

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XV

1969

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Cronologia vieții literare românești : perioada postbelică. – București :
Editura Muzeului Literaturii Române, 2010-
vol.
ISBN 978-973-167-040-9
Vol. 15 : 1969 / coord.: Eugen Simion, Lucian Chișu.. – 2019. – ISBN
978-973-167-480-3

I. Simion, Eugen (coord.)
II. Chișu, Lucian (coord.)

930.24:821.135.1.09"1944/1957"

Editura Muzeul Literaturii Române
este recunoscută C.N.C.S.,
având categoria B.

Cod CNCS PN – II – ACRED – ED – 2012 – 0374

Tehnoredactor: Luminița Login
Coperta: Mircea Dumitrescu

Eugen SIMION (coordonator general)

Lucian CHIȘU (coordonator redacțional)

Simona ANTOFI, Ana-Maria BĂNICĂ, Răduț BÎLBÎIE,

Oana CENAC, Lucian CHIȘU, Alunița COFAN,

Carmina COJOCARU, Cristina DEUTSCH,

Nicoleta IFRIM, Andra IONESCU, Andreea MARINAȘ, Alexandru MATEI, Andrei

MILCA, George NEAGOE, Marija NENADIĆ ZURKA

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XV

1969

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

București, 2018

NOTĂ

Pentru realizarea *Cronologiei vieții literare românești* (anul 1969) au fost procesate materialele/ textele existente într-un număr de 34 de publicații, după cum urmează:

Prof. univ. dr. Simona Antofi, Universitatea „Dunărea de Jos” Galați: „Astra”, „România liberă”; **Drd. Ana-Maria Bănică**, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Argeș” (nr. 1-5; 9), „Ateneu” (nr. 4;12), „Cronica” „Tânărul leninist”, „Tomis” (nr. 4), „Viața românească”, Indice 1969; **Conf. univ. dr. Răduț Bîlbîie**, Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”, Sibiu: „Presa noastră”, „Viața militară”; **Conf. univ. dr. Oana Cenac**, Universitatea „Dunărea de Jos” Galați: „Ateneu”, „Tomis”; **Lect. univ. dr. Alunița Cofan**, Academia de Studii Economice, București: „Echinox”, „Orizont”; **Dr. Carmina Cojocaru**, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Amfiteatru”, „Familia”, „Lucașul”, „Steaua”; **Dr. Cristina Deutsch**, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Flacăra”; **Prof. univ. dr. Nicoleta Ifrim**, Universitatea „Dunărea de Jos” Galați: „Lupta de clasă”, „Scânteia tineretului”; **Dr. Alexandru Matei**, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Tribuna” ; **Dr. Andrei Milca**, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Cutezătorii”, „Săptămâna Culturală a Capitalei”, „Viața studentescă”, „Urzica”; **Dr. George Neagoe**: Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Contemporanul”; „Îașul literar”, „România literară”, „Secolul 20” ; **Dr. Marija Nenadić Zurka**, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” – Academia Română: „Albina”, „Cinema”, „Glasul patriei”, „Književni život” / „Viața literară”, „Scânteia”, „Teatrul”; **Andra Ionescu** și **Andreea Mihaela Marinaș**: masterande, Universitatea București: „Argeș” (nr. 6-8, 9-12), „Ramuri”.

[28 decembrie 1968]*

• [„Flacăra”, Anul XVIII, nr. 1 (709). Format A3 (72 de pagini). Formatul nou, începând cu numărul 19 din 4 mai, are o dimensiune mai mare, de 36x26 cm., cel anterior fiind de 33x24 cm. Următoarele numere au 32 de pagini; săptămânal, ziua de apariție: sâmbăta. Nu este precizată componența redacției. Rubrica *Memento*, secțiunea de *Carte* este semnata de Traian Stoica, cea de *Teatru* de Sanda Faur, *Cinema* de Magda Mihăilescu, *Muzică și televiziune* de E. Dascălu] Cu titlul *Colierul de perle*, în rubrica ...*Hai să ne distrăm*, revista publică o serie de erori apărute în operele lui Alexandre Dumas, Victor Hugo și E. Scribe. □•Se publică, în traducerea lui E. Dascălu, o „povestire polițistă din colecția celebrelor selecțiuni «Alfred Hitchcock».” □•În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu semnează schița *Un pahar cu apă*. □•Valeriu Cristea publică o recenzie la volumul lui Al. Rosetti, *Cartea albă*. ■ În cadrul unui amplu material intitulat *Pe drumul progresului neîntrerupt al patriei*, este inserată și o retrospectivă asupra activității Editurii Minerva, intitulată *Anii literaturii majore*, semnată de Ion Bănuță. ■•La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, apare o notă despre romanul lui Fănuș Neagu, *Îngerul a strigat*. ■•Semnalarea apariției volumului *Studii de literatură comparată* „care reunește contribuțiile specialiștilor români cu prilejul primei consfătuiri naționale de literatură comparată (București, 28-29 iunie 1967)”. □•O „remarcabilă apariție editorială” este considerată trilogia lui John Dos Passos, *S.U.A.*, în traducerea și cu o prefață de Radu Lupan. □•La secțiunea *Teatru*, se semnalează dramatizarea romanului lui G. Călinescu, *Enigma Otiliei*, „transpus pentru scenă în scriitura regizorală a lui Ion Cojar”.

1969

IANUARIE

1 ianuarie

• [„Glasul Patriei”, nr. 1. Organ al Comitetului Român pentru Repatriere; nu apare căsuța redacțională; apare de trei ori pe lună; format A2; **Motto-ul revistei:** „Te slăvim Române, pământ părintesc, / Mândre plaiuri sub cerul tău pașnic rodesc / E zdrobit al trecutului jug blestemat, / Nu zădarnic

* Data de apariție a primului număr! din anul 1969.

străbunii eroi au luptat / Astăzi noi împlinim visul lor minunat.”; **nr. pagini 4-6]** Apare poezia *Anul nou* de Traian Iancu. Alături apare *Plugușorul*. □•Paul Anghel semnează *În prag de viitor*: „Ce să-i dorești mamei care e țara, Maica noastră a tuturor? Un noroc al calendarului a făcut ca ziua Republicii să coincidă cu pragul anului nou, rememorându-ne faptul că țara cea nouă s-a născut în prag de viitor, îndemnându-ne să-i aducem de fiecare dată, la fiecare nouă aniversare, legiuita și strămoșeasca urare: *La mai mulți și la mai fericiți ani!*”. □•În acest număr apar: poezia *Iarna* de Vasile Alecsandri și *Cântec din podgorii* de Nichifor Crainic. ■•Constantin C. Noica publică *Partea noastră de cer*: „Într-o însemnare inedită, publicată recent și intitulată frumos «Stratul mumelor», Lucian Blaga vorbea despre metafizicele cu puțință în trecutul nostru «dacă î-i s-ar fi dat să fie». Dar nu numai, metafizicelor nu le-a fost dat să fie, nici culturii celei mari, nici aspirațiilor istorice superioare ale comunității noastre, nici atâtor năzuințe ale insului. Ce s-a întâmplat oare cu toate aceste începături, ce adesea n-au rămas decât în gând? Nu s-au sedimentat ele undeva, într-un strat al mumelor? Când ne întrebăm cum e cu puțință ca limba noastră, de rând, să poarte câteva comori ale gândului în ea, ne spunem că răspunsul ar fi tocmai: pentru *partea netrăită* din ea. Poate că tot, sau o bună parte din ce nu s-a împlinit la noi s-a stratificat în cuvânt. Cum să explici altfel pe «dor»? Și o încărcătură de dor, ca gaură în jurul cuvântului, îți apare câte odată în vorbele noastre netrăite. [...] La noi, limba e nedelegată. Încântarea filologilor, în veacul trecut, de a avea în față o limbă neexplorată și cu un destin atât de miraculos ca limba română, ar putea fi regăsită pe toate plaiurile. Să nu uităm că Hașdeu a intrat în delir în fața limbii române. Toată această bucurie, de a întâlni noul în lumea dimprejur, în peticul nostru de cer, poate fi și una a gândului, așadar. Când începi să explorezi bolta pe care sunt înscrise cuvintele noastre, îți ies înainte tot felul de stele noi, pe care nu le vedeai cu ochiul liber. Pe de altă parte, în afara cuvintelor, sunt formele de rostire mai bogate, precum și particulele mici de tot. [...] S-ar putea ca marile limbi, sau dimpotrivă, altele ca limbile bantu, să fie mai interesante sub multe raporturi. Dar ele nu sunt pe cerul nostru. Sau, într-un fel, sunt și ele, căci fără adâncirea în alte limbi și fără limbile clasice, inclusiv sanscrita, nu-ți cunoști până la capăt propria limbă. Dar este și aici adevărată vorba lui Cantemir: «din limbi străine să înveți și în limba țării tale să scrii». În alte ceruri să privești și sub cerul lumii tale să visezi.” La finalul textului apare *Nota redacției*: „(La cererea autorului, publicăm acest articol, care a fost scris cu gândul la câțiva cărturari români aflați sub alt cer)”. □•Radu Gyr publică poezia *Închinare la un pahar de vin*, I. Florin semnează poezia *Sorcova*, iar Neagu Rădulescu publică schița *Un plugușor de altădată*. C. Virgil publică poezia *Anul nou*. □•În *Versuri despre patrie*: Virgil Carianopol (*Cântec pentru țară*), Marin Călin (*Pământ de dor*), Mihai Stănescu (*Republicii*), Ion Socol (*Cântec de brad*). ■•Apare *Mircea Eliade: un umanist reputat*, nesemnat: „La numeroasele sale cărți publicate în ultimii ani în străinătate, se vor adăuga, anul viitor, primele două volume de opere literare, reeditări ale cărților publicate cu ani în urmă de prozatorul atât de original care este Mircea Eliade. (D-sa continuă

să scrie literatură beletristică numai în românește). Anul trecut a apărut primul volum din *Amintiri*, care reconstituie cu fidelitate mediul și epoca tinereții sale scriitoricești, mergând până la 1927. Este de relevat interesul deosebit al unor studii de mari dimensiuni despre care profesorul Mircea Eliade de la Universitatea din Chicago a vorbit uneori, cu rezerva-i binecunoscută, dar cu dorința adâncă de a le duce la capăt, pentru folosul specialiștilor din toată lumea și pentru îmbogățirea creațiilor umaniste, atât de necesare culturii noastre de azi. La cei 60 de ani, după ce a fost sărbătorit și elogiât de lumea științifică, Mircea Eliade se află pe un glorios șantier de creație și se gândește la marile sinteze ale cercetărilor de o viață. «Am vreo șase, șapte cărți începute, – și altele conturate numai ca idee! Sper să pot încheia – ne mărturisea savantul scriitor – măcar *De Zamolxis à Gengiskhan (Etudes comparatives sur les religions et le folklore de la Dacie)*, o mare carte despre *Religiile primitive* (în englezește; e pe jumătate scrisă) și *Opus magnum: o Istorie a Religiilor din preistorie la Nietzsche* (mai mult de 600 de pagini)». Un program grandios și o nouă afirmare a energiilor sale spirituale neobișnuite, care, suntem siguri, vor duce la bun sfârșit aceste opere de mare întindere și de mare originalitate, fundamentale și pentru cunoașterea trecutului nostru istoric.”

■•Romulus Dianu scrie despre *Semicentenarul societății literare „Ion Eliade Rădulescu” la Colegiu Național „Nicolae Bălcescu”*: „Către sfârșitul anului 1968, s-au împlinit 50 de ani de la înființarea primului cenaclu școlăresc, în 1918, la Colegiul Național Sf. Sava. Cu acest prilej s-au întâlnit, într-o sală de curs a liceului, numeroși foști elevi și membri ai societății literare «Ion Eliade Rădulescu» provenind din 50 de promoții. Unii sunt artiști și scriitori, alții, după tradiția școlii, sunt oameni de cultură, profesori, medici, ingineri, arhitecți, chimiști... Profesorii anilor începutului au trecut cu vremea lor: Ștefan Pop, Gh. Adamescu, Gh. Coman, I. Boteni, eleniștii Gh. Pitiș, Pandele Ionescu, latiniștii Octav Lugoșeanu, N. Olamzu, I. Paraschivescu, N. Grama; devotații «umanioarelor»: I. Floru, Al. Flavian, M. Dragomirescu, Charles Drouhet... Mai trăiește cel mai «tânăr» dintre ei, trecut de 70 de ani, profesorul Pătrășcanu. Într-una din sălile memoriale de la Sf. Sava, recunoaștem portretele pedagogilor și elevilor «sa-viști» dintr-o lungă perioadă. Au fost oameni absolut deosebiți: Gheorghe Lazăr, Eliade Rădulescu, Nicolae Bălcescu, Al. Odobescu, Teodor Aman, C. A. Rosetti, Gr. Hârjeu, Barbu Delavrancea, dr. Djuvara, Constantin Nottara, Aristide Demetriade, C. Toneanu, Ștefan Luchian. Cincinat Pavelescu, V. Maximilian, Spiru Haret, Pompiliu Eliade, I. A. Bassarabescu, P. P. Negulescu, T. Argezi, N. D. Cocea, Gala Galaction, Emanoil Bucuța, Th. Balș, dr. M. Minovici, N. Gregorian, Spiridon Popescu, D. Coculescu, A. D. Zenopol, D. Caracostea, Simion Mehedinți, dr. Toma Ionescu, N. Kiriac, I. Filionescu, Athanase Joja, Mac Constantinescu, Heorhe Macovescu, P. Comarnescu, N. Brancomir și alții. Astfel de oameni a produs neîntreput «școala domnească» ctitorită de frații Șerban și Constantin Cantacuzino. [...]Tradiția este unul dintre numele puterii, și nici un popor nu se poate lipsi de ea.”

■•Poezia *Descendență* de Gina Cogoiu, conțin precizarea: „cititoare din S. U. A.”.

2 ianuarie

• [„Albina”, nr. 1 (1097), an 72, seria II-a; **Revista săptămânală a așezămintelor culturale; 8 pagini; format tipografic A3; nu se precizează componența redacției**] Florin Banc, director adjunct al Direcției așezămintelor culturale publică *Activitatea cultural-educativă de masă la sate în Bilanț și perspective*: „În anul acesta, activitatea așezămintelor de cultură va fi marcată de un eveniment deosebit în viața poporului nostru: a XXV-a aniversare a eliberării patriei”. □•I. Peltz semnează recenzia la *Scriitori în lumina documentelor* de Horia Oprescu: „Sunt în acest volum o serie de adevărate revelații privind viața scriitorilor noștri, care au creat în condiții vitrege. [...] Horia Oprescu, precum bine observă în prefață competentul critic și înalt înzestratul poet Panaitescu-Perpessicius, nu se mulțumește numai cu redarea documentului; el pictează, dacă ni se îngăduie expresia, la scara admirației firești, personalitatea scriitorilor evocați. E o carte folositoare, pe care o recomandăm tuturor iubitorilor de literatură”.

• [„Cutezătorii”, An II, Nr. 1 (67); **Revistă săptămânală pentru copiii din cursul gimnazial, editată de Consiliul Național al Organizației Pionierilor; format A 4, 16 pagini; apare joi; cuprinde ca membri ai redacției și colaboratori pe Dumitru Almaș, Octav Pancu-Iași, Petre Luscalov, Costache Anton, Horia Aramă, Biți Caragiale, Aurel Lecca, Vasile Mănuceanu, Victor Kernbach, Darie Novăceanu, Mircea Sântimbreanu, Al. Mitru etc.; din 1969 se specifică și conducerea publicației: Ovidiu Zotta – secretar de redacție, Petre Ghelmez – redactor-șef adjunct, Mihai Negulescu – redactor-șef.**] Din nr. 1 pe tot parcursul anului este publicat romanul în foileton al lui Pop Simion, *Amfora sabină* (serial de aventură și detectivism). □•Recomandările revistei, *Ce cărți vom citi în anul 1969?*: Costache Anton, *Despărțirea de jocuri*, Constantin Chiriță, *Aventura albă*, Octav Pancu-Iași, *Cartea cu ochi albaștri*, Mircea Sântimbreanu, un volum de *Schițe*, Petre Luscalov, *Ostrovul lupilor*; Editura Tineretului va lansa în 1969 o nouă colecție ICAR, în care vor fi cuprinse povestiri despre mari descoperiri geografice și călătorii celebre; colecția *Preludii* va lansa o carte, prima de acest gen la noi, ce va aduna cele mai frumoase poezii create de pionieri și școlari, volum numit *Copiii-poeți*.

• [„România literară”, anul II, nr. 1 (13) **Săptămânal de literatură și artă, editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România; Format tipografic A3 (32 pagini); ziua de apariție: joi; Colectiv redacțional: Geo Dumitrescu (redactor șef), Nicolae Breban, Gabriel Dimisianu și Ion Horea (redactori șefi adjuncți), Teodor Balș (secretar general de redacție), Al. Cerna-Rădulescu (secretar de redacție), Ion Caraion, Valeriu Cristea, S. Damian, Marcel Mihalaș (până la nr. 17/ 1969), Aurel Dragoș Munteanu (până la nr. 17/ 1969), Adrian Păunescu, Gheorghe Pituș, Petru Popescu, Lucian Raicu, Constantin Țoiu (până la nr. 17/ 1969).**] În editorialul *Un an hotărâtor*, Grigore Hagiuc folosește majoritatea clișeele despre lungul, dar consecventul drum al „edificării” comunismului în România: „Un al cărui pilon-rădăcină, cres-

cut din tărâmul ferm al celui de-al IX-lea Congres al P.C.R., va întâlni, încercuind o superbă și vastă cupolă, viitorul Congres al X-lea al P.C.R., trunchi de a cărui înaltă verticalitate se leagă toate speranțele și năzuințele noastre. Între aceste două congrese, închipuind un adevărat arc de triumf, vom auzi pulsând istoria însăși, istoria acestui an și a întregului sfert de veac, în deschizătura atât de amplă de orizont vom putea vedea, pe albastrul de cristalin steaua noastră polară în întregime răsărită, mijloc și scop în orientarea profund marxist-leninistă, far călăuzitor al poporului nostru care și-a înțeles și asumat un destin ireversibil.”

□•Grigore Hagi prefigurează, în acest citat, sloganul celor 25 de ani care au trecut de la reorganizarea ideologică a cronologiei României, după 23 August 1944. „România literară” va abunda cu articole pe această temă. ■•Sub titlul *O carte fundamentală*, Șerban Cioculescu recenzează volumul îngrijit de Miron Constantinescu și Ștefan Pascu, *Desăvârșirea unificării statului național român. Unirea Transilvaniei cu vechea României* (Editura Academiei R.S.R., 1968, în - 8°, 520 pp.), insistând asupra impulsului decisiv avut de proletariat: „Voința maselor populare, însuflețite de flacăra conștiinței naționale, păstrată vie de către toți cărturarii, literaturii și artiștii noștri, veac de veac a biruit la Alba-Iulia, împlinind destinul istoric al României.” ■•Revista organizează ancheta *Mișcarea literară 1968*. Răspund Gabriel Dimisianu, Dumitru Micu, C. Stănescu. Reținem punctul de vedere formulat de G. Dimisianu (*Cărți ale lumii în care trăim*) în legătură cu proza: „*Intrusul* [Marin Preda], *Animale bolnave* [Nicolae Breban], *Îngerul a strigat* [Fănuș Neagu], *Interval* [Alexandru Ivasiuc] sunt cărți ale lumii în mijlocul căreia trăim, cărți impregnate de social, dar eliberate de orice ilustrativism, căci fiecare își impune să descopere această lume familiară cu ochii proprii. Un efect al acestor scrieri decis ancorate, cum spuneam, în realitățile și problematica actuală, este că diminuează sfera de difuziune lirico-simbolice și a parabolismului vaporos, fenomene ce proliferaseră până la inflație în anii trecuți.”

□•Dumitru Micu (*Obiectivitatea cronicarului*) face apologia perspectivei asumate subiective în critică, pe care o consideră „condiție a judecării de valoare”, întrebându-se retoric: „Cum am putea să vibrăm obiectiv?”. Însă, continuă exegetul, ar trebui să reținem că „acest lucru nu se confundă cu arbitrarul și inconsecvența”, pentru că „e de ajuns a lăuda câteva ineptii, după ce ai respins o capodoperă, pentru a-ți rosti singur condamnarea la moarte.” □•În apărarea propriului statut în spațiul public, ilustrat de faptul că formularea oricărei respingeri se formulează „în termneii cei mai urbani cu putință”, D. Micu se arată indignat că obișnuința, deprinsă în tinerețe („mă decideam anevoie să pun note sub 8 nu cumva să nedreptățesc fără voie pe cine”), i s-a întors împotriva, deoarece, confrății, din viața literară l-au considerat un „critic «bun», ceea ce înseamnă a fi bun de nimic.” □•C. Stănescu (*Posibilitatea opțiunii*) precizează că *status quo*-ul literar s-a schimbat, revenind la pluralismul pe care îl conferă notele predominant estetice: „*Da și nu* au fost adesea verdicte aplicate cu indiferență unor opere a căror realitate estetică se oprea mult înainte de a avea dreptul să fie

respinsă ori admisă”. Reluându-și funcțiile sociale neangajate, poezia își redescoperă, mai ales prin entuziasmul tinerilor, „dimensiunea lirică”, traseu care, deocamdată, se traduce printr-un paradox: „avem poeți de mare talent fără operă fundamentală, iar capodoperele nu s-au născut”. Pe cale de consecință, în acest climat în care „valorile se decantează într-un sistem larg și generos aproximații”, C. Stănescu se distanțează de „opțiunile prea categorice ale unor critici a căror ambiție o înțelegem” și, totodată, de ambiția acestor „cupluri partizane, poeți și critici” de a-și „justifica pretenția de revizuire oportune”. □ În privința prozei, „critica, în sfârșit, poate opta”, întrucât „din ilustrator, scriitorul devine creatorul unor teme, iar schimbarea (începută mai de mult, dar, singulară, de Marin Preda) indică nu o răsturnarea de înțelesuri, dar nașterea adevărată a romanului ca realitate suficientă sieși, dincolo de orice raporturi.” ■ Aurel Martin scrie studiul *Personajul și psihologia spaimei* în romanul *Animale bolnave* de Nicolae Breban (E.P.L., 1968), recunoscând formula incomodă a textului: „Poate chiar mai mult decât *Francisca* și *În absența stăpânilor*, romanul *Animale bolnave* produce cititorului, familiarizat cu viziunile și formulele tradiționale, o impresie șocantă. Și sub aspect stilistic. Și sub acela al universului investigat. Și sub cel al investigației. Căci, anticalofilul Nicolae Breban scrie, aparent, neglijent. De fapt, adecvând expresia materiei narațiunii procesului psihologic evocat, tipologiei culturale. Transcriind, direct și indirect, la modul autenticității, în fraze lungi, ocolitoare, aglomerate, dinamica mentală nu totdeauna lineară a eroilor. Universul sondat aparține unor straturi aflate la granița dintre obscur și conștient.” ■ Lucian Raicu ocupă secțiunea de cronică literară, comentând volumul lui Adrian Păunescu, *Fântâna somnambulă* (E.P.L., 1968), unde expune ceea ce ar fi, din punctul lui de vedere, mecanismul de producere a textului: „Un demon al participării, al nevoii de participare, nesuportând liniștea luată drept apatie și moarte, declanșează teribila mașinărie, care începe să funcționeze ca în virtutea unei misterioase forțe proprii. Cu neputință de dirijat, oprindu-sen umai în clipa epuizării totale a combustibilului, și uneori puțin după aceea. Mișcarea în gol a mașinăriei versului, consecutivă totalei epuizări (fiindcă Adrian Păunescu nici nu concepe să isprăvească altfel!) este și pricina ușor de prevăzut a «inegalităților» savuros comentate. Exagerând, am putea spune însă că mișcarea de acest fel – în gol – determină ivirea stărilor de «pustiu lăuntric», acest plictis, din care în chip atât de ciudat izbucnesc poeziile într-un totu remarcabile tocmai prin autenticitate. Încât am formula în felul următor: Adrian Păunescu este un poet bun, în stările de «inspirație», de plenitudine și forță, și este rău poet *uneori* și excepțional *alteori*, în momentele de epuizare și pustiu.”

● [„Tribuna”, serie nouă, An XII, nr. 1(623); format tipografic A2, Săptămânal de cultură; 8 pagini; zi de apariție: joi; Colegiul de redacție: Dumitru Mircea (redactor șef), Ilie Balea, Teofil Bușcan (redactor șef-adjunct), Al. Căprariu (secretar general de redacție), Acad. C. Daicoviciu, Romul Ladea, Ion Lungu, Ion Manițiu, Ion Oarcăsu, Vasile Rebreanu] Primul număr al

anului se deschide cu un citat entuziast din N. Ceaușescu, care definește rolul conducător al partidului „nu în sensul de a comanda sau a elabora teze generale”, ci în sensul de avangardă istorică în activitate. ■•Din cronica lui Constantin Cubleșan la *Animale bolnave* de Nicolae Breban, cităm: „Studiul derulat al existenței cangrenare a colectivității de subsol din acel oraș provincial N., într-o analiză atentă a resorturilor intime și particulare fiecărei mișcări stăpânite de halucinația febrilă a unei boli spirituale, îl apropie pe Nicolae Breban de maniera dostoevskiană.” ■•I. D. Mușat publică un fragment din romanul *Horea rex Daciae*, iar Teohar Mihadaș și Bazil Gruia, versuri. ■•Pe ultima pagină, Dana Țăranu publică eseul *Scott Fitzgerald și mirajul banului*.

3 ianuarie

• [„Contemporanul”, nr. 1 (1160), organ politic, social, cultural, editat de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă; Format tipografic A2 (10/ 12 pagini); săptămânal, ziua de apariție: vineri; redactor șef: George Ivașcu; în Colegiul redacțional: A. Baranga, Marcel Breazu, Roger Cîmpeanu (secretar general de redacție), C. N. Constantiniu (redactor șef adjunct), Ion Drăgan (redactor șef adjunct), Virgil Florea, Ioan Grigorescu, Horia Hulubei, Ion Mihăileanu (redactor șef adjunct), Szemler Ferenc, Cicerone Theodorescu, Zeno Vancea] Revista începe anul cu editorialul *Urare și îndemn*, în care este sintetizată o recentă întâlnire între Nicolae Ceaușescu și reprezentanții uniunilor de creație. Data evenimentului nu este menționată. Mai importantă decât succesiunea de clișee enunțate pe marginea evenimentului – „un înalt exemplu de îndrumare, vădind o grijă deosebită atât pentru ținuta ideologică a operelor pe care le dorim [...] cerând tuturor să depună eforturile necesare pentru a da poporului operele care să contribuie la formarea omului nou, să se bazeze pe concepția marxist-leninistă a partidului nostru despre literatură și artă și să militeze activ împotriva concepțiilor ideologice și estetice străine acesteia” –, trebuie subliniat faptul că redacția nu-l numește în chip explicit pe conducătorul Partidului și al Statului, folosind doar expresia de „secretar general al P.C.R”. Articolul, semnat „C.”, amintește, la final, obișnuitul discurs festiv, rostit la televiziune, de Nicolae Ceaușescu, în care aclamase „întărirea noii orânduiei, punerea în valoare a superiorității ei, a uriașelor ei resurse de progres.” ■•Laurențiu Ulici propune un răspuns la întrebarea *Declinul „prozei scurte”?*, subliniind raportarea lectorului la acest gen: „O relație căreia i se găsesc puncte teoretice generalizatoare pentru bunul motiv că e supusă fluctuațiilor gustului individual (considerațiile pe marginea ei nu au cum trece dincolo de pragul simplelor ipoteze). O sociologie a lecturii ar demonstra, poate, avantajul și prioritatea prozei scurte în condițiile grăbitei vieți moderne. Timpul, adică lipsa lui, ar fi în favoarea ei. Realitatea e însă alta: proza scurtă nu e favorita lectorului de toate zilele, dorința de a rămâne mai multă vreme în ficțiune ca o șansă de a uita derularea rapidă și automată a veșnicului an îl apropie pe cititorul contemporan de roman. Dacă există totuși un declin al prozei scurte, poate fi găsit numai la nivelul relații cu lectorul și

motivarea lui vine din afara esteticului.” ■•Nicolae Manolescu analizează cu minuție capodopera lui Fănuș Neagu, *Îngerul a strigat* (E.P.L.,1968), considerându-l un „roman excepțional”. se Aflat în postura de a lua parte la o discuție ceva mai târziu decât ceilalți competitori, cronicarul „Contemporanului” constată: „Cam toți cei care au scris despre *Îngerul a strigat* se întâlnesc în lucrurile secundare și se desparte în cele esențiale.” De altfel, N. Manolescu îi dă dreptate „celui mai lucid dintre recenzenți”, pe care îl citează *in extenso*: „roman misterios și intraductibil ca o melopee ori ca un descântec. În ultimă analiză, porțile romanului se închid, destinul său fiind de a rămâne ermetic.” Criticul se plasează în răspăr cu diferite caracterizări puse pe seama cărții – precum „exotism, pitoresc, culoare”. Totodată, face o distincție între personajele sadoveniene care „mănâncă, beau și iubesc ca și cum s-ar ruga sau ar primi de la natură ceea ce li se cuvine”, spre deosebire de cele din *Îngerul a strigat*, care „smulg naturii dreptul lor, sunt hrăpăreți și nestăpâniți.” Distanțarea față de alți comentatori ai romanului reiese, încă o dată, în ultima frază: „Fănuș Neagu n-a scris cartea spre a glorifica puterea unui destin necunoscut asupra omului; ci spre a medita asupra puterii vieții de a ieși mai pură, mai profundă, din durere și din moarte.”

4 ianuarie

• [„Scânteia”, an XXXVIII, nr. 7935; Organ al Comitetului Central al Partidului Comunist Român; format tipografic A2, 6 pagini, cotidian; nu se precizează componența redacției] Horia Lovinescu publică *Sentimentul tonic al contopirii cu destinele patriei*: „Pentru o sumedenie de motive, epoca noastră, acest tulburător secol XX, care reprezintă fără îndoială o răscruce capitală în călătoria caravanei umane, a făcut ca aventura aceasta personală să ia proporțiile unei experiențe colective, vitale, copleșitoare prin intensitatea ei. [...] De aceea avem într-o măsură necunoscută înainte sentimentului de a trăi o «epocă» și nu de la zi la zi. A ști că implacabila desfășurare a istoriei, potrivit legilor ei, duce la o lume nouă eliberată de exploatare, de dezastre economice și sociale, lume la a cărei temelie se adaugă, neștiut dar zilnic, stropul tău de strădanie, constituie o mare forță morală. Pentru ca sentimentul istoriei să devină cu adevărat activ și reconfortant e nevoie în primul rând de participarea efectivă, directă, a întregului popor la conducerea treburilor statului, fenomen pe care democrația socialistă promovată la noi de partid cu atât perseverență îl lărgeste și adâncește mereu; e nevoie în al doilea rând de acea comuniune intimă, de acea solidaritate emoțională, plenară a omului ca istoria și care nu poate izvorî decât din conștiința că actele lui se însumează organic în destinul istoric propriu, profund propriu, poporului din care face parte”.

• [„Cronica”, nr. 1, anul IV, Săptămânal politic, social, cultural, 12 pagini, format A2, Colegiul de redacție: Al. Andriescu, N. Barbu (redactor șef adj.), Const. Ciopraga (director), Ion Creangă, Al. Dima, Ilie Grămadă, Dan Hatmanu, Mircea Radu Iacoban (secretar general de redacție), Gavril

Istrate, George Lesnea, P. Milcomete, Cr. Simionescu, Achim Stoia, Corneliu Sturzu (redactor șef adj.), Corneliu Ștefanache (redactor șef adj.), Nicolae Țațomir] În rubrica intitulată *Momente*, N. Irimescu semnează două texte. Primul se referă la cele două romane ale Zaharia Stancu: „*Ce mult te-am iubit* și *Șatra* constituie pentru evoluția romanului românesc actual un moment, dacă nu o surpriză neașteptată... *Ce mult te-am iubit* este mai mult o carte de meditație asupra morții, o carte în care se oferă pretextele, indicii acestei meditații”. □ În cel de-al doilea text, autorul se notează despre *Prozatorul Ion Barbu*: „Grupate în *Confesiuni*, *Atitudini față de poezie*, *Proze diverse* și *Cu privire la spiritul matematic*, scrierile în proză ale poetului matematician vin să ne arate multiplele sale preocupări, comprehensiunea lui estetică mereu înnoitoare”. ■ Mihai Vornicu prezintă *Proza '68*: „Astăzi proza încalcă teritoriul spiritual și tehnic al poeziei, aspirând la o nouă consubstanțializare, încât evoluând prin reacție, viitorul va reinventa, cred, epica. Și poate sensul pretextului polițist (Breban, Ciobanu) e de a propune ostentativ o «formă fixă» de acțiune finalizabilă”. ■ G. Istrate observă că „la trei sute douăzeci și cinci de ani de la apariție, *Cazania lui Varlam* continuă să impresioneze prin bogăția și frumusețea limbii în care a fost scrisă”. ■ *Analizând Conștiința literaturii*, Const. Ciopraga observă: „În fond, marea creație fiind expresia unei conștiințe, logica istoriei sfârșește prin a convinge *exempli gratis* că numai în măsura în care răspund unor probleme fundamentale, operele înfrâng eroziunea timpului”. ■ Zaharia Sângeorzan recenzează volumul de versuri al lui Adrian Păunescu: „Adrian Păunescu e un hugolian, iar poezia sa e o pictură pe o sticlă ce geme și e gata să plesnească de greutatea culorilor aruncate cu neîndurare”.

● [„**Flacăra**”, nr. 2] Pe pagina *Actualitatea*, Al. Mirodan inserează câteva tablete cu titlul *Glossa*. ■ Silviu Brucan semnează un amplu reportaj intitulat *De la Broadway la Lincoln Center. Secvențe culturale newyorkeze*, discutând în special aspecte legate de teatru. ■ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu publică schița *Prăpastia*. ■ G. Dimisianu semnează o recenzie la volumul lui Adrian Păunescu, *Fântâna somnambulă*, subliniind „defectele evidente ale liricii lui Adrian Păunescu: retorisme, asimilare improprie a unor simboluri de circulație, facilitatea inspirației (câteodată), inadecvarea unor asocieri imagistice, toate provenind din prea plinul unei fierberii interioare care încă nu și-a găsit suficiente mijloace de a se îndigui”. Cu toate acestea, criticul nu uită să amintească faptul că „adevărul este că acest poet suportă un regim de evaluare critică mai sever decât restul confracțiilor săi, cu mult mai puțin înzestrați decât el dar mai atenți, prin compensare, la felul cum își construiesc volumele, sacrificând de multe ori spontaneitatea inspirației unui țel de perfecțiune și echilibru”. ■ În rubrica de *Carte*, se publică o notă despre volumul lui Eugen Barbu, *Osânda Soarelui*, debut editorial în poezie. ■ Se semnaleză montarea piesei lui Camil Petrescu, *Bălcescu*, la Teatrul de stat din Pitești. ■ Apare o informație despre reprezentarea piesei lui I.L. Caragiale, *O scrisoare pierdută*, la teatrul din Presshapar, India.

• [„Luceafărul”, An XII, nr. 1 (349); Revistă editată de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă Română; format tipografic A 2 , 8 p, ziua de apariție: sâmbătă; Comitetul de redacție: Ștefan Bănulescu (Redactor-șef), Cezar Baltag, Fănuș Neagu, Gheorghe Tomozei (Redactori șefi adjuncți), Mihai Ungheanu (Secretar general de redacție)] În Articolul de fond *Final de an literar*, redacția trece la o analiză concentrată a ceea ce a însemnat, sub aspectul producțiilor literare anul anterior. Succesele obținute și consemnate și în cadrul Adunării Generale a Scriitorilor din noiembrie demonstrează o „restabilire, în datele ei fundamentale a legăturii de continuitate dintre valorile patrimoniului istoriei noastre culturale și perspectivele necesare ale valorilor literar-artistice actuale”. Deși declarat an al romanului, 1968 se „arată fără inegalități între poezie, proză, critică. Dramaturgia a marcat și ea o ieșire în prim plan, deși nu e ajutată încă suficient să promoveze consecvent și eficient piesa de teatru românească de valoare”. Poezia a înregistrat și ea, prin numele de notorietate prezente în librării, un real progres. Debuturile în proză, de calitate, volumele de critică, reeditările din clasici, traducerile din literatura străină, toate acestea fac din 1968 un an care „merită să stea în atenția revistelor a dezbaterilor critice”.

■•Mihai Ungheanu scrie despre două antologii. Prima se intitulează *Antologia poeziei simboliste românești* de Lidia Bote, care „oferă un indispensabil instrument de lucru și cunoaștere amatorilor, chiar dacă unele lucruri sunt discutabile”. Cea de a doua se referă la *Poezii de la „Vieața nouă”* de Al. Coriolan. În concluzie, „ele reprezintă încă prea puțin, cu atât mai mult cu cât se referă la o perioadă mai veche, e drept, și aceasta necercetată suficient, dar efectul selectiv și clarificator l-am dori mai ales asupra literaturii contemporane înțelegând prin asta o perioadă literară al cărei început se poate situa pe la 1830”.

□•Tot în categoria evaluării anului literar 1968, Mircea Iorgulescu formulează *Opinii despre roman*. Sub titlul *Un romancier „sensitiv”* îl are în vedere pe Sorin Titel, un scriitor „preocupat pentru aspectul formal; de aici tentativa continuă de a-și alcătui o pe cât posibilă inedită vestimentație”. Criticul observă „predilecția pentru personajele mai în vârstă cu mentalitate infantilă, ca și aplecarea pentru aducerea la lumină a unor acte și gesturi banale, lipsite de importanță cărora însă prozatorul le infuzează forțat sensuri revelatorii”. Sorin Titel reușește, prin *Reîntoarcerea posibilă*, să producă „cea mai bună carte de până acum”.

□•În numele anului literar precedent se înscriu și comentariile lui Mihai Pelin intitulate *Romanul de investigație*, unde e comentată activitatea literară a lui N. Breban, „romancier de o pregnantă originalitate supus unei legități a scrisului care îi aparține și prin aceasta consecvent formulei căreia i s-a dedicat”.

■•În cronică sa fantezistă, Marin Sorescu atrage atenția, în cuvinte dure, asupra neglijenței cu care sunt păstrate caietele lui Eminescu, nepăsarea specialiștilor producând dezastrul ca în scurt timp paginile eminesciene să nu mai poată fi descifrate.

■•Ion Gheorghe publică un grupaj de poeme subintitulat *Mai mult ca plânsul: Adam și Eva*.

5 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 7936] Apare ancheta *Scriitorul și artistul în fața unui necesat izvor de inspirație: Avântul creator al României Socialiste*: „Nenumărate fapte care se petrec, zi de zi, e la un capăt la altul al țării stau mărturie acestui proces de dezvoltare a conștiinței socialiste. După cum cerul se oglindește într-o picătură de rouă, tot așa realitatea actuală își găsește reflectarea în întâmplări sau împrejurări semnificative ale vieții de fiecare zi. Sensibilitatea omului de artă poate desluși, cu ajutorul concepției marxist-leniniste asupra vieții și a societății, semnele adânci ale acestor întâmplări și împrejurări cotidiene – izvor de inspirație artistică, nu întotdeauna pus în valoare pe măsura bogăției lui.” La anchetă răspund, alături de George Calboreanu (*Idealul meu artistic: eroul timpurilor de azi*), Theodor Grigoriu (*Tensiunea vieții dă forță creației artistice*), Vida Gheza (*Vitalitatea spiritului popular*), Ana Szeles (*În forul idealurilor obștești*) și câțiva scriitori. □•*Sub ochii noștri se naște realitatea nouă a țării* scrie Nichita Stănescu: „Anul 1968, mai mult poate decât oricare al an al deceniului din urmă, a fost pentru mine bogat în semnificații ale socialului, revelatorii, de natură lirică. [...] A putea vedea ideile socialismului în acțiune, a te implica în ele tot timpul, a vedea realul de tip nou, născându-se sub ochii tăi, semnifică însăși maturizarea politică. Și dacă poetul Camil Petrescu putea spune că a «văzut idei» *generația noastră poate afirma că a văzut născându-se sub ochii ei realitatea nouă a țării*. Toate acestea vor modifica și vor tensiona în direcția sublimului arta poeziei și menirea poetului, nu numai ca martor și cronicar al vremii lui, ci și suflet din sufletul țării lui, cum îl predestina odinioară George Coșbuc într-un vers de genială intuiție. Arta poeziei mi se pare în multe privințe asemănătoare cu priceperea de a face cărămizi, care se vor constitui într-o construcție impunătoare! Ceea ce este mai bun și mai autentic în poezie, este aidoma unei cărămizi spirituale, cărămidă la temelie edificiului țării. Bun și realizat în poezie este numai ceea ce slujește în mod nemijlocit, în mod direct, țării, înălțării ei socialiste, ceea ce pornește nemijlocit din această realitate”. □•Radu Boureanu, *O nouă dimensiune socială viitoarelor cărți*: „Nu vreau să las impresia unor răspunsuri sofisticate. Totul pornește din sincera încântare, din neprecupețita admirație, din sentimentul melancolic că nu pot să fac și eu continuu gesturi creatoare pe măsura celor ce s-au împlinit prin trecerea anilor aceștia, pe măsura celor care sunt în gestație și se vor desfășura în timp. Și chiar dacă viitorul meu roman intitulat *Pădurile veneau pe ape* – a cărui acțiune se desfășoară în lumea țăpinarilor, a plutășilor, în anii ce au premers și au culminat cu ridicarea hidrocentralei de la Bicz – poate părea generat de fapte oarecum depărtate geografic de cele evocate în rândurile de mai sus, ecoul marilor eforturi ale muncii din patria noastră, al marilor realizări cunoscute de mine în anul ce a trecut îmi va da un impuls creator, vor conferi o nouă dimensiune substanței acestei cărți.” □•Laurențiu Fulga, *Laudă omului-constructor*: „În realitate, pătași ai timpului acesta și dăruți definitiv lui, împingem timpul înainte și-l smulgem neîncetat clipele, sperând, crezând cu înverșunare că printre ele se va fi

aflând și clipa nemuririi noastre. Poate de aceea nici n-avem conștiința alterării propriiei noastre făpturi și a cicatricelor câte, firesc, ni se-adună pe suflet. Și tocmai de aceea, în realitate, cum urcăm din greu și împovărați de doruri spre culmea orbită de prea multă lumină, semnificația imediată a evenimentelor cărora singuri le durăm durata ne scapă. Fiindcă, uneori, e nevoie de ani până ce un nume eveniment al zilei trecătoare să-și dezvăluie, ca într-o explozie, adevăratele sensuri. De altfel, așa se și determină, la un moment dat, răscrucea de răsfrângere a rostului unei țări, pe pământul între ale cărei ape și ramuri și-a clădit ființa. Iar dacă mi s-ar cere să descopăr omul care ține pe umerii săi cumpănă unor astfel de vremi, la această răscruce a atâtor noduri gordiene ale lumii contemporane, între viscol și calm, între panică și luciditate, între arme și masa de lucru creator – sigur, pe omul acesta l-aș afla întruchipat în cel mai neștiut dintre toți. Dar, cât mă privește, el este cel pe care simt nevoia să-l relev în viitoarele mele lucrări și să-l laud!”.

6 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 7937] Aurel Baranga semnează *Valoarea socială a timpului*: „Începem un an, ce poartă pe frontispiciul său o inscripție de glorie: anul douăzeci și cinci al erei noastre socialiste. Îl întâmpinăm cu conștiința că salutăm un timp al împlinirilor mari, demne de timpurile pe care le făurim”.

• [„Scânteia tineretului”, an XXV; seria a II-a, nr. 6105; Organ central al Uniunii Tineretului Muncitor, Format tipografic A1; cotidian, nu se precizează componența redacției] Grigore Hagi publică poezia patriotică *La vârsta sfertului de veac*.

7 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 7938] Aurel Mihale scrie despre *Patriotismul socialist izvor nesecat al literaturii noastre*: „O operă care aspiră cu îndreptățire la oglindirea actualității noastre socialiste este prin forța lucrurilor și general-patriotică. Cine ignoră acest lucru fundamental se lipsește singur de izvorul curat și adânc, viabil, cel mai autentic și mai plin de frumusețe al literaturii actuale. Or, o literatură ca a noastră își află menirea, gradul de împlinire, de realizare, valoarea estetică proprie, specificul său în primul rând în măsura în care poartă amprenta, pecetea apăsată a epocii noastre, avântul creator, vivacității, frământărilor înnoitoare, aspirațiilor și idealului omului de azi. [...] Ajungem astfel la constatarea importantă că patriotismul socialist constituie nu numai izvorul, dar și forța literaturii noastre. [...] Iată de ce preocuparea criticii literare, a revistelor literare, a presei de caracterul patriotic al literaturii noastre actuale, de literatura cu tematică patriotică, trebuie să vădească mai intens. Nu vom osteni niciodată îndeajuns nici noi, scriitorii, nici cei care au o răspundere cât de mică în stimularea literaturii, în a acorda acestei literaturii atenția cuvenită, de o importanță majoră pentru viața societății noastre”.

8 ianuarie

• [„Viața studentescă”, An XIII, Nr. 2; revistă a Asociațiilor Studenților din RSR; format tipografic: A 3, 16 pagini; apare săptămânal (*cu modificări de periodicitate în timpul vacanțelor studențești), zi de apariție: miercuri; Colegiul de redacție: Adrian Dohotaru, Gabriel Iuga, M.N. Rusu, Georgeta Ruță, Nicolae (Vladimir) Udrescu, Victor Kernbach, Nicolae Dan Fruntelată, Gheorghe Mitroi – redactor-șef adjunct, Eugen Patriche, secretar general de redacție, Nicolae Stoian – redactor-șef] Eugen Barbu realizează, număr de număr (începând cu nr. 2, 8 ianuarie, pagina 3), rubrica *Jurnal*, cu fragmente despre autori străini, în general, sau despre călătoriile în China, ce vor fi reunite în cele 7 volume din *Caietele Principelui*. Cităm din articolul de debut: „Nu vreau să explic nimic, nici un jurnal nu explică nimic, el începe prin a fi o suită de impresii telegrafiate și sfârșește într-o prelucrare de date, subiectivă, evident, fardată cu cuvinte alese. Cui îi convine să se arate nud celorlalți, și dacă ar face-o, n-ar face-o tocmai pentru a intrigă, pentru a se arăta în felul în care ar dori să fie înțeles de ceilalți? Să lăsăm deci ipocrizia și să spunem adevărul de la început... dar sinceritatea nu e și ea, la urma urmelor, decât o organizare a lucrurilor convenabile, o punere în scenă a unei suite de fapte care ne convin? Nu pledez deci pentru stabilirea unor adevăruri, ceea ce vă voi povesti despre mine și despre alții este un lucru ipotetic. De altfel, nu cred că oamenii sunt în întregime interesați sau nesemnificativi... Jurnalele sunt ipostaze ale indivizilor ca și romanele”. □•Un interviu de Romulus Rusan, *Contemplație și patos*, cu traducătorul în română al *Ghepardului*, Tașcu Gheorghiu.

9 ianuarie

• [„România liberă”, an XXVII, nr. 7533, *Cotidianul Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste*, format tipografic A2; nu se precizează componența redacției] Eva Havas prezintă și comentează, în cadrul rubricii *Teatrală*, drama lui Camil Petrescu, *Bălcescu*, și punerea în scenă a acesteia la Teatrul de Stat din Pitești. Această a treia montare a piesei insistă pe dimensiunea de frescă istorică deși, în opinia Evei Havas, „în ciuda formei de frescă istorică, încuviințând eticheta de dramă istorică, piesa se desfășoară, asemenea celor mai reușite creații ale autorului, ca o dezbatere de idei, o dramă a cuvintelor”.

• [„Scânteia”, nr. 7940] La masa rotundă *Pentru o artă plastică străbătută de spirit militant, puternic ancorată în actualitatea societății noastre*, organizată „pe marginea Bienalei de pictură și sculptură” participă Petru Comarnescu, Vasile Drăguț, Ion Frunzetti, Dan Grigorescu, Mircea Popescu.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6108] C. Stănescu recenzează romanul lui Zaharia Stancu, *Șatra*, în care „realitatea esențială izbutește să se comunice până la capăt cu aceeași forță de a ignora imprevizibilul și ambiguitatea atât de scumpe prozei moderne.”

• [„Albina”, nr. 2] O pagină dedicată *Literaturii populare* este semnată de Ion Laurian: „În general toate cărțile populare sunt străbătute de concepția populară despre viață și moarte, totul privit cu umor și detașare”.

• [„Cutezători”, nr. 2] Revista consacrată celor mici, publică poemul ludic, cu ironii SF, *Tot despre farfurii zburătoare*, al Gabriela Melinescu: „Orice proștănac care vrea să/ batjocorească farfuriile zburătoare/ le umple cu mâncare.” ■•Se lansează și serialul polițist de benzi desenate, după o povestire de Ovidiu Zotta, *Vacanțele unui tânăr liniștit*, plus un alt serial, pe un scenariu de Vlaicu Bârna, *Mihai Vodă Viteazul* (urmat pe parcursul lui 1969 de *Vremea lui Țepeș Vodă* de Vasile Mănuceanu și *Arcașii lui Ștefan cel Mare* de Costache Anton).

• [„România literară”, nr. 2] Neașteptat pentru un lingvist, dar firesc pentru un simpatizant interbelic al mișcării socialiste, Iorgu Iordan scrie *Despre reconsiderarea trecutului cultural*, unde, punctual, îl taxează, fără a-l numi, pe I. Ne-goîtescu, pentru planul de istorie a literaturii române: „Tonul apologetic până la saturație nu li se pare criticilor «moderni» suficient pentru punerea în lumină orbitoare a unor anumite creații dintre cele două războaie. Și atunci, un Eminescu, un Sadoveanu, ca să nu mai vorbesc despre alții, mai puțin valoroși, sunt tratați așa cum mult timp după război au fost tratați Arghezi, Bлага etc. N-a publicat un critic literar un proiect de istorie a literaturii românești, în care Eminescu și Sadoveanu erau azvârliți la periferia literaturii noastre naționale – căci ce altceva însemnează a-i pune în capitolul consacrat operelor neestetice (sau neartistice)? Ar putea spune cineva că avem a face ca un caz izolat. Eu sunt convins că «izolarea» constă numai în sinceritatea, ca să nu spun îndrăzneala, mai mare a criticului în discuțiile. Faptul că protestele au fost foarte puține și «blajine» confirmă justetea dictonului latinesc *ab uno disce omnes*.” ■•La cronică literară, Valeriu Cristea tratează culegerea de *Versuri*, debutul editorial al lui Mircea Ivănescu (E.P.L., 1968) iar Matei Călinescu placheta *Lamento pentru peștișorul Baltazar* de Iordan Chimet (Ed. Tineretului, 1968). □•În cazul lui Mircea Ivănescu ne-ar întâmpina un „ton inefabil [...] nemaiauzit (cel puțin într-o arie lirică mai restrânsă) [care] se imprimă adânc în memoria auditivă a cititorului, rămânând inconfundabil.” □•Pentru Iordan Chimet, Matei Călinescu are cuvinte de admirație: „Mesia apelor care săvârșește miracolul de a umbla... pe uscat află că lucrurile nu ne aparțin, că nu pot fi luate în posesiune, că în fiecare din ele se ascunde un Proteu malițios. [...] Sensul simbolic este evident. Dintre toate viețuitoarele, peștele este predestinat anume să migreze. Patria sa este exilul. El se culcă pe undă și unda e mereu alta.” ■•Ov.S. Crohmălniceanu recenzează sinteza lui Adrian Marino, *Introducere în critica literară* (E.P.L., 1968), remarcând că: „Patosul polemic al expunerii – și el nu lipsește! – i-l suscită autorului în egală măsură rigiditățile dogmatice (suficiențele profesionale, iluziile exactității științifice, inerțiile didactice, dispozițiile normative), ca și ameteștile modei (analizele neopozitiviste de texte, divagațiile eseistice, paraliteratura pe marginea operei, jurnalistică etc.). Lucrarea strălucește printr-o mare suplețe intelectuală.” ■•Mihai Vornicu semnalează, pe două jumătăți de coloană, publicarea monografiei *N. Iorga* de Barbu

Theodorescu (E.P.L., 1968), fostul colaborator al marelui cărturar fiind „aplaudat, măcar pentru respectul cuvenit înaintemergătorilor.” ■•I. Valerian, fostul director al revistei „Viața literară” (1926-1936), cunoscut pentru seria de interviuri adunate sub titlul *Mărturia unei generații*, scrie *O evocare: Anton Holban*, reținând câteva detalii de structură intelectuală (buna cunoaștere a muzicii clasice), dar și de natură comportamentală: „În Capitală, Anton Holban își apăra singurătatea cu dârzenia unui bătrân misogin; considera mariajul o stavilă în libertatea de creație a unui artist.” ■•Matei Călinescu tipărește *Marginalii la un spectacol Ionesco*, susținând că „piesele lui Eugène Ionesco trebuie văzute; însăși lectura lor presupune o punere în scenă mentală. [...] Trebuie să recunosc că o bună parte dintre gândurile pe care le-am notat aici le datorez spectacolului cu *Victimes du devoir*, de la Teatrul *Lucia Sturdza Bulandra*, în regia inteligentă a lui Crin Teodorescu. [...] Într-un decor cu soluții ingenioase (Paul Bortnovschi) și într-o interpretare de calitate (Virgil Ogășanu în Choubert, Gina Patrichi în Madeleine, Ștefan Bănică în Polițist, Mircea Albulescu în Nicolas d’Eu, Virginica Popescu în Doamna), spectacolul lui Crin Teodorescu se înscrie printre cele mai bune ale actualei stagiuni; iar dintre spectacolele bucureștene ale teatrului lui Eugène Ionesco pe care le-am văzut, aș risca să spun că acesta e cel mai *fidel* în raport cu intențiile profunde ale autorului, nu o dată trădate în viziunea altor jgizori ai noștri.”

● [„**Tribuna**”, nr. 2] O evocare *Radu Stanca*. (nesemnată) deschide acest număr. ■•Este redat interviul *De vorbă cu academicianul spaniol Antonio M. Badia-Margarit*, invitat la Congresul romaniștilor, găzduit de țara noastră. Academicianul vorbește despre „limitele și perspectivele lingvisticii romanice”, diferența dintre „stilul literar” și „stilul științific” (impus de limba franceză datorită conciziei, preciziei și rigurozității acesteia) și punctează importanța congreselor de specialitate cu caracter internațional ■•Rubrica *Reviste de altădată* analizează revista „Îndreptar” de M. Rașcu, articol este semnat de Nae Antonescu. ■•Rubrica *Opinii* prezintă *Ipostaze umane în teatru* de Ion Vartic. ■•La cronică literară Ion Oarcăsu prezintă cartea lui N. Prelipceanu, *Antî: Acesta observă* „armonia ritmului regulat”, „sonoritatea matematică” și „fantezia cromatică” a celui de-al doilea volum al lui Nicolae Peripliceanu, reliefând predominanța imaginilor care „semnifică fragilitatea materiei, labilitatea condiției umane și un gust pentru «spectacolul» existențial”. Spațiul poetic al lui Peripliceanu este însă, după Oarcăsu, știrbit de „humorul negru” din scenele „burlești-macabre”. În viziunea criticului, meritul poeziei lui N. Peripliceanu constă în sonoritatea adâncă, „moleculară”, izvorâtă fie dintr-o stare de „transă poetică”, fie dintr-o tehnică ostentativ-auditivă. ■•La pagina de literatură străină, Vasile Grunea traduce Poezii de Tadeusz Rozewicz. □•N. Mărgineanu semnează un eseu despre ipostazele erosului în literatura universală. □•În Bloc-notes-ul său Augustin Buzura scrie despre încetarea din viață a romancierului american John Steinbeck și face o scurtă prezentare a operei acestuia – ilustrare a „tehnicii realismului obiectiv”.

10 ianuarie

• [„Contemporanul”, nr. 2] Revista combate programul „oniric” expus în dezbaterea *O modalitate artistică* (publicată în nr. 36/ noiembrie 1968 din „Amfiteatru”). La respectiva întâlnire au participat: Leonid Dimov, D. Țepeang, Laurențiu Ulici și Pavel Cornel Chitic (moderator). □•Argumentul pentru blamarea publică este chenarul ideologic îngust, care presupunea obligația ca mesajul să fie accesibil „maselor largi”, ceea ce înseamnă, de fapt, un realism socialism temperat: „Literatura autentic valoroasă și adevărată, validată de receptivitatea și experiența umană a fost – dintotdeauna – legată de om în ceea ce are el mai propriu ființei sale: profunditatea rațiunii și elevația visului – confruntare lucidă între ideal și realitate, în năzuința, mereu sporită de fervoarea investigației și, nu mai puțin, înnobilată de aripa fanteziei”. □•Tentativa de a brevetă un curent cultural paralel cu „umanismul socialist” este taxată drept „dogmatism precoce și nimic altceva”, ca și cum încercarea timidă de a delimita o oază în deșert ar denatura frumusețea nisipului neroditor. ■•Implicarea lui Al. Philippide în dispută, una dintre figurile luminoase din literară acelor ani, sancționează dorința de inovație într-o zonă supusă, inevitabil, redescoperirii paradigmatelor: „Să încerci să faci incomunicabilul comunicabil, iată o grea și frumoasă ocupație de poet. Ocupație în care poetul stă alături de omul de știință. Să dai aparență de incomunicabil sărăciei sufletești și lipsei de gândire poetică este o ocupație de șarlatan, care nu poate păcăli pe nimeni multă vreme. *Onirismul*, cuvânt care unora li se pare mai doct pentru a desemna acel fenomen psihic căruia Novalis, omul care a cunoscut ca nimeni altul puterea visului nu-i spunea decât pe nume – Traum – onirismul acesta seamănă cu o fațadă de mucava poleită care se năruie repede.” □•În același număr, intervin, pe rând, în polemică Adrian Marino (*Întrebări și nelămuriri*) și Ion Frunzetti (*Visez alături de oamenii epocii mele...*). □•Cel dintâi adoptă perspectivă strict estetică, scoțând la iveală și unele obiecții îndreptățite: „N-am priceput exact – cine e de vină nu mai știu – în ce măsură și în ce mod visul poate deveni criteriul creației. Dacă este vorba de o metaforă sau de un simbol pentru idei de comparație, reper sau supra realitate poetică, ea nu se supără în acest plan al discuției. Dar dacă noțiunea de criteriu este gândită în mod strict – în semn de regulă, normă, canon, sau măcar de coerență și regularitate tipică sau «modelul legiuitor» cum se afirmă – atunci cădem într-o nouă contradicție. *Vis egal creație autonomă egal criteriu immanent*. De acord! Însă cum mai poate fi controlată și modelată lucid o stare de imanență? Visul are criteriile sale, iar luciditatea pe ale ei. Cum se pot întâlni și concilia cele două criterii-model? Eul oniric formează o lume, eul empiric o alta. Cineva afirmă că ar fi vorba chiar de două lumi etanșe, necomunicative, «paralele». Dar și admitând această teză, ideea de *luciditate* cheia întregului «onirism» – este alungată încă o dată.” □•Ion Frunzetti este, pe de o parte, circumspect față de axioma extremei originalități pe care o propuneau oniriștii: „Visul este domeniul oricărei «poezii»; oricare activitate a fantaziei este, implicit, *fantastică*. Nimeni n-

a inventat visul și nimeni nu se poate mândri a-i fi monopolizat. Visurile compensatorii au hrănit ambițiile științei. [...] Fiecare poet își aprinde mental o lampă a lui Aladin”. Pe de altă parte, poetul, universitarul și criticul de artă de înaltă ținută ajunge la un nivel descumpănitor: „Mă închin și eu la niște visători. Ai mei sunt constructorii României de astăzi, vieți comunicante prin veacuri.”

□•Era nevoie de această explicație? ■•Un *Psalm* al îngăduinței dacă nu al iertării, publică Geo Bogza. Iată ce afirmă unul dintre cei mai influenți gazetari ai momentului: „Dar îți mulțumesc, Doamne, că în marea ta îndurare nu m-ai alungat cu totul de la Tine. Mă uit la cei pe care a-i voit să-i pierzi, să-i scoți din rândul celor cu chipul și asemănarea Ta. Mulțumescu-ți, Doamne că nu m-ai pedepsit după cea mai mare mânie și scârbă a Ta, că ai ținut departe de mine Lăcomia.”

■•La rubrica *Teze și antiteze*, Paul Everac reia problematica funcției literaturii în articolul *Epigonii*. Pretextul îl constituie poemul eminescian binecunoscut, pe care dramaturgul îl extrapolează după ingerințele vremii: „în acest concept de «artistic» pe vremea aceea încăpea și pathosul poetului, voința lui de mai frumos și mai bine. De un mai frumos comunicabil decât social. Fiindcă tot ce e artă implică o comunicație cu celălalt, chiar dacă nu tot ce comunică cu ceilalți, în această zonă, e artă.”

■•Nicolae Manolescu scrie la superlativ despre romanul *Ce mult te-am iubit*, considerată „cartea cea mai profundă și mai pură de până azi, a lui Zaharia Stancu.”

■•Pe aceeași pagină, N.[icolae] M.[anolescu] o contreză pe Dorin Grăsoiu, care, începând cu nr. 2/ 1969 din „România literară”, publică fragmente din *Însemnările zilnice* ale lui Titu Maiorescu, „pe care I. Rădulescu-Pogoneanu n-a mai apucat să le editeze.”

□•Prima observație e o pledoarie *pro domo*: „«Contemporanul» s-a scris încă în martie 1967, pe larg, în cuprinsul unei cronici literare. Autoarea «serialului», Dorina Grăsoiu, nu cunoaște politețea de a indica acest precedent, lăsând impresia că descoperirea îi aparține.”

□•A doua ține de ordinea nepotrivită a publicării materialelor: „Pentru cititorii fără imaginație aritmetică să precizăm metoda Dorinei Grăsoiu și altfel. Ea a început prin a publica pagini din caietele 15 și 16, 17 și 18, sărind apoi deodată la caietele 27 și 28 (1908–1909). În numărul următor al revistei, după un pasaj din 1907, suntem întorși prin surprinderea la caietul 15 (din care mai copiase).”

[„*Glasul Patriei*”, nr. 2] Traian Filip semnează *La început de an*: „Desigur, tabloul țării noastre la aproape un sfert de secol de la eliberare, reprezintă caracteristici foarte complexe și dinamice, ce țin de progresul impus de societatea socialistă, armonios structurată, dirijată de legi științifice, de spiritul dreptății și adevărului, al echității și egalității. O operă de anvergură nu s-ar fi putea realiza fără efortul simultan al întregii societăți, fără efortul întregii națiuni, animate de dorința de a spori prin aportul ei personal contribuția la dezvoltarea valorilor materiale și spirituale ale lumii. Ca un argument al acestor trainice principii stau mărturie turlele metalice ale industriei noastre, cu care numele României a pășit în anul XXV al erei socialiste și se înscrie în vastul și tulburătorul tablou al secolului XX”. ■•Paul Drăgușin din Franța publică poezia *Tinerețe, tinerețe...*

□•Versuri nostalgice semnează: Marin Călin (*Patria*), Mihai Gavril (*Hora*), George Ionașcu-Dunăreanu (*Ea*).

11 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 7942] Traian Filip scrie rechizitoriul *Între spectaculos și durabil în creația literară*: „Dezvoltarea orașului și a satului, a uzinelor, aspectele pregnante ale civilizației industriale au preocupat și preocupă mulți prozatori și în sensul acesta, s-au făcut remarcabile progrese. Cu toate acestea, în exegeza literară se remarcă uneori o mai mare atracție pentru literatura accidentelor psihice decât pentru temele fundamentale ale vieții și artei. Au revenit în actualitate fenomene secundare ale culturii dintre cele două războaie, și nu o dată ne întrebăm dacă punerea lor în drepturi este firească, dacă izvorăște dintr-o necesitate vitală a unor scriitori sau numai dintr-o nevoie de epatare. [...] Făcând efortul de a legitima experimente și reproducții de îndoielnică valoare, ei subestimează ceea ce are profunde aderențe cu realitatea specifică creației naționale. [...] Am auzit cum sunt defăimați mari romancieri, care au întemeiat o lume, au creat un univers cu mijloace ce pot părea extrem de simple și la îndemâna oricui, și laudați autori care s-au impus prin bizareri prin parodii, prin texte criptice, utilizând întregul arsenal de reclamă al mijloacelor de comunicații de masă. Nu se poate construi numai din negații, scria cineva. Aș adăuga că nu se poate construi numai din afirmații, iar tonul sentențios, cu judecăți implacabile și definitive, departe de a arăta siguranță, trădează lipsa argumentului, imprecizia gustului și a analizei logice. Sunt critici ce se vor snobi. Ei fac mare caz de nonconformism, uitând că atitudinea aplicată în mod automat, fără spirit de selecție și fără puncte stabile de sprijin, este o dovadă de simplism. [...] Estetica nu este un cod de legi arbitrare, și nu oricine poate inventa categorii estetice, fără riscul de a parodia o dată cu autorii demitizării totale ceea ce este temeinic, stabil și de autentică valoare în arta mondială. Omenirea trăiește momente de mare răspundere și gravitate. Ea are nevoie acum, ca și întotdeauna, de existențe exemplare și de eroi, de personaje care fac cinstea tuturor epocilor. Literatura noastră nu poate să renunțe la reflectarea societății noastre în plină evoluție, în care există incontestabil și predominant tipul omului pozitiv, constructor și gânditor. Alături de eroi, e drept întotdeauna au trăit și bufonii, iar dreptul lor de a reține atenția scriitorilor nu poate fi contestat. Prozatorii pot să-i descrie. Să nu le acordăm însă mai multă însemnătate decât merită”. □•Valeriu Râpeanu semnează cronică literară la două dintre romanele lui Zaharia Stancu, *Șatra* și *Ce mult te-am iubit*: „Filmul epic al *Șatrei* nu se desfășoară numai în numele ideii de supraviețuire fizică, individul nu acționează rând să scape pur și simplu de moarte, ci pentru salvarea, apărarea și afirmarea unor valori morale. De aceea romanul lui Zaharia Stancu mi se pare a fi un elogiu adus forței omului de a înfrunta greutățile, de a fi mai puternic decât ceea ce îi este ostil, de a trece dincolo de încercări chinuitoare, de a afla în solidaritate sursa salvării. Aceasta e *Șatra*, romanul în care umanismul operei lui Zaharia Stancu,

sinteza acelei viziuni aspre și lirice asupra vieții își află expresia plenară. *Ce mult te-am iubit* ne reîntoarce la fondul prim și cel mai fecund al operei lui Zaharia Stancu: lumea copilăriei. De data aceasta citim parcă epilogul ciclului *Desculț*, momentul morții mamei, simbolul permanenței familiei, al virtuților morale, al devotamentului și al sacrificiului. [...] *Șatra* și *Ce mult te-am iubit* sunt creații de o frumusețe artistică incontestabilă, iar poetul Zaharia Stancu un romancier ale cărui însușiri lirice dau o culoare aparte, originală, scrisului său epic. Sunt toate acestea calități care ne fac să așezăm aceste două cărți în raftul bibliotecii noastre alături de acea piatră unghiulară a prozei contemporane care este *Desculț* cu sentimentul că prodigiousul autor ne va oferi nu peste multă vreme alte noi satisfacții”.

• [„Cronica”, nr. 2] În *Anul ideilor literare*, Adrian Marino observă : „A sporit numărul lucrărilor de estetică literară, reeditarea unor studii consacrate a cunoscut un nou ritm, presa literară a arătat interes și receptivitate pentru dezbaterile teoretice, o serie de traduceri – absolut necesare – și-au făcut de asemenea apariția ”. ■•La *Critica* '68, Zaharia Sângeorzan conchide: „Dacă romanul cunoaște un an deosebit în realizări... critica e o realizare care le face să existe, să ne încredințeze că literatura este o experiență spirituală autentică și captivantă”. □•Același autor recenzează romanul lui Fănuș Neagu: *Îngerul a strigat*: „Vocația de povestitor a lui Fănuș Neagu este a unui sadovenian și *Îngerul a strigat* e o povestire care închide în ea o viață frenetică, eruptivă și plină de miraje”.

• [„Flacăra”, nr. 3] În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu semnează schița *Faima*. ■•Lucian Raicu scrie o recenzie la *Îngerul a strigat*, romanul lui Fănuș Neagu Criticul consideră că volumul „este o tentativă de acces la centrul «erotic» al lumii, un nucleu primordial, originar al actelor omenești, al experienței umane însăși. Frumusețea în sine a capitolelor în care se manifestă cu extraordinară diversitate acest centru adânc, tulburător, al vieții ar fi de ajuns pentru a susține interesul lecturii”. În opinia sa, romanul „reprezintă însă mai mult decât atât, o punere în scenă a destinului însuși, o carte a suferinței, a ispășirii, a salvării prin suferință, prin intensitatea dăruirii”. Un eseu pe teme cinematografice, *Femeia cosmică*, publică Ov. S. Crohmălniceanu ■•La rubrica sa, intitulată *Comentariu*, Silviu Brucan semnează articolul *Mareșali și colonei*. ■•Radu Cossașu oferă cititorilor *Poveștile de la gura sobei*. ■•În rubrica dedicată *Cărții*, se semnalează apariția volumului *Pagini de proză* de Ion Barbu, ediție îngrijită de Dinu Pillat. □•Se notează tematica volumului de estetică al lui Liviu Rusu, *Logica frumosului*.

• [Luceafărul, nr. 2] În articolul de fond, *Prefață la câteva întrebări*, redacția propune ca discuțiile despre literatură să înceapă prin contemplarea peisajului literar actual, deosebit de ofertant pentru a vedea ce perspective se deschid literaturii române. Se observă că „proza s-a dovedit a nu mai ezita în fața unor problematici sociale delicate, sesizând noul ritm social și o mai mare complexitate de probleme omenești, firească, într-o acțiune avansată de construire a socialismului. N-au fost eludate aspectele considerate până acum inabordabile și

orizontul social ca și profunzimea tratării este alta în proza anului 1968 față de anii trecuți”. Alte întrebări avansate sunt: „Cum va primi timpul aceste cărți?, Care vor fi premianții?” ■•Sunt publicate poeme de Șt. Aug. Doinaș, I. Negoitescu și Ion Pop.

14 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 7945] *Pe tot cuprinsul țării entuziaste întruniri pentru propunerea de candidați ai frontului unității socialiste în alegerile de la 2 martie. În continuare este titrat: „Tovarășul Nicolae Ceaușescu propus candidat în circumscripția electorală nr. 1 din Capitală. Adunarea de la uzinele «23 August»”.*

15 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 7946] Deoarece intervenția lui Șerban Cioculescu în chestiunea onirismului are loc în oficiul partidului, atitudinea de negare a onirismului și a reprezentanților acestuia, are statutul de punct de vedere oficial în dezbaterile declanșate de tinerii scriitori. Venerabilul critic se întreabă *Artistul – stăpân sau rob al visului său?*: „Fără a fi adepți ai «omului-mașină» după La Mettrie, – copilul teribil al materialismului, cum a fost numit, – câțiva tineri scriitori cred că au descoperit în onirism piatra filozofală a literaturii. Se știe ce credeau alchimiștii că ar fi «piatra filozofală»: mijlocul de a prepara aurul pe calea sintetică. Mai greu ar fi de stabilit definiția onirismului, după declarațiile participanților la o masă rotundă pe această temă, inițiată de curând de revista «Amfiteatru». Cu ce scop? Cu acela de a relansa – într-o haină oarecum nouă – vechi modalități ale onirismului, luându-și distanțele atât față de romantismul german, care a pus în circulație visul ca modalitate poetico-metafizică revelatorie, cât și față de suprarealiștii francezi cu al lor învechit «dicteu automat». Poeții și prozatorii care-și dau numele de onirici încearcă fără succes să ne convingă că incoerența, imaginile alcătuite haotic în afara logicii, în afara ideii de legătură între cauză și efect, ignorând realitatea, ordinea firească a lucrurilor, ar fi literatură. Este de prisos să arătăm că noi, care cerem literaturii să surprindă realitatea în ce are ea mai semnificativ, să descifreze sensuri umane majore, să contribuie la înălțarea morală și estetică a omului, să fie călăuzită de idealurile nobile care însuflețesc viața și efortul constructiv al poporului nostru, nu putem fi de acord cu o asemenea modalitate ce se dă drept «nouă» și «evoluată». Dar să vedem mai îndeaproape ce susțin «teoreticienii onirismului»: Mai isteț decât echivocul onirism voltairian, acela îndelung rumegat dar insuficient mistuit al tinerilor inovatori își propune să ne convingă că deține cheia relațiilor atât dintre gândire și realitate, cât și dintre literatură și viață. [...] Refuzând verificarea prin logică și prin evidență, oniricii nu fac altceva decât să justifice actul lor de evaziune de la problematica filozofică a vremii contemporane. În concepția noastră marxist-leninistă asupra vieții, literatura apare ca produsul conștient al spiritului uman de a cunoaște în profunzime legile și mecanismele vieții spre a le explica și a le supune

voinei omului. Trăim un moment excepțional al istoriei poporului nostru. Societatea socialistă își îndreaptă eforturile spre scopuri clare, nobile – acelea de a ridica conștiința oamenilor, spre a-l face cât mai activi și mai lucizi făuritori ai istoriei. Unul din rosturile literaturii este acela de a limpezi scopurile și mijloacele pentru atingerea acestor țeluri umaniste. [...] Șubrezenia argumentației se răzbună însă pe cei care se folosesc de asemenea mijloace. O analiză atentă a opiniilor exprimate în jurul mesei rotunde de la «Amfiteatru» scoate în evidență caracterul vetust al încercării de a scoate de sub sancțiunea istoriei cuvântul mai vechi al mișcărilor literare promovând evadarea din realitățile sociale. Vremea noastră caută soluții filozofice și artistice cu adevărat noi, în concordanță cu simțirea și gândirea contemporanilor noștri. Până la crearea măcar a unei singure opere literare valoroase – de tip onirist – scriitorii mesei rotunde ne vor lăsa impresia ilară că s-au îmbătut cu apă rece”. □•Teodor Mazilu publică un nou articol satiric, *Dacă n-ar exista munca...* □•Ecatarina Oproiu este preocupată de *Vârsta responsabilității*: „Pentru societatea noastră socialistă nevoia de a instaura un echilibru stabil între civilizație și cultură este însă un imperativ categoric, ținând de însăși esența acestei orânduiri superioare în ordinea evoluției omenești. Este proba de maturitate pe care o dă o lume nouă. Pentru că maturitatea este vârsta echilibrului neprecar, a înfloririi multilaterale a personalității umane. Ea este vârsta în care omul simte nevoia armoniilor, la care înțelege că progresul unei societăți se măsoară nu numai în consumul de kilowați, ci și în consumul de seriozitate, nu numai în calitatea mărfurilor, ci și în calitatea caracterelor”.

• [„*Urzica*”, An XXI, Nr. 1; revistă bilunară de satiră și umor; format tipografic: A 4, 16 pagini; nu se precizează componența redacției] Acest număr și următoarele continuă seriilele lui Victor Eftimiu – *Însemnările unui indiscret*, Tudor Mușatescu – *Oameni, plante și animale (Din însemnările unui crap)*, dar și rubrica *Microsioane satirice* a lui Vasile Băran.

• [„*Viața studentescă*”, nr. 3] M. N. Rusu scrie despre *Laus Ptolemaei* de Nichita Stănescu, în rubrica *Expertize*: „*Laus Ptolemaei* nu justifică poezia lui Nichita Stănescu, ci *Poezia*. Limitele ei: infiniturile plus și minus. Precum universul din *Joc secund*, universul poeziei lui Nichita Stănescu se justifică pe sine. Ori – cum e cazul și cu *Laus Ptolemaei* – se neagă pe sine. Se demitizează (Ion Barbu nu demitizează. El anula și sublima). În acest mod, poezia devine act pur, o muzică a sensurilor. Poetul nu iese din sfera lui... Poetul nu părăsește miezul cuvintelor. Stă în identitate cu ele, în simultaneitatea elementelor sale. Poezia devine materia poeziei. Numai așa se poate justifica drept poezie; drept mod unic, demiurgic de existență. Ea nu este de pe o altă planetă, ea nu se subjugă, ci este singura planetă. Confundabilă cu planeta Pământ. Similară cu ipoteza acesteia: centrul lumilor. Poezia e, deci, centrul universului... De aceea, laudă lui Ptolemeu! El a atribuit omului o condiție antropocentrică, o demnitate de *homo cosmicus*. Ptolemeu «*haboticul*» a substituit pe om lui Dumnezeu. El este marele Eret al omenirii... Din problemă a conștiinței de sine, lirica lui Nichita Stănescu a de-

venit conștiința de sine a poeziei. E semnul marilor poeți. Poetica lui Eminescu s-a întâlnit cu aceea a lui Ion Barbu, obținând în *Laus Ptolemaei* o nouă tautologie: discurs pluriform asupra propriei și indictibilei sale naturi.”

16 ianuarie

• [„**România liberă**”, nr. 7539] În cadrul anchetei cu tema *Creația literară – oglindă a realității noastre contemporane*, realizate de Simelia Bron, la întrebarea privind modul în care literatura română a epocii este o oglindă a realității, răspunde Gheorghe Stănescu, profesor la Liceul de muzică nr. 2, arătând că, în ceea ce privește poezia, se remarcă faptul că scrierile „unor poeți din generațiile mai vârstnice sau mai tinere înfățișează viața ca pe un miracol captivant din care se pot desprinde sensuri majore, sentimente patriotice, gânduri nobile și elevate”. Poeții enumerați aici sunt Alexandru Andrițoiu, Cezar Baltag, Marin Sorescu ș.a. Referitor la proză, reține relevanța etică a acesteia și evidențierea sentimentului responsabilității prin scrierile lui Zaharia Stancu, Marin Preda, Titus Popovici, Nicolae Breban, Fănuș Neagu etc. la întrebarea „Cum apreciați literatura contemporană”, văzută ca „instrument de formare a omului nou”? răspund Catra Petre, lăcătuș la Întreprinderea „Carpați”, asociind proza literară a lui Marin Preda, Nicolae Breban și Zaharia Stancu cu acest deziderat ideologic al epocii și arătând (deși perspectiva fatalmente redusă a intervievatului nu îi poate susține în mod real punctul de vedere) că literatura trebuie „să conțină acea forță de a pune probleme importante”, „de a oglindi și de a reproduce realitatea în toată bogăția și amploarea ei”, și Gyenghe Maria, elevă în clasa a XII-a șa Școala 24, care evidențiază – deși perspectiva unei eleve de liceu nu permite o astfel de evaluare – relevanța literaturii române pe plan internațional.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6114] Demostene Botez glosează despre *Valoarea culturale – tezaur al întregului popor*, notând faptul că „Înflorirea culturii noastre este reflectarea firească, consecința directă a eliberării patriei noastre și, implicit, a eliberării omului, dezvoltării conștiinței sale socialiste. [...] Cultura maselor constituie o condiție primordială a construcției socialiste. Socialismul cere și generează cultură.” □ Mihai Beniuc scrie despre *Frumusețea omenească a versului eminescian*, cu ocazia împlinirii a 119 ani de la nașterea poetului care „a lăsat o operă zguduitoare prin frumusețea și proporțiile ei ce te transportă în lumea sublimului, nu prin multe cuvinte, ci prin profunde sentimente și mari idei, exprimate într-o formă fără greș. Iar etic simți în Eminescu un om ce a depășit dimensiunile timpului său.”

• [„**Albina**”, nr. 3] □ Marilena Vulpe recenzează romanul *Îngerul a strigat*, de Fănuș Neagu : „ Cu toată masiva încărcătură de sensuri cu care înzestrează prozatorul și eroii și întâmplările prin care trec, există în carte un mister, o știință de a spune lucrurile pe jumătate, astfel că această încărcătură masivă tot nu-i de ajuns, rămâne ceva de ascuns, tulburător și emoționant, ca o cărare potopită de ierburi al cărui capăt nu-l vezi. Este poate respectarea unui infinit al sufletului

omenesc și al istoriei sale, este poate și motivul pentru care romanul (sau nuvela, dacă vreți) trece dincolo de specific, spre universal”. ■•Apare anunțul *Cele mai frumoase legende: Concurs*: „După cum am mai anunțat, redacția noastră a inițiat un concurs intitulat «Cele mai frumoase legende», dotat cu premii în valoare de 16 500 lei oferite de către Consiliul Național al Organizației Pionierilor, Direcția Așezămintelor Culturale, Casa Centrală a Creației Populare și revista «Albina». O parte din aceste legende vor fi cuprinse într-o colecție ce va apărea în Editura Tineretului”.

• [„*Cutezătorii*”, nr. 3] Cuprinde poemul *Întrupare* de St. Aug. Doinaș: „Din când în când, ființa cea de brume/ a țării – ncremenește – n stâlp de foc:/ e ca și când însângerate nume/ își concentrează în același loc/ și zorile, și amurgul, și lucrarea/ de jos prin care patria își ia/ suind din mii de fețe-nfățșarea./ Partidului învăluit de-o stea.” □•De larg interes este articolul *În vizită la acad. Zaharia Stancu*, impunând o întrebare: *Cine este Darie?*: „Mare parte din personajele despre care vorbesc în cărțile mele sunt venite din lumea în care am trăit, iar întâmplările pe care le-am povestit în *Desculț* sunt în mare parte adevărate. În timpul răscoalelor din 1907, care în Teleorman au fost foarte violente, aveam 5 ani. Impresiile de atunci au fost atât de puternice încât nu m-au părăsit toată viața. Povestind mai târziu despre acele zile, am re trăit tot ce am văzut atunci cu ochii mei de copil, mi-am reamintit tot ce auzisem de la părinți, de la frații mai mari... *Desculț* este autobiografic. Cât despre Darie – ați înțeles – este o copie foarte apropiată a autorului... Satul Omida despre care vorbesc în cărțile mele, există, se numește în realitate Salcia și se află la jumătatea drumului dintre Roșiorii de Vede și Turnu Măgurele. În tot ce-am scris am povestit întâmplări trăite și am zugrăvit oameni pe care i-am cunoscut. *Jocul cu moartea* este o istorisire despre evenimente din Primul Război Mondial, pe care eu însumi le-am trăit. *Pădurea nebună* este, de asemenea, autobiografic. Iar în una din ultimele mele cărți, *Ce mult te-am iubit*, reîntâlnim o parte din personajele din *Desculț*... Singurul roman – din câte am publicat – bazat pe fapte pe care nu le-am trăit direct este *Șatra*... *Ce mult te-am iubit*, o carte de aproape 300 de pagini, am scris-o în 3 săptămâni – dar 3 săptămâni de mare tensiune. *Șatra* am scris-o în 6 ani, *Desculț* în 2 ani, *Dulăiii* în 18 zile, *Jocul cu moartea* în numai 6 zile... Dar țin să precizez că înainte de a scrie o carte mă gândesc la ea ani de zile, iar uneori o compun în minte până la ultimele amănunte.”

• [„*România literară*”, nr. 3] Geo Dumitrescu, redactorul șef al revistei publică editorialul *Decebal, fără Traian?*, lansând subtitlul „și alte câteva întrebări despre poezie”. Sintetizând, poetul cu vederi socialiste binecunoscute, sedimentate încă de la sfârșitul adolescenței, semnaleză resuscitarea unor filon naționalist excesiv, ce îi amintește probabil, de tracomania din perioada interbelică și de etosul din perioada dictaturii lui Ion Antonescu. Impulsul polemic vine, în parte, și după ce l-a poșta redacției, la rubrica *Atelier*, scriitorul primea versuri cu tentă protocronistă *avant la lettre*: „Mai pornim de la

constatarea unei cultivări insistente, unilaterale, în aceste manuscrise, a motivelor legate de amintirea și de moșternirea unuia din părinții noștri, Decebal. [...] Unele tendințe ale liricii noastre actuale de a cânta și a vorbi cu o anumită jumătate de gură, căutând parcă o nouă (încă una!) idolatrie exclusivistă, limitativă, sunt (chiar în afară de unele triste, nefaste evocări implicate) nefirești și, pe undeva, păgubitoare. Frumusețea și măreția semnificației *Decebal* stă poate tocmai în faptul că ea nu poate fi gândită altfel decât împreună (nu neapărat, necum exclusiv) cu semnificația *Traian*. [...] Aceste considerații au mai puțin în vedere un anumit «dacism» tematic, poate prea insistent și ușor «vikingizat», încrâncenat și sumbru (deși dacii adorau soarele) al poeziei actuale (stimulat și întreținut și de niște convenționale și simplificatoare «romanțări», dramatizări, ecranizări – în parte nu lipsite de merite – în spiritul pitorescului gros, al publicisticii și peliculei de senzație), cât mai ales – porneam cândva în acest coloane de la problema poetului «ființă cugetătoare!» – nevoia de a recupera, în glasurile noastre lirice, ca element de echilibru și împlinire, ca pavăză sigură împotriva unui artificial apetit «tenebros», cealaltă jumătate de gură, latină, a zestrei naționale, cu implicațiile ei din zona gândirii limpezi, luminoase, a puterii (și nevoii) de organizare riguroasă, lucidă a ideii, în articulații stricte, în care nu numai precizie și plenitudine, dar și înaltă frumusețe.” ■•Revista începe să publice rezultatele anchetei *Premiile literare 1968: „Dacă aș fi în juriu...”*. Invitația e adresată cercului larg de colaboratori ai „României literare”, iar răspunsurile sunt răsfirate și în aparițiile ulterioare. Răspund, deocamdată, Cezar Baltag, Ion Băieșu, Matei Călinescu, Șerban Cioculescu, Ov. S. Crohmălniceanu, Adrian Marino, Aurel Martin, Dumitru Mîcu, Edgar Papu, Eugen Simion, Zaharia Sîngeorzan, C. Stănescu, Vladimir Streinu, Mihai Ungheanu și Nicolae Velea. Demersul se va dovedi prolific, mai ales că, treptat, va ieși la iveală tonul polemic. □•Numai Vladimir Streinu oferă un răspuns amplu, spre deosebire de ceilalți respondenți, care se opresc la nominalizări în funcție de secțiuni: „În condițiile de azi ale vieții noastre social-literare, văd trei feluri de premii, răspunzând fiecare unui rost propriu Cel dintâi, care ar fi să se acorde mai multora deodată, ar urmări înlesnirea debuturilor. Practic vorbind, acest premiu ar ridica pe scriitorii tineri și necunoscuți din anonimat în atenția editurilor. Așa au apărut cândva poeți și esești ca Emil Botta, Constant Tonegaru, Geo Dumitrescu, Em. Cioran, Eugen Ionescu, I. Biberi. [...] Apariția în volum este însuși actul lor de premieră. Al doilea fel de premiu privește, cum am zice, consacrarea unei vocații. Cine a petrecut cu interes, două-trei generații de scriitori noi a putut observa desigur că numeroși debutanți foarte promițători ajung să decline până sub nivelul debuturilor proprii, în timp ce alții continuă să-și susțină vocația cu afirmări neslăbite, dacă nu mai puternice. [...] În sfârșit un mare premiu de stat, atribuit poate din cinci în cinci ani câte unuia dintre deținătorii premiului de vocație, ar veni să recunoască binefacerea pe care o reprezintă pentru societate influența exemplarității spirituale, verificată pe unul sau chiar pe două decenii.” □•Întorcându-ne la rezultatele anchetei, putem

observa, aproape la fiecare în parte câte o sensibilitate pentru unii autori: la Cezar Baltag (Sorin Mărculescu, *Imnuri pentru nunțile necesare*), la Șerban Cioculescu (Vladimir Streinu, *Pagini de critică literară*), la Matei Călinescu (Mircea Ivănescu, *Versuri*; I. Negoitescu pentru studiul introductiv la *Texte alese* de E. Lovinescu; „activitatea în reviste”: Edgar Papu, Valeriu Cristea și M. Ungheanu), Adrian Marino („chiar dacă nu se va acorda un premiu de dramaturgie, țin să remarc piesa lui Marin Sorescu, *Iona*”; referitor la critica literară: „Mă abțin. Am prea multe opinii în acest domeniu.”). Pot fi considerate surprinzătoare cărțile semnate de Gellu Naum (*Athanor*) – susținută doar de Ov.S. Crohmălniceanu; de Tiberiu Utan (*Steaua singurățății*) – propusă de Șerban Cioculescu; de Alice Botez (*Iarna Fimbul*) – nominalizată de Edgar Papu. ■•Adrian Păunescu realizează un interviu intitulat simplu, *Cu Ion Băieșu*. Aflăm lucruri ținute sub tăcere din biografia intelectuală a scriitorul care atunci pășea pragul maturității: „Să ne întoarcem mai bine asupra debutului, căci în această clipă îmi dau seama cu rușine că te-am mințit. Adevăratul meu debut s-a săvârșit în revista „Viața românească” în care am publicat poemul *Ileana tractorista*. Redactorii secției poeziei de pe acea vreme erau Eugen Jebeleanu, Veronica Porumbacu și poetul strungar Florian Saioc de la Uzinele «Semănătoarea». După ce m-au mângâiat cu palmele lor robuste pe creștet (nu aveam decât 17 ani și eram deja elev al Școlii de literatură «Mihail Eminescu»), ei mi-au spus că poezia poate apărea, e bună, e «de-a noastră», dar cu condiția să-mi schimb numele. [A.P.]: – *Cum te chema?* – Ca și pe tatăl meu: Ion Mihalache. Dar chiar în acel an un personaj politic reacționar dintre cele două războaie mondiale era eroul unui proces răsunător și cum ar fi putut respectivul personaj să fie și în boxă și în paginile „Vieții românești”? Așa m-am întors la școală (care își avea sediul în Șoseaua Kiseleff 10) să-mi găsec un nou nume. Colegii mi-au propus mai multe pseudonime... – *Îți amintești cam care erau?* – Da. Ion Metaforă, Ion Muncitorul, Ion Măiestrie, Ion Harnicul, Ion Fidelul și în cele din urmă, prin vocea lui Victor Tulbure, Ion Băieșu.” □•O mențiune se cuvine făcută: Școala de Litereatură și Critică Literară „Mihail Eminescu” a luat ființă în 1950 și a fost desființată în 1955. □•O temă delicată a convorbirii este aluzia la faptul că, după ce fusese destituit din funcția de redactor-șef al mensualului „Amfiteatru”, Ion Băieșu rămăsese șomer, devenind, astfel, în contextul unui regim în care dreptul la muncă era obligatoriu, un scriitor profesionist, care se autofinanța din drepturile de autor de care putea beneficia de pe urma cărților, a articolelelor sau a scenariilor de film: „ – *Ai condus trei ani revista «Amfiteatru».* *Cum ți se pare acum această aventură?* – Sunt un bărbat și încă unul dintre acei cu afectul înzestrat cu puternice frâne și nu vei reuși, nu, nu vei reuși, Păunescule, să mă faci să plâng. Da, e adevărat că cei trei ani trăiți în cele trei încăperi ale «Amfiteatrului» au fost în viața mea cei mai plini, cei mai încărcăți de literatură și omenie. Am învățat aici cu uimire, de la acei scriitori începători de la 18 și 20 de ani mai multă demnitate, curaj și dragoste de libertate decât dacă aș fi fost în ucenicie la cei mai mari filozofi și moraliști ai lumii. De

necrezut câte valori se află în rândul acestei foarte tinere generații de studenți printre care cei care vorbesc la 19 ani patru limbi străine și dispun de o cultură solidă nu sunt o excepție.” □•Ion Băieșu exprimă o opinie curajoasă, pentru o etapă în care literatura română își recupera teritoriile din care fusese izgonită după 1948: „Citesc revistele literare franceze și descopăr că aproape toate au devenit publicații politice, cultivând până la saturare literatura *véritée* (reportajul, biografia, memorialistica). Ficțiunea nu mai interesează și plictisește. E oare acesta un semn că literatura va intra în declin? Că televiziunea va sintetiza și devora toate cele șapte arte?” □•Este de reținut că interviul cu Ion Băieșu deschide o serie de discuții dezinhitate despre „obsedantul deceniu” (formula va apărea în scurtă vreme, în iulie 1970, prin eseuul lui Marin Preda), la care vor participa martori ai epocii: Dan Deșliu, Nina Cassian, Marin Preda, Dimitrie Stelaru. ■•I. Negoïtescu îi răspunde lui Iorgu Iordan printr-o scrisoare „deschisă”: „Respectul ce-l port însă savantului Iorgu Iordan mă obligă să iau atitudine publică față de articolul d-sale apărut în „România literară”. Deși nu sunt citat cu numele în acest articol este evident, pentru oricare cititor avertizat, că la mine se referă acuzațiile de a fi desconsiderat, prin «planul» istoriei literaturii române (publicat mai mult în revista „Familia”) pe scriitori Eminescu și Sadoveanu. [...] Este adevărat că în proiectul meu de istorie a literaturii române a încadrat pe Sadoveanu la capitolul consacrat direcției antimaiorești inițiate de criticul C. Dobrogeanu-Gherea. Că atât titulatura acestei capitol cât și încadrarea în acest loc al lui Sadoveanu nu aveau un sens desconsiderare se adevărește prin faptul (evident pentru cei urmăresc activitatea mea critic literar), că în volumul meu *Scriitori moderni* am dedicat două studii extrem de elogioase lui Ion Agârbiceanu și Nicolae Iorga, autori încadrați de asemeni, de mine, în proiectul meu, la capitolul *Direcția antiestetice*. Or, personal, sunt mândru de a fi a fost primul critic literar român care s-a străduit să pună în lumină, prin studii amănunțite, *marea valoare artistică* a operei lui Agârbiceanu și Iorga (din *Direcția antiestetice*). Deci, socot că este clar, pentru oricare cititor de bună, că plasarea lui Sadoveanu alături de Agârbiceanu și Iorga nu înseamnă în niciun fel de desconsiderare a operei lui artistice. În ce privește pe Eminescu, i-am închinat în proiectul meu un capitol intitulat *Sinteza romantismului naiv și sentimental*.”

• [„Tribuna”, nr. 3] ■•Domitian Cesereanu semnaleză diverse fațete ale conceptului de critică în *Sentimentul ipostazei*, evidențind importanța valorii, dincolo de metodele și sistemele utilizate. Pornind de la ideea că ipostazele criticii sunt „măști” în tentativa de a susține viața literaturii, D. Cesereanu trasează paralela dintre actor și critic. G. Călinescu este citat în sprijinul ipotezei, conform căreia diversele tipuri de critică alcătuiesc corpusul criticii literare înseși. Conform autorului, ipostaza criticii nu este echivalentă cu reliefaarea intențiilor operei literare și cu atât mai puțin cu semnalarea unui „sens constituit” imuabil (gest etichetat drept „eroare de optică” și „neînțelegere a condiției criticii”). În acest sens, este adusă drept exemplu polemica în jurul lui Racine, cauzată de criticii

(neo)pozitiviști și promotorii unei „noi critici”, din perspectivă psihanalitică. Totodată, D. Cesereanu menționează prezența unor „mari filosofi”, în termenii lui Roland Barthes, drept surse ale fenomenului critic francez (existențialism, marxism, psihanaliză, structuralism). Formularea axiomei – „orice critică se orientează spre originalitatea creației” sau spre unicitate – este însoțită de evidențierea unor alte aspecte – „identificarea relativului creației” și a „frumosului literar”

□•Mihai Scorobete semnează un grupaj de poezii iar Viorel Știrbu articolul polemic *Vânzarea de frate*, în care îi reproșează Iliei Grigorovici opinia de a fi împotriva criticii, pentru că aceasta ar fi o modalitate de a obține avantaje în unele cazuri, la fel după cum literatura de gen minor pe care o scrie uneori Eugen Barbu n-ar avea scopuri estetice, ci materiale. ■•Cronica literară semnată de Constantin Cubleşan are în centrul atenției scrierea autobiografică *Ce mult te-am iubit* de Zaharia Stancu. Denumind ciclul autobiografic al scriitorului o „alcătuire arhitectonică epică”, iar noul volum un „bocet metafizic”. C. Cubleşan face, astfel, referire la evenimentul înmormântării mamei, din care oferă cititorilor un fragment. Sunt duse în prim plan și alte argumente pentru simbolistica de bocet a romanului: puținătatea motivului epic; prevalarea lamentației demne, izvorâtă din „puritatea și limpiditatea unei profunde rezonanțe filozofice”, lirismul vibrant. ■•Creația literară este reprezentată de proza *Mona* (Gheorghe Suciuc), *O grădină cu... picturi!* (Baruțu Argezi), fragmentul dramatic *Contesa* (D. Bădescu)

□•Poezia *Imagini ale unei lumi dispărute* de Lawrence Ferlinghetti, în traducere de Petru Sfetca și fragmentul intitulat *Moartea unei balene* de Virginia Woolf, în traducere de Virgil Bulat dau consistență paginii de traduceri din literatura universală.

17 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 7948] Vasile Rebreanu scrie despre *Idealul generației tinere. Slujirea poporului, a patriei socialiste*: „Voi spune un adevăr nespus de simplu: tineretului României socialiste i se pune totul la dispoziție pentru a se realiza. Trăim un timp generos – iată câteva realități știute de toată lumea: încă de la naștere, noul cetățean al țării primește asistență gratuită; s-au creat creșe și grădinițe; în clasele elementare ca și în liceu manualele se distribuie gratuit, învățământul de toate gradele este, de asemenea gratuit, studenții primesc burse substanțiale, au la dispoziție biblioteci, laboratoare, cămine și cantine moderne. Suntem cu toții înconjurați de atenția și grija conducerii de partid și de stat. O atmosferă de înaltă demnitate și umanitate respiră țara întregă. [...] Pentru a-ți atinge idealul trebuie să muncești cu dăruire. *Idealul nostru este slujirea poporului, a patriei, a României socialiste*”. ■•Zoe Dumitrescu-Buşulenga semnează cronică literară la *Scriitorul și arta lui* de Al. Philippide: „Aplecat spre o poezie de adâncimi moderne (pornite de la romantici), Alexandru Philippide păstrează o clasică înclinație spre munca exigentă asupra versului, spre prețuirea deosebită a meșteșugului care supune rebela materie a gândului în tiparele ritmului și armo-

niei interioare (vezi *Arta poetică a lui Eminescu*). [...] Astfel, în opera sa, care numără peste patru decenii, Al. Philippide ne dă o mare lecție a realizării unei autentice vocații umaniste”.

• **[„Contemporanul”, nr. 3]** Editorialul 2 martie, asumat redacțional, ce anticipează alegerile pentru M.A.N. și pentru sfaturile populare, promovează „Vas-tul program trasat de Congresul al IX-lea și directivele Conferinței Național – expresie concretă a politicii științifice a partidului, politică bazată pe aplicarea creatoare a ideilor fundamentale ale marxism-leninismului la situația concretă din România, se materializează cu consecvență.” ■•George Macovescu publică *Însemnări într-un caiet mai vechi*, datate 2 aprilie 1954: „A apărut «Gazeta literară», în a cărei redacție lucrez. Cum Mihail Sadoveanu se interesează îndeaproape de «Gazetă... », mă duc deseori la el, împreună cu Zaharia Stancu, redactorul-șef. [...] Astăzi ne întrebă cum va arăta numărul 4 al «Gazetei... », Face observații critice, insistând asupra valorii literare a cuprinsului revistei. Sadoveanu scrie un nou roman, din care, în curând va da «Gazetei... » un capitol. Ne promite că va colabora cu povestiri, mici articole și note. Îl amuză gândul că va scrie note.” ■•Nicolae Manolescu recenzează *Introducere în critica literară* de Adrian Marino (Ed. Tineretului, 1968), conturând, întâi, un portret intelectual: „Polemistul e răzbunător ca un copil și, în genere, prea insistent (ținând să răspundă oricui și oricând), ca un mușchetar care agită o halebardă imaginară, mereu sigur de sine. Culmea «răutății» este când, după zece fraze de ironii inextricabile, à propos, să zicem de dreptul criticului la opinii tari, pune punctul pe i, declarând solemn că nu-i place poezia lui... A. Toma și Vlahuță!” □•Două constatări contradictorii domină intervenția lui N. Manolescu: „Autorului nu-i scapă nimic. [...] Fără să neg contribuțiile lui Adrian Marino în multe din punctele *Introducerii...*, n-ar fi drept să ascund ușoara decepție pe care cartea mi-a provocat-o. De ce? Totul fiind atras în discuție, nimic nu este dus cu decizie până la capăt. [...] Când sunt incontestabile, observațiile noastre nu pot fi și peste măsură de îndrăznețe!” □•Un răspuns indirect la aceste nemulțumiri găsim la Eugen Simion, în nr. 21/ 22 mai 1969 al „României literare”, fără a-l numi pe preopinientul său.

18 ianuarie

• **[„România liberă”, nr. 7541]** Boris Buzilă prezintă, în cadrul *Cronicii literare, Alternativele unui roman*, cu referire la volumul recent apărut al lui Nicolae Breban, *Animale bolnave*. Întrebându-se ce reprezintă boala în acest roman complex, identifică, mai întâi, ipostaza „omului bolnav” care suferă de o „lingoare metafizică”, rezultând, de aici, „cazuri” de bolnavi și „fantezii sau minți alienate”. A doua ipostază simbolică a bolii, mai puternică, în opinia cronicarului literar, decât prima, este dată de o „cazuistică particulară”, corelativă cadrului de desfășurare a acțiunii – „un univers închis, în stare de criză”, în care se comit trei crime, ca și de prezenta unor personaje aparte. Este vorba despre Paul Sucutur-

dean – „cel mai interesant și mai original personaj”, psihonevrotic, a cărui conduită prezintă „datele clasice ale unei fișe medicale”. Mai mult, personajul se retrage în mitomanie ca într-o „formă de apărare a eului psihic traumatizat” și de compensare a „timidității organice”, a agorafobiei și a „spamei de bărbăție”. Personajul Krinitzski, pe de altă parte, crede în „soluția depășirii condiției umane ca stare de maladie” și a „dobândirii imortalității pământeste”. Iar Miloia, ucigașul, conține, în structura sa de personaj, multe „necunoscute” și „lacune de concepere și de definitivare”. În concluzie, romanul lui Breban este rezultatul unui „talent remarcabil” de scriitor, dar i se reproșează faptul că „nu poartă mărcile vremii și ale spațiului în care trăiește și creează artistul”.

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6116] publică ancheta literară cu tema *Experiența de viață – o noțiune perimată?*, la care participă Șerban Cioculescu (*Cine nu aude „muzica lumii” nu poate fi scriitor, cine nu poate s-o dirijeze, nu se poate împlini în creație*), Gabriela Melinescu (*Sensul moral al întâmplărilor vieții ne învață meseria de a trăi*), Mihai Beniuc (*Fără dorința de a servi unei cauze nu se zămislește o bună operă literară*), Gheorghe Achiței (*Angajarea în efortul constructiv de transformare a realului – condiție de prim rang a viabilității operei artistice*).

● [„**Cronica**”, nr. 3] Redacția realizează o Anchetă intitulată *Romanul anului '68*: „Desigur că nu este deloc ușor, sau mai degrabă e imposibil, să se dea un răspuns la întrebarea care este cel mai bun roman al anului 1968. Deschidem totuși această discuție nu pentru a culege simple păreri, ci pentru ca în opțiunile respective să poată fi dezvăluite cititorilor care sunt părțile cele mai rezistente ale genului și se înțelege, în ce mod poate fi sugerat destinul romanului”. Printre respondenți se evidențiază: N. Barbu, Matei Călinescu, Marin Mincu, Maniu Leonida, Dana Dumitriu. □•N. Barbu: „Putem vorbi astfel, de cel puțin șase lucrări de primă mărime, opere care determină configurarea calitativ modificată a prozei apărute în ultimul an: *Intrusul* de Marin Preda, *Șatra* și *Ce mult te-am iubit* de Zaharia Stancu, *Animale bolnave* de N. Breban, *Martorii* de Mircea Ciobanu și *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu... Romanele anului 1968 aduc toate un suflu de autenticitate a condiției umane, a dramelor posibile cu infimezimate nuanțe, apte să schimbe totuși semnul viziunii artistice de ansamblu”. □•Dana Dumitriu: „De aceea, parafrazând pe Paul, eroul pasiv al *Animalelor bolnave*, numesc «stimați păstori și păstorite, domnilor, doamnelor și domnișoarelor», cartea lui Nicolae Breban ca cel mai bun roman al anului”. □•Matei Călinescu: „Care este, după părerea mea, romanul anului 1968? Răspund fără ezitări: *Animale bolnave* de Nicolae Breban. De de? Pentru că apariția lui în contextul literar actual... era, în sens artistic, cea mai imprevizibilă.... Revenim la romanul lui Breban, îl consider nu numai cel mai bun roman al anului, dar și cel mai bun al autorului”. ■•Haralambie Țugui se referă la volumul de versuri al lui Leonid Dimov: *Pe malul Stixului*: „Poet al versului frust, încărcat în sunete și miresme mereu proaspete, Leonid Dimov își împlinește sub bune auspicii tot mai distinctul său profil

liric. Volumul intitulat *Pe malul Stixului*, constituit din 40 de sonete, merită o privire ostentativă cât mai atentă, ferită de relativitatea interpretării care în acest caz poate deveni derutantă”. ■ În articolul *Cromaticul la Bacovia*, Lidia Bote conchide: „În istoria poeziei noastre, cazul lui Bacovia ilustrează în modul cel mai limpede valoarea acestei duble corespondențe dintre cele mai originale: între pulsul și mirosul culorii cu tendință reciprocă de întrepătrundere și anulare, ca simbol al unui univers moral unde se consumă aceeași luptă și dramă sufletească, între euforie și nevroză și în ultimă analiză între viață și moarte”. ■ Referindu-se la studiul lui Adrian Marino *Introducere în critica literară*, Zaharia Sângeorzan crede că „literatura și critica sunt două realități, două vieți ce nu se pot despărți fiindcă spectacolul e neîntrerupt și actorii nu se schimbă”. □ Adrian Marino își intitulează intervenția *Modernismul în fișe*.

● [„Flacăra”, nr. 4] În pagina *Actualitatea*, se prezintă evenimentele din cadrul Săptămânii „Mihail Eminescu, din București”. ■ În rubrica *Litere*, G. Dimisianu recenzează culegerea de proză *Insul* de Iulian Neacșu. ■ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu semnează *Întâlnirea dintre prostia groasă și prostia subțire și festivitățile care au avut loc*. ■ Silviu Brucan, face un *Comentariu*, despre *Ciudata piață comună*. ■ Radu Cosașu publică tabletele *Țapii ispășitori și Lupii ispășitori*. ■ Și „Flacăra” se implică pe tema „întârziatilor noștri onirici” prezenți într-un articol din revista „Amfiteatru”. Redacția salută intervențiile din revistele „Contemporanul” și „România Literară” sugerându-se că este nevoie de „mai mult spirit selectiv în publicarea unor proze și a unora așa-zise poezii” pentru „bunul mers al literaturii noastre”. ■ Sunt semnalate paginile din *Jurnalul* lui Gala Galaction, din „Viața Românească”, nr. 12.

● [Lucașul, nr. 3] Este anunțată apariția *Almanahului literar* pentru anul 1969, editat de „România literară”, după „o apreciable paranteză de timp”. Spre deosebire de multele publicații de acest fel aflate pe piață, *Almanahul „României literare”* se „distinge printr-o ținută aparte”, înfățișându-se cititorilor „ca o veritabilă micro-enciclopedie ilustrată a literaturii și a celorlalte arte, cu alte cuvinte ne aflăm „în fața unui eveniment cultural ce trebuie aplaudat”. ■ G. Dimisianu consemnează apariția volumului de nuvele și povestiri *Duminica mușilor*, de Constantin Țoiu care, după „un debut indecis” și o „zăbovire prea îndelungată în terenul publicisticii curente”, „pare să traseze câteva din coordonatele stabile în-lăuntru cărora prozatorul se va manifesta de acum înainte. Întărindu-ne odată mai mult sentimentul că de la Constantin Țoiu sunt de așteptat realizări durabile, bogate în consecințe fertile pentru dezvoltarea prozei de astăzi”, G. Dimisianu remarcă „recoltarea” subiectelor și a substanței „dramatice” „din sfera unor procese morale”, „adică a unor traume morale, principalii eroi fiind totdeauna niște traumatizați, indivizi a căror, existență a fost influențată în chip esențial de un eveniment răvășitor, de un fapt care i-a scos din condiția «normalității», singularizându-i și făcându-i refractari măsurilor comune de evaluare. [...] Neliniștea existențială încercată de eroi contrastează cu calmul și rigoarea stilistică a na-

rațiunilor, expresia unui spirit creator care își domină arta. Toiu știe să povestească admirabil chiar dacă proza sa nu e în primul rând de evenimente, ci de sugestie și atmosferă psihologică. Rămâne ca prozatorul să încorporeze cazuistica morală de care e preocupat astăzi marilor probleme, în construcții de perspective ample și ecouri adânci”. ■•Publică poeme Grigore Hagiu și Ion Alexandru. ■•În *Disputa literară*, Gheorghe Tomozei scrie despre volumul de proză de Ion Barbu realizat de Dinu Pillat cu „inspirație aproape cinematografică”. „Volumul se începe cu interviuri și se încheie cu un dens capitol de note în care e refăcută (cu caractere minuscule) teribila dispută Barbu-Arghezi la care s-au adăugat intervențiile lui Felix Aderca și G. Călinescu”. Convins că disputa era una de „ordin superior”, „dezlegată de pretexte meschine”, G. Tomozei notează că, după dispariție, volumele lor îi fac să rămână „nedespărțiți întru eternitate”, „prieteni și în viață”. ■•Sunt enumerate peste 130 de „cărți de poezie” apărute în anul literar 1968. Tabloul este conceput astfel încât cititorul să afle cu precizie deopotrivă numele editurii care a publicat volumul, cât și pe cele ale comentatorilor, cronicarilor și publicațiilor interesate de respectiva realizare literară. Pe alocuri aceste note sunt însoțite de o scurtă caracterizare a poetului. În numerele următoare se vor oferi, în aceeași manieră, informații despre proză.

19 ianuarie

● [*„România liberă”*, nr. 7542], Sub denumirea *Romantismul faptului istoric*, Adriana Iliescu abordează romanul lui Ștefan Popescu, *Pașala*: „carte în care se discută mult despre mecanismele, proliferarea și eficiența intrigărilor fanariot-orientale”. Modelul negruzzian, imediat identificabil, se regăsește la nivelul fizionomiilor locale, care „oferă viu colorate tablouri de epocă”.

● [*„Scânteia”*, nr. 7950] Gheorghe Tomozei semnează esul *Generațiile socialismului*: „Etica omului zilelor noastre e străină de ideea conflictului dintre generații. Penibila împărțire a indivizilor din societate în bătrâni și tineri jignește deopotrivă vârsta părului alb și juvenitatea. [...] Slujim socialismul și ne simțim, cu tot ce e mai bun în noi, ostași ai luptei partidului nostru comunist, mândrie a poporului român, el care e cel mai elocvent exemplu de transfigurare a ideii de tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte”. ■•Paul Georgescu revine cu precizări despre „mesajul” operei artistice în textul *Ceea ce critica literară nu poate ignora*: „Critica literară nu trebuie să uite nici un moment că are a-și exprima o părere nuanțată, dar de ansamblu asupra unei opere ce devine o unitate organică. Pentru criticul marxist problema e mai ușor de rezolvat fiindcă se pornește de la ideea că o carte nu e un amestec întâmplător de cuvinte, fie și «sonore», ci un mod de expresie al omului, de comunicare specifică între oameni. Indiferent de «programul artistic» al scriitorului, criticul regăsește epoca (prezentă sau trecută) ce a influențat cartea, specificul național și specificul artistului. Cu alte cuvinte, fără a ignora, în spațiul necesar, problemele specifice sau cele predilecte criticului, nu are rost să ignorăm tocmai ceea ce scriitorul a vrut să spună cititorului.

Oricât am căuta cu argumente recitate mai ales din Croce, sau din alții, separarea dintre estetic și istorie nu se poate face ermetic pentru că tocmai acele elemente zise neestetice au determinat – în diferite grade, – generarea operei și nu numai actul creator ca atare ci și numeroase particularități artistice ale operei. Un șir de capodopere (strict izolate) așezate într-un vid istoric e de neconceput și de nerealizat. Marii esteticieni s-au ferit de o asemenea atemporalitate imposibilă. [...] Critica marxistă nu se reduce la sublinierea sociologicului, deși îl folosește; nu se limitează la mesaj, la conținut, dar nu le poate exclude, subestima. Cum se știe, conținutul și forma au relații dialectice astfel încât nici unul nu poate nega pe celălalt. Dar cred că nu se poate face critică ignorându-se faptul că scriitorul dorește din toată ființa să comunice cititorilor un adevăr; deci nici cronicarul nu poate ignora încărcătura de idei a operei. Dacă unii critici manifestă o adevărată spaimă a ideilor în operele analizate, sunt și unii obsedați de o anumite idee pe care o aplică – se potrivește, nu se potrivește... – respectivei cărți; de multe ori, nu se potrivește. Deci, vor nu vor, autorii cronicăți de respectivul devin conform obsesiei sale: abisali, transcendenți etc. Avem multe probleme reale ale criticii noastre marxiste, nu mai are rostul să descoperim noutăți de la începutul secolului. Avem nevoie de o critică marxistă viguroasă, deschisă față de contribuțiile altor sectoare intelectuale, față de ritmul în care trăiește patria noastră, da; însă nu putem acum când socialismul se consolidează în România să admitem ca idei mistice și idealiste să apară – rar, e drept – printr-o cronică sau alta. Este evident că nu putem, în critică, ignora esențialul operei: mesajul pe care autorul dorește, din necesitate interioară, să-l adreseze cititorilor”.

[„**Glusul Patriei**”, nr. 3] Pe prima pagină scriu despre alegeri Romeo Crețu, *În întâmpinarea alegerilor de deputat de la 2 martie 1969. Un eveniment de mare însemnătate în viața țării și Paul Cioran, Întreaga țară se pregătește pentru alegeri.* ■•Noutăți editoriale aduce Virgil Carianopol în *Mihail Drumeș la reeditare*: „De curând, o reapariție interesantă și de mult așteptată în literatura noastră, este seria a două dintre romanele scriitorului *Mihail Drumeș: Elevul Dima dintr-a VII-a*, Editura Tineretului, cu un cuvânt înainte de criticul Ion Dodu Bălan și *Invitație la vals*, Editura pentru Literatură, în colecția Romane de ieri și de azi, cu o prezentare semnată de criticul George Sanda”. ■•Reportajul lui Dumitru Ichim se află în *Căutarea lui Ion Creangă*: „Săltau zurgălăii înnebuniți la gâtul calului și cerul de iarnă era lacrimă de copil în geana brazilor. Crengile de cireș se înscriau în liniște ca niște colinde de izvor când sufletul meu se înfiora de regăsire. Prin păienjenishul de promoroacă se zărea tot mai clar Cetatea Neamțului, în timp ce zăpada oferea dimensiunile basmului.” ■•Radu Gyr informează despre *George Bacovia în ediție franceză*: „La Paris, în editura Pierre Seghers, a cărei colecție Poètes d’aujourd’hui prezintă cititorilor ele mai reprezentative personalități lirice ale contemporaneității universale – printre care mulți scriitori români moderni – a apărut, recent, volumul informativ și antologic «George Bacovia». Trăvăliul selectiv, studiul analitic și notele bibliografice se datoresc lui Nicolae Manolescu,

tânărul critic cunoscut din paginile periodicelor literare autohtone, iar traducerea în limba franceză și succintul «Cuvânt înainte» aparțin lui Aurel George Boeșteanu, compatriotul nostru stabilit de mulți ani în Franța. A înfățișa lectorului străin poezia plină de obsesii a lui Bacovia, cu atmosfera ei cenușie de târg provincial, cu muzicalitatea ei insinuantă și, mai ales, a transpune, în altă limbă, cromatica, nuanțele acestui lirism, cu totul deosebite, nu e, desigur, o muncă ușoară. Și tocmai în această strădanie constă meritul lui Aurel George Boeșteanu, iscusit și subtil tălmăcitor și, totodată, fin și sintetic comentator al poeziei bacoviene. El combate teoria modernă care, «disprețuind, în traduceri lirice, frumusețea armoniei, muzicalitatea și echilibrul versului», pledează pentru exclusivă fidelitate față de textul original. [...] Lucrarea constituie încă un autentic mesaj literar românesc peste hotare.”

21 ianuarie

- [„Scânteia”, nr. 7952] Ziarul comemorează 45 de ani de la moartea lui V. I. Lenin publicând textul *O zi de muncă a lui Ilici* de I. N. Slobodianiuk, fragment „din lucrarea *Cronica biografică a vieții și activității lui Lenin*, care urmează să apară la Moscova, sub îngrijirea institutului de marxism-leninism de pe lângă C. C. al P. C. U. S.”.

- [„Scânteia tineretului”, nr. 6118] În *Artistul – produsul vremii sale*, Pompiliu Marcea susține că „relația dintre scriitor și societatea în care trăiește nu este numai una de simplă dependență sau de acceptare mecanică de către scriitor a dezideratelor sau gustului epocii. În același timp, nimeni nu poate obliga societatea să valorifice un scriitor în care nu se recunoaște, pe planul gândirii sau al sensibilității. De aceea, raportul cel mai exact, bazat pe experiența artistică anterioară, este unul de influență reciprocă, inevitabilă și necesară în același timp. Un asemenea raport are cele mai mari șanse să fie validat din punct de vedere teoretic pentru simplul motiv că omul și deci și artistul este produsul vremii sale și în același timp pentru că epoca poartă pecetea marilor personalități ce o străbat.”

22 ianuarie

- [„Scânteia”, nr. 7953] Implicându-se în dezbaterile critice din presa culturală în care generații vechi, dar și mai noi, se confruntă pe teme literare, Valeriu Râpeanu dezavuează practicile suprarealiste, revigorate de curând. Articolul său pledează pentru *O artă a vieții, a celor mai nobile idealuri!*: „Ca orice mișcare artistică, și suprarealismul își are explicațiile ideologice și estetice în atmosfera intelectuală de după cel dintâi război mondial. Nu-i un curent peste care istoria literară și artistică poate trece deoarece el a existat. Dar indiferent de ceea ce a reprezentat suprarealismul în mișcarea literară sau plastică din alte țări, la noi – în nici un domeniu suprarealismul nu s-a impus prin opere viabile. [...] Caracteristic e faptul că poeziile, pânzele, scurtele proze suprarealiste ce au apărut în ultima vreme te duc mereu cu gândul la modele vetuste, nu te fac să mergi înainte și să

descoperi ceva nou, ci te-ntorc neconținut între paginile prăfuite ale vechilor colecții de reviste. Citești o artă de arhivă care te obligă să-i cauți modelul, să o clasezi printre filele moarte. Uneori în articole sau note se caută a se încrimina publicul ca fiind nereceptiv la aceste fenomene. Adevărul este altul. Poporul nostru a fost și este creator de frumos și prețuitor al frumosului, dovada faptului că în momentul când el a ajuns într-adevăr beneficiar al culturii nici o valoare autentică a acestei țări nu a ieșit din raza percepției sale. Anii socialismului au fost anii integrării în circuitul valorilor de masă a unor creații în trecut care până atunci păreau extrem de «elevate» și «impopulare». Dar acest popor n-a asimilat niciodată și mai ales acum orice și oricum. De aici și izolarea în care se află cei ce promovează aceste idei. [...] Dar mai presus de spaima de a nu fi la modă există convingerea formată dintr-un contact nemijlocit cu viața spirituală a omenirii și a poporului tău, credința în idealurile sale, înțelegerea misiunii de critic nu ca un dans conjunctural ci ca un mandat din partea cititorului, ca o răspundere în fața destinului cultural al țării tale. Ceea ce exclude cochetăria cu formule desuete, cu o artă ce nu are nimic comun cu noblețea spirituală a unei colectivități și ce a văzut în creația literar-artistică floarea cea mai de preț a gândului și a sentimentului. Scriitorii și artiștii noștri, care în modalități artistice personale creează o artă de pe platforma ideologiei marxist-leniniste, a concepției partidului comunist, privesc spre viitor și nu spre ceea ce este clasat definitiv la arhiva artei”. □•Valentin Silvestru stabilește direcții de mers în *Sensul istoriei în dramaturgia actuală*: „Fără o viziune nouă asupra istoriei nutrită de ideologia noastră marxist-leninistă e greu de aflat o corespondență cu optica cititorului și spectatorului actual. El dispune de felurite instrumente de reconsiderare a evenimentelor trecute și nu se mai poate acomoda cu lucrări ce ne propun doar muzeistică fadă. Condiția generală a literaturii și teatrului nostru actual pretinde modalității moderne, mijloace noi în conspectarea chiar a trecutului celui mai îndepărtat, justificarea în act a recursului la istorie printr-un evident sentiment al contemporaneității – în atitudine, racordare la sensibilitatea actuală – în expresie. În ansamblu însă, dramaturgia istorică originală trece acum – prin profunzimea inspirației, tonicitatea atitudinii și cutezanța formelor – de la stadiul rapsodic la cel simfonic, ca să folosesc fericita expresie a unui critic muzical. Și fie că se adresează evenimentului real în text sau în context, fie că îi scoate drept pretext ori subtext, teatrul acesta atât de actual nu și mai propune să dramatizeze istoria, ci s-o problematizeze, s-o politizeze, ceea ce îi și ajută să-i dezvăluie, în consecință ultimă, dramatismul esențial”. □•Teodor Mazilu publică un nou portret satiric, *Capriciosul*.

● [„**Viața studentească**”, nr. 4] Nicolae Dan Fruntelată aduce, cu nume și prenume, un elogiu contemporanilor săi în *Despre ceea ce ni se pare firesc...*: „În fiecare an se definește luminos destinul unor oameni. În *Facultatea de limba și literatură română*, al cărei student sunt, multe nume s-au mutat din paginile cataloagelor de grupa în circuitul principal al vieții literare. Au învățat aici critici de talent, Eugen Simion, Nicolae Manolescu, Marian Popa, foștii studenți Nichita

Stănescu, Cezar Baltag, Adrian Păunescu, sunt poeți de prima mărime azi, colegul meu mai mare, Ion Alexandru, a fost trimis la studii în străinătate. În bibliotecă și în arcul amfiteatrelor se pregătește o nouă generație care face faima tradiției cenaclului Junimea al facultății. Și sunt câteva nume, George Alboiu, Ioana Diaconescu, Octavian Tudor, deja autori de volume, ce vin să completeze cartea de onoare a facultății noastre... Trăiește în noi mesajul unei generații pe care trebuie să-l primim cu adevărul lui, fără niciun balast ce ar putea să-l înstrăineze și să-l depărteze de destinele țării... *Convorbim cu idealuri*, cum ar spune Poetul, despre ceea ce ni se pare firesc..."

23 ianuarie

• [**„România liberă”, nr. 7545**] *Cronica literară*, semnată de Aurel Martin, găzduiește *Două debuturi*. Cel dintâi este reprezentat de cartea lui Ion Bujor Pădureanu, *Frumoasa cocoșată*, apărută la E.P.L., un volum de schițe și povestiri, respectiv o „succesiune de texte epice sau fundamental lirice, unele de bună calitate, gândite ca fragmente micromonografice despre o comunitate umană”, pădurii din Transilvania. Deși cronicarul literar înregistrează și erori de construcție, precum unele „prospecțiuni epice stângace, ambiguități”, sau o „ceață verbală” care „acoperă substanța caracterologică”, concede că secvența *La noi la Pădureni*, este un exemplu de text literar reușit, în care pretextul războiului devine un „prilej tragic de declanșare a reacției colective în fața evenimentelor”, de evidențiere a „atitudinii eroice a pădureanului în fața morții” și a „amestecului de resurse de energie” necesare supraviețuirii în condiții tragice. Pe ansamblu, cartea propune imaginea umanității aflate la răscrucea istoriei sale”. □ Al doilea debut este reprezentat de volumul de versuri al lui Teofil Bălaj, *Fructul oprit*, publicat tot la E.P.L. Cronicarul literar apreciază opțiunea poetului pentru „cristaluri și nu pentru metafora încifrată”, „pentru poemul de fluentă sentimentală și nu pentru cel exprimând stări de spirit difuze”. Autor al unor „poeme parnasiene”, dar și al unor poeme” alimentate de straturile vii ale memoriei afective”, Teofil Bălaj are, ca poet, un „temperament echilibrat, ușor neoclasic, sensibil la coardele transcendentului și mai ales la propriile-i unduiri sentimentale”.

• [**„Scânteia tineretului”, nr. 6120**] Se continuă ancheta literară cu tema *Experiența de viață – o noțiune perimată?*, inițiată în numărul 6116 / 18 ianuarie, la care răspund acum Aurel Dragoș Munteanu și Nicolae Dragoș. Scriind despre *Istorie și creație*, Aurel Dragoș Munteanu consideră că, fiind „legată de artist, în primele faze, independentă de el pe urmă, opera de artă semnifică pentru istorie. [...] Ea constituie o realitate proprie, cu o densitate uneori mai mare. Regimul ei nu aparține decât istoriei, ca fapt subiectiv și creație umană.” Glosând despre *Atitudinea scriitorului de a se situa în epocă*, Nicolae Dragoș notează că „prin experiența de viață înțeleg [...] aptitudinea creatorului de a se situa în epocă, de a-și construi prin operă o biografie socială, spirituală, de a aduna în focarul exigent al lucidității creatoare evenimentele timpului său cărora le este nu numai contempo-

ran, dar de ale căror implicații este legată însăși afirmarea personalității sale pe cele mai diverse planuri.”

● **[„Albina”, nr. 4]** Ion Bănuță publică strania poezie *Unirea* („Foaie, foaie de cicoare, – / patimă de sărbătoare – / singur un cuc mic / cântă din nimic / într-un pom străin / lângă necămin.”). ■ La Rubrica TV apare textul *Să ne cunoaștem scriitorii*, sub semnătura A. C.: „Într-una din serile trecute, *Ecranul literar* ne-a făcut cunoștință cu autorii volumului *Romania antiqva* – poetul Ion Brad și cel care a completat versurile prin imagini fotografice, Ion Miclea. După o discuție care ne-a descoperit sensul acestei fructuoase colaborări, actorul Silviu Stănculescu a interpretat cu căldură câteva poeme”. □ „În *Prim plan* l-am văzut și ascultat e maestrul Victor Eftimiu explicându-și nu creația și modul de a crea, depănând plăcute și instructive amintiri. Printre altele ne-a atras atenția o frază: «scriitorul să nu fie o simplă legendă pe care îl cunoști numai din cărți, ci să fie... aeeva». Oare a înțeles și televiziunea că se impune o mai frecventă prezență a condeierilor noștri pe micul ecran? Să sperăm”. □ Șerban Nedelcu îl serbează pe *Victor Eftimiu la 80 de ani*: Astăzi, la venerabila vârstă de 80 de ani, Victor Eftimiu este la fel de energic ca și în tinerețe. [...] Revista «Albina», care îl numără printre cei mai valoroși colaboratori ai săi, îi urează scriitorului cetățean Victor Eftimiu să trăiască mulți ani, să ne dea noi opere valoroase”.

● **[„România literară”, nr. 4]** Revista se deschide cu articolul de fond *Nihilismul și responsabilitatea artistului*, semnat de Ion Ianoși. Ca de fiecare dată, esteticianul aduce o impresionantă și greu de contestat cantitate de informație, exemplar asimilată și analizată. Așa încât, în pofida digresiunii inițiale, menite să abordeze tema în toate nuanțele ei, este de netăgăduit faptul că avem în față o mostră a modului cum ideologia marxistă poate fi împăcată cu autonomismul arborat de generația șaizeci. Se ascunde, în spatele terminologiei din titlu, apologia „progresismului” clasei muncitoare, care, în sfârșit, îi cuprindea, fără reticențe, pe intelectuali: „Actul cultural presupune postularea valorii și recunoașterea liniei despărțitoare – chiar dacă labilă și sinuoasă – de nonvaloare. Distincția dată imprimă tuturor activităților spirituale un patos constructiv. Arta exclusiv negatoare sfârșește prin ase autodinamita, incompatibilitatea nihilismului cu ambițiile demiurgice ale artistului nu poate fi îndelung disimulată: cetățile noi nu se înalță pe ruinele întregului univers. Eroii și autorii care și-au limitat nemulțumirea la unicul țipăt «Nu», oricât de strident și de prelung, și oricât de uman nuanțat l-ar fi dorit în nenuanțarea sa zoologică, și-au pronunțat singuri sentința. [...] Arta nihilistă este, așadar, o imposibilitate, iar instinctul de conservare i-a reținut chiar și pe negatorii cei mai extremiști de la ultimele consecințe ale postulatelor lor.” Într-o etapă când cultura română recupera aproape toate reperele estetice ale modernității – cu excepția celor acuzați de legionarism, parte dintre aceștia fiind și „transfugi” – adică stabilindu-se în străinătate: „Principiul estetic și cel etic au încercat nu o dată în epoca modernă să se desprindă unul de celălalt, cantonându-se în hedonismul egoist și ascetismul impersonal la fel de unilaterale și unul și celălalt.

Condiția umană ar trebui să poată evita atât plăcerile rupte de îndatoriri, cât și îndatoririle neplăcute; în vremurile aspre, ea renunță însă la unele dintre privilegiile sale și descoperă mângâierea în însăși fidelitatea față de îndatoriri. Oare nu presupune umanismul autentic această sublimă gravitate, și oare altfel decât prin severitatea liber acceptată au fost zămislite piscurile artei?!” ■ În continuarea anchetei lansată în numărul precedent, Cornel Regman îl completează pe Vladimir Streinu, în sensul unei alte organizări a distincțiilor: „Sunt de aceea cu totul de acord cu sugestiile făcute de Vladimir Streinu în intervenția sa. La care aș adăuga următoarele: 1. Reînființarea *premiilor pentru tinerii scriitori*, de acordat debuturilor semnificative; 2. Reînființarea *premiului național* (proza, poezie, eventual critică) de acordat scriitorilor cu activitate literară îndelungată și valoroasă; 3. transpunerea în faptă a unei inițiative admirabile datând de prin 1947: *premiul Eugen Lovinescu pentru critică*; 4. În fine, corespunzând oarecum vechilor premii ale S.S.R., *premiile pentru cărți de proză și poezie ale Uniunii*, de acordat celor mai bune realizări ale anului, la finele anului. Cinstea de a acorda premii pentru opere dramatice, scenariu etc. revine, cred eu, juriilor instituite de A.T.M., în colaborare cu Uniunea Scriitorilor. Și tot astfel, organizațiilor de tineret, cinstea de a premia cărți pentru copii și tineret. Un premiu *Femina* ar fi de asemenea binevenit; Uniunea ziaristilor ar avea și ea un cuvânt de spus: cărțile de reportaj. Cât despre premiile Academiei, aici s-ar putea reveni de asemenea la o tradiție ce mi se pare bună: *să se ia în discuție, pe baza unor rapoarte întocmite pentru fiecare autor în parte* (tradiția rapoartelor academice care presupun asumarea unor răspunderi în fața înaltului for și a opiniei publice!), *cărțile depuse de înșiși autorii în vederea obținerii premiilor*. S-ar evita astfel situația puțin onorabilă de a se vedea premiindu-se cărți cărora nici chiar autorii lor nu le acordau vreo șansă.” □ Cornel Regman sancționează o lucrare redactată de unul dintre discipolii lui G. Călinescu, în virtutea polemicii declanșate în revista „Familia”, în 1967, de I. Negoïtescu, N. Balotă și Ov. Cotruș: „Mă limitez să vorbesc despre o carte pe care n-aș putea-o propune: *Introducere în critica literară* de Adrian Marino, care, prin acea parte a ei, ce ține efectiv de critica literară, în prea mare măsură e un depozit de sfaturi moarte și de ranchiune vie.” □ Aceleași anchete, din numărul trecut, îi dau curs și Nina Cassian, Constantin Ciopraga, Leonid Dimov, Cornel Regman, M.N. Rusu, Gheorghe Tomozei și Al. Săndulescu. Menționăm sugestia celui din urmă, care se întreabă: „pe când un premiu pentru cea mai bună ediție critică?” □ În legătură cu problematica încă acută a moștenirii culturale, Șerban Cioculescu scrie *În amintirea lui Emanoil Bucuța*, scriitor și etnograf pe care, în câteva rânduri, Ion Barbu îl situa pe aceeași treaptă cu Lucian Blaga: „Rândurile noastre își propune să fie un îndemn către Editura pentru Literatură să înscrie cât mai curând în planul de activitate retipărirea unei opere marcante, de la care tinerele generații vor avea să învețe o lecție de viață și alta de limpezime.” □ Ion Horea, în *Ceea ce ne însuflețește*, prezintă, din postura de redactor șef-adjunct, poziția revistei despre Unirea Țării Românești cu Moldo-

va la 24 ianuarie 1859: „A fost gestul decisiv al unei generații pătrunse de sensul istoric al faptelor ei, a fost începutul unui secol de frământări și lupte politice în care s-a plătit prețul scump al realizării României, prețul dreptății sociale, al demnității celor ce muncesc. În acest ianuarie împodobit de zăpezi, de la un capăt la altul al țării, pregătirile alegerilor de deputați în Marea Adunare Națională și la Consiliile Populare ne duc cu gândul la mulțimile de atunci din Dealul Mitropoliei și adaugă sentimentul importanței istorice a ceea ce săvârșim.” □•Este omagiat Victor Eftimiu care „împlinește o vârstă olimpică: 80 de ani: O vârstă de om și de artist, impunătoare, întruchipând un destin norocos și binecuvântat de creator, un destin fericit în planul personalității și compensatoriu în acela, mai general, al literaturii române, atât de frecvent încercată de pierderi ireparabile.” □•Un amplu interviu, *Ce mai faceți poete, Dan Deșliu?*, realizează Adrian Păunescu. Știindu-se într-un recul de notorietate, din pricina faptul că se numărase printre cei mai tineri scriitori care se consacraseră realismului socialist încă din 1948 (n. 1928), poetul aruncă următoarea constatare: „interniștii se aseamănă criticilor literari. Ei știu de toate, știu totul despre organism, despre boli, despre căile de tratament, dar un singur lucru nu le e la îndemână, influența propriu-zisă – terapeutică. Îmi prefer pe chirurgii și pe farmaciști.” □•Deșliu își continuă discursul mefient, afirmând că, din punctul său de vedere, există o lipsă de autoritate necesară: „Una dintre marile curențe ale mișcării noastre literare actuale este lipsa (am ieșit cu totul din referirea la mine) lipsa unui șef de școală, a unui critic, nu știu cum să-l numesc... [...] E nevoie de acel critic care să numească pe căutătorii de drumuri”. □•Scriitorul vorbește deschis și despre „circumstanțele” când își câștigase celebritatea la ieșirea din adolescență, cu *Minerii din Maramureș* și *Lazăr de la Rusca*, de care nu se dezice totuși, ci propune revizuirea lor: „Din punct de vedere estetic (și aici nu mai adaug nimic), eu însumi le consider cu destulă asprime, reușind să înțeleg bine de ce ele s-au născut așa, datorită unor condiții – în primul rând subiective, dar și datorită unor împrejurări obiective. [...] Va fi interesant de văzut și pentru mine, poate și pentru cititor, cum o să arate aceste poeme (amendate) într-un volum ce va apărea în 1970, pentru că am socotit necesar să le introduc în acel volum selectiv, care se va deschide cu niște versuri nepublicate, de dinainte de 1945, anul debutului meu în «Lumea» lui Călinescu.” În aceeași direcție se încadrează considerațiile prudente referitoare la formarea generației literare din care a făcut parte „foarte norocoasă și foarte ghinionistă.” Totuși, Deșliu punctează o chestiune dificilă pentru configurarea generației șaiszeciste. Aceasta a cuprins scriitori care, deși debutați sub directivele „luptei de clasă” și ale Partidului-călăuză, și-au recuperat demnitatea estetică pe deplin: „Mă socotesc generație cu Jebeleanu, evident generație cu Miha Dragomir, cu Tulbure, cu Andrițoiu, dar mă socotesc generație cu Nichita Stănescu, cu Adrian Păunescu, cu Ion Gheorghe, cu Tomozei. Depinde de când începi să numeri anii.” □•Întrebat fiind de rostul poeziei, Deșliu susține cu degajare unul dintre miturile romantismului, prelungit în modernitate: „Una dintre cele mai perfecte inutilități.

Inutilitate care se menține spre uimirea generală de vreo câteva mii de ani, o inutilitate în geul păsărilor paradisului.” Se observă că Deșliu este, în pofida fidelității lui excesive față de linia P.M.R., în anii stalinizării, un creator de limbaj și doar dacă dialoghează: „Dascălii noștri, ai bunicilor, ai părinților, ai noștri și ai copiilor noștri, ne-au învățat, ne învață și ne vor învăța ce-a vrut să spună poetul în această poezie. A pune poezia în proză e ca și cum a așeza un om viu pe catafalc. [...] Ori de câte ori vom rosti asemenea nume monumentale, începând cu Homer, despre care nu știm nici măcar dacă a existat, continuând, la voia fanteziei cu Shakespeare despre care nu știm dacă a scris *Sonetele*, și, în aceeași dezordine, continuând cu secretarul lui Rodin, vom vedea că putem rosti mereu, la distanțe de decenii, pe măsură ce timpul se comprimă în preajma noastră, nume unice. Pentru mine existența unui poet român care se cheamă Nichita Stănescu e un exemplu convingător că poezia se dezvoltă și că după cele mai impozant staturi, a căror mrbă cade di urmă pe noi și ne acoperă, încă mai pot fi rostite nume hotărâtoare.” □•Din partea unui poet, deja ajuns la cea dintâi maturitate, marcat de mai bine de un deceniu de literatură aservită marxism-leninismului, observațiile critice sunt mai ușor de acceptat și, poate, mai liniștite: „Rău este, așadar, nu faptul că nu se combate destul «mărunțișul», ci că nu se arată suficient ce-i important. Noutatea pe care a adus-o generația dumitale, comunicarea dintre poezia lui Ion Alexandru și a Blandianei, pe de o parte, și poezia lui Jebeleanu și a Mariei Banuș pe de altă parte. Nu-i rău deloc că se publică multe versuri, poate că ar trebui să existe mai multă exigență, poate că nu totul trebuie să vadă lumina tiparului, în cele mai multe condiții. Ce va rămâne, e altă socoteală.” □•Adrian Păunescu îl roagă pe invitatul său să ofere o părere dacă „*Poetul contemporan este un om politic?*”. Diplomat, Deșliu este prompt și nuanțat: „*Volens nolens*. Cu sau fără știință, de-a dreptul sau mai pe ocolite, sigur că este. Dar nu numai poetul de azi. În genere, orice activitate care iese din cadrul utilității imediate este în mod fatal și necesar supusă, afiliată, domeniului politic. Știința – nu. O operație chirurgicală nu va avea niciodată caracterul social-politic. Cred că mai mult are comun cu social-politicul o poezie atemporală decât, să zicem, dinamita lui Nobel.” □•Rămâne de notat luciditatea poetului care știe că a dat „un tribut exagerat confuziei între poezie și versificație. Acesta-i lucrul pe care mi-l reproșez cel mai aspru. Nimic nu m-a forțat dinafară, s-o fac. M-am autoconvins că trebuie să versific cât mai «limpede» cu putință.” ■•Valeriu Cristea comentează, în cheie estetică și ideologică, romanul burlesc-parabolic *Până la dispariție* de Vintilă Ivănceanu (E.P.L., 1968): „Ar fi cu totul eronat dacă ne-am închipui însă că acest roman este un simplu joc, un exercițiu gratuit. În ciuda aparențelor și a suprafețelor sale, cu tot caracterul său ludic el are un conținut foarte serios, un ton grav în adânc și chiar un patos. Căci *Până la dispariție* este alegoria unui fenomen istoric și a unei existențe umane de tristă faimă. Să ne amintim: eroul, Ion Dragalina, cade prizonier în zona blestemată a rombului. Ce semnifică acest romb? Desfaceți laturile lui. Obțineți odioasa cruce încârligată,

simbolul hitlerismului. Romanul lui Vintilă Ivănceanu este un protest energic împotriva fascismului, a formelor în care încearcă el astăzi să renască.”

● [„Tribuna”, nr. 4] C. Rusu semnează editorialul *Ecoul Unirii Principatelor Române în Transilvania*. □•Tot pe prima pagină, redacția semnează un text de propagandă politică, *Efervescență creatoare*. ■•Descartes și raționalismul francez sunt dezbătute în *Probleme actuale ale epistemologiei* de Athanasie Joja. Articolul analizează problematica liberului arbitru, a voinței, diferențiind între „puterea de imaginație” și „puterea de concepție” și aducând în discuție raționalismul extreme cartezian și cel platonician, precum și cel stoician. ■•Un grupaj de poezii este semnat de Negoită Irimie □•La rubrica *Cărți*, două cronici: Ion Bîrlea scrie despre *Literatura populară din Maramureș* de Ion Apostol Popescu, iar Al. Bojin la *Studii de stil și limbă literară* de V. Mircea ■•Cartea de *Sonete* a Eugeniei Adam Roșca este recențată de Ion Oarcăsu, ocazie cu care cronicarul își exprimă îngrijorarea în fața unui volum cu „forme mai mult sau mai puțin abile de manierism. □•Ion Oarcăsu semnează o altă scurtă recenzie, aceea a volumului de debut *Silabele străzii* de Octavian Georgescu. Oarcăsu evidențiază caracterul ambivalent al volumului de poezii – „poezia calm evocatoare, limpede, puternic ritmată” și „poeme cam vetuste și uneori comune”, pe de o parte, și „alta modern, mai sincopată”, pe de altă parte. Reproșul adus lui Octavian Georgescu este dominația bagajului cultural al poetului („versuri solemn clasicizante”) în dauna „spontaneității adevărate”. ■•*Târgul cel mare* este o altă proză, semnată de Vasile Rebreanu. ■•*Încă odată despre filosofie și știință (Note pe marginea unui colocviu)* este o prezentare, semnată de Călina Mare, a ediției a XII-a a congresului de istorie a științelor. ■•Liviu Maior face cronica la volumul lui Stefan Pascu, *Marea Adumare Națională de la Alba-Iulia* ■•Ana Tătaru traduce din Yasunari Kawabata, *Țara zăpezilor* („Yukiguni”) ■•În apărarea importanței documentelor istorice sare Augustin Buzura, care, în *Glasul documentelor*, scrie despre o carte de istorie a lui Cseres Tibor.

24 ianuarie

● [„Scânteia”, nr. 7955] Petru Comarnescu semnează pledoaria *Arta în ambianța fertilă a socialismului*: „E bine să asimilezi critic ceea ce au făcut rodnic alții, atunci când aceste procedee se integrează viziunii tale despre lume și viață, concepției noastre despre artă, dar e și mai bine să inventezi, să inovezi, să transpui ceea ce îți indică elementele lumii tale, ale gândirii poporului tău, ale vieții la care se cuvine să participi cu mai multă informație și cunoștințe. Când reușești aceasta, te impui mai statornic și mai eficient atât între ai tăi cât și în lumea de peste hotare. Ca și folclorul – civilizația socialistă făurită prin efortul a milioane de oameni se simte, se trăiește și se învață, spre a o exprima cu sensurile ei majore și stimulatoare cu implicațiile ei în psihologia individuală și în cea socială”. ■•Ziarul comemorează *50 de ani de la moartea poetului Ady Endre* publicând textul *Mesajul nobil al poeziei lui Ady Endre* de Veronica Porumbacu: „În fața

cititorilor din România care îl cunoșteau numai sporadic din câteva rare tălmăciri risipite e mult prin reviste (primele traduceri din Ady, semnate de Octavian Goga au apărut în 1909, în «Lucefărul» din Sibiu), din florilegii restrânse ori judicioase culegeri antologice întinse pe un veac și jumătate (cum este *Culegerea din lirica maghiară* de Emil Giurgiuca, Editura de stat, 1946) Ady Andre irupe arzător, la trei decenii de la nașterea sa, în *Poemele maghiare*, apărute în 1949, în versiunea lui Eugen Jebeleanu, care va publica în 1956 un volum întreg, admirabil tălmăcit, din opera acestui «poet blestemat» al timpului său: un act de cultură și nedezmințită încredere în transmutația fosforescențelor lirice dintr-un grai în altul, care include pentru totdeauna mesajul nobil al poeziei lui Ady Andre în patrimoniul unei literaturi sensibile și deschise dintotdeauna marilor valori universale”.

● **[„Contemporanul”, nr. 4]** În editorialul *Dialog al răspunderii sociale*, asumat redacțional, se face un bilanț de etapă al activității de pregătire a alegerilor din 2 martie 1969: „Efervescența politică ce definește începutul acestui nou an are profunde și multiple semnificații. Ea a potențat la maximum interesul cetățenesc atât față de problemele majore ale vieții noastre economice și sociale, cât și pentru cele care țin de răspunderea personală a fiecăruia.” ■ Dan Berindei subliniază apăsător faptul că nu „poporul” sau „idealurile socialiste” au avut merite „progresiste” în secolul al XIX-lea, ci N. Bălcescu (Țara Românească), George Barițiu (Transilvania), M. Kogălniceanu, V. Alecsandri (ambii în Moldova) sau Eftimie Murgu (Banat), așadar umaniști, filologi și scriitori: „Fruntașii revoluționari pașoptiști, în masiva lor majoritate intelectuali, au acordat, realizării unității statale a națiunii române întreaga însemnătate” (*Intelectualii și Unirea*). ■ Într-un scurt interviu luat de Laurențiu Ulici, Nina Cassian vorbește despre preferințele personale pentru anul literar 1968: „Memoria mea (desigur imperfectă) reține, deci, teribilele viziuni febrile ale lui Paul din *Animale bolnave* de N. Breban, somptuoasele cortine de cuvinte, căzând sau desfăcându-se peste lucruri, ale lui Ștefan Aug. Doinaș, imaginația spectaculoasă a *Cronicilor unui posibil cineast* semnate de Marin Sorescu, metaforele-cheie, în solară cheie de sol, ale lui Nichita Stănescu, lenta amiază existențială turtind destinele, din cartea *Singuri* de Aurel Dragoș Munteanu, metamorfozele sclipitoare ale lui Virgil Teodorescu, ciudata culoare ale lui Virgil Mazilescu, ciudata culoare a lunii și a apei în pictura lui Fănuș Neagu, țipetele acute și cizelate ale Gabrielei Melinescu și cascadele frânte ale lui Adrian Păunescu, exactitatea ornamentală cu care Al.I. Ștefănescu descrie stările-limite în *Cubul de aer*, versurile-șoc din *Teama de păsări* de Iosif Naghiu, noblețea hieratică a lui C. Abăluță, miturile suferinde ale lui Florin Mugur, baladele lui Tudor George, și încă altele și încă altele...” ■ O notiță despre săptămânalul ieșean „Cronica” pune la îndoială distincțiile forțate în interpretarea Poetului Național: „Combătând opinia pusă în circulație de I. Negoitescu, după care adevăratul Eminescu trebuie căutat în postume, George Munteanu, eminescolog, dintre cei mai bine pregătiți, demonstrează, în articolul *Sortilegiile subtextului*, valoarea excepțională a poeziei gnomice practicate de

creatorul *Lucașfârului*, insistând îndeosebi asupra *Scrisorii I*, pe care «postumologii» au acuzat-o de uscăciune.”

25 ianuarie

• [„**România liberă**”, nr. 7547] Emil Manu semnează o recenzie la volumul lui G. Călinescu, *Principii de estetică*, insistând pe un scurt istoric al textelor ce-l alcătuiesc. Volumul reunește studii deja publicate – *Curs de poezie*, din 1939, susținut la Iași, în intervalul 1937 – 1938, *Tehnica criticii și a istoriei literare*, publicat, anterior, în „Adevărul literar și artistic”, la care se adaugă, prin grija editorului Geo Șerban, studiul *Universul poeziei*, care reunește, la rândul său, secvențe publicate anterior în „Vremea”, „Jurnalul literar” și „Națiunea”, reprodus, apoi, în „Gazeta literară”. Se mai adaugă, de asemenea, eseuri și alte articole care au făcut „obiectul unor prelegeri inaugurale” sau „cronici ale optimistului”, sau ale unor prefețe. Lipsese, totuși, de aici, articolul *Ce este poezia?*, publicat drept parte introductivă la cel de-al doilea „Caiet de poezie”, din 1947, al „Revisitei Fundațiilor”.

• [„**Scântea**”, nr. 7956] Dan Zamfirescu publică articolul *Patriotismul socialist înobilează creația artistică*: „Iubirea de patrie este o lumină lăuntrică și apa vie în care se călesc mințile și voințele fiilor unei națiuni. cu o condiție: această apă să rămână pururi limpede. Și știm prea bine că nu întotdeauna s-a întâmplat așa. [...] Esențial și definitoriu în literatura patriotică este *sentimentul prezentului*, capacitatea de a desprinde, în infinitezimalele vieții zilnice, «profilul de epocă» al timpului pe care-l trăim, «ritmul» lui propriu, cum ar fi zis Pârvan. Cândva, cu aproape un deceniu în urmă, poezia românească a trăit unul din momentele cruciale ale evoluției sale, o dată cu apariția unei generații presimțită de geniul lui Nicolae Labiș Ceea ce a dus, de fapt, la afirmarea instantanee a promoției poetice din 1960, a lui Nichita Stănescu, Ilie Constantin, Cezar Baltag, Grigore Hagiu, Ion Alexandru, Ana Blandiana și atâția alții, n-au fost tehnici «insolite» și încifrate, ci faptul că în poezia lor trăia tinerețea acestui popor, faptul că această poezie ne-a relevat, prin intermediul artei, o ipostază nouă a sufletului nostru, o prospețime, un avânt cuceritor. O altă trăsătură aș numi-o *voința de continuă dezvoltare* a vieții și orânduiri noastre socialiste. Nicolae Labiș a înțeles-o și definit-o cândva ca «luptă cu inerția», de fapt *o luptă pentru afirmarea idealului nou, comunist, ce constituie astăzi însăși axa patriotismului nostru*. [...] O altă notă distinctivă a patriotismului nostru o constituie, fără îndoială, dimensiunea lui *internaționalistă*. [...] Patriotismul autentic include și afirmă sentimentul frăției cu toate țările socialiste, cu toate forțele progresiste și democratice din întreaga lume, cu mișcarea antiimperialistă, fapt care își găsește expresia în opere de mare valoare artistică. Sentiment etern uman și tradiție vie a culturii noastre, patriotismul înseamnă în aceeași măsură, în fiecare epocă, un conținut complex și concret-istoric. [...] Este de datoria noastră să-l trăim și să-l reprezentăm în dimensiunile sale socialiste, pe măsura epocii, a marilor înfăptuiri ale poporului nostru, înfăptuiri care au dat o nouă înfățișare, un nou prestigiu patriei îndrăgite – România”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6122] ■•Continuă ancheta literară cu tema *Experiența de viață – o noțiune perimată?*, cu intervenții ale tinerilor scriitori și critici. □•Alexandru Andrițoiu scrie câteva *Glose la corelația poezie – masă*: „În privința ținutei ideologice și civice a poezilor noștri contemporani: cred că tot ce are mai bun poezia noastră de azi, în toate stilurile și de toate generațiile stă sub steag și este legat de destinul patriei și al umanității. Văd însă un gol îngrijorător în ținuta etică a unor poeți neînzuerați, care intră în poezie pe scara din dos, sub ochii de-o papală clemență a criticii literare.” □•Pentru Gheorghe Suci, artistul este „un martor care judecă”, iar „experiența de viață a artistului se măsoară în opere.” □•Eugen Simion vorbește despre *O „aventură” în lumea cunoașterii, care trebuie să ducă la valori*, căci „experiența în literatură e un proces în doi timpi: actul trăit sau imaginat cu sinceritate, bazat, cum spuneam, pe date existențiale fundamentale și, al doilea moment, meditația asupra lui, ridicarea, adică, a experienței individuale la simbol și la viziune. Sub această din urmă ipostază, experiența devine, să întrebuițăm o formulă ignobilă, «fapt de artă».”

• [„Cronica”, nr. 4] În *Sortilegiile subtextului*, George Munteanu se referă la poezia lui M. Eminescu: „... secretul și forța lui Eminescu în *Scrisoarea I* și în întreaga lui poezie gnostică, e de a rămâne mereu adânc, fără să fie obscur, asigurând gândirii sale poetice o perfectă limpiditate”. ■•Este continuată Ancheta „Cronicii”, *Romanul anului 1968*. □•Laurențiu Ulici: „... *Animale bolnave* de Nicolae Breban pentru caracterul pur românesc și egal, pentru ambiguitatea sublimă a atmosferei și a personajelor, dar mai ales pentru Paul, profesionistul imaginației, artistul prin structură, demonicul prin inconștiență. [...] Apoi două romane impure prin atributele expresiei însă susținute între limitele speciei prin viziune și conflict – *Coborând* de Paul Georgescu – o tragedie care tumefiază chiar și zâmbetul cel mai copilăresc și *Martorii* de Mircea Ciobanu – un romaneseu despre echivocitatea metafizică a individului... Nu pot lipsi din acest grup superlativ romanele *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu... și *Intrusul* lui Marin Preda”. □•Petru Popescu: „Mi se pare romanul *Animale bolnave* de Nicolae Breban cel mai bun roman al anului”. □•Dan Cristea: „Ar trebui să optez într-un fel pentru *Îngerul a strigat* romanul lui Fănuș Neagu, în care suferința și moartea par să iasă ca niște duhuri la vreme de răscruce și ispită, dintre bălțile și ținuturile fabuloase ale Bărăganului. [...] Ar trebui să optez și pentru *Animale bolnave*, mărturisindu-mi admirația pentru «cazuistica» obscură, terifiantă din romanele lui Nicolae Breban... Îmi păstrez această opțiune pentru altădată, fiindcă acest an a încunat și anul apariției *Intrusului* lui Marin Preda. Iar în romanul lui Marin Preda există atâta tragism al clipei de față, al lumii pe care o parcurgem curent...”. □•Magda Ursache: „Mai ferită de riscuri mi se pare citarea romanului preferat. Și în această privință optez fără ezitare pentru *Martorii* de Mircea Ciobanu”. ■•Gh. Drăgan semnalează apariția unei ediții cu *Versuri* scrise de Alice Călugăru: „Citiitorul recente selecții, apărută sub îngrijirea Ecaterinei Săndulescu, va reține relativ puține titluri de poezii. Compoziții clasice, uneori prolix, lasă să străbată

firele îndrăznețe ale unei sensibilități originale”. ■•Ioana Cosmin se referă a apariția *Paginilor alese* ale lui B. P. Hasdeu: „Ne imaginăm în acest caz cât de util este un studiu introductiv având și temeinic, ca acela din volumul recent, *Pagini alese*, aparținând lui Mihai Drăgan, care îngrijește și ediția.” ■•Const. Ciopraga întocmește portretul *Unui scriitor popular: I. C. Vissarion*. ■•Intitulându-și articolul *Literaritatea*, Adrian Marino conchide: „În fond, unde scrie că despre literatură trebuie să discutăm mereu doar în termeni imagistici, divaganți, aproximativi sau perifrastici?”. ■•Zaharia Sângeorzan recenzează volumul de versuri al lui Radu Cârnelci, *Iarba verde*, acasă: „La Radu Cârnelci noutatea poeziei este un fapt incontestabil și ceea ce putem defini ca valoare e nota de muzicalitate, ritualitatea poemelor, permanenta numire prin limbaj a emoțiilor”.

● [„**Flacăra**”, nr. 5] Fotoreportajul lui Aurel Mihailopol, *Marile Zăpezi*, este însoțit de fragmente de text semnate de Ana Blandiana. □•Rubrica de *Teatru*, girată de Sanda Faur, include o amplă cronică dramatică dedicată piesei lui Eugen Ionescu, *Victimele datoriei* care „rămâne o piesă dificilă, cu un mesaj greu de descifrat la primul contact cu spectacolul”. □•Szémler Ferencz, în *Carnet*, semnează un portret al Floricăi Cordescu, soția lui Eugen Jebeleanu. □•Valeriu Cristea scrie despre romanul Virginiei Woolf, *Doamna Dalloway*: „construit ca un decameron de monologuri interioare, prescurtat și redus la o singură temă, scriitoarea coboară cu o foarte complicată aparatură în profunzimea sufletului omenesc”. □•Rubrica de *Film*, semnată de Mihail Lupu, face, cu titlul *Atenție motor! Trei debutanți reconstituie „Reconstituirea”*, o amplă prezentare a modului de realizare al filmului lui Lucian Pintilie. □•Cu titlul *Crepuscul*, apare un fragment din romanul *Princepele* de Eugen Barbu.. □•Radu Cosășu publică tabletele *Întrebări la 03 și Moartea din buzunăreală*. □•La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se publică o notă despre volumul de nuvele al lui Al.I. Ștefănescu, *Cubul de aer*. □•Se semnaleză publicarea, într-o ediție revăzută, a romanului lui Vasile Rebreanu, *Casa*. □•Se semnaleză rezervele lui Ov. S. Crohmălniceanu la *Introducere în critica literară*, volumul lui Adrian Marino, din „România Literară”, nr. 2. □•În rubrica de *Teatru* apare o notă despre *Troienele* de J. P. Sartre, piesă tradusă de Radu Popescu și pusă în scenă la Teatrul Național din București.

● [Luceafărul, nr. 4] *Cântecul amplu* propus de Fănuș Neagu este dedicat „acelor mari bărbați” ai Moldovei și Munteniei care au săvârșit Unirea. „În ceasul sfânt al amintirii, când plecăm genunchiul, în fața umbrelor lui Cuza și Kogălniceanu, simt prăbușindu-se în mine lumina magului Alecsandri, ctitor de patrie și carte, revoluționar și rățăitor prin stele. «..Și-ntre noi să nu mai fie decât flori și armonie...»”. ■•Volumul *Permanențe ale criticii* de Domițian Cesereanu se află în atenția lui Mihai Ungheanu care le propune cititorilor o analiză impusă și de faptul că „vorbește despre stări de lucruri față de care nu putem rămâne indiferenți”. Cronică apreciază capacitatea lui Domițian Cesereanu de a sintetiza modul în care se făcea critica în anii 50-60, și de a pune în evidență „câteva puncte nevralgice” ale criticii literare: „Nu ne aflăm în fața unei istorii literare, nici a unui

dictionar de autori, ci a unei încercări de sinteză care nu evită câteva puncte nevralgice. Pro domo e studiul care ne va da datele orientării autorului. El încearcă să depășească viziunea statică după care istoria literară s-ar prezenta înghețată, împărțită în distincte domenii, negative sau pozitive. Punctele de reper sunt Titu Maiorescu și C. Dobrogeanu-Gherea după care urmează Mihail Dragomirescu, Nicolae Iorga, Ovid Densusșianu, G. Ibrăileanu, E. Lovinescu, G. Călinescu etc. Un alt aspect apreciat este că „Domițian Cesereanu nu suferă de obsesia maiorecianismului reacționar. *Pro domo* este consecvent în a trasa o linie despărțitoare între o critică «completă», la a cărei temelie stă criteriul estetic, (suport pentru cercetările de alt tip, psihologice sociologice etc.), și exagerările acelei critici care acționează asupra literaturii, neglijând tocmai acest criteriu. Gherea a lăsat o poartă deschisă pentru aceștia din urmă, pe care ei n-au întârziat să intre. Violenta lor recrudescență e analizată de D. Cesereanu în *Critica și sociologismul mecanic* unde «piesa» încriminată este cartea lui Ion Vitner *Critica criticii*. Departe de a fi inutilă, o astfel de analiză este extrem de instructivă. Brutalitatea unor fraze și disprețul cu care sunt tratați marii critici români, în numele unei așa zise critici «științifice», pe care Vitner o declara ca inspirată de marxism, ducea la ștergerea din istoria criticii literare românești a chiar conținutului ei pozitiv: tendința spre o critică științifică. [...] O discuție despre realism converge și ea aceluiași scop, al evidențierii necesității de a nu prefera înaintea valorii literare formula literară. Realismul nu e o valoare în sine, ci abia o posibilitate a ei. Permanența criteriului estetic este reluarea aceleași chestiuni, de data asta privind raporturile dintre ideologie și artă, și mai ales evitarea confuziei dintre ele, prin substituirea literaturii cu ideologia. [...] Examenul estetic fiind cel decisiv, este critic adevărat numai cel ce poate susține o astfel de probă. Ori asta nu se poate face decât pe calea criticii creatoare, spun adepții ei. D. Cesereanu adoptă o înțelegere mai elastică a criticii creatoare. El vede în critica creatoare mai întâi posibilitatea de a construi în sens larg, ceea ce nu e în afara tezelor vehiculate de partizanii acestei critici. Întrebarea lui sună astfel : «De nu-l vom egala sau întrece pe G. Călinescu, vom fi oare niște refuzați ai dreptului de a încerca să facem critică și altminteri decât el?» D. Cesereanu nu ține prin scrisul său de critica creatoare. Pagina sa de critică are stilul ideologic și criticul nu scrie «frumos». Nici nu urmărește asta. Ceea ce este demn de interes în cartea sa e felul în care încearcă să croiască drum unor ferme adevăruri”. ■•Observând că „experiențele românești străine” au lăsat „urme” și la noi, Al. Călinescu notează ca surprinzător faptul că, în vreme ce, în multe literaturi, „se vorbește despre disoluția romanului”. În cazul speciei luate în discuție, „la noi s-a înregistrat revitalizarea lui” și datorită unei „reevaluări a relației dintre autor și personaj”. Semnatarul articolului ia în discuție, pentru început *Intrusul*, în care „romancierul se confundă cu personajul său, povestindu-și viața”. „Evoluția lui Surupăceanu e în perfectă consonanță cu evoluția stilului cărții: primele sale evocări sunt relatate într-un limbaj bolovănos, confuz, chiar agramat pe alocuri, încât, realmente paginile de început par făcute pur și simplu pentru a descuraja pe citi-

tor. Apoi, treptat, el începe să «vadă», și clarificarea, maturizarea sa spirituală (salutară și tragică în același timp) e perfect sincronizată cu limpezirea stilului, curățat acum de aluviuni, făcând și mai zguduitoare confesiunea. Toate converg către crearea unei extraordinare senzații de autenticitate, și Intrusul este, probabil, cea mai adevărată (din multe puncte de vedere: ontologic, gnoseologic, estetic) carte pe care ne-a dat-o Marin Preda de la primul volum al *Moromeților*». În ceea ce privește romanul lui Fănuș Neagu, *Îngerul a strigat*, pare evidentă preocuparea autorului de a construi. „Este evidentă alternarea de planuri: nararea la persoana a treia e întreruptă de relatările directe ale lui Ion Mohreanu. Trecerea fiind însă atât de firească, iar diferențele de limbaj fiind minime, lectorul nu e șocat de această alternare, mai ales că autorul își manifestă cu ostentație prezența, dând indicații lămuritoare și totuși superflue, [...] sau clarificând lucruri de neînțeles în alt chip pentru personajele romanului. [...] Alternarea persoanei, intervențiile autorului ce violentează premeditat structura romanului cu pasaje seci, explicative sunt semnele unei tehnici narative pe care aș îndrăzni s-o numesc contrapunctivă, vizibilă și în cele trei «strigări ale îngerului», marcând momentele în care dramatismul evenimentelor atinge treapta cea mai înaltă». În fine, „relația romancier-personaj este în *Animale bolnave* de cu totul altă natură. Aici însăși noțiunea de personaj este pusă în discuție, în special prin excepțională prezență a lui Paul, adolescentul-mitoman, a cărui capacitate de a fantaza creează un complicat joc de umbre și lumini, în care real și imaginar, adevăr și invenție se întrepătrund până la confuzia totală». Se constată construcția unui roman clasic, în care sunt încercate „viabilitatea” acestei formule”, a „clișeelelor clasice”. Analizând schemele folosite, Al. Călinescu declară că Breban nu e un romancier „academicist”, „tradiționalist”, „ci un spirit deschis celor mai îndrăznețe experimente, pe care le realizează însă prudent și ponderat”. ■ În *întâmpinarea Premiilor literare*, sunt redate aproape toate titlurile cărților anului 1968 de proză, teatru, critică, istorie literară, memorialistică, folclor și cele pentru copii și tineret. ■ Scriind despre *Critica '68 genul lung, genul scurt și altele...* Șerban Foarță apreciază trei cărți. □ Pe A. Marino, cu volumul *Introducere în critica literară*, Marino fiind autorul de „megacritică” care intenționează „nu să nege, ori să pună sub semnul întrebării, dar să justifice, o dată mai mult, critica”. □ N. Manolescu are, de fapt, vocația „criticii ieșind, aidoma ghețarului hemingwayan, numai pe sfert afară din apele, pline de aluviuni, ale documentării, cercetării și toate celelalte”. □ Basarab Nicolescu este „un comentator, nu un critic propriu-zis, care ezită între descoperire și invenție”. Ștefan Foarță îl consideră un cultivator al de „infracritică”: „Textul nu e pretext eseistic, opera nu-i concurată... cu artă. Refacere, în sens invers, etapă cu etapă, a itinerariului operei”.

26 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 7957] Dincolo de poemele patriotice hrănite din solul fertil al realităților socialiste, Emil Vasilescu face însemnări pesimiste pe marginea

unor debuturi mai puțin atente la prezentul înconjurător, Articolul este scris în doi „timpuri” și se numește *Ajustări artificiale ale universului poetic*: „În mare măsură, poezia tinerilor își are originea într-o realitate actuală tonică, plină de elan și încredere în viață, apropiată preocupărilor specifice vârstei. [...] Dintre individualitățile lirice mai noi ce vin să se adauge și să reprezinte în chip semnificativ această veritabilă eflorescență poetică rețin în mod deosebit atenția nume ca acelea ale lui Dan Laurențiu, Dumitru M. Ion, G. Alboiu, Gabriela Melinescu, Gheorghe Istrate etc. – fiecare dintre aceștia cultivând, desigur în maniere proprii, o poezie în care reflecția lirică talmăcește vibrații adânci ale existenței noastre noi, accente pline de semnificații. O poezie ale cărei viziuni și imagini aș cărei substrat ideatic și liric, prin ceea ce oferă mai bun, își trage sevele din viață, din solul realităților patriei, din experiența poporului, receptivă la tezaurul de frumuseți al gândirii și artei noastre folclorice. Tocmai de aceea ne surprinde prezența, în unele volume, a unei note ce exprimă sentimentul însingurării, pesimismului facil, produse istovite ale unor modalități împrumutate și mimate livresc. Cu *Așezare de lucruri*, Cristina Tacoi își dovedește intenția de a realiza o lirică de meditație. [...] Prin tot ce are mai consistent *Așezare de lucruri* înseamnă un debut notabil și reprezintă o latură oarecum inedită a liricii noastre feminine, dar ale cărei valențe ar fi mai bine reliefate dacă poeta și-ar călăuzi efortul creator spre acele zone ale existenței umane unde viața se împlinește plinar. Realizând poezia de notație a unor stări difuze și contradictorii, fără preocuparea de a-și grupa lirica în jurul unor mari teme, Paul Drumaru semnează un debut inegal, aflat în cea mai mare parte la stadiul de experiment liric. [...] Inconsistența volumului se află în limitarea universului poetic la aspecte minore ale vieții. [...] Cu volumul poetei Doina Iordănescu, *Cineva cu vietățile*, pătrundem într-un «interior» liric îngreunat. Poeta nu reconstituie un trecut imprecis, ci retrăiește un complex existențial morbid. Poezia Doinei Iordănescu constituie zbaterea fără speranță de a se smulge dintr-o obscură clinică interioară, pentru a regăsi aerul și soarele, gestul revelator al întâlnirii cu viața. [...] Fără a pune semnul egalității valorice între poezii amintiți aici, se poate totuși observa prezența unor similitudini care țin nu atât de modalitatea poetică, cât de încercarea de a sugera o imagine tristă și uneori fără perspectivă a existenței. Pesimismul, resemnarea, relevarea cu insistență doar a zonelor de umbră și spaimă, nu acordă acestei poezii o mai mare profunzime, fiind izbitor faptul că un asemenea sentiment a fost împrumutat. [...] Se poate pune întrebarea de ce unii tineri creatori, aflați la începutul activității lor artistice, se îndreaptă către o literatură întunecată, fără perspective, când omului zilelor noastre îi sunt specifice dragostea de viață, efortul călăuzit spre împlinirea unor idealuri umane înălțătoare? [...] Evoluția tinerilor creatori, nu se poate realiza sub clopotul de sticlă al sentimentelor artificiale ci printr-o largă deschidere și participare la patosul vieții, hrănită din tradițiile cele mai durabile ale poporului nostru, din viața nouă, socialistă a țării”.

28 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 7959] *Adunare comemorativă consacrată lui Ady Endre*: „Sub auspiciile Comitetului județean Mureș pentru cultură și artă, ale filialei din Tg. Mureș a Uniunii Scriitorilor și ale Consiliului județean al oamenilor muncii de naționalitate maghiară, luni, la Palatul Culturii din Tg. Mureș a avut loc adunarea comemorativă, prilejuită de împlinirea a 50 de ani de la moartea poetului Ady Endre. [...] Despre viața și creația lui Ady Endre au vorbit scriitorii Sütő András și Szemler Ferenc”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6124] Într-un interviu acordat lui Nicolae Baltag, Nicolae Breban afirmă că „tot ce scriu și ceea ce voi avea norocul să scriu e numai experiența mea. [...] Aș dori ca scriitorul, romancierul de azi, să regăsească drumul spre inima și mintea lectorului de azi.” □ Ion Crânguleanu, în articolul *Profesiune de credință*, consideră că „poezia nu mai este o stare, ci un act de răspundere. Experiența vieții, a timpului, experiența umană nu numai că nu este o noțiune perimată, ci condiția necesară a existenței artistului și omului. Mai mult ca oricând poezia va deveni, cu necesitate, conștiință umană și socială, actul vieții și-al adevărului.”

29 ianuarie

• [„România liberă”, nr. 7550] Cronică literară din acest număr, intitulată *La școala nobilei tradiții*, este semnată de Constantin Crișan și propune o analiză a volumului de versuri al lui Radu Cârnelci, *Iarba verde, acasă*, apărut la E.P.L. Cronicarul literar face un scurt istoric al activității poetice a lui Radu Cârnelci, începând cu volumul de debut, din 1963, *Noi și soarele*, și continuând cu volumele *Orgă și iarba*, din 1966, și *Umbra femeii*, din 1969. Un „senzorial mitologic, dispus mereu să refolclorizeze, să interpreteze generos”, dar și să se „depășească” pe sine, Radu Cârnelci propune, prin acest al patrulea volum de versuri, sub semnul unei „densități stilistice de netăgăduit”, un autoportret constituit din „vigoarea verbală”, „metafora arborescentă cu sensuri pline de limpezime, atracția pentru învăluirea mitică, pentru remitzarea gestului folcloric autohton”. Mărcile distinctive ale acestui volum sunt „patosul arheologizării unor fapte și obiceiuri străvechi”, cu „aura de baladă”, și „setea de dragoste” – „de oameni, de locuri, de țară”, „bărbătească, pentru femeia iubită”.

• [„Scânteia”, nr. 7960] Sorin Movileanu tatonează „starea criticii” în articolul *Cuprindere și analiză în retrospectiva literară*: „Dezbaterile asupra problemelor criticii, desfășurate în anii trecuți în paginile presei de specialitate, cât și – mai ales – realizările certe obținute în interpretarea la obiect a fenomenului literar contemporan au evidențiat, de altfel, elocvent multitudinea mijloacelor de care dispune cercetătorul acestui domeniu al creației artistice, au relevat posibilități și resurse ce ar fi pe deplin puse în valoare. Căci pentru critica noastră, a răspunde într-adevăr menirii sale, nu înseamnă a se mărgini doar la comentarea – de bună seamă necesară – a cutărei sau cutărei scrieri, ci și aspirația spre elaborarea unor

lucrări de sinteză, de amplă rezonanță, care să îmbrățișeze dintr-o perspectivă cuprinzătoare totalitatea aspectelor ce definesc coordonatele dezvoltării literaturii române în ultimele decenii, subliniind sensurile și direcțiile majore ale acestei dezvoltări. [...] Însemnările de față nu și-au propus, în nici un caz, să conteste utilitatea unor bilanțuri literare, ci doar să atragă atenția asupra unilateralității și subiectivității ce se mai ivesc, din păcate, uneori, în aceste împrejurări. Necesitatea unor retrospective ample, care să nu țintească doar spre alcătuirea unor clasamente în vederea atribuirii premiilor literare, ci să constituie un schimb rodnic de idei, o discuție substanțială, pornind de la principiile filozofice și estetice care îl călăuzesc pe artistul și criticul epocii noastre socialiste, asupra problemelor de creație care frământă, într-adevăr, breasla scriitoricească este, fără îndoială, cât se poate de evidentă. Iar realitatea vie a literaturii noastre îi oferă criticii un câmp fertil și, practic, nelimitat de dezbateră”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6125] Barbu Cioculescu remarcă *Polivalența inepuizabilă a artei*, iar „condiția scriitorului este demonstrată de încrederea care i se acordă, de recunoașterea rolului său spiritual, de încurajările care i se aduc, spre a fi un factor social activ și responsabil în spiritul principiilor marxist-leninismului. Societatea pretinde cu insistență scriitorului să-i determine specificul și trăirea, mutațiile, în note acute și lucide, în trăsături vii și sigure.”

• [„Urzica”, nr. 2] Victor Eftimiu este sărbătorit *La împlinirea vârstei de 80 de ani*, printr-o schiță – *Poveștile lui Barba-Iani* și un scurt portret de Aurel Baranga – *La o aniversare*: „Victor Eftimiu împlinește 80 de ani de viață și cam tot atâția de scris, fiindcă patriarhul de astăzi al literelor noastre a început să publice la vârsta la care alții abia învățau să silabisească. Poet, romancier, dramaturg, memorialist, pamfletar, și dincolo de toate aceste îndeletniciri: *om*, Victor Eftimiu aduce în literatura română o imagine pe care doar unul dintre înaintași a mai înscris-o: Alecsandri, figură a bardului ferice, dăruit de ursitoare cu toate harurile și sortit bucuriei... Există destine prodigioase prin capacitatea lor de înnoire și printr-o rezervă de tinerețe derutantă: la vârsta tuturor încununărilor, Victor Eftimiu și-a așezat condeiul la rând cu cele mai tinere ale «Urzicii», fiindu-ne tuturora un model, un sprijin și un îndemn pentru care în această zi de aniversare, noi, învățăceii lui, fericiți de a-l fi cunoscut și de a fi învățat pe paginile sale ca dintr-un abecedar, îi mulțumim, emoționați. Sărut mâna, meștere!”

• [„Viața studentească”, nr. 5] Se lansează concursul de publicistică și poezie patriotică *Odă pământului meu* (ce se va încheia la 15 iulie 1969), prin articolul de fond omonim al lui Nicolae Stoian, „expunere patetică de argumente pentru un concurs de publicistică patriotică” în cinstea celei de a 25-a aniversări a eliberării patriei și a Congresului al X-lea al P.C.R. „A evoca devenirile țării noastre, de cântec sau, cum zice tot un poet, cântecele pământului natal, înseamnă pentru noi cei tineri a ne rememora propria biografie... A fi sau a nu fi – dilema tânărului Hamlet – pentru noi s-a rezolvat simplu și firesc prin răspunsul *Prezent* pe care l-am dat unanim și fără echivoc la chemarea Partidului... Este ceea ce ne

propunem și ceea ce propunem și tinerilor noștri colaboratori în acest prag de an cu trei sori în frunte, cum l-am denumit. Din această însumare de ode închinare pământurilor noastre natale, orașului sau satului într-un cadru mai restrâns, sau colțului de pământ de unde ne tragem obârșia, să se reverse, atotcuprinzătoare și măreață, oda luminoasă care se cuvine patriei noastre în anul celei de-a 25-a aniversări a libertății sale și în ajunul celui de-al X-lea Congres al Partidului Comunist Român, inima și conștiința ei."

30 ianuarie

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6126] Nicolae Baltag recenzează volumul de versuri al lui I. Chiriac, *Ce se numește toamnă*, pentru care „poezia este un vis al realității, convertibil într-un altă realitate, imaginară.”

• [„**Albina**”, nr. 5] În secțiunea dedicată cărții citim *N. Breban: „Animale bolnave”* de S. Damian: „Nu mai puțin de trei crime sunt descrise în noul roman al lui Nicolae Breban. Bănuielile care se iscă nu sunt confirmate, cercetările întreprinse nu duc la nici un rezultat. Ferocitatea asasinatelor, enigma care continuă să plutească deasupra lor creează o stare de panică în viața unui mic oraș. Adoptând o tehnică de roman polițist, autorul captează atenția, păstrează un ritm trepidant. La o lectură atentă cititorul descoperă și straturile mai adânci ale acțiunii. Sunt urmărite reacțiile sufletești, procesele complicate de ordin lăuntric care caracterizează viața personajelor. [...] Eveniment al anului literar 1968, romanul *Animale bolnave* marchează o orientare fertilă a prozei care îmbină acțiunea captivantă de o audiență largă în public, cu sondajul în zonele de adâncime ale conștiinței”.

• [„**România literară**”, nr. 5] În *Temeiul speranțelor noastre*, revista salută Frontul Unității Socialiste, noul organism care îi desemna pe candidații la alegerile pentru M.A.N. și pentru primării: „Programul său este unul de victorii continue ale socialismului în țara noastră, un program al dinamismului social și economic, al propășirii culturii, al înfloririi patriei. Frontul unității, al unității poporului în jurul Partidului Comunist, pentru idealul socialist, nobil și generos, care de veacuri a înaripat mințile cele mai alese. Rare sunt cuvintele mai întrebunțate în românește decât acela de «unitate». El traduce aspirații fără de preț ale poporului nostru. Unitatea națională a fost ideea cea mai scumpă a cronicarilor, cea care a ars în inimile și a animat mințile învățaților din Școala Ardeleană. Revoluționarii de la 1848 cereau «unire». Unitatea socialistă este astăzi ideea noastră cea mai scumpă, chezașia drumului ascendent al țării, al ridicării sale pe culmile civilizației și ale progresului uman.” ■ Alexandru Ivasiuc se pronunță iarăși asupra raportului între libertate și necesitate în societățile organizate pe ideologia marxist-leninistă, subliniind rolul spiritelor socotite „iconoclaste” în timpul vieții și care au avut parte de posterități „progresiste”, ca și cum strălucirea minții și-ar fi luat revanșa împotriva rigidității politice. Aluziile îndreptate către prezent sunt implicite: „Iluzia de a ne fundamenta în oricare clipă

a vieții noastre intelectuale rămâne doar o iluzie. Și apoi de câte ori a trebuit să acționăm rapid, de câte ori nu ne-am lăsat conduși de niște instincte ale adevărului! Ritmul istoriei al epocii noastre rareori oferă răgazuri în singurătate, deciziile nu ne așteaptă. Adeseori nu numai adevărurile filosofice sau politice, doctrinele economice au această încărcătură personală. Nu rareori cele mai abstracte adevăruri ale științei, chiar ale matematicii, au presupus lupte și eforturi încadrate în istorie. Nu rareori, Giordano Bruno, mergând până la capăt, Michel Servet sau, mai timorat și mai înțelept pentru el însuși, Galileu, și-au găsit variante moderne, ca și cum ne-ar vizita din nou. Nimic n-a putut fi lăsat deoparte, sigur și închis în sine, în acești ani ai secolului nostru când nu fiecare individ în parte, ci colectivitatea noastră generală numită civilizație și-a pus totul sub semnul îndoielii, nu în atmosfera calmă a cabinetelor de lucru, ci pe câmpurile de luptă, în adunările publice, în focul acțiunii. Ne-am fundamentat într-un fel cu mari grupuri de oameni împreună, chiar dacă fizic am fost singuri” (*Despre fundamentare*). ■•Aurel Dragoș Munteanu subsumează *O generație poetică* volumului *Libertatea de a trage cu pușca* de Geo Dumitrescu: „Orășean desăvârșit, cultivând o poezie cu recuzită adecvată, Geo Dumitrescu are mai mult decât oricare dintre colegii săi de generație conștiința ultratehnicizării, a mecanizării excesive a existenței actuale, a «americanizării» ei. El continuă astfel, în poezia de după război, un film poetic caracteristic lumii actuale. Atitudinea sa poate fi circumscrisă ca nobilă rezistență la invazia materiei inerte în cosmosul uman.” ■•Apar noi răspunsuri la ancheta lansată cu două numere în urmă: (*Premiile literare 1968*: „*Dacă aș fi în juriu...*”). □•Al. Andrițoiu, vine cu această mențiune: „Cred că moral este să propunem maximum doi scriitori la fiecare gen literar pentru ca din aceștia doi să ne putem opri la unul singur în funcție de dezbaterile din juriu.” În același context, mai răspund, dar numai cu liste de nominalizări: Paul Anghel, N. Breban, Voicu Bugariu, Victor Felea, Gh. Grigurcu, I. Negoitescu, Al. Piru (care îi propune, la poezie, pe Tudor George, *Copacul descătușat* și pe Ion Brad, *Ecce tempus*) și Nichita Stănescu, a cărui generozitate față de confrăți era deja notorie: *Fântâna somnambulă* de Adrian Păunescu; Ion Gheorghe, *Vin iarba*; Gh. Pituț, *Cine mă apără*; Constanța Buzea, *Norii*; Mircea Ivănescu, *Versuri*; Fl. Mugur, *Destine intermediare*; Matei Călinescu, *Semn*; Vera Lungu, *Poezii*; Petre Stoica, *Arheologie blândă*; Virgil Mazilescu, *Versuri*. □•Este utilă, poate, informația: Nina Cassian, Matei Călinescu, Șerban Cioculescu, Ov. S. Crohmălniceanu și Eugen Simion vor face parte din juriul care va anunța Premiile Uniunii Scriitorilor – 1968 (vezi nr. 9/ 1969 al „României literare”).

● [**„Tribuna”, nr. 5**] *Afiș electoral*, de Constantin Vișan, este un editorial literar-politic scris în cinstea alegerilor pentru Marea Adunare Națională. ■•*Victor Eftimiu la 80 de ani* este un articol aniversar semnat de V. Firoiu □•Henri Zalis comentează câteva documente în *Tudor Vianu – din corespondență. Reveniri facultative*. Publicând câteva scrisori ale marelui teoretician, datate între anii

1920 și 1930 (adresate lui Gala Galaction, lui Al. Bogdan, lui Victor Iancu și lui N. Bagdasar), H. Zalis îl înfățișează pe „cel care, încă din Germania, aștepta nerăbdător să se întoarcă în țară și să înceapă să lucreze”, arătând că Vianu „nu era făcut numai pentru tihna cabinetului, [...] Îl ispitesc totodată și universul, frumosul creat pentru colectivitate.” ■ Starea poeziei din anii 60 constituie obiectul de studiu al lui Valentin Tașcu, din articolul *Condiția actuală a poeziei*. Autorul pornește prin a expune dificultatea criticului de a intui potențialitatea dezvoltării vreunei dintre variatele direcții prezente ale poeziei, acesta fiind motivul pentru care preferă utilizarea termenului de „panoramă”. După V. Tașcu, nici moda și nici premiile literare nu pot fi considerate indicii consistente în evoluția ulterioară a vreunei tendințe poetice, grupate în jurul câtorva nume. Și aceasta cu atât mai mult cu cât „în ultimii douăzeci de ani numai, s-au petrecut cel puțin trei schimbări de cadru formal”. În acest sens, Nicolae Labiș este considerat „punct de deviație în poezia noastră”, „precursor al perioadei următoare” datorită melanjului mai multor niveluri poetice. În pofida îmbrățișării generale a verslibrismului, autorul remarcă o „puternică revenire în cadrele geometrizate ale poeziei” din 1968, în baza ipotezei emise despre ciclicitatea evoluției poeziei. Într-o tentativă de clasificare a contribuțiilor poetice, analiza sensului, a fondului este propusă drept criteriu: „se introduc sau nu construcții ideatice într-o creație poetică?” Procesul analitic întru diferențierea talentului de impostură este însă ceva mai complicat, solicitând atât sincronismul, cât și autohtonismul cu tendință spre universalitate (în termenii lui Blaga). Poezia lui Nichita Stănescu este menționată drept exemplu fericit al fuziunii ideatice cu forma aleasă. Totuși, Tașcu face referire la existența unor epigoni „mult mai greu de depistat”, grupați în jurul reprezentantului - „șef” al direcției poetice. □ Revista „Capricorn” este prezentată în rubrica *Revisite de altădată* de Nae Antonescu ■ Romanul *Îngerul a strigat* al lui Fănuș Neagu este recenzat de Constantin Cubleşan. Dincolo de recunoașterea „imperfecțiunii romanului”, Cubleşan remarcă „construcția aparte” a romanului („mozaicul excelent compus”, „lăsând impresia unui posibil fir epic evitat cu bună știință”) și trasează similitudini cu atmosfera balcanică din *Chira Chiralina* de Panait Istrati, precum și câteva aspecte asemănătoare cu *Groapa* de Eugen Barbu. Ion Mohreanu este punctul focal al cronicii literare, fiind punctată traiectoria personajului prin câteva citate-cheie din roman. □ Vasile Rebreanu publică piesa *Securi pentru funii*. Absență tragică în patru părți, iar din opera regretatului Radu Stanca apar postum câteva *Aforisme* □ Ion Mănițiu inaugurează rubrica de televiziune.

31 ianuarie

• [„România liberă”, nr. 7552] În rubrica intitulată *Noi volume de istorie literară*, Mircea Anghelescu semnaleză apariția „primei biografii științifice” a lui Ion Neculce, realizate de D. Velciu, și a volumului îngrijit de Nicolae Albu, *Petru Maior. Scrisori și documente inedite*.

• [„Scânteia”, nr. 7692] „În întâmpinarea alegerilor pentru Marea Adunare Națională și consiliile populare”, Zaharia Stancu publică *Vorbe de piatră și vorbe de aur*: „Ori de câte ori revăd Valea Călmățuiului și satele înșirate de-a lungul ei sunt copleșit de adânci emoții și de amintiri vechi ce nu pot fi uitate. Într-unul din satele înșirate de-a lungul acestei văi m-am născut, aci am văzut pentru întâia oară lumina soarelui, aci am început să învăț, să cunosc viața, să aflu ce este munca și ce înseamnă asuprirea Pe aci mi-am trăit copilăria și chiar o parte din tinerețe. [...] Sala căminului cultural, unde suntem așteptați și în care abia pătrundem, e ticsită de oameni. Mulți, neavând loc, au rămas afară, în curte. Vom vorbi și cu ei după ce adunarea programată va lua sfârșit. [...] Sătenii ascultă. Ascultă și ne privesc. Sunt obișnuiți cu ședințele. Cunosc limbajul datelor și al cifrelor. Sunt la zi cu viața politică a țării și cu viața politică internațională”.

• [„Contemporanul”, nr. 5)] Într-un *Bilanț*, revista consemnează faptul că „S-au tipărit cărți într-un tiraj de 72.3 milioane de exemplare.” ■•Nicolae Manolescu se apleacă asupra volumului *Nemoartea* de D. Stelaru, care, cel puțin prin titlu, anticipează *Necuvintele* lui Nichita Stănescu. Nu găsim nicio judecată de valoare, în afara unor aprecieri comune. □•Pe aceeași pagină, cronicarul se oprește la volumul lui Miron Chiropol, *Schimbarea la față*, considerat „remarcabil prin lirismul său delicat și suav ca o muzică pentru clavecin.” ■•G. Ivașcu scrie amplul articol, pe trei pagini, *Valorificarea realității noastre literare*, în care comentează, fără menajamente, antologia realizată de Nicolae Manolescu, *Poezia română modernă. De la G. Bacovia la Emil Botta* (Minerva, Colecția „B.P.T.”, 2 vol., 1968). Poziția defavorabilă față de respectiva lucrare scoate în evidență, înainte de toate, câte ceva despre trăsăturile indispensabile ale cercetătorului literar care se încumetă să realizeze, după spusele lui Nicolae Manolescu din *Introducere*, „o istorie literară în citate”. În primul rând, e nevoie de competență: „cunoaștere care, spre a nu se confunda cu simpla – fie ea oricât de întinsă – informare (bibliografică), trebuie să fie proiectată pe ecranul unei concepții despre istoria culturii în datele specifice și în liniile de perspectivă ale dezvoltării ei organice.” Pasajul implică abordarea panoramică – antologarea în speță – discutată de la primele monumente de limbă și de cultură, de la cronicarii, traducătorii Bibliei și Școala Ardeleană pentru a susține „conceptul de literatură națională”, consolidat în pașoptism, moment prielnic, caracterizat prin „devoțiune patriotică”. În al doilea rând, intră în discuție capacitatea de reconsiderare critică. „Criteriul estetic, susține G. Ivașcu în spirit marxist, era util cu 100 de ani înainte, dar anacronic în 1969, pentru că „la acea dată, putea opera cu eficiență spre înlăturarea mediocrității și a confuziei care predominau inflaționist în câmpul literar și, prin această acțiune *de finalitate culturală*, să se instituie în sfera opiniei publice acel criteriu pe care însuși progresul societății românești, acum – după Revoluție și după Unire – evident, îl solicita, îl impunea.” În al treilea rând, precizează G. Ivașcu, un astfel de instrument de lucru, denotă starea de fapt a unei culturi și este un semn al consacării: „O antologie presupune, dar, o autoritate,

investită cu toate atributele necesare: competență, prestigiu, notorietate. Prerogative, adică, *publice*.” □•Starea de fapt cu privire la aceste instrumente de lucru arată, în opinia onestă a comentatorului, lacune evidente. Acumulările de detalii semnificative sunt, pentru strategia lui G. Ivașcu, menite să așeze o notă înțelegătoare asupra *Poeziei române moderne*, deoarece prea multe culoare de tradiție nu fuseseră încă acoperite: „Dar când efortul nostru editorial ne va oferi o antologie a creației lirice în cap cu Eminescu până la Arghezi, una de proză, începând cu Odobescu până la – să zicem – Sadoveanu, sau un florilegiu al creației dramatice de după Caragiale, în presupunerea că autorul *Scrisorii pierdute* este deja larg editat și răsplătit prin însăși dinamica spectacolelor cu piesele sale?” □•Interogația precedentă pregătește o altă constatare îndreptățită, anume că literatura dintre cele două războaie mondiale, mai precis aceea valorizată în trei etaje de G. Călinescu, în *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, întârzia să se reafirme în circuitul public. Sumarul *Poeziei române moderne* de N. Manolescu se suprapunea, în mare măsură, cu verdictele magistrului său. Și cauzele republicării *Istoriei...* călinesciene, printre care analizele făcute operelor unor poeți cu preferințe de natură fascistă (Nichifor Crainic) sau membrii activi în Garda de Fier (Radu Gyr), se regăseau în antologia discipolului: „Dar încă și mai acut resimțită este absența unei active prezențe editoriale în literatura interbelică și, pentru această perioadă, modalitatea antologică ar veni cel mai adecvat în întâmpinarea celui mai apetent public.” □•G. Ivașcu pregătește din nou de departe reproșurile inevitabile pe care le are de formulat la adresa *Poeziei române moderne*, insitând asupra necesității ca mediul cultural-politic al anilor 1920-1940 să aibă parte de atenție ideologică și apoi estetică, prin sinteze în care să fie subliniate raporturile conflictuale între stânga socialistă și dreapta extremistă, contradicție de clasă între proletariatul progresist și burghezia retrogradă așezată în descendența directivelor lui Nicolae Ceaușescu: „Bătălia cu fascismul, cu ideologia gândirist-ortodoxistă, cu cea direct legionară a fost deci aspră și aprigă, angajând nu puține nume și din câmpul literaturii, al publicisticii. (O culegere mai cuprinzătoare – din presa culturală și literară – a articolelor de rezistență și de răspuns la ofensiva ideologiei fasciste din partea intelectualității democratice și a celi conduse sau înrâurite de Partid ar fi, în această privință, multiplu semnificativă, completând fericit antologia *Tradiții ale criticii literare marxiste din România*” □•Așadar, existau, pentru lucrarea lui N. Manolescu (*Introducerea plus selecția scriitorilor*), niște circumstanțe agravante: „Prin directivele Congresului al IX-lea, în lumina concepției marxist-leniniste, s-a consolidat și accentuat astfel un climat de receptivitate intelectuală a tot ceea ce realmente a fost valoros în trecut, în deplină concordanță cu sensibilitatea și viziunea națională asupra culturii noastre, considerată în valențele ei autentic constructive, în tot ceea ce putea însemna o legitimă restituire a spiritualității noastre în datele ei originare și în punctele definitorii ale dinamicii ei de dezvoltare.” □•Prima remarcă a recenzentului față de *Poezia română modernă*

ține de selecția operată, care provoacă o dezordine incontrollabilă în climatul vremii. Era prea mult spirit „inovator”, adică prea multă „îndrăzeală”, în acel demers tineresc: „Tabla de valori – ceea ce interesează în primul rând în aprecierea unei antologii este, desigur, sumarul. [...] În privința sumarului, deși în două volume, el îmbrățișează, însă, doar creația a 40 de poeți, iar dintre aceștia 22 poartă numele celor ce nu figurează în antologiile de după 1944, precum: Ștefan Baciu, M. Celarianu, Dan Botta, Emil Botta, I. Ciorănescu, D. Ciurezu, Nichifor Crainic, Aron Cotruș, N. Crevedia, N. Davidescu, Virgil Gheorghiu, Emil Gulian, Radu Gyr, Raymonde Han, Magda Isanos, Simion Stolnicu, Vladimir Streinu, Al.O. Teodoreanu, Andrei Tudor, Tristan Tzara, V. Voiculescu și Ilarie Voronca. În această înșiruire strict alfabetică, cititorul va distinge el însuși cât de variate sunt – ca biografie civică, ca profil estetic, ca notorietate – aceste nume și, ca atare, va încerca să desprindă și intențiile alcătuitorului.” □•Sub umbrela estetică, N. Manolescu ar fi așezat, cu degajare contextuală, autorii compromiși prin opțiunile politice interbelice (Dan Botta, Aron Cotruș, Nichifor Crainic, Nicolae Crevedia, Radu Gyr), dar și prin detențiile politice suferite sub dictatura lui Dej: Vladimir Streinu, Al. O. Teodoreanu și V. Voiculescu. De asemenea, blamabili sunt și scriitorii care aleseră să plece din țară, defuncți (Ilie Voronca, Tristan Tzara) și în viață (Aron Cotruș și Ștefan Baciu). □•Ivașcu face distincții în ceea ce privește raportarea lui N. Manolescu la lucrări similare realizate de Ion Pillat și de Perpessicius (*Antologia poezilor de azi*, 2 vol., 1925), de Zaharia Stancu (*Antologia poezilor tineri*, 1934) și respectiv de Vladimir Streinu (*Literatura română contemporană*): „Mai întâi o constatare: antologia lui Pillat și Perpessicius totalizează 70 de nume; cea a lui Stancu îmbrățișează creația a 55 de autori, în sfârșit, cea a lui Vladimir Streinu, întrucât cel mai mare număr de pagini era necesar prozei, doar 18 poeți, printre care, în care în raport cu primele două, niciun nume «nou». Putem observa, deci, că până în 1934 – oricât de severi am fi noi astăzi, în apreciere –, poezia susceptibilă de a fi antologată ar totaliza 100 de scriitori.” □•După aceasta, redactorul șef al „Contemporanului” formulează, în pași mărunți, criticile, enunțând o listă de reprezentanți care, din punctul său de vedere, ar fi meritat să apară în *Poezia română modernă*. E o tehnică incomodă pentru orice autor de istorie literară sau de antologie, deoarece eventualele omisiuni sunt considerate, sub titlu de prejudecată, rău-intenționate. Or, valoarea unui astfel de demers constă în lista pe care o propune, nu prin ceea ce exclude: „Iată, de ce, nouă (și nu numai nouă!) ni se pare cel puțin exagerat a nu reține din atâtea zeci și zeci de nume, care, per ansamblu, definesc relieful unei epoci, alături de culmile ei, măcar pe următoarele, validate în genere de istoria literară interbelică și pe care – în definirea cât de cât obiectivă a unei retrospective, e greu a nu le cuprinde. Aceste nume ar fi: Felix Aderca, Luca Ion Caragiale, Mateiu I. Caragiale, M. Codreanu, Victor Eftimiu, A. Enășescu, Leon Feraru, E. Giurgica, Emil Isac, Ion Th. Ilea, G. Lesnea, Gh. Magheru, Claudia Milian, N. Milcu, Sanda Movilă, M. Moșandrei, C. Nissipeanu, Marcel Romanescu, Al. Robot,

I.M. Sadoveanu, Paul Sterian, G. Topârceanu, Iulian Vesper, Tudor Vianu, G. Voevidca. Oricum, aceste nume «rezistă» în confruntare cu cel puțin o jumătate din cele 40 inserate de N.M. și care – evident – nu sunt niște «culmi» ale poeziei interbelice, adică la înălțimea unui Arghezi, Bacovia, Blaga, Barbu, Pillat, Vinea, dar pot sta în rândul 2 sau 3 după aceștia; astfel spus, credem a nu greși dacă, alături de un N. Davidescu sau I.M. Rașcu (din sumarul recentei antologii) noi am propune să figureze și un – să zicem – M. Codreanu sau I.M. Sadoveanu sau (altă ipoteză!), dacă, alături de un D. Ciurezu sau N. Crevedia (din același sumar), am îndrăzni să propunem pe un G. Lesnea sau un Emil Giurgiuca sau, alături de o Raymonde Han (pe drept «redescoperită» de N.M.), noi am propune pe o Claudia Milian sau Sanda Movilă; în sfârșit, alături de un Perpessicius (iarăși pe drept așezat în sumarul lui N.M.), noi am propune pe Tudor Vianu ș.a.m.d.” □•G. Ivașcu devine vehement când scoate în evidență neglijarea câtorva scriitori – socialiști convingși – care, pentru N. Manolescu, nu erau interesanți în etapa interbelică, definind, în schimb, perioada de după 23 August 1944: „Dar ceea ce ni se pare cu atât mai arbitrar este procedul omisiunii (în numele cărui principiu: al «maturității» sau «al valorii?»), în afară de cei deja menționați, a încă o serie de poeți precum Geo Bogza, E. Jebeleanu, Radu Boureanu, Cicerone Theodorescu, M.R. Paraschivescu, St. Roll, Virgil Teodorescu, Gellu Naum, Sașa Pană, George Demetru Pan, Vlaicu Bârna, M. Beniuc, D. Corbea, Cristian Sîrbu, E. Camilar, Marcel Breslașu, D. Stelaru, Maria Banuș.” □•Exemplele vehiculate sunt, în bună măsură, concludente pentru argumentație: „De ce apare Ștefan Baciuc (n. 1918), dar cu volume publicate în 1935, 1936, 1937 și 1939 – dar nu apar Geo Bogza – *Poemul invectivă* (1933); Eugen Jebeleanu – *Schituri în soare* (1929) și *Inimi sub săbii* (1934); Radu Boureanu – *Zbor alb* (1932) și *Golful sângelui* (1936); Cicerone Theodorescu – *Cleștar* (1936); Maria Banuș – *Țara fetelor* (1935).” □•Ștefan Baciuc, poet implicat în politica social-democrată, dar lucrând, sub acoperire, în gazetele *Sfarmă-Piatră* și *Gândirea* (amândouă profasciste), este, pentru G. Ivașcu, *nomina odiosa* din *Poezia română modernă*, mai ales că emigrase în S.U.A., stabilindu-se în Hawaii. Un motiv concludent pentru această antipatie este acela că N. Manolescu, pe lângă faptul că îl consideră, prin excelență, poetul care ilustrează sinteza poeziei române moderne (Arghezi, Barbu, Blaga, Bacovia, Al. Philippide, V. Voiculescu), îl privilegiază: „Sunt tot atâtea întrebări, constituind prin ele însele tot atâtea obiecții, în ce privește orientarea și, ca atare, unghiul de cuprindere istorico-literară a acestei *stranii antologii*. [...] Nimeni, nicăieri, nu justifică o asemenea apreciere superlativă a unui poet din generația deceniului al patrulea, încât el să reprezinte de *unul singur* întreaga poezie care încheie evoluția poeziei interbelice.” □•G. Ivașcu ajunge și la punctul în care nu-l mai menajează sub niciun chip pe Nicolae Manolescu: „Acest lanț de omisiuni, evident, sistematice, se leagă direct de însăși concepția alcătuitoare a ediției despre poezie. Este ceea ce se străduiește a ne comunica studiul introductiv sub titlul *Metaforfozele poeziei*. Nimeni – și cu atât mai puțin

noi – nu va nega talentul pe-alocuri fermecător de expunere a ideilor, îndrăzneala, frizând gratuitatea, de a da un fel de proiecție aeriană scriiturii, dar, vai!, în aceeași măsură și chiar prin aceasta, și un soi de imponderabilitate argumentației însăși. [...] În acele din urmă, din parcurgerea acestor *Metamorfoze* ceea ce se reține este, totuși, cu voia sau fără voia autorului *tendențiozitatea* lor în a escamota o realitate, și una din cele mai pregnante: aceea că în perioada interbelică a fost – precum am arătat (și sperăm să putem reveni într-un alt număr mai cuprinzător) – o foarte puternică luptă ideologică atât în câmpul propriu-zis politic, cât și în cel al culturii, respectiv al artelor și, mai ales, al literaturii.”

□•Este imposibil ca mecanismele cenzurii să nu se fi autosesizat când ies în evidență nume intolerabile pentru ideologia unică a statului. Iar G. Ivașcu ține să reîmprospăteze memoria tuturor, pomenind titlurile unor periodice indexate în fondurile „speciale” (S.) al bibliotecilo: „Altfel spus – și faptul e notoriu – asemenea scriitori au făcut, la timpul respectiv, ceea ce se cheamă o «literatură angajată», în cadrul unui program (totuși!) foarte puțin confuz (dimpotrivă!), după cum un Radu Gyr, un Dan Botta, un Mircea Streinul, un Horia Stamatu, un G. Gregorian, un Șt. Baciuc, (care cu atâta dezinvoltură, alături de N. Crainic, Aron Cotruș sau N. Crevedia, circulă prin paginile acestor *Metamorfoze ale poeziei* interbelice) și-au legat structural creația și promovarea ei în opinia publică de programul, de ideologia, de organizațiile lor politice. Iar politica pe care au slujit-o (în mod deschis și afirmat ca atare prin „Gândirea”, „Calendarul”, „Porunca vremii”, „Sfarmă piatră” – acestea «național-creștine», prin „Axa”, „Criterion”, „Cuvântul” – acestea legionare) a fost una din componentele fascismului și ale regimului care a dus țara la dezastrul de la sfârșitul deceniului al patrulea și din timpul războiului.”

□•G. Ivașcu reia o chestiune pe care o pusesese sub lupa (vezi articolul *Conștiința de sine a criticii literare*, în *Contemporanul*, 7 iunie 1968), discernământului în recuperarea unora dintre scriitorii care se făcuseră remarcăți prin instigări politice și, rareori, printr-o operă solidă: „Răspunderea pentru un asemenea nefericit rezultat apare cu atât mai mare, cu cât nu mai departe decât în cursul anului trecut, la *Plenara C.C. al P.C.R.* din aprilie, tovarășul Nicolae Ceaușescu, abordând problemele puse de dezvoltarea învățământului nostru, în lumina directivelor Congresului al IX-lea, a subliniat necesitatea intensificării eforturilor pentru promovarea largă a ideologiei noastre, a materialismului dialectic și istoric, a marxism-leninismului. [...] Și referindu-se chiar la sectorul literar, tovarășul Nicolae Ceaușescu a pus problema reconsiderării operei literare a unui scriitor nu ca Nichifor Crainic, Radu Gyr, N. Crevedia sau alții, de dimensiuni artistice oricum minore, ci a unui mare poet, precum a fost și a rămas Octavian Goga.”

□•Atfel, G. Ivașcu insistă să pună la punct ideea „greșită” a antologatorului că, aproximativ 10 ani, nimic bun n-a rodit în lirica românească, pronunțându-se contra „unei atitudini negativiste prin ceea ce autorul *Introducerii* afirmă despre un întreg deceniu de poezie: „cel dintre 1948 și 1958 când – o spune N.M. – «ea a încetat, de fapt, să existe», «un deceniu

în care poezia și-a uitat, printr-o amnezie particulară, tradițiile, s-a întors spre forme de mult închise, încercând, în chip bizar, să le actualizeze, ignorând ceea ce devenise, printr-un proces natural și dându-se drept, ceea ce nu era sau nu putea să fie (pag. LXXXVII)». De acord că în ultimii doi-trei ani ai deceniului al V-lea și primii doi-trei ai celui următor, literatura noastră, cultura în genere, au avut de suferit repercusiuni ale cultului personalității și ale dogmatismului. [...] Dar tânărul nostru editor exagerează, totuși, și încă mult, cu ostentație, atunci când uită (cu adevărat?) că anul 1948 s-a încheiat sub impresia acelei revelatoare opere intitulată *Descult*, a lui Zaharia Stancu, și că, în anii ce au urmat, cu toate vitregiile pe care nu puțini le-am cunoscut foarte îndeaproape, n-au fost în așa măsură lipsiți de mângâierea creației literare (în cea mai deplină accepție a cuvântului).” ■•G. Ivașcu polemizase și altădată cu fostul lui student, într-o chestiune ce ținea raportul între civic și estetic la G. Călinescu (vezi *Scritorul și timpul istoric*, în „Contemporanul”, 17 mai 1968). Dar și mai important pentru desfășurarea ulterioară a ostilităților de pe frontul literar, ciocnirea în mijlocul aceleiași reviste între director și colaborator, între vocea socialistului autorizat și cea a criticului în plină afirmare era semnul pluralității, nu al docilizării sau al reîntoarcerii la dogmatismul care se ocupa cu vânatoarea posibililor opozanți. Nu N. Manolescu fusese sancționat, ci lucrarea lui. Criticul nu era identificat cu un cal troian, ci zelul său fusese potolit deocamdată. Numai că rămăsese intact dreptul lui de semnătură. Recenziile au urmat cu obișnuita consecvență. Dar, odată ce G. Ivașcu pusese degetul pe rană, atacurile au încetat. Spațiului public i se dădea satisfacția pe care o cerea. Cele două volume publicate într-un tiraj de 85175 de exemplare erau date la topit. ■•Campania a luat sfârșit în nr. 7/ 14 februarie 1969, când asistăm la două autocritici, practică prin care țapii ispășitori erau îngăduiți în țarc, fără a fi izgoniți în pustietate. □•M. Șora, redactor-șef la Editura pentru Literatură, își asumă răspunderea pentru publicarea *Poeziei române moderne*, în articolul *Pentru o mai exactă valorificare a moștenirii literare*, în care, voalat, exprimă regretul că pârghiile cenzurii au operat cu neglijență: „Observații critice au fost formulate la adresa editurii, pe care colectivul redacțional și le însușește. Ele au pus încă o dată în evidență principiile marxiste ale valorificării critice a moștenirii, care – cu unele regretabile obnubilări – au structurat de fapt, așa cum era și firește, întreaga activitate a editurii în acest domeniu. [...] Erorile ei, de viziune în primul rând, de detaliu în al doilea, au fost elocvent puse în evidență în special în articolele profesorilor George Ivașcu și Al. Dima. Mai potrivită ni se pare, din punctul nostru de vedere, o analiză a erorilor editurii, așa cum, de altfel, au reieși ele din dezbaterile ce au avut loc în sânul colectivului de lucrători ai editurii în editurii în legătură cu tema respectivă.” □•M. Șora se străduiește să distragă atenția de la autorul taxat pentru multiple culpe ideologice, insistând asupra unui aspect acceptat tacit, respectiv procesul de redactare a unei cărți, care implica acceptarea unui set de reguli necesare, care evitau, deopotrivă, obligațiile politice și respectiv opțiunile personale stridente. În

cazul *Poeziei române moderne* trebuia făcută o mai strânsă consultare pentru alegerea sumarului: „E adevărat că, în raport cu perioadele mai vechi ale istoriei literare, sarcina antologării (și, implicit, a prezentării) poeziei dintre cele două războaie este mai grea, din pricina împrejurărilor istorice în care s-a desfășurat și cu care s-a împletit creația literară. Așa, de pildă, unii poeți din această perioadă s-au situat pe poziții politice reacționare, înregimentându-se în partide de extremă dreaptă, a căror acțiune era contrară intereselor istorice și aspirațiilor profunde ale maselor largi populare. Și cu toate acestea, o parte din opera lor – fie că a fost elaborată anterior unei asemenea angajării politice, fie că a scăpat din chingile opțiunii politice, atacând teme fără contingente directe cu acest domeniu – prezintă o certă valoare artistică și ca atare (cu precizările de rigoare) ea poate și uneori chiar trebuie să fie recuperată.” □•M. Șora pune punct acestei *mea culpa* cu reafirmarea fidelității față de principiile statului: „Publicul cititor are dreptul la adevăr. La întregul adevăr, nu numai la o parte a lui. O singură parte de adevăr, nu mai e adevăr, e minciună. Editura s-a făcut vinovată de a nu fi depus toate străduințele pentru ca – de pe platforma fermă a esteticii marxistă – acest adevăr să fie spus limpede, încă din prefață; cât de profund pernicioasă a fost, nu numai o parte din activitatea publică, dar chiar și o parte din activitatea publică, dar chiar și o parte din opera unor dintre autorii care figurează, prin câteva din poezia lor, în antologie.” □•Vizibil deranjant de hărțuirea la care fusese supus, Nicolae Manolescu le răspunde contestatarilor pe aceeași pagină cu M. Șora, în articolul *Criteriile unei antologii*, unde recurge la tactica apologiei care schițează riposte și când pretinde smerenia: „Pentru cine nu confundă ideea de subiectivitate în critică cu «subiectivismul», este perfect acceptabilă posibilitatea de a scrie despre noi înșine, de a recenza, cu un ochi rece și fără parțialitate, propriile noastre cărți. Cititorul va fi înțeles, încă din titlu, că mă gândesc la antologie de *Poezie română modernă*, tipărită de curând la *Biblioteca pentru toți*. Nu voi fi bănuț de ipocrizie dacă mărturisesc acum că scriu aceste rânduri profund mâhnit de ecoul totul disproporționat al acestei cărți prin raport cu dimensiunile reale.”

[IANUARIE]

• [Amfiteatru, nr. 1 (37) Colectivul de redacție: Lector universitar dr. Gheorghe Achiței (redactor șef), Coman Șova (secretar general de redacție); Ana Blandiana. Prof. univ. Constantin Ciopraga; lector univ. Mircea Martin; prof. univ. dr. docent Alexandru Piru; conf. univ. dr. Nicolae Pârvu; conf. univ. Ion Vlad. Studenți: Mihai Bărbulescu, Anca Georgescu, Florentin Popescu, Lăcrămioara Popovici, Marin Tarangul, Cornel Udrea, Zoltan Rosztal] Subiectul articolului semnat de Gheorghe Achiței, noul redactor șef al revistei în care se discutase aprins despre onirism, este dezvăluit încă din titlu *Opțiunile noastre fundamentale*, cea dintâi, dar și cea din urmă, fiind în acel moment „socialismul”: „Militând din perspectiva filozofiei materialismului dialectic și istoric pentru o artă a timpului prezent, menită a sluji România, a sluji socialis-

mul, nu putem să nu ne manifestăm dezacordul cu privire la unele tendințe artistice și literare ce mimează de obicei un fenomen la modă, cine știe unde, ignorând condițiile specifice ale contextului social prezent din România socialistă. Din acest punct de vedere, revistei «Amfiteatru» îi revin, în anul 1969, răspunderi noi și importante. [...] Rostul unei reviste literare și artistice destinată studenților nu este acela de a se transforma într-un apendice al diferitelor interese de la periferia culturii, ci de a fi, efectiv, o publicație de sine stătătoare, de o înaltă ținută intelectuală, o revistă străină eclectismului ideologic și estetic. Revista „Amfiteatru» își propune să devină, mai mult decât până acum, o revistă de atitudine marxistă în problemele de cultură din țara noastră. «Amfiteatru» își propune să devină un centru al dezbaterilor creatoare, de pe pozițiile politicii Partidului Comunist Român, în problemele contemporane de literatură și artă. «Amfiteatru» își propune să devină, totodată, mai mult decât până acum, o revista deschisă tuturor studenților care scriu o literatură ancorată în realitățile sociale de la noi”.

■•Mircea Martin remarcă, în cronică la volumul lui N. Breban, *Animale bolnave*, că scriitorul „se arată stăpân al propriei vocații, însă nu prin refuzul programatic al capodoperei (cum pare să creadă și să ne convingă), ci prin faptul că își verifică puterea de a rămâne egal cu sine dând mereu alt obiect acestei vocații. [...] Romanele lui sunt niște demonstrații, «caracterele» lui niște fatalități cunoscute. [...] Personajele lui Breban (e vorba de cele principale), nu apar, nu se formează, ele există ferm și inflexibil ca un punct de vedere. Pe existența lor se poate paria. Interesul lecturii (și satisfacția ei) vine din confirmare și repetabilitate, nu din surpriză. Totul este dat de la primele pagini, desfășurarea în continuare a romanului seamănă cu o reconstituire ce vrea să verifice valabilitatea tiparelor propuse inițial. Nicolae Breban construiește deductiv, clar «schema» sa e un simplu pretext pentru descoperirea unor conexiuni umane de o rar întâlnită profunzime. [...] Sub înfățișări dintre cele mai modeste, obișnuite, pozitive, eroii lui Breban acumulează o tensiune aproape incredibilă care transfigurează și modifică împrejurările. Ei sunt niște «vizionari» pătimași de propriul destin întrevăzut și întreținut prin voință și energie. Acesta este substratul vital pe care crește – fascinant –, copleșitor, verosimil totuși – discursul autorului. În *Animale bolnave*, arta de romancier a lui Breban cunoaște o dislocare interioară, o despărțire fără renunțare. Pe de altă parte, tehnica polițistă e adoptată ca un exercițiu de obiectivare și de rigoare. Fiecare episod are o motivație strictă, divagațiile sunt rare, oamenii înșiși nu sunt antrenați într-un elan care să-i depășească, nu le este dată o viață mai mare decât pot ei purta. E vădită intenția unui «studiu» obiectiv, detașat, indiferent chiar. Pe de altă parte însă, autorul nu vrea să renunțe la acea dimensiune halucinatorie care așază lumea în vecinătatea seducătoare a irealului”.

□•Rubrica *Forumul cărților* înregistrează apariția volumului de proză *Inaderență* de Mihai Pelin: „Sunt, desigur, și bucăți inegale ce dovedesc faptul că autorul este abia la început de drum, un drum presărat cu spini și capcane viclene, un drum ce poate duce undeva sau nicăieri”, notează Vasile Rebegea semnatarul rubricii.

■•Retorica interogativă cu care se deschide articolul *Artă fără public – o relație aberantă*, al lui Valeriu Râpeanu demonstrează ideea enunțată în titlu: „Acum, însă, în epoca modernă, și, mai ales, într-un stat socialist unde cultura a devenit, în mod real, un bun al maselor, când cea mai mare parte a cititorilor sunt beneficiarii unui învățământ de mulți ani care le oferă bazele unei instrucțiuni umaniste ample, când editurile au pus la dispoziție în milioane și milioane de exemplare operele cele mai de seamă ale literaturii universale, când cititorului și spectatorului i se dă posibilitatea să aleagă de la clasici până la «noul roman», când pe scenele teatrelor, la radio sau la televiziune au fost reprezentate piese de toate genurile, din toate epocile, din toate modalitățile începând cu anticii și terminând cu Ionescu și Pinter, când mari retrospective, de la Grigorescu la Picasso, au fost organizate; când, deci, publicului nostru i s-a oferit într-un sfert de veac tot ce a produs mai de seamă cultura universală – nu mai putem vorbi cu dispreț și superioritate despre public. Alta este posibilitatea lui de percepție, altele sunt criteriile sale de comparație și selecție. [...] El are opțiuni realizate pe baza unei culturi temeinice. Dacă o anume modalitate artistică este repudiată de public nu înseamnă neapărat că acesta nu o înțelege sau că nu vrea să o înțeleagă situându-se pe pozițiile comode ale unui conservatorism intelectual – cum unii insinuează – ci pentru că în sfera percepției lui au intrat atâtea valori autentice, iar gusturile lui s-au rafinat și s-au cristalizat într-atâta, încât poate respinge contrafacerea, improvizația, ceea ce nu poartă pecetea artei adevărate, exhibiționismul, produsele setei de scandal. În loc să acuzăm publicul de opacitate nu ar fi mai bine să ne întrebăm ce anume manifestări ale artei adevărate au fost la noi repudiate de public în acești douăzeci și cinci de ani? [...] Când un creator caută pentru produsul minții lui un perimetru cât mai restrâns, când se bucură că oamenii nu-l înțeleg, nu se apropie de ceea ce el a realizat, atunci avem toate motivele să ne întrebăm: Nu e oare aici un fel de a trișa, nu e, cum spuneam, o spaimă de confruntare, o teamă de a te supune unei judecăți, de a te măsura cu ceea ce istoria a validat ca artă autentică? Fără îndoială da. Dar atunci când tu nu ai nevoie de public pentru creația ta, când pornești deliberat la drum cu gândul să sfidezi cititorul și să-l nesocotești, când tu ești deopotrivă autor și beneficiar, atunci și societatea are toate drepturile să te ignore. Marile epoci de cultură și-au creat arta pe dimensiunile lor și în lumina filozofiei lor. Societatea noastră socialistă, învățătura ei marxist-leninistă, se află la antipodul claustrării artei. Ea cere o artă a poporului, pentru el și numai pentru el, care să aibă puterea să atragă milioane de oameni, să fie a tuturor și a fiecăruia”. ■•În paginile revistei studențești apare eseu inedit *Patrie și Înviere* de Lucian Blaga care îl plasează în centrul atenției pe episcopul-martir Inochentie Micu-Klein: „Într-una din aceste scrisori trimise din surghiunul călugăresc de la Roma, Inochentie și-a exaltat dorul de țară într-atât că și-l integra în viziunea ce-o nutrea cu privire la sfârșitul lumii. [...] El se purta mereu cu nădejdea că se va întoarce cândva ca să se odihnească în pământul țării sale. Exilatul este patetic frământat de gândul că la Judecata de Apoi nu poți «învia» decât din

«pământul patriei». [...] Îl vedem prin zări și ziduri pe acest chinuit călugăr, zbu-
ciumându-se în chilioara sa de la Roma, în suferințele exilului. îl auzim suspinând
: «Nu poți învia din morți, decât din pământul patriei!». Prin ce disperări ale spiri-
tului a trebuit să treacă Inochentie spre, a-și rosti în acest chip iubirea de neam!
Ce energie de simțire, ce putere de viziune! Ne-a căzut subt ochi scrisoarea lui
Inochentie în care speranța învierii din morți apare atât de strâns legată de pămân-
tul patriei. Și n-o mai putem uita, în tragica și sublima ei sfâșiere și frumusețe.
Ce-ar fi dat, în alte împrejurări, și la nivel istoric major, un asemenea spirit! Dar
și atâta e de ajuns ca să înfruntăm orice comparație. Căci scrisoarea la care ne
referim, a lui Inochentie, cântărește greu. Ea cântărește mai mult decât cel mai
faimos volum de spectaculoase *Discursuri către națiune*, ce-l cunoaște literatura
universală”.

• [„Argeș”, nr. 1, Revistă politică, socială, culturală: format tipografic
A2, număr pagini: 18, Colegiul de redacție: Baruțu T. Arghezi, Toma
Biolan, Ing. Constantin Budan, Ing. Sava Costache, Mihail Diaconescu
(redactor șef), Corneliu Marcu (secretar general de redacție), Ion Popovici
(redactor șef-adjunct), Arh. Radu Răuță, Gheorghe Stănculescu, Gabriel
Țiplea, ing. Nicolae Țilivea, Prof. univ. dr. I. Todor] În articolul *Pitorescul
tragic*, Mihail Diaconescu prezintă romanul lui Fănuș Neagu, *Îngerul a strigat*:
„Cu *Îngerul a strigat*, Fănuș Neagu ne oferă una din cele mai dense creații epice
de atmosferă din câte s-au ivit în ultimii ani. Universul său e atât de distinct și
modalitățile stilistice cu care îl configurează atât de pregnante... încât oricare din-
tre paginile cărții poate sugera complexa realitate a întregului”. ■•Intitulându-și
textul *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie*, Gh. Vrabie
conchide: „Scrisă în una din limbile de circulație, din acea epocă a începutului
secolului al XVI-lea, opera lui Neagoe formează un tot organic cu frescele biseri-
celor bucoviene, cu strălucita artă miniaturală, cu costumul popular... exprimat în
forme artistice de mare valoare”. ■•Mihai Golescu analizează volumul de proză
al lui Ben Corlaci, *Moarte lângă cer*, care: „este construit pe baza unei metafo-
re: viața își are culmile și depresiunile ei...”. ■•Al. Oprea notează despre *I. L.
Caragiale, prozator modern*: „Nuvelele și povestirile dezvăluie o altă față a lui I.
L. Caragiale – iată opinia fermă a celor mai autorizați comentatori. [...] Citite as-
tăzi... nuvelele (în special) ne apar grevate de o seamă de defecte...”. ■•Gabriel
Țiplea semnalează apariția *Dicționarului Limbii poetice al lui Eminescu*: „Aceas-
tă operă se înscrie pe linia preocupărilor lui Vianu de a realiza o sinteză între cer-
cetările lingvistice și literare, de a elimina impresionismul și sociologismul din
aprecierile ce se fac asupra artei scriitorilor, spre a face loc unei fundamentări
științifice...”. ■•Augustin Z. N. Pop aduce *Date noi asupra lui Eminescu*: „Sunt
documente pe mai multe linii care arată, odată cu mărginirea emoției pentru poe-
zie a Carmen Sylvei, incapacitatea ei de a înțelege creația geniului poet și mizeria
fizică a vieții lui, iar în revers disprețul lui Eminescu pentru incapacitatea ei lite-
rară”. ■•Virginia Biolan descoperă *Prefigurări ale Luceafărului în Strigoii*: „Lip-

sind ideea de geniu, în *Strigoii* nu vom întâlni semnificațiile filosofice din *Luceafărul*, care, alături de realizarea artistică și lirism, distanțează enorm cele două poeme, încât o asemănare imediată devine de neconceput. În *Strigoii*, Eminescu atribuie tuturor eroilor semnificații simbolice... Am putea spune despre *Luceafărul* că reprezintă curba descendentă a elanului romantic din *Strigoii*". ■ În articolul *Tragic și demonic (II): Personalitatea și destinul eroului tragic*, Ștefan Aug. Doinaș conchide: „Monologul celebru *A fi sau a nu fi*.... caracterizează, fără îndoială, un tip de existență: dar ceea ce trăiește deasupra tipicului este individul în care s-a dezvoltat ca o tulpină funestă, care poartă un nume etern: Hamlet. Nu există erou tragic anonim”.

● [„Astra”, an IV, nr. 1 (32) ianuarie; Lunar politic – social – cultural al Comitetului regional Brașov pentru cultură și artă; format tipografic A 3, 20 pagini; Colegiul de redacție: Ion Lupu (redactor șef), Daniel Drăgan – secretar general de redacție; Cornel Arion, Mircea Avram, Werner Bossert, Valeria Coliban, Paul Constant, Constantin Cuza, Gherghinescu Vania, Carol Göllner, N. Iorga, Mihai Nadin, Emil Poenaru, Sipos Bella, Radu Theodoru; prezentarea grafică: Eftimie Modâlcă] Ana Blandiana publică poezia *Fragment*. ■ Sub denumirea *Cu Radu Tudoran despre nostalgia cărărilor pierdute*, Ileana Corbea realizează un interviu în care, după rememorarea romanelor care l-au consacrat pe scriitor, respectiv *Un port la răsărit*, *Întoarcerea fiului risipitor*, *Anotimpuri*, *Toate pânzele sus*, întreabă în ce măsură eroii acestor romane de aventuri poartă o aspirație proprie scriitorului. Răspunsul afirmativ al lui Radu Tudoran continuă cu identificarea călătoriei drept una dintre principalele lui surse de inspirație, dar și cu nevoia spirituală de cunoaștere. Întrebat, apoi, în ce măsură literatura de călătorie poate constitui o specie literară bine definită, romancierul arată că, dacă „izbutește să sintetizeze optica și sentimentele autorului”, șansele ca acest tip de discurs să fie asimilat literaturii sunt reale. La următoarea întrebare, vizând relația dintre „viziunea creatorului” și tentația memorialisticii, Radu Tudoran își exprimă limpede opțiunea pentru statutul de romancier și pentru „fabulația construită monumental, pe care o implică romanul”. În aceeași ordine de idei, specificul scriiturii din *Al patruzeci și doilea* – care, ca formă, corespunde jurnalului de călătorie, sau romanului de tip „lungă confesiune”, demonstrează că pot rezulta pagini memorabile, dacă scriitorul este dotat cu real talent, chiar și atunci când „nu se întâmplă nimic notabil și scriitorul intră în conflict cu el însuși”. ■ În acest număr al revistei se reamintește prima ediție a manifestării intitulate *Serile Astrei* – din decembrie 1968 – care își propune să reunească artele și științele într-un dialog tematic util tuturor. În această nouă ediție a manifestării, tema aleasă – „schimbarea de raporturi între sensibilitate și luciditate”, „în conținutul și în forma gândirii”, este dezbătută de regizorul Ernest Ban, profesorul Constantin Cuza, care discută despre noile „orientări în dramaturgia și teatrul contemporan”, de Alexandru M. Vaida, care discută despre poezia modernă, și de inginerul Constantin Gheorghiu, care discută, la rândul său, despre „poezia erme-

tică modernă”. De asemenea, se menționează faptul că, la ediția din 25 ianuarie a *Serilor „Astrei”*, și-au anunțat participarea poezii Nichita Stănescu și Gabriela Melinescu. ■ În rubrica *Gravuri pe sticlă*, Victor Papilian discută despre activitatea de scriitor a lui Gherghinescu Vania, enumerând scrierile nuvelistice ale acestuia – volumul de proză intitulat *Generalul Frangulea*, romanele – *Ne leagă pământul* – premiat de Academia Română, și *În credința celor șapte sfeșnice*, acesta din urmă fiind apreciat de către criticul Ion Chinezu, într-un articol publicat în revista „Gând românesc”, drept o „veritabilă monografie sufletească, uriașă, diformă dacă vreți, dar proiectând lumini în funduri de prăpăstii sufletești”, așa cum se întâmplă în drama caragialiană *Năpasta*. Un alt merit al scriitorului a cărui operă este prezentată aici constă în „reabilitarea nuvelei” prin volumele *Vecinul*, *De dincolo de rău*, *Manechinul din for*, *Sufletul lui Faust*. Gherghinescu Vania este, de asemenea, și autorul unor piese de teatru precum *Celui ce n-are i se va lua*, *Alt glas*, *Cerurile spun*, caracterizate de o „dâră de poezie ce le străbate, ca o traiectorie de stea, impusă nu atât de subiect, cât de preaplînul sufletesc al autorului”. ■ *Cronica revistelor* include o sinteză asupra articolelor semnificative privind mișcarea formelor literare și a discursului critic de întâmpinare, apărute la început de an în presa culturală. ■ Edgar Papu publică articolul intitulat *Literatura de călătorie*, în care începe prin a clasifica acest tip de discurs în două categorii – tipul obiectiv și tipul subiectiv. În cel de-al doilea caz, două sunt, în opinia lui Papu, categoriile de călători – exploratorul, care caută să descopere locuri necunoscute, și cel care vizitează locuri deja cunoscute. Continuând inventarierea tipurilor de discurs subordonate literaturii de călătorie, Edgar Papu insistă asupra „scrierilor de călătorie cu obiectiv național”, datorate lui Grigore Alexandrescu, Alexandru Odobescu, Alexandru Vlahuță ș.a., adăugând „specia călătoriei exotice”, care implică nu doar „depărtarea geografică”, ci și „conștiința acestei depărtări”, tipul călătoriei – eseu, așa cum îl ilustrează Ion Codru Drăgușanu, sau „călătoria ca ficțiune”, incluzând utopia și scrierile științifico-fantastice. ■ Rubrica *Recenzie* găzduiește comentariul semnat de I. Candianu la schițele satirice și umoristice din volumul lui Ioan Micu, intitulat *Fise strâmbe*. Reproșul recenzentului privește „îngăduința prea mare” a scriitorului în ceea ce privește viciile umane. ■ În *Cronica literară* din acest număr, Voicu Bugariu comentează romanul lui Nicolae Breban, *Animale bolnave*. Apreciind romanul drept „o carte contradictorie, organizată în polarități imposibil de conciliat, excelând în a oferi imagini superflue, apropiindu-se de miezul unei perioade istorice românești, îndepărtându-se spre atemporalitatea parabolei”, cronicarul literar identifică categoriile de personaje – „religioși și nebuni, cu femei rafaelice și bărbați uriași, striviți de propria lor forță”, cărora li se adaugă Paul, cel care practică un monolog gratuit și funcționează, la nivelul construcției narative, ca un „permanent creator de ficțiune”. Parabolă despre animalitatea din oameni, *Animale bolnave* instruieste, tot la modul parabolic, prin Paul, despre „neputința cuvântului steril contra realității”, dar și despre „puterea și slăbiciunea artei în fața reali-

tății”. Parabolă, apoi, despre „responsabilitatea oamenilor” și mai ales a artistului, ca și despre „necesitatea înfățișării unei anumite perioade istorice” românești, a „ambianței sociale” specifice, romanul propune, pe de altă parte, și o serie de elemente parabolice atemporale despre condiția umană pe care, însă, nu le poate concilia corespunzător cu cele dintâi. □•Ioan Micu și Vasile Artenie continuă „romanul enigmă” *Moartea la purtător*, cu capitolele 8 și 9.

• [„Ateneu”, An VI nr. 1 (54). **Revistă de cultură editată de Comitetul județean pentru cultură și artă Bacău; format tipografic: format tipografic A 3, 20 pagini; apare lunar; Comitetul de redacție: Iulian Antonescu, George Bălăiță, Constantin Călin (redactor-șef adjunct), Radu Cârneli (redactor-șef), Ovidiu Genaru, George Genoiu (secretar general de redacție), Dumitru Mitulescu, Gheorghe Popovici, Ioanid Romanescu, Mihail Sabin, Vasile Sporici; prezentare grafică: Cicerone Cernegura**]. În articolul *Cultură și valoare în epică*, Zaharia Sângeorzan radiografiază situația romanului modern: „Fundamental și esențial pentru romanul modern este *faptul*, ci viziunea ce se restructurează din el și îl face posibil ca o structură și valoare epică. Romanul actual este în mare parte în stadiul de *cultură a epicului*, a viziunii ca valoare sieși, și ca strat social, psihologic.” O explicație pentru această stare pare a fi faptul că „proza tinde, după experimente de tot felul, la o *cultură a ei*, mai bine spus la o formă superioară de intelectualitate ce se află în oricare roman am deschide. [...] De fapt, romanul actual redescoperă meditația și promovează înțelepciunea, mitul. Faptele sunt văzute, dar structura e doar sugerată. Romancierul modern este un estetician, îl preocupă teoria romanului și chiar încearcă să o pună de acord cu opera. El își exprimă ideile, «știe» ceea ce e romanul și numai după aceea scrie. Cultura și chiar erudiția nu sunt un obstacol în creația epică”.

■•Vlad Sorianu analizează romanul lui Paul Georgescu *Coborând* (E.P.L. 1968): „La prima vedere e simplu să comentezi, să «explici» un roman ca acesta, intelectualizat și auto-explicativ până la satsisire, [...] în care ideile sunt reluate de zeci de ori cu belșug de arguție, gândurile cele mai intime devin obiectul unei cazuistici evoluând parcă în cercuri concentrice, iar intenția de a scrie literatură [...] este multiplu și minuțios dezbătută” □•Cea de-a două cronică semnată de același Vlad Sorianu este dedicată lui Nicolae Breban și romanului său *Animale bolnave* (Editura tineretului, 1968), un roman „construit în jurul conflictului dintre un plan *realist*, purtând însemnele adevărului de viață, și planul subiacent al simbolurilor, exprimat într-o parabolă central. Rezultatul ar fi un demers patetic pentru detașarea sensurilor existenței spirituale, de succesiune neutră a unor episoade, oricare ar fi locul lor în viață”. Despre stilul scriitorului, Vlad Sorianu notează că „frază lui Breban s-a împlinit, căpătând o expresivitate impresionantă, iar observația fără greș, instinctual amănuntului cu maximă forță de sugestie, și alte asemenea virtuți de prozator cu o tehnică minuțios șlefuită, ni-l recomandă ca pe un virtuos al atmosferei tensionate până la halucinant, și nu mai puțin al creației de un lirism cu inflexiuni fantastice”. Cronica se încheie cu observația că ne aflăm în fața unui

roman „admirabil scris – deși poate mai multă sobrietate narativă și o mai atentă finisare stilistică nu i-ar fi stricat”. □•Admițând valoarea romanului de debut al lui Mircea Ciobanu *Martorii* (E.P.L., 1968), recenzentul identifică și câteva aspecte care se vor îmbunătăți pe măsură ce scriitorul capătă mai multă experiență în arta scriiturii: „Stimulând dezbateră filozofică mai mult decât literară, romanul de debut al lui Mircea Ciobanu nu este totuși un eseu, ci creație artistică, prozator, nu numai o sensibilitate cultivată până la rafinament, ci și reflexivitate subtilă, dublată de o vădită cultură românească. Pentru a se desprinde de a ceste însușiri, [...] e nevoie însă de mai multă personalitate și de îndrăzneala de a uita lecțiile, oricât de prestigioase. Dar acestea vin cu timpul”. □•Constantin Călin semnaleză apariția volumului lui Radu Cârnelci *Iarba verde, acasă* (E.P.L. 1968), care „sub aspect formal, înseamnă un succes al autorului ce se dovedește aici stăpân al unei tehnici de versificație ireproșabile, în registre diferite, de la elegie și bocet la descântec și imn, în linia versului cu rimă sau a versului liber. Fapt evident: volumul *Iarba verde, acasă*, substanțial și de certă ținută artistică, încununează o vârstă literară a poetului Radu Cârnelci”. □•Rubrica *Pro amicitia* include analiza lui Radu Cârnelci la *Copacul descătușat* (E.T., 1968) de Tudor George: „Fascinantă prin drumul ce ți-l propune, lectura acestei cărți unice îți procură bucurii poetice deosebite. Tonul mereu elegant-retoric, gestul larg, dar cumpătat și distins al poetului, măreț și dezlănțuit al eroului, versul de inedite străluciri clasice, rima dintre cele mai bogate și neașteptate, toate acestea fac din acest mare poem dramatic al lui Tudor George una din operele prestigioase ale liricii românești actuale. Și când te gândești că unele reviste n-au scris despre cărțile acestui romantic modern, și mai ales despre *Copacul descătușat*!? Dar cărțile mari, adevăratele opere n-au nevoie de prea mult zgomot în jurul lor și cititorii avizați le consideră ca atare”. ■ Cu prilejul împlinirii a 119 ani de la nașterea lui Mihai Eminescu, Ovidiu Papadima semnează articolul *Eminescu și folclorul din Transilvania* (I): „Opera lui Eminescu atestă profunde legături nu numai cu tot ceea ce a însemnat cultura românească și în deosebi cultură populară, în Transilvania, dar și cu viața însăși a populației românești de pe aceste meleaguri de baștină ale patrie noastre”. În evocarea acestei zone geografice, semnatarul articolului are în vedere faptul că „Eminescu nu se putea să nu aibă în cel mai înalt grad conștiința unității noastre etnice și spiritual și nu se putea și nu și dea seama că, în făurirea acestei unități desăvârșite, Transilvania a fost – din cele mai vechi timpuri, de la obârșile înseși ale poporului – unul dintre factorii decisivi”. □ Prezența elementului popular în poezia lui Octavian Goga este abordată de Ovidiu Bârlea în articolul *Filonul folcloric în poezia lui Goga* (I). Acesta admite că în lirica lui Goga nu întâlnim „poezii în formă populară deplină, căci el o imită rareori, și atunci numai până la un anumit grad. Și totuși filonul folcloric străbate din abundență creația lui Goga și la profunzimi neașteptate. Fenomenul e cât se poate de firesc dacă se ține seama că poezia lui Goga e în bună măsură – și în partea ei care va înfrunta cel mai bine veacurile – o monografie lirică a satului

ardelean din acea epocă, așa cum a subliniat și poetul în mărturisirile sale”. Lectura poeziilor lui Goga îi relevă semnatarului articolului o monografie „străbătută de puternice accente de revoltă împotriva oprimării, iar satul, deși e zugrăvit în aparență din exteriorul lui, de către unul care simte că se înstrăinează mereu, e totuși văzut din interior, în resorturile lui esențiale. [...] Folclorul trebuie să fie implicit prezent în această frescă clocotitoare, plină de izbucniri.” □ În articolul *Cu privire la arta epistolară în secolele XV și XVI*, Gh. Vrabie caută răspuns unor întrebări pe care, de altfel, le menționează chiar de la început: „Clasa noastră conducătoare – domnitori și boieri, fețe bisericești – se exprimă în scris fie în slavă (medio-bulgară), fie în latină ori polonă, germană. Întrebarea este: a putut sufletul românesc să capete mlădieri artistice adecvate în «haină străină», cum se spune? Și deci se poate vorbi de un stil artistic în această epocă a afirmării noastre în domeniul literar?” Lectura „analelor slavo-române ori a *Învățăturilor lui Neagoie Basarab către fiul său Teodosie* a dus la unele concluzii pozitive (vezi N. Cartoian, Al. Piru). Mai ignorate sunt *scrisorile* particulare sau oficiale ale domnitorilor și boierilor”. Analizând stilul acestor epistole, în traducerea lui N. Iorga sau a slavistului I. Bogdan, Gh. Vrabie constată: „citorul este izbit de fluența frazei, de stilul natural, de un ton aparte care vine direct din vorbirea orală, de toate zilele a poporului. Și în anale se identifică asemenea factură. Mai puțin în cronicile călugărilor Macarie, Eftimie și Azarie, în care își face loc stilul retoric, savant care-și are sorginea în literatura bizantină.” □ Nae Antonescu semnalează apariția monografiei dedicate lui Simion Bărnuțiu, semnată de Radu Pantazi: „cercetarea lui Radu Pantazi este monografică și urmărește fidel [...] epoca, familia și studiile de la Șimleul Silvaniei, Carei sau Blaj, activitatea didactică și revoluționară, trecere în Moldova și în sfârșit finalul”. Un loc important îl ocupă în economia cărții prezentarea operei, gândirii sociale și filozofia lui Simion Bărnuțiu: „Sunt analizate amănunțit articole, proclamații, cuvântări (vestitul discurs de la Blaj), corespondență, însemnări și cursuri universitare, cu scopul de a contura fizionomia luptătorului”. Nu sunt omise aspectele mai puțin abordate de autor: „Nu ar fi fost rău dacă la sfârșitul lucrării se întocmea o bibliografie, care alături de rezumatele în limbile franceză și rusă, ar fi adăugat noi și evidente calități monografiei”. ■ „Ateneu” publică un amplu fragment din *Moartea lui Vergiliu* de Hermann Broch, iar traducerea în limba română este asigurată de Rolf F. Marmont.

• [„Cinema”, nr. 1 (73), anul VII; revistă de cultură cinematografică editată de Comitetul de stat pentru Cultură și Artă; format tipografic A 4, 32 pagini; apare lunar, Redacția: Ecaterina Oproiu (redactor-șef)] Din editoria-lul *Pulsul epocii*, semnat Cinema, cităm: „Ca și literatura, ca toate celelalte arte, rațiunea de a fi a cinematografiei, a cinematografiei noastre socialiste, este de a crea valori, de a afirma personalități artistice, care să exprime experiența istorică a unui popor care a devenit stăpânul destinului său. [...] În ceea ce le privește, poezia, romanul și alte zone ale literaturii și artei românești, în ultimul timp efec-

tiv angajate în reflectarea realităților istorice și umane complexe ale edificării socialismului, cunosc la acest sfârșit de deceniu un moment de incontestabilă fertilitate, promițând împlinirile și strălucirea marilor culminații ale culturii naționale. Cinematografia, atâta timp cât o socotim ca artă, ca artă majoră, nu se poate afirma cu demnitate decât în contextul, în ritmul și în spiritul acestei evoluții a culturii noastre”. ■ În rubrica *Polemica* se discută „De ce se bat cap în cap criticile criticilor noștri?”. Primul text, *Pe cine să credem?* îi aparține lui Ov. S. Crohmălniceanu, iar cel de-al doilea, *Care e rădăcina deosebirilor?* este semnat de Ana Maria Narti. ■ Revista publică o mini-anchetă, *Ce filme ați lua cu dv. pe o navă cosmică?*, la care răspund: Ștefan Bănică, Ana Blandiana („Aș lua cu mine două filme: 1. *Rocco și frații săi* – pentru marea abundență a literaturii din el; 2. *Blow-up* – pentru lipsa totală de literatură.”), Ioana Bulcă, Eftimie Ionescu, Al. Mirodan („*Stan și Bran studenți la Oxford, Serenada din Valea Soarelui, Cei șapte magnifici – De ce?* – Fiindcă aș fi singur, pe o insulă!”), Ion Pârcălab, Amza Pellea, Margareta Pâslaru, Sanda Țăranu, Cristian Țopescu. □ Marin Sorescu revine la *Cronica unui posibil cineast* cu textul *Dorul de Africa*, un text în care a „spicuit câteva din reflecțiile regizorului italian” Stanis Nieveo despre Africa.

● **[„Familia”, nr. 1 (41) Publicație editată de Comitetul pentru cultură și artă al regiunii Crișana; format tipografic A 4; apare lunar; 24 p.: Comitetul de redacție: Alexandru Andrițoiu (redactor șef), Traian Blajovici, Radu Enescu (redactor șef adjunct), Emanoil Enghel, Horvath Imre, Mircea Malița, Titus Popovici, Stelian Vasilescu (secretar general de redacție), Gheza Vida]** N. Balotă semnează cronică literară la romanul *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu, întrebându-se, de la bun început, dacă aici este vorba despre sentimentul tragicului: „S-a folosit cuvântul «tragic» în legătură cu această carte. Pe nedrept, cred. Tragedia nu cristalizează decât în prezența catalizatoare a unei conștiințe tragice. Ori lumea în care îngerul a strigat nu cunoaște o asemenea conștiință. S-ar putea vorbi chiar despre un vid al conștiinței etice sau, mai exact, despre o conștiință buimacă al cărei mare maestru e Fănuș Neagu. Conștiința buimacă nu cunoaște anxietatea, adevărata anxietate. Ea este, însă, posedată, într-un alt sens decât conștiința nefericită, de nihil. Năuci, exasperați ori violenți, eroii lui Fănuș Neagu par să trăiască într-un permanent anotimp al buimăcelii. Conștiința buimacă nu implică însă pasivitatea. Abulia orientală, lenea de a se urni, melancolia făpturilor care se simt alunecând în gol, nimic din toate acestea în fauna brăileană mișunând de ființe ce se agită cu frenezie. Fănuș Neagu e un poet al stărilor orgiastice. El nu «face» psihologie, firește, nici a individului, nici a maselor. [...] Cartea lui Fănuș Neagu e plină de aluzii la Sacru. Bineînțeles, la acest scriitor înclinat spre un anumit grotesc, sacrul apare negativ, întors pe dos. Rituralele sacramentale apar travestite sub o formă grotescă. Anamorfozele sunt multiple, astfel încât nucleul pozitiv, se demască dispare și reapare, tehnică a ironiei care se ironizează pe sine. Un personaj, Che Andrei, parodiind (involuntar?) spălarea pascală a picioarelor, taie într-o joacă ciudată unghiile de la picioarele a șase

bătrâni. Cifrele sunt simbolic-rituale. În ultima lor noapte, nemții sunt lichidați prin 12 împușcături. Azvârlitul crucii în apă, de Bobotează, ceremonie la care iau parte 33 de tâlhari (câte unul de fiecare an a lui Cristos) închipuie o aluzie ambiguă. [...] Desacralizarea a ajuns la un punct în care vechile credințe metamorfозate printr-o demonie latentă alcătuiesc măști grotești. La sfârșitul timpului, tragedia se convertește în farsă, spunea Marx. Ori timpul din romanul lui Fănuș Neagu e acela al unui sfârșit. *Tempus enim prope est* – «Acel timp, iată, e aproape». Aceste cuvinte ale Apocalipsei ar putea constitui un epigraf al cărții”.

■•*Sabatul* este un fragment din romanul *Principele* de Eugen Barbu.

● [„Iașul literar”, An XX, nr. 1, revistă lunară a Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România (format A5: 96 pag.) Comitetul de redacție: Dumitru Ignea (redactor-șef), Andi Andrieș (redactor-șef adjunct), D. Costea, Ion Istrati, Florin Mihai Petrescu, Horia Zilieru (secretar de redacție)] Lucian Dumbravă susține cronică literară, referindu-se la romanul *Intrusul* de Marin Preda. Prima parte a textului este o încercare de a găsi genul proximal și diferența specifică în arhitectura tot mai complexă a operei prozatorului: „Scrisul lui Marin Preda nu se dezmințe, fiind în continuare problematic în sensul că pune cu acuitate și dezinvoltură chiar (poate puțin ostentativ de data aceasta) probleme de conștiință în evoluția și condițiile de manifestare. Linii de forță ale unor zigzagate mișcări interioare se îndepărtează imprezvizibil și finalmente explicabil dialectic, ca factori activi în traiectoria unui destin aparent singular și misterios. [...] Ca metodă de investigație formală, romanul se îndepărtează suficient nu însă definitiv și fără a încerca formule subtile de a-l menționa la semnificația sa fundamental clasică de epicul riguros și obiectivat, de gesturi specifice spectaculoase ca în *Întâlnirea din pământuri* de pildă, ci e un monolog aș zice calm asupra autobiografiei intime pe care eroul-vestitor îl oficiază cu multe interogații și lămuriri suplimentare care să-i justifice conduita și structura sufletească preponderent reflexivă.” □•Recunoaștem în analiza întreprinsă de Lucian Dumbravă câteva note bine fundamentate, așa încât articolul tinde, în destule cazuri, să devină o exegeză, nicidecum o întâmpinare mai mult sau mai puțin convențională: „Marin Preda face să se lumineze succesiv însă puternic diferitele fapte ale conștiinței personajului său (și prin comentariile sagace ori violent aluzive) și, lucrând astfel, apar unele trăsături de caracter ale celorlalte personaje (secundare), procedeu folosit de altfel și în cazul *Risipitorilor*.” □•Partea a doua este o privire minuțioasă asupra protagonismului, Călin Surupăceanu, încadrându-l în tipologia marilor învingători, în pofida faptului că au fost devorați balaurul care îi provocase la luptă: „Eroul are momente de seninătate superioară. Se uită la propria viață într-o desfășurare necesar evolutivă, uneori e chiar direct autocritic, mediul social influențându-l oricum, însă imediat se întâmplă și un revers al fatalismului, al egoismului, toate într-o împerechere stranie și totuși convingătoare. E, așadar, un personaj din buna literatură, al cărui destin se încheagă în disputa necruțătoare cu istoria.” ■•Al. Călinescu scrie cronică volumului

Metamorfozele poeziei de Nicolae Manolescu (E.P.L., 1968). La început, criticul ieșean se ocupă de imaginea publică a cronicarului de la „Contemporanul”, surprinzând un profil contradictoriu, de o autoritate greu de acceptat: „Este știut că Nicolae Manolescu are admiratori și detractori constanți, că activitatea sa de cronicare – dusă cu perseverență și un efort unice prin ambiția de a cuprinde întregul fenomen literar – i-a adus (pe lângă inevitabilele resentimente ale creatorilor «lezați»), și numeroși cititori... fideli pentru care verdictele date săptămânal de criticul «Contemporanului», înseamnă un îndemn de a citi o carte sau, dimpotrivă, de a ignora o alta (și, în definitiv, nu e aceasta una din supremele satisfacțiile ale unui critic?). Nefăcând greșeala (frecventă la alți confrăți) de a-și aduna cronicile în volum, N. Manolescu părăsește de obicei ceea ce a risipit în reviste și se prezintă de fiecare dată cu un volum închegat, unitar, axat pe o idee esențială – fie că e vorba de ideea programatică a «infidelității» lecturilor, fie că se încearcă o prezentare sintetică a unei perioade din istoria literaturii sau – în cazul de față – doar a poeziei.” □•Al. Călinescu își completează excursul cu o remarcă la adresa comentatorilor care au întâmpinat *Metamorfozelor poeziei*: „în «România literară», Lucian Raicu copleșește pe criticul de la «Contemporanul» cu ironii fin disimulate, cronica lui transformându-se treptat într-un fel de meditație gravă, jumătate gravă, asupra grandorii și mizeriei meseriei de critic. [...] În «Luceafărul», M. Ungheanu elogiază pe două coloane pe N. Manolescu – cronicarul literar –, iar când să treacă – în ultima treime a cronicii la analiza cărții, exprimă rezerve serioase.” □•Al. Călinescu exprimă, printre primii, cea mai interesantă ipoteză pe marginea *Metamorfozelor poeziei*, comparând volumul de numai 170 pagini și format A5 cu o „istorie a poeziei române moderne [...] ce poate surprinde și pe cei mai non-conformiști istorici literari și pe criticii dispuși să accepte cele mai insolite formule de de comentare a literaturii. [...] Eliberată de balastul documentar, de elementul biografic, de tradiționala raportare la mișcarea culturală a epocii, cartea e de fapt un eseu, un excelent eseu, o foarte personală (și utilă totodată) inițiere în poezia română modernă.” □•Unicitatea, chiar și temperată de unele clasificări propuse de N. Manolescu, este, pentru Al. Călinescu, „un foarte frumos și pasionant eseu, cărui nu-i găsesc un echivalent în critica noastră.” ■•Adrian Marino publică unul dintre cele mai substanțiale studii din proiectatul *Dicționar de idei literar*, respectiv *Clasicismul*, făcând ordine în definiții, clasificări și criterii. ■•Simion Bărbulescu redactează un studiu de stilistică despre *Limba poeziei lui Labiș*, ocupându-se, gospodărește, de lexic și de sintaxă. ■•Virgil Cuțitaru stăruiește asupra unei *Prezențe* – la *Ion Brad* –, compunând, pornind de la cea mai recentă carte a lui de versuri, unul dintre cel mai corecte tablouri valorice, fără a putea fi suspectat de *parti pris*-uri ideologice sau amicale: „nu-mi pot lămuri pentru ce poetul volumului *Ecce tempus* (E.P.L., 1968) a fost catalogat liniar (și comod) în șirul cântăreților post-belici sortiți într-un fel să reînvie și să recupereze o bucurie fadă și falsă, care, sub învelișul opac al aaprebșei, avea să determine un ucident critic mai ales și nu o

literatură de substanță bazată pe ceva imediat concludent. Extremismul criticilor și al unor teoreticieni născuți peste noapte s-a dovedit atât de mobil încât se afirma sau se nega totul, fără a se îndrăzni o cât de timidă trecere peste șirul drept al rândurilor.”

• [„Luminița”, An XX, Nr. 1; format A 4, 16 pagini; Revistă lunară pentru școlari, editată de Consiliul Național al Organizației Pionierilor; nu se specifică un comitet redacțional; printre colaboratorii constanți ai anului 1969: Maria Banuș, Mihai Beniuc, Virgil Carianopol, Petre Luscalov, Fănuș Neagu, Lucia Olteanu, Octav Pancu-Iași, Mircea Sântimbreanu, Ovidiu Zotta.] Conține un *Răsunet la Hora Unirii* de George Lesnea (după Vasile Alecsandri), schițe de Ovidiu Zotta și Mircea Sântimbreanu, două povestiri de Octav Pancu-Iași, versuri de Al. Andrițoiu și benzi desenate istorice, pe un scenariu de Petre Luscalov.

• [„Orizont”, Anul XX nr. 1 (177); Revistă a Uniunii Scriitorilor din R.S. România, Timișoara; format tipografic A5; 96 pagini; apare lunar; Comitetul de redacție: Ion Arieșanu, Nicolae Ciobanu, Anghel Dumbrăveanu (secretar general de redacție), Al. Jebeleanu (redactor șef), Andrei A. Lillin, Sorin Titel, Damian Ureche] Semnată de Al. Jebeleanu, pagina de eveniment politic din deschiderea numărului se referă la alegerea candidaților Frontului Unității Socialiste, pe parcursul căreia sunt citate cuvintele de îndemn adresate de tovarășul Nicolae Ceaușescu: „Societatea noastră are nevoie de o literatură militantă care să cheme masele la o tot mai bogată literatură creatoare, conștientă, să mobilizeze conștiințele, să contribuie la întărirea unității moral-politice a întregului popor”. ■•Nichita Stănescu strălucește cu niște *Întâmplări în cerc*: „Ah, cădeam printre destine/ altfel pururi, vagabonde,/ lângă moarte, mai senine/ decât pletele-n vânt, blonde/ și lungeam antene lucii,/ și mirate și nedrepte/ atingând drumul nălucii/ suitoare-n alte trepte”. □•Suntem îmbiați cu versuri *Din lirica universală*: Dante Alighieri (în traducere lui Tașcu Gheorghiu), Apollinaire (tradus de Gh. Georgescu), Ady Endre, Patrice de la Tour du Pin (în românește de Petru Sfetca). □•Corneliu Popeți marșează pe ideea progresului în lupta P.C.R. și a statului socialist legată de „cele mai înaintate tradiții de luptă ale poporului nostru pentru libertate socială, independență națională...” în *110 ani de la Unirea Principatelor Române. Militanți ai Unirii*. ■•Nicolae Ciobanu scrie un fragment de biografie a lui Ionel Teodoreanu. ■•De redescoperirea vieții lui Lucian Blaga și a unora dintre aspectele memoriilor sale din *Hronicul și cîntecul vîrstelor*, se ocupă, minuțios și atent, Tului Răchită în *Aspecte din viața lui Lucian Blaga*. ■•Un poet care începe să fie cercetat cu interes crescând este Radu Stanca a cărui univers liric este decodat în *Aspirație estetică în poezia lui Radu Stanca* de către Monica Lazăr care notează: „Poezia lui Radu Stanca, descoperire relativ recentă și încă de restrînsă circulație în rândurile largi ale cititorilor a fost calificată, firește nu definitiv, dar, în orice caz, cuprinzător și esențial, drept *baladescă*. Aprecierea s-a mai completat cu observația că avem de-a face cu un bala-

desc romantic-sentimental, corectat doar prin ironia intelectuală profesată de poet”. □•Alexandra Indrieș orientează, hermeneutic, interesul cititorilor spre *A. Gide* și *R. Martin du Gard* prin și în joc de iluminări reciproce. □•Cornel Ungureanu face cronică a două romane, *Martorii* de Mircea Ciobanu și *Iarna Fimbul* al lui Alice Botez, iar Ion Drăgan dezvăluie, la cronică ideilor, *Valențele psihologice ale folclorului românesc*. □•Octavian Metea își aduce contribuția la valorificarea presei și literaturii satirice românești, studiată din perspectiva „luptei pentru libertate, pentru drepturi democratice și progres”. □•Sunt semnalate și prezentate la rubrica de apariții editoriale, micromonografia lui *Gh. Popp: Dinicu Golescu* (Lucia Jucu-Atanasiu), volumul liric al lui Radu Cârnelci, *Umbra femeii* (Damian Ureche).

• [„Presa noastră”, nr. 1 (143), Revistă a Uniunii Ziaristilor din R. P. Română; format tipografic A4; apare lunar; 48 pagini; Colegiul de redacție: Constantin Antip, Antal Albert, Valentin Câmpeanu (redactor șef), C. N. Constantiniu, Ion Felea, Nestor Ignat, Vasile Iosipescu, Nicolae Moraru, Octavian Paler, Alexandru Popescu, Ilie Rădulescu, Al. N. Trestieni] La rubrica *Presa județeană*, Boris Buzilă semnează articolul *Coordonate ale specificității paginii culturale*. Răsfoind ziarele județene, gazetarul descoperă „o *Tribună literară și artistică* pe lângă „*Tribuna Sibiului*”, un *Cadran literar* și un *Cadran cultural* în „*Viața Buzăului*”, respectiv „*Tribuna Ialomiței*”, un *Orizont cultural* la mai vechea „*Viață nouă*” din Galați, o *Dâmboviță literară* în cotidianul târgoviștean, *Clopotul literar* la Botoșani, *Viața literară și artistică* în „*Cronica sătmăreană*”. Enumerarea și-ar putea adăuga alte exemple, din păcate nediferențiate în măsura în care un titlu neinspirat nu poate reprezenta implicit și un început de personalitate publicistică. Trecând în revistă denumiri precum „*Literatură-artă*” „*Viitorul*”, „*Unirea*”, „*Flamura Prahovei*”, „*Drumul socialismului*”, „*Oltul*”), „*Cultura și viața*” („*Vremea nouă*”), „*Culturale*” („*Ceahlăul*”), „*Literatură – artă – știință*” („*Înainte*”), „*Pagină literară*” („*Orizont*”) ș.a.” și se întreabă care este, sau care ar trebui să fie, profilul unei pagini literare, deoarece – „preferințele noastre îndreptându-se, în cazul de față, către asemenea tentative și nu către formula colectivă „*literatură-artă, cultură de masă, știință etc.*” – în configurația ziarului județean? În măsura în care bunele intenții ajung să învedereze perspectivele unei activități permanente, asigurându-și forțele necesare susținerii unei asemenea întreprinderi, cred că principala direcție de desfășurare trebuie să fie promovarea unei literaturi ale cărei criterii selective ar fi, ca în cazul oricărei literaturi, calitatea artistică dar și cea educativ-agitatorică la modul major. Dacă revistele „de specialitate”, inclusiv cele care apar într-o seamă de orașe reședință de județ, prin faptul de a-și recruta cititorii din rândurile unui public oarecum „specializat”, pot face loc, așa cum se și întâmplă de obicei, și unor dezbateri specioase sau unei producții literare care se prevalează de justificarea „experimentalismului”, cotidianul care publică beletristică nu poate face sub nici un motiv rabat în privința unor asemenea elementare exigențe cum sunt claritatea mesajului, capacitatea de

comunicare cu cei cărora li se adresează, puterea de persuasiune. Am văzut publicate în câteva ziare, în timpul campaniei electorale, pagini de poezie, teatru scurt, cântece de masă chemate să răspundă cerințelor politic-agitatorice ale momentului (în „Flacăra Iașului”, „Flamura Prahovei”, „Vremea nouă” ș.a. Dincolo de unele denivelări de calitate artistică inerente unei organizări pe care o bănuim făcută uneori, în pripă, sub imperiul operativității presante, paginile publicate au răspuns, de multe ori cu succes, necesităților cititorului și ale formațiilor de amatori, antrenate în aceste zile într-o activitate culturală de factură deosebită. Ele au oferit totodată terenul unei fertile desfășurări de forțe artistice locale în spiritul literaturii angajate, în cea mai concretă și mai nobilă accepție.” ■ Șerban Cioculescu omagiază pe *Victor Eftimiu la 80 de ani* : „Personalitatea acad. Victor Eftimiu este populară în cele mai largi straturi ale publicului iubitor de literatură. Într-o vreme când literatura se depărta de cititor, prin mijloace de expresie ermetică, poetul a rămas credincios tradiției de limpezime a marilor noștri clasici. Poet al zilei, al luminii, al primăverii, al bucuriei de viață, Victor Eftimiu s-a situat pe linia acelor cântăreți optimiști care au întreținut flacăra încrederii omului în puterile sale de stăpânire și de prefacere a universului. Eroul său antic este Prometeu, răpitorul focului din mâna zeilor spre folosul oamenilor de rând, iar dintre moderni doctorul Faust, iscoditorul, precursorul științei moderne. [...] Mastru necontestat al scenei și al versului lirico-dramatic, Victor Eftimiu este și un neîntrecut memorialist, cu o întinsă experiență de viață. Amintirile sale sunt o frescă vie a moravurilor literare din țară și din străinătate. Un alt domeniu în care excelează maestrul, este acela al aforismelor, pe cât de surprinzătoare în noutatea lor, pe atât de pătrunzătoare. Gazetăria română și-l poate revendica pentru numeroasele sale intervenții publicistice, dintre care unele dezvăluie omul de mare curaj și de înaltă conștiință civică. Puțini scriitori și intelectuali au cultivat ca dânsul franchețea și îndrăzneala de a spune totdeauna adevărul, chiar atunci când ea pune în joc libertatea corporală și însăși viața. Într-un moment acut al febrei naționaliste, când un Stelian Popescu, capitalist al gazetăriei, lipsit de cultură profesională și de talent, își organiza serbări cu mare tam-tam și se autoproclama „mare român”, s-a găsit unul singur să-i strige: „Jos laba de pe tricolor!” Acesta a fost Victor Eftimiu al cărui glas de ziarist ales în Cameră ca independent, a propus recunoașterea Sovietelor și legături diplomatice cu U.R.S.S. Pentru atitudinea sa antifascistă a fost închis în lagărul de la Târgu-Jiu, unde nu s-a sfiit să păstreze legături fâțișe cu frunțașii comuniști deținuți. Ca președinte al PEN – Clubului, animatorul a strâns în jurul său un mănunchi de scriitori progresiști, care au ridicat glasul de protest când huliganii ardeau în piețele publice cărțile lui Mihail Sadoveanu și ale lui Panait Istrati.” □ În paginile aceluiași număr istoricul Al. Gh. Savu evocă personalitatea unui mare pamfletar, *N. D. Cocea contemporanul nostru. Două decenii*: „Nimeni n-a reușit până acum să realizeze un portret al lui N. D. Cocea, cu luminile și umbrele lui, care să atingă autenticitatea autoportretului creionat de el însuși – probabil într-o clipă de dialog lăuntric – în «Jurnalul» rămas, din păcate,

inedit: „Am fugit de onoruri. N-am alergat după averi. Și-am gustat din toate plăcerile, îngăduite și neîngăduite, fără să le epuizez. Cerul nu mi-a dăruit nimic. Mai nimic din ceea ce doresc oamenii nu m-a interesat și nu m-a pasionat. Și fără să-mi pese de stima, invidia sau temerile lor, am iubit într – înșii inteligența când am întâlnit-o și setea lor nepotolită de dreptate, de libertate, de adevăr și de frumos”.

• [„Ramuri” An VI nr. 1 (55), Revistă de cultură editată de Comitetul pentru Cultură și Artă al Regiunii Oltenia (Craiova); Format tipografic A3, 24 pagini; apare lunar; Colegiul de redacție: Ilie Purcaru (redactor șef), Ilarie Hinoveanu (redactor șef adjunct), Petre Dragu (secretar general de redacție), Mihai Dușescu, Ov. Ghidirmic, Mihai Pelin]. În *Semne bune anul are* se omagiază împlinirea a 25 de ani de la instaurarea comunismului în România: „Anul 1969 – cel de-al 25-lea de la Eliberare – și-a deschis în fața noastră treptele de lumină, chemându-ne spre noi Înălțimi.” □ De asemenea, este amintit faptul că pe 2 martie va avea loc un eveniment politic major, când „întregul nostru popor se va aduna în fața urnelor, desemnându-și reprezentanții în conducerea treburilor de stat.” □ Sunt menționate retrospectiv reușitele sociale, materiale și politice ale partidului din anul anterior al cincinalului și nu lipsește citatul din cuvântările lui Nicolae Ceaușescu. În finalul articolului, este exprimată convingerea: „Pășind în acest nou an, poporul român este conștient că numai prin strădania continue, prin concentrarea forțelor spre realizarea programului elaborat de partid, prin valorificarea intensă a marilor resurse pe care le conține orânduirea noastră, va adăuga noi dimensiuni operei pe care a început-o în zilele învolburate și fierbinți ale verii anului 1944”. ■ În secțiunea *Cronica literară*, Mircea Iorgulescu semnează două recenzii, la Aurel Dragoș Munteanu, *Singuri* și la Mihai Pelin, *Inaderență*. ■ Eugen Constant aduce în discuție personalitatea și activitatea literară ale lui Ion Dongorozi: „O activitate prodigioasă, o voce care n-a ostenit să comunice semenilor adevăruri despre ei și despre existența lor”. □ Cu *Redescoperirea polițismului*, Matei Grigoriu, aduce în prim plan romanul *Animale bolnave* de Nicolae Breban. Autorul atestă că motto-ul personajelor este „ucid, deci sunt viu”. Spre final, autorul este de părere că N. Breban își compromite „originalitatea” în ultimul capitol, când „reconstituind faptele, traducându-le în termenii procuraturii și miliției, integrează romanul în tradiția genului”. ■ În „Povestea vorbii” apar trei poeți cărora le sunt publicate poeme cu un substrat ideologic socialist: Ada-Ion Culcea – „Regenerare”; Petre Dragu – „Poema comunistă”; Mircea Micu – „Numele tău, țară...”. □ N. Mărgineanu scrie articolul *Permanențele și contradicțiile gândirii lui Sartre*: „În domeniul valorilor politice, susținute cu criterii strict științifice, el acceptă poziția epistemologiei și logicei dialectice marxiste. În domeniul etic și estetic rămâne pe poziții existențialiste, deci intuiționiste”. ■ În secțiunea *Arte și spectacole*, Teofil Moreta anunță evenimentul artistic încă din titlu: *Expoziție Picasso la Craiova*. Expoziția cuprinde „gravuri” și „litografii” ce aduc în atenția publicului „o selecție cuprinzătoare a

operei lui Picasso, o poartă deschisă deci spre înțelegerea directă, nemijlocită, a operei sale și a esteticii secolului nostru”. □•În rubrica *Escale Contemporane* se comemorează împlinirea a 50 de ani de la moartea poetului Ady Endre În traducerea lui Mihai Beniuc, apar poezii de Ady Endre, *Carele* și *Mi-e dor și mie de iubire*.

• [„Secolul 20”, nr. 1; revistă de literatură universală, editată de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România, apare lunar, format A5 (212 pagini). Comitetul de redacție: Acad. Al. Philippide, Ion Brad, Ov. S. Crohmălniceanu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Mihnea Gheorghiu, Dan Hăulică (redactor-șef), Georgeta Horodincă (redactor-șef adjunct până la nr. 4/1969), Ștefan Aug. Doinaș (cooptat în colectiv de la nr. 5/1969, fiind numit în postul de redactor șef-adjunct), Tatiana Nicolescu, Florian Potra (secretar general de redacție până la nr. 4/1969; odată cu nr. 5, postul e desființat)] Revista își întregeste profilul „liberal” în viața culturală a epocii. Materialele publicate aici încep să fie orientate către fenomenele de artă sincretică și către interogațiile omului înaintea naturii pe care încearcă să o domolească prin jocul imprevizibil al minții. O serie de articole și traduceri (în care publicația abundă datorită specificului ei universalist) sunt consacrate raporturilor între tehnică și artă. □•Dan Hăulică scrie *Variațiuni pe tema „homo faber”*. Abraham Moles abordează *Un mit dinamic: Golemul*, iar Cornel Mihai Ionescu se referă la *Homunculus și Proteu*. ■•*Teatru contemporan* scurt este tradus de Tatiana Nicolescu din rusește (Leonid Andreev, *Prea frumoasele sabine*, piesă într-un act), de Petre Stoica din germană (Bertolt Brecht, *Cerșetorul sau câinele mort*, piesă într-un act), de Al. Bucur din spaniolă (Fernando Arrabal, *Guernica*, piesă într-un act) și Viorel Grecu din franceză (Boris Vian, *Cei care făuresc imperii*, piesă în trei acte). ■•Câteva fragmente din romanul *Podoabele iernii* de Bernard Clavel, câștigător al *Premiului Goncourt*, sunt publicate în traducerea lui Alexandru Bucur, fiind însoțite de o prezentare semnată de Dan Hăulică.

• [„Steaua”, An XX nr. 1 (228) Revistă a Uniunii Scriitorilor; format tipografic A 4, 98 pagini; apare lunar; Comitetul de redacție: Aurel Rău (redactor-șef), Aurel Gurghianu (redactor-șef adjunct); Victor Felea, D. R. Popescu, Virgil Ardeleanu, Leonida Neamțu, Mircea Tomuș, Aurel Câmpeanu] Virgil Ardeleanu remarcă, în cronică sa, primirea, „aproape fără de precedent de care s-au bucurat în critica românească”, la apariția în arenă a romancierului Fănuș Neagu și a celui de al treilea roman al lui Nicolae Breban: „La început m-am bucurat sincer: cei doi sunt prozatori autentici. Cu timpul, pe măsură ce articolele dobândeau forma exegezelor foarte elevate, unde se vorbea, fără prea intime referiri la text, despre Teamă, Timp etc., bucuria s-a diluat și a lăsat locul spaimei. Vedeam cum sub ochii mei se ridică doi adevărați monștri. Autorii, pe care îi cunoșteam foarte bine, nu mai semănau nici cu ei, nici cu alții. Erau prozatori în stare pură. Interzis, n-am îndrăznit nici măcar să le deschid cărțile. Cum însă teama e trecătoare, cum omul e dator să se învingă în primul rând pe

sine, mi-am luat odată inima în dinți și iată-mă față în față cu Fănuș Neagu. Aș comite un neadevăr flagrant dacă aș afirma că *Îngerul a strigat* m-a dezamăgit. Cartea reprezintă o certă reușită. Dar aș fi nesincer cu mine însumi dacă aș zice că m-a entuziasmat. Și ca să fiu – cum spun unii – «sincer până la capăt», aceasta se datorește criticilor și necriticilor care s-au repezit ca vulturii asupra cărții. Ei mi-au răpit aprioric orice satisfacție”. □•T. Tihan publică, la rândul-i o cronică, la volumul lui Eugen Barbu, *Teatru* (E.P.L., 1965). Deși ideile scriitorului sunt „apte de a fi convertite într-o acțiune dramatică de real interes”, cronicarul își dezvăluie un „sentiment de ușoară insatisfacție” la lectura volumului. „Am fi tentați să credem că de vină este o anume «indiferență» pentru ipostazierea ideii dramatice. Odată surprinsă ideea, dramaturgul nu mai are răbdarea de a o exploata cu maximă eficiență estetică, de a-i găsi sensurile subiacente. De aici, poate, și o ciudată, pe alocuri, anemiere a dialogului, care devine incapabil de a mai întreține tensiunea dramatică necesară a textului”. □•Grupajul de cronici intitulat *Aspecte ale poeziei* se deschide cu cea a lui Victor Felea la volumul *Întoarcerea în anotimp* de Virgil Nistor, „un mic florilegiu reprezentativ pentru sensibilitatea sa poetică, sensibilitate înrudită cu cea a lui Șt. Aug. Doinaș sau Radu Stanca și totodată hrănită cu elemente ale unui climat spiritual dominat în mediul începuturilor sale, Sibiu anulului 1943”. □•V. Felea scrie și despre volumul lui Al. T. Țion, „încă unul din competitorii care intră cu întârziere în arena publică a poeziei, după ce i-a dat târcoale cu mai bine de două decenii în urmă, plin de timidități și reticente”. Ferindu-se, „în timp s-a ferit de actul poetic însuși”, și „ezitând să-și transforme neliniștile și întrebările în cuvinte”. □•Atenția lui V. Felea este captată și de volumul de debut al lui Romulus Guga, *Bărți părăsite*: „Făcând parte din familia poeților care își stăpânesc cu luciditate cuvântul – și înțelegem aici prin cuvânt însuși actul creator – fără a interveni însă în defavoarea lui, fără a-l sărăci de rădăcinile lui umane, existențiale, Romulus Guga a transmis poemelor lui ecourile și vibrațiile dureroase ale unei drame sau poate ale unei traume individuale și supraindividuale pe care epoca modernă i-a făcut să le trăiască. □•Tot de analiza lui V. Felea se bucură și Doina Cetea, cu volumul *Culorile începutului*: „Doina Cetea scrie o poezie feminină, desigur, poezie scutită însă de cusururile mai grave ale acesteia, cum ar fi sentimentalismul pronunțat, imagismul prețios ori tonul minor. Poemele sale alcătuiesc parcă mici și sugestive cristalizări ale unei proaspete sensibilități vibrând mai ales în fața elementelor naturii”. ■•La rubrica *Mențiuni și opinii*, se anunță apariția, la sfârșitul lunii decembrie 1968, a revistei studențești „Echinox”, din Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj: „Promisiunea de a fi «ecoul și purtătorul de cuvânt al miilor de tineri care trăiesc înalta temperatură a creației» – înscrisă în programul noii publicații – începe a fi respectată de la acest întâi număr remarcabil din toate punctele de vedere, de la aspectul grafic de o sobră eleganță, până la conținutul variat, de o ținută intelectuală incontestabilă. Concepută ca o cuprinzătoare panoramă a preocupărilor culturale ale studenților clujeni, revista însumează în cele douăzeci de pagini ale ei un număr de

frumoase poeme, alături de materiale cu caracter eseistic filosofic și literar, recenzii, însemnări de actualitate, cronică filmului, materiale privind probleme ale artelor plastice. Pentru ca „Echinox” să se impună din ce în ce mai mult în arena publicisticii noastre studențești și chiar nestudențești, cucerindu-și un loc distinct printr-o continuă perfecționare, nu putem ura altceva mai bun colectivului său de colaboratori decât să-și poată ține făgăduiala de a fi întotdeauna tânăr. Întâiul pas este de bun augur”. ■•Secțiunea *Viața cărților* cuprinde prezentarea semnată de Ion Pop la volumul lui Paul Drumaru, *Ochii necesari* (E.P.L., 1968): „... cartea de debut a lui Paul Drumaru, încercând tocmai o poezie-dezbateră, ilustrând, până la un punct, idei reprezentative, ar părea că se situează sub o zodie nefavorabilă, datorită unor temporare prejudecăți. Din aceeași familie spirituală cu Nicolae Labiș, adept și el al «tonurilor clare» afirmate cu deosebită forță de convingere în *Călcâiul vulnerabil* – de Ana Blandiana, poetul se declară un intransigent, o conștiință lucidă, angajată”.

● [„Tânărul leninist”, nr. 1, fără însumarea numerelor din anii anteriori; Revistă a C. C. al U. T. C., format A 5, apare lunar, nu se precizează componența redacției] Ion Crânguleanu semnează textul: *Prezentul comunist*: „Dar această muzică auzită continuu/ Tânără și adâncă din prezentul meu comunist/ Mă face iubitor de drumuri și fântâni, [...] Fruct sănătos ni-i destinul întreg;/ M-ați văzut, uneori, ieșit la cărări/ Cu fântâni și păsări, cu lumină de țară/ Îngânând un cântec ori laude, legându-mă/ Lumii acestui timp fericit?... ”.

● [„Teatrul”, an XIV, nr. 1; Revista editată de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă și de Uniunea Scriitorilor din R.P.R.; Format tipografic: A4; apare lunar; lipsește căsuța redacțională; 94 de pagini.] Apar în acest număr două piese: *Transplantarea inimii necunoscute*, o comedie de Al. Mirodan și *Ceasonicăria Taus*, o comedie statistică în două acte, de Gellu Naum. □•V. Mândra semnează textul *Reîntâlnire cu Meșterul Manole*, o cronică de teatru pentru piesa lui Lucian Blaga jucată la Teatrul Giulești: „În ceea ce privește talmăcirea curentă a mitului lui Manole ca jertfă alegorică a sincerității artistului sau ca apolog al confundării autorului cu opera până la sublimarea propriei existențe, varianta pe care ne-o oferă tragedia lui Blaga cunoaște o fericită complicitate. Manole apare, de astă-dată, nu ca un simplu prototip al artistului, ci ca un geniu *demonic*, bântuit de atracția spre zonele transraționale ale marelui Cosmos, similar «demonului» goethean pe care Blaga însuși îl definea ca «un duh pozitiv al creației, al productivității, al faptei». În această lumină, Meșterul de pe Argeș apare ca reprezentant al *creatorului* de valori în general, depășind problematica specială a zămislirii artistice și devenind *înfăptuitorul*, posesor și posedat în același timp al unei forțe de productivitate excepționale, calitativ supraomenească. Un asemenea demiurg își construiește opera pe sinteze uimitoare, capabile să unească *ideea* cu *viața* și *viața* cu *moartea* în opere rezistente care edifică în oameni sentimentul apartenenței la veșnicie”. □•Ana Maria Narti semnează textul *Tot despre secretarii literari*, pe seama anchetei organizate din numărul trecut,

explicând munca unui secretar literar dintr-un teatru: „O meserie se definește prin raporturile care o leagă de toate meseriile adiacente. În dinamica acestor legături, în teatru, locul secretarului literar trebuie să devină cu totul altul. Nu avem dreptul să vorbim despre un ideolog, un gânditor, un estetician și un cunoscător al publicului desemnat prin numele de secretar literar, atâta vreme cât însăși structura internă a organismului teatral îl obligă pe omul de litere care a început să lucreze pentru scenă să se transforme într-un mărunț funcționar”. □ Dumitru Solomon, în cadrul rubricii *Teatrul la radio și televiziune*, publică textul *Însemnări la un repertoriu*: „De ani de zile, critica dramatică duce o campanie (poate că este exagerat termenul) pentru jucarea unei piese care, fără nici o exagerare de data aceasta, constituie o culme a dramaturgiei românești: *Danton* de Camil Petrescu. (Cu *Danton*, nu numai dramaturgia, dar întreaga noastră literatură se poate prezenta cu fruntea sus în fața scrisului universal). Nici un teatru însă n-a îndrăznit (cum, adică, n-a îndrăznit?) s-o așeze în repertoriu (sau, parcă, într-un repertoriu a figurat cândva), nici un teatru n-a jucat-o, ceea ce e sigur. De ce? Dificil de răspuns. Piesa e lungă, rolul Danton e destul de greu, montarea e costisitoare, figurația e numeroasă, mă rog or fi și alte cauze. Dar când avem o operă de talia acesteia, merită să facem și niște sacrificii, să riscăm, să pierdem la încasări, să renunțăm la o piesișoară bulevardieră sau la două, să scoatem sufletul dintr-un actor, să chinuim o sută de figuranți, merita, jur că merita... Nu pentru că e Camil Petrescu, nu pentru că e *Danton*, ci pentru că e o *piesă mare*. În sfârșit, *Danton* va fi jucat la radio. Înainte de a fi jucat pe scenă. Dar, în treacăt fie spus, problema *Danton* nu s-a închis. [...] Remarcabilă idee înființării unui studio experimental la radio, care, alături de Studioul mic al televiziunii, va da întâietate piesei scurte și lucrărilor de teatru cu un caracter mai deosebit. Dar, citesc cu surprindere: *Există nervi* de Marin Sorescu, la radio, *Există nervi* de Marin Sorescu, la televiziune. Și știu că Sorescu are și alte piese, foarte bune, cel puțin tot atât de bune ca și aceasta. De ce unul și același titlu? După ce s-a transmis la radio, piesa lui Leonida Teodorescu *Râpa albastră* apare și în repertoriul televiziunii. Dar și Leonida Teodorescu are destule piese care pot fi jucate, fără a se repeta titlurile. Teatrul românesc contemporan reprezintă în repertoriul radiofonic și al TV, partea cea mai *convențională*. Există câteva nume sonore: Baranga, Everac, Mirodan, Mircea Ștefănescu etc. La o privire mai atentă, e vorba însă de piese jucate și răsuțate, epuizate de teatre; nimic nou nu se profilează ca dramaturgie interesantă și viabilă din partea autorilor cunoscuți. Apar și câțiva autori necunoscuți, și câțiva scriitori debutanți în teatru (D.R. Popescu, Sorescu, I. Naghiu), dar e mult prea puțin. [...] Din câte știm, nici una din piesele mai interesante cuprinse în repertoriu nu este scrisă anume pentru radio sau pentru televiziune. Multe adaptări, multe dramatizări, multe ecranizări. Autorii nu scriu pentru noi!, vor spune – și e adevărat – colegii noștri de la radio și televiziune. Autorii trebuie *determinați* să scrie, *convinși* să scrie; cenaclul teatrului radiofonic e un mijloc, televiziunea va crea și ea un cenaclu, concursurile sunt și ele un mijloc. Trebuie descoperite și

alte căi de captare a scriitorilor; nu se poate naște o dramaturgie radiofonică sau de televiziune numai din adaptări și dramatizări. Chiar dacă aceste adaptări și dramatizări devin foarte atrăgătoare prin circumscrierea unor romane de M. Sadoveanu, Zaharia Stancu, Camil Petrescu, George Călinescu, Marin Preda, Eugen Barbu”. ■•Călin Căliman semnează cronică literară „Gong” de Ion Manițiu: „Volumul de «articole și eseuri» al criticului Ion Manițiu reprezintă o pată de culoare în peisajul editorial actual. Cu toate progresele realizate în ultimul timp la capitolul publicării unor lucrări de sinteză sau analiză destinate fenomenului teatral românesc, penuria cărții de teatru continuă ca o alertă, și puțini sunt încă acei confrăți care au izbutit să-și «lege» punctele de vedere, opiniile personale, între copertile unui volum. Din capul locului, s-o spunem, apariția volumului *Gong* este bine venită. Cu atât mai mult cu cât culegerea de «articole și eseuri» a criticului clujean se citește cu interes, conține opinii incisive și contradicții pasionante, izbuteste pe alocuri să spargă crusta conveniențelor, spre a lumina din altă perspectivă – decât cea consacrată – creația unor dramaturgi, anumite moșteniri teatrale insuficient cercetate. [...] În mod firesc, o astfel de carte poate suscita numeroase amendamente la «punctul de vedere» al autorului, nu numai pentru că unele opinii ale cronicarului sunt cam pripite, dar și pentru că gusturile cititorului nu se potrivesc întotdeauna cu ale sale, ba uneori intră chiar în contradicție flagrantă. Nu vom insista asupra acestor divergențe: facem tot posibilul să respectăm opiniile exprimate în *Gong*. Cartea este serios handicapată însă de anumite carențe care nu țin de domeniile «gustului». [...] De altfel, lipsa de receptivitate a autorului se face acut simțită și în analiza unor texte dramatice, după cum singur o mărturisește, comparând o piesă precum *Nu sunt Turnul Eiffel* cu o conferință (!) de înalt nivel și instructivă, ba pe alocuri chiar inteligibilă (!!). Piesa Ecaterinei Oproiu pare a fi «calul de bătaie» al întregului volum. Campania criticului mi se pare însă totalmente nerealistă, aidoma comparațiilor repetate cu Urmuz, și jignitoare. Confratele clujean vrea să fie cu orice preț ironic. Nu-și dă seama că, în umbra *Turnului Eiffel*, își taie singur craca de sub picioare. [...] Nu este cam ciudat faptul că volumul se ocupă în extenso de dramaturgia unor autori precum I. Grinevici și N. Pantelimon, H. Nicolaide, Nicuță Tănase etc., omițând să poposească asupra creațiilor semnate de Al. Mirodan, Teodor Mazilu, Paul Everac, Dorel Dorian etc.? În discutarea dramaturgiei lui Horia Lovinescu se poate face chiar așa de ușor abstracție de lucrări precum *Petru Rareș*? Caracterizarea lui Eugen Barbu, pe baza unui singur text, nu este, oare, hazardată? Departe de noi gândul de a reproșa autorului atenția majoră (chiar disproporționată) acordată dramaturgilor clujești; dimpotrivă, consider foarte utile capitolele respective ale volumului. Îl credem pe cuvânt în «cazul Bușecan», îi susținem opiniile privitoare la piesele semnate de Vasile Rebreanu și Mircea Zăciu, de Dumitru Stan Petruțiu și Nicolae Pârveu. Nu este însă simptomatic faptul că din peisajul dramaturgic clujean lipsește tocmai Dumitru Radu Popescu? ■•Apare colajul *Presa din R. P. Polonia* cu extrase din revistele „Tribuna Ludu” și „Zyce War-

szawa”, care au scris despre: „*La finele anului trecut, Teatrul de Comedie a întreprins un turneu în Polonia – Varșovia și Cracovia – cu spectacolele Opinia Publică și Ucigaș fără simbrie*”.

• [„Tomis”, An IV nr. 1; Revistă lunară editată de Comitetele pentru cultură și artă ale județului Constanța; format tipografic: A3, 20 pagini; apare lunar; Comitetul de redacție: Ana Barbu, Ion Bădică, Traian Coșovei, Eugen Lumezianu, George Mihăescu (redactor-șef), Nicolae Motoc (redactor-șef adjunct), Constantin Novac, Florica Postolache, Alexandru Protopopescu, Adrian Rădulescu, Cornel Regman, Petre Tomoroga; Prezentare grafică: Horia Grideanu și Aurel Constantinescu]. Alexandru Protopopescu semnează cronică literară la volumul de poezii *Corp comun* (E. Tin., 1968) semnat de Virgil Teodorescu „unul dintre *clasicii* cei mai autorizați ai mișcării, cu o prezență discretă în lungii ani de *hipnoză* a poeziei, când virtutea stătea în gesturi dirijate și peremptorii”. Pentru a-i înțelege structura poetică, cronicarul propune să se plece de la „definiția pe care însuși o dă idealului său artistic: «A fi avangardist înseamnă, dacă vrei, să explorezi filonul fulgerului care se pierde în pământ, înseamnă a împlânta o permanentă sondă *dans le beau fixe du vestige...*”». Pentru semnatarul cronicii, avangarda trebuie „înțeleasă nu ca dogmă, ci ca mișcare permanentă a spiritului, resurecție nu de dragul manifestelor dadaiste ori suprarealiste, ci ca modalitate de eliberare a minții și sensibilității umane, inovație nu ca amuzament gratuit, ci ca întreprindere estetică deschizătoare de «orizonturi fulgurante»”. Analizând volumul, cronicarul consideră că „poema *Corpului comun* – titlul este și programatic în felul aceluia impus de Ion Barbu – se cere înainte de orice audiată și contemplată, căci deliciae vin în primul rând din splendoarea și rezonanța cuvintelor, din ordinea și dezordinea lor aparentă. [...]: «*Adolescenta mare își mângâia schilozii / cu gestul istovit al simforozii, / ce năpustea amiaza pe plăgi și pe spărturi / cu fiarele lui Bosch cu zece guri... (Căluțul de funingini)*»”. □• Volumul *Iarba verde, acasă*, de Radu Cârnecki, este, consideră același Alexandru Protopopescu, „al doilea act galant al poetului, mai puțin stilizat, dar mai neaș și mai voinesc, mai puțin contemplativ și romanțios, dar mai falnic, și în cele din urmă, mai folositor pentru cel care se străduiește să ajungă la miezul poeziei sale pe care o cristalină spiritualitate românească și-a pus sigiliile de trăinicie. [...] *Iarba verde, acasă* este o suită de momente de adorație, în care nu epatarea metaforică, nu parabola, nu volbura imagistică rețin în primul rând atenția, ci tensiunea emoției și a confesiunii”. Apreciind tipul de scriitură propus de scriitor, Al. Protopopescu concluzionează: „Negreșit, Radu Cârnecki a găsit o vână nu ușor de aflat și mai ales de exploatat, a poeziei civice. În numele acestor virtuți, îi uiți momentele discursive, pauzele și locurile comune. Uiți versurile de conjuncție și renunți la dorința păgână de a schimba câte un cuvânt așezat în zadar...”. □• Lirica lui Leonid Dimov este atent analizată de Cornel Regman în „*Neconsacratul*” Dimov: „Gustul pentru delicat, pentru concretul oricât de aerian, ici-colo preferința pentru mici jocuri de cuvinte

și aproprieri de sunete, plasticitățile, fantezia ironică sau nu, mai mult un soi de șăgălnicie de Ariel, și destule alte note fac din acest poet (în multe privințe înrudit temperamental și artistic cu Dumitru Țepeneag) un continuator, unul dintre cei mai interesanți ai poeziei de astăzi. Asemenea poeți nu au, hotărât, vocația răsturnătorilor. Ei sunt dintre cei care nuanțează, afânează, rafinează, țin trează poezia și mândria îndeletnicirii de poet.” □ Analiza volumului *Nemoarte* (Ed. Tineretului, 1968), semnat de Dimitrie Stelaru, îi dezvăluie lui Nicolae Motoc, un autor a cărui lirică „se ridică pe cele mai înalte culmi ale lirismului românesc, «acolo de unde îi începe numele». Ea ne petrece cu gândul nu o dată în zarea aceluia «cer unde se ajunge dintr-un salt / sau nu se-ajunge în veci de veci», a lui Macedonski, în lumina «geometriei înalte și sfinte» a Orionului lui Lucian Blaga, spre «tremuratul plai de vis prielnic potrivirilor de stele» al lui Ion Barbu, până unde ochiul se dovedește neputincios”. ■ În *Conștiința de sine a poeziei*, Marin Mincu analizează fenomenul literar românesc la finalul „acestei pseudo-stagiuni literare” în care „diversitatea de substanță a fenomenului artistic face dificilă etichetarea obișnuită. Critica s-a văzut pusă într-o falsă dilemă de opțiuni: proza sau poezia. De fapt, nereușind să facă față numeroaselor apariții valoroase și tânjind bovaric după o reînviore a epicului, s-a fixat exuberanța asupra acestuia iertându-și fără multe ezitări dulcea somnolență cu care a însoțit și recunoscut triumful poeziei”. Demersul autorului are în centrul atenției „câțiva poeți (majoritatea la prima carte) ce îndreptățesc certitudinea unei conștiințe de sine a lirismului actual ieșite din comun. Înaltul punct valoric de la care ni se revelează aceste debuturi (act editorial în sine) ne face să le considerăm opere mature în stare să concureze cu oricare altele”. Sunt menționați George Alboiu și Gheorghe Pituț care ilustrează „poezia pământului, în esență de tradiție blagiană. [...] Cu o intuiție etnică neahazardată deloc, ei explorează valențele mitice ale unei matrice stilistice bogate și bizare în același timp. E vorba de acel etnic capabil să intre direct în categoria universalului fără intermediari, precum arta atât de etnică a lui Brâncuși. [...] Prin George Alboiu și Gh. Pituț (adăugați la Ion Alexandru și Ion Gheorghe) se continuă structural o poezie de un puternic expresionism mitic derivând din exploatarea modernă a unor disponibilități lirice de extracție fundamental etnică. Aceștia li s-ar potrivi (cu nuanțarea posibilă) denumirea categorială de *post-blagieni*. Dar firul tradiției nu poate fi rupt”. Demonstrația autorului continuă cu Mircea Ciobanu și Leonid Dimov. Primul dintre ei „colindă mereu relieful unui infern închipuit, tânjind să rămână de fapt la porțile edenului paradisiac pe o punte fragilă, deliberând continuu «între Rău și Bun». Actul său liric se dovedește supunere a gândului (și adesea *siluire*) prin închiderea în tipare formale pe cale rațională. [...] Poezia lui Mircea Ciobanu dă o pildă despre ceea ce înseamnă *rigoare și cultură*”. Leonid Dimov ilustrează „cealaltă coordonată a poeziei barbiene și anume *vizionarismul* oriental (nu se traduce exact prin balcanism care rămâne o categorie mai mult formală). [...] Acest poet, răsărit ca dintr-un Balcan peninsular întârziat, a descoperit latența simbolică a ceea ce s-ar putea numi latura orientală a

spiritului românesc și a relevat-o uimitor cu un talent de prestidigitator, drapând-o în *onirism*” care reprezintă „simularea quasi-dicteului automat și orientarea acestor false metode spre construcția poetică structurată”. Un alt poet avut în vedere este Dan Laurențiu cel care a oferit „surpriza unei concentrări lirice finisate complet de la primul volum. [...] Structura poetică a lui Dan Laurențiu apare ca una de excepție pe fundalul unei mobilități estetice atât de eteroclitice. [...] Dan Laurențiu continuă gnomismul oracular al unui Bacovia, redându-i acestuia aura de transcendent care-i lipsea”. Analiza lui Marin Mincu se continuă cu Cezar Ivănescu „tot un bacovian prin volumul său de debut *Rod*” în care „suferința umană ajunsă la paroxism capătă semnificațiile unui *catarsys* sufletesc și este lirică prin excelență. Pericolul este doar acela al manierismului căci univocitatea bacoviană nu se reduce doar la un plâns organic”. „Neaderența criticii” față de un poet ca Marin Tarangul, este pusă pe seama „hieratismului structural al poetului confundat cu uscăciunea și lipsa de substanță lirică”. Dar aceasta este o falsă impresie căci „în realitate, Tarangul e un livresc mitologizant apt la un abandon tradiționalist în genul lui Ion Pillat”. Virgil Mazilescu continuă „tradițiile avangardiste ale lirismului interbelic” ale cărui versuri, „avangardiste în aranjarea grafică, indică prin substanță depășirea impedimentului formal și inventarea unei structuri proprii (mai ales prin ultimul ciclu publicat)”. Ultimul poet menționat este Mircea Ivănescu „a cărui scriitură se apropie de eseul liric, întrucât implică o narație (adică un adaus prozaic). Locul său în cadrul lirismului actual este însă cu atât mai important cu cât e singular”. Recunoscând valoarea liricii actuale care continuă „cel mai valoros lirism din etapa interbelică”, Marin Mincu concluzionează „că suntem în preajma unui nou clasicism. Clasicism înseamnă valoare și aceasta obligă”. ■•Ion Buzași comentează volumul *Scrisori și documente inedite* (E.P.L., 1968) de Petru Maior. Cartea este îngrijită și prefătată de profesorul Nicolae Albu, „un bun cunoscător al trecutului cultural al Blajului. Prin materialul documentar pe care-l prezintă, Nicolae Albu corectează mai întâi o seamă de erori ale biografilor de până acum ai lui Petru Maior. [...] Documentele de față creionează mai distinct profilul moral și intelectual al istoricului”, iar la finalul analizei sale, Ion Buzași, semnatarul recenziei, concluzionează: „În ansamblu, o carte de mare interes pentru istoricul literar”. □•A doua recenzie, semnată de același Ion Buzași, are în centrul atenției volumul *Prezențe poetice* (E.P.L., 1968) de Ion Oarcășu care „distinge în poezia contemporană două atitudini lirice fundamentale: una, a poeților de aspirații clasice, cu o stăpânire sigură a verbului și a formelor prozodice (M. Beniuc, M.R. Paraschivescu, Ștefan Aug. Doinaș, Radu Stanca, Ion Horea, Tiberiu Utan, Miron Scorobete, Ilie Constantin, Ana Blandiana) și o alta a poeților care nu cred în echilibrul clasic dintre «idee și expresie», care dinamitează formele vechi, experimentând fără întrerupere (Geo Dumitrescu, Ion Gheorghe, Nichita Stănescu, Marin Sorescu ș.a.)”. Eseurilor semnate de Ion Oarcășu surprind „prin depistarea specificului în universul poetic al creatorilor, lucru ce se manifestă până și în formulările succinte ale unor titluri: *Radu*

Stanca – un romantic vizionar, Geometrul visător (Ștefan Aug. Doinaș), *Ion Caraiion și eseul experimental, Dimitrie Stelaru, îngerul vagabond, Farmecul miniaturii* (Victor Felea), *Poezia extazului vegetal* (Ion Horea), *Voluptate și reverie* (Al. Căprariu) etc.” În finalul analizei sale, Ion Buzași concluzionează: „cele mai multe «prezențe poetice» din cartea lui Ion Oarcășu sunt «portrete în mers», deci profiluri pe care vremea le va completa inevitabil cu date noi, imprevizibile”.

□•*Seara întâlnirilor*, volumul semnat de Ion Tudor, este considerat de Petru Vălureanu, autorul recenziei, drept „o carte ingenuă, plină de prospețime și candoare. [...] Temperament romantic, Ion Tudor vine cu cuantumul său de lirism să ilustreze aria sensibilității umane în fața realului și a anotimpurilor interioare, printr-o modalitate poetică dacă nu originală, cel puțin adecvată propriei sale afectivități. Volumul său de debut [...] ne promite o viitoare întâlnire reconfortantă și cristalizată”.

■•Al. Alexianu semnează articolul *În căutarea lui Miron Costin*, de fapt o încercare de a „descoperi chipul cronicarului moldovean”. Semnatarul articolului constată că „dorința unora de a îmbogăți ilustrația de epocă cu chipuri de cărturari vestiți a mers până acolo încât s-au fabricat portrete, iar altora li s-au pus, cu bună credință sau din neștiință, etichete necorespunzătoare”. Exemplele menționate îi au în vedere pe Miron Costin, Ienăchiță Văcărescu și pe Anton Pann. În acest context, se consideră ca necesară apariția unei „galerii de portrete domnești și boierești, exhaustivă, o garderobă românească cronologizată sau un dicționar vestimentar ilustrat”, instrumente care „ar face posibilă o cercetare serioasă”.

■•În articolul *Îmi imaginez o enciclopedie a literaturii române*, Ion Negoïtescu pornește de la a considera drept neadecvată titulatura de „tratat”, atribuită unei „Istorii a literaturii”: „Mă sperie mai întâi, în discuția prezentă, termenul de «tratat» aplicat unei *Istorii a literaturii*. [...] Mi se pare firesc să întâlnesc titulatura, *Tratat de anatomie, Tratat de fizică* [...] așa cum nu mă miră faptul că astfel de tratate sunt adeseori opera unui colectiv numeros de cercetători, fiecare din ei specialist infimezimal în domeniul său restrâns, dar complicat. [...] În cazul «istoriei literaturii», oroarea mea față de termenul «tratat» vine din conștiința precisă a diferenței ce există între științele exacte și științele spiritului, sistemul de legi al fiecăruia dintre cele două feluri de știință fiind altul”. Privind cu ochi critic lucrarea, Ion Negoïtescu notează: „Răsfoiesc cu tristețe acest «tratat» de *Istoria literaturii române* care, departe de a fi o sinteză, e o fărâmițare inutilă de muncă onestă a atâtor cercetători pierduți dincolo de orice viziune personală a ansamblului”. Fără a respinge ideea de „lucru în comun”, semnatarul articolului se declară „împotriva unei sinteze colective, atunci când e vorba de o *Istorie a literaturii române*”. Propunerea sa are în vedere o *Enciclopedie a literaturii române* căreia îi schițează în cuprinsul articolului „o tematică imaginară” și „un colectiv imaginar”, destul de amplu astfel încât să poată acoperi problematica propusă: „Binănteles, la o astfel de tematică și cu un astfel de colectiv, nu e nevoie de nicio coordonare, fiecare colaborator având libertatea să-și elaboreze materialul conform propriei sale concepții”.

• [„Viața militară”, nr. 1 Revistă ilustrată de literatură și artă, editată de MFA, Consiliul Politic Superior; format tipografic A4; apare lunar; 32 de pagini; Colegiul de redacție: Dumitru Rădulescu (redactor-șef), Gheorghe Bejancu, Grigore Cuza, Gheorghe Ene, Laurențiu Fulga, Ion Grecea, Aurel Martin, Nicolae Mărgeanu, Adrian Merlușcă (redactor-șef adjunct), Traian Reu, Nicolae Tăutu, Traian Uba, Dragoș Vicol, Petru Vintilă, Haralamb Zincă.] Publică versuri cu specific militar: Dragoș Vicol (*Ostașii*), Grigore Hagi (Adună-te la sine), Nicolae Dumbravă (1859) și cpt. Ion Lăbescu–Ion Lotreanu, căruia redacția îi consacră un medalion alături de un grupaj de versuri (*Dimineața ostașului*: „Când noaptea albind de emoție/ Moare deasupra orașului,/ [...] Pe pieptul ostașului/ Timpul devine mai dens.”) □•Scriu reportaje: Emil Costăchescu (*La lumina trasoarelor*), Ion Coșoreanu (*Pulsul tânăr al uzinei*), I. Căpeț (*Un trofeu*). □•Proze: Nicolae Jianu (*Din scrisorile unui tânăr comandant*, partea II-a), Mircea Ștefănescu (*În primăvara lui 1857*), Mircea Radina (*Pădurea împietrită*). □•Memorialistică: Adrian Bota (*Șase gloanțe și douăsprezece schije*). □•Momente istorice romanțate: Mircea Ștefănescu (*Jertfa zimbrului*). □•O cronică literară prezintă Aurel Martin la volumul *Însemnări pe scut* de Ion Maxim. O alta este semnată Emil Manu la *Schițe marine* de Jean Bart. □•Rubrica *Orizont* semnalează apariția romanului *Plecat-am nouă din Vaslui* de Nicolae Tăutu. □ Publicația acordă două pagini rubricii *Cenaclu* în dreptul căreia sunt inserate trei schițe de locotenent George Florin Cozma, pseudonimul lui Gheorghe Cozma, (*Botezul, Izbânda, Gânduri de recrut*) și o proză de Doru Davidovici (*Am ales...*). □•Un medalion despre «*Revista armatei*», anul 1894, una dintre cele mai vechi publicații militare românești, apărută bilunar din 1891, în paginile căreia au semnat I. Argentoianu, C. Candiano, I. Lahovary, R. Magheru, C. Brătianu, semnează Elena Popescu.

• [„Viața românească”, An XXII, nr. 1, Revistă a Uniunii Scriitorilor din R. P. R.; format tipografic: A 5, apare lunar; 160 pagini: Colegiul redacțional: Demostene Botez – director; Radu Boureanu: redactor-șef; Alexandru Balaci (membru corespondent al Academiei R. S. România), Acad. Mihai Beniuc, Acad. Geo Bogza, Șerban Cioculescu (membru corespondent al Academiei R. S. România), Lucia Demetrius, Paul Georgescu (redactor-șef adjunct), Acad. Iorgu Iordan, Acad. Athanase Joja, Acad. Alexandru Philippide, Acad. Zaharia Stancu, D. I. Suchianu] ■•Ov. S. Crohmălniceanu prezintă traiectoria profesională a lui *Perpessicius – critic literar*: „Colaborator la numeroase publicații, Perpessicius s-a ocupat paralel cu urmărirea sistematică a producției beletristice. Impresionează la el, înainte de toate, râvna, aplicația, continuitatea. Volumele sale *Repertoriu critic* (1925), *Mențiuni critice ... Dictando divers* (1940), *Jurnal de lector* (1944); *Alte mențiuni de istoriografie literară și folclor...* cuprind abia o parte din numărul imens al foiletoanelor pe care le-a consacrat cu regularitate în «Spre ziuă», «Buletinul cărții», «Mișcarea literară», «Universul literar», «Cuvântul», «Revista Fundațiilor Regale», «Viața românească».

că», «Gazeta literară». Acestei munci de benedictin... i se adaugă alcătuirea edițiilor critice ale operelor lui *Mateiu Caragiale* (1936) și *Eminescu*, 6 volume scoase până acum... ». ■•Este redat un text „inedit” al lui Felix Aderca despre *Goethe – viața și opera Faust (fragment)*: „Nu s-a ocupat nimeni, de-aproape ... cu rezolvarea acestor două probleme, fără de care *Faust* nu va fi niciodată înțeles: Ce l-a îndemnat pe Goethe cu puțin înainte și în timpul lui Werther să creeze această operă cu răsunet mondial și secular? Și încă o întrebare: De ce autorul de-a lungul întregii lui vieți n-a încetat de a completa, de a răsturna întâia concepție și simțire lăsându-ne spre sfârșitul vieții un conglomerat contradictoriu aproape inextricabil?” ■•Mihail Petroveanu prezintă romanul lui Paul Georgescu, *Coborând*: „*Coborând* este... o confesiune redactată într-o manieră deosebită, în măsura în care, într-o textură subiectivă pătrund reflexele, fie și descompuse, ale modului obiectiv, epic (intrigă, caractere, acțiune)... Călauza narațiunii inextricabile este nevoia de auto-cunoaștere, în vederea identificării a ceea ce un leitmotiv al cărții numește eroarea, iar noi i-am spus vina tragică a eroului. [...] *Coborând* este un remarcabil monolog al unei conștiințe intelectuale, iar insul cu care acesta se identifică, nu ca o profesiune ori ca o categorie, ci ca un mod socratic al omului, este un destin. Destinul tragic al unui erou al cunoașterii! ”. ■•În articolul *Tentația prozei analitice*, Eugenia Tudor semnalează existența unei continuități între prozatorii interbelici și cei contemporani: „Proza mai nouă a crescut și s-a dezvoltat pe trunchiul solid, uneori contestat, al romancierilor analiști dintre cele două războaie. Influența unor spirite lucide și a unor intelectualități bănuite de nemulțumiri și de neliniști ca Hortensia Papadat-Bengescu, Camil Petrescu, Anton Holban sau M. Blecher a fost și este considerabilă. Privită astfel „noutatea” unor proze de dată recentă apare relativă. Ceea ce ne interesează este faptul pozitiv, că experiențele actuale sunt continuarea unui drum firesc al prozei, al romanului românesc contemporan. [...] Formula «jurnalului» sau a mărturisirii la persoana I, monologul interior aduc un spor de autenticitate și de sinceritate în proza noastră, cam obosită de schematism. Au intrat, au dat buzna gălăgioși sau încruntați, nemulțumiți de ei înșiși și de alții, sau de viața pe care o duc unii eroi foarte tineri. Un prozator de suprafața și talentul lui Marin Preda a intuit existența reală în societatea noastră a unor asemenea individualități. *Intrusul* său este un astfel de exemplar, trăind o dramă ale cărei dimensiuni îl copleșesc cu atât mai mult cu cât îi scapă punctul care a declanșat-o. [...] Acest «malentendu» al epocii contemporane îl aflăm și în proza unor nume noi ca Paul Goma, Maria Luiza Cristescu, Alexandru Deal și încă alții”. ■•Vera Călin analizează *Structuri alegorice în literatura contemporană*: „Ceea ce m-a îndemnat să scriu despre alegorie a fost observația că, într-un mare număr din operele literaturii celei mai recente, acelea grupate de obicei sub titlul «literatura parabolică», schemele alegorice tradiționale, experimentate de literatura medievală, renascentistă, barocă și expresionistă se mențin... Important mi s-a părut însă faptul că această parodie grotescă se folosește tot de modelele alegorice, care au oferit în

atâtea momente de criză istorică și spirituală ale trecutului, situații și gesturi anticipative apte să sensibilizeze, prin mijlocirea unor extreme utilizări, împrejurările categoriale ale vieții omenești. Satira politică actuală folosește și adaptează cu succes schemele compoziționale ale vechii alegorii satirice. Mutațiile și diformările suferite în literatura parabolică recentă de vechile modele, pot sugera interdependențe multiple între anumite structuri fixe și semnificații ideologice și afective, care se exteriorizează prin ele ”. ■•Jean Grosu scrie despre *Actualitatea operei lui Karel Capek*: „Permanența operei lui Karel Capek, interesul pe care ea continuă să-l stârnească cu aceeași tensiune astăzi, ca și acum patru sau cinci decenii, romanele sale științifico-fantastice, demonstrează, în primul rând, credem, virtuțile gândirii filosofice și culturii multilaterale ale unuia dintre neumanismii de frunte ai veacului nostru”. ■•Ion Pascadi analizează *Conceptul de structură artistică*: „Accepțiile noțiunii de structură artistică sunt diverse și credem că ar însemna să unilateralizăm lucrurile dacă ne-am pronunța în mod restrictiv doar pentru unu dintre ele, întrucât sunt exprimate în acest caz fațete complementare ale unuia și aceluiași fenomen. [...] Pornind de la conturarea conceptului de structură artistică pot fi cercetate virtuțile și limitele analizei structurale... Istoria ca și critica literară sau de artă vor putea să se apropie de obiectivele pe care le urmăresc doar prin analiza operei pe mai multe căi, astfel încât niciuna din perspectivele posibile (gnoseologică, axiologică, sociologică)... să-și definească parametrii integrate în viziunea de ansamblu a filosofiei marxiste”. ■•D. B. în nota *Panait Istrati redivivus* semnalează: „Suplimentul literar al marelui cotidian francez «Le Monde» din 19 octombrie 1968 anunță că în următoarele săptămâni – vor apărea, cu o prefață de Josef Kessel, primele două volume (din patru) ale operelor lui Panait Istrati, «acest scriitor român de limbă franceză», mort în 1935 de tuberculoză, după ce a fost descoperit de Romain Rolland pe când, fotograf ambulant pe Coasta de Azur, încercase să se sinucidă, tăindu-și beregata”. ■•Vlaicu Bârna scrie despre volumul *La cocoșul spânzurat* al lui Tiberiu Iliescu, *Un bard al defunctei boeme*: „Din altă zonă, de pe altă poziție, condeii alert și subtil al lui Tiberiu Iliescu, în volumul *La cocoșul spânzurat*, ne evocă o seamă de figuri din lumea literelor și a artelor din perioada interbelică... Evocările lui Tiberiu Iliescu excelează prin ceea ce până lui muiață în cernelurile colorate ale ironiei, sarcasmului și duioșiei, izbutește să schițeze în fața subiectului, printr-un joc alegoric de imagini”. ■•Marcel Petrișor observă apariția unor *Tendințe noi în lirica germană* după al doilea război mondial: „Raportându-ne la o modalitate analitică de tipul celei de care Heidegger dă dovadă în analiza poeziei, am putea spune că poezia germană contemporană, implicând în această contemporaneitate chiar și perioada ultimului război, dă dovadă de poematizare ..., adică de revelare a ceea ce se petrece în adâncul ființei omenești, adânc dezvăluit oarecum datorită catastrofalului la care a fost supusă ființa omenească, condiție se pare absolut necesară acestui soi de dezvăluiri”. ■• Demostene Botez scrie un articol omagial: *Lucia Mantu la 80 de ani*: „Lucia

Mantu – pe numele ei adevărat Cornelia Nădejde a fost una din colaboratoarele de seamă ale revistelor «Viața românească», «Însemnări literare» și «Adevărul literar», la care a colaborat permanent. Opera ei a fost apreciată în mod deosebit de Ibrăileanu și de Mihai Ralea, acesta din urmă consacrandu-i și un foarte subtil articol, de analiză. Lucia Mantu a adoptat genul scurt, de miniatură, al prozei și, în felul ei, acesta s-ar putea spune că a fost creat de ea și ilustrat de talentul ei”.

■•Marin Mincu prezintă cartea lui I. Negoïtescu: *Sabasios*: „Germeii critici la I. Negoïtescu, sunt, în esență, poetici. Poetul refulat răsufală prin toți porii. [...] Astfel, *Sabasios* – ipostaza lirică a criticului – nu apare ca o diversie a orgoliului creator, și nici ca o abdicare de la actul critic, ci mai ales ca o completare necesară. [...] Liric autentic, Negoïtescu se află într-o ipostază independentă ca poet. Timbrul său are o tonalitate austeră, dar nu mai puțin originală. Ce este ciudat în ipostaza sa de poet, – universul limfatic la scara cosmică – îl individualizează în primul rând”.

■•Traian Stoica face referire la volumul de *Poezii* al lui Iulian Vesper: „În concentrata sa prefață, I. Negoïtescu, urmărindu-i îndeaproape etapele poeziei, amintește o sumedenie de nume ale unor poeți de vecinătate și înrâurire. Departe de orice asociație forțată, aceste nume conturează verosimil terenul de decolare al poetului. Un lucru vrem să subliniem: scăpate din schingiile ermetismului barbian ... simțirea și reflexivitatea lui Iulian Vesper își găsesc, pe parcurs, expresia tot supravegheată, dar consonantă structurii sale intime”.

■•S. Traian prezintă romanul lui Horia Aramă: *Dumnezeu umbla desculț*: „Ușor, cu dezinvoltură, Horia Aramă a scris o carte de grave implicații morale. *Dumnezeu umbla desculț* e un roman de proporții reduse, momentele lui epice fiind realizate în pizzicato, și nu în tonalitatea de profunzimi a violoncelului, la care se preta problematica-i conținută. De aici, din această aparentă incongruență între maniera scriiturii «ca din fuga condeiului» și dramatismul subiectului reiese și nota mai insolită a cărții. Și nu numai aceasta, dar și latura ei atractivă”.

■•George Timcu notează despre cartea de poezii a lui Adi Cusin: „O carte ce se numește *A fi* te anunță de la început că ea trebuie să fie într-un fel sau altul o meditație asupra existenței, cu amendamentul că în cazul de față titlul e mult conceptual decât cartea însăși. Aceasta, pentru că ne aflăm în fața unor elegii triste despre viață, moarte, timp, dar de o concretețe și de o densitate imagistică, ce le feresc de ariditate, de filosofie versificată”.

■•Doina Antonie analizează poezia lui Platon Pardău din volumul *Pasărea vine la noapte*: „Platon Pardău scrie o poezie ce poate părea discursivă – monotonă fixându-se în memoria noastră prin depuneri succesive. Surprizele lipsesc și treptat cartea se constituie ca un singur poem prin acumulări și repetiții. [...] Deci Platon Pardău transpune liric obsesiile, utilizând poate mai mult decât modalitatea oraculară, atmosfera acesteia. Spontaneitatea formei îl fură, însă, pe poet, care sedus se lasă în voia jocului chiar și atunci când emoția s-a consumat sau pur și simplu nu s-a ivit încă”.

FEBRUARIE

1 februarie

● **[„România liberă”, nr. 7553]** Dana Dumitriu semnează, în acest număr, *Cronica literară* intitulată *Nichita Stănescu: „Laus Ptolemaiei”*, în care remarcă, de la bun început, „concentrarea mijloacelor stilistice” și „sobrietatea și încordarea confesiei lirice”. Ideea poetică în jurul căreia se coagulează substanța volumul este dată de evidența „contrariilor existente în orice întreg” și a „afirmației care, prin simpla existență, presupune și negația”, „nu o negație exterioară, ci din interior”. Simbolul focal al volumului, Ptolemeu, aduce cu sine ideea unui „martor al lumii” „așa cum se înfățișează ea simțurilor”, care propune „construcția explicativă a lumii pornind de la datele simțurilor”. Din această perspectivă, poetul „îl ceartă pe Euclid”, cel care a crezut în existența unei singure lumi posibile. Pe ansamblu, volumul se remarcă, stilistic, printr-o „maximă concentrare metaforică”, iar tematic, prin „orchestrale viziuni cosmice”.

● **[„Scânteia”, nr. 7963]** Eugen Barbu publică reportajul *Grivița într-o dimineață însorită...*

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6128]**, Sânziana Pop scrie despre *Experiență și valoare*, considerând că „Experiența de viață a scriitorului este experiența de viață a unui om normal și numai experiența spirituală, capacitatea de concentrare asupra mediului, capacitatea de observare și înțelegere, capacitatea de reproduce estetică este aceea care-i hotărăște valoarea și soarta.”

● **[„Cronica”, nr. 5]** Haralambie Țugui notează despre volumul de poezii al lui Iordan Chimet: *Lamento pentru peștișorul Baltazar*: „Un puternic sentiment al naturii și al morții în care eul pare a pluti destrămat prin toate poemele, învăluindu-le într-o aură de legendă și hieratism”. ■•Referindu-se la cartea de poezie a lui Ion Tudor, *Seara întâlnirilor*, Sergiu Negură observă că „totul se consumă într-o stare de echilibru netulburat între ființa poetului și lumea din afara lui în virtuțile căreia autorul se încrede în întregime”. □•„Ancorată adânc în tradiție și consolidându-și cu demnitate locul, ocupat deja, între poeții generației sale”, astfel vede Virgil Cuțitaru *Lirica lui Horia Zilieru*. ■•În textul *Puțină criticologie. Critica apolonică*, Eugen Simion se ocupă de E. Lovinescu: „Pentru Lovinescu pyrrhonismul e înainte de toate o sănătoasă învățătură anti-dogmatică și, din puținele explicații pe care le dă criticul, nu e greu de înțeles că vechea filosofie sceptică e chemată să combată știința riguroasă a frumosului, în speță pe Mihail Dragomirescu”. □•Despre *Al Philippide: Scriitorul și arta lui*, Zaharia Sângerzan observă: „Conceptul de poezie, de gândire poetică e o preocupare mai veche a lui Al. Philippide și o repunere a lor în discuție nu e de evitat”.

● **[„Flacăra”, nr. 6]** Aurel Baranga semnează, cu titlul *Tinerețe fără bătrânețe...*, un articol omagial dedicat lui Victor Eftimiu la împlinirea vârstei de optzeci de ani. □•Sanda Faur scrie *Cu un ceas înainte a de bate gongul: «Tandrețe și abjecție»*, o cronică dramatică despre piesa lui Teodor Mazilu. Autoarea

mărturisește: „N-am găsit tandrețea, dar n-are importanță: la scriitorul cu vocația polemicii contează restul, adică ura față de abjecție și aici, Mazilu își ține totdeauna promisiunile, nu se zgârcește niciodată.” ■ În *Literare*, Lucian Raicu analizează volumul de poezie *Arheologie blândă* de Petre Stoica. □ Romulus Rusan dedică un *Memento* lui Aldous Huxley, trecând, de aici în speța mai largă a „comemorărilor”. □ Camil Baltazar discută despre *Cartea noastră în străinătate* și realizează un bilanț al exportului de literatură română peste hotare. □ În *Memento*, secțiunea *Carte*, se semnaleză o antologie de poezie a lui Victor Tulbure, publicată cu titlul *Vioara roșie*. □ Este prezentat sumarul numărului 12 al revistei „Secolul 20”, dedicat semicentenarului Unirii Transilvaniei cu România.

● [„*Glasul Patriei*”, nr. 4] Victor Tulbure și Radu Cârnelci semnează poeziile *Imn*, respectiv *Țara cu dor* □ Virgil Carianopol (*Iia*) și Nichifor Crainic se referă la tradiții și anotimpuri, în *Feerie de iarnă*.

● [„*Luceafărul*”, nr. 5] Sub titlul *29 April, dintr-un an*, revista publică pe o pagină un grupaj liric de N. Stănescu. Una dintre acestea este *Măiastră*: „Am născut o pasăre azi-noapte/ Pe când întindeam privirea/ De la unu pân la șapte/ Contemplând nemărginire// Din privirea mea gravidă/ Ea și-a scos ciocul lividă/ Și-a zburat fâlf, fâlf departe/ Până dincolo de moarte// Mi-am lungit privirea lungă/ Foarte ruptă sângerândă/ Foarte neagră, pururi blândă/ Ocolindă și plângândă// Dreaptă, totuși, tremurândă.”) ■ Apar două texte scurte în proză de Ioan-Petru Culianu: *Pisica turbată* și *Coama calului de carton*. ■ Lui Petru Popescu îi apare un fragment din romanul *Prins*, iar Miron Radu Paraschivescu publică, începând cu numărul anterior și până la numărul 16 al revistei, părți din *Jurnalul unui cobai*. ■ Începând cu acest număr și continuând până la numărul 16, Miron Radu Paraschivescu publică fragmente din *Jurnalul unui cobai*. ■ Ștefan Augustin Doinaș publică articolul *Cărți și probleme* în care se referă la traectoria „ascendentă a lirismului românesc”, confirmată de „volume reprezentative, atât prin caracterul lor de selecții personale, cât și prin capacitatea de a marca o etapă precisă din evoluția unui poet”. Scriitorul constată și apariția unor plachete „care au atras atenția pentru prima sau a doua oară asupra unor noi talente remarcabile”. Virgil Teodorescu și Gellu Naum, „poeți de prim plan”, „temperează surpriza produsă de *noul val* al suprarealismului românesc. Ion Gheorghe și Nichita Stănescu „par a se întoarce la instrumentele lor mai vechi”, „după unele experimente deosebit de temerare”. Ilie Constantin, Cezar Baltag, Leonid Dimov, Mircea Ciobanu, Constantin Abăluță, Marin Sorescu, A. Păunescu, „se confirmă la modul narcisistic, se regăsesc în propria oglindă, uneori întineriți de imaginea regăsită, alteori ușor împovărați de identitatea ei”. Sunt apreciați debutanții: Sorin Mărculescu, Mircea Ivănescu, V. Mazilescu. „Acestora li se adaugă, în calitate de crotipitori care au studiat îndelung teritoriul pe care l-au invadat, criticii literari Ion Negoitescu, Gh. Grigurcu și Matei Călinescu”. ■ Marin Sorescu scrie la *Cronica fantezistă* despre *Prezența stihiei feminine* făcând o serie de comentarii despre Pasternak, „un discret al dragostei”, „un romantic și un timid și poate tocmai fe-

reala lui de a nu spune vorbele mari și răsuflate dar atât de trebuincioase uneori, ale iubirii, să-i scoată în evidență pasiunea cu o pregnanță atât de deosebită”. Poemele sale îi sugerează „struții stând cu capul în nisip, de frica Saharei. [...] Statornicind femeia în rândul marilor temeieri, erotica lui Pasternak tatonează în jurul misterului”.

4 februarie

• [„Scânteia”, nr. 7966] A. E. Baconsky adresează o *Scrisoare* oficiosului de partid, în care protestează împotriva unei formulări catalogate de poet „patriotism de operetă”: „Am citit în numărul dv. de sâmbătă 25 ianuarie 1969 un articol publicat la rubrica *Opinii*, cuprinzând o formulare greșită și jignitoare la adresa lui Nicolae Iorga, și de aceea vă rog să faceți loc scrisorii de față în coloanele «Scânteii». Articolul intitulat *Patriotismul socialist înobilează creația artistică* (semnat Dan Zamfirescu) repudiază, în principal, tendința «de a tulbura și otrăvi, de a devia sau transforma în opium dător de visuri demente acest teribil de puternic sentiment» (e vorba despre sentimentul patriotic – n. n.) dar afirmă că asasinii lui Iorga nu sunt decât rodul ideologic al marelui istoric și umanist. [...] Iată deci că legionarii au răsărit din semințele de otravă aruncate de Nicolae Iorga. Nu consider necesar să intru în amănunte. Formularea ca atare e prea clară pentru a mai avea nevoie de demonstrații; un asemenea punct de vedere, cu totul regretabil, reprezintă un flagrant neadevăr pe care avem datoria elementară să-l dezavuăm categoric. Detest în principiu orice manifestare a *patriotismului de operetă* și a *demagogiei de carnaval*, care nu e, din păcate, un monopol al lui Cațavencu. Dar erorile nu pot fi combătute prin erori contrare. Cred că e timpul să acordăm mai multă atenție cuvintelor adresate tiparului și mai mult respect celor ce ne-au lăsat un tezaur de valoarea moștenirii lui Nicolae Iorga”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6131] Se continuă ancheta literară cu tema *Experiența de viață – o noțiune perimată?*, la care răspund Radu Boureanu (*Poetul și marile răspunderi* – „Arta trebuie să-și tragă esența, substanța, din umanitate, din real, din viață.”) și Petru Popescu (*Colecție de fapte-tip?* – „Câteodată, un scriitor prea dotat, cu prea mare stăpânire asupra propriului său talent, cu prea mare simțire – am zice – pentru frumos, fuge de experiența lui de viață, evadează în construcție – construcție deseori de o cuceritoare savanterie – uitând că are o datorie morală față de ce a trăit.”

5 februarie

• [„Viața studentească”, nr. 6] Rubrica *7 arte – 7 zile*, propune, prin Eugen Simion și Traian Șelmaru, un *Ghid al falselor restanțe pentru studenți*, de fapt niște recomandări de carte și teatrale: *Laus Ptolemaei* de Nichita Stănescu și *Fântâna somnambulă* de Adrian Păunescu, *Intrusul* de Marin Preda, *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu, *Ce mult te-am iubit* de Zaharia Stancu, *Animale bolnave* de Nicolae Breban, Adrian Marino – *Introducere în critica literară*, respectiv piesele

D-ale carnavalului la Teatrul Bulandra, *Baltagul* la Teatrul Mic, *Meșterul Manole* la Teatrul Giulești, *Lovitura* la Teatrul Nottara, *Opinia publică* la Teatrul de Comedie, *Becket* la Teatrul Național etc. ■•Niculae Stoian semnează cronică literară la volumul *Osânda soarelui* de Eugen Barbu, „o bună carte de poezie” a unuia dintre „prozatorii noștri de prim rang”, al cărui „inepuizabil talent nu va înceta să ne surprindă cu creații durabile”: „*Osânda soarelui*, postura poetică în care a apărut nu de mult Eugen Barbu, este, în esență, o simfonie a destinului uman în genere și, mai ales, o pledoarie pro-domo mult mai revelatoare pentru personalitatea scriitorului decât controversatul său *Jurnal*.”

6 februarie

• [„*Scânteia*”, nr. 7968] „Una din trăsăturile de bază ale culturii noastre socialiste este atenta considerație ce se acordă valorilor înaintate ale trecutului, capacității lor de a fructifica prezentul, respectul pentru tradițiile vii și stimulatoare”, declară Al Dima în articolul *La temelia valorificării moștenirii literare – criteriile științifice ale filozofiei marxist-leniniste*. Intervenția, altfel amplă, trece de la afirmațiile de preambul la critica aspră a antologiei *Poezia română modernă – de la G. Bacovia la Emil Botta*, cu o prefață și note de Nicolae Manolescu: „De curând s-a publicat, în cadrul *Bibliotecii pentru toți*, după cum se știe, o antologie care poartă titlul *Poezia română modernă – de la G. Bacovia la Emil Botta*, cu o prefață și note de Nicolae Manolescu. Autorul, un tânăr critic literar remarcat în ultimii ani, e cunoscut printr-o largă informație de istorie și estetică literară, printr-o mânuire îndemânică a ideilor, prin tendința generală de originalitate, dar și – din nefericire – printr-o limpede înclinare spre o concepție estetizantă asupra literaturii. [...] Antologia ridică, însă, și alte importante probleme cu privire la reconsiderarea tezaurului nostru literar. Să ne referim, de pilă, mai departe, la conținutul antologiei, pe care autorul o concepe drept «critică sau istorie literară în citate». Surprinde, de la prima vedere, numărul restrâns al poezilor reprezentanți. Din toată perioada, cunoscuta prin bogăția și varietatea ei, sunt selectați doar 40 de poeți. Autorul ne oferă, însă, el însuși, o lungă listă de nu mai puțin de 51 alte nume și sfârșește cu «și alții». Mai lipsesc din listă și poeții care au debutat în această perioadă, dar nu s-au «maturizat» atunci – cum consideră autorul antologiei – și anume M. Beniuc, Eugen Jebeleanu, Cicerone Theodorescu și alții. Constatăm, prin urmare, că tabloul poeziei noastre dintre cele două războaie a fost în mod arbitrar limitat și sărăcit prin absența unor alte figuri, cel puțin notabile, cum sunt M. Codreanu, G. Topîrceanu, Victor Eftimiu., Elena Farago, Emil Isac, spre a nu pomeni decât pe unii. Nu e de față nici avangarda citată doar incidental în introducere, în timp ce nu lipsesc poeți a căror poezie clar angajată pe linia celor mai reacționare curente de gândire și partide politice, lipsită de valoare artistică, este pusă – te miri cum – sub eticheta purismului, a ceea ce autorul antologiei consideră adevărată poezie. [...] Este de neînțeles de ce au fost evitați din cuprinsul celor două volume, după cum am amintit, pe criteriul maturi-

tății creatoare, M. Beniuc, Eugen Jebeleanu, Radu Boureanu, Cicerone Theodorescu, Maria Banuș, Aurel Baranga ș. a., deși au avut volume publicate în acea perioadă, și în plus au afirmat poziții înaintate, au participat la înfruntarea de idei din acea vreme susținând o ideologie progresistă, militând împotriva reacțiunii, a fascismului. În schimb au fost incluși reprezentanții tipici ai poziției opuse, reacționare, versurile unor oameni cu activitate politică profund dăunătoare în epocă. Procedând astfel, tezaurul moștenirii literare a înaintașilor noștri a fost deformat de mai multe ori, atât sub aspectul estetic, cât și sub cel ideologic, ceea ce contrazice din nou principiul reconsiderării cu adevărat științifice a epocii reprezentate în antologie. [...] Sprijinindu-se pe teorii estetizante, el a escamotat analiza metodică, studierea ideologică atentă a operelor selecționate – singura în măsură să pună într-o lumină adevărată literatura respectivă. Aceasta a contravenit flagrant principiilor ideologice de reconsiderare și valorificare a moștenirii literare a trecutului, politicii culturale a partidului nostru. Caracterul eronat al pozițiilor susținute de autor se vedește încă o dată cu prilejul finalului «introducerii» antologiei, în care se aruncă o privire de perspectivă asupra evoluției ulterioare a poeziei noastre. Se constată, cu acest prilej, într-un mod cu totul neașteptat și ignorând realitatea evidentă pentru oricine urmărește îndeaproape istoria contemporană a literaturii române că, în deceniul dintre 1948 și 1958, «poezia a încetat de fapt să mai existe» că s-a produs o întrerupere, dar că apoi poezia «s-a regăsit» «în afară de timp». Corespunde această uimitoare constare faptelor? [...] Este pozitivă dezbaterea din presa de specialitate în legătură cu această apariție editorială și în acest sens aș remarca aici studiul științific publicat de George Ivașcu în «Contemporanul», care realizează o cuprinzătoare și convingătoare analiză pe marginea problemelor desprinse din cercetarea antologiei semnate de N. Manolescu. Opera de reconsiderare și valorificare a tezaurului nostru literar, de care ne-am ocupat mai sus, oprindu-ne, desigur, doar asupra câtorva aspecte care ni s-au părut mai importante, privind problemele editării, critice a operelor, cât și a studiilor de toate tipurile, ca și apoi cea a antologiilor, nu poate fi realizată în extensivitate și adâncime, decât pe bazele unei concepții științifice, a unei preocupări constante de a reliefa tot ceea ce s-a afirmat într-adevăr ca fiind prețios, constituind adevărații piloni ai edificiului culturii noastre naționale”.

• [„Albina”, nr. 6] M. V. prezintă selectiv *Ce oferă cititorilor săi Editura Tineretului*: „În privința romanului, în cursul acestui an vor continua să fie publicați autori notabili, cunoscuți deja publicului consumator de literatură. Dintre aceștia, N. Breban cu *Îngerul de gips*, Eugen Barbu cu *Principele*, L. Fulga cu *Nemuritoarea*, Paul Georgescu cu un roman căruia încă nu i-a definitivat titlul vor fi prezenți în librării. [...] Colecția *Lyceum*, apreciată și căutată nu numai de elevi, va edita mai departe opere ale clasicilor noștri, ale scriitorii consacrați, ale unor mari oameni ai culturii românești. [...] Poezia are și ea reprezentanți de seamă în acest an. Editura Tineretului va publica *Poezii de dragoste* de A. E. Baconsky, volume de *Versuri* de Ion Barbu, Eugen Jebeleanu, N. Stănescu, Cezar Baltag, *Poeme* de

Ion Alexandru, *Cavalerul trac* de Ion Gheorghe. O reeditare cu adăugii ne prilejuiește o plăcută reîntâlnire cu *Cântecele țigănești* ale lui Miron Radu Paraschivescu. [...] Desigur, cu toate aceste menționări, planul editorial nu este epuizat”.

• [„**România literară**”, nr. 6] În editorialul *Primul rod al acestei primăveri* semnat de Demostene Botez este reluată lozinca sfertului de veac glorios, scurs de la 23 August: „De aproape 25 de ani trăim cu o conștiință purificată de orice exploatare și nedreptate, și în mijlocul activității uriașe, a efortului supraomnesc de construire a unei lumi noi, după chipul cei din gândurile și visele noastre cele mai frumoase. [...] Sunt frumoase, desigur, masivurile muntoase, dar mai frumoase ni se par monumentalele clădiri ridicate de noi, care împodobesc orașele, altă dată cenușii și terne. Și minunată este privescerea rafinării de la Brazi, combinatul de la Onești, spectacolul aerisit de la Săvinești, locuri unde instalațiile de argintii suluri rotunde, ca niște rachete cosmice, închit travaliul mut și misterios al transformărilor chimice, pentru a îmbogăți lucrurile de pe pământ și a da omului ceea ce natura brută nu a distilat.” ■ Sunt consemnate discuțiile din *Plenara Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor* din 31 ianuarie 1969, prezidată de acad. Zaharia Stancu. Sintetizăm punctele pe ordinea de zi: „Nicolae Breban, membru al Biroului și președinte al Comisiei pentru edituri, a făcut o dare de seamă asupra proiectului de reorganizare a sistemului editorial și a măsurilor ce se preconizează, prin creșterea numărului de edituri și adecvarea muncii lor la emulația de azi a talentelor. S-a discutat propunerea de a se înființa o editură a Uniunii Scriitorilor, organism de promovare a unei literaturi autentice, capabilă să răspundă celor mai mari exigențe pe care le ridică gradul de dezvoltare al culturii în țara noastră. La punctul următor al ordinea de zi, Comitetul a analizat proiectul noului statut al Uniunii Scriitorului, pe baza unei expuneri de motive făcute de criticul Ov.S. Crohmălniceanu (care va fi publicat în nr. 17/24 aprilie). [...] Comitetul a aprobat decernarea unui premiu special al revistei «Familia», apreciind în mod deosebit contribuția pe care o aduce revista orădeană la dezvoltarea literaturii actuale.” ■ Adrian Păunescu îl interviează pe Dimitrie Stelaru sub titlul *N-am cunoscut fericirea*. Spirit frondeur prin asumarea boemei ca stil de conduită, poetul răspunde ironic-evaziv în legătură cu depășirea momentului realist socialist: „În perioada aceea am făcut două basme în care, cum să-ți spun, mă refugiasem [*Fata pădurarului* și *Gelu*, n.n.]. Nu-mi convenea. Luna asta este luna însămânțărilor, mi se spunea. Luna viitoare, iar așa. S-a întâmplat odată să fiu la Constanța. Nu știu ce mi-a venit și am scris pentru *Podul Prieteniei*. Dar cei de la «Viața românească» mi-au spus că n-am nimerit-o bine, că *Podul Prieteniei* mai fusese cântat în versuri, în revista lor.” Scriitorul se arată reticent față de experimentalismul retoric al unei părți din generația tânără („niște curajoși de cocean, niște curajoși de papaură, care-și spun onirici”), fiindcă, după opinia lui, ard etapele: „Da, m-am uitat ce scriu. Interesant e totdeauna că aurul greu dintr-un manuscris rămâne în sita supremă. Nu-mi plac ciurucurile, nu-mi plac săriturile peste cal.” □ Adrian Păunescu se arată preocupat și de așa-numita

generație „pierdută”/ sau a războiului: „ – Da, am plecat mai mulți: Ștefan Stănescu care a murit, Ion Ronda care a dispărut definitiv, Constantin Almăjean care a dispărut în război, eu. După asta au venit Tonegaru și Corlaciuc. – *Geo Dumitrescu a apărut mai târziu?* La început, ei erau cu totul altceva decât noi. Erau un fel de club: Geo Dumitrescu, Ovidiu Răureanu, Marin Sârbulescu. Odată, au venit la mine și m-au invitat la Sârbulescu să-mi citească. – *Erau foarte tineri, nu? Vroiau să vă citească versuri de-ale lor – dumneavoastră, așa cum unii dintre noi vrem sau am vrut să le citim domniilor lor astăzi.* – Mi-era lehamite să-ți spun sincer. Ce să fac, cum să scap? Bine, îmi citiți, dar dacă-mi dați cireșe. – *Un lucru destul de simplu!* – De obicei e un lucru simplu. Dar asta se întâmpla iarna, când nu sunt cireșe. – *Uneori nouă, celor de azi, acele vremuri ni se pare într-atât de legendare încât credem că pe-atunci erau și cireșe iarna.* – Mi-au citit, dar nu știu dacă mi-au dat cireșe. Pe urmă, știu sigur că am mers și am băut niște «verde». Altădată am plecat cu M.R.P. să bem «verde», dar el n-a băut. Dar de ce mă gândeam la Miron Paraschivescu? Aha! Pentru că înainte de noi, apăruse un trio perfect: Jebeleanu, Cicerone [*Theodorescu*, n.n.], Boureanu. Iar după mine – *Geo Dumitrescu cu grupul lui.* – Îmi plăcea acest grup. Am și colaborat în *Albatrosul* lor. Prin ceea ce am publicat acolo, am contribuit la interzicerea revistei.” □ Rugat de interlocutor să-i enumere pe câțiva dintre tinerii scriitori care îl interesează, Dimitrie Stelaru îi menționează pe Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Adrian Păunescu și Gabriela Melinescu. ■ Unul dintre cele mai importante articole din acest început de an îi aparține lui Șerban Cioculescu, a cărui întrebare *Ce este „poezia română modernă”?* se referă la antologia lui Nicolae Manolescu, tipărită la Minerva, în 2 volume, în Colecția „Biblioteca pentru Toți” (1968). □ Tâнарului critic, titular al cronicii literare din „Contemporanul”, i se fac numeroase reproșuri, unele de natură estetică, altele de ordin ideologic, unele îndreptățite, altele tendențioase, unele temeinic argumentate, altele simple pretexte pentru a-l pune la colț pe autor. Cert e că aceste articole – o parte exagerând prin cantitatea de obiecții întemeiate, în detrimentul poziției apreciative – au contribuit în bloc la nefericita revigorare a campaniilor împotriva criticii literare. □ Șerban Cioculescu face o critică filologică, notând exprimările nesincrone cu spiritul limbii, pe care le consideră deranjante pentru demonstrația din prefața antologiei, *Metamorfozele poeziei*: „Se știe că talentatului critic nu i-a displicut niciodată poziția, ca să spun așa, în răspăr cu opinia generală. De rândul acesta el se situează însă pe poziția comună unei categorii întregi de esești trecând de la om la univers la ceea ce, în marginea lui Ion Barbu, d-se numește «un univers secund, pasibil, ca un ‘mântuit azur’». Îmi cer iertare că am căzut peste un text obscur, epitetul «pasibil» rămânându-mi neînțeles. Prin alte cuvinte, N. Manolescu vrea să spună că în lirica modernă, poezia își ieste sieși obiect, că poetul nu se mai caută pe el însuși, ci se întrebă ce este poezia. Așa să fie? Dacă autorul eseului a vrut să spună că niciodată poezii nu au fost atât de preocupați de «esența» poeziei ca astăzi, nu se poate să nu-i dăm

dreptate. Dar problemele de «esență» țin de domeniul fumuriu al metafizicii, ca orice absolutizare, și mai puțin de acela al esteticii. Moda occidentală în poezia occidentală în poezie cochetează cu absolutul, dar ideea de «poezie pură», dezbătută în jurul anilor 1925, nu a dus la niciun rezultat. De altfel, din toate vremurile poeziei și-au pus problema artei lor, iar cea mai didactică dintre artele poetice a fost scrisă de Horațiu, cel mai rafinat dintre poezii latini, crescut în lectura liricii grecești alexandrine. Să nu ne amăgim așadar, noi, «modernii», arogându-ne nu știu ce monopol al gândirii estetice și al deținerii cheii în chestiunea adevăratei poezii.” ■•Valeriu Cristea nu acordă nicio șansă romanului *Martorii* de Mircea Ciobanu (E.P.L., 1968): „Lui M. Ciobanu i s-au atribuit cu mult respect diverse obsesii. În ce ne privește, nu îi putem recunoaște decât una: aceea de fi cu orice preț singular. Și paradoxul, confirmat din nou cu acest prilej, este că, cu cât vrem mai mult să ne singularizăm, cu atât încercăm să devenim *un altul*, adică să pozăm. Ceea ce de altfel M. Ciobanu și face în acest volum, fluturând o pelerină demonică. Poate că în această cronică am dat dovadă de asprime excesivă. În fond, autorul nu dorește altceva decât oricare alt scriitor, și, în definitiv, decât oricare alt om, și anume să atragă privirile asupra lui.”

• [„**Tribuna**”, nr. 6] Numărul este deschis de editorialul politic *Ridicarea bunăstării poporului – scopul suprem al politicii Partidului Comunist Român* ■•*Dicționarul limbii poetice a lui Eminescu* este prezentat de Mircea Borcilă – munca a peste zece ani a Institutului de Lingvistică din București, reflectând preocupări similare cu dicționarele limbii lui Shakespeare, Goethe, Pușkin. Dicționarul poate fi considerat și unul stilistic, după cum anunță „dublul obiectiv prestabilit”, oferind ceea ce M. Borcilă numește „cea mai cuprinzătoare imagine de ansamblu asupra «limbii poetice» eminesciene”. Meritul cărții constă în „stabilirea principalilor indici cantitativi”, dar și în „facilitarea referințelor comparative și de filiație”, contribuind la o „proliferare nemaiîntâlnită a cercetărilor aplicate de poetică eminesciană”. □•Henri Zalis continuă publicarea unor scrisori inedite ale lui Tudor Vianu, de data acesta câteva scrise după 1945, cele mai notabile fiind cele adresate lui Perpessicius și lui Lucian Blaga (*Tudor Vianu – din corespondență*) ■•*Rigorile criticii* de Mircea Vaida este un eseu polemic la adresa unor critici contemporani care ar ocoli rigoarea critică printr-o falsă inventivitate stilistică : „Printre nume de oameni serioși și de reală valoare, s-a tipărit câte un ins de pripas. Nu Zaharia Sângeorzan mă interesează, ci numai ceea aș numi « fenomenul Z.S. »” Polemica face sens în perimetrul câmpului de luptă critică post-Călinescu: Sângeorzan e acuzat că, fiind un adept necondiționat al acestuia, nu poate recunoaște valoarea confratelui său Tudor Vianu. Altminteri, alte mize ale polemicii o coboară în gherila inter-regională (Ardeal vs. Moldova), dar nu sunt excluse nici motive personale ascunse ■•*Introducere în critica literară* a lui Adrian Marino este recenzată de Domițian Cesereanu într-o cronică în care autorul amintește poziții similare ale lui Tudor Vianu în *Estetica* cu cele ale lui George Călinescu în *Principii de estetică* și Eugen Lovinescu în *Mutația valorilor*

estetice. D. Cesereanu menționează că structuralismul este, pentru Marino, „criteriul teoretic de apreciere al valorilor” și enumeră cele trei straturi postulate de A. Marino – substructura, structura și suprastructura. Concluzia cronicii este că *Introducerea în critica literară* „se rezumă, în fond, la a postula principiul de reciprocitate a criteriului estetic, cu opera literară”, iar partea a doua lucrării „proliferează de fapt aceeași substanță” pe un număr cam mare de pagini. ■•*Cronica teatrului dramatic* este realizată de Costel Ionescu și Ion Vartic ■•În paginile de literatură, semnează proze Pavel Aioanei, Virgil Nistor și Ion Itu, iar Traian Muller semnează un grupaj de poezii în calitate de câștigător al premiului I al concursului revistei ■•Bogdan Stugren își continuă rubrica de antropologie istorică – probabil unica din peisajul publicistic românesc – cu episodul *Drama lui Cain și Abel*. ■•*Prezențe românești în Grand Larousse Encyclopédique* sunt enumerate de Valeriu Palaghiță, aflăm astfel care sunt numele de scriitori și critici români pe care le cuprinde ultima ediție a dicționarului enciclopedic francez. ■•Nu trebuie pierdut din vedere nici *Bloc – notes*-ul lui Augustin Buzura, care scrie despre *Descoperiri*-le arheologilor.

7 februarie

- [„*România liberă*”, nr. 7558] Ovidiu Zotta semnează *Recenzia* cu titlul *Cartea lui Ducu*, în care prezintă volumul de povestiri al lui Octav Pancu – Iași, *Tartine cu vară și vânt*, o „carte scrisă cu aurul și semnul unei înțelegeri de invidiat a universului primei copilării”. Pe lângă calități ca „umorul și buna limbă română”, povestirile se mai remarcă prin aceea că „surprind feeria, miracolul blând care există realmente în ceea ce se întâmplă zilnic cu un copil”.

- [„*Contemporanul*”, nr. 6] Editorialul *Bilanț și chemare*, asumat redacțional, nu se deosebește de celelalte apeluri care apar în presa vremii: „Este un document – bilanț și chemare – adresat tuturor cetățenilor patriei, muncitori, țărani, intelectuali români și aparținând naționalităților conlocuitoare, document care, în termeni concizi, dar încărcăți de fapte, înfățișează, realitățile societății românești de azi, societate aflată în plin proces de desăvârșire socialistă.” ■•În tableta *Bălcescu*, Geo Bogza propune ca anul 1969 să fie consacrat acestui istoric și politician pașoptist. Portretul de revoluționar este realizat în tușe militant-socialiste: „Conștiinței umanității, însetată de frumusețe morală, noi îi putem propune în Nicolae Bălcescu, la fel de pur, la fel de credincios sie însuși, un Ernesto Che Guevara al secolului trecut trecut și al istoriei noastre.” □•Geo Bogza va relua unele idei în articolul *G. Călinescu* (vezi „*Contemporanul*”, 14 martie 1969): „Cei o sută cincizeci de ani de la venirea pe lume a lui Nicolae Bălcescu m-au făcut să mă gândesc, și continui să mă gândesc – dar bine ar fi de s-ar gândi și alții – că întregul an ar putea fi proclamat Anul Bălcescu. N-ar fi nevoie de prea multă cheltuială, dar gestul ar contribui la mai marea căldură a sufletelor noastre, la mai multa lumină a spiritelor noastre. Nu trăim oare într-o republică, nu se împlinesc douăzeci și cinci de ani de la evenimentele care au dus

la întemeierea ei, și n-a fost oare Bălcescu cel dintâi care a visat o republică pe aceste pământuri?” ■•Mihai Vornicu, în articolul *Structura clasică și experimentul romanesc*, analizează, cu bune proprietăți terminologice, romanul lui Paul Georgescu, *Coborând*: „Cum se vede, eroul din *Coborând* e o structură clasică, condiția lui existențială interferează osmotic cultura și cotidianul. Logic – eleat în filozofia practică, prin urmare agorafob, deși publicist. Dar circumstanța politică îi refuză ataraxia, fascismul însemnând intoleranță, iar intoleranța – aneantizarea echilibrului; fascismul lui e nu doar antiuman, ci și antiumanist, M.U. Taflaru ori Eryximahos – primitivi neevoluați până la stadiul *conștiință* – fiind periculoși prin inversarea criteriilor (într-o latură, *Coborând* e pur și simplu pamflet politic scris cu rânjetul imens și încrâncenat al polemiștilor de rasă.)” ■•Ion Frunzetti publică articolul amplu *Raționalismul – constantă europeană*. Este una dintre cele mai subtile șarje de cavalerie ușoară, care impresionează prin ținută, nu prin dârzenie de a intra în luptă. Întâi, intră în discuție raportul între „tradiție” și „inovație”, care nu se supune aspirației spre bunăstare: „Dacă legea progresului ar fi legea artei, după Rembrandt n-ar mai avea loc în istorie decât superrembranzii! După Tolstoi, în roman, numai hiper-tolstoi! Dar, e așa? Nu mi se pare. Deloc.” □•Al doilea punct al discuției atrage atenția asupra „europocentrismului”, analizat din perspectiva studiilor culturale – axate pe teme precum relația de putere exercitată asupra periferiilor: „*Europocentrismul* este, într-o oarecare măsură, rezultatul ideii că, dintre toate culturile tuturor timpurilor, cea a Eladei, care stă la baza culturii europene, este cea mai înaltă. (O eroare de ierarhizare teoretică a valorilor, care are la bază o atitudine politică în fond: disprețul pentru celelalte continente și justificarea colonialismului.)” Anticipăm, în aceste fraze, tonuri globaliste, dar, mai important pentru acea vreme, rămâne reactualizarea ipotezelor referitoare la melanjul de coduri spirituale, la rehabilitarea lecturii de tip palimpsest: „În fapt, însă, Europa, este datoare pentru cultura elină Orientului.” ■•Cu „o caldă urare de succes” este comentat primul număr din revista lunară „Echinox” de la Cluj, în care fuseseră publicate „studii serioase” și „o cronică și o vitrină literară, întru totul onorabile.” ■•La dezbaterea *Tele-teatrul (televiziunea „un teatru național”)* participă: Ioan Grigorescu, vicepreședinte al Comitetului de radio și televiziune, Ecaterina Oproiu, critic, Lucian Giurchescu, regizor, Petre Sava Băleanu, regizor al televiziunii, Ion Barna, regizor al televiziunii, Cornel Todea, regizor al televiziunii, Raduc Cosașu, critic. Iar din partea redacției *Contemporanului* au fost prezenți Ion Mihăileanu, Dinu Kivu și Călin Căliman. □•Ioan Grigorescu menționează, de altfel, că „Începând cu repertoriul din 1967, televiziunea își realizează o teatrotecă proprie. Din tot ce s-a putut înregistra pe film s-au adunat vreo 70 de titluri, din care, vorbind realist, un număr de 40-50, nu pot constitui valori reprezentative pentru arta teatrală din România. Aceasta este situația.” □•Ecaterina Oproiu observă multe dintre aceste nuanțe în lupta contra cronometrului: „un mare număr dintre colegii noștri care lucrează la TV muncesc sub imboldul unei pasiuni care știe să transforme nopțile în nopți albe.

Am văzut că dintre ei nu sunt puțini aceia care s-au obișnuit să serbeze week-end-ul prin muncă. E o patimă care îi onorează, iar mie, ca telecronicare, această abnegație îmi impune și nu pot să nu o consemnez cu tot respectul.” □•„În câte zile ați turnat *Unchiul Vania*?” îl întreabă Ecaterina Oproiu pe Ion Barna: „În patru zile”, răspunde acesta, completând cu detaliul că spectacolul a durat „o oră și patruzeci și cinci de minute.” □•Ioan Grigorescu susține public ideea generoasă a înlesnirii accesului la valoare prin micul ecran: „începe să se contureze, la televiziune, posibilitatea edificării unui teatru-școală, a unui adevărat «teatru național», pentru milioane de oameni, pentru acei oameni care, până acum, n-au avut decât tangențe întâmplătoare cu scena.” Întâlnirea grabnică și îndesită între actor și telespectator devine un bun comun: „De aceea, am elaborat un repertoriu pentru doi ani”. □•Radu Cosașu vorbește despre caracterul inovator revoluționar al spectacolului televizat, care a adus, după sine, și schimbarea codurilor de evaluare: „Omul a inventat tele-teatrul fiindcă știa el ceva. Or, la televiziune sunt forțe regizorale care nu trebuie să fie copleșite nici cu preocupări adiacente și nici cu criteriile de contabilitate: *Doisprezece oameni furioși*, *Noul locatar*, *Rața sălbatică*, *Unchiul Vania*, *Nu sunt turnul Eiffel*, acestea sunt spectacolele care se țin drepte și demne, și în niciun caz nu se pot confunda cu filmele sau teatrul filmat.”

8 februarie

• [„*Scânteia*”, nr. 7970] Pe prima pagină, *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu* de la *Conferința Națională a cadrelor didactice*: „Indicele de școlarizare pentru populația în vârstă de 7-19 ani din România este aproape egal cu cel înregistrat în Japonia, S. U. A. și Canada și superior celui din țările vest-europene”. • [„*Cronica*”, nr. 6] Magda Ursache notează despre: *Eugen Barbu: Osânda soarelui*: „Se pare că vocația de poet a lui Eugen Barbu este mai evidentă în compozițiile întinse, ca în exemplele citate, unde reușește să reconstituie orizonturi proprii de mare amploare, decât în catrenele erotice ori peisagiste, unele dintre ele, cu toată intenția lăudabilă, simple notații de restrâns interes”. ■•Al. Coman analizează studiul lui Henri Zalis, *Romantismul românesc* a cărui: „calitate de frunte... este largă ei deschidere spre cea mai diversă informație. În fiecare din cele douăsprezece capitole ale cărții problemele abordate sunt considerate în raport cu pozițiile diverșilor esteticieni sau istorici literari...”. ■•Revista „*Cronica*” redă un interviu cu Eugen Barbu. „– *Principele e un roman istoric modern?* – Nu înțeleg chiar atât de bine ce-i acela un roman istoric modern. Se abuzează în ultima vreme de noțiunea de modern... *Principele* este un roman despre fanarioții dintodeauna, scris de un scriitor al veacului 20”. ■•În textul *Filiații dubioase*, Eugen Luca prezintă eroii lui Fănuș Neagu din romanul *Îngerul a strigat*: „Eroii lui Fănuș Neagu se angajează în aventură nu de dragul aventurii, ci fiindcă viața însăși le apare ca o continuă aventură, fiindcă nu pot altfel. Ei nu aleg aventura, fiindcă nu au posibilitatea să aleagă și nu se pot lăsa legănați de iluzia tihnei, fi-

indcă nici nu pot realiza ideea unei astfel de vieți”. ■•Recenzând cele două romane ale lui Zaharia Stancu, *Ce mult te-am iubit*, *Şatra*, Zaharia Sângeorzan conchide: „*Ce mult te-am iubit* e un ritual al înmormântării la români, iar *Şatra* e unul al destrămării unei lumi, o elegie de dragoste, iar amândouă sunt simfonii ale condiției umane, unde textul partiturii este reflexiv, liric”. ■•Adrian Marino semnează articolul *Concepția editorială*.

● [„**Flacăra**”, nr. 7] Sanda Faur dedică o amplă analiză dramatizării romanului lui G. Călinescu, cu titlul *Când „Enigma Otiliei” rămâne nedezlegată*. ■•Valeriu Cristea realizează o recenzie a romanului *Ce mult te-am iubit* de Zaharia Stancu, descriind pas cu pas firul acțiunii. Criticul consideră că „în vegetația aspră a realismului său, Zaharia Stancu a plantat un personaj de basm, care trece neatins prin vâlvățele atâtor primejdii. Vigilent ca o sălbăticiune, personajul intră la cel mai mic foșnet în alertă și se repliază într-un gest defensiv. Psihanaliza lui Darie ar putea revela o fobie a tangenței, aproape feciorelnică.” În *Stop-cadru*, Romulus Rusan scrie despre *Fotbal și poezie*, remarcând că „bineînțeles, virtuala egalitate a unei culmi poetice autohtone cu o alta de pe alte meridiane nu va putea fi niciodată dovedită. Bineînțeles că asta ar presupune ca un asemenea poet – citit de câteva milioane de români – să fi fost tradus de un alt asemenea poet în limba lui, cunoscută de cine știe câte sute de milioane de cititori.” □•La rubrica *Tv*, Felicia Antip critică transmiterea a două piese de teatru regizate de Marieta Sadova, *Miorița* de Valeriu Anania și *Doamna zorilor* de A. Cassona, pe motiv că sunt „două imnuri închinată morții”, prea mult pentru telespectatori în decursul unei singure săptămâni. □•La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se semnalează inițierea publicării unei serii de douăzeci de volume din opera lui L. Rebreanu, ediția fiind îngrijită de N. Gheran. ■•Semnalare a debutului liric al lui Matei Călinescu, cu volumul *Semn*. □•Notiță despre republicarea romanului lui Ben Corlaci, *Cazul doctor Udrea*.

● [„**Luceafărul**”, nr. 6] Sub titlul *Din nou despre ediții*, redacția publică un articol în care, după cum a procedat „și cu alte prilejuri”, atrage atenția „asupra lipsei unui plan mai riguros și mai adânc gândit de editare a operelor fundamentale ale literaturii române”. Revenirea la chestiune se datorează noilor planuri de „reorganizare a editurilor”, iar alcătuirea edițiilor „(curențe, populare, critice etc.) este una din pietrele de încercare ale oricărei politici editoriale”. Considerată „indispensabilă”, „firească”, o ediție curentă „poate fi semnul unei excepționale difuzări a culturii”, presupunând „cel puțin o ediție anterioară (de obicei mai multe), alcătuită după criteriile cele mai ferm științifice. [...] Altfel zicând, o ediție curentă repetă o ediție critică, renunțând la aparatul prea complicat, la prefață adesea. Din păcate acest lucru nu e luat în seamă în alte cazuri și atunci constatăm că librăriile sunt invadate de ediții în tiraje foarte mari care nu au la bază autoritatea niciunei ediții serioase. Rezultatul? Astfel de ediții se dovedesc sau greșite, sau insuficiente, sau falsificând imaginea operei în cauza. Dar după ce ele au intrat în mâna câtorva zeci de mii, uneori sute de mii de cititori, prejudiciile

sunt greu de îndreptat, oricât efort s-ar depune mai târziu”. Cazul edițiilor Liviu Rebreanu este considerat un exemplu în acest sens. Referitor la edițiile complete se observă că uneori sunt „necritice, fără criterii specifice inteligente și, alteori, atât de ambițioase, încât rămân neisprăvite pe drum. În această situație sunt ediția Caragiale, ediția Alecsandri și altele. Între apariția unui volum și a celui următor trece atâta timp încât criteriile folosite se dovedesc perimate și trebuiesc schimbate. Și mai este o problemă: care sunt autorii cu care trebuie să începem în alcătuirea acestor serii de opere complete? Editurile nu par a avea o idee lămurită, tipărind ce li se oferă. Într-o măsură, nu se poate altfel, fiindcă nu e ușor de găsit un editor pentru o ediție din aceasta categorie, care pune probleme complicate și cu soluții amânate. Dar nici măcar minimul necesar nu s-a făcut spre a stimula pe cercetători sau critici în direcția cea mai nimerită”. Al treilea tip de ediție luat în discuție este de „opere alese” care nu au „întotdeauna caracter de ediții independente, cu adresă și semnificații proprii, ci sunt ediții de «opere complete» eșuate. O dovadă este în faptul că aceste «alese» nu sau alcătuit din opera unor autori nereeditați de multă vreme sau care au început, pe nedrept, a fi uitați, autori mai ales de a doua mână, ci din opera lui Eminescu, Slavici, Coșbuc etc... pe care îi așteptam cu opera integrală”. Ultima problemă dezbătută este „acea a ritmului cu totul necorespunzător în care se desfășoară activitatea de reeditare. Ea este legată, sub multe aspecte, de aceea de revalorificare a moștenirii culturale. Faptul că destui scriitori, mai ales din perioada interbelică, nu au până azi edițiile corespunzătoare îi pune în ochii cititorilor într-o lumină ciudată, de obicei, să-i zicem, «avantajoasă». Cea mai bună cale de a spulbera legendele false sau chiar stupide cu privire la atâți scriitori este de a-i retipări și discuta cu seriozitate, fără a ascunde laturile socotite îndeobște dificile ale activității lor. Tăcerea asupra lor nu face decât să întrețină confuzia. Tinerii cititori ar fi primii beneficiari ai unor ediții și prefețe temeinice, informate, care să nu ignore niciunul din aspectele – ideologice, politice, literare ale operei autorilor în cauză. Ei ar înțelege mai mult dintr-o astfel de reconsiderare decât din articolele întâmplătoare, unilaterale, (indiferent în ce sens) care apar despre numeroși scriitori, adesea privindu-i global, pierzând nuanțele, sacrificând adevărul individual în favoarea unei «teze» generale. Trebuie să se recunoască. În definitiv, o dată pentru totdeauna că a spune întreg adevărul este singura cale rezonabilă în cultură, și că nu se poate realiza nimic – nici chiar o banală ediție – cu jumătăți de măsură. Știința începe acolo unde sfârșesc «miturile»”. ■•Apar, în acest număr al revistei, poeme de Ion Negoitescu, Eta Boeriu, Matei Călinescu, Marius Robescu și un inedit T. Arghezi. ■•Prezentă cu „însemnări de atelier”, Ana Blandiana arată în ce constă *Frumosul și binele* atunci când este vorba despre poeți. Fiind însărcinați cu frumosul, poeții sunt, după Ana Blandiana, apărătorii binelui, chiar dacă sunt vizibile „uriașele valuri de invidie și calomnii, de benevole și nerăbdătoare trădări, de bucuroasă ură. Dar eu voi răspunde că nimic nu e mai puțin sigur decât autenticitatea unui cântec, de aceea mai ușor este a șterge un nume din rândul poezilor, decât a șterge un poet

din rândul celor buni. Se renunță astfel la un idol, dar nu la o religie”. ■•*Cronica fantezistă* semnată de Marin Sorescu se referă la cele trei lucrări ale lui Michelangelo, *Pietà*, care trasează drumul vieții artistului de la „încrederea lui formidabilă în sine, la neîncredere, slăbiciune, teamă. De la liniște la neliniște. Abia înainte de moarte e nemuritor și dacă mai trăia o viață nu mai era nevoie de un alt sculptor pe lume”. ■•Pe ultima pagină se pot citi *Sunete fundamentale*, respectiv poezii din literatura străină traduse de Șt. Aug. Doinaș.

9 februarie

● [„Scânteia”, nr. 7971] Dan Zamfirescu semnează *Marginalii la o carte despre viața unui mare savant* la volumul *Nicolae Iorga* de Barbu Theodorescu: „Întrebarea este dacă ni se spune și *cine a fost* Nicolae Iorga. Fiindcă, desigur, gândindu-se și la caracterul colecției, autorul ne oferă de fapt un «panegiric», unde totul sau aproape totul este sublim (și nu încapă îndoiala că multe, foarte multe pagini din biografia și opera lui N. Iorga merită acest calificativ), scăldat într-o lumină atotînțelegătoare, care estompează contradicțiile și greșelile, totuși bine știute de cei ce l-au apucat în viață pe genialul istoric și de cei ce frecventează documentele vremii sau opera sa în totalitate. Să fie, tocmai aceasta, cauza succesului relativ al cărții, contrastând cu incontestabila ei utilitate informativă, cu căldura și reala devoțiune cu care a fost scrisă? Nu cumva tocmai această ezitare în a privi personalitatea lui N. Iorga în toată complexitatea ei poate crea suspiciune într-un public obișnuit cu abordarea lucidă, critică, a celor mai diverse împrejurări istorice și a celor mai venerate figuri? Cartea prezintă, de altfel, deficiențe de construcție mai ales atunci când tratează tocmai perioada cea mai complicată a biografiei lui N. Iorga, de unde și disproporția dintre partea care privește activitatea sa de până, și în timpul primului război mondial, minuțios elaborată, și ultima parte. [...] Biografia pioasă și – repet – valoroasă în ansamblu, și bine venită, pe care o dedică Barbu Theodorescu lui N. Iorga ocolește și ea, din păcate, punctele nevralgice, contemplând faptele, în loc să analizeze dialectic, să prezinte realitatea așa cum a fost. După această biografie despre N. Iorga, va trebui pregătită, printr-un efort conjugat al specialiștilor, acea monografie științifică marxistă, la care are dreptul și care, departe de a-l scădea, îl va descoperi în toată amploarea unei personalități semnificative, revelatoare pentru o întreagă epocă. N. Iorga este, ca și Eminescu, Brâncuși sau George Enescu, mai mult decât un geniu creator al poporului nostru. Și am fi câștigat dacă, în viitor, autorul cărții de față ar publica monumentală sa biografie a scrierilor *de și despre* Iorga, precum și un volum de amintiri personale, în care ar putea valorifica bogatele date pe care le deține despre via personalitate a acestuia. Oricum, prin ceea ce a realizat și prin discuțiile pe care le poate suscita, cartea lui Barbu Theodorescu se înscrie ca un moment din procesul de redescoperire și revalorificare a unui uriaș al culturii românești”.

10 februarie

• [„Glasul Patriei”, nr. 5] Apare poezia *Țara* de Al. Andrițoiu. □•Virgil Carianopol găsește în publicația „Les lettres françaises” *Opinii despre limba și literatura română* Carianopol prezintă și alte preocupări de românică ale lui Charles Camproux, autorul articolului: „Sub titlul «*Linguistique vivante*», cunoscutul filolog francez, Charles Camproux, profesor la Facultatea de Litere din Montpellier, redactor-șef al periodicului «*Revue des langues romanes*» și autor al unor studii apreciate de filologie provensală și romanică, a publicat în urmă cu câțva timp, în revista pariziană «*Les Letteres Françaises*» un articol despre lucrarea lui Gh. Bulgăr *Problemele limbii române în concepția scriitorilor români*, cu importante precizări despre specificul limbii române și despre caracterul ei romantic, oglindit cu fidelitate în evoluția istorică a culturii noastre, în tradițiile literaturii române, vechi de patru secole. Charles Camproux nu este la primul său studiu despre limba și literatura română, pe care le cunoaște și le apreciază obiectiv, cu un sincer atașament de filolog și literat, deopotrivă. Acest erudit cercetător al limbii și literaturii occitane, citește curent limba română, comentează unele momente istorice ale trecutului și cu o rară înțelegere a temeliilor istorice pe care s-au ridicat limbile romanice în general și limba noastră, în special, ca unica reprezentantă a latinității orientale. Acum câțiva ani, în timp se publica masiva sa carte despre *Le Joy d'Amor de Troubadours (Jeu et joie d'amour)*, el participă la slăvirea memoriei lui Eminescu, după 75 de la moarte, cu un editorial admirabil, *A propos d' Eminescu*, din aceeași revistă franceză, și elogia personalitatea proteică a lui Sadoveanu și pe marele artist al limbii române: T. Arghezi. Revista pe care o conduce publică regulat dări de seamă despre noile cărți românești. Articolul său este de fapt *un elogiu adus limbii și literaturii române*, pornind de la cartea citată mai sus, cu asociații de idei pertinente și foarte actuale. Cu un sentiment de grațitudine față de omul de cultură francez, prieten al limbii române, publicăm traducerea articolului susamintit.”; din textul *Linguistica vie* cităm: „Reprezentanți ai unui popor care a știut să se modeleze singur, al unui popor amenințat din toate părțile de diferite înstrăinări, nu e de mirare că scriitorii români din toate epocile, au acut drept principală preocupare această adaptare, mereu reluată, actualizată, a formelor limbii lor la semnificația adevăratelor realități ale acestui popor”.

11 februarie

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6137] C. Stănescu semnează un amplu articol cu miză ideologizantă, *Reconsiderarea literară trebuie să aibă în vedere întregul adevăr istoric*, în care criticul își afirmă tranșant poziția: „În lumina concepției materialist-istorice reconstituirea imaginii trecutului este echivalentă cu o reformulare creatoare, în primul rând, al tuturor valorilor mari, progresiste, acelea în care spiritul poporului și-a găsit cele mai mari realizări. [...] În acest climat se situează opiniile formulate în «Contemporanul», «Scânteia», «România literară» pe marginea antologiei *Poezia română modernă – de la G. Bacovia la Emil Bot-*

ta, alcătuită de Nicolae Manolescu sub egida Editurii pentru Literatură. Asupra obiectiilor multiple ce pot decurge din subiectivitatea autorului, din natura gustului său (firești între anumite limite) nu ne propunem să discutăm, ele fiind expuse cu claritate de profesorul universitar și istoricul literar George Ivașcu în «Contemporanul», de profesorul universitar Șerban Cioculescu, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România, în «România literară» și profesorul universitar Al. Dima, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România, în «Scânteia». [...] Prezența în antologia citată a unor scriitori grav implicați în curente ideologice reacționare, în mișcarea legionară (Nichifor Crainic, Radu Gyr, Aron Cotruș ș.a.) pretindea deci cu necesitate o informare cuprinzătoare precum și [...] o evaluare critică fermă a întregii lor activități.”

12 februarie

• [„Scânteia”, nr. 7974] Petru Popescu își exprimă punctul de vedere despre *Pagini așteptate: Literatura consacrată Bucureștiului de azi*: „Căci un fapt e de netăgăduit; cei mai mulți scriitori români trăiesc în București (deși dintre ei numai puțini s-au născut aici, și mai puțini provin din familii stabilite în Capitală de mai mult de două generații). Trăiesc în București, scriu în București, își publică opera în București, bucureștenii sunt primul lor public, cunosc în București succesul sau insuccesul, prin urmare își consumă în București destinul lor de artiști și de oameni. O elementară grațitudine față de acest oraș ar trebui să-i împingă pe scriitorii noștri să scrie mai mult despre el. În paginile contemporane există cuprinderi directe și indirecte, dar încă nu există o realitate literară autentică și masivă consacrată Capitalei, cu toate remarcabilele excepții. Ca decor natural sau ca problematică, Bucureștiul e departe de a fi epuizat, ci, din contră. Unde e literatura Bucureștiului? [...] De la valorificarea Bucureștiului ca scenă concretă (atmosferă, specific, înnoiri) și ca arie socială, umană și intelectuală, s-ar putea trece la o încercare de transcriere a conștiinței bucureștene a apartenenței sufletești a conștientității orașului și oamenilor lui, a spiritului acestui mare cuib omenesc. Ar fi punctul de plecare al unei literaturi de meditație. Căci Bucureștiul e un oraș cu ființă simbolică, o enciclopedie a existenței și istoriei poporului nostru. Dar ne lovim de un fapt mai trist decât celelalte: de pasivitatea pe care o manifestă în această chestiune tocmai critica literară, domeniul în care înclinația citadină ar fi fost mai de așteptat. Cum să creăm un asemenea curent de opinie dacă un teoretician nu se gândește să ne sugereze astfel de probleme? Căci nu cred că ar fi posibil ca o parte a criticii noastre, prea cantonată în speculație, hipnotizată de valorile abstracte și absolute, să-și fi pierdut capacitatea de a lucra în organic și în real”.

• [„Viața studentescă”, nr. 7] Gabriel Iuga semnalează într-o știre „debutul precipitat și nesemnificativ pentru rezonanțele sale, cu un text de virtuozitate, plin de intenții și scilipiri, dar lipsit de abisurile *Ionei*”: *Sorescu la „Casandra*”, cu piesa *Există nervi* – „mult meșteșug, cu o gradare perfectă a situațiilor scenice și

sincopări de efect prin care Sorescu își argumentează titlul și aplauzele”.
■•O recenzie a lui N. Stoian la volumul liric *Pentru cel ales* de Dumitru Popescu.

13 februarie

• [„Scânteia”, nr. 7975] Georgeta Hălășan semnează *note de lector* la *Scrieri social-politice* de C. Dobrogeanu-Gherea: „Prin selecția de scrieri social-politice, publicul larg capătă posibilitatea de a-și lărgi cunoștințele despre opera marelui gânditor, care până acum i-a fost accesibilă mai mult în ceea ce privește activitatea pe tărâmul criticii literare, de a înțelege mai profund o epocă de o deosebită semnificație din istoria mișcării muncitorești și revoluționare”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6139] C. Stănescu recenzează *Fântâna somnambulă* de Adrian Păunescu, în care poetul își declară „o concepție asupra poeziei, o artă poetică, un program”.

• [„Albina”, nr. 7] Constantin Crișan se ocupă de *Almanahul literar 1969*: „Mult așteptat de cititori, *Almanahul literar 1969* se găsește acum în librării, în toate chioșcurile de pe cuprinsul țării. El merită pe drept cuvânt atenția tuturor celor interesați să cunoască aspecte multiple din istoria literară trecută și prezentă a literelor românești. [...] Într-un cuvânt, această variată și bogată culegere de texte din care nu lipsesc numeroase proze, poeme și chiar scurte piese de teatru aparținând unor scriitori români contemporani ca și traduceri din cei mai iluștri scriitori străini este o publicație complexă de al cărei veritabil succes nu ne îndoiim”.

• [„România literară”, nr. 7] Pe prima pagină este publicată o *Telegramă adresată Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășului Nicolae Ceaușescu, de organizația U.T.C. de la Uniunea Scriitorilor*. Este un elogiu și un mesaj de fidelitate, în contextul celor patru ani trecuți de la instalarea lui Nicolae Ceaușescu în funcția de secretar-general al C.C. al P.C.R., anticipând și următorul eveniment politic major, Congresul al X-lea al P.C.R., ce se va desfășura în cursul anului 1969: În posturile și rolurile vechii gărzi socialiste (Zaharia Stancu, Geo Bogza, Radu Boureanu, Eugen Jebeleanu, Cicerone Theodorescu, George Macovescu) și a oportuniștilor deja marginalizați, precum Mihai Beniuc își fac simțită prezența și unii dintre reprezentanții generației șaizeci. În cazul de față, avem o declarație de asumare în bloc a statutului de scriitor oficial: „Suntem, tovarășe Ceaușescu, o parte din generația tânără de scriitori și vă asigurăm, în numele a ceea ce am scris până acum și, mai ales, în numele a ceea ce am dori să scriem, că nu avem nimic mai scump decât să slujim în felul specific al literaturii România socialistă idealurile intime de libertate, neatârnare și pace al mult încercatului nostru popor. Noi am crescut într-un climat de nemaivăzută descătușare a energiilor, într-un climat de libertate activă și fertilă, cărțile noastre au cunoscut prima consacrare exact în anii buni care au urmat Congresului al IX-lea al partidului. Toate lucrurile extraordinare care s-au petrecut în această vreme, larga democratizare a societății noastre, și-au găsit ecoul în cultură, iar gândirea

contemporană a înregistrat o puternică înflorire a marxismului, înflorire la care comuniștii români și-au adus contribuția cea mai de preț prin politica generală a partidului. Noi știm toate acestea, iubite tovarășe Ceaușescu, cunoaștem gustul coplesitor al libertății, ne sunt sfinte idealurile generoase ale democrației și socialismului, și acum, în anul hotărâtor 1969, ne angajăm în fața dumneavoastră, în fața acestei uriașe forțe pe care o reprezintă Partidului Comunist Român, în fața patriei și în fața viitorului ei, precum și în fața viitorului nostru, în fața conștiinței noastre, să nu obosim apărând tot ce s-a câștigat, să nu încetăm să năzuim de a dobândi noi înălțimi spirituale și să facem, din ființa noastră și din opera noastră, albi nobile în care gândirea să-și hrănească miracolele.”

■•Alexandru Balaci scrie editorialul *Focar al idelor înaintate*, în care extrage semnificațiile recente *Conferințe națională a cadrelor didactice*. ■•Petru Popescu omagiază revolta muncitorilor de la Atelierele „Grivița”, punând titlul *16 Februarie 1933*. Tânărul prozator înscrie acest eveniment mitologizat de ideologie printre „momentele de conștiință” care „sunt dese în istoria României”, continuând cu următoarea observație: „Sub acest *datum* al conștiinței își găsesc locul și solidaritatea socială, și neoscilanta busolă politică, și patriotismul cel mai adânc și mai inexprimabil în cuvinte, și simpatia umană, și aspirația spre neîntreruptul progres, și sentimentul istoriei, cu responsabilitatea omului față de semeni. [...] O astfel de clipă, în care România s-a regăsit întreagă pe sine, cu toate rănile îndepărtatului trecut, cu toată lupta de la începuturi, cu o nouă speranță și hotărâre de victorie, a fost clipa unică a anului 1933. Muncitorii din România opreau lucrul, părăseau mașinile, stingeau o clipă vuietul industriei, pentru a face auzit glasul lor, în care își făcea loc vocea întregii națiuni.” ■•Este publicat reportajul colectiv *Tineri scriitori, prin circumscripția electorală Nr. 1*. Aflăm din nota introductivă că: „Șase tineri scriitori – la invitația tovarășului Marin Rădoi, secretar al comitetului municipal de partid București – au vizitat recent Uzina de Mașini-Unelte și Agregate și Uzinele 23 August, aglate în circumscripția electorală unde candidează în alegeri tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al C.C. al P.C.R.”. Aceștia sunt Mihai Ungheanu, Gabriela Melinescu, Adrian Păunescu, Aurel Dragoș Munteanu, Gheorghe Pituș și Sânziana Pop. □•Mihai Ungheanu – un text fără protuberanțe și fără laude (*La noi acasă*); □•Gabriela Melinescu – o jubilație față de „domesticirea” utilajelor de către muncitori (*Metaforă*); □•Adrian Păunescu – în postura scriitorului angajat: „Vizita de o dimineață, în marile uzine bucureștene, unde candidează în alegeri tovarășul Nicolae Ceaușescu, conducătorul partidului, mi-a întărit încrederea în *capacitatea* generației mele și mi-a suscitat întrebări despre felul cum se consumă – cum trebuie să se consume – această *capacitate*” (*Metaforă*); □•Gheorghe Pituș – care redactează un portret al lucrătorului: „Scriu cu vinovăție aceste rânduri, gândindu-mă la chipurile unor forjori, protejați numai de niște ochelari negri în fața unui cuptor infernal, transpirați și suferind împreună cu metalul, obligat să fie numai într-un anumit fel” (*Voință*); □•Aurel Dragoș

Munteanu aduce contribuții la „epopeea” socialismului: „Aici, la noi, cu fiecare nou agregat, cu fiecare ansamblu industrial se măsoară istoria. În procesul de industrializare a României este încorporat un principiu spiritual, care indică viața istorică a poporului nostru. În orice hală și uzină de la noi simți încordarea bărbătească a generațiilor care au visat propășirea acestei țări care au știut, cum știm și noi, astăzi, că dreptul la eternitate al unei națiuni se câștigă odată cu puterea ei”; □ Sânziana Pop subliniază coeziunea tuturor angajaților, vorbind ca despre *Unul* singur. ■ Matei Călinescu scrie *Însemnări despre „Laus Ptolemaei”*, hașurând un traseu ce se inspiră din principiul *corsi e ricorsi*, formulat de Giambattista Vico: „Cu ultimul său volum, *Laus Ptolemaei*, Nichita Stănescu îmi confirmă o intuiție mai veche în legătură cu structura personalității sale lirice: e vorba de o structură pe care aș numi-o alternativă, întrucât ea nu se lasă definită decât (folosind termeni de comparație vizuali) printr-o perpetuă pendulare, printr-o mișcare ritmică între două puncte opuse; opoziția aparentă, «situațională», care exprimă însă o anumită *forma mentis* mai profundă. Într-adevăr, cine a urmărit succesiunea volumelor de versuri ale lui Nichita Stănescu a putut să-și dea seama de ceea ce încerc să precizez: *O viziune a sentimentelor*, expansiune verbală, puternic sugestivă, plecând de la un centru pur liric, a fost urmată de abstractele și austerele *Unsprezece elegii*; după ele, *Oul și sfera*, ca o revenire la vocația de cântec spontan a poeziei, ca o regăsire a dimensiunii angelice; și acum, *Laus Ptolemaei*, în care liricul se înalță iarăși în zonele cu aer rar, cu lumini severe în curăția lor, ale gândirii abstracte. Ritmul interior al poeziei lui Nichita Stănescu, ritm ce se poate reconstrui pornind de la o schemă duală, ar putea fi deci caracterizată ca o alternare între lirismului nud, inspirat, entuziast (în sensul etimologic: stăpânit de zei), plin de poezia prospețimilor dintru început –, și limita reflexivă, la care limbajul se usucă și se spiritualizează ascetic, poezia trecând printr-un proces de automatizare în efortul ei de a-și determina propriile posibilități.” ■ Al. Ivasiuc trimite la redacție articolul *Orizontul prozei*, datat „Iowa City, ianuarie”, în care scriitorul, plecat cu o bursă în S.U.A., evocă atmosfera instabilă din cultura umanistă de acolo: „Se pare că nu există mari scriitori în America în acest moment, celebritățile literare sunt desigur buni, foarte buni tehnicieni, însă nu creatori de noi universitari. Pretutindeni există nostalgia epocii de aur, dominată de Faulkner și Scott Fitzgerald, în care cei de rangul doi erau de talia lui Hemingway, Dos Passos sau Steinbeck. [...] Se pomenește mereu de «generation gap», de prăpastia dintre generații, studenții partea cea mai activă a tineretului (și 50% numeric) afirmă deseori că în fața problemelor complicate ale lumii moderne profesorii nu sunt mai pregătiți decât ei să dea răspunsuri valabile, că soluțiile bătrânilor își au rădăcinile într-o altă epocă, cu alte valori. Soluțiile pe care le propun ei nu sunt nici aplicabile și reacțiile lor sunt uneori ridicole. Astfel, nu de mult, la colegiul Cornell (Iowa), studenții nemulțumiți s-au dezbrăcat într-un seminar ca să protesteze contra «hiperintelectualismului lui Shakespeare». Se citea din *Romeo și Julieta*. [...]

Criza lor este una valorică, sunt mai puțin interesați de soluții, cât de problemele înseși. [...] Ceea ce este pus în discuție e nu numai alergare după bunuri, de fapt activitate care nu rareori a fost considerată vulgară, ci vechi valori protestante care legau succesul material de o alegere divină.” □•Toate aceste comentarii îi oferă lui Al. Ivasiuc prilejul să facă o incursiune în teoria capodoperei și a personajului excepțional, făcând apologia socialismului: „Marile cărți sunt tot atât de radicale ca niște revoluții, resping soluțiile de compromis, cei călduți sunt mereu scuipați din gura marilor valori. Figura genială a tânărului Marx, cel care scapă oricăror catehisme, domină occidentul contemporan în planul său de a construi o lume în care prosperitatea nu este decât o bază pentru creație și nu un scop în sine.” ■•Constantin Noica se ocupă de dubletul *Comunicare – cuminecare*: „Am încercat în câteva articole, comunicând înțelesuri adesea uitate ale unor cuvinte românești, să sporim cuminecarea în spiritul limbii noastre, adică împărtășirea de la trupul și sângele ei – dacă e adevărat că tot ce e viață și societate, limbă și cultură, sunt deopotrivă comunicare și cuminecare.” ■•La rubrica lui Geo Dumitrescu, *Atelier literar*, apare *Poem la 18 ani* de Corneliu Vadim Tudor: „Am ars adânc, în mine... și-ai uitat/ că, până ieri, scrânciobul și păpușa/ și pantalonii scurți ne-au descântat,// și-am spart în zori, cu creștetele, ușa!/ Iar cu... cu briciul tatei, tremurat,/ mi-am strâns, firesc, de pe obraji, cenușa...”

● [„*Tribuna*”, nr. 7] Prima pagină deschisă de *Manifestul electoral* de Dumitru Mircea ■•*Pe marginea lucrării Neoraționalismul* scrie Călina Mare. Acesta punctează cele două planuri principale ale cărții Clarei Dan – comparația dintre Gaston Bachelard, Jean Piaget și Ferdinand Gonseth și raportarea sistemului de gândire a fiecăruia la sistemul marxist de gândire. Călina Mare consideră *Neoraționalismul* Clarei Dan o contribuție semnificativă, o „dezvoltare a tezei anti-positivistice”, o „remarcabilă muncă de sinteză”. ■•Un interesant eseu, *Cum visăm?*, publică Mircea Vaida, despre excitantele moderne ale artiștilor – ca un soi de anticipare a lucrărilor de mai târziu ale lui A. Oișteanu. ■•Recenzia volumului de proză scurtă a lui Vasile Rebreanu, *Muntele cărunt* de Ion Oarcăsu începe prin a explicita eticheta de „risipitor” aplicată autorului datorită varietății de simboluri, imagini, situații epice, pe de o parte, și lipsa unei constante în utilizarea motivelor proprii, pe de alta. Volumul, o reeditare a trei scrieri mai vechi, două schițe și un micro-roman, este, conform lui Oarcăsu, un prilej de a „observa pe viu metoda narativă” a lui V. Rebreanu. După Oarcăsu, de remarcat sunt tipologia diversă a personajelor, mobilitatea narativă a prozatorului, plasticitatea vizual-auditivă, ceea ce îl determină să numească proza lui V. Rebreanu „proză artistă”. ■•Analiza textului dramatic *Victimele datoriei* de Eugen Ionescu, semnat Monica Săvulescu, începe prin a semnala dificultatea abordării la doar un deceniu și jumătate de la premieră, dată fiind cantitatea impresionantă a bibliografiei. Articolul punctează aspecte deja cunoscute (construcția intrigii, situațiile neautentice), dar și evidențiază câteva noi, cum e procedeul tehnic original și inedit al piesei – „transpunerea desfășurării dramatice în viziunea onirică”. Monica Săvulescu pre-

zintă punerea în scenă a piesei la Teatrul „Lucia Strurdza Bulandra” din București, în regia lui Crin Teodorescu, reliefând specificul acesteia – decor expresiv, recuzită restrânsă, accent asupra gesticii actorului și echilibrul dat de replică și mișcare actricească (Gina Patrichi și Virgil Ogășanu). ■•*Zig-zag american: Eu știu că Hemingway s-a reîntors...* de Al. Căprariu – un eseu prilejuit de vizita casei lui Hemingway din Cuba, cu citate relevante din operă, cu mențiuni de evenimente din viața scriitorului.

14 februarie

• [„Scânteia”, nr. 7976] Valeriu Râpeanu scrie o cronică literară la volumul *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu: „Pledoariei unilaterale de obiectivare a prozei, de detașare a scriitorului, Fănuș Neagu îi dă și prin acest roman un răspuns propriu. Unora modalitatea poate să li se pară că descinde dintr-o atitudine romantică, mai puțin modernă, dar criticul nu este chemat să judece modalități în sine, ci dacă o carte e sau nu o operă de artă. Or, *Îngerul a strigat* e o operă de artă în adevăratul înțeles al cuvântului, izvorâtă din viața unor oameni văzuți în complexul bucuriilor, durerilor, căutărilor, în tot ceea ce au în ființa lor nobil sau urât în tot ceea ce reprezintă demnitate sau slăbiciune, dărzenie sau moleșală, sclipiri ale inteligenței sau semne de inerție ale ei. [...] *Îngerul a strigat* reprezintă în peisajul prozei noastre o carte care oferă multiple prilejuri de meditație și discuții. Negreșit, am fi dorit ca talentul robust al lui Fănuș Neagu, arta sa narativă, concizia cu care conturează tipuri și individualități, capacitatea de a sugera atmosferă să împlinească *Îngerul a strigat* cu o perspectivă amplă, multilaterală și veridică asupra realităților din epoca la care se referă ultima parte a romanului. Această carte, de o certă valoare artistică, în paginile căreia însușirile unuia din cei mai talentați prozatori ai noștri capătă expresia lor pleneră, face ca atributul *tânăr* să devină inadecvat alături de numele lui Fănuș Neagu”.

• [„Contemporanul”, nr. 7] În articolul de fond *Școala – organism viu*, sunt reluate câteva observații critice făcute la *Conferința națională a cadrelor didactice*, la care a luat cuvântul și Nicolae Ceaușescu: „Pe bună dreptate, numeroși participanți la consfătuire au criticat ritmul lent, timid, anemic, greoi și neoperativ cu care sunt concretizate de către Ministerul Învățământului hotărârile stabilite de documentele de Partid”. □•O altă deficiență vizibilă este „elaborarea unor manuale școlare și cursuri universitare, care, părăsind cunoștințele depășite, fără contingență cu stadiul progresului tehnic și economic, să țină seama cu curaj și competență de cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii. Numai o informare multilaterală și un deosebit discernământ în selectarea cunoștințelor predate pot asigura modernizarea reală a conținutului învățământului nostru de toate gradele.” ■•Matematicianul Miron Nicolescu, Președintele Academiei României, scrie articolul *Intelectualul în viața social-politică a țării*, promovând, deopotrivă, rostul umaniștilor și cel al oamenilor de știință în sistemul socialist: „După cum se vede, intelectualul joacă, în viața social-politică a țării, un rol întru totul comparabil cu al celorlalte două categorii menționate mai sus. Evident munca

intelectualului este de natură deosebită. Ea *nu se vede*, chiar dacă intelectualul este vizibil. Munca presupune *mișcare*, vizibilă la agricultor, vizibilă și la lucrătorul din fabrică, deși, și unul, și altul se mișcă astăzi mult mai puțin decât acum 20. Dar intelectualului poate rămâne nemișcat în fața biroului său, ore întregi. Numai mâna sa dreaptă, se mișcă, din când când. Și totuși intelectualul se află, în aceste momente de oprire toată a mișcării mușchilor, în perioada cea mai intensă a muncii sale.”

15 februarie

• **[„România liberă”, nr. 7565]** În cadrul *Cronicii teatrale*, Al. Cornescu prezintă specificitatea textului dramatic și modul în care piesa *Travesti*, de Aurel Baranga, a fost pusă în scenă la Teatrul Național „Ion Luca Caragiale”, sala Studio. Dramaturgul și-a propus „să încondeieze, cu o pană acidă, trăsături negative de caracter sau fapte ce ar trebui să nu-și găsească locul în societatea noastră”, iar piesa ne obligă, ca spectatori, să ne întrebăm – pe fondul temei familiei – „când suntem cu adevărat sinceri cu noi înșine și cu cei ce ne înconjoară”. Drama rezultată de aici nu se regăsește, însă, în montarea scenică, iar emoția pe care jocul actoresc trebuie să o transmită se regăsește mai degrabă la acest nivel, decât la cel al „adâncimii situațiilor și problemelor” pe care piesa în sine le propune. Cu toate acestea, cronicarul literar apreciază performanțele autorului, de „admirabil floretist spiritual, în lupta împotriva obtuzității, ipocriziei, poltroneriei, lașității, arivismului etc.”

• **[„Scânteia tineretului”, nr. 6141]** Florin Mugar publică un interviu cu Grigore Hagiu despre *Misiunea poetului*, în care acesta reconfirmă „necesitatea poeziei angajate.”

• **[„Cronica”, nr. 7]** Este redat un interviu cu poetul Horia Zilieru: „– *Cum vă definiți propria poezie? Poate fi circumscrisă unui neoromantism?* – Tulburând puțin apele să-mi aleg o mască. Poate a unui ... romantism clasicizat (sau pare un fel de jinduire?!). Limpezimea clasică și sfârșirea melancolică a unor crepuscule interioare au același impuls original”. ■•Mihai Drăgan scrie despre *Hasdeu în actualitate*: „Un lucru e sigur: filologul și lingvistul Hasdeu și-a găsit, în sfârșit un interpret avizat, dat cu deosebire calități intelectuale și animat de o înaltă probitate științifică”. ■•Analizând volumul de versuri al lui Dumitru Popescu: *Pentru cel ales*, Zaharia Sângeorzan concluzionează: „Lirica lui Dumitru Popescu e a unui poet cu vocație pentru care poezia e efectiv un act de participare integrală la viața și nevoile Cetății”. ■•Despre *Logica poetică*, Adrian Marino afirmă: „Logica întregului poetic coboară și asupra fragmentului, logica totalității se regăsește și în părțile componente, logica globală reappare și în diversitatea telosurilor.... Astfel spus, aceeași structură logică a poeziei se transmite și metaforelor, ritmului și melodiei sale ”.

• **[„Flacăra”, nr. 8]** ■•În rubrica *Literare*, G. Dimisianu analizează volumul lui Nichita Stănescu, *Laus Prolemaei*, considerând că „de la faza imagismului

debordant al primelor manifestări, Nichita Stănescu a evoluat spre o poezie din ce în ce mai austeră și mai densă, purificată de orice sentimentalism, evitând romanța și îndreptându-se cu hotărâre către lirismul vizionar, acela care încorporează marile categorii și simboluri filozofice.” De asemenea, criticul afirmă că „poezia sa va fi expresia unei aventuri intelectuale, transmițând dramatismul unor căutări însetate de a intra în posesia adevărilor ultime, străbătută de fiorii contactului cu sfera marilor mituri ale cunoașterii”. Concluzia este că „volumul impune, prin bogăția inspirației și a formelor, prin profunditatea meditației, drept unul dintre cele mai importante ale anului literar încheiat, definitoriu pentru etapa actuală de evoluție parcursă de autorul său”. □•Pe pagina *F Varietăți*, revista publică o fotografie din toamna anului 1911 în care apar Ilarie Chendi, Victor Eftimiu, Octavian Goga și Șt. O. Iosif. □•La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, este „întâmpinat cu legitimă bucurie” volumul de poeme *Ospățul de aur* de Ștefan Roll, publicat la E.P.L. □•Se semnalează „înregistrarea pozitivă de către critică” a volumului de *Balade* de Tudor George. □•Trecere în revistă a câtorva volume de teorie și critică literară, printre care *Evoluția și formele genului liric* de Edgar Papu și *Permanențe ale criticii* de D. Cesereanu.

● [„**Lucefărul**”, nr. 7] Editorialul redacției, *Adevărul despre istoria literară*, dezbate problemele cu privire „la moștenirea literară” asupra căreia au fost purtate discuții în presa de specialitate. Pledând pentru formularea opiniilor „în spirit obiectiv și dezinteresat în care divergențele să-și afle locul ca și acordul”, redacția își exprimă convingerea „că vor fi tot mai rare acele articole, uneori foarte pretențioase ca înfățișare, în care lupta de principii să fie substituită de simple fraze, în care autenticitatea unei poziții ideologice, literare să fie înlocuită de afirmații superficiale și comode; limbaj civilizată, de înalt nivel, înseamnă în critică și limbaj plin de miez. Nimic nu e mai dăunător decât a ceda stilului improvizat”. Sunt punctate „problemele cele mai importante” printre care „instaurarea în cercetarea istorico-literară a unui spirit obiectiv, științific, care să îngăduie spunerea adevărului integral cu privire la cultura trecutului. Sunt în contradicție cu spiritul marxist-leninist toate deformările, denaturările, toate încercările de a trece sub tăcere aspecte și implicații (artistice, ideologice, morale, filozofice, politice) ale activității unor scriitori. Scopul nostru este cunoașterea patrimoniului spiritual valabil al trecutului și asumarea tuturor laturilor artistice vii; pentru aceasta e nevoie de studierea completă, exhaustivă, fără menajamente și ocoluri, a culturii trecutului: ca să știm ce e viu, ce rămâne ce nu poate fi omis, ignorat din literatura trecutului, trebuie să cunoaștem ansamblul de aspecte, tendințe, forțe, în care literatura ocupă locul ei specific”. O altă problemă ține de apariția „a cât mai multe studii, marxist-leniniste, despre fenomenul cultural și artistic; apariția unor ediții pe criterii științifice. E cazul să spunem că nu se poate ajunge la cunoașterea exhaustivă a trecutului din punctul nostru de vedere, marxist, decât încercând să creăm, în același timp, imaginea globală a operei unor autori, să înlesnim discutarea critică și tipărirea ei. Orice analiză sau discuție trebuie să aibă la bază textul; rolul editu-

rilor în acest proces de luminare a conștiinței trecutului este imens”. Nu în ultimul rând se dorește „Conjugarea efortului interpretativ cu acela de specialitate, am zice, tehnică: publicarea instrumentelor de lucru necesare, bibliografii, serii de documente etc. Asupra acestui lucru, interesant în egală măsură pentru scriitori, cititori și oameni de meserie, vom reveni în revista noastră. Să arătăm în treacăt că există institute specializate în fiecare domeniu, ale căror sarcini s-ar cădea să fie nu numai mai precise, mai ample, mai ambițioase, dar mai în ritm cu munca de analiză, de interpretare și de revalorificare critică. E curios că tocmai în domeniul cercetării, care e izvorul documentar, temeiul material al oricărei ipoteze teoretice, rezultatele sunt sărace sau legate de opere, de autori, epoci literare de a doua importanță. E foarte bine că ne ocupăm de date de naștere, de foi dotale etc.; dar e timpul să adăugăm acestui stadiu primar o mai susținută operație de sintetizare a datelor, de alcătuire a bibliografiilor sistematice, absolut trebuitoare”. În concluzie: „Studii marxist-leniniste, ediții științifice, examinarea fenomenului cultural și artistic al trecutului din perspectiva adevărului integral. *Așa cum a rezultat clar din documentele Congresului al IX-lea al Partidului nostru, istoria și implicit istoria literară, nu pot fi contrafăcute: e necesară o cercetare atentă, competentă, profund onestă, care să dezvăluie adevărul. Nu avem nimic de ascuns*”.

■•Mihai Ungheanu semnează cronică literară la Matei Călinescu, *Semn*. Ungheanu observă că, „numărul celor ce fac astăzi și poezie și critică sau critică și proză poate să pară surprinzător. Nu știam ca Maiorescu ori Gherea să fi făcut literatură, dar G. Ibrăileanu a scris roman, E. Lovinescu romane și memorii, M. Dragomirescu versuri și proză, Tudor Vianu poezie, Vladimir Streinu poezie, G. Călinescu romane și versuri care se știu. Acesta din urmă a și teoretizat în jurul criticului care nu poate profesa decât dacă este sau a fost un scriitor latent. [...] Câteva mai vechi și frumoase traduceri din Edgar Allan Poe, în colaborare cu Nichita Stănescu, arătau și ele aceeași direcție, concretizată acum printr-un volum de versuri, *Semn* și câteva fragmente de roman”. [...] La Matei Călinescu de cele mai multe ori, lirismul înnobilează concepția pe care o putem descoperi mai peste tot, căci autorul n-o ascunde. Lirismul capătă un rol decorativ, esențial însă, pe un fundal intelectual.[...] Rezultatul este o poezie stilizat vizuală și delicat senzorială, trăsături care o așează în domeniul reveriei. Matei Călinescu nu cultiva, de altfel, poezia în funcția ei ofensivă de experiment și de cunoaștere, ci în aceea de reînobilare a omului și mediului. [...] *Semn* este un cuvânt care, odată pus pe coperta unui volum, merită puțină atenție”.

■•Sorin Titel publică *Dimineți ciudate*. Radu Tudoran oferă fragmente de proză din viitoarea sa carte, *Oglinda retrovizoare*. Versuri au Ion Alexandru și Ileana Mălăncioiu.

■•Fanteziile lui M. Sorescu sunt legate de *Legea corpurilor scufundate* și au în vedere Veneția care, atunci când se va scufunda de tot, va face să țâșnească la suprafață Atlantida: „Numai un astfel de sacrificiu poate să ne redea continentul lui Platon”.

■•*Scriitor în fața bibliotecii*, eseul lui Leonid Dimov, este consacrat cronicarilor munteni și operei acestora care alcătuiesc un capitol distinct al istoriei literare.

16 februarie

• [„România liberă”, nr. 7566] Florin Mihai Petrescu publică poezia *Cu bucuria țării*.

• [„Scântea”, nr. 7978] Petru Comarnescu semnează *Arta – produs al imaginației poetice sau al tentației de a șoca?*: „Modernitatea își are deschise imense posibilități, infinite modalități de expresie, de construcție, de figurare, dar ea nu trebuie să tiranizeze prin unilateralitate, absurd, despiritualizare, desensibilizare, ci, dimpotrivă, să aducă în toate spiritualitatea patriei socialiste, să răspundă avântului și virtuților poporului, dinamismului vieții contemporane. Aneantizării mai sus amintite, valoroșii noștri artiști din diferite generații îi pot răspunde cu strălucire în numele umanismului, care cere mereu diferențiere, înnoire, inventivitate, dar cu sensuri majore, cu mesaje specifice realității contemporane, totodată naționale și universale. Și cei mai mulți dintre artiștii noștri dau asemenea răspunsuri”.

■ Silvian Iosifescu scrie despre volumul *Conceptul de literatură veche* de Vasile Florescu: „O carte apărută acum câteva luni constituie o surpriză îmbucurătoare. Este și un astfel de răspuns implicit dat eleganțelor stilistice care pun neglijent în paranteză istoria și erudiția. *Conceptul de literatură veche* de Vasile Florescu este o cercetare originală, de o seriozitate exemplară, cu o arie de preocupări mai vastă, interesând probleme culturale cu rezonanțe mai largi decât ar lăsa-o să se presupună modestia titlului. [...] *Conceptul de literatură veche* e o carte gândită istoric sub toate unghiurile, nu numai în modul de sistematizare. Faptele literare și ideile despre literatură sunt raportate la un anumit moment și la contextul de condiționări istorico-sociale pe care acest moment îl implică. O posibilă reluare a textului ar putea evita decalajele care mai persistă. Dar această cercetare despre istoria unui concept e semnificativă pentru eficacitatea unei metode aplicate în spirit marxist, ținându-se seama de complexitatea și de interacțiunea faptelor”.

18 februarie

• [„Scântea”, nr. 7980] Radu Popescu publică *Supremul judecător al operei literare – publicul*: „În mare, datele problemei sunt, astăzi, următoarele: Publicul nostru, public cu dimensiune de masă, de popor – citește cu interes, cu satisfacție, nu rareori cu asiduitate, cărțile bune care apar, de toate genurile; cumpără revistele literare, frecventează masiv teatrele în care se reprezintă, câteodată cu sutele de spectacole, opere dramatice românești, din cele mai actuale; iar efortul criticii și istoriei noastre literare se vede răsplătit cu cea mai prețioasă monedă – încrederea. Dar poate fi, oare, o astfel de situație, dobândită o dată pentru totdeauna? Se mai poate măcar concepe un pact static, nemodificabil, între scriitori și cititori, un echilibru perfect și garantat între literatură și masele largi? [...] Un public ca al nostru poate fi *trădat* (și utilizez cuvântul acesta, pentru ca fiecare să aibă curajul de a-și alege dintre multele sale nuanțe pe aceea care i se pare potrivită cu răspunderea sa) în mai multe moduri. [...] Ipoteza scriitorului care nu scrie pentru public e o aberație, iar aceea a scriitorului care scrie pentru un pumn de inițiați

(ceea ce e infirmat, de altfel, prin marile lupte pentru tiraj) de cunoscători ai universurilor și idiomurilor celor mai străine, e – să nu se supere nimeni – o ipoteză de scriitor minor... De aceea, în dezbaterile privitoare la problema creației și, mai ales, în conștiința lor, scriitorii trebuie să facă un loc de prim rang așteptărilor, cerințelor cititorilor, publicului. Desigur că imperativul cititorului – nu cred că trebuie să ne sfiim a-l numi astfel – nu face parte integrantă din procesul de creație. Dar în procesul de creație intră, în mod esențial, *scopul* creației, *țelul* operei literare. Și primul semn al atingerii, al realizării acestora se arată în plebiscitul publicului. Iar pe acest public, nimeni nu-l va putea face să vrea altceva decât vrea, din moment ce dorim ca literatura să facă parte din nevoile lui, din viața lui, iar nu din întâlnirile întâmplătoare, efemere... Iar cititorul care nu află în literatura zilelor sale, a scriitorilor săi, substanța universului său își poate lua libertatea de a oocoli, de a o refuza”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6143] Este publicat articolul *Casele memoriale, un factor important al educației patriotice*, cu secțiuni semnate de Perpessicius (*Pelerinaj la Ipotești*) și Dumitru Micu (*Prestigiile literaturii române în conștiința marelui public*). □•Marin Tarangul glosează despre *Valorile vieții în opera de artă*, considerând că opera „reprezintă o valoare admisă de istorie. [...] Acesta este cazul sensului major pe care epoca noastră îl pretinde creației: o valoare activă, în slujba istoriei contemporane.”

19 februarie

• [„Scânteia”, nr. 7981] Emil Vasilescu scrie despre volumul *Poezii* de Emil Giurgiucă: „Scrisă de-a lungul unei perioade frământate a literaturii noastre, asaltată permanent de tendințele cele mai diverse, poezia scriitorului transilvan dovedește superioara înțelegere a rosturilor artei. Cumpănita așezare a stihurilor sale arată încă odată că arta autentică, deși deschisă și receptivă la inovațiile de substanță, rămâne purtătoarea unui ideal uman înalt, aliata nedespărțită a vieții. Inovator subtil și fără ostentație, Emil Giurgiucă își așază creația pe solul atât de fertil al tradiției noastre îmbogățind-o continuu, încât, după mai bine de trei decenii de rodnică stăruință în ale versului, poezia lui își găsește un loc de frunte în lirica noastră contemporană”. ■•Dan Grigorescu semnează *Spiritul de discernământ în aprecierea tendințelor artei universale*: „Conducerea partidului, prin cuvântul secretarului său general, a atras, în numeroase rânduri, atenția asupra datoriei artiștilor, și în general a creatorilor de valori spirituale, de a da un înțeles propriu, pe măsura nevoilor sufletești ale poporului nostru a aspirațiilor și idealurilor sale de progres, acestor opere de artă în care tradiția și sensul contemporan să se regăsească într-o expresie de deplină originalitate. Iată un îndemn spre care ne putem întoarce întotdeauna, convinși de deplina lui justete, de rodnicia lui”.

• [„Viața studentească”, nr. 8] La rubrica *Absolvenți, reporteri ai noștri, față cu ei înșiși*, grupajul *Ultimul an – ultima dragoste*, Tudor Octavian se referă la *Mitul conștiinței proprii*: „Facultatea mi-a dat o mulțime de lucruri. Nu chiar

totul, pentru că intram deja, «bătrân» în anul I, deci cu un sistem de idei și sentimente, mai bine zis cu absența sistemului. Aici am început să văd legile mari, să aleg din ce în ce mai sigur între esențial și neesențial. Nu e puțin... Am realizat ceva mai de preț decât o amintire înduioșată: ne cunoaștem. Știm cât prețuim, știm cât să ne stimăm, unul pe celălalt, cât suntem în stare să ne iubim. Pentru a două jumătate de viață care vine, e cel mai bun câștig... Scriu de parcă ar fi ziua de pe urmă. Întrucâtva și este. Nu mai sunt studentul Tudor Octavian, un ceva într-o armată de oameni fericiți și grozavi, devin un oarecare *Tudor Octavian*, un fel de ziarist, prozator sau ceva în genul asta.” ■ În articolul *Ipostazele poetului* N. Stoian recenzează culegerea antologică *Vioara roșie* de Victor Tulbure, la 20 de ani de la debutul editorial al acestuia.

20 februarie

● [„Scânteia”, nr. 7982] Ziarul publică *Directivele Comitetului Central al Partidului Comunist Român cu privire la îmbunătățirea asistenței medicale a populației din Republica Socialistă România*.

● [„Albina”, nr. 8] Gheorghe Chirculescu publică poezia *Votez!*. □ Apare chemarea: „Cetățeni și cetățene! Votând candidații Frontului Unității Socialiste, votați pentru satisfacerea tot mai deplină a cerințelor materiale și culturale ale oamenilor muncii, pentru o viață tot mai bună și îmbelșugată!”.

● [„Glasul Patriei”, nr. 6] Mihai Stănescu semnează poezia *Patrie*. ■ Prof. dr. docent Mircea Lepădătescu, decanul Facultății de Drept din București scrie despre *Constituția – marea carte a cuceririlor democratice ale poporului român*.

● [„România literară”, nr. 8] Editorialul revistei, *Timpul nostru*, îi aparține lui Constantin Țoiu: „Timpul nostru este acest timp modern, fecund, plin de voința unei continue autodepășiri. Trăim într-un tip de societate al cărei principiu-motor este tocmai găsirea formei celei mai bune de experiență, pentru omul care produce bunuri și pentru poporul în sânul căruia el s-a născut. Această mișcare viguroasă a socialismului nostru și a țării este spectacolul cel mai pasionant pentru ochiul scriitorului și pentru capacitatea lui, specială, de a discerne centrul vital și procedeele intime de conștiință care determină complexitatea realității.”

■ Dumitru Micu recenzează, în tonalitate pertinentă, cel mai recent volum de versuri al unuia dintre scriitorii care, până în 1965, țineau multe pârgii politico-literare: „Asemenea mai tuturor volumelor lui Mihai Beniuc, și acest *Mosaic* [Ed. Tineretului, 1968] conține o cantitate deloc neglijabilă de «minereu verbal» fără mare valoare, ba chiar de-a dreptul inferior, dar și pietre prețioase, metale nobile ce sporesc tezaurul operei durabile a poetului.” ■ Lucian Raicu susține cronică literară, comentând, cu empatie, versurile lui Matei Călinescu, adunate în volumul *Semn* (E.P.L., 1968): „Poeziile, cele mai multe, sunt peisaje intime vag plutitoare, nesupuse gravitației, privite în ceea ce sunt fără vreun adaos, fără obișnuitele deformări datorate privirii însăși, înregistrate de un ochi extern, imperturbabil. Tehnica, pentru că se poate vorbi totuși până la urmă și de o

tehnică, oricât de bine disimulată, este una a *vidării* obiectului de subiect, a expectativei răbdătoare, de tip ascetic, a programaticei lipse de voință, a enigmaticei așteptări.” ■•Mihai Vornicu face unele observații *Despre critică – genul proxim și diferența specifică*, încercând unele delimitări față de abordările biografist-cronologice: „Critica seduce, va să zică, prin argumentație, propunând adevăruri posibile. Iluzia curentă e a obiectivității, în sensul supunerii la obiect. Dar critica e chiar secțiunea transversală, sincronie, în istoria literară și istoricul literar vine cu schema gata făcută, toată voluptată intelectuală fiind verificarea universalității situațiilor probabile o gramatică de la Port-Royal în câmpul estetic. [...] Criteriul valoric al criticii se identifică cu cel al literaturii în genere. Criticul e un Columb plecat spre Indii, conștient însă că va descoperi America – pământ nou al aceleiași Terre.”

• [„**Tribuna**”, nr. 8] *Întâlniri*, editorialul semnat de Dumitru Mircea și două poeme de Radu Stanca deschid acest număr, alături de un episod, dedicat raționalismului francez, din *Probleme actuale ale epistemologiei*, al acad. Athanase Joja ■•La rubrica *Opinii*, articolul *Albastru de Voroneț* de Ion Lăncrănjan tratează relația dintre literatura română contemporană și „realitățile de astăzi și de ieri”, discutând despre relevanța termenilor „zugrăvire” și „redare”. Lăncrănjan critică tendințele scriitorilor din epocă de a face mult zgomot pentru „noua epocă literară, perioadă caracterizată de o mare efervescență și foarte multe căutări”: „gălăgia și tam-tam-ul au devenit, din păcate, cea mai de seamă inovație artistică a unora dintre confrății noștri”. Indignat de fenomenul de impostură din a doua jumătate a anilor 60, autorul critică „agitațiile sterile” scriitoricești sub masca „avangardei” și vreunui nou „curent, real sau inventat”, precum și apariția multor „genii-șefi” administrativi la reviste culturale. Lăncrănjan îi compară pe Al. Piru și Vladimir Streinu cu Gabriel Dimisianu, un exponent al unei ordini neliterare promovat în epocă. Sfârșitul articolului abundă de note lirico-patriotice, făcând referire deopotrivă la „albastrul de Voroneț” ca simbol românesc, dar și la oamenii de cultură însemnați ai țării. ■•Ileana Manole prezintă *Colaborarea scriitorilor ardeleni la revista „Sămănătorul”* în contextul mai larg al schimbărilor socio-politice din Transilvania. Gruparea scriitorilor ardeleni în jurul problematicii sociale, în speță sătești, este explicată și ca rezultat al frământărilor țărănești din ultimele decenii ale secolului XIX. Dincolo de contribuțiile din paginile revistei, autoarea menționează și „accentuarea ideii de luptă națională, proslăvirea sub toate formele a muncii, a curățeniei morale”. Printre criticii și istoricii literari ardeleni sunt evidențiați Ilarie Chendi, Ion Scurtu, Al. Lăpedatu, V. Cioflec, G. Bogdan-Duică. Ileana Manole distinge specificitatea sămănătorismului ardelean – îmbinarea „tendințelor moralizatoare cu observația acut realistă sau cu reveria, visarea”, spre deosebire de „marele lirism pasionat al sămănătorismului moldovean” sau „lirismul dinamic al celui muntean”. Contribuitorii revistei sunt „în general oameni de mică cultură, ofițeri, tineri cu studii neterminate, autodidacți” și doar câteva „nume de prestigiu” – G. Coșbuc, Șt. O. Iosif, I. Agârbiceanu, O. Goga.

Poezia ardeleană de la „Sămănătorul” este considerată romantică, „de un romanticism asemănător celui german minor, caracterizat prin absența marilor disperări, printr-un sentimentalism idilic și, spre deosebire de cel francez, social”. Proza ardeleană din paginile revistei are, după Ileana Manole, un „mai accentuat caracter național”, pe alocuri cu „accente șovine” (exemplificate prin *Vaet și tăcere* de I. Gorun, *În munții Maramureșului* de G. Iliș, *Pământ și apă* de C. Hodoș).

■ Ion Oarcăsu face recenziile cărții *Permanențe ale criticii*, scrisă de colegul său, Domițian Cesereanu, carte necesară în contextul unor aprinse discuții și considerată „un eseu analitic, scris limpede, curgător, fără pretenții de lămurire exhaustivă a problemelor”. Oarcăsu remarcă „bunul simț și o anumită înțelepciune clasică” a autorului și oferă o viziune de ansamblu asupra preocupărilor cărții – direcțiile inițiale ale criticii românești (estetică, maioreșciană și sociologică, Gherea), trimiteri la lucrări străine, contestarea operei de artă ca fapt istoric ș.a. Autorul recenziei apreciază „sănătoasa cale de mijloc” oferită de D. Cesereanu, între sociologism și estetism, la adăpost de atitudini exclusiviste păguboase. Stilul cărții este „exact, riguros”, tonul de o „liniște carteziană”. Dincolo de utilitatea apreciată a cărții, I. Oarcăsu îi impută lui Cesereanu o „anumită labilitate de atitudine estetică”, în speță referitoare la imitatorii lui Roland Barthes pe teren românesc.

□ *Shelley și posteritatea*, de Aurel Curtui, este un eseu despre receptarea operei lui Shelley, cu observarea unor trăsături specifice în comparație cu alți poeți romantici. Este prezentată succint cartea *Shelley, judecăți moderne* de R. B. Woodings.

21 februarie

• [„Scânțea”, nr. 7983] Valeriu Râpeanu scrie o cronică dramatică pentru *Travesti* de Aurel Baranga: „Noua piesă a lui Baranga, mi se pare deci prețioasă din două puncte de vedere: mai întâi pentru că într-o formă agreabilă, vioaie, spirituală ne invită să medităm asupra răspunderii față de noi și de cei din jur și apoi pentru că autorul vădește aceeași penetrație în surprinderea ridicolului și, în general, a unor apucături ce nu se înscriu în cadrul etic al vieții noastre”.

• [„Contemporanul”, nr. 8] În studiul *Fantastic și senzațional*, Al. Philippide conturează o teorie a celor două categorii estetice: „În literatura noastră fantasticul ocupă ocupă un loc destul de mic. Este un fapt care imediat în ochii oricui consideră evoluția literaturii românești de un secol încoace. Raritatea aceasta a fantasticului ca un fenomen permanent și ca o trăsătură caracteristică. [...] Gustul pentru mister, pentru ceea ce e ciudat, fantastic, este, în general, puțin dezvoltat la scriitorii români. Investigarea lor, care ajunge, care ajunge de multe ori la proporții considerabile, se exercită în domeniul realității și posibilului.”

■ Geo Bogza relatează, în tableta *Liceul 27*, vizita preelectorală făcută la sediul circumscripției în care fusese arondat pe listele pentru M.A.N. Antiteza între două lumi, una apusă (cea a mărginimilor interbelice periculoase) și una statornicinduse (cea a socialismului civilizat) e reliefată prin câteva amintiri: „Maidan: loc

viran, unde copiii mahalalelor se joacă, dar și învață să fure, loc unde se pun la cale asasinat și violuri, școală a crimei și a cruzimii, refugiu al haimanalelor, întineric, noroi, promiscuitate, capăt de drum pentru drumul spitalelor, tribunalelor, pușcăriilor. [...] Dar acum ne aflăm sub acoperișul aceluși providențial liceu, atât de categorica opoziție la maidan, atât de evidentă opoziție a prezentului față de trecut, atât de sigură și simbolică garanție pentru intențiile și faptele viitoare.”

■•Nicolae Manolescu scrie despre ediția Ion Barbu, *Pagini de proză* (îngrijită de Dinu Pillat, E.P.L., 1969). Extragem câte o sentință pentru fiecare dintre cele trei compartimente ale cărți – scrisori, articole literare, profiluri de matematicieni: „Talentul epistolar al poetului pare a fi cu totul excepțional. [...] Polemica lui Barbu este o cruciadă sublimă și injustă, măreață și zadarnică. [...] Biografia lui Evariste Galois este o capodoperă a genului, ca și portretul lui Gauss.” ■•În articolul doctrinar *Dialogul generațiilor*, Nicolae Bellu trage concluzia că sosise vremea schimbului de cadre, prin implicarea tineretului educat în spirit socialist în posturi de decizie: „Formarea omului nou al unei societăți care se înnoiește încontinuu nici nu poate fi concepută decât în acest spirit, care este al solicitării fiecăruia pe linia propriei sale personalități în formare, a stimulării elementelor personalității fiecăruia prin punerea lor în situații optime de manifestare.”

■•Matei Călinescu recenzează o apariție insolită în spațiul editorial, respectiv versurile lui Petru Popescu, adunate în placheta *Fire de jazz* (E.P.L., 1969). Cartea amintește, desigur, de titlul volumului publicat de Walt Whitman, *Fire de iarbă* (în original: *Leaves of Grass*, 1855). După cum vom vedea, culegerea intră în relație și cu cealaltă mare figură a modernismului american, Ezra Pound, care, în 1913, scria poemul *A Pact (Un pact)*, în care făcea referire la predecesorul lui: „Esența lirismului pentru o structură ca aceea reprezentată de Petru Popescu o formează ceea ce aș numi prezentarea în înțelesul pe care-l dădea termenului de *presentation* Ezra Pound în primele sale eseuri); adică *tratarea directă* a obiectului, economie verbală, muzicalitate interioară (opusă ritmicii de tip metronomic), imagistică precisă (presupunând o supremație a sensului literal; poetul spune exact ceea ce spune). La toate acerstea mai trebuie să adăugăm citadinismul programatic al lui Petru Popescu.”

22 februarie

• [„Scânteia”, nr. 7984] Sorin Movileanu semnează cronică literară pentru volumul *Calistrat Hogaș* de Vladimir Streinu: „Principiile care l-au călăuzit pe autorul monografiei în ceea ce privește situarea într-un context social și spiritual cât mai cuprinzător a scriitorului studiat își dovedesc astfel pe deplin temeinicia, lucrarea constituind un exemplu elocvent de interpretare fertilă a bogatului material pe care istoria noastră literară îl oferă cercetătorului contemporan”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6147] Florin Mugur publică un interviu cu Mihai Ungheanu despre *Experiența scriitorului adevărat*, în care criticul declară: „Un scriitor trebuie să știe din ce se trage și ce reprezintă și ce reprezintă el astăzi

în angrenajul social. Să aibă conștiința persoanei sale, a valorii ei sociale, a familiei sale, a neamului său, a destinului acestei spițe, ca și a situației ei în marele organism social din care face parte. [...] Scriitorul nu se poate închipui în afara atitudinii voluntare.”

● [„Cronica”, nr. 8] Făcând *Însemnări despre proza lui Geo Bogza*, Dumitru Micu subliniază apariția fantasticului în real: „Straniul, halucinantul, fabulosul sunt obținute de Geo Bogza și în scrierile manifest caracter publicistic: reportaj, note de călătorie, memorialistică. Spre a nu ne referi la reportajele din Spania, ancorate prin însuși obiectul lor în extraordinarul tragic, putem cita pagini care ne transportă în exotic menținându-se în geografia Bucureștilor”. ■•Despre micromonografia lui Vladimir Streinu, dedicată lui *Calistrat Hogaș* scrie Zaharia Sângeorzan: „Exegeza critică se ridică pe o documentație serioasă dusă până la detaliu. O fotografie de familie este un prilej de a schița un portret, încât și acesta e adevărul, criticul a creat un personaj Hogaș pe care îl putem vedea, ca într-un roman, cum crește, se maturizează și ajunge să se realizeze prin arta scrisului”. ■•Adrian Marino analizează *Contextul istoric*: „Modern în critica europeană și românească înseamnă: structuralism, semantică, psihanaliză, psihocritică, genetică, stilistică, eseistică, critică estetică sintetică, totalizantă, asimilate critic de pe pozițiile ideologiei marxiste. În niciun caz neoimpresionismul”. ■•Este redat un *Microinterviu cu Cezar Ivănescu*: „– *Sunteți pentru o poezie a existenței ca reflectare a unui spirit neliniștit?* – Sunt pentru o poezie a existenței și în sensul că repudiez poezia poeziei sau poezia livrescă, una frizând speculații tehnice, cealaltă amenințată mereu de fragmentare și inautenticitate. – *Ce va reprezenta volumul dumneavoastră pentru activitatea dv. Poetică?* – Volumul de teatru (depus la E.P.L) reprezintă în momentul de față pentru mine o încercare destul de primejdioasă în sensul că, în totalitate, constituie o continuare a poeziei”.

● [„Flacăra”, nr. 9] □•*Spectacol pe glob* conține o notă despre punerea în scenă, la Lyon, a piesei *Don Juan* de Molière. ■•Valeriu Cristea discută despre micromonografia lui Vladimir Streinu, *Calistrat Hogaș*, remarcând: „cu o mână sigură, folosind mijloace felurite, de la ironie și umor la rezerva urbană și glacială de tip maiorescian, Vladimir Streinu păstrează toate proporțiile cuvenite, examinând cu atenție acele aspecte ale vieții și operei care contribuie la formarea unei imagini pozitive, dar nerespingând adevărul numai pentru motivul că ar putea să fie în defavoarea scriitorului”. ■•La rubrica *Memento* se înregistrează câteva volume de poezie de Mihai Beniuc, Ion Bănuță și Ștefan Roll. □•În secțiunea de *Teatru* se semnalează drama lui Ion Băieșu, *Iertarea*, ce sondează „destine umane pe un puternic fond social”, precum și un spectacol pe texte de Teodor Mazilu, intitulat *Tandrețe și abjecție*, la Teatrul „Lucia Sturdza-Bulandra”.

● [„Luceafărul”, nr. 8] Prezintă câștigătorii premiilor Uniunii Scriitorilor pentru volumele publicate în 1968. Astfel pentru „poezie” s-au acordat lui Ștefan Augustin Doinaș, pentru *Ipostaze*, lui Meliusz Jozsef, pentru *Aréna (Arena)* și lui Adrian Păunescu pentru *Fântâna somnambulă*. □ La categoria „proză” s-au distins: Nicolae Breban cu *Animale bolnave*, Fănuș Neagu cu *Îngerul a strigat* și

Georg Scherg cu *Der Mantel des Darius (Mantia lui Darius)*. □ Pentru „dramaturgie”, au fost premiați Ion Băieșu (*Iertare*), și Marin Sorescu (*Iona*), pentru „critică și istorie literară”: Adrian Marino – *Introducere în critica literară*, Edgar Papu – *Evoluția și formele genului liric*. □ S-au mai acordat premii la categoria „literatură pentru copii” (Mioara Cremene – *Mărirea și decăderea planetei Globus*, Monica Pillat – *Cei 13 și misterul*) și la cea pentru „traduceri” (Ion Caraion – *Edgar Lee Masters*, Geo Dumitrescu – *Antologia Charles Baudelaire*). Din juriul pentru decernarea premiilor U.S. au făcut parte Acad. Geo Bogza (președinte), Alexandru Balaci, Nina Cassian, Matei Călinescu, Șerban Cioculescu, Ov. S. Crohmălniceanu, Gabriel Dimisianu, Paul Everac, Franz Liebhard, George Macovescu, Miron Radu Paraschivescu, Eugen Simion și Szemler Ferenc. ■ Despre relația *Cartea și publicul* redacția exprimă un amplu punct de vedere: „Nu există scriitor și carte fără cititorii săi. Unii dintre aceștia se pot strânge, din mare dragoste și admirație pentru scriitorul preferat, în cluburi! Amintim toate acestea pentru a sublinia că opera deși viabilă în sine, închisă între copertile sale, își trăiește o a doua viață prin trecerea ei în mâna cititorului, prin raporturile care se stabilesc între operă și cititor. Această viață a cărților, fenomen încă nestudiat adânc, deși semnalat, asigură longevitatea operei de artă O operă scrisă acum câțeva sute de ani poate cunoaște o popularitate neașteptată astăzi. Poezia lui Villon este un astfel de caz în care o compoziție literară veche cunoaște o viață nouă. Opera poate cunoaște în zig-zag de recepție, momente-de glorie și momente de umbră. Se poate face și afirmația că există opere a căror influență e atotputernică și neschimbată. Atunci se citează Cervantes și Shakespeare. Dar și aici e vorba de o oscilație a gustului și a receptivității. La anumite date acești mari autori sunt prizați din alt punct de vedere. Înțelegerea și sensibilitatea evoluează iar momentul unei noi înțelegeri este marcat de noi interpretări. [...] Literatura română cunoaște și ea fenomene de receptare și acceptare perpetuă ca în cazul lui Ion Creangă, Mihail Eminescu sau Anton Pann. [...] Există deci un raport de neînclăturat între carte și cititor. Amintim însă că nu e și un raport obligatoriu între o carte anumită și cititorii săi imediați. Stendhal făcea acea precizare, celebră și verificată de istoria literară, că va fi înțeles peste câțiva zeci de ani. Dintre contemporani l-a înțeles doar Balzac”. □ O altă componentă a acestei relații este librăria: „Luăm deocamdată doar unul din factorii cei mai simpli, cei mai neînsemnați în aparență, ai raportului cititor-carte. Ne gândim la librari. [...] Asta pentru că «mișcării» cărții nu i se acordă și o atenție specială. Literatura se vinde în librării alături de cărțile care nu sunt propriu-zis literatură. Nu ar fi interesantă o librărie numai de literatură? Nu ar fi și mai interesantă o librărie dedicată numai literaturii române? Nu ar avea o mai mare certitudine cumpărătorul în fața unui librar de a cărui competență să nu se îndoiască? Librăriile, sunt într-un raport organic cu mișcarea literară și cu scriitorul. Librarul nu poate rămâne indiferent la mișcarea literară. Librăria ține în primul rând de datele esențiale ale mobilității vieții culturale”. ■ Mihai Ungheanu remarcă lirica lui Vintilă Ivănceanu: „Poezia

lui ascunde, în ciuda voit stridentelor asocieri și șocuri, o atmosferă de secol apus. Lucrul e mai vizibil în actualul volum de versuri. [...] *Lacul lebedelor* este o «grădină a deliciilor» asupra căreia a început să bată un vânt de apocalipsă. Apocalipsa lui Vintilă Ivănceanu nu are însă conturul clasic. Ea e reprezentată de tulburarea raporturilor și mai ales de imixtiunea cinicului, grotescului într-un paradis, astfel amenințat. [...] *Lacul lebedelor* vorbește despre nostalgia violentată în chiar sfera ei de ultimă rezistentă, visul, prin invazia forțelor ostile visului, în chiar domeniul acestuia”. ■ Pornind de la recenta apariție în volum a „prozelor” poetului Ion Barbu, adunate de Dinu Pillat, Marin Sorescu își propune, la *Cronica fantezistă*, să discute despre *Estetica lui Ion Barbu*: „E un fel de a numi scrierile acestea care nu sunt nici poezie, nici matematică. Nu sunt nici eseuri; nici critică literară. O culegere de profesii de credință, în fond, e vorba de izbucnirile lui Ion Barbu, cu diferite ocazii. Fiecare articol are o «istorie» a sa, mai mult sau mai puțin cunoscută (Vezi printre altele «dosarul» meticolos întocmit de cercetător în legătură cu celebra intervenție împotriva lui Arghezi.) De aici caracterul răstit, sau ca să întrebuințăm un termen antonpannesc, pentru a fi în gusturile poetului, arțăgos. Poetul scria cu harțag. Asta dă o salvare nemaipomenită. Și, mai important, fiind vorba de niște izbucniri, cum spuneam, sinceritatea e totală, poetul își trădează gusturile, preferințele, repulsiile. Așa încât nu ne e greu să vedem în această culegere o adevărată *estetică* a sa. (Pe care însuși și-ar fi întocmit-o, dacă ar fi fost un spirit mai practic și mai pedant.) Ideile lui Ion Barbu le putem grupa simplificând în jurul unui sentiment: repulsia față de arta lui Arghezi. Se simte în întreaga carte că e agasat de prezența pustiitoare a autorului «cuvintelor potrivite» și că se căznește tot timpul să-i placă altceva, să se închine la altceva”. ■ Lui Dimitrie Stelaru îi apare un grupaj de versuri (*Derutant, Să nu vorbim, Eu eram ea, Așezare, Între două războaie, În astăzi, Când genele, Numai ai îngeri, Ca un ținut*).

23 februarie

● [„Scânteia”, nr. 7985] Se dau informații despre *Premiile Uniunii Scriitorilor pe anul 1968*: „Sâmbătă, la sediul Uniunii Scriitorilor din Capitală, au fost decernate premiile Uniunii Scriitorilor pe anul 1968. La festivitate au fost prezenți scriitori, oameni de cultură, ziariști. [...] Premiile au fost înmânate de președintele Uniunii acad. Zaharia Stancu, care, cu acest prilej, i-a felicitat pe scriitorii laureați”.

25 februarie

● [„Scânteia”, nr. 7987] Adrian Anghelescu semnează cronică literară *Punctul de sprijin al poeziei*, pentru volumul *Laus Ptolemaei* de Nichita Stănescu: „La Nichita Stănescu poezia nu se confundă cu îndeletnicirea de a combina imagini meșteșugite ci, înainte de toate, ea reprezintă un mod specific al autorului de a gândi asupra unor aspecte semnificative ale lumii înconjurătoare, de a cugeta

asupra unor rosturi esențiale ale existenței. Ultimul volum, *Laus Ptolemaei* indică o nouă treaptă în evoluția poetului, în efortul – vizibil încă din cartea de debut – de a imprima versurilor sale atributul profundității, decantând până la esențe substanța lirică, făcând-o să se pătrundă de vibrațiile și elanurile iscoditoare ale vieții omenești. [...] Impunându-se ca o puternică individualitate poetică în lirica noastră actuală, Nichita Stănescu și-ar valorifica într-un grad sporit resursele sale creatoare, exprimând cât mai plener, cu mijloacele specifice artei sale – așa cum, de altfel, ne-a dovedit nu o dată până acum – o apropiere mai intimă de tumultul vieții, pătrunzând, în dinamica ei lăuntrică, în ceea ce revelă mai semnificativ, realitatea noastră, intuind cu acuitate acele idei pe care le generează fluxul înnoitor al climatului nostru social. O deschidere mai amplă și mai directă a autorului către realitățile și problematica timpului și societății noastre, cum apare cu pregnanță și din poeziile publicate de autor în ultimul timp în presă, o mai asiduă concentrare și percepție a ritmurilor și sensurilor specifice vieții actuale ar spori neîndoiește dimensiunile interioare ale universului poeziei sale, pe care, prin ceea ce oferă mai trainic, prezentul volum vine să-l îmbogățească în chip semnificativ”.

26 februarie

• [„Scânteia”, nr. 7988] Z. Ornea scrie despre *Contribuții valoroase la fixarea simbolismului în planul istoriei literare*: „Se poate spune acum, fără a greși, că simbolismul, unul dintre curentele literare însemnate pentru istoria noastră literară, a fost studiat în ultimii ani cu folos netăgăduit. Să adăugăm faptul, poate cel mai important, că studiul acesta a fost întreprins cu mijloace și din perspective variate. După substanțialul studiu de sinteză închinat simbolismului de Lidia Bote și după cele două volume monografice despre Macedonski – datorate lui Adrian Marino – au apărut pe rând laborioasa monografie a «Literaturii» semnată de Adriana Iliescu și apoi două compacte volume antologice: *Antologia poeziei simboliste* (alcătuită și prefațată de Lidia Bote) și *Poeți de la «Vieața nouă»* (întocmită de Al. Colorian și prefațată de Dumitru Micu). Nu uităm să menționăm și mai vechiul studiu despre simbolism inclus de Dumitru Micu în cartea sa *Literatura română la începutul veacului XX* (1964). Investigațiile au urmat cum se vede, deopotrivă, planul vertical ca și pe cel orizontal, fenomenul fiind luminat pe toate suprafețele posibile. [...] Monografia Adrianei Iliescu și cele două antologii menționate mai sus surprind adecvat caracteristicile majore ale simbolismului. Mai înainte ar trebui însă notată nu numai contribuția deosebită a fiecăruia din volumele amintite, dar și faptul că într-un fel ele se realizează drept componente indispensabile pentru refacerea tabloului de ansamblu. [...] Ceea ce a izbutit Adriana Iliescu în cartea ei este lăudabil. Cu migală și răbdare pe care numai cel ce a ostenit în investigații istoriografice știe să le prețuiască îndeajuns, autoarea a realizat – pentru prima oară – o amplă și bună monografie a revistei macedonskiene. [...] Fără a fi un studiu critic, ci – cum spuneam – o antologie, *Poeți de la «Vieața nouă»* izbutește totuși să fixeze monografic peisajul liric al publicației conduse de eruditul cărturar care a fost Ovidiu Densușianu. Alcătuită de un fost

membru al acestei grupări, antologia e poate prea generoasă, și ridică unele legitime întrebări privind metodologia operațiilor de selecție. Unii dintre poeții intrați în antologie puteau fie lipsi, fie să li se rețină mai puține piese. Ne referim la nume precum George Duma, C. Gruia, Eulampiu Slătineanu, N. Stănescu, N. Budurescu, mai puțin semnificative în poezia simbolistă și nereținute ca atare de istoria literară. [...] În sfârșit, antologia Lidiei Bote urmărește să ofere o imagine reprezentativă, asupra întregii direcții poetice simboliste. Antologia aceasta își are – ne previne autoarea – jaloane fixate în lucrarea anterioară, *Simbolismul românesc* (1966). Parcimonia selecției nu e, așadar, întâmplătoare, ci determinată de viziunea autoarei asupra fenomenului. Chiar dacă nu e exhaustivă (sau tocmai de aceea), chiar dacă urmărește să demonstreze pe viu definiția autoarei despre simbolism, antologia Lidiei Bote are meritul de a-l introduce pe cititorul de azi în acel univers specific, care este simbolismul românesc. [...] Cititorul de azi al acestor antologii de poezie simbolistă are surpriza să descopere în versurile exponenților prestigioși ai curentului (adesea și în cele ale marilor... minori) vibrații de poezie autentică”.

• [„**Viața studențească**”, nr. 9] Sub genericul *Creșterea culturii românești*, Zaharia Stancu răspunde întrebărilor: *Ce tendințe vi se par semnificative în scrierul tinerilor? Ce au însemnat pentru scriitorii români condițiile materiale și spirituale create pentru dezvoltarea literaturii, îndrumarea ei de către partid?* „In scrisul tinerilor exista, în mod evident, tendința de a fructifica moștenirea literară națională în ce are ea mai bun, de a o fructifica și continua în sensul modernizării și înnoirii mijloacelor de expresie. Lucru îmbucurător, fără îndoială, atâta timp cât cel ce scrie stă ferm pe pozițiile ideologiei marxist-leniniste, înțelege, firește, nu ca un „ghid practic”, ci ca o filozofie în permanentă mișcare, ca instrument de gândire și cercetare... Pentru scriitorii români condițiile materiale și spirituale înfăptuite de partid întru dezvoltarea literaturii, cât și îndrumarea ei, înseamnă totul. Aceste condiții materiale și spirituale au avut, în primul rând, darul de a extirpa rădăcinile sociale ale alienării artistului, dacă nu în totalitatea lor, pe cele mai importante. Astfel, între baza și suprastructura s-au creat raporturi directe și necesare, nicidecum mecanice, dimpotrivă: firești și fertile. Artistul, nemaifiind în opoziție cu lumea în care trăiește, ci într-un fundament acord, responsabilitatea lui socială sporește, iar puterea lui creatoare se poate dezvolta în deplină libertate, atâta timp cât, potrivit concepției marxist-leniniste, această libertate înseamnă pentru el necesitate înțeleasă. Pe de altă parte, partidul oferă posibilități largi de instruire tinerelor generații la nivelul exigențelor culturii moderne mondiale. Lucru esențial pentru un tânăr scriitor.” ■•Elena Voiculescu semnează un portret Mihai Ralea, *Vârsta rațiunii*.

27 februarie

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6151], Nicolae Baltag recenzează volumul lui Ion Barbu, *Pagini de proză*, publicat la Editura pentru Literatură, care adună „interviuri, confesiuni, eseuri, medalioane, aforisme”.

• [„Albina”, nr. 9] Apar două note: „Tineri muncitori, țărani, intelectuali! Studenți și elevi! Ostași! Votând pentru candidații Frontului Unității Socialiste, votați pentru înfăptuirea idealurilor nobile ale poporului nostru, pentru un viitor luminos!” și „Cetățeni și cetățene! Votând la 2 martie candidații Frontului Unității Socialiste, vă veți manifesta hotărârea nestrămutată de a înfăptui întreaga politică a Partidului Comunist Român, de a obține noi și tot mai mari izbânzii pe calea înfloririi patriei și națiunii noastre socialiste, a ridicării bunăstării întregului popor, de a spori contribuția României la lupta pentru triumful socialismului, democrației și păcii în lume”.

• [„România literară”, nr. 9] Paul Anghel redactează editorialul *Noi și exercițiul democrației*, în care, pe bună dreptate, deplânge lipsa de receptivitate a statului român față de această realitate, ale cărei rădăcini prozatorul le identifică în *Divanul* lui Dimitrie Cantemir. Reflecția e cu atât mai grea, cu cât vine în sprijinul unui regim care a profitat, încă dinainte de a prelua complet puterea (23 August 1944 – 30 decembrie 1947), de disfuncțiile sistemului constituțional-parlamentar din țară: „La ordinea zilei – Alegerile!... Democrația deci! Noțiunea are, după cum e știut, o oarecare istorie și la români. O istorie aparte, fiindcă istoria este – oriunde și oricând! – fapt particular, inseriabil numai printr-o latură – în generalitate. [...] Să discutăm deci despre sensul istoric al acestui moft. Și acest moft, departe de fi invenție caragialească, – un fruct exotic al istoriei românești, atârnat mai întâi pe creanga atât de deocheată a fanariotismului protipendadei, este un fruct al travaliului social, un fruct cu rădăcini populare, un fruct cu foarte multe flori și floricele presărate în târnoșele electorală, premergătoare alegerilor.” ■ Grigore Hagiu deplânge respingerea *de plano* a poeziei patriotice, deopotrivă de critică și de scriitori, după ce, într-adevăr, genul fusese compromis de realismul socialist: „Opera imnică, folosită pe scară largă, într-un trecut nu prea îndepărtat, a fost blamată pe drept cuvânt, stereotipia ei părăsită definitiv. Golul rămas, astfel, în urma acestei retrageri tactice masive, în mod inexplicabil și ciudat însă, a fost lăsat la voia întâmplării, cu foarte rare excepții, continuând să fie un teritoriu străin unei noi aplicații. Explozia a fost poate prea puternică și trebuia să nu privim în spațiul ei de flacăra și de fum. Pământul prea uscat pentru alte implantări. Forul continua totuși, în adâncul lui, să palpitate de marile-întrebări. El era adevăratul teren propice al înnoirii” (*În forum*). ■ Sunt anunțați câștigătorii *Premiilor „României literare”*: Leonid Dimov (poezie) și Al. Ivăsiuc (proză). Suntem înștiințați cu privire la înființarea acestor distincții: „La propunerea conducerii redacției și a Biroului Uniunii, Comitetul de conducere al Uniunii Scriitorilor, în ședința sa din 31 ianuarie 1969, a numit juriul de premii al «României literare», în următoarea alcătuire (alfabetic), având ca președinte de drept, pe redactorul șef al revistei: Ion Caraion, Geo Dumitrescu, Ion Horea, Ioanichie Olteanu, Dumitru Micu, Edgar Papu, Al. Piru, Lucian Raicu, Vladimir Streinu. Premiile «României literare», în număr de două: pentru poezie și pentru proză și în valoare de câte 15000 lei, se acordă celor

mai bune cărți apărute în cursul anului expirat.” ■•De asemenea, juriul pentru decernarea premiilor Uniunii Scriitorilor – Acad. Geo Bogza (președinte), Alexandru Balaci, Nina Cassian, Matei Călinescu, Șerban Cioculescu, Ov.S. Crohmălniceanu, Gabriel Dimisianu, Paul Everac, Franz Liebhard, George Macovescu, Miron Radu Paraschivescu, Eugen Simion și Szemler Ferenc – îi anunță pe câștigători, fără a le menționa volumele sau textele publicate în reviste pentru care fuseseră distinși: dramaturgie (Ion Băieșu, Marin Sorescu), poezie (Șt. Aug. Doinaș, Iozsef Meliusz, Adrian Păunescu); proză (Nicolae Breban, Fănuș Neagu, Georg Scherg); critică și istorie literară (Adrian Marino, Edgar Papu); literatură pentru copii (Mioara Cremene, Monica Pillat); traduceri (Ion Caraion, Geo Dumitrescu). ■•Valeriu Cristea îi consacră un amplu studiu lui Nicolae Breban sub titlul *Un „veșnic adolescent”*: „Nu credeam că se pot stabili deosebiri prea mari, nici de valoare și nici de substanță, între romanele lui Nicolae Breban, variațiuni minime pe temă. Având coordonate identice, ele pare mai degrabă subdiviziuni enorme, născute din pasta aceleiași obsesii, ale unei narațiuni orbitale, rotindu-se în jurul unui punct fix, care e o idee. Dar o idee organică, încarnată, prinsă de fibre ca o unghie. În aceasta constă de altfel superioritatea lui Nicolae Breban față de mulți dintre tinerii săi colegi care vântură ideile ca pleava, dar nu se aleg până la urmă (și cititorul pe lângă el) cu mai nimic. Printre atâția mimi, crispați de veleitate, printre atâtea măști cu strâmbături de groază puerile și plăgi de machiaj, iată un obraz marcat cu adevărat de fixații, iată în sfârșit un obsedat, un posedat. Ca să înțelegem proza lui Nicolae Breban, de o robustă monotonie, trebuie să facem să crape buba acestei obsesii.” ■•Cezar Baltag își intitulează *Un hidalgo încet* recenzia afectuoasă la prima culegere suprarrealistă semnată de Gellu Naum, după 1948, respectiv *Athanor* (E.P.L., 1968): „O atare poezie este heteromorfă și de o densitate înceată. Viteza ei este fără vreme. Ceea ce mă captivează la *Athanor* este tocmai lentoarea arheologică. [...] Gellu Naum a descoperit poezia temporizând-o. dimensiunea tăcută a lumii sale poetice este Zăbava. [...] Poezia are, pentru Gellu Naum, calitatea magică a unui filtru și primul care îl soarbe este el, călătorul spațiilor fără distanță, poetul. El este un hidalgo încet, care se rătăcește nemișcat cu fruntea în mâini, pe malul fluviului lui Heraclit, rostind cuvinte fără țarm despre marea călătorie.” ■•Sunt anunțați laureații premiilor revistelor literare ale Uniunii Scriitorilor, care apar în Capitală și ale revistei „Familia”. Evenimentul a avut loc pe 26 februarie 1969. □•Premiile revistei „Viața românească”: Marin Preda – *Intrusul* (proză); Virgil Gheorghiu – *Curent continuu* (poezie); N. Tertulian – *Eseuri*; componența juriului: Demostene Botez (președinte); Radu Boureanu, Laurențiu Fulga, Paul Georgescu, Mihail Petroveanu, Radu Popescu, Cicerone Theodorescu. □•Premiile revistei „Luceafărul”: Virgil Mazilescu – *Versuri* (debut editorial); Gabriela Melinescu – *Interiorul legii* (poezii); C. Țoiu – *Duminica morților* (nuvele); din juriu au făcut parte: Ștefan Bănuțescu (președinte), Cezar Baltag, Ana Blandiana, Emil

Giurgiuca, Marin Preda, Marin Sorescu, G. Tomozei, M. Ungheanu. □•Premiile revistei „Neue Literatur”: Arnod Hauser – *Der fragwürdige Bericht Jakob Bühlmanns* (Îndoielnicul raport al lui Jakob Bühlmann); Irene Mokka – *Alle Brunnen ligen offen* (Toate fântânile); cei care au decernat distincțiile: Emerich Stoffel (președinte); Călin Ileana, Astrid Connerth, Franz Liebhard, Alfred Kittner, Hans Müller, Helga Reiter. □•Premiile revistei „Secolul 20”: Virgil Teodorescu – *Poeme* de Paul Eluard (traducere); Vladimir Streinu – *În căutarea timpului pierdut* de Marcel Proust (eseu); Radu Enescu – *Kafka* (eseu); juriul a fost constituit din: Dan Hăulică (președinte), Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Ștefan Augustin Doinaș, Tașcu Gheorghiu, Georgeta Horodincă și Vasile Nicolescu. □•Premiile revistei „Familia”: Ion Negoitescu – pentru ediția și studiul introductiv la *Texte critice* de E. Lovinescu și pentru volumul *Poezia lui Eminescu*; Cornel Regman – pentru volumul *Cărți autori tendințe*; în juriu s-au aflat: Al. Andrițoiu (președinte), Nicolae Balotă, Ion Bănuță, Ovidiu Cotruș, G. Grigurcu, Traian Iancu, Mircea Malița, Fănuș Neagu, Mihai Șora.

● [„Tribuna”, nr. 9] Valentin Tașcu survolează anul literar 1968 în articolul *1968 – un an al romanului?* Deși apreciază „progresul genului românesc”, Tașcu atrage atenția asupra imperativului criticii de a stabili calitatea operelor literare, problematizând astfel sintagma „un an al romanului”. Autorul distinge două direcții românești în 1968: „una atașată concepției tradiționale a genului și alta vizând scriitura în sine”. În cadrul primei direcții, Tașcu survolează personajele romanelor din 1968 considerându-le „sub amprenta unei depline echități civice” fie că discută despre Călin Surupăceanu din *Intrusul* lui Marin Preda, fie despre Ion Mohreanu din *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu. Este distinsă autenticitatea drept trăsătură fundamentală a romanului *Intrusul* și evidențiat „tonul tradițional” al celor două romane, adăugând și *Ce mult te-am iubit* de Zaharia Stancu, și *Animale bolnave* de Nicolae Breban. În cadrul celei de-a doua direcții, autorul articolului delimitează semnificația *scriiturii* ca depășind „arta cuvântului”; aceasta „cuprinde însăși structura, concepția romanului, adică geometria propriu-zisă a textului”. În acest sens, este menționat faptul că unele romane din 1968 „intuiesc indicii formali în care se vrea a exista scrisul modern”, în speță disruperea fluentei și cursivității romanului, „plurivalența unghiurilor de observație”, exemplificând prin *Martorii* lui Mircea Ciobanu și în parte *Iarna Fimbul* de Alice Botez. V. Tașcu consideră ambele romane inautentice și că acestea „se salvează prin amplasarea lor într-un cadru istoric insesizabil”; totuși, romanele menționate „intră într-o imaginară conjunctură a istoriei romanului european”. În concluzie, Tașcu susține mai degrabă „o renaștere a romanului, o repunere a lui în drepturi, dar într-un stadiu incipient” decât „un an al romanului”. ■•*Răspundere și atitudine în proză* de Viorel Știrbu prezintă succint romanul *Regele pălăriilor* lui Ion Lungu, considerat „intruchiparea unui experiment izbutit”, „un roman anti-schemă tocmai prin schema propusă”. ■•Domițian Cesereanu prezintă volumul Lucian Blaga, *Zări și etape* (1968) alcătuit din studii teoretice și aforismele din

Pietre pentru templul meu, scrise, în mare parte, în perioada 1921-1930. D. Cese-reanu distinge „farmecul” volumului care constă în „alternanța unei desfășurări de planuri, unde observația științifică e o valoare ciclică” și perspectiva filosofică „intuitiv-vizionară” a lui Blaga. Autorul face diferența dintre expresionismul stihial și varianta românească a lui Blaga, în care expresionismul este mai degrabă „o atitudine interioară, organică, și nu stihială”. ■•Cartea *Studii de filosofia științei* a Crizantemei Joja este recenzată de Virgil Stancovici. Acesta califică lucrarea drept „o amplă dezbateră, de înalt nivel științific, desfășurată între coordonatele trasate cu autoritate și competență de Școala de logică de la București” a acad. Ath. Joja. În ciuda capitolelor-cercetări separate, cartea are, în opinia lui V. Stancovici „o evidentă unitate de concepție”, rod al „unei gândiri mature și încheigate”. Autorul recenziei conchide, după o succintă prezentare a capitolelor și principalelor idei, că *Studii de filosofia științei* reprezintă „un rezumat succint al istoriei relației obiect-subiect, privită din unghiul cercetării științifice, care își are obârșia în cercetarea filosofică”. ■•Poezii din lirica iugoslavă în traducere de Ioan Seianov. ■•*Jurnal muzical European (II). În Berlinul de răsărit* de George Sbârcea – consemnează evenimente muzicale recente.

28 februarie

● [„Scânteia”, nr. 7990] Ion Brad publică însemnările *Partidul – versul inimilor noastre*: „Am ascultat cu emoție aceste cuvinte, rostite acum câteva zile, într-un fel izbitor de simplu și de firesc, de către un bătrân de 80 de ani. Eram în sala căminului cultural de la Neagra Șarului, în Ținutul Dornelor, oameni de toată seama, de toate vârstele, muncitori, mineri, păstori, tăietori de lemne, intelectuali, adunați ca toți oamenii din această țară, la sfat de gospodari, de alegători și de viitori aleși”.

● [„Contemporanul”, nr. 9] Geo Bogza închină tableta *Februarie* zodiei schimbărilor epocale, respectiv propria naștere (6.02.1908), grevele muncitorești de la Atelierele „Grivița” (16.02.1933) și mișcările de stradă împotriva guvernului condus gen. N. Rădescu (24.02.1945), ultimul dinaintea instalării lui Petru Groza, prin intervenția Moscovei: „Severă și frumoasă lună februarie, lună a bărbăției și a suferinței, lună a marilor revelații, lună acelor trei nașteri ale mele, de pe cea mai înaltă platformă a conștiinței, te salut. [...] Tu m-ai adus pe lume, tu m-ai smuls dintre ele, aducându-mă în viforul și sângele istoriei. [...] Într-una din zilele tale, într-un timp care nu era al clopotelor topite pentru a se face gloanțe, într-un timp care nu era al războiului, am auzit mitralierele trăgând și în zgomotul lor – nemilos și sec, absurd și tragic – am deschis încă o dată ochii asupra lumii și m-am născut în dimensiunea istorică a vieții mele. Într-una din zilele tale, rece și fatală lună februarie, noi cei abia născuți în această dimensiune am auzit ridicându-se, dintr-o parte a lumii ce intra în eclipsă, într-o lungă iarnă și într-un lung întuneric.” □•Geo Bogza sfârșește apoteotic proza lui poetică, îmbinând mesajul creștin, cu cel hippy (tot mai gustat și în România socialistă), cu cel

leninist al luptei pentru pace: „Dar tot până la moarte nu am să uit cea de a doua naștere a mea, mireasma și dimensiunile cosmice ale ființei mele, și tot până la moarte nu voi înceta să propun – tuturor, tuturor – drept mijloc și scop al vieții noastre, dragostea.” ■•Editorialul *Țara votează*, semnat „C.”, scoate la lumină sinergia structurilor profesionale pentru prosperitate: „Având călăuză Partidul Comunist Român, păstrător și continuator al celor mai înaintate tradiții și idealuri de libertate și progres ale mesajelor populare, oamenii muncii de pe întreg cuprinsul patriei, muncitori din industrie, țărani, intelectuali, într-un solidar și eroic efort, au făcut să se nască realități care dau strălucire României contemporane și-i statornicesc loc de frunte între țările avansate ale lumii.” ■•Ana Blandiana îi compară pe creatorii de frumos cu *Cascadorii*: „Riscând, artistul nu-și riscă viața, ci și nemurirea; murind, nu moare doar el, ci toate umbrele pe care le-ar fi răsfrânt peste lume. Pe aici se intră în transcendent.” Omul de cultură își acceptă cu seninătate inevitabila înfrângere, dar nu ocolește lupta cu balaurul. ■•Nicolae Manolescu recenzează, la aceeași rubrică, o culegere retrospectivă de *Balade* de Tudor George (E.P.L., 1968), care devin „expresia unei conștiințe artistice subtile, rafinate, operă de încercare a virtuților cuvântului înrudită cu aceea a lui Șt. Aug. Doinaș sau Leonid Dimov”; de asemenea, se oprește la placheta lui Dan Laurențiu, *Călătoria de seară* (E.P.L., 1968), care „apare într-un moment la fel de «nefavorabil» ca și întâiul: când premiile pentru un an literar sunt prea aproape, iar cele pentru anul următor sunt prea departe. Așa îmi explic de ce în 1967 nimeni nu s-a gândit la *Poziția astrilor*, care fusese una din cele mai bune cărți de debut, de ce nimeni n-a propus pentru premiere în 1968, *Călătoria de seară*.”

[FEBRUARIE]

● [„**Amfiteatru**”, nr. 2] Paul Georgescu detaliază *conceptul de critică literară marxistă*: „Ceea ce mi se pare esențial pentru critica literară marxistă este modul de abordare complexă a operei, atât în implicațiile ei cu celelalte opere, cât și în implicațiile ei cu vitregul context social în care apare. Spre deosebire de toate celelalte direcții și școli critice contemporane, ce rețin doar un singur element (real, desigur) al operei literare, ignorându-le pe celelalte, criticul marxist depune efortul de a ține seama, pe cât posibil, de întreg ansamblul de factori – direcți sau indirecti, esențiali sau mai puțin importanți – ce condiționează lucrarea. [...] De unde începe critica marxistă să se deosebească mai mult de celelalte direcții critice contemporane? Cred că din momentul în care pune în discuție problema socialității și, implicit, a istoricității operei literare. Literatura, din punctul de vedere al concepției marxiste, nu poate fi înțeleasă în afara relațiilor ei cu societatea; și nu cu o societate înțeleasă la modul abstract, ci ca o societate determinată, aș zice, spațial și temporal. Antiistorismul unor tineri critici de astăzi e, poate, o reacție la istoria literară văzută doar ca acumulare de date, neinterpretate, la reducerea valorii doar la elementele generale, la ignorarea specificului operei, cu un cuvânt, la

sociologism. Eroarea acestuia constă, mai ales, în reducerea analizei literare la un singur element, cel sociologic. [...] Spre deosebire de toate celelalte orientări critice contemporane, critica marxistă nu poate uita că opera are un sens, că scriitorul se adresează publicului pentru a comunica ceva; pentru ea, opera nu poate fi redusă la o întâmplătoare înșiruire de cuvinte. Gradul de umanitate vehiculat de operă, ideile pe care le vehiculează, pentru care pledează sau împotriva cărora militează asigură actului critic, privit din perspectivă marxistă, un coeficient determinat de filozofie. Prin forța împrejurărilor, comentatorul literar nu va putea face abstracție de ele, va trebui să reflecteze asupra lor. Critica marxistă nu poate fi concepută ca făcând abstracție de socialitatea, istoricitatea și filozofia operei literare. Acestea mi se par, de altminteri, și principalele elemente făcând parte, obligatoriu, din structura metodei marxiste de cercetare a operei literare.”■ Dan Cristea face o serie de comentarii la volumul *Laus Ptolemaei* de Nichita Stănescu: „Printr-un fel de construcție concentrică, poetul și-a creat un spațiu al său, de neconfundat, unde câteva constante se rotesc cu strălucirea și precizia de mișcare a unor veritabile constelații. Nu-i nici o greutate în a le descoperi, sub înfățișarea strânsă în aripile abstracțiunii, ele își iau zborul, se oferă cu o generozitate și cu o bucurie de a fi ce le justifică însăși existența. E aici un răspuns cum nu se poate mai potrivit opțiunii formulate de Ion Barbu: «Ca și în geometrie, înțeleg prin poezie o anumită simbolică pentru reprezentarea formelor posibile de existență». Iar simbolica lui Nichita Stănescu, care ar putea speria pe unii, prin apelul la formule matematice sau propoziții filozofice, este în sine străvezie și inofensivă ca un cor de heruvimi. [...] Câștigul însemnat pentru poezie, pentru a lui Nichita Stănescu în special, este apropierea ei de starea nudă a versetului, unde cuvântul despoileț își regăsește o parte din pierduta aură inefabilă a exprimării primare. Așezate ca în niște table de legi, cuvintele nu sunt simțite prin înțelesul lor cursiv, ci prin foșnetul interior, prin viața ce palpită în ele și care trece dincolo de sens. Prin biruința totală a rostirii, cuvântul-punct, cuvântul-număr își pierde caracterul abstract, prinzându-și pe trupuri aripi și descriind uimitoare deplasări în spațiu. [...] De altfel, o reîntoarcere spre un mod de a simți lumea în desfășurarea ei concretă, imprevizibilă, și totodată de a o prinde în comunicarea creatoare, este întreața «laudă» adusă lui Ptolemeu. Fiindcă Ptolemeu înseamnă aici imaginație, putere de a fantaza, de a crede în neverosimil și miracol. Rațiunea, tărâmul certitudinii, este numai o treaptă intermediară ce stă între un bun simț și un altul. Necunoscutul nu i se revelează ei întâi, ci ochiului ascuns al ființei, imaginației în stare să măsoare «și ceea ce nu se poate vedea». Ptolemeu oferă bucuria simțurilor, a văzutului, auzitului și pipăitului, înfățișarea lucrurilor lumii ca într-un început al ei. Viziunea cosmogonică e direct fabuloasă, pământul fiind forat de rădăcinile arborilor, ajunse într-un gol al nimănui, iar șiruri de sori plutesc pe deasupra între iad și eden. [...] Prin sunet, ființa poetului aderă la o cosmogonie ieșită din eres, prin sunet participă. O ureche uriașă aude neîncetatele metamorfoze, nimburile lumilor simultane ce înfloresc pe creștete, șiroitul ploii pe

acoperișuri, care cade cu cete de îngeri sau cu Icari sclipitori, neînchipuit de vii. Imaginile compun un spațiu de o puritate paradisiacă unde metamorfoza e legea de căpetenie, trecerea dintr-o stare în alta pândind după fiecare clipă. Cântecul de leagăn rostit acum sună în realitate ca un cântec de veghe eternă, el este o suavă exorcizare a morții, a somnului, până la plaiul de gheață al nemișcării, adevărată ordine eleată. [...] Filozofia poetului, adânc lirică, este scuturarea de materialitate, transferul concretului nu în abstract, ce ar ucide poezia, ci într-o lume aeriană. Întocmai ca Axios, mai marele peste vorbire, el atinge lucrurile numai cu fața, lăsându-și imaginea, adică pecetea poeziei, peste ele. Doar așa, cuvintele-lucruri miros sau scot sunete neașteptate”. ■•M.L.C. realizează un interviu cu Ștefan Augustin Doinaș intitulat *Poezia – încotro?* Întrebat dacă vede posibilă „înviorarea poeziei moderne” printr-o „întoarcere spre o lirică de factură medievală”, poetul declară: „Niciodată nu m-am gândit că poezia cultivată în *Cercul Literar* ar putea fi caracterizată în felul aceștia; termenul mi se pare uluitor... Câteva subiecte împrumutate din mitologia germanică, practica baladei, precum și faptul că toate acestea se petreceau într-un burg ca Sibiu nu sunt suficiente pentru a justifica o atare etichetă... Și totuși, dacă stau să mă gândesc bine, eticheta Dvs. nu e chiar atât de șocantă și, pe deasupra, pune o problemă de real interes. Poeții grupării noastre de prin 1942-1947 – Radu Stanca, Ioanichie Olteanu și eu – au fost, de la început, destul de diferiți unul de altul, chiar dacă, în ceea ce au scris, se pot găsi teme comune, figuri de stil asemănătoare, chiar versuri înrudite. Radu Stanca – «șeful» spiritual necontestat al micului nostru grup literar, tânăr de o aleasă cultură filozofică și poetică, personalitate fermecătoare și paradoxală – era, fără îndoială, un tip de trubadur; deși, în mod, declarat, preferințele sale nu coborau – în timp – decât până la Goethe (pentru teoria baladei) și, încă mai puțin, până la Börries von Münchhausen (pentru practica ei). Asta nu înseamnă nicidecum că nu-i cunoștea pe trubadurii – și truverii francezi, ca și pe Minnesängerii germani. Eticheta Dvs. mă face să mă întreb în ce măsură o comparație între lirica baladescă a prietenului meu și cea a poezilor francezi și germani din secolele XI, XII și XIII ar putea fi revelatoare: mă gândesc la tonul trubaduresc și la manierele cavalești în care e cântată iubita, la preferința lui pentru lamentație, la desfășurarea narativă a unora din poemele sale – elemente care ne-ar apropia de genurile «aube», «planh», «sirventès» și «romance» cultivate de provenșali, de genurile «lied», «Leich» etc., preferate de germani. De cele mai multe ori, cântecul de dragoste al lui Radu Stanca e un fel de omagiu de tip cavaleresc germanic («Dienst») și e realizat cu ajutorul unei recuzite medieval-romantice specifice (chiar dacă ia o desfășurare barocă); unele din baladele sale amintesc de poezii vagabonzi, de călugării «goliarzi» care, în latina sau germana începuturilor lirice, celebrau cele trei W: Wein, Weib, Würfel (vinul, femeile și zarurile), și ale căror teme vor fi reluate în primele cântece studențești. Atâta doar că la Radu Stanca acest Ev Mediu de curtoazie cavalească se învâluie în atmosfera de mister laic a alchimiștilor. Numele pe care poetul le pronunța, din când în

când, erau ale lui Walther von der Vogelweide, Wolfram von Eschenbach (sec. XII-XIII) și ale mai tardivului Angelus Silesius (sec. XVII). Problema pe care o pune eticheta Dvs. e aceea din întrebarea pe care ați formulat-o: în ce măsură o poezie, care prezintă anumite caracteristici aparținând unei epoci revoluate, poate să «învioreze» lirica noastră contemporană ?... [...] Poezia pe care o făceam noi, pe vremea aceea, voia să fie o replică la industrioasa producție de versuri patriotarde, belicoase, propagandistice, sentimentale, întreținute de regimul politic al acelor ani; dar și o replică la un gen de lirism lipsit de vitalitate; poezia pură, de import occidental. N-a fost singura replică: la București, grupul «Albatros» răspundea printr-o poezie angajată în social, anti-calofilă, cultivând sarcasmul și funambulescul. [...]. Împotriva acestui lirism haotic care-și făcea o glorie din faptul de a fi răcnit din bojoci (sinceritate), de a da lovituri la plex (sentimentalism) etc., etc., noi voiam să aducem o poezie elaborată, un lirism obiectivat (de aceea îl transmutam asupra unor personaje, îl desfășuram pornind de la anumite «situații poetice», adevărate nuclee epice), impregnat de istorie și cultură (de aceea tratam teme mitologice, legendare, istorice, livrești uneori), vizând semnificații de ordin general (caracterul simbolic și filozofic al baladelor) etc. Accentul nostru cădea pe substanța lirică, înțeleasă ca un amestec inextricabil de talent, cultură poetică, idee filozofică și modalitate de ton absolut personală. [...] O anumită atmosferă intelectuală – în care intra pasiunea pentru idee, libertatea de a o exprima și obligația de a o argumenta, emulația reciprocă, fără nici o umbră de invidie, interesul pentru cultură, cu preferințe pentru filozofie și estetică, precum și examenul zilnic – susținut în fața celorlalți – cu ultimul poem încă palpitând și plin de ștersături, ne-au educat în adevăratul spirit propice dezvoltării noastre: respectul față de valorile trecutului, îndrăzneala de a ne afirma deschis, cu hotărâre, dar fără extravagante. Și, pe urmă, modestia: calitate pe care alte generații n-au avut-o sau nu o au”. □ Întorcându-se la chestiunea pusă la început, Șt. A. Doi-naș spune: „Ajuns la o anumită saturație, lirismul se poate înviora în două feluri: prin întoarcerea asupra lui însuși, descoperind în propria sa tradiție teme și modalități cărora se simte chemat să le dea o nouă viață (e ceea ce am încercat noi, prin cultivarea baladescului); sau prin încorporarea lirică a unor noi zone de trăire, prin explorarea unor noi teritorii ale existenței. În sensul acesta, descoperirea unor rădăcini proprii în tradiția culturală a poporului tău e un act de afirmare a originalității. Dar, firește, nu-i destul să-ți declari strămoșii literari: trebuie ca ei să trăiască, pe un alt plan, în tine. Asta, pe de o parte. Pe de alta, trebuie ca lecția tradiției să fie perfect asimilată; altfel, strămoșii te strivesc sub greutatea lor; altfel, nu faci decât să-ți pui numele sub niște rânduri care, în fond, le aparțin lor. Tot așa, nu-i destul să procedezi la anumite tertipuri grafice sau prozodice pentru a deveni original. De altfel, noutatea nu e echivalentă cu originalitatea. O adevărată personalitate lirică e originală în substanța sa, indiferent dacă e nouă sau nu în formă. Și încă ceva: faptul însuși de a delimita o tradiție (tradiția fiind, în fiecare moment istoric, unghiul particular sub care se receptează valorile trecutului)

constituie un act de afirmare culturală: nimeni nu poate însemna un nou moment în istoria poeziei decât integrându-se evoluției ei organice”. □ Pe mai departe, scriitorul e invitat să vorbească despre „o serie de simptome negative ale tinerei poezii românești de azi”, puse în evidență la rubrica *Moda poetică 1968* din „România literară”: „Poetica la care subscriu am expus-o mai clar, și chiar mai înainte, în seria de articole *Lampa lui Diogene*. În *Moda poetică* am căutat să surprind – cum spuneți –, «simptomele negative» ale unei stări de lucruri, așa cum se prezintă ea, dincolo de faptul că această realitate îmi convine sau nu. Am pornit, adică, de la constatarea de fapt a poeziei moderne, încercând să stabilesc – în peisajul tinerei noastre poezii – ce anume o confirmă, o îmbogățește, o împinge înainte, pe de o parte; și ce anume o inhibă, o umbrește, o compromite, pe de altă parte; cu alte cuvinte: care sunt fenomenele viabile, care sunt personalitățile lirice creatoare de modă; și care sunt excrescențele mimetice, care sunt epigonii – conștienți sau nu ai celor de mai sus. În schimb, *Lampa lui Diogene* tinde să (avanseze o concepție despre poezie. În ce măsură articolele publicate sub acest titlu se încheagă într-o «poetică» – nu știu. Dar, în orice caz, am pledat, și voi pleda în continuare, pentru un lirism constructiv – și chiar construit – elaborat la un anumit nivel de gândire poetică, de inteligență artistică. Tânăra noastră poezie de azi mi se pare amenințată de impostură, datorită semidoctismului care bântuie printre tinerii scriitori. Toate trăznăile, toate găselnițele grafice sunt prezentate – uneori cu surlele și trâmbițele unei critici la fel de confuze și de subiective – drept originalitate poetică, drept experiment interesant. Or, aceste găselnițe sunt vechi de când lumea, noutatea lor stă în picioare numai datorită violenței cu care e clamată, valoarea lor e demult trucată la talcioc pe nimic. Poezia e una din cele mai nobile activități ale spiritului: ea nu poate fi lăsată să decadă în simplu meșteșug de potrivire a cuvintelor, dar nici să se sinucidă în numele unui experimentalism gol de orice conținut. În același timp, ea nu se poate minți pe sine – și totodată pe cei care o așteaptă ca pe o mană spirituală – spunându-și, din ignoranță, că se înnoiește, atunci când – de fapt – nu face decât să se privească în oglindă după o «pauză» de 20-30 de ani; sau că descoperă noi continente, atunci când se reîntoarce, spășită, în ograda propriei sale copilării. Toate aceste iluzii s-ar spulbera, dacă scriitorul și-ar privi activitatea sa de la înălțimea unei adevărate culturi poetice. La urma urmelor, *Lampa lui Diogene* pleda tocmai pentru cultura poetică, pentru o poezie conștientă de trecutul și viitorul ei”. □ La cererea reporterului, Doinaș se referă și la modul în care îl clasifică critica literară: „Orice judecată de situație și caracterizare mă interesează mai puțin decât judecata de valoare pe care critica este chemată s-o pronunțe. Pentru un poet, important este să fie. Celelalte determinări nu sunt decât construcții, mai mult sau mai puțin «infidele», ale unor critici care vor ei înșiși – e datoria lor, nu? – să fie. Clasic, neoclasic romantic, modern – iată tot atâtea pălării pe care poetul și le pune pe cap, în funcție cocktail-ului sau balul la care este invitat...” O ultimă opinie formulează și cu privire la limbajul abstract, practicat de poezia modernă, care, în opinia poetului, „nu e o

cucerire exclusiv a poeziei moderne. Clasicismul și romantismul l-au cultivat, sub forma conceptualismului. Dintre moderni, adolescentul Rimbaud l-a practicat, în timp ce bătrânul Verlaine – ca un bun simbolist ce se voia a fi – l-a negat în termeni cum nu se poate mai conceptualizanți. [...] Mallarmé l-a dizolvat în eleganță cifrată, Wallace Stevens l-a alternat cu vocabule de o mare concretețe, Eliot cu un lexic de limbaj uzual, Barbu cu termeni de proveniență științifică etc. Un poet excelent ca Nichita Stănescu, după o experiență-limită «abstracționistă» în *11 Elegii*, revine la un limbaj mai concret. Din toate acestea nu se poate trage nici un fel de concluzie. Deocamdată, nu numai la noi – așa cum remarca, cineva – toate modalitățile poetice experimentale de-a lungul veacurilor coexistă într-o dulce și derutantă devălmășie. Simptom, incontestabil, al unui sfârșit de ciclu. Încotro se îndreaptă poezia?... Iată o întrebare prezumțioasă. Poetul lucid se întreabă cu umilință: încotro se îndreaptă umanitatea ?...”

• **[„Argeș”, nr. 2]** În articolul *Sens și sistem*, Nicolae Balotă notează despre: *Critica sensurilor*: „Critica e conștiința de sine a literaturii. Starea de fermentare a criticii din zilele noastre implică o criză de conștiință. Întrucât conștiința este datul uman imediat, este planul antropologic propriu-zis, critica privită ca o criză de conștiință este tărâmul unor experiențe antropologice”. □•*Critică și alexandrinism*: „Este oare criticul un scriitor alexandrin, un grămatic din stirpea comentatorilor din clasicismul tardiv? Elenismul ca și latinitatea de argint au cunoscut acel tip de cărturar care se apleacă asupra operelor literare pentru a le observa, tălmăci și răstălmăci”. □•*Pluralitatea sensurilor*: „*Critica nouă (New criticism...)* este dominată de principiul – incontestabil relativist – al multiplicității sensurilor. Pentru Roland Barthes... opera literară este construită dintr-un alt limbaj, «limbaj secund, profund, vast simbolic.... limbajul sensurilor multiple»”. ■•Al. Oprea continuă studiul despre *I. L. Caragiale: prozator modern (II)*: „Oricât de ironic, oricât de predispus la farse, el nu devine niciodată victima procedurii literare folosit; [...] În fond autorul crede în realitatea plăsmuirilor sale, de aici nonșalanța cu care dezvoltă un comentariu liber, amuzant, concomitent cu promovarea farmecului arhaic, al povestirii”. □•Mihail Diaconescu analizează *Poezia lui Radu Cârneli*: „Profund tradiționalistă în concepția și rezolvările ei de amănunt, modernă prin îndrăzneala viziunilor, poezia din *Iarba verde, acasă*, unește pe un plan superior liniile energetice din ciclurile mai vechi ale lui Radu Cârneli. Toate semnele arată că poezia se va dezvolta și în viitor, în special pe această direcție”. ■•G. Țeplea se referă la *Maiorescu și problema stilului poetic*: „Tot ce amortește înțelegerea, tot ce este redundant – am spune noi astăzi – trebuie eliminat: dminutivele, beția de cuvinte, oratoria de tribună. Maiorescu pune deci nu numai problema economiei limbajului ci și problema raportului dintre economia limbajului, receptarea mesajului și expresivitate”.

• **[„Astra”, nr. 2]** În cadrul *Cronicii literare*, Voicu Bugariu comentează volumul de poezii al lui Nichita Stănescu, *Laus Ptolemaei*, arătând, mai întâi, continuarea unui demers cognitiv-poetic început cu cele *11 elegii*, și continuat cu *Oul*

și sfera. Dacă în primul volum menționat, poetul își construia reperele unei „expresive dialectici negative”, iar în cel de-al doilea, „eliberat de obsesia sistemului” care să explice sau să dea sens universului de semne care este lumea, își permitea un „răgaz liric”, în *Laus Ptolemaei*, meditația asupra cuvintelor care „sunt și nu sunt” „salvează și trădează lucrurile”, iar încercarea de a surprinde realitatea se face cu o tonalitate „șovăitoare, adesea poetul se lasă în mod neașteptat în voia jocului lingvistic, cercetător absorbit deodată de una dintre uneltele sale, studiind-o la infinit, uitându-și intențiile”. □ În aceeași rubrică, Voicu Bugariu analizează volumul lui Radu Cârneli, *Iarba verde, acasă*, insistând asupra faptului că discursul poetic în discuție se nutrește din contextul larg cultural care a permis apariția poeziei populare, fără a propune, totuși, o poezie de aceeași factură. Mai precis, acele „elemente perene ale simțirii românești” care se regăsesc în poezia populară românească sunt recontextualizate în „poeme ale iubirii și ale nunții”, cu „ipostaze extreme ale virilității”, pe fundalul ritmurilor cosmice. Dacă „poetul are o viziune a nunții care se extinde în toate regnurile”, întreg volumul poartă un entuziasm poetic corelativ, la nivelul discursului, unei „euforii zeești” care „aruncă peste toate un vâl de diferite culori”. ■ *Colocvii despre poezie* propune un dialog implicit, pe tema *Poetul și timpul*, între Laurențiu Ulici și Dan Cristea. Cel dintâi distinge între „timpul istoric, social” și „conștiința trecerii perpetue”, așa cum o dețin și o transcriu poezii. Pentru Miron Radu Paraschivescu, de pildă, este vorba despre „sentimentul permanenței umane”, căci „timpul este pentru eul poetic punctul de referință, întregul fără măsură”, poetul fiind una dintre părțile acestuia, iar poezia, „expresia relației dintre întreg și parte”. Pentru Gheorghe Pituț, timpul este „martorul prim al efortului existenței”, cel care dă „impulsul și sensul ciclului vital”. Iar pentru Ștefan Augustin Doinaș, „a cunoaște rațiunea și sensul timpului” înseamnă a cunoaște „sensul istoriei”. Din punctul de vedere al lui Dan Cristea, legătura dintre poet și timp este intrinsecă, căci „a despărți poetul de realitatea și imaginea temporală ține de imposibil, căci înseamnă a-l despărți de ființa lui intimă”. În această ordine de idei, identifică la Cezar Baltag timpul ca „măsură a lucrurilor, cuprinzând în matca lui suma trăirilor”, la Ion Gheorghe, un timp mitic, cu care se poate face legătura prin divinație, un „timp destin”, la Adrian Păunescu, un timp „simțit participativ ca un aer comun și duros al lumii”. ■ La rubrica *Inedite*, Mihai Nadin prezintă activitatea literară a lui Radu Teculescu, autor al unei plachete de versuri originale, al alteia de traduceri din Maria Kovski și din Cehov – piesele *Livada cu vișini*, *Unchiul Vanea*, *Pescărușul* etc. □ Sub denumirea *Un teritoriu de poezie*, Titus Vișeu analizează volumul de versuri al lui Radu Teculescu, *Sixto Escobar*. Aparținând generației lui Geo Dumitrescu, Ion Caraion, Dimitrie Stelaru, funcționând ca o „cratimă necesară” între boema bucureșteană și cerchiști, poetul scrie versuri care, în acest volum, stau sub semnul unei „arte a mirajului” și propun „itinerarii fantastice”, încercând, totodată, să re-editeze, simbolic, „coborârea în infern a lui Rimbaud”. □ Lidia Popița semnează articolul *Răsfoind un volum inedit*, în care prezintă

După decembrie – un caiet dactilografiat al lui Radu Teculescu, din 1946, în care se regăsește o culegere de versuri, *Arhipelagul cântărilor*, ce denotă „pasiunea pentru călătorii”, pentru „descoperiri și ținuturi temporale” a scriitorului. ■ Într-o rubrică distinctă, *Corespondența lui Arghezi*, sunt redată conținutul și facsimilul unei scrisori adresate de poet lui Adolf Heltmann, profesor la Liceul Comercial din Brașov, datată 8 noiembrie 1930. ■ În cadrul *Recenziilor* sunt prezentate volume recent apărute, comentate pe scurt. Este vorba despre cartea *Prezențe poetice*, a lui Ion Oarcășu – al treilea volum de critică al criticului – poet care, după cum remarcă recenzentul Simion Bărbulescu, este alcătuită din cronici, recenzii și eseuri despre fenomenul literar românesc contemporan, cu accent pe poezie. Volumul propune o serie de portrete ale unor scriitori care au debutat între cele două războaie mondiale, precum și portrete ale celor afirmați în ultimul sfert de secol. □ Sub inițialele I. P. este prezentat *Almanahul literar* editat de „România literară”, apreciindu-se, îndeosebi, rubrica *Poesis*, în cadrul căreia apar texte semnate de Miron Radu Paraschivescu, Emil Botta, Ion Horea, Gheorghe Pituț, Ana Blandiana etc., și opiniile a 6 poeți tineri despre poezia practică de generația lor. □ Constantin Crișan prezintă volumul de *Versuri* al lui Virgil Mazilescu, în care crede că poetul „acuză o gândire adâncă, organic inoculată fiecărui vers, o atitudine mereu calculată prin microscopul unei hiper-sensibilități”. Optând pentru alegorie și simbol, ca instrumente poetice, Virgil Mazilescu „acuză o ascendență mitologică autohtonă”. □ Nicolae Stoe comentează, la rândul său, volumul de debut al poetului Teodor Crișan, intitulat *Ceasul cetății*, în care identifică, pe fundamentul unei „structuri poetice elegiace”, temele discursului poetic: „nostalgia spațiului, fascinația mării, fragilitatea sentimentelor erotice, preferința pentru toamnă, o anume conștiință a caducității individului”. □ Tot Nicolae Stoe prezintă și volumul de versuri al lui Matei Gavril – *Un copil lovește cerul*, în care poetul – fiu de țărani ardeleni, „recompune miticul univers al satului”. ■ *Cronica revistelor* prezintă numărul din decembrie 1968 al publicației „Steaua”, în care Virgil Ardeleanu comentează romanul lui Zaharia Stancu, *Ce mult te-am iubit*, și pe cel al lui Eugen Barbu, *Vânzarea de frate*. □ Tot în această rubrică este salutată apariția revistei studențești „Echinoc”, în care Ion Pop semnează un articol despre „imagine poetică și anti-imagine”, iar Ion Mircea, Dinu Flămând și alții semnează versuri. ■ Romanul *Moartea la purtător*, semnat de Ion Micu și Vasile Artenie, continuă cu capitolele 10 și 11.

• [„Ateneu”, nr. 2] În rubrica *Ipoteze*, Ion Neacșu semnează articolul *Polemica în jurul visului*, având ca punct de plecare „pretenția unui grup de tineri în frunte cu D. Țepeneag de a fundamenta teoretic o nouă modalitate artistică în literatura română, denumită «onirism estetic»”. Intențiile grupului care a inițiat o astfel de modalitate artistică sunt ferme, deși, afirmarea lor plenară „a stârnit proteste justificate în măsura în care exprimă puncte de vedere exclusiviste”. Propunerile grupului condus de D. Țepeneag urmăresc „să facă o literatură care să aibă drept «criteriu, model legiuitor», să cultive lucid ambiguitatea, să difere de supra-

realism, de romantism, de liric, de epicul bazat pe cauzalitate, să facă o literatură a spațiului și a timpului infinit care creează o lume paralelă cu lumea reală, nu omologă, ci analogă, o literatură perfect rațională, în ciuda faptului că explorează visul”. Puțin sceptic în legătură cu idealurile acestui grup literar, semnatarul articolului notează: „Care este scopul pe care și-l propune «onirismul estetic»? Din programul publicat în «*Amfiteatru*» am aflat numai *cum* se face literatura oniric – estetică, dar nu și *cu ce scop*. [...] Care este *explicația finală* a «onirismului estetic»? [...] Să «purifici» viața, păstrând din ea «visul unui ego artistic», adică tot «pur» !... Cui folosește? Ce valorează?”. Despre lirica naturii vorbește Magda Ursache în articolul *Configurarea lirică a naturii* și consideră că aceasta „a depășit sensibil limitele purei contemplații, împrejurare prielnică echilibrului clasic și resfirărilor de metafore ornamentale, pentru a se deschide larg spre valori subtextuale: elementele peisajului devin astfel semnele unui alfabet ce dezvăluie adâncimi inedite ale eului poetic. [...] Elementele de natură, chemate pentru a susține sensuri filozofice, ceea ce dă vigoare construcției poetice, sunt ridicate în sfera simbolurilor, sugerând destine umane complexe. [...] Pot fi surprinse preferințe distincte pentru motive ce semnifică vitalitatea etică, dublată de cea etnică, ilustrând poetic corespondențe ale trăirilor directe, de o vibrație intensă”. Exemplele la care semnatarul articolului recurge sunt preluate din lirica lui Grigore Hagi (Galben timpuriu, vol. *Versuri*), a Gabrielei Melinescu (*Râul*), C. Abăluță (*Piatra*), Ioanid Romanescu (*Malignă*, vol. *Presiunea luminii*), Gheorghe Pituț (*Stele fixe*, vol. *Cine mă apără*), Ovidiu Genaru (*Nuduri*), Radu Cârnelci (*Gând înapoi*, vol. *Iarba verde, acasă*), Cezar Baltag (*Mândru poem*, vol. *Răsfârțgeri*) și Gheorghe Istrate (*Seceta*). □ Se publică poezie semnată de Radu Cârnelci, Damian Ureche, Octavian Voicu, Horia Gane, Adrian Beldeanu și Radu Felecan. ■ Sergiu Adam semnalează două apariții editoriale: prima dintre ele este *Vocale în vârful piramidei* de Mihai Bărbulescu: „Există în această carte de debut versuri de o stranie frumusețe în care poetul cântă dragostea, [...] neliniștile existențiale ale individului aflat în imposibilitatea evadării din universul inițial sau scurgerea ireversibilă a timpului și trecerea în moarte. [...] Am certitudinea că volumul anunță un poet remarcabil. De aceea tăcerea criticii literare mi se pare nedreaptă”. □ Cea de-a doua apariție literară este volumul *Corturile neliniștei* de Radu Selean, „un meditativ care cultivă cu predilecție poezia scurtă, concentrată, cu tragere extrem de precisă. Impresionează la acest tânăr poet sinceritatea, pe alocuri dezarmantă, a emoției, profunzimea notației lirice și limpezimea expresiei”. □ Mircea Filip Leteanu recenzează volumul de nuvele *Dincolo de aparențe* de Ion Petrance care „se mișcă cu dezinvoltură în medii și structuri sufletești diferite: preocupările oamenilor de pe un aeroport, viața satului dominată de arhaica și dramatica sete de pământ, pitoreasca promiscuitate a portului, trăirile unui mutilat de război nevoit să reverifice valorile morale, abisul înfricoșător al conștiinței unei femei imorale și egoiste”. Analizând volumul din punct de vedere tematic, recenzentul remarcă „vastitatea. O calitate. Dar tot de aici derivă și scăderile, căci

uneori personajele se mișcă anevoie, de parcă ar purta haine de împrumut, rămânând la nivelul schemei.” □•Cristian Livescu comentează *Bunavestire*, „ultimul volum de versuri al lui Ilie Constantin” care „evidențiază, convingător de această dată, poziția de glacialitate olimpică cu care noua vârstă creatoare a poetului scrutează deliberat profunzimea lirismului.” Tematic, „majoritatea poeziilor sunt consacrate «reversibilității», frumuseții capabile să-și restituie sau să-și nege delirul extazului.” □•*Mersul ciudat al lucrurilor* de Eugen Lumezianu este „remarcabilă prin verosimilul situației în care își pune personajele”. Sub raport tematic, „Eugen Lumezianu trebuie văzut în perspectiva prozatorului preocupat de a sonda implicațiile universului iluzoriu pe care oamenii din schițele lui și-l construiesc la un moment dat – fie că acest univers naște dintr-un surplus de tinerețe romantică ce se cere cheltuit, [...] fie din drama neputinței de a se realiza în ceva care înseamnă, de fapt, altceva decât ceea ce fac în realitate, și care rămâne un vis călduț, autolinșitor, dar steril.” □•A. Sebastian semnaleză apariția volumului de versuri *Interferențe*, semnat de Ion Maxim care „rememorează cu discreție și nostalgie [...] întâmplări dintr-o altă vârstă, iremediabil apusă, clipe de dragoste, consumate, de regulă, în peisaje lunare, cu «văi albastre», și «rădvanе de stele».”

■ *Cronica prozei* cuprinde, sub semnătura lui Vlad Sorianu și Ion Neacșu, o analiză a trei cărți. Primele două – *Vânzarea de frate* și *Îngerul a strigat* – sunt recenzate de către Vlad Sorianu. Despre proza lui Eugen Barbu, *Vânzarea de frate* (Ed. Tineretului, 1968), cronicarul notează: „Farmecul acestui gen de proză constă în a nu fi «pseudo»: nu e vorba de un «fals» roman de aventuri, de o pseudo-povestire cu haiduci, dincolo de care să căutăm planul secund; nu există un «symbolism al evenimentelor», după cum nu există contradicții între conținutul romantic și vreo intenție filozofică secretă. Autorul este un voluptos al narațiunii, al întâmplărilor năprasnice, iar prezența nemijlocită a vieții [...] se constituie în date sociale, psihologice, caracterologice, de neînlăturat”. Finalul cronicii prezintă punctele mai puțin tari ale volumului: „Încolo, neajunsuri de meșteșug, de idee sau de orientare artistică aflăm și la Eugen Barbu, precum la oricare altul.” □•A doua cronică aduce în centrul atenției romanul *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu care „ni se înfățișează într-o structură incompatibilă cu exercițiul impresionist, cu aventura interpretativă; nota dominantă a cărții fiind *socială*, iar personajul central dovedindu-se de fapt *istoria*, se cuvine o atitudine de rigoare estetică față de problematică, și deopotrivă față de întruparea ei artistică.” □•Ion Neacșu prezintă volumul de poezie *Sosesc romantic* de Al. Raicu care „se înfățișează cititorilor după o lungă tăcere” și care surprinde prin „sonoritatea particulară a versului, amintind uneori de Minulescu, de Topârceanu, chiar de Eminescu, alăturarea insolită de cuvinte, în manieră modernist, poezia în care imaginea este de multe ori incongruentă, metafora fiind la discreția sintaxei. [...] Volumul este al unui clasic ce visează, dorește, evocă un romantism în care stă la loc de cinste aventura, preferința pentru exotic.”

■ *Cronica poeziei*, semnată de Constantin Călin, aduce în prim plan doi autori și două lucrări. □ Prima dintre ele este volumul *Athanor* de

Gellu Naum, „un liric profund”, ale cărui poeme sunt „grave, meditative, și nu doar frumoase combinații de imagini. [...] Aceste poeme, prin ineditul lor, nu trezesc mai vechi amintiri literare, nu deșteaptă filiații cu o literatură deja însușită, și te invite la descoperirea unei realități neașteptate nu alta decât «suprarealitatea» imaginată de poet.” Lectura poeziilor care compun volumul îi relevă cronicarului „destule poeme ce comunică o emoție intense și proaspătă și multe imagini de o impresionantă plasticitate”. □ Cea de-a doua lucrare este semnată de Virgil Teodorescu și se intitulează *Corp comun* – „o scriere autonomă și unitară” care marchează „stadiul actual la care a ajuns arta autorului. Ceea ce-l distinge pe Virgil Teodorescu de Gellu Naum e un mai pronunțat pathos al nemulțumirii, abordarea mult mai direct a unei tematici sociale, o discursivitate mai energetică”. Comparând cele două lucrări care compun cronica poeziei, C. Călin notează: „*Athanos* este în întregime opera unui suprarealist; *Corp comun* e, în schimb, cartea unui poet care se folosește și de modalitatea suprarealistă, modalitate ce pare să-l stimuleze în sensul unui anumit nonconformism, în evitarea platitudinii și banalității tipului de lirică expozitivă.” ■ Cu articolul *Eminescu și folclorul din Transilvania II*, Ovidiu Papadima își continuă demersul analitic, început în numărul anterior al revistei „Ateneu”: „În pofida unor versuri folosite aproape aiudoma, distanța de la izvorul folcloric la creația eminesciană este enormă. Dar ce dovadă mai convingătoare a adâncii pietăți cu care Eminescu considera folclorul – și îndeosebi cel transilvănean, indiferent dacă de la sate sau de la orașe – decât aceste avataruri ale geniului eminescian, de la izvoarele lui subterane până la înălțimile strălucitoare de lumină?” □ Ovidiu Bârlea continuă analiza din numărul anterior pe marginea filonului folcloric în poezia lui Goga: „O temă frecventă în lirica poetului e lipsa de noroc, strâns înrudită cu cea folclorică, încât o bănuie de obârșie populară. [...] Sentimentul erotic e mai firav reprezentat în poezia lui Goga, în concordanță cu crezul mărturisit în mai multe rânduri: «Pe mine, ca scriitor, nu mă interesează individualul, ci vreau să redau expresia mulțimii, vâltoarea sufletească a poporului din care fac parte.»” Un alt aspect al vieții rurale este „veselia în toi, așa cum se desfășura ea la întrunirile colective. [...] Unii contemporani ni-l înfățișează iubitor de petreceri cu lăutari.” Un topos popular des întâlnit la Goga este cârciuma care „revine în rostul ei complex de odinioară. [...] aici era singurul loc de întâlnire al comunității satului, [...] aici se organiza hora satului și tot aici omul încerca să-și dezmoștească sufletul cu un pahar de vin pentru a alunga amarul.” □ În *Nuvelistica lui Duiliu Zamfirescu*, Al. Săndulescu reproduce (după cum mărturisește în nota de subsol) „capitolul din *Tratatul de istoria literaturii române*, vol. II (lucrare colectivă), în curs de apariție la Editura Academiei.” ■ Sub titlul *Laureați ai premiului Nobel*, se publică poezie semnată de Gabriela Mistral și Miguel Angel Asturias și un amplu fragment din *Bătălia* de Ralph Ellison, iar traducerea în limba română fiind asigurată de Eugen Zehan.

• [„Cinema”, nr. 2] Marin Sorescu publică în rubrica sa textul *Răsare luna ca o serie de probleme. Tot despre document*, în stilul său specific: „Concluzie:

Răsare luna, conștiincioasă, noapte de noapte – ca o serie de probleme care se luminează în insomnie. Documentul mare – documentul mic, totul se clarifică și aparatul de filmat trebuie să surprindă arcul deschis de fruntea care se lasă dinspre bolta înstelată spre pieptul unde-ți bate inima. Întâmplări de toată ziua, întâmplări nemaipomenite, evenimente, mișcări interioare – cine spunea că se plictisește trăind și murind?”. ■•Revista organizează masa rotundă despre *Condiția actorului*, la care participă Silvia Popovici, Amza Pellea, Florin Piersic, Virgil Ogășanu, Ecaterina Oproiu, Eva Sârbu și Valerian Sava, iar în epilog ne întâlnim, printre altele, cu aceste întrebări: „*Ce-ar fi ca scriitorii să-și scrie scenariile gândindu-se și la un anumit actor? E normal ca să nu cunoaștem scenariul ce se filmează în ziua respectivă?*”. □•Ov. S. Crohmălniceanu revine la *Cronica cine-ideilor* cu textul *Un război secret între regizor și actor*. ■•Valentin Silvestru, în rubrica *TV*, publică textul *Joi*, din care cităm: „Scenarii originale, cu pulsația activității, piese scurte, dramatizări de schițe. Cu frecvență lunară. Poate deveni un mic teatru foarte agreat în sensul în care îi spunea Sartre lui Bernard Dort că unui public popular trebuie mai întâi să-i prezinți piese pentru el, care au fost scrise pentru el – azi sau altădată – și care îi vorbesc chiar despre dânsul. Nu însă în pripă. Nu improvizat. *De ziua mamei*, descoperire notabilă a redacției că Mihail Sadoveanu a scris și pentru teatru. Prefața, documentată: Valeriu Râpeanu. Decor fanat, de manifestare diletantă, mobilat impersonal, pe listă de posibilități magazionere existente și dichisit cu brizbrizuri; scenograf: Valentina Dinu. Absența regizorală din cauza căreia actori conștiincioși pendulează între platitudinea prozei și melo-ul atitudinilor. Iscălitura regizorală (neacoperită): actorul Mircea Cruceanu”.

● [„**Familia**”, nr. 2] Conf. univ. dr. Teodor Pop se referă la *Profundul democratism al orânduirii noastre* revelate în alegerile ce vor avea loc. „Campania electorală care va duce pe oamenii muncii la 2 martie în fața urnelor pentru a-și desemna prin vot reprezentății în organele de stat – Marea Adunare Națională, consiliile populare județene, municipale, orășenești și comunale – se desfășoară în condițiile efervescenței creatoare și avântului politic generate de lupta pentru realizarea sarcinilor trasate de Congresul al IX-lea și Conferința Națională a P.C.R. care a stabilit direcțiile de perfecționare a conducerii economiei și a întregii vieți sociale în conformitate cu condițiile noii etape a desăvârșirii construcției socialiste în care ne aflăm. Democrația este o trăsătură esențială a orânduirii socialiste, fără de care, arăta Lenin, socialismul nici nu este posibil. Ea nu se limitează doar la sfera politicului, ci cuprinde toate laturile vieții noastre sociale: economia, știința, cultura etc., permițând accesul larg al maselor atât la dezbaterile problemelor cât și la luarea deciziilor”. ■•Sunt prezentate Premiile Uniunii Scriitorilor pe anul 1968 (vezi „Luceafărul”, nr. 8 și „România literară” nr. 9). □•Revista acordă propriile premii, pe anul 1968, dar exclusiv pentru critică literară: Ion Negoïtescu pentru volumul *Poezia lui Eminescu* și studiul introductiv la volumul *Texte alese* de Eugen Lovinescu, lui Cornel Regman pentru *Cărți, ten-*

dințe, autori. Comisia de decernare a fost compusă din: Alexandru Andrițoiu, Nicolae Balotă, Ion Bănuță, Ovidiu Cotruș, Gheorghe Grigurcu, Traian Iancu, Fănuș Neagu, Mircea Malița, Mihai Șora. ■ În cronică la volumul de versuri al lui Mircea Ivănescu, Nicolae Balotă apreciază capacitatea poetului de a-și exprima deschis sentimentele: „O, desigur, e atât de stilizat eul său liric, în continuă explorare de sine, proiectat mereu cu privirea spre Ea! Cu privirea. Poetul e un contemplativ în sensul cel mai propriu dar și în sensul cel mai spiritual al cuvântului. S-ar putea desena o hartă a tandrului, luând ca teme poeziile sale. Dar cât de puține forme de relief, cât de puține accidente în harta sa patetică. Câteva situații, însă, care prin repetiție, prin luminare din mai multe unghiuri, se reliefează pregnant. Poezia de dragoste – și într-un sens lira acestui ales este monocordă, numai poezie de iubire, a iubirii –, așadar poezia de dragoste a lui Mircea Ivănescu ne revelează câteva obsesii originare ale poetului”.

• [„Iașul literar”, nr. 2] Simion Bărbulescu îl surprinde, la *Prezențe*, pe poetul *Grigore Hagiu*, sesizând că, în perioada debutului acestuia, la fel ca în cazul altor congeneri, „primatul îl are – atât în poezie, în proză, ca și în critică de altfel – conținutul tematico-ideologic, opera de artă fiind apreciată nu după valorile estetice – adesea inexistentă –, ci după valorile de viață: nu originalitatea expresiei interesează în primul rând, ci combativitatea, atașamentul ideologic – esențial, desigur, atunci când e grefat pe o înaltă conștiință artistică”. □ Asemenea dificultăți de plasare în câmpul cultural a întâmpinat și *Grigore Hagiu*, „fapt pentru care poezia sa avea aproape aceleași calități și defecte ca și cea a colegilor săi de generație. Primul volum de versuri, *Autoportret în August* (E.P.L., Colecția *Luceafărul*, 1962) nu aduce aproape nimic nou în atmosfera literară a vremii.”

■ Romanul *Ce mult te-am iubit* de Zaharia Stancu e întâmpinat de Mihai Drăgan, care adună elogiile convenționale din epocă pentru prozele celui care deține funcția de președinte al Uniunii Scriitorilor: „Farmecul scrisului său nu se află numai în subtilitatea și unicitatea expresiei, care mărturisește într-adevăr, un mare artist, ci și în viziunea modernă asupra propriei experiențe de viață, valorificată în perspectiva contopirii intime cu modul particular țărănesc de a înțelege existența. Spiritualitatea autohtonă este ridicată prin opera lui Zaharia Stancu la o dimensiune inedită, aceea a autenticității sesibile, firești, de o noutate specifică oricărui artist profund național.” □ Judecată în sine, *Ce mult te-am iubit* este o „linie nouă a ciclului *Descult*, povestire gravă și tulburătoare a înmormântării mamei. Pentru prima dată poate, prozatorul devine anxios, obsedat de ideea morții, cuprins de un devorant fior metafizic în fața marilor probleme ale vieții.”

■ Rubrica de *Cronică literară* este solidă în acest număr, pentru că, de pildă, N. Crețu se referă la prima carte cu mare impact, semnată de Nicolae Breban, respectiv *Animale bolnave*. Crimelor din roman li se atribuie – cu agerime – câte o semnificație simbolică, precum moartea lui Krinitzki – „cea mai încărcată de enigmă, apătă de o interpretare complet răsturnată”, unde Mladin „ucenicul ucide în învățătorul său propria-i spaimă (de aici remușcarea, pe care n-o cunoaște)”.

□•Publicistul își încheie articolul cu un reproș care nu poate fi escamotat: „Marea eroare a romanului este de a substitui, spre final, acestei perspective ambigui, perpetuu interogative și revelatoare prin scrutare halucinantă, personificat în Paul, prin cea meticolos «organizată», coerentă, însă frustrată de ambiguitate, a lui Mateiași, stăpână cu suficiență pe toate răspunsurile prea categorice, nocive, iradierilor mitice ale substanței meditative din *Animale bolnave*.” □•N. Barbu tratează romanul lui Fănuș Neagu, *Îngerul a strigat*, identificând câteva enunțuri precipitate din partea criticii, încercând astfel să transmită și câteva obiecții asupra universului epic: „S-a insistat relativ mult asupra cărții lui Fănuș Neagu din unghiuri de vedere diferite. Adevărul este că se poate demonstra în egală măsură și fără a exuberă cu vreun paradox și apropierea, și distanțarea de eroii din romanele lui Panait Istrati, după cum se pot face și unele stilizări dar, după părerea noastră, mai multe disocieri de proza sadoveniană. Se poate vorbi și de spiritul balcanic, în accepția călănesciană a cuvântului, deși prozatorul stăpânește și o gravitate care-l situează în alt spațiu, un acat de tenacitate continuă, de factură mai degrabă nordică, o perseverare nu totdeauna fericită, dacă ar fi să o judecăm după rezultate. Sub acest aspect, nota pitorească identificată de unii critici rămâne mai la suprafață, rezultând din impulsuri nestăpânite și nu dintr-un spirit malițios sau malefic. Toate aceste aspecte, cu îndreptățire colorate, indiferent de dozaj, rămân însă aspecte parțiale.” □•Leonida Maniu discută despre romanul *Coborând* de Paul Georgescu, afirmând că „este mărturia impresionantă a unei simbolice crize interioare, strigătul disperat după clarificare a unui om cinstit, dar complet derutat, rătăcit, sau, mai precis, împins pe nesimțite, într-o adevărată capcană, consecință a mutațiilor profunde ce s-au produs în structura societății noastre, în preajma celui de-al Doilea Război Mondial. «Unde este eroarea?» este întrebarea pe care, în ascuns, o formulează personajele romanului.” ■•La rubrica de note (polemice) *De la o lună la alta*, este salutat articolul *Despre reconsiderarea trecutului cultural* de Iorgu Iordan, din nr. 2/ 1969 al *României literare*, aprobând taxarea „acelui plan de istorie a literaturii publicat nu de mult, prin care se vădea intenția impunerii unei ordini noi în literele române” de către I. Negoïtescu. ■•„România literară” intră iar în vizorul „Iașului literar” cu un bilanț despre cele 12 numere ale revistei, începând cu 10 octombrie 1968, când „Gazeta literară” a fost primentită. Strângerile călduroase de mână alternează cu refuzul oricărei ochiri binevoitoare: „Revista ne-a obișnuit cu câteva prezențe remarcabile în paginile sale, precum Vladimir Streinu, Șerban Cioculescu, Ștefan Aug. Doinaș. De asemenea, notăm câteva rubrici de interes mai general: *Voci din public* (scrisori de la cititori), *Documente-mărturii* sau *Istorie literară*, acestea din urmă extrem de interesante, când au fost dedicate unor scriitori precum Titu Maiorescu, E. Lovinescu, Camil Petrescu, Liviu Rebreanu, G. Călinescu. Fenimul literar actual este urmărit prin cronicile competente ale lui Lucian Raicu, «schimbat» din când în când de G. Dimisianu sau Valeriu Cristea, ca și prin recenziile, adeseori fanteziste, ale lui D. Micu la poezie, ca și cele la proză

semnate de Magdalena Popescu și, în ultimul timp, de Ov.S. Crohmălniceanu. [...] Încă deficitar este capitolul beletristică în „România literară”, cu fluctuații vlaorice și limitat la un număr de autori, mai ales bucureșteni.”

• [„Luminița”, nr. 2] Include articolul lui H. Daicoviciu, *Frumusețea istoriei*, dar și o schiță de Fănuș Neagu, *În noaptea când vine primăvara*.

• [„Lupta de clasă”. An XLIX, Seria a V-a, nr. 2; Organ teoretic și politic al C.C. al P.C.R.), lunar, format tipografic A 4, număr variabil de pagini; nu se precizează componența redacției] A. Tudor scrie despre *Beția de cuvinte*, articol în care semnalează, în descendența lui Maiorescu, cazuri de „patologie literară” în discursul critic contemporan invadat, afirmă autorul studiului, de „limbaj cațavencian.” Identificând exprimări precum „Contemporanul nu mai poate să decurgă, el se ciocnește” sau „e dezavantaj, dar e și lipsă” în articolul lui Marin Tarangul, *Arta și problemele criticii* (publicat în „Amfiteatru”, nr. 12/1968), A. Tudor constată că „asemenea lecții de critică, la același nivel și cu aceeași intransigență, sunt predate în unele reviste literare și de către alte condeie, care, autoinvestindu-se cu meritele reale ale tinerei generații, dau directive și operează clasificări, punând *la punct* într-un limbaj cațavencian întreaga republică a literelor române. De pildă întâlnim o serie de texte care amintesc de îndată diagnosticul mentorului Junimii (întrebuițarea cuvintelor pentru plăcerea sonului lor și fără nici un respect pentru acea parte a naturii omenești care se cheamă inteligență): „Excepțional ce densitate ideatică și tulburător prin fascinația produsă de ființă ca realitate sieși, ca infinită sursă de a regândi ce depășește existența obișnuită, metafizicul ca necesitate de a nu se supune unui destin, *Martorii* este și romanul unei elegii spirituale, un eseu cumva disprețuitor de epic”. (Textul aparține lui Zaharia Sângeorzan și e publicat în „Cronica” nr. 44, din noiembrie 1968). [...] asemenea mostre, deloc stinghere în revistele literare – și nu numai în cele literare – sunt grăitoare în sine pentru o anumită predispoziție a unor redacții de a popula spațiul rezervat cronicii literare cu *subțirimi de gândire*.”

• [„Orizont”, nr. 2] Anișoara Odeanu este prozatoarea care dă „concertul de deschidere” cu proza *Acele lucruri mari*. □•Este prima dată când poetul Adrian Păunescu este „adăpostit” în paginile revistei cu un *Amurg toxic*: „În amurgul toxic plâng nervos doi îngeri/ despre întâmplarea tulbure că pleci”. □•„Valurile” poeziei mai sunt reprezentate de Darie Novăceanu, Constanța Buzea, Matei Alexandrescu, Al. Popescu-Negură, Petre Pascu, Ion Căliman. □•In completare, urmează un medalion liric feminin din care reținem câteva nume: Silvia Golopenția, Pia Brânzeu, Ana Selena, Victoria Drăgoi, Sabina Ghilea, Marieta Teodorescu. ■•Două povestiri de Julio Cortazar în traducerea lui D. Țepeneag și Irina Ionescu, rotunjesc caleidoscopul epic al acestui număr. ■•In locul cronicii obișnuite, Șerban Foarță alcătuieste o sinteză a evoluției romanului românesc, marcând canonul realist („regula realistă”, cum spune comentatorul), dar și abaterile frapante de la acesta, precum *Craii de Curtea – Veche*. ■•Preocupările pentru literatura universală sunt marcate de Andrei A. Lillin în eseu *Rolul neliniștii cre-*

atoare și al ironiei în poezia austriacă de azi. Aceștia i se alătură prezentarea de către Adina Arsenescu a unui romancier („psihologic și social”) din spațiul culturii anglofone, C. P. Snow din colecția *Writers and their work* al criticului englez William Cooper. □•Ion Caraion îl traduce din lirica franceză pe Jean Claude Renard, iar Iv. Martinovici – doi poeți englezi, Mervile Moor și Robert Duncan. ■•La cronică literară, dăm peste însemnările Alexandrei Indrieș referitoare la poetul suprarrealist Constantin Nisipeanu și volumul lui de poezii cu dedicații *Stăpâna viselor*. □•Al doilea poet, obiect al cronicii lui Nicolae Ciobanu, este Ion Maxim cu volumul *Însemnări pe scut* „produsul unei experiențe nemijlocite și nu o evocare imaginară”, „ne comunică avatarurile unei alte experiențe, direct circumcisă timpului istoric: războiul”. ■•Contribuții documentare la istoria literară realizează: Doina Iliescu cu *Contribuții la cunoașterea începuturilor literare ale lui Mihai Sorbul*, Rodica Bărbat cu *G. Ibrăileanu: Privind viața, considerații etico-estetice*, Aurel Cosma cu *Tiberiu Brediceanu*, muzician bănățean; Gr. Popiți cu sinteza *Răspândirea cărții în prima jumătate a veacului al XIX-lea*. ■•Orizontul cărților, activităților artistice și temelor interesante este ocupat de *Legăturile lui Nicolae Iorga cu bănățenii* (George G. Bogdan), volumul *Caiete de literatură* ce cuprinde lucrările scriitorilor Filialei Uniunii Scriitorilor din Brașov, revista „Lumina” (nr. 1-3/ 1968) – organul de literatură al românilor din Voivodina -R.S.F. Iugoslavia (Octavian Metea), revista lunară „Forum” a studenților Universității din Timișoara. ■•Poezia din revista „Amfiteatru” nr. 36/ 1968 este criticată de Damian Ureche deoarece, în numărul citat „începe multă îndrăzneală lirică, în sensul lexical, dar mai puțină poezie”.

• [„Presa noastră”, nr. 2] C Darie publică la rubrica *Pagini de istorie* un interviu cu Tudor Teodorescu-Braniște despre *M. Sadoveanu – publicist* rememărând venirea acestuia la direcția „Adevărului” și a „Dimineații” în 1936: „Sadoveanu a luat parte activă și hotărâtă la lupta antifascistă din perioada premergătoare ultimului război mondial. El s-a manifestat mai întâi printr-un interviu acordat în 1935 ziarului «Dimineața», interviu care a făcut mare valvă și i-a adus înverșunată dușmănie a forțelor de extremă dreaptă. [...] Atitudinea marelui prozator se încadra astfel acțiunii de largă platformă care tindea să apere nu numai democrația, literatura, arta, cultura, dar însăși independența țării grav amenințată de fascism. Prin numeroasele articole și interviuri publicate în presa democratică de atunci, Mihail Sadoveanu s-a angajat în lupta antifascistă cu tot curajul, asumându-și toate riscurile. El a fost amenințat direct. Scriitorii din Iași, în frunte cu Ionel Teodoreanu, au trebuit, la un moment dat, să ia măsuri urgente pentru a-l pune la adăpost de atacurile teroriștilor. Această perioadă din viața lui Mihail Sadoveanu va trebui zugrăvită de viitorul lui biograf în tot dramatismul ei”. Tudor Teodorescu-Braniște evocă și alte aspecte: „A venit într-o zi la mine în birou și mi-a spus zâmbind: „Am să-ți arăt ceva”. A scos din buzunar un plic din care a răsturnat pe masă câteva fire de cenușă. Apoi mi-a citit o scrisoare insultătoare și stupidă, prin care un cititor anonim îi spunea că îi trimite cenușa vo-

lumelor lui arse. Și, râzând cu poftă, a adăugat: „Imbecilul acesta habar n-are că am scris vreo sută de cărți!”. La final se trage următoarea concluzie: „Opera lui de ziarist stă cu toată cinstea alături de creația lui literară. Ca și Eminescu și Caragiale, el acorda aceeași importanță articolului de gazetă ca și unei pagini de literatură”.

• [„Ramuri”, nr. 2]. Sub titlul *Primăvară dinamică* este celebrată împlinirea a 25 de ani de la „Eliberare”, eveniment ce anunță și cel de-al 10-lea Congres al Partidului Comunist Român. ■ În secțiunea *Cărți. Reviste*, apare articolul „*Creatorul de lumi*” și *conjunctura istorică*, semnat de C. Stănescu. Autorul plasează în centrul discuției condiția artistului determinată înainte de toate de capacitatea acestuia de a „transmite mesaje inteligibile” și de puțină de a renunța la un moment dat la „paternitatea” obiectului creat. Arta contemporană a secolului XX n-are „un sens unic”, ci se caracterizează printr-o „continuă căutare” în care predomină sentimentul nostalgiei al „reculegerii umane”. C. Stănescu mai menționează și curajul specific creatorului care își poate asuma riscul de a lupta împotriva nedreptăților istoriei. El conchide că „orice operă de artă” nu se poate desprinde de contextul istoric, ea „nu poate scăpa unui anumit fel de a o judeca conjunctural.” ■ *Marginalii la un portret*, articolul scris de Ion Nica, pornește de la o fotografie din 1868 a poetului, „recent descoperită”. Portretul fizic al lui Mihai Eminescu, din diverse fotografii, este supus analizei în cele mai mici detalii (forma urechii, ochii, musculatura, forma craniului). ■ Mircea Iorgulescu publică două cronici literare, la Paul Anghel, *Arhivă sentimentală* și Radu Cosașu, *Maimuțele personale*. □ „Se poate afirma că Paul Anghel a strâns în acest volum o sumă de „sinteze”, toate străbătute de sentimentul aderenței la spiritul unei literaturi, al unei culturi, în ultimă instanță al unui popor.” □ „*Maimuțele personale*, este o carte care vedește „o atitudine gravă”, un roman „al unei tragice erori de apreciere”. ■ În „Povestea vorbii” Nicolae Dragoș își publică poemul de mari dimensiuni *Manole Meșter, Noul*, iar Mihai Duțescu își publică un poem tot de dimensiuni mari, cu *titlul Cronică la ceasul primăverii*. ■ „Democrația socialistă reprezintă o formă de guvernământ bazată pe participarea poporului la exercitarea puterii, pe libertatea și egalitatea reală a oamenilor.” arată lectorul univ. Constantin Szentes în articolul *Socialismul și Democrația*. □ În subsecțiunea *Teatru*, Victor Parhon face cunoscute recente premiere la Craiova: *Cezar și Cleopatra* de George Bernard Shaw și *Visul unei nopți de iarnă* de Tudor Mușatescu.

• [„Secolul 20”, nr. 2] *Centenarul Paul Claudel* este omagiat cum se cuvine, cu texte de Saint-John Perse, *Tăcere pentru Claudel*, de Francis Ponge, *Prosa de profundis*, de Maurice Blanchot, *Celălalt Claudel*, de Eugène Ionesco, *Ceea ce aș fi vrut să spun mai bine*, de Jean-Louis Barrault, *Un Claudel care trăiește*, de I. Igiroșanu, *Deconfesionalizarea lui Claudel* și de Ovidiu Cotruș, *Paul Claudel și cetatea ideală*. □ Traduceri din opera poetului și dramaturgului semnează Alexandru Baciuc, Anca Boldur și I. Igiroșanu. □ Romanul experimental *Anul Gol* de Boris Pilniak (1920) este tălmăcit din rusește de Igor Block și Marcel Gafton, începând cu acest număr, operațiunea fiind încheiată odată cu nr. 3/

martie 1969, moment salutat într-o notiță alcătuită de P.[etru] P.[opescu] în nr. 31/ 1969 al „României literare”: „Excelentă ideea «Secolului 20» de a ni-l oferi pe Pilniak, și, între atâția mari prozatori ruși încă ignorați la noi, oare nu ar trebui să existe o inițiativă editorială mai fermă pentru creatorul *Mahonului*, al *Volgii ce se varsă în Caspica* și al lui *O.K.*?”

● **[„Steaua”, nr. 2]** În sumarul revistei clujene sunt incluse producții lirice și epice de Aurel Rău (*Iarna prin patrie, Soare și zăpadă, Căruțe țărănești, Târziu*), Petre Stoica (*La scufundarea vasului Titanic*), Pavel Aioanei (*Mauvais sujet*). □•Ion Bojan semnează articolul *Unitatea moral-politică a poporului român*, în opinia căruia aceasta este un fenomen social calitativ nou în istorie, specific orânduirii socialiste, rezultatul unui proces istoric obiectiv, al procesului revoluției și construcției socialiste ca urmare a transformărilor survenite în toate sferile vieții sociale. ■•Constantin Noica publică studiul *Cum l-a întâlnit Eminescu pe Kant* în care autorul își expune opiniile rezultate în urma cercetărilor întreprinse cu privire la contactul poetului cu filosoful german. Noica precizează că „«prima lectură» (nedată), trebuie fără îndoială trimisă îndărăt, spre cei 20 de ani ai lui Eminescu, și în orice caz presupune un contact prealabil cu gândirea filosofică. Te poți îndoi la rigoare că Eminescu traduce efectiv *Critica rațiunii pure* prin 1870, cum spune Slavici; dar poți oare crede că vorbea din auzite despre Kant, când pe Schopenhauer îl citise efectiv, când citeau împreună pe Platon și când știi curiozitatea lui Eminescu și felul lui de-a se ridica de pe atunci la izvoare? Nu numai că toate indiciile în acest sens există, dar pentru recursul direct la Kant încă de la început – sau direct de la Schopenhauer la Kant – pledează faptul că Eminescu nu invocă decât în treacăt, la început, și de fel mai târziu istorici sau comentatori. [...] Ceea ce va părea straniu, când vom susține acum că îndeletnicirea cu Kant nu are nici un caracter de circumstanță, este că, într-o largă măsură, ea are loc totuși în anul 1874, când se pune problema doctoratului. Cum să-ți explici că Eminescu se pregătește să dea curând examene, cere să înceapă tot curând un curs universitar liber, și totuși se ocupă stăruitor, în așteptare, de o traducere ce n-ar avea legătură directă nici cu unul nici cu altul? Și totuși aceasta este concluzia la care trebuie să ajungem – și la care ne va ajuta să ajungem firea de cărturar a lui Eminescu, de o parte, litera și spiritul traducerii, de alta. S-ar putea presupune, o clipă, că traducerea, cu «a doua lectură», nu era întreprinsă pe larg în 1874, ci doar este datată așa, fiind continuată mai târziu. Dar Eminescu notează cu grijă spre fine datele: 1875 și 1877 mai târziu; deci cea mai bună parte e întreprinsă în 1874. S-ar mai putea spune: traduce nu în prima jumătate a anului, când își pregătea doctoratul, ci după 1 septembrie, când e numit director al bibliotecii din Iași. [...] Acum să vedem, o clipă, cum arată traducerea. Orice impresie ți-ar face ea în primul moment, vezi bine că e o traducere întreprinsă cu supunere la obiect și cu perspectiva de-a fi dusă până la capăt, deci de-a confisca cel puțin doi ani din viața oricui”. ■•Numărul cuprinde și *Însemnările despre folclor și literatura cultă* de George Muntean în care se arată că „difuz, folclorul constituie o prezență permanentă în

literatura noastră cultă, de la întâile ei zvâcniri până în contemporaneitate, fiind, s-ar putea zice, substratul ei perpetuu, albia în care a curs neîncetat. Suntem în fața unui proces ale cărui efecte pot fi surprinse oricâte decantări ar fi avut loc pe parcurs – la (aș risca afirmația) absolut toți scriitorii români. [...] Conștiința de sine a literaturii noastre, odată consolidată, și, prin urmare, cea a scriitorilor ce o compun, nu mai îngăduie spontaneități și aluviuni directe dinspre folclor (decât mimate), ci le sublimează și decantează, uneori le pervertește și interpretează fundamental, totdeauna însă reînființându-le”. ■ Pornind de la opinia că *Animale bolnave* de N. Breban ar putea fi considerat un roman polițist, „la o privire superficială”, Virgil Ardeleanu opinează că „scrutat cu atenție, el dezvăluie un nod de semnificații, un quantum de observații întru totul remarcabile. Dar de ce a fost nevoie ca un roman cu atare serioase preocupări să fie implantat într-o rețetă atât de banală? Pentru că, ne place să credem, Nicolae Breban a observat foarte bine două lucruri: 1) romanul polițist este cea mai populară specie literară, specia care solicită atenția tuturor categoriilor de cititori; 2) în ultimă analiză, formula, intriga, personajele – nu contează. Acestea sunt doar pârgșii care au menirea de a propulsa în prim plan semnificații, teorii, concluzii ultime. Romanul, de la începuturile sale, a fost un fel de cal troian, care a introdus în literatură un uriaș depozit umanistic. Filozofia și știința, istoria și cultura, artele, tot ceea ce a produs omul a intrat în genul proteic. A intrat, și va putea intra în continuare, cu condiția ca elementele acestor sfere să fie subsumate unei idei directoare, capabilă să scoată la lumină gândurile și aspirațiile, apele tulburi ale unui tip reprezentativ sub raport ontologic. Și *Animale bolnave*, prin intriga sa polițistă bine condusă, reprezintă însuși calul troian care i-a permis autorului să propună câteva cazuri umane, iar prin acestea, câteva idei de maxim interes. Dând de-o parte schelăria, constatăm, cel puțin în ce ne privește, că *Animale bolnave* este, spre deosebire de absolut toate cărțile contemporane, un roman al iluziei, al îndoielii, al agoniei, al durerii. Intuiția de a opta pentru asemenea direcții mi se pare excepțională. Și aceasta pentru că măreția dar și nimicnicia omului înrobite raționamentelor constă într-o perpetuă îndoială. Omul autentic (inteligent) vrea să știe totul și nu știe niciodată îndeajuns. Ecuația existenței deplin rotunde n-a fost încă rezolvată. Conștiința limitelor e dureroasă și reprezintă singura certitudine. [...] Prin durere, omul ajunge să fie conștient de sine. Ajunge să-și situeze firavul destin în planul superior al existenței. În acest fel, sentimentul tragic al vieții nu devine catastrofic. Durerea nu aduce neantul ci, paradoxal, potențează și înobilează prezentul efemer. Voind a traduce ceva din aceste concepte, dar nu numai dintre acestea, Nicolae Breban a creat câteva personaje, care aparent sunt însuflețite și contribuie din plin la intriga polițistă. Dar numai aparent. Dacă încerci să-ți amintești cum e cutare sau cutare caracter, îți vei da seama de îndată că oamenii puși în mișcare sunt la fel ca atâția alții. De reținut nu e ceea ce întreprind ei într-una sau alta din circumstanțele cu suspense ale narațiunii, de reținut nu sunt atitudinile lor nocive sau numai benigne în momentul cardinal al romanului (tripla crimă). De reținut,

cu adevărat, e izvorul subteran al vieții lor insolite: iluzia generatoare a sentimentului agonie, a durerii”.

• [„**Tânărul leninist**”, nr. 2] Constantin Teodori scrie versurile *Tinerețe*, pu-se pe muzică de Laurențiu Profeta: „Gând semeț, ca șoimul îndrăzneț/ Tinerețe, tinerețe,/ Drumuri largi partidul ne-a deschis,/ Să muncim, să-mplănim orice vis./ Construim și țării dăruim”,/ [...] Ani de-avânt, de muncă și de cânt,/ Tinerețe, tinerețe,/ Olar student sau tractorist/ Ne-a unit roșul steag comunist. ”

• [„**Teatrul**”, nr. 2] Numărul se deschide cu textul *În fața urnelor* semnat de Radu Beligan: „Anul acesta e marcat de evenimente importante pentru viața socială și politică a țării noastre: aniversarea a 25 de ani de la eliberarea patriei, pregătirea Congresului al X-lea al partidului. Cel mai recent eveniment se află în fața noastră: alegerile pentru Marea Adunare Națională. E deci încă un prilej de a ne dovedi nețărmuritul atașament față de Partidul Comunist Român. [...] Votăm pentru fericirea poporului, pentru destinul fericit al omenirii, pentru idealul umanismului socialist, idealul nostru de totdeauna.” Acest text este urmat de *Răspundere și inițiativă*, semnat de Olga Tudorache. ■•Virgil Brădățeanu semnează *Aniversarea maestrului Eftimiu*: „Maestrul Victor Eftimiu, membru al Academiei Republicii Socialiste România, scriitorul admirat, omul de omenie iubit și prețuit, a trecut în cel de al nouălea deceniu al existenței sale. Creatorul care ne bucură pe toți cu gândul că vigoarea maturității înfruntă bărbătește anii, a dat literaturii noastre, în număr mai mare decât cei optzeci de ani ai săi, opere dramatice, lirice și epice reprezentative pentru ceea ce are mai bun scrisul românesc. Dramaturgul, criticul, prietenul și sfătuitorul marilor noștri artiști, fostul director al Naționalului își vede marcat, emoționant, cel de al 81-lea an de viață inaugurând un nou teatru – Teatrul de Nord, la Satu-Mare, cu una din lucrările sale: *Haiducii*. [...] Scriitorul care a făcut prin opera sa școală de civism, de virtute patriotică și înalt umanism, școală pe care au urmat-o și-o vor urma mii și mii de oameni. Populară și vie, plină de adânci înțelesuri, luminată de străluciri de gând și vorbă, bogată în poezie, opera lui Victor Eftimiu este făcută să rămână peste ani și să ne reprezinte totdeauna”. ■•V. Mândra semnează *Din nou despre servituțiile dramatizării*. „*Enigma Otiliei*” la Teatrul Național „I. L. Caragiale”: „Ceea ce se reprezintă la teatrul Național din București sub numele unuia din cele mai vii romane ale literaturii noastre (*Enigma Otiliei* de G. Călinescu) nu este însă rezultatul unei gestații adânci. Semnatarul «dramatizării» nu pare să fi avut intenția recompunerii teatrale a unui text creat sub rigorile altui gen. Nu se poate spune însă că nu există o consecvență în întocmirea libretului multifragmentar care a fost încredințat actorilor (cei mai mulți, de indiscutabil prestigiu). Obiectivul principal al semnatarului acestei versiuni (I. Bâta) trebuie să fi fost obținerea unei maxime vivacități scenice, prin detectarea pasajelor «cu nerv» din textul romanului și – în general – a culorilor tari, utile unei teatralități de efect «sigur». În consecință, s-a lucrat cu o foarfecă bulevardieră în țesătura unei cărți sobre, în care descripția este mereu subsumată portretisticii caracterologice (în spiritul unui La Bruyère), iar limbajul

piperat al unui Stănică Rațiu, departe de orice contact cu comicul exterior, desemnează în volute abile implicațiile istorice ale unui tip etern. Este lesne de înțeles că, redus la laturile vodevilești ale unei conformații sinuoase, acest personaj devine o simplă licheluță, când de fapt el ocupă în roman locul mistificatorului egocentric, trăind sub obsesia unei înavuțiri subite și risipind cu dezinvoltură, la granița dintre abjecție și sentimentalitate, o inteligență sterilă de o uimitoare fosforescență. Aglaie, care furnizează romanului pagini de caracterizare completă a senectuții feminine («babă absolută»), va coborî în «dramatizare» la stridențele «gaițelor» lui Kirițescu, menținută în postura unei vulgarități exagerate, de vreme ce din rol lipsesc tocmai accentele inerente fixațiilor sale definitorii, devoțiunea orgolioasă față de abulicul Titi și nepăsarea inumană față de drama bărbatului cu care și-a consumat existența. [...] Sunt în mod evident prea multe intenții absorbite în spectacolul *Enigma Otiliei* pentru a nu se ajunge, îndeosebi în primul și ultimul act, la momente de teatru autentic. În răstimpuri, și mai ales în scenele de Otilia și Felix, întâlnim ecouri tulburătoare din romanul dramatizat. Când eroina pătrunde în camera tânărului Sima pentru ultima oară, câteva replici rostite cu o emoție albă refac dintr-o dată ambianța cărții, și dorința noastră de a-l reîntâlni pe G. Călinescu în rotunde transpuneri teatrale crește în mod explicabil”. ■•Mira Iosif comentează *Victimele datoriei* de Eugen Ionescu, *la Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra”*: „Contradicția esențială exprimată de teatrul lui Ionescu, ce reflectă maladia unei societăți, este prezentă și aici: omul se zbate să iasă din mlaștină, să fugă de rinoceri, să înduplece pe ucigaș, vrea să trăiască în spații largi, într-o cetate radioasă, să se înalțe și să circule ca un pieton al văzduhului – ca să considerăm simplist toată metafora primă a pieselor sale –, dar acest om, până la urmă, nu poate face nimic. Eșuează. [...] Meritul lui Crin Teodorescu este delimitarea clară a elementelor contradictorii învălmășite în acest univers dramatic. Folosind cu fidelitate limbajul scenic propriu și exact al acestui teatru, montarea lui Crin Teodorescu scoate la suprafață tocmai filonul lui umanist, în sensul celor arătate mai sus”. ■•Revista publică un montaj de Mihai Crișan despre *Festivalul „Caragiarele” ’68*, unde apar însemnările scriitoarei Lucia Demetrius, profesorului universitar George Dem. Loghin, regizorului Mihai Dimiu, ziaristului Laszlo Lörinczi, scriitorului Franz Storch despre stadiul actual în domeniul teatrului de amatori.

• [„Tomis”, nr. 2] Al. Protopopescu semnează articolul *Adrian Marino sub zodia superfetației*, având ca punct de plecare o „profeție” semnată G. Călinescu: „Adrian Marino e mai ales un eseist, curios și malign, mare scocitor de cărți...”. Analiza este dublu motivată, demersul autorului urmărind „[...] a nu lăsa nicio urmă de îndoială în privința dreptelor prejudecăți cu care deschidem ultimul său tom, *Introducere în critica literară*, apoi, pentru bunul motiv că partea de virtute câtă se recunoaște în profeția citată, dar mai ales betșugurile eseistului, pe atunci «jurnalist» convins, s-au dezvoltat în egală măsură și cu o poftă pentru hârtia scrisă ce la locul potrivit și cu încuviințarea faptelor nu poate fi numită decât superfetație”. Analizând volumul, cronicarul literar ajunge la concluzia că „nefiind opera

unui critic literar, cu experiența și prejudecățile sale, o atare *Introducere* nu poate fi decât un inventar foarte scrupulos, dar fără organism și respirație proprie. Nefiind expresia unui sistem particular, construcția devine în chip fatal interpretarea versatilă a tuturor sistemelor. Neavând o obârșie logică, cartea devine automat un exponent disponibil și receptiv, cu singura valoare bibliografică”. Într-o enumerare de interogații retorice, analiza continuă: „Ce este în principiu această corpolență *Introducere* dacă nu o culegere de «instrucțiuni» (pe ici pe colo cam cazone) cu care «puii» criticii (termenul îi aparține) vor trebui să se obləduiască? Ce altă ofertă mai generoasă de «standarde generale» și de detalii superflue avem în preajma și în limba noastră dacă nu acest catehism care începe și sfârșește aruncând anatema pe bietul cronicar literar?” Remarcând „tonul predicator” al cărții, cronicarul continuă: „Toată luxura de fapte și citate, întreaga documentare stivuită, toate numele și operele consultate, ce ar fi putut naște dacă nu un «tratată», în orice caz o arhivă îndestulătoare, devin sub pana lui A. Marino, didahii mai mult sau mai puțin valabile, sfaturi și îndemnuri strecurate în dosul celor mai grave probleme ale criticii”. ■ În *Stăpâna viselor*, Florin Muscalu face o sumară radiografie a operei lui Constantin Nisipeanu, considerat a fi unul dintre acei „enfants terribles”: „Notoriu, cum se știe, înainte de 30 de ani, debutând editorial la 25, poetul care și-a semnat numele în istoria literaturii alături de gruparea supra-realiștilor aparține curentului numit parțial. Desigur, o îndrăzneală aparte îl va distinge totdeauna față de ceilalți poeți din afara grupului, dar aceasta nu înseamnă întotdeauna și identificarea cu suprarealismul”. Un segment important din articol este dedicat volumului *Femeia de aer*, o carte apărută la zece ani de la debut și care este „în întregime suprarealistă, încât interesul pe care i l-au arătat criticii deceniului a fost justificat. Cartea este de fapt un poem scris în stilul unui scenariu cinematografic. [...] Spiritul de frondă are largă trecere: «În orașul acesta de scamă / Gardurile au un simț mult mai artistic decât toți trecătorii / [...] Un gard cu o floare la butonieră / E grațios ca o fată frumoasă». [...] Frumoasele poeme într-un vers, plantate în paginile cărților sale («Astăzi ești palidă ca o lacrimă smulsă cu mâini / cu tot» etc.), versificările uneori de o finețe clasică nu surprind la un suprarealist, pentru că asimilarea atât de coerentă a practicilor curentului presupune o știință aparte”. ■ Ștefan Aug. Doinaș semnează articolul *La minor și sol major* în care radiografiază peisajul artistic (cel liric în special) românesc al epocii, observând că în perioada care a urmat celui de-al doilea război mondial, „sensibilitatea epocii noastre pare a se îndrepta spre un fel de muzică de cameră, din care nu lipsește conștiința problematică a poeziei. [...] Am putea spune că poeții s-au îndreptat spre un lirism de meditație, dacă, într-adevăr, s-ar medita asupra omului și asupra istoriei. Dar reflecția poetică de azi mărturisește un act narcisistic: poezia se gândește pe sine, și atâta tot; lirismul a devenit poematizare sau poetică pură, adică speculație asupra condiției poeziei înseși”. Pentru semnatarul articolului, „problematizarea excesivă” a liricii actuale „indică, după părerea noastră, începutul unui sfârșit de ciclu cultural: sensibilitatea modernă s-a afinat

la maximum, și a obosit; ea are nevoie, fără îndoială, de sânge proaspăt și de glisuri poetice spărgătoare de tipare”. După aceste observații generale, autorul articolului exemplifică aspectele menționate cu situații concrete din lirica lui Mircea Ivănescu la care „auzim un la minor persistent, obsedant monocord, de un rafinement indiscutabil. [...] Poezia lui Mircea Ivănescu distruge poezia clasică dinăuntru, nu ca dadaismul sau suprarealismul care atentau la instrumentele poetice. Nici o problemă de limbaj aici; și totuși, caracteristica sa principală stă în vacuitatea limbajului poetic de care poetul – e drept – nu se îndoiește o clipă, contra căruia nu clamează. [...] Lectura unui volum de poezie trezește în cititor instincte mimetice; după ce-l citești pe Mircea Ivănescu nu-ți mai vine să scrii versuri. Ai sentimentul zădărniceii literare, sentiment ce provine dintr-o excesivă certitudine a artificialității ei”. Un alt doilea poet menționat este Adrian Păunescu la care „tonul și gestul o iau înaintea cuvântului, la care rostirea o ia înaintea ideii, la care ideea o ia înaintea expresiei”. Despre *Fântâna somnambulă*, semnatarul articolului notează: „cartea e scrisă într-o tonalitate majoră, într-o grabă artistică de om asaltat de obsesii și de probleme, cu voluptatea nediferențiată a enumerării interminabile a numelor proprii, din istorie sau cultură, a schimbării diferitelor «piei» în care autorul se simte când strâmtorat, când la largul său”. ■ Vasile Baciuc recenzează volumul lui Geo Bogza, *O sută șaptezeci și cinci de minute la Mizil* (E.P.L., 1968) considerat „un eveniment editorial remarcabil. Însușind o varietate de forme artistice (pamflete, reportaje, evocări) ca modalități de investigare a vieții, pe de o parte, reprezentând piese apărute în etape diferite ale creației artistului, pe de alta, volumul se prezintă ca definitiv pentru caracterele scrisului bogzian”. Lectura volumului îi relevă recenzentului „o oroare de senzational a reporterului. Nu pitorescul îl atrage spre străzi înguste și locuințe dosnice aflate la periferia orașului. Viața spălătoresei din mahalaua bucureșteană e înfățișată în calvarul ei. Fără îndoială, sub raport tematic, periferia lumpenului, lumea închisorilor nu e o noutate în literatura noastră. Ceea ce frapează este sensul adânc polemic decantat în materialul selectat”. Analiza volumului îl face pe recenzent să observe că autorul explorează viața „aflată la hotarele incredibilului”, dar „reporterul nu se limitează la ea, ci înaintează pe meridianul vârstei, reconstituie un univers infantil cu experiențele lui uneori plăcute, de cele mai multe ori triste, dar întotdeauna consumate în plenitudine”. ■ În *Proză și specific*, Marin Mincu problematizează pe marginea „cadinismului prozei românești actuale” și constată că „dilema aceasta este una de formă și nicidecum de fond. [...] Urbanitatea literaturii române (și în general a culturii) este intrinsecă existenței și dezvoltării sale în timp. Fiind o națiune veche, românii au creat o cultură spirituală prin care au rezistat neclintii oricărei vitregii a istoriei, mai puțin preocupați de construirea unei «civilizații exterioare»”. Analiza semnatarului articolului se sprijină și pe observațiile lui G. Ibrăileanu care „la întrebarea cum trebuie să pătrundă orașul în literatura română”, răspunde printr-o uită de interogații retorice: „Este Bucureștiul *Orașul* [...] când el nu-i măcar nici «Oraș» în toată puterea cuvântului? S-a creat

acolo de-a lungul vremii viața aceea urbană milenară? Sunt bucureștenii suprasaturați de civilizație și de cultură? Desigur că în aceste interogații se include și răspunsul care este negativ. Orașenismul nu putea fi transplantat în literatura română pe cale artificială și imitația s-a dovedit la noi mai ales în spirit și cultură (mai puțin în civilizație) neadecvată și sterilă”. Citându-l pe același Ibrăileanu, Marin Mincu continuă: „N-ar trebui oare să înțelegem că nu putem avea orice literatură, ci numai pe aceea care se potrivește cu realitatea noastră? E atât de simplu acest lucru! Simplu ca o tautologie! [...] Urbanismul esențial implicat în vechimea culturii noastre va ieși la iveală treptat, pe căi specifice. A da rețete în această privință înseamnă a neglija specificul și deci a împrumuta ceva neconform tradiției”. Analizând proza românească a epocii, Marin Mincu se arată optimist căci „prin revirimentul viguros care s-a produs se demonstrează potențele reale ale scriitorului român de a fi contemporan esteticește cu cea mai valoroasă proză europeană actuală. Astfel prin romane ca *Intrusul* de Marin Preda, *Animale bolnave* de Nicolae Breban, *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu, *Martorii* de Mircea Ciobanu, *Coborând* de Paul Georgescu, *Ce mult te-am iubit* și *Șatra* de Zaharia Stancu, mersul prozei românești s-a modernizat punându-se în continuarea tradiției interbelice. Pitorescul decorativ a dispărut, problematica este acum mai acută, formele artistice mai variate. Putem trage concluzia de aici că proza s-a citadinizat, sau nu? [...] Căci nu prezența sau absența orașului dă valoare romanului, nuvelei sau schiței, ci capacitatea de invenție (de ficțiune). Chiar și genul epic (proza) tinde să transceadă realul, nu să-l descrie doar”. Soluția propusă este, se pare, una simplă: „Ce ne rămâne de făcut este să dăm opere în proză valoroase (ceea ce am și început) și numai a posteriori vom stabili dacă avem «orașeni» sau nu”. ■ Se publică poezie semnată de Traian Coșovei, Aurelia Diaconu, Nicolae Motoc, Virgil Teodorescu, Ileana Milcu, Mircea Lazăr, Ion Docheru și proză de Nicolae Frânculescu, Eugen Lumezianu, Victor Eftimiu și Ion Tutunea. ■ În rubrica *Trident*, Eugen Lumezianu consemnează prezența parțială în paginile „Amfiteatrului” a cuvântării lui Paul Everan în cadrul adunării generale a scriitorilor. Observațiile referitoare la poezie sunt „un excelent eseu al cărui sâmbure pare să fie această frază: «Ceea ce au cucerit marii poeți pe seama sensibilității insului mediu român se poate pierde prin inflația verbală și elefantiazis egolatră drapat în gesticulație lirică incongruentă»”. Sunt de asemenea amintite rândurile dedicate tinerilor, iar rețeta propusă pentru încurajarea acestora este „de un desăvârșit bun simț: încurajăm tinerii într-un singur fel: dovedind că putem mai mult decât ei”. În ceea ce privește proza, „el dă verdicte, își exprimă temeri, strecoară cuvinte acide, își oferă dreptul de a pronunța tot ce gândește și probabil că unele din cuvintele sale nu sunt pe placul tuturor. [...] Ele pun pe gânduri și cred că acesta este într-adevăr un câștig”.

● **[„Viața militară”, nr. 2]** Publică versuri patriotice în versiune militară: Dragoș Vicol (*Și-i iarăși...*), Gheorghe Istrate (*Alegere*), Eugen Frunză (*Din marș*), Ion Iuga (*Ostașii*), Vitalie Cliuc (*Eroul*), reportaje: Mihai Negulescu (*Sen-*

timentul încrederii și al patriotismului), Ion Căpeț (*Încredere*), N. Pop (*Candidatul nostru*), Nicolae Dumbrovă (*Pe pârtii alpine*), I. Dalaban (*Chemarea înălțimilor*), Constantin Șola (*Bărbăție*), N.E. Vîrgolici (*Unde dealurile se întâlnesc cu câmpia*). □•Proze: Dionisie Șincan (*Monologul*), Teofil Bușecan (*Moisei*), un fragment din romanul cu același titlu încredințat Editurii militare. □•A. Moldoveanu semnează un studiu despre generalul Radu R. Rosetti, membru al Academiei. □•O cronică literară semnează Aurel Martin, volumului *Insula liniștită* de Nicolae Tăutu, o alta, semnată de Emil Manu, ciclului de povestiri *Cu soarele în brațe*, de Alexandru D. Lungu. □•Rubrica *Orizont* anunță viitoare apariții în Editura Militară: volumul evocativ *Mihai Viteazul* de Titus Popovici, *Un pământ numit România*, volumul de versuri al lui Nichita Stănescu, povestirile din volumul *Vuietul* de Ion Lăncrănjan, romanul *Piscuri în adânc* al prozatorului Dragoș Vicol. □•În rubrica *Cenaclu* publică poezie: Nicolae Boghean (*Santinele*), G. Sibeky (*Aripă*) și proză, Gh. Pârvescu (*Cros*).

● **[„Viața românească”, nr. 2]** V. R scrie despre *Alegerile, prilej de largă consultare a maselor*: „Muncitori, țărani, cărturari, luptători din ilegalitate și vechi activiști pe tărâm social, alături de cele mai tinere contingente de constructori ai socialismului, au întâmpinat cu inima deschisă pe cei ce vor avea de hotărât destinele superioare ale țării, fie prin legile generale la a căror elaborare își vor da contribuția, fie prin gospodăria comunelor, orașelor, municipiilor [...] O politică a demnității, a păcii și prosperității, a frăției cu popoarele lagărului socialist și cu toate popoarele lumii”. ■•Ion Bălu scrie despre *Cezar Petrescu și începuturile „Gândirii”*: „Primul număr al revistei «Gândirea» a apărut la Cluj la 1 mai 1921 – în primul an, publicația a avut periodicitate bilunară –, dar despre începuturile «Gândirii» și despre etapa directoratului lui Cezar Petrescu se cunosc puține lucruri... «Gândirea» și colectivul ei au trebuit să facă față unor dificultăți bănești de multe ori importante. Reproducem trei scrisori primite sau trimise de Cezar Petrescu în această perioadă, care scot la iveală câteva date utile istoriei literare”. ■•Ov. S. Crohmălniceanu prezintă romanele lui Zaharia Stancu: *Ce mult te-am iubit, Șatra*: „*Ce mult te-am iubit* face parte la fel ca și *Desculț* și *Pădurea nebună* din marele ciclu autobiografic al lui Zaharia Stancu. E însă totodată o carte de o factură singulară pentru că se oprește în această lungă recapitulare a unei existențe pe un moment sufletesc covârșitor: moartea mamei. Conștiința naratorului e martoră la o succesiune de fapte. Peste evenimentul morții se suprapun tot felul de acte ale existenței curente... Mama a murit. A intervenit un fapt ireparabil, o ruptură, o discontinuitate existențială. Orice se petrece de acum înainte se desfășoară sub acest sentiment atroce și nimic nu-l mai poate înlătura. [...] Unitatea «șatrei» rezultă din respectarea unei anumite etici naturale, fără de care o asemenea existență liberă s-ar prăbuși în anarhie. Autorul subliniază mereu apăsător acest lucru. [...] *Șatra* e o carte de mare suflu omenesc, scrisă cu un rar instinct artistic, amară și zguduitoare, care nu mă tem să afirm că va trezi, tradusă, interesul cel mai larg”. ■•Edgar Papu scrie despre „*Eseurile*” lui N. Tertulian: „Întregul

volum de *Eseuri* confirmă judecata apreciativă pe care ne-am însușit-o mai demult asupra autorului. N. Tertulian vine în cultura actuală cu o notă de distinsă sobritate, cu o pondere științifică și cu o contribuție de precizări, care vor trebui luate în considerație de cei ce urmează a se dedica problemelor noastre de cultură literară”.

■•I. Negoïtescu, în articolul *Nicolae Breban și realismul actual* analizează romanul *Animale bolnave*: „În absența stăpânilor o proză masivă, modernă, al cărei antirealism s-a dovedit conform cu originalitatea și talentul specific autorului, ce exprima cu mijloace aparent obiective adâncă sa propensiune spre un vizionarism strict personal. S-ar putea spune că *În absența stăpânilor* era un meta-roman, o meta-proză, în care doar micul Herbert prindea real contur epic într-o vastă panoramă de senzații și fantasmе, din și prin ele însă. Odată cu *Animale bolnave*, N. Breban revine pe de o parte la realism, într-un roman de acțiune vie, palpitantă, cu personaje clasic conturate, de la detectivi la profeți, roman ce nu-și refuză scene de maximă violență, anchete brutale, de maximă violență, anchete brutale, violuri, crime și în același timp prefirat subtil, cu elemente suav halucinatorii, urme ale antirealismului vizionar de care se arătase mânat altădată, pentru a izbuti să împlânte cu o vigoare epică puțin obișnuită în această țesătură realistă un personaj pur halucinatoriu, de o unică identitate în literatura română”.

■•În textul *Între mit și realitate*, Eugenia Tudor recenzează cartea lui Fănuș Neagu, *Îngerul a strigat*: „Noua carte a lui Fănuș Neagu este întâi de toate cartea unui sentiment. Nu a unor personaje, nu a unor fapte – în ciuda abundenței de fapte și de personaje – ci a unui copleșitor sentiment de neîmplinire. Un acut sentiment al ratării, al insuccesului uman, al înfrângerii. [...] Personajul principal al romanului *Îngerul a strigat* este mai ales acel ținut fabulos de la Dunăre, dinainte de război, unde mișună, foiesc niște oameni înzestrați cu o vitalitate deosebită, iubind băutura și femeile, temători și curajoși totodată, adesea victime ale propriilor lor credințe și mituri”.

■•Demostene Botez notează despre cartea lui I. Crețu: *G. Ibrăileanu: Restituiri literare*: „O carte deosebit de importantă pentru încercarea de întregire a operei scrise de G. Ibrăileanu. Importantă prin bogăția neobișnuită a materialului documentar, prin curajul cu care ridică unele probleme, prin controversale pe care cu siguranță le va naște”.

■•Virgil V. Mirescu scrie despre cartea poetului Lucian Blaga: *Zări și etape*: „Volumul *Zări și etape* reprezintă mărturia laboratorului din care a crescut opera de gândire filosofică a lui Lucian Blaga. Deși doar un preludiv, el cuprinde – în embrion – toată viziunea filosofică, demonstrând atât vocația meditativă, cât și familiaritatea gânditorului-poet cu cele mai subtile probleme și concepții ale vremurilor moderne”.

■•Al. Paleologu semnează textul aforistic: *Opinii separate*, în care face referire la *Lectura, Lauda frivolităților, Despre Iene*.

■•Florin Mugur în cadrul rubricii „Revers” semnează textele: *Un ciclu de poezii*: „Poemele lui Leonid Dimov («Luceafărul», nr. 32) aparțin și ele aceluiași bine cunoscut autor de viziuni, ades pictate cu precizie kafkiană. Ceea ce e nou – aici și în câteva alte poezii publicate în ultima vreme – este însă senzația chinuitoare că totul înseamnă ceva, dincolo sau dincoace de

cuvinte, ceva la care e mai bine să nici te gândești. În *O vizită la observator*, în *O dimineață noroasă* (mai ales), în «Vis de incași» pare să existe un sens, o semnificație existențială, un adevăr care, dacă ar putea fi spuse altfel, direct ... ar fi cu neputință de suportat. Cu fața nemișcată, o veche mască orientală cu trăsăturile destins și ochii închiși, poetul alcătuiește mari scene semnificative, cu personaje”. □ *O generație poetică*: „Generația poetică '45 (Constant Tonegaru, Geo Dumitrescu, Dimitrie Stelaru, Ion Caraion etc.) se bucură de la o vreme de atenția binevenită a criticii... Aurel Dragoș Munteanu le dedică o serie de articole în «România literară». Preocuparea principală a criticului nu e analizarea operelor – deși observațiile fine nu lipsesc – ci descoperirea unor legături ascunse între poezii de după război și cea mai tânără promoție”. ■•D.[emostene] B[otez] semnează două texte: în *Restituirile lui Ibrăileanu* semnalează receptarea negativă a cărții lui I. Crețu de către Al. Piru: „În notele asupra lucrării Prof. I. Crețu: *G. Ibrăileanu: restituiri literare*, am prevăzut și interesul și controversa pe care le va stârni. Căci, iată, nici n-a apărut darea mea de seamă și Prof. Al. Piru a intervenit cu o calificare neobișnuită și, cred, nepotrivit de aspră a cărții lui Crețu. [...] Poate că prof. Crețu nu are dreptate în totul. Dar argumentele lui, pentru a fi respinse, trebuiesc combătute, toate, și nu prin afirmații peremptorii sau ironie. Respectul pentru G. Ibrăileanu impune ca tema să fie discutată... Nu urmărim aici să-l convertim pe prof. Piru la punctul de vedere al lui Crețu”; □•*În jurul unei poezii de Perpessicius*: „Poezia lui Perpessicius... a apărut ca a unui poet care scrie așa cum ar vorbi, disprețuitor de ornamente sau de poezie de dragul poeziei. Poezia era pe atunci o formă a vorbirii, a comunicării, cum poate fi o plângere, un geamăt... G. Călinescu îl prenumără pe Perpessicius printre «intimiști»”. ■•I. Negoitescu expune *O amintire din cenacul „Sburătorul”*: „Faptul că am ajuns să fac parte din ultima generație a «sburătoristilor» se datorește desigur unei elecțiuni spirituale mai adânci... Elecțiunea spirituală s-a bazat pe faptul că încă de pe băncile liceului educația mea literară s-a bazat pe lectura entuziastă a scrierilor critice ale lui Eugen Lovinescu. [...] L-am câștigat nespuse de repede, când a constatat din scurta noastră convorbire că îi cunosc bine opera și că, deși abia părăsisem băncile liceului, eram un admirator neprețuit al romanelor Hortensiei Papadat-Bengescu. Și am asistat la următoarea scenă: celebrul și severul critic... s-a ridicat de la birou... a sunat-o pe Hortensia Papadat-Bengescu spre a-i spune că a descoperit un adolescent pasionat de literatura bengesciană, pe care îl poate face fericit dacă vine de îndată la dânsul pentru ca tânărul ei adorator s-o cunoască... Peste o jumătate de oră... d-na Bengescu și-a făcut apariția: era o distinsă și impozantă cucoană, în fața căreia aș fi vrut să mă prosternez ca înaintea unei zeițe”. ■•Aurel Stoicanu găsește o continuitate în teatrul lui Cehov cu cel al lui Eugen Ionescu: *Trei surori și Cântărețul cheal*: „Teatrul absurdului, care devine tot mai cunoscut și publicului nostru, a adâncit și mai mult prăpastia dintre «înstrăinarea marxistă» și aceea a ideologiilor capitalismului. Marx spunea că omul, cu cât produce mai mult, cu atât devine mai puternică

lumea străină...; înstrăinarea aceea se datorește însă raporturilor de producție capitaliste, proprietății particulare, dispărând odată cu ele; Ideologii burghezi și îndeosebi scriitorii «absurzi», Ionescu-Beckett, văd dimpotrivă înstrăinarea subordonată nu socialului, ci unui principiu ontologic, fac din ea aproape o categorie cosmică, din care, în plus, nu există ieșire... De înstrăinare absurdii leagă și lipsa de înțelegere între oameni, afirmând că acesta din urmă apare încă în dramele lui Cehov. El ar fi fost primul care a arătat cum oamenii vorbesc unii cu alții fără să se priceapă, cum conversația se goleşte și devine doar semn convențional, cum «dialogul suprimă înșelegerea».

■•E.[milian] M[anu]. detaliază *Addenda la o biografie a lui Gib I. Mihăescu*: „După apariția articolului nostru, Gib I. Mihăescu, (contribuții documentare), în nr. 9 al «Vieții românești», redacția a primit din partea profesorului I. Diaconescu rectificări de date, bine venite, în cazul biografiei acestui prozator despre care s-a scris atât de puțin”.

■ Ion Bălu întocmește o fișă de istorie literară a lui Alexandru Tudor-Miu, *Un poet prahovean*: „Prieten de tinerețe al lui Geo Bogza, Eugen Jebeleanu, Miron Radu Paraschivescu, Alexandru-Tudor Miu a fost o bună vreme un stimulator al energiilor intelectuale ale concetățenilor săi și a jucat un anume rol în menținerea trează a interesului pentru mișcarea de avangardă în provincie. [...] Debutul editorial și l-a făcut Al. Tudor-Miu tot la Câmpina, scoțând într-o tipografie locală un minuscul volum de *Epode, strofe păstrate*, în 1932; a urmat *Standard, poeme de petrol și energie*, 1934, iar, în 1947, volumul *Întâlnire cu pasărea Phoenix*”.

□•Sevastia Bălășescu consemnează reeditarea volumului *Caseta cu bucurii* de Tudor Arghezi, Ed. Tineretului, 1968: „*Cartea cu bucurii* conține opt cărți (opt povestiri) din volumul *Cartea cu jucării* de Tudor Arghezi ... sărbătorind astfel împlinirea a 37 de ani de la apariția volumului, primul din seria celor, pe care scriitorul le-a adresat copilăriei. Ilustrarea sugestivă și elegantă a celor 8 cărți ale casetei de către Silvia Cambir, ne oferă de fapt opt jucării literare”.

□•Camil Baltazar descrie studiul lui Constant Ionescu: *Camil Petrescu – amintiri și comentarii*: „Recenta scriere a lui Constant Ionescu ne îndeamnă a afirma că oricâte cărți s-ar realiza despre personalitatea autorului lui Danton... nu-i de ajuns. De aceea salutăm cu bucurie această arhivă vie de fapte și confesii. Ea constituie o dublă surpriză, faptele de viață împletindu-se expresiv cu un fluent și substanțial studiu asupra omului și operei sale. Autorul narează în calitate de coleg de liceu, dar mai ales ca amic intim de confidențe juvenile... A doua caracteristică ce se deprime și captivează este efortul autorului de a configura profilul gânditorului prin coeficientul actelor de viață, ... a dialogurilor... ale neîntrecutului nostru scriitor, cu care orice discuție lua caracterul unei dezbateri ideatice, a unei confruntări fructuoase de idei și schimb strălucit de florete polemice”.

□•M. Emilian recenzează romanul lui Ivan Deneș: *Păpușarul*: „*Păpușarul*, romanul recent apărut, duce mai departe experiența debutului, îmbogățind-o... Analiza psihologică de tip proustian se reduce la microevocări retrospective declanșate de asociații insolite și la descrieri rafinate de medii intelectuale. De altfel atât stilul

cât și subiectele sunt compozit-intelectuale și uneori strident-intelectualizate, cu citate de coloratură din filosofii și dictoane latinești.” □•Alexandru Baciuc descrie volumul de *Versuri* al lui Petre Stoica: „Universul poetic al lui Petre Stoica este bine delimitat, cu leitmotive puține; îndeosebi universul apollinic al copilăriei... Poetul cultivă stările minore, cu o nostalgie și simulată stângăcie, fără ostentație”. □•Matei Alexandrescu descrie universul social al nuvelor lui Ion Petru Petru din volumul *Dincolo de aparențe*: „Cele cinci nuvele, câte alcătuiesc recenta sa carte, sunt – prin tematică –, desprinse exclusiv din realitatea transformărilor înnoitoare contemporane, realizate sub conducerea Partidului în țara noastră”. □•Sanda Radian recenzează cartea lui Ștefan Stoian: *Pe malul fluviului, departe*: „Culegerea de schițe și povestiri *Pe malul fluviului, departe*, apărută în colecția *Luceafărul* 1968, înmănușiază un număr de instantanee, înrudite ca atmosferă, ca univers psihologic. Fie pe un ton de confesie, fie portretizând câte un personaj, autorul dezvăluie stările sufletești de nemulțumire acută sau surdă, latentă sau bruscă ale unui erou neîmpăcat cu sine și cu viața”. □•Veronica Porumbacu prezintă romanele lui Michel Dard: *Mélusine, Les années profondes*: „Fiecare din cele două romane e istoria unui amor nefericit. *Mélusine* e numele pe care-l dă eroul primei cărți iubitei lui, pe care o socotește – și poate chiar e – «vrăjitoare». [...] Sâmburele epic al recentului *Les années profondes* nu e nou: îndrăgostiții ideali care se descoperă pe neașteptate a fi frate și soră au format obiectul investigației psihologice și al lui Leonhardt Frank...”.

MARTIE

1 martie

- [„Scânteia”, nr. 7991] Numărul se deschide cu *Într-o atmosferă de puternic entuziasm patriotic, zeci de mii de alegători au participat ieri la marea adunare electorală din Capitală*.

- [„Cronica”, nr. 9] Zaharia Sângeorzan semnalează debutul în poezie al următorilor: Teofil Bălaj, Paul Drumaru, Marin Mincu. □ Teofil Bălaj, *Fructul oprit*: „Teofil Bălaj e unul dintre poeții pentru care lirica, poezia e atitudine, un act de participare afectivă la fenomenele vieții. El e și un poet al notațiilor și al efuziunilor calme, netulburate de curenți ce aduc furtuni și temperament, autorul nu e un eruptiv”. □ Paul Drumaru în *Ochii necesari*, „depășește starea de poezie printr-o sinceritate absolută. El introduce cititorul într-un univers așa de intim, de cunoscut, încât te întrebi ce e poezie și ce e sinceritate”. □ Referitor la volumul *Cumpăna* al lui Marin Mincu: „Ermetismul poeziei lui Marin Mincu nu e o influență ce vine din lecturi, ci unul ce ține de propria sa structură. El e și un fin eseist, un spirit critic remarcabil și debutând cu versuri, voluntar sau involuntar, vrea să statornicească un adevăr”. ■ Intitulându-și textul *Proza absurdă*, Mihai Drăgan respinge microromanul lui Vintilă Ivănceanu, *Până la dispariție*: „Talentul lui

Vintil Ivănceanu este afară de orice discuție, dar cartea sa semnifică o dispariție a creației. Totul e de o absurditate violentă și subversivă, mai ceva decât substanța prozelor-exercițiu ale lui D. Țepeneag, o aglomerare de notații haotice, de grotesc și vise abracadabrante”. ■•Adrian Marino semnează textul *Între critică și eseu*: „O critică estetică totală, de sinteză, cu adevărat modernă (impresionismul pur fiind o metodă învechită), care să asimileze efectiv și să aplice literaturii române, în mod selectiv și deci constructiv, cu deplină personalitate, toate metodele critice actuale, dintr-o perspectivă ideologică unitară”.

● [„**Flacăra**”, nr. 10] Revista publică povestirea *Proprietar* de Nicolae Țic. □•În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu semnează schița *Demnitate și nimic*. □•Gabriel Dimisianu scrie despre *O impunătoare ediție Baudelaire*, realizată de Geo Dumitrescu. ■•La rubrica *Spectacol pe glob*, se semnalează o „prelucrare bizară” a *Dansului morții* de Strindberg, prelucrare realizată de Fr. Dürrenmatt. ■•În secțiunea *Carte*, se semnalează monografia lui Alexandru Balaci dedicată lui *Francesco Petrarca*. □•Notă despre apariția, în colecția „Cele mai frumoase poezii”, a „unui volum selectiv din creația lirică a lui Emil Giurgiuca”. □•Semnalarea apariției romanului *Stăvilă la Pacific* de Marguerite Duras, în colecția Meridiane, în traducerea lui Alexandru Baciuc. □•Se anunță viitoarea punere în scenă a piesei lui I.L. Caragiale, *D-ale carnavalului*, la Paris.

● [„**Glasul Patriei**”, nr. 7] Demostene Botez semnează *Trepte pe calea desăvârșirii*: „În numele acestor realizări, ca de basm fantastic, și în numele inspiratorului și dirigitorului lui s-a desfășurat campania electorală pentru alegerea deputaților în Marea Adunare Națională și Consiliile populare. Toate acestea există din acești ani ai socialismului, dar ele sunt mai impresionante, mai convingătoare, când, într-o împrejurare ca aceasta, le facem suma, și încercăm a le cuprinde cu mintea pe toate. [...] Manifestul Frontului Unității Socialiste înmănunchează elementele unui program constructiv, în care este proclamată întărirea continuă a orânduirii socialiste, unul cel mai de preț al poporului român, ridicarea neconținută a nivelului de trai material și cultural al poporului, o politică externă de pace și prietenie cu toate popoarele. Trepte pe calea desăvârșirii”. Alături apare nota *În ajunul alegerilor*, nesemnată: „Întreaga țară așteaptă, cu emoția firească întâmpinării marilor evenimente, alegerile de deputați care coincid în mod sugestiv cu venirea primăverii, anotimpului tinereții, al înnoirilor. Numeroasele întâlniri dintre candidați și alegători (până la 26 februarie s-au ținut peste 169.000 adunări, la care au participat peste 9,3 milioane de oameni) în spiritul Manifestului Frontului Unității Socialiste, s-au dovedit a fi spiritului civic, o expresie elocventă a adâncirii și perfecționării continue a democrației socialiste. Într-o atmosferă de elan creator și dezbateri laborioase, la întrunirile electorale au luat cuvântul, până la 26 februarie, aproape 600.000 de cetățeni care și-au exprimat adeziunea deplină față de politica partidului și statului nostru, angajându-se să contribuie cu toată forța și capacitatea lor la continua propășire și înflorire a României și făcând peste 219.000 de propuneri de îmbunătățire a activității în dife-

rite domeniului de activitate. Este de remarcat că din aceste propuneri un număr de peste 38.000 au și fost înfăptuite prin eforturile comune ale candidaților și alegătorilor, cu sprijinul organelor de partid și de stat”. ■•Nicolae Tăutu semnează poezia *Pământ natal*. ■•În *Cartea românească peste hotare* găsim mai multe informații, printre care: „Numeroase edituri străine continuă să-și îmbogățească portofoliul cu noi traduceri din literatura română. Două personalități poetice de valoare universală, Eminescu și Blaga, au fost alese de editura «Seghers» din Paris pentru cunoscutele sale colecții de poezii. Mănunchiul de poeți români pe care i-a publicat această editură va fi în curând completat cu versuri de Nicolae Labiș. [...] După ce a fost tradus până acum în 21 de țări, editura «Twayne Publishers» din New York va retipări, în limba engleză, romanul lui Zaharia Stancu *Desculț*. În editura «Peter Owen» din Londra este în curs de tipărire romanul *Jocul cu moartea* al aceluiași autor. * În cadrul acțiunii de promovare în străinătate a tezaurului nostru cultural, luna aceasta va vedea lumina tiparului romanul *Ion* de Liviu Rebreanu, care va fi tipărit în 10.000 exemplare, în limba germană de «Meridiane» în colaborare cu editura «Volk und Welt». Romanul *Ion* a mai apărut în 1965 în editura «Peter Owen» din Anglia și în 1967 în editura «Twayne Publishers» din New York. [...] La a VI-a ediție a Târgului Internațional de carte ce se va organiza luna viitoare la Bologna, «Cartimex» și Editura Tineretului vor participa cu cca. 300 de cărți pentru copii și tineret. Cartea românească a suscitat și în edițiile anterioare, – interesul multor specialiști de la diverse firme străine care au apreciat varietatea tematică, realizarea artistico-grafică și conținutul cărților și aceste aprecieri au fost concretizate prin sublinierile făcute de presa italiană de specialitate și prin obținerea «Premiului grafic» pentru cartea *Cuhulin, viteazul din Olster*, alături de cărțile din nouă case editoriale din Franța, Republica Federală a Germaniei, Austria, Polonia și S. U. A. * Cele mai reprezentative lucrări din toate genurile tipărite în România, vor fi selecționate în confruntarea cărții românești cu producția diverselor firme editoriale cu renume mondial, la târgurile internaționale de carte care se vor ține în luna martie a. c. la Bruxelles și Ierusalim, unde «Cartimex» va expune 400 și respectiv 700 de titluri. * O nouă și remarcabilă prezență a cărții românești pe arena mondială a consemnat-o participarea țării noastre la prima ediție a Târgului Internațional de carte de la Cairo (22-30 ianuarie a. c.), la care au luat parte 430 de edituri și firme de comerț de carte din 32 țări. Editurile românești au participat prin intermediul «Cartimex»-ului cu peste 500 de lucrări de diverse genuri, din care 150 în limbi străine. Odată cu acestea, au fost prezentate lucrări românești traduse și tipărite în străinătate, precum și lucrări tipărite în țara noastră, pentru firme străine”.

● [**„Luceafărul”, nr. 9**] Sunt aduse la cunoștința cititorilor premiile acordate scriitorilor de revistele literare.. ■•Articolul *Responsabilitățile cetățenești* semnat de redacția „Luceafărului” reiterează adeziunea revistei față de tot ce reprezintă acțiunile de partid și de stat. De această dată, atenția este reținută de viitoarele alegeri pentru Marea Adunare Națională și de implicarea scriitorilor în această

manifestare a drepturilor, și responsabilităților cetățenești, fie în calitate de alegători, fie în calitate de candidați: „Scriitorii sunt și ei chemați să participe la această responsabilitate. Numele lui Zaharia Stancu, Geo Bogza sau Eugen Jebeleanu, pentru a nu alege decât pe cei mai iluștrii dintre scriitori au fost citate în dreptul unor circumscripții cu alegătorii cărora acești veterani ai mesei de scris au făcut schimburile de cuvinte care obligă atât de mult. Deci scriitorii fac politică și faptul nu mai trebuie subliniat. Fiind cetățenii unui stat socialist trebuie să insistăm asupra caracterelor acestei politici”. ■•Și pentru Sânziana Pop, anul 1968 a fost unul de excepție, prin calitatea volumelor publicate, a discuțiilor purtate în jurul lor: „Cărțile bune de proză erau înainte o raritate. [...] Emulația pe care o trăim e fericită pentru proză. Cred că talentul e numai prima condiție, totul e să-l poți stăpâni. Talentul se supune se cultivă. Cred în apariția unei proze deosebite. Va fi primul rezultat de necontestat al acestei emulații. [...] Premiile literare n-au făcut decât, credem, să consfințească emulația literară, nivelul general al literaturii de azi”. ■•Mihai Ungheanu publică două cronici. □ În cea la volumul lui Iulian Neacșu, *Insul*, se notează insistența autorului de a păstra aceeași tehnică narativă „neobișnuită” „care a captat atenția în cazul volumului de debut, *Iarna când e soare*”. Captând „câteva coordonate interesante”, este dificil de precizat, în proza lui Iulian Neacșu, „unde e sentimentul brut, unde e afectarea, unde e falsul. Paginile sale de proză vădese nu numai nativă vocație mimetică, vizibilă în stratul expresiei imediat verbale, dar și un deficit de năzuință formativă față de materia de viață, care-l preocupă. Un efort de clarificare este necesar în acest sens. □ Despre cea de-a doua carte a lui Mihai Pelin, *Inaderența*, se precizează că „arată un prozator mai format”. Publicând în volumul de debut povestiri „voit eliptice, misterioase, mizând pe sugestie”, Mihai Pelin nu renunță nici el la această tehnică literară, „dar ceea ce este de remarcat este evidentă încercare de a adaăta acestei tehnici literare un fond de probleme omenești cât mai adecvat”. Fiind un mai „bun regizor de situații, aptitudine favorabilă prozei de mare întindere”, Mihai Pelin dovedește și o „gesticulație de mare prozator”, care „rămâne să se realizeze într-o operă demnă de această gesticulație”. ■•*Avantpremierea editorială* anunță apariția la Editura pentru literatură a două volume de Al. Philippide: *Visuri în vuietul vremii și Floarea din prăpastie* și unul al Ninei Cassian, *Ambitus*, iar *Somn* de Ilie Constantin este publicat în Colecția Albatros, la Editura Tineretului.

2 martie

• [„**România liberă**”, nr. 7578] Horia Zilieru publică poezia *Votează țara*. Florin Mihai Petrescu semnează poezia *Lângă urne*.

• [„**Scânteia**”, nr. 7992] Pe prima pagină citim editorialul *Azi țara votează*, nesemnat. □•Tot pe prima pagină, poezia *Ție, Patrie* de Vlaicu Bârna („Alegem dintre noi pe cei mai buni, / Pe cei mai luminați, pe cei mai vrednici, / Să ne rostească gândul sub bolțile istoriei: / Libertatea omului, / Libertatea Patriei, / Și-n veac să ne păstreze aceste cuceriri / Ce ne-au crescut la subsuoară aripi / Și frun-

tea ne-o înalță din țărână”). □•Cezar Baltag semnează *Partidul Comunist Român – stegarul progresului nostru*: „Cheia de boltă, verbul nucleu, în care se întâlnesc liniile de forță ale puternicei realități sociale din România anului 1969 este cuvântul *Partid*. Pentru România de azi, partidul este însăși respirația istorică a țării. Acest adevăr, pe care îl știm și îl trăim cu toții, l-am simțit cu deosebită acuitate ori de câte ori am avut prilejul să vedem, cu ochii noștri, marea tulburătoare a sute și sute de mii de brațe deschise, a atâtor și atâtor existențe omenești manifestând consimțământul total al voinței lor față de politica internă și externă a partidului nostru”. □•Pop Simion publică *Alegători și aleși*: „Privitor la ecuația alegător-deputat, așa cum a fost ea inițiată, condusă, rezolvată în actualele alegeri de către Frontul Unității Socialiste, simbol de unitate și coeziune a poporului român, se pot rosti cu adevăr deplin știutele cuvinte din cântecul unirii: «... ca doi brazi dintr-o tulpină / ca doi ochi dintr-o lumină». Este sentimentul cu care se prezintă Țara la vot”. □•Versuri semnează: Demostene Botez, *Și-n frunza primăverii*; Nichita Stănescu, *Cântec solemn* („O, ține-n el, pământul țării rădăcini / de arbori și de ierburi și de flori / și oase mult albite de vechimi / sceptre în trup de luptători.”); Al. Andrițoiu, *Cu munții*; Ioana Diaconescu, *Dor*; Negoită Irimie, *Incandescența stelei comuniste*; Dumitru M. Ion, *Acest tărâm*; Petre Ghelmez, *Vis pururi aprins*; Ion Iuga, *Laudă patriei*. □•Sub titlul *Deplina noastră încredere candidaților Frontului Unității Socialiste!* apar patru texte de susținere: prof. dr. docent Mihail Ghelmegeanu semnează *În climatul social-politic al demnității civice și umane*; Paul Jitianu, *Faptele – cel mai convingător afiș electoral*; ing. Ștefan Vișoianu, *Același drum, același urcuș*; Dan Laurențiu, *Profundul atașament față de politica partidului nostru*: „În această zi, votând candidații Frontului Unității Socialiste, fii devotați ai patriei mele, votez în deplin acord cu propria mea conștiință, devotată celor care au contribuit și contribuie la edificarea unei României spirituale la nivelul demn de victoriile sale în planul existenței, valorilor economice, materiale ”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6154] publică poezii patriotice de Mihai Beniuc (*Cântec de țară*) și Ion Crânguleanu (*El, un luceafăr*).

3 martie

• [„Scânteia”, nr. 7993] Pe prima pagină găsim informația: „Ieri, cetățenii României s-au prezentat la vot cu sentimentul mândriei pentru marile înfăptuiri de până acum, cu încredere în viitor, cu hotărârea de a merge ferm înainte pe calea desăvârșirii construcției socialiste”. □•Reporterii ziarului „transmit de pe întreg cuprinsul țării” despre ziua alegerilor, sub titlul *Urișa urnă a inimilor și conștiinței noastre*.

4 martie

• [„Scânteia”, nr. 7994] Aflăm că „Prin votul unanim și entuziast dat candidaților Frontului Unității Socialiste, cetățenii țării și-au reafirmat voința de a înfăptui politica partidului, de a asigura făurirea deplină a socialismului în

România!”. □•Din *Comunicatul Comisiei Electorale Centrale cu privire la rezultatul alegerilor de deputați în Marea Adunare Națională a Republicii Socialiste România*, reiese: „În listele de alegători au fost înscriși 13 582 249 cetățeni. Din numărul total al alegătorilor înscriși în liste s-au prezentat la vot 13 577 143 alegători, adică 99,96 la sută. Pentru candidații Frontului Unității Socialiste au votat 13 543 499 alegători, reprezentând 99,75 la sută din numărul total al alegătorilor care au luat parte la vot. Au votat împotriva 30 748 alegători, adică 0,23 la sută din numărul total al votanților. Au fost declarate nule, potrivit legii 2 896 voturi, reprezentând 0,02 la sută din numărul total al voturilor exprimate”.

• [„*Scânteia tineretului*”, nr. 6156] Sebastian Costin prezintă piesa lui Ion Băieșu, *Iertarea*, și sensul său polemic evident: „coordonăți în raporturile lor reciproce de legile obiective ale societății și de normele firești ale moralei de conviețuire, oamenii sunt în egală măsură stăpânii unui teritoriu inalienabil în care nu poate governa decât propria lor voință, și în care orice intervenție exterioară este inoportună.”

5 martie

• [„*Scânteia*”, nr. 7995] Matei Călinescu semnează *Un remarcabil moment editorial: Antologia Baudelaire*: „Unul dintre premiile pentru traduceri ale Uniunii Scriitorilor pe anul 1968 a încununat antologia de traduceri românești din Charles Baudelaire, realizată de poetul Geo Dumitrescu: ne aflăm, fără îndoială, în fața uneia dintre cele mai originale și impunătoare lucrări de acest gen, nu numai pe plan național, dar și pe plan european. De altfel, în ultimii ani traduceri de poezie definesc desigur una din laturile cele mai îmbucurătoare ale unui vast proces editorial de difuzare a marilor valori ale literaturii universale în țara noastră. [...] O astfel de carte se propune mediației noastre din mai multe unghiuri. E, mai întâi, un prilej de a examina, cu toate textele în față, modalitățile difuziunii și ale recepției marelui poet francez – de la care pleacă direcții dintre cele mai fecunde ale lirismului modern – în cuprinsul literaturii române. Această perspectivă, comparativă și istorică, ne-o deschide chiar *Introducerea* volumului (cea de-a doua parte a ei poartă titlul *Baudelaire în literatura română*), *Introducere* semnată de Vladimir Streinu și îmbinând rigorile proprii unui studiu cu virtuțile literare ale unui *eseu*. Antologia Baudelaire poate fi privită însă și ca rezultatul unei superioare conștiințe teoretice în ordinea «stilisticii comparate» (disciplină modernă care studiază problemele atât de complexe ale artei traducerii). Din acest punct de vedere, mai abstract, antologia ne oferă posibilitatea unei meditații asupra condițiilor generale (istorice, culturale, lingvistice etc.) în care se desfășoară activitatea traducătorului. [...] Poate că definiția cea mai exactă a valorii unei traduceri constituie tocmai această *validitate estetică* a interpretării (în care fidelitatea, adevărată piatră unghiulară în arta traducerii, se află bineînțeles implicată). Iată câteva dintre gândurile pe care mi le-a stârnit o primă răsfoire a vastei antologii Baudelaire, carte pe care sunt sigur că o voi mai deschide de multe ori, cu reînno-

ită plăcere și curiozitate; căci este o carte pe filele căreia poți medita nu numai asupra creației unuia dintre marii poeți ai lumii, ci și asupra ființei poeziei însăși: deși s-a repetat de nenumărate ori că traducerea e o trădare (*traduttore traditore*), am impresia că nimic nu te apropie mai mult de esența poeziei decât efortul de a o traduce, această luptă mereu reluată, tenace, în ciuda aparențelor ei modeste. Antologia Baudelaire însumează o sută de ani de traduceri din autorul *Florilor răului* (seria a fost deschisă, cum se știe, în 1870, în «Convorbiri literare», de către Vasile Pogor) și, în felul ei, fiecare dintre cele peste 1 500 de pagini pune în evidență inepuizabilă forță de iradiație a marii poezii”.

6 martie

• [**„România liberă”, nr. 7582**] Rubrica *Puncte de vedere* găzduiește, sub denumirea *Efemeritatea unei antologii*, un comentariu negativ la adresa antologiei de poezie, în două volume, realizate de Nicolae Manolescu. În opinia lui Ion Crînguleanu, semntarului articolului, „selectarea numelor, așezarea lor în listă, paralelismul existenței lor, motivația etică și psihologia concepției sunt anarhice”, ascultând doar de „ambția cuiva de-a se singulariza”. Alte neajunsuri grave ale antologiei sunt „includerea câtorva nepoți” și „respingerea unor valori dintre cele două războaie mondiale și din perioada imediat următoare”. Mai mult, studiul introductiv este un „reportaj interpretativ” și un „apanaj al erorilor”. „Refuzând adevărul științific”, antologia – care îi exclude pe Eugen Jebeleanu, Miron Radu Paraschivescu, Mihai Beniuc, Maria Banuș, Dimitrie Stelaru, Gellu Naum, Ben Corlaci și alții, și nu îi redă în deplina lor strălucire pe Arghezi, Minulescu, Philippide, Ion Barbu sau Lucian Blaga – ilustrează o „poziție retrogradă, falsă și depășită”. În mod evident, rechizitoriul pe care îl face Ion Crînguleanu vizează direct infailibilitatea criteriului estetic, de la care este limpede că antologia lui Manolescu se revendică, precum și dreptul criticului literar de a-și alcătui, argumentat, propriul panteon poetic. Așa se face că lipsurile semnalate de cronicarul literar, respectiv „neînțelegerea fenomenelor literare, nestăpânirea unor intuiții estetice sigure, confuzia flagrantă și capriciozitatea în privința mânăuirii valorilor”, precum și „ignorarea principiilor marxist-leniniste de valorificare a moștenirii literare” trebuie înțelese drept calități reale ale antologiei.

• [**„Scânteia”, nr. 7996**] Apare informația despre *A X-a ediție a concursului „Vasile Alecsandri”*: „În cinstea celei de-a 25-a aniversări a eliberării patriei, Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă organizează cea de-a X-a ediție a Concursului «Vasile Alecsandri». Concursul are menirea de a contribui la stimularea creației de piese de teatru într-un act, care să exprime – în modalități stilistice cât mai diverse – situații, conflicte și caractere semnificative epocii noastre socialiste, transformările revoluționare intervenite în voința poporului român preocupările legate de formarea concepției științifice despre lume și viață pentru o etică înaintată, piese care să contribuie la cultivarea dragostei față de patrie și partid, la dezvoltarea conștiinței socialiste a maselor, la formarea multilaterală a personali-

tății. Se recomandă trimiterea mai cu seamă de piese inspirate din viața contemporană a oamenilor muncii de la orașe și sate, a intelectualității, tineretului, studenților, din viața de familie etc.; de asemenea pot fi trimise piese inspirate din trecutul de luptă al poporului nostru pentru dreptate socială și națională. [...] Juriul central al concursului acordă pieselor selecționate premii și mențiuni în bani între 1 500 și 10 000 lei. Uniunea Scriitorilor, Consiliul Central al Uniunii Generale a Sindicatelor, Comitetul Central al Uniunii Tineretului Comunist, Uniunea Asociațiilor Studenților și Consiliul Național al Organizației Pionierilor vor acorda premii speciale”. □•Corneliu Ștefanache semnează *Creația autentică – pe fondul realităților sociale*: „Unii își pot închipui că au descoperit «cheia» marii literaturi a secolului XX teoretizând reluarea nu știu căror curente din trecut, desprinderea completă de realitate, abandonarea absolută în fața dicteului automat sau în fața expresiilor absconse ale halucinației, în sfârșit, a creării unei «supralumi» în fața căreia cea reală nu ar fi decât o metaforă... Dacă am răsfoi presa dintre cele două războaie mondiale sau pe cea de mai înainte, am găsi nenumărate teorii similare. Ele au venit și s-au dus ca o ploaie de vară. N-au rămas decât acele cărți care au fost rezultatul adevăratelor căutări; istoria literară n-a selectat decât pe scriitorii ce au adus în opera lor timbrul adânc al epocii în care au trăit. [...] Dacă spiritul comod nu poate produce opere durabile în timp atât în conștiința poporului nostru, cât și peste hotare, cred că tot astfel pseudoinovația este sortită de la bun început eșecului. Avem un climat favorabil creării unor opere într-adevăr reprezentative pentru oamenii și realizările epocii noastre socialiste, operele epocii noastre pătrunse de gândirea înaintată, a marxismului, de tumultul vremurilor noi”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6158] C. Stănescu recenzează volumul lui Mircea Malița, *Sfinxul*, „o carte de călătorii livrești în care erudiția măsurată face suficient loc unui seducător joc al ipotezelor.”

• [„Albina”, nr. 10] Șerban Nedelcu semnează *Glasul poporului, voința poporului*: „Duminică, 2 martie, întregul popor a votat, 13 577 143 de cetățeni de la orașe și sate s-au prezentat în fața urnelor, alegându-și reprezentanții în Marea Adunare Națională și în Consiliile populare. 13 543 499, adică 99,75 la sută din numărul total al alegătorilor și-au dat votul candidaților Frontului Unității Socialiste. Această înălțătoare victorie nu s-a ivit din jocul întâmplării. Ea n-a constituit o surpriză pentru nimeni. Este rezultatul firesc al politicii Partidului Comunist Român, care ne conduce cu mână sigură, cu înțelepciune, spre un viitor tot mai luminos, un viitor de aur”. □•Ioanichie Olteanu scrie despre cartea de versuri *Mozaic*, de Mihai Beniuc: „Noul volum al lui Mihai Beniuc reia, la o altă vârstă istorică și poetică, teme specifice, definitorii pentru întreaga evoluție a liricii sale. Chiar făcând abstracție de comentarea directă, de verificarea intenționată și explicită a unor motive vechi [...] unitatea organică a operei lui Beniuc se impune cu evidență și cu acest volum, ea fiind mult mai profundă și ținând de solul întregii viziuni poetice. Noutatea trebuie căutată deci în ușoare deplasări de accent și per-

spectivă, în frecvența sporită a unor atitudini și stări de spirit cunoscute. [...] Adăugând accente noi prin gravitatea și profunzimea lor unui crez formulat demult în elementele lui prime, noul volum *Mozaic* îmbogățește și nuanțează profilul unei opere poetice a cărei lege de bază e lupta și dăruirea generoasă”.

• [„Cutezătorii”, nr. 10] Include povestirea lui Nicolae Velea, *Bricheta*.

• [„România literară”, nr. 10] Al. Adrițoiu trage concluziile campaniei electorale recent încheiate: „Rămânem buni cetățeni, rămânem nuni patrioți pe întregul cuprins al vieții noastre, – ne străduim iluminați ca întreaga noastră biografie să ne reprezinte cu demnitate în fața urmașilor. Sunt însă ceasuri și zile în care simțămintele noastre civice și patriotice ne investesc cu mai multă responsabilitate în fața istoriei și-a patriei, când ni se cere nu numai opinia, ci participarea hotărâtoare la destinele neamului. Venim atunci cu chintesența valorilor noastre spirituale să ne alegem dregătorii, edilii, pe cei ce vor urma să ne reprezinte drepturile, îndatoririle și năzuințele. Așa am făcut la 2 martie: am votat și am ales. Elecțiunea e un spirit al eticii și el ni se manifestă mereu în toate actele cotidiene” (*Inima și rațiunea*). ■•Șerban Cioculescu vorbește despre *Premiile literare*, remarcând, printre altele, că „niciodată în trecut, 14 scriitori și scriitoare au fost premiați simultan, de același for, pentru creațiile lor” și că în afara „poetilor Geo Dumitrescu și Ion Caraion, ca și a criticului Adrian Marino și a romancierului Nicolae Breban, aceștia premiați în anii trecuți de Academia R.S. România, ceilalți laureați ai Uniunii primesc întâia lor încununare.” ■•Sunt anunțate alte *Premii literare 1968*, respectiv cele acordate de revistele „Steaua” (A.E. Baconsky – *Remember*; Victor Felea – *Reflexii critice*; Mircea Tomuș – *15 poeți*) și „Iașul literar” (Nicolae Țațomir – *Carmen terrestrea*; Florin Mihai Petrescu – *Concert minus unu*; Corneliu Ștefanache – *Cercul de ochi*) ■•Adrian Păunescu îi ia un interviu Ninei Cassian, *Eu scriu liber despre toate astea, dar toate astea mă terorizează*, pornind de la un vers din poemul *Viața de dincolo*. Convorbirea începe cu circumstanțele debutului. Sunt informații dense, care comprimă un interval de 10 ani: „– Publicasem eu o poezie, la 13 ani, într-o gazetă din Galați, dar de debutat am debutat cu traduceri, în pagina a doua a «Ecoului», condusă de M.R.P., de Geo Dumitrescu și Ion Caraion. Semnam Maria Veniamin. Pe urmă, am publicat în «România liberă», în 1945, un poem original intitulat *Am fost poet decadent*. [...] În 1945-46 apărea revista «Lumea», sub direcțiunea lui George Călinescu. Era o publicație vie, polemică, de o plină de gust diversitate estetică și care mi-a stimulat – cu sprijinul lui Caraion și al lui Crohmălniceanu – resursele de fantezie și umor.” □•Debutul editorial, urmat de o primire calde și de o respingere brutală, reactualizează leziuni: „– În această atmosferă au apărut acele lumi inventate, colorate din *La scara 1/1*, ca o reacție, poate, și la precedentul anotimp friguros. – *Când se întâmplă asta?* – 1947, sfârșitul anului. – *Și ce tiraj avea Scara...?* – Sub o mie de exemplare. Cu precizarea că am avut șansa, rară pentru un poet, în acele timpuri, de a nu plăti ediția. – *De ce?* – Pentru că un tovarăș, pe care nu-l cunoșteam atunci – A.I.I.

Ștefănescu – a propus cu insistență editurii Forum (care tocmai premiase șapte poeți) să publice în continuare poeți comuniști, colaboratori ai reviste «Contemporanul». – *Știi că s-a topit o parte din tiraj. Ce putea să se topească? Ce era de topit, dacă tirajul n-avea nici 1000 de exemplare?* – Trebuia topită cartea pentru că era putredă. Desigur, nu am orgoliul să cred că era tot atât de putredă ca poezia lui Arghezi. Dar oricum... [...] Traian Șelmaru critica și cartea, și critica și critica lui Crohmălniceanu despre carte. Poziția estetică a articolului m-a deranjat mult mai puțin decât procesele de intenție și «demascările» pe care le conținea.” □•Nina Cassian insistă asupra suferințelor pe care, nedreptățită fiind de o ideologie pe care o îmbrățișa, acceptase eticheta de vinovată pe care regimul i-o atribuisese: „ – *Și ce ați simțit atunci când v-a fost distrusă – și material – cartea?* – Senzația că se folosește o forță de negare excesivă pentru fragilitatea țesuturilor mele. Deși nu prea găseam argumente, voiam să cred și chiar credeam că, în principiu, articolul avea, trebuia să aibă dreptate. Credean aproape mistic în dreptatea celui articol, și, deci, mă suspectam pe mine, cu înclinații patologice. Minunate tratate masochiste s-ar putea scrie pe această temă. Și pe urmă, dragă Adriane, trebuie înțeleasă odată cu noțiunea de proletcult. Ce crede proletcultistul? Că lumea începe cu el! Noi credeam că lumea începe cu noi. Epoca noastră, spuneam noi, începe cu noi pe un teren viran: ruperea continuității (aveam să ne dăm mai târziu seama), a fost unul din cele mai nocive fenomene în cultură. Înțelegi? Nu că nu știam ce e Baudelaire. [...] Dar îl consideram un mare poet al unui timp terminat. Noi trebuia să facem altceva. Nu spun asta pentru a căpăta absolvire de la tineri. – *Ce-a fost, și ce este, pentru fibra dumneavoastră creatoare, marismul?* – Nu sunt o fire studioasă. Dar Marx este pentru mine unul dintre cele mai antidogmatice spirite. – *Credeți în dezvoltarea artei?* – Câtă vreme evoluează tehnica, economia, relațiile sociale, etica, filozofia, de ce n-ar evolua în felul specific lent, și arta? Fiind cea mai puțin legată de contingent, arta evoluează încet.” ■•Al. Piru comentează antologia *Poezia română modernă*, alcătuită de Nicolae Manolescu (Minerva, B.P.T., 2 vol. 1968). Criticul se poziționează singular în polemicele generate de această lucrare. Pe de o parte, taxează reproșurile care – mai mult sau mai puțin explicit – ar fi insinuat necesitatea ca filtrul cenzurii să funcționeze în parametrii de altădată ai stalinismului și a realismului socialist: „Antologia lui Nicolae Manolescu, *Poezia română modernă*, a produs nedumeriri și nemulțumiri, datorită, între altele, și faptului că a apărut într-o colecție de masă ca «Biblioteca pentru toți». S-ar fi putut publica o antologie cu caracter foarte persobal, admitând că n-ar fi conținut erori de ordin ideologic, într-un tiraj redus, dar tipărim într-un tiraj de 85000 de exemplare o istorie discutabilă în citate incomplet ilustrative?”. Pe de altă parte, Al. Piru se distanțează de unele criterii întrebuițate de N. Manolescu pentru a realiza selecția: „Fiind de acord cu aceste limite [1916-1940, n.n.] în general (deși lirica simbolistă nu se încheie nici prin Bacovia în 1916, nici prin alți reprezentanți, ca de exemplu Alexandru O. Teodoreanu, iar Arghezi, Blaga, Philippide, Pillat,

poetice de întâia mărime, cu excepția lui Ion Barbu, scriu și după 1940, unii și după 1948 și după 1958), e cazul de a observa că ele nu sunt respectate, sugestia autorului părănd a fi de a da o imagine a poeziei moderne de la Al. Macedonski și până azi și nicidecum o antologie a poeziei moderne *De la G. Bacovia la Emil Botta*, cum spune subtitlul. Altfel cum s-ar explica prezența în antologie a șase poezii de Tudor Arghezi apărute între 1961 și 1965 în volumele *Frunze, Cadențe și Silabe*, a patru poezii de V. Voiculescu scrise între 1954 și 1958, a unsprezece poezii de Lucian Blaga publicate între 1943 și 1962, a cinci poezii de G. Călinescu publicate între 1945 și 1962, a două poezii de Al. Philippide scrise și publicate între 1943 și 1967, a patru poezii de Zaharia Stancu publicate între 1941 și 1944, a unei poezii de Virgil Gheorghiu din 1941, a șapte poezii de Emil Botta publicate în 1943, a nouă poezii de Magda Isanos publicate între 1943 și 1964.”

□•Al. Piru se străduiește să contracareze așa-numita nedreptate cu care au fost tratați Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu și „ceilalți” (cum le spune N. Manolescu, fără a-i numi, pe autori consemnați de G. Călinescu în compendiul de *Istoria literaturii române* din 1945: Cicerone Theodorescu, Dragoș Vrînceanu și Radu Boureanu), neincluși în panoramă: „antologarea lor era obligatorie, din moment ce li se recunoaște valoarea, nu importă la ce vârstă, cu atât mai mult cu cât am văzut că la alți poeți din antologie se aleg versuri de la toate vârstele”. □•Al. Piru semnalează inconsecvențele lui N. Manolescu în relație cu propriile opinii: „Mai curios este că în sinteza publicată în colaborare cu Dumitru Micu în 1965, *Literatura română de azi*, Nicolae Manolescu consacră exact jumătate din capitolul despre Mihai Beniuc volumului acestuia de debut din 1938, *Cântece de pierzanie*, deși acum se ocupă numai de perioada 1944-1964, iar la Eugen Jebeleanu observațiile (pozitive) despre volumul de debut din 1934, *Inimi sub săbii*, sunt de aproximativ patru ori mai lungi decât cele (aproape negative) despre volumul din 1965, *Cântece împotriva morții*.” □•O ultimă imputare ține de omisiunile filologice: „Notele de la sfârșitul antologiei nu sunt ireproșabile sub raportul informației. La Ion Pillat nu este citat la bibliografie volumul *Împlinire* din 1940, nici culegerea de poezii populare *Dor cu dor* din 1942. La Ilarie Voronca, N. Crevedia și Andrei Tudor nu se dau nici numele adevărate, ca la alți poeți care au semnat cu pseudonim. S. Samyro nu e numele adevărat, ci, așa cum s-a arătat de curând, un pseudonim mai vechi al lui Tristan Tzara. Magda Isanos nu a făcut niciodată parte din cercul «Vieții românești», ci din al revistei «Însemnări ieșene». La Arghezi, Bacovia, Blaga, G. Călinescu, Adrian Maniu, Ion Minulescu, Al. Philippide, Ion Pillat și V. Voiculescu sunt omise antologiile din opera lor publicate în colecția «*Cele mai frumoase poezii*».”

• [„**Tribuna**”, nr. 10] Numărul e deschis de articolul *Mandat de încredere* a lui Dumitru Mircea despre votul din 2 martie și „desăvârșita victorie a Frontului Unității Socialiste” privită drept însemnul „limpezimii de cristal a viitorului în care credem”. □•*Acord de colaborare între Universitățile din Cluj și Strasbourg* este preocuparea unui interviu acordat de prof. Ștefan Pascu, membru corespon-

dent al Academiei, rector al Universității Babeș-Bolyai, Cluj. Interviu este realizat de M. Căprariu. ■•Mircea Popa continuă dezbaterea 1968 – un an al romanului prin articolul *Aspecte – modalități – tendințe*. Autorul alege să-și exprime rezervat opinia despre anul 1968 – „mai mult un an al experiențelor decât al consacrarilor definitive”. Cu toate acestea, remarcă „revitalizarea” tehnicii romanului numit „tradițional” (romanul-frescă) prin „cel puțin trei direcții posibile”: romanul de introspecție psihologică (M. Preda, N. Breban); romanul-confesiune, „romanul-jurnal de tip gidian” (P. Georgescu, A. D. Munteanu); romanul-eseu (Al. Ivasiuc, M. Ciobanu). M. Popa apreciază detașarea romanelor anului 1968 de „determinismul social exagerat” al romanelor de până atunci și căderea în schematismul personajelor, reduse la *pozitive* și *negative*. Sunt menționate aspecte analitice din romanele *Intrusul*, *Ce mult te-am iubit*, *Îngerul a strigat*. ■•Volumele *Umbra femeii* și *Iarba verde, acasă* de Radu Cârnelci, ambele apărute în 1968, se află în atenția lui Constantin Cubleşan, care analizează mai ales poemele erotice din *Umbra femeii*. Etichetat drept „un volum al certitudinilor și împlinirilor”, volumul lui Radu Cârnelci reține reverberații simboliste „mai degrabă insinuate și mai puțin pasișate”. Cubleşan îi reproșează „o anume gratuitate în dezvoltarea unui...verbalism prozodic, altfel virtuos compus”. Sunt menționate motivele poetice ale volumului *Iarba verde, acasă* (iarba, clopotele, sângele, carnea, pasărea, zborul), precum și motivele volumului anterior (dragostea), învăluite în nota de „evidentă intelectualizare”. □•Prof. Nicolae Dunăre scrie despre *Primul ATLAS antropologic regional românesc*, care este, conform prof. dr. Nicolae Dunăre, „de interes național, dar și de interes comparativ european”. *Atlasul antropologic al Olteniei*, sub redacția acad. Ștefan Milcu și a prof. Horia Dumitrescu este o sinteză a cinci ani de cercetare pe teren de importanță deosebită pentru următoarele cercetări în domeniu. □•În rubrica *Bloc-notes* Aug. Buzura semnează articolul *Obsesii*, în care prezintă biografia lui Louis Slotin, cel care a stabilit experimental masa critică a primei bombe atomice, considerat unul dintre „eroii zilelor noastre”. □•*Pentru autenticitate* de Valentin Tașcu este o meditație asupra conceptului, dincolo de specificul național. Autenticitatea, „o chestiune de atașare organică”, este privită în acord cu principiul universalității artei, dat fiind că „însăși universalitatea există prin impunerea specificului și nu prin egalizarea faptelor”. În acest context, autorul condamnă „mimetismul școlăresc”, considerat responsabil pentru falsificarea conștiinței de sine a creatorului.

7 martie

● [„Scânteia”, nr. 7997] Gheorghe Achiței scrie despre *Autentica nouitate în artă*: „«Prezentul estetic» cuprinde în sine, întotdeauna, acești doi termeni «antinomici»: tradiție și inovație. [...] Cele două coordonate – tradiționalismul și modernismul – au constituit, multă vreme, direcții importante pe care s-au repliat o mare parte a ideilor critice. Va trebui să convenim că, dacă persistarea în limitele viziunii tradiționaliste ni se înfățișează ca anacronică și contrară oricărei înțele-

geri dialectice a fenomenului literar și artistic actual, cultul, cu orice preț, al modernității arogante, cu pretenții de superioritate pe baza unor atribute inexistente, rămâne, de asemenea, incompatibil cu o atitudine estetică autentică. Orice alt tip de «experiment», conceput să producă himerica «noutate în sine», nu poate să nu ducă la ruperea literaturii și artei de public, de viață, de contemporaneitatea patriei. Tocmai de aceea, în documentele de partid, artiștii și scriitorii au fost permanent sfătuiți să țină seama de întreaga dialectică a dezvoltării fenomenului artistic și literar, refuzând soluțiile simpliste. În documentele celui de-al IX-lea Congres al P. C. R., în cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Adunarea generală a scriitorilor din luna noiembrie a anului trecut, s-a insistat cu deosebire asupra relației complexe dintre moștenirea culturală a trecutului și dezvoltarea fenomenului artistic și literar contemporan. [...] Se sublinia astfel cu deosebită pregnanță, ideea că nu este posibilă dezvoltarea literaturii și artei noastre contemporane fără o justă înțelegere a moștenirii literare, că autentică inovație poate fi înțeleasă numai în raport cu sarcinile actuale ale literaturii și artei – idee ce își dovedește tot mai mult actualitatea”.

• [„Contemporanul”, nr. 10] O poezie lirică prin excelență, a sentimentului expus, este *Renaștere* de Eugen Jebeleanu, unde maternitatea este descrisă cu imaginile gospodăriei țărănești: „Cel mai fericit lucru este să te urci pe o scară/ destul de înaltă, să intri în subțioara podului,/ să-i adulmeci fânul care nu minte niciodată,/ și de acolo să sari în noapte/ cu o umbrelă, ca în vremea copilăriei, și să simți că ești mic și că n-ai vrea să mai devii niciodată mare/ și umbrela să șiroaie până jos de stele/ și când ai atins cu picioarele pământul/ să fii mic de tot/ și să chemi mama să te ajute să te ridici...” ■•Nicolae Manolescu se ocupă de lucrarea fundamentală a lui Șerban Cioculescu, *Viața lui I.L. Caragiale* (ed. a II-a, revăzută, E.P.L., 1968), prilej pentru a face unele constatări esențiale: „Doar în astfel de ocazii ne dăm seama cât de rare sunt aceste biografii remarcabile ca opere de sine stătătoare: *Viața lui Eminescu* și *Viața lui Creangă* de G. Călinescu, *Viața lui Macedonski* de Adrian Marino, *Viața lui Caragiale*. [...] Păreră comună este că prin biografie ajungem la operă: G. Călinescu, Adrian Marino și Șerban Cioculescu ne-au dovedit că biografia devine posibilă abia după ce avem o viziune a operei, că scriem despre Caragiale-berarul pornind totdeauna de la Caragiale-dramaturgul. Biografia nu ne introduce în operă fiindcă nu explică decât superficial opera: dimpotrivă, opera ne introduce în viața unui om din care putem face eroul cărții noastre.”

8 martie

• [„Scânteia”, nr. 7998] Ion Băieșu publică foiletonul *Veciniada*. □•Adrian Anghelescu semnează cronică literară pentru *Liviu Rebreanu Opere*, volumele I-III: „Arătând într-o notă introductivă că «insuficienta cunoaștere a manuscriselor, a materialului de arhivă, precum și a altor surse documentare, dar mai ales a suteilor de articole publicate de Rebreanu în presa vremii explică, în bună măsură, erorile de informație, din numeroase pagini de critică și istorie literară, cu privire

la geneza operei și la atitudinea scriitorului în diverse etape ale existenței sale (inclusiv anii ultimului război mondial)», autorii ediției, Nicolae Gheran și Nicolae Liu, evidențiază dificultățile pe care le ridică cercetătorului și îndeosebi editorului opera lui Rebreanu, cu mult mai vastă și mai diversă decât s-ar părea, iar în anumite sectoare, de loc neglijabile, extrem de dispersată, necesitând prin aceasta o investigație deosebită. Tocmai aceste neajunsuri și erori de informație își propune să le îndepărteze – printr-o restituire cât mai largă și minuțioasă a scrierilor prozatorului – prezenta ediție, concepută în 20 de volume (cuprinzând, în afară de creația nuvelistică, romanele, piesele de teatru, însemnările de călătorie, publicistica, traducerile și corespondența de interes literar). [...] Volumul este însoțit de un amplu și temeinic studiu introductiv datorat prof. Al. Piru, studiu cunoscut, într-o formă puțin prescurtată, din micro-monografia consacrată lui Liviu Rebreanu. După numeroase serii de opere, unele încheiate, iar altele în curs de realizare din clasicii noștri, cuprinzătoarea ediție Rebreanu, inaugurată recent, se înscrie, așadar, ca un act de cultură merit a înlesni cititorului o cunoaștere în extensie și adâncime, în multitudinea direcțiilor, genurilor, și altor forme de manifestare a creației unuia din cei mai de seamă reprezentanți ai literaturii române”.

• [„Cronica”, nr. 10] Este redat un microinterviu cu Petru Popescu. „– *Ce părere aveți despre sinceritatea criticii actuale?* – Criticul român, fiind prea artist, găsește întodeauna calea de a se împăca chiar cu un scriitor care nu-i place, de a-și împăca conștiința critică cu o situație de obligativitate. Chiar când exagerează în laude criticul român notează undeva și adevărul, uneori ca din întâmplare. – *Aveți un roman care apare de curând. Ce constituie el pentru activitatea dumneavoastră scriitoricească?* – Am într-adevăr un roman a E.P.L... Romanul e intitulat *Prins*, am publicat fragmente din el și sper să constituie pentru mine nu numai pasul înainte, ci, dacă se poate, schimbarea la față.... E un roman de actualitate, cam ambițios poate pentru că vrea să dezbată o problemă profundă și două-trei evenimente spioase... Cum finalul e tragic și multe părți din el sunt dureroase, se va spune că a fost scris așa cu intenție”. ■•De volumul de versuri al lui Matei Călinescu, *Semn*, se ocupă Zaharia Sângeorzan: „Matei Călinescu concepe poezia ca extaz și confesiune totală, desăvârșită ca sinceritate și expresie. Spunerea crește din necesitatea de a regăsi, de a umple un gol și de a fixa un univers posibil ca tehnică și necesar, ca realitate a sensibilității care se comunică când ideea se restructurează în limbaj și emoție”. ■•În *Regenerarea epigramei*, Adrian Marino se referă la traducerea *Antologiei orășelului Spoon River*, E.L.U, 1968 a lui Edgar Lee Masters de către Ion Caraion: „Dar curiozitatea *Antologiei* este și mai mare. Ea reactualizează, în forme surprinzătoare, o veche formă a literaturii europene, poezia mormintelor, de mare vogă în secolul al XVIII-lea și la începutul celui următor”. ■•Sunt consemnate Premiile revistei „Iașul literar” (1968): „Juriul format din Dumitru Ignea (președinte), Andi Andrieș, N. Barbu, prof. dr. Doc. Const. Ciopraga, D. Costea, Al. Husar, Liviu Leonte, acad. Jules Nițulescu și Horia Zilieru, a acordat conform regulamentului stabilit de Uniunea Scriitorilor, următoarele premii: Nicolae Țațomir, pentru volumul de

versuri *Carmen terestre*; Mihai Petrescu pentru volumul de versuri: *Concert minus unu* și Corneliu Ștefanache pentru volumul de proză *Cercul de ochi*”.

• [„**Flacăra**”, nr. 11] Lucian Raicu analizează romanul lui Radu Cosașu, *Mămuțele personale*. „Noul roman al lui Radu Cosașu, valorificând întreaga experiență literară de până acum a scriitorului, este și tentativa plină de interes de a se opune acesteia, cu o îndârjire imediat bănuită și căreia îi datorăm nota de veritabilă tensiune, de participare subiectivă intensă, refuzul cursivității, culoare mai «închisă» a textului, atmosfera adeseori apăsătoare ca sub puterea unei ciudate amenințări, a unor străni pericole”. ■•*Cartea* debutează cu o notă despre monografia dedicată lui *I.L. Caragiale* de către Șerban Cioculescu. □•Semnalare a apariției *Cărții de la San Michele* de Axel Munthe în traducerea Teodorei Sadoveanu. □•La rubrica *Teatru*, se anunță reîntoarcerea pe scenă, după mulți ani, a piesei lui Camil Petrescu, *Bălcescu*.

• [„**Luceafărul**”, nr. 10] Amintirea lui Nicolae Labiș este un prilej pentru Gheorghe Tomozei să observe și să condamne totodată, în articolul *Lupta cu inerția*, comentariile nedrepte la adresa poetului. „Întârzie degringolada iernii. Zăpezile au încetat să mai fie frumoase. Și totuși, ele nu mă împiedică să regăsesc în memorie zăpezi ce-au fost (nostalgii villoniene) cu sclipăt de lebezi pe lacuri transparente. Nu mă împiedică să-l închipui, traversându-le, pe Nicolae Labiș... Labiș s-a născut în iarnă. Și a murit în iarnă. Iată-l: încotoșmănat într-un cojoc prea mare pentru umerii lui firavi, purtând o căciulă ca a colindătorilor din poveștile humuleșteanului, cu povara – în ochi – a unor precoce tristeți, prea mari pentru el. Labiș al zăpezilor bucureștene pe care n-a mai ajuns să le sufle cu aur. Al serilor la *Capșa*. (Prin fumul țigărilor și prin licăririle candelabrelor, se mai puteau vedea chipurile lui Ion Barbu, Vianu, Ion Marin Sadoveanu, Sorbul). Cu puține zile în urmă am auzit, rostite cu patimă, cuvinte încercând să carieze imaginea lui Labiș. Tineri poeți, ori poate mai mult tineri și foarte puțin poeți, îl contestau cu o furie denigratoare demnă de alte cauze. Pe acel autor care era pentru G. Călinescu demonstrarea exactă a ideii că timpul pe care-l trăim este propice nașterii unor mari opere. Cum orice conversație desfășurată sub semnul – trist – al violenței de limbaj este lipsită de argumentații precis exprimate, m-am gândit că trebuie să pun totul nu atât pe seama unei atroce lipse de recepție a veritabilei poezii, ori a pioșeniei, ci teribilismului care-l însoțește pe tânărul artist precum cămașa cu zale coclizei a cavalerului cruciat. E oare prea aproape de noi stingerea sub nadir a lui Nicolae Labiș? Semn al modernității, mitologia istoriei literaturii suferă metodice prefaceri și tronuri socotite de neclintit sunt surpate, din anonim sunt desprinse umbre noi. Dacă ne putem îngădui să-l contestăm pe Balzac ori Goethe ori – dumnezeule! – pe Shakespeare, ne vedem împiedecați să-l judecăm fără sentimentalism pe junele moldovean cu cojocel al iernilor bucureștene de acum 13 sau, 15 ani? E limpede că se poate rosti (sau scrie) acel cuvânt în stare să ignore adevărul morții lui Labiș luând în seamă doar biografia operei sale încheiate la «douăzeci de ani și încă unul». Când iscălitura criticului artist care e

I. Negoïtescu s-a putut citi sub rânduri atacând ceea ce pentru domnia sa ar fi fost doar legendă a literaturii, am încercat, dincolo de mâhnire, o satisfacție: dacă după atâția ani, un critic cu talentul și «tăietura» clasică maioreșciană intervine cu prestigiul său de acum pentru a face ordine într-o atmosferă de vag Andersen, dacă el scrie cu iritare aproape, despre legenda numită Labiș, înseamnă că Labiș e într-adevăr mare, că e viu, că opera lui lucrează, netulburat în conștiința contemporanilor. Dacă pe criticul care ni l-a dăruit pe Eminescu într-o aură de confecție proprie îl pot înțelege, nu am urechi să-i aud pe mărunții detractori pe care îi roade neputința și care pot fi geloși pe gloria cucerită prin jertfă totală, a lui Labiș. Ei citează inexact, trunchiat, aceleași texte, ignoră tărâmurile poemelor memorabile. Sunt din generația Nicolae Labiș. E liber tânărul scriitor contemporan cu zborurile «Apollo» să se considere sau nu sub zodia poetului «Luptei cu inerția», dar nu trebuie să uite sfânta încărcătură a versurilor cuprinse în cărțile băiatului de la Mălini. A lupta cu inerția nu înseamnă a lupta cu amintirea lui Labiș”.

■•Articolul de fond al „Lucefărului”, intitulat *Unde ne sunt polemiștii?* urmărește diferențele impuse de sensurile termenilor „polemică” și „pamflet”. Pornind de la explicația lui Lovinescu, după care „pamfletul ține de inventivitatea verbală, de talentul plastic, de temperamentul afectiv; polemica ține de logică, de temperamentul reflexiv”, altfel spus, „pamfletul poate fi o polemică de cuvinte, adevărata polemică rămâne una de idei”, se avansează întrebarea: „Cum se explică geniul pamfletului la atâția dinte marii noștri scriitori? Eliade, Hasdeu, Macedonski, Iorga, Arghezi au folosit pamfletul. De partea cealaltă, a polemiștilor, găsim pe Eminescu, pe Maioreșcu, într-o bună măsură pe Lovinescu și G. Călinescu. Preponderența pamfletului este oricum vădită. Românul pare născut pamfletar.” Pe de altă parte, interesează situația polemiștilor. „Ei sunt mai rari și lucrul se lămurește prin mai multe împrejurări. Pamfletul e mai ales chestiune de talent și expresie. Și, cine, la noi, nu are acest talent? Se știe, mijloacele lingvistice sunt impresionante în graiul nostru și în ceea ce privește exprimarea invectivei. Dar mulțimea de mijloace nu înseamnă tot una cu a le stăpâni. De aceea, până la reparația unor mari pamfletari și a unor pamflete excepționale, dacă e vorba de o opțiune imediată în pedagogia publicistică a schimbului de opinii ne place să înclinăm spre polemică. Polemica invită la cultură solidă. A deosebi logic justetea unei cauze e, desigur, mai greu decât a îngropa pe adversar sub smoala topită a unor adjective. A emite argumente fundate e mai greu decât a lua foc de indignare și de a-i nega pe ceilalți dintr-o prejudecată continuă. A-ți stăpâni limba e mai greu decât a-i da drumul. Polemica e, apoi, din principiu, închisă celor care nu apără o idee, celor care nu vor să convingă, ci să înlăture atât argumentele logice cât și pe cei care le emit. Răfuiala, delatațiunea, acestea nu pot fi polemică. Pamfletul în formele lui degradate poate sta la îndemâna oricui și cine să se obosească să-l cântărească din punct de vedere «literar», pentru că, știut este, e mai greu de dovedit lipsa de talent decât lipsa de logică”. Din cele arătate până acum, se deduce preferința redacției pentru polemică. „Fiindcă polemica este invitație la dis-

cuție, dialog virtual și politețe a opiniei. Fiindcă polemica e totdeauna câștig pentru cultură și un mijloc de a ne cunoaște mai adânc unii pe alții. Fiindcă, în sfârșit, polemica înseamnă apropiere și înțelegere superioară. Prin polemică putem învăța solidaritatea în substanță. Alegând polemica, alegem cultura și civilizația. Lipsa de idei nu poate fi ascunsă de violența verbală, oricât de superbă și de bine pusă la punct s-ar vrea, injustețea și lașitatea sunt numele violenței și nu tăria. Polemica e un examen de intrare matură în viața literară, violența inabil mascată sub numele de pamflet o hilară autodispensă. Polemica arată că ne stăpânim emoțiile și cuvintele, în loc să ne lăsăm stăpâniți de ele. Un climat favorabil polemicii ne apară de arbitrar și de insulte. Cuvintele pot bate cum bat pietrele. Alegând polemica, alegem dreptul de a spune pentru a fi ascultați și de a asculta ce ni se spune. Polemică înseamnă politețe și răbdare, protest implicit împotriva răstălmăcirii și a relei intenții. O viață literară normală are nevoie ca ideea și principiul să treacă înaintea emoțiilor nestăpânite, a orgoliilor imense, a urii și a prostiei. Încheiem cu o întrebare, nu nostalgică, ci optimistă, de fapt o invitație colegială plină de stimă: unde ne sunt polemiștii?” ■•Nichita Stănescu publică, versuri din volumul, aflat în pregătire, *În dulcele stil clasic*. De asemenea, o pagină este rezervată poemelor lui Ilie Constantin. ■•Baruțu T. Arghezi notează câteva din gândurile poetului Tudor Arghezi preocupate de *Edițiile naționale* pe care le vedea făcute „cu generozitate, cu toate atributele majore ale calității pe care le poate asigura azi o epocă de socialism pentru fenomenul de artă și de cultură. Ele ar reconstrui un trecut de mare spiritualitate românească de care prezentul are nevoie, ca și viitorul. Găsit un format și o prezentare de fină și sobră expresie, seria volumelor ar asigura cerințele firești ale unei epoci în care patriotismul însemna o cultură și cultura o civilizație imensă într-o operă de o vastitate fără precedent a cărei utilitate, pentru civilizația românească, este cel puțin egală și la fel de importantă cu reconstruirea unui oraș...” Se precizează că această convorbire a fost notată în marie 1964, „într-un popas făcut sub arborii de pe malul Mogoșoaia”. ■•Sunt anunțate *Premiile revistelor*. „Steaua”: A.E. Baconsky, *Remember*; Victor Felea, *Reflexe critice*, Mircea Tomuș, *15 poeți*. □•„Iașul Literar”: Nicolae Țațomir, *Carmen terraestre*, Florin Mihai Petrescu: *Concert minus unu*, Corneliu Ștefanache, *Cercul de ochi*. □• „Orizont”: Anghel Dumbrăveanu. *Oase de corăbii*, Sorin Titel, *Dejunul pe iarbă*. □ Mai sunt anunțați și alți laureați ai revistelor „Neue Literatur”, „Knijevni Jivot”, „Utnuk”, „Igaz Szo” ■•*Avantpremieră editorială* anunță volumele lui George Ivașcu, *Istoria literaturii române* (vol. I), Horia Stancu, *Întoarcerea în deșert*, Mariana Costescu, *Poemele desăvârșirii noastre*, Nicolae Ioana, *Moartea lui Socrate*, Ștefan Popescu, *Neobosita laudă*.

9 martie

● **[„România liberă”, nr. 7585]** Boris Buzilă se pronunță, în rubrica *Puncte de vedere*, pentru o *Stavilă nonvalorii*. *Incursiune în romanul scurt*, axându-se pe un corpus de astfel de romane reprezentate de Aurel Dragoș Munteanu, Corneliu

Omescu, Vintilă Ivănceanu, Iulian Neacșu. □•Pornind de la distincția operată de Albérès între romanul „condiției umane” și romanul picaresc, Boris Buzilă identifică, în romanul lui Corneliu Omescu, *Aventurile unui timid*, datele „genului neopicaresc”, chiar dacă cu o serie de amendamente, precum faptul că „epicureismul său periferic aparține mai puțin experimentalismului insolit cât realismului facil, de suprafață”. □•Microromanul lui Iulian Neacșu, *Însul*, propune o „dezbateră pe marginea unei experiențe sufletești majore”, dar care eșuează „în sugestii confuze”. □•Microromanul semnat de Aurel Dragoș Munteanu, *Singuri*, se remarcă prin aceea că „asimilează tot ce a preluat din tehnica narativă” a romanului picaresc, dar, din păcate, personaj de tip picaro este doar „adolescentul Emil”. Aceasta în condițiile în care, potrivit cronicarului literar, romanul neopicaresc are o serie de trăsături precum un „protagonist cinic, dezabuzat, agresiv și zeflemitor, brutal și vulgar”. □•Nici microromanul lui Vintilă Ivănceanu, *Până la dispariție*, nu corespunde modelului, căci „anarhismul literar în care se complăce”, „cu ostentație”, „rupe și cele mai precare punți de comunicare cu majoritatea cititorilor”.

• [„Scânteia”, nr. 7999] Zoe Dumitrescu-Bușulenga scrie despre *Principiul etic în definirea personalității*: „O personalitate armonioasă, cum spunea Cicero, dă farmec vieții, căpătând aprobarea tuturor acelor alături de care trăiește, prin ordinea, statornicia și măsura tuturor vorbelor și a faptelor. Prin contrast, zicem noi, neglijarea datoriilor profesionale, morale, civice, refuzul de răspundere, ca și fuga după plăcere, după «procopseală» cu orice preț, sunt semne de disarmonie care afectează grav structurile sufletești, structurile morale ale unor tineri

10 martie

• [„Glasul Patriei”, nr. 8] Tot pe prima pagină citim *Întreaga țară a votat pentru viitorul României. Moment înălțător în viața patriei*: „Ziua de 2 martie 1969 s-a înscris în istoria țării noastre ca un moment înălțător, de adânc patriotism și simț de răspundere al întregului popor pentru destinele României”.

11 martie

• [„Scânteia”, nr. 8001] Ștefan Aug. Doinaș semnează *Notații despre evoluția conceptului de poezie*: „Climatul actual al vieții literare românești se dovedește a fi deosebit de propice unor modalități diverse de expresie poetică, capabile a înlesni o investigație și o intuire profundă a sensurilor și ideilor pe care le degajă mutațiile înnoitoare și efervescenta creatoare ce caracterizează astăzi universul social și spiritual al țării noastre. Viziunea patriei, a angajării în concretul nostru social și istoric, de exemplu, găsește tonuri și nuanțe diferite la tineri poeți de azi: acoperită de cețuri parcă preistorice la expresioniști ca Ion Alexandru sau Gheorghe Pituț; melodică și totuși străfulgerată de intuiții intelectuale, ca în sonetele lui Grigore Hagiu; avântată, surprinsă în diferite ipostaze istorice, tratate la modul romantic, prin versul clocotitor al lui Adrian Păunescu; ridicând la proporții de mit unele realizări de ordin social de astăzi la Ion Gheorghe etc. La

toți aceștia, și nu numai la ei, prozodia clasică, precum și etalarea romantică a afectelor, sunt părăsite pentru alte modalități artistice mai noi, de asemenea, la toți elementul concret al lumii exterioare se subordonează «culorii» aparține în care-l îmbracă sensibilitatea proprie, e asimilat în materia plastică a limbajului poetic. Realizările durabile ale poeziei moderne nu trebuie să însemne abandonarea realității, a lumii înconjurătoare, ci, dimpotrivă, reflexul specific al unei vieți trăite în toată adâncimea ei, în toată complexitatea ei, în tot ce are înălțător și dramatic, și în tot ce o îndreptățește ca poezie”.

12 martie

• [„Scânteia”, nr. 8002] Pe prima pagină citim *Comunicatul plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român*: „În ziua de 11 martie a. c. a avut loc plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român. [...] Plenara a hotărât să supună Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste și Marii Adunări Naționale propuneri privind componența conducerii Consiliului de Stat, a Consiliului de Miniștri și a Marii Adunări Naționale. Plenara C. C. al P. C. R. a hotărât în unanimitate să propună ca președinte al Consiliului de Stat pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al C. C. al P. C. R. □•Emil Vasilescu semnează *Stridențele ilogicului alterează metafora poetică*: „Creatorii autentici dintotdeauna ca și cei de astăzi și-au legat arta lor de aspirațiile celor mulți, au fost susținătorii morali ai tuturor proceselor novatoare din viața unei societăți, împlinind într-un tot existența cu creația. În acest ansamblu unitar în datele lui fundamentale, în care diferențierile țin de personalitatea artistică a creatorilor, încercările de a îndepărta poezia de la rosturile ei, îndreptând-o spre zonele sterpe și gratuite ale jocului formal, sau, în mai mică măsură, întorcându-se cu ostentație spre experimente demult infirmate de întreaga dezvoltare literară, constituie uneori o încercare infructuoasă de a semăna în universul poetic sămânța searbădă a neîmplinirii. O astfel de poezie își face loc uneori în paginile revistelor, reflectând preferințele unor autori, încă insuficient formați, de a epata prin efecte formale sau, în alte situații, ilustrând incapacitatea altora de a se detașa de modele prestigioase ajunse prin forța talentului la formule unice, irepetabile. [...] Eludarea măsurii și a clarității nu constituie nicidecum o constantă a valorii estetice și cu atât mai puțin nu asigură poeziei originalitate și profunzime. Astfel de producții nu mai au darul de a șoca pe nimeni, cu atât mai mult cu cât literatura noastră a cunoscut cu decenii în urmă asemenea experiențe, unele justificate istoric, și deci acceptate, altele ilariante și inutile. Cuvântul în sine devine materie, obiect și sens, se alimentează prin propria lui substanță, ignorând rolul lui de purtător al ideii, al sensului sau sentimentului în stare să sugereze organizarea într-un context. În această situație cuvântul devine liber de orice determinări, capabil de fulgerări neașteptate, dar cel mai des e complet vidat de orice semnificație. Poezia nu mai reprezintă o structură semnificativă și se golește de orice conținut, cu toate că, așa cum constata George Călinescu, conștienți sau inconștienți, noi avem un

conținut. [...] Falsa profunzime a ideii poetice este drapată adeseori în vălurile succesive ale unui metaforism prețios. Hipertrofierea metaforei, căutarea imaginii șocante, dar neadecvate, fac din unele producții publicate în revista «Orizont» de către Lucian Bureriu sau D. Petrovici gongorice exerciții de stil. Pentru sonoritatea și frumusețea unor neologisme care încearcă să acopere lipsa ideii, citez poezia lui D. Petrovici din «Orizont», nr. 3/1968: [...] Sărăcia și adesea inexistența unei participări interioare, ca și absența unui conținut ideatic fac din asemenea producții exerciții sterile, dominate de haotica alăturare a cuvintelor nespuse unui imperativ al gândirii umane. Goana după imagini și metafore, de dragul de a le inventa, inexistența gândirii poetice sau golirea ei de orice conținut fac ca o astfel de poezie să ancoreze fatal în propria ei neputință de a acționa asupra sensibilității cititorului. Poezia noastră și-a demonstrat modernitatea nu prin jocul fortuit al formelor la modă, ci prin aderarea ei la spiritul într-adevăr nou al epocii în care trăim, printr-o pătrundere mai adâncă în universul de viață social și individual contemporan, singurul în stare să constituie izvorul și substanța poeziei autentice. Tot ceea ce reprezintă delirul illogic cultivat de către adepții unor tardive experiențe literare, tot ceea ce constituie podoabe pe trupuri amorfe este sortit să se piardă în efervescenta mișcării literare, deoarece publicul larg și creatorii autentici au văzut întotdeauna în poezie una din căile de cunoaștere deschise spre infinite spații, capabilă să sporească zestrea de frumusețe a lumii. [...] Urmărind îndeplinirea unor atari exigențe, publicațiile literare au, după cum au făcut adesea dovada, posibilități multiple să promoveze cu consecvență creații artistice de autentică valoare, cu perspectiva unei virtuale durabilități în timp”. □•Dan Zamfirescu publică note de lector despre volumul *Coordonate ale culturii românești în secolul XVIII* de Alexandru Duțu: „Ceea ce distinge cartea lui Al. Duțu, una din cele mai substanțiale din câte s-au scris cu privire la această perioadă, este împletirea cercetării cu meditația proprie – într-o largă perspectivă de cultură europeană – asupra căilor urmate de cultura noastră într-o etapă de profunde modificări structurale. [...] Cartea lui Alexandru Duțu respiră nu numai solida cultură a autorului și bogata sa informație, dar și calmul cu care stabilește căile de evoluție ale culturii noastre pe coordonatele majore ale vremii. [...] Desigur, neavând de-a face cu un tratat, ci cu o culegere de studii circumscrise fiecare la o anumită sferă de probleme, cartea nu examinează *toate* aspectele acestui extrem de complex secol al XVIII-lea. De altfel, autorul l-a prevenit pe cititor chiar din titlu și din subtitlu asupra intenției și caracterului cărții sale”.

• [„**Viața studentească**”, nr. 11] Include o recenzie a lui Vladimir Udrescu la *Șatra* și *Ce mult te-am iubit*: „Cețos de goluri existențiale tulburi, tangajul celor doua cărți e al unei sfâșieri meditative. În aerul mitic, sub care se despletesc stările ritualice narate, zace viziunea iminentei morții, a seismelor ei anticipative.. *Șatra*, într-una, și civilizația căreia îi aparține povestitorul, eroul celeilalte proze, reprezintă universuri închise, refuzând evadarea, acoperind totul într-un tragic frig ontologic... Sentimentul de oscilație între ceva și altceva aduce pe Him-bașa

din *Şatra* și pe fiul femeii moarte din *Ce mult te-am iubit* aproape de intuiția perspectivei cosmice, și meditația lor ia ton de forțare a Naturii, a Enormului... Ce semnifică moartea, de unde senzația de năucire în fața ei, ce conștiință îi receptează abisurile-i devin meditații asupra vieții. Intrarea în eterna somnie cheamă spiritul la introversiuni, la reflecții... Căutarea unui sens existențial presupune căutarea originii, fixarea unui raport între viață și moarte... Plângerea tristă a înmormântării din *Ce mult te-am iubit* e tot o intuiție a violențelor tenebroase și necunoscute ale după-morții... Plecarea în moarte e un excurs spre necunoscut, un exod în undeva, și, la fel ca în *Şatra*, percepția, presimțirea lui tremurată naște tristeți metafizice cu arome de transparențe otrăvite și somnolare.”

13 martie

• [„România liberă”, nr. 7588] Demostene Botez semnează, în acest număr, *Recenzia* cu titlul *Atmosfera unei minunate vieți spirituale*, la volumul lui Horia Oprescu, *Scriitori în lumina documentelor*, în care se regăsesc informații, documente și fotografii cu privire la numeroși scriitori români, începând cu Alecsandri și Eminescu, până la Topârceanu și Ionel Teodoreanu. Evidențind „latura umană” a scriitorilor prezenți în volum, materialele reunite aici alcătuiesc „schema unui lung roman cu multe personaje, toate de seamă, neobișnuite, pe care le vedem când declamându-și opera, când stând de vorbă, când făcând glume și epigrame la o masă cu amici”. Toate acestea dau impresia de „viață, de trăire” autentică.

• [„Scânteia”, nr. 8003] Paul Georgescu semnează *Substanța vitală a romanului*: „Există numeroase teorii asupra romanului ca structură, asupra originii sale, asupra modalității preferate, iar problema cea mai complicată e aceea a raporturilor dintre realitate și fantezie, contopite în opera de artă; iată de ce e firesc să existe numeroase modalități ale romanului, o întreagă istorie a lui. Ceea ce pare indiscutabil, însă, constă în contopirea dintre realitate și fantezie: oricât de mult s-ar pune accentul asupra elementelor de fantezie și vis în anumite cărți de proză, ele izbucnesc totdeauna din realitate. Altfel spus, romanul este o realitate trăită și transpusă. [...] Cu un cuvânt, nu interesează atât modalitatea unui roman, cât problemele pe care le ridică, atitudinea scriitorului față de ele, înțelegerea tot mai profundă a realității. Adevăratul izvor al romanului – ca și al literaturii, în general – este realitatea, cum se știe; dar realitatea potențată la problemă, la general. Acest aliaj între concret și idee, între real și fantezie este, în fapt, foarte greu de realizat. E relativ ușor să etichetezi modalitatea artistică a unui roman; dar oricât ai încerca nu poți descoperi valoarea numai în descrierea formei. Criticii, nu o dată, se mulțumeau cu descrierea epice și a comparării imaginii cu realitatea: s-a dovedit că aceasta e prea puțin atât pentru critici, cât și pentru romancieri. Dacă mulți au numit anul trecut drept «anul romanului», ei nu au înțeles prin asta că de o îndelungată vreme n-am mai fi avut romane. Se știe că am avut; s-a dorit însă și s-a realizat o potențare a realității, descoperiri noi sensuri ale realului, în evantaiul

larg, ce merge de la realismul umanist până spre dorința de mit și fantezie. [...] Ar fi dăunător dacă romanele s-ar desprinde de real, de fenomenele acute ale contemporaneității, de problemele vieții noastre socialiste. O literatură poate tinde spre simbol și mit, dar numai dacă reușește să rămână, în bipolaritatea ei, legată de viața reală, de problemele societății noastre socialiste și românești. Altfel, nu am mai prezenta nici un interes: nici pentru publicul nostru, nici pentru cel străin. Noi suntem cei ce suntem, în societatea noastră specifică, dinamică și chiar dacă am dori să atragem atenția altor popoare prin imitații, nu am reuși. Anul trecut a fost un an al prozei în ascensiune. Există elemente să credem în consolidarea romanului românesc, inspirat din viața socialistă, în plina depășire de sine și prin sine”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6164] C. Stănescu prezintă romanul Sânzianei Pop, *Serenadă la trompetă*, în care „visul este recuperator, dimensiunile fantastice ale aventuroasei expediții în libertate exprimă nostalgia unui univers pierdut.”

• [„Albina”, nr. 11] □•Sașa Pană semnează pofilul *Alexandru Macedonski*: „Pentru partidele, zise istorice, care se succedau alternativ la conducerea treburilor statului, Macedonski a fost o personalitate foarte stingheritoare, în primul rând din pricina crezului său antimonarhic. [...] În anii noștri, odată cu reconsiderarea moștenirii culturale de valoare, opera lui Al. Macedonski și-a luat locul binemeritat. În revistele și cărți s-au scris studii care au scos la lumina adevărului caratul operei macedonskiene”.

• [„România literară”, nr. 11] Adrian Păunescu publică un interviu cu Marin Preda, intitulat *Atunci va fi împlinit romanul „Moromeții”, când destinul povestitorului va fi revelat*. Sunt reamintite circumstanțele imprevizibile ale primelor încercări de a deveni un profesionist al scrisului, în 1941–1942: „– Cineva m-a trimis, de pildă, într-o casă, zicând că acolo o să găsesc ceva. Mi-a deschis o tânără doamnă care m-a tratat cu atenție și mi-a spus despre ce slujbă era vorba. Îi murise o rudă. Aflase că sunt poet și vroia să-i scriu o poezie, pentru crucea care urma să se pună pe mormânt. [...] N-aveam unde dormi, era lapoviță prin tot Bucureștiul, și umblam fără oprire, de la Gara de Nord la Gara de Est, toată ziua și toată noaptea. Nici nu știu ce vroiam, ce gând mă călăuzea și de ce nu mă duceam acasă la țară, unde măcar pentru câțva timp aș fi putut trăi printre ai mei.” □•După anecdotică, prozatorul stăruiește asupra figurii providențiale a lui Miron Radu Paraschivescu, poet care pariașe totuși pe alt nume: „– Debutul s-a petrecut cam pe atunci, în ziarul «Timpul», unde l-am cunoscut pe M.R.P., marele descoperitor de scriitori. Căci dacă, după atâția ani, el cu același succes și cu aceeași plăcere continuă încă să descopere scriitori români, înseamnă că are într-adevăr o vocație, care prin eficacitate poate fi comparată cu a lui Lovinescu, minus revista pe care Miron nu o are. [...] Întâi e iluzia lui că a dat de un geniu. Copleșit de această descoperire, i-o spune și spune și altora: «E genial». Strigă cu umilință: «Îl vedeți? E un geniu». –V-a spus asta? – Da. E drept că, înainte, i-o spusese și unuia Dumitru Bărbulescu. Despre acesta zicea că e mai mare. Zicea:

«tu să n-ai pretenția asta să fii ca Bărbulescu, că nu se poate.» □•Debutul editorial, cu *Întâlnirea din pământuri* (1948), redeșteaptă, în conștiința lui Preda, „injuriiile cele mai grosolane la adresa volumului” care s-au vehiculat în presă. De asemenea, marele scriitor se referă și la episodul *Ana Roșculeț* (1949), fără a pomeni titlul prozei: „– Deci Novicov în înțelegere cu Iosif Chișinevchi au făcut un «caz». În sistemul dogmatic din cultură, nevoia de cazuri e stringentă și cadrele manifestă, chiar, un fel de dragoste adevărată pentru victimele lor, când acestea le servesc o interesantă maladie. [...] Revenind la acea nuvelă, ea oferea un astfel de prilej fericit de maladie literară, încât au fost trimiși doi redactori la «Filatura de bumbac» să stea de vorbă cu o muncitoare de acolo, pentru că, poate nu știi, într-o filatură era localizată acțiunea nuvelei.” □•O parte importantă a dialogului se poartă în jurul impactului scriitorului în lume: „– Istoria îi oferă ambele șanse. Să ne referim, de pildă, la Rousseu. Oare nu scrierile lui au făcut din Robespierre ceea ce a fost acest revoluționar? Dar de atunci mulți s-au învățat minte și l-au pus pe locul lui pe scriitor. Unii l-au băgat în lagăr. Ba chiar l-au împușcat. E momentul în care istoria strivește. [...] Există și o a treia culoare a soartei scriitorului. El, cunoscând marele rol pe care poate să-l joace, uită că mijloacele sale, singurele sale mijloace, sunt cărțile pe care le scrie, și nu mica lui persoană care – pe scena istoriei practice – foarte rar se întâmplă să joace un rol important. Se poate face ipoteza dacă Rousseau ar fi trăit încă 10-15 ani, poate că el însuși nu l-ar fi înțeles deloc pe Robespierre.” □•Notăm părerile lui Marin Preda despre prozatorii de toate vârstele: „– Din generația mea, mi-a plăcut volumul de povestiri *Echinoxul nebunilor* de Baconsky și cele două volume de proză ale lui Paul Georgescu, între care ultimul, *Coborând*, ar fi meritat fără doar și poate premiul «României literare». Mă irită însă, la Paul Georgescu, *numele*: ar fi trebuit să și-l schimbe, ăsta nu e un nume de prozator. Am fost totdeauna curios de fraza ciudată a lui N. Velea. Nuvela sa, *Zbor jos* este o creație fără cusur. La fel de curios sunt de evoluția lui Fănuș Neagu și N. Breban. Fănuș Neagu pictează tablouri dense, îndelung lucrate, cu pastă consistentă și, în același timp, parcă evaporată. Breban e febril, are o frază excesiv literară, deloc autentic, și totuși reușind să stârnească un interes acut pentru personajele sale. Sunt câteștrei scriitori cu vocație deosebită, care ar fi meritat nu numai premiile Uniunii, ci Premiul de Stat, care altădată s-a decernat pentru cărți care au pierit. Iar D. R. Popescu are și el toată cariera înaintea.” □•Mai rezervat altădată față de cel mai valoros și mai influent poet al momentului, Marin Preda declară: „– Nichita a scris acuma niște poezii *În dulcele stil clasic* care deodată mi-au plăcut.” ■•Lucian Raicu scrie cronică literară la volumul *Versuri* de Vintilă Ivănceanu (E.P.L., 1968), menționând că „Determinările de valoare devin posibile doar în interiorul acestui univers de legături neobișnuite, de transmisii și comunicări prin mijlocirea cărora poetul caută accesul la o nouă coeziune, mai dificilă decât aceea ce rezultă din raporturile normale între lucruri. Auzul intim va percepe, după

oarecare exerciții de acomodare, marile deosebiri.” ■•Augustin Buzura publică un fragment din viitorul roman *Absenții*.

● [„**Tribuna**”, nr. 11] *Utilitate și valoare*, semnat de Valentin Tașcu este, după cum anunță subtitlul un *eseu pentru două posibile dimensiuni*. Autorul propune dimensionarea spațiului literar cu ajutorul a două metafore – „șes și pisc”. ■•Constantin Cubleşan se ocupă de cartea lui Ion Rahoveanu *Zodie milenară*, închinată actului istoric de la 1 Decembrie 1918. Cubleşan prezintă volumul, focalizat de ideea Unirii, ca un colaj de „reportaj arid, gazetăresc, eseu elevat, memorialistică, relatare obiectivată”, o evocare a momentelor istorice importante în lupta pentru libertatea națională și a personalităților marcante din Ardeal. Cartea lui Ion Rahoveanu are, în viziunea autorului, accente lirico-eroice, departe de „abstractizarea sentimentului demnității naționale”. Astfel, cele mai reușite capitole ale cărții sunt considerate cele dedicate lui Aurel Vlaicu și Lucian Blaga. ■•Discuția *1968 – un an al romanului?* este preluată de Aurel Sasu în *Mecanica formulelor*. Aurel Sasu refuză formula *un an al romanului* din simplul motiv că aceasta ar fi mai potrivită un deceniu mai târziu, după ce se va fi demonstrat influența anului 1968 în proza românească. Un alt motiv ar fi pericolul de a ignora tradiția romanului de până atunci, „acceptând fără discernământ mecanica formulelor”. Autorul reproșează criticii românești efervescența cu care scrie „note, însemnări și recenzii” pe marginea romanelor din 1968, dar nu oferă o analiză amplă ce să cuprindă situarea romanelor în contextul literaturii române, direcția căreia pare să se fi îndreptat spre „extincția factorului extern, a evenimentului, în favoarea analizei”. Pe această linie se situează *Martorii* lui Mircea Ciobanu sau *Singuri* de Aurel Dragoș Munteanu. Totuși, el menționează „timidele raportări” dintre *Îngerul a strigat* și Panait Istrati, amintindu-l și pe Emanoil Bucuța cu *Fuga lui Șefki* și *Maica Domnului de la Mare*. În același timp, Nicolae Breban și Marin Preda sunt considerați „continuatorii adevăratei tradiții a prozei românești”. ■•Horia Bădescu prezintă *Doi poeți – Virgil Nistor și volumul Întoarcerea în anotimp*, Gabriel Pamfil și *Din partea pământului și-a mea*. În cazul lui Virgil Nistor, Horia Bădescu îi trasează descendența lirică din Minulescu și Topârceanu, menționând „universul casnic” al poeziei. În cel de-al doilea caz, este remarcată „seninătatea sobră”, alături de două direcții poetice – „configurația interioară a poetului” și contemplativul. ■•*Thomas Mann: Decepție*, traducere de A. E. Moldovan. □•*Virginia Woolf: În livadă*, tradus de Virgil Bulat. □•*Marginalii* în rubrica *bloc-notes*, semnat A. B. se preocupă de cartea lui Wolf Schneider *Omniprezentul Babilon*, cu o prefață de acad. C. Condurachi. Autorul scurtei prezentări descrie cartea ca fiind „de o frumusețe deosebită”, o incursiune în istoria orașelor, începând cu Ur, portul babilonian.

14 martie

● [„**Scânteia**”, nr. 8004] Amplă relatare despre *Sesiunea Marii Adunări Naționale și Alegerea Consiliului de Stat* : „Pe ordinea de zi a acestei sesiuni sunt

înscrise probleme deosebit de importante, printre care alegerea organelor de conducere ale statului – Consiliul de Stat, Consiliul de Miniștri, precum și Biroul Marii Adunări Naționale. Într-o impresionantă unanimitate, Marea Adunare Națională a reales în funcția de președinte al Consiliului de Stat pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, alegere care a fost salutăată cu vii și puternice aplauze, cu un profund entuziasm, de către toți participanții la ședința de ieri după amiază”. În continuare, ziarul redă *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu și Cuvântarea tovarășului Ion Gheorghe Maurer*.

• [„Contemporanul”, nr. 11] Articolul de fond *În viața țării*, semnat „C.”, înștiințează asupra unor „importante evenimente politice”. Astfel, în două zile succesive, s-au derulat, după alegerile din 2 martie, *Plenara C.C. al P.C.R.* (11 martie), sesiunea inaugurală a M.A.N. (12 martie) și *Plenara Consiliului Național al F.U.S.* (12 martie). Aflăm că „a fost adoptată hotărârea C.C. al P.C.R., a Consiliului de Stat și a Consiliului de Miniștri cu privire la aniversarea unui sfert de secol de la Eliberarea României de sub jugul fascist. [...] Au fost făcute propuneri și s-au adoptat hotărâri în ceea ce privește președinții și vicepreședinții Consiliului de Stat – președinte tovarășul Nicolae Ceaușescu; Consiliul de Miniștri – președinte tovarășul Ion Gheorghe Maurer; Marii Adunări Naționale – președinte tovarășul Ștefan Voitec.” □•Nu încetăm să ne manifestăm stupefacția în fața tentativei de prezentare a pluralismului politic în R.S.R.: „În acest cadru se înscriu și măsurile adoptate de recenta plenară a Comitetului Central al partidului privind dezvoltarea în continuare a activității Marii Adunări Naționale – forum suprem al Statului – și a Consiliului de Stat care în țara noastră reprezintă organul suprem al puterii de stat cu activitate permanentă.” ■•Geo Bogza publică tableta sentimentală *Călinescu*, în care strecoare, chiar din prima frază, o greșeală biografică: „Dacă nu ar fi dispărut în acea tragică vinere, de la care s-au împlinit, patru ani, ar fi avut la toamnă șaptezeci de ani.” Este știut că scriitorul s-a născut la 19 iunie/ 2 iulie 1899. □•Miza articolului este pledoaria pentru reeditarea *Istoriei literaturii române de la origini până în prezent* (1941), eveniment ce întârziase aproape trei decenii, de care autorul nu se mai putea bucura, mai ales că murise în zorii „liberalizării” comuniste. „Dacă ar fi trăit, el singur ar pus la punct momentala și inegalabila lucrare, în spiritul acestor ani, adică în spiritul său propriu, iar nu cum se străduise sub domnia dogmei, probabil cu multă silă și mahnire – cunosc bine asta, cu sentimentul unui vultul obligat să țină seama de părerea găinilor.” □•Bogza se numără prin apărătorii ideii că tomul nu trebuia alterat: „Dar dacă nu a avut și dacă nu am avut norocul să o facă, nimeni nu o mai poate face, iar datoria noastră este să ne întoarcem, oricâte ar fi de retușat în ea, la cea dintâi ediție, singura care a primit, din propria-i mână, sacramentalul «Bun de tipar».” □•Poetul rămâne un idealist, sperând că, treptat, figura lui G. Călinescu nu va mai suscita controverse: „Pentru a ne potrivi respirația și lungimea aripei, cu evenimentul care ne confruntă, să ne imaginăm o

clipă ce va fi peste treizeci de ani, în 1999, când se va împlini un secol de la nașterea celui ce a scris *Viața lui Mihai Eminescu*, tocmai în ajun ca marele gong al istoriei să bată anul 2000. Cei ce ce urmează acum clasele umaniste ale liceului, și în care îmi pun mari speranțe, cei care vor sărbători atunci o sută de ani de la nașterea lui Călinescu, într-o mare lumină și în lipsa oricărei meschinării, ne vor invidia probabil că l-am cunoscut, că i-am fost prieteni.”

□•Antoaneta Tănăsescu propune o perspectivă despre *Imaginile personajelor* în cele trei cărți ale lui Nicolae Breban, insistând asupra caracterului binar al multor figuri din *Francisca*, *În absența stăpânilor* și *Animale bolnave*: „Unit și dezbinat, cuplul trăiește cu organicitate o viață a sa, închisă exteriorului, respingând un *al treilea* ce nu poate coexista decât prin înlocuirea (și punerea «în libertate») a unuia din termenii dualității. Metafora cuplului este, la Breban, *oglanda*, obiect cu capacitate de a reflecta și a se reflecta.”

15 martie

• [„România liberă”, nr. 7590] Emil Manu semnează, în cadrul *Cronicii literare. Reîntâlnire cu Liviu Rebreanu*, un comentariu prilejuit de apariția celor trei volume de *Opere*, la E.P.L., în 1969, prin care „se deschide în mod organizat seria de opere din creația acestui mare prozator român modern”, care va cuprinde, în total, 20 de volume. Datorată lui Nicolae Gheran – editor al celor trei volume de nuvele din 1965, și lui Nicolae Liu – editor al volumului de *Opere alese* din 1959, această ediție beneficiază și de un studiu introductiv realizat de Alexandru Piru, și care se constituie drept o „condensată monografie a operei” rebreniene. Notele și comentariile la textele lui Rebreanu sunt realizate tot de Nicolae Gheran, și vizează particularitățile de stil ale lui Rebreanu, „modificările de ordin lexical” survenite de la o ediție la alta, în scopul obținerii, de către romancier, a acelei „obiectivități stilistice remarcabile” care îi caracterizează scriitura. Pe ansamblu, toate cele 20 de volume de opere vor deține un „riguros aparat de variante și note istorico-literare sau bibliografice”, precum și un „prim corpus documentar” corelativ jurnalului, interviurilor, corespondenței și altor manuscrise ale romancierului. ■•În rubrica *Puncte de vedere*, sub denumirea *Actualitate și semnificație în literatură*, Adriana Iliescu aduce în discuție ceea ce ideologia oficială consideră a fi misiunea literaturii, respectiv „abordarea unei tematici referente la concretul imediat”, și cea a criticii, care are datoria să cerceteze dacă, printr-o operă literară anume, „se află în fața unei dezbateri în care se înfruntă tendințe esențiale, definitorii pentru epocă”. Literatura parabolică, de pildă, trebuie „să-și dovedească actualitatea” prin accentul pus pe „conținutul ideatic transmis”, „proza alegorică” nu poate avea viabilitate decât dacă „își propune să transmită un mare adevăr asupra condiționării sociale concrete”, iar critica – în ipostaza criticii marxiste – are „misiunea de a descifra semnificația unor atari structuri artistice”, precum și „locul lor în contextul ideologic al epocii în care apar”.

• [„Scânteia”, nr. 8005]”. Marcel Breazu arată în ce constau *Virtuțile emotive ale limbajului artistic*: „*Luciditatea* potențează forța artistică, *inteligenta* amplifică sentimentul. Artistul nu trebuie să «realizeze» plat, să dea «seama» contabilicește de stările lui, individuale, de spirit – dar prin plâsmuirea lui trebuie să poată *sugera* o stare de spirit a lui, și a altora – a tuturor, dacă este posibil! Poet fiind, cuvintele lui nu «istorisesc» ce simte el în momentul creației ci, îngemănate cu artă, reverberează în depărtări o lumină, care o dată a strălucit cu incandescență în spiritul lui. Ritmul cuvintelor, puterea lor de sugestie, nu e «informație» ca atare, ci chemare la o trăire comună a unor trăiri posibile pentru noi toți. Aici stă miezul fierbinte al poeziei filozofice, de la Eminescu, prin Argezi, până la Marin Sorescu, sau Nichita Stănescu. Starea de spirit a poetului – așa cum este ea condensată în versuri – este chintesența unei multitudini de trăiri, conștiente, din care se decantează ceea ce este mai adânc, mai caracteristic pentru ansamblu lor; din care dispar particularitățile parazitare ale fiecărei trăiri singulare, pentru a lăsa să se «așeze», dens, stratul esențial a ceea ce este mai autentic în toată viața lui interioară. «Inspirația» nu este starea instantanee de «transă» – ci rezultanta acumulării a numeroase trăiri, care într-un moment – al creației! – adună tot ceea ce, plecând de la o bază inițială autentică se repetă în zeci de variante, dar pe *fundalul esențial*, care se cere decantat în opera creată. Printr-o suită de trepte succesive ale procesului interior al creației se cristalizează tocmai acea sinceritate artistică adâncă, formulabilă în *limbajul propriu* al artei. [...] Făurind cu mijloacele proprii, specifice pentru fiecare personalitate artistică, *structuri expresive*, operele pe care le așteptăm de la literații, plasticienii, muzicienii, cineștii noștri au menirea să dea pregnanță plenitudinii spirituale a omului societății noastre socialiste, să-l facă să se înțeleagă mai bine pe sine însuși și destinul lui în lumea contemporană”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6166] Secțiunea *Exigențele debutului* editorial găzduiește intervențiile critice ale lui Mihai Ungheanu (*Literatura proastă nu trebuie încurajată*), Dumitru Micu (*Primul volum este hotărâtor pentru întregul destin al autorului*), Nicolae Manolescu (*Spiritul critic al cititorului*) și Petru Popescu (*Un autor adevărat trebuie lansat*).

• [„Cronica”, nr. 11] Magda Ursache descoperă *Simbioze mitice în poezie*: „Dimensionate spre cosmos printr-o continuă transmutație de la realitate la mit, faptele oamenilor se înscriu în legende sub ochii noștri. Poezia iluminează astfel epoca noastră... ”. ■•Este redat un *Microinterviu cu Vasile Rebreanu*. „– *Romanul La ferestrele Europei e un nou experiment?* – Termenul de experiment aplicat lucrărilor mele este o etichetă lipită de niște critici puțin oboșiți, prevăzuți cu o mare doză de lene a gândirii... – *Cum vă explicați declinul prozei scurte?* – Nu mi-l explic în nici într-un fel fiindcă, în ce mă privește, nu consider că ar exista un asemenea fenomen. Datorită faptului că s-au scris vreo două romane anul acesta se lansează teorii ridicole, se pare că s-a creat un vid și că în literele

noastre nu au mai fost romane, în afară bineînțeles, de cele tipărite în anul de grație 1968.” ■•Referindu-se la volumul de versuri al lui Corneliu Sturzu, *Restituirea jocului*, Zaharia Sângeorzan observă: „La Corneliu Sturzu numirea sentimentului exclude artificul și procesul este urmărit. Poetul este un eruptiv, un spirit obsedat de fluxurile percepției, de ceea ce se petrece în adâncuri, de sentimentul care cere să fie numit... Erupția sentimentului care trece în stadiul de numire e uneori potolită de mici reflecții, iar uneori nu cunoaște nicio opreliște”.

■•Adrian Marino analizează *Disociațiile modernismului*: „Scoaterea modernismului din categoria noțiunilor aproximative, convenționale, jurnalistice, revine deopotrivă esteticienilor și scriitorilor, mai ales acelor scriitori care fac profesii de credință moderniste... Ce-i drept, se înregistrează și proteste, disocieri categorice, puneri la punct dintre cele mai semnificative. Când sunt calificați, în chip sumar sau abuziv, drept moderniști, o seamă de poeți dau semne de iritare, necunoscându-se în definiție”.

● [„**Flacăra**”, nr. 12] Valeriu Cristea scrie despre volumul al IV-lea de *Opere* de F.M. Dostoievski, considerând că „apariția sa reprezintă un eveniment”. □•În traducerea lui E. Dascălu este publicată „o poveste inedită din celebra colecție a lui Alfred Hitchcock”, *Ageamiul*. □•Radu Cosașu scrie, în *Cronica de trei secunde*, tabletele *Trăiască sănătatea!* și *Apoliticii din Bristol*. □•În *Memento, Carte*: semnalare a reapariției volumului *Ospățul de aur* de Ștefan Roll. □•Succintă trecere în revistă a unor volume de proză prezente în librării, printre care și romanul lui Radu Tudoran, *O lume întreagă*. □•Notiță despre apariția romanului lui Luigi Pirandello, *Răposatul Mattia Pascal*, în traducerea lui Tașcu Gheorghiu și cu o prefață de Edgar Papu. □•În rubrica de *Cinema* există o semnalare a ecranizării realizate de Elia Kazan după romanul lui John Steinbeck, *La Est de Eden*. □•Consemnare a punerii în scenă, la Teatrul Național din Craiova, a piesei lui G.B. Shaw, *Cezar și Cleopatra*, precum și a *Revizorului* lui Gogol la Teatrul de Stat din Galați.

● [„**Lucefărul**”, nr. 11] Publică un inedit T. Arghezi, *Versuri descălțate*. ■•Alte versuri publică Gheorghe Tomozei și Matei Călinescu. ■•În *Cronica fantezistă*, Marin Sorescu scrie despre dramatizarea sa, *Există nervi*: „Am urmărit atunci două lucruri: să văd în ce măsură pot stăpâni dialogul, și apoi cum prin această modalitate nouă pentru mine, omul pus să vorbească își poate trăda adevăratele gânduri, frământări, obsesii. Dacă vorbele sunt făcute spre a ascunde gândurile, cum se zice, ele sunt poate, din greșeală, apte și pentru a le dezvălui. Eroii mei – niște oameni care se pândesc. Îmi însemnasem mai de mult ideea unei piese cu câteva personaje care încearcă tot timpul să se tragă de limbă. Fiecare om este un unicat, deci și posesorul unor secrete numai ale lui, secrete pe care cei curioși peste măsură vor să le cunoască. Această zestre intimă, odată divulgată nu mai are importanță, ca marea vânturată printre degete (Nu atunci e importantă marea, când o iei în palmă). Acțiunea piesei ar fi așadar o vânătoare tragică de gânduri ascunse, de constatări, de banalități, de speranțe, mizerii, înălțări și tot ce

formează fondul, nostru cel mai adânc și mai adevărat. Eroii trăiesc o zodie a suspiciunii care întrece orice limită, merge uneori până la coșmar și demență. Ei, simțindu-se puși sub lupă nu mai «comunică», instinctiv, unul cu altul decât pentru a se deruta, a șterge urmele, a se încurca. [...] Am lăsat personajelor mele cea mai mare libertate, din sadism. Am fost primul care m-am mirat de replicile lor ciudate și, mărturisesc rușinat, chiar am zâmbit. Acțiunea profesorului, plină de neprevăzut, m-a intrigat peste măsură. Totuși nu m-am amestecat. Veți vedea cum, contrar unei cunoscute obligații, conform căreia, dacă în primul act se zărește o pușcă pe scenă, în ultimul act cu ea trebuie neapărat să se tragă – eu am lăsat să se îngrămădească tot felul de lucruri, care naiba știe ce caută acolo. Se aruncă în discuție probleme care nu se rezolvă și asupra cărora nu se mai revine. Cum e cu albinele noastre? [...] În ce măsură personajele sunt vinovate, ori sunt doar victimele unei psihoze, detectată, în toată lumea, imediat după război? Care dintre eroi e mai puțin culpabil, mai pozitiv? Iată întrebări la care n-aș putea să răspund. Explorând zona dintre subconștient și conștient, real și posibil, posibil și fantastic, piesa nu trebuie luată ca o drama a limbajului. Drama pe care am vrut s-o pun în ea este o dramă a faptelor, care câteodată pot întrece toate aceste margini. Și acum mi-aș permite o nedumerire personală, legată de locul acțiunii. Pentru numele lui Dumnezeu, răspundeți-mi dumneavoastră: era casă sau tren?”

■•Gabriela Melinescu scrie despre *Fascinația epicului* care ar trebui „să servească unei continuități stricte a timpului, dar timpul în literatură e o captură veșnică” și care e „neelucidarea”. Pentru a convinge, scriitoarea își demonstrează afirmația prin exemple din Andersen care „a scris povești încântătoare care nu elucidează pe nimeni și nimic”, Perrault nemilos cu Scufița Roșie lăsată definitiv în burta lupului. „Se spune despre câțiva mari oameni că fascinau. Ce știm despre ei; multe lucruri exacte pe care istoria cursivă le-a înregistrat și le-a transmis. Ce nu știm despre ei; tot multe lucruri pe care autorii fascinați le-au comunicat sub forma timpului captiv prin opere literare. ceea ce a fascinat a fost o bănuită ființă vie neelucidată de contemporani și de urmașii lor; ceva neclar, misterios care a rămas în semnele stranii ale fiecărei limbi în care a fost scrisă literatura”.

■•La „Cronica fantezistă” subiectul îl constituie *Există nervi* scrisă de Marin Sorescu în urmă cu patru ani, fiind și prima sa încercare dramatică. „Am urmărit atunci două lucruri: să văd în ce măsură pot stăpâni dialogul; și apoi cum, prin această modalitate nouă pentru mine, omul pus să vorbească își poate trăda adevăratele gânduri, frământări, obsesii”. Mai departe, Sorescu, departe de a fantaza, mărturisește: „explorând zona dintre subconștient și conștient, real și posibil, posibil și fantastic, piesa nu trebuie luată ca o dramă a limbajului. drama pe care am vrut s-o pun în ea este o dramă în ea este o dramă a faptelor, care câteodată pot întrece toate aceste margini”.

■•Pe ultima pagină, Dinu Pillat publică un pasaj introductiv, din studiul *Constituirea conceptului modernist de poezie în literatura română* lucrat la Institutul „G. Călinescu” și intitulat *Arta poetică – conceptul modernist de poezie*.

16 martie

• [„România liberă”, nr. 7591] Paul Cornea semnează articolul omagial dedicat celor *150 de ani de la nașterea lui Alecu Russo*. O figură luminoasă de cărturar, în care sintetizează activitatea culturală a scriitorului considerat, de asemenea, „democrat sincer și un militant dăruit fără precupețire cauzei eliberării naționale”. Sunt amintite, astfel, prietenia cu Alecsandri, care îi publică operele în „România literară”, în 1855, în „Cugetări” – un eseu pe problematica limbii române, polemicile anti-latiniste, precum și „definirea resorturilor literaturii în spiritul curentului național – popular”. Sunt trecute în revistă scrieri precum *Amintiri*, *Cântarea României*, descoperirea baladei Miorița, precum și relevanța poeziilor sale în raport cu „însemnătatea estetică și documentară a poeziei românești” și importanța memorialisticii sale, ale cărei particularități sunt „atmosfera învăluitoare și melancolică” și conexiunea epică a ideilor, „aliniind luciditatea dialectică vioaie a argumentării și eleganța expresiei”.

• [„Scânteia”, nr. 8006] Comemorând *150 de ani de la nașterea lui Alecu Russo*, Zoe Dumitrescu-Bușulenga publică eseu *O operă izvorâtă din adâncă iubire a pământului țării*: „Amestecul de idei sociale și naționale îndrăznețe, de elemente folclorice și stil profetic, emoționant întretăiat de sincope, dă operei lui Alecu Russo o pecete specifică, integrând-o ca pe un exemplar adânc original în romantismul european. [...] Alecu Russo a fost una dintre acele personalități scriitoricești, numeroase în istoria noastră, care, prin viața lor plină de abnegație, au împlinit misiunea unui ceas istoric greu, de începuturi și răspunderi. De aceea, el rămâne în istoria literaturii și culturii noastre printre cei care, cu o adâncă încredere în destinul istoric al țării și poporului lor, și-au făcut pe deplin datoria”.

18 martie

• [„Scânteia”, nr. 8008] Despre *Vibrația lirică a simbolului istoric în arta modernă*, scrie Dan Grigorescu: „În aceeași măsură în care participarea, angajarea artistului contemporan, conștiința lui civică determină cuprinderea evenimentului istoric din perspectiva ideilor epocii noastre socialiste, constituind tocmai acea trăsătură ce desparte decisiv adevărata artă de simpla reconstituire documentară. Observația mi se pare valabilă și pentru istoria de artă. Obligația de a interpreta curentele artistice ale tuturor epocilor din punctul de vedere al gândirii noastre materialist-dialectice, de a judeca nuanțat relațiile dintre ideologia acestor mișcări și societatea în cadrul căreia s-au manifestat ele este, desigur, esențială pentru specialist. Sensul istoriei acționează – și în cazul acesta – ca o modalitate specifică de integrare (de respingere sau reconsiderare critică) a artei vremurilor trecute în tradiția culturii unui popor”.

19 martie

• [„Scânteia”, nr. 8009] Scriind despre tehnologiile viitorului, Silviu Iosifescu distinge între *Lectură și audiție*: „În zilele noastre profețiile se fac adesea cu

ajutorul ordinarilor și al calculului probabilităților. Aceasta le obligă la o anumită circumspecție științifică. O carte despre profilul anului 2000 – care cuprinde, de altfel, și multe presupuneri foarte tendențioase – a alcătuit lista a «o sută de inovații tehnice foarte probabile în ultima treime a secolului al XX-lea». [...] Se vorbește în unele țări despre carte ca despre un obiect depășit, care nu peste multă vreme va avea o situație echivalentă cu cea a pergamentelor și papi-rusurilor. Din mijloc fundamental și viu al culturii, cartea ar urma să devină doar un obiect-indiciu, iar bibliotecile ar rămâne doar muzee ale cărții. O alternativă pe care o cunoaște – dintre toate artele – doar literatura, dar care interesează astăzi informația în genere, e pusă în alți termeni. Dintre toate artele, singură literatura posedă două căi echivalente de comunicare: vizuală și auditivă. [...] Reacția opusă, cu aparențe naive, dar explicată de fenomene grave, este un refuz al mijloace-lor tehnice. Față de utilizarea mercantilizată pe care o capătă aceste mijloace, de intervenția reclamei din minut în minut, printre filmele sau informațiile transmise, romancierul american Ray Bradbury a imaginat în *Fahrenheit 451* un coșmar tehnic. [...] Cele două atitudini opuse au o latură comună. Creează o opoziție artificială între lectură și mijloacele tehnice de comunicare. Pretind poruncitor o opțiune până la urmă inacceptabilă. [...] Cele două căi – lectura și mijloacele tehnice – nu oferă deci opțiuni exclusive, ci se completează. La ora actuală ni-meni nu-și poate forma un orizont cultural, nici nu se poate specializa eliminând cartea, folosind doar mijloacele tehnice”.

• [„Viața Studențească”, nr. 12] De reținut o corespondență a lui Basarab Nicolescu: *Scrisoare din Paris – Baudelaire în contemporaneitate*, despre doua manifestări de „explozie” organizate în capitala Franței la un an de la „celebrarea centenarului morții sale”: expoziția organizată la Petit Palais și spectacolul lui Maurice Bejart, prezentat de Baletul secolului XX, în fapt o nouă „lectură” a lui Baudelaire, „o posibilă interpretare atât de contemporană a operei acestui poet perfect.” □•M. N. Rusu recenzează însemnările de călătorie ale lui Mircea Malița, *Sfinxul*.

20 martie

• [„Scânteia”, nr. 8010] Sorin Movileanu semnează cronică literară la *Ani-male bolnave* de Nicolae Breban: „Cărțile sale, *Francisca*, *În absența stăpânilor* și *Îndeosebi* ultima dintre ele, *Animale bolnave*, reliefează calități ale unui scriitor original, bun cunoscător al psihologiei atât de particulare a personajelor aflate în centrul narațiunilor, preocupat să foreze în zone ale conștiinței ce rămân, în general, neinvestigate, reușind să scoată la iveală filonul prețios ce poate constitui sur-sa de inspirație a unor autentice creații literare. [...] Pe de altă parte – deoarece autorul dovedește preferință pentru personaje concepute numai pe o unică dimen-siune psihologică și anume prin ceea ce au straniu, «bolnav» – romanul nu ar fi avut decât de câștigat dacă situarea narațiunii în cadrul istoric și social ar fi fost mai pregnantă, dacă lumea exterioară ar fi avut în conștiința personajelor acel

ecou pe care, în mod evident, îl are în viața de fiecare zi. Spunem aceasta – gândindu-ne mai ales la perspectivele creației scriitorului – pentru că literatura care se limitează la cercetarea doar a unei anumite zone a existenței umane, nu va putea oferi cititorului decât o imagine parțială asupra unei lumi mult mai diverse și mai complexe în totalitatea aspectelor și manifestărilor sale, nu va putea fi, deci, cu adevărat revelatoare asupra dimensiunilor esențiale ale perioadei istorice pe care o reflectă. Or, problematica etică spre care, după cum ne arată cărțile sale, este atras Nicolae Breban, însușirile sale remarcabile în ce privește aprofundarea psihologiei personajelor ne fac să întrezărim semnificative realizări viitoare, lucrări de o largă respirație, care să întruchipeze tot ceea ce epoca contemporană are mai reprezentativ, mai definitoriu, care să reflecte pregnant realitățile societății noastre socialiste și nu numai raporturi general umane. Este firesc să așteptăm ca viitoarele sale romane să poarte mai puternic amprenta unei lumi aflate în pline prefaceri înnoitoare, în care forțele vitale ale societății exprimă esența acestui timp”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6170] Este publicat un interviu cu Nicolae Breban despre *Romanul social*, în care scriitorul afirmă: „Chestiunea regăsirii și continuării tradiției romanului social românesc este de un interes acut, nu numai scriitoricesc, ci și patriotic. În ce mă privește, așa cum arată și a treia carte a mea, *Animale bolnave*, cred într-o resurrecție a romanului clasic, într-o reinstalare în prerogativele sale majore a personajului, a intrigii, a construcției de tip tradițional. [...] Romanul este mai puternic decât bolile sale momentane (*noul val* este una dintre boli, dogmatismul e alta). Voi milita cu forță pentru a reactualiza forma romanului clasic, cu modalități însă mai greu de ghicit, într-o aparență nouă, răspunzând rapid și profund sensibilității omului de astăzi.”

• [„Albina”, nr. 12] Ioanichie Olteanu prezintă *Fântâna somnambulă* de Adrian Păunescu, E. P. L., 1968: „S-ar putea cita mult din acest volum compact, pentru a evidenția forța de expresie a unui poet deosebit de original. Impresia generală pe care o lasă lectura acestei poezii greoaie, incomode, lipsite de frumusețea plată a cântecului e aceea că ea pare a veni din însăși masa amorfă a graiului, ca dintr-un nămol gros, încă șiroid de impurități, gâfâind de istovire. Prin *Fântâna somnambulă*, premiul de poezie al Uniunii Scriitorilor a încununat o realizarea îndrăzneță și complexă noii poezii românești”. □ În *Filă de calendar* M. V. scrie despre *Alecu Russo*: „Născut acum 150 de ani, la 17 martie 1819, moldoveanul Alecu Russo face parte din marea generație a scriitorilor revoluționari pașoptiști. [...] Întreaga sa activitate a stat sub semnul idealurilor anului '48. Om de cultură și de principii progresiste. Alecu Russo își manifestă în toată opera convingerea că literatura și artele în general sunt un mijloc de educație cetățenească. Literatura este chemată să valorifice tradiția, care este punctul de pornire al oricărui progres. [...] Scriitor remarcabil, artist-cetățean, Alecu Russo este o figură luminoasă a timpului său, personalitatea sa manifestându-se multilateral și deci, fericit, într-o epocă în care se consolida literatura și limba românească”.

● **[„Cutezători”, nr. 12]** Se consemnează *Sesiunea Marii Adunări Naționale*, Nicolae Ceaușescu fiind reales Președinte al Consiliului de Stat iar Ion Gh. Maurer reales Președinte al Consiliului de Miniștri; Președinte al Biroului Marii Adunări Naționale a fost ales Stefan Voitec. Vicepreședinți ai Consiliului de Stat: Emil Bodnăraș, Manea Mănescu; membri ai Consiliului de Stat: Constantin Daicoviciu, Athanase Joja, Ion Popescu-Puțuri, Zaharia Stancu, Cristofor Simionescu, Suzana Gâdea. □ În același număr, rubrica *Poeți contemporani* o promovează pe Gabriela Melinescu, cu poemul *Copilăria*: „Păsări gigantice treceau, țipând, / era pământul un sublim acord / Aveam curajul de a fi deasupra gheții / Cu dor, ca Pytheas văslind spre nord.”

● **[„Glasul Patriei”, nr. 9]** Apare poezia *Primăvară nouă* de Marin Călin. □ Pe prima pagină găsim și știrea: „Nicolae Ceaușescu a fost reales președinte al Consiliului de Stat. Ion Gheorghe Maurer a fost reales președinte al Consiliului de Miniștri”. Această știre este însoțită de textul *Nivel înalt în organizarea vieții sociale și de stat. Chezășia înfloririi multilaterale a României*, nesemnat. □ Alături apare *Hotărârea C. C. al P. C. R., a Consiliului de Stat și a Consiliului de Miniștri cu privire la aniversarea a 25 de ani de la eliberarea României de sub jugul fascist*, din care aflăm, printre altele: „Editurile vor tipări lucrări despre lupta antifascistă a poporului român, insurecția armată, revoluția populară, participarea României la războiul antihitlerist, despre activitatea și lupta Partidului Comunist Român, precum și lucrări de bilanț privind dezvoltarea economiei, culturii, a vieții sociale în anii construcției socialiste. Aniversarea eliberării patriei oferă creatorilor de artă și cultură prilejul de a îmbogăți patrimoniul nostru cultural cu noi opere valoroase, zugrăvind trecutul glorios al patriei noastre, virtuțile și năzuințele poporului român și noblețea sa spirituală, tot ceea ce este progresist în epoca contemporană.” □ Apare *Amintirea lui Alecu Russo și a „Cântării României”*, nesemnat: „Stilul patetic al versetelor *Cântării*, cu modulațiile ei afective, specifice textelor vechi, cu evocări mișcătoare din ampla scenă a istoriei noastre, cu îndemnuri la virtute și solidaritate atotbiruitoare, în alianța sacră dintre om și natură [...]. Mesajul nobil al gândului, al luptei și al artei sale, atât de autentic popular, rămâne durabil, adânc săpat în conștiința posterității. În România de azi, prosperă și harnică, îi aducem un sincer prinos de recunoștință la 150 de ani de la nașterea sa.”

● **[„România literară”, nr. 12]** Editorialul *Primăvara structurilor limpezi*, asumat de redacție, sintetizează în stilul encomiastic, plin de inexactități instituționale, al perioadei: „Iar împrejurarea că noi, scriitorii, avem pe președintele nostru, Zaharia Stancu, în Consiliul de Stat, semnifică prețuirea poporului față de literatură, încrederea Partidului în scriitori.” ■ Sunt anunțate premiile pe 1968 decernate de revista „Orizont” de la Timișoara: Anghel Dumbrăveanu (*Oase de corăbii*) și Sorin Titel (*Dejunul pe iarbă*). ■ Vladimir Streinu comentează, nu fără condescendență, limbajul vetust din secolul al XIX-lea al publiciștilor de până la Maiorescu, pentru a argumenta că niciun pașoptist

n-a avut conștiință estetică înțeleasă ca misiune civică: „Lui Maiorescu i s-a contestat din viață (de Alecsandri ca aliat, de Ibrăileanu și O. Densusianu ca opozanți) introducerea spiritului critic în cultura română. Și era adevărat că el continua într-un fel știutul criticism moldoveanu; numai că, negându-i-se originalitatea atitudinii, opozanții treceau cu vederea autoritatea, cu care învestea ele această atitudine. [...] Dar, oricum ar fi în amândouă cazurile, nimeni până azi n-a putut nega instituirea prin Maiorescu a primului stil critic în cultura noastră.” ■•C. Stănescu vorbește despre *Ambiția originalității* în „romanul de azi”, afirmând despre acest parametru că reprezintă o constantă în istoria genului și că „proza nouă nu are ambiții epopeice, ea nu se datează, ci își înscrie preocupările în determinarea calității existenței eroilor, o calitate care nu de timpul «obiectiv» ține, ci de adevărul trăirii și de sensul timpului interior.” □•Exemplele ilustrative sunt adunate din rândul aparițiilor celor mai recente, intens dezbătute în presă, cărora li se consacră – în timp real – pe lângă recenzii și exegeze: „În romanul lui Breban trei crime se produc în trei zile și nu e vorba de un roman polițist; Sânziana Pop acordă «basmului» său (*Serenadă la trompetă*) numai două zile; în ultimul roman, după noi și cel mai bun, al lui Al. Ivasiuc, eroul său, Ion Marina, înalt funcționar «într-un minister-cheie», cunoaște într-o noapte mai mult decât în toată viața (de fapt, dându-și seama că n-a trăit și că doar s-a supus unor «rațiuni-superioare»); Aurel Dragoș Munteanu, în sfârșit, scrie romanul unei zile la sfârșitul căreia are loc un accident în care moare un om (de fapt un simbol) și cititorul are impresia că într-adevăr totul s-a sfârșit, iar autorului nu-i mai revine decât datoria de a-și comenta, prin Gaston Bachelard, concepția despre principiul romanului său, de fapt epicând teoretic ceea ce eroii romanului trăiesc fără să explice.” ■•Eugen Simion, în articolul *Impresionism, neoimpresionism*, polemizează cu Adrian Marino care „redeschide (în „Cronica”, nr. 22., a.c.) dosarul criticii impresioniste, aducând precizări: „Constat, deci, ca și Adrian Marino într-un articol anterior (*Între impresie și impresionism*, «Ramuri», nr. 12/ 1968) sensul echivoc cu care circulă azi, în publicistică, termenul de impresionism, ca, de altfel, atâtea noțiuni literare. *Modernism, tradiționalism* sunt, de exemplu, pe buzele tuturor, dar cât de nesigure sunt, în fond, aceste formule.” Pe lângă unele convergențe, Eugen Simion pune în dezbatere și „câteva puncte discutabile. Înainte de toate ar fi „termenul de *neoimpresionism*. Dacă prin această formulă numim superficialitatea jurnalistică, de mai înainte, vizibilă ici și colo, fatală într-o disciplină atât de întinsă cum e critica, de ce e nevoie, mă întreb, de reactualizarea unui concept, de înscrierea unui fapt comun, într-un sistem larg de referințe, cu o etiologie atât de îndepărtată?!” Nuanțând, criticul arată: „Neserios, orgolios, facil, insensibil la tonurile diferite și, în fond, indiferent față de adevărul opere poate fi tot atât de bine și un spirit dogmatic, nu numai unul impresionist.”

● [„*Tribuna*”, nr. 12] 25 de Dumitru Mircea focalizat pe aniversarea a 25 de ani de la eliberarea României de sub jugul fascist. □•*Un răspuns demn* este inti-

tulat răspunsul lui Ilie Dăianu la scrisoarea lui I.L. Caragiale, în încercarea de a se stabili în Ardeal. ■•Mircea Vaida semnează recenzia cărții de poezii a lui Ion Bănuță, *Panorama templului meu*. Volumul îi pare semnificativ lui Vaida prin filiația diferită a „frenziei panoramelor” decât dionisiacul expresionist a lui Lucian Blaga și Ion Barbu, adică apropierea de lirica lui Mallarmée și Rimbaud. Este consemnată și specificitatea volumului – „alternarea de planuri, a extaticii ca atmosferă generală și a eticului”. Dimensiunea etică nu apropie totuși poezia lui Ion Bănuță de tonul moralizator al fabulei, ne asigură M. Vaida, ci oferă un tâlc. ■•Tot Mircea Vaida semnează cronică volumului *Studii de literatură comparată*, trecând întâi în revistă pe cei care au contribuit la comparatismul românesc, începând cu sfârșitul sec. XIX. Publicat de Institutul de istorie și teorie literară „G. Călinescu” al Academiei, redactat de prof. Al. Dima și prof. Mihai Novicov, volumul este, în viziunea lui Vaida, „o importantă contribuție științifică”, cu capitole semnate de Paul Cornea, Romul Munteanu, Liviu Rusu ș.a. Sunt prezentate contribuțiile lui Ion Zamfirescu („documentată schiță istorică și sistematică”), Vera Călin, I. C. Chițimia, Romul Munteanu, Eugen Todoran, Victor Iancu, Al. Dima. M. Vaida conchide că volumul este dovada „unei tradiții a disciplinei în cultura noastră” și a „unei originale și puternice școli comparatiste românești”. □•Fragment din romanul *Principele* de Eugen Barbu. ■•În rubrica *Opinii*, Mircea Muthu pledează pentru *Necesitatea sintezei critice*. Prezentând fenomenul de reevaluare a perioadei interbelice de istorie literară, autorul atrage atenția asupra unor aspecte metodologice prin „lărgirea și nuanțarea actului critic”, procedeu necesar fiind cel de „sinteză formată din cercetări de literatură comparată pe baze tematice-conceptuale”. Aceste sinteze comparative au, conform lui M. Muthu, avantajul de a stabili jaloane pentru cititor întru completarea actului critic fără a avea pretenția exhaustivității. Este adusă drept exemplu problema balcanismului culturii românești, evidențiind problema sintezelor critice: „echilibrarea trăsăturilor fundamentale cu cele particulare”, precum și direcția criticii „de la sfera, mai restrânsă, a literaturii naționale, la comparatismul larg, bazat pe interdependența literaturilor” (sau în sens invers). Drept bază pentru istorie literară cu metode comparatiste sunt amintiți R. Wellek, Horst Frenz, Caberndale, iar pe teren românesc G. Călinescu cu ideea de „istorie literară ca sinteză epică” și N. Manolescu cu idei expuse în *Metamorfozele poeziei*. Metoda pentru care pledează M. Muthu presupune „fuziunea istoriei cu critica literară”, proces nelipsit de obiecții ce pot fi însă depășite de practica cercetării. Dintre obiecții este amintită „fragmentarea marilor individualități creatoare” (cum ar fi cazul lui T. Arghezi, L. Blaga, H. P. Bengescu). ■•*Principiul organicității prozei*, un eseu de Valentin Tașcu pornește de la stabilirea faptului că proza este mai veche decât poezia, deși „a fost introdusă în sferile artei mai târziu”, după parcurgerea unui proces: de la comentariu, transcriere la transfigurare. Eseul se sprijină pe diferențele dintre poezie și proză: „fiorul liric este fluvial”, în timp ce „proza trăiește prin forța stabilității”; „noțiunea de structură pentru roman este concretă, în vreme ce pentru poezie este pur

abstractă” etc. V. Tașcu face distincția între reflectarea și copierea realității, prima fiind caracterizată de dinamism, fără a intra în conflict cu veridicitatea și autenticitatea. O altă trăsătură a prozei, în speță a romanului – organicitatea – este menționată în discuția despre proza scurtă, poezia în proză și exemplificată în cazul romanelor din 1968. Astfel, *Animale bolnave* și *Intrusul* sunt considerate cel mai bine încheigate romane, *Îngerul a strigat* este văzut ca având „centrele de greutate dispersate”, iar cărțile lui Al. Ivasiuc, A. Dragoș Munteanu și M. Ciobanu, în ciuda faptului că sunt „abil încheigate”, au „momentul de echilibru stabilit inexact”.

21 martie

• [„Scânteia”, nr. 8011] Controversele recente, iscate de oniriști, sunt comentate polemic de Eugen Barbu în *Moda moare tânără*: „*Helas!* lunga agonie a românului a luat sfârșit și începând încă de acum doi ani, premiile literare și-au întors fața surzătoare către scriitorii realiști. Teoreticieni, combatanți subțiri sau, pur și simplu, amatori de critică întorc timona și caută ceva nou în lungul lor repertoriu. Moda, care moare tânără, cum spunea un distins scriitor, a jucat încă o farsă literaturii. Universul lucrurilor, care au o viață a lor independentă de cea a oamenilor, fantasticul concret cu școala lui atât de zgomotoasă și cu pretenții la recunoașteri și glorie s-au stins într-un dulce amurg. Lumea dorește altceva, lumea nu mai cumpără, s-a saturat, vrea ceva omenesc, vrea să se înduioșeze, vrea să se recunoască. Mirajul a fost scurt și dureros, prețul prea mare. Arbitrariul luase loc domniei rațiunii și cum nu putem să stăm multă vreme în cap, iată-ne întorși la fapte mai domestice și mai de bun simț, căutând o reconciliere cu vechile teme, încercând să reclădim ceea ce o ceată reclamă și intolerantă adusese, chipurile, *nou* în Europa și în lume... [...] Ce vor să spună rândurile noastre, fără vreo pretenție de clasificare și de preferință? Că orice intoleranță devine comică. Cei ce doresc să impună numai sistemul lor de a înțelege lumea și de a o descrie sunt la fel de dogmatici ca și aceia ce propuneau cu ani în urmă numai realism fotografic și o împărțire geometrică a caracterelor omenești în *buni și răi*, în *folositori societății* și *nefolositori*. Legată de această neacceptare a unor modele socotite învechite sau depășite este problema accesibilității la opera așa-zis *modernă*, în care autorul declară premeditat, cum o face unul dintre ei, recent, într-un scurt roman, că vom fi trași pe sfoară și că ar fi mai bine să nu-l luăm în serios. Pe măsură se aruncă *dicteul automat* și șirul reflexiilor *incongruente*, ca să ne exprimăm ca autorul citat mai sus, devine o lungă și inexplicabilă debitare de impresii ce nu au nici o legătură una cu alta. Poate fi condamnată o asemenea încercare de a face literatură? Eu cred că nu, dar abuzul în serie, da, pentru că dacă o astfel de literatură devine *modă*, toată realitatea este dejucată, trucată și, mai târziu, vom fi crezuți cu toții o adunătură de drogați, de leneși care nu au muncit niciodată, de clienți de cafenea. Vreau să spun că tocmai intoleranța acelor care ne propun numai modul lor de a trata viața în roman, după tipare luate de aiurea, poate duce la imaginea falsificată a societății noastre care nu are nimic comun cu acest mod

de a exista. [...] Simt, fără ipocrizie, nevoia de romane clare, cu cap și coadă, cu conflict și dezbateri serioase. Huxley spunea o dată că romanul lasă posibilitatea reconcilierii absolutului cu relativul. El credea că se pot spune mult mai multe lucruri despre idei abstracte în termeni concreți, cu ajutorul personajelor puse în situații reale. În marasmul de pagini voalate, pline de încifrări (și câte din acestea sunt cu adevărat încifrări veritabile, spunând sau voind să spună ceva?) este vremea intrării în rândul romancierilor recunoscuți și al acelor care simt nevoia să ia de coarne problemele veritabile ale epocii noastre, încercând să le dea un răspuns. A ne bălâbi în continuare pe hârtie numai pentru aplauzele câtorva e de tot futit și fără folos. Literatura distractivă își are rostul ei, dar nu putem face la infinit artă de agrement”. □•Valeriu Râpeanu publică o cronică la drama lui Arthur Mille, *Prețul*: „Ce amară și ce adânc veridică meditație asupra egoismului și asupra atitudinii morale este noua piesă a lui Miller! Ce sentiment cumplit al vinovăției sau al singurătății morale îi încearcă pe acești oameni! Și în primul rând pe chirurgul celebru care își dă seama că reușita materială a fost doar o iluzie. [...] O dată cu căderea cortinei, când încă nu s-a stins râsul bătrânului negustor, ne întrebăm de ce piesa lui Arthur Miller, aparent atât de nespectaculoasă, lipsită de elemente șocante, ne cucerește și ne solicită cu atâta intensitate?”

● [**„Contemporanul”, nr. 12**] Dan Zamfirescu recenzează reeditarea *Istoriei literaturilor romanice* de Nicolae Iorga (îngrijită și adnotată de Al. Duțu, vol. 1-3, E.P.L.U., 1968). Lucrarea apăruse în 1920. Îndemnul comentatorului este acela de a adapta opera fastuoasă a eminentului cărturar la rigorile contextului politic, temă vehiculată de prin 1977, când autorul fusese sărbătorit la centenar. Necesitatea cenzurării devine argument peremptoriu al includerii lui Iorga în patrimoniul național: „Datoria noastră însă este de a le oferi, astăzi, cititorilor tot ceea ce este necesar pentru a-i pune în gardă față de erori și a le da în mână un instrument lucru demn e încredere. Această colaborare, făcută cu deferență și fără orgoliu, este cel mai concret act de iubire ce i se poate aduce lui N. Iorga. E ceea ce, de mult, sugera unul din cei mai sinceri prețuitori de peste hotare ai operei sale, marele bizantinolog Louis Bréhier.” ■•Se înregistrează debutul lui Mircea Dinescu, de 19 ani, cu poeziile *Dragoste*, *Schimbarea de anotimp*, *Elegia plecării*, *La hotarele amintirii* și *Destin cu femei*, ultima pe care o cităm *in extenso*: „Femei de lemn zdravăn în uși de biserică/ schimbarea la față e plină de piedici,/ bățile noastre deschid doar tăcerea/ iar vocea se-ascunde în carne ca mierea/ femei-lumânare cu simțuri aprinse/ sărutul pe glezne le lasă mai stinse/ și sângele spart se ridică în vină/ spre duhul de abur – femeie străină/ ținută aidoma cărnii sub șă/ de altul mai vrednic dar care n-o vrea,/ și porii mei șuieră-n naiul de șoapte/ ca șarpele-aprins lângă duhul de lapte...”. ■•Stranie, dar nu lipsită de explicații, este recenzia lui Radu Beligan la cele două volume de *Teatru* de Eugen Ionescu, publicate la E.P.L.U., în 1968, însoțite de un studiu introductiv realizat de B. Elvin, cu piese traduse de Ion Vinea, Elena Vianu, Marcel Aderca, Radu Popescu, Dinu Bondi, Mariana Șora, Florica Șelmaru și I. Igiroșeanu: „Tipărirea pentru întâia oară în

românește a unui scriitor născut pe pământurile românești și care deține un loc privilegiat în teatrul universal, constituie ceea ce se numește, după o vorbă banală, un eveniment” (*Reîntâlnirea cu Eugen Ionescu*). □•Bucureștiul îl curta intens pe dramaturgul de origine române stabilit la Paris. Celebritatea acestuia – combinație rar întâlnită pe plan mondial între valoare intrinsecă și succes de public – ar fi devenit un argument de legitimare a regimului socialist. Un prim pas hotărâtor pentru sondarea intențiilor lui Eugène Ionesco a fost turneul francez din 1964 al Teatrului de Comedie, înființat și condus de însuși Radu Beligan. A contat mult pentru tatonările ulterioare reprezentarea de gală, la Théâtre des Nations (redenumit Théâtre de la Ville în 1980), a piesei *Rinocerii*, elogiata fără nicio rezervă de presa franceză. Este de notorietate faptul că, în seara respectivă, scriitorul a invitat trupa să cineze la domiciliul său. Așadar, deja de aproximativ cinci ani, dramaturgul încetase să fie considerat „transfug”, fiind apreciat ca parte definitorie a patrimoniului național. Argumentația lui Radu Beligan capătă note tendențioase când îl asociază pe protagonistul din *Rinocerii*, Béranger, cu un militant socialist: „Cine nu împărtășește stupoarea și revolta lui împotriva acelor care provoacă, întrețin și justifică abrutizările conștiinței, aliniindu-se rinocerilor? E posibil să nu fim, întocmai ca Béranger, cutremurați de imaginea unui cataclism nuclear generat de iresponsabilitatea forțelor care alimentează diviziunile lumii contemporane? Și oare cine nu se identifică deplin cu Béranger, în lupta sa corp la corp cu ucigașul fără simbrie?”. ■•Este apreciată continuitatea revistei *Iașul literar* care a atins două decenii de activitate, care i-a ajutat pe scriitorii din zonă să se implice în „frontul general”.

22 martie

• [„Scânteia”, nr. 8012] Radu Negru scrie despre *Ideal și criteriu valoric în arta contemporană*: „În idealul estetic al umanismului socialist găsim reunite aspirațiile celor mai de seamă înaintași ai culturii noastre și dorințele legitime ale publicului larg, care așteaptă de la artiști o confirmare, o încurajare a efortului constructiv de azi. Lăsând exercițiile în mapa de birou, experimentele în atelier, acolo unde le este locul, artiștii noștri talentați vor satisface prin opere durabile setea de claritate și de perfecțiune a marelui public, aspirația legitimă spre absolut a celor care au învățat să învingă toate dificultățile în opera de transformare revoluționară a lumii, să dovedească, plini de optimism, capacitatea infinită de auto-depășire, de autoperfecționare, a omului contemporan”. □•Sub titlul *Eroii rămân tineri*, ziarul publică secvențe dintr-un scenariu de film de Pop Simion: „Scenariul e povestea celor o sută de zile din destinul a unsprezece tineri brașoveni care aleg calea luptei revoluționare. Narațiunea demarează în anul de mare efervescență politică și socială 1944, anume la finele acestuia, în decembrie, când «cei unsprezece» pleacă voluntar pe frontul antihitlerist, răspunzând chemării Partidului Comunist Român: «Totul pentru front, totul pentru victorie!». În martie 1945, tinerii voluntari români se aflau în munții Cehoslovaciei, unde luptau cu eroism,

nu puțini până la sacrificiul suprem. Secvențele de mai jos evocă împrejurările în care s-a constituit batalionul de voluntari și câteva scene de front”.

● **[„Cronica”, nr. 12]** În *revizuirile criticului*, Eugen Simion afirmă despre E. Lovinescu: „E. Lovinescu va indica, în consecință, în *Mutația valorilor estetice* și în *Memorii* raționalizarea emoției, ceea ce nu înseamnă suprimarea ei, ci numai capacitatea de a ne exprima cu luciditate impresiile și știința de a le organiza într-un sistem. [...] Revizuirile, înțelese astfel, se pot discuta de la caz la caz. Legitimitatea lor teoretică e însă în afară de orice discuție. Ele exclud din principiu orice interpretare ce ar pune sub semnul întrebării conștiința morală a criticului”. ■•Referindu-se la volumul de versuri al lui Horia Zilieru, *Iarna erotică*, Zaharia Sângeorzan observă: „Horia Zilieru a rămas și în *Iarna erotică* un poet al dragostei ca sentiment și reflexie. El este un veșnic îndrăgostit, un elegiac cu o rară sensibilitate estetică. Poezia sa excelează prin lirismul direct, muzical esențializat, care amintește de Dimitrie Anghel și Ion Pillat”. ■•Adrian Marino notează despre *Literatura citadină*: „Când vom avea scriitori cu o ascendență urbană, centrală, de cel puțin trei-patru generații, noua literatură pe care o dorim (nu hibridă) va veni de la sine. Marea literatură citadină nu este de conceput fără deprinderea vieții metropolei românești moderne, diversificată pe cartiere, fiecare cu personalitatea sa distinctă, intrată în reflex și tradiție”.

● **[„Flacăra”, nr. 13]** □•G. Dimisianu consemnează volumul lui Virgil Gheorghiu, *Curent continuu*. □•Rubrica de *Carte* trece în revistă sumarul volumului lui Cicerone Theodorescu, *Țărnul singuratic*, apărut la E.P.L. □•Notiță despre *Restituirea jocului*, versuri de Corneliu Sturzu. ■•Semnalarea debutului editorial în lirică al lui Emil Manu, cu volumul *Incunabule*, „poeme în care amintirile livrești colorate atractiv, fac casă bună cu celelalte, străine de poet, totul amalgamat în tonalități ușor madrigalizate”. □•Semnalarea unei „noi piese despre Eminescu”, *Emin și Veronica* de Eugenia Busuioceanu.

● **[„Luceafărul”, nr. 12]** ■•Editorialul redacției, *Întâmplare și sistem*, punctează necesitatea editării cât mai grabnice a scriitorilor români, după ce operele lor „au apărut la diverse edituri, mai mult sau mai puțin stabile, cu metode de lucru mai mult sau mai puțin științifice, cu mijloace tipografice diferite”. Se constată aceeași problemă și în cazul bibliografiilor privind literatura română, „instrument de lucru de neocolit”. Din acest motiv, se arată în editorial, institutele de cercetare, acționând „programatic”, au fost create „ca o replică la munca întâmplătoare, adesea haotică, necoordonată”, „ca citadele”, ca „sedii ale activității organizate și bine concepute”. Din acest motiv, „inexistența” acestor lucrări de referință, „atunci când există o pleiadă de cercetători salarizați” este „iarăși inexplicabilă”. „Chiar dacă bibliotecile au datoria să-și întocmească bibliografiile ale fondului pe care-l dețin, un Institut de cercetare este dator să-și creeze instrumentul său de lucru și să-l perfecționeze. El însă preferă a lucra altceva, ceea ce e totuna cu a acționa în afara necesității”. Nu se face încă deosebirea între cercetarea sistematică cu rezultate științifice, și de utilitatea indiscutabilă și cercetarea la

dorința și voința unui cercetător sau a altuia. De aici și unele nejustificate încercări de justificare. ■ Mihai Ungheanu publică o cronică literară la volumul lui Șerban Cioculescu, *Viața lui I.L. Caragiale*, în care face o serie de comparații între formula călinesciană și cea recent reeditată. Cea semnată de Cioculescu „reprezintă tipul pozitiv de lucrare care refuză ipotezele atunci când acestea nu-i sunt cerute de înaintarea cercetării. Cea călinesciană este rodul unei viziuni romantice în sensul necompromis al cuvântului”. Au în comun nevoia de a „înlătura falsurile” unor biografii sau comentatori, „refuzul anecdotei”, „legenda”. Se apreciază, la Cioculescu „scuturarea documentului”, „verificarea lui”, ceea ce face din *Viața lui I.L. Caragiale* „cea mai lucidă și mai critică monografie ce s-a dat asupra unui scriitor român”. ■ „Cronica fantezistă” din acest număr este rezultatul unei analize a tragediei *Iona* la câțiva ani după ce a fost scrisă. „Iona, proorocul care a fugit din fața Cuvântului, a încăput în burta chitului, ca o scrisoare în cutia poștală. Am găsit, poate din greșeală, și scrisoarea. Am citit-o cutremurat și mi s-a părut c-o înțeleg. Am încercat s-o transcriu. Asta a fost tot. După aceea am vrut să-l uit pe Iona. Ce s-a ales de mândra cetate Ninive [...] Am uitat absolut totul. Apelați la arheologie. Am fost întrebat dacă burta chitului simbolizează călătoria în cosmos, sau singurătatea intrauterină. În ce măsură Iona e primul om ori ultimul om? Dacă dau o accepție freudistă, mistică, politică ori cabalistică experienței acestui personaj? Și mai ales ce semnificație are gestul final și dacă nu e prea multă amărăciune și dacă nu mi-e milă de umanitate? Nu pot să vă răspund nimic. Au trecut trei ani de când am scris tragedia. Totul mi se încurcă în memorie. Știu numai că am vrut să scriu ceva despre un om singur, nemaipomenit de singur. Cred că lucrul cel mai îngrozitor din piesă e când Iona își pierde ecoul. Iona era singur, dar ecoul lui era întreg. Striga: *Io-na* și ecoul răspundea: *Io-na*. Apoi nu a rămas decât cu o jumătate de ecou. Striga: *Io-na* și nu se mai auzea decât *Io*. *Io* în vreo limbă veche înseamnă: *eu*. E tot ce-mi mai amintesc”. ■ Apar *Balade* de Tudor George. ■ La rubrica *Însemnări de atelier*, Fănuș Neagu își exprimă mâhnirea pentru „o carte care nu se vrea așternută pe hârtie”: „Disper pentru lumea pe care mă chinui s-o aduc din negură. Cel ce are, la modul arzând, conștiință de sine, mă va înțelege. Dar e oare mai bună, mai dreaptă, mai sfântă lumina ridicându-se din toate cărțile? Ce să răspunzi? [...] Împrăștiindu-se cu durere și cu frica de a nu fi înțeles exact, scriitorul autentic rupe din cartea sa, uneori chiar mai mult decât trebuie. În fiecare om demn, nedreptatea, sub orice înfățișare ar ieși la atac, roade și macină; în scriitor, nedreptatea naște împotrivire și, palidă, floarea sângelui său scoate ghimpi. Dar poate o carte să schimbe ceva în lume? O singură carte niciodată. Și nici o sută. Tocmai de aceea se și nasc mereu scriitori, de câteva mii de ani. Și de aceea și pier. În cartușierele lor, când intră în luptă, duc polen: să fecundeze iubirea peste grădinile lumii. Câteodată sunt răi... câteodată... atunci când unul care-a fost cu ei la masă și cânta – eu l-am iubit! – ajunge să-și devoreze omenia și mușcă inima celor din stânga și din dreapta care-aruncă lemn de laur în focal veșnic viu din vatra acestui neam. Atunci îi ajunge scârba cumplită. Și se închid în ei. Prizonieri în inimile lor mari și bune”.

23 martie

• [„Scânteia”, nr. 8013] D. Costin semnează cronica filmului *Răutăciosul adolescent*

24 martie

• [„Scânteia”, nr. 8014] Dumitru Almaș vede în *Firul Ariadnei*, un alt semn inițiativ: „Prietenia: o dorim, o visăm, o căutăm o viață întreagă. O căutăm ca pe un elixir. Cu un prieten, bucuria-i mai mare și durerea mai suportabilă. Când ne călăuzește prietenia, calea-i mai ușoară, mai dreaptă și mai luminoasă. De multe ori și pentru mulți prietenia reprezintă secretul succeselor, taina mulțumirilor sufletești, posibilitatea de a urca insurmontabilul. E firul Ariadnei în labirintul vieții. Sentiment stimulator, prietenia contribuie la formarea armonioasă a personalității, se răsfrânge pozitiv asupra procesului de afirmare, de integrare a individului în sfera colectivității. Prietenia autentică izvorăște dintr-o mare trebuință morală, dintr-o chemare afectivă înaltă, nobilă, sublimă”.

25 martie

• [„Scânteia”, nr. 8015] Al. Philippide evaluează *Virtuțile nuvelei* fără a le scăpa din vedere pe cele ale romanului: „Nuvela satisface, în primul rând, dorința noastră de noutate. Ea corespunde, în același timp, nevoii noastre de a fixa un moment sau câteva momente din viață, din viața prezentă mai ales. Față de nuvelă avem de obicei o pură curiozitate estetică, și în același timp o dorință de documentare obiectivă. Plăcerea noastră este astfel mai degajată de preocupări individuale. [...] S-a spus că nuvela este un scurt roman. Definiție comodă și superficială, care nu spune nimic. Mai adevărat pare să fie faptul că multe din romanele actuale sunt în fond nuvele lungi, adică nuvele în care partea de umplutură este considerabilă. Dar a judeca importanța unei opere literare după numărul de pagini este o absurditate ridiculă. La noi, prioritatea romanului a fost la un moment dat o necesitate și o etapă normală în evoluția literaturii noastre. Dar acest moment s-a împlinit în belșug. Romanul românesc există. Adică există posibilitatea mereu realizabilă și realizată deja în opere sigure, a unui roman românesc. Romanul românesc are acum nevoie de o consolidare, nu de o supraproducție. Supraproducția ar putea să ducă la o scădere a interesului cititorilor pentru roman. Și tot această cauză ar putea să aibă de efect o renaștere a nuvelei chiar numai ca simplă reacție în gustul publicului, dacă nu ca o nouă etapă necesară în evoluția literaturii române actuale”.

26 martie

• [„Viața studentească”, nr. 13] M. N. Rusu, la rubrica *Expertize*, se referă la volumul de *Versuri* al lui Al. Andrițoiu: „Clasificarea poetului nu suferă îndoială: e un parnasian. Nu însă unul programatic. Deși i se pot găsi multe afinități cu formula consacrată, modalitatea lui Andrițoiu pornește dintr-un impuls abisal,

autentic, și nu dintr-unul teoretic. E de observat că, în poezia lui, pictarea ori sculptarea parnasiană a stărilor afective și cognitive se face parcă într-un peisaj, într-un orizont deschis, străluminat de aștri. Ea nu e statică, închisă, ca o piesă de muzeu. Peste tot simți că obiectul (ori subiectul) e tratat în spațiu, în lumină.. de unde aceasta geneză subsidiară? De unde această viziune sculpturală, geometrică, în contururi de stampă ori desen, de statua ori cetate? [...] Parnasianismul lui Andrițoiu e spațial și iluminat, cu totul diferit de cel livresc al lui Radu Stanca, Romulus Vulpescu, Tudor George s.a. În esență, Alexandru Andrițoiu e un ho-rațian care, în armonii de diamant și aur, arome și lumini, melancolizează plăceri crepusculare, specifice spațiului rural de Nord, determinat de acesta.” □•O mini-cronică dramatică, semnată de Lidia Popița, marchează premiera piesei *Visul* de D. R. Popescu pe scena studioului I.A.T.C.

27 martie

• [„Scânteia”, nr. 8017] Z. Ornea salută apariția tomului *Introducere în filozofia culturii* de Al. Tănase. Criticul nu ezită în a face și unele reproșuri: „O lucrare având ca obiect special de cercetare problemele filozofiei culturii n-a mai apărut la noi, dacă ne aducem bine aminte, de peste două decenii. Ce-i drept, diferite aspecte ale chestiunii au fost nu o dată abordate în lucrări cu tematică înrudită, de filozofie, sociologie, etnografie, estetică sau istorie literară. Dar acolo problemele filozofiei culturii ocupau un loc subsidiar, neputând prospecta totalitatea fenomenului. [...]. Ar fi nedrept să nu se recunoască: așa cum e gândită și realizată, cartea își atinge, în bună măsură, scopul. Desigur, scopul putea fi atins (poate chiar mai bine) și dacă autorul și-o concepea și o realiza altfel. Dar noi avem de apreciat realitatea finită, structurată după o înțelegere anume, ale cărei rezultate, chiar dacă nu ireproșabile, sunt incontestabile. Și, de vreme ce am notat cuvântul reproș, am aminti că predilecția autorului pentru modalitatea istorică a expunerii, cumulată cu aplecarea spre descriere, au creat, adeseori, lungimi supărătoare unor capitole, care nu ar fi avut decât de câștigat printr-un adecvat efort de concentrare. Nu uităm să adăugăm că lungimile acestea au fost artificial create și datorită citării excesiv de generoase, contribuind și la diminuarea spațiului care, firesc, trebuia rezervat comentariului analitic. Chiar cu neajunsurile sale, cartea lui Al. Tănase este o prezență necesară, nelipsită de accente originale, în literatura noastră filozofică”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6176] C. Stănescu recenzează nouă noi apariții editoriale, I. Crețu – *M. Eminescu* și Savin Bratu – *Ion Creangă*. □•Florin Mugar consemnează *Succese ale prozei „obiective”*: proza de debut a lui Gheorghe Suciu, romanele lui Zaharia Stancu, *Șatra* și *Ce mult te-am iubit*, *Francisca*, *În absența stăpânilor*, ale lui Nicolae Breban, romanul lui Aurel Dragoș Munteanu, *Singuri* și romanele Mariei Luiza Cristescu, *Capriciu la plecarea fratelui iubit* și *Dulce Brigitte*.

• [„Albina”, nr. 13] V. Mândra prezintă volumul *Necunoscutul și iubirea de Teodor Mazilu*: „Teodor Mazilu își construiește, de obicei, satirele într-o îmbinare a realității cu fantezia, menită să scoată în relief ridicolul răului și să păstreze dincolo de zâmbet, simpatia sa pentru oamenii adevărați. Și de data aceasta, în ciuda unor repetări de procedee, comediile sale își pledează programul moral fără a părăsi mijloacele artei literare”.

• [„România literară”, nr. 13] Este anunțată, pe prima pagină, faptul că „Revista «România literară», cu sprijinul Inspectoratului școlar al Municipiului București, organizează luni, 31 martie 1969, orele 10 dimineața, la Casa Scriitorilor «Mihail Sadoveanu», din Calea Victoriei nr. 115, o întâlnire cu profesorii de literatură română ai liceelor din Capitală. Obiectul discuției: *Literatura și învățământul*. Vor participa redactori ai revistei «România literară», precum și colaboratori apropiați, scriitori, critici.” ■•Adrian Păunescu alege, pentru acest număr, să-l aibă interlocutor pe unul dintre redactorii revistei. Interviuul poartă numele *Cezar Baltag, nu ți-e proprie furia?*. Primele schimburi de replici sunt frapante: „– *Ai mai dat interviuri, Cezar Baltag? Când ai fost întrebat, prima oară, ce-i cu tine?* – La șase ani, în clasa întâi primară se făceau ore de religie (nu știu dacă ai apucat și tu). Preotul ne-a spovedit la sfârșitul anului. – *Cum era?* – Un chestionar fix, cu niște întrebări-tip. Preotul n-avea răbdarea să le aleagă pe cele potrivite vârstei. Dar nu cele nepotrivite vârstei m-au pus în încurcătură. – *Cum sunau cele nepotrivite vârstei?* – Dacă faci sodomie, dacă te culci cu femeia aproapei etc. – *Altceva?* – O mulțime de lucruri. Nu le mai țin minte. Ceea ce m-a pus în încurcătură a fost întrebarea «*dacă mint*». – *Probabil!* – am zis. «*Copilul minte involuntar*», mă gândeam. Îmi înțelegeam psihologia de copil. «*Știi eu? Cred că da! Dar fără să vreau*». Preotul – foarte ortodox – mi-a spus: ori e albă, ori e neagră. În toată clasa a II-a m-am gândit mult la eveniment și am descoperit – fără să-mi dau seama – paradoxul logic al mincinosului. – *Și ce-ai răspuns la sfârșitul clasei a II-a?* – Da, mint îngrozitor, da, mint întotdeauna. – *Cum s-a încheiat totul?* – Preotul mi-a spus să nu mai mint. M-a iertat. Dar eu am rămas convins că-l pun pe Dumnezeu în fața unei probleme insolubile.” □•Pregătind terenul astfel, fiul de preot Cezar Baltag admite, ludic, că „voi mărturisi păcatul cel mare: scriu prea puțin.” □•Remarcăm, de asemenea, predilecția pentru maximele referitoare la destinul umanității: „–Cred că nefericirile planetei vin din neputința unor de a controla iraționalul.” □•Există, în răspunsurile poetului, o legătură mistică între boală, suferință asumată și literatură: „– *Ai învățat numele atâtor boli. Care te-a speriat cel mai mult?* – Feocromocitomul. – *Ce înseamnă asta?* – O tumoare a suprarenalei, însoțită de hipertensiune paroxistică. – *Cum ai scăpat de sentimentul bolii?* – Poate citind mai multă literatură medicală decât până atunci. Sau poate scriind.” □•Un spațiu însemnat al dialogului privește apariția generației ‘60: „– Într-un fel, anul 1960 e mai semnificativ pentru alții, decât pentru mine, strict. Volumul lui Nichita Stănescu, regret că nu poartă titlul dat inițial de poet, *Dans pe tobe*, a însemnat un

impuls liric deosebit. [...] Am fost cândva foarte furios și sunt – deși motivul nu mai există – când acum vreo 9 ani am fost invitat, împreună cu Nichita Stănescu și Ilie Constantin, la un fel de plenară a Uniunii Scriitorilor, cu cititorii. Ni s-au adus tot felul de învinuiri și ceea ce m-a uimit era nu că cititorii erau foarte spontani, însă surprinzător îmi apărea felul în care s-au întâlnit ca să fie spontani. Despre mine a vorbit în niște termeni abstracti o profesoară de liceu.” □•Întâlnim și nevoia de a formula, precum în celelalte discuții, urgența formulării unui punct de vedere oficial din partea scriitorimii, mai ales că în fața lui Adrian Păunescu se afla un membru tânăr al P.C.R.: „– *Victoria celei mai drept societăți nu oprește nevoia poetului de aspira, ci dimpotrivă. Ce înseamnă, pentru tine, comunismul, în acest moment în care Partidul Comunist Român arată lumii un chip adevărat de socialism, de democrație și demnitate? – Înseamnă condiția noastră umană. Singura noastră condiție umană. Aspirația de a ne realiza și de a ne perfecționa, într-un climat care ne favorizează deplin această aspirație. – Și poetul? – Să nu uite niciodată că aparține acestui timp și acestui spațiu, care sunt însăși ființa sa.*”

■•Eugen Simion comentează *Fântâna somnambulă* de Adrian Păunescu, încadrându-l pe poet în categoria „macedonskienilor” și punându-i eticheta: „Îi trebuie acestui tânăr care trage toate cerurile poeziei după el mai multă claritate, geometrie, precizie latină. Să nu uităm că ne tragem, cu adevărat, nu numai din misticii daci, dar și din arhitectii Romei, constructori de poduri și apeducte.”

□•Lucian Raicu prezintă într-o cronică volumul *Athanor* de Gellu Naum (E.P.L., 1968): „Versul de astăzi al lui Gellu Naum emană o impresie de greutate, de materialitate, de pondere, el cade vertical și necesar spre un centru magnetic: curios e că devenind ceea ce este acum, poetul n-a renunțat la gestul surprinzător, la marea sa îndrăzneală imagistică și asociativă, caracteristică fazei de început, cu alte cuvinte nu s-a cumișit.”

● [„**Tribuna**”, nr. 13] *Înnoire prin tradiție*, scris de Petru Comarnescu este prezentarea expoziției pictorului și sculptorului Mihai Olos la Roma. ■•Al. Dima semnează articolul dedicat lui *Alecu Russo după 150 de ani*, enumerând controversele referitoare la scrierea numelui, data nașterii, călătoriile și strămutările, precum și paternitatea operei. Articolul încearcă a închea „portretul moral al lui Alecu Russo”, făcând analogia cu Bălcescu. „Expresia înflăcărată a valului revoluționar din 48”, profilul creionat de Al. Dima este al unei „personalități pragmatice”, căci scrierile lui Russo „trăiesc prin vibrația obiectivelor agitate în epocă”. Astfel, *Amintirile* sunt construite ambivalent pe reperatele cunoscute ale literaturii autobiografice pentru a se pierde apoi în considerațiuni despre importanța istorică a epocii. În ceea ce privește *Cântarea României*, Al Dima discută despre retorismul acesteia ca trăsătură pașoptistă, respingând astfel eticheta de „falsă” atribuită de G. Călinescu. Conform autorului, tributare romantismului sunt atitudinile și convingerile lui Russo despre folclor, iar în lingvistică acesta se situează în tabăra opusă celei a latiniștilor și heliadiștilor. ■•Un scurt articol al lui George Sbârcea reprezintă preocuparea pentru *Festivalul Cerbul de aur*. ■•Cartea lui Teohar Mi-

hadaș, *Tărâmul izvoarelor*, o carte ce „beatifică amintirea”, este prezentată de Domițian Cesereanu.

28 martie

• [„Scânteia”, nr. 8018] În *Comunicarea – condiție fundamentală a artei*, Șerban Cioculescu intră în conflict cu generațiile mai tinere: „În stilul nou de viață contemporană, s-ar spune că într-o sfârșiere lăuntrică permanentă, nimeni nu se înțelege pe sine însuși, și, *a fortiori*, nimeni nu se mai poate înțelege cu ceilalți. Absurdul a invadat unele zone din literatură și artă cu o nebanuită putere de pustiire, ca o cheie de neînțelegere universală. Sunt romancierii care se iau la întrecere în negația acțiunii, iar în așa-zisul antiroman nu numai că nu se petrece nimic, dar nici nu se conturează fețe omenști, ci în cazul cel mai bun obiectele, care trec pe primul plan al interesului, în concurența cu un nou limbaj, al delirului verbal, al verbigerăției demențiale. [...] Poezia se căznește cât poate să fie cât mai antipoeitică, să elucubreze o construcție cerebrală de propoziții cât mai prozaice, cu enunțul unor procese morale de disoluție sau al unui univers în descompunere. Nici teatrul, genul prin excelență public, nu derogă de la acest stil al încifrării dialogului și al conflictelor morale, complicându-se și el în sfârâmarea noțiunilor de acțiune și caractere, stăruiind într-un lăncezitor marasm scenic și în naufragiul moral generalizat. «Fenomenul modern» în artă supune astfel pe cititor sau pe spectator la o serie întregă de grele încercări: de a-și reeduca simțurile, de a-și revizui limbajul, de a-și înăbuși sentimentele firești și de a-și anula inteligența. O asemenea artă pleacă de la o falsă premisă psihologică: aceea a imposibilității în care s-ar afla oamenii de a comunica între ei. De când există însă omul pe pământ, el n-a trăit niciodată în singurătate, iar evoluția omenirii dovedește dimpotrivă tendința ei mereu mai accentuată de a-și lărgi neconținut cerul de asociație, de la familie la clan, de la clan la trib, de la trib la popor, spre a-și găsi expresia cea mai înaltă a organizării sale statale în forma națională. [...] Opera de artă și cartea literară au năzuit totdeauna să devină bunuri comune, patrimoniu național. Răspândirea lor universală și de lungă durată sunt un semn al receptivității frumosului și o dovadă netăgăduită a comunicativității mesajului literar și artistic. A afirma că oamenii prin structura lor «adâncă» nu se pot înțelege între ei, este o manifestație de snobism și de falsă știință. [...] Pretenția unei anumite literaturi, de a-i extinde limitele la infinit și de a se învârti în cerc vicios, fără a-i găsi «cheia», este de-a dreptul abuzivă. Și literatura modernă pare a-și fi găsit impasul, prin acea rotire nesfârșită în zonele tenebroase ale inconștientului, ale căror întunecimi se complace să le amplifice prin prețiozitatea limbajului. [...] Cititorii din țara noastră, mai numeroși ca oricând, dar iubitori de cărți substanțiale, limpezi și luminoase, pasionați de clasicii noștri și de acela al literaturii universale, ai cărților publicate de scriitorii noștri de astăzi aparținând tuturor generațiilor din anii noștri așteaptă desigur lucrări în buna tradiție a moștenirii noastre literare: o literatură în ritmul și de același nivel cu mărețele construcții ale socialismului”. □•Virgil

Câdea prezintă volumul *Reabilitarea unui haiduc – Pantelimon* de Mihai Stoian: „Mihai Stoian scoate din negura legendei un personaj celebru în epocă, dându-i trăsături reale și convingătoare. Tineretul, în primul rând, va citi cu pasiune și va păstra sensul moral general ce se degajă din aceste pagini”.

• [„Contemporanul”, nr. 13] Numărul îi este consacrat lui Tudor Teodorescu-Braniște, gazetar prolific și romancier, director al gazetelor de orientare socialistă „Cuvântul liber” și „Jurnalul de dimineață”. Un medalion redactează George Ivașcu, sintetizându-i astfel activitatea: „Opera literară trăiește în timp. Opera gazetărească vibrează în intensitate. Dar o operă nu se măsoară numai după durabilitatea ei, ci după *cantitatea de viață adevărată și puternică pe care o cuprinde*” □•Un scurt *Salut tăcut* adresează George Macovescu: „Mi-a plecat prietenul și dascălul de la care am învățat omenie și curaj.” ■•Nicolae Manolescu recenzează romanul *Singuri* de Aurel Dragoș Munteanu (E.P.L., 1968), fără a emite o judecată de valoare: „Nu voi nega că m-a interesat mai mult, în acest roman, principiul lui intern, explicat de autorul însuși, la sfârșit, decât romanul ca atare; un interes retrospectiv, mai curând decât o susținută curiozitate de electură. Este, în această mărturie o ironie fără voie: tocmai din perspectiva timpului face autorul un acut procest literaturii. Pe scurt, inautenticitatea literaturii ar proveni din faptul că nu poate fi scrisă în viitor, pe când omul nu are altă existență reală decât aceea viitoare, netrăind ceea ce a fost, ci ceea ce va fi. [...] Suflul teoretic remarcabil nu este dublat de un suflu la fel de puternic al imaginației, care să umple tiparele originale ale gândirii de o materie romanească în întregime nouă și să nu lase virtuozitatea ideilor să înăbușe existența inefabilă a personajelor.”

29 martie

• [„Scânteia”, nr. 8019] În acest număr semnează versuri Mihai Beniuc (*Cântarea drumului ales*), Ștefan Augustin Doinaș (*Valul*), Eugen Frunză (*Bălcescu*), Mihai Negulescu (*Zidarii*), Nicolae Preliceanu (*Turn de apă*).

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6178] Magdalena Popescu scrie despre *Proza debutanților, între exercițiu și realizare*, pornind de la faptul că „cei care s-au declarat dezamăgiți de prozele editate anul trecut în colecția Luceafărul au fost, în mare măsură, îndreptățiți s-o facă. După cele câteva nume lansate în anii precedenți, lăsând să se întrevadă tocmai aici un revirement, impresia generală [...] era de gol dezolant. [...] Lipsa de unitate interioară se agravează prin uniformitatea externă, rezultată prin frecventarea acelorași teme.”

• [„Cronica”, nr. 13] Este redat *Microinterviul cu Nicolae Țațomir*. „– *Se poate vorbi în poezia dv. de o restituire a parnasianismului?* – Poezia mea a fost și este o permanentă reacție antiparnasiană. Logica parnasiană este una, logica lirică modernă este alta. Tehnica în sine parnasiană sau nu, ca ansamblu de mijloace prozodice necesare elaborării unui poem, nu se poate confunda cu versificația adevărată, care declanșează și vehiculează expresia, reflectând însăși

valoarea artistică intrinsecă a versului. Alături de capacitatea de sugestie, capacitate de evocare și de muzicalizare. Cum vedeți într-o poartă a somptuoasă poartă a simbolismului verlaine-ian”. ■ În articolul *Cuvinte despre cuvinte*, Nicolae Manolescu se referă la studiul lui Toma Pavel: *Fragmente despre cuvinte*: „Toma Pavel se menține sub linia de la care cuvintele sunt obligate să tacă, acolo unde literatura ca vorbire mai e posibilă. Fragmentele despre cuvinte ni se recomandă drept o vorbire obișnuită despre vorbirea obișnuită. Modestie sau orgoliu? Ele sunt, în realitate, literatură despre literatură”. ■ Zaharia Sângeorzan semnalează reeditarea studiului lui Șerban Cioculescu: *Viața lui I. L. Caragiale*: „Șerban Cioculescu n-a făcut altceva decât să deschidă spectacolul, iar la urmă să ne arate personajul în toată extraordinara lui costumație și putere de seducție, sacrificând pentru aceasta totul. E un act de mare dăruire spirituală, irepetabil. *Viața lui I. L. Caragiale* este o operă clasică și mereu actuală, o narațiune critică excepțională”.

● [„**Flacăra**”, nr. 14] Lucian Raicu publică recenziile volumului lui Edgar Papu, *Evoluția și formele genului liric*, considerând că „un text de Edgar Papu se distinge înainte de toate prin capacitatea de a restitui literaturii sensul unei luminoase și scânteietoare euforii vitale și de a-i reinventa aura de mister, de miracol, de sărbătoare a spiritului”. □ Cu titlul *Lucrurile primei mele copilării*, revista publică un fragment autobiografic al lui Giuseppe Tomasi di Lampedusa, în traducerea Adrianei Lăzărescu. □ În *Memento*, secțiunea de *Carte*, se dedică o notă volumului lui Radu Boureanu, *Solara noapte*, fiind prezentat sumarul. □ Notă despre volumul de nuvele *Noapte de cloroform* de Marin Iorda, republicat cu un cuvânt înainte de Ion Pas. ■ Semnalarea apariției volumului *Viscolul* de Vasile Voiculescu în colecția „Prima mea bibliotecă”. □ Notă despre volumul de versuri *Proteus la mal* de Nicolae Coban. □ Notă despre I. Valerian, nume strâns legat de revista „Viața Românească”, cu o semnalare a republicării romanului său *Cara-Su*. □ În rubrica *Cinema* se anunță începerea preparativelor pentru realizarea ecranizării *Baltagului* de către Mircea Mureșan.

● [„**Luceafărul**”, nr. 13] În articolul *Critica literară și ideile*, redacția revistei constată la criticul român o indiferență „pentru idei”: „Când o carte de idei apare totuși ea nu are ecou, nu este, adică, discutată. Până la un punct, nici recent premiile de către Uniunea Scriitorilor nu se abat de la regulă: câte articole s-au scris despre *Evoluția și formele genului* a lui Edgar Papu? câte replici polemice a stârnit *Introducerea în critica literară* a lui Adrian Marino? Mult mai puține decât ar fi fost de așteptat. Dar să dăm și un alt fel de exemple. Din 1909 când s-a publicat întâia ediție *Spiritul critic în cultura românească* a lui Garabet Ibrăileanu n-a mai fost reeditată, ajungând o raritate. Și totuși e vorba de-o încercare remarcabilă de sinteză sociologică! Sunt critici care ridică din umeri când aud de ea cu aerul de a-i imputa grave greșeli de concepție. Acestea, chiar dacă sunt, în parte, reale, nu anulează meritele *Spiritului critic* privit în ansamblul lui. Este, probabil, capodopera lui Ibrăileanu și una din cele mai vii cărți «de idei» din literatura noastră. Dar *Mutația valorilor estetice* a lui E. Lovinescu? Stârnind chiar și la

apariție mai mult reacții temperamentale decât principiale, ea n-a mai fost retipărită niciodată, deși toată lumea știe că, fără ea, doctrina estetică a lui Lovinescu e aproape de neînțeles. Noi nu ne referim acum neapărat la cărți de estetică, ci, deopotrivă, la studii de sociologie literară, de filozofia culturii (cum este, iarăși puțin discutată, *Introducere în filozofia culturii* a lui Al. Tănase), de teoria criticii sau de teoria unor genuri și specii artistice în parte etc... Față de toate acestea, criticul român nu arată se pare nici o înclinație”. Se reclamă, pe parcursul articolului, absența unui „studiu asupra esteticii marxiste românești nu avem încă. Avem nenumărate idei neverificate, prejudecăți și tabuuri ideologice: ne lipsește un studiu teoretic la care să ne referim cu încredere. Este timpul să se înțeleagă că nu există o estetică marxistă universală, aplicabilă automat la condițiile specifice ale fiecărei literaturi: între esteticienii sovietici și Lućacs, între Gramsci și Goldman este, uneori, o distanță mai mare decât între esteticieni care se revendică de la filozofii opuse. Sporadic, lucrurile acestea vin sub condeiul cuiva. «România literară» a publicat o serie de eseuri ale lui N. Tertulian despre Lućacs. N. Tertulian este și autorul unui volum de Eseuri cu caracter mai mult general și pe probleme de sociologie literară sau de filozofie premiat, și el, de „Viața românească”. Dar astfel de exemple sunt puține și, cum spuneam, nu li se acordă atenția meritată. *Estetica* lui T. Vianu, reeditată de curând, urmată de un studiu, al lui Ion Pascadi, despre ea, *Logica frumosului* a lui Liviu Rusu au căzut undeva în afara atenției criticii, dacă exceptăm pe Adrian Marino, titularul unei unice și până acum binevenite *Cronici a ideilor literare*”. □•O altă observație a redacției „Luceafărului” are în vedere lipsa „acuității ideilor” la criticul român: „Multe dintre cărțile la care ne-am referit sunt eclecticice. Eclectismul nu ține, cum s-ar părea, doar de nevoia uneori evidentă, de a împăca pe cititorii cei mai diferiți, de a face operă de specialitate și de popularizare în același timp: eclecticismul este și o formă a fricii de răspundere, de ideea personală, de formularea neobișnuită. În loc să ni se propună o soluție, dacă nu absolut inedită, fiindcă nimic nu e absolut inedit, măcar personală în sensul că este rodul meditației în mai mare măsură decât al informării, autorul de astfel de cărți preferă să ne arate ce vaste cunoștințe are. Și chiar dacă aceste cunoștințe sunt reale, nepuse la îndoială de nimeni, nu rămâne mai puțin curios că cineva a putut confrunța zece opinii despre, să zicem, eseu, fără a face un singur pas mai departe de însumarea lor, mai mult, fără a câștiga dintr-o astfel de experiență intelectuală, nici măcar umorul necesar ca să nu mai absolutizeze înțelesul cuvintelor. Când nici o polemică serioasă nu ne scoate din nepăsare, e penibil să vezi cum critici dintre cei mai buni se războiesc pentru acceptarea unui termen, voind să aibă număidecât ultimul cuvânt într-o atât de capitală chestiune. [...] Ideile, în critică, la fel ca în alte discipline, sunt în definitiv, și un mijloc de educație spirituală, o frână pentru orgolii și temperamente prea febrile: e, oricum, neașteptat ca cei mai neobosiți teoreticieni să fie și cei mai puțin capabili de a-si stăpâni sentimentele. Să punem ideile mai presus de sentimente, principiile mai presus de iritațiile ocazionale, un adevărat spirit teoretic și pole-

mic, în critică, mai presus de accesele pamfletare”. ■•La rubrica *Cei mai tineri autori* sunt publicate creații aparținând lui Mircea Dinescu. ■•Constantin Țoiu evocă un articol apărut în 1916 despre M. Sadoveanu care rememorează o întâmplare din copilărie, în librăria domnului Alcalay. Evocarea este prilejuită de „excelenta colecție” *Prima mea bibliotecă*, scoasă de Editura Tineretului, la un preț foarte mic exemplarul, semănând cu „palpitantele *Aventuri ale submarinului Dox*. ■•Mihai Ungheanu evidențiază valoarea volumului *Evoluția și formele genului liric* de Edgar Papu, „lucrare voluminoasă, de aspect doct”, care deși ar putea fi „atitudine favorizată, la noi, și de absența unor cărți prestigioase de acest fel”, ea „rămâne singura coordonată de certitudine și permanență. Anticipând o reacție de neînțelegere a acestei cărți și de clasare a ei pe criterii superficiale avem în vedere felul programatic în care s-a făcut în ultimul timp pledoaria proeseistică și modul în care s-a ilustrat de către unii specia eseului. Apetența pentru eseuri ar fi însă firească într-o cultură saturată de masive studii, aplicate până la detaliu, care își propun să epuizeze o problemă sau un domeniu. Nu putem spune că suntem avuți în asemenea tentative”. Este apreciată la volumul lui E. Papu sistematizarea „informațiilor unui întreg sector de cunoștințe”: „Cartea nu suferă de miopia idolatră a unui restrâns teritoriu geografic care restrânge de multe ori studiile de anvergură la spațiul civilizației greco-latine. Una din însemnatele calități ale cărții lui Edgar Papu decurge din atenția pe care o acordă literaturii orientului antic. În general aria pe care își face demonstrația e foarte cuprinzătoare”. Cea mai grea operație realizată de Papu, după opinia lui M. Ungheanu este „aceea de mozaicare, neîntâmplătoare, a unui material atât de divers. Operația reușește grație selecției pe care Edgar Papu o face în faptele pe care le are la dispoziție. Cartea sa este și o mică antologie, a liricii universale, comentată. Dificultatea ar sta desigur și aici în alegerea celor mai potrivite mostre pentru fluentă demonstrației. Este capitolul în care Edgar Papu dovedește o pricepere deplină. Piesele demonstrative nu sunt numai bucăți de incontestabilă poezie, ci și expresive argumente ale ideilor pe care autorul lor le urmărește. De aici și plăcuta constatare că nu se forțează adevărurile într-o construcție care ar depăși marginile realității. Este meritul dar în final, și defectul acestei cărți! Autorul ei face lăudata selecție, desprinde din multa materie faptele cele mai ilustrative în spiritul demonstrației sale, dar construcția nu e împinsă până acolo unde o promet capitolele prime”. Fără precedent, lucrarea „depășește o sumă de prejudecăți, o recomandă traducerii în limbi străine pentru a i se oferi șansa de circulație pe care o merită”. ■•*Avantpremierea editorială* anunță apariția volumelor *Experimentul și spiritul matematic* de L. Blaga, *Idolii peșterii* de Genoveva Logan, *Vânătorile* de Dumitru M. Ion. ■•Ioan Grigorescu scrie un necrolog la moartea lui Tudor Teodorescu-Braniște, o a cărui „trecere prin viață lasă o prelungă dără de lumină pe cerul opac al existenței cotidiene și lumina aceasta dăinuie mult după ce însuși artistul s-a dus în neființă”. ■•Pe ultima pagină se poate citi un studiu de N. Manolescu despre *Mutația valorilor estetice* în care sunt luate în discuție *Criticele* lui E. Lovinescu,

arătându-se ce anume îl conduce pe teoreticianul sincronismului la „ceea ce am numi *valoarea reprezentativă* a operelor trecutului. Din moment ce nu le judecăm decât în raport cu timpul lor, fără a implica vrea calificăție estetică în judecata noastră, operele trecutului au pentru noi un sens doar dacă sunt reprezentative pentru acel trecut. O critică exclusiv istorică implică inevitabil un criteriu de aceeași natură: ceea ce interesează pe criticul istoric nu este valoarea ca atare a operelor, ci valoarea lor de a exprima istoria, așadar măsura în care devin reprezentative pentru istorie. [...] Operă reprezentativă înseamnă pentru E. Lovinescu opera care reprezintă în chipul cel mai nefalsificat istoria concretă: operă și istorie se luminează una prin alta, într-un studiu de reciprocitate”. Mergând pe firul creației sale, analiza lui N. Manolescu are rolul de a evidenția valoarea gândirii lovinesciene, din care citează bogat, și câteva dintre paradoxurile teoriei lui”.

30 martie

• [„Scânteia”, nr. 8020] Adrian Anghelescu prezintă volumul *Lupta cu somnul* de Ioan Grigorescu: „Nu e deloc întâmplătoare atribuirea acestui titlu întregului volum. Chiar dacă formal el coincide cu acela al ultimei nuvele incluse, semnificația sa e cu mult mai cuprinzătoare. Ea vizează substanța cărții reliefând cu pregnanță acel adevăr pe care în felurile ipostaze de viață imaginate, autorul se străduiește a-l comunica neîncetat, lăsându-ne să deslușim în frământările și destinul eroilor săi, o încredere adâncă în valorile morale ale omului, în demnitatea și tenacitatea efortului său, în aspirația sa permanentă, plină de dăruire spre mai bine. Și, înainte de toate, în tăria sa morală de a răzbi inerția și resemnarea, de a rezista tenebrelor oricât de insidioase și amăgitoare ale somnului rațiunii”.

31 martie

• [„Scânteia”, nr. 8021] Ion Biberi descoperă *Un principiu înscris pe fiecare filă de calendar*: „Se explică, în acest mod, procesul creator al vieții umane, prin depășirea automatismelor, subliniindu-se, totuși, însemnătatea acestora din urmă și confirmând îndemnul bunului La Fontaine, care rostise cândva: «munciți, dați-vă toată osteneala!»”.

[MARTIE]

• [„Amfiteatru ”, nr. 3] La rubrica *Forumul cărților*, Vasile Rebegea consemnează apariția volumului de nuvele *Cuibul de aer*, de Al. I. Ștefănescu, a romanelor *Până la dispariție* de Vintilă Ivănceanu, *Martorii* de Mircea Ciobanu și *Iarna fimbrelor* de Alice Botez. Despre Al. I. Ștefănescu ni se spune că „e un scriitor în activitatea căruia s-a petrecut o cotitură. Romane scrise cu câțiva ani înainte și având o valoare mai degrabă conjuncturală, de moment, se continuă cu două cărți în care țelul estetic e altul. Ca și în romanul *În căutarea Izoldei*, volumul de nuvele *Cuibul de aer* propune o atmosferă analitică și disociativă a stărilor. Interesul autorului e pentru disecarea și ipostazarea faptului și a senzației până la vidarea

raționalistă de orice mister. Fraza devine largă, complicată, plină de nuanțări, afirmații și întoarceri care impun atenția asupra procedului. Accentul se mută de pe dramă și caz, de pe situație sau scenă pe concretizarea semantică, pe efectul artistic. Sentimente înăbușite sau chiar nenăscute, bănuite doar, apoi izbucnite deodată, hotărâte de un fapt exterior (*La râu*) Autorul scrie o proză subtilă, rafinată. Fraza are forță și adâncime. Viziunea autorului face adesea din fapte obișnuite momente cruciale ale existenței eroilor. Cele mai reușite nuvele ale volumului aş crede că sunt *Și iarba și stelele*; *Dragostea mea* – mai pusă în scenă, dialogată, izbutind un lirism de bună calitate în termenii concreți ai unei realități crude – precum și *Cuplul*. □•„Între poezia și proza lui Vintilă Ivănceanu, notează același Vasile Rebegea, e doar o deosebire de organizare. Materialul același, e structurat altfel. *Până la dispariție* este numit roman, are chiar și un erou Ion Dragalina, care trăiește într-un context de constrângere și lipsă de libertate, înfruntarea permanentă între oprimatori și oprimat, cel ce nu înțelege de ce și pentru ce i se întâmplă totul, are ca rezultat un coșmar. Prin natura conflictului, *Până la dispariție* e dominată mai degrabă de un sentiment grav, tragic. Capitolul-lecție în care învățătorul și elevii discută despre cartea *Până la dispariție* are un umor consistent și bine țintit. Apar aici clișeul de gândire, exprimarea individuală în cele mai groțesti tipare ale generalității ca și prejudecățile estetice nimerite în câmpul culturii printr-un exod de neînțeles. A doua carte a lui Vintilă Ivănceanu nu mai poate fi un obiect de teamă, neînțelegere și derută în fața formei, pentru unii critici, nici o metodă de biciuire a complexului uniformității. Au mai apărut cărți care folosesc aceleași procedee, ne-am mai amintit de altele pe care le știm, dar ne scăpaseră și am reintrat în normal, am admis că e posibil și de laudă ceea ce făcea poetul”. □•Volumul scriitoarei Alice Botez este „dominat”, observă, la *Forumul cărților* Vasile Rebegea, de „sentimentul degringoladei și dispariției”, *Iarna fimbul* fiind, în același timp, „revelația unui talent matur și fără ezitări, plasat perfect pe materia artistică cea mai potrivită sieși. O construcție la început bizară și greu de urmărit se împlinește la sfârșit într-un tablou psihologic clar, poate chiar puțin tezigist. Ideea romantică a familiei Delasena, nobilă stirpe ce dă fie violenți oameni de acțiune, fie nostalgici și apatici sau doar aberanți cărturari e urmărită strict în linia unui mare număr de personaje. Procedeu esențial pare a fi artificiu. Însăși ideea e un artificiu de literatură «literară», făcută, sofisticată. Termenii – nu avem alții la îndemână – n-au nimic peiorativ, ci definesc însușiri. O mare poezie a sentimentelor abisale, o frază epurată de orice neglijențe moderniste, un ton ireal care nu are nimic de-a face cu cel al cotidianului, o înclinație spre morbidul posesc, care se împlinește în scene de real rafinament și frumusețe. Cartea trebuie privită așa cum este, un domeniu singular în peisajul literaturii ce se scrie în acest moment la noi. Ea oferă surpriza unei atitudini estetice clare, plasându-se în linia artistică reprezentată de Ion Vinea și Mateiu Caragiale”. □•Comentând volumul *Evoluția și formele genului liric* de Edgar Papu, Pompiliu Marcea este de părere că acesta „putea fi o însumare și o descriere, pe baza istoriei culturilor, a manifes-

tărilor lirismului în timp și spațiu – și utilitatea ei, în această structură, ar fi fost de nediscutat. Chiar și asemenea lucrări în cultura noastră sunt foarte rare. Ceea ce a realizat, însă, Edgar Papu depășește scopul strict informațional, avem de-a face, în realitate, cu o sinteză remarcabilă despre poezia lirică, unică în cultura noastră și de aceea indispensabilă pentru toți cei care se interesează de poezie prin vocație sau profesie”. Cum „analiza” cărții este, pentru semnatarul articolului „imposibilă”, căci fiecare din capitolele principale (*Originile fenomenului liric, Primul stadiu de emancipare a fenomenului liric, Aspecte ale genului liric la popoarele moderne. Sensul liric la popoarele moderne*) ar merita o discuție specială. Chiar înlăuntrul aceluiași capitol fiecare diviziune comportă probleme deosebite prin însuși obiectul ei. Comentariile nu sunt niciodată fastidioase printr-o erudiție în sine, ele sunt străbătute totdeauna de o emoție și de un suflu special, de factură intelectuală, stilul se caracterizează printr-o desăvârșită claritate (*la clarté orne les pensées profondes*) și o eleganță rară. [...] Se observă că volumul lui Edgar Papu are o „latură rezistentă” „care-i conferă o certă valoare științifică, constituie ceea ce am numi viziunea sau concepția ei integralistă”. [...] Am mai putea adăuga valoarea și puterea demonstrativă a numeroaselor ilustrări din literaturile tuturor timpurilor și tuturor popoarelor, siguranța ca și familiaritatea cu care autorul, adevărat erudit, se mișcă în dimensiunile și reliefulurile culturii universale. Remarcăm prezența în ilustrări a unor poeți români ca Eminescu, Macedonski, Ion Barbu și Tudor Arghezi. precum și citarea unor învățați ca Tudor Vianu și Al. Dima. Cartea lui Edgar Papu dovedește o largă comprehensiune literară, spirit de nuanță și precauție, necesare totdeauna în dezbaterăa artei, dar în același timp siguranța și soliditatea metodei istorice și folosirea argumentelor peremptorii care dau totdeauna încrederea necesară în intelect și în valorile lui”. □•Rubrica *Debuturi, editoriale* înregistrează prin pana lui Marcel Dominte apariția pe scena literară a lui Mihai Bărbulescu cu volumul intitulat „frumos”, „cu putere de a evoca”, „dar fără a defini configurația” cărții *Vocale în vârful piramidei*. [...]Suntem astfel în fața unui volum eteroclit și interesant care nu ne poate spune cu siguranță ce drum va urma Mihai Bărbulescu în viitor. Trebuie să ne mulțumim să constatăm faza meritorie în care se găsește acum și să-i așteptăm evoluția. □•La aceeași rubrică, George Bodnăraș înregistrează un alt debut, cel al lui Mihai Neagu Basarab, căruia i se publică în colecția „Luceafărul” un volum de teatru cuprinzând patru piese, „marcând patru momente ale evoluției sale literare”.

• [„Argeș”, nr. 3] În *Observații asupra criticii actuale*, Nicolae Balotă își structurează textul în șase subcapitole: *Critica și omul problematic*: „Multă vreme literatura a fost luată ca atare. Ea devine problematică în secolul trecut. Oamenii problematici, opere – cazuri existau și înainte. Acum literatura însăși devine o conștiință a omului ca fiind problematică”. □•*Primatul criticii*: „ Critica nu mai este un gest secund ci, dimpotrivă, tinde să devină un act prim, un fel de preambul al oricărei literaturi. Aceasta, pentru că universul literar este înțeles tot mai mult ca un cosmos nominalist, o lume a cuvintelor”. □•*Hegel și critica*

actuală: „Totul în operele de artă a devenit material pentru critică, observă Hegel; opera este un dat primordial asupra căruia operează reflecția filosofică”. □•*Modelul critic*: „Modelul critic nu este – cum se socotea în secolele literaturii clasice – un fel de operă ideală... În secolul care a descoperit cibernetica, nu se mai poate vorbi despre modele ideale, despre chei universale. Criticul face ca opera să devină ceea ce este. Dar nu ceea ce trebuie să fie”. □•*Funcția catalizatoare a criticii*: „Dar dacă vechile genuri ale retoricii și poeziei clasice au dispărut, dacă artele înseși se fecundează reciproc și încearcă felurite hibridări mai mult ori mai puțin contate și difuziune obligă conștiința artistică la comentariu al propriilor demersuri ”. □•*Tăcerea cărților*: „Cărțile răspândesc în jurul lor o aură de tăcere. Arta revelării nu este slujită doar de tehnicile cuvântării, ci și de o practică a tăcerii ”. ■•Al Oprea ajunge la concluzii în studiul dedicat lui I.L. Caragiale *prozator modern*: „Ne aflăm în fața uneia dintre subtilele forme de influențare a datinilor poeziei românești, altele rămânând să fie identificate și care ne vor face să ne întoarcem din nou la opera lui I. L. Caragiale ca la un punct de hotar, ca la o alma mater a literaturii românești moderne”. ■•Mihail Diaconescu descrie poezia lui *Gheorghe Tomozei*: „Drumul spre transpunerea lirică a frământărilor legate de condiția umană existențială s-a desfășurat în cuprinsul poeziei lui Tomozei lent și sigur, cu rezultate din ce în ce mai adânci. Tonurile versurilor s-au diversificat, uneori ele sunt de-a dreptul patetice, alteori stinse...”.

● [*„Astra”*, nr. 3] Numărul propune un interviu acordat Ilenei Corbea de către Demostene Botez – *Cu Demostene Botez despre poezie*, în care poetul identifică poezia nu cu un mod de existență, ci cu o „confesiune intimă față de care am făcut păcatul indiscreției”, un „dialog cu mine însumi” dar și cu alții, cu omul în genere. Poezia presupune, totodată, în viziunea lui Demostene Botez, „militantism”, căci scriitorul se declară a fi fost mereu sensibil la „orice ulcerare umană”. Din această perspectivă, nu poate fi de acord cu punctul de vedere al lui Ibrăileanu, pentru care poezia este prin excelență un „act de adâncă discreție”, și vede în actul de creație poetic un „înalt mijloc de mobilizare a maselor pentru marile idealuri umane”. Declarând poezia „stare de suflet”, dar și „mesajul umanist al conștiinței mele”, D. Botez își asumă acest tip de discurs ca fiind dominant, în ceea ce îl privește, romanele pe care le-a scris subsumându-i-se ca „variantă a expresiei poetice”. ■Voicu Bugariu comentează, în *Cronica literară*, mai multe volume de versuri care dau seamă de direcțiile și formele liricii din epocă. Așa este volumul semnat de Aurelia Batali, intitulat *Balade pentru orele de seară*, în care cronicarul literar identifică un „lirism prudent, pastelat, plin de cumișenie”. Binevenit în contextul unei lirici preponderent masculine, a „revărsărilor tumultuoase”, volumul propune, în prima sa parte, „fine desene ale sentimentului matern”, pentru ca în partea a doua „suavitatea să se convertească în ferveare și în pasiune”. Pe ansamblu, volumul reprezintă „diagrama tulburătoare a descătușării unei reale forțe lirice”. □•Lirismul propus de Angela Croitoru, în volumul *Iluminare*, este o „expresie a mirării” corelată stării de „perpetuă euforie, de perpetuă

exclamare mirată”. Ilustrând o dimensiune feminină a stării de meditație poetică, volumul conține un exemplu fericit de „lirism tipic feminin, cu excelențele și dificultățile lui”. □•Ca poet, Matei Călinescu se dovedește, prin volumul *Semn*, păstrător al „caracterului său ponderat și profund”, unit, aici, cu „ușoara melancolie a intelectualului ce consumă mari aventuri intelectuale în bibliotecă”. Rezultă o poezie de „vagi tristeți, de melancolii lipsite de nume, devitalizată cu eleganță”. □•*Agora*, volumul de versuri al lui George Chirilă, conține un discurs liric cu ritm neregulat, în care „elanurile suprarealiste” se corelează cu o „imagică decadentă” și, deoarece poetul „iubește cu nesaț cuvintele”, cu un „aer baroc”. □•În *Tăceri neprimite*, Ion Iuga face, din actul de creație poetică, un instrument de celebrare a „actelor vitale ale existenței omenеști”, în contextul unei poetice obsesii a morții. Luptând cu sentimentul morții și cu „propriile negații”, poetul se dovedește a fi „prietenul melancolic și frenetic al pădurilor și al femeilor”. □•În *Vox Maris*, Nicolae Tăutu asociază „tonul particular, de bocet, al exploziilor subiective”, unei tentative lirice de „recucerire a unor tărâmurii pierdute”. În acest volum se remarcă, în opinia cronicarului literar, poeziile patriotice „de autentică vibrație” și chiar interesante încercări de „poezie a poeziei”.

● [„Ateneu”, nr. 3] Ion Neacșu dezbate pe tema importanței studiilor de estetică, plasând această problemă în contextual epocii în care „spiritul atât de susceptibil al artiștilor a reacționat de multe ori violent la contactul cu estetica, negând-o în numele unei libertăți de creație rău înțeleasă.” Comentând și poziția unora dintre cei care se înscriu în această direcție, semnatarul articolului notează: „Nu este locul aici să încercăm a explica pe larg această stare de *alergie* pe care noțiunea de estetică o provoacă unor critici. Atitudinea lor în această chestiune nu ni se pare îndreptățită, chiar de am admite că pornește din sentimentul de a respinge orice formă de dogmatism care căuta să domine viața literară.” Plasându-se în contextual ideologic al epocii, I. Neacșu elogiază virtuțile marxismului care „a demonstra necesitatea aprofundării problemelor estetice din unghi materialist-dialectic, a elaborării unui punct de vedere propriu în legătură cu legile și categoriile esteticii, care să preia în mod creator tot ce este viabil în gândirea estetică mondială, să valorifice experiența estetică, milenară a omenirii, constituindu-se într-un sistem estetic științific”. ■•Gh. Vrabie marchează împlinirea a 150 de ani de la nașterea lui Alecu Russo și discută problema genezei *Cântării României*: „Această operă a adus lui Alecu Russo recunoașterea deplină a unui talent incontestabil, ea fiind cea mai poetică scriere a generației de la '48. Concepută în limba franceză, ca și alte lucrări ale autorului, aceasta a fost tradusă și publicată de N. Bălcescu la Paris, în «România viitoare» (1851)”. Încercând să rezolve problema anunțată din titlul articolului, Gh. Vrabie notează: „Problema a fost tratată în trecut, ca îndeobște întreaga noastră literatură, prin prisma *influențelor* și a metodei istorico-biografice. Bălcescu a fost cel dintâi care a arătat caracterul religios al operei; autorul fiind călugăr, lucrarea ar fi inspirată din *Biblie* și *Cântarea Cântărilor*. De asemenea s-a spus că această scriere aduce mult din spiritul operei lui

Lamennais, *Cuvine ale unui credincios* ca și din *Cartea națiunii poloneze și a pelerinilor polonezi* a lui Mickiewicz.” ■ Corneliu Dima-Drăgan semnaleză „ineficiența informativă” în ceea ce privește „documentarea în câmpul literaturii”: „Dacă în alte domenii și în alte țări, bibliografia curentă se află în avangarda cercetării, în sfera literelor românești se constată încă, sub acest aspect, o penibilă rămânere în urmă. Patrimoniul literar și artistic este lipsit de acele ample și riguroase investigații bibliografice care situează pe oricare cercetător în zonele certitudinilor, iar bibliografia fenomenului literar contemporan, rămasă în urma momentului istoric, se mângâie cu gândul unei recunoașteri postume. [...] Bibliografia curentă a literelor românești apare, în general, tardive, se strecoară pe ascuns în biblioteci și dispare, fără glorie, în uitare și timp.” □•Radu Cârneli recenzează volumul de poezii *Panorama templului meu*, de Ion Bănuță: „Intenționând să-și construiască edificiul operei poetice sub o viziune generală a lumii – de la găză, fir de iarbă și până la diavol și dumnezeu – Ion Bănuță ne dă cu acest al doilea volum, din această serie a *Olimpului diavolului* – una dintre cele mai bune cărți ale sale”. □•Se publică poezie semnată de Florența Albu, Mihai Negulescu, Dan Rotaru, Al. Jebeleanu și Al. Raicu. □•Ovidiu Genaru aduce în atenția cititorilor *Un poet*, vorbind despre Constantin Știrbu care aparține unei generații ce „a sărit cu o mare ușurință peste poezia de baricadă și peste cei ce-o slujiseră, anulând-o cu dezinvoltură. Constantin Știrbu este unul dintre poeții cu debutul amânat”. □ Sub semnul *Debuturi*, Sergiu Adam semnaleză două apariții. Prima dintre ele este cartea de versuri *Ce se numește toamnă*, de Ion Chiriac: „Ceea ce impresionează cu deosebire în poezia lui Ion Chiriac este capacitatea, surprinzătoare la un debutant, de a descoperi dimensiuni adânci și revelatorii unor întâmplări cotidiene, în aparență mărunte”. Recenzentul remarcă știința construcției lirice, sinceritatea emoției și, mai ales, limpezimea de cristal a expresiei, fapt meritoriu și de curaj dacă ne amintim că încifrarea violentă, care se substituie de multe ori ideii și artei poetice, este, încă, întâmpinată pe alocuri cu aplauze.” □•Ce de-al doilea debut prezentat în paginile acestei rubrici este volumul *Versuri*, semnat de Cătălin Ciolca, „un poet înzestrat, care se autopersonifică cu o violență rar întâlnită, încercând să se ascundă de sine și de cei din preajmă ca un clown îndărătul fardului”. [...] Aflat la început de drum, recenzentul îi recomandă lui Cătălin Ciolca „un plus de substanță și de profunzime” care „nu l-ar incomoda câtuși de puțin.” ■ *Cronica literară*, amplă, grupează, sub semnătura lui Vlad Sorianu, analiza a trei cărți de critică „atât de diferite, și nu numai ca gen, întrucât ni s-au părut simptomatice pentru diversitatea stilistică și de orientare a criticii românești actuale”. Prima dintre ele este *Introducere în critica literară* (E.T., 1968) de Adrian Marino. Impunându-se „ferm în istoriografia literară de după război, [...] Adrian Marino se recomandă drept *structuralist* nu numai că în înțelesul filozofic actual, ci mai curând într-un mai vechi sens fenomenologic și poate într-unul de-a dreptul clasic, dacă luăm de bună referirea autorului la La Bruyère. Textul este de neînlocuit în orice act critic, contactul cu el neputând fi suplini-

nici de principia, nici de metode sau referințe; acestea sunt doar auxiliare: mai presus de orice condiționări [...] opera literară este și rămâne «un obiect fenomenologic, de discutat și de investigat ca atare». Un alt aspect semnalat se referă la faptul că „structura literară nu e izolată de istorie, sincronismul ei – de sistem valoric autonom – fiind judecat în corelație cu *viața* sistemelor, cu istoria lor încadrată într-una mai largă, social”. Concluzia recenzentului stă sub semnul principiului care l-a guvernat pe A. Marino: „citim critică pentru ca prin ea, conduși de ea să ne întoarcem în cele din urmă la literatură și numai la literatură, fiindcă cel mai mare critic, cel mai creator este și cel mai modest.” □•A doua carte – *Prezențe poetice* – aparține lui Ion Oarcasu și „se consacră exclusiv comentariului de poezie. În cele trei volume, și mai ales în ultimele două, întâlnim o nu mai puțin constantă preocupare pentru problemele teoretico-estetice, efort salutar în perioada când conștiința de sine a criticii literare se dovedește adesea deficitară.” Cronicarul semnalează și câteva „scăderi, uneori de natură stilistică – o expresie parcă prea impersonală, poate chiar ștearsă, ceea ce estompează, din relieful profilelor, nu totdeauna ferm diferențiate – alteori lipsurile sunt de natură a înșeși opiniilor, al căror *tradiționalism* programatic se resimte pe alocuri de lipsa efortului informativ mai pretențios. Acestea nu sunt, însă, de natură a umbri un efort critic de autoritate incontestabilă și de o utilitate verificată.” □•Ultima carte analizată este *Metamorfozele poeziei* (E.P.L 1968), de Nicolae Manolescu care „excelează în comunicarea unor impresii fragmentare – ce-i drept, adesea de certă perspicacitate analitică – de la scriitor la scriitor și, mai bine, de la carte la carte. [...] Întâlnim mereu în volum contradicții elementare între principii generale adoptate și analizele concrete la autor și la text”. Cronicarul semnalează și câteva „vulnerabilități ale lucrării care se datorește în primul rând eclecticismului ei filozofic. Se amestecă aici într-o nestingherită vecinătate, noțiuni de materialism dialectic și de structuralism, de kantianism și existențialism, fără nicio încercare de a le sistematiza sau pune vreun fel, de acord. Nu e de mirare că niciun fir conducător nu structurează materia investigată. Criticul vorbește mereu de *istoria interioară* a poeziei, dar așa ceva nu există decât ca o contradicție în termeni; fiindcă *istorie* înseamnă conexiuni, relații complexe și multilaterale, pe când N. Manolescu vehiculează acest termen metaforic pentru a aboli *prejudecata determinismului causal* al literaturii”. Demersul critic al autorului se încheie nu fără a sublinia valoarea cărții lui N. Manolescu: „Sunt doar câteva din observațiile ce se pot formula pe marginea unei lucrări, altfel temerare și nu lipsită de însușiri analitice, dar mai ales de spontaneitate a intuițiilor. Ceea ce pentru ambiția istoricului e cu totul insuficient.” □•Același Vlad Sorianu recenzează cartea lui M.N. Rusu, *Utopica*, „volum în două părți de studii și cronici literare, un debut literar ambițios. Autorul e din falanga discipolilor călinescieni, a tinerilor care și l-au ales pe marele critic și istoric literar, drept *părinte spiritual*. [...] Lăsând la o parte atitudinea, pe alocuri, exclusivistă a autorului, câteva improprietăți stilistice și câteva ticuri de împrumut, *Utopica*» lui M.N. Rusu ne-a satisfăcut”. □•Ultima

cronică literară este semnată de Constantin Călin care analizează volumul lui Domițian Cesereanu, *Permanențe ale criticii*, „o depoziție riguroasă cu privire la lupta de idei manifestată în domeniul criticii românești, începând cu anul 1963, când, după cum se știe, s-a trecut la valorificarea cuprinzătoare a operei lui Titu Maiorescu, act semnificativ pentru situația nouă a întregii culturi actuale, pentru orientarea ei într-o direcție sănătoasă.” Analizând maniera de lucru a autorului, cronicarul notează: „Modul de a urmări discuția, lucid, al criticului clujean, îi permite să facă observații exacte și, nu o dată, subtile, să aprofundeze laturi teoretice peste care combatanții trecuseră cu grabă sau nervozitate.” Sub aspect formal, este sancționat „numărul mare de greșeli de tipar, cam treizeci la cele o sută de pagini ale cărții.” ■•C. Isac semnează articolul *Exegeză în elaborare. Dramaturgul Ion Luca. «Amon-Ra»*, o piesă care „înscrie drama lui Ion Luca pe orbita dezbaterilor majore, confruntând destinul multiseclar al omului, născut pentru libertate, cu îngrădirile artificiale. [...] Se află în această operă un real depozit de motive scenice pe care e păcat să le vulgarizăm accentuând laturi desuete ușor de obținut. Poemul are înălțimi ce vor trebui cândva escaladate: va fi nu atât o redescoperire, cât un mare privilegiu pentru actorii și spectatorii acelei vremi.” ■•Magda Ursache analizează raporturile lui Nicolae Iorga cu literatura modernă căci „în ansamblul variat al preocupărilor lui N. Iorga, opera de istoric și critic literar nu reprezintă o parte mai puțin însemnată. [...] Conducându-se după principii dictate de realitatea artistică și de bunul său simț, N. Iorga a adus lămuriri privitoare la scriitori reprezentativi, perioade, școli, curente, influențe, momente de cotitură, subliniind individualitatea creatoare a poporului nostru.” ■•Al. Săndulescu continuă demersul analitic pe marginea nuvelisticii lui Duiliu Zamfirescu: „Atât în însemnările memorialistice publicate [...], cât și în cele rămase inedite, [...] Duiliu Zamfirescu probează o spontaneitate și o vervă cum numai în vasta sa corespondență o dovedise. Dacă nuvelistica [...] reprezintă așa-zisa punte spre romane, însemnările memorialistice, care sunt scrise ulterior dădeau măsura unui prozator mai spontan și mai degajat.” Neavând resurse pentru a intra în concurență cu Caragiale, Slavici sau Delavrancea, „nuvelistul își aducea contribuția sa, [...] atrăgând atenția asupra automatismelor psihologice și a mediilor provinciale, filtrându-și lirismul și de câteva ori umorul într-o limbă literară surprinzător de autentică.” □•Ion Apetroaie salută demersul „tânărului filolog și istoric literar” Ilie Dan care realizează „o reeditare cvasicompletă a operei, reduse, dar nelipsite de interes, a lui I.I. Mironescu. [...] Cu adaosul unui studiu introductiv de amploare, [...] vedem în noua ediție Mironescu o restituire ca și integrală a povestitorului moldovean. Viitoarele reeditări n-o vor putea omite fără riscuri.” □•C. Călin semnează articolul *Miron Costin sau istoria ca manifestare a destinului*. Vorbind despre autorul *Letopisețului Țării Moldovei de la Aron Vodă încoace*, semnatarul articolului notează: „Este primul om modern al culturii române, în sufletul căruia speranța se hrănește din neliniște. Prețuim «imparțialitatea senină și rece» a lui Grigore Ureche, dar în același timp, ne lăsăm seduși de

patetismul lui Miron Costin, de a felul său de a simți istoria, cu disperare și încredere totodată. [...] Pentru Miron Costin istoria e, în primul rând, relatare a vieții proprii, autobiografie”.

• [„Cinema”, nr. 3] Apare anunțul *Filmul un viitor miracol*: „Nicolae Breban, scriitorul prezent în librării, în ziare și reviste, în redacții, este prezent și pe platoul de filmare. Dar nu ca simplu scriitor. Pentru că în privința filmului, unde abia debutează, are păreri categorice afirmate de pe o poziție de forță. Într-o altă rubrică, un alt scriitor, Ioan Grigorescu, face la rândul său interesante considerații despre poziția scriitorului pe platou. Valerian Sava l-a întrebat pe Nicolae Breban cu ce sentimente a început colaborarea la filmul său *Răutăciosul adolescent* și cu ce păreri despre filmul românesc a venit în cinematografie.” □ În rubrica *ABCXYZ*, rubrica de informații, găsim următoarea știre: „După multă așteptare, timp în care la studioul «București» s-au succedat multe proiecte, un scenariu scris după romanul *Baltagul* a intrat, în sfârșit, în faza de pregătire și filmare”. □ În *Cronica unui posibil cineast* apare *Zguduituri repetate în cutia cu chibrituri* de Marin Sorescu: „Există la sfârșitul mileniilor o nervozitate și-un balamuc, ca la sfârșitul de trimestru. Oamenii fierb, se izbesc unii pe alții pe coridoare, nu-și cer măcar scuze, aleargă, se întorc pentru că au uitat ceva, nu mai găsesc, drăcuie și aruncă cu ochelarii după liftul care nu mai vine. Sfârșit de mileniu. Așa a fost și la celălalt. N-aș fi vrut să trăiesc în anul 990 și nici încă o mie de ani în urmă”. ■ Din discuția lui Valerian Sava cu Nicolae Breban, intitulată *Nicolae Breban: filmul un viitor miracol* cităm: „– Fănuș Neagu anticipa chiar, într-un interviu din «România literară», zicând că așteaptă tristețea lui Breban după această experiență. – Fănuș. Îmi pare rău, se va înșela de data asta. Nu voi avea ocazia să fiu trist. Deși, pe parcursul celor trei ani – de când am scris acest scenariu, până când el și-a găsit forma filmică – nu aveam nici un fel de motive să fiu vesel. [...] – În genere, se consideră că nu se poate transpune literatura în film decât cu multe, foarte multe renunțări. Ai scris un scenariu special pentru film, nu ți-ai ecranizat o operă literară. Consideri însă că toate intențiile, toate valorile gândite la început, fatalmente, mai mult literar, au fost în egală măsură valorificate în pelicula pe care ai vizionat-o? – Evident că scenariul pe care l-am scris acum trei ani se preta la câteva interpretări filmice posibile. Asta poate să fie caracteristică a scenariului sau a imaginației mele. Pentru mine e însă tot atât de evident că felul în care scenariul a fost transcris de către Vitanidis este reușit. El nu excelează prin performanțe formale, de inovație tehnică ceea ce în cazul acesta e un lucru rău și un lucru bun. Un lucru rău, să spunem, pentru că el arată în general starea încă timidă și lipsită de propriul orgoliu al școlii noastre de film inexistente ca atare și care, evident, nu poate îndrăzni virtuozități formale – foarte necesare în artă atât timp cât încă nu există un sol foarte clar și foarte solid al artei respective. [...] Un lucru bun, pentru că scenariul acesta avea o formulă puțin mai neobișnuită, «intellectualistă», o intrigă puțin abstractă, neobișnuită chiar și pentru filmele occidentale, o dezvoltare psihologico-morală – termenul e puțin repulsiv. – *Literatura pe*

care o scrii ne-ar face să presupunem că vei aborda în special tematica foarte acută a actualității. – Poate surprinde, dar nu am prefigurarea foarte exactă a detaliilor și a formei concrete a filmului sau a filmelor pe care vreau să le fac. Vorbec de școala poloneză ca un aer posibil. Există filme care-ți plac și există filme pe care le iubești, există filme pe care le admiri și există filme pentru care ai ucide. În ce privește filmele mele viitoare, deși într-un fel vagi, ele sunt totuși foarte concrete, ele nu vor putea fi diferite de cărțile mele. Și dacă eu voi putea face 1-2 filme bune, ele se vor apropia mult de cărțile mele sau invers, cărțile mele ulterioare se vor apropia de ele. Nu voi ieși din aria de investigație psihologică, de investigație abisală, cum se zice în critică”. □•La masa rotundă a revistei, *Enigmele ecranizării*, participă Ioan Grigorescu, Iulian Mișu, Ecaterina Oproiu, Mircea Alexandrescu și Valerian Sava. Cităm din intervențiile lui Ioan Grigorescu: „În cinematografia noastră, literatura a fost calul de bătaie care a tras din greu la ham și a suferit cel mai mult. [...] În felul acesta, am reușit nu să descoperim literaturii române, în film, noi dimensiuni, ci să-i reducem dimensiunile inițiale, cu alte cuvinte, și nu mă tem de gravitatea termenului, să o pervertim. Pentru că orice încercare de a transpune o operă literară dată în elementele altei arte, obligă nu numai la respectarea valorilor inițiale, dar și la găsirea unor rezolvări viabile care să dea o existență nouă, reală, acelei opere. [...] Am asistat la destule profanări ale literaturii române prin «transpuneri cinstit-lăutărești», pentru ca să acceptăm a continua în același spirit”. □•Sub titlul *Doi critici discută: pentru sau contra filmului-scheci?* apar două texte cu două păreri opuse: primul e semnat de George Littera și este intitulat *Genul scurt s-a impus*, iar Ov. S. Crohmălniceanu susține că *Genul scurt nu s-a impus!*.

• [**„Echinox”**, nr. 2,] Dan Roman scrie textul rezumativ *Cenaclul „Echinox” – un an de existență*, făcând referire la prozatorii și poeții reprezentativi ai grupării: „În cadrul ședințelor de lucru s-au impus în special versurile. Dinu Flămând dominând peste o materie mirosind a pucioasă, într-un regat al Marelui Poem, Ion Mircea cu o poezie a purității într-un cosmos glacial infuzat de o muzică serafică, Petru M. Haș cu o poezie modernă căutând să surprindă total fenomenele în lenti-la armei sale de vânătoare cu lunetă, N. Sârbu – aforistic și lucid, dar emoționant, A. Șorobetea cu o mare înțelegere a cuvântului poetic, Adrian Popescu cu un univers înfiorat din care înfloresc blândețea câte unei lumini, Teofil Răchițeanu cu o poezie clasică, delicată și sobră, N. Diaconu muzical și ritualic în expresie. Cornel Udrea și Horea Bădescu au mai puțin nevoie de prezentări, primul detașat printr-o ironie care nu distruge obiectul liric ci-l învâluie, ultimul cu farmecul fără greș al unei poezii îmbibate de eufonii subtile nu exterioare; lucrurile sunt cele care cântă în interiorul cuvântului său. În proză – Eugen Uricaru, Andrei Barna, Cornel Udrea, s-au făcut repede cunoscuți, fiecare având o modalitate proprie de expresie. Uricaru, se pare cel mai înzestrat, cu narațiuni care uneori se revarsă și se purifică în poematice, urmărește destine și stări pentru a le verifica într-un punct zero, într-un moment al adevărului; Barna, mai scurt ca respirație epică, reface

niște situații dramatice, singurătatea totală, anihilarea personalității, etc. C. Udrea vine cu insolitul unui poet, care se adaugă unei proze în care se râde pentru a nu fi trist”. ■•Redacția revistei îi invită pe studenți să colaboreze cu material, reamintind domeniile de interes valorificate de publicație: „Revista «Echinoc» vrea și trebuie să fie o revistă deschisă, scrisă de către studenți și adresată studenților. Invităm pe această cale pe viitorii noștri colaboratori să ne trimită materialele lor deplin convinși că vom reuși să devenim ceea ce ne propunem. Vom publica în paginile noastre: literatură, știință, artă, informații privind viața studențească, note de drum, reportaje, interviuri, traduceri, anchete și alte materiale care privesc direct viața politică, socială și spirituală a studențimii universitare clujene. Suntem o revistă scrisă de către studenți și adresată studenților”. ■•Petru Poantă semnează două cronici literare despre poezia lui Ștefan Augustin Doinaș și a lui Nicole Prelipceanu. □•Ștefan Augustin Doinaș: *Ipostaze*: „Poezia lui Doinaș este o stare poetică ajunsă la grație, celebrare în sine, cântec unic, egal, ascultându-se și bucurându-se în sine. Până va ajunge la această liniște stranie, poetul va trece printr-o succesiune de stări, de ipostaze, care vor turbura adâncimile, tot timpul le vor susține o tensiune unică de tragedie pură. Sentimentul de geneză înfiorată este, de fapt, un cântec al ruperii, al trădării genezei. Este nostalgia ființei în stare să-și poată auzi și simți existența. Căci numai cine se poate privi pe sine cunoaște nemurirea.”; □•Nicolae Prelipceanu: *Antú*: „Poeziile lui Nicolae Prelipceanu sunt niște funerarii sublime, un vis al anorganicului de a scăpa de sub imperiul propriului echilibru inconștient. Căci lumea există ca un echilibru mereu pierdut, cade și se reface prin cădere, se uită pe sine de câte ori vrea să-și dovedească sieși existența. Materia nu-i poate supraviețui decât lăsându-se fascinată de propria-i mișcare, înstrăinându-și astfel destinul. Atunci omul devine destinul ei, singurul străin tragic care trebuie să-i viseze visul. Ceea ce va dobândi el de aici va fi o conștiință a unei asemenea spectacol desfășurat la anumite nivele de existență.”. ■•În cadrul rubricii *Vitrina*, Olimpia Radu face referire la reeditarea cărții lui G. Călinescu, *Principii de estetică*: „Reeditarea sub un titlu unitar a scrierilor în care George Călinescu (sic!) își profesază credințele estetice, este un act editorial de cea mai stringentă utilitate. Grupând *Cursul de poezie, Tehnica criticii și istoriei literare* și o seamă de eseuri cu caracter preponderent teoretic, așa ca *Sensul clasicismului, Clasicism, romantism, baroc, Ce este realismul, Simțul critic, Critică și creație*, volumul de față ne dă o privire de ansamblu asupra preocupărilor speculative ale criticului”. ■•Flaviu Damian prezintă volumele de poezii scrise de Vera Lungu și Paul Drumaru. □•Vera Lungu: *Poezii*: „*După Amiaza mării*, al doilea volum al Verei Lungu ar trebui să închidă o circumferință sau, cel puțin să traseze vag conturul unei personalități poetice. Este destul de curios acest procedeu de a încheia un volum în exclusivitate din poezii palid-feminizate, contrapunctate pe ici, pe colo cu nuanțe problematice «la zi». [...] O poezie a gesturilor și a stărilor – cum poate fi înțeles acest volum – o asemenea poezie trebuie să fie cu adevărat feminină, pentru că, în disperare de cauză, nu se poate salva prin pro-

cedee ce expediază către o poezie cerebrală”. □• Paul Drumaru: *Ochii necesari (EPL)*: „Volumul acestui poet s-ar putea numi o suită perfectă de tribulațiuni ale baladei către baladă. Un ciclu de patimi exemplare, cuprinzând în esență foarte din multele păcate la care, hai să epicizăm, ar fi supus poetul în drum spre această terra vechia. Pentru că întreg volumul ar vrea să se alcătuiască din balade dar reușitele sunt rare. Până să se ajungă la aceste reușite găsim însă șirul păcatelor: și tentația gestului pantomimic și «revalorificarea» poeziei sălășluitoare în universul familiar al obiectelor, și gongorisme nedisimulate, deci cu atât mai meritorii parese”. ■•Mircea Muthu semnează textul *Anghel Demetriescu – Idei estetice*: „Discutarea mai aprofundată a faptului poetic se reduce la elucidarea categoriei frumosului, prin care înțelege, în conformitate cu estetica hegeliană, imagine sensibilă ca produs al auzului și văzului, «simțuri cu deosebire estetice» capabile să readucă «printr-un efort al voinței noastre, senzațiunea» dată de gust, miros, pipăit, «simțuri inferioare». Senzația, cu alte cuvinte, vivifică imaginea, fiind circumscrisă ei”. ■•Ecaterina Timișan realizează o *Introducere în structuralismul social*. ■•În articolul intitulat, *În jurul structurii literare*, Dan Plinaria evidențiază influența metodei structuraliste asupra operei literare: „Teoretic, structura e o noțiune, mai mult, un concept provenind din planul logicii. Ea cuprinde însă, în concret, o multitudine de elemente lingvistice, purtătoare de semnificații ... care își manifestă valențele și se organizează în funcție de tipurile de relații realizate în interiorul operei respective. O justă revelare a semnificațiilor este posibilă, prin urmare, numai din perspectiva dezvăluită de studiul intrinsec al operei literare. Modalitatea aceasta devine astfel o urmare firească a rafinării gustului estetic, mai precis, ea se integrează unui punct de vârf în evoluția actului de receptare al fenomenului artistic și, în speță, literar. Procesul descoperirii presupune identificarea conjugată, intelectual-afectivă, a lectorului cu opera în cauză. Ce rezultă de aici? Că structura nu este pur și simplu o schemă, ori un tip de schemă ... tocmai datorită polivalenței ei manifestate... Aplecat asupra unor relații complexe, receptorul prin natura sa oscilant, permite, în funcție de opțiuni diferite, o varietate terminologică, ilustrând diversitatea conținutistică a noțiunii de care ne ocupăm”. ■•Petru Poantă identifică *Dualitatea unei structuri poetice la Ion Barbu*: „În plan existențial asceza nu compensează viața. Ea semnifică o tortură și în această ipostază o refuză, o neagă... Ion Barbu rezumă o atare morală austeră în gestul renunțării la contingent. Contingentul reprezintă pentru el o succesiune tragică de stări, pe care omul le încearcă înainte de a le nega, pe care și le reprezintă ideatic nu pentru a-și motiva riscul certitudinii ci pentru a le defini conceptual ca un act încheiat și refuzat în ultimă instanță de sensul ascensional al existenței. [...] Excluderea realului survine ca o șansă a eliberării din josnicia lui. Dar la Mallarmé sensul ascensional nu rezumă idealul la o entitate conceptuală cum va fi la Ion Barbu suprafața platonice. Idealul dematerializării este la el absolut. Absolutul devine himeră. Azurul este sete de neantizare. [...] Ion Barbu va transcende realul, dar nu-l va distruge. El îi va justifica existența în spirit, îi va căuta formele

specifice în unicitate. Acest factor va naște o poezie a sintezei. Gestului demiurgic al lui Mallarmé i se va substitui o anume teurgie barbiană, de un rafinat vitalism balcanic și celebrare a spiritului”.

● [„Familia”, nr. 3] Articolul de fond, *Acest martie*, poartă semnătura lui Mircea Bradu și are în vedere „suița evenimentelor de primă importanță din viața noastră politică”: „Finalizând o campanie electorală plină de entuziasm, înțeleasă și trăită în toată complexitatea ei, scrutinul de la 2 martie a demonstrat prin voința liber exprimată a poporului nostru atașamentul puternic la cauza socialismului, la politica științifică a Partidului Comunist Român. [...] În ziua de 12 martie au început lucrările primei sesiuni a celei de a VI-a legislaturi a Marii Adunări Naționale, forul suprem al Statului, precum și plenara Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste. [...] Pe aceeași linie se înscrie și participarea noastră la Conferința de la Budapesta a statelor participante la Tratatul de la Varșovia, a cărei recentă chemare la pace a stârnit un larg ecou în lume. România luptă pentru întronarea între state a unor relații bazate pe principiile egalității, a respectului reciproc. Sfârșitul acestei luni va consemna o acțiune de însemnătate în acest sens, prin vizita pe care șeful Statului Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, o va face în Turcia. Privită de întreaga lume ca o contribuție la pace, la prietenia între popoare, această vizită va da un nou exemplu de felul cum înțelegem noi, românii, să ne manifestăm în lume. Să dăm acestui martie prețuirea și semnificația pe care le merită”. ■•Revista orădeană publică o cronică literară semnată de Radu Enescu la *Animale bolnave* de Nicolae Breban: „Romanul are aparent o intrigă polițienească și poate fi subsumat speciei respective tot așa de bine (sau de rău) ca și *Crimă și pedeapsă*. Dar esența sa definitorie, ca și a capodoperei dostoievskiene, se află cu totul altundeva. Dacă vedem în Feodor Mihailovici genialul creator al mitologiei demoniei moderne putem să-l considerăm pe N. Breban un dostoievskian, un descendent nu literal ci spiritual din scriitorul rus. [...] Adevărul este însă că această creație transcende epicul înspre mit prin totalitatea, monumentalitatea și elementaritatea sa. Deosebirea între realul obișnuit și neobișnuitul fantastic este de grad și nu de structură. Lumea *animalelor bolnave* reprezintă un tot de tip hilozoist în care până și materia inertă, cea organică sau ustensila tehnică sunt «animate», posedă un suflet a lor tăinuit. [...] Nicolae Breban are într-un mod cu totul remarcabil darul acela rarissim de-a percepe cu un ochi de o virginală frustețe sufletul obiectelor, esența lor palpabilă ascunsă adesea în amănunte aparent derizorii. Spațial vorbind lumea *animalelor bolnave* constituie un univers închis construit pe verticale. [...] Critica, analizând tematică, procedee, tehnică, personaje, compoziție, stil și toate elementele unui univers epic, i-a stabilit lui Nicolae Breban o serie de zei tutelari. Frapează însă eterogeneitatea lor. Pentru că cam greu se împacă sub aceeași căciulă Alain Fournier cu Ion Slavici și V. Voiculescu cu Franz Kafka! De unde concluzia legitimă că Nicolae Breban deși nu s-a născut ca Minerva din capul lui Jupiter, este un prozator de o remarcabilă, originalitate”. □•Tot o cronică literară publică și Gheorghe Grigurcu

prin intermediul căreia cititorii iau cunoștință despre ultimul volum de versuri al lui Dan Laurențiu, *Călătoria de seară*: „Dan Laurențiu aparține acelei familii de poeți care riscă îndrăzneii expresive neavând de reprezentat o autenticitate existențială agreabilă. Imaginile sale sunt construite cu migală, deși par spontane (spontaneitatea lor alunecoasă este doar pragul tehnic al constituirii unei formule proprii). Ele asociază străfulgerările euforice cu materia unei terori masive, aceasta din urmă predominând, în ciorchini metaforici adesea remarcabili. [...] Ca și Macedonsky, Dan Laurențiu se simte exponentul unei poezii supraindividuale, comunicând cu principiile, a cărei investiție îl apasă ca o fatalitate. Poetul e un sacerdot care săvârșește mișcări rituale, amestecându-și gesturile cu viața ocultă a cosmosului. [...] Dan Laurențiu împrumută din Bacovia câteva elemente exterioare, mai mult pentru culoarea lor neagră, decât ca niște corespondențe ale eului său liric, mai instabil, mai ramificat, mai ornamentat. [...] Dar mai semnificative, răspunzând unei structuri lirice organice, ni se par coincidențele macedonskyene. [...] «Cazul» Dan Laurențiu le poate oferi o dată în plus un prilej de meditație”.

■•Este publicat un fragment din lucrarea *Proiecte de tratat-Eros* de Petre Țușea

● **[„Iașul literar”, nr. 3]** Revista aniversează douăzeci de ani de la înființare, intrând „în cel de-al treilea deceniu al existenței sale”, dovedind, în acest timp, „o strădanie îndelungă, o aspirație continuă către idealul unei noi culturi, expresie a umanismului socialist” (I.L., *Jubileu*). În editorialul asumat redacțional sunt reconfirmate valorile angajate din 1948: „Menirea ei a fost de a propaga în masa iubitorilor de literatură idei care să exprime esența epocii în care trăim.”

□•Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, subliniază „profilul divers și bogat”, ajungând la „o manifestare dinamică în plan cultural.” □•Mai trimite mesaje de solidaritate: Radu Boureanu („Viața românească”), George Ivașcu („Contemporanul”), Aurel Rău („Steaua”), Corneliu Ștefanache („Cronica”), Al. Jebeleanu („Orizont”), Al. Andrițoiu („Familia”), Ion Lupu („Astra”), Gheorghe Achiței („Amfiteatru”). □•Demostene Botez explică felul *Cum se continuă tradiția* în târgul moldav: „Sunt în lume locuri care, numai acolo, cresc anumite flori, anumite fructe ori anumiți struguri care dau un vin cum nu se mai produce nicăieri aiurea. E un har deosebit al pământului. Sunt asemenea locuri prielnice cu deosebire pentru dezvoltarea culturii, pentru inspirație literare sau înflorirea picturii și a sculpturii.”

■•Ion Istrati, în *Et in Arcadia ego!*, relatează dezinvolt etapele ideologizării literaturii și cele ale recuperării filtrului estetic, în R.P.R.: „Povestea înjehgării de-acum două decenii a *Filiilei din Iași a Uniunii Scriitorilor din R.P.R.*, cum avea ea să se numească, precum și cea a întemeierii a almanahului literar *Pentru Pace și Cultură Luptăm*, cum s-a decis apoi să se intituleze, evident, nu bine inspirat, quasi-revista noastră literară aproape imediat următoare, «Iașul nou» și, pe parcurs, «Iașul literar» de mai târziu, e o poveste mai lungă.” □•Pe scurt, un grup de gazetari, de la oficiosul „Molova nouă”, al Blocului Partidelor Democratice, care au migrat apoi la ziarul Comitetului Regional P.M.R. „Lupta Moldovei” (Mihai Novicov, N. Țațomir, D. Costea, D.

Ignea și Ion Istrati), primind însărcinarea de constitui, în 1949, Filiala U.S.R. Iași, i-au cooptat pe scriitorii George Lesnea, Otilia Cazimir și M. Codreanu și pe universitarii Al. Dima, Dan Simonescu și G. Istrate, semnând actul de constituire la 28 februarie 1949, publicat în nr. 3/ 1969 al „Iașului literar”. A urmat munca pentru organizarea, contra cronometru, a nr. 1 al revistei – „înfățișându-ne cu el, la 29 martie 1949, la București, etalându-l mândri în standurile din holul aulei Facultății de Drept, unde s-au ținut lucrările conferinței.” ■• Rareori înclinat spre eseistică și mărturisirii sentimentale, Adrian Marino scrie despre *Spiritul ieșean*: „Nu cred nici în determinismele abuzive, nici în tipologiile stricte. Dar un anumit «geniu» al locului există, fără îndoială, oriunde viața spiritului ajunge la o anume maturizare și cristalizare, în cadre specifice.” □•Dumitru Ignea publică niște însemnări despre *Colegi, prieteni, colaborator*, scoțând la iveală calități și defecte. Acestea sunt completate de un jurnal redacțional. De exemplu: „Labiș nu uită dragostea dintâi. Pe masa redacției au poposit cinci poezii în care poetul ni se dezvăluie vizionar, îndrăzneț și copleșit de înalte răspunderi sociale (*Am căutat..., Dans de odinioară, Legenda pasiunii defuncte, Singular și plural*). Acest ciclu ne-a produs multe dureri de cap”. □•Sau amintiri dintr-o săptămână luminată: „Sărbătoare: o tabletă de la Arghezi (*Jupânița Cazimir*). Bătălie pentru dreptul de proprietate asupra manuscrisului. Altă sărbătoare: patru poezii de la Blaga: *Catrenele fetei frumoase, Caut nume, Părinții, Răspuns în noapte*. Păcat că sunt dactilografiate.” ■•Pe coperta a patra a formatului sunt anunțate *Premiile revistei „Iașul literar”* pe anul 1968, acordate de juriul alcătuit din: Dumitru Ignea (președinte), Andi Andrieș, N. Barbu, Const. Ciopraga, Dimitrie Costea, Al. Husar, Liviu Leonte, acad. Jules Nițulescu, Horia Zilieru: Nicolae Țațomir, pentru volumul de versuri *Carmen Terrestri*; Florin Mihai Petrescu, pentru placheta de poezii *Concert minus unu*; Corneliu Ștefanache pentru prozele adunate în culegerea *Cercul de ochi*.

● [Lupta de clasă”, nr. 3] Adriana Mitescu abordează *Cronica literară față cu reeditarea lucrărilor fundamentale ale esteticii și criticii interbelice*, pornind în demersul său de la următoarea constatare: „Reeditarea operelor fundamentale ale esteticii și criticii literare interbelice constituie un proces în curs de desfășurare, pentru stimularea căruia dezbaterile întreținute de revistele literare au adus și seduc în continuare sugestii și critici severe cu privire la golurile existente, la insuficiența operativitate a editurilor. Ce e drept, nu se poate spune că această importantă acțiune de valorificare s-ar desfășura într-un ritm prea accelerat și că avalanșa de ediții n-ar lăsa criticii timpul necesar să-și formuleze pozițiile, să deschidă drum lucrărilor apărute către cititorii interesați. Iată însă că, în ciuda răgazului suficient pe care îl oferă cronicarilor actualul ritm de reeditare a criticii și esteticii românești din perioada cuprinsă între cele două războaie mondiale, apariții editoriale de primă însemnătate au trecut, în cel mai bun caz, neobservate de majoritatea revistelor literare, dacă nu, întâmpinate cu o acribie, uneori de-a dreptul agresivă. Este cazul să ne oprim, în acest sens, asupra reeditării *Esteticii*

lui Tudor Vianu (E.P.L.) și asupra ediției de *Texte critice* din opera lui E. Lovinescu (Ed. Tineretului). Au trecut multe luni de zile de la apariția acestor ediții. Dacă vom observa că printre foarte rarele cronici publicate se numără unele în care nemulțumirea vizează nu numai pe semnatarul ediției sau al studiului introductiv (fapt într-un tot firesc, în cazul unei ediții selective sau al unui studiu, de pildă, în măsura în care atât selecția cât și studiul, implicând un punct de vedere personal, sunt respinse în mod argumentat, în numele altui punct de vedere; dar vom vedea că nu despre aceasta este vorba), ci se răsfrânge în mod deschis și asupra autorului reeditat, termenii problemei se schimbă și fenomenul merită o dezbateră de principiu. [...] evenimentul se cuvine, cred, întâmpinat prin chemare la studiu, la cunoașterea și cercetarea exhaustivă a autorilor reeditați și nu prin sentințe superficiale menite să cultive disprețul și să încurajeze incompetența.”

■•Z. Ornea scrie despre *Opera sociologică a lui Gherea în antologie*, (C. Dobrogeanu-Gherea, *Scrieri social-politice*, Editura politică, 1968, ediție îngrijită de Damian Hurezeanu), punctând faptul că „Gherea a demonstrat, cu o fină cunoaștere a valorilor marxismului, a metodologiei sale de cercetare, necesitatea luării în considerare a particularităților mediului social-economic în care e aplicat. [...] Opinia lui Gherea, răspicat afirmată în publicațiile marxiste din România, ca și în congresele internaționale ale mișcării socialiste, învederează tradiția marxistilor români în afirmarea necesității înțelegerii caracterului diferențiat al activității partidului clasei muncitoare potrivit condițiilor naționale deosebitoare.”

• [„Orizont”, nr. 3] Premiile, în valoare de 10 000 lei fiecare, ale revistei pe anul 1968 sunt decernate, prin vot secret, lui Anghel Dumbrăveanu (poezie) și lui Sorin Titel (proză) din juriu făcând parte Al. Jebeleanu (președinte), Ion Arieșanu, Traian Liviu Birăescu, Nicolae Ciobanu, Franyo Zoltan, G. I. Tohăneanu, Nicolae D. Pârvu. □•Apar nominalizați și ceilalți „premiânți”, Uniunii Scriitorilor și revistelor, la început de an, □•În această atmosferă competitivă și efervescentă, Laurențiu Cerneț publică fragmente dintr-un roman-parabolă, *Un rug pentru mine*, iar, ca noutate estetică absolută în materie de epic narativ, Ion Velican îndrăznește un cineroman cu titlul incitant *Jos, printre stele*. ■•Ca noutate de machetare a paginilor, articolele și studiile critice apar, în numărul de față, pe două coloane. □•Astfel, Andrei A. Lillin ne îndreaptă atenția spre relația comparativă dintre elemente și proporții arhitecturale și construcțiile literare în *Structuri și proporții*. ■•Aurel Buteanu traduce *Mărturiile literare* ale scriitorului ungar Endre Karoly. ■•Aurel Cosma, apropiat al multor muzicieni și creatori de muzică, evocă figura lui Sabin V. Drăgoi, director al Institutului de etnografie și folclor din București și membru corespondent al Academiei Române. ■•Cornel Ungureanu fixează în cronică sa figurile câtorva prozatori aflați la al doilea volum, precum Iulian Neacșu, Aurel Dragoș Munteanu, Constantin Stoiciu, Mihai Pelin. ■•La *Documente de istorie literară*, Corneliu Popetei recuperează figura lui Theodor Aaron, un epigon al Școlii Ardelene, care încearcă, prin activitatea lui istorică, să răspândească gândirea lui Petru Maior. ■•Sunt de remarcat, la cărți și

reviste, care beneficiază de scurte comentarii: Mircea Tomuş – *15 poeți* (Cornel Ungureanu), Veronica Porumbacu – *Histriana* (Sim. Bărbulescu), Radu Cârnelci – *Iarba verde, acasă* (Ion Rovina), Alexandru Balaci – *Francesco Petrarca* (Corneliu Nistor), Mircea Tomescu – *Istoria cărții românești de la începuturi până la 1918* (Sergiu Drincu), *Noul atlas lingvistic român, pe regiuni, Oltenia, I* (V. Frățilă), revista „Contemporanul” nr. 5-6/ 1969 (N. Ciobanu). ■•Turul de „orizont extern” cuprinde *O biografie a lui Clemenceau*, Anul Berlioz, decodificarea baladelor în argou ale lui Francois Villon, o nouă versiune a lui *Faust* la Scala din Milano.

● [„**Presa noastră**”, nr. 3] I. Felea publică un articol închinat operei și vieții recent dispărutului dintre creatori, Tudor Teodorescu Braniște? „La adunarea de doliu care a avut loc la 26 martie la Casa ziariștilor din Capitală, în fața numeroșilor scriitori, ziariști, a rudelor și cunoscuților prezenți la catafalc, scriitorii și publiciștii George Ivașcu, Eugen Jebeleanu, Valeriu Râpeanu, Miron Radu Paraschivescu și Gheorghe Dinu au adus defunctului un ultim omagiu, subliniind calitățile remarcabile ale lui Tudor Teodorescu-Braniște ca ziarist și scriitor, trăsăturile alese ale profilului sau moral – omenie, dăruire de sine, discreție, modestie – care constituie pentru noi toți un înalt și de neuitat exemplu”.

● [„**Ramuri**”, nr. 3]. Revista este deschisă de celebrarea votului din data de 2 martie, când „cetățenii au spus «da» politicii de industrializare socialistă”. □•În *Pledoarie pentru o istorie a Olteniei*, prof. univ. dr. Titu Georgescu scoate în evidență contribuția pe care Oltenia a adus-o în politica și istoria țării începând chiar de pe vremea dacilor. ■•În subsecțiunea *Istorie literară* sunt prezentate două interviuri realizate de G. Octavian și Petre Dragu. □ G. Octavian în *Utilitatea unei antologii* îl intervieuează pe Florea Firan „președintele Comitetului pentru cultură și artă al județului Dolj”. Discuția are ca direcție centrală, necesitatea valorificării literaturii scrise de scriitorii olteni, așadar tematica cercetării lui Florea Firan se desfășoară în aria „specificului”. □ În cel de-al doilea interviu de Petre Dragu, invitatul este Ion Firu, „directorul Muzeului Olteniei din Craiova. După cum sugerează și titlul discuției, *Pentru o zonă muzeală vie*, proiectul lui Ion Firu este unul care se desfășoară în aerul liber, de-a lungul unor coordonate spațiale unde se înscriu „ansambluri arhitectonice” complexe. *Tematica zonei* este următoarea: „Oltenia. Oltenia istorică și etnografică, prezentată printr-un complex de exponate din principalele subîmpărțiri geografice ale acestui ținut istoric și din toate mediile”. ■•*Cărți*. *Reviste* aduce în atenția cititorului articolul *Cunoașterea de noapte* de C. Stănescu. Scriind despre proza scurtă, criticul stabilește câteva criterii de apreciere estetică ale acestui gen literar și se ocupă totodată de înlăturarea unor prejudecăți, conform cărora proza scurtă ar fi o specie subestimată față de roman. Sunt trecuți în revistă doi autori talentați, „prozatori adevărați” cărora le subliniază trăsăturile distinctive. Iulian Neacșu se remarcă prin spectaculosul din „spațiile mici”. Al. Ivasiuc aduce componenta lucidității și a dramei în romanul

Cunoașterea de noapte, unde personajul Ion Marina devine un erou distinct și inconfundabil prin experiența morții. ■•*La Cronica literară*, Mircea Iorgulescu face o sinteză a prozei feminine (Ioana Andreescu, Elena Chirvu-Călin, Maria-Luiza Cristescu și Felicia Clinca) iar în a doua parte se oprește asupra poeziei criticii (Matei Călinescu și Dan Laurențiu). □ Autorul evidențiază caracteristicile dominante ale textelor celor patru scriitoare, subliniind „programul bine definit” al prozei scrise de Maria-Luiza Cristescu. □ În partea a doua, Mircea Iorgulescu analizează poezia lui Matei Călinescu din volumul de versuri, *Semn*, în care poezia și critica sunt două procese creatoare complementare. Și în ceea ce îl privește pe Dan Laurențiu (*Călătoria de seară*), Mircea Iorgulescu observă o conlucrare între critică și poezie, dar ia act și de faptul că poetul repetă ecouri din „Macedonski, Eminescu, Bacovia, Blaga, Mallarmé, Philippide. ■•Ov. Ghidirmic realizează o sinteză a criticii românești la Adrian Marino, așa cum aceasta se relevă în *Introducerea în critica literară* a acestuia, care „își propune să ne demonstreze care este adevărata metodă în critica literară, menținându-ne pe parcursul firesc al criticii, ferit de exagerări”. ■•În secțiunea „Povestea vorbii” reținem fragmentele din romanul *Mercenarii* de Mihai Pelin. În același format, care aparține lui MRP, sunt prezentate treisprezece poeme scrise de liceeni, toate având ca substrat tematic ideologia comunistă. □•Rubrica *Mișcarea Ideilor* este ilustrată de C. Floru și Al. Surdu cu *Texte Filosofice traduse de Titu Maiorescu*. Cei doi autori semnează fragmentul introductiv despre activitatea academică a lui Maiorescu și sintetizează raportul filozofic al criticului față de concepția lui Schelling. □• Sub titlul *Din opera lui Schelling*, apare un fragment tradus de Titu Maiorescu, cu mențiunea de *Jurnal*: „(vineri 1/13 martie, 1891) (*Filozofia lui Schelling* – terminare)”. ■•În secțiunea *Arte. Spectacole* Victor Parhon anunță că piesa de teatru *Nu sunt Turnul Eiffel* de Ecaterina Oproiu, va fi jucată „pe scena Naționalului craiovean”. ■•Din *Escale contemporane* reținem articolul *Cortona* în care se prezintă patru schițe secvențiale ale orașului Florența, realizate de Mișu Vulcănescu în martie 1969. Cele patru desene sunt însoțite de un text scris în maniera diaristică însă într-un stil poetic, având ca introducere câteva versuri de Quasimodo.

● [**„Secolul 20”, nr. 3**] Publicația propune o meditație a lui Roger Caillois despre *Fantasticul natural*. Despre frumosul lemnului și al pietrei se pronunță Ernst Jünger în eseurile *Vânători subtile*, *Culori și iluzii* și *Aventuri*. O confesiune în traducere în traducerea Lilianei Țopa este semnată de Michel Butor, *Portret al artistului în chip de maimuță*. Poeme de Juan Ramon Jimenez tălmăcesc Tașcu Gheorghiu și Șt. Aug. Doinaș. Ioan Roman transpune proza scurtă *Grigia* de Robert Musil. O contribuție scurtă, care încheie numărul, aduce Gelu Ionescu, *Tudor Vianu – călătorul*, aducând și câteva fotografii inedite. ■•Al. Oprea se întreabă în legătură cu *Redescoperirea lui Panait Istrati?*, pornind de la două pelicule franțuzești *Ciulinii Bărăganului* și *Codin*.

• [„Steaua”, nr. 3] E. Boșca Mălin rememorează personalitatea lui Ion Agârbiceanu și evocă „fosta chilie a unei mănăstiri franciscane din Cluj, cu încăperile transformate în redacția cotidianului «Tribuna», condus de scriitor”. Convins că „ziarul trebuie să fie un sfătuitor de fiecare zi, un prieten, un învățător, pricepător nu numai al vremilor ce sunt, ci, mai ales, al aceluia ce vor veni”, Agârbiceanu își îndemna colaboratorii, după ce parcurgea atent presa română, maghiară și germană din Transilvania, să nu „alunece în senzațional”, să „spargă”, să se „strecoare cu abilitate”, să mănuiască „pana limpezind printre rânduri ceea ce e turbure încă, ce apasă peste masele ardeleni: setea de pământ, de adevărată libertate”. Autorul articolului consemnează și faptul că „îndrumările, îmbrăcate în fraze blânde, niciodată aceleași, dar totdeauna tinzând să creeze din redactori purtători ai luptelor cu caracter social, se curmau după o jumătate de oră cu chibzuință nemțească, rânduită. Se retrăgea în chilioara lui, scriind neîntrerupt câte trei patru ore”. □•Victor Ardeleanu publică o cronică literară la volumul *Coborând* al lui Paul Georgescu. „Sub raportul scriiturii, Coborând nu prezintă radicale deosebiri față de Vârstele tinereții. Și de astă dată avem de a face cu aceeași «proză» extrasă din literatura tuturor timpurilor și tuturor popoarelor, dar îndeosebi din literatura română clasică. Paul Georgescu este, cum rar ne-a fost dat să întâlnim, un monstruos consumator de literatură. Știe tot, a citit tot. Dar nu iubește decât literatura ideatică, lucidă, sarcastică. Idolul său pare a fi I. L. Caragiale, fără îndoială cel mai reprezentativ scriitor român, pe care îl citează și parafrazează continuu. Caragiale îi împrumută stilul, viziunea, groaza de edulcorat, ironia, autoironia, frazele, cuvintele, ticurile. Când avem impresia că autorul se lasă furat de narațiune, de... sentimente capitale (cum ar fi «felicirea»), el se oprește interzis și spune, în maniera ilustrului scriitor, «scuzați». [...] Hotărât, amatorii de epic pur nu vor putea îngurgita această mostră – unică la noi – de «nou roman». *Coborând* e scris programatic tern, într-o totală libertate, deci sfidare, față de orice s-a stabilit, până acum, că ar fi regulă a romanului. De ce? Pentru că Paul Georgescu vrea să demonstreze, faptic, moartea tradiționalului gen proteic, îngustimea lui în «abordarea» conținutului sufletesc contemporan. Un om cu o acută problematică a conștiinței, cum e omul modern, nu mai poate fi cuprins decât de o specie epică «elaborată» haotic. Omul nu trăiește atât în prezent, cât în trecut și viitor. Aceasta înseamnă că în mod automat «narațiunea» trebuie să fie diversificată în trei planuri, corespunzătoare celor trei timpuri: prezentul efemer, dar important ca punct de referință, trecutul dens, cuprinzând fondul (examinările și autoexaminările comparative) și viitorul nebulos, reprezentând aspirațiile, recte corecturile celorlalte două «unități temporale».” ■•Rubrica *Mențiuni și opinii* înregistrează opiniile lui Aurel Rău cu privire la articolul *Valorificarea realității noastre literare*, din „Contemporanul” (31 ianuarie/1969), unde George Ivașcu face, după opinia semnatarului, o seamă de afirmații grave în legătură cu V. Voiculescu. El precizează „dintr-un început” că nu-și propune „un discurs polemic”, materialul fiind „din mai multe motive interesant și în afară de

replică, bogat în referiri de istorie a literaturii, tratând pe larg probleme de orientare și imperative ale reconsiderării critice. Vreau însă să-mi exprim dezacordul cu felul cum autorul *Confruntărilor literare* aduce vorba despre opera poetică a lui V. Voiculescu. «În 1930, Călinescu nu putea bănuși – ni se spune după încheierea unui citat din articolul *De dispartitione angelorum* – că îngerii voiculescieni se vor concretiza, nu peste mult, tocmai în arhangheli, dar nu cu finalitatea creștinească, a iconografiei bizantine, ci cu aceea a asasinatului, noii arhangheli fiind înarmați cu pistol și hăcuindu-și victimele cu securea, iar evanghelia fiindu-le Cărți, cică șefului de cuib». O simplă aluzie... Dar de ce «îngerii voiculescieni» și nu, de pildă, îngerii rilkeeni sau cei biblici? Ca floare de stil, în contextul dat expresia este cel puțin nepotrivită; ca sugestie de culpabilitate, de natură să arunce asupra «unuia dintre cei mai de seamă poeți contemporani o nedreaptă umbră». E adevărat «Mulți dintre tinerii noștri intelectuali» «n-au fost puși temeinic în situația de a cunoaște și aprofunda perioada interbelică», dar martorii acelei epoci, și tovarășul Ivașcu e unul dintre ei, au fost puși în această situație și ne-ar putea spune ceva mai explicit în ce grad și mod biografia și conduita etică a lui V. Voiculescu se leagă cu mișcarea fascizantă. Deși Călinescu «nu putea bănuși» în 1930 (de ce nu, din întâmplare, chiar Voiculescu?) el trăiește și este martor al evenimentelor «nu peste mult», în această epocă de mari drame umane, dar nu-i trece nici o clipă prin minte și, respectiv prin condei, să asocieze materialul imagistic al poetului cu ideologia legionară. De altfel Călinescu enunțase clar: «Securea cu care se poate încerca trăinicia pădurii mistice este punctul de vedere estetic». La rândul-i, se conformase acestui principiu: «îngerul – va spune în *Istoria mare a Literaturii* – e un instrument mitologic elementar». «Sensul ei (al poeziei lui Voiculescu din *Poeme cu îngeri* – n.n.) e grațiosul și caligraficul ca în pictura primitivilor». «Îngerii săi – va spune-o în altă parte – sunt prelungiri ale lumii fenomenale, ieșiți poate dintr-o lungă contemplare a zăpezii». Este știut, Voiculescu are în vasta sa operă lirică, un apreciabil număr de poezii de inspirație religioasă, de psalmi care-l apropie de Arghezi, căutători sau tăgăduitori de divinitate, o poezie meditănd asupra vieții și morții, asupra sensurilor ultime ale existenței, în care de multe ori atitudinile, imaginile, gesturile, cuvintele sunt desprinse din mitologia Vechiului și *Noului Testament*. De această categorie este și motivul sau simbolul «îngerilor», frecvenți în poezia voiculesciană de la primele culegeri, anterioare «Gândirii», ca mijloace, cum spunea Călinescu, prin care «se pune omul în legătură cu Dumnezeu». Așa cum se prezintă această latură a poeziei lui Voiculescu (această latură, pentru că la o privire de ansamblu avem de a face cu o creație literară infinit mai complexă și diversă, incluzând importante plâsmuiri realiste, atitudini patriotice sau de visare întru idealuri sociale înalte, adevărate monumente, cum s-a spus, de *laus vitae*) poate și trebuie să fie judecată critic, arătându-i-se neajunsurile, contradicțiile, limitele, cum și valorile umane și artistice, dar nu poate fi în feudă pe considerente exterioare unui fenomen social cu care n-a avut nimic comun. Cu firea sa structural opusă violenței, cu austerita-

tea-i caracteristică și cu spiritul său reflexiv și lucid, nedezmintit, Voiculescu-omul cu atât mai mult n-are ce căuta la vestitorii Gărzii de Fier. A le spori numărul, prin anexări postume, e un exces și inutil și absurd. Nu mă îndoiesc, argumentele pe care le-am adus sunt cunoscute și, la momentul actual al emancipării spiritului critic, mă înfățișează forțând uși deschise. Dar nu trebuie ca o luare de poziție născută din intenția de înlăturare a unor erori să constituie punctul de plecare al unei alte erori, chiar și de detaliu. Pentru că nu poți să nu subscii principiului liminar enunțat de criticul George Ivașcu: «A pune în valoare literatura unui popor – iată o nobilă preocupare implicând multiple aspecte».

■ În aceeași rubrică, V. Sevan reproșează revistei „Secolul 20” promovarea unei „literaturi a străzii” din străinătate, publicarea unor lucrări ce ar trebui să se afle în seama editurilor, precum și plasarea lor sub titluri neinspirate. „Citim și astăzi în «Secolul 20» literatură excelentă, studii pertinente (pe care redacția le oferă cu mai multă zgârcenie), dar... [...] Nu înțelegem de ce revista trebuie să «redescopere teritoriile» uitate de editurile noastre, când editurile ar fi cele mai chemate să o facă. Nu intenționăm să ne legăm de practica publicării unor traduceri în «Secolul 20» aproape concomitent cu apariția lor, sub aceeași semnătură, la ELU, deși nu e plăcut să dai peste *Făgăduiala* lui Dürrenmatt în revistă la câteva zile după ce ai sfârșit volumul din «Meridiane». Dar de ce să mai publicăm astăzi în «foleton» *America* lui Kafka sau *Senilitate* de Svevo din dorința de a face dreptate, când pentru așa ceva avem o editură (din păcate numai una) specializată și e limpede că prin această procedură revista nu face decât să piardă teren? Înțelegem utilitatea unor numere tematice atunci când tema e cu adevărat generoasă sau de mare interes. Reușite certe ale redacției au fost numerele închinare structuralismului, literaturii fantastice, literaturii polițiste, etc. Dar nu e nevoie să ni se demonstreze, printr-un număr special, conținând jalnice fragmente prea puțin semnificative din mulți scriitori mari, că există o literatură a străzii. Frumoasele nuvele și fragmente semnate de Proust, Huxley, Queneau, Buzzati, Cortazar ne-ar fi putut fi oferite sub un pretext mai bun decât «literatura și automobilul». De ce literatura și automobilul? Sau de ce nu literatura și cancerul, literatura și suprapopulația, literatura și bomba atomică?”

• [„**Tânărul leninist**”, nr. 3] Tiberiu Utan îndeamnă: *Înainte, partidul ne conduce, linia melodică aparținând lui Marin Constantin: „Înainte, tot mereu-nainte,/ Clasă muncitoare!/ Luminează steagul tău de luptă, Steag biruitor. Pe ogoarele-nfrățite,/ S- a- nălțat nou soare./ El partidul, țara ne-o conduce/ Spre viitor./ Din munte pân' la mare/ Din Argeș la Bicz/ Măndre hidrocentrale/ Ne dau lumină azi.”*

• [„**Teatrul**”, nr. 3] Numărul se deschide cu *Ziua mondială a Teatrului. Teatrul și tineretul*, cu articole semnate de Ion Lucian, Fred Mahler, Amza Săceanu, Horia Lovinescu, Maxim Crișan, Jules Perahim. □ Mircea Mancaș semnează *Alecu Russo, un precursor. 150 de ani de la nașterea poetului*: „Talent poetic incontestabil, teoretician al fenomenului literar, om de înaltă ținută etică și patrio-

tică, Al. Russo rămâne o figură luminoasă în retrospectiva culturii noastre din prima jumătate a secolului trecut. Contribuția lui la problemele limbii și literaturii, la consolidarea gândirii critice și la afirmarea teatrului românesc, îl definește ca pe un spirit înnoitor și fecund, un îndrumător al creației literare în sens progresist, pe variatele coordonate ale culturii naționale”. □•*Trei regizori tineri despre fascinația clasicilor* este o anchetă la care răspund Ivan Helmer, Anca Ovanez și Andrei Șerban. □•În rubrica *Tribuna dramaturgului* apare textul de Radu Cosașu, *Strada și țărâna*. Vorbind despre realitate (și realism), Radu Cosașu spune: „Nu-mi pot permite luxul de a sta într-o sală de teatru uitând că vin de pe stradă și mă îndrept spre mormânt. Sunt mari și mici dramaturgi care-și permit luxul acesta. Sunt nababii. Eu nu sunt nabab. Sunt sărac și luxul mă dezgustă, mă plictisește. Mă plictisesc la piesele care uită sau vor să mă facă să uit că vin de pe stradă, pentru ca să stau fascinat la jocul Morții și al Vieții, să mă zgâiesc până-mi vor da lacrimile la lupta dintre Bine și Rău, iscodită în parabole în care Luther, Morus, Iuda sunt puși să spună ce ar trebui să spună un Popescu, un Georgescu, oamenii mei de pe stradă; piese în care totul e scris cu literă mare, piesele abstracțiilor fără nici o realitate, piesele conceptuale, dragă doamne, scrise cu un deget gros dus fotogenic la o frunte largă de poet, dar în care nu există nici un gest viu, adevărat, în care să simt că autorul a văzut un tramvai, dimineața, la orele 5... Mă plictisesc piesele în care-mi dau seama că autorul habar n-are cât costă o franzelă, nabab al Irealității, ignorant în ale Alimentelor. Mă dezgustă piesele în care autorul, știind ce se întâmplă pe stradă, uită că murim sau vrea să mă facă să uit asta, crezând că-mi face un serviciu educativ, optimist și ideologic. [...] Nu mă dezgustă și nu mă plictisesc «avangardismele», experimentalismele, onirismele, modernismele – infinita nomenclatură a bâjbâielii, a lipsei de claritate interioară, a confuziei, a rătăcirii fără sens pe stradă, prin cimitir, prin vise și prin pădurea de simboluri. Toate acestea nu mă interesează. Nu-mi pot permite luxul să fiu abscons, absurd, absent, ermetic, aiurit, să-l reinventez pe Ionescu și pe Beckett, aici, pe Ialomița; n-am timp să transfigurez realitatea până la artificii geniale.” În continuare, discută problema „pieselor realiste”: „Dar până atunci, problema e alta: de ce piesele noastre care-se-inspiră-din-realitate (să folosim fără teamă această expresie sumară, să nu ne pierdem deocamdată în nuanțe) sunt atât de puține, și atât de disprețuite? De ce a fi realist, azi, e vorbă de ocară în foaiere și la secretariatele literare? De ce nu e nici o mare bucurie pentru un dramaturg cinstit «să vândă» o cinstită piesă în care autorul nu uită că vine de pe stradă și se întoarce în țărână? De ce directorii (cu excepții care nu rezolvă nimic) nu mișcă un deget pentru a obține și a impune piesa adevărată, cea care tratează realitatea fără mănuși, în schimb se aleargă cu limba scoasă după tot ce se proclamă antirealist, metaforic, parabolic și ocolit? Argumente foarte concise vin foarte repede pe buze: «Mai întâi dă-mi piesa aia realistă bună, și după aia discutăm!» Dar nici o piesă realistă nu e bună. Dacă e bună, vine argumentul: «Ce, ești nebun? Asta-i piesă cu care orice director își rupe gâtul – nu vreau să am probleme!» (Mie, personal, acest argument îmi place cel mai mult.) Dacă e neizbită, expresia e mai volup-

toasă: «O fi îndrăzneată, dar, înainte de toate, e proastă artistică, nu mai suntem în faza în care jucam orice piesă românească numai fiindcă e îndrăzneată...» Asta așa ar fi – dacă n-ai vedea că tot ce e românesc, dar și cuminte, și conform staturilor, și cu fundulițe, și «fără pretenții» și «drăguț», și mai ales profund ne-realist, își face drumușorul în viață, și chiar dacă-i prost artistică, nimeni nu sare ca ars: «e prost, dar merge și nu te doare capul!»». □•Sașa Pană semnează textul *Ce a fost „Insula”*, cu supratitlul *Evocări*, un text despre regizorul Armand Pascal și gruparea „Insula”. Autorul amintește de cele trei tipuri de manifestări organizate de această grupare: teatrul, șezătorile și conferințe.

• [„Tomis”, nr. 3] Al. Protopopescu semnează cronică literară din acest număr. Prima dintre ele are în vedere volumul *Pentru cel ales* (Ed. Tineretului, 1968) de Dumitru Popescu: „Rod a două decenii de activitate poetică, *Pentru cel ales* (1948-1968) este în prea puține privințe un debut și mai degrabă expresia unui însemnat fenomen artistic, în jurul căruia controversalele n-au făcut decât să sprijine poezia și progresul ei.[...]Destinul imediat, aproape obligatoriu al unei poezii eminamente civice, plină de tumult social, cum e cea pe care o scrie Dumitru Popescu, stă în confruntarea cu epoca și oamenii cărora li se adresează”. □•Cea de-a doua cronică aduce în atenție „placheta de versuri” *Curent continuu* (Ed. Tineretului, 1968) de Virgil Gheorghiu, autorul unor versuri caracterizate printr-un „echilibru între gândirea poetică și mijlocul de expresie, fiindcă nici unul nu-l întrece pe celălalt”. □•Recenzând volumul *Nopti pontice* (E.C.R., 1951), semnat de Grigore Sălceanu, „închinătorul constănțeanul la farmecul Thalassei”, Al. Mihalcea remarcă preferința poetului pentru motivul marin întâlnit „fie în poezii dedicate peisajului tulburător al mării, fie prin raportarea unor viziuni sau stări sufletești la elementul maritim”. Un leitmotiv al „viziunii poetului este corespondența secretă dintre stările emoționale și peisajul marin, perceput ca un «etat d'âme». □•Ion Buzași se oprește la volumul lui Sextil Pușcariu – *Călare pe două veacuri* (E.P.L., 1968) – o carte care, așa cum indică și titlul său, „îmbrățișează o perioadă de peste un sfert de secol, de la sfârșitul veacului trecut și începutul secolului nostru”. Organizată în patru părți (*Student în Germania, Parisul, Acasă și La Viena imperială*), „cartea nu aparține exclusiv genului memorialistic – deși aceasta a fost intenția autorului – căci, partea întâi ni se pare mai apropiată de formula reportericească a jurnalului de călătorie.” Nu sunt pierdute din vedere cele câteva maxime și expresii aforistice care completează cartea. În concluzie, I. Buzași notează: „o carte extrem de instructivă, cu informații și sugestii valoroase, un fragment de autobiografie spirituală, o autentică și profund revelatoare mărturie pentru Sextil Pușcariu – omul!”. □•Petre Tulniceanu îl prezintă pe Tudor George, cu *Balade* (E.P.L., 1969), un volum care „dă imaginea reală a posibilităților sale de transfigurare artistică a lumii reale, a unor idei și situații umane comune, dar ridicate la rangul suprem al artei printr-o infinită răbdare și înnăscut talent de versificator”. Recenzentul remarcă „versul clasic” pe care autorul „nu se mulțumește numai să-l mânuiască numai cu virtuozitate”, ci „atra-

ge atenția nu atât prin desuetudinea ipostazei sale, cât prin filonul adânc poetic, sculptural pe care-l reprezintă cu pasiune și convingere. [...] Poetul caută în fiecare banalitate un sens revelator, o semnificație umană cu ambiții de generalitate, dar acest lucru ne privește mai puțin decât realizarea artistică, de un înalt nivel meșteșugăresc care conferă poeziei lui T.G. o acceptare unanimă fără iz pejorativ”. Baladele lui Tudor George sunt asemuite cu niște „sculpturi alegorice frumos lustruite, deși pe undeva vetuste, simpliste. Ele au savoare vinului vârtos, băut pe îndelete sub baldachine prăfuite. Unele poezii ca *Dialog cu frumoasa* sau *Carusel nupțial* sunt cam pedestre și prezența lor în volum deserveste pe autor. Singura nemulțumire ce persistă în sufletul cititorului, și după lectura întregii antologii, e aceea că a fost invitat numai la contemplare”. ■ Ștefan Aug. Doinaș semnează articolul *Poezie și critică*, o distincție despre care afirmă că „i se pare o rămășiță de gândire scolastică. [...] Spiritul critic comportă o activitate – mai ales intelectuală – în care factorul creator e implicat ca o valență; după cum spiritul creator comportă o activitate – mai ales intuitivă – a cărei latență este tocmai factorul critic”. Semnatarul articolului identifică în istoria poeziei universale „prezența succesivă sau simultană a poetului-critic și a criticului-poet. Cel dintâi e interesat prin *exclusivismul* lui critic, cel de-al doilea prin *comprehensiunea* sa poetică. [...] Poetul critic poate respinge clasicismul, de pildă, în numele expresionismului; criticul-poet e dator să-l înțeleagă pe cel dintâi în pofida celui de-al doilea”. Analiza lui Doinaș continuă afirmând că „poetul-critic e un obsedat de verticalitatea timpului, el trăiește *clipa poetică* (citește: capodopera) în care «antitezele se contractă», în care «timpul nu mai curge, ci țâșnește». În schimb criticul-poet e un cavalier al orizontalității: el urmărește succesiunea care asigură durată operii, știind că orice creație e determinată, că orice creație are antecedenti”. Demersul teoretic al semnatarului articolului propune spre exemplificare volumul de versuri *Semn* de Matei Călinescu: „Încă de la prima lectură, impresia este de poezie pur și simplu; faptul e cu atât mai surprinzător cu cât un cititor avizat nu poate uita nicio clipă că Matei Călinescu apare în ipostaza de poet după ce s-a impus prin câteva volume de critică, precum și prin câteva pagini ale unui roman ce anunță a fi o proză eseistică, dacă nu un *Bildungsroman*”. Analiza volumului *Semn* îi relevă lui Doinaș un „scriitor complex: o fină balanță intelectuală menține, deocamdată, în echilibru vocația critică și cea demiurgică”. ■ În *Nichita Stănescu sau «lirismul aplicat»*, Dumitru Mureșan își organizează demersul pe următoarele puncte: „Subliniem pentru început faptul că poetul posedă darul de a intra în rezonanță acută cu lumea cărților. [...] Pasiunea lecturii îi oferă poetului stări inefabile, de visătoare veghe a imaginilor, ideilor desprinse din paginile cărților, încă aburinde în memorie. [...] În al doilea rând, vom observa că lirismul lui Nichita Stănescu se aplică unei alte substanțe decât lirismul obișnuit; idei, cunoștințe, noțiuni din diferite domenii ale cunoașterii (astronomie, matematică, biologie etc.) devin pretexte ale fluxului afectiv, de la neliniștea tragică la suavitate, tandrețea capătă dreptul la «lacrimă» – rod al cunoașterii de sine, propriu în

cel mai înalt grad ființei omenești.” Analizând universul poetic stănescian, D. Mureșan observă: „De la un volum de versuri la altul, am asistat la geneza universului poetic al unei autentice poezii a cunoașterii, puritatea lirismului din *Laus Ptolemaei* fiind rezultatul ridicării elementelor poetice la rangul de semne de notație a ideilor, de argumente lirice ale ideii. În fine, poetul se declară a fi împotriva cuvintelor considerate mijloc imperfect – prea concret – de exprimare a plasmei proteice a ideilor, deplânge materialitatea lor. [...]Nevoit să utilizeze cuvântul – material de construcție al oricărei construcții – N. Stănescu revine neconținut la acesta: «Din nou mă sprijin numai de cuvinte / Nu e nici o muzică să izbucnească / din osul nimănui» (din ciclul *Criza limbajului*)”. ■•Amintiri despre Ion Barbu prezintă impresiile lui Const. T. Bobeș, semnatarul articolului, despre colegul din „clasa a VI-a a liceului Lazăr, [...] o celebritate pentru noi elevii” care obținuse „la concursul ținut de *Gazeta matematică* în zilele de 29, 30 și 31 martie 1912 premiul întâi pe țară”. Totodată articolul prezintă și etapa în care Ion Barbu „pornește pe drumul curiozității literare, plin de surprize și chemări”. ■•Florin Pietreanu semnează *Contemporaneitatea lui Alecu Russo*, în încercarea de a aduce în atenția contemporaneității imaginea „ostașului propășirii”: „modest, indiferent la gloria literară, dăruindu-se dezinteresat și deplin izbânzii marilor idealuri ale epocii, spirit polemic înzestrat, lovind tezele adversarilor prin argumente viabile, Alecu Russo avea să fie uitat curând după moarte, scrierile apărute în timpul scurtei sale vieți (1819-1859) fiind puține și nu îndeajuns cunoscute de contemporani – împrejurare ce înnobilează gestul lui V. Alecsandri de a încerca să mențină amintirea prietenului dispărut, trimițându-i unele lucrări manuscrise diferitelor periodice, ori apărându-i cu perseverență și tenacitate paternitatea asupra *Cântării României*”. ■•În „*Jașul literar*” la 20 de ani, rubrica *Trident* semnaleză împlinirea a douăzeci de ani de la apariția cunoscutei reviste a Uniunii scriitorilor din România: „În cele două decenii de viață, publicația ieșeană s-a străduit să promoveze o literatură angajată și cât mai valoroasă, o critică eficientă, să propună cititorilor săi nume noi, dintre care unele s-au impus mai târziu în conștiința opiniei publice”.

● [„**Viața militară**”, nr. 3] Publică versuri cu simbolistică militară ori patriotică: Nichita Stănescu (*Plantonul*: „Soldații dorm cu un braț căpătâi/ atât de destinși, că portocalie/ pe chip le răsare fața dintâi, / cea din copilărie”//), Mihai Negulescu (*Scară de părinți*), Ion Crînguleanu (*Vis tânăr*), Nicolae Dumbrovă (*Ei*), Traian Reu (*Istorie*). □•Reportaje: Ion Căpeț (*Chemarea datoriei ostășești*), Ionel Dalban (*Certitudine*), Ion Lăbescu–Ion Lotreanu- (*Cei care înnobilează țîțeiul*), Adrian Merlușcă (*Oameni și locuri*), Ion Corșoreanu (*În lumea fascinantă a ecuațiilor*), proze: Dragoș Vicol (*Călcâiul lui Ahile*), Nicolae Minei («*Dihorul*» *trece pe emisie*), Al. Andrițoiu (*Comorile și scutul lor*), Gh. Bejancu (*Undeva o căprioară...*) □ Însemnări memorialistice: gral. (r) I. Iliescu Zănoagă (*Soldatul cu nume de floare*). ■ Nicolae Ciachir semnează un studiu *Mihail Sadoveanu inedit: Activitatea la ziarul «România» (1917-1918*. Cercetătorul arată că printr-un ra-

port din 2 ianuarie 1917 locotenentul Sadoveanu comunică Marelui Cartier General al armatei române „că s-a deplasat la Iași și a convocat pe scriitori, care au discutat și au iscălit un memoriu privind apariția unei gazetei zilnice. Ziarul «România» – organ al apărării naționale –, urma să ajungă atât în prima linie a frontului, cât și la trupele care se aflau în refacere. Numai trupele urmau să primească 15 000-20 000 de exemplare zilnic. Referitor la programul ziarului, Sadoveanu precizează că «o asemenea publicație trebuie să tindă a ridica moralul soldaților și al populației civile, cântând a risipi infiltrațiile veninoase ale spionilor și colportorilor de știri false». Ziarul, arată mai departe scriitorul «va căuta să întărească încrederea întregului popor în biruința armatei noastre, va combate propaganda inamică, va trata despre raporturile cu aliații și, mai ales| va milita pentru unirea tuturor forțelor poporului român în scopul înfrângerii dușmanului.» De asemenea, Sadoveanu arată că în ziar se va insista asupra situației țaranului soldat, că ostașii vor primi drepturi și pământ așa cum li s-a făgăduit; se va scrie cât mai des: «... câte un foileton-cronică cu subiect de preferință militar, impresii și povestiri de pe front etc., în sfârșit, o ilustrație în armonie cu propaganda și tendințele ce urmărim». S-a convenit ca Octavian Goga să redacteze cuvântul introductiv al publicației, iar pentru cronica militară urma ca Marele Cartier General să desemneze drept colaborator pe un ofițer de stat major. Referitor la problemele tehnice și administrative, localul de redacție, tipografia și mașinile, hârtia, cerneala etc. acestea urmau să fie rezolvate prin sprijinul armatei. Sadoveanu mai cerea ca să li se pună la dispoziție imediat telegramele aliaților, și să se înlesnească primirea publicațiilor străine pentru ca ziarul să fie cât mai bine și cât mai rapid informat. Pentru desene socotește că «cel mai potrivit ar fi pictorul Mantu, actualmente mobilizat Arsenal», instalația zincografică și zincografal să fie luate de la Institutul geografic. Raportul lui Sadoveanu a fost studiat cu atenție de către un căpitan, pe nume Petrescu, care a întocmit un referat, în care arată că: «Delegatul lor, domnul locotenent Sadoveanu, precizează în raportul din față ca viitoarea gazetă să fie botezată «România», ca un simbol al tuturor aspirațiilor noastre naționale». La 31 ianuarie 1917, generalul Prezan pune următoarea rezoluție: «Aprob în totul proiectul de față. Mi se va face un raport detaliat de modul cum fondatorii înțeleg să organizeze jurnalul». Primul număr al ziarului a apărut joi 1 februarie 1917 și din cauza lipsei de hârtie, avea numai două pagini. Redacția ziarului se afla la Iași, pe strada Lăpușneanu 83, și nu la Bârlad, cum afirmă Savin Bratu. Fiecare exemplar se vindea cu 10 bani, iar militarii îl plăteau cu 4 bani, după cum reiese dintr-un document al armatei. După cum am arătat, editorialul primului număr era semnat de poetul Octavian Goga și intitulat «Spre biruință». Printre altele, autorul scria: «Pe câmpul întins, unde se prind în mănunchi puterile de apărare ale unui neam, venim astăzi și noi, o seamă de oameni ai condeiuului, să vorbim cu soldatul și cu civilul și să ne facem de-a lungul satelor și orașelor vestitorii cântecului de biruință care se urzește ceas cu ceas» Articolul de fond din numărul 2 al ziarului, apărut vineri, 3 februarie 1917, este iscălit de Mihail Sado-

veanu. Autorul arată că poporul român este prin firea sa pașnic, iar în război n-a fost împins de ură, căci «...ura aceasta nu-i omenească: noi nu cunoaștem o asemenea ură». La acest ziar au colaborat mai toți scriitorii români de atunci, cu orientări estetice din cele mai diferite: Mihail Sadoveanu, Barbu Ștefănescu Delavrancea, I. Simionescu, I.U. Soricu, Al. Vlahuță, I. Agârbiceanu, Ion Minulescu, Lucian Blaga, P. Locusteanu etc.” □ Cronica literară privește, sub semnătura lui Emil Manu, volumul de povestiri *Pilot de vânătoare* al prozatorului Ladmiss Andreescu □ Poșta redacției este semnată de Dragoș Vicol, în dialog de data aceasta cu tinerii Vasile Moldovan și Dinu Eleodor. □ Rubrica *Orizont* semnalează trei apariții în Editura militară: *Aproape de zei*, un roman de Radu Theodoru, *Duminica pădurilor*, noul volum de versuri al lui Nicolae Dumbravă și volumul de povestiri polițiste *Cutia cu scrisori* al prozatorului Ștefan Berciu. ■ Aurel Martin investighează *Lirica patriotică*. Criticul apreciază că: „Diversității de voci și efortului individual de înnoire le corespunde, nu mai puțin și o varietate de forme și un efort general de înmulțire a posibilităților de expresie. Harta liricii patriotice e policromă și în privința aceasta: oda, pastelul, cântecul, imnul, legenda, evocarea eroică, poemul biografic, portretul liric, poezia de notație și cea de atmosferă, meditația, marșul, versul declamabil și cei șoptit, cel unduit în mișcări de litanie, și cel retoric, toate vorbesc de un peisaj cu totul revelatoriu. Ce se întâmplă însă, nu o data? Poeți cu bune rezultate când abordează alte teme, devin de nerecunoscut când compun texte axate pe motivele dragostei de țară. Autori care altfel, se străduiesc să țină pasul cu vremea și sunt preocupați de nouitatea viziunii și de împrăștierea, în spirit inedit, a metaforei, se întorc la formule tradiționale și la sisteme de imagini puse în circulație acum o sută de ani și ceva. Fatal, poemele lor par niște variante ușor acclimatizate la actualitate ale unor atitudini și modalități arhicunoscute: începând cu schema epică (daca e vorba de o evocare eroică) sau cu natura concretă a gestului emoțional și sfârșind cu simbolurile utilizate și cu universul relațional propriu-zis. Parcurgându-le, ai senzația fizică a locului comun. Ce s-a petrecut și ce se petrece, de obicei, în asemenea cazuri și care ar putea fi explicația fenomenului? Am impresia că asistăm la o falsă înțelegere a specificului poeziei patriotice, în sensul că aceasta ar comporta respectarea unor canoane imuabile, deduse mecanic din anume opere clasice. Că, aparținând prin definiție literaturii de largă audiență, trebuie să se supună automat unor criterii corespunzătoare. Că retorică, agitatorică, meditativă, pastel, poem eroic, odă, imn, legendă, portret liric etc, ea trebuie să fie neapărat declamabilă, oricum integrabilă într-un program de recitări școlare. Gândind probabil așa, cei în cauză îmbracă dezinvolt haina superficialității, acordându-și lira la diapazonul mediocrității. Altfel spus, sacrificându-se pe ei înșiși ca individualități artistice. Nu e inutil de subliniat că formula «poezie patriotică» desemnează prin «poezie» genul proxim, iar prin «patriotică» diferența specifică (de conținut și de mesaj) că, prin urmare, și un atare tip de lirică se supune legilor estetice generale, iar cel ce-l practică, exigențelor îndeobște acceptate și, în primul rând, postulatului ori-

ginalității. Ceea ce presupune viziune personală, unghi de interpretare propriu, o reprezentare neconvențională a ideii de patrie, un limbaj adecvat actualității. Există, se știe, temperamente și temperamente. Unora le convine, prin natura lor, poemul de factură romantică, verbul mobilizator, hiperbola, gestul titanian, altora, prin excelență contemplativi, imaginea suavă, instantaneul, reflecția; unii se desfășoară vulcanic. Sunt dogorători, oratorici, ca niște veritabili tribuni ai mulțimilor; alții, dimpotrivă, nu pot depăși pragul aluziei, operând preferențial cu sugestii; unii cultivă cu virtuozitate cadența metricii clasice, alții, tot cu virtuozitate, pe cea a ritmurilor interioare, caracteristică versului liber. Esențial e ca, abordând tema patriotică, să rămână ei înșiși, interesați, și aici, de perspectiva imediată a interpretării, sincronizați la actualitate, din toate punctele de vedere. Inclusiv ale expresiei. Vădind, într-un cuvânt, personalitate.”

• [„**Viața românească**”, nr. 3] Ștefan Luca semnează textul *La două decenii*: „După două decenii avem 99. 000 de tractoare, etalonul clasic al mecanizării, dispunem de felurite tipuri de agregate pentru lucrări pe șesuri, în livezi, în vii, avem stații de pompare a apei... Acum douăzeci de ani nu existau în manualele de geografie semnele convenționale anunțând prezența marilor combinate chimic, nici medalie de aur pentru U 650, adică industrie anume destinată agriculturii...”. ■•Radu Boureanu semnează textul omagial *Victor Eftimiu la 80 de ani*: „Autorul dramatic Victor Eftimiu a căutat permanent să-și reînnoiască modurile de exprimare, viziunea și lumea pieselor sale... Victor Eftimiu a infuzat teatrului său o puternică doză de lirism... Victor Eftimiu a retopit datele întâmplărilor antice într-un climat poetic-dramatic propriu. La baza creației sale nu a stat orgoliul depășirii sau copierii marilor tragedii antice. Eschil, Sofocle, Euripide i-au fost dascăli, modele. El a reeditat un proces de cultură, de artă întâlnit pe scară largă în literatura universală. ■•Georgeta Horodincă face referire la *Camil Petrescu – romancier modern*: „Camil Petrescu socotea rigoarea și luciditatea drept condițiile primordiale ale oricărei analize... Camil Petrescu a reușit să creeze un tip de roman care solicită din partea cititorului o lectură activă, o participare la iluzia elaborării lui – pentru că *Patul lui Procust* este efectiv o problemă care se cere dezlegată atât prin construcția lui cât și prin substanța umană...”. ■•Ion Bălu notează despre *Al. Philippide, prozator*: „Apărut în anul 1942 în editura Contemporana, volumul de nuvele *Floarea din prăpastie* al poetului Al. Philippide a fost umbrit de culegerile sale de versuri și tăcerea s-a așternut aproape un sfert de veac peste o foarte bună carte de proză. Roman al unei obsesii în primul rând, *Floarea din prăpastie* relevă în poetul Al. Philippide un investigator absent, stăpân pe ascunzișurile fine ale sufletului omenesc”. ■•Mihail Petroveanu semnează două cronici literare. Prima vizează cartea lui Virgil Teodorescu: *Corp uman*: „Suprerealist evoluat este fascinat de arhitectura unei existențe umane, concepută ca o «geometrie», ca «vitrăliu», în care omul să-și poată în fine realiza esența, profilul său autentic, nealterat de niciuna din legile opresiunii... De aici agresivitatea ultimului volum al lui Virgil Teodorescu, unde nu există poezie oco-

lită de grațiile aspre ale polemicii, deși țintele atacului sunt rareori precis delimitate, iar rigorile formale fixe sistematic utilizate... și straturile dese de metafore acoperă reacțiile temperamentului, conturul eului”.; □ Cea de-a doua recenzie se referă la volumul lui Ștefan Aug. Doinaș: „, *Ipostaze* este o antologie destul de copioasă a activității lui Ștefan Augustin Doinaș, alcătuită de autorul însuși, într-un fel particular. Reflex al unui destin editorial ale cărui capricii se datorează mai curând împrejurărilor, ea cuprinde pe lângă poeme cunoscute din volumele de până acum ... versuri scrise de-a lungul unui interval de timp, unele datând din epoca debuturilor, respectiv a războiului.”. ■ Eugenia Tudor descrie universul liric din volumul lui Ion Brad: „, *Ecce tempus* este, la urma urmelor, o privire retrospectivă, lipsită de nostalgie, asupra unui destin poetic, punctată evident de etapele timpului... Ion Brad, ca și alți poeți ardeleni din generația sa, Aurel Rău, Ion Horca sau Al. Andrișoiu, posedă și prin vocație și prin formația sa ... sentimentul timpului văzut ca istorie a unui popor întreg”. ■ Ov S. Crohmălniceanu prezintă *Trei romane*: Fănuș Neagu: „, *Îngerul a strigat* aduce o sinteză originală a calităților pe care proza lui Fănuș Neagu le vădise până acum. Mai mult chiar, ea dobândește aici o dimensiune cu totul inedită, în măsura să determine revizuirea nu a puține opinii despre posibilitățile acestui neobișnuit talent... Epica propriu-zisă a romanului o constituie relatarea unui destin. Învățătorul Eugen Fulga ne istorisește viața lui Ion Mohreanu așa cum a auzit-o de la el”. □ Nicolae Breban: „, *Animale bolnave*” : „, *Cu Sanctuary*, Faulkner a avut primul ideea să folosească romanul polițist pentru a face ca literatura bună să câștige marele public. [...] Nicolae Breban, în *Animale bolnave* urmează exemplul marelui romancier american, dar pornind de la Dostoievski. [...] Comentatorii cărții lui Nicolae Breban, am sentimentul că au trecut prea ușor peste calitățile ei de excelent roman polițist... Firește, *Animale bolnave* nu rămâne numai un roman polițist. Originalitatea lui constă însă și în faptul de a fi izbutit să se ridice la o înaltă problematică existențială, respectând toate regulile acestui gen dificil”. □ Paul Georgescu: „, *Romanul Coborând* seamănă... cu spovedania lui Stavroghin. Așa cum acolo Tihon, «blestematul psiholog» descoperă orgoliul nemăsurat ascuns sub «frumusețea» autoflagelării prințului, așa aici noi surprindem un viciu identic. Ca și în cazul lui Stavroghin, nu puține din fantomele care-l torturează pe Popenaru, chiar dacă mintea sa bolnavă le dă înfățișări apocaliptice... sunt produsul lașităților, cruzimilor... Poate că această patetică și tragică luptă cu umbrele e și meritul principal al romanului, și-l face o carte care nu se uită ușor”. ■ În textul *Dialog cu sine și cu lumea*, H. Zalis face însemnări despre proza lui A. E. Baconski: „, *Cele nouă proze din Echinoxul nebunilor* par a fi narațiuni independente. În realitate sunt toate niște confesiuni deghizate ce transcriu un impuls secret, o epopee interioară... Farmecul lor derivă din starea de grație a sufletului care se mărturisește și din lungimea de undă a emoției autentice. A. E. Baconski ne plimbă într-un spațiu lăuntric pe care îl parcurge, mereu spre aceleași ținte, o conștiință mobilă și lucidă... În narațiunile sale același erou povestitor trăiește

succesiv ipostazele unei drame a inadaptării”. ■•Virginia Cartianu analizează *Raportul om-natură în opera lui John Cowper Powys*: „Atitudinea sentimentală și filosofia lui John Cowper Powys privind raportul om-natură se încadrează în preocupările actuale mai largi, referitoare la viața omului într-o societate cu mijloace tehnice din ce în ce mai numeroase și mai puternice”. ■•Ion Caraion semnează rubrica *Planete*, făcând referire la versurile lui Virgil Gheorghiu, Florin Mugur și Iulian Vesper: „*Supunere, Singurătate, Lumi, Cântec umil...* sunt însă câteva realizări remarcabile din care s-a mai citat de-a lungul anilor, volumul *Poezii* al lui Virgil Gheorghiu, acest poet de o rară eleganță sufletească..., fiind o sfioasă selecție din volumele sale anterioare, ce ar fi trebuit să alimenteze mai bogat poate culegerea de azi.”; □•Iulian Vesper: „Autor al unei cărți de proză *Glasul*, pare-mi-se oricând citabilă printre cele 10-15 mai bune ale perioadei de după 1944, carte care ar fi trebuit până acum tradusă în câteva limbi străine. Iulian Vesper este un nedreptățit... Îl consider pe Iulian Vesper, pe cel din versurile ultimilor săi 25 de ani, azi, ... o personalitate. Știu că rândurile mele nu-l vor impune nici imediat și poate că nici într-un viitor curând, așa cum nu l-au impus acelea patetice ale lui Eugen Jebeleanu și analitice ale lui I. Negoïtescu...”.; □•Florin Mugur: „Personal preferam să-și fi ales un alt pseudonim și să nu fi publicat nimic înainte de volumul *Mituri* ce a precedat *Destinele intermediare...* Deci, iată-ne, între paginile ultimelor lui poeme, față în față cu un lucid și disperat. E obiceiul poeților să se închipuie Iovi, Ptolemei, Sisifi, albatroși, cai... Pe o machetă Hamlet, cu destul de multe personaje, Florin Mugur joacă sau vrea să joace, rolul celui de după perdea, se închipuie un soi de Polonius confecționat nițel altfel, aproximativ sublocotenent și aproximativ semizeu...”. ■•La secțiune *Revers*, Florin Mugur semnează textele: *De optzeci de ori*: „Noul volum al poetului Dimitrie Stelaru apare într-un tiraj de 500 sau 600 de exemplare. Broșura intitulată *Cântecul preferat*, tipărită de Editura muzicală... are un tiraj de 40.120 de exemplare. Citez: «Cred în cosmos chiar dacă aș pluti/ Inima mi-e ca un fulg ușor/ Care a pornit ușor în zbor»... Și atunci? Se pare că există numai două soluții. Prima: să adunăm toate resursele de umor de care dispunem... și să ironizăm cât putem de tare conducerile editurilor.... A doua soluție: bătrâna, blajina, calmanta, agreabila resemnare”; □•*Supoziții*: „Se pare că de la o vreme o parte din critica literară a încetat să se mai preocupe de ceea ce spune poetul analizat, dacă spune ceva, încercând exclusiv să reconstituie universul său. [...] Astfel, despre excelentul volum *Versuri* al lui Virgil Mazilescu s-a scris cu talent, observându-se, pe drept cuvânt, că poetul e un sentimental, că nu folosește semnele de punctuație (cum să nu observi un asemenea eveniment), că face gesturi de un teribilism suav, că este sau pare suprarealist; ... Ceea ce nu apărea însă, în cele câteva articole pe care le-am citit, era afirmația (care ar fi fost obligatorie) că el spune ceva, că nu e (numai) un autor de incantații, ci un polemist înverșunat împotriva nepăsării, a falsității, a minciunii... Supozițiile mele nu vor decât să atragă atenția asupra unei posibilități în plus ... de a înțelege poezii: aceea de a descoperi

la ei și altceva decât aceeași și aceeași «dramă a limbajului» relevantă pretutindeni și la oricine, cu o insistență istovitoare”.; □•*Ion Barbu și debutanții*: „Într-un articol, Ov. S. Crohmălniceanu observă că «un poet la volumul său de debut ajunge într-o cronică să rivalizeze cu Lucian Blaga sau Ion Barbu». Supărarea criticului e îndreptățită, dar numai pentru că ne-am obișnuit ca volumele de debut să fie adesea nesemnificative. ... sigură că, obiectiv vorbind, nu toate volumele de debut pot fi excepționale... Dar e nesfârșit mai favorabilă posura lui, să zicem Mircea Ivănescu ori a lui Sorin Mărculescu care, debutând «târziu», și-au câștigat cu primele lor volume un loc bine precizat în lirica românească actuală...”.

■•Constantin Stănescu recenzează cartea lui Alexandru Balaci: *Francesco Petrarca*: „... lucrarea excelează prin erudiție și analiză subtilă, luminând puternic valorile care i-au adus lui Petrarca o glorie perenă. După un profil biografic succint dar complet, discutând opera scrisă în latinește – versuri și proză – a marelui poet îndrăgostit de antichitatea clasică, autorul subliniază că Petrarca a aspirat să-i egaleze pe scriitorii antici, dovedindu-se un precursor al Renașterii”.

■•Traian Stoica înfățișează universul liric din volumul *Poezii* al lui Petre Strihan: „Editarea unei cărți antologice din poezia lui Petre Strihan readuce în sfera atenției un liric de fină sensibilitate și grațioase notații... poezie de suavități și candori, ea se cerea parcă relansată de un exeget cu antene apte de a-i capta delicatele și de «penumbră» însușiri”.

■•Remus Luca scrie despre romanul lui Corneliu Omescu: *Aventurile unui timid*: „Timidul, ale cărui aventuri le istorisește Omescu în noul său roman, este mai curând un naiv și un neconformist.... Fără să pot aprecia cota la care va fi prețuit de confrăți romanul lui Omescu este o carte reconfortantă, bine scrisă, care-și va găsi cu ușurință cititorii și care în plus mi-a dat satisfacția de a constata un cert progres în scrisul autorului”.

■•Vlaicu Bârna recenzează cartea de poezii a lui Dumitru Trancă, *Arcade*: „În peisajul bogat și divers al liricii noastre tinere... volumul de debut al lui Dumitru Trancă se situează pe linia echilibrată a unui neo-clasicism autohton. Poetul s-a sustras tentației de a-și plasa toată investiția pe coordonatele unei formule a cărei cheie ar fi deținut-o el singur... lăsându-i cititorului legatul de-a încerca chei potrivite sau libertatea de a-l ignora cu respect”.

■•Marcel Petrișor scrie despre volumul de povestiri: *Cubul de aer*, semnat de Al. I. Ștefănescu: „Parcurgând volumul de povestiri al lui Al. I. Ștefănescu (*Cubul de aer*) remarcăm faptul că tehnica întrebuințată de autor în compunerea nuvelor variază: cu fiecare povestire, tehnica se schimbă. Cu toată această variație însă, privity retrospectiv, lucrările sunt axate doar pe două principale tipuri procedurale în care se încadrează aparenta lor complexitate tehnică: cel existențialist și cel fenomenologic”.

■•Victor Ivanovici readuce în atenția cititorilor volumul de proză al lui Petru Popescu: *Moartea din fereastră*: „Va fi doi ani în toamna aceasta de la apariția volumului de proză al lui Petru Popescu: *Moartea din fereastră*... Abia dacă mai ținem minte că în cutare revistă cartea a fost ironizată, în alta respinsă... [...] Petru Popescu este un programatic, un citadin, revendicându-se în descendența unor Anton Holban, Camil Petrescu, Hortensia Papadat-Bengescu etc.”.

APRILIE

1 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 8022] *Un dialog între poezie și realitate*, articolul scris de Nichita Stănescu, se referă la „prințul Tom”: „Țin în mâini cartea cu titlu *Filigran* a colegului meu Gheorghe Tomozei. Ea mă emoționează atinsă cu degetul și repede filigranată în particule de sensibilitate. E gestul de dăruire față de cititori, de informare a cititorului, a sublimului cotidian, a firescului care zace în sublim și-l face durabil. E o selecție dintr-un șir lung de articole scrise cu sârguință într-un ziar («Munca») și predestinate cu dragoste unui cititor nepretențios, dar cu un egal acces la sublim.[...] *Filigran*, cartea alcătuită de Gheorghe Tomozei, este o dovadă a aderenței poetului și nu numai a poetului, ci și a poeziei la realitate, este un dialog între poezie și realitate. O primim ca pe o victorie a amândurora”.

• [„Glasul Patriei”, nr. 10] Victor Tulbure publică poezia *Hrisov*. □•Radu Gyr publică *Teatrul românesc în plină ascensiune*: „Literatura dramatică de pretutindeni, clasică și modernă, se află și astăzi în stima publicului, alături de dramaturgia națională. [...] Dramaturgia autohtonă suie, an de an, noi trepte, presărate cu lauri.”

2 aprilie

• [„România liberă”, nr. 7605] Cu prilejul împlinirii a *150 de ani de la nașterea lui D. Bolintineanu*, D. Păcurariu realizează o sinteză a activității culturale, publicistice și literare a acestuia, începând cu activitatea de redactor al ziarului „Poporul suveran” și continuând cu cele peste 50 de volume de scrieri în care se regăsesc „toate genurile și speciile, de la elegie la idilă, până la epopee și roman”. Insistând, apoi, asupra *Legendelor istorice*, datorită posibilității corelării acestora cu ideologia oficială, de orientare marxist-leninistă, istoricul literar reține importanța protagoniștilor legendelor, patrioți exemplari care-și „exprimă patriotismul în cuvântări pline de sentințe și maxime mobilizatoare, cu aluzii la contemporaneitatea scriitorului”.

• [„Scânteia”, nr. 8023] Emil Vasilescu îl prezintă pe Eugen Barbu în dublă ipostază, de nuvelist și poet: „În volumul de proză *Vânzarea de frate*, Eugen Barbu alcătuiește din frânturi de legendă și din mărturii documentare o poveste haideucească de la sfârșitul veacului trecut, trepidantă și dramatică, alcătuită după toate rigorile genului. Se apelează astfel la întreaga recuzită a genului fără ca autorul să depună strădania ce a redimensiona semnificațiile, de a-i adăuga noi sensuri sau de a-i îmbogăți mijloacele de exprimare. [...] Dacă anecdota și personajele cărții sunt comune literaturii de acest gen, ceea ce mi se pare că evidențiază talentul scriitorului este tocmai această capacitate de a surprinde în desfășurarea diurnă a vieții panorama mozaicată a Bucureștiului sub fanarioți.” □•Volumul de versuri *Osânda soarelui* adună mai multe vârste lirice ale poetului. „Poezia lui Eugen Barbu din această perioadă se supune atracției erotice. Este o similitudine

deplină între explozia de vitalitate naturistă și sentimentul erotic. Cele două laturi se incorporează într-un tot organic, pur, nesupus conveniențelor, erotica se găsește mai degrabă din conștiința îndeplinirii unei chemări firești. [...] Fără a avea pretutindeni aceeași consistență, poezia lui Eugen Barbu dezvăluie valențe lirice neașteptate, întregind într-un tot unitar configurația artistică a scriitorului”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6181] Florin Mugur publică un interviu cu Nichita Stănescu despre *Secretul poeziei*, în care poetul își legitimează opțiunea estetică: „Cred că poezia nu ține în nici un caz de cuvânt, cuvântul fiind, cum am mai spus în diferite articole, un simplu vehicul. Evident, cel mai suav vehicul, dar nu fundamental necesar. Poezia trăiește în însăși existența noastră. [...] Poezia se adună, se încheagă, se cristalizează din niște foarte curioase și unice revelații. [...] Nu am să încerc să dau o definiție a poeziei sociale, deși poate că poezia socială e mai ușor de definit decât poezia în genere. O văd ca o aplicație a eului individual, în social. Ea se plasează la zona de intersecție între eu și noi. Poezia socială este o dimensiune de neînlocuit, a oricărui poet viu. În intenția mea, *Roșu vertical*, pe lângă sensul de adeziune la contemporaneitatea țării mele, poate să aibă și un sens polemic. Poate n-am reușit pe deplin. În orice caz, eu consider acest volum primul dintr-un șir de cărți pe care intenționez să le scriu, dedicate țării și (mai precis) destinului ei politic. Sensul polemic al cărții era strict estetic.”

• [„**Viața studentească**”, nr. 14] O scurtă știre despre apariția celor 2 volume de la ELU, *Eugen Ionescu, Teatru*: „Setea și foamea noastră după o ediție Ionescu sunt în sfârșit astâmpărate. Prefața lui B. Elvin ne-a stimulat apetitul pentru dramaturgie în stare pură.” ■•În cadrul concursului *Odă pământului meu* notăm poemul-reportaj de Nicolae Dan Frunteletă, *Cumpăna luminii*. ■•V. Udrescu discută volumul critic al lui M. N. Rusu, *Utopica*.

3 aprilie

• [„**Scânteia**”, nr. 8024] Valeriu Râpeanu revine cu o nouă cronică dramatică. De data aceasta scrie despre *Iertarea* de Ion Băieșu: „Indiscutabil, *Iertarea* este o piesă interesantă și ambițioasă, nu numai prin mulțimea întrebărilor enunțate, dar și prin miza lor. Și chiar dacă nu toate întrebările își capătă împlinirile dorite deopotrivă de autor și de noi, mărturisesc că de ea mă apropiez cu mai multă simpatie decât de piesele cu miză puerilă redusă la o intrigă banală și meschină”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6182] Constantin Stoiciu semnează articolul *Scriitorul și tineretul*, în care afirmă: „Cred și eu, firește, fără nici o puțință de tăgadă, că absența experienței de viață – a acestui pământ al făgăduinței, la începutul începuturilor comun tuturor – înseamnă pentru scriitor frângerea punților de legătură cu cititorul, cu cel care, în cele din urmă, îi justifică și-i valorifică munca, creația.” ■•Florin Mugur recenzează volumul lui Nicolae Ioana, *Moartea lui Sorcrate*, publicat la Editura tineretului, un „ciclu de 57 de poezii” care „încheagă o dramă a incertitudinii.” ■•Nicolae Baltag recenzează volumul de poezii *Semn* al lui Matei Călinescu, care „cunoaște tainele poeziei și elaborează fără spontaneita-

te, cu migală de artizan. Un exces de stilizare i se poate reproșa, dar luciditatea acuzată a criticului pare să fi intuit în aceasta un detaliu heraldic care să-l definească mai exact.”

● **[„Albina”, nr. 14]** Pană semnează cronică de film *Răutăciosul adolescent*: „Debutul ca scenarist al apreciatului romancier Nicolae Breban a fost așteptat cu legitimă curiozitate. El trebuie salutat ca un câștig cert pentru cinematografia noastră, mai ales că scriitorul se declară doritor de a continua experiența filmică – începută de altfel cu rezultate bune”. ■ Ion Mateescu scrie despre *Coborând*, roman de Paul Georgescu: „Critic literar de formație marxistă, cu o bogată și rodnică activitate în acest domeniu, Paul Georgescu s-a dovedit a fi, încă de la apariția primei sale culegeri de nuvele, intitulată *Vârstele tinereții*, unul dintre cei mai dotați și interesați prozatori ai literaturii noastre contemporane.[...] Roman al unei conștiințe, *Coborând* e, totodată, un roman politic care înfierează fascismul cu o tărie deosebită. [...] O carte de mare finețe psihologică, de înaltă intelectualitate și de un accentuat interes politic totodată, *Coborând* se înscrie printre marile succese ale literaturii noastre socialiste”.

● **[„România literară”, nr. 14]** Este omagiat *D. Bolintineanu la 150 de ani de la nașterea lui*, după titlul articolului de pe prima pagină, semnat de Șerban Cioculescu. Demersul ține de recuperarea spiritului „revoluționar” la intelectualitatea pașoptistă. Fuseseră deja incluși, după 1965, în „patrimoniul” mișcării socialiste: V. Alecsandri, Al. Russo și, cu asupra de măsură, N. Bălcescu. Scrie Șerban Cioculescu: „D. Bolintineanu mai era înzestrat cu darul formulării unor sentințe cu caracter etic. Poetul gnomic era astfel predestinat unui rol de pedagog național, pe care și l-a împlinit neșovăitor, într-o neîntreruptă activitate de aproape trei decenii. În 1848, îi cunoaștem rolul publicistic, ca redactor responsabil al ziarului «Poporul [sic!] suveran» (de la 19 iunie la 11 septembrie). El era, de fapt, în primele zile hotărâtoare, pretutindeni pe teren, – așa cum reiese dintr-un document din arhiva lui Ion Ghica. Ubicuitatea este prin excelență semnul vocației la omul de acțiune. Întrebându-se mai târziu despre natura revoluției de la 1848, el trase încheierea justă că «*nu fuse fapta nici a unui partid, nici a unui individ, fuse fapta națiunii române*».” □ Semnează în grupajul găzduit de revistă: Al. Piru (*Un romantic parnasian: D. Bolintineanu*); Vintilă Ivăncău (*Bolintineanu și noblețea pionieratului*). ■ Petru Popescu face multe comentarii la romanul *Centaurul* de John Updike, tradus de Catinca Ralea, cu o prefață de Sorin Alexandrescu (E.P.L.U., 1968). Tânărul prozator român se dovedește un bun cunoscător al strategiilor de marketing din S.U.A. și, deopotrivă, un interpret atent al literaturii și al societății: „După stingerea energiei sportive (Hemingway), după surdina conștiinței mistice (Faulkner), după epuizarea anchetei sociale (Dos Passos), după îngustarea perspectivei intelectuale (Thornton Wilder), după dispariția misterului epic (Steinbeck), nu e o noutate să spui că proza americană trece de ani de zile printr-o criză. Însă, prin rafinamentul tehnic, prin șocul stilistic ori tematic, prin recurgerea la poezie, prin lărgirea confesiunii sexuale,

romanul american e încă departe de a se afla în impasul în care s-a scufundat cel francez. Regula de aur a literaturii americane, vandabilitatea, e încă sursa primă a disciplinei de lucru a prozatorului american. Cu toată ironia implicată a fenomenului, să recunoaștem că un asemenea simț comercial împinge în mod fericit artistul la rezolvarea ori măcar la studierea problemelor colectivității. Și azi, ca și ieri, romancierul american e un artist citit de audiențe deosebit de largi. Câtă vreme audiența există, speranța rămâne întreagă. Agitatorii sociali și politici (Mailer, Baldwin, Malamud) ori exploatorii cruzimii (Truman Capote) adaugă și ei relief unei scene literare care își pierde substanța pentru a câștiga în investigație și spectacol. Ca întotdeauna în proza americană, nu doctrinele, ci indivizii durează. Romanul nonficcional (Capote) și jurnalistică personalistă (Mailer) sunt deja privite ca efemere.[...]E curios cum până acum nu avem o versiune a măcar unuia dintre romanele lui Saul Bellow, incontestabil cel mai înzestrat, mai autentic, problematic, mai cuprinzător, mai emoționant, mai solid din punct de vedere epic, și mai... «european», adică mai capabil de contact cu conștiința europeană pe linia artei prozei și a dezbaterii mintale dintre toți creatorii americani postbelici.” ■ Sub titlul *Mult vechii de romantici...*, Nichita Stănescu publică un ciclu de 11 poezii: *Mult vechii de romantici...*, *Cum să mă-nșurubez în aer?*, *Într-o mare de plasmă*, *Din această carcasă*, *Nelu Generalu*, *Scurtă baladă*, *Dinți*, *Sublimul static*, *Estompare*, *Potcoavă și Înființare*.

● [„**Tribuna**”, nr. 14] De vorbă cu prof. D.D. Roșca, un interviu realizat de Cornel Pop „cu ocazia retipăririi într-o ediție definitivă a lucrării de sinteză filosofică”. ■ 3 poeme de Basil Gruia ■ În *Cum traducea filosofie Eminescu*, C. Noica se arată impresionat de frământarea traducerilor lui Eminescu, asemănătoare cu căutările unor dieci din Maramureșul sec. XV-XVI. Astfel, este adus drept exemplu termenul *durchgängig* din *Critica rațiunii pure*, tradus în șapte moduri, argumentând că traducătorul „gândește cuvântul de fiecare dată, în funcție de context”. Ceea ce oferă nu e „chipul stabil al cuvântului”, ci „imaginea dramatică a gândului”. Termenul este urmărit într-un capitol tradus de Eminescu și într-o traducere recentă, în care termenul e tradus în patru moduri. Tendinței recente de a găsi un echivalent îi este opusă strădania lui Eminescu de a contextualiza. La fel, pentru *vorläufig*, traducătorul propune șase variante, pentru *vorkommen*, cinci, toate numite „căutări” de către Noica, „asalturile pe care le dă el imposibilului”. ■ „*Stilurile*” *criticii literare* de Valentin Tașcu începe de la premisa – „critica literară s-a constituit prin ea însăși, și-a câștigat dreptul la viabilitate liberă în laturile literaturii” – și enunță diversificarea în specii și stiluri a criticii literare. V. Tașcu distinge stilul sobru, „reținut”; „mai vechiul stil pozitivist”; „stilul critic balerin”, caracterizat prin „verbalism manierat”; stil intransigent după principiul „artă după cum bate vântul”; stilul riscant. ■ *Memoriile lui Ehrenburg* de Titus Moraru analizează pe scurt problematica volumelor lui Ilya Ehrenburg – *Viza vremii și Oameni, ani, viață*, oprindu-se asupra celui de-al treilea volum, publicat în 1969, în traducerea Tatiane Nicolescu. Volumul menționat este

oglundirea „efervescentei artistice a deceniului al treilea”, cu evocări de personalități ai culturii ruse și mărturii despre personalități din afara granițelor URSS, printre care și Panait Istrati. ■•*Moartea Lebedei* de Ion Grecea este recenzat de Ion Lungu. Sunt punctate, pe rând, subiectul romanului *Moartea lebedei*, cele două straturi ale structurii epice, cadrul social remarcabil al narațiunii, observația realistă și „planurile de subordonare între mișcarea socială colectivă și destinele individuale”. ■•În rubrica *Dreptul la replică* Ion Lăncrăjan semnează articolul *La lumina zilei*, replică la un articol incriminator, „foarte violent, elevat, bineînțeles, de o înaltă intelectualitate” din „România literară” față de textul său *Albastru de Voroneț* din „Tribuna”. Autorul compară articolele de acest gen din menționata revistă cu cele din „Luceafărul”, de un ton „mai blajin, mai învăluit, mai cu mânuși”, reproșând contribuitorilor primei reviste faptul că o transformă în „măciucă”, considerându-i pe toți adversari. În acest context, Lăncrăjan pledează pentru „democratizarea vieții literare” și aduce spre exemplificare conduita sa în perioada de un an și patru luni când a fost redactor-șef adjunct la „Gazeta literară”. Autorul explică la ce s-a referit în articolul său prin sintagma „presa literară centrală”, exemplificând prin politica editorială de la „Luceafărul” și „România literară”, în forme directe sau indirecte. „României literare” îi este reproșată „orientarea tendențioasă și exclusivistă”, discrepanța dintre provincie și centru, și, nu în ultimul rând, ascunderea sub anonim a replicii violente pentru articolul susmenționat. □•Cu titlul *7 întrebări pentru Alejo Carpentier*, apare un mini-interviu realizat de Dan Bulgăr.

4 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 8025] Z. Ornea trece *Condiționarea social-istorică a artei* prin marxism: „Incontestabil, metodologia investigațiilor fenomenului artistic și literar a trăit în ultimele decenii prefaceri de fundamentală însemnătate. Estetica, în înțelesul ei general, esteticile speciale, istoriografia literară, au beneficiat enorm de aportul noilor metode de investigație (structuralismul, psihanaliza, cibernetica, sociologia), lărgindu-și unghiul de cuprindere, sporindu-și eficiența sondajului analitic și capacitatea interpretativă. Dar, dincolo de valorile noilor metode sau de permanența celor clasice, un fapt apare izbitor la lectura avizată a oricărei lucrări serioase din sfera acestui domeniu: abandonarea fermă a oricăror principii autonomiste. Nici un cercetător cu prestigiu și experiență din istoria artei sau a literaturii nu-și mai fundează investigațiile pe cutare teorii puriste, înconjurate astăzi cu unanime zâmbete. [...] Vrem să spunem că astăzi e de multă vreme unanimă opinia potrivit căreia e imposibilă înțelegerea adecvată a unui curent în artele plastice sau literare, a operei unui creator de frumos prin ignorarea obtuză sau puerilă a epocii. A epocii care nu se reduce la coordonatele istorice propriuzise, ci la întreaga ei fizionomie, în structura căreia aflăm deopotrivă factorul social, cel economico-politic, filozofia și ideologia, știința și artele, spiritul public, componente din sfera morală și general-culturală.[...] Filozofia marxistă, în înțe-

lesul ei originar, a proiectat asupra raportului creație artistică – societate lumini lămuritoare, de care estetica a beneficiat. Niciodată relația aceasta nu a căpătat, în textele lui Marx și Engels, determinări univoce. Marxismul în estetică nu se reduce la sociologia artei sau a culturii, iar sociologia culturii, așa cum au închipuit-o Marx și Engels, nu se reduce la preponderența factorului economic. Engels scria încă în 1894 că acele puncte de vedere care ridică economicul la rangul de factor hotărâtor «prefac teza de mai sus într-o frază goală, abstractă și absurdă». [...] Nu e locul aici să dezvoltăm aceste adevăruri. Ar trebui numai precizat că, pornind de la principiile originare ale marxismului, nu e necesară o reconsiderare a lor, de vreme ce au fost atât de limpede exprimate”. ■•Aurel Martin semnează cronica literară la volumul *Fântâna somnambulă* de Adrian Păunescu: „*Fântâna somnambulă* – volum premiat de Uniunea Scriitorilor – configurează în actualitatea editorială un Adrian Păunescu știut, în esență, din *Ultrasentimente* și din *Mieii primi*. Același și, totuși, altul. Un poet, adică, înzestrat cu o individualitate pregnantă, a cărei trăsătură caracteristică e, cum spuneam și cu alt prilej, spontaneitatea și ale cărei forme de expresie aparțin, în majoritatea situațiilor, mai curând perspective baroce decât celei riguros geometrizate în spirit clasicizant ori romantic. Poemele lui dau senzația exploziilor vulcanice, aducând la suprafață, o dată cu minereul verbal stări de spirit, gânduri, afecte, aspirații, întrebări, răspunsuri, aflate adesea încă în alcătuire bruionară, oricum departe de a ținti nivelul tradiționalei clarități. [...] De unde, cum au observat și alți comentatori (Șt. Aug. Doinaș, N. Manolescu, Al. Piru), prezența în volum a unei însemnate cantități de minereu nu îndeajuns prelucrat, la care autorul ar fi putut renunța fără nici un regret”.

• [„Contemporanul”, nr. 14] Nicolae Manolescu se abate de la constanta lui cronică, preferând „un fel de *compte-rendu* superficial de titluri – privire pe orizontală, utilă informării și confruntării.[...]Unele, puține, din cărțile puse la acest tratament cam uniformizator, ar merita mai multă atenție.”. Cauza principală a acestei decizii este faptul că „în tabloul editorial prin ianuarie de revista „Luceafărul” au apărut, în cursul anului trecut, aproape o sută cincizeci de cărți de versuri.” Constatarea neplăcută făcută de critic este că „Editurile continuă să tipărească fără criterii suficiente de valoare.” □•Din lista de scriitori comentați succinți se detașează Florin Mugur, „pe care G. Călinescu îl vedea, chiar în aceste pagini, prin 1962, ca pe un parnasian, instrument delicat și fragil. În *Destinele intermediare*, versurile sunt, dimpotrivă, patetice; de un patetism livresc și teatral.” □•Cuvinte frumoase are criticul și despre *Cumpănă* de Marin Mincu, plachetă considerată „o excepție de la medie”. ■•Geo Bogza adună câteva amintiri romanțate despre Hiroshima Bucureștilor, respectiv raidul aerian executat de aliații anglo-americani asupra Capitalei, distrugând Gara de Nord, în ziua de 4 aprilie 1944: „Am fugit de acolo pe străzile din jur, neîncercând să intru în niciunul din adăposturile spre care lumea se îmbulzea înnebunită, trântindu-mă din timp în timp lângă bordura trotuarelor – odată sub un camion care ar fi putut lua foc – nu eu am ocolit moartea, ci ea m-a ocolit pe mine. Abia la urmă mi-am

dat seama că bucățile de hârtie neagră care în timpul bombardamentului zburau prin aer și se așezau fără niciun zgomot lângă mine fuseseră în realitate bucăți de fontă, grele de câteva kilograme.”

5 aprilie

● [„**Scânteia**”, nr. 8026] Ziarul publică *Vântul din fața soarelui*, „primul volum în ciclul *Pavilionul*, conceput de prozatorul Traian Filip ca o suită de romane ce vor înfățișa destinul unor personaje aparținând epocii noastre”. □•Poezii semnează: Al. Jebeleanu (*Piscurile*), Gabriela Melinescu (*Primăvară*), Gheorghe Istrate (*Fiindcă navele iernii...*).

● [„**Cronica**”, nr. 14] Const. Ciopraga întocmește portretul *Unui vizionar: Alecu Russo*: „Poemul *Cântarea României*, tipărit în 1850, în «România viitoare», de la Paris, a contribuit la cunoașterea lui Russo mai mult decât toată opera”. ■•Magda Ursache notează despre *Istorie și simbol în teatrul lui Ion Omescu*: „Deci după *Dramele puterii* se cuvine o altă categorie de piese. Desigur că acest lucru este extrem de interesant pentru a vedea în ce măsură Ion Omescu este fidel propriei sale concepții de reabilitare a teatrului istoric, unde tehnica eroilor opozanți reclamă lărgirea fondului general-uman”. ■•Recenzând romanul lui Al. Ivasiuc, *Cunoașterea de noapte*, Zaharia Sângeorzan observă: „Remarcăm în romanele lui Al. Ivasiuc (*Vestibul și Interval*) capacitatea scriitorului de a analiza percepția personajelor, experiența lor și, mai ales, descoperirea dramelor spirituale, fondul ascuns al conflictelor interioare, un stil și un puternic simț al realului... *Cunoașterea de noapte* e un roman excepțional, poate singura carte de proză apărută anul acesta care ne îndreptățește să spunem că romanul românesc actual are încă un an deschis”. ■•Adrian Marino meditează la *Câteva precauții*: „Există, fără îndoială, destule opere literare, în special în proză și dramaturgie, în cadrul cărora ideile au o existență proprie, vizibilă, discursivă. Eroii expun și dezbate ideii, fac «teorii», sunt oamenii de «principii»”.

● [„**Flacăra**”, nr. 15] Valeriu Cristea dedică o analiză volumului lui Ion Barbu, *Pagini de proză*: „Proza artistă, care cunoaște în literatura noastră o dezvoltare extraordinară, atingând prin rezultatele ei magnifice o culme europeană, are însă și o parte nocivă, ca orice vrajă”, mărturisește criticul plecând de la ideea că volumul lui Barbu este prilejul ideal de a face o analiză a acestui tip de «proză artistă». ■•Mai apar: Notiță despre apariția unei antologii din creația lui Ion Vinea, ediție alcătuită și prefațată de Vasile Nicolescu. □•Succinte treceri în revistă a ultimelor apariții în materie de poezie (*Fiul lunii* de Valeriu Ciobanu, *Altare pe iarbă* de Petre Ghelmez) și teatru de J.P. Sartre, două volume apărute la E.L.U., cu un studiu introductiv semnat de Georgeta Horodincă.

● [„**Luceafărul**”, nr. 14] Deplângând trecerea a patru ani de la moartea lui G. Călinescu, Nicolae Manolescu își exprimă dezamăgirea pentru faptul că nimeni nu a făcut, în presa literară, vreun gest care să sugereze părerea de rău pentru dispariția prematură a criticului: „Sunt zguduit de moartea lui Călinescu de parcă s-

ar fi întâmplat azi. Acum patru ani aş fi avut cruzimea să nu mă duc la înmormântare fiindcă nu credeam. Cineva îmi dăduse vestea la telefon. Ştiam că e bolnav, dar boala e una iar moartea, alta. Astăzi, sunt atât de deprimat de această moarte încât am senzaţia că nu scriu un articol comemorativ ci necrologul pe care n-am fost în stare să-l scriu acum patru ani. [...] Pentru generaţia mea, Călinescu a fost un simbol încă din timpul vieţii. L-am citit de fiecare dată fără sentimentul unei contemporaneităţi reale. Am fost la câteva dintre cursurile lui din ultimii ani: cuvintele veneau din atemporalitatea unde memoria mea rânduise pe Eminescu şi pe Maiorescu, pe Creangă şi pe Caragiale. [...] Şi astăzi când spun cuiva: «L-am cunoscut pe Călinescu», o spun cu îndoială şi nu m-aştept să fiu luat în serios. Tot ce ţine de persoana reală a lui Călinescu mi se pare neverosimil şi intrat în legendă; mi-e cu neputinţă să cred altfel, aşa cum n-am crezut, când am citit nişte amintiri publicate de curând într-o revistă, că există un om care l-a întâlnit pe Eminescu pe stradă. Dincolo de amărăciunea mea, înţeleg că a fi comemorat pe Călinescu ar fi fost îngrozitor. Articolele scrise în astfel de ocazii sunt plate şi convenţionale, iar lui Călinescu i s-ar fi convenit o comemorare ca aceea pe care el însuşi o cerea pentru C. Nottara, într-un editorial din „Lumea”: «comemorarea implică redefinirea, sublimarea existenţei istorice prin transcendenţă. A cunoaşte un om sub speţa eternului vrea să zică a-l caracteriza. Voiam să aud cum retrăieşte azi în unii Nottara, ca o idealizare a realităţii lui artistice, am auzit însă numai anecdote, unele foarte inteligente, altele utile şi pioase, esenţa însă n-a fost atinsă. De fapt, Nottara n-a trecut o clipă prin aerul sălii». A-l comemora cu adevărat astăzi pe Călinescu înseamnă, mai întâi, a-i reedita *Istoria literaturii*. Câtă vreme nu este tipărită această carte unică, prin care suntem la nivelul oricărei mari culturi din lume, orice altă comemorare ar fi o ipocrizie. A-l comemora pe Călinescu înseamnă, în al doilea rând, a-l redescoperi, neconţinut, sustrăgându-ne tiraniei calendarului, a ignora acea falsă contemporaneitate reală a omului care îndeamnă pe atâţia să ne împărtăşească din amintirile lor nesemnificative, căutând, dimpotrivă, contemporaneitatea ideală a artei lui, singura durabilă şi esenţială”.

■•La rubrica *Însemnări de atelier*, D. Țepeneag (*Visul și poezia*) scrie că „rolul gnoseologic acordat artei a ajuns să fie considerat drept o funcție esențială a acesteia și, în orice caz s-a ivit înaintea celeilalte funcții principale, aceea de comunicare. Acest mod teleologic de a gândi ne-a împiedicat și încă mai împiedică pe mulți să admită că arta, cum spunea Kant, e o finalitate fără scop”. D. Țepeneag consideră că „tocmai în acest spațiu bătătorit de discuții, se vedește înrudirea dintre artă și vis, între poezie și starea onirică. Căci atât visul cât și poezia dau senzația existenței unui dincolo, unei alte realități pe care ele ar fi în stare să ne-o dezvăluie. Și imaginea onirică și cea poetică au un caracter transcendent, lasă impresia că ascund ceva dincolo de ele, stârnesc setea noastră de cunoaștere”. Opinând că poetul oniric modern „apelează la vis pentru a introduce realitatea imediată, pe care simțurile o percep haotic”, Țepeneag consideră că visul „nu e o evaziune, ci o invaziune”, o punere în comunicare „a două straturi de realitate

care s-au menținut atâta timp într-o reciprocă suspiciune și izolare”. ■•La aceeași rubrică, Gabriela Melinescu recenzează cartea pentru copii a lui George Bălăiță, *Întâmplări din noaptea soarelui de lapte*, remarcând faptul că aceasta nu a beneficiat de atenția comentatorilor, și că „nu este un basm, ci mai degrabă un eseu asupra ființelor în sine, un eseu scris cu o regularitate absurdă peste logica de neimaginat a copiilor, inventând un aer în care lucrurile și ființele se retrag în ele însele pentru a reda realității aparenta ordine în care se poate trăi”. ■•Lui Fănuș Neagu îi apare, în „Luceafărul”, proza *Concordia*, iar lui Cezar Ivănescu și Dumitru M. Ion, la pagina patru, un grupaj de poezii. ■•Ion Negoïtescu publică, din carnetele anului 1941, la Sibiu, *Ora oglinzilor*. ■•*Familia poetului*, scris de George Munteanu pentru cel de-al treilea volum al tratatului academic *Istoria literaturii române* este parte din capitolului *Mihai Eminescu*. ■•Casa scriitorilor „Mihail Sadoveanu” anunță, pentru luni, 7 aprilie, evocarea lui Ion Minulescu de criticul Șerban Cioculescu, membru corespondent al Academiei R.S.R., în *Ciclul Serilor Memoriale*.

6 aprilie

● [**„România liberă”, nr. 7609**] Rubrica *Puncte de vedere* găzduiește, sub semnătura lui Demostene Botez, un comentariu cu privire la *Cenaclul – școală de literatură*. Ilustrând, după cum apreciază scriitorul, „politica culturală a partidului și statului nostru”, și „îmbunătățirea condițiilor de trai material”, reunind un „mare număr de scriitori talentați”, cenaclul de literatură se raportează antinomic la modelul Junimii sau al Vieții românești, înlocuind atât „schimbul de idei literare între oameni alcătuind un grup de intelectuali cu preocupări literare și o ideologie comună”, cât și „reuniunea de cafea”, „fără un scop bine definit”, cu o perspectivă socială, potrivit căreia „cultura și literatura sunt fenomene sociale”. Privind astfel lucrurile, un cenaclul de literatură trebuie să fie „o școală practică, fără lecții teoretice despre stil și compoziție”, care să faciliteze contactul „viu cu literatura și procesul de creație”. Mai mult, trebuie să-i atragă „pe unii nehotărâți”, să-i îndrume „pe cei care au început să scrie” și să descopere „noi talente, printr-un fel de examen practic”. ■•*Cronica literară*, semnată de Paul Al. Georgescu, comentează jurnalul de călătorie al lui Mircea Malița, *Sfinxul*. Însemnări de călătorie, (E.P.L., 1969). Venit după volumul *Repere*, din 1968, acest al doilea volum, ce conține note de călătorie, reunește date ale personalității scriitorului – matematician precum înzestrarea gândirii și a limbajului cu „funcții ale clarității și precizării”, văzute ca „demersuri ale convingerii demonstrabile”.

● [**„Scânteia”, nr. 8027**] La un secol și jumătate de la nașterea lui Dimitrie Bolintineanu, Al. Dușu publică textul *O operă străbătută de fiorul viu al dragostei de patrie*: „Scriitor patriot, Dimitrie Bolintineanu se impune posterității nu numai prin opera sa – operă a unui neobosit mântuitor al condeiului, deschizător de drumuri în multe direcții ale creației literare și realizator al unor scrieri ce se înscriu ca valori de o certă semnificație în patrimoniul culturii naționale – ci, în

egală măsură, prin integritatea sa, prin devotamentul cu care s-a dăruit intereselor țării.” □•Apare reportajul *Aniversarea Filialei din Iași a Academiei*, încheiat, cum se întâmplă tot mai des în momentele festive, cu o scrisoare de adeziune la politica partidului, adresată șefului statului: „Asigurăm Comitetul Central al Partidului Comunist Român, pe dumneavoastră personal, tovarășe Nicolae Ceaușescu, că nu vom precupeți nici un efort spre a transforma Iașul într-un centru de prim rang al științei românești, devotat cerințelor de progres ale economiei și culturii naționale”.

8 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 8029] Valentin Silvestru semnează cronică dramatică la Teodor Mazilu, *Tandrețe și abjecție*: „Prins câteodată de voluptatea acestei originale demonstrații, autorul devine... demonstrativ, perorând în contul personajelor, dar fără acoperire imagistică”.

9 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 8030] În esul *Îngemănarea creatoare dintre vis și realitate*, titlu cu aluzii la onirism, Radu Boureanu scrie despre valoarea etică și filozofică a noțiunii de libertate, aplicată la problematicile artei contemporane: „Dacă scrisul nostru reflectă o sinteză a cunoștințelor acumulate, culese, descoperite din întinderea, desfășurarea vieții sociale a patriei noastre, a umanității în general, dacă luăm poziție în probleme importante pe care ni le înfățișează societatea noastră, lumea, atunci ne putem socoti martori ai acestei societăți, ne putem da seama că glasul nostru se identifică cu cel al contemporanilor noștri, fiind el însuși, păstrându-și timbrul personalității nealterate, al temperamentului. Atunci vom crea în climatul libertății autentice, individualitatea noastră ca oameni de artă fiind respectată de către societatea pe care noi, la rândul nostru, suntem obligați să o respectăm, reflectându-i năzuințele, gesturile, desenându-i profilul curat și puternic, militând pentru idealurile cele mai înaintate, de continuu progres al societății noastre socialiste. [...] Dacă se acuză platitudinea unor curente sau forme artistice depășite, învechite, aceeași judecată aspră trebuie să cuprindă altă formă a platitudinii, cu pretenție de modernitate, care, în ultimă analiză, duce pe cel avizat, pe cel cu simț critic și bun simț la descoperirea farsei, a grotescului, a nonvalorii. Tocmai de aceea trebuie să fim atenți, cinstiți – cum laudăm, ce laudăm, ce negăm și cum negăm”. □•O atitudine asemănătoare, dar cu trimitere la critica literară (M.N. Rusu și Zaharia Sângeorzan), arborează Cornel Regman parafrazând un cunoscut titlu maiorescian, *Când beția de cuvinte înecă exigențele criticii*: „Diletantismul nu s-a împăcat nicicând cu îndeletnicirile la lumina zilei. Lui îi trebuie falduri și măști să se ascundă, formule magice întortocheate, care să ia locul vorbirii limpezi. În ceea ce privește diletantismul de azi, el își face de lucru – cum s-ar zice – cu destinul. În astfel de condiții, par a se impune de la sine ambiguitatea, imprecizia terminologică și chiar beția de cuvinte. Criticul e «luat pe

sus» de propria-i aventură și cea dintâi victimă a ameteții ce l-a cuprins. A doua victimă e, firește, hârtia și șirul lung al celor ce-o parcurg. Surprinzător în toate acestea e să constăți că hârtia cu pricina nu e totdeauna numai cea de revistă, ci, în câteva cazuri, și cea de carte, căreia-i mersese fama că-i mai puțin răbdătoare. Am în față culegerea de cronică literară *Utopica* a lui M. N. Rusu, critic care poate scrie și acceptabil, uneori chiar interesant, incisiv și cu nerv, când nu-i cășunează (ceea ce, din păcate, i se întâmplă foarte des) să caute în cuvânt sensuri pe care acesta nu le-a avut niciodată. În astfel de cazuri, limba română devine un sistem de semne admirabil pentru misive cerești.[...] E greu de conceput că la revista «Cronica» din Iași singurul capabil să țină pe umeri greaua răspundere a cronicii literare e Zaharia Sângeorzan. Și totuși, de luni de zile cititorii «Cronicii» sunt obligați să ia cunoștință de cărțile mai însemnate care apar și de discuțiile pe care le suscită prin intermediul unor judecăți imature. Cuvintele se aștern prea adesea fără nici o necesitate, ba chiar autorul uită că ele pot dezvolta sensuri opuse intenției, unele nedorite. [...] Cum să ne explicăm că asemenea «incoerente» sunt luate totuși de unii drept critică literară și că personajul ce se dezlănțuie astfel întâlnește în cale nu puțini binevoitori. Una din explicații ar fi că, indiferent de cum spune, el e un *laudator* ce împarte în dreapta și-n stânga elogii, pentru care unii îi sunt recunoscători. Dar cititorul? Cititorul pentru care se scrie revista, cu ce s-a făcut vinovat ca să urmărească aceste cimilituri? Dar exigențele criticii noastre? Și mă gândesc aici la articolele și cronicile publicate în ziare, reviste sau volume ce dau o profundă judecată de valoare asupra operei, analizează conținutul și expresia ei artistică în perspectiva dezvoltării culturii noastre socialiste. Aspectul asupra căruia ne-am oprit în rândurile de față vizează numai aparent o problemă de expresie, de stil a criticii literare. Pentru că lipsa de coerență, beția de cuvinte atentează la înșeși scopurile și menirea criticii noastre, a cărei finalitate este îndrumarea deopotrivă a cititorului și a scriitorului, o analiză obiectivă, riguroasă și multilaterală a creației originale și nu divagațiile lipsite de fond”.

□•Mircea Malița publică *Ireparabilul timp*: „Proiecte colective electrizante, ca industrializarea, transformarea societății, construirea de civilizații moderne dau prioritate proiectelor de termen lung. Investirea în ele a timpului individual este cel mai bun răspuns la problema utilizării judicioase a timpului, căci conține o dată cu tonusul salvator și promisiunea contopirii existenței individuale cu opera socială durabilă”.

• [„**Viața studențească**”, nr. 15] se amintesc premiile revistei „Amfiteatru”: *Pentru poezie* – George Alboiu, Gheorghe Istrate, Marin Tarangul, Vasile Vlad, Mihai Bărbulescu. *Pentru proza*: Tudor Octavian, Stefan Stoian, Mircea Constantinescu. □•Eugen Barbu se înfruptă din jurnalele scriitorilor, în special cei francezi: „Colecționând aceste cuvinte rele ale scriitorilor despre alți scriitori, facem numai o cultură de orori sau dorim să denigrăm meseria de a scrie pamflet în secret, pe pagini de *Jurnal*, fără riscurile de a primi un răspuns, aruncând cu noroi în posteritate asupra celor ce nu pot să se apere? Eu nu cred că aprecierile lui Re-

nard asupra lui Verlaine au forța sa-l scadă pe acesta din urmă în fața gloriei. Alcătuirea de carne și patimi, neglijențele și răutățile persoanelor care au produs arta nu au nicio legătură cu mătasea ființei lor, aproape fără importanță. Combustiile marilor cupatoare spagirice nu impietau asupra produsului. În viață, Gide căpătase destule după ceafă, cum se spune, având dreptul la o defulare întâmplătoare, la un tribunal personal, unde acuzații ar fi trebuit să fie răstigniți odată pentru totdeauna. Ceea ce face nu e decât un amuzament lipsit de orice insinuare sau răutate. Sa lăsăm marile spirite să se distreze... Mari autori sunt mari subiectivi, devoratori chiar de glorie ce nu incomodează (de exemplu „lista” autorului *Fructelor pământului*, Jules Renard, îi cuprinde pe Marinetti, Beethoven, Cocteau, Hugo; Gide însuși „e consternat de prostia gigantică a versurilor din *Legenda secolilor*”)... Naiba să-i ia pe scriitori! Prea nu le place nimic...”

10 aprilie

• [„România liberă”, nr. 7612] *Notele de lectură* propun, sub semnătura lui Lucian Giurchescu, o prezentare a celor două volume de teatru de Eugen Ionescu, apărute la E.P.L.U., cu o *Introducere* asumată de B. Elvin. Aceasta din urmă, apreciată ca studiu – eseu, ilustrează calitățile de critic literar ale lui B. Elvin, respectiv „minuția, informația multiplă, obiectivizarea științifică”, „perspicacitatea în judecată, curajul supozițiilor revelatoare, spiritul sintetic”. Dincolo de analiza comparativă Ionescu – Beckett, meritorie în sine, comentariul lui B. Elvin se bazează pe „contradicțiile creației ionesciene, pe esențele și aparențele ei, pe investigarea crezului, pe urmărirea precisă a salturilor, a revenirilor, a momentelor de limpezire atât de frecvente în drumul ascendent pe care l-a parcurs dramaturgul”.

• [„Scânteia”, nr. 8031] Valeriu Râpeanu scrie despre volumul *Viața lui I. L. Caragiale* de Șerban Cioculescu: „Cum spuneam, Șerban Cioculescu se consideră, în prefață, un *cercetător documentar*. Cartea nu este nici o juxtapunere de fișe și nici o reconstituire a unor documente deja existente. E drept, Șerban Cioculescu are o adevărată pasiune și chiar o voluptate a preciziei în materie de istorie literară (și câte zile amare nu a făcut unor cercetători mai grăbiți care alunecau cu privirile deasupra paginii!) dar pentru el această pasiune nu se convertește în factologie pură. [...] Și, fără îndoială, succesul acestei cărți de temelie a istoriei și criticii noastre literare îi dă și faptul că autorul ei a respins dușmanul de moarte al biografiei: romanțarea. [...] Despre opera lui Caragiale se vor mai scrie multe pagini, monografia de mare amploare asupra creației sale, ca și studiile despre diferitele ei monumente și genuri sunt încă așteptate. Dar cheia pătrunderii în acest univers ne-a dat-o Șerban Cioculescu prin această carte ce unește deopotrivă rigoarea omului de știință, finețea psihologului, talentul artistului. Reeditarea ei trebuie întâmpinată ca un binevenit act de cultură.” la final, Valeriu Râpeanu precizează: „Tirajul – 13 640 exemplare – este cu totul insuficient și am fi curioși să știm după ce criterii lucrări fundamentale ale culturii noastre, ce trebuie să fie neconținut la îndemâna publicului, se bucură de un asemenea tratament”.

• **[„Albina”, nr. 15]** Revista îl prezintă pe *Poetul Mihail Steriade*: „Licențiat al Facultății de litere și filozofie din București, la 25 de ani, în 1929, pleacă din țară pentru studii. Trăiește în Franța și în Belgia, desfășurând o rodnică activitate literară. Nostalgia plaiurilor natale îl va urmări pe parcursul deceniilor și multe din paginile scriitorului Mihail Steriade cuprind referiri și aluzii la universul românesc. [...] Mihail Steriade redactează, începând din 1963, publicația «Le journal roumain des poètes» care apare în capitala Belgiei, și este directorul fondator al *Institutului de limbă și literatură română Michel Eminesco*. Publicăm alăturat, în traducerea poetului Vlaicu Bârna, poezia *Natură moartă*, apărută în nr. 1 al periodicului său”.

• **[„România literară”, nr. 15]** În căutarea unui figuri tutelare, menite să exprime mai bine „drama adevărată a criticului, condiția existenței lui într-o lume a vanităților oarbe”, pentru rubrica pe care o va susține curent, Eugen Simion îl propune, ca simbol, pe Mercuțio, prieten apropiat al lui Romeo. Criticul scrie despre *Moartea lui Mercutio*, având ca pretext tratamentul nu tocmai comod de care a avut parte critica între genurile literaturii: „Niciun critic nu e asemuit cu Apollo, nici cele mai binevoitoare spirite nu prevăd criticii durabilitatea principiului. Lucrarea criticii se desfășoară în zona întunericului, nu a luminii. Sentimentele mai serioase, ca iubirea, prietenia, în expresia lor superlativă, absolută: sublimul, tragicul, i-au fost sistematic refuzate. Abia dacă, pentru critică, se acceptă ideea de cordialitate, de bunăvoință, toleranță și acestea până la un punct. Pentru a-i simboliza nehotărârea, acreala, opacitatea, agresivitatea și tot ceea ce ține de ființa indezirabilă a criticului sunt, de regulă, citate personaje mai profane, unele furnizate chiar de literatură. Din tipologia shakespeareană, de pildă, Ariel ar exprima, în veci, spiritul poetic, puterea imaginației creatoare, iar impudicul Caliban violența, primitivitatea, întunericul spiritului critic.” ■•Apare o dare de seamă despre evenimentul *Literatura și învățământul: întâlnirea „României literare” cu profesorii de literatură română din București*, organizat la Casa scriitorilor, în ziua de 31 martie 1969. De asemenea, sunt publicate, în rezumat, câteva dintre intervențiile susținute de cadrele didactice. Gabriel Dimisianu, redactor șef-adjunct al publicației, menționează faptul că „printr-o serie de obiective înscrise în chiar programul inițial, revista înțelege să-și aducă contribuția specifică la acțiunea de pregătire și formare intelectuală a noilor generații încă din acest stadiu, al școlarității.” □•Câteva dintre profesorii care au vorbit au semnalat un punct de vedere comun al școlii despre întârzierea acomodării sensibilității estetice. La acestea, Eugen Simion a intervenit, reamintind, printre altele, „că o revistă literară nu poate sprijini școala decât în mod mediat, nu direct pedagogic, respectându-și profilul specific. În acest sens, ar fi binevenite reluarea discuțiilor pe teme de istorie literară (definirea unor curente și orientări), organizarea numerelor care să trateze aproape monografic câte un mare scriitor. În altă ordine de idei, vorbitorul a atras atenția că receptivitatea redusă, normală când e vorba de valori noi, nu trebuie să devină, mai ales în școală, un criteriu de apreciere și respingere.” □•O intervenție care poate să fie un punct de

reper al șocului produs de șaizeciști îi aparține profesorului Vasile Velican: „N-aș vrea ca tovarășii din conducerea revistei «România literară» să creadă că vreunul dintre noi, profesorii, suntem nereceptivi; dimpotrivă, ne străduim să înțelegem poezia modernă, poezia care ne dă atâta bătaie de cap. Și dacă colegii noștri au luat poziție, e tocmai pentru că există această dorință de înțelegere; în paginile revistei există poezii pe care, mărturisim, nu fără jenă, nu le înțelegem, dar dorim să le înțelegem.[...] Iată poezia *Ars poetica* de Nichita Stănescu, apărută în «Lucefărul». Vă rog să mă iertați, dar când poezia poartă și titlul de *Ars poetica* și a mai apărut și în «Lucefărul», care e citită de elevi și de profesori... Eu, mărturisesc, nu o înțeleg. De aceea, apelăm la critici. Călinescu spunea despre Barbu că are un cod, un cifru, care trebuie aflat, pentru a-i putea gusta poezia. Vrem să ni se dea și nouă un asemenea cod, pentru a putea înțelege poezia de azi.” □•Replica potrivită vine de la profesorul Nicolae Nicolae de la Liceul Emil Racoviță: „Există o intoleranță care poate fi justificată, dar nu permisă, față de poezia modernă. A citi o poezie e o opțiune. Eu pot să citesc un poet sau nu. Dar nu admit principiul respingerii totale. Noi, dascălii de literatură – iertați-mă că sunt mai tânăr și vorbesc așa – suntem îndrumători, tălmăcitori, propagatori ai unei culturi și căutăm să formăm un gust literar. [...] Dacă Nichita Stănescu a publicat o poezie, o *Ars poetica*, de ce atâta intoleranță? Să-i lăsăm pe poeți să scrie cum vor. Să lăsăm lucrurile să evolueze în virtutea legilor lor firești, iar noi să receptăm ce credem că e bine.” □•O concluzie a disputelor formulează Ștefan Aug. Doinaș, care a „arătat ceea ce poate părea la început rebarbativ este asimilat în chip firesc după un timp, că ermetismul (adeseori aparent) al unei poezii poate deveni cu vremea transparent, cel puțin în straturile superioare ale operei.” □•Intervenția poetului format în Cercul literar de la Sibiu va fi reprodusă în nr. 17/ 24 aprilie 1969, din care reținem următoarele argumente legate de sistemul de receptare: „valoarea e obiect al dorinței, nu al intelectului; ca atare, ea nu se poate impune ca o evidență de tip logic, în urma unui raționament bine condus care, pornind de la niște premise juste, ar ajunge la o concluzie necesară. Dacă o valoarea artistică nu s-a impus de la sine sensibilității și gustului dvs., înseamnă că ea n-a găsit în dvs. Necesitatea spirituală căreia să-i răspundă. În al doilea rând, critica nu poate decât să vă ușureze apropierea de opera literară modernă, oferindu-vă, printr-o analiză pertinentă, la obiect, căile de acces spre sâmburele necategorial al acestei opere; dar miezul ei cel mai adânc, esența ei ultimă, nu poate fi atinsă decât printr-o comuniune spirituală, simpatetică, cu valoarea artistică implicată în ea.” □•Intervenția lui Vladimir Streinu, *Poet și cititor*, va fi reprodusă în nr. 16/ 17 aprilie 1969, unde scrie condescendent că problemele de receptivitate provin și de la emițători, nu doar de la receptori: „Nu suntem toți poeți și nici cititori de poezie. Cititorul de poezie este el însuși un poet. Poezia sau aptitudinea de a-i primi radiația e un privilegiu, educabil la cine se naște cu el, dar intrasmisibil naturilor antipoetice (cum se declara singur, fără nicio rușine, Rebreanu, de exemplu) și intermitent chiar la naturile poetice. Ar fi o eroare și o imposibilitate să încercăm a transforma pe toți cei 18 milioane de locuitori ai țării

noastre în tot atâția cititori de poezie, adică în poeți, deși *românul e născut poet.*” VI. Streinu le împărtășește ascultătorilor și secretele acomodării cu inovația – răbdarea și lectura: „Criticii cu oarecare experiență știu că se întâmplă cu scriitorii două eventualități: sau, după ce debutează, merg în ascensiune spre admirabile împliniri – sau declină. Generații întregi de scriitori au fost astfel la început foarte promițătoare, dar promisiunile lor, nu știu cum s-a întâmplat, s-au veștejit pe drum. [...] Dvs., factorii cei mai decisivi de propagare ai liricii contemporane, trebuie să știți totul despre poezie și poeți. Nicio îndrăzneală nu e inutilă.”

• [„**Tribuna**”, nr. 15] Sub titlul *Logica în sistemul științelor* este prezentă o suită de mici contribuții: Acad. Ath. Joja, *Sistemul științelor și esența logicii*; prof. univ. Ion Didilescu, *Definiția logicii*; G. N. Offenberger, *Adevărul și „vi formae” și „vi materiae” în silogistica lui Aristotel*; acad. Ath. Joja, *Teoria aristotelică, kantiană și semantică a adevărului* ■ În *Fericirea lui Sisif*, S. Damian trasează ideile principale din cartea lui Ion Ianoși: „urmărirea spiritului nordic al negației, spiritul demonic în opera lui Dostoievski”. Cartea este considerată o „întreprindere cutezătoare, orgolioasă pe tărâmul criticii”, „o exegeză realizată pasional”, cu un vast suport bibliografic și un „caracter de pledoarie”, în timp ce poziția lui Ianoși e nuanțată – acesta „refuză unilateralitatea viziunii dostoievskiene prin abstragerea unei singure laturi dintr-o mișcare dialectică a spiritului” și „își exprimă dezacordul cu pretențiile iraționaliştilor și ale nihiliştilor de a-l anexa pe Dostoievski”. □ Trei poezii de Eta Boeriu apar în pagina de literatură ■ Valentin Tașcu își propune să răspundă la întrebarea *Reverberația poetică – un stil?* Ni se oferă definiția reverberației în acustică și în poezie, cu exemple din poezia lui Marin Sorescu, Geo Dumitrescu, Vintilă Ivănceanu, Virgil Mazilescu. ■ Ion Lungu face o incursiune în volumul de poezii *Fructul oprit* de Teofil Bălaj, care constituie un debut „complex și relativ contradictoriu”. □ În acest număr Radu Cârnecki apare cu *4 sonete*.

• [„**Glasul Patriei**”, nr. 11] Nicolae Tăutu publică poezia *Anul XXV*: „O, țara mea, vei fi și tu mireasă / în univers cu-atâtea țări surori / și rochia de roșie mătasă / va scânteia de stele și de flori”. □ Gh. Bulgăr comemorează *150 de la naștere Dimitrie Bolintineanu*: „Evocarea vieții și operei lui pornește din sentimentul de grațitudine al posterității, al românilor, care au văzut și văd în oameni de talia lui Bolintineanu, Bălcescu, Russo, Alecsandri – toți din aceeași generație și unii prin aceeași luptă nobilă – spiritualități constructive și patrioți consecvenți”. □ Nedic Lemnaru scrie despre *Tumulțul primăverii*: „Primăvara anului 1969 – an jubiliar al eliberării – constituie un prilej de profundă și fertilă meditație. Înălțându-ne privirea spre viitor, așezăm noile orizonturi de lumină în continuarea firească, logică, ascendentă, a realizărilor dobândite până acum”.

11 aprilie

• [„**România liberă**”, nr. 7613] *Cronica literară* reunește comentarii asupra a *Două cărți de critică*, semnate de Aurel Martin. Primul este la studiul *Roman-*

tismul românesc, apărut la E.P.L., în 1968, și semnat de Henri Zalis. Cronicarul literar semnaleză de la bun început că miza acestei cărți – care nu epuizează bibliografia oricum vastă a domeniului – este aceea de a demonstra caracterul unitar și particular al romantismului românesc, în raport cu romantismul apusean. Aurel Martin are o serie de obiecții cu privire la propunerea de periodizare făcută de Henri Zalis, atât în ceea ce privește împingerea începuturilor curentului romantic românesc mult prea devreme, cât și referitor la extinderea lui excesivă. □ A doua carte supusă atenției este *Marginalii critice și istorico-literare*, scrisă de Leon Baconsky, apărută, și ea, la E.P.L., în 1968. În opinia cronicarului literar, autorul dovedește „discernământ, informație, probitate științifică, sete de cunoaștere”, iar dintre studiile care merită amintite semnaleză *Poezie și adevăr, Simbol și motiv romantic în Cântare omului*, sau studiile dedicate romanelor sa-doveniene și călinesciene.

● [„Scân-teia”, nr. 8032] În acest număr se relatează despre *Ședința comună a Consiliului de Stat și a Consiliului de Miniștri ale Republicii Socialiste România*. Pe ordinea de zi s-au aflat, printre alte subiecte de importanță națională ori internațională: *Hotărâre cu privire la aprobarea Apelului statelor participante la Tratatul de la Varșovia către toate statele europene* („Situația din Europa îndreptățește să se aprecieze că există posibilități reale ca, prin eforturi comune, să se înainteze cu succes pe calea destinderii, spre înfăptuirea securității europene.”); Acordul cultural dintre guvernul Republicii Socialiste România și guvernul Regatului Maroc; Acordul de colaborare culturală și științifică dintre guvernul Republicii Socialiste România și guvernul Republicii Africa Centrală. Se mai arată că „În încheiere, Consiliul de Stat a examinat și aprobat unele cereri de grațiere care i-au fost adresate.”

● [„Scân-teia tineretului”, nr. 6189] Nicolae Baltag semnaleză debutul poetic al lui Marin Mincu, cu volumul *Cumpănă*, în care „nota diferențioare [...] rezidă într-o elaborare mai rece, mai livrescă. Poetul se implică mai puțin, își angajează doar postura stilizat-lirică, care nu-l reprezintă în întregime, în aceste dramatice sondaje în abisurile conștiinței. Impresia de manierism nu se șterge cu totul, dar ea este energetic combătută de suficiente dovezi de lirism autentic.”

12 aprilie

● [„Scân-teia”, nr. 8033] Pornind de la aforismul că învățăm prea târziu să fim copii, Octav Pancu-Iași scrie în acest număr despre *Surâsul copilăriei*: „Iată de ce, cred, actuala competiție jubiliară, faza republicană a Festivalului cultural-artistic al pionierilor și școlarilor, nu ne solicită doar ca spectatori”. ■ Câteva însemnări pe marginea colecției Meridiane, face Adrian Anghelescu sub titlul *Exigențe impuse de popularitatea unei colecții literare*: „De o asemenea reputație se bucură de câteva timp și caută să o întrețină, s-o sporească chiar, câteva colecții mai proeminente, destinate unui public numeros, între care în chip deosebit se remarcă: *Biblioteca pentru toți* și colecția *Meridiane*. Cât privește această ul-

timă colecție e îmbucurător să constatăm că – și aici deslușim de fapt cheia succesului ei – și-a făcut un obicei, și-a statornicit o tradiție din publicarea în genere cu consecvență a unei literaturi de bună calitate artistică, de adâncă vibrație umană și intensitate socială, a unor lucrări reprezentative pentru creația unor scriitori valoroși ce configurează în mod semnificativ peisajul literaturii universale contemporane. [...] În perspectiva unei binevenite renunțări la acele laconice prezentări de pe coperta finală (la care încă se mai recurge) în favoarea unor prefețe temeinic analitice, dar concentrate, concepute ca niște articole vii care să-l introducă pe cititor în universul operei respective, ne întrebăm dacă nu ar fi util și atractiv – cum se procedea, de altfel, și în cazul altor colecții cu tradiție și prestigiu – ca pe coperta finală și chiar pe ultimele pagini să figureze de fiecare dată un sumar cu titlurile importante apărute. Și aceasta ar obliga o dată mai mult la asigurarea unei mai vizibile, mai pronunțate unități de concepție și stil în prezentarea grafică a colecției ce resimte încă unele carențe în acest sens. [...] După cum, în altă ordine de idei, merită să preocupe și să fie rezolvată cât mai operativ problema unei periodicități în ce privește apariția colecției. În felul acesta, ea s-ar impune și mai mult în conștiința cititorilor, răspunzând cu promptitudine așteptărilor lor. Cu condiția implicită, hotărâtor determinantă de a se urmări și pe mai departe, cu și mai multă asiduitate, a se întreține în chip sistematic interesul tot mai viu a cititorilor pentru valorile reprezentative ale literaturii universale contemporane, pentru operele de mare răsunet uman și social”. ■•Ziarul publică pasaje din volumul memorialistic *Scara vieții* de Tudor Teodorescu-Braniște: „Din nefericire, suferința și apoi moartea fulgerătoare nu i-au lăsat răgazul redactării decât a optzeci de pagini. Publicăm câteva secvențe, nu numai pentru valoarea lor literară, nu numai pentru contribuția pe care o aduc la cunoașterea formării uneia din personalitățile eminente ale publicisticii române, nu numai pentru elementele noi la definirea epocii, ci și ca un omagiu autorului lor, care astăzi ar fi împlinit 70 de ani”.

● [„Scânteia tineretului”, nr. 6190] ■•În secțiunea dezbateri asupra *Romanului social*, sunt publicate intervențiile lui Constantin Stoiciu și Dragoș Vrânceanu. □•Constantin Stoiciu (*Șansa exprimării totale*): „Literatura ultimelor noastre două decenii nu și-a declinat sub nici o formă misiunea, condiția sa existențială: finalitatea umană, implicit socială. [...] Romanul cu adevărat social nu poate fi decât un roman clasic.” □•Dragoș Vrânceanu, (*Unghiul perspectivei etice*): „Romanul social poate să nu fie chiar roman social, de tip sociologic, ci un roman liber în care personajele, urmărind pantomima lor, să devină niște adevărați *medici fără voie* ai raporturilor dintre individ și societate, adică să pună diagnoze sociale neconținute în legătură cu rănilor și cu tratarea sau autotratarea lor, reintroducând fenomenul societății în psihologia individuală măcar pe această cale, dacă romancierul nu se poate sustrage fascinației introversivității.”)

● [„Cronica”, nr. 15] Referindu-se la cartea lui Aurel Deboveanu, *Vacanța mea la București*, Magda Ursache afirmă: „..... *Vacanța mea la București* se

înscris pe coordonatele romanului satiric din familia *Zodiei Kozloturului*. Mentorul său din umbră este Fazil Iskander, pe linia revoltei prin reflex comic împotriva măștii sub care se ascund oamenii slabi... ”. ■•George Timcu notează despre volumul de versuri al lui Dimitrie Stelaru: *Nemoarte* : „În poezia nu întâmplător intitulată *Prietenului Stelaru* găsim imensa sa dorință de a dăinui, de a se înălța pentru a cuprinde cerul, dar și condiția tragică a implacabilului destin, a neînțelesului. Stelaru trăiește integral condiția poeziei ca mod de a fi, existența sa fiind astfel imposibilă...”. ■•Este redat un *Microinterviu* cu Adrian Marino. „– *Vă așteptați ca, după premiul Academiei de anul trecut să luați anul acesta, un al doilea premiu de critică, de astă dată al Uniunii Scriitorilor?* – Categorie nu. A fost totuși o surpriză plăcută. Fondul adânc al satisfacției rămâne însă altul: acela al realizării operei în sine, indiferent de omagiile publice. – *După Introducere în critica literară, care sunt proiectele dv. literare pentru anul 1969, dacă ne îngăduiți această mică indiscreție?* – Nu fac niciun secret din faptul că intenționez să duc la bun sfârșit, chiar în cursul acestui an, primul volum din *Dicționar de idei literare* (literele A-M). Este o carte la care lucrez mai de mult și care, împreună cu *Introducerea* – primul etaj dintr-o rachetă cu mai multe trepte, va începe să configureze, poate, un mic sistem... ”. ■•Zaharia Sângeorzan analizează studiul lui Edgar Papu: *Evoluția și formele genului liric*: „Edgar Papu are capacitatea rară de a intui inovația poetică în contextul european, de a gândi fenomenul liric în permanentă relație cu literatura română. El este unul din cei mai înzestrați comparatiști ai noștri, o personalitate remarcabilă”.

● [„**Flacăra**”, nr. 16] Lucian Raicu, recenzează monografia lui Șerban Cioculescu, *Viața lui I.L. Caragiale*: „Ceea ce surprinde însă pe cititorul de astăzi al biografiei lui I.L. Caragiale (mai mult totuși decât o biografie, întrucât include o viziune personală, bine întemeiată, nu numai a vieții marelui scriitor, dar și a personalității artistice) este desăvârșita maturitate a mijloacelor puse la contribuție pentru înfăptuirea ei.” Lucian Raicu enumeră aceste calități ale criticului: „gust literar sigur, ferit de fluctuațiile inerente epocii de formare, verificat simț al istoriei literare și, mai presus de acestea, putere de cunoaștere și intuire a psihologiilor umane, luciditate critică în expunerea momentelor epice dificile sau obscure și o «seninătate» (ușor ironică) în expresia, de obicei austeră, perfect adecvată conținutului”. ■•„Momente definitorii din războiul nostru de neatârnamare” sunt prezente în legătură cu romanul, recent apărut, *Plecat-am nouă din Vashui* (Ed. Militară) al lui Nicolae Tăutu. Este amintit și romanul *Moartea lebedelor* de Ion Grecea, de la aceeași editură. □•În schimb, E.P.L contribuie la reeditarea lui Ioan Slavici cu *Mara* □•Sunt citate câteva „considerații de bun simț și cum nu se poate mai binevenite” din articolul *Cronica literară față cu reeditarea lucrărilor fundamentale ale esteticii și criticii literare*, (din „Lupta de clasă”, nr. 3), remarcându-se faptul că autoarea, Adriana Miteșcu, „pledează pentru cercetarea plină de respect, fără rigidități și idei preconcepționale, a valorilor noastre spirituale”. □•La rubrica *Cinema* apar știri despre intenția lui Bernardo Bertolucci de a ecraniza

romanul lui Alberto Moravia, *Conformistul*. □•Consemnarea succesului obținut de Teatrul Mic în Iugoslavia cu un spectacol ce include *Schițe* de I.L. Caragiale și *Cântăreața cheală* de Eugen Ionescu.

• [„Luceafărul”, nr. 15] Încercând să limpezească o „falsă problemă” precum cea a „inflației literare”, Nicolae Manolescu consideră că, de fapt, este vorba de *Lipsă de autoritate critică și editorială*: „Mi s-a cerut, acum o lună, să răspund la o întrebare asemănătoare la «Scânteia Tineretului» și, firește, am spus ce am gândit. Din pagina pe care am dat-o, a apărut doar jumătate, așa încât reieșea că punctul meu de vedere sprijină necondiționat punctul de vedere al redacției, formulat în introducere. Va să zică, mi-am spus, celor care inițiază astfel de anchete puțin le pasă de opinia noastră: ei au propria lor opinie și caută în a noastră o confirmare. În felul acesta se poate porni de la cea mai absurdă premiză, și criticii cei mai serioși o vor susține fără să-și dea seama. E calea cea mai sigură de a crea false probleme”. Respingând ideea de inflație literară, N. Manolescu este de părere că „într-o cultură adevărată cantitatea joacă un rol aproape la fel de însemnat ca și calitatea. Într-o țară unde apar zece cărți pe an, probabilitatea de a se naște un mare scriitor e redusă. Și nu e vorba numai de mari scriitori, ci de acei scriitori (profesioniștii literaturii) buni, obișnuți, care reflectă tendințele unei epoci, care scriu o carte pe an, și care sunt personajele principale ale spectacolului cultural. Toți aceștia au nevoie, spre a exista, de masa de cărți mediocre împotriva cărora protestăm. Fără această «risipă» fatală, fără investiții, în cărțile de toată mâna, cum se zice, nu vom avea bucuria de a citi cărți bune și nu vom avea o literatură. [...] Cărțile și revistele literare care apăreau la noi după 1919 erau fără număr. Altundeva trebuie să căutăm cauza acestui fenomen *de inflație*, mai *exact a sentimentului* criticii că o copleșesc operele proaste. Prima vină o poartă critica însăși. Puțini critici *aleg* cărțile despre care scriu cu destulă rigoare, puțini *au* autoritatea de a impune o judecată fie și prin tăcere asupra unor cărți. Câțiva croniciari literari talentați și curajoși ar putea spulbera numaidecât impresia de inflație. Trebuie să înțelegem că nu despre orice carte *se poate* scrie, nu despre orice carte *se cade* să scriem. Când cutare revistă literară consacră unui roman fără nici o valoare al unui industriaș autor de romane cu subiecte de război o cronică de două lungi coloane, desigur, cititorul va pune automat acest roman în același plan ca, de exemplu *Ce mult te-am iubit*, căruia i s-a consacrat un foileton identic. Și indiferent de ce spune în articole, impresia că aceste romane, au drepturi egale în literatură, rămâne. Drepturile, în literatură, nu le dă însă existența fizică a cărții, ci existența ei ca valoare. [...] A doua vină o poartă editurile. Mai precis: lipsa unor edituri specializate și cu autoritate. Când E.L. tipărește cam tot felul de cărți – de valori foarte inegale – semnele editurii, pe copertă, nu mai sunt o garanție. Editurile ar trebui să fie și ele mai multe și să se știe, de exemplu, că, așa cum era pe vremuri, ceea ce tipărește *Cugetarea* nu merge la *Editura Fundațiilor* etc... Dar pentru aceasta trebuie redescoperiți consilierii de editură, criticii pe opinia cărora să se întemeieze editorul. Consilierul să fie cronicarul literar al

editurii. Răspunderea lui, imensă. Sistemul actual de referate (anonime sau nu) e neeficient și uneori vezi tipărite cărți pe care trei-patru referenți le-au respins”.

■ În sensul chestiunii abordate de N. Manolescu, Marin Sorescu adresează, în „Luceafărul” o invitație la estetică. „Principiile de estetică fiind decretate în bloc *estetizante*, rod al unor minți *burgheze* critici improvizati au inventat, *ad hoc*, altele. S-au dat soluții pentru capodopere, tot felul de scheme pentru complexitatea vieții, cu atât mai obligatorii cu cât erau mai dogmatice. Totul era prevăzut pentru realizarea acestora, în afara unui singur lucru: talentul. Fără nici o chemare anume criticii au dus o adevărată prigoană împotriva talentului, trecut la erezii. E destul de amuzant azi să răsfoim paginile revistelor de acum opt-zece ani. În timp ce Blaga crea într-o penibilă uitare, sub gorunii săi seculari, crescuți de pe aceste pământuri, marele poet să zicem A. Toma, era trimis în popor, ales de criticii de la centru, ca Agamiță Dandanache. Nici nu-i de mirare că arta și-a pierdut în acest mod mult din prestigiul ei. A avea talent se pare că nu mai înseamnă iarăși nimic. [...] Numai anul trecut au apărut peste 200 de autori noi. Câți în toată Istoria literaturii lui Călinescu, de la origini și până în 1941. De unde această dospeală lirică? Scriind pe timpuri o poezie *Zbor ușure* – și s-ar fi spus: «e argeziană!» Acum poți să publici două volume întregi *zbor ușure*, – maimuțărind – și vei fi luat în brațe drept dotat, iar Argezi va fi considerat depășit. [...] Și elevul de 15 ani vine și bate cu pumnul în masa redacțională – cerând o pagină, altfel reclamă (cutare de ce publică?). Redactorul de poezie, atunci când nu are el însuși un prestigiu – cedează. Și un alt nume nou, lângă alt nume vechi. A face literatură e sinonim cu a face cozonaci? Toate gospodinele se pricep s-o facă. Includ aici și pe cele cu pantaloni. Suspectez poetul de o inconsistență dulce și agreabilă. [...] N-am mai citit poezie bună de nu știu când. (O excepție fericită *Semn* de Matei Călinescu).

■ În deschiderea celor două cronici pe care le publică în acest număr, Mihai Ungheanu pornește de la ideea, avansată de G. Ibrăileanu, că întotdeauna se va putea ști, citind o pagină de proză, dacă autorul este femeie sau bărbat. „Asta nu exclude de la proză pe niciun autor, cu condiția însă să-l judecăm în hotarele și intențiile sale. Aplicând prozei feminine durele măsuri pe care le aplicăm lui Marin Preda sau Fănuș Neagu, cădem în primejdia de a ajunge la concluzii false”.

□ *Serenadă la trompetă* de Sânziana Pop este „o carte care vorbește despre nostalgia libertății totale”, urmărind „pas cu pas fluxul afectiv și consecințele lui asupra imaginației”, ceea ce-i dă o coerență în afara rețetelor”. Volumul are două părți, prima, excelent construită, dă impresia „de solid realism”, în vreme ce a doua „are păcatul de a nu exploata acest stereotipic al formulei epice”, de a fi o replică modernă a *Dumbrăvii minunate*. „În final se regăsește tonul și ambigua atmosferă de la început și unitatea se reface fără a putea să uităm digresiunile. Cât despre drama provocată de un univers meschin, aceasta e mai mult o pretenție teoretică. Universul e prea puțin real ca să ne producă repulsie și oroare. El are stereotipia basmului și ca în orice basm sănătatea și optimismul personajului principal ne obligă să ne îndreptăm atenția către final, pentru că știm că nu adver-

sarii lui sunt partea perenă în cadrul unei narațiuni cu un astfel de tipar”. În final i se recomandă autoarei „o cenzură artistică mai sigură” pentru a „elimina și alte excese”. □•*A XI-a poruncă* de Maia Belciu este, după Mihai Ungheanu, „să nu te întorci”, arătând că la Sânziana Pop ar putea fi „să pleci cu orice preț. „Tendința de a alcătui alt decalog moral fie și prin adăugire, caracterizează ambele cărți și este una din permanentele literaturii feminine încercarea de a substitui unei etici care pare inertă, alta mai în ordinea naturalului”. Detectând la Maia Belciu „vocea și talent certe”, M. Ungheanu este de părere că *A XI-a poruncă* dovedesc o „slăbire a voinței de profesionalizare, un fel de abandon al ambiției scriitoricești”. „Lăsând la o parte construcția bine gândită dar utilizată abuziv, sunt aici câteva excelente episoade a căror notă comună este febricitanta ieșire din real ca și altele de o precizie și acuitate realistă demnă de invidiat. Am dori ca acest volum să nu fie un abandon, să nu fie ultima carte semnată de Maia Belciu. ■•În *Breviar* semnat de Dan Laurențiu este anunțată apariția unor volume însoțită de scurte comentarii lămuritoare precum: *Cunoașterea de noapte* de Al. Ivasiuc, *Mașina de fugit în lume* de Bianca Balotă, *Oase de corăbii* de Anghel Dumbrăveanu, *Moartea lui Socrate* de Nicolae Ioana.

13 aprilie

• [*„Scânteia”*, nr. 8034] După același tipic (vezi „Scânteia” nr. 8027) apare știrea *Aniversarea Filialei din Cluj a Academiei*, care a împlinit două decenii de activitate: „Asigurăm Comitetul Central al Partidului Comunist Român, pe dumneavoastră personal, tovarășe Nicolae Ceaușescu, că oamenii de știință din Cluj, acest străvechi centru de cultură al țării noastre, uniți printr-o strânsă frăție, își vor consacra toate eforturile, întreaga lor capacitate de muncă, îndeplinirii exemplare a îndatoririlor ce le revin, că vor trudi fără preget spre a-și aduce – prin fapte – contribuția însuflețită la progresul științei, la înflorirea continuă a economiei și culturii noastre socialiste, la ridicarea poporului român pe culmile înalte ale civilizației»”. □•Sorin Movileanu realizează o convorbire cu scriitorul Ion Lăncrănjan, *Substanța vitală și trăinicia operei literare*: „ – Scriitorul care are într-adevăr ceva de spus ține să se adreseze unui interlocutor – cititorului său. Tocmai de aceea o operă lipsită de conținut, incapabilă să comunice adevăruri asupra existenței umane, nu se poate imagina. Ce ne putești spune din acest punct de vedere despre dialogul ce se statornicește între scriitor și cititorul său? – Raportul dintre faptul de viață și faptul artistic include pe undeva și acest dialog – cititor-scriitor – care nu e liniar însă, nu se desfășoară fără nici o dificultate. Mai întâi că cititorul, considerat la modul general, nu e același, evoluează. Scriitorul, la rândul său, dacă e preocupat cu adevărat de construirea unei opere, se poate întâmpla să-l pună pe cititor în fața unor probleme mai dificile – probleme de viață sau probleme artistice – se poate întâmpla să-l dezamăgească. Important este, dacă nu chiar hotărâtor, ca această comunicare să existe, să fie dacă se poate permanentă și din ce în ce mai intensă, mai ales în condițiile noastre, de ridicare

spre cultură a unor întregi pături sociale. A sfida cititorul, în asemenea condiții, a-l considera incapabil de înțelegere și de sensibilitate, înseamnă a te anula ca scriitor, înseamnă a sugruma intensitatea unor ecouri, care nu pot veni decât din lumea căreia i te adresezi. – *Ce perspective creatoare se deschid în fața scriitorului epocii noastre, preocupat să înregistreze timbrul specific acestor ani, ritmul nemaiîntâlnit al prefacerilor înnoitoare din planul realităților sociale, cât și din straturile cele mai profunde ale conștiințelor, în ce fel căutările sale se pot împlini în opere viabile, de o certă valoare artistică?* – Aminteam mai înainte de pilda unor mari scriitori, de atitudinea lor față de viață, față de om. Aș relua exemplul pentru a sublinia și mai mult o anumită necesitate: păstrarea câștigurilor fundamentale în dezvoltarea literaturii. Inovațiile care se fac cu prețul acestor pierderi, în detrimentul unei atitudini răspicate și profunde, față de viață și față de om, nu-mi inspiră prea multă încredere. Sunt de acord că nu se mai poate scrie proză, astăzi, în cel de-al șaptelea deceniu al veacului al XX-lea, cum se scria, să spunem, în același deceniu din veacul al XIX-lea. Au intervenit enorm de multe schimbări, necesitățile vieții sunt altele, ritmul de desfășurare este diferit, mai rapid, mai dens. Însuși omul, figura centrală a tuturor schimbărilor este altul, a cunoscut și cunoaște noi sporuri de reflexivitate, e mai activ și mai preocupat de propria sa soartă decât oricând în trecut. În afara acestor considerente de ordin general, în strânsa legătură cu ele însă, există lucruri specifice, care ne privesc numai pe noi, țin de tradițiile noastre, de ceea ce ne este propriu, de trăsăturile psihologice fundamentale ale poporului român, de schimbările pe care le-a adus și le aduce mereu în viața sa revoluția socialistă. [...] Literatura noastră contemporană are nevoie, socotesc eu, de un spor și mai mare de umanism, pe linia cea mai bună a tradițiilor, în raport cu epoca pe care o trăim și cu idealurile socialismului. În ce mă privește, cu riscul de a greși, doresc și intenționez să construiesc o operă întreagă care să aibă drept piloni de susținere momente mare și importante din istoria poporului român – din prezent și din trecut – doresc să cultiv, mai mult chiar decât până acum, o literatură puternic ancorată în social și în politic, în tot ce intră în această realitate socialistă complexă și fascinantă într-adevăr!”

15 aprilie

• [„Scânțea”, nr. 8036] În articolul *Inima comunistă a „Almei Mater” organizația de partid în viața universității* se cere o tot mai sporită implicare a organelor și organizațiilor de partid în activitatea organizatorică concretă pentru traducerea în viață a Directivelor Comitetului Central și a prevederilor Legii învățământului.

• [„Urzica”, nr. 7] Revista apare într-un număr dublu aniversar. Cu ocazia împlinirii a două decenii de la apariție, Aurel Baranga (directorul publicației) reia în *După 20 de ani* articolul prim / *Cuvântul înainte* din Nr. 1 al revistei – aprilie 1949: „*De ce apărem?* Fiindcă suntem convinși că răspundem unei necesități. Într-o țară în care, sute de ani, câteva zeci de mii de profitori au râs cum au vrut

de popor, are și poporul, în sfârșit, astăzi, dreptul la zâmbet. Numai că noi vom încerca să râdem altfel decât s-a rîs înainte [n. b. – de țigani, soacre și încorno-rați]... Noi credem în valoarea de *armă de luptă a rîsului*... Zbaterea furibundă a imperialismului, cu toată gravitatea problemei, nu e lipsită de unele aspecte co-mice. [...] Năravurile lăsate ca o amintire de burghezie și aduse în rândurile noas-tre nu sunt nici ele, sau mai ales ele, de trecut cu vederea. Dimpotrivă, le vom urmări, le vom scoate de urechi la iveală în paginile noastre și le vom combate. De aici și un avertisment: leneșii, mincinoșii, birocrații, îngâmfații, lăudăroșii, parveniții, panicarzii, timorații, zvoniștii, pleșcarii, servilii și alții de aceeași teapă vor fi des urzicați în coloanele noastre...” □•Din sumarul numărului festiv: poe-mul lui Victor Eftimiu, *Închinare Urzicii*, scurte texte omagiale de Tudor Mușatescu și Nina Cassian, dar și un articol „aniversar” marca Eugen Barbu: „Să faci să rîdă lumea 20 de ani, iată o performanță!... «Urzica» a exercitat un ecaris-aj binevenit de-a lungul timpului, făcându-ne să uităm cât de rele erau păcatele înfățișate [din trecut]. E de două ori bine că revista a existat: o dată pentru că a arătat cu degetul pe cei răi – și al doilea, pentru că i-a pedepsit cu o glumă. Când deschid paginile ei îmi aduc aminte că nu râdem atât cât am merita... Ca fost umorist care n-a colaborat două decenii la acest almanah al glumei românești, socotesc că m-am amuzat destul citind-o, urându-i o viață lungă.” □•La rubrica *Poșta redacției*, Rodica Tott semnează *parodii* ale unor poeme în manuscris „tri-mise de scriitori cunoscuți” – LA ANIVERSARE – *Arcada ante festum* de Marin Sorescu, *Înfățișare punct de vedere* de Nichita Stănescu, *Eu și sărbătoarea* de Ion Gheorghe, *Nicio temere* de Ana Blandiana, *A fi, a nu fi, fie ce-o fi* de Iulian Nea-cșu etc. Cităm din *Zile de mare emoție* – parodie la Adrian Păunescu: „Știm bine ce teamă v-a fost / că-mi rămâne ceasul în urmă / și spre masa cu toasturi festive / nu voi prinde căruța nocturnă. Cartea mea de vizită ar fi murit / de singurătate între două pahare / și cinci generații la rând ar fi plâns / golul prelins din tacâm pe covoare.”

16 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 8037] Al. Andrițoiu comentează *Vioara roșie* a lui Victor Tulbure: „Faptul că el și-a adunat o bună parte din poemele sale într-un volum antologic, chiar dacă unele nu au toate caratele necesare, este însuși un argument al consecvenței cu sine. Volumul ne atestă un poet rapsod în sensul plinar al cu-vântului, care merită dragostea și respectul nostru [...]. Cartea *Vioara roșie* e o carte de poezie la care criticii au datoria morală să se oprească, rememorând nu o carieră literară, ci un destin literar”. ■•Gheorghe Tomozei solicită un *Climat de excepție literaturii pentru copii!*: „Literatura pentru copii se «bucură» de un tra-tament paradoxal: cu cât progresele sale sunt mai mari cu atât mai puține sunt momentele când critica de specialitate se hotărăște, dacă nu să le cerceteze, să le consemneze măcar. Un mare număr de scriitori dăruieți își duc existența (literară) ca în absurdele căușe îngemănate ale emisferelor de Magdeburg, rare lumini se

opresc asupra spațiului în care se «încăpățânează» să creeze – și astfel, scriitori care au umplut un raft de bibliotecă, ori jumătate, ori un sfert, sunt mai puțin cunoscuți decât nu mai știu care obscur stihuitor care a tipărit o cârtică în urma stăruitoarelor asedii la care i-a supus pe editori.[...] Nu există un rabat de calitate pentru literatura scrisă despre ori pentru cei mici. Să-i gândim prezentul – dar, mai ales, viitorul – cu sobră răspundere. Literatura aceasta merită un regim de excepție, și un climat de excepție!”. ■ Întrucât societatea socialistă creează toate condițiile materiale și spirituale pentru educarea bunului gust, Ion Biberi stăruie, fără a ocoli neajunsurile, asupra a ceea ce el numește *Sensul activ al bunului gust*: „Siguranța gustului, dezvoltarea și împlinirea acestuia cu un întreg stil de viață, în care criteriul moral apare ca fundamental, sunt astfel îndreptare esențiale în evoluția societății socialiste. Mai mult decât în oricare altă orânduire socială, bunul gust își are în societatea noastră semnificație de ordin general. El contribuie hotărâtor la transformarea vieții sociale, înfăptuind astfel țelul suprem al vieții care se refuză uniformității și repetiției stereotipe. Creația de noi forme și valori, pe toate planurile de activitate – material, tehnic, industrial, estetic, moral – destinate a da vieții variante și frumusețe, sub călăuză bunului gust, devine o cauză de progres social. [...] Fără îndoială, procesul este în plin mers. Se observă – și se deplâng încă, și cu drept cuvânt, exemple de prost gust, de gust șovăielnic, în câteva din aceste manifestări. Stăruie – nădăjduim numai trecător și sporadic – snobismul ostentativ, gustul pentru bizar și provocare, în diverse domenii – să zicem în înfățișarea vestimentară a unor oameni de pe stradă. Dar aceste aspecte sunt trecătoare. [...] Nu rămân decât formele pure și bunul gust, încoronând bunul simț”.

● **[„Viața studentească”, nr. 16]** Numărul stă sub semnul *Forumului studențimii române*, Conferința a VII-a a UASR. ■ Eugen Barbu vine cu „amintiri” din vremea studenției sale din timpul războiului, cu o acoladă înspre actuala *Tinerete studioasă*, iar Mihai Beniuc, cu articolul festivist *Un izvor de încredere în viitorul culturii românești*: „În gigantica desfășurare de energie umană creatoare studențimea trebuie să devină tot mai mult o forță de primă linie, aceasta mai mult ca oriunde în țările socialiste, în care nimic din ceea ce e prețios în om și pentru om nu poate să rămână nevalorificat. Suprema formă a patriotismului – acest motor al vieții noastre sociale – trebuie să fie pentru studenți angajarea totală a forțelor lor de muncă pe drumul perpetuei înnoiri cerute de timpul și condițiile din țara noastră... Eu am intrat în rândurile studențimii cu 40 de ani în urmă și astăzi, deși profesor bătrân, simt mai mult ca oricând nevoia de a sta în rând cu ei. Primăvara vieții ce-i însuflețește pe ei, prospețimea gândirii și setea lor de cunoaștere mă îndeamnă ca eu însumi să nu las rugina în articulațiile mașinării mele intelectuale. Iar entuziasmul lor este pentru mine un izvor de încredere în viitorul muncii intelectuale din țara noastră.”

17 aprilie

● **[„Scânteia”, nr. 8038]** În *Rațiunea de a fi a criticii literare*, Paul Georges- cu se situează în albia materialismului dialectic, poziție de pe care stabilește obi-

ectivele actului critic: „În ultima vreme, critica s-a preocupat mai ales să mediteze asupra sa însăși, ceea ce nu e deloc nefolositor, dar e insuficient. A se înțelege pe sine, a se cunoaște este util, cu condiția însă, neapărată, de a nu uita că menirea criticii constă în a se exercita în primul rând asupra operelor, constituind un act în esență științific, realizat din perspectiva unei ideologii care, în cazul nostru, nu poate fi decât cea materialist-dialectică și a unor criterii estetice care, pentru noi, nu pot fi altele decât cele izvorâte din această ideologie, din fondul spiritual al poporului nostru. În al doilea rând, că ea constituie confruntarea exegetică a publicului cu opera. Evident, scriitorul se adresează cititorului, chiar fără a o spune. Altfel, de ce și cui s-ar adresa? Rolul criticului este și acela de a explica temeinic, cititorului textul mai dificil al unor opere. [...] Datoria lui esențială e *de a selecționa*, îndepărtând opera fără valoare și impunând exegetic pe cea valoroasă. Activitatea criticului poate ține seama de variațiunile unui public educat diferit, aci luptând să impună o valoare necunoscută, aci să reducă – fără durități extraliterare, mai ales – cărți ce solicită cu vehemență un loc superior, care nu li se cuvine. Dualitatea criticii a produs și înfruntări inutile, fiindcă în exercițiul critic nu ajung nici erudiția care este necesară, spiritul metodic ce e folositor, dar nici gustul și sensibilitatea lipsite de erudiție și spirit metodic. Astfel de dispute fără finalitate, ce accentuează când asupra unora, când asupra altora dintre elemente, reîncep mereu, prezentându-se subiectivitatea criticului drept o viziune obiectivă, totalizatoare! [...] Fie dorință, fie voință, orice încercare de a părăsi istoria eșuează lamentabil; fie dorință, fie voință, orice încercare de a părăsi realitatea și socialul sfârșește lamentabil; fiindcă nu poate exista nimic, nici opera de artă, care să evadeze din istorie, din realitate, din social; nici chiar istoria literară”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6194] Edgar Papu demonstrează în *Literatura noastră în perspectiva universalității*, că, încă din veacul trecut, „universalitatea cucerită de literatura română... nu s-a efectuat pe bază de curente, ci de personalități literare și de opere, ceea ce alte literaturi balcanice n-au avut, deși au urmat un itinerariu de idei analog cu al nostru.” ■ C. Stănescu recenzează volumul de poezii al lui Leonid Dimov, *Carte de vise*, în care acesta „are conștiința locului ocupat de poetul adevărat, adoptă o poziție demnă față de poezie al cărei sclav nu dorește să fie. Nimic în versurile lui nu arată pe solomonarul modernist ademenindu-și muza cu poze și lingușiri penibile.”

• [„**Albina**”, nr. 16] Semnează versuri Traian Iancu și Vlaicu Bârna ■ În secțiunea dedicată cărții apare *Satul transilvan în poeziile lui Emil Giurgiuca* de Matei Alexandrescu: „Recenta carte selectivă din opera poetică a lui Emil Giurgiuca, apărută în colecția *Cele mai frumoase poezii* (Ed. Tineretului), ne ispitește să reluăm, la proporții reduse, tematica unui studiu mai amplu al criticului Ovidiu Papadima, cu aplicații la poezia satului românesc”. ■ În *Omagiu lui Camil Petrescu la 75 de ani de la naștere*, Marilena Vulpe îl evocă, după propriile-i cuvinte, pe scriitorul tinereții ei: „Campion al inteligenței, scriitorul acesta făcea să strălucească, pe tăișul lucid al armelor sale intelectuale, și raza caldă a umanității.

Revoltatul și polemistul virulent, ofensiv până la furie în fața impurității de orice fel, avea sensibilități și cutremurări de adolescent lângă vibrația de cristal a valorii...”

● **[„România literară”, nr. 16]** Zaharia Stancu publică editorialul *Anul XXV*, în care preia lozincile lansate de Nicolae Ceaușescu la Congresul al IX-lea al P.C.R. Se discută despre „umanismul socialist”, „construirea socialismului” și „lupta pentru pace” – toate întinate de excesele trecutului dejist: „Fiecare din acești ani a fost pentru poporul român un an de muncă, un an de victorii, dar și un an în care au fost prezente și lipsurile, și greșelile. Am fost martorii acestei lungi perioade și numai martori. Putem spune, deci, în bună cunoștință de cauză, că – pe măsură ce vremea a trecut – lipsurile și greșelile s-au rărit, iar victoriile ni s-au arătat din ce în ce mai mari, din ce în ce mai pline de spor și de nădejdi...[...] Poporul român își păstrează în acest an neliniștit – al XXV-lea de la Eliberare – liniștea. Își păstrează liniștea, își continuă munca de construcție socialistă, e gata (la caz de nevoie) să se apere.” ■ În notița *Un tânăr critic* este apreciată activitatea lui Mircea Iorgulescu la revista „Ramuri” din Craiova. ■ Dumitru Micu recenzează culegerea retrospectivă *Vioara roșie (1942-1967)* de Victor Tulbure, care preia titlul volumului de debut din 1948, îngrijit de Editura de Stat: „A discuta în amănunțime această culegere, ar însemna a redeschide dosarul poeziei în vogă acum douăzeci de ani și al criticii inclusiv (în care se găsesc și vreo două recenzii de-ale mele), operație anevoioasă și nu de natură a trezi, azi, un prea mare interes printre cititori, care preferă, de nu mă înșel, deshumării trecutului apropiat, examinarea fenomenului literar în plină desfășurare.” ■ George Banu comentează spectacolul regizat de Andrei Șerban la Teatrul „Bulandra” din Capitală, cu George Constantin în rolul lui Iona, după piesa lui Marin Sorescu. Interpretarea și scenografia i se par deopotrivă incerte: „Pentru prima dată, în *Iona*, Andrei Șerban a părut nesigur. El nu propune o interpretare coerentă a textului, din care să se deducă un sens ordonator, sensul descifrat sau împlântat în piesă. Spectacolul, pornind de la sugestia decorului semnat de Florica Mălureanu, comunică mai degrabă senzația oribilă a unor viscere putrede. Aceasta nu dezvoltă, nici nu sfârșește prin a se impune. Andrei Șerban nu a intuit o modalitate teatrală expresivă, care să producă ea însăși sens, care să încarce spectacolul cu dramă. Mizând totul pe George Constantin, se ratează lupta fizică aeroului, cea care ar fi dat consistență metaforei literare.” □ Două concluzii trage George Banu: „Prea vast și prea calm, Iona e un spectacol fără suferință.[...] În prima parte, George Constantin uzează cu exces de unele procedee deja abordate, pentru ca în final să redobândească dimensiunea majestuoasă a talentului său.”

● **[„Tribuna”, nr. 16]** Al. Căprariu semnează *La reeditarea „Existenței tragice”*, un nou articol dedicat apariției volumului lui D. D. Roșca ■ Dacă prezența cu versuri a lui Teohar Mihadaș este firească, cea a lui Ion Oarcăsu e, mai degrabă, surprinzătoare. ■ Cartea *Camera 210* a lui *Dragoș Vicol* este prezentată de

Ion Lungu drept un „emoționant document literar al unei experiențe liminare din viața scriitorului”. ■•În „Eclipse” ... de receptivitate, Juvenal Popescu se oprește asupra intoleranței critice expuse de G. Dimisianu față de I. Lăncrănjan în „România literară”. ■•O frunză udă pe umărul stâng se intitulează proza lui Nicolae Prelipceanu. □•Ion Rahoveanu traduce *Cimitirul marin* de Paul Valéry. ■•Augustin Buzura întreprinde o survolare a creației lui Gabriel Chevallier, la moartea acestuia, oprindu-se mai insistent la *Eternul Clochemerle* □•Ce citesc americanii? este răspunsul lui Paul V. Vehvilainen sub formă de listă a primilor douăzeci cei mai citați de autori din S.U.A.

● [„Cutezătorii”, nr. 16] Publică versuri de Lucian Blaga, *Focuri de primăvară*: „Focuri ard, albastre ruguri/ Pomi simt dureri de muguri” și de R. M. Rilke, *Dintr-un aprilie*, traducere de Maria Banuș.

18 aprilie

● [„România liberă”, nr. 7619] *Fascinația cunoașterii de sine* este titlul cronicii literare a lui Boris Buzilă, la *Cunoaștere de noapte* (E.P.L.) scris de Al. Ivasiuc. În opinia cronicarului literar, autorul apelează la o serie de strategii din categoria „noului roman”, aplicate unei ficțiuni literare impersonale, supraindividuale, chemate să propună un subiect de meditație, a cărui „dimensiune umană fundamentală” o reprezintă spiritul critic.

● [„Scânteia tineretului”, nr. 6195] Nicolae Baltag semnează articolul *Tineri poeți la al doilea volum*, în care sunt anunțate aparițiile cărților lui Nicolae Prelipceanu, *Antu*, Dumitru M. Ion, *Vânătorile*, Mariana Costescu, *Poemele desăvârșirii noastre*, Petre Ghelmez, *Altare de iarbă* și Rodica Iulian, *Elegii de pe pod*.

● [„Contemporanul”, nr. 16] Ion Mihăileanu, redactor-șef adjunct al revistei, scrie articolul de fond *Securitatea Europei*, în care se observă, pentru prima dată mai clar de la preluarea funcției de secretar-general al C.C. al P.C.R., ambiția lui Nicolae Ceaușescu de a se transforma, treptat, dintr-un lider carismatic și frecventabil (după invadarea Cehoslovaciei din august 1968) într-unul cu influență geostrategică: „Apelul țărilor socialiste participante la Consfătuirea din martie 1969 de la Budapesta către toate statele din Europa reafirmă principalele propuneri ale *Declarației* adoptate cu prilejul *Consfătuirii* din București din iulie 1966 a țărilor participante la Tratatul de la Varșovia.[...] România socialistă, prin glasul președintelui Consiliului de Stat al țării noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu, și-a afirmat hotărârea de a-și aduce contribuția activă la pregătirea într-un spirit de conlucrare și înțelegere reciprocă, a conferinței statelor europene, la progresul cauzei păcii în Europa și în lume.” □•Mitul „luptei pentru pace”, întreținut de sovietici începând cu Lenin, pare să fi dobândit consistență în discursul internațional abordat de Nicolae Ceaușescu, a cărui voce a susținut în „recentul *Apel* cu privire la lichidarea N.A.T.O. și desființarea concomitentă a Tratatului de la Varșovia”. Dacă alianța așa-zis ofensivă s-ar fi dizolvat, atunci și

cea defensivă, constituită ca ripostă la agresiunea occidentală, s-ar fi încheiat. Numai că Războiul Rece atingea apogeul în 1969. ■•Revista anunță faptul că „Florin Mugur a obținut Marele Premiu al Festivalului Internațional de Poezie de la Sarajevo. La festival au participat poeți din Austria, Cehoslovacia, Frația, Italia, Iugoslavia, România, Ungaria și Uniunea Sovietică.” ■•Este aplaudată decizia din „Luceafărul”, care, „în ultimul număr [...] inițiază o discuție în jurul unor fenomene negative care se manifestă de la o vreme în poezia noastră”. Ținta o constituie posibila „inflație poetică”, care, departe de a fi îmbrățișată fără rezervă în notița din „Contemporanul”, reprezintă prilejul pentru a a semna „ideea înaltă pe care o au despre poezie unii dintre cei mai dotați reprezentanți ai generației noi de la noi de poeți, răspunderea lor față de rosturile poeziei și destinul literaturii, al culturii noastre în genere.” ■•Cu titlul *Camil Petrescu: o simfonie intelectuală*, George Ivașcu îi face un profil istorico-literar și ideologic, încercând să sublinieze simpatiile socialiste încă din perioada interbelică: „Colaborator la «Rampa, «Facla», devenind apoi principalul animator la «Limba română», «Săptămâna muncii intelectuale», «Cetatea literară», semnând și la «Cuvântul liber» sau «Reporter», Camil Petrescu atată cu directitate fără echivoc politicianismul burghez, farsa patriotardă postbelică, relevând situația socială precară a intelectualității românești”. Implicarea lui Camil Petrescu în mișcările comuniste inițiate după 23 August 1944, îi dă prilejul lui George Ivașcu să afirme că marele scriitor „a intuit, a știut, apoi a însoțit loial și devotat, a vibrat la tot ceea ce marca un pas înainte pe calea ce profila o radicală transformare a societății românești. De aici și strădania lui, pe-allocuri patetică, de a răspunde comandamentelor revoluției populare și socialiste; de aici tematica nuvelor și pieselor lui, de aici structura și factura întinsului său roman, pe care l-ar fi vrut o epopoe, axat în jurul revoluției de la 1848 și a lui N. Bălcescu.”

● [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, An VII, nr. 16 (320), p.1; publicație editată de Comitetul de cultură și artă al orașului București; format tipografic: A 2, 4 pagini; apare săptămânal (vineri); nu se precizează componența redacției] Prezintă două știri teatrale: *Gogol și Cehov pe același afiș* (la Teatrul „C. I. Nottara” se pune în scenă un spectacol alcătuit din dramatizări după nuvelele *Mantaua* de Gogol și *Durere* de Cehov, cu actorul Ștefan Iordache în rol principal) și *Omagiu adus lui Camil Petrescu*, cu prilejul împlinirii a 75 de ani de la nașterea acestuia, ocazie cu care i se pun în scenă, la Teatrul Mic, piesa *Jocul ieilor*, iar la Teatrul Bulandra *Act venețian*.

19 aprilie

● [„Scânteia”, nr. 8040] Apare *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu* rostită la *Încheierea lucrărilor conferinței Uniunii Asociațiilor Studențești din România*, urmată de articolul lui Nicolae Dragoș, *Entuziasmul adevizunii tinerești*: „Sub cupola acestei săli, unde – de-a lungul celor 25 de ani care au trecut de la eliberare – s-au hotărât măsuri de excepțională însemnătate pentru destinele patri-

ei, reprezentanții celor peste 145 000 studenți ai țării au apreciat împlinirile obținute prin muncă perseverentă, prin studiu pasionat, au jalonat direcții rodnice pentru munca și activitatea viitoare”. □•Traian Coșovei publică reportajul *Constanța între romantism și luciditate*. □•Amita Ray, scriitoare indiană, scrie despre *Fortificațiile de castă împotriva „intangibililor”*: „Mentalitatea de grup a fost folosită de colonialiști atunci când au introdus sistemul lor de administrație în India. Și astăzi, în orașe, funcționarii care aparțin aceleiași grupe de salarizare sunt cazați în același cartier și au apartamente de aceleași dimensiuni. Cei cu venituri medii sunt aglomerați în apartamente mici, indiferent de numărul membrilor de familie. Muncitorii necalificați trăiesc în condiții deosebit de grele, la marginea orașelor, la fel cum trăiesc «intangibilii» la sate. [...] Abolirea definitivă a acestui sistem ar duce, fără îndoială, la o largă desfășurare de forțe creatoare în toate domeniile vieții sociale”.

• [„Cronica”, nr. 16] Zaharia Sângeorzan realizează un *Dialog cu Nicolae Manloescu* despre *Critică și modernitate*. „– *Ce părere aveți despre critica structurală?* – Ah, din ce în ce mai neplăcut. Am citit două-trei studii în care i se explicau principiile și telurile și mi s-au părut foarte interesante. Nu le-am înțeles însă până la capăt.... Cu alte cuvinte, structuraliștii nu privesc opera ca pe un scop în sine, ci, în același fel ca sociologii sau filosofii, văd în ea o manifestare particulară a unei realități din afara ei. – *Experiența criticii structurale e, vrea; să zică, o lectură nouă, un mod cu totul altfel de a citi opera. Cât despre critica românească...?* – Deocamdată, citesc biografii. Sunt mai reconfortante. Mi-am luat, de exemplu, după M. Ungheanu și am citit biografia documentară a lui Eminescu de Ion Crețu. – *Știu că scrieți o carte despre Titu Maiorescu. Ce va fi?* – Am recitat pe Maiorescu, am căutat o structură capabilă să dea lecturii mele coerență... Ce nume pot să pun la ceea ce a rezultat de aici? Singura idee preconceptută și ceea ce m-a obsedat cu adevărat a fost nu să-l restituie pe Maiorescu timpului său, cât să-i verific capacitatea de a ne fi contemporan”. ■•Sergiu Teodorovici reflectează la *Avatarurile anecdoticului*: „Anecdota, termen care nu are nimic comun cu anecdotică. Când confuzia devine posibilă, epicul se degradează. În ciuda unor asemenea, aproape inevitabile avataruri, anecdotică supraviețuiește, exprimând o condiție logică și psihologică a discursului care se vrea artă și comunicare”. ■•Zaharia Sângeorzan scrie cronică literară despre trei poeții: Dan Laurențiu, Nicolae Ioana, Ion Iuga. □•Dan Laurențiu: „În contextul poeziei actuale, alături de Nichita Stănescu, autorul *Călătoriei de seară* reprezintă, fără îndoială, tipul artistului pentru care poezia echivalează cu conștiința ei, cu modul de existență, cu un regim spiritual superior”. □•Nicolae Ioana: „Spectacol liric de un anumit dramatism intelectual, întinsul poem *Moartea lui Socrate*, excelează prin dese schimbări de decor, prin reflecțiile ce ni le propune, printr-un montaj poetic realizat prin mijloace mai puțin obișnuite”. □•Adrian Beldeanu: „... narează cu o oarecare pricepere tehnică fapte ce nu devin întodeauna poezie. El cade în banalitate și retorică goală”

• [„Flacăra”, nr. 17] G. Dimisianu recenzează volumul lui Ștefan Roll, *Os-pățul de aur*, apreciind că „lirica lui Ștefan Roll debordează într-un imagism clocotitor, asemeni celei a lui Voronca, exteriorizând o mare frenezie vitală, o tălăzuire de lave mereu amenințând să se reverse dincolo de orice îndiguire”. ■•Traian Stoica anunță apariția *Trilogiei culturii* de Lucian Blaga. Se notează faptul că în prefață Dumitru Ghișe pune bazele „unei premise certe și valabile pentru integrarea lui Lucian Blaga în istoria gândirii românești fără comiterea niciunei «apostazii» iscate dintr-o «preluare necritică» sau dintr-o «despărțire totală» de o autentică valoare spirituală”. □•Este prezentat succint volumul lui Hugo Friedrich, *Structura liricii moderne*, apărut la E.P.L.U. ■•La rubrica de *Teatru*, semnată de Alecu Popovici, apare o notiță despre punerea în scenă a piesei *Iona* de Marin Sorescu, la Teatrul Mic.

• [„Luceafărul”, nr. 16] „Desfășurată în climatul de efervescentă creație care definește activitatea societății românești în ansamblul ei”, cea de-a șaptea Conferință U.A.S.R. ocupă prima pagina. În text se arată că aceasta este prima conferință a studenților „care are loc în condițiile primului an de învățământ când se aplică noua Lege a Instrucției publice, adoptată pe baza Directivelor C.C. al P.C.R. cu privire la dezvoltarea și perfecționarea învățământului de toate gradele”. Redacția apreciază și responsabilitatea studențimii față de „misiunea ce îi revine”, „atașamentul profund față de popor și partid”. ■•Este publicat un inedit T. Arghezi, *Împăratul*, poezie datată 1947. ■•O avanpremieră editorială consemnează apariția volumului *Euphorion* de Nicolae Balotă, compus din trei secțiuni, volum ce reunește „sub constelația invizibilă a unor valori statornice o serie masivă de lucrări, denotând orientarea spre multiple direcții a interesului autorului. Eseurile privind teoria literaturii, istoria culturii românești și literatura universală contemporană sunt precedate de o pledoarie teoretică pentru eseu, demonstrând legitimitatea și virtuțile acestui gen literar-filozofic”. ■•Se pot citi versuri de Matei Călinescu și proza *Absență* de Bujor Nedelcovici. ■•Geo Șerban deplânge *Devalorizarea criteriilor de apreciere* ale poeziei, dar și ale criticii actuale. Opinia în ceea ce privește „inflația poetică” și a factorilor ei favorizanți este argumentată astfel: „Dar, mai întâi, ce să se înțeleagă prin inflație? Unii par a o confunda cu prolificitatea, adoptând o rezervă principială pripită față de capacitatea de a produce din belșug. În realitate, raporturile sunt exact contrarii, imaginea se cere fixată prin opoziție. [...] Printr-o contrabandă favorizată de amestecul criteriilor și diminuarea spiritului de selecție critică, se distribuie, sub eticheta poeziei, fel de fel de prefabricate, roade ale mimetismului, ale veleităților publicitare, uneori ale unei reale dexterități industriale. [...] Dispar deci limitele obligatorii dintre substanță și derivat, se ajunge la abandonarea distincțiilor dintre creație și noncreație, cu consecințe dintre cele mai nefaste în planul «consumului». Pe scurt, nu se mai știe ce dură exigență implică poezia!” Cheia problemei”, este de părere Geo Șerban, stă în „reperele de judecată, adesea uzate, depășite, neadaptate evoluției poeziei noastre de azi sincronizată cu structura liricii moderne autohtone și

universale”. [...] Încă mai sunt destui obstinați să trateze pagina de versuri ca pe o fișă autobiografică, fie practicând-o la nivelul unei familiarități comunicative diletante, desuete, fie căutând în ea strict «confesiunea». O atare viziune ignoră experiența unui șir întreg de decenii, degradează poezia care prin eforturile marilor creatori, de la romantism încoace, s-a eliberat tocmai de «trăiri» amorfe și a tins spre nadirul cunoașterii într-o totală desprindere de «eul» pragmatic, uniformizant. Pentru cineva lămurit asupra acestui proces de rafinare și extindere a combustiei poetice, o poezie de tipul celei cultivate acum de Nichita Stănescu, spre a concretiza cât de cât, nu mai are de ce să pară enigmatică nici bizară, indiferent dacă îi acordă sau nu prețuirea maximă. [...] Mi-e teamă, de pildă, că talentul, lui Marin Sorescu a devenit repede popular, mai puțin datorită excepționalei puteri de fantazare care-i permite să construiască fictiv un univers ingenuu, purificat de reziduurile istoriei, cât aspectului superficial umoristic, de falsă parodie, supralicitat câteodată de autor însuși. Accesul spre filoanele cu multe carate ale poeziei nu mai poate fi lăsat pe seama, «instinctului» într-un stadiu când însuși limbajul poetic s-a diferențiat progresiv de cel comun, sugestia poetică devenind direct proporțională cu distanța dintre semn și semnificat. La prima vedere, asemenea constatări sperie, dau naștere unor paralizante crispări, dar cine se apropie de poezie o face tocmai fiindcă simte nevoia înfrângerii barierelor ridicate în cale cel întâi de propriile comodități și automatisme”. În concluzie se observă: „Din nefericire, mai există și barierele externe, acelea puse între poezie și public de către comentatorii ce se contrazic, vehiculând fiecare metrul prejudecăților sale. Aici se manifestă adevărata și dezastruoasă inflație în flora de „critici” improvizați, străini de bucuria creației, încurcându-i și pe cei ce i s-au consacrat, nu din calcul, ci printr-o austeră comuniune lăuntrică. O reevaluare severă a criteriilor de apreciere va reabilita însuși cursul criticii, redându-i creditul și împiedicând situații imposibile, ridicolul de a încredința «pontificatul» unei ședințe de cenaclu într-o instituție de înaltă cultură cui n-a trecut încă pragul recenziilor amabile, de circumstanță. Să fiu bine înțeleș: mă lasă definitiv rece cine, ce titlu își arogă! În discuție e numai nivelul de la care ne propunem să propulsăm creația. Cu cât ne vom ridica mai sus cu atât vom distinge din masa producției curente piscurile de poezie diamantină și – surpriză! – ne vom uimi de raritatea lor”.

■ În contrareplică la articolul lui Geo Șerban, Ana Blandiana scrie despre *Severitatea poetului*, invocând „neamestecul în treburile interne ale poeziei”: „Editurile editează cărți de poezie, publicațiile publică poezii, așa cum este firesc, îndeplinindu-se astfel o elementară datorie, și deodată un fel de neliniște începe să plutească în aer, lumea începe să simtă că prea se desfășoară totul normal, că prea de mult timp nu a avut loc nici o gravă discuție, că prea de multă vreme nu i s-a făcut morală nimănui. Atunci apare problema. Ultima este cea a inflației poetice”. Mărturisind, încă de la început, că o astfel de noțiune e greu de aplicat în artă, Ana Blandiana explică: „Inflația reprezintă o devalorizare a bancnotelor, adică a unor hârtii lipsite în sine de valoare, importante numai prin valoarea care

li se atribuie simbolic. E vorba deci de destrămarea, prin supralicitare, a unei convenții. De ce, transpus în poezie, acest proces este de natură să neliniștească? Moneda calpă, prin exces, se demonetizează, dar aurul este mereu același, valoarea lui nu poate să crească sau să scadă, pentru că el nu se măsoară decât prin sine însuși. O modă poetică poate să intre în inflație cu atât mai rău pentru ea, dar poezia nu are nimic de pierdut sau de câștigat din asta. Ea este aurul care se măsoară numai prin propria sa greutate și nu se poate devaloriza”. Admițând ipoteza inflației, se ridică însă o serie de întrebări. „, Dar cine în afară de critică ar fi în măsură de a selecta valorile? Și de câte ori sentința, criticii însăși nu a fost infirmată de timp? A cere un ante-filtru, în punctul în care un manuscris urmează sau nu să devină coală de tipar, ar echivala cu un amestec arbitrar și brutal în treburile interne ale poeziei. Cine poate garanta că de un debut banal nu se leagă o viitoare strălucire? Ce editură poate făgădui că-și va găsi dispeceri-zei? Se publică astăzi multă poezie proastă, întotdeauna s-a publicat. Acesta este fundalul pe care se pot produce marile izbucniri. Un mare poet nu apare din pustiu ci dintre nenumărați poeți mediocri”. □ Afirmând „că nivelul unei culturi este dat de acest fundal, de chiar nivelul mediocrității conținute”, A. Blandiana constată că „poezia proastă a anilor 1930 era net superioară poeziei proaste a anilor 1900 și îmi place să observ că poezia proastă de azi depășește în valoare corespondența ei interbelică. N-aș vrea ca aceste rânduri, care se vor îndrepta împotriva intoleranței și-a imixtiunii în legile interne de dezvoltare a artei, să fie citite ca un elogiu al nerigorii. Dar cred că rigoarea trebuie să fie o secreție internă a fiecărui poet și dacă nu se întâmplă așa, e zadarnic și dăunător să i se insinueze din afară. Severitatea poetului față de el însuși, severitatea de a nu-și permite să publice decât rar, dar atunci definitiv, iată singurul deziderat care merită luat în discuție. Asta, însă, se va putea face abia după ce nimeni nu se va mai îndoi că ușile poeziei trebuie să rămână în permanență deschise; mai bine să fie primiți cu onoruri nemeritate zece trecători, decât să se întâmple ca unul singur dintre înalții ei oaspeți să fie alungat de la scară”.

20 aprilie

• [„România liberă”, nr. 7621] În articolul omagial *Camil Petrescu, astăzi*, Al. Rosetti rememorează personalitatea celui care ar fi împlinit 75 de ani, ocazie cu care sunt semnalate forme de recunoaștere a valorii literare și culturale a prozatorului – punerea în circulație a manuscrisului care conține sistemul filosofic al scriitorului, punerea în scenă a piesei *Danton* și, corelativ, sugestia de a pregăti pentru montarea scenică piesa *Bălcescu*, pe baza primei sale versiuni, „de un dramatism dens”.

• [„Scântea”, nr. 8041] În virulentul articol *Personaje de carton și narațiuni uscate* Emil Vasilescu face „însemnări pe marginea unor nuvele și romane de inspirație istorică”. În cele două volume, unul de Ana Bursan *La marginea timpului* (Ed. Tineretului), celălalt de Lola Stere Chiracu *Povestiri* (E.P.L.) regia simplistă, decorul confecționat și spațiul populat cu eroi caracterizați stereotip

definesc pregnant sărăcia artistică cu implicații majore în înseși posibilitățile de sugerare a dramatismului epocii. □•Romanul lui Mihail Calmâcu *Vornicul Boldur* (E.P.L.), *Pașala* (Ed. Tineretului) de Ștefan Popescu și *Plecat-am nouă din Vaslui* (Ed. Militară) de Nicolae Tăutu, suferă, fiecare, dând sentimentul superficialității de diluții și anecdotică. De aceea, trage concluzia Emil Vasilescu, „editurile au datoria de a atrage către acest gen pe cei mai înzestrați creatori, de a da dovadă de o maximă exigență, de a tipări numai lucrări de un nivel artistic deosebit, apte să cucerească tinerele generații, oferindu-le pilde autentice de patriotism, de dăruire în slujba poporului și a patriei, de a transforma apariția lucrărilor inspirate din istoria națională în adevărate evenimente culturale”.

● [„**Glasul Patriei**”, nr. 12] Victor Tulbure semnează poezia *Vatră părintească*. □•Nedic Lemnaru publică un reportaj despre județul *Vrancea*. □•Scriind despre volumul *Arhiva sentimentală* de Paul Anghel, Nichifor Crainic nu se mai oprește din elogii: „De la primele eseuri din *Arhiva sentimentală* a lui Paul Anghel, ai face cu un scriitor cărturar. [...] Fiecare din cele 48 de titluri, care sunt cuprinsul cărții sale, aduce surpriza unei judecăți personale sau a unui entuziasm reflectat, ceea ce constituie farmecul intelectual, din pagină în pagină, al acestui scriitor rafinat de cultură și stăpân pe o viziune proprie”.

21 aprilie

● [„**Scânteia**”, nr. 8042] O vizită „în satul natal al lui Dimitrie Bolintineanu”, face Viorel Cosma. Acesta scrie despre evenimentul împlinirii a 150 de ani de la nașterea scriitorului (*Cinstirea memoriei unui mare scriitor cetățean*) „la care au fost prezenți Virgil Teodorescu, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, Ion Roman, istoric și critic literar și prof. univ. dr. docent Dumitru Păcurariu, decanul Facultății de limbă și literatură română”.

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6197] Cu ocazia împlinirii a 75 de ani de la nașterea lui Camil Petrescu, Pompiliu Marcea îi re-evaluează pe eroii camilpetrescieni din punct de vedere al „raportului integrității morale.” Astfel, Gelu Ruscanu, Andrei Pietraru, Ladima, Ștefan Gheorghidiu ajung într-o „ostilitate ireconciliabilă cu mediul din jur. [...] A fost, însă, zadarnică jertfă? Nu, pe dată ce, chiar pentru o clipă, oamenii aceștia au arătat semenilor un alt chip decât cel obișnuit, mai pur și mai frumos, trezind măcar o undă de nostalgie pentru ceea ce trebuie să fie omul adevărat. Acesta este sensul superior educativ al întregii opere a lui Camil Petrescu scrisă înainte de Eliberare. Înțelegem acum mai bine adeziunea, nu lipsită de inerente oscilații, dar cu atât mai profundă a scriitorului pentru ideile socialismului, pentru filozofia marxistă.”

22 aprilie

● [„**Scânteia**”, nr. 8043] Ziarul comemorează 90 de ani de la nașterea lui V. I. Lenin: apare *Cuvântarea tovarășului Ion Popescu-Puțuri și Spiritul creator al ideilor leniniste*, nesemnat. □•Apare *Țelul și menirea literaturii* de Zaharia Stan-

cu, „extrase din cuvântarea rostită cu prilejul constituirii Asociației scriitorilor din Brașov”: „Problemele puse nouă de dezvoltarea vieții literare din țară și de cerințele unei mai bune organizări a vieții scriitoricești ne-au dus la concluzia că trebuie să schimbăm din temelie, ca să spunem așa, modul nostru de organizare. [...] Am constatat din munca îndelungată la Uniunea Scriitorilor că este foarte greu – dar nu numai foarte greu, ci chiar cu neputință – ca stând la București și lucrând în sediul Uniunii Scriitorilor chiar foarte multe ore pe zi, să întindem o mână de ajutor în toate părțile unde ajutorul nostru ar fi cerut. Partidul nostru a militat și militează pentru o cât mai profundă democratizare a vieții noastre pe toate planurile. În spiritul acestor înalte deziderate s-a adoptat și noul statut al Uniunii Scriitorilor, care prevede constituirea asociațiilor de scriitori. Poporul nostru are nevoie, fără nici o îndoială, de literatura pe care noi o creăm, dar poporul nostru în anii aceștia – douăzeci și cinci – câți au trecut de la eliberare până astăzi, și mai ales ultimii dintre acești douăzeci și cinci sunt niște ani care au fost și continuă să fie niște ani foarte fierbinți, niște ani foarte neliniștiți, niște ani în care poporul nostru a muncit mult, dar și niște ani în care fața acestei țări s-a schimbat cu desăvârșire. Nu o dată, de-a lungul acestor ani, eu am auzit oameni din alte țări, cu care am avut posibilitatea să vorbesc fie la noi, fie la ei, întrebând despre partidul nostru și atașamentul scriitorilor față de politica lui. Am răspuns pe dată, fără ezitare: «Noi, scriitorii din România, vedem în partidul nostru comunist imaginea întregului nostru popor». De ce am răspuns așa și nu altfel? Pentru că întregul nostru popor aprobă și susține politica internă și externă a partidului. Partidul nostru este unul singur: Partidul Comunist Român. Și dacă noi, scriitorii, scriem pentru partidul nostru comunist, noi scriem pentru poporul nostru. Căci dacă nu am scrie pentru partidul nostru și pentru poporul nostru, atunci pentru cine să scriem? Pentru dușmanii poporului nostru? Noi nu scriem decât pentru folosul poporului nostru și pentru folosul partidului nostru, pentru folosul acestui partid comunist care a făcut ca în acești ani să se realizeze lucruri uimitoare, care se văd de altfel pretutindeni în țară. Iată care este profesiunea noastră de credință, de la care nu ne-am abătut și de la care nu ne vom abate. [...] Închei, adăugând că noi, scriitorii, nu ne vom abate niciodată de la ideile cuprinse în cuvântarea rostită de secretarul general al C. C. al P. C. R. la adunarea scriitorilor din noiembrie, anul trecut, idei și principii care sunt ale noastre ale tuturor scriitorilor din România”.

23 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 8044] Mihai Vasiliu semnează *Eroul contemporan își revendică locul cuvenit în dramaturgia originală*: „Opera dramatică, prin destinația pe care o are, prin puterea sa de influențare și, deci, prin rolul său social-educativ deosebit trebuie în mod necesar să-și absoarbă temele, să-și selecteze eroii din torentul clocotitor al vieții, să vizeze cu consecvență întruchiparea dramatică a unor eroi capabili să exprime starea fundamentală de spirit a epocii, calitățile

esențiale ale unor categorii sociale. În acest sens sunt deosebit de prețioase pentru creator recomandările cuprinse în cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu rostită la Adunarea generală a scriitorilor, în noiembrie trecut: «eroul epocii socialiste nu este un supraom; el are și calități și defecte, trăiește și bucurii și amărăciuni, și izbânzi și înfrângeri, iubește, visează, se zbuțumă ca orice ființă omenească. Literatura trebuie să-l înfățișeze așa cum e în realitate, dar relevându-i lipsurile, trebuie să pună totodată în evidență cu putere ceea ce-l caracterizează, și anume faptul că viața sa e străbătută de patosul revoluționar al idealului socialist, că el pune mai presus de orice interesele colectivității, că se dăruiește cu toată pasiunea muncii sale cauzei socialismului, cauzei poporului». Evitarea clișeeilor, a schematismului, a conflictelor exprimate exclusiv prin alb-negru și a eroilor etichetați simplificator în «pozitivi» și «negativi» nu implică în nici un fel abordarea cu timiditate a problematicii contemporane, ci dimpotrivă”. □•Lidia Bote prezintă primul volum din *Opere* lui Ovid Densusianu, „volum din seria *Operele* lui Ovid Densusianu, un tom masiv de peste 750 de pagini, ediție îngrijită de B. Cazacu, V. Rusu și I. Șerb, cu o prefață – limpede și densă – semnată de B. Cazacu.[...] Întreg ansamblul, gândit coerent și organizat, constituie de pe acum un bun instrument de lucru și o realizare de nivel superior a ediției științifice românești. Când va fi încheiată (de sperat într-un ritm cât mai susținut), ea va constitui un izvor indispensabil de referințe, de consultare și verificare a întregii opere a lui Ovid Densusianu, personalitate de înaltă rigoare profesională, etică și civică a științei filologice românești”.

• [„**Viața studentescă**”, nr. 17] Are loc Conferința a VII-a a UASR, cu o *Cuvântare* a lui Nicolae Ceaușescu și *Raportul de activitate al Consiliului UASR*, prezentat de Mircea Angelescu. □•Din cuvântul participanților la discuții, cităm mesajul lui Ion Brad, vicepreședinte CSCA, din partea Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă: „Omul societății noastre socialiste este și va trebui să fie un om complex și complet, o treaptă evoluată a acelei noțiuni de om al Renașterii, personalitate bogată și multilaterală, capabilă a asimila și a împinge înainte cuceririle omenești, și, totodată, de a se bucura din plin de roadele acestora. *Umanismul socialist* are în vedere tocmai formarea unor astfel de personalități, bazate pe armonie și vigoare, pe o largă capacitate creatoare și receptivă totodată... Sunt de acord cu criticile și dezideratele formulate în raportul prezentat Conferinței privind activitatea editurilor și revistelor noastre, a teatrelor, a cinematografului. Izvorul unor confuzii poate fi și în activitatea instituțiilor culturale-artistice, dar trebuie căutat și în slăbiciunile învățământului superior, mai ales cel artistic, care pregătește cadrele pentru aceste instituții. Socotim că este o datorie a noastră, a celor care ne ocupăm de aceste probleme, să creăm un climat de mai mare exigență ideologică și artistică, să dăm mai multă noblețe și putere de convingere concepțiilor noastre marxiste, principiilor partidului nostru în domeniul culturii și artelor.”

24 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 8045] Eugen Barbu scrie despre *Jurnalismul cultural* și adevărata lui măsură : „Cei de dincolo de grădina literelor cred că gazetele se fac de la sine, fiind adică o alcătuire de pagini în suită, începând cu firma și terminând cu *Ultimele știri* și cu rubrica *Diverse*, ca să nu mai vorbim despre schimbul de informații de la *Cumpărări – Închirieri*, cu adresa administrației și cu poze; cam așa ar fi arătat o foaie zilnică după o concepție comună ce mai umblă stingheră prin capetele unora. Asta să fie jurnalistică, ruda săracă a literaturii ce se zbate între teritoriul senzaționalului și pragul de sus al vocalei de aur, sau e numai o prejudecată? [...] La noi, mari figuri culturale au introdus în proza cotidiană verbul lor de foc. Recitiți articolele lui Eminescu și o să găsiți o lavă încă nestinsă, clocotind de patimă pentru adevăr și dragoste de țară, luați paginile revoluționarului Bălcescu și o să vă cutremurați, lectura articolelor lui Iorga va fi pentru orice cititor tânăr o revelație. Mai târziu, Arghezi avea să arate tuturor că nu există nici o prăpastie între pamfletul zilnic și poezia cea mai suavă. Cocea făcuse din paginile ziarelor la care colabora adevărate tranșee din care desfășura o luptă zilnică, neobosită. Marele Călinescu practica o agresivitate instruită acolo unde alții foloseau ghioaga stilului abrupt, tăind cu un scalpel subtil rănilor cele mai neplăcute. Exemplele s-ar putea înmulți... [...] În zilele noastre, ziaristica militantă, exercitată cu talent, în numele marilor idealuri care ne călăuzesc întreaga viață, exercitată cu spirit constructiv, cu pasiune novatoare, produce în porții zilnice adevărate capete de gen. Mă gândesc în primul rând la ceea ce pune în evidență munca și înfăptuirile cotidiene ale acestui popor, la unele reportaje pe viu, la unele anchete sociale, de o mare finețe, scrise și gândite de jurnaliști talentați, cu o mare pasiune pentru adevăr”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6200] C. Stănescu recenzează cartea de debut al lui Vasile Văduva, *Roagă-te pentru mine*, în care nu apare „nimic exagerat, lipsește poza, afectarea, stângăciile atâtor scriitori aflați nu doar la prima carte”, precum și „romanul-anchetă” al lui D.R. Popescu, *F*, a cărui „performanță” constă în faptul „de a găsi fiecărui act, fiecărui gest al personajelor, echivalentul simbolic. [...] Dacă acest fel de a gândi literatura – ca o posibilitate de a medita pe marginea vieții și pornind de la ea – își are rațiunile sale de a încerca să existe, șansa acestei literaturi nu stă în modul însuși de a o gândi ci în ceea ce o poate susține: *creația de viață* din a cărei iluzie însușită total se nasc și există personajele, eroii care rămân, dincolo de orice demonstrație.” (fără precizarea editurii)

• [„Albina”, nr. 17] Apare un fragment din poezia *Lenin* de Vladimir Maia-kovski, în traducerea lui Cicerone Theodorescu. □ În *File de calendar* Aurel Martin îl evocă pe *Mihu Dragomir*: „Zilele acestea, Mihu Dragomir ar fi împlinit 50 de ani și s-ar fi aflat, fără îndoială, printre animatorii mișcării noastre literare, cum a fost și înainte de a se stinge fulgerător, la începutul lui aprilie 1964. Același pasionat, același dăruit, respirând prin toți porii actualitatea, militant neobosit, credincios idealurilor comuniste. Un poet de adânci resurse, multilateral solicitat,

receptiv la înnoiri, în năstruc dialog cu sine și cu semenii, cu țara și istoria, cu timpul și cu universul comic. Un romantic neliniștit, sensibil la dialectica destinului uman, marcând, dincolo de efemer și de accidental, legăturile spirituale ateice, de substanță, cu pământul și cu aerul patriei, năzuințele spre mai bine și mai frumos ale națiunii. O bună parte din opera sa nu-i altceva decât un înălțător elogiu adus revoluției și plaiurilor românești”.

• **[„România literară”, nr. 17]** Este organizată masa rotundă *Semicentenarul „Sburătorului”*, la inițiativa lui Eugen Simion: „De obicei, faptele de cultură sunt readuse în actualitate cu unicul scop de a prețui – cum trebuie de altfel – importanța lor istorică. O prețuire mai dreaptă e însă aceea pătrunsă de spiritul critic. O operă clasică, esteticeste vie, nu are nevoie de amabilitatea noastră. Iar dacă are, șansa ei de a supraviețui e minimă. Timpul a pus între ea și noi zidurile reci ale gloriei. Pentru a le îndepărta e nevoie nu de violență și înfumurare (e detestabilă speța acelor care au, în fața clasicilor, snobul complex al superiorității!!), ci de o lectură dreaptă, fără mofturi, fără prejudecăți!), de o privire, în fine, sinceră, critică. N-am putea arăta o mai mare stimă intelectuală față de opera unui critic decât să observăm nu numai ce ne apropie, dar și ceea ce ne desparte de ea.” □ Într-o etapă în care redescoperirea modernismului era la ordinea zilei, criticul nuanțează: „Noțiunea e foarte ambiguă: și a rămas așa până astăzi. Lovinescu îi dă o accepție foarte largă privind-o sub semnul a două principii: *sincronism* și *diferențiere*. Scriitorul să fie, adică, în pas cu sensibilitatea estetică a timpului și să aibă o notă, diferențială, originală. Dar se va vedea și din *Istoria literaturii* că aceste puncte de reper sunt atât de mobile încât e aproape imposibil unui talent să nu-și găsească un loc potrivit printre moderniști, chiar dacă ideologia lui literară e alta.” □ Ov.S. Crohmălniceanu sesizează caracterul contradictoriu-original al personalității lui E. Lovinescu: „Fără cenaclu, e îndoielnic dacă «Sburătorul» în scurta sa existență ar fi exercitat aceeași influență. Pe urmă nu avem în cazul de față prima noastră revistă literară care a avut la direcție un critic. Principalele publicații antebelice chiar s-au caracterizat prin același regim: «Sămănătorul» a fost dirijat în epoca sa glorioasă de N. Iorga, «Viața românească» a apărut sub îndrumarea lui G. Ibrăileanu, «Convorbirile critice» le-a scos Mihail Dragomirescu. Revistele antebelice erau mai toate reviste de direcție. Din acest punct de vedere, «Sburătorul» nu reprezintă o formulă nouă. Original mi se pare în fizionomia lui altceva. Lovinescu a fost la noi ultimul mare critic de direcție, dar paradoxal e că sub această față el ascunde un critic profesionist, cum n-au fost nici Iorga, nici Ibrăileanu, nici M. Dragomirescu.” □ În privința criticii de direcție, Crohmălniceanu se arată rezervat: „Ideea că o revistă izbutește să influențeze mișcarea literară doar atunci când se află sub conducerea unui critic, eu n-aș absolutiza-o. Publicații cu ecou mondial în alte țări au fost scoase de scriitori. «Mercure de France», «La Nouvelle revue française», «Sturm». Și la noi «Revista Fundațiilor Regale», după ce Zarifopol a încetat din viață, a rămas în grija în grija lui Camil Petrescu și s-a prezentat destul de bine. Când la direcție a

venit Caracostea, critic universitar, se știe ce s-a întâmplat. Se întâmplă nu o dată ca scriitorii să aibă intuiții mai prompte ale talentelor. Sainte-Beuve s-a înșelat în cazul lui Balzac; Hugo, Théophile Gautier și Baudelaire, nu. La noi, pe Macedonski și pe Arghezi au jurat întâi confracții lor poeți și apoi criticii.”

□ Adrian Marino insistă asupra proiectului lovinescian major, care s-ar fi aflat *in statu nascendi*, în fiecare dintre luările sale de poziție: „«Sburătorul» a format și a promovat critici, în special cronicari literari cărora Eugen Lovinescu înțelegea să le respecte opiniile, personalitatea și adevărata vocație. Schimbul de scrisori cu Tudor Vianu este revelator și exemplar în toate privințele. Atitudinea față de spiritul de independență al lui G. Călinescu, la fel. Fără un climat de destindere, înțelegere și respect reciproc al opiniilor, dezvoltarea criticului literar tânăr se lovește de obstacole.[...] În aceeași ordine de idei, aș observa acum doar în trecere că, uneori, se cultivă în legătură cu E. Lovinescu și un fel de «mit al cronicarului» ca formă ideală, absolută de critică. Fără a nega cătuși de puțin utilitatea acestei forme de critică (atunci când este practică de cronicari adevărați și talentați), unele observații devin necesare. Chiar dacă trecem peste monografiile de tinerețe (produse, să zicem, de necesitățile unei cariere universitare, întrerupte în fașă), nu se poate nega faptul că E. Lovinescu și-a sintetizat toate cronicile literare (dar nu numai cronicile, căci «figurinele», «portretele», «revizuirile» etc. nu sunt «cronici»), în lucrări de sinteză într-o *Istorie a literaturii contemporane*, în 5 volume, apoi într-unul singur.”

■ La *Ochiul magic* din nr. 21/ 22 mai 1969 își face simțită prezența unul dintre cei mai consecvenți comentatori din public ai „României literare”, Theodor Codreanu, care se întreabă (*Moștenire culturală sau... dezmoștenire?*), într-o scurtă epistolă, pe marginea reabilitării lui E. Lovinescu, gest firesc altminteri, dar pe care îl judecă într-un context de preferințe și de marginalizări: „În nr. 17 al «României literare» (a.c.) la o *masă rotundă* a criticilor s-au dezbătut cu competență idei pe marginea împlinirii a cincizeci de ani de la apariția «Sburătorului». Au fost prezente câteva nume ilustre și a fost un prilej admirabil pentru unii participanți la discuție să-și reafirme venerația pentru tot ce e legat de numele lui Lovinescu și să arunce unele aluzii depreciative la adresa lui G. Ibrăileanu. Mai aprig chiar decât Eugen Simion și I. Negoitescu s-a dovedit a fi Edgar Papu care a descoperit că numai Lovinescu a format adevărați critici, Ibrăileanu lăsând în urmă «un Mihai Ralea» (alături de «un Octav Botez»), oameni «dotați», dar «la care se putea surprinde zona tot mai ștersă și mai palidă în care intrase critica de directivă». Aprecierea mi se pare discutabilă, cu un aer tranșant și simplificator. [...] Adevărul e că în ultima vreme prea multe spirite grăbite (dacă nu chiar sterpe) își permit să desfigureze până la nimicire câteva personalități proeminente românești. [...] Sunt o voce anonimă din public. Mi se va reproșa, poate, cu autoritatea de rigoare, că nu sunt destul de competent, de rafinat, ca să gust și să judec critica esteta etc. Aș răspunde că prefer adevărul oricărui rafinament. Eugen Lovinescu și alții n-au nevoie de apologeți, spre a fi înțeleși și respectați pentru ce au gândit

și realizat mai bun în scrierile lor.” ■•Eugen Simion îi răsplătește inițiative, acordându-i câteva paragrafe la *Fragmentele critice* din nr. 49/ 4 decembrie 1969, vorbind despre *Critica și sfătuitoarii ei*: „Tov. Theodor Codreanu din jud. Vaslui ne dă în mai multe rânduri indicații de felul cum trebuie să procedăm. El consideră o pură aberație ideea de a renunța la critica de direcție și, cum observația a trecut prin capul unor critici actuali, cititorul nostru îl trage la răspundere: *cum e posibil?! Cititorul n-a înțeles (înțelegerea* intră, totuși, în obligațiunea lui) că o *critică de direcție* nu e totuna cu *direcția* în literatură, că un critic, carevasăzică, poate să promoveze valori și să imprime un sens, prin chiar această selecție, în evoluția literară, fără a fi partizanul unei unice formule, criticul unei direcții, oricare ar fi aceea.” ■•Este publicat *Statutul Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România*, în 5 capitole, care cuprind 30 de articole. □•Definirea și menirea instituției sunt următoarele: „Uniunea Scriitorilor constituie organizația obștească și profesională de creație, care are drept scop promovarea în Republica Socialistă România a unei literaturi militante, inspirată de idealurile socialiste ale poporului, menită să contribuie la edificarea socialismului și transformarea conștiinței umane, la dezvoltarea valorilor spirituale aparținând națiunii noastre socialiste.” □•La nivel declarativ, breasla reprezenta o anexă a P.C.R., o anticameră politică. De asemenea, solicitarea de bază adresată scriitorimii rămânarea formarea unui om „nou”, întrucât se afirma explicit năzuința „pentru o artă angajată, întemeiată pe concepția marxist-leninistă despre lume”. □•La art. 2 se vorbește despre membrii stagiați „care pot fi scriitori începători, autori cel puțin ai unei lucrări valoroase cu caracter literar (volum de poezie, de proză, piesă de teatru, volum de critică literară sau eseu literar), tipărit sau reprezentată, și cu o activitate publică suținută în domeniul literaturii de cel puțin 3 (trei) ani și care aderă la prevederile prezentului statut. Calitatea de membru stagiar se pierde dacă în răstimp de 5 (cinci) ani de la primirea în Asociație, membrul stagiar nu a reușit prin activitatea sa literară să devină membru titular. □•La art. 18 aflăm despre mecanismele interioare de funcționare: „Conducerea Uniunii Scriitorilor din R.S. România este exercitată de Adunarea Generală a membrilor săi, care asigură aducerea la îndeplinire a prevederilor a prevederilor statutare. Adunarea Generală se convoacă de către Consiliul poate convoca și Adunări Generale extraordinare, prin hotărârea a cel puțin 2/3 din numărul membrilor săi. Adunări Generale pot fi convocate la cererea unei treimi din numărul tuturor membrilor Asociațiilor, adresată direct Consiliului Uniunii.” □•La art. 20 este precizat faptul că din Consiliul Uniunii Scriitorilor fac parte 91 de membri, aleși pe o durată de 3 (trei) ani. □•La art. 27 suntem înștiințați că Fondul Literar „este organul economic indivizibil, subordonat Uniunii Scriitorilor din România, decurgând din *Statutul pentru organizarea și funcționarea Fondului Literar din R.S. România*, aprobat prin H.C.M. nr. 198 din 8 martie 1951, având drept scop crearea condițiilor optime pentru desfășurarea muncii de scriitor, stimularea și valorificarea creației literare, apărarea și valorificarea drepturilor de autro, acordarea de asistență

socială și juridică scriitorilor. Fondul Literar este condus de un comitet numit de Biroul Uniunii.”

• [„Tribuna”, nr. 17] *La aniversare. „Un centru de lucrare literară”* – editorial scris de Al. Dima, utilizând o sintagmă din manifestul *Tribunei* din primul număr de la mijlocul lunii aprilie 1884. □•*Lenin și istoria* : aniversarea a 99 de ani de la nașterea lui Lenin îi oferă lui Mihai Novicov ocazia să revină în actualitatea publicistică □•85, articol despre activitatea revistei „Tribuna”, scris de Dumitru Mircea □•O nouă rubrică apare: *Ce este filmul?* de Virgil Ardeeleanu. □•*Din corespondența familiei Coșbuc* – câteva scrisori păstrate de Angelina Pop, sora poetului. □•*Agârbiceanu despre Slavici (notă inedită)* □•*Despre Tribuna de ieri și de azi* scrie Ovidiu Papadima. □•„Tribune” clujene în rubrica *Evocări* de Dumitru Mircea – evocarea etapelor *Tribunei* și colaboratorii de-a lungul timpului, cu mențiunea propriilor contribuții. ■•Mircea Vaida scrie un eseu *Un dialog filosofic: Slavici-Confucius*, pornind de la fragmente din memoriile lui Slavici despre Eminescu și despre perioada în care ambii explorau domeniul filosofiei. Slavici pare a se fi oprit la Confucius drept favorit, recomandat de Eminescu. M. Vaida susține originea tiparelor etice și morale, dar și teoretizări din proza lui Slavici în confucianism. ■•*Trepte și semnificații literare* de Elena Stan investighează raporturile dintre literatura cultă și cea populară, menționând atât un volum apărut la Paris cu această problematică, cât și contribuții din paginile revistei *Tribuna*, inclusiv cele ale lui Ioan Slavici, Septimiu Albini, Ioan Popovici-Bănățeanu în încercarea de a suscita interesul marelui public pentru cultură și literatură. □•*Tradiția „Tribunei”* se intitulează articolul lui Mircea Popa ■•*Notații la Jaspers* de Al. Căprariu începe prin a nota motivele pentru care filosofia existențialistă a dobândit popularitate în Occident: reprezentanți străluciți, conjunctura social-istorică („fără înnoirea gândirii marxiste”). Autorul se oprește apoi asupra trăsăturilor existențialismului, menționând și tentative „de a logodi existențialismul cu marxismul”, în condițiile în care „singura filosofie capabilă a explica lumea și omul, sensurile esențiale ale acestora, este marxismul”. Singurul exemplu adus este cel al lui Jean-Paul Sartre care ar „dinamita pilonii de bază ai existențialismului” prin unele opinii exprimate. Un alt existențialist cu greutate, Karl Jaspers este prezentat din prisma cărții scrise de Gabriel Marcel, Jaspers fiind comparat apoi cu Heidegger și Kierkegaard. □•Aug. Buzura face o paralelă între ciurma camusiană și fenomenul fascismului italian, rostind întrebarea retorică „Cum a fost posibil?” Încercarea de a găsi răspunsuri este sprijinită de citate din Thomas Mann, iar cartea lui Max Gallo *Italia lui Mussolini* este doar menționată.

25 aprilie

• [„România liberă”, nr. 7625] În *Cronica literară. Drum spre maturitate*, Constantin Crișan comentează două cărți de poezie aparținând lui Ion Iuga – *Tăceri neprimite*, și George Chirilă – *Agora*. Cea dintâi carte propune o „gamă de

cântece intelectuale ale pământului”, cronicarul literar apreciind modul „cum reușește să îmbine tonalitatea frustă, chiar telurică cu o vibrantă dinamică ideatică”. De asemenea, „aliajul cristalin al meditației filosofice și sensibilității” slujește, uneori, „reușite definiții ale afectivității intelectuale care amintesc, într-o textură nouă, vibrația lui Labiș”. □•Volumul lui George Chirilă este format din 7 cicluri tematice, a căror unitate de ansamblu este dată de „mixajul funciar, organic, al sensibilității și privirii filosofice a lumii”. Se adaugă, aici, „o puternică înclinație spre simbolic, spre remitzare” care „n-are în ea nimic nenatural, nimic de import extravertit”.

• [„Scânteia”, nr. 8046] Apare ancheta *Cartea literară cu stagiul prelungit în rafturile librărilor*: „Cum este cu puțină ca, în condițiile unei cereri de carte atât de intense, când este bine știut că multe ediții se epuizează la câteva ore după apariția lor în librării, să se acumuleze totuși, pe de altă parte, stocuri atingând cifre impresionante? Care sunt cauzele și în ce fel pot fi ele soluționate? Ancheta noastră – publicată în pagina a IV-a – își propune să dea unele răspunsuri la aceste întrebări.” Ancheta a fost realizată de Radu Constantinescu, Dana Hera, cu sprijinul corespondenților „Scânteii”. Ancheta este o prezentare statistică a numărului cărții publicate, distribuția lor în librării.

• [„Contemporanul”, nr. 17] Acad. Zaharia Stancu publică articolul de atitudine *Noul statut al Uniunii Scriitorilor*, în calitate de președinte al instituției. De remarcat faptul că tot în nr. 17/ 24 aprilie 1969, așadar cu o zi înainte, „România literară” dăduse publicității cele 30 de articole, grupate în 5 capitole. □•Aflăm că proiectul fusese propus „în Adunarea generală din noiembrie trecut [14–16.XI.1968, n.n.]” și că scopul documentului este „participarea scriitorilor la activitatea politică și socială în opera de edificare socialistă a României contemporane, hotărârea noastră, a tuturor, de a ne închina talentul înălțării spirituale și înfloririi culturii din patria noastră”. Această unanimitate de țeluri atrage după sine și o recompensă care nu putea fi neglijată: „În Statut se înscriu ca sarcini importante realizarea acelor acte normative pe care se bazează mișcarea literară contemporană, printre care legea care asigură drepturile de autor. Regulamentul pensiilor (dreptul la pensie al fiecărui scriitor începând cu 60 de ani, respectiv 55 de ani în cazul scriitoarelor). Astfel România Socialistă se înscrie printre primele țări ale lumii care asigură o bătrânețe liniștită tuturor oamenilor ei de litere.” ■•În editorialul *Tinerii intelectuali*, revista elogiază eforturile generației care se formează „pe băncile facultății să devină mâine profesori, ingineri, medici, oameni de știință, artă și cultură”, salutând „recenta conferință a U.A.S.R. [Uniunea Asociațiilor de Studenți din România, n.n.]”, unde „cu maturitate și luciditate au fost analizate aspectele cele mai arzătoare ale procesului de învățământ, exprimându-și adevăratele fațe de prevederile Directivelor Partidului și ale Legii învățământului”. □•Este prezent, în corpul textului, și mesajul rostit la eveniment de secretarul general al C.C. al P.C.R. ■•Ana Blandiana îi consacră un portret fantast lui Camil Petrescu la împlinirea a 75 de ani de la naștere,

subliniind minunea vieților paralele: „Pe Camil Petrescu nu l-am văzut niciodată și mi se pare atât de ciudat că aș fi putut să-l văd, că el ar fi avut acum 75 de ani și că adolescența mea i-a fost, miraculos, contemporană, cum mi se pare atât de ciudat că sunt contemporană cu Alfa Centauri.” ■•Nicolae Manolescu recenzează aprobator cartea lui Paul Anghel, *Arhiva sentimentală* (E.P.L., 1968), trăgând concluzia că aceasta „e cartea unui autor înzestrat deopotrivă pentru critică literară sau de artă, pentru poem, pentru reportaj, pentru dramă: dar, mai ales, pentru această specie sintetică și modernă care știe să ia din fiecare câte ceva, fără să se confunde cu vreuna, și căria rămâne să-i găsim cândva un nume.”

26 aprilie

• [„România liberă”, nr. 7626] *Recenzia* din acest număr, semnată de Adriana Iliescu, propune un comentariu la *Camera 210*, de Dragoș Vicol, un roman a cărui acțiune se petrece într-o rezervă de spital ocupată de protagonist, în urma unui infarct. Personajul – povestitor „se observă cu luciditate”, analizând ceea ce a fost și ceea ce a devenit, în timp, înstrăinându-se de sine. Clausturarea îi permite ca, prin „jocuri ale imaginației”, să efectueze acțiuni mentale – „să reconstituie frază cu frază o carte citită recent”, să „își construiască o vilă”, pentru ca, la final, jocul încetând, personajul – experimentator să dorească „să reintre în stilul normal de viață”.

• [„Scânteia”, nr. 8047] Preocupări despre ethos arată Petru Comarnescu în *Folclorul veșnic viu și inspirator*: „Secretul multor creații din toate artele – de la poezie, muzică, balet la pictură, sculptură, arhitectură – stă în desăvârșita însușire a spiritului folcloric. Am scris a «spiritului» și nu a «materialului» folcloric, deoarece, în arta cultă, folclorul – definitivat ca totalitatea creațiilor artistice, obiceiurilor și tradițiilor populare – poate fi preluat prin diferite modalități, de la unele directe și concrete la altele transfigurate, sublimite aproape insesizabile. [...] Folclorul trebuie considerat, cu imaginile și stilistica lui, cu tehnicile și materialele-i specifice, în marile-i confluente sau structuri, mereu vii și inspiratoare”. □•Ziarul publică nuvela *Crisalida* de Petru Vintilă. □•Versuri semnează Veronica Porumbacu și Damian Ureche.

• [„Cronica”, nr. 17] Haralambie Țugui analizează volumul de versuri al lui Virgil Teodorescu, *Corp comun*: „Preocupat de vocabular, Virgil Teodorescu folosește cu dezinvoltură neologismul, obținând o poezie de rezonanțe ample, adeseori aluzivă, în care epitetul este reabilitat sub bune auspicii”. ■•În cadrul rubricii intitulată *Documente inedite* sunt redată scrisori din Corespondența lui G. Călinescu cu Mihai Negruzzi. ■•Magda Ursache propune *Marginalii la proza lui M. Sadoveanu*: „Personalitatea lui M. Sadoveanu ni se pare cu atât mai interesantă, cu cât ținem seama că arta folclorică românească l-a menținut în albiile unei originalități depline. Și faptul nu este singular în literatura română... Brâncuși sau Țuculescu, Sadoveanu ori Blaga, au găsit în arta autohtonă elemente de compoziție capabile să le asigure integrarea în cadența artei moderne”. ■•Analizând

Paginile de proză ale lui Ion Barbu, Zaharia Sângeorzan conchide: „În *Paginile de proză* adunate de Dinu Pillat descoperim însă un alt Ion Barbu, critic de poezie excepțional, polemist de talia lui Titu Maiorescu, portretist ca și... E. Lovinescu”.

■•Adrian Marino descoperă *Ambiguitatea poeziei*, în volumul de versuri *Semn* al lui Matei Călinescu, apărut la E.P.L, 1968: „, *Semn*ul lui Matei Călinescu oferă tocmai acest avantaj: de a semnifica imediat, de a dezvălui în transparența sa un «sistem» poetic... Matei Călinescu practică în penumbră și în același timp pune în lumină o întregă tehnică a ambiguității poetice. Procedeele sale sunt în egală măsură ascunse și relevate, latente și lucide. Pentru cititorul «tehnic», vreau să spun din interiorul poeziei, plăcerea va fi dublă”.

● [„**Flacăra**”, nr. 18] □•I. Voinea semnează o cronică dramatică dedicată piesei *Muștele* de J. P. Sartre, pusă în scenă de Teatrul „Delavrancea”. Valeriu Cristea, în secțiunea *Literare*, recenzează volumul de dramaturgie al lui Ion Omescu, *Dramele puterii*. □•Pop Simion, în rubrica *Strada*, publică eseu confesiv *Douăzeci*. □•În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu publică tabletele *Codul literar*, ce abordează tema talentului scriitoricesc și *Un scriitor*, despre moartea scriitorului Berick Traven Torsvan. ■•La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se semnalează apariția, în B.P.T., a volumelor *Visuri în vîietul vremii* și *Floarea din prăpastie* de Al. Philippide, cu o trecere în revistă a ciclurilor incluse. □•Aprecieri la adresa traducerii Fridei Papadache a romanului *Portret al artistului în tinerețe* de James Joyce. În schimb *Cuvântul înainte* conține „stângăcii în exprimare și înlănțuiri ilogice de idei”. □•La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, se consemnează dramatizarea semnată de Tita Boveș după romanul *Adela* de G. Ibrăileanu, considerându-se că „dincolo de o simplă lecție, spectacolul are acuratețe, poezie, netrădând romanul nici prin text, nici prin realizare”.

● [„**Lucefărul**”, nr. 17] Grigore Hagiu publică articolul *Problematizarea poeziei angajate*, în care pledează pentru întrepătrunderea „lirismului cu socialul”, pronunțându-se împotriva celor ce încearcă să-l „acuze de degradare”. În spiritul adevărului, trebuie să recunoaștem că ideea nu este improprie. În generalitatea pe care o cuprinde inevitabil, nu putem opera nici o elucidare, ea trebuie desmințită fără menajamente. Nu este cazul să insist. Privind însă particularitatea, efectul imediat al poeziei pe care am numit-o angajată, ne mișcăm ceva mai precis, mai sigur, și felul ei imnic naiv de a exista, cum ne-a obișnuit de-a lungul anilor, cel puțin până acum, a reușit să-i scoboare primejdios importanța, autoritatea neviciată și sigură de care, mai ales ea, ar avea atâta nevoie, încheind o etapă necesară dar depășită, oda ilustrativă de abecedar, nu mai poate fi luată-n discuție. Ea consemnă doar o epocă de aderență formală de conviețuire primitivă a socialului cu intimitatea afectivă. De aici însă, până la a nega poezia angajată direct în contemporaneitate este o distanță covârșitoare. Că ea trebuie făcută altfel, cu totul altfel, este altceva și în primul rând asupra acestui aspect aș vrea să insist. Vorbim mereu despre diversitatea de stiluri, de importanța diferențierii artistice în cadrul literaturii. [...] S-au filtrat și au apărut talente remarcabile și prospețimea lor n-a

derivat mecanic dintr-o teză anume, fie ea chiar și cea mai sus amintită, dar ne-a oferit prilejul sa medităm la destinele artei mai intens, la legile ei mai adânci de guvernare. Multitudinea stilistică s-a reclamat mai mult în postură de cauză decât de efect. S-a ajuns însă, pe nesimțite, cu distincție, cu un fel de degajare subînțeleasă, la o nouă dogmă, ungându-te poet cu ușurință numai dacă spatele cu aripi este întors irecuzabil de la proza realității. Uniformitatea la pândă, abil deghizată în frumos costum de epocă, încearcă din nou să-și înflorească acele, de undiță în cerul gurii noastre. Poet adevărat ar fi acela care ignoră treburile cetății, sau nefiind de acord, uneori, cu ele nu mai găsește necesar să intervină? Nu mai găsește necesar sau nu are destul curaj să intervină? Teribilă mistificare. Trebuie să găsim, și-n asta consistă întreaga noastră speranță, energia necesară consolidării începând de la rădăcină, din propria matcă. În clipe generoase cum sunt cele pe care le trăim, și-au mai fost în istoria literaturii noastre destule, soarta se hotărăște de la origini, ea este exact, riguros exact ceea ce originea nedeținută pune, crește și apără în ea. Dacă ideea diversității de stiluri nu este o fantomă, nu are un drept egal la viață, alături de celelalte modalități poetice, cu aceeași vigoare inalienabilă de existență, și poezia răspunderilor sociale – mature, poezia fără echivoc angajată, datoare prezentului și impusă de prezent? Mai mult chiar. Este oare firesc și trebuie să cerem fiecărui poet în parte să fie monocord, să cânte pe o singură strună? [...] Dar nu trebuie respectați oare, și-n aceeași măsură, și cei care, în limitele propriei lor personalități, se simt tentați și disponibili să se împartă, în bună tradiție poetică românească, unor claviaturi mai ample?” În final, Grigore Hagiu declară: „Martori conștiințioși, ai unei perioade istorice de o incalculabilă încă pondere transformare, duși de val sau strunindu-i creasta, plutind adâncul și-n sfârșit mai aproape de orizont, poezia a leșinat, s-a otrăvit și-a invitat de nenumărate ori în noi, în aceeași răbdătoare și tenace la zguduiri carcasa de carne. Ne-am înstăpânit definitiv în însuși miezul poeziei, deci și-al ființei noastre. Din simplu participant, devii element dinamic și hotărâtor. Nu mai depinzi de realitate, realitatea depinde de tine, pecete arsă în fruntea unei generații. Drama răspunderii pentru o societate fundamentală, așa cum sperăm și-am dovedit în nenumărate rânduri, că este cea a noastră, atribuie poeziei o aură mai albastră, de foc mai pur. Poezia angajată direct în confruntare cu esența realității se problematizează, într-un unghi al ei încă necercetat deplin de privire, ea își încearcă își născocesc o nouă, mai aptă unealtă, tresărind cu uimirea primei roți care-și bănuia expansiunea într-un arbore”. ■•Un eseu de Nichita Stănescu intitulat *Oul de lemn* este publicat la rubrica *Amintiri din prezent*: „Pe vremea când încă mai credeam că versul este inspirat de zei, că poetul dacă are în el ceva de seamă are «inspirație», are forța și puterea nu de a dărui, ci de a fi dăruit, deci, pe acea vreme, adică acum, mi se părea foarte frumos un vers venit din senin cam de acest fel : «Să fie toamna frumoasă ca oul». Până la toamnă, desigur, mai este. Frumoasă ca oul? Da. Frumoasă ca oul. Fragilă stare aceea a nașterii. Bunăoară a nașterii de cuvinte. Frumoase și ele ca oul. Gândurile noastre uneori nu trec neapărat prin vama

noțiunii, fac și ele câte un ou. Ouă. Desigur gândurile înaripate sunt cele care ouă. [...] Cine are aripa le înaripează. Cine are harpă le cântă ! Oricum sunate sau mirosite le mai și încălzim. Cu noi înșine, cu voi înșivă, sau pur și simplu ca atare. Naște și abstractul păsării. Vrute sau nu. Eram să zic «nevrute», dar minunata noastră limbă românească de data aceasta mă sfătuiește, îmi zice, îmi consumă să las trebuința exprimării în voia unei idei. Iată că vine însă oul de lemn. El, dacă i te întâmpli în cale te ciocnește. Te sparge, adică, iese la vedere albușul, se arată gălbenușul (n-a murit încă, slavă domnului, buna vorbire din această țară!). Se varsă aripa. Aripă vărsată. Pentru că n-a clocit-o nimeni, d-aia ia să stea norul cel cald cu fulgere la încălzire peste oul alb. Când te aștepți mai puțin se sparge coaja și zboară pasărea, zboară. Dar vine oul de lemn dat la strung, el vine, el trece în vedere ouăle adevărate; lui îi vine harțagul; și, când te aștepți mai puțin, ciocnește câte unul: – Hai noroc, mă! Norocul ăsta scoate la vedere albușul, scoate la vedere gălbenușul. Piere pasărea. I-aș zice cu un diminutiv, dar buna noastră vorbire, aici, se arată echivocă. [...] Și uite așa vine oul de lemn de-mi sparge oul de ou, îmi sparge unul, îmi sparge altul, îmi sparge josul și îmi sparge înaltul. Mă, să fie! Dat în paște de ou! Nu-l mai ciocniți fraților! Deși el ar fi trebuit să fie lemn de floare, uite că se substituie să fie ou de pasăre. E dur. E nedus la flori. Ce să ne facem? Nu, nu facem absolut nimic. Să-1 lăsăm așa cum este dar ca să nu-i sară țâful să-1 rugăm să se lase pictat. Să-1 pictăm. Deși de lemn să se lase pictat. Pictat de pictura noastră interioară. Să-1 lăsăm să fie el cel mai tare. Și de ce n-ar fi? Nu este un ratat al florilor? Al merelor și-al perelor? [...] Să-1 lăsăm încondeiat. Să se bucure vederea de el. Să fie dânsul excesul de coajă: Să aibă dânsul coaja cea mai tare. Dar la luarea în vedere, noi, proștii, vedem că el nu are putere, sparge oul dar nu sparge și eoul. Țăstia care am făcut un ou și-1 lăudăm pe dânsul, pre pictatul dar, să stăm cu dulceața caldă a vieții noastre pre ceea ce am făcut. Poate că sare dracului vreo pasăre. Dacă e pictat, flori pictate are pe el. Dacă se așează pre noi vreun destin, cine știe din nenorocitul de gălbenuș naște și vreo pase-re”. ■•Semnatarul rubricii *Cronica literară*, Mihai Ungheanu notează, odată cu apariția romanului *F* de D.R. Popescu, o serie de comentarii privind realizările prozastice anterioare, observând că ultima carte „pare a încheia un ciclu de creație însemnând un moment de sinteză”, căci „preocuparea pentru umanitate”, „atenția acordată excentricului și senzaționalului” sau „autenticității discursului autentic” sunt elemente „pe care autorul va încerca să le contopească în *F*”. Romanul se remarcă prin „tendința spre fabulos”, mod artistic „folosit premeditat” de autor. *F* „este istoria unui sat amenințat în însăși ființa sa la un moment dat, tragedie colectivă care se recompune din povestiri și mărturii diferite, întretăriate în cel mai savant chip, oferind lumini noi asupra acelorși fapte”. De asemenea, „ambicioasa compoziție”, care-l face „unul din cele mai bine construite romane dintre cele apărute în ultimii ani”, „actualitatea evenimentelor”, „valabilitatea artistică” sunt semnul unei „conștiințe artistice, semnificative în întregul context literar”. ■•Printre volumele de versuri anunțate de Dan Laurențiu la rubrica

Breviar și însoțite de citate se pot enumera *Destine intermediare* de Florin Mugur, *Iarna erotică* de Horia Zilieru, *Bucureștii tinereții mele* de Ion Minulescu. ■•Un *Vianu tânăr* propune H. Zalis, pe ultima pagină, când publică sub titlul *Cercetarea asupra descrierii sufletești în povestirile lui Flaubert*, un material al criticului ce s-ar fi vrut un „referat sau o posibilă elaborare a viitoarei sale teze de doctorat”. Cercetarea criticului „dă o prețioasă indicație despre orizontul intelectual al eruditului T. Vianu și confirmă una dintre atracțiile sale statornice pentru cel mai de seamă scriitor artist al veacului trecut”.

27 aprilie

• [„*Scânteia*”, nr. 8048] Emil Vasilescu prezintă două volume – *Peștele de fontă* de Constantin Stoiciu și *Inaderență* de Mihai Pelin: „Desigur, Constantin Stoiciu a scris o carte interesantă, dovedind posibilități de romancier remarcabile, însă mai are de învins o anumită opacitate a narațiunii, care-și lasă amprenta asupra posibilităților captării intențiilor operei sale. [...] Prin tot ce are mai împlinit artistic, mai apropiat de frământările autentice ale omului, Mihai Pelin dovedește vocația analizei psihologice, în stare să reconstituie traiectoria unor destine umane din relevarea celor mai intime și insignifiante mișcări interioare”.

29 aprilie

• [„*Albina*”, nr. 18] Versuri semnează: Ion Bănuță (*Sărut cântecele roșii*), Virgil Carianopol (*Aceasta ni-i țara: „Adâncu-i e aur, petrol și cărbune – / Din care facem orice minune.”*), George Demetru Pan (*Statornicie: „Scriu mândru: comunism!”*) □•Ioanichie Olteanu semnează *Primăvară dinamică*: „Stăpân acasă la el, după veacuri de asuprire, poporul nostru de muncitori, de țărani și intelectuali își exprimă deplina adeviziune la politica partidului, hotărât să dea viață vastului program de înflorire a patriei elaborat de Congresul al IX-lea și de Conferința națională a P. C. R.[...] Mi se promite că vor fi pus sub supraveghere, că la școală se știe că citesc «Socialismul». Ceea ce era adevărat. Cum mă știam supravegheat, îmi cumpăram ziarul la chioșcuri diferite, departe de locuință, îl citeam acasă, cu ușa încuiată, la gura sobei și cu chibriturile alături. A fost o prefață școlărească la activitatea ilegală practică peste aproape un sfert de secol”.

30 aprilie

• [„*Scânteia*”, nr. 8051] Apare *Literatura enciclopedică românească în perspectiva unor realizări de prestanță științifică*: „În contextul progreselor incontestabile realizate de poporul nostru, literatura enciclopedică este chemată să răspundă unor necesități imperioase. [...] Pentru a fi la înălțimea acestei misiuni nobile, s-a hotărât editarea unor opere ample, de prestigioasă ținută științifică: *Marea Enciclopedie Română*, *Enciclopedia României*, *Dicționarul Enciclopedic Român*. Aceste lucrări de prima mărime vor fi însoțite de o constelație de lucrări vizând diferite categorii de vârste și niveluri de cunoștințe. Semnificația deosebită

a acestui important act constă în faptul că toată activitatea enciclopedică multilaterală va fi pătrunsă de spiritul militant caracteristic întregii noastre culturi socialiste. Operele enciclopedice ce vor vedea lumina tiparului nu vor avea ca obiectiv doar înregistrarea de date și informații în cele mai variate domenii, ci vor contribui nemijlocit la răspândirea filozofiei materialist-dialectice despre viață și societate, la triumful gândirii marxist-leniniste. Ele vor constitui astfel un instrument important al muncii ideologice desfășurate de partidul nostru, în slujba ideilor socialiste, vor îmbogăți tezaurul culturii românești cu lucrări originale de un înalt nivel. Aceste lucrări vor aduce interpretări specifice gândirii și spiritualității românești față de toate fenomenele vieții, ale lumii contemporane”. □•Din convorbirea cu Pompiliu Macovei, *O contribuție la armonizarea mijloacelor de informare cu dezvoltarea generală a societății noastre* reținem: „ – În presa noastră au fost semnalate unele anomalii în legătură cu prezentarea realităților românești în enciclopediile străine. Ele se datorau, probabil, și inexistenței unui for care să aibă o răspundere centralizată în această privință. – Nu numai a unui for, ci , respectiv, și a materialelor necesare. Creșterii prestigiului țării noastre îi corespunde un interes sporit față de multiple aspecte ale economiei, culturii, istoriei, geografiei românești. Toate acestea trebuie prezentate într-un mod adecvat, cu respectarea strictă a criteriilor științifice. Editura Enciclopedică va asigura elaborarea grabnică a unor lucrări care să corespundă acestor exigențe. Mai târziu, sursa cea mai indicată o vor constitui înseși marile opere enciclopedice despre care am vorbit și care vor continua să apară”. □•Convorbirea cu Remus Răduleț e intitulată *Act de cultură cu un solid fundament științific, expresie a unei concepții militante*: „ – Academia Română, for ce unește cele mai reprezentative forțe ale intelectualității românești, va avea o contribuție importantă la alcătuirea acestor lucrări. Acest fapt va asigura fără îndoială un nivel de înalt prestigiu, permițând valorificarea unui amplu potențial științific. – Într-adevăr, membrii Academiei sunt larg reprezentați în colectivele însărcinate cu coordonarea și elaborarea marilor enciclopedii. De asemenea, împreună cu Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, Consiliul Național al Cercetării Științifice, Institutul de studii istorice și social-politice de pe lângă C. C. al P. C. R. și Editura Enciclopedică avem sarcina de a antrena în această activitate pe cei mai buni specialiști din unitățile de cercetare, din învățământul superior, din uniunile de creație și în alte instituții”. □•Din convorbirea cu Aurel Martin, *Alături de opere monumentale, o multitudine de lucrări cu caracter de largă informare*, cităm: „ – Un program bogat pe care sperăm să-l vedem îndeplinit în întregime. Am dori să cunoaștem câte ceva și despre planul de perspectivă al editurii. – Planul de perspectivă titluri de mare diversitate tematică, elocvente, cred, prin ele însele. Mi-aș îngădui să enumăr câteva: *Mică enciclopedie a României socialiste, Dicționar geografic și istoric al României, Dicționar de folclor românesc, Dicționarul artei populare românești, Dicționarul prozatorilor români, Dicționarul poezilor români, Dicționar de personalități românești, Enciclopedia științelor naturii, Mic dicționar de știință și*

tehnică, *Dicționar de sociologie*, *Dicționar al mitologiilor*, *Dicționar al capodoperelor literaturii universale*, *Enciclopedia sporturilor*, *Lexicon teatral românesc*, *Enciclopedia «Omnia»* (sinteză a evoluției cunoștințelor umane despre natură, univers și societate) și altele. O parte din acestea sunt contractate, altele sunt în discuție; unele vor avea caracter exhaustiv, altele vor reține doar termenii fundamentali”. ■ În rubrica *Note de lector* Adriana Țabic scrie despre volumul *Întâlnirea din pământuri* de Marin Preda: „Nuvelele scriitorului se încadrează în temele și tipurile tradiționale ale nuvelei românești. Prozator obiectiv, folosind mijloacele unei arte prin excelență realiste, observator atent al realităților sociale, Marin Preda se situează evident în filiera lui Rebreanu sau Pavel Dan. *Țăranul* apare ca tip, cu elemente de biografie generală, în mai toate nuvelele lui Marin Preda. Dar e remarcabilă o modificare a perspectivei: țăranul nu e interesant ca *ins pitoresc*, ci ca o *conștiință* care sesizează și oglindește subtil transformările petrecute în existența socială. [...] Volumul reamintește, o dată în plus, că ne aflăm în fața unei personalități scriitoricești de prim rang, al cărei talent s-a maturizat, ca și în romanele sale, în efortul creator, tenace, de a oglindi artistic fenomenele și problematica umană caracteristice societății românești contemporane. Împlinită în fondul adânc al realității socialiste, configurând la un nivel artistic excepțional universuri de viață, personaje și situații reprezentative pentru epoca noastră, Marin Preda și-a câștigat un loc proeminent în evoluția literaturii românești actuale”.

• **[„Viața studentească”, nr. 18]** Eugen Barbu este prezent cu un articol festivist *De Mai*: „Ne-ar trebui atunci un poet mare care să recite imnul lui Mai cel puternic... Ne-ar trebui atunci un mare sculptor care să urce pe munții Patriei cu o daltă și cu un ciocan uriaș – poate Brâncuși, rostogolind din mâinile sale chipurile Giganților națiunii noastre... Ne-ar trebui, în Mai cel puternic, un muzicant de geniu care să umple Țara cu cântece, chemând de undeva Muzele cu flaute și tobe... Ne-ar trebui atunci un pictor mare care să acopere toate pânzele de frumusețea României fără de moarte... Vine Mai cel puternic și va fi un desfrâu în natură, o luxură. Totul o să crească și o să detune în marea sărbătoare a Primăverii...”

[APRILIE]

• **[„Amfiteatru”, nr. 4]** În articolul *Câteva cuvinte pentru un bilanț mai amplu*, Marin Tarangul înregistrează entuziast creșterea nivelului de trai și condițiile de viață deosebite de care se bucură studenții. Autorul amintește cantina Institutului de Agronomie semănând „cu o sală oficială de recepție”, căminul studentesc de pe bulevardul Gheorghe Gheorghiu-Dej deosebit, clubul recent deschis al Institutului de Arhitectură, tabăra de la Costinești, cu impact asupra studenților străini. Marin Tarangul adaugă: „Un student care iese astăzi din Universitate are sentimentul unei existențe romantice la care trebuie să renunțe; romantic în înțelesul cel mai bun și mai tineresc al cuvântului. Ca student vocația lui a crescut liberă și fără griji, în așa fel încât ajunsă matură ea să poată deveni profesiune, cu

deplina răspundere a muncii care-l va reprezenta ca om și ca element de independență al unei societăți prin care trăiește și o dată cu care se modelează”.

■•Despre *Semnificația unor premii*, Gheorghe Achiței scrie: „În contextul nostru cultural, studenții care se afirmă ca scriitori, regizori de film și de teatru, muzicieni, plasticieni, critici de artă sunt destul de numeroși. Ei vin să întregească marele ansamblu de inițiative și realizări ce a fost înălțat în aceste ultime decenii de construcție socialistă. Universitatea se dovedește astăzi principala «pepinieră» de talente. E și firesc să fie așa, întrucât în zilele noastre actul artistic nu poate fi conceput decât din perspectiva unei temeinice, profunde și multilaterale pregătiri intelectuale. Cultura modernă apare ca incompatibilă cu mentalitatea potrivit căreia talentul singur ar constitui suficiența cheazășie de succes în domeniul artelor și al literelor. Cultura modernă apare ca incompatibilă cu spiritul de improvizație, cu diletantismul. Efortul artistic contemporan se cere conceput din perspectiva unor mari răspunderi. Cartea, spectacolul, tabloul, concertul reprezintă acte de maximă angajare socială, de maximă rezonanță umană și nu pot fi realizate fără o înaltă conștiință a valorilor. Numai din perspectiva unei asemenea conștiințe, pasiunea inovației își dezvăluie adevăratele sensuri. Numai din perspectiva unei asemenea conștiințe curajul artistic se legitimează ca atare. Premiile acordate în acest an de către «Amfiteatru» unor studenți și proaspeți absolvenți ai învățământului superior încearcă să răspundă acestor exigențe. Ele vin să se adauge lungului șir de eforturi care se fac astăzi la noi în vederea asigurării celor care învață pe băncile universităților a unor depline posibilități de punere în valoare a talentului de care dispun, a aptitudinilor manifestate. Înainte de orice aceste premii trebuie înțelese ca semnificative pentru climatul cultural existent, pentru posibilitățile create studenților talentați de a se afirma în viața culturală a patriei. Numele asupra cărora colegiul de redacție s-a oprit sunt cunoscute cititorilor «Amfiteatrului». Toți sau aproape toți cei premiați au fost prezenți în ultimele luni în paginile revistei noastre. De asemenea, toate sau aproape toate volumele de debut, asupra cărora ne-am oprit în vederea decernării premiilor, au fost comentate în «Amfiteatru». George Alboiu aduce în poezie o notă de calm și discreție în care se încearcă surprinderea unor zone de umanitate inedite. «Elementul folcloric» apare sublimat aici la niște dimensiuni ce îl integrează pe deplin condiției de contemporaneitate. Gheorghe Istrate, mai simplu și mai direct exploatează virtuțile lirismului de factură «tradițională», totuși, cu uimitoare rezonanțe actuale. Marin Tarangul insistă pe linia unei poezii de factură filozofică. Reflecția constituie la el principala «sursă lirică». Vasile Vlad, afirmat mai puțin în paginile revistelor literare, reprezintă o adevărată surpriză. Desigur, evoluția sa ulterioară nu poate fi prevăzută. E cert însă că ne aflăm în fața unui talent autentic. Mihai Bărbulescu, cel mai tânăr dintre premianți, se află, încă într-un stadiu de căutări și definiri ce nu permit aprecierile stând sub semnul categoricului. La proză, Ștefan Stoian se detașează net de confracții săi de promoție. Personal, îl consider o mare speranță a literaturii noastre, și un talent așa cum numai în zilele de «sărbătoare» îți este dat

să întâlnești. Tudor Octavian scrie o proză foarte nervoasă, de tip modern, în care «efectul absurd» este folosit cu inteligență și evident talent. Mircea Constantinescu se definește ca un prozator «meditativ», în permanentă căutare de soluții ale existentului. Cu totul remarcabil dintre plasticieni, se prezintă, la pictură, Ion Gânju. Expozițiile colective la care a participat anul trecut l-au impus drept pictor de mare vigoare, stăpân în același timp pe o tehnică demnă de invidiat. Pentru regie-teatru și regie-film, ne-am oprit asupra a două nume: Eugenia Ionescu, care a realizat spectacolul Cameristele, și Nicolae Opreșcu, pentru filmul Negostina. Evident, premiul obținut în anii studenției, sau în primii ani după absolvire, are mai mult semnificația unui îndemn. Un îndemn la exigență și un îndemn la a te dărui cu generozitate muncii creatoare, spiritului constructiv, de care societatea în care trăim are atâta nevoie”. ■•*Forumul cărților* înregistrează, cu minime comentarii ale redacției, volumele ce pot fi găsite în rafturile librăriilor. □ *Iluminare* al Angelei Croitoru, poetă ce debuta, în 1946, sub numele de Angela Crai, la «Națiunea» lui G. Călinescu, conține creații „foarte personale”. □•Un alt volum aparține lui Paul Anghel și este unul „excelent” de eseuri intitulat *Arhiva sentimentală*. □•Romanul *F* semnat D.R. Popescu nu „lămurește”, „nici după lectură” „titlul său alfabetic pe care, pe coperta a doua a cărții, îl găsim expedit de autor în următoarele cuvinte: Fugă, Ființă, Frică, Fotbal, Femeie, Fericire, Fantezie, Foc, Fantastic, Foame, Formă, Ficțiune, Fotbal, Fum, Fenomen, Fatalitate, Fotbal, F... Dar ce este de fapt acest roman? Compoziția lui mozaicată ne-ar îndreptăți să credem în suprapunerea unor nuvele, foarte ușor legate între ele și topindu-se într-un flux epic. Pentru tehnica romanului, din ce în ce mai permeabilă, n-ar fi cel mai rău lucru. Pe de altă parte, materia propriu-zis epică ne reamintește de un alt roman al lui D. R. Popescu, *Vara otenilor*, unde, sub o formă vag polițistă, se nara lupta ascunsă pentru putere dintr-un sat, delațiunile și crimele la care a dat ea naștere. Cam aceleași întâmplări sunt și în *F*, relatate din mai multe unghiuri”. □•Despre Petre Ghelmez, autorul volumului *Altare pe iarbă* se observă că „aparent scrie o poezie de notație, impresie născută și din respirația scurtă, sacadată a versului, insistând pe mișcare. Poetul, temperamental rural, este atras de descripția frustă, de imaginile evocând un univers primar, unde «caii», «cerbul», «broaștele», «greierii», «cocoșii», «strugurii» etc. nu sunt numai motive de poezie, ci simboluri de germinație și vitalitate. ■•Andrei Pleșu propune o discuție *despre natura artei* precizând că aceasta „nu se va putea desfășura în afara unor formulări referitoare la obârșiile ei, ci privește întrebarea „ce așteaptă de la artă epoca contemporană”: „Pentru aceasta, ne vom aminti, mai întâi, de constatarea filozofului german Georg Simmel, potrivit căreia ne trecem viața pendulând fără încetare între cunoaștere și ignoranță. Eforturile noastre se coalizează întru stabilirea unui echilibru oarecare între aceste două excese și tot necazul condiției umane stă în aceea că suntem prea înțelepți spre a gusta succesele născute din curiozitatea noastră și prea entuziaști ca să ne pătrundem de eșecurile ei. Astfel, dacă admitem sugestia lui Thomas Mann, după care chinul Infernului s-ar datora

unei epuizante succesiuni de extreme, putem recunoaște, cu smerenia cuvenită, că Infernul se află pe pământ, în această viață. Evoluția tehnică marchează, pare-se, ascensiunea noastră înspre cunoaștere; uneori însă în măsura în care profesează cu mai multă sau mai puțină impertinență negarea stării de ignoranță, ea devine greu suportabilă. Știința afirmă, dar afirmația nu este altceva decât primul moment al îndoielii. Marile cicluri de civilizație verifică, toate, acest adevăr. Arta pune întrebări. Știința găsește. De la artă trebuie să învățăm îndoiala. Așa se face că în vremea noastră, în care disciplinele pozitive descifrează orice, printr-o reacție spontană, arta începe a recifra totul. Ea ne avertizează mereu, cu vorbele lui Augustin ; «Să căutăm cum caută cei care știu că vor găsi și să găsim cum găsesc aceia care știu că trebuie să mai caute încă»”.

● [„Argeș”, nr. 4] În textul *Liviu Rebreanu*, Angela Popovici notează: „Excluzând curiozitatea științifică, orice filă de jurnal, prin intimitatea pe care o închide, dă insolentului bucuria și jena profanatorului. Un jurnal al lui Liviu Rebreanu n-are nimic insinuat subiectiv. Cel ce «trăise în umbra vârfulor trecând de 2000 de metri» își rulează cotidianul zilelor în lumina de amiază, fără o disonanță măcar în relația om-scriitor, umanitate-creație”. ■•Mihail Diac scrie două texte despre Ion Agârbiceanu și Marin Preda. □•Despre *Un luminator: Ion Agârbiceanu*, autorul notează: „În nuvelele lui Ion Agârbiceanu pot fi depistate ecouri variate ale sămănătorismului și poporanismului. Satul ca păstrător al celor mai prețioase tezaururi ale spiritualității noastre, rolul misionar al intelectualului, oroarea de înstrăinare și elogiul vieții rurale... nefalsificată de influențele diabolice ale înfiorătorului mediu citadin sunt teme reluate de autor într-un larg șir de nuvele... create în cursul întregii sale cariere artistice”. □•Referitor la *Marin Preda, nuvelist*, Mihail Diac conchide: „Cu proza sa, laturi importante ale psihologiei rurale au fost cercetate și dezbătute în ceea ce au ele mai caracteristic. Nuvelele lui Marin Preda sunt printre acele scrieri atât de rare și atât de adânci care ne introduc în fascinantele meandre ale sufletului etnic”.

● [„Ateneu”, nr. 4] Dan Mănuță analizează *Metafora în poezie și în proză*: „Metafora continuă a fi larg utilizată și în proză, e drept – mult mai puțin decât în poezie. Contribuie la aceasta și faptul că o metaforă poate fi socotită drept o mică dramă sau povestire contrasă. Atunci când nucleul ei are legături evidente și organice cu cel al povestirii sau al romanului în care e inclusă, nimic nu o mai împiedică să se integreze structurii acestora, ca un factor ce poate concentra, uneori, luminile asupra esențelor”. ■•Radu Cârnecki prezintă volumul de *Poezii* al lui Ben Corlaci: „Asemenea poeme de amor, de mari frumuseți sunt multe și cititorul se va bucura deplin, descoperindu-le. Poet deosebit, profund și original, pe care l-am descoperit acum aproape total, Ben Corlaci își restabilește prin această (prea voluminoasă!) antologie locul – pe nedrept ignorat! în istoria liricii românești”. ■•La poezia lui Octavian Voicu se referă Ovidiu Genaru: „Despre poezia lui Octavian Voicu ar mai fi multe de spus; despre «nomadismul» ei, despre durerea blândă a limitelor cunoașterii și

despre vina nașterii poetului, despre amor ca pază împotriva morții și încremenirii. Poezia beneficiază de o scriitură curată, limpede unde metaforei de amănunt îi este aproape întodeauna preferată viziunea”. ■•Este redat un interviu cu Al. Dima: „ – *Recent v-a apărut, stimate tovarășe profesor, volumul Principii de literatură comparată. Care este după părerea dumneavoastră viitorul acestei discipline? – Principiile de literatură comparată*, apărute de curând, erau – socotesc – necesare și utile din mai multe puncte de vedere. Mă refer, mai întâi, la faptul că disciplina de care ne ocupăm e în plină și viguroasă dezvoltare internațională, în apus și răsărit deopotrivă... Am socotit de aceea că apariția unei lucrări sintetice care să expună stadiul actual al disciplinei și perspectivei ei de viitor a devenit obligatorie... În sfârșit, prefigurarea dezvoltării ulterioare a literaturii comparate reclamă, cu stăruință, o astfel de expunere... Viitorul disciplinei? Nu poate fi îndoială că ne aflăm în fața unei perspective din cele mai promițătoare. Căci literatura comparată nu privește numai raporturile dintre diferite literaturi, ci și alte probleme, ca – de pildă – cele legate de specificul național despre care se vorbește atât.; – *O discuție efervescentă a provocat, după cum se știe, apariția volumului al doilea al tratatului de Istoria literaturii române. Din punctul de vedere al colectivului de redacție, considerați discuțiile încheiate? – Firește, referindu-mă mai direct la întrebarea dumneavoastră, discuțiile ar putea eventual continua. Un adevărat om de știință nu crede niciodată că a descoperit toate soluțiile posibile. El cere numai cu prilejul confruntărilor necesare de opinii, civilizație, receptivitate, înlăturarea negativismului și a spiritului criticastru, cu orice preț”.* ■•Constantin Călin analizează creațiile a doi scriitori: Al. Andrițoiu și Dumitru Popescu. □ Al. Andrițoiu, *Versuri*: „Al. Andrițoiu este un poet prin temperament, e, cum s-a spus de către sensibilul său exeget, Ion Negoitescu, un cântăreț, fire tot mai rar întâlnită în literatura modernă. Arta sa poetică (v. *Arta poetică*) invită la o re-creare și înfrumusețare a naturii, la o transcendentalizare a realului”. □ Dumitru Popescu, *Pentru cel ales*: „Volumul *Pentru cel ales* (Ed. Tineretului, 1968) adună, în cele șapte cicluri ale sale ce configurează un univers moral și poetic, doar o parte din poeziile scrise de-a lungul a două decenii, între 1948 și 1968”. ■• Și Vlad Sorianu recenzează două cărți. □ Prima este a Gabrielei Melinescu, *Interiorul legii*: „Și astfel, volumul Gabrielei Melinescu, deși cam ostentativ suprarealist, uneori eclectic – dar deliberat eclectic – ca obârșii lirice, deși pe alocuri inutil încifrat, și în aparență mânat de decepționism, rămâne o declarație sinceră de adeziune la viață, cu tot ce au legile sale esențial, intim, non-aparent, interior. Nucleul sensibil și ideatic al Gabrielei Melinescu se dovedește și de astă dată a fi susținut de o mare sinceritate artistică și nu mai puțin de aderența organică la cele adânc și tulburător omenești”. □ A doua carte este *Laus Ptolemaei*: „Nichita Stănescu este poate cea mai autentică voce care însuflețește cu timbrul ei nu arareori patetic, totdeauna convingător, concertul poeziei tinere actuale. Audiența sa

peste hotare este la început, dar i se poate prevedea un viitor strălucit, cu toate barierele de limbă, și cu toate că unele din atitudinile sale pot părea lipsite de inedit la o confruntare internațională”. ■•Despre cartea Maricăi Beligan, *Cenușa mea va fi caldă*, scrie V. Sporici. ■•Sanda Movilă semnează eseuul *Camil Petrescu: gazetăria – corolar filosofic*: „Gazetăria lui Camil Petrescu reflectă o fundamentare filosofică și, poate, e, prin ea însăși, corolarul unei filosofii. Scriitorul rămâne indignat în fața consecințelor tragice ale teoriei relativității valorilor aplicată la viața socială.” ■•Florica Dumitrică propune *Contribuții la o monografie B. P. Hasdeu*. ■•Al. Săndulescu recenzează studiul Corneliiei Ștefănescu dedicat lui *Mihail Sebastian*: „Primul studiu de sinteză care ne oferă o imagine construită pe coordonatele mari ale biografiei scriitorului îl datorăm Corneliiei Ștefănescu. Spirit informat și echilibrat, capabil să distingă esențialul și să definească valoarea în perspectiva istorică, autoarea micromonografiei reușește să-și convingă cititorul... și printr-un ridicat coeficient de noutate în schițarea portretului critic”. ■•Despre *Istoria literaturii române vechi* a lui I. D. Lăudat face câteva aprecieri Traian Cantemir: „Din sesizarea formelor artistice ale lucrărilor, I. D. Lăudat își face obiectul unei atenții distincte, subliniind atât valoarea literară a creațiilor istorice, cât și a celor religioase”.

● [**„Astra”, nr. 4**] În articolul *Cu Radu Boureanu călătorind prin vârstele soarelui nopți*, scriitorul menționat răspunde, în cadrul unui interviu, întrebărilor adresate de Nicolae Florea. Pornind de la volumul *Solare nopți*, Radu Boureanu afirmă că a încercat, în acest ultim volum de versuri, să-și „reevalueze etapele propriilor căutări” lirice, respectiv etapa reprezentată de volumul *Zbor alb*, în care „fabulația este axată pe trecut, pe feericul istoric, pe o tematică” preluată din „tezaurul folcloric al poporului nostru”, etapa corelativă volumelor *Golful sângelui* și *Cai de apocalips*, corespunzătoare unei „introspecții mai atente”, și unei „chemări a unor orizonturi mai largi, populate de simboluri care merg la fenomenele majore de viață”. Girat publicistic de Tudor Arghezi, care l-a descoperit și i-a încurajat debutul, Radu Boureanu este, tocmai prin colaborarea la „Biletele de papagal”, afin spiritual scriitorilor Gherghinescu Vania, Virgil Gheorghiu, Eugen Ionescu, Eugen Jebeleanu, Geo Bogza, Emil Botta etc. ■•Șerban Cioculescu distinge, în *Aspecte lirice contemporane*, „caracterul pictural” al poeziilor publicate de Radu Boureanu în epoca „Biletelor de papagal”, căci „pensula imaginației a cules culorile din natură și geometria poetică a căutat formele”. Din lirica lui Radu Boureanu nu lipsește dinamica protestatară, ilustrată prin volumele *Sângele popoarelor*, *Moartea morilor de vânt* și *Cântare cetății lui Bucur*. Pe ansamblu, afirmă criticul literar, lirica lui Radu Boureanu consună cu specificul epocii care cere literaturii să reprezinte „lucruri eterne, cu aceeași dragoste pentru om, cu aceeași grijă pentru pace, cu aceeași atenție asupra pământului și a creșterii semințelor”. ■•În cadrul *Cronicii literare*, Voicu Bugariu comentează, sub titlul *Nostalgia coerenței*. Ion Lupu: *Petrecere cu măști*, volumul de versuri în care

identifică mărcile stilistice ale unui „poet obsedat de claritate”, încă tributar modelului liric barbian, printr-o anume „nostalgie a coerenței ideale” și prin „tentația sistemului”, dar care reușește să se distingă liric prin „lupta pentru stăpânirea limbajului, a lumii infinite a acestuia”. Mai precis, ceea ce îl distinge pe Ion Lupu este, în opinia cronicarului literar, faptul că „pare fascinat de mișcarea obiectelor spre cuvinte, de puterea pe care, apoi, cuvintele o exercită asupra foștilor lor stăpâni concreți”. În acest context, titlul volumului implică o simbolică petrecere văzută ca „model propus al realității” și ca ansamblu al etapelor „chinuitoare ale drumului spre acest model”, care aspiră să dea o nouă coerență, prin cuvinte, universului. ■•Rubrica *Actualitatea literară* găzduiește articolul semnat de Magdalena Popescu, intitulat *Creație și generozitate*, focalizat asupra romanului lui Nicolae Breban, *Animale bolnave*. Cartea se nutrește, după cum afirmă Magdalena Popescu, din „bucuria creației”, și „senina plenitudine a demiurgiei”, căci „o realitate estetică” este întotdeauna „o realitate ordonată”. Din această perspectivă, este identificat ritmul narativ al romanului, al „materiei epice” care balansează între „acelaș și lent, între halucinație și exactitate”, efectul fiind acela că „armonia de intensități și diferențe de ton dă romanului o structură melodică”. Într-un roman care exprimă căutarea unui sens care „să motiveze și să explice integral omul și umanitatea”, actorii diegetici sunt, mai toți, „complexați ai orgoliului”, ale căror acte reprezintă „manifestări ale unor ultragații care vor să mențină consistența eului lor, când acesta e amenințat de disoluție. În contrast cu aceste personaje, Paul este dublul lor negativ, „singurul din seria celor slabi cu care autorul admite să se confunde pentru a-l crea”. În condițiile în care „absența personalității e la Paul definitivă, incorrigibilă, deci fatală”, slăbiciunile personajului se resemantizează ca tărie a acestuia și Paul devine, simbolic, o reprezentare aparte a artistului. ■•Sub denumirea *Nicolae Cartoian, istoric literar*, Nicolae Florescu propune o sinteză a activității istoricului literar, autor al unor importante studii de medievalistică comparată precum *Alexandria în literatura românească*, *Legenda lui Avgar*, *Legendele Troadei*, *Fiore di virtù în literatura românească*, *Poema cretană Erotocrit și izvorul ei necunoscut*. De asemenea, Cartoian este autorul a două volume de sinteză esențiale pentru cultura română, la începuturile ei, respectiv *Cărțile populare în literatura română*, în două volume, și *Istoria literaturii române vechi*, în trei volume, construite în jurul ideii de explicare sociologică a fenomenului literar și cultural. De fapt, după cum apreciază Nicolae Florescu, prin demersul lui Cartoian „determinismul sociologic” este utilizat „pentru prima dată în elucidarea problemelor de medievalistică”. Optând pentru tipul de abordare critică propus de Sainte-Beuve și de Albert Thibaudet – în acest caz, cu insistență pe relevanța conceptului de „generație”, Cartoian demonstrează posibilitatea realizării unei „sinteze ideale între metoda psihologică și cea comparatistă”. ■•Rubrica *Preludii editoriale. Darie Magheru: Caprichos* găzduiește o discuție anticipativă asupra funcțiilor poeziei. După 3 volume publicate deja, *Cu barda-n porți*, *Eu, Meșterul Manole* și *Poeme*, *Caprichos* propune o selecție de

texte deja publicate, care să ilustreze tocmai funcțiile discursului poetic, respectiv „modalitatea de a transmite esențe” și „trăiri de mare intensitate”. Totodată, grafia acestor poeme are rolul de a reda „mișcarea internă a ideilor, mutațiile de pe planul sensibilității artistice”. ■•Leonid Dimov publică proza *Cavalcada*. ■•Darie Magheru susține un grupaj de versuri alcătuit din poemele *Doar dacă*, *Epilog*, *Insomnie*, *Alabastru*, *Madrigal*. Un alt grupaj de versuri reunește poezii de Teodor Crișan, Constantin Cuza, Angela Croitoru, Olimpia Marcu etc. ■•Romanul enigmă *Moartea la purtător*, semnat de Ion Micu și Vasile Artenie, continuă cu capitolul 15.

● [„Cinema”, nr. 4] Valerian Sava semnează cronica *Răutăciosul adolescent*, despre filmul după scenariul lui Nicolae Breban: „Filmul s-a vrut o confesiune imprimată pe peliculă, o confesiune masculină, solicitată dintr-o sete de cunoaștere colorată cu răutate inocentă și ironie, acceptată cu greutate, lăsând la urmă un gust amar de ciudă, amintind de analizele pe care Juan Antonio Bardem le-a făcut egoismului masculin în tripticul său. Intenția scenaristului a fost una de nuanță și el nu pare a fi vrut să dramatizeze, să facă din film «un proces de conștiință răscolitor». [...] În fine după o formulă care pare proprie literaturii lui Nicolae Breban, dar e poate mai puțin fericită în cinema, în ultima secvență toate lucrurile sunt elucidate și calificate explicit de către răutăciosul adolescent, care s-ar fi putut rezuma la o întrebare: – Unde fugi, de cine fugi?”. □•Marin Sorescu publică în *Cronica unui posibil cineast* textul *Ulise o bănuie pe Penelopa*: „Originile filmului polițist se pierd în negura veacurilor – și-ar trebui un film special ca să le descopere, deși nu prea mai sunt fonduri. Motorul lui – în afara vinei capitale care, trecând prin tragicii greci urcă spre Adam și Eva, spre nemaipomenita lor neghiobie, deși în epoca respectivă nici ei nu bănuiau consecințele – ar mai consta (e vorba de motor) și într-un dezechilibru perpetuu care se produce în conștiința omului. Suntem în unele momente mai receptivi la ce gândesc alții despre noi, decât la ce gândim noi despre alții.”. □•Radu Cosașu dezbate *Condițiile umane* în rubrica *Actualitate*, analizând *La Patria*, *Waterloo*, Malraux și întoarcerea cinematografului franțuzești la clasicism: „se caută din nou echilibrul, realismul, jocul pasiunilor coerente, montajul logic și eficace”.

● [„Echinox”, nr. 3] Olimpia Radu analizează *Arhetipuri ale personajelor sadoveniene*: „Inclusă într-o gândire arhaică și definindu-se în acțiune drept coborâtoare în altă lume, Vitoria nu face decât să repete un *arhetip*, acela al *zeiței*, care reîntronează primăvara, reînviind pe zeul soț [...] În această determinare, personajele lui Sadoveanu sunt reductibile la câteva arhetipuri: copiii și tinerii vor reedita un mit al inițierii; femeile vor fi ori de tipul Psyche – domnița așteptând mirele divin, ori tipul soției – pereche într-o eternitate a bărbatului; acesta din urmă, preferat ca erou de către Sadoveanu, este ori Eroul în căutarea perechii, fie Eroul luptând pentru colectivitate, fie depozitarul conștient al preștiinței colectivității, adăugându-se o serie de variante, rezultate din experimentele lui Sadoveanu prin transplantarea unui personaj conceput prin aderare la legile cosmosului, într-un

mediu social modern”. ■•Petru Poantă semnează rubrica intitulată *Cronica literară*, prezentând un studiu de critică al lui Leon Baconski și un volum de poezii scris de Aurel Gurghianu. Leon Baconski: *Marginalii critice și istorico literare*: „Cartea lui Leon Baconski nu are ambiția descrierilor ample, a spectacolului critic. [...] Ea se susține pe o construcție solidă, se organizează în funcție de un Adevăr clasic, stabilit, acceptat într-un sistem încheiat de valori. De aici și conceptul de marginalii după care este construită cartea. În afară de aceasta nu există un alt flux subteran care să unifice cartea, care să coaguleze într-o viziune riscantă. Actul creator este văzut de Leon Baconski într-un sistem de relații diverse, între om, și mediu, relații ce pot fi disociate, analizate. Relativismul estetic, pentru care pledează, se pare, istoricul literar, ține de o perenitate a valorilor, de un realism consubstanțial oricărei din aceste valori. Termenul se salvează prin puțința lui de a-și subordona orice nuanță, de a și-o integra, ca pe o ipostază a general-umanului...”; Aurel Gurghianu – *Strada Vântului*: „Ambițiile lui se rezumă la notarea aceasta directă... Singular în felul său, Aurel Gurghianu continuă și cu acest volum să-și definească «biografia sentimentală», compunând limbajului poetic contemporan o melodie sinceră. Rezonanța ei este prețul singurătății și poeziei cărora s-a oferit un om, iar valoarea – posibila lor reconciliere”. ■•Ecaterina Timișan continuă studiul despre *Introducere în structuralismul social (II)*, analizând raportul structuralismului cu istoricitatea: „dar, principiul istorismului trebuie analizat pe două planuri: a) dintr-o perspectivă ontologică se pune problema dacă structuralismul neagă istoria înțeleasă ca transformare, ca devenire și b) dintr-o perspectivă metodologică se ridică întrebarea dacă structuralismul refuză sau nu metoda istorică. a) Analiza structurală a demonstrat că structurile sunt diferite în timpuri diferite. În acest sens lingvistica și sociologia (pentru a nu cita decât două dintre științele care au acceptat structuralismul) au arătat că schimbarea este specifică obiectului studiat de ele. Azi nici un gânditor serios nu afirmă imuabilitatea structurilor în timp. De altfel, tentativa disperată de a face abstracție de istorie se datorește tocmai faptului că istoria există și structuralismul nu știe cum ar putea s-o fixeze în concepte. b) Din punct de vedere metodologic, structuraliștii au poziții mai nuanțate. Când se pune în discuție raportul dintre sincronie (cercetarea faptelor în același timp) și diacronie (cercetarea obiectului văzut în ordinea temporală) unii reprezentanți ai curentului neagă aportul principiului istorismului obiectând că cercetarea diacronică implică studiul unor fenomene izolate, adică limitarea la anumite părți ale întregului, în timp ce studiul sincronie ar permite surprinderea obiectului ca totalitate. Alții, printre care se numără și C. Lévi – Strauss, nu contestă valabilitatea diacroniei, dar manifestă anumite rezerve față de aceasta”. ■•Rostas Zoltan scrie despre: *Georg Lukács: Lauda Secolului al XX-lea*: „Paradoxala personalitate a lui Georg Lukács s-a impus definitiv în cultura secolului al XX-lea, prin acea poziție originală, care în articulațiile sale fundamentale a rămas prin decenii consecventă, față de principiul totalității. A elaborat o estetică cu rigoarea unui sistem filosofic, bazat pe fun-

damentul teoretic mai vast al filosofiei artei și a spiritului.[...] Toți acești factori (totalitatea ca principiu fundamental, respingerea cultului faptelor, respectul față de tradițiile umanismului) pe plan estetic l-au convins că adevărata artă poate fi numai o continuare a ceea ce era esențial în realismul secolului al XIX-lea, adică reflectarea procesului de defetișizare a existenței. Sub imperiul acestei exigențe Lukàcs respingea în bună parte avangarda artistică a secolului nostru, fără să conteste autenticitatea acesteia, dar este convins că realismul poate oferi o imagine mai complexă, mai profundă a realității în «totalitatea (ei) intensivă». ■ În articolul intitulat *Discurs despre comedie*, Dan Culcer susține eliminarea *Personajului Pozitiv* din opera dramatică: „În raportul dintre spectator și actor personajul pozitiv intervine explicativ. P.P. își are strămoșul în *raisonneur*-ul care, vorbind în numele autorului, exprimă, o dată cu introducerea lui, câteva neputințe ale acestuia [...] Din toată această demonstrație se pot reține câteva concluzii practice. Eliminarea intermediarului P.P. între spectator și actor, între observator și cel supus focului concentrat al răsului nu poate decât spori eficacitatea comicului. Comicul nu cere explicații. Glumele cu subsol de tratat sunt caraghioase și ineficiente. De aceea, dacă vreodată veți afla că P.P. s-a sinucis, să știți că întâmplarea nu e chiar atât de neașteptată cum pare, pentru că există un om care a prevăzut-o, dorit-o, cerut-o și deci dacă vreți să aflați mobilul sinuciderii, căutați-l în convingerea pe care am strecurat-o vorbărețului P.P. despre ratarea lui iremediabilă. Mă recunosc deci autorul moral al crimei pe care o va înfăptui cineva a cărui mână e înarmată cu o peniță. Trebuie să aleg între Robinson și P.P.”. ■ Nicolae Diaconu îl interviuează pe Teohar Mihadas: *Câteva minute cu Teohar Mihadas: „- Sunteți la prima carte de proză, venită la un an după volumul de versuri Țărâna serilor. Ce v-a determinat să scrieți o carte de proză după o carte de versuri și eventual de ce ați ales tocmai acest domeniu al memoriilor? – Ce m-a determinat? Însăși necesitatea imanentă a unei lumi care se cerea mărturisită încăpător. Cartea este un act de catarază, și-n același timp, un act de grațitudine, de gravă îndatorire față de mine și față de ai mei. Nu am intenționat să scriu literatură, dar dacă totuși a ieșit literatură, aceasta se datorește exclusiv neputinței mele de a face altceva. Am proiectat în țărâmul memoriei oamenilor, locurile, metafora, pentru că aducerea aminte este zarea limită a existenței, de unde se trece în necunoscut. Ceea ce rămâne din toată istoria, a omului sau a popoarelor, este legenda și, pornind de la această convingere, am încercat să preschimb aducerea aminte în mit și în legendă, în adorație. Cum priviți literatura tinerilor de astăzi? Socotiți generația cea mai nouă un continuator al generației dumneavoastră? – Există o simțită efervescență în lumea tinerilor scriitori. Există de asemenea o nostalgie după poezie în lumea de azi, obnubilată de performanțele «civilizație» tehnice. Întrucât sunt convins de existența acestei nostalgii, sunt convins și de necesitatea de a i se răspunde, de a crede în tineri poeți și prozatori. Nu știu dacă generația tânără o continuă pe a mea, sunt însă mândru și măgulit că ea manifestă simpatie și admirație pentru noi. De astfel, destinul culturii la această oră, ca și al țării, se află în mâinile generației mele și*

acest lucru ne sporește sentimentul răspunderilor. În mod necesar, ne urmați. – *Sperați într-un «nou val», într-o generație de scriitori care va reuși să fie la nivelul marii noastre literaturi dintre războaie?* – Îmi place să cred că mulțimea de condeie, inclusiv cei care nu-și iau în serios talentul, de la ora aceasta, nu sunt altceva decât picături de ploaie care anunță furtuna. Nu cred într-un nou val și în afirmarea la răstimpuri, cu putere, a genului creator al acestei semnificații.” ■ În rubrica *Însemnările lui Lafcadio*, Dinu Flămând analizează poezia contemporană, identificând numeroase inadvertențe: „Vârsta de azi a unei asemenea poezii este o vârstă naivă. Chiar duios de naivă pare și luare de poziție. În toate revistele literare se colorează tot mai tonic o îngrijorare, dar, după specificul vârstei naive, percepem îngrijorarea la modul impersonal, o admirăm eventual ca pe o necesitate estetică sau de ordinul istoriei literare. [...] Urmând o linie a refuzului se poate remarca aproape totală absență a motivației de ordin filozofic, sau eidetice (mult mai reclamată de gen), și nu în sensul disciplinelor, ci în acela al unei efuziuni spirituale de extindere sau de introspecție. Dacă lui Nichita Stănescu îi reușește totuși acest mod de poezie este pentru că se dedică expansiv unui sistem. Ultima sa carte este structurată pe cicluri aproape perfect concentrice, deci o concepție globală. Evident că nu toate structurile interioare se pot inculca unui ciclu, dar adesea publicate și mă îndoiesc asupra valorii, indiferent de locul lor într-un presupus ciclu sau nu. [...] Va veni o vreme de mare expansiune, veritabilă, și foarte greu ne vom mai putea adapta ermetismului mimetic. Cine știe ce volume întârziate de trei sau patru ani pe la edituri, inactuale, se vor rușina de apariția lor tardivă”.

● **[„Familia”, nr. 4]** „Amintirea permanentă” și „sentimentele avântate” însuflete de Lenin îl determină pe Alexandru Singer să-i dedice revoluționarului rus, fondator al ideologiei leniniste, un articol elogios. „Ceva ne face adesea să exclamăm: «Dacă ar fi trăit Lenin?!» Este înțelepciunea sa creatoare, finețea dialectică și intuiția genială a perspectivei istorice, omenia și emotivitatea sa curată care nu împiedicau manifestarea multilaterală a spiritului practic. Este imaginea conducătorului, care a știut să se confunde cu masele, pentru a se avânta umăr la umăr cu ele spre comunism. Nu numai ideile, ci și modul său propriu de a le înfăptui au devenit valori de rezonanță mondială. E tonic să rostești cuvântul Lenin, gândind la implicațiile multiple ale unei grandioase personalități istorice”. Căci opera sa teoretică și practică reprezintă o sursă vie de învățăminte. ■ Gheorghe Grigurcu consacră o cronică literară la volumul *Sfinxul* de Mircea Malița: „Pentru eruditul autor al *Sfinxului*, drumurile pe glob sunt, în primul rând, un prilej de a selecta acele locuri care sunt mai semnificative din punctul de vedere al mirajului istoric ce-l pot prilejui. Întocmai ca prăjitura lui Proust ele declanșează resortul unei memorii de astă dată obiective, întâmpinată cu o voluptate savantă, al cărei ritual readuce la suprafață inefabile din trecutul omenirii.” □ Respingând încadrarea lui Adrian Păunescu de către critică în „macedonskianism”, Gh. Grigurcu este de părere că volumul *Fântâna somnambulă*, ar putea avea mai degrabă

un prototip în Minulescu: „Aceeși facondă, aceeași truculentă, aceeași încordare infatuată a corzilor vocale, aceeași propensiune spre multiple înscenări fastuoase, venind din lesniciunea cu care poate fi schimbată recuzita. Timbrul, vitalitatea, mobilitatea sunt fără dubiu minulesciene. multiple înscenări fastuoase, venind din lesniciunea cu care poate fi schimbată recuzita. Timbrul, vitalitatea, mobilitatea sunt fără dubiu minulesciene. La fel dezinvoltura scriiturii, scamatoreasca scoatere din mână a scilpitoarelor elemente eterogene. Dar în vreme ce autorul *Romanțelor pentru mai târziu* a rămas la nivelul unei simpatice existențe decorative, animate de stări afective minore, Adrian Păunescu ambiționează (și în multe poeme izbutește) să meargă mai departe. Pornit pe făgașul temperamental minulescian, șuvoiul liric al producției sale sapă o albie mai adâncă, trecând din decorul de operetă în biologie și în geologie”. □•Adrian Marino analizează principiile și normele conform cărora se poate aplica, în literatură, *Criteriul modernității*, fragmentul publicat făcând parte din volumul în curs de apariție *Modern, modernism, modernitate*. „Adevărata, marea dificultate, a definirii «spiritului epocii», ca premisă esențială a surprinderii elementului modern în literatură, nu este delimitarea cronologică, istorică, ci izolarea notelor estetice, caracteristic moderne, în interiorul acestui «spirit al epocii», determinat istoric. Apare deci necesitatea unui bun criteriu de diferențiere, cuprinzător și limpede, pe care-l găsim în modificările raportului literatură – viață, armonic sau antagonic, unitar sau contradictoriu, după tendința literară dominantă a succesiunii momentelor istorice. Ori de câte ori ordinea socială și morală terestră coincide în literatură cu ordinea ideală; imaginea vieții se suprapune peste imaginea spiritului; opera exprimă ideea sau adevărul absolut, instituind ierarhia fundamentală a valorilor, epoca respectivă poate fi definită drept «clasică». Esența sa exprimă deplina întrepătrundere dintre ficțiune și realitate, încorporarea mitului, intrarea colectivă sau individuală a literaturii în viață (participarea la ceremoniile cetății – epopeea și tragedia antică; adoptarea personajelor mitice sau literare ca termen de comparație și model de existență – romanul medieval sau comportamentul tip Don Quijote). Realizarea ficțiunii, identificarea continuă a imaginarului și realului, aceasta ar fi tendința literară tradițională, ordinea veche a literaturii, structura sa tipologic «clasică», supra-istorică. Adoptarea consecventă a acestui criteriu duce la observații aparent paradoxale. Confuzia dintre vis și realitate, iluzie și existență, atitudine recunoscută a fi prin excelență romantică, nu mai constituie – din acest punct de vedere – o poziție pur și exclusivist «modernă». Dimpotrivă. Așa-zisul «mit modern» al poeziei, conform căruia poezia reprezintă realul absolut, adevărata realitate, o realitate «mai reală» decât viața, la fel. Reîntoarcerea la ancestral, primordial, arhetip, originar (sub diferite forme: freudism, obsesie a copilăriei sau a stării: «adamice», redescoperirea mitului, etc.) nu mai puțin. Toate aceste tendințe, la prima vedere atât de «moderne», sunt în realitate doar tentative actuale de reface-re a unității originare pierdute, de reunificare a existenței și conștiinței, și, implicit, a literaturii și vieții. Nu este de conceput o literatură de tip «tradițional»,

«vechi», funciar ne-modernă, fără această solidaritate și consecventă confuzie de planuri. Armonia, unitatea, cosmicitatea, organicitatea spiritului și artei sunt reflexul estetic necesar al acestei atitudini fundamentale «antice». La polul opus, se situează ruptura, contradicția. Literatura începe să se opună vieții, sau numai s-o «imite». În acest sens, întreaga estetică antică întemeiată pe *mimesis* ar fi substanțial «modernă». [...] La polul opus, se situează ruptura, contradicția. Literatura începe să se opună vieții, sau numai s-o «imite». În acest sens, întreaga estetică antică întemeiată pe *mimesis* ar fi substanțial «modernă». Dovadă, între altele, că Platon combate această teorie, împreună cu incredulitatea și ficțiunea poeziei. În genere, apariția și consolidarea conștiinței de sine a literaturii, tendința sa de autonomizare, voința de a se constitui într-un plan propriu, desprinderea de vis, mit și realitate concretă definesc atitudini estetice fundamentale «moderne». Această răsturnare de planuri este consecutivă procesului de raționalizare a literaturii, urmare a unei evoluții tot mai accentuate spre dedublare și analiză. În timp ce (pentru a relua tipologia lui Saint-Simon) epoca veche, clasică, este «organică», epoca modernă se relevă «critică». Ori de câte ori apare în literatură o disociație netă între ordinea ideală și reală, respectiv între ficțiune și viață, himeră și luciditate, «naivitate» și spirit critic, conștiința modernă și-a făcut, în esență, apariția. Spiritul modern exclude complicitatea și cu atât mai mult, promiscuitatea ficțiunii. Nu este în intenția noastră a urmări, în cadrul de față, punctele nodale ale acestei rupturi, unul dintre evenimentele esențiale ale umanității. Istoria spiritului modern începe, în orice caz cu apariția tendințelor raționaliste, laice, ateiste, de demitizare, ale antichității. Pentru a continua în plan estetic, cu totalitatea fenomenelor de dedublare a eroilor literari, de scindare a conștiinței lor, teoretice și practice, între idealitate și realitate”.

• **[„Iașul literar”, nr. 4]** Întreg numărul este receptat favorabil într-o notiță a „României literare” – nr. 20/ 1969: „Constatăm cu plăcere, răsfoind un număr recent (aprilie a.c.) că sectorul de critică al «Iașului literar» și-a împins granițele dincolo de mijlocul revistei. Un spațiu considerabil, delimitat între pagina 45 și pagina 96, finală, este ocupat, cu excepția unui succint *Carnet plastic* semnat de Const. Ciopraga, de studii, articole, cronici literare, recenzii, note. Faptul este salutar pentru că, de regulă, cititorul caută în periodice nu provizii pentru apetitul său beletristic pe care librăriile îl satisfac prompt și abundent, ci comentarii la text, care să-l ajute să digere ceea ce deja a consumat. Menirea unei reviste literare este de a scrie *despre* cât mai mulți scriitori, și de data aceasta lunarul ieșean împlinește acest deziderat făcând loc unor considerații variate despre D. Bolintineanu, A. Russo, Zaharia Stancu, Vladimir Streinu, Adrian Marino, Eugen Barbu, Alice Botez, Mircea Ciobanu, Gabriela Melinescu, Mircea Tomuș etc. Semnalăm, în primul rând, studiul *Literatura comparată* (Adrian Marino), umilitor, prin bogăția referințelor, și articolele lui Al. Călinescu, un tânăr de talent pe care cuvintele îl ascultă și ideile nu-l ocolesc, deși plăcerea de a-și etala trofeul lecturilor «distinse» îl împinge uneori la un comparatism exagerat”. □ În

sprijinul afirmațiilor precedente se poate cita cronică de Mihai Drăgan la romanul *Șatra* de Zaharia Stancu, text epurat de orice encomion: „Surprinzătoare este numai noutatea subiectului, caracterul lui violent exotic (viața covârșită de insolit și enigmă a unei comunități nomade, aceea a «oamenilor oacheși»), deoarece, în esență, personalitatea prozatorului nu se metamorfozează, ci își adaugă doar noi și subtile valențe artistice, care evidențiază, în chip unitar, disponibilități vădite anterior sau modifică altele, în sensul clasicizării și ordonării lor într-o viziune cu totul personală.” □ Tot o mostră elocventă este și abordarea lui Al. Călinescu față de *Introducere în critica literară* de Adrian Marino: „Adrian Marino exclude din aria criticii literare analiza de text și judecă cu maximă severitate pe cronicarul literar. Fapt este că analiza de text, compensând prin înțelegerea ei îngust didactică este, totuși, într-un proces de revitalizare (structuraliștii practică uneori analiza de text). Cât privește aversiunea manifestă față de «foiletism», am impresia că ea pornește de la constatarea că jurnalistul literar face de multe ori eroare de a-și aduna cronicile în volum, întreprindere riscantă și perisabilă.” (a se vedea, în acest sens, consemnarea despre recenzia lui Al. Călinescu la *Metamorfozele poeziei* de Nicolae Manolescu.) ■ *Nostalgia polemicii* se numește nota redactată de Gheorghe Drăgan, oferită ca posibil răspuns la editorialul *Unde ne sunt polemisti* din „Luceafărul”: „Să ni știe cronicarul de la «România literară», să zicem, ce spune «Tribuna» sau «Cronica» despre aceeași carte?” □ Întrebarea, deloc nevinovată, vine ca o invitație la renunțarea complexelor de superioritate, de vigilență și de istețime: „Citim destule cronici literare competente, vioaie, scrise cu nerv. Dar printre rânduri se mai strecoară câte o impresie: cronicarul pare să fie primul care scrie despre cartea respectivă, părerile sale – definitive; gustul – infailibil.” □ Gheorghe Drăgan consideră absența polemici un indiciu al apatiei, al lipsei de vocație: „Varietatea de stiluri și tendințe din câmpul creator nu pot tolera prea multă uniformitate în critica literară. Criticul care nu mușcă mânăncă coloanele degeaba, spunea Călinescu.”

● **[Lupta de clasă, nr. 4]** M. Petroveanu recenzează două *Studii de critică și istorie literară*. Primul se referă la G. Ivașcu, *Din istoria teoriei și criticii literare românești* (1812-1866), cel de-al doilea la textele lui N. Tertulian, din *Eseuri*. □ „De o incontestabilă utilitate, textele antologiei *Din istoria teoriei și criticii literare românești* (1812-1866), întâiul dintr-o serie de trei, proiectată să refacă prin reproduceri integrale sau fragmentare de lucrări ilustrative itinerarul teoriei și criticii noastre literare de la origini până în prezent, mobilează etapa preliminară constituirii spiritului critic autohton. [...] Oprit la un an înainte de publicarea faimosului studiu maioreșcian *O cercetare critică asupra poeziei române de la 1867*, G. Ivașcu ține seama de periodizarea tradițională, care atribuie șefului Junimii paternitatea conștiinței de sine a literaturii care este critica. [...] Studiul și textele demonstrative, poate prea numeroase, cuprinzând unele mărturii dispensabile prin semnătura sau conținutul lor minor, întăresc această convingere, devenită prin crestomația de față un bun al noii istorii literare.” □ În cel de-al doilea

volum, aparținând lui N. Tertulian, M. Petroveanu remarcă faptul că „maniera de gândire, stilul și chiar tematica autorului respiră rigoare atât în demersul ideilor cât și în forma expunerii, mult mai apropiată de tipul comunicării științifice decât de cel literar cultivat de specialiștii moderni ai genului. *Eseuri* sunt de fapt studii și comentarii sistematic dezvoltate, tinzând să elucideze problema atacată sau cel puțin s-o orienteze pe calea unor soluții satisfăcătoare pentru un spirit esențialmente rațional, atașat cu o devoțiune senină, echilibrată convingerii că intelectul poate răspunde teoretic oricăror întrebări, sub o singură rezervă: aceea a acceptării propriilor determinări, ținând de împrejurările concret-istorice, de coordonatele de timp și spațiu, de – în ultimă analiză – cadrul social în care se manifestă și pe care-l reflectă. Animat de străduința unei interpretări consecvente cu principiile materialismului istoric, N. Tertulian promovează ceea ce se numește, în vocabularul tradițional al istoriei literare, o critică sociologică și mănuieste astăzi cu un spor net de suplețe și pătrundere criteriile concepției tutelare. Opera de artă, activitatea creatoare în ansamblu, este văzută nu pur și simplu ca un produs mecanic de la cauză la efect, ca o copie pasivă, inertă, a unor date exterioare sau fatalități sociale, ci ca rezultatul, imprezibil în specificitatea sa, al unui proces de mediere între infrastructura societății și suprastructura ei ideologică.”

• [„**Orizont**”, nr. 4] După o scurtă proză (o pagină) a lui Dumitru Țepeneag, intitulată premonitoriu *Fuga*, ne întâmpină, prima dată în paginile acestei reviste, un articol sobru și echilibrat despre Eugen Lovinescu al tânărului (avea 37 de ani) și deja premiatului critic, Eugen Simion. Este prima parte dintr-un studiu în mai multe episoade, intitulat «*Comedia erorilor*» critice, având următorul substanțial *captatio benevolentiae*: „Conștiința unei literaturi fiind critica e firesc ca o istorie a literaturii contemporane să înceapă cu studiul criticii, sau mai bine zis al criticilor pentru că nu există propriu zis Critică, ci numai critici. Cunoșcându-i, cunoaștem mai bine mișcarea de idei, conștiința estetică a epocii, direcțiile ei literare foarte dificil de reconstituit numai din opere.” ■•Cunoscător al culturii germane, Andrei A. Lillin își alege ca subiect de studiu pe Franz Xaver Kappus, scriitor căruia Rainer Maria Rilke i-a adresat celebrele *Scrisori către un poet tânăr* (*Semnificațiile unei cariere literare*). ■•La cronici literare, îl avem pe Nicolae Țirioi decodificând semnificațiile poeziei lui Al. Jebeleanu, pe Cornel Ungureanu disociind sensuri din poezia lui Anghel Dumbrăveanu și pe Traian Liviu Birăescu cu receptarea lui Dostoievski și Kafka în critica românească. □•Nicolae Ciobanu îndreaptă atenția cititorilor, la rubrica profiluri literare, asupra tânărului (dar profundului) romancier Nicolae Breban și asupra *Opțiunii* sale *pentru caracterologia neoclasică în roman*. ■•Din nou, dr. Aurel Cosma contribuie documentar la paginile de istorie literară cu un articol despre *Realismul în pictura bănățeană înainte de Unire*. ■•Cariatidele poeziei sunt susținute de Leonid Dimov, Lucian Bureriu, Iv. Munteanu, Ana Maria Potoceanu, Ion Rovina, Anghel Dumbrăveanu, Pavel Bellu, Veronica Porumbacu, Petre Stoica, Damian Ureche, Dim. Rachici, George Suru. ■•Printre cărțile și revistele recenzate, menționăm:

Edgar Papu – *Evoluția și formele genului liric* (Al. Indrieș), Constantin Abăluță – *Piatra* (Nicolae Florescu), volumul *Folclor literar*, tipărit în urma colocviului național cu teme folclorice, în care sunt menționate contribuțiile lui G.I. Tohăneanu, I.C. Chițimia, Valeriu Ciobanu, Ovidiu Papadima, Mihai Pop, V. Șerban, L. Jucu-Atanasiu (recenzent Gh. Jurma), studiul *Banatul și Unirea din 1918* a lui Ion Dimitrie Suci (consemnează Octavian Metea), activitatea critică a lui Constantin Cubleşan din revista „Tribuna” (notează Anghel Dumbrăveanu), suplimentul ziarului „Flacăra roșie” din Arad, intitulat *Cariatide* (Ion Velican).

● **[„Ramuri”, nr. 4].** Articolul de început al revistei se referă la *Afinitățile culturii* în care se arată că poporul român este un punct de convergență al marilor „culturi care au contribuit la formarea conștiinței Europei”. ■ În *Cărți. Reviste* la subsecțiunea *Ecuatii critice*, sunt publicate două articole: M. Ungheanu cu *Iluzia receptivității* și Adrian Marino cu *Originalitatea studiilor literare*. □ În primul text, M. Ungheanu subliniază importanța raportului dintre narator și cititor, menționând că adresarea către cititor chiar dacă este o metodă tradițională, rămâne totuși esențială: „O operă nu poate să existe fără cititorii săi, dar se poate ca ea să-i agonisească mai târziu.”. Cele mai valoroase texte literare sunt acelea care își formează și își educă cititorul, un exemplu în acest caz, printre altele, fiind acela al lui Mihai Eminescu, care „a educat o sensibilitate sau, cum spune Tudor Vianu, a învățat o întreagă generație cum să iubească.” □ Adrian Marino atacă problema originalității, fără a emite concluzii, ci indicând zonele ambigue regăsite în prejudecăți de analiză și valorizare ale unui text științific sau beletristic. Dacă nu ar mai fi „nimic nou sub soare”, atunci originalitatea ar fi indicată „de accent și nuanță, de detaliu și tonalitate.”. De altfel, originalitatea ar fi dependentă de un context spațio-temporal al culturii și al istoriei, al unui „*aici și acum*”, ea are nevoie de termeni de comparație, așadar este necesară conștientizarea tipurilor de relație pe care un text le stabilește cu cele prezente în timpul său. Însă raportarea nu se face doar la contemporaneitate, ea necesită în mod implicit și o raportare față de valorile universale și ale trecutului. ■ *La Cronica literară*, Mircea Iorgulescu analizează succint din punct de vedere compozițional, două romane. □ Despre *F* de D. R. Popescu, Mircea Iorgulescu spune că romanul este în mare parte polițist, epicul fiind presărat de episoade naturaliste. □ În opinia criticului, *Serenadă la trompetă* de Sânziana Pop, este un roman „al unei explozii de vitalitate adolescentină, violent senzorial, de o feminitate agresivă și băiețoasă, având un pronunțat caracter fragmentar și fiind aproape cu totul lipsit de o construcție riguroasă”. ■ Este sărbătorită împlinirea a 75 de ani de la nașterea lui Camil Petrescu, sub titlul *Lirism și organicitate*. Ov. Ghidirmic, autorul textului, îl prezintă pe Camil Petrescu în ipostaza de „teoretician al poeziei”. Ov. Ghidimic descrie atmosfera tensionantă de la cenaclul „Sburătorul”, atunci când mentorul modernității literare critica versurile lui Camil Petrescu. ■ În „Povestea vorbii” sunt publicate câteva poeme de Adrian Păunescu din volumul *Versuri de băiat*. □ În *Texte filozofice traduse de Titu Maiorescu* C. Floru și Al. Surdu prezintă

tălmăcirea „din opera lui Hegel” „Lecțiunea 18.22 martie/ 3 aprilie, 1891 (Filozofia lui Hegel)”. ■ În rubrica *Arte. Spectacole*, Victor Parhon anunță stagiunea *D-ale carnavalului* „pe scena Naționalului craiovean” în regia lui Valeriu Moiescu.

● [„Secolul 20”, nr. 4] Este, din multe puncte de vedere, apariția cea mai interesantă a anului editorial. Mensualul atinge borna 100, consacrand-o, inspirat, fără îndoială, lui F.M. Dostoievski. Sunt publicate, în traduceri, textele clasice despre marele prozator ale lui E.M. de Vogile, D. Merejkovski, André Gide, José Ortega Y Gasset. De asemenea, sunt aduse la cunoștința publicului român articole de George Steiner, Gaëtan Picon, Alberto Moravia și Nathalie Sarraute. □ Dan Hăulică, în *Cuvânt introductiv*, ne informează asupra proiectului editorial din cei trei ani scurși de la înființarea periodicului: „Veacul în care trăim se gășete pus tot mai mult în fața unei dileme simptomatice: care formulă trebuie să precumpănească, *extensia* pe orizontală a valorilor, cu riscul unei anume dispersiuni superficiale – spre care epoca ne împinge de atâtea ori – sau, exploatarea *concentrat verticală*, în *adâncime* – comportând, însă, unele voite sacrificii ale curiozității? [...] A fost preocuparea noastră, tenace, mai strictă în ultimii ani, aceea de a dăruî revistei o ținută riguroasă, care să ierarhizeze nobil faptele de cultură, subordonând accidental pitorescul rosturilor esențiale.” ■ Mircea Ivănescu începe să publice traducere, pe rând, a celor patru părți din romanul *Zgomotul și furia* de William Faulkner, continuând în nr. 5, 6 și 7/ 1969. ■ Valeriu Cristea aduce câteva obiecții în notița *Simptome îngrijorătoare* (în „România literară”, nr. 36/ 1969): „în contextul unui număr foarte reușit, spuneam, distorsionează un mic articol intitulat *Simptomatologie literară: trei note împotriva lui Dostoievski*, ați ghicit, desigur – lui Virgil Nemoianu.” □ Criticul atât de atașat romancierului rus, unul dintre cei mai subtili comentatori români – alături de Ion Ianoși – devine intransigent: „Amestec de neseriozitate și impertinență, redactat în fraze care se răsfață felin în speculații și paradoxuri facile, «notele» pornesc de la premise false, se dezvoltă după o logică aproximativă și se încheie prăpăstios. Iată de exemplu premisa celei dintâi «note», de o falsitate într-adevăr, dată fiind importanța scriitorului la care se referă, strigătoare la cer: «În morală, Dostoievski este un Oscar Wilde al Răsăritului». [...] Afirmatiile lui Virgil Nemoianu sunt atât de hazardate încât de-abia le pune pe picioare că ele se și prăbușesc de la sine, fără măcar să le atingi.” □ Polemist redutabil și intolerant, Valeriu Cristea scutează textul preopinentului, arzându-l cu țigara: „Dar autorul se întrece pe sine când scrie: «Pentru Dostoievski scopul nu numai că scuză mijloacele, dar chiar le *sfințește*.» Fraza dovedește o necunoaștere nu numai a spiritului lui Dostoievski, dar chiar a textelor sale, ceea ce e uimitor pentru un erudit cum este considerat Virgil Nemoianu.”

● [„Steaua”, nr. 4] „Steaua” publică opiniile *sui generis* ale redacției privind premiile literare ale anului 1968. „Ce noutăți prezintă acest moment? Dincolo de inevitabila «încurajare» a tinerilor, două par a fi trăsăturile inedite: 1) procedura;

2) investirea revistelor literare cu dreptul de a decerna și ele premii. Ambele puncte au o importanță majoră. Căci, spre deosebire de modul cum se lucra într-o perioadă, sperăm, revolută, când nimeni nu știa cine și de ce a dat cutare premiu, în luna februarie a anului în curs s-au constituit jurii, a căror competență a fost dată publicității. Pentru prima oară, așadar, îi cunoaștem nu doar pe fericii laureați, ci și pe aceia care, prin vot secret și având ca unic criteriu valoarea, au ales în numele opiniei publice. Tot pentru prima oară, revistele literare, unde apare aproape întreaga producție a scriitorilor noștri, au avut posibilitatea să consacre, la rândul lor, nume, precum Uniunea Scriitorilor. Nădăjduim că această prerogativă va funcționa și în viitor și se va transforma într-o acțiune de tradiție. Premiile: Uniunea Scriitorilor, printr-un juriu compus din 13 persoane și prezidat de acad. Geo Bogza, a distins un număr record de autori: 3 poeți, 3 prozatori, 2 dramaturgi, 2 critici literari, 2 scriitoare consacrate literaturii pentru copii și 2 «traducători» – total 14. Scrutată cu atenție, sau privită numai superficial, lista laureaților nu trezește suspiciuni. E firesc ca Ștefan Augustin Doinaș, după o activitate literară de 30 de ani, să ia un premiu pentru poezie. *Ipostazele*, de altfel, se recomandă singure, fără argumentații laterale. Într-o situație similară se găsește Jozsef Meliusz, premiat pentru *Arena*. Laurii lui Adrian Păunescu au produs, într-un fel, uimire. El a mai fost odată alesul Uniunii. Să recunoaștem însă că *Fântâna somnambulă* obliga la bisare. La proză, votul ni se pare plin de fler. Nicolae Breban este autorul celui mai bun roman din anul trecut (*Animale bolnave*), iar Fănuș Neagu a dovedit, în *Îngerul a strigat*, că rămâne unul dintre scriitorii noștri de marcă. Ambele cărți, suntem siguri, se vor constitui ca piese cardinale în proza contemporană. A mai fost distins cu un premiu Georg Scherg, pentru romanul *Mantaua lui Darius*. Dramaturgia, absentă la festinurile anilor trecuți, e reprezentată de Ion Băieșu (*Iertarea*) și Marin Sorescu (*Iona*). Probabil că «nemurirea» acestor doi tineri și talentați scriitori va constitui un stimulent pentru aceia care ar dori să ridice și dramaturgia la nivelul prozei sau al poeziei. Critica și istoria literară, prezentă în ultimul timp cu lucrări de valoare deosebită, se numește în 1968 Adrian Marino și Edgar Papu. Primul, după excepționala monografie dedicată lui Alexandru Macedonski, și după primele 5 volume de «*Opere definitive*» ale aceluiași poet al rozelor, a propus un volum compact de *Introducere în critica literară*. Fără să dea impresia unui tratat academic, dar nici să se constituie într-un lejer eseu, opera aceasta întruchipează o sinteză personală a tot ceea ce poate face obiectul teoretic al criticii literare, într-un totu îndreptățită premiera eseului lui Edgar Papu, *Evoluția și formele genului liric*. Secția de traduceri a fost cum nu se poate mai onorată prin extragerea din noianul de tălmăciri a 2 remarcabile volume: *Spoon River Anthology (Antologia orașelului Spoon River)* al poetului clasic american Edgar Lee Masters și Ediția bilingvă a *Florilor râului*, antologie a versiunilor românești din Baudelaire. Primul îl datorăm lui Ion Caraion, al doilea lui Geo Dumitrescu. Cât privește literatura pentru copii, alegerea s-a oprit la *Mărirea și decăderea planetei Globus* de Mioara Cremene și *Cei 13 și misterul* de Monica

Pillat”. În continuare se fac cunoscute *Premiile revistelor literare bucureștene*. «România literară» s-a oprit la un poet, Leonid Dimov, și un prozator, Al. Ivasiuc (*Interval*). Reținem cu satisfacție primul nume. 7 poeme și *Pe malul Styxului* înmănușează versurile unui scriitor cu o deosebită probitate intelectuală, ale unui poet cu adevărat modern. «Viața românească» a fost mai generoasă. În lista sa figurează un prozator, un poet și un critic. Incontestabil, *Intrusul* lui Marin Preda este un roman bun, un roman onest și curajos, care poate deschide, în latura sa de observație sociologică, o parte fructuoasă în proza de azi. *Curentul continuu* al lui Virgil Gheorghiu e merituos, iar *Eseurile* lui N. Tertulian au reținut și ele în chip justificat atenția. «Lucașfărușul» a dat de asemenea trei premii. Lui Virgil Mazilescu pentru *Versuri (cu mențiunea «pentru întâia carte»)*, Gabrielei Melinescu pentru *Interiorul legii*, și lui Constantin Țoiu pentru *Duminica mușilor*. Cum se vede, «Lucașfărușul», revista tinerilor, și-a ales, firesc, niște tineri. La «Secolul XX» întâlnim numele prestigios al lui Vladimir Streinu. Traducerea primelor volume din *În căutarea timpului* de Proust reprezintă un veritabil act de cultură. Tot revista de literatură universală l-a votat pe Virgil Teodorescu (tălmăcirea *Poemelor* lui Paul Eluard) și pe Radu Enescu (monografia *Franz Kafka*). Premiile revistelor literare din țară. «Steaua» a distins pe A. E. Baconsky, pentru pătrunzătoarele eseuri și rafinatele însemnări de călătorie cuprinse în *Remember*, precum și pe apreciații critici ai revistei, Victor Felea și Mircea Tomuș. *Reflexiile critice* ale primului reunesc îndeosebi cronici și articole despre poezie, iar *15 poeți... 15 micromonografii* închinată celor mai mari poeți români. Deși e tutelată de Comitetul de cultură din Oradea, revista «Familia» a fost cooptată în rândul revistelor literare ale Uniunii, deoarece s-a apreciat, pe bună dreptate, că eseistii și criticii ei au desfășurat o «activitate excepțională». În consecință: Ion Negoitescu pentru *Poezia lui Eminescu* (studiu de marcată poziție personală), și ediția la *Texte critice* de E. Lovinescu și Cornel Regman pentru *Cărți, autori, tendințe*. «Iașul literar»: Nicolae Țațomir, *Carmen terra-terestre*, Florin Mihai Petrescu: *Concert minus unu*, Corneliu Ștefanache: *Cercul de ochi*. «Orizont»: Anghel Dumbrăveanu: *Oase de corăbii*, Sorin Titel: *Dejunul pe iarbă*. «Neue Literatur»: Arnold Hauser: *Der fragwürdige Bericht Jakob Bühlmanns*, Irene Mokka: *Alle Brunnen liegen offen*. «Kniejevni jivot»: Vladimir Ciocov: *Peregrinări lirice*. «Utunk»: Kányády Sándor: *Függöleges lovak*, Páskándi Geza: *Pygmalion és Galatea*. «Igaz szo»: Molter Károly: *Szellemi beháború*, Bajor Andor: *Főúr, irja a többihez*. Deci 41 de laureați. Mai mulți ca oricând. Și totuși, între aceștia nu si-a găsit loc nici Nichita Stănescu (*Laus Ptolomaei*), nici Nicolae Manolescu (*Metamorfozele poeziei*), nici Alice Botez (*Iarna Fimbul*), nici Mircea Ciobanu (*Martorii*), nici Paul Georgescu (*Coborând*). Pentru a nu se ignora în viitor volumele remarcabile, e nevoie oare ca 41 să fie transformat în 60? Ar fi o soluție”. □•Ion Vlad apreciază ediția Ion Barbu semnată de Dinu Pillat care reușește să „întregească miraculos o construcție unitară străbătută de câteva «teoreme» sau, altfel spus, de câteva linii directe pentru o experiență poetică integrată unui sistem și unei credințe des-

pre creație și despre căile cunoașterii dinăuntru poeziei și spre structurile ei. Studiul lui Dinu Pillat pregătește această impresie de unitate asupra căreia se cuvine să stăruim deoarece ne îngăduie să observăm la Ion Barbu pasiunea adevăratului artist pentru planul axiomatic al valorilor artistice, atât de îndepărtat de înțelegerea empirică și de circumstanță a poeziei posibilă câteodată la poetul sărac în resurse intelectuale (dar gata să sancționeze «imixtiunile» criticului literar)». □•Rubrica „Viața cărților” se deschide cu comentariile lui V. Stanciu la culegerea de versuri a lui Ștefan Roll, *Ospățul de aur* ce dezvăluie, după opinia semnatărilor articolului, „o viziune ale cărei linii fundamentale au rămas constante, de la începuturi, până la ultimele realizări”. Protagonist al avangardei românești de după primul război mondial, colaborând la mai toate publicațiile mișcării, Ștefan Roll este poetul care, alături de Ilarie Voronca, a urmat îndeaproape evoluția ei, de la constructivismul cu urme futuriste al «Contemporanului», «Punct»-ului și «Integral»-ului, de la atitudinea post-dadaistă de la «75 HP», la faza pregătitoare a unui suprarealism românesc, marcată de revista «Unu» (1928-1932). [...] La modul poetic sunt trasate și cele câteva profiluri de poeți și artiști aparținând avangardei românești – Ilarie Voronca, V. Brauner, Sașa Pană, Geo Bogza, Urmuz, etc.) adunate sub titlul rubricii «*Scurt-circuit*» din revista «Unu». Sunt poeme închinare prieteniei și elogiind actul creator, dar și cu remarcabile intuiții critice. Ospățul de aur ne oferă imaginea, acum încheată definitiv, a unui al doilea, după Ilarie Voronca, «miliardar de imagini». □•La rubrica *Mențiuni și opinii*, sunt publicate o serie de observații cu privire la revista „Astra”.

● [**„Tânărul leninist”, nr. 4**] Constantin Florea susține *Respectarea suveranității naționale – condiție hotărâtoare a păcii și colaborării între popoare*: „Viața, evoluția relațiilor internaționale contemporane demonstrează cu tot mai multă forță că una dintre cerințele fundamentale ale asigurării păcii și progresului în epoca noastră o constituie respectarea fermă a suveranității și independenței naționale a statelor, a dreptului fiecărui popor de a-și hotărî singur soarta, de a alege calea dezvoltării sociale și politice care corespunde voinței și aspirațiilor sale vitale”.

● [**„Teatrul”, nr. 4**] Numărul se deschide cu *Ce scurtă e vara...*, o comedie lirică în trei acte de Maria Földes, în românește de Nina Cassian. □•Călin Căliman semnează *Deghizările râsului și ale satirei*, o cronică de teatru despre piesa *Travestii* de Aurel Baranga, jucată la Teatrul Național „I. L. Caragiale”: „Lirice sau satirice, burlești sau «dramatice», cu alură de farsă sau de vodevil, comediele lui Baranga au izbutit – în mare majoritate – să «câștige» spectatorul, să-l antreneze pe panta hazului, în cadențe de hohot sau de zâmbet. Cam toate confruntările dintre teatrul comic al lui Baranga și public s-au soldat cu victorii pentru dramaturg, și faptul acesta nu poate fi trecut cu vederea, și nici contestat, fiind o evidență. Victoriile raportate de-a lungul anilor au fost însă de naturi diferite, și – implicit – de importanțe diferite. [...] Se râde, e drept, destul de mult la spectacolul Teatrului Național, pus în scenă de autor însuși, împreună cu Victor Moldo-

van. Se râde, mai ales în prima parte a montării, când replicile au ascutime și satira la obiect este mai evidentă. Ca piesă «de replică», *Travesti* confirmă aptitudinile și meșteșugul autorului. Deși, ca să fim sinceri, există și în această ordine de idei anumite defecțiuni. În primul rând, autorul introduce în replicile personajelor poante arhicunoscute, unele dintre ele fiind reluate chiar din propriile scrieri. În al doilea rând, tonalitatea piesei este umbrită de pasaje melodramatice (cum ar fi acel final apendicitar) care diminuează concentrația umorului. Altfel, Baranga rămâne Baranga.” □•Ileana Popovici semnează *Între două erori filozofice*, o cronică de teatru pentru piesa *Iertarea* de Ion Băieșu, jucată la Teatrul Mic: „Materialul dramatic al *Iertării* a trecut printr-un interesant proces de sedimentare; nuvela *Acceleratorul* propunea, în linii mari, aceeași ipoteză, totuși atmosfera ei era fundamental diferită, pentru că faptele, gesturile, modul de a gândi al eroilor erau întrețesute unui fundal de observații și comentarii ținând de un realism psihologic complex și variat, care situa în prim-plan zbaterea unor destine; era o «dramă în mișcare» ale cărei desfășurări de evenimente se căutau îndelung și încordat, cu reveniri, ezitări, praguri. Pe drumul de la proză la teatru – contrariu obișnuințelor în acest soi de situații – a intervenit o restructurare în sensul abstractizării și esențializării; polii conflictului s-au depărtat și mai mult, ambiguitatea psihologică s-a redefinit ca dedublare dialectică între adevăr obiectiv și adevăr subiectiv, climatul afectiv s-a răcit.” □•Traian Șelmaru semnează „*Antipersonajele*” lui Teodor Mazilu, o cronică de teatru pentru piesa *Tandrețe și abjecție* de Teodor Mazilu, jucată la Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra”: „Mazilu scrie cu scalpul. Cine i-a urmărit evoluția își dă seama că scrisul său a devenit, din ce în ce mai mult, o răfuială cu grave tare individuale și sociale, ajungând ca în piesa recent reprezentată: *O sărbătoare princiară* – la satira de pură esență tragică. Umanist și moralist intransigent, e preocupat nu numai de batjocorirea năravurilor, ci și de dislocarea în fața spectatorilor a complicatului mecanism sub care se ascund imoralitatea, necinstea, căpătuiala, lichelismul, hoția, ticăloșia, rapacitatea, diversele forme pe care le iau.” □•V. Mândra semnează *Ibsenianismul și inovarea perpetuă*: „Pentru autorii tineri de azi nu se pune problema unei alegeri între Shakespeare și Ibsen. Atâta vreme cât ei nu renunță la noblețea meditațiilor esențiale, cât timp nu confundă înnoirea teatrului cu gesticulația unui limbaj rudimentar, chemarea maestrilor trecutului poate fi recepționată concomitent și dizolvată apoi în adâncimile unei vocații pe deplin personale. Nimeni nu va mai scrie astăzi încă o dată celebra scenă dintre Nora și Thorwald Helmer, dar comandamentul *fuziunii dintre acțiune și dezbatere* rămâne fertil și conduce, până la urmă, spiritele cele mai agitate către o reîntocmire, mai mult sau mai puțin originală, a dramei contemporane de idei” □•Apare montajul *Opinii despre turneul Teatrului de Comedie în Israel*, cu extrase din revistele „Al – Hamișmar”, „Viața noastră”, „Kol Haam”, „Adevărul”, fără ca piesele jucate să fie clar indicate.

• [„Tomis”, nr. 4] Al. Protopopescu semnează două texte. Primul se referă la *Camil Petrescu sau despre primatul spiritualității*: „Dacă ar fi să distingem

legea acestui suprem rafinament artistic, am putea vorbi, negreșit, despre o morală a noului la Camil Petrescu, străină de hazardul și exercițiul diletant. Cu o rară înclinație intelectuală, scriitorul se apleacă asupra valorilor artistice și filosofice, de la noi ori de-aiurea, clădindu-și propriul edificiu cu măestria și claritatea eruditului”. □•Despre romanul lui Aurel Dragoș Munteanu, *Singuri*, notează: „N-aș stăruia atât în jurul acestor pagini dacă «înșii» lui Aurel Dragoș Munteanu, sub radiația directă a sentințelor enunțate aici, nu ar părea – cu toată identitatea lor firească și deloc excepțională – niște experimente chemate să certifice reflexiile pregătite din timp”. ■•Mihai Alexandru prezintă volumul de teatru al lui Ion Omescu, *Dramele puterii*: „Din fragmente de cronică, interpretate ca un motiv muzical, și limba vie a contemporaneității, Ion Omescu a știut să alcătuiască verbul cel mai potrivit admirabilelor sale piese”. ■•Petre Tulniceanu recenzează patru volume de versuri. □ Primul este scris de Ion Iuga: *Tăceri neprimite*: „Temperament păduros, adevărat viking bihorean, Ion Iuga participă cu intensitate la dramaticul dezzechilibru al micro și macrocosmosului, neliniștea sa caligrafiată nevrotic, expresionist, definindu-l încă de la prima sa carte ca pe un poet interesant, împlinitor de speranțe”. □•Despre cartea lui Zeno Ghițulescu, *Dincolo de umbre*, afirmă: „O poezie a gestului simplu, a faptului cotidian, o poezie curgătoare și limpede cu ingenuități de fecioară, străbătută de o confesiune directă și incoloră”. □•Cel de-al treilea volum recenzat este al lui Andrei Ciurunga, *Decastihuri*: „Unele din poeziile cuprinse în volumul *Decastihuri* de Andrei Ciurunga dau impresia de filigran, de detaliu surprins metaforic. Altele vor să spună mai mult sub aparențe și vagi generalizări notate pastelistic”. □•Ultima carte prezentată aparține lui Cezar Baltag, *Monada*: „Poet al aventurii spirituale cu teamă demiurgică... este și Cezar Baltag care, prin selecția riguroasă pe care a operat-o în volumul antologic *Monada*, dă dovadă de o înaltă exigență artistică. Poezia lui se înscrie sub semnul eternei curgeri heraclitiene, al devenirii...”. ■•În articolul *Starea de grație și starea de criză*, Ștefan Aug. Doinaș conchide: „Pentru poezii de astăzi, starea de grație și starea de criză se propun ca doi poli ai lirismului: pendulare neconținută în care se exprimă vechea ambiție, de natură orfică a cânterețului ce vrea să modifice lumea prin vraja verbului său.... ”.

• [**„Viața militară”, nr. 4**] Publică versuri cu iz militar și patriotic: Nicolae Tăutu (*Soldații*), Al. Andrițoiu (*Colegul timp*), Eugen Frunză (*Suntem aici*), Mark Lisianski, trad. M. Cosma (*Prim veac al nemuririi*) □ Reportaje: Traian Filip (*Echipaje în acord spațial*), I. Săvoiu (*Căpitanul Constantin Guran*), Ionel Dalban (*Freamătul tinereții*), Petre Bănă (*Incadnescentele izvoare...*), N. Dumbravă (*Luminile rampei*), Radu Cârnelci (*Lupta cu timpul*), Mihail Sabin (*Era un sergent...*), Ovidiu Genaru (*Pasiune*), George Genoiu (*Ostașul de sub turelă*). □•Proză: Ladislau Tarco (*Soldatul și casa cu amintiri*), I. Grinevici (*Vântul de primăvară*), Mircea Radina (*Într-o zi de aprilie...*), Stelian Dragnea (*Ceasornicul*), Nicolae Minei (continuare din nr. trecut, «*Dihorul*» trece pe emisie).

■•Boris Elvin semnează un studiu despre scriitorul Camil Petrescu, la împlinirea a 75 de ani de la nașterea acestuia, Petre Pandrea, prezentat ca „remarcabil om de litere, jurist, filosof și luptător antifascist, intelectual însuflețit de un fierbinte umanism fost colaborator apropiat al revistei”, un fragment dintr-un text inedit *Pictorul N. Grigorescu și Războiul Independenței*. □ O cronică este consacrată, sub semnătura lui Aurel Martin, volumului *Vioara roșie* de Victor Tulbure, o alta, semnată Al. Chiriacescu, volumului de proză *Muntele cărunt* de Vasile Rebreanu. ■•Rubrica *Orizont* conține un semnal editorial al volumelor: *Prea mic pentru un război atât de mare* de D.R. Popescu și *Ritmuri române* de Ion Crînguleanu. ■•Poșta redacției este semnată de Dragoș Vicol, care reține și publică versurile tinerilor Emil Sinescu (*Aici*) și Vasile Dragu (*Pluton în marș*).

● **[„Viața românească”, nr. 4]** Cu prilejul împlinirii a 150 de ani de la nașterea scriitorilor Alecu Russo și Dimitrie Bolintineanu, Paul Cornea și, respectiv, Ion Bălu semnează articole omagiale. □ Paul Cornea, *Secretul lui Alecu Russo*: „... se impune constatarea ... că scriitorul pe care-l analizăm e una dintre figurile cele mai însemnate ale pașoptismului: un strălucit reprezentant al directivei naționale în literatură și un prozator de aleasă ținută intelectuală”. □ Ion Bălu reactualizează imaginea lui *Dimitrie Bolintineanu, călător*: „Fără să-și pună probleme teoretice și, poate, fără s-o fi știut, D. Bolintineanu a intuit practic, cu multă exactitate, condiția generală, rămânând printre primii noștri autentici reporteri. Prețioase pentru valoarea lor literară, dar mai cu seamă pentru latura lor documentară, în primul rând, *Călătoriile* au îmbogățit cu impresii vii și variate sensibilitatea tânărului valah și nu întâmplător i-au inspirat mai multe din poemele lui romantice”. ■•În studiul *Coordonate ale gândirii lui Mihai Ralea (I)* Ion Pascadi analizează rolul determinismului sociologic în opera filosofului: „Analizând evoluția sa vom observa că prin persoana lui Mihai Ralea, linia C. D. Gherea, G. Ibrăileanu este continuată cu talent și măiestrie, unindu-se cu una dintre cele mai fertile orientări ale esteticii marxiste”. ■•Ovid S. Crohmălniceanu descrie universul liric al poezilor Ștefan Roll și Gelu Naum. □ Ștefan Roll, *Ospățul de aur*: „Metaforele poetului juipoaie realitatea de pielea aparențelor. Nicio corespondență baudelairiană nu ia parte la această acțiune, nicio umbră de vag simbolist. Totul se petrece la nivelul unei materialități invadatoare scoase de sub imperiul evidenței imediate și explorate în cruditatea ei concretă cu o degajare absolută”. □ Gellu Naum, *Athanor*: „Cuvântul *Athanor*, nu ca simbol, dar ca prezență magnetică, e în măsură să ne ajute a le preconcepse mai exact ambiția lor majoră[...]Avem de-a face cu o poezie de perspectivă în câmpul necunoscutului și insolitului. *Athanor* ar trebui să devină o lectură obligatorie, de antrenament, pentru toți acei care sunt pregătiți spre a fi trimiși să viziteze alte lumi”. ■• Ion Biberi analizează studiul lui Al. Philippide, *Scriitorul și arta lui* (E.P.L, 1968): „Al. Philippide a creionat, astfel, în această culegere de eseuri, un desen al propriului profil intelectual, care nu se mărginește totuși la experiența literară. Obiecția caracterului livresc al acestei optici nu i se poate face, în niciun caz. La

sfârșitul cărții poetul înțelege să stăruie asupra nevoii pentru scriitor «de o cunoaștere aspră a vieții, pentru a-și putea da măsura vocației lui».

■•Emil Manu prezintă volumul *Curent continuu* de Virgil Gheorghiu: „Cel mai recent volum al acestui rafinat poet, fără să fie o retrospectivă bibliografică, este în realitate o retrospectivă sentimentală, de modalități poetice, de «fețe» ale poetului. Premiat de *Editura Fundațiilor* în tinerețe, Virgil Gheorghiu a evoluat rafinându-se prin viciile lecturilor și interferențelor dintre poezie și alte arte, dar rămânând poetul mereu modern, de circulație literară în medii discret intelectuale, cultivând o poezie de climat afectiv, de emoție sublimată, incompatibilă cu retorismul. În poezia lui Virgil Gheorghiu nu află filoane care să se scurgă dintr-un poet anume, deși lectura volumelor sale implică și pe Valéry și pe Rilke sau pe Arghezi, Bacovia, Barbu și Blaga”.

■•V. Moglescu răspunde recenziei scrise de Iliana Grigorovici în revista „Luceafărul”, 21 decembrie, 1968, la cartea lui Ștefan Popescu, *Pașala*: „În «Luceafărul» nr. 51 (347) din 21 decembrie 1968, Iliana Grigorovici, sub titlul *Sensul unei mutații*, o încadrează într-un fenomen, așa cum socotește d-sa, de «decadență» a romanului istoric contemporan. Făcând o comparație între proza istorică din perioada clasică a literaturii române și cea din zilele noastre ... ea deduce inferioritatea celei de a doua din faptul că în centrul ei de atenție se află târgul veacului al XVIII-lea, în opoziție cu cetatea medievală cultivată de cea dintâi. [...] În primul rând atât narațiunea cât și personajele *Pașalei* sunt fictive... ceea ce se împacă greu cu definiția, aproape unanim acceptată, a literaturii istorice... În al doilea rând, scrierea lui Ștefan Popescu pune în centrul ei figura haiducului, a răzvrătitului social... nu este cătuși de puțin un mit decăzut”.

■•N. Tertulian face *Însemnări pe marginea unor cărți de proză*, prezentând romanele lui Paul Georgescu, Alexandru Sever și Radu Cosașu □•, urmărind în romanul lui Paul Georgescu, *Coborând*, confesiunea pasionantă a eroului cărții, se ridică spontan întrebarea asupra originii sentimentului de autenticitate pe care îl comunică monologul interior al personajului. [...] *Coborând* rămâne o pasionantă confesiune a unui intelectual traumatizat de erupția fascismului, un autentic act de conștiință și unul din romanlele remarcabile ale literaturii române actuale”.

□•Romanul lui Alexandru Sever, *Cercul*, este interesant din cel puțin două puncte de vedere. Tehnica particulară utilizată de scriitor în construcția romanului său este dictată desigur și de o intenție demonstrativă... Spre a ne menține interesul, pentru destinul eroului său... romancierul folosește o tehnică pe care am putea-o numi «perspectivistă»”.

□•Cartea lui Radu Cosașu *Maimuțele personale* e simptomatică pentru psihologia unei generații: „Eroul cărții a cunoscut pe propria sa piele câteva din anomaliiile unei anumite perioade din evoluția societății noastre [...] Concluzia autorului pare... a fi că viața e întâmplare, contingentă, câteodată pur hazard. Destinul lui Paul Rusescu rămâne suspendat, fără ca tensiunea între el și lumea cu care se ciocnise să-și găsească o dezlegare”.

■•George Timcu meditează la unele fenomene ale poeziei actuale, identificând printre neajunsuri: banalitatea, căutarea ineditului, ermetismul li-

vresc: „Anul 1968 – anul prozei, cum s-au grăbit unii să-l numească – ne-a dat 147 de volume ... de poezie! [...]. Evident, din cele 147 de volume unele sunt destul de slabe, unele chiar foarte slabe. [...] Apar astăzi cărți de poezie care ne surprind... printr-o asemenea banalitate și platitudine încât nu le putem scuza nimic: nici vârsta, nici lipsa de experiență lirică [...] Tinerii cred că descoperă America utilizând cele mai năstrușnice alăturări de cuvinte, bizarerii ce vor să reveleze în intenția autorilor lor, o realitate, cea invizibilă și să sugereze o anumită metafizică a gândirii poetice. [...] Dar mai există un fel de a ermetiza. E vorba de ermetismul livresc, de dicționar, prin utilizarea arhiabundență, până la saturație cu nume din istorie sau din mitologie, de preferință cele mai rare, cele mai puțin cunoscute”. ■ În studiul *Sociologia literaturii – perspective*, Marin Bucur accentuează importanța conceptului de *sociologie literară*: „Lucien Goldman deschide însă – așa cum a arătat și Paul Cornea într-un temeinic studiu – primul la noi care a remarcat contribuția teoretică a profesorului francez – o perspectivă nouă studiilor literare, propunând nu soluții universale, ci sugestii realiste, idei creatoare, practicând metoda sociologiei literare ... pentru a căuta mecanismul care face ca opera literară să semene cu realitatea ce a determinat-o, dar să nu se confunde niciodată cu ea”. ■ Florin Mugur comentează opinii ale lui Mircea Ivănescu și D. I. Suchianu și face aprecieri cu privire al proza publicată de revistele „România literară” și „Luceafărul.” într-o : *Notă cu privire la poezia sentimentală*: „După Mircea Ivănescu, subtil și rafinat, după remarcabilul – și cum e firesc în situația descrisă mai sus, mereu ignoratul Petre Stoica – iată în paginile «Luceafărului» câteva poezii ale (bănuiesc) tânărului Emil Brumaru, un talent cert”. □ „O carte uitată... să răsfoim *Punctele de vedere* ale lui I. D. Suchianu (Editura Cultura Națională, 1930), trăind sentimentul că avem de-a face cu unul dintre cei mai serioși esești... din generația lui Mihail Ralea. Este o carte uitată. Și nu ar trebui să fie... Dar ce lecție de tinerețe a spiritului, de inteligență jucându-se liberă cu ideile, fără crispările cu care un deceniu, poate mai puțin liniștit, ne întovărășeșet judecățile!”. □ *Prozatori*: „Două sunt numele de prozatori pe care le recomandă convingător «Luceafărul» și «România literară» în numerele din ianuarie și februarie. Primul este Radu Petrescu... autorul unei povestiri *Omul cu aripi*. [...] Se impune și Octavian Stoica; sunt pagini pictate cu pastă groasă dintr-un posibil roman al cetățeanului Klaust și al straniului său neastâmpăr de «crai» al unei alte *Curți vechi*”. ■ N. Nițescu apreciază *Un eveniment cultural*: „După mai bine de patruzeci de ani de la apariția în reviste a principalelor articole critice ale lui Ion Barbu, avem, în sfârșit, o primă ediție care ne înfățișează cealaltă față a creației autorului *Jocului secund*, pe care foarte mulți o vor cunoaște abia acum (*Ion Barbu – pagini de proză*, Editura pentru literatură, 1968)... Ediția grupează interviurile acordate de poet, principalele sale articole de proză critică și poetică precum și o serie de scrieri asupra unor figuri de matematicieni, al căror interes depășește însă domeniul strict al matematicilor”. ■ I. Crețu descoperă *Un alt caz de camuflare literară la vechea „Viață românească”*: „În volumul G. Ibrăileanu- *Restituiri literare* (Ed. Academia Republicii Socialiste

România, 1968), am arătat că G. Ibrăileanu a semnat numeroase articole cu numele lui C. Alexandrescu și G. Topîrceanu, iar C. Stere cu numele lui M. Profiori”. ■•Al. Paleologu analizează conceptele *Experiență, experiment, cultură*: „Experimentul a tot ce presupune el aleatoriu și riscant, apare totuși cu o finalitate proprie, cu șansele lui în sine... În definitiv, orice operă e un pariu, pe care-l decide posteritatea. Cultura e făcută din cele care s-au câștigat, printre care sunt și câteva «experimente». Cum zice o vorbă veche: urma alege”. ■•M. Emilian prezintă cartea lui Liviu Rusu: *Logica frumosului*: „Prin *Logica frumosului*, Liviu Rusu înțelege «rațiunea de a fi» a criticii ca disciplină, afirmându-i cu necesitate un sistem de norme, o ordine, o rațiune. Lucrarea este concepută ca o micromonografie a problemei și ca o revizuire a unei cercetări mai vechi, considerată fundamentală în bibliografia activității sale de estetician...”. ■•Traian Stoica analizează romanul Sandei Movilă, *Pe văile Argeșului*: „E notabilă tentativa Sandei Movilă de a cuprinde în romanul *Pe văile Argeșului* o largă și diversă arie socială. Investigațiile autoarei ancorează cu rapidă succesiune în multiplele straturi ale așezărilor omenеști rurale și urbane evocate”. ■•Eugenia Tudor scrie despre cartea lui Vladimir Colin, *Dincolo de zidul neon*: „Ce este acest «zid de neon» dincolo de care autorul își propune să ne treacă..? Nimic altceva decât acel zid pe care îl punem între noi și natură, între noi și lucrurile înconjurătoare, viața civilizată cotidiană care ne solicită mai puțin fantezia, efortul de a gândi... care ne aplatizează pe cei mari ca și pe cei mici deopotrivă”. ■•C. Vlad apreciază antologia lui Ion Hobana: *Viitorul? Atenție*: „Spuneam că recenta culegere de articole, românești și străine, cea dintâi la noi în care problemele genului sunt comentate, e deopotrivă de utilă cititorilor neavizați sau vechilor pasionați ai anticipației. [...] culegerea *Viitorul? Atenție!* marchează o etapă importantă în vederea unei mai bune înțelegeri a genului literar care prefigurează, poate, calea dezvoltării întregii literaturi într-o lume tot mai des confruntată cu probleme pe care omenirea nu le-a cunoscut în nicio altă etapă a istoriei sale”. ■•Marcel Petrișor prezintă studiul lui Radu Ionescu dedicat lui *Franz Kafka*: „Eseist, cu una din cele mai puternice vocații analitice la noi după 1944, Radu Enescu își exersează agerimea spirituală pe subiecte și teme dintre cele mai dificile. Pe Kafka îl abordează dintr-o multiplă perspectivă. [...] R. Enescu observă că procesul creator al lui Kafka este în sinea lui o surprindere a unui material imagistic, iar sensul adânc al simbolurilor sale constituie premisele pentru o mitologie a alienării lumii capitaliste contemporane”. ■•Veronica Porumbacu descrie poeziile Angelei Croitoru, din volumul *Iluminare*: „Poezia Angelei Croitoru e prin excelență solară, acea solaritate care o apropie, cum observa pe drept cuvânt Miron Paraschivescu, de Magda Isanos. Exploziile solare «o uimesc în fiecare primăvară»”. ■•Adriana Iliescu analizează studiul lui Victor Felea: *Reflecții critice*: „Abordând materializări dintre cele mai diferite ale literaturii, Victor Felea este preocupat și de a reflecta asupra actului critic propriu-zis. Mai ales capitolul final *Însemnări în actualitate ...* poate fi considerat nucleul acestei cărți cu sumar aproape deconcertant prin varietate”.

MAI

1 mai

• [„România liberă”, nr. 7630] Mihai Beniuc publică poezia *Salut*. □•Horia Zilieru publică poezia *Mai*. □•Radu Cârneli publică poezia *Către primăveri*. □•George Chirilă semnează poezia *Privighetori, la ziuă...*

• [„Scântea”, nr. 8052] Numărul se deschide cu o urare: „Trăiască 1 mai ziua solidarității internaționale a celor ce muncesc”. □•Apare textul *În anul XXV*, nesemnat: „Cu prilejul zilei de 1 Mai, poporul român își exprimă adânci sentimente de solidaritate cu proletariatul și cu toate forțele progresiste din țările aflate încă sub domnia capitalului; de asemenea, cu popoarele care se mai află în robia colonială și luptă cu bărbăție pentru a scutura jugul asupririi străine, pentru a-și dobândi libertatea națională și socială”. □•Adrian Păunescu semnează *Cultul muncii*: „Dar acest cult al muncii exprimă și dispoziția înnăscută a aceluia neam de oameni pentru realizări puse în slujba progresului, pentru civilizație, pentru o lume a păcii. Și nu e întâmplător că unul din aceste popoare – poporul român – e condus de un partid al oamenilor muncii! Nu e întâmplător că acest partid are în fruntea lui oameni cunoscuți și recunoscuți pentru *munca* lor. Întregul nostru popor știe, vede, simte ce uriașă muncă depune conducătorul țării și partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru asigurarea unui drum mereu ascendent al societății românești de astăzi, pentru cinstirea dreaptă a muncii. Da, poporul român are, între legile sale una după care se călăuzește permanent: conștiința că pentru a fi liber, pentru a se bucura de civilizație trebuie să muncească. Această lege străbate istoria noastră națională cu puritatea și cu cinstea sa. Cultul muncii e una din legile incontestabile ale codului moral românesc”. □•

• [„Scântea tineretului”, nr. 6206] Gheorghe Tomozei semnează articolul *Noi, în „Mai '69”*.

• [„Flacăra”, nr. 19] G. Dimisianu recenzează volumul de versuri al lui Dan Laurențiu, *Călătoria de seară*. Se consideră că poetul „cultivă un lirism dificil, dacă nu criptic, reclamând eforturi de acomodare cu specificul unui limbaj care, mai mult decât să înlesnească acțiunea de comunicare a unui conținut sufletesc, țintește parcă mai degrabă să frâneze transmiterea, învăluie mesajul poetic într-o atmosferă de taină”. □•Romulus Rusan, în *Stop-cadru*, semnează eseu *Camil*, ce are ca temă categoria „oamenilor-idee”.

• [„România literară”, nr. 18] Sub autoritatea întregii reviste este publicat editorialul *Literatura unui sfert de veac*, care va fi declanșa o amplă campanie de recuperare și de revalorizare a scrierilor considerate cel puțin reprezentative pentru intervalul 1944-1969. (Prima intervenție îi aparține Danei Dumitriu, în nr. 20/ 15 mai 1969 despre *Nicoară Potcoavă* de Mihail Sadoveanu.) Tonul articolului este prudent, amintind instabilitățile perioadei: „N-a fost, cum bine se știe, o epocă de calm social, dintre acelea în care, profitând de relativa stabilizare a structurilor societății, literatura, artele propășesc în chip armonios, în dezvoltări

organice, ocrotite de contextul de liniște ultranecesar sedimentării valorilor. [...] Spiritul revoluției socialiste a marcat toate etapele acestui proces primenitor, orientând decisiv evoluția noastră postbelică spre marile țeluri de regenerare și construcție care au devenit un program de acțiune îmbrățișat de întregul popor. S-au ivit și fenomene nefaste, cum s-a arătat în documentele de partid și de stat, unele cu răsfârșeri profund stânjenitoare în sfera culturii, practici improprii și anomalii în înțelegerea specificului faptelor de suprastructură. Acestea au generat neajunsurile știute, erorile ale căror efecte, îndepărtate astăzi, amenințau la un moment dat să producă o dezastruoasă deviere a literaturii noastre de la liniile firește de înaintare”. □•Discursul despre capodoperele „obsedantului deceniu” (*Desculț, Nicoară Potcoavă, Moromeții, Bietul Ioanide, Un om între oameni*) pare să se fi impus de la finele anilor 1960, insistând asupra influenței fericite a planului politic: „Emanciparea din toate domeniile țărîtă de poporul nostru în ultimii ani, și în special în perioada care a urmat Congresului al IX-lea al partidului, a creat literaturii un cadru”. ■•În relație cu *Prejudecata „științei”* se pronunță tranșant Eugen Simion, al cărui articol sintetizează concepția și aspirațiile unei generații întregi. Regăsim, în subsidiar, o luptă de duranță cu ideile „progresiste” ale regimului, care adusesse în atenție o himeră a marxism-leninismului, respectiv *politica științifică*: „Cineva are pasiunea cercetării și consultă, în vederea unei lucrări monografice, mai multe publicații de la sfârșitul secolului trecut. El a luat, negreșit, calea *științei*! [...] Un publicist tânăr numără silabele unui poem, pune în dreptul lor felurite semne cabalistice, desparte vocabulele lungi de cele scrute și stabilește starea lor psihologică. Face, s-a înțeles, stilistică modernă, psihocritică, adică *știință*. [...] Înfumurarea aceasta e așa de răspândită, încât și spiritele cele mai lucide se lasă intimidat de prestigiul *științei*, căutând efectele ei acolo unde nu se află. Bunăoară în *critică*.” □•Dar orice metodă de lectură, care aduce după sine un cod, un algoritm, o grilă este privită *cum grano salis*, pentru că omogenizează: „Oricâtă dezamăgire am trezi, trebuie să recunoaștem: critica nu e și nici nu poate fi o *știință*, cum nu poate fi nici o *artă*. Într-un domeniu în care operează noțiuni atât de nesigure, subiective, personale, ca *intuiția, gustul, capacitatea de expresie* etc. nu poate fi vorba de legi, de o metodă sigură, adică de *știință*”. Disjunția de ideologie și detașarea de calofilie sunt coordonatele pe care se fundamentează autonomia esteticului. ■•La *Atelierul literar*, Geo Dumitrescu propune „un nou poet” – Pan Izverna – publicat cu 8 poezii. ■•Nicolae Balotă (*Portretul artistului la tinerețe*) recenzează inspirat, deși aparent tardiv, „frumoasa versiune românească” realizată de „eminenta traducătoare Frida Papadache” pentru ciclul de proze *Oameni din Dublin* de James Joyce (E.P.L.U., 1966): „lucrând în spiritul compoziției lingvistice joyciene și nu în litera, intraductibilă, a textului original, ni l-a transpus pe Dedalus în deplinătatea virtualităților sale estetice. Noua traducere are semnificația unei resurecții a lui Joyce în limba română. Dar nu este, oare, *resurecția*, una din obsesiile origiare ale creației joyciene?”.

• [„Tribuna”, nr. 18] *Istoria universală a teatrului* de Ion Zamfirescu, ajunsă la al treilea volum, este recenzată de Mircea Vaida. Tomul e focalizat pe teatrul Renașterii; un capitol vast e dedicat lui Shakespeare. Mircea Vaida remarcă claritatea și plasticitatea caracterizărilor oferite de Ion Zamfirescu, în timp ce „abordarea problemelor e săvârșită cu metodică sistematică a omului de știință și cu voluptatea sobră a bunului simț”. ■ *Ilarie Chendi, criticul literar*, articol scris de T. Tihan, dedicat activității critice și publicistice a lui Ilarie Chendi, activitate începută în perioada ecourilor stârnite de polemica Maiorescu-Gherea. Tihan prezintă atmosfera și personalitățile epocii în care Ilarie Chendi s-a remarcat ca poet, prozator și mai ales drept critic literar, printre primii exegeți ai poeziile lui Goga, cel care a recunoscut magnitudinea talentului lui Arghezi, autenticitatea lui Minulescu și talentul lui Agârbiceanu. ■ *Sociologia și lingvistica* de Asist. Univ. I. T. Stan distinge două fenomene importante ale epocii: „creșterea gradului de specializare în diferite domenii de cercetare” și „zdruncinarea vechiului sistem al științelor”. Sunt formulate argumente pentru importanța lingvisticii și sociolingvisticii cu exemple de cărți publicate în domeniu. ■ *Reflecțiile unui critic român* de Ilie Balea explorează domeniul muzicii experimentale în contextul unor „reflexe tradiționale în fața fenomenului muzical”. Sunt amintiți Pierre Schaeffer, Xenakis, Stockhausen, Berio, Ferrari și P. Boulez, dar și compozitorii români Aurel Stroe, Ștefan Niculescu, Anatol Vieru, Tiberiu Olah, Cornel Țăranu, Costin Mioreanu. Dintre precursorii acestei muzici sunt menționați Debussy, Musorgski, Stravinsky și Schoenberg, fără a-l uita pe Enescu. Considerațiile lui Xenakis îi apar autorului cele mai seducătoare și necesar a fi parcurse până la audierea acestui tip de muzică. □ *Divagații (II)* de Augustin Buzura continuă meditațiile asupra fenomenului fascist, menționând cartea lui Max Gallo *Italia lui Mussolini* și contribuții cu privire la hitlerism.

• [„Glasul Patriei”, nr. 13] Demostene Botez semnează *Împliniri și certitudini*: „La început a fost cuvântul. Cuvântul, – adică ideea, – exprimarea unei idei. O comunicare, întâia comunicare. Nu știm care este sensul teologic al formulei acesteia, dar cel laic, acesta mi se pare a fi. În orice caz, acum 25 de ani, adică la început, la începutul erei noastre socialiste, – a fost cuvântul, propagarea unei idei. Ca intelectuali și ca oameni cu credință în viitor, în progres, în valorile spirituale, am reluat-o, am meditat-o și am constatat cu bucurie că ea corespunde vechilor noastre idealuri, că ea a dat acestora un nume. Și ne-am văzut, astfel, definiți mai bine, pe noi înșine. Ideea ne-a dat un rost existenței, un sens nou muncii, un sens uman, și prin aceasta o justificare a vieții, a trecerii pe pământ. Am avut astfel un crez moral, care ne flata conștiința, și am devenit misionari ai unui umanism care nu-i numai teoretic și livresc, ci eficace prin aplicarea lui materială. [...] «Cei aleși», în care ideea era demult un adevăr clar ca lumina zilei, au trecut la folosirea ei ca forță energetică pentru împliniri, pentru «traducerea ei în fapte», – cum se spune. Și ideea era puternică, și dinamică, și antrenantă și capabilă să dea imediat roade. Pentru «cei aleși», începutul la care a fost cuvântul, fusese mai departe

în urmă. În gândurile și în viziunea lor, cuvântul începuse a fi faptă, adică împlinire, rod. Și din întâia primăvară, ideea a dat flori și florile au rodit. Împlinirile au depășit ideea, viziunile. Ceea ce se prevedea a fost în închipuirea celor mai luminați o certitudine, dar pentru mulțime, certitudine a fost, netăgăduită, îndeplinirea, realizările, faptele. Faptul trăit la care ai fost părtaș sau martor, realitatea palpabilă, furnalul uriaș. [...] Tot ceea ce în tinerețea noastră constituia un deziderat, un ideal pe care nu aveam voie nici măcar să-l mărturisim tainic, constituie astăzi obiectul unei lupte fâțișe, o lege a societății noastre; lupta pentru pace, pentru întârzierea războaielor, libertatea popoarelor și a oamenilor, condamnarea violenței și oroarea de ea... Luptăm cu conștiința împăcată pentru triumful vechilor noastre idealuri, pentru toate valorile de înaltă etică ale societății noastre. Și în cugetul nostru, asta e o certitudine. Certitudinea este că muncim cu tot entuziasmul pentru desăvârșirea societății noastre, de care suntem mândri. În sfârșit, înfăptuim ceea ce cele mai înalte gânduri ale noastre au visat”. □•Alexandru Andrișoiu publică poezia *I Mai*: „Așa începe Maiul, nimbă frumos, pe glia / cea lin catifelată de doine și de dor. / Pe buze cântă o vorbă de miere: România / sub stema libertății și-a demnităților”. Versuri semnează și: Nicolae Tăutu (*Daruri*); Traian Iancu (*Cântec*); Marin Sorescu (*Clipă de măreție*: „Era un soclu gol pământul / ce-și aștepta de mult statuia, / dar nici un animal nu știa / sublimul dacă se mănâncă”); Virgil Carianopol (*Ulciorul*); George Acsinteanu (*Getică*). □•Gh. Bulgar scrie despre *Dicționarul limbii poetice a lui Eminescu*: „*Dicționarul limbii sale poetice*, care cuprinde cuvintele folosite de Eminescu în creația poetică, în proza lui literară (4 nuvele romantice) însumând aproape 5 000 de cuvinte. Dicționarul a fost inițiat de Tudor Vianu în 1956 și are la bază ediția clasică a poeziilor, întocmită de Perpessicius, cuprinzând acele poeme pe care le-a publicat Eminescu însuși, la care s-au adăugat cele din ediția princeps a lui Titu Maiorescu și zece postume, publicate încă din secolul trecut din manuscrisele poetului postume care au intrat în conștiința publică. [...] *Dicționarul Eminescu* ne dă imaginea capacității expresive a limbii române din epoca în care a apărut opera poetului (1870-1883), reflectând tendințele inovatoare nu numai în arta literară ci și în stilurile diverse ale limbajului scris”. □•Prof. dr. docent Dan Simonescu semnează *Cultura românească veche*: „Problema limbii române ca limbă vorbită pe teritoriul întins al fostei Dacii romanizate, ca și a originii ei latine, a fost așa de evidentă, încât cronicarii noștri în secolele XVII și XVIII au reluat-o și au demonstrat-o toți: Gr. Ureche, Miron Costin și fiul său, Nicolae, Dimitrie Cantemir, Stolnicul Constantin Cantacuzino ș. a. Dar problema limbii implică o altă, aceea a înrudirii de sânge, de «neam» – cum spuneau cei vechi – a tuturor românilor locuitori în Transilvania, Muntenia și Moldova. [...] Stările complexe, (culturale și social-politice), cam același în cele trei provincii, au dus la manifestările literare și patriotice care au consolidat aspirațiile comune ale românilor. Este un caz rar în istoria popoarelor, această trainică unitate prin cultură a românilor, de-a lungul veacurilor”. □•Nichifor Crainic scrie despre *Victor Tulbure – poet pe linia marilor îna-*

intași: „Un poet reprezentativ pentru vremea de azi este Victor Tulbure, care și-a strâns creația lirică de 20 de ani în volumul *Vioara roșie*, de 364 de pagini. Vremea de azi înseamnă răsturnarea fundamentală a unui veac pentru a clădi în locul lui o eră istorică nouă, adică o luptă în care e încheștată viața unui popor întreg în speranța de a-și făuri o soartă mai bună. Un artist în care bate inima neamului său nu poate rămâne indiferent la zbuciumul lui epocal. [...] Victor Tulbure cântă o revoluție care a biruit și e în curs de dezvoltare. Tocmai de aceea versul lui nu are cruzimi de încheștare pe baricade. Lozincile lui Victor Tulbure sunt constructive ca ale lui Vasile Alecsandri, cele din *Hora Unirii*. Acolo era vorba de formarea unei patrii politice, aici de construirea unei patrii socialiste. [...] Ceea ce e remarcabil la Victor Tulbure nu e numai linia militantismului tradițional în care își rânduiește tonalitatea patosului socialist, dar și forma clasică în care scrie. [...] De la Brătescu-Voinești nu s-a mai scris ceva atât de duios în literatura noastră. Despre copii, afară de George Coșbuc și Șt. O. Iosif au scris cu sentiment părintesc Elena Farago și Emanoil Bucuța. Ciclurile lor le îmbogățește, cu gingășie, inventivitate și umor la înțelegerea celor mici, ciclul lui Victor Tulbure: *Abecedar pentru Raluca*. Victor Tulbure e un poet socialist, inima lui consună cu inima acestui popor în același mari aspirații. Versul lui, pentru a fi militant, a făurit în *gustul consacrat* al acestui popor, care și-a făcut poezia înainte cu secole până să apară scriitorii. Iar această poezie e determinată spontan de pulsul regulat al inimii și de admirabilul nostru, adică cu ritm și cu rimă! Imaginați-vă ce efect ar fi făcut poeziile militante *Marșul Anului 1848*, *Hora Unirii* și *Noi vrem pământ* dacă Mușeșanu, Alecsandri și Coșbuc le-ar fi scris în stil suprarrealist sau oniric pentru a înțelege și prețui virtutea lui Victor Tulbure de a-și scrie noul mesaj în formă clasică”.

2 mai

• [„*Contemporanul*”, nr. 18] Într-o notă optimistă nivelatoare, care pregătea iminenta desființare a deosebirilor sociale, Dan Zamfirescu redactează articolul de fond *Forța morală a lumii contemporane*, care, deși nu mai repetă stridența caracterului avangardist al proletariatului, subliniază prioritatea acestui bloc uman în profetirea acestui orizont tot mai concret: „De 100 de ani, cu structura ei sufletească de o tărie granitică, cu marile ei linii de gândire și de acțiune, necontorsionate, clasa muncitoare, cu armătura ei ideologică, marxism-leninismul, se dovedește a fi adevăratul creator solidar cu acele realități care întruchipează elementul viu, dinamic, progresist, într-un cuvânt cu «noul» în accepția lui plenară, făuritoare de nouă, adevărată istorie. După cum autenticul muncitor, adică purtătorul dinamic al lumii de valori materiale, politice, sociale, morale și intelectuale al clasei sale este un adânc prețuitor al culturii și al făuritorilor ei, la fel autenticul creator își regăsește forțele spirituale, își pune ordine în gânduri, își limpezește orizonturile, se reculege în preajma acestei matrice morale – și într-un fel intelectuale – a lumii noastre care este clasa muncitoare.” ■•Este tipărită o

notiță despre „ședința de lucru a cenaclului Uniunii Scriitorilor, condus de poetul Miron Radu Paraschivescu” din 25 aprilie 1969, la care „au citit Leonid Dimov – poezie; Ilie Constantin și Radu Alexandru – proză.” Printre vorbitori s-au numărat: Dumitru Țepeneag, Ion Papuc, C. Mirescu, Sergiu Vărgatu, Dumitru Dinulescu, N. Stanciu, H. Șişmanian, Virgil Mazilescu, Ion Drăgănoiu și Radu Pantazi. ■•Într-o altă notiță este anunțat bilanțul Colecției B.P.T. a Editurii Minerva, care „cu volumele *Visuri în vuietul vremii* și *Floarea din prăpastie*, care «cuprind aproape în întregime opera originală, în versuri sau proză» a lui Alexandru Philippide, *Biblioteca pentru Toți* ajunge la nr. 500 al noii serii inaugurate în 1960. Tirajul total a fost de 35 647 000 exemplare, revenind în medie 71 294 exemplare per fiecare volum. Catalogul *Colecției Biblioteca pentru Toți*, anexat numărului 500, este un grafic elocvent al uriașei iradieri pe care cartea literară română și străină a dobândit-o pe această cale.” ■•În nota *Editarea și difuzarea cărții*, publicația comentează „o anchetă apărută în numărul de vineri 25 aprilie al „Scânteii” atrage atenția asupra câtorva probleme de maximă importanță privind drumul cărții de literatură până la cititor, cu alte cuvinte, editarea și difuzarea ei.”

3 mai

● [**„Scânteia”, nr. 8053**] Numărul este dedicat tot sărbătoririi zilei de 1 Mai: „Sub semnul unității de granit în jurul partidului, al conducerii sale, întregul nostru popor a sărbătorit, într-o atmosferă entuziastă, 1 Mai, ziua solidarității internaționale celor ce muncesc”. Apare *Mitingul și demonstrația oamenilor muncii din Capitală, Cuvântarea tovarășului Chivu Stoica, Sub Arcul de Triumf al muncii, Biruințele construcției socialiste*.

● [**„Cronica”, nr. 18**] Corneliu Ștefanache apreciază *Moștenirea lui Garabet Ibrăileanu*: „Fiindcă moștenirea lui Garabet Ibrăileanu nu poate fi estompată de cea a lui Lovinescu, să zicem, ci se întregesc reciproc, se încadrează organic în cultura română”. ■•Ocupându-se de volumul de versuri al lui Mihai Bărbulescu, *Vocale în vârful piramidei*, George Pruteanu afirmă: „De la început frapează răceala seacă a producțiilor lui Mihai Bărbulescu. În marea lor parte ele sunt rodul reflecțiilor unui spirit încă dezordonat, în căutarea unei direcții, a unui sens”. ■•Despre cartea lui Mihai Beniuc, *Mozaic*, scrie Haralambie Țugui: „Deși se vrea înscrisă sub semnul diversității, recenta culegere de versuri a lui Mihai Beniuc are totuși o anumită unitate, identificabilă în prezența sentimentului caducității umane cu întreaga lui gamă de nuanțe”. ■•Const. Ciopraga diseacă *Luciditatea poetului: Camil Petrescu*: „Cenzurată lucid, poezia lui Camil Petrescu oferă un tablou grav: deoparte, aspirația temerară de a îngloba lumea într-o viață de om, de alta sentimentul relativității... Indiferent de compartimente și diviziuni, peste toate domină o gândire neistovită, sondând profunzimile”. ■•Despre volumul de versuri al lui Ben Corlaciuc, *Poezii*, scrie Zaharia Sângeorzan: „Lui Ben Corlaciuc îi este specifică o sinceritate comunicată brutal prin mari fluxuri de

sentimente. Dar până să ajungă la acest stadiu, Ben Corlaci, a traversat un spațiu al suferinței. E o poezie a mahalalei, a târgului ce amintește de G. Bacovia”. ■•Adrian Marino analizează *Mitul literaturii*: „Bineînțeles, mitul literaturii parcurge faze, are propria sa «istorie». Și evenimentul esențial din viața sa, singurul care-l poate transforma radical și chiar ucide este tocmai ciocnirea cu realitatea istorică”.

• [„*Luceafărul*”, nr. 18] La rubrica *Avanpremieră editorială* sunt anunțate noua ediție realizată de Romulus Vulpescu, cuprinzând toate poeziile, fragmente de traduceri, scrisori, articole critice, ca și texte despre Ion Barbu, datorate lui Tudor Vianu. Perpessicius, G. Călinescu, Eugen Lovinescu. Ele vor completa, cunoașterea, până acum fragmentară a operei lui Ion Barbu, o reeditare a operei lui E. Lovinescu, „ea însăși o operă editorială, dacă se ține seama de rolul, ideologului și criticului pentru literatura noastră. Primul volum din seria proiectată confirmă valoarea operei ce-și așteaptă de multă vreme o meritată reactualizare”.

■•O pagină a revistei este rezervată creației poetice semnată de Adrian Păunescu.

■•Mihai Ungheanu notează cu privire la monografia *Ion Creangă* a lui Savin Bratu caracterul „științific” ceea ce face ca biografia povestitorului să fie „rectificată” cu „câteva informații” și „câteva linii de profil” „retușate”. „El nu ține să-l concureze pe Călinescu, dar dorește să precizeze că se poate și altfel cu șanse egale”. Se observă încercarea lui Savin Bratu de a vorbi „despre Creangă prin mediul pe care-l descrie”, „satul se va bucura de o atenție pe care n-a prilejuit-o nici unui cercetător”. Remarcabilă este „cercetarea asupra nebuloasei perioade de formare a povestitorului care se termină cu urbanizarea lui definitivă”. Cartea lui S. Bratu păcătuiește prin faptul că autorul „nu știe să construiască sau nu vrea să creeze cu datele pe care excelenta sa investigație i le procură. [...] Fără pretenția de a revoluționa, monografia lui Savin Bratu face cu decență și discreție operă de defrișare, deschizând porți pentru cine dorește să înainteze. Nici analiza operei nu este lipsită de sugestii noi”. ■•Gabrielei Melinescu îi apare grupajul de versuri *Mater Archeopteryx*

6 mai

• [„*Scânteia tineretului*”, nr. 6209] Ovidiu Ghidirmic glosează despre *Cosmosul poetic*.

7 mai

• [„*Scânteia*”, nr. 8057] Pompiliu Matei, directorul Editurii Meridiane, semnează textul *Cartea de artă la editor, librar și cititor*: „De curând, «Scânteia» a publicat ancheta *Cartea literară cu stagiul prelungit în rafturile librăriilor* cuprinzând probleme care preocupă de mai multă vreme editurile, discutate și analizate cu diverse ocazii, soluționate în parte, dar încă esențiale pentru activitatea care urmează. [...] De altfel, după cum s-a văzut în mod clar, cititorii resping cărțile apărute sub semnul improvizatei, al lipsei de exigență editorială. Nu este întâm-

plător faptul că tocmai astfel de cărți îngroașă stocurile din rafturi și depozite”.

□•Andrei Băleanu semnează cronică dramatică pentru *Croitorii cei mari din Valahia* de Alexandru Popescu: „Acțiunea se desfășoară ca și cum, printr-un joc al imaginației, șase secole s-ar derula într-o clipă iar istoria ni s-ar înfățișa simultan în fazele ei de început și de culmi. Ni se oferă o concluzie sintetică, edificatoare, asupra uimitoarelor virtualități pe care le purta în sine o nație mică, extrem de înzestrată, capabilă – după cum faptele au dovedit-o – să treacă prin furtuni și vicisitudini, păstrându-și și dezvoltându-și admirabil ființa proprie”.

□•Pop Simion publică *Opinia publică și etica, relație la ordinea zilei*: „Este un merit inestimabil al Partidului Comunist Român că a făcut din practica stimulării opiniei publice un important factor de construcție în opera de perfecționare a întregului edificiu social. [...] Personalitatea armonioasă și plenitudinară a acestui timp pentru care optăm nu se poate constitui decât pe baza unor rigori de moralitate și comportament deliberat, acordate cu aspirațiile personale și comandamentele sociale ale orânduirii noastre”.

• [„**Viața studențească**”, nr. 19] avem o știre semnată de Sultana Craia, despre *Primul Colocviu Național Studențesc de Literatură*, ce va avea loc pe 10-12 mai 1969, organizat de Consiliul din Facultatea de Limba și Literatura Română a Universității București, cu tema *Tradiție și inovație în creația literară*, pe trei secțiuni – poezie, proză, teatru.

□•O recenzie a lui V. Udrescu vizând volumul de nuvele al lui Ion Lăncrăjan, *Eclipsa de soare*.

8 mai

• [„**Scânteia**”, nr. 8058] De ziua aniversării Partidului Comunist Român apare textul *Conducătorul încercat al României socialiste*, nesemnat: „Se împlinesc astăzi 48 de ani de la memorabilul eveniment care, prin importanța sa covârșitoare în viața și lupta clasei noastre muncitoare, prin consecințele ample și profunde pe care le-a avut asupra dezvoltării ulterioare a țării, s-a înscris cu litere de aur în istoria mișcării muncitorești și revoluționare din patria noastră și a întregului nostru popor – crearea Partidului Comunist Român. [...] Așa cum sublinia secretarul general al C. C. al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu: [...] «Nu există azi în România om cinstit, de bună credință, care să nu recunoască că ceea ce s-a înfăptuit sub conducerea comuniștilor constituie epoca de aur a patriei. Viitorul patriei este legat de partidul comunist și numai urmând neabătut politica comuniștilor poporul își poate realiza visul de fericire și prosperitate»”.

■•Adrian Anghelescu scrie o cronică literară la volumul *Evoluția și formele genului liric* de Edgar Papu: „Nu întotdeauna însă comentariul critic își păstrează concizia, forța analitică. Întâlnim pe alocuri și unele pasaje mai trenante în care autorul, supralicitând anumite texte, dă o pondere prea mare analizei, insistând și asupra unor aspecte și detalii secundare. Uneori zăbovește excesiv în fața unei metafore izolate, unei asocieri de termeni luându-le parcă drept realități poetice imuabile, uitând că, totuși, între-alte versiuni, acestea, în mod firesc, ar putea comporta ipostaze

diferite. [...] Privită în totalitate, lucrarea se impune însă, fără îndoială, prin seriozitatea și finețea cercetării – aplicată unui domeniu de o vastitate și inepuizabilă fertilitate – ca și prin suplețe analitică și erudiție, putând fi considerată de pe acum ca un instrument indispensabil viitoarelor investigații asupra fenomenului poetic”. □•Gheorghe Tomozei publică *Mihu Dragomir – poet al pământului natal*: „Încerc acum, la ani 50 de la nașterea lui Mihu Dragomir, și cinci de la abrupta lui stingere, să-l evoc prin propriile-i stihuri pe cel legat mai fierbinte decât noi toți de acea «febră a plumbului», care e patima gazetărească... [...] Poezia lui a fost în modul cel mai direct militantă, el a încercat să însufle emoția faptului diurn, reînviind cu sine ceva din patima superbă a barzilor medievali care însoțeau armatele purtând într-o mână înflăcărate «manuscripte» și în cealaltă arma”.

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6211] C. Stănescu recenzează volumul lui Ioan Grigorescu, *Lupta cu somnul*, în care „nuvelele sale câștigă prin ridicarea categorică la o problematică mai largă, pierzând în schimb adesea din renunțarea la bunele deprinderi ale reporterului.” (fără an și editură)

● [„**Albina**”, nr. 19] Gh. Cumpănă prezintă *Arhivă sentimentală* de Paul Anghel: „*Arhivă sentimentală* strânge între copertile aceluiași volum o parte din publicistica lui Paul Anghel, apărută în ultimul timp în presa noastră literară. [...] Paul Anghel a realizat astfel o carte de certă valoare educativă și patriotică, un mozaic de largi dimensiuni, sugerând direcții și semnificații pline de înțelesuri”.

● [„**România literară**”, nr. 19] Editorialul *Anul XXV și Ziua Victoriei* de Ion Horea continuă seria deschisă de Zaharia Stancu în nr. 16/ 1969. Avem confirmarea că, de pe atunci, oamenii erau la curent cu tranzacțiile făcute pentru împărțirea sferelor de influență: „A fost la mijlocul primăverii și factorii decisivi ai războiului și păcii aveau să stabilească în înțelegeri diplomatice căile de realcăutare a lumii. Forțe de temut vor lucra apoi pentru eliberarea din starea colonială, focare noi de război ne vor apropia de acest sfert de veac, și astăzi ne gândim la pacea lumii ca la pâinea fiecărei zile. Incalculabile au fost jertfele războiului. Urmele lui le vedem și azi pe drumurile Europei. Cine ar putea să repete sentimentul unanim al oamenilor de atunci, din ceasurile acelea de început, la gândul păcii atât de mult așteptate? A fost anul unu al acestui sfert de secol al nostru, anul participării României, cu toate resursele militare și economice, la zdrobirea armatei hitleriste. [...] Atunci s-a stabilit sensul istoriei noastre contemporane, atunci țara noastră, prin unirea forțelor democratice, s-a situat alături de celelalte țări răsăritene, în frontul socialismului și păcii. Ce a urmat, o spune înfățișarea de azi a pământului românesc, locul României în contextul statelor europene. Ziua Victoriei – care a venit – a însemnat întoarcerea la treburile industriei și agriculturii, la refacerea economică și la restructurarea socială, a însemnat începutul procesului revoluționar cu toate aspectele sale.”

■•Eugen Simion se ocupă, în două numere succesive, de *Cartea Oltului* de Geo Bogza, una dintre cele mai cunoscute lucrări scrise după al al Doilea Război Mondial. Nota monografică rămâne însă fundamentală în acest studiu, care

devine, cu fiecare paragraf, o panoramă. Cităm un pasaj ilustrativ pentru stilul analogic, aflat în căutarea sistemului de valori proxime: „Dar omul își domină opera și altfel: prin mobilitatea spiritului, prin extraordinara vocație, așa spune, a neliniștii lui. Prin aceasta, Geo Bogza e un veritabil fiu al secolului său. Poate termenul cel mai potrivit ar fi: *o conștiință*, dând noțiunii o accepție foarte largă. Un sens al ei duce spre o înțelegere tragică a lucrurilor. Geo Bogza e o asemenea *conștiință tragică* într-o perpetuă stare de alertă. [...] Blaga mai sugerează, la noi, această extraordinară vitalitate a lucrurilor ce pier, frenezia unei lumi cuprinse de fiorii morții.” □•De asemenea, extragem un fragment esențial pentru disponibilitatea confesivă a exegetului: „Omul însuși are o înfățișare ieșită din comun. Masiv, de o înălțime ciclopică, el pare, când merge pe stradă, venit din altă lume. E o tăcere violentă, uneori un munte de tăcere, ca Sadoveanu. Când vorbește, oficiază. Nu are nicio însușire pentru a fi orator. E însă, fără îndoială, unul dintre oratorii cei mai seducători. E un secret al vocii lui subțiri, tărgănite, cu o intonație moale, de adolescent întârziat în altă vârstă. Seducția discursurilor lui stă, poate, în ceea ce așa numi ridicarea amănuntului la puterea astrală. În a privi totul, cum a spus el însuși odată, din perspectiva *Sirius*. [...] L-am zărit altădată într-un costum bizar de excursionist, traversând o piață aglomerată. Părea un turist de pe altă palnetă: absent, cu aerul semeț de vulturi, ce-și duce viața printre stânci arse de fulgere.” □•În nr. 20/ 15 mai 1969, Eugen Simion își completează remarcile: „Reportajul continuă în această notă de poem fantastic, negru, halucinant, cu rare momente elegiace. El nu se poate, în niciun chip, nara. Putem, cel mult, detașa câteva viziuni pentru a indica temperatura și puterea de figurație a cărții. Muntele e, mai întâi, un uriaș rug mineral, un ținut, apoi, al singurătății și al aventurii. Într-o asociație mai largă, culmile lor devin uriașe corăbii, iar piscurile niște catarge tragice.” □ La *Ochiul magic*, Theodor Codreanu lovește din nou în nr. 38/ 1969 al „României literare”, cu notița *Schematism și biografie*: „Într-un articol (*Cartea Oltului*, în *RL*, nr. 19/ 1969), Eugen Simion afirmă că «sunt scriitori inferiori operei lor. [...] Viața lui Bacovia nu explică în niciun fel poezia sa: scriitorul nu are biografie și e o eroare a încerca să-i compui una. El nu e la înălțimea versurilor sale...» etc. Punctul de vedere nu e atât de nou. E, în mod paradoxal – pentru un critic atât de receptiv la tendințele moderne în literatură – mai degrabă o lipsă de sensibilitate față de poezia lui Bacovia.” □•Dar, nuanțează preopinentul din județul Vaslui, „adevărata biografie stă ascunsă în operă, dar nu oricine o poate bănuși.” ■•Revista organizează o masă rotundă cu tema *Datoria față de oraș*, consecință firească în planul general de urbanizare forțată a României, în condițiile colectivizării agriculturii și a transformării producătorului agricol într-un proletar transplantat într-un spațiu amenajat cu blocuri, denumit oraș sau cel puțin cartier. Nu este o revenire la necesitatea romanului citadin după Primul Război Mondial, pe care o semnalase E. Lovinescu pentru a contracara anacronismul ideologiilor anacronice precum sămănătorismul și poporanismul. Asistăm, încă o dată, la tentativa de încorporare a nevoilor literare în discursul

politic al vremii. □ În *Metafora Bucureștilor*, Petru Popescu observă tarele raportării axiologice la mediul rural: „Ce să mai vorbim de problematica și de conștiința urbană; autenticitatea și recurența lor erau mult mai mari la scriitorul interbelic. În schimb, mulți scriitori și critici continuă să stilizeze un sat pe care ori l-au uitat, ori nu l-au cunoscut, persistând în prejudecata că satul e singura manifestare valabilă a spiritului românesc, satul reprezentând de fapt etnicitatea noastră spirituală. De aici, printr-un proces psihologic deloc complicat, se poate bănuși că ideea de urbanitate e o importanță, că e o literatură orășanească nu e specific națională (ba e chiar, Doamne păzește, cosmopolită!), și cum de literatura urbană se leagă și toate invențiile, experimentele, mișcările de avangardă, un generalizator obtuz poate extinde asupra ei toate suspiciunile și spaimele pe care le provoacă în sufletul conformist înnoirea «străină», «neorganică», «dizolvantă». Ceea ce deplângem nu e absența urbanității ca decor, ci lipsa *urbanității spirituale*, indispensabilă, după noi, unei literaturi moderne și mature.” □ I. Negoțescu surprinde încă o dată prin opțiunile estetice: „Cât despre romanul nostru actual, ce încă se caută pe sine – e adevărat că asistăm la pendulări între *Moromeții* și *Groapa*, între *Glusul* și *Familia Calaff*, așa cum în 1968, ca să ne situăm în imediat, situația s-a repetat cu *Îngerul a strigat* și *Animale bolnave*; dar în acest moment, când romanul românesc se trezește la o nouă viață, un drum se deschide prin *Iarna Fimbul* a sciitoarei Alice Botez sau prin făgăduielile tinerilor Mircea Ciobanu și Aurel Dragoș Munteanu, până la forma extremă atinsă de Matei Călinescu în *Zacharias Lichter*.” □ Mult mai ancorat în dinamica valorilor estetice, Adrian Marino sesizează inactualitatea mentalității arhaice: „Nimic deci mai firesc ca spiritul fundamental al satului să fie orientat spre original, tipic, supraindividual, organic. Numai că această viziune primordială suferă un proces inevitabil de uzură, de degradare, de laicizare. Satul «sacru» este înlocuit treptat cu imaginea sa profană. Ceea ce, în literatură, exceptând nivelul său mitico-folcloric, a dat și continuă să dea naștere unei game întregi de produse mai mult sau mai puțin degradate, mai mult sau mai puțin convenționale, adesea chiar hibride. Talentul literar fiind scos din discuție (când există), se poate afirma că întreaga literatură de tip «bucolic», «anacreontic», «arcadic» și «pastoral», din antichitate și până azi, reprezintă imaginea artificializată și mitizată a satului, văzut cu ochi «urbani», din rațiuni ideologice, etice, estetice, psihologice, igienice etc. Mitul se transformă în mitologie literară, arhetipul în convenție, «vatra cosmică» în pitoresc turistic, ritualul magic în spectacol folcloric.” (*Condiția literaturii citadine*) □ *Literatură rurală, literatură urbană?* se numește răspunsul polemic dat la *Fragmente critice* de Eugen Simion în nr. 22/ 29 mai 1969: „Să ne amintim, atunci, de *datoria față de oraș*. Petru Popescu, I. Negoțescu și Adrian Marino ne vorbesc despre ea (în „România literară”, 8 mai a.c.), în termeni și cu soluții diferite. Tânărul și acutul eseist Petru Popescu deplânge absența unei «urbanități spirituale» în literatura actuală și, pentru a nu rămâne la o simplă formulă, el oferă câteva puncte de reper pentru cine vrea să se orienteze în

problemă. Acestea prevăd, pe scurt, o literatură București, cu istoria, tipologia, culoarea lui specifică și, într-o perspectivă mai largă, o proză citadină de nuanță intelectuală, analitică, modernă, de altă factură stilistică și cu altă concepție decât literatura pitorească a periferiei. Pe aceasta o respinge, categoric, ca elementară, acefală, ca o dovadă, pe scurt, definitivă a incapacității de *urbanizare*. Autorul pornește de la ideea că există o grea pejudecată față de oraș, suspectat încă de către unii, ca fiind *neorganic*, *dizolvant* și *nespecific*. Printr-o dreaptă opoziție, ni se arată, atunci, virtuțile mediului și, deci, posibilitățile lui literare. Cine însă, mă întreb, pune în discuție asemenea evidențe? Cine mai contestă, la treapta conștiinței noastre literare, posibilitățile literaturii citadine? Iată o chestiune pe care nu o înțeleg. Autorul articolului dă o listă de prejudecăți înspăimântătoare, între care și aceea că satul ar fi, după unele spirite contemporane, «singura manifestare valabilă a spiritului românesc, satul reprezentând de fapt etnicitatea noastră spirituală». *Când, unde, cine*, încă odată, susține în anul de grație în care trăim, asemenea ineptii? Nu ni se spune nimic în acest sens și bănuiala noastră e atunci că autorul se bate, cu voluptate, cu morile de vânt.” ■•Adrian Păunescu publică interviul *24 de mutări în plic pentru Ștefan Augustin Doinaș*, un dialog prin poștă, care se abate de la regulile întâlnirii *tête à tête*. □•Răspunsurile cerchistului sunt contrariante prin maliția cu care iau în răspăr întrebările lui Adrian Păunescu: „– Eu, de pildă, sunt – probabil, nu probabil: sigur – mai riguros ca d-ta, și ca om și ca poet. Dar nu cred că sunt un om și un poet mai riguros decât Ion Barbu. Te rog să mă ierți că mă compar cu d-ta și cu Ion Barbu. E un orgoliu, ca să zic așa, metodic: prin el voi ajunge la suprema modestie...”. □•De asemenea, Doinaș face apologia articolelor sale de opinie critică reunite sub genericul *Poezie și modă peotică*, referitoare la noul val literar șaizecișt. Nici aici nu lipsesc accentele sarcastice: „– Știi, după perioada proletcultistă, când oficialitățile administrative decretau cine e poet și cine nu, a urmat alta, când unii poeți se decretează ei înșiși drept genii, deschizători de drumuri, inovatori de profesie etc., sau o fac prin cei mai apropiați prieteni ai lor. Situația aceasta – în care scriitorul vrea să vorbească înaintea operei sale – m-a determinat să intervin. Sper că ai observat că n-am făcut niciodată o judecată de valoare sau de situație fără s-o argumentez, în prealabil sau după; că n-am discutat despre lucruri de ordin literar fără a le defini cât mai clar cu putință. [...] Ai dreptate: în felul acestat, am pierdut simpatia multor confrăți. Dar oare o meritam? Și prin ce o meritasem? Dacă n-o merit prin efortul pe care-l fac – acela de a mă clarifica pe mine însumi și pe alții clarificând unele probleme ale poeziei actuale, animat de un spirit pe care l-aș vrea de totală obiectivitate – îți spun sincer că nici n-o doresc. După ce am scris, cu anumite rezerve, despre doi poeți din generația d-tale, aceștia nu m-au mai salutat pe stradă.” □•Reiese, din răspunsurile lui Doinaș nota francă, atunci când vrea să-și apere părerile, preferințele lui îndreptându-se asupra poeziei semnate de Emil Botta, Ion Gheorghe, Nichita Stănescu și Constanța Buzea. □•Caracterizând Cercul literar de la Sibiu în perioada 1942–

1946, Doinaş insistă asupra unui detaliu: „– N-am știut ce înseamnă invidia literară, megalomania creatoare, susceptibilitatea genului iritabil și alte pseudovirtuți care înfloresc astăzi în viața noastră literară. Una din legile nescrise ale comunității noastre de idei era aceea de a justifica orice afirmație sau negație.”

□ Întrebarea cu numărul 11 pare să fi scăpat ... ochilor vigilenți ai *Direcției Presei*: – *Care este anotimpul dv. Preferat ?* – Desghețul. □•De la morga severă, Doinaş trece ușor la ironie, afirmând că are un singur tabiet: „în fiecare zi, la orele 18, mă apucă un fel de neliniște; fac repede numărul de telefon 12.20.40, la «Viața românească», și-l întreb pe prietenul meu I. Negoîtescu la ce capitol a ajuns cu *Istoria literaturii române* pe care o pregătește... Răspunsul lui îmi redă calmul necesar.” □•Doinaş devine inabordabil, când se trece peste limite: „– *Soția dv. este balerina Irinel Liciu. Vă place Bacovia? «Lunecau baletistele albe...»* – Încă o întrebare destinată unui actor de cinema! Să trecem și peste asta...”. □•Mult mai experimentatul confrate, Ștefan Aug. Doinaş, închide discuția purtată prin corespondență cu următoarele reproșuri: „– Stimate poete, este – dacă nu mă-nșel – a patra întrebare care miroase a album de licean imberb. Să poposim puțin asupra acestei împrejurări. Ce caută în interviurile d-tale asemenea întrebări? Unele sunt pretins filozofice, și nu fac decât să dea apă la moară unui anume semidoctism: acela care să se hrănească, fără să mestece suficient, cu definiții strălucitoare despre unele noțiuni fundamentale: «Ce este acela un ideal?», zici d-ta. Bine că nu mă întrebi ce este viața sau ce părere am despre nemurirea sufletului!... Altele țin de sfera de interese, bine dirijate, de altfel, ale unor vedete, adevărate sau false, care nu doresc decât să-și facă reclamă: «Aveți tabieturi?», «Vă place Bacovia?» etc. Nu te supăra, am avut impresia că «România literară» vrea să fie altceva decât revista «Magazin»... Ai început prin a-mi propune un interviu metodic. Acum, la sfârșit, mă între care e metoda d-tale, dacă nu cumva numești metodă faptul de a întreba toto ce-ți trece prin cap?!... La urma urmelor, într-un alt plan, să zicem al «papilonării», fluturile care zboară din floare-n floare, fără niciun discernământ, își are poate el și că – în loc să reflectezi îndelung asupra unui chestionar – te-ai lăsat în voia inspirației, dar și inspirația poate fi... controlată, ce Dumnezeu!”

• [„*Tribuna*”, nr. 19] Liviu Maior deschide revista cu articolul *Memorandumul – puncte de reper* despre mișcarea memorandistică din Transilvania sec. al XIX-lea. ■•*Mutații în proza contemporană*, eseul semnat de Aurel Sasu, semnalează pericolul fals despre care avertizau unii critici referindu-se la transformările literare, în speță cele ale romanului românesc din ultimele decenii. Cazul lui Camil Petrescu și cel al lui Gide sunt considerate relevante pentru mutațiile prozei, mai ales în privința „tregerii de la un timp-durată în proza clasică, la altul, moment al duratei, din proza contemporană“. Alte aspecte explorate de către A. Sasu sunt relația dintre personaje și obiectele din jur, precum și spațialitatea și autenticitatea în noul val de proză. ■•Constantin Cubleşan notează impresii după lectura volumului *Eclipsă de soare* de Ion Lăncrănjan, volum ce cuprinde

trei nuvele, scrise „cu o anumită crispare“. În opinia lui C. Cubleşan, proza lui Ion Lăncrănjan nu excelează prin stilistică, ci prin „densitatea dramatică a conținutului de viață exprimat“ și abordarea unor teme actuale, cu preponderență din mediul rural. Totuși, Cubleşan distinge această proză de inspirație țărăneasă a lui Ion Lăncrănjan din valul de „idilice romane festive închinat transformării socialiste a agriculturii“. Este prezentată evoluția personajelor din cele trei nuvele, conchizând că volumul se înscrie în „proza realistă ardelenescă“. ■ În articolul *Mara – un roman al predestinării*, Mircea Iorgulescu meditează asupra problemicii destinului în proza lui Ioan Slavici în general și în *Mara* în mod special. Această scurtă incursiune analitică ia în considerare fațete atât din corespondența lui Ioan Slavici, cât și din biografia acestuia. M. Iorgu cu consideră că *Mara* este personajul reprezentativ al lui Slavici, alături de *Popa Tanda*, încheind articolul cu un elogiu adus romanului *Mara*. ■ *Un condei al dreptății, Ion Vinea* de Gh. Sprințeroiu-Troțușanu îl prezintă pe Ion Vinea în tripla perspectivă de poet, prozator și publicist. Viziunea ternă asupra activității publicistice lui Vinea este îndatorată cenzurii regimului. De aceea, exemplele publicistice aduse sunt fie reacții antimonarhice, fie solidarizări cu proletariatul rus și idealurile sale. Alte exemple vizează publicistica lui Vinea împotriva fascismului, toate articolele sale însă poartă, în opinia lui Sprințeroiu-Troțușanu amprenta poetică și are specifică „decenta și eleganța imaginilor“. □ *Post-scriptum la un seminar studențesc de filosofie*, semnat de sociologul Rostas Zoltan aduce în prim plan seminarul clujean pe tema Omul în lumea contemporană, cu 15 referate susținute de studenți la Filosofie din Cluj Iași și București. □ Ultima pagină găzduiește un fragment de Eugen Ionescu *Présent passé. Passé présent*.

9 mai

• [„Scânteia”, nr. 8059] Lorand Deaky scrie despre *Constituirea Asociației scriitorilor din Târgu Mureș*: „Exprimându-și atașamentul sincer, total, față de politica înțeleaptă a P. C. R., față de sprijinul pe care-l acordă partidul scriitorilor din țara noastră, literaturii în general, literaturii naționalităților conlocuitoare, numeroșii participanți la discuții, dintre care Valeriu Nițu, Simion Fuchs, Romulus Guga, Serafim Duicu, Olah Tibor, Kemény János, Szöcs Káláman, Kocziány Ladislau, Mihai Sin, Hajdu Gyözö, Sütő András, s-au angajat ca în creația lor viitoare să-și găsească întruchiparea problemele fundamentale ale contemporaneității, viața noastră socialistă, idealurile și năzuințele oamenilor muncii. După constituirea Asociației scriitorilor din Tg. Mureș și alegerea biroului său, secretarul asociației, scriitorul Sütő András a prezentat planul de lucru pe anul 1969. A luat apoi cuvântul scriitorul Méliusz József, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din România, care, apreciind climatul favorabil unei rodnice activități creatoare a scriitorilor din această parte a țării, a remarcat suflul înnoitor ce le străbate operele.” □ În astfel de texte apare *sine qua non* telegrama trimisă lui Nicolae Ceaușescu: „Participanții la adunare au adresat, într-o unanimă adeviziune, o tele-

gramă Comitetului central al Partidului Comunist Român, tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al C. C. al P. C. R: Asociația scriitorilor din Tg. Mureș, întrunită în ședință plenară în ziua de 8 mai 1969, cu dragoste fierbinte adresează Comitetului Central al Partidului Comunist Român, dumneavoastră personal, iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, cele mai calde mulțumiri pentru grija permanentă ce o purtați tuturor scriitorilor patriei noastre, înfloririi întregii culturi a României socialiste. Noi, scriitorii prezenți astăzi la această adunare, români și maghiari, mărturisim că toate rezultatele și meritele obținute în munca noastră literară izvorăsc din forța politică a partidului nostru, se datoresc sprijinului și îndrumării pe care partidul ne-o acordă. Vă promitem că și pe viitor, cu și mai mare fermitate, vom depune toate eforturile ca să răspundem cu cinste încrederii ce ni s-a acordat, să slujim interesele și binele poporului nostru, să participăm cu opera noastră la construcția socialismului în România. Vom milita într-o frățescă unitate, reuniți în marea familie a scriitorilor din patria noastră, români, maghiari, germani și de alte naționalități, pentru împlinirea istoricelor țeluri propuse de Partidul Comunist Român, în spiritul marxism-leninismului și umanismul socialist. Orașul Târgu Mureș, care se bucură de o bogată tradiție culturală, a cunoscut în cei douăzeci și cinci de ani de la eliberare o remarcabilă dezvoltare, devenind unul din centrele importante ale artei și scrisului contemporan. Scriitorii ce trăiesc pe aceste meleaguri, prin operele ce le creează, îmbogățesc patrimoniul de aur al literaturii din România. Asigurăm Comitetul Central al Partidului Comunist Român, pe dumneavoastră personal, iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, că scriitorii reuniți azi în această asociație vor căuta să contribuie cu tot talentul lor la dezvoltarea literaturii României socialiste. Înfrățiți de același ideal socialist, noi, scriitorii români și maghiari, a căror literatură constituie parte integrantă a culturii României socialiste, ne angajăm să dăm strălucire vieții culturale de pe aceste meleaguri în procesul continuu de creștere și înflorire a scumpei noastre patrii, Republica Socialistă România”.

• [„Contemporanul”, nr. 19] Pentru a doua săptămână la rând, Dan Zamfirescu semnează editorialul, făcând numeroase paralelisme, altminteri posibile, referitoare la însemnătatea datei de 9 mai. Numai că *Primăvara speranțelor* se raporta prioritar la conotația pacifistă a U.R.S.S. în al Doilea Război Mondial, care avusese rolul decisiv în capitularea Germaniei naziste (8 mai 1945) și în proclamarea acelei Zi a Victoriei pe 9 mai 1945: „Ostașii celei dintâi țări socialiste din lume, cei care purtaseră pe umerii lor greul războiului și dăduseră cele mai numeroase jertfe au trecut atunci alături de milioane de omeni simpli – ostași din celelalte țări ale coaliției antihitleriste – pe sub acest nevăzut arc de triumf. [...] În fiecare an, meditănd, la această epopee glorioasă, ne reînnoim încrederea în om își viitorul său. [...] Pentru noi, românii, care, datorită insurecției armate inițiată și condusă de Partidul Comunist Român, am răsturnat dictatura fascistă și ne-am alăturat, cu o eficiență unanim recunoscută, coaliției antihitleriste mondiale, 9 mai însemnează două sărbător. Căci suntem unicul

popor din lume în al cărui calendar pe această filă stau scrise *Ziua independenței de stat și Ziua Victoriei*.” ■•Nicolae Manolescu recenzează volumul lui Leonid Dimov, *Carte de vise* (E.P.L., 1968), argumentând impresia că ne aflăm în fața unui „poet remarcabil”, care, în ciclul *7 proze*, scrie „două capodopere ale genului: *Vârcolacul și clotilda și Lili și densitatea*”, a căror valoare constă în „confuzia perfect a celor două planuri – real și fantastic – încât nu le mai putem percepe separat.” ■•Virgil Teodorescu anticipează everfescenta din jurul celei dintâi aselenizări, în articolul *Aș vrea ca primăvara aceasta...*, concluzionând că „Poeții au datoria să-și unească puterile și, fortificând poezia, să instaureze pe pământ o primăvară dreaptă, pe măsura omului modern care străbate, aproape fără riscuri, imensul spațiu interplanetar.” □•Un îndemn similar fusese formulat în presa românească și după aviatorul ucrainean Iuri Gagarin devenise primul astronaut, plecând într-o misiune spațială din partea U.R.S.S. în 1961.

10 mai

• [„**Scânteia**”, nr. 8060] În acest număr apar două reportaje: *Imagini inedite răsar în calea Oltului...* de Petre Pintilie și *Uzina din munți* de Ion Arieșanu. □•Mircea Anghelescu semnează *Documente și manuscrise literare*: „Fiind martorii, în ultimii ani, ai mai multor inițiative editoriale din care destul de puține au ajuns în faza realizării (unde este colecția de micromonografii ilustrate anunțată cândva de E. P. L.?), iar și mai puține și-au depășit începutul, nu putem să nu apreciem, în primul rând continuitatea pe care o anunță apariția celui de-al doilea volum de *Documente și manuscrise literare*, editat de o echipă a Institutului de teorie și istorie literară «G. Călinescu» sub îndrumarea a doi cunoscuți cercetători, Paul Cornea și Elena Piru. Necesitatea publicării textelor inedite, răspândite în mai toate colțurile țării, în biblioteci publice sau în arhive particulare (ignorare de cele mai multe ori și într-un loc și într-altul), nu mai trebuie subliniată. [...] Editorii celui de-al doilea volum de *Documente și manuscrise* anunță în prefață intenția de a continua în mod susținut publicarea altor volume cuprinzând documente literare provenind de la D. Bolintineanu, G. Bariț, N. Filimon etc. Sperând în apariția regulată a acestor volume, ne gândim că n-ar fi poate inutil ca, în afara acestei serii care după cum se vede se limitează la sec. al XIX-lea, Institutul de istorie literară sau altă instituție științifică similară să înceapă concomitent publicarea unei alte serii de documente inedite consacrate scriitorilor din secolul al XX-lea, cât și nenumăratelor manuscrise de interes literar din secolul al XVIII-lea”.

• [„**Cronica**”, nr. 19] De volumul *Arhiva sentimentală* al lui Paul Anghel, se ocupă Sergiu Teodorovici: „Volumul *Arhiva sentimentală* de Paul Anghel reunește articole, eseuri, comentarii, publicate, în cea mai mare parte, în decursul anilor, în diverse periodice. Ele abordează probleme de folclor, de istoriografie, plastică sau literatură, cu care reporterul s-a confruntat în timpul călătoriei sale prin țară sau prin lume”. ■•În cadrul rubricii *Documente inedite*, sunt redată Scri-

sori din corespondența lui Al. Macedonski cu C. Mille, O. Densusianu, C. Budurescu. ■•Liviu Leonte analizează romanul lui Dumitru Radu Popescu: *F*: „Tematic, *F* ne plasează în preocupările polemice ale prozei de inspirație rurală a ultimilor ani. E aceeași orbită pe care situăm volumul II al *Moromeților*, contribuțiile lui Fănuș Neagu, N. Velea, ale lui D. R. Popescu însuși și ale altor scriitori.... În romanul *F*, pasiunea scriitorului de a reevalua după noi etaloane etapa istorică parcursă se repercutează și asupra eroilor. Ei trec prin crize morale adânci, încearcă să-și salveze în cele mai neașteptate chipuri integritatea, au conștiința vinovăției sau pasiunea expiației”. ■•Marin Mincu identifică trăsăturile specifice din *Poezia lui Dan Botta*: „Sculptată în imagini statuare, poezia lui Dan Botta, intelectuală și ermetică, pulsând de voluptăți sonore, este o amprentă pură pe un cristal translucid, vibrat de muzici enigmatice”.

• [„**Flacăra**”, nr. 20] □•Amplu interviu cu titlul *Cu Radu Beligan, despre teatrul Național, de mâine încolo...* în cadrul căruia, printre altele, se discută și despre repertoriu. □•Lucian Raicu prezintă volumul de versuri *Fiara* de Ilie Constantin. □•În *Strada*, Pop Simion semnează proza *Domnul cu baston*. □•În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu publică schița *Golgota*. □•În rubrica *Șapte zile pe pământ*, se publică „o corespondență specială de la Valentin Silvestru”, *Flori românești în primăvara toscană*, o prezentare a evenimentelor dedicate săptămânii culturale românești de la Prato. □•În rubrica *Cronica de trei secunde*, Radu Coșasu publică tabletele *Sfaturi și Melodrama la cai*. □•Secțiunea *Carte*, semnaleză apariția volumului *Existența tragică* de D.D. Roșca. ■•Notă despre volumul de poezie *Blănurile oceanelor și ale poeme* de Virgil Theodorescu, o antologie ce „ne ajută oarecum să pătrundem în chiar laboratorul de creație al unui poet, în opera căruia adaptarea unor îndrăznețe și insolite mijloace de expresie nu exclude, ci face și mai revelatoare prezența ideii”. □•Semnalare a publicării romanului lui J. Giradoux, *Juliette în țara bărbaților*, Ed. Tineretului, în traducerea lui Alexandru Baciu. □•Se consemnează împlinirea vârstei de 85 de ani de către poetul, „trăitor de mulți ani în străinătate”, Mihail Steriade.

• [„**Lucefărul**”, nr. 19] Articolul de fond *Jertfele Victoriei* se referă la dubla semnificație a zilei de 9 mai, Ziua Independenței și Ziua Victoriei, „una și aceeași sărbătoare”, care justifică „prezentul patriei noastre socialiste, a locului ei activ și creator printre țările socialiste, a contribuțiilor ei continui la eforturile și idealurile de pace și progres al omenirii”. Se arată că, în dubla sa ipostază de „om social și om cultural”, scriitorul român „ține seama de această legătură de esență dintre destinul patriei sale și libertatea altor popoare, după cum ține seama de legătura de continuitate cu valorile înalte ale tezaurului social, cultural, artistic, lăsate cu atâtea jertfe, prin atâtea împrejurări istorice potrivnice de către înaintașii noștri”. ■•Despre volumul de poezie *Cel pierdut* de George Alboiu, Mihai Ungheanu observă că „desfășoară lungi panorame ale singurătății și pierzaniei”, fiind o carte în care predomină tristețea și dezolarea. „Imaginile sunt de bizar și apăsător vis, care atinge însă rareori paroxismul coșmarului”. Comunicând cu

lirica de astăzi, poezia propune „un peisaj straniu în care se produc gesturi aparent iraționale, enigmatice”, ca și creațiile unor Ion Alexandru, Ion Gheorghe, Gh. Pituț. Întrebările despre existență care intervin aici „pleacă dintr-un tipar etic care nu mai este regăsit în realitate”, rodul lor fiind, la G. Alboiu „dezolarea și spaima”. ■ Pentru Leonid Dimov, Ion Ghica, pe care și-l alege din rafturile bibliotecii, este „un realist nețărnut”: „Personalitate singulară”, „rob al împrejurărilor, omul de stat este sortit memorialisticii. Ion Ghica și-a dat seama de necesitatea literaturii, la noi, în acea epocă supusă tuturor influențelor”. „Stimulul articolului” îl constituie pentru Dimov „sentimentul acut de bucurie” încercat la lectura unui mare scriitor”, „mai modern decât puzderia de condeieri – realiști sau nu – ce tot bat mătânii în fața canoanor grafomaniei”. Pentru acest fapt, L. Dimov se folosește de tot instrumentarul său literar pentru a vedea cum reușește să ajungă atât de aproape de noi, cei trecuți prin marile experimente ale secolului XX. ■ G. Ivașcu publică, pe ultima pagină *Dosoftei, Întemeierea poeziei culte* într-un „peisaj sărac, cuprinzând doar exercițiile versificatorilor «la stema țării» și poemul lui Miron Costin. Având model pe mitropolitul Varlaam și continuându-i opera, Dosoftei dovedește o „autentică vocație de poet”, realizând „cea dintâi definiție a tipului clasic al poetului român”. Limba și imaginile poetice folosite dezvăluie un scriitor ancorat în realitatea națională, iar existența, „ca în literaturile apusene, a unor generații de versificatori spre a-i pregăti instrumentele” ar fi creat, este de părere George Ivașcu, o altă imagine a secolului al XVII-lea românesc”. ■ În articolul *Muzeul literar*, Constantin Țoiu observă că „pentru sfertul de veac pe care îl vom sărbători anul acesta” nu există încă jurnale literare autentice, „care sunt diagrama morală a unei epoci”. Precizând că nu „profesează paseismul”, C. Țoiu constată că „vremurile s-au iuțit, distanțele s-au scurtat”: „Nu vom avea, probabil, pentru ultimii douăzeci și cinci de ani, nici acele scrisori-document, acele epistole-mărturii schimbate între scriitori, îngălbenite ca niște moaște în raclele de sticlă ale muzeului literar. Putem fi siguri însă că materia acestor epistole nescrise există, altfel formulată, lăuntric, în cu totul alt stil decât stilul ornamental, în stilul abrupt al tăcerii și meditației concentrate, al unei experiențe răbdătoare și profunde, din care se va naște opera de artă majoră, potrivită timpului nostru, mai surprinzătoare cu cât procesul ei a fost dificil: un relans de îndrăzneală artistică și de gravitate umană fără precedent în istoria noastră literară, cum fără precedent sunt faptele și dinamica realităților noastre de astăzi”. ■ La rubrica *Amintiri din prezent*, N. Stănescu scrie despre *Trubadurul* de Cezar Ivănescu: „Noi nu ne-am obișnuit cu trubadurii; cu lăutarii da, cu trubadurii ba. Explicația este simplă: noi, limba românească adică, – și timpanul a auzit, – noi n-am avut niciodată până acum trubaduri. Era o chestiune franțuzească. Era o încunoștiințare de literatură evropienească. Iată, ne-a săltat și nouă în timpane (singuratece ce-i drept) un trubadur. El se numește Cezar Ivănescu”.

● **[„Glasul Patriei”, nr. 14]** Paul Anghel semnează 9 Mai – Ziua independenței de stat și Ziua victoriei: „Numai acei care iubesc atât cât ne iubim noi li-

bertatea pot să-și sacrifice cu asemenea neprecupețire sângele pentru libertatea celor de o seamă cu el. Suntem dintre acei care n-am răbdat jugul. Suntem dintre acei care n-am răbdat și nu răbdăm umiliința aservirii, pentru noi numele României fiind tot una cu libertatea, independența și suveranitatea ei. Pentru toate acestea ziua de 9 Mai este o zi sfântă. Este un memento, adică acel tulburător *amintește-ți*, prin care învățăm copiii noștri că libertatea a însemnat sângele strămoșilor, că independența și suveranitatea de azi a României înseamnă lumina ochilor și viața poporului român. Existăm prin toate acestea și vom exista, cât și Dunărea, Marea, Carpații”. □•Ion Horea publică poezia *Patria*. ■•Gh. Bulgăr scrie despre *Cultura și limba română în unele studii noi apărute în străinătate*: „Interesul cercetătorilor străini față de tezaurul culturii și al limbii românești se manifestă consecvent pe o linie ascendentă, încât primim din când în când dovezi concrete de cea mai înaltă valoare în legătură cu prestigiul cultural al României pe arena internațională. [...] În sfârșit, o mențiune specială cred că se cuvine pentru o carte frumoasă, apărută recent la Berlin, semnată de un prieten al culturii și limbii române, cunoscutul lingvist german, autor a numeroase comunicări și studii despre istoria și structura specifică a limbii noastre, prof. W. Bahner; cartea lui este consacrată unui secol de progres și modernizare în istoria culturii și a limbii române: *Conștiința istorică și lingvistică în literatura română de la 1789-1880* (Berlin, 1968, 150 pag. Editura Academiei). Cartea aceasta ne amintește îndată de aceea a savantului italian Mario Ruffini, cu un titlu asemănător: *La Scuola latinista romana*, 1941, tratând aceeași perioadă de un secol luminist și plin de mari elanuri înnoitoare în cultura, în istoria românilor. Dar cartea nouă a prof. W. Bahner aduce informația la zi, cu excelente citate din documente recent publicate, din revistele și tipăriturile epocii, cu toate amănunțele noi ale unei interpretări obiective, științifice, de mare importanță pentru difuzarea științelor istorice și filologice în lumea savanților de pretutindeni, care pot constata, pe fiecare pagină a cărții sale, erudiția, onestitatea, imparțialitatea și atașamentul față de temeiurile istorice obiective ale evoluției literaturii, a limbii române în vreme de un secol, cu mari prefaceri, cu legitime aspirații și împliniri. Voi adăuga și amănuntul că același autor conduce la Berlin o secție de romanistică în care numeroase lucrări cu teme românești au și fost elaborate, multe fiind publicate în revista germană de filologie romanică, mai ales în ultimul deceniu”. ■•Nichifor Crainic recenzează „*Plecat-am nouă din Vaslui*”, cartea lui Nicolae Tăutu cu titlul preluat dintr-o poezie de Alecsandri: „Trebuie să-i mulțumim lui Nicolae Tăutu pentru faptul că, renunțând la felul convențional de a persifla pe Osman Pașa, ni-l arată în măreția lui de prim soldat al imperiului otoman, care întrupa ultima speranță a imperiului. [...] Ideea de luptă comună, urmărită în lungul istoriei, a înregistrat atunci, la 1877 marea izbândă, odată cu căderea Plevnei, iar cartea lui Nicolae Tăutu, care scrie măiestrit această epopee, înseamnă un bun instrument de educație națională”.

11 mai

• [„Scânteia”, nr. 8061] Aurel Martin semnează cronică literară la două volume semnate de Al. Philippide: *Visuri în vuietul vremii* și *Floarea din prăpastie*: „E dincolo de orice discuție: Al. Philippide se numără printre figurile prestigioase ale literaturii noastre contemporane. Încât, legându-i opera ca materie a numărului jubiliar (500) și a celui precedent, «Biblioteca pentru toți» a făcut un act lăudabil, punând la îndemâna marelui public versurile și proza unui scriitor de marcantă personalitate. Act, nu mai puțin, de grație la adresa unui creator a cărui contribuție în evoluția culturii române actuale e între cele mai stimabile. [...] Exemplu de exigență și muncă pasionată, dăruit artei, abordând curajos, în formule expresive de largă accesibilitate, lirica de cunoaștere, investigarea vieții spirituale a omului modern, întrebările și aspirațiile acestuia, Al. Philippide e, prin opera sa, una din prezențele proeminente ale culturii române actuale”.

13 mai

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6215] Florin Mugur publică un interviu cu Ilie Constantin *Despre neliniștile și despre liniștea poetului*, în care acesta declară: „Scriu proză uitând că sunt poet: mi se pare o mare greșală să cauți inspirația poetică în alte domenii decât în poezie, adică, de pildă, în loc să scrii proză serioasă, să umpli paginile cu metafore și diverse tipuri de fraze aproape poetice...”

14 mai

• [„Scânteia”, nr. 8064] După înființarea *Asociației scriitorilor din Târgu-Mureș*, Manole Corcaci scrie despre o nouă constituire, aceea a *Asociației scriitorilor din Iași*: „După validarea adunării generale, scriitorul Dumitru Ignea, secretarul filialei, a prezentat darea de seamă, în cadrul căreia a fost înfățișată activitatea creatoare a scriitorilor ieșeni, arătându-se că, în ultimii ani, scriitorii în această parte a țării au publicat peste 50 de titluri de cărți, că în această perioadă, pe lângă scriitori mai vârstnici, s-au afirmat noi și numeroase talente în poezie, proză, dramaturgie. [...] În același spirit, rostind cuvinte de adeziune deplină la politica partidului, au vorbit Ion Istrati, Haralambie Țugui, Corneliu Ștefanache, Mihai Novicov, Ion Omescu, Corneliu Sturzu, directorul Teatrului Național «Vasile Alecsandri», conf. univ. Alexandru Husar, președintele Comitetului județean Iași pentru cultură și artă, Mircea Radu Iacoban, Georgeta Sauciuc, Ion Chiriac, Lucian Dumbravă, Stelian Baboi, Mihai Ursachi, prof. univ. dr. docent Constantin Ciopraga, conf. univ. Vasile Arvinte, decanul Facultății de filologie a Universității ieșene, Ion Husti, secretar al filialei locale a Uniunii Compozitorilor, care și-au exprimat hotărârea de a depune toate eforturile, de a folosi toate posibilitățile pentru ca arta și cultura, aceste bunuri spirituale, să devină larg accesibile oamenilor muncii, pentru ca lucrările literare să înmănuncheze în structura lor, la un înalt nivel de realizare artistică, problemele majore ale contemporaneității, viața nouă a patriei socialiste, a poporului angajat într-o vastă operă de înălțare a

țării pe culmile progresului și civilizației. Vorbitorii au arătat că, păstrând în inimi și în conștiințe prețioasele cuvinte rostite de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Adunarea generală a scriitorilor din România, vor face totul ca să răspundă, prin creația și activitatea lor, acestor îndemnuri, să se dovedească la înălțimea încrederii și responsabilităților ce le revin. [...] Luând cuvântul în încheierea lucrărilor adunării, acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, a spus printre altele: «S-a prevăzut în noul statut al Uniunii Scriitorilor să se întemeieze în toate orașele, unde sunt mai mulți scriitori, asociații menite să conducă la o dezvoltare continuă și la nivelul cerințelor actuale a întregii activități literare. Dorim deci ca aceste asociații să devină un motor pentru întreaga mișcare literară din aceste locuri». [...]Comitetul de conducere al asociației este alcătuit din Andi Andrieș, Nicolae Țațomir, Constantin Ciopraga, Dumitru Ignea, Nicolae Barbu. Ca secretar al Asociației scriitorilor din Iași a fost ales Dumitru Ignea”. Telegrama trimisă de către participanți are aceleași stereotipii: „Asociația scriitorilor din Iași, întrunită în ședința plenară de constituire, își mărturisește sentimentele statornice de dragoste și profund devotament față de Comitetul Central Partidului Comunist Român, față de dumneavoastră personal, iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, aducându-vă cele mai fierbinți mulțumiri pentru grija permanentă ce o purtați obștii scriitoricești, dezvoltării și înfloririi continue a culturii României socialiste. Noi, scriitorii prezenți la Iași cu prilejul acestui eveniment, suntem pe deplin conștienți că toate succesele noastre pe tărâmul scrisului se datoresc sprijinului și îndrumării Partidului Comunist Român, forței sale de mobilizare și însuflețire a tuturor energiilor creatoare. Un asemenea climat efervescent se conjugă cu dorința unanimă a oamenilor de litere de a realiza opere durabile, demne de glorioasa noastră tradiție și de geniul artistic al poporului român. Pe temeiul acestor adevăruri și în virtutea acestei nestrămutate convingeri, vă făgăduim că și pe viitor vom răspunde încrederii ce ni se acordă ca fiecare pagină scrisă în lumina marxism-leninismului și a umanismului socialist să fie un dar spiritual adus celor ce muncesc. La Iași, vechea cetate de scaun a slovei românești, și-au desfășurat activitatea mari cronicari și gânditori politici, poeți și prozatori de geniu, care prin opera lor au dat strălucire patrimoniului național și au pătruns în circuitul valorilor universale. De-a lungul unor decenii de mari frământări sociale, Iașul a constituit un tărâm fertil pentru afirmarea celor mai generoase idei de democrație și progres. Continuând și valorificându-și bogatele tradiții, orașul nostru a știut în anii de după eliberare să se angajeze pe noile coordonate ale socialismului biruitor și să-și afle locul bine definit între centrele importante ale scrisului și artei contemporane românești. Păstrăm vie în memorie vizita dumneavoastră la Iași din toamna anului trecut și vibrează în noi acel cuvânt ce ne-a fost adresat îndeobște nouă: «Artiștii au datoria să lase scris urmașilor peste veacuri mărturii despre ceea ce au fost în stare să creeze oamenii, constructorii socialismului, despre ceea ce au fost în stare să realizeze oamenii de litere și de arte de azi». Vă făgăduim că membrii Asociației scriitorilor din Iași, polarizându-și talentele și simțirea, vor răspunde

acestei nobile sarcini. În această oră solemnă pentru noi, gândul nostru se îndreaptă către Comitetul Central al Partidului Comunist Român, către dumneavoastră personal, scumpe Tovarășe Nicolae Ceaușescu, asigurându-vă că vom face din asociația noastră un for activ al vieții literare și nu vom precupeți nici un efort pentru ca scrisul nostru să contribuie la dezvoltarea și înflorirea scumpei noastre patrii, Republica Socialistă România»". □•Zoe Dumitrescu-Bușulenga scrie despre *Rigoarea examenului critic*: „Examenul critic în lumina actoriei sociale este condiția esențială cu care se pornește și cu care se ajunge la modelarea critică a personalității, operație grea și de durată (aș zice chiar că e fără sfârșit în cursul unei existențe), menită să armonizeze tot mai bine, tot mai exact structura insului cu sistemul de valori etice ale lumii socialiste. [...] Fără rigoarea examenului critic exercitat asupra noastră clipă de clipă, nu putem înălța ființa noastră pe scara nesfârșită a valorilor spirituale, nu putem dobândi marile puteri morale cu care etica socialistă ne propulsează, ins și colectivitate, pe orbita progresului social”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6216] Mihai Ungheanu publică articolul *Dialogul cronicarului literar*, în care identifică unele abateri de la „deontologia critică”: „Una din bolile cronicii este spectacolul pe care inteligența criticului vrea să-l ofere spectatorilor săi. Cărțile devin pretexte alteori există o fascinație a judecării drastice. Pot intra pe eșafod și produse ce merită un tratament atent. Altă boală e poza distantă: a nu scrie despre cărțile proaste. E adevărat că acestea sunt foarte multe și că a scrie despre ele e o pierdere de vreme. Dar există între aceste false glorii care trebuie înlăturate și produse care sintetizează șablonul nociv, producția de serie. Printr-un singur exemplar poate fi executată o serie întregă de afini.”

• [„Viața studentească”, nr. 20] cuprinde cronică literară a lui M. N. Rusu despre Nichita Stănescu, *Sensul poeziei*: „Poet de «semnal» Nichita Stănescu anunță o nouă vultură a lirismului actual: reîntoarcerea la sonul clasic. Nu numai că o anunță, dar o și confirmă. Excelentele pagini de poezie intitulate *In dulcele stil clasic* («Lucefărul») și *Mult de vechii de romantici* («România Literară») sunt clasiciste nu prin titlu, ci în sinea lor. Mă întreb însă ce anume înseamnă pentru Nichita Stănescu reîntoarcere, ce noutate, ce structură și ce modalitate clasicistă? La Nichita Stănescu nu poate fi vorba de reîntoarcere în sens total. Sonul clasic răsună la el încă din *Sensul iubirii*. E supraplin în *O viziune a sentimentelor*, subordonat însă unor viziuni metaforice originale. Totuși aceasta n-a putut masca sunetul diafan al structurii sale înclinată de fapt spre echilibrul formelor și formulelor lirice. O anume imaterialitate a cuvintelor a făcut și face ca versurile lui să aibă un efect orfic. Or, invers, persuasiunea orfică, cu neputință de captat analitic, realizează din poemele sale acte de clarviziune clasicistă, cu efecte sonore de ordin ideativ. Parcă întreaga fire a poetului este un gigant și virgin auz care percepe (și emite) umbra ideilor, sunetul luminii, nu și ponderea lor materială, agasantă... Ce instrument de comunicare rămâne poetului decât magia sintagme-

lor? Reluată de la Eminescu, ea ființează (în cele 2 pagini de revistă) singură, în tonuri de o claritate ce provoacă sinestezii totale... Nichita Stănescu înstrunează muzicalitatea liricii interbelice într-un son personal de ordinul celestului – cum parcă am mai spus într-un alt loc... Poet de audiție situat între taberele cerurilor poetice, Nichita Stănescu ne comunică cu un ceas mai devreme poziția astrilor noștri de acum și din totdeauna: «Gura! Tăcere! Primesc semnale/ Mi se comunică din roțile cerești:/ Sunt populat de animale, / Sunt populat de-ai fost si ești».”

■•Se comunică *Premiile Colocviului Național Studențesc de Literatură*: poezie – I Ion Mircea, II Dinu Flămând, III Adriana Bittel, proză – I Dumitru Radu Popa, II Ion Petru Culianu, III Eugen Uricariu, teatru – I Mircea Ghițulescu, II Emil Paraschivoiu, III Aurel Brumă.

15 mai

• [„Scânteia”, nr. 8065] Aurel Mihale evocă *Permanența mesajului umanist al literaturii*: „Prin mijloacele și modalitatea artistică a fiecăruia dintre noi *cărțile noastre trebuie să fie însuflețite, adânc luminate de mesajul înalt și nobil al societății noastre contemporane, care este cel al socialismului, al comunismului, al umanismului socialist, ideal de care ne-am legat munca și talentul nostru și pe care vrem din toată inima să-l slujim.* [...] O literatură ca a noastră trăiește în primul rând ca expresie artistică a conținutului său social-politic, a problematicii profunde și vii, efervescente a omului contemporan, a forței deosebite a ideilor revoluționare, înalt umanitare, ale socialismului. Idealul nostru estetic – în manifestarea cât mai strălucită a oricăruia dintre stilurile literare – nu poate fi decât al nostru, al celor care am pus la baza înțelegerii literaturii și a practicii literare concepția despre lume și viață a societății noastre, a marxism-leninismului”. □•Octav Pancu-Iași prezintă câteva „*Glasuri distincte*” în proza pentru copii. □ „Constantin Chiriță, unul dintre puținii «alergători de cursă lungă» ai literaturii noastre pentru copii și adolescenți, se relevă prin acele cinci volume ale *Cireșarilor* un romancier matur, construind amplu, pe zone largi de spațiu și timp, traversând cu eroii săi nu doar aventurile caracteristice unei vârste, ci însăși vârsta întregă a aventurii. Nu e prima oară când o spun și, fără îndoială, nu sunt singurul care spune că *Cireșarii* este azi o carte de bază a copiilor de la noi, romanul în care își regăsesc nu un vis, ci visarea, nu o virtute, ci suma acestora, nu dorința de a mai ști ceva, ci nepotolita sete de cunoaștere”. □ „Lirismul lui Costache Anton s-a impus greu. Spre deosebire de copii, care l-au îmbrățișat fără rezerve, poezia neliniștilor imperceptibile și nostalgia inexplicabilă infiltrată în clipele de reverie au apărut în fața unor critici drept o concesie în dauna lucidității”. □ „Îndrăgostit de pitoresc, de o copilărie consumată între apă și cer, refuzând constrângerile, neodihnită și zvăpăiată, Petre Luscalov a descoperit calea spre inima copiilor, folosind o cheie pe care au pierdut-o ei înșiși”. □ „Arma lui Mircea Sântimbreanu e umorul. Incurabil profesor, Sântimbreanu privește de la catedră în clasă, cu șiretenia pedagogului care a descoperit o originală modalitate de a-și face simțită au-

toritatea: nu iartă nimic, nici un gest reprobabil, nici un răspuns nemulțumitor, replicând prompt cu o vorbă spirituală”. □ „Întristat de ravagiile pedagogismului, veșnic în polemică cu el, cu o rafinată știință a disimulării, Mănuceanu povestește degajat aventuri de care puțin îi pasă dacă sunt verosimile sau nu, important i se pare, și îi dau dreptate, că întâmplările trăite de eroii săi au logica vârstei baloanelor colorate și a praștiei”. □ „Sonia Larian își poartă copiii pe planete fantastice, ambiantele zugrăvite de ea sunt fabuloase, dar apropierea literaturii ei de cea de anticipație sau științifico-fantastică n-are cum fi făcută”. □ „Faptul că nu mă opresc aici asupra literaturii, atât de aparte și atât de îndrăgite de către copii, semnată de Vladimir Colin, faptul că am omis din modestul meu tur de orizont pe Horia Aramă, Mioara Cremene, Iuliu Rațiu, Al. Ovidiu Zotta, Călin Gruia, Al. Mitru, Eduard Jurist și încă pe mulți alții, se datorează numai intenției de a nu investiga, socotindu-l de altă natură, domeniul beletristicii științifico-fantastice, cel al basmului sau al narațiunii destinate preșcolarilor și școlărilor mici”.

• [„Albina”, nr. 20] Ion Bănuță semnează editorialul din acest număr: „Anul XXV este numai o treaptă. Urcăm dramatic, mai sunt impurități, urcăm admirabil, spre cele mai înalte piscuri ale frumuseții. În el văd o parte din minunile acestui veac, – coroană de aur și nestemate pe fruntea Anului 2000. În Anul XXV florile sunt mai frumoase, casele mai albe, apele mai limpezi, pădurile mai înalte, păsările mai grele de văzduh și de cântec, oamenii mai mari, mai buni, mai năzdrăvani. Îmi plac statura întreagă până la rădăcina victoriilor Anului XXV, an ce se pierde în istoria modernă a României, în Dumneavoastră. În Mine. Anul XXV, – Pasărea măiastră a lui Brâncuși. Și Coloana infinită. Și poarta sărutului. Și...”.

• [„România literară”, nr. 20] Editorialul *Complexul modernității*, redactat de Adrian Păunescu, reprezintă un moment de sinteză și, totodată, unul de cotitură. Perspectiva poetului, deopotrivă talentat și tributar ideologiei, este una de apărare a autonomiei esteticului, dar repetând inadecvatul și brutalul clișeu al sacrificiilor indispensabile (subînțelegând prin acestea cenzura) pentru ca lirismul să renască: „perioada de până în 1965 a poeziei române a fost o perioadă de pregătire și vom accepta că, desigur, această perioadă își va arăta – sau nu! – peste veac necesitatea. Dar izbucnirea poezilor români – la mijlocul celui de-al șaptelea deceniu al veacului – a fost excepțională, iar vocațiile, mai vechi sau mai noi, au dovedit strălucire. O perioadă, oricum mai fertilă decât cealaltă care a precedat-o.” □ Scriitorul pare, în unele fragmente, un critic excesiv de lucid al relației scriitorului cu publicul: „Trăim momentul greu al poeziei române. Un moment pe care nu e sigur că poezia îl va depăși. O singură, sfântă, mondiție trebuie să îndeplinească marile talente ale liricii de azi: să ridice ochii din propriile destine și să cutremure de lipsa de ecou a poeziei noi. [...] Pe lume sunt mulți proști. A încărca bordul poeziei cu ei ar fi o crimă. Dar pe lumea aceasta – chemată spre progres de atâția și atâția oameni de știință, de har și de acțiune excepționali – nu e drept ca poezia să se izoleze lamentabil.” □ În disputa între popularitate și accesibilitate pe de o parte și ermetism și neoavangardism (*id est* oniricii), Adrian

Păunescu se poziționează de partea poeziei ca posibil răspuns temporar la frământările omului în socialism – formulă de care se va rămâne atașat –, dar nu ezită să sancționeze intoleranța exprimată în forme ce aminteau de directivele literaturii de Partid. Astfel, viitorul lider al Cenaclului *Flacăra* punctează naturalețea pluralismului în socialism, față de „nostalgiile” realist socialiste: „Acesta e un aspect. Dar pare și celălalt aspect. Ce surpriză pentru un cititor avizat să găsească în articolul *O artă a vieții, a celor mai nobile idealuri!* (22 ianuarie 1969), semnat de Valeriu Râpeanu, afirmații ca acestea: «Și în literatură, ca și în muzică, și de altfel în toate domeniile culturii, suprarealismul românesc a rămas exterior culturii noastre...». [...] Iată, în același articol, concluzii matematice, rigide, pornind de la premise al căror adevăr rămâne abia stabilit: «dovedesc lipsa de ecou a suprarealismului, faptul că el nu poate lăsa *nicio urmă*, în evoluția literaturii române». Ce se mai poate discuta aici? Chiar *nicio urmă*? Niciuna mică de tot? [...] Voi crede totdeauna că oniricii merită să fie apărați, cu solidaritatea întregii bresle, de orice furie exclusivistă întregii bresle, de orice furie exclusivistă (V. Râpeanu nu este decât un exemplu), dar voi crede că, în condiții de liniște în cultură, literatură română trebuie apărată de evaziune și de impostură. Desigur, oniricii fac parte din această cultură într-un mod efectiv. Dar psihologia lor de copii convalescenți, cărora opinia publică trebuie să le întindă după fiecare critică, oricât de palidă, a «Scânteii» ori a «Contemporanului», palma plină de zahăr, mă enervează de la un timp.” ■•Dana Dumitriu (la *Literatura unui sfert de veac*) scrie despre *Pretextul istoric în „Nicoară Potcoavă”*, avansând ipoteza că, într-o perioada sufocantă a istoriei României, apăruse o scrie escapistă, a cărei valoare nu depinde de cadrul desfășurării acțiunii: „*Nicoară Potcoavă* – romanul cel mai bine structurat epic și susținut de un inegalabil lirism – apărut în momentul cristalizării la noi a principiilor marxiste asupra istoriei – exemplifică acest paradox. De la început, autorul respinge documentaristic, el propune o ficțiune, o construcție epică aproape independentă, care nu se reclamă foarte crispat dintr-o sursă de istorică reală deși ea, desigur, există. Autorul nu stabilește între evenimentul dat și cel transformat în literatură un raport de egalitate; primul este doar o ipoteză necesară, o justificare a adevăratului roman – cel justițiar, cu reverberații contemporane mult mai largi. [...] Atitudinea foarte liberă a lui Sadoveanu față de istorie este dovedită de acest nivel empiric în care persistă povestirea. El nu dorește să servească direct istoria și de aceea o și neglijează. Intenția fundamentală este de fixare literară a unei tipologii naționale bine delimitate. Farmecul romanului rezidă în plastica neobișnuită și măiastră cu care este impus acest tip unic de umanitate: razeșul moldovean atașat tradiției trăind într-un univers consolidat de datini strămoșești.” ■•Adrian Păunescu intră în dialog cu Gheorghe Tomozei (*Nimeni nu descoperă pe nimeni...*). Tomozei, redactor la „Luceafărul” încă de pe vremea când revista era condusă de Eugen Barbu, își amintește de impetuozitatea lui Păunescu din preajma debutului în respectiva revistă (1960): „Aveai o frumoasă agresivitate și o patimă aproape

nebunească pentru vers. Pentru tine, cel de atunci, a citi o carte însemna a o învăța pe dinafară. Când ratai un poem? (și când nu ratai?) te gândea la gestul cu care esenin s-a scos din viață în camera de la Hotel Angleterre, din Petersburg, în care se iubise cândva cu Isadora Duncan.” □•Tot o frumoasă rememorare este momentul când lui Tomozei i s-a pecetluit soarta artistică, după ce, la absolvirea Școlii de Literatură și Critică Literară „Mihai Eminescu”, fusese repartizat la E.S.P.L.A.: „Într-o zi a venit în biroul unde lucram la o masă cu Țoiu un poet celebru care mi-a spus că m-a citit și că trebuie să scriu. M-a luat de mână, m-a dus la direct și i-a impus... demisia mea. Era Eugen Jebeleanu. Poetul care a fost părintele meu literar.” □•Încă o imagine superbă surprinde avatarurile celui supranumit „buzduganul unei generații”: „În cine l-am putea citi pe Labiș? Gândește cu fantasta rapiditate a lui Nichita, avea un humor mucalit ca Nicu Velea cel de... odinioară, își răsucea mustața ca Dimov. Cine era Labiș? Ultimul poet descins din mit, ultimul bard al serbărilor populare începute poate sub Zalmoxis, mare noroc al unei perioade bogate în poeți și sărace în poezie.” □•Răsare și o întrebare delicată: „ – Spune-mi, poete Tomozei, n-a fost chiar nimic bun la Școala de Literatură? Mi se pare o exagerare. Nu? – Școala a grupat – inconștient – talente care, dintr-o logică pornire și-a început cariera prin a o contesta. N-am învățat să scriem. Asta o știam de la onor părinții noștri. Și de la domnul inspector școlar Eminescu Mihai. De la Moș Creangă. De la Nea Iancu. Dar am învățat să trăim literatura. Iată câteva nume de dascăli: Sadoveanu, Vianu, Camil Petrescu. Ei ne-au fost dragi profesori.” □•Revenim și asupra problematicii teziste inserate în majoritatea dialogurilor stabilite la îndemnul lui Adrian Păunescu: „Dacă e gratuită, nu mai e, fatalmente, artă. Așa cum un «obiect» neidentificat dacă e scris rău nu e... poezie rea ci, simplu, nimic. Gratuitatea e în afara artei”. ■•Nota amplă *Critica în „Iașul literar”* se referă la nr. 4 al lunarului: „Constatăm cu plăcere, răsfoind, un număr recent (aprilie a.c.) că sectorul de critică al «Iașului literar» și-a împins granițele dincolo de mijlocul revistei. Un spațiu considerabil, delimitat între pagina 45 și pagina 96, finală, este ocupat, cu excepția unui succint *carnet plastic* semnat de Const. Ciopraga, de studii, articole, cronici literare, recenzii, note. Faptul este salutar pentru că, de regulă, cititorul caută în periodice nu provizii pentru apetitul său beletristic pe care librăriile îl satisfac prompt și abundent, ci comentarii la text, care să-l ajute să digere ceea ce deja a consumat. [...] Semnalăm, în primul rând, studiul *Literatura comparată* (Adrian Marino), umilitor prin bogăția referințelor, și articolele lui Al. Călinescu, un tânăr de talent pe care cuvintele îl ascultă și ideile nu-l ocolesc, deși plăcerea de a-și etala trofeul lecturilor «distinse» îl împinge uneori la un comparatism exagerat.” □•Există, în tradiția revistei, și o latură polemică necruțătoare: „Lucian Dumbravă, de exemplu, conferă celor mai limpezi platitudini dificultatea unui stil torturant, iar Maria Platon (*A. Russo și sentimentul naturii*) pare a-și publica o mai veche teză școlară.” ■•Ov. S. Crohmălniceanu recenzează volumul de eseuri *Euphorion* de Nicolae Balotă (E.P.L., 1969), subliniind că este vorba despre

cartea unui „spirit larg informat și nutrit cu substanțiale lecturi din autori vechi și noi, deprins de Blaga să integreze mereu cunoștințele într-o perspectivă a filozofiei culturii. Nicolae Balotă posedă și o artă a exprimării fericite. Dacă nu găsești la el formularea concisă și frapantă, ești sigur că întâlnești grația, darul atingerii aeriene cu o perfectă adresă a lucrurilor greu definibile. Această prezență de silf printre sisteme și idei filozofice aride îi aparține într-adevăr lui Euphorin.”

● [„Tribuna”, nr. 20] Numărul se deschide cu *Poezii* de Al. Andrițoiu. ■•Articolul *Perspectivă unei modalități critice*, semnat de Dan Plinaria, este focalizat asupra domeniului literaturii comparate și asupra metodologiilor utilizate. Autorul avertizează cu privire la dificultatea de a discuta teoria și metodologia literaturii comparate în cazul menționării noțiunii de „literatură universală” sau „generală”, pledând pentru eliminarea falsei asocieri a comparativismului cu un soi de „conștiință supranaturală a literaturii”. Menționând școlile istorico-literare franceză și americană, D. Plinaria inventariază contribuțiile comparatiste românești: D. Popovici, P. Cornea, S. Alexandrescu. Este recunoscut rolul lui E. Auerbach, cu *Mimesis*, în sedimentarea unei direcții stilistice comparatiste și a unei metode descriptiv-interpretative. ■•Recenzia volumului lui Ion Rahoveanu, *Lacrimi pe spadă* este semnată de Mircea Vaida. Metaforele centrale ale volumului de poezii sunt, așa cum reliefează M. Vaida, „suavitatea lacrimii și ascuțitul spadei”. În ceea ce privește specificul poetic în contextul transilvănean, este distinsă „limpezimea ideii și metaforei, omagiind spiritul lui Valéry sau Mallarmé”. Sunt menționate motivele poetice, precum prietenia cosmică, struna elegiacă, ruga interiorizată. ■•T. Tihan semnează articolul *Mimetismul ermetic*, preocupat fiind de cazul poetului V. Ivănceanu în avântul său de a deveni și prozator, și critic literar. După o serie de observații malițioase, romanul lui Ivănceanu Până la dispariție este considerat drept însemnul „unui travaliu intelectual, nicidecum rodul unei inspirații de prozator autentic”. Nici tematica, nici stilul romanului nu-l impresionează pe Tihan; tema războiului ca „mutator de conștiințe” și alte reflecții asemănătoare nu aduc noutate sau o perspectivă nouă. Tihan menționează că în ciuda faptului că romanul se vrea o proză modernă, autorul își desființează scriitura într-unul din capitolele romanului. ■•*La reparația scrierilor lui Ioan Bogdan*, Octavian Șchiau se ocupă de contribuția istoricului și filologului Ioan Bogdan, la 105 ani de la nașterea acestuia. Ocazia este marcată de apariția unui volum cu multe lucrări ale lui Ioan Bogdan, prilej cu care O. Șchiau zăbovește asupra portretului acestuia, realizat în stil clasic: naștere, formare și activitate. Sunt punctate scăpările editoriale ale noului volum, precum și dificultățile întâmpinate. □•La secțiunea *Ex libris*, realizată de Petru M. Haș, este prezentat volumul de debut al lui Ion Iuga – *Tăceri neprimite*. ■•Rubrica *Dreptul la replică* găzduiește articolul lui Al. Oprea, *Eclipsa de soare și rigorile criticii literare*. Articolul evidențiază faptul că o campanie de promovare favorabilă prin intermediul criticii nu poate nici salva, nici condamna o carte, iar experiența ultimelor

decenii o demonstrează din plin prin prezența atâtor cărți utile doar „cel mult la reconstituirea unor momente de conjunctură literară“, în timp ce altele, în ciuda rezistențelor și reacțiilor negative inițiale, rămân în istoria literară. Deși articolul nu e o „apărare“ a volumului lui Lăncrănjan *Eclipsa de soare*, e o luare de poziție în urma recenziilor apărute în «România literară» și în «Luceafărul», caracterizate prin „generalizări absolutiste, voit distrugătoare“. Sunt discutate și disputate, rând pe rând, aspectele negative punctate din recenziile amintite. □•Eugen Barbu semnează *Jurnal în China*, oprindu-se asupra etapelor evenimentiale și emoționale din călătoria sa: Rața chineză, Către marele zid, Urâta linie dreaptă, Puțină mitologie.

• [**„Cutezători”**, nr. 20] Un reușit portret *Leonardo Da Vinci – Un titan al Renașterii*, semnat de acad. Al. Balaci.

16 mai

• [**„Scânteia”**, nr. 8066] Și Ion Marinescu, directorul *Editurii pentru literatură*, publică un ecou la ancheta *Cartea literară cu stagiu prelungit în rafturile librăriilor*, cu textul *Răspunderea editorului*: „În articolul de față nu-mi propun să relev multiplele izbânde scriitoricești și editoriale, ci să mă refer la unele neajunsuri care, înlăturate, vor da noi impulsuri activității editoriale. Deși numărul manuscriselor respinse este tot atât de mare ca al celor care sunt promovate la tipar, programul editurilor este totuși influențat de presiunea unor lucrări adesea submediocre, exprimând graba autorilor de a le vedea mai curând tipărite. Sunt întemeiate constatările pe care presa, critica literară, le-au făcut în ultima vreme în legătură cu apariția unor cărți lipsite de valoare, care nu-și găsesc drumul către judecătorul suprem – cititorul. [...] Producția editorială trebuie categoric să aibă în vedere preferințele cititorilor, dar pentru a fi o prezență activă în viața socială, pentru a-și împlini menirea, editorul are obligația să-și propună, în egală măsură, modelarea gustului estetic al maselor prin editarea și răspândirea largă a valorilor autentice – opere literare, înscrise în patrimoniul cultural, creații contemporane, străbătute de idealurile societății noastre, opere cu ecou puternic și peren în rândurile cititorilor. [...] M-am referit aci numai la unele din aspectele pe care le ridică activitatea editorială și de răspândire a cărții astăzi, dar cred că toți cei care activează în aceste sectoare au datoria de onoare față de cultura și de poporul nostru să găsească soluțiile pentru a deschide larg drumul cărții de valoare, care să exprime frumusețea și complexitatea realităților patriei noastre. Ceea ce redactorii editurii noastre, conducerea ei consideră a fi obligația lor esențială”.

• [**„Contemporanul”**, nr. 20] Dan Zamfirescu tinde să devină editorialist autorizat al revistei, de această dată cu observații despre *Asociațiile de scriitori*, organisme locale prevăzute a fi înființate din prevederile *Statutului Uniunii Scriitorilor*. Primele structuri de acest fel s-au constituit la Brașov (19 aprilie), la Târgu-Mureș (8 mai) și la Iași (13 mai 1969), reunind, conform procedurilor, „minimum 15 membri titulari ai Uniunii Scriitorilor.” □•Concluzia ce se desprinde

este avem „o dovadă a simțului pentru realitatea vie, caracteristic societății noastre socialiste, preocuparea de a dezvolta peste tot un cadru menit a dezlănțui energia creatoare în slujba idealurilor și planurilor noastre concrete.” ■•În tableta *Har și poezie*, Eugen Jebeleanu o elogiază pe Constanța Buzea – „poetă atât de tânără, cu atâtă har, cu atâtă înțelepciune, cu atâtă noblețe și cu atâtă curaj.” ■•Geo Șerban remarcă, în *Psihoza ineditelor*, „o competiție care a luat naștere prin contaminație, lucrur în sine pozitiv, dacă n-ar fi evidentă tot mai des facila concesie făcută unui anumit gust pentru senzațional”. □•Pe lângă anecdotică, ies la iveală și ambiții mărunte, în care descoperitorii cred că devin, peste noapte, niște editori competenți sau, mai grav, înșiși autorii textelor găsite: „De această speță este tapajul ce-l fac unii în legătură cu accidentul «întâietății», părănd a uita sau nefiind de părere că esențial rămâne interpretarea. [...] Stânjenitoare pentru sporul cercetărilor este și disimnarea excesivă a ineditelor. Dacă pentru o scrisoare de-a lui Blaga va trebui să ai în evidență până și colecția «Vocii Buzăului», e sigur că atunci că investigarea izvoarelor are să absoarbă o cantitate disproporționată de energie, constituind, cine știe cât încă, o «problemă». Normal ar fi ca publicarea ineditelor să înceteze de a fi «agrement» în coloanele diverselor periodice și să treacă sub auspiciile celei mai competente și mai îndrituite s-o facă organizat sistematic: «Revista de istorie și teorie literară» (care în ultimul număr și aduce foarte interesante inedite Odobescu și Gr. Alexandrescu). Dar în asemenea eventualitate, ar trebui să se împlinescă mai întâi un vechi și unanim deziderat, zadarnic exprimat de atâtea ori: apariția ei lunară!” □•Treptat, această disfuncție va fi reglată de revista „Manuscriptum” (începând cu 1970), apărută din inițiativa lui Perpessicius, directorul Muzeului Literaturii Române. ■•În notița *Literatura studenților* suntem anunțați că „sub egida Facultății de limbă și literatura română (aceeași care a organizat și colocviul de folclor) s-au ținut la Bucureți între 10–12 s-au lucrările Colocviului național studentesc de literatură. Acțiunea este cu totul remarcabilă, desfășurarea ei, o reușită. Discuția inițiată pe tema *Tradiție și inovație în creația literară*, susținută cu mare coningere, a pus la lumină, în primul rând, maturitatea gândirii teoretice a studenților preocupați de problemele literaturii și a permis expunerea unor puncte de vedere serios argument, fericit diverse și, prin asta, nesupuse monotoniei sau banalizării.” ■•De asemenea, pe durata întâlnirii din Capitală, s-a derulat un concurs de creație literară. Premiații au fost câțiva scriitori importanți: la poezie – Ion Mircea (I), Dinu Flămând (II), Adriana Bittel (III); la proză – Dumitru Radu (I), Ion Petru Culianu (II), Eugen Uricaru (III); la dramaturgie – Mircea Ghițulescu (I), Emil Paraschivoiu (II), George Pruteanu (III). ■•Nicolae Manolescu scrie elogios despre romanul *F* de D.R. Popescu (Ed. Tin., 1969): „Despre romanul lui D.R. Popescu s-a scris încă puțin și contradictoriu. Doar cronicarul «Luceafărului» și-a dat seama că e vorba de o carte excepțională. (Între timp a apărut un articol foarte la obiect al lui Liviu Leonte în «Cronica»). Teribilă, atroce, și, în același timp adânc morală, de o mare cruzime și de o

intensă poezie. Alții, simțind vag adevărul uman al acestei cărți, s-au complicat în observații secundare.” Criticul își menține consecvent planul de a ieși din cor: „Nu știu și nu mă interesează acum adică îi putem reproșa vituozitatea sau dacă trebuie să i-o lăudăm, dacă n-a vrut sau n-a putut să renunțe la deprinderi tehnice mai vechi, dacă a greșit prin exces sau prin ambiție: primul merit al romanului este tocmai de a ne face să uităm problemele de tehnică. Într-o literatură ca a noastră în care până și «revoluțiile» sunt, în ultimul timp, forme fără fond, cărți ca acestea sunt excepții fericite.” ■ În *Libertate și fatalitate*, Mihai Petroveanu comentează, în tandem, romanele *Interval* de Al. Ivăsiuc și *Animale bolnave* de Nicolae Breban, apărând doctrina marxistă a imperativului necesității: „Prin intenții, structură, modalitate, *Interval* și *Animale bolnave* sunt la antipod. Pentru autorul lui *Interval*, libertatea interioară, sinonimul împlinirii de sine, este produsul conștiinței, al unei stări de veghe neîncetate atât asupra coșmarurilor iraționalului, cât și asupra himerelor rațiunii. (Sub acest raport, *Interval* se înrudește îndeaproape cu *Coborând*). În *Animale bolnave*, iraționalul pare a-și sărbători triumful, căci numai sub imperiul său, impulsurile ultime se manifestă integral. Cunoscând însă soarta celor ce i se supun, sentimentul lor de libertate interioară este în realitate ilozoriu.”

17 mai

• [„Scânteia”, nr. 8067] Gheorghe Suciuc semnează eseul *Timpul etern al creației*: „Actualitatea majoră a unei opere este un criteriu sigur al permanenței în timp a actualității sale. O lucrare literară, consacrarea valorii ei implică cu obligativitate sentimentul de actualitate, sentimentul prezenței epocii, al spiritului său în care s-a săvârșit miracolul irepetabil al creației”. □ Acad. prof. G. Oprescu scrie *Tot în problema editării și tipăririi cărții de artă*: „Părea mea ar fi că, pornind de la articolul menționat al tovarășului Matei, la care s-a adăugat ieri un articol tot atât de competent al altui director de editură, și de la ceea ce s-a scris în presă în legătură cu aceste articole să se constituie un comitet restrâns care să discute cauzele situației nesatisfăcătoare în care se află cartea de artă și să se ajungă la concluzii care, aplicate fiind, ar duce poate la oarecare îmbunătățiri, urmate, ceea ce este tot atât de important și interesează statul nostru, la eliminarea unor pierderi de bani și la un cost mai convenabil al publicațiilor de artă, care, în ordinea publicațiilor tipografice, sunt cele mai costisitoare”. ■ Ziarul publică *Sub cerul bătrânei cetăți*, fragment de roman de Petru Popescu: „Eroul cărții, inginerul (autorul îi refuză un nume, subliniindu-i și astfel caracterul simbolic) are justificarea psihologică a trăirii intense, a receptării acute a evenimentelor cotidiene, și prin aceea că e condamnat de o boală neiertătoare. Dar această perioadă dramatică a existenței sale o traversează nu cu neliniști capabile să-l modifice structural, ci cu o aplecare continuă către descoperirea sensurilor vieții”. □ Apare și un fragment din *Vremuri* de Ion Pas: „Fragmentele pe care le publicăm sunt revelatoare pentru împrejurările vitrege trăite de tinerii scriitori din trecut”.

• [„Cronica”, nr. 20] Magda Ursache semnează două recenzii. Prima se referă la cartea *Glosse critice* a lui Vlad Sorianu: „Și dacă Vlad Sorianu militează pentru o remaniere științifică și filosofică a criticii literare contemporane, aceasta nu se face cu prețul vreunei subordonări deterministe, ceea ce ar fi de neacceptat, ci mai curând ca o desolidarizare față de o anume practică amatoristică și de rapidă gazetărie, cu formulări epatante și adeseori eronate”. □•Cea de-a doua recenzie vizează studiul *Utopica* al lui M.N. Rusu: „În vreme ce Vlad Sorianu se fixează bibliografic între clasici și moderni, lui M. N. Rusu îi repugnă orice escaladare dincolo de primul război mondial.... Căci dacă semnatarul volumului *Glosse critice* recurge la fundamentări teoretice ample, unde argumentările se confruntă polemic, autorul eseurilor din *Utopica*... profesează un relativism evident, născut din convingerea că actul critic nu este niciodată închis, datorită judecăților de gust strict individuale”. ■•Este redat un *Microinterviu cu Al. Căprariu*. „– Care sunt relațiile «Tribunei» cu alte reviste? – Există, întâi un răspuns concret. «Cronica» ne-a salutat de câteva ori..., dar raporturile de colaborare au rămas nealterate; «România literară» își amintește de «Tribuna» mai ales când vrea să fie înțepătoare, «Contemporanul» ne neglijează... «Lucefărul» se află în pace cu toată lumea (o pace aparentă, desigur); cu «Steaua» avem raporturi reciproc amabile: redactorii celor două publicații sunt prezenți unii la casa celorlalți;... «Ateneu» și «Familia» ne privesc, la fel ca noi, de la distanță; cu «Tomis», nemărturisit direct, se pare că unii critici – și dintr-o parte și din alta – se întâlnesc în anumite opinii.... . -Există un spirit regional în literatură? – Nu cred în existența unui spirit regional în literatură. Acest spirit este anacronic, este neviabil în contextul limpezit al literaturii noastre actuale. Eu echivalez termenul de regionalizare cu provincializare.” ■•În textul *Poezie feminină*, Const. Ciopraga se referă la poetele: Marta Bărbulescu, Mariana Costescu, Aurelia Batali. Marta Bărbulescu: „La al treilea volum, enigmatic intitulat *Îngerii lui Rafael*, Marta Bărbulescu își conturează profilul în sensul unei poezii de probleme, în centrul căreia stă dominatoare complicata problemă a existenței. Căutarea, crispantă, neliniștită, e însăși fondul poeziei”. □•Mariana Costescu: „Există în poemele Mariane Costescu fragmente de incontestabilă vibrație și imagini admirabile, dar și versuri fără sunet, teribil încuiate sau dezarticulate, prin urmare ineficiente în construcția generală”. □•Aurelia Batali: „... aparține perpetuei grupări a romanticilor. Autoarea *Baladelor pentru orele de seară* se complăce lângă Mozart și Carducci, cu satisfacțiile unei sensibilități rafinate prin cultură, gata să continue, fantezist, o pagină de Marlowe sau să descindă lângă zeitățile renaștentiste”. ■•Zaharia Sângeorzan analizează studiul lui Radu Enescu despre *Franz Kafka*: „Prin această sinteză, Radu Enescu și-a verificat talentul, forțele. A demonstrat pe texte originale că orice analiză duce în mod sigur la sinteză. Erudiția nu l-a incomodat să privească opera din unghiul său de vedere. N-a căzut în didacticism fiindcă percepția sa estetică l-a dus la înțelegerea operei și nu la denaturarea ei, la schematism. Franz Kafka anunță în totalitate un mare critic și un virtuos analitic, sintetic”. ■•Adrian Marino observă *Laicizarea culturii*.

• **[„Flacăra”, nr. 21]** E. Roșianu îl interviuează pe Virgil Crăciun, „șeful serviciului relații externe din centrala editurilor și difuzării cărții”, pe tema festivalului Mondial al cărții ce urmează să aibă loc la Nisa între 30 mai și 9 iunie 1969. □•Succintă prezentare a participării Teatrului „Bulandra” la cel de-al 5-lea Festival Internațional de Teatru de la Florența, cu piesa *Moartea lui Danton* de Georg Büchner, în regia lui Liviu Ciulei. □•Valeriu Cristea recenzează romanul Agathe Christie, *Crima din Orient Express*. □•*Memento*, secțiunea *Carte*, debutează cu o notă despre posibilul interes al criticii literare pentru literatura pentru copii și tineret. □•Semnalare a culegerii de eseuri *Euphorion* de Nicolae Balotă, apărută la E.P.L. □•Notiță despre subiectul romanului *Pragurile* de Mircea Constant. □•Sunt prezentate ultimele două numere ale revistei „Secolul 20”, cel de-al doilea număr fiind închinat Centenarului Paul Claudel.

• **[„Luceafărul”, nr. 20]** În *Thanatos și abstracțiune*, Petru Popescu amenadează afirmația făcută cu privire la volumul *Semn* al lui Matei Călinescu cum că e „poezia unui critic”: „Există distinct «poezia poetului» și «poezia criticului»? Dacă da, atunci ori criticul nu mai e critic, ori poezia lui nu mai e poezie. S-ar înțelege din această formulă (a cărei lipsă de logică nimeni nu o denunță) că un critic poate și el, ca orișicine, să scrie versuri, teatru, ficțiune. Dar în calitate de critic. Adică, subtext, cu anumite stângăcii, cu anumite neautenticități, mai limfatic, mai palid, mai impersonal, mai nerezistent decât scriitorii «originali»; ori mai pretențios, mai «intelectual», poate chiar – de ce nu? – mai puțin specific național; orișicum fără forță, fără vitalitate; pentru o elită, și aceea foarte restrânsă. Începi aproape să te gândești dacă opera fină nu e simultan și un fel de subtilă impostură, dacă nu e o fabricație, o sinteză a lecturilor, o combinație a falselor memorii. Și de aici e atât de ușor să bănuiești, să nu mai înțelegi, să nu comunici sincer și până la capăt cu o carte bună! Nefiind critic literar, nu mi-e rușine să afirm că mi se pare volumul *Semn* unul dintre cele mai bune care au apărut în ultimul timp”. ■•Parcurgând volumul semnat Al. Piru, *Panorama deceniului literar românesc 1940 – 1950*, M. Ungheanu declară că „imperative speciale” îi dictează criticului necesitatea „scoaterii din anonimul a unei perioade vitregite de împrejurări”. Se notează împărțirea *Panoramei* pe genuri și tratarea, „nu din perspectivă culturală, ci din cea artistică făcând disociații estetice și stabilind o ierarhie de valori”. În final, M. Ungheanu speră că această *Panoramă* să fie un bun imbold pentru edituri să publice sinteze, antologii, compendii inspirate de literatura contemporană. „Disociații și ierarhizări, care să depășească aria cronicii literare sau profilul de autor nu pot fi ocolite de critica literară actuală, și speciile cele mai recomandabile sunt cele enumerate. Ca orice istorie literară panoramă sau antologie, în care e vorba de autori în viață, sau cu urmași activi, protestele și contestările vor fi probabil vii, dar trebuie să urmărim argumentele”. ■•*Cronica fantezistă* cu titlul *Profesorul*, din acest număr este un omagiu adus de M. Sorescu lui Nicolae Iorga și lui G. Călinescu. ■•În paginile revistei se pot citi versuri de Gheorghe Pituț.

18 mai

• [„România liberă”, nr. 7644] Sub titlul *Cele mai frumoase cărți* este prezentat evenimentul care a avut loc la Casa de cultură a Institutului român pentru relațiile cu străinătatea, în cadrul căruia expoziția concursului „Cele mai frumoase cărți ale anului 1968” oferă publicului 800 de lucrări, dintre care 31 au fost premiate. Intră, în această ultimă categorie, volume precum *Poezii*, de George Bacovia, romanul lui Sadoveanu, *Zodia cancerului*, *Falsul jurnal de călătorie* al lui A. E. Baconski sau *Scrierile* în 2 volume ale lui Adrian Maniu.

• [„Scânteia”, nr. 8068] M. Ungheanu scrie despre *Personalitatea editorului*: „Calitatea de editor presupune o conștiință clară a însemnătății domeniului de care se ocupă, înțelegerea majoră a misiunii sociale ce-i revine. Procesul editorial nu se poate concepe fără editor și atunci când publicul cere, iar autorii scriu și ceea ce scriu apare, dar dezacordul cititor-scriitor continuă să existe, înseamnă că pârgurile editoriale nu funcționează cum trebuie. Editorul este cel care atrage și canalizează forțele scriitoricești nu în mod arbitrar, ci conform unui puls al cererii publicului, dar și al necesităților cultural-artistice ale momentului”.

20 mai

• [„Scânteia”, nr. 8070] Zaharia Stancu semnează îndemnul *Să fim scriitori ai poporului și ai epocii noastre!*: „Unii mă întrebă: dar dumneavoastră sunteți împotriva experimentului literar? Le răspund: Nu sunt de loc împotriva experimentului literar, dacă acest experiment literar duce undeva. Dar atunci când începi experimentul literar în frageda adolescență și bătrânețea te-a apucat tot la experiment, îngăduiți-mi să cred că drumul ales și experiența făcută nu au fost dintre cele mai fericite. [...] Scriitorul de azi, după părerea noastră, nu trebuie să fie numai martor și grefier al epocii sale. Scriitorul de azi trebuie să fie participant activ la întreaga viață a poporului nostru. Nu trebuie să stăm izolați în turnul nostru de fildeș. Nu am fost niciodată de acord cu scriitorul care se izola în turnul său de fildeș și care scria versuri sau proză care nu aveau nici o legătură cu viața poporului său. Cu atât mai mult nu pot să fiu de acord cu scriitorii care nu se interesează de viața poporului lor, popor care astăzi face atâtea eforturi în dezvoltarea și desfășurarea întregii tehnici, iar noi, scriitorii, avem atâtea de făcut. [...] Nu e suficient să scriem cărți, ci trebuie negreșit să participăm la viața obștească a țării noastre, la munca și la lupta întregului nostru popor din ființa căruia facem parte. Să fim scriitori și poporului și al epocii noastre – iată principala noastră sarcină, totul întreg al întregii noastre vieți”. □• Adrian Anghelescu semnalează trei *Debuturi promițătoare în colecția „Luceafărul”*: „, Sub acest aspect, dincolo de anumite inegalități și șovăiri în impunerea dintru început a unei personalități mai puternic marcată, promițătoare totuși, atestând calități artistice evidente, ni se par câteva din ultimele apariții ale colecției – *Panatenee* de Titus Vîjeu, *Corturile neliniști* de Radu Selejan, *Ce se numește toamnă* de Ion Chiriac”.

• [„**Glasul Patriei**”, nr. 15] Nedic Lemnaru semnează *Anul XXV*: „În pragul marii sărbători, statisticienii și mașinile electronice vor avea mult de lucru pentru a putea cuprinde și oglindi bogatele bilanțuri, în toate domeniile de activitate, în toate localitățile țării, pe care le oferă istoricul drum parcurs în acești douăzeci și cinci de ani. În afara cifrelor, oricărui cetățean al patriei îi apare limpede ce a însemnat într-un atât de scurt răstimp, forța transformatoare a socialismului asupra destinelor națiunii ca și asupra destinelor individuale, înfăptuind și chezăsuind libertatea, demnitatea în condițiile unei munci creatoare puse neprecupețit în slujba colectivității, a progresului social, a civilizației. [...] Știința, cultura, arta, învățământul au cunoscut aceeași înflorire cu întreaga noastră viață socială. Astfel, România de azi oferă imaginea unei țări în plin și intens proces de dezvoltare materială și spirituală, care se manifestă în lume ca forță activă în lupta nobilă pentru pace, progres și civilizație”. □•Revista publică *Interviul acordat de Nicolae Ceaușescu secretar general al C. C. al P. C. R., președintele Consiliului de Stat, trimisul special al ziarului italian „Corriere della sera”, Enzo Bettiza, cu următoarea precizare: „Președintele Nicolae Ceaușescu a primit sâmbătă, 10 mai, pe ziaristul italian Enzo Bettiza, comentator de politică externă, trimis special al ziarului «Corriere della sera» din Milano, care se află într-o vizită în România, acordându-i următorul interviu”. □•Radu Cârneli semnează poezia *Poem cu strămoși*. □•Paul Anghel semnează reportajul *Popas la Bințiți...* □•În *Breviar* citim: „Comitetul pentru cultură și artă al județului Botoșani organizează între 10 și 15 iunie a. c. *Zilele Eminescu*, cu prilejul împlinirii a optzeci de ani de la moartea marelui poet. Această manifestare va deveni tradițională prin reluarea ei în fiecare an. Ea cuprinde: o sesiune de comunicări științifice, vernisaje ale unor expoziții, spectacole omagiale, printre care unul de lumină și sunet la muzeul memorial din Ipotești, prilejuit de pelerinajul în satul copilăriei luceafărului poeziei românești. Se va organiza și un concurs de interpretare a poeziei lui Mihai Eminescu, destinat artiștilor amatori. [...] Evocarea memoriei lui Petru Maior a avut loc zilele trecute la Reghin, unde eminentul cărturar român și-a petrecut 24 de ani. În Piața centrală a orașului a fost dezvelit un bust realizat de sculptorul Ion Vlasiu. În cadrul sesiunii științifice cu tema «Moștenirea spirituală a lui Petru Maior» au prezentat comunicări cercetători ai Institutului de istorie «Nicolae Iorga» din București, iar Arhivele statului din Tg. Mureș au organizat o expoziție care cuprinde documente, fotocopii de pe scrieri, lucrări și scrisori personale ale strălucitului reprezentant al Școlii Ardelene. * Scriitorul și editorul spaniol Carlos Barral, directorul și proprietarul editurii «Seix Barral» din Barcelona, a fost oaspete al Uniunii Scriitorilor din România timp de mai multe zile. La București el a avut întrevederi cu oameni de litere – poeți, prozatori, dramaturgi și critici literari – și a vizitat diverse regiuni pitorești ale țării, precum și numeroase așezăminte de cultură”. □•Radu Gyr semnează poezia *România* („Ieri, sulița și zimbrul și mistrețul... / Azi, dalta ce-n curs preschimbă steiul, / mireasma lunii, grâul, bălărețul; / aurul și oțelul și țiteiul. / Tu ești prezentul sfânt și Voronețul, / luceafărul și zarea și temeul.”).*

21 mai

• [„**România liberă**”, nr. 7646] Teodor Vârgolici semnează o recenzie la cartea pictorului Brăduț Covaliu, *Rugul de taină*. Acest prim volum de versuri al lui Covaliu propune o „lirică de notație, cu finețe și sensibilitate”, rod al imaginației unui poet „senzitiv” și „fantazist”, „în care distingem efervescența imaginativă a pictorului”.

• [„**Scânteia**”, nr. 8071] Folosindu-se de exemple, Toma Pavel semnează *Claritatea cuvântului și a ideii în critica literară*: „Cel mai adesea, în critica tânără se dereglează *funcția expresivă*; criticul pare să uite ce înseamnă propriu-zis vorbele și să nu știe prea bine nici ce vrea să spună cu ele. Ceea ce rezultă este o beție de cuvinte uimitoare. [...] Din fericire există și reacții față de o asemenea exprimare. Și chiar dacă în revistele unde apar note critice despre «beția de cuvinte» a altora întâlnim aceleași păcate, e îmbucurător să vedem că un control se exercită, totuși. Astfel în *Cronica cronicii literare* ținută la revista «Tomis», C. Regman notează multe din inconsecvențele limbajului criticii. Asemenea inițiative ar trebui extinse și încurajate. [...] Și, așa cum exemple cunoscute ne arată, căile sigure de apărare împotriva *dereglărilor limbajului* sunt seriozitatea culturii, mijloc esențial pentru luarea în stăpânire a semnificațiilor, respectul autentic față de conținutul și valoarea creației artistice analizate. Este îndeobște cunoscut și acceptat de autenticii autori de acte critice că, în primul rând, claritatea cuvântului depinde de claritatea ideii, că în limpezimea și rigoarea științifică a concepției criticului, a criteriilor cu care analizează creația literară se află expresivitatea și preciziunea comunicării”. □•Szemlér Ferenc publică „*România pitorească*” în *limba germană*: „E neîndoielnic că punând la îndemâna cititorilor din limbă maghiară – de data aceasta în întregimea ei – suita de impresii de călătorie ale lui Alexandru Vlăhuță *România pitorească*, Editura Tineretului răspunde unei importante îndatoriri. Beke György, traducătorul, evoca pe drept cuvânt în introducerea sa, notele de călătorie ale lui Petöfi, când vrea să rețină atenția cititorilor asupra caracterului și însemnătății cărții lui Vlăhuță care, apărută pentru prima dată în anul 1901, realizează o impresionantă imagine asupra unor vestite meleaguri și localități ale patriei, cultivând în pagini străbătute de un marcant suflu liric sentimentul dragostei față de țară, de istoria și oamenii săi”.

• [„**Viața studentească**”, nr. 21] La rubrica *Sintagme* sunt recomandate următoarele „cărți ale lunii”: Al. Piru, *Panorama deceniului literar românesc 1940-1950*, EPL, Ion Gheorghe, *Cavalerul trac*, ET, Ion Pop, *Avangardismul poetic românesc*, EPL, Petre Stoica, *Melancolii inocente*, EPL, Vera Călin, *Alegoria și esențele*, ELU, debutul liric al lui Titus Vâjeu – *Panatenee*, EPL, traduceri din Joyce – *Portret al artistului în tinerețe* (ELU, traducere Frida Papadache) și din Novalis, *Poezii*, ET, traducere Petru Sfetca. De asemenea, sunt remarcate antologia coordonată de Matei Călinescu, *Clasicismul*, ET și *Cultura Renașterii în Italia* de Jakob Burckhardt, BPT, în traducerea lui N. Balotă. □•Este consemnat, sub titlul *Cuvinte memorabile*, „remarcabilul” *Jurnal de poet* al lui Ion Alexandru din

„România literară”, nr. 20 și următoarele.„Apărut într-un moment când unii dintre confrății săi de breaslă fac complexe (moderne sau nemoderne), din cine știe ce alte complexe de ierarhie, ori de informație, rândurile poetului aflat la studii temeinice în Freiburg ne apar ca o responsabilă și emoționantă profesiune de credință, înțelegând suplu funcția socială a scrisului său: ...«Am o minte limpede și văd iar că n-am nimic cu ce-i descompus și decadent. Cât de străini îmi sunt toți bolnavii și toți scriitorii ce se plâng de existență. Esența mea e sănătoasă, numai iubire și bucurie, umbra infernală ce mi-a întunecat obrazul o vreme poate că venea tocmai din presentimentul acestei bucurii ce s-a deșteptat pas cu pas în mine, ca acum să-mi fi cuprins toată ființa. O pace lăuntrică și-o sănătate morală, cum nu se putea imagina la mine acum câțiva ani... Poate că mă asemăn mai mult cu Slavici decât credeam. Nu mă pot duce acasă fără o roadă sănătoasă și să le dau și celorlalți...»”.

22 mai

• [„România liberă”, nr. 7647] În articolul *Poezia și publicul ei*, Ovidiu Papadima prezintă manifestările prilejuite de comemorarea a 25 de ani de la moartea lui Ion Minulescu, reunite sub denumirea *Zile ale poeziei* și desfășurate la Slatina, orașul natal al poetului, sub patronajul Comitetului pentru cultură și artă al județului Olt. Este vorba, în prima zi, despre un simpozion cu tema *Personalitatea poetului Ion Minulescu*, despre o expoziție de cărți, fotografii și alte documente ale poetului, un recital cu muzică pe versurile poetului. A doua zi este programată înmânarea premiilor la concursul de poezie „Ion Minulescu”, texte premiate urmând a fi publicate în ziarul local, „Oltul”. Papadima recomandă modelul Minulescu poezilor tineri, insistând pe accesibilitatea discursului poetic minulescian, coroborată cu modernitatea acestuia și cu posibilitatea, astfel deschisă, de a identifica „noi moduri de expresie, adecvate epocii noastre, atât de complexă și de intelectualizată”.

• [„Scânteia”, nr. 8072] Pe prima pagină citim *Comunicatul ședinței plenare a Comitetului Central al Partidului Comunist Român*. □•Urmează *Hotărâre cu privire la convocarea celui de-al X-lea Congres al Partidului Comunist Român*.

• [„Albina”, nr. 21] Versuri semnează Mihail Cosma, Leonid Dimov și Ion Potopin. □•Marilena Vulpe se referă la *Cititori mici, exigențe mari*: „Dacă am judeca după calitatea celor mai multe cărți pentru copii, concluziile ar fi cam triste și cam incomode pentru noi, cei maturi. Nu știu de ce ne închipuim că acești mici, dar deloc neînsemnați, cititori sunt mai puțin exigenți decât noi; nu știu de ce ne închipuim că simplismul, convenționalul și însăilarea de cuvinte și imagini sunt mai lesne acceptate de ei decât de noi. [...] Reușitele cărții pentru copii, încă rare, dar oricum mai frecvente decât acum câțiva ani, demonstrează că în acest foarte dificil domeniu este necesară, mai mult ca oriunde, originalitatea, fiorul autentic, sensibilitatea, cultura creatorului. Este datoria editurilor să vegheze asupra calității, să nu considere acceptabile lucrări respinse ca artă de literatura «se-

rioașă», «matură». Este datoria celor care se ocupă de acest sector să-și respecte publicul, acest public mic cu exigențe mari”.

● [„România literară”, nr. 21] Ion Ianoși se raportează la *Imperativul axiologic*, de pe poziții marxist-leniniste, teoretizând: „Orice ontologie umană este deci implicit o axiologie, și dacă axiologia se cuvine ontologic întemeiată, prin nimic mai puțin îndreptățită ne apare și judecata inversă, doar la prima vedere paradoxală, după care ontologia (umană) are stabile temeuri axiologice. Viziunea consecvent dialectică a lămurit miraculoasa împletire și substituție a extremelor. Lenin a numit «profundă» ideea transformării idealului în real și, respingând materialismul vulgar, a precizat că «deosebirea dintre ideal și material nu este nici ea absolută, excesivă». Așadar, omul este produsul lumi, și lumea – produsul omului, al speciei umane, active și conștiente, chemate să-și transforme și să-și înobileze mediul.” ■•La rubrica *Fragmente critice*, Eugen Simion scrie despre *Critica sintetică, totală, completă*, referindu-se la cartea lui Adrian Marino, *Introducere în critica literară* (1968), lucrare erudită și polemică: „E prima oară, la noi, când se încearcă o asemenea sinteză: o sinteză cu lecturile la zi, informată până la amănunt, nuanță, cu referințe la tot pasul din mai multe domenii și mai multe literaturi. Nu am avut totuși sentimentul, citind comentariile despre carte, că pentru cronicarul român apariția unei opere de meditație critică produce vreo emoție deosebită. Toți cei care s-au simțit vizați în această lucrare cu trimiteri, aluzii, polemici directe aproape la orice pagină, au schițat în cel mai bun caz, o rezervă de principiu: care poate fi rostul superior al acestei *Introducere*?” □•Eugen Simion adoptă un ton prin care acceptă diferența de opinii, dat fiind caracterul doct al informațiilor expuse: „Mărturisesc, *Introducerea în critica literară* m-a satisfăcut, chiar dacă opțiunile mele pot fi altele. Pot avea alte vederi în ce privește structuralismul în critica literară, pot aduce (și am adus prilej) alte argumente în favoarea criticii sintetice, complete, totale. Oricâte deosebiri ar fi înțelegerea unei noțiuni, nu pot să nu observ mobilitatea spirituală a criticului, inteligența lui creatoare, marea, impresionanta lui putere de muncă.” ■•G. Dimisianu scrie cronică volumului *Necunoscutul ferestrelor* (E.P.L., 1969) de Ion Caraion, procedând la o recuperare integratoare a unuia dintre cei mai reprezentativi scriitori ai așa-numitei generații „pierdute”/ „risipite”. Din aluziile formulate, străbate ideea că perioada detenției l-a scos din circuit pe scriitor și că, odată eliberat, n-a putut să fie reprimit așa cum s-ar fi convenit, cu toate că luase startul cu zece ani mai devreme decât mulți veleitari ai realismului socialist, și cu două decenii înaintea șazeciștilor: „Un volum cum este cel de față, impunătoare culegere antologică din versurile lui Ion Caraion, are efectul, printre altele, de a ne face să reflectăm la cât de imperfectă și de lacunară este imaginea încetățenită la un moment dat asupra epocii literare pe care o străbatem, la cât de fragile și de întâmplătoare sunt criteriile după care această imagine s-a configurat. Autori și opere de interes mai mult conjunctural ocupă, adeseori, și pentru destulă vreme, prim-planul scenei, în timp ce se întâmplă ca scriitorii care vor înrâuri într-

adevăr, în profunzime, destinele literaturii, să își desfășoare acțiunea lor fecundă într-o ignorare cvasigenerală. Este acesta din urmă și cazul lui Ion Caraion, poet dintre cei mai cunoscuți în perioada primelor sale afirmări (epoca războiului). [...] Cartea ne redescoperă bogăția formelor de manifestare a unui poet de multiple resurse, complex, puternic, reaşezându-l în prima linie a liricii noastre. Tipărirea sa fără îndoială că reprezintă un eveniment literar.” ■•La rubrica *Literatura unui sfert de veac*, Dan Cristea propune un comentariu bine conturat despre *Una sută una poeme*: „Cu ultimele volume de versuri, începând cu *Una sută una poeme*, ca un fluviu înainte de vărsare, poezia lui Arghezi intră mai adânc în zonele biograficului și socialului, strângându-și toți afluenții. De multe ori, ea trebuie privită așa cum privim azi *Scrisorile* și romanțele eminesciene, ca pe măturii, în primul rând, ale omului – individual și social. Poezia își anexează, pe un drum invers, ultimele obstacole: familiarul și cotidianul.” ■•Matei Călinescu începe, cu acest număr, serialul intitulat, cu mici rectificări, *Note pentru o poetică a antipoeticului* (I-XI), ce se va încheia odată cu nr. 32/ 1969.

● [„**Tribuna**”, nr. 21] Ion Bănuță atrage atenția cu un grupaj de *Poezii*. ■•Rubrica *Aspecte – atitudini* este pusă în valoare de către Al. Dima prin articolul *O nouă biografie eminesciană*. Articolul se ocupă de noul volum al lui I. Crețu, preocupat de biografia lui Eminescu, comparat inevitabil cu cele semnate de N. Zaharia (1923), Gala Galaction (1924), T. Păunescu-Ulmu (1928), G. Călinescu (1932). Argumentând prin faptul că „subiectul Eminescu nu se va epuiza niciodată“, Al. Dima pornește în a analiza cartea lui Crețu din perspectiva „biografiei critice“ scrise de G. Călinescu. Totodată, Al. Dima menționează că intenția auctorială contează în analiza operei; or, cartea profesorului Crețu este descrisă de el însuși drept „biografie documentară“, ceea ce presupune lipsa unei viziuni personale sau a unui portret exhaustiv al lui M. Eminescu. ■•Mircea Vaida semnează recenzia cărții lui Negoiță Irimie *Echilibru indiferent*, invocând figuri de arlechini pentru a crea atmosfera volumului de poezii. Autorul volumului este considerat „arlechinic și sentimental“, în timp ce poezia acestuia se desprinde din umbra lui Serghei Esenin. Dată fiind poza de echilibru a eului liric, Mircea Vaida susține că „o astfel de poezie nu poate fi una de viziune“, dar compensează prin sinceritate și generozitate. Câteva versuri din *Va fi, Împreună, Cântec de cramă, Cântec* în septembrie sprijină ideea simplității și „arlechiniei“ specifice lui N. Irimie. ■•Articolul *Plânsul liric* de Teofil Răchițeanu pornește de la ideile exprimate de Radu Stanca într-un „articol programatic“ despre modalitățile de exprimare a „baladescului“, dintre care reține lamentația, echivalentă cu plângerea/plânsul liric. Analizând versurile lui Radu Stanca – *Reconstituire, Lamentația Ioanei d’Arc pe rug, Lamentația poetului pentru iubita sa, Lamentația Șeherezadei în cea de 1002-a noapte, Plângere, Pisica*, T. Răchițeanu remarcă faptul că plângerea aparține personajelor și nu eului liric. *Plângere, Ars doloris* și *Aura tragică* sunt, în viziunea lui Răchițeanu, lamentații fără mască. Ne este atrasă atenția atât asupra poemelor despre moarte, cât și asupra celor despre iubire pen-

tru ca apoi să se conchidă despre caracterul sensibil al poeziei stanciene de confesiune. ■•Mihai Drăgan se apleacă asupra specificului național al creației artistice în articolul *Specific și creație*. Autorul brodează pe marginea ideii călinesciene a garanției originalității fundamentale ce rezidă în factorul etnic, idee exprimată încă din 1840 în paginile Daciei literare, preluată apoi de Junimea și de revista *Viața românească*. Concluzia scurtei incursiuni constă în „responsabilitatea estetică și socială a scriitorului“, obligat să aibă privirea îndreptată asupra contemporanilor și urmașilor deopotrivă. ■•Liviu Rebreanu, *Opere* de Titus Moraru începe prin a constata încetineala cu care apare o ediție critică completă a unui prozator român important. Este pusă în discuție problematica fidelitate a edițiilor apărute în timpul vieții scriitorului și necesitatea unei ediții științifice cu toate operele lui Rebreanu. Seria *Opere* în 20 de volume pare să răspundă acestei nevoi, editată fiind de Nicolae Gheran și Nicolae Liu. Studiul introductiv al *Opereleor* este semnat de Al. Piru. □•O pagină este ocupată de un fragment din romanul *Absenții* de Augustin Buzura. □•Două *Elegii* sunt semnate de Horia Zilieru. ■•Doru Popovici publică un articol cu titlul *Sensul unui triumvirat: Mihai Eminescu, Titu Maiorescu, George Dima*. Considerat un „mare înaintaș al muzicii românești“, D. Popovici prezintă opera acestuia, dar și un fragment din corespondența cu Titu Maiorescu despre posibilele compoziții corale pe versurile lui Eminescu. Autorul ne asigură că abia după primirea unei scrisori cu sugestii, Dima aprofundează lirica eminesciană. ■•Articolul Ecaterinei *Timișan Libertate și existență concretă. De la Bergson la Sartre* este una din lucrările prezentate în cadrul seminarului de filosofie de la Cluj, despre care scrisese Rostás Zoltán în numărul anterior. Lucrarea este focalizată asupra problematicii libertății, în speță în cazul concepției bergsoniene și sartriene văzute ca două etape ale filosofiei subiectivității. Polarizarea ființă umană-negarea a ceea ce este are două articulări diferite la cei doi gânditori – contradicția materie-elan vital la Bergson și opoziția dintre ființa – în-sine și ființa – pentru-sine la Sartre. Alte exemple din gândirea celor doi sunt aduse pentru a ilustra asemănările și deosebiriile cu privire la libertate, reliefând și fațete obscure în ambele filosofii, mai ales în privința legăturii dintre libertate și conștiință.

23 mai

• [„Scânteia”, nr. 8073] Apare *Congresul al X-lea al P. C. R. – eveniment de excepțională însemnătate în viața națiunii noastre socialiste*, nesemnat. □•Șerban Cioculescu semnează *Derogări de la funcția orientativă a criticii literare*: „Sunt critici cu veleități moderniste care se cred mai interesanți dacă-și expun un mănunchi de îndoieli și de perplexități în actul lecturii decât o serie răspicată de concluzii. Desigur, acele îndoieli pot fi reale în stadiul prim al actului critic, dar nu mai sunt îndreptățite la capătul unei cercetări și reflecții conștiincioase. Un dublet antinomic al criticului inhibat de incertitudini este acela al criticului latitudinar, care îmbrățișează cu aceeași simpatie pretins înțeleghătoare, totalitatea fenomene-

lor literare, indiferent de valoarea lor. Astfel, critica oscilează ca limba unui ceașornic în nehotărârea de a se pronunța și adeziunea necondiționată mai ales la ceea ce i se pare a fi «nou». S-ar părea că unii critici au părăsit funcția lor orientătoare, ca pe o haină veche, demodată și compromițătoare. [...] Mai este, așadar, posibilă o critică în accepția clasică a cuvântului? O critică cu simțul răspunderii și al datoriei? O critică sinceră, aplicată la obiect și închinată adevărului? Răspunsul nostru este afirmativ. Întreaga noastră tradiție literară stă mărturie printr-o strălucită filieră de mari critici care au crezut în profesiunea lor, care i s-au dedicat cu pasiune și au lăsat o operă constructivă. [...] Numitorul nostru comun – și acela al lui Vladimir Streinu și al lui Ion Biberi și al lui Mihail Sebastian și al lui Octav Șuluțiu, – era conștiința estetică și credința în posibilitatea orientării publicului. Era pe vremea când statul burghez nu se sinchisea de artă și de cultura maselor și când oficialitatea culturală încuraja mediocritatea, rutina, clișeul. [...] În cadrul culturii socialiste, critica este chemată la conștiința mijloacelor ei de recepție, e judecată, de afirmație și de negație, de control, încurajând tot ceea ce reprezintă cu adevărat nou și valoros, semnalând tributul plătit modelor străine. Nu putem totuși omite faptul că o bună parte a criticii noastre se străduiește să răspundă unor atari cerințe, vădindu-se preocupată să cerceteze și să aprofundeze multilateral fenomenul literar, să îndrume cu competență pe cititori în receptarea acestuia. Critica literară este datoare să-și asume răspunderile chemării și să corespundă misiunii ei în societatea noastră”. □•Mihai Negulescu prezintă două volume – *Sfinxul* de Mircea Malița și *Noaptea, pe drumurile Italiei* de Darie Novăceanu. □• „După *Rupere*, unanim apreciatul său volum anterior, Mircea Malița ne prilejuiește, prin *Sfinxul*, reîntâlnirea cu o profundă feroare a observației, a ideii și a dialogului, cu o adâncire a investigației și interpretării datelor itinerarului parcurs. [...] Deși autorul ocolește voit falsul antren în însemnărilor senzaționale de călătorie, paginile *Sfinxului* te cuceresc, te îndeamnă la reflecție. Substanța intimă a volumului tinde a realiza nu simple evocări și redesenări, ci a angaja un dialog continuu cu valorile artistice, științifice ori umaniste ce constituie obiectul investigației.” □ „Cunoscut ca poet, traducător și publicist, Darie Novăceanu, cu *Noaptea, pe drumurile Italiei*, își integrează preocupărilor noi domenii de manifestare. În timp ce autorul *Sfinxului* are în vedere restituirea epico-eseistică, în momente-cheie, a orizonturilor cercetate, Darie Novăceanu își asociază intențiilor modalități menite a reconstitui și a restitui o arie, o spiritualitate, o ambianță de istorie și cultură”.

● [„**Contemporanul**”, nr. 21] Gelu Ionescu îl evocă pe Tudor Vianu la 5 ani de la moarte, în *Melancolia eruditului*: „Vianu făcu în anii maturității sale munca unui întemietor în câteva discipline teoretice de plină importanță. În altele, continuă o tradiție. Scoase nenumărate cărți și studii, colaboră cu toate marile publicații ce am avut. Se feri însă de polemică și rareori își apăra opiniile, pe tonul celui care respectă prea mult munca și probitatea pentru a accepta jocul capricios al altora.” ■•Nicolae Manolescu scrie aspru despre lucrarea lui Al. Piru,

Panorama deceniului literar românesc: 1940-1950 (E.P.L., 1968), marcându-și apăsata distanța față de fostul colaborator al lui G. Călinescu, repetând astfel atitudinea avută față de sinteza lui Adrian Marino, *Introducere în critica literară* (vezi „Contemporanul”, 17 ianuarie 1969). Printre accentele amabile, care evidențiază utilitatea demersului, se strecoară și imputări: „Nu se poate contesta că *Panorama* e o carte utilă. Al. Piru și-a rescris vechile recenzii, fără să facă un lucru cu adevărat nou, dar răpindu-le, într-o măsură, autenticitatea. Găsim în *Panoramă* autori de toată mâna (unii care au fost ignorați pe nedrept până azi), rezumate laconice de romane, drame, poezii și studii critice, judecări în general acceptabile, referințe acceptabile, referințe necesare și indice de titluri. Tabloul nu e selectiv, ci aproape complet. În avantaj ies – mereu – scriitorii mărunți, fiindcă maniera constatativă a autorului nu se potrivește unui Blaga sau unui Arghezi. Critica lui Al. Piru este prin excelență «negativă», serioasă, fără gravitate și ironică fără umor. E ca și cum noțiunea de critică ar fi luată mereu la propriu.”

□•Concluzia cronicarului este neînduplecată, sancționându-l pe colegul său mai vârstnic de la catedra Filologiei bucureștene. Curajul opiniilor, cu asumarea riscurilor de rigoare, rămâne fundamental, pentru Nicolae Manolescu, în conturarea profilului de critic autoritar: „Într-o jumătate de pagină, Al. Piru absoarbe opera, ca o sugativă pe care rămân întipărite câteva pete de cerneală. Mulți au descoperit, în acest stil uscat și detașat, obiectivitate. Însă a fi obiectiv n-are niciun sens în critică decât dacă se dovedește mai întâi că e la mijloc o personalitate”

■•Pe aceeași pagină, criticul se pronunță și asupra volumul semnat de Ion Pop, *Avangardismul poetic românesc* (E.P.L., 1969), considerându-l „debutul critic cel mai solid și mai promițător din ultimii ani”, conținând că „paginile despre Urmuz și Tzara sunt printre cele mai fine din câte s-au scris despre ei.”

■•Melania Livadă semnalează *Excesul critic*, susținând că există o disproporție considerabilă între titlaturile publicațiilor și conținutul: „Majoritatea revistelor literare de azi nu-și prea justifică titlul din două motive: întâi pentru că arareori publică literatură de calitate și apoi pentru că inflația critică le face să le fie mai mult critice decât literare. [...] Luând-o înaintea literaturii și compensativ, poate, ea emite nesfârșite teorii asupra ei.”

□•Discuția e mai veche și a durat până de curând, când industria digitală a izolat presa tipărită. Opinii diametral opuse emite Șerban Cioculescu, a cărui școlire sub E. Lovinescu îl determinase într-una dintre dezbaterile organizate de „România literară” (*Semicentenarul „Sburătorului”*, nr. 24/ 17 aprilie 1969) să afirme că statutul unei reviste se definește prin grupajul de recenzii și dezbateri. Melania Livadă este reticentă înaintea avalanșei de coduri pluraliste care circulă nestingherite: „A încerca să conturezi un profil al criticii de astăzi, răspândită prin diverse publicații, este o imposibilitate. Mai întâi fiindcă nu-l are. Din profuzia și uneori confuzia ideilor, teoriilor și principiilor critice, nu numai că nu este chip să-ți faci o iconă unitară, clară și de prestigiu, dar, în fața atâtor opinii diverse și contradictorii, cititorul rămâne nu orientat, cum ar fi de rigoare, ci dezorientat și derutat. Se poate obiecta

că stă în natura criticii să fie diversă, multiformă și antagonistă și că sensul unic ar anula-o în chiar esența și vitalitatea ei.” □•Melania Livadă identifică, fără dificultăți, tabloul locurilor comune: „unii cred că critica de direcție, de magistratură, legată de un critic cu program și cu autoritate estetică, a încetat odată cu E. Lovinescu și sunt sceptici în ce privește succesiunea” (vezi declarația lui Ov.S. Crohmălniceanu la masa rotundă *Semicentenarul „Sburătorului”*, din „România literară”, 17 aprilie 1969); „alții sunt de părere că acest gen de critică este perimat și inoportun, modernitatea în literatură și idealurile estetice la ordinea zilei fiind refractare oricărui sistem constituit, oricărei direcții sau centralizări teoretice” (vezi opțiunea lui Eugen Simion din aceeași întâlnire menționată mai sus). □•Se vede că, în locul unei confruntări „bărtăbești”, Melania Livadă preferă chibițelea marginală, care, nenominalizând, riscă să rămână doar o supărare personală. □•Îi dăm dreptate fără rezerve când afirmă că inovația în critică este, întru totul, doar redescoperirea entuziastă a unor valori consacrate: „Unii au orgoliul sistemului sau al direcției, dar oricum ar gândi, sub un limbaj nou, ingenios restructurat, ei tot la vechile direcții sau teorii ajung – a artei pentru artă, a artei cu tendință, a intuiționismului, a impresionismului etc.” □•Totuși, autoarea evită să sugereze cine purta răspunderea pentru nevoia de a readuce, în spațiul public, temele abandonate după 1948.

24 mai

- [**„România liberă”, nr. 7649**] *Cronica literară. O poezie a marilor doruri* găzduiește, în acest număr, un comentariu al Florenței Albu la reeditarea volumului de versuri al lui Mihu Dragomir, *Dor*, apărut la E.P.L. Cele 8 cicluri de versuri propun „vârste poetice, de la poezia juvenilă, adolescentină a începuturilor, până la ciclul care încheie, la un alt registru, acest volum antologic”. Începând cu ciclul *La nordul iubirii*, „încep să dispară culorile carnale, adolescente”, ilustrând „poezia de dragoste care a trecut prin anii războiului, poezia maturizată tragic”, transformată într-o „nouă biografie sentimentală” – corelativă „sensului patetic al unei experiențe colective, unitare”. Ultimele cicluri ale volumului, *Septembrie și-a pierdut mințile*, și *Aștept tăcerea* par a fi o „presimțire stranie a morții”.

- [**„Scânteia”, nr. 8074**] Apare fragmentul *Steag în mulțime* de Aurel Mihaile: „Romanul *Primăvara timpurie*, aflat sub tipar la Editura pentru literatură, este închinat luptei maselor muncitoare, conduse de partidul comunist, din ianuarie – martie 1945, pentru libertăți democratice, reforma agrară și preluarea puterii politice în stat. Secvențele pe care le publicăm reprezintă momentul pătrunderii mulțimii în Piața Palatului, la 24 februarie, al asaltului general împotriva guvernului reacționar, pentru instaurarea primului guvern democratic al țării, unul din momente memorabile ale revoluției populare”. □•Apare și *Vocea ploii, șoptită...* fragment de roman de Horia Stancu: „În concepția autorului – Horia Stancu – romanul din care publicăm fragmentul de față este o continuare a investigațiilor asupra istoriei și a oamenilor care o făuresc și o trăiesc, întreprinse de scriitor în

volumele sale de proză. Horia Stancu și-a ales de data aceasta o epocă pasionantă și pasionată, aceea a valului revoluționar care în 1848 a cuprins numeroase țări din Europa, printre care și Principatele Române”.

• [„**Cronica**”, nr. 21] Zaharia Sângeorzan are *Un Dialog cu Adrian Marino despre Critică și modernitate. „– Problema cea mai acută, mai serioasă ar fi: cu ce să înceapă un tânăr critic? Cu ce să debuteze? – În practică, totul se reduce la confruntarea dintre improvizație și construcție. Unii întrețin ideea că supremul ideal în critică ar fi foiletonul și placheta, cât mai scurte și mai subțiri posibile. Dar, în ce mă privește, refuz să cred că jurnalismul pe colț de masă, agenda de buzunar și volumul – ... reprezintă altceva decât expediente, lipsă de sevă și substanță... Literatura mare, adevărata literatură și, bineînțeles, marea critică se face cu cărți, nu cu câteva articolașe; – Nu pot spune că ați fi un anti-cronicar. Dar, totuși ce ne puteți spune despre Cronica ideilor literare, cronică unică la noi, foarte apreciată și citită după câte știu, necesară pentru literatura noastră. – Consider Cronica ideilor literare, singura deocamdată în presa noastră, ca o formă nouă de critică și anume a criticii ideilor literare. Dar cum despre această temă voi publica în curând un articol teoretic, dacă vrei chiar un mic manifest, îmi rezerv premiera – cu voia dumitale – pentru această ocazie. Cred că nu te superi. – Nu. Dacă înțeleg bine de tot (și aeastă idee se bazează pe cunoașterea exhaustivă a activității dv.) aș zice că aveți o poziție în critica actuală, foarte personală. Călinescianismul nu v-a dus la... eșecuri. Dimpotrivă. – Nu-mi plac singularizările ostentaive... Când văd la unii tineri simptome de cabotism încep să mă tem de ratare... Este vorba de cu totul altceva și ca să rămânem la formule publicistice la butade, aș spune că sunt un partizan absolut decis al forței a treia. Nu te speria.... Forța a treia între... dogmatism, pozitivism, compliație științifică și ... eseismul dubios, Pe scurt, o spun încă o dată, sunt atât împotriva pedanteriei, cât și a facilității și improvizației”. ■ Analizând volumul de poezii al lui Anghel Dumbrăveanu, *Delte*, Mihai Drăgan conchide: „Aflat la a cincea carte, Anghel Dumbrăveanu își privește cu tristețe, și poate cu subînțelesuri, creația de până azi... Nu cumva poetul, în acest moment decisiv pentru activitatea sa, e hotărât să debarce într-o zonă favorabilă a unei creații de altă factură? Dar el este și rămâne un trubadur pe care nu-l dorim falsificat”. ■ Adrian Marino semnalează *Limitele literaturii*: „Care este limita fundamentală a literaturii, operă de imaginație, de ficțiune? Evident, aceea a ficțiunii însăși. Literatura, pe orice față am întoarce-o, ține de domeniul imaginarului, al reprezentărilor semnificative prin intermediul limbajului. Ficțiunea acceptată constituie literatura, realitate ipotetică, în timp ce ficțiunea neacceptată ca atare rămâne realitate concretă, simplă viață”.*

• [„**Flacăra**”, nr. 22] G. Dimisianu recenzează volumul lui Horia Stancu, *Întoarcerea în deșert* remarcând că „sensul scrierii nu este numai de a recompuce o atmosferă, căci, la fel ca și în celelalte narațiuni istorice ale lui Horia Stancu, materia epică este și un punct de pornire pentru a medita asupra experiențelor trăite

de eroii Istoriei.” □ În rubrica de *Carte* se semnaleză volumul de cătătorii *Sfinxul* de Mircea Malița. □ În rubrica de *Teatru* se înregistrează un „record bucu-reștean” privind „aprecierea teatrului nostru peste hotare”, patru teatre fiind în turnee în străinătate.

• [„*Luceafărul*”, nr. 21] Ileana Grigorovici remarcă, în articolul *Critica posibilă*, tendința criticii de a se feri de „scrisul frumos” ca de „o slăbiciune”, precizând că are în vedere „frumusețea aceea care nu e implicație inconștientă, ci intenție trează, care nu se limitează la aspectul vorbirii, ci e însuși spațiul ales pentru înfoierile vitale ale spiritului. E anacronică indulgența față de acest dor – slăbiciune, pentru că posibilitățile criticului de a fi exact s-au redus și se reduc cu o fericită grabă ce e chiar bunătatea istoriei. Cândva existenta criticului se întemeia pe o generală ignorantă: rostul său era însăși «știința» sa despre literatură, capacitatea de a izola aparent de realitate. Criticul rostea da sau nu și sentința valora cât o operație culturală, pentru că era, implicit sau explicit, o instruire asupra naturii adevărate a domeniului cu numele de literatură. O ulterioară șansă de exactitate coincidea cu un stadiu de cultură pentru care «ce este literatura» se prelungise în «cum poate fi literatura». Actul critic mijlocea accesul la categoriile specifice prin aplicarea unei grile ordonatoare – aparatul de lucru care făcea încă din critic o funcție aparte, indispensabilă a literaturii. Indispensabilă de fapt unei faze doar – de constituire – în care fenomenul literar ajungea de la existenta instinctivă la cunoașterea de sine”. [...] Criticul nu are rostul de a separa literatura de non-literatură. În această lume – cea mai bună – nu apare decât literatura, non literatura rămâne în depozitele de întuneric și praf zadarnic al editurilor. Și chiar dacă ea – cine știe cum – se infiltrează în zarea vieții publice, criticul nu e somat de ideea responsabilității sale să demaște și să distrugă în for. Tăcerea e cea mai drastică sancțiune de care dispune. Se uită adesea că seriozitatea și rectitudinea criticului stau nu numai în cuvintele, ci și în tăcerile sale și se așteaptă de la el manifestarea cu orice preț, de orice fel, negație lângă afirmație indignare după exultare, sarcasm și violență – încalcându-i-se datoria și mai ales dreptul de a tăcea. Este dreptul pentru care criticul își pierde prietenii, și pentru care merită să și-i piardă”. În continuarea articolului se arată că „emanciparea criticii” se realizează printr-o „colaborare între editor și profesor”. „Criticul care nu este constrâns să vorbească, nu este nici constrâns, când vorbește, să aducă faptul literar viu la ordinea conceptelor și categoriilor, să claseze pe baza unei descrieri. Clasarea, încă o șansă de exactitate, este preluată de către amatorul de literatură și transformată în activitate inconștientă ținând de însăși modalitatea nouă a lecturii. Și pentru că nu mai are de ce să fie exact, criticul scrie frumos. „Slăbiciunea” lui e dorința de a supraviețui unei condiții temporare, de a se întemeia din nou. [...] Criticul iubește frumosul și scrie, dar nu este artist. Ceva îi lipsește. Sau poate ceva îi prisosește – un vis, o idee, iubite până la amețală și paralizie, cu inima nebună de sinucigaș. Din această obsesie – ratare, se poate naște o critică nouă: cum cea exactă devine anacronică și alta încet nu se întrezărește, iată o șansă de încercat. Și nu numai pentru a salva existenta însăși a criticii: faptul că o critică frumoasă s-ar citi cu plăcere

estetică nu ni se pare suficient, pentru că deși i-ar justifica existența, nu i-ar defini o situație și un rost aparte, ci pentru că o asemenea critică «frumoasă» răsfărâge din tensiunea ei lăuntrică ecouri neașteptate, unice. «Critica frumoasă» reia fapta literară a scriitorului – pentru că tocmai cutezanța faptei îi lipsește – și o asumă – pentru că tocmai generozitatea care o ține cu ușile spiritului vraște în întâmpinarea tuturor îi prisosește. [...] Criticului îi prisosește dorul perfecțiunii care este și al abstracțiunii; din drumurile sale în afara spațiului, el aduce lumina capabilă să desfacă sub fapte umbra valorii și de aceea, asumată de el, fapta scriitorului se schimbă: în interiorul ei se așează străvezimi și densități, iar în jur se aprinde aerul de febra idealității emanate. De aceea critica, va dura cât literatura; altfel decât până acum, cu o eficiență mai puțin vizibilă (preluată masiv de înlocuitorii ei), dar cu efecte mai durabile și mai însemnate. Pentru că urcă literatura în lumea valorilor refăcând-o la lumina ideii criticul nu va pieri, nici de singurătate, nici de zădărnicie, nici de golem». ■•M. Ungheanu, în cronică la *Cavalerul trac* de Ion Gheorghe notează „preferința poetului pentru o poezie din ce în ce mai puțin laică”. Lungul poem este „închinat unei misterioase zeități danubiene a cărei înfățișare a fost immortalizat pe nenumărate plăci votive”, o „încercare de a oferi o parțială mitologie tracă” în care apare „un enigmatic personaj de cult autohton despre care informațiile sunt atât de puține încât poetul nu este obligat la reconstrucție”. Se remarcă „versurile care curg clare, ca versetele unui text de lege”. ■•Dan Laurențiu notează în *Breviar* prezența în librării a volumelor *Trei nori* de Gh. Grigurcu, *Palimpsest* (EPL, 1969) de Ion Cocora, *Fire de jazz* (EPL, 1969) de Petru Popescu. ■•Ion Alexandru scrie la Freiburg, în 15 mai 1969, un *Jurnal de poet*. E o analiză concentrată a ideilor filosofice cu care este impregnată poezia lui Schelling.

25 mai

• [„Scânteia”, nr. 8075] Ziarul publică *România și securitatea europeană*, semnat de Nicolae Ceaușescu, „articol apărut în revista «Problemele păcii și socialismului» nr. 6/1969”. □•Sorin Movileanu este autorul cronicii literare la volumul *F* de D. R. Popescu: „În ansamblu, ultimul roman al lui Dumitru Radu Popescu confirmă o dată în plus talentul remarcabil al prozatorului, ilustrând o nouă împlinire a interesantei sale cariere scriitoricești. Tocmai de aceea, putem aștepta cu încredere ca evoluția sa ulterioară să atingă cote tot mai înalte pe scara valorilor literare și artistice, o garanție concludentă constituind-o faptul că prozatorul se numără, și de această dată, printre acei autori care nu-și ignoră cititorii, ci, din contră, încearcă să le vină în întâmpinare, dezbătând, în opera lor, probleme ale actualității, tinzând spre o investigare cât mai complexă a realităților sociale și umane contemporane”.

27 mai

• [„Scânteia”, nr. 8077] În textul *O literatură a celui mai nobil mesaj*, Gheorghe Tomozei scrie despre primul volum din *Opere* de Victor Eftimiu: „Nu pu-

tem decât să salutăm evenimentul și să ne reinnoim admirația față de acest scriitor de o cu totul specială factură, zidindu-și cu netulburare o operă cuprinzând manifestări în aproape toate genurile literare, refuzând mode, parcurgând cu seninătate momente de violentă negare și rezistând – lucrul cel mai greu – capitalele probe a succesului”.

28 mai

• [„România liberă”, nr. 7652] *Recenzia* intitulată *O remarcabilă retrospectivă poetică*, semnată de Titus Vîjjeu, propune un comentariu la volumul de versuri al lui Ion Caraion, *Necunoscutul ferestrelor*, în care sunt reunite volume publicate anterior, precum *Panopticum*, din 1943, *Omul profilat pe cer*, din 1945, *Cântece negre*, din 1947, *Eseu*, din 1966, *Dimineața nimănui*, din 1967. Totodată, se regăesc, aici, și poeme inedite, adunate în ciclurile *Târziu din țara vânturilor*, *Cele patru cercuri ale singurătății*, *Portrete* etc. Dacă lirica din anii războiului „își sacrifică mitologiile”, iar erotica este „violentată”, ochii iubitei „ascunzând cadavre”, lirica postbelică se distinge printr-o „penetrație masivă a erosului” în care „melancolia, durerea continuă să-și păstreze locul, ca o noapte de neocolit”, într-o foarte personală „ecuație a poeziei”.

• [„Scânteia”, nr. 8078] Mihai Beniuc semnează *Patria – sentiment fundamental al poeziei*: „Poezia patriotică de bună calitate totdeauna reușește să pătrundă în mase. Nu pentru că o impune cineva (nimeni nu te poate obliga să-ți placă ceea ce nu-ți place!), ci pentru că o caută aceia ce constituie patria: oameni legați de tradițiile ei, care muncesc pentru binele ei și cred în idealurile ei. Cât despre idealuri, ele nu pot să nu fie sociale (iar într-un număr de țări, printre care și a noastră, socialiste), nici nu pot veni în contradicție cu idealurile umanitare și internaționale. [...] Autorii poeziei patriotice de azi, pătrunsă de spirit de partid, de dragoste pentru socialism, de venerație pentru mărețiile trecutului țării și pentru tot ce ne dă dreptul să-i spunem României patria noastră socialistă, au satisfacția de a fi slujit acestei generații constructoare a noi orânduiei, citorită de partid pe meleagurile Dunării și Carpaților”. □•Mihai Iordănescu realizează o convorbire cu academicianul profesor Iorgu Iordan, *Lingvistica – un sector dinamic al culturii noastre*.

• [„Viața studentescă”, nr. 22] Revista propune versuri de Emil Dreptate, Aurel Brumă, Florin Șandru, Silvia Rodeanu și George Țârnea, *Cântec de patrie*: „Sunt cronicile-n piatră nestrămutate frunți/ Cu miez adânc de veghe și nsângerată apă/ Spre care urcă zimbrii la anotimp de nunți/ Din secetoase vânturi și-mpreunat se-adapă.” □•În același număr, de remarcat un microinterviu *Despre creația literară cu Marin Sorescu*, realizat de Horia Drăghici: „– Cum definești poezia/ ce trebuie să faci ca să devii poet/ oare ce părere au adepții poeziei clasice. – Poezia e adevărul, sau o metodă de cunoaștere a adevărului, iar poetul e un apostol al colectivității... Poezia este un lucru foarte înalt, ea cere o maximă pregătire, îi cere sinceritate față de tine însuși, trebuie să ai poezia în sânge, și, în

primul rând, trebuie să citești multă poezie.. Poezia clasică e începutul carierei fiecărui poet și poate... sfârșitul. Poezia clasică e o piatră de încercare a fiecărui poet și, ca să fii modern, trebuie în prealabil să fii clasic... Nu sunt, sau nu mă consider cel puțin, un critic, ci un eseist și cred că orice poet trebuie să fie un eseist. De altfel, în curând va apare un volum de eseuri, *Filmul și desființarea lui...*”

29 mai

• [„Scânteia”, nr. 8079] Nicolae Dragoș semnează *Drama cuvântului de neînțeles*: „Scriitorul adevărat a fost, nu mai trebuie dovedit, o personalitate umană deosebită, un punct de convergență al ideologiei estetice în concordanță cu spiritul progresist al epocii sale, un contemporan al epocii, dar și un vizionar lucid al evoluției sociale. Uneori, chiar dacă în concepțiile sale nu totul era definitiv precizat, clarificat, respectul pentru adevărul vieții – condiție și criteriu de apreciere a profunzimii unui talent real – a conferit scriitorului autentic posibilitatea ca, prin sinteza socială care este creația, prin situarea personajelor în sisteme relaționale și conflictuale originale, prin construcția unor tipuri umane (devenite nu odată prototipuri, simboluri ale unor categorii sociale, ale unei stări de spirit!) să realizeze expresive documente de epocă după care – dacă nu putem selecta date noi pentru istoriografie – putem să le interpretăm, să le evocăm în cunoștință de cauză pe cele existente”. □•Emil Vasilescu prezintă două volume: *Elogiile de pe pod* de Rodica Iulian și *Vânătorile* de Dumitru M. Ion. □ „Desigur, poeta, găsim și propria formulă artistică, mai are de învins o anumită uscăciune sesizabilă în unele între poeziile sale, după cum o mai largă desfășurare a talentului în direcția cultivării unei poezii izvorâte din actualitate, din tradițiile istorice, domeniul în care dovedește calități certe, ar pune mai profund și mai amplu în valoare resursele sale lirice”. □•„Intensă și dramatică, poezia lui Dumitru M. Ion fără a se conforma unor scheme rigide, nu e scutită totuși pe alocuri de anumite dilatări sau de alunecări discursive. Materia poetică rămâne uneori în stare minerală, nefiind îndeajuns supusă unui efort creator de limpezire și concentrare”.

• [„Albina”, nr. 22] Florin Costinescu publică poezia *Femeile*. □•Sub semnătura „Albina” apare *Congresul al X-lea al P. C. R. întâmpinat cu entuziasm de întregul nostru popor*: „În acest an al împlinirii – al efortului de veac al României noi – Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român constituie un eveniment de primordială însemnătate în viața națiunii noastre, o sărbătoare a întregului nostru popor”. □•În secțiunea dedicată cărții, V. Mândra scrie despre Alexandru Mirodan, *Lumea în inițiale*: „Piesa, care respiră precipitat într-o înălțuire abilă de replici sacadate, tinde însă – în principal – să ridiculizeze mania prescurtărilor. Invasia inițialelor (și a cifrelor) pare să reducă valoarea cuvintelor, să le absoarbă seva vitală și, până la urmă, să sărăcească existența omului, încătușat de litere și încurcat în monograme”. □•Apare nota *Zilele Eminescu*, nesemnată: „Cu prilejul împlinirii a 80 de ani de la moartea lui Mihai Eminescu, între 13-15 iunie a.c. la Botoșani și Ipotești vor avea loc o serie de manifestări închina-

te memoriei marelui poet. [...] Începând din acest an, Comitetul pentru cultură și artă al județului Botoșani organizează un concurs anual de interpretare a poeziei lui Mihai Eminescu – concurs la care pot participa artiști amatori din toate județele țării. Concursul va fi dotat cu diferite premii acordate de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, Comitetul pentru cultură și artă al județului Botoșani, al ziarului «Clopotul», al municipiului, teatrului și liceului «Mihai Eminescu» din Botoșani precum și premii acordate de Comitetele județene ale organizațiilor de masă din județul Botoșani”.

● [„România literară”, nr. 22] În relație cu un *Bogat calendar politic* se pronunță redacția în editorialul care informează că: „A avut loc de curând *Plenara Comitetului Central al Partidului*, care a hotărât convocarea celui de-al X-lea Congres, pentru ziua de 4 august 1969.” □•Sunt reluate clișeele despre pluralismul din interiorul monolitului P.C.R.: „E în firea partidului nostru, e în sensul idealurilor sale, e în continuarea felului său de a activa și de a conduce să desfășoare o politică inspirată de viață – nu o politică robită conjuncturii! – o politică realistă, vitală, să hotărască în deplinătatea sa programul de luptă și muncă al țării. Aceasta e democrația socialistă. Nimeni nu poate conduce singur un partid puternic și adevărat. Partidul, el însuși, conduce, partidul, numai el, oferă soluțiile exacte, partidul își alege conducătorii care acționează în spiritul hotărât de toată suflarea partidului. □•În încheiere, este reamintită adeviziunea condeierilor din țară: „Scriitorimea română întâmpină al X-lea Congres al partidului ca pe un eveniment copleșitor ce izvorăște direct din necesitățile politice actuale, ca pe un eveniment care – în anul 25 de la eliberarea țării – e menit să statornicească tot ce s-a câștigat și să învieze din nou orizont nostru cu prospețimea unei tot mai înalte perspective.” ■•Paul Anghel reafirmă, la *Arhiva politică*, superioritatea epocii contemporane asupra civilizației interbelice. Este o declarație în favoarea mitului progresismului, confiscat de ideologia comunistă și care „rodise”, din pricina ei, *omul nou*: „Cine va pune în cântar cele două comentarii, România anilor 1918-1938 cu România anilor 1944-1969 va descoperi două țări, funciarmente diferite, funciarmente opuse, prin atât de multe necoincidențe, încât va trebui să se studieze cu uimire singurul factor de permanență, singurul element care face comprehensibilă metamorfoza: poporul român, învălmașit cu istoria sa – și numai a sa.” ■•Adrian Păunescu îl interviează pe Nichita Stănescu: *Ce ne-am face dacă ar fi să ne trăim opera?*. Sunt de reținut, înainte de toate, intertitlurile selectate de redacție din replicile tânărului scriitor care, la data respectivă, se bucura de un triplu succes: la public, la critică și la oficialități. O mărturie despre relația creatorului cu faptele sale este redată în termeni chirurgicali, de dată recentă, în care operația a reușit, dar persoana supusă intervenției, din păcate, a decedat: *Mă uit la 11 elegii cum se uită doctorul Barnard la pacientul Blaiberg; Mă gândesc la spațiul ploieștean ca la spațiul mioritic; Bacovia este poet național pe temeiul Moldovei.* □•Poetice sunt confesiunile despre cel mai influent volum al său: „ – *De fapt, cele 11 elegii sunt*

12. De ce 11, când la numărătoare ies 12? – Voiam să-mi intitulez cartea *11 elegii sau Cina cea de taină...* – Unde erau 12... – Da, dar printre cei 12 se afla și Iuda. [...] Ca să fiu sincer, din anul 1966, de când mi-au apărut elegiile, am dobândit sentimentul scrisului.” □•Oralitatea devine, la Nichita Stănescu, marcă a lirismului, care nu demarcă niciodată gluma de gravitate: „– *Care este faptul senzațional întreprins de dumneata în liceu. Nu se poate să nu fie unul.* – Acel fapt senzațional s-a petrecut într-o seară, după un meci de volei. Tocmai îmi spălăm mâinile la o pompă... – *Eșit în formă, Nichita!* – Nu sunt în formă. Sunt cu un prieten. – *Deci îți spălai mâinile la o pompă și...* – Și nimic. Am constatat deodată că ele sunt absurde. – *Enghidu. Pagina 1. Versul 1: «Privește-ți mâinile și bucură-te, căci ele sunt absurde!»* – Ce să facem? Inventăm atât de puțin, când izbutim câte ceva. Dar să nu-l supăr pe Dumnezeu. În alte cazuri, și mințim foarte mult, când izbutim câte ceva.” □•Nonșalanța poetului se vede și în situațiile mai delicate: „– Ce înseamnă, pentru dumneata, zona politicului? – Stadiul maturității unui bărbat. – *Dumneata ai atins acest stadiu?* – Din moment ce vibrez acut la destinul țării mele, bineînțeles că da.” □•Totodată, când vine vorba de întrebuintarea scriitorului ca fanion ideologic, de confiscarea ideologică a unor producții așa-zis patriotice, Nichita Stănescu intervine serios: „– *Ce drepturi are scriitorul?* – De a cere editorului, radiodifuziunii și televiziunii să nu-i mai reproducă prin antologii până la epuizare o serie de poezii pe care le însuși le socotește depășite sau slabe. Într-un cuvânt: dreptul de a fi consultat asupra sa însuși.” □•De asemenea, nu neglijează prezența stânjenitoare a cenzurii: „Când izbutesc să scriu o poezie bună și izbutesc s-o și public, nici nu mă gândesc la problema libertății de creație. M-am gândit însă la ea când în volumul *11 elegii*, în prima lui ediție, editorul, nu mi-a îngăduit să-mi conserv *Elegia Oului*, care apăruse mai înainte în presă. – *Asta acum câțiva ani.* – Cred că în perioada actuală, editorul a hotărât să-și asume mai mult responsabilitatea unei cărți, cu toate că, la drept vorbind, această responsabilitate îi revine autorului ei. O carte cu prea multe dădace riscă să moară cu paginile netăiate.”

• [„**Tribuna**”, nr. 22] Prima pagină a numărului e deschisă de *Poezii* semnate de Ștefan Aug. Doinaș, Al. Căprariu și Dumitru Micu. ■•N. Mărgineanu explorează în *Psihologie și literatură* relația dintre acestea, amintind preocupări similare din antichitate, începând cu Hipocrat, Aristotel, dar și Homer, Heraclit. Noi interpretări apar la Racine, pentru a se contura la Molière și a fi valorificate la Shakespeare, Bacon și Boileau. Cervantes, Shakespeare și Molière sunt considerați cei care au „inaugurat interpretarea științifică a condiției umane“. Autorul trasează legătura dintre artele plastice, literatură și știință în ceea ce privește valorile spirituale, astfel că stilul unei epoci apare în artele plastice, pătrunde în literatură pentru ca apoi știința să îl expliciteze. Drept exemplu este adus Hegel, însă „desăvârșirea explicitării“ are loc, în opinia lui Mărgineanu, la Marx și Engels. ■•*Evoluția și formele genului liric* de Edgar Papu este recenzată de Domițian Cesereanu. Volumul lui E. Papu este prezentat ca o suită de „configurații istorice

ale poeziei, de la primele ei începuturi și până astăzi“. Relevantă este teoretizarea propusă de Edgar Papu (și expusă și de Croce) despre formă ca depășind un tipar poetic și fiind „conținut lăuntric de totalitate“ cuprins în „intuiția-expresie“. D. Cesereanu evidențiază insuficiența acoperire a lirismului modern de către Papu și inadvertența ideii de evoluție lirică aplicată ultimelor secole de poezie. Dincolo de substanțiala pregătire în poezia antichității, în care autorul cărții excelează, comentariul structurilor lirice oferit de acesta este considerat inegal. ■•Rubrica *Evocări* prezintă Asociația scriitorilor din Ardeal de Nae Antonescu, cu etapele succesive, începând cu 1927 și apelul publicistului Valeriu Bura, 1932 și înființarea unei asociații de tineri scriitori ardeleni, ședințele din 1936 de la Sibiu și Brașov, apoi înființarea Asociației scriitorilor români din Ardeal în 1936 la Cluj. □•Vasile Rebreanu publică *Asasinatul de pe plaja pustie*, piesă polițistă în 3 acte. ■•Petre Hossu semnează recenzia cărții lui D. D. Roșca, *Existența tragică* – „rolul unui efort de elaborare“ din perioada 1928-1933, după o cercetare amplă la Paris despre influența lui Hegel asupra lui Taine, dar și influența lui Comte asupra lui Taine. Petre Hossu stăruie asupra primei părți analitice a cărții *Existența tragică*, oferind ideile principale și câteva citate revelatorii. ■•D. R. Popescu semnează în rubrica *Nuclee* articolul *Ady sau inutilitatea morții*, omagiu la 50 de ani după moartea poetului Ady Endre. Articolul este o duioasă evocare a poetului, fără a plictisi cu date istorice, cu multe versuri pentru a reda atmosfera epocii și mai cu seamă universul său lăuntric.

30 mai

• [„Scânteia”, nr. 8080] Edgar Papu semnează *Marea artă nu poate fi o simplă aventură*: „Poezia înseamnă supra-vorbire, nu anti-vorbire. Că au existat în evoluția literară și monumente de confuzie nu-i mai puțin adevărat, dar ele au fost totdeauna scurte și trecătoare. De aceea, este momentul să ne așezăm, să ne limpezim, și să redăm scrisului fireasca sa menire comunicabilă. Întâietatea «limbajului» trebuie să cedeze în favoarea ideii și să reintre fiecare funcțiune a creației artistice în ordinea și în ierarhia ei naturală. [...] Lăsând la o parte amănuntul că noțiunea de precursor presupune un fenomen de excepție și că prea mulți «precursori» dintr-odată devin cu toții suspecți, trebuie să mai adăugăm că anticipatorii autentici din trecutul depărtat, sau chiar foarte apropiat, n-au urmărit niciodată să-și facă o vogă de moment tocmai din faptul de-a nu fi înțeleși și să-și influențeze publicul, învățându-l să «nu înțeleagă». Cu totul alta este înrâurirea necesară pe care scriitorul trebuie să o exercite asupra cititorului. Ea nu se poate funda decât pe acea comunicare directă, inteligibilă, pe care n-au disprețuit-o nici Sofocle, nici Shakespeare, nici Cervantes, nici Tolstoi, nici Tudor Arghezi, nici Camil Petrescu, chiar dacă operele lor cuprindeau și atâtea deschideri către viitor”. □•Alexandru Mureșan scrie despre *Constituirea Asociației scriitorilor din Cluj*: „Joi, în sala festivă a Bibliotecii centrale universitare, a avut loc adunarea generală de constituire a Asociației scriitorilor din Cluj. Au participat scriitori

români și maghiari din județele Cluj, Bihor, Alba, Satu Mare și Maramureș, oameni de artă și cultură, numeroși invitați. În cuvântul introductiv, scriitorul Laurențiu Fulga, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, care a condus adunarea, a vorbit despre rolul asociațiilor scriitorilor în ridicarea literaturii noastre. Scriitorul Dumitru Radu Popescu, secretarul Filialei din Cluj a Uniunii Scriitorilor, a prezentat raportul de activitate al Filialei în care se arată, printre altele, că scriitorii de aici, români și maghiari, sunt preocupați activ de problemele contemporaneității, de problemele actuale ale construcției socialiste, de abordarea în operele lor a acestora cu o sporită exigență artistică. [...] În cuvântul său, scriitorul Vasile Rebreanu a spus printre altele: «Constituirea asociației scriitorilor este o expresie a adâncirii democratismului orânduirii noastre socialiste, problemă ce stă în permanență în preocupările conducerii de partid și de stat. Asociațiile vor fi fără îndoială organisme viabile în care scriitorii români și maghiari, vor avea posibilitatea să-și afirme talentul și puterea de reacție, contribuind astfel la ridicarea prestigiului literaturii noastre naționale». Poetul Létay Lajos, redactor șef al revistei «Utunk», și-a exprimat satisfacția pentru atmosfera creatoare ce caracterizează activitatea scriitorilor români și maghiari din această parte a țării. [...] Poetul Aurel Gurghianu, redactor șef-adjunct al revistei «Steaua» a vorbit de necesitatea ca redacțiile revistelor literare să-și deschidă mai larg paginile tinerelor talente pentru a le încuraja și în acest mod în perfecționarea lor scriitoricească. [...] Au mai luat cuvântul scriitorii Grigore Beuran, Kántor Lajos, Kiss Jenő, Ioan Lungu, Pavel Belu, Balogh Edgár, Radu Enescu, Huszár Sándor, precum și numeroși invitați printre care Romeo Ghircoiașu, președintele Comitetului județean pentru cultură și artă, Dumitru Pop, decanul Facultății de Filologie a Universității Babeș-Bolyai, prof. Jancsó Elemér, de la Facultatea de Filologie, Méliusz Jozsef, din partea Consiliului oamenilor muncii de naționalitate maghiară, Ion Arcaș, redactor șef adjunct al ziarului «Făclia». În continuare, a fost ales comitetul Asociației scriitorilor din Cluj, ca secretar al acestuia fiind ales scriitorul Dumitru Radu Popescu. [...] În încheiere a luat cuvântul acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor”. În cadrul textului apare și: „În încheierea adunării, într-o atmosferă de puternic entuziasm, cei prezenți au adresat Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al C. C. al P. C. R., următoarea telegramă: «Asociația scriitorilor din Cluj, întrunită în ședința plenară de constituire, în ziua de 29 mai 1969, adresează Comitetului Central al Partidului Comunist Român, dv. personal, iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, cele mai vii mulțumiri pentru grija neobosită ce o purtați scriitorilor și tuturor oamenilor de cultură din patria noastră. În contextul măsurilor înnoitoare ce privesc ansamblul activității politice și sociale inițiate de partid, pe linia transunerii în practică a hotărârilor Congresului al IX-lea, constituirea Asociației teritoriale a scriitorilor din Cluj se înscrie printre acțiunile importante ale vieții literare din orașul nostru. Obștea scriitoricească, indiferent de limba în care se scriu operele literare, se prezintă în aceeași unitate fermă, anima-

tă de principiile călăuzitoare ale politicii partidului nostru. Adoptând în creația artistică criteriile diversității stilurilor și viziunilor artistice proprii fiecărei personalități creatoare, înlăturând dogmele și prejudecățile de orice fel, literatura noastră de astăzi, în spiritul democratismului larg preconizat de partid, proclamă cu fermitate țelul ei suprem, anume de a răspunde cât mai deplin comandamentelor sociale și naționale ale poporului nostru. Asociația teritorială a scriitorilor din Cluj, pe aceste temeuri solide ale politicii culturale a partidului nostru, depune eforturi susținute organizatorice și ideologice în vederea mobilizării tuturor scriitorilor la realizarea unui climat favorabil creației literare. Scriitorii din Cluj, români și maghiari, într-o frățească și strânsă colaborare, și-au adus aportul la înflorirea literaturii întregii țări, dovadă fiind cărțile apărute, precum și conținutul variat și bogat al revistelor literare din Cluj. Participarea scriitorilor la viața obștească este generală și fructuoasă, aceștia îndeplinindu-și în mod demn sarcinile lor de artiști cetățeni ai României socialiste. Asigurăm conducerea partidului și pe dv. personal, stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, că și pe viitor vom depune maxime eforturi pentru a fi la înălțimea sarcinilor trasate tuturor oamenilor de litere, pentru ca toți scriitorii să fie în primele rânduri ale muncii de făurire a socialismului pentru marea cauză a poporului și a partidului nostru»”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6230] Nicolae Baltag semnalează apariția volumului de debut al Elisabetei Isanos, *Orașe nostalgice*, care propune „o poezie de atmosferă, reunind multe elemente din recuzita simbolistă.” (fără an și editură)

• [„**Contemporanul**”, nr. 22] Editorialul *Congresul al X-lea* anunță faptul că „Plenara C.C. al P.C.R. din 21 mai a.c. a hotărât să convoace la data de 4 august 1969 cel de-al X-lea Congres al Partidului, eveniment de o deosebită importanță în viața României socialiste, în activitatea poporului român.” □•Temele principale din cadrul viitoarei întruniri sunt „planul cincinal pe anii 1971-1975 și liniile directoare ale dezvoltării economiei naționale pe perioada 1976-1980, asigurându-se pentru prima oară o dezbatere atotcuprinzătoare, multilaterală.” □•Este scoasă în evidență coincidența triumfalistă a aniversărilor: „Acest moment excepțional în viața partidului și a țării – Congresul al X-lea – care se împletește cu a XXV-a aniversare a eliberării patriei, creează o puternică eferescență creatoare în toate domeniile de activitate.” ■•Sub titlul *Poezia criticilor*, Nicolae Manolescu recenzează trei titluri. În *Ritual solar* de Victor Felea (E.P.L., 1968), criticul descoperă „tristețe (decepție, spleen), «metafizică», dar fără nimic excesiv, ca și cum ar fi vorba de tristețea noastră cea de toate zilele.” □•La Matei Călinescu (*Semn*, E.P.L., 1968), cronicarul consemnează faptul că „specia de lirică fără lirism pe care o scrie se numește «poezia poeziei»”. □•În cazul lui Gheorghe Grigurcu (*Trei nori*, E.P.L., 1968), verdictul e simplu: „Rezultatul, cu rare excepții, e de o dezolantă ariditate.” ■•Prin interviuri luate de Laurențiu Ulici, revista începe o dezbatere despre antologii, impulsionată, probabil, și de tapajul creat în jurul *Poeziei române moderne* de Nicolae Manolescu. Virgil Teodorescu e primul care răspunde, după apariția cărții intitulată *Blămurile*

oceanelor și alte poeme (E.P.L., Colecția B.P.T., 1969), care consideră că „un volum antologic nu e un sarcofag și cu atât mai puțin un exercițiu de rigoare în vederea retragerii în pustiu. [...] Un volum antologic, acum, ca să folosesc un termen de circulație editorială e o ediție de autor, o carte ca toate cărțile, având însă misiunea de a pune punctul pe i.” □•Ce anume trebuie restabilit, prin aceste lucrări retrospective, este adevărata față a creatorului, care s-a maltrat singur în circumstanțe nefavorabile: „Chiar dacă volumele mele de poezie care au început să apară din 1950 încoace s-ar mai găsi în librărie (ceea ce nu-mi vine să cred), imaginea pe care cititorul ar avea-o, în legătură cu poezia mea, ar fi incompletă, inexactă și oarecum deformată. Aceste ultime volume, am ales *Scriu negru pe alb*, cuprind o serie de piese de circumstanță, nu în sens goethean, ci piese de circumstanță fortuită sau reverențioasă, care zac și acum ca niște cadavre în sicriile lor de sticlă. [...] E del al sine înțeles că acest triste compoziții hibride n-aveau ce căuta într-un florlegiu selectat cu grijă.” ■•Este anunțată înființarea Asociației de Scriitori Timișoara pe 26 mai 1969.

31 mai

• [„**Scânteia**”, nr. 8081] În acest număr citim despre *Tezele Comitetului Central al Partidului Comunist Român pentru Congresul al X-lea al partidului*. □•Alte texte: *Progresul continuu al economiei naționale – preocupare centrală a partidului*, *Perfecționarea orânduirii sociale și de stat*, *Creșterea rolului partidului în conducerea societății*, *Dezvoltarea activității ideologice*, *Activitatea pe plan extern*.

• [„**Cronica**”, nr. 22] Analizând studiul lui Al. Dima, *Principii de literatură comparată*, Const. Ciopraga conchide: „Cu asemenea armătură solidă, sprijinindu-se pe o informație amplă, studiul *Principii de literatură comparată* constituie pentru cercetătorii literari, pentru oamenii de cultură în general, un foarte util instrument de inițiere. Argumentele logice, într-un stil de claritate exemplară, capătă uneori vibrație literară”. ■•De volumul de versuri al lui Mihai Codreanu, *Scrieri*, se ocupă Zaharia Sângeorzan: „Noutatea sonetului lui Mihai Codreanu vine dintr-o dispoziție spre esență. E un clasic care nu concepe decât să colaboreze într-un stil în care straturile să fie liniștite, fără erupții vulcanice. De unde și aspectul filosofic al poeziei, maximele elaborate”. ■•Adrian Marino notează despre *Lukács și specificul literar*: „În ce constă «poetizarea» nu aflăm, cel puțin deocamdată, cu suficientă precizie. Dar se poate presupune că opera poetic-literară întrunește toate condițiile operei de artă în genere stabilite a lui Lukács: deplină unitate a fondului și a formei,... unitate și «totalizare», caracter încheiat... perfecțiune și universalitate. Și bineînțeles aceeași dublă finalitate: pentru sine și pentru umanitate”.

• [„**Flacăra**”, nr. 23] Lucian Raicu recenzează volumul lui Dinu Pillat, *Mozaic istorico-literar secolul XX*: „culegere de articole aparent fără legătură între ele și totuși comunicând, într-un fel mai deosebit, prin unitatea de structură a me-

todei, prin eleganța deloc ostentativă, prin rigoarea opiniilor și preferințelor foarte net marcate, în ciuda impresiei contrare (superficiale) că am avea de-a face cu un cercetător de tip obiectiv, satisfăcut și inhibat totodată de prezența documentului”. ■•Romulus Rusan, în rubrica *Stop-cadru*, scrie articolul *Reducerea la firese* ce are ca subiect apariția, la Cluj, a revistei „Echinox” ce „este o strălucită dovadă a puterii firescului ridicat la rangul de principiu”. □•La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se publică o notă despre volumul *Avangardismul poetic românesc* de Ion Pop, apărut la E.P.L., subliniindu-se „exprimarea clară care urmărește congruent ideea”. □•Se publică o listă a aparițiilor „care merită recomandate”. Printre acestea, *Necunoscutul ferestrelor* de Ion Caraion, *Durerile altora*, roman de Nicolae Țic și *Dincolo de zidul de neon* de Vladimir Colin.

● [„Luceafărul”, nr. 22] Cezar Baltag aduce un *Elogiu poeziei*, remarcând, încă de la începutul articolului său că „teoria modernă a sublimului [...] nu s-a format din prelucrarea unui material artistic sub unghi estetic, ci mai ales din cercetarea filozofică și morală a naturii și a naturii omului. Întotdeauna hrana morală a artei se află în spații care depășesc esteticul, se află în sfera largă și atotcuprinzătoare a omenescului. Idealurile de frumusețe au un caracter mobil și adaptabil, un model artistic care captează la un moment dat silințele creatorilor poate deveni discutabil, oscilațiile vieții ale structurii noastre mobile își găsesc atunci moduri noi de acordare în funcție de un ideal estetic mai propriu, mai adecvat. Constatarea, pe care noi scriitorii o putem face adesea, că receptivitatea artistică a epocii noastre evoluează, că specificul însuși al artei cunoaște mutații importante, că sfera evaluărilor estetice este supusă acelui proces de înnoire permanentă, în funcție de evoluția firească a sensibilității umane, în funcție de mișcarea spiritualității moderne, este un fapt care, pe artistul autentic, nu îl poate niciodată deconcerta. Nici frumosul sau urâtul, în înțelesul lor limitat, nici celelalte categorii estetice, sau altele pe care literatura însăși le-ar mai putea descoperi, nu reprezintă moduri fixe, imobile, de organizare a datelor structurii noastre afective. Dacă sublimul sau tragicul nu ar avea temeuri adânci și de nezdruccinat în solul tulburător, veșnic în schimbare, al existenței omului în lume, atunci aceste categorii n-ar fi decât niște simple jocuri ale spiritului care nu ar putea impresiona pe nimeni. Dacă metaforele poeziei ar exista numai în închipuirea poezilor, dacă ele nu ar surprinde nimic din firea și esența lucrurilor, ci ar reprezenta numai rezultatul unui joc al hazardului printre cuvinte, atunci nimeni n-ar putea recunoaște fiorul emoției estetice. În fapt însă, atunci când ne impresionăm de un poem, când o metaforă splendidă ne înflorește o lacrimă, avem sentimentul profund ca emoția noastră răspunde cu adevărat și în chip desăvârșit – irealității înseși a lucrurilor, realității tulburătoare a lumii și nu numai închipuirii singuratice a poetului. [...] Numai o parte a energiei spiritului creator își găsește întruchipare în cuvânt, cealaltă își caută chip și ipostază în existență. Adâncimea psihică, fantezia, puterea de intuiție și expresie sunt însușiri ale căror rădăcini sunt împlântate în conștiința de sine a unui întreg popor. În această acoperire în aurul existenței, în viziunea atot-

cuprinzătoare a unei nobile colectivități rezidă în fapt materialitatea sensibilă a simbolului poetic, încărcătura sa omenească, ponderitatea gravă, de fruct ajuns la maturitate, a metaforei lirice. Poetul modern, precum orice om care încreștează stâlpul casei sale, care povestește un basm, care rostește un proverb, intră în stare de comunicare cu ființa colectivă a neamului său, cu timpul și spațiul monadei sale originare. Există un dialog sacru în care coaja cuvintelor și miezul fierbinte al înțeleșurilor se caută și își răspund”. ■ „Luceafărul” se pronunță pentru o *Înțelegere superioară* a omului și a „relațiilor sociale omenești”, împotriva analizei metafizice, pentru o artă în consens cu politica vremurilor noi. „Suntem sau există în măsura în care respectăm propria noastră lege de creștere, iar respectul mutual – între părțile unui întreg – respect sprijinit unul pe altul – condiționează această idee sau lege comună. Viața este eterogenă pentru că legea care o domină este mișcarea, ciocnirea contrariilor. [...] Dând concepției noastre materialiste, creată de Marx și de Lenin, tot conținutul ei concret, plin de mobilitate și de sesizare continuă a noului, disputa inevitabilă în procesul dezvoltării, piedicile întâlnite, chiar și erorile, eșecurile trecătoare, în încercarea de a găsi drumul cel mai bun spre țel, se înscriu în ordinea dinamică a lumii. Doar metafizica, cu speculația înghețată a ideilor, spiritul faraonic în politică și venerația religioasă a dogmei absolute până la absurd privesc lumea sub specia unei eterne și imuabile unicități. Acceptarea îndrăzneată a realității clocotitoare, contradictorie s-a dovedit întotdeauna mai grea decât idealizarea ei comodă, iar pseudorealitățile propuse, din inerție, incapacitate sau din teama de a tranșa curajos problemele [...] au fost, sunt și vor fi oricând simptomul unui început de neviabilitate, simptomul unei recesiuni a spiritului. Politica, în acest înțeles, este o artă – arta clarviziunii. Arta de a distinge, de a diferenția neîncetat, de a aplica fenomenelor sociale, cu întreaga elasticitate a inteligenței, metoda de cercetare cea mai vie, mai lucida și care nu se sperie de contradicții, văzând dimpotrivă în apariția lor, certificatul cel mai bun de existență reală, de pregătire și de promovare a etapei dialectice superioare. Dar dacă politica, înțeleasă astfel, este o artă prin toată dinamica ei creatoare – arta propriu zisă, la rândul ei, nu își însușește și ea programul politicii în semnificațiile ei majore; omul, locul omului în lume și adevărul lui? Consecința artistică implicată organic în acest mod de a explica și construi lumea, știe, la fel ca și conștiința politică să accepte conflictele, dificultățile de creație, găsind în ele, în dezlegarea lor atentă, răbdătoare, aceeași probă convingătoare de existență adevărată. Și politica și arta, când sunt autentice își fac din ceea ce definește în cel mai înalt grad existența pământească – ideea de om – un scop activ, generos, iar nu un obiect abstract de calcul. Și una și alta văd acest scop ca un orizont din ce în ce mai larg și mai deschis, în timp, prin puterea cunoașterii, deschis în sensul marilor tradiții de cultură europene care au întreținut cu flacăra lor revoluțiile continentului nostru. Europa, acest sanctuar al ideilor, plasat în zona cea mai temperată și mai echilibrată a spiritului, înseamnă o lungă filiație de gândire, un tezaur comun de valori, sporind din secol în secol, [...] până la epocala răsturnare

teoretică înfăptuită de Marx și Engels și aplicată în practica revoluționară de Lenin în zorii apariției primului stat socialist din lume, fără clase, și care făurea din ideea de om acel scop nobil permanent deschis perfecționării. Toate acestea au fost cu puțința în Europa. Și totuși în Europa au fost posibile nenumărate războaie pustiitoare. Noi știm însă că Europa adevărată este aceea care continuă cu încredere fără suspiciune, dialogul rațional, descoperirea, totdeauna comună, prin cel puțin doi termeni, a unei înțelegeri superioare. Acest spirit de o înaltă răspundere pentru soarta continentului nostru și a civilizației lui a fost subliniat recent de secretarul general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu în articolul de adânci perspective politice, *România și Securitatea europeană*. Acest spirit are de partea sa șansa istoriei întrucât dincolo de orice neînțelegeri și întunecări, șansa aceasta s-a bazat totdeauna și se bazează în mersul ei inexorabil înainte pe ceea ce este mai durabil, mai omenesc, pe rațiune, pe încredere în celălalt și pe respectul realității. ■ Dan Cristea întreprinde o *Retrospectivă lirică în creația lui Ion Caraion*, poet făcând parte dintr-o generație până nu demult puțin analizată în manifestările și reprezentanții ei, determinat de „masiva antologie lirică *Necunoscutul ferestrelor*”. „Ca și în cazul altora dintre poeții acestei generații, a «războiului», primele volume ale lui Ion Caraion, după care a urmat o lungă pauză, ne descoperă nu numai o atitudine solidară în epocă, printr-un spirit de grup, dar și un moment de prefacere a poeziei. El continuă, pe temeuri etice și sociale însă, antitraditionalismul, îndepărtarea de valorile consacrate ale poeziei, de caligrafie și minor, totodată impunându-se și ca insurecție împotriva epigonismului barbian. Tematica acestei poezii, mai ales gesturile și caracterul ei discursiv, pot fi urmărite până târziu în lirica de după război, înlăturându-se prejudecata lipsei de continuitate. Poezia devenise deja ecou al mișcărilor sociale, stând acum în umbra lor, punând pe primul plan noțiunea de participare. După ce se purificase de incongruențele revoluțiilor estetice, poezia abordează socialul pentru un nou conținut. Poeții vor să fie conștiințe, iar poeziile lor documente de viață, cât mai exacte. Nu întâmplător își intitulează deci Ion Caraion primul volum *Panopticum* (1943). El este un reportaj, cu scene din război, tablouri de coșmar, peisaje citadine monstruoase. Maniera poetului e de pe acum formată: imagismul haotic, prăpăstios, ieșit dintr-o febră a vizualului, cu accent pe tot ce este element material. Imaginile se compun într-o mare rapiditate, adăugându-se noi determinanți, devenind, ca la Ilarie Voronca, imagini – cifru. Sistemul lor e antropomorfismul metaforic sau metafora genitivală, putându-se scoate serii întregi, unele de-a dreptul neobișnuite. În centrul poeziei stă viziunea «orașului cangrenă» [...] Sentimentul e de frustrare, de obsesie într-un spațiu izolat și amenințător, prin care plutește fantoma războiului. [...] Ion Caraion trage din Bacovia, ca și alți colegi de generație, senzația damnării, mai ales neurastenia. El nu-i însă un «boem» afirmat, precum D. Stelaru sau Ben Corlaci, cu gustul lamentațiilor. Dimpotrivă, îi aparține luciditatea, ușoara îndepărtare de eul propriu prin autoironie, mai multe afinități având cu Geo Dumitrescu. Atitudinea lui

e mai ales poetică nu existențială, comentează nu atât condiția poetului cât pe a poeziei. O declarație protestatară prin care poezia înseamnă experiență de viață irepetabilă, strigăt singular, «fără gramatică», disprețuitor de orice, constrângeri intră în predispoziția pentru noi teoretizări poetice și în sarcasmul întregii generații. [...] Refuzul programatic de «poezie frumoasă» va fi o constantă a lui Ion Caraion, în fapt proză discursivă, contând prin violența negației și prin consemnarea unei stări de spirt incitate. Mai diversificat tematic, mai esențializat se prezintă următorul volum *Omul profilat pe cer* (1945), distins cu premiul «Forum». Nota originală e aici senzația exilului universal, proiecția exasperării pe mari spații. [...] Viziunile au pe alocuri ceva grotesc, în pierderea sentimentului de securitate intimă, în asediul pe care orașul și-l continuă, ca o reptilă până în odăi. [...] În *Cântece negre* (1947), compunând versuri de război, Ion Caraion rămâne în sfera metaforismului halucinant. Imaginile sunt aplicate pe fonduri hieratice sau împrôscate cu noroi, oscilându-se arghezian între «cer și băltoacă». Poetul este fără îndoială un vizual ce se exercită pe experiențe sociale în mod programatic. Poezia trebuie să fie memorie, dinamitară, să aprindă spiritele, să apeleze, pentru autenticitate, la mijloacele prozei. Ion Caraion face apologia poeziei-manifest, «neagră și urâtă», el scrie «cântece brute, aspre», pentru că «nu mi-au plăcut niciodată cântecele blânde». Poezia ar trebui să consemneze momente din război. [...] Atmosfera războiului nu apare ruptă dintr-o realitate directă, precum la Camil Petrescu, în *Ciclul morții*, ci stilizată monstruos. [...] Imaginația poetului trece dincolo de programatica consemnare, terorizată de asociații. În volumele mai noi *Eseu* (1966) și *Dimineața nimănui* (1967), Ion Caraion rămâne la același sistem imagistic de început, cu note însă mai purificate. *Nevrozele* au dispărut, dar odată cu ele și o bună parte din spiritul febril, din acea atitudine de frondă studiată, care răbufnea printre versuri și făcea interesantă poezia. Poetul scrie în registre diferite, de la miniaturi la torente whitmaniene vitaliste, accentuându-și trăsăturile picturale, căutând uneori livrescul. Poezia este o «fântână» de imagini ieșind unele din altele, imprevizibile, și, deși o prelungire a durerilor, se naște, precum Oedip, la «încrucșări de hazard și candoare». ■•Se consemnează constituirea Asociației Scriitorilor din Timișoara, luni 26 mai 1969, la care au fost prezenți tovarășului Mihai Telescu, prim-secretar al Comitetului Județean P.C.R. – Timiș, reprezentanții conducerii Uniunii Scriitorilor și ai filialelor Uniunilor de creație locale, a unui mare număr de invitați: oameni de litere, artă și cultură, conducători ai unor instituții de învățământ superior și ziașiști. Adunarea generală a scriitorilor a ales primul Comitet de Conducere al Asociației în următoarea componență: Anavi Adam, Arieșeanu Ion, Ciocov Vladimir, Dumbrăveanu Anghel, Franyo Zoltán, Jebeleanu Alexandru și Kehre Hans. Secretar al Asociației Scriitorilor din Timișoara a fost ales poetul Anghel Dumbrăveanu. ■•Este publicată de Iulian Neacșu o cronică a cenaclului, datată 23 mai 1969. „A citit Ion Ne-goîtescu trei poezii, *Pisicile lui Marcellus*, *Lebedele Occidentului* și *Zei*. Autorul, cunoscut mai ales prin, activitatea sa critică, s-a relevat și ca un poet, prea puțin

cunoscut până acum. Discuțiile au fost deschise de V. Mirescu care «a povestit», ca de obicei, cu subtilitate, poeziile, urmat fiind de Mihai Minculescu, un tânăr pe cât de concis, pe atât de neînțeles: «amestec teribil al simțurilor, care conglomează într-o primordialitate...» Discuția s-a axat în special pe incompatibilitatea (ori compatibilitatea) criticului poet. «Poezia așa zis intelectuală e o prejudecată; poezia lui I. N. ostentează frumos chiar cu combinațiile de simțuri, e o poezie a poeziei, o atitudine a atitudinii» (Laurențiu Ulici), «critica lui I.N. de un subiectivism absolut se exprimă și în poezie în același mod» (D. Țepeneag) «o depășire a vizualității» (Gorun Manolescu), «pe baza unei analize fizionomice noi toți avem o fizionomie modernă, I.N. are o fizionomie completă, capul lui are o frumusețe conținută și nu exprimată» (Petru Popescu). Au mai luat cuvântul Valeriu Pantazi, Ticu Ionescu, Mihai Teclu și subsemnatul. În concluzie, s-a arătat ca poetul a premers criticul, și nu invers, amănunt biografic semnificativ pentru poetul Ion Negoitescu. Petru Popescu a citit un fragment din romanul său de 500 de pagini, roman care așteaptă lumina tiparului. Atmosfera încinsă și de prezența atât de vie a lui Dumitru Dinulescu a incitat la polemică. După ce V. Mirescu a fixat stilul (fără zorzoane) și tema (izbutește cu mijloace aparent descriptive să ne pună într-o temă fundamentală... descoperirea omului în inginer), M. Tarangul a analizat «scrierea firească, fără prețiozitate a autorului», reproșând doar lipsa de autodefinire în obsesie a personajului. Ion Negoitescu a declarat că «romanul e excelent, destul de lung și că în el e multă dragoste și multă moarte», iar I. Colița că «erotismul nu e nou (!?)». Subsemnatul («romanul e mediocru, scris mult prea ușor pentru a nu aminti de filmul Cleo de la 5 la 7), Dumitru Țepeneag («realism fotografic, documentar... obsesia portretului fizic...»), Laurențiu Ulici («mediocru în conjunctură, în situare...»), Valeriu Pantazi («impresia de gros foto») au prilejuit poetului, criticului și prozatorului Petru Popescu să se apere într-o ultimă luare de cuvânt. O adunare reușită, plină de nerv”.

[MAI]

● [„Amfiteatru”, nr. 5] Articolul de fond, *Moment*, semnat de redacția revistei studențești face o serie de aprecieri entuziaste cu privire la Conferința a VII-a a U.A.S.R., caracterizată de „introspecții și analize exigente, politice și ideologice, sociale și profesionale, culturale și artistice, aprofundând deci întregă claviatura de preocupări majore, de inițiative energice, pline de pasiune, de imaginație proprie vârstei amfiteatrelor”. „În rândul problemelor dezbătute cu luciditate și răspundere matură, demonstrând consonanța dintre preocupările studenților și fenomenele cultural-artistice ale țării, interesul lor pentru evoluția vieții spirituale, s-a subliniat importanța operelor de artă în pregătirea multilateralei și în formarea conștiinței socialiste a tineretului universitar. S-a afirmat încă o dată interdependența socială, concretă, între, creația artistică și activitatea de educație sistematică pe care o desfășoară universitatea. Nu e vorba numai de a percepe literatura și arta ca metafore înregistrate de programa analitică, ci de a le privi ca

factori care desăvârșesc din punct de vedere uman viitorul intelectual al țării. Exigențele exprimate de studenți, prin delegații lor la Conferință, reprezintă seismografic curentul de opinie literară și artistică specific universităților noastre. Exprimând dorința de a se «regăsi» în operele literare, scrise azi, delegații prezenți la Conferință au făcut un apel realist la o literatură inspirată din viața socială plină de efervescență a patriei, din problematica fecundă care frământă generația tânără”. Este citat în acest sens N. Ceaușescu, care, la cuvântarea ținută la a VII-a Conferința a U.A.S.R, spunea: „Într-adevăr, se scrie, se creează încă puțin pentru tineret, puține din operele apărute abordează cu temeinicie marile probleme sociale care interesează tânăra generație ce se pregătește să intre în viață pentru a duce mai departe marea ctitorie socialistă a României. Sperăm că îndemnurile studenților vor găsi ecoul convenit în rândurile oamenilor de artă, ele fiind un indiciu concludent asupra preferințelor culturale ale tineretului studios de azi, asupra a ceea ce așteaptă el din partea făuritorilor de frumos”. Se remarcă existența, „chiar în viața studentească”, a unor elemente de o rară bogăție, încărcate de subtile semnificații, vibrând de sensibilitate, care continuă să-și aștepte intrarea în fondul, de aur al literaturii acestor vremuri. Și cine alții, dacă nu acei studenți care se afirmă inedit și pregnant în peisajul literaturii și artei noastre moderne, vor trebui să descopere, splendidele valențe intelectuale și sentimentale, care germinează un romantism perpetuu? Vârsta pe care studenții o împlinesc și o îndeplinesc răspunzând marilor sarcini patriotice ale desăvârșirii lor morale și profesionale, este vârsta celor mai vaste și variate manifestări ale spiritului juvenil, capabil de negații, sublime față de ceea ce e vechi și rutinat în societate, și de afirmații revoluționare, de descoperiri care dilată circumvoluțiunile timpului și înalță patria pe culmile progresului, ale civilizației. Conferința a VII-a a U.A.S.R., înscriind pe ordinea sa de zi problemele culturii și artei, a deschis încă o dată un vast șantier de creație artistică, în însăși viața și activitatea studenților țării, o creație profund, angajată închinată marilor prefaceri, și realizări socialiste. Lucrurile Conferinței au prilejuit încă o dată exprimarea unanimă, entuziastă, a adeziunii studentești față de politica înțeleaptă, intransigentă și vizionară a Partidului Comunist Român”. ■•*Forumul cărților* anunță publicului cititor apariția unor noi volume, oferind totodată succinte note orientative. Astfel Dumitru Gligor scrie despre volumul *Dostoievski – tragedia subteranei* de Ion Ianoși, precizând că „se oprește la aspectele antagonice ale personalității sale. Stabilește paralelisme, caută scheme, analogii, corespondențe. Acestea nu se pot nega, ele există, dar secretul rămâne totuși secret. Fiecare eseu din carte atacă câte o chestiune subtilă, dar după fiecare îți dai seama că ceva a scăpat și poate că va fi găsit în capitolul următor. Rezolvarea de fapt interesează mai puțin ca soluție oferită de-a gata. Și Ion Ianoși asta și face, ne invită să-l urmărim în niște reflexii, să-i remarcăm analogiile, și, poate în forul nostru intim, să-l aprobăm sau dezaprobăm după cum ne vor părea și nouă lucrurile. Și, de fapt, acesta este și scopul eseului, invitația la meditație. Rod al acestei meditații, personalitatea lui Dostoievski, așa cum o prezintă, I. Ia-

noși, apare luminoasă tocmai prin ceea ce pare ea mai contorsionată. Contorsiunea sufletească, procesualitatea devenirii dostoievskiene se pare că este faptul pe care-l urmărește autorul eseului. Umanitatea profundă a lui Dostoievski tocmai din aceasta reiese, din zbciumul său ca să devie ceea ce simte și că trebuie să fie. «știi, spune el, în *Jurnalul* lui, cum trebuie să fii și unde trebuie să ajung, dar pentru a-mi realiza intenția trebuie să lupt, căci una vreau și alta fac». Lupta aceasta a sa, transpuse într-o subtilă problematică a eroilor lui, constituie substanța eseurilor din cartea lui I. Ianoși”. □•La aceeași rubrică, Aurel Goci semnalează, cu câteva concise comentarii volumul de versuri *Postumele* al lui Ben Corlaci. „În timpul ultimului război, «sub egida simpatic – prezumțioasă a editurii Alfa» (Pompiliu Constantinescu) își publicau volumele un grup de tineri poeți încă tributari formulelor lirice anterioare. Activitatea lor viza fronda, înțeleasă, ca o subtilă amalgamare a «arghezianismul, ermetismului și suprarealismului» într-un tot sintetic care ar fi trebuit să reprezinte elementul novator. Boemie programatică, prețiozitate și retorism până la imprecizie, luciditate extremă amplificată de război, ar fi coordonatele lirice unitare ale grupului: Constant Tonegaru, Dimitrie Stelaru, Geo Dumitrescu, Ion Caraion, Ben Corlaci și, ulterior, Petru Vintilă. Ben Corlaci, poetul de care ne ocupăm, este integrat totodată și într-o altă grupare literară, *Pleiada de la Forum* (Ion Frunzetti, Ion Caraion, Mihail Cosma, Victor Torynopol, Ion Cutova, Margareta Dorian). La începuturi se evidențiază ca descendent bacovian, în sensul unui lirism complementar poeziei maestrului, încă tributar atmosferei, dar dovedind un progres sensibil de personalizare a expresiei. Ca aproape toți cei numiți mai sus, Ben Corlaci are după război aproximativ un deceniu de tăcere, după care se face din nou prezent în paginile revistelor literare. Partea cea mai consistentă și, desigur, definitorie pentru prezentul poeziei lui Benedict Corlaci rămâne *Postumele* – care configurează întreaga sa activitate. □•D. Cosman spune despre Ion Lăncrănjan, în scurta prezentare la volumul *Eclipsă de soare*, de la rubrica *Forumul cărților*, că, „tematic, se arată continuatorul unui realism conflictual ieșit din înfruntarea de situații sociale și morale. Vechiul conflict de clasă din prozele realiste despre sat este înlocuit aici de lupta, fățișă sau ascunsă, pentru putere, nou domeniu de dispută apărut în lumea rurală. Funcțiile de conducere, cuvântul hotărâtor în cadrul colectivității, încep să fie vizate ca scop în sine, producând frământări și stări de conflict. Pe acest fond, fiecare nuvelă are un anume coeficient de rememorare și atitudine civică deschisă, neocolind situații trecute sau actuale. Este elementul ce conferă cel mai mare interes lecturii. În prima nuvela (*Pe tăcute*), un țăran se simte izolat de conducerea treburilor satului, iar lucrul acesta se pare, nefondat, că ține încă de fostele greșeli din politica rurală. Visalom Lie se consumă, mocnind în sine asemenea gânduri. În *Ploaia de la miezul nopții*, un președinte de gospodărie se consideră vinovat de asaltul către funcții dat de rudele nevestei. În sfârșit, nuvela titulară, cea mai interesantă din volum, prezintă o nouă situație de conflict: între președinte, un abuziv al puterii, și tânărul inginer agronom, de care se simte continuu

amenințat în postul său. Situația se rezolvă printr-o crimă mascată, de unde și titlul semnificând lipsa temporară de justiție din viața satului. Asemenea cazuri, într-adevăr noi ca problematica și discuție a lor în proză, fac din *Eclipsă de soare* un moment literar notabil”. □•Gheorghe Achiței ia în discuție *Criteriul generațiilor*, care, deși evident discutabil, a sedus întotdeauna *inteligențele mai puțin*, «experimentate». Epoca modernă părea, o vreme, conștientă de modesta lui valoare. Marile înfruntări de idei din ultimele decenii au acordat puțină importanță fenomenului «generație». Iată, însă, că astăzi el «renaște». Cine urmărește colocviile sociologice străine sau dezbaterile filozofice care au loc astăzi în lume, rămâne «izbit» de implicațiile ce i se descoperă. «Generația beat», «generația hippy», «generația de 20 de ani», «generația de 30 de ani», «generația de după război», «generația tânără», «generația mijlocie», «generația vârstnică» au devenit, de asemenea, expresii nelipsite din cronicile, din articolele, din studiile discutând probleme contemporane de literatură. Nu cunoaștem exact conținutul termenului întrebuintat, dar nu renunțăm la el, fiindcă-i... la modă. La început, cuvântul generație desemna o «entitate» umană mai amplă, succedându-se, aproximativ, din 30 în 30 de ani, cu un anumit rol, cu o anumită contribuție pe planul culturii. Ulterior, i-au fost aduse corective înseninate. Generațiile «biologice» au fost deosebite de cele «creatoare», ale căror dimensiuni puteau fi mult mai restrânse”. Se recomandă conștientizarea situațiilor „neautentice, create printr-o perseverare excesivă într-o asemenea direcție. Altminteri nu vom avea decât de pierdut. Teamă sau fuga de adevăr nu slujesc nimănui decât vremelnice și în situații determinate. Teamă sau fuga de adevăr implică, obligatoriu, o existență falsă, un mod fals de a privi lumea, de a ne privi pe noi înșine, de a înțelege ce avem de făcut, ce putem face, ce merită să facem.” Gh. Achiței identifică și „alte probleme” care mai „intervin în abordarea noțiunii de generație”, dincolo „de eclecticismul evident pe care îl presupune o situație falsă ori eronată”. Cea dintâi privește ansamblul de utopii create în jurul acestei false realități. O realitate «iluzorie», luată drept realitate «aievea» obligă la un anumit comportament, stârnește anumite ambiții, menite, până la urmă, a fi spulberate. „Experiența dovedește, bunăoară, că în studierea fenomenului culturii, nu o dată, periodizările sunt necesare, fie și din considerente metodologice. Experiența mai dovedește că, în cercetarea unuia sau altuia din aspectele culturii, delimitările nu pot lipsi. Când, însă, delimitările nu-și au nici un suport real, ele produc, acolo unde încep să fie acreditate, perturbații. A izola contribuția momentului literar prezent de restul realizărilor culturii noastre, pe simplul motiv că ea aparține în mare «cele mai tinere generații de scriitori» se dovedește, de la bun început, o încercare eronată. Prin forța împrejurărilor vom fi obligați, mai departe, la anumite «concesii teoretice», la anumite... prejudecăți. E bun numai ceea ce facem noi. Cu noi și numai cu noi începe fenomenul culturii. Există în această poziție o notă de optimism tonic. Dar, în același timp, există și o bună doză de dispreț pentru dialectică. Cultura, ca și orice alt domeniu al vieții sociale, presupune continuitate de eforturi. Și aici, ca și în orice alt domeniu al

vieții sociale, prezentul *se* clădește pe temeliiile durabile ale trecutului. Continuitatea constituie, desigur, elementul organic al tuturor culturilor. [...] Vrem sau nu vrem, noi nu vom putea face abstracție de «cei dinaintea noastră». Influența lor o vom resimți obiectiv și în chipul cel mai divers. Indiferent de scăderile perioadei precedente, ea rămâne, totuși, istorie. [...] O cultură, oricâte culmi ar urca și oricâte pante ar cunoaște, funcționează ca un tot. Izolările își au rostul doar în măsura în care pot să reliefeze mai bine un punct sau altul, un moment sau altul, un aspect sau altul, un aspect sau altul. «Izolările», mai bine spus, delimitările, își au rostul în măsura în care sunt... limpeziri. Altfel, ele știrbesc prestigiul valorilor, anulează sensul eforturilor, instituie dictatura prejudecății – dacă se poate spune așa. Tot timpul stăruie în fața noastră acest pericol, al transformării unei judecați în prejudecată. Nevoia de a ne delimita reprezintă, după cum spuneam, o nevoie reală. Nevoia de a ne delimita cu orice preț și fără un suport de adevăr reprezintă o iluzie. Prima indică poziția judecății. A doua pe ceea a prejudecății. O necesitate proprie unui anumit timp și unui anumit loc e aplicată, fără discernământ, în altă parte. Mutația va stârni pasiuni, va stârni împotrivire. Premisele exclusivismului vor fi, așadar, create. Exclusivismul, am impresia, reprezintă a doua problemă dificilă impusă de folosirea improprie a termenului «generație». Raporturile între prezent și trecut ajung să fie interpretate arbitrar, raporturile prezentului cu prezentul ajung să fie ignorate. Accentul cade numai pe un singur dat. Dialectica e sfidată. În aceste condiții, ce valoare mai poți pune pe concluzia raționamentului formulat, ce rost își mai are analiza? În aceste condiții, adevărul se pierde. Locul lui îl ia propria noastră obsesie. De aceea, menținerea în real apare ca imperativ principal al oricărei cunoașteri autentice, iar luciditatea se impune ca trăsătură obligatorie pentru oricine proclamă adevărul drept principiu al conduitei sale morale. Ca filozofie a adevărului, marxismul a refuzat, întotdeauna, să acorde termenului de generație alte valențe decât cele pe care el, într-adevăr, le posedă. O generație constituie o unitate umană relativă. Indivizii aceleiași generații sunt purtați în societate de interese deosebite. Ei nutresc sau pot nutri idealuri diferite, dispun de convingeri variate. Dacă am merge mai departe, referindu-ne la domeniul vast al gusturilor și preferințelor estetice, am vedea că distanțele se lărgesc aproape imprevizibil. Criteriul generațiilor impune prudență. Criteriul generațiilor se dovedește precar, atunci când importanța lui este exagerată”. □ Este publicat interviul cu Claude Gallimard realizat de Adrian Barbu, interesat, la începutul discuției de „cerințele față de literatură ale tineretului actual” comparativ cu cele ale „generațiilor omoloage din ultimii patruzeci de ani”. Rezervat în a trage concluzii „caracterizante”, pe care le consideră totodată și riscante, editorul francez spune: „Dvs., am cel puțin impresia, imaginați tineretul ca pe o platformă uniformă care traversează timpul pe coordonatele sale istorice. Eu, în schimb, aș privi acest flux tânăr mult diferențiat, cu gusturi și pretenții diverse. Cred, însă, că în ultimul timp a crescut, în general, dorința de elevație culturală. Am făcut în acest sens unele observații care mi se

par interesante. În acest sens, am impresia că pe cât se propagă mai mult sentimentul de ridicare a unui nivel de cunoștințe literare, pe atât acea generație dă mai mulți autori de carte. Sunt lucruri pe care le-am constatat statistic. Dar fapt este că dacă ne-am ghida după o asemenea concepție, am fi constrânși să constatăm că în momentul actual drumul spre elevația literară este continuu lărgit. Ați limitat perioada la care vă refereați în întrebare la patruzeci de ani. Dar cred, și mi se pare firesc din punct de vedere evolutiv că omul tânăr de azi are o explozie intelectuală – implicit literară – până acum, maximă”. Totodată, la cererea redactorului, C. Gallimard precizează o serie de caracteristici de care ține seama în procesul de publicare: „Există o parte a tineretului care își ia ca punct de plecare liceul, titlurile întâlnite acolo, și intră în biblioteci și librării într-un proces de căutare a bibliografiei. Alții, ori neagă literatura fundamentală și pornesc, într-un act de originalitate, direct spre formele cele mai generalizate ale literaturii, ori cad, din punct de vedere cultural, sub un nivel mediu, înfigându-se o dată pentru totdeauna în cultura ieftină și superficială. Ceea ce-i lipsește tânărului de azi este o anume sistematizare a cunoștințelor acumulate”. Pe de altă parte, Gallimard adaugă: „Generațiile nu le pot împărți biologic tocmai datorită diversității de gusturi despre care vorbeam (care totuși nu sunt proprii doar tineretului) omul de douăzeci de ani se poate afilia preferințelor celui de șaizeci. Și invers. Sondajele noastre ne indică faptul că în cazul publicării clasicilor solicitanții nu sunt tinerii, ci tot aceia care au mai trecut prin lucrările lor. Au poate revelația timpului trecut. Și totuși accesibilitatea literaturii actuale este problematică fără actul de inițiere literară, fără exercițiul de abstractizare logică. Și cum majoritatea cumpărătorilor noștri sunt tinerii, ne vedem obligați, din motive independente de cele literare să le satisfacem în cea mai mare parte opțiunea”. În cadrul generației tinere, Gallimard notează „un spirit de discernământ mult mai ascuțit” al studenților. „Există mulți tineri care pot fi realmente înșelați de anumiți artiști. Se polarizează adulația unui public pornind de la considerente ce țin de snobism. Studenții sunt mai analitici acceptă cu greu eufemismele, eludările voluntare. Cred că este vorba de o anumită personalitate care ți-o dă școala superioară. [...] În schimb ei pot stârni valuri tocmai datorită acestei personalități mai reliefate. Sunt considerentele pentru care cred că literatura receptată cea mai mare parte a studențimii este mult mai valoroasă decât aceea pe care o acceptă ceilalți tineri”.

• [„Argeș”, nr. 5] Al. Raicu realizează o convorbire cu Victor Eftimiu la 80 de ani: „– Văd aici multe cărți ale scriitorilor tineri – și versuri și proză...; în limitele posibilităților îi urmăresc. Literatura actuală se bucură de prezența multor talente. Cred că multe căutări spre o originalitate cu orice preț, spre o literatură abstractă, înstrăinează publicul de literatură. Eu cred într-o literatură și în general într-o artă mare pentru popor, pentru marile mase”. ■•Al. Bojin, în *Camil Petrescu: inedit*, redă însemnările făcute de romancier pentru reconstituirea epocii pașoptiste folosite la redactarea romanului *Un om între oameni*. ■•Constantin Cârstoiu se referă la *Drum de basm cu eroii lui Mihail Lungianu*: „

Într-un cuvânt, Mihail Lungianu a recreat, în spirit rucărean, combinând într-un mod original motive și tipuri de eroi cu circulație în basmele noastre anonime, povești cu o savoare aparte datorită de pecetea unei sensibilități folclorice autentice”. ■•George Corbu redă, din cadrul *Colocviului despre epigramă*, intervenția lui Ovidiu Papadima: „Epigrama lui Cincinat Pavelescu, întemeiată numai pe cuvinte, nu are niciun sens dacă nu-i cităm și titlul: *Unui spiritist*. Ea se reazemă în fond, pe o absurditate, căci niciun spiritist nu-și va evoca propriul spirit. [...] Epigrama clasică franceză cultivă și ea acest absurd, dar îl atribuie prostiei omeștești, ca în celebrele versuri despre Badaut...”. ■•Matei Alexandrescu realizează o *Convorbire cu Radu Boureanu*: „ – *Lumea supra-sensibilă așa cum o tâlmăcește, cum o reprezintă o parte a literaturii și artei noi, răspunde ea dezideratelor etice, umane, sociale, care caracterizează societatea noastră?* – Am pledat și pledăm pentru modernitatea artei. [...] Un atent și adânc cunoscător al fenomenului liric universal poate ușor depista, comparând realizările liricii unei epoci și a unor curente cu reeditarea lor în altă limbă, la altă epocă, dovedind reluarea unor procedee artistice și modele ce nu se lasă și nu pot fi depășite. [...] Rolul criticii, înaintea justiției imanente a timpului, este să definească și să sublinieze autenticul, timbrul valoric al poeziei, dacă pot și dacă au sinceritatea s-o facă”.

● [„*Astra*”, nr. 5] Gherghinescu Vania publică poezia *Lirism de primăvară*. ■•Revista anunță *Constituirea Asociației Scriitorilor din Brașov*, permisă de existența noului statut al Uniunii Scriitorilor, asociație care reunește scriitorii din Brașov, Sibiu, Deva, Baia Mare, Satu Mare, Petroșani, Sighet, Alba Iulia, Mediaș, Sfântu Gheorghe etc. La reuniunea de constituire au luat cuvântul Gheorghe Pană, prim-secretar al Comitetului județean Brașov al P.C.R., academician Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, Dumitru Ghișe, adjunct de șef de secție al C.C. al P.C.R, consilier cu probleme de cultură și artă. Au mai luat cuvântul Radu Theodoru, secretarul Filialei Brașov a Uniunii Scriitorilor și Laurențiu Fulga, vicepreședintele Uniunii Scriitorilor, care a înmânat scriitorului brașovean Georg Scherg premiul acestei instituții pe anul 1968, pentru volumul de versuri *Mantia lui Darius*. Au luat cuvântul, de asemenea, Ștefan Stătescu, Emil Poenaru, Ion Grecea, Darie Magheru etc. Este ales, apoi, Comitetul de conducere al asociației, format din Paul Constant, Ion Grecea, Georg Scherg, Dan Tărchilă, Radu Theodoru. Este ales, de asemenea, Comitetul de cenzori, format din Werner Bossert, Gherghinescu Vania, Haralamb Zincă. Este anunțat, apoi, „planul de muncă” prevăzut pentru anul 1969, care include desfășurarea de cenacluri literare în orașele Brașov, Sibiu, Deva, Petroșani etc., continuarea organizării de ediții ale *Colocviilor brașovene*, constituirea unei microedituri denumite Coresi, a unui *Almanah* al asociației, festivaluri internaționale de poezie. La finalul reuniunii, toți participanții hotărăsc să trimită o telegramă de felicitare lui Nicolae Ceaușescu. ■•Radu Theodoru semnează o sinteză a *Dării de seamă* prezentate în cadrul reuniunii prilejuite de constituirea Asociației Scriitorilor din Brașov. Scriitorul evidențiază specificitatea literaturii practicate în spațiul transil-

vănean, datorată unei echipe de scriitori cu experiență, precum Paul Constant, Georg Scherg, Darie Magheru, dar și unor scriitori tineri, dintre care sunt menționați George Boitor, Nicolae Stoe, Mira Preda, Ion Topolog, Vasile Artenie ș.a., la care se adaugă criticii Voicu Bugariu și Mihai Nadin. Lipsa unei edituri specializate este compensată, în opinia lui Radu Theodoru, de existența unor reviste literare de prestigiu, precum „Astra”, „Lucefărul de ziuă”, „Pagini contemporane”, „Caiete de literatură”. Această din urmă publicație pune în circulație pagini de „literatură realistă, în tradiția transilvană a literaturii”, ca și un „bogat sector critic care abordează problemele de pe poziția estetică marxist-leninistă, militând pentru o creație ancorată în realitățile statului nostru socialist, legică și organică”. Acestor activități de promovare a literaturii transilvănene li s-au adăugat lansările de carte, colocviile de literatură, sau formula experimentală a teatrului literar.

■ Sub titlul *Alexandru Philippide – portret stilistic*, Melania Livadă începe prin a-l situa pe scriitor în ansamblul numelor reprezentative pentru prestigiul european al literaturii române – Lucian Blaga, G. Călinescu, Tudor Vianu ș. a., care au făcut posibil „transferul de idei și imagini din planul gândirii poetice în acela al gândirii critice și filosofice” și invers. În acest context, poezia lui Philippide se nutrește din „muzica patetică a unui spirit protestatar însetat de absolut”. Proza literară a scriitorului reflectă structura intelectuală clasică a lui Philippide, iar studiile critice se remarcă prin „justețea ideilor, autoritatea culturii universale, informația riguroasă asupra operelor și autorilor studiați”. Volumele *Studii și portrete literare*, *Studii de literatură universală* și *Scriitorul și arta lui* conțin sinteze asupra principalelor curente literare și o serie de portrete ale unor „mari poeți și prozatori francezi, germani și englezi”.

■ Voicu Bugariu analizează, în cadrul *Cronicii literare*, volumul lui Domițian Cesereanu, *Permanențe ale criticii*, care aduce în discuție raportul dintre dimensiunea științifică și predispoziția creatoare a criticii literare, dintre obiectivitate și subiectivitate, „sociologie sau estetică, istorie sau sincronism”.

□ Tot în cuprinsul *Cronicii literare*, Voicu Bugariu comentează volumul lui Ioan Grigorescu, *Lupta cu somnul*, un exemplu de „literatură sobră, redactată în permanență la persoana a treia, interesată de lucruri din realitatea umană nesubiectivă”. Punând accentul pe fabulație, Ioan Grigorescu optează pentru ordonarea acesteia „în jurul unei împrejurări dramatice, de mare tensiune și excepție, dintr-o existență umană”.

□ Tot aici, Voicu Bugariu aduce în discuție romanul Sânzianei Pop, *Serenadă la trompetă*, care, pornind de la o situație tipică pentru factualul literar al epocii – o adolescentă se separă moralmente de „rudele sale burgheze și obtuze” – propune „un excelent roman obiectiv”, parțial realizat, subminat de dimensiunea fantastică datorată perspectivei protagonistei, deoarece distonează evident cu perspectiva subiectivă – deformatoare a datelor realului – a acesteia. Din păcate, constată cronicarul literar, „premisele obiective rezistă cu o temeritate neașteptată convertirii lor lirice și fantastice”.

□ În cadrul *Cronicii literare* este comentat și studiul lui Edgar Papu, *Evoluția și formele genului liric*, care, dincolo de „preferința marcată pentru cate-

gorial, pentru armonie constructivă”, rezultând, în prima parte a volumului, „o excepțională sinteză asupra nașterii și copilăriei genului liric”, ca și o „istorie a sensibilității umane”, conține „analize fine ale operelor câtorva dintre marile personalități poetice ale ultimelor două secole”. ■•Rubrica *Interpretări de poezie* găzduiește, sub semnătura lui Ion Budescu, analize ale unor volume de versuri recent apărute. Cartea lui Aurel Ghurghianu, *Strada vântului*, subsumează o serie de motive poetice precum „marea, copacii, odaia, iarba, forfota străzii” profilului unui creator „contemplativ, cu suflet sensibil, pentru care poezia e vehicul sortit să poarte din orice parte ecouri ale vieții”. □•Volumul lui Anghel Dumbrăveanu, *Oase de corăbii*, propune un „amplu poem marin” în care atitudinea lirică dominantă – „foamea de orizonturi” – se corelează muzicalității aparte a versurilor, dătătoare de „vibrație muzicală mai adâncă, prelungită de o melancolie blândă, vag crepusculară”. □•Tot aici, este prezentat și volumul lui Florin Mugar, *Destinele intermediare*, a cărei miză este de „a figura o dramă întoarsă spre expresia intelectualizată” – „neliniștită din convingerea inadecvării verbului la mișcarea fluidă a gândului”. Tensiunea poetică rezultă, în acest caz, din raportul concurențial dintre ideea poetică, ce „nu poate deveni suverană decât prin sclavia cuvântului”, și limbaj, care „își revendică dreptul la suveranitate”. ■•Rubrica *Interpretări de proză* propune analize ale unor volume recent apărute, precum cel al lui Ștefan Stoian, *Pe malul fluviului departe*, analize realizate de Emil Rădulescu. Reunind o serie de schițe și de povestiri care „au nonșalanța fermecătoare a sensibilității care se exprimă direct, fără ambiguitate”, volumul propune un personaj interesant, Titi, care, atunci când realitatea amenință să-l provoace, sau atunci când „ceva urât se petrece în jurul lui el simte și se retrage într-o himeră armonioasă, pentru a nu se maturiza precoce”. □•Cartea lui Marin Porumbescu, *Uciagașul de papagali*, este „o culegere ce conține 16 nuvele, povestiri și schițe ce demonstrează, toate, fascinația pe care limbajul o exercită asupra scriitorului”. □•*Cercul de ochi*, volumul de proză semnat de Corneliu Ștefanache, conține o „dezbateră despre adevăr și moarte”, în cadrul căreia „fiecare personaj se zbate pentru nemurire, pentru un monument care se va ridica cândva” – „monumentul eroului necunoscut”. □•Vintilă Ivănceanu este analizat cu romanul *Până la dispariție*, în care „episcopii, brânza de vaci, caloriferul, dicționarul de sinonime, nasturii de la palton” etc. capătă „valențe de simbol”. În opinia cronicarului literar, scăderile romanului nu se datorează „suprerealismului de care e bătut” acesta, ci de „lipsa de dezinvoltură” a scriiturii. ■•Un grupaj de versuri reunește poezii semnate de Nora Iuga, Ion Armanu, Nicolae Stoe, Nina Cassian, Emil Rădulescu, George Boitor, Ion Vidrighin. ■•Radu Theodoru publică un fragment din romanul *A sosît ora*.

● [**„Ateneu”, nr. 5**] *Cronica poeziei* include, sub semnătura lui Constantin Călin, analiza volumului lui Horia Zilieru, *Iarnă erotică*, o carte „de emoție reținută, filtrată în ciuda artei lor, și a realizării superioare în cadrul operei unui scriitor, au totuși un destin ingrat: sunt cărțile unui public cititor intim, sunt

prețuite mai mult de către spiritele ce-și analizează pasiunea, reflexele ei, de amatorii unei poezii insistent elaborate. E de sperat că sufletul poetului va elibera emoții mai mari în *Elegiile lui Eros*, cartea lui Horia Zilieru în pregătire”.

□ Analiza volumului *Restituirea jocului* de Corneliu Sturzu îi relevă cronicarului, o poezie care „se naște dintr-o stare sufletească obscură, greu de definit, și e ceva mai mult decât însăși starea exprimată.” Între temele fundamentale abordate de poet, se menționează: „viața, iubirea, moartea, tratându-le remarcabil. Atitudinea sa față de poezie e una modern, lucidă, în virtutea căreia poezia e și o modalitate de a gândi, de a interpreta lumea, în aspectele sale lăuntrice, esențiale. [...] Lirica lui Corneliu Sturzu nu este o lirică eminentemente intelectuală, între forțele sale cerebrale și cele emoționale existând aproape un echilibru, și, la fel, între sensibilitatea sa modern și fondul său aperceptiv. Din acest joc moderat al forțelor psihice și intelectuale rezidă individualitatea sa.” □ Sergiu Adam recenzază volumul de poezii *Aproape sonete*, semnat de Ion Drăgănoiu care „se înfățișează cititorilor cu un volum de versuri ale cărui atribute definitorii sunt eleganța, echilibrul, expresia concisă, cizelată cu meșteșug, știința arhitecturii poetice. [...] Spirit meditativ, înzestrat cu o surprinzătoare capacitate de a investiga și de a descoperi semnificații inedite și grave unor întâmplări, lucruri ori stări în aparență cunoscute, poetul cântă cu egală pasiune și izbândă, întoarcerea acasă, în peisajul familiar al copilăriei, neliniștea creatorului, pentru care «timpu-i un hiat / între ce a fost și ce-o să vină», nostalgia drumurilor *frânțe de visare* care așteaptă și cheamă anii rămași în urmă cu umbre de voci și unghere prăfuite.” □ George Chirilă, autorul volumului *Agora*, este pentru Octavian Voicu, un „poet al subtililor cantabilități, [...] este în esență un duios, o inimă tandră căreia îi repugnă spațiile întunecate, menținându-se continuu pe un teren ferm, al luminozității.” □ Despre Florin Mugur, „laureatul marelui premiu de la Sarajevo – Jugoslavia” și autorul volumului *Destinele intermediare*, Radu Cârnelci consideră că face parte din categoria „poetilor cu o combustie interioară dramatică, însingurat și însingurându-se, luptându-se cu tăcerile, luându-și ca martori mari eroi scrutând timpul și îmbolnăvindându-se de el, luptându-se pentru lumina dintre cer și pământ.” Poetul se înscrie „prestigios în fecundul peisaj al literaturii actuale. Cu această carte, Florin Mugur „se aliniază unei categorii de poeți puternic afirmați, care-și pun asupra liricii contemporane românești pecetea unei generații strălucite”. ■ *Cronica prozei* este semnată de Vlad Sorianu, care analizează două romane ale lui Zaharia Stancu. *Șatra* este în viziunea cronicarului „un roman picaresc, dar superioritatea lui nu constă atât în estomparea anecdoticului, cât în subsumarea pitorescului unei filozofii a istorie de adâncă și răscolitoare simplitate. Nu subtilitatea, nu complexitatea și nici ineditul acestei filozofii, ci simplitatea ei de generoasă umanitate ne solicită. Aceasta este o condiție etică a întregii proze a lui Zaharia Stancu, alta fiind modul în care, integrându-se în istorie, individul își amplifică orizontul uman”. Cel de-al doilea roman este *Ce mult te-am iubit* despre care se afirmă de la bun început „că nu este un roman propriu-zis, [...] ci un fel

de litanie, de monodie care deși închinată morții, nu pare un bocet sumbru, ci un ritual de mioritică seninătate. Totul tinde spre un catharsis de obârșie folclorică, spre despovărarea amintirii și a conștiințelor de marile întrebări ale existenței, întru împăcarea înțeleaptă cu cele ce nu pot fi știute și schimbate”. Analiza cărții îi relevă recenzentului „o antologie a folclorului muntenesc, a spiritualității românului de la câmpie, răstignit atâta amar de vreme între rigurile unor împrejurări social-istorice nemiloase și ale unui cadru cosmic copleșitor prin îngemănarea imensității cerului și întinderilor terestre”. ■•Piesa lui D. R. Popescu, *Acești îngeri triști* este, pentru George Genoiu, semnatarul cronicii dramatice, „nu o metaforă, ci o viață autentică cu semnificații majore și concluzii inevitabile, o viață aleasă însă cu o dragoste întristată, dragoste pentru oameni care o trăiesc, o suportă și cred în ea cu îndârjire.” Analizând construcția dramatică a piesei, cronicarul remarcă „vigoarea conflictului, vitalitatea personajelor, precum și inventiva modalitate a retrospectivelor pe care le susține un balerin care sugerează «amintirile cuplului»”. ■•În *Documente inedite*, Cristofor Vitencu publică două scrisori ale lui G. Ibrăileanu către Ion Minulescu prin care se solicită o „revizuire a textelor și prefața la o ediție de lux a poeziilor lui Eminescu”. Paginile de poezie semnată de Maria Banuș, Petre Stoica, Cezar Ivănescu, Elena Cătălina Prangati, Valentin Deșliu, Constantin Ștefuriuc, Nicolae Crețu, Constantin Știrbu și Gheorghe Chitimuș completează tabloul liric al epocii. Se publică, în traducerea lui Demostene Botez și a lui Lazăr Iliescu, poezie de Elena Văcărescu.

• [„Cinema”, nr. 5] Valerian Sava semnează *Baltagul sau noblețea patosului popular*: „Iată-ne, de pildă, în situația inedită când, în prefața primului reportaj la «Baltagul», putem anunța că echipa condusă de regizorul Mircea Mureșan, având ca director de film pe Adrian Caracaș, a și filmat cea mai mare parte din material și va încheia în luna iunie turnările cinematografice. Mircea Mureșan, care semnează și scenariul și adaptarea cinematografică a romanului lui Mihail Sadoveanu, se și gândește la filmul următor – care, ne spune el, va fi «Meșterul Manole» – film al cărui scenariu a și fost scris”. ■•Marin Sorescu publică *Acțiunea după Hegel* în *Cronica unui posibil cineast*: „Hegel face o analiză grozavă a idealului de zeu. Găsești aici cantitatea cea mai mare de ideal. Nu putem spune: suntem consubstanțiali cu dumnezeu. Asta ne strică pe noi oamenii. Suntem făcuți dintr-o materie care se strică.” □•Ov. S. Crohmălniceanu revine la *Cronica cine-ideilor* cu textul *Adio, Contesa!*: „Ce șanse au să miște publicul filmele cu un caracter politic ascuțit? Iată o întrebare pe care mulți sunt gata să o socotească naivă. Cum ce șanse? Toată lumea știe că cinematograful e arta înzestrată cu cea mai formidabilă putere agitatorică de masă. Lenin însuși a caracterizat-o astfel; omul e apoi un animal esențialmente politic; cum să nu-l atragă și să nu-l răscolească filmele care-i vorbesc de o sferă principală a preocupărilor sale? [...] Orice s-ar spune, filmul-dezbatere nu pare să fie preferatul repertoriului nostru cinematografic.” ■•În rubrica *Bibliorama* apare o scurtă prezentare a volumului *René Clair* de Ion Cantacuzino, apărut la ed. Meridiane, 1968, nesemnată.

• [„Echinox”, nr. 4] Are loc *Festivalul Primăvara studențească*, fiind oferite premii: „Poezie – Premiul I: Dinu Flămând, Ion Mircea; Premiul II – Nicolae Diaconu; Premiul III – Alexandru Gorșcovoz; ■•Proză: Premiul I – Eugen Uricaru; ■ Dramaturgie: Premiul I – Mircea Ghițulescu; ■ Critică: Premiul I – Petru Poantă; ■ Premiul revistei «Steaua» pentru poezie: Adrian Popescu; ■•Premiul revistei «Tribuna» pentru proză: Andrei Barna; ■ Teatru: Radu Pici (formația «Echinox»): premiul pentru regie; Publicistică: Revista „Echinox”: Praemium Magnifici Rectoris.; ■ În cadrul rubricii: „Echinox” în atenție, unii membri ai juriului: Dumitru Micu, Ion Vlad, Al. Căpraru, Aurel Gurghianu își exprimă părerea despre câștigători, despre proză sau poezie. □ Conf. Univ. Dr. Dumitru Micu (Universitatea din București): „În tot ce s-a citit duminică 20 aprilie era evident simțul compoziției și al stilului, toți autorii (Ion Mircea, Dinu Flămând, Adrian Popescu, Nicolae Diaconu, Alexandru Olar, Nicolae Sârbu, George Lucian și alții) dovedindu-se familiarizați cu poezia românească de structura modernă, cu poezia în genere. În ce măsură poemele pe care le-am ascultat comunică stări originar lirice sau numai aparența acestora, în ce măsură amintiții autori sunt poeți prin vocație sau doar tineri instruiți, care știu cum se face poezie, iată o chestiune ce nu poate fi elucidată pe loc. La o întrebare ca aceasta nu poate da răspuns decât viitorul. Hazardându-mă într-o anticipare, prevăd o interesantă evoluție lui Ion Mircea, lui Dinu Flămând, lui Alexandru Olar, lui Adrian Popescu. Promițătoare – exercițiile lui George Lucian. [...] O insatisfacție, căci am încercat și unele ușoare insatisfacții ușoare cu prilejul vizitei la Cluj, a fost constatarea unei insuficiente diferențieri individuale (cu atâtea excepții) a liricilor din cenaclul «Echinox» și, în consecință, a unei anumite monotonii în versurile lor. Poezia ardeleană și-a avut întotdeauna un stil propriu, o anume sobrietate, o finalitate oarecum sacramentală, dar cât sunt totuși de deosebiți între ei, Coșbuc și Goga, Blaga și Cotruș, Beniuc și Emil Giurgiuca, chiar Șt. Aug. Doinaș și Radu Stanca (deși valorificând amândoi baladescul), sau – dintre tinerii excepționali – Ana Blandiana și Ion Alexandru. Nu încape dubiu că și din cenaclul «Echinox» se vor ridica, mai curând, poate, decât ne așteptam, poeți cu o voce întru totul distinctă – personalități”. □•Conf. Univ. Ion Vlad: „Structura poeziei, mai puțin supusă arbitrarului decât în alte dăți, recomandă o mai exactă adeziune la condițiile versului liber, – dar nu arareori – versul dispus într-o prozodie disciplinată riguros e adoptat cu o înțelegere mai matură a atributelor poeziei (meditație sau «pastel», cântec de dragoste sau poem de notație, inscripție lirică etc.). Cei mai înzestrați poeți dintre studenții Clujului au renunțat la simpla mimare a unor modele (recente sau nu) revendicând dreptul la un mod distinct de a comunica ... de a exprima în chip personal un univers propriu. Comportamentul poetului, vibrația lui interioară, întrebări și încleștări, o autentică fervoare lirică, se afirmă în poezia lui Dinu Flămând și Ion Mircea (studenți la Filologie, deținătorii premiului I pentru poezie) sau, cu inegalități, în versuri semnate de N. Diaconu, Al. Gorșcovoz – Olar, N. Sârbu și alții. Nu lipsesc însă versurile artificios construite, un anume stadiu

nediferențiat, în care se mimează sub imperiul unei trecătoare și neasimilate lecturi, formula unor tineri sau mai puțin tineri poeți contemporani. Recunoaștem în unele poezii scrise în grabă sau fără vocație un limbaj împrumutat după ce – în prealabil – se adopta o atitudine improprie tânărului poet student la care nu putea adera prin experiența și sensibilitatea sa. De aici, clișeul poetic, stereotipiile, alcătuirea unor poezii contorsionate, lamentabil hermetizate. [...] În ce privește proza, calitatea mai scăzută a textelor prezentate (de dimensiunile unei nuvele sau ale unei povestiri) vine, cum e și firesc, din dorința de a transcrie o experiență omenească în structuri ale prozei moderne, fără a se găsi, de fiecare dată, justificarea simbolului, a renunțării la discursul narativ tradițional sau necesitatea de a trimite la un sistem de referințe frecvent în proza contemporană. Exceptând proza lui Eugen Uricaru, nu am găsit semne evidente de talent. În altă ordine de idei, sunt pe deplin satisfăcut că organizatorii festivalului au adoptat o propunere, pe care o formulasem în plină desfășurare a manifestărilor acestui for artistic studentesc, anume de a decerna *un premiu de critică, istorie și teorie literară* (inclusiv acum în ierarhia premiilor) pentru un student filolog, Petru Poantă. Numindu-l, am (sigur) convingerea că am apreciat un critic cu o formație și lecturi remarcabile, cu o reală înclinație spre comentariul generalizator (teoretic) cu gust și un scris de pe acum formate”. □ Al. Căpraru (redactor șef-adj., al revistei „Tribuna”): „Fiind solicitat să fac parte din juriul celor care au acordat premii la creația literară în cadrul *Primăverii studentești* am avut plăcuta surpriză, citind versuri, lucrări în proză și dramatice, să mă aflu în fața unor autentice talente. Voi cita numai câteva nume – fără ca prin aceasta să încerc o ierarhizare și cerându-mi scuze pentru omisiunile, oricui posibile, pentru omisiunile care nu echivalează cu eventualele subaprecieri ale celor necitați. I-am citit cu interes pe Eugen Uricaru, Andrei Barna, Ion Mircea, Dinu Flămând, Adrian Popescu, Ion Vidrighin, Nicolae Diaconu, Alexandru Olar și alții”. □ Aurel Gurghianu (redactor șef adj. al revistei „Steaua”): „În primul rând, acești tineri vin cu o receptivitate nouă, cu o cutezanță care îngerează mult din experimentul poetic românesc și străin (atât cât l-au putut cunoaște). Au ieșit din șablonul cultivat altădată cu grijă, bine grădinărit chiar și azi de către unii din generațiile mai vechi, cărora acest șablon – prin forța tiranică a inerției – li se potrivește în continuare ca o mănășă. Mă încercă o stare de alergie când îi aud pe ultimii mohicani ai unor formule perimate perorând despre «necuviința» tinerilor care vor să dărâme totul, să ne submineze, cică, prestigiul. Cred că numai niște îmbătrâniți înainte de vreme nu pot înțelege că tinerețea posedă, prin toate atributele ei, marele avantaj de a îndrăzni să plonjeze în ilimitat și necunoscut. Unde se va opri temeritatea aventuroasă, a tânărului? Dacă *se ia în serios*, acolo unde îi dictează cenzura lui interioară, inteligența artistică, intuiția care-i va configura natura talentului, propriul lui glas limpezit de nostalgie și influențe străine, când va fi el *însuși*, sincer și pur, ca Adam al lui Whitman, *ieșit în zorii dimineții din coliba de lut*.” ■ Lia Neagu observă în cadrul *Festivalului... o Inflație de premii*: „Laurii, marile distincții însă, ne-au dezamăgit. Cel puțin în

câteva sectoare, juriile s-au dat la un sistem de premiere care nu face nici un serviciu, nici Festivalului, nici artei studentești – și care în plus și cel mai grav – diminuează valoarea stimulativă a premiului. Juriul de teatru, de exemplu, a acordat nu mai puțin de 6 premii întâi, cam zece premii doi, și restul în progresia corespunzătoare – *numai la interpretare*. [...] Restul premiilor acordate de acest juriu nu au fost chiar atât de «generoase», în schimb alte jurii, ca cel de foto au mers tot cam pe aceeași linie. [...] Nu ne jenează numărul în sine al premianților, ci faptul că premiile nu au o deplină acoperire: să fim sinceri nu a fost atât de senzațional concursul Festivalului, încât să existe de drept atâția medaliați. Nu ne-ar jena nici distingerea personalului Casei de Cultură, dacă ea nu ar crea impresia că Festivalul a fost o sărbătoare care-și datorează existența organizatorilor, și nu mișcării artistice studentești. [...] Numărul mare al premiaților din concurs, se datorește după mărturisirea juriilor, dorinței de a recompensa orice scânteie de talent. Și tocmai aici apare caracterul realmente periculos al unei asemenea optici. Se presupune astfel, la adresa festivalului că nu ar putea realiza un nivel de elevație care să depășească pe toată media spectacolelor acea «orice scânteie de talent»... astfel Festivalul și-ar pierde interesul și justificarea. Se presupune apoi, la adresa studenților, că ar avea nevoie de încurajări la fiecare pas spre o realizare notabilă, fapt la fel de fals, și, undeva, jignitor pentru un entuziasm cu legitime ambiții calitative”.

■ Petru Poantă semnează secțiunea *Cronică literară*, făcând referire la D. R. Popescu și la Vintilă Ivănceanu; □ D. R. Popescu: „F”: „Romanul acesta al lui D. R. Popescu este o astfel de întreprindere în niște straturi umane care-și cautăperate condiția, trăiesc halucinant consecințele unor dereglări ale colectivității. Personajele dau impresia unei stranii mișcări spre o recuperare posibilă a condiției lor, mișcare în devălmășie, aiurită, pentru că de fapt ele nu se cunosc. Inaugurând o astfel de formă mitizantă, romanul dobândește, în implicațiile lui subterane, o accentuată formă polemică... De aceea, impresia finală, generală, nu va sconta pe implicațiile unui fatum. [...] Este, într-un fel, materia fabuloasă a lui Fănuș Neagu mai subtilizată, visându-și mai mult, mai pregnant condiția. Asemenea răbufniri violente au dat până acum literaturii noastre contemporane câteva principii cosmice ale regenerării, de nuanță faulkneriană, ca Vetina sau Bocu lui Fănuș Neagu și Ileana lui D. R. Popescu, strania femeie care făcea dragoste pe acoperișul casei albite de lună. Organizând atari viziuni, mișcarea epică a acestui roman se produce conform destinului personajelor. Tehnica va fi aceea a suprapunerilor pe multiple planuri epice simbolizante, de întretăieri succesive.” □ Vintilă Ivănceanu: *Versuri*: „Vintilă Ivănceanu este crainicul stranii care-i visează impasul, pentru că nu-l demonstrează încă. Pornește hotărât să riște dar se trezește făcând poezie... Vintilă Ivănceanu nu distruge pentru a crea, el visează pentru a distruge. Dar ceva nu-i îngăduie visul total. El nu subminează o realitate prin ironie pentru a o reconstitui pe o altă treaptă. Este aici vorba de o uzură a ironiei, dobândită printr-un instinct al evocării unui peisaj cvasi metafizic. Și atunci reușite zvâcnesc, însă numai pentru a se așeza într-un tezaur existent

deja, care de altfel le și depersonalizează... Stările acestea stranii sânt niște recuperări ale creatorului, dar nu complementare realității ci structurate ei, ca niște proiecții liminare. Un delir al existenței posibil oricând, conjugat cu vocația absurdului rezumă într-un spectacol halucinant vedeniile... Mecanismul unei asemenea poezii este ușor de dezvăluit și, în ultimă instanță, nu interesează decât acest sens polemic al ei. Pentru că își propune totuși ceva. Își încearcă salvarea având sentimentul degenerării ei”. ■ În articolul *Umanizarea unui mit*, Dan Pli-naria analizează traiectoria mitului *Zburătorului* de la creația populară până la romanul lui G. Călinescu, *Cartea nunții*: „Dacă Dimitrie Cantemir a fost, se pare, primul care remarcase permanența folclorică a *Zburătorului*, G. Călinescu, vizând literatura cultă, îl așeza motivul în grupul acelor «tinzând a deveni pilonii unei tradiții autohtone.» (*Compendiu*, 1963). Afirmția rămâne deși, în cursul istoriei noastre literare, accentul se mută de pe mitul propriu-zis, pe reverberațiile acțiunilor acestuia asupra tinerelor psihologii. Fiindcă aveam aici într-adevăr un mit, mai exact o personificare stranie, nu a sentimentului de dragoste, cât a impulsului său, provocând perturbări fiziologice și mutații psihice. [...] Drumul de la dragostea inconștientă (I. H. Rădulescu) la Conștiința dragostei (Arghezi) îl întâlnim în *Cartea nunții* (1933), unul din cele mai emoționante poeme ale iubirii din literatura noastră”. ■ Liviu Zăpârțan scrie despre *Sociologia artei*: „Sociologia artei are deci de investigat urmele socialului în viața și opera creatorului de artă precum și destinul lor social. [...] Ea vizează: 1) influențele exercitate asupra artistului de clasa socială, pe care voluntar sau involuntar o slujește, care îi imprimă un anumit stil de gândire, îi permit o anumită formație culturală, 2) influențele diverselor concepții de gândire, a feluritelor curente artistice, personalități de prim rang, 3) aportul propriu la dezvoltarea artei pe care îl are creatorul, curentul sau arta respectivă în ansamblu, 4) diversele probleme de sociologia operei de artă luată în singularitatea ei, 5) sociologia difuziei culturale, «circuitul de schimb» în cadrul artei și între artă și artiști și tot ansamblul realității sociale...”. ■ Marian Papahagi realizează un studiu despre: *Narațiune la persoana întâi – Încercare asupra romanului picaresc și a dimensiunilor sale interioare*: „Un roman picaresc e o structură perfect situabilă într-un precis context istoric-cultural. [...] Se va ajunge relativ repede la conștiința existenței acestei specii literare. [...] Totuși cele trei puncte cruciale le constituie: *Lazarillo De Tormes*, *Guzman de Alfarache* de Mateo Alemán, *Historia de la vida del Buscon* din 1626 a lui Quevedo. Lista romanelor picaresce se întinde deci cam pe un secol. Între 1526 și 1626 asistăm la nașterea, apogeul și autodevorarea genului”. ■ În interviul consemnat de E.U., intitulat *Câteva minute cu Augustin Buzura*, sunt formulate întrebări care vizează viața literară românească, relațiile dintre scriitori: „– *Considerați că se poate vorbi de scriitori tineri și scriitori vârstnici?* – În primul rând cred că există scriitori buni și răi, dar în nici un caz tineri sau bătrâni. Unii pe care propriile lor compuneri nu-i ajută să se mențină în atenție și la nivelul cerut de ceea ce se numește cu adevărat literatură au încercat și încearcă, pentru o falsă departajare, să

arunce în balanță vârsta și numeroasele certificate de bună purtare, diplomele de consumatori de fructe, de fruntaș în culesul mușetelului etc. În al doilea rând nu am sentimentul că, deocamdată, vorbești într-adevăr cu un scriitor... Posesia unui carnet în buzunar și plata taxei de 5 lei pe lună nu-ți dau dreptul să te consideri scriitor, atâta vreme cât știi că această profesie a fost ilustrată de nume pe care nu este cazul să le amintesc... Nu toți câți sunt membrii ai Uniunii Scriitorilor sunt automat și scriitori chiar dacă ei cred treaba asta... – *Să fie numai asta cauza?* – Cauza principală. Delimitarea mi-a impus-o însă și un alt fenomen. Există, din păcate, o serie de tipi care aduc elogii vagii și atâtor orătănii mai mult sau mai puțin decorative, care paștisează și pervertesc anumite creații de o valoare de ne-comentat, care-și închipuie că adunând între niște coperti o serie de pagini lirico-siropoase și animând niște eroi cu o psihologie similară „omului zăpezilor” sau pitecantropului erectus sunt, vezi doamne, reprezentanți ai breslei ilustre la noi printre alții de Rebreanu, Hortensia Papadat-Bengescu sau Blaga... – *Literatura are nevoie de grupuri, de școli?*, răspunsul fiind: – În ceea ce mă privește nu cred... Literatura nu e un sport de echipă sau mai exact competiție între diferite echipe. Shakespeare, Dostoievski, Faulkner, Joyce, Blaga, nu-mi amintesc să fi făcut parte dintr-o grupare, școală etc. iar Capote, Albee, Mandiargues nu cred să facă... Am însă suficiente exemple care confirmă regula. Oricum, echipele mi se par utile pentru propagarea unui anumit fel de literatură, pentru impunerea unor principii estetice, sociale etc. Și, mai ales, a unor nume. Dar cei care au avut cu adevărat de spus ceva s-au impus oricum, chiar dacă uneori postum ca Stendhal, Joyce, Musil... Valoarea este totul. Sully Prudhomme, Grazia Delledda, etc. au luat premiul Nobel dar lumea continuă să citească nepremiați ca Tolstoi, Cehov, Valery, Proust, Virginia Woolf, Svevo [...] Cu toate acestea în ce mă privește, la nivelul meu foarte de jos, îmi place să gândesc *absolut singur*, să greșesc *absolut singur*, să mă iluzionez *singur*... Iar apoi cei ce gândesc și la fel, cei ce au anumite gânduri comune se înțeleg și fără să se cunoască personal, comunică oricum, se sprijină... – *Dumneavoastră ca scriitor tânăr simțiți lipsa unei literaturi care să vă susțină, mai precis sesizați un gol în literatura postbelică, gol care acționează într-un fel sau altul, asupra a tot ce se scrie astăzi?* – Lipsa unor „arbitri” mari și obiectivi cred că se resimte acut chiar, hiatusul sugerat există ca și urmele sale, însă nu trebuie să se uite că în epoca lui A. Toma exista un Lucian Blaga (adică versurile și studiile sale) că în „zodia” lui Moraru exista un Călinescu și mai ales în orice librărie se găsea Dostoievski, Cehov, Shakespeare, că Proust, Joyce sau Ionescu se puteau totuși procura... Iar o parte din cei ce au decedat moral, decedau oricum, indiferent de condiții. Și astăzi mor mulți, iar maladiile se numesc carierism, incultură și iresponsabilitate socială. În aparență altă ordine de idei mă obsedează nu știu de ce, tocmai acum, motto-ul *Crailor* lui Mateiu Caragiale... La urma urmei, lamentările și mai știu eu ce regrete mi se par inutile. Important e ca acum în acest moment să avem conștiința curată, să nu mai creăm motive pentru regrete noi, pentru văicăreli tardive – *Considerați că există o inflație (lirică, short*

story etc.) acum în literatura română? – E adevărat, se scrie foarte mult, se scrie uneori fără pic de exigență (ca redactor cunosc cetățeni care au publicat deși nu cunosc nici măcar un sfert din regulile elementare de ortografie, de estetică, etc. nu mai vorbesc). Dar asta nu știu dacă se cheamă inflație. Cineva spunea în glumă că viitoarea adunare a scriitorilor se va ține pe stadionul 23 August. Nu trebuie să se uite un lucru, cu cât se scrie mai mult, cu atât ies în evidență mai bine adevărații creatori. Pe urmă cel puțin jumătate din cei ce încep să scrie învață să și gândească, și asta mi se pare extraordinar de important. În sfârșit, mai bine de jumătate din mărimile literaturii au debutat cu lucrări nu prea strălucite... Cât despre proză am impresia că se scrie puțină, chiar foarte puțină... – *Considerați că literatura română a intrat într-o perioadă fecundă?* – Așa se pare. Numeroase volume de versuri și proză dintre care multe au fost premiate, sunt un foarte serios argument. Că uneori se vorbește în afara obiectului, că sensul atâtor cuvinte vitale este adesea schimbat, întrebuițat greșit etc. este iarăși adevărat. Se vorbește cu multă pasiune de curaj, au apărut tot felul de curajoși noi, dar la marea lor majoritate nu m-a ajutat mintea să descopăr în ce ar consta curajul... Oricum trăim într-o epocă foarte fertilă și dacă oamenii sunt conștienți de marea lor răspundere socială sunt convins că istoria literaturii contemporane va arăta altfel. – *Ne puteți spune câteva cuvinte despre romanul românesc contemporan, cum ați putea explica dvs. extazierea criticilor în fața unor cărți care în cadrul literaturii române ocupă un anume loc...* – Sunt câteva nume care mă entuziasmează: Zaharia Stancu, Marin Preda, Eugen Brabu, Nicolae Breban, Al. Ivasiuc, Fănuș Neagu, D. R. Popescu. Deși unii critici au picat în tranșă în fața unor cărți sau mai exact în fața unor autori cauzele țin de iresponsabilitatea unor critici și de ce să nu recunoaștem de incultură. Nu trebuie să se uite că nu noi am inventat literatura, că zadarnic am inventa noi bicicleta, brevetul nu ne aparține și nu ni-l va da nimeni. Dar decât a căuta cauzele acestor vicii este mult mai important a se face totul pentru înțelegerea implicațiilor profesiei”.

• **[„Familia”, nr. 5]** Un *Dialog despre rostul poeziei* poartă N. Balotă cu Ion Alexandru. Încă de la început poetul face o serie de precizări despre ceea ce ar trebui să fie și să însemne „dis-logos”, respectiv „a te înfățișa implicit înaintea ființei”: „De aici multe se pot regândi despre oameni și înalta lor menire în vremelnicie: pe de-o parte excluderea întâlnirilor întâmplătoare și fără urmări; mereu comunică și ți se comunică ceva esențial și deschis dinăuntru ființei; și pe de altă parte, atât de adânc fiind ancorat în miezul lumii, erai exclus ca sporovăitor (Re-derai), ca profanator și încetinitor în avalanșa de sensuri curate ce-și trimiteau fluxul și refluxul din om în om. Dia – logosurile platonice, acest tainic gând ni-l împărtășesc; nu putem fi în lume decât în dia-logos. Monologul e stare pe loc. [...] Strădania noastră va rămâne deșteptarea esenței noastre comunicabile. Nu poți comunica pustiul dinăuntru tău – el trebuie străbătut în muțenie. Și dai de veste abia când izvoarele se simt pe aproape”. Această idee îi dă bun prilej lui N. Balotă de a-și mărturisi opinia că „poetul este acea ființă cuvântătoare pentru care

existența în cuvânt, în cuvântul poetic, este mai mult, infinit mai mult decât o ocupație ori o petrecere oarecare a timpului. Fără îndoială, numai marile vocații lirice au transformat viețile unor poeți – oameni, și ei, printre, oameni – în existențe în și prin poezie. Conștiința etică, patriotic-cetățenească, înalta conștiință eminesciană își are temeiul într-o experiență originală, aceea a unui om al Verbului poetic. Ca o nobilă oglindă care și-ar avea focarul, chipul real și imaginea răsfântă în ea însăși, conștiința lui Eminescu existența sa adevărată, este aceea a unui demiurg care creează o lume, o răsfrânge în oglindă și e însăși oglinda”. Cu alte cuvinte, crede I. Alexandru, „poetul păstrează cu sfințenie, peste noapte, când toți sunt departe duși în somn și înstrăinați, comoara tuturor, pentru când vor veni săraci și ai nimănui să ia din ceea ce nu mai sunt siguri că le aparține. Poetul trebuie să le redea acea siguranță pierdută, să-i refacă apți de a stăpâni ceea ce cred că nu mai au dreptul să stăpânească sau că nu l-ar fi avut vreodată. Memoria sunt poezii; ei știi al cui este obiectul acesta greu lăsat în folosință – logosul. A rămâne în raza ființei nestrămutat, a rămâne în Dia-logos, când toți monologhează – înseamnă a fi poet. Cine-s acești toți? Sunt purtătorii poverilor, îndoielilor, sunt cei care cer răspuns și întrebă. Ei intră și ies poezii rămân. Ei fac istoria”. În continuarea discuției deschise și pentru lămurirea ideii avansate la început, N. Balotă vine cu alte precizări: „Poetul ca și gânditorul sunt vigili. Conștiința lor se cere să fie trează. Somnul ne amenință neîncetat. Și deruta. Deruta este în egală măsură a poezilor și a criticilor. Conștiința poetică și cea critică este lipsită de criterii. Adeseori, însă, constat că realitatea poetică a timpului nostru este în avans asupra conștiinței critice. Lipsește, în mare măsură, o critică normativă. Criticul e dator să dezlege poezia, să ofere chei pentru înțelegerea ei, să participe la colochiul poetic, ca un inițiator. Desigur, pentru a fi un inițiator, el trebuie să fie – mai întâi – un inițiat. Și cred că, pentru a iniția, criticul are nevoie de acea luciditate pe care o conferă încrederea în demersul poetic. Vezi, suspiciunea e o stare antipoetică. Celui bănuit, muzele nu-i vor vorbi niciodată. Grația poetică se comunică celui deschis ei, fie că e poet, fie că e critic, ori simplu degustător de poezie. Primul gest al celui mai sever critic în fața unei scrieri noi trebuie să fie acela al descătușării sale de orice prejudecată, a deschiderii sale în fața cuvântului nou care îl întâmpină. Sirenele n-au cântat în fața lui Ulise, care a fost atât de prudent încât s-a folosit de ceara din urechi și de otgoane pentru a nu cădea în ispita lor. Suspiciunea se condamnă, singură, la neîncredere. Dimpotrivă, încrederea se dobândește, cedând ispitelor lirei. Criticul ar fi, într-un fel poet și gânditor – întreținătorul focului poetic”. Ion Alexandru interpretează astfel cele avansate de N. Balotă: „Vreți să spuneți, în termenii de azi, «criticul». Acest cuvânt pe lângă poezie, cred eu, n-are ce căuta. În aceste vremi când nu se mai știe ce este poezia, a apărut criticul de poezie, dar el e legat de ceea ce nu-i poezie – deci critică nepoezie. Când se va re-ști ce este poezia, criticul își va pierde sporul de azi. Pentru poetul, ontologic poetul, nu există criticul. Cel mult gânditorul, cum ar fi de pildă Heidegger pentru Hölderlin sau Guardini pentru Elegiile lui Rilke. Dar ca gândi-

tor ce ești deja în sfera filosofului care este prin asta în sfera poeziei cu a sa mirare (patos) necesară absolut celui înăuntrul cunoașterii pe aceste cele mai adânci două căi ale ființei în raza căruia sunt. A fi unul ce gândește la poezie înseamnă a fi în raza ființei și aici nu mai ești critic ori altceva ci apt pentru dia-logos, egal celorlalți «angajați» în dia-logos. Această străduință, pentru a vă simți angajat total, în raza ființei, pot să vi-o cer. Cum poate fi reasezată angajarea? Cred că printr-o consecvență monahală și prin anularea oricărui alt interes decât cel al slujirii adevărului ființat. Ori, cum vedeți dv. această angajare?” N. Balotă: „E o întrebare la care, înainte de a răspunde, ar trebui să te reculegi. O întrebare de zile mari. Dar nu au oare toate întrebările pe care ni le punem în legătură cu poezia ceva solemn, festiv în ele? Cât de admirabilă, de fastuoasă este poezia lui Pindar! Poezia e nudă, creație prin lauda creației. Niciodată critica, cu toate exercițiile ei spectaculoase, nu va atinge o asemenea gravitate, decât poate o critică spre care aspir, la care mă gândesc [...] și care e o cugetare filozofică nu despre ci în poezie. Un om al cuvântului trebuie să aibă luciditatea distincțiilor necesare între creația imediată prin poezie aceea mediată prin reflecția asupra poeziei. Dar nu vreau să mă situez deasupra poeziei, ci într-însa. Numai astfel mi-aș putea asuma față de poezie și față de conștiința poetică acea răspundere cea mai înaltă la care trebuie să aspire orice gânditor – de a întemeia adevărul poetic”. □•Este publicat un grupaj de poezii de Gheorghe Grigurcu. □•Tot el va remarca, referitor la volumul de versuri a lui Radu Cârneli, că titlul *Iarba verde de acasă* este unul „înșelător”, căci niciunde nu apare imaginea „unui țăran viguros, răsturnând cu coasa o finețe, în plină beatitudine și cântând-o la modul teluric al lui Esenin”. „Parcurgând cartea vom fi contrariați de autoportretul pe care și-l propune autorul, în cu totul altă manieră. Proclamându-se mai întâi un «domn» fantomatic, orgolios plutitor în jurul soarelui și al lunii, abandonat de perechile egoiste în voluptatea lor, Radu Cârneli ni se înfățișează drept un închinător la reprezentările simboliste, în a căror rafinată grandilocvență tinde a-și regăsi febrilitatea vitalistă. Sucurile vegetale (și nu numai vegetale) fierbând fără astâmpăr refuză a se împlini în banala iarbă, izbucnesc în trandafiri aristocratici. Organicitatea pe care o bănuim necruțătoare în impulsurile ei ca o lavă se lasă domesticită, consimte la o convenție pudică, florală”. □•O altă cronică realizează Gh. Grigurcu și la volumul de versuri *Tăceri neprimite* de Ion Iuga despre care „nu s-ar spune că nu e ambițios. «Să plac și cerului și fetelor deodată» – iată programul său, căruia i se poate găsi doar cusurul că-l omite pe cititor. Acesta e, oricum, cel mai legitim judecător al realizărilor unui poet”. □•Debutul Biancăi Balotă cu volumul *Mașina de fugit în lume* este anunțat de același Gh. Grigurcu.

• [„**Lupta de clasă**”, nr. 5] Se dedică un spațiu amplu *Tradiției „Sburătorului” și actualitatea vieții literare*, prezentând intervențiile în cadrul *Colocviului cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la apariția primului număr al revistei*. Participă Victor Eftimiu, Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Radu Boureanu, Cicero Theodorescu, Ioana Postelnicu, Ury Benador, Sanda Movilă, Ștefan Roll.

Participanții la discuții punctează faptul că „cercul *Sburătorul* a constituit un capitol important al vieții literare românești, prin valorile promovate, prin spiritul de emulație și climatul de liberă confruntare a opiniilor, întreținute cu pasiune chiar și în perioada fascizării țării, când cei mai mulți dintre membrii cercului, în frunte cu E. Lovinescu, au susținut cu curaj polemici aprinse împotriva manifestărilor ideologiei de dreapta în literatură.”

• [„**Iașul literar**”, nr. 5] Simion Bărbulescu scrie despre o *Prezență* constantă, poetul *Ion Gheorghe*, ajuns, la numai 34 de ani, la a șaptea culegere de versuri, *Vine iarba* (E.P.L., 1969). O caracterizare succintă este, în linii mari, argumentată, deoarece scriitorul „este prin întreaga sa creație legat cu mii de fire de o experiență primordială profundă, cunoscută direct sau transmisă din străbuni cu un tezaur al neamului, denumit de către Blaga – matrice stilistică – adică, acel substrat permanent al tuturor creațiilor de o viață...” Este vorba despre o lirică fluctuantă, încărcată de „clișee la modul folcloric”, dar onorată de „imagini valoareose, situate la marginea drumului de la vis la veghe”. Postura contestabilă a poetului rezultă cel mai bine din *Zoosofia* (Ed. Tineretului, 1967), unde Ion Gheorghe reintră direct într-un domeniu care îi este familiar – al mitului popular, al legendei, al cronografiei lirice, tratate într-o modalitate apreciată de un critic al său drept «veritabilă regenerare a modernismului prin folclor» (cf. Dragoș Vrânceanu, în: „Lucafărul”, nr. 53/ 1966, dar și în prefața consacrată volumului). Alți critici (de pildă, N. Manolescu, în „Contemporanul”) i-au contestat orientarea suprarealistă pe fond național-folcloric.” □•Bilanțul de etapă efectuat de Simion Bărbulescu se încheie prin relevarea orientării „experimentale”, care rămâne totuși un accident de parcurs, pe lângă „ultima carte – *Vine iarba* – unde Ion Gheorghe se întoarce la vechile izvoare din *Căile pământului* cu o maturitate artistică incontestabilă.” ■•Adrian Marino își continuă *Dicționarul de idei literare* cu o temă densă, *Literatura universală*, prezentând și câteva trăsături fundamentale ale conceptului: „Caracterul internațional al literaturii universale implică, fără îndoială, sub o anumită formă, și la toate nivelele, ideea de *supranaționalitate*. Nuanța este de altfel inclusă în însăși definiția literaturii ca fenomen estetic universal. Totuși, în planul concret al circulației valorilor recunoscute ca «universale» se înțelege, prin «universalitate», în primul rând, exprimarea geografică, depășirea granițelor naționale în favoarea unor structuri superioare, de dimensiuni spațiale mult largite. [...] Noțiunea de *patrie* face astfel loc unei viziuni de tip internaționalist.” □•Este de reținut modalitatea prin care Adrian Marino jonglează cu două dintre coordonatele esențiale din gândirea europeană – *identitate* și *diversitate* –, formulând observații esențiale chiar și când se folosește de ideologii: „Dacă unitatea spirituală, pe baze regionale, este greu de dovedit cu mijloacele istoriei literare clasice sau comparate, întrucât toate zonele spirituale bine individualizate tind să se concilieze și să fuzioneze în conceptul de artă literară, nu același lucru se poate spune despre realitatea obiectivă a schimburilor literare, în această accepție (calchiată după noțiunea

economică a pieței unice de schimb, de unde și apariția noțiunii în *Manifestul comunist*), literatura universală devine *comunitatea internațională a schimbului de valori*.” ■•Aura Pană recenzează poeziile lui Anghel Dumbrăveanu din *Oase de corăbii*, evidențiind faptul că „Volumul reprofilează – dincol ode excese – câteva din constantele unui apreciat lirism suav și discret (de tip Samain, Anghel), expresie a unui temperament febril, filtrat de paloarea visului, a unei sensibilități rafinate, păstrându-și totuși prospețimea, a unei fantezii îndrăznețe, care revine totuși, cu prea multă stăruință în zborurile ei pe aceleași itinerarii” ■•Marcela Antonaș comentează, în cronică literară, culegerea de versuri *Fântâna somnambulă* de Adrian Păunescu, așezând-o la locul cuvenit, fără nicio ostentație: „Este oare ultimul volum al lui Adrian Păunescu și cel mai bun volum al său? S-ar putea răspunde oricum la aceasta, dar numai exagerând, am putea da un răspuns categoric. Dacă «cel mai bun» ar viza ansamblul, atunci am răspunde: nu. Dacă «cel mai bun» înseamnă cele mai multe poezii bune (comparativ cu celelalte volume ale poetului, desigur), atunci am putea răspunde afirmativ. Față de volumele anterioare, însă, ultimul este mult mai mare (ca număr de pagini), așa că selectarea se poate face în condiții optime. *Fântâna somnambulă* cuprinde nouă cicluri. Riscăm un mic zâmbet ironic și vom preciza: 236 de pagini. Pentru un volum de poezie – enorm! Nu este primul volum de proporții însă, volumele lui G. Pituț (*Cine mă apără*), al lui Sorescu (*Tineretea lui Don Quijote*), tot ultimele, sunt și ele masive.” ■•Corneliu Popel scrie o dare de seamă despre cartea lui Gheorghe Pituț, *Cine mă apără* (Ed. Tineretului, 1969), susținând că poetul „are nevoie de libertate, de libertatea de a trăi după legile sale”, pentru că „se bate cu Cetatea, cu sentimentele ei moarte.”

• [„Orizont”, nr. 5] Intră în peisajul revistei un scriitor necomentat până acum, Zaharia Stancu, din a cărui lume narativă, Cornel Ungureanu analizează două romane, *Ce mult te-am iubit* și *Șatra*. ■•Din serialul personalități române care înobilează prin prezența și activitatea lor Banatul, face parte articolul lui Aurel Cosma, *Activitatea ziaristică a lui Camil Petrescu la Timișoara*. ■•Partea a doua din «*Comedia erorilor*» critice a lui Eugen Simion îi vor încânta pe iubitorii de „perfectiuni poliedrale” ale disocierilor critice executate cu mare finețe, într-un tablou viu al categoriilor de critică (sămănătoristă, poporanistă, culturală, estetică, ideologică, etnică) cu care s-a confruntat Eugen Lovinescu. ■•Proză de Marcel Marcian (*Teatrul operațiilor*), de Vasile Crețu (fragment din romanul *Să te duci spre izvoare*) și de Andrei Ujică. ■•Nicolae Ciobanu continuă și el analiza romanelor lui Nicolae Breban din perspectiva *Opțiunii pentru caracterologia neoclasică în roman*, cele asupra cărora se oprește aici fiind *Francisca*, *In absența stăpânilor* și *Animale bolnave*. □•Șerban Foarță revine cu o cronică literară despre volumul liric *Arheologie blândă* a lui Petre Stoica în *O monografie a satului bănățean*. □•Cea de-a doua cronică, a lui Andrei A. Lillin, pune în valoare creativitatea bănățeană a trei poeți, o nemțoaică (Irene Mokka), un ungur (Mandics Gyorgy) și un sârb (Vladimir Ciocov). □•Adina Arsenescu face cronică tra-

ducerilor semnificative pentru cultura română, vorbind despre volumul de nuvele al Katherinei Mansfield în traducerea Antoanetei Ralian, în articolul *O neîntrecută măiestrie a miniaturii: Katherine Mansfield*. ■•Din literatura universală, îi traduce Veronica Porumbacu pe Robert Duncan și Emily Dickinson. ■•Cercul literar din Reșița este încurajat și publicat: Iosif Imbri, George Nicolovici, N. Spiridoneanu. □•Mai publică versuri în acest număr: Florența Albu, Horia Zilieru, Platon Pardău, Darie Novăceanu. ■•Un studiu de arheologie documentară seamănă Al. Bellu în *Câteva considerații cu privire la autorul primului Dicționarul valachico-latinum*. ■•Sunt semnalate la cărți și reviste: Matei Călinescu – volumul de poezie *Semn* (N. Corbeanu: „Matei Călinescu face parte din familia «aristocraților» spiritului, din familia lui Matei Caragiale și Ion Barbu, a poezilor care-și tipăresc volumul elegant, într-un tiraj minuscul. Ca un blazon...”), Leopold Sedar Senghor – *Jertfe negre* (Anghel Dumbrăveanu), Al. Bojin–*Studii de stil și limbă literară* (Dim. Rachici: „laborioase strădanii”), Mihail Cosma – *Inefabila Arcadie* (Nicolae Țirioi: „intelectual de euforică pasiune filozofică, Mihail Cosma, la cel de-al treilea volum de versuri...”). □•Ion Velican comentează, la rubrica miniaturi critice, argumentele teoretice ale lui Radu Cosașu, din revista „Teatrul” nr. 3 / 1969, pe marginea fenomenului teatral din contemporaneitate, punctând „gama variată [sic!] de opțiuni etice și estetice” din piesele de teatru. □•Ce reține la turul de „orizont extern” sunt: Karl Jaspers; Woyzeck în interpretarea lui Ingmar Bergman; dinamismul vieții editoriale mondiale (de la primul Târg Internațional al Cărții de la Bruxelles); înnoirea discuțiilor cu privire la poetică; revista ungurească *Helikon*, conectată la ultimele noutăți din câmpul literaturii, criticii și teoriei literare.

● **[„Ramuri”, nr. 5]**. Revista este inaugurată de un omagiu adus *Copilului și copilăriei* ca „timp al devenirii”, perioadă propice integrării „micuțului cetățean în societatea timpului de care aparține”. ■•În secțiunea *Cărți. Reviste* articolele publicate au o tematică variată. *Criticii și revistele literare* de P. Belizarie prezintă activitatea literară din jurul revistelor, în centrul discuției aflându-se revista „Sburătorul” și conducătorul acesteia, criticul Eugen Lovinescu. Activitatea revistei este dezbătută Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Adrian Marino, Ov. S. Crohmălniceanu, Eugen Simion. Opinia generală este că Lovinescu a fost un critic „de o receptivitate neobișnuită” și că „Sburătorul” [...] nu a avut de la început o direcție fermă”. ■•În *Două noi colecții de istorie*, Ion Mamina scrie despre două colecții de istorie fundamentate pe concepții ale ideologiei socialiste, cu un „caracter educativ și de largă utilitate socială.” ■•O. Octavian, în *Critica poezilor*, își începe discursul de la relația contrastantă dintre „critică și poezie”. Autorul se referă la interpretările Gabrielei Melinescu (*Nuanțele hermetismului la Ion Barbu*) și ale lui Leonid Dimov (*Ion Ghica, un realist nețărmit*). ■•În articolul *Verbomanie*, Gh. Vidu, scrie despre funcționalitatea „cronicii literare” și necesitatea apariției „unor rubrici cu titulatura de ... cronica cronicii literare”. ■•Gh. Vidu îi reproșează lui Gh. Grigurcu faptul că Al. Macedonski, Ion Minulescu și Adrian

Păunescu devin de nerecunoscut, în cronică sa. ■•Comentând ultimul număr al revistei „România literară”, M. Conor semnaleză editorialul *Complexul modernității* de Adrian Păunescu și eseurile lui Paul Anghel și Constantin Noica. ■•Mircea Iorgulescu (*Un Robinson cu insula în suflet*) prezintă poetica lui Al. Philippide, care are „numeroase puncte de contact” cu poezia germană. Cu tendința mereu evidentă de a se contempla pe sine, la Al. Philippide etaleză „drama unui creator sfâșiat de oscilarea între avânturile și predispozițiile unui suflet nespun de modern și o conștiință arhaică, inhibatorie, a poeziei.” ■•Ultima cronică îi este rezervată lui Florin Mugur autorul volumului de versuri *Destinele intermediare*, în care Mircea Iorgulescu sesizează o poezie „a lucidității în delir” ce devine un „intermediar” pentru exprimarea „stărilor existențiale”. □•Ov. Ghidirmic semnează articolul *Pagini de proză*, un text despre „Ion Barbu și fermitatea criticii”, având ca punct de pornire „tonul vehement și radicalismul opiniilor” din polemica lui Ion Barbu cu Tudor Arghezi. ■•În „Povestea vorbii” sunt de reținut Ștefan Aug. Doinaș care publică 6 poeme și pe Radu Tudoran cu fragmente din *Oglinda retrovizoare*, un text la limita dintre epic și jurnal. □•În *Mișcarea Ideilor* Ov. Trăsnea are articolul *Momentul axiologic al științei politice*. Acesta subliniază rolul crucial al armonizării dintre știința politologiei și etică. Politologul trebuie mereu să aibă ca valoare primă, adevărul. ■•C. Floru și Al. Surdu prezintă o traducere maioreșciană din opera lui Herbart (Lecțiunea 19.29 martie/ 10 aprilie, 1891 (Herbart. Metafizica) ■•În *Arte. Spectacole*, Matei Dimitriu comentează piesa de teatru studentească *O casa onorabilă* de Horia Lovinescu și calitatea punerii ei în scenă. ■•În *Escalae contemporane*, sunt publicate apar două poeme de Publius Ovidius Naso în traducerea lui Pimen Constantinescu. ■• Cu *Note despre infidelitățile teatrului*, este prezent Mihnea Gheorghiu.

● [„Secolul 20”, nr. 5] Potrivit notei din „Contemporanul” (nr. 37/ 12 septembrie 1969), observăm că lunarul conservă întârzierea de patru luni față de pița editorială. □•Ștefan Aug. Doinaș, instalat în funcția de redactor șef-adjunct în locul Georgetei Horodincă, devine tot mai activ. De această dată, traduce 7 poeme de Pierre Emmanuel, contribuind și cu un studiu despre poetul francez de orientare filocatolică. □•Günter Grass e inclus în sumar cu proza *Șoarecele și pisica* și cu un fragment din romanul *Toba de tinichea*, în transpunerea realizată de Rodica Demian în colaborare cu Sânziana Pop. □•Tot 7 poezii, dar ale lui Kafavis, tălmăcește Aurel Rău. □•Nuvela *Gluma* de Milan Kundera e tradusă de Jean Grosu. □•La jumătate de mileniu de la nașterea lui Niccolo Machiavelli, Al. Balaci scrie un panegiric despre *Principele*. □•Andrei Brezianu aduce un studiu bine informat despre *James Joyce și Plevna*, evidențiind preocuparea scriitorului irlandez față de istoria Balcanilor.

● [„Steaua”, nr. 5] În articolul *Despre responsabilitatea scriitorului*, Virgil Ardeleanu afirmă că sarcina omul de litere care a „oglindit” în „fresce sociale, transformările înregistrate de toate categoriile social-umane” și „activitatea eroică a omului contemporan” este în realitate alta. Astfel de producții „nu reprezintă o

literatură, ci cel mult, «exemplul materializat», transpunerea în practică a unor articole unde se vorbea de la cap la coadă despre îndatoririle scriitorului, despre responsabilitatea scriitorului socialist. Cine scria asemenea articole? Partea tristă e că ele aparțineau unor critici. Pe ce se bazau criticii când cereau cărți aliniate, despersonalizate? Nu se poate ști și, în fond, nici nu ne mai interesează. De reținut e faptul că acești prelați nu mai oficiază, ei retrăgându-se undeva unde apele curg în liniște spre o mare generoasă. Din păcate, așa cum spuneam, mai sunt, puțini, dar mai sunt oameni slabi de înger. Mai sunt adică «scriitori» care cred și astăzi că literatura se face în ședințe, că valoarea unei cărți e direct proporțională cu comportamentul lozincard al autorului și că o revistă de cultură, să zicem, nu trebuie să fie altceva decât o tribună de la care să se lanseze baloane cu aer sociologizant. Acest soi de scriitori sunt convingși că nutresc înalte idei despre responsabilitate și nu-și dau seama că, în fapt, aduc cu instrumentiștii care nu pot reproduce corect melodiile întrucât le-au învățat, în copilărie, după ureche. Să nădăjduim însă că vor ajunge să pună și ei preț pe partituri. [...] Scriitorii adevărați au simțit acut imboldul de a vorbi despre propria creație și, printr-o fatală extindere a obiectului, despre literatura altora, contemporană cu ei sau intrată de mult în istorie”. Convins că scriitorul mai mult decât oricine altcineva poate „da o imagine autentică asupra societății”, V. Ardeleanu amintește de îndemnul lui Marin Preda adresat colegilor de breaslă „să-și îndrepte cu precădere atenția asupra societății noastre din ultimul sfert de veac”. (*Spiritul primar agresiv și spiritul revoluționar*, „România literară”, nr. 1, 1968). „Subiectul e generos. Am fost martorii unor evenimente care au angajat energii, au zdruncinat structuri, au creat habititudini inedite, psihologii și celule morale altădată inimaginabile. S-au petrecut și inversiuni dramatice sau chiar tragice. A îmbrățișa cu sinceritate și curaj asemenea cardinale elemente, a elabora documentarul experienței nu întotdeauna fericite pe care am trăit-o cu toții – înseamnă a-ți face o idee înaltă despre ceea ce se numește menirea scriitorului. [...] Nu cărțile ilustrativiste, ci doar acelea unde autorul trăiește sentimentul tonic, însă și profund neliniștitor, al supremei responsabilități. În sfârșit, acelea în care creatorul e reprezentant spiritual al colectivității, ecou sintetizator al existenței noastre. Spre ce orizonturi se îndreaptă prozatorii? Cititorul, și dimpreună cu el criticul, își fac o plăcută datorie din a observa că spre înseși imperatiivele lansate de Marin Preda, *Intrusul*, *Acasă*, *Îngerul a strigat*, *Animale bolnave*, *Eclipsa de soare* constituie în cea mai mare parte mărturiile ale unei deosebite conștiințe artistice. Ele au pus o barieră serioasă narațiunilor iresponsabile, însăilate numai din dorința de a îmbogăți cât mai repede bibliografiile unor prea fericiți autori. Au apărut oniricii. Nu intenționez să polemizez cu ei. Despre ce scriu acești prozatori? Greu, poate imposibil de răspuns. Tot ceea ce se poate vedea, e un extraordinar travaliu întru neantizarea ideilor limpezi. Cât despre inserții ale vreunui tip anume, nici vorbă. Pretutindeni o cumplită mefiență în real. Nu-mi dau seama unde vor duce asemenea «preocupări». Sigur este doar faptul că oniricii se situează cu bună știință în afara literatu-

rii de azi. Desuetul suprarealism pe care îl cultivă ei, îi plasează pe o linie ce descrie unul și același cerc. Linia nu poate fi îndreptată spre văzduh, atâta timp cât reprezintă dâra unui creion voit impersonal, voit abscons, voit asocial, voit anațional, voit etc. Să nădăjduim însă că și acești onirici, cărora nu le lipsesc talentul și îndeosebi lecturile, vor descoperi ... partitura". ■•Ion Mușlea publică „fapte, amintiri, mărturisiri” despre *Lucian Blaga – bibliotecar*. Cu trei ani mai tânăr, el rememorează momentul numirii scriitorului în colectivul bibliotecii Academiei Române, Filiala din Cluj. „Era nițel speriat. Am încercat să-l liniștesc, asigurându-l că voi căuta, împreună cu directorul, prof. Dumitru Popovici, să-i găsim cele mai bune condiții de lucru. La 19 iulie (1951) ne-am prezentat pentru întâia oară la serviciu. Eram mai mulți nou numiți. Câteva zile poetul n-a apărut. Apoi, într-o zi, a venit. Nu trecuse o săptămână și se prezenta regulat, după orele 7 dimineața. Lucram la etajul II, într-una din sălile în care, de prin 1964, funcționează serviciul de schimb internațional al Bibliotecii Universității. Poetul se așeza în același colț al mării mese îmbrăcate cu postav verde și-și scotea filele cu... traducerea lui Faust. Nu-l deranjau nici vecinii, nici continuul du-te-vino. Când termina ce avea «planificat», venea la biroul meu din aceeași încăpere. Mă întreba câte ceva și se întorcea la locul lui. Pleca în oraș... revenea. Erau călduri tropicale și mai aveam doar o săptămână până la concediul de vară. Totuși viața în comun îl stingherea. I-am spus că în curând vom avea un birou pentru director și noi doi. Am reușit să-l aranjez, într-o încăpere vecină, la reîntoarcerea din concediu, pe la jumătatea lunii septembrie. Poetul era încântat de noua situație. Biroul era larg, spațios, cu un geam enorm care da spre grădinile Clinicilor și altele mai îndepărtate. După moartea directorului D. Popovici (dec. 1952) – poate chiar ceva mai devreme –, probabil din cauza circulației mari care începuse din nou în biroul nostru, poetul s-a hotărât să se retragă într-o încăpere mai ferită, mai liniștită, fără legătura directă cu birourile celelalte”. După trei ani, biroul numit și „bârlogul lui Faust”, situat „sub nebănuitele trepte” ale salii de conferință de la Bibliotecă trebuie părăsit și înlocuit cu un al altul „într-o imensă sală a Arhivelor. Acolo, îl găseam lucrând sau plimbându-se adeseori cu pași mari dintr-un capăt într-altul. Uneori răsfoia albume mari de reproduceri din pictura modernă. Acesta a fost ultimul lui loc de muncă la Biblioteca Academiei, pe care nu l-a mai părăsit decât atunci când a cerut desfacerea contractului de muncă, «din motive obiective», la 15 april 1959”. ■•În cronică la volumul *Marginalii critice și istorico-literare* de Leon Baconsky, Ion Vlad evidențiază deopotrivă personalitatea scriitorului și valoarea creației: „Colaborator vechi și aproape exclusiv al revistei «Steaua», Leon Baconsky desfășoară chiar aici, la publicația unde desigur se simte acasă, o activitate destul de greu clasificabilă, mai curând capricioasă prin obiect și ritmuri. În stare, deși cu preferințe tot mai marcate pentru cel dintâi domeniu, să abordeze atât trecutul cât și prezentul (critica și istoria literară, studiul comparatist pe teme sau motive particulare, cronică de actualitate și comentariul filologic) și să alterneze mijloacele cu ușurință (analiza aplicată, cercetarea de

tip erudit, vederile sintetice), el scrie rar, și, într-un fel, rezervat, cu voința expresă parcă de a evita nu numai ostentația tonului, dar și accentul unei afirmări de sine prea răspicate, prea temperamentale. Însuși titlul dat culegerii evocă ponderația, atitudinea echilibrată între efuziune și restricție a criticului înclinat uneori către o indulgență perpessiciană pentru beletristii și chiar publiciștii minori, în numele dreptului lor la considerația cuvenită oricărui mânuitor onest al condeiului”.

□•Opinând că romanul *Până la capăt* de Vintilă Ivănceanu „nu necesită o cronică literară, nici măcar o recenzie”, Virgil Ardeleanu adaugă că „autorul însă merită să ne rețină atenția, și atunci primul și ultimul său op epic e un prilej de a vorbi despre el și idealurile lui estetice”: „Ne amintim că foarte tânărul Ivănceanu și-a făcut intrarea în arenă, cu foarte mult scandal, în urmă cu nu prea mulți ani. Omul nostru se constituise pe acea vreme într-un fel de leader al «cronicilor». De scris nu scria prea mult, în schimb ținea răsunătoare discursuri. Să recunoaștem, oratorul a manifestat o bună știință în compunerea frazelor interogative. Avea și o evidentă vervă. Despre ce vorbea? Despre literatură, și nu prea. Nu prea, întrucât ținta causticelor sale ironii nu era atât o anume literatură, mai mult sau mai puțin demnă de a fi blamată, cât mai ales falanga de scriitori care o produsese. Junele tuna și fulgera, apoi, împotriva tuturor conceptelor literare pe care le învățaserăm cu toții la școală și cerea, îndesat, o literatură modernă. Vorbea așa de tare și așa de mult încât lumea scriitoricească mai veche, cea care făcuse imprudența de a și scrie, intrase în panică. Aproape nimeni nu avea curajul să se înscrie în replică. Dacă, totuși, îndrăznea cineva să spună că, de, tot ceea ce afirmă vorbitorul e în mare parte adevărat, că, desigur..., dar... nu-i așa ... teoria e bună – ce mai, era grabnic pus la punct. Nimic, pulverizat. Venise vremea ivăncenismului, tot așa, cum cu un an sau doi înainte fusese vremea țepenegismului. [...] Am ieșit, șifonați e adevărat, dar am ieșit până la urmă și de sub pulpana lui Moraru, am lepădat și straietele, strămte foc, dăruite magnanim de Mihael Novicov, ne-am purificat și concepțiile despre genul proteic după ce am aflat că *Bărăgan* nu reprezintă chiar prototipul romanului contemporan, am uitat și valul de teorii despre tipic, am suportat și gloria lui Mazilu. Trebuia deci să vină și timpul confruntării, pe față, cu Ivănceanu. Și prilejul ni l-a dat tocmai el. Imprudent, înfocatul tânăr a părăsit în câteva rânduri amvonul care-l făcea inexpugnabil și, de necrezut, s-a apucat de scrie. Pentru început, poezii. Rodul fatidicei dezertări s-a văzut îndată într-un volum, nici compact, nici modern, nici revoluționar, ci numai ivăncenist. Pot cita și acuma titlul unei spirituale recenzii: *Vintilă Ivănceanu sau dreptul la tiribombă*, care, credeam și cred încă, a echivalat cu așteptata discreditare a ceea ce n-ar fi trebui niciodată să dobândească credit. [...] Din promotor al onirismului, din reprezentant al tinereții iconoclaste, din orator imbatabil și scriitor excepțional, Vintilă Ivănceanu a căzut dintr-o dată undeva la coada clasamentului. Într-adevăr, ce și face omul cu mâna sa... Dar poetul n-a învățat din această greșală, și iată-l pe piața cu încă un volum. De astă dată proză. Mai poți crede în perfectibilitatea omului?

● **[„Tânărul leninist”, nr. 5]** Cu muzică de V. Popescu, L. Radan dedică versuri unor: *Brigadieri cu inima fierbinte*: „Soarele și vântul azi ne dau binețe/ Și pornim la muncă veseli brigadieri,/ Noi suntem a țării mândră tinerețe”

● **[„Teatrul”, nr. 5]** Traian Șelmaru semnează cronică dramatică „*Croitorii cei mari din Valahia*” de Al. T. Popescu la *Teatrul de Comedie*: „Principalul merit al lui Alexandru Popescu e de a fi scris o asemenea piesă despre *neîntrerupere*, adică despre nesfârșita strădanie a oamenilor acestui pământ de a crea, de a îndrepta, de a păstra moștenirea primită de la înaintași, și de a o transmite, îmbogățită, urmașilor. E mult adevăr în acești *Mari croitori din Valahia*. Suntem în piesa lui Al. Popescu, noi, cu bunele și cu relele noastre, e acest colț de lume unde geniul creator răzbate uimitor de sub straietele cele mai umile, are de înfruntat năravuri mai vechi și mai noi, dar își face drum, simplu și firesc, deschizând porți largi spre lume și spre viitor”. □•Călin Căliman semnează „*La ciorba de potroace*” de Sergiu Fărcășan la *Teatrul „C.I. Nottara*”, o cronică dramatică: „Fărcășan deschide fereastra spre o lume cu care scena este mai puțin obișnuită. (Aș adăuga, însă, că și reciproca este valabilă: nici lumea «ciorbei de potroace» nu e prea obișnuită cu scena. Din capul locului, o distincție: s-au făcut referiri – respectându-se sau nu scara proporțiilor – între dramaturgia lui Fărcășan și universul personajelor lui Caragiale. Dar Jupân Dumitrache venea la teatru și se privea în oglindă. Pe Moambă nu l-am prea zărit, niciodată, printre spectatori...). [...] La Fărcășan, în *Ciorba de potroace*, tipurile frizează – cu rare excepții – infirmitatea mentală”. □•C. Paraschivescu semnează cronică „*Anonimul*” de Ion Omescu la *Teatrul „C. I. Nottara*”: „Interesant de notat că aici, ca și în alte două lucrări istorice ale sale, Ion Omescu evită spectaculosul ieftin și grandilocvența gesturilor eroice. De fapt, el nici nu scrie despre eroi și împrejurări monumentale, ci alege, ca în cazul de față, aparent cele mai neprielnice momente de elevație dramatică. Fondul este meschin și sumbru, viața își arată aici ascuțimea tuturor trăsăturilor care o fac să nu fie în nici un fel «oglindea minții», adică logică, dreaptă și frumoasă. Pe acest fond evoluează personaje care au a-și găsi în ele însele puterea de a se desprinde puțin din absurd, de a da logică, dreptate și frumusețe unor acte care, din principiu, nu le au, ba chiar le resping”. □•Ilie Rusu publică „*Poveste neterminată*” de Alecu Popovici la *Teatrul „Ion Creangă*”: „Piesa oferă o lecție de omenie, de respect, de cinste și de curaj. Desfășurarea ei scenică, datorită regizorului Ion Cojar, este în permanență vie, captivantă, nelipsită de umor”. □•Teodor Mazilu semnează *Ispitele măreției și modestia adevărului*: „Nu cred că dramaturgul trebuie să fie un profet implacabil, cu aere de superioritate, dar nici un fel de complice mărginit, vioi și iresponsabil... Cred că singura soluție pe care o poate admite dramaturgul este de a prezenta viața așa cum este, nici de a o pune negri artificial, nici de a o înfrumuseța tot atât de artificial... Dacă avem curajul să ne eliberăm de prejudecățile estetice, vedem că «poetizarea vieții» este o formă a lașității, care alimentează iluzia că poate exista ceva poetic în afara vieții, că viața poate fi «înfrumusețată» dinafara ei. [...]De aceea – cred eu – teatrul de

idei, atât de comentat și de lăudat, n-are un viitor strălucit, dacă admitem că a avut vreodată un prezent strălucit. Unde există acest teatru de idei? Putem admite un conflict numai între idei? A scrie o piesă în jurul unei simple demonstrații înseamnă să siluiești viața, s-o obligi, săraca de ea, să se conformeze planului stabilit inițial, s-o strangulezi. De aceea, viața care trebuie să înceapă în codul fix al unei idei, se stinge, ideea a triumfat, dar viața s-a ofilit. [...]Evident, fără a face vreo legătură cu sensul pe care Camil Petrescu îl dă acestei formulări în *Jocul ielelor*, a vedea numai idei în conflictul dramatic înseamnă a vedea static, înseamnă să-ți construiești cu mâna ta obstacole în calea înțelegerii. Idei nu se pot vedea decât cu ochii închiși”. □•Un domeniu puțin explorat, se intitulează comentariile lui Petre Hladchi – Bucovineanu, care propune paralela detectiv/ securist și milițian în... dramaturgie: „Obiectivul principal al dramaturgiei este de a contribui la educația comunistă multilaterală, la lărgirea orizontului politic și cultural al maselor. Ea are totodată menirea de a influența creșterea spiritului civic al semenilor muncii, și poate juca un rol important în ridicarea vigilenței colective a maselor. [...]Unele piese de factură polițistă, îndeosebi cele din străinătate, au de regulă drept erou «detectivul», care, asumându-și singur rolul de «cavaler al dreptății», suplinește carențele sau neputința poliției. În condițiile noastre, eroul principal al lucrărilor de acest gen nu poate fi altul decât reprezentantul organelor de stat, ofițerul de securitate, ca și cel de miliție, ale căror trăsături moral-politice și profesionale sunt patriotismul înflăcărat, înalta responsabilitate profesională, inteligența, pasiunea, curajul și tenacitatea puse în slujba apărării orânduirii noastre sociale și de stat. Astfel de trăsături, întruchipate în profilul eroilor lucrărilor reprezentate pe scenele teatrelor, vor putea reliefa mai pregnant munca prodigioasă a acestor organe și vor evidenția mai veridic fapte inspirate din realitatea vieții. Alături și în sprijinul permanent al organelor de stat, activează oamenii muncii, care, pătrunși de un însuflețitor patriotism, fac din sesizările ce le adresează acestora un act de participare conștientă la apărarea securității statului și a ordinii publice.” Și mai: „În scopul dezvoltării opiniei civice, al creșterii vigilenței revoluționare a maselor, s-ar adopta forme utile. Amintim printre acestea adaptarea prozei în forme teatrale. Dramaturgi experimentați, în colaborare cu autorii unor astfel de lucrări, sau chiar aceștia, ar putea să selecteze din paginile cărților, eventual cu ajutorul unor consultanți, competenți, cele mai semnificative capitole ce ar putea fi dramatizate. Ne gândim la lucrări ca: *Sfârșitul spionului fantomă* de Haralamb Zincă; *Doamna în mov* de Theodor Constantin; *Vulpea simte capcana* de Tudor Popescu; *Oameni fără identitate* de C. Tricolici și altele, publicate în ultimii ani, care ar putea fi revăzute și dramatizate. [...]Și secția de dramă a Uniunii Scriitorilor poate da un mare sprijin în realizarea acestei cerințe impuse de viață, mobilizând cele mai bune forțe scriitoricești ale genului”. □•B. Elvin semnează *Prezența teatrului și a cronicarului*, o cronică despre volumul *Prezența teatrului* de Valentin Silvestru: „Volumul se apleacă, așadar, asupra unei actualități în care încearcă și reușește să pună o ordine, o ierarhie. Autorul nu se teme să

redeschidă controverse abia încheiate, să reaprindă polemici încă nestinse. Cu un condei mlădios, el desenează un ansamblu, delimitând și delimitându-se. [...] Da, autorul are dreptate când reliefează piesele lui Lovinescu, Baranga, Mirodan sau Everac, când scoate în evidență înscenările lui Ciulei, Esrig, Penciulescu, Pintilie ori Giurchescu. Dar de ce atât de multe pagini consacrate cutărui spectacol și de ce atât de puține altuia, de ce cutare piesă a fost omisă și de ce se uită aportul cutărui regizor? Și astfel între lector și autor se naște un dialog făcut din aprobări, completări, proteste. Un dialog viu care ține mereu trează atenția, provoacă adziuni și obligă la replică. Nu-i aceasta însă chemarea fericită a unei lucrări de critică? Nu e oare aceasta soarta de invidiat a unei cărți?”

● [„Tomis”, nr. 5] Al. Protopopescu semnează cronică la volumul de versuri *Iarna erotică* (E. Tineretului, 1969) de Horia Zilieru și își începe analiza sub semnul lui *dacă*: „Dacă s-ar întâmpla vreodată să se împlinescă întru totul proorocirea macedonskiană a timpului când poezia va fi doar «muzică și imagină», un volum de versuri precum *Iarna erotică* ar deveni, cred, o carte rit”. Cu acest volum, poetul se află „foarte aproape de un ideal pe care aș încerca de-aici încoace să-l numesc: balet modern al sunetelor, cu triatorii pure și coerente, ceea ce nu trădează nici propria sa natură, nici nu împiedică necesarul proces de înnoire. [...] Înmulțirea priincioasă de cuvinte a dus la o implicită prosperitate a metaforei, a rimei și, în cele din urmă, la reliefaarea versului care nu mai trăiește prin simpla cadență. [...] *Iarna erotică* nu mai este un concert de cameră pe care autorul îl interpretează la un instrument sărăcăcios în clape întru desfătarea provizorie a pavilioanelor”. Cu acest volum, un „éloge la femme”, după cum poetul mărturisește, Horia Zilieru se dovedește a fi „nu un poet al dragostei în înțelesul cel mai pământean, al râvnei și al gestului. El cântă starea de dragoste, ceea ce în poezie devine un fel de idolatrie armonizată, cu mai generale implicații existențiale. Erosul său înseamnă delir, visare, moarte, tristețe, reflecție, teamă, durere, absență, toate acestea exprimate himnic de un eu prețios și galant”. □•Eugen Vasiliu recenzează volumul *Roagă-te pentru mine* (E.P.L., 1969), de Vasile Văduva căruia îi schițează portretul artistic, demers considerat a fi necesar cititorului pentru „a-l ajuta să înțeleagă drumul prozatorului Vasile Văduva spre adevăratul său destin”: „Debutând cu versuri (acum mulți ani...), Vasile Văduva și-a păcălit colegii de generație literară de câteva ori la rând: prima oară când i-a convins că destinul lui este poezia; a doua oară când aceiași colegi au constatat (cu sau fără bucurie, cum stă bine între colegi...) că trec anii și el nu mai publică nicăieri, nimic; a treia oară când s-a apucat de reportaje pentru «Scânteia tineretului», făcându-i să creadă că s-a resemnat să devină doar un bun «publicist»; și, în sfârșit, când a apărut în librării cu ceea ce n-ar fi zis nimeni că-i în stare să scrie: cu proză. Mai mult: bănuitul poet în retragere ne anunță, pe coperta volumului din colecția «Luceafărul», că a mai predat Editurii pentru Literatură nici mai mult, nici mai puțin decât un ...roman”. Analizând schițele care compun volumul, recenzentul notează: „«Egale» în cel mai bun sens al cuvântului, schițele din primul volum al lui Vasile Văduva sunt străbătute de o înverșunată respingere a noțiunii de «urât». Auto-

rul nu admite ideea grotescului, nu arată nimic cu degetul și vrea să creadă numai în ceea ce au bun personajele sale”. Și concluzionează: „Atât despre Vasile Văduva! Pentru că îi așteptăm cu încredere romanul...”. □ În *Mireasa din tablă și alte povestiri* de Niculae Frânculescu, Constantin Novac identifică un tip de „scritură fără absolut nicio prejudecată stilistică” pentru că aici „se povestește pur și simplu, dezinvolt, alert, mai degrabă evocând decât construind – cu câteva excepții unde ostentația, explicarea preiau fără grație o parte din atribuțiile cititorului – mizând pe efectul șocant al faptului brut decupat dintr-o suită de alte asemenea fapte și – aproape cu voluptate – pe pitorescul limbajului de periferie”. Structural, volumul cuprinde „nouă povestiri evocatoare, reunite printr-o vădită tentă autobiografică care reconstituie, în succesiunea firească a vârstelor ei, o copilărie trăită la periferia Bucureștilor”. Printre aspectele mai puțin „reușite” ale cărții, sunt amintite: „O anumită detașare de peripecțiile eroului, o investigație mai profundă și mai subtilă a sufletului acestuia ar fi adus cărții un spor de densitate și de gravitate caracteristică acelei lumi evocate, pe care, nu ne îndoim, o vom regăsi în cărțile viitoare ale, deocamdată, debutului”. □ Despre lirica lui Valentin Timofte, autorul volumului *Casa cu orgă* (E.P.L., 1969), S. Valeriu notează: „Poezia lui Valentin Timofte transcrie nostalgia unei copilării și adolescențe intim legată de peisajul rural și citadin”. □ Despre *Prezența teatrului* (Meridiane, 1968), volum semnat de Valentin Silvestru, recenzentul Mihai Botez consideră că „formularea titlului pare să definească ideea centrală a acestei culegeri de studii teatrologice. Autorul, critic dramatic cu o prodigioasă și competentă activitate în paginile presei de specialitate – a adunat în volumul de față cronici și articole publicate în ultimii ani. Materialul se prezintă, la prima vedere, oarecum neunitar, neîncorporabil între copertile aceleiași cărți. Însă aparenta dizarmonie a întregului nu trebuie să deruteze. Pentru că autorul abordează aici diferite aspecte ale unei probleme fundamentale, furnizoare de întrebări și dileme multiple: prezența teatrului în contemporaneitate”. La finalul analizei sale, recenzentul notează: „Considerațiile teoretice, fundamentate pe o minuțioasă cunoaștere a peisajului nostru teatral, vin să limpezească nedumeriri ale interpreților și publicului, să deschidă calea discuțiilor ulterioare”. ■ *Cartea de vise* (E.P.L., 1969), „noul volum de versuri al lui Leonid Dimov, reliefează o personalitate lirică originală în plină desfășurare și configurează un destin artistic incontestabil. Interpretate ca o diversivitate, părerile sale despre poezia pe care o practică și încearcă să o impună, i-au relevat o coordonată specifică, ce s-a dovedit rodnică în ce-l privește și care «îmbogățește» contextul actual al liricii românești, cu o «voce» poetică de cele mai multe ori consistentă”. P. Tulniceanu, recenzentul cărții, consideră că „oniricul și apaticul concretului sunt trăsăturile predominante ale poeziei lui L.D., contradicția dintre ele fiind aparentă, realul servind ca rampă visului, iar visul potențând realitatea în datele ei cele mai intime”. Punctând evoluția evidentă a poetului, semnatarul recenziei notează: „Poezia lui L.D. a evoluat spectaculos cristalizându-se în echilibrul liber consimțite, dar privitor la ipostaza ei ulterioară și la rezolvarea întrebărilor ce ni le suscită această evoluție, nu ne putem pro-

nunța. Dar oricine își poate da seama că a continua aceeași modalitate poetică fără adânciri și ramificări interioare înseamnă a cădea în manieră. De aceea e legitimă întrebarea pe care i-o punem poetului premiat: și acum Leonid Dimov, încotro?”. ■•*Catina damnatul* de George Călinescu este „mai mult un portret de istorie literară, asemănător cu multe întâlnite în *Istoria literaturii* din 1941, decât o narațiune pură. Erudiția autorului sufocă actul de creație în sine, părând a fi comentariul unui savant modern rătăcit într-un spațiu pestriț, fanariot încă prin înfățișare”. Analizând volumul, Florin Muscalu, recenzentul cărții, remarcă talentul autorului care „face o adevărată demonstrație de felul cum știe a-și organiza cadrul prin care să-și poarte personajele. (...) Este foarte sigur că istoricul literar a lucrat înaintea scriitorului aici. S-ar putea ca istoricul literar să nu fi fost mulțumit în intimitate de evoluția lui Petre Petre al lui Rebreanu. Dar, tot atât de bine, s-ar putea ca istoricul literar să fi mângâiat cu patimă personajul, încât l-a fermecat gândul de a-i crea ipostaze...”. □•Despre volumul *Mihai Eminescu*, de I. Crețu, Ion Buzași consideră că acesta „trebuie să fie judecat după ceea ce vrea să fie; desigur, comparația cu *Viața lui Mihai Eminescu* de G. Călinescu ar fi nepotrivită, căci pe când cunoscutul eminescolog, pe baza unui bogat material documentar, «narează» viața unui mare poet cu mijloacele apropiate literaturii, Eminescu trăind în paginile cărții ca «erou» literar, I. Crețu lasă să vorbească documentele reproduse cu mare probitate științifică”. Analiza cărții îi relevă recenzentului „o crestomație de documente cunoscute. Prin aceasta nu vrem să se înțeleagă că recenta biografie documentară este lipsită de merit, căci este o faptă vrednică de toată lauda și de mare folos pentru istoria literară – să aduni cu grijă și să reproduci *in extenso* sau fragmentar mărturii documentare despre etapele vieții poetului”. Finalul articolului insistă pe utilitatea demersului lui I. Crețu: „Folosul unei asemenea cărți este că înmănușează documentele despre Eminescu într-o ordonată înșiruire cronologică, că acestea sunt comentate limpede – fără pretenția de a propune cititorului o nouă imagine a marelui poet, ci ajutându-l să-și făurească una proprie în lumina acestor mărturii documentare”. □•Octavian Georgescu semnaleză apariția volumului *Poezii* (E.P.L.,1969), semnat de Benedict Corlaci: „Un volum compact, reprezentativ ca o ediție definitivă, ni-l redă pe Benedict Corlaci în desfășurarea destinului său existențial și liric. De la prima poezie, intitulată *Evadare*, până la poemele de dată recentă, dedicate fiicei sale, asistăm la discursul unui poet de autentică vibrație și de o continuitate care impune. Autorul face parte dintr-o generație de spirite deschise, directe, venind după suprarrealiști, păstrând de la aceștia doar ecourile unei tehnici și citadinismul. Temperamental, poetul e un romantic, oscilând între deziluzie și revoltă, cu suavități și reverie uimitoare printre imprecății și semne interogative”. ■•Marin Mincu semnaleză articolul *Polemică și personalitate* în care, plecând de la o observație a lui E. Lovinescu, problematizează pe marginea distincției dintre pamflet și polemică: „Cândva E. Lovinescu disociase între pamfletul de cuvinte (Tudor Arghezi) și pamfletul de idei (Nicolae Iorga). Un editorial al «Lucefărului» din 8 martie 1969, pe urmele aceluiași E. Lovinescu fixează problema la do-

uă extreme: pamflet și polemică. Pamfletari ar fi fost Heliade, Hasdeu, Macedonski, Iorga etc., iar polemiști, Eminescu, Maiorescu, Lovinescu.[...]Se consideră pamfletul în formele genului literar ca atare (arghezian sau heliadesc) și polemica doar ca o invitație la discuție, «un dialog virtual». Cică pamfletul presupune talent. [...] Dar polemica fără talent, spunem noi, e nulă! De aici tragem concluzia că actul polemic în sine nu se distanțează la origine de pamflet”. Demonstrația autorului continuă: „O literatură fără polemiști este uscată precum un copac fără seve. Ideile încrucișând în crezuri și atitudini diferite sunt catalizatorii necesari ai unui climat literar efervescent. Polemica este o necesitate pentru că ea este de fapt o manifestare vitală a literaturii”. ■•Ion Coja semnează articolul *Caragiale altfel*, o încercare de a-l privi pe scriitor dintr-o cu totul altă perspectivă, o perspectivă care îl face să fie „altfel” decât îl știam: „Dificultatea principală de depășit a fost că, știindu-l aproape pe dinafară, a trebuit să-l uit și de fapt nu să-l recitesc, ci să-l citesc ca și când aș fi făcut asta acum pentru prima oară”. Concluziile la care ajunge semnatarul articolului sunt cel puțin interesante: „Am putut observa o oarecare grabă a lui Caragiale de a încheia ramificațiile ivite în desfășurarea acțiunii, [...] finalul nefiind o regăsire savantă a mai multor fire ale acțiunii. Observația aceasta concordă cu faptul că genul predilect al lui Caragiale a fost momentul, care nu relatează o întâmplare, o istorie, de la un capăt la altul. [...] Nu momentele sunt niște scenete, ci scenele comediilor lui Caragiale sunt, cele mai reușite, niște momente, gen literar exclusiv caragialesc”. Comparând începutul cu sfârșitul în piesele lui Caragiale, I. Coja ajunge la concluzia că „în comediile lui Caragiale nu se întâmplă nimic. [...] Lumea comediilor lui Caragiale exclude dramatismul autentic și anulează în cele din urmă interesul spectatorilor pentru acțiunea în sine deoarece consecința logică nu mai e implacabilă întrucât personajele lui Caragiale nu gândesc, nu fac, în momentele importante, raționamentele care se impun. Ele vorbesc numai și, de regulă, stereotipic. De aceea nici nu evoluează”. Finalul articolului oferă o perspectivă interesantă asupra modului de a percepe și înțelege comediile lui Caragiale: „Într-o piesă acțiunea, intriga poate fi numai o păcăleală pentru spectator, este bucățica de zahăr care-i face să înghită medicamentul amar pe care, în stare pură, l-ar fi refuzat poate: puțină filozofie, puțină morală, puțină politică etc. Funcția dramatizantă a acțiunii este preluată, la Caragiale în comedii, de comicul pur, de tabloul absurd, dar real, de dialog, de mască, grotesți, imposibile, anormale, prin ele însele captivante”. ■•Petre Costinescu prezintă câte ceva din *Din corespondența lui Delavrancea*. Istoricul reproduce o scrisoare a lui Barbu Ștefănescu Delavrancea către Elena Miller Verghi (Mamițica), directoarea *Institutului nou normal de domnișoare*, și către Mărgărita Miller Verghi, după cum aflăm din introducerea care precede textul propriu-zis al scrisorii.

● **[„Viața militară”, nr. 5]** Publică versuri: Victor Tulbure (*Culorile libertății*), Radu Cârnecki (*Țară cu dor*), Ion Lăbescu – Ion Lotreanu-*(Întoarcere)*, Ion Crînguleanu (*Demnitate*), Gheorghe Pituț (*Să ai mare*) □•Reportaje: Ion Clenciu (*Aripi supersonice*), D. Dinescu (*Ostașii munților*), Damian Ureche (*Semper sint*

in flore...), Valentin Păunescu (*Băiatul cu surâsul pe buze*). □•Proză: Mircea Șerbănescu (*Înflorire plenară în spirit și sensibilitate*), Ion Th. Ilea (*Cei șapte sub cerul Heniului*), Traian Reu (*De ce nu i-am spus numele*), Nicolae Dumbravă (*De lângă albastru*), C. Ucrain (*Aprigul zbor al căpitanului Toma*). ■•La invitația redacției, redactori ai revistei «Familia» scriu reportaje despre ostași: Dumitru Chirilă (*Răspunderi ostășești*), M. Bradu (*Fermitate*). ■•Acad. Mihai Beniuc acordă un interviu căpitanului Ion Aramă: – *Activitatea dumneavoastră poetică se întinde pe o perioadă de peste patruzeci de ani, iar volumul «Inima-n zale» aflat sub tipar la Editura militară, include lucrări din tot acest răstimp. După ce criteriul ați alcătuit sumarul cărții? – Volum selectiv, Inima-n zale include ceea ce am considerat mai caracteristic în poezia mea: o angajare pe tărâm literar și-simultan – expresia unei ideologii. Sentimentul patriotic l-am legat totdeauna de trecutul și prezentul țării; înțeleg să înfățișez spiritul revoluționar al poporului nu în sensul evocării istorice în sine, ci al realizării lui în universul de sensibilitate al omului contemporan. Multe din poeziile mele se leagă de partid – care în conștiința mea este manifestarea superioară a ideii de revoluție. Am simțit aceasta în clipa în care am luat contact cu mișcarea revoluționară, sunt de atunci patru decenii... – Poezia militantă străbate ca un fir roșu întreaga dumneavoastră creație lirică. Vă rugăm să ne spuneți câteva cuvinte despre prezența poetului în contemporaneitate, despre poezia angajată. – «Angajată»? Dar cum poate fi altfel poezia, ca artă? Ea este înainte de toate o modalitate de a comunica între oameni, iar dacă-i vorba de comunicare, trebuie să comunici ce-i mai de preț. A merge în sensul opus – a comunica lucruri minore sau a nu comunica deloc – este echivalent cu înstrăinarea. Și acesta nu poate fi mesajul artei! – Ați promis cititorilor militari, și nu numai lor, un volum inspirat din războiul antihitlerist. Care este geneza lucrării? – Eu însumi am fost soldat, și asta chiar în timpul Războiului; printre cei care au luptat pe frontul antihitlerist am avut destui prieteni care nu s-au mai întors și ale căror oseminte zac undeva în țărâna pământului românesc eliberat, în cimitirele din Ungaria sau din Cehoslovacia. Eu, noi toți, avem datoria să nu ne uităm eroii. Am mai încercat și-n alte rânduri să le evoc amintirea, iar romanul *Învingătorii* se va adăuga acestor evocări. – Și-acum tradiționala întrebare: la ce lucrați în prezent? – Răspunsul a fost dat mai înainte: la romanul *Învingătorii*, pe care sper să-l predau Editurii militare până la sfârșitul anului. – Vreți să adresați câteva cuvinte pasionaților dumneavoastră cititori din rândurile armatei? – Da. Doresc militarilor noștri ca în orice împrejurare să fie ceea ce așteptăm să fie: mândria întregii țări, inima-n zale a patriei!” □ Un alt interviu este semnat de E. Tudor cu prozatorul Alexandru Șiperco privind ediția a doua a romanului *N-a fost în zadar*. ■•Corneliu Dima-Drăgan semnează un studiu *Vechi tipărituri despre Români aflate la Biblioteca Centrală a MFA*, lucrări de patrimoniu din secolele XVI-XVIII; Emil Manu readuce în atenție volumul apărut în 1904, *Cântece de vitejie* al poetului George Coșbuc. Criticul arată: „[...] Coșbuc n-a cunoscut războiul decât din cărți, ca și Alecsandri, compozițiile sale s-ar pă-*

rea că n-au pulsul autentic al reportajelor concrete sau al notațiilor lirice din poezia de război a lui Camil Petrescu, de exemplu. Dar construcția este salvată de o formă impecabilă și de o intuiție remarcabilă. Aceste poezii au oferit momente de mare artă lirică pentru recitatori și nu și-au pierdut nici azi din farmecul lor”. ■•O recenzie este consacrată, sub semnătura lui Al. Chiriacescu, romanului *Plecat-am nouă din Vashui* de Nicolae Tăutu. □•Rubrica *Orizont* semnaleză apariția în Editura militară a volumului de versuri: *Iarba de aur* de Eugen Frunză. Rubrica consacrată cenacliștilor îi are ca invitați pe N.E. Vîrgolici (*Munții sunt frumoși*, proză), T. R. Dârlea (*Ardere*, poezie). ■•O notă spre finalul revistei anunță apariția celui de-al doilea supliment al revistei *Ploaia și cei doi cascadori* de Nicolae Mărgeanu.

• [„**Viața românească**”, nr. 5] Redacția revistei semnează textul: *Semnificațiile istorice ale lui 9 mai*: „Epoca socialismului a restituit neatârării adevăratul ei înțeles, un adânc și bogat conținut de realitate istorică, asupra căruia nu se mai poate reveni în niciun fel. Partidul Comunist Român a dat suveranității și independenței de stat a României o strălucire niciodată atinsă până azi... Ceea ce la 9 mai 1877 deschidea un război pentru libertatea și independența poporului și statului român, la 9 mai 1945 pecetluia participarea poporului nostru la un război pentru libertatea și independența tuturor popoarelor, a tuturor statelor lumii”. ■• Ion Pascadi continuă articolul *Coordonate ale filosofiei lui Mihai Ralea (II)*, referindu-se la conceptele de „umanism”, „valoare și succes”, „teoria culturii”, „faptul estetic”: „Cercetarea principalelor coordonate ale gândirii lui Mihai Ralea – concepția sa despre determinism, umanismul, teoria valorilor și culturii, sensurile faptului estetic a reușit, credem, să contureze personalitatea contradictorie, nu lipsită de unele concepții eclecticice, dar cu o evoluție sensibilă către marxism a gânditorului român”. ■•Ov. S. Crohmălniceanu prezintă *Romane ale tinerilor* Aurel Dragoș Munteanu (*Singuri*) și Vintilă Ivănceanu (*Până la dispariție*). □•„... talentul de romancier al lui Aurel Dragoș Munteanu e real. [...] Aurel Dragoș Munteanu reia într-o manieră originală o materie literară cunoscută, aceea a târgurilor unde nu s-a întâmplat nimic. Dar aici apare efectiv noutatea viziunii sale. Ceea ce în forma tradițională de narațiune ne-ar fi părut suprema banalitate, aici ne reține atenția, ne stârnește curiozitate”. □•„Cartea aceasta a lui Vintilă Ivănceanu troznește de acțiune...” ■•În articolul *Reportajul – „un mijloc vast și generos”*, Eugenia Tudor reactualizează importanța creației lui Geo Bogza : „Dintre scriitorii de la revista «Unu» care au cultivat reportajul de investigație adâncă a vieții și au continuat să facă reportaj și după anii treizeci, înobilându-l ca specie și dându-i o strălucire proprie, cazul lui Geo Bogza este mult prea cunoscut și comentat. [...] Mizilul atât de ironizat de Caragiale dar și de Hortensia Papadad – Bengescu, împotriva căruia scriitorul vine înarmat cu o doză de ironie... dezarmează prin pustietatea lui insignifiantă... Elementul surpriză al acestui excelent reportaj este descumpănirea scriitorului în fața banalității dezolante a acestui târg, traversat de vaci, de câini și de bețivi... Un dozaj savant de ironie și

lirism, iată caracteristicile acestui reportaj”. ■ În articolul *Patru poeți*, Al. Piru se referă la: „În revistele «Luceafărul» și «Ramuri» am publicat anul trecut prezentări de ansamblu ale poezilor Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Leonid Dimov și Adrian Păunescu”. □ „Apariția, între timp, a unor noi volume de aceeași ne oferă prilejul de a reanaliza fiecare caz în parte... Cu *Laus Ptolemei* (E. T., octombrie 1968), Nichita Stănescu a ajuns la al optulea volum de poezie. Sunt vizibile aici tentativele de înnoire și depășire a impasului în care părea că se află la un moment dat, fără să putem să spunem că autorul a izbutit să iasă din conceptualitate”. □ „Într-o postfață a celui de al șaselea volum al său, *Tineretea lui Don Quijote* (Ed. Tineretului, 1968) Marin Sorescu afirmă că actul poetic constă în a avea curajul să-ți dezvălui subiectivitatea ... cu aspirația de a ieși din contingent... Poezia trebuie să fie clară, nu coborâtă la nivelul comun de înțelegere, pe cât posibil concisă... Cam toate aceste însușiri se pot recunoaște în poezia lui Marin Sorescu, de predilecție în versuri albe, adesea preserate cu ironii și autoironii, într-un limbaj care nu ocolește familiaritatea în sens filistin după procedeele mai vechi ale lui Geo Dumitrescu”. □ „Cel de al treilea volum al lui Leonid Dimov, *Pe malul Styxului* (Ed. Tineretului, 1968) cuprinde patruzeci de sonete pe tema morții, văzută ca o călătorie subternaă sau aeriană și ca o părăsire a pământului pentru ținutul fabulos plutonic sau uranic, însoțită de ruina spațiului terestru... Ca și în celelalte volume se cade să recunoaștem poetului o mare imaginație plastică în figurarea decorurilor, de esență aproape parnasiană, deși tablourile sunt de obicei restrânse la câteva elemente, și o adevărată virtuozitate prozodică, remarcabilă prin înlăturarea oricărui sunet străin”. □ „*Fântâna somnambulă* (E. P. L., 1968), cel de al treilea volum al lui Adrian Păunescu, aduce o recoltă foarte bogată, de peste o sută de poeme, în aproape 240 de pagini, mult evaluate sub raportul conținutului ca și al expresiei. Poetul e încă prea abundent, gălgâitor, pletoric, adesea incoerent, dar o tendință de autoorganizare și autostăpânire se constată adesea, ba chiar înregistrăm din loc în loc reușite incontestabile”. ■ Ion Bălu prezintă *Scriitori străini în viziunea criticilor români*, referindu-se la studiile monografice realizate de Radu Ionescu, Ion Vițner, Ion Ianoși: „Volumul lui Radu Enescu are meritul de a înfățișa cititorului român o sinteză adusă la zi... O sinteză și nu un codex! Criticul român nu reține neutru păreri felurite, ci selectează, nuanțează și intervine critic, formulând nu o dată concluzii personale pătrunzătoare. [...] *Albert Camus sau tragicul exilului* rămâne... cea mai însemnată, până acum, carte a lui Ion Vițner care, se pare, s-a găsit pe sine, și una dintre foarte puținele mari monografii despre un scriitor de rezonanță universală scrise de un istoric literar român. □ „Structural, cartea lui Ion Ianoși, *Dostoievski*, «tragedia subterană» se deosebește de monografiile parcurse mai sus”. □ „Efortul lui Radu Enescu merge în direcția consemnării cu rigurozitate a exegezei crescută în jurul operei lui Franz Kafka până la un anume moment”. ■ Pornind *De la „Mituri” la „Destine intermediare”*, George Timcu analizează poezia lui Florin Mugur: „*Destinele intermediare* continuă investigația

lucidă și pasionantă inaugurată o dată cu *Miturile*, ambele volume fuzionând perfect din acest punct de vedere. Astfel spus, ele sunt consecvente față de obsesia fundamentală a poetului: căutarea unei posibile realizări pe plan existențial și poetic, într-o ambianță comprehensivă. *Destinele* cuprind într-o nouă orchestrație aproape toate motivele din *Mituri*, uneori reluate chiar și metaforele cu același sens, ca de pildă «jumătate de om, jumătate de zei»...”.

■•Cu titlul *Orientarea tineretului spre valorile înalte ale existenței*, Petru Comarnescu face referire la romanul lui Traian Filip, *Dansul focului*: „În cazul personajelor din *Dansul focului*, putem spune că Traian Filip s-a preocupat să distingă și să sublinieze ceea ce a considerat, a constituit stilul de viață al personajelor sale. El leagă configurația personajelor sale de educație, de vocație, de pregătire, de caracter... Pe această linie sunt multe pagini demne de reținut cu privire la cunoaștere, la sinceritate, la funcția creatoare a individului în societate...”.

■•Vasile Florescu definește *Intenția artistică*: „... intenția artistică trebuie exclusă din terminologia teoriei literare întrucât interzice o teză marxistă care nu a fost contestată nici de cei mai inveterați dușmani ai marxism-leninismului. De asemenea, ea încalcă adevăruri elementare ale psihologiei de azi, cum este acela al imposibilității «actului pur» și, în plus contravine constatării unei stări de conștiință caracterizată de rapiditatea excepțională a gândirii, fapt care infirmă înțelegerea așa-zisei «inspirații» ca act irațional sau dicteu supranatural.”

■•Ion Caraion semnează rubrica *Planete*, unde face referire la creația poetilor Dan Laurențiu, Emil Manu și Angela Croitoru. „ □ Dan Laurențiu ... e laborios, talentat, curios de cultură ca și alții din generația sa și, cu oarecare paciență dublată de spirit critic, travaliu, seriozitate, poate realiza lucruri valoroase cum și sunt poeme ca *Liniște*, *Cina omului singur*, *Norii*, *Solitudine*, *Zidul orașului*, *Sărutul benedictin*, *Petală*”. □ „De la titluri la imagini și de la imagini la cuvinte, poemele lui Emil Manu sunt pline până la obsese de motive plastice, muzicale, coregrafice și livrești și de termeni aparținând domeniilor repective... Poezia sa e rezumatul multitudinii de ecouri păstrate din lecturi, audiții de concerte, vizionări de expoziții sau recitaluri de dans și care au dominat bizar peste experiența războiului.. ”. □ „*Țara Barbăriei*, *Clipă absolută*, *Cum niciodată*, *Turnul copilăriei*, *Înserare*, *Vis de dragoste ...* puteau salva (alături de *Cosmogonie*, dacă autoarea s-ar fi oprit numai la ele) o carte împiedicând considerentele pe marginea unui mit fals. Fiindcă supusă unor atenții exegerat elogioase, de care nu e vinovată, ea nu inspiră acum decât impresia unei improvizății de mit”.

■•N. T. notează *Rânduri la comemorarea lui Tudor Vianu*: „Se împlinesc luna aceasta cinci ani de la moartea lui Tudor Vianu. Nu este de prisos de a reaminti cu acest prilej valoarea exemplară a spiritului de elevată comuniune intelectuală care i-a legat pe membrii de elită ai generației de personalitățile culturale din epoca cuprinsă între cele două războaie mondiale [...] Editarea integrală a *Operele* lui Tudor Vianu și perseverarea în acțiunea de analiză și valorificare a testamentului său spiritual reprezintă acum singurele

forme nimerite de reintegrare a gândirii sale în dialectica vie a culturii noastre”.

■•Emil Manu scrie *In memoriam Ion Minulescu*: „În 11 aprilie 1944 Ion Minulescu s-a stins din viață în urma unui atac de cord... Vianu acorda poetului un rol curativ, «îmbrăcând în juru-i tot ce era vechi, prăfuit și perimat»... contribuind la crearea unei noi sensibilități. [...] Opușând tradiționaliștilor legați de pământ o nostalgie penetrantă, o dorință de evaziune geografică, Minulescu înlocuiește sentimentele fruste ale acestora ... cu o sensibilitate fără meridiane și fără paralele geografice, dar făcând până la urmă din exotismul său o metaforă a spiritualității noastre”.

■•D. N. ironizează *Seceta poetică* în paginile revistei „Cronica”: „Deschizând unul din numerele revistei «Cronica» (de sâmbătă 22 martie, 1969), constatarea sărăciei în materialul poetic sau a exigențelor sporite ale redacției acestei reviste față de materialul propus se impune. Căci, în afara unui debut interesant – Smaranda Georgescu – și a trei poeme traduse din lirica portugheză, revista «Cronica» nu ne oferă absolut nimic. De altfel, și proza este la fel de văduvită, acordându-i-se doar ½ pagină lui Ilie Tănăsache, care-și publică fragmente din nuvela *Strigătul care alungă*. Încolo, revista abundă în fișe de istorie și critică literară. Mă întrebam dacă vocile care cereau înființarea mai multor reviste literare nu trebuie să ceară mai întâi înființarea unor pagini de literatură propriu-zisă în revistele de cultură existente deja?”.

■•În articolul *Un arbitraj literar*, M. Emilian consemnează apariția *Antologiei orășelului Spoon River* al lui Edgar Lee Masters tradusă de Ion Caraion și cu o prefață de Virgil Nemoianu: „cartea vieții citadine, a omului depersonalizat de indiferențe, e drama unor idealuri reduse de neantul civilizației mecaniciste, care afectează și gândirea oamenilor”.

■•Eugenia Anton descrie studiul lui Horia Oprescu: *Scriitori români în lumina documentelor*: „Fie că scriitorul evocat este cel mai mare și a trăit cu mult înaintea noastră, ca Mihai Eminescu, fie că e mai apropiat de timpul nostru ca Bacovia, Camilar sau Ionel Teodoreanu, – Horia Oprescu află tonul potrivit pentru a comenta evenimentul.. pe care ni-l comunică, predilecția sa vădindu-se pentru scrisori sau pentru acele însemnări fugare, aparent neînsemnate, ce izbutesc însă a adăuga un «ce» în plus portretului schițat”.

IUNIE

1 iunie

• [„Scânteia”, nr. 8082] În acest număr apar date despre *Directivile Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român privind cincinalul pe anii 1971-1975 și liniile directoare ale dezvoltării economiei naționale pe perioada 1976-1980*.

• [„Glasul Patriei”, nr. 16] Demostene Botez publică poezia *Patria mea*. □•Pe prima pagină citim despre un „eveniment de mare însemnătate în viața patriei noastre”, textul nesemnănat *Congresul al X-lea al P. C. R.*: „Istoria va consem-

na în luna august a acestui an unul din momente de fericită coincidență ale popoului român. Congresul al X-lea al Partidului va avea loc în aceeași lună în care vom aniversa împlinirea unui sfert de veac de la eliberarea României de sub jugul fascist, timp în care am pășit pe calea marilor realizări, timp în care ne-am înscris în rândul țărilor cu o economia modernă, în plin avânt. [...] O deosebită însemnătate capătă hotărâre de a supune discuției opiniei publice, întregului nostru popor, textele C. C. al P. C. R. pentru Congresul al X-lea proiectul de directive privind planul cincinal pe anii 1971-1975 și liniile directoare ale dezvoltării economiei naționale pe perioada 1976-1980". □•Traian Filip semnează *Anul XXV pe ecranul industrializării*. □•Sub semnătura prof. dr. docent Dan Simonescu apare „*Convegno Cantacuzino*". *Întâlnirea de la Padova a specialiștilor, pe tema „Stolnicul Cantacuzino și relațiile italo-române în secolele XVII-XVIII”*: „La lucrările Congresului au fost invitați cercetători italieni și români de pretutindeni, specialiști în tema dezbătută. Dintre italieni au fost prezenți profesorii Rosa del Conte, Giuseppe Schiro, Ruggero Riggieri și Luisa Valmarin de la Universitatea din Roma, dr. Manlio Copetti (Pisa) și Mariano Baffi (Roma). Din partea Greciei a fost delegat prof. Cieobul Tsourkas, directorul adjunct al «Institutului balcanic» din Salonic, care a ținut o comunicare despre studiile Stolnicului la Constantinopol, înainte de a le fi început la Padova”. □•În *Breviar cultural* citim: „La Brașov, la Târgu Mureș, la Iași, la Timișoara s-au construit primele Asociații de scriitori. Potrivit noului Statut al Uniunii Scriitorilor, asemenea Asociații urmează să se constituie în toate marile centre ale țării, grupând pe scriitorii de baștină din regiunea respectivă. Astfel, se va permite o mai eficientă desfășurare a tuturor forțelor de creație de pe cuprinsul patriei, depistarea promptă a talentelor autentice, stimularea unei literaturi proaspătă, viguroasă”. Din rubrica *Noutăți editoriale* aflăm: „Cu volumele *Versuri în vuietul vremii* și *Floarea din prăpastie*, care cuprind aproape în întregime opera originală, în versuri și în proză a lui Alexandru Philippide, *Biblioteca pentru toți* a împlinit numărul 500 al acestei noi serii inaugurată în ianuarie 1960. Cu puțin timp înaintea împlinirii acestui număr jubiliar, colecția *Biblioteca pentru toți* a publicat între altele *Spaima Zmeilor* – culegere din povestirile și basmele lui Ion Slavici, *Enigma Otiliei* de G. Călinescu, *Pe drumuri de munte*, două volume din opera originalului și pitorescului prozator din ținutul Neamțului, Calistrat Hogoș. □•De curând vitrinele librăriilor s-au îmbogățit cu noi cărți: *Dramaturgia română*, două volume care cuprind piese de G. M. Zamfirescu, Al. Kirițescu, V. I. Popa, G. Ciprian, Camil Petrescu, Tudor Mușatescu. O altă carte interesantă e cea a lui Vladimir Streinu, *Clasicii noștri* (Al. Odobescu, Titu Maiorescu, M. Eminescu, I. Creangă, G. Coșbuc); – Al. Macedonski: *Versuri și proză* selecție reprezentativă pentru școlari; – Tudor Argezi: *Scrieri XXII*, volum care cuprinde cea de a treia parte din ciclul de articole și pamflete intitulat de scriitor *Pravilă de morală practică*; – Ion Minulescu: *Bucureștii tinereții mele*, antologie de reportaje și impresii, alcătuit de fiica poetului, Mioara Minulescu, înfățișând un domeniu mai puțin cunoscut al creației minules-

ciene; – Victor Eftimiu: *Opere* vol. I, care cuprinde legende românești *Înșir-te Mărgărite, Rapsozii, Strămoșii, Cocoșul negru, Meșterul Manole*; – Eugen Barbu: *Foamea de spațiu*, carte alcătuită din note de drum din Franța, Spania, Italia, S.U.A.; – Virgil Teodorescu: *Blămurile oceanelor și alte poeme*, ediție în care autorul prezintă o selecție din creația sa începând din anul 1935 și până azi; – Aurel Mihale: *Somnul de veghe*, care în ale cărei povestiri de război se încearcă întregirea imaginii eroismului ostașilor români în insurecția armată din august 1944 și în luptele contra cotropitorilor fasciști; – Titus Popovici: *Mihai Viteazul*, amplă povestire cinematografică evocând figura primului întregitor ale celor trei țări românești surori – Muntenia, Moldova și Transilvania; – Mihai Șerban: *Amintiri*, pagini memorialistice prin care autorul contribuie la cunoașterea unor scriitori ca: Ionel Teodoreanu, Damian Stănoiu, Felix Aderca, Sanda Movilă și alții”.

4 iunie

• [„România liberă”, nr. 7658] *Cronica literară*, intitulată *Monografia unui univers afectiv*, tratează, sub semnătura lui Aurel Martin, volumul de versuri al lui Horia Zilieru, *Iarnă erotică*, apărut la E. Tin. Poetul „a evitat efuziunile sentimentalistice, entuziasmele facile, melancoliile de circumstanță, gamele minore”, construind o „hartă a iernii erotice”, corelativ „calității relativ cerebrale, desfăcute de pasional, a cunoașterii”. Construind o lume poetică „gândită sub dubla protecție a lui Eros și a lui Orfeu”, Horia Zilieru instituie, totodată, un „univers prin excelență vegetal, cristalografic și muzical, adecvat prin toate elementele lui intenției de a portretiza, în ipostaze diferențiate, succesive sau complementare, ideea de dragoste și de femeie”. ■ Rubrica *Premii literare acordate unor cărți pentru copii și tineret* – patronate de Consiliul Național al Organizației Pionierilor, enumeră distincțiile acordate unor volume apărute la Ed. Tineretului: Premiul *Cutezătorii* – Dumitru Almaș, pentru *Arcușul Măriei Sale și Eroii au fost, eroii sunt încă*; Premiul *Cravata roșie* – Costache Anton, pentru *Despărțirea de jocuri*; Premiul *Albatros* – Octav Pancu – Iași, pentru *Tartine cu vară și vânt*; Premiul *Cosânzeana* – Paul Anghel, pentru *Sfatul motanului Grigore*, și Vasile Mănuceanu, pentru *Arca lui Noe*; Premiul *Orizont* – Aurel Lecca, pentru *Geografia distractivă* și Ion Stănescu Ghenea, pentru *Trăsura fără cai*.

• [„Scânteia”, nr. 8085] Sub titlul *Țara întreagă întâmpină cu puternic entuziasm Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român* apar mai multe texte de susținere, printre care și textul semnat de Cezar Baltag, *Expresie a conștiinței noastre civice*: „Tezele Comitetului Central, proiectul Directivelor Congresului al X-lea privind următorul plan cincinal și liniile directe ale dezvoltării economiei naționale pe anul 1976-1980 prezintă dezbaterii obștești și de partid perspectivele progresului țării. Astfel, temeiurile limpezi ale edificării unei civilizații moderne devin ale noastre, ale tuturor”.

• [„Viața studentească”, nr. 23] Eugen Barbu realizează un emblematic portret al lui G Călinescu, în *Aristarc* (rubrica *Jurnal*): „Încă acum mă întreb ce-l

apropiase de *divinul Aristarc*, care era hrănit numai cu esențe, chirurg de idei mari, familiar al filozofilor. Avea deci venerabilul profesor slăbiciuni? Mi se pare că da, dar, ca la orice tip excepțional, ceea ce pe altul l-ar fi distrus prin ridicol, pe el îl prindea ca un frac bine croit. Era teatral, demiurgic, cabotin până la refuz, iubindu-se numai pe sine. Îmi venea să recit de câte ori îl vedeam: *Singur fuse îndrăgitul, singur el, îndrăgitorul...* Te fixa cu un ochi metafizic dar era îndepărtat de realitate, scormonind în peșterile personale tot timpul, căutând cuvinte și idei. Adunase la facultate un parter de regi la lecții, având, suprem omagiu, recunoașterea mediocrității celorlalți la picioare. Studentele cădeau trăsnite pe bănci când el umbla la anatomia ideilor și bătea mari gonguri ideatice. Stârnea furtuni și mi-aduc aminte cum a cutremurat un stadion de țărani cărora le vorbise timp de două ceasuri despre problema agrară. Aceia, *Ionii* noștri, sceptici, sosiți de la grăpă, îl primiseră ironic, cu șoapte răutăcioase, pentru că avea o voce de clown și gesturile sale sugerau o mecanică chapliniană, dar pe măsură ce exordiu creștea, mulțimea cu o mie și mai multe de capete cădea sub fascinația vrăjitorului. L-au aclamat în picioare până la urmă, ca pe un primar care le-ar fi dăruit litra lor de pământ, îi hrănise, îi purtase prin patria lor interioară și părăsea tribuna în cea mai delirantă admirație involuntară... Aristarc ne-a părăsit lăsând o operă uluitoare pe care, multă vreme, nimeni din neamul nostru atât de generos în talent nu o va egala, deși cioclii grăbiți au și început să o sape pe la temelii cu micuțele lor instrumente de lucru, cu limba lor sărac ca o zi de luni... (G. Călinescu) era deopotrivă Dumnezeu și Lucifer și ne-a dăruit o grădină, un imens hectar de cer, în care fructele spiritului său strălucesc cu o lumină demoniacă. Treceți în vârful picioarelor pe lângă amintirea lui de rouă și nu-i mai lăsați pe panglicari să cânte la flașetele lor dogite, aruncați banii lor calpi de pe tarabe. Aristarc contemplă cu ochiul lui sagace acea lume mărunță care a mișunat uneori în jurul său și abia l-a încăput și surăde...". □ La rubrica *Bibliografie pentru sesiune*, de reținut cronicile literare ale lui Vladimir Udrescu despre Adrian Marino, *Introducere în critica literară* și a lui Șerban Cionoff despre volumul lui Ion Crețu, *Bibliografia documentară* despre Mihail Eminescu. Cităm: „Cum Marino vede în operă o structură pluridimensională, adică o polisemie, de acum încolo cartea s-ar putea chema *Introducere în noua critică*. Viziunea literaturii ca polisemie înseamnă a atribui operei un caracter de ambiguitate și ipotetic și a accepta ideea pluristructurii și arborescenței ei, ceea ce mai înseamnă că poate fi, «în același timp obiectivă ca dat fizic și prezumtivă ca rezonanță și ca semnificație»... Sensul literar are această însușire fundamentală de a fi variabil, înșelător, «*deceptiv cu ingenuitate*». Cu o atare accepție semantică, Marino privește obiectul criticii văzând «în ideea de structură principiul pe care se poate sprijini o suplă, coerentă și bine fundamentată teorie a criticii literare». Autorul va distinge în opera existența a trei *niveluri* și a mai multor *straturi*: *substructura* (stadiul «*preformal*», prefigurând opera prin stratul antropologic, social-istoric, biografic al proiectelor), *structura* (principiul intern coagulator, factorul de «coeziune și fizionomie disecată a operei») și *su-*

praestructura (etajul prin care opera, raportată în diverse contexte, dobândește o multitudine de semnificații). La nivelul fiecărui strat, Marino indică diverse metode critice: psihanalitică, istorică, sociologică, biografică, arhetipică, dar întregul sistem construit de critic stă sub raza unghiului estetic de apreciere critică (n.b. Marino pledând pentru complementaritatea valorilor – istorice, ideologice, morale): La integrarea și solidarizarea tuturor operațiilor critice prezidează spiritul superior al sintezei, fiindcă, «în esență, critica literară este sinteză».”

5 iunie

● [„*Scânteia*”, nr. 8086] Și în acest număr, sub titlul *Țara întreagă întâmpină cu puternic entuziasm Congresul al X-lea al Partidului*, apar texte de susținere, inclusiv textul *Cartea vieții noastre de azi și de mâine* de Zaharia Stancu: „Au trecut mai mult de cincizeci de ani de când trăiesc în societate și de când observ – ca ziarist și ca scriitor – societatea. Cunoscător deci al vechii lumi și al vechilor partide politice burgheze, dar și participant (și nu numai privitor) la cele înfăptuite în România în acest ultim sfert de veac, *pot declara cu conștiința împăcată că nici o dată poporul român – în lunga și zbuciumata lui istorie – nu a avut un partid care să se preocupe atât de mult de nevoile maselor și care să întrunească totala adeziune a maselor cum o întrunește Partidul Comunist Român... [...] Tezele!... Aceste Teze trebuie să fie citite, recitate de fiecare, studiate profund și apoi discutate în toate colțurile țării, de către toți oamenii, din toate sectoarele de muncă. Tezele trebuie să fie socotite Cartea vieții noastre de astăzi și Cartea vieții noastre de mâine. Cel de-al X-lea Congres al Partidului Comunist Român este destul de aproape. Să-l întâmpinăm cu noi realizări și cu brațele pline de flori”.*

□•Dumitru Solomon scrie la Alecu Popovici, *Poveste neterminată* de: „Povestea are și o vagă intrigă polițistă, și numere de circ, și haz, și dansuri, și cântece (nu întotdeauna, din păcate, pe texte foarte reușite), are adică toate elementele unui spectacol caleidoscopic, de largă imaginație scenică, antrenant”.

● [„*Albina*”, nr. 23] Fragmentul de roman *Horia și-a descins sabia* de Dumitru Corbea, este prezentat în termenii: „Mergând pe linia unor preocupări mai vechi, Dumitru Corbea reconstituie în romanul său recent încheiat *A tunat cerul* evenimentele și eroii principali ai războaielor iobagilor din Transilvania, de sub conducerea lui Horia, Cloșca și Crișan. Acțiunea fragmentului pe care-l publicăm se desfășoară la puțin timp după una din călătoriile lui Horia la Viena”. □•Apare textul *Un vast program pentru înflorirea patriei*, nesemnat: „În aceste zile când grânele au dat în spic, semn al rodului împlinit, când industria înflorește și țara se gătește de sărbătoare, poporul nostru are un nou prilej de bucurie. Cele două documente – Tezele Comitetului Central al partidului pentru Congres și proiectul Directivelor Congresului al X-lea al P. C. R. privind planul cincinal pe anii 1971-1975 și liniile directoare ale dezvoltării economiei naționale pe perioada 1976-1980 – au fost primite de către toți cetățenii patriei cu deosebit interes și profundă satisfacție”. □•În *Carnet cultural* citim, printre altele: „În cadrul manifestărilor

cultural-artistice desfășurate sub titlul *Memoria Argeșului* a avut loc zilele trecute deschiderea Casei memoriale Liviu Rebreanu de la Valea Mare. În această casă a creat între anii 1930-1944 scriitorul ale cărui opere sunt azi traduse în 24 de limbi. Inaugurarea Casei memoriale Liviu Rebreanu a prilejuit întâlnirea unui numeros public cu soția și fiica precum și cu foștii prieteni ai scriitorului. Cu acest prilej, poetul Demostene Botez a evocat personalitatea marelui nostru prozator”. □•Marilena Vulpe consemnează *150 de ani de la nașterea lui Walt Whitman*: „Părinte al versului liber, Whitman este și părintele unei sensibilități noi, care vibrează la bucuriile vieții, la suferințele ei, găsind în concretul lor valorile adânci ale omenescului. Poet al tuturor oamenilor, Walt Whitman întemeiază un nou umanism, născut în sentimentul solidarității universale. La 150 de ani de la naștere, primul și cel mai mare poet american modern și-a păstrat prospețimea, fiind la fel de actual pentru noi, ca și pentru contemporanii săi”.

• [„România literară”, nr. 23] Sub genericul *Gândirea și sensibilitatea umană – problemă de stat* se desfășoară o amplă anchetă, în care „scriitori, compozitori, pictori, regizori, critici” se referă la „importanța covârșitoare pe care o au pentru dezvoltarea generală a patriei, în viitorii ani, *Tezele și Directivele Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român*.” Rostul acestei inițiative este de cel de a ilustra încrederea pentru „politica științifică, curajoasă, clarvăzătoare, demnă a conducerii partidului și statului nostru.” □•Vechi aderent socialist, implicat în campaniile împotriva „turnului de fildeș” organizate după 23 August 1944, Miron Radu Paraschivescu se menține în limitele discursului care pregătea realismul socialist, apelând totuși la sugestii evazioniste, citând dintr-un autor închipuit de el însuși, iar nu din vreun ideolog sau lider (Marx, Lenin, Ceaușescu) : „Opera literară este chemată să inspire maselor sentimentul luptei în neîntrerupta lui aspirație pentru cucerirea libertății. Căci, așa cum spunea poetul, libertatea unui popor, odată pierdută, nu va mai fi în veci de nimeni recucerită. Ea este virginitatea originară a popoarelor” (*Libertatea – un drept o datorie*). □•Marin Preda este franc, declarând că nu asista la o inovație epocală în recenta perioadă, ci la o schimbare a relațiilor în corpusul politic al țării după 1965. În subsidiar, prozatorul vorbește despre niște aspirații legitime, pe care le-ar fi dorit împlinite, cu toate că situația reală nu era favorabilă: „Scriitorul a fost întotdeauna interesat de relațiile, de destinul individului, de felul cum istoria și individul se atrag sau se resping. Ceea ce a adus nou socialismul este participarea conștință a individului la istorie, cu bucurie sau deznădejde, integrarea ființei – adesea umilă – în existența, adesea măreață. Recente *Documentele ale Partidului Comunist Român* sunt un nou îndemn la rațiune, la eliberarea omului de toate limitele absurde, un impuls ca fiecare cetățean să beneficieze de dreptul la istorie, drept inalienabil într-o societate dreaptă” (*Individul și istoria*). □•Paul Anghel vine cu o abordare ce pregătește pașii decisivi spre retorica naționalist-comunistă, în care contau cultul personalității (de inspirație stalinistă) și „lupta pentru pace” (de origine leninistă): „Este un rar noroc, o mare șansă, ca forța politică ce conduce

destinul României, Partidul Comunist Român, să întruchipeze nu numai setea de progres a țării, formulată științific în tabelele de cifre ale *Directivelor*, dar și setea de dreptate și demnitate națională specifice oricărui popor, specifice oricărui popor, specifice unui popor atât de mult încercat cum e poporul nostru. Vrem – ne spun *Tezele* – relații de colaborare cu toate țările socialiste cu Uniunea Sovietică și Marea Chină Populară, cu Albania și R.D.G., cu Iugoslavia, Polonia, Cehoslovacia, Ungaria și Bulgaria, cu celelalte țări socialiste de pe continentele asiatic și latino-american, cu toate țările lumii, cooperând la diviziunea socialistă a muncii, dar și la diviziunea mondială a muncii, fiindcă pacea și progresul sunt astăzi indivizibile, fiindcă libertatea trebuie să fie indivizibilă, trebuie să fie neștirbite și necondiționate” (*Un program al demnității*). □•Șerban Cioculescu preferă o situație fără acroș la cotidian: „Scriitorii și artiștii români sunt datori să îmbogățească patrimoniul spiritual al atât înzestratului nostru popor cu noi capodopere, în tradiția marilor noștri clasici” (*Încredere în forțele noastre creatoare*). □•În câteva versuri, fără implicații ideologice morale, Nichita Stănescu sintetizează aspirații patriotice legitime: „Destinul meu este destinul/ acestei țări care mă ține/ în vechiul, iutele și linele/ balans de nobile destine” (*Destin*). ■•Adrian Păunescu stă *După opt luni de vorbă cu Al. Ivasiuc*. Prozatorul fusese plecat, din 4 octombrie 1968 în Iowa City, cu o rezidență. Impresia de călătorie caracteristică este că acolo a întâlnit „O sumă de orașe, în această țară care, contrar prejudecăților noastre, e plină de întinse spații nepopulate (căci și deșertul e strâns la un loc) sau zeci de mii de kilometri pătrați presărați, cu ferme izolate.” □•Întrebat despre experiențele comune din actuala epocă literară, așa cum le-a resimțit la cald, Al. Ivasiuc e de părere că forța motrică rezidă în „încercarea și reușita de a merge dincolo de aparențe, de a crea imaginea complexă a unei realități, de a introduce – de pildă în proză – principiul în locul faptului brut, principiu bineînțeles imanent faptului de artă. [...] În veacul nostru, multe din iluziile ce treceau drept sigur s-au prăbușit. Valorile trebuie să acopere și să dea un sens unei realități extrem de dinamic în care trăim cu adevărat sentimentul istoriei. [...] Participarea la uriașele transformări cu care suntem contemporani face ca literatura să întrebe, până la rădăcini, și să încerce să schițeze soluții. În acest proces de chestionare se nasc sau se reafirmă valorile.” □•Asemenea insistență conduce și unele exagerări și inadvertențe, specifice mitului progresului în comunism: „Față de Occident, experiențele care ne alimentează literatura sunt mult mai bogate. Cei de vârsta mea au trecut printr-un război și printr-o revoluție. Cred că aceasta reprezintă o cheazășie a unei sensibilități deosebite, capabilă să dea nu numai cărți, dar și opere.” □•După contactul cu universitarii americani, Al. Ivasiuc pare a deveni un gânditor neomarxist. Faptul în sine hrănea, în aparență, teza scriitorului-cetățean, devotat programului partidului-unic. Numai că, inserarea notei personale însemna un fenomen de adevărată disidență, în care un aderent declarat al ideologiei – înțeleasă în cadrele ei ineluctabile – se detașa de limba de lemn: „Mi-ar plăcea ca,

în presa noastră literară, să găsească încercări temeinice, dincolo de fraze de serviciu, de a aplica radicalitatea marxismului la viața noastră de azi și de aici. Nu spun un lucru nou, însă poate nu e inutil să revenim asupra lui: nu există decât o singură formă de marxism, *marxismul creator*. A repeta o teză e cel mult un act de învățământ. Metoda dialectică marxistă e suplă, ascuțită, critică, scoțând în evidență mereu decalajul între ceea ce este și ceea ce trebuie să fie. *Un marxism conformist – este o contradicție în termeni.*” ■•Ion Caraion publică poezia *Week-end*: „Aritmetica-și bate copiii la fund și se scapă-n pat./ S-au copt toate nucile din Vechiul Regat,/ și s-a scuturat tot polenul./ Vine trenul, pleacă trenul/ se cutremură edenul./ Bum-bum! Dum-dum!// Peripatetismul, de ciudă, și-a ros unghiile. Iarba crudă, crudă./ Iubitul meu pierdut în munți, pe sub arborii cu țestele ciunți,/ bijuteriile soarelui ne fac semn/ din întâmplările de ieri și de lemn./ Primele brume și ultimele lăptuci.../ Unde să te mai duci?// Repede și cu pălărie a venit o doamnă./ Sunt stele și păsări de toamnă./ Bătrânul stă pe bancă și pe gânduri./ Decât noapte și lapte, mai bine cuie în scânduri.”

• [„Tribuna”, nr. 23] Editorialul numărului, intitulat *Program înălțător*, întâmpină lucrările Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român, ce urmau a se desfășura începând cu 4 august. □•Tot pe prima pagină, *Știința tineretului*, articol semnat de Fred Mahlen are drept centru de greutate deschiderea de un an a *Centrului de cercetări pentru problemele tineretului*, cu obiectivul principal care constă în „studiul tineretului ca o categorie socială dinamică în procesul formării și integrării sale în muncă și viață”. □•Tudor Cătineanu prezintă seminarul național de filosofie al studenților în articolul *Semnificația analizei omului în manifestările economico-filosofice*. □•Eseul lui Mircea Vaida cu titlul incitant *Cinicii, Marchizii de Sade, și alții...* încearcă o istorie culturală a cinismului, din Antichitate și până la marchizii de Sade. ■•Constantin Cubleşan dedică spațiu în paginile revistei romanului din trei părți a lui Dumitru Radu Popescu – *Ninge la Ierusalim, Boul și vaca, Cele șapte ferestre ale labirintului*. După ce notează lipsa continuității epice între cele trei părți ale romanului și dificultatea de a rezuma subiectul celor trei părți, C. Cubleşan susține caracterul ne-canonic al romanului F, acesta fiind „romanul unor atitudini, al unor ipostaze umane”. Pe lângă metafora labirintului uzitată în roman, este evidențiată capacitatea personajelor de a-și asuma „mereu și mereu alte măști”. Meritul prozatorului D. R. Popescu constă, în opinia lui Constantin Cubleşan, în multitudinea cheilor interpretative stârnite de „curgerea de ape adânci” a romanului. □•*Gânduri la o cititorie* este dedicat înființării *Asociației scriitorilor de la Cluj*, fondată, după cum suntem asigurați, pe temeuri solide ale politicii culturale a partidului nostru”. □•Virgil Ardeleanu presară remarci acide referitoare la activitatea cinematografului românesc în articolul *A propos de Cannes*. ■•Petre Hossu revine cu recenzia cărții *Existența tragică* a lui D. D. Roșca, reliefând faptul că, în opinia autorului, „filosofia este o atitudine morală-estetică în fața existenței luată ca totalitate”. P. Hossu ne asigură că partea a doua a sintezei filosofice se ocupă de „plusul moral-afectiv, intrinsec

filosofiei“. Sunt enumerate și explicitate cele trei atitudini posibile față de existență, așa cum se desprind din cartea gânditorului român: „prima pornește de la imperativul să depășim experiența; a doua de la același punct, însă în sens invers; a treia este morală și etică. Petre Hossu conchide că i-a revenit ingrata sarcină de a da o schiță cât de cât edificatoare“ asupra cărții lui D. D. Roșca, încurajând explorări viitoare ale viziunii filosofice din opera gânditorului. □•Vasile Grunea oferă traducerea poemului lui Thomas Merton *Cântec pentru procesiunile ce se vor tine în lagărele pline de cuptoare*.

6 iunie

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6236] Nicolae Baltag semnalează apariția volumului de debut al Floricăi Mitroi, *Rugăciune către Efemera*.

• [„**Contemporanul**”, nr. 23] Editorialul *Cu fața spre viitor*, asumat redacțional, se integrează în atmosfera progresist-triumfalistă pe care P.C.R. a implementat-o în presă după 23 August 1944: „Publicarea *Tezelor* Comitetului Central al Partidului pentru *Congres* și a proiectului *Directivelor* privind planul cincinal pe anii 1971–1975 și liniile directoare ale dezvoltării economiei naționale pe perioada 1976–1980 a avut o deosebită rezonanță în rândurile întregului popor, a intelectualității din țara noastră.” ■•Câteva *Gânduri despre înnobilarea spiritului* așterne Ștefan Aug. Doinaș pe marginea *Tezelor* pregătite pentru *Congresul al X-lea*, precizând că „În preajma unui eveniment al vieții de stat, conștiința cetățenească se mobilizează ca-n fața unui examen al istoriei”. Așadar, scriitorul-cetățean e chemat, cu asupra de măsură, să justifice politica statului. Eludând prevederea că literatura îndeplinește sarcina de „ridicare a conștiinței socialiste”, poetul insistă asupra permanenței celuilalt factor, respectiv „înnobilarea spirituală a oamenilor”. Concluzia autorului este cea a unanimității: „Niciodată climatul cultural românesc n-a fost mai efervescent, mai diversificat ca modalități și stiluri de creație, mai propice apariției unor opere care să înscrie în durată momentul nostru istoric. [...] Nu e oare semnificativ faptul că, în această perioadă, cărțile cu adevărat valoroase s-au bucurat, paralel cu aprecierea, venită din partea criticii literare, și de un mare succes de public, că ele au dispărut din rafturile librăriilor, că sunt cerute din nou de sute și mii de cititori.” ■•Nicolae Manolescu îi consacră cronica lui Al. Ivasiuc, aflat într-o constantă cursă contra cronometru, publicând, al treilea român în trei ani: „*Cunoaștere de noapte*, superior incontestabil, primelor două, le repetă atât în ce privește situațiile fundamentale, cât și în ce privește materia propriu-zisă. [...] dramele personajelor lui Al. Ivasiuc sunt dramele unor inteligențe excepționale care caută nu trecutul în sine, ca succesiune de experiențe concrete, vii, insesizabile, ci o semnificație generală capabilă să dea aceluși trecut unitate. [...] *Cunoaștere de noapte* este un roman remarcabil prin acuitatea idelor, ca și *Vestibul* sau *Interval*, dar și prin nu știu ce poezie inefabilă care lipsea acelor, prin puritatea și echilibrul lui desăvârșit.” ■•Dana Gheorghiu publică, în exclusivitate pentru „Contempo-

ranul”, interviul intitulat *Totul e filozofie!*, pe care i l-a luat lui Eugen Ionescu, la început de iunie 1969, cu ocazia unui eveniment substanțial care anticipează altul epocal din 1970: „Distins recent cu Marele Premiu al Principatului Monaco pentru ansamblul operei sale, de mult nesupusă, ca audiență, frontierelor, autorul *Regelui moare* e p cale, la 57 de ani, să devină numuritor: dacă ilustrele personalități ale Academiei Franceze îl vor primi sub cupola ei. Candidatura a fost depusă. Susținătorii ei așteaptă acum doar ziua alegerii... În octombrie. [...] De neconceput fără o «escală» la arhimodestul teatru *Huchette* – unde *Cântăreața cheală* și *Lecția* dețin afișul de 13 ani! – itinerariul turistic parizian te lasă purtat, aproape totdeauna, la *Comedia franceză* (*Setea și foamea*) sau la *Théâtre de France* (*Rinocerii*, *Pietonii aerului*). Dar în câte alte teatre din Franța, din lume, nu e jucat Eugen Ionescu? Câte monografii nu i se consacră? Teze de doctorat; prelegeri în colegiile americane; în universitățile australiene, engleze și norvegiene”. Eugène Ionescu ajunsese, pe drept cuvânt, un clasic în viață, un canonic, o parte indispensabil a patrimoniului globală. Era un creator care, în timp real, scria istoria, ajungând să fie acceptat în aproape toate mediile. Autorul, vorbind despre propria operă, este în răspăr cu interpretările comune: „Béranger se regăsește singur într-o lume dezumanizată, depersonalită, în care toți indivizii au vrut să semene între ei. Deplorabilă nu mi se pare solitudinea, ci, tocmai, o găsesc indispensabilă. Ceea ce nu știu să fie personajele mele, ceea ce li se poate reproșa, e tocmai faptul de a nu fi solitare, de a nu se reculege, de a nu medita. E vidul! [...] Azi nu mai suntem stăpânii mijloacelor extraordinare acționate de nou. Lumea însăși se poate deregla ca o mașină. Încercuit, asaltat Béranger rămâne singur în lumea ostilă a *Rinocerilor*. Întocmai *Noul locatar*. În *Lecția*, proliferarea cuvintelor generează automatismul limbajului, al gândirii. Incomunicabilitatea se instalează numai unde gândirea încetează!”

7 iunie

- **[„România liberă”, nr. 7661]** În cadrul rubricii *Puncte de vedere*, N. Barbu prezintă și comentează *Responsabilitățile criticii*, din perspectiva subordonării actului de evaluare critică și a instrumentelor acesteia ideologiei oficiale. Din acest motiv, critica „poematică” practică de G. Călinescu, „ambiționând la reconstituirea unei structuri inefabile din perspectiva purei subiectivități a comentatorului, nu satisface imperativul ierarhizării valorilor prin stabilirea unei continuități a spiritualității specifice unei epoci, unui popor, unui gen sau modalitate expresivă”. Mai precis, dacă literatura neglijează „angajarea ideologică, umanistă”, este datoria criticii literare să evite a deveni un „simplu colocviu între inițiați” și să se manifeste ca o „veritabilă magistratură civică menită să ajute progresul literaturii și artei în serviciul omului”.

- **[„Scântea”, nr. 8088]** Numărul prezintă *Adunarea festivă consacrată aniversării a 20 de ani de la înființarea Miliției*. □•Z. Ornea scrie despre *Două volume de critică*: □ Volumul *Reflexii critice* de Victor Felea: „Criticul nu este, în

mod evident, un cronicar, din speța ilustră a lui Pompiliu Constantinescu. Nu urmărește fenomenul literar în toată curgerea sa, nu scrie despre tot ceea ce apare, inclusiv despre volumul nedecis al debutantului. Un principiu abia disimulat guvernează selecția, criticul renunțând din materia oscilantă a ciclului editorial ceea ce-i convine prin afinitate și disponibilitate, întotdeauna cărți sau probleme care spun și reprezintă ceva. [...] Modalitatea sa excesiv selectivă îngustează însă enorm capacitatea criticului de a călăuzi cititorul în lumea mișcătoare a aparițiilor literare. Sigur, criticul e liber să aleagă din tot ce apare ceea ce i se pare demn de comentat, ignorarea însemnând și ea un verdict. Dar a ocoli (să spunem cu prudență?) debuturile, chiar cele purtătoare de semnificații certe, a-ți îndrepta obiectivul aproape exclusiv spre zonele autorilor cu marca deja neînregistrată, diminuează posibilitatea criticului de a interveni acolo unde gestul și cuvântul său, venite la timp, puteau bara o impostură sau stimula o vocație autentică.”

▣•*Exegeze* de Geo Șerban: „Disponând de incontestabile calități de critic și istoric literar Geo Șerban a preferat până acum să se mențină exclusiv în rolul de editor – ce-i drept al unor ediții bune – sau de prefațator. [...] Mai este de așteptat de la Geo Șerban cartea care să-l reprezinte într-adevăr”.

▣•*Apare Nopti fără somn*, fragment de roman de Alecu Ivan Ghilia: „Prin situarea momentelor principale ale acțiunii la sfârșitul războiului, romanul reflectă lupta împotriva fascismului, credința personajelor în destinul luminos al poporului român și ideea înaltă a sacrificiului personal în numele acestui viitor”.

▣•*Versuri semnează: Camil Baltazar (Patriei), Gabriela Melinescu (Lumina Mării Negre), Eugen Frunză (Arborii), Anghel Dumbrăveanu (La pragul vremii).*

• [„**Cronica**”, nr. 23] În cadrul rubricii intitulată *Critică și modernitate*, Zaharia Sângeorzan are *Un dialog cu Eugen Simion*: „– Tot mai mulți autori scriu istorii literare, sinteze asupra literaturii contemporane. Numele lor vă este cunoscut... G. Ivașcu și Al. Piru, ca să mă refer la două nume remarcabile ale istoriei noastre literare... Dar dacă dv. ați scrie o istorie a literaturii azi, cum ar arăta ea? – Dar dacă, totuși, aș scrie ... o istorie a literaturii de azi? Ea ar arăta, oricum altfel decât proiectele existente. Au apărut autori, fenomene și chiar o conștiință literară nouă. Dacă D. Micu sau N. Manolescu ar *relua Literatura română de azi* ea ar fi, fără îndoială, astfel scrisă. Trei sau chiar patru sunt, după părerea mea, elementele noi apărute în câmpul literar în ultimii ani. Reapariția, mai întâi, a unei generații literare pe care, o dată am numit-o generația pierdută a literaturii noastre. Spațiul 1945-1948 era, până nu de mult, în harta literaturii române cu desăvârșire alb. Toate sintezele critice treceau în grabă peste el. O generație de poeți a debutat totuși atunci și de numele unora critica timpului lega mari speranțe. Tăcerea ce s-a așternut apoi în jurul lor nu era firească. Mulți dintre ei au reapărut sau au fost redescoperiți de critică. Recenta carte a lui Al. Piru: *Panorama deceniului literar românesc 1940-1950* dă o imagine exactă a fenomenului de care vorbim. D. Stelaru, Geo Dumitrescu, C. Tonegaru, Ion Caraion, Radu Stanca, Ștefan Augustin Doinaș ș.a. sunt nume de care se vor-

bește. Împreună cu poeții veniți din direcția suprarealismului (Virgil Teodorescu, Gellu Naum, ș.a), configurează o stare de spirit, un moment literar. Să-i zicem: momentul literar' momentul literar' 46. Alt fapt, incontestabil, e biruința, consacrarea (spune-ți-i cum vrei) generației tinere. Nichita Stănescu, Fănuș Neagu, N. Breban – iau numai aceste exemple – debutanți de ieri, sunt, azi, scriitori cunoscuți, cu o operă peste care nu se poate trece. Prezența masivă a acestei generații în viața literară curmă orice controversă privitoare la viitorul literaturii. Celelalte două fenomene ar fi: redescoperirea generației vârstnice (formula e convențională) și mă gândesc, în primul rând, la opera postumă a lui Lucian Blaga și V. Voiculescu și, în fine, resurecția criticii. Despre acesta, însă, mai târziu. – *Poezia românească este, în momentul de față, un spectacol mirific al experiențelor, al valorilor și bineînțeleș, al tendințelor stilistice. Tinerețea poeziei este imensă... Chiar unii critici publică volume de versuri. Aș cita pe Matei Călinescu cu Semn, I. Negoieșcu, Dumitru Micu, Petru Popescu ș.a... Când avem poeți ca Nichita Stănescu, Mircea Ivănescu, Leonid Dimov, Cezar Baltag, Gheorghe Tomozei, Ion Alexandru, Adrian Păunescu, Ilie Constantin... putem vorbi de tendințe. Credeți cu adevărat că exegerez sau că încerc un termen imposibil de sondat? – Dacă există o tendință în poezie? Nu știu exact la ce vă gândiți... Există tendine, direcții, formule variate și, pentru a rămâne la generația tânăr, un semn al vitalității ei estetice este tocmai diferențierea, diversitatea de formule. A vorbi de curente, școli, mi se pare a folosi o terminologie inadecvată. ... Se afirmă azi, mai ales grupuri literare, cu o estetică limitată la metodă, tehnică literară. Uneori în spatele unui asemenea val se află și o filosofie. ... Uneori estetica e mai interesantă decât literatura propriu zisă. E situația noului roman francez. Există și la noi asemenea grupuri stilistice sau, dacă vreți, direcții în curs de configurare . O direcție puternică, în poezia tânără, e cea vizionaristă... Alta însumează un număr de poeți desprinși din lirica lui Blaga: poeți cu un sentiment acut, tragic al existenței, obsedați de miturile mari. Mai sunt de extracție rurală și aduc în literatură o violență a expresiei și o obsesie a universurilor pure. Ion Alexandru, Gh. Pituș... și mulți alții, până la George Alboiu și Dumitru M. Ion, afirmați recent, pot fi puși sub semnul unui fel de existențialism rural, neguros, bogomilic. Se cultivă, apoi, o poezie ironistă și fantazistă, demitizată, meditativă, în fond, sub aparența unei notații ușoare la îndemna oricui. Am în vedere, firește, pe Marin Sorescu și pe tinerii ce-l urmează. Leonid Dimov, dintre poeții intrați în ultima vreme în conștiința literară, impune o altă formă poetică, relatează și ea de mulți debutanți. Dimov e un parnasian al visului, un creator de limbaj poetic, ca și Nichita Stănescu, Ion Gheorghe, Adrian Păunescu, da de alt tip și cu alte elemente». – *Proza actuală continuă o tradiție și în același timp tinde să devină modernă. Romanul își cucerește prin câteva apariții dreptul la o mai serioasă, statornică prețuire... Nu l-am numit, după cum vedeți pe Marin Preda. El e, după părerea mea un mare prozator român contemporan. Nu știu dacă ar fi potrivit să zic că l-ar continua pe Liviu Rebreanu, tot așa de profund... Marin Preda e un**

scriitor reprezentativ... Totuși, ca să nu vă neliniștesc cu aceste propoziții critice, cu apropierea pe care le-am făcut, vă rog să definiți specificul operei sale. – Marin Preda are, indiscutabil, o obsesie a unei lumi, ceea ce vrea să spună obsesia unei spiritualități specifice, a unui mod de existență. *Întâlnirea din pământuri, Moromeții (I, II)* sunt dominate de aceste simboluri... traduse în formula unui realism cuprinzător... într-un cuvânt, un realism modern. Ca metodă epică el se bazează pe analiză. Aceasta face posibilă, după opinia mea, inutilă discuția despre posibilitățile literaturii rurale. ... Dar se mai poate vorbi, vă întreb, de literatură urbană și literatură rurală?!... Totul e după părerea mea, o problemă de atitudine estetică, nu de tematică. Temele nu spun nimic despre conștiința estetică a operei, singura în fapt, care interesează. Dramele omului modern sunt, peste tot aceleași. Scriitorul își alege, singur, punctul de observație cel mai favorabil. – *Critica românească nu este indiferentă față de inovațiile din critica franceză, engleză, italiană etc. Receptarea lor, nu o duce, evident, la epigonism...* *Critica noastră actuală... și-a format un stil, adică a respins unul tradițional, învechit... și a acceptat altul modern.* – Judecând după discuțiile duse în presă despre critici, da, critica e la curent cu tot ce se întâmplă cu alte literaturi, în pas cu spiritul epocii. Curios însă, avem critici, dar nu avem critică. [...] Mai simplu spus, criticul este și un ideolog, ideologul nu e neapărat și un critic. Or, timp de două decenii, unii care au scris despre cărți au fost, mai ales ideologii și aproape deloc criticii... Noua critică mă gândesc în primul rând, la criticii tineri, trebuie să refacă autoritatea pe care critica de dinainte de război o câștigase. Cum? Aceasta este o altă chestiune... – *Tânărului critic îi sunt necesare unele îndrumări și mai ales atunci când face pasul decisiv: debutul editorial. Cu ce credeți că ar fi potrivit să apară în public?* – Cu o operă privitoare la un scriitor clasic, negreșit. Cunoșteți motivația dată de G. Călinescu, în 1932. Ea ni se pare valabilă pentru orice critic tânăr... studiul clasicilor are și acest efect de neignorant: disciplinează spritul, îi dă o perspectivă istorică, fără de care, încă o dată, critica nu se poate închipui”. ■ În textul *Reflexivitate și lirism*, Horia Avrămuț se referă la poezia lui Al. Philippide: „Înclinat din totdeauna spre sobrietate în cugetarea poetică, Philippide are orgoliul de a nu poetiza la modul grav impresiile dezasperate din mediul exterior. Nu se sfiește să recunoască eșecul, sau senzația inutilității efortului care îl copleșește la pragurile cunoașterii, dar îi repugnă poezia dezolării și spleenului, mai ales când aceasta nu e angajată în dezbateri ontologice”. ■ În cadrul rubricii *Documente inedite*, Florin Mihăilescu redă scrisori din corespondența lui E. Lovinescu. ■ Liviu Leonte se referă la însemnările de călătorie ale lui Mircea Malița: *Sfinxul*: „Mircea Malița este un raționalist care vede în Partheon expresia ultimă a logosului, iar un raționalist care ne previne să nu investim în teorii elementul religios al absolutului și al intoleranței. Acesta e sensul din *Dialog pe Acropole* între Epictet și Diodor, aduși în vremurile moderne. Nu încapă îndoială că Mircea Malița subscrie integral la concluziile lui Epictet...”. ■ În cadrul rubricii intitulată *Cronica ideilor literare*, Adrian Marino, în articolul

Major și minor, semnaleză reeditarea *Trilogiei culturii* (E.L.U, 1969), a poetului Lucian Blaga, insistând asupra paginilor despre *Cultură majoră și Cultură minoră*: „Căci deși Lucian Blaga pune, dar nu rezolvă problema ierarhiei de valoare..., pentru noi luarea unei decizii este absolut necesară și firească. Cultura «majoră» este superioară culturii «minore». Unele argumente în acest sens, apar chiar în tipologia lui Blaga. Dar mai presus de comparații și categorii abstracte lucrează în cultură, în literatură, necesitatea esențială de afirmare, creație și integrare istorică. Or, acest destin obiectiv nu poate fi pe deplin realizabil, în condițiile actuale, în cadrele culturii «minore»”. ■•Zaharia Sângeorzan notează despre traducerea eseului lui E. M. Forster, *Aspecte ale romanului*, de Petru Popescu: „Eseul lui E. M. Forster, apărut în Anglia, în 1927, și traducerea lui în românește, realizată de Petru Popescu verifică adevărul că orice sinteză rezistă în timp datorită clasicității ei, putinței de a fi mereu actuală, gustată și reluată în permanență de contemporani”.

● **[„Flacăra”, nr. 24]** Valeriu Cristea recenzează romanul lui Thomas de Quincey, *Confesiunile unui opiomani englez*. ■•Iuliana Pop face o cronică dramatică piesei *Iona* de Marin Sorescu, pusă în scenă la Teatrul Mic, în regia lui Andrei Șerban. Spectacolul „apare ca un compromis între textul abstract și mijloacele teatrale, concrete, de realizare: actor, decor, mișcare, lumină”. □•La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, apare o notă despre tematica volumului de poeme *Melancoliei inocente* de Petre Stoica. ■•Se semnaleză retipărirea volumului lui Ion Pillat, *Portrete lirice*, ediția fiind îngrijită și prefațată de Virgil Nemoianu.

● **[„Luceafărul”, nr. 23]** Fănuș Neagu publică tableta *Dăruit visării*, pe o tematică ce va deveni consacrată, Dunărea și dorul de locurile natale. „Plouă, și Dunărea a intrat în cer. Păduri de plop și păduri de tei curg în ape, și ierburile câmpiei înecate în fum și bătute de vânt rătăcesc printre picioarele cailor, și fiecare luntre, atârnată pe mii de frânghii umede de o stea nevăzută, se luptă să rupă întunericul, și sunt zeci și sunt sute de bărci, toate la marginea scufundării și se duc în neguri neliniștite, superbe păsări de lemn, împinse să zboare și să reziste cu două oaze de lemn. Trupurile lor dăruite aventurii, desprinderii și revenirii și, poate, și durerii definitive care e moartea, diseară, când ploaia va fi trecut și va ieși luna, unind într-un fluviu ireal, munți și câmpii și liniște ascuțită se vor legăna, în clătinare orientală, la maluri, răscolesc acum furtuna și trec prin sufletul meu, târând uriașe plase în care mii de pești, cu ardere albastră și fosforescentă, presimțindu-și stingerea, se zbat și se zvârcolesc. De la o fereastră în ramă galbenă, sub care sânge răzând, trandafiri învolți și o tufă de sânziene care va exploda neauzit și va pieri, răspândită în mine și în părul fetelor pe care le-am iubit. În noaptea solstițiului de vară, când iau foc comorile sciților, îngropate între călăreți care așteptau judecata din urmă, cu o mână pe frâu și alta pe sabie, privesc și ascult vuietul ploii și plec cu fiecare vapor pornit pe calea speranței, spre țărături unde doarme visul, și sunt și în bărcile negre, între spinările împușcate de ploaie, cu brațul cucerit de luptă, așteptat de o sticlă de rachiu, de o țigară și de o femeie

încinsă de gândul dragostei. Fulgeră. Nu-nchid ochii. În candela verde, care va arde cât va fi mama și va arde mereu, un ochi de credință deschisă, al celui mai mic din cinci frați. Iubea porumbeii și nu înțelegea de ce sfântul Gheorghe nu înfige sulița-n balaur, și atunci s-a urcat în icoană să-l ajute, și nu va mai coborî niciodată și porumbeii, ondulând prin ploaie refac cu aripi albe povestea lui tristă. Dunărea suie în ceruri și cade în luntrile arcuite sub vânt. Mii de nopți se desfac cu ea și se despletesc, noapte tulbure și grea, spartă de tunet în boabe de bronz”.

■•M. Ungheanu recenzează volumul *Euphorion* al lui N. Balotă, pe care-l consideră „adeptul unei critici care tinde spre straturile adânci ale operei de artă, o critică revelatoare de profunzimi. [...] Încercarea de a articula un catehism estetic edificator pentru noua mișcare literară este vizibilă în *Permanențe mitice în literatură*. Nicolae Balotă surprinde mișcarea poeziei spre spațiul mitic, încercarea ei de regresivitate în teritorii pierdute ca și viziunile eschatologice, a doua față a aceleiași medalii. Literatura e văzută ca o permanentă încercare de a releva primara ingenuitate, stările dintâi, paradisul pierdut, o întoarcere mereu către starea pură. *Permanențe mitice în literatură* este cel mai explicit eseu de estetică modernă al lui Nicolae Balotă”.

■•La secțiunea „Cronica fantezistă”, Marin Sorescu vine cu o *Însemnare*: „Spleen-ul, cuvânt englezesc care se serie cu doi de e, în vrăjmășie, pentru că se citește cum se aude, presupune o stare de suflet specială. Ceva ca o ceață de nu vezi să te încalți, nu vezi dincotro răsare soarele, nici unde vine clubul. E o vorbă insulară tipică năpădită parcă de ape care vâjâie în jur. *Un Robinson cu insula în suflet* – spune într-un frumos vers poetul Al. Philippide. Insula aceasta îi apasă pe englezi, deși spre deosebire de cea a lui Robinson le dă cu prisosință tot ce le trebuie. Ba poate tocmai de aceea, Spleen-ul emană din plictiseală – ca și când ar căsca sufletul. Dar nu cerem somn, ci dimpotrivă acțiune. O acțiune foarte importantă, foarte necesară – dar care? Aici e aici: nu știi ce-ai dori să faci. În asta stă misterul lui. Un filozof român îi bănuia pe englezi de lipsă de subtilitate. Atâtea secole de victorii și bunăstare s-au răzbunat printr-o moleșală a spiritului, le-a atrofiat aptitudinea spre subtilități și chițibușuri. În filozofie, de pildă, s-au oprit la descoperirea percepției. Nu cred că e adevărată, întru totul, aceasta afirmație. Spleen-ul e tocmai o subtilitate sufletească. E un rafinament extraordinar să ai spleen, tocmai pentru că nimeni nu știe ce e aia. Dacă s-ar face o anchetă printre purtătorii de spleen – printre agenții patogeni ai acestei stări – nimeni n-ar ști să spună precis unde-l doare. Literar vorbind, spleen-ul e o calitate artistică. O stare vagă, între visare și dorință, foarte propice inspirației. Baudelaire a folosit-o pentru puternicele sale flori ale răului. *Urâtul* – e spleen-ul în accepția poetului francez. Literatura romantică și mai ales cea modernă au contribuit mult la răspândirea acestui fior. Spleen-ul azi, deși de origine insulară, e un bun al omenirii întregi. Se poate importa în flacoane frumoase de parfum. Noi avem mai puțin nevoie de el. Dorul românesc, intraductibil de asemenea, nici măcar în românește, îl poate înlocui la nevoie”.

8 iunie

• [„România liberă”, nr. 7662] *Cronica literară. Vârstele poetului* propune, sub semnătura lui Aurel Martin, un comentariu la volumul de *Poezii* al lui Ben Corlaci, apărut recent la E.P.L., care reunește mai multe volume publicate deja, precum *Tavernale*, din 1941, și *Pelerinul serilor*, din 1942. Aflat, în aceste prime două volume, sub „înrâurirea directă, copleșitoare, a liricii lui Dimitrie Stelaru”, și asumându-și o „mască villonescă și baudelairiană”, corelativă „temei condiției subumane a poetului sărac, neînțeleș, bolnav, înșelat, declasat, noctambul lunatic”, în volumul *Arhipelag*, din 1943, Ben Corlaci adaugă o puternică notă de protest social. „Gestul luciferic” îl opune radical pe „poetul lunatic” „lumii murdare”. În *Manifestul liric* din 1945, ca dovadă a maturizării creatoare a poetului, „condiția creatorului” este asimilată și „topită în cea a condiției umane”. Iar ciclul *Postumele*, care cuprinde poezii redactate între 1945 și 1967, se remarcă prin dialogul liric dintre „apostol și umanitate”, precum și prin identificarea „căilor solidarității umane”.

• [„Scânteia”, nr. 8089] Și Virgil Teodorescu publică un text de întâmpinare a Congresului – *Misiunea nobilă a omului de artă: slujirea epocii, a țării sale*: „La un sfert de veac de la eliberarea țării, *Tezele Comitetului Central al Partidului Comunist Român pentru Congresul al X-lea al partidului* constituie sinteza esențială a activității și politicii partidului și a perspectivelor luminoase care se străvăd în viitor, precum și explicația științifică a opțiunii poporului român la socialism, a coeziunii dintre partid și popor. [...] Prin operele noastre de artă, prin filosofia noastră – așa cum stă scris în *Teze* – trebuie să fie mai activ prezentată în marile confruntări de idei ale lumii de azi. Aceasta înseamnă: «dezvoltarea gândirii creatoare»; înseamnă «dezvoltarea spiritului novator»; înseamnă: «confruntarea liberă a părerilor, în spirit științific» – singura cale de clarificare a problemelor, de reliefare a adevărului de afirmare a concepțiilor și ideilor avansate. Aceasta înseamnă, mai întâi de toate, sporirea exigenței, «înlăturarea diletantismului și a superficialității, eliminarea monotoniei și a șablonului», în scopul de a reflecta cu mai multă profunzime procesele și fenomenele actuale din viața societății noastre. Pentru creatorul de artă avansat, fenomenul alienării nu mai poate exista în societatea noastră socialistă, pentru simplul motiv că noile mutații și noile relații produse în orbita spirituală și materială reteză rădăcinile fenomenului”. □•Eugen Barbu semnează *Luăm cu toții nota 10?*, un text despre box: „Boxul, scrima cu mânuși, în care poți fi trimis în trei secunde la podea sub privirile nedumerite ale arenelor înfierbântate, este legat de reacția imediată și fără supraveghere a celui ce trăiește într-un scaun luptele de pe ring”.

10 iunie

• [„Scânteia”, nr. 8091] Pe prima pagină apare *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, la Consfătuirea internațională a partidelor comuniste și muncitorești*.

□•Pop Simion publică reportajul *Paralela 45. Pe „arterele” industriale ale Olteniei*.

• [**„Glasul Patriei”, nr. 17**] Pe prima pagină citim poezia *Te recunosc* de Nicolae Tăutu („Te recunosc, patria mea / în urma pasului de zimbru, / în arborii răniți de schițe / și cu săgeți înfipte-n ramuri / când discul soarelui se culcă / printre cărări cu iz de cimbru.”). □•Nichifor Crainic în „*România, pământ de civilizație și sinteză*” scrie „reflecții pe marginea culegerii de eseuri” *România, pământ de civilizație și de sinteză* de Dan Zamfirescu: „Însuflețit de acest mare gând de a urmări pe plan cultural spiritul național reflectat în universal, un tânăr și valoros cercetător literar, Dan Zamfirescu, îl urmărește în cartea remarcabilă *România, pământ de civilizație și de sinteză*. Nu e vorba de o tratare sistematică a problemei, ci de o culegere de eseuri, unde autorul, prin câteva valori culminante – Neagoe Basarab, Nicolae Olahus, Kogălniceanu, Hașdeu și Nicolae Iorga – ilustrează «vocația universală a culturii românești.» E un entuziasm concentrat în această carte, care actualizează suflul marelui istoric în contemporaneitate. [...] Dan Zamfirescu dovedește o conștiință eliberată de complexul de inferioritate națională, prin cunoașterea marilor valori istorice și prin noua educație socialistă, caracterizată de setea de universalitate. Acestei noi politici culturale, acestei noi tendințe de afirmare, eliberată de vechile prejudecăți, despre noi înșine, îi datorăm faptului înălțător că, însuși poporul român, cu forță originală, creatoare de valori estetice, iese la iveală pe scena lumii prin strălucitele echipe de folclor, elogiare și aplaudate pe cele cinci continente ale lumii”.

11 iunie

• [**„Scânteia”, nr. 8092**] Pe prima pagină apare *Întregul partid, întregul popor își exprimă deplina adevărată față de conținutul cuvântării tovarășului Nicolae Ceaușescu*. □•Apare *Criticul literar în forul public*, semnat de Emil Vasilescu: „Redacția noastră a inițiat acest dialog cu cititorii din dorința de a aduce în discuție câteva din problemele actuale ale criticii literare și în primul rând măsura în care ea își îndeplinește datoriile față de cel ce este beneficiarul operei de artă: *cititorul*. Desigur, problemele multiple care se ridică în cadrul dialogului critică – cititor nu pot fi epuizate într-un singur articol, ele necesitând o continuare a discuțiilor. De aceea invităm pe cititorii noștri să-și spună părerea asupra aspectelor celor mai importante ale relațiilor dintre critica literară și public” Autorul mai adaugă: „Locul important pe care îl ocupă critica în peisajul unei culturi impune criticului o înaltă conștiință a menirii sale, conștiința izvorâtă din sentimentul responsabilității morale a propriei sale activități. În acțiunea de percepere și impunere a celor mai valoroase opere, criticul, călăuzit de cultura și siguranța gustului, participă nemijlocit la definirea structurii interne a vieții literare. Activitatea sa capătă semnificații multiple, contribuind astfel, hotărâtor, la formarea, orientarea și dezvoltarea vieții culturale a unei națiuni. Critica noastră actuală, inspirată de gândirea materialist – dialectică și istorică, participă mereu mai activ

și creator la făurirea operelor contemporane, influențând toată formarea gustului pentru lectura bogată în semnificații umane. [...] Viziunea marxistă asupra mecanicii interioare a înfăptuirii operei de artă impune criticului cunoașterea aprofundată a realităților care au generat-o. Opera de artă implică trăsăturile definitorii ale epocii în care a fost creată. De aceea critica nu poate face abstracție de realitățile sociale, de ideile filozofice și politice, de evenimentele cruciale ale epocii care, mai mult sau mai puțin își pun amprenta asupra semnificațiilor operei”. Textul abundă prin citate de opinie a cititorilor ziarului, printre care găsim și pe prof. Ion Lungu: „viziunea asupra menirii artei ca purtătoare a ideilor de progres și libertate incumbă criticii îndatorirea de a face din judecata de valoare un act al dezbaterii de idei, al schimbului de opinii asupra destinului și mersului literaturii”. Concluzia: „Literatura cunoaște, ca de altfel toate activitățile omenești, un continuu proces de transformare, de modernizare și îmbogățire a universului investigat ca și a mijloacelor folosite. În această situație, critica literară este chemată să se aplece cu mai multă atenție asupra complexului câmp literar, pentru a putea fructifica spre folosul cititorilor întreaga creație. Pentru critic, nici un efort nu este inutil dacă are în vedere că activitatea sa se îndreaptă către masa de cititori, care așteaptă de la el să-și spună părerea competentă și clară asupra creației literare, asupra direcțiilor ei de dezvoltare. O asemenea investiție capătă semnificații deosebite privită prin prisma îndatoririlor ce revin literaturii ca factor important de educare și înrâurire a spiritului uman, de modelare a conștiințelor, idee conținută în recente Teze ale C. C. al P. C. R. pentru Congresul al X-lea al partidului, întâmpinate cu deplină adevărată de membrii frontului nostru scriitoricesc”.

• **[„Scânteia tineretului”, nr. 6240]** Florin Mugur publică un interviu cu Eugen Simion despre *Arta criticii literare*, în care se legitimează statutul criticului și al actului său interpretativ: „Cine vrea însă [...] să fie critic și nu agent de publicitate al unui grup de prieteni cu preocupări literare, trebuie să aibă perspectiva întregii culturi, să vrea și să lupte pentru impunerea valorilor adevărate, indiferent din ce direcție estetică vin. Acolo unde există o unică iubire, în literatură, fanatismul critic e de neînălțurat. [...] Critica înseamnă justificare estetică.”

• **[„Viața studentească”, nr. 24]** Este rândul lui *Camil* (Petrescu) să fie „revizuit” de Eugen Barbu: „Ce revendica acest *spirit superior*? Revendica trimiterii lui Caliban la școală, surparea gloriilor de mucava, cerea puțină dreptate pentru o intelectualitate sărăcită, hrănită cu promisiuni sau eşuată în putreda baltă a politicianismului, visase la o Românie bogată și fericită, egalitară și pusă pe dreptate, și guvernările la care asistasă îl ultragiaseră, îl dezgustaseră, făcuseră din el un inamic al tuturor mascaradelor. Avea o gușă plină de venin și acest lichid otrăvit se transmitea și în operă... A întreținut pentru sine și dulcea nebunie de a se bănuși și strateg ca Xenofon, iubea fotbalul și matematicile textelor cele mai subtile, putea să pară ușuratic, dar era profund serios, avea adică acele calități ce mi se par ca au început a se pierde: franchețea în fața propriilor limite, recunoștea

că trebuie să faci toată viața efortul de a ști cât mai mult, de a te informa enorm, de a trăi intens și de a afla și ce-i dincolo de măștile lui Janus. A lăsat o operă ce nu trebuie numai citită, ci învățată, redescoperită ca un continent plin de surprize. Nu am să încetez niciodată să recomand tinerilor ce mă vizitează scrupulul trădat înaintea scrierii romanului *Bălcescu*, acele fișe minuțioase de mii de pagini ce-mi amintesc de munca lui Eminescu. Era un Don Juan al cunoașterii, cum s-a spus despre Nietzsche, care recomandase la rândul lui cu știuta-i forță demiurgică ce-l devasta: «Clădiți-vă case pe Vezuviu!» Pentru mine Camil Petrescu va rămâne în eternitate imaginea scriitorului total, a unui titan pe care moartea nu l-a învins ci l-a perpetuat.”

12 iunie

• [„Scânteia”, nr. 8093] Sub titlul *Comuniștii, toți oamenii muncii în patria noastră sprijină cu însuflețire poziția Partidului Comunist Român exprimată în cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu* apar mesaje de susținere: □ Prof. dr. docent Jean Livescu, membru corespondent al Academiei, rectorul Universității București: „Îmi exprim întreaga adevărată și înaltă responsabilitate față de cauza unității mișcării comuniste și muncitorești care străbate întreaga expunere a secretarului general al partidului nostru. Intelectualitatea, întregul popor român subscriu la chemarea adresată de tovarășul Nicolae Ceaușescu: «Mișcarea comunistă și muncitorească se află astăzi în fața unor sarcini de uriașă responsabilitate istorică. Epoca pe care o trăim impune tuturor comuniștilor să se ridice deasupra oricăror divergențe și animozități, să pună mai presus de ceea ce îi desparte și care este trecător și secundar, interesele generale ale clasei muncitoare, ale popoarelor, ale luptei antiimperialiste, ale cauzei socialismului și comunismului.» □ Geo Dumitrescu (*Pentru victoria gândirii creatoare*): „Reținând, însă, din cuvântarea această privire mai largă și mai umană asupra lumii, mi se pare că ajungem la semnificația cea mai de preț a acestui document, la ceea ce poate fi considerat contribuția lui înnoitoare. Nu numai prin limpezimea logică și nobila energie militantă cu care demonstrează necesitatea înlăturării grabnice din relațiile interpartinice ale comuniștilor a oricăror prejudecăți și inerții dogmatice, a tendințelor hegemoniste, a blamărilor, etichetărilor și invectivelor etc., rămășițe nocive, care au contribuit nu puțin la apariția binecunoscutelor disensiuni și litigii în sânul mișcării revoluționare.” □ *Telegrama Prezidiului Academiei Republicii Socialiste România*: „Prezidiul Academiei Republicii Socialiste România și comitetul de partid al Academiei, în numele oamenilor de știință, al cercetătorilor și al întregului colectiv de muncă, își exprimă întreaga lor adevărată și înaltă responsabilitate față de conținutul cuvântării pe care ați rostit-o și față de activitatea de mare răspundere pe care o depune, sub conducerea dumneavoastră, delegația Partidului Comunist Român, la Consfătuirea internațională a partidelor comuniste și muncitorești de la Moscova – se spune în telegrama adresată Comitetului Central al P. C. R., tovarășului Nicolae Ceaușescu. [...] Pe deplin conștienți de importanța sarcinilor ce se rezer-

vă științei, oamenii de știință din Academie se pregătesc să întâmpine cu noi realizări a XXV-a aniversare a eliberării României de sub jugul fascist și Congresul partidului. În numele lor, prezidiul Academiei și comitetului de partid asigură Comitetului Central, pe dv. personal, iubite tovarășe Ceaușescu, de tot atașamentul lor fierbinte, de întreaga lor adeviziune față de poziția justă și contribuția creatoare pe care o aduceți în aceste zile la rezolvarea principială a unor probleme de însemnătate istorică pentru mișcarea comunistă internațională, pentru înfăptuirea idealurilor de progres al tuturor popoarelor.” □ *Telegrama Uniunii Scriitorilor*: „Scriitorii din România socialistă – români, maghiari, germani și de alte naționalități – profund uniți și angajați în crearea unei literaturi militante pentru făurirea conștiinței socialiste și triumful ideilor filozofiei marxist-leniniste – găsesc în activitatea, poziția și lupta partidului nostru un permanent exemplu al dăruirii față de popor, față de cauza comunismului. În efortul permanent de cucerire a zonelor umane contemporane, noi, scriitorii, aflăm în partid o prețioasă pildă de consecvență și etică revoluționară.”

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6241] C. Stănescu prezintă volumul lui Al. Piru, *Panorama deceniului literar românesc 1940-1950*, o „fază de tranziție” „de la literatura dintre cele două războaie la literatura actuală, ale cărei prime semne se pot observa încă din 1948.” Perioada cuprinde „scriitori de toate mărimile și de toate felurile.”

• [„**Albina**”, nr. 24] Pe prima pagină apar date *Din proiectul de Directive al Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român privind planul cincinal pe anii 1971-1975 și liniile directoare ale dezvoltării economiei naționale pe perioada 1976-1980*. □ Sub titlul *Adeviziunea deplină la cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu*, se arată: „Cuvântarea rostită de tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, la Consfătuirea internațională a partidelor comuniste și muncitorești ce se desfășoară la Moscova a fost primită cu viu interes de către întregul popor român. Oameni ai muncii comuniști și necomuniști, din fabrici și uzine, de pe șantiere sau de pe ogoare, oameni de știință, cultură și artă își exprimă întreaga lor adeviziune la politica consecventă, realistă și profund principială a partidului nostru în problemele internaționale, asigurând conducerea de partid și guvernul de sprijinul lor total în construirea socialismului în patria noastră”. □ Apar două mesaje de susținere. Acad. Mihai Beniuc semnează *Prin luptă unită* : „Citind cuvântarea tovarășului Ceaușescu, secretarul general al P. C. R., la consfătuirea de la Moscova a partidelor comuniste și muncitorești, am simțit o reală bucurie pentru reafirmarea nestrămutatei hotărâri a partidului nostru de a susține din răpputeri lupta pentru unitatea mișcării muncitorești internaționale și pentru aplanarea vremelnicilor divergențe prin cunoașterea reciprocă și colaborare. Ca bătrân comunist, care a cunoscut două revoluții și două războaie mondiale ader pe deplin la această hotărâre, căci numai lupta unită a tuturor comuniștilor și a tuturor forțelor progresiste din lume poate sta ca pavăză împotriva agresivității, jafului imperialist și a pri-

mejdiei unui nou război mondial”. □ Costache Antoniu, artist al poporului, publică *Socialismul este de neînvins*. ■ În *Cronica unui greier*, Ion Bănuță scrie *Emine, Măria-Ta*: „Emine, Măria-Ta, rogu-te, vino să vezi singur ceea ce Tu vruși odată în «Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie» . Azi proletarii tăi au devenit oameni mari, specialiști de rangul I, și râd în medaliile de aur, pentru năstrușnicii lor cai de fier, pentru acele niște degete cu dinții de oțel care străpung pământul rece și fierbinte, făcând să sară nițelul ca o ladă din bolgia a IX-a a lui Dante până în vârful cerului lui Icar, țitel în care, ai să te miri, ne facem azi până și țoale domnești. Țăranii Tăi sărută grâul ce are un bob cât vrabia, cântat de Alecsandri, «Acel rege al poeziei care o cântă pe Dri-Dri». Și ei țăranii, mai sărută tainic greierii cei plini de cântec sub stele de gheață strălucind sălbatic. Savanții români umblă în cercetarea lor după «Steaua care a răsărit» și sparg văzduhul cu fulgerele minții spre a defini dimensiunile istoriei”. ■ Despre Eminescu scriu Dan Smânbănescu, Perpessicius, Victor Crăciun și Barutu T. Arghezi. □ Dan Smânbănescu, *Eminescu și satul românesc*: „Modul de a discuta aspectul rural prezintă originalități în creația eminesciană. [...] Numai cine a văzut satul său de naștere, Ipotești, își poate explica geneza inefabilului farmec intrat în subconștientul copilului Eminescu în faza de trecere spre conturarea unei conștiințe artistice. Acel peisaj prezintă dulcile unduiri ale pământurilor moldovene cu ascunse surprize în văi și largi orizonturi de pe piscuri, cu o lume totalitară a senzațiilor auditive și vizuale, datorite amplu unui spirit receptiv. [...] Vorbindu-se despre măreția eminesciană s-au spus multe lucruri, dar puțini au subliniat izvoarele reale ale acestei măreții. Ele constau în contopirea permanentă a sufletului poetului cu zvonurile veșnic reînnoite, cu fluiditatea eternă a sufletului artistic al poporului românesc. Acolo, în fântâna fără fund a acestui geniu anonim și-a muiat pana de vis și de curcubeu marele Eminescu și nu a greșit”. □ Perpessicius: „Admirator, predestinat, al relațiilor populare, Eminescu și-a făcut ucenicia în chiar grădinile îmbălsămate ale folclorului, de la care a împrumutat atâtea miresme și atâtea podoabe pentru propria sa creație poetică”. □ Victor Crăciun, *Meridiane eminesciene*: „Este neîndoios că autorul *Luceafărului* este unul din scriitorii români cei mai cunoscuți peste hotare, purtător în alte spații geografice al specificului național românesc, doveditor al geniului poporului nostru. Poezia lui Eminescu este răspândită și apreciată astăzi în lume în aceeași măsură în care este cunoscut George Enescu sau Constantin Brâncuși. Este recunoașterea cea mai vie pe care de fapt întreaga noastră poezie o primește prin creatorul ei cel mai reprezentativ”; □ Barutu T. Arghezi, *Arghezi despre Eminescu*, dă citate din însemnările tatălui său. □ Marilena Vulpe consemnează: „Se împlinesc 20 de ani de la înființarea primului detașament de pioneri. În curgerea acestor două decenii cravata roșie a trecut de la o vârstă la alta, înflorind cu flacăra ei pieptul și inima a milioane de copii. Pionieria a fost și este prima școală civică, ea a dat vârstei fragede sâmburele de conștiință a cetățeanului de mâine, fiorul dragostei de țară și mândria răspunderii pentru îndatoririle viitorului”. ■ Apare *În slujba poporului*, nesemnat:

„S-au împlinit două decenii de la crearea miliției – două decenii de activitate pusă în slujba poporului, pentru apărarea cuceririlor sale revoluționare. Creată în primii ani de muncă și de luptă pentru construirea socialismului, miliția populară are drept nobilă misiune să fie strajă legalității socialiste, avutul și liniștei populației. Indisolubil legată de popor, miliția – sub conducerea și îndrumarea permanentă a partidului – și-a dovedit virtuțile de străjer credincios, de luptător încercat al cauzei prosperității patriei, al cauzei socialismului. Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în scrisoarea de salut adresată lucrătorilor miliției: «Partidul Comunist Român, întregul nostru popor dau o înaltă prețuire activității neobosite, pline de abnegație, a lucrătorilor din miliție, pentru îndeplinirea hotărârilor partidului și statului, devotamentului cu care-și fac datoria față de popor, față de patrie, față de cauza sfântă a socialismului.» [...] Pasiunea și abnegația lucrătorilor miliției își au izvorul în forța și frumusețea idealului nostru socialist, în înțelepciunea politicii partidului închinată înfloririi și prosperității țării noastre”.

● [„România literară”, nr. 24] Zaharia Stancu publică articolul *A vorbit poporul român*, care sintetizează recente evenimente politice, consemnate ca note dominante ale patriotismului oficial: „Întreaga noastră țară urmărește de câteva zile, cu mai mare atenție și cu cele mai viu interes, lucrările care se desfășoară la Moscova, în cadrul Consfătuirii internaționale a partidelor comuniste și muncitorești. Am luat astfel, cu toții, cunoștință de ampla cuvântare ținută aci de secretarul general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, și luând cunoștință de această cuvântare ne-am simțit mândri – mândri că trăim într-un stat socialist, condus de încercatul nostru Partid Comunist, mândri că în fruntea acestui partid și în fruntea țării noastre se află un comunist atât de înflăcărat, atât de adânc cunoscător al marxism-leninismului, atât de luminat ca tovarășul Nicolae Ceaușescu.” ■ În consecința intervenției lui Zaharia Stancu este *Telegrama Uniunii Scriitorilor Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășului Nicolae Ceaușescu*: „Scriitorii din România Socialistă – români, maghiari, germani și alte naționalități – profund uniți și angajați în crearea unei literaturi militante, pentru făurirea conștiinței socialiste și triumful ideilor filozofiei marxist-leniniste – găsesc în activitatea, poziția și lupta partidului nostru un permanent exemplu al dăruirii față de popor, față de cauza comunismului.” ■ La 80 de ani de la moartea lui Eminescu, Șerban Cioculescu semnează articolul *Geniul nostru tutelar*: „După Primul Război Mondial, ministeriabilul liberal C. Banu, fostul director al mult răspânditei reviste literare «Flacăra», ținea să facă marelui poet procesul că nu a participat cu versuri de entuziasm la Războiul Independenței, cântat de Vasile Alecsandri, în ciclul *Ostașii noștri*. Mai aproape de zilele noastre, G. Călinescu a înțeles să facă polemic dreptate, în *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, opunând pe Eminescu – poetul național, lui Alecsandri care n-ar fi reprezentat decât *Poezia oficială*. Istoricul literar uita în acel moment că nu putea fi categorisit de poet oficial poetul cetățean care a răscolit de-a lungul a patru

decenii opinia publică și s-a opus inerției confortabile a claselor dominante. Naționali au fost și unul, și altul, fiecare în nota temperamentul său. Nimeni n-a sesizat însă frecvența tematicii patriotice la Mihai Eminescu, pe parcursul întregii sale evoluții literare (1866-1883). Aceasta începe și se încheie – aș zice ciclic – prin câteva poeme de aprins patriotism: *La moartea lui Aron Pumnul*, patetic requiem închinat de învățăcelul din Țara de Fagi marelui său dascăl de românism și românită, și *Doina*, cântecul lebedei, cu accentele ei inimitabile.” ■•Mihai Beniuc deschide seria unor articole, semnate de scriitori din vechea gardă filocomunistă, despre *Tezele și Directivele Comitetului Central pentru al X-lea Congres al P.C.R.* Este un prilej pentru a remarca, încă o dată, lejeritatea cu care poetul-fanion al realismului socialist mănuieste clișeele propagandei atât în versuri, cât și în publicistică. Textul lui, intitulat *Conștiința socialistă*, reprezintă o mostră a repertoriului extins acceptat. Documentele puse în dezbatere „sunt o confirmare a justiției politicii de avântată, multilaterală și armonioasă dezvoltare a patriei socialiste pe un neabătut drum al principiilor marxist-leniniste. Totodată, ele sunt o reafirmare a ducerii mai departe, pe linia ascendentă și înțelept elaborată, către un nou stadiu de evoluție a socialismului spre comunism. E o nouă etapă declanșatoare de forțe și energii productive și creatoare ale poporului. Această convergență mobilizatoare a forțelor pe plan intern pentru bunăstarea materială și spirituală a tuturor se înscrie, ca o piatră scumpă într-un inel de aur, în clarvăzătoarea și nepregetata politică externă a partidului, în spirit internaționalist, elaborată democratic și promotoare a strânsei colaborări cu țările socialiste și de bune legături cu țări de orice orânduială socială, în interesul progresului economic și cultural, pentru pacea generală a popoarelor”. ■•D. Micu recenzează, pronunțând cu discreție obiecțiile, antologia de autor *Fiara de Ilie Constantin* (E.P.L., 1969): „Ce loc ierarhic ocupă acest soi de lirism în sfera emoțiilor estetice și la cât trebuie evaluate poeziile din *Fiara* pe care le traversesează aceststa e o altă chestiune. Ce nu se poate nega e faptul că versurile lui Ilie Constantin rămân un exemplu de probitate profesională și cine își onorează profesia merită stimă la rândul său”.

● [„*Tribuna*”, nr. 24] Rubrica cu poezie de pe prima pagină cuprinde *Elegie* de Al. Căprariu, *Consecințe* de Alexandru Lungu și *Adormire-n margine de codru* de Teohar Mihadaș. □•Andor Huszar publică articolul propagandistic *Noi debateri în jurul teoriei social-politice. Anul XXV.* ■•*Tragicul și sfera morală* de Ștefan Aug. Doinaș explorează necesitatea tragică și confluența acesteia cu sfera morală. Tragicul și valoarea morală se întrepătrund vizând construcția personajului tragic, a eroului, iar exemplele aduse în acest sens sunt Othello și Hamlet. Șt. Aug. Doinaș cercetează ipostazele vinei ca vină tragică și vină tactică, sprijinit de regele Lear ca exemplu. Articolul exprimă și câteva idei ale lui Kierkegaard referitoare la sfera în care se mișcă eroul tragic, susținând însă că eroul tragic se află deasupra a ceea ce filosoful danez numește sfera generalului. ■•Cronica literară ne oferă recenzia cărții *Logica frumosului* la ediția a doua (1946, 1968) a lui Li-

viu Rusu, semnată de Domițian Cesereanu. Ideea fundamentală a cărții, în viziunea lui D. Cesereanu, este cea de lege, rigoare, logică a esteticului, valorificată de Liviu Rusu cu consecvență, respingând urâțul estetic „ca pe un element dezintegrant al frumosului“. Cartea lui Liviu Rusu este considerată „o deplină justificare teoretică pentru normativitatea internă a frumosului, pentru logica lui inerentă“, o abordare a frumosului din dublă perspectivă: ca valoare obiectivă și subiectivă, cu implicații teoretice aferente (de ex. raportul între intuiție și conceptualizare).

■•Dan Plinaria își propune să răspundă întrebării retorice *Resurecția imaginii?* Autorul urmărește suprapunerea dintre resurecția generală a imaginii și succesiunea de multiple evenimente ale sec. al XX-lea, cu dezvoltarea cinematografului, printre altele, dar și un soi de „atrofiere a literaturii și în speță a romanului“. Este discutată „școala privirii“ în roman, asociată cu extinderea spațială în defavoarea dimensiunii temporale, astfel încât, după alte considerațiuni despre „hipertrofierea“ din domeniul artelor plastice, se conchide că „sațietatea“ imaginii duce la o „inertie spirituală“, lăsând totuși loc pentru alte perspective deschise de „civilizația imaginii“.

■•Articolul *Sinteze folclorice în poezie* de Emil Manu evidențiază faptul că pătrunderea folclorului în scrierile contemporane (sec. al XX-lea) se realizează mai mult prin elemente de atmosferă, prin crearea de „structuri pseudo-folclorice prin filtrări direct lirice“, prin sondarea unor „sensibilități condensate, topite în forme specifice, mai greu de sesizat“. Emil Manu consideră că folclorul românesc este înlocuitorul epocii clasice (absente la noi), nuanțând apoi influența folclorică în literatura contemporană. Articolul este doar o perspectivă asupra problematicei, un punct de pornire pentru un studiu mai amplu.

13 iunie

• [„Contemporanul”, nr. 24] Din articolul de fond *Deplina adeziune*, cităm: „Cuvântarea rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului nostru, la Consfătuirea internațională a partidelor comuniste și muncitorești a avut puternică și profundă rezonanță în conștiința și inimile tuturor oamenilor muncii din patria noastră. Cuvântarea reflectă cu limpezime consecvența principială a politicii Partidului Comunist Român în problemele internaționale. Pornind de la interesele fundamentale ale poporului român, ale luptei împotriva imperialismului, pentru cauza generală a socialismului și a dificultăților din mișcarea muncitorească, pentru unitatea și solidaritatea țărilor socialiste și a partidelor comuniste, a forțelor progresiste de pretutindeni.” Este vorba despre succesul intervenției lui Ceaușescu, în cadrul întruniri de la Moscova. Leonid Brejnev, secretarul-general al C.C. al P.C.U.S., încercase o „împăcare” a Tratatului de la Varșovia, prin concentrarea unui atac ideologic asupra lui Mao Zedong, omologul său din C.C. din Republica Populară Chineză. În discursul de la Moscova din iunie 1969, în care s-a distanțat de criticile pe care P.C.U.S. și acoliții lor din America Latină, precum P.C. al Uruguay, împotriva lui Mao Zedong Ceaușescu apărea în ipostaza de conducător influent pe plan mondial,

dovezi fiind, până atunci, vizita președintelui Charles de Gaulle în 1968 și discursul intransigent împotriva mișcărilor militare ale U.R.S.S. împotriva Cehoslovaciei. □•Șerban Cioculescu adresează o scrisoare deschisă pe marginea acestei conferințe: „Poziția pe care o reprezentați se ridică deasupra divergențelor de metode, care nu trebuie să afecteze solidaritatea clasei muncitoare internaționale. Ea exprimă dorința noastră unanimă de a vedea soluționându-se prin bună înțelegere încordarea existentă între unele din partidele din țările socialiste. Ani de-a rândul v-ați dat aportul constructiv în dezbaterile infructuoase dintre aceste. Nici astăzi nu încetați cu toată căldura să contribuiți prin persuasiune, la refacerea frontului unitar al clasei muncitoare. De aceea am așteptat cu înfrigurare cuvântul greu ce aveți să-l roștiți în numele nostru, al tuturor, care vă însoțim cu gândul oriunde reprezentați țara și poporul nostru. Acest cuvânt a fost un larg expozeu, de răsunet mondial.” □•Liviu Ciulei susține, la rândul său, că discursul lui Nicolae Ceaușescu a fost *În spiritul marxismului*: „am certitudinea, într-adevăr, că am citit o pagină perănă din istoria gândirii și a expresiei politice românești, la care ar fi vibrat de aceeași emoție sufletul unui Bălcescu sau Eminescu.” ■•Numărul este închinat lui Eminescu. □•Este recuperat discursul *La mormântul lui Eminescu*, susținut de G. Călinescu pe 8 mai 1945, de sărbătoarea Sfinților Voievozi Mihail și Gavril, la cimitirul Bellu. Pe aleea scriitorilor, G. Călinescu rostește acest panegiric, ce amintește de omiliile bizantine: „Pentru noi Eminescu cel viu s-a născut după moartea lui trupească și în arterele lui ca atare curge nu sânge, ci spirit inalterabil. Trăim o clipă mișcătoare, o dovadă palpabilă că ceva real pe lume, care biruie fenomenala moarte și care îngăduie să petrecem cu foști răposați, de ziua numelor lor, în măsura în care acești morți se nasc etern genii.” □•În „Contemporanul” este publicat un grupaj de articole care marchează 80 de ani de la dispariția lui Eminescu. □•Ana Blandiana se referă la sensul patriotismului: „În adolescență descoperisem cu uimire, că, deși contemporan matur al anului 1877, Eminescu face parte dintre cântăreții războiului de independență. Nu înțelegeam această neparticipare, această dezertare de la victorie; astăzi retragerea din fericitul cor al învingătorilor mi se pare firească și revelatoare. Ca orice sentiment dus la ultima limită a incadrenței sale, patriotismul este la Eminescu șoptit, este o tensiune intimă, o luptă pe cont propriu, o comuniune totală cu trecutul, cu marele popor de morți, de Basarabi și Mușatini pe care îl continuă în lume.” □•Laurențiu Ulici analizează versul „Nu credeam să-nvăț a muri vreodată” din *Glossă*. □•*Însemnări despre poezia lui Eminescu* face Al. Philippide. □•George Ivașcu îl consideră pe poetul național un *Univers împlinit*. □•Nicolae Manolescu vorbește despre o limbă *Veche și pururi nouă* în poezia eminesciană. ■•Ion Băieșu (*Publicul-actor*) mărturisește: „intenția mea nobilă și aproape măreață este de a face un teatru fără scenă. Sala să fie, de fapt, scena, iar actorii să fie înșiși spectatorii. Ei trebuie să știe că vin la teatrul respectiv, în seara respectivă, pentru a juca. Plăcerea lor va fi

realmente imensă. La început vor fi emoționați și timizi, dar apoi se vor simți cuprinși de bucurie și frenezie. În costul biletului va fi cuprinsă și satisfacția de a fi pentru o seară actor”

14 iunie

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6243] Aurel Martin scrie despre *Actualitatea lui Eminescu*, care „face parte din categoria scriitorilor pe care perspectiva adesea neîndurătoare a timpului nu-i trece în umbră, ci le amplifică progresiv valoarea.”

• [„Cronica”, nr. 24] Număr consacrat lui Eminescu. □ Dimitrie Costea vede în Eminescu *O veșnică minune*: „Pentru noi, românii, Eminescu este și va fi mereu întruchiparea Poeziei în sine. Nimeni, în ciuda oricăror încercări, n-a reușit să definească exact, în termeni raționali, natura adâncă a poeziei, definibilă doar metaforic la nesfârșit”. □•N. Barbu scrie despre *Criticul Eminescu*: „Critica eminesciană, ale cărei jaloane le-am schițat numai în rândurile de față, cunoaște dezvoltări în domeniul, mai vast, al filosofiei culturii. Studiul atent din acest unghi al ideilor sale ne poate oferi, suntem convinși, perspective noi în interpretarea peisajului culturii noastre din a doua jumătate a secolului trecut”. □•Analizând *Exegeza eminesciană*, Zaharia Sângeorzan conchide: „O altă monografie, așteptată cu interes, pregătește George Munteanu. Nu știu dacă va fi, o dată cu apariția ei, iar un prilej de nedumeriri sau de satisfacții. Cred însă că ea va fi una structural deosebită de altele, va da o imagine a unui Eminescu modern, al timpului nostru. Există în orice literatură națională, literaturi. La noi ar fi: eminesciană, sadoveniană, blagiană, călinesciană, ș.a.”. □•Denumindu-și intervenția *Creație și formă*, Adrian Marino observă: „Un număr destul de mare de confesiuni poetice în jurul creației dovedesc că Eminescu dezbătea o problemă capitală, de fapt chiar problema existenței sale poetice. Și toate, dar absolut toate, mărturisesc în același sens: al oscilării și dualității, al coexistenței contrariilor, al definirii unui conflict creator”. □•Dumitru Irimia analizează *Metafora universului în proza eminesciană*: „Mergând și de această dată pe linia creației folclorice dar depășind-o prin originalitatea sa filosofică și, mai ales, imaginativă, Eminescu transpune, prin transfer metaforic, imagini ale cosmosului în imagini concrete ale geologiei și ale geografiei. Câmpii, adesea în formă arhaică de masculin plural, reprezintă universul perceput ca spațiu cosmic...”.

• [„Flacăra”, nr. 25] G. Dimisianu publică o recenzie a volumului *Pustiuri* de Georgeta Mircea Canciov. Volumul de povestiri „dezvoltă o alegorie în care descifrăm situații caracteristice din epoca tulbură a guvernării legionare”. □•În *Memento*, secțiunea *Carte*, se notează părerea lui Aurel Martin cu privire la volumul de poezie erotică *Dor* de Mișu Dragomir. □•Se glosează pe marginea unor „note de lectură” semnate de Adrian Angheliescu și publicate în „Scânteia”, unde sunt analizate câteva debuturi promițătoare în poezie: Titus Vijeju, Radu Selejean, Ion Chiriac. □•Notiță despre al treilea volum de versuri al lui Ion Larian Postolache, *Grădina de cactuși*. □•Semnalare a volumului *Moartea lui Valdi* de Nic. A.

Străvoiu publicat, cu o prefață de Al. Andrițoiu, la E. Tin. □ În rubrica de *Teatru* se prezintă piesa polițistă *Un asasin ciudat* de G. Ștefănescu și Camil Șerban, pusă în scenă la Teatrul „Barbu Delavrancea”. □ Succintă trecere în revistă a repertoriului Teatrului de stat din Pitești: Paul Everac, Cezar Ivănescu, Radu Coșășu ș.a.

• [„**Luceafărul**”, nr. 24] Este dată publicității telegrama Uniunii Scriitorilor adresată Comitetului Central al Partidului Comunist Român și tovarășului Nicolae Ceaușescu inspirată de cuvântarea rostită de conducătorul delegației P.C.R. în cadrul Consfătuirii internaționale a partidelor comuniste și muncitorești de la Moscova. Se precizează, încă de la început că aceasta poate fi socotită „însăși expresia conștiinței noastre, a năzuințelor întregului nostru popor”. „Pătrunzătoarea analiză a situației internaționale actuale, ținând seama de stadiul luptei împotriva imperialismului, pentru pace și securitate în lume, dovedește încă o dată clarviziunea marxist-leninistă a partidului nostru, originalitatea gândirii științifice creatoare a Comitetului său Central în frunte cu dumneavoastră, stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu. [...] Apărând cu fermitate independența suveranitatea națională, partidul și poporul nostru se situează în același timp, neclintit, pe pozițiile internaționalismului socialist, ale colaborării între toate partidele comuniste și muncitorești, pentru întărirea forțelor mondiale vii ale socialismului și comunismului. Nimic nu-i este mai străin partidului și poporului nostru decât închistarea națională, disprețuirea altor popoare și națiuni, minimalizarea formelor multiple și variate de luptă pentru dreptate socială și independență națională. [...] Scriitorii din România Socialistă – români, maghiari, germani și de alte naționalități – profund uniți și angajați în crearea unei literaturi militante, pentru făurirea conștiinței socialiste și triumful ideilor filozofiei marxist-leniniste, găsesc în activitatea, poziția și lupta partidului nostru un permanent exemplu al dăruirii față de popor, față de cauza comunismului. În efortul permanent de cucerire a zonelor umane contemporane, noi, scriitorii, aflăm în partid o prețioasă pildă de consecvență și etică revoluționară. Apelul înțelept la unitate, adresat din nou tuturor partidelor comuniste și muncitorești, ca dincolo de neînțelegeri și disensiuni de moment, să se caute și să găsească, toate posibilitățile de unire în lupta împotriva imperialismului, – pe baza respectării principiilor marxist-leniniste, a egalității în drepturi și neamestecului în treburile interne, a adevăratei întrajutorări tovarășești, – reflectă deopotrivă propria noastră gândire, sentimentele noastre de solidaritate și internaționalism socialist. Iată de ce sprijinim din toată inima acest apel și ne dăm cu înflăcărare întreaga adeziune la punctul de vedere creator și luminos, exprimat de delegația Partidului Comunist Român la Consfătuirea internațională a partidelor comuniste și muncitorești, pe deplin încredințați că el reprezintă voința și aspirațiile întregului popor român”. ■ Cu *Lună aniversară Eminescu*, Cezar Baltag îi dedică poetului un articol în care îi glorifică uriașa personalitatea creatoare, realizările sale artistice izvorâte „din bogatele resurse acumulate de secole în solul matricei originare a spiritualității noastre. Rod al nucleului etnogenetic al dezvoltării

tării noastre spirituale, geniul poetic al lui Eminescu, geniu de esență nobil atitudinară, devorat de o sete arzătoare de adevăr, adresându-se lumii cu cuvinte izvoare parca din însuși centrul existențial al omului, semnifică participarea noastră la nemurire, nemurirea eidos-ului, a esenței noastre inalterabile, a tipului de structură. [...] Nu cunoaștem poet român care să fi avut un mai acut sentiment al sinei artistic românesc, care să fi dezvoltat un mai puternic sentiment al istoriei, văzând în istorie evenimentul individual al propriei sale conștiințe, care să fi fost descoperitorul unei mai, largi categorii de sensibilitate modernă. Fenomenul Eminescu este unul dintre cele mai strălucitoare dovezi ale adevărului că particularul, individualul posedă universalitatea în el însuși, ca pe esență a sa”. □•Și Leonid Dimov se oprește la ceea ce înseamnă pentru literatura română prezența lui Eminescu. „Complex și neliniștit, Eminescu nu începe o singură linie genealogică în literatura română. Către el converg toate rădăcinile, de la el diverg toate ramurile, inclusiv cele pe care înmugurește poezia românească modernă. Poetul ferestrelor bătute de lună este în același timp poetul largilor vase de lemn care tremură la o poruncă. Eminescu nu putea fi decât romantic. O întreagă succesiune de creatori români de până la el au încercat să exploreze «fața ascunsă a lunii». [...] Eminescu stăpânea un puternic port-altoi preromantic autohton, pe care grea romantismului german nu putea să nu prindă. Toată această tradiție a visului în literatura română ne oferă cheia cu care pătrundem în odăile fantastice ale prozei eminesciene. De care nu toți cei de la Junimea, de pildă, au știut a se folosi. «Deoarece oriunde se strâng laolaltă 100 de filistini, 90 reprezintă cu autenticitate îngustimea de vederi și prostia». (G. Călinescu) Pe filistinii de atunci și de totdeauna îi speria tocmai ieșirea din canoane, împotrivirea față de aparențele naturale, dorul de a ajunge la natura lucrurilor. Îi speria clipa în care lucrul înviază capătă o independență și o interdependență panică redevine elementul primordial, definitiv, al artei. [...] Deoarece și-a depășit veacul (nici astăzi săgețile înfipte de el în ținta viitorului n-au fost cum se cuvine omologate), Eminescu a avut de întâmpinat neînțelegerea celor cu aripile frânte. Deși nu-i prea băga el în seamă, îndelungata expediție a ignoranților dovedește că poetul intuise necesitatea ca arta să urmeze un drum mai puțin bătătorit. [...] Eminescu nu este, deci, un clasic, decât în accepțiunea valorică a cuvântului. Ne dăm seama de acest lucru, dacă încercăm să cuprindem întreaga-i operă”. ■•Ilina Grigorovici remarcă în cronică la volumul *Viața și opiniile lui Zacharias Licheter* de Matei Călinescu, că, pentru scriitor, profetul „este o ipostază a neputinței umane ontologice. El nu este în nimicul divin; acesta doar s-a oglindit în spiritul său și astfel s-a desfigurat, a pătruns în el ca iluzie, a rămas ca aspirație. De aceea pe buzele lui Zacharias Licheter s-a ivit și stăruie gustul cenușii, unicul rod posibil al arderii prin care se consumă spre durere dorul religios. Ființă inteligentă, profetul se îndreaptă spre divinitate pe calea gândirii, iar la capătul acestui drum fără alegere nu se poate afla decât o răsfrângere a divinității. Și când această răsfrângere se întâmplă, ființa inteligentă intră în paradoxal. În paradox trăiește tragicul uman esențial, pentru că aici se

întâlnesc în solidaritate și vrajbă cunoașterea și necunoașterea. Prin paradox inteligența încearcă să iasă din sine și rămâne de fapt redusă la sine. Matei Călinescu se întoarce mereu aici, în zona de sfârșit a inteligenței, cu speranță și disperare: doar aici poate fi imaginat miracolul contopirii cu străinul, și tot aici se risipește posibilitatea ieșirii în străin. În personajul său se desfășoară adevărata naștere și adevărata viața a inteligenței care coincid cu îndrăgostirea ei de adevăr și pătimirea sublimă pentru dobândirea lui. Dragostea inteligenței e una feminină – adorație până la uitare și pierdere de sine, ieșită din neputință, încheiată cu neputință, ale cărei manifestări exprimă nu odată, trist și derizoriu, slăbiciunea fundamentală”. ■•Apare proza *Fugă* de Dumitru Țepeneag.

15 iunie

● [„Scân-teia”, nr. 8096] Zaharia Stancu semnează *A fi scriitor, a fi cetățean al țării tale*: „Putem aduce celebritate României prin crearea unei literaturi excepționale. Acest lucru trebuie să-l știe în primul rând tinerii care se pregătesc să devină scriitori, tinerii care mâine vor fi urmașii noștri. Spre deosebire de scriitorii din țările nesocialiste, am asistat aici, la noi și la vecini, la prăbușirea vechii societăți: dar tot noi am asistat aici – și nu numai că am asistat, dar am și participat – în făurirea unei lumi noi, lumea noastră socialistă. Avem un material vast de frământat și de prelucrat și de scos din el cărți excepționale. [...] Partidul Nostru, Partidul Comunist Român, care militează pe plan mondial pentru aplicarea în viață a celor mai nobile idei, acelea ale întăririi, apărării și statornicirii păcii pe pământ și pentru conlucrarea strânsă între popoarele din întreaga lume, cere scriitorilor, tuturor scriitorilor din această țară, ca într-o unitate deplină să alcătuiască un front puternic militând pentru cauza noastră, a poporului, militând pentru înfăptuirea socialismului și a comunismului. Noi, ca scriitori angajați, membri de partid sau nemembri de partid, trebuie să fim la curent cu totul și să dăm o mână de ajutor acolo unde e nevoie. Nici un om al scrisului să nu treacă nepăsător pe lângă evenimente. Suntem obligați de însăși conștiința noastră să participăm la toate acțiunile partidului și poporului nostru, nu numai ca scriitori, dar și ca cetățeni”. ■•Sub titlul *Mihai Eminescu marele nostru contemporan* apar două texte □•*Solidar cu destinul poporului* de Zoe Dumitrescu-Bușulenga: Sinteză excepțională a tuturor tradițiilor naționale de istorie și cultură, Eminescu este contemporan cu toate etapele istorice românești, fiindcă a știut să coboare și să urce până în regiunile profunde ale permanențelor noastre ca un descoperitor de comori etice și estetice, cu care a construit o operă de perfecțiunea acelor sprijinite pe mățile creatoare colective ale popoarelor.” □ *Călătoria fără de sfârșit a Luceafărului* de Nicolae Dragoș: „Mihai Eminescu a existat într-un timp anume, așezat la cumpăna dintre trecutul și viitorul culturii noastre. Din piscul operei sale, înaintașii se văd mai bine, înveșmântați în mantii solemne, iar cuvântul discipolilor adevărați – adică al tuturor celor ce au înțeles că unicul omagiu este gândul rostit original și cu aleasă vorbă – rotește asemeni unei păsări măiestre în marea înălțimilor sale”.

16 iunie

• [„Scânteia”, nr. 8097] Ion Manea scrie despre „Zilele Eminescu” *Omagiu Luceafărului*: „Reținem din agenda manifestărilor care au configurat acest an aniversar «colocviul eminescian», în cadrul căruia, personalități de seamă ale artei și culturii au făcut aproape 20 de comunicări științifice, privind viața și opera poetului. [...] Sintetizând importanța acestor manifestări, academicianul Victor Eftimiu a spus: «Zilele Eminescu au constituit un pios omagiu adus celui care, prin opera sa, a făcut ca bogăția spirituală a poporului român să scânteieze de-a lungul veacurilor »”.

18 iunie

• [„Scânteia”, nr. 8099] În acest număr apare textul *Cu privire la centenarul nașterii lui Vladimir Ilici Lenin. Apel al consfătuirii internaționale a partidelor comuniste și muncitorești*: „În ajunul centenarului nașterii lui V. I. Lenin, Consfătuirea internațională a partidelor comuniste și muncitorești își îndreaptă gândurile spre geniul nemuritor al epocii noastre revoluționare. [...] Participanții la Consfătuirea internațională a partidelor comuniste și muncitorești adresează tuturor comuniștilor, tuturor celor ce luptă pentru transformarea socialistă a societății, tuturor adeptilor progresului și păcii chemarea de a sărbători în mod demn centenarul nașterii marelui Lenin. Studiați operele lui Lenin! Veți găsi în ele o sursă inepuizabilă de inspirație în lupta împotriva reacțiunii și asupririi, pentru socialism și pace. Studiarea acestor opere va ajuta tânăra generație să vadă mai clar perspectivele revoluționare ale epocii noastre. Popularizați mai larg realizările leninismului, succesele țărilor socialiste, ale partidelor comuniste, ale tuturor forțelor revoluționare”. □ Alexandru Ivasiuc semnează *Politica partidului, o politică unitară, întemeiată pe realitățile vieții*: „Politica internă și externă a Partidului Comunist Român se intercondiționează, reprezintă două laturi inseparabile ale aceluiași proces. Tezele demonstrează caracterul de necesitate atât al liniei politice interne, cât și externe, politică față de care ca scriitor și cetățean îmi exprim adeziunea deplină”.

• [„Viața studentească”, nr. 25] Eugen Barbu scrie un articol omagial dedicat *eroului Eminescu*: „(Eminescu) nu poate fi conceput numai ca un șef de școală al poeziei românești, pe care de altfel a și reformat-o pentru un secol înainte, el este și un profet visând la fericirea națiunii, un dărmător de false valori, un mare afectiv îndreptat către ființa abstractă a milioanelor de concetățeni contemporani sau sosiți din viitorimea incertă... Având privilegiul de a ști și a suporta ceea ce le este dat numai celor puțini, el trăia din disprețul manifest față de deșertăciunea comună... Reținerea de a accepta soarta unui vechil, plătită cu îngrozitoarea notă a mizeriei și a alienării mi se pare calitatea esențială a omului moral Eminescu... Tacit, chipurile de bronz și buchetele de flori aruncate pe postamentele de marmură sunt direcționate unei atitudini și nu unei persoane, eroului Eminescu și pe urmă artistului... Eroul este un imprudent generos, ce provoacă prin

exemplu prototipuri umane. Eminescu pentru mine nu este chipul dulce și romantic al unui individ cu plete ce trecea pe sub teii Iașului, el mi se pare un glob de foc ce a străbătut conștiința neamului nostru, despicându-i zărilor și arătându-ne ceea ce totdeauna rămâne nedeslușit în viitor. El ne-a dat credința într-un destin particular, biruitor, fără asemănare, fără de care orice națiune este pierdută. Oriunde ne-am afla, în orice împrejurare, trebuie să apelăm la el ca la un arbitru suprem. Nu pe Dumnezeu trebuie să jurăm, ci pe inima lui necoruptă, pe dreptatea lui, pe ființa sa ce nu poate fi mânăjită, calomniată, scăzută. *El este Veșnicia românească în forme sublime.*”

19 iunie

• [„Albina”, nr. 25] Ion Bănuță revine la rubrica sa, publicând *Slavă porumbului*: „Dar cum poezia nu așteaptă decât noi impulsuri, nici porumbul nu putea să aștepte decât un prilej de escaladare a valurilor albastre ale oceanului Atlantic, bineînțeles, după entuziasmul, eroismul și sacrificiul unor: Cristofor Columb, Amerigo Vespuccio, Magellan și, de ce nu, vizavi de cele mai recente controverse, după vechiul moment de exaltare al vikingilor, acesta ar fi putut sosi mult mai înainte din Lumea nouă”. □•Eugen Luca semnează prezentarea volumului *Cunoaștere de noapte* de Alexandru Ivasiuc: „Inclinat spre dezbaterea unei problematici intelectuale și etice de primă însemnătate, vizând în primul rând dezvăluirea mecanismului gândirii dogmatice și a consecințelor ei pe plan individual și social, Al. Ivasiuc, neîndoios, unul dintre cei mai interesanți reprezentanți ai tinerei generații de prozatori, se află la cel de al treilea roman al său. [...] *Cunoaștere de noapte* se recomandă astfel ca o critică radicală și convingătoare a gândirii dogmatice și, totodată, a filistinismului, considerat o consecință a acestei gândiri”. ■•Ovidiu Maraloiu consemnează *Zilele Eminescu*, cu textul *Porni luceafărul*, cu un motto de Nicolae Ceaușescu. Din text cităm: „Ipozeștiul și Botoșanii au găzduit, timp de trei zile, manifestări ce ne-au inundat sufletele de emoții, ce ne-au prilejuit clipe de neuitat petrecute lângă Eminescu, împreună cu el, veșnicul viu și nemuritor geniu al poporului nostru. Colocviul eminescian, cuprinzând peste 20 de comunicări științifice, înfățișate de oameni de seamă ai artei și culturii românești, ne-a purtat pe spinoasele și îndureratele drumuri ale vieții marelui poet, ne-a înlesnit cunoașterea și mai profundă a operei izvorâte din dragostea nețărmurită pentru popor, pentru cultura românească. [...] Zile de emoții, zile de lirism, zile de pios omagiu, închinare marelui poet Mihai Eminescu, suflet din sufletul țării care își făurește astăzi mare viitor”. ■•În *Filă de calendar* Iulian Neacșu scrie despre *George Călinescu*: „Astăzi George Călinescu ar fi trebuit să împlinească 70 de ani. Disparația sa în martie 1965 a fost una dintre cele mai mari pierderi suferite de cultura românească în ultima vreme. [...] A murit George Călinescu în 1965. Altfel ar fi împlinit azi 70 de ani și i-am fi dăruit florile recunoștinței noastre. Fie ca măcar în acest fel s-o facem astăzi, omagiuindu-l dincolo de noi”.

• [„România literară”, nr. 25] În *Scriitorul și rostul lui*, Demostene Botez propune câteva explicații: „Dacă *Directivele Congresului al X-lea* se ocupă de planul și condițiile de dezvoltare materială a vieții poporului nostru, pentru a-i asigura un trai tot mai bun, apoi *Tezele Comitetului Central al Partidului Comunist Român* pentru acest *Congres* cuprind înfățișarea întărirea bazei spirituale care mobilizează, pentru atingerea celui mai înalt ideal uman, întregul nostru popor. În terminologia corectă, ele cuprind constatări și îndrumări pentru definirea ideologiei în etapa actuală. Eu aş spune, în alte cuvinte, că *Tezele* definesc datele și conținutul idealului pentru care poporul nostru luptă, și valorile lui morale și îndatoririle fiecăruia pentru promovarea lor. Nu se poate întreprinde nimic nobil și omenesc valabil, dacă nu servește un ideal uman care să mobilizeze, să entuziasmeze, să dea avânt și aripi energiilor creatoare. Aici, în aceste *Teze*, stă rațiunea întregii munci pe care o depune poporul, rațiunea existenței noastre, echilibrul și secretul energiei care înfrânge toate greutățile.” ■ Al. Ivasiuc își deschide o nouă rubrică, *Idei existențiale*, situându-se constructiv polemic cu tendințele pozitive din „presa literară [care] a impus câteva autentice valori, măcar între confrăți.” Admițând că revistele de profil „și-au cucerit o oarecare autoritate, binemeritată, un spirit de independență și o independență de spirit”, grație cărora „au avut momentele lor eroice”, prozatorul afirmă că s-ar fi statornicit deja „semnele blazării și ale sufocării”. În contrapartidă, Al. Ivasiuc propune „severitatea pornită dintr-o profundă conștiință și nu despotismul”, urmărind „să ne facem dușmani.” ■ În *Tinerete fără vârstă*, Șerban Cioculescu îl omagiază pe G. Călinescu, în ziua nașterii, petrecută cu șapte decenii în urmă, realizând o evocare fastuoasă, dar cu grija proporțiilor: „Fără a fi cătuși de puțin cabotin – trist apanaj al celor lipsiți de har – George Călinescu era bucuros să se simtă privit și consimțea să dea spectacolul unei personalități multiple, în plină desfășurare. N-am să uit niciodată prestigioasa serie de conferințe și festivități închinată centenarului nașterii lui Eminescu. Era către sfârșitul anului 1950. Din toamnă, George Călinescu a fost într-un fel sau altul ținut departe de catedră, pentru că nu se conformase literei programei. Ca mare eminescolog însă, rămăsese inclus în lista vorbitorilor, la ședința publică inaugurată în sala Dalles.” □ În *G. Călinescu și cercetarea arhivistică*, Elena Piru propune o arheologie a predispoziției marelui cărturar pentru documentația riguroasă. □ *Romancierul* G. Călinescu, în ipostaza de reformator urban, e analizat de S. Damian: „Vehemența se îndreaptă în primul rând împotriva amestecului pestriț, de tip fanariort, care impune urbei un caracter de dugheană. Mai e necesar să repetăm că el, spirit fecund, devotat muncii și creației, nu admite vâlmășagul steril, pierderea de vreme disimulată în acte zgonotoase și că deci întreg ansamblul inert al lenevicii balcanice îi stârnește idiosincrazii rebele? [...] Prin verva lui polemică, G. Călinescu continuă deliberat o direcție literară. Dacă vrem să detectăm antecedente în intuirea spectacolului indolenței, e destul să ne referim la imaginea caragialiană a Bucureștilor, în timpul verii și să ne amintim că Pompiliu Constantinescu vede

bunăoară, în *Căldură mare*, o persiflare a unei psihologii colective de semiorientalism. La letargia bizantină se adaugă paradoxal și canoanele care aparțin unui tradiționalism închistat.”

● [„*Tribuna*”, nr. 25] Ion Lungu semnează un editorial entuziast în urma unei Consfătuiri a partidelor comuniste la care N. Ceaușescu reiterează teza unui comunism național, în care stabilirea unui model unic de aplicat la nivel național este respinsă în favoarea modelelor naționale (*Consecvență și responsabilitate comunistă*). ■ Pe aceeași pagină este anunțat un memento Blaga, 50 de ani de la apariția *Poemelor luminii*. Întreg numărul stă sub pecetea lui Lucian Blaga, iar însumarea articolelor publicate ar putea alcătui un mic volum. □ Bazil Gruia și Mircea Popa scriu din perspectiva istoricului literar. Pentru primul, Blaga a fost o prezență vie, un prieten des întâlnit. Lui Bazil Gruia i-a încredințat poetul traducerea poemului Annabel Lee de Poe. □ Mircea Popa scrie despre primele ecouri ale *Poemelor luminii*: „Sextil Pușcariu este primul care a scris despre volum («maturitate poetică deplină»), apoi Iorga și, în fine, Agârbiceanu, unul dintre cei mai fervenți susținători ai poetului. Al. Dima scrie, în „*Poemele luminii*” în *critica literară*, despre șocul produs de apariția acestui volum neanunțat de direcțiile poeziei transilvane de până atunci (era vorba despre expresionism, dar și de sugestia unor adâncimi psihice nemaieexplorate până atunci), dar și despre bemolul pe care Călinescu și Lovinescu îl aduc entuziasmului critic inițial. Poetul e acuzat că filosofează prea mult și că utilizează abuziv și simplist comparația. Acestor obiecții, Al. Dima le răspunde afirmând nevoia de revizitare a operei literare blagiene. □ Un consistent articol critic semnează Ovidiu Papadima, pornind de la personalitatea unică a lui Blaga – poet, dramaturg și filozof –, o personalitate plurivalentă pe care criticul o așază într-o galerie exigentă (Bergson, dar și Ion Pillat, Ion Barbu, Tudor Vianu). Or, în cazul lui Blaga, „opera lui filosofică nu e altceva decât un grandios ansamblu de metafore dezvoltate sistematic. De aici vin și punctele ei vulnerabile.” Papadima remarcă mai ales încercarea lui Blaga de a concilia poezia și știința (rațiunea) prin recursul la gândirea mitică – „în care abstracțiunea și mitul își țin oarecum echilibrul” (Blaga). Eseul se numește *Fascinația poeziei*. □ Un soi de editorial (*La Blaga*) semnează Al. Căprariu, liricoid și cam atât. □ Mircea Vaida produce un studiu tematic, *Blaga și Munții Vrancei*, în care este marcată relația privilegiată a lui Blaga cu pământul, cu tradiția (mitică), iar credința poetului (din „Munții / pe cari să-i mut din cale cu credința mea”) devine o credință în Patrie, printr-un transfer formal, al unui esențialism onto – teo-logic într-unul onto – etno-logic. Merită parcurs studiul lui M. Vaida mai ales pentru bogăția referințelor oferite în cadrul acestei cercetări tematice. □ Pe paginile următoare, o serie de mini-eseuri adună semnături importante: *Din timpul mut* (C. Noica), *O morfologie a miracolului* (Șt. Aug. Doinaș), *Filosof al fenomenului românesc* (un eseu despre cum ne pregătim de majoratul – fantasmă – al culturii române), *Pietre pentru un templu* (I. C. Chițimia), *Frumosul natural și frumosul artistic* (Dumitru Micu), *Simbolismul creației în poezia lui Blaga* (Eu-

gen Todoran), „*Sufletul satului*” (V. Fanache). □ Un text de istorie literară este cel semnat de profesorul N. Mărgineanu, coleg de facultate cu Blaga, după 1938, care evocă întâlnirea cu ciudatele poeme ale lui Blaga, la Blaj, pe când era elev, dar și cu persoana sa, la Geoagiu, la invitația soției poetului. □ Alte două texte memorialistice le aparțin lui George Sbârcea (*Asta e tot* – autorul l-a audiat pe Blaga la Cluj, într-o conferință cumva valeryană) și Nicolae Balotă (*În bârlogul lui Faust*) care evocă perioada în care Blaga era detașat, ca bibliotecar al Academiei din Cluj, unde orânduia lucrări provenite de la Seminarul Teologic din Blaj. Aici, în bibliotecă, i se destinase o cameră botezată „bârlogul lui Faust”, unde poetul traducea, de altfel, Faust-ul lui Goethe. □ Poate că vedeta grupajului este textul semnat de Silvia T. Bălan, care i-a fost colegă lui Blaga la Viena, în 1917-1918, acolo unde a asistat și la devenirea lui ca poet. Cornelia Brediceanu, viitoarea lui soție, i-a arătat manuscrisele *Poemelor luminii*, pe Aleea lui Beethoven, în iunie 1918, înainte să i le trimită apoi, fără ca Blaga să știe, lui Sextil Pușcariu. □ Ultimul eseu dedicat lui Blaga, din perspectivă autobiografică dar și filozofică, îi aparține lui Vasile Băncilă care tematizează aici tăcerea. □ Numărul mai cuprinde două rubrici, cea a lui D. R. Popescu (*Un lăcustar*) și a lui Augustin Buzura (*Refugii*).

20 iunie

• [„**Scânteia**”, nr. 8101] Și în acest număr sunt inserate texte și mesaje de susținere a Partidului □ Acad. Al. Rosetti, *Fidelitatea față de ideile marxism-leninismului nu înseamnă uniformitate*: „Pentru întreaga intelectualitate a țării noastre pe care partidul a învățat-o să vadă în marxism-leninism, în materialismul dialectic, cheia înțelegerii fenomenelor vieții, a realităților sociale, acest mod creator de a o concepe, propriu activității partidului nostru, reprezintă un stimulent, un îndemn pentru ridicarea la un nivel tot mai înalt a creației științifice și artistice. Nu pot să închei aceste rânduri fără a-mi împărtăși sentimentul de mândrie justificată generat de contribuția activă, de viziunea largă a eleganței a partidului nostru condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu care, dând glas intereselor vitale ale poporului nostru, a exprimat totodată profundă principialitate atașamentului ferm al comuniștilor români față de mărețele idei ale marxism-leninismului, față de cauza unității partidelor comuniste”. □ Al. Andrițoiu, *Schimbul larg de opinii, în spiritul principialității comuniste – cale certă spre adevăr*: „Adeziunea noastră la poziția principială, marxist-leninistă a Partidului Comunist Român se tălmăcește în mândria firească de a face parte din rândurile lui, dar și în făgăduința fermă de a promova activ această poziție, în întreaga noastră activitate de creație. Alături de toți oamenii muncii din România socialistă, semnatarul acestor rânduri vine cu mărturia inimii sale încă tinere, în care pulsează mereu vie, mereu fierbinte, dragostea și încrederea în Partidul Comunist Român.”

• [„**Contemporanul**”, nr. 25] În editorialul *Țara – un forum* descoperim laude nemărginite la adresa reacțiilor pozitive pe marginea documentelor

pregătitoare ale *Congresului al X-lea al P.C.R.*: „Asistăm la un impresionant colocviu al gândirii tehnico-științifice, ținând același țel comun: dezvoltarea industrială a României, pe baze moderne, la cei mai înalți indici” ■•Geo Bogza îl omagiază pe G. Călinescu în tableta *Geniul*, în care își declară „una din puținele datorii pe care am putut să o împlinesc până capăt, a fost să cred, în opoziție cu vitregia vremurilor, în geniul lui Călinescu. Singura personalitate cu care ar fi putut fi asimilat este N. Iorga”. □•În subsolul chenarului, G.B. lansează o *Invitație la sublim*, în fapt o propunere pentru un drum inițiativ, organizând *ad hoc* un pelerinaj muzeologic: „Mă gândesc ca drumul pe care săptămâna trecută l-am făcut pe jos până la cimitirul Bellu, pentru a pune o floare pe mormântul lui Eminescu, pornind din conul de umbră al statuii sale din fața Ateneului, să-l fac încă o dată, duminică dimineață, sub lumina solstițiului de vară, ca un omagiu lui G. Călinescu. Dintre cei ce l-au iubit, poate va vrea cineva să vină cu mine...” □•Peste două săptămâni, în „Contemporanul” (4 iulie 1969), scriitorul le mulțumește „celor ce, adolescenți sau septuagenari, au găsit în ei nobilul imbold de a da urmare puțin obișnuitei mele invitații. Nu numărul lor, ci marea lor emoție care ne-a stăpânit pe toți, în fața celor mai scumpe morminte din cimitirul Bellu, mă face să cred că acea zi a solstițiului de vară, nu va rămâne fără ecou.” ■•George Ivașcu evocă un *G. Călinescu al timpului nostru*, considerându-l „un exponent de opinie publică”, care, în articolele sale, a respins ideologiile de extremă dreapta. Intenția directorului revistei este de a-l înfățișa pe poet un aderent al mișcării comuniste, colaborând la „«România liberă» ilegală” și în publicațiile ocrotite de P.C.R., „Tribuna poporului” și „Lumea”. Dar marea lui contribuție în acest sens este beletristica – *Bietul Ioanide* și *Scrinul negru*, care indică „procesul de conștiință al unui intelectual român în perioada fascizării țării, a făcut apoi disecția fostelor clase stăpânitoare, după victoria clasei muncitoare, nu fără a trece în revistă, mai pregnant ca nimeni altul, ororile războiului hitlerist, complicitățile legionarilor bestializați, cu pregnanță retrospectivă și asupra trecutului, precedând procesul social respectiv.” □•Revista anunță inițierea proiectului *Zilele culturii călinesciene*, manifestare constantă care, în 2018, a atins cea de-a cincizecea ediție. Evenimentul s-a derulat în municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej, actualmente Onești, așezare urbană „apărut cumva peste noapte, ca urmare a unei pronunțate industrializări”. Îndemnul deschiderii acestui festival (6–8 iunie 1969) a fost dorința legitimă „de a se afirma în planul valorilor spirituale”, pretextul fiind șederea lui G. Călinescu în localitate, în cursul anului 1962. In invitații au fost: acad. Victor Eftimiu, Alice Vera Călinescu, Eugenia Oprescu, Cornelia Ștefănescu, Emil Manu, Dinu Pillat, Geo Șerban și Laurențiu Ulici.

● [**„Glasul Patriei”, nr. 18**] Demostene Botez semnează *Rânduri despre om și nou în societatea noastră*: „S-a vorbit mult în acești douăzeci și cinci de ani de «omul nou». La început a fost o formulă sau un deziderat, o voință și un țel, dar, fiecare om din țara noastră, crescând, vorba a devenit o realitate vie, de netăgăduit. Am descoperit fiecare în noi, un nou suflet, un nou ideal vieții pentru toate

acțiunile noastre, adică, exact ceea ce caracterizează, sintetic, un om. Unii s-au realizat în noua lor identitate mai repede, alții mai încet, dar în acești douăzeci și cinci de ani, procesul s-a desăvârșit în toți. Așa cum se arată în Tezele Comitetului Central al Partidului Comunist Român pentru Congresul al X-lea al Partidului, «În condițiile orânduirii socialiste, poporul nostru a dobândit largi drepturi și libertăți democratice, posibilități nelimitate pentru afirmarea energiei și forței sale creatoare, făurindu-și liber și stăpân pe soarta sa, un viitor tot mai fericit». Om nou, de douăzeci și cinci de ani, este muncitorul, eliberat de exploatarea omului de către om, intrat în drepturi și în demnitate, stăpân al muncii sale și conducător al patriei sale, – căci, în sfârșit, de douăzeci de ani, are o patrie. [...] Douăzeci și cinci de ani de adânci transformări revoluționare, de nemaiîntâlnite înfăptuiri materiale și spirituale, – izvorul atâtor binefaceri hărăzite omului de la noi. Douăzeci și cinci de ani! Avem cu toții energia și entuziasmul aceste vârste». □•Și Nedic Lemnar serbează „Anul XXV” cu textul *Văi de lumină, civilizație și progres*: „A trecut un pătrar de veac de la ivirea zorilor acelei zile de august, un pătrar de veac în care timp am sădit neconținut în pământul sfânt al patriei, podoabe peste podoabe care mai de care mai de preț. Derulând filmul marilor transformări petrecute în acești douăzeci și cinci de ani și comparând imaginea veche a locurilor cu imaginea lor prezentă, totul devine tulburător de măreț. În acest sfert de veac, principalele noastre văi de apă au devenit văi industriale făcătoare de lumini, de civilizație și progres”. □•Revista publică poezia *Sara pe deal* de Mihai Eminescu, iar alături Alexandru Andrițoiu semnează *Lucașfărul poeziei românești*: „Pentru desemnarea valorii operei eminesciene s-a spus și se spune despre poet că el este lucașfărul poeziei românești. Afirmăția sună frumos din cale-afară și este profund adevărată din oricare unghi de lumină am desluși-o. [...] Lucașfărul poeziei românești este numit, de așșiderea, poetul nostru național. Denumire foarte pretențioasă care nu este dată fiecăruia și oricând. Opera lui Eminescu e o biblie lirică, un decalog al frumosului, un cod al armoniei românești Toate aceste afirmații au argumentele țesute în substanța lor intimă cum firele de borangic într-o maramă. [...] *Nu voiu sicriu bogat* Se spovedea poetul. El are însă sicriu de aur, sau, mai mult, nici măcar n-are sicriu, moartea lui fiind virtuală, o aparență, un simplu eveniment în parcursul nemuririi. Și m-ar bate gândul ca acum la împlinirea a 80 de ani de la moartea lui, să trimit tuturor românilor de peste hotare, într-un plic, fără nici un rând scris, câte o frunză din teiul de la mormântul lui Eminescu. Ar fi, cred, cel mai frumos dar postum din partea lucașfărului poeziei românești”. □•Șerban Cioculescu semnează *O vastă antologie: Baudelaire*: „Poetul Geo Dumitrescu și Editura pentru Literatură Universală au convenit să întâmpine centenarul morții lui Charles Baudelaire cu o neobișnuită operă sărbătorească: textul bilingv al cărții fundamentale de poezie *Les fleurs du mal*, urmat de o bogată selecție a altor versuri integrale ale acelorași poezii în limba noastră. Precedată de o adâncită introducere și de o cronologie, semnate Vladimir Streinu și ilustrată cu desenele în peniță ale autorului, ediția alcătuită de Geo Dumitrescu a

apărut în 1968, într-un elegant volum bibliofil de LVII + 1 555 pagini (tirajul 9 180 de exemplare legate). [...] Reținem, din substanțiala prefață a lui Vladimir Streinu că cele mai numeroase «versiuni Nr. 1» ni le-a furnizat Al. Philippide. Faptul nu ne pare surprinzător. El însuși poet al înălțimilor, dublat de un foarte pătrunzător spirit critic, ca și Baudelaire, era mai chemat ca oricine să înțeleagă în spiritul cel mai exact, mesajul marelui poet francez și să-i găsească echivalent cât mai expresiv. Piatra de încercare a mijloacelor d-sale superioare este poate *Armonie în amurg* (*Harmonie du soir*) în care răsună aceleași tonuri grave de orgă ca în textul original. N-aș putea încheia fără să menționez cele două remarcabile tălmăciri ale terținelor latine: «Franciscae meae laudes», în stil cu totul diferit, semnate de Virgil Teodorescu și Radu Albala. Marele clasic francez era familiarizat nu numai cu muza lui Ovidiu, ci și cu aceea a poeziei latine medievale, coborâtă din ogivele catedralelor”.

21 iunie

• [„Scântea”, nr. 8102] Lucian Giurchescu publică un text de susținere a partidului, *Forța covârșitoare de atracție a gândirii socialiste*: „Avem toate temeiurile să credem cu tărie în superioritatea ideologiei noastre socialiste și de aceea nu împărtășim părerea că propaganda imperialistă ar putea exercita o asemenea influență încât să poată clinti în vreun fel trăinicia orânduirii noi”. □ În *Opera militantă, patriotică, vizionară a lui Nicolae Bălcescu*, dr. Radu Pantazi, secretar științific al Institutului de filozofie al Academiei, nu descoperă virtuți literare: „Opera lui N. Bălcescu este polivalentă, de o mare valoare în diferite domenii ale istoriei culturii noastre naționale: istoriografie, istoria gândirii economice și social-politice, istoria filozofiei. Este o operă izvorâtă din activitatea revoluționară neostenită a unui mare fiu al poporului nostru, închinată idealurilor de libertate națională, de dreptate și progres social. Tocmai de aceea este o operă ce se înscrie în însăși istoria românească”. □ Nicolae Jianu semnează *Democrația și libertatea – realități defînitorii ale societății noastre*: „Uneori, parcă speriați de amploarea fenomenelor, de marea lor complexitate, ezităm, mulțumindu-ne să rostim adevăruri foarte vechi și foarte cunoscute. A încerca să deslușești noul, ceea ce e încă nebuloasă, incert, ceva care abia se anunță, mi se pare o izbândă. Ea ar satisface poate și năzuința noastră firească spre perfecțiune, starea aceasta mereu prielnică sufletului nostru. «Perfecționarea orânduirii sociale și de stat» poate capitolul cel mai înaripat al excepționalului document care sunt *Tezele* congresului al X-lea, aduce imaginea desăvârșirii mai aproape de înțelegerea noastră, constituind o puternică rampă de lansare pentru visurile noastre cele mai cutezătoare”.

• [„Cronica”, nr. 25] Analizând studiul lui Al. Piru: *Panorama deceniului literar românesc*, Zaharia Sângeorzan conchide: „*Panorama literară* a lui Al. Piru este un spectacol critic ingenios construit, întrutotul remarcabil, realizat de un constructor ce cunoaște toate stilurile și toate rocile”. ■ Adrian Marino medi-

tează la *Critica ideilor literare*: „Noua idee este totdeauna produsul unei remodelări, al unei colaborări efectiv critice, prin selecție și decizie personală, în permanentă desfășurare și nuanțare. Această explorare și elucidare progresivă deschide pas cu pas posibilitatea unor noi dezvoltări și completări, independente pentru fiecare caz în parte. *Critica ideilor literare* este prin definiție deschisă”.

■•Doina Florea notează despre *Mythologie de l'être chez Ionesco*: „Existența la Ionescu se înscrie, așadar, într-o luptă în care succesul este bilateral – atât de partea Eu-lui cât și de partea non-Eului; distrugerea e, în același timp, creație, din moarte renaște viață; scurt într-un teatru al surprizei!”.

● [„**Flacăra**”, nr. 26] Lucian Raicu scrie despre volumul lui Tudor George, *Balade*: „Tudor George încearcă a reabilita, a re-inventa pe cont propriu și, după părerea noastră, cu succes, formula poeziei epice, împotriva căreia s-au ridicat în tabăra «modernilor» atâtea voci categorice”. □•În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu semnează *Plagiatorul*. □•Romulus Rusan, în *Stop-cadru*, publică eseu *De ce a fost Eminescu român*, concluzionând asupra motivului: „pentru ca noi să avem cui să ne supunem, pentru ca să avem, peste munții zbuciumați din zare, un pisc singuratic care a izbutit să vadă dintr-o dată totul. Pentru ca, privindu-l, să vedem și noi, printr-un periscop al eternității, atâta cât și ceea ce numai el a izbutit să vadă”. □•În *Memento, Teatru*: câteva premiere în teatrele bucureștene în onoarea festivităților dedicate celor 25 de ani de la eliberare. Printre acestea: *Viteazul* de Paul Anghel și *Camuflajul* de Al. Mirodan. □•Se anunță începerea „primului festival de teatru de copii și tineret”, la Piatra Neamț. ■•Rubrica de carte semnalează apariția volumului de poeme *Ambitus* de Nina Cassian. □•Notiță despre volumul de însemnări de călătorie *Foamea de spațiu* de Eugen Barbu, apărut la E.P.L. □•Notiță despre volumul lui B. Elvin, *Teatrul și interogația tragică*, „o substanțială sinteză a dramaturgiei occidentale contemporane”. □•Semnalarea apariției *Legendei secolelor* de Victor Hugo, în traducerea lui Ionel Marinescu.

● [„**Luceafărul**”, nr. 25] Nicolae Breban formulează, o opinie despre volumul lui Nichita Stănescu *Laus Ptolemaei* pe care-l consideră „particular” și care se distinge de alte cărți bune de poezie apărute în anul precedent: „Astfel îmi explic că am recitit-o de câteva ori (evident puteam s-o recitesc și numai pentru ceea ce numim valoarea poeziilor sale) acest lucru m-a făcut să scriu aceste rânduri și poate să n-o uit. [...] Există deci aici o «idee teribilă» să spunem, am putea zice «teribilistă», dar ar fi fals, pentru că e vorba pur și simplu de o «idee teribilă», ceva ce aș putea denumi, cu o noțiune uscată, *anistorismul* lui Nichita Stănescu. [...] Poetul în această carte, în mod speculativ dar și existențial aș spune, printr-o metaforă de-o rară originalitate, trăiește în afara istoricului, această categorie «zeu» al timpurilor moderne. Este evident o „punere în ipoteză» dar de-un anume fel, pe care autorul (acestei ipoteze) o trăiește cu toată ființa sa de carne, ca și cum, riscând o metaforă, un om viu ar încerca să învie un cadavru, lăsând să circule prin venele moarte, sângele său roșu și viu, într-o transfuzie absurdă. [...]

Este aici – tot în cadrul metaforei artistice – și o respingere a experimentului și poate chiar a experienței – fără de care nu numai știința, dar nici arta nu ar putea fi – pentru că, nu-i așa, curbura pământului a fost «experimentată» cum ar zice Nichita Stănescu «cu o ardere pe rug»? Și ce poate fi mai aproape de experiență decât «bunul-simț»? Deci iată, o respingere a bunului-simț, din care se naște poezie. În acest volum, care susține o idee poetică atât de paradoxală, bunul simț este opus rațiunii, cu preferința polemică pentru primul termen; este poate discutabil felul în care e înțeleasă aici această expresie – de bun simț – dar, deja situarea pe un plan în pierdere a rațiunii, este un câștig, cred eu, pentru starea de grație”.

■•Rubrica *Avanpremieră editorială* prezintă patru autori. □•*Cadavre în vid* de A. E. Bacosky, care folosindu-și „mijloace estetice cunoscute” reprezintă o profundă angajare etică în problematica individului integrat în istorie”. □•*Cercetări literare* de George Muntean grupează scriitorii precum Eminescu, Sadoveanu, Caragiale etc. și cercetări folclorice; *Clamor* de Ion Potopin, prezent editorial „cu poeme din perioada debutului și până în actualitate”, la „mai bine de două decenii de la apariția primului volum *Cartea rănilor*” ■•T. Mazilu publică proza *Disprețul* și Horia Zilieru două elegii: *a III-a*, *a IX-a*. ■•Irina Grigorovici scrie o cronică la *Avangardismul poetic românesc* de Ion Pop care „pleacă de la premisa că această mișcare a avut o contribuție reală la istoria literaturii noastre și ea nu a fost încă precizată”. Se constată că autorul sugerează, prin structura studiului său, aportul acesteia în „planul concret al existenței literare și în planul abstract al literaturii (al valorilor)”. De asemenea, secțiunile lucrării, deși au titluri convenționale, „sunt foarte aproape de a fi etapele unei demonstrații necesare și până acum inedite asupra dualității a ceea ce se numește avangardism”. Apreciat pentru realizarea lui cronică vădește un autor remarcabil în „putința de a ajunge la adevăr și respectul adevărului”. ■•Matei Călinescu publică poemul *Ceva*. ■•Pe ultima pagină apare eseu *Tragic și demonic* de Șt. Aug. Doinaș.

22 iunie

● [*„Scânteia”*, nr. 8103] Franz Liebhard arată în ce constă *Logica inexorabilă a operei poetice*: „Cuvântul ieșit din tiparniță nu mai aparține celui ce l-a scris. Începând cu acest moment, el are un nou posesor, față de care trebuie să se deschidă. El dezvăluie cititorului irealități cu care acesta poate că are contingențe psihice și sufletești, dar îi transmite în același timp și ceva nou, ceva ce el nu cunoaște și nu a simțit încă. Acest fapt implică un sentiment serios de responsabilitate față de cititor și față de lumea pe care scriitorul trebuie să o dezvăluie, să o interpreteze și să o descifreze. Cum poate scriitorul să se ridice la înălțimea acestei responsabilități? Este recomandabilă o distanțare în timpul procesului de creație, de parcă cititorul necunoscut ar sta în spatele autorului și ar dori să arunce o privire asupra manuscrisului neterminat. [...] Dacă experimentarea formei devine preponderentă – putem întâlni în prezent mult prea frecvent acest fenomen – ne vom găsi în situația căutătorului de aur, care în cele din urmă nu descoperă în

creuzetele din laboratorul plin de aburi decât un plumb cenușiu și tern în locul metalului nobil mult râvnit”.

24 iunie

• **[„România liberă”, nr. 7675]** Adrian Marino publică articolul *Noile dimensiuni ale creației*, în care laudă condițiile bune de trai și de activitate din epocă, datorate politicii de partid și de stat, care facilitează „creatorilor, literaților, criticilor, istoricilor, teoreticienilor literari” „mari posibilități de concepție”, de studiu, de documentare. Invocând Tezele C.C. al P.C.R. pentru Congresul al X-lea, capitolul *Dezvoltarea activității ideologice*, Marino citează, sub semnul „îndemnului la universalitatea creației”, obligațiile de care creația literară ar fi trebuit să se achite, ilustrând, adică, „universul omenesc inedit pe care îl oferă socialismul”, și „problemele fundamentale ale omului în noua societate”. De asemenea, conform aceluși Teze, presa trebuie „să-și ridice nivelul de competență, înlăturând diletantismul și superficialitatea, monotonia și șablonul, promovând mai activ inițiativa”.

• **[„Scânteia”, nr. 8105]** Comemorând *150 de ani de la nașterea marelui gânditor și revoluționar*, Cornelia Bodea scrie despre *Nicolae Bălcescu, istoricul*: „Îmbrăcate în haina de foc a cuvintelor, erudiția, înalta concepție istorică și viziunea revoluționară sunt puse de Bălcescu cu elanul tributului suprem la temelii deceniilor de luptă care aveau să urmeze: izvor de puteri noi pentru generațiile care aveau să-l continue”.

25 iunie

• **[„Scânteia”, nr. 8106]** Adrian Anghelescu semnează cronică literară la *Introducere în critica literară* de Adrian Marino: „În conceperea lucrării autorul are mereu în vedere progresele înregistrate în ultimele decenii în acest domeniu, pe care – așa cum va dovedi-o – contribuția criticii românești, prin remarcabili reprezentanți ai ei: Maiorescu, Gherea, Ibrăileanu, Lovinescu, Călinescu, Vianu, Ralea etc. – le-a favorizat și nu o dată le-a anticipat. Întrevedem aici, de altfel, unul din meritele lucrării. Fără a minimaliza aportul unor personalități, aspectele pozitive ale unor orientări moderne în critică (structuralismul, «noua critică» franceză etc.) autorul nu reacționează grăbit și își temperează de fiecare dată entuziasmul în fața «descoperirilor» de ultimă oră, evoluându-le cu grijă, probându-le autenticitatea sau lipsa de originalitate printr-o permanentă raportare la clasici, fie ei români sau străini, privindu-le cu alte cuvinte într-o perspectivă istorică. [...] Privită în ansamblu, lucrarea nu este scutită de anumite lungimi, autorul relevând, nu o dată asupra unor idei și probleme critice pe care le-a avut în vedere în capitolele anterioare. Un mai mare efort de concentrare i-ar fi sporit densitatea”.

• **[„Viața studentească”, nr. 26]** Remarcăm cronică lui Ionuț Niculescu despre Eugen Barbu, volumul *Teatru*. „Eugen Barbu a scris teatru poate cu prea multă discreție, tatonând cu intermitențe opiniile autorizate în materie... La drept

vorbind, s-a trecut prea ușor peste *Să nu-ți faci prăvălie cu scară*... Simțim aici pe prozator, ca de altfel în întreg teatrul său, cu aceeași scrupulozitate a fixării cadrului social și a dezbaterii pe marginea unor date caracterologice cu aura de tipizare. Piesa este o secțiune de monografie a Căii Griviței antebelice și belice, cu pestrițul locului și frenezia afacerilor... O *Casă a Bernardei Alba* cu o mamă dezumanizată și copleșită de mărunțul orizontului ei. Dramaturgul intenționează un proces mediului burghez în celula lui, familia, conducând acțiunea spre demistificarea ei tragică dar revelatoare în sensul etic. La dimensiunile și imperatiile timpului nostru și la scara altui meridian Eugen Barbu înregistrează seismele moralității occidentale în *Sfântul*, pretext dramatic care violentează conformismul și platitudinea unei lumi a valorilor răsturnate, care vrea să-și păstreze aparența unei statornicii... Notă aparte în volum (apărut la Editura pentru Literatură) face *Groapa*, dramatizarea romanului cu același nume, capodopera scriitorului.. De la roman la teatru se pierde poate acel inefabil al atmosferei pe care Barbu l-a surprins magistral în roman și asta fiindcă hoții se mișcă doar în lumea lor... credem că romanul se pretează numai la film, singurul capabil să preia dramatismul situațiilor, pentru că *Groapa* este o dramă profundă a unor vârste biologice și spirituale în condiții particulare, amintind de asprimea vremurilor în care legile naturii nu erau stânjenite de înțelepciunea legilor omenești, iar etica era o noțiune în devenire.” □•Eugen Barbu continuă *Jurnalul* – serialul său printre scriitori – cu Sadoveanu: „nu era un scriitor, era el însuși o natură cu legile, logica și limitele ei divine”.

26 iunie

• [„Scânteia”, nr. 8107] se află în *dezbateri Tezele și Proiectul de Directive*, cu un citat „din *Tezele Comitetului Central al Partidului Comunist Român* pentru Congresul al X-lea al partidului” („Partidul și statul acordă o înaltă prețuire artei și literaturii – factori esențiali de cunoaștere și înrăurire a gândirii și sensibilității umane – rolul lor în înfăptuirea progresului social, în ridicarea conștiinței socialiste în înnobilarea spirituală a oamenilor. Creația literar-artistică găsește astăzi, mai mult decât oricând, în realitatea dinamică, în continua transformare și înnoire a vieții noastre socialiste, un nepuizabil teren de investigații, un izvor nesecat de rodnică inspirație.”). □•*Scriitorul – mesager al spiritualității poporului* de Laurențiu Fulga: „Prezența noului val de poeți și prozatori, între care s-au ales câteva personalități cu sunet distinct și de fermă audiență la universal, afirmarea, în contextul general, a unor căutări creatoare novatoare ne îndreptătesc să așteptăm cu încredere operele care să reflecte din perspective multiple universul omenesc pe care-l oferă socialismul, univers care nu poate fi cuprins – în toate datele sale esențiale – doar pe o singură dimensiune. Mesageri ai spiritualității poporului nostru, cum atât de simplu și nobil îi denumeste partidul, scriitorii români vor ști să exprime în cărțile lor adevărul specific acestei societăți socialiste, vor ști să confere operelor lor durabilitate și valoare, o permanentă forță de înrăurire a gân-

dirii și sensibilității umane, aducând astfel o contribuție efectivă la afirmarea valorilor noastre naționale în circuitul culturii mondiale. E dreptul și datoria lor.”

□•A fi poet patriot de Adrian Păunescu: „A fi poet-patriot în anii când partidul a devenit atât de puternic, când politica țării tale – de pace și prietenie – este un model viu de înțelepciune, de curaj și de abnegație internaționalistă, a fi poet – patriot, în astfel de momente, înseamnă a avea un destin într-adevăr fericit.”

□•Răspuns entuziast freneticei chemări de Corneliu Omescu: „De la un capăt la celălalt, *Tezele și Directivele* sunt o invitație la cunoaștere cât mai adâncă și la scris. Aș spune chiar că putem încerca o senzație de nemulțumire pentru ceea ce n-am scris, dar și un puternic entuziasm în fața acestei chemări, a tuturor invitațiilor și tentațiilor pe care ni le oferă textele documentelor de partid. Realitatea noastră contemporană este foarte bogată în evenimente ce-și cer, toate, letopisețul literar”. □• *Izvor de inspirație pentru o literatură profundă, înaripată* de Franz Storch.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6253] C. Stănescu recenzează nuvela lui Al. Ivasiuc, *Păsările, păsările...*, „expresie a voinței de ordine, de construcție semnificativă perfect încheată.” (fără an și editură)

• [„Albina”, nr. 26] Pe prima pagină citim poezia *Vraja* de Mihai Beniuc. □•□•M. Iorgulescu prezintă volumul *Lupta cu somnul* de Ioan Grigorescu: „Proza lui Ioan Grigorescu stă sub semnul unei energice cenzurări a disponibilităților și vocației sale scriitoricești. Este ca și cum, un autor având o mare ușurință a scrisului încearcă tot timpul să scrie anevoios, greu, trudit. Faptul este numai în aparență ciudat. Ioan Grigorescu este un autor de foarte bune reportaje. Că *prozatorul* Ioan Grigorescu e înclinat mai cu seamă către subiectele neobișnuite, aproape senzaționale, este probabil o întâmplare”. □•De *Poșta poeziei* a revistei se ocupă Eugen Frunză. □•Apare *În întâmpinarea Congresului*: „Oamenii muncii din patria noastră scriu, în aceste zile, emoționanta cronică a marilor succese dobândite în cinstea celui de al X-lea Congres al partidului și împlinirii a 25 de ani de la Eliberarea țării de sub jugul fascist. Citim cu toții presa, discutăm emisiunile de radio, vizionăm pe micul ecran filmul viu al mării întreceri, muncim într-un târâm sau altul și purtăm în suflet măreția acestor zile, a succeselor remarcabile pe care le dedicăm partidului, țării, întregului popor. Să ponosim, dragă cititorule, câteva locuri și să înregistrăm doar o mică parte din sumedenia de fapte și realizări ale acestor zile. [...] Entuziasmul, efervescența îmbrățișează și ogoarele patriei. În câteva județe din țară, printre care Dolj și Ilfov, a început recoltatul păioaselor. Bobul de grâu se coace-n spic și se simte mirosul dulce de pâine nouă”.

• [„România literară”, nr. 26] În *Substanța literaturii noastre*, Radu Bourea-nu admite că noul context nu mai impune concesiile din perioada realismului socialist, supralicitând astfel libertatea de exprimare: „Am străbătut, generația în numele căreia îmi îngădui să vorbesc, un fragment de timp și de istorie, care nu poate fi rupt din sfertul de veac pe care îl vom sărbători, în care conștiința noastră

și modurile de realizare ale scrisului nostru au suferit încercări, nu pe deplin profitabile realizările artistice, dare care ne-au adăugat la experiență și la posibilitatea de a prețui pozițiile câștigate, pe care le datorăm mai ales dorinței și efortului conducerii Partidului Comunist, în promovarea ideilor înaintate, acordării datelor culturii noastre naționale cu spiritul, cu ritmul culturii, al formelor de expresie moderne universale.” ■•La *Fragmente critice*, Eugen Simion se stăruiește asupra unor *Injustiții creatoare* făcute de G. Călinescu: „Ar fi avut pentru Lovinescu, totdeauna, o mare simpatie și chiar, s-ar putea spune, o mare iubire. Dar modul lui de a stima e a face obiecții. A-și exprima, cu alte cuvinte, sincer, opinia, de această sinceritate având dreptul înaintea altor, aceia pe care îi iubim. A discutat, în consecință, cărțile criticului și și-a arătat, în unele cazuri, dezacordul cu soluțiile propuse, ceea ce, iarăși nu trebuie interpretat ca pe o necuviință sau o infatuare juvenilă. A crezut și crede încă în vocația extraordinară a criticului și în bronzul caracterului său.” □•Totuși, în polemica de idei între cei doi, purtată pe aproximativ 15 ani, E. Lovinescu „nu va împinge spiritul de negație până la desființare” spre deosebire de G. Călinescu, căruia „îi va lipsi încă această frână. Portretele din «Viața românească» denotă o mare irascibilitate, o mare plăcere de a dărâma autoritatea unui critic în care, totuși, cum mărturisește mai târziu, crede în adâncul sufleteului.” □•Eugen Simion își continuă expozeul pe tema raporturilor puțin cordiale între cei doi în nr. 27/ 3 iulie 1969 al „României literare”: „Polemica nu se încheie aici. Ea alunecă, fatal, de pe terenul ideii în câmpul moral, unde săbiile, încrucișate, scot altfel de scânteii. Acestea sunt interesante pentru că arată două moduri de a înțelege și de a face polemică. Dar, în afara confruntării directe, cunoscută și din memoriile lui Lovinescu, deliciul celui ce urmărește sistematic această luptă critică între două spirite egal de înzestrate și, în ultimă instanță, între două generații, două vârste critice, îl constituie jocul copilăresc al aluziei, practicat mai ales de G. Călinescu. [...] Tristețea e că această frumoasă luptă nu s-a dus, cum ar fi trebuit, numai pe planul speculației. Ea a eșuat, ca atâtea polemici noționale, în portretistică tendențioasă și pamflet.” ■•Al. Ivasiuc scrie despre câteva probleme generale în *Receptarea romanului* pe anul 1968, subliniind două cărți excepționale, respectiv *Coborând* de Paul Georgescu (despre care suspectează că este victima unei conspirații, pentru că „a intrat într-un con vindicativ de umbră”) și *Animale bolnave* de Nicolae Breban (volum elogiat și pentru a ilustra spiritul de *fair play*, care „e o condiție elementară de etică, o necesitate de climat literar sănătos.”). □•Dar Al. Ivasiuc contestă și exclusivismul estetic în analiza critică, făcând și o pledoarea *pro domo sua* și un apel la onestitatea vederii telosului auctorial: „Dintre toate erorile, cea mai gravă mi se pare timiditatea de a discuta implicațiile sociale ale cărților, apelul și deschiderea lor spre lumea exterioară, spre cetate. Aceasta cu atât mai mult cu cât sensul a două cărți, cel puțin, era franc politic, e vorba de *Intrusul* lui Marin Preda și de romanul meu, *Interval*. Acesta din urmă, aș vrea să fie lămurit, este o carte *politică* înainte de orice. [...] Mi-ar plăcea, și

oricui i-ar plăcea, să-i fie dezvăluite intențiile de către critică, și nu învăluite glosate, acoperite cu o carapace sufocantă de considerații. Asta și pentru că îmi place să fiu *citit*, și critica fatal se adresează și ea unor cititori, e o invitație la lectură. Escamotarea aspectelor istorico-sociale, neafirmarea răspicată a unui punct de vedere, ridică o barieră între noi și cei cărora în definitiv le sunt destinate cărțile.” ■•Revista publica tragedia în trei tablouri *Paracliserul* de Marin Sorescu. ■•La *Ochiul magic*, Adr.[ian] P.[ăunescu] îl persiflează pe Eugen Barbu, în notița *Incoruptibilul*: „Brusc convertite la zguduitoarele adevăruri, grijulii de a nu lăsa (ca în trecut, cu mii de ani în urmă) vocea Profetului să răsunе în pustiu, nu puține publicații din Capitală și provincie («România liberă», «Informația Bucureștiului», «Viața studentească», «Ateneu») și-au deschis paginile într-un elan fratern de generozitate, într-o impresionantă atmosferă de reculegere și pietate.” Pretextul e un articol vehement din „Ateneu” (nr. 4/ 1969), referitor la interviurile luate de Adrian Păunescu, din „România literară”, în special asupra celor *24 de mutări în plic pentru Ștefan Aug. Doinaș* (nr. 19/ 1969): „De un deceniu și mai bine acest ascet al vieții noastre literare trăiește tragedia impurității celorlalți. Domnia-sa face procesul tuturor, ciclic, cu sfântă indignare. Acest bărbat extrem de pur, a cărui activitate în serviciul armoniuării conștiințelor pe vremea când conducea revista «Luceafărului» e încă vie în memoria tuturor, acest prinț al igienei, acest spirit fără corp, a izbucnit recent cu un glas de tunet, puțin răgușit e drept, dar asta nu are nicio importanță în paginile ziarului de mare tiraj «România liberă».” □•Păunescu recunoaște dezinvolt că, într-adevăr, dialogul „cu poetul Doinaș, interviu defavorabil nouă” a fost dat la tipar „tocmai pentru că nu avem impresia că deținem prerogativa de a decide ce se apără și ce nu din ceea ce se referă la noi”. □•Mai mult, Păunescu îi atrage atenția lui Barbu, folosind resurse diplomatice, amintindu-i: „Am deschis seria interviurilor cu Eugen Barbu în «România literară», consecvenți principiilor noastre de promovare în revistă a tuturor forțelor scriitoricești. Am făcut-o chiar cu scriitorul a cărui tristă experiență de conducător de revistă ne încapățânăm să credem că nu trebuie reeditată de nimeni.”

• [„Tribuna”, nr. 26] Pe prima pagină un omagiu adus lui Mihai Eminescu, pe un ton liricoid-naiv, de către Mircea Vaida, sub forma unui scurt poem în proză, în care se face abuz de punctele de suspensie: „Cum e Eminescu? E frumos... e o lumină mare... În jur e tăcere și el arde... ”. Textul se intitulează, cum altfel, decât *Eminescu*. ■•D.R. Popescu semnează un scurt text de proză la pagina 2, în cadrul rubricii intitulată *Nuclee*. Textul, un colaj neobișnuit de aforisme, se numește *Triptic* și sună cvasi-încifrat: „Când am plecat de acasă, ca pe un borcan, mama mi-a lipit pe frunte o etichetă cu numele, data și locul nașterii, sexul și semnul particular de pe buca stângă. Dar prețul nu l-a pus, fiindcă nu sunt de cumpărare”. □•În *Comentarii la o categorie a operei*, serial ajuns la episodul dedicat *Compoziției*, Ion Vlad remarcă relația conceptului de compoziție cu acela

de formă, de schemă sau de metodă. Concluzia sa e că „studiul compoziției are cel puțin o însușire: e în măsură să descopere, dincolo de exercițiul steril al unor speculații de psihologie a artei (fictive și fără susținere), mecanismul edificării unei opere”. □•Pe aceeași pagină, o cronică la cartea lui Al. Dima, *Principii de literatură comparată*, semnată de Ioan Oarcăsu, din care reținem că avem de-a face cu o carte-eveniment în epocă, elogiată și de Edgar Papu sau Constantin Ciopraga, opera unui profesor „cu o formație enciclopedică”, dar și cu „intuiția sigură a diagnosticianului literar”. ■•Virgil Carianopol semnează două poeme naiv-patriotice: *Pământului meu și Viața*. □•Un amplu grupaj dedicat figurii revoluționare a lui Bălcescu: *Mesajul lui Bălcescu și Viziunea României unitare în 1848*, cu texte semnate de istoricii Dan Berindei, Al. Zub și Cornelia Bodea. ■•Pe ultima pagina o proză scurtă a lui William Saroyan, *Pisica*, tradus în limba română de Augustin Rusu și trei poeme de Pierre Reverdy – Alt cer, Miracolul și Falsă ușă sau portret, într-o traducere semnată de poetul Nicolae Prelipceanu.

● [„Cutezători”, nr. 26] Pe lângă câteva gânduri/citate din Poetul Național și câteva considerații despre Eminescu (semnate Iorga, Arghezi, Perpessicius), de reținut articolul *Vă vorbește conf. universitar Zoe Dumitrescu Bușulenga: Eminescu – un nume rostit în toate limbile*: „La Veneția, în 1964, o întâlnire internațională, un Convegno Eminescu, stabilește pentru întâia oară, printr-o participare românească și mondială, caracterul de universalitate al creației poetului, așezat fără emfază, cu simplitate, alături de Dante, Goethe și alți mari ai lumii... De altfel, *Buletinul Eminescu*, ce apare la Roma semestrial, cu începere din 1967, continuă același spirit al primului Convegno, de afirmare a interesului crescând față de poetul român, de consemnare a celor mai noi studii și cercetări în eminescologie. Inițiatoarea, împreună cu un grup de eminenți profesori și oameni de știință italieni, este Rosa del Conte, titulara catedrei de limba și literatura română de la Universitatea din Roma, autoarea unei deosebit de profunde cercetări monografice asupra poetului român, intitulată *Eminescu o dell'Assoluto* și apărută în 1961. La Paris, la Sorbona, savantul francez Allain Guillerrou dedică anual cursuri și seminarii cercetării operei eminesciene... Un mare lingvist american afirmă că a învățat românește pentru a-l citi pe Eminescu. Președintele italian al Comunității Europene a Scriitorilor, Giuseppe Ungaretti, scriind odată despre Eminescu îl alătură lui Dante, Leopardi, Vigny, Rimbaud... Iar George Bernard Shaw, prefațând o traducere în limba engleză, a versiunilor eminesciene, exclamă, uimit de lectura neobișnuită, că ar dori să găsească un Delacroix pentru a o ilustra și un Berlioz pentru a o transpune în sunet...”

27 iunie

● [„Scânteia”, nr. 8108] Radu Beligan scrie despre volumul *Teatrul și interogația tragică* de B. Elvin: „Subliniind densitatea de gândire a cărții, vreau să remarc că talentul l-a împiedicat pe autor să alcătuiască o rece și impersonală «privire de ansamblu» unde opere și scriitori se pierd prin scheme, abstracții, ge-

neralități. Unele din meritele volumului este tocmai acela de a porni și de a se întoarce statornic la faptul de artă, la creatorul lui, văzuți deopotrivă ca rezultante și expresii unice ale unei realități”.

• **[„Contemporanul”, nr. 26]** În articolul de fond *Investigare*, Virgil Teodorescu, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din R.S.R., propune o reîntoarcere la izvoarele ideologiei marxiste veritabile: „A exalta în mod unilateral dezvoltarea forțelor de producție și a tehnicii, sau formele noi, socialiste, ale raporturilor de producție, subestimând rolul activ, creator, relativ autonom al conștiinței, ar fi să nesocotim unul din aspectele esențiale ale marxismului, ceea ce Marx numea: «partea activă a conștiinței», să ne îndepărtăm de ceea ce constituie originalitatea radicală a marxismului; exigența de a face din fiecare om un creator, de a face apele mereu și cât mai larg la inițiativa maselor, la participarea lor activă nu numai în ce privește economia și politica, dar și în ce privește noua cultură a socialismului.” ■•Nicolaie Manolescu recenzează culegerea de eseuri *Euphorion* de Nicolaie Balotă (E.P.L., 1969): „Nimic nu ne lasă să bănuim că autorul și-ar pune obsedantele lui întrebări numai dintr-o orgolioasă plăcere de a întreba: chiar dacă el cunoaște, uneori, diantine, răspunsul – căci N. Balotă este un «dogmatic», în sensul superior filozofic al cuvântului –, hotărâtoare rămâne nu certitudinea, ci îndoiala, capacitatea spiritului de a fi mereu neliniștit și de a căuta să se depășească. Gravitatea lăuntrică este a unei conștiințe pentru care nu există decât lucruri grave: apocalipsa artei în secolul XX, tentația imposibilului, ordinea și dezordinea cuvântului.”

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 26]** propune la rubrica *Microinterviuri* de Alecu Popovici un scurt dialog cu Horia Lovinescu despre *Al patrulea anotimp și «anotimpul dramaturgiei»* (proiectele sale și ale altora). Directorul Teatrului Nottara pune în scenă o nouă piesă, „istoria unei familii în acest ultim sfert de secol” (de la Eliberare), în care va încerca să oglindească niște schimbări „în realitatea socială și morală a țării”: „Privite în perspectiva timpului, evenimentele petrecute cândva, chiar în istoria apropiată, își reliefează jocul nuanțelor – reflexele tragice și cele comice în textura strânsă a ceea ce obișnuim să numim melodramă.” Autorul are în plan și o altă piesă – dramă: *Jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă*.

28 iunie

• **[„Scânțea”, nr. 8109]** Ion Marinescu, directorul Editurii pentru literatură, semnează *Editorii și arta cărții*: „Editurile beletristice ar trebui să tindă spre realizarea unor ediții deosebite din operele fundamentale ale literaturii române pe măsura valorii lor artistice. Căci, paralel cu preocuparea centrală – cartea, standard, edițiile de masă – toate editurile ar trebui să-și înscrie în programul lor preocuparea, la fel de importantă, pentru realizarea unor ediții bibliofile, cele care indică valoarea creatorilor și potențialul tiparului românesc”. □•Sorin Moveileanu scrie despre volumul *Principii de literatură comparată* de Al. Dima: „Răspun-

zând necesității de fundamentare teoretică a uneia dintre direcțiile de cercetare ce cunosc o dezvoltare tot mai accentuată, *Principiile de literatură comparată* se impun atenției specialiștilor și publicului cititor nu numai ca o riguroasă sinteză asupra studiului actual al disciplinei, ci și ca o «inițiere-călăuză» competentă, ca o deschidere de orizont spre universul generos în idei și semnificații al raporturilor multiple dintre literaturi».

● [„Cronica”, nr. 26] Dan Mănuță are *Opinii despre poezie*: „Deceniul al șaptelea are și mania descoperirilor și redescoperirilor. Are loc o adevărată răsturnare valorică: poeții care au scris mai mult în deceniul al șaselea, sunt trecuți pe planul al doilea. [...] Fiecare poet caută o expresie proprie, inconfundabilă. Adesea însă nu e vorba decât de simple jocuri de cuvinte, sub a căror avalanșă Poezia tinde să dispară prin excesul de poezie”. ■ În cadrul rubricii intitulată *Cronică literară*, Zaharia Sângeorzan recenzează două cărți. Prima se referă la poezia lui Ioanid Romanescu: „Poezia lui Ioanid Romanescu are și un strat de fantastic și de furie juvenilă. Poetul nu se lamentează, nu e un contemplativ... Suprarealismul și exagerarea unor momente lirice nu-l avantajează deloc. Poezia refuză trâmbețele și lovirea insistentă a lămuririlor”. □ Despre volumul de proză al Biancăi Balotă, *Mașina de fugit în lume*, afirmă: „Bianca Balotă este stăpână pe mijloacele de expresie, și-a format o tehnică narativă proprie. Impresia care se formează după lectură este că nuvelele anunță o romancieră”. ■ Adrian Marino descrie *Pasiunea ideii la Nicolae Bălcescu*: „Cine vrea să cunoască bine pe N. Bălcescu, trebuie neapărat să-i studieze corespondența, confesiunile-i fragmentare. Va întâlni un pasionat și aproape un «posedat», un exaltat rece, cu toate energiile sufletești concentrate până la sacrificiul de sine într-un singur punct: al realizării ideii de viață: pașoptiste și creatoare, absorbită solidar într-o supremă vibrație, din ce în ce mai transfigurată, mai spiritualizată”. ■ În textul *Conștiința lui Zeno*, Valeriu Cristea notează despre eroul lui Italo Svevo: „Cazul lui Zeno Cosini, eroul romanului lui Italo Svevo este din fericire simplu. Ereditatea sa exclude orice dubiu: el descinde dintr-un personaj dostoevskian, cunoscut și temut sub numele de omul din subterană. Asemănarea e frapantă”. ■ George Bălan vede în filosoful român D. D. Roșca un precursor al lui Albert Camus: „Filosoful român expunea în 1943 o viziune a lumii și a omului care, formulată asemănător după două decenii de Albert Camus în *Mitul lui Sisif* și *Omul revoltat*, se impunea prestigios gândirii de pretutindeni, doritoare de adevăr, dar și de îmbărbătare”.

● [„Flacăra”, nr. 27] În cadrul paginii *Reportaj de șapte zile*, N. Toma publică *Imaginea României în carte*, un interviu cu Modest Morariu, redactor șef adjunct la Meridiane, acesta detaliind planul editorial. □ Henri Wald publică articolul *Socialism și individualitate*. □ În *Literare*, Valeriu Cristea scrie despre volumul lui Ioan Grigorescu, *Lupta cu somnul*. □ Gheorghe Cronț, cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la nașterea lui N. Bălcescu, îi dedică acestuia un amplu articol omagial, *Bălcescu – alături de noi*. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Car-*

te, este semnalat articolul dedicat de Geo Bogza lui G. Călinescu, apărut în nr. 25 al revistei *Contemporanul* cu titlul *Geniul*. □•Notă despre culegerea de foiletoane și schițe *Cruce de ocazie* de Nicuță Tănase. □•Semnalarea prezenței în librăria a culegerii de nuvele *Focul și apa* de Traian Coșovei. □•Semnalarea debutului editorial al lui Dan Rebreanu, cu volumul de schițe și nuvele *Dacă vrei să fii bărbat*. □•În rubrica de *Teatru* se semnalează că luna august este „luna dramaturgiei naționale”. □•Succintă prezentare a săptămânii dedicate cărții de teatru și scenografiei, la teatrul Giulești.

● [„**Lucefărul**”, nr. 26] Este publicată telegrama adresată de Adunarea Generală a Organizației de bază a Uniunii Scriitorilor din R.S.R. Comitetului Central al P.C.R. și Secretarului General al C.C. al P.C.R., Nicolae Ceaușescu. „În spiritul practicii democratice a partidului nostru, privind consultarea maselor asupra problemelor fundamentale ale politicii țării, Adunarea generală a organizației de partid a scriitorilor din Capitală, întrunită în ședință extraordinară, a luat în dezbatere Tezele și Directivele C.C. al P.C.R. care pregătesc cel de al X-lea Congres al partidului. Scriitorii văd în aceste documente, de o excepțională însemnătate, o garanție sigură pentru înfăptuirea înaltelor idealuri, ale poporului român, pentru ridicarea economiei, științei, culturii, pentru perfecționarea continuă a democrației în întreaga noastră societate socialistă. Profund angajați în crearea unei literaturi militante inspirată de ideile luminoase ale umanismului socialist care să contribuie la maxima înflorire a personalității umane, scriitorii găsesc în Tezele C.C. al P.C.R. pentru Congresul al X-lea, o expresie a propriei lor răspunderi și fidelități față de destinele națiunii române, o expresie a datoriei lor sacre, aceea de a rămâne consecvent mesageri ai spiritualității poporului nostru, condiție fundamentală a unei creații valoroase, trainice originale. Tezele C.C. al P.C.R. reflectă tot *ce* există mai autentic și mai creator în gândirea și în forța de muncă a poporului nostru, iubitor de pace, independență și progres, ele constituie noi izvoare de energie pentru toți oamenii de litere din țara noastră. Însuflețiți de înaltele idealuri ale marxism-leninismului, de spiritul profund internaționalist al partidului nostru, care proclamă dreptul fiecărui, popor de a-și urma drumul său propriu în istorie, scriitorii din patria noastră socialistă, români, maghiari, germani și de alte naționalități, sprijină cu toată dragostea și cu toată abnegația politică înțeleaptă a Partidului Comunist Român, politică realistă, de mari perspective cu un răsunet adânc în inimile tuturor celor care muncesc. Acest, spirit viu și înnoitor al politicii partidului nostru este în același timp un reazăm de nădejde pentru victoria socialismului și comunismului mondial, în condițiile istorice complexe pe care le trăiește lumea contemporană. Pentru tot ceea ce Partidul, Comitetul său Central și Dumneavoastră personal, mult iubite tovarășe Ceaușescu, realizați spre binele și prosperitatea patriei noastre socialiste, pentru fermitatea de neclintit pusă în slujba îndeplinirii acestor scumpe idealuri, vă încredințăm că noi, scriitorii, ne vom desfășura în continuare munca noastră, cu entuziasm și cu tot simțul de răspundere. ■•Apar o povestire de Sorin Titel, *Scările*, și un eseu

despre Titu Maiorescu semnat de Nicolae Manolescu în care este evidențiată personalitatea artistică și gândirea sa critică. ■•Matei Călinescu Eseul *Sens figurat și sens literal*, îi aparține lui Matei Călinescu: „ În ceea ce privește poetica – fie că e vorba de cea implicita într-o activitate de creație, fie de cea teoretic explicita, – meditația asupra funcțiilor și limitelor limbajului a jucat totdeauna, și în chip firesc, un rol dintre cele mai importante. Cu toate acestea, epoca modernă – ale cărei începuturi pot fi situate în preajma și în cursul desfășurării fenomenului romantic – înseamnă pentru poetică o substanțială întărire a «conștiinței lingvistice»; întregul statut clasic al limbajului e răsturnat: cuvântul poetic nu mai e un simplu mijloc de imitație a naturii, el produce o nouă natură în procesul propriei sale produceri. Poezia nu mai recurge la limbaj, ca la un instrument, ci intră în limbaj, în dinamica lui internă, căutând să-i reveleze forțele genetice și resursele. Făcând o analogie specială, care-și are, de altfel, justificările ei istorice, limbajul poetic îi apare clasicului, față de limbajul comun, ca mai înalt. Anticii și acei care i-au urmat au resimțit diferența între limbajul obișnuit, prozaic, și cel poetic nu ca pe o diferență de natură, ci doar ca pe una de grad. [...] Așadar poezia, corespunzător obiectului ei (acela de a imita diferite acțiuni omenești), folosește un limbaj care în formele lui cele mai înalte (forme ce se întâlnesc în genurile superioare) se deosebește de limbajul comun din aproape toate punctele de vedere, cu o singură excepție de seamă: ambele sunt guvernate de legile aceleași logici. Libertățile de care se bucură poetul în această privință rămân irelevante. De aceea, cum se poate exemplifica recurgându-se la oricare dintre tratatele de retorică tributare concepției clasice, este oricând posibilă traducerea limbajului poetic (cu «figurile» lui) în limbajul obișnuit al prozei. [...] Ideea că funcționarea limbajului poetic presupune o altă logică decât aceea pe care se bazează vorbirea prozaică marchează una dintre cotiturile esențiale în istoria conceptului modern de poezie. A postula existența unei logici a poeziei, distinctă de logica prozei, înseamnă, între altele, a susține specificitatea absolută a limbajului poetic, ireductibilitatea simbolurilor lui la simbolurile limbajului comun. La capătul unui lung proces istoric, poezia modernă (cel puțin una dintre direcțiile ei) va împinge intoleranța față de vechea și prea încăpățânată prejudecată clasică a traductibilității limbajului poetic în limbajul obișnuit până la refuzul oricărui sens al expresiei poetice care să rezide în altceva decât în însăși litera ei. Poetul spune numai ce spune, nimic altceva. Se ajunge astfel la afirmarea (cu substrat polemic adeseori, dar cu incalculabile consecințe în ceea ce privește înțelegerea poeticului) literalității absolute a limbajului în poezie.[...] Din unghiul de vedere al limbajului poetic, drumul poeziei moderne (cu numeroasele lui sinuozități), se îndepărtează constant de concepția clasică a poeziei ca limbaj figurat, până la atingerea punctului antipodic al purei literalități. Aceasta nu înseamnă, cum s-ar putea crede (luându-se drept punct de plecare poezia de avangardă sau cea experimentalistă), negarea oricărei rigori, iminența arbitrarului. Așa cum limbajul ascendent figurat forma una dintre exigentele generale și elementare ale discursului poetic (semnul «poeticității» lui), în

lirica modernă «poeticitatea» e reprezentată în primul rând de norma literalității. Oricât de surprinzător ar părea, literalitatea își află nu un contrariu, ci un complement în cealaltă normă fundamentală a poeziei moderne (luată în înțelesul cel mai larg): polisemia sau ambiguitatea sau plurivalenta semantică. Acest joc presupune o explorare și o perpetuă recreare a resurselor și tensiunilor limbajului. Literalitatea trebuie înțeleasă ca însuși conținutul ambiguității: litera se repetă deghizându-se într-o multiplicitate indefinită de sensuri, care nu sunt, la urma urmelor, decât niște simulacre; poeticul devine astfel un câmp de manifestare a «eternei reîntoarceri».

29 iunie

• [„Scânteia”, nr. 8110] Cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la nașterea lui Nicolae Bălcescu, Dan Berindei publică textul *O viață înflăcărată dăruită idealurilor de libertate ale poporului român*: „Personalitate prestigioasă, figură dintre cele mai proeminente ale istoriei românești, confundându-și viața și opera cu momente decisive ale istoriei poporului nostru într-una din perioadele sale de răscruce. Nicolae Bălcescu a fost nu numai o personalitate remarcabilă pe tărâmul culturii, ci s-a evidențiat, totodată, în cursul scurtei dar bogatei sale vieți, ca un patriot luminat, ca un militant revoluționar neînfricat, pentru făurirea României moderne”. ■•Eugen Barbu, Nicolae Breban, Fănuș Neagu, Pop Simion și Nicolae Velea răspund la ancheta *Supremația și vitalitatea personajului*: „De reprezentarea artistică a vieții și realităților umane, de existența personajului, de prezența caracterelor, a tipurilor sociale și, mai ales, de modul în care acestea sunt dăltuite prin forța expresivă a cuvântului depinde într-o măsură hotărâtoare nu numai valoarea, dar însuși rostul fundamental al literaturii. Nu se poate vorbi de realismul și cu atât mai puțin de umanismul unei literaturi în afara existenței și problematicii umane, a personajelor pe care în mod vital e chemată să le oglindească în tot ceea ce viața implică mai semnificativ. [...] În perspectiva vieții înnoitoare și dinamice pe care o trăim astăzi în patria noastră, când se plămădesc noi raporturi umane și au loc mutații sensibile în psihologia tipurilor și categoriilor sociale, când se edifică moralmente un alt om, e firesc ca și concepția scriitorului asupra personajului să evolueze, să se îmbogățească, să vădească într-o măsură tot mai mare interesul său viu față de viața clocotitoare, constructivă a făuritorilor societății noastre socialiste. În cuvântarea rostită la Adunarea generală a scriitorilor, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia în acest sens complexitatea eroului zilelor noastre: «Eroul epocii socialiste nu este un supraom; el are și calități și defecte, trăiește și bucurii și amărăciuni, și izbânzi și înfrângeri, iubește, visează, se zbuțumă ca orice ființă omenească. Literatura trebuie să-l înfățișeze așa cum e în realitate, dar relevându-i lipsurile trebuie să pună totodată în evidență cu putere ceea ce-l caracterizează, și anume faptul că viața sa e străbătută de patosul revoluționar al idealului socialist, că el pune mai presus de orice interesele colectivității, că se dăruiește cu toată pasiunea muncii sale, cauzei socia-

lismului, cauzei poporului». [...]Confirmând o dată mai mult orientarea majoră a prozei noastre către înfățișarea unor tipuri sociale profunde, caracteristice societății noastre, cunoscuți scriitori cărora ne-am adresat – solicitându-i să-și spună părerea în acest sens – și-au manifestat opțiunea pentru o creație străbătută de patosul constructiv al societății noastre socialiste, în centrul căreia să stea omul, exponent și făuritor al idealurilor înaintate ale poporului, al realităților noastre contemporane. Publicăm în pagina de față câteva din răspunsurile primite la ancheta noastră, cărora li se vor adăuga în zilele următoare și altele – toate subliniind responsabilitatea cu care scriitorii noștri înțeleg să slujească prin scrisul lor poporul căruia îi aparțin”. □ Eugen Barbu, *Martor expresiv al epocii* : „Nu fotografiez realitatea pentru că regula prozei este strictă, are legi nescrise, severe, nu suportă tot ce se petrece alături de scriitor. Cunosc destine zguduitoare, dar tocmai e aceea artificiale, ce nu încap în romane tocmai pentru că tragismul lor este mult prea încărcat de fapte. Un romancier selectează, nu descrie, nu filmează viața, el dă literaturii o încărcătură profund semnificativă. Tocmai de aceea nu concep roman fără un erou care să vrea ceva, să viseze să schimbe ceva. Nici un erou nu iese dintr-o carte așa cum a intrat. [...] Oricum, un element constructiv, fundamental al prozei, care nu cred că poate fi negat, este personajul, ființa umană, prin care scriitorul devine purtător al unei ideologii, director de conștiințe.” □ Nicolae Breban, *Rezonanța în social – element constitutiv al artei, al forței ei* : „Revenind, valoarea unui roman, cred eu, se leagă direct de existența și de viziunea asupra personajului, ca tehnică literară, să zicem, factorul dominant rămânând însă rezonanța în social, determinantul social al valorii, primul și cel mai constitutiv element al artei, al istoriei ei și al forței ei. Determinarea valorică fiind în primul rând o determinare socială, înțeleasă categorial și în timp, adică o valoare reală, va fi legitimată totdeauna de acel «timp-social». Personajul se constituie într-un mesager al acestui «timp-social», situându-se în contemporaneitate. Este evident că un artist autentic își reflectă timpul său, după cum o societate puternică își influențează artiștii care trăiesc în mijlocul ei. Scriitorul român de azi are marea șansă de a reflecta în operă o epocă de profunde prefaceri, epoca devenirii socialiste.”; □ Fănuș Neagu, *Sensul de a fi al literaturii îl constituie omul* : „Idealul scriitorului, al celui care-și trăiește viața căutând lumina, e să-și piardă numele și ființa îndărătului unei plâsmui care să umble prin lume mai vie decât făpturile din carne, nervi și oase. În fond, orice scriitor încearcă să repete bucuria și drama lui Pygmalion. Izbutesc doar marele talente. Numai ele pot să aducă timpul într-o carte, numai ele pot să plâsmuiască personaje în care să recunoaștem o epocă, spiritul acesteia. Mișună prin câmpul ochiului nostru și exemplare avide de glorie. [...] Neputincioși să-i dea viață, aplică personajului lovituri care-l pulverizează și ascund descărnarea sub teorii care se vor nimicioare a toată proza de până la ei și a celei ce se va scrie în altfel decât pot ei s-o facă. Când îi văd agitând un fir jumultit dintr-o mătură, pe care te somează să-l numești creion și izvor de viață, mă gândesc la un personaj despre care Balzac spune că în locul unde e inima

poartă un pachet de cărți de joc. Cei ce n-au marea chemare forțează jocul. Poate poate. Și-ntr-ouă pasiențe fac trafic cu declarații privind proza modernă.”

□•Pop Simion, *Comunistul, erou al timpului nostru* : „Expresiv pentru timpul nostru este, neîndoios, *tipul de personaj comunist*, exponent al forțelor care exprimă sensul evoluției lumii de azi, mișcările de umanitate și jocul de materie cristalizată din universul timp-spațiu socialist. «Climatul», «mediul intim» al unui personaj, «ceasornicăria» lui literară pot recepta, desigur, un larg evantai de modalități și forme expresive; hotărâtoare devin maniera în care acestea *serveșc* edificiul armonic al întregului, țesătura de *relații și conexiuni* care se stabilește între *întreg și parte*, *necesitatea* cu care se impun unul sau altul dintre termeni și modalități, în sfârșit, *forța de autenticitate* cu care sugerează viața. Din aceste perspective și ipostaze ar fi de dorit să se discute un număr de tipuri literare concrete, de personaje din proza recentă, examinând viabilitatea sau neviabilitatea unor experimente pe care ni le fac cadou editurile, acele proze non-personaj, precum și adâncimea «vocalor» indiferent unde s-ar produce ele, care prevestesc dizolvarea eroului de carte, iminenta lui moarte.

□Nicolaie Velea, *Purtător al idealurilor înaintate ale poporului* „Anul acesta, care rotunjește un sfert de veac de așezare definitiv socialistă, de gândire și simțire socialistă, ne obligă la plămădiri de personaje durabile, împlântate armonios, memorabil și durabil în timp. Cu atât mai mult acum, în preajma memorabilului eveniment din viața patriei noastre – Congresul al X-lea al P. C.R. – când Tezele Comitetului Central afirmă cu vigoare însemnătatea deosebită, rolul educativ de înrăurire a conștiințelor ce revine literaturii, e firesc ca efortul nostru să se îndrepte spre realizarea unor personaje viabile, de mare complexitate sufletească, purtătoare ale idealurilor înaintate ale poporului nostru.”

30 iunie

- [„Scânteia tineretului”, nr. 6256] Aurel Baranga publică articolul *Dimensiunea umanistă a poeziei*: „Poezia umanismului socialist s-a reîmpăcat cu rostul ei inițial: poezia ceremonial, în întregime pusă în serviciul omului pe care îl definește definindu-se. Și în acest semnificat vârtej de contradicții magistrale, Omul-Cântat devine Omul-Cântec, poetul transformând incantația în decret lucid spre satisfacția mulțimilor aderente la poezie ca la un rost al lor firesc.”

[IUNIE]

- [„Amfiteatru”, nr. 6] Articolul de fond intitulat *Sintezele viitorului* evidențiază convingerea redacției în viitorul României gândit în perspectivă comunistă și socialistă: „Ceea ce cuprind *Tezele* și proiectul de *Directive* ale Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român reprezintă liniile de calcul precise și riguroase, vectorii evoluției societății românești în plin dinamism și efervescentă. Tezele și proiectul de Directive înfăptuiesc o sinteză a preocupărilor de răspundere și de luciditate ale Partidului Comunist Român pentru fiecare do-

menui, pentru fiecare obiectiv și angrenaj al edificării economiei moderne, trecându-se în revistă experiența acumulată prin realizări, prin ample investiții materiale și morale, umane și spirituale, care au făcut din România o țară ca un organism sănătos și prosper. Înregistrând drept act patriotic *Tezele* și proiectul de *Directive* ale Congresului al X-lea, studenții aflați în amfiteatre, laboratoare, în biblioteci, învățând să distileze cunoștințele lumii printr-o viziune marxist-leninistă, participând cu fiecare secundă împlinită mai activ și mai aproape la construcția socialistă, se simt vital angajați în marele destin social. Suntem responsabili pentru fiecare secvență a dezvoltării multilaterale a societății noastre, pentru cristalizarea unei economii racordate la parametrii exigențelor moderne, pentru o industrie și o agricultură propulsată de întreg arsenalul de cuceriri tehnico-științifice contemporane, în vederea elaborării unei civilizații avansate. [...] Suntem conștienți că procesul de instruire nu încetează niciodată, că el se află în continuă regenerare și în acest sens vrem să devenim în același timp studenți și specialiști fermi, clarvăzători în toate domeniile vaste ale pregătirii noastre pentru muncă și viață. Sincronic, în perspectiva deschisă de accelerarea evoluției sociale și de bunăstarea economică, viața spirituală va cunoaște noi circumvoluțiuni, de profunzime, prin răspândirea metodică, progresivă, a valorilor culturii naționale și universale în toate zonele societății. Noi, studenții umaniști, în accepțiunea complexă a noțiunii fixate de secolul XX, trebuie să devenim un focar permanent de emisie a culturii și artei prin ceea ce au ele mai nobil, mai progresist, să contribuim la ridicarea gradului de civilizație și de cultură a întregului nostru popor. Pe tărâmul creației literare și artistice – factori esențiali de cunoaștere și de înrâurire a gândirii și sensibilității umane, creatorii vor trebui să facă din lucrările lor acte de conștiință socialistă și comunistă, contribuind astfel la patrimoniul original al spiritualității românești. Trăim într-o epocă dinamică, în continuă transfigurare, într-un filon bogat în minereuri scumpe pentru inspirația artistică și literară, care va trebui să-și găsească expresia intrinsecă, de înaltă veridicitate în literatură și artă. Evadarea din realitate, falsa coborâre în infernul de platitudini și simboluri desuete, minore, nu ne vor conferi unicitatea și calitatea artistică, ci numai explorarea actualității socialiste, așa cum se desfășoară ea, tumultuoasă, patetică, poate certifica valoarea operelor noastre. E aproape destul să fim sinceri cu noi înșine, să deschidem, oriunde ne-am afla în această țară, orizonturi seismice, panoramice în realitate, ca să dezvăluim aspecte inedite, originale de viață pentru noi și pentru urmașii noștri. Numai astfel vom putea deveni cu adevărat creatorii reprezentativi ai deceniului care urmează și în care Congresul al X-lea al P.C.R. își trimite de pe acum mesagerii săi”. □•Secțiunea *Forumul cărților* anunță apariția romanului *Cunoaștere de noapte* de Al. Ivasiuc, „foarte bun prozator”, „consecvent cu sine însuși”, „psiholog depășind limitele obișnuite ale introspecției, satisfăcându-și în mare parte acea extraordinară pasiune a autocunoașterii”, caracteristici demonstrate prin intermediul finalului propus de autor, după opinia lui Toia Gherman. □ U.L. apreciază că a doua carte, *Versuri*, a lui Vintilă Ivănceanu „conține multe

poeme frumoase”, fiind „înainte de toate, un excelent autoportret. Unul psihic, desigur dar și unul, așa-zicând, intelectual. Poetul n-are cum fi altfel, când se respectă, decât egocentric. Ivănceanu se respectă până la infatuare, dar o face din adâncul nelămurit al ființei sale fără, adică, să pozeze cum i s-a reproșat cândva. Această structură ciudată, în afara actului volitiv, ajunge să fie confundată cu proza, care e o stare tipic volitivă. O asemenea structură, cunoscând numai mișcarea de rotație în jurul propriei axe, ar putea singură să facă, un poet. Din păcate, Vintilă Ivănceanu e robul inteligenței sale de tip ocular, calamburist, care-i topește «harul» într-o masă de expresii șocând ieftin departe de orice metafizică. Acolo unde poetul abandonează minorul și spectaculosul, poezia țâșnește adevărată și impresionantă”. □ D. Cosman prezintă volumul lui Nicolae Ioana *Moartea lui Socrate*: „Un asemenea titlu, ca de altfel și delimitarea strictă a cărții în cicluri ordonatoare, ar fi putut lăsa impresia că e implicată ideea de a face din Socrate un simbol, un mod metaforic și filozofic de a aborda existența. Evident, pentru asta punctul de plecare nu trebuia să fie neapărat în «dialogurile socratice», în faptul biografic și ideatic consemnat, ci libertatea fanteziei putea găsi alte nuclee de sprijin, de felul inconformismului mitic al lui Nichita Stănescu din *Laus Ptolemaei*. Volumul lui Nicolae Ioana nu dovedește însă nimic ca viziune metafizică, lipsindu-i unitatea interioară. Legătura cărții cu titlul e doar întâmplătoare și relevant e faptul că una din cronicile despre volum găsea tema lui în imaginea unei lumi crepusculare, zidite pe nisip”. □ La secțiunea *Comentarii la volumul*, Pompiliu Marcea scrie despre *Principii de literatură comparată* de Al. Dima apărut la Editura pentru Literatură. Fiind vorba de o disciplină relativ recentă, pe cale de constituire, a fost necesar ca autorul să abordeze sistematic, ca metodă, toate problemele. Simpla enumerare a capitolelor dovedește că nimic esențial n-a rămas în afară. Obiectivele comparatismului român. Concepută didactic, ca și alte lucrări ale autorului, cartea de față înlătură prejudecata predestinării apriorice către plati-tudine și schematism a lucrărilor de această natură, se demonstrează încă o dată că spiritul didactic poate sta foarte bine alături de erudiția de calitate și de ținuta intelectuală înaltă, că poate provoca și întreține interesul viu pentru lectură. [...] Autorul ne face cunoștință cu o disciplină nouă și de aceea aduce în dezbatere întregul dosar de constituire, evident, în primul rând autorii și cărțile care au impus-o, apoi publicațiile de specialitate, chiar acte ale Congreselor de literatură comparată, precum și dezbaterile la aceste congrese, conturându-ne astfel cu exactitate și minuție filmul viu al disciplinei, istoricul ei, stadiul actual și în același timp perspectivele ce i se deschid. Astfel că, după lectura cărții rămâne cu o imagine cuprinzătoare și totodată clară a cercetărilor de literatură comparată pe plan mondial. Un capitol special este consacrat literaturii comparate din țara noastră, dovedindu-se că această disciplină are și la noi o tradiție, iar în momentul de față un însemnat număr de cercetători îmbogățesc bibliografia ei. [...] Al. Dima ne înfățișează nu numai istoricul și imaginea actuală a literaturii comparate ci, pornind de la dezbaterile pe plan universal, introduce puncte de vedere și sugestii

proprii și care pot avea șansa de a fi validate. Întrucât terminologia însăși nu este cristalizată, pentru formula, adesea folosită, de «relații externe», care ar defini literatura comparată, autorul român propune termenul de «raporturi», mai cuprinzător și mai definitiv». □•Dan Cristea, scrie două cronici. Prima urmărește realizările lui Ion Gheorghe în epopeea construită în jurul *Cavalerului trac*, „prevestită de cărțile anterioare, mai ales de *Zoosophia*”: „Poetul are ambiția de finiri a unui spațiu tragic pe temeiul rodniciei și al ruralismului, construindu-și ipotezele pe preluări eterogene de mit, încercarea lui, singulară acum și de o nemaipomenită bizarerie, nu-i totuși chiar atât de inexplicabilă. Inexplicabil e numai momentul apariției ei, venit în prelungirea dacismului eminescian, bazat și el pe metempsihoză și pe amestec de mitologii. [...] Interesant e că Ion Gheorghe crede cu o sinceritate ingenuă în plâmurile lui, dovedind că insuficiența unei mitologii autohtone determină din când în când pe poetul român să ambiționeze în făurirea uneia corelate. Încercările teoretice, ca orice retransplantări fanteziste de mit, sunt false. Rămâne numai viziunea pur poetică, expresia ca atare, hrănită de neobișnuită capacitate de invenție”. □•În ce privește cel de-al doilea volum, *Cel pierdut*, de George Alboiu, Dan Cristea notează „spiritul constructiv al poetului care-și ordonează arhitectonic viziunile. Substanței lui, adânc folclorice, poetul îi adaugă forța de a sistematiza, formele de experiență ancestrală sunt trecute, într-o ordine metafizică. [...] Poetul închipuie așadar două câmpii, ele prefigurând eternitatea vieții și a morții: pe una «veșnică zi», pe alta «veșnică noapte», despărțite fiind de un munte singuratic pe unde se pot strecura numai sufletele. Pe câmpia morții suntem într-un spațiu ireal, halucinant, printre umbre fără trup și trupuri ce-și caută umbrele. Amestecul e inextricabil, de pictură primitivă”.

• [„Argeș”, nr. 6] Mai axat pe literatură decât numărul precedent, acesta consemnează la rubrica numită *Cărți și idei* apariția celui de-al doilea volum de poezie scris de poetul argeșean Nicolae Ioana și intitulat *Moartea lui Socrate*. Autorul însemnării, M. Vernescu recomandă cartea pentru tema cu conținut filosofic. □ De asemenea, Mihai Constantinescu recomandă volumul de poezie *Euphorion*, scris de Constantin Păunescu. ■•Augustin Z.N. Pop marchează *80 de ani de la moartea lui Mihai Eminescu* printr-un articol biografic centrat pe activitatea de bibliotecar a poetului. ■•La rubrica *viața ideilor* apare articolul semnat de Nicolae Balotă, *Perspective teoretice asupra romantismului*, în care se realizează un scurt istoric al studiilor din Europa despre romantism, cu accent pe cartea Ricardei Huch, *Romantismul*, în curs de apariție la E.P.L. Se constată „un paradox”: „romantismul se opune, dar și continuă clasicismul.” ■•În rubrica *Meșterul Manole (pagini literare)* sunt redată fragmente din *Caietele Princepelui*, scrise de Eugen Barbu. Ele reprezintă fișe de îndrumare în lectura romanului cu același titlu: „Idea de microcosmos și macrocosmos, cum scria Hirsch a obsedat Evul Mediu. Profunzimea ei este aproape impenetrabilă și cheia sa este simbolul mișcării circulare.” ■•Al. Oprea semnează textul intitulat „*Adevăratul modernism...*”, referitor la proza lui Liviu Rebreanu, pe care cei de la „Sburătorul” o

interpretaseră greșit, văzând-o mai degrabă sămănătoristă. Al. Oprea face distincția acestor idei literare, explicând că ne aflăm în fața alegerii unui roman modern obiectiv, cu tematică rurală: „Se poate afirma că «sinteză» este termenul-cheie în preocupările lui Liviu Rebreanu. Este motivul pentru care el se ridică împotriva «modernismului de suprafață», fiindcă acesta se mărginește să utilizeze «cele mai proaspete date ale vieții în operele literare.» [...] Încercând să depășească limitele opoziției dintre sămănătoriști și lovinescieni, el își reprezintă, la modul ideal, astfel lucrurile: «Între sat și oraș trebuie să se creeze simbioza care să potențeze toate puterile creatoare. Numai simbioza aceasta va naște marea cultură românească»” ■•Gh. Vrabie scrie articolul *N. Bălcescu și literatura mesianică a epocii*, consemnând împlinirea a 150 de ani de la nașterea scriitorului: „Dar copleșit de amar și înstrăinare văzând cum pretutindeni în Europa triumfa egoismul și despotismul nesăbuit, că popoarele mici și slabe continuau să rămână subjugate, Bălcescu îndeamnă pe români la unire, la întărirea «puterii armate», lansează o idee îndrăzneță pentru acea epocă: «panromânismul»”. ■•Cronica literară găzduiește două articole scrise de Mihail Diaconescu. Primul dintre ele, *Eveniment comparatist*, semnalează apariția volumului *Principii de literatură comparată*, scris de profesorul Alexandru Dima, academician și profesor comparatist la Universitatea din București. Lucrarea urmărește „trei direcții principale: cercetarea relațiilor literare internaționale, cea a paralelismelor și cea a caracterelor diferențiale ale fiecărei literaturi în parte, considerate sub unghi comparatist.” □ Cea de a doua cronică prezintă *Romanele lui Ion Marin Iovescu*, mai precis *Nuntă cu bucluc*, *Oameni degeaba* și *O daravelă de proces*, în care „se evocă cu atâta dăruire” o lume în care, deși „asaltați de crâncene nedreptăți și greutăți, eroii nu încetează să creadă. Romanele lui Ion Marin Iovescu sunt, de fapt, scrierile unui moralist copleșit de amărăciune.” ■•La rubrica *Accente*, Ion Cruceanu amintește, prin articolul *Liviu Rebreanu conferențiar*, că scriitorul a ținut o conferință la Pitești, cu titlul *Romanul romanelor*, în 15 martie 1931 și a fost aplaudat de tot auditoriul numeros.

• [„Astra”, nr. 6] Voicu Bugariu comentează, la *Cronica literară*, volumul de studii al lui Nicolae Balotă, *Euphorion*, identificând, mai întâi, datele esențiale ale structurii spirituale a criticului literar – „spirit ordonator, ce abordează o realitate neordonabilă”, cea a literaturii, cu predilecție pentru „opere socotite fundamentale”. Selectiv, autorul reține o serie de capodopere din trecutul și din prezentul literar, rod al activității creatoare a câtorva „creatori exemplari” pentru „poetizarea actului poetic, pentru aspirația spre absolut”, înțeles la modul mitic, „sau pentru ilustrarea ideii de refacere perpetuă a universului liric, ca transformare a eschatologiei în cosmogonie”. Interesat de „condiția poeziei și a poetului modern”, Nicolae Balotă utilizează instrumentarul criticii hermeneutice, cu două direcții de analiză. Pe de o parte, este vorba despre „referirile de natură strict statică”, care permit identificarea unor caracteristici dominante ale liricii moderne, cum ar fi „propensiunea cosmogonică, manifestată, adeseori, prin regresivitatea la

originile mitice simțite ca model uman”, „încrederea nemărginită în realitatea activă a limbajului” și „caracterul esențial absolut al poeziei”. Pe de altă parte, eseistul propune și o perspectivă antropologică asupra literaturii, abordând poezia ca pe o „taumaturgie nu numai în sine, ci și ca metaforă a posibilităților infinite ale omului”. Pe ansamblu, volumul se constituie într-o pledoarie pentru autonomia esteticului și „refuzând să discute efemeride”, își asumă riscul de a pierde, la un moment dat, legătura cu „realitatea concretă a literaturii” epocii. ■•Rubrica *Interpretări de proză. Interpretări de poezie* conține comentarii semnate de Mircea Iorgulescu la 5 volume recent publicate, începând cu acela datorat Maiei Belciu – *A XI-a Poruncă*. După un debut considerat „excepțional”, de către cronicarul literar, cu romanul *Blana de focă*, Maia Belciu dezamăgește prin „aerul epatant, de etalare voită și țipător-provocatoare” al scriiturii, prin asocierea perspectivei feminine de coloratură bengesciană cu o serie de „vicii de construcție” a romanului, precum „abuzul de false străluciri, și de bizarerii regizate” și „episoade ieftin cancaniere”. □•Romanul *Moisei*, publicat de Teofil Bușecan, are ca temă „rezistența populară organic apărută în Transilvania după Dictatul de la Viena”, în care războiul apare ca un suprapersonaj în conflict deschis cu o comunitate a cărei conștiință colectivă este „supusă unui strivitor mecanism oprimat”. □•Romanul lui Nicolae Țic, *Durerile altora*, surprinde „portretul-robot al insului de o mediocritate absolută, înălțat cândva de valorile istoriei și apoi lepădat într-un estuar al epavelor” sociale. □•Paul Antim prezintă volumul de versuri al lui Gheorghe Grigurcu, *Trei nori*, în care identifică, drept principală caracteristică, o „nostalgie a originarului, a primordialului, a acelei stări edenice când lumea nu avea nevoie de intermediul cuvintelor pentru a căpăta dreptul de a exista”. □•Tot în această rubrică, Paul Antim prezintă și volumul de poeme al lui Horia Zilieru, *Iarnă erotică*, semnalând iubirea de cuvinte a scriitorului ca fiind responsabilă pentru o „caracteristică a acestei poezii cantabile, în care rara bogăție verbală tinde uneori să se autoanuleze și să se constituie într-o melopee pură, translingvistică”. ■•Nicolae Florescu publică articolul *Cu Dan Simionescu despre tradiția literară și literatura medievală românească*, în cadrul căruia cercetătorul medievalist răspunde la câteva întrebări privind importanța literaturii vechi, în actualitate, relația dintre literatura propriu-zisă și operele culturale ale epocii vechi, precum și posibilitatea de a putea vorbi, cu argumentele studiilor științifice, despre existența unei școli de medievistică românească. Interviewatul corelează importanța culturală a primelor texte scrise din spațiul românesc de cultură cu existența mărcilor incipiente ale literaturității – „scriitorii noștri vechi, din momentul în care au avut modele, au prins latura emoțională a exprimării”, consideră necesar studiul în ansamblu al fenomenelor literare și culturale dintr-o anumită perioadă, enumeră cele 5 volume de *Cercetări literare* apărute între anii 1934 și 1943, precum și publicațiile oficiale ale seminarului *Societății studenților în literatură română veche*, condus de Nicolae Cartoian, care, împreună cu nume de rezonanță în domeniu – I. C. Chițimia, Emil Turdeanu, Al. Al. Piru, Al. Cioră-

nescu, Gh. Mihăilă, Dan Zamfirescu, poate constitui bazele unei școli românești de medievistică. ■•Ion Budescu publică un *Interviu cu Gheorghe Achiței*, sub denumirea *Omul în literatura contemporană*. Asimilând sintagmei „literatură contemporană” literatura ultimilor 25 de ani, interviuatul constată existența unui „progres literar incontestabil”, căci „momentul literar actual, în configurația lui cunoscută, apare ca îndelung pregătit și anunțat printr-o serie de acțiuni pozitive anterioare”. Este vorba despre „poezia de avangardă socială a anilor 1945 – 1946” și de „literatura primelor șantiere”, despre romane ca *Desculț*, *Moromeții*, *Groapa*, *Nicoară Potcoavă*, *Bietul Ioanide*, *Scrinul negru*, și de volumele de versuri semnate de Labiș, Argezi, Blaga, Bacovia etc. Ulterior, generațiile de creație, afirmă interviuatul, se vor continua între ele, rezultând, astfel, o „desfășurare organică a literaturii din această perioadă”, datorată și existenței unei „realități istorice organice, condiționate, în toate articulațiile ei importante, de evenimentele sociale și politice majore”. Preocupată, preponderent, de „problematika omului și a umanului”, literatura acestei epoci a dobândit „posibilitatea angajării unui dialog autentic cu cititorul” actual, devenind, în același timp, „mai sinceră, mai spontană, mai puțin rigidă”, adică „mai umană”.

● [**„Ateneu”, nr. 6**] *Cronica poeziei* stă sub semnul debuturilor, dar și a unei analize obiective pe care Constantin Călin o realizează asupra liricii feminine actuale: „Dacă ar fi să avem în vedere numai perioada trecută de la începutul anului și vom constata prezența unui adevărat val de lirică feminină. Înregistrează însă, o dată cu aceasta, lirica feminină românească un nou moment calitativ al ei? Răspunsul exact ni se pare a fi cel negativ, întrucât, în afara unor fericite excepțiuni, majoritatea aparițiilor în acest gen sunt mediocre. În plus, versurile celor mai multe dintre poetele noastre sunt ... neîncadrabile conceptului de lirică feminină, lipsindu-le problematica și chiar sensibilitatea specific feminină”. Scopul demersului auctorial este de a „distinge prezențe poetice care pot conferi liricii feminine noi dimensiuni”, iar în această direcție se înscriu Elisabeta Isanos cu *Orașe nostalgice* (E.P.L, 1969), Aurelia Batali cu *Balade pentru orele de seară* (E.P.L, 1969) și Marta Alboiu Cuibuș cu *Albă osteneală* (E.P.L, 1969). ■•Rubrica *Interviu* găzduiește dialogul dintre Const. Călin și prof. univ. dr. doc. Al. Piru. Tema discuției – *Necesitatea controverselor* – are în vedere următoarele aspecte: „înțelesurile noțiunii controversă, tradiția controverselor în manifestările spiritului critic românesc”, tendințele „călinescienilor” în critica și istoriografia literară actuală, punctele tari și punctele slabe ale tinerilor critici, „rosturile ideale ale cronicii literare”. ■•G. Gheorghiuț semnează, la rubrica *Cărți*, o cronică eminesciană detașată din conținutul revistelor de cultură. Asupra cărții lui Ion Crețu, *Mihai Eminescu* se fac observații indirecte, pornind de la două recenzii. □ Prima este semnată de Al. Piru în „România literară” (12/1969) și face „importante precizări și disocieri legate de «condiția biografiei», cu referiri obiective și argumente la «biografia documentară» a lui Ion Crețu. Pentru Al. Piru, lucrarea lui I. Crețu «nu este o expunere a vieții lui Eminescu, o biografie, ci o însușire a do-

cumentelor referitoare la viața lui Eminescu, o biografie documentară sub nivelul contribuțiilor lui Z. N. Pop». I se reproșează subaprecierea postumelor lui Eminescu, caracterul arbitrar al unor afirmații făcute în legătură cu opera poetului ca și inexactitățile privitoare la publicarea *Luceafărului*». □ Cel de-al doilea recenzent menționat de semnatarul articolului este profesorul Al. Dima care își publică observațiile în revista „Tribuna” (21/1969). Acesta observă „în primul rând că lucrarea trebuie apreciată și privită numai în limitele a ceea ce ea vrea să fie, adică o *biografie documentară* de necomparat, de la nici un nivel, cu inegalata până azi biografie a lui Eminescu de G. Călinescu”. □ Despre *Homo fictus*, cartea lui Marian Popa, se afirmă, tot de către G. Gheorghiuță, că este „prima încercare de clasificare semiologică contemporană din literatura de specialitate de pretutindeni, calitate ce nu poate rămâne nerecunoscută chiar și de spiritele care și-au făcut din rea voință și subiectivism față de autorul acestei cărți, o atitudine”. □ În *Pro amicitia*, Radu Cârneli prezintă cartea *Oase de corăbii* de Anghel Dumbrăveanu: „Această carte este traversată de un permanent și nostalgic sentiment al iubirii, pur și adolescent, metafizic în esență. De altfel, aceasta este linia principală a poeziei lui Dumbrăveanu și din cărțile anterioare. Astfel, contribuția poetului la lirica de amor contemporană este evidentă”. □ Despre volumul *Versuri*, semnat de Mircea Ivănescu, Ion Neacșu notează: „Iată o poezie lucidă, o poezie în care eul liric se dedublează, ba chiar se multiplică și, asemeni depersonalizării din unele tehnici yoghine, eul lucid îl contemplă pe el liric din afară, starea lirică este observată cu răceală, nu este trăită”. Poezia lui M. Ivănescu „transcrie stări sufletești înghețate și totul, imagine, ritm și sintaxă contribuie la realizarea unei mișcări încetinite, cu transfocarea unor gesturi din comentarea cărora izvorăște acea tensiune dintre luciditate și pasiune proprie tânărului poet.” □ *Cronica prozei* este semnată de Vlad Sorianu care analizează două apariții editoriale. Prima dintre ele este *Arhivă sentimentală* (E.P.L., 1969), de Paul Anghel: „Obsesia fundamentală ce pare a-i călăuzi conștiința este un acut sentiment al timpului istoric; insul nu se confruntă în primul rând cu spaima proprie de dispariție, ci cu sentimentul mai zguduitor al fragilității valorilor, al caducității unei condiții generale. Ne aflăm ireversibili angajați într-o luptă surdă nu atât cu moartea, cât cu eroziunea, nu cu pieirea, ci cu uitarea placidă și indiferentă”. □ A doua cronică aduce în prim plan *Lupta cu somnul* (E.P.L., 1969), de Ioan Grigorescu. Cartea este „metafora înfruntării spiritului uman cu amorțeala, cu inerția, dar dincolo de aceasta, simbolizează încheștarea dintre conștient și inconștient, rațional și abisal”. Pentru Ioan Grigorescu, somnul nu înseamnă „numai dezlănțuirea monștrilor, ci însăși moartea, și de aceea se optează pentru luciditate analitică și construcție transparentă, întemeiate pe o conștiință artistică apolinică”. □ Ovidiu Genaru semnează *Avancronica editorială* care îl prezintă pe Ovidiu Hotinceanu a cărui poezie „este a unui rural integrat în cetățean de unde și transferarea unor realități dintr-o zonă într-alta fără însă a abandona niciodată ruralul ca leagăn de mitologie, de întoarcere spre regăsirea originii”. □ *Cronica dramei* cuprinde volumul

Trecătoarea blestemată, de Ion Ghelu Destelnică, „un elogiu pios adus eroismului popular anonim”. ■•Dinu Pillat omagiază activitatea Institutului „G. Călinescu” la împlinirea a douăzeci de ani de existență: „Bilanțul pe care ne-am simțit îndreptăți a-l face la aniversarea a douăzeci de ani de existență a Institutului, certifică o activitatea dintre cele mai serioase, de o utilitate incontestabilă. Desigur, sunt și lacune. Pe de altă parte, putem să spunem că nivelul contribuțiilor nu este totdeauna pe deplin satisfăcător. Esențială rămâne însă efervescența creatoare a colectivului de cercetători, în măsură a garanta că așteptările legate de viitoarele obiective propuse nu au să fie dezise”. ■•Mihail Sabin semnează cronică dramatică la piesa *Iona* de Marin Sorescu, pusă în scenă la Teatrul Mic. Comentând subiectul piesei, cronicarul remarcă „noutatea ideii, inteligența artistică a poetului la prima sa întâlnire cu teatrul, acuta contemporaneitate a reinterpretării mitului. [...] Marin Sorescu păstrează din legendă numai pretextul, cadrul, aventura de simțăminte, reacții, trăsături de caracter, idei și date de comportament care-l investesc cu atributele eroului modern”. Este apreciat curajul regizorului de a pune în scenă o astfel de piesă care nu promite „succes de public [...] dată fiind aparenta monotonie a întâmplării dramatice și noutatea genului. Dar asemenea sărbători ale spiritului, în pofida unor dificultăți de receptare și chiar a unor inconsecvențe regizorale, trebuie întâmpinate cu frenezie, pentru că ele se înscriu într-o traiectorie ascendentă, într-un elan de depășire, când actul teatral se confruntă nemijlocit cu aventura spiritului”.

• [„Cinema”, nr. 6] Valerian Sava semnează *Baltagul, o problemă a imagini*, un interviu cu Nicu Stan, operatorul, despre felul de filmare. La întrebarea „Cum va fi «Baltagul»?” primim răspunsul: „Sadoveanu și Moldova și tot ce știm noi despre «Baltagul» impun o tratare plastică cu totul aparte”. □•Cum a promis în numărul trecut, Marin Sorescu își intitulează textul din acest număr *Femeia ca atare*: „Femeia, în filmele noastre – adică cele pe care le vedem noi, dar parcă numai în acestea? în toate! – este tonul. Ca să nu zic chiar *totul*”. □•În rubrica *Actualitatea*, Radu Cosașu semnează *Oldsmobilul verde*, despre filmul de scurtmetraj. □•În *Cronica cine-ideilor*, Ov. S. Crohmălniceanu se întreabă *Cât de prost poate fi un film?*: „Prezentul articol ar vrea să fie un strigăt de alarmă. De ce să lăsăm asemenea documente ale obstinației umane să se piardă în neant? De ce n-am organiza și estivaluri anuale care să premieze filmele cele mai proaste? Veți vedea că geniul omenesc e nemărginit în toate direcțiile”. □•Nina Cassian publică *Parisul cinematografic sau cinematograful un viciu pedepsit*: „Dacă lectura e un viciu nepedepsit – frecventarea cinematografului e cu siguranță un viciu pedepsit. Ore și ore, în care vezi și vizionezi, privești și contempli, mii de ore, la capătul cărora te alegi cu câteva zeci, singurele veritabile – iată pedeapsa ta! Câte cărți ai fi putut citi, câte străzi ai fi putut străbate, câți oameni ai fi putut cunoaște – dacă n-ar fi fost atâtea săli, atâtea misterioase cutii cu vedenii, viziuni sau, din păcate, doar simple vederi, care te atrag și te înghit și te scuipă apoi afară, la rândul tău, sătul, nesătul!” în continuarea textului autoare discută despre Disney,

Bergman și Polanski. □ La întrebarea revistei „Sunteți mulțumiți de stagiunea actuală?”, răspund: D. I. Suchianu, care dă „două răspunsuri: unul laudativ, celălalt dezaprobat. Și ambele la fel de categorice.”, Radu Cosașu, care zice: „Dacă mă gândesc bine – nu pot spune anul acesta despre Cinematecă altceva decât am spus anul trecut. Anul trecut am spus că s-a îmbunătățit repertoriul. [...] Anul acesta – spun tot așa, parcă aș vorbi cu indigo.”, George Littera: „Programul de anul acesta nu mi se pare nici mai bun nici mai rău decât programele din alți ani.” și Valerian Sava, care crede că „am ajuns să cerem prea mult și să dăm prea puțin Cinematecii noastre.” □ În *Bibliorama* apare o scurtă prezentare a volumului *Imaginile posibilului* de Ion Hobana, ed. Meridiane, 1968, semnată de Al. R.: „După părerea mea, cartea lui Ion Hobana este prea scurtă pentru subiectul vast pe care și l-a propus să-l dezvolte și prea lungă pentru felul cum a fost redactată. Și e păcat, pentru că scriitorul și publicistul Ion Hobana este unul dintre puținii care au fantezia și harul pentru a descifra «imaginile posibilului»”.

● **[„Familia”, nr. 6]** În cronică sa la volumul *Euphorion* de N. Balotă, Gheorghe Grigurcu evocă, la început, la activitatea *Cercului literar* de la Sibiu, care a reușit să creeze un climat „deosebit de propice formării unor scriitori și critici ajunși azi la maturitate: I. Negoïtescu, Ștefan Aug. Doinaș, Radu Stanca, Nicolae Balotă, Cornel Regman, Ovidiu Cotruș, Radu Enescu, Ioanichie Olteanu. [...] Purtător al acestei vocații autonome, N. Balotă demonstrează prin noul său volum că aderă greu la un anume sistem constituit din teama de a nu-și pierde șansele realizării proprii. «Adeziunea la o școală, la un curent, la o doctrină, ne spune autorul – e un act complex la care participă, între altele, factori temperamental și de vocație, forma mentis și sfera de cultură». În felul acesta trebuie înțeles «necălinescianismul» (numit cu un termen impropriu «anticălinescianism» profesat de Balotă, ca un refuz al unui exemplu unic, chiar dacă foarte prestigios și seducător. Intellectul înțelege să-și păstreze dreptul la analiză precum și privilegiul opțiunii, cu atât mai mult cu cât «modelul» însuși a fost un consecvent denunțator al prejudecăților: «Călinescu nu e un idol intangibil, cuvintele sale nu sunt o revelație unică a Adevărului. El însuși a cultivat o critică nedogmatică, nesentențioasă, neacademică. Consacrarea acestei critici în patrimoniul culturii nu implică sacralizarea ei. E îndeajuns să recunoaștem că e foarte vie și dovada viabilității ei o avem chiar în disputele pe care – după moartea prea timpurie a criticului – le suscită». Cuvinte rezonabile, care departe de a avea agresivitatea iconoclastică ce li s-a atribuit, sunt un memento al unei lucidități necesare”. Mai departe, G. Grigurcu se arată preocupat de propunerile faimoasei *Direcții noi* propuse de Nicolae Balotă: „Din constatarea că literatura timpului nostru e invadată de «filosofeme», de «modalitatea eseistică» se ajunge la concluzia necesității unei critici adecvate. Aceasta nu trebuie să mai fie un simplu «epifenomen» al literaturii ei «terenul pe care conștiința de sine a omului creator își întreprinde lucid experiențele». Cu alte cuvinte o filozofie a literaturii, care să pună în lumină nu numai valorile estetice ale operei, ci și cele ideatice, nedându-se înapoi nici de la raportarea structurilor

axiologice ale creației la structurile de valoare obiective, prin referințe istorice și sociologice. O lărgire, prin urmare, a esteticului «tradițional» astfel încât actul critic să fie antrenat într-un sistem valoric cât mai complex și mai cuprinzător. Sau, așa cum spune însuși Nicolae Balotă, într-o frază colorată de tonul pledoariilor: «Această critică nouă trebuie să fie mai puțin auxiliară creației, „ancilla” literaturii, și mai mult conștiința propulsoare, activă, a literaturii, mai puțin o judecătoare a valorii ori nonvalorii unei opere și mai curând o exploratoare a efortului uman în sfera valorilor, mai puțin jocul unei inteligențe discursive și a fluctuațiilor gustului pe marginea creației artistice și mai curând o explorare sistematică – sistemele putând fi felurite – o explorare sistematică, zic, a tărâmurilor diverse pe care le oferă – ca să folosesc termenii hegelieni, spiritul subiectiv, obiectiv și subiectivat». E legitimă o asemenea critică ce preferă să-și zică axiologică? Cu toate că cei cultivați în spiritul «autonomiei esteticului» ar putea intra la bănuieli? Credem că da. Practica criticii noastre, așa cum o întâlnim prin reviste, riscă să ajungă într-o înfundătură, în numele exercițiului «special», al expertizei «tehnice» e adesea neatentă sau neînțelegătoare la problematica în sine a creației, la substanța ei vizând (în principiu) semnificații umane ce se cer descifrate. Dacă (așa cum se întâmplă) cronicarii sunt lipsiți de antene pentru aume esențe poetice, oficiul lor devine, cu toate bunele intenții de care e animat, dezolant. E nevoie în asemenea cazuri de deschiderea unei perspective, de un val de oxigen. Chiar dacă spărtura e brutală. Fortificată prin convocarea unor criterii intelectuale mai numeroase, «antropologică» în sensul participării la filozofie (critica marxistă, structuralistă sau psihanalitică sunt argumente majore), comentarea literaturii va putea intra într-o zodie nouă, fecundă, împinsă până la limitele desubstanțializării printr-o practică epigonă, disocierea estetică, ce a constituit veritabilă mutație în critica modernă, va trebui delicat revizuită. Îmbogățindu-și uneltele de gândire, mărin considerabil suprafața de percepție a fenomenului artistic, criticul e chemat să răspundă unor năzuințe existențiale mai adânci și mai diverse. Evident, apelul foarte nuanțat și precaut la posibilele obiecții, al lui Balotă, prevede latitudinea fiecărui exeget de a-și hotărî modalitatea demersului. În afara paginilor constituind «corpul de principii» și de care ne-am ocupat până acum, volumul lui Nicolae Balotă însumează numeroase eseuri brăzdând în lung și în lat teritoriile literaturii veacului nostru (cu puține excepții). [...] În resurecția eseului românesc Nicolae Balotă are o contribuție de primă mână. [...] Când va risipi roiul patimilor mărunte, noblețea unui asemenea punct de vedere se va impune».

• **„Iașul literar”, nr. 6** *Permanența lui Eminescu* este motto-ul sub care sunt adunate câteva articole formale la 80 de ani de la moarte Poetului național. Semnează: Lucian Dumbrovă și Grațian Jucan. □• Două notițe înțepătoare din „România literară” nu vor trece cu vederea imperfecțiunile. Bunăoară: „Ultimul număr suferă de o acalmie dezarmantă, în pofida emblemei care ne ispitește încă de la prima privire aruncată pe copertile revistei: *Permanența lui Eminescu*” (Viola Vancea, nr. 29/ 1969). Iar în nr. 35/ 1969 este deconspirat plagiatul lui

Grațian Jucan. □•Natalia Cantemir și Mihai Drăgan analizează cartea lui Iurii Kojevnikov, *Mihail Eminescu și problema romantismului în literatura română din secolul al XIX-lea*, Moscova, 1968: „Cercetătorul își propune să studieze particularitățile intime ale romantismului eminescian, integrându-le în mișcarea literară a epocii cu tot ceea ce are ea mai specifică ca atitudine ideologică și estetică. Lucrarea și debutează, de altfel, printr-un capitol în care sunt fixate sintetic notele caracteristice ale romantismului românesc (epoca patruzeceoptistă) pe care Eminescu le va continua, dându-le o întruchipare estetică definitivă. [...] Comentarea poeziei eminesciene se remarcă prin temeinicie și o preocupare manifestă pentru clarificarea unor aspecte controversate. Romantismul poetului este analizat în funcție de evoluția lui particulară, delimitată totuși în câteva etape reprezentative, care coincid, în general, cu epocile creatoare eminesciene, așa cum au fost ele fixate de istoricii noștri literari.”

• **[„Lupta de clasă”, nr. 6]** Secțiunea *Critică și bibliografie* conține, sub semnătura lui Dumitru Micu, prezentarea a patru romane publicate în 1968, „realizări incontestabile care îmbogățesc prin diversificare proza română contemporană.” *Ce mult te-am iubit*, al lui Zaharia Stancu, „e o replică la *Străinul* lui Camus. Povestitorul de aici: un anti-Meursault. [...] Romanul se înfiripă, în consecință, din două serii de situații: din cele prezente înregistrate de conștiința naratorului de la sosirea în sat până în ziua următoare înmormântării, și din altele, care, chemate de cele dintâi, urcă în amintirea aceluiași narator din *timpul pierdut*, spre a produce un nou timp, paralel și în parte aderent celui actual: *timpul regăsit*. Prin această dedublare a planului narativ, prin această proiectare de umbre pe un ecran alăturat scenei, prin amestecul de prezent și trecut, imaginile din prim plan capătă un fundal, o adâncime, iar ansamblul reprezentărilor revelă condiția existențială permanentă. Ne găsim într-un sat așezat pe o vale lungă, îngustă și săracă, ai cărui locuitori știu unii despre alții absolut tot, existența individuală este desăvârșit integrată celei colective și orice moment din viața unuia devine eveniment pentru toți. Ne găsim într-o mică lume, de fapt, cu un destin propriu, cu o rânduială specifică. [...] Dacă prin tipicitatea momentului evocat, prin solemnitatea sobră a spectacolului, *Ce mult te-am iubit* dobândește ținută clasică, *Șatra* se încadrează perfect în definiția romantismului. Și această carte – de două ori mai întinsă decât cealaltă, mult mai aproape, totuși, ca structură, deși subintitulată *roman*, de povestirea tradițională – aducă o umanitate prin care se perpetuează arhaicul, preistoria, o lume, în felul ei, clasică, însă modul de a fi, rânduielele, ritualurile dezvăluite sunt pentru noi atât de exotice, de un pitoresc atât de ciudat, încât ni se par romantice.” Romanul lui Marin Preda, *Intrusul*, construiește, în viziunea recenzentului, un personaj complex, cu lumini și umbre: „Spre deosebire de eroul *Castelului* lui Kafka și de *străinul* lui Albert Camus, cărora, cu sau fără intenția autorului, le împrumută unele trăsături, Călin Surupăceanu este eroul unui timp care (observația s-a mai făcut) nu-i este principal ostil, produsul unei lumi care nu numai că nu e, prin structura ei, incomparabilă cu as-

pirațiile umane fundamentale, dar tinde să creeze cadrul cel mai propice înfăptuirii acestora. La rândul său, personajul se simte în această lume și în acest timp în largul lui, nu concepe realizarea de sine în altă sferă. Și totuși nu se realizează [...] Romanul oferă dosarul unei existențe, fără pretenția de a oferi și concluziile, de a servi cititorului o morală. Povestind o viață, *Intrusul* devine un roman-problemă, un roman ce ne invită să analizăm, să judecăm, să interpretăm faptele narate.” *Îngerul a strigat*, al lui Fănuș Neagu este „considerat de întreaga critică drept una dintre cele mai bune cărți ale anului 1968. Romanul este, fără îndoială, o biruință a autorului, un moment de autodepășire prin însuși faptul trecerii de la tehnica povestirii la aceea, mai complicată, a epicii de amploare. [...] Notățiile mai scurte ne obișnuiseră cu momente și icoane răzlețe ale lumii țărănești din părțile Brăilei; în roman se întocmește un tablou cuprinzător, aproape o monografie a acestei lumi, cutreierată odinioară de haiducii lui Panait Istrati.” *Animale bolnave*, „al treilea roman al lui Nicolae Breban e o carte dintre acelea care, investigând fenomene de existență mai puțin explorate, impun reconsiderarea unor criterii, re-discutarea unor concepte, nuanțarea modului de a gândi creația literară. [...] *Bolnavii* lui Nicolae Breban sunt niște oameni care se construiesc distrugându-se. De aici structura paradoxală a romanului. *Animale bolnave* este în egală măsură roman detectiv și roman psihologic; o carte de acțiune și o carte în care acțiunea e ruptă spre a i se intercala ample (chiar excesiv de ample) prospecțiuni în viața interioară a unor persoane. Raportarea la *Crimă și pedeapsă* este, formal, posibilă.”

• [„**Orizont**”, nr. 6] Din nou ne întâmpină din prima pagină „tributul dat Cezarului” (nesemnlat): „Oamenii de litere care activează în cadrul Asociației Scriitorilor din Timișoara, poeți, prozatori, critici și istorici literari, au primit documentele pentru Congresul al X-lea al partidului cu un interes deosebit” (*Un timp românesc cu aripi de soare*). ■•Traian Liviu Birăescu intră cu forță în probleme serioase de *Model și structură în romanul românesc contemporan*, începând cu aprecierea că anul anterior (1968) a fost „anul romanului”. □•La fel de sintetic, Nicolae Țirioi întreprinde și el o prezentare a *Primelor publicații literare timișorene de după Eliberare*. ■•Atrage atenția o anchetă literară, adresată unor profesori universitari și, mai puțin, literatorilor. Tema anchetei este *Poezie și receptivitate* și spicuim dintre întrebările (variabile și personalizate) puse respondenților: 1) *Există, într-adevăr, poezie ermetică sau e vorbă de cam mulți cititori comozi?* 2) *In care dintre poezii tineri din țară vedeți stele de prima mărime?* 3) *Se sune că există unii poeți tineri care sparg norme și forme. Credeți că aceștia un fals adevăr?* 4) *Ca să fie autentică și durabilă ce presupuneți că trebuie să comunice poezia?* 5) *Considerați că pentru un poet e absolut indicat echilibrul sau îi e necesară o oarecare doză de haos interior, ca materie primă a talentului?* Singurul care dă nume legate de reputația literară a poezilor timișoreni este un anume N. D. Pârveu (conf.dr.), menționându-i (diplomatic) pe Al. Jebeleanu, Anghel Dumbrăveanu, George Suru, Nicolae Ioana, Andrei A. Lillin, Radu Cârneci, George Drumur, Damian Ureche, Horia Guia, Adrian Munțiu. Ancheta este

realizată de Damian Ureche. ■•Eminescu revine în studiile literare, Eugen Todoran prezentând o cercetare a lui Alain Guillemmou asupra genezei interioare a poeziei lui Eminescu, în exegeza *Eminescu – Ființa universului și dialectica devenirii*. □•Proză de Al. Deal, un fragment din romanul *Penumbre*, și de Marian Drumur. □•Cu ochii spre personalitățile națiunii, Mihai Ziman pune accente asupra activității revoluționare și gândirii lui Nicolae Bălcescu, prilejul fiind aniversarea a 150 de ani de la nașterea lui (*Bălcescu la scară universală*). ■•A treia parte din studiul privitor la relația lui Eugen Lovinescu cu generațiile de critici din vremea lui ne delectează în «*Comedia erorilor*» critice al lui Eugen Simion, care încheie călinescian: „Niciodată critica română nu a avut atâția critici buni, într-un moment spiritual când, culmea, se vorbea de ...criza criticii. Lovinescu putea fi împăcat: spiritul său fecundase. Omul, speriat parcă de bucuria acestei revelații, se grăbi să se retragă în altă lume, mai liniștită”. ■• Al treilea roman al lui Alexandru Ivăsiuc, *Cunoaștere de noapte*, constituie obiectul primei cronici al lui N. Ciobanu. □•Cronica lui Ion Maxim se ocupă de poeziile lui Virgil Gheorghiu din volumul *Curent continuu*. □•Ultima cronică, a lui Ovidiu Bîrlea, ne înștiințează de eforturile de reeditare ale lui Iordan Datcu privitoare la folcloristul Ion Bîrlea și *Literatura populară din Maramureș*, căci ediția anterioară, din 1924, avusese un tiraj restrâns, cu numeroase greșeli de tipar și de grafie, iar volumul cu pricina reprezintă o „valoare folclorică deosebită, fiind cea mai bogată colecție folclorică maramureșeană”. ■• Un subiect ambițios dezbată Alexandra Indrieș *Despre literaritate*. □•La recenzii îi menționăm pe poetul Ilie Constantin – *Fiara* (recenzent Radu Ciobanu), prozatoarea Sînziana Pop – *Serenadă la trompetă* (un fel de *Medelenii* „scrisă de o Olguță a unui burg ardelean: cartea unei adolescente și alunei adolescente” recenzent C. Ungureanu), Florin Mugur – *Destine intermediare* (recenzent Ion Rovina). □•La cărți și reviste din străinătate sunt prezentate „Polija”, revistă de cultură și artă cu apariție lunară din Novi Sad din câmpia Voivodinei iugoslave (prezentare Iv. Muntean) și „Langue française” nr. 1/ 1969, scrisă de cercetători din diferite domenii ale lingvisticii, având ca obiect limba franceză (prezentare: Felicia Giurgiu).

● [„*Ramuri*”, nr. 6]. Revista este deschisă de articolul *Documente de înaltă valoare principială și practică* în care este comunicată luarea unor măsuri „menite să împlinească destinul socialist al patriei noastre”. Ele au avut loc într-o dezbateră publică și au fost constituite din *Tezele C.C. al P.C.R. pentru Congresul al X-lea al partidului [...]*. ■•Emil Botta vorbește despre propria poetică într-un text similar unei prefete, intitulat *Micul discurs. Despre Întunecatul April* (1934), poetul mărturisește că volumul de versuri „exprimă, în adâncul adâncului conștiinței [...] voința de lumină, lauda ditirambică a luminii”. Pentru Emil Botta această culegere de versuri „era jurnalul aventurii, al călătoriilor mele, al trecerii și petrecerii mele prin acele regiuni faste și nefaste ale tinereții”. *Trântorul* (1938) este expresia unui refuz al lumii la care poetul nu se poate adapta. La final, adresarea către cititor conține încă un indiciu aplicabil procesului de înțelegere a

poeziei sale „Te rog, cititorule, să elimini vagul și excesul de umbră.”. □ În rubrica *Orientări în filozofia modernă*, Al. Boboc scrie articolul *Începuturile neopozitivismului: „atomismul logic”*. □ Un text „inedit din 1934, comunicat de Victor Crăciun” redă *Amintiri despre Nicolae Titulescu*, de Cincinat Pavelescu. □ O sinteză amplă este cea a lui N. Bagdasar, intitulată *Karl Jaspers – Influențele suferite. Raporturile dintre științe și filozofie*. ■ Apare traducerea lui Titu Maiorescu *Din opera lui Schopenhauer Lecțiunea 23. 31 Mai/ 12 Iunie, 1891. (Filosofia lui Schopenhauer) Înțelegerea fenomenelor lumii. Formele apriorice*. Prezentarea este realizată ca în numerele precedente, de C. Floru și Al. Surdu.. ■ Despre activitatea literară a lui Iulian Neacșu și Mihai Pelin scrie Al. Piru sub titlul *Proza scurtă*. Ceea ce frapează în *Insul* (1968), este „lipsa eroului, înlocuirea lui programatică printr-o simili-ființă ca și anonimă, nediferențiată”, aici fiind vorba de un discurs narativ în stilul dicteului automatic. Autorul face tot posibilul „ca firul epic să fie cât mai încâlcit”. Volumul de nuvele *Inaderență* (1968) de Mihai Pelin iese în evidență prin ambiguitate. Stilul său „emfatic, prețios, dificil, filozofant” dă greș prin puerilitate. ■ La rubrica *Recenzii* se pronunță, G. Gheorghiu și George Sorescu. De *Implicații literar-estetice în „Existența tragică” de D. D. Roșca*, se ocupă Titus Bălașa care afirmă că are în față un discurs științific, un text teoretic și metateoretic deoarece actul de a teoretiza este egal cu acela de a fi ceea ce gândești: „D.D. Roșca își scrie opera cu starea de spirit a celui ce și-a asimilat, organic, această «soluție de existență». Pe scurt: teoretizând, autorul trăiește, realmente, simultan, ipostaza existențială teoretizată.” □ În *Dinu Pillat: „Mozaic istorico-literar sec. XX”* G. Gheorghiu apreciază critica literară realizată de Dinu Pillat, calificând-o drept autorizată și convingătoare: „Dinu Pillat face istorie literară într-un mod exemplar: informație bogată, adesea inedită și exprimarea de o claritate ce înlătură echivocul sau vagul”. □ Referitor la monografia lui D. Păcurariu, *D. Bolintineanu*, George Sorescu se exprimă entuziast: „El are darul de a expune, organizat, rezultatele unei ample investigații, și de a reactualiza în același timp imaginea unui scriitor încă viu.” ■ Sub titulatura *Studii. Mărturii. Documente* este publicat textul conferinței radiofonice a lui G. Călinescu despre *Viața literară* (1933). ■ Eugen Simion publică articolul *Poeți și critici*. ■ Este prezentat un fragment din piesa de teatru „Sfârșitul” de Gib I. Mihăilescu. ■ Eugen Negrici scrie o recenzie cu titlul *Urmuz sau drama rostirii cuvântului*, evidențiind la acest scriitor exactitatea, spiritul de observație și reușita de a „parodia” prin distrugerea relațiilor logice. □ Sunt publicare trei „scrisori inedite” ale lui Tudor Arghezi cu o succintă sinteză monografică de G. Valerian.

● [„Secolul 20”, nr. 6] *Fascinația bibliotecii* se numește genericul sub care sunt adunate cele două serii de material dedicate lui G. Călinescu și Jorge Luis Borges. □ Ne confruntăm cu o nouă situație paradoxală, după cum anunță o notiță din „România literară” (nr. 44/30 octombrie 1969): „Întârzierea în aparițiile revistei „Secolul 20” amenință să devină cronică. Din fericiere ni se acordă uneori o compensație.” □ Câteva texte călinesciene inedite, *Universitate* –

Universalitate; Nota distinctivă a istoriei; Cultură și monumente; Cultură și economie sunt îngrijite de Geo Șerban. □•O analiză greu contestabilă a poeziei e realizată de Ștefan Aug. Doinaș: „Apreciată ca «o poezie a intelectualilor» și, încadrată în seria T. Vianu, Camil Petrescu și Perpessicius, poezia lui G. Călinescu nu este totuși poezia unui intelectual pur și simplu, ci aceea a unui cărturar. Propensiunea spre faptul de cultură, și – mai mult – spre livresc, preferința pentru termeni culți; simbolurile împrumutate din diverse culturi; neologismul pregnant sau citatul latin; alegerea unor concepte cu sferă cât mai largă; descuparea fidelă a unor situații ce vin din clasicii greci și latini- toate acestea sunt evidente încă în primul volum de *Poesii*, apărut în 1937.” □•Și tot Ștefan Aug. Doinaș se ascunde sub pseudonimul Grigore Laza (e numele mamei poetului, înainte ca aceasta să se fi măritat cu Augustin Popa), autorul articolului *G. Călinescu și spiritul poeziei moderne*. □•Nicolae Balotă propune câteva *Glose călinesciene*, insistând tot asupra liricii, într-o manieră complementară cu cea folosită de Doinaș: „Arta poetică a celui care scris *Lauda lucrurilor* este aproape toată în această critică a abuzului de metafore și într-o pledoarie constructivă pentru degustarea lucrurilor în ele însele, în pulpa lor, prin mijlocirea cuvintelor care le denumesc. Prin poezie, Călinescu nu năzuiește spre o transcendere a lumii acesteia, ci spre ceea ce am putea numi o pătrundere în însăși existența lor. Inimile lucrurilor, iată obiectul apetitiei sale. El observă, în această privință, un privilegiu al anticilor.” ■•5 poezii de Jorge Luis Borges traduce Ștefan Aug. Doinaș, iar 7 proze transpune Cristina Izbășescu. □•Texte critice semnează Leonor Acevede de Borges (*Biografie*), Maurice Nadeau, Jean Cassou, Petro Citati și Cornel Mihai Ionescu. ■•Notița *Un Faulkner autentic* din nr. 44/ 1969 al *României literare* apreciază felul cum Mircea Ivănescu traduce romanul *Zgomotul și furia* de W. Faulkner: „versiunea se caracterizează prin fidelitate și vibrație reținută. Traducătorul n-a urmărit efecte exterioare, cu atât mai puțin o cursivitate care l-ar fi făcut pe scriitor mai ușor accesibil, dar l-ar fi și deformat. Traducerea lui Mircea Ivănescu e un model de adecvare.”

● [„*Steaua*”, nr. 6] Numărul se deschide cu articolul *Deplina adeziune* în care redacția subscie ideilor exprimate de „secretarul general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la Consfătuirea internațională a partidelor comuniste și muncitorești, care a avut loc la Moscova”, respectiv „chemării adresate tuturor comuniștilor de a se dovedi la înălțimea sarcinilor de uriașă responsabilitate istorică pe care le ridică epoca contemporană, de a se ridica deasupra divergențelor și animozităților, de a pune, mai presus de toate, interesele generale ale popoarelor”. În articol este menționată și „îngrijorarea” exprimată de N. Ceaușescu în numele partidului „față de situația creată prin grevele neînțelegeri dintre unele partide comuniste și țările socialiste, îndeosebi între Partidul Comunist al Uniunii Sovietice și Partidul Comunist Chinez, între U.R.S.S. și Republica Populară Chineză. După cum se știe partidul nostru s-a adresat încă din 1964 atât P.C.U.S. cât și P. C. Chinez cu apelul de a nu ascuți

polemica, de a acționa pentru găsirea căilor de rezolvare a problemelor divergente, iar în prezent își exprimă satisfacția față de faptul că într-o recentă declarație a guvernului U.R.S.S. se propune rezolvarea acestor probleme pe calea tratativilor și că în declarația sa de răspuns R.P. Chineză se pronunță la fel pentru discuții. Apelul înțelept la unitate, adresat din nou de partidul nostru tuturor partidelor comuniste și muncitorești, ca dincolo de neînțelegeri și disensiuni de moment să caute și să se găsească toate posibilitățile de unire în lupta împotriva imperialismului, reflectă propria noastră gândire, sentimentele noastre de solidaritate și internaționalism socialist”. În concluzie: „Această atitudine nu este de conjunctură. Ea constituie o reflectare a unei politici constante, așa după cum ne apare și în cele două documente de excepțională importanță: Tezele Comitetului Central și proiectul Directivelor Congresului al X-lea al P.C.R. Documentele amintite, model de analiză științifică, de aplicare creatoare a marxism-leninismului la condițiile țării noastre, oferă soluții adecvate dezvoltării ascendente a societății noastre socialiste”. ■ În articolul *Pretexte* subintitulat *Estetica romanului*, Liviu Petrescu observă că „marele interes pe care îl deține literatura lui Nicolae Breban constă [...] în încercarea de a descoperi ceea ce unii obișnuiesc să numească «fenomenul originar», iar alții «rațiunea ultimă» a lumii”. Este prilej pentru Liviu Petrescu de a reface întreg traseul discuțiilor iscate în această problemă, care implică o seamă de comentarii pe marginea intervențiilor lui Valeriu Cristea, Nicolae Manolescu, Antoaneta Tănăsescu, M. Petroveanu.. ■ Având în pregătire un *Dicționar de idei literare*, Adrian Marino publică studiul *Antiliteratura*, a cărei problemă nu a fost limpezită încă și „despre care nu există încă nici un studiu de sinteză, interesează în mod direct definiția negativă a literaturii, analiza relațiilor artei literare cu celelalte valori estetice, delimitarea succesivă a «literelor», prin diferite forme de opoziție, de totalitatea contextelor sale. Printr-o astfel de demonstrație inversă poate fi urmărită și mai bine constituirea deosebit de dificilă a conceptului de literatură; studiată ostilitatea continuă ce înconjoară această idee încă de la apariție; verificată rezistența constantei antiestetice din istoria culturii și a literaturii. Căci ceea ce predomină cu intensitate de-a lungul istoriei artelor este marea frecvență a atitudinilor antiestetice, izvorul tuturor orientărilor antiliterare vechi sau moderne”. □ Rubrica *Mențiuni și opinii* înregistrează activitatea jurnalistică a lui Ion Alexandru, „încă din timpul vechii serii a «Lucașfarului», sub titlul *O poetică în devenire*.

● [„**Tânărul leninist**”, nr. 6] Vlaicu Bârna scrie textul *Tineretul țării noi*, cu muzică de D. D. Stancu: „La lupta cea mare/ [...] Un front să ne strângem/ În luptă să-nvingem/ Sub steagul vieții/ Steag înflăcărat”. ■ N. Tue semnează rubrica *Vă recomandăm să citiți*, recenzând două cărți. □ Prima lucrare este intitulată *Pe teme de educație politică și patriotică a tineretului*: „Înarmarea politică și ideologică a tineretului, cunoaștere și înțelegerea profundă de către uteciși, de către toți tinerii, a politicii științifice a partidului sunt condiții hotărâtoare pentru participarea lor activă la îndeplinirea planurilor stabilite de partid. Materiale

cuprinse în lucrarea *Pe teme de educație politică și patriotică* a tineretului, scrise alert și bazându-se pe o largă documentare, tratează teme de mare interes, ca: *Tradițiile eroice de luptă ale poporului român, Patriotism și internaționalism, Frumusețile și bogățiile patriei...*”. □ Al doilea studiu este un *Dicționar de etică pentru tineret*: „Răsfoind paginile acestui dicționar, cititorii își vor da seama că cei 900 de termeni aleși pentru a fi explicați sau comentați ilustrează cât de intensă și difuză este sfera eticului, vor înțelege mai bine importanța perfecționării relațiilor morale în ansamblul transformărilor caracteristice procesului desăvârșirii socialiste, formarea și dezvoltarea noului profil moral al omului socialist”.

● [„Teatrul”, nr. 6] Călin Căliman semnează *Dramaturgul „Ferestrelor deschise”*, un text despre Paul Everac: „Nu este pentru prima oară când Paul Everac candidează la galoanele onorifice ale celui mai prolific dramaturg dintr-o stagiu-ne. [...] Poate că e impropriu să discutăm, într-un același context, lucrări foarte diferite ca gen. Piese scurte, împreună cu piese de o anume monumentalitate; subiecte istorice, alături de subiecte desprinse din actualitatea imediată; teatru metaforic, teatru realist sută la sută, teatru absurd, teatru parodic... Tocmai această diversitate a paletelor contribuie însă la definirea «fenomenului Everac» în peisajul dramaturgiei originale. Autorul își refuză, parcă, dreptul la autorepetare. Dar practică mereu – indiferent de genul, structura sau condiționarea temporală a pieselor sale – un teatru-dezbatere, o dramaturgie cu pronunțate finalități etice, preponderente fiind realitățile și psihologiile contemporane. Chiar dacă piesele se petrec într-un timp material revolut (situație destul de rară, aș zice accidentală), timpul moral al teatrului pe care îl practică Everac este *prezentul*. [...] Îmbogățit cu șapte titluri noi (șase piese scurte și una de lung metraj), teatrul lui Everac a pus recent în circulație valori în mare majoritate certe. Este cazul să mai subliniem o dată că Paul Everac este unul dintre cei mai dinamici și receptivi la noi autori ai prezentului teatral românesc?”. □ George Gană semnează *Studentii și literatura dramatică*: „În zilele de 10 – 12 mai a.c. s-au desfășurat la București lucrările primului colochiu național studentesc de literatură. Organizat de Asociația studenților din Facultatea de limba și literatură română a Universității unguerești, colochiul, la a cărui deschidere au fost prezenți președintele Uniunii Scriitorilor și rectorul Universității București, este o manifestare semnificativă a tineretului universitar, dornic și capabil de creație. Studenți din numeroase cenacluri literare au citit, în fața colegilor și a unor jurii alcătuite din profesori, studenți, redactori ai publicațiilor studentești, poezii, proze, piese de teatru. O selecție prealabilă, în centrele universitare, a reținut numai scrierile reprezentative ale celor care sunt deocamdată studenți-scriitori, adică n-au devenit, prin publicarea de volume, scriitori-studenți. [...] E perceptibilă o tiranie a «clasicilor» recenți, de care e de sperat că vor scăpa repede, în efortul de a se defini. Cred că explicația stă în bună măsură într-o orientare cam exclusivistă a culturii lor teatrale, în sensul unei asimilări cât mai largi a fenomenelor noi, cu neglijarea întrucâtva a scriitorilor

«vechi». Impresia aceasta mi-au lăsat mai ales discuțiile. Informația multor participanți era «la zi», ceea ce este cu totul meritoriu. Invocarea lui Sartre, Camus, Ionescu, Beckett, Tennessee Williams etc. indică o curiozitate intelectuală vie, receptivitate și înțelegere pentru tot ce e notabil în dramaturgia de după război. Dar transformarea lor în unice repere îngustează perspectiva asupra posibilităților dramei. Absența, dintre «obsesiile» acestei ultime generații de pasionați de teatru, a lui Blaga sau Camil Petrescu, să zicem, surprinde.” Premiile: *Plânsul în local interzis* de Mircea Ghițulescu (Cluj) – premiul I; *Marșul* de Emil Paraschivoiu (București) – premiul II; *Cetatea* de Aurel Brumă (Iași) – premiul III.

• [„Tomis”, nr. 6] Al. Protopopescu semnează cronică la volumul *Blănurile oceanelor și alte poeme* (E.P.L., 1968), de Virgil Teodorescu, volum despre care afirmă că este „chiar cu unele rezerve de organizare, o unitate poetică. Culegerea reprezintă în primul rând expresia unui destin artistic desfășurat de-a lungul a trei decenii și mai bine, răstimp în care o mulțime de direcții literare au înviat și s-au stins, o mulțime de tendințe atât de divergente și-au pus mai mult sau mai puțin pecetea pe versurile lui Virgil Teodorescu. Întrebările de ordin teoretic ce le poate isca antologia de față sunt în fapt problemele fundamentale ale întregii poezii românești din deceniul al cincilea și de apoi încât, epuizarea lor e iluzorie”. Analizând volumul, cronicarul observă că „versurile se succed în căutarea revelației de moment ce nu întârzie să apară în asociații insolite, anomalii metaforice, pseudo reportaje interioare, ceea ce de fapt se apropie printr-o trăsătură sau alta de mai toate pretențiile avangardismului curent”. Sub raport lexical, poeziile din acest volum se impun printr-un vocabular „îmbelșugat care alimentează cele mai năstrușnice permutări. Viclenii de sintaxă și mari gratuități stilistice ne lasă să înțelegem că în curând poetul va dispărea «în turburi oglinzi»”. Analiza amplă se încheie cu afirmarea încrederii în valoarea autentică a poetului: „Văd în cartea de versuri a lui Virgil Teodorescu, în fulgurațiile realului absolut care-o străbat, o adevărată estetică a libertății căreia, paradoxal, prejudecăți și constrângeri răzlețe îi mai dau vremelnice înconjur”. ■ În *Muzica emoției*, Nicolae Motoc comentează „poezia citadină” care apare ca o replica dată poeziei „practicată de nu puțini dintre tineri”: „Se vorbește de la un timp tot mai insistent despre poezia citadină. Nu știu cât este de îndreptățită teoretic o astfel de poezie și nici nu mă simt în stare a proceda cu minuție la inventarierea elementelor care să-i justifice existența. Dar aceasta nu mă împiedică să fiu alături de cei care o susțin, chiar când programul lor este ostentativ sau polemic”. Acest tip de poezie se opune poeziei actuale – „o poezie de un ruralism violent și obscur, suferind de o tehnofobie care ar putea fi derivată din surse romantice, dacă n-ar exprima în fond un resentiment de natură cu totul aculturală; poezie cețoasă, dar și amenințătoare parcă, vâjâindu-ți pe la urechi ca o bătă care nu și-a nimerit ținta, cum se exprimă un critic”. Pentru semnatul articolului citadinismul „este mai degrabă o stare de spirit. Pentru citadin important este sentimentul de sine. El se află în paradoxala situație de a fi prizonierul propriei sale creații în schimbul unei interiorități infinite”. Reprezentativi

pentru acest tip de poezie sunt Petru Popescu (cu volumele *Zeu printre blocuri* și *Fire de jazz*) și Octavian Georgescu (cu *Silabele străzii* și *Anemone*). ■•Marin Mincu semnează articolul *E. Lovinescu* care surprinde reperele esențiale din viața cunoscutului om de literă: „E. Lovinescu e un scriitor a cărui viață se identifică întru totul cu opera; în sensul că biografia, psihologia, etosul, bibliografia se contopesc într-o unitate perfectă, se oglindesc permanent unele într-altele. Criticul ne-a lăsat *Memoriile* sale, un *Jurnal intim* (încă inedit), a scris romane cu bogate referințe biografice, iar la sfârșitul vieții a publicat și o autobiografie esențială, cu valoare de document moral, explicitându-și într-însă, definitiv, temperamental și crezul ce i-au justificat existența”. ■•Despre ce înseamnă a fi critic literar scrie Marin Mincu în *Critica – o proiecție a istoriei literare*: „De când s-a încetățenit la noi «prejudecata științei» (cum bine remarca cineva) în legătură cu critica literară, au proliferat deja o serie de repere false incluse cercetării literare dintr-un snobism tehnicist fără niciun rost. S-a vehiculat ritos de la niște tribune mai mult sau mai puțin academice necesitatea peremptorie a abordării științifice (adică «tehniciste») a operei literare. [...] Ce presupune acesta? În primul rând o răscolire habotnică a biobibliografiei autorilor spre formarea unei perspective reale asupra operei lor. Apoi o bună mânăuire a unor termeni uscați preînși «științifici» în însăilarea acelor cunoștințe îngurgitate în bibliotecă etc. Și așa se poate naște tratatul «științific». Ce decurge de aici? Că oricine poate face fișe la Biblioteca Academiei este un cercetător științific, adică chiar un istoric literar”. Urmează apoi în chip firesc, „demolarea” celor susținute anterior cu evidențierea reperelor care compun munca istoricului și criticului literar: „Istoricul literar trebuie să aibă o viziune de ansamblu, să creeze structura posibilă a unei literaturi și s-o completeze prin fantezia sa. Și pentru a reuși acest lucru el trebuie să fie înainte de toate un critic, adică să știe să selecteze valori. Să le consacre. Ceea ce nu poate face un cercetător documentarist. Căci una este activitatea tehnică de cercetare și alta critica. [...] A avea simț critic înseamnă să fii creator, altfel s-ar confunda emoția psihologică cu cea estetică. Fără talent, critica nu există și pretenția unor profesori serioși de a face critică pe baza unor norme învățate este desigur ridicolă. Critica rămâne în măsura în care devine creație”. ■•Cu articolul *Din corespondența lui Delavrancea* (II), Petre Costinescu își continuă demersul început în numărul anterior cu publicarea a trei scrisori expediate de Barbu Ștefănescu Delavrancea către aceeași Elena Miller Verghi (Mamița), directoarea *Institutului nou normal de domnișoare*, dar și către Mărgărita Miller Verghi, între anii 1881 și 1883. ■•Preluând sintagma lui G. Călinescu din *Viața lui Mihai Eminescu*, Em. Ștefănescu semnează articolul *Eminescu – spirit erotic* în care încearcă să „traducă” sensul sintagmei în contextul interpretărilor mai mult sau mai puțin adecvate din epocă: „Istoria literară nu se cade să se aplece asupra vieții erotice a poetului decât cu o privire generală, indiferentă la faptele goale și atentă la semnificații. [...] Problema nu stă în termenii «cum a iubit Eminescu?», ci în întrebări asupra chipului în care reprezentările poetului despre iubire s-au organizat în structuri poe-

tice originale. Prin aceasta se distinge Eminescu de toți ceilalți care au exprimat ca și el în versuri amăgitoarea vrajă a Venerei și numai prin aceasta și-a asigurat el un mare loc în mișcarea generală a poeziei, adică în istoria acesteia”. ■•Cu prilejul împlinirii a 150 de ani de la nașterea lui Nicolae Bălcescu, în articolul *Contemporaneitatea lui Nicolae Bălcescu*, Gheorghe Ghimeș oferă o imagine cuprinzătoare asupra rolului pe care acesta l-a avut în cadrul epocii în care a trăit: „Nu a existat aspect al societății românești asupra căruia N. Bălcescu să nu se oprească pentru a-și defini poziția, a-l analiza sub raportul contribuției fiecăruia la propășirea patriei. Așa a procedat în toate problemele și îndeosebi în cele majore, ca unitatea și independența națională, abolirea regimului feudal, a puterii politice a boierimii, înlăturarea Regulamentului organic și organizarea democratică a statului, exproprierea moșiilor boierești și împrumutarea clăcașilor etc., și mai ales în cea a revoluției, în care vedea singura cale pentru rezolvarea dezideratelor fundamentale ale momentului în conformitate cu interesele poporului român”.

• [„**Viața militară**”, nr. 6] Publică versuri patriotice și de angajament militar: Radu Cârnecki (*Partidului*), George Dan (*Noi, comuniștii*), Ion Iuga (*Roșul înfloritei glastre*), Mihai Negulescu (*Imm*), Gheorghe Istrate (*Acorduri*), Damian Ureche (*Marș ostășesc*), Dragoș Vicol (*Strofe de spus la deșteptare*), Al. Jebeleanu (*Orașe, orașe...*), Nicolae Dumbravă (*Cântec de seară*). □ Nu lipsesc reportajele: Gr. Stănescu (*La bornele țării*), Ionel Dalban (*Cronica unor împliniri*), Aurel Mihale (*Mulțumirea datoriei împlinite*), Nicolae Mărgeanu (*Se definește o personalitate*), Ion Lăbescu – Ion Lotreanu- (*Sub constelația tradițiilor*). □•Pagini de proză: Haralamb Zincă (*Misiunea secretă a avionului Lockheed-10*), Radu Theodoru (*Aterizarea*), C.R. Mihăescu (*Fata din tren*), C. Ucrain (*Alarmă la pichet*), alături de care semnează tinerii George Florin Cozma (*Mioritică*), Doru Davidovici (*Noapte de zbor*), Petre Bănă (*Același drum*). Paul Abrudan prezintă un document inedit al cărturarului Al. Papiu Ilarian. □O recenzie este consacrată, sub semnătura lui Al. Chiriacescu, volumului *Camera 210* de Dragoș Vicol, o alta, semnată de Elena Gronov, antologiei realizate de Valeriu Râpeanu, *Din stejar, stejar răsare*. □ Rubrica *Orizont* semnalează apariția în librării a romanului *Căpitanul Apostolescu anchetează* de Horia Tecuceanu. □ Dumitru Almaș semnează un studiu *150 de ani de la nașterea lui Nicolae Bălcescu*, iar M. Beniuc un medalion, *Eminescu la 80 de ani de la retragerea sub tei*. Explică academicianul Beniuc: „Așa scria în anul 1878 Eminescu: «Optzeci de ani îmi pare în lume cam trăit/ Că sunt bătrân ca iarna, că tu vei fi murit». Pe atunci el avea doar 28 de ani. Acum se împlinesc 80 de ani de la moartea sa, iar de ia naștere, aproape 120. Atâta poate că n-ar mai fi trăit, dar să te simți bătrân la mai puțin de treizeci de ani este totuși trist E trist și adevărat. Căci Eminescu, cel mai mare poet al acestei țări, a fost și cel mai trist poet al ei. [...] Mihail Sadoveanu, cunoscut pentru magia cititului, nu era de acord ca Eminescu să fie spus altfel decât de-a rostul, iar să greșești vr-un cuvânt sau să-l stâlcești -ferit-a sfântul! Fiecare român trebuie să știe versurile lui Eminescu pe dinafară, spunea marele maestru al prozei româ-

nești. Iar însuși când îl recita, se iveau lacrimi în ochii săi senini și albaștri ca un iezer de munte.” □ Emil Manu replică criticului Aurel Martin cu un alt punct de vedere privind *Tradiție și inovație în poezia patriotică*. Criticul consideră că: „S-a acreditat prea mult ideea «festivității» acestei categorii a liricii noastre, deși producțiile genului sunt notabile din toate punctele de vedere. [...] ■ Aurel Martin sublinia în comentariul său despre lirica patriotică (nr. 3 al «Vieții militare») modalitățile noi prin care poeții epocii socialiste au depășit retorismul tradițional al acestei poezii: diversitatea tematică în cadrul temei mari, căutarea esențelor, o ușoară și necesară cerebralizare chiar o modernizare a prozodiei etc. Distincția dintre poeții care rămân el însuși când scriu poezie patriotică și cei care devin forțat și artificial mesagerii unor idei neintegrate liric, dar nominalizate publicistic, este egală cu atingerea punctului cardinal în discuția noastră. Aș vrea să citez faptul că Ion Barbu închinând lui Bălcescu un poem, rămâne același Ion Barbu din *Joc secund* nu se întoarce la parnasianismul debutului și nici nu împrumută haine de paradă literară: «Leagăn amar săracii mei Bălcești!/ Lut simplu smălțuit ca și o cană. /Pe Topolog culcat nu mai bocești/ Azi inima dintâi republicană.» Același lucru se poate spune despre poemul *Mirabila sămânță* al lui Lucian Blaga, care se înscrie în cel mai autentic fond de poezie patriotică, poetul rămânând însă tot el, Blaga din volumele anterioare. Metaforele lui răscolesc și cheamă la viață energiile latente ale nației sale descoperind forțelor ce vehiculează istoria echivalențe cosmice, cântând, cum se exprima G. Călinescu, «natura românească, pastorală și agrestă» în condensări metaforice, am spune noi, absolute. [...] Octavian Goga într-un interviu acordat lui E. Lovinescu prin 1915, reprodus de acesta din urma și în primul volum din *Memorii*, sublinia un alt caracter al liricii patriotice: intensitatea și chiar violența sentimentului. O poezie patriotică trebuie spusă, creata, zicea Goga, în momente de intensitate a inspirației, ea trebuie să fie scurtă și violentă și unică în același timp; după o expresie călinesciană, ca o *Marseilleză*. Repetându-te în zece volume pe același ton, nu poți să mai aduci în permanență ceva nou, care să impresioneze cititorul eu aceeași intensitate. Pornind de la cuvintele lui Goga, ne dăm seama că vechea delimitare a contextului patriotic în accepția sa literară, solicită o poezie scurtă și violentă, cu o destinație precisă și unică, susceptibilă de perimare sau de desuetudine prin generalizare, prin repetare. A cânta însă patria diversificat, prin pasteluri, comentarii lirice, portrete de oameni, notații fulgurante de peisaje specifice și determinative etc., înseamnă dintr-o dată o multitudine de teme care te obligă să raportezi versurile la o epocă întreagă, cu o anumită viziune politică, într-un cuvânt, la istorie. [...] Un alt caracter al expresiei în lirica noastră patriotică actuală este tendința de a evada din cantabilitate, fenomen egal cu o modernizare a genului, restructurare ce duce la o poezie mai puțin declamatorie și mai puțin comunicabilă ca text de muzică. E vorba de o poezie de citit, compusă pentru lectură sau cel mult de recitat (facem distincția dintre declamație și recitare) pe un fond muzical. Adică vrem să spunem că versurile lui Nichita Stănescu din «Roșu vertical» nu mai merg puse pe

note, ca marșuri, imnuri sau cantate, ca cele scrise de Nicolae Labiș, de exemplu, (poet valoros și din acest punct de vedere) ci numai spuse pe un fond muzical, simfonic adaptând muzica la poezie, compunând muzică pentru poeme și neproductivizând versul într-o partitură tradițională.[...]” Poșta redacției este semnată de Dragoș Vicol care răspunde favorabil tinerilor Alex. Bodea, Viorel Domenico, Olimpiu Nușfelean, Aurel Munteanu, Ion Stroie.

● [„**Viața românească**”, nr. 6] ■•Cu ocazia împlinirii a 80 de ani de la moartea lui Mihai Eminescu, sunt dedicate poetului două secțiuni: *Mihai Eminescu – 80 de ani de nemurire și Eminesciana*. □•În cadrul primei rubrici sunt semnate articole de Ion Biberi, Edgar Papu, Al. Piru, George Munteanu, Horia Oprescu, Ion Bălu. □•Ion Biberi analizează creația *Sărmanul Dionis și concepția eminesciană asupra lumii*: „Alternanța de atmosfere și evocări ale unor realități contrastante, alcătuiind structura de adâncime a nuvelei *Sărmanul Dionis*, oscilația permanentă între chemarea la realitate și elanul ficțiunii... a ambivalenței psihologice și temeiniceii formații filosofice ale lui Eminescu, în care se unesc datele fundamentale ale idealismului german cu orientările gândirii indice, vădesc măsura în care această operă de tinerețe alcătuiește o expresie a întregii personalități umane și artistice a poetului... *Sărmanul Dionis* conține într-o expunere densă și bine articulată, întreaga viziune eminesciană asupra lumii, pe care poetul avea să o dezvolte sub alte forme și în înfățișări fragmentare, în opera sa de maturitate”.; □ Edgar Papu descrie *Principiul feminin* la Eminescu: „Luna, noaptea, steaua, pădurea, floarea, toamna, lebăda, apa etc. nu sunt numai principii cosmice feminine, ci și substantive feminine care alcătuiesc, laolaltă atributele și cu determinările lor, ponderea sonurilor lui Eminescu. [...] *Luceafărul* rămâne... o excepție pe toate planurile de creație ale marelui nostru poet. [...] De la relația trăită erotomorf cu principiile cosmice și până la registrul aplicării lingvistice, esența afectivă a femininului imprimă în expresia culminantă a liricii noastre tot ceea ce păstrează ea mai adânc inefabil”. □•Al. Piru se referă la *Proza lui Eminescu*: „Scrisă între 18 și 28 de ani, publicată numai în parte (o trăime) în timpul vieții, ea stă în întregime sub semnul romantismului, al celui activ, furtunos, patriotic și revoluționar în *Geniu pustiu*; al celui dinamic în sens mitic, popular, în *Făt – Frumos din lacrimă*; al celui indirect protestatar prin cufundare în lumea visului și a fanteziei, ca un remediu împotriva suferințelor din mediul terestru, filistin, în *Sărmanul Dionis*; al celui idealist, prin căutarea și practica unei alte etici a iubirii în *Cezara*. Dacă în *Avatarii faraonului Tlá* accentul cade pe evocarea peisajului exotic și al epocilor revolute, în poemul *Momento mori, Aur, mărire și amor* el s-ar fi deplasat pe observația tipologică și pe satira socială ca în *Scrisori*. [...] Astfel, prin însușirile de imaginație și analiză, de retrospectie și introspecție, de patos, ironie și umor, proza artistică eminesciană stă la baza celor mai reprezentative creații ale literaturii epice românești”.; □•Este redat *Un capitol de biografie eminesciană* al lui George Munteanu, „fragment din micromonografia *Mihai Eminescu*, scrisă pentru cel de al treilea volum al tratatului academic de *Istorie a*

literaturii române;”. □ În nota *Mai am un singur dor...*, Horia Oprescu oferă pasaje aparținând lui Tudor Arghezi, Hortensiei Papadat-Bengescu, Marthei Bibescu, lui Mihail Dragomirescu, Victor Eftimiu, Gala Galaction, Octavian Goga, Nicolae Iorga, Cincinat Pavelescu, Valerian Petrescu referitoare la importanța lui Mihai Eminescu în cultura română. □ Ion Bălu valorifică studiul lui G. Călinescu despre opera lui Mihai Eminescu: „Întâiul volum al *Operei lui Mihai Eminescu* urma să contribuie la elucidarea problemei primordiale, dacă Eminescu a fost ori nu un filosof în accepțiunea dată de Universitate noțiunii. De la început, G. Călinescu formează sumar, ca ipoteză de lucru, teza generală a inexistenței la Eminescu a unei gândiri filosofice proprii și, cu atât mai puțin, a unui sistem organizat. [...] O bună parte a celui de al doilea volum al *Operei lui Mihail Eminescu* și al treilea, în întregime, sunt subordonate descrierii operei. Într-un argument expozitiv, G. Călinescu își motiva structura cărții, exprimându-și îndoiala în necesitatea unei orânduirii cronologice a operei eminesciene”. ■ În cadrul rubricii *Eminesciana* sunt redade documente inedite care aparțin lui Mihai Eminescu. Cu titlul *Documente eminesciene*, Dumitru Copilu – Copillin redă o scrisoare a poetului adresată Veronicăi Micle: „Colecția de autografe eminesciene s-a îmbogățit în ultimii ani cu prețioasa și mult controversata corespondență de dragoste a poetului către Veronica Micle... Scrisorile sunt în număr de 35: 7 de la Eminescu și 28 de la Micle și ele provin nu din puțin controversata arhivă Minar, după moartea acestuia”. □ Andi B. întocmește o fișă de istorie literară despre *Lucian Blaga editor al poeziei eminesciene*: „În anul 1922, editura Cultura Națională a înființat sub îngrijirea profesorului universitar Sextil Pușacriu colecția «Cartea cea bună», în care apăreau periodic ediții de popularizare din scriitorii clasici. Sextil Pușacriu i-a încredințat lui Lucian Blaga sarcina întocmirii a două ediții din poeziile lui Mihai Eminescu; ele au văzut lumina tiparului în 1923. Organizate după criteriul tematic: unul de «poezii lirice», altul de «poezii filosofice, sociale și satirice», volumele editate de Lucian Blaga, în format de buzunar, în aproximativ 70-80 de pagini au următoarea structură: o scurtă prefață în care se ofereau date biografice minime și o caracterizare generală a scrierilor incluse în ediția respectivă;... Textul de bază utilizat de Lucian Blaga l-a constituit ediția lui I. Scurtu”. □ Virginia Cartianu analizează *Trei „testamente poetice”*: „*Poezia Mai am un singur dor* de M. Eminescu, balada populară *Miorița* și poemul *Testamentul poetului mort din dragoste* de Dafydd ap Gwylim au un nucleu comun: ultimele dorințe ale poetului român sau welș din Țara Galilor. [...] În aceste trei poezii pe care ne-am propus să le comparăm, găsim aceeași atitudine senină și stoică în fața morții”. □ S. Bălășescu notează despre *Bibliografia eminesciene*: „După moartea lui M. Eminescu o adevărată avalanșă de articole și studii critice asupra scrierilor eminesciene a invadat întreaga presă românească, ziare și reviste, reprezentând opiniile atât ale celor ce apreciaseră cu mult înainte opera lui Mihail Eminescu, cât și a acelor care o denigraseră aproape douăzeci de ani. Bibliografiile asupra operei lui Mihail Eminescu n-au întârziat să apară. [...]

Aceste «contribuții la o bibliografie eminesciană» – sunt incomplete astăzi ca metodă de informare, specialiștii trebuind să se descurce singuri în investigarea izvoarelor necesare cercetării lor”. □•C. C. Dumitru scrie despre evenimentul: *Un convegno internațional Eminescu*: „După festivitățile desfășurate în întreaga țară în «anul Eminescu», pentru cinstirea pe plan național a memoriei aceluia care s-a stins din viață cu trei pătrare de veac în urmă, al doilea eveniment cultural al anului 1964, legat de numele lui Eminescu, care s-a bucurat de o largă audiență mondială a fost *Simpozionul internațional Eminescu*, organizat la Veneția în zilele de 28 și 29 septembrie, sub auspiciile Academiei Naționale italiene dei Lincei, a Universității din Roma...”. ■•Mihail Petroveanu scrie despre studiul lui Adrian Marino: *Introducere în critica literară*: „Pentru Adrian Marino, actul critic este la fel de creator, de complet, de revelator de viață ca și actul artistic. De aceea *Introducere în critica literară* nu are nimic crispat nici în principiile îndrumătoare ... nici în expresie. Mersul ideilor într-un tom masiv și sistematic dar cu osatura și articulațiile elastice, degajă suflul ușor al unei plimbări voioase într-un peisaj caleidoscopic și intim până și în surprizele lui”. ■•În cadrul rubricii intitulată *Revers*, Florin Mugur semnează nota *Fără excepție* în care semnalează artificialitatea criticilor în parcurgerea volumelor de poezie publicate: „În condițiile unei asemenea abundente editoriale, este evident că nu toate cărțile, «fără excepție», sunt citite. Pentru că nu se poate. Pentru că lectura de către un cronicar literar a 400 de cărți într-un an ... ar putea să aibă asupra psihicului dumisale consecințe neplăcute. În asemenea condiții ne exprimăm că sfială părerea că mulțumirea noastră de a ști tot ar trebui să lase locul întrebărilor (la care critic de talentul lui Z. Sângeorzan ar putea găsi răspunsuri demne de luat în seamă) cu privire la nedreptățile posibile și prea posibile în ce-i privește, să zicem, pe poeții care nu sunt nicăieri redactori sau nu fac parte din nicio grupare estetică definită ori care, pur și simplu, nu au prieteni care să atragă atenția asupra lor”. ■•În „*Două cuvinte despre*”... și mai multe neclarități, Constantin Parfene polemizează cu ideile lansate de exegetul Eugen Simion: „În articolul *Două cuvinte despre stil și stilistică*, din «România literară», an II, nr. 13, p. 5, Eugen Simion începe prin a observa, just, că în critica actuală lipsește interesul pentru stilul scriitorilor, fapt calificat, pe bună dreptate, ca paradoxal. [...] În încheierea articolului său, Eugen Simion emite ideea necesității abordării operei literare de către critica actuală și sub aspectul limbajului. Dar cum? Criticul se abține de a indica vreo metodă, pentru că după opinia domniei sale, fiecare critic «își fabrică și aici metoda de care are nevoie » și, în fine, pentru că personal, nu crede în existența vreunei metode... Trecem peste evidenta autocontrazicere, identificând, în citata fobie metodologică, fuga de criterii, de studiul complex și multilateral al operei, tendința absolutizării spontanietății actului critic, cultul originalității cu orice preț, simptome destul de frecvent întâlnite în publicistica literară contemporană”. ■•Damian Necula scrie despre *Ion Horea, un poet al calmului și eleganței discrete*: „Poet al căldurii umane, Horea nu-și ascunde esența gravă a gândirii ce-

a făcut pe autenticii artiști dintodeauna să se așeze în fața paginilor albe căutând nu doar o stimulare sentimentală a laturilor grave ale existenței, ci răspunsuri la întrebările esențiale... Dovedindu-se astfel și un poet al viziunilor, Ion Horea reuește, cu mijloace mai ales clasice, să construiască o lume autonomă, aceea a poeziei în care elementele realului sunt constructive...”. ■•E[ugenia] T[udor] semnalează apariția la: *O revistă studențească la Iași*: „Concepută ca o cât mai fidelă oglindă a vieții studențești, «Alma Mater» nr. 1 își împarte cu mărinimie paginile dezbaterii problemelor vieții studențești... problemelor de știință... filosofie și cultură, acordând bineînțeles găzduire și problemelor de literatură”. ■•În cadrul rubricii intitulată *Cărți noi*, semnează cronici literare: Florența Albu, Marcel Petrișor, Sanda Radian, Eugenia Tudor, V[eronica] P[orumbacu], Traian Stoica. □ Florența Albu scrie despre cartea lui Paul Anghel: *Arhiva sentimentală*: „Parcurgând această *Arhivă*... acest jurnal sentimental, de la prima la ultima filă, te întâmpină uneori autentice poeme în proză, alteleori «credo»-uri generoase; ese-uri de înaltă ținută intelectuală sau pagini de reportaj, păstrând frustrerea și sinceritatea imediatului;...”. □•Marcel Petrișor semnalează apariția *Textelor critice* ale lui E. Lovinescu, ediție îngrijită de Ion Negoïtescu: „Studiul său introductiv începe cu considerente privind specificul simbolist al marelui critic, apoi filiera genetică a criticii sale.. A doua mare caracteristică a operei lovinesciene, pe care o descoperă și o stabilește I. Negoïtescu, este concepția ei unitară, lipsa unor flagrante contradicții interne din cuprinsul său precum și creșterea sa organică pe fundalul literaturii române.”. □•Sanda Radian recenzează romanul Mariei Luiza Cristescu: *Dulce Brigitte*: „Este evident că autoarea vrea să ne definească un crez estetic atât pentru înțelegerea personajelor luate din domeniul artei, cât și pentru lămurirea structurii romanului. [...] Construcția romanului se bazează pe un personaj-cheie, poetul Valentin Valure, și pe un personaj filtru, Mavrodin”. □•Eugenia Tudor scrie despre romanul polițist al lui Octav Păscăluță: *Uciagașul va veni singur*: „Elementul imprevizibil conținut în elementul uman este așadar acela care stă la baza romanului”. □•V[eronica] P[orumbacu] prezintă volumul de versuri al lui Emil Manu: *Incunabule*: „De la titlu până la ultima pagină, nu se dezmente pasiunea pentru livresc a autorului. [...] Uneori rătăcirile în tovărășia eroilor livești (Villon, Peer Gynt, Vasco de Gama) sunt obositoare fie prin aglomerarea aluziilor, fie prin lipsa lor de inedit”.; Traian Stoica descrie volumul de proză a lui Costache Anton: „*Despărțirea de jocuri*, cartea de schițe și de povestiri a lui Costache Anton indică... din chiar titlul ei, problematica narațiunilor. O problematică în fața căreia prozatorul nu se află pentru prima oară. Despărțirea de jocuri, de copilărie a mai fost abordată și la volumele *Seri albastre* și *Colegi de clasă*.”.

• [„Književni život” / „Viața literară”, nr. 1, anul II; Revistă editată de Uniunea Scriitorilor din R.P.R. în limba sârbă; format A 4; Redactor-șef: Vladimir Čokov, Nebojša Popović, Svetomir Rajkov] Dušan Sablić semnează *Четврт века од ослобођења* (*Un pătrar de veac de la eliberare*): „În această

relativ scurtă perioadă istorică, s-ar putea spune că România s-a schimbat complet. De la o țară agrară înapoiată, ea a intrat în ordin țărilor cu o industrie dezvoltată și cu o economie avansată. Pretutindeni sunt ridicate cetățile gigante și spațioase ale oțelului și combinele chimice, iar câmpiile colective extinse sunt arate cu cele mai noi tractoare. Munca omului devine din ce în ce mai ușoară, mai frumoasă, pentru că îl ajută cea mai desăvârșită tehnică și știință.”, textul este urmat de poezii dedicate patriei: Živa Popović, *Волимо (Iubim)*; Draga Mirjanović, *Отаџбини (Patriei)*; Ivo Muncan, *Поема отаџбини (Poetul patriei)*; Čedomir Milenović, *Палима за слободу (Celor căzuți pentru libertate)*. Apoi apare un colaj, *Ослобођење у мом сећању (Eliberarea în amintirea mea)*, cu amintirile lui Mirko Živković, Milan Jovanović, Svetomir Rajkov, Lazar Ilić, Živa Popović, Živa Mišković. □•Apare știrea *Темнишварски писци добитници награда књижевних часописа (Scriitorii timișoreni – premianții revistelor literare)*, din care aflăm: Premiul revistei „Orizont” – 1968 pentru poezie – Anghel Dumbăveanu; Premiul revistei „Orizont” – 1968 pentru proză – Sorin Titel; Premiul revistei „Književni život” – Vladimir Čokov; Premiul revistei „Neue Literatur” – Irene Moca. □•N. Popović semnează *Тренутак пред билансом (Momentul în fața bilanșului)*: „Acest an pentru întregul nostru popor trece sub semnul sărbătoririi în masă a 25 de ani de la Eliberare. Fără îndoială, eveniment mare, important. Acesta este momentul când fiecare se oprește, măcar imaginar, din munca sa și își pune întrebarea: ce am făcut în acest pătrar de veac, în ce ritm pășim înainte, ce mai trebuie făcut.” Textul continuă cu prezentarea istoriei revistei, precum și a scriitorilor sârbi – colaboratori la această revistă, precum și bilanșul creației literare în limba sârbă din România. □•Alexandra Indireș semnează profilul literar *A. E. Баконски (A.E. Baconsky)*: „Printre scriitorii români contemporani unul dintre cei care reușesc să realizeze ceea ce se numește poecitate este A. E. Baconsky. Tema lui – am putea spune obsesia – este veche ca și omul: dorința de a nu muri complet, ceea ce reprezintă altceva decât frica în fața neantului. – Poetul se vede pe sine ca un călător veșnic, iar călătoria înseamnă chiar acest proces de micro și macrocosmicului a cadrului liric”. □•Cezar Apreotesei publică *150 година од рођења великог демократског револуционара Николaja Балческуа (150 de ani de la nașterea marelui revoluționar democratic Nicolae Bălcescu)*. □•În rubrica *Лутерарна критика (Critica literară)* apar: Andrei A. Lillin semnează *О традиционализму и модернизму (Despre tradiționalism și modernism)*: „Două înțelegeri aparent opuse se confruntă în realități marcate cu termeni tradiționalism și modernism. Primul termen ar putea fi exprimat mai plastic prin formula «nihil novum sub sole», iar celălalt cu formula «omnia nova sub sole». De fapt, situația e complet diferită. Confruntarea între tradiționalism și modernism într-un fel provine încă din timpul când omul a început să-și încerce forțele sale creatoare și va exista până când în lumea noastră va exista dragoste pentru frumosul, izvorul progresului și al perfecționării. De aceea considerăm că tradiționalul și modernul trebuie

privite serios ca opusurile într-un proces dialectologic al dezvoltării cosmice. Relația dialectologică între tradiționalism și modernism în artă și literatură se poate explica ușor dacă în analiza faptelor care ni se impun pornim de la cercetarea semantică a acestor termeni.” autorul continuă cu o analiză a termenilor, pentru a ajunge la concluzie că „Această scurtă analiză a relației dialectologice între tradiționalism și modernism a arătat convingător că progresul social trebuie să fie puternic accentuat într-o creație, în permanenta regenerare a mesajului și expresiei artistice. Acest fapt au subliniat și Marx și Engels atunci când au definit conștiința umană în cauzalitatea ei materială, în același timp arătând că într-o societate liberă fiecare Raphael va putea în totalitate să exprime talentul său pus în slujba progresului. Și Lenin vorbea asemănător despre artă, ca o parte integrală în viața partidului în plinul progres revoluționar.”; Traian Liviu Biraescu semnează *Проблематика савременог румунског романа (Problematica romanului românesc contemporan)*: „Unii dintre critici au numit anul trecut – anul romanului. Ca oricare caracterizare generală și aceasta adineauri menționată poate fi subiectul unei discuții. Dar, oricare ar fi rezervele care ar putea fi formulate în legătură cu ea, este clar că ultimul an a marcat o evidentă evoluție cantitativă a romanului românesc. [...] Romanul contemporan, pictând atacul noii noastre vieți, se abate de transpunerea simplistă, schematică a conflictului din viața socială. El se oprește mai ales asupra unor cazuri speciale, interesante, neobișnuite, care mai târziu nu pierd nimic din semnificația lor socială și mai ales din capabilitatea lor să fie interpretați din poziția sociologiei literare. Această dorință să se iese din uzual s-ar putea caracteriza ca o reacție la schematismul cu ajutorul căruia adeseori a fost pictat și interpretat conflictul în romanele anterioare”. □ În rubrica *Живот књига (Viața cărților)* apar: L. Dunajec, *Захарија Станку: Шампра (Zaharia Stancu: Șatra)*: „Pe aproape 600 de pagini ale romanului nu întâlnim nici pe un fascist, frontul se află departe, și totuși și fascismul și războiul sunt prezenți, chiar dacă nu sunt numiți, pe fiecare pagină, în fiecare frază a cărții. [...] Șatra este un frate demn al ciclului *Darie* și fără îndoială va deveni partea integrală a patrimoniului de aur al literaturii române. Și mai mult decât atât. Această carte merită să fie tradusă și în alte limbi, în cât mai multe limbi străine, pentru a ocupa locul pe care-l merită cu plină dreptate și în literatura universală.”; Nicolae Țirioiu semnează *Ангел Думбравјану: Косту галија (Anghel Dumbrăveanu: Oase de corăbii)*: „Dacă scot în evidență incapacitatea lui Angel Dumbrăveanu să fie tragic, fac asta nu pentru a dovedi că felul în care scrie poetul este inevitabil necorespunzător sensibilității frământate de tragicul sens al existenței, ci pentru că mi se pare că structura în sine a personalității lirice a lui A. Dumbrăveanu este adânc reflectată în relația cu poziții existențiale. Poetul nu este gânditor, ci visător. Chiar și senzualitatea lui, deși destul de subliniată și de către critica literară pentru volumele anterioare, de fapt este o reverie erotică, ale cărui elemente senzuale estompează contururi concrete ale ființei iubite. [...] De la debutul său, Anghel Dumbrăveanu a adâncit mult candoarea personalității sale creatoare și în

mare măsură a construit felul personal al exprimării vibrațiilor sale interioare. Volumul *Oasele de corăbii* confirmă aceste viziuni lirice autentice, chiar dacă tristețea e sentimentul pentru care, nu există loc de discuții, poetului îi lipsesc instrumente pentru o și mai adâncă plonjare și exprimare.”; Živko Milin semnează *Сорин Тител: „Доручак на траву“* (Sorin Titel: „Dejunul pe iarbă”): „«Microromanul» tânărului prozator bănățean Sorin Titel, despre care aici va fi vorba, a primit de curând premiul revistei literare «Orizont» pentru anul 1968. Dacă la început l-am numit «microroman» am avut în vedere că este vorba de o operă literară scurtă, concisă, cu multe inovații legate de construcția sa, de descripția personajului principal etc. Este vorba, de fapt, de un experiment în literatura bănățeană. În ce măsură e reușit, cititorul se va convinge ușor, dacă va citi cele aproximativ o sută de pagini. Critica literară, în orice caz, l-a primit bine. [...] Această carte a tânărului autor reprezintă un succes indiscutabil. Cartea va fi citită ca un text interesant”. □ În rubrica *Из лирике песника наше земље* (*Din lirica poezilor din țara noastră*) apar: în traducerea lui Sl. Vesnić: Eugen Jebeleanu, *Kada (Când)*; Ștefan Aug. Doinaș, *Овидије у Томису (Ovidiu la Tomis)*; Leonid Dimov, *Emineskovka (Eminesciană)*; În traducerea lui Vladimir Čokov: Horia Zilieru, *Еуридика (Euridice)*; Alexandru Jebeleanu, *Љубавна прича (Povestea de dragoste)*; Anghel Dumbrăveanu, *Људа пространства*; Lucian Bureriu, *Са фаровима (Cu faruri)*; Hans Von, *Чекање (Așteptarea)*.

IULIE

1 iulie

● [„Scânteia”, nr. 8112] ■ În dezbaterile despre vechi și nou un punct de vedere nuanțat prezintă Edgar Papu sub titlul *Profunzimea clarității*: „Nu de mult am urmărit o seamă de discuții în legătură cu relația dintre «vechi» și «nou» în literatură. S-a intenționat, în primul rând, delimitarea contribuției *pozitive*, atât a «vechiului», cât și a «noului», în procesul dezvoltării literare. Mărginindu-ne la privirea modului de a scrie, deci a modalității de transmitere a conținutului de idei al operei, noi am dori să plecăm de la obiectivul opus, adică de la latura *negativă*, și a unei părți și a celeilalte. Vom alege și de aici ceea ce ni se pare mai evident și mai răspândit. Stilistic, «vechiul» intervine stânjenitor prin repetarea excesivă a unor forme, coborâte, astfel până la gradul banalizării. Prin combaterea improprie a acestor rebuturi literare, «noul» cu orice preț poate duce, însă, un rău contrariu, acela al asociației incongruente și confuze de termeni sau de expresii verbale în cadrul unei «originalități» forțate. Echivocul provine dintr-o atitudine polemică, grăbită și insuficient reflectată. Nu poți înlocui o poziție falsă decât tot printr-una falsă dacă nu identificei precis lucrul pe care-l combați și nu analizezi în ce îi constă greșeala. Desigur, este foarte bine că se duce o luptă hotărâtă împotriva banalității și a platitudinii. Dar pentru aceasta trebuie să se știe exact în ce constă

banalitatea care urmează a fi combătută. Or, aci stă dificultatea: adeseori nu știm acest lucru. Așa ne explicăm că atât de adesea se substituie ținta criticii aplicate, în mod nemeritat, nu expresiei *banale*, ci expresiei *clare*. În acest *qui pro quo* ni se pare a surprinde premisa greșită de la care pleacă o literatură ce se vrea «nouă». Ea confundă noțiunea de *claritate* cu aceea de *banalitate*, adică de expresie negândită și netrăită, deposedată, prin abuz, de tot conținutul ei. De unde rezulta că cine respinge banalitatea ar trebuie să aleagă lipsa de claritate, exprimarea confuză, *ermetică*. [...] Este firesc, ca, atunci când scriitorul are realmente ceva de spus, să vrea să-și comunice cât mai exact gândul. Cu cât conținutul său este mai adânc, cu atât el reclamă o mai susținută claritate în expunere. Dimpotrivă, un fond confuz, incomplet încheșat sau cu desăvârșire vid își ascunde adesea neîmplinirea în norii obscurității. Combaterea banalității trebuie să vină totdeauna *dinăuntru*, de la consistența ideii, iar nu *dinafară* din zona artificului. Numai în primul caz poate să rezulte o contribuție literară cu adevărat densă, adâncă și, prin aceasta, *nebanală*. Iar adâncimea ei se valorifică invariabil prin *claritate*. O asemenea relație, operantă în toate timpurile, își poate arăta cu atât mai mult astăzi efectele salutare”.

• [„**Glasul Patriei**”, nr. 19] Mihai Stănescu semnează versuri *Prinos*.
 □•Nicolae Tăutu scrie despre întâmplări în Valea Prahovei, *Din zilele lui August*.
 □•Nedic Lemnaru continuă să serbeze „Anul XXV” cu textul *Spiritul constructiv și urbanistică*: „Dacă în urmă cu un pătrar de secol, așezările urbane ale României, multe stricate de bombe, altele purtând pe fruntea lor faima posomorâtă de orașe unde nu se întâmplă nimic – patriarhalitatea lor însemnând anonim și în activitate, colb de uitare – revoluția socialistă le-a proiectat într-o viață ardentă și creatoare, oamenii conferind prin brațul și mintea lor străvechilor steme orășenești frumusețea de smalt a noilor imagini materializate în lăcașuri de cultură, în sute și mii de clădiri pentru locuințe, în magistrale și străzi noi, în fabrici și uzine moderne. Toate înfăptuirile din România contemporană și-au găsit o strălucită expresie în dezvoltarea Bucureștilor, centrul radiar al țării, puternicul nucleu al industriei, culturii și artei”. □•Dumitru Breciu, decanul facultății de istorie – Universitatea București comemorează *N. Bălcescu 150 de ani de la naștere*: „Evocarea figurii luminoase a lui N. Bălcescu cu prilejul împlinirii a 150 de ani de la nașterea lui, pe plan național și internațional în cadrul aniversărilor propuse de U.N.E.S.C.O., constituie un act de pietate și de adâncă prețuire a celui care a contribuit în cea mai mare măsură, dar într-un timp scurt, la așezarea temelior României moderne. Prin scrisul și fapta sa, Bălcescu se încadrează în galeria marilor creatori care depășesc fruntariile naționale, convingerile sale intransigente de revoluționar și democrat, dorința sa de ridicare a propriei națiuni în colaborare cu toate celelalte popoare, precum și încrederea nemărginită în progresul omenirii spre o stare în care patriotismul va fi strâns legat cu ideea frăției între toate popoarele oprimate, conferă personalității sale pecetea universalității”. □•Pompiliu Matei prezintă volumul *Nicolae Titulescu* de Vasile Netea: „De curând, Editura

Meridiane a pus la dispoziția cititorilor lucrarea lui Vasile Netea, prefațată de Mircea Malița, închinată aceluia al cărui nume este amintit frecvent în adunările generale ale O. N. U. – *Nicolae Titulescu*. Societățile savante și academice europene, paginile care s-au scris despre el, cuvântările ce i s-au închinat, atestă apropierea lui Titulescu de generația noastră, prezența sa persistentă într-o lume în plină transformare. [...] Cele patru capitole ale volumului, care apare în limbi străine, parcurg viața și activitatea lui Nicolae Titulescu de la începuturi până la ultimele acțiuni ale acestuia întreprinse la Cannes, departe de țară. Aprecierile contemporanilor săi, înserate la sfârșitul cărții și definirea locului pe care l-a ocupat în istoria diplomatică a poporului român, încheie o valoroasă trecere în revistă, analitică și de mare profunzime, pe care Vasile Netea o face cu competență asupra personalității lui Nicolae Titulescu” □• Virgil Carianopol scrie despre volumul *Fructul oprit* de Teofil Bălaj: „În prima carte de versuri a lui Teofil Bălaj, intitulată sugestiv *Fructul oprit*, stăruie o sensibilitate aparte, de multe ori puțină de a comunica sentimente ca și cunoașterea acelei arte de a vorbi graiul dulce al poeziei. Teofil Bălaj este un poet de talent, în poemele sale se găsesc atâtea lucruri frumoase care ne îndrituiesc la această afirmare. El are încă de pe acum un început de univers poetic al său. [...] Cred că Teofil Bălaj, cu cât se va apleca mai mult în el, cu atât va câștiga mai mult, atât în metaforă, cât și în căldură, sugestie și omenesc. Poezia sa nu are nevoie de laude. Poetul își merită picul lui de glorie, fiind convinși că volumul său, intitulat atât de sugestiv, *Fructul oprit*, se va transforma într-o viitoare carte a sa în «fructe» coapte, încărcate de aroma și dulceața poamelor pământului nostru”. □• Găsim o scurtă notă *Manifestări închinare implinirii a 150 de ani e la nașterea lui Nicolae Bălcescu*, nesemnată: „Cu prilejul acestei mari aniversări, înscrisă în calendarul U.N.E.S.C.O. din acest an, Comisia națională română pentru U.N.E.S.C.O. a editat o micromonografie dedicată marelui patriot și revoluționar român. Lucrarea apărută în limba franceză, este semnată de Dan Berindei, secretar științific al Institutului de istorie «N. Iorga» al Academiei. Destinată să prezinte cititorilor de peste hotare personalitatea remarcabilă a lui Nicolae Bălcescu, cartea, ilustrată cu documente ale epocii, urmărește marile etape ale vieții sale dedicată unui nobil țel, impresionanta sa activitate politică și culturală. Tot în cadrul acestor manifestări închinare marelui patriot Nicolae Bălcescu, la București, în aula Ateneului Român a avut loc un simpozion organizat sub auspiciile Comitetului de Stat pentru Cultură și artă, Uniunii Scriitorilor și Comisiei naționale române pentru U. N. E. S. C. O. Figura marelui revoluționar și democrat român a fost evocată de academicienii Andrei Oțetea și Iorgu Iordan. În încheierea manifestării, la care au luat parte scriitori și alți oameni de artă și cultură, studenți, elevi, un numeros public, a avut loc un program de lecturi din opera lui N. Bălcescu, prezentat de actori ai teatrelor bucureștene și un concert susținut de corul și orchestra Ansamblului artistic al Ministerului Forțelor Armate”. ■• Radu Gyr scrie despre *Scriitori români peste hotare*: „Personalitate cu renume mondial, filozoful și scriitorul Mircea Eliade, profesor la catedra de «Istorie a

religiilor» de la Universitate din Chicago (S. U. A.), desfășoară o vie și neîntre-ruptă activitate științifică și beletristică. Solicitat să țină conferințe sau participant la diverse congrese de filozofie în cele două Americi și în Europa, Mircea Eliade își împletește opera de istoric și comentator al religiilor cu opera literară, pe care continuă s-o scrie în românește. Numeroaselor cărți în proză – nuvele și române – publicate în perioada când încă se afla în țara sa de origine, scriitorul le-a adăugat, în 1966, întâiul volum din seria «Amintiri» – amplă operă memorialistică – și, recent, o lungă povestire intitulată *Pe strada Mântuleasa*. Sărbătorit și omagiat acum doi ani pentru împlinirea a șase decenii de viață, în largi cercuri mondiale, științifice și culturale – ilustrul nostru compatriot, viguros și neobosit condeier, desăvârșește marea operă de sinteză a riguroaselor lui cercetări, în care cumulează erudiție, idei și finețe asociativă. [...] Prodigioasă activitate, la a cărei cadență se alătură și recentele invitații ale reputatului nostru confrate pentru conferințe științifice la Santa Barbara, în California, în februarie – martie a. c. și în Argentina, unde Universitatea din La Plata i-a conferit în luna mai a. c. titlul de «Doctor Honoris Causa»”.

2 iulie

• [„Scânteia”, nr. 8113] Radu Popescu inițiază *O discuție veche în lumina noilor realități*: „De la o vreme se vorbește din nou de o literatură a «orașului» și de o literatură a «satului» și cu toate că termenii noului dialog sunt, parcă, mai ponderați, e greu să nu recunoaștem în fondul lor ecoul unor similare discuții mai vechi, sau relativ recente. După cum s-a amintit, flacăra acestei discuții se reaprinde periodic de mai bine de șapte decenii și totdeauna cu sensul mai mult sau mai puțin imperativ, al «opțiunii» și chiar al «angajării». [...] În curând se va ține Congresul al X-lea al partidului, imediat apoi vom aniversa împlinirea unui sfert de veac de la eliberare. Privind înapoi, nimeni nu va putea să ne releve, cu aceste ocazii, transformarea uriașă a satelor și orașelor noastre și să n-o situeze în primul rând al rezultatelor concrete, majore și decisive ale primului sfert de veac socialist. Iată ce citim în Tezele C. C. al P. C. R. pentru Congres, cu privire la artă și literatură: [...] «Introducerea în artă și literatură a acestui univers omenesc inedit pe care îl oferă socialismul, problemele fundamentale ale existenței omului în noua societate, constituie o condiție hotărâtoare a valorii și trăinicieii artei noastre». Nu spun, oare, aceste câteva rânduri în ce direcție trebuie să pășească literatura noastră, nu ne oferă ele adevăratul reper, adevărata largă perspectivă și pentru discuția «sat-oraș», care nu reprezintă altceva – trebuie să credem – decât un moment de căutare pe drumul care duce la «valoarea și trăinicia» creației noastre literare? Realității noi, dar încă diferite – și diferența dintre ele este ca însăși nouă, este de azi – satele și orașele epocii socialiste își așteaptă literatura, care nu poate fi unitară, armonioasă, decât în măsura în care va fi deopotrivă și a orașului, și a satului, a realităților noi, socialiste, ale patriei noastre”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6258] Ov. S. Crohmălniceanu prezintă romanul *Un om între oameni*, al lui Camil Petrescu, o „primă încercare reușită la noi de a propune literaturii de reconstituire istorică o formulă nesadoveniană. [...] Dacă vorbim azi de o atitudine patriotică, nu numai sentimentală, bizuită pe înțelegerea mecanismelor social-istorice și pe ideile marilor răspunderi colective, în romanul lui Camil Petrescu o găsim exprimată cu o ardență ridicată la incandescența intelectualului.”

3 iulie

• [„Scânteia”, nr. 8114] Grigore Arbore semnează *Profesiune de credință ca tânăr scriitor*: „Într-un context în care democratismul profund al societății noastre se perfecționează neîntrerupt, sub conducerea Partidului Comunist Român, artei noastre i sunt proprii noi modalități de exprimare, care oglindesc fiecare personalitatea specifică a fiecărui creator, care prin conținutul operelor sale se străduiește să surprindă ceea ce are mai caracteristic societatea noastră, oamenii noștri. Apariția într-un număr atât de mare a noilor talente se explică în principal prin grija deosebită a partidului pentru a asigura un climat de muncă stimulatив creației, un climat favorabil dezvoltării și afirmării cât mai multor talente. Acestei griji a partidului îi răspunde întreaga creație a scriitorilor și artiștilor de toate vârstele. În avântul artelor din România actuală se manifestă din plin înaltul spirit de responsabilitate civică a artiștilor care, conștienți fiind de faptul că trebuie să-și slujească poporul cu mijloacele specifice lor, se străduiesc pe măsura talentului de care dispun să îmbogățească tezaurul culturii noastre cu noi opere de seamă”.

• [„Albina”, nr. 27] Numărul se descinde cu un citat din *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Adunarea populară din Capitală cu prilejul împlinirii a 120 de ani de la Revoluția din 1848*. Alături apare poezia *Bălcescu trăind* de Ion Barbu: „Ce-nseamnă! Astăzi piatră ești, din unghi, / Republicii Române Populare / Adeveritul mare, singur trunchi: / Bălcescu, început de calendare”. □ În *Cronica unui greier*, Ion Bănuță semnează textul *Cavalerul libertății*: „Palermo. Monreale. Cimitirul săracilor, liliaci, măslini, portocali, lămâi, migdali. L-am căutat, cu inima, pe Nicolae Bălcescu, pe el, cavalerul bunei speranțe, cavalerul libertății. L-am aflat, la Palermo, într-o marmură românească, marmura timpului nostru, omagiu al unei Românie libere și independente, stăpână pe destinele ei, în care, «nici rob, nici nație roabă, nici un stăpân pe altul». Nicolae Bălcescu, cavalerul libertății noastre se află pretutindeni, dar în primul rând în «tot ce mișcă în țara asta, râul, ramul...»”. □ Marilena Vulpe se ocupă de volumul *F* de D. R. Popescu: „Materia a fost descompusă în toate chipurile, liniile epice i-au fost frânate și înnodate la loc, într-o contradicție topită în continuitate, eroii au fost conduși spre ipostaze surprinzătoare, substanța umană transformându-se de la bine la rău și de la rău la bine, dezvăluindu-se în complexități neașteptate. Supus unor asemenea modelări, romanul trebuia să câștige în profunzime, să-și adâncească sensurile, fațetele sale multiplicare (există în carte cel puțin cinci puncte de

vedere care se suprapun, relatând aceleași fapte, fiecare adăugând amănunte și semnificații) trebuiau să oglindească mobilul ascuns și adevărat al lucrurilor, din toate trebuia să rezulte senzația de trăire, de viu, de autentic. Dar, curios, pe masa cititorului, cartea nu confirmă intențiile. [...] Cartea este însă o carte de maturitate, iar obiecțiile ridicate pornesc chiar din încadrarea sa între aparițiile notabile ale anului. Demonstrând mari calități artistice, romanul invită la exigențe la fel de mari”. □•Virgil Teodorescu publică poezia *Urare*, dedicată lui „Sabri Emurlă, președintele Cooperativei agricole de producție Cobadin”: „Sunt ani vreo opt-sprezece de când, pe-acest făgaș, / Sabri conduce lupta, frunțaș printre frunțași, / Și-n loc să fie frunza zvârlită în neant, / Dă scăpărări acestui albastru diamant / Al țărânei, smulgându-i ascunsele comori. / În anul care curge, când, din ai țării zori, / Un sfert de veac se-ncheagă, iar pentru el, curând / De două ori pe-atâta, eu îi închin un gând / De dragoste, căci vremea nici când nu-l va umbri. / Mulți ani cu sănătate, iubitul meu Sabri!”.

• [„România literară”, nr. 27] Alexandru Balaci este editorialistul numărului, glossând în *Sensul contemporan al culturii*: „În România zilelor noastre, cultura își determină finalitatea primordială în cucerirea științifică a realității, în cucerirea filozofică a adevărului și în cucerirea artistică a frumuseții. Ea este în esențialitatea ei un gigantic element motor, un continuu proces creator de noi și noi valori, o operă comună, generată de efortul colectiv al statului socialist, de efortul individual al creatorului. [...] Oamenii de cultură ai României contemporane nu se exilează din viața țării, ci caută să-și pună întreaga energie, forța morală și ardoarea de a înțelege, de a crea, în înaltul post de slujitori ai frumuseții, și științei, în slujba colectivității umane. [...] Cultura contemporană românească nu stabilește ierarhii absurde de valori, nu acreditează afirmațiile despre caracterul apolitic și amoral al artei, nu exaltă individul până a-l detașa de societate, ci-l consideră o picătură cristalină, care poate răsfrânge universul, din imensul fluviu uman care străbate harta istoriei.” □•Ov.S. Crohmălniceanu împărtășește opțiunea principală formulată de preopinentul lui: „Scrisul nostru angajat se simte îndemnat să-și dovedească natura lui într-un chip exemplar, plin de o adâncă și nobilă răspundere. A sluji mai eficace cauza socialismului prin puterea de înrâu-rie a operelor litere asupra sufletului omenesc e, pe lângă o invitație la militantis- mul social autentic care a fost în orice epocă sângele marilor creații, o cerință adresată conștiinței noastre artistice. Să modeleze efectiv gândirea și sensibilita- tea contemporană nu o pot face decât cărțile hrănite cu ideile revoluționare ale lumii moderne și având o puternică expresivitate poetică.” ■•În poezia *Veghea- ză-ne, Mărite!*, Adrian Păunescu realizează un portret naționalist lui Bălcescu, substituindu-l metonimic lumii, așa cum procedase Marin Sorescu în *Trebuiau să poarte un nume* cu Eminescu: „De n-ai fi tu, Înalte și Neatinse Spirit,/ de n-ai fi tu, Bătrâne și Muritor Bălcescu,/ revolta niciodată n-ar ființa în lume/ cu repetat prenume, cu nume românesc.// [...] Dar dacă noi, aceștia, de astăzi și de mâine,/ suntem pământul țării – acuma încă viu –/ gropari, sădiți cu grijă în noi pe tot

Bălcescul/ ce-a mai rămas în lumea, în care e târziu”. □•Șerban Cioculescu își încadrează în linia muceniciei articolul *Un suflet mistuit*: „Bălcescu credea așadar că revoluția franceză urma să aibă ca rezultat imediat obținerea libertății de către toate popoarele în lumea întregă. Acest viitor apropiat era consemnat de istoricul profet la timpul trecut, ca un act încheiat «libertatea lumii s-a mântuit». Mi se pare nu atât amenințătoare această confuzie a timpurilor, cât semnificativă pentru ideea revoluționarului de vocație, dublat de un vizionar care vedea ca într-o alegorie străbaterea *Libertății* în gigantici pași aereni pe tot globul. [...] Mucenicul idealului său a fost în fond un tandru, un timid, un sentimental, a fost trestia zugrăvită în culoarea fierului – *le roseau peint en fer* – cum spunea Pascal despre om în genere, dar care a știut cu flacăra care-l mistuia să aprindă focul unei revoluții și să moară pe rugul ei, biruitor peste un veac.” □•Nicolae Manolescu se pronunță despre *Cartea lui Bălcescu*, interpretând *Românii supt Mihai Voievod Viteazul*: „Istoricul cedează pasul scriitorului. Poate că Bălcescu a vrut să scrie și a scris numai o poveste istorică, în care «mistica» aceasta a evenimentelor nu este decât urmarea concepției lui romantice despre istorie; poate că n-a fost nicio clipă în gândul lui că se zugrăvește, sub chipul voievodului, pe sine. Dar noi nu analizăm intențiile sale: dincolo de ele, Cartea despre Mihai Viteazul este cu adevărat Cartea lui Bălcescu. Mihai este Bălcescu însuși, într-o ipostază victorioasă asupra timpului, asupra morții: viața voievodului este viața lui netrăită. Toate visurile lui Mihai sunt visurile lui: utopiile, himerele, nebunia sublimă, de asemenea.” ■•Adr. P. (Adrian Păunescu) salută *Un debut excepțional*: „A apărut recent *Rugăciune către Efemera*, carte de debut a unei poete de un talent excepțional: Florica Mitroi. Este un debut târziu, dacă ne gândim că poete, de aceeași vârstă cu Florica Mitroi, sunt de «n» ori mai cunoscut, dar în cele mai multe cazuri și de «n» ori mai puțin substanțiale.”

● [„Tribuna”, nr. 27] Pe copertă, un grupaj de poezii semnate de Mircea Vaida, din volumul *Cenușa verde*, în curs de apariție la E.P.L. ■•Continuă serialul *Comentarii la o categorie a operei* cu a doua parte dedicată *Compoziției*, în care Ion Vlad discută despre „*reprezentarea grafică* a operei, descrierea compoziției sub aspectul unei scheme în măsură să lumineze, în completare la corpul celorlalte comentarii, semnificațiile și valoarea componentelor operei”. E o surpriză plăcută că eseistul ardelean citează din lucrări foarte recente de teorie literară, apărute în Occident, cum ar fi antologia de texte ale formaliştilor ruși *Théorie de la littérature*, îngrijită de Todorov și apărută la Seuil, în 1965 sau *Metamorfozele romanului*, publicată de Albères la Albin Michel, în 1966. Eseul lui Ion Vlad continuă cu exemplificări practice ale ideilor sale teoretice despre compoziție: compoziția în trepte Muntele vrăjit, de Thomas Mann, structura circulară a romanului lui Liviu Rebreanu, Răscoala, compoziția poligonală Patul lui Procust, sinteza compozițională – ciclul Yoknapatawpha al lui William Faulkner, și o altă viziune epopeică, de data aceasta, autohtonă, Groapa lui Eugen Barbu. □•La rubrica *Ex libris*, avem scurte recenzii semnate de Teofil Răchițeanu și Gh.

Sprințeroiu la volume de Virgil Nistor, Grigore Sălceanu și Ioana Petrescu. ■•Pe aceeași pagina (3), un poem mediocru de Ioan Oarcăsu, Distihuri, o însăilare de panseuri lirico-filosofice din care nu lipsesc, firește, punctele de suspensie. □•Tot aici, un text excelent despre editarea istoriografiei scris de Doina Curticăpeanu, unul dintre cei mai buni specialiști pe literatură veche, pornind de la editarea Istoriei sfintei biserici a Șcheilor Brașovului de către Octavian Șchiau și Livia Bot, care – spune autoarea textului – are meritul unei contribuții valoroase în studiul istoriografiei transilvănene. □•Un text în proză semnat de Andrei Barna, *Stare de asediu*, Premiul „Tribunei” la concursul *Primăvara studențească – Cluj 1969*, precum și un fragment în avanpremieră din romanul *Triplu mister*, de Grigore Beuran, se alătură crochiului intitulat *Ritual vânătoresc* semnat de Vasile Rebreanu, în rubrica *ABC*. ■•La *Bloc-notes*, apare o cronică de carte mai puțin obișnuită semnată de prozatorul Augustin Buzura. Acesta comentează pe marginea romanului semnat de reputatul pictor și grafician Alfred Kubin, unul din părinții fondatori ai expresionismului și codirector al celebrei reviste „Călărețul albastru”. Romanul, kafkian, se numește *Cealaltă față*, a apărut în 1909, și „nu epeatează prin scriitură, nu este deloc cuceritoare, dar cu toate astea te trezești apelând continuu la ea, încadrând în caseta delimitată de scriitor simptomele care adesea te obsedează”.

4 iulie

• [„**România liberă**”, nr. 7684] Nicolae Barbu publică un articol despre *Realitatea vieții socialiste* – „temă ineputabilă de investigații pentru literatură și artă”. Cerințele ideologice cărora scriitorul epocii trebuie să le răspundă sunt, în opinia semnatarului articolului, legate de existența unui „specific național ce decurge fără intenționalitate expresă din situarea conștiinței scriitorului într-un spațiu istoric și geografic, într-o spiritualitate care s-a constituit în condițiile vieții comune, a unui destin comun al poporului”. Corespunzător principiilor de creație precizate în Tezele C.C. al P.C.R., din cadrul Congresului al X-lea, cultura, „literatura și arta unui popor se manifestă și se dezvoltă organic, nu prin adoptarea unor procedee, nu prin căutarea originalității cu orice preț, ci prin conștiința participării la o realitate aflată în continuă transformare. Modelele recomandate, din această perspectivă, în cadrul Tezelor, și care sugerează o deschidere fie și parțială spre literatura bună a lumii, sunt reprezentate de Tolstoi, Cehov, Pirandello, Th. Mann, G. B. Shaw, A. Miller etc., precum și Ion Creangă, I.L. Caragiale, Sădoveanu, Rebreanu.

• [„**Scânteia**”, nr. 8115] Apare *Sprîjin deplin pentru politica partidului, politică realistă, de mare perspectivă, cu răsunet adânc în inimile tuturor celor ce muncesc. Oamenii de știință, artă și cultură dezbat documentele pentru congresul al X-lea*. □ Sub acest titlu mai apar: *La Academie* de Radu Constantinescu: „Zilele acestea, în cadrul conferinței organizației de partid, oameni de știință, reprezentând cele 55 de institute și centre bucureștene ale Academiei, au dezbătut aici

documentele pregătitoare ale Congresului al X-lea al partidului. «Exprim din toată inima, în numele tuturor oamenilor de știință, adeziunea noastră profundă și deplină față de principiile politicii interne și externe a Partidului Comunist Român» – și-a început cuvântul său acad. Miron Nicolescu, președintele Academiei. [...] Angajamentul solemn al oamenilor de știință a fost exprimat și în telegrama adresată Comitetului Central al P.C.R., tovarășului Nicolae Ceaușescu: «Comuniștii, oamenii de știință, cercetătorii din Institutele Academiei – se spune în telegramă – își exprimă adeziunea deplină la mărețul program de dezvoltare multilaterală a patriei noastre socialiste, voința fermă de a milita pentru sporirea contribuției științei românești la înfăptuirea lui. Pentru noi, documentele au pe lângă valoarea lor programatică, legată de dezvoltarea economică și socială a României în etapa viitoare, și valoarea unui prețios îndreptar în orientarea activității de cercetare științifică. Însuflețiți de importanța sarcinilor pe care le ridică documentele pentru întreaga viață științifică din țara noastră, vă asigurăm, tovarășe Nicolae Ceaușescu, că nu vom precupeți nici un efort pentru transpunerea în viață a măsurilor preconizate, fiind convinși că ele vor contribui la mișcarea națiunii noastre socialiste pe noi trepte ale civilizației și progresului»». □ *La Uniunea Scriitorilor* de Nicolae Dragoș: „Într-un unanim consens, participanții la dezbaterile documentelor pentru Congresul al X-lea al partidului au exprimat în numele scriitorilor din Capitală, întruniți la adunarea generală a organizației de partid a Uniunii Scriitorilor, sentimentele generale ale membrilor breslei scriitoricești, au subliniat cu satisfacție unitatea trainică a întregului popor în jurul Partidului Comunist Român, a Comitetului său Central, adeziunea față de politica internă și externă a partidului. [...] □ «Tezele partidului pentru Congres – a spus prozatorul Al. Ivasiuc – reprezintă un excelent program pentru dezvoltarea societății românești. Orientarea propusă vieții noastre literare este foarte pozitivă. [...] Toate acestea presupun o continuă dinamizare a organizațiilor de partid – și mă refer desigur și la organizația noastră, a scriitorilor – afirmarea lor permanentă, ca factor de dezbateri de pe poziții ideologice marxiste». [...] □ Poetul Adrian Păunescu a afirmat în dezbateri: «Desigur, așa cum s-a observat, pe scriitori îi privesc, ca pe orice cetățean al țării, problemele majore, ideile și întregul program cuprins în documentele pentru Congres, dar, în același timp, pe ei îi vizează nemijlocit acele pasaje care se referă la activitatea de creație. Noi avem conștiința că problemele ideologice se cer situate în cadrul larg, generos, al Tezelor propuse dezbaterii publice. În *Teze* se afirmă, în mod firesc, necesitatea dezvoltării democrației ca o preocupare consecventă a partidului și statului nostru și, tot în mod firesc, se subliniază necesitatea unei majore responsabilități a fiecăruia; în *Teze* se afirmă, drept singura cale care duce spre stabilirea adevărului, primatul dialogului, al dezbaterilor și, la fel de firesc și de necesar, de afirmă rolul conducător al partidului în toate domeniile, implicit în desfășurarea acestor dezbateri. În România – au făcut lucruri durabile, excepționale. Între ele putem numi cu mândrie și demnitate și faptul că putem vorbi azi de existența unei autentice libertăți a

creației. În ce privește domeniul literar pe care îl slujim și pe care îl reprezentăm consider că ideile cuprinse în Tezele partidului – a spus vorbitorul – sunt un pas înainte, pentru că au fost enunțate în termeni adecvați, cuprinzători, îndatoririle noastre de scriitori, între care aș remarca acea fericită numire a funcției artei, a forței ei de înrâurire a gândirii și sensibilității umane». [...] □•Acestor sentimente unanime, care dau demnitate și sensuri nobile oricărei existențe i-au răspuns și gândurile cuprinse în telegrama adresată C. C. al P. C. R., tovarășului Nicolae Ceaușescu, telegramă adoptată cu entuziasm de participanți, în care se spune, printre altele: [...]«Scriitorii văd în aceste documente, de o excepțională însemnătate, o garanție sigură pentru înfăptuirea înalțelor idealuri ale poporului român, pentru ridicarea economiei, științei, culturii, pentru perfecționarea continuă a democrației în întreaga noastră societate socialistă. Profund angajați în crearea unei literaturi militante, inspirată de ideile luminoase ale umanismului socialist, care să contribuie la maxima înflorire a personalității umane, scriitorii găesc în tezele C. C. al P. C. R. pentru Congresul al X-lea o expresie a propriei lor răspunderi și fidelități față de destinele națiunii române, o expresie a datoriei lor sacre, aceea de a rămâne consecvent mesageri ai spiritualității poporului român, condiție fundamentală a unei creații valoroase, trainice, originale. Însuflețiți de înaltele idealuri ale marxism-leninismului, de spiritul profund internaționalist al partidului nostru, care proclamă dreptul fiecărui popor de a-și urma drumul său propriu în istorie, scriitorii din patria noastră socialistă, români, maghiari, germani și de alte naționalități, sprijină cu dragoste și cu toată abnegația politica înțeleaptă a Partidului Comunist Român, politică realistă, de mari perspective, cu un răsunet adânc în inimile tuturor celor ce muncesc».” □• *La Centrul Universitar București* de Mihai Iordănescu: „«Marele prestigiu al României socialiste pe plan internațional – a spus prof. dr. docent Jean Livescu, membru corespondent al Academiei, rectorul Universității – îl datorăm larg viziunii și realismului științific al politicii românești, caracterului mereu actual al soluțiilor pe care țara noastră le oferă problemelor contemporaneității. Tocmai de aceea adeziunea noastră, a tuturor universitarilor, la prevederile Tezelor și proiectului de Directive pentru Congresul al X-lea trebuie să se traducă în lupta de zi cu zi pentru creșterea valorii științifice a întregului proces de învățământ, pentru pregătirea temeinică a viitorilor specialiști»”.

- [„*Scânteia tineretului*”, nr. 6260] Nicolae Baltag prezintă, volumul de poezii al Veronicăi Russo, *Despre suflet, despre cuvânt* (fără an și editură) care propune o formulă „de factură intimistă”, iar „reușitele poetei țin de capacitatea de a figura universuri în destrămare. Palorile toamnei, avatarurile așteptării, durerea frunzelor în rugină își găesc echivalențe fericite în unele versuri.”

- [„*Contemporanul*”, nr. 27] În editorialul *Orizont deschis*, Dan Zamfirescu repetă lozincile privitoare la iminentul *Congres al X-lea* al P.C.R.: „Realismul nostru funciar, proverbialul simț al măsurii, aplicarea la concret și totodată patosul stăpânit al unui umanism de înfinită discreție, dar și de neînfrântă voință,

s-au regăsit și s-au contopit firesc, într-un tot unitar, cu ceea ce, în gândirea lui Marx, Engels și Lenin era mai propriu, mai durabil și mai universal. Gândirea politică ce călăuzește astăzi acțiunile și atitudinea poporului nostru condus de Partidul Comunist Român a afirmat cu fermitate o singură țintă: perfecționarea unei orânduiri sociale în care toate spiritele lucide ale veacului văd unica direcție de evoluție ascendentă a lumii contemporane.” ■•Geo Bogza își exprimă niște *Gânduri înainte de prima debarcare a omului pe lună*, resimțind accelerarea incontrolabilă a timpului până la așa-zisul sfârșit al istoriei, care se derulează, în direct, prin intermediul televiziunii. De la entuziasmul nedisimulat provocat de lansarea primului satelit în cosmos, Sputnik 1 (1957), scriitorul trece, în apropierea primei aselenizări, prin stări de angoasă: „Atunci m-am întrebat, cuprins de imense regrete și nostalgii, dacă am să mai apuc vremea când voi privi luna știind că un om se plimbă prin munții ei, că inima lui bate acolo, și că noi vom fi luna lui, ciudată și enormă. Îmi închipuiam împrejurarea ca pe o clipă de halucinant triumf al omenirii, salutară de întreaga omenire în delir, și de teamă că n-am să o apuc o salutăm ca un delir anticipat. [...] Recunosc că niciodată, în lunga istorie a lumii, un timp abia întrevăzut n-a sosit atât de repede. Ceea ce în urmă cu numai doisprezece ani era o poartă a viitorului, în care nu știam cât o să batem cu pumnii, s-a deschis sub privirile noastre uluite ca poarta, dotată cu mecanisme de precizie, a unei enorme ecluze.” ■•George Ivașcu scrie un articol despre *Conștiința europeană*, pornind de la recentul colocviu consacrat *Dezvoltării cooperării între statele europene – premisă a unui climat de pace și securitate în Europa*: „E vorba, desigur, astăzi, de Europa de la Homer și până la noi, de Europa rațiunii, a spiritului uman în ce are el mai decantat ca demnitate a Omului, a Drepturilor Omului în fața și în cadrul universului, a drepturilor tuturor indivizilor unui popor la un destin personal împlinit. Sunt acestea – idealuri europene, valori europene, constituind mesajul umanist al Europei către o lume contemporană, lume care, mai mult ca oricând, are nevoie de o Europă capabilă a-și fi sieși credincioasă, în măsura în care vibrează mai intens la idealurile universale.” ■•Nicolae Manolescu scrie favorabil despre a doua carte de versuri a lui George Alboiu: „Nu încapе îndoială că acest al doilea volum al tânărului poet confirmă debutul lui excepțional de acum un an.” ■•În articolul „*Femina*”, *dar nu premiul*, Maria Banuș face un bilanț pozitiv al operelor publicate de scriitoare: „Îmi asum acest risc. Afirm pe proprie răspundere că femeile și publicistele din România anilor de grație 1968–1969 au dat literelor și presei românești câteva bune mii de pagini, de prima calitate, care nu totdeauna au fost răspândite la justa lor valoare. Pe întreaga filieră: începând cu calculele editurilor și difuzării cărții, trecând prin calculele inițiatice ale criticii și terminând cu opțiunile juriilor literare. Voi amesteca bine cărțile și voi arunca pe masă o duzină de nume, primele care-mi foșnesc sub condei: Nina Cassian, Ana Blandiana, Constanța Buzea, Veronica Porumbacu, Gabriela Melinescu, Lucia Demetrius, Alice Botez, Ecaterina Oproiu, Sînziana Pop, Monica Pillat, Mioara Cremene, Maria Luiza

Cristescu.” □•Maria Banuș încheie pe un ton sarcastic-șugubăț, persiflând mofturile patriarhatului: „A fi cineva femeie, preferabil tânără și frumoasă, se acceptă. Dar să stai la tine acasă, în gineceu, să nu umbli prin redacții, să nu-i încurci pe bărbați. Să avem scriitoare, dar nu în număr prea mare. Dacă inflația de talente dăunează sexului tare, pentru femei e ucigătoare. Mai există și alte păcate capitale: stilul alert, folositoare metaforei... E o situație grea. Nu știu care ne sunt tropii îngăduiți, nesanționabili. Ce ne facem, fetelor?” □•O replică ironică la acest articol oferă Paul Everac în nr. 29/ 18 iulie 1969 din „Contemporanul”, preluând titlul preopinentei lui. „Bag și eu mâna în pachet, ca tovărășa Banuș, și mă opresc la Ana Maria Narti, care slavă Domnului, nu e supusă unui cens publicitar. Răsfir apoi într-o mână brelanul Ileana Popovici, Mira Iosif, Valeria Ducea, iar în cealaltă perechea Florica Ichim, Monica Săvulescu. Dacă cineva mai scapă prin acest loc fortificat găsește de strajă pe Ioana Popescu și mai apoi pe Mirela Nedelcu și mai apoi pe Iliana Grigorovici. [...] De aceea rog pe Maria Banuș să nu mai fie îngrijorată. Ce s-a pierdut sau s-a dificultat în proză și poezie se regăsește cu voieșire în critica dramatică, unde pe semne, viața e mai frumoasă pentru tineret.” Concluzia lui Paul Everac este, trăgând spuza pe turta lui, că la întrebarea Mariei Banuș – „Ce ne facem, fetelor?” –, răspunsul e „cronicari dramatici”. ■•George Ivașcu publică *Argument la o istorie a literaturii române*, anticipând publicarea lucrării de proporții la Editura Științifică, în 1969: „Cartea de față, aflată la o asemenea firească distanță de asemenea culmi, nu aspiră să concureze nici măcar pe specialiști – aceștia, de altfel, greu definit –, și autorul ei își exprimă recunoștința față de toate observațiile, sugestiile și corectările cu care cei generoși vor binevoi să o onoreze. În intenția sa a primat însă nu erudiția – pe care este departe de a și-o supraevalua –, ci un anumit efort de resistemizare a datelor acumulate de cercetările predecesorilor și de sintezele anterioare, precum și încercarea, unde i s-a părut a fi cazul, de reinterpretare a textelor și autorilor. E ceea ce trebuie judecat în primul rând.”

5 iulie

- [„Scânteia”, nr. 8116] Adrian Anghelescu scrie nostalgic despre *Permanența clasicilor* și critic despre superficialitatea unora dintre temele revistelor literare: „Dacă parcurgem colecțiile unor reviste literare și de cultură din anul în curs observăm că acest lucru s-a făcut și se face încă într-o măsură insuficientă și destul de nesistematic, unele dintre ele fiind orientate aproape exclusiv asupra fenomenului literar curent, parțializând în felul acesta viziunea cititorului asupra unui edificiu armonios și unitar dezvoltat în articulațiile și coeziunile sale launtrice. Unele reviste își afectează spațiul cu dărnicie surășului unor vedete feminine ale filmului («Tribuna», bunăoară), ne informează în ample articole despre «mămuța nudă» considerată cea mai «sexy», sau ne iscodesc cu titluri ispititoare: *Adam a fost african?*; în schimb destul de sporadic – și atunci uneori cu ocazia comemorărilor – prezintă articole și eseuri asupra clasicilor literaturii noastre.

«Astra» din acest an informează cu sârguință despre «poezia indiană», despre «O. Z. N.- uri», despre exploratori și «originea plantelor terestre» însă în mod răzleț, despre scriitorii noștri proeminenți. Ne înseninăm citind în «Tomis» numele lui Tudor Arghezi și Ion Barbu, dar numai o clipă, căci titlurile sună: *Cum l-am fotografiat pe Tudor Arghezi, Cum l-am fotografiat pe Ion Barbu*. Nici o revistă ca «Viața Românească» nu excelează, pe măsura posibilităților sale, în această privință – deși este firesc ca în cuprinsul ei valorificarea scriitorilor noștri clasici, comentarea operelor lor, a edițiilor tot mai frecvente azi să capete o pondere importantă. [...] Desigur, nu oțim o serie de contribuții remarcabile ale unor critici și istorici literari tipărite în aceste publicații, dar totuși, privity în ansamblu, ele lasă să se întrevadă un efort redacțional perseverent îndreptat într-o atare direcție. Cititorul constată că acestui obiectiv caută să-i răspundă mai sistematic «Luceafărul», «Contemporanul», «Cronica» și «România literară» care tratează mai susținut problemele privind literatura clasică. De cele mai multe ori însă, în unele reviste literare și de cultură, acțiunea de interpretare și valorificare critică a scriitorilor clasici, când nu e iscată de evenimente comemorative, se mărginește fie la publicarea unor texte și imagini «inedite» sau comentarii la texte, interesante în felul lor, ori la amintiri și succinte evocări, la analiza unor aspecte nu dintre cele mai importante, oarecum tehniciste ale operei, sau la simple notițe informative. Aceasta, desigur, nu e suficient. Corespondența unor scriitori, noutățile de arhivă, amintirile și evocările sunt utile, însă nu pot suplini o acțiune sistematică și permanentă de interpretare critică, dialectică și înnoitoare ca optică a valorilor literaturii noastre. [...] Este mai mult decât o datorie a criticii consemnarea sistematică, cu discernământ, mereu reînnoită, din felurite unghiuri și perspective în presa literară a unor asemenea opere și a autorilor lor care au contribuit prin scris, într-o măsură covârșitoare, la făurirea culturii noastre naționale, la afirmarea idealurilor de progres ale poporului, la exprimarea artistică a gândirii și sensibilității sale. [...] Educația clasică a cititorilor prin critică poate astfel căpăta o împlinire mai profundă, către care revistele literare pot și merită nu numai să tindă, dar și să realizeze printr-o continuă și sporită strădanie». □ În rubrica *Note de lectură* Emil Vasilescu și Dan Laurențiu prezintă *Trei cărți de poezie*. □ • *Balans de Zodii*, de Mihai Negulescu: „Recentul volum [...], mai puțin unitar decât *Ceramică regăsită*, demonstrează însă mai evident preocupările de a nuanța artistic valențele cuvântului și totodată încearcă o restructurare inedită a creației poetice printr-o investigație mai accentuată a vieții cotidiene, implantată într-o realitate durabilă, sensibilă la noile valori umane ce se afirmă cu vigoare în anii noștri.” □ • *Reminiscențe* de Teohar Mihadaș: „Lirica lui T. Mihadaș, generoasă mesageră a unor gânduri elevate, de nobilă semnificație umană, și nu se înalță mult deasupra valorii debutului, se înscrie în peisajul literar actual ca o încercare meritorie de a restitui genului baladesc cult vigoarea și profunzimea, capacitatea artistică de a cuprinde mari momente ale omenirii”. □ Dan Laurențiu scrie despre volumul *Semn* de Matei Călinescu: „Simplitatea cu care Matei Călinescu își rostește dis-

cursul liric, refuzul de a se abandona gratuităților metaforice epatante dar mult prea adeseori vane pentru a nu fi suspectate de facila abilitate a unui artizan obișnuit, precum și tonul grav determinat de o permanentă angajare morală, dau unitate și profil distinct cărții sale. Forța de seducție pe care o exercită atmosfera liricii lui Matei Călinescu se realizează din tandra neliniște a contemplației devenirii proprii pe coordonatele devenirii universale.”

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6261] Este publicată ancheta *Tineretului – o literatură izvorâtă din realitatea epocii noastre*, la care răspund Demostene Botez (*A vorbi aceeași limbă cu cei cărora te adresezi – eroul socialist „e lipsit de panașul ostentativ și spectacular ce caracteriza eroul altor epoci. Calitățile pozitive ale omului sunt în genere lipsite de spectaculozitate și bravadă, ele presupunând în fondul lor și modestia, ca și conștiința superioară că asemenea calități trebuie să fie firești oricărui om în societatea socialistă.”*), Ion Băieșu (*Un fond problematic comun – „datoria scriitorului este, cum se spune în Tezele Congresului al X-lea, de a scrie despre oamenii – implicit tinerii – acestei epoci, despre cei care muncesc cu prețul obținerii profilului nou al țării și poporului nostru.”*), Fănuș Neagu (*Modificarea conștiinței – „literatura tulbură conștiințe, deci le modifică, dar asta pe o perioadă de timp care se măsoară în decenii.”*), Gheorghe Suciu (*Există eroi pozitivi! – „A împărtăși cu un erou și a aspira spre dânsul, iată o modalitate de a educa a literaturii. Totul e ca literatura să nască și să propună asemenea eroi pozitivi, cât mai integri, oameni în primul rând spre care sufletul mai cu seamă tânăr aspiră.”*), Maria Banuș (*Educație prin selecție – „Nu cred într-o literatură scrisă special pentru uzul tineretului.”*)

• [„**Cronica**”, nr. 27] În cadrul rubricii intitulată *Critică și modernitate* este redat dialogul lui Zaharia Sângeorzan cu Virgil Ardeleanu. „- *Despre romanul actual?.... – Într-o listă de noi autori de romane ar trebui să-i numim pe Al. Ivasiuc, Nicolae Breban, Fănuș Neagu, D. R. Popescu și, în pofida vârstei, pe Alice Botez. Cărțile acestora au și înscris anul 1968 sub semnul romanului. Sincer vorbind, nu știu însă în ce măsură explozia la care am asistat se va constitui într-o dezvoltare certă, constantă. – Cum ați caracteriza producțiile acestora?» «- *Animale bolnave, Îngerul a strigat, F*, la care se cuvin adăugate *Intrusul* și *Șatra* merg pe linia unui realism tradițional, clasic.”. ■ În textul *Poezia și viața*, C. Costin se referă la poeții Dimitrie Stelaru și Tudor George: „Presupunând că doi poeți – pentru simpla ilustrare ne vom servi de Dimitrie Stelaru și Tudor George – pornesc de la același nesecat rezervor de fapte de viață, intenționând în egală măsură revelația artistică a certitudinilor vital, ceea ce-i diferențiază și le conferă aureola poeziei sunt germenii creativi personalizatori...”. ■ Ion Ardeleanu recenzază două cărți. Prima se referă la volumul de versuri al lui Negoită Irimie, *Echilibru indiferent*: „Poezia lui Negoită Irimie e a unui poet care iubește claritatea, echilibrul. Nu vom găsi în textele sale încifrări de dragul încifrărilor. Tăietura versului e în bună tradiție clasică”. □ A doua carte este volumul de proză al lui Nicolae Frânculescu: *Mireasa din tablă*: „N. Frânculescu*

este în totalitate un povestitor și ceea ce îl definește e sinceritatea povestitorului. Prozatorul nu-și falsifică mijloacele de expresie și nici nu povestește ceea ce nu știe, ceea ce îi e străin sensibilității sale”. ■•Intitulându-și articolul *Spaima de moarte și exaltarea vieții la Zaharia Stancu*, George Gană scrie despre romanele *Ce mult te-am iubit*, Șatra: „*Ce mult te-am iubit* este cartea cea mai pură a lui Zaharia Stancu, e un tipăt mereu coborât în litanie și mereu reizbucnit, o confesiune disperată fără vreo preocupare vizibilă de artă. [...] Șatra nu este un roman «de mediu». Pitorescul e cu totul sumar, absolut în ce privește limbajul și psihologiile. Ceea ce îl atrage pe scriitor e nomaismul și viața justificată prin ea însăși”. ■•Zaharia Sângeorzan analizează studiul lui Ion Pop: *Avangardismul poetic românesc* care: „... e însă până acum lucrarea cea mai cuprinzătoare care pune în discuție specificul avangardei românești față de cea străină, analizând competent creația poezilor din această mișcare atât de controversată. Tematic, Ion Pop delimitează două aspecte: *Probleme ale avangardei literare* și *Dicționar poetic avangardist*, adică în prima parte teoretizează principiile, programele, ideile și în a doua creația, valorile care s-au afirmat, care au rezistat timpului”. ■•În articolul *Tehnica sintezei*, Adrian Marino se referă la cartea lui Al Piru: *Panorama deceniului literar românesc 1940-1950* (E.P.L., 1968): „Al. Piru a luat de la G. Călinescu tehnica rezumatului analitic cultivat mai totdeauna în sens epigramatic, uneori chiar sarcastic. Atunci când nu admiră, criticul cade în maliție.... Criticul este în bună parte un pamfletar refulat, foarte tenace în simpatiile și mai ales în antipatiile sale, așa cum se cuvine unui critic nefăcut din margarină”. ■•N. Barbu prezintă *Teatrul lui Sartre*: „Pentru publicul român, dramaturgia lui Sartre... poate fi edificatoare și prin prezența deosebit de distinctă și aici a aspectelor de parabolă dramatică, care au proliferat apoi și în alte dramaturgii, inclusiv cea românească, ca și prin sensurile contemporane atribuite unor acțiuni mitologice sau istorice, așa cum se întâmplă și în teatrul nostru istoric de dată recentă”.

● [„**Flacăra**”, nr. 28] □•În pagina *Reportaj de șapte zile*, I. Neagu publică *Imaginea României – în carte*, un interviu cu Dumitru Corbea despre activitatea și planurile sale literare. □•G. Dimisianu recenzează *Legenda secolelor* de Victor Hugo. □•În rubrica *TV*, Felicia Antip încearcă să răspundă întrebării „poate oare televiziunea să slujească Poezia?”. Se fac referiri la noua emisiune intitulată *Convorbiri literare*, precum și la sărbătorirea lui Eminescu. □•În rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se notează intenția E.P.L. de a tipări diverse volume de literatură „în întâmpinarea marilor evenimente din august – Congresul al X-lea al P. C. R. și aniversarea unui sfert de veac de la eliberare”. ■•Notiță despre volumul lui Matei Călinescu, *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter*, apărut la E.P.L. □•Se semnaleză poemul *Păhar* de Mihai Beniuc, publicat în prima pagină a numărului 26 al revistei „România literară”. □•Notă despre prezența în librării a unei culegeri din lirica lui Robert Desnos, *Noaptea nopților fără iubire*, publicată în traducerea lui Vasile Nicolescu și a lui Tașcu Gheorghiu, la E.L.U. □•În rubrica de *Teatru* se face o succintă trecere în revistă a pieselor pregătite pentru Congre-

sul al X-lea al P.C.R. □•Notiță despre punerea în scenă, la Oradea, a piesei *Micul infern* de Mircea Ștefănescu.

• [„Luceafărul”, nr. 27] Nicolae Manolescu publică articolul *Bălcescu revoluționarul*, „cel mai pur și cel mai neverosimil dintre toți eroii noștri naționali”. Trăind în ideea „revoluției așa cum sfinții trăiau în ideea divinității”, îi lipsește, „până azi biografia acestui om exemplar, fiindcă nu s-a gândit că Bălcescu ar putea avea o adevărată biografie. Faptele de biografie sunt fapte omenește: eroul de biografie e sublim și ridicol, generos și meschin, ca toți oamenii. Bălcescu a încetat de multă vreme să mai fie, pentru noi, un om, devenind o idee. Istoria cunoaște nenumărați eroi și revoluționari: eroismul lui Bălcescu face parte din aceeași clasă de noțiuni cu martiriul. Revoluționarul Bălcescu are foarte mult dintr-un sfânt. În primul rând, pentru chipul supraomnesc în care s-a devotat Revoluției. Contemporanii lui de la 1848 au, cu toții, o biografie care se poate despărți de revoluție, prin care trăiesc dincolo de ea și alături de ea, biografia lor intimă și secretă; biografia lui Bălcescu se confundă cu Revoluția. Când revoluția este înfrântă, Bălcescu trebuie să moară. Cu mult înainte de a-i învăța viața, știm că nu poate supraviețui, că este predestinat. Boala fizică n-a făcut decât să desăvârșească viața spiritului. Istoricul n-a scris pur și simplu o istorie indiferentă, ci pe aceea, singura, care explica revoluția. A studiat *Mersul revoluției în istoria românilor* spre a-și determina propriul loc. Din istoria gândită, Bălcescu a trecut nemijlocit în istoria trăită. Iar această istorie trăită este exemplară. Este viața unui sfânt. Totul în ea prevestește canonizarea: boala, suferința, exilul. Contemporanii au luat parte la revoluție; Bălcescu a trăit Revoluția așa cum alții și-au trăit, în revoluție, ambițiile, entuziasmele, dorințele. El este «fanaticul», intolerantul, incoruptibilul. Contemporanii lui au jucat niște roluri: Bălcescu s-a identificat cu al lui până la moarte. Camil Petrescu a zugrăvit revoluția ca pe un tablou aproape caragalesc, dar în Bălcescu a văzut un erou de tragedie. Timpul n-a alterat masca tragică, de sfânt, și de exaltat, a revoluționarului pe care G. Călinescu a comparat-o cu un obraz din El Greco: «Ras, neverosimil de osos și extatic, cu frunte enormă ca de craniu gol, pletos, gătuț într-o mare cravată neagră, el are privirile rătăcite ale unui mistic meridional, uscăciunea asimetrică a personagiilor lui El Greco»”. ■•Se pot citi, în paginile revistei, versuri de I. Alexandru, C. Băluță, Romulus Vulpescu. ■•Este publicat un *Blaga – inedit*, respectiv un fragment din filele unui jurnal încă netipărit. E de reținut de aici „stăruința pe care autorul o pune subliniind libertatea activă a eposului popular în condițiile cele mai aspre de oprimare a conștiinței, erezia față de formele schemelor teologale, efect al unei spontaneități creatoare. Astfel, fanatismul și intoleranța religioasă din alte părți, la noi devenea [...] artă, mai mult, cântec, lemn sculptat sau baladă.” ■•Matei Călinescu publică, pe ultima pagină, eseul *Symbolismul*, făcând o serie de analize cu privire la *poezia pură, starea poetică, limbajul poetic* și referindu-se la reprezentanții de seamă ai curentului.

6 iulie

• [„Scânteia”, nr. 8117] Petru Popescu semnează *Literatura, expresie a vieții și conștiinței noastre*: „Tezele relevă dorința și necesitatea de a dinamiza, de a activa, de a perfecționa activitatea literară, aducând-o la nivelul actual de dezvoltare materială și spirituală a națiunii noastre socialiste. O gândire vie, o filozofie matură și comprehensivă, o știință îndrăzneată, o sociologie minuțioasă, o artă adâncă, iată scopurile majore ale dezvoltării activității ideologice și artistice. Beneficiarul tuturor acestor progrese nu este decât cetățeanul, artist ori iubitor de artă, om de știință ori tehnician, filozof ori sociolog, factor uman în acțiuni eficiente în orice câmp de specialitate al efortului național. [...] Esențial mi se pare pentru literatura noastră ca ea să nu se îndepărteze de omul României de azi. Dacă existența noastră modernă este în mare măsură pătrunsă de spiritul unei tehnici complicate fără de care societatea de azi nu mai poate funcționa, este firesc ca literatura să rămână o posesiune a omului, o expresie a conștiinței lui. Literatura care tratează omul ca pe un obiect și se tratează chiar pe sine însăși ca pe un obiect mi se pare o trădare a oricărui principiu estetic; mi se pare aproape o imoralitate față de om”.

8 iulie

• [„Scânteia”, nr. 8119] Sub titlul *La unison cu idealurile și opera creatoare a Partidului Comunist Român* apar texte semnate de Vasile Rebreanu, Arnold Hauser, Kovacs György și Ion Băieșu. □ Vasile Rebreanu, *Un timp generos în idei și izbânzi* : „Ne aflăm noi, scriitorii României moderne, socialiste, într-o ipostază de două ori fericită: mai întâi avem o mare tradiție a unei arte majore, și în al doilea rând, suntem martori și părtași ai unui timp generos în idei și izbânzi. [...] Noi suntem datori să fim artiștii acestui popor, al acestui partid al poporului român, artiștii și cântăreții epocii României socialiste. Numai așa scrisul nostru – cu rădăcinile adânc înfipte în solul patriei, al spiritului poporului, al prezentului – va rezista viitorului, va deveni nemuritor, cum nemuritor este poporul care ne-a născut.” □ Arnold Hauser, *Tezele conferă muncii scriitorului țeluri nobile, o amplă perspectivă*: „În conformitate cu documentele de partid, tratarea aspectelor privind relația individ-societate într-un mod creator trebuie să constituie o datorie de onoare pentru fiecare scriitor. Situaarea pe o asemenea poziție trebuie să-l determine pe scriitor să-și consacre talentul, potența sa intelectuală atingerii acestui scop nobil, pentru că, așa cum scriam la început, problematica omului s-a aflat de când există literatura în centrul atenției creatorilor. Iar literatura noastră de astăzi nu poate fi decât o literatură a omului integrat în fluxul înnoitor al edificării socialiste, făuritor al vieții noi, al destinului său.” □ Kovacs György, *Literatura implică o mare răspundere socială și artistică* : „Noi, scriitorii, trebuie să urmărim cu atenția mereu trează activitatea constructivă a poporului, care va transpune în practică, punct cu punct, obiectivele cuprinse în Directive, să folosim ca izvor de inspirație pentru temele operelor noastre tocmai această muncă eroică. Astfel,

literatura noastră va deveni, din ce în ce mai pregnant, un factor însuflețitor al poporului și un factor stimulator al înfăptuirii țelurilor nobile către care ne conduce partidul, cu clarviziune și consecvență. Numai prin aceasta literatura noastră va fi ancorată în realitatea țării, va câștiga și mai mult în strălucire, în adâncimea gândurilor, va fi pătrunsă de un profund umanism socialist, acel umanism care caracterizează politica partidului.” □ Ion Băieșu, *Exigențele democrației socialiste* („Pentru scriitor pe care însăși profesia îl desemnează ca reprezentant al opiniei publice, acest timp al întâmplării unor aspirații fundamentale este similar cu chemarea de a-și pune cu deplinătate conștiință talentul, spiritul civic în slujba idealurilor poporului căruia îi aparține, dând expresie în opere durabile uriașului său efort creator de edificare a patriei noastre socialiste. Aceasta incumbă din partea sa o sporită responsabilitate socială, datoria de a se inspira din clocotul vieții noi pe care o trăim.”

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6263] Se continuă ancheta *Tineretului – o literatură izvorâtă din realitatea epocii noastre*, la care răspund Ovidiu Genaru – *Necesitatea eroilor de mari rezonanțe în conștiința tineretului*, Mihai Pelin – *Raportarea la condițiile contemporaneității*, Nicolae Jianu – *Scriitorul – martor al vremii lui* și Lászlóffy Aladár – *În prim-planul creației literare*.

9 iulie

• [„Scânteia”, nr. 8120] Conf. univ. dr. A. D. Albu prezintă volumul *Decalaje în Occident* de Gheorghe Badrus: „În lucrarea de care ne ocupăm, ampla tratare a inegalității economice și sociale nu este privită ca un scop în sine. Dimpotrivă, de pe poziții militante, autorul lucrării dezvoltă cu vigoare *contradicțiile* economice, sociale și politice pe care le generează dezvoltarea inegală în cadrul sistemului capitalist mondial”.

10 iulie

• [„Scânteia”, nr. 8121] Aurel Martin semnează *Eticul și valoarea educativă a literaturii*: „Că aproape fiecare prozator și dramaturg tinde să angajeze opera într-o dezbatere e ordin moral. Că, prin forța lucrurilor, propune atenției publice subiecte de meditație. Că, atingând una sau alta din zonele existenței sociale și spirituale, investigația lui capătă colorare etice. Ce altceva face, în ultimă analiză, Marin Preda în *Moromeții*, coborând în straturile conștiinței țărănești, iar în *Intrusul* supunând judecății dramaticul conflict dintre erou și o anume categorie de indivizi? Sau ce altceva întreprinde Horia Lovinescu într-o piesă ca *Petru Rareș*? Sau Al. Ivasiuc în suita lui de romane, comentând dilematice cazuri de conștiință? Sau Nicolae Breban, în *Animale bolnave* și Fănuș Neagu în *Îngerul a strigat*. Sau, în fine, spre a nu lungi lista, Laurențiu Fulga în *Alexandra și infernul* și Dumitru Radu Popescu ori Paul Everac, în întreaga lor literatură? Intenția fiecăruia e, în fond, de a exploata și nu de-a escamota, dimensiunea etică. [...] Intrinsec literaturii în genere, coeficientul moral e cu atât mai specific uneia angajate, ca a

noastră, în cadrul căreia autorii nu se mai mulțumesc să înregistreze neutral dialectica lumii obiective și subiective. Pornind de la postulatul că umanismul socialist presupune o atitudine activă, revoluționară, omului de litere comunist nu-i este indiferentă materia etică investigată și reliefată, cum nu-i este indiferentă nici natura și finalitatea dezbaterii. În raport cu această materie, el afirmă anume valori morale (pozitive) – cele corespunzătoare ori apropiate idealurilor nobile ale omenirii – și respinge polemic aspectul negativ, degradant, formele retrograde, laturi desuete, întunecate, inactuale. De pe pozițiile ethosului marxist. Ale unui ethos, așadar, corespunzător concepției filozofice despre existență, cea mai modernă”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6265] C. Stănescu recenzează primul volum din *Istoria literaturii române*, de G. Ivașcu, o carte care „respectă în mare măsură promisiunile și principiile pe care însuși autorul le formulează într-un întins *Argument* introductiv. Ea mai are și meritul de a fi prima care dă curs necesității sintezelor originale, întemeiate pe o viziune unitară asupra domeniului.”

• [„Albina”, nr. 28] Apare *În întâmpinarea Congresului*, nesemnăt: „Scrisorile și telegramele adresate Comitetului Central al partidului, personal tovarășului Nicolae Ceaușescu sunt o mărturie emoționantă a dragostei, recunoștinței și atașamentului nemărginit față de partid”. □ Apar și două citate „Din Tezele Comitetului Central al Partidului Comunist Român pentru Congresul al X-lea al Partidului”: primul – „Pentru progresul spiritual al societății o importanță deosebită au răspândirea valorilor culturii naționale și universale în rândul poporului, perfecționarea activității instituțiilor de artă și cultură, participarea activă a intelectualității la lărgirea orizontului de cunoștințe al tuturor oamenilor muncii” și al doilea: „În perioada 1971-1975, sectorul ocrotirii sănătății va fi extins și dotat cu noi unități sanitare, aparatură medicală de investigație și tratament. Va spori numărul de locuri în creșe și se va lărgi asistența medicală preventivă a copiilor. Statul va sprijini eforturile populației sătești de a construi dispensare cu case de naștere și locuințe pentru medici”. □ Barațu T. Arghezi scrie despre festivalul *Cibinum '69*.

• [„România literară”, nr. 28] Despre *Prietenia literară* care funcționează ca o coterie, la bursa rumorii, scrie Eugen Simion, făcând aluzii și la I. Negoitescu: „Prietenia devine, în acest caz, rentabilă. Ea se organizează, cu timpul, când relațiile se consolidează după sistemul unei agenții de publicitate. Înainte ca volumul amicului să apară, iese vestea că e vorba de un fapt spiritual excepțional. Vestea se întetește și ia calea notițelor și articolelor complezente. Tot ce s-a creat până atunci, în cultură, e dat la o parte, pentru că volumul în cauză are nevoie, pentru a se impune, de deșerturi întinse. O publicitate abilă, transformă orice moft într-o apariție extraordinară, demnă de stima întregii lumi. Citesc într-o revistă [«Familia», n.n.] despre o carte nescrisă încă și aflu că va fi superioară cărților lui G. Călinescu. Atâta siguranță mă înspăimântă. Iau act, din altă notiță, de existența unui roman din calea afară de bun. Cineva revine asupra cărții cu o laudă mai

documentată. A apărut, în fine, romanul intelectual ce ne lipsea. Putem privi, de acum înainte, cu încredere și demnitate, de la egal la egal, Europa.” ■•Interviul cu Radu Boureanu, *Tradiționaliștii mă socoteau modernist, moderniștii mă socoteau tradiționalist*, luat de Adrian Păunescu, e relevant pentru opinia poeziilor din valul realist socialist despre „disfuncțiile” criticii literare: „În Bizanț era o sectă de călugări, porecliți *omgalompsihii*, care-și priveau tot timpul buricul, pretinzând că de acolo iradiază Duhul Sfânt. Așa e critica noastră. Se crede buricul pământului, sursa tuturor lucrurilor. Critica noastră nu are mesaj. Ea e ca o tombolă la care niciun număr nu e câștigător. Din modul în care este profesată critica, nu câștigă nici scriitorul, nici cititorul, dar nici criticul.” □•Radu Boureanu încearcă să medieze păreri excesiv defavorabile despre maculatura realismului socialist, susținând tacit teza marxist-leninistă despre eșecurile inevitabile în fața istoriei care vine să schimbe brusc o societate: „Dar nu scriitorii au fost vinovați, ci întreaga generație umană. Aici, trebuie ca generația tânără să cumpănească, să-și dea seama că și celelalte elemente componente ale societății umane au fost nevoite uneori să întreprind lucruri care să lezeze timpul istoric, de nuanță reală și nuanță optimă, născând atâtea contradicții, atâtea tabere diverse. Tinerii au spus că noi am fost o generație pătată. Noi am căutat să servim literatura prin meandrele istorico-sociale. Am fost sinceri. Am urmat destinul poporului care a trecut prin momente nepropice realizări sale în toate articulațiile.” ■•Adrian Marino scrie articolul *Dicționarul literaturii române*, referitor la un proiect aflat în derulare „în cadrul Centrului de la lingvistică, istorie literară și folclor al Academiei, filiala Iași. Meritul acestei ambițioase inițiative, scutită de orice patronaj decorativ, de orici pseudo-magiștri inutili și importanți, dispuși să colaboreze prin... prefete, revine în întregime colectivului ieșean condus de profesorul universitar N.I. Popa, istoric literar de formulă comparatistă franceză, sub directă și competentă organizare a lui N.A. Ursu, un bun cunoscător al literaturii române premoderne, om de carte, cu experiență filologică cunoscută. Este cazul a cita în întregime și pe toți colaboratorii, antrenați într-o muncă de echipă fără niciun precedent serios serios de acest gen, deoarece principiile, metoda și obiectivele *Dicționarului* diferă, cum vom vedea imediat, de alte lucrări similare românești de tip istorico-literar: V. Adăscăliței, L. Berdan, L. Cireș, I.H. Ciubotaru, S. Crețu, G. Drăgoi, Fl. Faifer, C. Huiban, I. Lăzărescu, Dan Mănuță, D. Moldoveanu, Al. Teodorescu, L. Volovici, R. Zăstroiu. [...] Un *Prospect* (de «uz intern», machetă de mărime «naturală», pe două coloane, în 4°), dezbătut și într-o recentă consfătuire de lucru, fără discursuri și vorbe inutile, cu participarea și a redactorului editorial (C. Jalbă), dezvoltă *Profilul și tehnica de elaborare a Dicționarului literaturii române*: introductiv, documentar și sintetic. Întreaga informație existentă asupra literaturii, esteticii, criticii și istoriei literare românești, de la origini și până în prezent, va fi grupată în următoarele tipuri de articole: – autor român (scriitor, critic, traducător, publicist ș.a.); – operă (cultă sau populară). Ca termen aproximativ de comparație

ar putea fi citat nu atât *Dictionnaire universel des lettres* al casei Laffont-Bompiani, cât *The Oxford Companion to English* de Sir Paul Harvey, cam cu aceeași varietate de tipuri de articole.” □•E de menționat că acest ambițios proiect s-a concretizat în *Dicționarul literaturii române până la 1900*, atingând mare parte dintre standardele propuse în *Dicționarul general al literaturii române* (coordonator Eugen Simion), VII volume, ediția a II-a 8 volume.

• [„*Tribuna*”, nr. 28] Trei poeme din anii ‘40. semnate de Virgil Teodorescu. deschid acest număr □•Tot pe prima pagină, avem un text propagandistic, semnat de A. Căprariu, despre *Prezența intelectualului în viața socială*, ilustrat cu o fotografie cu G. Călinescu verificând calitatea grâului pe un ogor, alături de doi oameni ai muncii. Legenda fotografiei e sugestivă: „George Călinescu – bucolică”. □•D.R. Popescu vorbește, în cadrul rubricii sale *Nuclee*, despre personaj, într-un text sprințar, din care aflăm că „moldoveanul [...] e un anti-erou deoarece cunoscând adevărul nu se bate pentru el, se abandonează acestui adevăr care îl copleșește”. Sau că „diametral opus, Păcală, realist și suprarrealist, metafizic [...] este un Don Quijote autohton”. □•În rubrica de diverse intitulată *Însemnări*, aflăm că la sărbătorirea centenarului CFR, poeții clujeni le-au recitat oamenilor muncii, dar și că există o invazie a volumarzilor, fiindcă s-au înmulțit poeții veleitari și umblă în cârd. Dar și că George Ivașcu și-a anunțat, în „*Contemporanul*”, apariția *Istoriei literaturii române*, prilej cu care columnistul se întrebă ce ar trebui să conțină o astfel de istorie. ■•Cea mai consistentă pagină a revistei e cea de *Lecturi*, unde găsim cronici la mai multe volume ale unor scriitori deja consacrați, dar și recenzii ale unor debuturi. Mircea Vaida scrie elogios despre un volum de poezii al Anișoarei Odeanu, *Noaptea Creației*, preferând tonul liricoid-aproximativ judecății critice formulate limpede. Valentin Tașcu semnează o cronică mult mai coerentă la o carte pentru copii, semnată de unul dintre cei mai în vogă autori de astfel de literatură din epocă, Miron Scorobete. Înainte de a trece la comentariul propriu-zis al cărții, care are un titlu cel puțin incitant, *Comoara din peștera scheletelor*, autorul articolului deplânge minoratul la care sunt condamnați autorii de literatură pentru copii și tineri și face o scurtă istorie a genului, la noi și aiurea. V. Fanache comentează un studiu monografic dedicat lui Dimitrie Bolintineanu al cărui principal merit e că oferă un portret de o rigoare istoriografică și o apreciere imparțială care-i stabilește lui Bolintineanu locul cuvenit între poeții din marea sa generație. Recenziile debutanților – amândoi poeți – sunt semnate de Constantin Cubleşan și Horia Bădescu: primul scrie despre Marcel Mureșanu și al doilea despre Teofil Răchițeanu. □•Pe aceeași pagină un poem patriotic de Ioan Oarcăsu, intitulat sugestiv *Aici, sub cerul aspru*. □•O pagină de revistă e ocupată aproape în întregime de două texte în avanpremieră: un fragment din romanul *Nunta de cenușă* a lui Pavel Bellu și o proză scurtă intitulată *Rot* semnată de Titu Constantin (în care e vorba despre un urs de circ, care seamănă izbitor cu *Fram ursul polar*). ■•O cronică entuziastă scrie de N. Mărginea-nu la cartea profesorului american Keith Hitchins despre evoluția ideii naționale

la românii din Transilvania între anii 1780-1849, un volum scris sub semnul obiectivității depline și care reprezintă o contribuție nespuse de valoroasă pentru cunoașterea istoriei Transilvaniei. □•Pe ultima pagină găsim un fragment din poemul *Sutra Wichita* al poetului beatnic Allen Ginsberg, tradus în românește de Vasile Grunea, semn că, cel puțin la Cluj, sincronizarea cu literatura occidentală nu era doar un slogan golit de realitate.

• [„**Glasul Patriei**”, nr. 20] Pe prima pagină apare notificarea *Vizita președintelui Richard Nixon în România*: „La invitația președintelui Consiliului de Stat al României, Nicolae Ceaușescu, președintele Statelor Unite ale Americii, Richard Nixon, va face, la începutul lunii august a. c., o vizită oficială în România”. □•Și Alexandru Andrițoiu scrie despre „Anul XXV” în *Mutațiile din conștiință*: „Sunt sigur că acum, la sfertul de veac de la Eliberare, se vor publica cifre statistice grăitoare până și în domeniul complex al spiritualității. Căci, la urma urmei, dacă trebuie să fii psiholog iscusit în decantarea mutațiilor de conștiință, tot rezultatele contează. Impunerea României pe plan mondial se datorește acestor mutații din conștiință care antrenează întregul popor în numele unei idei supreme. Ceea ce este un fapt adevărat recunoscut de la turistul străin anonim până la statisticile O. N. U.-ului. Spre fericirea și mândria noastră românească, mutațiile acestea sublime sunt dinspre bine spre mai bine și din frumos spre mai frumos”. □•Gh. Bulgăr atrage atenția asupra a *Două cărți noi despre cultura și limba română*: „În colecția prestigioasă *Etudes romanes de Lund*, condusă de savantul suedez Alf Lombard, cunoscutul autor al impresionantei monografii *Le verbe roumain*, 2 vol., peste 1 200 de pagini, 1954-55, cercetător de peste patru decenii al limbii noastre, a apărut de curând cartea doamnei Elsa Nilson: *Les termes relatifs et les propositions relatives en roumain moderne, étude de syntaxe descriptive*, prima teză de doctorat consacrată unei probleme de limbă română, tipărită în Suedia. [...] O altă carte frumoasă apărută recent la Berlin, este semnată de prof. dr. Werner Bahner, un prieten al culturii și limbii române, cunoscut lingvist german, autor a numeroase comunicări și studii despre istoria și structura specifică a limbii noastre; este vorba de cartea lui consacrată unui secol de progres și modernizare în istoria culturii și limbii române: *Conștiința istorică și lingvistică în literatura română de la 1780-880* (Editura Academiei, Berlin, 1968)”. □•Și în acest număr citim despre *Manifestări închinare aniversării a 150 de ani de la nașterea lui N. Bălcescu*: „În cadrul manifestărilor consacrate împlinirii unui secol și jumătate de la nașterea lui Nicolae Bălcescu, în aula Academiei s-au desfășurat lucrările unei sesiuni științifice. După cuvântul de deschidere rostit de președintele Academiei, Miron Nicolescu, au fost prezentate comunicările: *Însemnătatea istorică a personalității lui Nicolae Bălcescu* de acad. Andrei Oțetea; *Transilvania în gândirea lui N. Bălcescu* de prof. univ. Ștefan Pascu, rectorul universității clujene; *Nicolae Bălcescu scriitor* de prof. univ. Șerban Cioculescu, precum și altele. Pe meleagurile argeșene asemenea manifestări închinare marelui revoluționar și cărturar patriot, au fost grupate sub denumirea «Memorial-

Bălcescu» și inaugurate de o sesiune științifică pe țară, organizată sub auspiciile Societății de științe filologice. [...] Împlinirea a 150 de ani de la nașterea lui Nicolae Bălcescu a fost sărbătorită și în străinătate. Bunăoară în capitala Siciliei, Palermo, orașul unde N. Bălcescu și-a petrecut ultimii ani ai vieții sale zburciunite, scriind cele mai frumoase capitole ale operei sale *Românii subt Mihai Voievod Viteazul*, autoritățile și intelectualitatea locală, studenții și numeroși prieteni ai României au participat în număr mare la simpozionul consacrat «eroului Bălcescu», care a avut loc la Teatro Massino. [...] Sub auspiciile Comisiei pentru U.N.E.S.C.O., la Viena s-a desfășurat o festivitate în cadrul căreia prof. univ. dr. Thorri Eckhart a vorbit despre opera și viața lui N. Bălcescu. Au asistat personalități ale vieții științifice austriece, funcționari superiori din Ministerul Afacerilor Externe, un numeros public. A fost prezent Gheorghe Pele, ambasadorul României la Viena. După conferință a urmat un program artistic susținut de corul ansamblului coral al coloniei române din Viena și de artiști români aflați în capitala Austriei”. □•Nichifor Crainic publică poezia *Seceriș* („O miere aurie s-a vărsat / Din fagurul apusului în holdă / Învăluind belșugul de recoltă / Și poleind ținutul secerat.”), Virgil Carianopol semnează poezia *Gliei*, iar Traian Iancu – *Timp petrecut*. □•În *Prezențe românești* citim: „La București a fost semnat Acordul între guvernul Republicii Socialiste România și guvernul Republicii Franceze privind înființarea unei Biblioteci române la Paris și a unei Biblioteci franceze la București. Din partea română acordul a fost semnat de Vasile Gliga, adjunct al ministrului afacerilor externe, iar din partea franceză de Pierre Pelen, ambasador extraordinar și plenipotențiar al Republicii Franceze la București. La semnare au asistat Alexandru Balaci, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, Radu Voinea, secretar general al Academiei române și alte personalități. [...] Revista americană de mare tiraj «Look» a publicat un amplu reportaj dedicat României. Articolul cuprinde date despre economia și cultura românească. În spațiul rezervat evoluției intelectuale în țara noastră, au oferit răspunsuri chestiunilor privind literatura română scriitorii Marin Preda și Petru Popescu”.

11 iulie

- **[„România liberă”, nr. 7690]** În cadrul *Cronicii literare*, Teodor Vârgolici comentează volumul lui Alexandru Dima, *Principii de literatură comparată*, care continuă o activitate susținută de cercetare comparatistică, reflectată în studiul *Conceptul de literatură universală și comparată* și în traducerea cărții lui Paul van Tieghem, *Literatura comparată*. Ideile de bază ale acestui volum, recent apărut, se regăsesc într-o dezbateră teoretică privind principiile de bază ale literaturii comparate, locul acestei discipline între disciplinele al căror obiect de studiu este literatura, „mișcarea comparatistă mondială” și „literatura comparată din țara noastră”. Dacă, până acum, cercetarea comparatistă funcționa în baza analizei relațiilor directe, respectiv a interferențelor dintre diferite literaturi, sau prin analiza paralelismelor, adică a „trăsăturilor comune ale diferitelor literaturi”, rezultate

ca urmare a unor „împrejurări social-istorice similare”, contribuția lui Alexandru Dima constă în investigarea „caracterelor diferențiate dintre diversele literaturi”, urmărindu-se „contribuția proprie a fiecărei literaturi în concertul literaturii universale”, cu insistență pe „specificul național”, văzut ca „factor constitutiv al exegezelor comparatiste”.

• **[„România liberă”, nr. 7697]** În *Cronica literară*, Mihail Petroveanu comentează volumul lui Dinu Pillat, *Mozaic istorico-literar*. Asistent al lui G. Călinescu, semnat al unor articole de istorie și de critică literară publicate în „Națiunea”, sub autoritatea aceluiași critic, Dinu Pillat practică un discurs direct, apropiindu-și obiectul de analizat pe care „îl încercuiește fără ocoluri și fără paradă nici de informații, nici de grații ornamentale, nici de puncte de vedere cu dinadinsul originale, prefabricate, sofisticate”. Stilistic, Dinu Pillat „alternează știința enunțului condensat cu arta animației unei figuri, printr-o singură nuanță sufletească, un gest fizic, un detaliu de viață, semnificativ în învelișul lui anecdotice”. Capitolul de *Reconstituiri biografice* îi reunește pe G. Călinescu, Ionel Teodoreanu și Ion Pillat. Cel dintâi este „mentorul”, a cărui personalitate emite o „iradiație copleșitoare”, al doilea a intrat în memoria lui Dinu Pillat prin „verva savuroasă a povestitorului, voluptatea de a trăi din plin, patriarhal și nițel sibarit viața”. Iar al treilea, tatăl, este prezentat prin prisma „afectivității filiale și a lucidității de observație”. Interesul lui Dinu Pillat pentru literatura de analiză, „de tensiune internă”, posibil de corelat „problemelor pe care le ridică conștiința tragică a omului”, se regăsesc mai ales în capitolul dedicat romanului, mai precis „dilemelor de creație ale romanului în conștiința estetică dintre cele 2 războaie mondiale”.

• **[„Scânțea”, nr. 8122]** Apare *Scrisoarea plenarei lărgite a Comitetului Uniunii Ziariștilor* adresată Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășului Nicolae Ceaușescu: „Plenara lărgită a Comitetului Uniunii Ziariștilor din Republica Socialistă România, dezbătând într-o atmosferă de puternic entuziasm Tezele C. C. al P. C. R. și proiectul de directive ale Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român, exprimă adevărată deplină, unanimă a gazetarelor din toate instituțiile de presă din țara noastră față de aceste documente programatice de excepțională însemnătate teoretică și practică, documente prin care se conturează în linii cutezătoare, ferme, viitorul socialist al patriei, noile izbânci constructive pe care le va înscrie poporul nostru în cartea de aur a istoriei sale contemporane”. □•Liviu Călin prezintă volumul *Solara noapte* de Radu Boureanu: „Poezia lui Radu Boureanu are limpezimea cerului nostru și a crescut ca un copac din pământul cald al realităților țării unor milioane de oameni s-au consacrat eforturilor creatoare. [...] Există și câteva poezii minore (*Fragila geometrie, Monotonie, Pădurea apocrișă, Danie*), dar dincolo de acestea volumul *Solara noapte* dovedește cum un talent atinge treapta maturității, iar «zborul său alb», cu aripile deschise larg deasupra visului devenit realitate, plutește în reverberațiile soarelui nostru”.

• [„Contemporanul”, nr. 28] Cu o întârziere aparentă de două săptămâni față de data nașterii (29 iunie 1819), Geo Bogza scrie tableta *Martirul*, consacrată lui Nicolae Bălcescu, istoricul și revoluționarul pașoptist care, potrivit calendarului gregorian, văzuse lumina zilei pe 11 iulie 1819: „Mereu zguduți de cât de tânăr a murit Eminescu, din vârsta lui trebuie să scădem încă pentru a ajunge la cei treizeci și trei de ani ai lui Bălcescu. Dar aceștia sunt, știuți de toată lumea, anii suirii pe cruce.” □•Altminteri, perioada de maximă fertilitate eminesciană s-a încheiat la 33 de ani. ■•În *Mesagerii spiritualității*, Maria Banuș își exprimă adevărată față de programul *Congresului al X-lea*, anunțând misiunea literaturii în era ce se deschide: „Nu e vorba de opere care ar vehicula ideograme conceptuale, ci de cărți – versuri, proză, teatru – scrise cu împătimitățile ideilor, cu sângele și nervii epocii pe care o străbatem. Opere gândite și trăite cu un spor de luciditate, de regăsire de sine, de redescoperire a lumii fără serbedele iluzii și pseudostratificări. Manifeste de antisentimentalism, de anticalofilie, investigarea lucidă, fără bariere, a tuturor greșelilor existențiale și sociale.” ■•Eugen Luca semnaleză *Vocația eticului* în proza românească recentă, semnaleză, de pildă, în *Cunoaștere de noapte* de Al. Ivasiuc „critica socială necruțătoare, mergând până la rădăcina fenomenului încriminat.” De asemenea, în *Maimuțe personale* de Radu Cosașu – „care a stârnit puține reacții, unele de o distanță amabilitate, altele de-a dreptul negative”, Eugen Luca observă „critica spiritului filistin”. În fine, în legătură cu romanul *Intrusul* de Marin Preda, sintetizează următoarele aprecieri: „Confirmând un foarte acut simț al realităților, vocația tragică a scriitorului și un curaj pe măsura talentului său, *Intrusul* nu ne propune un filistin, sau altul, ci o atmosferă irespirabilă, dominată ca de o invizibilă stihie devastatoare, de spiritul filistin.”

12 iulie

• [„Scântea”, nr. 8123] □•Zoe Dumitrescu-Bușulenga prezintă două volume ale Mariane Dumitrescu, *Poezii și Iarba timpului*: „Poezia Mariane Dumitrescu – așa cum ne-o arată volumul de *Poezii* (1967) sau versurile tipărite postum în *Iarba timpului* – își dovedește pe deplin viabilitatea artistică

• [„Cronica”, nr. 28] Magda Ursache recenzează două cărți. Prima este volumul de debut al lui Marcel Mureșeanu: *Pe adresa copilăriei*: „Cu nostalgii de bucolic, dar fără vigoare vitală prea pronunțată, Marcel Mureșeanu ne face familiare mirajele copilăriei – ceea ce nu-i puțin lucru – mulțumindu-se deseori să comenteze ușor idilic priveliști sau să le caligrafieze cu o stângăcie deloc improvizată”. □•A doua carte este a Ioanei Orlea, *Țestoasa portocalie*, care: „este un roman fără evenimente, adică fără biografii spectaculoase și din acest punct de vedere se pare că autoarea cochetează cu proza mai nouă”. ■•În textul *Avangarda*, Adrian Marino analizează studiul lui Ion Pop: *Avangardismul poetic românesc* (E.P.L., 1969): „Este însă limpede că Ion Pop și-a făcut o imagine întemeiată în linii mari despre avangarda literară română și străină, că poate să-i încerce por-

tretul în alb și negru, până la detalii. Câteva linii directoare, esențiale, se desprind chiar la acest stadiu, al inițierii documentare într-un domeniu plin de dificultăți și piste false”.

• [„Flacăra”, nr. 29] ■ În *Literare*, Al. Raicu recenzează romanul lui Alexandru Ivăsiuc, *Cunoaștere de noapte*. Criticul consideră că acest volum „obligă la o judecată mai unitară, integrând calitățile știute într-o viziune coerentă a vieții interioare”. De asemenea, se remarcă faptul că „în niciun fel nu se pot ignora implicațiile sociale și uneori nemijlocit politice ale cărții, apreciabila încărcătură *polemică*, semnalul de alarmă împotriva dezumanizării prin supunere necondiționată la principii abstracte, împotriva alienării, a degradării și aneantizării «omnescului»”. □ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu scrie schița *Derbedeu dinamic*. □ Alecu Popovici publică un amplu articol intitulat *Teatrul s-a mutat la Piatra Neamț!*, aducând în discuție festivalul de teatru dedicat tineretului. □ Josefina Ionescu o interviuează, în *Tinerețe fără bătrânețe. Un film nu numai pentru copii*, pe Elisabeta Bostan, filmul fiind o „fantezie cinematografică realizată după o idee de Ispirescu”. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, este prezentat volumul de poeme al lui Victor Felea, *Ritual solitar*, ce „poartă în curgerea domol-epeică a versurilor însemnele autentice ale interiorității poetului”. □ Semnalarea apariției tratatului *Despre suflet* al lui Aristotel la E. Șt., în traducerea lui N.I. Ștefănescu. □ Evaluare a debutului lui Mircea Tomuș, aflat la cel de-al doilea volum, debut ce „ne-a relevat un critic deloc agitat, cu reale posibilități de a emite printr-un stil clar, de frumoase amplori și inflexiuni, dar fără inutilități calofilice, aprecieri și judecăți de valoare profitabile, serios gândite”. □ Notiță despre subiectul volumului lui Horia Panaitescu, *Unde ești Eli?*, apărut la E.P.L.

• [„Luceafărul”, nr. 28] Fănuș Neagu își mărturisește cititorilor „Luceafărului” *Gânduri la tiparnița din Schei* inspirate de „cel ce în cărțile sale se subscrive Anton Pann» și care stă într-un univers nedreptățit, al manualelor școlare, închis într-o seară a uitării, mai adâncă decât mormântul din peretele bisericii Lucaci, fiindcă veacul nostru snob și îngâmfat, colorat de sânge, de ură și de patimi, și prea puțin de iubire, se leapădă de înțeleptii trecutului, crucificându-i la sărbători, într-un București vechi, risipit în stampe, în Bucureștiul de ev mediu târziu, «Anton Pann, Nănescu și Chiosea – fiul erau veselia grădinilor lui Deșliu, lui Pană Breslea și lui Giafer», spune Ion Ghica – și din aceste rânduri, imaginația noastră, somptuos dispusă exagerărilor, a încheșat un portret vesel al marelui poet popular: un cap frumos, visând la nunta din Susa a lui Alexandru cel Mare și a zece mii de soldați macedoneni, pândit din umbră și de sabia lui Timur, intrat în noaptea feerică a Bagdadului ca să bea vin din țeasta Califului. Viața lui Anton Pann, cel «cu râsul malițios al lui Pepelea pe buze» (V. Alecsandri) e o continuă aventură, cu sfâșieri tragice și cu dragoste furtunoase. Cel ce ne-a dat *Spitalul amorului* era traversat de-un râu de cântece, precum munții de haiduci și Orientul de crime. În București și în Scheii Brașovului, unde, lângă tiparnița lui, se sparg sunete de orgă gotică și răsună, tremurat, râsul Anichii, amintindu-ne și credința și

trădarea, Anton Pann al Tomaidei a «românit», cum atât de superb o spune el însuși, și a lucrat, prin nopți, cărțile trebuincioase unui neam. Proverbe și fabule și învățături, balade și povești și îndreptare, adunate sub numele lui, după lungi treceri prin țară, toate fac mândria culturii noastre. Cântărețul de strană care a fost, a cunoscut din plin amăgirea și petrecerea, și deopotrivă le-a trăit. Din Orientul fabulos, din calcarul Asiei, măcinat și cernut de hoarde și de timp (damlaia, damlaia, gheol olur), marele poet, venit pe lume cu o sută șaptezeci și cinci de ani în urmă, a țesut mătase și atlazuri. Nu-mi pot închipui, în afara trecerii lui, apariția lui Caragiale, mai târziu și a lui Mateiu, apoi a lui Ion Barbu, Tudor Argezi sau Urmuz. Roma se revendica, cu sau fără dreptate, din Troia, mirajul lumilor viteze și apuse, nu ne-a ocolit, în lumina albă, de cretă și de basm îngânat de șeherezade, noi dăm cu sâc din Isarlâk, și pe fiecare treaptă a viitorimii, o notă cântată prelung de acest muezin al poeziei românești, vestind nașteri și generații ale împlinirii. Căci: «Împlinindu-și datoria/ și talentul ne-ngropând/ Ș-a făcut călătoria/ Dând altor în lume rând.» Rămas cu noi în toate credințele [...] Anton Pann al colindelor scutură steaua și din ea răsar magii spre Bethleem și cântecele duse. Dar ce puține gânduri întorcem spre pacea nopții lui! Și spre biserica Lucaci!” ■•Redacția „Lucașfarului” publică un punct de vedere cu privire la manifestările critice din literatura română, pornind de la observația numărului mare de astfel de cărți prezent în librării: „monografii de autori sau de curente, eseuri, volume de recenzii și de articole ocazionale, culegeri de documente inedite, de manuscrise, volume omagiale, traduceri și reeditări”. Și totuși tocmai această „bogăție de apariții” este generatoare de îndoială „cu privire la rolul și eficiența criticii”, din cauza, mai ales, a nivelului valoric redus al celor mai multe producții de acest gen, a unei „diversități aparente” și a absenței sintezelor „asupra perioadei contemporane a literaturii”. „Peisajul literar s-a modificat de câteva ori în ultimii 25 de ani, s-au stins gloriile care dominau la un moment dat, [...] au apărut altele [...]: în ciuda atâtor modificări, uneori foarte profunde, nu s-a scris sinteza cuprinzătoare și înțelegătoare care să le explice. Literatura s-a mișcat mai repede decât critica și critica a pierdut ritmul. [...] În al doilea rând lipsesc privirile înapoi, temeinice și revelatorii, nu numai decât istoriile literare, care e normal să apară mai rar, dar studiile retrospective care să aibă în vedere ceea ce pare contemporanilor mai semnificativ în trecutul literaturii. Ne aducem aminte de clasici numai la zile festive. Critica operelor clasice are încă un caracter ocazional și nu reușește să lege trecutul de prezent; cărțile de istorie literară dau cititorului neavizat (uneori și celui avizat) o impresie de strictă specialitate, de scufundare în arheologic, ca și cum operele literare ar fi o materie inertă, moartă. Când se vor scrie cărțile capabile să facă din scriitorii clasici contemporanii noștri, audiența criticii va crește și nu ne vom mai despărți de Eminescu sau de Creangă sau de Hașdeu o dată cu încheierea școlii. De aici putem deduce și o altă cauză a insuficienței criticii: în loc să ne apropiem de literatură ea ne înstrăinează de ea pentru că nu știe să ne învețe să citim literatura. În fond, orice carte de critică este o lectură,

a celui care a scris-o, și un îndreptar de lectură, pentru cei care o citesc; cu cât va fi mai personală, mai puternică lectura criticului, cu atât ea va fi mai stimulatorie pentru cititorii săi. Didacticismul e [...] o frână în cultivarea la tinerii cititori a interesului adevărat pentru literatură și simțul artistic. [...] Simțul istoricității nu se poate dezvolta prin impunerea unor judecăți atemporale și pedante [...], nici îndrăzneala părerii proprii nu se poate dezvolta astfel”. În concluzie „nu cărțile de critică ne lipsesc, ci acea critică vie, interesantă, care să formeze gustul public și să cultive iubirea de literatură”. ■•Sub titlul *Carte de critică și istorie literară* sunt prezentate volumele Ion Pillat, *Portrete lirice*, D. Păcurariu, *D. Bolintineanu*, Constantin Cubleşan, *Miniaturi critice*, Ion Chinezu, *Pagini de critică* – ediție datorată lui Ion Negoitescu. ■•Sunt încredințate tiparului pagini inedite din *Jurnalul de campanie* al lui George Topârceanu. Cu versuri sunt prezenți, între alții, mai cunoscuții Florin Mugur (*Lună, Copacii, N. Labiș*) și Mircea Ivănescu (*Brașov, Spaimă, Seară, Singurătate, Dans, Comoara din Insulă*)

13 iulie

• [„*Scânteia tineretului*”, nr. 6268] Florin Mugur publică un interviu cu Cezar Baltag despre *Condiția poeziei*, în care poetul declară că „Mă fascina la Nichita Stănescu spontaneitatea sa strălucitoare, inteligența sa înăscută. [...] Prietenia cu Nichita Stănescu, cu Matei Călinescu, cu Grigore Hagiu, cu Nicolae Velea, cu Nicolae Breban, a avut un rol hotărâtor pentru formarea mea. [...] Cuvintele, metaforele traduc așadar în termenii concretului sensibil relația de determinare sau de indeterminare, cum vrei, a existenței. [...] Ceea ce mi se pare esențial în cazul lui Labiș este faptul că lirica lui a avut o fierbinte acoperire în existență, în destinul său nepereche, puternic și tragic. [...] Poeții sunt niște monade, fiecare cu sensibilitatea sa ireductibilă. Toate aceste monade se acordează însă cu o mare monadă care este societatea. [...] Un sentiment cum este acela al patriei este un sentiment profund poetic și profund inefabil, capabil să fie transformat, în retorta spirituală a marilor poeți, în poezie manifestă de cea mai bună calitate.”

17 iulie

• [„*Scânteia*”, nr. 8128] Sub titlul *Hotărârile comuniștilor – voința întregului popor!* citim mesajul lui Alexandru Ivăsiuc, *Pentru că tovarășul Ceaușescu este iubit* : „Noi nu suntem mașini electronice, ci oameni vii, înzestrați cu pasiuni, cu dragoste, cu voință. Tovarășul Ceaușescu este în primul rând un conducător viu, al soluțiilor îndrăznețe și realiste, un dușman al rutinei și lăncezelii, așa cum viața însăși le dușmănește. Îmi aduc aminte de un articol al său, publicat în mai 1966, care cuprindea, pe lângă altele, o însemnată contribuție teoretică originală – insuficient, după părerea mea, comentată de filozofii noștri profesioniști – privind caracterul contradicțiilor în socialism, care nu sunt automat neantagonice, dacă nu sunt îndepărtate la timp. Din această teză se desprindea o perspectivă a rolului activ și creator al omului în societatea noastră, a importanței conștiinței și vigoriei,

un aspect esențial al dinamicii societății socialiste. Atunci am avut revelația teoretică atât a lucidității severe, cât și a pasiunii pentru nou. Secretarul general al unui partid comunist, partid fundamentat pe materialismul dialectic, pe marxism-leninism creator, nu poate fi decât un campion al noului. Realegerea sa este o cheazășie de progres, fermitate și principialitate, de largă participare afectivă a întregului popor la făurirea istoriei. Pentru că tovarășul Ceaușescu este iubit”.

• [„**Albina**”, nr. 29] Textul *Anii de foc* este semnat de Ion Bănuță: „În Revoluția care a cuprins țara noastră după acel August fierbinte, tinerii de foc și-au aruncat tot sensul vieții lor pe șantierul României, întru făurirea socialismului și comunismului. Sub steagurile tricolore și roșii ei par niște flăcări care încing pământul unindu-l binefăcător cu cerul ca o ploaie de argint. Amintirile mă duc în adâncă și dramatica ilegalitate. Eram atât de tânăr că mă sperii și acum de mine însumi”. □ Apare și un citat „din Tezele C. C. al P. C. R. pentru Congresul al X-lea al partidului”: „Un rol tot mai important în viața societății noastre, în stimularea și organizarea participării oamenilor de cultură la activitatea politică și socială, în îndrumarea ideologică și artistică a creației literare, muzicale, plastice etc., în rezolvarea problemelor sociale ale făuritorilor de frumos, trebuie să exercite uniunile de creație din țara noastră”.

• [„**România literară**”, nr. 29] Editorialul *Ceaușescu – noi înșine*, asumat redacțional, evidențiază intrarea României, cel puțin la nivel ideologic, în etapa statului totalitarist de tip paternalist, în care liderul – presupus a fi carismatic – se substituie figurii tutelare a Partidului-Stat. De la formula absurdă a dictaturii proletariatului (1948-1962) – „cea mai avansată forță a clasei muncitoare” (Lenin) – trecând prin cea contradictorie de „democrația socialistă” (1962-1968), țara se confrunta cu realitatea unui regim personal, în care orice decizie majoră era planificată fără drept de veto: „Viața noastră politică nu mai are nevoie de argumente teoretice pentru a-și a evidenția sensul, structura, felul. Conducătorii partidului și statului își fac din ieșirea în mijlocului oamenilor, din cercetarea fără intermediari a realității, din contactul eficient cu existența zilnică a cetățeanului *modul esențial de a fi*, când dimensiunile cabinetului de lucru sunt dimensiunile patriei, când poporul strigând numele *Ceaușescu* (fără nicio altă formulă de falsă politețe, ori de răceală diplomatică) strigă, de fapt, *noi înșine*, viața, viața mare și nestinsă a națiunii noastre socialiste, validează calea bună pe care se află cei care ne conduc și pe care ne aflăm noi cu toții. [...] Toți scriitorii din România își exprimă adeziunea profundă profundă la propunerea – îmbrățișată de întreaga noastră națiune – ca tovarășul Nicolae Ceaușescu să fie reales în înalta funcție de secretar general al C.C. al P.C.R. Odată cu această adeziune, scriitorii își reafirmă atașamentul deplin față de programul partidului.” ■ Despre *Literatura unui sfert de veac* scrie de această dată Aurel Martin, având ca temă romanul *Un om între oameni* (I-III, 1953-1957). Caracterizarea făcută e previzibilă: „E fizionomia unui revoluționar, definită în etapele ei de formare și de afirmare, încorporând în sine dimensiunile etice pozitive ale unui moment purtând și el încărcături corespunzătoare”.

toare. Comuniunea e atât de organică încât imaginea eroului se distinge nu ca o proiecție pe ecranul timpului concret, ci ca o întruchipare distilată a conținutului progresist câștigat de acesta.” □•Sub genericul XXV, Mihai Novicov semnează scurta dare de seamă *Urmează faptă*, în care salută „complexitatea programului – expresie vie a marxism-leninismului creator” ce anunță *Congresul al X-lea al P.C.R.* De asemenea, fostul director al Școlii de Literatură și Critică Literară „Mihai Eminescu” expune câteva păreri despre rolul scriitorului, așa cum reiese din *Teze*: „crearea celor mai favorabile condiții pentru manifestarea plenară, nestingherită, a personalității umane.” În calitatea lui dublă – „de creator și de beneficiar” – scriitorul contribuie la „adâncirea luptei pentru democrație socialistă” ■•La *Fragmente critice*, Eugen Simion insistă pe *Nuvelistica* lui Fănuș Neagu: „Succesul romanului *Îngerul a strigat* a împiedicat să se mai vorbească, de exemplu, de nuvelistica superioară a lui Fănuș Neagu. O culegere selectivă – *Cantonul părăsit* – a trecut aproape neobservată, deși critica avea acum prilejul să urmărească de la un punct estetic mai înalt evoluția unui prozator exemplar. *Dincolo de nisipuri*, *Acasă* sunt, nu e nicio îndoială, nuvele antologice, fixând două planuri între care talentul excepțional al lui Fănuș Neagu oscilează în chip deliberat.”

● [**„Tribuna”, nr. 29**] În rubrica *Nuclee*, prozatorul D. R. Popescu semnează un text cvasi-poetic, în cheie evident alegorică, *intitulat Dincolo de cenușa adormită*. □•La rubrica de opinii diverse, *Însemnări*, redacția „Tribuna” salută aniversarea a 60 de ani a profesorului Ovidiu Papadima, colaborator apropiat al revistei. Tot aici, Valentin Chifor aduce câteva (inevitabile) completări la antologia *Presa literară românească*, alcătuită de prof. Hangiu, iar Dumitru Negreanu discută despre „problema întocmirii bibliografiei generale a teatrolgiei românești”. ■•Sunt propuse cronici la cărți importante semnate de Sextil Pușcariu sau Alexandru Duțu. □•Mircea Popa scrie entuziast despre volumul de amintiri și memorii *Călare pe două veacuri* al prof. Pușcariu, o carte „plină de savoarea trăirii intense a clipei și a bucuriilor vieții, o carte ce comunică experiența îndelungată a omului și a învățatului în același timp”. Literatura de esență autobiografică conține numeroase detalii de istorie literară, de la portrete ale unor colegi de breaslă și de generație, până la fragmente de corespondență cu scriitori ai epocii, precum și date bio-bibliografice care ajută la întregirea unor biografii, la clarificarea unor aspecte controversate, la înlăturarea unor inexactități. □•Titus Moraru scrie despre cartea (prima dintr-un șir lung) a istoricului mentalist Alexandru Duțu, *Coordonate ale culturii românești în secolul XVIII*. Cronicarul face câteva observații legate de metoda istoricului și de selecția reductivă a textelor alese spre ilustrare, dar remarcă, totuși, meritele sale: (volumul) încearcă cu bune rezultate, a surprinde variate și semnificative aspecte ale antecedentelor culturii și literaturii românești moderne. □•Pe aceeași pagină, un grupaj colectiv de poeme semnate de Petre Bucșa, Vasile Grunea, Ioan Oarcăsu, Octavian Paler și Nicolae Preliceanu. □•Un fragment de jurnal ce acoperă perioada tensionată din istoria Româ-

niei, anii 40-41, este semnat de sculptorului și scriitorului Ioan Vlasiu, francofon și anti-german, așa cum reiese din scurtele însemnări diaristice: „Nemții au început să ne dea lecții: ei vor să-i alunge pe francezi din cultura noastră: vor să înlocuiască spiritul cu cizma. De gustibus: cizma rusească e mai suportabilă decât cea nemțească”. □•La *Fișier*, Cornel Pop scrie pe scurt despre studiul de sociologie a moralei de Vasile Popescu, *Atitudinea morală și stimulentele materiale*, iar P. Danciu semnalează apariția *Dicționarului de economie agrară*, precizând că ar fi utilă și o variantă cu un conținut modificat, la un nivel de înțelegere au accesibil cooperabilor. □•Pe ultima pagină, artistul plastic Georgeta Arămescu Anderson, emigrată în Statele Unite, le scrie cititorilor din România. □•Un poem interesant de Yves Broussard, intitulat *Fericirea*, și tradus în românește de Sylvie Oran și Petru M. Haș.

• [„**Cutezători**”, nr. 29] Rubrica *Poeți contemporani* ne propune *Stema cu brazi* de Radu Boureanu, cităm: „Nevolnică mi-e pana ca vulturului gheara/ Zgârcită, când săgeata în slavă l-a atins,/ Și vie mi-e cerneala când dau ca să cânt țara/ Cu aspre culmi de piatră și cernoziom întins.” □•În nr. următor, 30, de pe 24 iulie, poetul ales este Al. Philippide, cu *Întâmpinare în azur*: „Din zare asfințitul mi-a întins de bun venit/ Licoarea lui de aur în azurii pocale/ Și muntele se smulge din hăuri – și-am pornit/ Senin, puternic, mândru, pe mările astrale.”

18 iulie

• [„**Scânteia**”, nr. 8129] Titlul *Sprîjin unanim, înflăcărat politici interne și externe a Partidului Comunist Român*, atrage după sine adeziunea lui Eugen Barbu, *România se află pe drumul cel bun*: „Remarcabil om de stat, militant consecvent pentru o politică destinată colaborării, fraternității între partidele comuniste și muncitorești, pentru înlăturarea divergențelor și neînțelegerilor, tovarășul Ceaușescu a subliniat întotdeauna ideea generoasă că a servi cu înalt simț internaționalist mișcarea muncitorească internațională înseamnă a lupta pentru adunarea laolaltă a tuturor forțelor socialiste. Cu un asemenea conducător de partid, însuflețit de cele mai generoase idei, de cele mai înălțătoare idealuri în viața politică internă, militând și adăugând zi de zi noi argumente pentru ridicarea prestigiului țării noastre în lume, putem să credem cu fermitate că România se află pe un drum bun”.

• [„**Contemporanul**”, nr. 29] George Ivașcu publică editorialul *Unanima voință a țării*, în care susține că: „întreaga națiune socialistă, într-un vast proces al conștiinței colective, vede personificată în Nicolae Ceaușescu propria-i voință de a făuri acest viitor – un viitor determinate științific, gândit în tradiția revoluționară a marilor bătălii de clasă din trecut, în entuziasmul construcției noii orânduiri – aceea care, înfruntând atâtea și atâtea împotriviri, a știut să le facă a deveni mai apoi tot atâtea și atâtea victorii.” ■•Ștefan Aug. Doinaș scrie editorialul *Omul pe Lună*, în condițiile în care, dintre țările din blocul sovietic, doar R.S.R. și Republica Federală Iugoslavia achiziționaseră drepturile de televizare a evenimentu-

lui. Participant direct la eveniment, poetul relatează cu legitimă emoție o viziune epoeică pe care doar literatur SF o anticipase: „Miercuri 16 iulie 1969, la orele 3 și jumătate după-amiaza, privind cometa de oțel care-i ducea pe cei trei tineri cosmonauți americani spre Lună, m-am întrebat: oare umbra indivizibilă a lui Neil Armstrong va acoperi de acum înainte pentru mine, imaginea bătrânului care care surcele? Mărturisesc că, în tot timpul transmisiei de la Cape Kennedy, am așteptat să văd, măcar o clipă, chipul sau statutra unuia dintre dintre temerarii piloți ai navei cosmice ca un fel de adevărire sensibilă că Omul – mai bine zis omul în care și oase – este eroul acestor nemaipomenite aventuri.” ■•În tableta *În această vară*, Geo Bogza face asocieri între televizarea campaniei naționale în care se deplasa Nicolae Ceaușescu și transmiterea în direct a lansării în spațiu a misiunii *Apollo 11*: „Într-o seară, pe ecranul televizorului apare o imagine pe care retina mea o reține: Nicolae Ceaușescu într-un lan de floarea soarelui din Dobrogea. [...] Vor crește vreodată plantații pe Lună? [...] Slavă Domnului, că televiziunea a fost inventată după războiul Troiei! [...] Dacă printre cei ce cuceresc Cosmosul nu se va ivi un poet, un om de știință și un navigator ca Thor Heyerdhal, tare mi-e teamă că pentru generațiile viitoare marea aventură a acestei veri nu va fi cucerirea lumii, ci traversare a Atlanticului într-o barcă de papirus.” ■•Aurel Baranga vorbește despre *Literatura speranței*, explicând că aceasta „se adresează, în schimb, simplu și cordial, unor milioane de lectori și unor milioane de spectatori cu care întreține un dialog pasionant, fiindcă pune în discuție problemele cele mai acute ale sufletului omenesc, ale ceasului nostru, ale lumii noastre, atât de chinuită de întrebări, dar tocmai prin aceasta atât de vie, de interesantă, de neprevăzută și de neistovită în veșnica ei nouitate.” ■•De o stranie prudentă este cronică lui Nicolae Manolescu în privința culgerii retrospective *Poezii (1938-1968)* de Mihai Beniuc (E.P.L., 1969). Notăm, în primul rând, o judecată de valoare obiectivă pentru lirica de dinainte de al Doilea Război Mondial: „*Cântece de pierzanie* este, dacă nu volumul cel mai bun al lui Mihai Beniuc, în orice caz acela de care numele lui va continua să fie, cel mai des, legat.” □•Să fie o concesie pentru excluderea scriitorului din antologia *Poezia română modernă*? Repetăm că abordarea recenzentului tinde să fie un act reparatoriu pentru aura altădată intangibilă a poetului. □•În al doilea rând, N. Manolescu nu îngroașă compromisurile ideologice jenante în care se complăcuse Beniuc: „În *Cântece noi* (1940) și, mai ales, în *Poezii* (1943) și în *Un om așteaptă răsăritul* (1946), lirica socială are un limpede caracter social are un limpede caracter ocazional fără a înceta nicio clipă să fie adevărată poezie. [...] Linia care desparte poezia socială veritabilă a lui Mihai Beniuc de aceea de serie lasă, într-o parte, *Aicea printre ardeleni...*, *Ursul românesc*, *Melița*, *Sub Casiopeia*, *La mine-n sânge*, *Secere*, *Despărțire de o garoafă roșie* etc. iar de cealaltă parte altele pe care, mai ales pe acestea, le-a popularizat culegerile ocazionale. Pentru întâia oară culegerea de acum a renunțat să mai cuprindă o parte din ele.” □•Iarși constatăm delicatetea tonului, dar și, la final, îndemnul voalat sarcastic: „Înapoi către izvoarele poeziei”.

19 iulie

• [„Scântea”, nr. 8130] Ziarul continuă să publice texte de adeziune la politica partidului unic. □•*Câmpul fertil gândirii creatoare* de Cezar Baltag: „Într-o recunoaștere unanimă a calităților eminente ale tovarășului Ceaușescu, a capacităților sale de conducător, a patriotismului său înflăcărat, a rolului său în elaborarea politicii interne și externe a partidului, în cultivarea aceluia spirit de muncă dinamic, înnoitor care animă azi țara, toate conferințele extraordinare județene au susținut, într-o singură voință, această propunere. Văd în această emoționantă hotărâre întreaga dragoste și stimă a țării față de cel mai ales al României contemporane, conducătorul devotat trup și suflet înaltei cauze a socialismului și apărării păcii. Și totodată, o expresie elocventă a încrederii întregii națiuni în justetea, înțelepciunea și consecvența cu care partidul nostru, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, conduce destinele poporului român”. □•Prof. univ. dr. docent Al. Dima, membru corespondent al Academiei, *Conturul clar și viguros al realităților de mâine ale patriei*: „Adeziunea la Tezele și proiectul de Directive a devenit – după cum se vede cu o convingătoare limpezime – un adevărat fenomen de masă. E o adeziune bazată pe cunoașterea pe deplin asimilată a documentelor, o adeziune afectivă prin care formulările cu caracter științific, depășind structura lor firesc abstractă, încălzesc inima noastră și generează avântul și entuziasmul care au cuprins spontan întreaga țară. Ideea și sentimentul s-au contopit în focarul unic al conștiinței socialiste și îndeamnă împreună încordările voinței spre mari acțiuni realizatoare. Tezele și Directivele reflectă totodată realități actuale și visuri stimulative ale realităților de mâine ale patriei”. □•*Tot ce a fost pisc în cultura națională s-a înălțat sub cerul unui ideal măreț* de Victor Tulbure: „În cadrul cuvântării rostite recent la Cluj, la conferința extraordinară a organizației județene de partid, tovarășul Nicolae Ceaușescu amintea: «Trebuie să scriem despre faptele mărețe ale poporului nostru, despre tot ce se face în România, despre tot ceea ce se construiește prin munca entuziastă a tuturor celor ce locuiesc în această patrie; să scriem despre uriașa luptă pentru progres și pentru pace a tuturor oamenilor de pe toate continentele; acestea să fie redată în arta noastră cât mai minunat, cât mai frumos, pentru a însufleți poporul în muncă și luptă. Numai astfel scriitorul își va realiza menirea, va dovedi că este alături de popor, va fi iubit și își va găsi locul în popor». Am citit cu adâncă emoție cuvintele acestui paragraf din textul cântării secretarului general al Comitetului Central al partidului. Le-am citit și recitat de mai multe ori. Sunt convins că nu e scriitor în această țară care să nu fie impresionant de justetea și căldura acestor cuvinte. Ele întruchipează înțelepciunea și generozitatea unui popor care întotdeauna s-a închinat frumosului, a fost dornic de frumos și a știut să-și exprime simțămintele în cântece frumoase. Ele confirmă încă o dată atenția deosebită pe care partidul nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu o acordă artei, înțelegând să sprijine deplina și continua ei înflorire. Sunt înseși cuvintele epocii, ale patriei, ale poeziei”. □•Nicolae Balotă

semnează *Universul uman al socialismului – condiția perenității artei noastre*: „Misiunea noastră, a celor care purtăm acest nobil titlu de «mesageri ai spiritualității poporului nostru» este aceea de a păstra, de a purta și transmite tezaurul tradițiilor culturii, precum și de a îmbogăți necontenit acest tezaur prin creația originală. Operă de înaltă răspundere. Ca oameni ai cuvântului răspundem de cuvântul nostru rostit și scris în fața celor care ne ascultă, ne citesc. Răspundem, apoi, în fața limbii însăși, pe care ne străduim să o ilustrăm în scrisul nostru. [...] Suntem conștienți că trăim într-un climat al efervescenței. O efervescență creatoare pe care literele și artele românești o vădesc. Asistăm și participăm la o adevărată erupție a geniului creator al poporului nostru. Această febră creatoare, manifestă în construirea noului edificiu al culturii române, este recunoscută și apreciată în justa ei valoare, în Tezele Comitetului Central al P.C.R.”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6274] Se continuă ancheta *Tineretului – o literatură izvorâtă din realitatea epocii noastre*, la care răspund Grigore Hagiu – *Avem nevoie de eroi legendari*, Constantin Ciopraga – *Idealul etic al creației* („Literatura este experiență de viață înregistrată, cu alte cuvinte romanul și poezia sunt confesiuni, atitudini privind raporturile dintre individual și social, indicând anumite opțiuni etice și, în ultimă instanță, propunând, nu o explicare a universului, ci o modalitate de a te apropia de realități, văzute sau numai bănuite.”) și Arnold Hauser – *Personajele pozitive – personalități complexe*.

• [„**Cronica**”, nr. 29] Magda Ursache descoperă *Două ipostaze ale lui G. Ibrăileanu*: „În perspectiva timpului cele două ipostaze ale lui G. Ibrăileanu au fost diferite colorate. Ca șef de revistă și de generație el s-a aliat acelor cărturari de prim rang care în diverse timpuri au săvârșit același gest fundamental de cultură națională.... Ca istoric literar, G. Ibrăileanu a ținut cursuri universitare în fața studenților, care i-au păstrat o amintire de legendă.... ”. ■ Adrian Marino, în *Proza eseistică*, se ocupă de studiul lui Matei Călinescu despre *Viața și opinia lui Zacharias Lichter* (E.P.L., 1969): „Zacharias Lichter ne explică, prin Matei Călinescu, pentru ce această intensitate spirituală, această fervoare extatică aparține numai cetății”.

• [„**Flacăra**”, nr. 30] Valeriu Cristea publică o recenzie a romanului lui Luigi Pirandello, *Răposatul Mattia Pascal*. □ În rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, este semnalată apariția postumă a volumului lui Lucian Blaga, *Experimentul și spiritul matematic*, la E. Șt.

• [„**Luceafărul**”, nr. 29] Pornind de la propunerea, făcută unor membri ai breslei scriitoricești, de a nominaliza cărțile din literatura contemporană apărute în ultimii 25 de ani, cărți care ar trebui să facă parte dintr-o viitoare istorie literară, ancheta scoate în evidență, în plus, necesitatea edițiilor critice și a formării de specialiști pentru acest domeniu. □ Radu Boureanu apreciază creațiile lui Zaharia Stancu (*Desculț*) și Marin Preda (*Moromeții*). Tot el răspunde: Publicarea pe rații alimentare de cultură cu lingurița este un lucru necomplet, lipsind de orizont pe cel care vrea să-și facă o impresie plenară, rotundă asupra unui autor sau a unei

epoci. Cred că editarea seriilor complete de opere fundamentale, de clasici trebuie trecută pe seama programului editorial al viitoarei edituri a Uniunii Scriitorilor din România. □•Adrian Păunescu îi are în vedere pe Nichita Stănescu, Mihai Beniuc, Nina Cassian, Marin Sorescu, Nicolae Breban, Eugen Barbu, Fănuș Neagu. □ Dinu Pillat îi adaugă preferințelor pe Ștefan Bănuțescu, Alexandru Ivasiuc, A.E. Baconsky și Matei Călinescu. □ Petru Popescu preferă toate lucrările lui Edgar Papu, *Eminescu* de I. Negoieșcu, *Euforion* de N. Balotă, *Rebreanu* de Lucian Raicu, lucrările lui Adrian Marino, *11 elegii* de Nichita Stănescu, *Versuri* de Mircea Ivănescu și creațiile Angelei Croitoru. □ Nicolae Manolescu este, prin tratamentul aplicat întrebării, generalist: „Nu e firesc nici să susținem că literatura a produs valori remarcabile, în ultimii ani, și, în același timp, să-i reproșăm o iluzorie rupere de social. Operele remarcabile nu pot fi decât sociale. Însă noi am uitat sensul cuvântului confundându-l cu superficialitatea festivă. Literatura noastră a redevenit demnă de atenție când a redevenit socială. Să nu-i cerem să fie ce-a fost în deceniul trecut. Să n-o îngrădim cu temeri false. Eu cred în capacitatea literaturii române, care a înviat de atâtea ori din propria cenușă, de a-și găsi singură drumul cel mai bun” □ Dinu Pillat are o sugestie: „Editura Academiei cred că ar fi cea mai îndreptățită să înscrie în planul ei de lucru ediții complete, cu aparat critic, din toți scriitorii noștri reprezentativi din trecut, sub îndrumarea unui for constituit din academicieni specialiști în istoria literară și cu concursul unor colaboratori recrutați din rândul celor mai avizați comentatori ai unui sau altuia dintre autorii propuși spre publicare”. □•Romulus Vulpescu pune degetul pe rană: „Editarea trebuie încredințată filologilor (profesioniști), care, după mine, ar trebui să-și aleagă drept model edițiile *Eminescu* – Perpessicius și respectiv, *Caragiale* – Șerban Cioculescu, pentru a nu cita decât două dintre cele mai prestigioase exemple. Oricum, aceste ediții definitive trebuie să fie într-adevăr *complete* (nici un alt criteriu decât cel al textului neavând dreptul de a fi luat în considerare), cu note și cu ample comentarii, urmărind tezurizarea materialului moștenit de la scriitorul respectiv”.

20 iulie

- [„*Glasul Patriei*”, nr. 21] Nicolae Tăutu semnează poezia *Din August 1944*. □•În *Breviar* apare *Cronica de librărie* la George Ivașcu, *Istoria literaturii române* – lucrare de sinteză în cadrul căreia fenomenul literar este prezentat la contextul general al culturii românești. Primul volum care a apărut recent înglobează o largă perioadă de istorie literară, de la «epoca genezelor secolele X-XIV», până la scriitorii din generația lui Hașdeu și Maiorescu; Alte recomandări sunt: Grigore Alexandrescu, *Suvenire și impresii – epistole și fabule* – amplă reeditare a celor mai reprezentative pagini din creația poetului; Lucian Blaga, *Experimentul și spiritul matematic* – lucrarea inedită, scrisă în perioada 1949-1963, în care marele gânditor își expune concepția cu privire la căile de dezvoltare a științei în cele trei etape: antică-aristotelică, galileo-newtoiană și contemporană;

Constantin Noica, *Douăzeci și șapte trepte ale realului* – volum destinat publicului larg, în care autorul analizează douăzeci și șapte categorii filozofice: ființă, stare, mișcare, cantitate, calitate, spațiu, timp, realitate, necesitate, etc.; Calistrat Hogaș: *Munții Neamțului* – una din cele mai fermecătoare scrieri a acestui scriitor care a apărut în colecția «Biblioteca școlarului»; Gib Mihăescu, *Dona Albă* – roman definit de George Călinescu drept o «monografie densă a mentalității virile»; D. Păcurariu, *D. Bolintineanu* – monografie care aduce noi contribuții la cunoașterea vieții și activității poetului, într-o atentă încadrare a acestuia în contextul social, politic și cultural al epocii; Ion Minulescu, *Corigent la limba română* – proză reeditată în colecția «Romane de ieri și de azi» despre care același George Călinescu spunea: «În *Corigent la limba română*, locvacitatea se amestecă cu un fir de melancolie care dă cărții, interesantă și ca document, oarecare nobleță».

□•Vlaicu Bârna îi aduce un *Omagiu lui Ion Vinea*: „La sorocul celor cinci ani care se împlinesc de la acea necruțătoare dată, inimile noastre nu s-au împăcat încă cu ideea despărțirii de prietenul drag, de colaboratorul distins. În locul lui, tot atât de vie și de cuceritoare ne-a rămas opera. Editura pentru literară îi pregătește editarea în întregime. Este actul de dreptate care i se face unui artist singular, unui mare creator și inovator în domeniul expresiei poetice”. □•Sub semnătura lui V. Brezeanu apare textul *O interesantă expoziție a cărții românești în S. U. A.*, datat New York, iulie 1969: „Timp de aproape o lună de zile, între 10 iunie și 11 iulie, în cadru librăriei Mc Grew-Hill, de pe strada 42-a Vest, a fost deschisă o expoziție de carte românească ce a reprezentat, de fapt, primul contact al cărții românești cu publicul cititor american. Titlul, sugestiv, *Romanian Book Fair*, adică târgul românesc de carte, arăta, în fond, că între volumele expuse puteai găsi aproape tot ce te interesează din producția editorială românească: literatură, artă, știință, tehnică, dicționare, reviste etc. [...] Expoziția cărți românești în America a fost o reușită atât prin forma excelentă de prezentare cât și prin fluxul zilnic de vizitatori”.

21 iulie

• [„Scânteia”, nr. 8132] Citim *O strălucită victorie a omului – Sosirea pământurilor pe Lună – fapt împlinit!* cu scurte informații: „După 102 ore 45 de minute și 42 de secunde de la lansarea navei «Apolo-11», «Vulturul» a aselenizat. • Prima transmisie de la baza spațială «Marea Liniștii». • «Băieți, ați făcut o treabă fantastică!» • Armstrong descrie peisajul lunar. • ...Și acum primii pași pe Lună”.

22 iulie

• [„Scânteia”, nr. 8133] Pe prima pagină, relatări despre *Vizita conducătorilor de partid și de stat în județul Argeș. Entuziasta primire făcută tovarășului Nicolae Ceaușescu*. □•Sub titlul *Oameni pe Lună!*; apar mai multe texte: *America la ora aselenizării* de C. Alexandroaie, *O realizare epocală în istoria civiliza-*

zației umane de acad. Elie Carafoli, președintele Federației Internaționale de Astronautică, *Uriăș răsunet în întreaga lume* – nesemnăt. În josul pagini apare *La închiderea ediției*: „...Ora 23.35. recuplarea a reușit perfect! La centrul de la Houston au fost însă câteva minute de «suspense» datorită faptului că funcțiunea s-a realizat în timp ce modului și nava-mamă se aflau în partea invizibilă a Lunii, ceea ce a provocat deteriorarea comunicațiilor radio. Acestea însă s-au restabilit rapid. Imediat după joncțiune primul echipaj lunar s-a reîntâlnit cu pilotul «Columbiei» Collins. Partea cea mai importantă a misiunii «Apollo-11» s-a încheiat cu succes deplin: primul corp ceresc a fost cucerit de către om!”

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6276] S. Damian prezintă *Moromeții*, considerând că „Dacă la Rebreanu obsesiile materiale, pofta de îmbogățire duceau la sacrificarea umanului (*Ion*), Marin Preda e preocupat de procesul invers, al recuperării frumosului moral prin abstragerea din concretul devorator. [...] Această demonstrare a raportării la social și etic, a determinismului istoric explică neobișnuita forță a investigației psihologice, remarcată în *Moromeții*.”

23 iulie

• [„**Scânteia**”, nr. 8134] Se relatează despre *Vizita conducătorilor de partid și de stat în județul Dâmbovița. Fierbinte manifestare a unității în jurul partidului, al tovarășului Ceaușescu*.

• [„**Viața studențească**”, Nr. 27 – 28] Eugen Barbu scrie, în *Jurnal* (22) despre *absența regală* a lui *Ion Barbu*: „Poezia lui Ion Barbu, astăzi, restituită integral peisajului nostru de cuvânt, atât de personală și de singulară, a intrigat și continuă să stârnească proteste mai ales în rândurile didacticilor care reclamă acuratețea și penetrabilitatea. Nu am să fac teorie literară și nici nu am să vorbesc aici despre limbajul special al versului, care poate fi când cantabil, când ermetic, nu am să citez lunga listă a premallarmenienilor și nu am să declar pentru ce optez. Ceea ce vreau să spun este că, fără prezența lui Barbu, literatura noastră ar fi rămas, cu toate marile ei prezențe, undeva într-un ev mediu literar ce nu putea fi evitat. Nu e vorba de un modernism, atât de revendicat în zilele noastre, pentru că acest poet nu voia să intrige și nu făcea versul din virtuozitate. Poemele sale încifrate la suprafață au o explicație perfect logică și *niciodată* nu poate fi prins trișând. Versul barblian este structural ermetic, nu prejudecat, omul nu construiește arbitrar și nu vrea să fie *șocant* numai de dragul câtorva aplauze. Polemist dintr-o întâmplare banală și contestându-i lui Arghezi harul, el revendica de fapt accesul la ideea în poezie, pe un teren unde metafora și-a cam făcut de cap și gândul pur, filtrul sublim al poetice, fusese ignorat de dragul calofiliei inventate... Ion Barbu este un poet al distanțării de anatema posesivă a cuvântului frumos care se auto-distruge, el privește îndepărtat și rece la uzinele sale intime, făcute din duraluminu și lassere. Acolo sunt fulgerări tăcute și mari furtuni fără dramatism. În alchimia sa eleată strălucește *o absență regală*. El lasă lumea să se facă, nu o alcătuiește.” □•N. Stoian exultă la modul patriotic despre *Magistrala vieții*

noastre: „Sunt evenimente, sunt etape în cursul istoriei unui popor, când drumul se străvede adânc în timp, când viitorul și trecutul vorba poetului, *sunt a filei două fețe*. Un asemenea moment nu poate fi decât unul în urcuș, *de drum în sus*. E tocmai imaginea care, unind într-un același punct ideal *retrospective cu perspective*, ne relevă în aceste zile de intensă meditație și trăire istorică pozițiile cucerite și în curs de a fi escaladate în ascensiunea poporului nostru către socialism și comunism... *E o fericire pentru partid* – spune tovarășul Nicolae Ceaușescu – *pentru poporul român, pentru cauza construcției socialiste din țara noastră faptul că Congresul al IX-lea, Comitetul Central au pășit cu hotărâre pe calea lichidării tendințelor conservatoare, de rigiditate și anchilozare în viața economică, socială și politică...* Convinși fiind că apropiatul Congres al X-lea al P. C. R. se va înscrie ca un eveniment măreț în viața și istoria poporului român, ca o nouă deschidere de orizonturi pentru edificarea deplină a socialismului în România, că va da un nou avânt tuturor energiilor noastre, operei de ridicare materială și spirituală a patriei, studenții români îl întâmpină cu un legitim entuziasm, cu argumentul ferm și solemn de a se pregăti astfel încât să se înscrie în primele rânduri ale băătăiei pentru înfăptuirea hotărârilor lui.”

24 iulie

• [„Albina”, nr. 30] Al. Andrițoiu semnează poezia *Sens*. □•Ion Bănuță publică textul *Secunda fantastică*: „Apollo 11, predestinat parcă să poarte numele aceluși zeu al muzicii și poeziei, și-a luat zborul de pe Terra pe aripile speranțelor umanității cu marea poruncă de a pătrunde în nesfârșit întru aflarea tainelor ascunse încă privirii noastre. [...] O, Neil Armstrong, tu ai pus prima oară piciorul pe lună. Piciorul lui Ioan Gură de aur era cel puțin o mistificare, ci numai piciorul tău e sfânt. Ți-a fost dat ție să concretizezi, să împlinești în parte visul de totdeauna, al omului care și-a înălțat mereu cugetul, ființa lui spre stele, chiar dacă unele se adună în *Calea Robilor* dorind fierbinte să mai umble și în Carul-Mare și numai în extremis în Carul-Mic. Am tremurat Neil... Pentru tine. Aș vrea să nu uiți niciodată asta”. □•Marilena Vulpe prezintă cartea *Serenadă la trompetă* de Sânziana Pop: „Cartea aceasta are farmecul personajului ei, un farmec lent și amuzant, contradictoriu și impalpabil. Faptele, cele reale sau ireale, plutesc într-o atmosferă specială, colorată de prezențe bizare, bande de derbedei sufletești, pianiste stupide, educatoare nemțite și cabaline, puștani înțelepți în pantaloni scurți, cai zburători și călugărițe libertine. Comentariul personajului și al autoarei corectază urâtul chipurilor sau le subliniază frumusețea, delimitând astfel universul dorit de această vârstă absolută a omului. Este o dorință de care, la lectură, suntem contaminați”. □•Revista organizează *Masa rotundă: Cultura și știința în satul românesc contemporan* la care participă Ion Bănuță, Teodor Gheorghiu (șef de secție, revista „Îndrumătorul Cultural”), Emil Iordachescu (director adjunct al Direcției pentru răspândirea cunoștințelor cultural-științifice), Teodor Marian (director general în Consiliul Superior al Agriculturii), Octavian Neamțu (șef de

sector la Institutul de Cercetări de economie agrară), Gheorghe Popescu (inspector general în Direcția Bibliotecii din C. S. C. A.), Georgeta Stoica (șef de secție la Muzeul Satului), acad. Amilcar Vasiliu, dr. Ion Vladuțiu (director al direcției Așezăminte Culturale din C. S. C. A.); la întrebarea *Circulația cărții în mediul sătesc respectă cerințele cititorilor?* răspunde Gh. Popescu: „Transformările petrecute în viața satului, a poporului, în cei 25 de ani de la eliberare, privesc și problema cărții, a bibliotecilor, a lecturii, a formelor de propagandă pentru citit. În țara noastră se tipăresc aproximativ 3 000 de titluri anual de către editurile specializate (nu am în vedere editurile departamentale). Noi reușim în momentul de față să achiziționăm pentru multe biblioteci romanele, circa 25-39 la sută din totalul titlurilor respective. Este o performanță. [...] În afara *Lunii cărții la sate*, creatorii de literatură, scriitorii, vin destul de rar la sat unde oamenii sunt dornici să-i cunoască și să stea de vorbă. Mă întreb de ce nu s-ar putea realiza o discuție a scriitorului cu cititorii chiar pe un manuscris, de pildă a unui roman care privește viața sătească!?!... Cartea care circulă cel mai mult este sintetică, mai subțire, mai concentrată. Statisticile menționează în anul 1938 circa 2000 de biblioteci sătești cu o medie de 300 volume fiecare. Azi o bibliotecă are în jurul a 10 000 volume și fiecare comună se mândrește cu un local propriu de bibliotecă, cu o sală de lectură”. □•Din proză citim *O noapte a așteptării* de Dragoș Vicol, cu precizarea: „*Noaptea dinspre ziuă* este un roman al nopților grele din anul 1944, adică dinainte de 23 August. Minerii unei mine de mangan din nordul țării nu vor să dea minereu pentru fabricile de armament ale Wehrmachtului. Și astfel se declanșează o luptă grea, surdă, subterană între ei și cei ce le cereau minereu, spumegând de furie că pierd războiul. Fragmentul de mai jos prezintă o «noapte a pregătirilor»”.

• [**„România literară”, nr. 30**] Nicolae Dragoș semnează articolul *P.C.R. – Ceaușescu*, vorbind despre „entuziasm” și „adeziune”, referindu-se „acea explozie de urale la exprimarea în cuvântările celui mai iubit fiu al poporului nostru” din primăvara lui 1969. ■•Alexandru Ivasiuc elogiază *Permanența culturii române*, rezumând eforturile de a-i recupera, într-o măsură cât mai amplă, pe pașoptiști: „Cei de la 1848 au fost istorici și progresiști, au îmbinat două dubluri de deschidere: în afara și în profunzimea conștiinței poporului, înspre trecut, dar și înspre viitor. Surprinderea fineții dialectice a raportului cultură populară și cultură universală, a rigorii și entuziasmului, a evoluției și organicității, a păstrării și schimbării, o face o generație strălucită, sintetică, deschizătoare de drumuri, făcând posibilă apariția literaturii marilor clasici.” ■•Ancheta revistei are tema *Momentul literar 1969*. Întrebările formulate sunt: „1. Trăim, fără îndoială, un moment literar de efervescentă. Ce trăsături îl caracterizează? Cum apare acest moment într-o perspectivă istorică mai largă?; 2. În *Tezele* pentru Congresului al X-lea se arată că introducerea în literatură și artă a universului omenesc inedit, pe care îl oferă socialismul, «constituie o condiție hotărâtoare a trăinicieii artei noastre». Există astăzi în proza noastră, în roman mai ales, o preocupare îndeajuns de susținută de cuprindere și a realității contemporane?; 3. Ce părere

aveți, se simte astăzi la noi, dată fiind complexitatea peisajului literar, necesitatea unei critici orientative, de directivă? Critica anticipează mișcarea literară sau e un reflex, o consecință a acesteia?; 4. Considerați că există în momentul de față opere și autori care nu beneficiază de atenția cuvenită? Există nedreptăți flagrante, cazuri de ignorare nemeritată, de opacitate în fața unor valori pe care timpul ar putea să le confirme? Sau, dimpotrivă, cazuri de suprasolicitare?” În intenție, se întrevede că ancheta vine ca un argument de legitimare a deplinei concordanțe între dezideratele politice și opțiunile scriitorilor. □•Șerban Cioculescu reformulează întrebările, anticipând, probabil, terenul instabil: „Beția de cuvinte, așa cum s-a observat, nu cruță nici critica, mai ales pe aceea care se dorește un gen literar, «a zecea Muză». Criticul nu poate fi creator exclusiv prin stil, prin calofilie, deși i se cere și lui un scris îngrijit; suprema lui menire constă în fermitatea criteriilor și în propunerea unor soluții de artă, a unor directive în pas cu vremea, iar nu cu moda.” □•Cornel Regman e realist-sceptic: „Se tipărește – și e bine așa – ceea ce din diverse pricini nu s-a tipărit la timp. Se recuperează. Se reeditează. Se alcătuiesc ediții de autor cu adaosuri ce se cereau făcute. Și cu omiteri la fel de echitabile. Situație de tranziție, în bună măsură, care nu poate fi luată în niciun caz ca etalon al așteptărilor și speranțelor noastre. [...] Aspir la o literatură care să-mi vorbească convingător de calitatea *umană* a românului. De calitatea celulei sale spirituale. De ce valențe noi are trebuință. De cum și le poate câștiga. Va fi – bănuiesc – și o literatură cu ascuțiș satiric, polemică. Cu atât mai bine. Socialismul, marile lui obiective nu se pot atinge cu oameni numai pe jumătate. Nici cu blazați, nici cu șmecheri, specialiști ai entuziasmului facil.” □•Eugen Simion vine cu o perspectivă lucidă asupra nedreptăților din critica literară: „Marii necunoscuți ai literaturii române sunt încă Eminescu, Arghezi, Bacovia. Arghezi, cel puțin, e cu desăvârșire ignorat, după ce a fost victima laudei c-ircumstanțiale. Va trebui să recitim, cum trebuie, și alți autori, vulgarizați de mai vechea *critică de direcție*.” □•Gheorghe Grigurcu își formulase deja rezervele față de Nichita Stănescu: „își mistuie timpul umblând încoace și-ncolo pe catalige, însoțit în pas alergător de câțiva critici dotați (exemplu: Nicolae Manolescu). Iar urmele bețelor, considerate cu religiozitate drept pași omenești, se înscriu, vai, toate pe harta diabolică a lui Borges!” □•Alte răspunsuri vor fi publicate în nr. 31/ 1969. De pildă, Vladimir Streinu cauționează *umanismul socialist*, deși era unul dintre cei mai îndreptățiți să evite subiectul (fiind un fost deținut politic): „Vor fi fiind unii care cred că valoarea estetică nu stă în niciun raport cu societatea timpului. Experiența și studiul acestora nu se dovedesc pertinente. Observația mai atentă și mai îndelungată descoperă în cele din urmă că valoarea literară, deși întâmplătoare și independentă față de materia prin care se exprimă, își mărește totuși puterea de rezonanță tocmai prin materialele folosite. Un ideal estetic absolut, deci fără «impurități», strălucește pe o rază mai scurtă, decât unul care aduce la strălucire și o concepție umanistă (socială, etică sau filozofică).” □•Edgar Papu consideră că „o carte mare a vremii noastre este

Viața și opiniile lui Zacharias Lichter de Matei Călinescu. Ca literatură de idei, rămâne iarăși extrem de remarcabilă *Simptome* de Virgil Nemoianu.” □•Gustul distinct al lui I. Negoieșcu iese imediat la iveală: „Găsesc, de pildă, romanul Sânzianei Pop, *Serenadă la trompetă*, absolut reprezentativ pentru mai nuanțata sensibilitate a tineretului nostru. Ar remarca, apoi, că spiritualitatea românească nouă, specifică vremurilor pe care le trăim, a creat un gen de proză deosebit de ceea ce cunoaștem până acum: *Fragmente despre cuvinte* de Toma Pavel, *Simptome* de Virgil Nemoianu, *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter* de Matei Călinescu sau prozele epistolare pe care le publică de curând Mircea Ciobanu, sunt tot atâtea fericite semne de înnoire și de progres. [...] noi nu avem azi decât un singur critic de acest fel, pe Cornel Regman, care se achită în mod strălucit de rolul său ingrat de a limpezi apele, de a-și ajuta confracții mai tineri să gândească pe măsura justă a lucrurilor. [...] Nu înțeleg lipsa deecou în critică a *Simptomelor* lui Virgil Nemoianu, după cum consider pe Mircea Ivănescu un poet cu mult deasupra locului pe care îl deține în preocupările criticilor.” □•Un nou grupaj de intervenții e inclus în nr. 32/ 1969 . □•Adrian Marino sesizează remanența realismului socialist, insistând asupra greutăților de a înlătura, definitiv, acel morb: „Cu adevărat esențială, în întreaga efervescentă actuală, îmi apare regăsirea și reformularea noțiunii – un timp insuficient afirmată și uneori chiar uitată – de *artă literară*, în accepția sa specifică. Și dacă puțini scriitori se ridică deocamdată până la claritatea teoretică a conceptului estetic, aspirația spre o *conștiință estetică* deschisă, nedogmatizată, caracterizează sfera literară, demnă de acest nume, în totalitatea sa.” Criticul își continuă polemica purtată cu publicistica literară: „În domeniilor studiilor literare o nedreptate flagrantă mi se pare ignorarea, tratarea cu suficiență, bagatelizarea și uneori chiar ironizarea cărților cu substrat teoretic, de orientare sistematică, în baza unei preferințe inconsistente, necompetente și ostentative pentru un nu știu ce «eseism» îndoielnic. Cunoscuți croniciari, cu talentele lor, care și-au făcut chiar un fel de echivocă «specialitate» dintr-o astfel de operație sterilă și dezorientată.” □•Mihai Ungheanu face o radiografie corectă a realismului socialist: „literatura cunoștea bizara situație a unor critici mai notorii decât scriitorii pe care-i comentau. O solidă direcție critică, ajuns prin dogmă la excese antiliterare, stabilise acest nefiresc climat. Consecința este astăzi o adevărată «ofensivă» a scriitorilor spre cucerirea locurilor de prim-plan, armă cu două tăișuri, dintre care unul se exercită într-un domeniu extraliterar.” □•Încă un calup e prezent în nr. 33/ 1969. În cităm aici pe G. Dimisianu, care temperează o perspectivă îngustă: „Mulți autori, dorind să evite efectele realismului confecționat, au plonjat în epica parabolică și de simboluri care i-a îndepărtat nu numai de realismul de acel tip, dar uneori și de realități. Iarăși trebuie însă precizat că introducerea în literatură a realității imediate nu trebuie așteptată numai de la realismul de factură clasică și obiectivă. Eu cred de pildă că proza de proiecție, onirică, a lui D. Țepeneagă nu este o proză de evaziune, autorul lucrând mai totdeauna cu simboluri sociale și intuind,

în maniera sa, care se sprijină pe sugestie și parabolă, fenomene și simptome ale realului.” ■•Ov.S. Crohmălniceanu apreciază efortul lui G. Ivașcu, *Istoria literaturii române* (vol. 1, Editura Științifică și Enciclopedică, 1969), salutând răspunsul prompt oferit imperativelor momentului, în care cea mai mare parte a moștenirii umaniste era integrată în circuit valorilor: „Munca lui temerară și pândită nu de puține riscuri a pornit din sentimentul că avem o nevoie imperioasă. Ne trebuie o istorie nouă a literaturii române, o lucrare de sinteză, concepută astăzi, nu neapărat un tratat monumental, dar o operă de valorificare globală cu optica noastră actuală a acestui întreg tezaur național. N-avem timpul prin urmare să așteptăm la nesfârșit; oricâte greutateți am întâmpina, suntem datori să încercăm a întreprinde o astfel de muncă. În couda tuturor pronosticurile sceptice, proiectul a devenit o realitate; primul volum al acestei noi istorii literare se află în mâinile noastre. Vreau să spun că, înainte de a-l parcurge, înfățișarea sub care se prezintă ne cucerește. Puține cărți au fost tipărite la noi cu atâta gust; coperta, hârtia, reproducerile, litera încântă privirile; e o adevărată bucurie vizuală să răsfoiești această istorie a literaturii române în haină sărbătorească, pe care ea o îmbracă, transmite imediat un sentiment înalt de stimă pentru obiectul cercetării. Plăcerea crește când constăți că textul nu-l dezmente.”

● [„Tribuna”, nr. 30] Editorialul intitulat *Durabilitate*, și semnat de scriitorul Vasile Rebreanu, slăvește într-o exemplară limbă de lemn excepționalismul poporului român, vajnic constructor al socialismului, aflat într-un moment aniversar: un sfert de veac de la eliberarea țării, dar și al X-lea Congres P.C.R. Textul, greu de rezumat în câteva cuvinte, se încheie cu un îndemn (sau, mai curând, o obligație formulată explicit și ferm): „Noi, scriitorii de astăzi ai României socialiste, suntem mândri de epoca noastră și trebuie să fim glasul și ambasadorii ei, să fim credincioși poporului care ne-a născut, partidului care ne conduce”. □•Pe aceeași pagină, un grupaj de poeme – în sincron cu editorialul, ca tonalitate și tematică – semnat de Negoită Irimie. □•În rubrica *Nuclee*, D. R. Popescu scrie un text savuros despre un anume Traian, un copil cu veleități filosof suprarealist naiv, care descrie lumea în culori trăsnete: Porumbul este o iarbă mare care are în vârf un fel de rachetă galbenă – cu osie la mijloc și pe osie niște dinți lipiți cu gumă de amestecat, și în vârf racheta are mustăți. ■•Un amplu grupaj de texte, care se întind pe trei pagini de revistă dedicat scriitorului Ion Vinea, dispărut cu cinci ani în urmă (*Vinea – 5 ani – remember*). Semnează texte consistente mai mulți critici literari, care încearcă să surprindă mai multe aspecte din activitatea poetică și publicistică a poetului. Ștefan Aug. Doinaș deschide grupajul cu un text intitulat simplu Poetul, care punctează, citând masiv din textele lui Vinea, teme predilecte ale poetului și concepția sa despre poezie. Ideea principală a lui Doinaș e că întrebările poetului sunt blagiene, și treapta la care a ajuns autorul Orei fântânilor este nostalgia: „o nostalgie lipsită de cutremur, domoală și nu lipsită de decorativism”. □ Ovidiu Papadima scrie despre prozatorul Ion Vinea, cel din linia poetico-fantastică ilustrată de linia D. Anghel – Macedonski – Minulescu,

dar și de Mateiu Caragiale. Ciclul Descântecul, pe care îl comentează Papadima, propunând ca fiind mai potrivit titlul Treptele somnului, sunt „sondaje de o mare densitatea artistică ale acestor „trepte” ale desprinderii de viața exterioară spre lumea fantasticului. Mai departe, □ D. Micu vorbește despre „tristețea poetului”, precizând că poetul avangardist „realizează o lirică a vagului sufletesc, a stărilor muzicale înrudită îndeaproape cu aceea a simboiștilor. □ V. Fanache comentează două poeme mai puțin cunoscute ale lui Vinea, Hotare și Sighișoara, despre care spune că „relevă o dată în plus posibilitățile de care dispune talentul autorului în revitalizarea temelor tradiționale, dar și în promovarea spiritului citadin, caracteristic orientării moderne. □ Un poem în memoriam semnat de Ioan Oarcăsu întregeste pagina de evocări și comentarii critice. Găsim un text inedit din Vinea, o proză scurtă (*Pecetea*) din ciclul *Abuz de încredere*, dar și un interviu cam telegrafic cu soția poetului, realizat de Mircea Vaida (mai curând un chestionar, la care Elena Vinea răspunde destul de lapidar), urmat de un text evocator semnat de același autor. □ Două texte semnate de Paul Teodorescu și N. Carandino despre ziaristul Ion Vinea, dar și un scurt text evocator scris de Ion Bănuță. □ Emil Manu semnează un scurt, dar dens text despre „parnasianismul” lui Vinea, un aspect mai puțin observat de critica literară, care-l etichetează mai curând ca avangardist sau simbolist. Manu vorbește despre „un parnasianism melodic, am putea spune, mai puțin auster decât la Ion Barbu, cu o gestică de sentimental autentic, dar nelacrimogen”. Mircea Popa scrie, și el, despre proza lui Vinea, în mod special despre romanul *Puntea suspinelor*, un roman gidian, dar și „o mina inepuizabilă de lirism intelectualizat, autentic și frapant”. Grupajul este ilustrat cu fotografiile ale poetului însoțit de prieteni sau de soție, dar și de o imagine a facsimilului unei poezii apărute postum, în Tribuna, la scurt timp după dispariția poetului □ Un crochiu interesant intitulat *Gastronomie*, în care Ilie Balea sugerează cu umor alcătuirea unei antologii a gastronomiei „lirice” de care să se bucure, eventual, și unitățile specializate, și chiar a unor „bufete lirice”. □ Pe ultima pagină, la rubrica *Bloc-notes*, prozatorul Augustin Buzura scrie, pe de o parte, despre recenta aventură spațială a misiunii Apollo, dar și despre un roman al scriitoarei americane Carson McCullers, *În vara aceea verde*.

• [„Cutezătorii”, nr. 30] Biți Caragiale recomandă spre lectură, în articolul *Unde v-ați întâlnit eroii?*, câteva din cărțile distinse de Consiliul Național al Organizației Pionierilor cu premii anuale: *Arcașul Măriei Sale* și *Eroi au fost, eroi sunt încă* de Dumitru Almaș, Premiul Cutezătorii; *Despărțirea de jocuri* de Costache Anton, Premiul Cravata roșie; *Tartine cu vară* și *vânt* de Octav Pancu-Iași, Premiul Albatros; *Sfaturile motanului Grigore* de Paul Anghel, Premiul Cosânzeana; *Geografia distractivă* de Aurel Lecca, Premiul Orizont; *Trăsura fără cai* de Ion Ghenea Stănescu, Premiul Orizont; volumul *Copii-Poeți*, Mențiunea specială a juriului. Se semnalează apariția volumului *Copii-poeți*, primul de acest fel din RSR, adunând, apud Victor Eftimiu, „o constelație de tinere talente”: Vasile Poenaru, Ioana Baraschi, Vladimir Angheluță, Samoil Neagu.

25 iulie

• **[„România liberă”, nr. 7702]** Ion Lungu semnează articolul *Literatura – mesageră a spiritualității poporului nostru*, în care pornește de la o definiție *ad-hoc* a acesteia, drept „formă a conștiinței sociale” care „exprimă, în structuri estetice specifice, viața și aspirațiile popoarelor în dezvoltarea lor istorică”. Invocând luarea de cuvânt a lui Ceaușescu în cadrul Conferinței extraordinare a organizației județene de partid din Cluj, care cerea să se scrie atât despre „faptele mărețe ale poporului nostru”, cât și despre „uriașa luptă pentru progres și pace a tuturor oamenilor de pe toate continentele”, Ion Lungu exemplifică această direcție de creație, evident ideologizată, prin *Lucașfăru* lui Eminescu, „romanele sociale ale lui Rebreanu” și cele ale lui Sadoveanu.

• **[„Scânteia”, nr. 8136]** În *Idealul artistic al desăvârșirii*, Perpessicius comentează *Mitul lui Sisif* camusian: „Irina Mavrodin, pe care o rog să primească omagiile unui necunoscut, a avut fericita inspirație să ofere Editurii pentru literatură universală tălmăcirea volumului de eseuri *Mitul lui Sisif* al lui Albert Camus. E un volum, sub toate raporturile, scânteietor. Începând cu tălmăcirea însăși, cu notele și cu excelenta introducere, ce dezvoltă problemele filozofiei lui Camus, referitoare la aspectele vieții, fără a mai vorbi de subtilitatea paradoxelor și judecăților camusiene, totul face din *Mitul lui Sisif* una din lecturile cele mai generoase, ce vor interesa, deopotrivă, pe omul de gust și pe amatorul de literatură, o lucrare densă de sugestii și meditație”.

• **[„Contemporanul”, nr. 30]** Geo Bogza tipărește urarea *Fie ca...*: „Fie ca ajungerea omului în Lună să aducă tot argintul ei pe Pământ. Fie ca ajungerea omului în Lună să însemne mai puțină josnicie pe Pământ. Fie ca ajungerea omului în Lună să deschidă o nouă eră, nu a expansiunii extraterestre, ci a propriei noastre cunoașteri, a propriei noastre demnități. Fie ca ajungerea omului în Lună să trezească un mai viu, un mai greu, un mai copleșitor simț de răspundere în ce răspund de destinele omenirii.” ■•Editorialul *Adeziune totală*, asumat redacțional, completează articolul lui George Ivașcu din nr. 29/ 18 iulie 1969: „Care este semnificația profundă, actuală, a acestor vizite? Ele reprezintă o verificare publică, purtând amprenta democratismului socialist care s-a încetățenit în țara noastră, a valabilității politicii interne și externe a partidului și a statului, a entuziasmului și fermității cu care întregul popor sprijină și este hotărât să înfăptuiască neclintit această politică.” ■•Sunt comunicate câteva *Planuri editoriale în cinstea Congresului al X-lea al P.C.R. și a Eliberării*. Este semnificativă conotația ideologică abuzivă pe care o primește cultura umanistă în asemenea împrejurări, ca și cum ingerințele politice și-ar fi însușit toate roadele intelectuale, deposedându-i pe creatori de convingerile intime și de vocație: „Tot în preajma lui 23 August, editurile de literatură vor publica lucrări noi sau reeditări ale scriitorilor noștri de frunte: romanul lui Zaharia Stancu, *Vântul și ploaia*, volumul de nuvele *Martiriul Sf. Sebastian* de Eugen Barbu; romanele *Criza de timp* de Pop Simion, *Primăvara timpurie* de A. Mihale și *Din august*

până în august de Szezmler Ferenc, alături de ediția a II-a a romanului lui Fănuș Neagu, *Îngerul a strigat*, vor apărea la Editura pentru Literatură, între timp ce Editura Tineretului tipărește volumul de proză *Penumbra* de Ștefan Luca și romanul *N-a fost în zadar* de Al. Șiperco” ■•Sub titlul *O biografie semnificativă* este citată prezența, în nr. 6 din *Tomis*, a unui document redactat de Virgil Teodorescu. ■•Horia Lovinescu temperează, într-un scurt paragraf, o teză marxistă, care, din pricina repetării până la refuz, tindea să impună o percepție deformată asupra realității: „Progresul artistic nu poate fi planificat, dar poate fi favorizat. E o chestiune de orientare și de mijloace materiale. Explicit și implicit, *Tezele* și proiectul de *Directive* care vor sta la baza hotărârilor *Congresului al X-lea* cuprind premisele unei noi dezvoltări a arte românești în acord cu etapa superioară pe care o va atinge societatea noastră.” ■•N. Manolescu îi face un portret lui Al. Philippide, considerându-l *O conștiință asupra lumii* și remarcând trecerea deceniilor ca proces imperceptibil de reinventare: „puține lucruri din *Aursterp* (1922) sunt de natură să ne prevină asupra liricii de mai târziu a poetului. [...] Lirismul are deocamdată corzile scurte. [...] *Monolog în Babilon* (1967) debutează cu un extraordinar poem, *Tainicul țel*, care ar putea fi interpretat drept autocritica subiectivității, a egocentrismului de până acum.”

26 iulie

• [„*Scânteia*”, nr. 8137] Ion Istrati publică *Lumea satului în universul cărților noastre*: „În această realitate dinamică se înscrie și lumea satului, structural modificată prin înfăptuirea politicii partidului în acest domeniu, lume ce își merită cu prisosință scriitorii de talent. Și, sunt sigur, ei nu vor întârzia să se afirme prin opere durabile, pe măsura timpului nostru și a oamenilor săi minunați”.

□•Dan Grigorescu semnează *Mesajul artei românești sub orizonturile socialismului*: „O veche tradiție a umanismului leagă cultura românească de spiritul celei mai generoase arte și literaturi universale. Ne leagă de universal nu numai acele personalități ale culturii noastre care au dăruit umanității opere de mare însemnătate (unele dintre ele, precum Enescu sau Brâncuși, având semnificația unor autentice răscruce de drumuri); ci, încă și mai adânc, această conștiință a apartenenței noastre la destinul întregii omeniri. Spiritul culturii românești și-a afirmat originalitatea sub orizontul vast al culturii universale. Toate acestea îți vin firesc în minte când parcurgi *Tezele* Comitetului Central al partidului, elaborate pentru cel de-al X-lea Congres al partidului. [...] E adevărat că literatura poate întâmpina uneori dificultăți în răspândirea frumuseților stilistice, traducerea nu găsește întotdeauna cadența spirituală a originalului (fapt pentru care, oricât de exacte ar fi tălmăcirile din Eminescu, Creangă, Sadoveanu, Hortensia Papadat-Bengescu sau Camil Petrescu, ele nu îngăduie decât în parte accesul la sensurile estetice ale textului românesc). Ceea ce nu înseamnă că în anii din urmă operele marilor noștri scriitori clasici și contemporani nu s-au bucurat de o largă circulație universală, fiind apreciate tocmai acele lucrări care aduc ceea ce este carac-

teristic poporului nostru, universul gândirii și al sensibilității sale, problemele și personajele specifice societății românești”.

● **[„Cronica”, nr. 30]** Magda Ursache consemnează Ancheta revistei „Cronica”: *Spațiul național și literatura contemporană*. Printre participanți se evidențiază D. Micu, N. Crețu. □•D. Micu: „Spiritualitatea românească însumează valori produse de-a lungul vremii în tot spațiul național și purtând amprenta ținuturilor ce alcătuiesc țara. Diferențierea regională e un fapt ce n-a dus la fărâmițarea culturii naționale, ci, dimpotrivă, la o sinteză în virtutea căreia fenomenul românesc și-a dobândit nota proprie.... Eminescu, Creangă, Sadoveanu, Arghezi, Blaga sunt toți deopotrivă români, fiecare îmbogățind sufletul național...”. □•N. Crețu: „Și, ca să revenim la literatura nouă, cred că cel dintâi merit al tendinței în discuție rămâne diversitatea pe care ea o introduce mai în motive, atmosferă, percepție și chiar în expresie”. ■•În articolul *Despre discreția sentimentului: Elena Farago*, Const. Ciopraga afirmă: „Elegiacă prin însăși materia pe care o frământă, această poetă a stărilor intime nu putea să utilizeze decât limbajul monoton al șoaptei, versul substituindu-se, practic, procedului epistolar. În măsura în care țin de complexul feminin, versurile Elenei Fargo răspund nevoii de a comunica, dar exprimă și pudoarea sentimentului...”. ■•Liviu Leonte semnaleză apariția celui de al doilea volum *Documente și manuscrise literare (II)* coordonat de Paul Cornea și Elena Piru, în care: „Piesa de rezistență rămâne, indiscutabil, suita de scrisori ale lui C. A. Rosetti, trimise soției între lunile noiembrie 1853 și iulie 1854”. ■•În textul *Critica criticii*, Adrian Marino analizează temele discutate la Cercul de Studii al Asociației Scriitorilor din Cluj: „... s-a dezbătut de curând, între altele, și controversata problemă a obiectivelor și metodelor criticii literare. S-a ales ca punct de plecare analiza sistematică a cronicilor consacrate romanului *F* de Dumitru Radu Popescu și, întrucât acest cerc de studii se preocupă în special de «tinerii critici», discuțiile au fost orientate spre câteva aspecte esențiale, din a căror clarificare participanții pot scoate, cel puțin în principiu, un plus de experiență”.

● **[„Flacăra”, nr. 31]** În pagina dedicată *Filmului* se publică o fotografie de grup, realizată de A. Mihailopol, cu echipa ce a participat la realizarea filmului *Baltagul*, în regia lui Mircea Mureșan. □•G. Dimisianu prezintă volumul de versuri al lui Mișu Dragomir, *Dor*: „culegere care are calitatea că înfățișează o fizionomie a poetului substanțial diferită de aceea consacrată până astăzi”. Autorul culegerii, Aurel Martin, „și-a propus drept domeniu de antologare lirica erotică a poetului, fructificând masiv producția anilor dinainte și din epoca războiului, pentru mulți foarte puțin cunoscută”. ■•În *Memento, Carte*: succintă prezentare a volumului de *Poezii (1938 – 1968)* de Mihai Beniuc, publicat la E.P.L. ■•Semnalare a apariției celui de-al treilea volum din *Scrieri* de Pompiliu Constantinescu, ediția fiind îngrijită de Constanța Constantinescu, cu o prefață de Victor Felea. □•Notiță despre apariția la Ed. Tineretului a volumului de *Versuri* de Majtényi Erik.

• [„Luceafărul”, nr. 30] Grigore Hagiu scrie, cu prilejul celui de-al X-lea Congres al P.C.R., despre *Maturitatea istorică*, pornind de la evidențierea termenului „partid”, „noțiune fundamentală”, „în sensul cel mai înalt el înseamnă organizare a timpului, durată în mișcare”. Dacă ne gândim la multitudinea de sensuri cuprinsă în acest termen, lăsându-se organizat și organizând timpul, într-o dialectică a vieții însăși, n-o facem decât pentru a sublinia gradul lui de realitate vie într-o realitate la fel de vie care este abstracțiunea. E particularitatea partidului nostru de a urmări și aborda, făcându-l vizibil, instaurând cu deplină conștiință de sine realul în posibil, unificând într-o sinteză tot mai legată, tot mai strânsă aceste două dispoziții profund, istorice. Ne mișcăm în concretețea unui timp cucerit etapă cu etapă. El este patria, socialismul, umanitatea noastră socialistă. Suntem noi înșine în continuă evoluție, într-o continuă declinare, la toate modurile, a verbului a fi. Partidul semnifică miezul, esența, centrul pur de gravitație ale marii triade: am fost, suntem, vom fi. [...] Încrederea omului care se simte solidar cu ceea ce creează, cu sine însuși în ipostaza lucidă, mereu mai lucidă, este un punct de sprijin invulnerabil. Politica de destin a partidului nostru are în vedere tocmai acest principiu, transformându-l în lege, conform exemplului său constant. O organizare a timpului, cu care se află în permanentă și congenitală întrepătrundere, presupune și poezia. Tulburătoarea ei prezență se manifestă prin alegere, prin iluminarea întregului dintr-un singur unghi de vedere, propriu în sensul de deplin, de neînlocuit pentru artist. Partidul oferă totul artistului care este pregătit și inspirat să înțeleagă totul. Astfel deducem astăzi reflexivitatea partinică. [...] Sentimentul, ideea ne caracterizează deopotrivă, apropierea și desăvârșirea condiției noastre umane prin partid. Iubim, pe cât învățăm, în toată ființa sa organică, partidul, recunoscându-i dreptul de organizator al timpului. Categorie filozofică și realitate explozivă în același timp, cuvânt și faptură vie a cuvântului, întrupare concomitentă a lui cu spunerea, partidul este conștiința noastră tinzând să se cunoască pe sine, conștiință luând act de sine prin conștiință. În acest spațiu al purelor altitudini, al nobilelor carate de gând, poezia își redescoperă izvoarele și rădăcinile originare, materia vizionară propice inefabilului ei dar trainic și persistent contur. Legându-ne numele de partid în aceeași măsură în care își află el însuși în noi un reazim de nădejde, la confluența unor momente cruciale pentru dezvoltarea întregii noastre națiuni, stăpână mai mult decât oricând pe propria-i soartă, dăm glas mai limpede încă odată maturității istorice pe care o trăim și-i spunem, în forul nostru cel mai intim – partid”. □ În cinstea Congresului al X-lea, Al. Andrițoiu versifică o *Incantație*: „...De stirpe comunistă, cânti etate/ a mea, prin anotimpuri decantând/ această sete de întâietate/ în inimă, în veac și pe pământ.” □ Tot cu acest prilej, este publicată o pagină de poezie intitulată *Laudă patriei* care grupează creații ale lui Tudor George, Gheorghe Istrate, Marius Robescu, George Chirilă, Ion Tudor, Grișa Gherghei, Vasile Andronache, Gh. Rădulescu, M. Tarangul, Iulia Vlad, Ion Crânguleanu. ”. ■ Al. Săndulescu scrie un eseu despre *Paul Zarifopol și literatura română*. ■ Dan Laurențiu are în vedere

volumul *Ambitus* al Ninei Cassian conținând „reperce pentru diferitele modalități lirice în care s-a exersat autoarea de-a lungul anilor”. Poeta are „înclinare spre meditație, spre cugetarea abstractă în formele logicii clasice, a scris numeroase poeme cu ambiții cerebrale, din care pasiunea eului, a ceea ce rămâne unic și irepetabil în lume, trebuia să dispară ca o povară inutilă”. Citatele oferite de cronicar au rolul de a demonstra „pe lângă talentul original”, și „puternica inteligență artistică, fapt care o determină să întâmpine fără dificultăți varietatea motivelor asupra cărora se exercită”. ■•O *Laudă omului* face Victor Eftimiu sub puternica impresie a „contactului direct cu un alt corp ceresc, călătoria pe lună”, eveniment pe care generația sa a avut norocul să-l trăiască. „Au trebuit să treacă secole de încercări și realizări științifice, de captare a elementelor misterioase ale naturii, ca să ajungem la această izbândă supremă, eliberarea din fixitatea terestră, zborul în Cosmos, cunoașterea unei alte planete. Perspective nebănuite deschide această temerară și supraumană aventură. Până azi, marele om, cântat din generație în generație, a fost războinicul, cuceritorul.. Numele lui trecea înaintea învâțatului, a poetului, a descoperitorului. [...] Vremile moderne au proclamat primatul cosmonautului. Cosmonautul este o rezultată, o sinteza a eforturilor seculare ale științei, ale virtuților omenești. Încordare, pacientă, luciditate, precizie; curaj, metodă, abnegație, spirit de jertfă, concursul unanim, folosirea marilor cuceriri ale științei, consensul general, beneficierea la maximum a tehnicii, a experienței înaintașilor, atâtea și atâtea elemente necesare progresului cucerite, an cu an, zi cu zi”. ■•Grupajul intitulat *Pași pe lună* însumează impresiile unor scriitori cu privire la performanța înfăptuită de Armstrong și Aldrin. □ Primul se pronunță N. Manolescu: „Valoarea adevărată și uimitoare a primilor pași pe care Armstrong și Aldrin i-au făcut pe Lună nu consta nici în biruința tehnicii, nici în împlinirea străvechiului vis al poezilor; vreau să spun că valoarea călătoriei lor extraterestre nu trebuie căutată în faptul de a desăvârși ceva, fiindcă a desăvârși înseamnă a sfârși și aici e vorba, sub toate raporturile de un început, de o promisiune: o nouă imagine a omului s-ar putea să se nască din primul zbor interplanetar. Imaginea modernă a omului durează de la sfârșitul Evului Mediu, când corăbieri îndrăzneți, mânați de un demon al comerțului dar și de unul al aventurii, au străbătut oceanele planetei și au descoperit continente necunoscute. Lumea medievală, închisă, limitată la sine, s-a aflat dintr-o dată în fața unei alte lumi, abia bănuită până atunci, nesfârșită și misterioasă. Când primii europeni au pus piciorul pe plajele sudice ale Africii sau pe țărmul american, nu pur și simplu concepția geografică a vechii Europe s-a transformat: dar concepția ei toată, morala, religia, filozofia, arta. Ceea ce gândiseră și ceea ce crezuseră, ceea ce înfăptuiseră și ceea ce visaseră oamenii timp de mai multe milenii a trebuit să țină seama de noile dimensiuni ale lumii. Desigur, știința le prevăzuse, așa cum știința contemporană știe că universul din care facem parte este infinit: dar între previziunea unui savant și mărturia navigatorilor, pe marile oceane de apă sau de aer, este totdeauna deosebirea dintre năzuință și realitate. [...] Armstrong și Aldrin au stat pe Luna numai câteva

ore, ceva mai mult decât o zi de lucru pe pământ: însă aceste câteva ore nu se pot compara cu milioanele de ore de observații telescopice. Fiindcă nu mai e vorba de a îmbogăți știința omului, ci pe omul însuși. Suntem în pragul unei alte Renașteri și a unei alte imagini despre noi înșine”. □•Același eveniment o face pe Ana Blandiana să mediteze interogativ la modul în care trebuie receptată cucerirea cosmosului: „Sentimentul că despre acest eveniment nu poți gândi și scrie ca despre toate celelalte, te însoțește. Este întâia forțare a pragului perfecțiunii într-o lume prin definiție imperfectă. Tristețea nedesăvârșirii ființei umane a dat până azi un anume tip de laudă, de odă, de literatură, de artă. Azi ni se propune un nou sistem, neeuclidian. Vom ști să deducem din parte întregul și din unic banalul? Și mai ales, vom ști vreodată să găsim tonul nefestiv curent, obișnuit, care i se potrivește. În general, evenimentele, și cele tehnice în primul rând, trezesc furtuni de admirație pe care propria recitare, în timp, le face puerile. Astfel s-a întâmplat cu primele locomotive, cu primul telegraf, cu zborurile succesive în cosmos. Va fi acesta un început care ne dă permisiunea oricărei dezlănțuiri? Singularitatea lui ne bucură și ne sperie. Un Sfânt Ilie fantastic ne duce cu el pe cer, tot ce a putut părea omenesc, deci imperfect. Vom ști să ne punem următorul pas, reconciliind vechea noastră Lună cu cea pe care, intimidați, o descoperim acum? Vom ști cu siguranță – dar când?”. □•Gheorghe Pituț ține să exprime *Primul gând al lunii*: „. Nici în cazul lui *Apollo 11* nu m-am gândit la pasul gigantic al omenirii, ci mai mult la pașii primi ai lui Armstrong și Aldrin. Collins trebuie să se fi simțit singur ca Dumnezeu în golul de pe spatele Lunii

27 iulie

• [„**România liberă**”, nr. 7704] Horia Zilieru publică poezia *Țara către partid*. ■•Dumitru M. Ion publică poezia intitulată *Poem*. ■•Radu Cârneli publică poezia *Prin aerul acesta*.

• [„**Scântea**”, nr. 8138] Al. Andrițoiu scrie despre *Ceea ce datorăm poporului din care facem parte*: „Literatura noastră cuprinde în substanța ei definitorie un acut sentiment al istoriei. Și nu printr-un paseism nostalgic de sorginte romantică, ci cu răspiccate lecții pentru prezent și cu viziune perspective de viitor. [...] Poeți angajați au fost întotdeauna, dar nu în viziunea programatică, socialistă, specifică nouă. Admirăm o altă natură, la modernizarea căreia contribuim. Corpurile cerești au pentru noi un alt miracol, de ordin științific. Când rostim deci cuvântul modern, el desenează o realitate vie și nu niște artificii literare de simplă scriitură uneori total lipsită de sens. Orice poet e liber să se așeze pe o plajă pustie și să cânte scoicile mării, dar, totodată, orice cititor va ști, citindu-i poezia, că Pontul Euxin de astăzi nu are un țarm mohorât. Avem și astăzi de apărut și de limpezit niște adevăruri; și tocmai de aceea literatura noastră trebuie să circule mai viu, mai consecvent peste hotare. Avem multe de spus poporului nostru și popoarelor lumii. De aceea, poate niciodată în istorie nu i s-a cerut literaturii noastre atâta istoricitate, atâta bărbăție, atâta fermitate, atâta limpezime ca astăzi”.

□•Edgar Papu semnează *Valori fundamentale ale artei traducerii*: „Bazat pe întregul criteriu al talentului, al culturii și al laboriozității, ansamblul traducerilor din ultimul sfert de veac constituie una din mândriile culturii noastre moderne. Și totuși, impresia este că nu s-a dat și nu se dă încă întreaga măsură a posibilităților de care dispunem. Alături de traduceri admirabile se mai strecoară la tipar traduceri slabe, care astăzi ar părea că nu mai au nici o rațiune și nici o justificare. Chiar și la unele texte pe care le putem califica drept reușite ne mai surprinde zgura anumitor confuzii și oscilații. Nu totdeauna s-au limpezit discernământul, gustul, acribia, cu toate că s-a depus un efort vizibil în această privință”.

28 iulie

• [„Scânteia”, nr. 8139] Valeriu Râpeanu semnează *Apariții noi în colecția „Scriitori români”*: „O colecție de prestigiu, cu un susținut ritm de apariție și cu o riguroasă preocupare de a restitui operele de bază ale marilor noștri scriitori clasici și contemporani, precum și lucrările acelor ajutoari care au contribuit la definirea peisajului literar și cultural al epocii s-a îmbogățit recent cu patru noi apariții. [...] Este vorba mai întâi de seria *Scrierilor* lui Ion Marin Sadoveanu. [...] O altă serie care a fost inaugurată de curând este aceea a scrierilor lui N. D. Cocea. Maestru al pamfletului, romancier, cronicar dramatic, memorialist, N. D. Cocea este una din prezențele cele mai vii și mai dinamice ale ziaristicii noastre. [...] Deosebit de interesant este volumul cinci al *Operele* lui Delavrancea ce se tipărește sub îngrijirea Emiliei Milicescu. [...] Continuă publicarea unei serii de mare prestigiu a colecției «Scriitori români»: *Operele lui Alexandru Macedonski*”.

29 iulie

• [„România liberă”, nr. 7706] Rubrica *Noi apariții editoriale* prezintă cărțile publicate în cinstea Congresului al X-lea al C.C al P.C.R și a celei de-a 25-a „aniversări a eliberării patriei”. La E.P.L. au apărut volumul de reportaje intitulat *Pe marile șantiere*, care reunește texte semnate de Paul Anghel, Ion Arieșanu, Eugen Barbu, Traian Coșovei, Traian Filip, Alecu Ioan Ghilia, Pop Simion, Romulus Rusan etc., și antologia *Pătrăr de veac*, care reunește texte reprezentative pentru nuvela românească postbelică. Urmează să apară, de asemenea, romanul lui Ștefan Luca, *Penumbre*, cel al lui Zaharia Stancu, *Vântul, ploaia*, volumul de nuvele al lui Eugen Barbu, *Martiriul*, romanul *Criză de timp*, al lui Pop Simion, cel al lui Traian Filip, *Vântul din fața soarelui*, precum și volumul de nuvele al lui Alecu Ivan Ghilia, *Secolul nervos*, romanul lui Aurel Mihale, *Primăvară timpurie* și altele.

• [„Scânteia”, nr. 8140] Dan Zamfirescu semnează cronică literară la volumul *Istoria literaturii române* de George Ivașcu: „Nu ascundem și existența unor inegalități între părți, capitole sau paragrafe. Unii scriitori sunt tratați prea schematic, nu toți cei de a doua mână par a fi caracterizați printr-o lectură directă, ci doar pe vaza sintezelor anterioare, există și erori de amănunt, inerențe unei lucrări

de atari proporții, scrisă de un singur autor. Cartea suferă pe alocuri de condițiile în care a fost scrisă, la mari intervale, în decurs de un deceniu, și necesită fără îndoială unele reluări și îmbunătățiri. Credem, de aceea, că ceea ce își poate dori, dincolo de elogiile meritate, este o critică documentată care, în cazul unor cărți de felul acesteia, trăind prin noutatea viziunii de ansamblu ce ne-o propune și prin suflul de viață ce o străbate, nu poate fi, în ultimă instanță, sub orice înfățișare și pe orice ton, decât constructivă”.

30 iulie

• [„Scânteia”, nr. 8141] Pe prima pagină apare o informare despre *Ședința plenară a Comitetului Central al Partidului Comunist Român* : „La ultimul punct al ordinii de zi, plenara a ascultat informarea tovarășului Paul Niculescu-Mizil cu privire la activitatea delegației Partidului Comunist Român la Consfătuirea internațională a partidelor comuniste și muncitorești întrunite la Moscova în luna iunie a. c. și a adoptat o hotărâre care se dă publicității.” □ În *Hotărârea C. C. al P. C. R. cu privire la activitatea delegației Partidului Comunist Român la Consfătuirea internațională a partidelor comuniste și muncitorești* se fac precizări despre poziția independentă a partidului în raport cu „partidele frățești” și cu problematica internațională: „Plenara apreciază că documentul principal al Consfătuirii – deși cuprinde unele formulări și aprecieri insuficient de clare, care pot crea confuzii – conține o amplă platformă de luptă, obiective capabile să mobilizeze partidele comuniste și muncitorești, largi forțe sociale împotriva planurilor agresive ale imperialismului, a politicii lui de dominație, asupra și exploatare, pentru apărarea dreptului fiecărui popor de a decide suveran asupra propriilor destine, pentru democrație și progres social, pentru pace și securitate în întreaga lume. Este pozitiv că documentul consemnează principiile pe baza cărora trebuie să se dezvolte relațiile între țările socialiste, dintre partidele comuniste și muncitorești – principiile marxism-leninismului, internaționalismului proletar, respectării independenței, egalității depline, neamestecului în treburile interne, a dreptului fiecărui partid de a hotărî de sine stătător asupra politicii interne și externe, a întregii sale activități”. □ Ziarul comemorează pe poetul Petöfi Sándor: □ Al. Andrițoiu semnează *Rapsod al libertății și înfrățirii popoarelor*: „Gloria marelui poet Petöfi Sándor este investită cu aura unui poet erou. Căci el, credincios până la capătul vieții sale idealurilor revoluționare, s-a jertfit în numele măreției lor. Dreapta lui a purtat cu egală demnitate condeiul și arma, dându-le un scop identic. În acest sens rubedenia sa spirituală îl numește pe un Byron, pe un Botev, pe un Mickiewicz, pe Bălcescu al nostru.” □ Aurel Martin publică *Mărturiile ale prețuirii*: „Scriitor reprezentativ al literaturii maghiare, aparținând deopotrivă, prin mesajul operei sale, umanității, Petöfi Sándor cunoaște o audiență dintre cele mai elocvente, pe toate meridianele lumii, dovedindu-și universalitatea și vitalitatea literară. Poet al cetății și al dorurilor intime, al cântecului anacreontic și al melancoliilor erotice, al solitudinii și al solidarității, al verbului tunător și al șoaptei, al revoltei sociale

și al meditației, al gestului titanian și al contemplației, al peisajului și al evocării baladești, al elanurilor patriotice și al îndemnulii la revoluție, el face dovada unei sensibilități polivalente, desfășurându-se într-un larg registru litic, guvernat suveran de o viziune fundamental umanistă”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6283] Costin Bratu publică un interviu cu Șerban Cioculescu, *Scriitorul găsește în societatea noastră surse de reflecție și de inspirație*, în care acesta își conturează poziția critică față de ipostaza scriitorului contemporan: „Prefer strictelor delimitări observarea evoluției literare însăși”, „Consecințele ultimului război mondial lasă deschise atâtea soluții”, „Kafka și Joyce domină o parte a prozei noastre actuale, dar... atenție! Epigonismul înseamnă impas”, „Cunoașterea prin artă presupune investigații umane profunde”, „Marile evenimente socialiste contemporane nu pot fi decât pe măsura marilor artiști”, „Critical trebuie să aibă încredere în receptia sa estetică”, „Cred în literatura tinerilor.”

31 iulie

• [„Albina”, nr. 31] Ion Bănuță publică poezia *Extaz*: „Sun comunist de vis. Partidu-mi cere / în sfânt extaz să torn putere, / în piscuri mari și văzduh mirat / în steagurile roșii înălțat”. □•Virgil Teodorescu scrie *Spre noi orizonturi*, despre Congresul al X-lea: „Laudă Comitetului Central al Partidului și celui care stă în fruntea sa, celui care ne este zilnic pildă prin neistovita lui putere de muncă, prin agerimea minții, prin cutezanță, prin dăruirea întregii sale ființe închinată binelui și propășirii țării. [...] Suntem azi o țară la cârma căreia stă Partidul Comunist Român, în frunte cu secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, un înflăcărat, cutezător și nedezmințit luptător pentru binele, dreptatea și demnitatea tuturor”. □•Acad. Victor Eftimiu publică *Închinare*: „Prin bunele oficii ale revistei «Albina», aduc salutul meu omagial celui de-al zecelea Congres al Partidului Comunist Român; îi urez să se transforme într-un uriaș stup de albine care să dea acestui popor blând și muncitor, fagurii de miere pe care îi merită să-i fie hambarele veșnic pline, să nu lase pierdut nici un grăunte din avuțiile frumoasei sale țări”. □•Victor Tulbure scrie despre *Măreția epocii noastre*: „Poporul nostru a fost întotdeauna receptiv la cultură și frumos. În concepția poetului popular neștiutor de carte dar făuritor al doinelor, al Mioriței și al baladei despre meșterul Manole, irealul perfecțiunii umane nu poate fi atins decât prin cultură. [...] Socialismul a lichidat drama neștiinței de carte în care fusese aruncat poporul, și este unica orânduire din lume care își explică existența prin mijlocirea culturii. Ca atare, creației literare îi revine un rol de frunte în opera de educare a maselor, în formarea și înnobilarea noilor generații cu trăsăturile morale demne de măreția epocii pe care o trăim. O poezie în afara idealurilor care animă masele angrenate în construcția și perfecționarea noii societăți, este incompatibilă cu însuși mersul înainte al societății. O asemenea poezie este lamentabil sortită eșecului prin neaudiența ei la public. Pentru a fi într-adevăr «mesageri al spiritualității poporului» –

așa cum amintea tovarășul Nicolae Ceaușescu, într-o cuvântare ținută recent la Cluj, poetul este chemat să scrie «despre faptele mărețe ale poporului nostru despre tot ce se face în România, despre tot ce se construiește prin munca entuziastă a tuturor celor ce locuiesc în această patrie»". □•Dumitru M. Ion scrie despre *Vara la țară*: „Anii socialismului au schimbat viața și căile ei. [...] Orice loc, orice casă la țară își are ineditul ei. Asemeni omenirii. Există o simplitate și un zâmbet anume, o bucurie neasemuită a primăverii când copacii se încarcă de flori, o bucurie a verii și a toamnei când roadele își arată fața belșugului oriunde: la câmp sau la munte unde sus brazii-n păduri sunt ca niște tuburi de orgă care cântă un imn hărniciei”.

• [**„România literară”, nr. 31**] *La Arhiva politică*, Paul Anghel scrie despre *România și partidul său comunist*, recuperând limbajul lozincard din primii ani ai stalinismului din țară: „Partidul Comunist Român, în condiții deosebit de vitrege, s-a dovedit o redutabilă forță mobilizatoare și organizatoare. Partidul a strâns forțele sociale existente într-un focar, folosindu-se cu pricepere contradicțiile acute ale societății românești, contradicțiile de clasă, contradicțiile dintre Antonescu și Palat, contradicțiile dintre Antonescu și Palat, contradicțiile dintre mareșal și armată, contradicțiile dintre cercrile burgheze și imperialismului economic german, opoziția intelectualității față de dictatură. Înfruntând defetismul unor alte grupări politice, intimidat de dictatura militaro-fascistă, el a elaborat tactica strângerii dintr-un larg front de luptă a tuturor elementelor democratice și antifasciste, capabile de rezistență, resuscitând astfel toate resursele vitale ale națiunii.” ■•Adrian Păunescu realizează un interviu cu Al. Andrițoiu : *De 2000 de ani, pe noi, românii, numai lupta cu inerția ne-a păstrat*, prin care e redeșteptat sloganul literar care animase Congresul al IX-lea al P.C.R. din 1965. □•Ideea de continuitate și cea de stabilitate sunt puncte de forță ale dialogului: „ – Ai trăit în preajma mai multor congrese ale partidului. Ce noutate de climat aduce acest al X-lea Congres? – Știința și arta guvernării, în veacul acesta în care știința ne pătrunde prin toți porii. Democrația reală, într-o sudur solidă cu poporul. Trăim epoca marilor consfătuiri cu masele, când piețele publice devin for și templu al costumelor naționale.” □•Există și o întrebare care atacă problematica „provincialismului” în cultura română, care se manifesta, încă de atunci, prin întreținerea unui spirit belicos – rareori fundamentat – cu publicațiile centrale, la care Al. Andrițoiu, în calitate de dirigiuitor al unui lunar al Uniunii Scriitorilor (din Oradea), răspunde apărând nevoia uniformizării programului: „«Familia» este o revistă de grupare. Și eu sunt pentru grupări literare. [...] Toate marile reviste ale țării și ale lumii s-au constituit în jurul unei personalități proeminente, într-o grupare fundamentată pe afinități spirituale, și nu pe discordii. De aceea unui redactor șef trebuie să i se dea îndemâna de a-și forma o redacție, cu seriozitatea cu care se alcătuiește un guvern. [...] Or, dragă Adrian Păunescu, estetica noastră marxistă este, în mare, una, pe câtă vreme crezul estetic este propriu fiecărui creator, fiecărui redactor. Nu se poate preciza profilul

unei revistei cu o redacție pestră, în care fiecare crede în alt chip.” □•Apar și unele șicane ce țin de tot mai dese dispute între „Familia” și „România literară”: „ – În condițiile ideale, ceea spui dumneata este perfect. Dar închipuiește-ți că «România literară» – unul din cele numai două săptămânale ale Uniunii Scriitorilor – ar deveni revistă de grup. În condițiile date, faptul ar fi o fărâdele. – Foarte bine. Să nu devină «România literară» o revistă de grup. Mai mult chiar, ea să reprezinte, să zicem, democrația ideală a stilurilor. Au fost de când lumea și reviste oficiale, academice, dar o cultură e un organism complex, și dacă toate publicațiile unei culturi ar avea porțile deschise de către absolut toate stilurile, fără niciun fel de criterii, am asista la o piterească babilonie care ar jigni și personalitatea revistei și a colaboratorilor.” ■•Eugen Simion se întreabă *Încotro merge literatura?*, remarcând faptul că, după 1948, a apus vremea încadrărilor macrostilistice: „Știm, în ce privește literatura română, cu mai mare certitudine ce am depășit decât spre ceea ce ne îndreptăm. Idealul ei e, poate, de a nu avea un ideal unic. Pluralitatea e mai rodnică. Problema *stilului* literaturii e însă deschisă, cu toate că – s-a văzut – nu ducem lipsă de soluții. Exemplul literaturii interbelice nu e, sub acest aspect, de acceptat fără rezerve pentru că *direcțiile, curente, stilurile* sunt, acolo, legate de o ideologie specifică. Azi ideologia e unică și literatura nu mai poate fi definită în funcție de curente de gândire. Formulele estetice de mai mare anvergură sunt, tot așa, limitate. Rar poți găsi trei-patru scriitori care să aplice aceeași metodă. Trăim, indiscutabil, o epocă de pulverizare a formulelor și, totodată, o epocă de debut în *grupuri* literare mici. Estetica (să-i spunem așa) se definește, mai ales, în funcție de modelele acceptate: poeți în sensul lui Blaga, Barbu sau prozatori analiști în maniera Camil Petrescu ori Hortensia Papadat-Bengescu. [...] Este totuși și o nouă epocă de renaștere a cărților exemplare: *Intrusul* de Marin Preda, *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu, *În absența stăpânilor* și *Animale bolnave* de Nicolae Breban, *Iarna bărbaților* de Ștefan Bănuțescu, *Interval* de Al. Ivasiuc, *F* de D.R. Popescu”. ■•Discontinuitățile culturale nefericite aduse de 23 August 1944 sunt asumate, de Demostene Botez, fost președinte al Uniunii Scriitorilor (1965-1966), în *Literatura acestor ani*, în care arată că a fost necesar un timp, relativ scurt, ca scriitorii „să înțeleagă bine noile mobile ale oamenilor în noua societate, să tragă din ele tot ce aduceau inedit și uriaș pentru crearea universului lor.” □•Indiciu al unei polemici deschise cu Radio „Europa Liberă”, care se va întea mai ales după *Tezele* din iulie 1971, în același articol Demostene Botez vine să mustre exilul: „Clevetitorii regimului nostru, deplasați peste graniță, care începuseră a cânta pe nas, ca buni crești, prohodul literaturii noi, și să o nege total, au început chiar și ei apoi să recunoască și avântul, și valoarea literaturii noastre contemporane”.

● [„**Tribuna**”, nr. 31] Revista se deschide cu două texte propagandistice semnate de Ioan Oarcăsu și Miron Scorobete. Primul, intitulat sugestiv, *Literatură și angajare*, formulează niște panseuri semi-teoretice despre importanța anga-

jării „politico-estetice” a scriitorului față de societate și mulțimile de cititori, avizi de frumos. Considerentele teoretice îi vin în minte editorialistului după ce a parcurs Tezele Comitetului Central al P.C.R. pentru cel de-al X-lea Congres. Cel de-al doilea text, *Moment istoric*, vorbește despre faptul că scriitorul face, fără s-o știe, istorie, nu numai literară. De aici și ocazia perfectă de a sublinia vocația de ales a poporului nostru: „Poporul român e, în clipa de față, făuritorul unei mari istorii, și artiștii lui sunt autorii istoriei literare de azi, care mâine va fi clasică. ■•La rubrica lui, *Nuclee*, D. R. Popescu scrie despre *Ulise și sirenele*. ■•Henri Zalis vorbește despre necesitatea unui proiect coerent și unitar de alcătuire a unui corpus de bibliografii literare. ■•Două texte sunt dedicate aniversării a 120 de ani de la moartea poetului maghiar Petofi Sandor. Primul e semnat de Letay Lajos și vorbește despre ideea centrală a poeziei lui Sandor: „sa facem ca poporul să domnească în poezie, ca să devină apoi stăpân și în politică”. Al doilea text îi aparține lui Al. Căprariu, un text evocator, la fel de exaltat ca primul, din care aflăm că poeții, deci și Petofi, nu mor, ci rămân printre noi, prin creația lor, și sunt mai vii chiar decât cei vii. Grupajul aniversar e încheiat de două poeme ale scriitorului maghiar pașoptist, în traducerea lui Petre Pascu. ■•Pe aceeași pagină, Constantin Cubleşan comentează un roman al lui Teofil Bușecan, intitulat *Moisei*, un roman „țărănesc” în care e vorba de un sat din nordul țării, aflat în agitația de dinaintea războiului. Mircea Vaida recenzează un volum de poezii al lui Aurel Gurghianu, *Strada vântului*. □•Un fragment din romanul *Recviem rustic*, de Ion Lungu, dar și o proză de Szabo Gyula (tradusă în românește de Gelu Păteanu), intitulată *Lămpașul lui Babilon Mihaly*. □•În cadrul rubricii sale *A.B.C.*, Vasile Rebreanu scrie un text omagial destul de patetic despre scriitorul francez Antoine de Saint-Exupery, de la moartea căruia se împlinesc 25 de ani. ■•Un grupaj de poeme, semnate de scriitori români și străini îi acre ca autori pe Gheorghe Chivu, Vladimir Ciocov (în românește de Nicolae Țirioi), Anemone Latzina, Marki Zoltan (în românește de Vasile Grunea), Nicolae Prelipceanu și Cornel Udrea. □•Sub titlul *Poeți sovietici*, trei poeme de Debora Varaandi, Mihail Kvividze și Ghenadi Aighi, traduse în românește de Vasile Banu. ■•Augustin Buzura scrie cu entuziasm, la rubrica sa *Bloc-notes*, despre fantastica aventură a lui Armstrong, Aldrin și Collins și despre urmările în viața noastră a ceea ce Buzura numea „cea mai frumoasă realizare a speciei”.

● [*„Cutezătorii”*, nr. 31] Stă sub semnul Celui de al X-lea Congres al P.C.R., cu articole de fond semnate de Octav Pancu-Iași, *Ilustrată din anul 1975*, Mircea Sântimbrianu, *Anul unei distincții*, Stefan Iureș, *Formula unei izbânci: Om – Oxigen – Oțel*, versuri de Mihai Negulescu, *Partid*, respectiv Al. Andrițoiu, *Vara de aur*, cât și un portret Sandor Petofi, de Veronica Porumbacu, cu o poezie, *Mugur, mugurel* în tălmăcirea lui St. O. Iosif. □•Petre Ghelmez este prezent cu textul *Construim pentru voi și pentru părinții voștri*, dar și cu un nou scenariu de BD antihitlerist, *Șoimii Carpaților*.

[IULIE]

• [„Amfiteatru”, nr. 7] Marin Tarangul este prezent cu poezia *Partidului, Cel de-al zecelea inel*. ■ Începând cu acest număr, pe frontispiciul revistei studențești vor mai apărea citate din cuvântările Secretarului General al P.C.R., Nicolae Ceaușescu, cum ar fi acesta: „Trebuie să scriem despre faptele mărețe ale poporului nostru, despre tot ce se face în România, despre tot ceea ce se construiește prin munca entuziastă a tuturor celor ce locuiesc în această patrie; să scriem despre uriașa luptă pentru progres și pentru pace a tuturor oamenilor de pe toate continentele; acestea să fie redată în arta noastră cât mai minunat, cât mai frumos, pentru a însuflăi poporul în muncă și luptă. Numai astfel scriitorul își va realiza menirea, va dovedi că este alături de popor, va fi iubit, își va găsi locul în popor”.

□ În conformitate cu cele enunțate de Secretarul General, „Amfiteatru” își declară adevărată față de temele propuse la *Marile dezbateri*. Se poate remarca și din rândurile publicate aici tipul de discurs jurnalistic ce va domina presa pentru următoarele trei decenii. „Niciodată țara nu a mai stat sub semnul unei asemenea efervescente social-politice de adâncă semnificație pozitivă, niciodată impresionanta unitate a poporului în jurul partidului său nu a cunoscut o expresie atât de desăvârșită, niciodată încrederea în înțelepciunea celui investit să conducă destinele României nu a fost mai deplină ca în aceste zile premergătoare Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român. Studențimea patriei noastre a luat cunoștința cu un sentiment de profundă bucurie de propunerea adoptată de către Conferința Municipiului București a P.C.R. – și însușită cu entuziasm de toate Conferințele județene de partid – ca la Congresul al X-lea, tovarășul Nicolae Ceaușescu să fie reales în funcția de secretar general al partidului. Pentru tineretul universitar, care a avut deseori prilejul de a-l avea în mijlocul său pe întâiul cetățean al țării, de a-i asculta cu emoție cuvântul înflăcărat, de a-i sorbi îndrumările marcate de luciditate și grija pentru educarea noilor generații de tineri intelectuali, nu poate exista o propunere mai fericită. În persoana tovarășului Nicolae Ceaușescu, bărbatul care cu o exemplară energie, îndrăzneala și perseverența și a închinat, din frageda tinerețe, întreaga viața luptei revoluționare, cauzei progresului și fericirii națiunii noastre, triumfului ideilor marxist-leniniste, noi vedem adevăratul etalon al conducătorului comunist, legat prin mii de fibre de popor. Dinamismul pe care îl propaga în viața noastră socială, neobișnuita putere de munca și uriașul devotament cu care, în fruntea Comitetului Central, asigură mersul înainte al societății românești, maturitatea politica nedezmințită demonstrată în împrejurările de mare complexitate ale vieții contemporane, omenia simplă, directă și caldă cu care știe să asculte mulțimile și să se adreseze mulțimilor – iată numai câteva din acele însușiri care au adus celui mai bun fiu al poporului dragostea, stima și prețuirea noastră, a tuturor. Nouă, studenților, ne este cu deosebire limpede că, dacă România și-a cucerit în ultimii ani un solid prestigiu pe scena lumii, dacă poziția comuniștilor români de apărare a steagului internaționalismului se bucura de un larg ecou, dacă progresul multilateral al patriei noastre e ur-

mărit pe toate meridianele cu simpatie și interes, toate acestea se datoresc într-o mare, hotărâtoare măsură, remarcabilelor calități de conducător și om de stat ale tovarășului Nicolae Ceaușescu. Realegerea sa în înalta funcție de secretar general al partidului va fi, așadar, cea mai adecvata expresie a continuității tuturor victoriilor noastre. Privim cu trainica încredere viitorul, splendida linie de orizont spre care se vor profila, și prin munca noastră de tineri intelectuali, edificiile comunismului în patria noastră”. □•Vladimir Streinu scrie despre relația dintre *Naționalitate și democrație*: „Cultura românească e un organism complet. Născut și format pe îndelete în aproape patru veacuri de istorie, atestată documentar, cu funcțiuni și comportări de viață numite și analizate de mai multe ori, acest organism, examinat radiologic, își pune în vedere osatura de sprijin, o coloană vertebrală, puternică și dreaptă. În adevăr, mersul formativ al culturii române se declară veac de veac în jurul ideii de conștiință națională, care a fost silită mai întâi să ia forma de conștiință lingvistică”. □•Ana Blandiana publică un scurt articol intitulat *Absolvenții* în care se declară impresionată de „succesiunea generațiilor în artă”. „Desigur, în orice domeniu, fiecare nouă serie umană presupune câteva noi posibilități de explozie a noului, fiecare tânăr savant înseamnă o șansă în plus împotriva cancerului sau a misterului farfuriilor zburătoare, dar în artă această rostogolire spre nou este mai afișată, deosebirile mai flagrante, generațiile literare sunt mai evidente decât cele de ciberneticieni sau de chimiști. Artiștii sunt aplaudați și la intrarea în scenă. Iată de ce dacă la sfârșitul unui an universitar printre sutele de absolvenți ai Filologiei se numără trei poeți; dacă printre absolvenții de la Belearte se ascund nu numai profesori de desen ci și pictori; dacă printre absolvenții I. A. T. C. – ului se găsesc trei regizori de film (aș spune speranțe, dacă filmul nostru nu ar fi infirmat de prea multe ori cuvântul); dacă printre absolvenții Conservatorului există un compozitor adevărat, atunci sfârșitul anului universitar, acest festiv început de vară, poate fi socotit dată simbolică a intrării în scenă a unei noi serii de artiști și datoria noastră de spectatori este să-i aplaudăm cu anticipație. Vorbesc despre o dată simbolică și nu despre una reală, pentru că sunt departe de a socoti cursurile unei facultăți componente *sine qua non* ale vocației sau drumului artistic; încheierea lor merită însă valențele simbolului, punctând momentul oficial al ireversibilei decideri, răscrucea formală din care a fost ales un singur traseu. În același timp, acesta este momentul intrării în competiție cu istoria. Dacă fiind student, poetul este, cel puțin pentru un ochi străin, un posibil diletant, care poate fi admirat pentru o reușită privită cu surprindere, după absolvire, o dată cu profesionalizarea recunoscută ca fapt, el intră obligatoriu într-o serie umană care începe cu Grigore Ureche. Paginile lui, așezate până atunci la sfârșitul caietelor de cursuri, devin manuscrise care nu pot fi judecate decât prin severă raportare la alte manuscrise cunoscute. Este clipa simbolică a schimbării de perspectivă. Pe acest drum, al profesionalizării, cu anii mulți renunță. Atrași de propria lor fericire, unii, cuceriți de scări mai rapid glorioase și mai pline de recompense, alții. Iar alții – pur și simplu – înfrânți. Dar, de mai sus sau de mai jos,

clipa sfârșitului de facultate, absolvirea adolescenței, rămâne pentru toți un simbolic și emoționant reper. Restul este luptă”. ■•„Amfiteatru” folosește citate din opera unor mari personalități, între timp dispărute, ale culturii și literaturii în scop propagandistic, „adeziunile” lor părand făcute la timpul și în numele prezentului. □•Tudor Vianu: „Astăzi mi-a devenit cu totul limpede că România a intrat într-o fază superioară a istoriei ei. Simțirea patriotică, devotamentul față de țară și de poporul ei, ne cer să ne rânduim alături de partidul clasei muncitoare și să sprijinim străduințele lui închinat binelui obștesc”. □ Lucian Blaga: „Legătura strânsă nu numai de orientare, dar oarecum de ființă, între creație și viață înțeleasă în toată adâncimea ei, a poporului român a învederat cea mai solidă garanție atât pentru continuitatea, cât și pentru noutatea tradiției. Aceeași legătura asigură mai mult decât orice și substanța literaturii. Spun aceasta nu numai ca cetățean loial al patriei așezate pe temelii noi, dar și ca unul ce urmăresc repercusiunile avute de răsturnările de ordin social și eforturile de construcții din ultimii cincisprezece ani. S-au înfăptuit în toate sectoarele, îndeosebi în cel legat de ideea colectivului uman, industrie, agricultura, învățământ, știința, impresionante, mari progrese. Acestea nu sunt chestiuni de apreciere pe scara aproximațiilor, ci constatări pe scara matematică. Izbânzile sunt o evidența a tuturor simțurilor, le vezi, le auzi, le pipai: S-a pornit un fluviu, cota apelor o poți citi pe țarm”. □ G. Călinescu: „Așa cum am declarat și în public, m-am simțit întotdeauna în mijlocul Partidului și am luptat ca atare, fără a fi înscris formal în rândurile lui. Dar acum socotesc că e cinstit și necesar ca un intelectual ca mine să spulbere orice bănuială că ar lua parte la construcția socialistă printr-un entuziasm de vorbe, fără a demonstra că se simte mândru de a se supune disciplinei partidului”. ■•Rubrica *Forumul cărților* înregistrează apariția unor noi volume în librării. Cel dintâi e *Ambitus* de Ninei Cassian, poetă ajunsă „în ajunul unei mari mutații spirituale”, notează Marcel Petrișor. □•Urmează volumul *Porțile* de Veronica Porumbacu cu titlu simbolic, după opinia Sandei Agalidi, care evaluează astfel și „sensul condensat al citatelor ce preced cele cinci părți” ale cărții. „O autobiografie cu discrete dar permanente trimiteri la general; orgoliul temperamental, mărturisit de autoare, nevoia de a se face prezentă față de sine și ceilalți, neliniștea obsesivă a vidului absorbant ce trebuie anihilată în act, impasurile unei sensibilități rând pe rând rănite sau exaltate de contactul cu concretul realității, se rezolvă existențial și literar sub semnul unei, totuși, încrezătoare și destinate înaintări și străbateri a porților succesive. [...]. Urmărind conturul sinuos dar fără obscuritățile inutile ale mărturiei, în care elementul poetic se face ponderat prezent, cititorul va întâlni reflexul unei problematice generale”. □•La aceeași rubrică, e anunțat volumul *Trei nori* de Gheorghe Grigurcu, despre care Andrei Georgescu spune că: „rămâne adeptul ermetismului”, adăugând că „afirmația impune totodată un corectiv sau o nuanțare”. Anumite coexistențe nedorite de modalitate, diferit structurate la nivelul expresiei, trădează inconsecvențe de metodă, lăsând, după cum recunoaște, «să i se vadă meșteșugul» și deci făcând posibilă, din exterior, reconstituirea actului de creație.

Înnobilarea ideilor, inițial în deplină claritate formală, cu atributele convenționale ale acestui tip de lirism, este precedată de încetșarea limbajului (care păstrează încă o valoare comunicabilă), de deformarea «prin lentilele cele mai groase», pentru crearea stării de percepție echivocă. O atare tehnică se legitimează numai ca evitare a inerției descriptivismului comun. Intențiile însă nu se traduc uniform, unele poeme constituind simple versificații pe teme știute. □ În finalul rubricii, Constantin Stejar consideră *Necunoscutul ferestrelor* de Ion Caraion o carte în care se „adoptă, față de realitatea războiului, o poziție angajat afirmată. [...] După război, în afară de *Cântece negre* (1947), care valorifica pe un plan superior personalitatea volumelor anterioare, lirica poetului suferă mutații radicale, subliniind cu sinceritate debordantă adeziunea la un ideal constructiv. În schimb, influențele, aceleași din perioada începutului – Arghezi, suprarealismul francez – sunt mai rudimentar organizate propriilor calități”. □ Tudor Octavian publică nuvela polițistă *Ziua de 6 octombrie*.

• [„Argeș”, nr. 7] În subsecțiunea *Logos*, Nicolae Balotă rezumă viața culturală a lui Eugen Ionescu. Articolul său *Eugen Ionescu – Geneza unui spirit* – evidențiază principalele resorturi ale personalității și operei dramaturgului. Acestea sunt „simptomul anxietății” din *Nu* și asigurarea sentimentului eternității prin observarea și combaterea *totului*. „Tânărul de odinioară se arunca asupra cărților scrise de alții, asupra paginii încă nescrise de el cu furia unui amant. Voia să îmbrățișeze totul, să scrie totul, să noteze fiecare pas [...] tot ceea ce se uită. [...] «asta este tot ce pot face pentru eternitatea mea»”. □ În „Meșterul Manole” dintre cei care publică texte poetice, îi reținem pe Eugen Barbu, *Schimbătoare ca o zi de primăvară*, Petre Stoica, *Lemne pe umeri* și *Ți-e părul aproape romantic* și Romulus Constantinescu. ■ La cronică literară, Mihail Diaconescu scrie despre operele literare ale lui Ilie Constantin și Al. A. Philippide, în sintezele *Poezia lui Ilie Constantin* și *Un romantic întârziat Al. A. Philippide*. Expresivitatea lui Ilie Constantin este fundamentată pe un principiu antinomic, de la *blândețe* și *suavitate* până la sălbăcia și violența unui „suflet vulcanic”, de la *fermitatea* rațiunii care apasă asupra *impulsurilor* inconștiente până la evadarea în straniețate și *neșiguranță*. Alexandru Philippide este considerat un „autor clasicizant” care prelucrează în textele sale mituri ale anticilor greci și ale romanilor (cum ar fi *Izgonirea lui Prometeu*). Lupta dintre idealismul romantic și „degradata esență umană” se resimte și în proza sa.

• [„Astra”, nr. 7] Nicolae Tăutu publică poezia *Directivele partidului*. ■ *Cronică literară* găzduiește o analiză a volumului de versuri semnat de Nicolae Stoe, *Consemnele necesare*. Voicu Bugariu, cronicarul literar, constată că originalitatea acestor poezii se corelează cu credința că principala funcție a discursului poetic este aceea de „corectare a lumii, de îmbogățire a ei, de corijare a unor defecte ancestrale ale ființei umane”. ■ Rubrica *Interpretări de poezie* conține comentarii asupra unor volume de versuri semnate de Ion Drăgănoiu (*Aproape sonete*), Nina Cassian (*Ambitus*) și Dan Laurențiu (*Călătorie de seară*)

realizate de Ion Munteanu, respectiv de Nicolae Moțoc și R. Mirel. ■•Mihai Ungheanu publică articolul *Istorie literară și cultură*, în care, semnalând fără nicio rezervă meritele reale ale complexei *Istoriei* călinesciene a literaturii române, remarcă, totodată, suprasolicitarea funcțional – culturală a acesteia, în sensul atribuirii de prerogative larg culturale, „pe care autorul ei nu i le-a acordat”. Mai precis, „istoria literară a lui Călinescu anulează și totodată dă drept la existență istoriilor literare de tip analitic pe care le handicapează printr-o intuiție a valorii până acum unică. Ea aduce ceea ce lipsește celorlalte, înfăptuind un serviciu cultural de neprețuit. Alături de ea, celelalte, în măsura în care sunt valabile istoriografic, pot viețui mai departe”. Cu toate acestea, monumentală istorie nu își propune să facă și contextualizarea – obligatorie în epocă – literaturii în raport cu datele extraliterare ale epocilor de care se ocupă. Această funcție ar trebui să revină altor studii, existente, deocamdată, în număr foarte redus, așa cum este, de pildă, *Ideologia generației românești de la 1848 în Transilvania*. ■•Sub titlul *Omul în literatura contemporană*, numărul din iulie al „Astrei” propune un interviu – dezbateră acordat de Aurel Martin lui Ion Budescu. Pornind de la schimbarea politico-ideologică ce a determinat apariția unei literaturi românești actuale distincte, în raport cu aceea interbelică, interviueatul identifică principalele efecte asupra practicii literare, respectiv apariția unei alte perspective asupra ideii de om, „ca ființă socială, văzut într-un anumit sistem relațional, purtând accente noi față de cel descoperit de scriitorii înaintași”. Deși aduce cel puțin două argumente în favoarea ideii de continuitate literară, respectiv faptul că „scriitorii postbelici se înscriu pe o coordonată de esență a literaturii române, valorificată de la Dosoftei și cronicari până în zilele noastre”, și că există scriitori interbelici de valoare, care au continuat să scrie și în perioada postbelică, interviueatul consideră că se poate ușor constata o schimbare de viziune, reflectată de scrieri precum *Moromeții*, *Desculț* sau *Groapa*. Este vorba despre „reconsiderarea concepției despre existență, despre destin, despre societate, despre angrenajul de factori determinanți sau condiționali care explică dialectica existențială”. Mai mult, se înregistrează o diversificare tematică a literaturii, posibilă datorită apariției de „relații noi între individ și semenul său, între om și istorie, între om și natură, între om și el însuși”. La nivelul prozei literare, se poate vorbi de comportamentism, roman – eseu, roman – frescă, ca și de proza de analiză psihologică. În dramaturgie, se remarcă Paul Everac, Horia Lovinescu, Ecaterina Oproiu, Aurel Baranga. În ceea ce privește poezia, păstrând „diferențele structurale, care-i asigură varietatea de timbru”, se poate vorbi, în egală măsură, de configurarea unei imagini „tulburătoare și originale a omului contemporan”, așa cum o dovedesc creațiile poetice ale lui Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Vasile Voiculescu, Al. Philippide, Nichita Stănescu, Marin Sorescu ș.a.

• [„Ateneu”, nr. 7] Alături de *Poem de slavă* de Radu Cârneli, revista publică scrisoarea adresată „Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Tova-

rășului Nicolae Ceaușescu”, din partea „Adunării oamenilor de cultură și artă din municipiul Bacău”. ■•Rubrica *Interviu* este semnată de C. Isac care dialoghează cu Al. Mirodan. Subiectele abordate sunt: cheia succesului în teatru, necesitatea studierii tradițiilor dramaturgiei românești, despre noțiunea de *modern* în teatru și despre eroul tipic al dramaturgiei de astăzi, perspective în teatrul românesc actual. ■•În *Coordonate ale fenomenului epic*, plecând de la premisa că „epica românească contemporană s-a constituit temeinic într-un fenomen artistic unitar, având personalitatea sa distinctă capabilă să-l plaseze decis pe axa istoriei literare”, Nicolae Ciobanu își justifică demersul ca „oportun” urmărind „a se fixa concis la câteva puncte de reflecție privitoare la ceea ce ar putea jalona o anumită suită de aspecte cu semnificație generalizantă pentru condiția estetică și, implicit, social-istorică, etic-umană, a prozei românești contemporane”. ■•Despre *Actualitate și valoare în proza tânără* discută Vasile Sporic care consideră că „orientarea prozei noastre contemporane este dominată de cerințele complexe ale unei actualități care îi desprinde orizontul din cețurile incertitudinilor și îi statornicește specificul problematic printre alte manifestări ale culturii naționale.” Semnatarul articolului laudă „patosul civic conjugat cu autoexigența artistică”, acestea fiind elementele definitorii pentru „strădania tinerei proze, atât de prezentă în mișcarea epicii românești actuale. [...] Confruntată tot mai amplu cu marile valori ale artei contemporane de pretutindeni, proza românească a aderat organic la adevărul că nu există conștiință artistică fără sentimentul integrării umane, după cum nu se poate constitui în act creator decât ceea ce a trecut prin retorica născătoare de valori a talentului, a sensibilității creatoare”. ■•*Cronica poeziei* este semnată de Constantin Călin care analizează volumul lui Ioanid Romanescu, *Aberații cromatice*, considerat a fi „mai unitar în alcătuirea sa decât volumele precedente, mai interesant prin încercarea autorului de a stăpâni metafizica poeziei autentice”. Este o carte care „trezește oarecari suspiciuni cu privire la aptitudinile lui Ioanid Romanescu de a construi poeme cu desfășurare amplă. (...) Compoziția e lipsită de suport epic, de sortilegiu evocator. În schimb, Ioanid Romanescu e un poet remarcabil în piesele lirice, scurte, de mare concentrare, unde câte o metaforă se impune ca floarea de foc a unei explozii”. □ În *Spiritul critic și lucrările de sinteză, enciclopedice*, Constantin Crișan radiografiază viața literară românească și notează critic: „Pentru o cultură în continuă expansiune națională și universal – cum este cultura noastră – lucrările de sinteză elaborate cu înaltă responsabilitate estetică, de către cercetători valoroși, obiectivi, trebuie să fie acele op-uri care să răspundă informației generale și să dea implicit o orientare judicativă universului spiritual al cititorului, gustului public. Lipsesc: *dicționarul de autori*, *clasici și moderni*, *contemporani*, un *dicționar al poezilor români de azi*, *antologiile de poezie*, *de proză*, *teatru*, *de pagini comentate* etc. Nu stau la dispoziție pe masa noastră de lucru: *dicționarele de estetică*, *de poetică*, *de stilistică*. Limba noastră națională și cea literară au ajuns într-un stadiu încât merită urgent un *dicționar de sinonime*, un altul de *analogii*, de *expresii și locuțiuni*...” precăzând ce există și

ceea ce ar trebui să se facă, semnatarul articolului notează: „Folosul primordial al lucrărilor propuse ar fi întâi de toate acela că *ele ar contribui imens la dezvoltarea spiritului nostru critic* prin așezarea într-o scară necesară a valorilor statuate sau în curs de așezare perenă. Toate mijloacele ne stau la dispoziție pentru realizarea unor astfel de lucrări”. □ G. Gheorghită recenzează volumul lui Ion Biberi – *Poezia mod de existență* – „un eseu care ne propune unul din modurile, una din căile posibile de apropiere, de luminare a inefabilului. Se poate scrie despre poezie, se poate specula în jurul poeziei și în felul în care o face Ioan Biberi, adică mai mult ca om de știință la care rațiunea, spiritul exactității și echilibrului, adesea profesiunea cenzurează orice pornire mai liberă, reacțiile spontane sau afirmațiile neverificate. Poezia «explicită» de un scientist”. Finalitatea acestui eseu, după cum mărturisește însuși autorul său, citat de către recenzent, „a stabili rolul funcțional jucat de Poezie, situarea fenomenului poetic în viața culturală”. □ *Avancronica editorială*, semnată de Ovidiu Genaru, îl prezintă publicului pe Sergiu Adam, „un pastelistmelancolic, versurile sale nefiind decât expresia abandonării ținutului copilăriei ce se confundă cu satul, cu matricea. (...) Poetul știe că ceea ce ne comunică nu este nou, dar are încredere în forța evocării. Deliberat, Sergiu Adam nu vrea să fie un insurgent în imagine, în limbaj. Poemele sunt «stări» trăite în adâncime, legate de ritualuri cu valoare întotdeauna emotivă, fără reminiscența unor lecturi” ■ *Cronica dramei* este semnată de Ion Neacșu care prezintă *Trei piese într-un act* de George Genoiu: „Prin cele trei piese publicate până acum, George Genoiu a demonstrat că stăpânește o bună tehnică dramatică, are un bun simț al replicii și inventează metafore scenice ingenioase, dar mai ales a demonstrat că nu se urcă pe scenă pentru a debita banalități, ci pentru a vorbi într-un mod original și răscolitor despre bucurii și tristeți care-s ale noastre, ale tuturor”. ■ Vlad Sorianu semnează cronica prozei care prezintă volumul de povestiri al lui Cicerone Cernegura, intitulat *Cazul Argentin* (E.P.L, 1969). Cartea „însumează o suită de povestiri înrudite prin euforia abia simțită, alteori deconcertantă, a atmosferei și nu mai puțin prin fronda anticonvențională, prin refuzul poncifelor de oriunde s-ar revendica ele. Suntem într-o lume a metaforelor zoomorfe, aici câinii, pisicile, păsările, șerpii, peștii, oamenii înșiși aparțin unui film unic, supus celor mai stranii metamorfoze și semnificații parabolice”. Scriitorul Cicerone Cernegura aparține, în viziunea recenzentului, „acelui gen de prozatori care, coborâți în hadesul angoaselor inefabile, al impulsurilor nemărturisite, se pomenesec în situația ucenicului vrăjitor, care a uitat formula de îmblânzire a demonilor dezlănțuiți, dar speră să și-o reamintească împreună cu noi”. ■ În *Puncte de vedere*, Ștefan Olteanu își propune să răspundă la întrebarea «*Science fiction*» la răscruce de drumuri? și ajunge la concluzia că acest tip de scriitură nu duce lipsă de subiecte: „Subiectele continuă să fie, deci, din abundență. Și cu fiecare clipă se adaugă altele noi. Această avalanșă nu aduce literatura științifico-fantastică într-un impas. O așează, însă, la o răscruce de drumuri. Ca să răzbați, trebuie să alungi de la bun început ispita comodității. Trebuie să știi unde să cauți

pentru a flata cât mai repede. Și odată ce ai aflat, să așterni totul pe câteva coli, conștient în permanență de răspunderea pe care ți-o asumi”.

• [„Cinema”, nr. 7] Sub semnătura „Cinema”, apare textul *Răspunderea morală și filozofică a filmului românesc*: „Or, mai pregnant ca oricând, acum – când tezele și Proiectul de directive ale celui de-al X-lea Congres al Partidului deschid perspective impresionante de evoluție în toate domeniile de activitate, simțim acut nobila chemare a «sfintei nemulțumiri» creatoare. În fond, cele mai importante repere pentru arta noastră cinematografică sunt – și trebuie să fie – tocmai ritmul impetuos de dezvoltare a societății socialiste și profunzimea transformărilor produse în conștiința maselor, condițiile materiale nou create, exigențele legitime ale publicului, evoluția celorlalte arte – în particular – sau evoluția gândirii estetice – în general.” □•Marin Sorescu publică în cronică sa textul *Întoarcerea lui Ovidiu*, un text dedicat lui Giuseppe De Santis și cu precizarea „*Încercare de precizie cadru cu cadru*”, un scenariu de film despre întoarcerea lui Ovidiu la Roma: „Aici se termină filmul (istoric, istoric dar mie mi-a plăcut), iar scenaristul și-aprinde o țigară dispărând și el în negura fumului”. □•În rubrica *Actualitatea*, Radu Cosașu publică „*Începutul și sfârșitul sunt a filei...*”, un text în care se pornește de la o scurtă știre: „Un regizor de teatru, Guy Kayat, a ales «Oedip rege» al lui Sofocle pentru o experiență șocantă. Ordinatorul pe scenă. Din fotoliile lor, spectatorii vor putea determina cursul piesei, vor putea schimba hotărârile personajelor”. □•Valerian Sava realizează un interviu cu regizorul Gheorghe Vitanidis, *Răutăciosul adolescent mai are ceva de spus*. Motivul interviului – un număr mare de scrisori, primit la redacția revistei, despre filmul *Răutăciosul adolescent*, scenariu de Nicolae Breban. Valerian Sava îl confruntă cu aceste scrisori, dintre care notăm: – Unul dintre cititori se referă la personajul central, formulând o îndoială în privința autenticității acestei figuri de intelectual. – *Nici Breban nici eu nu ne-am propus să rezolvăm toate problemele existenței noastre, nici toate problemele complexe ale intelectualității contemporane, într-o peliculă menită să dureze pe ecran o oră și jumătate*”. □•În *Bibliorama* apar câteva fraze, semnate Al. R., despre cartea *Giulietta Masina* de Victor Adrian: „Monografia lui Victor Adrian nu ne-a plăcut. Am reluat-o la lectură pentru a nu fi acuzați de subiectivism, dar prima impresie s-a păstrat. [...] Studiul lui Victor Adrian, plin deci de locuri comune și rămânând la suprafața lucrurilor e totuși greoi la lectură.”.

• [„Echinoc”, nr. 5-6] În cadrul secțiunii de *Cronică literară*, Petru Poantă recenzază trei volume de poezie scrise de Gheorghe Grigurcu, Teofil Răchiteanu, Ion Cocora. □•Gheorghe Grigurcu: *Trei nori*: „Ar fi poate fals, sau în orice caz prea larg, termenul de intelectualism raportat la această poezie. [...] Ceea ce se impune inițial este deci un spațiu foarte subtil al unei idei, în care începe apoi mișcarea cuvântului. Suportul poeziei provine din acest strat intern, desemnat ca raționament: imposibilitatea conjugării a două entități, dintre care cel puțin una nu are conștiința propriei existențe. Orice s-ar spune, nu așa ar proceda un barbian. Grigurcu este mai repede în vecinătatea poeziei occidentale contemporane,

printr-o știință anume a ambiguității, ambiguitate ce-și refuză însă condiția absolută, păstrând în permanență un fundal în care se alcătuieste cu sens polemic, vizând zone existențiale stricte. De aici, mai mult un aer de confesiune decât unul de experiment poetic pur”; □ Teofil Răchițeanu: *Elegii sub stela*: „Dar într-un asemenea context să-i oferim cel puțin șansele sincerității. Este înainte de toate o presimțire certă a poeziei, o linie melodică sigură ce-i procură tonurile limpezi, adeseori cu implicații subterane tulburătoare. Poeziile sunt în totalitatea lor niște stări elegiace pure, căutându-și dimensiunile în funcție de un anumit obiect. E o continuă conversație a sentimentului cu o altă condiție a sa mai inefabilă, mai subtilă [...]. Tot într-o asemenea viziune elegiacă se alcătuieste și o altă coordonată a plachetei: biografia unui peisaj al moșilor, văzută nu în profunde mișcări metamorfice, geologice, cu proiecții în mit, ci ca transcriere a unui sentiment ușor de înstrăinare, de regret.”; □ Ion Cocora: *Palimpsest*: „Poezia lui Ion Cocora, înainte de a-și cere dreptul la existență, începe prin a se sugera drept dificilă. Pentru că ea are ambiția seducerii, nevoind, fie din modestie, fie din neputință, ca să fascineze. Într-un asemenea corolar rezidă, credem, întreaga structură a poetului. De aici se iscă o anume voință de filozofare care-și presimte continuu adâncurile, ce îi pot fi permise, care-și refuză în permanență tentația liminarului, eșuând, în cele din urmă, istovită într-o ordine ce o adevărește ca principiu existențial.”. ■ În articolul *Recitind din Camil Petrescu*, Nicolae Manolescu observă inconsistența structurală și caracterologică a operei camilpetresciene din perioada postbelică: „Nuvelele (publicate prima oară în 1949) și piesele de teatru (*Bălcescu*, *Caragiale în vremea lui*) reiau, în variantă, tema care a obsadat pe autorul *Patului lui Procust* de la început. Obișnuința ne face însă să nu vedem că «tema intelectualul» devine în opera recentă a lui Camil Petrescu o temă socială. A fost de ajuns ca scriitorul să renunțe la orice ambiguitate a personajelor, la orice pretenție de a le «înnobila», spre a ieși la iveală substratul social definitiv al temei sale principale; misterioasa transformare ne-o relevă, foarte bine, compararea lui Ladima din *Patul lui Procust* cu Mihai Oproiu din *Mănușile*. Între romanul din 1933 și nuvela din 1940, personajul a pierdut totul: tragedia lui Ladima s-a transformat în drama banală a lui Mihai Oproiu. [...] Exagerarea lui Camil Petrescu este, apoi, de a nu rămâne la, în definitiv, ratatul poet din *Mănușile* și de a implica, în categoria acestuia, artiști adevărați, unii chiar personaje istorice: Eminescu, Slavici, Caragiale. *Caragiale în vremea lui* e o dovadă: piesa e plină de Mihai Oproiu. [...] Camil Petrescu nu pare a fi luat în seamă faptul că noi nu putem judeca astăzi pe Eminescu decât ca pe genialul autor al *Luceafărului* și că neînțelegerea (de o atât de joasă speță) a unui politician de la 1880 nu mi se pare așa de extraordinară încât să merite o piesă de teatru. [...] Ceea ce stârnește dintr-o dată mirare în romanul *Un om între oameni* este îndrăzneala concepției: autorul visa să scrie o carte monumentală, în care o epocă întregă să se oglindească, un *Război și pace* românesc. El s-a documentat cu grijă, a citit cam tot ce se putea citi și, uneori, pagina suferă de cantitatea exagerată a informațiilor. [...] Romanul lui nu

este deloc modern, în structură, prea apropiat de fresca tradițională; el nu este numai o carte despre secolul al XIX, dar una în spiritul acestui secol. [...] *Un om între oameni* este, după aceea, un roman extraordinar de inegal. Este o mare diferență, de exemplu, între primele capitole, puternică monografie a vieții rurale de după 1821, și acelea din partea a doua, care povestesc copilăria lui Nicu Bălcescu, fiul serdăresei Zinca. Deprinderile biografiei romanțate strică, în acestea din urmă, totul. [...] Dar «noua concepție» a lui Camil Petrescu s-a dovedit mai degrabă o prejudecată când a fost vorba de personalitățile istorice propriu-zise. Istoricul l-a obligat, în câteva rânduri, pe romancier să închidă ochii la ceea ce vedea și să se conformeze unor abstracții.”. ■•Dan Plinaria reflectează la conceptele *Timp și roman – premise ale unei sinteze*: „Există nenumărate meditații pe marginea timpului, fără să se încerce prin intermediul noțiunii, înțeleasă acum nu numai ca o categorie filosofică, o definiție a existenței umane, măcar relativă. Timpul nu e un simplu motiv literar situabil printre altele, ci trebuie privit ca un mod de existență. [...] Tocmai în această schimbare de accent rezidă importanța gândirii lui Bergson. Prin urmare, adevăratul timp, numit durată, este cel interior, deosebit la fiecare individ, conceput ca un flux continuu. [...] E vorba de așa numitul detaliu psihologic disecat la extrem de Proust, privit la Faulkner în devenirea sa și apropiindu-se de viziunea bergsoniană tocmai în intenția de a realiza, cu mijloacele artei, discutatul «flux al conștiinței». Timpul real nu mai e un simplu cadru care se mulează pe corpul unei realități, sau care e umplut de o realitate. Viața psihologică e curgere neconținută și timpul este esența ei adevărată [...] Personajele nu sunt văzute dintr-o dată, ci se construiesc pe parcurs, în baza discontinuității lor psihologice. Detaliul psihologic, fie că e văzut în mișcare (Faulkner), sau nu (uneori Proust), e ridicat la rangul de principiu estetic”. ■•Ion Pop scrie despre *Dan Botta –poet apollinic*: „Așezate sub stema «gloriei arzătoare a meșteșugului» mallarméan, *Eulaliile*, începând cu acel neuitat *Proemiu* își desfășoară înaltele sunete sub bolțile unei rafinate abstracțiuni. Dacă «eulalii» înseamnă rostiri frumoase, poetul a găsit titlul exact al construcțiilor sale muzicale. [...] Poezia va deveni, în acest context, operă întâi de toate a gândului ordonator, operație de decantare și sinteză, sublimare a materiei în arcuri pure ale mișcării, un sens abia trasat, al unei ascensiuni fără termen precis, în spiritul cel mai autentic al liricii moderne... E o ascensiune spre altitudinea apolinică în toate aceste poezii, în fiecare ghicindu-se voluptatea ascunsă a fostelor tulburății dionisiace, o senzualitate nu total anulată de sensurile unui ascetism retractil: distanțată de elementul organic, plăcere e a trecerii captive printre forme și reliefuri perfecte, măști ideale ale materiei...”.

■, I[on] P[op] consemnează interviul denumit: *Câteva minute cu Victor Felea*: „ – V-a apărut recent un nou volum de versuri, *Ritual Solitar*. Concurența dintre poet și critic se anunță așadar din ce în ce mai puternică. Primele comentarii vorbesc din nou despre o poezie a criticului, ceea ce ar vrea să însemne probabil că activitatea dumneavoastră de comentator al literaturii ar trece pe primul plan. – Știam din cronica, favorabilă de altfel, a lui Nico-

lae Manolescu la cartea mea de *Reflecții critice*, că mă socotește mai mult un critic decât un poet. Trecut acum la *Poezia criticilor* (pentru că am impresia că la acest comentariu făceai aluzie) se vede că judecata a rămas aceeași. Faptul în sine nu m-ar supăra prea mult, însă cronica e destul de «expediată». Dincolo de greșeala din titlu (*Ritual solar*, scris așa de două ori) N. Manolescu pornește de la o poezie mai puțin semnificativă a volumului și generalizează asupra întregului volum. Se pare că criticul a răsfoit cam în grabă volumul.; – *Pentru că ați vorbit despre un «cor» al liricii noastre actuale, credeți că putem considera «invazia» tinerilor în poezie, drept o „inflație lirică”?* – Nu cred că e vorba de o așa-zisă inflație lirică. Este, după părerea mea, un fenomen firesc, care a existat întotdeauna, întreținând climatul de efervescență literară, fără de care nu se poate realiza major o cultură. Nu alta era situația între cele două războaie, când numărul poezilor publicați în tot felul de reviste, la nenumărate edituri, nu era mai puțin «îngrijorător». Astăzi suntem ispitiți să credem că a fost altfel, pentru că au rămas, firesc, doar valorile reale. Peste zece-douăzeci de ani, «inflația» de astăzi va căpăta alte dimensiuni... Senzația că se publică prea mult se explică prin faptul că nu apar suficient de numeroase reviste ale unor grupări distincte, care să oglindească diversitatea reală a talentelor și tendințelor literare. Problema profilului mai particularizat al unei publicații rămâne mereu actuală. Spațiul redus nu permite cultivarea unor tineri talentați, pentru a-i putea impune înainte de a-și prezenta un volum la editură.; – *Cum vedeți poezia modernă?* – În genere, a existat în toate epocile un spirit modern, îndrăzneț, avansat, având mult discernământ critic, opus unei spiritualități cuminți, tradiționale, mulțumită de sine însăși și de valorile moștenite. Poezia scrisă în concordanță cu acel spirit modern, eliberat de prejudecăți, deschis inovațiilor este la rândul ei o poezie modernă. Dar modernitatea este un concept destul de larg în cadrul căruia coabitează nenumărate nuanțe. Modernitatea liricii poate începe în imediata apropiere a marilor locuri comune clasice și tradiționale, mergând până la dicteul automat sau la dislocarea cuvintelor. Pentru mine, poezia modernă înseamnă, printre altele, expresia acută și irepetabilă a destinului nostru contemporan, sesizat în implicațiile lui fundamentale, înseamnă participare lucidă și asumare a unei responsabilități deopotrivă artistice și morale. Poezia modernă trăiește în conștiința tragică a unor incompatibilități mereu resuscitate în noi și în afara noastră.”. ■•Cu ocazia seminarului *Omul în lumea contemporană*, Gheorghe Mocanu și Ioan Petru semnează două articole. □•În textul *Fenomenul înstrăinării esenței umane și progresul social*, Gheorghe Mocanu prezintă antiteza dintre filosofia existențialistă reprezentată de filosofi ca Kirkegaard, Sartre, Camus, și filosofia lui Marx: „Dacă filosofia existențială pune și încearcă rezolvarea alienării la două nivele pe care le izolează – anume, un nivel fiind acela social-politic și cel de al doilea nivel, cel care ține de partea etico-estetică a omului – marxismul tratează problema omului în unitatea și continuitatea lui socială, ca om social, om universal plasat într-o structură socială bine determinată, fără a izola ca independente diferitele compartimente ale

faptului social. Omul în concepția marxistă este modelul unor relații sociale complexe. [...] Dacă în concepția sa despre progres J. P. Sartre este aproape de Kirkegaard, operează și el tratarea problemei omului la două nivele diferite, unul cel social-politic și cel de al doilea, cel etico-estetic, alienarea omului o vede colectivă, generală în toate compartimentele existenței sociale. [...] Teoria absurdului în lume și evadare din el prin proiectarea binelui și frumosului în existența umană sunt susținute mai mult în domeniul etic și estetic și aproape deloc în cel social și politic, unde el pare să adopte o politică marxistă. [...] Problema procesului permanent de instituționare și realizarea personalității umane se pune în mod acut pentru formațiunea socială capitalistă, unde pe fondul crizei generale a capitalismului se amplifică contradicția dintre normă ca produs al procesului de instituționalizare a vieții sociale și procesul de dezvoltare liberă a omului individual și colectiv. [...] Progresul social sub toate aspectele sale se opune fenomenului de înstrăinare. Azi prevalează radicalizarea conștiințelor individuale spre acțiunii care vizează viitorul omului. [...] Numai prin colectivitate și în ea, omul va putea cuprinde tabloul amplu al vieții sociale contemporane, astfel prea vast și alienabil. E una din condițiile completitudinii progresului social.” □ Ioan Petru subliniază *Controversa înstrăinării*, manifestată în societatea contemporană: „Înstrăinarea cunoaște în zilele noastre multiple dezvoltări. Mulți văd în ea conceptul central al problematicii filosofiei contemporane și chiar experiența culturală cea mai semnificativă pentru timpul nostru. După Gerald Sykes, bunăoară, întreaga cultură a timpului nostru este o cultură a alienării, o cultură despre alienați sau scrisă de alienați pentru alienați. Unii, de astfel, o consideră categorie fundamentală și lege a întregii istorii trecute, prezente și viitoare a omenirii. [...] Denunțând la ora mistificării sale supreme imunitatea regimului economic capitalist, Marx a pus problemele economice în termeni de filosofie socială. [...] Pătrunzând fenomenele descrise de economia politică în esența și procesualitatea lor, descoperind cauza înstrăinării, Marx a putut să indice soluția depășirii acestui fenomen determinat istoricește pe temeiul antagonismelor sociale: desființarea proprietății private asupra mijloacelor de producție și instaurarea orânduirii socialiste care exclude deposedarea, depersonalizarea și dezumanizarea omului odată cu abolirea întrebuintării instrumentale a omului de către om, edificarea societății în care *homo* nu mai este *organum homini*. [...] Dacă alienarea economică este, în concluzie, alienarea vieții reale, rezultă că suprimarea ei atrage suprimarea tuturor celorlalte alienări; depășirea alienării economice echivalează pentru Marx cu premisa majoră a dezalienării social-politice, morale, religioase, a dezalienării ca atare”.

• [„**Familia**”, nr. 7] În dialogul lui Gh. Grigurcu cu A. Marino, și la invitația sa, criticul se va referi, într-un început la intențiile și planurile privind nou înființatul *Cerc de studii* inițiat de conducerea Asociației scriitorilor din Cluj. Fără să-și propune să se autoproclame „magistru” pentru tinerii critici, A. Marino declară că „Intenția fundamentală – în deplin acord cu orientarea conducerii Asociației scriitorilor din Cluj și a tuturor factorilor de răspundere constă în realizarea unui nou

climat intelectual, a unui cadru de lucru util, în primul rând, tinerilor serioși, cu reale preocupări critice, estetice și eseistice, în sensul larg al cuvântului. Ceea ce a lipsit până acum tinerilor publiciști din sfera noastră de acțiune care «promit» să devină «critici», era un program constructiv de activitate, ritmul și perspectiva, tehnicitatea și orientarea precisă, de natură să înlăture discontinuitatea, improvizarea și inevitabilele ezitări sau confuzii ale începutului. Cine pretinde că «știe» tot, că nu mai are nimic de «învățat» și de la nimeni, este invitat politicos dar ferm să nu ne frecventeze. Căci nu este vorba de un «cenaclu» oarecare, sau de un simplu club de convorbiri literare, ci de un adevărat «cerc de studii» cu obiectiv precis: discutarea sistematică a problemelor și cărților importante de critică și estetică literară române și străine, din a căror analiză un începător poate extrage un număr de idei și procedee utile formației sale. Cercul nu conferă talent nimănui, dar poate contribui efectiv la dezvoltarea unor virtualități, la completarea formației unor tineri inteligenți capabili de evoluție, într-o atmosferă de colaborare și libertate spirituală, sub prestigiul marilor valori și al adevăratelor ierarhii intelectuale. Bineînțeles rezultatele ar fi incomparabil mai mari dacă activitatea acestui cerc s-ar reflecta într-o revistă. Deocamdată, tot ce se poate spera este realizarea unor bune relații de colaborare cu publicațiile existente”. □ În ceea ce privește intențiile sale, A. Marino mărturisește: „n-am manifestat niciodată nici cea mai mică dorință de a «intra» într-o redacție oarecare, că nu m-a preocupat sub nici o formă ocuparea unor «poziții» redacționale, pe care le-am evitat cu scrupulozitate. Explicația este una singură: singurul tip de revistă care m-ar interesa efectiv ar avea un caracter specializat, consacrat exclusiv criticii, esteticii și istoriei literare, concepute și practicate în sens superior. Ca repere foarte aproximative ar putea fi vorba de o publicație în genul mai vechii «*La Critica*» a lui B. Croce, actualei «*Critique*» și fostului «*Jurnal literar*», o sinteză între aceste formule, cu program, rubrici și fizionomie proprie, la antipodul jurnalismului literar, în care încep să surprind una din marile curențe ale publicisticii literare actuale. Jurnalismul are rostul său, nu-l contest, dar nu mai puțin cultura, specializarea, competența, și tehnicitatea”. □ În continuarea discuției, Gh. Grigurcu propune abordarea unei „specializări elementare și ușor constatabile a criticii”, respectiv teoretică și aplicată, „constituind sursa unei tensiuni, a unei mobilități dintre cele mai captivante ca spectacol intelectual dar și ca «dramatism» al relațiilor umane... Bunăoară dv. reprezentați cu o autoritate de primă mână orientarea sistematică, ceea ce aș numi «filozofia» literaturii. Ați susținut cu drept cuvânt și cu o infrastructură documentară impozantă, iritantă pentru unii, că practica critică trebuie să se bazeze pe o cât mai temeinică inițiere de specialitate, să tindă spre sinteze, spre viziuni globale. [...] Aveți meritul incontestabil de a fi stabilit filiațiile unor idei în curs, de a fi scos la iveală rădăcinile inaparente ale unor fenomene ce păreau cu totul noi celor mai puțin avizați. Aș vrea să discutăm despre raporturile dintre cei doi poli ai criticii, cel al ideologiei și cel al aplicației, unul determinat de vocația speculativă, celălalt de încercarea de evocare a emoției estetice. Nu mi

se pare că trebuie să existe neapărat un conflict între cele două poziții (de altfel fenomenologic ireductibile), pe care exegeții literaturii le ocupă în virtutea unor impulsuri temperamentale și date intelectuale. Adică între critica de tip «pozitiv» și critica de tip «artist». Desigur schema e relativă, în fapt, de cele mai multe ori, un critic ideolog face și critică la obiect și viceversa, cu predominarea totuși a unei trăsături. Între cele două «tabere» există nu numai mișcătoare mesaje de pace, ci și efective substituții de roluri. Maiorescu, Gherea, Mihail Dragomirescu, Vianu au avut o propensiune ideologică, E. Lovinescu și G. Călinescu au beneficiat de o dotare mixtă (acesta din urmă totuși cu o componentă «voluptoasă» și imaginativă foarte caracteristică), Streinu și Perpessicius sunt cele mai nimerite exemple ale criticii «estete», care au dus la rafinament arta glosării cărților, reclamându-se exclusiv (sau aproape) de la elementele gustului neteoretizat, genuin (dar nu și necultivat). Cele două linii critice pot fi ilustrate lesne și cu nume din critica mai recentă. I. Negoïtescu, de pildă, e reprezentantul de excepție al unei critici devotate obiectului său, pe care-l abordează, nu fără rigori intelectuale, dar în organicitatea acestuia cu fervoare senzorială și adâncime contemplativă. Care e punctul dv. de vedere în această chestiune? Ați putea, fiindcă tot am vorbit de... sinteză, schița un tablou al criticii românești actuale?" □ Considerând că este „atras într-un câmp minat”, A. Marino intenționează să demonstreze că „«ideologii» fac și critică «aplicată», desigur de un anumit stil și conținut. Și pentru a împinge ideea până la capăt, voi afirma că tocmai această recrudescență «ideologică», definește unul din aspectele cele mai noi și mai originale ale criticii actuale. Căci nu este vorba de o «ideologie» dogmatică, simplistă, sociologizantă oarecare, ce aparține trecutului, ci de o nouă conștiință teoretică și estetică a criticii literare, care s-a regăsit pe sine, în obiective, metode și funcții specifice. Aș cita unele titluri... introductive, dar renunț.[...] Să vă schițez «un tablou al criticii actuale»? Este limpede că n-o să cădem întrutotul de acord, nici cu d-ta, nici cu alții, unele ierarhii și poziții nefiind identice, ceea ce n-ar vrea să spună, totuși, că acestea ar fi chiar peste tot de calitate riguros egală. Specialistul cu două decenii de experiență suplimentară bine organizată este, poate, mai aproape de adevăr decât unii tineri la început de activitate, formați în alte împrejurări. [...] Criticii esești introduc elementul ideologic asociativ și disociativ, dezvăluie un orizont literar și estetic tot mai larg, au gustul ideilor și al controverselor, uneori chiar paradoxale, pot da coordonatele spirituale ale personalităților literare. Specia a apărut doar de câțiva ani (există și antecedenti, un Paul Zarifopol sau Mihai Ralea), cu prezențe actuale interesante și de reală perspectivă. Tot în ordinea afinităților electivă voi cita, cu prioritate, pe Matei Călinescu, dar nu pot face abstracție în ciuda unor diferențieri, neînțelegeri și mai ales al «fragmentarismului» (său) nici de activitatea lui N. Balotă. Ca să nu se supere redacția «Familiei», aș spune totuși că asemănările merg mai curând spre tipul de eseu monografic gen *Franz Kafka* de Radu Enescu. Rămâne însă un fapt dovedit că în mijlocul lipsei aproape totale de preocupări teoretice, de reală pasiune pentru viața ideilor

de care dau dovadă mulți critici, *Pledoarie pentru autonomia eseului* ca aceea a lui N. Balotă nu poate trece nerelevată. După cum anume articole, eseuri, și acum în urmă, o serie de idei centrale din *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter* de Matei Călinescu surprind plăcut prin emanciparea soluțiilor propuse cu deplină dezinvoltură (dat fără ostentație) eseistică. Genul la unii tineri, alunecă din păcate în afectare și snobism. [...] Dintre «impresioniști» conturat pe deplin n-aș cita deocamdată decât pe I. Negoïtescu, fixat în pozițiile sale, cu percepția unilateral specializată, dar reală și cultivată. Scara sa de valori este foarte personală, chiar riscantă, ceea ce se reține să este noțiunea superioară de artă literară. [...] Când își va strânge articolele, eseurile și studiile, ne va fi mai ușor să definim și critica de poet a lui Ștefan Aug. Doinaș, când analitică, de atelier, deci tehnică, când eseist-impresionistă. În ultimul timp, poetul desfășoară și o activitate entuziastă și foarte susținută de herald liric al Cercului de la Sibiu. Mă interesează și categoria «tinerilor» scriitori-eseiști, intelectualizați, gen Aurel Dragoș Munteanu și Petru Popescu. [...] Sub aceste categorii bine delimitate se pot descifra o serie de fenomene de mai mică amplitudine, pozitive și negative. Cele dintâi se fac semnalate în rândul cronicarilor și criticilor tineri (aproape fiecare revistă cultivă câte o „speranță sau două... până la dovada contrară), toți încă în plină fază de formație, mulți în căutarea unui stil propriu, totuși fără superstiția vechilor clișee, neposedați de mitul cronicii ca ideal suprem de critică. Unii, înțelegând adevărata ierarhie de valori și metode a criticii, au intuit imediat superioritatea ideii de construcție și sinteză (Adrian Angheliescu, Voicu Bugariu, Al. Călinescu, Ov. Ghidirmic, Zaharia Sângeorzan, Vlad Sorianu, Vladimir Udrescu). În schimb, alții – puțini – își fac o ocupație fără ecou din bagatelizarea, ironizarea și minimalizarea sub diferite forme a ideii de studiu, metodă, erudiție, sinteză și fundamentare teoretic-estetică a criticii literare, pe care ar dori-o, probabil, transformată într-un fel de jurnalistică goală, divagație și pseudo-eseism dubios. Se înțelege de la sine că adevărata critică n-are nimic comun cu pedanteria, dogmatismul, pozitivismul uscat, spiritul didactic, însă nici cu diletantismul și superficialitatea. După cum ea nu întreține nici cultul incompetenței, nici al improvizăției, nici al suficienței agresive într-un cuvânt nici *belfercritică* nici *minicritică*, nici *hippicritică*! În sfârșit, fiindcă a venit vorba, cu «bătrânii» ce facem? căci s-ar zice că această categorie nu vă preocupă în mod excesiv. Îi suim în cocotier și-i scuturăm ca să le verificăm vitalitatea și rezistența? Facem cu ei... antropofagie, dacă se țin bine? Chiar și cea mai sumară schiță critică n-ar putea omite numele, să zicem, al lui Șerban Cioculescu sau Vladimir Streinu”. □ Referitor la cele afirmate, G. Grigurcu este de părere că tinerii critici ar trebui să învețe din contribuția „clasicizată” a lui Șerban Cioculescu și Vladimir Streinu, dându-i exemplu în acest sens și pe G. Călinescu, Pompiliu Constantinescu, Perpessicius și Vianu, care „și-au îndreptat mereu atenția spre criticii din generația precedentă, în frunte cu E. Lovinescu învederând nu numai o linie de continuitate, ci și o legătură simpatetică, e drept cu variante de umoare, de care are nevoie, spre a se umaniza, orice

exercițiu intelectual. Între noi și Streinu pare a se fi tras o perdea invizibilă, un soi de graniță de aer condiționat. Să fie efectele unui teribilism contrariat atât de... teribile? Sau însuși criticul persistă în sfera cristal a tinereții sale, de unde ne trimite doar amicale saluturi mute?" □ Totodată Gh. Grigurcu remarcă negativ „un fenomen stânjenitor în viața noastră literară”, respectiv excluderea din câmpul discuțiilor în contradictorii, deci și de „asprimile” ori „binefacerile” acestora, singurul comentariu permis fiind cel „în sens unic, previzibil și artificios animat la fiecare nouă apariție”. Se observă că „puține reviste (în unele cazuri nici una!) s-ar încumeta să adăpostească altfel de articole asupra lor decât hiperelogioase. Astfel se naște sub ochii noștri cea mai nouă hagiografie! O teamă paralizantă oprește multe condeie critice, vai, nu în fața producțiilor (care, evident nu pot beneficia de pe urma unei atari poziții), ci în fața numelor tabu. Printr-un derizoriu reflex rămas intact, în locul pseudoidolilor de acum câțiva ani, ardem de dorința de a instala alți idoli, într-o atmosferă de surescitare, în care, oricum, respectul față de noi înșine lasă de dorit. (...) Am citit nu demult în «Scânteia» un articol al academicianului Zaharia Stancu în care ne comunică impresia răsfoirii unei colecții de revistă prestigioasă de acum 5-6 decenii unde pe prima pagină se răsfățau compozițiile poezilor la modă, azi uitați, în timp ce versurile lui Bacovia apăreau la urmă, expediate în forma disprețuitoare a celor mai mici caractere tipografice. S-ar putea să se repete și... istoria literară! Și tot în această ordine de idei aș dori să menționez tendința unor cronicari de a lansa «mari» talente în serie pe banda rulantă a câte unui săptămânal, identificate de multe ori în ființa unor modești începători, neopășuniști sau amețiți de verbiajul modernist neasimilat. Aceasta în măsura în care talente mult mai bine marcate scapă ochiului distrat, interesat sau pur și simplu nepricepător al criticilor actualității”. □ Observând că acțiunea unui critic de a „cultiva insistent pe un scriitor”, înseamnă de obicei trei lucruri: convingerea „iremediabilă” în valoarea „idolului său”, acționarea „din inerție sau deprindere, conform psihologiei imitației și ale succesului”, ori din interes, A. Marino este de părere că ceea ce consacră de fapt un critic nu este doar talentul, ci, mai ales, „tirajul și reputația revistei la care scrie” acesta. Atâta timp, crede Marino, cât criticul „consacrat” este interesat de „succesul social”, „înseamnă că nu este prea sigur pe forțele sale, că are neapărat nevoie de scrisori de recomandaje”. La rândul său, Gh. Grigurcu completează: „Generozitatea incontrollabilă creditul ilimitat ce se acordă unor autori în vogă are și reversul său. Spre a-și justifica preferințele poetice (dar cel puțin în aceeași măsură antipatiile, uneori cu un substrat foarte prozaic!) unii critici au pus în circulație câteva noțiuni-tampon fără o suficientă acoperire în dialectica estetică. Una dintre ele a fost faimoasa etichetă a «poeziei de idei»”. [...] Pentru un cititor care ar porni de la poezia modernă (just receptată) spre critică, deruta acesteia i-ar apărea nu o dată dezolantă. În fapt există o specie de critică livrescă, așa cum există o poezie livrescă. Dar cred că se manifestă și o lacună în lectură (ori măcar de valorificare sensibilă a acesteia). [...] Se aplică în fond, încă de multe ori, criteriile semănăto-

rismului, lăutăreasca delectare a «sentimentului» gras, atunci când tiparele, să zicem, călinesciene, nu pot, preluate întocmai, masca lipsa de recepție autentică. Tot ceea ce depășește gustul format pe un anumit nivel de evoluție a fenomenului liric (și pe un anumit nivel al criticii corespunzătoare) e suspectat – cu mai multă sau mai puțină candoare – de artificiu. Neputându-se găsi «chei» potrivite poeziei de o anumită factură modernă, se apelează frecvent la un passe-partout și sub chipul unei iluzorii «influențe» barbiene, superstițioasă ieșire din impas, chiar în cazul unor texte care nu vădesc, cu oricâtă bunăvoință, nici o înrudire cu *Jocul secund!* O «iarbă a fiarelor» care se dovedește utilă! Numele lui Ion Barbu funcționează așadar ca o prejudecată în plus a criticii noastre de poezie. Sub pavăza sa prestigioasă, unii cronicari se străduiesc a apăra teritoriul știutului, al cunoscutului, teritoriu, evident dinăuntru lor, pe care inovația reală nici nu se gândește, cred, să-l anexeze”. □ Întrebat ce tip „de cultură specifică (formă a talentului)” ar trebui „să prezideze critica modernă de poezie” și dacă „absența sensibilității poate genera aprecieri judicioase”, A. Marino răspunde: „Cred tot mai mult că adevărul critic de poezie, nu numai modernă, trebuie să fie nu mai puțin «poet», un temperament liric, un imaginativ, nu refulat, nici ratat (cum se afirmă uneori), ci derivat într-un plan lucid, retrospectiv. Altfel spus, capabil să-și obiectiveze emoția, s-o contemple cu detașare, o dată desprinsă și precizată din aburul și participarea lecturii. [...] Nu este de ajuns să ai sensibilitate ca să poți emite judecăți judicioase. Este nevoie ca tipul de sensibilitate al criticului să se acorde cu tipul de sensibilitate al poetului analizat. Și dovadă că așa se petrec lucrurile, iată o serie de crase neînțelegeri nu numai din partea criticilor profesioniști, dar și a creatorilor înșiși, față de numeroși confrăți. Deci nu voi mai insista asupra erorii lui Maiorescu despre Macedonski, însă trebuie să ne dea de gândit neînțelegerea lui Arghezi, să zicem, față de Rebreanu sau Minulescu. Aș putea aminti și de alte cazuri mult mai recente. [...] Să citez acum și câteva erori inverse, de entuziasme literare gratuite, profund eronate. [...] Lui Macedonski, poet-critic cu multă sensibilitate, i s-a întâmplat (nu odată) să dea verdicte greșite, deși în câteva cazuri exemplare (Arghezi, Bacovia, Pillat etc.) el a dat dovadă de o perspicacitate excepțională, cu mult înaintea criticii profesioniste. Deci, încă odată, iubite poete-critic, simpla sensibilitate nu este suficientă. Ea urmează a fi racordată, consonantă, armonizată, sincronizată – spuneți-i cum preferați – cu sensibilitatea care-i stă în față”. Împărtășindu-i părerea, Grigurcu face o precizare: „Întreaga operație critică se dublează de risc, oricine ar fi autorul său. Riscul e al condiției critice, nu numai al criticii eminate de poeți. Și un critic, «profesionist» riscă – așa cum spuneți – să nu înțeleagă nimic, dar absolut nimic din poetul pe care nu-l pătrunde! Și «criticii – critici» pot fi, după împrejurări, cei mai pătrunzători dar și cei mai opaci critici din lume, precum ne dovedește cu prisosință (și cu contribuția dv.!) istoria literară! Așadar, termenii problemei rămân invariabili, ceea ce conferă criticii, indiferent de contextul ei, noblețea unui act de sondare a necunoscutului. [...] Oricum e interesant de urmărit cum, chiar în cazurile de fla-

grantă «eroare» ale unor creatori de seamă: Ion Barbu despre Arghezi, despre Rebreanu, Eugen Ionescu despre Arghezi și Barbu, rezultatul e un relief surprinzător, o manifestare de tensiune spirituală pură ce-și păstrează forța de irradiație în timp. Întrunirea în volum a «paginilor de proză» barbiene precum și pasiunea «cinegetică» cu care e urmărită cartea *Nu* a lui Eugen Ionescu devenită raritate, despre care I. Negoșescu scria într-un articol recent din «România literară» că «se vede deodată hărăzită unui nou destin, glorios pe veci» constituie mărturie irecuzabile ale drumurilor paradoxale (nu mai puțin decât ale Domnului!) pe care le poate urma literatura și, în măsura în care împărtășește soarta acesteia, până la un punct și critica literară! Și acum ... un final! Nutresc o deosebită stimă nu numai pentru calitatea intelectuală, ci și pentru masivitatea producției dv. pentru stilul de lucru infatigabil ce vă e propriu. Dacă ați fi Demiurg v-ați odihni în ziua a șaptea spre a contempla lumea?” □ Răspunzând negativ întrebării, A. Marino adaugă: „Scriu, atunci când nu fac «publicistică» obișnuită, ca și cum mâine aș muri, împins de sentimentul că trebuie să spun azi *tot*, repede, cât mai am timp ... Este o obsesie, o «frenezie» pe care numai cine n-a scris un timp, când a dorit-o cu ardoare, poate s-o intuiască exact. Fiecare zi, și prima și ultima din săptămână, îmi sunt deci la fel de prețioase. Mă odihnesc lucrând, contemplându-mi pagina. Însă până una-alta, observ că mi-ați subtilizat, cu dialogul dv. intempestiv, o zi întreagă, și... nu vă iert. S-ar putea chiar să vă somez, într-o bună zi, să mi-o restituiți. Am încheiat doar, la început, un fel de pact faustic. Vă previn că astfel de convenții sunt foarte riscante”.

● **[„Iașul literar”, nr. 7]** Editorialul *Cu litere de aur*, semnat „I.L.” anticipează „dezbateră publică a Tezelor și a proiectului de Directive ale C.C. al P.C.R., privind planul cincinal pe anii 1971-1975 și liniile directoare ale dezvoltării economiei naționale pe perioada 1976-1980, fiecare dintre noi văzând astfel, acum, în inima țării, la București, cu ochii minții, imensa hartă a României socialiste desfășurată în fața înaltului for al comuniștilor.” ■ *Un mare patriot, Bălcescu* se numește articolul scris de Maria Platon, în care apare un portret succint, în cheie ideologică, a revoluționarului pașoptist, de la a cărui naștere se împlineau 150 de ani: „Pasiunea unică a vieții sale a fost istoria. Lupta pentru constituirea națiunii române se întemeia pe ideea originii acesteia, a individualității sale distincte, a trecutului ei. Istoria oferea substanță activității revoluționare, ea dezvăluia convingător inconsistența vechiului regim, întărea sentimentul încrederii în viitor.” ■ Adrian Marino publică articolul fundamental *Începuturile ideii de literatură*: „Literatura este produsul unui sistem de forme și convenții estetice adăugate limbajului natural. Din care cauză, disocierile menționate, reductibile în ultimă analiză la dualitatea literatură *populară*–*cultă* își pierd orice îndreptățire teoretică. Între aceste două timpuri de literatură există doar deosebiri de fizionomie și conținut, nu de substanță. [...] Pe această bază se formează definiția cantitativă și extensivă a literaturii ca *totalitate a operelor scrise*, a producției scrierilor de orice tip, al

căror mod de expresie face apel la scris, accepție foarte generală, înregistrată și azi de marile enciclopedii și dicționare.” ■•Radu Negru participă, de la distanță, la dezbaterile despre umanismul socialist îmbrăcat în haine burgheze, cu articolul *Unitatea idealului de viață exprimat în diversitatea stilurilor artistice*, în care citează, ca argumente ale autorității, în aceeași măsură, pe Al. Philippide (a se vedea „Contemporanul”, nr. 2/ 1969), pe Nicolae Ceaușescu și pe Karl Marx: „Noblețea muncii artistului îi apropie de omul de știință în a face inteligibile lucruri în aparență de nepătruns, în clarificarea unor unghiuri obscure ale cunoașterii eului. Ocupația contrară este șarlatanie, după expresia vehementă cu care o caracterizase, nu de mult, Al. Philippide. Pentru a ne elibera de prejudecăți și deprinderi apăsătoare «noul trebuie căutat în societate, în viață, și nu în ceva supranatural», conchide tovarășul Nicolae Ceaușescu, cu privire la eficiența socială a investigației artistice. [...] Marx a afirmat concidența dintre comunism și umanism în cadrul revoluției socialiste. Triumful socialismului și al comunismului înseamnă și anularea înstrăinării, a deumanizării, recăștigarea condițiilor de realizare deplină a omului. Artiști care recunosc acest adevăr, care își fac un ideal din realizarea lui practică, merită toată stima noastră, dar îi vom judeca, desigur, iarăși, nu numai după intenții, ci după vigoarea talentului obiectivat în opere.” □•Polemica e purtată cu opțiunea pluralistă, care nu poate exista decât ca ipoteză îngăduită factorii politici: „Unii concep diversitatea de stiluri în literatură drept ceva foarte eclectic. [...] Evident, o asemenea înțelegere a problemei diversității de stiluri nu are nimic comun cu dialectica proprie creației artistice. [...] Criteriul ideologic, care dublează și dă conținut criteriului estetic, ne face să privim cu atenție și simpatie spre tradiția activă a stângii artistice dintre cele două războaie mondiale.” ■•Liviu Leonte susține cronică literară, punând câteva accente asupra romanului *Cunoaștere de noapte* de Al. Ivasiuc: „Drama lui Ion Marina nu este numai una de cunoaștere și vinovăția lui nu se limitează la imposibilitatea înțelegerii. Eroul romanului, în ciuda corectitudinii funciare, se află angrenat într-un sistem de relații care-i determină mai mult decât își închipuie, și-l pune în pericol de a se depărta de propria natură.” □ Liviu Leonte atrage atenția asupra inconsecvenței prozatorului cu propriile principii de creație, expuse în articolul *Universul prozei și necesitatea* („Gazeta literară”, 14.III.1968): „Deși romancierul s-a declarat într-un mai vechi articol împotriva viziunii «mitice», ca insuficientă pentru timpul nostru «complex și mereu incomplet». *Cunoaștere de noapte* sfârșește cu o proiecție de valoare mitică și simbolică.” ■•Radu Șt. Mihail răspunde unui editorial semnat de Adrian Păunescu (*Complexul modernității*, nr. 20/ 1969 din „România literară”), care manifestase rezerve „față de unele opinii ale criticului Valeriu Râpeanu, căruia A.P. îi reproșează în mijlocul înviorătorului și seninului curs al luni mai un articol apărut în *Scânteia*, în toiu îngheturilor din ianuarie.” □ Gestul poetului „ne apare drept o imaginară controversă”, deoarece „trecând

peste constatarea întârzierii răspunsului care-l dezavantajează pe preopinent, amintim că V. Râpeanu nu a pus sub semnul îndoielii legitimitatea experiențelor suprarealiste.”

• [„**Orizont**”, nr. 7] Primele 12 pagini elogiază „25 de ani de existență sub steaua comunismului”, *Tezele C.C. al P.C.R. și Proiectul de Directive*, Congresul al IX-lea al P.C.R.”. Printre semnatarii osanalelor se află și Laurențiu Fulga, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor și Mihai Ziman. □•Alexandra Indrieș pune în valoare *Mijloacele de cosmicizare a lirismului în poezia lui Anghel Dumbrăveanu*. Ion Arieșanu scrie o proză reportericească în *Oameni în munți*; Octavian Popa o proză realistă, *Îți doresc să fii fericit*; iar Mircea Ciobanu e prezent cu o proză epistolieră *A cincisprezecea epistolă*. □•Traduceri din lirica franceză de Ion Caraion și din lirica maghiară (Ady Endre) de Traian Iremiciu. □•Cornel Ungureanu desprinde, în cronică, semnificațiile poeziei Anișoarei Odeanu: ■•„apartenența transilvană a poeziei Anișoarei Odeanu se poate comenta pornind de la poezia lui Bлага. Și acesta nu-i decât un punct de onoare pentru poezia Anișoarei Odeanu. [...] volumul Anișoarei Odeanu ne oferă imaginea unei poete, față de care critica nu și-a făcut pe deplin datoria”. ■•Subiectul celei de-a doua cronici, sub pana lui Radu Ciobanu, este poetul Horia Zilieru cu volumul *Iarnă erotică*. □•A treia cronică, a lui Ion Maxim, se dezvoltă în jurul cărții de poezie a lui Nicolae Ioana cu volumul *Moartea lui Socrate*, cronicarul explicând, în introducere, cum a selectat acest volum de poezie dintr-o pletoară impresionantă: ■•„Un cronicar literar care ar vrea să aleagă cele mai bune cărți apărute este pus în fața uneori situații greu de rezolvat chiar dacă ar avea la dispoziție o cronică săptămânală. Cu atât mai dificilă este încercarea unei reviste lunare. În acest caz alegerea unui volum se va datora întâmplării, arbitrarului, intereselor sau intuiției, făcând excepție numele consacrate care se bucură, indiferent de valoarea lucrării, din oficiu, de considerațiile de rigoare. Soluția nu poate fi decât una așa cum se practică la «România literară»: specializarea criticului în poezie, proză și critică. [...] Recomandările criticii facilitează calea în acest labirint de tors suna al literaturii în general și al poeziei în special”. ■•La rubrica documentelor de istorie literară, dr. Aurel Cosma face o evocare a unei scriitoare timișorene uitată, Emilia Lungu (1853-1932) care, conform istoricului: „a fost prima femeie care a îndrăznit, în ciuda mentalității burgheze de atunci, să publice creații proprii în reviste și ziare. De la început și-a câștigat epitetul de «feministă»”. □•Evenimentele semnalate la „orizont extern” sunt extrem de variate ca interes cultural de la Brecht și Lassalle și Charlot la 80 de ani la premiile *Ex libris* câștigate de Marshall McLuhan pentru *The Gutenberg Galaxy* (1962) și *Understanding Media* (1964).

• [„**Ramuri**”, nr. 7]. Revista este deschisă de articolul *Întâmpinarea Congresului*, ce omagiază progresul științific în mediul academic al Craiovei, în cadrul celui de-al X-lea congres. Domeniul vizat este învățământul universitar și fiecare reprezentant al comitetelor științifice își exprimă câte o opinie optimistă cu privire la panta ascendentă pe care Craiova s-a înscris în ceea ce privește cer-

cetarea științifică, demers ce aduce un bonus considerabil economiei orașului. ■ În articolul *Polemica și umoare*, Ov. Ghidirmic scrie despre necesitatea polemicii în viața literară, componenta care stabilește autenticitatea literaturii. El își susține acest argument prin următoarea afirmație „Unde nu există polemică nu există literatură”. Pornind de la distincția realizată de Eugen Lovinescu „pamfletul de cuvinte” și „pamfletul de idei” ce avea la bază opoziția binecunoscută dintre „polemică și pamflet», Ov. Ghidirmic îi reamintește pe Camil Petrescu și pe Tudor Arghezi care mențineau efervescența vieții literare. ■ În *Estetica lui G. Călinescu*, Marin Mincu face o sinteză a esteticii călinesciene, Autorul este de părere că în opera critică a lui Călinescu se regăsește „o estetică creatoare și chiar un sistem”. Trăsăturile pe care Călinescu i le aloacă artei și pe care le nuanțează sunt :*inefabilitatea, permanența* (existența unui eu contemplativ), raportul dialectic dintre formă și conținut, similitudinea dintre istoricul propriu-zis și istoricul de artă. ■ În secțiunea *Critica ideilor literare apare* articolul *Formalismul* de Adrian Marino. Acesta problematizează conceptul de *formă*, având ca intrigă o prejudecată des întâlnită cum că „*formalismul* exprimă preocuparea predominantă sau exclusivă pentru „forme”, cultul formelor de orice speță în dauna conținutului, ignorat sau minimalizat până la ignorarea totală. ■ Al. Piru publică articolul *Poezia criticilor* (*Gheorghe Grigurcu, Matei Călinescu*). Pentru Al. Piru, volumele de poezie ale lui Gheorghe Grigurcu, *Un trandafir învață matematica* (1968) și *Trei nori* (1969) se remarcă prin „deplina omogenitate a substanței”. Trăsăturile predominante pe care Al. Piru le evidențiază sunt lipsa clarității, imagistica tulburării. Dificultatea sau chiar neputința de a exprima „inefabilul” nu se simt doar la nivelul reprezentării, ci și la nivelul limbajului, devenit unul „concentrat, eliptic”. Al. Piru menționează și o scriere mai atipică *Viața și opiniile lui Zacharis Lichter* (1969), în care protagonistul Zacharis este și el un poet, chiar dacă nu de rangul unui „poeta vates”. ■ În rubrica *Recenzii* apar șase recenzii: M. Beșteliu la Al. Dima, *Principii de literatură comparată*; Titus Bălașa la Mihnea Gheorghiu, *Dionysos*; Ion Schintee la Alexandru Balaci, *Studii italiene*, IV; O.[vidiu] G.[hidirmic] la Nicolae Balotă, *Euphorion*; G. Gheorghiuță la Constantin Cubleşan, *Miniaturi critice* și Mircea Tomuş, *Carnet critic*. □ Dintre acestea atrage atenția recenzia este semnată de M. Beșteliu despre cartea *Principii de literatură comparată* de Al. Dima. Impresia este că autorul deține „evidente virtuți didactice” și este capabil să-și fundamenteze lucrarea pe o structură echilibrată: „Comparatistica trebuie să-și extindă aria cercetării de la text și «izvor» la circulația ideilor sau condițiilor social-istorice, tinzând să realizeze o sinteză capabilă să rețină complex atât relațiile de dependență cât și caracterul viu, nota particulară a structurilor literare.” □ O alta se referă la Nicolae Balotă, *Euphorion*: „Nicăieri n-am întâlnit o mai tulburătoare meditație asupra resorturilor și responsabilității actului critic ca la N. Balotă”. ■ Gianfranco Lotti semnează articolul *Miron Radu Paraschivescu și Federico Garcia Lorca*. Criticul verifică prin propria analiză literară similitudinile dintre cei doi autori. Tema lor

centrală este lumea țigănească. Miron Radu Paraschivescu prezintă latura brutală a acestui tip de cultură, în timp ce Garcia Lorca evidențiază blândețea senzualității țigănești. Fiecare autor a lăsat amprenta emoțională și sentimentală a culturii din care provine, românească de specific dunărean respectiv, spaniolă „Languroasă și caldă, atmosfera Andaluziei învăluie tot cântecul lorhian [...]. Culorile lui Paraschivescu sunt mai închise, pătrunse de acel simț al neliniștii specific dunărene, de severitate, ca de o presimțire a unei apropiate nenorociri”.

□•C. D. Papastate anunță publicarea corespondenței dintre *E. Lovinescu către Elena Farago* „În arhiva poetei Elena Farago s-a găsit un număr important de scrisori trimise de E. Lovinescu inedite până în prezent. Publicăm mai jos șase scrisori ale criticului către poetă din anul 1908.” □•Virgiliu Ene scrie despre volumul neterminat al lui Ion Minulescu, *Bucureștii tinereții mele...* : „Această carte are un conținut divers, de la opinii critice apreciative sau pline de sarcasm până la scrieri care surprind spiritul timpului „un interesant mozaic al vremii”.

□•Șerban Cioculescu semnează articolul *Tudor Vladimirescu în literatură. Un poem dramatic pierdut*. Este vorba despre un text în versuri cu un autor anonim care prezintă în versuri răscoala lui Tudor Vladimirescu. ■•Eugen Negrici analizează *Structura „Poemelor luminii* în centrul atenției fiind întreaga operă poetică a lui Lucian Blaga. ■•Dinu Flămând semnează cronică teatrală, iar în *Note. Comentarii*, Mihnea Gheorghiu scrie despre *Memoria peliculei*. □•Revista este încheiată de rubrica *Meridiane* în care Lelia Lungu Guțu, traduce poeme ce aparțin poezilor din Insula Mării Caraibilor. Îl reținem pe George Campbell cu poemul *Închinare la lumina zilei*.

• [„Secolul 20”, nr. 7] Revista consacră numărul din mijlocul verii *Vocilor poeziei moderne*, prin reprezentanți din S.U.A., Germania, Anglia, U.R.S.S. și respectiv Italia. □•Tașcu Gheorghiu, Virgil Teodorescu și I. Negoțescu traduc din poemului Ezra Pound, scriitorul american care îi simpatizase pe Mussolini și pe Hitler. □•Dan Constantinescu tălmăcește versuri de Gottfried Benn. □•Ștefan Aug. Doinaș, Virgil Nemoianu și Sorin Alexandru oferă versiuni românește unor poeme de T.S. Eliot. □•Ioanichie Olteanu transpune texte de Ossip Mandelstam. □•Ilie Constantin e atent cu versuri din opera lui Umberto Saba.

• [„Steaua”, nr. 7] Despre volumul lui Zaharia Stancu *Șatra* scrie o cronică Ion Vlad în care remarcă, la început, faptul că „Aflat sub semnul diversității și al experimentului, obligând critica să opereze disocieri necesare pentru structurile interioare adoptate, romanul nu a încetat să ne producă și exemple (numeroase) de fidelitate față de formula sa tradițională. Oricâte modificări se pot menționa în dimensiunile prozei românești contemporane, unele cu numeroase și prestigioase antecedente în romanul interbelic, epicul și condițiile lui constante stăruie și în elaborările de azi, așa cum e firesc. Romanul continuă să fie, cel puțin în una din variantele sale, o operă de desfășurări narrative, creație a evenimentelor și destinelor văzute în devenirea timpului (epic). Competiția în cadrele genului epic nu

anulează formele diverse, indiferent de la ce structuri se revendică și a opta pentru soluțiile tradiționale nu înseamnă lipsă de receptivitate. Reîntoarcerea la discursul epic organizat și disciplinat în succesiuni narative nu exclude frecventarea altor alternative ale romanului secolului XX”. □•O altă cronică semnează, Virgil Ardeleanu, la romanul *F* de D.R. Popescu. „Într-adevăr, cine nu a citit romanul, dar a luat în schimb cunoștință de cronicile care i-au fost dedicate, ar putea crede că *F* pune doar niște chestiuni de tehnică. Nimic mai eronat. Însă cu aceasta n-am spus prea mult. Trebuie să ne întrebăm, înainte de toate, de ce s-au oprit criticii numai asupra laturii «formale». De ce au trecut pe lângă conținut, încercând să răspundem, vom spune cum am spus-o în van de atâtea ori, că mulți dintre ai noștri critici au pierdut nu doar contactul emoțional cu literatura, dar mai ales, conștient sau nu, au ajuns să creadă că important în opera artistică nu mai este *ceea ce spui*, ci *cum spui*. [...] Așadar, despre ce vorbește autorul? Care e, să spunem așa, tema romanului atât de frapant botezat? De ne luăm după cele câteva cuvinte trecute pe coperta a doua, observăm că litera *f* stă în fruntea multor elemente, concepte, lucruri și însușiri: «Fugă – Ființă – Frică – Fotbal – Femeie – Fericire – Fantezie – Foc – Fantastic – Foame – Formă – Ficțiune – Fotbal – Fum – Fenomen – Fatalitate – Fotbal – F... Să fie vorba despre acestea? Da, fără îndoială». [...] *F* e un roman amar, impulsionat de spectacolul unei etici arareori integre. Lumea din care nu lipsește niciun element, e lumea crimei, a minciunii, a răului, a morții. Iar romanul, produsul unui scriitor dezamăgit, sau, dacă vreți, al unui prozator angajat”. □•În cronică la volumul *Fântâna somnambulă*, Victor Felea arată: „Ceea ce se impune însă, cu stăruință, celui ce ia contact cu poezia lui Păunescu este elementul ei urieșesc, proliferarea aproape înspăimântătoare a versurilor, a metaforelor, a cuvintelor, senzația că ai de a face cu un *Guliver* al poeziei care te copleșește până la amețelă cu avalanșele sale verbale. [...] În acest sens, Adrian Păunescu e unul dintre autorii care, în cadrul generațiilor tinere, și-a asumat o sarcină mai deosebită în rostirea unor lucruri grave despre viață. Poezia lui se naște adesea, ca la Argezi, din întrebări ciudate, poate copilărești, poate absurde, stăruitoare și sincere însă. Universul necunoscut, tainele lui îl fac să reia, sub o formă proprie, problematica psalmilor argezieni. Un sentiment de religiozitate laică, turbulent și contorsionat, se desprinde din unele poezii. [...] De o problematică arborescentă, stufoasă chiar, poezia lui Adrian Păunescu e scrisă într-o manieră ce s-ar putea numi «neglijentă»; de fapt, maniera aceasta rezultă dintr-o voință de descătușare cât mai deplină a cuvântului în vers, a imaginației și a sensurilor în poezie”. □•Ion Vlad comentează super laudativ, la rubrica *Mențiuni și opinii*, interviul realizat cu „tovarășul” Maxim Berghianu, de Adrian Păunescu pentru revista „România literară” (nr. 27 /1969): „Numărul pe care îl consemnăm sub specia calității publicistice – se deschide cu interviul la care participă tovarășul Maxim Berghianu, membru al Comitetului executiv al C.C. al P.C.R., președinte al Comitetului de Stat al Planificării. Prezența conducerii noastre de partid într-un dialog fertil cu cetățenii țării a devenit o realitate istorică, de-

finind dimensiunile democrației socialiste, raporturile statornice de cel de-al IX-lea congres al partidului între poporul nostru și demnitarii săi. Răspunsurile tovarășului Maxim Berghianu confirmă prestigiul unei personalități politice invitate să se pronunțe în domeniul culturii, parte integrantă a valorilor românești contemporane. Invitându-i pe scriitorii la o lectură atentă a cifrelor din Proiectul de Directive al C.C. al Partidului pentru congresul al X-lea și stabilind, nu fără firească conjugare a termenilor, o relație necesară între creație și comandamentele edificării socialismului, tovarășul Maxim Berghianu face o seamă de considerații despre exigențele societății noastre, despre coordonatele sale politice, care decid și fizionomia spirituală a țării. De o remarcabilă profunzime, stabilind nuanțe și demarcații de o excepțională finețe, răspunsurile ne deschid șansele pentru reflecții prelungite despre căile angajării, despre suprema libertate a creatorului nostru, om politic, conștiință activă a «Cetății». [...] Ținem să remarcăm câteva pasaje, extrem de elocvente pentru un concept exact al culturii, înțeles în diferențierile și mișcările sale complexe. Ideea solicitării sociale: «Ce-i cerem literaturii? Nimic mai mult decât durabilitate» vine din înțelegerea imperativelor timpului. Ni se par semnificative pentru definirea exactă a timpului câteva răspunsuri. Ele configurează dimensiunile unei epoci pentru care sunt simptomatice marile descoperiri și patosul ideilor. «Ne aflăm de multă vreme – remarcă tovarășul Maxim Berghianu – în era omului gânditor» sau: «... lumea contemporană este împinsă către primatul ideii». Perspectivele cunoașterii omenеști, traiecțiile spirituale ale gândirii, definind timpul prezent, raliindu-ne ca spiritualitate și potențial, dau indicii pentru reflecții viitoare despre dimensiunile intelectuale ale literaturii, despre dispozițiile ei intelectuale. De aici și o perfectă disociere în răspunsul domniei sale în legătură cu căile ridicării intelectuale a maselor: «...nu prin uniformizare, prin coborârea intelectualului la condiția omului puțin instruit, ci prin instrucția generalizată». De aici la precizarea rolului intelectualului în contextul unei societăți ce se edifică prin idee și prin afirmarea ei statornică («în aceste condiții, ideea ne este necesară ca aerul și ca apa»), se stabilesc etape dintr-o «istorie» fertilă a culturii. În ea literatura și interesul pentru cultură, se spune, «a devenit aproape o necesitate elementară», relevându-și funcția într-o epocă a specializărilor și a primatului științific și tehnic. Extrem de pertinente, observațiile fixează, funcțional, valoarea artelor: «... oferă o posibilitate de echilibru spiritual, prin orizontul larg umanist pe care îl dăruie omului». Expresia fericită a funcției sociale și estetice a artei e de natură să sugereze sau să recomande teoreticianului artei câteva soluții: «Literatura și arta reprezintă, în sinteză, dialogul nostru intim, la domiciliu, cu omul și cu umanitatea». Sensul politic al angajării artistului și al responsabilității sale, aprecierile tovarășului Maxim Berghianu la calitatea publicațiilor literare etc. încheie un interviu de o elevată ținută intelectuală și cu foarte numeroase trimiteri la problemele contemporane ale artelor. Am ținut, în acest context, să menționăm semnificația unui atare dialog al omului de stat și de partid cu literatura și implicațiile ei”.

● [„**Tânărul leninist**”, nr. 7] I. Popescu propune *Program mareș pentru tânăra generație*: „Tineretul român, întreaga generație tânără, identificându-și propriile visuri și idealuri cu aspirațiile întregului popor... își vor mobiliza toate resursele de energie și având, toate virtuțile, entuziasmul și dăruirea pentru a contribui la continua înflorire a patriei, la edificarea viitorului luminos al României socialiste, manifestându-și încă o dată adeziunea deplină la politica partidului...”.

● [„**Teatrul**”, nr. 7] Numărul se deschide cu *Un vast și luminos program creator*, semnat de redacția revistei, despre al X-lea Congres al P. C. R.: „Textele Comitetului Central al Partidului Comunist Român pentru Congresul al X-lea al partidului și Proiectul de directive privind planul cincinal pe anii 1971-1975, precum și liniile directe ale dezvoltării economiei naționale pe perioada 1976-1980, se află de mai bine de două luni în miezul cel mai fierbinte și mai fecund al preocupărilor și inițiativelor oamenilor muncii din țara noastră. [...] Pe aceleași coordonate, și vizând aceleași sensuri, se așază – cu o chemare mult amplificată, date fiind funcția și rolul lor nemijlocit în construcția spirituală și în deciziile imediate ale omului – sarcinile artelor și literaturii noastre. Partidul le socotește în Teze, «factori esențiali de cunoaștere și de înrăurire a gândirii și sensibilității umane». Recunoaștem în această apreciere un principiu esențial normativ care justifică actul de creație și un criteriu fundamental care valorifică actul de creație. Nimic din ceea ce în Teze și în Directive privește sferile aparent mai aride ale construcției nu privește exclusiv aceste sfere: ele fac în chip necesar, virtual, și obiectul, măcar genetic și de destinație, al creației artistice. Comunicarea artistică deține în adevăr, sub acest raport, nu numai prin sursele ei și prin resursele ei, dar și prin veleitarea ei semnificativă, întâietate în rândul «mijloacelor de informare și influențare ideologică», arătate în Teze, și a căror eficiență, partidul o reclamă, cu bun temei, crescută, respectiv acordată cu creșterea proiectată a nivelului ideologic al maselor și al pregătirii lor tot mai temeinice pe plan profesional. [...] Cuvântul artei noastre e chemat însă să răsune cu atât mai puternic și mai plin de semnificativă rodnicie, cu cât câștigurile mai expresive vor fi, de acum încolo, fructificate într-o legătură mai insistentă, mai profundă, mai deplină, mai pasionată cu investigația în «realitatea dinamică, în continuă transformare și înnoire a vieții noastre socialiste»; cu cât «universul omenesc inedit pe care îl oferă socialismul, problemele fundamentale ale existenței omului în noua societate» vor intra mai real, mai revelator în câmpul de inspirație, de mărturie și de mărturisire a creatorului de artă. Artiștii noștri știu că opera lor își va vedea astfel mărită «puterea de penetrație în conștiința maselor». Ei mai știu, așa cum le cere partidul că, «rămânând consecvent mesagerii spiritualității poporului nostru, exprimând prin opere originale, autentice, specificul societății socialiste», ei vor avea și însemnatul privilegiu de a veni, în mijlocul grelelor întrebări câte agită gândirea artistică mondială privind asprele și derutatele stări de conștiință ale umanității contemporane, cu răspunsul, nu lipsit de dramatism, dar sigur pe sine, al unei umanități ce și-a aflat și calcă demn pe drumul propriei sale regăsiri. Artiștii noștri sunt conști-

enți de adevărul înscris în Teze că: «în acest fel ei își pot aduce o contribuție efectivă la afirmarea valorilor naționale în circuitul culturii mondiale»». □•Ana Maria Narti semnează *14 cronicari dramatici despre stagiunea 1968-1969*, un bilanț al stagiunii la sfârșit de an teatral cu ajutorul unei dezbaterii între critici. S-au discutat *Câteva imagini generale; Dramaturgia; Arta spectacolului; Critica; Publicul*; la dezbateri au participat: Andrei Băleanu, Dinu Kivu, Sanda Faur, Ion Cazaban, Andrei Strihan, Mira Iosif, Ion D. Sârbu, Sebastian Costin, Florin Tornea, Monica Săvulescu, Ileana Popovici, Ion Manițiu, George Banu. □•La secțiunea *Dramaturgie* s-au discutat „nemulțumirile acestui an îi privesc deci mai puțin pe scriitori și mai mult pe oameni angajați în organizarea și dinamizarea mișcării teatrale, care reacționează încă lent în fața noilor texte propuse de autori. Gestul concret care ar trebui să constituie primul act al «promovării dramaturgiei originale» – anume lansarea în circulație intensă, bine pregătită, a pieselor noi – se lasă încă așteptat”. □•Dinu Kivu a atras atenția că: „Superficial, se creează chiar senzația unei «inflații» de piese noi românești. Din punct de vedere al calității, însă, lucrurile stau altfel. În clasamentul stagiunii figurează scrieri de neîndoie nică valoare: *Iona, Iertarea, Scurt program de bossanove, Săgetătorul, Anonimul*. În rest, programele teatrelor au cuprins lucrări care dobândesc cel mult meritele corectitudinii literare. S-au jucat, de asemenea, multe piese proaste (*Constelația ursului* de Ștefan Oprea este, cred, exemplul cel mai limpede). Sunt cunoscute, însă, în urma unor lecturi în manuscris, destul de multe texte pe care sper că stagiunea viitoare le va aduce pe scenă: două texte ale lui Iosif Naghiu, altele de Paul Cornel Chitic, Al. Mirodan, Horia Lovinescu, o scriere dramatică a lui Nichita Stănescu – și sunt sigur că enumerarea nu se oprește aici”. □•Andrei Băleanu s-a referit la dramaturgi: „La începutul intervalului de timp pe care-l discutăm, dramaturgia a pierdut scriitori de valoare: Mihail Sebastian, Camil Petrescu. Din detașamentul scriitorilor deplin maturi, puțini au continuat să fie activi: Horia Lovinescu, Aurel Baranga. De asemenea, scriitorii care au debutat în ultimul deceniu pot fi numărați pe degetele unei singuri mâini: Alexandru Mirodan, Paul Everac, Dorel Dorian. Numărul de dramaturgi care lucrează efectiv este, deci, destul de mic. Iată de ce teatrele așteaptă piese, iată de ce programarea lucrărilor noi este întotdeauna legată de o mulțime de complicații. O mare parte dintre speranțele noastre sunt legate de o generație nouă de dramaturgi, pe care îi cunoaștem mai mult din citit și care încă sunt destul de greu acceptați în programele curente ale scenei. Cei care și-au făcut loc sunt: Paul Anghel, Marin Sorescu, Radu Cosașu, Al. T. Popescu.” □•Ion D. Sârbu este preocupat de circulația textului românesc: „Serviciul documentar de la A. T. M. a publicat până acum 86 de caiete cu excelente traduceri din dramaturgia străină; foarte puține texte românești inedite se bucură de un asemenea tratament. Un scriitor australian pătrunde în repertoriu pe poarta principală, în timp ce dramaturgilor români care nu și-au consolidat încă un prestigiu, și câteodată nu numai lor, li se propun intrări modeste. Eu cred că autorilor români ar trebui să li se asigure măcar o parte din dreptu-

rile și șansele pe care le are scriitorul australian.” □•Sebastian Costin va lărgi sfera discuției: „Una dintre frânele care întârzie apariția firească a textului românesc de valoare pe scenă se află în teatre, în secretariatele literare și în consiliile artistice. Lăsând de o parte dezbaterea asupra acelor lucrări noi pe care foarte puțini le cunosc, eu am să numesc numai piese care au circulat larg. Vreau să atrag atenția asupra diferențelor de tratament la care sunt supuse nejustificat anumite piese. *Ciorba de potroace* a lui Sergiu Fărcășan intră în repertoriu foarte repede, deși este limpede, de la bun început, că această piesă este mult mai puțin interesantă decât lucrarea anterioară a autorului, *Lovitura*. Piesele lui Everac, care sunt inegale, pline de surprize, se joacă pe toate scenele. În același timp însă, *Săptămâna patimilor*, a lui Paul Anghel ca și piesa aceluiași autor despre Mihai Viteazul, își așteaptă încă premierele, inexplicabil ocolite, în ciuda meritelor cu totul remarcabile ale acestor texte. Piesa lui Radu Cosașu, *Scurt program de bossanove*, a avut parte de un spectacol incolor la Pitești și de atunci așteaptă încă montările care să-i realizeze într-adevăr pe scenă calitățile. Piesele lui Ion Omescu, apărute într-un volum, se joacă sporadic – cu excepția montărilor îngrijite de la Iași – și numai una dintre ele apare în București, în a doua parte a acestei stagiuni. Piesele lui Gellu Naum, publicate și ele, nu se joacă de loc. În perspectiva acestor fapte, devine clar pentru toată lumea că în teatru se manifestă ticuri birocratice cu totul dăunătoare programării textului românesc.” □•La final, Ana Maria Narti notează: „Cu aceasta, problema este departe de a fi încheiată. Discuția va fi fără îndoială continuată în momentul în care noile repertorii ale teatrelor vor deveni cunoscute. Decalajul calitativ, observat mai de mult, între spectacolul pe un text clasic românesc sau din dramaturgia universală clasică și modernă și spectacolul cu o piesă românească nouă trebuie să dispară cât mai curând. Acesta este unul dintre obiectivele clare ale stagiunii care se va deschide”. □•Apare *Întoarcerea*, piesă în trei acte de Alexandru Sever. □•Revista omagiază 150 de ani de la nașterea lui Nicolae Bălcescu, cu textul *Bălcescu, contemporanul nostru*, semnat prof. dr. Mircea Mancaș: „Figură de teoretician consecvent, militant politic democrat, patriot în conștiința căruia se împletește dragostea de țară cu sensul solidarității între popoare, luminat de o profetică viziune a viitorului, Bălcescu ne apare astăzi ca un exponent strălucit al ideologiei progresiste și al gândirii materialiste, care a precedat cu un secol epoca de cuceriri revoluționare actuale din țara noastră”. □•N. C. Munteanu semnează *Vremea dramatizărilor*: „Romanul lui Ibrăileanu este pus în scenă deliberat, cum arătam, cu scopuri didactice. Se intenționează un ciclu de astfel de matinee pentru elevi, cu texte de certă valoare ale literaturii române. Dar *Adela* e romanul singular al unui critic; în programa analitică i se acordă un timp de studiu restrâns și nu știu cât de mult va contribui spectacolul la facilitarea înțelegerii de către elevi a fațetei beletristice a criticului Ibrăileanu. [...] Una peste alta, spectacolul e o încercare de a transplanta o atmosferă cehoviană în locuri moldovene unde nu se întâmplă nimic. Dar nu mai mult decât o încercare”. □•Dumitru Negreanu semnează *Locul regizorului: început de sinteză*, o

cronică la volumul *Regizorul și teatrul* de Horia Deleanu, Ed. Meridiane, București.

• [„Tomis”, nr. 7] Al. Protopopescu semnează două cronici literare. Prima dintre ele aduce în prim plan „ultima carte a poetului Al. Andrițoiu”, intitulată *Versuri* (Ed. Tineretului, 1968): „Cu suplețe ronsardiană poezia sa aduce sistematic tensiunea sufletească într-o cuceritoare stare de echilibru. Acțiunea artistică se desfășoară cu un tact liric lipsit de fabulosul și incendiile fanteziei”. Pentru recenzentul volumului, poetul, care trăiește „într-un veac plin de inițiere și teoreme lirice, rabdă cu voluptate sclavia propriei sale sensibilități. El a trecut în stirpea iubitorilor de forme imprimând duhului ardelenesc peceți trubadurești mai puține obișnuite”. Despre poezia erotică pe care o cultivă poetul, Al. Protopopescu consideră că aceasta „e poate «poarta de aur» ce rămâne cea mai primitoare. Prin ea, «poet naiv ce mă joc de-a focul și ghețarii», Al. Andrițoiu aruncă file «suflate-n liniști și-n aurărie...»”. □•Cea de-a două cronică are în centrul atenției volumul lui Nicolae Ioana intitulat *Moartea lui Socrate* (Ed. Tineretului, 1969), „o carte de poezie care își îndatorează cititorul pe căi mai puțin așteptate. Rămâne de văzut în ce măsură acestea slujesc la situarea poetului într-o ordine lirică distinctă și mai ales ce perspectivă poate deschide (sau curma) o atare experiență. Criteriile călăuzitoare nu vor fi decât cele pe care le bănuiam a fi stat la temelul cărții. Unul e dincolo de orice îndoială: aplicațiunea certă a lui Nicolae Ioana spre poezia filozofică. Această vocație e o garanție în sine. Rezerva începe acolo unde proprietățile lirice nu mai ajung spre a ne convinge de desăvârșirea ei. Urmărindu-și cu prea multă subtilitate «gnoza», el uită să-i lase poeziei și cea mai mică gratuitate «trubadurească». Sunt momente în care poemul nu izbuteste să treacă pragul stării de grație, urmând un «modus dicendi» stimabil pentru dispozițiunile lui intelectuale. Aș încerca chiar să presupun [...] că poetul intuind faptul, caută încă „pietre pentru templul său”...”. ■•Ion Negoitescu recenzează romanul *O „sere-nadă la trompetă”* (E.P.L., 1969), de Sânziana Pop al cărei „mare merit este arta cu care se supune jocului, pierzându-se în jocul epic obiectual, ca într-un vis voluptos: o voluptate ce la rândul ei nu ni se transmite, ci ne prinde în tentaculele ce distrug realul nostru însuși, spre a ne reintegra *celuilalt* real, dobândit ca o supra-ordine a haosului. La Sânziana Pop acest haos e dulce-acrișor, proaspăt și impetuos, juvenil nostalgic, feeric și neliniștitor”. ■•Articolul lui Marin Mincu stă sub semnul unei interogații retorice: *Există o proză feminină?* Privit în ansamblu, articolul este organizat în două părți: prima parte teoretizează pe marginea conceptului de proză feminină căreia încearcă să-i fixeze coordonatele esențiale: „Formula unei proze feminine circulă foarte mult, încât ne face să-i sondăm câtimea de ambiguitate. Mitologic, factorului feminin i s-a conferit un rol pasiv, strict material, deci în afara creației propriu-zise. În concordanță cu această idee, arta feminină a fost caracterizată prin excesul de senzorial, negându-i-se accesul la ideile abstracte, la zonele arhetipale. Amprenta acuzat erotică ar face din literatura feminină o explozie a simțurilor, importantă pentru cunoașterea unor zone mai

puțin explorate altfel. [...] Stăpânirea artistică a senzorialului pur a fost confundată cu lirismul și astfel s-a născut ideea că proza feminină ar fi prin excelență lirică. [...] O altă problemă este aceea a stilului. Oralitatea logoreică se pare că ar fi modalitatea preferată a scriiturii feminine. Prozatoarele nu scriu, *ci vorbesc*. De aici lipsa acțiunii. Pofta lor nebună de vorbă este de neîntrerupt”. Cea de-a doua parte a articolului exemplifică aspectele teoretice din prima parte, oferind exemple preluate din proza lui Alice Botez: romanul *Iarna Fimbul* și *Teatrul măștilor*. În *Teatrul măștilor*, „ceea ce ar confirma impresia de proză feminină este amprenta erotică ce stăruie asupra întregii cărți ca un stigmat, contururile feminine fiind cele mai viabile, pe când ipostazele de bărbați apar doar ca niște umbre fulgurante ce umplu cadrul în care se mișcă eroinele cu un fast și o solemnitate fatidice. Având abilitatea de a pune pe fiecare personaj să se introspecteze printr-o bine dirijată incoerență, autoarea înlătură impresia de «bârfă», dar totuși nu în întregime. Dar excepțiile nu fac decât să confirme datul, căci proza feminină există”.

■•Rubrica *In memoriam* este dedicată poetului Dumitru Olariu. Ion Micu, semnatarul textului, consideră că „prin versul lui, necunoscuta toamnă dobrogeană s-a făcut cunoscută”. ■•Cu articolul *Din corespondența lui Delavrancea* (III), se continuă demersul început în numărul din luna mai, publicându-se două scrisori ale lui Barbu Ștefănescu Delavrancea către Elena Miller Verghi (Mamița) și către Mărgărita Miller Verghi. Scrisorile au fost puse la dispoziția redacției prin bunăvoința lui Petre Costinescu.

● [„**Viața militară**”, nr. 7] Număr sub semnul celui de-al X-lea Congres al P.C.R. □•Publică versuri: Dragoș Vicol (*Eu fruntea-mi plec, Priviți curcubeel*), Ion Crînguleanu (*Partidul*), Ion Th. Ilea (*Țara*), Nicolae Dumbrovă (*Gândul-steag*), Ovidiu Genaru (*Dor*), Nicolae Tăutu (ciclul *Jurnal de bord*), Ion Lotreanu (*În gabie*) □•Reportaje: Adrian Merlușcă (*Virtuțile se-adună în țării*), Ion Căpeț (*Sentimentul datoriei*), George Dan (*La posturile de luptă*). □•Proză: Nicolae Jianu (*Imaginea timpului nostru*), Nicolae Stoian (*Permanență a patriotismului*), Traian Uba (*Noi, toate armele*), Dionisie Șincan (*Într-un revărsat de zori*) Hara-lamb Zincă (*Secretul orei «H»*), Vasile Bârză (*Unul contra doisprezece*), L. Tarco (*Un om în prag*). □ O recenzie este consacrată, sub semnătura lui Emil Manu, romanului *Moartea Lebedei* de Ion Grecea. ■•Rubrica *Orizont* semnaleză reparația în Editura militară, după foarte mulți ani, a monografiei *Ion Vodă cel Cumplit* de B.P. Hașdeu. ■•La rubrica *Cenaclu* publicația include versuri de Nicolae Boghean (*Sfârșit de aplicație*), Olimpiu Nușfelean (*Niciodată*), și două însemnări de Gh. Pârvescu (*Ecran dublu, Deșteptarea*).

● [„**Viața românească**”, nr. 7] Redacția prezintă *Programul de viitor al societății noastre socialiste*: „Întâmpinând cel de-al zecelea Congres al Partidului Comunist Român, întregul nostru popor își exprimă convingerea că litera programatică a *Tezelor* și proiectului de Directive reprezintă ghidul în care sunt formulate în modul cel mai fericit liniile directoare ale înfloririi patriei socialiste în perspectiva viitorului. Prin aceste documente, care pun în dezbatere

publică problemele de bază ale politicii noastre interne și externe, fiecare cetățean are conștiința că este făuritorul conștient al istoriei României”. ■•Cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la moartea lui N. Bălcescu, Gheorghe Zane scrise despre *Bălcescu și ideea de națiune*: „Astfel, N. Bălcescu, în problema națională românească, plecând de la ideea de națiune, înțeleasă ca o etapă de dezvoltare a poporului, s-a fixat pe o poziție în totul corespunzătoare tendințelor de dezvoltare obiectivă a societății românești și a dat soluții consecvent democratice pentru care a luptat ca un om de știință și revoluționar”. ■•Sanda Radian surprinde trăsăturile definitorii din *Proza lui Dumitru Radu Popescu și dezbaterea etică*: „Volumul *Fuga* reunește în 1958 schițe și povestiri în care, în ciuda unor tendințe moralizatoare evidente, se simte o cunoaștere temeinică a vieții satului și certe posibilități de a o evoca. [...] Pe linia dezvoltării literaturii universale contemporane, cu dese apeluri la mitic, D. R. Popescu recurge în dramaturgia și proza sa mai recente la actualizarea mitologiei antice sau biblice pentru transmiterea simbolurilor etice”. ■•Mihail Petroveanu prezintă volumul de poezii al lui Radu Boureanu: *Solara noapte*: „Spre deosebire de culegerile precedente, actuala retrospectivă cuprinzând în proporții variabile versuri din toate volumele și câteva inedite, este cu mult mai severă. [...] La Radu Boureanu contemplația unui peisaj, admirația pentru vestigiile de artă străveche, anonimă ori nu, adorația femeii chiar.. trădează totuși, fie și printr-o aluzie prezența unui eu tiranic și hipostaziat, fixat adică într-o atitudine unică și imobilă, aceea a unui orologiu estetic”. ■•Ion Biberi recenzează cartea lui Ciceron Theodorescu, *Țărnuț singuratic* : „...Cicerone Theodorescu poet considerat o prelucrare severă a expresiei și o discreție a simțirii [...] în ceea ce-l privește procedeză, la o disociere inaparentă a unității sintactice, în beneficiul cuvântului. Procedul este temerar caracteristic unei întregi familii poetice, care dă cuvântului un fel de primat, în tehnica expresiei”. ■•Constantin Parfene omagiază volumul de versuri al lui Mihai Beniuc: *Mozaic*: „M. Beniuc nu-și dezmente bunul obicei de a ne comunica, printr-o activitate editorială de rară periodicitate, intime vibrații, de cele mai multe ori de o captivantă sinceritate. *Mozaic*-ul recent aduce notații afective – mai puțin reflexive –, Beniuc arătându-se și cu acest volum, un autentic poet al vârstelor”. ■•Cu titlul generic: *Poezia lui Marin Sorescu*, redactorul revistei „Viața românească” asociază două articole contradictorii dedicate operei poetului amintit, scrise de R. A. Locusteanu și M. Nițescu : „Cititorul va avea astfel posibilitatea să-și formeze o părere proprie, alegând din argumentele autorilor pe care-i publicăm în continuare, începând cu studiul favorabil poezicii soresciene și încheind cu cel contestatar”. □ R. A. Locusteanu: *Momentul realist al poeziei soresciene*: „Pe celebra spirală a evoluției, poezia lui Marin Sorescu ar putea fi înscrisă, în acest nou moment realist de factură oarecum clasică. La nivel meditativ, nu descriptiv, poetul restabilește relațiile cu realitatea naturală și umană. Evaziunea în ireal este înlocuită de recunoașterea împlântării fără putință de scăpare, acum și pururea, în planul realului, și de acceptarea ei, de trăirea, cel mult, în «cunoaștință de cauză». Iar po-

ezia își redobândește vechea funcție de cunoaștere și de comunicare, ceea ce atrage după sine un raport de echilibru între formă și conținut”. □•M. Nițescu: *O modalitate pe care am numit-o travestiu...* : „De la primele sale manifestări (întâiul volum *Singur printre poeți*, 1964), poezia lui Marin Sorescu s-a bucurat de atenția maestrului criticii noastre la ora aceea George Călinescu [sic!]. Autoritatea și cuvântul criticului au avut însă virtuți magice determinând o adevărată reacție în lanț de aprecieri elogioase, care au situat în cele din urmă poezia lui Sorescu pe un piedestal [...]. Nu așteptăm de la Marin Sorescu o poezie de rezonanțe mai grave, deși versuri ca cele citate ne-ar îndreptăți, poate. Dar a stăruii pe același drum înseamnă a-și irosi forțele într-o formulă lipsită de vitalitate și fără perspectiva unei trainice sancționări. Schimbarea la față va fi aflată doar într-o nouă formulă poetică, eliberată de materialitatea travestiului, de servituțile rațiunii și de inerția limbajului curent”. ■•Vasile Florescu în *Câteva aspecte ale criticii și istoriografiei postcălinesciene*: „Înfățișând aceste fugare observații asupra criticii și istoriografiei postcălinesciene ținem să subliniem că singurul nostru mobil este încrederea în confruntarea ideilor ca cel mai eficace mijloc de a stabili adevărul, și convingerea că pledăm pentru o cauză dreaptă”. ■•Virginia Cartianu analizează *Izvoare străvechi de inspirație comună în operele lui J. C. Powys și Lucian Blaga*: „...doi creatori de artă, trăind în condiții geo-sociale aparent diferite, la mare distanță unul de altul, fac parte totuși din aceeași familie spirituală. Am explicat această apartenență comună, admitând că forțele subiacente ale tradițiilor ar putea să apropie culturile popoarelor, fără să le contopească, într-un complementarism care ar duce la o structură ideală a viitorului”. ■•Al. Paleologu scrie despre *Mihai Ralea*: „Revenind la tipul său filosofic congenital, trebuie spus că dincolo de atitudinile lui etice deliberate Mihai Ralea nu era mai puțin ... un hedonist, un temperament voluptuos. Morala plăcerii nu e fără virtuții și e mai generoasă prin împărtășire... Ralea gusta, degusta cu o siguranță și o competență de amator consumat, idei, artă, peisaje, caractere, chipuri. Apoi le recomanda și altora, ca un «tuyau» verificat sau ca o «promesse de bonheur»”. ■•La rubrica *Revers*, Florin Mugur, în textul *O poezie*, observă numărul mare de poeți lipsiți de talent: „Se pare că trăim în condițiile unei îngrozitoare inflații poetice... Prea multă poezie, prea multă frumusețe.. Adevărul este că se scrie multă poezie bună, că avem poeți tineri și mai puțini tineri de covârșitor talent. Dar abundența (binecuvântată!) are și consecințe surprinzătoare. Una dintre ele e aceea că vedem apărând din ce în ce mai rar o poezie. O poezie, cea mai bună pe care a scris-o poetul în anul respectiv... Aproape totul e explicabil pe lume; nu și faptul că poeții nu mai scriu poezii, ci alcătuiesc cicluri sau volume, așa, dintr-o răsuflare”. ■•Ion Caraion semnează rubrica *Planete*, analizând poezia lui Andrei Radu, Petru Popescu: „Tânăr prin putere, puternic prin curaj, curajos prin inteligență, inteligent prin fantezie și subtilitate... talentat prin toate aceste componente ale unei exigențe și interiorizări de neîntâlnit la tot pasul Andrei Radu e un condei care și-a asumat riscul de a înțelege în ce măsură «departe de a fi concluzia»

jocului, poezia e doar problema și călătoria prin labirint”. □ „Poate că de aceea Petru Popescu – eseist, pamfletar, nuvelist romancier – nu seamănă cu majoritatea celor de vârsta lui. Prin izolare. Dar e o izolare care implică, pe lângă suferință, altitudine”. ■ Vlaicu Bârna semnaleză reeditarea romanului lui I. Valerian: *Cara-Su*: „Apariția unei noi ediții din romanul lui I. Valerian a fost primită cu mult interes de cititorii de la sfârșitul celui de al șaptelea deceniu. Cartea marcase și la prima sa ediție, tipărită în 1936, la Cultura Națională, un succes în afară de serie. Despre *Cara-Su* s-au scris la apariție zeci de cronici și recenzii, vorbindu-se de poezia și pitorescul locurilor unde se desfășoară acțiunea, de atmosfera exotică a unei Dobrogi în care populațiile turcă și tătară... mai evocă vremile de slavă ale seminției lor...”. ■ Maria Alice Botez apreciază antologia de *Poezie nordică modernă*, apărută la E.P.L, 1969: „Ceea ce caracterizează masiva culegere de poezie nordică e seriozitatea selectării și prezentării ei. Trei poeți și traducători cu experiență (Veronica Porumbacu, Tașcu Gheorghiu, Petre Stoica) și-au conjugat strădaniile, consultând culegeri din aria nordică, de la cele interbelice la cele mai recente”. ■ Doina Antonie recenzează volumul Verei Lungu: *Poezii*, E. P. L., 1968 : „Parcurgând volumul realizăm tocmai modalitatea ei subtilă de a creiona această atmosferă lirică ale cărei componente predominante: pădurea, apele, păsările, copacii, se împletesc cu iarna, amiaza, plânsetul, caii”.

AUGUST

1 august

• [„România liberă”, nr. 7709] Petre Anghel semnează *Recenzia Omagiu pământului nostru*, în care prezintă volumul semnat de Ion Rahoveanu, *Zodie milenară*. Textele reunite aici probează, în opinia recenzentului, calitatea de poet, critic și ziarist a autorului, poemul în proză stând alături de un „reportaj în istorie” și de evocări realizate „pe linia celui mai autentic și ponderat lirism”. În funcție de subiectul abordat, și de actualitatea acestuia, cartea reproduce „mărturiile unor participanți direcți la evenimente”, constituindu-se, în ansamblu, ca o „pledoarie întru cinstirea acestui pământ”.

• [„Contemporanul”, nr. 31] Tableta lui Geo Bogza, *August*, este ca aproape în fiecare săptămână, contradictorie. E prezentă o reverență pentru *Congresul al X-lea al P.C.R.*: „Vor trece mulți ani până ce se va putea face, întregă, istoria lunii care începe, a lunii pe care cu toții o vom trăi și despre care toți vom avea ce povesti. [...] Ultima imagine a țării, înainte de a intra în această lună extraordinară, ultima imagine neobișnuită și memorabilă, îndrăzneată și prevestitoare, a fost pentru mine turnul de comandă al aeroportului Otopeni.” ■ Pe pagina întâi figurează un citat dintr-o cuvântare ținută de Nicolae Ceaușescu, fără a se preciza sursa: „Un partid care va asculta în permanență glasul poporului, care va căuta să îndeplinească năzuințele poporului este de

neînfrânt. Și noi spunem cu toată tăria că Partidului Comunist Român este un asemenea partid și va continua să fie un asemenea partid!”. ■•Ideea că toți cetățenii sunt chemați să aibă rol decident în viața publică reiese și din articolul de fond *Congresul al X-lea* de George Ivașcu: „Viața politică a României n-a cunoscut niciodată, în această dimensiune, sentimentul de participare activă a maselor la însuși procesul de elaborare a planurilor și măsurilor privind viitorul țării, trasând perspectiva pentru generațiile ce vin, deschizând orizonturi tot mai largi desăvârșirii actualei noastre orânduiri.” ■•Cuvinte circumstanțiale, în așteptarea lucrărilor sesiunii, scriu Miron Nicolescu, Președintele Academiei R.S.R. (*Bucuria de a te dăruți*), Nicolae Murguleț, Președintele Consiliului Național al Cercetării Științifice (*Sensuri majore*), Acad. Andrei Oțetea, Directorul Institutului de Istorie „N. Iorga” (*Partidul și adevărul istoric*) și actorul Ștefan Ciobotărașu, artist emerit (*Răspundere integrală*). ■•Președintele Uniunii Scriitorilor, Zaharia Stancu, se pronunță în numele breslei: „Condiția fundamentală a scriitorului este aceea de conștiință a poporului său, de conștiință scrutătoare a trecutului, prezentului și viitorului celora din mijlocul cărora se trage, martor și participant la făurirea destinului epocii, înfruntând eternitatea prin mesajul său – cuvinte așternute pe hârtie, scrieri, opere sau capodopere” (*Conștiință a poporului*). □•Reafirmând, statutul special de care se bucură condeierii în regimul politic de democrație socialistă, Zaharia Stancu face o reverență în fața secretarului-general, figura paternală binevoitoare: „De nenumărate ori i-am simțit gândul și inima alături de noi. Dacă Congresul al IX-lea al Partidului s-a instaurat în obștea scriitoricească un climat un adevărat creator, dacă dezbaterile de idei, schimbul liber de opinii au devenit o obișnuință firească a vieții literare, dacă o concepție cu adevărat principială, marxist-leninistă ne îndrumă viața și opera noastră scriitoricească, rolul pe care-l are nu numai în făurirea istoriei poporului nostru, dar și a destinului literaturii române, personalitatea eminentă a țării, Nicolae Ceaușescu, este enorm de mare.” ■•Nicolae Manolescu face unele *Însemnări despre literatura contemporană*, insistând asupra ivirii suflului liric reîmprospătat, datorită colaborării între generații: „Expresia «noua literatură», folosită uneori pentru literatura ultimilor patru sau cinci ani, nu este întâmplătoare și mai ales nu trebuie interpretată mecanic. Sunt în discuție două lucruri. Întâi, extraordinara afirmare a tinerilor (în literatură nu mai mult decât în celelalte sectoare ale vieții artistice și sociale) care a modificat adânc și tulburător întregul peisaj literar. Dar n-am înțelege bine ce s-a petrecut dacă am reduce «noua literatură» la literatura tinerilor, fiindcă ar însemna că procesul de renaștere privește o singură generație și că el s-a realizat fără participarea celorlalte. În realitate, tinerii scriitori nu pot pretinde că au drepturi absolute asupra transformării literaturii: fenomenul a implicat, deopotrivă, și pe vârstnici. [...] Cuvântul *cultură* se poate traduce, din acest punct de vedere, prin continuitatea organică. În lipsa continuității, pot exista mari scriitori și mari opere: nu și o mare literatură. [...]Literatura română și-a regăsit, odată cu

reintrarea în istoria activă, *libertatea de a alege și de a-și hotărî destinul*. Condiționată istoric și social, literatura presupune o permanentă și spontană invenție spirituală; literatura nu se sustrage legității generale, dar își creează singură propriile ei legi. Când s-au uitat aceste lucruri elementare, în locul cărților vii de care aveam atâta nevoie, au apărut cărți neautentice.” □•Un alt calup de observații (*Personalitatea literaturii*) semnează Nicolae Manolescu în nr. 32/ 8 august 1969. ■•Este publicată o bibliografie alfabetică și cronologică (1966–1969), în scopul de a prezenta „Climatul spiritual instaurat după *Congresul al IX-lea* al Partidului a dus la efervescență creatoare fără precedent, care poate fi ilustrată, la una din ipostazele ei, prin producția editorială, foarte bogată și diversă, a anilor 1966–1969.” În consecință, întreaga activitate editorială e asumată de P.C.R. ■•Este găzduită dezbaterea *Universul socialist și opera de artă*, așezată sub autoritatea P.C.R.: „Documentul *Congresul al X-lea* al Partidului reprezintă o călăuză pentru activitatea intelectuală din țara noastră, pentru dezvoltarea artei și literaturii române. În *Teze* sunt formulate, în spirit creator, o seamă de principii care oglindesc concepția marxist-leninistă a Partidului Comunist Român cu privire la sensul operei literare în viața socială, principii care invită pe scriitori să dezbată rolul lor în ansamblul universului nostru socialist, în afirmarea literaturii române pe plan mondial.” □•Sunt adresate 3 întrebări: 1. În *Tezele* elaborate pentru al X-lea Congres al Partidului, rolul literaturii și artei este definit astfel: «Partidul și Statul acordă o înaltă prețuire artei și literaturii – factori esențiali de cunoaștere și înrâurire a a gândirii și sensibilității umane – rolului lor în înfăptuirea progresului social, în ridicarea conștiinței socialiste și înnobilarea spirituale a oamenilor!» Ce perspective se deschid literaturii și artei în viața țării noastre!; 2. Care este «universul omemesc inedit al socialismului» – atât de sugestiv definit în *Teze*? – Cum se proiectează în opera literară?; 3. În ce raport stă literatura națională față de circuitul universal al literaturii și, în acest cadru, cum vedeți posibilă afirmarea valorilor ei pe plan mondial? □ Virgil Teodorescu: „Universul omemesc inedit îi constituie tocmai aceste uriașe mutații o care socialismul pe provoacă pe plan spiritual și psihologic. Aici se împlântă și de aici își soarba substanța sonda mobilă și mereu perfecționată a artei. Pentru a descoperi giganticul tumult, adesea contradictoriu al epocii noastre (căci acest mutații despre care vorbesc nu urmează o lină mișcare de translație, fiind supuse legilor dialecticii) – orice artist veritabil va căuta să îmbine activitatea de interpretare cu activitatea de transformare, utilizând ca metodă principală de proiectare și reținere, metoda materialismului dialectic” □•Miron Radu Paraschivescu: „Perspectivele oricărui schimb reciproc: în măsura în care arta este influențată de viața socială, și se influențează la rândul ei această viață. Importantă e condiția în care se exercită această influență reciprocă. Mai lămurit: o lume bizuită pe inechitate, pe tiranie, pe lipsa libertății, cu un cuvânt, generează și cu o artă înfeudată, incapabilă să înrâurească sensibilitatea și gândirea umană. În cazul cel mai bun, o asemenea artă va rămâne un vis, va

proclama niște aspirații, oricât de nobile și înalte, dar fără nemijlocită finalitate practică”. □•Paul Anghel: „Raportul nostru cu literatura universală nu e încă precis definit. Am trimis într-acolo câteva sonde – Eminescu, Arghezi, Caragiale, Zaharia Stancu... N-am angajat însă, public, un dialog”. □•Demostene Botez: „Aș voi să remarc numai umanismul adevărat care rânduiește viața românilor în acest nou univers, în care valorile morale sunt altele, total altele și de o mare noblete. Când se va realiza la dimensiuni universale acest univers în creștere, cel mai sensibil om și cel mai pretențios umanist vor putea trăi cu conștiința împăcată”. □•Al. Ivasiuc: „Formularea din *Teze* mi se pare nuanțată, accentuând atât funcția de cunoaștere a artei și literaturi, cât și valența de participare prin artă în viața socială, caracterul ei organic și necesar. Mi se pare chiar că este cea mai exactă dintre formulările conținute în documentele de partid, vorbind de «influențare», termen larg și simplu. Această influență se face pe diferite căi, în mod direct și indirect, cu mijloace specifice, dezvoltând, așa cum se și spune în *Teze*, sensibilitatea umană, deschiderea spre nou, interesul suprapersonal. [...] Socialismul este un umanism”. □•Ion Brad: „La noi, în socialism, inedit mi se pare tocmai punctul în care se așază omul raportat la el însuși, la istorie, la societate, la cosmos. Când omul se simte liber și stăpân pe destinul său, al țării sale, când își poate defini căile viitorului, atunci devine, pentru orice artist dornic și înclinat să observe aceste mutații, rezervorul cel mai prețios de radium spiritual, generator de mari energii creatoare”. □•Ov.S. Crohmălniceanu: „Actului de «înfrăurire» socială i se presupune, precedând, unul de «cunoaștere». Iată ce înseamnă, după mine, o concepție militantă cu adevărat *realistă* în artă și literatură. Nu poți să provoci mutații ale spiritului omenesc fără a-i studia atent și profund în prealabil natura. Nimic din ce intră în alcătuirea misterioasă a ființei umane nu se cade a ieși din sfera interesului literar. Al doilea precizează că păera de ridicarea conștiinței socialiste are a se exercita deopotrivă asupra *gândirii* și *sensibilității*. Omul nou se cuvine nu numai să judece, dar să și simtă altfel”.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 31] Se aduc *Omagii partidului*, în câteva rânduri, semnate de scriitorii momentului. ■•Mihnea Gheorghiu – *Prezentul și viitorul României*: „Artiștii, scriitorii și cărturarii țării noastre au putut constata în climatul tot mai prielnic al lucrului lor, ce puternic impuls au dat Tezele Comitetului Central ale P. C. R. Pentru Congresul al X-lea, muncii ideologice a Partidului, actualității teoretice și gândirii social – politice din țara noastră, întregii vieți spirituale a orașelor și satelor noastre. În aceste zile hotărâtoare, unitatea poporului român se exprimă în termenii unei supreme opțiuni: prezentul și viitorul României se identifică cu programul partidului, program care prevede și asigură progresul multilateral al națiunii noastre socialiste”. ■•Aurel Baranga – *Anotimpul bucuriei*: „Oamenii de artă, împreună cu întregul popor, întâmpină cu un sentiment de nețărmuită mândrie cele două evenimente ale lunii august: Congresul P.C.R. și a 25-a aniversare a eliberării noastre, fiindcă, identice în semnificații, cele două sărbători sunt simbolul victoriei unor oameni liberi, stăpâni acasă

la ei, constructori ai unei fericiri visate secole de-a rândul. Aduc un omagiu smerit acestui anotimp al bucuriilor noastre.” ■•Eugen Barbu – *Viitor de aur*: „Al X-lea Congres al Partidului oferă prilejul unui bilanț măreț de realizări și perspectiva unui viitor de aur, construit cu mâinile și mințile noastre. Într-un mare efort de maturitate, strâns uniți în jurul celui mai iubit fiu al României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, și călăuziți de partidul comunistilor, să împlinim cele mai fierbinți speranțe legate de *Măinele* visat de înaintașii noștri.”

● [„*Glasul Patriei*”, nr. 22] Victor Tulbure publică poezia *Stejarul românesc*: „Au vrut furtuni să-l nimicească / În bezna anilor haini, / Dar prinse mai vânos să crească / Și mai adânc în rădăcini”. □•Pe prima pagină citim despre *Plenara Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste*: „În ziua de 28 iulie a. c. a avut loc sub președinția secretarului general al C. C. al P. C. R., președintele Consiliului de Stat, Nicolae Ceaușescu, Plenara Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste. Cu acest prilej, au fost dezbătute și aprobate în unanimitate documentele ce urmează a fi supuse Congresului al X-lea al partidului, care dau orientarea de perspectivă privind dezvoltarea patriei noastre în următorii ani”. □•Nedic Lemnaru scrie textul *Chipul nou al României contemporane*, un text despre al X-lea Congres: „Iată de ce la acest moment de o însemnătate excepțională în viața partidului și a țării – Congresul al X-lea – vor fi adunate într-un florilegiu gândurile întregului nostru popor, gânduri de civilizație și umanism, gânduri de pace, gânduri profunde și sublime, ca în fruntea partidului – deci și a țării – să fie ales tot Nicolae Ceaușescu, care dă chip întregii noastre voințe și mândrii patriotice, de a ne înălța pe trepte tot mai ascendente pe scara progresului, de a ne bucura în calm și demnitate, de respectul și stima celorlalte popoare”. □•Virgil Cândea semnează *Podgoria Odobeștilor*, prezentarea volumului *Istoricul podgoriei Odobeștilor din cele mai vechi timpuri până la 1918* de Constantin C. Giurescu, volum apărut la București, Editura Academiei, 1969.

2 august

● [„*Scânteia*”, nr. 8144] *Președintele Statelor Unite ale Americii, Richard Nixon, sosește azi în țara noastră*, este scris pe prima pagină: „Poporul român întâmpină cu căldură sosirea președintelui Richard Nixon în țara noastră, fiind convins că vizita sa va contribui la promovarea unei politici bazate pe principiile coexistenței pașnice între țări cu orânduirii sociale diferite, în interesul colaborării internaționale și al păcii. Poporul român adresează președintelui Statelor Unite ale Americii, Richard Nixon, tradiționala urare de «Bun venit!»”. □•Urmează *Bun venit președintelui Statelor Unite ale Americii!* de N. Rădulescu: „Întâlnirea dintre cei doi președinți de stat oferă prilejul unui tur de orizont și al unui util schimb de vederi în principalele probleme ale situației internaționale actuale. Desigur, sunt cunoscute deosebirile de regim social dintre cele două țări și deosebiri esențiale dintre ele în abordarea unor probleme internaționale. Cu toate acestea, vizita poate influența în mod pozitiv climatul internațional, căci numai prin dis-

cuții, contacte, tratative, schimburi de păreri se pot explora și găsi căi de soluționare a problemelor arzătoare care frământă omenirea”. □•Mai multe mesaje de adeziune apar sub titlul *Un DA unanim al oamenilor de artă și cultură pentru politica marxist-leninistă a partidului*. □•Ion Jalea, *Exemplul unei înalte probități și consecvențe revoluționare*. □•Ion Oarcășu, *Participăm cu înflăcărare la viața cetății*: „Sintetizând o vastă experiență artistică și politică, Tezele pledează, fi-rește, pentru participarea conștientă la viața cetății, care presupune – alături de dar înăscut – răspundere scriitoricească și patriotică, rigoare teoretică. Această cale a participării conștiente se înscrie totodată pe linia tradiției românești viabile. Se știe doar că literatura noastră a cultivat, cu predilecție, nu figura însinguratului, ci a luptătorului, a omului angajat, înzestrat cu simț istoric și cu un acut sentiment al răspunderii sociale și naționale. A continua și aprofunda, în forme noi, moderne, aceste nobile îndemnuri ale trecutului literar românesc înseamnă, într-un fel, a ne respecta ființa interioară, vocația noastră cea mai adâncă și mai autentică.” □•Toma Caragiu, *Cu inima alături de cel mai ales și iubit fiu al poporului*. □ Acs. Alajos, *Sunt mândru de puternica înflorire a patriei noastre*. □ Dan Laurențiu, *Angajare emoționantă în fața istoriei*: „Alături de ceilalți scriitori români pentru care unica rațiune de a fi se constituie din slujirea cu credință a poporului, trebuie să-mi mărturisesc bucuria adâncă de a participa, cu inima și gândul, la pregătirea unor evenimente de seamă în istoria țării: cel de-al X-lea Congres al partidului și aniversarea unui sfert de secol de la eliberarea patriei. Tezele C. C. al P. C. R. și proiectul de Directive ale congresului, documente programatice de cea mai riguroasă ținută științifică, bazate pe o analiză profundă a realităților contemporane interne și externe, sunt expresia aspirațiilor și intereselor fundamentale ale întregului popor.” □ Nicolae Ioana, *Să fim la înălțimea calității de mesager al spiritualității poporului*: „Niciodată, mai mult ca acum, scriitorul nu a trăit sentimentul că tot ceea ce se întâmplă în patria sa reprezintă aspirația unui popor care tinde să-și proiecteze ființa în spațiile primordiale ale universității.” □• Ștefan Popescu, *Prin operele noastre slujim cauza socialismului*.

- [„Scânteia tineretului”, nr. 6286] C. Stănescu recenzează, volumul lui Vladimir Streinu, *Clasicii noștri*, care propune un „spectacol critic” „înscenat într-o alternanță a maliției directe cu tonul distant” care „produce lectorului satisfacții unice, paginile acestea putând sta în orice antologie întocmită pe exigențe supreme. (Un mod critic cu sursă similară dar rezultate diferite mai constatăm azi la Cornel Regman.)” (fără an și editură)

- [„Cronica”, nr. 31] Radu Cârnelci omagiază *Poezia acestui pământ*: „Poezia acestui pământ s-a tors și se toarce din marea dragoste față de pământ, față de acest popor, față de viitorul lui”. ■•Laurențiu Ulici scrie despre *Romanul social*: „Romanul social ne apare ca un imperativ al realităților noastre adresat literaturii. Și literatura nu poate rămâne indiferentă la acest apel întrucât receptarea ei este opera chiar a acelora care îi cer găsirea unor corespondențe cu propria lor existență, cu propria lor realitate: cititorii. [...] E aproape un instinct al roma-

nului de a ține pasul cu evoluția vieții sociale. Pentru a nu fi operă moartă, pentru a ridica ficțiunea artistică la nivel existențial”. ■•În cadrul rubricii *Contrapunct*, Magda Ursache prezintă două cărți. Prima este volumul de proză al lui Cicerone Cernegura: *Cazul Argentin*: „Ambiguitatea este perfectă în proza lui Cicerone Cernegura și ea se naște din situația paradoxală a viețuitoarelor al căror comportament înscrie tabieturi omenești, după tabla de legi a limbajului esopic”. □•A doua carte este volumul Mariei Valer: *Poeme în proză*: „Echilibrate și fluente, poemele Mariei Valer degajă o forță puțin obișnuită în lirica feminină”. ■•Referindu-se la studiul lui N. Balotă, *Euphorion*, Zaharia Sângeorzan afirmă: „Erudiția întinsă a lui N. Balotă nu duce la texte stufoase, neaccesibile. Erudiția este tradusă în text printr-un principiu al finității. Din construcțiile sale critice se pot extrage idei, căci N. Balotă nu e un critic improvizat, ci un estetician, un spirit sintetic. Toate studiile sale pot fi prilej de a dezvolta teme noi, de a medita asupra destinului operei literare”. ■•Adrian Marino analizează motivul *Utopii lunare*, în literatura de specialitate: „De fapt, ea își menține, în continuare, toate drepturile. Utopia lunară a literaturii se dovedește, de la început și până la sfârșit, aceeași eternă ficțiune, o construcție irealizabilă și semnificativă a spiritului”.

● [„**Flacăra**”, nr. 32] Aurel Baranga, în *Carnet*, semnează articolul *Bilanț* în care autorul consideră că „cei douăzeci și cinci de ani de viață socialistă, trăită la incandescența unor realizări fără precedent” impun o trecere în revistă, mai ales că „în cultură, ca în toate celelalte domenii de activitate omenească, excedentul ne apare fabulos”. ■•Lucian Raicu recenzează volumul lui Vladimir Streinu, *Clasicii noștri*: „Volumul însumează câteva studii fundamentale cu privire la Al. I. Odobescu, Titu Maiorescu, M. Eminescu, Ion Creangă, George Coșbuc, dintre cele mai exacte și mai vii dedicate la noi înțelegerii unor mari scriitori.” De asemenea, se apreciază că „Vladimir Streinu, strălucit exponent al criticii post-lovinesciene ne restituie, în cuprinsul lor, imaginea unor opere reprezentative ale literaturii noastre privite fără prejudecăți, cu o mare fervoare a adevărului, cu iubire și spirit critic”. □•Ion Moraru, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, semnează amplul articol *Cultura, bun al întregului popor*, dedicat prezentării „câtorva aspecte ale dezvoltării culturii de masă în țara noastră”. □•Sub titlul general *Noi dimensiuni în cultura românească*, revista publică articolul *Pseudostatistică teatrală* de Lucian Ghiurchescu, unde autorul face un elogiu al teatrului românesc din ultimii 25 de ani. ■•Tot aici, Alexandru Ivasiuc semnează articolul *Scena literară astăzi*, în care se constată că „literatura este un organism viu, cu momentele sale de oboseală, cu străngeri de forțe, cu crize și vârfuri, sușuri și coborâșuri”, fiind imposibil de spus „care nume vor supraviețui, câte glorii sau măcar faime nu vor dispărea rapid”. □•La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se semnaleză apariția unui masiv volum ce conține *Noi contribuții documentare la biografia lui Mihai Eminescu*, semnat de Augustin Z.N. Pop, la Editura Academiei. ■•Trecere în revistă a ultimelor publicații dedicate lui E. Lovinescu: o selecția de *Texte critice* realizată de I. Negoșescu, primul volum

de *Scrieri*, culegere îngrijită de E. Simion, monografia *E. Lovinescu, artistul de Ileana Vancea*. Autorul prezentării conchide: „Fie ca apropierea de scrisul lui E. Lovinescu să aducă în parcela criticii noastre actuale sporul de eleganță, probitate, devoțiune și claritate, enumerate fiind astfel doar câteva dintre calitățile marelui înaintaș, ce ni se impun ca exemplare.” □•Se face o enumerare a volumelor de poezii recent intrate în librării: *Sânge albastru* de Angela Marinescu, *Cenușa verde* de Mircea Vaida ș.a. □•La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, se detaliază subiectul piesei *Pe 40 de metri lungime de undă* de S. Macovei, „frescă dramatică a luptei revoluționare duse de comuniști în ilegalitate”.

• [„**Luceafărul**”, nr. 31] Articolul de fond este semnat, în acest număr de Adrian Păunescu și este intitulat *Forța argumentului*. „Am, între atâția concețâteni ai mei, un mare și emoționant privilegiu. L-am văzut pe conducătorul țării noastre, pe conducătorul partidului nostru, nu numai de departe, nu numai din mulțime, ci – în două rânduri – am stat lângă domni sa, și împrejurarea i-a răpit în total aproape trei ore, din orele nestinse pe care le dedică țării, propășirii națiunii române. Ceea ce m-a impresionat [...], ceea ce m-a tulburat la un om atât de important [...] a fost întâi faptul că a acceptat fără ezitare o discuție cu un băiat ca mine și că, în discuție, a putut exista un dialog. Oamenii mari pot (și au și dreptul, unii!) să monologheze. Acest drept l-ar putea avea după atâta solicitare, la care e supus și tovarășul Ceaușescu. Dar domnia sa iubește dialogul. [...] O seamă de cuvinte spuse de domnia sa despre literatură, despre lumea literară, despre presa literară, deși aspre, nu aveau aerul ultimatumului nu direcționau rigid, ci mi-au lăsat – și spun asta cu mândrie – posibilitatea de a vorbi, din punctul meu de vedere, despre același lucru. De aceea, la portretul pe care poporul român i-l face, aș voi să adaug o trăsătură a bărbatului dârz, pasionat, febril, o trăsătură care mi se pare esențială pentru un conducător: puterea de a-i asculta și pe alții. Nici o soluție nu e dinainte fixată. Soluțiile veneau, în discuția cu secretarul general al partidului, ca un rezultat firesc al cercetării. Într-o lume atât de grăbită, este – pe de altă parte – extraordinar să auzi pe conducătorul României producând, pentru fiecare lucru spus, argumente. Prea ne izbim uneori de lipsa de argumente. Prea devine câteodată lipsa de argumente – un cod moral! Cu neplăcere poate fi observat, din când în când, disprețul față de argument, la anumite nivele. Ajunge uneori numai faptul că un lucru e spus de cineva, pentru ca acel lucru să fie luat ca atare. Dar eu – mai mult decât alții care l-au auzit argumentând mari probleme, ale lumii și ale țării – am avut fericirea să-l aud pe tovarășul Ceaușescu argumentând, iar nu decretând, discutând, iar nu monologând. Trebuie să recunosc că sunt mai bogat și mai liniștit, de când l-am cunoscut. Trebuie să spun că exemplul tovarășului Ceaușescu – exemplu limpede pentru toți românii, și care are o vibrație specială pentru mine – este un exemplu de luptă neînduplecată cu inerția, o pildă de osârdie și de patos revoluționar, de responsabilitate, un îndemn pentru noi, tinerii, de a cerceta lumea, nu de a i ne supune orbește. Trăim vremurile când conducătorul partidului a spus: «Un partid care va asculta în permanență glasul poporului, care va căuta să îndeplinească năzuințele poporului, este de neînfrânt».

A asculta – e o politică de stat. Când mă gândesc la tovarășul Ceaușescu, nici un efort nu mi se pare prea mare, pentru victoria întregă a dreptății, a frumuseții morale, pentru așezarea într-o lume a valorilor. ■•Pe aceeași linie tematică sunt și creațiile în versuri publicate de Ion Sofia Manolescu (*Cântec*), Iolanda Malamen (*Încredere, Patrie, Cuvântul*), A.I. Zăinescu (*Frumoasele schimbări, Pământ de dragoste, Statorinici*). ■•Zaharia Stancu publică un fragment din *Vântul și ploaia*, în curs de apariție la E.P.L. „Lucefărului” găzduiește creații ale poetului Adam Puslojic în traducerea lui Anghel Dumbravă și Slavco Almăjan. ■•N. Manolescu scrie despre *Sensul istoric al literaturii*. Criticul observă că „starea normală a literaturii a început să fie starea de schimbare; literatura nu există în metamorfoza formelor ei. Acest principiu e departe de a avea în vedere numai literatura prezentului; el o implică și pe aceea a trecutului. [...] Transformarea literaturii este transformarea artei, în genere, a tuturor științelor despre om – fiindcă omul însuși se transformă”. Manolescu notează că Marx a prevăzut, acum 100 de ani că „problema fundamentală a conștiinței contemporane este problema acțiunii. [...] Când cunoașterii îi ia locul acțiunea, înregistrării faptelor îi ia locul transformarea lor”. Referindu-se la angajamentul artistului, se arată că acesta înseamnă, deopotrivă, aderare și refuz: „Să nu confundăm angajamentul veritabil cu acela practicat deliberat și «festiv», «superficial». Dacă omul se definește cu adevărat în acțiune înseamnă că angajamentul lui este o formă de acțiune, de responsabilitate și de libertate creatoare”. ■•E. Papu apreciază lucrarea lui H. Zalis despre *Flaubert* pentru documentarea de excepție, „fantezia reproductivă a bogatului său talent”, pentru o „atență corectitudine”. Se observă însă o interpretare a materiei artistice, „deși justă, sumară” în comparație cu „evocarea amplă și adesea inspirată a omului și a vieții”, iar romanelor flaubertiene nu le este cuprins pe deplin esențialul. Observațiile sunt făcute, după mărturisirea criticului pentru a aduce „un sprijin concret, ilustrativ”.

3 august

• [„Scânteia”, nr. 8145] Ziarul conține relatări despre *Vizita în România a președintelui Statelor Unite ale Americii, Richard Nixon*. ■•Urmează alocuțiunile celor doi șefi de stat. □ *Cuvântarea președintelui Nicolae Ceaușescu*: „Noi considerăm că în condițiile complexe ale vieții internaționale de azi dezvoltarea relațiilor dintre state pe baza principiilor coexistenței pașnice, a respectului independenței, suveranității, egalității în drepturi și neamestecului în treburile interne reprezintă calea sigură de promovare a unui climat de încredere și înțelegere între popoare, de pace și securitate în lume. (aplauze puternice). În această direcție o contribuție importantă o pot aduce contactele, întâlnirile și discuțiile între conducătorii statelor. Suntem încredințați că vizita dumneavoastră și convorbirile pe care le vom purta vor contribui la dezvoltarea relațiilor dintre țările noastre, se vor dovedi utile, rodnice pentru cauza colaborării între popoare, pentru pacea generală. (aplauze îndelungate)” . □ *Cuvântarea președintelui Richard Nixon*: „Actuala mea vizită este o ocazie istorică; deși nu este prima mea vizită în

țara dv., este prima vizită în România a unui președinte al Statelor Unite ale Americii, prima vizită de stat a unui președinte american într-o țară socialistă, în această regiune a continentului european. [...] Sunt încredințat că dacă oamenii au putut ajunge pe Lună, pot ajunge la o înțelegere între ei și aici, pe Pământ”.

■•Emil Vasilescu scrie cronică literară la volumul *Poezii* de Mihai Beniuc: „Recentul volum definește structura poetică complexă a creatorului, multitudinea resurselor lirice folosite pentru a evidenția mesajul revoluționar, sensul adânc patriotic și democratic al versului său, fizionomia artistului luptător, expresia vitalității inepuizabile, alimentată neconștient cu energia și aspirațiile celor mulți. [...] Totuși, acest volum antologic ar fi putut să rețină doar piesele demne de acest nume, printre ele strecurându-se și unele versuri mai puțin izbutite, în special din acea perioadă de abundentă producție literară când spiritul critic al poetului se manifesta cu mai puțină vigoare”.

4 august

• [„Scânteia”, nr. 8146] În acest număr se dau informații despre *Încheierea vizitei în România a președintelui Statelor Unite ale Americii, Richard Nixon*.

5 august

• [„Scânteia”, nr. 8147] Nicolae Breban semnează *Idealele partidului – idealurile scrisului nostru!*: „Noi, scriitorii care ne-am născut și format pe solul României socialiste, care avem sarcina nobilă de a zugrăvi profilul acestui om, contemporan al nostru, constructor lucid al unei societăți noi, comuniste, avem norocul – pe care nu l-au avut înaintașii noștri – de a ne aplica și concerta efortul creator într-o societate armonică, capabilă de a-și uni toate forțele – sub conducerea unui partid ce descinde și se leagă cu cele mai patriotice și progresiste forțe istorice pe care le-a avut acest popor – în urmărirea și realizarea idealurilor majore ale bunăstării și fericirii tuturor celor ce muncesc. Arta însă trebuie să fie în concordanță profundă, organică cu acest înalt deziderat, realismul profund pe care sunt străbătute documentele Congresului al X-lea, trebuie să cuprindă tot mai mult întreaga noastră creație artistică. Când vorbim de realism în artă, nu înțelegem nici copierea servilă a realității, nici naturalismul fals și dăunător care a minat unele scrieri din trecut. Dogmatismul, în creația artistică, ca orice extremă, e la fel de dăunător ca și «modele» abstracționiste și supra sau materialiste, ca orice cult al formei în sine care abate atenția de la adevăratele probleme ale omului. Sarcina noastră este de a crea o artă care să răspundă într-un grad cât mai înalt cerințelor partidului și poporului nostru, o artă care să se situeze pe cele mai înalte culmi ale artei și măiestriei contemporane”.

6 august

• [„România liberă”, nr. 7714] Cotidianul salută cel de-al X-lea Congres al C.C. al P.C.R. ■•George Chirilă publică poezia *Cântec în dimineața aceasta*.

■•Horia Zilieru publică poezia *Delegaților la Congres*. ■•Negoiță Irimie publică poezia *Sub cupola țării*.

• [„Scânteia”, nr. 8148] Pe prima pagină stă scris *Succes deplin celui de-al X-lea Congres al Partidului Comunist Român!* □•*Trăiască socialismul!* se intitulează editorialul redacțional: „Un prestigios scriitor asemenea congresele partidului cu piscurile unor munți semeți de care cu cât te îndepărtezi, cu atât le observi mai bine înălțimea. Privind spre măreția evenimentului care începe azi a devenit istorie, pășim înainte, uniți sub steagul glorios al partidului, țara întreagă pe sub arcul de triumf al muncii împlinite, spre viitor!”. ■•Sub titlul *Strălucita confirmare a justeței politicii partidului nostru* apar mesaje de adeziune, semnate de Zaharia Stancu și Gheorghe Tomozei. □ Zaharia Stancu, *Inimă din inima poporului*: „Nu e vorba, deci, numai de sentiment, ci de un profund instinct al vieții și al istoriei, care îmbracă forma recunoștinței, a dragostei față de acest vechi și încercat comunist, față de acest strălucit bărbat de stat, care este întâiul dintre cei dintâi. Prin ce a meritat Nicolae Ceaușescu această încredere știm cu toții prea bine. Prin inteligență, prin gândire, desigur, prin consecvență, curaj, hărnicie, prin talent, energie și voință – nu mai încape îndoială – prin pasiune revoluționară, prin încrederea nestrămutată în marxism-leninism, în idealul socialist. Dar mai presus de toate, printr-un instinct similar cu acela al poporului, printr-o comuniune indestructibilă cu aspirațiile poporului, care acum îi cere să-și asume și pe mai departe ce e mai greu, să îndrăgească tot ceea ce e mai temerar.” □ Gheorghe Tomozei, *Purtător al celor mai înălțătoare tradiții* : „Fără a risca o curgere care s-ar întâmpla să fie a poemului în proză, voi conchide în cuvinte care sunt ale graiului de toate zilele că partidul comunist e cel care ne-a insuflat o dragoste definitivă pentru valorile trecutului, pentru bărbații începuturilor, o încredere definitivă în prezentul și viitorul patriei.” □ Sunt prezenți cu versuri: Demostene Botez (*Puterea acestui pământ*), Corneliu Șerban (*Gând de-naltă bărbăție*), Gheorghe Chirilă (*Arc de triumf*). □•Ziarul publică ancheta *Congresul al X-lea forum al partidului, al întregului popor*. La anchetă răspund „oamenii muncii”.

7 august

• [„Scânteia”, nr. 8149] Numărul este dedicat deschiderii Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român. Cităm din *Cuvântul de deschidere rostit de tovarășul Nicolae Ceaușescu*: „La Congresul nostru participă delegați a 66 de partide comuniste și muncitorești, socialiste, democratice, antiimperialiste de pe toate continentele. [...]Considerăm prezența dumneavoastră la Congresul partidului nostru drept o expresie a sentimentelor de prietenie, stimă și prețuire existente între Partidul Comunist Român și partidele dumneavoastră, o manifestare a puternicelor relații internaționaliste pe care partidul nostru le are cu clasa muncitoare și detașamentele ei marxist-leniniste, cu forțele revoluționare progresiste care luptă împotriva imperialismului, pentru pace și progres social. (Asistența în picioare aplaudă îndelung)”. □•Urmează *Raportul al C. C. al P. C. R. prezentat de*

tovarășul Nicolae Ceaușescu cu privire la activitatea P. C. R. în perioada dintre Congresul al IX-lea și Congresul al X-lea și sarcinile de viitor ale partidului; în secțiunea V. Activitatea ideologică-educativă a partidului pentru ridicarea conștiinței socialiste și a nivelului de cultură a masei citim: „Este știut din totdeauna unul din elementele cu ajutorul cărora societatea a acționat pentru influențarea morală a omului, pentru sădirea în conștiințe a unor principii superioare de viață, a fost arta și literatura. Această înaltă misiune socială a creației literar-artistice devine și mai pregnantă în condițiile socialismului – orânduire care acționează în mod conștient și organizat pentru elevarea spirituală a tuturor membrilor săi. În ultimii ani, în ambianța schimbărilor profunde survenite în viața noastră socială, creația literar-artistică a cunoscut un nou avânt. A apărut un mare număr de lucrări în toate genurile literaturii și artei. Se întâmplă însă că unele lucrări literare sau artistice să fie considerate cu atât mai elevate și mai valoroase cu cât sunt mai puțin accesibile și mai neînțelese publicului, masei largi, cu cât se îndepărtează mai mult de problemele vieții, de realitățile lumii în care trăim. Autorii ai unor asemenea lucruri – care consideră firesc să emită judecăți asupra vieții sociale – apreciază ca o îngrădire a libertății de creație orice părere critică la adresa lucrărilor lor. Desigur, noi suntem partizanii libertății de creație și orânduirea noastră asigură condiții de manifestare deplină a personalității și talentului scriitorilor, artiștilor ca și a tuturor cetățenilor patriei. Dar noi concepem libertatea de creație în accepțiunea filozofică pe care marxismul o dă necesității istorice înțelese. De la înalta tribună a Congresului vreau să exprim chemarea pe care partidul nostru, masele largi ale iubitorilor de cultură o adresează romancierilor, poezilor, dramaturgilor, muzicienilor, artiștilor plastici, interpreților, tuturor creatorilor de artă. Ceea ce vi se cere, tovarăși, este să pătrundeți în adâncul existenței poporului, și, înțelegând năzuințele sale, eforturile și lupta sa eroică, să înfățișați grandioasa frescă a României socialiste. Partidul este adeptul adevărului obiectiv nemistificat, partizanul înfățișării veridice a realității, atât cu luminile cât și cu umbrele ei. Redați prin graiul minunat al artei freemățul creator al poporului care, transformând prin munca sa eroică înfățișarea țării, se transformă pe sine însuși. Nu uitați niciodată că menirea artei noastre este de a înnobila omul, de a-l inspira spre noi fapte mărețe, spre realizarea idealurilor socialismului și comunismului. (Aplauze puternice). În același timp, noi chemăm creatorii să slujească prin arta lor ideile – atât de scumpe partidului și poporului nostru – ale solidarității revoluționare cu toate popoarele care construiesc noua orânduire și cu cei ce muncesc de pretutindeni, în lupta pentru socialism, pentru democrație și progres social, pentru libertate și independență națională, ideile frăției și colaborării între popoare, ale păcii și securității internaționale. (Aplauze puternice). M-am referit, tovarăși, în mod succint la câteva din probleme de bază ale formării conștiinței socialiste a omului nou, probleme care trebuie să stea în preocupărilor organelor și organizațiilor de partid. Dispunem de multiple posibilități pentru dezvoltarea învățământului, științei, artei, pentru intensificarea vieții cultural-artistice din țara

noastră, pentru ridicarea nivelului de cultură și civilizație al tuturor cetățenilor, pentru fericirea omului înaintat, constructor al lumii noi. La această măreață operă este chemată să aducă o contribuție de preț valoroasă noastră intelectualitate, profund devotată poporului, patriei, participantă activă la edificarea orânduirii socialiste în România. Ne exprimăm convingerea că oamenii de știință și cultură, cadrele didactice, creatorii de artă vor dedica talentul, energia și competența lor înfloririi culturii noastre socialiste, înfăptuirii programului, de dezvoltare a țării pe care îl va adopta Congresul al X-lea al partidului. (Aplauze puternice)”. □•Platon Pardău semnează *Întregul popor aplaudă Raportul*: „Adeziune, aprobare, hotărâre de a înfăptui neabătut programul ce va fi adoptat de Congres – iată dominantă sentimentului pe care întregul popor îl trăiește în aceste memorabile zile. Din uzine și fabrici, de pe ogoare, din instituții, acest unison splendid se înscrie ca o grăitoare prefață a României de mâine”.

• **[„România literară”, nr. 32]** În *Congresul al X-lea al Partidului său Comunist, România se vede pe sine* se intulează editorialul redacțional în care se repetă unul dintre sloganurile forte ale întregului an, respectiv identitatea între formațiunea politică unică și stat. Cu toate că fusese convocat pentru data de 4 august 1969, evenimentul a început cu două zile mai târziu: „Scriitorii salută cu încredere acest forum al comuniștilor, considerându-i ponderea nu numai în viața țării, nu doar în viața internațională, ci și în domeniul scrisului, de care cu atâta grijă, moment de moment, Partidul e preocupat. [...] Cu toții am îmbrățișat ideea ca tovarășul Nicolae Ceaușescu, cel mai iubit fiu al poporului român, să fie reale în înalta funcție de secretar general al C.C. al P.C.R.” □•Epitetul hiperbolic „cel mai iubit fiu al poporului”, întâlnit în editorialul lui Nicolae Dragoș (nr. 30/ 1969) tinde să devină o constantă inevitabilă. □•Geo Dumitrescu, redactorul-șef al revistei, publică poezia de adeziune *Dar priviți-mă-n ochi...*: „Dar priviți-mă-n ochi, cu asprimea săgeții,/ de sunt vesel, în umbră, ori, la soare, de-s trist,/ și vedeți ce culoare dau ochii dau ochii mei vieții/ ca să știți de sunt om, vreau să zic: comunist.// [...] Dar priviți-mă-n ochi, răspicat. Cântăriți/ cât mi-e umbră denaltă și lumina de grea,/ măurați-mă drept, și-o să știți/ că garoafele-s roșii și din pricina mea.” ■•Sunt consemnate impresii *Din sala Congresului*. □•Marin Preda, *Analiză aprofundată*: „Prima impresie pe care o am ca invitat la Congresul Partidului este aceea a unei munci serioase, temeinice, care-și găsește în *Raportul* tovarășului Nicolae Ceaușescu o analiză aprofundată. Sentimentul este acela al participării unor largi categorii de oameni la soarta țării. Ca scriitor, pleci acasă din sala Congresului și mai încărcat de obligațiile pe care ți le-ai asumat în meseria ta”. □•Nicolae Breban, redactor șef-adjunct al *României literare* : „Știu că e de datoria mea, o consider o sarcină de onoare și semnul încrederii deosebite, în cadrul lucrărilor ședințelor plene și pe secții, să-mi aduc modestul meu aport, pentru o desfășurare cât mai bună a lucrărilor, a dezbaterii *Tezelor și Proiectului de Directive*. Problemele literaturii și ale vieții noastre culturale sunt de prim interes în cadrul lucrărilor *Congresului* și scriitorii prezenți aici, ca și ceilalți

oameni de cultură, își aduc și ei contribuția la rezolvarea lor cât mai fericită, în spiritul marxist-leninistă și al îndrumării atente, competente, a Partidului nostru, a conducerii sale, a tovarășului Nicolae Ceaușescu.” ■•Adrian Păunescu publică un interviu cu președintele Uniunii Scriitorilor, Zaharia Stancu, intitulat *Literatura română se îndreaptă în aceeași direcție în care se îndreaptă și poporul român*: „Congresul al X-lea al P.C.R. reprezintă un eveniment deosebit de important în viața partidului, a țării și a fiecăruia dintre noi. Simțământul dominant este pentru mine acela de profundă încredere în partid și în secretarul său general, tovarășul Ceaușescu, de hotărâre neclintită de a sluji și mai bine cu literatura și cu toată activitatea mea înfăptuirea marilor țeluri ale construcției României socialiste, de speranță în viitor, de mulțumire pentru tot ce s-a îndeplinit.” □•Întrebările adresate conțin și răspunsurile aferente, mai ales cele referitoare la Nicolae Ceaușescu. Zaharia Stancu ilustrează cultul personalității: „Ai spus-o singur într-un fel, tovarășe Păunescu: e conducătorul care se contopește cu idealurile poporului său, realist, îndrăzneț, calm entuziast, cu o largă și limpede viziune a viitorului socialist al României. Susțin cu toată căldura inimii, cu toată luciditatea minții, cu toată încrederea în partid propunerea ca tovarășul Ceaușescu să fie reales secretar general al P.C.R.” □•Convorbirea atinge și alte referințe: „ – *Care a fost, tovarășe Stancu, faptul covârșitor care a determinat apropierea dumneavoastră de partidul comunist.* – Imposibilitatea de a accepta în vreun fel programele și practicile de guvernare ale partidelor politice burgheze pe care le-am atacat mereu în întreaga mea carieră de ziarist între cele două războaie mondiale. Dorința mea fierbinte, de om ieșit din cel mai sărac mediu rural, de a ajuta la schimbarea în bine a țării, a vieții oamenilor – cu alte cuvinte la zidirea României socialiste. Măreția învățaturii marxist-leniniste. Setea de a trăi într-o țară și într-o lume în care omul și-ar putea câștiga, prin munca lui, bunăstarea și fericirea. [...] După 23 August 1944 aproape toți scriitorii de valoare s-au alăturat partidului și au lucrat – unii cu excepțională sârguință – sub îndrumarea sa. [...] Pentru scriitorii români, profund devotați poporului nostru, ideologia marxistă e singura călăuză în activitatea lor.” ■•Victor Eftimiu se implică în chestiunea celor XXV de ani scurși de la 23 August 1944 „încununați” de Congresul al X-lea al P.C.R.: „Regimul puterii populare, sub conducerea Partidului Comunist, a făcut o mare *minune* – aceea de a-i conferi scriitorului român drepturile ce i se cuvin, așezându-l printre făuritorii vieții noastre noi, progresului României contemporane. Nu cred că voi spune o noutate, reamintind – am spus-o doar cu alt prilej – că armele și forța scriitorului le constituie gândul și cuvântul. Cuvântul scriitorului, adresându-se cititorului, în limbajul cel mai potrivit, are o forță de recepție uriașă. El îl poate smulge pe cititor din mediul muncii lui obișnui, îl poate apropia de realitățile vieții de toate zilele, îl poate entuziasma, ori îl poate determina să respingă tot ce e brutal, urât, nepotrivit aspirației către frumos.”

● [„*Tribuna*”, nr. 32] La rubrica *Nucleu*, D.R. Popescu scrie un text patetic despre comemorarea lui Petofi Sandor, precizând că 1969 e și anul sărbătoririi lui

Bălcescu, pe care îl numește, emfatic-patriotard, „o altă coloană de foc”. □•Souă recenzii se referă cărți proaspăt ieșite de sub tipar: *Foamea de spațiu*, de Eugen Barbu și *Terra Orr*, de Leonida Neamțu. Despre prima, care e un memorial de călătorie, cronicarul T. Tihan spune că „e silit să-și poarte blestemul, ca altă data mitologicul rege Midas, căci tot ce atinge condeiul său devine literatură”. Despre romanul lui Leonida Neamțu, unul dintre autorii de policier titrați ai vremii, Valentin Tașcu precizează că „e scris într-un autentic stil de comunicare alegorică” și că e un roman polițist apare, în care „acest polițism nefinalizat, fals, face parte din absurdul întregii cărți, absurd la rândul lui fals, dacă ne gândim că unor acțiuni perfect ilogice autorul le conferă sensuri exacte și perfect valabile. ■•Un eseu despre „existența personajului literar” semnează criticul și istoricul literar Aurel Sasu, la rubrica *Opinii*. Reținem, printre altele, ideea „dominării” autorului de către personajele sale și, în general, problematizarea relațiilor – „diabolice”, spune autorul textului – dintre scriitor și „himerele cărora le dă viață”. Firește că morfologia structurală a personajului e în continuă schimbare, astfel încât Noul Roman ne aduce în prim-plan disoluția sau „lipsa” lui, dar acest lucru nu înseamnă, neapărat, dispariția conceptului de personaj literar, care supraviețuiește până astăzi, fiindcă el dă, de fapt, realitate operei literare. □•Domițian Cesereanu semnează, la cronică literară, un comentariu critic pe marginea eseului *Proza poezilor*, de Virgil Ardeleanu. Subiectul e unul provocator și (încă) de actualitate, iar demersul lui Ardeleanu se dovedește a fi unul „binevenit”. Autorul textului comentează elogios încercarea de a găsi dominantele prozei semnate de nume ca Alecsandri, Eminescu, Macedonski, D. Anghel, Vinea sau Vasile Voiculescu. Și deplânge, în rândul tinerilor recenzenți, ai momentului lipsa vervei literare de care dă dovadă Ardeleanu, precum și „limbajul păsăresc” de care primii fac abuz, vrând să „dea lecții te miri cui”. ■•Un lung fragment în avanpremieră, intitulat *Ieri, azi și mâine...*, din *Absenții*, debutul lui Augustin Buzura (petrecut la începutul lui 1970, la Editura Dacia), un roman de factură psihologică, încă actual, care a reușit să-l impună încă de la început pe autorul său drept unul dintre marii prozatorii nu doar ai generației 70, ci a întregii perioade postbelice. ■•Apare amplul eseu dedicat dramaturgului și cineastului german, Peter Weiss, considerat de autorul textului, Dr. Klaus Hammer, un „exponent al teatrului universal progresist”. □•La rubrica *Bloc-notes*, Augustin Buzura (care semnează, de această dată, doar cu inițialele), încă sub vraja „formidabilei reușite” a astronautilor americani, comentează volumul de proze scurte *Puțin înaintea sfârșitului*, de Walter Matthias Diggelmann, un scriitor elvețian fără vreun merit extraordinar altul decât acela de a fi creat un personaj care ajunge să-l obsedeze pe prozatorul șaptezecist, un tipar în care se găsesc „indivizii primari, de o inteligență rudimentară, practică, incapabili să se ridice la înălțimea unei idei”.

8 august

• [„Scânteia”, nr. 8150] Ziarul continuă cu informații despre Congresul al X-lea al P. C. R. Printre cuvântările publicate, găsim și *Cuvântarea tovarășului Eu-*

gen Barbu delegat al organizației județene de partid Brașov: „Putem să ne mândrim că ridicăm în interiorul lumii în care trăim un edificiu spiritual la fel de măreț ca fabricile, hidrocentralele și școlile construite cu mistria și cu brațul? Eu cred că, în mare, scriitorii realizează acest lucru și nu avem de ce să ne plângem. De la Beniuc și Jebeleanu, de la Stancu și Davidoglu, de la Deșliu și Dumitru Mircea până la cei mai tineri, nu a existat poet sau prozator care să nu închine o pagină fierbinte marii opere sociale înfăptuite de poporul nostru. Citiți revistele și ziarele timpului și o să vedeți că scriitorii au mers în același marș cu constructorii. Poate unii au fost mai stângaci, poate unii pot fi ironizați pentru anumite versuri sau fraze, dar ei au crezut cu toții în această victorie a poporului nostru, aflat atât de aproape de realizarea viselor lui milenare. Un dramaturg ca Baranga ne-a făcut să râdem 20 de ani de propriile noastre slăbiciuni și nu s-a supărat nimeni. Au fost scrise romane la care unii privesc astăzi cam de sus, dar ce putere de influențare au avut la vremea lor și noi uităm asta sau ne facem că uităm! Îmi este uneori dor de cântecele de brigadă de demult ce răsuna prin văile necălcate de picior de om al României, când cohortele de tineri se luptau cu stânca și dădeau cu târnăcopul se aflau poeții ca Labiș și alții. Parcă o invitație către marile șantiere ale Patriei nu ar strica să fie reeditată la Uniunea Scriitorilor. [...] Într-un cuvânt: avem noi o presă literară, pentru că la ea mă refer în special, în stare să influențeze gândirea politică a societății noastre, cum cerea secretarul general al partidului ieri? Este ea, această presă, în întregime dedicată problemelor omului contemporan? Răspunde temelor ce i se pun acerb în fiecare zi? În mare parte, cred că publicațiile noastre, din Capitală și din provincie, răspund acestor cereri și înregistrează succese peste care nu se poate trece. Dar s-a făcut totul pentru ca să putem afirma la acest Congres că stăm fără prihană în frontul ideologic? Există o tendință a unei părți a criticii de a trece peste opere profund partinice, de a despărți în creația noastră cărțile așa-zis *artistice* de cele încărcate cu un fond ideologic. E ca și cum l-ai lăuda pe Beniuc numai pentru poemele sale de dragoste, uitând *Mărul de lângă drum* sau *Chivără roșie*, cum ai uita că Jebeleanu a scris *Surâsul Hiroșimei* și nu numai frumoase elegii, cum te-ai face a ignora *Setea* lui Titus Popovici și *Străinul* și te-ai gândi numai la o nuvelă recentă, mai plină de fantezie, a aceluiași. Parcă e undeva o plăcere, să-i zicem *nevinovată*, de a uita că *Bietul Ioanide* nu e numai o carte fermecătoare despre un arhitect rătăcit într-o societate de *foști*, ci și o mărturie a aderării artistului la imperatiile vremii. Când se vorbește despre Camil Petrescu unii uită că *Un om între oameni* este mai întâi o operă politică, cu un erou care a făcut politică și anume Nicolae Bălcescu. Stancu e laudat pentru *Descult* și, pe bună dreptate, dar cine îi uită excelentele articole politice îl nedreptățește. [...] S-au mai spus în adunarea noastră unele lucruri despre răspundere în munca fiecăruia și dacă e vorba de așa ceva, în ce-i privește pe scriitori, rămâne o singură răspundere: aceea de a înapoia poporului cântecele sale din vecii vecilor, în forme perfecționate, a spori cultura neamului nostru în forme noi”.

• [„Contemporanul”, nr. 32] Revista poartă frontispiciul *Congresul X*. ■•Geo Bogza scrie o tabletă fără titlu, dar în care se repetă, la începutul câtorva fraze, cuvântul „bilanț”. Același prag ideologic este traversat înainte și înapoi: „Bilanțul pe care comuniștii români îl fac acum, sub privirile și în auzul țării întregi, și în atenția multor oameni de dincolo de hotarele țării, este un bilanț al faptelor și un bilanț al cuvintelor.” □•George Ivașcu publică editorialul *Astfel ne făurim viitorul*, din care deducem că orice eveniment trecut, oricât de important, pălește în comparație cu proiectele anunțate de la tribună de către singurul conducător, Nicolae Ceaușescu, ales în funcția, până atunci inexistentă, de secretar-general al P.C.R.: „În cronică – lungă și frământată – a luptei poporului nostru pentru a-și da reala dimensiune a destinului său, *Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român* se înscrie ca unul din evenimentele de amplă însemnătate istorică. Expresie a întregului popor, prin cei 1915 delegați și 1446 invitați, desfășurându-se deschis în fața lumii, un asemenea sfat echivalează cu cel mai larg și autentic for de dezbatere și de decizie, profund reprezentativ în substanța lui democratică, cel mai deplin autorizat a chibzui și a hotărî în numele României socialiste”. □•Sunt publicate capitolele III (*Perfecționarea relațiilor socialiste de producție, a orânduirii noastre sociale și de stat*), IV (*Partidul Comunist Român – forța politică conducătoare a națiunii noastre socialiste*) și V (*Activitatea ideologică-educativă a Partidului pentru ridicarea conștiinței socialiste a nivelului de cultură a maselor*) din *Raportul Comitetului Central prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu*. □•Redăm câteva puncte de maximă importanță pentru mecanismul de constituire și de fixare a uneia dintre temele centrale pentru regim, așa-numita „conștiință socialistă”: „Rolul muncii de propagandă este de a stimula gândirea politică vie a oamenilor, de a-i ajuta să-și explice desfășurarea evenimentelor și să adopte o poziție justă față de ele [...] Este știut că dintotdeauna unul din elementele cu ajutorul cărora societatea a acționat pentru influențarea morală a omului, pentru sădirea în conștiințe a unor principii superioare de viață, au fost arta și literatura. Această înaltă misiune socială a creației literar-artistice devine și mai pregnantă în condițiile socialismului – orânduire care acționează în mod conștient și organizat pentru elevarea spirituală a tuturor membrilor săi”. □•*Cronica ideilor*, susținută consecvent de N. Bellu, atrage atenția asupra acestui *Univers omenesc inedit*, creionându-i, în limbajul de lemn, câțiva parametri: „Reținem acest concept: *universul omenesc inedit al socialismului*, relevant pentru viziunea prospectivă pe care o conține și o implementează în câmpul dezbaterilor contemporane. *Ineditul* acestui univers omnesc, îndelung căutat. Care, pentru a ne defini, trebuie să înceapă prin a se pune ca întrebare, ca problemă. [...] Întrebare asupra apariției și ființării sale propriu-zise în curgerea acestor decenii de intensă vibrație umană; de învăț și dezvoltare; de confruntare trăită cu practică tradițională. Când față în față stau vechile deprinderi (a doua natură) cu intervenția de atâtea ori neașteptată, întotdeauna energică și perseverentă a unei noi realități în căutarea *propriilor sale mijloace* și asigurând o

nouă structură a structurilor umane”. □•Virgil Teodorescu se plimbă printre rândurile *Raportului* citit de Nicolae Ceaușescu: „Secretarul-general al Partidului a subliniat această trăsătură principală a artei, contribuția ei la înnobilarea omului. Lumea de mâine – a spus, în esență, tovarășul Nicolae Ceaușescu – nu mai poate fi, la fel cu cea de ieri” □•Străduindu-se să fixeze, în funcție de genuri, un canon șazecist cât mai viabil, Nicolae Manolescu înfățișată în ordinea debuturilor editoriale, poezia deține cea mai coerentă și realistă imagine: Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Ilie Constantin, Ion Alexandru, Ana Blandiana, Marin Sorescu, Adrian Păunescu, Constanța Buzea, Gabriela Melinescu. În tabloul general li se alăturau Leonid Dimov, Dan Laurențiu (autor asupra căruia N. Manolescu a insistat), Virgil Mazilescu, George Alboiu (autor pe care, la acea dată, marea parte a comentatorilor mizau) și Cezar Ivănescu. De asemenea, mânați de aceleași idealuri, dar din generații mai vechi, erau Geo Dumitrescu, Șt. Aug. Doinaș, Ion Caraion, Radu Stanca și Ben Corlaci. □•În domeniul criticii, Nicolae Manolescu arată că aceasta și-a recâștigat statutul, odată ce în spațiul public au fost inițiate discuțiile despre misiunea ei socială specifică. Volumele care au redeschis filontul autentic ar fi *Viața lui Alexandru Macedonski* (Adrian Marino), *Lirica lui Blaga* (D. Micu), *Poezia lui Eminescu* (Eugen Simion) și *Polivalența necesară* (Paul Georgescu). Riscând o previziune, Nicolae Manolescu susține că, de acum, critica „se îndreaptă spre valorile necesare.” □•La capitolul proză discuția e mai complicată: „Prin 1965-1966, toată lumea, prozatori și critici, discutau despre *realism*, fiindcă, în proză, realismul părea a fi fundamentul inerției și al inovației, pe scurt, substanța procesului neconținut adus în actualitate. [...] Debutul cu un ecou foarte mare, al lui N. Velea, D.R. Popescu, Șt. Bănulescu, Fănuș Neagu n-a putut înlătura o tradiție searbădă și absorbantă. Între talentul acestor prozatori, recunoscut imediat, și condiția prozei nu s-a stabilit o legătură la fel de necesară ca aceea din partea lui Nichita Stănescu, Cezar Baltag etc. și condiția poeziei. Când, cincisăzece ani mai târziu au debutat George Bălăiță, Iulian Neacșu, D. Țepeneag, Virgil Duda, Petru Popescu, Horia Pătrașcu, Sînziana Pop etc., cauza prozei era departe de a fi definitiv câștigată și, în felul acesta, literatura lor a fost, de la început și iremediabil, implicată într-o polemică directă, uneori corozivă, cu fenomenele vechi.” N. Manolescu oferă o explicație care completează articolul lui Laurențiu Ulici – *Declinul „prozei scurte”?* (*Contemporanul*, nr. 1/ 3 ianuarie 1969) –, precizând că: „printr-o luptă mai cu seamă exterioară, cu efecte mai degrabă asupra tehnicii mijloacelor stilistice, decât asupra conținutului însuși, ea a rămas departe de substanță încă departe de substanța umană, socială, morală, care a impus *Intrusul*, *Îngerul a strigat*, *Animale bolnave*, *F*, *Cunoaștere de noapte*, ca să numesc doar pe acelea a căror temă este viața noastră cea de toate zilele.” ■•Sub genericul *Șantier dramaturgic*, 8 autori îi mărturisesc lui Dinu Kivu (D.K.) proiectele îndeplinite și cele în curs de derulare. Din păcate, aceste planuri sunt confiscate de propaganda regimului. □•Horia Lovinescu anunță că „la toamnă, la Teatrul Național din București, mi se va juca ultima mea piesă, *Al*

patrula anotimp. Am terminat Jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă”

□•Radu Cosașu este evaziv, dar cu atât mai amuzant: „Lucrez la o tragedie cu care nu să sper să-i fac pe oameni să plângă, ca la o melodramă. Lucrez la o comedie fără nicio scenă, în care publicul să plesnească de râs. Lucrez la o dramă în care totul râde, cântă și dansează – deși nu va avea niciun song brechtian.”

□•Aurel Baranga precizează: „Fac, sper, ultimele retușuri la o dramă istorică de multă vreme anunțată: *Simfonia Patetică. Urmare a Anilor negri* și a *Arcului de triumf*, lucrarea concepută în anul 1965, a trecut, în cercetarea exclusivă a autorului, prin versiuni, nădăjduiesc îmbunătățite.”

□•Marin Sorescu anunță: „În stagiunea viitoare prezența mea în activitatea teatrală va fi marcată prin mai multe titluri: *Paracliserul* și *Există nervi* (varianta nouă, în două acte) la Teatrul Bulandra – sper și *Pluta meduzie* la Teatrul Mic.”

9 august

• [„Scânteia”, nr. 8151] Apare informația că „tovarășul Nicolae Ceaușescu a participat la lucrările secțiunii pentru problemele ideologice și cultural-educative”. ■•Printre cuvântările la Congresul al X-lea sunt date publicității intervențiile lui Zaharia Stancu și Zoe Dumitrescu-Bușulenga. □ *Cuvântarea tovarășului Zaharia Stancu delegat al organizației de partid a municipiului București* : „Vă rog să-mi îngăduiți să aduc acestui strălucit Congres salutul plin de dragoste și de respect al conducerii Uniunii Scriitorilor, al tuturor scriitorilor din Republica Socialistă România. (Aplauze). Am ascultat și eu ca și dv. cu cea mai mare atenție și cu cel mai viu interes *Raportul Comitetului Central* pe care ni l-a prezentat aici secretarul general al partidului – tovarășul Nicolae Ceaușescu. Eu am văzut în acest atotcuprinzător raport oglinda vieții noastre de ieri – de la Congresul al IX-lea – și până astăzi, oglinda vieții noastre de astăzi și, mai ales, oglinda vieții noastre de mâine, de fapt oglinda de mâine a întregului nostru popor. [...] Noi, scriitorii, suntem întru totul de acord cu Raportul ce ne-a fost prezentat și suntem bucuroși că în largul lui cuprins s-a găsit loc și pentru o justă apreciere asupra muncii noastre literare, și, de asemenea, că s-a găsit loc și pentru o caldă chemare, adresată de către partid, prin glasul secretarului său general, scriitorilor. [...] Vreau să reamintesc tuturor că încă de la alegerea sa ca secretar general al Comitetului Central al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, deși a fost mereu și mereu preocupat de rezolvarea marilor și grelelor probleme ale partidului nostru și ale poporului nostru – în această fierbinte perioadă de construcție socialistă a țării – și-a găsit totuși vreme – și nu puțină – să ne-o dea nouă, scriitorilor – precum și altor creatori de artă – și scrierilor noastre. Modul în care secretarul general a vorbit cu noi, înțelepciunea și justețea sfaturilor sale ne-au cucerit mințile și ne-au încălzit inimile, ceea ce, pe mulți dintre noi, ne-a ajutat mult la scrierea cărților noastre, la întărirea convingerilor noastre mai vechi, că drumul literaturii noastre nu poate duce decât în aceeași direcție în care duce drumul pe care a apucat – încă de acum douăzeci și cinci de ani – țara noastră, întregul nos-

tru popor – drumul socialismului, drum care are drept țintă de atins construcția comunismului în România. [...] Pentru scriitori, prezența sa în fruntea partidului și statului a avut o extraordinară importanță. Orizonturile noastre s-au lărgit, multe zări tulburi s-au limpezit și s-au luminat. Fără Congresul al IX-lea și fără prezența în fruntea statului nostru și a partidului nostru a tovarășului Nicolae Ceaușescu, literatura română nu ar fi cunoscut frumoasele rezultate la care a ajuns în acești ultimi patru ani. [...] Tinerile talente au apărut, au început să se facă cunoscute – iar unele s-au și făcut cunoscute – datorită, în bună parte, condițiilor de creație acordate scriitorilor de partidul și guvernul nostru și ca o urmare a indicațiilor date de secretarul general al partidului. Literatura noastră se dezvoltă în chip fericit și merge spre viitor pe același drum – al construcției socialiste – pe care merge întregul nostru partid, întregul nostru popor, către aceeași țintă strălucitoare, către comunism. Trebuie să mărturisesc însă că mai sunt, printre scriitori, și mai ales printre noii sosiți în rândurile noastre, și unii care încearcă să meargă pe lângă drumul nostru – sau chiar merg pe lângă drumul nostru. Și eu și alți scriitori cu experiență am stat nu o dată de vorbă cu acești tineri confrăți. Am luat poziție în presa literară și în presa cotidiană față de această literatură numită de unii literatura experimentală. Am luat, de asemenea, poziție în cuvântările ținute la întemeierea asociațiilor scriitoricești din provincie. Toate acestea nu au rămas fără ecou – dar munca de lămurire și de clarificare trebuie dusă cu și mai mare stăruință. Vom apela la conducerile revistelor noastre și la critica noastră literară să ne dea un sprijin mai puternic în această chestiune. Afirm însă cu toată răspunderea, în fața Congresului al X-lea, în fața conducerii superioare de partid, că majoritatea covârșitoare a scriitorilor care trăiesc și care lucrează în România socialistă sunt profund atașați partidului, sunt în deplin acord cu partidul nostru, hotărâți să realizeze acea literatură și acea artă pe care o așteaptă de la noi partidul, pe care o așteaptă de la noi constructorii socialismului, pe care o dorește și o așteaptă de la noi întregul nostru popor. [...] Știm cu toții că, în România, socialismul a învins. Și știm de asemenea că socialismul în țara noastră a învins pentru totdeauna.” □ *Cuvântarea tovarășei Zoe Dumitrescu-Bușulenga delegată a organizației județene de partid Brașov*: „Asistând la mirabila creștere a țării înfățișată în Raportul prezentat Congresului, de secretarul general al partidului, noi, femeile, știm că o bună parte a ei ni se datorează și nouă, strădaniilor noastre neobosite. Ne mărturisim încă o dată și de la această înaintă tribună a Congresului via noastră recunoștință față de partid, de conducătorii săi încercați, de iubitul nostru secretar general, tovarășul Nicolae Ceaușescu. [...] Consiliul Național al Femeilor trebuie să colaboreze strâns cu Ministerul Învățământului, să dea sugestii de metode și modalități noi pentru îmbunătățirea procesului de învățământ, fiindcă totuși femeia rămâne educatoarea «numărul unu» a societății. (Aplauze). Tot consiliul nostru îi revine sarcina de a orienta publicitățile specifice într-o direcție tot mai modernă și de a susține și în publicațiile pentru tineret, ca și în emisiunile de radio și televiziune, selectarea materialelor – care nu întotdeauna sunt ceea ce ar trebui să fie”.

• [„**Albina**”, nr. 32] Ion Bănuță scrie *În marele forum*: „București. Capitala României socialiste. Freamăt. Steaguri roșii și tricolore se zbat ușor și vast în vânt ca într-un leagăn de mătase infinit. Străzile sunt vii. Urale. Calea Victoriei se află într-o animație de clipe mari. Momente istorice. Palatul Republicii s-a gătit cu dichis, cu migală, cu imensitate, e marea sărbătoare, *Congresul Partidului Comunist Român. Congresul X*”.

• [„**Cronica**”, nr. 32] Tudor Nicolescu recenzează volumul de versuri al lui Damian Ureche, *Viori fără amurg*: „Poetul figurează un adevărat portret în devenire al țării «cu stupi și sonde», străbătându-i geografia, mereu dornic să-i descopere și să-i cânte frumusețile”. □•Același autor scrie proza Silviei Cinca, *Spargeți oglinzile*: „Compusă din secvențe disparate, în centrul cărora se află, sub diferite ipostaze același erou – Radu – cartea Silviei Cinca are un singur subiect, exprimat de altfel la un moment dat de către personajul central: sinceritate și adevăr. În căutarea acestor ipostaze ale existenței umane integre, prozatoarea a considerat că nu poate folosi decât mijloacele directe de expresie”. ■•Petru Popescu își intitulează articolul *Tot despre literatura socială*: „În momentul de față, în România toți scriitorii practică, după noi, o literatură socială. Unii cu bună știință, corespunzând cu morala lor de artiști și cu programa lor estetică, alții fără să se gândească la asta, alții în ciuda faptului că, plictisiți de atâtea discuții oțioase despre arta socială, fac declarații de solitudine, de bizarerie, de desprindere din context”. ■•În cadrul rubricii *Documente inedite* sunt redată scrisori din corespondența lui Calistrat Hogaș primite de la A. D. Xenopol și comunicate de Valentin Ciucă. ■•Zaharia Sângeorzan prezintă studiul lui Al. Săndulescu dedicat lui Duiliu Zamfirescu: „După analiza și sinteza lui Al. Săndulescu (istoric literar de formație solidă, călinesciană) asupra lui Duiliu Zamfirescu, putem fi liniștiți, cel puțin o vreme: autorul lui Tănase Scatiu este pus într-o lumină favorabilă, profilul său moral și, mai ales, intelectual apare fără umbră. Intuiția criticului și privirea clară a istoricului literar au făcut posibilă operația de definire, de clasificare potrivită a operei”. ■•Adrian Marino este interesat de *Genul micro*: „Tipul de micromonografie care apar la Editura Tineretului (în treacăt fie spus inegale, lipsite mai ales de o metodă unitară) interesează pe orice critic literar sub diverse aspecte: primul este de ordin introductiv, dedus din însăși natura colecției: ne preocupă în unele împrejurări informația precisă, rapidă, sintetizată, adusă la zi. Obiectivul este, bineînțeles, documentar, dar de calitate superioară”.

• [„**Flacăra**”, nr. 33] Valeriu Cristea analizează volumul 3 de *Scrieri* al lui Pompiliu Constantinescu, considerând că este „un eveniment editorial și literar de primă importanță”. Autorul apreciază că „Pompiliu Constantinescu aduce în critică spiritul aplicat, seriozitatea, un fond de gravitate pe suprafața căreia umorul, când se încearcă, nu face cute, urbanitatea în stil, caracterul disociativ al judecăților, onestitatea, obiectivitatea pe care iritățile de moment o fac să strălucească mai puternic, în sfârșit, și mai ales lipsa oricărei forme de vanitate, fenomen ex-

cepțional în lumea literelor și a criticii, unde adeseori opera nu e decât un fundal pentru parada personalității”. □ În rubrica de *Carte*, se semnalează o culegere din nuvelistica lui Eugen Barbu apărută la Ed. Tineretului, cu o prefață de Al. Piru. □ Notiță despre publicarea volumului *Drumuri și zile* de Veronica Porumbacu, ce conține însemnări de călătorie. ■ Semnalarea articolului lui Ion Caraion apărut în nr. 7 al revistei „Lupta de clasă” cu titlul *Diversitate de stiluri sau lipsă de stil?*, în care acesta pledează pentru „diversificarea publicațiilor literare prin prezența unui «stil» al fiecăreia”. □ În rubrica de *Teatru* se consemnează un interes crescut în viitoarea stagiune pentru piesele lui Horia Lovinescu.

● [**Luceafărul**”, nr. 32] Redacția constată că „Lucrările celui de-al X-ea Congres al Partidului Comunist Român, aflate în plină desfășurare la ora când încredințam tiparului aceste rânduri, dovedesc intrarea noastră într-o etapă hotărâtoare a luptei pentru desăvârșirea construcției socialismului în România. Cuvântarea secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, prilejuiește oamenilor de cultură reflecții despre rostul scrisului într-un context de pe acum istoric. Îi e dat poeziei să se întâlnească astfel cu calculul exact, cu afirmarea îndrăzneată a unor imagini care sunt ale viitorului apropiat înaripării romantice, îmbinată cu simțul preciziei și al rigorii îi e asociat inefabilul. Visul capătă materialitate”. □ Sursă de inspirație și temă pentru articolele scriitorilor, printre care și Gheorghe Tomozei, Congresul al X-lea al P.C.R., conturează o *Grandioasă frescă* a realizărilor postbelice: „Am în fața mea foaia de ziar pe care sunt înscrise cuvintele secretarului general al P.C.R., tovarășul Nicolae Ceaușescu, adresate oamenilor de cultură și le încredințez aici tiparului: «De la înalta tribuna a Congresului vreau să exprim chemarea pe care partidul nostru, masele largi ale iubitorilor de cultură, o adresează romancierilor, poeților, dramaturgilor, muzicienilor, artiștilor plastici, interpreților, tuturor creatorilor de artă. Ceea ce vi se cere, tovarăși, este să pătrundeți în adâncul existenței poporului și, înțelegând năzuințele sale, eforturile și lupta sa eroică, să înfățișați grandioasa frescă a României socialiste». Se cuvine să încercăm mereu noi căi către iluminarea izvoarelor genetice ale poporului, aducând investigația noastră patetică până în contemporaneitate, în anii pe care-i trăim într-un context istoric în stare să ne prefigureze cu maxima limpezime, viitorul. Legați prin destin de ideile înnoirii, ne simțim aproape de sufletul oamenilor împărțindu-și cu simplitate și eroism, vatra străbună și cea mai de preț dorința a noastră este aceea de a ne putea servi cu credința țara, așa cum ne-au lăsat-o bărbații începuturilor înfierbântate și așa cum o veghează întru neostenită înfrumusețare, urmașii lor, între care cu bucurie ne numărăm. Prin tot ce facem, angajați într-un efort unanim, ne redescoperim valorile, ne mărturisim admirația pentru demiurghi și încercăm să recunoaștem în oamenii de azi, făuritori ai României socialiste păstrate neatînse în sfântă netulburare, toate acele date de esența care au colorat cu seve și sânge secole de istorie. Prin tot ce facem ne înstăpânim pașii într-un pământ dăruit cu miresmele cele mai calde, într-o țară de oameni liberi deprinși să-și înalțe chipurile cu încredere spre soare.

Cu emoție deschidem, tomurile în care s-a păstrat, prin cronicărească râvnă, imaginea unui parcurs de mitice dimensiuni și regăsim, în toată plinătatea ei, sorgința realizărilor de azi ale poporului doinelor și baladelor. Oare cercetarea izvoarelor primordiale a fost întreprinsă totdeauna în consens cu ritmul înnoitor, cu mișcările sufletești ale constructorului socialismului? Oare, scrutându-ne primii pași, am luat cu noi toate energiile în stare să ne dinamizeze actele prezente? Mai avem multe praguri de cunoscut și înainte de a îndepărta colbul selenic depus pe lemnul lor înflorit se cuvine să ne considerăm cu îndreptățire ctitori ai unor virtuale cetăți, numele fiecăruia dintre noi trebuie să apară, gravat de invizibile dălți, în lespezi de pisanie și ele nevăzute cu chipul știut. Trăim un amplu, desăvârșit proces de implicare în viața țării, sentimentele cetățenești ne animă cu patima unui Bălcescu sau Iancu și de aceea gândim cu încredere zugrăvirea, cu semnele duratei, a grandioasei fresce pe care partidul ne cheamă s-o realizăm. Cu fiecare vers. Cu fiecare cântec...". ■ Semnalând apariția antologiei cu versuri de Mihai Beniuc, Ion Turcin notează, la început, faptul că ea nu e atât „o biografie interioară a poeziei sale”, cât mai ales un portret ale acestei poezii”, de la *De la cântece de pierzanie* (1938) până la *Mozaic* (1968), „fiindcă lăsând la o parte pe unele și selectând pe altele, volumul năzuiește la o unitate ce trece dincolo de pura acumulare cantitativă”. ■ Același Ion Turcin formulează opinii succinte și în paginile rezervate comentariilor critice. □ Primul volum, *Cercetări literare*, aparține lui George Muntean și adună o serie de articole de interes: „Concepte îndeosebi în marginea istoriei literare, calitatea acestor scrieri nu trebuie căutată în inedite interpretări sau construcții spectaculoase ridicate deasupra operelor, ci în puterea de scoatere din texte a unei imagini ce poate lămuri din unghiuri inedite personalitatea artistului”. □ Un alt volum prezentat este *Proza poezilor* de Virgil Ardelean care oferă posibilitatea înlăturării unei prejudecăți „statornice” privind „consacrarea unor remarcabili prozatori cum sunt Eminescu, Macedonski, Anghel, Voiculescu”. □ Ultima lucrare, *Explorări în istoria literaturii române*, aparține lui Alexandru Duțu, „un observator atent al literaturii secolului al XVIII-lea”. ■ Pagina intitulată *Literatura în actualitate* include scurte eseuri ale Gabrielei Melinescu, Sânziana Pop, Eugen Iacob.

10 august

• [„Scânteia”, nr. 8152] Se anunță decesul lui Constantin I. Parhon: „În legătură cu încetarea din viață a lui Constantin I. Parhon, Comitetul Central al Partidului Comunist Român, Consiliul de Stat și Consiliul de Miniștri ale Republicii Socialiste România hotărăsc: 1. – Se vor organiza funeralii naționale. Ele vor avea loc miercuri, 13 august 1969. În ziua funeraliilor, drapelul de stat al Republicii Socialiste România se va arbora în bernă”. ■ Apar în continuare cuvântări ale deputaților la Congres. □ *Cuvântarea tovarășului Nicolae Breban delegat al organizației județene de partid Brăila*: „Vreau să vorbesc aici în primul rând de forța și valoarea morală a scriitorului, a omului de artă, dimensiune fundamentală

a creatorului și a creației sale de care, din păcate însă, cercetarea noastră critică e uneori atât de departe. [...] Scriitorul trebuie să alerge la popor și, așa cum o dată, încă nici prea demult, tânărul și genialul Eminescu a alergat pe jos, cu picioarele goale prin praful României de atunci, de la Iași la Blaj, străbătând munții, pentru a ajunge cât mai aproape de orașul celor ce descopereau plângând de bucurie, cu toate exagerările, e drept, ale unei mari bucurii, dar și cu emoția aceea adâncă, de neegalat, primele dovezi și atestări ale originii noastre milenare, nobile, primele dovezi sigure, de necontrazis, ale istoriei și ființei noastre istorice, tot astfel, scriitorul de astăzi, noi, tovarăși, sub îndrumarea partidului, trebuie să alergăm spre cel care continuă și certifică această obârșie în orașele și satele patriei noastre, acolo unde se edifică socialismul românesc, acolo unde fratele nostru anonim, modest și eroic, construiește România de mâine, pentru noi și copiii copiilor noștri. De aici, din această legătură directă, fizică, caldă, de carne și idei vorbite, spuse, ochi în ochi, din aceste străngeri puternice de mână, din această coexistare în aceiași timpi sufletești, nu numai conjuncturali-geografici, se va naște acel lucru prețios de care vorbeam mai sus, *valoarea morală* a scriitorului, și, implicit, a creației sale, prima valoare a sa, singura care certifică în primul rând creația, aceea valoare care acordă în primul rând acel credit moral fără de care o operă se naște moartă, capacitatea neobișnuită de a reprezenta și descrie gândul și emoția a milioane de oameni. Revistele noastre, care nu o dată cantonează încă în exegeze și aprecieri mărunte, tehnice, în speculații de interes periferic și, nu o dată, chiar străine sau răuvoitoare a unei lărgiri a semnificației actului cultural, trebuie cât mai neîntârziat să redescopere această valoare morală, această dimensiune fundamentală a constructorului socialismului, a contemporanului nostru viu și dăruit, genial în ființa sa colectivă, așa cum nu o dată partidul, conducerea de partid, în frunte cu iubitul nostru conducător și prieten, tovarășul Nicolae Ceaușescu, au arătat-o. Revistele și editurile noastre, instituții comuniste de cultură și artă, trebuie să iasă deci, în unele compartimente de activitate, din această inerție de sentiment, așa zice, din această fragmentare nefirească și, până în cele din urmă, dăunătoare, a ființei artistului și creației sale. Scriitorul și artistul nu produc numai opere care pot fi încadrate în anumite criterii uscate, atemporale, înguste, de un pronunțat și sălcu gust provincial, ne semnificative”. □•*Cuvântarea tovarășului Sütő András delegat al organizației județene de partid Mureș*: „Cum să apreciem, ce atitudine ne cere un proces complex cum este fenomenul spiritual? Cred că față de această problemă în fața realității, fie ea artă, economie, fie complexul întreg, specific unei societăți, partidul ne recomandă spiritul discuției libere, creatoare, de înțelegere reciprocă, de studiere concretă a realității, un spirit uman, creator. Sunt sigur că în acest mod viața noastră spirituală se va manifesta și mai ferm în slujirea idealurilor socialismului, în găsirea adevăratei ei meniri. Tovarăși, din moment ce scriu în limba mea maternă, în limba maghiară, în mod firesc ne preocupă totul ce este legat și de viața naționalităților din țara noastră”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6293] Sunt publicate intervențiile lui Nicolae Breban și Zaharia Stancu în cadrul lucrărilor Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român.

• [„Glasul Patriei”, nr. 23] Numărul se deschide cu următoarea informație: „În ziua de 10 august, la București a fost inaugurată *Expoziția Realizărilor Economiei Naționale – România 1969* (EREN). La festivitățile de deschidere a celei mai mari expoziții economice pe care a avut-o vreodată țara noastră, au luat parte conducători de partid și de stat, în frunte cu Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, președintele Consiliului de Stat și Ion Gheorghe Maurer, președintele Consiliului de Miniștri, miniștri, delegați și invitați din țară și de peste hotare la cel de al X-lea Congres al P. C. R. Au fost prezenți șefii misiunilor diplomatice acreditate la București și alți membri ai corpului diplomatic. De asemeni, au fost de față numeroși ziaristi români și străini, reprezentanți ai unor mari cotidiane și agenții de presă, fotoreporteri, operatori de film și televiziune. Această expoziție, oglindă a realizărilor mărețe obținute de poporul român în ultimii douăzeci și cinci de ani în toate domeniile economiei, tehnicii, științei și culturii va fi deschisă până la sfârșitul lunii octombrie”. □•Nedic Lemnaru scrie despre *Marele forum*: „Osmoza atât de organică între imaginea pe care o oferă acest vast colocviu național și tabloul României aflată în al XXV-lea an de la eliberarea sa, ne permite să afirmăm cu deplină îndreptățire că poporul și partidul său sunt o unică ființă, cu o uriașă inimă pulsând în iureșul trepidant al înnoirii și creației. Poporul român a investit Partidul cu cel mai înalt și nobil mandat politic: de a-l conduce și a-l reprezenta, de a-i cristaliza năzuințele. De aceea lucrările și dezbaterile marelui sfat prilejuiesc o largă mobilizare a conștiinței politice la scară națională, o efervescență creatoare caracteristică numai unei societăți dinamice, mature, responsabilă față de sine, față de viitorul său, față de lumea în care este angajată, față de viitorul lumii întregi”. ■•Șerban Cioculescu prezintă *Istoria literaturii române* de George Ivașcu: „Recent apărut în Editura Științifică și în condiții grafice excepționale, cu o bogată ilustrație, volumul I din *Istoria literaturii române* de George Ivașcu îmbrățișează evoluția scrisului nostru de la origini și până în pragul apariției «Convorbirilor literare» (1866). Este o lucrare de sinteză bine informată și prevăzută atât cu aparatură de note mai la fiecare pagină, cât și cu bibliografii speciale și generale, pentru satisfacerea cititorilor de toate categoriile, dar mai ales a studenților. [...] Carte de cuprinzătoare sinteză, dar și de numeroase sugestii și intuiții, *Istoria literaturii române* de George Ivașcu se recomandă cu o lucrare de cert interes științific și literar, prin vioiciunea și argumentul scrisului. Nu ne-am propus decât o prezentare sumară, mai bine zis o semnalare. Pentru criticul și istoricul literar este o permanentă invitație la dialog. Pentru cititorul insuficient informat, este un excelent ghid. Compatrioților noștri din depărtare le va aduce mireasma subtilă a locurilor natale”. □•În *Breviar cultural* găsim din nou *Cronica de librărie*: „Ion Marin Sadoveanu: *Scrieri* – E vorba de primul volum din opera acestui erudit scriitor care cuprinde două secțiuni: poezie, antume și postu-

me, multe antume făcând parte din culegerea *Cântece de rob* și teatru; Al. Macedonski: *Opere* – e vorba de volumul V, apărut la colecția «Scriitori români», care cuprinde romanele în românește și respectiv, în franceză, *Thalassa* și *La calvaire de feu*; Mihail Sadoveanu: *Venea o moară pe Siret* – o nouă ediție a uneia din cele mai cunoscute opere sadoveniene, tipărită în colecția «Biblioteca pentru toți»; Liviu Rebreanu: *Golanii* – unul din volumele de tinerețe ale autorului *Răscăleii*, apărut în colecția «Liceum»; Ion Lăncrănjan: *Vuietul* – două povestiri care reflectă episoade dramatice din zilele imediat următoare insurecției armate de la 23 August 1944; Dinu Pillat: *Ion Barbu* – micromonografie în care autorul, bun cunoscător al operei barbiene, aduce o contribuție nouă la înțelegerea creației autorului *Jocului secund*; [...] Ion Agârbiceanu: *Strigoii* – roman inedit în care se face descrierea monografică a unui sat transilvănean de la sfârșitul secolului al XIX-lea; Mihai Beniuc: *Poezii* – volum în care poetul și-a tipărit cele mai reprezentative creații lirice de pe parcursul a trei decenii (1938-1968) de la etapa primă a *Cântecelor de pierzanie* și până în prezent; [...] Mihnea Gheorghiu: *A venit un om din răsărit* – carte apărut în colecția «Romane de ieri și de azi», este evocarea figurii complexe a marelui cărturar și domnitor al Moldovei, Dimitrie Cantemir; Pompiliu Constantinescu: *Scrieri, III* – volum care continuă seria de șase, inaugurată în 1968, și care cuprinde studii și articole despre Hașdeu, Iorga, Lovinescu, Maiorescu, Galaction, Goga, Ibrăileanu, Panait Istrati și alții; Eugen Lovinescu: *Scrieri* – E vorba de primul volum, din cele patru programate să apară și care cuprind o largă selecție din cele zece volume din *Critice* publicate de autor în editura «Ancora»”. □•Din *Prezențe românești* aflăm: „O reuniune literară consacrată împlinirii a 150 de ani de la nașterea lui Nicolae Bălcescu și a 80 de ani de la moartea lui Mihail Eminescu a fost organizată la Hanoi de către Comitetul pentru relațiile culturale cu străinătatea. La reuniune a participat o asistență numeroasă”. □•Revista publică textul *Vizita președintelui S. U. A., Richard Nixon în România*, text nesemnlat: „La începutul lunii august, președintele Statelor Unite ale Americii, Richard Nixon, împreună cu soția, a făcut o vizită oficială în țara noastră, la invitația președintelui Consiliului de Stat al României, Nicolae Ceaușescu. Deși scurtă, această primă călătorie a unui președinte al Statelor Unite în România, s-a încheiat cu rezultate pozitive și utile pentru dezvoltarea relațiilor dintre cele două țări, pentru cauza coexistenței pașnice, a înțelegerii și cooperării internaționale”.

11 august

• [„Scânteia”, nr. 8153] În *Lucrările Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român* citim despre alte luări de cuvânt din *Secțiunea pentru problemele ideologice și cultural-educative*: „Ocupându-se pe larg de climatul sănătos de stimulare a gândirii și imaginației, de dezbateri deschise, liberă, de idei, creat în țara noastră după cel de-al IX-lea Congres al partidului, Dumitru Ghișe, delegat al organizației județene Timiș, adjunct de șef de secție la C. C. al P. C. R., s-a referit la via mișcare de idei, la confruntarea de opinii, la explorarea unor noi modalități

apte să impulsioneze ritmul de dezvoltare a literaturii și artei române. Vorbitorul a subliniat semnificațiile sociale și politice adânci ale sudurii organice existente între intelectualitatea noastră artistică și linia politică internă și externă a partidului. Privind în mod critic fenomenul literar-artistic din perspectiva suportului lui ideologic, filozofic, el a analizat conceptul de existență umană și a evidențiat descripția simplificatoare, unidimensională a omului contemporan în unele producții artistice, predilecția nejustificată pentru sondarea zonelor obscure, abisale, iraționale. [...] Apoi, vorbitorul a arătat implicațiile ideologice și filozofice ale ambiguității – expresie a deficiențelor cognitive, a lipsei de opțiune pentru o perspectivă filozofică limpede și care are drept consecință îndepărtarea artei de oameni cărora li se adresează. Existența unor asemenea confuzii se datorește în mare măsură criticii”. □•„În cuvântul său, Pompiliu Macovei, delegat al organizației județene de partid Bihor, președintele Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, a vorbit despre grija partidului nostru pentru continua îndrumare și sprijinire a creației, politică ce și-a dovedit pe deplin justetea și rodnicia prin numeroasele și însemnatele realizări obținute în acest domeniu. Trecând în revistă diferite aspecte ale creației literar-artistice legate de munca depusă de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, a subliniat că problemele de conținut și de orientare principală a activității cultural-artistice, pe baza ideologiei marxist-leniniste, nu au fost întotdeauna puse cu consecvență în centrul preocupărilor comitetului, ceea ce a dus la acceptarea și difuzarea fără discernământ a unor lucrări cu un conținut necorespunzător, sau fără valoare artistică. Vorbitorul a arătat prejudiciile pe care le creează manifestările de centralism excesiv, formalismul în muncă, exprimând hotărârea C. S. C. A. de a lichida lipsurile din activitatea sa.” □•„Criticul Ion Dodu Bălan, delegat al organizației de partid Hunedoara a relatat fapte elocvente privitoare la ecoul internațional pe care îl are politica internă și externă a partidului nostru, la stima pe care intelectuali de prestigiu de peste hotare o arată țării noastre, conducătorului ei iubit, tovarășul Nicolae Ceaușescu. [...] Oprindu-se asupra procesului de înnoiri adânci și semnificative prin care trece arta noastră, vorbitorul a insistat asupra răspunderilor care revin creatorilor și criticilor în disocierea de pe poziții marxist-leniniste a ceea ce este cu adevărat nou de ceea ce reprezintă tribut plătit unor concepții străine.” □•„Scriitorii României socialiste au ales de mult drumul artei nemijlocite puse în serviciul poporului, constructor al unei vieți complexe, pline de elemente inedite – a spus dramaturgul Aurel Băranga, delegat al organizației județene de partid Neamț. Ei au optat pentru o literatură realistă, în întregime și nemijlocit închinată omului și vieții sale, strădaniilor și speranțelor lui, însuflețite de noblețea luptei pentru socialism. Vorbitorul s-a oprit în continuare asupra unor aspecte care fac ca lucrările literare să nu se ridice întotdeauna la înălțimea acestor aspirații, referindu-se la poezia neinteligibilă, obscură, ce mai apare uneori în revistele noastre, și care reia mimetic procedee ale unor anumite tendințe literare din perioada dintre cele două războaie, tendințe inadecvate însă realității sociale și spirituale a zilelor noastre; la supraso-

licitarea în teatru a literaturii absurdului, la elemente ininteligibile și la stările de angoasă ce mai străbat uneori în proza contemporană. Desigur, asemenea aspecte epigonice care nu pot decât să rupă arta de marele public nu caracterizează creația artistică în ansamblu, dar ele trebuie reamintite pentru a se vedea ce răspunderi apasă asupra umerilor reprezentanților breslei scriitoricești, câte mai sunt de făcut.” □•„În cuvântul său, scriitorul Meliusz Ioszeff, delegat al organizației de partid Timiș, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, și-a exprimat deplinul acord cu conținutul și finalitatea raportului C. C. al P. C. R., dezbătând câteva probleme legate de îmbunătățirea activității în domeniul științelor sociale. [...] În încheiere, vorbitorul a arătat că adeseori a avut prilejul să cunoască nemijlocit grija și preocuparea permanentă a tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru afirmarea posibilităților creatoare ale tuturor celor ce locuiesc pe aceste meleaguri. De aceea, realegerea sa în înalta funcție de secretar general al partidului corespunde întru totul cu interesele întregului popor, ale tuturor fiilor patriei, fie români, maghiari, germani sau de altă naționalitate.” □•„În lumina adevărului evident că în România socialismul este o realitate istorică și ireversibilă – a spus în cuvântul său scriitorul Titus Popovici, delegat al organizației județene de partid Crișana – decurge și misiunea artei concepută ca mijloc de comunicare și afirmare nu numai a individului-artist – ci și a colectivității umane care i-a dat naștere, care i-a hrănit spiritualicește. Subliniind faptul că literatura noastră a câștigat în acești ani un substanțial teren în profunzime, în explorarea sufletului omenesc, vorbitorul a arătat că nu același lucru se poate spune însă pe planul înfățișării, al meditației filozofice și estetice asupra marilor procese ale societății noastre socialiste, asupra raporturilor dintre om și istorie, asupra ciocnirilor de poziții, de idei, care sunt și vor rămâne motorul oricărei deveniri. Referindu-se apoi la problemele poeziei în care în acești ultimi ani s-au afirmat talente poetice remarcabile, vorbitorul a arătat că se observă uneori și un fenomen de fragomanie lirică, încurajat de reviste și edituri, care nedumerește și îndepărtează pe cititor. Decurge de aici necesitatea unei sporite exigențe și responsabilități a editurilor, orientarea lor către cerințele majore ale publicului. În acest sens, a propus un nou sistem de apreciere și retribuție a operelor de artă actuale, care să țină seamă de valoarea acestor opere, de audiența lor publică.” □ „Tovarășul Ion Brad, delegat al organizației județene de partid Suceava, vicepreședinte al C. S. C. A., a arătat, în cuvântul său, că dezvoltarea vieții cultural-artistice din ultimii patru ani a confirmat justetea și viabilitatea ideilor Congresului al IX-lea. Vorbitorul s-a referit, în continuare, la noțiunea de experiment, subliniind faptul că fără înnoiri arta, ca și celelalte domenii ale activității sociale și spirituale, s-ar lipsi de nervul ei, viața, plină de cele mai uluitoare transformări. Dar, alături de acele experimente și înnoiri reale, există și altele care păcătuiesc tocmai prin distanțarea de viață, de social. Într-o societate ca a noastră, care a făcut din logică și rațiune comandamentele sale fundamentale, care se dezvoltă conform unor principii științifice, ilogicul nu poate fi acceptat. Relevând succesele obținute în ultimul timp de teatrele noastre, și în același timp

unele carențe care se manifestă în alcătuirea repertoriului teatral, neglijându-se caracterul de for public al teatrului, de mijloc puternice educativ, vorbitorul a criticat selecția unilaterală din dramaturgia universală, ca și prezentarea unor piese originale ce nu corespund adevărului vieții noastre socialiste. În încheiere, vorbitorul s-a referit la problemele cinematografilei, la necesitatea creării unui climat sănătos, exigent și responsabil, care să ridice producția cinematografică de actualitate la nivelul așteptărilor și exigențelor societății noastre.” □ „În încheierea lucrărilor, secția a adoptat un proiect de concluzie a discuțiilor și a dat în unanimitate mandat tovarășului Dumitru Popescu, membru supleant al Comitetului Executiv, secretar al C. C. al P. C. R., să prezinte aceste concluzii în ședință plenară a Congresului”.

12 august

• [„Scânteia”, nr. 8154] Pe prima pagină stă scris: *În ședința de ieri după amiază, cu entuziasm și în unanimitate Congresul a aprobat Raportul C. C. al P. C. R. prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu și activitatea desfășurată de Comitetul Central, Liniile directoare ale dezvoltării economico-sociale a României socialiste.* □ Și în acest număr se relatează despre cuvântările deputaților. *Cuvântarea tovarășului Dumitru Popescu delegat al organizației de partid a municipiului București:* „În Raport, în dezbaterile Congresului, ca și în secțiunea ideologică în care am lucrat, s-a manifestat preocuparea vie pentru o activitate teoretică, marxist-leninistă și pentru o creație literar-artistică de factură superioară. S-au adus critici, în mod justificat ascuțite, unor sectoare de care mă ocup direct în calitate de activist de partid. Într-adevăr, tovarăși, în presă, diletantismul, platitudinea sunt departe de a fi sucombat; televiziunea aduce încă mult cu un magazin ilustrat, rămânând aproape inertă în fața marilor frământări sociale și spirituale ale societății noastre; C. S. C. A. – coordonatorul de drept al întregii vieți artistice și organele sale se sufocă, și îi sufocă și pe alții, în acte administrative și asudă pe la festivități protocolare (Aplauze); importante valori materiale și spirituale ale poporului se consumă în acte de artă submediocre, în teribilisme puerile sau în prolixități de gândire, rezultate dintr-un amalgam de reziduri filozofice colectate la întâmplare. (Aplauze). Să ne resemnăm în fața acestor neîmpliniri – care nu reprezintă, desigur, decât un obraz al culturii noastre dar din păcate nu invizibil ca acela al Lunii? Nu este aceasta în firea Partidului Comunist Român, a stilului său de a governa societatea. Această zădarnică, uneori chiar dăunătoare, hemoragie de valori și de talente se produce acolo unde conducerea de către partid nu a fost sau nu este la înălțime”.

13 august

• [„Scânteia”, nr. 8155] *Congresul al X-lea a ales ca secretar general al P. C. R. pe tovarășul Nicolae Ceaușescu:* „Într-o atmosferă de puternic entuziasm într-o deplină unanimitate, în spiritul propunerii făcute de toate conferințele orga-

nizațiilor județene de partid, de toate organizațiile partidului, însușindu-și concluziile adoptate de toate secțiunile Congresului, exprimând voința fierbinte a tuturor comunistilor și a întregului popor, Congresul a ales în înalta funcție de secretar general al Partidului Comunist Român pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, fiul cel mai iubit al poporului român”. □•*Ședința plenară a Comitetului Central al P. C. R.*: „La deschiderea ședinței, tovarășul Nicolae Ceaușescu a propus să fie aleasă o comisie care să facă propuneri privind componența Comitetului Executiv, a Prezidiului Permanent și a Secretariatului Comitetului Central. [...] Membrii Comitetului Executiv al C. C. al P. C. R. au fost aleși: [urmează lista membrilor] Nicolae Ceaușescu, Ion Gheorghe Maurer, Maxim Berghianu, Emil Bodnaraș, Florin Dă-nălache, Emil Drăgănescu, Janos Fazekas, Petre Lupu, Manea Mănescu, Paul Niculescu-Mizil, Gheorghe Pană, Dumitru Petrescu, Dumitru Popescu, Gheorghe Rădulescu, Leonte Răutu, Gheorghe Stoica, Virgil Trofin, Ilie Verdeț, Vasile Vîlcu, Ștefan Voitec. Membri supelanți ai Comitetului Executiv: „Iosif Banc, Petre Blajovici, Miu Dobrescu, Aurel Duca, Mihai Gere, Ion Iliescu, Ion Ioniță, Carol Kiraly, Vasile Patilinet, Dumitru Popa, Ion Stănescu. Membrii Prezidiului Permanent: Nicolae Ceaușescu, Ion Gheorghe Maurer, Emil Bodnaraș, Paul Niculescu-Mizil, Gheorghe Pană, Dumitru Petrescu, Gheorghe Rădulescu, Virgil Trofin, Ilie Verdeț. Secretariatul Comitetului Central: Nicolae Ceaușescu, Mihai Gere, Paul Niculescu – Mizil, Gheorghe Pană, Vasile Patilinet, Dumitru Popescu, Virgil Trofin”. □•*Printre Membrii Comitetului Central al Partidului Comunist Român* se numără: „8. Aurel Baranga [...] 57. Zoe Dumitrescu-Buşulenga [...] 64. Mihail (Mihnea) Gheorghiu [...] 119. Titus Viorel Popovici [...] *Membrii supleanți ai Comitetului Central al P. C. R.*: „6. Eugen Barbu [...] 8. Ion Dodu Bălan [...] 10. Ion Brad 11. Nicolae Breban [...] 27. Geza Domokoș [...] 55. Eugen Jebileanu [...] 61. Mirea Malița [...] 88. Dumitru Radu Popescu [...] 98. Zaharia Stancu [...] 102. András Sütő”. Urmează și lista *Membrii Comisiei Centrale de Revizie*. □•*Ziarul publică Rezoluția Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român*: „Congresul consideră că factorii hotărâtori de care depinde creșterea conștiinței socialiste sunt cunoașterea de către masele largi a tot ceea ce este mai valoros în domeniul culturii, științei și tehnicii contemporane, stăpânirea deplină a profesiei, însușirea concepției filozofice despre lume și societate a partidului nostru – materialismul dialectic și istoric – formarea unei atitudini cetățenești înaintate”. □•*Apare și nou Statutul Partidului Comunist Român*.

14 august

- [*„Scânteia”*, nr. 8156] Dumitru M. Ion și Sânziana Pop sunt prezenți cu texte de adeziune și slăvire a Congresului al X-lea □ Dumitru M. Ion, *Zile înscrise pentru totdeauna în istoria patriei* : „România e țara în care m-am născut și pentru care scriu poeme; România e dealul și valea mea, muntele și câmpul meu în care trăiesc și mă bucur. Am ascultat cuvântul Partidului: gândul și cuvintele mele sunt trup și suflet cu adevărul lui sublim.” □ Sânziana Pop, *Timpul împlini-*

rilor, timpul certitudinilor comuniste : „Cred cu toată convingerea că alegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu în fruntea partidului este o confirmare strălucită a democrației noastre socialiste, o atestare a caracterului ei real. Scriu și rostesc cuvântul «democrație». Cuvântul a coborât din cărți, dar noi avem fericirea să-l întâlnim în viața cea mare. I-am simțit, în grandiosul miting din Piața Republicii, vigoarea, pregnantă Democrația, mi-am zis, nu înseamnă ci este o realitate a societății noastre socialiste; este curentul de sentiment continuu pe care sensibilitatea și conștiința noastră îl receptează egal”. □•Versurile dedicate partidului semnează: George Dan (*Congresul*), Grigore Albu Gral (*De-i spun partid...*), Radu Selejan (*Adevărul adevărat*).

• [**„Albina”, nr. 33**] Numărul se deschide cu un citat din *Cuvântarea de încheiere a Congresului rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu*. □•Ion Bănuță publică *Lava clipeilor istorice*: „Un August fierbinte. Fierbinte a o inimă de om bătuită de cele mai înalte idealuri umane. După șapte zile de nobilă frământare pentru destinele țării, destinele României socialiste, lucrările Congresului X al Partidului Comunist Român s-au încheiat. [...] Viitorul României înscris în programul Partidului Comunist Român înseamnă și mai mult soare pe Calea Victoriei, victoria victoriilor noastre. Și mai mult soare în teii și florile de lângă Palatul Republicii. Și mai mult soare în salba de hidrocentrale de pe toate apele de argint ale țării. Și mai mult soare în grâul de cânt, în porumbul de nobilă altitudine. Și mai mult soare în floarea-soarelui cu pălăria de aur cât cupola E. R.E.N. 1969. Și mai mult soare în «Ce-ți doresc eu ție dulce Românie» pentru împlinirea tuturor viselor acelora care s-au jertfit de la începuturi până azi, pentru a ne afla întru fericire în Anul XXV al eliberării noastre”. □•Eugen Luca prezintă primul volum din *Istoria literaturii române* de George Ivașcu: „E întâia oară când istoria noastră literară (în acest prim volum, de la originile ei până în epoca «Junimii» și a marilor clasici), e privită de la altitudinea intelectuală a contemporaneității, în perspectiva unui marxist autentic care consideră literatura română, însă de la începuturile ei, ca un tot unic și organic. Se depistează, astfel, noi puncte de confluență și interferență, nebănuite înrudiri spirituale și se evidențiază puternic ideea de continuitate, de efort conștient pentru construirea unei culturi și literaturi. Viziunea națională a autorului se conjugă, însă, cu o perspectivă europeană. El demonstrează convingător în felul acesta sincronismul culturii și literaturii române cu cultura și literatura europeană, în toate etapele dezvoltării ei, spulberând, astfel, prejudecăți dintre cele mai nocive și reliefând dimensiunea europeană a marilor noștri creatori de valori. Acestei viziuni naționale și perspective europene, autorul îi asociază o optică laică, antișovină și umanistă. [...] Eveniment editorial remarcabil, *Istoria literaturii române* de George Ivașcu constituie o sinteză care, prin ea însăși, dovedește puterea creatoare a poporului român”.

• [**„România literară”, nr. 33**] Titus Popovici se pronunță, în editorialul acestui număr, despre *Congresul responsabilității noastre*, mulțumind, implicit,

pe această cale, pentru alegerea în C.C. al P.C.R. din data de 12 august 1969, după un mandat de patru ani ca supleant: „Tezele pasionant dezbătute de întregul partid și popor înmănunchează într-o grandioasă sinteză o vastă experiență, confirmată integral de viață, un realism robust și sănătos, propriu adevăratei gândiri marxiste și perspectivele clare ale viitorului, configurate în aspirațiile vitale ale poporului român.” □•Prozatorul are și o propunere: „Nu mă sfiesc să spun că actualul sistem editorial e depășit, că el încurajează de multe ori mediocritatea sau snobismul. Dacă editorul e primul judecător, dacă el, prin funcția lui socială, face prima selecție, atunci e firesc ca și el să culeagă roadele judecății, priceperii și perspicacității sale. În bine sau în rău. Nu văd de ce editorul n-ar face publicitate acelor cărți care i se pare că trebuie propulsionate, nu văd de ce n-ar fi cointerestat în succesul unor opere de artă.” □•Al. Ivăsiuc susține lupta pentru înlăturarea contradicțiilor: „În raportul prezentat la Congres de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, se face de la înalta tribună, un apel la comunitatea literară de a înfățișa veridic realitatea, cu luminile și umbrele ei. De a înfățișa adevărul obiectiv, nemistificat. [...] Cu alte cuvinte, un apel care pornește de la societate, de la conducerea țării, trebuie să fie asumat ca un lucru personal, devenit al nostru. Astfel se poate stabili legătura între comandamentul istoric, colectiv, și timpul nostru individual. Așa se stabilește o comuniune de substanță între personalitatea umană și personalitatea polimorfă a istoriei. Apelul mi se pare de cea mai serioasă meditație în primul rând pentru că pornește de la un fapt real, știut de fiecare dintre noi, acela că societatea noastră, cu toate progresele pe lina civilizației, are lumini și umbre. Nu am ajuns la capătul drumului nu numai în ceea ce privește nivelul tehnicii sau al industriei sau al nivelului de trai, dar nici în ce privește relațiile umane. Iar socialismul este nu numai un mijloc de sporire a mijloacelor de producție, ci, în primul rând, urmărește, realist și științific, nu prin utopii, realizarea altor raporturi umane și, în consecință, omul fiind în mare măsură reflexul relațiilor sale cu lumea, un alt tip de om.” ■•Valeriu Cristea recomandă debutul lui Norman Manea cu volumul de proze scurte, *Noaptea pe latura lungă* (E.P.L., 1969): „Un debut peste nivelul obișnuit este cel al lui Norman Manea, recomandat cu căldură de M.R. Paraschivescu. Alcătuită din schițe și nuvele, între care câteva masive, volumul poate fi considerat, privit de la o anumită înălțime, ca un roman haotic și fragmentar, căci narațiunile îmbracă de obicei cam aceleași personaje, omonime adeseori, asemănătoare ca structură – întotdeauna.” ■•Mihai Pelin își intitulează intervenția *Istorie anticipată*: „Toți prozatorii, poeții, dramaturgii și criticii literari s-au întrecut în a-și defini însemnătatea clipelor care, fără îndoială, ne vor marca istoria și, departe de a fi inexplicabil, gestul prin care ei și-au părăsit preocupările tradiționale, dovedește că, în zilele noastre, barajul – socotit cândva inexpugnabil – dintre substanța și idealurile culturii și semnificația majoră a evenimentului cotidian îți deschide larg, nemăsurat de larg, ecluzele. Mai mult, scriitorii-reporteri au încheșat, prin paginile pe care le-au dedicat celui de-al X-lea Congres al partidului, o panoramă

vivantă, o cronică vie a României contemporane și, cu deosebire, o cronică a timpului României dintre *Congresele IX și X* ale partidului, timp glorios, timp al profundelor și multilateralelor prefaceri care deschid, prin temeinicia lor structurală, un alt timp, un timp al unor noi certitudini și al unor mai strălucite victorii.”

● [„*Tribuna*”, nr. 33] Din editorialul propagandistic al lui Ion Lungu, intitulat *Izvor de înțelepciune și forță*, care reținem că scriitorii au obligația (și nu orice obligație, ci „sacra obligație de onoare” față de Partid de a crea „opere la înălțimea timpului fierbinte și exigent pe care îl trăim”. □•Un exercițiu de proză (foarte) scurtă, face D.R. Popescu la rubrica *Nuclee*. Textul se numește *Rocco și frații săi*, și da, are legătură cu filmul lui Visconti. □•Valentin Tașcu publică, la rubrica *Varia*, un reportaj liric din casa lui Ion Barbu, în care termenul de liric nu e deloc exagerat. Tașcu face o incursiune în universul vieții poetului, păstrat intact de soția poetului, Gerda Barbilian, explicând că orice descindere de acest fel e „din amor propriu”, fiindcă în ele căutăm „similarități cu noi înșine”. Textul e scris, emfatic, la persoana a II-a singular, prin care autorul textului e deopotrivă intimcamaraderesc și patern-îndrumător față de cititorul care vede cinematografic locurile și obiectele poetului, dar mimează și un tip aparte, indirect, am zice, dat fiind regimul nominal, de confesiune. ■•Apare un amplu articol despre *Cântecele poetului Mihai Beniuc*, semnat de V. Fanache. Sub pretextul scrierii unei cronici la recent publicatul volum antologic de aproape 700 de pagini al lui Beniuc, intitulat, simplu, *Poezii*, Fanache face, de fapt, o sinteză critică a operei poetului, pe care-l numește încă din primul paragraf „o conștiință vie de patru decenii”, care a impus „un stil specific, recunoscut deasupra oricăror controverse”. Tema eseului este, în realitate, locul lui Mihai Beniuc în poezia românească, într-o epocă tranziționară, „agitată”, în care „se cristalizează o nouă direcție artistică, sub presiunea unui flux estetic pe care-l înregistrează întreaga noastră conștiință literară”. Și locul lui e unul de frunte, un soi de „literatură a rezistenței”, care vorbește despre omul față cu istoria și despre eforturile sale de a salva sufletul național de la „naufragiu”. □•O cronică literară semnată de D. Cesereanu la debutul poetic al lui Ion Cocora, *Palimpsest*, un debut târziu, aflăm, dominat de „reverberații erotice, melancolice sau exultante”, dar care, însă, sunt doar niște imagini „fără o contiguitate protoplasmatică”. Altfel spus, poetului îi lipsește un „suflet organic”. ■•Două cronici dramatice: prima la piesa *Ghiara de pisică*, de Leonida Neamțu și a doua la *Viteazul*, de Paul Anghel. Textele sunt scurte, cu formulări ferme, coerente, combinând dezvăluirea intrigii cu observațiile critice. Prima piesă e o variație pe tema unui „discurs despre morală”, în vreme ce *Viteazul* e un text dramatic bun, însă prea livresc și greu de adaptat la „ambianța scenică”. □•George Em. Marica scrie despre monografia critică a lui Mircea Măciu, intitulată *Sociologia lui Petre Andrei*, sociolog și om politic, care a trecut de la o orientare neokantiană la o viziunea „mai realistă”, apropiată, cum altfel, de Marx și de filosofia materialistă. □•În textul *Pe marginea lui Alain*, Dan Plinaria compune un excurs filosofic despre *Frumos*, pornind de la proaspăt tradusa carte a lui Ala-

in, *Un sistem al artelor frumoase* (Ed. Meridiane, 1969). Dacă „arta nu exprimă deloc pasiunile, ci pasiunile învinse”, Frumosul – în viziunea gânditorului francez – „are două aspecte: forța și liniștea”, iar esteticul este, aflăm din textul de față, „o determinare, dar o determinare logic-afectivă”. □•Ion Cuceu salută apariția unei ediții a culegerii inedite de *Basmе române* a lui G. Dem. Teodorescu, îngrijită de cercetătoarea Stanca Fotino. Ce remarcă recenzentul e că volumul evidențiază două mari merite ale ilustrului folclorist: unul documentar, dar și unul literar, fiindcă – în tradiția lui Creangă, dar și a folcloriștilor vremii – Teodorescu nu notează cuvânt cu cuvânt poveștile, ci le repovestește, uneori chiar și la câțiva ani de la auzirea lor. ■•Ion Vartic semnează *Resurecția mimului*, care este, de fapt, o pledoarie pentru textul dramatic, pentru acel tip special de „poezie dramatică”, care „nu poate lipsi nici celei mai mici celule teatrale, și anume mimului”. Resurecția mimului se produce, în mod excepțional, prin Caragiale și un text-mim cum e *Căldură mare* anticipează, prin „alertețea filmică a momentelor”, *Lecția* lui Eugen Ionescu, sau de *Expansiune* a lui Dimov. Vartic mai amintește și alte „mimuri moderne”, ca, de pildă, *Celuloid*, de Iosif Naghiu sau textele lui George Genoiu, unde „mimul modern, comic la origine [...] este grav prin problematică, având și resursele de a culmina în tragedie”. ■• Este publicat un amplu fragment dintr-o proză a lui Herman Melville, *Violonistul*, tradusă în românește de Ioan Popa și Titus Moraru. Traducătorii textului semnează și un consistent șapou, din care aflăm că se împlinesc 150 de ani de la nașterea marelui prozator american. Textul semnalează câteva date din biografia scriitorului, dar și monografiile critice care i-au fost dedicate, de-a lungul timpului, punctând și faptul că „răspândirea operei lui Melville, în România este încă într-o epocă incipientă”, fiind amintite toate traducerile apărute până atunci.

• [„Cutezătorii”, nr. 33] Poartă pe copertă un catren: „Cântând, ne zboară visul vulturește,/ Spre comunism ne cheamă un ideal,/ Că-n anii noștri generos rodește/ Cuvântul Comitetului Central”, preambul al alegerii ca secretar general al P.C.R. a tovarășului Nicolae Ceaușescu, la al X-lea Congres. □•Remarcăm și rubrica *De la comuniști învățăm cutezanța*, cu textul lui Pop Simion, *Treptele maturității*, reportajul *România – Sărbătorile lui august* de Gheorghe Tomozei, un nou roman foileton de Haralamb Zincă, *Dispărut fără urmă*.

15 august

• [„Scânteia”, nr. 8157] Ziarul își deschide paginile cu un citat „din Raportul C. C. al P. C. R. prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la el de-al X-lea Congres al Partidului”: „Ne exprimăm convingerea că partidul nostru, călit în lupte, încercat în marea operă de edificare a noi orânduiri, întregul popor animat de idealurile socialismului, își vor uni și mai strâns forțele, vor munci cu abnegație, cu entuziasm și perseverență pentru a da viață marilor sarcini ce ne stau în față, pentru a face să propășească tot mai mult scumpa noastră patrie”. Continuă să apară texte și mesaje de adeziune. □•Prof. dr. docent Jean Livescu membru co-

respondent al Academiei, rectorul Universității din București semnează *Nici un efort nu va fi precupețit pentru ca școala să fie la înălțimea sarcinilor*: „Întreaga problematică majoră a societății noastre socialiste, măsurile de continuă perfecționare sub raport economic, politic, social, cultural a activității partidului și statului nostru cuprinse în documentele adoptate de Congresul al X-lea al partidului, constituie pentru noi toți certitudinea că pășim cu hotărâre înainte pe drumul progresului și civilizației. Această certitudine ne însuflețește simțirea și puterea de creație, ne dă sentimentul fortifiant al utilității noastre sociale. Consacrăm de aceea, cu bucurie, devotament și cea mai înaltă considerație, tot ce avem mai bun în ființa noastră, partidului nostru comunist, care ne îndrumă cu clarviziune întreaga noastră activitate, înfăptuirii neabătute a mărețului program adoptat de Congresul al X-lea. Noi, slujitorii școlii, vom face totul pentru înfăptuirea politicii partidului, pentru perfecționarea multilaterală a școlii românești”. □•Aurel Mihaile publică *O literatură care să pulseze ca însăși viața țării*: „Au impresionat profund nu numai grija și căldura preocupării față de activitatea creatoare în acest domeniu, respectarea cu strictete științifică a specificității acestuia, dar și claritatea, fermitatea și consecvența înțelegerii adânci a fenomenului, descifrarea exactă a sarcinilor ce stau astăzi în fața artei și literaturii noastre militante, angajate în slujirea înaltelor idealuri ale poporului. Vibranta chemare adresată de la înalta tribună a Congresului de către secretarul general al partidului pentru o literatură și artă inspirate din viață și strâns legate de viață, de fierbinte magmă a actualității noastre socialiste, purtătoare a mesajului umanist al societății noastre, al idealului socialismului și comunismului, pentru o literatură și artă puse cu toată hotărârea în slujba poporului, a patriei noastre socialiste și care să se dezvolte neîncetat în întâmpinarea cerințelor tot mai justificate și exigente ale cititorilor, ei înșiși constructorii noii societăți – găsește cu siguranță un ecou larg în inimile noastre”. □•Mihnea Gheorghiu scrie despre *Fermitate, consecvență, spirit constructiv în politica internațională*: „Peste cinci ani, când vom serba XXX-a aniversare a eliberării patriei de sub jugul fascist și când statutar vom lua parte la Congresul următor, clipa deliberării ne va afla pe o treaptă superioară de civilizație și de cultură, în vreme ce România socialistă se va fi apropiat efectiv de țările dezvoltate din punct de vedere economic; înfăptuirea acestui program național va reprezenta, o știm cu toții, prinosul poporului nostru la întărirea forțelor socialismului și la consolidarea păcii în lume. Partidul și poporul român sunt consecvenți cu opțiunile lor fundamentale, își asumă toate obligațiile care decurg logic, din ele; suntem deciși, cu alte cuvinte, a le transpune în realității și adevăruri obiective, evidente și controlabile”. □•Apare știrea: „În ziua de 14 august 1969 a încetat din viață academicianul profesor George Oprescu”.

● [„Contemporanul”, nr. 33] Suntem înștiințați, în articolul de fond *Congresul marilor responsabilități*, semnat „Contemporanul”, că *Plenara C.C. al P.C.R.* din 12 august 1969, a ales Preziul Permanent al P.C.R. Secundanții lui Dej, Gheorghe Apostol și Chivu Stoica, erau excluși. ■•Geo Bogza, în *Meditație*

asupra unei mari aniversări, propune „să ne întoarcem gândul, cu un spor de înțelegere, asupra unui act al istoriei care este departe, încă foarte departe de a ne fi dezvăluit întreaga-i învățătură.” ■•Ana Blandiana se implică în câteva digresiuni despre patriotism și dragostea pentru ținuturile natale: „Noțiunea de țară, atât de subînțeleasă, atât de obișnuită, este poate cea mai plină de mister, cea mai inepuizabil și divers pricepută. Aducând prea aproape de ochi un obiect, încetezi să-l mai vezi, așa cum cele mai neînțelese ființe sunte cei pe care-i iubim. N-am reușit niciodată să compun în minte chipul mamei, deși îmi aminesc cu ușurință figurile actorilor de cinema. [...] Atunci înțelegi că noțiunea de țară este o imagine grandioasă, definitivă, a noțiunii de eu și simți deodată că prin tine trece și de tine depinde, poate, totul” (*Noțiunea de țară*). ■•Sub titlul *Din cuvântările participaților la lucrările secțiunii pentru problemele ideologice și cultural-educative*, sunt publicate intervențiile în plen ale câtorva dintre delegații la *Congresul al X-lea al P.C.R.* Selectăm unele dintre cuvântările care privesc în mod direct mediul literar. □•Pompiliu Macovei, președintele Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă își critică instituția pe care o conduce, acceptând că nu și-a împlinit rostul de monitor intransigent: „Problemele de conținut și orientare și de orientare principală a activității cultural-artistice, pe baza ideologiei marxist-leniniste, nu au fost puse întotdeauna în mod consecvent în centrul preocupărilor Comitetului, direcțiilor și instituțiilor sale, manifestându-se în schimb o tendință excesivă spre aspectele administrative, financiare sau economice ale muncii. La unele cadre din aparatul Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă și al instituțiilor sale s-au înregistrat poziții lipsite de exigență și de fermitate ideologică, neangajându-se întotdeauna cu hotărâre în clarificarea principală a problemelor de orientare în relațiile cu Uniunile de creație, cu instituțiile cultural-artistice, cu oamenii de creație sau criticii de artă. [...] În actuala formă de organizare a Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă se constată o tendință exagerată spre centralizarea și concentrarea atribuțiilor și răspunderilor, un număr excesiv de instituții cultural-artistice afiliindu-se în subordinea directă a Comitetului – precum și existența unor verigi intermediare inutile sau dubluri de atribuți.” □•Dumitru Ghișe, adjunct al șefului Secției Presă a C.C. al P.C.R., cumulând și funcția de consilier al secretarului C.C. al P.C.R. pentru Uniunile de Creație (ambele din 1 aprilie 1968): „În domeniul creației – și aceasta este un fapt cu totul remarcabil – se manifestă o vie mișcare de idei și confruntare de opinii, se explorează modalități noi în măsură să impulsioneze ritmul de dezvoltare al artei și literaturii române și-au intensificat investigațiile cu caracter teoretic, preocupările privind îmbunătățirea și specializarea instrumentelor de cercetare critică.” □•Universitarul clujean, profesor de filozofie marxistă, sancționează așa-zisul interes pentru accidente și incidentele particulare: „În poezie, proză sau dramaturgie de exemplu, nu arareori se investighează cu predilecție stările gregare abisale, obscure, inconștientul – socotite a fi singurele în măsură exprime existența umană în ceea ce ea are mai esențial. [...] Au apărut chiar și unele

încercări justificatoare teoretică a ambiguității, considerată drept o condiție indispensabilă a operei de artă: «Ne poate spune că toate operele cu adevărat mari au fost obscure», pentru că «auctorii lor au avut curajul genial de a gândi ambiguu!», se afirmă într-o însemnare publicată în paginile unei reviste literare.”

□•Bujor Sion, superiorul direct al lui Dumitru Ghișe, prezintă întâi niște date referitoare intervalul 1965–1969, care vin să probeze rolul propagandistic al mass-mediei în comunism: „Tirajul total la o apariție realizat în țara noastră, de aproape 11 000 000 exemplare – cu peste 1 400 000 mai mare decât în 1965, ca și numărul de abonați la radio, circa 3 000 000, și la televiziune, de peste 1 200 000 – față de 500 000 în 1965, conturează imaginea pătrunderii presei și a mijloacelor de informare în cele mai largi părți ale populației, sugerează audiența sa la cititori, capacitatea sa de influențare.” Cea mai severă critică este adresată Uniunii Ziarștilor, iar nu Uniunii Scriitorilor, pentru că „nu și-a făcut simțită prezența pe măsura multitudinii și complexității problemelor ce-și așteaptă încă rezolvarea.”

□•Ion Dodu Bălan, proaspăt reîntors de la Lectoratul de limbă română de la Universitatea din Toulouse, unde stătuse 2 ani, arată că Occidentul se minunează de statura internațională a secretarului-general al P.C.R.: „În țările prin care am trecut în acești doi an, când eram întrebat de naționalitate și spuneam *român*, toți răspundeau «A, Nicolae Ceaușescu». Sunt convins că mulți dintre dumneavoastră ați avut asemenea ocazii, ați întâlnit asemenea oameni. Putem spune că numele tovarășului Nicolae Ceaușescu este legat de numele și sufletul poporului român.”

□•Ion Brad, vicepreședinte al C.S.C.A., responsabil de sectoarele teatru și cinematografie, subliniază, de la început, decalajele între „documentele partidului nostru” și „liniile directe ale tabloului dezvoltării artelor din acești ultimi ani”, constatând că domeniul creației nu se ridică la nivelul „exigențelor vieții spirituale din România”. Prima țintă neonorantă din punctul lui de vedere este „*experimentul* – preocupare rezultată din dorința sănătoasă de înnoire și diversificare a limbajului artistic. Fără înnoire, arta, ca și toate celelalte domenii ale societății, se lipsește de semnificația ei, viața însăși.”

□•O altă problemă pusă la zid „prezentă în mentalitatea modernă” este aceea „a ruperii violente de tradiție” Replica lui Ion Brad este acidă, mai ales împotriva adeptilor opiniei, vehiculată fără timiditate după 1965, că, mai bine de un deceniu, cursul literaturii române a fost întrerupt brutal: „nu mai e nevoie să argumentez mai pe largă de ce acest gen de proiectivism literar pe dos nu poate avea nimic comun cu crezul în continuitatea culturii române, în dezvoltarea tradițiilor ei nobile.”

□•Încă un subiect netratat după rigorile internaționaliste, ci după afinități cu doctrinele de dreapta, este „teoria artei situată deasupra granițelor, fără determinări în timp și spațiu, de asemenea, o bizară cultură universală, presupunând existența unor culturi naționale dezvoltate”

■•Nicolae Manolescu recenzează culegerea antologică *Proză satirică* de Teodor Mazilu (E.P.L., 1969), considerând că „puțini scriitori contemporani au avut parte de o critică mai ingrată”. Dar, continuă criticul, Teodor Mazilu „merită o judecată mai dreaptă,

mai puțin pasională, chiar și numai pentru faptul că el este dintre rarii noștri prozatori cu vocație satirică.”

16 august

● [„Scânteia”, nr. 8158] Pe prima pagină apare editorialul *Partidul Comunist Român – conducătorul încercat al națiunii noastre socialiste*: „Efectiv, atât bilanțul prilejuit de lucrările Congresului al X-lea, – bilanț bogat în realizări care au transformat radical înfățișarea patriei – cât și programul adoptat – program fără precedent prin amploarea și nivelul calitativ al obiectelor dezvoltării societății noastre socialiste – demonstrează convingător cu câtă responsabilitate în înțelepciune își îndeplinește partidul misiunea de a călăuzi destinele națiunii”.

● [„Cronica”, nr. 33] Horia Avrămuț observă *Aspecte ale liricii actuale*: „Pentru poezia actuală de meditație refuzul ambiguității și acceptarea dilematicii romantice ar însemna domesticirea «mistrețului cu colți de argint». Renunțarea la unghiul cosmic al metaforei esențiale e compensată de frenezia introvertirii spre ajungerea strigătului pur”. ■•Const. Ciopraga descoperă *Mirajul poeziei la Ovid Densusianu*: „Lăudabil ca intenție, optimismul său umanitar nu găsește tonul estetic. Între umbra «zilelor apuse» și minunile existenței, opțiunea pentru aceasta din urmă orientează nava spre limanuri albe, simbol al marilor spații recunoscute reprezentând în esență infinitul vieții”. ■•În textul *Două cărți de proză*, Liviu Leonte scrie despre volumul *Serenadă la trompetă* al Sânzianei Pop: „Deși e scrisă la persoana întâi, deși eroina e o adolescentă care-și trăiește primul mare conflict cu viața și prima mare dragoste, deși reveria și efuziunile lirice ocupă în întregime partea a doua a cărții (*Vivere pericolosamente*), *Serenadă la trompetă* de Sânziana Pop se impune în primul rând prin calitățile realiste ale prozei”. □•A doua carte de proză este *Exilul piscilor* de Alexei Rudeanu. ■•Analizând *Formalismul-Azi*, Adrian Marino conchide: „Abdicarea pasivă de la judecata de valoare (care nu înseamnă nici dogmatism, nici critică «judecătorească», nici impresionism «admirativ», liric, pe drept cuvânt respins de formalști) constituie una din cele mai mari deficiențe ale criticii moderne”.

● [„Flacăra”, nr. 34] G. Dimisianu prezintă volumul de *Scrieri* al lui E. Lovinescu, ediție îngrijită de E. Simion, ce semnează și studiul introductiv. Recenzentul consideră că această nouă ediție „reprezintă un pas important în acțiunea de refamiliarizare a publicului nostru cu creația marelui critic”, fiind vorba de „un act de cultură destinat să redevie acestei importante personalități locul ce i se cuvine pe harta spiritualității românești din prima jumătate a veacului”. □•În pagina *Memento*, rubrica de *Teatru*, se face o trecere în revistă a unor nume de dramaturgi tineri sau mai puțin cunoscuți: Ilie Păunescu. Gh. Scripcă, Mircea Radu Iacoban ș.a. □•Se anunță viitoarea montare a piesei *Danton* de Camil Petrescu la Teatrul Național din București.

● [„Luceafărul”, nr. 33] N. Velea aduce, în articolul său, un tribut *Timpului înalt al patriei*, marcând trecerea de la cuvântul „patrie” , la „republică populară”

și mai apoi, la „patrie socialistă”, „a cărei dinamică decisă și viguroasă apropie ceasul vibrând de aur, purpură și vis al patriei comuniste. [...] Când Partidul are – prin realegerea secretarului său general – un conducător de un copleșitor prestigiu, neistovită energie și exemplar devotament”. ■•*La rubrica Însemnări de atelier*, Ștefan Bănuțescu publică articolul *Măsura cuvântului*, în care sunt analizate condiția scriitorului și preocuparea lor permanentă pentru arta exprimării. ■•Lucian Raicu surprinde evoluția creației lui Nichita Stănescu în articolul *De la „Elegii” la „Necuvinte”*: „Rareori un scriitor a dus atât de departe hotărârea de a exista și de a cunoaște, de a cunoaște existând și aruncându-se fără minime garanții de supraviețuire în oceanul agitat și veșnic periculos al posibilului al totului cu puțință, al neodihnei, al nesomnului universal. Întors de acolo cu o clipă abia înaintea destrămării, întinde mâinile iarăși spre Legea terestră cu o imensă sete de regenerare. Legea, fuga de lege și întoarcerea la ea ca la puterea stabilă și izbăvitoare hărăzită omului spre a putea fi ceea ce este, nu mai mult, dar nici mai puțin: iată fluxul și refluxul poeziei lui Nichita Stănescu, de la o vreme înfăptuindu-se cu o ritmicitate calendaristică și o impunătoare fatalitate, de unde și căderea necesară, parcă dictată și imperioasă a versului. [...] Poezia lui Nichita Stănescu devine, în faza sa recentă, un mod de raportare la acest punct stabil care este legea. Depărtându-se de el se învecinează la un capăt cu ilogicul și dezagregarea: apropiindu-se, atinge la celălalt capăt, abstracția nepăsătoare de lirism, edictul rece. De aceste limite, care sunt ale condiției umane, poezia se lovește neîncetat, distrugându-se și regenerându-se sub ochii noștri, nefiind nimic într-o clipă spre a fi totul în clipa imediat următoare. Spectacolul este impresionant: rotirea până la exasperare a omului în jurul propriei sale legi umane, agresiunea perpetuă împotriva granițelor acesteia, insuficient întemeiate, dublată de elogiul aceleiași legi, a aceleiași necesități privite de la un moment dat ca motiv de speranță, încercarea de a reformula acest destin nesigur se înscrie în definiții remarcabile, de o suavitate, de o «vulnerabilitate» aproape dureroasă”. ■•Tot despre creația lui Nichita Stănescu, Fănuș Neagu publică o tabletă : „Poezia este inițiere – a spus un mare scriitor român – și înțeleg de-aici că poeții desăvârșiți, în rândul cărora stă Nichita Stănescu – în ora nepământească a miezului de noapte și a gândului singur sunt cu noi, durere așternută-n noi și strigăt și brățară la mâna visului. [...] În toate cuvintele noastre românești numai vocalele cântă și consoanele sunt bărbați care primesc cântecul – Nichita numește vocalele zeite disperate și furia lui se reazemă glorioasă pe consoanele ca niște săbii. Nichita e un cântec, așa cum gândea Labiș, anunțând această fantastică generație de poeți – dar e și mai mult, e gândul cântecului: „M-a uitat Dumnezeu, gândindu-mă/ până gândul/ mi-a devenit trup». Poetul verbului totalitar «a fi», Nichita e și poetul tinereții. [...] Cât sânge și cât vin și câtă dragoste și câtă moarte în Necuvinte!” ■•Teodor Vărgolici ia în discuție *Romanul istoric românesc* ivit în perioada în care se remarcă un interes profund pentru istoria națională prin Kogălniceanu, Bălcescu, Hasdeu. Cristalizat, la mijlocul secolului al XIX-lea destul de anevoios, romanul istoric „irupe, în 1864, cu

cea dintâi mare și valoroasă” creație a lui B.P. Hasdeu, *Ursita*. Lipsiți de prea multe posibilități de documentare, într-o perioadă în care abia se adunau documentele istorice și începuse a se manifesta interesul pentru istoria națională, autorii de romane istorice nu acordau „atenție exactității documentare, în schimb se străduiau să imprime scrierilor lor semnificații corespunzătoare epocii de renaștere națională”. Analiza genului literar este completată de T. Vârgolici cu exemple de autori și lucrări ce vor conduce la concluzia că „romanele istorice din secolul al XIX-lea, deși nu au o realizare artistică superioară, au întreținut permanent atracția către acest gen nou de scrieri din literatura română, au pregătit terenul și atmosfera marilor construcții viitoare, de la începutul secolului al XX-lea, pe care avea să le ridice, primul, Mihail Sadoveanu”.

19 august

• [„Scânteia”, nr. 8161] Despre îndatoririle cercetării scrie Virgil Cândea în articolul *Ce dăm societății?*: „Justificarea oricărei activități de cercetare este condiționată de integrarea ei în efortul colectiv al românilor de progres economic, social, politic, cultural. Orice altă cercetare este un lux sau un capriciu pe care nu și-l poate îngădui o națiune angajată într-un efort creator de relevanță istorică. Facă cercetările noastre viitoare ca, așa cum indica tovarășul Ceaușescu, «știința să slujească în tot mai mare măsură societatea noastră, să contribuie la bunăstarea întregului nostru popor». Călăuziți de această hotărâre, ne vom putea totdeauna înfățișa, cu fruntea sus, în fața poporului”. ■ Valeriu Râpeanu face unele reproșuri în cronica literară la volumul *Panorama deceniul literar românesc 1940-1950* de Al. Piru: „Pentru o ediție revizuită a cărții, aș vrea să sugerez luarea în considerație a unor autori care își pot avea locul printre cei incluși acum. Mă refer la romanul *Prințul* de Tudor Teodorescu-Braniște, la activitatea de dramaturg a lui Tudor Șoimaru. Lipsește Mircea Ștefănescu, scriitor de o reală fecunditate în acest timp. Nu este amintită piesa *Copii pământului* de Andrei Corteanu, jucată în 1941 și interzisă de autoritățile fasciste pentru caracterul ei protestatar. De asemenea, a fost omisă activitatea lui Ion Pas, scriitor care așează în această perioadă temeliiile unei solide construcții epice – *Lanțuri*. Ca și în cazul altor omisiuni semnalate de Ov. S. Crohmălniceanu, discutarea acestor autori va da cărții caracterul unei panorame complete. Iată deci o carte cu totul remarcabilă, de un mare interes pentru istoria noastră literară contemporană, care a fost primită ca atare de cititori, fertilizând discuții extrem de interesante pentru definirea unei perioade bogate și semnificative a istoriei noastre culturale”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6301] Laurențiu Ulici prezintă romanul *Străinul* de Titus Popovici, „un roman de contact, închizând în el atât afirmarea individualismului burghez și a valorilor materiale. [...] Justificarea acestei duble problematice stă în contextul istoric al desfășurării evenimentelor din roman: România în anii războiului, ai mișcării antifasciste și ai eliberării. Cea mai exactă încadrare a *Străinului* mi se pare a fi în categoria bildungsromanului.”

20 august

• [„Scântea”, nr. 8162] Nicolae Țic publică textul *Congresul și datoriile noastre*: „Merită să ne gândim cu toată seriozitatea, cu întreaga răspundere la acest îndemn pe care partidul comunist îl adresează creatorilor, îndemn în numele unui popor însetat de frumos, dornic să-și regăsească înaltele simțiri, năzuințele spre mai bine, într-o artă robustă și generoasă, cu ample rezonanțe în viitor. Nu putem să nu ținem seamă de această nobilă chemare. Viața adevărată, intensă a poporului nostru a generat cele mai trainice opere intrate în patrimoniul național și universal”. □ Ziarul scrie despre *Luna dramaturgiei originale românești*: „Datorită unor teatre din București și din țară, printr-o laudabilă și bine susținută inițiativa Radioului și Televiziunii, care au organizat în afara multor montaje literare, cicluri de emisiuni de teatru – în cadrul *Lunii dramaturgiei românești* și, respectiv, al *Zilelor dramaturgiei românești* – timp de câteva săptămâni am avut și vom avea în continuare prilejul să reascultăm creații de valoare ale dramaturgiei noastre din acești 25 de ani, aparținând unor scriitori ca Horia Lovinescu, Aurel Baranga, Paul Everac, Lucia Demetrius, Al. Mirodan, Titus Popovici, Al. Voitin, N. Tăutu, Leonida Teodorescu, Laszloffy Csaba, dramatizări după lucrările unor prozatori ca Eugen Barbu, D. R. Popescu, Laurențiu Fulga și alții”.

■ Apar și trei cronică dramatice. □ Natalia Stancu semnează cronică la *Arcul de triumf* de Aurel Baranga. □ George Banu scrie despre *Șoseaua Nordului*. Dramatizare radiofonică după romanul lui Eugen Barbu : „Adaptarea radiofonică, prin chiar specificul său, nu poate aduce pe prim plan complexitatea eroilor, accentul fiind pus în chip firesc pe dramatismul evenimentelor.” □ Ioana Popescu se ocupă de *Orele fierbinți*, dramatizare radiofonică după romanul lui Laurențiu Fulga.

■ Șerban Cioculescu scrie despre *Izvoarele mereu vii ale artei: Omul și viața*: „Rostul literaturii noastre nu este acela de a tăia firul în de patru ori patru, cum fac unii, ci de a cuprinde, cum formulează *Tezele C. C. al P. C. R.* «realitatea inamică, în continuă transformare și înnoire a vieții noastre socialiste», în care se găsește «un inepuizabil teren de investigații, un izvor nesecat de rodnică inspirație». Se mai remarcă cu justețe în *Teze* că «îndepărtarea de viață, încercarea de a o ignora duc până la urmă, inevitabil, la înstrăinarea artei de nobila sa menire, îi răpesc puterea de penetrație în conștiința maselor». Scriitorilor și artiștilor le incumbă datoria de a fi «mesageri spiritualității poporului nostru, exprimând prin opere originale, autentice, specificul societății socialiste». [...] La lumina acestei chemări, arta și literatura română sunt datorate să-și realizeze menirea de factor spiritual creator și educativ, în ritmul vremii noastre constructive”.

• [„Viața studentească”, Nr. 29 – 30] Eugen Barbu, în grupajul *Hotărârile Congresului – orizonturi deschise spre viitor*, semnează articolul angajat *Plin de speranță privesc spre viitor*: „...dacă aș sintetiza punctele principale ale discuției generale s-ar impune și sublinierea factorului răspundere, la toate nivelurile, cerințele și exigența față de cei ce sunt chemați să conducă fabricile și întreprinderile, școlile și universitățile, chemarea la o disciplină fermă, apelul la o morali-

tate fără reproș, *exemplaritatea*... În fața noastră Congresul a pus sarcini uriașe, demne de o mare națiune, așa cum tindem noi românii să fim și orice ezitare, oboseală prematură, îndoială și lene nu ar fi decât dăunătoare... Vom reuși noi să învingem spiritul rutinier, să impunem, dimpotrivă, idea competitivă, idea unei treceri pașnice, dusă fără cruțarea energiilor, în limita posibilităților de creație și de efort de care dispunem? Eu cred că da... Avem o națiune tânără, dotată, plină de fantezie, o națiune bine pregătită intelectualicește și fizicește, gata să treacă peste pragurile previzibile ale performanțelor de producție... Cred în spiritul inventiv al românilor, în sângele lor și mai ales în agerimea lor spirituală, care-i va duce la soluții ce vor rezolva și cele mai mari greutăți ivite în drumul dur, dar plin de satisfacții, al marilor realizări legate de planul de perspectivă... Viitorul a început cu prima zi de după Congres. Să punem mâna pe unelte și să arătăm că nimeni nu ne poate întrece atunci când voim.” ■ În grupajul *România studențească*, an 25, răspund întrebărilor revistei toți cei care s-au aflat în fruntea conducerii organizației studențești în ultimii 25 de ani: Gheorghe Matei (1946-1947), Mihai Gafița, redactor șef al Editurii pentru literatură (1947-1948), Mircea Malița, adjunct al ministrului afacerilor externe (1948-1949), Ion Iliescu, prim-secretar al C. C. al U. T. C., ministru pentru problemele tineretului (1957-1960), Cornel Burtică, ministrul Comerțului Exterior (1960-1962), Ștefan Bârlea (1962-1965), Mircea Angelescu, secretar C.C. al U.T.C. (1965-1969) și Traian Ștefănescu, președinte al Consiliului Uniunii Asociațiilor Studențești din România (din 1969). De interes sunt răspunsurile scriitorilor Mihai Gafița și Mircea Malița la a patra întrebare. □•Mihai Gafița: „Tânăra generație? Mai curând *tinerele generații*, căci între a mea și cea de azi a facultății sunt mai multe. Cred că sunt mai scormonitoare în domeniul științei și artei decât am avut răgazul să fim noi, cei ce-am intrat în universitate în timpul războiului... Noi am găsit multe locuri goale în viața politică, locurile morților în război, ale celor ce se compromiseseră în colaborare cu fascismul. A trebuit să le umplem, să facem față unor sarcini care nu o dată ne depășeau, să participăm la clădirea unei lumi noi, pentru care lumea veche nu ne pregătise, ba chiar ne ațâțase împotriva ei. Deci trebuia să ne și educăm pe noi înșine, să ne reconsiderăm ierarhiile de valori, să ne instruiem și în același timp să producem, să muncim. Ne-am calificat la locul de muncă, ceea ce nu e ușor deloc și cere efort dublu, căci nimeni nu ne putea ierta pentru ceea ce nu știam sau ce greșeam. Generațiile noi au dreptul să ne judece – și ele o fac. Dar și noi avem dreptul să le cerem, să le judecăm. Ele trebuie să se instruiască mai bine decât noi, de vreme ce au alte condiții, să nu-și irosească timp și energie pe căi lăturalnice, nerodnice, în experimente sterile, în mode trecătoare, ușoare, de vreme ce obiectivele lor sunt clare și totul le îndrumă în direcții fertile. Noi nu am fost studenții unei perioade de căutări și treceri; ei sunt ai uneia de stabilitate și de construcții. Cerințele, cadrul și căile diferă, dar scopul e același: o pregătire superioară, disciplină, seriozitate, spirit patriotic, dragoste pentru popor și pentru partid.” □•Mircea Malița: „Tânăra generație de intelectuali de după 23 August s-

a distins prin încredere și viziune. Am crezut în aceste minunate șantiere care schimbă peisajul țării de la un cap la altul și care au venit după patru cincinale, în ritmul lor impetuos și definitiv de astăzi. Acum ele sunt realitate palpabilă... atunci era o chestiune de credință într-un ideal. Entuziasmul de altădată s-a schimbat în formă, dar substanța rămâne aceeași. Nu există construcție fără pasiune, încredere și entuziasm. Suntem martorii și protagoniștii unui proces neconținut, cei ce ne putem numi *generația de 40 de ani plus...* Avem ceva de spus tinerei generații, la un interval de două decenii. O mărturisire, nu un sfat. Adevărul e că simțim noi înșine pulsând, în toată amplitudinea primelor zile ale Republicii și vieții democratice la noi în țară, aceeași înflăcărare, acum după Congresul al X-lea al P.C.R. Cuvântul *renaștere* nu e deplasat... *Civilizația socialistă* e un termen folosit adesea de tovarășul Nicolae Ceaușescu... Căci cheia generației noastre este construcția perpetuă, în care ne găsim împlinirea o dată cu ascensiunea poporului român la o viață modernă, profund socială, pătrunzător umană, care vorbește limbajul epocii și al științei ei.”

• [„*Glasul Patriei*”, nr. 24] Numărul se deschide cu textul *Pentru bunăstarea și fericirea poporului*: „Cele șapte zile (6-12) de la începutul lunii august, vor rămâne pentru totdeauna înscrise în calendarul vremii, în cronica timpului nostru. E de fapt săptămâna celui de al X-lea Congres al Partidului, e săptămâna unei strălucite sărbători a poporului român, e săptămâna când viața politică a țării a cunoscut, mai mult ca oricând, sentimentul de participare activă a maselor la procesul de elaborare a planurilor și măsurilor privind viitorul României, trasând perspectiva pentru generațiile ce vin, deschizând orizonturi tot mai largi desăvârșirii actualei noastre orânduiri. De aceea, nu e o metaforă a spune că la vasta dezbatere din marele forum ce a început în ziua de 6 august, a participat întregul nostru popor, prin reprezentanții săi mai autorizați, ca exponenți fideli ai uriașului receptacol al conștiinței unanime românești. Aceste zile de august vor rămâne drept însemnul de înaltă maturitate politică a națiunii noastre, ele contopind într-un raport de echilibru hotărâtor cifrele X și XXV, cifre ce simbolizează două epocale evenimente datorită cărora patria, într-o superbă arcuire, a luat act de sine cu o nestrămutată sete de adevăr”. □•Zaharia Stancu publică poezia *Cântec*. □•Acad. prof. C. Daicoviciu semnează *La un pătrar de veac...*: „De clipa prin care trecem acum ne vom aduce multă, foarte multă vreme aminte. În gândurile noastre se îngemănează acum amintirile neșterse, și pe care timpul nu le va putea șterge, ale unei alte zile fierbinți de august; cea de acum un sfert de veac, ziua în care poporul nostru și-a luat cu hotărâre, o dată și pentru totdeauna, soarta în propriile sale mâini, ziua în care am pornit cu toții pe drumul libertății și al dreptei orânduiri socialiste. Aceste amintiri se îngemănează astăzi cu planurile și țelurile mărețe de viitor. Toată suflarea românească se află – și cum ar putea fi altfel? – sub profunda, covârșitoarea impresie a lucrătorilor și a hotărârilor celui de-al X-lea Congres al Partidului Comunist Român, cu toții ne gândim la ceea ce am izbândit, la sarcinile care ne așteaptă, la perspectivele pe care lupta noastră

condusă de partid ni le deschide în față. Și parcă, indiferent de povara anilor ne purtăm capul mai drept, ne simțim privirea mai ageră și apusul mai avântat”. □•Din *Prezențe peste hotare* aflăm: „Sub titlul *Trei poeți români*, revista italiană «Il giornale dei poeti», Organ al Asociației Internaționale de poezie, face cunoștință cititorilor săi cu versurile lui Tudor Arghezi, Lucian Blaga și Vasile Voiculescu”.

21 august

• [„*Albina*”, nr. 34] Numărul se deschide cu un citat din *Raportul la cel de-al X-lea Congres al Partidului Comunist Român*. □•Ion Bănuță publică poezia *Vinul victoriei*: „Vinul Victoriei... Îl bem încet, încet – / timpul e poet, e poet. / Noi știm, – poezia e Țara... / Comuniștii sunt Primăvara”. □•George Macovescu semnează *23 August*: „... Ne vom opri aici? Nu se poate și nu voim. Avem încă de mers un drum lung până ce vom aduce pe pământul României întreaga bogăție și bunăstare pe care numai comunismul le poate da. Ne vom încorda din nou puterile pentru a purcede mai departe, dar la încheierea primului pătrar de veac de libertate, avem dreptul să ne mândrim cu ceea ce am făcut până acum, avem dreptul să fim siguri că ne așteaptă izbânzi și mai mari”. □•Revista publică poezia *Partidului* de Nicolae Labiș. Versuri mai semnează: Miron Radu Paraschivescu (*Paharul*), Nina Cassian (*Imn*), Ilie Constantin (*Patria*), Marin Sorescu (*Cîitorie*).. □•Victor Crăciun publică *Literatura română în lume*: „Pe lângă romanele prețuite ale lui Zaharia Stancu, dintre care *Desculț* a fost tradus în 40 de limbi, scrierile lui Geo Bogza, Eugen Barbu, Marin Preda, Titus Popovici și versurile lui Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu, Maria Banuș, Alexandru Andrițoiu, Nicolae Labiș, Tiberiu Utan, Nina Cassian, Ion Brad, A. E. Baconsky, Victor Tulbure, Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Ion Alexandru, Ana Blandiana, creațiile dramatice ale lui Aurel Baranga, Horia Lovinescu, Alexandru Miron, ca și un număr impresionant de studii și eseuri ale personalităților culturale românești au fost transpuse în alte limbi. Literatura actuală, expresie a muncii constructive a unui popor ce-și înfrumusețează permanent viața, literatura despre omul acestor meleaguri străvechi a căpătat o meritată rezonanță nu numai în rândurile cititorilor din țară, dar și în numeroase limbi de pe toate meridianele globului, ducând celorlalte popoare mesajul de prietenie și pace al României Socialiste”.

• [„*România literară*”, nr. 34] În editorialul *23 August 1969* se arată: „Accentul tot mai apăsător care se pune astăzi, în România, pe largirea democrației socialiste, pe garantarea libertăților omului, nu e nicidecum străin de ziua eliberării noastre de sub fascism, acest fiind procesul firesc al dezvoltării societății, al perfectării relațiilor dintre oameni.” ■•În *Critica și publicul cititor*, Ov.S. Crohmălniceanu relativizează atât gustul estetic, cât și gustul publicului. Investiția simbolică este influențată de criterii instabile, iar inconsecvențele sunt inevitabile: „*Lipsa de nerv contemporan* e ceea ce publicul nu-i iartă criticii

noastre în momentul de față, chiar dacă-i recunoaște multe calități. Fiindcă n-au ascuțime și nu echivalează cu luări de atitudine ideologico-estetică, opiniile lunecă fără să se ciocnească între ele. În anchetele de care am pomenit mai descoperim ceva. Criticii se plâng că nu reușesc să se facă îndeajuns ascultați, că ceea ce spun nu se bucură de destulă «autoritate». O problemă ocolită e însă cine ar urma să le confere acest statut de invidiat? Poziția ocupată în societate? Faptul că s-ar afla la conducerea unei reviste sau edituri? Deținerea altor demnități culturale? Am avut cu prisosință ocazia să ne dăm seama cât de șubredă se dovedește în critica literară o autoritate clădită astfel. Aproape întotdeauna ea nu se hrănește din convingeri, ci din supuneri servile și se năruie brusc când persoana care o posedă pierde postul important. Socialmente vorbind, autentica autoritate i-o dau criticului scriitorii și cititorii. Ea durează însă numai cât timp *amândouă* aceste categorii se simt îndemnate a o recunoaște de bună voie și orice părtinire gravă a uneia în favoarea alteia o face să dispară. [...] Critica noastră n-are astăzi destulă autoritate, fiindcă se străduiește să și-o câștige mai cu seamă în cercurile scriitoricești. Către strădania aceasta a fost împinsă fatal de urmările unei lungi practici dogmatice anterioare care a lipsit-o de încrederea creatorilor. Ce a realizat, ca reparație necesară, nu e puțin lucru.”

● [„**Tribuna**”, nr. 34] Fiind vorba de un număr aniversar (anticipând glorio-sul 23 august), pe prima pagină avem pe post de poem-fanion un text patriotic de Mihai Beniuc, intitulat *Trei stropi de vin*. □•Prima parte dintr-un colaj de texte dedicate glorificării hidrocentralei de la Porțile de fier, care urma să fie inaugurată în câteva zile, apare în deschiderea numărului de față. Grupajul, este intitulat *Porțile luminii*, adună texte semnate, printre alții, de Dumitru Mircea, D.R. Popescu sau N. Prelepceanu. □•Costel Ionescu scrie despre două piese de teatru, *Week-end*, de Iosif Naghiu și *Vizaviul*, de Radu Dumitru, ambele publicate în «Gazeta literară» din august 1968. Prima dintre ele este, la fel ca *Celuloid*, „o expresie nouă, concentrat dramatică, a spiritului satiric”, în vreme ce singurul merit al piesei *Vizaviul* ar fi „abilitatea de a fabrica dialoguri”, ceea ce e lăudabil, dar nu e de ajuns. □•La rubrica *A.B.C.* scriitorul Vasile Rebreanu scrie un text despre centenarul Gorki, care a avut loc pe vasul „Gogol”, într-o croazieră de trei zile pe Volga. La masa rotundă organizată pe vapor, delegația română a ținut să amintească faptul că România era „a treia țară europeană care îl consacrase pe Gorki ca un scriitor trecut de granițele patriei lui”. ■•Eseul lui Mircea Vaida, intitulat *Scriitorul și contemporanii*, începe cu o serie de considerații critice, formulate într-un limbaj cvasi-poetic, despre relațiile dintre scriitor și cititorii săi. Aflăm că un om (adică autorul-narator) le vorbește celorlalți, dar și că „oamenii pot vorbi și singuri”, și spre exemplificare sunt amintiți, în ipostaza lor de diariști, autori ca Saint-Simon, Gide, Proust, Vinea, Blaga sau Camil Petrescu. Scopul textului este să sublinieze directivele de partid formulate la al X-lea Congres P.C.R. vizavi de „munca” scriitorului. El trebuie să scrie adevărat, obiectiv, despre realitățile epocii sale, cu bune și cu rele, departe de „încercările sofisticate de-

a compune interminabile versuri, situații absurde, gratuite, elucubrații onirice”. □•Un text într-o cu totul altă tonalitate semnează, pe aceeași pagină, Ioan Oarcăsu, care, încercând să vorbească despre „sentimentul permanenței” (literare), amintește, cu optimism, că literatura anilor 50 nu mai e decât o tristă amintire: „schemele și dogmele acelei perioade sunt astăzi complet pulverizate, ca și prejudecata că opera literară este o simplă ideologie în imagini”. □•Poeme de Ion Rahoveanu, Negoită Irimie, Petru M. Haș, Horia Bădescu, Gabriel Pamfil și Traian Muller. Ce au ele în comun o spun, destul de limpede, titlurile: *A fi în patrie, Demiurgi carpațici, Patrie, Carpații spre ziuă* etc. ■•Pe ultima pagină, un scurt grupaj de poeme de Adam Puslojic (traducere de Ioan Peianov), Boris Pasternak (traducere de Grigore C. Coban) și Bernd Ientzsch (traducere de Vasile Banu).

22 august

• [„**România liberă**”, nr. 7730] Demostene Botez publică poezia *Patria mea*. ■Dumitru Corbea publică poezia *Din frumoasă, mai frumoasă*.

• [„**Scânteia**”, nr. 8164] Pe prima pagină stă scris *La a XXV-a aniversare a eliberării, glorie României Socialiste, eroicul nostru popor, constructor al lumii noi!* □•Urmează scurta știre despre *Ședința Consiliului de Stat*: „În ziua de 21 august a. c. a avut loc la Palatul Republicii ședința Consiliului de Stat prezidată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele Consiliului de Stat. [...] Cu prilejul celei de a XXV-a aniversări a eliberării României de sub jugul fascist, Consiliul de Stat a adoptat Decretul privind amnistierea unor infracțiuni și grațierea unor pedepse”. □•Sub titlul *Odă pe columna patriei socialiste* apar versuri patriotice semnate de Aurel Butnaru (*Partid*), Ion Iuga (*Arc de triumf*), Virgil Teodorescu (*Contopire*), Eugen Frunză (*August 1944*), Nicolae Tăutu (*Victoria*), Coman Șova (*Pro patria*), Franz Johans Bulhardt (*Desăvârșiri*, în românește de Ion Crânguleanu), Grigore Hagiu (*Pătrar de veac*), Ovidiu Sturza (*Focul sacru*).

• [„**Contemporanul**”, nr. 34] Articolul de fond *Anul XXV*, asumat redacțional, repetă titlul din editorialul lui George Ivașcu din nr. 52/ 1968, cu mențiunea că, în clipa publicării textului de față, „aspirațiile” se concretizază, iar trecutul – indiferent de gloria care i se atribuire – nu mai conta, întrucât în „acești 25 de ani ai istoriei României socialiste, în fasciculul de lumină pe îl reflectează asupra lor, evenimentul cel mai important a fost Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român.” ■•Sub titlul memorialistic *August, în Piața Palatului*, Maria Banuș rememorează cum a trăit orele din după-amiaza și din seara lui 23 August 1944, după arestarea lui Ion Antonescu și trecerea României de partea Aliților: „Ferice de tinerii de azi care n-au trecut prin fascism și război. Greu ar putea sumarele însemnări de față să le evoce lor ceea ce generațiilor vârstnice de azi au trăit în clipa când crainicul de la radio a anunțat încheierea armistițiului – întoarcerea armelor împotriva celor mai sadici, lucizi și organizați ucigași pe care i-a cunoscut omenirea: hitleriștii.” ■•Geo Bogza întâmpină, în tableta *Teatrul Național*, demararea lucrărilor pentru noul sediu al instituției, care există și astăzi, sub

forma planului original. Geo Bogza nu pomenește nimic de amplasarea diferită (Bd. Nicolae Bălcescu nr. 2), ca și cum refacerea ar însemna o rezidire: „locul acela are o atât de puternică încărcătură sentimentală, este atât de plin de amintiri și sfânt, încât nu va întârzia să redobândească vechea lui rezonanță, nobila lui patină.” ■•Folosind titlul *Schiță de profil*, George Ivașcu face o panoramă a literaturii române pentru primul sfert de veac scurs de la borna 23 August 1944: „Niciodată creația literară n-a fost mai bogată în nume de scriitori și în titluri de opere, niciodată dimensiunea umană a literaturii române n-a fost mai largă și mai cuprinzătoare. [...] Această constatare încă acum 5 ani, în volumul *Momente ale revoluției culturale*.” În „frontul literar”, care s-a alipit „frontul ideologic unic” s-ar fi încadrat, după îndemnul lui M. Sadoveanu („Creatori de pretutindeni din această țară, uniți-vă!”), următorii: G. Călinescu, Al. Philippide, Sașa Pană, M.R. Paraschivescu, Geo Dumitrescu, Gala Galaction, Hortensia Papadat-Bengescu, George Bacovia și Mihail Sorbul. Această „direcție orientată către mase”, cum o numește G. Ivașcu, a fost încununată de adeziunea lui Lucian Blaga „care rămăsese o bucată de vreme într-o poziție singulară față de viața literară contemporană.” □•De o importanță similară sunt, pentru Ivașcu, versurile lui Al. Philippide din *Monolog în Babilon*. De asemenea, sunt elogiați congenerii de orientare socialistă, vechii ilegalisti interbelici – Geo Bogza, Eugen Jebeleanu și Miron Radu Paraschivescu – care meritau, fără îndoială, mențiuni frumoase. □•Nu putea lipsi, bineînțeles, elogiul adus cărții ultimelor două decenii, „*Desculț*”, romanul lui Stancu, care „a și intrat ca atare în circuitul internațional ca o primă mărturie, din cele mai tulburătoare, a unui sector de umanitate – cel din câmpia Dunării – căreia numai o revoluție ca aceea pe care o trăia poporul român după Eliberare avea să-i aducă mântuirea.” Autorii de romane „reprezentative” despre colectivizare sunt: V.Em. Galan, Eusebiu Camilar, Szabo Gyula, Sütő András, Remus Luca și Al. Ivan Ghilia. Dar niciun titlu nu este menționat ca atare. Vârful noii generații este Marin Preda, „care a înscris, ideologic și artistic, cea mai pregnantă mărturie în proza de univers țărănesc, autor, mai întâi, al tulburătoarei *Întâlniri din pământuri*, apoi a două volume din *Moromeții*”. Romanul „Eliberării”, adică al zilei de 23 August 1944, interpretată exclusiv ideologic, este cinstit conform dogmelor epocii, prin *La cea mai înaltă tensiune* de Nagy Istvan și *Șoseaua Nordului* și *Facerea lumii* de Eugen Barbu. □•Poezia rămâne sectorul infirm din considerațiile lui Ivașcu, deoarece universitarul nu depășește momentul Nicolae Labiș, împlinit, *in corpore*, de generația șaizecistă: Nichita Stănescu, Gheorghe Tomozei, Ion Gheorghe, Ilie Constantin, Cezar Baltag, Marin Sorescu, Ana Blandiana, Ion Alexandru, Adrian Păunescu, Constanța Buzea și Gabriela Melinescu. De semnalat faptul că până și poezia realist-socialistă este amintită accidental, prin cei mai harnici reprezentanți – Victor Tulbure, Dan Deșliu și Eugen Frunză –, lipsind, din enumerare, Mihai Beniuc (!), care nu figurează nici alături de scriitorii care își realuaseră vocația: Bogza, Jebeleanu și M.R. Paraschivescu. □•Despre prozatorii care au debutat sub

auspiciile ieșirii de sub realismul socialist – Fănuș Neagu, D.R. Popescu, N. Velea, Ștefan Bănuțescu, N. Breban și Al. Ivasiuc – criticul precizează doar că „și-au profilat personalitatea în ultimul deceniu”, ceea ce denotă, deopotrivă, și tact, și precaritatea instrumentarului de judecată. □•Concluzia care desprinde este că tinerețea este un atu, care se valorizează doar prin prisma relației cu trecutul. ■•Nicolae Manolescu recenzează polemic volumul antologic *Ambitus* de Nina Cassian (E.P.L., 1969). Titlul, împrumutat din muzică, e semnificativ pentru dispoziția poetei pentru mai multe game interioare: „Meditația asupra terorii nu poate fi seperată, pentru poetă, de meditația asupra poeziei, câtă vreme poezia nu este o reproducere a fricii, dar un act eliberator care ține de sentimente și de cuvinte în același timp, de ființa lucrurilor și de lucrurile cărora le dăm ființă.” În concluzie, Nicolae Manolescu afirmă: „N-am fost niciodată un admirator fără rezerve al poeziei Ninei Cassian, dar nici n-am avut candoarea pe care mi-o atribue, într-o discuție cu poeta, Adrian Păunescu de a-i nega valoarea”. (În nr. 10/ 6 martie 1969 al *României literare*, Adrian Păunescu publicase interviul *Eu scriu liber despre toate astea, dar toate astea mă terorizează*. Acolo, foarte tânărul redactor al revistei (de numai 26 de ani), susținea că: „după confuzii, după cărți topite și după elanuri zadarnice, au venit, doamnă, acești ani în care ați scris și tipărit cărțile care vă reprezentau exact. Și tocmai aceste cărți au fost contestate cu violență de critici dintre cei mai buni, de Eugen Simion și Nicolae Manolescu.”).

23 august

- [„Scânteia”, nr. 8165] Numărul se ocupă de *Sesiunea jubiliară a Marii Adunări Naționale consacrată celei de-a XXV-a aniversări a eliberării patriei de sub jugul fascist*.

- [„Cronica”, nr. 34] Cu prilejul celei de-a XXV-a aniversare a eliberării patriei de „sub jugul fascist”, Camil Baltazar scrie poezia *Jubileu*: Făgaș de bine și noroc/ Ai fost, tu, august douăzeci și trei soroc/ Din care-și dăltuie, spiralic,/ Statura de-obelisc ne-nvins/ Țara cu suflet tandru și metalic... ”. ■•C. Ștefanache îndeamnă: *Priviți-ne țara!*: „Putem să le spunem acum tuturor, fără entuziasm de circumstanță, fără acel soi de optimism care orbește: priviți-ne țara și ochii, nu avem nimic de ascuns! ”. ■•Referindu-se la *Literatura română veche în cei 25 de ani de la eliberare*, I. D. Lăudat conchide: „Literatura română veche a dat limba literară, a contribuit la formarea conștiinței unității poporului român, s-a pus în serviciul revendicărilor sociale, a dat primele pagini de artă literară și a constituit temelia pe care s-a ridicat întreaga literatură a veacurilor următoare”. ■•Zaharia Sângeorzan analizează studiul lui Dan Zamfirescu: *România, pământ de civilizație și sinteză*: „Panorama valorilor istorice și estetice ale culturii românești pe care Dan Zamfirescu o fixase cu finețe, cu patos, uneori cu mijloacele unei retorici cam exagerate, se încheie cu mesajul culturii românești, cu surprinderea trăsăturilor ei fundamentale”. ■•În articolul *Noua viață a ideilor*, Adrian Marino

observă: „Idea literară se aseamănă unei plante: mediul o dezvoltă sau o usucă. În schimb, lumina și umiditatea sa sunt ceea ce documentele Congresului al X-lea al P.C.R. numesc, pe drept cuvânt, «dialogul, confruntarea liberă a părerilor în spirit științific»... Esențial este faptul că sunt întrunite toate condițiile unor noi și promițătoare construcții, că estetica literară cunoaște un deosebit impuls, că metoda și stilul dezbaterilor se dovedesc în plin progres...”

• [„**Flacăra**”, nr. 35] În *Agenda culturală* se face o trecere în revistă a variațelor manifestări dedicate mării „sărbători naționale a poporului român”. □•Sub urarea de „Trăiască 23 august!”, revista publică, cu titlul *La prezentu-ți mare, mare viitor*, o serie de urări, printre care și una semnată de Victor Tulbure. ■•Lucian Raicu prezintă volumul de *Poezii (1938 – 1968)* al lui Mihai Beniuc, apărut la E.P.L.: „însușind aproape șapte sute de pagini, oferă priveliștea impunătoare a operei unuia dintre cei mai importanți poeți români ai ultimelor decenii, operă inegală, de un relief abrupt, suferind de abundență și prolixitate, dar dominată până la urmă, în ceea ce are cu adevărat reprezentativ, de atâtea zone înalte, care sunt numeroasele sale piese memorabile, rezistente la acțiunea distructivă a timpului”. □•În *Comentariu*, Silviu Brucan semnează articolul *Marea realizare*, ce are ca temă sărbătoarea zilei de 23 august. □•La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, apare o notă despre volumul antologic de *Versuri* semnat de Stelian Cucu, publicat la E.P.L., cu o prefață de Al. Săndulescu. □•Semnalarea monografiei *Duiliu Zamfirescu* de Mihai Gafița. □•Succintă prezentare a numărului 100 al revistei „Secolul 20”, dedicat lui F.M. Dostoievski. □•În rubrica de *Cinema*, semnată de Magda Mihăilescu, apare o notiță despre ecranizarea lui Jean Georges după *O noapte furtunoasă*.

• [„**Lucefărul**”, nr. 34] Aflați sub puternica impresie a Congresului al X-lea, redactorii și colaboratorii săptămânalului vor continua să scrie, și în acest număr, articole omagiale dedicate „conducătorului iubit” și Partidului. Gheorghe Tomozei, de exemplu, publică *Lumini în august* în care amintește și de scriitorii devotați cauzei. „Și totuși, voluptatea de a scrie istorie e infinit mai mare decât aceea de a trăi istoria, într-atâta izbuțește meșteșugul, subjugătorul meșteșug cronicăresc să captiveze, presărând pulbere de aur în cerneala călimărilor. Ne încercăm tot mai des sacra ispită de a povesti zilei tot ce-am trăit, nutrinând ambiția de a ilumina cioburi plăpânde de spațiu și timp – aparținând vârstei noastre singulare – știind că Marele Cronicar care va face și reface fresca Anilor noștri n-ar putea să le aducă sub ochii viitorimii, lumina orbitoare a lămpilor pe care le-ar aprinde copleșind firide zugrăvite de noi, în nopți adânci, în lumină de taină. Da, există misterioase, tainice locuri, fărâme de lume pe care noi, fiecare în parte, noi și numai noi le putem restitui memoriei timpurilor și anotimpurilor. După un sfert de veac de când Țara și-a așezat pe alte temeuri vatra, după decenii două și încă jumătate dintr-al treilea, simțim crescând în noi nu sprintenele «aripi de cocor» argheziene ci blânde pene ale cronicarului-caligraf. [...] raportându-ne creșterea la înălțimea noastră spirituală a românilor, ne-am propus să ne asemănăm în pri-

mul rând nouă, celor de milenii, poleindu-ne hârtia cu sânge văratic. Și dacă se cuvine să ne luăm în serios investiția de *istorici*, atunci trebuie să ne propunem să spunem, adevărul, așa cum ochii noștri s-au nevoit ori au fost norociți să-l afle, adevărul despre stingerea de zei la care am fost martori, în momente în care o nouă Românie își croia drum în istorie. I-am cunoscut pe acei mari scriitori pe care nu știu cine dar știu când, i-a numit în criză de originalitate scriitori «dintre cele două războaie». Dar care scriitor din istoria literaturii noastre n-a viețuit «între două războaie»? S-ar zice că generația noastră ar putea să aibă numai în urmări un război, dar nu sânt oare tot *războaie* năpraznicele înfruntări de idei ale lumii contemporane, cu anacronismele ei teribile? Pe acești scriitori, al căror crepuscul s-a consumat aproape sub ochii noștri, în zile în care Țara își ridică șantierul, avem datoria să-i iubim (înțelegându-i) și, mai ales, povestindu-i precum au fost. Am avut norocul nemăsurat de a-i întâlni pe caldarâmele bucureștene pe cei pe care fila manualului școlar i-a făcut să intre de mult în eternitate. Cei mai buni, cei mai sfinți dintre Părinții-ctitori ai jubiliarului sfert de veac pe care-l trăim, s-au pus în slujba ideilor noului, au pus umeri de piatră la zidirea noilor instituții ale României, ori au căutat să le înțeleagă rostul. Bacovia, Barbu, Blaga, Pillat, Galaction, Cocea, Camil Petrescu, Sadoveanu, Arghezi, Călinescu, Vianu, Ralea, Sorbul, Vinea, Adrian Maniu și încă mulți, mulți alții, capabili, singuri să existe ca «literatură» în sine, și-au legat numele de tot ceea ce, după mult plânsa lor stingere s-a împlinit ori e pe cale să se îplinească în destinul românilor. Să alegem cea mai spornică și curată dintre călimări și să-i evocăm cu evlavie. La 25 de ani de la Eliberarea Patriei am simțit nevoia să-i aducem, cu numele lor de mitic răsunset la masa; sărbătorii cuvintelor pe cei fără de care poate n-am fi existat, ca scriitori, pe cei care au parcurs traiectorii unind și despărțind două lumi. A-i regăsi cu tot ceea ce a rămas viu din ce-am rodit, a găsi semnificațiile paginilor cu trudă înnegrite, înseamnă a ne împlini o misiune de sacru răsunset. Între alte, majore semnificații, sărbătoarea din August o capătă și pe aceasta: ne sporește simțul de răspundere pentru trecut în același mod și cu aceeași intensitate cu care ne trăim prezentul fertil și febril, aflat sub zodia luminilor...” ■•Dan Laurențiu semnează articolul *Moralitatea artei*, din care se pot trage o serie de concluzii cu privire la cerințele pretinse *noii* poezii „Poezia ultimului deceniu s-a bucurat de mari și drepte elogii căci, întorcându-se la sine printr-o confruntare decisivă și aproape nemijlocită cu destinele ei defnitorii [...], și-a cucerit libertatea și răspunderea morală de a fi o parte integrantă din organismul spiritual al poporului, dar cu funcții specifice, imprescriptibile. O artă poate deveni mare numai atunci când ea este morală, și înțelegem moralitatea artei ca supunere la rigorile proprii acelei arte: curaj al artistului de a înfrânge enormele dificultăți pe care le presupune o creație autentică până când aceasta devine capabilă să se miște liberă în lume sprijinindu-se pe tăria invincibilă a legilor sale interioare. Cu alte cuvinte, libertatea artei înseamnă înțelegerea necesității sale de a fi. Dar dacă poezia, în primul rând, a ajuns la înțelegerea necesității sale, adică a determinării sale interi-

oare, faptul a fost posibil și necesar într-un climat al determinărilor sociale românești, căci nimeni și nimic nu-și poate funda o existență morală în afara libertății de a fi el însuși. Iar această libertate a poezilor de a fi ei înșiși este consecința justă a dreptului nostru, al tuturor, de a fi noi înșine o națiune liberă și de a ne hotărî un destin alături de celelalte. Acum este limpede că cea mai importantă dimensiune pe care și-a asimilat-o organic poezia și, în general literatura noastră, este aceea a timpului, atât în sensul său de valoare istorică, individuală, cât și în înțelesul de depozitar al valorilor eterne, generale și care reprezintă tezaurul tradițional al culturii. Pe linia dimensiunii temporale, istorice, poezii, scriitorii iau parte activă la viața cetății: în celălalt sens, etern, atemporal, ei trăiesc ontogenetic întreaga filogenie a spiritualității poporului cu respirația specifică a prezentului. Atitudinea activă față de tradiție se prezintă artistului ca un imperativ natural, căci efortul său de a crea o valoare stabilă nu se poate sprijini decât pe această tradiție”. Totodată, Dan Laurențiu evidențiază și soluția prin care o literatură poate să beneficieze de creații geniale. „Asumându-și deschis datoria de a recuceri timpul în ceea ce acesta se revelă ca etern și istoric, înfruntând legile tradiționale ale operei de artă și fiind obligat, prin însăși natura sa, să creeze altele noi, poetul își asumă un risc imens din care poate ieși victorios uneori, dar de cele mai multe ori, nu. În nici o epocă nu s-au înregistrat numai capodopere și artiști de geniu, dar pentru ca aceste capodopere și artiști de geniu să-și facă apariția din când în când în viața unui popor, este necesară viața laborioasă și continuă a tuturor celor de o oarecare înzestrare. Dacă aceștia nu vor lăsa în urmă creații monumentale, opere de răsunet specific, irepetabil în conștiința națională, chiar micile lor exerciții de retorică barbiana sau argheziană nu vor fi preferabile unui limbaj anodin care se refuză cu obtuzitate contemplării nuanțelor unui gând, a unei pasiuni. În afara acestui efect de pedagogie și educație a limbii care nu ni se pare atât de neglijabil, se poate spune că pentru a se naște poetul de excepție, trebuie să existe, de regulă, mulți poeți”. Văzând în Eminescu, „un demiurg al sensibilității naționale”, Dan Laurențiu îl consideră un promotor al „curentelor și tendințelor literare care au marcat poezia noastră de până acum. Energia uriașă a acestui creator de lume. sinceritatea lui desăvârșită cu sine posibilă din libertatea conștiinței bazate pe înțelegerea moralității artei, a revelat cu generozitate latențele noastre de echilibru marmorean al gândirii, tristețea metafizică, bucuria frenetică, dionisiacă, a unei naturi antropomorfe, duioșia infinită sau imprecizia otrăvitoare; în Eminescu se prefigurează senzualitatea morbidă a lui Bacovia, cea jubilantă a lui Blaga, ermetismul inițiativ al lui Barbu și reflexul zădărniceii lui Arghezi”. Se mai pledează, în continuare pentru implicarea poetului în viața cetății: „Pentru a fi morală cu sine și cu destinele ei, poezia nu poate să se nască în medii sterile, în eprubete farmaceutice puse la adăpost de traumele și impuritățile naturii, ci chiar în mijlocul acestei libertăți naturale. Numai aici ea își poate verifica tăria; și capacitatea de rezistență, în prelungirea ideală, eternă, a timpului ei istoric, în posibilitatea permanentă de a se confrunta cu sine și cu adevărul din care s-a născut.

Poetul nu a fost și nu va fi niciodată nici prizonierul turnului de fildeș, nici seratul plutind întristat deasupra mizeriei umane scoțând câte un oftat de pe lira sa de aur cu fiecare lacrimă creștină care-i lovește strunele, și cu atât mai puțin un clown asurzit de fanfara cercului, incapabil să-i asculte nu numai pe ceilalți, dar nici bă-tăile proprii sale inimi. Știind că tradiție înseamnă amintirea și supraviețuirea generațiilor trecute, poetul își întemeiază ființa printr-o angajare totală în lumea și epoca lui, încercând să-i descifreze tainicul mers cu taina inimii sale. El trebuie nu numai să înfrângă tradiția printr-o asimilare organică – și atunci când reușește devine, desigur, mai puternic – ci să deschidă și un orizont nou, spre o nouă «cololă de minuni a lumii». Prin aceasta, el se învinge și pe sine, învinge egoismul aparent al demersului său artistic, unicitatea țelului pentru care se pregătește mereu metamorfozându-se într-un act de cel mai pur altruism, de cea mai înaltă generozitate socială. În moralitatea artei se concentrează și moralitatea complexă a vieții poetului”.

25 august

• [„Scânteia”, nr. 8166] În acest număr se relatează despre *Parada militară și demonstrația oamenilor muncii din capitală*: „Într-o atmosferă de puternic entuziasm, pe întreg cuprinsul țării milioane de oameni ai muncii au sărbătorit împlinirea unui sfert de veac de viață liberă, socialistă, exprimându-și hotărârea de a urma neabătut politica partidului, de a înfăptui hotărârile istorice ale Congresului al X-lea al P. C. R.”.

26 august

• [„Scânteia”, nr. 8167] Sub titlul *Spiritul mării noastre sărbători* apar două texte. □ *Cu gândul la tot ce a fost în urmă, la tot ce va fi* de Zaharia Stancu : „Mă gândeam la tot ce-a fost în urmă și mă gândeam la tot ce va fi înainte când am trăit a 25-a aniversare a lui 23 August și am văzut cele câteva sute de mii de oameni defilând prin fața conducerii noastre de partid și de stat cu lozincile lor, cu cifrele de depășire a planului, cu angajamente că vor împlini uriașele hotărâri ale celui de-al X-lea Congres și cu dragostea lor profundă pentru partidul nostru comunist, pentru înțeleapta sa conducere, pentru scumpa noastră patrie.” □ *Puterea de creație izvorâtă din adâncile vetre* de Alexandru Ivasiuc: „Sub toate aspectele sale, în toate semnificațiile mult mai bogate decât cele ce pot fi cuprinse într-un articol, ceea ce s-a întâmplat la 23 August face parte din prezentul țării. Spiritul sărbătoririi unui sfert de veac a fost încărcat de mari satisfacții pentru drumul parcurs în cei 25 de ani, de optimismul lucid pentru larga deschidere spre viitor”.

27 august

• [„Scânteia”, nr. 8168] În textul *Să vorbim aceeași limbă!* Paul Everac își exprimă punctul de vedere despre „spectacologia sterilă – impediment în promovarea dramaturgiei originale”: „Eu cred că directorul și animatorul-regizor sunt

delegați în teatru printr-un mandat popular, același din care își trage investitura și creatorul de valori literare, și că nouă tuturor trebuie să ne stea la suflet înaintea elucubrației estetizante valorificarea fondului de idei românești și socialiste, exprimarea lor cu mijloacele cele mai înalte. Asta este cartea noastră de vizită, cu asta mergem împreună. Ideea unei autonomii estetice a spectacolului, ideea anti-conținutistă, formalistă, dând mesajului, expresiei, limbii textului ultimul loc și reducând teatrul la modalitate e o idee care nu se împacă nici cu tradiția, nici cu investițiile acestui popor, nici cu direcțiile de dezvoltare ale societății noastre”.

■ Valeriu Râpeanu semnează cronică literară la *Clasicii noștri* de Vladimir Streinu: „Clasicii sunt văzuți – ca să împrumutăm chiar cuvintele lui Vladimir Streinu din studiul despre Odobescu – în «unitatea arborescentă și vie a conștiinței». [...] Bineînțeles, volumul reflectă stadiul din acel moment al gândirii estetice și științifice a autorului și, implicit, stadiul acelei etape din evoluția istoriei noastre literare. Cum este și firesc, anume aspecte și puncte de vedere cum ar fi cele legate de aprecierea poziției filozofice a lui Titu Maiorescu, ne par astăzi într-o nouă lumină din perspectiva filozofică materialist-dialectică. Și chiar autorul, în contribuțiile publicate de a lungul ultimilor ani, și-a îmbogățit viziunea asupra uneia sau alteia din problemele tratate. [...] În acest sens, chiar dacă nu toate opiniile autorului pot fi ratificate în confruntarea cu datele mai noi ale interpretărilor clasicilor, volumul lui Vladimir Streinu constituie, prin calitățile și rigoarea lui intelectuală, prin ținuta lui de o exemplară probitate intelectuală, un instrument indispensabil al înțelegerii marii noastre literaturi”.

28 august

● **[„Albina”, nr. 35]** Pe prima pagină citim poezia *Țara noastră* de Traian Iancu: „Culegem fructele iubirii, / Sub smalțul de tărie-albastră, / Și spre Partid ne poartă gândul, / Și-i tot mai mândră țara noastră!...”. □ I. Radu semnează *Știință, artă și cultură*: „Pe malul lacului Herăstrău, în zona B a Expoziției, se află pavilioanele care înfățișează realizările obținute în domeniul științei, artei și culturii în sfertul de veac ce a trecut de la Eliberare. [...] Cartea, indiciu concludent al gradului de cultură, are un pavilion aparte în expoziție. Sunt expuse aici cărți din cele mai variate domenii, cărți de știință, artă, literatură pentru copii etc. Frumoasele exemplare, de o ireproșabilă ținută grafică, demonstrează dezvoltarea industriei poligrafice, renumele dobândit de cărțile noastre în străinătate. Citesc pe un panou că la diferite expoziții internaționale cartea românească a obținut 36 de premii, medalii și mențiuni. Pavilionul cărții îți oferă o imagine grăitoare despre dezvoltarea activității editoriale, a difuzării cărții și a cititului în țara noastră. Din anul 1951 până în 1969, în cunoscuta colecție Biblioteca pentru toți, au apărut 40 964 000 exemplare de cărți. Între anii 1944-1968 în țara noastră au fost tipărite 120 000 de titluri, într-un tiraj de 1 300 milioane exemplare”.

● **[„România literară”, nr. 35]** Sub un titlu lovinescian, M. Ungheanu scrie despre *Vremea „revizuirilor” și a sintezelor*, având următoarea premisă: „lucrul

cel mai ușor de observat este succesul pasager; cărți comentate insist nu mai sunt după scurtă vreme nici în atenția criticii nici în a cititorilor. [...] ceea ce nu ne poate împiedica să observăm că la «groapa comună» trec uneori, alături de pagini ce-și merită soarta, și altele cu șanse de viabilitate.” □•Criticul își propune să apere una dintre speciile jurnalistice definitorii pentru actualitate: „Cele mai multe descărcări electrice sau simple persiflări sunt adresate criticii la zi, în speță cronicii literare. [...] Cronica are rolul primei ecluze în ascensiunea operei. Acuzele ce se aduc acestei etape de analiză și diagnostic literar se pot concentra într-un singur cuvânt, eufemistic întrebuițat aici, dar suficient de expresiv: generozitate.” □•În plus, M. Ungheanu propune acceptarea unei stări normale de fapt în jocul pentru câștigarea pozițiilor dominante: „Discuția de față nu-și propune să examineze dezacordul de principii dintre o promoție de critici vechi și noi, ci să arate că aparentele infidelități ori fluctuații de opinie critică nu sunt excepție, ci regula vieții literare. Ceea ce poate să pară astăzi «eroare» de recepție își are o justificare strict istorică. (Nu întâmplător am citat pe E. Lovinescu care a amănunțit problema variabilității de recepție în funcție de imponderabile determinante în fiecare ciclu literar.) Observația se referă la acțiunea benedictină a criticii care a oficiat cu vorbe frumoase apariția unor opere și autori care, ulterior, n-au confirmat întru totul sau deloc speranțele.” □•Notăm, la final, un paragraf foarte important și pentru confruntările postdecembriste, când literatura din anii 1950 a fost, nu rareori, marginalizată în bloc: „Procesul de reexaminare are însă un rost principial și nu vizează persoane. Este necesar să știm dacă acele cărți recomandate altădată mai pot fi recomandate azi, după cum este firesc să știm dacă autoritatea critică a acelui moment rămâne în picioare sau nu. Reexaminarea de valori, de care vorbim, avanpost al viitoarei sinteze, nu s-a făcut însă sistematic. E vorba mai mult de afirmații sporadice, mai mult sau mai puțin întâmplătoare, ceea ce lasă lucrurile în echivoc. Despre «tabula rasa» unui întreg episod literar, vorbe preferate de alarmiștii de profesie care, dintr-un servil exces de zel, vorbesc de lucruri care nu există, nu poate fi vorba.” ■•*Moralitatea artistului* se numește scurta meditație redactată de Al. Ivăsiuc, care susține că această latură „e inclusă în însăși structura profesiei sale. Deschis la nou, iubitor până la umilință de fășnirea vieții, consecvent viziunii sale, el trebuie să fie. Dacă cedează, înseamnă că s-a înșelat singur sau a înșelat pe alții, în legătură cu calitatea sa autentică de artist. Literatura și arta, și nu trebuie să ne ostenim să o repetăm mereu, au legile lor de fier, ca orice existență. Cine nu ține seama de ele este înfrânt fără apel.” ■•Într-o notiță, Emil Manu comentează favorabil articolul lui Ion Caraion *Diversitate de stiluri sau lipsă de stil?* (nr. 7/ 1969 din „Lupta de clasă”), rechizitoriu la adresa producțiilor versificate găzduite cu prea multă generozitate, în numele deschiderii culturale, citând următorul pasaj: „totuși «poeți» de o destul de debilă pregătire sau de-a dreptul incuți; anemice umbre artistice, fără nicio brumă de cunoștințe; glăsulețe de o inteligență vocațională extrem de discutabilă, sunt cazate în presă cu o larghețe de nefelicat și tipărindu-și

patiseriile curioase ori boscorodelile de duzină cer intrări urgente în Uniunea Scriitorilor” ■•Revista deconspiră o „urătă apucătură”, adică *Un plagiat*, în articolul „*Arcadia*” lui Eminescu de Grațian Jucan (în „Iașul literar”, nr. 6, 1969, p. 11), în care este relevat un pasaj din lucrarea lui D. Popovici, *Poezia lui Mihai Eminescu* (1948, p. 22). ■•Nr. 7 din revista „Steaua” este întâmpinat cu bunăvoință: „Fără surprize care să răscolească inerțiile, «Steaua» își păstrează totuși sau tocmai de aceea ținuta intelectuală, imperturbabilă și aproape ireproșabilă. Puține reviste se mențion ca aceasta atât de egale cu ele însele, fără a cădea în monotonia dezinteresului”. Evidențiați sunt criticii Ion Vlad, Liviu Petrescu și Mircea Muthu și poeții Mihai Beniuc și Matei Călinescu.

● [„*Tribuna*”, nr. 35] Pe prima pagină, un poem de Mihai Beniuc, intitulat *Brațe arcuite*, dar și începutul unei anchete a revistei despre *Muzica de film*, realizată de Iosif Sava. □•D.R. Popescu scrie (un mic poem în proză) despre *Mardare*, la rubrica *Nuclee*. La rubrica *Din istoria presei ardelene*, Ion Buzași scrie despre o publicație de la finalul secolului al XIX-lea, „Lumea literară”, care – aflăm din text – deși a apărut doar un singur an, în 1893, a adus o contribuție semnificativă la dezvoltarea culturii naționale în Transilvania. □•Mircea Vaida scrie o cronică la romanul lui Al. Ivasiuc, *Cunoaștere de noapte*, despre care spune că încheie o etapă din creația prozatorului, etapă din care mai fac parte și *Vestibul* și *Interval*. ■•Emil Manu scrie un articol intitulat *Dualismul critică-istorie literară* în care trece în revistă opiniile, unele mai puțin cunoscute, ale lui G. Călinescu – despre care semnatarul textului ne spune că „a profesat critica în calitate de scriitor, nu de critic literar, în sensul maiorescian” – despre critica și istoria literară. □•Două texte de Miron Scorobete în avanpremieră, *Acasă și Călătoria*, adunate sub titlul incitant *Abatele, Piticul, papagalul și pisica*. ■•Pompiliu Dumitrașcu vorbește despre realizările lingvisticii românești de după „eliberarea României de sub jugul fascist”, remarcând că interesul pentru lingvistică și pentru „corectitudinea limbii ce-o vorbim” depășește sfera profesională a Școlilor de Lingvistică de la Iași, București și Cluj”, devenind o preocupare cvasi-generalizată în diverse medii socio-profesionale. Printre numele active în perioada semnalată de semnatarul articolului îi amintim pe Al. Graur, Ovid. Densusianu, Mioara Avram, Emil Petrovici, Valeria Guțu-Romalo, Andrei Avram, Em. Vasiliu, Boris Cazacu, Al. Rosetti etc. ■•O foarte interesantă, deși scurtă, convorbire cu Armand Lanoux, scriitor, membru al Academiei Goncourt, realizată de Paul Teodorescu. Aflăm, printre altele, că Lanoux l-a întâlnit de mai multe ori pe Eugen Ionescu, iar pe Panait Istrati îl consideră „unul dintre cei mai mari scriitori din lume” □•Un text de Erskine Caldwell, intitulat sugestiv *Musca din sicriu* și tradus în românește de Ioan Comșa □•La rubrica *Bloc-Notes*, Augustin Buzura scrie, pornind de la volumul *Figuri bizantine*, de Charles Diehl, tradus în românește de Ileana Zara, despre o figură pregnantă a Bizanțului literar, din secolul Comnenilor, și anume Teodor Prodromul.

• [„Cutezătorii”, nr. 35] Revista deschide, din acest număr, pentru toți cititorii săi, rubrica *Atelier literar*, sub îndrumarea poetului Virgil Teodorescu.

29 august

• [„România liberă”, nr. 7737] Edgar Papu semnează articolul *O misiune permanentă a artei*. Evocarea spirituală a omului, în care, pornind de la distincția dintre „creațiile de-o puternică vitalitate”, care „au străbătut secolele”, căci „dau glas unei mari și nobile aspirații umane”, și „operele cu mai redusă audiență”, cu un „orizont redus, izolat, nereprezentativ”, îi enumeră pe Homer, Vergiliu, Dante, Shakespeare, Cervantes, Goethe, Tolstoi, Eminescu drept scriitori care au făcut, din opera lor, „un act istoric, iar nu o expresie de meschină contingență cotidiană”. Iar opera, marcată de ideologia partidului unic, evident asumată de semnatarul articolului, „își verifică valabilitatea prin integrarea în momentul vital pe care îl reprezintă și pe care îl fecundează printr-o abnegată acțiune de umanizare”.

• [„Scânteia”, nr. 8170] Edgar Papu scrie despre *Literatura în dinamica înnoirilor sociale*: „Adevărata actualitate nu are un caracter epidemic, și nici unul fragmentar. Ea este o totalitate, ce se cere văzută ca atare din orice aspect parțial al ei. Fiecare din aceste aspecte devine semnificativ nu în extinderea lui empirică, ci în substratul său mai adânc, ce întreține legături cu întregul în care se încadrează. Numai printr-o scrutare intensă, dincolo de impresionismul aparențelor, se poate descoperi același fond și aceeași conexiune indisolubilă cu esența întregului – în cazul nostru, un întreg social și național. [...] Actualitatea în literatură înseamnă atât pătrunderea prezentului, cu deschideri promițătoare spre viitor, cât și a trecutului național privit din perspectiva patriotică a acestei actualități. Ea cuprinde întregul spațiu al țării și întregul timp care a frământat acest spațiu. În oricare din cazuri, aspectele actualității se cer pătrunse în esența lor de totalitate, adică în funcțiunea dinamică a vieții societății noastre socialiste”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6310] Nicolae Baltag semnalează debutul lui Norman Manea cu volumul *Noaptea pe latura lungă*, constatând că „proza lui Norman Manea este mărturia unei anumite vârste – tinerețea și a unui timp anume – epoca postbelică. Recunoști ușor, nu doar situații și peisaje, ci un ritm, un timbru și o psihologie pregnant contemporane. Prin aceasta, și în ciuda unor estompări de moment ale cadrului, scriitorul este solidar – în arta sa – cu prezentul. Când va deprinde mai ferm legile perspectivei, racordarea la viitor ar putea deveni ea însăși o realitate.”

• [„Contemporanul”, nr. 35] Articolul de fond *August jubiliar*, asumat redacțional, omagiază, în paralel, „a 25-a aniversare a eliberării țării a fost sărbătorită după câteva zile de la închiderea Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român, eveniment de importanță istorică în viața partidului și poporului român. Programul elaborat de Congres – programul dezvoltării esențiale a societății românești pe drumul comunismului și civilizației, al apropierei României de statele cele mai avansate ale lumii – a fost gândit și elaborat de popor, reprezintă ema-

nația întregii națiuni.” ■•Nicolae Manolescu recenzează antologia de autor *Fiara de Ilie Constantin* (Ed. Tineretului, 1969), în care sunt cuprinse selecții din următoarele volume: *Vântul cutreieră apele* (1960), *Desprinderea de țarm* (1964), *Clepsidra* (1966) și *Bunavestire* (1968). Cartea este, în opinia cronicarului, „un nimerit prilej de a-i reciti versurile”. Aparenta bunăvoință se va dovedi o șarjă la adresa întregii producții lirice semnate de Ilie Constantin, respinsă pentru „manierism” și „prețiozități”. Scurta și necruțătoarea intervenție a criticului, care atribuie un rol conjunctural versurilor lui Ilie Constantin („numai transpunându-ne în starea de spirit de acum peste un deceniu mai înțelegem astăzi interesul excepțional arătat la apariția volumului de debut al lui Ilie Constantin”), pricinuieste o replică din partea lui Miron Radu Paraschivescu în „România literară” (nr. 37/ 11 septembrie 1969), unde îi trimite o scrisoare deschisă lui Ilie Constantin, nu criticului de la „Contemporanul”. ■•Notiția „Secolul 20” – 100 de numere salută atingerea acestei performanțe după „aproape opt ani”. □•De asemenea, i se recunoaște revistei „meritul incontestabil de a fi propulsat câteva valori de primă mărime, aproape necunoscute publicului nostru, lărgindu-i astfel mult orizontul”

30 August

● [„Cronica”, nr. 35] Intitulându-și textul *Critică și istorie literară*, Const. Ciopraga se referă la Dinu Pillat și la Leon Baconsky: „S-ar putea spune, cu totul în avantajul său, că ocupându-se de *Cazuri literare insolite* sau efectuând *Reconstituiri biografice*, Dinu Pillat se dovedește un continuator fin și un emul al părintelui său, poetul, ceea ce ni se pare a constitui, nu atât un elogiu, cât o modalitate, pentru cititorul cu spirit critic, de a-l defini exact. [...] Rigoarea informației și onestitatea în formularea opiniilor sunt, la Leon Baconsky, coordonatele actului critic. Contrar eseștilor, nu o dată amatori de paradox, la autorul *Marginaliilor critice și istorico-literare* totul e verificat, trecut prin filtre, cu un sentiment de responsabilitate aproape exagerat”. ■•Zaharia Sângeorzan se referă la studiul lui Virgil Ardeleanu: „Prin *Proza poezilor*, Virgil Ardeleanu promovează o realitate estetică puțin cunoscută a unor scriitori clasici, reprezentativi. Textele sale repun în circulație, într-un stil polemic, valori, epuizând, într-un fel, anumite teme”. ■•Adrian Marino se întreabă *Suprarealism sau poezie?*: „Dintre toate metodele de a înțelege, defini și asimila suprarealismul, cea mai adecvată rămâne – ne dăm seama tot mai limpede de acest fapt – perspectiva și situarea istorică. În evoluția ideii de poezie și literatură, momentul suprarealist înscrie o secvență unică, a cărei esență este regenerarea și recuperarea poeziei, restituirea poeziei ființei sale supraliterare”.

● [„Flacăra”, nr. 36] Valeriu Cristea recenzează volumul de versuri *Panorama templului meu* de Ion Bănuță: „Poezie de concepție, de viziune, de invenție metaforică, de strictete lexicală, de tonalitate... Producțiile lui Ion Bănuță nu se încadrează în nici una din ele, trebuind, pentru a le defini, să operăm o nouă delimitare”, afirmă criticul. □•În rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*: notiță despre

volumul V al seriei de *Opere* de Barbu Delavrancea apărut la E.P.L. □•Se semnalează traducerea lui Aurel Rău din Saint-John Perse, volumul fiind apărut la E.L.U. □•Se anunță apariția, în traducerea reușită a lui Vladimir Colin, a unui volum de André Gide, la E.L.U. □•Notă despre conținutul volumului *Cântec pe zăre* de Valentin Strava, despre care Emil Giurgiuca afirma: „Valentin Strava dă un aspect nou peisajului ardelean în culori estompate de o tristețe feminină”. □•În rubrica *Cinema* se semnalează, într-o notă, ecranizarea după *Frații Karamazov* de Dostoievski realizată de Ivan Pâriev. □•În rubrica *Teatru* se face o trecere în revistă a pieselor ce urmează a fi incluse în viitoarea stagiune. Printre acestea se numără *Regele Lear* de Shakespeare și *Trei surori* de Cehov.

● **[„Luceafărul”, nr. 35]** În articolul intitulat *Esențe*, Al. Ivasiuc ia în discuție activitatea scriitorului desfășurată, „de cele mai multe ori”, diferit de cea care presupune o „alternanță între muncă și odihnă”. Ea „are de cele, mai multe ori un caracter obsesiv și nu știi uneori dacă aparenta odihnă nu e timpul cel mai propice al lucrului, nu e momentul ascultării demonului socratic, dușman al reculegerii obișnuite de care are dreptul să se bucure fiecare om. Timpul de lucru și neliniște este continuu și se petrece chiar în somn. într-un moment de odihnă mi-a venit ideea din acest articol, la ceasul cel mai românesc al după amiezii, spre ora 6, vara, când lumina de o subtilă dulceață izgonește sunetele și nu izbește ci se prelinge peste obiecte. Atunci cerul și pământul, prin lumină, trăiesc o ciudată simbioză firească, de echilibru moale și ineluctabil. Contrastele se estompează și până și spectatorul alunecă încet dinafară sferei obiective în interiorul ei, subiectivând-o. Limita dintre eu și rest este o dungă subțire de pseudogândire. Spuneam că este ceasul românesc din trei motive cel puțin: pentru că nicăieri nu se găsește lumina asta rară, (în alte părți ea bate și nu învăluie pământul), pentru că din depărtare, ochii minții așa îți aduc în față țara, numai la această oră și în sfârșit pentru că literatura noastră poartă sentimentul de ștergere a limitei eu – non-eu ca pe o dominantă majoră. Admițând sau nu fundamentarea metafizică a lui Blaga, îți vine în minte, cu o bizară împăcare, noțiunea de perspectivă sofianică fundamentală pentru gândirea poetului. Numai asemenea lumină poate fi intermediară și alunecând învăluitoare tu însuși îți vine să-ți spui că numai această alunecare și liniște contează. Însă nu trebuie să ne lăsăm tentați de dulceața perspectivei anistorice, voal înșelător, mai înșelător prin pretenția simbolică de nemișcare decât cel mișcător al zeiței Maya. [...] Ar trebui începută o carte cu gândurile înșelătoare ale unui om adâncit după o fericită înfrângere în ceasul după amiezii, sfâșiate brusc de amintirea istoriei reale, neliniștitoare. Alte condiții fiind date, ar putea fi o carte majoră. A sosit momentul să depășim în sfârșit cursa întinsă de unul dintre cele mai frumoase peisagii de lumină din lume. Linia esențialului este linia dialecticii necruțătoare. ■•Subiectul articolului semnat de Ștefan Bănuțescu este Rebreanu. „Suntem tentați – pentru a vorbi mai limpede despre rostul și sensurile câștigate de cărțile fundamentale ale lui Rebreanu în literatura română – să recurgem nu la alte cuvinte decât la înseși cuvintele pe care romancierul nostru le spu-

nea despre opera unui scriitor francez: «Sunt cărți care se împlântă în memoria popoarelor: ca niște semne de hotar. În jurul lor se grupează și se cristalizează desfășurarea evenimentelor literare, ele marchează liniile de evoluție ale culturii».

■•Cronica literară semnată de Dan Laurențiu vizează volumul de versuri al lui Ion Alexandru, *Vămile pustiei*: „Cartea s-ar putea numi un îndreptar programatic de desăvârșire și purificare morală prin tendința curată și expresă a poetului de a-și organiza emoția vitală în jurul unui criteriu ideal, dacă lirica modernă nu ar face uz de abstracțiuni în chipul cel mai liber, orice demers căpătând o justificare estetică, evident, prin forța și sinceritatea talentului respectiv. Astfel poetul evocă divinitatea, ființa universală, ca pe un punct de convergență tradițional al perfecțiunii umane, fără ca acest concept să rămână un element decorativ, un oarecare nume înzestrat cu puteri oculte ale unei invocări în sine. [...] Cartea reține atenția lectorului atât ca modificare de ton și expresie în raport cu plachetele anterioare, cât și în privința suportului programatic, soterologic al doctrinei poetului, din ce în ce mai obsedat de căile desăvârșirii și purificării morale a omului atât de încercat într-un secol tehnologic”.

■•*Avantpremierea editorială* anunță apariția unui nou roman de Zaharia Stancu, *Vântul și ploaia*, „plăsat în perioada imediat postbelică, reflectă, prin eroismul unui grup de țărani, modificările sociale caracteristice evoluției ulterioare a satului românesc”.

■•N. Balotă publică pe prima pagină un studiu despre arta poetică în opera lui Ion Pillat

■•Se mai pot citi, în paginile revistei, versuri de Șt. A. Doinaș, Constanța Buzea și o proză de călătorie de Radu Tudoran, *La întoarcerea din Sicilia*.

[AUGUST]

● [„**Amfiteatru**”, nr. 8] Lunarul studentesc are pe prima pagină o imagine în care este înfățișat Nicolae Ceaușescu îmbrățișând un copil iar în plan depărtat sunt proiectate blocuri recent construite. În dreapta fotografiei se pot citi două articole: unul semnat de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, celălalt de Mihnea Gheorghiu, urmând linia propagandistă a partidului, iar în partea de jos, creația lirică a Antigonei Surce, *Și-acum*: „[...] Și-acum, în sfatul țării sorocit,/ Când faptele dau aripi bucuriei./ Partidul în legende a zidit/ Cheia de boltă-n templul României!”.

□ Încheierea lucrărilor celui de-al X-lea Congres al tineretului este un prilej pentru Zoe Dumitrescu-Bușulenga să aprecieze entuziast preocuparea Partidului pentru educația și viitorul tinerilor: „În raportul înfățișat de secretarul nostru general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a vibrat un ton special parcă, atunci când s-au rostit cuvintele de grijă și dragoste ale Partidului față de zorile vieții, de mândria noastră de mâine. Învățământul și educația au căpătat accente noi, prin referirile pline de substanță din raport. Și este evident că toată atenția conducerii noastre, de partid și de stat, se îndreaptă spre formarea unui tineret plin de aspirații nobile, de pasiune pentru știință, de dragoste, față de țara socialistă, de pământul strămoșilor, de istoria neamului. Dorim toți un tineret însuflețit de țeluri umaniste de existență, trăind cu patos problemele acute ale contemporaneității, departe de ori-

ce pragmatică îndreptare înspre o inferioară mentalitate egoistă sau o indiferență echivalând cu egoismul. Și în acest proces de îndreptare a mlădițelor noastre pe drum înalt, rolul de căpetenie revine, credem, culturii, literaturii, artei. Ce înseamnă o literatură vie, de sincerități și spontaneitate, făcută de talente cultivate, în scopul modelării delicatei ceri a sufletului, știm cu toții. Știm de asemenea ce valoare are largul schimb de opinii între oamenii condeului, ce climat de încredere necesară generează el în aria unei culturi întinerite mereu de izvoare proaspete, cum e cultura românească, cea fără bătrânețe. Dezbaterile libere asupra problemelor creației sunt acelea care nasc diversitatea salutară a stilurilor în muzică, plastică și literatură, diversitate de sănătoase ramuri pe trunchiul românesc și socialist al unității ideologice. Dar esențial este tipul de emoție estetică pe care operele de artă îl stârnesc în tinerele personalități în formație, fiindcă ele sunt hrana spiritului, și de calitatea hranei depinde calitatea spiritului. De aci, răspunderea artistului din orice țărâm, ca educator. Un vechi proverb oriental spunea: un medic prost ucide un om, un constructor prost face să se prăbușească un pod, dar un educator slab distruge oameni la nesfârșit, generație după generație. Artiștii care au urechi de auzit, să audă”. □ Gheorghe Achiței recurge la o serie de argumente pentru a valida formula „literatură studențească”: „Titlurile multor volume de versuri, ale cărților de proză sau ale pieselor de teatru publicate, până acum, de către numeroși studenți, constituie, indiscutabil, principalul material de care ne-am putea folosi într-o asemenea tentativă. Totuși, nu cred că până la urmă ea ar avea șanse de reușită. Abordat din perspectiva unor exigențe logice riguroase, termenul de «literatură studențească» stârnește suficiente nedumeriri. Literatura scrisă de studenți face parte din același torent unic al creației tinere din România de astăzi. Din punctul de vedere al tematicii și problematicii, al universului de idei, al sistemului de metafore, evident, ea nu se deosebește de cea scrisă de restul autorilor tineri nestudenți. Nu există o preocupare, în cărțile publicate până în prezent de către foștii sau actualii studenți, pentru a înfățișa un orizont uman specific – acela al vieții universitare și nici nu cred că putem pretinde așa ceva. Poeții și prozatorii afirmați în literatură încă din timpul studenției continuă să scrie și după terminarea facultății, fără a realiza mutații artistice spectaculoase. [...] Gestul, ca atare, pare amenințat a sta sub semnul aberației și al creării de false probleme. Din acest punct de vedere, termenul de «literatură studențească» posedă mai degrabă o valoare «metaforică», făcând aluzie la un fenomen de cultură ce trebuie cercetat cu toată atenția. E vorba despre acele posibilități, nebănuite, ce se deschid astăzi la noi în fața talentelor literare și artistice autentice, aflate încă pe băncile universităților. Gloriosul sfert de veac de la Eliberare, aniversat pretutindeni în aceste zile, ne oferă, din acest punct de vedere, fericitul prilej al unei treceri în revistă a principalelor contribuții literare studențești din ultimii ani. Iată, la întâmplare, câteva exemple: Ion Alexandru, Ana Blandiana, Adrian Păunescu, Gabriela Melinescu, Ilie Constantin, Marin Tarangul, George Alboiu, Constanța Buzea, Adi Cusin, Tudor Octavian, Mihai Pelin, Ion Crânguleanu, Ioana Diaconescu,

Mihai Neagu Basarab, Dumitru M. Ion, Mihai Bărbulescu, au debutat în literatura noastră contemporană cu volume, publicate fie la Editura pentru Literatură, fie la Editura Tineretului, încă fiind studenți. Dacă mai avem în vedere marele număr de studenți ale căror volume pregătite în anii studenției, printr-o susținută prezență în paginile revistelor de cultură, ale revistelor literare și artistice, exemplificabil fie doar și prin câteva nume ca acelea ale lui Nichita Stănescu, Marin Sorescu, D. R. Popescu, Negoită Irimie, Augustin Buzura, Marius Robescu, Gh. Pituț, Octavian Stoica, Sorin Titel – argumentele în sprijinul afirmației noastre devin și mai impunătoare. Să nu uităm însă că și multe alte prezențe ale literaturii noastre contemporane: Alexandru Andrițoiu, Ion Brad, Ștefan Iureș, Tiberiu Utan, Mircea Zăciu, s-au afirmat, de asemenea, încă din timpul studenției. Se poate spune că o însemnată parte din contribuțiile la completarea literară a sfertului de veac pe care îl aniversăm a fost pregătită în amfiteatre. «Literatura studențească» indică, astfel, o stare de lucruri mai mult «sociologică» decât «estetică». Termenul se referă la situația cu totul deosebită, creată astăzi culturii și afirmării adevăratelor talente pe tărâmul culturii, al artei și literaturii din România socialistă. Cine cunoaște cât de cât istoria civilizației noastre, știe că o asemenea stare de lucruri nu are precedent în trecut. Contribuții literare studențești, marele număr de scriitori pe care Universitatea i-a dat literaturii noastre contemporane reprezintă încă o mărturie despre efervescența spirituală a acestor ani, la neasemănata lor istorie”. □▪*Profesori și studenți*, articolul semnat de Ana Blandiana, constituie un elogiu adus cadrelor universitare de prestigiu din ultimii 25 de ani. „Poate că, în istoria de milenii a unui popor, un sfert de secol nu este o unitate de măsură istorică și încheierea celui de-al cincilea lustru dintr-un veac reprezintă un moment încă prematur pentru bilanțuri și concluzii. [...] Privind în perspectiva lui viața universităților noastre, valoarea-aur i se adună din valoarea profesorilor pe care i-a avut, din valoarea studenților pe care i-a dat. Un timp în care, printre stranii eclipse, au urcat la catedră, în apogeul strălucirii lor, mari profesori ca: Vianu, Călinescu, Hațeganu, Sextil Pușcariu, Ralea, Dan Barbălian, Lucian Blaga, Mircea Florian, Pătrășcanu, Moisil, Dimitrie Popovici, Rosetti, Giurăscu, Milcu – este menit să rămână în istoria noastră universitară, subliniat și nimb de admirație. Generațiile de studenți care au urcat în amfiteatrele prezidate de cuvântul acestor mari profesori sau generațiile de studenți care, neajungându-i în vreme, le vor păstra cu nostalgie spiritul, dau măsura adevărată a acestui timp. Impresia superficială putea să fie, uneori, alta; aveam nevoie de intelectuali *mulți* și universitățile noastre i-au creat, făcându-și o datorie patriotică din asta. Cifrele, prea cunoscute pentru a mai fi citate, vorbesc singure. Caracterul extensiv al culturii, necesar și realizat, se lasă înlocuit, nu fără bucurie, de o adâncire dorită și așteptată. Studenții acestui sfert – de secol vor urca în sfertul de secol următor treptele acelorași catedre, obligați să pornească de unde marii profesori au ajuns. Nici o idee nu le-ar mai scuza pașii înapoi. Încrederea noastră întregă se oferă acestor studenți, căliți în focul celor douăzeci și cinci de ani pe care îi încheiem

acum, maturizați de istorie, dar neîndoși de timp. În analele universitare, numele lor vor trebui să se înscrie cu strălucirea și demnitatea învățată de la marii profesori. Nu ne îndoim că o vor face”. □•Printre cărțile prezentate la *Forumul cărților* se află și volumul *Gândire aromânească în epoca pașoptistă*, semnat de Paul Cornea și Mihai Zamfir, care își propune, după mărturisirea făcută de autori în nota asupra ediției, „să realizeze o operă de antologie corespunzătoare *Antologiei gândirii junimiste*, publicată de Eugen Lovinescu, în urmă cu un sfert de veac □ Despre mica monografie critică *Dimitrie Bolintineanu* a lui D. Păcurariu, C. Vișan observă că „are austeritatea cursului universitar. Romantică figură a poetului muntean, treaptă spre Eminescu, e obținută printr-o serioasă analiză a operei în acele domenii în care s-a exersat autorul: poezie, proză și teatru. Alegând cu judicioasă atenție celei mai semnificative creații din cele peste cincizeci de volume ale poetului, D. Păcurariu trece în revistă și atitudinile criticii și istoriei literare de până acum față de creația lui Bolintineanu. Viața ca și destinul artistic ale poetului pașoptist sunt însoțite de o biografie a operei și o iconografie folositoare și reprezentativă”. □ Considerată de Nicoleta Ștefănescu o „lucrare de mare interes și cu un specific oarecum neobișnuit pentru preocupările poetului și filozofului Lucian Blaga, *Experimentul și spiritul matematic* se înscrie între eforturile științifice contemporane de cercetare a experimentului, abordând probleme fundamentale legate de epistemologia și logica științei. În caracterizarea științei moderne, Lucian Blaga se delimitează net de pozitivism și se opune interpretărilor pan – matematismului, ajungând la concluzia că știința tinde să aibă ca scop, în fiecare etapă prin care trece, o corespondență cât mai strânsă cu realitatea. Demonstrând un spirit nou și maleabil în înțelegerea dialectică a problemelor de epistemologie contemporană gândirea blagiană se conturează într-un capitol nou al său, în preocupările exacte ale unui spirit larg cuprinzător și tentat de laturile filozofice cele mai opuse. Spirit realist și contemporan, Blaga urmărește demonstrarea forței crescânde, virtualmente nelimitată, a omului de știință în pătrunderea structurilor cele mai profunde ale vieții cu instrumentele cele mai perfecționate – dintre care unul esențial este matematica – convins fiind în același timp de eliberarea progresivă a metodelor de lucru de aspectele magice și mitice. De aceea, esența rezultatelor la care ajunge Lucian Blaga este foarte apropiată de adevăr”. □ Monografia *William Faulkner* de Sabin Alexandrescu, este comentată de Sorin Avramescu. □ Un ultim volum prezent în cadrul rubricii aparține lui B. Elvin și este intitulat *Teatrul și interogația tragică*. ■•Lui Eugen Ionescu i se publică piesa *Salonul automobilului*, tradusă de Dumitru Radulian.

• [„Argeș”, nr. 8] Florin Mihăilescu semnează discursul metacritic *Eugen Lovinescu și Problema specificului național*. Este evidențiată raportarea literaturii române la literatura universală. Cea dintâi are nevoie să-și accentueze și să-și valorifice punctul de început, originea, deoarece ca să se ridice la nivelul celei universale care în epoca modernă este sub influența *decadentismului*, mai întâi trebuie să aibă înălțimea de la care să cadă. Teoria *specificului național* este privi-

tă și prin accețiunea criticilor literari G. Ibrăileanu și Mihai D. Ralea. Valoarea estetică a artei poate fi raportată la celelalte valori (culturale și sociale), însă nu trebuie asimilată de acestea. Spre final, nevoia clarității și a coerenței în delimitările straturilor dintr-un obiect artistic este resimțită la Lovinescu, tocmai de teama de a nu cădea în plasa *obscurantismului*. □•La rubrica *Viața ideilor*, sub titlul *Dezbateri ideologice*, Nicolae Balotă, scrie un text despre legătura dintre studiile filozofice actuale și temele propagandei comuniste, propuse de *Comitetul Central*. ■•În secțiunea *Meridiane*, Octav Păun consemnează inițiativa lui Mihai Steriade care a tradus câteva poeme ale lui Mihai Eminescu „într-o antologie a romantismului european” (*La visage d'un génie à la face du monde*).

● [*„Astra”, nr. 8*] Gherghinescu Vania publică *Poemul directivelor*. ■•În cadrul rubricii *Recenzii*, Grigore Smeu prezintă volumul de proză scurtă al lui Vasile Băran, intitulat *Numărați până la unu*, în care semnalează, dincolo de trăsături ale textelor precum „șocant, imprevizibil, o fantezie condensată la maxim”. ■•Sub denumirea *Valorile literare ale unui sfert de secol*, Paul Antim interviează un număr de patru critici literari reprezentativi ai epocii, cu privire la relevanța și amploarea fenomenului literar românesc, menit, în conformitate cu ideologia partidului unic, să sprijine politica acestuia. □ Primul dintre cei intervievați, Nicolae Balotă, crede că, la nivelul discursului poetic, s-a câștigat „o mai amplă deschidere a Poeziei spre trecutul ei, spre marile experiențe moderne, spre realitățile istorice și morale ale timpului”, datorită atât generației pe care o numește a „poetilor orfici” – Arghezi, Blaga, Bacovia, Voiculescu, Barbu, cât și datorită poetilor actuali, pentru care cei dintâi sunt adevărați maestri spirituali. Comparativ cu mișcările temporare, dacă nu cumva inconsistente, ale formelor poetice pe plan european – avangardele, „poesia nova” – post-avangardistă, „manifestările epigonice” precum neodadaismul, lettrismul, neosuprerealismul, în lirica românească se înregistrează importante mutații de perspectivă cu privire la „ființa poetică” și la funcțiile „verbului poetic”. În acest context, afirmă Balotă, „îngrijorările care se manifestă uneori în critica noastră privind încifrarea, ezoterismul, hermetismul poeziei nu sunt legitime. Poezia autentică comunică și se comunică pe sine”. □•Intervievat, la rândul său, Adrian Marino propune reluarea deschisă a „legăturilor cu totalitatea tradițiilor pozitive ale criticii literare românești”, reprezentate de Titu Maiorescu, Gherea, Ibrăileanu și Lovinescu, și „restituirea criticii literare a obiectului său esențial, metodelor și funcțiilor sale specifice, prin înlăturarea falselor obstacole, derutări și dogmatisme”. Remarcă, apoi, faptul că numărul redus al sintezelor critice valoroase împiedică, deocamdată, un dialog susținut, de egalitate valorică, cu spațiul european, spre care, însă, trebuie să se tindă. În ceea ce privește rolul criticii literare, aceasta a funcționat, o vreme, doar ca „rezonator și comentator al unor orientări literare”, pentru ca, apoi, unii critici, atât din generația „medie” cât și din cea tânără, să încerce „să impună o ierarhie de valori”, inclusiv prin practicarea de noi tipuri de discurs critic – cronică literară, anchete și dialoguri literare. □•Al treilea intervievat, istori-

cul literar Alexandru Piru, propune, ca secvențe care să stea la baza unor posibile capitole ale unei istorii a literaturii române actuale, structuri de tip *Panorama literaturii române* a anilor 1940 – 1950, realizată de el însuși. Aceste capitole ar prelua, în opinia sa, și folosi relevanța grupării scriitorilor pe generații de creație, în cea vârstnică intrând Arghezi, Blaga, Philippide, Vinea, Sadoveanu, Camil Petrescu și G. Călinescu, iar în cea mijlocie, Beniuc, Stelaru, Zaharia Stancu, Horia Lovinescu ș.a. □ Al patrulea interviu, Eugen Simion, semnaleză apariția unor texte literare de certă valoare, în „perioada de tranziție” de după Eliberare, precum *Bietul Ioanide*, *Moromeții*, *Desculț*, urmate, începând cu anii 1960, de o adevărată „resurrecție a poeziei”, a prozei literare și a criticii, pe măsură ce o nouă generație de scriitori „aducea cu sine un sentiment puternic al mărcii tradiționale spirituale românești, și o frumoasă ambiție de sincronizare” cu spațiul european de cultură. Apreciind ca fiind foarte dificilă elaborarea unei ierarhii valorice care să dea justa măsură a operei unor scriitori „redescoperiți” și a acelor care aparțin „generației tinere”, Eugen Simion trasează, implicit, direcțiile de articulare a unei literaturi române valoroase, vizibile în afara granițelor țării: „suntem sincronici și asta e bine”, „avem o teamă de a nu fi suficient de sincronici”, ceea ce denotă „tineretea spiritului nostru critic”, și „cine vrea să fie european în cultură își cercetează mai întâi rădăcinile spirituale naționale”. ■ Voicu Bugariu publică articolul *Semnificații ale unei perioade literare*, care completează grupajul de studii critice dedicate literaturii actuale prin analiza raportului dintre literatură și societate. Semnalând diferența „novatoare” de perspectivă, care opune „etape de exagerări sociologizante” și actului de „placare mecanică a operei literare pe dezideratele momentului”, „marile realizări literare” care re-evaluează și redau o nouă realitate socială și „sensurile ei evolutive”, Voicu Bugariu așează, alături de „argumentul social – politic” în evaluarea operei literare, argumentul estetic. Cel dintâi este, desigur, obligatoriu, iar cel de-al doilea nu trebuie absolutizat, rupându-se, astfel, opera literară de contextul socio-politic al cărei rezultat este, ci asumat ca un criteriu necesar – pentru „situarea inițială a unei opere sau a unui grup de opere”, împreună cu cel cultural, care validează „valorile perene, reprezentative pentru spiritualitatea unui popor”. Opere literare valoroase, care sunt invocate de Voicu Bugariu ca argumente ale demonstrației sale, sunt romanele *Intrusul*, *Îngerul a strigat*, *Animale bolnave*, *Șatra*. În ceea ce privește poezia, dacă manifestările de avangardă nu au marcat-o fundamental, se remarcă un „reviriment expresiv”, în ultimii 10 ani, manifestat prin activitatea creatoare a lui Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Adrian Păunescu, Cezar Baltag, Grigore Hagiu, Ion Gheorghe, Ion Alexandru, Ilie Constantin etc. Poeți de real talent, toți aceștia sunt „uniți de fervoarea meditației, de răspunderea adâncă în fața actului de creație artistică”. Adusă și ea în discuție, meditația poetică este legată de „actul de creație poetică” și are „sensul superior al propunerii unui model: reflectând asupra plasmuirilor sale, poetul „comprimă efortul de a cuprinde întreaga activitate umană, întregul registru al condiției umane”. Referitor la activitatea de critică literară,

teoreticienii, foiletoniștii, istoricii literari și eseiștii fac „operă de inițiere” a publicului în lectura textului literar, iar dezbaterile de critică a criticii reflectă, la rândul lor, preocupările constante pentru „soarta literaturii, finalitățile și modalitățile acestei activități de creație”. ■ În grupajul obișnuit de versuri găzduit, lunar, de revista „Astra”, se regăsesc poeme compuse de Nicolae Tăutu, Ștefan Bănanu, Ion Mărgineanu, Darie Magheru, Ștefan Stătescu, Ion Lupu, Teodor Crișan, Carmen Tudora, Gheorghe Chivu, Dana Duma, Verona Brateș. ■ Sandu Plugaru publică *Pământ stropit cu sânge – fișe de roman*.

● [„Ateneu”, nr. 8] Ștefan Aug. Doinaș analizează *Câteva mituri ale poeziei moderne*: „Mediatoare între *semnele divine* și *vocea poporului*, poezia înseamnă *întemeiere a ființei prin cuvânt*. Privită în felul acesta, ca o creație a lumii în verb și prin verb, nu e de mirare că poezia modernă a făcut din sine însăși cel mai important mit al său, investind limbajul cu un comportament mitologic”. Observând atent figurile din poezia modernă, autorul notează: „Polarizând în mituri ale originii și mituri ale sfârșitului, laicizate și refuzându-și orice figurație antropomorfică, toate aceste plămuziri – Inteligența, Fantezia, Tăcerea, Neantul, Absența, Vocalele, Ficțiunea, Cuvintele, Limbajul, Increatul etc. – constituie *zeii* mitologiei lirice a timpului nostru: născându-se înarmate gata ca Pallas, frumoase ca Afrodita, capricioase ca Zeus, iscusite ca Hefaistos sau viclene ca Mercur, ele își dispută poetul modern, pentru a face din gura lui oracolul lor. Cel ce se închină numai uneia dintre ele e urmărit de furiile celorlalte, cel ce le cultivă pe toate nu e ocrotit de nici una”. □ *La Cronica poeziei*, Constantin Călin comentează volumul *Blănurile oceanelor și alte poeme* (E.P.L., 1969) de Virgil Teodorescu. Cartea, consideră autorul cronicii, „ne oferă prilejul să urmărim evoluția creației lui Virgil Teodorescu pe o perioadă de aproape patru decenii contradictorie și sub raportul orientărilor artistice, să urmărim dialectica formării unei personalități literare dintre cele mai interesante”. Sub raport compozițional, „volumul oglindește fidel atât momentele plenare, cât și cele de regresivitate ale activității scriitoricești a autorului”. Analiza volumului îi relevă cronicarului prezența unor „elemente de continuitate, atât în ceea ce privește fondul, cât și expresia artistică, reluările de motive și formule. Dacă primele plachete (...) rețin atenția prin proiecția liberă a inspirației, prin spectacolul imagistic, cele din urmă, cum, de pildă, *Rocadă* și *Corp comun* se impun printr-o substanță ideatică mai bogată. O dată cu aceasta, poetul a atins starea de clasicitate a însăși modalității căreia îi este nedezmițit partizan”. □ *Romantismul românesc*, studiu semnat de H. Zalis reține atenția Antoanetei Macovei. Analiza propriu-zisă este precedată de schițarea unui anumit context în care preocupările pentru cercetarea „fenomenului romantic național” nu sunt puține: „În sutele de studii, articole ce s-au publicat la noi în ultimele trei-patru decenii, puține sunt acelea care rezistă timpului. În multitudinea de nume, T. Vianu, I. Pillat, G. Călinescu, O. Papadima, M. Ralea, Al. Dima au dat cele mai valoroase contribuții la studiul acestui curent”. Apreciată drept „o contribuție istorico-literară merituosă”, recenzentul consideră că *Romantismul*

românesc „își propune să studieze romantismul sub o *dublă accepție*, prima ca *stare de spirit afectivă*, iar a doua *având valoare de mentalitate, desigur mentalitatea perioadelor revoluționare, a voinței de schimbare, a nervozității și dezechilibrului*, adică acea perioadă din literatura universală, de la începutul secolului al XIX-lea când se spărgeau forme vechi, iar artistul dorea să fie cu orice preț exploratorul insolit de regiuni necunoscute, interzise, când eul poetic este etalat, uneori exacerbate”.

□ Radu Cârnci analizează volumul de poezie, semnat de Emil Manu și intitulat *Incunabule* (E.P.L, 1969): „Elegantă și ușor paseistă, poezia din această carte frumoasă are darul de a ne emoționa ca atunci când citim *scrisori din roase plicuri*. E aici o tinerețe care seduce, un dor de pașii copilăriei și ai iubirilor ce au lăsat în suflet dulci păreri de rău, amintiri din anii de școală, alături de dureri ușor învăluite, din timpul războiului când sufletele au suferit și sângerat”.

□ O altă recenzie este semnată de Ion Popescu care analizează *Iarba stelelor* de George Moroșanu.

□ Studiile care alcătuiesc volumul *Unde și interferențe*, semnat de Mariana Șora, sunt considerate de către recenzentul G. Gheorghită ca fiind adevărate *piese de rezistență* care „fac un serviciu inestimabil mai buneii cunoașteri, la noi, a literaturii germane și austriece contemporane. Excelente, cu puncte de vedere noi, cu observații și speculații adesea originale sunt eseurile tratând aspect ale operei lui TH. Mann, Wassermann, Musil, Günter Grass, Max Frisch. [...] Paginile dedicate lui Eugen Ionescu (...) prilejuiesc și o cunoaștere, chiar fragmentară a unui Eugen Ionescu par lui-même, în confesiuni, făcută pe baza unor texte mai puțin cunoscute la noi”. Cu obiectivitate, se atrage atenția asupra unei „anume nesiguranțe în judecățile de valoare și multe stângăcii de ordin stilistic. [...] Un spirit mai riguros de selecție și o mai mare grijă față de claritatea stilului critic – calități pe care eseistica Marianei Șora le-a dovedit, în alte împrejurări, că le are – ar fi putut face din *Unde și interferențe* o excelentă carte de eseuri. Așa însă, rămâne doar o carte onorabilă”.

□ *Cronica prozei* este semnată de Vlad Sorianu și analizează cartea lui Ion Lăncrănjan *Fragmentarium*, „o carte de *caractere*, ivită într-un climat literar ce tinde a dovedi anacronismul caracterologiei” și care, tocmai pentru aceasta, este considerată a fi *temerară* căci „nu vor fi puțini cei dispuși a socoti o sfidare, zugrăvirea de tipuri umane tranșante, înfățișarea schematică a unor destine aflate sub zodia certă a cauzalității exterioare”. După lectura și analiza schițelor care compun volumul, recenzentul le consideră a fi „un veritabil caleidoscop social” care ne dezvăluie „adevăruri de viață tensionate până la împlinirea virtuților celei mai autentice literaturi”. Caracteristic pentru întreaga carte pare a fi „luciditatea ei politică și de aici căldura pledoariilor civice, de aici patosul polemic și ținuta etică superior mobilizată. Crezul care călăuzește pe povestitor este limpede și înfățișarea lui încă din prefață, în cuvinte aspre îi dă un fel de măreție alcătuită din sinceritate, vigoare împinsă uneori până la duritate, dar și înțelegere omenească, flexibilitate și simplitate”.

□ Elena Piru semnează *Odobesciana, note de istorie literă*, un articol a cărui finalitate este menționată chiar de la început: „Finalitatea prezentelor note este de a

contribui la biografia lui Alexandru Odobescu cu câteva precizări care mi se par utile”.

• **[„Cinema”, nr. 8]** Din editorialul *Sentimentul istoriei*, cităm: „Împlinirea unui sfert de veac de la Eliberare, în luna când Congresul al X-lea al Partidului a deschis noi perspective de afirmare geniului creator al poporului român, îndeamnă o dată în plus cinematografia națională la un examen de conștiință. [...] Era cu neputință ca din eposul nostru cinematografic să lipsească pagina – bogată în înțelesuri – scrisă de lupta comuniștilor. Experiența istorică a deceniilor din urmă oferă cineastului un câmp de investigație pasionant – anii ilegalității, pregătirea și înfăptuirea actului de la 23 august 1944, epoca instaurării puterii democrat-populare, metamorfozele vieții noastre în anii edificării socialismului”. □•La ancheta revistei „Cinema”, *Ce filme românești v-au plăcut și de ce*, pe lângă alții (muncitori, elevi, studenți, etc.), răspunde și Zaharia Stancu: „Mi-a plăcut filmul lui Vitanidis *Răutăciosul adolescent*. Socotesc că autorul scenariului, Nicolae Breban, este un scriitor foarte interesant și foarte talentat și că un scenariu de calitate poate chezași un film de calitate. Consider de asemenea că *Duminică la ora 6* este un film excelent și am convingerea că Lucian Pintilie este un regizor care poate sta alături de cei mai înzestrați regizori de peste hotare.” Ancheta a fost realizată de Eva Sârbu, Laura Costin, Mircea Mohor, Ștefan Georgescu. □•Ov. S. Crohmălniceanu, în *Cronica cine-ideilor* scrie *Elogiu publicului bucureștean* „1. Fiindcă e inteligent [...] 2. Fiindcă este sincer [...] 3. Fiindcă nu e «voyeur» [...] 4. Fiindcă are umor”. □•Ecaterina Oproiu semnează reportajul *Moscova: 15 zile la doi ani*, despre Festivalul de film de la Moscova, notând și participarea României: „După cum se știe prezența românească a fost consemnată în palmaresurile festivalului de Irina Petrescu (premiu de interpretare feminină pentru rolul său din *Răutăciosul adolescent*) și Elisabeta Bostan, ca regizoare a filmului *Tinerete fără bătrânețe*”. □•Radu Cosașu apare cu textul *Trei gaguri exemplare despre Mr. Hitchcock*, cu ocazia zilei de naștere a faimosului regizor. □•Ion Mihăileanu semnează *Oameni în sens deplin*: „O epocă poate fi reconstituită pe plan artistic, pornindu-se de la fapte autentice trăite de autor, care nu calchează realitatea, transfigurate într-o lume a imaginației; tot atât de bine ea poate fi înțeleasă, deslușită și retrăită intens, lucid și emoțional, de acei care n-au fost contemporanii ei în sensul fizic al cuvântului. [...] Tezele Congresului al X-lea, documentele plenarelor C.C. al P.C.R., reprezintă un îndemn pentru a defrișa cu cutezanță pe plan artistic zone noi, teritorii neexplorate din atât de pasionata istorie a luptei ilegale a partidului, din care să se configureze portretele durabile ale comuniștilor – Oameni în sensul deplin al cuvântului”. □•Apare *Rezultatul concursului de scenarii inițiat de casa de filme – „București”*: „În urma selecționării celor 745 de scenarii, subiecte și idei cinematografice prezentate în cadrul concursului organizat de Casa de filme «București», pe tema *Viața oamenilor muncii din fabrici, uzine și de pe marile șantiere ale construcției socialiste*, juriul, alcătuit din scriitori și critici de specialitate a acordat următoarele premii și mențiuni: Premiul II (în valoa-

re de 10.000 lei) scenariului: *Fierarul*, autor: Ernest Cembra – Polcovnicu din București, Premiul III (în valoare de 5.000 lei) lucrărilor: *Fără idoli* autor neidentificat, semnat: Asklepios (pentru identificare, rugăm semnatarul lucrării să ne trimită un nou exemplar însoțit de numele și adresa sa), *Doi în teleguță, doi în mașinuță*, autor Constantin Sîrbu din București; *Miopul sau Omul cu umbrelă*, autor: Mircea Ovidiu Sava, din București; Mențiuni (în valoare de 3.000 lei fiecare), lucrărilor: *Șase tineri*, autor: Ada Pistiner din București; *Vârful cu dor (Cucreavin)* autor Ion Marina din București; *Criza*, autor: Livia Moldovan din Cluj; *Echipajul vasului Suceava*, autor: Radu Klein din București”.

● **[„Familia”, nr. 8]** Gheorghe Grigurcu semnează o cronică literară la volumul lui Eugen Barbu, *Foamea de spațiu*, conținând note de călătorie: „Însemnările respiră o satisfacție senzuală ca și cum impresiile turnate în recipientele simțurilor iau forma acestora”. □ Un alt volum luat în discuție de Gh. Grigurcu aparține lui Virgil Ardeleanu, *Proza poezilor*: „Surprinzătoare la un critic atât de atent la cusururile autorilor din actualitate cercetați, sunt carențele de expresie. Virgil Ardelean, desigur dintr-o grabă a redactării, tolerează improprietea sub dublul său aspect, adesea confundabil, de neglijență formală și de implicație a gândirii. Ce să credem când ni se spune în chiar «cuvântul înainte» sub pana unui critic atât de... critic?”

● **[„Iașul literar”, nr. 8]** În editorialul XXV, asumat redacțional, se arată: „Cu mai bine de o sută de ani în urmă, într-o noapte de april, la lumina lumânării, aplecat peste masa lui de brad, Luceafărul poeziei românești, însuflețit de înalte idealuri patriotice, așternea pe hârtie nemuritoare stihuri în care dorea României – țară de glorie și de dor, trecutului ei mare – un mare viitor. Genialul poet a dorit fierbinte împlinirea acestui vis. Strănepoții lui i-au transformat dorința în fapt. Neuitând niciodată mărețele tradiții de luptă pentru dreptatea și libertate ale înaintașilor, ei au zdrobit orânduirea cea crudă și nedreaptă și au făcut ca în această țară fiecare să aibă parte dreaptă și meritată, s-au străduit și se străduiesc ca steagurile tricolore să vorbească întregii lumi despre mândria și demnitatea poporului nostru.” ■ În *Coordonate ale literaturii contemporane*, Const. Ciopraga face o scurtă istorie a literaturii române după 23 August 1944, așa cum procedase George Ivașcu, în *Schiță de profil* („Contemporanul”, nr. 34/ 22 august 1969). Criticul observă exact traseul sincopat al poeziei de la așa-numita „artă revoluționară/ angajată” la „lupta cu inerția – pledoarie pentru un dinamism și o etică socială noi, produs spiritual al epocii socialiste” și ajungând la „adâncirea lirismului”, pentru că, „în deceniul care începe în 1960 se redefinesc specificul poeziei, ca expresie a individualității, reluându-se legătura cu exemplele anterioare, naționale și europene.” Pilonii de rezistență ai acestei fortărețe sunt „Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Al. Philippide și V. Voiculescu”, dar și „poeți din alte generații – Ștefan Aug. Doinaș, Geo Dumitrescu, A.E. Baconsky ajunși la maturitate, urmați de Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Ion Alexandru, Marin Sorescu și alții care colaborează (unii și

teoretic) la impunerea unui mai larg concept de poezie.” Este o bătălie canonică, o dispută de uzură, grație căreia „poezia devine propriul ei obiect” □•Proza a adus, după precizarea inspirată a lui Const. Ciopraga, „câteva romane în preajma capodoperei: *Descult* de Zaharia Stancu, *Nicoară Potcoavă* de Mihai Sadoveanu, *Un om între oameni* de Camil Petrescu, *Moromeții* de Marin Preda, *Groapa* de Eugen Barbu, *Scrinu negru* de G. Călinescu.” ■•Lucian Dumbravă compune *Profilul spiritual al scriitorului*, pornind de la *Directivele* expuse la *Congresul al X-lea* al C.C. al P.C.R.: „Găsind un inepuizabil teren de investigații în realizările imediate ale socialismului, scriitorii dau dovadă că militează petru impunerea concepției de viață și a principiilor etice ale clasei muncitoare, știut fiind că conștiința individuală nu se schimbă pe baza unui proces rapid și automat. Ca și în cadrul larg al societății, afirmarea acestei conștiințe este o sursă de inițiative și responsabilitate totodată. Factorul militant de cea mai mare importanță și permanentă actualitate îl constituie însușirea creatoare a ideologiei clasei muncitoare, credința neclintită în politica dreaptă a partidului, așa cum o manifesta, de pildă, cu un deceniu în urmă un scriitor de talia lui George Călinescu.” ■•Leonida Maniu se raportează la convergența între *Eroul literaturii socialiste* și *Oglinda lumii contemporane*, remarcând că personajul literar nu poate fi fracturat și nici nu poate avea sincope sau șovăieli, ducând o viață lipsită de contradicții: „La noi, însă, marele fluviu al existenței sociale, curgând pe o albie călăuzită de luminile unei înțelegeri științifice a lumii, antrenează destine individuale în prefacerile care se săvârșesc zilnic și, deschizându-le orizonturi sigure, le imprimă un patos constructiv, astfel că nașterea unei opere a izolării și a dezintegrării personalității e cu neputință.”

• **„Lupta de clasă”, nr. 8**] Virgil Teodorescu notează câteva *Considerații asupra fenomenului literar românesc în ultimul sfert de veac*, constatând că „scriitorii români au militat, așa cum militează și azi, pentru o artă angajată, pentru făurirea unei culturi care să fie nu rodul activității întâmplătoare, ci al necesității înțelese, o cultură a cărei sursă de inspirație se impune a fi realitatea și umanismul socialist. Este de la sine înțeles că metoda de investigare pentru plămădirea acestei arte nu poate fi alta decât materialismul dialectic și istoric, metoda care oferă creatorului de artă infinite posibilități pentru descifrarea legilor prezentului și scrutarea viitorului [...]. În momentul în care acest lucru a fost clarificat și, odată cu el, faptul că, mai întâi de toate, arta este operă de creație, și nu o imitație servilă a naturii, că, deci, artistul este nevoit să cerceteze și să caute neconținut, procedeele de investigație artistică și inovare a mijloacelor de expresie și-au căpătat însemnătatea și investitura cuvenită, în vederea dezvoltării nestânjenite a personalității fiecăruia.” □•Ileana Vancea prezintă volumul *Coborând* al lui Paul Georgescu, „una dintre cele mai bune cărți de proză” în care „personajul creat [...] e din familia celor ce *au văzut idei*, locul lui e lângă introspectivii lucizi ai lui Camil Petrescu și Anton Holban, eroi dominați de o dramă socială, dar în același

timp autori și eroi ai unei drame a cunoașterii. [...] Eroul din *Coborând* trăiește sub semnul unui destin tragic: el este pe de o parte o victimă a împrejurărilor politice, istorice, ar pe de altă parte autorul propriei sale ratări în cariera științifică, judecătorul cumplit, inchiuzitorial al propriilor sale erori și căutări; într-o epocă în care proliferază forțele totalitare – suntem în 1938 – profesorul și ziaristul democrat Miron Poenaru este amenințat pe toate planurile de spectrul dezlănțuirilor brutale, tiranice, aducătoare de umilință și torturi morale. [...] Cartea nu are început sau sfârșit, desfășurarea lecturii străbate [...] întretăieri de planuri, interferențe cronologice, înlănțuite pe tot parcursul într-un monolog fără răsufare.”

• [„**Orizont**”, nr. 8] Decanul Facultății de Filologie a Universității din Timișoara, conf. dr. N. D. Pârnușu ridică osanale la „a 25-a aniversare a eliberării României de sub jugul fascist, sărbătorită cu entuziasm de către întregul popor” și aruncă o privire retrospectivă asupra succeselor trecute, precizând „sarcinile ce le revin scriitorilor în anii ce urmează”, sub îndrumarea „rolului conducător partidului” și „a concepției marxiste despre lume și viață” referitor la care „Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român recomandă în problemele artei o aplicare creatoare”. □•Urmează poeziile patriotice ale lui Haralambie Țuguș, Damian Ureche, Dușan Petrovici, Lucian Bureriu, Ilie Măduță, George Dumur, Volbură Poiană – Năsturaș, Gabriela Ioan, Radu Selejan, Dumitru Vorindan, Valentin Tudor, toate insistând pe aceeași idee a importanței istorice și a rolului benefic al partidului comunist în viața țării: □•Enumerăm câteva studii *ejusdem farinae* cu poezia: *Dezvoltarea literaturii comparate în România după 23 August 1944* (Victor Iancu), *Contribuția intelectualității bănățene la lupta antifascistă din România* (William Marin). ■•Dintre cronici, o reținem pe cea lui Șerban Foarță, analizând cartea de debut în poezie a lui Marcel Turcu („Nu «drama comunicării» este motivul poeziei lui. E însăși *motivarea* acestei poezii, mobilul ei ascuns, neliniștea care o bântuie, aerul pe care-l respiră”) și pe cea a Alexandrei Indrieș despre nuvelele lui Ion Maxim. □•Proză despre războiul de eliberare de Eugen Teodoru, *Bariera de fum*. ■•Ion Clopoșel recuperează, în domeniul documentelor de istorie literară, activitatea lui Corneliu Diaconovici, jurnalist de stânga din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. □•Octavian Metea luminează activitatea lui Valeriu Braniște, un militant al unității statale și bănățean prin adopție, în *Valeriu Braniște la Timișoara*. □•Elena Voiculescu dezbate problema militantismului estetic al lui Mihai Ralea (*Mihai Ralea și militantismul estetic*), iar Andrei A. Lillin scrie monografic despre Zoltan Franyo. ■•Felicia Giurgiu se preocupă de *Expresia timpului în poezia lui Al. Philippide* ■•Jordan Datcu comentează existența filoanelor folclorice în poezia lui Ion Bănuță, concluzionând: „Într-una dintre reprezentările sale poetul Ion Bănuță se definește a fi un plin de rezonanțe ulcior de lut din Râm, metaforă a tradiției. E de dorit ca acest receptacol să găsească noi resurse pentru înnoirea poeziei sale”. □•O sinteză harnică încearcă Nicolae Țirioi în *Despre arta tinerilor scriitori timișoreni*, urmărind să demonstreze intensificarea „efervescentei literare” în anii de după Eliberare.

• [„**Ramuri**”, nr. 8]. Sunt omagiate al X-lea Congres al Partidului Comunist și împlinirea unui sfert de veac „de la eliberarea României de sub jugul fascist”. Sunt stabilite două scopuri importante: asigurarea înțelegerii măsurilor luate de partid de către fiecare muncitor pentru ca producția în județul Dolj să fie garantată și pregătirea adecvată a cadrelor didactice în domeniul tehnicii și al științei.

□•Mihail Pișcoci scrie articolul *Filozofia lui Benedetto Croce*. Filozofia lui Croce renunță la principiul dualismului și evidențiază unitatea ce se află la baza existenței: „Realitatea este activitatea, iar activitatea este creație. Creativitatea se materializează în istorie, care este, în esență, istorie a creativității spiritului uman, iar această istorie, ca viață a spiritului, este realitatea absolută.” □•Într-un cadran, este prezentată opinia lui Al. Ivasiuc despre menirea scriitorului. Acesta afirmă că operele valoroase iau naștere de cele mai multe ori ca rezultate dintr-un context tensionant al istoriei, chiar tragic. ■•Adrian Marino publică partea a doua din studiul său *Formalismul* în care discută problematica *dualismului* și teoria care îi opune rezistență, *monismul*. Idealul gândirii moniste este că lucrarea artistică nu poate fi scindată, unitatea ei intrinsecă este „indivizibilă” chiar și în fața instrumentelor analizei. ■•La secțiunea *Cronica literară*, sub titlul *Metamorfozele romanului*, Al. Piru scrie despre trei prozatori: Mircea Ciobanu, Vintilă Ivănceanu, Alexandru Ivasiuc). □•*Martorii* de Mircea Ciobanu este „o scriere obscură, aproape imposibil de străbătut până la capăt”. □•*Până la dispariție* de Vintilă Ivănceanu este mai degrabă un „antiroman”. Al. Piru identifică numeroase mijloace la care a recurs autorul pentru a-și ilustra proiectul deconstructivist al romanului (ironia, minimalizarea naturalismului, îmbinarea confesivului cu absurdul și oniricul) dar, cu toate acestea, autenticitatea lasă de dorit: „Cu asemenea mijloace se poate oricând confecționa un roman de câteva sute de pagini. Întrebarea ar fi doar pentru cine și de ce”. □•*Cunoaștere de noapte* de Al. Ivasiuc este un roman scris ca un „monolog interior”. Prin această concentrare excesivă asupra reacțiilor interioare, romanul pierde la nivelul epicului și capătă expresivitate „prin adâncimea și tensiunea problematicii lui”. ■•În *Proteismul critic*, Ov. Ghidirmic descrie sistemul critic al lui Șerban Cioculescu din monografia *Viața lui I.L. Caragiale*. ■•La rubrica *Recenzii* sunt analizate șase cărți. □•M. Beșteliu scrie despre Vladimir Streinu, *Clasicii noștri* identificând amprenta lui G. Călinescu în gândirea lui Vladimir Streinu chiar și atunci când îl contrazice. □•Titus Bălașa își exprimă unele rezerve față de *Avangardismul poetic românesc*. Acesta îi reproșează lui Ion Pop, autorul studiului, absența lui Geo Bogza sau Ilarie Voronca, precum și unele inadvertențe privind unitatea istorică a diferitelor curente. □•A treia este cea a lui G. Gheorghiuță, la Virgil Nemoianu, *Simptome*. □•*O panoramă a istoriei literare* se intitulează articolul scris de Pompiliu Marcea, realizat sub forma unei sinteze asupra monografiilor, biografiilor și studiilor critice, de la Al. Piru la Ion Pop. ■•Matei Alexandrescu publică un fragment din interviul pe care i l-a acordat Cella Delavrancea. □•Eugen Negrici scrie despre *Cimitirul Buna – Vestire* de Tudor Arghezi, apreciind, dincolo de valorile pe care le relevă la

nivelul lexicului și al sintaxei, îmbinarea diferitelor modele culturale, de la barocul de tip european suprapus peste cel de tip asiatic. □ În *Paradisul suspinelor* Matei Călinescu analizează proza lui Ion Vinea (*Lunaticii, Ora fântânilor, Paradisul suspinelor*), din care nu lipsesc poeticitatea și „nota crepusculară”, de oniricul lucid. □ V.G. Paleolog scrie *Din istoria fenoreriei oltene*, material ilustrat cu imagini cu uși de lemn și de fier din secolul al XVIII-lea din bisericile din Craiova. □ Dinu Săraru, reface la *Cronica teatrală* parcursul istoric al teatrului românesc de la „actul istoric de la 23 august 1944” și până în perioada actuală, a anilor 60. Articolul se intitulează *Bilanț și perspective*. □ În ultima secțiune, „Meridiane”, Gabriela Maria Pinteza scrie despre *Le Mal-Aimé* de Guillaume Apollinaire, A. Kovacs despre realismul lui Dostoievski și Cornelia Cârstea despre poezia lui Pablo Neruda.

● [„Secolul 20”, nr. 8] Numărul nu scapă de intruziunea politicului, găzduind două dintre temele zilei, care se dovedesc a fi inepuizabile: *Din „Cuvântarea” tovarășului Nicolae Ceaușescu, rostită la sesiunea jubiliară a Marii Adunări Naționale, consacrată celei de-a XXV-a aniversări a eliberării patriei de sub jugul fascist și respectiv Din „Raportul” tovarășului Nicolae Ceaușescu la cel de-al X-lea Congres al Partidului Comunist Român*. □ O frază din primul discurs despre influența comunismului în educație, deși tendențioasă, nu poate fi ignorată: „În România socialistă s-a asigurat accesul larg al tuturor cetățenilor la comorile culturii și științei; aproape o cincime din populație totală a țării învață astăzi în școli și facultăți.” □ De asemenea, un paragraf din cea de-a doua intervenție publică este revelatoare pentru spiritul așa-zis dezghețat al perioadei: „Desigur, noi suntem partizanii libertății de creație și orânduirea noastră asigură condiții de manifestare deplină a personalității și talentului scriitorilor, artiștilor ca și a tuturor cetățenilor patriei. Dar noi concepem libertatea de creație în accepțiunea filozofică pe care marxismul o dă necesității istorice înțelese.” □ Mihnea Gheorghiu susține, în articolul de fond, *Secolul și anii*, mesajele transmise de Nicolae Ceaușescu: „Dar, independent de metodele folosite, criteriologia noastră dialectică ne-a permis să aplicăm cu discernământ principiile estetice ale concepției marxist-leniniste despre societate, criteriile conștiinței noastre socialiste și să ne constituim după ele judecățile de valoare, în scopul final al formării omului nou, eliberat prin umanismul său regăsit, de tarele morale ale trecutului.” ■ Pe lângă acest material, își fac loc în revistă romanul *Casa de pe colină* de Cesare Pavese, în traducerea lui Ștefan Delureanu și poezii de Evgheni Evtușenko, în tălmăcirea lui Ioanichie Olteanu.

● [„Steaua”, nr. 8] Articolul aflat în deschiderea numărului din august poartă semnătură redacției și pledează pentru *Participarea literaturii* la evenimentele contemporane: „În expresia cea mai directă și mai convingătoare, scriitorii sunt chemați să realizeze operele mature ale literaturii, responsabilă prin consecințele ei asupra oamenilor, receptivă la mutațiile profunde acestor ani, conștientă de misiunea ei socială și estetică. Scriitorii sunt chemați să mediteze asupra vieții, să

exploreze în spiritul unei elevate ale vieții, determinările sociale și istorice, ipotezele morale ale comportamentului uman. [...] Trăind acest timp, îndemnați de mesajul Partidului, înțelegând dimensiunile și coordonatele scrisului angajat, ne înscriem în programul nostru îndemnul și obligația propriei noastre conștiințe: „Nu uitați niciodată că menirea artei noastre este de a înnobila omul, de a-l inspira spre noi fapte mărețe, spre realizarea idealurilor socialismului și comunismului”. □•Cu prilejul împlinirii a 25 de ani de la Eliberarea României „de sub jugul fascist”, conferențiarul universitar Ion Bojan, scrie despre „era nouă deschisă de acest eveniment istoric. □•Liviu Petrescu salută apariția unor volume de traduceri, majoritatea în colecția „Poesis”, printre care una datorată lui Șt. A. Doinaș, din creația poetului de limbă spaniolă Rubén Darío. „Am citit cu atenție și interes prefața întocmită de D. Sa, prefață intitulată *Poetul Ruben Darío și estetica «modernismului»*», însă câteva afirmații pe care le-am întâlnit aici ne-au provocat nedumerire. Autorul consideră astfel că epocii romantismului i-a urmat o perioadă în care poezia europeană a deplasat accentul «de pe problemele de conținut pe problemele de formă». Această nouă orientare artistică și-ar fi găsit expresia în cele câteva curente mai importante care au dominat poezia europeană la sfârșitul veacului trecut, și anume în parnasianism și în simbolism. Este totuși destul de imprecis înțelesul pe care Ștefan Aug. Doinaș îl dă aici noțiunii de formă; estetica parnasianismului este, într-adevăr, o estetică a imaginii, și anume o imagine foarte precis definită, în cadrul căreia valorile plastice sunt evidențiate la maximum. În plus, parnasianismul acordă o mare însemnătate canoanelor tehnice ale versificației; scopul creației devine astfel adeseori doar acela de a înfrânge dificultățile exterioare cele mai rafinate. Pe când estetica simbolismului nu poate fi socotită cu nici un chip o estetică a imaginii; contururile obiectelor descrise își pierd întotdeauna claritatea, marginile care separă lucrurile unul de celălalt se șterg cu încetul, până la dispariția completă a ideii de formă. Arta poetică a lui Paul Verlaine – în fond un veritabil manifest poetic al simbolismului – pretinde ca poetul să aleagă în așa fel cuvintele, «încât/ să pară totuși din greșeală», iar lucrurilor să nu le mai fie redată culoarea lor fundamentală, ci doar nuanțele, întrucât singură nuanța «e-mpreunarea/ De vis cu vis, de cor cu flaut». În ceea ce privește versificația, poezii simbolști acționează în aceeași direcție, adică în vederea slăbirii respectului pentru canoane. [...] În ce fel se poate atunci justifica afirmația lui Ștefan Augustin Doinaș cu privire la «religia formei» ce s-ar manifesta la poezii simbolști? Evident, într-un singur fel, și anume atunci când se are în vedere valoarea sonoră a cuvântului, valoare cu ajutorul căreia se obține o muzicalitate excepțională a discursului poetic. Noțiunea de formă are prin urmare la poezii simbolști un conținut foarte restrâns, și autorul prefeței ar fi trebuit să notifice acest lucru, deoarece, din altă perspectivă, cum am văzut, simbolismul se definește tocmai ca efort de descompunere a formelor. Selecția pe care a realizat-o Ștefan Aug. Doinaș nu ne relevă însă în măsura în care ne prevenise prefața un poet «modernist», ci mai degrabă un poet cu puternice reminiscențe romantice, cu o foarte vie ape-

tență pentru idealitate. Un idealism mai mult însă de stil și de manieră, care transpore fie din explicații facile [...], fie din unele motive lirice. [...] Mult mai interesant ni s-a părut Ruben Dario prin acele poeme din care răzbat accente de mare energie și încordare, cum ar fi poemul dialogat *Arena*; întâmplarea face ca tocmai în asemenea cazuri și traducerea lui Ștefan Aug. Doinaș să atingă perfecțiunea. [...] O altă traducere demnă de notat ni s-a părut aceea a poetului american Edgar Lee Masters, cu *Antologia orășelului Spoon River*; traducerea aparține lui Ion Caraion, iar prezentarea lui Virgil Nemoianu. Petru Popescu avea dreptate atunci când, definind însemnătatea literară a lui Edgar Lee Masters, aprecia drept merit fundamental al acestuia faptul că «el e unul din rarii autori americani care, în secolul nostru, au reflectat asupra morții». În plus, poetul ar fi izbutit să reproducă «foarte fidel și cuprinzător conștiința americană». Se știe că *Antologia orășelului Spoon River* se compune dintr-o sumă de monoloage și confesiuni imaginare ale morților din Spoon River. Același Petru Popescu apreciază că observația cea mai importantă ce se poate face asupra acestor confesiuni este că «fără să vrea, Masters ne spune că americanii nu sunt pregătiți pentru moarte». Observație, întărită cu câteva rânduri mai jos: «cetățenii din Spoon River nu vroiau să moară pur și simplu pentru că nu știau să moară». Petru Popescu își argumentează afirmația cu ajutorul poemelor Knowlt Hoheimer și Hod Putt; noi ne-am fi referit însă mai ales la poemul Bert Kessler, cel doborât de o mușcătură de viperă, sau Amanda Barker, surprinsă de moarte la o naștere, sau Minerva Jones, poetesa târgului, cea căreia îi mai era «atâta sete de viață» și «atâta foame de iubire». [...] Volumul de traduceri din poeziile lui Eugenio Montale (datorat lui Dragoș Vrânceanu) nu mai poate fi totuși considerat o premieră absolută; în 1966, Ilie Constantin dăduse la iveală un prim volum de traduceri din opera poetului, în colecția «Cele mai frumoase poezii». Selecția lui Dragoș Vrânceanu diferă însă sensibil de cea a lui Ilie Constantin; de profitat, va profita bineînțeles în primul rând cititorul care are astfel prilejul să cunoască unul dintre cei mai interesanți poeți ai Italiei contemporane, și să-l cunoască mult mai îndeaproape decât s-ar fi așteptat. Eugenio Montale ni se pare de altminteri un poet extrem de instructiv pentru cine vrea să cunoască un aspect dintre cele mai importante ale sensibilității contemporane; autorul *Oaselor de sepie* se distinge prin aspirația de a se elibera de subiectivitatea personală și de a se contopi cu ritmul de viață al cosmosului. Marea aventură – susține poetul undeva – este «să dispari fără urmă»; din acest punct de vedere, metafora cea mai concludentă de care se slujește el este aceea a florii-soarelui. [...] Dragoș Vrânceanu traduce în vers liber poeme cu o structură prozodică foarte riguroasă; sub acest aspect, culegerea lui Ilie Constantin este de preferat. [...] Multe echivalențe românești ale lui Ilie Constantin ni s-au părut superioare celor la care s-a oprit Dragoș Vrânceanu; acolo unde primul vorbește despre caii îngluși care «fornăie pământul», ultimul folosește o vocabulă mult mai inexpresivă: «caii cu glugă/ adulmecă pământul». O traducere îndelung așteptată este și aceea a poemelor lui Georg Trakl; îl știam pe Ion Alexandru angajat într-o astfel de

întreprindere, dar iată că Petre Stoica și-a împlinit cel dintâi promisiunile, și încă de o manieră excepțională. Ne-a produs o impresie foarte puternică mai ales priciperea cu care Petre Stoica a redat în românește acele imagini ale devitalizării și ale degenerării, prin care Georg Trakl definește lumea civilizată a orașului. Din păcate însă, selecția pe care a acceptat-o editura ni s-a părut totuși puțin cam sumară; nu am înțeles apoi, de ce în acest caz nu s-a respectat regula obișnuită de a se oferi, alături de versiunea românească, și originalul, pentru a înlesni întrucâtva confruntarea. Atât ediția Eugenio Montale, cât și ediția Rubén Dario sunt ediții bilingve; prin ce au meritat Edgar Lee Masters și Georg Trakl un tratament de excepție? Desigur, nu se poate trece cu vederea peste evenimentul editorial care îl constituie traducerea (de data aceasta foarte masivă) din opera poetică a lui Arthur Rimbaud; strădania celor doi traducători însă (Petre Solomon și N. Argintescu-Amza) a fost judecată la timpul potrivit de Matei Călinescu, într-un articol din «România literară», iar observații suplimentare față de ce poate fi găsit acolo nu avem de făcut. În încheierea sumarului nostru bilanț, vom mai semnala doar efortul de a dăru publicului românesc și câteva selecții din poeți mai apropiați de noi în timp, și a căror cunoaștere este absolut necesară pentru înțelegerea mișcării poetice contemporane; remarcabil este faptul că editurile nu s-au mărginit la o singură literatură, ci au încercat să acopere o arie geografică cât mai largă. Ies în evidență, din acest punct de vedere, reușitele lui Aurel Gurghianu (autorul unui foarte atrăgător volum de traduceri din poetul grec contemporan Kostas Varnalis), Gellu Naum (prezent cu o selecție din poemele lui René Char), Radu Cârnelci (interesat și cucerit de poezia lui Léopold Senghor, distins poet african) etc.”.

□ Cronica literară a lui Leon Baconsky la volumul de poezii a lui Virgil Teodorescu se deschide cu o serie de precizări cu privire la suprarealism: „Multora suprarealismul li s-a părut poate, inițial (unii îl mai consideră și astăzi ca atare!), dacă nu un veritabil loc geometric al imposturii absolute, cel puțin un fel de câmp magnetic, creat de inteligența speculativă a câtorva aventurieri ai spiritului pentru a organiza într-un sistem, demn de a fi luat în serios, particulele întâmplătoare de minereu poetic, produs de verva incontinentă a unor profesioniști ai logosului. În favoarea unei astfel de interpretări pleda de altfel, aparent și dincolo de voința și chiar de știința inițiatorilor, însuși Manifestul incendiar al mișcării, atunci când abolea cu voită brutalitate orice implicație a factorului rațional, în actul creației – act cărui urma să i se substituie în exclusivitate scriitura automată, «explozivă», transcrierea spontană a unor «stări psihice» pasagere, utilizarea nonșalantă a tuturor formelor delirului, ale halucinației, ale visului și, în genere, a celor mai neelaborate și mai arbitrare structuri lingvistice. [...] «Aventura» acestora se dovedește astfel discret supravegheată și abil condusă către producerea unui nou tip de valori, ce concordă, în fond, cu noul raționalism, mai complex și, prin aceasta, și mai profund, al epocii moderne. De aici și rațiunea de a fi a suprarealismului, ca și a oricăror mișcări de avangardă, servite de la început de bună-credință și, necondiționat, de *talent* (oricât de compromis ar apărea termenul din urmă, în

viziunea iconoclastă a majorității avangardiștilor). Căci dacă inițial negația supra-realistă a putut fi confundată, în radicalismul ei, cu anarhia, iar disoluția aparent totală a «artisticului», postulată de doctrinarii mișcării, a putut favoriza chiar impostura, treptat, odată cu cristalizarea în practică a raporturilor dintre creator și materialul amorf pe care-l absorb retortele laboratorului său intim, s-a operat și inevitabila distincție dintre produsul de *talent* și rodul purului hazard – noțiune (ultima) ce exclude, după părerea noastră, dacă nu și eventualitatea unor «sclipiri» fericite, în orice caz posibilitatea unei continuități, a unui proces sistematic și susținut de afirmare a unei înzestrări specifice. [...] Format într-un climat artistic caracterizat prin coliziunea adesea violentă dintre tendințe și crezuri, Virgil Teodorescu se poate spune că a aderat de la început la platforma suprarealistă, furat, pe de o parte de radicalismul ei estetic, tentant pentru orice tânăr cu ambiția unei afirmări rimbaldiene, iar pe de alta, de postulatul poeziei ca acțiune, în stare să contribuie la asanarea mediului și a normelor sociale, corupte și perimate, ale acelor ani. Maturizarea mijloacelor lui Virgil Teodorescu, survenită odată cu afirmarea propriu-zisă, ca mișcare, a suprarealismului românesc (anii 1945-1946), e ilustrată de *culegerea Blănurile oceanelor (1945)*, inclusă pare-se integral în antologie, căreia îi împrumută de altfel și titlul – ceea ce ni se pare elocvent și pentru precizarea opțiunii autorului, din perspectiva celor aproape patru decenii de exercițiu poetic. Ciclul se definește prin caracterul său unitar, fiind consacrat eroticii și structurându-se cu o anumită pedanterie de manifest în jurul atitudinilor formulate în cele două texte programatice: primul, sub forma unui «colaj» cu selecțiuni din creația unor spirite tutelare ca Rimbaud, Lautréamont, Eluard, Novalis, Bachelard, Faulhan, completate – ingenios și concludent pentru intențiile autorului – cu o propoziție cheie, desprinsă din scrierile polemice ale lui Engels: «Ceea ce lipsește tuturor acestor domni este dialectica» (notăm că modul de loc arbitrar al juxtapunerii acestor crâmpoie conferă colajului semnificația unui veritabil poem, menit să prefățeze întregul volum); al doilea, purtând de data aceasta și un titlu adecvat rostului său (*Munții din vise*), elaborat în maniera consacrată a manifestelor avangardiste, cu suite de negații retorice și cu ambiguități, în măsură să șocheze și totodată să deruteze percepția cititorului deprins cu limpiditatea clasicelor «Credo»-uri. [...] Urmărind să violenteze, asemeni tuturor suprarealiștilor, mentalitatea placidă a veacului, figurată în poem de «prudența care falsifică pasul sigur al luptei», «înlanțuirea egală a anotimpurilor» etc., precum și candorile cuminți ale unui public deprins mai curând cu «literatura» (ghilimelele aparțin gustului estetic respectiv), decât cu poezia, autorul nu găsește întotdeauna în el nici resursele necesare clamării atitudinilor sale de iconoclast, încât furtunile «oceanelor» pe care încearcă să le capteze în poezia sa își estompează frecvent ecourile, sub «blănurile» sensibilității sale, mult mai blânde în fond decât și-ar fi dorit-o poate Virgil Teodorescu însuși. Că autorul *Blănurilor oceanelor* și al *Buteliei de Leyda* (următoarea culegere reprezentativă a sa, din același an) este totuși un poet și, în afară de aceasta, unul cu vocația suprarealismului, cum am mai

spus, este însă un lucru cert și nu tocmai greu de demonstrat. [...] Etapa următoare a liricii lui Virgil Teodorescu (trecem peste exercițiile franțuzești ale plachetelor din 1947, [...] este concretizată în culegerile *Scriu negru pe alb* (1955), *Drepturi și datorii* (1958) și, în parte, *Semicerc* (1964), în care poetul abandonează fără nici o rezervă aparentă crezul suprarealist, pentru a versifica – prea adesea plat, ca să putem vorbi de manifestarea unei a două naturi poetice – fapte și realități contemporane, în poeme lipsite de fiorul liric indispensabil mării poezii, oricare ar fi modalitatea ei expresivă. În unele, autorul își impune chiar să polemizeze cu propri-i trecut, socotindu-și de pildă adolescența «o preistorie», consumată în exercițiul van al cuvântului ce «nu cuprindea în carnea lui ideea» (*Era o preistorie*). [...] Odată cu volumul din 1966, *Rocadă* (titlu semnificativ!), întâlnim în schimb tot mai puțină zgură poetică, tot mai rare trouvaille-uri și exerciții de pură versificație (deși culegerea debutează chiar cu o asemenea mostră: *Rotund*), făcându-se totodată vizibilă revenirea treptată a autorului la instrumentele sale cele mai familiare. Cu o nouă dexteritate, dobândită poate și ca urmare a frecventării mijloacelor tradiționale, în etapa anterioară, Virgil Teodorescu construiește acum, fidel în linii mari mai vechilor formule suprarealiste, imagini mai închegate parcă liric decât odinioară. Deosebiri sunt calitative și rezidă, firește, și într-o mai matură aplicare, de obicei tot subtextuală, la valorile etice majore ale noului moment istoric, dar și (mai ales) într-o mai organică fuziune a expresiei cu obiectul meditației sau, mai precis poate, al fabulației sale. Metafora din titlul ultimei sale culegeri incluse în antologie, *Corp comun* (1968), este categoric edificatoare și sub acest aspect. O anume dispoziție ironică, diversă ca tensiune și ca modalitate de concretizare poetică, desenează o altă caracteristică a acestor ultime poeme (cu serioase rădăcini, de fapt, în mai vechea producție suprarealistă a autorului). Procedul urmuzian al analogiilor inedite, pe baza unor omonimii cu neașteptate turnuri semantice, este de asemenea cultivat (bunăoară în *Longobarzii*), cu efecte similare. Umorul nu este însă de obicei integrat imaginii ca valoare în sine, rămânând cel mai adesea doar ca mod agreabil de a distra atenția de la ceea ce e esențial în poem. O constantă a celor două culegeri din urmă este de altfel tocmai această frecventă alternare de planuri, care derutează inițial la lectură, solicitând reluarea unor pasaje, în scopul aprofundării sensurilor fundamentale ale discursului poetic. Aparența de gratuitate a «jocurilor» mimate de poet se dovedește atunci adesea înșelătoare, mascând un fond grav, ce legitimează insistențele cititorului. Pornind de la aceste câteva constatări, nu credem a ne înșela afirmând că poetul încearcă să concilieze, prin creația sa din ultimii ani, viziunea și practicile consacrate de suprarealism, cu necesitățile etice și spirituale ale noului umanism, mai profund raționalist – prin deplasarea centrului de greutate al investigației spre esențele mai greu sondabile – și deci și mai consubstanțial structurii și sensibilității omului contemporan (ceea ce afirmăm, într-o altă ordine de idei, și în preambulul acestor glose pe marginea poeziei lui Virgil Teodorescu). Aceasta presupune, evident, și de loc neglijabile abateri de la doctrina ortodoxă a supra-

realismului, cu toată fidelitatea de principii pe care o postulează scriitorul, în diversele sale intervenții teoretice. [...] Atât timp însă cât noua sa experiență evoluează pozitiv, mai interesează oare gradul în care poetul rămâne fidel tuturor convingerilor sale estetice inițiale? Același lucru s-a petrecut, mutatis mutandis, și cu cei mai reprezentativi dintre exponenții mișcării, în însăși patria ei: un Desnos, un Eluard, un Aragon și, sub unele aspecte, chiar un Breton nu au procedat altfel, fără a-și atrage prin aceasta excluderea din capitolul de istorie literară consacrat suprarealismului. Situația lui Virgil Teodorescu în același capitol nu ni se pare deci hazardată, cu toate meandrele și delimitările înregistrate de evoluția creației sale, de la *Blămurile oceanelor*, la *Corp comun*. Ceea ce nu implică, de bună seamă, și o apreciere valorică definitivă a acestei creații; judecățile de acest ordin le va formula posteritatea, din perspectiva acelei detașări în timp, necesare, oricărei sentințe estetice exacte și viabile”. □•Se constată, la rubrica „Mențiuni și opinii”, „o substanțială înnoire în formula revistei craiovene „Ramuri”, o dată cu apariția numărului 6. Paginile altădată supraîncărcate cu materialele cele mai eterogene și de evidentă inegalitate valorică, sunt acum mai aerisite, purificate de balastul incomod. A dispărut și aspectul uneori prea apăsător provincial al trecutelor numere – cea mai mare parte a colaborărilor este acum de un remarcabil nivel calitativ”.

• [„**Tânărul leninist**”, nr. 8] Demostene Botez publică versurile *Puterea acestui pământ*: „Partid,/ Tu mi-ai împăcat deplin faptele cu conștiința/ Și mi-ai dat sentimentul nobleței vieții,/ Frumusețea luptei printr-un ideal,/ Mândria de-a fi om,/ Cutezanța de-a depăși condiția umană./ Îți mulțumesc!/ Partid,/ Cu puterea ta uriașă ai dezrobit un popor întreg, -/ Poporul strămoșilor noștri;/ Ai liberat casele sărace de târcoalele stăpânilor,/ Ai adus liniștea concentrată a muncii pentru toți, / Și bucuria lucrurilor făcute de mâna omului/ Care-a devenit prin tine, creator de lumi. Și-ai făcut din toată suflarea omenească/ Un sfat imens al țării/ Spre-a hotărî cu milioanele lui de glasuri./ Ai continuat omenește facerea lumii cea de la începuturi/ Cu tot ce înlesnește munca poporului,/ Și cu frumusețile noi ce-i fac bucuria./ Puterea ta e fără margini/ Că e puterea acestui pământ și-a oamenilor lui!” ■•Demostene Botez preamărește *Puterea acestui pământ*: „Partid,/ Tu mi-ai împăcat deplin faptele cu conștiința/ Și mi-ai dat sentimentul nobleței vieții,/ Frumusețea luptei printr-un ideal,/ Mândria de-a fi om,/ Cutezanța de-a depăși condiția umană./ Îți mulțumesc./ Partid,/ Cu puterea ta uriașă ai dezrobit un popor întreg ./ Poporul strămoșilor noștri;/ Ai liberat casele sărace de târcoalele stăpânilor,/ Ai adus liniștea concentrată a muncii pentru toți./ Și bucuria lucrurilor făcute cu mâna omului/ Care-a devenit prin tine, creator de lumi./ Și-ai făcut din toată suflarea omenească/ Un sfat imens al țării/ Spre-a hotărî milioanele lui glasuri./ Ai continuat omenește facerea lumii de la începuturi/ Cu tot ce înlesnește munca poporului, și cu frumusețile noi ce-i fac bucuria./ Puterea ta e fără margini/ Că e puterea acestui pământ și-a oamenilor lui!”. ■•Sunt semnate texte omagiale dedicate patriei, tradițiilor poporului și tineretului român de Mircea An-

gelescu, Zaharia Stancu, Alexandru Balaci. □•Mircea Angelescu percepe *Tineretul – factor activ în viața țării*: „Înceiem un sfert de veac de eră nouă stăpâniți de sentimentul tonifiat pe care ți-l dă împlinirea unui ideal. Optimist, cu o deplină încredere în viitorul luminos al țării, întregul popor și-a manifestat cu prilejul recentului congres al partidului ferma sa adeziune față de politica științifică a partidului nostru comunist...”. □ Zaharia Stancu meditează la soluții *Ca să exiști în conștiința poporului tău*, în ipostaza de artist: „În epoca marilor transformări socialiste, funcția socială a creației literar-artistice a dobândit o și mai înaltă răspundere prin rolul pe care-l are în înfăptuirea progresului social, în ridicarea conștiinței socialiste și înobilarea spirituală a oamenilor. A apărut un element nou, hotărâtor: participarea conștientă a făuritorului de artă, militant, la edificarea noii societăți. [...] Operele de artă create în focul marilor bătălii date de partidul și poporul nostru în acest ultim sfert de veac, prin rolul pe care l-au avut în dezvoltarea conștiinței socialiste, prin promovarea trăsăturilor politico-morale înaintat, specifice omului noii societăți, prin legătura organică cu realitatea vieții noastre, sunt o dovadă că făuritorii de artă se află la înălțimea nobilei meniri pe care o au și că pot să răspundă chemării lansate de la înalta tribună a Congresului al X-lea al P. C. R. de către secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu [...] Ca scriitor și președinte al Uniunii Scriitorilor, urmăresc cu emoție și atenție creația tinerelor condeie... Și cred că mă pot sluji și de acest prilej ca să spun că pentru un făuritor de artă contemporan... datoria cea mai înaltă este să caute în mod permanent... să realizeze opere ale căror idei să slujească România socialistă, opere care să corespundă într-o cât mai mare măsură năzuințelor poporului român...”. □•Alexandru Balaci descoperă *Tradiții nobile*: „În decursul milenarei sale istorii, poporul nostru... a creat un număr impresionant de valori științifice, literare și artistice, care i-au exprimat particularitățile psihice dobândite... De la basmele și poeziile noastre populare... trecând prin paginile cronicarilor... literatura română... se desface tot mai larg cu succesiunea neîntreruptă a veacurilor. Ea scoate la iveală, pe măsura treptatei sale maturizări, valori de amploare universală, ca meditațiile incandescente ale lui Eminescu, giuvaerele argheziene, proza pătrunsă de profundă și autentică omenie a lui Sadoveanu sau cea de riguroasă obiectivitate socială a lui Liviu Rebreanu”.

• [„Teatrul”, nr. 8] Numărul revistei se deschide cu textul *Chemarea Congresului*, semnat „Teatrul”: „Prezentul număr al revistei noastre apare între două evenimente de covârșitoare semnificație și importanță în viața poporului român: a doua zi după cel de al X-lea Congres al Partidului Comunist Român, și în ajunul celei de a douăzeci și cincea aniversări a în veci neuitatului 23 august al Eliberării – 23 August 1944.[...] Creatorii noștri de artă nu pot decât să adere din toată inima la definirea de către tovarășul Ceaușescu, a țelului suprem, final, al creației artistice: «... menirea artei noastre este de a înnobilă omul, de a-l inspira spre noi fapte mărețe, spre realizarea idealurilor socialismului și comunismului». Dar meditația creatorilor, meditația creatoare asupra acestei definiții nu este niciodată prea

adâncă, nu va izbuti niciodată să epuizeze arzătorul ei conținut. În faza actuală a dezvoltării socialismului în țara noastră, misiunea artei devine cu atât mai complexă, cu cât conștiința poporului s-a dezvoltat în același ritm, sporindu-și deopotrivă, nevoile și exigențele. Dar, totodată, ea câștigă în noblețe. Mai mult decât oricând, condiția primordială a creației artistice este libertatea: libertatea cetățeanului, libertatea societății, libertatea creatorului, care se determină reciproc, și nu sunt decât una. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a afirmat-o răspicat: «... noi suntem partizanii libertății de creație și orânduirea noastră asigură condiții de manifestare deplină a personalității și talentului scriitorului, artiștilor ca și a tuturor cetățenilor patriei». [...]De aceea, în condițiile libertății sporite, creatorii de artă trebuie să se simtă încărcăți cu o răspundere sporită: cetățenească și artistică. Ei trebuie să știe, să simtă în orice clipă, că sunt răspunzători, cu opera lor, față de poporul nostru, de efortul acestuia, de succesele sau de eșecurile lui. Răspunderea, însă, implică prezență și activism: artist absent și pasiv nu se poate concepe în societatea noastră. Prezența, la rândul ei, impune comunicarea, accesibilitatea și actualitatea. Iar activismul impune dinamismul angajării ideologice, combativitatea, intransigența, discernământul. Coordonatele creației și activității noastre artistice apar așadar, după Congresul al X-lea, cu o deosebită forță și claritate, așa cum se desprind din cuvântul pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu l-a adresat direct slujitorilor artei și culturii: «De la înalta tribună a Congresului vreau să exprim chemarea pe care partidul nostru, masele largi ale iubitorilor de cultură o adresează romancierilor, poezilor, dramaturgilor, muzicienilor, artiștilor plastici, interpreților, tuturor creatorilor de artă. Ceea ce vi se cere, tovarăși, este să pătrundeți în adâncul existenței poporului și, înțelegând năzuințele sale, eforturile și lupta sa eroică, să înfățișați grandioasa frescă a României socialiste». Minunată chemare, pe care toți slujitorii artei române au primit-o drept în inimă!” □•Victor Eftimiu semnează *După un pătrar de veac*: „Feeria cărților, alături de feeria teatrului și a expozițiilor de pictură și de sculptură, parcurile înflorite, vechile și noile clădiri, broderiile populare, constituie tot atâtea elemente de cultură care se desfășoară în fața ochilor noștri uimiți, vorbindu-ne de vitalitatea și de darurile artistice cu care a fost înzestrat acest neam mult talentat. Iar perspectivele îmbogățirii noastre spirituale sunt abia deschise: Congresul al X-lea al Partidului le-a proiectat în strălucirea lor viitoare”. □•Apare ancheta *11 dramaturgi despre orizonturile dramaturgiei*, la care participă: Aurel Baranga, Ion Băieșu, Paul Everac, Maria Földeș, Al. Mirodan, Iosif Naghiu, Ilie Păunescu, Alecu Popovici, Alexandru Sever, Dumitru Solomon, Leonida Teodorescu. □•Aurel Baranga semnează *Elogiul actualității*: „Dramaturgia românească dintre cele două războaie mondiale are merite deosebite, poartă epoletul de glorie al unei literaturi umaniste exemplare. Opera lui Victor Eftimiu, Camil Petrescu, George Mihail Zamfirescu, Mihail Sebastian, Alexandru Kirișescu, Nicolae Kirișescu, Victor Ion Popa, Ion Marin Sadoveanu, Mircea Ștefănescu, Tudor Mușatescu, constituie un patrimoniu cultural de o asemenea inestimabilă valoare, că transformă în subiect de amuzament divagațiile

iresponsabile ale cutări trepăduș anonim, dispus să pulverizeze în trei fraze, cam peltice e drept, o jumătate de veac de muncă literară. [...] Și dacă rezultatele imediate ale acestei strădanii colective n-au fost întotdeauna la înălțimea aspirațiilor, de vină nu e nici *conceptul de actualitate*, strivitor prin caietul său de sarcini, și nici limitata capacitate creatoare a dramaturgilor. De vină nu e nimeni, fiindcă Istoria Literară nu operează cu concepte juridice, nu stabilește responsabilități, nu impune sancțiuni, nu acordă absolviri.” □• Ion Băieșu semnează *Teatrul și politica*: „Desigur că scriitorul dintotdeauna a slujit un singur stăpân: adevărul. Căci dacă pentru un om obișnuit minciuna este un viciu oarecare, pentru scriitori rostirea neadevărului se transformă într-o definitivă descalificare profesională. Mi se pare că, pentru un dramaturg această teribilă chestiune este mai acută ca pentru poet și prozator, căci el este chemat să vorbească de pe scenă, adică să spună ceea ce are de spus cu glas tare.” □• Paul Everac semnează *Timpul doi*: „Partidul ne duce înainte, trasează în noi linii directe, cifre. Impulsionează. Dă posibilități mari, tot mai mari. Noi nu ne ocupăm cu cifrele, cu planurile, noi ne ocupăm cu adevărurile artistice și u iluziile artistice. Partidul ne face o viață mai solidă, mai așezată. Ne cere s-o înfrumusețăm. Să-i sporim tumultul interior. Fiindcă a trăi nu e numai a mânca, nici numai a produce. A trăi e a trăi. Și noi trebuie să dăm plenitudinea, sarea acestei vieți. S-o facem captivantă. [...] Mai sunt unii care își recuză operele vechi, mulți ani din viața lor. Rău fac. Suntem tot noi în ce am scris altădată. Mulțumim naturii că ne-a dat de unde, mulțumim istoriei noastre contemporane că ne putem depăși. Și-i mulțumim în special Partidului și tovarășului Ceaușescu că putem discuta mai altfel decât înainte.” □• Maria Földeș semnează *Generații... generații*: „Cel mai mulți dintre scriitorii de azi, dintre acei care «au văzut» Hiroșima, se străduiește să țină pasul cu acest vertiginos – deci amețitor – secol al nebănuitelor mutații. Îmi pun tot soiul de întrebări în legătură cu problemele acestea – așa zise de generație: ce să fac, cum să fac să rămân contemporană copiilor mei? Îmi răspund cu simplitate că ne aflăm de fapt – asta e totul – la răspântia în timp, dintre două lumi, dintre două moduri de a exista ca oameni și ca societate. Dar cum să-i fac pe ei să înțeleagă, necuprinsa dimensiune a experienței noastre de viață, ce și cât de mult înseamnă pentru noi ăștia, faptul că *trăim*; noi ăștia, care am ieșit, acum 25 de ani de temnițe și din lagărele morții, cu un singur țel: de a trăi și de a construi astfel viața încât temnițele și moartea între zidurile și în cuptoarele lagărelor, să nu se mai poată repeta niciodată...” □• Al. Mirodan semnează *Marea operațiune*: „S-ar zice că modul științific al secolului s-a revărsat potrivit necunoscutului principiu al vaselor comunicante, în zonele spiritului, autorul devenind pe undeva un fel de «cercetător dramatic» la fel de tăios și scormonitor precum sociologul când analizează orașul în sondaje și statistici sau fizicianul depistând anti-materia. Astăzi toată lumea scenei pare angajată într-o vastă operație de dezvăluire (se poate spune și demascare), ca și cum, trezită brusc, umanitatea s-ar fi hotărât să-și elibereze ochii de *ceva* de-o acoperă de zece mii de ani. *Ceva*-ul acesta se află pretutindeni. În politica statelor de pildă, sloga-

nurile sunt traduse în poftă de furt, «idealurile», în realități mizere. În domeniul relațiilor interumane, toate cele două mii cinci sute de justificări, explicații și motivări «obiective» pe care logica le pune cu generozitate la îndemâna asasinilor individuali de oricând și de peste tot, sunt iarăși traduse în piese și date înțelegerii, ca într-o limbă nouă. Autentică. Teatrul despre care vorbesc s-a năpustit cu mânie gravă sau satirică asupra secolelor de certitudini false, încercând a le răsturna. Dar nu-i această răsturnare, revoluția umană însăși?” □• Iosif Naghiu semnează *Personajul*: „Întâlnirea cu Personajul, aș dori să se petreacă sub semnul acesta fabulos și sincer, în care fiorul și adevărul să fie demiurgii care să-mi ceară întrupare, și lucrul acesta să nu supere pe nimeni, să nu stârnească sămânța de patimă, pentru că această întâlnire îi este dată, în mod egal fiecăruia.” □• Ilie Păunescu semnează *Redescoperirea eroului*: „Scriitorul adevărat nu poate fi decât un fervent democrat. Iar adevăratul democrat, un patriot zelos. Pentru că patriotism înseamnă mai mult decât dragostea de patrie. Înseamnă dragoste pentru întreaga omenire. [...] Trăim și scriem într-o vară a perspectivelor deschise. Convingerile noastre sunt prea grave, prea temeinic crescute din substanța fiecăruia, pentru a le proclama gălăgios și primitiv în piese cu sute de figuranți, cu drapele agile și cu fanfare destoinice. Dramaturgul nu scrie ca să producă zgomote pe scenă, ci ecouri în conștiințe.” □• Alecu Popovici semnează *Copiii au crescut... și cresc...*: „Dar, să nu uităm că «cei mici» astăzi sunt spectatorii exigenți ai tuturor formelor și formulelor teatrale de mâine. Cum ne creștem, cum ne sporim rezervorul de spectatori? Investim azi «capital» pentru «dobânda» de mâine. Dacă-i învățăm să iubească azi teatrul de copii, cu păpuși sau fără ei, vor iubi mâine teatrul ce începe cu Eschil, Shakespeare, în orice viziune ar fi el. Deci – planificăm public – într-un mod viu, și desigur creator. Educând spectatorii de azi, pregătim spectatorii viitorului.” □• Alexandru Sever semnează *Experiența durerii*: „Fără memoria durerii, nici un popor nu e destul de pregătit să dureze și nici îndeajuns de matur să creeze teatrul tragic. Pentru ca o baladă ca Miorița să ajungă până în zilele noastre și să-și exercite încă asupra spiritului nostru toată neasemuita ei fascinație, pentru asta e nevoie de memorie; memoria asta s-a consolidat la școala durerii; și școala durerii ăsteia a durat o mie de ani. O mie de ani de istorie tragică.” □• Dumitru Solomon semnează *Nu din chaos...*: „În dramaturgia românească s-a produs o mutație surprinzătoare. Nu știu exact când și cum s-a produs, nu cred că se datorește în exclusivitate dramaturgilor tineri, nu-mi dau seama dacă s-a descoperit «drumul» ori s-a descoperit, pur și simplu, ceea ce se descoperise de mult, știu însă că despre dramaturgie se poate discuta, în sfârșit ca despre o parte a literaturii. [...] Așadar, există o dramaturgie. Există dramaturgi. Unii dintre ei proaspăt și, cred, definitiv consacrați: Marin Sorescu, Dumitru Radu Popescu, Paul Anghel, Ion Omescu. Alții, care, fără îndoială, se vor consacra. Alții care, în mod fatal, vor dispărea din lumina proiectoarelor, poate nu tot atât de zgomotos cum au apărut. [...] Pentru nimic în lume n-aș pune la îndoială originalitatea, nouțetea dramaturgiei ce se scrie astăzi (iar dacă se mai ivește câte un cronicar nega-

tor sau denigrator, de cele mai multe ori impermeabilitatea sa față de nou trebuie pusă pe seama unor cauze bio – fiziologice), dar nu voi ignora – și nu pot fi ignorate – constituantele fenomenului în discuție, elementele pe care le-am recepționat de la precursori”. □•Leonida Teodorescu semnează *Moment dramaturgic?*: „Dramaturgia, care risca într-o vreme să eșueze într-o existență strict teatrală, să se dezică de existența ei literară, să se transforme dintr-un text într-un pretext, își recapătă mai greu sau mai ușor propria ei morfologie. Prejudecățile fabuliste, tematice, tipologice și, odată cu ele, și nonvalorile literare s-au retras încet, încet la periferia vieții literare. A devenit, în fine, limpede că singurul lucru care poate forma un public de teatru este valoarea literară și nu parodia ei tematică sau ne-tematică și monotonia cromaticei alb-negre. Poate din această cauză și piesa românească a încetat de a mai fi pentru teatre doar o obligație de plan și începe să devină o preocupare și, poate nu peste mult, chiar un mod de existență”. □•În paralel cu ancheta, apare textul *Pledoarie pentru dramaturgie*, semnat de Margareta Bărbuț: „A fost mai întâi faza integrării dramaturgiei în noua realitate socială, generată de revoluția populară. Autorii simțeau nevoia să-și declare limpede și răspicat adeziunea la noile stări de fapt. Proaspăt cuceriiți de adevărurile filozofiei marxiste și dornici de a le aplica – ei transpuneau automat mecanismul luptei de clasă pe tărâmul complex și delicat al relațiilor dintre oameni, împărțindu-și personajele, în mod invariabil, în albe, negre și cenușii, și deschizându-le acestora din urmă perspectiva cerută a unei deveniri luminoase. Ca în orice proces evolutiv, excesele s-au răzbunat, iar calitățile s-au transformat în contrariul lor. Reacția n-a întârziat să se producă, sub forma luptei împotriva schematismului, a dogmatismului, a declaraționismului. Unii neagă acum cu desăvârșire tot ce s-a creat în această perioadă de început, pe care, mai înțelepți dacă am fi, am privi-o cu înțelegere ca pe vârsta copilăriei și a adolescenței noastre. [...] Epoca de început a noii noastre dramaturgii ne-a transmis și opere care au rămas în repertoriul permanent al teatrelor: *Citadela sfărâmată*, *Ziariștii*, *Trei generații*, *Mielul turbat*, *Arcul de triumf* sunt lucrări în care se oglindește un întreg proces istoric, de maturizare a creației, paralel și în raport cu maturizarea societății. A urmat o fază a căutărilor, a sondajelor la conștiință, a analizelor stărilor intime, o fază care nu s-a încheiat încă, dar care lasă să se întrevadă germenii unor înnoiri. *Moartea unui artist*, *Simple coincidențe*, *Șeful sectorului suflete*, *Nu sunt Turnul Eiffel*, *Opinia publică* – pun întrebări, încearcă să dea unele răspunsuri, propun soluții, invită la meditație”. □•Apare *Prelegere*, piesă într-un singur act de Ștefan Popescu.

• [„Tomis”, nr. 8] Al. Protopopescu semnează cronică literară la volumul I din *Istoria literaturii române* (E. Șt., 1969), de George Ivașcu: „Argumentul din fața întâiului volum [...] este în fapt un prospect care, dincolo de rosturile lui călăuzitoare spre spiritul lucrării, preîntâmpină cu partea sa de defetism orice judecată răutăcioasă în ideal: «Cartea de față, aflată la o asemenea firească distanță de asemenea culmi, nu aspiră să concureze nici măcar pe specialiști [...] și autorul ei își exprimă recunoștința față de toate observațiile, sugestiile și corecturile cu care

cei generoși vor binevoi să o onoreze. În intenția sa a primat însă nu erudiția, [...] ci un anumit efort de resistemizare a datelor acumulate de cercetările predecesorilor și de sintezele anterioare, precum și încercarea unde i s-a părut a fi cazul, de reinterpretare a textelor și autorilor. E ceea ce trebuie judecat în primul rând»". Mergând mai departe cu analiza sa, cronicarul continuă: „G. Ivașcu întreprinde o sinteză în sensul istorismului tradițional, care, cel puțin în ordine românească, e echivalentă cu obligația de a împăca principii și criteriile diverse de cercetare. Așa se face că disocierile între istoria literară, reconstituirea istorică a literaturii, ori sintezele ideologico-literare rămân (încă) pentru noi pure speculații teoretice. O dovedește o dată mai mult această *Istorie a literaturii române* care este ultima instanță a întreprinderilor specific tectonică”. ■• Ion Negoitescu semnează articolul *Versurile lui Gheorghe Grigurcu*, un poet care „excelează în sentințe de o rară pregnanță metaforică (insolitul lor e cu rigoare mediat, ceea ce le conferă noblete, exemplaritate), în stilul gnostic: *Zei se îngroapă ca niște insecte / odată cu stigmatele noastre (Autumnală)* sau: *Și focul denunțat în fum ca o virtute (Tradiție)*; chiar când apare nespuse de delicată, imaginea e grea de substanță estetică ce o trage spre adâncuri; *Peștii se strâng pe la căpătâiul rozei muribunde (Eleșteul)*; căci dacă ar fi să caracterizăm sensibilitatea proprie poetului celor *Trei nori*, ar trebui să pornim de la următoarele versuri: *...să caut / acel tărâm decolorat de unde nimeni / nu se întoarce înapoi / decât cu propriul său chip (Madrigal)*”.

■• Articolul „*Caietele fiziografice*” ale lui Eminescu este semnat de Lucius Săveanu și semnalează existența în colecția Academiei a unei „serii de manuscrise care reflectă preocupările și totodată pregătirea lui Mihai Eminescu în domeniul științelor exacte și în special în cel al fizicii”. Deși a mai fost studiată anterior, „problema în sine este departe de a fi epuizată. Multe și variate sunt problemele de fizică abordate și sintetizate de poet cu o finețe interpretativă superioară, într-o expunere selectivă”. După o prezentare a conținutului acestor „caiete”, semnatarul articolului concluzionează: „Eminescu a înțeles sensul și valoarea celebrelor lucrări ale secolului său, într-o vreme când ele erau puțin cunoscute de alții. Influența cunoștințelor de fizică asupra creației sale literare este indubitabilă”.

■• Em. Ștefănescu semnează articolul „*Pictorul*” *Delavrancea*: „Se poate lesne observa că în proza lui Delavrancea descrierea naturii, portretele oamenilor și pictura mediilor capătă uneori tot atâta greutate cât narațiunea propriu-zisă. [...] Delavrancea desena vorbind, adică vedea într-un desen o istorie povestită cu linii și culori. Iar când vorbea, scriitorul desena. Proza este plină de descriții de o rară plasticitate, fie că e vorba de peisaje, de chipuri umane ori de interioare. [...] Prozatorul vorbește despre peisaje și despre sufletul oamenilor cu cuvinte ce evocă sunete, forme, ritmuri cromatice și morfologice dispuse semnificativ. El caută și cultivă nota fosforescentă. Metoda sa de a descrie e compozitivă. Când are nevoie de o descriere, scriitorul își îndreaptă privirea interioară spre încăperile fanteziei pe care ni le putem închipui alcătuiind o imensă pinacotecă, și alege tabloul necesar pe care îl contemplă. [...] Scriitorul, pictorul și criticul de artă au fuzionat per-

fect, imaginea s-a transformat în discurs, iar discursul a desenat-o. Hasdeu nu se înșela: Delavrancea desena vorbind și vorbea desenând, încât, scriind o nuvelă se prea poate să fi crezut că pictează”. ■ A.A. semnaleză apariția volumului *Illirii* (E.A.R.S.R., 1969) de I. I. Rusu: „Autorul cunoscutei monografii *Limba tracodacilor*, apărută până acum în două ediții (1959 și 1967), oferă publicului cititor o nouă lucrare de sinteză, referitoare la o altă populațiune străveche din Peninsula Balcanică: illirii”. După o prezentare succintă a conținutului cărții, util „lingviștilor și istoricilor, dar, prin anumite părți, și unui cerc mai larg de cititori, semnatarul articolului concluzionează: „Studiile de limbă tracă și illiră ale ilustrului profesor de la Cluj constituie contribuții de seamă la cunoașterea unor populații care au jucat un rol însemnat în istoria Peninsulei Balcanice, dar despre care izvoarele istorice ne-au păstrat puține știri, iar lipsa totală a unor texte scrise în limbile respective face ca misiunea cercetătorilor culturii și civilizației acestor neamuri să fie extrem de dificilă”. De aceea, lucrarea profesorului I. I. Rusu „se ridică pe treapta cea mai înaltă a realizărilor științifice în domeniul istorico-lingvistic”.

● **[„Viața militară”, nr. 8]** Număr dedicat sărbătorii *Zilei naționale*, 23 August, la împlinirea a 25 de ani de la eveniment. Printre oficialii care adresează mesaje oștirii se numără acad. Victor Eftimiu: „Douăzeci și cinci de ani au trecut de la marea zi între zile. Să-ntâmpinăm această sărbătoare/ Cu florile sfârșitului de vară/ Glorificând pe cei ce ne salvară/ De căștile de fier, cotropitoare./ Azi, liberi de-a trecutului povară,/ Ducând în suflet cântece și soare,/ Pornim voios, oștiri biruitoare, / Pe drumul nou, spre noua primăvară./ Trecură ani și ani. Pământul țării/ Cunoaște marea înălțării/ Și zi cu zi, înlăturând eresul,/ Prejudecățile de-a pururea trecute,/ Cu forțe pân-acum necunoscute,/ Republicii înfăptuim progresul./” □ Publică versuri: Damian Ureche (*Ritmuri în August*), Mihai Beniuc (*23 August*), Mihai Negulescu (*Zodie de țară*), Al. Andrițoiu (*Cu arma mâinii*), Nicolae Tăutu (*Când pasul*), Victor Tulbure (*Scânteia insurecției*), Dragoș Vicol (*Patriei*). □ Reportaje: Ion Săvoiu (*Adeziune deplină*), Ion Aramă (*Un portret ce se refuză tiparelor*), Alexandru D. Lungu (*Să iubești viața înseamnă s-o aperi!*), Ion Drăgușan (*Culorile pastelate ale faptei*), Ion Căpeț (*Raportăm...*), Dragomir Horomnea (*La matca meseriei*), Dan Frunteletă (*Miracolul împlinirilor*), Ion Lotreanu (*Examen perpetuu*), Nicolae Rășinari (*Produsele românești în competiție*). □ Proză: Fănuș Neagu (*Trei răsărituri, trei cântece nemuritoare*: „Ne trebuia acel pas pe lună al lui Armstrong și dansul ciudat al lui Aldrin. Ne trebuiau atât de mult încât fără ele nu mai puteam trăi. Trei miliarde de oameni, locuitori ai unei planete cu obraz luminos de ape verzi și albastre, am stat în noaptea aceea de iulie cu ochii pironiți pe astrul care ne încălzește visul, ne iradiază zăpezile și ne inspiră poezii. Și-n noaptea aceea, când ideea despre lume a explodat, ne mai încăpând în strâmta ei închisoare, îmi place să cred că nimeni n-a murit, că moartea n-a avut putere să rupă pe nimeni de la cel mai fantastic spectacol pe care l-a trăit omenirea din toate timpurile. [...] Trei oameni minunați, Armstrong, Aldrin și Collins, s-au scufundat în mările nesfârșite ale văzduhului,

trei magi, trei răsărituri, trei cântece nemuritoare și, cununăți cu veșnicia și legenda, s-au întors pe bătrânul pământ și din depărtări de mii de kilometri priveau, fermecați, această halucinant de frumoasă sferă pe care stăm și-n ei lăcrima bucuria (doar și pământul are formă de lacrimă) și auzeau foșnind dulcea și aromata iarbă verde, verde de acasă”. □ Fragmente romanțate despre insurecția armată: Haralamb Zincă (*Și a fost ziua întâi*), Jean Gheliuc (*Ca un singur om, întreaga armată*), Ștefan Popescu (*Primul număr legal al «României libere»*), Teodor Balș (*La poarta nordică a Bucureștilor*), Marcel Olteanu (*În capcană*), Petru Vintilă (*Cele opt zile de foc și mânie antifascistă de pe Valea Prahovei*), Nicolae Mărgeanu (*Ar fi putut fi al 68-lea*). □ Aurel Martin publică *Glose despre eroic*, apreciind că: „... Dimensiunea eroică devine un atribut de ordin național. E perspectiva din care e interpretat, în fond, actul insurecțional, ca expresie a voinței întregului popor român. Ideea transpare în nenumărate poeme închinată evenimentului, dar mai ales în scrierile axate pe evocarea împrejurărilor în care acesta a avut loc. Eroismul vizează, acum în esență, două realități complementare. Pe de o parte, capacitatea de rezistență a națiunii, supuse cizmei dictatoriale. Pe de alta, capacitatea ei de a replica și de a se organiza pentru ora crucială a «ieșirii din apocalips» și a întoarcerii armelor. Ambele presupun existența termenului anti-nomic, față de care îți vădesc superioritatea etică.”

• **[„Viața românească”, nr. 8]** Vlaicu Bârna semnează textul *Congresul unanimerelor aspirații*: „Hotărârile Congresului al X-lea au stabilit că scopul fundamental al întregii noastre activități în perioada deceniului următor este extinderea și modernizarea bazei tehnico-materiale, perfecționarea relațiilor socialiste de producție... Spre acest țel înalt care răspunde celei mai adânci aspirații ale omului, poporul întreg urmează cu nemăsurată încredere pe marele lui conducător”. □ Miron Constantinescu reflectează la *23 august în lumina istoriei*: „Insurecția națională antihitleristă din august 1944 a marcat, astfel, începutul revoluției populare în România, a deschis perspectiva desăvârșirii revoluției burghezo-democratice și înfăptuirea revoluției socialiste în țara noastră. Astăzi după 25 de ani de la Eliberare, Congresul al X-lea al P. C. R. a trecut în revistă marile realizări ale acestui sfert de veac și a stabilit noi perspective luminoase ale dezvoltării patriei noastre”. ■ Mihai Petroveanu prezintă volumul de poezii al lui Ion Caraion: *Necunoscutul ferestrelor*: „Lezat în pasiunea lui pentru miracol, pentru frumusețile vrăjite, de spectacolul unei lumi devorate de mediocritate, uzurpare, violență, debutul i se consumă între sarcasm și revoltă, între fierberii surde, înăbușite, și exasperări scandate de mari gesturi de amenințare, în orice caz de ruptură totală cu societatea vinovată de rănile săpate prea devreme. [...] Poezia lui Ion Caraion, spectacol al unei lumi pândite de eșec, de haos, de neînțelegere chiar în plin triumf al vitalității, pendulează tot rimbaldian între *Iluminări* și *Anotimpul infernal*, între miraje solare și coșmaruri de abis”. ■ N. Balotă recenzează romanul lui Ovidiu Constantinescu: *Sfârșit de spectacol*: „Ovidiu Constantinescu urmărește și el prin intermediul unui *Ochi*, al unei conștiințe

privilegiate, o lume ce devine astfel o lume-spectacol. Cât timp privirea aparține unui copil sau unui adolescent, spectacolul se desfășoară în voie căci minorul nu e admis printre cei mari decât ca o făptură pasivă ce nu ia parte la acțiune, ci vede – iscoadă ideală – ceea ce se petrece. [...] Delegatul autorului participă, la spectacol ca și Ochiul închis în misticul triumphi divin al romancierului balzacian”.

■ În articolul *Cerneala invizibilă*, Georgeta Horodincă face referire la romanele lui Paul Georgescu (*Coborând*), ale lui Alexandru Ivasiuc (*Vestibul, Interval, Cunoaștere de noapte*), Nicolae Breban (*Animale bolnave*): „Un roman care caută o «eroare» personală și se amplifică în analiza unei societăți întregi și chiar a unor epoci diferite, este *Coborând* de Paul Georgescu. [...] Ceea ce începe să scrie Miron Poenaru e o lucrare de la care așteaptă «salvarea». Genul lucrării este nedefinit și autorul insistă asupra abrogării tuturor normelor literare: nici jurnal, nici povestire autobiografică, nici roman, nimic altceva decât căutarea erorii care a falsificat cursul vieții sale... Urmărind o tradiție modernă destul de îndelungată în această direcție, Paul Georgescu integrează țeșăturii artistice propria ei teoretizare, ceea ce dă întregului roman un spor de autenticitate”.

□ „În cărțile lui Alexandru Ivasiuc narațiunea are un reflex dublu: naratorul aduce în lumina conștiinței eroului faptele care o dată au fost trăite într-un fel pentru a fi retrăite în alt fel. Recuperarea trecutului – țelul estetic al celor trei romane: *Vestibul, Interval* și *Cunoaștere de noapte* – se face în lumina unui fapt intim hotărâtor care declanșează resorturile conștiinței determinând-o să pună ordine în propriul ei trecut. O dragoste târzie, o întâlnire neașteptată, o moarte fulgerătoare pun în mișcare conștiințele amorțite de ritmul monoton al obișnuinței și decid o nouă perspectivă asupra unui trecut care se vedește strâns împletit cu un fragment de istorie și pe care la sfârșitul cărții, îl aflăm luminat de un sens nou, decurgând din dialectica infailibilă a istoriei”.

□ „În romanul *Animale bolnave* de Nicolae Breban, un om își asumă rolul de judecător, căutând să înlocuiască în mod fraudulos judecata istoriei. Urmarea inevitabilă este crima”.

■ Ana-Maria Popescu identifică *Direcții noi în dramaturgia originală*: „Literatura dramatică originală contemporană oferă în ultimii ani un interesant și variat domeniu de cercetare... Unii dintre scriitorii ale căror piese reprezentate au marcat, au dat o nouă orientare artistică în istoria teatrului românesc – Horia Lovinescu (*Citadela sfârșimată*), Al. Mirodan (*Ziariștii*), Paul Everac (*Ferestre deschise*) – aduc prin noile lor opere – Petru Rareș, *Jocul vieții și al morții în pustiul de cenușe* (Horia Lovinescu), *Urme pe zăpadă, Câteva poeme false* (Paul Everac)... – o contribuție nu lipsită de însemnătate... Cu un aport substanțial,... cu o pondere bine precizată în contextul dramaturgiei originale se înscrie un grup de scriitori...: Marin Sorescu (*Iona, Paraclisierul*), Ion Omescu (*El și celălalt, Anonimul*), Paul Anghel (*Săptămâna patimilor, Viteazul*)... Teodor Mazilu (*O sărbătoare princiară*), ... I. D. Sârbu (*Arta bunei speranțe*)... scriitori care investighează din unghiuri diverse și cu mijloace de expresie evident diferite ... existența individului în raport cu sine-însuși, în raport cu societatea, cu lumea, în genere”.

■ În

articolul *În căutarea identității*, M. Nițescu propune „reflecții asupra criticii literare”, referindu-se la studiile exegeților: Dumitru Micu, Nicolae Manolescu, Eugen Simion, A. Marino, Paul Georgescu, I. Negoïtescu: „Critica literară traversează o perioadă de mare fecunditate ce tinde să echivaleze, dacă nu chiar să concureze, pe aceea a creației. Apar la scurte intervale de timp volume de cronici și articole, micro – și macromonografii, studii pe teme speciale, eseuri critico-literare, pentru a nu mai vorbi de materialele cu caracter critic, publicate de presa literară și de cea cotidiană. Noua orientare pe care a cunoscut-o critica literară în ultimul sfert de veac, imprimată de mutația produsă în ansamblul vieții sociale, se caracterizează prin dobândirea unei perspective sensibile deosebite, în raport cu cea tradițională, a teoriei autonomiei esteticului. Fenomenul literar este considerat acum în contextul larg al factorilor social-istorici, raportul dintre spiritualitatea scriitorului și structura estetică a operei sale e pus în termeni noi, susceptibili de a asigura o comprehensiune complexă a valorilor estetice”. ■•V. Ioanițiu continuă meditația despre *Critica aplicată spre sine...*: „Au apărut și o serie de lucrări de exegeză literară de reală importanță, volume cu o semnificație aparte, deosebite prin preocupări și valoare: monografii, eseuri, culegeri de articole etc. Este, poate, cum s-a mai spus un moment în care critica românească se caută pe sine, redescoperindu-și conștiința estetică, și ni se pare pe deplin firească, în asemenea împrejurări, atenția de care se bucură din partea cronicarilor literari cărțile aparținând confrăților critici”. ■•Mircea Iorgulescu întocmește *Fiziologia „tânărului critic”*: „Un «tânăr critic» este îndeobște multi-complexat. El are de obicei iulizia că pășește pe un teren nedefrișat și încearcă să-și stabilească propriile-i marcaje, fără a observa lucrurile din jur. Un studiu universitar defectuos și o informație după ureche asupra mersului literaturilor străine sunt printre cauzele apariției tinerilor critici... Complexele tânărului critic sunt, pe scurt, de natură culturală, apoi lingvistică și, nu în ultimul rând, de autoritate. De unde citatele copioase, recurgera la exprimări pretențioase, tonul nespus de grav, folosit în toate împrejurările”. ■•Maria-Luiza Cristescu analizează *Proza masculină*, identificând patru trăsături definitorii: „Proza masculină n-a fost consemnată niciodată până acum drept o categorie specială a literaturii. [...] Intră în psihologia autorilor bărbați nevoia de putere, delirul autorității care transpare (bineînțeles sublimat estetic) în proza masculină. [...] Poate la fel de importantă este trăsătura de hărnicie – în sensul cel mai bun al cuvântului, desigur – ce a caracterizat mereu proza masculină. Așa se face că, din romane în care puteau fi eliminate fără jenă sau risc două sute de pagini, autorii au preferat să facă volume groase... A treia trăsătură, decurgând din prima, este înclinația spre reflexia rece, spre gestul dur și lipsit de lirism, neîndulcit de acel epitet microscopic specific prozei feminine”. ■•Constantin Parfene scrie despre volumul de *Poezii* al lui Ben Corlaci: „Mobilul obsesiilor sale se află în înseși limitele naturii umane, în complexitatea, adesea inefabilă a vieții, care nu prea e dispusă să-și etaleze secretele în demonstrații simplificatoare, ci, mai degrabă, să și le ascundă. Misterul restului îl chinuie pe

Benedict până la obsesie. Poezia lui Ben Corlaciou voiește a exprima, așadar, drama cunoașterii, drama absolutului”. ■•Florența Albu descrie lirica lui Petre Ghelmez din *Altare de iarbă*: „Petre Ghelmez publică cel de-al doilea volum păstrându-și rădăcinile tot în «mirabila sămânță», influența poeziei lui Blaga stăruind și acum, ca și asupra volumului de debut. Și totuși personalitatea poetică a autorului *Altarelor de iarbă* începe să se distingă printr-un plus de interiorizare, prin încercarea, reușită în mare parte, a descifrării unor sensuri noi; Poeziile au hieratismul unei iconografii, culorile crude, vegetale ale picturii pe sticlă”.

SEPTEMBRIE

1 septembrie

[„**Glasul Patriei**”, nr. 25] Numărul se deschide cu mesajul nesemnat: „Transmitem călduroase mulțumiri tuturor cititorilor ziarului nostru care, cu ocazia împlinirii unui sfert de veac de la eliberarea României de sub jugul fascist, au trimis pe adresa redacției «Glasul Patriei» scrisori și telegrame prin care și-au exprimat entuziasmul și admirația pentru realizările obținute de poporul român, ca un omagiu adus patriei de origină”. □•Mircea Panduru scrie despre *Sărbătoria zilei de 23 August*: „Ca în fiecare an, ziua de 23 August a fost celebrată printr-o fierbinte și grandioasă manifestare. Momentul jubiliar – a XXV-a aniversare a Eliberării – a coincis cu cel al desfășurării istoricului Congres al X-lea al P. C. R., care, marcând vitalitatea și justetea drumului parcurs a pus, în același timp, noi și importante jaloane în înaintarea țării pe calea construirii societății socialiste, pentru înflorirea continuă a patriei, ridicată la noi dimensiuni de forță și maturitate. [...] Marea Sărbătoare a prilejuit în toată țara manifestarea plenară a entuziasmului creator al poporului român, a satisfacției victoriilor obținute, a încrederii sale depline în perspectivele de viitor deschise de Congresul al X-lea și a deciziei unanime de a urma neabătut programul de edificare a României”. □•În *Carnet de scriitor* Paul Anghel publică textul *Iradierea istoriei*: „La recenta Sesiune jubiliară a Marii Adunări Naționale, consacrată celei de-a 25-a aniversări a eliberării României de sub jugul fascist, conducătorul partidului și statului nostru Nicolae Ceaușescu, spunea între altele, «Insurecția armată din august 1944 a constituit o strălucită încununare a eroicei lupte revoluționare purtate de oamenii muncii, de forțele progresiste ale societății, în frunte cu partidul comunist, împotriva fascismului și războiului, a dominației imperialismului străin, pentru eliberarea socială și națională». Am avut norocul de a-i cunoaște foarte îndeaproape pe unii dintre oamenii care au înlăptuit actul răsturnării guvernului antonescian, care au smuls cu mâinile lor România din dezastrul războiului hitlerist, care și-au oferit pieptul primelor gloanțe trase de fasciști în București, în clipa când ocupanții s-au descoperit încolțiți și bulmăciți de ridicarea la luptă a unui întreg popor”. □•Ion Brad semnează poezia *Zilele definatorii* : „Din curgul vremilor învață / Și punctul ferm

și infinitul – / E țara-ntreagă noastră viață / Și stema frunții ei: Partidul!?”.

□•Alexandru Andrițoiu scrie un reportaj despre *Așezămintele culturale ale Biho-rului*. □•În *Breviar cultural*, secțiunea *Cronică de librărie* citim: „În cinstea zilei de 23 August, când am aniversat un pătrar de veac de la eliberarea României, au apărut o serie de cărți închinată acestui eveniment. Bunăoară, în colecția «Memo-rii de război», editată de Editura Militară participanți direcți la insurecția armată din august 1944 și combatanți în războiul antihitlerist, astăzi generali și colonei în rezervă, semnează următoarele lucrări: [...] Cu ocazia acestui 23 August jubiliar, întreaga presă română, revistele literare și cele de specialitate, cum ar fi «Româ-nia literară», «Analele de istorie», «Contemporanul», «Magazin Istoric», «Lu-mea», «Facla», revistele lunare de cultură din provincie: «Ramuri», «Familia», «Astra», «Argeș», «Ateneu», «Tomis», toate, ziarele și revistele, cotidiene și pe-riodice, au închinat marii noastre sărbători naționale ediții speciale, cu număr spor-it de pagini, bogat ilustrate. [...] De mai mulți ani, Editura politică desfășoară o activitate sistematică de redescoperire și valorificare a gândirii politice progresis-te românești din trecut. Fără a fi constituit o serie specială, prezentate ca atare, columele: G. Bariț – *Scrieri social-politice* (1963) *Gândirea social politică des-pre Unire* (1966), M. Kogălniceanu – *Texte social-politice alese* (1967), N. Titu-lescu – *Documentele diplomatice* (1968), C. D. Gherea – *Scrieri social-politice* (1968), se rânduiesc pe firul aceleiași preocupări de a demonstra vechimea și am-ploarea gândirii social-politice înaintate în cuprinsul culturii române. Cu volumul C. A. Rosetti – *Gânditorul, Omul* care cuprinde un studiu introductiv și o bogată antologie de texte de Scrierile lui C. A. Rosetti, ambele semnate de Radu Pantazi, scot din lumina incertă a legendei una din cele mai interesante personalități poli-tice românești din secolul trecut. [...] Vintilă Russu – Sirianu: *Vinurile lor...* – e vorba de pagini memorialistice și amintiri în care sunt evocate figurile lui M. Eminescu, I. L. Caragiale, G. Enescu, C. Brâncuși, M. Sadoveanu, Iancu Brezea-nu și alții; Eugen Barbu: *Nuvele* – culegere apărută în colecția Lyceum, dintre care se remarcă *Oale și ai săi* și *Prânzul de duminică*; Augustin Z. N. Pop: *Emi-nescu – noi contribuții documentare la biografia lui* – reprezintă, de fapt, conti-nuarea volumului cu aceleași titlu apărut în 1962, în care autorul prezintă circa 170 de documente inedite însoțite de comentarii și detalii biografice cu privire la personalitatea poetului; [...] P. P. Panaitescu: *Introducere în istoria culturii ro-mânești* – sunt înfățișate formarea și dezvoltarea specificului poporului român, de la începuturi și până la crearea statelor feudale; [...] Profira Sadoveanu: *Stele și lucefieri* – culegere de evocări, reportaje și interviuri literare, cu referiri la oameni și evenimente artistice din perioada celui de al patrulea deceniu al secolului nos-tru; prefața poartă semnătura lui George Călinescu”.

2 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 8174] Nicolae Balotă semnează *Liviu Rebreanu – clasic al literaturii române*: „Se împlinesc în aceste zile 25 de ani de la moartea lui Liviu

Rebreanu, cel mai viguros romancier al literaturii noastre de până acum. Cu adevărat, *vigoarea* este cea dintâi virtute pe care i-o putem atribui atât operei sale – deloc îmbătrânite – cât și lui însuși. O energie perseverentă, aplicată cu seriozitate într-o vastă construcție epică, marchează, înainte de toate, conștiința celui care a scris *Pădurea spânzuraților*, *Ion* și *Răscoala*. Și nu e de mirare că, atunci când încercăm să-i descoperim efigia, săpată în materia dură a scrisului său, apar, înaintea darurilor artistice care l-au îndreptat spre lumea literelor, virtuțile etice care i-au axat caracterul și i-au ordonat creația”.

3 septembrie

• [„**România liberă**”, nr. 7742] În *Recenzia* intitulată *Călătoriile scriitorului*, Titus Vișeu prezintă volumul lui Eugen Barbu, *Foamea de spațiu*. Încadrându-se în specia reportajului eseistic, volumul este mărturia unei „aventuri nu atât turistice cât ontologice”. Caracterul singular al acestui volum este dat de modul în care „spontaneitatea lirică se duelează într-o prelungită dispută pactizând ori dissociindu-se, rezultatul fiind paginile de necontestată ținută artistică”. Cele două secțiuni ale cărții, *Cărți poștale* și *Jurnal american*, „intentează un vast proces filosofico-cultural Americii”, cu trimiteri la Frank, Keyserling, Maurois, complete de interviuri luate lui Truman Capote și Mircea Eliade. La Razliv, memorialistul admiră statuia lui Lenin, la Moscova, statuia în bronz a lui Maiakovski. Oricum, „violent sau nostalgic, liric sau obiectivat, Eugen Barbu ne oferă, printr-o altruistă postură a artistului”, o acțiune de cultură „în care călătoria este subordonată cunoașterii”.

4 septembrie

• [„**Scânteia**”, nr. 8176] Adrian Anghelescu semnează cronică literară la *Cunoaștere de noapte* de Alexandru Ivăsiuc: „Iată o carte ce se adresează într-un fel deosebit sensibilității noastre, care nu numai comunică, închipuie situații, un univers, o lume, dar, îndeosebi prin adevărurile și sensurile pe care le luminează, ne solicită la o evaluare lucidă, dintr-o perspectivă mai adâncă, a vieții, la înzestrarea ei cu un conținut cât mai dens în valori morale, menite a o justifica, îmbogăți și înnobila într-un grad tot mai înalt”.

• [„**Albina**”, nr. 36] Apare *150 de ani de la naștere. Nicolae Filimon*, semnat M. V.: „Între oamenii epocii lui, Filimon făcea o figură jovială, vioiciunea și bonomia sa apropiindu-l de Anton Pann, pe lângă care a trăit chiar o vreme, împărțind cu acesta gustul bucuriilor fruste, a vieții trăită din plin”.

• [„**România literară**”, nr. 36] Pornind de la premisa „Avem de continuat tradiții glorioase”, care devine și scop, editorialul revistei *Așa ne găsește istoria* încearcă să propună un scenariu optimist despre protejarea patrimoniului literar: „Bлага înseamnă astăzi altceva decât înseamnă ieri. Eminescu revine îmbogățit în memoria națională, Rebreanu este mai limpede profilat acum. Socialismul este – în cultură – și puterea excepțională de a reînvia trecutul, de a imprima, organic,

un nou sens în mișcarea moleculară a climatului anterior. Arta socialismului, asociindu-se tradițiilor celor mai bune din spiritualitatea națională și universală, dă un impuls viu nu numai prezentului, nu numai viitorului, ci și trecutului: putem, de aceea, pentru că putem privi și mai adânc în trecut.” ■•Adrian Păunescu îl interviuează pe Marin Sorescu: *Omenirea întreagă este „Iona”, dacă-mi permite.* □•Sorescu își amintește de anii 1964-65-66, când, în opinia sa, datorită lui Ion Alexandru, Adrian Păunescu, Constanța Buzea, Ana Blandiana, Ana Tăușan, Gabriela Melinescu, Leonid Dimov, care „alăturându-se lui Cezar Baltag, Ilie Constantin și Nichita Stănescu au format un ceas fericit al poeziei românești, ceas care a durat câțiva ani.[...]Eu cred că momentul poetic, reprezentat de generația noastră, este într-adevăr cel mai important din literatura română de după război, că a întors poezia română la sursele autentice ale lirismului.” □•Poziția lui Sorescu se revendică atât de la imperativul libertății de conștiință, care nu poate omite niciun subiect accesibil sensibilității, cât și de la datoria de a fi, în scris, o instanță morală, care propune o replică la realitatea deloc primitoare. Aluziile la cenzura editorială sunt transparente, pentru că ea filtra dozele admise, încercând deturnarea literaturii de la etosul firesc: „Avem un singur și mare drept: de a scrie adevărat, atât de adevărat, încât să te îngrozești și chiar să vrei să ajustezi anumite gânduri și să nu poți. Cred că serioase deservicii, aduse literaturii noastre, se datoresc funcționarilor care, pretinzând a poseda monopolul adevărului, fac din niște închistări personale, probleme ale intelectualității, întârzie cărți, sau intrarea în repertoriu a unor piese de teatru.” □•Modernist, dar cu mare atracție față de tradiție, Sorescu mărturisește: „Simt afinități pentru întreaga poezie română, de la origini până în prezent.[...]Poezia mea se simte datoare lui *Toma Alimoș, Mioriței, Mănăstirii Argeșului, Dolcâi, Doinei*, tuturor *Doinelor, Testamentelor* și sclipirii din ochii și din sufletul confrăților mei de astăzi.[...]Descoperirea teatrului pentru mine are o importanță mai mare decât descoperirea Americii pentru Columb.” □•Disponibil la pozne, hâtru ca Arghezi, iritat de gâlceava criticilor literari, Sorescu face pledoarie *pro domo* în manieră ironică: „Există însă un bun simț oltenesc, reprobabil, care îi aduce pe ardeleni în pragul Academiei, *in corpore*, iar pe olteni îi împiedică de a avea măcar o filială, dincolo de Olt.”

• [„*Tribuna*”, nr. 36] ■•Numărul se deschide cu un foarte consistent eseu semnat de Henri Zalis, *Romanul actual și varietatea unghiului de relatare*. Bilanțul critic pe care îl face Zalis anului 1968, „anul romanului, fără îndoială” (cu peste 20 de romane apărute pe piață), e doar un pretext pentru un demers teoretic pe marginea unor „aspecte de tehnica de expunere și de mobilitatea unghiului narativ”. Sunt analizate, rând pe rând, din această perspectivă, romane de Vintilă Ivănceanu, Alice Botez, Paul Georgescu, Alexandru Ivasiuc („una din revelațiile sezonului literar trecut”), Nicolae Breban, Fănuș Neagu. În ciuda multor observații interesante, concluzia eseului e formulată sforăitor, la limita cu limbajul de lemn: „Interesată de tot ce îi sprijină accentuata vocație spre luminarea valorilor

spirituale și sufletești ale oamenilor acestui pământ, ea tinde să subordoneze pitorescul moral sensului fundamental al evenimentelor lăuntrice”. □•Un poem de Mihai Beniuc, *Galacus* (subintitulat Primar suflet dac), cu un motto din Tacit, care face absolut inutilă citarea unor versuri: ubi solitudinem faciunt, pacem appellant”. □•Mircea Vaida semnează o cronică literară la volumul *Unde și interfe- rențe* al Marianeii Șora. Finalul cronicii sintetizează opiniile critice ale semnatarului cronicii: „Hypatie filosoafă sau căutătoare inspirată? Nelipsindu-le lirismul, eseurile Marianeii Șora rămân, totuși, în sfera lucidității meticuloase, cu rezolvări științifice săvârșite nu fără fantazie și voluptatea căutării”. ■•Pe ultima pagină, un interviu realizat de Dan Bulgăr cu scriitorul spaniol Juan Goytisolo. Spre finalul interviului vine și întrebarea-cheie, despre rolul scriitorului în societatea actuală, iar răspunsul se potrivește mănușă discursului actual: „Rolul scriitorului în societate este acela de «a provoca». După cum am mai spus, în societățile oprimate, «realismul de mărturie» constituie provocarea maximă. El trebuie însoțit de un limbaj adecvat”. □•Pe aceeași pagină, trei poeme ale unor scriitori bulgari, prilejuite de celebrarea a 25 de ani de la eliberarea Bulgariei. Poemele sunt semnate de Stoiko Dancev și Nikolai Zidarov și traduse de Victor Tulbure. □•Un scurt interviu realizat de Al. Căprariu cu prof. Peter M. Schon, care a înființat, în 1966, la Aachen, *Institutul de Romanistică*, și care a fost invitat, în 1969, la Cursurile de vară de la Sinaia. De reținut impresia profesorului neamț despre România anului 1969: „Am rămas cu convingerea că România trăiește o efervescență constructivă deosebită, impresionantă. Cunosoc țări în Occident, țări de mare tradiție, care ar fi bucuroase să aibă ritmul dvs. de dezvoltare”.

5 septembrie

• [„România liberă”, nr. 7744] În cadrul *Cronicii teatrale*, Andrei Băleanu prezintă piesa lui Paul Cornel Chitic, *Cronica personală a lui Laonic*, pusă în scenă la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț. Prin intermediul protagonistului, învățatul bizantin Laonic, imaginat, aici, ca prieten apropiat al lui Vlad Țepeș, autorul „caută în evenimentele istorice o explicație a oamenilor și a dramelor acestui pământ”, asimilând, totodată, istoria cu o „concentrare de caractere, de destine semnificative, de adevăruri de viață, care se cer interpretate”. Din această perspectivă, „intransigența pătimașă” a lui Țepeș, care rămâne singur, „în fața stavilelor și opacității timpului său”, dar „puternic prin credința într-un mare ideal, ce avea să găsească ecouri largi peste veacuri”, se constituie ca un exemplu de comportament eroic perfect compatibil cu ideologia P.C.R. De altfel, piesa a fost premiată la Concursul de dramaturgie din 1968.

• [„Scânteia”, nr. 8177] Este anunțată *Încetarea din viață a tovarășului Ho Și Min*, și redată *Telegrama* adresată Comitetului Central al Partidului celor ce muncesc din Vietnam, Comitetului permanent al Adunării Naționale a Republicii Democrate Vietnam, Consiliului de Miniștrii al Republicii Democrate Vietnam și Comitetului Central al Frontului Patriei din Vietnam, semnată de Nicolae

Ceaușescu și Ion Gheorghe Maurer. Apare și *Comunicatul special al C. C. al Partidului celor ce muncesc din Vietnam*, al *Comitetului Permanent al Adunării Naționale a R. D. Vietnam*, al *Consiliului de Miniștri al R. D. Vietnam* și al *Prezidiului C. C. al Frontului Patriei din Vietnam* și textul *Din adâncul inimii, alături de poporul vietnamez*, nesemnat.

• [**„Contemporanul”, nr. 36**] Este publicat un necrolog în memoria lui Ho Și Min, prim-ministrul (1946-1955) și președintele (1955-1969) Vietnamului de Nord. E cunoscut interesul internațional pentru războiul dintre cele două părți ale Vietnamului, în care s-au implicat S.U.A. și U.R.S.S. Ho Și Min n-a apucat să vadă victoria în conflictul militar din 1975, când capitala Vietnamului de Sud, Saigon, a fost ocupată de comuniști, fiind redenumită după numele deja legendarului conducător asiatic. În spiritul „luptei pentru pace” și a „urii de clasă” este redactat textul: „Aceste sentimente și-au aflat expresia concretă în sprijinul multilateral – material, moral și politic – pe care poporul României socialiste l-a acordat fără precupețire luptei poporului vietnamez înainte și, mai ales, după ce forțele imperialismului american, călcând acordurile de la Geneva, au pătruns pe pământul vietnamez, susținând marionetele de la Saigon.” ■•Petru Popescu recenzează cu entuziasm monografia lui Sorin Alexandrescu, *William Faulkner* (E.P.L.U., 1969), precizând de la început: „Cum se întâmplă deseori în cultura română, cele mai bune lucrări ale unei branșe nu le dau specialiștii înșiși. Astfel, recenta monografie *William Faulkner* semnată de Sorin Alexandrescu reprezintă o cotitură în progresul americanisticii române.” Concluzia prozatorului este că: „Tradusă, lucrarea va fi cu siguranță stimată de specialiștii anglo-saxoni.”

6 septembrie

• [**„România liberă”, nr. 7745**] Rubrica *Recenzie* găzduiește, sub semnătura lui Adrian Vlad, comentarii la volumele *Terra Orr*, al lui Leonida Neamțu, și *Strada mare*, al lui Liviu H. Oprescu. Acțiunea din romanul *Strada mare* se desfășoară într-un mic port dunărean, în perioada celui de-al Doilea Război Mondial, și pune față în față mai multe perspective și atitudini în raport cu acesta. În acest sens, femeile din „lumea bună”, care se înscriu, împinse de „zel patriotic”, în Crucea roșie, dar rămân aceleași „tâmpo cuconițe”, stau alături de „crochiul unui rănit cu privirea neagră de suferință” și de „dor de casă”. □•Romanul lui Leonida Neamțu este catalogat, explicit, drept o „carte neinteresantă”, o repovestire ratată a romanului Agathe Christie, *Zece negri mititei*. Într-un roman în care „nu se întâmplă nimic inteligibil”, un grup de bărbați cu meserii diferite și „stranii alcătuirii psihice” sunt invitați la castelul unui baron, Tross, în cadrul căruia au loc crimele, fapt care nu face decât să demonstreze, o dată în plus, „imaginația irosită fără rost și organizată în mod voit abscons”.

• [**„Scânteia”, nr. 8178**], Prin textul *Nicolae Filimon – ctitor al romanului românesc*, prof. univ. dr. D. Păcurariu comemorează 150 de ani de la naștere a scriitorului: „Contemporan, prin vârstă, cu revoluționarii de la 1848 – s-a născut

în același an cu Bălcescu, Bolintineanu, Russo – Nicolae Filimon nu s-a afirmat în epocă și n-a fost cunoscut ca scriitor decât foarte târziu, în preajma Unirii, când își începe activitatea de cronicar muzical, apoi de nuvelist. Până atunci existența i s-a scurs modestă, cvasi-anonimă (cântăreț de biserică sau în trupe de operă italiană, membru în comisia documentară, șef de secție la arhivele statului). Fără a fi frecventat, precum colegii săi de generație în ale scrisului, școli mai înalte, în țară și străinătate, Filimon a acumulat, ca autodidact, cunoștințe întinse în domeniul literaturii și artelor, fiind, pentru vremea sa, în ce privește muzica mai ales, unul din oamenii cei mai inițiați din Principate”. □•Valeriu Râpeanu semnează cronica literară la *Dionysos* de Mihnea Gheorghiu: „Încrederea în valorile perene mai vechi sau mai noi ale țării tale, în operele clasice și moderne, selectarea lor din perspectiva științifică a esteticii marxiste dau cărții lui Mihnea Gheorghiu posibilitatea discernerii între falsă și adevărata modernitate, între inovația autentică și ceea ce e perisabil. Acesta este spiritul care definește substanța cărții sale”.

• [„Cronica”, nr. 36] I. D. Lăudat recenzează cartea lui I. Crețu, *G. Ibrăileanu, Restituiri literare*: „Cartea lui I. Crețu este esențială pentru reconstituirea operei lui Ibrăileanu. Ea evidențiază, în același timp, și pe cel mai competent exeget al scrierilor marelui Critic de la «Viața Românească»”. ■•Referindu-se la *Dimitrie Bolintineanu și poetul francez Henri Cantel*, Teodor Vârgolici conchide: „Talentul de versificator și corectitudinea muncii lui Henri Cantel au contribuit eficient la ecoul viu, deosebit de favorabil, pe care volumul *Brises d’Orient* al lui D. Bolintineanu l-a avut la apariție, în capitala Franței”. ■•Zaharia Sângeorzan semnalează apariția ediției: *Liviu Rebreanu, Opere (I-III)*: „Noua ediție a operei lui Liviu Rebreanu (volumele I-III cuprind creația nuvelistică cu ineditele traduse din limba maghiară), text ales și stabilit, note, comentarii și variante de Nicolae Gheran și Nicolae Liu, cu un *Studiu introductiv* de Al. Piru, în aproximativ douăzeci de volume, va fi cea mai cuprinzătoare din câte au apărut”. ■•Analizând studiul lui Lucian Raicu despre *Liviu Rebreanu*, apărut la E. P. L., 1967, Adrian Marino conchide: „Căci Liviu Rebreanu – semn al marelui scriitor – are noțiunea construcției mediate, bine articulate, durabile. Mentalitatea sa este aceea a unui clasic și Lucian Raicu a știut să pună în lumină tocmai acest fapt esențial”.

• [„Flacăra”, nr. 37] G. Dimisianu scrie o recenzie la romanul lui Nicolae Țic, *Durerile altora*: „E un concentrat roman realist care deși respinge tentația noilor tehnici (pulverizarea epicului, transcrierea nediferențiată a fluxului interior și a divagărilor memoriei etc.) e scris totuși cu o anumită febrilitate ce dă sentimentul ieșirii din tiparele strict tradiționale”. □•În rubrica *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu publică tabletele *Numele tatălui și al fiului*, despre Sherlock Holmes, și *Lectură rapidă*. □•La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se semnalează începutul apariției seriei de *Opere* de Victor Eftimiu, la E.P.L. □•Notă despre cuprinsul volumului *Proză satirică* de Teodor Mazilu. □•Semnalare a *Antologiei literaturii române de avangardă* de Sașa Pană, publicată la E.P.L.

• [„Luceafărul”, nr. 36] Articolul de fond al „Luceafărului” este un *Omagiu luptătorului Ho Și Min*, „eminent on de stat vietnamez”. ■ Rubrica *Însemnări de atelier* conține eseu semnat de Constantin Țoiu în care se demonstrează că prezentul e o *Vreme a valorii*. „Septembrie verifică și cheamă mal spre adâncuri cu lumina lui bătrână de porumb uscat, ruginit. [...] Toamna ne apasă, cu un gest blând, și mai mult, în noi înșine, în căutarea celei de a doua naturi – natura cuvântului. [...] Ce a fost dat sau organizat în așa fel, încât să crească, a crescut. Nici mai mult nici mai puțin decât îi stătea în putere. Dar chiar și cunoașterea clară a limitei trecătoare în procesul răbdător al acestei creșteri, este un semn de izbândă, un factor pozitiv, fie și pentru simplul fapt că ai constatat limita, sâcâitoare în lucrul tău și, cunoscând-o, ești îndreptățit să crezi că o vei și învinge. Simțul realității începe cu recunoașterea dificultăților și imperfecțiunii”. ■ Laurențiu Ulici face o serie de *Note la Istoria literaturii române*, respectiv la primul volum a celei semnate de George Ivașcu și publicată la Editura științifică, 1969. Din acest motiv se arată că neexistând întreg ansamblu „nu se poate vorbi de un principiu guvernator, de o viziune unitară asupra întregii literaturi”, fiind imposibilă analiza „sistemului axiologic pe care autorul l-a construit în urma cercetării”. Așadar discuția va fi făcută „în sine”, „în litera” volumului, dar și „în extensie”, deci „prin ipotezele făcute posibile de litera lui”. Urmărind, în primul volum literatura veche, G. Ivașcu „face dovada capacității sale de sinteză scriind pătrunzător despre Kogălniceanu, Russo, Bălcescu”, fiind o „excelentă” realizare, „un foarte util instrument de cunoaștere a culturii”, ceea ce, după opinia lui L. Ulici, „îi va câștiga un loc în peisajul actual al literelor noastre”. Totuși, „riscul pe care și -a asumat, vrând nevrând, George Ivașcu publicând numai primul volum din *Istoria Literaturii Române* este acela de a fi luat drept un specialist în literatură veche și tratat ca atare. Neexistând încă întreg ansamblul nu putem vorbi de un principiu guvernator, de o viziune unitară asupra întregii literaturi și nu putem deci observa sau analiza nici sistemul axiologic pe care autorul l-a construit în urma cercetării. Ceea ce ne rămâne de făcut, până la apariția următoarelor volume, este să discutăm acest prim volum sub dublu aspect: în sine, deci în litera lui, ca pe ceva suficient sieși, dar și în extensie, deci prin ipotezele făcute posibile de litera lui, ca pe un fragment a cărui semnificație depinde de întreg contextul în care se află și, ca atare, ipotezele pot privi și contextul încă neaparent. [...] Cineva afirma într-o cronică recentă, că în *Istorie* George Ivașcu își vedește vocația de jurnalist. Nu știm câtă blândă peiorație s-a strecurat în glasul autorului opiniei la momentul rostirii, dar dacă prin vocație de jurnalist a, vrut să numească sau să înțeleagă capacitatea de a prinde în coeziunea unei sinteze sui-generis fapte disparate, fiecare cu extraordinarul său (uneori nereal ci impus prin formulări ispititoare) atunci a avut fără îndoială dreptate. *Istoria* aceasta este mai mult decât oricare alta, o sinteză. Nu a literaturii însă, ci a ideilor social-politice majore care au circulat de-a lungul veacurilor în operele scrise ale culturii noastre sau despre care există mărturii ca ar fi fost promovate de cutare sau cutare personaj cultural. Interesul criti-

cului merge cu obstinație numai în această direcție, rareori permițându-și divagații în literatură și atunci, furat parcă de un vârtej al formulilor tari, de tipul senzaționalului jurnalistic supralicitează cu prea multă ușurință”. ■ *Avanpremiera editorială* realizată de de redacție anunță apariția unei ample culegeri de V.I. Popa, *Scrieri despre teatru*, care cuprinde, printre altele: *Critica vieții teatrale* (1931-1934), *Arta teatrului și problemele sale* etc., precum și texte inedite, a unei selecții din opera poetică a lui D. Stelaru, *Mare incognitum*, a romanului *Nu-mi pasă* de A. Târziu și a cărții de povestiri *Hanimore* a lui Florin Gabrea. □ Din literatura universală apar *Poezii* de Ovidiu, în traducerea Mariei-Valeria Petrescu, *Călătorie în Italia* de Goethe, traducere și note Gh. I. Ciorogaru, *Copiii căpitanului Grant* de J. Verne, traducere de M. Petroveanu și C. Toescu, *Lirice* de Boris Pasternak, traducere Marin Sorescu. ■ Ioana Bantaș publică un fragment de roman *Singură ploaia îmi amintește*, iar V. Beneș, *O povestire fantastică* □ Tot în acest număr se pot citi și creații ale unor poeți precum Ileana Mălăncioiu, Ion Iuga și Petre Got.

7 septembrie

● [„Scânteia”, nr. 8179] Aurel Baranga semnează *Un public pentru care merită să lupți*: „Am convingerea că e de datoria conducătorilor de teatru să vegheze pentru ca asemenea experiențe regizorale hazardate, costisitoare din punct de vedere moral și material, să se producă tot mai rar sau chiar de loc. Propun prin asta o frână în calea regiei tinere? Dimpotrivă, nutresc sentimentul că o chem la maturizare și răspundere. Iar maturitatea și răspunderea presupun inteligență, fantezie creatoare, spirit viu și neliniștit; deschidere spre noutatea fertilă, baricadă în calea rutinei, anchilozei, blazării, scepticismului, confortului sau cinismului”.

9 septembrie

● [„Scânteia”, nr. 8181] Nicolae Dragoș realizează un interviu cu Nicolae Breban, intitulat *Socialul și experiența de viață condiționează creația literară*: „– *Interviul pe care aveți amabilitatea să-l acordați ziarului «Scânteia» este, într-un fel, similar cu o confesiune scriitoricească făcută în contextul unor evenimente deosebite ale poporului, este o participare la definirea rolului scriitorului în viața țării. Poporul nostru a fost martor și participant al unui eveniment social-politic remarcabil: Congresul al X-lea al partidului, care a precedat, cu semnificațiile sale deosebite, aniversarea unui sfert de veac de la eliberarea țării. Ca scriitor și cetățean al acestei țări, cum priviți aceste evenimente? – În primul rând, ca cetățean, apoi ca membru de partid, apoi ca scriitor, care a avut onoarea de a fi delegat la cel de-al X-lea Congres al partidului, sunt convins că el va duce mai departe și pe o treaptă superioară spiritul atât de valoros al Congresului al IX-lea. Pentru noi, ca artiști, pentru mine ca artist și cetățean, acest Congres se încarcă, bineînțeles, și de o înaltă valoare morală; el este și un act de siguranță morală și de profundă mândrie nu numai cetățenească și partinică, dar și de profundă*

mândrie a profesiei, a vocației noastre specifice.[...] – *Proza noastră a cunoscut în perioada care a trecut de la eliberarea țării o dezvoltare continuă, desigur nu liniară, acumulându-se de-a lungul anilor în patrimoniul literar o seamă de cărți de valoare. Dar pe lângă aceste cărți cred că, în egală măsură, s-ar cere numită noutatea literaturii noastre contemporane, cuprinderea în teritoriul său a unor realități datorate noilor condiții sociale. Care ar fi, după opinia dumneavoastră, trăsăturile definitorii ale literaturii create în această perioadă?* – Pe scurt: scriitorul de azi beneficiază de istoria afectivă și morală a aceluși timp, chiar dincolo de existența unui număr relativ restrâns de opere. Evident, putem semna și atunci – începând de la *Desculț* de Stancu, până la *Moromeții* de Marin Preda – o seamă de opere reale și autori de prestigiu care au slujit, cu strălucire, arta noastră. Dar dincolo de toate acestea, chiar gândindu-ne la opere care nu au avut viabilitate artistică, rămâne ceea ce poate fi mai important decât o operă, rămâne acest timp istoric moral afectiv al artei, capabil să creeze, să fructifice – cum spunem – un tip de maturitate socială și artistică superioară, dacă ea este acum înțeleasă bine și fructificată în sensul ei adevărat, așa cum se întâmplă de câțiva ani la noi, în teritoriul larg al artelor care cunoaște o mare și polivalentă dezvoltare. – *Pronunțând formularea «timp istoric» și referindu-vă la scriitorul de azi, am impresia că putem să vorbim în continuare de unul din imperativele oricărei literaturi, acela de a se situa în contemporaneitate, în actualitate.* – Există o singură idee pe care vreau să o reflectez aici, o idee care mă preocupă în ultima vreme destul de intens, aceea de coordonată socială a valorii. [...] Fără social, în absența socialului, în afara socialului, conceptul de valoare în artă nu poate exista. Ceea ce se reține din istoria culturală a omenirii se reține numai prin social, numai prin funcționalitatea socialului. Noi nu cunoaștem mari valori sau valori reprezentative, semnificative, ale istoriei gândirii sau artei în lume care n-au fost reținute de social. [...] Artistul nu poate trăi cu el însuși. Adevărul este că arta cere o infinită dorință de sociabilitate, de a exista; și chiar fenomenul efectiv al transcrierii artei, în forma notelor muzicale, de pildă, a culorii pe pânză sau a cuvântului pe hârtie, este tocmai impulsul fundamental de a găsi un receptor în afară. Deci, arta este tocmai o formă de exteriorizare, de extravertire, de ieșire din interior spre altceva, o formă capabilă de simpatie, capabilă de receptare. De aceea aș vrea să revin spunând că socialul în artă este element esențial. Cred că la noi în țară tinerii scriitori nu vor avea de câștigat decât dacă se vor întoarce cu toată fața spre social, ca prim element sau unic element capabil să le conserve tipul lor de existență particulară și revelatorie. – *Cum ați defini experiența de viață a scriitorului în raport cu experiența de viață general umană?* – Experiența de viață este un lucru care, declar de la început, nu poate fi fabricat. Experiența de viață este capacitatea cuiva de a-și trăi propria sa existență. Nu este o asimilare de tip cantitativ, simplistă, și care poate fi făcută la impuls sau la proprie inițiativă. Experiența de viață, această capacitate nativă de a-ți trăi propria ta existență, (și ea nu poate fi izolată ci raportată unei existențe sociale) este aproape dată ca un dat nativ. Expe-

riența de viață trebuie să aibă un sistem de gândire bine consolidat, superior, major, profund original, și în cadrul acestui sistem de gândite, în cadrul acestei structuri, faptele de viață de un anumit tip sau de altul se încarcă atunci de sens existențial. Este evident că această experiență de viață se leagă de ceea ce spunem înainte, de social. Socialul și experiența de viață sunt acte coordonatoare, sunt dimensiuni coordonatoare ale actului de creație, dar ele trebuie dezgolate de orice formă de dogmatism și abia atunci vor deveni idei creatoare, profund vii și dinamice. – *De la tribuna Congresului al X-lea, făuritorilor artei li se adresa de către secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, îndemnul vibrant de a pătrunde «în adâncul existenței poporului, și, înțelegând năzuințele sale, eforturile și lupta sa eroică», să înfățișeze «grandioasa frescă a României socialiste». Citind romanul dumneavoastră Francisca, deși nu propuneți un moment istoric riguros datat, am sentimentul că prin atitudinea personajelor și sistemul lor relațional ați scris și o carte istorică (desigur, nu folosesc termenul în sensul consacrat de romanul istoric). Care credeți a fi momentele ce ar merita cu precădere atenția scriitorului?* – Nu întotdeauna momentele care produc operele literare sunt acelea care produc și operele istorice. Este evident însă că momente de amploare, momente mari, cruciale, cum sunt cele pe care le-a trăit țara în această perioadă a devenirii sale, asimilează și concentrează orice fel de sensibilitate. Vă refereați la *Francisca*. Eu am dorit încă de pe vremea când scriam schițe, povestiri și piese de teatru să scriu un roman și nu orice fel de roman, ci un roman comunist. Nu știu, îmi faceți un complement spunând că detectați în romanul meu un anumit timp istoric și politic? Poate fi adevărat, cred că eu însumi l-am scris cu această conștiință. Adevărul, acum, este evident, și tot mai evident în ultimii ani, este un adevăr al nostru, al tuturor, este adevărul societății noastre socialiste. El trebuie exprimat de noi toți, și pentru acest adevăr fiecare artist trebuie să lupte, la fel cum luptă și pentru adevăruri uneltelor sau pentru adevărul existenței sale”.

10 septembrie

• [„Glasul Patriei”, nr. 26] Demostene Botez publică poezia *Patria mea*. □• Nicolae Puicea scrie textul *Academia di Romania*: „Situată în clădirea impunătoare a celui mai important și mai vechi centru de cultură românească din Italia – *Academia di Romania* – biblioteca cuprinzând în prezent 7 000 volume (circa 12 000 până la sfârșitul anului) este doar un sector al bogatei activități ce se desfășoară aici. Concepută ca un lăcaș de cultură cu o activitate complexă, menită să facă cunoscute în Italia bogăția și originalitatea culturii și artei românești, realizările științifice din țara noastră, *Academia* permite, totodată, cunoașterea de către bursierii și cercetătorii români veniți la specializare a tezaurului cultural multilateral al Italiei. Înființată din inițiativa lui Nicolae Iorga, *Academia di Romania* – a cărei piatră fundamentală a fost pusă de Nicolae Titulescu în 1925 – se mândrește cu o întreagă pleiadă de savanți care au contribuit, prin activitatea lor, la

ridicarea prestigiului României în lume și la promovarea prieteniei româno-italiene.” Textul este urmat de *Nota redacției*: „Deschiderea Bibliotecii române din Roma s-a făcut pe bază de reciprocitate. Din dorința de a prezenta cititorilor noștri o informație mai bogată asupra *Școlii române din Roma*, ne-am adresat prof. univ. dr. docent D. Tudor – fost membru al acestui lăcaș de cultură – al cărui articol îl publicăm”. □•Din textul semnat de prof. univ. dr. docent Dumitru Tudor, *Școala Română din Roma*, cităm: „Palatul magnific al Școlii române din Roma s-a realizat în 1929-1932, după planurile arhitectului Petre Antonescu, cu fonduri date de către Banca Națională a României. Pe frontispiciul edificiului dinspre Via della Belle Arti, dintre medalioanele cu portretele lui Decebal și Traian, trecătorul citește inscripția cu numele instituției, urmată de cuvintele latinești: «Această casă s-a ridicat în Orașul Etern de către Poporul Daco-Roman»”. □•Nichifor Crainic scrie despre *Sensul artei folclorice*, despre Festivalul și Concursul internațional de folclor *România '69*. □•În *Prezențe românești* citim: „Sub titlul *Povești populare din România*, editura «Germinal» din Rio de Janeiro a publicat o culegere conținând 12 din cele mai cunoscute povești scrise de Ion Creangă. Scriitorul Roberto das Neves, traducătorul culegerii, semnează totodată prefața cărții, făcând o prezentare biografică a lui Creangă. Aceasta este prima apariție în limba portugheză a scrierilor marelui povestitor”.

11 septembrie

• [**„România liberă”, nr. 7750**] În cadrul *Recenziei* intitulate *Două volume de versuri de Ion Crînguleanu*, Julieta Țintea comentează, mai întâi, volumul *Ritmuri române*, în care „sentimentul se înscrie în vers cetățenesc, patriotic, ambiționând la umanism și perenitate”. Alături de „elogiul luptătorului pe vechi și mai noi tărâmurii dacice”, poeziile din acest volum evocă „simțul reîntoarcerii și al statorniciei, al visului de viitor și al efortului prezent”. □•Al doilea volum, *Sonete mute*, este o confesiune prin care poetul „răscolește straturile de neliniște ale ființei cu chinuitoare întrebări și adevăruri”.

• [**„Scânteia”, nr. 8183**] Aurel Martin trage „un semnal pentru editorii de poezie”, *Însăilări lexicale care sfidează ideea de cultură*: „Condiție esențială a comunicării, accesibilitatea e o condiție fundamentală a artei. Evident, formele de expresie ale acesteia sunt diferite de ale limbajului uzual și pretind, în consecință, un minimum de inițiere. Inițiere înlesnită prin școală și prin lectură. Numai că, oricât ar fi ele de particulare, unica lor justificare e de a limpezi nu de a întuneca mesajul, de a materializa nu de a neantiza trăirile, de a organiza și nu de a împiedica dialogul cu cititorul. Principii elementare pe care toți marii scriitori le-au respectat. Indiferent de epocă și indiferent de dificultatea temei abordate. Mărturie stau și cărțile de succes ale anilor noștri, și, mai ales, atâtea din capodoperele trecutului, biruind spații și vremuri. Cu atât mai paradoxal e, în contextul acesta, efortul unora de a alege varianta contrară. [...] Într-adevăr, pentru semnatarii unor asemenea

compoziții – experimentele sau nu – obscuritatea pare a avea rang de regim tutelar al artei, limbajul încâlcit și echivoc trece drept semn de adâncime filozofică sau drept mod de manifestare a luptei supraumane cu materia verbală rebelă, ambiguitatea totală devine o condiție superioară a lirismului și a analizei. Ezoterice, paginile lor sunt inaccesibile adesea nu numai cititorilor de obște, ci chiar și confracților de breaslă și criticilor. Și, probabil, nu o dată, autorilor înșiși. În atari situații, postulatul comunicabilității e inexistent. Din nefericire, exemplele nu lipsesc. Mai ales la plachetele unor debutanți amețiți de magia sonoră a vorbelor și seduși de ideea că apele tulburi ar fi totdeauna și adânci”. Exemplele din text sunt: Nicolae Neagu, Adrian Beldeanu, Titus Vijeu, Doina Iordănescu, Nicolae Motoc.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6321] C. Stănescu recenzează volumul lui Nichita Stănescu, *Necuvintele*, în care „tulburătoarea semnificație a poeziei stă în redescoperirea unui fel viu, palpabil de a fi, nu sfidând intelectualitatea ori conceptul, dar trecând prin ele și lăsându-le în urmă.”

• [„Albina”, nr. 37] Ion Bănuță revine la rubrica sa cu textul *Se deschid școlile*: „Libertatea a înlăturat o dată cu alte vestigii nefaste și drogii de beznă ai neștiinței de carte. Vremea vieților pierdute a murit definitiv. Flacăra sufletului se adapă la izvorul nesecat al învățaturii. Țara poartă în imensul ei pântec geniile viitoare. Școala noastră democratică, odată cu florile tradiționale, le va arunca la picioare mii de lumini, niște dale de piatră pe care ei au numai datoria să calce”. □•*Caii*, un fragment de roman de Al. N. Trestieni este însoțit de prezentarea: „Publicăm un fragment din romanul lui Al. N. Trestieni *Încotro?*, aflat în curs de apariție la Editura Tineretului. Acțiunea acestui roman se desfășoară în perioada de după cooperativizarea agriculturii, ocupându-se de procesul consolidării economice și organizatorice a tinerelor unități ca și de noile raporturi dintre oameni. Fragmentul de față se referă la una din cele două unități cooperatiste dintr-un sat, care și-a dezvoltat sectorul zootehnic fără a asigura în prealabil o balanță furajeră corespunzătoare, situație din care a decurs actul nesăbuit al sacrificării cailor de muncă”. □•Poezii semnează Dimitrie Stelaru (*Patria*) și Virgil Carianopol (*Cred*).

• [„România literară”, nr. 37] Editorialul *La persoana a doua*, susținut de întregul corp redacțional, atrage atenția asupra rolului de mediator al literaților între Partid și popor, așa cum fusese formulat la Congresul al X-lea: „Întregul *Raport* începe și, din când în când, se sprijină pe aceeași persoană a doua. Tovarășul Ceaușescu vorbea cu Congresul, cu Țara, despre economie, despre știință, despre legalitate, despre politica externă. Iar când s-a referit la cultură, tovarășul Ceaușescu a găsit de cuviință să li se adreseze bărbaților ei direct; vorbind cu comuniștii, cu poporul, președintele României s-a adresat scriitorilor de-a dreptul, limpede, ca unor prezențe vii, apropiate. Ce este scriitorul? Rămânând în continuare deschisă, ca și celelalte multe întrebări pe care ni le punem, aceasta a primit un răspuns implicit, extrem de limpede și de tulburător:

scriitorul este persoana a doua.” ■•Al. Ivasiuc consideră că e momentul optim pentru o *Precizare de termeni* în sensul de a organiza „nu în abstract, ci ținând seama de experiența reală a literaturii române contemporane, o estetică marxistă nu numai *ne*, ci și *anti-dogmatică*. E un proiect ce nu se poate realiza de unul singur, deci aceste articol include o invitație.” ■•Eugen Simion contribuie cu prima parte a studiului *Însemnări despre roman (I)* pe marginea romanului *Animale bolnave* de Nicolae Breban, polemizând, la 10 luni de la apariția cărții, cu unii dintre cronicarii revistelor, fără a-i numi direct: „Cineva face, de pildă, în marginea ultimei narațiuni (*Animale bolnave*) teoria *absenței*, zicând că între *materia și ideea* cărții e un hiatus, o incompatibilitate, deci, estetică, pe care însă comentatorul o privește favorabil.[...]Altcineva (Nicolae Manolescu, în «Contemporanul, 20 decembrie 1968, *n. red.*) analizează spiritul critic al cărții și remarcă similitudini cu teatrul antic: destinul pedepsește, implacabil, *animalele bolnave* care cedează forței teribile a iraționalului” □•Eugen Simion se distanțează de această părere, considerând că „în romanul lui N. Breban e vorba însă mai ales de crime și aproape deloc de pedepsele destinului.” □•Altă opțiune răspândită printre comentatori, potrivit cărora „N. Breban nu respectă nicio noțiune curentă de roman, scrie, adică în disprețul oricărei scheme a genului”, este contracarată cu următoarea afirmație: „*Animale bolnave* reprezintă, dimpotrivă, o încercare de întoarcere la tipologic, caractere, la o intrigă complicată, aproape senzațională, cu bună tehnică a surprizei, la în fine, observația psihologiilor și, dacă putem spune astfel, a stărilor de spirit.” □•Eugen Simion contestă lecturile infidele practicate de predecesorii lui, constatând că „*Animale bolnave* începe să devină tot mai puțin un roman al autorului și mai mult un roman al criticii” □•Totuși, în nr. 38/ 18 septembrie 1969, criticul își revizuieste punctul de vedere legat de forța implacabilă a destinului, susținând că „În cartea lui N. Breban nu sunt, așadar, propriu-zis criminali, ci numai unelte, complici ai *crimei*, criminalul real (Miloia) fiind iresponsabil. Crima plutește în aer și e greu de stabilit cine este și cine nu este vinovat.” □•Partea a treia apare în nr. 39/ 25 septembrie 1969, unde întâlnim o exegeză amănunțită a romanului *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu. Desigur, mitologia, legenda și superstiția ocupă poziții importante în text, dar dincolo de gesticulația ritualică, Eugen Simion punctează și aspectul profan al universului de creație: „Terenul tare al cărții e altul și principiul ce în domină e, nici vorbă, profund laic. Fănuș Neagu e un spirit pătrunzător, dintr-o biografie banală, el creează, cum am spus, un destin. Această calitate e foarte rară, numai prozatorii cu adevărat excepționali citesc în palma unui individ comun linia unui destin ce iese din serie. În *Îngerul a strigat* e, mai întâi, Che Andrei, personajul, fără îndoială, memorabil al cărții. Omul cu bentița neagră trasă peste scorbura goală a ochiului e un individ cu imaginația fierbitntă, sceptic, totodată, și șiret cu înțelepciune.” □•A patra și ultima secvență a studiului realizat de Eugen Simion apare în nr. 40/ 2 octombrie 1969, unde sunt tratate romanele *Vestibul*, *Interval* și *Cunoaștere de noapte*: „În proza lui Alexandru Ivasiuc nu aflăm propriu-zis

personaje, ci pasiuni ideologice și stări de spirit pe care autorul, după un procedeu cunoscut în literatura modernă, le aproximează într-o analiză fără cronologie sigură și cu o mare voință de luciditate. Doctorul Ilea, Ilie Chindriș, Olga, Ion Marina nu se țin minte, ca eroi literari, pentru că analiza epică în loc să le dea o viață interioară, să facă din ei niște destine exemplare, le *nelămurește* (cuvântul e al autorului) și mai mult existența. [...] Cărțile lui Al. Ivasiuc par, de aceea, secvențe dintr-o confesiune fără sfârșit: cartea nouă începe exact din punctul unde sfârșește cea anterioară.[...]Proza lui Ivasiuc nu are, de fapt, decât un singur personaj real și acesta e autorul, răsfrânt în mai multe serii de oglinzi concentrate asupra unui fenomen unic: criza morală a unui individ înzestrat cu simțul speculației și cu o mare plăcere de a problematiza. E vorba, de regulă, de un eșec moral, pe care prozatorul, fidel vocației sale, îl explică ideologic, dând termenului din urmă un înțeles mai general.” ■•Miron Radu Paraschivescu trimite redacției o scrisoare deschisă, cu obiect polemic, adresată lui Ilie Constantin, unul dintre redactorii revistei: „Primum din partea poetului Miron Radu Paraschivescu, colaborator al revistei noastre, alăturatele file de jurnal al căror conținut și ton polemic sunt, firește, expresia unui punct de vedere persoanl, de care redacția se desparte în multe privințe, dar pe care consideră că e datoare să-l facă public, oferind cititorilor posibilitatea opțiunii.” Documentul rămâne elocvent pentru spiritul aparent liberal al intervalului 1968-1971: „Am citit ieri în «Contemporanul», probabil cu aceeași surprindere ca și D-ta, dar sigur dintr-un cu totul alt unghi recenzia ultimei selecții de versuri pe care ți-a făcut-o Editura pentru Literatură [antologia a apărut, de fapt, la Ed. Tineretului], sub titlul *Fiara*.” M.R.P. contestă pregătirea lui Nicolae Manolescu, susținând că ar fi caracterizat de o „paralizie a gustului în fața oricărei opere”, de un „stil aproape caricat – cum i-l definea cu adresă unul dintre confracții săi de gen și generație” și de o formulă mimetică, preluată „după profesorul său defunct, G. Călinescu, de care se folosește recenzentul cel mai întrebuițat al «Contemporanului» [...]Totul la dânsul amintește de maestru, ca un mecanism foarte gingaș și foarte bine pus la punct pentru reproducției *trompe-oeil* și care poate merge perfect și-n gol, ca o râșniță de vânt.” Pe lângă această obiecție, având o relativă îndreptățire, nu putem omite reproșurile puse pe seama antologiei *Poezia română modernă: de la G. Bacovia la Emil Botta* (2 vol., Editura Minerva, B.P.T., 1968), alcătuită de Nicolae Manolescu: „Binănteles, nimeni nu poate avea nimic de obiectat în ce privește preferințele unui publicist ca N. Manolescu, care și le-a arătat destul de manifest, nu atâta prin recenzii de serviciu, săptămânale, cât printr-o antologie a poeziei, făcută – o sper pentru el! – pe gustul său personal, fără nicio injoncțiune, și din care se vedea limpede că-i place mai mult Nichifor Crainic decât Mihai Cruceanu, mai mult Radu Gyr decât Eugen Jebeleanu, mai mult Horia Stamatu decât Geo Bogza.” □•M.R.P. îl dojenește pe Ilie Constantin pentru dezorientare și lipsă de precauție în viața literară, ajungând pradă sigură în colții unui lup tânăr: „Culegerea D-tale de poezii, intitulată *Fiara* cuprinde, dacă am înțeles

bine, bucăți din tot ce-ai mai publicat până acum de-a lungul unui deceniu, și pe care N. Manolescu de la «Contemporanul» pare că le cunoștea din edițiile precedente. Atunci, mă-ntreb și te întreb de ce ai ținut să-i mai oferi cartea D-tale de azi? Ții, într-adevăr, atât de mult să cunoști opinia de fiecare oră a recenzen- tului de la «Contemporanul», în legătură cu poeziile D-tale? Cu aceleași poezii pe care ți le-a mai recenzat, probabil, și altă dată? Vrei neapărat, să-l inviți într-un fel – care, iartă-mă, nu e foarte delicat de vreme ce e insinuant – să-și revizuiască părerile despre poezia D-tale și să și le reformuleze?” □•Stăruința în această relație de complice dependență față de un critic indiferent, îi provoacă lui M.R.P. un puseu de irascibilitate la adresa victimei: „Dacă așa este, însemnează dragă Ilie Constatin că îndoielile D-tale, târzii cu doisprezece ani față de cele virginale și premature ale debutului, țin un pic de o primejdioasă manie. Care te rog să ai grijă să nu fie – Doamne, ferește! – și *megalo*.”

• [„**Tribuna**”, nr. 37] În cadrul numărului special dedicat rememorării a 25 de ani de la moartea lui Liviu Rebreanu, semnează o serie de personalități ale vieții culturale românești, iar textele variază de la amintiri personale și fapte ce țin de anecdotică, la priviri critice asupra vastei sale opere. Grupajul de texte este ilustrat cu desene ale autorului și cu fotografii ale acestuia realizate de A. Amănă- loaia. □•Zaharia Stancu semnează un text cvasi-memorialistic despre Rebreanu, de la primul contact cu opera acestuia, când era elev în satul copilăriei sale, până la prietenia dintre cei doi, continuată până aproape de momentul morții autorului *Răscoalei*. Articolul se încheie apoteotic cu convingerea limpede exprimată că Rebreanu, dacă ar fi supraviețuit bolii care l-a răpus, ar fi slujit partidului iubit: „Atâția alți scriitori, alăturându-se comuniștilor, au întinerit. De ce nu s-ar fi pe- trecut același lucru și cu autorul *Răscoalei*?” □•Eugen Barbu semnează un text scurt intitulat *Romancierul*. Textul vorbește despre un Rebreanu bolovănos și „aproape lipsit de farmec”, care, cu toate acestea, reușește să domine proza româ- nească a începutului de secol. „Romanele lui Rebreanu – spune Eugen Barbu – sunt grandioase tocmai prin sugestie, prin ceea ce atât de vădit le lipsește. □•Al. Căprariu semnează două texte liricoid-encomiastice (un fel de rugăciune adresată scriitorului: „cred în tine pentru graiul pietros al oamenilor plăzmuți [sic!] de tine”) și Dumitru Mircea (un text intitulat *Rebreanu* care se încheie așa: „Ci mare creator rămâne Liviu Rebreanu, nemuritorul”). □•Alte două texte memorialistice sunt semnate de două figuri marcante ale lingvisticii, respectiv criticii literare: Iorgu Iordan și Perpessicius. Primul povestește pe scurt despre seriozitatea și mo- destia omului Rebreanu, pe care l-a cunoscut pe vremea când el era directorul Teatrului Național din Iași, iar prozatorul era directorul general al teatrelor. Al doilea relatează, de asemenea, colaborarea cu Rebreanu pe vremea când acesta conducea „Mișcarea literară”, amintind o întâmplare elocventă pentru „ființa ge- neroasă” a lui Rebreanu. Tânăr jurnalist, Perpessicius scrie o diatribă la adresa fostului său profesor, Mihail Dragomirescu, pe care Liviu Rebreanu i-o publică fără să ezite, în ciuda faptului că risca, în acest fel, îndelungata lui prietenie cu

marele teoretician și estetician. □•D.R. Popescu îl omagiază și el, în cadrul rubricii sale, *Nuclee*, pe Rebreanu, propunând o lectură vie a scriitorului, în locul unei omagieri a lui ca „un astru onorific și stins și pe care doar strălucirea vreunul condei critic îl mai face să ne lumineze”. □•Mircea Vaida face o evocare a lui Rebreanu pornind de la volumul memorialistic al fiicei sale, Puia Florica Rebreanu, din care citează masiv. □•Până și unul dintre poemele publicate e dedicat lui Rebreanu (de fapt, eroului său Ion). Poemul se numește *Coordonare tragică* și e semnat de Ion Rahoveanu. □•I.C. Chițimia scrie despre *Ion și țărâtimea*, încercând să pună tema satului tradițional într-o ramă ceva mai cuprinzătoare decât aceea istorică. □•Un text-evocare scrie și Ovidiu Papadima, vorbind despre discreția omului Rebreanu, dedicat întru totul operei sale și despre munca susținută („o muncă uriașă de laborator”) care se ascunde în spatele monumentalei sale opere. Papadima îi ia apărarea prozatorului în fața celor cărora îl acuză de lipsă de stil, remarcând că acesta avea „cultul muncii” și că a fost „ferit[...]de primejdia de a deveni un rob al vieții în epica lui, un trăirist exaltat sau un simplu fotograf, fără duh, al ei”. □•Al. Dima scrie textul intitulat *Rebreanu și categoria epică*, din care aflăm că meritul fundamental al marelui prozator este adecvarea la real: „narațiunea lui n-a trădat niciodată sau cel puțin extrem de rar comandamentele realității”. □•Grupajul dedicat lui Rebreanu continuă cu texte semnate de Ion Vlad, V. Fanache, Teohar Mihadaș și Mihai Gafița. Ion Vlad scrie un text despre capacitatea lui Rebreanu de a construi „edificii epice”, construcție care presupune o pregătire, un șantier îndelung elaborat. V. Fanache, despre „poetica” lui Rebreanu, invocând puținele pagini teoretice pe care prozatorul le-a lăsat despre „obiectul preocupărilor sale”. Teohar Mihadaș evocă „trei praguri: Ion, Petre și Apostol”, încercând să demonstreze – destul de firavă demonstrația sa, din păcate – că, de fapt, cele trei personaje sunt create după același unic tipar. Finalmente, Mihai Gafița scrie despre elogiul țaranului și al satului românesc pe care prozatorul ardelean îl face în cea mai mare parte a romanelor sale, preocuparea lui nefiind – subliniază autorul articolului – „de a reduce poporul român la țăran, ci de a exprima prin țăran ideea națională”. □•Apare și o scurtă însemnare inedită a romanțierului, o notiță de jurnal, probabil, datată septembrie 1927. □•Deși a condus „Mișcarea literară” și „România literară” pentru scurte perioade de timp, Rebreanu și-a impus viziunea în construirea programului acestor două publicații, este de părere Gh. Sprințeroiu □•Emil Manu semnează un text de istorie literară despre momentul în care romanul *Ion* e premiat de Academia Română, moment pe care îl ilustrează cu câteva scrisori inedite semnate de Vasile Pârvan și Brătescu-Voinești. □•Alte două texte-evocare sunt semnate de Horia Oprescu și E. Bocșa – Mălin. □•Un interesant și amplu material despre activitatea „la radio” a lui Rebreanu scrie Victor Crăciun. □•Valentin Tașcu comentează caracterul eteroclit al operei lui Rebreanu, intitulat sugestiv *Stil sau compoziție?* □•Tot despre activitatea de publicist a lui Rebreanu – nu doar despre poziția sa de șef de revistă, ci și despre colaborarea sa la „Cosânzeana” – scriu și Mircea Popa și Aurel Sasu.

□•Ultima pagină a revistei conține un grupaj de texte din poeți ai lumii – de data aceasta Noua Zeelandă și Polonia. Poeții traduși în limba română sunt Ronald A. K. Mason (Noua Zeelandă, traducere de Octavian Șireagu), Zbigniew Bienkowski, Tadeusz Rozewicz și Tadeusz Sliwiak (Polonia, traducere de Vasile Grunea). □•Pe aceeași ultimă pagină un text încadrabil în epica de călătorie despre muzeele și alte obiective artistice și arhitectonice din Paris și Roma: Luvrul, Orangeria, termele romane, Colosseumul etc. Textul este semnat de Ana-Maria Boariu.

12 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 8185] În acest număr citim despre *Vizita președintelui federal al Republicii Austria, Franz Jonas*. □•Prof. univ. Al. Dima, membru corespondent al Academiei, semnează *Poezia, un joc facil?*: „Este locul aci să intercalăm o observație cu privire la mult discutata problemă a diversității stilurilor utilizate în creația literară. Firește, nimeni nu contestă faptul că ideile de bază ale concepției noastre despre lume câștigă în eficacitate dacă sunt comunicate cu mijloace artistice bogate și noi. Dar trebuie să intervină, socotim, precizarea că nu toate mijloacele stilistice sunt acceptabile și adecvate. Bizarele metode ale unor aspecte ale suprarrealismului sau ermetismului nu pot concorda cu tezaurul de idei ce domină concepția noastră materialist-dialectică despre lume și viață. Se uită atunci când se încearcă reînvierea unor asemenea procedee necesitatea organică a sudării cuprinsului cu expresia lui consonantă, unitatea fundamentală și esențială a artei literare înseși. [...] Unii dintre scriitorii noștri, mai cu seamă dintre cei mai tineri, nu sunt destul de atenți cu această caracteristică elementară a artei literare. Ei tind să înlocuiască sinceritatea emoției și pitorescul faptelor particulare prin construcții de idei sau combinații de cuvinte surprinzătoare, vândând – neapărat – ineditul. Se produce astfel o confuzie – care se cuvine a fi înlăturată – între «poezie de idei» și jocul capricios cu idei și cuvinte. Unora li se pare că merg, în acest fel, pe drumul deschis în poezia noastră de un Lucian Blaga, dar, evident, ei se află numai în fața unei iluzii. Poezia nu se confundă cu «filozofia» și ignorarea particularităților celei dintâi nu poate fi decât dăunătoare, atât literaturii, cât și înrâuririi ei sociale”.

• [„Contemporanul”, nr. 37] Articolul de fond *La început de an școlar anunță implementarea reformei educaționale*: „Este anul în care inaugurăm școala generală de 10 ani, obiectiv fundamental al învățământului nostru.” ■•*La Tribuna „Contemporanului”* își face simțită prezența din nou Melania Livadă, care debata unele carențe stringente în buna receptare a structuralismului: „*Problemele de stil nu mai sunt astăzi probleme estetice, ci filozofice*. Cuvântul și teoria lui poetică și stilistică, suferind mutațiile filozofilor la modă, se resimt de obscuritatea și controversalele savante ale acestora. Viața și pasiunea literară trăiau odinioară din frumusețea artistică a textelor și a versurilor, prin valori pur literare. Acestea au devenit astăzi un fel de șarade, produse sintetice de laborator mental

în care cuvântul nu mai este lucrat, stilizat, ci experimentat. Tot mai mult viața literară își pierde sevele lirice și artistice, devenind o viață mai mult intelectuală.” ■•Nicolae Manolescu recenzează volumul memorialistic *Tărâmul izvoarelor* de Teohar Mihadaș (E.P.L., 1968), afirmând că „departe de a fi un divertisment în proză al poetului *Reminiscențelor*, cartea este frumoasă și tulburătoare ca puține altele” ■•După ce, în nr. 35/ 29 august 1969, „Contemporanul” făcuse o reverență în fața lunarului „Secolul 20”, pentru atingerea unui prag semnificativ, în notița consacrată aceleiași publicații se specifică faptul că nr. 101 a ieșit de la tipar „cu o anume întârziere.” În paginile lui apar Pierre Emmanuel – „poate cel mai mare poet catolic din zilele noastre, ales nu de mult membru al Academiei Franceze și care, deși ne vizitase țara în 1967, era ca și necunoscut publicului românesc” și, respectiv, „prozatorul, poetul, esistul și activistul social antifascist Günter Grass, unul dintre cei mai valoroși scriitori vest-germani.” Nu se știa încă nimic despre implicarea lui Günter Grass în gruparea nazistă *Waffen SS*, în care se înrolase și participase pe front, în al Doilea Război Mondial, fiind luat prizonier de soldați americani în 1945 și eliberat după un an. □•Tripleta este completată cu o proză de Milan Kundera, scriitor ceh „încă și mai puțin cunoscut la noi, decât Pierre Emmanuel și Günter Grass.”

13 Septembrie

● [„Cronica”, nr. 37] Analizând volumul de versuri al lui Tiberiu Utan, *Steaua singurătății*, Haralambie Țugui afirmă: „Cu excepția tonurilor șterse, exterioare, și a unor note anecdotice, volumul *Steaua singurătății* prezintă profilul unui poet cu voce distinctă și clară în concertul liricii noastre contemporane”. ■•În articolul *Modalități ale lirismului*, Al. Călinescu se referă la poezii Mircea Ivănescu, Matei Călinescu, Petru Popescu. □•„Dualitatea fluctuantă real-imaginar, jocul capricios al visului îmi par a reprezenta un aspect fundamental al poeziei lui Mircea Ivănescu (*Versuri*, E.P.L., 1968)”. □•„Dacă volumul lui Mircea Ivănescu se intitulează (voit) neutru, *Versuri*, cel al lui Matei Călinescu poartă misteriosul titlu *Semn* (E.P.L., 1968)... *Semn* ar putea fi sinonim cu semnal, indiciu, simbol, alegorie etc. și ar reprezenta o relație «nemotivată și exactă»”. □•„Poezie întrutotul modernă este și aceea a lui Petru Popescu din *Fire de jazz* (E.P.L., 1969), dar de o modalitate structurală diferită. Aici totul tinde către conciziune, către claritate: nimic echivoc, niciun cuvânt în plus”. ■•Despre cartea de versuri a lui George Lesnea, *Ulcioare de piatră*, scrie Zaharia Sângeorzan: „George Lesnea este un clasic, un rapsod, un evocator liric. Poezia sa e accesibilă, prea puțin abstractă..... Accesibilitatea nu înseamnă prozaism, vad spre o înțelegere superficială, comodă, ci structuri deschise, un nivel al emoției”. ■•În articolul *Din nou impresionismul*, Adrian Marino semnalează apariția primului volum din *Scrierile* lui E. Lovinescu, *Critice*, ediție și studiu introductiv de Eugen Simion, E.P.L., 1969: „Punctul sensibil rămâne mereu valoarea metodei impresioniste, pe care Eugen Simion o analizează cu înțelegere și pricepere, într-

o sinteză rezumtivă, orientată”. ■•În *Treptele dezabuzării*, Valeriu Cristea urmărește: „Ne propunem să reluăm în aceste rânduri paralela dintre Cervantes și Shakespeare, una din temele tradiționale ale criticii moderne, și privind-o dintr-un unghi de vedere special s-o ducem cât ne va sta în putință mai departe”.

● [„**Flacăra**”, nr. 38] Lucian Raicu comentează volumul lui D. Popovici, *Poezia lui Mihai Eminescu*, despre care consideră că nu reprezintă „un simplu inventar, ci o reconsiderare personală, efectuată cu eleganță obiectivitate și spirit polemic dedus din conștiința fermă a adevărului”. ■•La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se prezintă pe scurt recentul volum al lui Demostene Botez, *Fapte diverse*: „Trei sunt”, consideră recenzentul, „trăsăturile pentru care și astăzi urmărim cu interes paginile cărții: nota de pamflet, susținută nu prin violența limbajului, ci prin idee, atitudinea de elevat moralist, ritmul alert al unui captivant povestitor al faptelor relatate”. ■•Notă biobibliografică despre Mihnea Gheorghiu, cu ocazia publicării volumului de „eseuri lirice” *Dionysos*, la E.P.L. ■•Prezentarea tematicii poemului *Când eram băiețandru plecam la vânat* de Zaharia Stancu, poem apărut în numărul 36 al revistei „România literară”. Se remarcă faptul că „versurile, de o intensă vibrație emoțională, ne comunică sentimentul curgerii ireversibile a timpului spre actul final”. □•Se semnalează „debutul editorial nejustificat de tardiv” al lui Tudor Bogdan, cu volumul de versuri *Cetățile cuvântului*. □•Notiță de prezentare a sumarului ultimului număr al revistei „Secolul 20” ce cuprinde, printre altele, creații ale unor scriitori precum Pierre Emmanuel, Günter Grass, Milan Kundera ș.a.

● [„**Luceafărul**”, nr. 37] La rubrica *Însemnări de atelier*, Fănuș Neagu publică tableta *Toamnă bucureșteană*. „Zilele sunt ca și cămașa lui Dumnezeu, mătase subțire, spumă de lună, de cer și de vinuri noi. Superb timp al plecărilor amestecate, nicăieri nu-i mai bine decât pe drum. Fiecare arbore, îngenunchiat în odăjdii de purpură bizantină, e un clopot care sună melancolic. Galopul presimțit al iernii tremură-n frunza de iederă, roșie ca păcatul din dragostea[...]. Serile sunt de busuioc, descântate cu trandafiri pieriți într-un descălecat de voievod, nopțile vin dintr-un fluviu al iluziilor și-n ceas târziu, când numai plopii stau de gardă, îl simt pe Pașadia trecând spre Curtea veche și spre Arnoteni. [...] În septembrie, în clipă de taină (numai în clipa când munții încep să se golească de oi), *Fântâna Mioriței* spune balada mării dureri și clopoței de argint din streășina *Vilei Minovici*, ca niște flori tragice, se scutură peste o nuntă înjunghiată și peste toate mormintele acestui pământ în care stau îngropate comorile noastre. Iar la *Fântâna cu zodie*, nemuritoare naștere, berbeci și tauri cu boturile mângjite în constelația Capricornului și cu respirația vărsată într-o pală de noroc pe fruntea copiilor noștri, septembrie se insinuează, cu fum albastru, în toate cărțile neamului meu. Sufletul nostru, în toamnă, nu-l atingeți, cântă pe frunză de aur”. ■•Articolul *Cuvânt și profesie* este un răspuns la ultimul editorial din „România literară” despre poziție specială a scriitorului, artistului creator de bunuri spirituale: „De fapt, s-a lansat o invitație la discuție, și dacă am priceput bine, editorialul pune o întrebare care

privea condiția scriitorului, cu accent pe dreptul la stima și încrederea, pe care le merită munca scriitorilor și profesia lor. Înțelegem aceasta nu în sensul că un scriitor sau altul ar avea, sau ar trebui să aibă cine știe ce privilegii. Se știe că privilegiile au îndepărtat totdeauna și de muncă, și de răspundere, și nu e nevoie să apelăm decât la cele mai sumare cunoștințe de istorie pentru a demonstra, într-un domeniu sau altul, într-o epocă sau alta, că privilegiul a rupt individul de profesia și de onestitatea profesiei sale, eșuându-l într-un potrivit al rosturilor sociale reale ce se cuveneau slujite”. În virtutea acestei convingeri, redacția declară că „scriitorul este un Cetățean obișnuit, cu specificile sale drepturi elementare, care recunoscute în fapt asigură împlinirea unor datorii ce depășesc cu mult elementarul și pot atinge excepționalul, ca în atâtea de a spune lucruri noi scriitorul ca și opera au rădăcini în istorie, în desfășurarea timpului, el nu se află suspendat și izolat într-un timp încremenit, sau în afară de timp, scriitorul autentic și munca sa se așază pe cursul dramatic al adevărului, el nu este un străin de cetate, un trecător pe lângă frământările ei, pe care le-ar privi cu un ochi înghețat. Stări înghețate și priviri înghețate, ca marxști știm că ele nu aparțin vieții și durabilității. În momentul de față, când poporul nostru se dovedește cu atâta tărie el însuși în ceea ce privește rosturile sale în lume, demnitatea scriitorului și a profesiei sale cheamă la îndrăzneală și la cuvânt de substanță. [...] Atât de legat este scriitorul de istorie, de societate, atât de dator față de marile întrebări și mutații fără oprire ale prezentului, încât a vorbi despre caracterul social al literaturii înseamnă a face aproape un pleonasm. Problema de esență a acestui caracter în literatură, da, iată ce interesează, orice declarație superflua, rămasă la exteriorul aspectului social al literaturii, riscând să justifice acele scrieri care numai formal s-au vrut sociale și care de fapt au fost repede uitate și au ieșit de mult din atenția cititorului și din neiertătorul curs al circulației cărților. Poziția specială a scriitorului s-ar putea defini, deci, într-un anume mod, prin funcția sa covârșită de răspundere. El se numără printre purtătorii spiritualității unui popor, printre cei care exprimă o colectivitate istorică în veac și peste veac. Pentru că scriitorul, artistul, este martorul lucrurilor și întâmplărilor pe care le face durabile, nu așa cum se amestecă ele în timp și depășite, firesc de timp, ci în sunetul lor specific, de neșters, de neînlocuit, s-ar putea spune prin rezonanța lor lăuntrică. Participarea sa la istoria trăită, pe cale de a se face, se realizează prin ecoul intim al evenimentului în conștiințe, în primul rând în conștiința sa proprie, pentru a putea comunica direct și dramatic cu conștiințele altora. Ca s-o păstreze pură și în permanentă vibrație, el este dator să fie mereu un martor al adevărului pe care însumându-l apoi în opera îl face factor activ al progresului social. Legătura artistului cu societatea, atașamentul nostru profund pentru popor, se face prin unitate de țeluri, prin sentimentul de comunitate în desfășurare. Această unitate este activă, reprezintă o iluminare reciprocă. Punctul cel mai adânc de joncțiune între scriitor și societate este opera. [...] Opera încearcă să supraviețuiască timpului, să-l ridice din eveniment și să-l transforme în conștiință fermă. Semnul cel mai neîndoios al atașamentului scriitorului sunt nu

atât declarațiile, fie ele inteligente și foarte des repetate, nu atât intențiile, ci realizarea în opera adevărată, înaltă, cu moralitate inclusă în rigoarea sa de construcție. În momentele de mare desfășurare și efort colectiv, o societate se împlinește numai prin această mărturisire a activităților specifice realizate în fapt, care adună generațiile și profesiile și contribuie la adevărata comunitate a unei națiuni, mai presus de interesele și ambițiile individuale, o comunitate de valori împărtășite de toți”. ■ În paginile revistei apar versuri de Leonid Dimov, Dan Laurențiu și Ion Caraion precum și fragmentul *Lichteriană*, ce urmează a fi introdus într-o nouă ediție a *Vieții și opiniilor lui Zacharias Lichter*. ■ Mircea Martin scrie, în *Poezie și istorie*, despre volumul lui Marcel Raymond *De Baudelaire au surréalisme*. Se apreciază că discursul critic „nu e descriptiv și reconstituitiv”, „expunerea e convertită în problematizare”, datele biografice sunt prezente doar ca „un element de probabilitate, fără a intra în relații cauzale cu creația”. Concluzia e că „Marcel Raymond nu studiază o mișcare poetică sau o operă anumită, ci Poezia în diversele ei metamorfoze, *întâmplător* localizate de la Baudelaire la supraréalism. Cartea lui este o epopee a formelor poetice, nu o istorie a poeziei, o evocare pasionată a aceluia lung poem pe care – spunea Shelley – îl scriu poeții de la începutul lumii”. ■ Pe Ilina Grigorovici o interesează *Scrierile* lui E. Lovinescu, ceea ce o va determina la o analiză a noii ediții de care s-a ocupat Eugen Simion „conștient de dificultatea operației”, „explicând în nota asupra ediției faptul că această selecție s-a născut în primul rând din imposibilitatea momentană de a avea o ediție integrală”. „Obligat să selecționeze, E. Simion reunește textele care ilustrează” gândirea lovinesciană asupra fenomenului literar românesc și totodată „arta lui critică”; „restricția” e înlocuită prin dificultatea științifică”. Nu sunt alese lucrări „valabile” sau „valide”, căci „valabilitatea este relativă”. Cu privire la primul volum care operează o selecție în masivă serie a *Criticelor*, E. Simion „lămurește că a ales numai referirile la literatura română și anume pe cele mai ilustrative pentru modalitatea criticului. Aceasta este identificată de un impresionism moderat de dorința obiectivității, care generează categorii, principii, atitudini specifice. Asupra acestui *impresionism* stăruie amplul studiu introductiv în care E. Simion precizează sensul termenilor lovinescieni, evoluția lor în sensul moderației”. ■ Al. Paleologu își dezvăluie, amplu, *Gânduri despre G. Călinescu*, de apreciere pentru „un monument al spiritului” care e *Istoria literaturii române*, pentru creația „monumentală” în ansamblul ei. Criticul i se dezvăluie lui A. Paleologu drept un erudit, „cu o puternică apetență pentru concret”, cu o estetică decurgând „dintr-o viziune filosofică generală”. Al. Paleologu se referă și la recepțarea lui M. Sadoveanu de către G. Călinescu, după cum și la „cea mai gravă lacună a inteligenței lui” de a nu-l fi putut înțelege pe Dostoievski. „Dar e vorba de două structuri sufletești incompatibile, încât chiar dacă l-ar fi înțeles intelectual tot n-ar fi aderat la spiritul lui”, căci scriitorul rus dovedește o „conștiință scindată”, „un nihilist”, în fond „părintele nihilismului modern”, de neacceptat pentru Călinescu. ■ Marin Sorescu scrie, în *Cronica fantezistă* despre mituri „care se

fac pe furis”. „Ce e mit e sfânt și nu se poate desfinți. Dumnezeu nu se poate desfinți prin faptul că cineva scrie că bea apă. Scriind Blaga, cu rost, un *Meșterul Manole*, nu s-a deslegendit Meșterul Manole. [...] Prin urmare, miturile nu se fac așa cu una cu două – prin angajament și plan editorial. Ele se creează peste capul nostru, cu noi, pe sub, ca apa, ca muntele, ca focul. Și se observă abia după ce au fost terminate, în sute de ani. Nu toate năzdrăvăniile sunt bune și ingenioase. Nu tot ce e ilizibil înseamnă că e profund și abscons, cu un sens care se refuză la prima lectură. Și nu orice poem lung, lung, lung și nedigerabil înseamnă că e mit”.

14 septembrie

• [„*Scânteia*”, nr. 8186] Nicolae Dragoș realizează un interviu cu Eugen Barbu, *Să dăruim poporului cântecele sale dintotdeauna: – Suita de interviuri pe care o intenționăm și la care ați fost de acord să participați își propune – așa cum am mai spus – să aducă spre cunoaștere publică punctele de vedere ale unora dintre creatorii noștri de prestigiu, a atitudinii și concepțiilor lor cu privire la problemele cardinale ale creației artistice. Care sunt, după opinia dv., trăsăturile definitorii ale literaturii ultimului sfert de veac? – Pentru mine literatura acestor 25 de ani nu poate fi despărțită în felii și nu vă voi vorbi despre acest lucru numai ca prozator. Activități paralele îmi dau dreptul de a aborda și alte genuri. Au existat desigur faze literare, epoci, de-acum clasificate, dar autorii nu pot fi împărțiți în categorii. Important mi se pare că în 25 de ani de literatură socialistă am putut să încorporăm sub același steag pe toți creatorii de autentică valoare. O literatură nu se poate despărți decât de operele necinstite, scrise prost, nu de autori care au folosit un anume procedeu literar. Ceea ce rămâne, ceea ce dă soliditate peisajului literar sunt câteva opere care au supraviețuit și dogmaticilor de ieri și vor supraviețui și trecătorilor «impresioniști» de azi – câți or fi fiind – care se hrănesc doar cu trimiteri la autori de ultimă oră. Operele nu au nevoie de prăjini de sprijin, de articole festive, explicative, de teorii. Nici o carte mare nu intră în istoria literară cu cartea de vizită în față. Ea este primită sau infirmată de public. Vreamea, iată marele judecător! Cum aș defini eu literatura acestor ultimi 25 de ani? Ca pe o perioadă lungă de acumulari literare. Cred că nu am citit încă prima pagină din romanul pe care-l visez despre această epocă. Va trebui să reconsiderăm toate paginile noastre vechi, va trebui să fim sinceri, deschiși, va trebui ca toate cărțile noastre să fie tot atâtea zguduitoare mărturii despre o epocă, ea însăși zguduitoare, plină de fapte mari, eroice, de erori și de speranțe. Cine nu vrea să facă lucrul ăsta este pierdut și ca scriitor și ca om. A confecționa, chiar lucruri necontingente cu realitate, numai pentru a fi interesant, înseamnă a cădea în vechi greșeli în care am căzut și unii dintre noi. E vremea unei sincere confruntări. – *Literatura, proza cu deosebire trebuie să fie reflexe specifice ale realității, ale socialului. O evadare din zonele socialului se poate solda cu neîmpliniri artistice dar și cu o renunțare la misiunea socială a artistului.* – Misiunea socială a artistului. Mi se*

pare că ați spus ceva foarte important. Ceva despre care unii par a nu prea mai vorbi dintr-o jenă inexplicabilă. [...] Cred că nu puteam să rămânem la formulele vechi ale literaturii și nu condamn nici o inovație. Inovațiile sunt binevenite. Dar numai când mișcă porți încuiate, când deschid drumuri noi. Însă prea geme lumea de «inovatori», de «profeți». Mi-este greu să cred că se poate citi ceva nou la fiecare 24 de ore. Mi-este imposibil să cred că gândirea omenească este atât de zglobie și de iresponsabilă. Detest escrocheria, reaua credință, luarea ochilor. Sigur că și eu cred ca și dv. că nu există literatură în afara socialului. Asta nu înseamnă că disprețuiesc până la exclusivism acea artă minoră, ieșită din fantezie pură și imaginație. Nu, asta ar fi un mare păcat. Vreau numai să păstrăm proporțiile, și «muzicuțele» care încearcă să mă asurzească de la o vreme nu mă vor convinge că s-a terminat cu marile concerte ale lui Beethoven. Dar vreau să precizez că, după opinia mea, a aborda realitatea este egal cu a aborda-o din toate unghiurile. Fuga de critică, de răspundere în fața vieții nu poate naște decât cărți hibride și de asta nu avem nevoie, se găsesc deja destule prin bibliotecă.[...] – *Cum înțelegeți raporturile dintre tradiție și inovație?* – Lupta mai veche dintre tradiție și inovație nu are în ea nimic primejdios și totul trebuie privit ca atare, chit că există intoleranțe de ambele părți. În fond, atmosfera stătută în literatură e detestabilă în comparație cu căutarea unui drum nou. Eu cred că tinerii condeieri ai scrisului nostru fac o operă de pionierat și nu văd de ce ar trebui să se întoarcă la Sandu Aldea, să spunem. Deși, afirmând acest lucru nu înseamnă că neg meritele lui Sandu Aldea, atâtea câte sunt. Ei trebuie să fie informați despre ultimele cuceriri ale literaturii de pretutindeni, dar să înțeleagă spiritul neamului nostru. Cu asta am spus tot. Nu-mi plac hibrizii, fie și în forme Dali. – *Interviul pe care ni-l acordați coincide în timp cu două evenimente memorabile din istoria contemporană a poporului – Congresul al X-lea al partidului și aniversarea unui sfert de veac de la eliberare. Ce semnifică pentru dv. ca scriitor și cetățean, aceste evenimente?* – Când mă gândesc că au trecut 25 de ani de la întâiul 23 August sunt cuprins de un sentiment de exaltare. Un sfert de veac de realizări, de muncă, de succese. E mult, e important. Ciudat, sufletul meu nu s-a schimbat deloc, sunt tot tânărul de 20 de ani de atunci, care asista la nașterea unei lumi noi. Poate că am pus și eu o cărămidă la temelia acestei case românești, a noastră, a tuturor. Pentru acest fapt modest mă bucur mult... Cât privește Congresul partidului la care am participat ca delegat al organizației județene de partid Brașov, el s-a aflat în atenția generală a națiunii, a adoptat documente care angajează întreaga națiune, s-au stabilit cotele planurilor viitoare de dezvoltare a României care sunt uluitoare în grandoarea lor. Nu se poate ca în lumina lucrărilor Congresului, fiecare artist adevărat să nu mediteze la datoriile mari pe care le are față de partid și popor, să nu se simtă îndemnat să scrie cărți ancorate în realitate, înfățișând lumea și gândurile ei, legate de anii pe care-i trăim. Contemporanii noștri așteaptă de la noi o radiografie exactă a epocii în care trăim, înfățișarea precisă a «frescei României socialiste, cu umbrele și luminile ei», cum strălucit a spus tovarășul Nicolae

Ceaușescu în cuprinzătorul și impresionantul Raport prezentat Congresului. «Menirea artei noastre este de a înnobila omul, de a-l inspira spre noi fapte mărețe, spre realizarea idealurilor socialismului și comunismului» – s-a spus în documentele Congresului partidului. Ideea de mare adevăr pe care scriitorul adevărat, scriitorul legat de poporul său o va apăra prin însuși scrisul său, înapoiind poporului cântecele sale dintotdeauna, în forme perfecționate, sporind cultura neamului nostru în forme noi”.

15 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 8187] A. Anghelescu salută «*Secolul 20*» la numărul 100: „Pentru o revistă al cărei obiectiv esențial încă de la înființarea sa este relevarea celor mai semnificative zone ale peisajului literaturii universale contemporane, răgazurile meditative prilejuite de numere jubiliare se vădesc cu atât mai fructuoase cu cât, evitând bilanțul festiv, marchează evenimentul printr-o adecvată redescoperire a marilor valori ale culturii. O inepuizabilă sursă, ce a înrăurit profund direcții și dezvoltări majore în literatura universală a veacului nostru poate fi socotită personalitatea titanică a lui F. M. Dostoievski, căruia «*Secolul 20*» îi consacră cel de-al 100-lea număr al său”.

18 septembrie

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6327] Mircea Anghelescu prezintă volumul lui Al. Duțu, *Explorări în istoria literaturii române* (E.P.L. 1969), în care criticul „își concentrează efortul asupra clarificării asemănărilor de structură, a afinităților de profunde dintre marile spirite care se întâlnesc nu întâmplător în contextul anumitor relații concrete. În acest sens, paralelisme stabilite între poezia lui Eminescu și titanismul unui Byron sau Shelley de pildă, nu sunt numai simple indicații de text sau, mai mult, doar supoziții ale autorului, ci se subordonează unei asemănări structurale, intime și profunde, deschizând o perspectivă în plus pentru înțelegerea altor sensuri și implicații ale operei eminesciene.”

• [„Albina”, nr. 38] *Dimitrie Cantemir*, text nesemnat, este o recomandare pentru lectură: „În lucrarea apărută în colecția «*Orizonturi*» sub semnătura lui Paul Simionescu este înfățișată personalitatea complexă a lui Dimitrie Cantemir, domnitor al Moldovei și savant umanist, figură unică în istoria domnilor Țărilor Române. [...] Ilustrațiile cuprinse în lucrare, în cea mai mare parte inedite, prezintă aspecte din viața «prințului savant» începând cu șederea sa la Constantinopol și sfârșind cu exilul din Rusia”.

• [„România literară”, nr. 38] Al. Ivasiuc publică eseu *Pornind de la „Marxismul secolului XX”*, având în centru un comentariu la cartea teoreticianului francez Roger Garaudy, publicată în traducere la Editura Politică (1969). Ivasiuc aduce în prim-plan propoziții neconvenabile pentru regim, emise de însăși autoritatea legitimă suverană a comunismului: „Termenul de *reformulare* este esențial în cartea lui Garaudy și analiza sa asupra marxismului epocii noastre

pornește de la el. De fapt, el a fost lansat de către Marx însuși care a afirmat că «la fiecare 50 de ani, în funcție de marile descoperiri științifice, materialismul trebuie reformulat». Garaudy pornește de la faptul că realitatea contemporană a fost extraordinar de bogată în schimbări, dintre care cel puțin trei sunt fundamentale. În primul rând o dezvoltare fără precedent a științei și tehnicii, în al doilea rând apariția sistemului mondial al socialismului și experiența sa uriașă, în sfârșit procesul de decolonizare, cu toate implicațiile sale, a două continente, Asia și Africa. [...] Deci, într-un asemenea moment deosebit de bogat în evenimente, în revoluționare transformări ale gândirii și de radicale înnoiri ale cunoștințelor și experienței noastre, «materialismul – așa cum spune Garaudy – n-a fost reformulat». Nu este vorba de o revizuire sau depășire, așa cum subliniază Garaudy, tocmai datorită caracterului revoluționar în gândire al marxismului, care prin definiție nu e sistem și nici închidere, ci dimpotrivă, un mijloc de eliberare din tentația mereu prezentă, de închidere și închistare, reflex al unei îndelungate istorii și preistorii a omeniului în care forțe copleșitoare din afară ne împlingeau spre un sistem de prudente fortificații.” ■•M. Ungheanu (*Un reproș bumerang*) polemizează cu Nicolae Manolescu, pe marginea opiniilor pe care cel mai consecvent recenzent de la „Contemporanul” le-a emis despre seria de *Scrieri* (I–III, E.P.L., 1969) de Pompiliu Constantinescu: „Paradoxal ceea ce refuză cronicarul literar N. Manolescu este însăși ideea de cronică literară, căci statutul cronicii literare este cel ilustrat de Pompiliu Constantinescu. Domeniu al selecției de valoare, al intuiției prime, cronica rămâne un tărâm pedagogic care nu poate transforma – fără primejdia numită inflație de talente – în pretext materia de care se ocupă. Ea nu construiește, ci oferă materialul pentru o viitoare construcție. Acest sens superior al misiunii cronicarului nu este sesizat de N. Manolescu.[...]Ca o răzbunare a sorților principala obiecție pe care N. Manolescu o aduce lui Pompiliu Constantinescu devine principala fisură a eseului său: Textul comentat este parcurs fără potență constructivă.”

● [**„Tribuna”, nr. 38**] Numărul se deschide cu un text intitulat *Învățătorul...* (cu puncte de suspensie), semnat de Prof. C. Daicoviciu, un text manifest, plin de clișeele și fraze imperative („Fiți, iubiți tovarăși, mândri !” etc.), în care e slăvită misiunea ziditoare a școlii în RSR. ■•Un grupaj de poeme de Alexandru Lungu, deschide revista. ■•D.R. Popescu sugerează, în rubrica sa *Nuclee*, despre „prima secundă Armstrong”, că primul pas pe Lună reconfigurează structura calendarului omenesc. □•Martzy Ladislau scrie un „medalion” despre Nicolae Filimon în ipostaza sa de critic muzical, autor al unui foileton despre artă, în general, și despre muzică, în special, publicat în ziarul „Naționalul”, în 1858. ■•Apar patru cronici la cărți de poezie. □ Cel mai important spațiu editorial, în cadrul acestui grupaj, îi este acordat cărții lui Mircea Vaida, *Cenușa verde*, debutul poetic al autorului. Cronica, semnată de colegul său de redacție, Ion Oarcășu, este elogiaosă, cu formulări encomiastice, din care – dacă n-am avea citate și versurile ilustratoare – am putea crede că Vaida e cel puțin egalul lui Blaga. □ Texte mai

modeste – și ca tonalitate, și ca spațiu – sunt semnate de V. Fanache (care scrie despre un poet ardelean, Petre Bucșa), Nae Antonescu (despre Valentin Strava) și Simion Ștefan (despre Iosif Morușan). ■ În secțiunea intitulată *Documente*, este inserat un text al lui Aurel Martin despre „vocația tragicului” la Liviu Rebreanu, a unui tragic – spune sentențios autorul textului – „menit să sublinieze, în fond, vocația eroică a existenței”. □ În aceeași secțiune, Ion Iliescu le propune cititorilor trei scrisori inedite ale lui Rebreanu către Șerban Pavelescu, „un destoinic animator al vieții cultural-artistice din vechea cetate de scaun a Moldovei”, Suceava. □ Paginile de mijloc găzduiesc un fragment amplu din romanul *Se îngână ziua cu noaptea* de I.D. Mușat, intitulat *În tren – moment 1947*. □ Pe ultima pagină, un text savuros al lui Al. Căprariu, *Zig-zag american*, în care subiectul e tocmai întâlnirea europeanului cu acest spațiu inedit, aparte, care e America. Și primul explorat este New Yorkul, „cel mai contradictoriu oraș al lumii”. Textul este, aflăm, la final un fragment dintr-un volum (memorii de călătorie, probabil), aflat în pregătire. □ În colțul din stânga al ultimei pagini, două scurte poeme de Paul Celan, traduse în românește de Mihail Sabin.

19 septembrie

• [„**Contemporanul**”, nr. 38] Aurel Baranga subliniază „câteva carențe de repertoriu” la început de stagiune, în articolul *Înainte de primul gong*: „Este cu totul de neînțeles cum se poate ca tânăra noastră regie, dornică să se afirme, să vădească o seducție mai acuzată pentru Brecht sau chiar Beckett, decât pentru o versiune cu adevărat modernă, cu adevărat contemporană, a unui *Sofocle*, de pildă.[...]Teatrul *secolului de aur francez* nu se bucură de un destin mai fericit, marea dramaturgie romantică împărtășește aceeași soartă, repertoriul clasic românesc e înfățișat drămuț, piesele cele mai valoroase între cele două războaie mondiale cunosc o reconsiderare parțială și întâmplătoare, însuși repertoriul original contemporan, atât de flatat în declarații patetice, luptă din greu, fie că e vorba de piesele scrise în ultimele două decenii – socotite perimate sau fără audiență la public – fie că e vorba de lucrări recent redactate, dar în fața cărora încep.” ■ Ștefan Aug. Doinaș scrie articolul *Falsa inovație*, în care se situează polemic, încercând să evidențieze nuanțele ce se interpun între „inovație” și „originalitate”. Ținta poetului este formalismul, care, după experimentele avangardiste și după răspândirea teoriilor structuraliste, transformase poemul într-un text acoperit de platoșă în epoca rachetelor nucleare: „Diferența între cele două noțiuni va fi și mai bine pusă în evidență, dacă vom arăta că noutatea vizează îndeosebi latura formală tehnică a unei opere literare, în timp ce originalitatea este un atribut ce se aplică global unui artist, ca personalitate ce structurează într-un mod aparte dubletul fond-formă. Noutatea urmărită programatic implică o modificare a unor procedee ce au fost consacrate în prealabil, de către alții, o fugă conștientă de locul comun, de poncif și chiar de tradiție.” □ În a doua parte a articolului, obiecțiile referitoare la „falsa inovație” echivalează cu

moda literară care – detașându-se de valoare – produce lanțuri de epigonism: „la ce poate să folosească imitarea, până la sașietate, a lui Nichita Stănescu (autorul recent al *Necuvintelor*) de către tineri și mai vârstnici poeți care țin neapărat să apere prefixul *ne* – înaintea unor *cuvinte*? Critica literară ar fi datoare să arate că, la poetul celor *11 elegii* există o întregă teorie a *necuvintelor* care a constituit chiar subiectul unor expuneri teoretice, semnate de Nichita Stănescu – teorie ce este pe deplin ilustrată în poeziile sale.” ■•Cicerone Theodorescu face câteva mărturisiri despre biografia intelectuală și despre destin cultural, pornind de la antologia de autor *Versuri* (E.P.L., 1969), în articolul *A alege între ce te reprezintă și ce nu*. Poetul recunoaște că a existat, în cariera lui, o etapă, inutil prelungită, de conflict între lirism și politic, fapt care l-a determinat să discearnă, în sumarul celor două volume, „autenticitatea de impostură, originalitatea de contrafacere, combustiile adânci de incendiile păioaselor...”. În vacarmul care se prezenta ca „simfonia proletcultistă”, Cicerone Theodorescu susține că publicarea unui text – adică implicarea în arenă – a atras după sine consecințe iremediabile pentru unii dintre creatorii zeloși, care, procedând astfel, s-au autoexclus, în pofida vocației: „Pentru a-ți dobândi țărmlul tău în literatură și artă este nevoie de curajul tăcerii îndelungate în fața rostirilor altora, fie acestea decisiv-strivitoare sau simplu-intempestive. Și este nevoie, mai apoi, de curajul rostirii proprii în fața tăcerii altora, fie ele ale unor potrivnicii personale, fie la un moment dat ale întregii societăți conjurate.” □•O altă chestiune care merită semnalată este ordonarea sumarului în funcție de observațiile critice primite, în tinerețe, de la E. Lovinescu, Perpessicius, G. Călinescu și Pompiliu Constantinescu – ale căror „caracterizări nu veneau din partea unor redactori responsabili de autori, după modelul *redactorilor responsabili de carte*, brevetat atâta vreme la noi. Pe drept cuvânt, le-am socotit niște glasuri prietenești bine sfătuitoare, ele încurajându-mi propriul îndemn, fie de a-mi defrișa singur buturugile uscate din pădure, prea hermetice sau prea accesibile, fie de a încerca plantarea unor arbori noi.” Săgețile sunt străvezii la diferența de cultură și de simț estetic între criticii literari interbelici, fini și în situațiile delicate pentru sensibilitatea unui poet, și funcționarii cenzurii, plasați în posturi decizionale, care executau o directivă generică de a „tăia”, fără a ține cont neapărat de imperative ideologice.

20 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 8192] Pe prima pagină se anunță: „Vineri seara a sosit la Craiova tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, cu soția Elena Ceaușescu, în drum spre Porțile de Fier, unde, în baza înțelegerii stabilite în comun, urmează să se întâlnească cu tovarășul Iosip Broz Tito, președintele Uniunii Comuniștilor din Iugoslavia, președintele Republicii Socialiste Federative Iugoslavia”. □•Nicolae Dragoș realizează un interviu cu Nicolae Velea, *Scrisul nostru – la nivelul maturizării socialiste a țării!*: – *Prima întrebare pe*

care dorim să v-o adresăm are, ca și în interviurile noastre de până acum, un caracter balanțier: care sunt, după opinia dumneavoastră, trăsăturile definatorii ale literaturii acestui sfert de veac? – Cred că se cere numit mai întâi efortul spre situarea în contemporaneitate, spre linearitate, spre expunerea deschisă și decisă. În speță, ca să mă situez pe teritoriul creației mele, țăranul devine un erou care nu se mai ascunde nici în pădure, nici de el însuși ca să-și protejeze zonele de umanitate. Deci, cred că una din trăsăturile definatorii, în ciuda pluralității de formule, este această deschidere spre simplitate și comunicare prin expresia directă, limpede. O anume stăpânire a simțului istoric, a perspectivei care conferă o durabilitate a mișcărilor intime sau exterioare în dialogul exact cu timpul, «un fel de proprietate a timpului». – Cum credeți că se realizează personalitatea unui scriitor? Ce legi și criterii ar putea governa acest proces delicat? – Într-o dimineață nu te trezești cu gândul unei autodesăvârșiri. Scriitorul trebuie să vrea să cunoască, să înțeleagă totul, să respingă ce nu îi este organic. Autodesăvârșirea înseamnă respingere și acceptare, potrivire la structura intimă, la datele fundamentale pe care le ai, pentru că așa cum există boli și există bolnavi, așa există și întâmplări și trăiri care ți se potrivesc sau nu. Cred că un om devine format atunci când a ales, traversând viața și întâmplările pe care i le-a trimis, ceea ce e propriu spiritului specific. De aici încolo începe personalitatea. – În ce raporturi vă considerați a fi cu anumite tendințe vizibile în proza mai tinerilor dumneavoastră confrăți? – Nu-mi place, de pildă, mersul unora în rând cu prejudecățile esteticii literare care își apretează emoțiile și le provoacă, chiar falsificându-se, în ritmul gulerelor artistice la modă. Soluția este să «nu ai ochiul ațipit și mâna amorțită», adică să ai o prospețime neistovită, o transparentă a percepției. – Ați urmărit, desigur, împreună cu țara întreagă, lucrările Congresului al X-lea al partidului. Cum ați primit ca scriitor și cetățean acest eveniment? – Am trăit cu emoție două evenimente marcante care într-un fel îi sporesc anului 1969 dimensiunea în timp: Congresul al X-lea al partidului, ale cărui hotărâri vor jalona munca și viața noastră în anii ce vin, vor da noi dimensiuni construcției socialiste la care suntem angajați cu toții, și aniversarea unui sfert de veac de la insurecția din August 23. Întreaga viață a poporului nostru ne solicită să abordăm realitatea socială a patriei de pe o platformă superioară, dintr-o perspectivă mai largă, mai matură și mai cuprinzătoare, să surprindem în scrierile noastre – așa cum ne adresa îndemnul de la tribuna congresului secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu – fenomenele sociale fundamentale pe care România socialistă le-a trăit și le trăiește prin noi înșine, pentru noi. Scriitorul are datoria de a se situa pe această platformă înaltă a maturizării socialiste a țării și de a-i afla corespondentul artistic pe potrivă”.

• [„Cronica”, nr. 38] Referindu-se la *Istoria literaturii române a lui George Ivașcu (I)*, Zaharia Sângeorzan afirmă: „, *Istoria literaturii române (I)* se încheie cu *Cristalizarea ideologiei literare*, panoramă a ideilor estetice (limba, funcțiile literaturii, conceptul de poezie, teatrul, proza, critica) care contribuie în mod fundamental la consolidarea literaturii moderne”. ■ În textul *Literatură și existență*,

Adrian Marino analizează studiul lui Radu Enescu despre *Franz Kafka* (E. L. U, 1968): „Realitățile acestea sunt, la Kafka, atât de adevărate și de evidente, încât imposibilitatea scrisului echivalează cu sterilizarea și stagnarea totală. Antiliteratura și anti-existența se confruntă. Inexistența și eșecul devin posibile fiindcă literatura ratează, trădează, devine imposibilă”.

• **[„Flacăra”, nr. 39]** În rubrica *Dialog cu cititorii*, H. Dona îi răspunde cititorului Nicolae Pavelescu din Iași în privința „unor probleme în legătură cu editarea și difuzarea cărților”, precum și în relație cu problema traducerilor. □ În *Literare*, Lucian Raicu semnează recenzia volumului *Zilele care au plecat* de Puia Florica Rebreanu, fiica prozatorului, ce „ne introduce în universul familial în care Rebreanu s-a simțit în stare să fie, să devină ceea ce a fost”. □ În rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se publică o notă despre volumul lui Victor Ion Popa, *Scrieri despre teatru*, apărut la Meridiane. □ Notă despre romanul *Catedrala* de Virgil Duda, „care anunță un prozator de vocație”. □ Semnalarea noului roman al lui Ion Ochinciuc, *Îngerul negru*, ce are „o intrigă abil gradată și imprevizibilă, personaje construite interesant și susținute în acțiunile lor de o psihologie adecvată, o atmosferă de mister nu artificial întreținută”. □ Notă despre tematica numărului 37 al săptămânalului clujean „Tribuna”, dedicat lui Rebreanu. □ În secțiunea de *Teatru*, se remarcă o notă despre *Năpasta*, piesa lui I.L. Caragiale, cu care se deschide noua stagiune a Teatrului Național. □ Notă despre punerea în scenă, la Teatrul de Stat din Ploiești, a piesei lui Horia Lovinescu, *Al patrulea anotimp*.

• **[„Luceafărul”, nr. 38]** este dedicat în întregime lui Anton Pann, cu prilejul a 175 de ani de la nașterea sa. Un prim articol, *Legendă și glorie*, aparține redacției care consideră că este imperios necesar ca acest „ctitor al limbii noastre literare”, „fondator al unei opere capitale pentru creșterea literaturii române” să fie scos „din pulberea legendei” și „de a-i dărui gloria literară”, „reparație pe care această figură uluitoare o așteaptă, de peste un secol de la critică, de la istoria literară, de la scriitorii înșiși”. E o „datorie” și o „chemare”, consideră redacția, descoperită în versurile lui M. Eminescu, în admirația purtată de I. L. Caragiale, L. Blaga, T. Arghezi, I. Barbu, „și în acele cărți ale cercetătorilor de specialitate ca M. Gaster sau G. Dem Teodorescu”. „Știm că G. Călinescu (de ce n-am spune, i-a făcut lui Anton Pann o nedreptate schițând numai câteva idei și repere critice) era foarte tulburat în anii săi de după 1940, ca profesor la catedra de literatură română, de figura lui Anton Pann, îi dedica săptămâni de curs și seminarii universitare, căutând să-și dezvolte afirmația din *Istoria* sa, că marele scriitor – numit prea adesea numai folclorist și nici măcar atât, abia autor de lucrări de colportaj – dăduse întâiul literaturii noastre, prin *Povestea vorbii*, o «comedie umană integră». Știm că Tudor Vianu, prin studiile sale din urmă s-a aplecat asupra lui Anton Pann, mărturisind însemnătatea ce merită să-i fie acordată acestui scriitor și în același timp amintind deschis datoria încă neîmplinită a criticii și a istoriei literare față de cărțile lui Anton Pann, față de descoperirea rostului său fundamental în

destinul scrisului românesc. Lucian Blaga, dominat de imaginea, de artistul de capăt de istorie și de făuritorul de drumuri care a fost Anton Pann a scris, printre ultimele sale opere, o piesă de teatru în care distingem de asemeni chemarea spre marea recunoaștere”. ■ În linia deschisă de articolul de fond al „Luceafărului” vor mai scrie articole omagiale M.R. Paraschivescu, *Povestea vorbii noastre*, Geo Șerban, *Antonpanismul*, N. Stănescu, *Temenea lui Anton Pann*, în care declară că scriitorul, „bineînțeles”, că „nu vorbea cu lumea ca toți oamenii. Și nici măcar nu vorbea cu ea ca toți poeții. Vorbea într-un fel aparte. Acest fel aparte al lui de a vorbi nu reiese în primul rând din poezia citită disparat. Cine are plăcerea să parcurgă de la un cap la altul ediția îngrijită de Radu Albala și I. Fischer (cărora cititorul de mine le este profund recunoscător pentru munca și finețea acestei munci intelectuale întreprinse) va rămâne uimit de măreția acestei vorbiri”. ■ În *Povestea vorbii noastre*, Miron Radu Paraschivescu își mărturisește, încă de la început, „dragostea aproape filială” purtată „marelui magistru”, „încă din anii copilăriei”, și bucuria de a fi parte dintre cei ce participă, la Rm. Vâlcea, la o festivitate de pomenire a lui Anton Pann, organizată de o revistă literară: Și dacă astăzi ni se pare prea firesc îndemnul lui Ion Barbu «spre o mai dreaptă cinstire a lumii lui Anton Pann», apoi adeziunea totală a unui poet-filozof ca Lucian Blaga la duhul antonpannesc, ne mărturisită cu mult înaintea piesei sale de teatru ultime, încă de prin 1923, dacă nu și mai devreme, în ale sale *Ferestre colorate*, tipărită la editura diocezană din Arad, pare-mi-se, capătă o gravă semnificație unificatoare de spirit. [...] Ce să mai spui, atunci, de modernitatea lui Anton Pann, când el și-a lăsat pecetea asupra celor, mai reprezentativi poeți ai vremii noastre de la Mateiu Ion Caragiale la Arghezi, de la Ion Barbu până la Blaga și excepțional de frumosul și mișcătorul studiu al lui T. Vianu sau până la interesantul ecou asupra unui autor de substanță oltenescă dar de spirit și metodă antonpannescă, ca Ion Marin Iovescu”. ■ Sunt publicate texte de Anton Pann printre care *Croitorul pocăit*, *Despre cusururi și urâciuni*, *Despre conversații sau petreceri și glume*. ■ Sub titulatura opinii critice scriu despre Anton Pann mărturii și evocări, Paul Cornea, G. Galaction, T. Arghezi, Romulus Vulpescu, Teodor Mazilu, Radu Tudoran, Leonid Dimov (*Anton Pann și lumea lui*)

• [„**Glasul Patriei**”, nr. 27] Sub titlul *Oameni de seamă ai culturii românești* apar două texte semnate de Șerban Cioculescu, respectiv Ion Dodu Bălan □ Șerban Cioculescu scrie despre Nicolae Filimon: „S-au împlinit la 6/18 septembrie, 150 de ani de la nașterea lui N. Filimon. [...] Ultima carte publicată de N. Filimon este capodopera lui și întâiul roman al nostru original: *Ciocoii vechi și noi* sau *Ce naște din pisică șoareci mănâncă*, București, 1863. Autorul a murit în anul următor. Dacă romanul cunoaște succesul neîntrerupt după 1889, faptul se datorește, credem, în primul rând, generosul portret pe care i l-a făcut Ion Chica în cea de a IV-a scrisoare a sa către Vasile Alecsandri, în februarie 1880: *Școala acum 50 de ani*. [...] *Ciocoii vechi și noi* asigură însă autorului lor rolul de cititor al romanului românesc și calitatea de clasic, la care în modestia lui nu ar fi în-

drăznit să năcuiască.” □•Ion Dodu Bălan îl prezintă pe *Liviu Rebreanu*: „Nu mi se pare a fi o simplă întâmplare faptul că romanul românesc se afirmă plener prin personalități de prim ordin ca Liviu Rebreanu, M. Sadoveanu, Camil Petrescu, Ion Agârbiceanu, Hortensia Papadat-Bengescu ș.a. abia după desăvârșirea unității noastre naționale într-un stat modern și independent, în perioada pe care ne-am deprins a o numi interbelică. [...] Rebreanu vine în literatură cu ideea realizării unei fresce unitare, epeice, reflectând viața diverselor provincii românești în aspectele ei cele mai definitorii. [...] Au vorbit prin scrisul său pământul și oamenii acestei țări, istoria și tradițiile noastre, geniul creator al poporului român, care acum, la 25 de ani de la moartea lui Liviu Rebreanu, se apleacă cu pioșenie asupra operelor sale nemuritoare, în care se oglindește chipul acestui pământ și al acestui popor”. □•În *Breviar cultural* găsim o nouă *Cronica de librărie*: „Dimitrie Cantemir: *Divanul* – una din scrierile de căpetenie ale marelui domnitor și cărturar enciclopedist, lucrare filozofică subintitulată «Gâlceava înțeleptului cu lumea sau giudețul sufletului cu trupul», ediție apărută în colecția «Scriitori români» sub îngrijirea lui Virgil Cândea, care semnează și studiul introductiv; [...] Nichita Stănescu: *Necuvintele* – e o nouă carte de versuri a cunoscutului poet, cuprinzând patru cicluri: *Luptele*, *Răsu'plânsu'*, *Mâncătorii de libelule* și *Necuvintele*; Dan Berindei: *Bălcescu* – e vorba de o evocare a personalității marelui gânditor și revoluționar pașoptist, apărută în colecția «Oameni de seamă».” □•În *Prezențe românești* citim: „La Timișoara au avut loc lucrările adunării generale și sesiunea anuală a Societății internaționale Lenau, la care au participat numeroși profesori universitari, literați și oameni de cultură din Austria, Franța, R. F. a Germaniei, Iugoslavia, Polonia și România. Au fost prezentate comunicări privind personalitatea și opera poetului austriac născut în România, Nikolaus Lenau”.

21 septembrie

- [„*Scânteia*”, nr. 8193] Pe prima pagină apare: „Sâmbătă dimineața, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, s-a întâlnit, la Porțile de Fier, în baza înțelegerii stabilite în comun, cu tovarășul Iosip Broz Tito, președintele Uniunii Comuniștilor din Iugoslavia, președintele Republicii Socialiste Federative Iugoslavia. În cadrul întâlnirii au fost vizitate obiective ale sistemului hidroenergetic și de navigație de pe ambele maluri ale Dunării. La Kladovo și Turnu-Severin s-au desfășurat convorbiri oficiale între conducătorii de partid și de stat ai celor două țări care au relevat încă o dată relațiile de strânsă colaborare, prietenie trainică statornică între poporul român și popoarele Iugoslaviei, dorința comună de a sluji cauza socialismului și păcii în lume”.

22 septembrie

- [„*Scânteia tineretului*”, nr. 6330] Adrian Păunescu semnează articolul *Tineretul și cultura*, în care notează: „Una dintre izbânzile socialismului românesc

este acea victorie a spiritului devenit dintr-o dată dinamic. Tineretul nu numai că primește cultura, nu numai că trăiește cultura, tineretul deceniului nostru, al spațiului nostru, face cultură, dă mișcare spiritualității și vigoare concretă gândirilor abstracte.”

23 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 8195] În acest număr se relatează despre *Vizita președintelui Republicii Finlanda, Urho Kekkonen*.

24 septembrie

• [„România liberă”, nr. 7763] La *Cronica literară*, sub titlul *Două cărți despre proză*, Boris Buzilă prezintă cartea unui debutant, Costin Buzdugan, *Spune-mi povestea cu Iuliana*, și cartea unui prozator aflat la al treilea volum, Constantin Bărbuceanu, *Femei singure*. Având la bază un conflict între generații, *Spune-mi povestea cu Iuliana* aduce față în față o generație „trecută prin vremurile tulburi ale începutului”, și alta, mai tânără, „mai fericită, mai pură și mai dinamică”. În acest context, protagonistul se îndrăgostește de un bărbat mai în vârstă, silit să treacă printr-o „maturizare precipitată, vecină acum cu blazarea”. Devenită profesoară, fosta studentă își păstrează, o vreme, „nonconformismul vârstei”, „pune suflet în tot ce face” și, treptat, se maturizează la rândul ei, în mod firesc. □•Autor a două romane anterioare, *Bârlogul lupilor* și *Ceața*, C. Bărbuceanu publică, acum *Femei singure*, la E.P.L., un roman despre lumea delincvenților, a oamenilor cu „moralitate dubioasă”. Proza este, însă, „rudimentară, facilă”, lipsindu-i analiza socio-psihologică și mizând, eronat, pe „anecdota ieftină, artificialitatea situațiilor, șubrezenia construcției”.

• [„Scânteia”, nr. 8196] Apare *Hotărârea Comitetului Central al Partidului Comunist Român privind aniversarea în România a centenarului nașterii lui Vladimir Ilici Lenin*: „La 22 aprilie 1970 se împlinesc 100 de ani de la nașterea lui Vladimir Ilici Lenin, discipol credincios și continuator strălucit al lui Marx și Engels, conducător revoluționar al proletariatului, militant neobosit pentru eliberarea celor ce muncesc de exploatare și asuprire, pentru libertate socială și națională, pentru triumful socialismului și comunismului.[...] În întâmpinarea aniversării centenarului lui V. I. Lenin, organele și organizațiile de partid, de masă și obștești, instituțiile culturale vor desfășura o largă activitate de propagandă, pentru răspândirea ideilor marxist-leniniste în România, pentru popularizarea politicii interne și externe a Partidului Comunist Român, pentru dezbaterea largă a problemelor construcției socialiste în țara noastră, ale dezvoltării întregului sistem socialist și a mișcării muncitorești și comuniste internaționale, ale procesului revoluționar mondial”.

• [„Viața studentească”, nr. 31 – 32] Eugen Barbu se oprește la destinul dramatic al lui *Panait Istrati*: „Există destine literare care-l persecută pe scriitor și după moarte. Nenorocul cel mai înverșunat urmează gloriei postume și joacă încă feste. E ca într-un sinistru umblet de-a v-ați ascunselea pe care nimeni nu-l poate

împiedica. Controversatul Panait Istrati, cu aventurile lui spirituale și politice, cu sinuciderea aceea terminată într-un jet de artificii al ziarelor setoase să descopere într-un cadavru un geniu, după moda timpului, cu viața sa încheiată la modul opus celui din care plecase, oferă biografilor un material fascinant... Lumea istratiană e devoratoare și o magmă fierbinte ce înghite tot și supune. Povestea *Chirei Chiralina* poate fi luată drept un basm de orient, dar dincolo de cuvinte există o tragedie fără seamăn. Pitorescul nu e al imaginației autorului, ci al unei lumi făcute parcă din petece colorate, un panoptic plin de umbre și lumini, un ecran al caleidoscoapelor făcute din sticle mereu mișcate... În acest univers dificil trebuie umblat cu grijă, cu o spaimă pentru cuvinte, cu răbdarea de a le da grație și fragilitate, sensuri și greutate.” □ În numerele următoare Barbu continuă rubrica sa *Jurnal* cu alte portrete: *Gala Galaction* (nr. 35), *Ion Vinea* (nr. 36), *Lucian Blaga* (nr. 37). □ Se menționează Premiile Concursului de Poezie și Publicistică Patriotică: *Odă pământului meu*. Premiul I i-a fost acordat lui Dumitru M. Ion, pentru ciclul poetic *Casa lui August* și pentru eseul *Porțile*. Premiul al II-lea a fost câștigat de Nicolae Dan Frunteletă și de Lucian Balcan iar premiul al III-lea le-a revenit poezilor: Ion Crăciunică, Vasile Constantinescu și Vladimir Udrescu. S-au acordat și mențiuni următorilor: Ionuț Niculescu, Justin Moraru, George Nicolae Podișor și Bazil Scarlat. □ M. N. Rusu vine cu o amplă *Cronică literară* la Ioan Alexandru: *De ce «Vămile pustiei» ?* „Cartea a fost scrisă la Freiburg între septembrie 1968 și februarie 1969 și cu *Vămile pustiei* poetul reamintește că «Deșertăciuni sunt toate și deșertăciune...» Așadar, într-o manieră lirică personală, ni se oferă textul prescurtat al Bibliei, cu sensul întrucâtva extins, iar cu acela restrâns, însăși zicerea Ecclesiastului. Cum redescoperă Ion Alexandru «adevărul» acestui adagiu? Mai bine zis, când și unde? Nu vreau să zic că el reprezintă prețul zilelor și nopților de studiu la Freiburg. Nu cred că acestuia trebuie să îi atribuim finalitatea unei plecări. Aș înclina mai degrabă să cred că *Vămile...* e rezultatul singurăității, izolării (probabile) de acolo, că versurile sunt expresia ardeleanului ce s-a simțit o clipă înstrăinat printre străini, «singur absolut»; că *Vămile...* sunt un fel de parabolă a fiului rătăcitor sau o încercare a demitizării atitudinii de dezrădăcinat... *Vămile* ar mai putea fi considerat un simbol al vămilelor de dincolo... Lui Ion Alexandru îi place postura de sihastru”. Pe lângă inevitabilele paralele cu Blaga, Arghezi sau colegul de generație Nichita Stănescu, în discursivitatea poemelor, M. N. Rusu remarcă: „În loc de a limpezi Pustia, misterele, beznele, poetul le sporește. Nicio zare de lumină, nicio bucurie nu iradiază din paginile ultimului său volum”, contrazicând cumva ceea ce Ion Alexandru mărturisise în *Jurnalul de autor* din „România Literară” despre experiența antemergătoare volumului: „Câtă bunătate e în sufletul nostru, câtă bucurie, câtă pace și adâncime. Fără îndoială că ne-am născut în lumină și ne întoarcem în lumină”.

25 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 8197] În editorialul *În fiecare zi și în fiecare cuvânt tipărit – cauza partidului!* Se arată: „Sărbătorim 25 de ani de la apariția primului număr

al «Scânteii» legale, – un sfert de veac de intensă activitate publicistică pusă în slujba politicii partidului, a cuvântului său de larg ecou și de puternică adeziune în conștiință oamenilor muncii de la orașe și sate. Continuând eroicele sale tradiții, încărcate de jertfa a nenumărați militanți care în anii grei ai ilegalității au tipărit-o și difuzat-o cu prețul libertății și chiar al vieții lor, «Scânteia» liberă, ca purtător credincios al cuvântului Partidului Comunist Român, se înscria integral în marea luptă care începuse pentru înnoirea țării, pentru făurirea unei Românie înfloritoare, socialiste”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6333] Al. Ivasiuc semnează articolul *Cultură și modele*, în care afirmă: „Cred că dialectica materialistă, înțeleasă viu și nu schematic, deschide această posibilitate. Tineretul are nevoie de idealuri și o filozofie mobilă, conformă ritmului în care trăiește, în care trăim cu toții. Marile mișcări din occident reflectă în parte această acută necesitate.”

• [„**Albina**”, nr. 39] Camil Baltazar prezintă volumul *Opere* de Ovid Densușianu: „Volumul [...] apărut nu demult ne oferă o instructivă excursie culturală. El cuprinde: Filologie romanică și filologie română, Dialectologie, Toponimie, Fonetică și Ortografie, Lexicologie. □•Apare *Un călduros salut ziarului „Scânteia”*, nesemnat: „«Scânteia» duce zi de zi în mase cuvântul iubit al partidului, oglindește în coloanele sale probleme de viață și muncă ale poporului nostru, oferind imaginea vie a realităților noastre socialiste. [...] Prin înalta sa ținută publicistică «Scânteia» constituie un exemplu demn de urmat de lucrătorii din presa noastră. Cu prilejul împlinirii unui sfert de veac de la apariția primului număr legal al «Scânteii», colectivul redacțional al revistei «Albina» aduce un călduros și cordial salut colectivului redacțional al ziarului «Scânteia», urându-i noi și importante succese în activitatea sa de înfăptuire a politicii interne și externe a partidului nostru, de dezvoltare continuă a României socialiste”. □•Șerban Nedelcu este prezent cu fragmentul de proză *La tăul bivoliilor*: „*Rada – sora haiducilor* se întitulează noul roman al lui Șerban Nedelcu. Acțiunea acestui roman se petrece în Codrul Vlăsiei, pe la începutul secolului al XVIII-lea, când Giurgiu era raia turcească. Sunt redată episoade emoționante și interesante din lupta românilor pentru scuturarea jugului otoman, dar și atmosfera pitorească a codrului, dimpreună cu sălbăticiunile din el și cu viața aspră de pe care erau siliți să o trăiască oamenii. Dăm mai jos un fragment din roman, care oglindește un colț din legendarul Codrul Vlăsiei”.

• [„**România literară**”, nr. 39] În *Arhiva politică*, Paul Anghel face câteva urări oficiosului C.C. al P.C.R.: „Ce reprezintă pentru mine «Scânteia?» Este ziarul pubertății mele politice, a pubertății mele revoluționare a unei generații, generația primilor ani. El, acest ziar, a păstrat, a conservat cu sfințenie, în acei primi ani, sfintele trăsături ale presei de partid ilegale, ale presei ilegale clandestine, devenită între timp liberă, dar liberă de a spune totul, de a răspica liber totul, de a chema la libertate și drepturi milioane de oameni. [...] Ce miraculos cuvânt! Ce forță magnetică a degajat din chiar clipa când «Scânteia» l-a

împrăștiat, cum dormeam – trebuie s-o mărturisesc – cu «Scânteia» sub pernă (chiar când n-aveam perne, și nu prea aveam, fiindcă pernele s-au inventat mai târziu)” ■•Matei Călinescu dă un răspuns scrisorii deschise, adresată de Miron Radu Paraschivescu lui Ilie Constantin, relevând sinceritatea tonului, dar încercând să se distanțeze de abordarea sentimentală ce reieșea din epistola: „Suspiciunea îmi apare ca o primejdie mortală care amenință conștiințele noastre. Ar trebui să preferăm să ne lăsăm înșelați ca niște copii, decât să riscăm a deveni prizonierii puterilor devastatoare ale demonului suspiciunii: dar suntem în stare să atingem o asemenea înțelepciune? [...] Revenind la scrisoarea dumneavoastră – a cărei sinceritate autentică o socot, cum am mai spus, dincolo de orice îndoială – nu mă pot împiedica să mă întreb în legătură cu oportunitatea publicării ei. Rezervele mele în această privință – făcând mereu abstracție de persoanele despre care e vorba acolo – țin în primul rând de contextul (pe care sunt singur că l-ați ignorat) în care se înscriu părerile exprimate de dumneavoastră.” ■• Al. Piru recenzează ediția de versuri *Steaua Venerii* (E.P.L., 1969) de Constant Tonegaru, editată de Barbu Cioculescu. Scriitorul a fost și a făcut o figură cel puțin interesantă: „Cunoscând foarte bine pe naivul și fantastul poet îndrăgostit de himere Tonegaru, prin 1946-1948 frecventator asiduu al cursurilor lui G. Călinescu de la Facultatea de Litere al seminarului de regie teatrală al lui Camil Petrescu, organizat într-o sală a ziarului «Universul», am fost mai puțin entuziasmat de poezia lui trubadurească, practicând un exotism de atlas în stilul relațiilor de călătorie mai mult sau mai puțin imaginare, apărute prin revistele-magazin sau difuzate cinematografic.[...] Poetul deșirat și frav, cu ochelari și un basc ce-i zburase de pe cap la o admonestare a lui Camil Petrescu, vesel în ciuda dificultăților materiale în care se zbătea, comunicativ până la jovialitate și incapabil de a pricepe ceva din ceea ce vedea în jurul lui, era un iremediabil boem și cabotin de bunăvoie, bucuros de a fi înregistrat ca atare. Atacurile lui din presă la adresa unor figuri ale vieții literare contemporane implorau râsul, până ce, deodată, au dispărut definitiv. Nu mi-am explicat niciodată ce s-a făcut cu poetul acărui întâlnire îmi provoca totdeauna câteva momente de bună dispoziție. [...] Volumul *Steaua Venerii* nu mi se pare, cum susține editorul lui, superior, dar nici inferior. E, mai degrabă, altceva.” ■•În condițiile anunțatei reforme școlare, care preconiza și elaborarea unor instrumente îmbunătățite de învățare, George Muntean, cercetător la Institutul de Istorie și Teorie Literară, atrage atenția asupra *Manualelor școlare ale lui G. Călinescu* – „al căror ecou pare a nu se fi stins încă” –, deși profesorul nu apucase „a publica, în 1947, pentru anul școlar 1947-1948, doar manualele de limba română pentru clasele I-IV ale gimnaziilor unice și ale școlilor secundare de atunci. Ele n-au putut pătrunde în școală pentru că, în anul următor, în 1948, a avut loc reforma învățământului, care reclama manuale întocmite după alte criterii.”

• [„**Tribuna**”, nr. 39] Revista se deschide cu un mozaic de texte (majoritatea lor continuate în corpul revistei. ■•Este inserat un scurt interviu, realizat de Paul

Teodorescu în exclusivitate pentru „Tribuna”, cu criticul de artă Carola Giedon Welcker, prietenă apropiată cu Brâncuși, prezentă la Colocviul internațional Brâncuși de la București. „Du-te în România să vezi oamenii, costumele, locurile”, i-a spus artistul prietenei sale de la Zurich. Ea a făcut acest lucru abia după mulți ani și a fost „fermecată de tot ceea ce a văzut”. ■•Un articol semnat de Constantin Noica și intitulat *Cultura contemporană reflectată în logica ei*, text prilejuit de recent încheiatul colocviu de logică de la Brașov, la care au luat parte, ne spune filosoful, „participanți străini de prim ordin”. Discutând problema „rup-turii” dintre știință și umanism, clar vizibilă în spațiul românesc, Noica e optimist în privința reconcilierii dintre cele două: „Dacă vechiul se armonizează cu noul în logică, va putea s-o facă și în restul culturii”. ■•Tot în deschiderea publicației, apare grupajul omagial dedicat criticului și omului de cultură Ion Chinezu, dispă-rut cu trei ani în urmă. Scriu texte evocatoare despre opera și personalitatea criti-cului nume ca Vasile Băncilă, Henri Jacquier și Al. Dima. □•Băncilă și-l amintește pe Ion Chinezu ca pe un „om de o inteligență subtilă, care avea fermita-tea adevărilor fundamentale și jocul nuanțelor”, în vreme ce Jacquier îl descrie ca un „agent de legătură între două culturi”, cea română și cea maghiară. □•Al. Dima vorbește despre anii în care i-a fost aproape criticului, și anume anii când acesta conducea publicația *Gând românesc*. Evocând figura intelectualului arde-lean, Al. Dima observă că între orator și scriitor nu erau prea multe asemănări: „Părea ca patima ce clocotea în vorbe, transpusă în scris, se solidifica într-o magmă răcită”. □•V. Fanache semnează un amplu text dedicat, de asemenea, criticului Ion Chinezu, intitulat *Personalitatea criticului*, în care aflăm că „vo-cația critică a lui Ion Chinezu constă evident în discernerea imediatului, cu acuita-te aproape fără greș”. □•Un text care conține „fragmente inedite” dintr-o, pro-babil, conferință a criticului pe o temă mereu provocatoare: cultul poezilor, „un omagiu adus celei mai ales dintre manifestările spiritului omenesc”. □•Interviul cu soția scriitorului, realizat de Mircea Vaida, dar și un text-evocare semnat de Octavian Șireagu despre întâlnirea acestuia cu Ion Chinezu, completează momen-tul evocator. ■•Revista oferă cititorilor ei o povestire polițistă „la patru mâini”, de Livia Ardelean și Florian Oprea, intitulată *Rebus la Mamaia*. ■•Sub același titlu – *Zig-zag american* – un nou fragment din călătoria „americană” a lui Al. Căpra-riu. E de reținut portretul indirect pe care autorul textului i-l face lui Mircea Elia-de, pe care, din păcate, nu l-a putut întâlni la Chicago, dar redă scrisoarea pe care acesta i-a trimis-o, scuzându-și absența printr-o gripă Hong-Kong care l-a țintuit la pat. Invitat de Căpraru să-i ia un interviu, istoricul religiilor s-a eschivat cu o eleganță aristocratică: „În privința interviului, ce să vă spun? Dacă întrebările sunt importante, răspunsurile trebuiesc cumpănite – și ce creier încercat de bacilul Hong Kong mai îndrăznește să-și ia asemenea responsabilitate?”

26 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 8198] Se relatează despre *Adunarea festivă consacrată împlinirii a 25 de ani de la apariția primului număr legal al «Scânteii»*: „În sala

de marmură a «Casei Scânteii» a avut loc joi dimineața adunarea festivă consacrată împlinirii a 25 de ani de la apariția primului număr legal al ziarului «Scânteia», organ al Comitetului Central al Partidului Comunist Român”. □•Alături apare *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu*: „Trebuie să subliniem cu satisfacție că în întreaga perioadă de construcție a socialismului presa noastră a răspuns cu cinste marilor sarcini ce i-au stat în față, a slujit cu fidelitate interesele poporului, ale înfloririi României socialiste, dovedindu-și devotamentul neșarmurrit față de partidul nostru comunist, izvorul succeselor ei, garanția dezvoltării ei neîntrerupte au fost și sunt conducerea și îndrumarea nemijlocită de către partid, de către Comitetul Central”. □•Apare și scurta știre *Decorarea ziarului «Scânteia» cu Ordinul «Steaua Republicii Socialiste România» clasa I*: „Pentru contribuția deosebită adusă la înfăptuirea politicii interne și externe a Partidului Comunist Român, la opera de edificare a socialismului în România, pentru activitatea de educație socialistă a maselor de oameni ai muncii, cu prilejul împlinirii a 25 de ani de la apariția primului număr legal al ziarului «Scânteia», Consiliul de Stat a conferit ziarului «Scânteia» Ordinul «Steaua Republicii Socialiste România» clasa I”.

• [„Contemporanul”, nr. 39] Redacția semnează articolul „Scânteia” – XXV, considerând evenimentul de interes național: „Presa românească sărbătorește un sfert de veac de la reparația, în condiții noi, create de Eliberarea patriei de sub jugul fascist, a Scânteii, organul Comitetului Central al P.C.R.” □•Trebuie făcută precizarea că primul număr, din seria nouă, a fost tipărit pe 21 septembrie 1944, până la acea dată principalul ziar al comuniștilor fiind *România liberă*, care intrase în legalitate, într-adevăr, cu 23 August 1944. □•În pofida acestei realități, oficiosul purta cu sine aura „ilegalistă” a P.C.d.R., pentru că, după 1924, când formațiunea fusese scoasă în afara legii, „Scânteia” a fost creată „pentru a duce în mase cuvântul Partidului și a le mobiliza în marile acțiuni pe care avangarda clasei muncitoare le iniția și organiza[...]impunându-se ca un demn purtător de cuvânt al gloriosului nostru Partid”. Concluzia din scurta prezentare este că, în spațiul public, cotidianul girat de C.C. al P.C.R. este factorul care aplică și diseminează directivele, jucând rolul de pedagog: „Scânteia” constituie azi o pildă pentru întreaga presă în ceea ce privește ancorarea în miezul însuși al realităților, curajul și fermintatea în abordarea problemelor, sprijinirea fenomenelor și tendințelor cu adevărat progresiste, combativitatea în înțelesul cel mai bun al cuvântului.” ■•Laurențiu Ulici recenzează în spirit polemic cu ideologia oficială studiul lui Umberto Eco, *Opera aperta* (1962), în traducerea realizată de Cornel Mihai Ionescu, *Opera deschisă* (E.P.L.U., 1969) : „Ajungem așadar la paradoxul de astăzi al Criticii: pentru a-și păstra nealterat statutul, pentru a-și atinge ambiția spre creație, pentru a fi adică și critică, și creație. Critica trebuie să aleagă între *descoperire* și *invenție* (ambele efecte ale interpretării), pe cea dintâi, descoperirea.” ■•Nicolae Manolescu recenzează ediția îngrijită de Barbu Cioculescu din poeziile lui Constant Tonegaru, *Steaua Venerii* (E.P.L., 1969), care cuprinde, pe lângă manuscrisul care dă titlul culegerii, prima plachetă

publicată de scriitor, *Plantații* (Editura Forum, 1945). Criticul formulează următoarea observație : „Constant Tonegaru repetă pe scurt experiența poetică a unei întregi generații (aceea numită, nu fără oarecare dreptate, «generația pierdută»), traversând-o în toate etapele: regăsim, în *Plantații*, și bufoneria sumbră sau apostrofele teribile ale lui D. Stelaru și demistificările lui Geo Dumitrescu și *Cântecele negre* (macabrul feeric, absurditatea intenționată) ale lui Ion Caraion și opoziția între «tavernal» și lunar a lui Ben Corlaciuc, dar ce nu găsim? *Plantații* este, dintr-un anumit punct de vedere, un fel de antologie lirică involuntară, în care intră toate gravitățile și toate neseriozitățile.” ■• Notița *Al 26-lea congres Penclub* anunță faptul că pe 23 septembrie 1969 se încheiește respectiva întâlnire, organizată la Menton, în sudul Franței: „la care au participat 500 de delegați, reprezentând aproximativ 40 de țări. Delegația română a fost compusă din acad. Victor Eftimiu, președintele Penclubului român, acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor din România, poetul Eugen Jebeleanu și criticul Radu Popescu.[...] Luând cuvântul în ședința plenară, Radu Popescu a exprimat convingerea scriitorilor din România că scriitorii din lumea întreaga vor fi angajați prin opera lor în lupta pentru întărirea păcii, asigurarea libertății și înțelegerea între popoare. Intervenind în ședința de închidere a congresului, în numele tuturor congresiștilor, poetul Eugen Jebeleanu a subliniat necesitatea de a face să triumfe, părăn toate mijloacele posibile, prin intermediul literaturii, prietenia și înțelegerea reciprocă.” □•Astfel de manifestări dădeau sentimentului unui profund impact mediatic, susținând demnitatea profesiei, în ciuda imixtiunilor ideologice: „Cu prilejul congresului Penclubului, postul de radio Monte Carlo a organizat, cu concursul delegației române, o emisiune în direct asupra marilor curente ale literaturii române, iar postul regal Nisa al O.R.T.F. a transmis de asemenea o masă rotundă, cu același subiect.” ■•Mihai Pelin anunță că pregătește romanul „*Mercenarii* din care am publicat câteva fragmente în presa literară. Sunt mulțumit de felul în care curge cartea și sper s-o predau la începutul lunii octombrie Editurii pentru Literatură.”

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 39] Aurel Baranga semnează motivantul *Sus cortina!*: „A 25-a stagiune a unei nobile îndeletniciri, cunoscând o singură obligație: celebrarea înaltelor virtuți ale *Omului*, a aspirației sale îndrituite: trăirile unei vieți în demnitate, sub soarele civilizației... ador acest univers de dincolo de rampă, arătând cu totul altfel decât își închipuie publicul, lume fără liniște, fără odihnă, în veșnică mișcare și trepidații, lume ce se numește simplu și fără emfază *lumea teatrului*. Se spune că lumea asta *joacă teatru* și-mi place termenul fiindcă mă duce cu mintea la *joc* și *la joacă*, la copilăria omului și a umanității... Gata! Luminile s-au stins. Tăcere. Gongul... *Sus cortina!* Odată cu deschiderea stagiunii, începe în toată țara Festivalul Național al teatrelor dramatice.”

27 septembrie

● [„**Scânteia**”, nr. 8199] Dan Grigorescu consideră că *Artistul adevărat nu poate fi indiferent la ecoul creației sale*: „Tot ceea ce e mai valoros în arta mo-

dernă a țării noastre cuprinde un mesaj distinct al conștiinței cetățenești a creatorilor ei. Nutrită de gândurile înaintate și de idealurile socialiste ale epocii, ea se întoarce spre oamenii vremii contemporane și le întinde punți largi spre înțelegerea viitorului.[...] Funcționalitatea artei capătă un sens mai larg și, în același timp, mai precis; ea înseamnă și eficiența estetică, psihologică a operei de artă”.

□•*Teatrul de bulevard – o necesitate acută?* este o adnotare critică la adresa teatrului de bulevard: „În «Contemporanul» din 12 septembrie a. c., Dinu Kivu, discutând pe marginea spectacolului *Birlic*, entuziasmându-se mai cu seamă de reacția fulminantă a sălii, conchide – hazardat, după părerea noastră – că idealul este ca spectatorul să nu caute la teatru nici calitatea textului, nici meșteșugul regizorului, ci, pur și simplu, «să-l vadă pe actorul X sau Y...».[...] Dar ecoul, credem, se cuvine a nu fi favorabil punctelor de vedere exprimate întrucât nu putem conchide, respectând spiritul articolului citat, că nu mai avem nimic de făcut pe tărâmul mișcării teatrale decât împlinirea acestui «deziderat» al formulei de teatru boulevardier (prin asta înțelegându-se, în cazul de față, spectacolul revuistic – n. n.), că am proceda înțelept oferind publicului reprezentății al căror nivel scăzut, sau de mică rezistență, l-ar deruta, ca să spune, numai atât.” □•La fel de critic este și I. Adam, care reclamă *O pseudo-literatură fără drept la act de naștere*: „Răsfoind fără gânduri preconceptuate aparițiile editoriale ale ultimului an, cititorul este nevoit să constate, pe lângă multe reușite artistice, și existența unor scrieri nu numai mediocre, fără valoare, dar care, pur și simplu, încearcă să se strecoare în mod fraudulos în patrimoniul literaturii, apelând la așa-zise «scene tari» – de fapt un amalgam de senzualitate frustră, vulgarități și naturalisme. În Editura pentru literatură – repetăm, *Editura pentru literatură* – a văzut lumina tiparului, în urmă cu câteva luni, cartea lui Ion Bujor Pădureanu *Frumoasa cocoșată*, care literalmente abundă în dezlănțuiri instinctuale și obscenități. [...] Din păcate, și un prozator talentat, Florin Gabrea, (autorul volumului *Hanimore*) după ce pendulează între vis și trezie, între imaginar și real, ajunge să altereze nuvela *Te vei întoarce, nu vei muri* cu o amplă prezentare a sforțărilor erotice ale eroului. [...] Este o jignire la adresa cititorilor, o jignire la adresa societății – o jignire, în primul rând, la adresa editurii ce trimite asemenea producții către librării, a modului în care își concepe funcția educativă. Vor trebui oare să fie puși, odată și odată, editorul și redactorul de carte în situația de a suporta ei înșiși cheltuielile pentru asemenea pseudo-producții, ca să se pună în sfârșit căta toleranței și rabatului față de scrierile de asemenea factură? Nu suntem pentru recurgerea la mijloace administrative în artă – dar aici nu e vorba de artă, ci de altceva, care se deghizează în «artă» și care la noi nu trebuie să aibă dreptul la act de naștere!” □•*Redescoperirea clasicii* îi dă prilejul lui Emil Vasilescu să facă un tur al publicațiilor „Tribuna” și „Luceafărul”: „Într-un an bogat în aniversări, revistele «Tribuna» și «Luceafărul» au dedicat numere speciale unor personalități ale scrisului românesc. «Tribuna» închină un întreg număr, cel din 11 septembrie 1969, memoriei scriitorului Liviu Rebreanu, de la a cărui încetare din viață s-au împlinit de curând 25 de ani. Oma-

giul contemporanilor, prețuirea și înțelegerea operei marelui prozator, au fost marcate în paginile revistei prin pana unor prestigioși oameni de cultură: Perpessicius, Iorgu Iordan, Zaharia Stancu, Al. Dima, Eugen Barbu, I. C. Chițimia, Ovidiu Papadima, Ion Vlad și alții. Cu ocazia unei alte comemorări, «Luceafărul» își dedică paginile memoriei nemuritorului stihuitor, părinte al pildelor, snoavelor și zicătorilor pline de tâlc, omului care a fost Anton Pann. [...] Se pare că și televiziunea, la solicitarea unor statornici îndrăgostiți ai literaturii, începe să înțeleagă cerințele unor adevărate seri literare. Prilejul a fost oferit în cadrul emisiunii-spectacol *Metronom contra cronometru* de luni seara, unde spectatorii ieșeni și telespectatorii din întreaga țară au avut posibilitatea să se reîntâlnească cu opera a doi dintre scriitorii români: Vasile Alecsandri și Ion Creangă. Este evident că din confruntarea de luni seara au ieșit victorioase bunul gust, pasiunea pentru literatură ilustrată de excelenta pregătire a concurenților și de capacitatea de receptare a spectatorilor.”

● **[„Cronica”, nr. 39]** Constantin Cubleșan analizează romanul lui Ion Agârbiceanu, *Strigoii!*: „Este de fapt linia pe care se înscrie întreaga epică a lui Agârbiceanu, alcătuită într-o dinamică lentă, cu ample descrieri naturiste, la diapazonul monoton și molcom al relatării ce trădează la fiecare pas povestitorul sfătos ardelean, iar strigoii nu se abate cu nimic de la canonul tipic al acesteia”.

■ Zaharia Sângeorzan recenzează romanul lui Mircea Cojocaru, *Minciuna*, care: „poate fi definit un dialog tragic al unui destin, o dramă a unei ființe care domină realul prin ficțiune, prin profanarea convențiilor, prin puțința de a se descoperi în faptă și în vis. E și un text al indiferenței înstrăinării. S-a făcut comparația cu *Străinul* lui Albert Camus (S. Damian) și ideea e posibilă, verificabilă în sens existențial”. ■ Adrian Marino se întreabă dacă există *Un baroc românesc?*: „Contactele cu literaturile baroce reprezintă și la noi o realitate, ca pretutindeni în Europa secolelor XVII și XVIII, cu intensități și nuanțe specifice”.

● **[„Flacăra”, nr. 40]** Pagina *Gong!*, realizată de Sanda Faur, conține un interviu cu Aurel Baranga, intitulat *Încerc să vorbesc în numele publicului*. Întrebările se referă la tematica noilor piese ale dramaturgului, ca, de exemplu, *Simfonia patetică*, precum și la caracteristicile operelor sale. □ Tot în această pagină este publicat un interviu cu Paul Anghel, sub titlul *Teatrul politic e un act de opțiune*, pe tema celor două piese istorice ale sale, *Săptămâna patimilor* și *Viteazul*. ■ G. Dimisianu prezintă *Antologia literaturii române de avangardă*, alcătuită de Sașa Pană. Se consideră că „sub bogata varietate de forme descifrăm câteva note comune tuturor autorilor antologați, exprimând coordonate fundamentale ale mișcării: conștiința polemică și dizolvantă, negatoare, sentimentul exasperării existențiale și de criză a limbajului, spiritul demitizant și caustic. Desigur că acestea sunt noțiuni generale, dar analiza textelor ne duce în ultimă instanță la ele, cum de altfel rezultă și din paginile programatice, atât de frecvente în literatura avangardei, totdeauna interesată de a-și preciza pozițiile de principiu. Prețioasă în acest sens este secțiunea finală a volumului, în care sunt inserate manifeste ale

grupărilor și revistelor avangardiste în lumina cărora întreaga culegere își clarifică definitiv înțelesurile și spiritul.” □ Este publicată o evocare istorică semnată de Al. Alexianu, ce încearcă să clarifice *Cine l-a ucis pe Alecu Văcărescu?* □ În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu inserează tabletele *Giraudoux '69* și *Recenzie*. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, apare o notă despre conținutul volumului *Steaua Venerii* de Constant Tonegaru, apărut la E.P.L., cu o prezentare semnată de Barbu Cioculescu ce „ne comunică o caldă și participativă evocare a poetului, precum și o plină de înțelegere exegeză al etapelor itinerariului liric al autorului.” □ Notă despre volumul *Teatrul modern la răscluce?* de Andrei Băleanu, ce studiază „relația necesară a teatrului cu epoca sa”. □ În secțiunea de *Teatru*, pe lângă semnalarea diverselor turnee în țară și în străinătate, se publică o notă despre piesa *Alecsandri* de Mircea Ștefănescu.

● [„**Luceafărul**”, nr. 39] Cu ocazia împlinirii a 25 de ani de la apariția primului număr legal al ziarului „Scânteia”, organ al C.C. al P.C.R. redacția îi urează „cele mai calde și mai colegiale felicitări, dorindu-le succese depline în munca lor de mare răspundere pentru progresul și fericirea patriei noastre socialiste”. □ *Cărțile lui Lenin*, editorial redacțional pandant cu felicitările adresate „Scânteii”, își propune să lămurească influența acestora: „Scrierile lui Lenin nu au rămas un simplu fenomen de cultură înregistrat teoretic în arhiva culturală a omenirii, ci, prin destinația și modul scrierii lor, au căpătat amploarea gravă a dezvoltărilor sociale, s-au desfășurat în trupul istoriei. Lectura de azi a scrierilor lui Lenin îl situează pe cititor într-un punct nodal și revelator. Lectura făcută azi, de dincolo de scurgerea frământată a unui timp care a însemnat încarnare a ideii în realitate, luminează paradoxul dezvoltării istorice a sensurilor, pune față în față, măsurându-le incongruența, logicul și istoricul, restaurează distanțele dintre destinul unei opere nu numai teoretice și timpul propriu al scrierii. [...] Pentru Lenin scrisul avea o funcție imediat revoluționară. Angajarea totală și pasionată în torentul activ al transformărilor sociale supunea totul scopului unic. [...] Lenin a fost un practician al scrisului în sensul în care a fost un practician al filozofiei, un practician al revoluției. Revoluția, acest cuvânt viu, rezumă totul, trece totul prin focul ei. Practica revoluției subsumează întreaga acțiune; de aici își extrage sensul și practica filozofiei, refuzul, deci, al rumegării didactice a conceptelor, transformarea meditației filozofice în acțiune filozofică cu largi deschideri spre realitate. [...] Litera este pentru Lenin un efort continuu, o încordare multiplă către scop. Arta angajată, arta care-și asuma responsabilitatea, ca și filozofia activă, dinamizată și dinamizatoare, intra în torentul vieții active, sociale. Lenin a gândit unificarea acțiunii umane sub semnul revoluției și al politicului, sub semnul construcției permanente. Cărțile lui Lenin, nu numai prin tematica lor ci și prin spiritul veșnic viu care le străbate, încorporează filozofia și artele în acțiunea politică. Aceste cărți și-au găsit o strălucită confirmare în practica istoriei. Sărbătorirea centenarului nașterii marelui gânditor al revoluției socialiste prilejuiește, astăzi, o profunda meditație asupra valorii operei leniniste, asupra integrării ei

creatoare în desfășurarea organică a istoriei”. ■•Scriind despre *Icar Travestit*, Constantin Țoiu se referă „cearta dintre clasici și moderni”, bazată, „în bună măsură și pe împărțirea convențională, ireversibilă, a timpului, pe o prejudecată a succesiunii temporale, în care ce a fost înainte este depășit fără apel prin însăși legea adăugărilor de ani. Există însă un timp exterior și un timp interior. [...] Ori-ce observație critică de stil față de o anumită formă imperfectă din trecut dă dreptul la un fel de superioritate, dar noi știm cât de infatuată și de vremelnică poate fi o superioritate declarată ironic, pe chestiuni de formă sau de expresie. La ceea ce reprezintă, în mod natural, un motiv real de dispută, prin însăși dezvoltarea spiritului, prin amplificarea registrului de observație socială și psihologică și prin rafinarea mijloacelor artistice, se adaugă catalogarea didactică a valorilor pe decenii, secole, perioade și epoci. Clasificarea în timp – în timpul nostru comun, calendaristic – în orice domeniu de cunoaștere, este utilă pentru, că pune ordine în acumularea crescândă de valori, explicând valorile, organic, unele prin altele, dar procesul viu al acestei înaintări nu trebuie confundat cu răceala de insectar a definițiilor. Aici ireversibilul (istoric) poate deveni (valoric) reversibil. Excesul de ordine, mecanică, excesul de claritate sau de comoditate în cercetarea stilurilor și curentelor literare, are un efect contrar, câteodată, de substituire sau de ignorare a ceea ce noi știm că rămâne viu, potențial: un fel de indecizie, un fel de amânare înainte de a găsi drumul cel mai bun, așa cum un fluviu poate să dea îndărăt, să mai facă o buclă spre a-și spori forța de pătrundere. La urma urmelor, opera literară, denumită clasică, pentru că a împlinit un secol, nu se încarcă uneori, în plină actualitate, de înțelesuri – imposibile pentru acea epocă – și care găsin-du-și mediul prielnic se revelează deodată într-un cu totul alt chip? Putem spune că N. Filimon prin observația picturală a lumii exterioare și a caracterelor este mai vechi decât Călinescu în *Bietul Ioanide*? [...] Această căutăată intelectualitate a stilului, de o factură atât de modernă, aparținând autorului *Ciocoilor vechi și noi*, o regăsim cu surpriză și în stilul livresc al marelui nostru romancier și critic. [...] Dar însuși Călinescu, atât de exploziv de nou, acum un deceniu, nu a devenit, brusc, un clasic prin exces de modernitate în fața generației foarte tinere de scriitori care anunță o renaștere a literaturii naratoare de întâmplări, (în sensul cel mai clasic) fără acele strălucite, dar împovărătoare artificii de cultură pentru proza directă? Dacă vom renunța la comoditatea schemelor critice de interpretare care ne fac atât de ușor să lipim etichetele clasic și modern, ceva din siguranța orientării noastre imediate se va duce, desigur, și nu vom mai ști, străbătând Calea Victoriei, dacă ne izbir de un clasic sau de un modern. [...] În tabloul celebru al lui Breughel, numit *Căderea lui Icar*, eroul aerian, mic cât o muscă, se prăbușește în mare undeva în planul din fund. În față de tot, în prim plan, impunându-ni-se teribil de real cu toate detaliile anatomiei și fizionomiei lui încordate, un om apăsă cu putere coarnele plugului, zgârâind obstinat scoarța bătrână a planetei scriind aceeași poveste, aceeași aventură umană simplă și tragică, prin destinul ei excepțional. E adevăratul Icar, un Icar travestit”. ■•Ion Turcin recenzează volumul

Necuvintele, remarcând, la început că „nota aparte pe care o are lirica lui Nichita Stănescu nu stă în, ca să spun așa, ostentația formală a ideatei, cât mai ales în autentică, susținută concentrație a substanței ce vine din subteran și în marile înălțimi de viziune în care aceasta își irizează eflorescența simbolurilor”. Ion Turcin consideră că odată cu *Laus Ptolemaei* se poate vorbi, în creația lui N. Stănescu de o „încheiere a unei etape și începutul alteia. [...] Poate că niciunde în această ultimă carte n-atinge creația lui N. Stănescu amplitudinea unor asemenea inflexiuni, căci cel mai adesea, cerebrală și turnată în versuri tensionale și contorsionate până la crispare, poezia sa se construiește dincolo de zonele lirismului propriu-zis”. ■ „Avanpremieră editorială” anunță apariția volumului de *Opere*, cuprinzând o primă parte a creației poetice a lui E. Jebeleanu, a *Poemelor dramatice – antirăzboinice: Leru, Împăratul Nix* – de Dimitrie Stelaru și a *Fotografiilor mișcate* de Ilie Păunescu – volum de piese într-un act, cuprinzând ciclurile *Fotografii mișcate* și *Trei acte cu vise*. ■ Paul Daniel publică textul inedit *Despre poezia populară* de Barbu Fundoianu, notând interesul crescut pentru opera sa din ultima vreme, chiar și în SUA, unde un tânăr asistent de la Universitatea Utah a scris un cuprinzător studiu cu privire la poezia și eseistica lui Benjamin Fondane aflat în curs de apariție. Textul publicat în paginile revistei a fost scris în 1914 și el se mărturisește preocuparea pentru creația populară ca și caietele cu versuri populare culese de poet în anii de școală, cu prilejul peregrinării prin satele moldovenești.

30 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 8202] Zaharia Stancu îi sfătuiește pe tinerii autori să urmeze îndemnul lui Heliade Rădulescu în *Scriitorul și transformările vieții*: „Fără îndoială că scriitorul trebuie să fie înzestrat de la natură cu talent. Dar fără o mare acumulare de experiențe de viață, fără o mare acumulare de cunoștințe din toate sectoarele activității oamenilor, fără o mare cheltuire de ore de muncă la masa de lucru, talentul propriu-zis nu duce prea departe. Dacă acum aș fi tânăr m-aș pregăti cu toate puterile mele pentru a deveni un foarte bun cunoscător al lumii de azi, al țării mele, al oamenilor ei minunați și al problemelor acestei lumi de azi, al lumii de mâine și al problemelor lumii de mâine. Iată ce cred că s-ar cere tinerilor scriitori – iar congresul partidului ne-a cerut, nouă tuturor, să știm să fim mereu tineri. Dar trebuie să spun că o mare parte din ceea ce se cere să facă scriitorii care acum sunt tineri, și mulți dintre noi cei ce acum nu mai suntem tineri, ne dăm osteneala să facem. Până în ultima lui clipă, scriitorul trebuie să se pregătească să scrie. Și chiar să scrie”. □ Eugen Barbu pune întrebarea *Ambiguitatea – formulă magică a artei?*: „Din oroare de banal și de deja spus, în poezie, suita logică a fost răsturnată. Miturile antice au fost jefuite de simbolurile cele mai stringente. Structura liricii moderne se modifică radical în raport cu cea clasică. Ca eliberare a limitelor poeziei nu cred că procedeul este nerecomandabil și că ar împieta asupra calității versurilor. De aici însă și până la fundarea teoriei că arta,

sau mai bun spus stilul, nu este decât deformarea realului nu era decât un pas. Mai aproape de noi găsim ideea că nu i se poate face poeziei o mai mare insultă decât aceea de a-i pretinde să devină familiară și așa mai departe; producerea artei este considerată fructul unei retrageri impuse și nu o comunicare. [...] Aflați în acest teren al tuturor libertăților de asociere și de explorare ar mai trebui să definim și termenul de «ambiguitate», împrumutat titlului articolului nostru. Orice dicționar te trimite la alt cuvânt, la fel de compromis, la echivoc, la mai multe înțelesuri. Există, oare, o nevoie a artei de a deruta privitorul, ascultătorul sau iubitorul de poezie? Cred că nu aici se poate localiza nevoia de inovație. Dimpotrivă, Prin tocire, prin întrebuițare abuzivă, cuvântul și-a pierdut strălucirea și, deci, sensul, de unde nevoia de renunțare, în poezie, la relațiile tradiționale dintre substantiv și adjectiv. Se caută apropieri inedite, rocile apropiate sunt diverse și, dacă se poate, antagonice. [...] Ambiguitatea – nu mai trebuie argumentat – nu poate fi considerată formula magică prin care vidul de idei, seceta de sentimente pot fi disimulate. Când moneda poeziei ce se cere a fi de aur, este poleită cu imitații, cu mistificări, ea nu poate râvni nici sunetul pur și nici necesara valoare de circulație. Și nu o dată, dacă îndrăznești să pătrunzi sub platoșa mai greu penetrabilă a ambiguității, vei descoperi doar trista imagine a imposturii”.

[SEPTEMBRIE]

• [„**Amfiteatru**”, nr. 9] Pe prima pagină este publicat un articol de Ion Dodu Bălan *Studentul și cultura* în care se pledează pentru „o muncă perseverentă și bine organizată”, „voință dâră și imaginație creatoare” pentru „formarea personalității studentului și în general a oricărui tânăr”. „Un om leneș nu poate fi cult. Te poți naște talentat și isteț la minte, dar nu vine nimeni pe lume gata cultivat – deși unii au naivitatea de a crede că o dată cu rafturile bibliotecilor familiei au moștenit și o cultura.[...]Dar cultura nu poate fi nici numai înmagazinare mecanică de date și fapte. Memoria unui tânăr cultivat nu trebuie să fie un muzeu de idei-fosile, deși nu lipsesc, nici acum, profesorii care, fetișizând datele și factologia seacă, devin victime ale maniei erudiției, transformându-i și pe alții în victimele lor. Faptele, cunoștințele exacte sunt, desigur, indispensabile pentru însușirea temeinică a unei culturi, dar însușirea lor nu poate rămâne un scop în sine.[...] Mai bine să studiezi un an o carte fundamentală, decât să răsfoiești la întâmplare o sută de cărți nesemnificative. Cultura trebuie să ne ajute să gândim cu mintea proprie, să deliberăm cu îndrăzneală și cu răspundere.[...] Cultura presupune seriozitate, trudă, jertfă de sine. E o jertfă nobilă care compensează orice tip de izbândă. Însușindu-și cultura, omul tânăr devine tot mai mult stăpânul său propriu și al naturii întregi. Așa cum a arătat Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român, stadiul actual de dezvoltare a societății noastre presupune oameni cu o solidă cultură generală și de specialitate, capabili să cuprindă vasta sfera a problemelor ridicate de construcția socialismului, de gradul înalt de evoluție al științelor și artelor actuale. Studentul de azi e omul pe ai cărui umeri vor apăsa

multe din răspunderile zilei de mâine, de aceea grija pentru cultura lui mi se pare o sarcină fundamentală a sa și a altor factori corespunzători”. □•Pagina dedicată rubricii *Forumul cărților*, anunță, prin Vasile Rebegea, apariția volumelor: *Tranșfigurări* de Doina Sălăjan („poetă remarcabilă”); *Viața și petrecerea* de Marius Robescu („sub acest superb titlu strânge poeme a căror tonalitate comună, ușor perceptibilă la lectură, e dată în primul rând de exprimarea ceremonioasă, cu un regim egal cu debitul ei”); *Rugăciune către Efemera* de Florica Mitroi (caracterizate de un „imagism frenetic”); *Viori fără amurg* de Damian Ureche („poezii de o anecdotică pură: versul bine șlefuit aleargă sprinten spre poanta finală sau caută calamburul”); *Sămânța* de Ovidiu Hotinceanu („un temperament vital, cu o percepție proaspătă, telurică”); versurile sale cele mai bune putând fi luate „din erotică, aceasta nefiind lipsită de *Indulgențe* de Ion Niculescu; *Noaptea Pandorei* de Ion Hurjui; Petre Vălureanu, *Un tremurat ostrov* („ volum argumentat, de la început până la sfârșit, cu imagini acvatică”). ■•La 25 de ani de la moartea romancierului Liviu Rebreanu, Vladimir Streinu publică un scurt articol în care declară, încă de la început, că „imaginea sub care Liviu Rebreanu a fost și continuă îndeobște să mai fie văzut este o convenție. Ea rezultă din suprapunerea personajului biografic, simplificat, peste personajul literar Prima impresie despre om s-a extins de la sine asupra înfățișării scriitorului. Contemporanii lui, azi din ce în ce mai puțini, rețin încă imaginea somatică a unui Rebreanu atlet, căruia i se bănuia pe sub îmbrăcămintea nouă bicepsii pietroși și genunchii de statuie.[...]Dar tot statura înaltă, de luptător roman, vestigiu demografic al părților născădune, unde până azi se mai văd prin unele păduri, năpădite de ierburi, resturi din lespezile cu care legiunea cuceritoare își construisese pe acolo drum larg de înaintare, părea mai decisivă ca impresie despre om. Această soliditate, interpretată destul de superficial ca semn de simplă vigoare rurală, i-a constituit însă personajul biografic”. ■• Nicolae Dan Frunteletă consideră că *Literatura noastră* – trebuie să fie *un act de maximă responsabilitate socială*: „Literatura studenților nu se individualizează ca un fenomen artistic izolat, ca un miracol al erupției pe un sol pustiu, ci se înscrie; prin cei mai buni exponenți ai săi, într-un tonus unitar de spiritualitate națională, fertil și capabil să ofere premisele unei puternice dezvoltări viitoare, în condițiile în care se remarcă mai mult ca oricând faptul că literatura este un act de maximă responsabilitate socială, în condițiile în care s-a creat un climat care permite dezvoltarea plenară a creației artistice, literatura studenților trebuie să primească în toate fibrele ei culoarea aceluși «aur al vieții», pulsul adevărat al timpului care bate în marile opere. Niciodată scriitorul n-a fost mai legat de țara în care s-a născut ca acum, când mesajul care i se adresează exprimă chemarea întregii țări, nutrinde în el investiția încrederii. Raportul C.C. al P.C.R prezentat la cel de al X-lea Congres de tovarășul Nicolae Ceaușescu cuprinde limpede și înalt această chemare: «De la înalta tribună a Congresului vreau să exprim chemarea pe care partidul nostru, masele largi ale iubitorilor de cultură o adresează romancierilor, poeților, dramaturgilor, muzicienilor, artiștilor plastici,

interpreților, tuturor creatorilor de artă. Ceea ce vi se cere, tovarăși, este să pătrundeți în adâncul existenței poporului, și, înțelegând năzuințele sale, eforturile și lupta sa eroică, să înfățișați grandioasa frescă a României socialiste». Sunt coordonatele pe care trebuie să se recunoască și literatura tinerilor. Într-o căutare continuă a esențelor, într-o angajare care nu înseamnă nici pe departe diminuarea potențelor artistice prin eșuarea în retorică. *Literatura angajată* este în primul rând literatura de mare valoare, literatura în care un talent real își exprimă apartenența la un spațiu social și etnic, care se adaugă prin opera sa unui tezaur spiritual. Desigur, debutul literar, treaptă prin care tinerii scriitori studenți se afirmă ca personalități creatoare distincte, implică o perioadă anterioară de experimente, refacerea unor drumuri supuse inerent influențelor. Dar depășirea acestei perioade nu se poate face silit, printr-o retragere în abstract, prin încifrarea căutată a unui mesaj rupt de real. Originalitatea nu trebuie să se confunde cu singularizarea creatorului prin torsiunea ideii și formei, prin tăierea punților de comunicare între el și lume.[...]Literatura scrisă de studenți nu poate și nu trebuie să nege atmosfera de transformări perpetue care este marea dominantă a timpului nostru și în același timp condiția istorică fundamentală a existenței noastre. Nu i se propune prin aceasta o perspectivă edulcorată, care să falsifice realitatea ci, dimpotrivă, una în care luminile și umbrele trebuie să fie transfigurate la cei mai înalți parametri estetici, în acel aliaj care a fost și va fi întotdeauna arta adevărată, și care, numai prin aceste atribute va cuceri dreptul la o istorie și existență proprie”. □ În legătură cu cele de mai sus, pe Dimitrie Păcurariu, decanul Facultății de limba și literatura română a Universității București îl preocupă noul an universitar și rezultatele ce vor trebui să fie pe măsura celor două mari evenimente desfășurate pe parcursul vacanței: Congresul Partidului și aniversarea a 25 de ani de la eliberarea țării. „Urmărit cu emoție și mândrie de noi toți, Congresul al X-lea al P.C.R. a oferit un strălucit bilanț al marilor înfăptuiri ale poporului român, sub conducerea Partidului Comunist, în decursul unui sfert de veac și a fixat un vast program menit să asigure dezvoltarea mai departe a României pe calea libertății și independenței, a prosperității generale, a civilizației și culturii. Sub atari auspicii, de generoase năzuințe îndreptate spre înflorirea continuă a patriei și a națiunii noastre, ne întâmpină un nou an de muncă și de studii. Avem, profesori și studenți, datoria de a contribui, alături de întregul popor, la realizarea obiectivelor cuprinse în hotărârile Congresului. Perfecționarea continuă a procesului de învățământ, prin îmbunătățirea programelor, întregirea informației de specialitate, sporirea măiestriei expunerii și a interpretării în spiritul exigențelor științifice, sunt îndatoriri care ne revin nouă, dascălilor, sub egida forurilor de conducere ale învățământului. Toate aceste preocupări se cer concretizate într-o activitate permanent dăruită științei și școlii superioare românești, în scopul formării unor promoții de intelectuali cu o cultură largă, buni cunoscători ai profesiunii pentru care se pregătesc, cetățeni de nădejde, devotați țării și poporului lor. Acestor eforturi ale dascălilor, studenții trebuie să le răspundă prin seriozitate și temeinicie în studiu, printr-o atitudine

civică privind rostul muncii lor. [...] Acestui înalt deziderat patriotic, întregul tineret studios îi va răspunde printr-o muncă entuziastă și temeinică în noul an universitar, treaptă superioară în formarea lor ca specialiști, în maturizarea lor ca cetățeni devotați ai României socialiste”. ■•Eugen Simion scrie micromonografia *Bolintineanu* aparținând lui D. Păcurariu. Studiul necesita concentrarea datelor esențiale privitoare la biografia poetului, analiza pertinentă a operei și sistematizarea enormului material documentar, precis și la obiect, temeinic informat: „ E ceea ce face D. Păcurariu.” □•Sunt publicate povestirea *Capcana* de Dumitru Radu Popa și poezii de Radu Anton Roman, Justin Moraru, Dan Ciachir.

• [„*Argeș*”, nr. 9] Vasile Ion Cataramă scrie despre *George Călinescu și Noua junime*: „Încă de la primele seminarii de la Iași, preocuparea de căpetenie a lui G. Călinescu a fost constituirea unei asociații literare care, în memoria bătrânei *Junimi*, urma să se cheme *Noua Junime*”. ■•La *Criticul și prozatorul Ion Lungu* se referă Simion Bărbulescu: „Este evident că părăsirea cereetării pentru creația artistică s-a soldat în cazul lui Ion Lungu cu un câștig. Alte cărți ale sale (de poezie și proză) vor veni să confirme în continuare acest câștig. Semne sunt în acest sens. Primul capitol din romanul *Requiem rustic* publicat în «Tribuna» (iulie 1969) e o atestare a unor eventuale surprize...” ■•Intitulându-și textul *William Carlos Williams sau poezia antipoeziei*, M. Găiseanu conchide: „Chiar stilul său senzual, plin de obiecte și exclamații, atât de viguros și aspru, uneori, trebuie pus până la urmă tot în legătură cu acest cerc de preocupări al lui Williams...” ■•Ion Hurdubețiu recenzează studiul lui P. P. Panaitescu: *Introducere în istoria culturii românești*: „Iată o carte ieșită la timp de sub teascurile Editurii Științifice și care oferă, prin conținutul ei bogat de idei, o informare de prim ordin tuturor aceluia care doresc să cunoască, da mai ales să înțeleagă așa-zisa enigmă a formării poporului nostru....” ■•V. Mihai prezintă volumul de versuri *Vânătorile* al lui Dumitru M. Ion: „Poezia lui Dumitru M. Ion este o poezie de cunoaștere. Fie că această cunoaștere se realizează prin inițiere sau revelație, sentimentul dominant care se degajă ține de atitudine în fața obiectului supus investigației lirice”.

• [„*Astra*”, nr. 9] Gherghinescu Vania publică poeziile *Veșnicie, Plecări, Iubire*. ■•Ileana Corbea publică interviul acordat de Șerban Cioculescu, sub denumirea *Cu Șerban Cioculescu despre sine și despre critică*. Invitat să-și prezinte activitatea de critic literar, Cioculescu rememorează momentul debutului, în februarie 1923, în revista „Facla literară”, a lui N. D. Cocea, care l-a angajat pentru redactarea *Cronicii literare*. În 1928, criticul își reia activitatea de cronicar literar, întreruptă o vreme, la revista „Adevărul literar și artistic”, timp de 10 ani. Referitor la potențiala sa relație cu Eugen Lovinescu, interviuatul afirmă că, „deși nu m-am format în cenaclul lui Lovinescu, experiența vieții lui, dedicată exclusiv literaturii, pasiunea lui literară, dezinteresarea lui absolută” în actul critic au avut, arată Cioculescu, „mare înrâurire asupra mea”. Întrebat, apoi, ce înseamnă a fi modern, Cioculescu răspunde că „ a fi modern” înseamnă „a avea un tempera-

ment poetic activ, capabil să respire aerul timpului”, să se conecteze la „atmosfera culturală, socială, politică a epocii”. Întrebării referitoare la funcțiile criticului literar, Cioculescu îi răspunde inventariindu-le cu precizie, arătând că trebuie să se certifice, mai întâi, talentul literar al scriitorului în discuție, apoi, să se sesizeze direcția de evoluție a talentului acestuia, „structura celui analizat, intimitatea acestei structuri”. În privința existenței unei școli de critică românească, Cioculescu este rezervat, dar recunoaște existența unor critici literari valoroși, precum Eugen Simion, Matei Călinescu, Nicolae Manolescu, Marian Popa ș.a. În fine, întrebat dacă a fost vreodată tentat să scrie literatură, criticul răspunde ferm că nu, dar că ar fi tentat să scrie memorialistică. ■•Rubrica *Cronica literară* propune, sub semnătura lui Voicu Bugariu, și sub titlul *Eugen Barbu: Foamea de spațiu*, o analiză a însemnărilor de călătorie ale romancierului. Astfel de texte sunt, în opinia cronicarului literar, literatură, în măsura în care „sunt lirice, în măsura în care autorul lor reușește să fie subiectiv în mod autentic”. De altfel, tocmai insistența pe asemenea tipuri de discurs literar reprezintă o caracteristică a „spiritului modern”, afirmă Bugariu. Cum toate scrierile lui Eugen Barbu ilustrează „etapele unui destin literar de excepție”, marcat profund de spiritul romantic, ardent, al epocii, și literatura de călătorie pe care scriitorul o practică „tinde să devină model pentru poziția creatorului față de actul de creație literară și față de realitatea socială și umană care îi stă în față”. Mai mult, este expresia unei căutări de sine prin intermediul scriiturii. ■•Nicolae Florescu publică articolul *A învăța să trăiești. Zaharia Stancu: Ce mult te-am iubit*, în care propune încă o abordare a romanului – bocet al mamei moarte, extrapolat ca o „lecție amară, esențială, asupra noțiunii filosofice de a fi”. Acest roman, a cărui acțiune se desfășoară pe durata a trei zile, corespunzătoare înmormântării, are în centru un narator care „reia mai mult poate aici decât în *Jocul cu moartea* sau *Pădurea nebună*, firul epic al *Desculțului*, retrăind moartea Mariei, mama eroului său Darie” și care „cumulează tot amalgamul de obiceiuri și sentimente al evenimentului capital”. ■•Dan Mușatescu semnează articolul *Cunoaștere contemporană prin poezie*, în care trasează direcțiile pe care trebuie să le respecte o poezie pentru a corespunde așteptărilor și mai ales nivelului de lectură al maselor. Semnalând, mai întâi, caracterul nefast al lozincilor, pentru textul poetic, Dan Mutașcu arată că „bazele poemului armonic sunt date de o idee generoasă” și, tocmai de aceea, „vor pătrunde-n spiritul consumatorului de artă” „prin ritmicitatea unor probleme de cunoaștere, prin tentația explorării în comun a vastelor ape subterane ale trăirilor omului contemporan”. Apoi, insistă pe necesitatea ca poezia să evite simplismul, având, pentru a facilita contactul publicului cu ea, o formă „construită pe o schelă ideatică clară”. În final, definește menirea poetului trăitor în socialism, care „cântă dincolo de manieră, sau de modă a literelor, noblețea conținută a gestului creator, indiferent de gradul său de elevație”. ■•În articolul *Sinceritatea criticului*, Zaharia Sângeorzan critică spiritul de „prietenie literară” nefast pentru poezie, precum și inflația de texte poetice datorate toleranței de nepermis a criticilor literari în raport cu talen-

tul – sau lipsa acestuia. Întrucât, crede Sângeorzan, „ne lipsește curajul estetic de a spune pe față ce gândim despre existența reală a cărților”, este nevoie de „articole de sinteză cu privire la poezia actuală, riguros elaborate, neconvenționale”, iar criticul trebuie să se comporte asemenea unui ascet – „lector pasionat exclusiv de cărți și de nimic altceva”. ■•R. Mirel este semnatarul rubricii *Interpretări de poezie*, în care prezintă volumul de versuri al Veronei Brateș, *Octave*, reținând mărcile unei „poezii de notație”, în care „plăcerea de a nara” este însoțită de „lipsa spontaneității”, de o anume „rigiditate în exprimare” și de „premeditare a desfășurării actului poetic”.

● [„Ateneu”, nr. 9] Mihai Drăgan problematizează pe marginea specificului național la Liviu Rebreanu, notând: „Fără să fie ceea ce se cheamă un *viețist*, Rebreanu se integrează perfect în curentul de idei despre specificul național, susținut cu atâta pasiune și consecvență de revista «Viața românească» mai ales prin ideologul ei literar G. Ibrăileanu”. Mai mult decât atât, analizând textele lui Rebreanu, semnatarul articolului notează: „Frapează în toate textele critice (interviuri, profesii de credință, articole, conferințe, cronici dramatice și literare, notițe critice) pledoaria constantă pentru o literatură realistă, adânc legată de viața și solul autohton. Punctul de pornire este cunoașterea multilaterală și asimilarea critică sistematică a valorilor tradiționale, românești și universale, și folosirea lor ca argumente decisive pentru justificarea misiunii nobile care revine scriitorului în societate”. ■•Leonid Dimov semnează articolul *Mit și comunicare*, notând: „Dacă în economia unei poezii elementare, mitul juca rol de unealtă pentru investigarea lumilor aflate dincolo de coaja realității aparente, în poezia modernă el poate fi cel mult subiect sau stimul al activității poetice. În efortul ei de a se smulge din mrejele mitului, poezia modernă generează iviri, aflorimente, la suprafața existenței, dar, minune, aceste aflorimente nu mai au însușirile rocilor reale. Ele reprezintă izbucniri ale mitului în realitate, coexistențe miraculoase între lumile imaginare și lumea realității imediate”. ■•În *Cercetări literare*, Const. Ciopraga semnează intervenția sa cu titlul *Retrospectivă Octavian Goga (I)*, în care elogiază activitatea și rolul scriitorului transilvănean la dezvoltarea literaturii române: „Într-o sinteză, *Zece ani de mișcare literară în Transilvania (1890-1900)*, Ilarie Chendi constata în 1901 că principala contribuție de peste munți, la sfârșit de secol, purta semnătura Coșbuc. Patru ani mai târziu, un volum de poezii venind din Transilvania, marca momentul Octavian Goga, autorul situându-se în rândul poezilor de prim plan.[...]La început, se dovedește cântăreț popular, însă la nivelul marii arte. Era normal așadar ca mijloacele poeziei lui să fie ale unui rapsod cu fraza limpede, potențând prin repetiție adevăruri evidente, văzând țăranul [...] într-un amestec de observație realistă și de proiecție simbolică. Identificându-se până la extrema limită cu destinul celor *osândiți să plângă și să tacă*, verbul cu rezonanțe de bronz comunică, direct, narativ, drama mulțimilor: «*Sunt cântărețul celor fără nume*» (*O rază*)”. ■•Secțiunea *Cartea de critică* cuprinde cinci recenzii ale unor cărți recent apărute. □ Prima analiză, semnată de Vlad Sorianu, este

centrată pe cercetarea lui Edgar Papu din *Evoluția și formele genului liric* (E.T., 1968) care „dovedește în spiritul filozofiei noastre că orice cunoaștere se înrădăcinează într-o societate și într-un limbaj care au o istorie; numai pe această cale pot ele comunica, pot difuza semnificații; ceea ce înseamnă că se revendică de la o filozofie sau cel puțin de la o metodologie a înțelegerii fenomenelor abordate. Și acestea – filozofie sau metodologie – sunt două [...] deosebit de fecunde, explicând succesul acestei remarcabile scrieri de literatură comparată”. □•Despre *Alegoria și esențele* (E.P.L, 1969), cartea Verei Călin, recenzentul observă că „tematica abordată este de real interes contemporan, iar originalitatea punctelor de vedere, subtilitatea investigațiilor și nu mai puțin amploarea sintezelor [...] o recomandă printre încercările de autoritate ale genului. Formulările cu privire la actualitatea problemelor dezbătute sunt de mare pregnanță, profunzimea teoretică și transparența ideatică impunându-se de la început”. □•G. Gheorghiu recenzază volumul lui Nicolae Balotă *Euphorion* care „înseamnă, înainte de toate, prin cuprinsul ei, o reabilitare a eseului și un model a ceea ce trebuie să fie eseul literar. În același timp, acest volum cu titlu goethian este în egală măsură, o pledoarie în favoarea eseului, a adevăratului eseu așa cum este caracterizat și teoretizat în articolul gândit ca un fel de prefață și de justificare: «Pledoarie pentru autonomia eseului». Recenzentul punctează și câteva „slăbiciuni” ale cărții, dar, „dincolo de aceste obiecții, volumul lui Nicolae Balotă rămâne un exemplu de limpezime a ideilor, de asimilare inteligentă și creatoare a culturii, descurajant pentru impostorii literari, pentru cei care disprețuiesc cultura, pentru eventualii denigratori ai eseului”. □•Ultimele două recenzii sunt semnate de Ion Constantinescu. Prima dintre cărți aparține lui Al. Dima și se intitulează *Principii de literatură comparată* care „este, într-un fel, o carte paradoxală: deși carte a începuturilor (a principilor), ea se constituie de fapt din *concluzii*, concluziile unei activități de aproximativ patru decenii. După studii numeroase în acest domeniu, cercetătorul și profesorul, teoreticianul și organizatorul unei prestigioase acțiuni pe tărâmul literaturii comparate, oferă acum o carte de *principii*. Titlul este, în același timp, cuprinzător și limitativ: anunță o cercetare amplă a datelor esențiale ale disciplinei, dar, totodată, precizează și ținuta ei: oarecum didactică, riguros *disciplinată*. Lectura cărții nu lasă însă niciodată impresia de didactic, de *profesorat*, chiar dacă autorul revine asupra unor idei, le sistematizează”. Analiza cărții îi relevă recenzentului un adevăr cert: *Principii de literatură comparată* rămâne „pentru cultura noastră de azi, o carte fundamentală”. □•Despre studiul monografic *Franz Kafka*, semnat de Radu Enescu, recenzentul notează: „Ar fi limitativ să afirmăm că Radu Enescu a adus în discuție doar aspectul filozofic al operei lui Franz Kafka sau că o privește în mod exclusiv din perspectivă *antropologic – filozofică*”. Una dintre ideile centrale ale cărții este că „opera are filozofia ei; nicidecum ea nu trebuie *fixată* în unul sau altul dintre sistemele filozofice existente sau latente. Criticul are în vedere aproape toate căile ce pot duce spre sensurile esențiale *ascunse* ale creației marelui praghez: cea filozofică, dar și cea sociologică, cea estetică, dar și

cea etică, cea biografică, dar și cea psihanalitică ș.a.” Luând în discuție stilul autorului, recenzentul îl consideră a fi „sobru, rece, distant, obiectiv – în realitate doar o mască transparentă a tensiunii, a participării lui la destinul operei. Opera lui Kafka este *recreată* la noi de un interpret cu nimic mai prejos de cei mai buni exegeți străini ai lor”. ■ În *Capodopere ale tinereții*, Ion Constantinescu analizează poemul eminescian *Floare albastră* care, în viziunea recenzentului, „exprimă una dintre esențele spiritului eminescian. Ea nu este, cum s-a crezut, asemenea ginestrei. *La Ginestra* nu e *floarea albastră* a *Noptilor* iluminate din adânc de seninătatea lui Novalis, ci *floarea galbenă* a disperării și a durerii. *La Ginestra* este floarea deșertului, *floarea albastră* este semnul existenței”. ■ Cu articolul *Literatura și angajarea socială*, C. Horațiu consemnează dezbaterea care a avut loc în redacția „Ateneu”, „la câteva zile după încheierea lucrărilor Congresului al X-lea al partidului”. Subiectele abordate în cadrul acestei dezbateri au vizat: „misiunea socială a literaturii și artei în etapa actuală a construirii socialismului în țara noastră, conținutul și modalitățile de expresie ale literaturii și artei moderne, rolul criticii în desăvârșirea climatului creației, activitățile ulterioare ale redactorilor și colaboratorilor în vederea realizării programului ideologic și cultural al revistei”. Participanții la această dezbatere au fost: Radu Cârnci, Vlad Sorianu, Constantin Călin, George Genoiu, George Bălăiță, Ovidiu Genaru, Ioanid Romanescu, Mihail Sabin și Sergiu Adam. ■ Rubrica *Arhiva „Ateneu”* prezintă, sub semnătura lui Al. Oprea, o parte a corespondenței dintre Panait Istrati și Romain Rolland. După mărturisirea semnatarului articolului, demersul este motivat de dorința de a scrie „o nouă ediție a monografiei *Panait Istrati*, [...] o ediție revizuită și mai ales augmentată, ținând seama de importantul material documentar ieșit la iveală în ultimii ani. (Mă mulțumesc să menționez doar voluminosul stoc de scrisori pe care Istrati le-a adresat lui Romain Rolland și pe care numai în prezent am posibilitatea să le consult, ele aflându-se în păstrare la soția marelui scriitor francez. La data redactării monografiei, nu cunoscusem decât scrisorile lui Romain Rolland trimise protejatului său)”. □ Veronica Popa traduce în limba română fragmentul din *Molloy* de Samuel Beckett.

● [„Cinema”, nr. 9] La ancheta *La ce filme vă relaxați și de ce tocmai la ele?*, printre alții, răspund Aurel Baranga, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Nina Casian, Zaharia Stancu, Marin Sorescu. □ Aurel Baranga: „O întrebare cu răspuns plătit. Nu mă relaxez la comedii cum s-ar părea că insinuați. Termenul «relaxare» implică din fericire sensuri multiple. Îl exclud de primo pe acela al unei satisfacții viscerale prompte. Reiese cu necesitate că mă relaxez – că sunt deci fericit – atunci când văd un film bun. Chiar dacă e vorba de o tragedie cum a fost cazul recent cu filmul *Z*. Decurge de aici încă o concluzie: că filmul bun prezintă o infinită arie de modalități de expresie. Cu alte cuvinte, există atâtea posibilități să faci filme bune, încât mă întreb stupefiat, ce perversiune intelectuală funcționează că se fac atâtea proaste.” □ Zoe Dumitrescu-Bușulenga: „Mă relaxam în copilărie la orice film vesel. Acum, orice film care constituie o realizare artistică de va-

loare după o operă literară consacrată, constituie pentru mine o adevărată relaxare. Mă refer la *Hamlet*, la *Richard al III-lea*, la *Becket*, la *Un om pentru eternitate*”.

□•Nina Cassian: „La a) filme de groază. Pare paradoxal, dar când mă înfior de lucruri născocite și neverosimile, cheltuiesc o parte din energia pe care ar urma s-o consum în spaime plauzibile și curente; b) filme de desen animat. Din pricina încântării pe care mi-o produc aceste creații exclusiv datorate omului (nu există nici o fotografie, nu apare nici un peisaj, nici o ființă în starea lor *naturală*) pentru splendida lor dezinvoltură, fantezie și virtuozitate; c) filme detectiv. Adică la acele filme problematice în care unica întrebare e: «cine e criminalul»? , pentru că mă introduc într-un univers închis, ca atunci când joc o partidă de șah.”

□•Zaharia Stancu: „Nici filmele și nici vreun alt fel de spectacol nu mă relaxează. Sunt un om care, în afara orelor de somn, trăiește într-o permanentă încordare”.

□•Marin Sorescu revine la *Cronica unui posibil cineast* cu textul *Un pas pe lună. Doi pași pe pământ*: „Cine va îndrăzni să iasă din casă? Nu vă fie teamă: se poate pași pe pământ, încurajați-vă unii pe alții, țineți-vă de mână. Așa – unul, doi. Păș-Păș...”.

■•Apare interviul cu Sergiu Nicolaescu intitulat *Sergiu Nicolaescu: Scenariul o soluție a experienței*, realizat de Valerian Sava.

□ Mai departe, fiind vorba, prin forța împrejurărilor, despre scriitori, Sergiu Nicolaescu își îndreaptă tirul spre situația scenariului în cinematografia românească și, în genere, în cinematografia modernă: „Vorbesc acum și ca un regizor cu experiență internațională. Am patru filme făcute pentru firme străine. Deci mi-au căzut în mână patru scenarii pentru care producătorii respectivi și-au angajat finanțele. O experiență nouă pentru un regizor român. În general, în cinematografia mondială există o criză de scenarii. De unde, în acest an, ați remarcat, chiar și la festivaluri, se vorbește de o criză a cinematografiei.”

□ Comparând experiența sa internațională cu cea națională, regizorul explică drumul unui scenariu în România: „La noi există un așa-zis scenariu literar, pe care scriitorul îl predă studioului. Studioul îl predă la rândul său unui regizor sau îl propune mai multor regizori și unul dintre ei spune: îmi place”. [...] Și pornește la treabă pe baza unui scenariu literar. El e obligat să facă un decupaj regizoral care ar fi limbajul cinematografic aplicat literaturii care i s-a oferit. Acest decupaj seamănă mai mult sau mai puțin cu scenariul literar, în funcție de dispoziția scriitorului. Pentru că, de data aceasta, la noi, întâlnim două tipuri de scriitori: cei care acceptă colaborarea cu regizorul și cei care nu acceptă nici măcar schimbarea unui cuvânt.” , iar în alte cinematografii „[...] scenariile se lucrează mai întâi în colective, sau dacă nu în colective, când scenariul nu e mulțumitor, sau chiar dacă e mulțumitor, se dă totuși la încă un autor și la încă un autor, până când el prinde o formă în care producătorul are încredere. Această formă, această structură folosește limbajul cinematografic”.

■•Radu Coșasu semnează *Suspansul Houston – Apollo*, un text cu dialogul între baza NASA și Apollo 11, în timpul aterizării pe Lună.

■•În *Cronica cine-ideilor* Ov. S. Crohmălniceanu publică textul *Din misterele difuzării*: „Spectatorul întrebă nu ce «rulează», ci ce se *dă* la «Patria» sau la «Republica». Formula traduce o re-

semnare totală, ca în fața fatalității. «Se dă», așa cum printr-o decizie insondabilă și capricioasă a divinității se revarsă asupra noastră bucurii și calamități, ani de viață și boli, ploi și zile senine. Nimic nu se poate ști dinainte, nimic nu e probabil sau măcar logic, de înțeles. Totul purcede dintr-o ordine transcendentală, care depășește posibilitățile sărmanei noastre minți. Nu insist, poate că în «România literară», unde face atât de pătrunzătoare reflecții asupra limbajului, C. Noica se va opri și la acest exemplu, luminându-i mai bine toate implicațiile». □•Eva Sârbu scrie un text despre filmul *Prea mic pentru un război atât de mare*, în care spune: „De fapt, cred că «poveste» este puțin impropriu spus, pentru că citind scenariul (scris de Dumitru Radu Popescu) și asistând la filmări, am înțeles că mai de grabă e vorba de o înșiruire de întâmplări, de senzații, de descoperiri căroră prezența copilului le permite o înlănțuire uneori în afara logicii celor maturi. Nimic nu e aranjat, studiat după legile filmului de război”. □•Maria Aledea, în rubrica *Bibliorama* face o scurtă prezentare a cărții *Vedete filmului de odinioară* de D. I. Suchianu: „*Vedete filmului de odinioară* este un succes de librărie: s-a vândut ca și, ba chiar mai bine, decât o carte polițistă. Și aceasta, în primul rând pentru că este un Suchianu, adică garanția unei expunerii captivante ca în suspensie”.

● [**Echinox**, nr. 7-8] Ion Vartic analizează *Treptele tragice ale luminii* regăsite în lirica blagiană: „În viziunea blagiană condiția umană se mișcă între două orizonturi, unul dat, celălalt visat... Dacă la Cesare Pavese, una sau alta din alternativele orizontice se vădese într-un accent volitiv ... la Blaga se semnaleză predestinarea ca indice al definitivei alegeri. Creatorul se înalță decis în orizontul misterului, aureolat de țăriile demonicului, care este atât goethean, adică creator, cât și romantic, ocult, prilejuind desfolieri de taine succesive. Prefigurarea poeziei din liminarul prag omenesc care este copilăria, în însemnele sale arhetipale, cuvântul și povestea ... Detașarea lucidă de copilărie consfințește pierderea ei și deci ieșirea din mit ... Trăirea în mit se schimbă în retrăire înapoi, înspre mit, în nostalgie. Nefiind har, poezia însăși nu este altceva decât tângire după mitos, o destrămare ascunsă în scoica imaginii, alinată de vaierul ei interior”. ■•În cadrul secțiunii *Cronica literară*, Petru Poantă prezintă două volume de poezii scrise de Victor Felea și Petru M. Haș. □•Victor Felea: *Ritual solitar*: „Cât de violent este contrazis, cu acest volum, acel impresionism critic de circumstanță care îl cataloga pe Victor Felea drept un miniaturist, să nu mai discutăm. Este hotărât lucru că Victor Felea și-a fost identic întotdeauna. Mișcarea poeziei sale a avut un sens unic și trebuia să ajungă aici ... structural el este un contemplativ. [...] Coordonata esențială, confesarea, este inițial o emanație spontană. Vârsta o certifică și-i procură conștiința, ținuta reflexivă necesară. Într-un asemenea spațiu, evident, existența nu va fi niciodată văzută ca împlinire. Tot procesul vieții va fi privit ca o experiență în cădere. Tragismul provine din sinceritatea confesării, în care omul și-a dezgolit sufletul cu naivitate.” □•Petru M. Haș – *Dor Negru*: „Poezia noastră mai tânără se manifestă mai mult ca un act de culturalizare, în sensul descope-

ririi unor gesturi poetice cunoscute. Nici Haș nu scapă acestei molime. Și aici vedem riscurile modernismului său. Discursul său poetic are adeseori aerul, agresivitatea, palidă însă, a poeziei începutului secolului XX în speța lui Apollinaire și B. Cendrars.[...] Haș rămâne un poet veritabil al viziunilor dure, încărcate de semnificații majore: durere, dragoste, viață, destin, pe care le caligrafiază de cele mai multe ori cu acuratețe, cu o certă îndemânare ”. ■•Ion Pop prezintă *Noile poeme ale lui Geo Bogza*: „Atentate la existența liniștită a lumii», primele sale două cărți de poeme (*Jurnal de sex* și *Poemul invectivă*, din 1929 și 1930) se remarcă prin duritatea viziunii de reportaj violent, grotesc și fantastic, necunoscând nici o limitare a vocabularului, alimentat din zonele îndeobște «interzise» ale existenței.[...] În poemele de după 1930, Geo Bogza înaintase pe un dublu itinerar. *Cântec de revoltă, dragoste și moarte* (publicat în 1945, dar scris prin anii '30) încadra în largile ritmuri withmaniene. O întinsă rețea de analogii, realizând direct imaginea unor înrudiri cosmice de tip romantic, ce confereau universului uman dimensiunile marelui univers, proiecția infinită. Mai aproape oarecum de configurația poemelor noi se găseau cele 17 piese din *Ioana Maria* (1937) cu puțință de încadrat în sfera definiției încercate mai sus. Aduse la condiția reportajului liric, acele poeme aproape că refuzau metafora, încercând surprinderea inefabilului în gesturile și situațiile cele mai obișnuite, considerate sub specia unicității, și abia în plan ultim, conținând sugestia unei posibile însumări metaforice. Nu alta este, în esență, structura poemelor mai noi. Cu nuanțe diferențele de la o formulă la alta, oscilând între o poezie gnomică și poezia – reportaj, poezia laudei lucrurilor sau arhitectura mai liberă a poemului în proză, ele se întâlnesc totuși prin câteva însușiri, pe o platformă comună. Ceea ce le unifică este în primul rând un sentiment pe care l-am putea numi al solemnității curgerii universale. Evenimentele capătă în permanență o notă, festivă, un aer sărbătoresc”. ■•Tot Ion Pop realizează interviul *Câteva minute cu Ana Blandiana și Romulus Rusan*. Întrebările adresate Anei Blandiana: „– *Ai spus întotdeauna, Ana Blandiana, că refuzi numele de poetă și nu-l accepți decât pe cel de poet. Crezi oare că epoca noastră este în primul rând a poezilor și foarte puțin a poetelor? Este vorba, desigur, de un fel de termeni generici... – Dar nu de epocă este vorba. În antichitate sau acum este același lucru. Eu nu refuz să mi se aplice mie numele de poetă, refuz să recunosc însăși existența acestui termen al cărui sens, în măsura în care îl înțeleg, mi se pare ridicol și fără legătură cu poezia. În nici un caz poezia unui poet nu trebuie judecată din alte puncte de vedere decât cea a unei poete. Există medici, unora le place să se spună doctori și doctorițe, dar, în funcție de această clasificare, diagnosticele lor nu vor fi masculine și feminine ci adevărate sau nu. Scriu poezie bună sau proastă, spun sau nu ceva demn de ascultat – iată ceea ce trebuie să intereseze critica; despre feminitate sau lungimea părului opiniile oglinzii îmi sunt suficiente. De astfel, Alfred de Musset este mai feminin decât Emily Dickinson, Hortensia Papadat-Bengescu mai puțin feminină decât Proust. În artă feminitatea poate fi cel mult o categorie estetică, independentă de gen.*

– *Mi se pare că refuzul «jurnalului» intim, mărturisit săptămânal în «Contemporanul», are aceeași semnificație.* – În februarie anul trecut, când începeam colaborarea săptămânală la «Contemporanul», am semnat o primă tabletă, intitulată *Antijurnal*, care era un fel de prefață, un fel de explicație a seriei care avea să-i urmeze. Pornind de la ideea că numai ceea ce nu se realizează în planul vieții se realizează în cel al artei, descoperim că pentru poet importantă nu este viața sa, că el rămâne prin ceea ce reușește să nu trăiască și, netrăind, să creeze doar. Nu ceea ce fac, scriam atunci, are importanță, ci ceea ce înțeleg. *Antijurnalul* care a urmat este deci o consemnare nu a trăirilor, a înțelegerilor mele, o chestiune, nu de viață, ci de absență a vieții”. – *Știu că următoarea ta apariție poetică va fi cu un volum intitulat Taina. Cum privești această nouă carte după excepționalul Călcâi vulnerabil? Ce gândești în clipa asta despre poezie, în două propoziții?* – Într-o primă formă se numește într-adevăr *Taina*, dar pentru a preciza sensul termenului, pentru a nu duce sensul spre sinonimele unei laturi nedorite – secret, mister – în forma definitivă cartea se va numi *A treia taină*. După cum se știe, tainele sunt în număr de șapte. Cum privesc această carte, intrată de câteva zile în tipografie? Cu o anume înstrăinare și tristețe. Cu timpul îmi va deveni indiferentă, dar acum încerc un sentiment de părere de rău. Numai poeziile nescrise îmi aparțin cu adevărat.” □ • Întrebările adresate lui Romulus Rusan vizează reportajul – ca specie literară, Ion Pop însuși oferind o definiție: „ – *Ce mai face, Romulus Rusan, reportajul? Critica noastră are mereu aerul de a-i face concesii, când îl numește «literar» și, în ciuda unor certitudini (cazul lui Geo Bogza și al altor scriitori de rezonanță majoră printre care nu ezit să te numesc), îl plasează în planul al doilea al literaturii. Nu crezi că e o nedreptate?* – Nu cred nimic. Nu mă interesează nimic, în clipa de față, în afară de sfântul adevăr al literei. Pragul pe care spuneam că l-am trecut mi-a dat, poate, numai această înțelepciune, și mi-e de-ajuns. Nu mă interesează etichetele, planurile ierarhice și, cu atât mai puțin, critica de care vorbeai. În ce privește reportajul, ea n-a făcut decât să bată apa în piuă, semănând teribil acelor bărbați care povestesc pe seamă-le nenumărate aventuri galante, când în realitate n-au văzut femeia decât de departe. Nu-i mai puțin adevărat că reportajul însuși a fost (eu socot că acum nu mai este deloc) o femeie (hai să păstrăm idioata comparație!) înfosită și înfustată până sub glezne, după modelele cele mai dogmatice ale vremii. A fost un timp când a purtat și rochia de beton armat. Ambiția și, uneori, unica preocupare a bieților reporteri a fost, ani de zile, doar de a se sustrage canoanelor, nemaivăzând pădurea din cauza copacilor. – *În ce mă privește, aș defini reportajul ca o specie literară ce încearcă să surprindă, în cea mai compactă realitate (actualitate) construcția imaginară, poetică în sens general. Aș zice că reportajul este aproape o specie «subversivă», în sensul că pândeste realul pentru a-l «submina» prin construcția subiectivă, reține adică din febra evenimentului momentan numai ceea ce e durabil, semnificativ, chiar dacă sub aparența unei «transcrieri». Condiția speciei mi se pare așadar foarte dificilă și paradoxală: e greu să degajezi de temporal tocmai ceea ce e mai*

aproape de clipă...” □ Un alt set de întrebări vizează autenticitatea reportajului ca specie literară: „– Cum înțelegi «autenticitatea» reportajului? Pe mine o carte-reportaj cum cred că e Cu sânge rece a lui Truman Capote m-a contrariat, lăsându-mi nerezolvată disputa dintre cele două perspective temporale despre care vorbeam... – Truman Capote face nu transplant, ci autopsie. De aici senzația că la el totul, însuși sentimentul literaturii, este defunct.» – *Ce vom citi de Romulus Rusan în 1969 sau 1970?* – După ce l-am etichetat astfel pe Capote, dă bunului meu simț privilegiul de a mă face să tac.”. ■•La secțiunea *Arhivă*, (*Eugen Lovinescu inedit*), C. Mircea, D. Mitrană reproduc nouă scrisori adresate de E. Lovinescu lui Bogdan Amaru în anul 1936: „Suntem în măsură astăzi să aducem noi argumente în sprijinul acestei concluzii, publicând, prin bunăvoința familiei scriitorului Bogdan Amaru, nouă scrisori adresate de Eugen Lovinescu autorului *Goanei după fluturi* premergătoare morții sale premature, când acesta se zbătea într-o gravă criză morală și materială, care i-au grăbit sfârșitul, relevă, credem, încă o dată acele înalte calități umane puse în lumină de atâția dintre scriitorii români care au pășit pragul casei din Strada Câmpineanu: grija generoasă și delicată pentru condiția materială a confracților aflați în impas, interesul constant, moral, ferm și bărbătesc, ocolind cu discreție orice tendință de superioritate vanitoasă. Toate aceste calități ale criticului le-a descoperit Bogdan Amaru însuși și le-a dezvăluit într-o tulburătoare confesiune epistolară”. ■•Tudor Cățineanu observă *Elemente hegeliene în gândirea lui Tudor Vianu*: „Indiscutabil mai complexă este analiza lui Vianu ca autor al studiului *Influența lui Hegel în cultura română* întrucât Vianu descrie modalitatea de asimilare dintr-un plan de valori în altul indicând totodată funcția autohtonă a influenței asimilate. Nici Vianu însă nu discriminează între diversele idei hegeliene: «intemporalul în istorie», «organicitatea istoriei», «armonia statală», «triada» sunt motive echivalente întrucât toate aparțin lui Hegel. Ca cercetător al influenței hegeliene Vianu procedează cultural adică în esență necritic sau *contemplativ* (termenul «motiv» este semnificativ, deși nu este folosit de Vianu); ca gânditor care a suferit penetrația reflecției hegeliene, receptează selectiv sursa de informație.[...] Scrierile lui Vianu dovedesc, cu câteva excepții, o înțelegere exactă nu numai a «literei» ci și a «spiritului» filosofiei hegeliene. Distinge de astfel însuși «spiritul de literă» vorbind despre influența lui Hegel asupra lui Heliade”. ■•Vasile Constantinescu definește *Conceptul marxist de umanism*: „Filosofia lui Marx a pus omul și problematica sa într-o perspectivă principial diferită. Din momentul construirii sale, marxismul s-a afirmat ca ideologie a proletariatului și prin aceasta ca un umanism activ, ca un umanism al practicii revoluționare.[...]În lumina acestei noi înțelegeri a omului, umanismul marxist se definește printr-o serie de principii esențiale. Primul principiu constă în faptul că, în contextul filosofie marxiste, se pleacă nu de la o viziune speculativă asupra omului, ci de la înțelegerea realității umane, adică se pleacă de la omul real care se produce pe sine în societatea a cărui parte este. Aici marxismul dă problematicii omului suprema adâncime. Realitatea umană este

văzută prin dialectica raportului individ-societate în cadrul practicii social-istorice. Omul este cel care produce istoria, iar istoria îl produce pe el ca om. Dar omul – produs al produsului său – se produce pe sine. [...] Al doilea principiu consistă în faptul că marxismul pune deschis problema depășirii reale a condiției umane. Filosofii anterioare, care făceau apel la acest lucru, îl priveau ca o transcendere în sensul unei alte naturi a omului. Marx precizează însă că natura umană este unică; în capitalism ea este doar înstrăinată. [...] Comunismul nu se referă în concepția lui Marx, doar la însușirea de către oameni a bunurilor lor ca produse ale muncii, ci și a ființei lor ca ființă umană. Atâta timp cât în socialism omul, oricâte bunuri materiale și-ar însuși, nu se va însuși totodată și pe sine însuși, el va rămâne totuși un înstrăinat. Umanismul socialist nu se reduce la însușirea totalității bunurilor, ci impune însușirea totalității omului”. ■ În articolul *Camus între absurd și salvare*, Ecaterina Timișan analizează în opera camusiană raportul instituit între subiect și obiect, care determină apariția absurdului: „Acesta este omul pentru Camus: corp și rațiune și, în această calitate el se află pus de la bun început în fața universului. Este vorba deci de a analiza prin prisma unuia dintre termenii raportului, relația existențială obiect-subiect. Însă relația nu este o simplă legătură, ci un conflict. Și această legătură conflictuală este beznă, adică absurdul”. ■ În articolul *W. Faulkner sau obsesia timpului*, Mircea Muthu compară opera lui Faulkner cu cea a lui Dostoievski din perspectiva damnării sau eliberării spirituale a personajelor sau prin raportare la timp: „Fiindcă opera lui Faulkner e, luată în ansamblul ei, o căutare. Numai că, dacă Dostoievski ajungea din dorința unei concilierii imposibil de realizat, la concluzia unei damnări, mai exact, a unei predestinări, Faulkner va porni de aici. Evadarea de sub această tutelă implacabilă nu e posibilă tocmai datorită conștiinței damnării. În ea rezidă tragedia personajelor faulkneriene făcându-se, în același punct, apropieri cu tragedia greci. Nu găsim nici măcar iluzia purificării prin religie. Hristos însemna pentru Dostoievski depășirea condiției umane în transcendent. Speranța catharsisului există și la Faulkner. Purificarea echivalând cu eliberarea exercitată de pământul Sudului în care, după moarte, trupul se dezagregă.[...]Trecutul lui Faulkner nu este «un timp pierdut», tocmai fiindcă trăiește în prezent ca o «sumă» torturându-l. Îl simți cu acuitate aproape senzorială, stabilizat în grupul simbolic om – pământ-ligamentul dintre generațiile trecute și cele care se scurg în continuare. Cu toate acestea trecutul apare și sub forma unui bloc impermeabil, mai ales când prezentul este acela care îi violează tăcerea sacră. Dialectica se inversează o dată cu schimbarea unghiului. Raportarea se face, firesc, tot la țărâna ce rămâne, în continuare, singura realitate.[...]Cele două sensuri ale mișcării relevante până aici, de la trecut spre prezent și invers, se contopesc astfel realizându-se ritmul specific operei faulkneriene. Încețare de forțe ce conferă aerul de neconținută dezbatere. La Dostoievski se realiza din ciocnirea de idei, păreri, concepte, expuse într-o logică de fier, înfășurată cu un diafan abur mistic. Faulkner are însă darul de a palpa universul, dinamica este mai materializată, mai brutală”.

• [„**Familia**”, nr. 9] Propunându-și drept subiect al cronicii sale volumul *Semn* de Matei Călinescu, Radu Enescu se declară dintr-un început împotriva concepției maioresciene conform căreia un poet ar fi lipsit de capacitate critică, „rostul liricii fiind de-a oferi momente de repaos inteligenții”. Și, chiar dacă „azi nimeni nu mai refuză explicit accesul poezilor în sfera criticii”, încercarea unui critic de a se „îndeletnici cu uneltele poeziei” este adeseori „privită cu suspiciune”, „iar producțiile sale supuse unei judecăți condescendente”. „Autor de temeinice și subtile studii critice, Matei Călinescu ne-a oferit în *Semn* un florilegiu poetic care n-a fost scutit de insinuări”. □ În cronică la volumul de versuri *Trei nori* de Gheorghe Grigurcu, colegul său de redacție Radu Enescu îi definește astfel producția artistică: „Lirică de emoții intelectualizate și de o certă elevație a gândirii artistice, cu translucidități de gasteropod uneori, exsanguă dar adâncă, elaborată dar împlinită, poezia lui Gheorghe Grigurcu nu este dintre acelea care stârnesc o spontană și unanimă adeziune. Departate însă ca poetul să fie un autor de inaccesibile obscurități sau un amator de confuzii pretențioase în exprimare. Caracterul concentrat, eliptic, adeseori gnomic al discursului său poetic creează unele dificultăți lectorului neavizat, în orice caz însă incită la o fertilă meditație despre însuși rostul actului liric”. □ Același Radu Enescu are în vedere și *Carte de vise* de Leonid Dimov, scriitor „reprezentativ al generație mijlocii alături de Ștefan Aug, Doinaș, Geo Dumitrescu, Nichita Stănescu și alții: „Leonid Dimov ilustrează, după tipologia călinesciană, barocul prin excelență. Datorită unei forțe verbale deosebite, Dimov dispune de o expresie colorată, de o capacitate de reverberație nelimitată a formelor, de darul de-a se complăce într-o torențială luxurie de imagini fără a fi nicidecum fastidioase tocmai prin neprevăzutul lor care ne ține într-un perpetuu *suspence*. Modern și citadin, mai precis locuitor spiritual al unui mitologic București, amestec eterogen de pitoresc mirific și transparență ultratehnicizată, – Dimov recurge la un fastuos limbaj poetic, amalgam baroc în care se concurează până la strivire, neologisme violente, nume proprii istorice și geografice, terminologia tehnico-științifică, fapte, plante și țărâmurii exotice, referințe mitologice împreună cu vocabule naoșe, cu proaspătă și crudă sevă. Barocul structural poetului rezultă și din îngrămădirea de obiecte în versurile sale, din mixtura eteroclită a elementelor în pseudo-baladele sale fără epic, elemente înregistrate datorită unei minuțioase descripții cu o voluptate leneșă, ce se revarsă egal, pentru aspectul cromatic și figurativ al existenței surprinse în proliferarea lor continuă, instabilă, frizând adesea absurdul. Dimov este un vizual și un pictural, prin excelență care ne prezintă caleidoscopice panorame cu bucuria unui autentic *homoludens* sesizând realitatea la inserțiunea între real și fantastic, între consistență și disoluție.

• [„**Iașul literar**”, nr. 9] N. Barbu scrie cronică literară despre *Istoria literaturii române* de G. Ivașcu, vol. I (de la apariția primelor scrieri în limba română până la Junimea), Ed. Șt., 1969, situând cartea într-un sistem de comparații binevoitoare cu *Istoria...* lui G. Călinescu: „Spre deosebire de

G. Călinescu, a cărui istorie literară, afirmând ideea dezvoltării domeniului respectiv prin prisma devenirii în ansamblu – ilustrează continuitatea prin personalități ce îmbracă o vastă panoramă portretistică – G. Ivașcu accentuează privirea istorică asupra procesului însuși al apariției și dezvoltării literaturii și dezvoltării literaturii române. G. Călinescu opera, de asemenea, disocierea necesară a esteticului de cultural, atât mai imperioasă atunci, cu cât nu se făcuse încă, în mod sistematic, astfel că se ajunsese la confuzii ce îngreuiuau stabilirea unor tabele reale ale valorilor literare ca valori artistice. Ulterior, această disociere a fost fie contestată de unii, din tabăra sociologizantă, fie absolutizată, conducând la smulgerea esteticului din sfera, mai largă, a valorilor culturii. G. Ivașcu restabilește acum un echilibru necesar, adecvat cerințelor unei noi etape de înțelegere și asimilare a literaturii în specificitatea ei artistică.” ■•Antoaneta Macovei comentează eseuul lui Ion Pop, *Avangardismul românesc*, E.P.L., 1969, descriind principiile de alcătuire a cărții: „Elementul cel mai important pe care îl accentuează mereu autorul studiului este atitudinea de frondă, de revoltă, a tuturor avangardștilor ce s-au manifestat împotriva unui conformism îngust, burghez, căuând să-și identifice personalitatea poetică cu aceea a unor profeți martiri.”

● [**„Orizont”, nr. 9**] Ca motto al numărului este pus *Mesajul adresat municipiului Timișoara de către secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat, tovarășul Nicolae Ceaușescu*, urmat de prezentarea epică a celui de-al X-lea Congres al Partidului Comunist Român, derulat în luna precedentă, prezentare făcută de Alexandru Deal în *Jurnal pentru august*. □•Șarjând asupra importanței Timișoarei în trecutul cultural al României, este inserată o rubrică care să arate cum s-a oglindit orașul de pe Bega în conștiința scriitorilor, precum Dinicu Golescu, Ion Codru Drăgușanu, Ion Slavici, Lucian Blaga, G. Călinescu, Aron Cotruș, Adrian Maniu, N. Iorga, Petru Comarnescu. □•Este un număr dedicat, în mare parte, înălțării pe pedestal a Timișoarei. Poeziile, studiile și interviul cu istoricul I. D. Suciu se învârt în jurul acestei teme aniversare (700 de ani de la întemeiere): *Contribuții la cunoașterea începuturilor Timișoarei* (Aurel Țintă), *De vorbă cu istoricul I. D. Suciu* (interviu realizat de Petru Sfetca) și *Istoria Timișoarei oglindită în presă* (contribuții la un indice bibliografic alfabetic). □•Un studiu introductiv în opera poetului german Nikolaus Lenau scrie Hertha Perez, urmat de traduceri din poezia acestuia. □•La cronică literară, Cornel Ungureanu comentează romanul *F* a lui D. R. Popescu, romancier clujean; □ Șerban Foarță analizează poezia lui Alexandru Lungu, „un poet întrutotul realizat [...] căruia dacă i-aș reproșa, totuși, ceva e, poate, o anume cursivitate prea mare a versului, circulația lui pe partea foarte... carosabilă sau, altfel zis, bătută a limbajului”. □•Andrei A. Lillin ne îndreaptă privirile spre „amploarea cercetărilor spațiale întreprinse de U.R.S.S. și S.U.A.” în *O nouă dimensiune a experiențelor umane. Zborurile Apollo 11 și Luna 15*. □•Damian Ureche se lansează într-un studiu cu miză conflictuală în *Tradiție și inovație în poezia tinerilor*

unde este citat numele lui Nichita Stănescu, „cel mai mare poet român în viață cum îl numea Fănuș Neagu într-un articol din «*Luceafărul*»”. ■• La turul de orizont al cărților, reținem: Vera Călin – *Alegoria și esențele* (Corneliu Nistor), Aram Frenkian – *Înțelesul suferinței umane la Eschil, Sofocle și Euripide* (Alexandra Indries), M. Davidescu – *Monumente medievale din Turnu Severin* (Th. N. Trâpcea).

• [„*Ramuri*”, nr. 9] Începerea noului an școlar este anunțată cu entuziasm, devenind un eveniment benefic și pentru dimensiunea politică a țării. Unitatea dintre învățământ și ideologia comunistă este asigurată în cel de-al X-lea Congres al P. C. R. ■• Mihnea Gheorghiu scrie articolul *Confluente internaționale*, în care li se comunică cititorilor despre necesitatea unui punct de convergență între arta și cultura românească și ideologia politică. Drumul spre viitor al culturii naționale trebuie să meargă în tandem și cu orientarea socială, politică și umanistă a celorlalte națiuni. □• *La Poșta redacției*, O. Gjustifică le justifică lui Anatolie Paniș, Alexandru Văduva, I. Hagi, Ion Negreț, Lucian Mănescu, de ce nu sunt încă „publicabili”. ■• În secțiunea *Tradiții*, apare un fragment inedit *Ultimii ani ai lui Iancu Jianu*, de Petre Pandrea. □• Ion Bulborea semnează articolul *Nicolae Bălcescu – Gânditor social de talie europeană*. Autorul arată că Nicolae Bălcescu a anticipat soluționarea politică în fața pagubelor aduse de regimul feudal. Concluziile problemelor pe care le-a analizat „privind originea marii proprietăți feudale și a formelor ei economice de realizare, calea concretă de satisfacere a revendicărilor țărănimii și de propășire economică și socială a țării, făurirea unității naționale” au atras atenția gânditorilor străini, dintre care pe cea a lui Karl Marx, „fondatorul marxismului științific”. ■• Mihail Pișcoci scrie articolul *Estetica lui Benedetto Croce (I)*. Filozofia autorului italian se remarcă prin originalitate și neconvenționalism. Principiile care stau la baza unei estetici sunt „Intuiția și Conceptul”, primul dintre ele fiind o „categorie” opusă gândirii științifice. Croce respinge dualismul „implicit al teoriei reflectării în cunoaștere”. Intuiția nu trebuie confundată cu percepția sau cu senzația. Pentru Croce intuiția „este spontaneitate pură a cunoașterii. Fantezie creatoare”. Intuiția vine întotdeauna alături de expresie, formând o unitate indivizibilă. □• Sunt publicate poezii de D. Trancă, Constantin Chioralia, Tudor George, Ștefan Careja, Ion Matei, George Jianu. □• Marla Hadan publică un text literar în proză numit *Orașul din nord*. ■• În secțiunea *Critica ideilor literare*, Adrian Marino semnează articolul *Alexandru Ciorănescu și literatura comparată*. Reținem paradoxul studiului istorico-literar și anume, „dinamismul diacronic scoate în evidență, în cele din urmă, existența sincronismului”. Transformarea diacronicului în sincronie subliniază dimensiunea statică a literaturii, existența unui „cerc închis” în care predomină „stagnarea” ideilor și a interconectivităților estetice. ■• În secțiunea *Cronica literară*, Al. Piru scrie despre *Evoluția poeziei* (Dimitrie Stelaru, Ben. Corlaci, Mihail Cosma, Alexandru Lungu, Corneliu Belciugățeanu). Dimitrie Stelaru are volumul de poezii *Nemoarte*. Al. Piru pe un ton subapreciativ, atestă că poetul se

lasă pradă în exces spiritului „genuin”. Textele lui Ben. Burlaciu sunt apropiate de stilurile lui Tudor Arghezi și Emil Botta. Mihail Cosma nu este ținut prea mult sub vizorul criticului, textele lui nefiind spectaculoase. În poezia lui Alexandru Lungu Al. Piru identifică mai multe voci poetice, pe Geo Bogza, pe Ion Barbu și pe Dan Botta. Despre Corneliu Belciugățeanu, criticul afirmă tăios că autorul ar face bine să se dedice numai profesiei sale de medic psihiatru. ■•Ov. Ghidirmic publică *Modalități de critică și istorie literară*, o sinteză critică, în care se discută despre opera și viața lui Alexandru Macedonski (*Redescoperirea lui Alexandru Macedonski*). ■•În rubrica *Recenzii* apar șase cărți analizate. G. Gheorghită semnează trei dintre acestea. □ În George Muntean, *Cercetări literare*, recenzorul observă că discursul critic nu este convingător și nu are nici o amprentă personală. Lui George Muntean îi sunt recunoscute calitățile de „documentarist”, dar i se recomandă o carieră în folcloristică. □ Despre monografia lui Al. Săndulescu, *Duiliu Zamfirescu* sunt evidențiate intențiile entuziaste ale autorului, de a arăta că romancierul a lăsat literaturii „o tradiție și câteva prețioase nuclee poetice” și că a adus romanului o nouă bază teoretică. □ Titus Bălașa semnează recenzia Sextil Pușcariu, *Călare pe două veacuri* în care își manifestă aprecierea față de memoriile lui Sextil Pușcariu, față de eleganța stilului, cu „alternanțe de ritm și ton”. Mai sunt menționate: „darul de povestitor” și „galeria portretelor”. ■•Eugen Simion publică *Două cuvinte despre roman* în cadrul rubricii *Studii•Mărturii•Documente*. Autorul îi reamintește pe scriitorii care au contribuit la dezvoltarea speciei romanului în literatura română. Începe de la Nicolae Filimon cu *Ciocoi vechi și noi* și încheie cu prozatorii din anii 60’, A. Ivasiuc, Fănuș Neagu, ș.a. ■•Matei Alexandrescu realizează *Un dialog cu poetul Dragoș Vrânceanu*. ■•Toma Pavel publică „*Bajazet*” de Racine sau despre tăcere. Toma Pavel analizează momentele acțiunii și personajele din tragedia *Bajazet*. Autorul identifică tema libertății, iar la nivel de discurs, mimarea „comunicării inter-subiective”. ■•În studiul, *Reabilitarea lui Cocteau*, Gabriela Maria-Pintea face profilul uman și artistic al cunoscutului scriitor francez. Opera lui Cocteau este un fenomen de amploare în cultura franceză nu numai în ceea ce privește scrisul, ci și în pictură, cinematografie și muzică. Acesta era cunoscut și ca un „dandy irezistibil”. Un eveniment aparte a fost atunci când Cocteau a citit poemul *Le Cap de Bonne-Esperance* în 1916, drept care i s-a spus: „Mon Petit Jean, vous êtes Voltaire”.. Era insuportabil pentru suprarealiști din cauza acuzației ce i se aducea că nu poseda onestitatea creatorului. □•Mihaï Atanasescu îl prezintă pe *Dino Buzzati*, prozator în a cărui voce se găsesc tonalități kafkiene. Pentru Buzzati, copilăria a fost „o sursă nescătată de inspirație”, iar tematica scrierilor sale este situată la limita dintre „halucinație și teamă”. □•La *Cronica plastică*, V. G. Paleolog scrie despre *ecourile* operei lui Constantin Brâncuși în U.R.S.S. (*C. Brâncuși în U.R.S.S.*). □•Dinu Săraru publică articolul *Teatrul viitorului și teatrul actual*. ■•Cornelia Cârstea realizează un studiu introductiv despre Roberto Obregon Morales, fiind apoi prezentate fragmente din poemul *Strofe de legendă veche*. □•Rubrica *Meridiane*, îl aduce în atenția cititorilor pe Eugen Barbu, cu *Jurnal în China*.

• [„Secolul 20”, nr. 9] Numărul se deschide cu trei scrieri ale laureatului Premiului Nobel pentru Literatură, Samuel Beckett – *Texte pentru nimic* (proză, în românește de Lidia Constantinescu), *Spune Joe* (scenariu de televiziune într-un act) și *Comedie* (teatru într-un act, ambele traduse de Alexandru Baciu). □•Două piese scurte de Nathalie Sarraute, *Tăcerea* și *Minciuna*, tălmăcește Florica Eugenia Condurachi. □•Un grupaj amplu este rezervat poetului american Wallace Stevens, cu traduceri aparținându-le lui Ștefan Aug. Doinaș, Virgil Nemoianu, C. Abăluță și Ștefan Stoescu.

• [„Steaua”, nr. 9] În articolul *Observații la o carte*, respectiv la cea intitulată *Presa literară românească* de Ion Hangiu, Nae Antonescu crede că aceasta a „fost discutată numai la suprafața lucrurilor”. Nemulțumit de felul cum apare presa din Transilvania, Nae Antonescu are mai multe replici orgolioase, între altele sub pretextul că față de o asemenea cercetare e mai nimerit să se ia o atitudine fermă, să se evidențieze merite, să se arate deficiențe în scopul de a îmbogăți o viitoare ediție în pregătire: „Cartea are prea multe lacune, numeroase deficiențe, erori și răstălmăciri”. Propunându-și să-și limiteze observațiile doar la epoca de după 1900, Nae Antonescu consideră că „unele dificultăți încep chiar din paginile prefeței lui D. Micu”, care evidențiază unilateral dezvoltarea literaturii din Transilvania. „*Presa literară românească* putea deveni o lucrare extrem de valoroasă, un util instrument de lucru, dacă textele ar fi fost altfel selecționate și dacă autorul ar fi avut o mai limpede orientare în dezvoltarea literaturii românești contemporane și o altă concepție despre munca științifică. În felul cum e redactată cartea, cercetătorului i se nasc suspiciuni și atunci recurge tot la textul original, iar notele de istorie literară îl fac să fie bănuitor la tot pasul. Sperăm că toate aceste lacune, și altele pe care nu le-am semnalat, vor fi eliminate la ediția a doua. E păcat, totuși, că s-a risipit atâta muncă fără un sistem metodic de referințe. O idee atât de interesantă trebuie altfel servită ...”. □•Articolul semnat de Ion Vlad, *Diversificarea cercetărilor literare* propune îndreptarea atenției spre eforturile specialiștilor de a „reface în sinteze contemporane, ca unghi și gust, destinul istoric al literaturii române” care „se întâlnește cu restituiri limitate la un interval literar mai puțin cercetat”. Fenomen firesc, deși „lipsește, pentru o anume perioadă mai apropiată de noi, instrumentele esențiale ale cercetării (bibliografii, studii pentru scriitorii reprezentativi, colecții de documente examinate și utilizate în contribuții critice). Comentariile țintesc în *Panorama deceniului literar românesc (1940-1950)* a lui Al. Piru, comentată minuțios, cu multe aprecieri, dar și observații critice: „Cum lucrările de acest gen invită în mod necesar la completări, reveniri și continuări, volumul următor (poate mai apropiat de disponibilitățile istoriei literare) devine acum o obligație pentru prof. AL. Piru. *Panorama deceniului literar românesc 1940-1950* certifică o personalitate și, într-un sens mai larg, spiritul mobil al cercetărilor literare contemporane în curs de diversificare”. □•Volumul de versuri *Ritual solitar* de Victor Felea atrage atenția lui Leon Baconsky, considerându-l „o veritabilă carte de vizită” a autorului său. „Degajate, cu neglijabile excepții, de

orice declarativism, scutite de servituțiile oricărei atitudini impuse dinafară eului poetic și lipsite de artificiile parazitare ale oricărui exces de «măiestrie» (cât de vetust sună astăzi această vocabulă, golită aproape de conținut!), versurile sale desenează de astă-dată, cu mai multă fidelitate ca oricând, un destin poetic cu neputință de confundat. Cele peste o sută de poeme ale culegerii, demne de reținut și într-o eventuală ediție selectivă, îl definesc cu atât mai exact pe poet, cu cât conturează – după propria-i mărturisire – nu numai o epocă mai recentă de creație (1967), ci și perioada începuturilor sale (1943), bogată, cum arătam și cu un alt prilej, în realizări cel puțin la fel de notabile. Modificările survenite între timp în structura liricii sale vizează îndeosebi dobândirea unei noi ponderi în expresie, care-i imprimă o notă mai acuzat personală, făcând totodată mai vizibilă amprenta deplinei maturități a creatorului. Afirmat, în deceniul din urmă, și ca un subtil interpret de literatură, autorul recentului florilegiu nu se dezmințe așadar, în continuare, nici ca poet”.

• **[„Tânărul leninist”, nr. 9]** N. Tue prezintă două studii dedicate educației tinerilor: „În cadrul redacției de literatură pentru tineret din Editura politică au apărut volumele: *U. T. C., organizația revoluționară a tineretului din România și Treptele tinereții*. [...] *U. T. C., organizația revoluționară a tineretului din România* are menirea să reprezinte un sprijin real, un instrument eficace în munca pe care o desfășoară organizațiile U.T.C. de educarea comunistă a tineretului, de pregătire a acestuia să lupte fără preget pentru continua propășire a patriei noastre socialiste. [...] Primul de acest gen, volumul *Treptele tinereții* oferă o bază științifică prin conținutul său și investigațiile autorului, un îndreptar pentru activitatea cadrelor din organizațiile U. T. C. și alte cadre de educatori, prin abordarea problemelor educației tineretului pe temeuri științifice, prin metode specifice”.

• **[„Teatrul”, nr. 9; Redactor șef: Radu Popescu. Colegiul de redacție: Aurel Baranga, Radu Beligan, Matei Călinescu, Paul Everac, Gh. Ionescu-Gion, Andrei Șerban, Crin Teodorescu, Florin Tornea (Redactor șef adjunct).]** Numărul se deschide cu un text fără titlu și nesemnat, în care se anunță tematica numărului: „Ne-am propus să spunem cititorilor numărului 9 al revistei noastre *Totul despre stagiunea 1969-1970*, cea dintâi după lucrările Congresului al X-lea, și cea dea douăzeci și șasea după Eliberare. Chiar «totul» nu vom izbutit să le spunem, căci teatrul românesc de astăzi a devenit un fenomen de asemenea amploare și complexitate, încât este imposibil să fie cuprins – măcar în fulgerarea unui singur moment – într-un caiet de presă, oricât de voluminos. Dar vom fi izbutit – nădăjdum – să le spunem destul, pentru a le da o informație variată și o sugestie stimulatorie, cu privire la strădaniile și ambițiile miilor de slujitori ai tramei și scenei în acest început de stagiune. [...]Iată cum se explică faptul că investigația noastră privitoare la stagiunea 69-70 pornește de la literatură și dramaturgie, prin poeți, romancieri și critici; prezența acestora, cât mai vie, cât mai activă, vom căuta s-o asigurăm, sub diferite forme, în toate viitoarele numere ale revistei noastre, de aci înainte. Prin aceasta, nu am diminuat câtuși de puțin im-

portanța, și chiar prioritatea, pe care o acordăm prezenței oamenilor de teatru, păstrând desigur, în centrul preocupărilor noastre, problemele proprii și specifice ale teatrului, a căror arie ne străduim chiar s-o extindem, până la cel mai îndepărtat hotar.” Textul este urmat de *Clarificări în stagiune* de Florin Tornea. □•Apare ancheta *Interviu simultan cu 9 scriitori*. Întrebările: „1. Mergeți la teatru? 2. Ce preferințe aveți în materie de spectacole, regizori, actori? 3. Cunoașteți dramaturgia românească actuală? Cum vi se pare stadiul ei de dezvoltare? 4. Cum caracterizați momentul actual în teatrul românesc? 5. Ce perspective îi acordați?”.

La anchetă răspund: □ Virgil Teodorescu: „3. Într-o măsură. Am citit teatru mai mult decât am văzut. Mi se pare că, în genere, dramaturgia românească se află într-o fază experimentală de bună calitate. În această situație există, desigur, și pericolul imitației nule sau ostentative. Aș spune că, odată cu utilizarea unor mijloace de expresie moderne, se poate observa un travaliu de investigație în adâncime, exercitându-se, totuși, pe o arie largă de observație socială, un travaliu care se desfășoară în bune condiții, nemaifiind a tânjit de imixțiunile dogmatice, de domeniul trecutului.” La întrebarea „în subsidiar: V-ar tenta să scrieți o piesă de teatru?”, Virgil Teodorescu răspunde: „Da. Foarte mult. Am și scris, pe lângă o piesă proastă destinată uzului practic, multe piesete și două piese de teatru adevărate – prin anii 1940-42 – în colaborare cu prietenii mei Paul Păun și D. Trost, pe care le-am și jucat în particular. Aceste piese, numărând fiecare nu mai puțin de 25 de acte, concentrate însă ca niște pilule homeopatice, aveau subtitlul «texte oculare».” □•Fănuș Neagu: „4. În momentul când vor fi jucați excelenții autori pe care i-am citit în manuscris, și nu găsesc încă audiență în reviste și la teatre, teatrul românesc va cunoaște o dezvoltare rar întâlnită!” □•Marin Preda: „3. Cred că dramaturgia noastră actuală e mai bună decât altele și are perspective mai bune decât s-ar crede. Ar trebui mai serios încurajate talentele și nu descurajate prin rele puneri în scenă sau prin amânări careucid interesul publicului pentru teatrul de actualitate. O piesă e scrisă ca să răspundă unei stări de spirit, are momentul ei. Dacă îl ratăm, insuccesul e asigurat. La urma urmei, arta (cea teatrală inclusiv) nu zicem că e legată de istorie?” □ Radu Boureanu: „3. Este ca un fagure inegal umplut de miere. Avem celule pline și celule pustii. Este greu să te lingi pe degete la fiecare casetă de timp artistic. Afară de Horia Lovinescu, Everac, au apărut noi albine în dramaturgia noastră, dar aromele culese de pe câmpul vieții sunt varii. Dau și o miere fără gust și miros.” □• Adrian Păunescu: „3. Prefer să citesc teatru, să cunosc și proza autorilor de teatru. Așa se face că, luând cunoștință de proza lui Teodor Mazilu, am mers să-i văd spectacolul *Tandrețe și abjecție*, care mi s-a părut excelent. Interesantă mi se pare literatura dramatică a lui Radu Dumitru, a lui Ion Băieșu, precum și a tizului meu mai bătrân – Ilie Păunescu. Pe nedrept, Horia Lovinescu este astăzi în dezinteresul generației mele; el e un scriitor de autentică factură intelectuală. De asemenea, neobișnuit este talentul pentru teatru al poetului Marin Sorescu.” □•Dorina Rădulescu răspunde despre propria piesă de teatru: „Ce să vă spun despre piesa mea? Am scris-o fiindcă... «nu e om

să nu fi scris o poezie», dar n-am terminat-o încă, pentru că, probabil, actul 3 e cel mai greu. Sper ca odată să fiu inspirată. În orice caz, mai mult decât orice, aş dori să-mi păstrez prospeţimea sufletească de simplu spectator, fascinat de operele dramatice şi de elanul marilor actori.” □•Ieronim Şerbu: „3. Din punct de vedere al problematicii, are un nivel superior; realizarea artistică o ţine încă, deocamdată, într-o condiţie de inferioritate. În ultima vreme se simte însă o nelinişte a căutărilor, care a rodit câteva valori deosebite: mă refer la piesele lui Paul Anghel, Marin Sorescu, la *Iertarea* lui Ion Băieşu. Mi se pare însă că scriitorii tineri, căutând formula modernă a dramaturgiei româneşti, greşesc când preiau sub această egidă o tonalitate sumbră ce nu face corp comun cu substanţa. E ciudat că ei şi-l iau drept model spiritual pe Camus, şi nu pe Hemingway sau pe Malraux, de pildă, care au înţeles epoca în ceea ce are ea esenţial – ca epocă a revoluţiilor, a dinamismului, a atitudinilor active. Aceşti scriitori au fost adevăraţi «profesori de energie vitală».” □•Ana Blandiana: „3. Ştiu că mai greu decât a fi dramaturg român este numai a fi cineast român; ştiu că pentru o piesă bună, greu este nu să fie scrisă, ci să fie înţeleasă, şi mai ştiu câteva nume de excelenţi dramaturgi tineri care sunt cu desăvârşire nejucaţi. Ştiind atât de multe lucruri, ce mai pot să apreciez? Desigur, eroismul şi abnegaţia celor care continuă să scrie teatru; şi mai pot să mă felicitez – nu fără egoism – că nu scriu decât versuri.” □•Szasz Ianos: „3. Dramaturgia originală – în orice caz cea cu care te întâlneşti pe scenele noastre – nu are suficiente şi eficiente implicaţii în actualitate. Captarea actului prezent, transformarea lui în ficţiune dramatică, dialogul între scenă şi viaţă, sunt mai mult decât necesare în dezvoltarea unei dramaturgii originale”. □•Eugen Barbu publică *Logica lui 2 x 2*: „Cer numai un mare discernământ al directorului la alegere, cer supravegherea textului literar, care şi el face parte din ceea ce se numeşte teatru în totalitate. Mi s-a urât de arbitrar, de contrafacere, de improvizaţie preţioasă. Citesc în ziare că se vor juca două piese de Paul Anghel, în curând, pe scenele noastre. Vestea mă bucură foarte mult, pentru că acest autor întruneşte cerinţele de ultimă oră ale inteligenţei teatrale cu o tradiţie românească de mare prestigiu. Abordarea genului istoric cu o mentalitate a zilelor noastre, pe o strălucită partitură stilistică, iată ce strânge laolaltă talentul incontestabil al autorului *Viteazului*. Şi cred că nu este singurul dintre mai tinerii dramaturgi afirmaţi atât de ferm în ultima vreme. În sfârşit, dacă e vorba de marele repertoriu, de ce nu am revalorifica marele repertoriu blagian? De ce nu am revalorifica unele texte dramatice ale Hortensiei Papadat-Bengescu (vezi: *Bătrânul* la TV), de ce nu un Kiriţescu scurtat şi redat scenei într-o viziune de ultimă oră? Călinescu mi se pare că nu şi-a găsit încă un interpret care să-i înţeleagă ironia secretă din textele dedicate scenei. Dar câte lucruri nu se pot descoperi în marele nostru tezaur naţional? De ce nu fac oamenii puşi să conducă teatrele noastre efortul de a descoperi ceea ce zace de atâta vreme nefolosit în depozitele secretariatelor literare? S-a spus că vom vedea *Danton*-ul lui Camil. Ce mai aşteptăm, fraţilor?”. □•Dumitru Negreanu semnează *Dramaturgii în 69/70 premiere – intenţii – sertare*, un montaj des-

pre ce pregătesc dramaturgii pentru noua stagiune. Din acest text aflăm: □ Al. Mirodan va figura pe afișe cu *Camuflaj* și că speră că premiera *Transplantării inimii necunoscută* „va fi reprezentată în cursul actualului cincinal” și că a reușit să termine piesa *Cine l-a ucis pe Saint-Exupéry?* □ Paul Everac nu știe „precis de nimic nou” și nu are nici o piesă în lucru □ Ecaterina Oproiu e în aceeași situație □ Alecu Popovici va fi prezent cu *Aventura în cușca suflerului* □ Paul Anghel vine cu *Săptămâna patimilor* – premiera piesei va fi jucată și la București și la Cluj, invită publicul și la *Tinda cu domnițe*, iar pentru *Pământul care uită* așteaptă „premiera cu multă emoție și nerăbdare” □ Leonida Teodorescu spune că „Am lucrat mult anul acesta și lucrez mult în continuare, sperând să termin curând o piesă în două părți la care țin foarte mult, *Cabana* și „să definitivez o comedie, de altfel scrisă acum două luni, *Prințul african*” □ Al. Voitin crede „că nu mi se va juca nimic. [...] Nu mă crezi, n-ai decât: nu scriu nimic. Stau să-mi recitesc piesele ne jucate și mă gândesc ce să scriu și cum să mă «înnoiesc», doar doar voi intra și eu în grațiile vreunui regizor... *Avram Iancu*, e o piesă despre un moment istoric important al românilor; *Adio, majestate*, o frescă a gândirii progresiste românești. Cu ce am greșit de nu se joacă la nici un teatru?” □ Dinu Bondi spune: „Teatrul «Ion Creangă» mi-a promis că-mi «urcă» pe scenă *Ochiul zimbrului*, piesă istorică avându-l ca erou principal pe Alexandru cel Bun. Dar cine poate ghici ce se va întâmpla până la urmă?” □ Ilie Păunescu va avea o premieră la Teatrul Mic, dintâi premiere în stagiunea 1969-70, *Maria 1714*, și lucrează la o altă piesă – *Vizitatorul*; Ion Omescu e prezent pe afișe cu *Săgetătorul*, *Anonimul*, *Oedip XX (Monstrul)* și lucrează la *Lungul drum al piesei către scenă* □ Aurel Baranga va apărea în stagiune cu *Sfântul Mitică Blajinu*, *Opinia Publică*, *Travesti*, *Arcul de triumf*, *Fii cuminte*, *Cristofor*, *Rețeta fericirii* și *Siciliana*, lucrează la *Simfonia patetică* și *Farsa infernală*. □ P. Pantazi-Măgureanu semnează *Paul Anghel Viteazul*: „Paul Anghel încearcă, în modul cel mai conștient, să construiască pieselor sale istorice o dimensiune în plus, care este dimensiunea intelectuală, și lucrul ni se pare manifest și în subtitlurile pieselor, subtitluri aparent foarte șocante, menite să atragă atenția că dramaturgul oferă publicului mai mult decât o bucată de gen.[...] În piesă sunt multe replici memorabile (autorul stăpânește o tehnică de rigoare în teatrul istoric, aceea de a da senzația maximei și a filozofiei profunde în fiecare replică), și multe idei interesante și juste, mai mult ori mai puțin clarificate și exploatare”. La finalul textului găsim următoarea *Nota redacției*: „Piesa lui Paul Anghel a fost programată publicului în seara zilei de 22 august pe scena Teatrului «Lucia Sturdza Bulandra». A fost premieră? Nu, întrucât reprezentația, așa cum ne-au spus-o chiar realizatorii ei, așteaptă să fie finisată. A fost un spectacol festiv? Evident, din aceleași motive, nu. A fost o «generală» la care au fost invitați prietenii teatrului? Nu, deoarece o parte a publicului își cumpărase bilete la casă! Mai plauzibilă ni se pare ipoteza că teatrul avea înscrisă jucarea piesei la finele lunii august, și a crezut că-și realizează planul, ridicând cortina asupra unei repetiții care, eventual, figurează azi în

scripte drept premieră. Dacă așa stau lucrurile, ne întrebăm dacă acest spectacol nu este doar un act formal. Răspunsul vine de la sine. Cronica deci, după premieră”. □•Apare *Au cuvântul criticii* cu două interviuri – *Descriere și interpretare* cu Valeriu Râpeanu și *Divorț de teatrul cabotin* cu Adrian Marino; □•La întrebarea „Cum definiți «momentul actual» al dramaturgiei românești? Ce tendințe și preocupări anunță el?” □•Valeriu Râpeanu răspunde: „Este foarte greu să definim un *moment actual* al dramaturgiei românești, deoarece în clipa când aștern aceste rânduri pe hârtie stagiunea încă nu și-a deschis porțile. [...] Să fi crescut numărul pieselor într-adevăr *bune*, chiar într-o proporție geometrică? Să nu exagerăm. Dar numărul celor într-adevăr *bune* a fost în această perioadă totuși considerabil. De la *Moartea unui artist*, *Petru Rareș* la *Simple coincidențe*, *Patimi* și piesele într-un act din ciclul *Cine ești tu?*, la *Sfântul Mitică Blajinu*, *Opinia publică*, *Șeful sectorului suflate*; de la *Sfântul* până la *Martin Bormann* și *Croitorii cei mari din Valahia*; de la *Iona* la *Procesul Horia* (și n-am avut de loc ambiția să amintesc aici tot ce s-a creat valoros în acești ultimi ani), peisajul dramaturgiei noastre a devenit mai divers și așa spune, din multe puncte de vedere, mai interesant și mai viu. [...] Avem motive să fim pe deplin satisfăcuți? Nu. Mai întâi, pentru că mi se pare că încă prea timid intrăm în contextul marilor dezbateri contemporane.” □•La întrebarea „*Încotro se îndreaptă teatrul românesc?*”, Adrian Marino răspunde: „Nu pot să răspund cu certitudine absolută, nici măcar relativă. Teatrul românesc actual, am impresia, se caută încă pe sine, în formule, stil și repertoriu. Cred, totuși, că sensul dezvoltării este mereu în direcția marelui repertoriu. Să-l modernizăm, să-l regenerăm oricât, dar să nu-l ignorăm niciodată. Orice teatru serios din lume se deschide, într-o măsură mai mare sau mai mică, avangardei. Dar la marile texte și succese el nu poate renunța. Marele teatru trăiește numai din capodoperele clasice și moderne”. □•În rubrica *Documente* apare *Liviu Rebreanu și G. B. Shaw*, pagini realizate de George Muntean: „Cât a fost director al Teatrului Național din București, Liviu Rebreanu, de la a cărui moarte s-au împlinit luna aceasta 25 de ani, a completat repertoriul acestuia cu o seamă de piese românești și străine de prestigiu, între care și câteva ale lui Bernard Shaw, relevându-se astfel nu numai ca un autor interesant de piese de teatru, ci și ca un remarcabil organizator al acestuia. Dramaturgul englez mai fusese prezentat publicului românesc și mai înainte, pe vremea directoratului lui Corneliu Moldovanu. Legătura între Teatrul Național și Shaw o făcuse scriitorul și diplomatul român Marcu Beza (1885-1949), care era cunoscut în lumea engleză prin cărțile și conferințele lui publice, prin numeroase traduceri din literatura română, prin lecțiile de limbă și literatură română ținute la Universitatea din Londra, unde a ajuns în cele din urmă profesor. De asemenea, Beza a desfășurat o întinsă activitate publicistică și propagandistică, în vederea cunoașterii realităților românești în Anglia, ceea ce-i facilita oarecum accesul la Bernard Shaw, cu care a ajuns, în urma acestor tratative duse în numele Teatrului Național, a fi destul de apropiat, ca și cu mulți alți mari scriitori englezi, cu care a întreținut o interesantă cores-

pondență, pe care intenționez a o publica.” În continuare apare corespondența între Marcu Beza și Liviu Rebreanu. □•Apare *Maria 1714* de Ilie Păunescu, „în repertoriul Teatrului Mic din București în stagiunea 1969-70”. □•Dumitru Solomon semnează *Teatrul TV*: „O explicabilă curiozitate, și nu numai de natură profesională, m-a reținut în fața televizorului, în seara când s-a transmis *Ziaristii* de Al. Mirodan. O curiozitate care se putea traduce prin câteva întrebări: oare figura polemică și, prin aceasta, cam idealizată a lui Cerchez, simbolistica ei subliniată, apartenența la o epocă de «clarificare» revoluționară, de «despărțire a apelor», mai poate avea azi efectul de șoc tipologic pe care l-a avut în seara premierei? Oare cuplul «negativ» Pamfil – Tomovici și limbajul dramatic prin care se exprima nu s-au arhaizat? Însuși nodul dramatic al piesei (disputa în jurul cazului Ion Gheorghe, lupta pentru punerea în lumină a adevărului) nu apare astăzi disproportionat? În sfârșit, după creația de neuitat a lui Beligan în rolul Cerchez, vom putea accepta o altă creație, dacă aceasta va exista, bineînțeles, și nu va fi o demonstrație de virtuozitate mimetică? Temerile sunt, cred, legitime; teatrul lui Mirodan nu este scris la rece, este un teatru al momentului, al evenimentelor, un teatru care, înainte de a fi liric, comic, grav, este ziaristic, de contact direct, de atitudine, și, de aceea, expus într-o măsură mai mare acțiunii erozive a timpului. [...] Ni s-a demonstrat că teatrul ziaristic nu se perimează ușor, că valorile lui Mirodan, și, în primul rând, această luptă pentru *adevăr* (substanța întregii dramaturgii a scriitorului), sunt valori permanente, definitorii pentru spiritualitatea epocii noastre. N-am avut în față un moment revolut al istoriei, ci prezentul viu, oameni de azi, probleme etice ale comunistului, conflicte caracteristice ale construirii unei fizionomii morale noi.” Și mai amintește: „Cu *Passacaglia* de Titus Popovici s-au confirmat valorile teatrului de dezbatere: regizorul Mihai Dimiu și tinerii interpreți ai rolurilor principale au dat prospețime și dinamism personajelor piesei, accentuând pledoaria pentru solidaritatea umană. În alt plan, scenariul lui Dinu Săraru și Petre Sava Băleanu după romanul *Facerea lumii* de Eugen Barbu (cel mai bun scenariu de televiziune realizat până acum după o proză românească), confirmă calitățile dramatice ale unei cărți de profundă observație socială și psihologică”.

• [„Tomis”, nr. 9] Al. Protopopescu semnează cronică literară la volumul Anei Barbu – *Viscol* (E.P.L., 1969), începându-și analiza cu problema așa-numitei proze feminine: „Ori de câte ori vine vorba de proza feminină, în critica românească intră automat în funcțiune un fel de curiozitate psihanalitică care, dincolo de o eternă dispută de termeni («există o literatură feminină?»), nu urmărește altceva decât să dovedească și să impună un pseudo-complex biologic care ar lucra asupra naturii, determinând implicit valoarea producțiilor în cauză”. Volumul *Viscol* este considerat a fi „o manifestare epică *impresionistă* până la definiție; un impresionism structural ce coincide în absolut cu firea artistică a prozatoarei și cu cele mai valabile intenții ale primei cărți. Străină de orice intenție pozitivă, de orice formulă ori tehnică la zi, proza Anei Barbu se alcătuiește

dintr-o pulbere de nuanțe, mizând total pe însăși puterea de seducție a nuanței. [...] În *Viscol* se exprimă un atare eu mereu întors la destinul său elementar, indescifrabil, liric și absolut”. □•Recenzând volumul *Vinurile lor* (E.P.L.,1969), Ion Buzași consideră că „Vintilă Russu Șirianu rememorează orele trăite cu George Enescu, Constantin Brâncuși, Mihail Sadoveanu, Octavian Goga, George Coșbuc, Panait Istrati, Ion Brezeanu, Nicolae Bălțățescu; capitolele despre Eminescu și Caragiale sunt «moștenire verbală» de la tatăl memorialistului, cunoscutul publicist ardelean Ion Russu Șirianu, nepot al lui Ioan Slavici și prieten intim al multora dintre scriitorii noștri clasici”. Analizând cartea, recenzentul constată că „evocările din *Vinurile lor* sunt scrise sub semnul unei venerații deosebite, ele alcătuind pentru memorialist «un act solemn față de cei dispăruți, un prinos de admirație și pietate, un cald salut al gândului și inimii» ”. □•Despre volumul de debut al Floricăi Mitoi, *Rugăciune către efemeră*, E.V. consideră că „își merită cu prisosință titlul: suntem în fața unei dureroase conștiințe a valorii timpului, în fața unui gest poetic de implorare neîngenunchiată a destinului. Autoarea se află undeva, la o răscruce, consumându-se într-o gesticulație de a cărei zădărnici ieși dă prea bine seama: se zbuciumă, agonizează, protestează, devalorizează splendorile și reevaluează grotescul – totul fiind făcut în deplina și dureroasa luciditate a propriei condiții statice... Este, într-un fel o ardere inutilă: o poezie a sterilității conștiente și a reverberației în neant; o antipoezie a ostentației și brutalității nedisimulate”. Analiza volumului îl face pe recenzent să experimenteze trăiri diverse: „Inițial, lectura volumului ne contrariază. Apoi ne solicită și ne determină să intuim un temperament poetic de o incontestabilă autenticitate. În același timp, însă, ne declanșează regretul sincer că s-a făcut risipă de talent, că bunele intenții nu devansează [...] admirabila, dar insuficienta ambiție de a forța bariera efemerului”. □•E. Puiu semnează recenzia la monografia *D. Bolintineanu* (Ed. Tineretului, 1969), semnată de D. Păcurariu: „Cu cercetarea profesorului D. Păcurariu asupra lui D. Bolintineanu, colecția de micromonografii a Editurii Tineretului își verifică încă o dată utilitatea științifică. Scriitor cu o operă întinsă și variată și cu o mare audiență la public în vremea lui, dar care apoi a fost minimalizat până la ridiculizare, D. Bolintineanu se prezintă încă și astăzi ca un creator în legătură cu care opinia criticii și istoriei literare trece printr-un joc de balans”. Apreciind valoarea și importanța cărții, recenzentul notează: „Vom spune de la început că micromonografia lui D. Păcurariu este o lucrare valoroasă. Prin asemenea studii, D. Păcurariu – autor până acum și al altor prețioase contribuții de istorie literară – sporește în istoriografia noastră un gen foarte util de cercetare. Este analiza serioasă, cumpănită, care nu se lansează în afirmații hazardate și nu nutrește ambiția unor ipoteze fanteziste, ci urmărește realizarea de portrete literare în limitele și culorile lor reale”. Concluzia articolului stă sub semnul afirmării importanței pe care o are studiul lui D. Păcurariu care „creează sentimentul că spune tot ceea ce e de spus în legătură cu Bolintineanu, iar cercetarea scriitorului pașoptist capătă acum un spor de nuanțare. Neîndoios că cel ce vrea să știe cum trebuie înțeles

Bolintineanu și care sunt dimensiunile sale reale în istoria literaturii noastre nu poate ignora această micromonografie”. □•Ion Maximilian prezintă volumul *Pleacă berzele* (Viața Românească, 1921), de Ion Minulescu: „Scrisă în urmă cu vreo patruzeci de ani, piesa lui Minulescu ni se oferă, la o lectură reluată, inconsistentă, dar cu sugestii poetice, cum o judecase G. Călinescu; o melodrama susținută de o acțiune simplă și brutală, poate prea simplă și prea brutală, ca nu puține din poeziile autorului. [...] Nu intriga ne interesează, după cum nici nervul dramatic, parcurgem piesa cu oboseala unei stagiuni împinse până adânc în vară, gândul se retrage în acele sugestii poetice de care vorbea Călinescu, începând cu chiar titlul piesei, astfel comun prin uzura simbolului. Este, desigur, o poveste de dragoste, un nostalgic reproș, o învăluită muștrare pentru cei care apar pe neașteptate, se lasă iubiți, apoi ucid ori se lasă uciși, pleacă sau pur și simplu dispar...”. □•G. Vlăduțescu semnează recenziile la volumul *Experimentul și spiritul matematic* de Lucian Blaga, o carte despre care consideră că „s-ar putea să provoace anumite dificultăți celor obișnuiți să vadă în Blaga un misolog. Fiindcă scrierea aceasta târzie, aducând ideatei blagiene un plus lămuritor, forțează la redimensionări și în câmpul exegezelor istorico-filosofice. Cumva, *Experimentul și spiritul matematic* pare să fie cheia dacă nu a întregii înălțări metafizice a marelui poet, a câtorva filosofeme, da”. Certificând valoarea majoră a acestei cății, recenzentul notează: „Drept aceea, *Experimentul și spiritul matematic*, prin faptul că ajută la dezvăluirea misterului creației blagiene, într-o parte a sa, poartă semnificații grele prin consecințe și când redacția de filosofie a Editurii științifice i-a hotărât apariția, a avut un gând bun, un gând mare. Că scrierea aceasta lămurește multe, hotărându-ne să spunem și noi despre Blaga ceea ce în *Diferențialele divine* Blaga însuși nota despre înțeleptul din Königsberg: «Ar fi o mare greșală să se creadă că un Kant a trăit degeaba». Cu adevărat, nici filosoful Blaga n-a trăit zadarnic...”. ■•În articolul *Poetul în fața criticii*, Marin Mincu salută „editarea cursului din 1948 al profesorului D. Popovici despre Eminescu care este importantă de două ori: mai întâi pentru că pot fi oprite să mai apară studii eminesciene pornindu-se de la el fără ca totdeauna să fie semnalat acest lucru și, apoi, pentru fertila discuție ce se poate deschide prin cunoașterea de către toți a acestui text eminent. [...] Ceea ce este esențial se leagă tocmai de modalitatea abordării, de metodologia desfășurată în vederea cuceririi operei poetice eminesciene”. Sub aspectul metodei folosită în cercetare, semnatarul articolului notează: „Elev al lui Caracostea, D. Popovici folosește în cercetarea sa metoda structurală bazată pe viziunea istorică asupra momentului literar. Adică îmbină istoria (în sens genetic) cu esteticul”. Analizând volumul, Marin Micu consemnează la D. Popovici „trei direcții de abordare a operei eminesciene: după calitatea ideii, după ineditul sentimentului și după arta expresiei. Se va vedea că, deși el pune accent pe structuralismul formal (adică pe arta expresiei), în aplicarea practică va reuși o bună sinteză a acestor trei direcții. Eminescu va fi analizat ca un poet de natură titanică (deci ca idee și sentiment) a cărui resemnare îl îndrumă spre armonia formelor

clasice (deci ca artă a expresiei). Subordonându-și cercetarea unei discipline istorice, D. Popovici include aici și perspectivele literaturii comparate pe urmele lui D. Caracostea, dar are în vedere în primul rând componența interioară a unor factori individuali. Într-un cuvânt, se realizează transcenderea factorilor istorici prin funcțiunile creatoare ale individualității artistice. Rămâne să urmărim aplicarea subînțeleasă a acestei metodologii în tratarea vieții și operei lui Eminescu”.

■•Demersul lui Marin Mincu din *O biografie spirituală* este motivat de apariția unui articol în „România literară” în care „G. Munteanu face o apropiere între D. Popovici și D. Caracostea, defavorabilă acestuia din urmă și întrucât exegeza lui Popovici urmează îndeaproape direcții metodologice și sugestii ale profesorului său, este necesară aici o reactualizare a studiilor lui D. Caracostea asupra lui Eminescu”. Se au în vedere *Personalitatea lui Eminescu*, *Creativitatea eminesciană* și *Arta cuvântului la Eminescu* care reprezintă „contribuții exegetice a căror ignorare divulgă o simplă atitudine de umoare. În fond, o întemeiere «științifică» mai apropiată de obiectul cercetării însăși nu există în critica literară românească. D. Caracostea modernizează istoria și critica literară reîntorcându-se, din nou, pentru adâncirea operei literare, la analiza comparată a formei, adică a *structurilor intuitive* selectate de scriitor pentru a-și exterioriza talentul. El încearcă să descopere «estemele» limbii literare române”. ■•Augustin Z. N. Pop semnează articolul *Eminescu la Constanța*, o încercare de a lămuri un aspect ce a stârnit multe „lamentări datorită, în primul rând lipsei de informări”: „A văzut Eminescu Marea Neagră? [...] Biografia și exegeții creației lui Eminescu [...] s-au întrecut să afirme că poezia-testament *Mai am un singur dor* fusese scrisă fără ca autorul ei să fi văzut țărnul românesc. [...] Realitatea a fost însă cu totul alta, și materialul comunicat mai jos dă răspuns și pune la punct definitiv vizata aserțiune prin precizările unei scrisori inedite a lui Eminescu, expedită din Constanța, cum scria el la 16 iunie 1881, numele orașului relegării lui Ovidiu. [...] Posesorul scrisorii care mai deține și alte documente de familie referitoare la Eminescu, a găsit că este necesar a înlesni publicarea acestora, în scopul clarificării unor aspecte mai puțin cunoscute ale vieții și operei poetului”. ■•Nicolae Balotă semnează *O convorbire cu Argezi*, în care descrie întâlnirea cu poetul, la Mamaia, în iulie 1955. Articolul cuprinde mai puțin dialog și mai multă descriere a interiorului camerei, a cărților care se află în prejma poetului, dovadă a proiectelor la care lucrează, dar și creionarea portretului poetului: „Pare firav bătrânul poet, învelit în pătura moale, galbenă. Ca într-un tablou de Rembrandt, toată lumina vine, în această tenebroasă încăpere, dinspre pata aceasta mare de culoare deschisă. Nu, mă înșel. Nu ocrul cuverturii luminează scena. Chipul deloc obosit, deși brăzdat de riduri, este cu adevărat sursa clarității”.

● **[„Viața militară”, nr. 9]** Publică versuri patriotice ori de profil cazon: Camil Baltazar (*Inima partidului*), Haralambie Țugui (*Efigie în bronz*), Ion Iuga (*Jurământ de soldat*), reportaje: Ion Căpeț (*Certitudini ale comandantului*), Ionel Dalban (*Invitație la Casa Armatei*), Adrian Merlușcă (*Săgeată pe arcul țării*), Ion

Lăbescu – Ion Lotreanu (*Illustrate din tabără*). □•Proză: Nicolae Jianu (*Tabloul măreț al patriei*), George Florin Cozma (*Cadențe*), Nicolae Mărgeanu («*Tot ce mișcă în țara aceasta*»), Lucian Dumitrescu (*Drum*), Mircea Radina (*Detășamentul «Capelilor galbene»*), Mircea Șerbănescu (*Epilog*). ■ Două pagini sunt consacrate unui fotoreportaj cu tema scriitori în mijlocul militarilor. Instantaneele fotografice cu Tudor Arghezi, Cicerone Theodorescu și Haralamb Zincă, Eusebiu Camilar, Dragoș Vicol și Nicolae Mărgeanu, Ion Horea, Adrian Păunescu sunt dublate de fragmente din mesaje sau texte dedicate armatei. □ Adrian Păunescu: „În militari găsim noi organizarea bărbăției noastre, în ei ființa umană recuperează pierderile de-a lungul istoriei. În acești oameni tineri trăim și noi, suntem cu ei. De pregătirea, de priceperea și de agerimea lor depinde și libertatea literelor noastre”. ■ O cronică literară este consacrată, sub semnătura lui Aurel Martin, volumului *Versuri* de Al. Andrițoiu. □•Rubrica *Orizont* semnalează apariția în Editura Militară a volumului *Asediul* al prozatorului Alecu Ivan Ghilia. □•Emil Manu recenzează două recente apariții: *Balans de zodii* de Mihai Negulescu și *Ritmuri Române* de Ion Crînguleanu. ■•Poșta redacției este semnată de Nicolae Mărgeanu care răspunde favorabil tinerilor Vasile Moldovan și Dinu Eleodor.

● [„**Viața românească**”, nr. 9] ■•Petronela Negoșanu și Emil Boșca – Mălin descriu *Maierul copilăriei (25 de ani de la moartea lui Liviu Rebreanu)*: „Sunt puțini clasici ai literaturii noastre în operele cărora să se oglindescă atât de realist și pregnant satul cu tot ce are el mai pur... ca în scrisul lui Liviu Rebreanu. [...] Maieru i-a fost și a rămas cuib al viselor toată viața. Satul acesta ... urmărește pe Rebreanu de-a lungul întregii sale vieți. Chiar când încearcă să se desprindă din mediul sătesc – în schițele și nuvelele din viața orașului periferic, cu mici funcționari ori borfași, cu aspecte brutale adesea, pitorești întotdeauna – el nu poate rezista impulsurilor din tainița sufletului de a localiza figuri imprimate în anii copilăriei în sat; vin, cu numele din Maieru, ca la nevăzute chemări”. ■•Dinu Pillat expune *Adevărul ultim al poeziei în accețiunea lui Tudor Arghezi, Ion Barbu și Lucian Blaga*: „Neînsumabile în felul lor, ca și acelea ale lui Tudor Arghezi și Ion Barbu, punctele de vedere, pe care Lucian Blaga le exprimă mai mult fugitiv și incidental, chiar dacă nu aparțin unui poet cu veleități de teoretician literar, rămân esențiale în partea de contribuție, pe care o au la noi, în deschiderea unor perspective asupra adevărului ultim al poeziei”. ■•Ov. S. Crohmălniceanu prezintă volumul de versuri al lui Virgil Teodorescu și al Ninei Cassian. □•*Blămurile oceanelor*: „În actuala culegere retrospectivă descoperim un Virgil Teodorescu cu nimic mai puțin feroce decât companionii săi. Dulceața omului și civilitatea lui absolută nu trebuie să ne înșele. Ca poet, el practică același radicalism extrem al succesivei negații dialectice. Diferența e că forma pe care o alege e a *umorului negru*. [...] Un lirism al libertății spiritului circulă biruitor prin alambicul versurilor lui Virgil Teodorescu și ni se face fără dificultăți perceptibil”. □•Nina Cassian: *Ambitus*: „Trei sunt până acum regimurile sufletești sub care liricii Ninei Cassian i-a plăcut să trăiască. Primul a fost cel al gustului ludic din

volumul de debut *La scara unu pe unu*. Al doilea aparține freneziei sentimentelor, dintre care dragostea mai ales apărea ridicată în *Vârstele anului...* În sfârșit, *Destine paralele* aveau ambiția să se miște sub alt regim preferențial, căutat și înainte; ne întâlnim aici tot cu o stare frenetică, dar stărnită de pasiunea ideilor nude, abstracte... Iată de ce mă bucură în special recentul volum *Ambitus* revenire oarecum la aplecarea inițială spre joc. Există un umor pe care critica noastră nu-l prea gustă; [...] În el, resuscitarea spiritului ludic nu-și aliază ca altădată o exuberanță infantilă. Nu mai asistăm la plăcerea de a supune universul capriciilor fan-teziei. Dimpotrivă, joaca are loc sub imperiul unui stăruitor sentiment anxios. Peste tot întâlnim o senzație obscură de frică”. ■•Edgar Papu prezintă două studii critice semnate de Nicolae Balotă și de Mariana Șora. Nicolae Balotă: *Euphorion*: „Publicistica noastră din ultima vreme, îndeosebi revista «Familia», s-a văzut întărită substanțial de numele și de talentul eseistic al lui Nicolae Balotă.[...] În momentul de față cercul aprecierii noastre se extinde dintr-o dată, ca la deschiderea unui mare golf, prin recenta carte, *Euphorion*, o lucrare vastă de peste șase sute de pagini. Această unitară culegere de eseuri ne farmecă de la început prin faptul că autorul ei trăiește cultura ca stare de natură, ca indisolubilă componentă organică a propriei ființe...”. □•Mariana Șora: *Unde și interferențe*: „Asemenea celor mai multe probleme cuprinse în *Unde și interferențe*, acest tulburător și profund eseu ne cufundă în adâncurile unor ample rezonanțe meditative. Întreaga carte se adaugă la înaltele mărturii ale nivelului pe care-l poate atinge gândirea românească de astăzi”. ■•Constantin Parfene scrie despre *Istoria literaturii române a lui Nicolae Iorga*: „Stilul operelor științifice ale lui Iorga constituie un interesant obiect de studiu. El are atribute evident artistice. Analiza lor revelează admirabile virtuți creatoare, altoite pe o uriașă putere de muncă și erudiție”. ■•M. Bucur prezintă volumul *Himera nisipurilor* al Florenței Albu: „Poezia acestui ultim volum semnat de Florența Albu nu înseamnă o poemă tradițională a deșertăciunii, ci a unei ordini chibzuite în tăcere ca într-un așezământ domestic care nu se clatină în timp... Poezie aparent evocatoare și agrestă, a casei și a familiei, a curții și a câmpului, nu are prin aceasta aspect de peisagistică bucolică contemporană. *Himerei nisipurilor* i se opune taina de liniște, de lumină și de cumințenie necuprinsă a pământului, a suprafețelor îmbătrânite de lumină, a pragurilor pe care pașii înseamnă cunoaștere”. ■•În articolul *Fidelitatea poetului*, Mihail Petroveanu face referire la trăsăturile lirice ale poezilor Aurel Gurghianu, Anghel Dumbrăveanu, Radu Cârnelci: „Cum se vede, recenzia fiecărui volum impune o concluzie valabilă de fapt pentru toate trei: izbânzile și ratările, omogenitatea și disparitățile de valoare, într-un cuvânt actualizarea artistică a intențiilor depinde de concordanța autorilor în cauză cu eul lor poetic, dincolo de nuanța temperamentală respectivă: rezerva tandră a lui Aurel Gurghianu, impetuoșitatea solară a lui Radu Cârnelci, nostalgia cețoasă, nocturnă a lui Anghel Dumbrăveanu”. ■•George Timcu meditează la *Dilema lui Nicolae Breban*: „Nicolae Breban nu este ceea ce se înțelege în mod curent prin

prozator «analist». Trebuie observat de la început că primele lui două romane, prin natura lor atât de diferită, impun o discuție separată. *Francisca*, la o nouă lectură, mi s-a părut flagrant de epică, de «comportamentistă», anectodica fiind masivă, iar dialogul o prezență care nu poate fi ignorată.[...] Breban e într-o dilemă, dar nu între epic și liric, cum s-a spus, ci poate mai curând dilema este de a părăsi sau nu definitiv analiza psihologică ortodoxă, poate uzată într-un fel, și de a pătrunde decis, printr-o construcție de proporții în lumea mai fascinată a eului nostru misterios”.

■•I. Crețu descoperă *Alte semnături enigmatice la „Viața românească”*: „O altă semnătură enigmatică întâlnim în nr. 9 din 1910 al «Vieții românești» sub nota *Pe marginea unei cărți*, unde se menționează inițialele S.S. ca autor al paginilor, în care este condamnată stăruința cu care unii publiciști țin să-și lege numele lor de scrierile neterminate și deci nepublicate ale «unui mort de geniu» ca Hasdeu. Este vorba de *Ursita* «fragment de roman din tinereța» bătrânului retras la Câmpina, tipărită postum de Iuliu Dragomirescu.[...] Este logic, cred, să atribuim și paginile semnate S. S. tot lui Ibrăileanu, ca unuia care la «Viața românească» nu scăpa nicio ocazie să condamne publicarea unor scrieri inedite drept *Opere postume*, destinate marelui public”.

■•În textul *Aspecte ale romanului modern și contemporan englez*, Virginia Curtianu prezintă modele ale discursului românesc: „Nu vom alege decât câteva figuri reprezentative ale romanului modern, a căror operă este consacrată și care a contribuit la o reînnoire a genului: Henry James, Joseph Conrad, James Joyce, Virginia Woolf, Aldous Huxley, D. H. Lawrence, John Cowper Powys și Graham Greene. Toți acești romancieri au avut ceva deosebit de exprimat, fără să fi urmărit ambiția de a construi «un sistem» filosofic. Pentru ei, literatura a fost numai pretext, astfel s-ar explica tendința romanului estetizant sau filosofic al secolului al XX-lea”.

■•Titus Mocanu scrie despre *Stilul filosofic al lui D. D. Roșca*: „Apariția relativ de curând, într-o ediție definitivă, a lucrării lui D. D. Roșca *Existența tragică*, a constituit un prilej fericit de reconstituire în adâncime și de noi meditații asupra unui moment de o strălucită valoare spirituală în istoria filosofiei românești dintre cele două războaie mondiale”.

■•Ion Caraion semnează rubrica intitulată *Planete*, făcând referire la poezii: Maria Valer, Gheorghe Grigurcu, Petre Stoica, Ion Drăgănoiu; □ Maria Valer: „*Poemele în proză* ale Mariei Valer – încă una din conștiințele ultragiutate ale războiului – sunt mai versuri decât numeroase alte culegeri zise de poezii, poeme, stihuri... Probabil însă că nici despre ea nu se va vorbi. Criticii au atâția prieteni, încât n-ajung să-i citească nici pe ei. De unde, atunci, timp pentru alte lecturi?! – Care poate că nici nu te răsplătesc...” □•„*Trei nori* – și cu această plachetă, iată-l pe tânărul cronicar al revistei «Familia», Gheorghe Grigurcu, atât de sever cu poeți ca Nichita Stănescu sau A. E. Baconski (ca să-i pomenim doar pe aceștia dintre preferații spadei lui) ajuns la a doua culegere de versuri! [...]... poezia... se ordonează compozițional și ia ton jos în versurile doar uneori forțat eliptice, însă întotdeauna clare până la economie”.

□•„*Melancolii inocente* s-au mai scris în literatura... și însuși Petre Stoica, autorul celor 32

de poeme cu titlul de mai sus și liricul atâtor laitmotive provinciale, a înzestrat poezia ultimilor zece ani cu destule. Numai că de data aceasta «inocența» lor e deliberată și când iese de sub ascultările ilustrației curente ale cărții poștale și din habitudinile inventarelor sale, atunci pensulează – indispusă – cu sarcasm: «Doamne atâția poeți/ care împrumută idei ca să croncăne idei/ care văd idei până orbesc de atâtea idei/ care mănâncă atâtea idei/ până îl mănâncă ideile/ în timp ce pomii din grădină/ rămân tot pomi fructiferi» (*Epigramă nevinovată*)". □ *Aproape sonete* încearcă Ion Drăgănoiu să creioneze, completând cu sfială două îndrăzneli: a retragerii cu tact din tapajul celor ce deocamdată năpustesc peste statuile poeziei tradiționale întreaga lor cantitate de indiferență... – și a conștiinței de a nu fi servit complet, cu toate rigorile, rigoarea genului fix. Formele aventurii lirice sunt însă infinite și cele mai interesante se lasă căutate altundeva decât în... formă; care e continuu perfectibilă și amăgitoare". ■•Cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la nașterea lui *Nicolae Filimon*, Eugenia Tudor notează: „*Ciocoii vechi și noi* reînvie cu migala unui Balzac, dar și cu o paletă cromatică deosebită – de unde descinde și Mateiu Caragiale – o epocă cu «ipochimenii» ei reprezentativi, dintre care se detașează Dinu Păturică. I-a fost dat aceluia flautist și muzician de mână a treia, pre numele său Nicolae Filimon să immortalizeze prin pana sa lucidă o epocă tulbure din istoria patriei sale, punând totodată o piatră de temelie la ctitoria romanului românesc". ■•În nota intitulată *Critica în 29 de compartimente*, Mircea Iorgulescu ironizează articolul lui Constantin Crișan, *Eseu de diacronie și sincronie*, apărut în revista „Ateneu”, nr. 6/1969: „Există, desigur, o înclinație naturală către clasări și declasări, către categorisiri, compartimentări, ierarhizări și etichetări.[...]Dintr-un asemenea nobil elan, Constantin Crișan încearcă, într-un *Eseu de diacronie și sincronie*, să introducă în sertare «Critica literară de azi» («Ateneu» nr. 6/1969). Judecând după rezultatele cercetării sale, pe care o putem învinui de orice, numai de lipsă de seriozitate nu, critica românească actuală este de o bogăție fără seamăn. Constantin Crișan strabilește un fișier de proporții elefantine: categoriile pe care criticii literari de azi le ilustrează sunt, nici mai mult nici mai puțin, în număr de 29! [...]Așteptăm cu cel mai mare interes ca aceste «fișe-idei încă bine dispartate, ca să nu zic puțin dezordonate», cum își numește C. Crișan eseul, să fie amplificate. Poate crește și numărul compartimentelor". ■•P. L. consemnează *Amintiri despre Lucian Blaga*: „Luăm cunoștință prin amintirile lui Ion Muțlea, publicate în revista «Steaua» (nr. 5), de unele amănunte prețioase și pline de interes privitoare la o anumită perioadă, în general mai puțin cunoscută, din viața și activitatea lui Lucian Blaga. E vorba de perioada anilor 1951-1952 când Blaga deținea la Cluj un post de... bibliotecar (amintirile se și intitulează, de altfel: *Lucian Blaga – bibliotecar*)...". ■•Cu titlul *Recitind Miscellana*, Iulia Mareș observă caracterul repetitiv al unor articole publicate în revistele „Amfiteatru” sau „Cronica”: „Problemă de cea mai fierbinte actualitate în 1969: relația dintre literatură și publicul cititor. Un articol din revista «Amfiteatru» ne anunță că «se vorbește enorm despre aventura

spirituală a secolului XX», «că se nasc în fiecare zi mai mulți poeți decât mor»... Problema era de cea mai fierbinte actualitate și în 1928. Doar că, pe atunci, marele poet Al. A. Philippide... socotea că se cuvine ca relația public-cititor să fie considerată ceva mai nuanțat[...]. Într-un număr recent din revista «Cronica», un tânăr critic de talent scrie despre o carte a unui confrate mai vârstnic: «un critic și istoric literar de o solidă formație călinesciană, spirit clasic cu predispoziție remarcabilă spre sinteză, preocupat serios de stabilirea valorilor»[...]. Se pare că asemenea articole nu apar de azi-de ieri. Dovadă un comentariu ceva mai vechi: «Vorbeam deunăzi de caracterul prea entuziast al unei părți din critica română. Trebuie să adăugăm însă că această critică nu este atât de facil entuziastă decât numai printr-o împrejurare, și anume când e vorba de operele amicilor ei». («Viața românească», iulie 1920)». ■•La rubrica intitulată *Cărți noi*, semnează recenzii Marian B., Emil Manu, Traian Stoica, Sanda Radian, Savastia Bălășescu, I. Daniel.; □•Marian B. prezintă studiul lui Dinu Pillat *Mozaic istorico-literar*: „Dinu Pillat alege literatura experienței directe de jurnal, mărturia unui secol de tragică convulsie a existenței umane, cu o admirabilă descoperire a unui neîndreptățit ignorat al prozei existențialiste românești: M. Blecher, cu un Emil Botta cu patetismul său de bufon shakespeareian... Dinu Pillat a găsit o formulă proprie de creație ce este și nu este nici istorie și nici critică literară. ... *Mozaicul istorico-literar* conturează, din fragmente aparent răzlețe, liniile unui desen care vrea să marcheze sensurile logice ale unei mișcări în adâncime și care ține de fluxul creator al lumii moderne”; □•Emil Manu recenzează cartea lui Al. Dima: *Principii de literatură comparată*: „... cartea profesorului universitar Al. Dima este prima de acest gen la noi. Cea mai mare parte a lucrării cuprinde o expunere sistematică a principiilor ce călăuzesc disciplina, precedând întreg acest material de fond cu un excurs istoric referitor la mișcarea comparativă mondială și la literatura comparată din România.[...]O primă discuție metodică în conturarea problemelor esențiale ale disciplinei o formează capitolul dedicat disciplinei și implicit terminologiei”; □•Traian Stoica descrie poezia lui Corneliu Sturzu din volumul *Restituirea jocului*: „Poetul e un sentimental disimulat, un romantic drapat în laborioase metafore pentru a-și face mai puțin auzite bătăile inimii. Ritmul ei, însă, este din plin simțit, atunci când asupra funcției de cenzurare a expresiei, vigilența se exercită mai slab... E în poezia lui Corneliu Sturza o mare doză de contemplativitate. Dar nu de una molcomă și pasivă. Poetul observă nu o lume descoperită, ci țintește s-o redescopere prin propriile lui viziuni și acte”; □•Sanda Radian scrie despre studiul lui Ion Pop: *Avangardismul poetic românesc*: „Cartea este împărțită în două mari capitole. Primul dezbate *Probleme ale avangardei literare*, iar al doilea intitulat *Dicționar poetic avangardist*, conține scurte prezentări ale scriitorilor români a căror activitate a fost legată de aceste curente, începând cu precursorul Urmuz și continuând cu Tzara, Ion Vinea, Ilarie Voronca, Ștefan Roll, Sașa Pană, Geo Bogza, Gellu Naum și Virgil Teodorescu”; □•Sevastia Bălășescu semnalează apariția lucrării lui Ion Crețu: *M. Eminescu* –

biografie documentară: „Prin volumul *Mihai Eminescu* Ion Crețu întregeste seria lucrărilor sale consacrate operei și vieții «Luceafărului» poeziei românești... În cele șase părți ale volumului autorul ne prezintă momente importante ale vieții poetului”. □•I. Daniel consmnează apariția romnului scris de Françoise Segan: *L'amant de corps*, Ed. Flammarion, 1968: „Ca mai în toate romanele sale, Françoise Segan nu caută o soluție. Într-un fel s-a achitat de o îndatorire elementară față de cititori ridicând un vâl asupra reacțiilor eroului său”.

OCTOMBRIE

1 octombrie

• [**„România liberă”, nr. 7770**] *Cronica literară* intitulată *Două exegeze fundamentale*, semnată de Teodor Vârgolici, comentează studiile lui Dimitrie Popovici despre *Romantismul românesc*, respectiv *Poezia lui Mihai Eminescu*, apărute la Ed. Tineretului, în colecția *Lyceum*. Este vorba despre cele două cursuri pe care profesorul universitar le-a ținut la Filologia clujeană, cel dintâi, în intervalul 1951 – 1952, iar cel de-al doilea, mai înainte, între anii 1947 – 1948. În continuarea studiilor publicate anterior, despre *Ideologia literară a lui Ion Helia-de Rădulescu*, *Santa Cetate – între utopie și poezie*, *Cercetări de literatură română*, *La littérature roumaine à l'époque des Lumières*, Dimitrie Popovici publică două „exegeze istorico-literare de cea mai înaltă ținută științifică”. Ca istoric și teoretician al fenomenului literar românesc, Popovici dovedește o „cunoaștere temeinică vastă a literaturii române și universale”, „mobilitate și ingeni-ozitate în a surprinde fenomenul literar în cele mai intime resorturi”, precum și un „rar spirit de sinteză și intuiție estetică de adâncime, gustul artistic fără greș, puterea de percepție critică” obligatorii. Studiul dedicat *Romantismului românesc* este organizat pe două componente majore: pe de o parte, „recompune cadrul și atmosfera specifică în care se afirmă romantismul românesc”, după o obligatorie periodizare și sintetizare a trăsăturilor lui de bază, iar pe de altă parte, propune o „prezentare monografică a scriitorilor”, insistându-se pe contribuția fiecăruia la „afirmarea curentului”. □•Al doilea studiu, *Poezia lui Mihai Eminescu*, începe prin a reconstitui biografia poetului, accentuând „înclinarea către absolut”, „afirmația, revolta și înfrângerea” drept componente de bază ale „spiritului titanian” căruia îi subsumează profilul spiritual și creator al poetului. Urmează analiza etapei de început a creației eminesciene, concretizată în abordarea poemelor *Mortua est*, *Venere și Madonă* și *Epigonii*, care deschide calea către analiza cronologică a celorlalte etape creatoare, demonstrația vizând, în ansamblu, opera eminesciană „ca totalitate”, și temele ei fundamentale, respectiv „chemarea societății, chemarea erotică, mitologică, titaniană”.

• [**„Glasul Patriei”, nr. 28**] Numărul serbează jubileul ziarului „Scânteia” cu textul *Sărbătoare a presei românești*, nesemnat: „Ultima decadă a lunii septem-

brie a marcat pentru întreaga presă românească un frumos eveniment sărbătoresc: împlinirea unui sfert de veac de la apariția primului număr legal al ziarului «Scânteia», organul Comitetului Central al Partidului Comunist Român. [...] Festivitatea consacrată acestui jubileu a avut loc în somptuoasa Sală de marmură a Casei Scânteii, festivitate care a fost onorată de prezența conducătorilor de partid și de stat Nicolae Ceaușescu, Ion Gheorghe Maurer, Gheorghe Rădulescu, Virgil Trofin, Manea Mănescu, Dumitru Popescu, precum și de membri ai C. C. al P. C. R., activiști de partid și de stat, cadre de conducere, numeroși gazetari din presă centrală și județeană, de la publicațiile literare, de la Agenția Română de Presă «Agerpres», de la Radio și Televiziune. O expresie a prețuirii deosebite pe care partidul și statul nostru o acordă ziarului «Scânteia», contribuției sale la opera de edificare a României socialiste o constituie înalta distincție – Ordinul «Steaua Republicii Socialiste România» clasa I-a cu care a fost decorat organul central de presă al Partidului, precum și conferirea de alte ordine și medalii unor redactori și lucrători ai ziarului”. □•M. Cerbu semnează *Sesiune internațională Lenau*: „Timp de patru zile, între 14-17 septembrie, s-a desfășurat la Timișoara a cincea sesiune a Societății internaționale Lenau. Marele poet romantic de limbă germană, Nikolaus Lenau, a văzut lumina zilei în 1802, nu departe de Timișoara, în comuna care azi îi poartă numele și amintirea, Lenauheim. [...] La deschiderea sesiunii, au luat cuvântul ing. Coriolan Pop, primarul municipiului Timișoara, Josef Wondrak, președintele Societății internaționale Lenau, dr. Nikolaus Breitz, secretar general al societății și alții. La lucrările sesiunii, care au avut loc în aula Universității din Timișoara, au luat parte 70 de oaspeți din diferite țări europene, care au ținut comunicări științifice de înaltă ținută”. □•Prof. Jean Livescu, rectorul Universității din București publică *la început de an universitar*: „Școala superioară românească trece printr-un proces de puternică transformare și modernizare. Acest proces este firesc dacă ne gândim că universitatea este o instituție având menirea de a forma cadrele superioare cerute de societate și de a desfășura activitatea științifică în sprijinul progresului economic și social. Dinamismul caracteristic societății românești pune de aceea în fața școlii superioare sarcina de a răspunde continuu unor noi cerințe și de a satisface noi solicitări, mereu mai exigente, cantitativ și calitativ”. □•Dan Zamfirescu scrie despre *Nobila tradiție a culturii române*: „Patriotismul este un sentiment etern, legitim și ireductibil care a modelat eroi și a făcut să sune harfele poetilor de mii de ani. Iubirea de patrie este un foc ce arde pe culmile pure ale sufletului și ține frunțile înălțate ochiul treaz și inimile calde. Ea înzecește puterile și dă un sens vieții. [...] Aducând meritate elogiul trecutului nostru eroic, scriitorii români extrag dintr-însul forța demiurgică integrată prezentului, aspirațiilor și proiectelor noastre de azi. [...] Dacă generația de scriitori pașoptistă, trăind într-un prezent grevat de o conjunctură social-politică apăsătoare, și-a proiectat visul în viitor, singurul care-i putea îndreptăți speranța, în schimb artiștii de astăzi se simt angajați cu întreaga ființă într-un vast și dinamic proces de făurire a prezentului socialist al patriei,

simt necesitatea de a depista și elimina dintr-însul tot ceea ce contrazice concepția noastră despre societatea umană. Între ceea ce este idealul și realitatea, indiferent dacă narațiunea e plasată într-un azi deschis, ori într-un «ieri», apare limpede că la originea unor opere de mare valoare se află acest sentiment nou, care nu ignoră și unele aspecte negative ale prezentului, voind totodată ferm să contribuie la acea înălțare în contemporaneitate. Această voință de perfecționare, care implică atașament profund, sinceritate și curaj, definește în primul rând patriotismul nostru. Că latura eroică a epocii noastre și sublimul ei nu se epuizează în marile momente, ci acestea își găsesc sensul și împlinirea prin efortul atât de eroic al construcției de fiecare zi. Aș aminti și noul nostru sentiment al istoriei, redescoperirea trecutului, într-o lumină proprie epocii actuale, pe toate planurile sale. Acea care a reușit să cristalizeze în creații durabile noul sentiment despre trecut mi se pare a fi dramaturgia. Horia Lovinescu în *Petru Rareș*, Paul Anghel în *Săptămâna patimilor* și în *Viteazul*, Al. Voitin în *Procesul Horia* sau Paul Everac în *Iancu Hălmașiu* și alții ne apar ca niște gânditori asupra «duratei» noastre istorice, de pe poziții în care ușor descoperim experiența personală a istoriei ce este, fecundând viziunea asupra istoriei ce a fost. [...] O altă notă distinctivă a patriotismului nostru o constituie, fără îndoială, dimensiunea lui internaționalistă. Adevăratul patriotism dezvoltă sentimentul comuniunii cu întreaga colectivitate umană, creează simțul solidarității întru aceleași idealuri, progresiste, de libertate și democrație. Sentiment etern uman și tradiție vie a culturii noastre, patriotismul înseamnă în aceeași măsură, în fiecare epocă, un conținut complex și concret-istoric. Așa cum se înfățișează astăzi, acest sentiment constituie una din caracteristicile majore ale culturii noastre”. □•Ion Bănuță publică poezia *Reverie*. □•În *Prezențe românești* citim: „Expoziția retrospectivă Constantin Brâncuși a fost deschisă în orașul american Philadelphia. Au fost expuse numeroase piese ale sculptorului român aflate la muzeele din România, Franța și Statele Unite ale Americii. Președintele Muzeului de artă din acest oraș, George Gheston, a mulțumit tuturor organizatorilor acestei splendide retrospective a lucrărilor unuia dintre cei mai mari sculptori ai tuturor timpurilor”.

2 octombrie

- [„Scânteia”, nr. 8204] Apar reportajul de la *Deschiderea festivă a noului an universitar în Capitală* și *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la mitingul din Piața Romană*. □•Se anunță că *Tovarășul Alexandru Moghioroș a încetat din viață*.

- [„Albina”, nr. 40] Apare editorialul *A sluji cauza partidului*: „Recenta aniversare a ziarului «Scânteia» – devenită o zi de bilanț a întregii noastre prese prin atenția și precizia cu care secretarul general al partidului nostru a analizat realizările de până acum ale presei din România și cerințele de viitor – a dovedit o dată mai mult atenția pe care o acordă partidul presei scrise și vorbite, sarcinile de o deosebită importanță ce stau în fața ei. Gazetarul comunist de astăzi – urmaș al

celor care au scris și propagat în mase cuvântul partidului, idealurile sale, în condiții de cruntă ilegalitate – este moștenitorul unei glorioase tradiții care, animând condeii său, îi conferă mărite exigențe profesionale. În acest pătrar de veac marcat de la eliberarea țării, presa din România a urmat o linie ascendentă cunoscând o dezvoltare atât cantitativă cât și calitativă și manifestându-se ca o armă de prim rang în lupta pentru transformarea revoluționară a societății, pentru realizarea politicii partidului și statului nostru socialist”. □•Revista publică *Rezultatul concursului cenaclurilor și cercurilor literare*: „Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, Consiliul central al Uniunii Generale a Sindicatelor din România, Uniunea Tineretului Comunist și Uniunea Scriitorilor din România au organizat în cinstea celei de a XXV-a aniversări a Eliberării patriei, Concursul cenaclurilor și cercurilor literare din case de cultură, cămine culturale, întreprinderi, instituții, cluburi ale sindicatelor, case de cultură ale tineretului etc. Concursul s-a desfășurat în perioada 15 decembrie – 15 iulie 1969, având ca obiectiv principal orientarea creației literare a amatorilor în vederea oglindirii artistice a transformărilor revoluționare ce au avut loc în ultimele două decenii și jumătate în patria noastră. În cadrul concursului au participat 514 autori, membri ai cenaclurilor și cercurilor literare din întreaga țară, care au prezentat aproape 2 000 de lucrări literare (poezii, poeme dramatice, piese de teatru într-un act, montaje literare, texte pentru brigăzile artistice, scenarii literare pentru filme de scurt metraj)”, urmează lista premianților, iar la final apare *Nota*: „Lucrările premiate și menționate la concurs vor fi incluse integral sau fragmentar într-o culegere reprezentativă care va fi editată de către Casa Centrală a creației populare în colaborare cu Uniunea Generală a Sindicatelor din România”.

● [**„România literară”, nr. 40**] Paul Anghel scrie editorialul *Universitatea*, sincronizând idealul pedagogic cu noul stadiu preconizat de dezvoltare socio-economic: „Nu o sete în sine de cărțurari, ci o sete de oameni de ispravă, aceasta ne indică multiplele curbe de creștere ale populației studențești, toate împreună încercuind un tip, un anume tip, care sperie într-unfel prin schematicismul etichetei inventate de acest veac – specialistul! De acesta avem nevoie, pentru că și pe umerii lui se reazimă progresul. Printre alți factori și pe devotamentul său, pe dăruirea sa se reazimă progresul acestei țări aflate în progres. Specialistul – acesta ne trebuie.” ■•Al. Ivasiuc ajunge *La un sfârșit de rubrică* în chestiunea modelului estetic marxist al publicisticii: „Intenția acestor articole, clar mărturisită, a fost un îndemn pentru comunitatea literară, intelectuală într-un sens mai larg, de a începe o discuție pentru fundamentarea unei estetici marxiste, eliberată de șabloane, hrănindu-se dintr-o concepție dialectică, mulată pe realitatea artei ca fenomen specific. Este posibilă ralierea majorității eforturilor creatoare la noi, ce pot fi cuprinse și înțelese în lumina unei metode largi și suple, așa cum fără îndoială a fost gândită de întemeietorul socialismului științific. Astfel, se poate beneficia nu de toleranță pentru manifestările complexe ale spiritului, imagine dialectică a unei societăți complexe, ci de o fundamentare

de drept, în afara oricărei discuții, dincolo de fluctuații de moment. O societate are nevoie, ca să existe, să se închege, de continuitate în materie de cultură. Această continuitate este postulată de teza științifică marxistă a relativei autonomii a suprastructurii față de bază. [...] Literatura nu este epuizată prin explicații exterioare, ea nu se reduce la condițiile ei de existență. Dacă ar fi așa, atunci ea n-ar fi decât un simplu epifenomen și nu realitate necesară. [...] Soarta literaturii române nu este o afacere a literaților tolerați în cetate. Fără valori culturale autentice, nimeni nu poate să se dezvolte, și România are nevoie de un uriaș efort de dezvoltare. Voiam să conving de necesitatea unui climat literar nestingherit, ca un imperativ național. Însă e adevărat că o cultură nu se face cu articole, ci cu cărți.”

● [„*Tribuna*”, nr. 40] Dumitru Mircea semnează articolul *Gaudeamus* în prima pagină a revistei, marcând cincizeci de ani de la trecerea la învățământul în limba romană a universității clujene. ■•V. Firoiu consemnează *Fragmente dintr-o convorbire estivală cu Eugen Ionescu – Morarul de la Houden sur Vegré*. Conversația telefonică este prilejuită de Premiul literar al Principatului Monaco acordat dramaturgului. Acesta se arată surprins de situație: „Nici nu știm că Premiul e în discuție și că, undeva, sub soarele Mediteranei, frunțile unor însemnate personalități de notorietate internațională în lumea creației literare și a dramaturgiei transpiră într-o muncă dintre cele mai dificile, pentru a-l afla pe premiat”. □•Un eseu despre farsă publică Mircea Vaida – *Ospățul lui Trimalchio*. □•Domițian Cesereanu scrie, în cadrul cronicii literare, despre volumul lui Al. Pîru, *Panorama deceniului literar românesc*, cu un titlu care-l amintește pe cel al lui Picon (*Panorama de la nouvelle litterature...*). În ciuda unor judecăți de valoare uneori radicale, – “nu o lucrare de istorie literară, ci una de critică” – această sinteză, alcătuită după criterii de generație, vorbește despre un moment esențial al literaturii române, când o epocă se încheie și, cu diverse soluții de continuitate, începe o alta, în care „descifrăm sensul unui eon sau al unei mutații istorice”. □•Rubrica *a. b. c.* prezintă partea a doua a studiului *Disocieri* a lui Vasile Rebreanu despre romanul *Răscoala*, în speță despre mulțimea zugrăvită unitar în paginile romanului. În acest sens, sunt analizate puținele dialoguri cu înțeles ascuns și acțiunile similare ale personajelor ce formează mulțimea impulsivă, în timp ce Petre Petre apare ca „o expresie a masei, chintesența ei”. □•Rubrica *Profiluri* este focalizată asupra lui Graham Greene, portret literar realizat de Sever Trifu. Scurta prezentare a romancierului englez pornește de la influențele exercitate asupra scriiturii acestuia – Joseph Conrad, Henry James, Kafka și Dostoievski – zăbovește asupra detaliului convertirii la catolicism și posibilei influențe asupra activității de scriitor. Din această perspectivă, Greene este comparat cu Mauriac. Pe de altă parte, scriitorul însuși considera sintagma „scriitor catolic” un „detestabil epitet”. Sever Trifu oferă o perspectivă asupra operei lui Graham Greene, concluzionând că acesta „reevaluează mișcarea exterioară, ca justificare fizică a existenței și îi dă un sens moral”. □•Sub semnul lui Lu – Pan. *Impresii din China*, semnat de Vasile Rebreanu prezintă note de călătorie de la Marele Zid chinezesc, sub impresia

personajului miraculos Lu-Pan spre Veneția Orientului, Nankin și Mausoleului lui Su-Ya-Sen.

3 octombrie

• [„România liberă”, nr. 7772] *Cronica literară* din acest număr propune, sub denumirea *Romanul unei experiențe unice*, sub semnătura lui Boris Buzilă, un comentariu al romanului lui Pop Simion, *Criza de timp*. Acest al doilea roman, urmând celui din 1965, *Triunghiul*, se servește de o situație-limită, un accident de automobil, și de zbaterea unui om între viață și moarte, pentru a utiliza „formula transcripției autobiografice”, „realitatea nefiind recompusă de la distanță, ci din lăuntru ei”. În acest mod, confesiunea „împrumută tonul și factura unui discurs interior, rostit la modul unei patetice meditații cu glas tare”. Pe fondul timpului perceput afectiv, „comprimat, interior, moral-psihologic”, are loc „descifrarea gândurilor și stărilor de suflet proiectate pe ecranul încețoșat al conștiinței unui om care agonizează”. Chinuit de teama de moarte, întoarcerea la trecut reprezintă, pentru protagonist, un „act vital de autoconservare”. Reușita acestui roman (în pofida scăpărilor datorate insistenței pe anecdoticul inutil, în dauna acțiunii centrale) rezidă în „formula de radiografie interioară menită să reveleze tot ceea ce constituie emanația unei conștiințe bântuite de spaima și obsesiile sfârșitului posibil”.

• [„Contemporanul”, nr. 40] Editorialul *Universitatea*, asumat redacțional, sintetizează discursul rostit în Piața Romană, din balconul Rectoratului A.S.E., de către Nicolae Ceaușescu: „La 1 octombrie, cei peste 150 000 de mii de studenți din țara noastră – dintre care aproape 20 000 în anul întâi – au început împreună cu profesorii lor, un nou an de muncă. Este primul an de învățământ de după *Congresul al X-lea* al Partidului, care a trasat cu vigoare și claritate linii de dezvoltare ale acestui sector de activitate, sarcinile și responsabilitățile ce revin celor angrenați în desfășurarea sa, învățământul fiind considerat – cum a arătat tovarășul Nicolae Ceaușescu cu prilejul deschiderii noului an universitar – «un sector de importanță hotărâtoare pentru întreaga viață a națiunii noastre socialiste», căci înfăptuirea în bune condiții a grandiosului program de dezvoltare a României socialiste cere specialiști de înaltă calificare «capabili să dea viață obiectivelor însuflețitoare stabilite de Congres»”. □ George Ivașcu revine, în articolul *Competență și devotament*, la examenul de conștiință al slujitorilor presei, prilejuit de aniversarea „Scânteii”: „Eveniment de plenară semnificație pentru întreaga noastră opinie publică, recenta aniversare a unui sfert de veac de la apariția primului număr legal al «Scânteii» a prilejuit totodată un veritabil examen de conștiință pentru slujitorii presei. El a fost generat de amplul expozeu al tovarășului Nicolae Ceaușescu, de înalta apreciere dată progreselor presei noastre, dar cu atât mai mult de observațiile critice și de sarcinile pe care conducerea Partidului i se consideră ca propria-i rațiune de existență”. Totuși, după cum punctează G. Ivașcu, „secretarul general al Partidului a ținut să sublinieze că

ziarele centrale și locale mai au mult de făcut pentru a elimina din activitatea lor superficialitatea și formalismul, pentru a pătrunde mai adânc în miezul realităților vii ale țării, pentru a-și exercita la nivelul cuvenit rolul de exponent al opiniei publice avertuzate, atât în generalizarea experienței avansate a construcției socialismului, cât și în dezvoltarea lipsurilor și neajunsurilor.” Lacuna cea mai reprobabilă este faptul că, spre deosebire de „Scânteia”, prea multe gazete suferă din cauza „încă insuficienței combativității în formarea și stimularea unei adevărate opinii de masă împotriva unor fenomene negative, pentru folosirea eficientă a bogăției de idei, de sugestii și propuneri pe care oamenii muncii le formulează în legătură cu soluționarea unor probleme de interes general-obștesc.” □•A se vedea articolul *Gânduri la o aniversare* (nr. 41/ 9 octombrie 1969 al „României literare”), în care revista își face autocritica, pornind de la aceeași cuvântare rostită de Nicolae Ceaușescu, mai precis de următorul pasaj, rezumat *tale quale*, deopotrivă în textul din revistă și în articolul semnat de G. Ivașcu: „Unele din revistele noastre literare și de artă se fac uneori ele însele ecoul unor puncte de vedere confuze, greșite despre artă, care nu au ce căuta în presa din țara noastră, publică lucrări rupte de viață, de preocupările societății noastre socialiste”. □•Mai mult, ambele periodice menționează măsura preconizată de Nicolae Ceaușescu în legătură cu punctele de vedere divergente față de ideologia marxist-leninistă: „ceea ce trebuie cu desăvârșire lichidat”. De aici și până la *Tezele din iulie 1971* distanța s-a micșorat considerabil. □•Amintim aici recenzia premonitoare, consacrată de Laurențiu Ulici cărții lui Umberto Eco, *Opera deschisă*, din nr. 39/ 26 septembrie 1969 al „Contemporanului”, în care făcea apologia criticii literare ca variantă de eschivare a monologului ideologic. □•Reproșul privitor la „combativitatea” scăzută trebuie corelat cu elogierea „Scânteii”, care se distingea de pluton tocmai prin această trăsătură („Contemporanul”, nr. 39/ 1969), și, de asemenea, cu profilul angajatului din presă, care primea sarcina de a fi un executant cât mai atașat cauzei, pentru a-i convinge pe cetățeni de justetea cauzei comuniste: „Un ziarist, un publicist adevărat, nu-și poate afla locul geometric al activității sale profesionale decât în perimetrul finalității sociale cu cea mai largă deschidere spre viitor – prin urmare concretizând cea mai lucidă, ca atare pasionată, identificare cu imperativelor comandamentului social: nu dogmatic, nu schematic, nu simplist, ci bogat, efervescent, eficient însușite.” □•Sensul „dechiderii” sau cel al „împlinirii” despre care amintește George Ivașcu reiese mult mai clar din expozeul semnat de Ion Mitran, *Societatea socialistă multilateral dezvoltată*. După cum s-ar deduce din denumirea articolului, această etapă de evoluție în trecerea spre comunism aduce în prim-plan un sistem de „valori”, care ar fi perfecționat actuala formă de organizare – „democrația socialistă” –, proclamată la *Congresul al IX-lea* (1965). □•În tentativa de a oferi o clarificare, Ion Mitran citează un pasaj din *Raportul* lui Nicolae Ceaușescu înaintat la *Congresul al X-lea*: „subiectul fundamental al dezvoltării României în viitorul deceniu îl constituie lărgirea și perfecționarea continuă a bazei tehnico-

materiale, făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate. □ În sialul dezbaterilor despre trecerea decisivă către comunism, stă și scurtul articol publicat de Virgil Teodorescu (*Poezia realului și realul poeziei*). În primul rând, este subliniată opoziția cu principalul concurent între sistemele economice: „În realitatea modernă a lumii capitaliste, problema realului constă mai puțin în forma în care scriitorul încearcă să redea realitatea și mai mult în strădania de a reține realitatea, înstrăinată, neconținut schimbătoare și care poate fi pierdută.” În al doilea rând, scriitorul extrapolează un pasaj din *Dialectica* lui Hegel, pentru a-l apropia de *Capitalul* lui Marx: „«A sparge preponderența materialelor» înseamnă, așadar, a elimina clișeul care se multiplică de la sine în absența obiectului și a faptelor, a elimina facila manie a reproducerii și, dimpotrivă, a explora, a interpreta, a constitui și a recompune realul, în toată complexitatea lui infinită, împrumutându-i o nouă valoare emotivă, obținând o imagine într-adevăr reală pentru acel «mod deosebit al obiectivării» de care spune Marx, transformând poezia realului într-un mijloc al cunoașterii marxiste și contribuind, astfel, la întărirea conștiinței socialiste care se ivește și promovează.” În al treilea rând, Virgil Teodorescu exemplifică libertatea marxistă – înțeleasă ca necesitate asumată – prin uniformizarea programului estetic, care va extirpa experimentele din zona neovangardistă: „Realul acestei poezii a realului va elimina, în mod obligatoriu, o specie de exerciții efectuate la rece în spațiul limbajului, care duc, în cel mai bun caz, la sechestrarea realului sub un clopot de sticlă sau, poate, la fabricarea unei oglinzi care își arogă calitatea de a-l exprima, reflectându-și propria suprafață amorfă.” În acest context, nu trebuie pierdut din vedere „trecutul” avangardist al lui Virgil Teodorescu, amnezic de care suferă însuși autorul *Poem-ului în leopardă*, apărut într-un exemplar unic (1940). ■ N. Manolescu recenzează oscilant, cu rezerve, dar și cu îngăduință, culegerea lui Nichita Stănescu, *Necuvintele* (Ed. Tineretului, 1969): „Sub valoarea cărții precedente, mai eclectică, mai inegală, *Necuvintele* nu constituie o repetiție pur și simplu a materiei poetului, dar nici o revelație. Ceea ce, în plan absolut, și la un poet excepțional ca Nichita Stănescu este oarecum în firea lucrurilor. Trebuie să învățăm să fim răbdători cu poezii, aceste fapte, delicate și capricioase, sensibile și o clătinare de frunză în univers.”

● [„**Viața studentească**”, nr. 33] Deschiderea anului universitar cu o *Cuvântare* a tovarășului Nicolae Ceaușescu, rostită la mitingul din Piața Romană, alături de o telegramă a plenarei Consiliului U. A. S. R., trimisă Președintelui și Comitetului Central. □ Eugen Barbu publică fragmente: *Hankeu* din viitorul volum *Jurnal în China*.

4 octombrie

● [„**Scânteia**”, nr. 8206] Despre necesitatea unor ierarhii literare și rolul, prea timid, în acest sens, scrie Mihai Ungheanu sub titlul „*Numele noi*” și *funcția selectivă a criticii literare*: „Întârzierea cu care adesea critica se pronunță asupra

autorilor noi poate crea un fals sentiment cu repercusiuni asupra literaturii. Au apărut schițe, nuvele, povestiri, romane, piese de teatru, poeme multe – cele mai multe, scrise de autori tineri ori foarte tineri – al căror comentariu este absent. S-a spus că tăcerea criticii este un mod indirect de a da judecăți de valoare. În cazul de față tăcerea criticii reflectă o imposibilitate practică de a epuiza discuția în jurul a tot ce apare. Dacă la aceasta se mai adaugă și rezistența criticii la rapiditatea cu care apar «numele noi», două din cauzele pentru care critica tace adesea asupra literaturii la zi sunt pronunțate. [...] Situația nu stă astfel numai cu cei mai proaspeți intrați în arenă. Ea este identică și pentru autori la a doua carte ori prezenți frecvent în paginile revistelor. Poeți ca Cezar Ivănescu, Mircea Ivănescu, G. Alboiu, Gh. Istrate, ori alții cu o mai îndelungată activitate lirică – Gabriela Melinescu ori Constanța Buzea – nu se bucură de atenția ce o merită din partea criticilor. Aceeași e situația și pentru prozatori (Sorin Titel, George Bălăiță, D. Țepeneag, A. D. Munteanu, Mihai Pelin, Iulian Neașu, Sânziana Pop, C. Stoiciu) pentru a nu-i aminti pe dramaturgii ai căror efort din ultima vreme este mai mult decât notabil. [...] Încercările de clarificare în vâlmășagul de scrieri, de a crea o scară de valori, de a selecționa și promova pe cei mai buni, sunt timide. Mai mult, uneori se aud glasuri care consideră că a te ocupa de opere de debut înseamnă a nedreptăți pe cele aparținând unor scriitori consacrați. Or, literatura cuprinde autori de toate vârstele, supuși unui singur criteriu, și doar necesități strict practice și, mai ales, de pedagogie a scrisului în cel mai bun înțeles al cuvântului, ne obligă la precizarea să există mulți autori tineri. Să-i numim deci «nou veniți», pentru a nu implica noțiune falsă. Prejudecata numită mai sus ia uneori forme neașteptate: fie prin posibilă rezistență la recepție a cititorului care, stabilit la câțiva autori, nu-i mai acceptă ușor pe cei noi, fie datorită mentalității potrivit căreia literatura s-ar opri la o anume operă după care tot ce se scrie numai este valabil; mentalitate care, evident, are la origine o mare eroare, ce poate încuraja practici rutiniere, inadecvate pentru stimularea valorilor. [...] Într-o inițiativă singulară a revistei «Luceafărul», pornindu-se de la discutarea cărților de proză ale anului 1968, s-a încercat o primă disociere de idei și valori. Prin ea au fost, cu justețe, impuse atenției publicului romanele *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu și *Animale bolnave* de Nicolae Breban. Fapt pozitiv ar fi preocuparea în continuare pentru impunerea unor scriitori de valoare și antrenarea în discuție nu numai a unui număr mare de critici, dar și a altor reviste. [...] Datoria de a descoperi noi talente nu poate fie echivalată cu publicarea oricărei lucrări în speranța că, poate, printre semnatarii lor se vor afla și tineri de talent, ci cu intuiția și rigoarea selectivă a criticului. În concluzie, amplitudinea mișcării literare este astăzi alta și a judeca încă pe felii este dezavantajos pentru cititor și literatură. Critica rămâne datoare cu o atenție în plus față de «numele noi», deoarece nu-și poate însuși prejudecata capodoperei după care nu mai vine nimic”. □•Dan Grigorescu semnează *Rembrandt – un mare artist al umanității*.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6341] Este publicată ancheta realizată de B. Inocențiu, cu tema *Comunicare și accesibilitate în opera literară*, la care răspund

Șerban Cioculescu, *A fi scriitor modern înseamnă a fi profund ancorat în peisajul contemporan*, Matei Călinescu, *Trebuie – pentru a te apropia de substanța unei creații de valoare – o gândire originală*, Dumitru Micu, *Prin cultivarea deliberată a obscurității și a unei stilistici prețioase, prin absența mesajului, creația se condamnă de la sine la devitalizare*.

● **[„Cronica”, nr. 40]** Constantin Noica semnează textul: *Kant reflectat de Eminescu*: „Dacă așadar noutatea kantiană poate fi prezentată în felul de mai sus, prin faptul, funcția și exercițiul câmpului transcendențial, atunci întâlnirea lui Eminescu cu gândirea kantiană a fost cea mai bună. Oricât de incompletă ar fi schița sa de interpretare, ea reprezintă una din cele mai frumoase reflectări ale criticismului”. ■•Intitulându-și textul *O sinteză și un debut*, Magda Ursache se referă la volumul de poezii *Ulcioare de piatră* al lui G. Lesnea: „Volumul *Ulcioare de piatră* cuprinde și alte poeme reprezentative și antologice, unele cu tematică legendară ca *Duruitoarea*, altele confesionale, de pildă, *Chipul din fântână*”. ■•Zaharia Sângeorzan prezintă două cărți. Primul este studiul monografic al Michaeliei Schiopu: *Boccaccio* care: „E o lucrare de informare și altceva nimic. După o introducere de un entuziasm facil, autoarea analizează patru teme (*Perioada napolitană, Perioada florentină, Decameronul, Erudiție și umanism*)”. □•Al doilea studiu aparține lui D. Popovici: „*Poezia lui Mihai Eminescu* (1948), e un curs universitar, de o ținută didactică net superioară altora și care restituie, într-un stil exact, un Eminescu la alte dimensiuni, o imagine care e scoasă dintr-o lectură cu un sistem propriu de analiză”. ■•În *Redescoperirea retoricii*, Adrian Marino semnaleză apariția studiului lui Vasile Florescu: *Retorica și reabilitarea ei în filosofia contemporană* (Ed. Academiei, 1969). ■•Rica Ionescu reactualizează imaginea lui *Lamartine: poet uitat și nedreptățit*: „Gloria relativ scurtă a lui Lamartine se explică adeseori prin faptul că ar fi fost eclipsat de geniul gigantesc și scilpitor al lui Victor Hugo, marele creator de imagini. Ca să facem dreptate lui Lamartine, trebuie să punem în evidență că o parte din temele fundamentale ale poezilor romantici au fost anticipate de el”.

● **[„Flacăra”, nr. 41]** În pagina *Reportaj de șapte zile*, S. Faur publică *Nouă tineri regizori în casa lui Alecsandri*, o trecere în revistă a repertoriului noii stațiuni de la Teatrul Național din Iași. ■•Valeriu Cristea prezintă volumul lui Ion Caraion, *Necunoscutul ferestrelor*: „Ion Caraion este, la modul arghezian, un explorator al urâtului, dar în același timp [...] și un poet de elevație și de suavitate, după cum dovedește, printre multe alte exemple care s-ar putea da, această *Candoare* culminând într-o imagine rafinată: «Arborii se destramă subțire / în coaja lor de tingire. // Despre cine nu plânge, spicele-n gând / murmură blând, murmură bând / Ziua ca o vițică s-a oprit la fereastră / și se uită-n singurătatea noastră»”. □•În rubrica *Spectacol pe glob*, apare o notă despre punerea în scenă a piesei lui J.P. Sartre, *Diavolul și bunul Dumnezeu*, la Paris. □•În pagina *Șapte zile pe pământ*, N. Nicoară semnează articolul *Un prieten al României de azi*, despre lucrarea *Roumanie d'aujourd'hui* scrisă de Miguel Angel Asturias și publicată la

editura Albin Michel din Paris. ■•La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, este publicată o notiță despre volumul al XI-lea din seria de *Opere* de G. Călinescu, ce cuprinde *Viața lui Mihai Eminescu*. □•Se semnalează debutul editorial, cu un volum de *Versuri*, al lui Gh. Ionescu Gion la E.P.L. ■•Semnalarea apariției volumului *Lirice* de Boris Pasternak, la E.P.L., în traducerea lui Marin Sorescu. □•Semnalarea apariției volumului de *Confesiuni* de J.J. Rousseau, la E.P.L., în traducerea „excelentă” a lui Pericle Martinescu. □•La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, se indică și se prezintă începerea Festivalului național al teatrelor dramatice. □•Notă despre piesa Mariei Földes, *Ce scurtă e vara* ce „deschide seria premierelor din dramaturgia originală în această toamnă la București”.

● [„*Luceafărul*”, nr. 40] Articolul de fond intitulat *An nou în octombrie* vizează începutul de an universitar. „Înțelegem universitatea și anii ei de învățătură ca pe unul din punctele maxime de întâlnire între tinerețe și responsabilitate”, între vis și „puterea de muncă sistematică”, între studiul temeinic și „setea activă și creatoare de noutate, între îndatoririle sociale fundamentale de azi și cele care trebuiesc desfășurate și împlinite mâine”. Privind cu „luciditate istorică” ideea de student – în numele marilor profesori precum M. Kogălniceanu, Iorga, Pârvan, G. Călinescu care-au îndrumat tinerii de odinioară – se arată că el „cheamă prin sine și prin lucrul său înțelepții [...] să stea într-un dialog continuu cu ziua de azi”. Prin urmare „un cadrul solemn al deschiderii universităților” este pe deplin justificat, căci studentul mai înseamnă și punctul „de legătură între cultură și social, între carte și realitate”. „Cald omagiu și deopotrivă îndemn plin de hotărâre constituie cuvântul adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu profesorilor și studențimii cu prilejul deschiderii noului an de învățătură, punând în lumină dimensiunea și valoarea de destin pe care o capătă pregătirea tineretului din universități în fața marilor responsabilități social-politice, ridicate de amplele directive trasate de Congresul al X-lea”. Se pledează și pentru implicarea activă în realitățile sociale, îndeplinirea activităților cetățenești și nu doar a celor profesionale citându-se din cuvântarea Secretarului General al Partidului: „Studenții, ca de altfel, întreaga generație tânără a patriei noastre, sunt chemați să joace un rol activ în toate domeniile vieții social-politice, să anticipe nemijlocit – alături de întregul popor – la dezbaterile marilor probleme ale construcției socialiste, la elaborarea și transpunerea în viață a politicii partidului și statului nostru”. ■•*Toamna culorilor* de Cezar Baltag este o meditație privitoare la capacitatea omului de a se jertfi pentru creație. „Arta iubește prea mult tot ce e viu pentru a putea renunța vreodată la intuitiv și sensibil. Goethe, care a încercat să fundamenteze o teorie proprie a culorilor, le numea pe acestea «fapte ale luminii, fapte și suferințe». El încerca să descifreze în paleta miraculoasă a spectrului vizibil victoriile și înfrângerile luminii în alternanță cu întunericul, contracțiunile și dilatăriile materiei, exploziile și imploziile calității, ale concretului senzorial. Nu știu cât farmec poate să aibă în original expresia «fapte ale luminii», dar simt cu deosebită intensitate sensul materializator, magic aproape al cuvântului «fapt» în limba noastră. Înainte, de orice

el înseamnă început, jertfă a nașterii, dăruire în numele ființării, rost și pricină a lucrurilor care își împlinesc și își pârguiesc menirea. Este, întreagă, în acest cuvânt drama lui Manole care își jertfește tot ce are mai drag pentru a-și împlini opera”. ■•N. Manolescu publică eseu *Critica lui Maiorescu*, subintitulat *Simple preliminarii*.

5 octombrie

● [„*Scânteia*”, nr. 8027] Nicolae Balotă arată în ce constă *Umanismul creației artistice autentice*: „Știința marxist-leninistă, plasând în centrul preocupărilor sale omul, relațiile sociale care asigură eliberarea reală a omului, dezvoltarea multilaterală, integrală a personalității sale, ca fenomen generalizat la întreaga scară a societății, afirmă acel nou umanism care ține seama de realitățile contemporane, de nevoile morale ale epocii. Orânduirea socialistă determină apariția unor noi structuri ale deprinderilor umane. Se poate vorbi, astfel, despre un univers uman care își proiectează dimensiunile inedite, calitățile, valorile proprii, identificabile numai în realitatea acestui univers, al socialismului, într-un nou umanism. [...] Orice înstrăinare a creatorului de experiențele esențiale ale omului contemporan dăunează creației sale. O operă care nu are nici o legătură cu problemele pe care le pune însăși existența omului din zilele noastre este o încercare sterilă, închisă în ea însăși. Or, o conștiință artistică vie nu îngăduie închiderea în cercul strâmt al unei individualități. Creația înseamnă o depășire de sine continuă a artistului. Scriitorul – ca și orice artist – este o ființă care creează pentru ceilalți. [...] Opera literară și opera de artă în general se împlinesc și se justifică prin valorile social-etice și estetice pe care le întrupează. Iar premisa a valorii și perenității operei de artă e umanismul în care recunoaștem cel mai înalt statut al conștiinței noastre. Numai inspirându-se din acest umanism, din umanismul epocii sale, al orânduirii socialiste în care trăiește, numai năzuind spre acest umanism vor putea creatorii – scriitorii și artiștii, deopotrivă – să răspundă îndemnelor pe care li-l adresează întregul popor, îndemn sintetizat și exprimat atât de convingător în Raportul prezentat celui de-al X-lea Congres, de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu”.

8 octombrie

● [„*Viața studentească*”, nr. 34] Eugen Barbu vorbește despre *zeul* Nicolae Iorga (amintiri despre punerea în scenă a unei piese istorice scrisă de Nicolae Iorga, la Teatrul Municipal – actualul Bulandra –, în prezența autorului și cu Barbu – elev de liceu în sală): „Așa îl voi ține minte, dincolo de măreția operei sale: copilărindu-se și râzând la auzul propriilor replici și supărându-se când slujitorii Thaliei îi încurcau cuvintele. Mi se părea atunci cum mi se mai pare și astăzi, ca un zeu între ai lui, despuiat de orice orgoliu, aproape de plâns și de bucurie...” □•M. N. Rusu semnează articolul *Geografia afectelor* (despre volumul lui Eugen Barbu, *Foamea de spațiu*).

9 octombrie

• [„România liberă”, nr. 7778] Semnatarul *Cronicii teatrale*, Călin Căliman, are în vedere piesa lui Paul Anghel, *Viteazul*, pusă în scenă la Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra”. În contradicție cu „normele teatrului istoric”, scriitorul arată că „nu evenimentele în sine îl preocupă, evenimente care constituie pagini de pilduitoare demnitate în istoria unui demn popor, ci tălmăcirea atentă și aprofundată a rostului acestor evenimente”. Protagonistul, „lucid și ambițios, mânat de orgolii și plin de omenie, clarvăzător și tiranic”, crede, „cu un nobil patriotism”, într-o idee. Mai precis, „idealul personajului central este legat de masa de oameni și, printr-o punte invizibilă, de idealurile noastre de azi”, autorul corelând, astfel, scrierea sa „cu un puternic suflu de contemporaneitate”.

• [„Scânteia”, nr. 8211] Dragoș Vrânceanu se ocupă de *O ediție bilingvă – Petöfi*: „Recentul volum de *Poezii și poeme* – ce cuprinde opera lirică a poetului maghiar Petöfi Sándor, în tălmăcirea lui Eugen Jebeleanu – continuă seria edițiilor bilingve care au mai fost date la iveală până acum, privind alți poeți străini, ca spre exemplu Edgar Poe și Baudelaire, fie în colecția *Poesis* a Editurii pentru literatură universală, fie în alte ediții. (...) Este, fără îndoială, meritul traducătorului de a ne fi apropiat cu pasiune și căldură de universul liricii acestui poet, care nu și-a conceput menirea sa în afara celor mai înalte aspirații ale ființei omenești – ideal pe care, de altminteri, Petöfi îl formulează cu limpezime”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6345] C. Stănescu recenzează volumul de versuri al lui Ion Alexandru, *Vămile pustiei*, în care „Poetul adoptă figura de misionar a cărui datorie este de a umaniza *pustia*, de a face compatibil absolutul perfecțiunii morale cu puterile omului.” (fără editură)

• [„Albina”, nr. 41] Dorin Tudoran prezintă cartea *Fapte diverse* de Demostene Botez: „Cuprinzând în paginile sale comentariile publicate în ziarul «Adevărul», acest ultim volum al lui Demostene Botez ne mijlocește întâlnirea cu gazetarul prodigios al acestor ani, necunoscut unora dintre cititorii mai tineri. E drept că o bună parte dintre titlurile cuprinse în acest volum a fost reunite, cu ani în urmă, în cartea ce se numea *Comedia umană*, titlu împrumutat de la numele rubricii în care apăruseră în ziar, dar aproape jumătate din comentariile *Faptelor diverse* sunt pentru prima oară strânse împreună între copertile unei cărți, după mai bine de treizeci de ani”.

• [„România literară”, nr. 41] Revista publică niște *Gânduri la o aniversare*, sărbătorind primul an de la apariția sub noua denumire. Dincolo de urările convenționale, atrage atenția autocritica din editorial: „Profilul într-adevăr variat, multilateral, al revistei, a fost o sarcină grea pentru un colectiv redacțional, rutinat într-o «Gazetă literară» care ambiționa să cuprindă cu precădere fenomene literare și de creație, a fost un examen dificil pe care, trebuie s-o spune cu toată franchețea, paginile revistei nu l-au trecut totdeauna, suscitând discuții și uneori critici principiale, preluate unele de colectivul redacțional, altele ignorate, lucru care a dus la diminuarea prestigiului publicației. [...]Nici în ceea ce privește

sarcinile ei politice și sociale, revista nu a fost totdeauna la înălțime. O spectaculozitate forțată uneori a materialelor conținând dezbateri la zi a fenomenului de creație de la noi, o prea căutată și excesiv de nerăbdătoare dorință de lărgire a numărului de cititori a făcut ca «România literară» să uite sau să îndeplinească accidental și, superficial, unele din sarcinile importante politice și de propagandă socială care-i reveneau atât din propriul ei program, cât și din documentele de partid în ceea ce privește creația cultural-artistică.” □•Elementul perturbator al inerției dezghețului anilor 1965–1968 era o cuvântare rostită de secretarul-general al P.C.R., Nicolae Ceaușescu cu ocazia împlinirii a 25 de ani de la apariția primului număr legal al „Scânteii”, cuvântare citată în editorial: „Unele din revistele noastre literare și de artă se fac uneori ele însele ecoul unor puncte de vedere confuze, greșite despre artă, care nu au ce căuta în presa din țara noastră, publică lucrări rupte de viață, de preocupările societății noastre socialiste”. □•A se vedea nr. 38/ 18 septembrie 1969, unde Al. Ivasiuc publică eseu *Pornind de la „Marxismul secolului XX”*. Probabil că, din pricina acestui eseu, prozatorul să-și fi încheiat suita de scrieri marxiste din revistă, odată cu nr. 40/ 1969. ■•Demostene Botez publică, pe două pagini, *Amintiri despre Panait Istrati*. ■•A re-crea lumea se întitulează eseu polemic semnat de Gheorghe Pituț pe marginea unei recenzii incomode din revista „Viața studentească” la volumul *Vămile Pustiei* de Ion Alexandru (Ed. Tineretului, 1969): „Ne miră că a patra carte a lui Ion Alexandru dă curaj prima dată unor contestari. [...] Tocmai de aceea ne-au bucurat cuvintele lui Eugen Barbu (în «România liberă» sau în «Ateneu», nu se spune, dar acolo mai publica; sau chiar în «Viața studentească», oferind acolo un răspuns preopinentului care recenzase defavorabil *Viața deocamdată*) dintr-un foileton recent: «Altă dată critici neavertizați ar fi tras semnalul de alarmă în fața acestui pesimism fără limită, tristețea funciară a poetului, le-ar fi smuls lacrimi de indignare și ar fi cerut limitări geografice urgente, dar disperarea poate fi și ea o atitudine profetică și nu poate fi acuzată de nimic».” ■•Eugen Simion face un *Elogiu cronicarului*, referindu-se la culegerea de *Scrieri* ale lui Pompiliu Constantinescu (I-III, E.P.L., 1969): „Cele trei volume reprezintă, pe scurt, un dicționar de opere și nu, cum ar fi trebuit, jurnalul de lectură al unui critic informat, fin, superior obiectiv. Criticul e, în acest fel, sacrificat în favoarea autorilor despre care scrie. Dar nici pentru aceștia din urmă câștigul nu e absolut, căci despre ei Pompiliu Constantinescu s-a exprimat fragmentar, în comentarii sumare uneori și la mari distanțe de timp, ceea ce implică și moduri diferite de a judeca.” ■• Pentru a păstra tonalitatea optimistă, revista găzduiește în acest număr, pe lângă notițele de la *Ochiul magic* și stirile externe de la *Meridiane*, pagini de literatură universală, în traducere, bucăți de proză și poezii de bună factură. Revista se va reorganiza, în curând, sub toate aspectele: colaboratori, machetă și rubrici. De aceea, probabil, este vorba de o tranziție nezugomotoasă, în care, de pildă, ușor-ușor, vor dispărea, de pildă, interviurile realizate de Adrian Păunescu, poșta redacției îi va

reveni Ninei Cassian (*Atelierul literar* al lui Geo Dumitrescu dispărând de la nr. 42/ 1969) și *Arhiva politică* susținută de Paul Anghel (odată cu nr. 43/ 1969). De la nr. 46/ 1969, recenziile despre poezie vor fi alcătuite de Florin Manolescu, care primise ștafeta de la D. Micu.

• [„*Tribuna*”, nr. 41] Virgil Gheorghiu semnează în prima pagină două poezii – Autoportret și Nemurire. □•Dumitru Negreanu consemnează un interviu cu dramaturgul Aurel Baranga, intitulat *Racordul cu actualitatea*. Acest racord este considerat responsabil pentru succesul pieselor dramaturgului, în ciuda defectelor punctate de către critici, mai ales „păcatul capital de a-și fi construit piesele după rigori clasice”. □•Recenzia volumului *Poezii* a lui Ben. Corlaciuc este prezentată de Ion Oarcăsu. Volumul este discutat în contextul celorlalte volume ale poetului, căci „motivele și obsesiile au rămas în general aceleași”. Oarcăsu consideră că poezia lui Corlaciuc are însemnele generației protestatare, vehemente de după război, însă ironia acestuia este una dureroasă. Sunt analizate câteva versuri specifice liricii lui Corlaciuc despre conștiința dărnăriei ca revoltă și declarație, amărăciuni și anxietăți, obsesia nopții și „viziunea demoliției universale”. ■•La *Perspective istorico-literare, Corpusul corespondenței lui George Bariț* discută despre importanța coordonatei „arhivistice” pentru istoria literară, adică a manuscriselor, corespondenței, însemnărilor scriitoricești, precum și a mărturiilor contemporanilor. Motivul pentru această abordare este explicat astfel: „În ultimă instanță, valorificăm nu numai idei și creații, ci chiar fapte și experiențe de viață, moduri concrete de acțiune, soluții ale înaintașilor geniali în fața vieții”. Acest preambul servește prezentării unei ediții a corespondenței „celui mai tipic reprezentant al culturii transilvănene din secolul al XIX-lea: George Bariț”, ediție coordonată de prof. univ. dr. docent Iosif Pervain, intervievat pentru a oferi mai multe detalii. □•Articolul lui Mircea Vaida *Cenna Libera* apare în rubrica *Ospățul lui Trimalchio*. □•Fragmentul din povestirea *Abatele, Piticul, papagalul și pisica* de M. Scorobete apare în pagina de literatură. □•Rubrica *Puncte de vedere* găzduiește articolul *Repertoriul – criterii și dificultăți* de Mircea Braga. Articolul analizează politica de repertoriu a mai multor teatre (Teatrului Național bucureștean, de la Piatra-Neamț, Pitești) cu o focalizare asupra teatrului de la Baia-Mare. □•Virgil Stanciu ne oferă traducerea prozei scurte a lui Ray Bradbury *Cea de pe urmă noapte*. □•Sever Trifu este preocupat de activitatea publicistică a lui Stephen Spender, oferind o incursiune în universul poetic al acestuia, influențat de Shelley. Reținem câteva idei: „În bună parte poezia lui Spender este de fapt o cercetare a propriilor sale atitudini și sensibilități”; „Imagistica lui Spender este mai neorânduită și deci întâmplătoare, bazându-se pe realitatea înconjurătoare”.

10 octombrie

• [„*România liberă*”, nr. 7779] Sub titlul *Prozatorul și eroii săi*, cronica literară semnată de Boris Buzilă găzduiește un comentariu la volumul lui Eugen Barbu, *Martirul Sfântului Sebastian*, apărut la E.P.L. Cartea preia, din scrierile

anterioare ale prozatorului, nuvelele *Munca de jos, Oaie și ai săi, Patru pești, O canistră de apă, Prânzul de duminică* etc., la care se adaugă o serie de inedite, precum *Ziua unui pierde vară, Soarta unui om*. Textele propun situații-limită, „excepționale”, susținute prin „stilul metaforic, succulența și culoarea” expresiei. În secvența intitulată *Pe ploaie*, de pildă, trei țărani tineri, frați, aflați la coasă, sunt prinși de ploaie și loviți de trăsnet. În baza unei credințe locale, sunt îngropați până la subsuori, „să-i vindece pământul”, dar mor pe rând, cel mai mic cerând și obținând, însă, performarea unui „ceremonial nupțial” desfășurat în câmp, înaintea morții. Ceea ce face prozatorul este să-și definească „atitudinea despre lucrurile despre care scrie”, rezultând „înnobilarea cazurilor comune printr-o amplă proiecție metaforică, prin accente frapante, prin pete de culoare aplicate în maniera unor tușe energice”. Stilistic, Eugen Barbu se dovedește a fi un „mare colorist”, un „adept fervent al scrisului frumos, un viguros poet al epicii de mare și de mică amplitudine”.

• [„Scânteia”, nr. 8212] Mihnea Gheorghiu semnează *etică și literatură*: „Acum, când cu idei și pasiuni sincere, oamenii de cultură, scriitorii români se apropie de fenomenul național al construcției socialiste, când tot mai multe și mai variate cărți umplu standurile librăriilor în tiraje ce se absorb cu repeziciune de marele public, de tineretul studios și ni se fac expoziții și vitrine festive, suntem îndreptățiți să reafirmăm și ceea ce-i mai important și anume că sursa prestigiului și autorității literaturii și presei literare în rândurile maselor, izvorul încrederii cu care este înconjurată de oamenii muncii rezidă în devotamentul cu care ea servește cauza socialismului, în înflăcărea cu care acționează ca purtător de cuvânt al partidului ca tribună de răspândire a politicii sale, a ideilor marxism-leninismului, cu care își îndeplinește înalta răspundere față de țară”. □ Emil Vasilescu publică *note de lectură* despre *Țara lui Făt Frumos. Antologie de lirică patriotică*: „Nu se poate să nu remarcăm, parcurgând filele acestei culegeri, în care regăsim numeroase creații publicate în ziarul nostru, noua vârstă a liricii patriotice, seducția ce-o exercită asupra poezilor din cele mai diverse generații și structuri artistice. [...] Registrul sentimentelor patriotice capătă inflexiuni dintre cele mai variate, în funcție de orchestrația intimă a fiecărui creator, de la manifestarea directă a bucuriei împlinirii din poezia lui Zaharia Stancu la lirica confesivă a lui Mihai Beniuc sau elegiile grave ale lui Gheorghe Istrate și Gheorghe Pituț de la ritmul original al poeziilor lui Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Adrian Păunescu la tonul solemn de orgă al meditațiilor grandioase din lirica lui Alexandru Philippide sau Grigore Hagiu. [...] Poezia lui Victor Eftimiu, Miron Radu Paraschivescu, Meliusz Jozsef, Vasile Nicolescu, Cezar Baltag, Ion Gheorghe, Ștefan Aug. Doinaș, Ion Alexandru, Emil Giurgiuca, Majtenyi Erik și ale multor alora desfășoară în imagini cuprinzătoare aderența la ideile partidului, recunoscând în el creatorul autentic al României socialiste. Poezia patriei capătă în acest fel sensuri filozofice și etice superioare, iar sentimentul devine mai uman, mai cald, dedus din procesul creator patria fiind înțeleasă ca o realitate vie, palpabilă angajată

într-un uriaș efort de autodepășire. Această antologie dovedește că poeții contemporani continuând tradiția luminoasă a înaintașilor, realizează în poezia patriotică în versul de amplă respirație cetățenească expresia directă a participării lor la viața în continuă transformare a țării consonanța interioară care face să vibreze pulsațiile clocotitoare ale existenței noastre socialiste”.

● **[„Contemporanul”, nr. 41]**. Laurențiu Ulici (L.U.) dojenește, în notația *Anonimii*, renunțarea la „obiceiul (frumos) de a oferi cititorilor pe una din coperti sau într-o scurtă prezentare câteva informații biobibliografice asupra autorilor contemporani apăruiți în volume. Astăzi obiceiul s-a pierdut și doar colecția *Luceafărul*, prin tradiție, o mai păstrează. S-a uitat faptul că, astăzi, cele mai multe volume, în special de versuri, ale debutanților, nu apar în colecția sus numită, apar pur și simplu fără o prezentare grafică și un format comun.”

■•Nicolaie Manolescu scrie cronică *Antologiei literaturii române de avangardă*, îngrijită de Sașa Pană, însoțită de un studiu introductiv semnat de Matei Călinescu (E.P.L., 1969). Necesitatea unui asemenea întreprinderi este reliefată punând în opoziție două tendințe: „O discuție temeinică despre aceste lucruri a întârziat și fiindcă lipsea textele fundamentale. A înflorit, în schimb, un fel de istorie orală a avangardei, promovată de foștii participanți la mișcare, așa încât actualele încercări de a-i scrie adevărata istorie se lovesc nu numai de lacunele sau erorile de informație, dar și de mitul acesta secret al avangardei, care-i dă un prestigiu intangibil”. Criticul apreciază „scrupulul curat documentar”, datorită căruia sunt înregistrați „o treime din cei aproape șaiszeci de scriitori antologați”, cărora li se adaugă, din păcate menționează Nicolaie Manolescu, nume care „sporesc, în alt chip, mai grav, numărul real al avangardiștilor: Tudor Arghezi, Ion Barbu, M. Blecher, Dan Botta, Virgil Carianopol, Virgil Gheorghiu, George Magheru, Ion Negoieșcu, M.R. Paraschivescu”.

□•Nicolaie Manolescu așază polemic studiul lui Matei Călinescu, „autorul unui interesant studiu introductiv (cunoscut, în redactări parțiale, de mai înainte). Fără a intra, fatal, în atâtea detalii artistice (și de concepție) ca *Avangardismul poetic românesc* al lui Ion Pop, de acum câteva luni, studiul lui Matei Călinescu are asupra acestuia avantajul unei mai precise priviri istorice”. Concluzia lui Nicolaie Manolescu, în legătură cu *avangardismul* este acesta „a existat dintru început amestecat cu o mulțime de lemente eterogene și uneori contradictorii: așa cum în romantismul românesc s-au menținut structuri clasice, așa cum în simbolism s-au menținut structuri parnasiene, tot astfel în avangardism găsim două elemente împotriva cărora el se constituie principal: construcția rațională și arta.”

● **[„Glasul Patriei”, nr. 29]** Prof. dr. docent Dan Simonescu semnează *Gânduri la apariția volumului omagial dedicat lui Mircea Eliade*: „Numeroase sunt prezențele românești în științe, beletristică și arte. Nu putem decât să ne bucurăm de acest lucru și să participăm la orice eveniment de afirmare pe plan mondial a cuceririlor științei și culturii. De data aceasta fie-ne îngăduit să ne oprim la un alt fapt important: un comitet editorial format din savanți din America și Canada,

profesori de la diferite institute de studii orientale și istoria religiilor ale Universității din Chicago, dd. Joseph M. Kitagawa, Charles H. Long, Marshal G. S. Hodgson și Jerald C. Brauer, a luat inițiativa publicării unui volum omagial intitulat *Myths and symbols – Studies in honor of Mircea Eliade* (Chicago-London 1969, VIII + 438 p). Cum era și firesc, numeroși colaboratori de specialitate din Italia, Franța, S. U. A., Anglia, Israel, Suedia, Canada, Republica Federală a Germaniei, Belgia, Japonia și Spania, semnează 29 articole, cu un conținut asociat de preocupările științifice predilecte ale marelui indianist Mircea Eliade. [...] Ne alăturăm cu cea mai corectă și sinceră conștiință profesională a omului de știință, la meritatul omagiu adus lui Mircea Eliade și-i dorim de aici, din țara lui de baștină, încă mulți alți ani de muncă științifică, desfășurată cu aceeași pasiune”. ■•T. B. Stana publică textul *În amintirea lui Panait Istrati*: „La editura «Galimard» din Paris a apărut acum câteva zile cel de-al treilea volum al *Vieții lui Adrien Zografii*, titlu sub care prestigioasa editură pariziană grupează opera marelui nostru Panait Istrati, într-o ediție de 4 volume a cărei prefată poartă semnătura acad. Joseph Kessel. Admirabila prezentare grafică a acestor pagini în care se regăsesc înmănunchiate *Kyra Kyralina, Unchiul Anghel, Haiducii, Domnița din Snagov, Codin, Mihail, Plecările mele, Casa Thuringer*, etc. întregeste plăcuta surpriză a cititorului francez care descoperă sau se reîntâlnește după mai bine de patruzeci de ani cu acel Panait Istrati care, (citindu-l pe Joseph Kessel) «... a învins încercările timpului», impunându-se în șirul marilor purtători de cuvânt pe care pământul românesc l-a dăruit culturii universale”. □•Din *Cronică de librărie* aflăm: „Au apărut primele trei volume din noua serie de douăsprezece în care va fi reeditată întreaga creație sadoveniană; întâiul volum cuprinde: *Creanga de aur, Maria sa puiul pădurii, Nunta Domniței Ruxandra*; al doilea: *Hanu Ancuței, Noptile de Sânziene, Ostrovul lupilor*; iar al treilea: *Locul unde nu s-a întâmplat nimic, Demonul tinereții, Oameni în lună*”. □•Paul Anghel scrie despre *Iașii culturii și înțelepciunii*, un scurt reportaj. □•Radu Gyr scrie un text „Pe marginea unor versuri primite de la cititori”, „*De mână ia-mă, iarăși, amintire...*”: „Dragostea de patrie, devenită dor la despărțirea de ea, nu e numai un simțământ peren, ci capătă limpezi profunzimi de conștiință. Dovadă ne stau neîntreruptele scrisori trimise redacției noastre, atât de către compatrioți de peste hotare, cât și de către mulți alți cetățeni ai țărilor străine, oameni care și-au petrecut o parte din viață pe acest pământ românesc”. □•Franz Johannes Bulhardt comemorează *150 de ani de la nașterea poetului Maximilian Leopold Moltke*: „Cu toate că Moltke nu s-a mai întors în Transilvania, totuși el a considerat acest ținut ca a doua patrie a sa. Moltke, cu dragostea lui neșarmurită pentru acest ținuturi și cu iubirea lui de oameni s-ar putea compara cu Gheorghe Șincai, care colinda satele cu cronica poporului său în desagă. Așa și cântecul lui Moltke a străbătut timpul, purtând mesajul înfrățirii și înțelegerii dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare. De aceea, sărbătorirea a 150 de ani de la nașterea lui Maximilian Leopold Moltke se numără printre aniversările oficiale din România socialistă, care omagiază un poet de limba germană ale cărui idealuri au fost astăzi împlinite”.

11 octombrie

• [„Scântea”, nr. 8213] În rubrica *Adnotări* apar patru comentarii.

□•*Manuscrise care-și așteaptă editorii* de Mihai Ungheanu: „Câteva lucrări ne aduc știrea existenței în manuscris a unei suite de opere care nu fac decât să adauge nume noi la o listă veche. Locul întâi îi dețin reprezentanții Școlii Ardelene. Amintim dintre lucrările acestora *Istoria și lucrurile și întâmplările românilor* de Samuil Micu, lucrare fundamentală a unuia din capii Școlii Ardelene, al cărui manuscris se află la Biblioteca din Cluj, și care nu s-a bucurat, cu excepția unor fragmente, de nici o ediție. Răspunsurile lui S. Micu și Gh. Șincai la tendențioasele note cu care K. Eder însoțea editarea în germană a textului, *Supplex Libellus Valachorum*, care n-au putut apare în epocă datorită împotrivirii oficiale, se află și astăzi tot în manuscris. Un alt manuscris al lui Gh. Șincai *Istoria naturei sau a firei*, aflată tot la biblioteca din Cluj, își așteaptă de asemenea, editorul. Marele literat al Școlii Ardelene, I. Budai Deleanu, a lăsat și el o zestre importantă de lucrări științifice între care unele de lingvistică, dintre care cităm *Temeiurile gramaticii românești și Dascălușul românesc pentru temeiuurile gramaticii românești*. [...] În rândul acestor reeditări ar putea intra ale două «istorii»: *Scurta cunoștință a lucrurilor Dachiei* de I. Monorai, o versiune românească a unui text latin (și acesta inedit, aflate amândouă în Biblioteca municipală din Arad). [...] De o valoare în același timp artistică și documentară este textul neobișnuitei cronici a lui Ion Dobrescu, tipărită parțial în reviste. Reproducerea într-o bună ediție, cu un tiraj oricât de restrâns, ar oferi o șansă de supraviețuire mai mare acestor texte decât manuscriselor supuse unui proces de eroziune lent dar sigur. [...] Prin citarea de nume și titluri n-am dorit să realizăm o listă completă de manuscrise nepublicate, ci să semnalăm o problemă ce ar trebui să se afle mai susținut în atenția institutelor de cercetare și a editurilor”. □•*Anonimatul unor colecții celebre* de Mariana Preutu: „Prețioasa acțiune inițiată de Muzeul Simu de a prezenta în cadrul sălilor muzeului ciclul de expoziții *Colecții și colecționari bucureșteni*, făcând astfel accesibile marelui public valori inedite ale artei românești, rămâne și ea în continuare prea puțin cunoscută”. □•*Logica poetică?* de Al. Stark: „În revista «Luceafărul» din 6 septembrie citesc versurile «O, Po, îți port / Ochiul în cârcă / și câmpul se dă / peste cap / În mașele corbilor / Păsările au clocit cai / În ouăle șerpilor blânzi / Și aerul o, aerul / Se închide în pupilele frunzelor / Și curge bolnav / În coama bombată / A rânjetului tău». Nu-mi propun o analiză a acestor versuri. M-ar pune în dificultate păsările care clocesc cai în ouă de șerpi și «coame» de zâmbet. Dar mă întreb: unde este frumusețea cuvintelor, unde sunt ideile, sentimentele, emoția poetică? Mi s-ar putea replica faptul că mari poeți, muzicieni și pictori nu au fost înțeleși dintr-o dată, n-au fost adoptați de cititori, ascultători și privitori în timpul vieții lor. [...] Exemplul pe care l-am înfățișat nu e – din păcate – unic. La urma urmei, o singură poezie nu mi-ar fi putut crea complexe de inferioritate. Mă întreb însă dacă într-adevăr este vorba de complexe. Respectul și dragostea pentru poezie mă fac să îndrăznesc să afirm că *nu*. Credeți că n-am dreptate?”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6347] Ilie Constantin semnează articolul *Fe-reastră tânărului prozator*, în care constată că „Proza tinerilor debutanți, mai mult decât debuturile în poezie unde inspirația fericită poate duce tot greul, oferă la lectură satisfacții incomplete. [...] În faza începuturilor, de exemplu, a scrie bine despre orice, a-ți alege subiectele din medii foarte diferite, tratându-le în maniere felurite nu e, în principiu, o greșală și nu se poate spune că face bine numai acel care își oprește privirea doar asupra unui sector existențial, cunoscut bine, insistând exclusiv spre configurarea lui. E adevărat că, în ce ne privește, cătăm cu mai multă speranță spre aceștia din urmă și că ne produce oarecare îngrijorare talentul rece, aplicabil cu detașare la orice obiect.”

• [„Cronica”, nr. 41] Magda Ursache scrie despre volumul de proză al Corinei Cristea: *Prietenă mea Si*: „...o caligrafie mai perceptibilă și un exercițiu mai îndelungat i-ar fi debutantei cea mai bună călăuză spre seria construcțiilor epice”.

■ În textul *Avangarda*, Zaharia Sângeorzan se referă la *Antologia avangardei literare românești* a lui Sașa Pană: „Textele antologiei lui Sașa Pană sunt antiliteratură ca fenomen de neîncredere într-o estetică realistă. Ele au o existență semnificativă: reprezintă, așa cred, un muzeu neimaginar al experiențelor literare care n-au dus la clasicism... *Avangarda literară românească* e un muzeu al literaturii neclasice, unde tradiția, dintr-o învingere formală, crește în liniște”.

■ În articolul *Lirism și reflecție: N. Davidescu*, Const. Ciopraga conchide: „Neterminând cursurile universitare la Facultatea de litere, N. Davidescu se consacră literaturii și gazetăriei”. □ Despre volumul lui George Popa, *Laudă formei* scrie Dimitrie Costea: „Extatic și diafan în cântarea formelor pure și a marilor arderi spirituale, muzical și inefabil în presimțirea secretei înrudiri a omului cu lumea, lucid și crispat în fața desfrunzirii universale, George Popa este, prin peisajele de rezistență ale primului său volum de versuri, un poet subtil al esențelor ideale, cu o vocație indiscutabilă pentru zonele eterate ale liricii metafizice”. ■ Adrian Marino notează despre: *Ideograme și caligrame*: „Poezia *Il pleut* este transcrisă în șiruri lungi, subțiri, ușor oblice, sugerând ploaia. Deci ori de câte ori Apollinaire simte nevoia plasticizării superlative a ideii, el recurge la caligrame”.

• [„Flacăra”, nr. 42] Valeriu Cristea recenzează volumul lui Demostene Botez, *Fapte diverse*. ■ În pagina *Șapte zile pe pământ*, Nicolae Nicoară semnează articolul „*Rumänische Lyrik*”, o recenzie a unei antologii ce cuprinde „270 de poezii selectate din opera a 144 poeți români” apărută la Bergland Verlag din Viena. „Apreciată ca una dintre cele mai bune antologii de poezie românească editate peste hotare, lucrarea a apărut în traducerea și sub îngrijirea unei personalități literare de prim rang: Zoltán Franyó”, prefața fiind semnată de Perpessicius. ■ În rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se semnaleză apariția, în seria „Scriitori români”, a *Divanului* lui Dimitrie Cantemir, ediția fiind îngrijită de Virgil Cândea. □ Notiță despre noua culegere de versuri a lui Dan Deșliu, *Drumul spre Dikson*, „confesiune a unei iubiri dramatic consumate, cartea se distinge prin autenticul trăirilor comunicate printr-o expresie de delicată muzicalitate interioară”.

□•Notă despre o sugestie din „Scânteia” ce îndeamnă la „redescoperirea clasiciilor”, semnată de Emil Vasilescu. □•În rubrica *Cinema* se consideră că *Baltagul* este o „temerară încercare de transpunere cinematografică a unui material literar care a refuzat să se mlădieze într-o altă formă”. □•În rubrica de *Teatru*, se publică o notă despre *Viteazul*, piesa lui Paul Anghel, ce „înscrie încă un capitol în seria unor valoroase lucrări vădind o interesantă și complexă viziune modernă a istoriei românești”. □•Notă despre punerea în scenă a piesei *Al patrulea anotimp* de Horia Lovinescu la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, în regia lui D. D. Neleanu.

• [**„Luceafărul”, nr. 41**] Redacția avansează, în articolul de fond, o *Invitație la critica prozei* pornind de la discuțiile purtate asupra anului literar 1968, când s-a evidențiat „avansul romanului”: „Mult ar fi meritat să fie discutat și fundalul literar pe care au apărut valorile distincte. Încercarea desprinderii unor trăsături generale ale cărții actuale de proza, ale fenomenului prozei n-a putut și nu poate ignora numeroasele cărți apărute – romanele socotite numai notabile sau considerate eșuate, mulțimea de cărți de povestiri, de schițe, deloc neglijabile, în bună parte scrise de autorii tineri – știind că prin cuprinderea fenomenului, aparițiile care au urmat, tendințele de dezvoltare ale prozei ca și stagnările ei pot fi supuse unor înțelegeri mai atente și complexe. Numeroase întrebări se ridică, în ce măsură extensia editorială a inclus și sensul de calitate, în ce măsură a adus un câștig pentru substanța prozei, care este legătura de nivel între romanul actual și proza scurtă în general, apărută în ultimul timp etc. Remarcase un critic, în poezie de mai mult timp se putuse observa constanta unei ascensiuni, o diversitate bine conturată în timp ce, în ceea ce privește proza, după apariții de valoare izolate, după perioade de eclipse, abia în ultimii ani s-ar putea vorbi de un reviriment serios al prozei. Constatarea este foarte interesantă, ea a fost discutată și amendată la timpul ei, urmată de o seamă de alte întrebări. [...] Polemicile n-au lipsit, s-au îndreptat mai mult spre nuanțe de interpretare de la o carte la alta și de la un autor la altul, așezarea discuțiilor pe problemele mari ale dezvoltării literaturii actuale rămânând o întrebare deschisă. Analizele critice și-au arătat roadele, cărțile importante au fost privite dintr-o diversitate de unghiuri. Privirile de sinteză, puține și-au dovedit utilitatea ele fiind capabile să pună în lumina trăsăturile viabile ale fenomenului literar ca și stările lui de involuție. Raportul stărilor de, involuție, în proză vorbind, față de punctele mobile ale prozei și modalităților ei, poate oferi dezbaterilor critice teme dintre cele mai acute, s-au consumat câteva «cicluri» de apariții editoriale abundente, reperate de analiză exista – și credem că dezbaterile departe de a fi socotite încheiate, pot aspira la confruntări de o reală valoare conclusivă. Dacă în ceea ce privește poezia, critica pare să fi fost mai insistentă, problemele prozei, în general, nu numai cele ale romanului, solicită și mai departe atenția, și ne gândim aici nu numai la contribuția criticilor, ci la angajarea unor discuții la care să participe înșiși scriitorii. Pentru că trebuie remarcată calitatea critica a intervențiilor scriitoricești, în discutarea și reevaluarea valorilor clasice, interesul mărturisit al poezilor și prozatorilor de a-și expune opiniile asupra fenom-

menului literar actual. [...] O discuție amplă asupra fenomenului prozei actuale ar fi la rândul ei foarte utilă. Problematika socială a prozei, condiția ei artistică contemporană, modul cum îndepărtarea de substanță duce la repetiție obositoare și la o nivelare a expresiei, la ștergerea individualităților – sunt chestiuni care aduse în discuție cu competență își vor dovedi importanța nu numai ca valoare critică, ci și ca o invitație la proza, la curajul de a scrie o proza cât mai aproape de posibilitățile mari de talent ale autorilor noștri, cât mai fertilă pentru originalitatea lor, mai demnă de pasiunea de a continua strălucita diversitate a prozei românești. Se observă un interes sporit în ultimul timp, la scriitorii cei mai tineri, pentru povestire și schiță. Este bine de știut dacă acest interes poate lăsa în urma stadiul de încercare intermitentă, ca să poată deveni, prin captarea unei problematice de esență un serios punct de sprijin al muncii literare în proza actuală. În numerele noastre viitoare vom deschide discuții critice asupra prozei, pe care le dorim desfășurate în spiritul climatului literar de stimă pentru munca scriitorilor, pentru înțelegerea superioară de care ei sunt capabili asupra lucrurilor și evenimentelor. Scriitorul e un intelectual, un om al rațiunii, vorbește în cărțile sale despre viața și destine, este un om profund social, al timpului și al întrebărilor fundamentale ale vremii sale. Patriot integru, e o absurditate pentru el să facă o separație între cultură, literatură și social între social și ideea de patrie, între ideea de om și de demnitate a țării sale și a rosturilor ei contemporane în lume. Pentru un prozator măsura socialului, problemele cardinale ale prezentului sunt capitale; dogmatismul, evaziunea, îndepărtarea de la rosturile sale unice de artist și cetățean, pot însemna odată cu anularea talentului și pierderea sensului existenței sale. Proza mare se scrie cu demnitatea propriului destin și departe de a considera scriitorul mai întâi un personaj, ne gândim că tăria prozatorului n-are cum sta în jocuri de stil și de comportament de cabinet, locul sau e în dialog deschis cu vremea sa. Problema socialului e pentru prozatorul pregătit să stea la umăr cu timpul sau o problemă de substanță artistică. Repetăm o veche mărturisire, spunând că a vorbi despre caracterul social al prozei ar echivala cu explicitarea unui pleonasm. Responsabilitatea prozei, a artei în fața societății și a istoriei o obliga în primul rând să-și păstreze calitatea de artă autentică să nu facă concesii artificiei și facilităților de ocazie, să nu-și compromită, adică, esența”. ■•Avanpremierea editorială anunță apariția, la E.P.L., a romanului în două volume, *Maistorașul Aurel Vlaicu, ucenicul lui Dumnezeu*, de Victor Ion Popa „despre epoca în care s-au pus bazele aeronauticii românești și despre însuflătorul ei”, apărut sub îngrijirea lui Sorin Popa, fiul scriitorului; □•În cadrul aceleiași rubrici intră și volumul de debut, *Totdeauna, marea*, „al unei autoare cunoscute până acum din apariții în presa literară”, Smaranda Jelescu. ■•Se publică un fragment de roman, *Continua prezență*, de Al. Ivăsiuc, *Sonete* de Constanța Buzea, *În dulcele stil clasic* de Nichita Stănescu și poezii de Mircea Dinescu (*Sunt tânăr, Doamnă, Teamă cu ospăț, Pierdere în anotimp, Ultima, Sisif*). ■•Este anunțată Consfătuirea de literatură comparată, între 16 și 18 octombrie, organizată de Secția de științe filologice a

Academiei R.S.R. și Institutul de teorie și istorie literară „G. Călinescu” al Academiei, având în program 50 de comunicări științifice consacrate a) „cercetării unor noi metode de studiu în literatura comparată; b) receptării literaturii universale la noi; c) studierii izvoarelor și paralelismelor în literatura europeană; d) analizei itinerariilor literelor românești în literatura lumii. La această manifestare participă cercetători din întreaga țară, de la Institutele Academiei, din universități și din institute pedagogice”.

12 octombrie

● [„Scânteia”, nr. 8214] Nicolae Dragoș realizează un interviu cu Mihai Beniuc, *Patria sentimentul etern al poeziei*: „ – *Poezia există în măsura în care se constituie într-un răspuns specific dat contemporaneității, preocupărilor și sensibilității sale. Ce creează sentimentul actualității în poezia noastră? Ce vi se pare a-l diminua?* – Sentimentul actualității în poezia noastră, care desigur ca și satele și orașele noastre, ca și chipul țării și omului este într-un continuu proces de transformare și înnoire (suntem doar intrați în evul comunist și al cuceririlor cosmice) este tocmai cel al necesarei solidarități cu propriul popor, cu omenirea împotriva oricăror tendințe anti-umane. E o fericită îmbinare a crezului național cu temeinicia convingerilor internaționaliste. Iată ceea ce creează și susține sentimentul de actualitate în poezia noastră. Documentele adoptate de Congresul X, referindu-se la «introducerea în literatură a acestui univers omenesc inedit pe care-l oferă socialismul...» ca o necesitate vitală, la pericolul «îndepărtării de viață, al încercării de a o ignora, ceea ce duce până la urmă, inevitabil, la înstrăinarea artei de nobila sa menire, la răpirea puterii de penetrație în conștiința maselor», cuprind într-o sinteză fericită și drumul fertil al creației, după cum atrag atenția și asupra a ceea ce ar putea diminua sentimentul de actualitate în poezie. Sunt, după cum vedeți, și temeieri speciale ca pentru mine, ca om de artă. Congresul al X-lea al P. C. R. constituie un eveniment de mare însemnătate. – *Poezia este, în ce are ea mai valoros, un act social, iar poetul autentic un cetățean de seamă al țării sale. Care este azi misiunea fundamentală a poetului?* – Misiunea fundamentală a poetului de totdeauna ar fi să nu ajungă să-și poată spune sieși vreodată versul pus de Ovidiu în gura Medeei: «Văd binele și-s de acord cu el, dar urmez răul». Iar cel mai mare rău pe care și l-ar putea reproșa cândva un poet de azi din România este de a nu-și fi dat poporului muncitor și patriei sale socialiste «întreaga lui răsunătoare forță de poet», cum spune Maiakovski. – *S-a discutat mult despre temele fundamentale ale poeziei. Care ar fi în ordinea importanței lor, după părerea dumneavoastră, aceste teme esențiale? Și care sunt elementele ce dau actualitate unor teme eterne ale poeziei?* – Patria este vatra celei mai calde omenii. Ea e cuibul omenescului și presupune respect reciproc între cei ce o locuiesc, dragoste și înfrățire cu fiii de bine al altor patrii. Ce alte teme ar veni ierarhic după «a patriei cinstire», cum spune Văcărescul, nu-i greu de stabilit. Patrie, iubire, libertate, democrație – iată temele. Dă-le acestora aripile conferite spiritului uman de co-

munism și poetul din România are tot ceea ce-i trebuie, dacă mai este înarmat și cu talent. E în aceste teme și eternul uman și spiritul timpului de care vorbea Hegel. – *Este poezia o formă de cunoaștere, de influențare a gândirii umane? Dacă da, cum își poate realiza această înaltă investitură?* – Poezia nu poate fi decât o reflectare, indiferent de sursa ei de inspirație, fie chiar și cele mai încâlcite visuri din cel mai tulbure somn. Ca atare, când se întruchipează voit în expresie verbală poezia este cunoaștere; un raport fenomenologic între subiect și obiect (obiect poate fi tot ceea ce are calitatea de a acționa asupra eului). Nu există cunoaștere care să nu influențeze gândirea umană în bine în rău sau, simplu, în sensul unei pasive înregistrări, chiar și atunci când nu am dori-o. Dar poezia nu este o formă de cunoaștere pasivă, ci prin excelență activă. Poetul totdeauna s-a vrut un vates, al cărui verb să pună în mișcare pe semenii săi, să-l încante, să-l farmece, să-l conjuge, să-l îndemne. Pentru aceasta i se poate presupune un dar deosebit în a pătrunde prin coaja lucrurilor și a le scoate la lumină miezul incandescent. Dar i se și cere ca într-adevăr să cunoască nu numai lucrurile în adâncime, ci să știe apoi și îmbrăcămintea în care să le înfățișeze celor prezenți sau celor viitori, i se cere aderență, la ceea ce spune, participare, mesaj. – *Ce condiții ar trebui, după părerea dv., să îndeplinească un poet înzestrat ca talentul său să germineze în creații durabile?* – Să știe să nu ceară nimic pentru sine și să fie oricând gata să dea pentru alții. Ce? Inima de poet, zidită vie în opera sa”.

14 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 8216] În acest număr se relatează despre *Vizita tovarășilor Nicolae Ceaușescu și Ion Gheorghe Maurer în India*. În *Sosirea la Delhi* Sentimentele de prietenie, stimă și prețuire care leagă dincolo de spațiile geografice popoarele român și indian au găsit o convingătoare reafirmare în cordialitatea cu care au fost întâmpinați solii României pe străvechiul pământ al Indiei”.

15 octombrie

• [„Viața studentească”, nr. 35] M. N. Rusu este autorul recenziei *Vatra orfică* – despre volumul *Cavalerul trac* de Ion Gheorghe: „E în poezia recentă a lui Ion Gheorghe atâta vuiet din adâncuri carpatice, atâta ceramică primitivă în cuvinte, încât e imposibil să nu vezi în cuvântul «trac» confundarea orfismului primordial cu patriotismul – ceea ce este o idee poetică remarcabilă – sursă bogată de aventuri parabolice și inițiatice. E imposibil să nu vezi în mireasma arheologică a expresiilor sale dorul și dăruirea străvechiului geto-dac, cultul lui pentru glie și etern, pentru filosofie și pace, superstiția lor mioritică în fața existenței potrivnice... E plantată în stilul acestor versuri cu semn prevestitor, ce atâta i-ar fi plăcut lui Vasile Pârvan, o enigmă istorică. Un fel de profeție inversată. În acest sens, cartea lui Ion Gheorghe e un gen de introspecție arheologică încărcată cu tot ceea ce se încarcă unealta arheologului în timpul cercetării: mult pământ, puține piese... E transmisă și energia invocației poetice, mesianismul, a gravitației orfice

pe care autorul excelentei *Zoosophia* o experimentează și o posedă în formele ei rurale, aproape dogmatice. Fiindcă poetul știe că vechiul orfism subzistă în cuvinte și dincolo de ele, că poate începe cu mult înaintea lor, ca o transă netransmisibilă. Ion Gheorghe e însuși cavalerul trac. Cuvântul cavalerului este cuvântul poetului: călătorește, dar simbolul rămâne pe loc.”

16 octombrie

• [„România liberă”, nr. 7785] Revista preia o informație de la Agerpres cu privire la *Noi volume din Dicționarul limbii române*, care propune o „vastă imagine științifică” asupra limbii literare și a graiurilor limbii române, precum și asupra „situației și evoluției vocabularului românesc de la origini și până astăzi”. Au apărut, recent, volumele aferente literelor N și O, la E. Acad., iar volumele corespunzătoare literelor P și R sunt în lucru. Volumele conțin informații cu privire la „semantica și stilistica termenilor înregistrați”, cu citate din „literatura artistică și cea populară, din operele științifice și din presă”. ■ În intervalul 16 – 18 octombrie ale loc a doua *Consfătuire de literatură universală și comparată*, la Institutul G. Călinescu. În program s-au înscris 50 de comunicări privind o gamă largă de chestiuni, precum „noi metode de studiu în literatura comparată, receptarea literaturii universale la noi, studierea izvoarelor și paralelismelor în literatura europeană, analiza itinerarelor literare românești în literatura lumii”.

• [„Scânteia”, nr. 8218] Ioan Adam prezintă volumul *Ulcioare de piatră* de George Lesnea: „Volumul acesta antologic reunește multe din producțiile poetice ale fostului zețar al «Vieții românești», ajuns acum un poet la vârsta reflexivității mature. Versurile sale fluide și perfect rimate, pline de naturalețe, oferă imaginea unui poet cu un bogat registru liric, mergând de la vibrația patriotică în fața frumuseților țării, în fața istoriei care se proiectează asupra acestui prezent al împlinirilor, până la închinarea în manieră folclorică înaintea indestructibilei legături frățești dintre om și natură, de la melancolia stărnită de scurgerea ireversibilă a timpului, de apropierea «înserării» și a «stingerii», până la bucuria dragostei și la exprimarea entuziastă a adevărului la noile realități românești. [...] Din păcate, modul de grupare a poeziilor nu face vizibilă distanțarea poetului de începuturile sale desfășurate sub zodia unor tristeți cețoase și înseninarea integrată liric operei ulterioare, sesizabilă încă la volumul *Argent* (1939). Cărțile de mai târziu – *Treptele anilor* (1962) și *Versuri* (1964) – aveau să marcheze momentele acestui drum”. □ Jordan Chimet scrie despre volumul antologic *Necunoscutul ferestrelor* de Ion Caraion: „Exersând pe o claviatură extrem de întinsă, renăscând de fiecare dată din propria sa cenușă pentru a-și ridica din nou flacăra într-un alt loc, într-o altă oră a vieții, se întâmplă ca nu toate poemele vor fi modelate la o aceeași înaltă tensiune și nu toate vor poseda aceeași rotunjime. De asemenea, nu toate ciclurile se arcuiesc necesar unul pe altul, nu se cheamă reciproc și, poate, nu se recunosc întotdeauna. Fiecare ciclu – deci fiecare vârstă, așadar fiecare experiență vitală – se încheie în spațiul care i-a fost destinat (chiar dacă reia

motive din ciclul precedent) asemeni cercurilor concentrice ale unui copac care nu se întâlnesc niciodată, independente și totuși aparținând unul altuia în același trunchi, hrănite de același seve ale pământului, la sevele vieții, ale acestui pământ”.

● **[„Albina”, nr. 42]** Vladimir Pană scrie un text scurt, *Pâine sare și ghirlandă*, despre vizita lui Nicolae Ceaușescu în India. □•Baruțu T. Arghezi se ocupă de ancheta *Sunt pregătite căminele culturale pentru activitatea de iarnă?* □•M. Iorgulescu scrie despre volumul *Secol nervos* de Alecu Ivan Ghilia: „Ce se vede numai dacă la lectura acestei cărți e că Alecu Ivan Ghilia este un autor preocupat până aproape la obsesie de «probleme». Semnificativ în acest sens este, mai întâi, însăși modul în care prozatorul și-a conceput alcătuirea volumului. Sub așa de grăitorul titlu *Secol nervos* el a grupat într-o ordine deloc întâmplătoare, ba dimpotrivă, precis indicată prin numerotare, 12 povestiri mai vechi și mai noi ale căror subiecte acoperă – cronologic – întreaga suprafață a acestui veac. [...] Dăunătoare îndeosebi este dorința scriitorului de a moraliza cu orice chip, de a, pe scurt, interveni arbitrar și de prisos în desfășurarea povestirilor sale”.

● **[„România literară”, nr. 42]** Articole sunt de puține ori relevante în acest număr. Abundă versurile și traduceri din literatura universală. Rubricile de artă muzicală, dramatică și plastică ocupă spațiu compensator. În așteptarea unor directive oficiale și a unui moment de respiro, revista își caută identitatea și personalitatea. ■•Eugen Simion surprinde arhitectura cărții lui Al. Piru, *Panorama deceniului literar românesc 1940–1950* (E.P.L., 1969). Volumul „nu e o istorie literară, ci – ne avertizează chiar autorul – un *tabloul critic* al epocii, folosind, în privința clasificării operelor, două criterii simple: *generația* și *genul literar*. E inutil, în acest caz, a ne întreba de ce autorul a procedat așa și nu altfel, de ce n-a recurs, de pildă, la criteriul *formulei* estetice sau la acela, des folosit în cărțile occidentale de acest tip, *momentului spiritual*, pentru că orice clasificare e o convenție și orice convenție nu se judecă decât în funcție de rezultatele ei. *Istoria...* lui G. Călinescu nu e infailibilă în privința clasificărilor și nici schemele propuse de E. Lovinescu, mai expert în astfel de chestiuni, nu pot fi primite fără rezerve”. Eugen Simion descrie metoda de lucru: „Scriitorul e fixat într-o familie de spirite, iar opera pusă într-o filiație literară, în așa chip încât o primă judecată critică se și schițează. Acest chip de a face analiză critică îl împiedică pe Al. Piru să se rătăcească în elogiul și să descopere, la totul pasul, după răul obicei al recenzenților cu prea mare simț cronologic, dar fără sentimentul istoriei – capodopere. Al. Piru e mai degrabă scept și, într-o critică binevoitoare, ca a noastră această metodică neîncredere e necesară.” ■•Dana Dumitriu îl consideră pe Geo Bogza *Un moralist exploziv*, după tabletele publicate de acesta în „Contemporanul”: „*Tableta* lui Geo Bogza are un îndemn didactic ascuns printre rânduri: învățați să cunoașteți, învățați să vedeți, să pipăiți, să miroșiți și să gustați fenomenele, indiferent de

dimensiunile lor, indiferent de sensul lor utilitar sau spectaculos, învățați să le cunoașteți cu simțurile active ale minții, asociați-le între ele, contempolațiile îndelung și gândiți-le profund. Vă vor dovedi că efortul nu e zadarnic, vă vor răsplăti, vor intra deodată în ordinea voastră umană și vă vor explica multe, mai multe decât credeți, mai multe decât vă îngăduiți să credeți.”

● [„**Tribuna**”, nr. 42] Articolul *Veronica Micle*, scris de N. Mărgineanu, apare în rubrica *Controverse* și pornește de la un citat al lui Titu Maiorescu, o descriere a mormântului Veronicăi, citat explicitat apoi, dând detalii despre relația complicată dintre cei doi, într-un cadru care ia în vedere și tipurile de personalitate ale acestora. Lipsa simpatiei față de Veronica este evidențiată și în cazurile lui Cezar Petrescu, George Călinescu și Eugen Lovinescu, fiind prezentată succint atât căsătoria Veronicăi, cât și relația cu Eminescu și Caragiale. ■•Serialul *Blaga inedit. Omul, amintiri, documente*, semnat de Bazil Gruia, aduce în atenția cititorului materiale inedite (în copie simplă și în fotocopie), în încercarea de a reda profilul complex al gânditorului român. Rubrica cuprinde scrisori și ilustrate ale poetului către Victoria Bena – Medean trimise din Viena, dar și unele poezii inedite (*Stau rezemat de stâlpul unui templu...*). □•Mircea Borcilă consemnează dialogul purtat cu profesorul Alf Lombard, un distins romanist de la Universitatea din Lund (Suedia), dialog intitulat *Despre problemele studiului limbii române*. Dialogul are loc după ce Alf Lombard a fost numit doctor honoris causa la Universitatea din Cluj „pentru meritele sale deosebite în studierea limbii române” și dat fiind faptul că Academia Republicii Socialiste România l-a ales membru de onoare. □•Rubrica *Lecturi* oferă patru recenzii: Petru M. Haș este preocupat de limbajul poetic autentic și de fluența remarcabilă a versurilor din *Relief interior* al Mariei Racolțea, în timp ce *Incunabile* de Emil Manu și *Iarnă erotică* de Horia Zilieru sunt discutate de Simion Ștefan. Dacă în cazul lui Emil Manu, S. Ștefan distinge „prețiozitățile gingașe, delicate ornamente medievale, cadențe calme, geometrii muzicale preclasice”, atunci lirica lui Zilieru este descrisă prin „melodii învăluitoare, caligrafii poetice virtuozose, imagini diafane”. Volumul de debut al Angelei Marinescu *Sânge albastru* este prezentat de Valentin Tașcu. Criticul evidențiază maturitatea concepției și structura încheată, sobrietatea sau chiar noblețea în vers și apăsarea specifică volumului, redată prin „economia de termeni, o descărnare a frazei spre puritate, spre nud”. □•Rubrica *Definiții lirice* oferă câteva poezii de Octavian Paler și Iosif Moruțan. □•Vasile Rebreanu revine în paginile revistei cu a patra parte a studiului său dedicat prozei lui Liviu Rebreanu – articolul *Sfere* în rubrica *a. b. c.* Articolul discută despre personajele tipice ale prozei lui L. Rebreanu, reliefând „arta unică în redarea psihologiei maselor prin dialoguri deseori anonime”. De remarcat este transfigurarea din romanele rebreniene „în care realitatea capătă dimensiuni uriașe, depășindu-și marginile”, în timp ce „oamenii sunt cuprinși de un fel de frenezic, de o răurire deplină și pătimașă, cunosc gesturi grandioase, aproape mitice”.

17 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 8219] Virgil Nemoianu salută *O valoroasă inițiativă editorială. Seria de „cultură generală” a Bibliotecii pentru toți*: „Realizările ca și perspectivele sunt întru totul îmbucurătoare, mai ales dacă ținem seama că în cadrul producției «Bibliotecii pentru toți» ponderea seriei «cultură generală» urmează să crească ajungând până la 10 volume pe an. Desigur că în aceste condiții problema selecției și a orientării se pune cu tot mai multă acuitate. Nu ne îndoim că, inevitabile, cele mai numeroase lucrări din seria «cultură generală» vor rămâne cele monografice și de istorie literară. Maiorescu, Gherea, Vianu, Călinescu și ceilalți mari critici literari ai noștri vor pute fi răspândiți în ediții solide, serios alcătuite dar accesibile prin preț, format, conținut unor cercuri tot mai largi de cititori. Nu credem că B. P. T. poate oferi locul în care să se facă experiențe editoriale, să se lanseze lucrări asupra valori cărorora timpul nu și-a spus încă cuvântul, lucrări controversate sau de prea strictă specialitate. Acestea din urmă ar urma să se afle, desigur, în competența altor foruri editoriale. De asemenea, nu va fi probabil prea greu să se asigure o îmbinare stimulatorie între vandabilitate și valoare în cazul lucrărilor de istorie și geografie. [...] Cu toate acestea, credem că atenția principală trebuie în continuare și poate chiar mai mult decât până acum concentrată asupra lucrărilor filozofice și ideologice care interesează publicul mai mult decât ne închipuim de obicei. Îndrăznesc să afirm, din experiența proprie, că lucrările de filozofie și ideologie își găsesc ecoul într-un cerc vast de cititori. [...] Chiar dacă seria de «cultură generală» din cadrul colecției B. P. T. se află la început de drum, ceea ce s-a realizat până acum constituie o îmbucurătoare promisiune. Se cuvine ca pe temelia ei solidă să se ridice un edificiu solid, care să facă cinste vieții noastre spirituale și să slujească din plin formării publicului cititor”.

• [„Contemporanul”, nr. 42] Pe prima pagină, revista își declară sprijinul necondiționat pentru „dezvoltarea multilaterală a societății noastre socialiste [...] punând în evidență conceptul de *responsabilitate socială*.” ■ Tabela *Bicicleta* de Geo Bogza (care, cu în nr. 41/ 10 octombrie 1969, își așezase textele sub genericul *Spovedania unui biciclist*) vestește vremurile de peste patruzeci de ani, pe care le trăim din plin: „Omenirea se află într-o fază a istoriei sale, caracterizată printr-o grăbită acumulare de bunuri, care ici și colo îi precipită pulsul și o desfigurează. Dar când, în cele din urmă, se va sătura, când nu va mai fi atât de ahtiată de valori materiale, când nu o va mai propulsa simțul parvenirii, se va întoarce fără îndoială spre tot ceea ce îi va putea aduce adevărata fericire. Atunci, marea desfătare o va da bicicleta, iar nu automobilul, ce care a putut dezumaniza atâția oameni și chiar să-i bestializeze.” ■ În articolul *Tovarășe profesor*, Mihnea Gheorghiu rememorează câteva episoade din tinerețea lui comunistă. Înființând, în 1939, la Facultatea de Litere și Filozofie din București, revista „Cadran”, aflată „sub îndrumarea partidului”, acesta pomeneste o secvență memorabilă: „nu voi uita niciodată seara în care unul dintre profesori m-a rugat să-i spun «tovarășe», și nu «domnule», ca la școală.” În 1969, constatarea făcută de Mihnea Gheorghiu

era aceea că „profesorii de toate gradele au devenit tovarăși de muncă și de luptă ai tinerilor lor discipoli”. Scopul intervenției se revelează la final, unde este trecută cu litere aldine „*necesitatea de a privi marxism-leninismului ca o știință vie*”.

18 octombrie

● [**„România liberă”, nr. 7787**] Dragoș Vrînceanu semnează *Cronica literară* al cărei obiect este reprezentat de apariția volumului de *Scrieri*, al lui Cicerone Theodorescu. Debutând sub semnul unei încifrări poetice cu rădăcini în poetica mallarmeană, poetul aduce, acum, când „o nouă limpezime incandescentă s-ar cuveni să fie răspunsul poeziei și noblețea ei adevărată”, o versiune proprie a „reformei poeziei moderne”. Cele două volume „recapitulative și selective” arată „o descătușare și o eliberare a clarității din strânsoarea unei structuri inverse, reechilibrarea spiritului de concentrare cu cel de comunicativitate”, printr-un „dialog între poet și masă”. Dacă volumele *Cântece de galeră* și *Focul din amar* ilustrează perioada de dinaintea războiului, și o „coborâre în sânul infernului” simbolică, următoarele volume, *Cleștar*, din 1936, *Zburătorul din larg*, din 1965, *Pădurea de cleștar*, din 1967, *Țărnul singuratic*, din 1968, trasează etapele trecerii de la „purism la militantism, de la hermetism la profetism”. Rezultă, astfel, „o structură sigură, o invincibilitate a seninătății umane în vâltoarele anotimpului terestru, un umanism multiform și statuar, un militantism consecvent”.

● [**„Cronica”, nr. 42**] Tudor Olteanu descrie *Fantasticul prozei lui V. Voiculescu*: „Extrăgându-se din basme, fantasticul prozei lui Voiculescu este un tip special. Bazat pe aceleași coordonate comune ale prozei fantastice de orișiunde, de coexistență între real și ireal, la Voiculescu nu se naște întunecat din teroare, nu se poate verifica în acest spațiu. [...] Fantasticul lui V. Voiculescu nu ține de spaimă, ci este colorat vegetal și armonic, este profund proporționat și armonic”. ■•Semnalând apariția volumului *Pagini de critică* al lui Ion Chinezu, Zaharia Sângerzan conchide: „*Paginile de critică* ale lui Ion Chinezu sunt rodul unor interpretări serioase. Ele reprezintă o efectivă redescoperire a unui critic de vocație”. ■•Al. Călinescu se referă la *Gide și romanul modern*: „Una din cele mai elocvente dovezi ale vitalității formulei încercate în *Falsificatorii de bani* este foarte recenta carte a lui Mircea Ciobanu, *Martorii*, care – așa cum am încercat să arăt cu alt prilej – reia ingenios acea des sollicitată «composition en abyme»”.

● [**„Flacăra”, nr. 43**] ■•Petre Anghel semnează tableta comemorativă intitulată *Argehiană*. G. Dimisianu prezintă volumul de *Poezii* al lui Ben Corlaci, o „ediție-antologie care izbutește să repună în drepturile meritate pe poet”. Criticul consideră că „pe urmele lui Stelaru, Ben Corlaci este, în acea epocă, un liric al boemei sumbre, profesând poezia mediului de tavernă, ca formă de protest și sfidare. Are conștiința condiției blestemată, damnate, a *Poetului*, relatată cu ironie tristă”. Se anunță prezența pe ecrane a filmului *Baltagul*, prezentarea fiind semnată de Magda Mihăilescu, ce subliniază în special defectele ecranizării lui Mircea Mureșan. ■•La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, este publicată o notă despre

volumul de *Scrieri critice și eseistice* de Mihail Dragomirescu ce „însumează o amplă și reprezentativă culegere de texte din opera valorosului profesor de estetică”. □•Notiță despre volumul de versuri *Dragostele mele* de Traian Iancu, apărut la E.P.L. □•Notă despre subiectul romanului lui Virgiliu Monda, *Statuia*.

● [„**Luceafărul**”, nr. 42] ■•N. Velea publică, pe prima pagină, un scurt eseu intitulat *Proza și personajul*, în care sunt surprinse ipostazele acestuia care „a ieșit din cărți”, pentru că a fost „numit prea mult *erou*, și *erou* fiind s-a dus la starea civilă”. „Și a fost acceptat și ultragiă și în istoria gloriilor și pătimirilor personajului bineînțeles că i-a fost foarte greu mai ales când i s-a cerut fără umor să nu aibă nici biografie, nici psihologie, să n-aibă de-a face adică nici cu tipologia, nici cu diferențierea artistică, și cu toate astea lipsă, să fie totuși trecut perfect și exemplar... [...] La o discuție despre proză nu putem porni fără a vorbi în primele rânduri despre personaj, iar personajul se refuză a fi priceput dacă mai întâi nu-i recunoaște drepturile literare pentru care au girat de atâtea ori Balzac și Tolstoi, Shakespeare și Stendhal, Raymond și Rebreanu, Sainte-Beuve și Călinescu. Este puțin probabil că disoluția prozei încercată de atâtea ori chiar de autori, dintr-o școală sau alta să fi putut arăta că dispariția personajului e posibilă, ba am îndrăzni să spunem că în fața unor astfel de tentative cel mai rezistent și mai mândru element al prozei este personajul și de joacă până acolo planurile de disoluție, încât până la sfârșit reappare dacă nu teafăr gata să se scoale după boală, dovedind că și dacă e părăsit de autori, personajul nu-i lasă până la urmă pe autori să piară fără identitate”. ■•Atenția Ilinei Grigorovici este reținută în acest număr de creația lirică a lui Constant Tonegaru „extravertit, locvace și fantast, atârnat lumii imediate, poetul se agităm interiorul insului social, făcându-și condiție din afișarea posturii. Poetul este printre oameni dar împotriva lor și rațiunea rezistenței sale este bucuria de a fi ultragiă și de a sfida cu îndreptățire. [...] Mai mult decât câteva foarte frumoase poezii, Steaua Venerii dovedește existența unui poet adevărat, din familia rară a nocturnilor ațintiți asupra glasurilor vieții pline, atinși adesea de moarte și himere. Dacă poetul s-a născut din chip de cuvinte, poezia sa pare a-i fi născut destinul”. ■•Postum, lui Gala Galaction îi apare proza *Cântec de toamnă*. Sânziana Pop, publică fragmentul de roman *Fără tine în paradis*.

19 octombrie

● [„**Scânteia**”, nr. 8221] Aurel Baranga semnează *File de istorie și emoție despre internaționalism*: „*Români în rezistența franceză*”: „Este calitatea majoră a cărții semnalate: nu poate fi lăsată din mână. Și dacă apare la sfârșitul lecturii sentimentul unui regret, este că volumul are file prea puține, iar ediția tipărită, prea puține exemplare. Asta mai ales când ne gândim la atâtea cititori tineri care ar trebui să citească, emoționați, cartea. Editura politică, ale cărei merite se cuvine a fi subliniate cu prilejul prezentei apariții, ar putea medita la necesitatea unor alte tipăriri asemănătoare. Ne gândim, în primul rând, la o carte închinată luptelor date de fii poporului român înrolați în brigăzile internaționale din Spania. Ase-

menea pagini sunt cărămizi de preț ce se cuvine să le adunăm, cu grijă și scumpătate, fiindcă vor face într-o zi parte din mărețul edificiu ce se va chema *Istoria Partidului Comunist Român*”. □•*O scrisoare pe adresa revistei „Familia”* semnată de Leonida Ciahno, profesor din Târgu Mureș, conține următorul episod: „Acum patru ani, elaborând un articol intitulat *O mărturie despre Caragiale* în revista «Cele trei Crișuri», i-am trimis redacției «Familia» cu rugămintea ca – în cazul că va fi apreciat – să fie publicat. Ceream și un răspuns. După ce s-a scurs un an văzând că răspunsul întârzie, m-am adresat din nou revistei. Intervenția mea n-a avut nici un ecou. Abia după trei ani, adică în anul trecut, am primit rândurile ce urmează semnate de secretarul general al redacției: «Vă comunicăm că articolul dv se află în portofoliul nostru redacțional. Spațiul restrâns nu ne-a permis însă până acum publicarea lui. Nu vă putem comunica, din păcate, când va apare». De atunci a trecut încă un an fără nici un semn încurajator din partea redacției. De aceea, acum câteva luni, deci după 4 ani de așteptare, m-am adresat redactorului șef al revistei punându-l în cunoștință de cauză și solicitându-i să dispună ca redacția să-mi comunice dacă articolul meu va mai apare sau nu. Nici după aceasta n-am primit un răspuns ferm. Acum sunt convins că articolul nu va mai vedea lumina tiparului. Nu discut calitatea lui. Dar mărturisesc că sunt decepționat de cele întâmplate, mai ales că într-un mod asemănător au procedat cu mine și redacțiile revistelor «Astra» și «Ramuri». Mă întreb: redacțiile revistelor nu sunt obligate să răspundă eventualilor colaboratori? Sunt profesor. Suntem îndemnați să depunem o activitate de cercetare și unii dintre noi încercăm să aducem o contribuție pe măsura forțelor de care dispunem la această direcție. Dar dacă numele nu ne sunt cunoscute, trebuie să ne bucurăm doar de rezerva și de neîncrederea redacțiilor cărora ne adresăm?” □ Urmează o notă a redacției: „Desigur, în cazul de față nu ne putem pronunța asupra calității articolului profesorului L. Ciahno, și nici asupra oportunității publicării sale, revista «Familia» fiind cea în măsură să aprecieze acest lucru. Credem însă că în împrejurarea relatată s-ar fi impus ca revista să acorde atenția cuvenită corespondentului său – conform cerințelor muncii redacționale – un răspuns concludent, judicios argumentat, fiind oricând preferabil – chiar dacă el ar fi negativ”. □ Citim și textul „*Viața studentească*” și *elevii*, nesemnat: „Revista «Viața studentească» a «inaugurat» cu un an în urmă o pagină utilă intitulată *Preuniversitaria*. În cadrul ei se desfășoară un dialog fecund între cititorii-elevi și redacția care și-a asigurat colaborarea unor prestigioase condeie pe deplin cunoscătoare ale cerințelor și problemelor mediului studentesc. Scopul mărturisit al paginii este introducerea și familiarizarea elevilor cu un univers nou”.

20 octombrie

• [„*Scânteia*”, nr. 8222] Apare o scurtă notă, *Apariții noi în Editura Meridiane*, nesemnată: „Semnalăm dintre viitoarele volume consacrate artei românești

albumul *Ion Irimescu* al cărui text este semnat de regretatul Eugen Schileru ca și două monografii în colecția «Artiști români»: *Cecilia Cuțescu -Stork și Elena Popeea* (textele aparțin lui Marin Mihalache și, respectiv, Mariei Dumitrescu) [...] Volumul *Întâlniri cu teatrul* reunind articole publicate de Mihail Sebastian de-a lungul anilor, ca și monografia J. A. Bardem (de Alice Mănoiu) sunt înscrise, de asemenea, pe lista aparițiilor lunii octombrie”.

• [„*Glasul Patriei*”, nr. 30] Ion Gălețeanu scrie despre *Vizita președintelui Nicolae Ceaușescu și a premierului Ion Gheorghe Maurer în India*. □•Demostene Botez semnează *Vitalitatea literaturii noastre*: „Tema «scriitorul în societate» este la noi o realitate, intrată în conștiința fiecărui scriitor și este în corelație radicală și cu rolul literaturii în conștiința fiecăruia, și cu locul său de cinstă în societatea socialistă, ca generator de progres și cultură, ca factor de înnobilitare a omului, de înrâurire asupra sensibilității sale, de formarea unei gândiri superioare asupra lumi, a societății, a noului și a vieții. Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român s-a caracterizat printr-o analiză serioasă a activității în toate sectoarele. Așa se face că și literatura a fost în acest Congres obiectul unei adânci analize cu sublinierea caracterelor și a stadiului la care a ajuns, a succeseilor și justificării ei, dar și a criticii părților sale negative, manifestate în unele opere, în special din cauza unei lipse de experiență și necunoașterii reale a vieții. În lumina Congresului, literatura este declarată factor esențial de cunoaștere și înrâurire a gândirii și sensibilității umane. Nu se poate spune de nimeni că aceasta ar fi o sarcină impusă scriitorilor. Marii noștri clasici, prin datoria recunoscută de cunoștința lor, înrăuresc de aproape un secol, și vor mai înrâuri încă alte multe secole, gândirea și sensibilitatea acestui popor, așa cum au făcut-o înainte, baladele populare. Rolul literaturii mai este arătat ca factor de progres social, de ridicare a conștiinței socialiste, fără de care ea, literatura, nu poate fi și factor de înnobilitare spirituală a oamenilor. Fără ideea că prin ceea ce scriem, înobilăm sufletul omului, literatura ar fi sărăcită de esența ei, s-ar limita la un joc de-a cuvintele sau de-a baloanele de săpun, care ne-ar aduce în constatarea unui imens zid în ziua când, spre sfârșitul vieții ne-am întreba: – «Ce-am făcut în viață; de ce-am trăit?» În raportul său la Congres, secretarul general al partidului, Nicolae Ceaușescu a reafirmat ideea că literatura este unul din elementele de influențare morală a omului, de sădire în conștiințe a unor principii superioare de viață, rol și mai important în societatea socialistă care acționează în mod conștient și organizat pentru elevarea spirituală a tuturor membrilor săi. Nivelul de cultură la care au ajuns masele, complexitatea vieții universale, progresele științei și tehnicii care au deschis în zilele noastre cele mai largi orizonturi, reclamă o atenție și o răspundere sporită scriitorului român. Aceasta determină scriitorii spre analize mai adânci ale sufletului omenesc și ale raporturilor dintre oameni și societate, spre o tratare a temelor, deloc schematică, îi fac să pătrundă în adâncul existenței poporului și, înțelegând năzuințele sale, eforturile și lupta sa eroică, înfățișează fresca de azi a țării. Întru îndeplinirea acestei misiuni, care este a scriitorului chiar prin definiția

și fondul înțelepciunii sale, Nicolae Ceaușescu în Raportul ținut la Congres arăta că Partidul Comunist Român este «adept al adevărului obiectiv nemistificat, partizanul înfățișării veridice a realității, atât cu luminile cât și cu umbrele ei». [...] Scriitorii noștri refuză literatura ermetică, inaccesibilă maselor, literatura cifrată ca o telegramă secretă. O asemenea literatură ermetică, de unul singur, apare ca un «non sens», ca o absurditate, ca un fenomen antisocial. Puținii scriitori care practică o asemenea literatură, vor descoperi mai devreme sau mai târziu marea bucurie de a spune ceva, de a spune frumos, de a fi înțeleși. Pentru că, douăzeci și cinci de ani de viață nouă, socialistă, verificată în superioritatea ei de spectaculoase succese în toate domeniile, a format scriitorul nostru de astăzi, sădindu-i în conștiință sacra înțelepciune că numai transpunerea în opera sa a năzuințelor și aspirațiilor poporului, face din el un adevărat patriot, un umanist, un demn slujitor al nobilelor idealuri ale socialismului”. □•Nichifor Crainic publică *Un veac literar prezentat de N. Iorga*: „Un eveniment de mare însemnătate culturală e tipărirea recentă a volumului lui Nicolae Iorga, *Istoria literaturii române în secolul al XVIII-lea*, sub îngrijirea lui Barbu Theodorescu. Editorul avizează că, pe rând, vor apărea și celelalte tomuri care întregesc opera de istoric literar a marelui savant, între care, bineînțeles și volumul I, care tratează despre literatura populară, cea slavonă, cea veche religioasă și primii cronicari. Pentru orice om de cultură de azi, volumul prim, este indispensabil. E vorba de o perioadă, care lipsește din *Istoria* lui G. Călinescu, dar care tratează despre procesul de formare a limbii noastre literare prin vechile traduceri și culminează cu Biblia lui Șerban de la 1688, socotită drept un monument al limbii noastre fiindcă întrunește într-un stil unitar cele mai izbutite tălmăcirii din truda secolelor anterioare. [...] Retipărită astăzi în tehnică ireproșabilă, această operă a lui Nicolae Iorga – *Istoria literaturii române* – reprezintă pentru noua generație de cărturari o luminoasă călăuză prin stufărișul literar al secolului al XVIII-lea”. □•Din *Prezențe românești peste hotare* aflăm: „Volumul de nuvele *Echinoxul nebunilor* de A. E. Baconsky, a fost tradus de curând în Austria de către poetul austriac Max Demeter Peyfuss, care este totodată și un priceput traducător de literatură română și un bun romanist. Versiunea germană a *Echinoxului nebunilor* a apărut la editura «Styria»”.

21 octombrie

• [„România liberă”, nr. 7790] Rubrica *Puncte de vedere* cuprinde, sub denumirea *Originalitate și mimetism*, punctul de vedere al lui Virgil Brădățeanu cu privire la „originalitatea culturii și literaturii române”, începând cu literatura populară. Brădățeanu își preia argumentele din dramaturgie, acolo unde Lucian Blaga sau Camil Petrescu s-au „îndreptat către teatrul esențelor și al expresiilor figurate”, iar George Ciprian „a dat, prin comedia *Capul de rățoi*, o piesă unică în literatura dramatică românească”. Meritele acestui dramaturg, asupra căruia Brădățeanu insistă, constau în „propulsarea pe drumuri noi a literaturii dramatice cu caracter satiric, transferarea de noi valori și modalități către comedia satirică, ele-

varea ei către înaltele dezbateri de idei”. Argumentul creației eminesciene se conectează cu o serie de „trăsături și permanente caracteristice” care „dau originalitate și eficacitate operei literare și artistice”. Iar argumentul I. L. Caragiale aduce cu sine ideea originalității cu fundament în puterea de creație și în „factorii specifici” ai fiecărei societăți.

• **[„Scânteia”, nr. 8223]** Petru Comarnescu semnează *Vanitatea și lipsa de talent alterează conceptul de originalitate artistică*: „Cunosc câțiva artiști talentați, care, după făgăduitoare începuturi, trăiesc o sinceră criză sufletească, îndoindu-se de valabilitatea celor realizate mai înainte, de valabilitatea a ceea ce ar mai putea realiza, dacă ar continua pe drumul de până acum. Sunt stăpâniți de dorința de a fi «originali» cu orice preț și până una, alta se neagă pe ei înșiși și pe alții, socotindu-i «învechiți». Ce înțeleg ei prin originalitate? Foarte multe și confuze lucruri, dar în primul rând obligația de a face ceea ce nu a mai făcut nimeni pe lume. Vor «ceva» cu totul nou și singular, iar, în numele «noului» și «unicității», sunt gata să renunțe la ceea ce și ei, și noi știam că se numește artă. [...] Originalitatea înseamnă continuitate și înnoire prin trăirea valorilor superioare ale existenței, confruntarea constructivă cu ceea ce este valabil sau nevalabil din trecut și prezent”.

• **[„Scânteia tineretului”, nr. 6355]** Florin Mugur publică un interviu cu Gheorghe Suciul despre „exigențele prozei”, în care acesta declară că „Artistul mare își devansează epoca, el nu face numai *autocritica* ei, ci și *critica* ei. Critica aceasta convine de minune viitorului; e, aș zice, chiar opera lui. Viitorul nu e un tărâm iluzoriu, pe care doar îl bănuim înaintea noastră; el lucrează întotdeauna în prezent.”

22 octombrie

• **[„Viața studentească”, nr. 36]** Despre *Lucian Blaga*, Eugen Barbu scrie astfel: „S-a zis despre Blaga că e un nietzscheean zgomotos, că afirmă un pesimism postum în care totul e încremenit într-o antură seculară, gigantică, plină de o animalitate rece, depărtată, infinită și plină de umbre. Tot ce a scris e, după fericită expresie a lui Călinescu, carnea unui măr suav... Spaima și uitarea rățăcesc în acest Eden și când citești superbul vers: *suntem fără scăpare singuri în amiaza nopții* te cuprinde un fior metafizic... Ca și Camil Petrescu, Blaga a râvnit la o filosofie proprie, originală, dar totul s-a încheiat aproape într-o beție de cuvinte, cum scrie același Călinescu, care recunoaște totuși că odată cu el începe istoria gândirii românești. El suferă de presimțirea unor mistere potențiale și are o *metodă frenetică* de cunoaștere... Filosoful practică diferențialele divine, se visează un Daimonion și inventează cunoașterea luciferică și categoriile abisale. Spațiul său mioritic este bine delimitat spiritualicește și geografic, dar rămân la părerea că, în ce privește Conținutul, stagnăm cu toții în terenul incert al poeziei, unde invențiunea e binevenită și metafora înnobilează, dar numai atât.”

23 octombrie

• [„România liberă”, nr. 7792] Teodor Vîrgolici comentează, în *Cronica literară*, volumul lui Mihnea Gheorghiu, *Dionysos*. „Om de cultură și poet, prozator și cronicar dramatic, exeget și publicist”, autor al volumelor *Orientări în literatura străină*, *Walt Whitman*, *Scene din viața lui Shakespeare*, Mihnea Gheorghiu propune o serie de „eseuri lirice” structurate pe componente dedicate dramaturgiei – secțiunea *Melpomenade*, în care se regăsesc comentarii la „tragediile antice și interpretările lor moderne”, Shakespeare, și la „capodopere ale dramaturgiei universale” datorate lui Corneille, Goldoni, B. Brecht, Gorki etc.; poeziei și prozei universale – secțiunea *Confluente*, în care se regăsesc comentarii la operele lui Milton, Defoe, Stendhal, Saint-John Perse etc. Capitolul *Note și contranote* reia, „din unghi personal, maniera cunoscută lucrării omonime a lui Eugen Ionescu”. Capitolul – și volumul în ansamblul său – propun un „imaginar și ingenios *symposion* între diferiți slujitori ai muzelor”, precum și o modalitate de comunicare cu cititorul „prin efuziuni de sensibilitate intelectuale, adesea poematice”. Formula acestei scriituri se evidențiază prin aceea că „modalitatea dominantă este asociativă și evocatoare, pătrunderea în zona gravă și complexă a esenței unei capodopere sau a unui fenomen de cultură universală” realizându-se printr-o „viziune lirică, fluidă, cu o pronunțată notă personală”.

• [„Albina”, nr. 43] Dumitru M. Ion publică poezia *Păstorul*. □• Ion Bănuță semnează *Testamentul lui Ienăchiță*: „Ienăchiță Văcărescu, în *Amărâtă turturea*, în *Testament* și încă într-o nesfârșire de imagini din strălucirile lumii și din ruinele Târgoviștei ne aruncă în viitorul poeziei românești, într-un Eminescu, Arghezi, Blaga, Bacovia și încă în mii de alți slujitori de geniu și de credință al muzelor românești, ai muzelor umanității întregi, care proclamă azi din sufletul sufletului lor soarele democrației românești”. □• Baruțu T. Arghezi se ocupă de *Inscripție pe lespede de poeziei românești* pe larg despre neamul Văcăreștilor: „Neamul Văcăreștilor, coborâtori, după unii istorici, din Făgărașii plaiurilor de cântec și baladă, se înscrie cu litere de aur pe lespede de culturii românești prin cei dintâi poeți: Ianache, Alecu, Nicolae, urmați de Ioan și Elena. Toți Văcărești, Toți cărturari.” □• Marin Preda, Alexandru Mirodan și Anton Pann *Ne vorbesc despre spiritul de economie*: □ Marin Preda: „Bătrânul dascăl se opri câțva timp din povestit ca și când ar fi vrut ca spusele sale să fie bine înțelese; apoi el continuă: «[...] Condiția ar fi deci să procedăm invers: în loc să strângem ban cu ban ca să înapoiem un împrumut, mai bine să economisim dinainte ban cu ban și, în loc să ne împrumutăm de la alții, să ne împrumutăm de la noi înșine...»” □ Alexandru Mirodan: „Trebuie să economisim metalul. Din bucata de tablă, din șpanul răsucit și din șurubul azvârlit în curte, se nasc, prin retopire, locomotive. [...] Trebuie să economisim cuvintele. Din scrisorile trimise de Cehov lui Gorki mai tânărul – te lovește stăruința pentru economisirea de cuvinte în proză: «taie, dragul meu, Alexei Maximovici, din trei cuvinte – taie două». [...] Trebuie să economisim secunde, dar ce spun secunde, zecimi de secundă. [...] Să mai aduc aminte – după o istorie

de experiență și înțelepciune – *că banul, rod al trudei se cuvine la rându-i economist, adică prețuit, adică respectat ca metalul, cuvântul și secunda, din care el se naște?*” □•Anton Pann: „Cât ți-e pătura, atât te-ntinde, / Căci, / Cum îți vei așterne, așa vei dormi”.

• [„România literară”, nr. 43] Revista apare într-o formulă redacțională schimbată și într-o modalitate grafică inovatoare. Colectivul redacțional: Geo Dumitrescu (redactor-șef); redactori-șefi adjuncți: Nicolae Breban, Gabriel Dimisianu, Ion Horea, Adrian Păunescu; secretar-general de redacție: Vasile Băran; redactori: Teodor Balș, Octavian Barbosa, Ion Caraion, Valeriu Cristea, S. Damian, Dana Dumitriu, Andriana Fianu, Paul Goma, Marcel Mihalaș, Gheorghe Pituș, Magdalena Popescu, Petru Popescu, Lucian Raicu, Valentin Silvestru; secretar de redacție: Viorel Burlacu, Al. Cerna-Rădulescu; Redactor-tehnic: Tiberiu Tretinescu; Corector-șef: Octav Minculescu ■•Cronica literară, susținută de Lucian Raicu, abordează *Antologia literaturii române de avangardă* de Sașa Pană (E.P.L., 1969), lucrare salutată, chiar și pentru unele probleme de metodă, de recenzent, pentru că autorul, un *insider*, a ajuns la conștiința că furia anarhistă de altădată – „refractoră, prin natura ei, vanitoaselor încercări de clasificare” – a ajuns la faza clasicizării. □•O altă constatare interesantă făcută de Lucian Raicu este că „niciodată devotamentul față de literatură, față de structurile și «instituțiile» prin care viața literară se manifestă (asociații, programe, reviste) nu a fost mai pasionat decât la acești anti-literați, aparent decizi să distrugă literatura.” ■•Constantin Noica vorbește la rubrica lui de *Creație și frumos în rostirea românească* despre *Întruchipare*, susținând că: „Dacă «forma» a dat frumosul înfăptuirilor firii și ale creației omenești, cu atât mai mult «chip» și «întruchipare» pot exprima lucrarea lor. Nu vei imputa artei de astăzi faptul că nu realizează ca în trecut, doar formele și prototipurile ideale. Ea are dreptul, pe care și l-a luat până și știința formelor, geometria, de-a descrie deformările și transformările lucrurilor. Dar un chip trebuie să fie în toate, căci fără *eidos* lumea devine cea «al cărei chip l-am zis haos», iar arta deschipuită de astăzi, care vrea să depășească până și închipuirea, se minte pe sine. Artă și viață sunt întruchipare.”

• [„Tribuna”, nr. 43] Colonelul Iacob Urechiatu atrage atenția într-un articol, 25, asupra importanței acestei cifre – 25 octombrie marchează un sfert de veac de la eliberarea sovietică de sub ocupație fascistă. ■•Un interviu cu Jean Cassou, în exclusivitate pentru „Tribuna”: *Salut România, țară de libertate și poezie*. Interviul cu poetul, romancierul, criticul și eseistul Jean Cassou este prilejuit de întâlnirea internațională de la PEN – Clubul parizian. Interviul relevă rolul determinant jucat de Cassou în reconstituirea atelierului lui Brâncuși în spațiul Muzeului național de artă modernă din Paris. ■•Partea a doua a inițiativei editoriale a lui Bazil Gruia – *Blaga inedit*. Omul, amintiri, documente aduce în prim plan preocupările poetului din perioada vieneză. Sunt redată texte scurte scrise de poet în ilustrate către aceeași Vichi din 1918, 1924 și (posibil) 1927. □•Rubrica

Dialoguri încearcă să răspundă la întrebarea *Poezia – o vocaliză infantilă?* Articolul lui Ion Oarcăsu pornește de la impasul nutrit în fața unei poezii stănesciene, care pare a alătura cuvintele „mai mult din rațiuni muzicale, sonore, decât logice, intelective”. Oarcăsu numește modalitatea lui Stănescu o „tehnică șocantă în stereotipia ei speculativă”, pe urmele lui Isidore Isou și François Dufrené, care foloseau un principiu semănător, lettrismul. □ Mircea Vaida răspunde intervenției lui Oarcăsu printr-o creație de lettrism românesc interbelic, punctând ideea devalorizării cuvintelor în general și a simplismului stănescian, în particular, izvorât din barbarismul strident și imaginarul voit pueril. ■ Al. Căprariu discută volumul de debut editorial al lui Constantin Cubleşan *Miniaturi critice*, menționând și variațiile reacții la apariția volumului. Căprariu se oprește asupra unei scurte recenzii nefavorabile a lui Ov. S. Crohmălniceanu din „România literară”, demontând, pas cu pas, un citat al acestuia. Referindu-se la cartea lui Cubleşan, autorul recenziei conchide că este „semnul de debut al unui critic în plină formare care are și va avea un cuvânt serios de spus asupra literaturii”. ■ Aceeași pagină oferă cititorilor poezii de Nicolae Prelipeanu. □ Următoarele două pagini sunt ocupate de un fragment din romanul Nicolae Mărgineanu *Umbra în creștere*. □ Octavian Șireagu semnează traducerea unui fragment din *Autobiografia* lui M. K. Gandhi, fragment intitulat *Experimentele mele cu adevărul*, în timp ce la aceeași pagină citim traducerea poeziei *Năluca* de Rabindranath Tagore, oferită de Iv. Martinovici. □ Sever Trifu ne oferă portretul poetului Roy Fuller în rubrica *Profiluri*. Fuller este considerat „figura cea mai marcantă dintre cei care încep să publice și să se afirme în anii premergători războiului”. Sunt enumerate volumele de poezii, precum și romanele lui Roy Fuller, alături de activitatea sa de profesor la Universitatea din Oxford.

24 octombrie

● [„România liberă”, nr. 7793] Demostene Botez semnează articolul intitulat *Limbă „literară” și „neliterară”*, în care afirmă că nu se justifică existența a două dicționare ale limbii române, unul dedicat limbii literare, și celălalt limbii „neliterare”. Motivul – „toate vorbele românești sunt literare”, căci au aceeași origine, „poporul românesc, sau au fost adoptate de el și prin aceasta au fost legitime”. Imprecizia și precaritatea acestui argument sunt întărite de recursul la versul preluat din poezia lui George Sion, *Limba românească*, „Vorbiți, scrieți românește” – trunchiat, vers care, în opinia lui Demostene Botez, „nu face deosebire între vorbire și scriere, nici nu face categorisiri după vreun procentaj al caracterului literar”. ■ Ion Manițiu semnează *Cronica teatrală* în care prezintă piesa lui Paul Anghel, *Săptămâna patimilor*, pusă în scenă la Teatrul Național din Cluj-Napoca. Piesa propune o „ingenioasă fuziune a patosului discursiv muntean cu delicatul lirism moldovean”, susținută de un „scris experimentat, limpede și curgător” și de o „inteligență vioaie”. Protagonistul, Ștefan cel Mare, beneficiază de o „imagine vie, dezarhaizată și demitizată”, totodată „eroică și actuală”.

• [„Contemporanul”, nr. 43] Nicolae Manolescu recenzează în bloc, sub titlul *Versuri de debut*, 9 volume: Ion Hurjui, *Noaptea Pandorei*; Marius Vulpe, *Poezii*; Petru Vălureanu, *Un ostrov tremurat*; Paul Sân-Petru, *Urme*; Livia Mănescu Chiriacescu, *Ochi de pisică*; Angela Marinescu, *Sânge albastru*; Silviu Rusu, *Întoarcerea lui Făt-Frumos*; Petru M. Haș, *Dor negru*; Tudor Vasiliu, *În general, triumful pădurilor*. Explicația pentru această abordare constă în „numărul cărților care apar este descurajant și pentru un cititor mai tenace decât mine” și „în rolul unei cronici literare [care] nu este numai decât acela de inventar periodic; o imagine despre calitatea și problemele literaturii ce se scriu la un moment dat putem realiza și printr-o selecție semnificativă. □•E un mod mai simplu de spune „da” sau „nu” unui val tot mai ridicat de aspiranți care, publicând, aveau senzația că s-au și consacrat. Notăm, de pildă, caracterizarea făcută Angelei Marinescu, ale cărei poezii „fără destulă personalitate transcriu totuși cu suavitate înclinații tipic feminine.” □•De asemenea, consemnăm și verdictul în cazul lui Petru M. Haș „încă nu destul de convingător, a cărui poezie dură și sumbră rămâne, pe alocuri, confuză, pe un fond de neascunsă îndârjire țărăneasă.” ■•Într-un articol nesemnificativ sunt consemnați câștigătorii Premiului Nobel: Max Delbrück, Alfred D. Hershey, Salvador E. Luria (pentru Medicină); Organizația Internațională a Muncii (pentru Pace); Samuel Beckett (pentru Literatură).

25 octombrie

• [„Cronica”, nr. 43] În cadrul rubricii *Convorbirile Cronicii*, George Pruteană stă *De vorbă cu Constantin Ciopraga*. „ – Atunci să vorbim despre actualitate, despre ceea ce este acum Facultatea de filologie (cred că nu e cel mai bun titlu) și despre ce sunt studenții ei – foști și actuali. – Printre studenții din acești ani ai Facultății de filologie sunt, ca și în trecut, talente și personalități în formare, cărora li se poate întrevădea un profil diferențiat. La fiecare an de studiu am satisfacția să descopăr vocații certe pentru creația propriu-zisă sau pentru activitatea de cercetare. Marin Sorescu, Florin Mihai Petrescu, Horia Zilieru, Corneliu Sturza... se numără printre foștii studenți excelenți ai Iașului”. ■•Magda Ursache recenzează trei volume de versuri. Primul este al lui Grigore Hagiu: *Spațiile somnului*: „Între *Spațiul Somnului* și *Spațiul de liniște* se configurează concepția poetică a lui Gr. Hagiu. Autorul preia formula interogativă a autocunoașterii din volumele anterioare, dându-i o notă gravă și elegiacă. Spaima de liniște este la fel de obsedantă ca și zbaterea pendulului, conducând destinul uman către țărături mereu scimbătoare...”. □•A doua carte este a Mihaelei Hașeganu: *Întrebări pentru examenul de maturitate*: „Mihaela Hașeganu a avut doar ambiția să debuteze la o vârstă foarte tânără, căci, în afară de aceasta puține lucruri ar mai putea fi reținute”. □•Despre volumul lui Ion Calovia, *Spiritul pământului*, autoarea notează: „Autorul volumului *Spiritul pământului* este doar un versificator care se străduiește să nu facă asonanțe, ceea ce nu dovedește că metrica pentru dânsul nu este o dificultate, dar fără a convinge pe nimeni că aceasta

înseamnă și poezie”. ■•Const. Ciopraga reafirmă *Virtuțile povestirii* la Ion Istrati: „Deși tradus în franceză, se ridică întrebarea dacă echivalențele la proza din *Lumea lumilor mele* sunt posibile. Îndoielile rămân mari. Dintre toate volumele publicate, *Lumea lumilor mele*, carte de incontestabilă originalitate, îl reprezintă pe Ion Istrati mai mult decât oricare”. ■•În articolul *Patru Poeți*, Zaharia Sângerzan se referă la Constant Tonegaru, Emil Zegreanu, Ion Pop, Mihai Gavril. Constant Tonegaru: *Steaua Venerei*: „Toate filiațiile care se pot stabili în legătură cu poezia lui Constant Tonegaru nu anulează cu nimic fondul autentic al liricii sale. E un flux dintr-un Minulescu violent, polemic și ermetic, o tristețe autumnală din Bacovia...”. □•Emil Zegreanu: *Sonete*: „Tehnica impecabilă a sonetelor lui Emil Zegreanu a îndepărtat erupția spontană a sentimentelor. Poetul e un spirit sedus de formele clare, iar emoția din poezia sa e închisă ca într-o carapace”. □•Ion Pop: *Biata mea cuminenie*: „Poezia ca notație a stărilor de spirit nu refuză contemplația și relația care se statornicește între poet și lucruri are nevoie de o însumare, de numire. Ion Pop o realizează într-un stil voit prozaic dar care recheamă «contururile lucrurilor» la forme precise”. □•Mihai Gavril: *Rădăcină și cer*: „Mihai Gavril e străin de orice ermetism, confecționat sau preluat de gata, de aiurea. El se confesează cu toată sinceritatea. De la «rădăcină și cer» poetul cântă acest pământ, locurile natale, râurile pe care străbate”. □•Adrian Marino semnează textul: *Iluminism ieșean*: „”

● [**„Flacăra”, nr. 44**] Valeriu Cristea recenzează volumul de *Proză satirică* al lui Teodor Mazilu, considerând că acesta „este un dialectician al ipocriziei, pe care o surprinde în răsuciri de viclenie ca și de bizară sinceritate”. ■•La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se face o succintă prezentare a volumului de versuri *Ulcioare de piatră* de George Lesnea, eveniment editorial prin care se inaugurează activitatea editurii Junimea din Iași. ■•Notă despre volumul *Chipuri și popasuri* de Gala Galaction, apărut în B.P.T., ediția fiind îngrijită și prefăcută de Teodor Vârgolici. □•Semnalarea apariției volumului *Despre Racine* de Roland Barthes, cu o prefață de Toma Pavel. □•Semnalarea apariției în traducere maghiară a piesei *Act venețian* de Camil Petrescu. □•Enumerare a unor noi volume de poezie, printre care *Până unde pot muri* de Ion Sofia Manolescu și *Centaur îndrăgostit* de Radu Cârneli. □•Notiță despre apariția, în colecția „Romane de ieri și de azi”, a romanului *Pădurea spânzuraților* de Liviu Rebreanu. □•Succintă prezentare a Festivalului Teatrelor Dramatice de la Iași.

● [**„Luceafărul”, nr. 43**] Articolul de fond are ca temă *Limbajul prozei*, revista ridicând întrebări asupra rosturilor și destinelor contemporane ale prozei actuale: „Adevăratul sens al prozei refuză atât dogmatismul cât și evaziunea, ele pot împinge scrisul spre false probleme, spre eludarea serioaselor meniri ale literaturii, în locul căilor autentice de dezvoltare organică a literaturii asemenea tendințe preferând artificii, combinația literaturizantă, sterilă, care nu interesează pe nimeni. [...] Proza are limbajul ei propriu și cine n-are cunoștința acestui limbaaj se amăgește numindu-se prozator, la oricâte pretexte teoretice ar recurge pentru a-

și justifica lipsa de chemare și de putere de prozator [...] Chiar dacă dezbaterile îi va îndurera pe unii dintre ei, [...] câștigul va fi mai mare pentru cei aplecați cu seriozitate asupra muncii scriitoricești și asupra gravelor ei responsabilități. Respectăm prea mult meseria de scriitor pentru a nu atrage atenția celor care aspiră la una dintre cele mai grele și mai complexe profesii, că literatura nu e un exercițiu facil, că e o problemă serioasă, în primul rând de vocație, care include o pregătire temeinică, o cultură solidă, care cere neîntrerupt o muncă tenace, pentru ca originalitatea talentului să nu se piardă pentru ca înclinația spre scris să fie perfect verificată ca autentică, să nu fie o amăgire și un rost pierdut, pentru ca gestul de a te dedica scrisului să însemne destin și nu infatuare. [...] În proza începătorilor producția mimetică e de proporții, și trimite direct la acele tendințe disolute din proza actuală care riscă să-i îndepărteze pe oamenii talentați de la adevăratele căutări, de la problemele de substanță ale scrisului, de la limbajul propriu al prozei, limbaj care și el se cere cunoscut, cultivat, ținând de conștiința de profesie a unui adevărat prozator.[...]. Limbajul propriu al prozei, iată o temă utilă pentru discuția pe care am deschis-o și pe care sperăm s-o desfășurăm, așa cum am spus și în numerele trecute, în spiritul respectului pentru numele de scriitor și pentru munca dificilă a omului de condei literar. Dorința sinceră și onestă de a aduce cele mai bune foloase dezvoltării literaturii îi animă pe scriitori, și acest sens ne place să credem că o discuție critică purtată în ținuta convenită va aduce încredere în posibilitățile mari ale talentelor de care dispune cu prisosință literatura noastră actuală”. ■ În paginile revistei este prezentată desfășurarea lucrărilor *Consfătuirii naționale de literatură comparată* din 16-18 octombrie, organizată de Institutul de istorie și teorie literară „G. Călinescu, sub auspiciile Secției de Științe filologice a Academiei Române. „Cuvântul de deschidere a fost rostit de acad. Al. Roșetti care a făcut un scurt expozeu asupra comparatismului românesc contemporan. Profesorul Al. Dima, directorul *Institutului „G. Călinescu”* a expus Obiectivele comparatismului român făcând mai întâi o sinteză istorică succintă a comparatismului românesc de la lucrările unui Pompiliu Eliade până la noua generație de cercetători. În fixarea obiectivelor, Al. Dima s-a referit la studiile de folclor comparat ce ar putea duce la largi sinteze creatoare în privința influențelor ce s-au exercitat în cultura noastră mai veche. În sectorul dedicat perioadei moderne s-a vorbit de continuarea cercetărilor relative la relațiile literaturii române cu celelalte literaturi, în special cu acelea ale țărilor vecine ajungând în acest context la descifrarea specificului nostru național. Deosebit de pitorești, și interesante în același timp sunt problemele legate de imaginea românilor în literaturile străine și a străinilor în literatura română. O atenție deosebită trebuie acordată teoriei literaturii comparate în curs de elaborare și pe plan mondial. Totodată trebuiesc intensificate și aplicate cu adecvare contactele comparatismului cu folcloristica și istoria literaturii naționale. Un ultim deziderat expus de vorbitor a fost crearea unui comitet național de cercetări comparatiste și a unei reviste de literatură comparată. Cercetând *Tentația modernului în literatura italiană*, Nina Facon a subliniat, în raport

tipologic cu literatura română și franceză, această dialectică a culturii italiene profund umanistă, ajungând la concluzia că modernitatea este condiționată pe plan istoric de permanenta redescoperire a moștenirii antice. Stan Velea a urmărit motivul *Mazepa în literaturile romantice*, oprindu-se la câțiva mari poeți ca Byron, Hugo, Pușkin sau polonezul Slowacki. Liviu Băraescu vorbind despre Sainte-Beuve în accepția paralelă a lui Marcel Proust și G. Călinescu descifrează limitele interpretării postume a marelui critic. Aurel Sasu, cercetând posibila influență a romantismului francez în opera lui Eminescu, influență mai puțin studiată, consideră un exces căutarea influențelor străine cu orice preț, raportând esențele creației eminesciene la sevele autohtone. Pe linia cercetărilor comparatiste a literaturilor popoarelor vecine s-a înscris comunicarea Victoriei Frâncu despre *Eposul sârbo-croat și Chansons de geste*, a lui Ion Petrică despre *Țăranii lui Reymont și Ion al lui Liviu Rebreanu*, a lui M. Mita despre *Țiganiada lui Budai-Deleanu și literatura iluministă polonă*. În acest context Valentin Gr. Chelaru a cercetat *Elementele românești din opera poetului bulgar Ivan Vazov* cu precădere asupra influenței exercitate de opera lui Dimitrie Bolintineanu. Comunicările lui I. C. Chițimia (*Aspecte ale fabulei mediteraneene esopice în unele literaturi europene*) și Pandele Olteanu (*Criterii stilistice în studiul comparat al literaturii omileticoparenetice*) au vizat un sector mai special și o epocă mai îndepărtată. [...] N-au lipsit nici lucrările de folclor comparat, ca aceea a lui Leon Levințchi despre *Temă și remă în balada populară engleză și română* și nici lucrări de cercetare a literaturii române peste hotare ca cea despre *Creangă în versiunea engleză*, a Ileanei Verzea, făcându-se aici un studiu critic comparat al traducerilor. Alte comunicări au tratat subiecte de teorie a literaturii comparate ca aceea susținută de Clio Mănescu despre *Caracterul constant și variat al structurilor mitice în circulația lor literară, sau Traducere și remodelare în cultura română de la sfârșitul secolului al XIX-lea* de Al. Duțu ori ca *Raportul dintre traduceri și public în secolul al XIX-lea* de Paul Cornea. O temă deosebită în acest context a tratat Vera Călin prin exegeza sa intitulată *Condiții de dezvoltare a unei noi retorici*. Două teme au tratat recepția a două mari literaturi la noi, cea germană în tratarea lui Victor Iancu și cea franceză – circumscrisă la Victor Hugo, în expunerea lui Ion Brăescu. Mihai Novicov a dezvoltat tema *Esenin și poezia sec. al XX-lea*, iar Gh. Ceaușescu a comentat *Moartea cosmosului în filozofia stoică și în tragedia «Hercules Cetaeus» de Seneca*. ■•Rubrica *Punct și virgulă* este dedicată observațiilor diverse, opiniilor favorabile sau rezervelor exprimate cu privire la unele articole publicate în alte reviste literare. □ Un prim reproș este adus lui Geo Șerban care și exprimă în „Contemporanul” un punct de vedere „malițios” legat de „un exces al ineditelor publicate oriunde și de oricine. Invectiva disimulată a criticului a rămas gratuită pentru că revistele, mai ales după aceea, au intensificat acest sector atât de plin de surprize și de posibile gafe. În sensul bun al întreprinderii și cu multă competență Aug. Z. N. Pop publică în «Tomis» (nr. 9/1969) o scrisoare necunoscută a lui Eminescu către Veronica Micle, scrisă la Constanța; scrisoarea

e un elogiu al mării: «privirea mării liniștește mai ales sufletele furtunoase. Șed într-o mansardă și privirea mi-e deschisă din două părți asupra mării, pe care-aș vrea să plutesc cu tine». Cel de-al doilea reproș este indirect adresat: «Iașul literar» (nr. 9), publică un manuscris inedit al lui G. Topârceanu, aflat în colecția *Muzeului de istoria literaturii-Iași*. E vorba de comedia *Omul din lună*, comentată de Ion Arhip. Dacă despre poezia și proza lui Topârceanu s-au scris studii numeroase, unele chiar monografice, despre activitatea de dramaturg și organizator al teatrului s-a scris mai puțin. (Topârceanu a fost director, inspector de teatru, cronicar dramatic). *Omul din lună* e o comedie de moravuri, neterminată, dar oferind substanțial în textele realizate ideea întregului. Acțiunea se petrece la minister, în parc, la un pension de fete, la Paris, în țara jazz-ului, în Spania, în anul 2000, la congresul ramoliților etc. Din toate aceste tablouri, s-au păstrat doar șase. Descoperirea de la Iași este remarcabilă; deși se știa despre manuscris, niciunul din cercetătorii operei lui Topârceanu nu l-a reprodus. Așteptăm comentariile lor în legătură cu caracterul de inedit absolut al textului”. □ Se apreciază inițiativa „Revistei de istorie și teorie literară” de a „introduce începând cu acest număr (nr. 3/1969) o rubrică de «profiluri de scriitori contemporani» în speță Dinu Pillat scrie despre *Marin Sorescu*, Al. Săndulescu despre *Fănuș Neagu* și Marcel Duță despre *Horia Lovinescu*. Prin aceste cercetări de istorie literară ajunsă la zi, revista contribuie la o selecție științifică a valorilor literare contemporane. Remarcăm, documentele publicate de Eugenia Oprescu din ciclul *Manuscrisele lui George Călinescu*. Manuscrisul despre spiritul critic precizează și răspunde la multe din întrebările pe care și le puneau, în cadrul polemicii lor «călinescienii» și «anticălinescienii» acum 6-8 luni”. □ Din „Tribuna” (nr. 42/1969) este semnalată prima secvență dintr-o suită de manuscrise și documente inedite provenind de la Lucian Blaga pe care le dezvăluie și le comentează Bazil Gruia. Poezia publicată se numește *Stau rezemat de stâlpul unui templu în ruină*, creație din epoca de elaborare a *Poemelor luminii*. În numerele viitoare, anunță revista, se vor publica scrisori, ilustrate, o notă și un autoportret. Așteptăm mai ales insolita interferență artistică a autoportretului”. □ De asemenea, este notat și numărul 42/1969 al „României literare” consacrat centenarului morții lui Sainte-Beuve. O pledoarie pro Sainte-Beuve face Șerban Cioculescu, considerând că «actul de acuzare» al lui Proust nu este decât «o strălucită eroare», Mircea Martin consacră umanismului marelui critic un eseu intitulat *Sainte-Beuve și iluzia infinită*. Câteva ecouri în literatura română sunt cercetate de Th. Vârgolici, iar despre moralist («observatorul moravurilor») vorbește Al. Piru. Romulus Dianu și Valeriu Cristea încheie seria cu eseurile lor”. ■ Ilina Grigorovici scrie o cronică la *Antologia literaturii române de avangardă* de Sașa Pană cu o prefață de Matei Călinescu. Se observă că așa cum este el conținut în *Antologia...*, avangardismul „nu este o ideologie literară”, deci nu are „o literatură ilustrativă”, „nu conține o substanță literară omogenă, un tip anume de literatură, nici un program existent sau fictiv. [...] Nici ideologie, nici tip de literatură, nici stare de spirit sau atitudine, avangardismul

trăit înseamnă oameni, reviste, legături, afinități, întâlniri. Ceea ce îi leagă pe scriitorii reuniți în *Antologie...* este o solidaritate concretă, biografică. Iar în această privință Sașa Pană nu poate fi controlat și nici contrazis: Sașa Pană știe mai mult decât a rămas scris în documente; domnia-sa nu își reprezintă avangardismul, pentru că l-a trăit, Sașa Pană este avangardismul”

26 octombrie

• [„România liberă”, nr. 7795] Semnatarul *Cronicii literare* din acest număr, Petru Popescu, comentează, aici, volumul 1 al *Istoriei literaturii române*, elaborate de George Ivașcu. Cuprinzând 630 de pagini și 160 de ilustrații, volumul are la bază o „concepție enciclopedică” și polemizează, discret, cu *Istoria călinesciană*, împingând „epoca genezelor” cu patru secole mai devreme decât o făcuse „divinul critic”, adică în secolul al X-lea. Dacă poezia cultă începe, în opinia lui George Ivașcu, prin *Psaltirea* lui Dosoftei, *Noul Testament de la Bălgrad* anunță „zorii filologiei române”, cronicarul muntean Radu Popescu este unul dintre „creatorii pamfletului românesc”, Ion Neculce, un „Saint-Simon moldav”, activitatea Școlii Ardelene reprezintă un „factor de dinamizare a conștiinței literare moderne, axate pe ideea consubstanțialității culturii române cu Europa neolatina”. Miza acestei istorii este, evident, de a demonstra continuitatea literaturii române și de a polemiza cu ideea „tineretii” acesteia, acreditată de Călinescu, precum și „afirmarea apartenenței și vocației europene a culturii române”. Pe ansamblu, cartea este, în opinia cronicarului literar, „cea mai personală construcție a istoriografiei literare românești de la Călinescu încolo”.

• [„Scânteia”, nr. 8228] Numărul este prefigurat *Centenarului nașterii lui Vladimir Ilici Lenin*: „La 22 aprilie 1970 se împlinesc 100 de ani de la nașterea lui Vladimir Ilici Lenin, discipol credincios și continuatorul strălucit al lui Marx și Engels, conducător revoluționar al proletariatului, militant neobosit pentru eliberarea celor ce muncesc de exploatare și asupra, pentru libertate socială și națională, pentru triumful socialismului și comunismului. Însemnătatea deosebită acordată de partidul nostru sărbătoririi centenarului nașterii lui Lenin și-a găsit expresie în adoptarea de către Comitetul Central a recentei Hotărâri care prevede o gamă largă de acțiuni cu caracter politic, ideologic și cultural consacrate acestui eveniment. Aniversarea centenarului lui Lenin este pentru poporul român un prilej de a evoca personalitatea grandioasă a lui Lenin și strălucita contribuție pe care a adus-o la dezvoltarea teoriei revoluționare, potrivit cerințelor noii epoci istorice, și la aplicarea ei în practica socială de a releva vitalitatea ideilor leninismului, uriașa lor forță transformatoare. Gloriosul jubileu constituie în același timp un prilej de a trece în revistă bogatele tradiții de luptă ale clasei noastre muncitoare, ale oamenilor muncii conduși de partid, pentru victoria cauzei socialismului în România, de a intensifica activitatea de propagare a ideilor lui Lenin, de popularizare a politicii Partidului Comunist Român, politică ce constituie expresia aplicării creatoare a marxism-leninismului la condițiile concrete ale României”.

□ Alături apare textul *Întâlniri cu Lenin* de Mihai Gh. Bujor: „Militant de frunte al mișcării muncitorești, revoluționare din România. În timpul și după Marea Revoluție Socialistă din Octombrie a acționat pentru organizarea detașamentelor militare revoluționare românești, care au luptat în sudul Rusiei pentru apărarea Puterii Sovietice. În acel timp l-a întâlnit pe Lenin, fiind numit membru al Înalțului colegiu pentru lupta împotriva contrarevoluției din Sud”. □ Mihai Beniuc publică poezia *Vrere și gând*: „Lenin – vrere și gând / Din visul milenar întruchipate / Al celor – milioane! – ce gemând / Trudeau să fie pâine / Și alt mâine / Pentru mulțimile-njugate. / Cu un cuvânt: / Dreptate”.

29 octombrie

• [„România liberă”, nr. 7798] Boris Buzilă prezintă, în *Cronica literară*, romanul lui Traian Filip, *Vântul din fața soarelui*, în care vede o „monografie romanească a iubirii”, în continuarea „episoadelor sentimentale” din romanul *Amar, respectiv a „inițierii erotice și a împlinirii prin dragoste”* din romanul *Dansul* focului. În acest al treilea roman, „perspectiva lucidă a maturității” asupra sentimentului iubirii se conturează prin două registre narrative, unul prin care protagonistul își rememorează existența, și celălalt, bazat pe o serie de „interludii de autor” care reprojecțiază trecutul din perspectiva prezentului prin intermediul unei tonalități anacreontice sau de *Cântare a Cântărilor*. Parte a unei familii de „luptători revoluționari”, eroina își începe cariera politică odată cu eliberarea țării, activează în organizația de tineret și, pe fondul tabloului general al societății și al ridicării generațiilor mai tinere, „va accepta ideea intrării în anonim”, pentru a lăsa loc altora, intrând, la modul ideologizat – simbolic, în galeria „eroilor necunoscuți”.

• [„Viața studentească”, nr. 37] . Eugen Barbu îl redescoperă pe Ion Vinea – „criticul”, vorbește despre natura gidiană a poetului, autor al „straniei” cărți *Paradisul suspinelor* (1930), scrisă cu „o finețe ce nu întâlnisem decât la Mircea Eliade și Emil Cioran, scriitori cu care se înrudea prin inteligență și mai ales prin *sustragere* dintre contemporani, proprie marilor intelectuali”, dar și al versurilor din *Ora fântânilor*, „fruct al unei senine viziuni asupra vieții, evocând elegia ovidiană”: „Vinea a fost un senior fără ticuri, trecând modest prin lumea înghesuită a literelor fără să revendice ceva, crezând intens într-o recunoaștere a celorlalți ce nu va întârzia mult. Opera lui împietrită, suferind de o construcție impecabilă, așteaptă un critic exultant! Despre el s-a scris metodic, nu mult, dar fără inspirație și mie mi se pare că trebuie abordat ca un *iceberg*, adică pregătit fiind să îngheți în prajmă-i de departe...”

30 octombrie

• [„România liberă”, nr. 7799] Rubrica *Recenzii* propune, sub semnătura lui Titus Vîjeu, respectiv Petre Anghel, comentarii la volumele publicate de Virgil Duda – *Catedrala*, și Ana Barbu – *Viscol*. Cel dintâi recenzent amintește volumul

precedent al lui Virgil Duda, *Povestiri din provincie*, un roman a cărui acțiune are loc într-o uzină, și unde viața capătă „un dramatism deosebit, de sorginte etică”. „Bun cunoscător al dinamicii sociale”, romancierul propune, și în acest al doilea roman al său, o „dezbatere deschisă”, de natură etică, susținută de o dimensiune filosofică remarcabilă”. ■ În ceea ce privește volumul de proză scurtă al Anei Barbu, Petre Anghel remarcă „o anume vocație a monologării, a comentariului sincer”, căreia i se adaugă o „viziune cinematografică” în virtutea căreia realitatea pe care volumul o propune este constituită din fragmente, dar și predilecția pentru „frazele lungi, în care sensurile se întretaie, se părăsesc apoi”, făcând ca sensul său de ansamblu să fie „inutil de căutat”.

● [„Scânteia”, nr. 8232] Vasile Rebreanu semnează *Poporul sâmburele de foc și de aur al creației noastre*: „O literatură realistă, pătrunsă de spiritul umanismului, care s-a afirmat tot mai puternic în țara noastră, un spirit al curajului civic, al libertății de gândire și de creație – manifestate îndeosebi după al IX-lea Congres al partidului – și-a găsit în anii socialismului împlinirea. Scriitorul trebuie să pătrundă în sufletul poporului, în sufletul lui statornic, înalt în doruri, cutezător în aspirațiile și împlinirile lui, să înțeleagă aceste doruri, năzuințele și lupta lui; numai astfel, este posibilă realizarea acelei grandioase fresce a României socialiste pe care cititorul așteaptă să o regăsească în opera de artă. Nu idealizarea realității, nu o viziune edulcorată, nerealistă, ci adevărul obiectiv, nemistificat trebuie să fie sâmburele de foc al operei de artă; numai pătrunsă de un asemenea suflu al realității arta noastră își va găsi ecoul necesar și dorit în conștiința contemporanilor, va putea întinde îndrăznețe punți necesare, visate, posterității, râvnitei eternității”. □ George-Radu Chirovici scrie despre colaborarea artistului fotograf Ion Miclea cu poetul Ion Brad, din volumul *Romania antiqva*: „Pământul patriei și oamenii lui, înaintașii de acum două mii de ani, imortalizați o dată în piatră, sunt încă o dată luminați din unghiul prezentului. Această continuitate, această permanență a prezenței reușește să fie, în albumul *Romania antiqva*, firul conducător, de la prima și până la ultima imagine. Cartea lui Ion Miclea și Ion Brad este, înainte de toate, un act de patriotism”. □ Dumitru Micu scrie despre volumul *E. Lovinescu – Artistul* de Ileana Vrancea: „Păcat că această dramă a omului nu ni se comunică din *E. Lovinescu, artistul* în toată amploarea pe care i-o bănuim și cu o forță expresivă pe măsura ei. Aceasta, datorită, poate, și spațiului restrâns în care e discutată beletristica lui Lovinescu, dar, în orice caz, absenței curajului de a stoarce mai mult din documente, de a crea, și, implicit, insuficienței plasticității a expresiei, pe alocuri pletorică sau mânată de prețiozitate. [...] Cert este, în orice caz, că o seamă de însușiri ale artei literare proprii criticii și memorialisticii lui Lovinescu au fost reliefate cu înțelegere, făcute sensibile prin observații competente și exemplificări adecvate”.

● [„Albina”, nr. 44] Ion Bănuță semnează eseu *Dansul strugurilor..* □ Ion Andreiță scrie eseu *În toamnă, amintirile...*

● [„România literară”, nr. 44] Valeriu Cristea semnează, pentru prima dată în 1969, editorialul revistei, referindu-se la *Templul temelor majore*, militând

pentru o atitudine angajată în faptele zilei: „Revoluțiile care într-un timp atât de scurt au schimbat fața lumii, războaiele mondiale care au marcat-o cu riduri de neșters, lagărele de concentrare fasciste, progresele fantastice ale științei și tehnicii, toate aceste evenimente ale istoriei contemporane, seismică prin excelență, sunt de natură să contribuie la promovarea socialului în prim-plan. A trăi astăzi în afara socialului este o ipocrize. Tartuffismul acesta se manifestă uneori și în cadrul literaturii noastre contemporane”. Cu instrumente plăcute ideologiei, dar apărând cauza valorii estetice, criticul combate mediocritatea prozei de idei și ermetismul grosier. ■•Eugen Simion continuă discuția începută de Lucian Raicu în nr. 43/ 23 octombrie al *României literare*, vorbind despre *Paradoxul avangardei*: „Cea mai adâncă nefericire pentru un avangardist e să devină obiect de studiu istoric. Istoria literaturii e pentru el un insectar, iar istoricul un insalubru entomolog. Cum să accepte spiritul liber, disprețuitor de forme al poetului de avangardă un asemenea destin de găză într-un insectar literar mizerabil? Al doilea orgoliu incoruptibil e de a da disprețui formele consacării sociale. Un avangardist ministru sau academician? Iată o idee ce nu poate intra în capul tânărului intelectual pornit într-un război total, pe viață, împotriva a tot ce îngreădește nobila libertate a artei. Cu toate acestea, spiritele s-au adaptat și orgoliile avangardiste au cedat, nu o dată.” Criticul problematizează, mai ales pe marginea poezicii avangardiste, însoțite de manifeste vituperant-vitriolante, în care se întrezăresc, *in nuce*, plante săcâitoare, ca iedera, sau unele carnivore. E îndreptățit Eugen Simion să așeze mai mulți bemoli, întrucât retorismul catilinar reprezintă, pentru mulți avangardiști, o togă purtată cu nevrednicie: „Întrebarea e dacă avem de a face cu un principiu estetic superior sau e vorba de o frumoasă șmecherie: teoretizarea unei acute insuficiențe de creație. Problema aceasta se pune oricui se apropie de teritoriul spiritual al avangardei, unde geniile și impostorii se țin de mână. Unde sfârșește inconformismul geniului și unde începe geniul imposturii într-o literatură ce neagă cu furie mijloacele obișnuite de expresie ale artei?”

• [„Tribuna”, nr. 44] Numărul debutează cu articolul *Democrația și progresul tehnico-științific (I)*, semnat de Andrei Sida. ■•Reportaj întârziat: o comemorare. *Brâncuși, de vorbă cu dr. Ovidiu Popescu*. Este prezentat un eveniment de amploare – expoziția retrospectivă de la Muzeul de Artă din Philadelphia, organizată de criticul și sculptorul Sidney Geist. Expoziția cuprindea 70 de opere și urma să fie prezentată la New York, Chicago și București. La deschiderea evenimentului a luat cuvântul și criticul de artă James Johnson Sweeney, care a împărtășit amintiri despre Brâncuși, apoi studenții ai Facultății de Teatru de la Universitatea Columbia au recitat aforisme brâncușiene, traduse în engleză. ■•Blaga inedit. *Omul, amintiri, documente* ne oferă partea a treia din materiale inedite, necunoscute până atunci publicului larg. E vorba de o nouă scrisoare către Vichi din 1929, poezia *Și totuși...* și fotocopia manuscrisului poeziei *Frumoasa mâini*. □•Valentin Tașcu este preocupat de *Supraobiectivismul actului poetic* în rubrica *În atenție – poezia*. Eseul începe cu întrebarea: „Cine sunteți dvs.,

domnilor poeți?”, sondând apoi diferențele între obiectivism și subiectivism, poeții obiectivi și subiectivi pentru a stabili că „supraobiectivismul este o stare generală de poezie, inepuizabilă, fiindcă, indiferent de modificările substanțelor, distanțarea fină de ele îi permite să-și păstreze mișcările proprii”. Cum obiectivismul, subiectivismul și supraobiectivismul sunt „trei stadii poetice în genealogie și manifestare”, Tașcu încearcă situarea poezilor români, astfel încât Lucian Blaga este considerat supraobiectivist, Ion Barbu „străbate progresiv drumul celor trei stări de poezie”, iar Arghezi e într-o „altă zonă de supraobiectivism”.

■•Iosif Pervain prezintă volumul al doilea al *Dicționarului literaturii române*, realizat de un colectiv de cercetători de la Centrul de lingvistică, istorie literară și folclor al Filialei din Iași a Academiei R. S. România, conduse de N. A. Ursu. Prospectul *Dicționarului* oferă informații despre profilul și tehnica de elaborare; sunt spicuite informații oferite de Dicționar cu privire la câțiva scriitori și câteva precizări cu privire la acuratețea informațiilor. □•Al. Căprariu contribuie la cronica literară cu recenziile cărții lui Ion Pop *Avangardismul poetic românesc*, „prima tentativă de a da o imagine amplă, încăpătoare a ceea ce se cheamă istoricul avangardismului românesc”, „un debut critic de prim ordin”. Căprariu consideră primul capitol ușor sufocant prin pedantismul academic și unele referințe critice „insuficient digerate”. Un reproș adus lui Ion Pop este tratarea superficială a raporturilor dintre avangardiști și stânga politică. În schimb, este apreciat al doilea capitol care oferă *Dicționarul poetic avangardist*. □•Rubrica *a. b. c* prezintă proza scurtă a lui Vasile Rebreanu, *Nababul*, cu dedicația „Lui Eugen Ionescu”. □•Mircea Vaida semnează poeziile *Metempsihoză, Glasuri și Zeul-fluture*. □•Rubrica *Profiluri* consemnează aspecte ale vieții și creației lui George A. Petre, cu citate revelatorii din poezia acestuia. Reținem citatul lui V. Fanache: „Prin ansamblul operei sale, G. A. Petre contribuie meritos la definirea procesului de resurrecție cultural-literară de care luăm act în Transilvania din vremea celor două războaie”. □•Sever Trifu prezintă publicului cartea lui William Forwood cu titlul *Romanian Invitation* în articolul intitulat Lordul C. P. Snow. Sever Trifu menționează următoarele: „Vădind o profundă cunoaștere a României, a trecutului și prezentului ei, atât autorul cât și Lordul Snow s-au aplecat cu înțelegerea și sensibilitatea omului contemporan de litere asupra unei civilizații care prin individualitatea ei dă relief ansamblului culturii europene.” ■•În *Cele două culturi*, Const. Ivănescu rezumă prelegerea-eseu susținută de C. P. Snow în 1959 la Cambridge, prelegere retipărită de câteva ori cunosc un succes considerabil și discutată încă și astăzi în contextul mai larg al disputei dintre științele umane și cele exacte. Eseul amintit este focalizat asupra „barierei” existente la frontiera dintre artă și știință sau, mai bine zis, dintre intelectualii reprezentanți ai acestor două tărâmurii ale cunoașterii și creației umane”. Ivănescu apreciază importanța subiectului și se oprește asupra câtorva aspecte punctate de C. P. Snow pentru a concluziona: „Problema prăpastiei dintre cele două culturi, semnalată de C. P. Snow are importanță teoretică și practică în ceea ce privește educarea, formarea sistemului de gândire a individului, a sistemului său de valori”.

31 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 8233] Nicolae Dragoș publică eseu *Numai marile adevăruri ale vieții pot înnobila marmura cuvântului*: „Partidul acordă un loc deosebit artei și literaturii, considerându-le un factor important cu ajutorul căruia societatea poate acționa pentru influențarea morală a omului, pentru consacrarea unor principii superioare de viață, pentru făurirea conștiinței socialiste. [...] Masa de lucru a artistului este firesc și necesar să fie, în contextul unor asemenea nobile solicitări, permanent luminată de spiritul exigent și drept al marelui public, al poporului care dintotdeauna și-a cinstit pe cei ce, ridicându-se din mijlocul său, i-au încrustat viața și aspirațiile în marmura cuvântului sau a pietrei, pe cei ce au știut vorbi contemporanilor și viitorimii prin opere cu o singură dată în biografia lor – data nașterii, clipa când operele și-au pornit călătoria prin timp. Fiindcă numai marile adevăruri ale vieții pot înnobila marmura cuvântului”.

• [„Contemporanul”, nr. 44] Ștefan Aug. Doinaș scrie *Despre condiția poeziei patriotice*, susținând că versul a fost însoțit, ca o călăuză, de o anumită idee națională, formând caractere, îndemnând la lectură, susținând solidaritatea poporului: „Poezia românească a fost, de la începuturile ei, purtătoarea unui mesaj care, în mod implicit sau explicit, a contribuit la formarea sentimentului patriotic. De la testamentul Văcărescului până la sonetele lui Grigore Hagiu, acest mesaj a îmbrăcat forme extrem de diverse, s-a rostit în tonalități variate, a pornit de la date nespuse de eterogene, a atins niveluri artistice diferite; dar, în felul acesta, el a fost receptat în moduri la fel de diversificate, de către straturi felurite ale publicului cititor, hrănind sensibilități care nu pot fi reduse la același numitor, stimulând conștiințe care se deosebesc unele de altele.” □•Critica literară își găsește, în Ștefan Aug. Doinaș unul dintre cei mai credibili exponenți. Un poet înzestrat cu simțul valorii avea mai mult credit să penalizeze, apelând la categorii estetice decât un exeget care ar fi relevant – cu îndreptățire altminteri – doar îmbrățișarea politicului: „După 23 August 1944, în perioada revoluției noastre socialiste, poezia românească trebuia, în mod normal, să-și găsească un Maiakovski. Ea nu l-a găsit totuși, iar motivele acestei stări de lucruri sunt – după părerea noastră – două: mai întâi, cantonarea într-o formă de lirism, într-o artă poetică de tip clasic-romantic a celui mai dârz și productiv bard al timpului – l-am numit pe Mihai Beniuc; și în al doilea rând, îndrumarea spre reportajul social-politic a tinerelor talente care au apărut: Dan Deșliu, A.E. Baconsky, Nicolae Labiș, Al. Andrițoiu.” ■•Nicolae Manolescu își continuă panoramarea debutanților în versuri, cu Mircea Micu, *Noaptea risipitorului* și Tudor Bogdan, *Cetățile cuvântului*, completând spațiul alocat cu volume de proză: Norman Manea, *Noaptea pe latura lungă*; Ion Gârmancea, *Moartea unui manechin de rând*; Emilian Bălănoiu, *Adam*; Genoveva Logan, *Idolii peșterii*; Gh. Borneanu, *La Frumușica*. □•Despre acestea din urmă, Nicolae Manolescu afirmă că „nivelul mediu al debuturilor de proză este, în general, la fel de scăzut ca și al celor de poezie.”

[OCTOMBRIE]

• [„Amfiteatru”, nr. 10] În articolul *Literatură și actualitate*, semnat de Traian Ștefănescu, președintele U.A.S.R. consideră că „domeniul creației studențești nu poate fi separat de fluxul general al creației noastre artistice. Prin urmare, cu particularitățile specifice cunoscute, problemele principale pe care le ridică manifestările cultural-artistice studențești sunt, în realitate, problemele mari ale artei noastre socialiste, ale artei depline, angajată în procesul de transformări continue care dau coordonatele progresului, ale viitorului”. Pornind de la premisa că studențimea trebuie „să se înscrie, printr-o comuniune deplină, ansamblului societății noastre”, Traian Ștefănescu observă că „există aspecte negative între care situez pe prim plan insuficienta reflectare a problemelor specifice studențești, apariția «blazării» importate sau a frondei artistice fără un suport real, a tentației originalității, derivat de multe ori al imposibilității de exprimare a unui crez artistic autentic. Fondul tradițional de angajare și optimism al artei noastre, dinamismul caracteristic istoriei contemporane a României socialiste, trebuie să fie principalul stimulent al activității studenților creatori care sunt datori să ofere prin arta lor un răspuns competent, de un echilibru armonios între conținut și valoare estetică, chemării însuflețitoare pe care conducerea partidului a adresat-o tuturor creatorilor noștri. Primul dintre aspectele îndrumării creației tinere îl constituie, cred, aplicarea și în domeniul artei a metodei consecvent promovate de partidul nostru în toate sectoarele vieții sociale și anume excluderea mijloacelor administrative, eliminarea formelor birocratice care duc la închistare, la izolarea creatorului și a creației sale. Și aceasta se poate realiza numai prin cunoașterea profundă a fenomenului cultural, a problemelor specifice creației și creatorului de artă, prin inițierea unor forme variate de dezbateri ideologică și artistică, în stare să ofere argumente convingătoare pentru delimitarea și promovarea valorilor autentice. În situația specială a creației studențești, munca de îndrumare nu trebuie separată de activitatea cadrelor didactice. Procesul instructiv-educativ din universitate nu poate fi desprins de cunoașterea valorilor culturii naționale și universale. În acest sens așteptăm de la cadrele didactice recunoașterea și consacrarea în mai mare măsură a însemnului de mentori spirituali ai tinerei generații [...] În perspectiva îndrumării creației studențești consider că și revistele din institute sunt chemate să acționeze mai hotărât, să devină, prin paginile lor, adevărate tribune ale opiniei creatorilor și ale publicului universitar. Tocmai pentru clarificarea sarcinilor piesei studențești, al cărei cadru s-a lărgit considerabil, Comitetul Executiv al U.A.S.R. a organizat o întâlnire la nivel central cu redactorii șefi ai revistelor studențești unde au fost dezbătute pe larg aspectele promovării și orientării creației artistice. [...] Este incontestabil că arta studențească dezvăluie simțăminte profunde ale tineretului universitar, psihologia și preocupările acestei categorii sociale. Organizarea unor discuții cu creatori sau cadre didactice de prestigiu ar contribui într-o măsură importantă la orientarea publicului studențesc, la realizarea comuniunii spirituale între creatorul și consumatorul de artă, condiție esențială-

lă pentru realizarea scopului fundamental al artei – comunicarea. De aici ar trebui să înceapă și să se dezvolte și rolul presei studentești. Reducerea activității unor reviste la promovarea talentelor, fără a se asigura un cadru corespunzător dezbaterii literar-artistice, ignorând abordarea problemelor orientative, înseamnă o abdicare de la însăși menirea acestor publicații. [...] Și în acest an vor fi organizate colocviul național al cenaclurilor literare și colocviul cercurilor științifice de folclor, salonul național de artă plastică și salonul de artă fotografică; dimensiuni deosebite va dobândi festivalul Artei Studentești, manifestare tradițională în viața noastră universitară. Reluarea unor inițiative interesante, ca aceea a organizării concursului literar-publicistic de către revista «Viața studentească», se va bucura în continuare de tot sprijinul nostru”. ■•Revista organizează o masă rotundă. Pornind de la premisa, spune Adrian Dohotaru, că „actul creație, cere o detașare în timp și adeseori în spațiu pentru o perspectivă cât mai cuprinzătoare, mai realistă a operei, asupra fenomenelor sociale transfigurate. Publicistica literară sau artistică, critica, estetica, trebuie să fie elemente de rezonanță imediată, seismografe și catalizatori ai mișcării oragenetice întâmplare în câmpul magnetic al creației. În ce măsură se află publicistica noastră literară, se întreabă redactorul, în permanentă confruntare de idei, de opinii, care încarcă de tensiune mesele noastre rotunde? În ce măsură se face critica ecoul imediat al exploziei sau imploziei de apariții editoriale dar, mai ales, cum reușește să-și desfășoare, mobilizator, academic, sarcina de îndrumare, de elaborare a direcțiilor principale literare? Sunt întrebările pe care ni le punem cu gravitate în aceste zile, răsfoind hebdomadarele noastre de literatură și artă, și trebuie spus că în aceste sensuri încercăm un sentiment de insatisfacție, de hieratus”. Se observă că „se întâmplă în literatura noastră un efort tulburător de revitalizare a unor genuri, de reîmprospătare a stilurilor, sunt sondate zone sociale altcândva evitate, se încearcă adaptarea unor fenomene occidentale la climatul nostru literar, au loc arheologii în straiuri ale literaturii exploatare odinioară până la steril... Se pare că, uneori, critica literară nu se poate smulge din fenomenele particulare ale operelor analizate cu o conștiinciozitate de ceasornicar, pentru a se cristaliza și elabora dintr-o perspectivă largă, științifică spre principalele direcții de dezvoltare ale literaturii noastre. [...] E necesară și în acest domeniu, al publicisticii literare curente, o detașare obiectivă de fenomenul literar incandescent, pentru a se putea elabora judecăți de valoare, verticale, în acest obiectiv delicat și subtil. Criteriul esențial al acestei literaturi trebuie să fie dat de măsura în care operele editate exprimă ideile societății noastre, ale veacului nostru, de sensul în care ne reprezintă între meridianele literare ale lumi și de felul în care aceste opere determină schimbări în conștiință, cheamă la responsabilitate și la umanitate socialistă. Nu falsul realism potrivit cu mâna în tipare demagogice, în lozinci sau fardat cu pudră de import, nu idilismul și pășunismul unor perioade mediocre și de mult depășite din istoria literaturii noastre, ci realismul multilateral, profund al vieții profund al vieții pe care o trăim, cu eroii ei cotidieni, așa cum sunt și nu cum am vrea să fie (pentru că atunci am scrie litera-

tură științifico-fantastică) în plin proces de emancipare, de edificare socialistă la scară individuală și socială, iată motivele care ne-au îndemnat să strângem în jurul mesei rotunde câțiva tineri publiciști studenți din centrul universitar Cluj”. □ Aceștia sunt Marian Papahagi, Eugen Uricariu, Vasile Sav, Cornel Udrea, Petre Poantă. Punctele luate în discuție și propuse invitaților au în vedere: 1. necesitatea unei atitudini ferme, prompte, în raport cu actualitatea fenomenului literar artistic; 2. criteriile atitudinii critice; 3. raportul între public și critica literară; 4. literatura și actualitatea socială. □ Primul respondent este Marian Papahagi. El consideră că: „1. De când există, presa și-a făcut un punct de onoare din a se defini drept ecou imediat și neîntârziat al evenimentului. Asistăm azi la un foarte masiv lot de apariții dintre cele mai diferite ca valoare, gen, spirit. Mă întreb cât anume toate aceste apariții sunt cel puțin semnalate de critică. Am impresia că fenomenul literar și artistic este ineficace prezent în presa literară. O mică ceartă ici-colo, o înțepătură la o rubrică, sau pur și simplu atacul lipsit de explicație care te lasă nițel cu gura căscată, plus o seamă de cronici și recenzii neconduse după criterii rigurose obiective – e tot ce oferă presa noastră ca orientare în viața literelor ca să nu mai spun că, de exemplu, un săptămânal («Luceafărul») din destul de puținele pe care le avem, își permite luxul să consacre un număr întreg unei aniversări (publicând lucruri foarte frumoase de altfel), uitând că-și neglijează astfel marele avantaj de a putea reacționa prompt și neîntârziat la faptele literare ale săptămânii, avantaj conferit de apariția sa săptămânală. Ar fi timpul să vedem în presa literară un eficace instrument de informare și atitudine față de evenimentele literare”. 2. „Criticul alege încă oarecum la întâmplare cărțile sau problemele despre care vrea să vorbească. Mărturisesc sincer că nu pot deosebi azi două reviste literare după direcția lor critică”. 3. „S-a făcut foarte multă vorbărie și de foarte multe ori s-a încercat, ca la adăpostul citatelor din mari filozofi, să se emită dogme. Astăzi vremurile acelea au trecut. Posibilitatea unei critici marxiste cu adevărat este mult mai mare. E de văzut în ce măsură vor înțelege cei ce omit aprecieri critice că a face critică marxistă înseamnă a te referi la operă literară cu un serios volum de cunoștințe bine digerate, care e însăși condiția unui serios discernământ. Am făcut un mare pas înainte încheind-o cu critica sociologist vulgară. Este necesară astăzi – cred – o foarte serioasă discuție despre funcția criticii literare, despre criteriile atitudinii față de o operă literară și față de fenomenul literar”. 4. „A fost mereu dezbătut conceptul de literatură a actualității. Vreau să insist aici asupra felului în care nu trebuie înțeles el. Trebuie să înțelegem foarte larg raportul dintre dezvoltarea socială și literatură, ca formă de reflectare a ei, cu legile ei specifice, cu mijloacele sale specifice de expresie. Adică, dacă azi avem o generație poetică de valoare este acesta un semn al evoluției relațiilor sociale din țara noastră. Acesta este tipicul exemplu de raportare a literaturii la bază. Situația literaturii față de evoluția socială e aceea de relativă independență. Literatura, adevărata literatură, va reflecta, implicit sau explicit, schimbările sociale. Altă șansă de întemeiere nu are. Nu-și poate însă permite să facă clișee sau să producă avortoni

literari. Din păcate se confundă mereu două raporturi: literatura ca reflectare imediată a relațiilor sociale și literatura ca descriere a unei realități concrete contemporane. Al doilea raport este supus întâiului și nu intens. Concret: Marin Preda poate să nu scrie romane cu desfășurarea în timpul nostru și totuși aceste romane să aparțină vremii noastre, să poarte pecetea epocii literare actuale. Un alt scriitor poate să scrie despre mineri sau petroliști sau pescari sau mai știu eu ce și să fie atât de anacronic și de nereprezentant al timpului său încât să nu aibă decât valoarea de exemplu despre felul cum nu trebuie să se scrie”. □•La întrebările avansate, răspunde global, și Eugen Uricariu: „E de la sine înțeles că fenomenul literar artistic nu se poate desfășura în afara cadrului social care îi garantează în primul rând viabilitatea. Există un anumit fel de simbioză în relațiile care se stabilesc între cei doi termeni. Și ea trebuie respectată, respectându-i-se legile. Literatura influențează societatea și invers, dar niciodată nu se vor governa. Această influențare se datorează numai și numai legăturilor vitale ce se stabilesc între cei doi termeni și nu unei simple vecinătăți. Societatea are nevoie de o literatură care să o reprezinte și nu neapărat să o oglindească, sau mai știu eu, să o înfățișeze, să o descrie, repet, să o reprezinte, iar literatura trebuie să fie o componentă a forțelor de progres social și nicidecum altceva. Literatura nu poate fi și nici n-a fost niciodată, sper că nici n-o să fie, o reacție mecanică la actele sociale concrete; un act administrativ nu poate provoca decât cel mult o dare de seamă, în schimb literatura este singura care poate dincolo de cifre și declarații să observe profundele transformări umane, rezultat al pomenitelor acte sociale. Capitole de istorie nu pot comunica, nici după încăpățânate și îndelungi sforțări, omenirii ceea ce se întâmplă cu ea, așa cum poate și trebuie să o facă literatura. Gândiți-vă numai la Babel cu a sa *Armata de cavalerie* ca să mă refer la o carte străină, și în literatura română nu îndrăznesc să mă opresc decât la *Intrusul* lui Marin Preda”. ■•Corepondența inedită de la Ion Barbu, Sextil Pușcaru, Ion Chinezu, Ion Breazu către L. Blaga așezată sub titlul *Marea noastră răspundere pentru cuvântul scris* este însoțită de o notă a redacției prin care se precizează „modul în care marile figuri culturale ale epocii au receptat și înțeles opera poetului. Din fiecare pagină răzbate acest gând nemărturisit referitor la solidaritatea cu cel în al cărui scris crezi, în al cărui viitor întrevezi gloria, cu care te angajezi să porți mai departe răspunderea actului de cultură. Pentru fiecare dintre semnatarii scrisorilor pe care le publicăm, actul de cultură presupune răspundere în fața patriei, în fața oamenilor. Pentru fiecare dintre semnatarii acestor scrisori, actul de cultură presupune efort colectiv, solidaritate colectivă într-o acțiune începută și continuată în consens cu istoria. Astfel, rândurile de mai jos ni se par actuale pentru generația noastră tocmai prin faptul că ele dovedesc, încă o dată, că multe din problemele care ni se pun astăzi în fața noastră s-au pus și în fața generațiilor ce ne-au precedat. Spiritul de înțelegere și încredere reciprocă, spiritul de solidaritate colectivă în promovarea oricărei acțiuni culturale nu se par postulate deopotrivă actuale astăzi, ca și ieri”.

• [„Argeș”, nr. 10] Pe prima pagină, editorialul *Studenții* consemnează înființarea Institutului de Subingineri Pitești și vorbește despre rolul studenților în viața socială și culturală a orașului și județului. □•Viața economică și socială a orașului Pitești în sec. XIX e consemnată într-un articol care prezintă mărturii ale unor călători români și străini din epocă (autor D. Udrescu.) □• În *Matematica și arta* – articol semnat de matematicianul Marston Morse, de la Universitatea Princeton se arată: „O altă afinitate între matematicieni și artiști rezidă în mediul psihologic în care muncesc și unii și alții. Artiștii se disting de colegii lor care nu sunt artiști prin instinctul exagerat al autoconservării în calitatea lor de creatori de artă.” □• Despre *Ironia romantică*, scrie Nicolae Balotă: „Ironia e o luciditate superioară a spiritului – și îndeosebi a spiritului cunoscător – pe care o caută romanticul. E paradoxală pretenția ironiei de a umili rațiunea și, în același timp, de a triumfa prin rațiune. Căci ironia însăși este o manifestare a unei inteligențe suprem raționale.” □•Sub supratitlul *Unghiuri de refracție* sunt grupate articolele *Extremele cunoașterii* (Romulus Crăciunescu) care tratează tangențele fizicii cu problemele logice și psihologice ale cunoașterii și *Impostura (delimitare psihologică)* (dr. Ion Străchinaru) care prezintă conceptul de impostură din punct de vedere motivațional-psihologic și sugerează direcții de urmat pentru eliminarea ei din societate. □• Apare un interviu cu Președintele Academiei Indiene de știință, dr. Chandrasekhara Venkata Raman, laureat al Premiului Nobel pentru fizică, despre vizita pe care a întreprins-o în România și despre ultimele sale preocupări științifice. □•Simion Bărbulescu scrie *Un hermeneut – N. Balotă*, o recenzie a culegerii de eseuri *Euphorion*, aparținând acestuia din urmă: „De-a lungul acestui amplu și încântător periplu, imaginea inițială a eseistului s-a întregit, depășind liniile evanescenței, dobândind contururile clare ale Căutătorului (argonaut) care ajutat atât de lumânarea scepticului Diogene, dar mai ales de înțelepciunea stenică ale acelui gnosce socratic își zidește în suflet un templu al Logosului, în care invită ritualic pe toți cei ce îndrăgesc ritmurile astrale ale Numinosului.” □•O altă recenzie, semnată de Zaharia Sângeorzan prezintă volumul de poezie *Cel pierdut* al lui George Alboiu. □•Victor Isac scrie despre *Concepția și decepția lui N. Iorga despre istorie*, subliniind câteva dintre contribuțiile marelui istoric la conturarea istoriologiei ca știință: „Pe lângă contribuția documentară, care va rămâne unică și neîntrecută în istoria culturii noastre, mai reținem de la N. Iorga exemplul unei vieți de consacrare, năzuința și succesul unui spor continuu de cunoaștere a esenței, specificului și a unei cât mai profunde semnificații a faptelor istorice.” □•Mihai Goleșcu se oprește la eseul lui C. Noica, în care acesta interpretează dialogul *Lysis* al lui Platon. □•Pagina de teatru conține o trecere în revistă a stagiunii 1969-1970 a Teatrului „A. Davila” din Pitești (Nae Cosmescu) și un articol comemorativ la 40 de ani de la moartea lui A. Davilla, care aduce contribuții documentare la biografia și activitatea dramaturgului (autor Marin Bădescu) □•Traduceri de poezie: o pagină dedicată lui Constantin Kavafis cu poeme în traducerea lui Aurel Rău.

• [„Astra”, nr. 10] Este publicat articolul – dezbateri ideologice *Necesitate și libertate în creația literară. Dialog între Voicu Bugariu și Ioan Nadin pe marginea cărții lui Radu Sommer, „Autonomie și responsabilitate în artă”*. Dezbaterile are ca fond natura raportului dintre conștiința artistică și conștiința morală a unui scriitor, așa cum se reflectă – sau ar trebui să se reflecte – în operele acestuia. Voicu Bugariu evidențiază, cel dintâi, importanța „comandamentului etic” în actul de creație literară, insistând pe faptul că, în opinia lui, „marea literatură este însăși necesitate morală”. Mihai Nadin afirmă, la rândul său, că arta – și literatura – ca ansamblu de practici creatoare, îi permit omului „să se definească opunând entropiei naturii forța și capacitatea sa organizatoare”. Dar se poate vorbi despre originalitate în literatură doar după „considerarea exactă a imperativelor necesității”. Voicu Bugariu evidențiază, apoi, existența unei relații considerate fundamentale între literatură și umanitate, respectiv faptul că „literatura nu se poate dispensa de o afirmație umanistă”. Iar Mihai Nadin clarifică accepția termenului de „libertate”, validată de ideologia partidului unic, arătând că „a simți epoca și a trăi activ” înseamnă „nu a te bucura pur și simplu de libertățile ei, ci a le promova și a le dezvolta”. Miza dezbaterii este, în mod evident, justificarea ideologizării forțate a literaturii, și a înregimentării politice a acesteia. ■•Tot Voicu Bugariu analizează, în *Cronica literară*, volumul unu al *Istoriei literaturii române*, a lui George Ivașcu, situând, mai întâi, volumul în contextul specializat al istoriilor literare existente deja – cele aparținând lui Iorga, Călinescu, *Tratatul de istorie a literaturii române* apărut sub egida Academiei Române, sau studiul lui Vasile Florescu, intitulat *Conceptul de literatură veche*, acesta din urmă furnizând argumente pentru compatibilitatea dintre istoria culturală și cea literară. În *Argumentul* istoriei sale, Ivașcu pornește de la ideea continuității istoriei culturale și literare românești – argument insistent reluat, în epocă, în scopul corelării și al predeterminării esteticului prin social și politic, corespunzător doctrinei partidului unic asupra actului de creație artistică – a „continuității și organicității culturii noastre”, motiv pentru care crede în posibilitatea integrării „faptelor în serii ideologice, definitorii pentru evoluția culturii și spiritualității române”. Studiul lui Ivașcu propune istoricul formării unor concepte corelative ideii de conștiință națională, precum acela de „patrie”. De asemenea, urmărește raportul dintre conștiința națională și aceea estetică, de-a lungul istoriei culturii române, trecând în revistă contribuțiile, în acest sens, ale Școlii Ardelene, ale ideologilor pașoptiști etc. Tonalitatea optimistă a istoricului literar scade, observă cronicarul literar, pe măsură ce se îndepărtează de epoca veche, căci „descendențele devin tot mai dificile”, iar „apariția tot mai evidentă a criteriului estetic” face demonstrația tot mai dificilă. ■•Paul Antim comentează studiul lui *Alexandru Piru: Panorama deceniului literar românesc 1940–1950*, identificând, mai întâi, tipul de discurs critic – „ansamblul *Panoramei* este de memorial de călătorie plin de fapte, punctat de observații pătrunzătoare, memorabile, și printr-un ton caustic, ușor magistral, în genul aforistic al lui Călinescu”. Deloc rigid, stilul critic al lui Piru se evidențiază

prin „dezinvoltura sa [care] îndeamnă la lectură, anecdoticul are partea sa, amănuntele pitorești sunt apreciate, concluzii nu există”. Gusturile criticului sunt, și ele, amendate cu măsură, căci lui Alexandru Piru nu-i place lirica, în mod deosebit, „preferă fățiș proza de tip clasic, de caracterologie, motivare psihologică și constructivă”, așa încât apare, în comparație cu criticii „de extaz și metaforă”, în postura unui „psiholog față de un îndrăgostit”. ■•Rubrica *Contribuții* găzduiește, sub denumirea *Alexandru Chibici Revneanu, devotat prieten al lui Mihail Eminescu*, cu semnătura lui Augustin Z. N. Pop, scrisoarea trimisă de Titu Maiorescu lui Chibici, după moartea poetului, datată 12 noiembrie 1892, în care îi mulțumește pentru eforturile depuse atât în timpul vieții poetului – pe care l-a însoțit la sanatoriul Ober – Döbling și în Italia, cât și după moartea acestuia, prin implicarea directă în ridicarea unui monument pe mormântul poetului. ■•Revista propune, sub denumirea *Domnița Gherghinescu Vania. Fragmente și consemnări*, un omagiu dedicat acesteia, post-mortem, în care datele biografice sunt însoțite de semnalări ale gesturilor de prețuire reprezentate de autografele primite de aceasta de la poezii Lucian Blaga – pe ediția definitivă de *Poezii*, apărută la E. Fundațiilor, în 1942, și Tudor Arghezi – pe ediția de *Versuri* apărută la E.P.L, în 1959. □•Tot omagial este și articolul semnat de Șerban Cioculescu, *Consonanțe*, în care este menționată activitatea de traducătoare a Domniței Gherghinescu Vania, căreia i se datorează, de pildă, versiunea în limba română a romanului lui Alain Fournier, *Les grandes Meaulnes*, sau cea a *Micului prinț*.

● [„Ateneu”, nr. 10] Radu Cârneli semnează articolul *Bacovia*, un elogiu adus celui născut în „pământ moldav”, punctând valoarea acestuia, dar și sarcina posterității în a-i păstra vie memoria: „Poetului îi suntem datori cu statuie. Cu statuia recunoștinței mereu mai frumoasă, mai aproape de poet. Pentru ca Poetul să nu se mute în ea, în statuie, aceasta trebuie făcută din dragoste, înălțată din iubirea noastră. Din iubirea noastră mereu mai tânără, mai puternică. Numai așa statuia Poetului va străluci trist și măreț în tristețea-i. [...] Sufletul lui a fost cât o lume în care a încăput o lume, care deși s-a petrecut, a rămas în paginile unei cărți cu chipuri urâte și strămbe, sublime în tristețea și durerea lor”. ■•În articolul *Eminescu în limba greacă*, V. H. Zuniș și M. Panțiru semnalează apariția în Grecia dintre cele două războaie mondiale, a unor traduceri realizate de Abdonis Mistakidis care „a reușit să redea, în mare măsură, sensul și euforia unică a versului eminescian”. Fenomenul de răspândire a liricii eminesciene s-a extins și după 1950, prin efortul poezilor Rita Bumi – Papa și Nicos Papas, iar „în decembrie 1964 apare la casa de editură *Melissa* din Atena, în excelente condiții grafice”, un volum de poezii care cuprinde în cele 215 pagini ale sale un număr de 38 de poezii și poeme dintre cele mai reprezentative [...] Cartea este precedată „de două studii ample și bine documentate, referitoare la viața și opera poetului”, semnate de Rita Bumi – Papa (*Viața lui Mihai Eminescu*) și de Nicos Papas (*Părerii despre Eminescu*). ■•Pornind de la studiul poetului Alexandru Philippide, *Nelinșiștea înnoitoare*, apărut în „Contemporanul”(1965), G. Gheorghiuță semnează

studiul de mici dimensiuni *Literatura română de avangardă în eseuri și antologie*, în care se afirmă că „valorificarea moștenirii literare a *avangardei românești*” a cunoscut momente diferite, valoric și conjunctural, de elogiare exagerată sau de scepticism lipsit de ironie, de entuziasm derutant sau de judecată severă și obiectivă, de la comunicările verbale ale unui Vintilă Ivănceanu, [...] până la excelențele studii ale unui Al. Piru, Adrian Marino sau Matei Călinescu”. Alături de aceste studii, semnatarul articolului menționează două cărți, apărute recent, care „vin să întregască, să fixeze peisajul literar avangardist și să concludă, în același timp, asupra «avangardismului românesc». Este vorba de culegerea de eseuri *Avangardismul poetic românesc* datorat clujeanului Ion Pop [...] și *Antologia literaturii de avangardă* alcătuită de unul dintre foarte cunoscuții animatori ai mișcării de la UNU, medical veterinar Sașa Pană”. La acestea se adaugă observațiile autorului care se bazează pe o documentare realizată pe două texte „ignorate atât de către Ion Pop, Matei Călinescu cât și de Sașa Pană”. Se are în vedere articolul *Modernismul românesc*, publicat în revista „Vreamea” (28 oct. 1934) și semnat de Ion Călugăru care „începe prin a considera mișcarea modernistă de la noi singura cu adevărat *idealistă, liberă*, cu țeluri culturale îndepărtate și *cu o misiune de îndeplinit*. [...] Se insistă pe caracterul autohton al *revoluției moderniste*” și se enumeră „câteva din năzuințele avangardei: «I. Să reia experiența de viață de la sursă renegând principiile estetice ale Renașterii; II. Să impună un stil colectiv lapidar ca expresie, irațional ca conținut; III. Să înalțe viața la nivelul artei și să impună o artă colectivă, intuit din năzuințele obscure ale colectivității. IV. Să delimiteze genurile de artă acordând fiecărei arte spațiul pe care îl poate utiliza; V. Să smulgă pe artist din hipnoza lui individualistă și să-l redea circulației pământești»”. Demontând pe rând toate aceste „năzuințe”, autorul articolului le consideră a fi tocmai „eșecurile avangardei”. Cu obiectivitate, se punctează și aspectele pozitive ale mișcării: „E un merit incontestabil al avangardei în general și al celei românești, anexarea la domeniul poeziei a unor regiuni până atunci străine acesteia. Exagerată este însă tendința de a limita poezia doar la explorarea acestor continente, caracterul simplificator. Defectul celor mai multe din programele și atitudinile teoretice ale avangardei este parțialitatea și absolutismul. Nu poate fi ignorant rolul avangardei în crearea unor exprimări poetice mai libere. Dar gramatica insolită a majorității producțiilor literare, îngrămădirea de imagini cifrate, predilecția pentru dezorganizare, proclamarea unei estetici care cere o revizuire totală a artei, literaturii și limbajului n-au putut duce la construirea unor monumente durabile”. ■•Continuându-și demersul început în numărul din septembrie 1969, Const. Ciopraga schițează portretul lui Octavian Goga, analizând câteva dintre volumele sale de poezii: „Consonanța cu zbaterele sociale și naționale îi dăduse lui Octavian Goga o subliniată claritate a scopului, ceea ce pentru un poet militant, e decisiv. Volumele următoare nu mai denotă siguranța tonului inițial, *Ne cheamă pământul* (1909), onorabil în ansamblu, fiind cel puțin cu o treaptă mai jos. [...] „La sfârșitul războiului, opțiunea pentru politică e totală.

După colaborarea din anii 1922-1924 la *Țara noastră* în a doua serie, cariera poetului, academician din 1923, era ca și încheiată. [...] Deruta omului politic, căzut în rătăcirii grave, a întrerupt zborul unui creator autentic”. ■•Despre eroismul inteligenței la Camil Petrescu vorbește Ion Apetroaie care notează: „Operele lui sunt tulburătoare reprezentări ale lumii văzută ca spectacol nesfârșit, haotic, dar expus disciplinei riguroase a spiritului. Interesează, înainte de orice, nu contururile ei obiective, ci reflexele lor în conștiință, mișcarea lăuntrică, actul devenirii subiective subordonat, însă, paradoxal, certitudinii aspre a logicii”. □ *Dionysos* de Mihnea Gheorghiu este pentru Constantin Călin o carte „a unor pelerinaje geografice și intelectuale” care a apărut într-un context în care „eseistica românească a redevenit [...] genul literar și filozofic interesant, seducător, mobil, emanând sentimentul efervescenței, al libertății și al nobleței spirituale, evocând posibilitatea atitudinilor diverse și originale”. □ *Fire de jazz*, a doua carte de versuri a lui Petru Popescu, „un scriitor ce se manifestă cu același talent remarcabil în toate speciile literaturii”, cuprinde „motive din primul volum reluate la altă scară și altele mai noi, dar exclusiv citadine” pentru că poetul este „un declarat apolog al vieții urbane bulversante și pustii din care sentimentalismul și dorul ruralilor este reprimat, dacă nu extirpat”. Analiza volumului îl determină pe Ovidu Genaru să considere că „tonul, mai cu seamă tonul poeziei sale, absența simbolisticii facile, supravegherea continuă a elementelor concrete ce transmit o ciudată neliniște”, toate acestea fac din *Fire de jazz* „o carte aparte, urbană, de neconfundat în contextul unei poezii cam prea adesea rurale ca viziune și expresie”. □ *F*, romanul lui Dumitru Radu Popescu, este pentru Vlad Sorianu, „romanul unei întâmplări năprasnice și neprevăzute, dincolo de care se află înțelesurile statornice ale existenței. [...] Romanul mi se pare a sta sub zodiac faulkneriană prin însemnătatea pe care o atribuie fatalității în viața umană, prin metodele de simultaneizare a existențelor, de comprimare a timpului, prin cultul pentru valorile etice fundamentale; la acestea se adaugă tehnica de compoziție și expresie sugerând de asemenea pe cronicarul ținutului Yoknapatawpha.” Elemente care dau greutate cărții sunt „substanța densă, cu totul autohtonă, problematica de incontestabil adevăr uman și marea știință a prozatorului de a face să colcăie viața în pagina scrisă”. □ Prin *Corrida*, Adrian Beldeanu se înfățișează lui Ion Neacșu ca „un toreador, salutată de trandafiri, un toreador care flutură în fața lumii o muleță colorată și translucidă, o oglindă în care, victorios, «va îmbina coarnele animalului ucis (într-un cerc) ce se aseamănă cu lumea»”. □ Despre autorul volumului *Lirice*, de Corneliu Șerban, recenzentul G. Neagu notează: „Cu *Lirice*, poetul câștigă în „interiorizare, căutând de astă dată, nu lupta de la suprafața lucrurilor, ci pe cea din interiorul lor, căutări care de multe ori sunt rodnice.” □ Octavian Voicu recenzează volumul de proză *Exilul pisicilor*, de Alexei Rudeanu, și consideră că „ceea ce conferă autenticitate și vigoare prozei lui este tonul grav al relatării, găsirea de cele mai multe ori a cuvântului potrivit, evitarea contorsionărilor, a momentelor așa-zise șoc, dar fără acoperire pe care le întâlnim la unii debutanți prematuri, în

sfârșit, lipsa notelor stridente care deconectează cititorul de pe firul epic”. □ În *Noaptea Pandorei*, de Ion Hurjui, Gh. Ionescu remarcă limbajul ezoteric care nu este „al unui profet, ci al unui făcător de vrăji mărunte”. □ *Nașterea zeiței* de Ileana Roman, se remarcă, în opinia lui Gh. Ionescu, prin mimetism căci „se mizează orice: neliniștea metafizică, fronda juvenilă, ambiguitatea relațiilor, ermetismul tradițional, dezinvoltura optimistă”. □ Același Gh. Ionescu semnaleză apariția volumului *Întoarcerea lui Făt – Frumos* de Silviu Rusu, el însuși „un Făt – Frumos a cărui venire ar trebui să întoarcă poezia la izvoare. [...] Un Făt – Frumos idilic, așadar din când în când melancolic. Dar nicidecum «nebulos și epic, direct și contorsionat [...] voit teatral și sentențios ermetic»”. □ Radu Cârnci prezintă volumul *Versuri* (E.P.L.1969), semnat de Stelian Cucu, „om de aleasă cultură, iubitor al versului de factură clasică” care folosește în poeziile sale „aceleași instrumente fine, reușind de cele mai multe ori sonete de încântătoare muzică reținută sau rondeluri cu sunete voalate de violoncel”. ■ După o documentare „în fondurile Arhivelor Statului din București, precum și în alte biblioteci și arhive publice și particulare”, Elena Piru publică câteva documente referitoare la Nicolae Filimon și la familia acestuia. Primul dintre documente, datat „august 1860”, reprezintă „o cerere adresată de N. Filimon ministrului Instrucțiunii publice și al cultelor, prin care solicită să se distribuie, în instituțiile bisericesti, în semn de încurajare pentru autor, cartea sa *Excursii în Germania Meridională*”. Cel de-al doilea document „privește activitatea lui N. Filimon ca secretar al Comisiei documentare”, iar al treilea document „reprezintă un act de danie a lui Filimon către una din surorile sale, Elena. Ultimul dintre documentele publicate de Elena Piru este „o jalbă a mamei scriitorului, preoteasa Maria Filimon”. □ În articolul *B. Fundoianu – inedit*, Paul Daniel evocă personalitatea „poetului, filozofului și eseistului B. Fundoianu, victimă a ororilor forțelor hitleriste”, de la a cărui moarte se împlinește un sfert de veac. Articolul este urmat de „două poeme inedite, scrise de B. Fundoianu în adolescență”. Este vorba de *Baladă* și *Pantum*. ■ Natalia Cantemir asigură traducerea în limba română a fragmentului din *Inimă străină* de Iurii Naghibin.

• [„Cinema”, nr. 10] Ov. S. Crohmălniceanu, în *Cronica cine-ideilor*, pune întrebarea: *Ce este un film mare?*: „Când însă noțiunea «mărimii» acoperă efectiv sentimentul la care se referea Tudor Vianu? În film, dimensiunea etică, relevantă de el ca o condiție a admirației respectoase capătă o evidență extraordinară. Sunt creații cinematografice care ne farmecă”. □ În *Cronica unui posibil cineast*, Marin Sorescu semnează *Pădurea și arborii cotiți*: „Această problemă, pentru lumea filmului, a fost și rămâne soarta vedetelor. Ele reprezintă omenirea în ce are mai bun, mai tehnic, așa cum arborii cotiți ai mașinilor au legătură cu pădurea. Două curente acționează asupra vedetelor, ca în oceane: unul de suprafață, cald (entuziasmul maselor), și altul rece, dedesubt: uitarea, eroziunea timpului, banalitatea”. □ Radu Cosașu semnează „*Cameră*” și *pedeapsă*: „Ani de zile, o anumită estetică a văzut în artă o fiică supusă a vieții. Viața, bine cunoscută, naștea artă. Proba-

bil – n-am timp de polemică fiindcă oamenii merg pe lună ca în Jules Verne, cascadorii mor în Sena ca în Lelouch, filozofii vorbesc ca în Cehov visând la viața de peste două sute de ani, bărbații și femeii se despart ca în «Scurta întâlnire», până și simplitatea vieții e visată ca în Jean Jacques Rousseau. Fiică supusă sau nu, arta trăiește cu viața, viața procrează artă, arta naște viață – e un incest. Singurul care nu-mi repugnă. Singurul care mă fascinează”. □•Mircea Alexandrescu semnează *Trista întâlnire*, despre Festivalul de film din Veneția, spunând: „«Baltagul» lui Mircea Mureșan a ajuns la Veneția, cald încă, adică abia ieșit de pe platou. Transpunerea cinematografică a lui Mureșan, după binecunoscutul roman al lui Mihai Sadoveanu a fost urmărită cu tot interesul, iar în cercurile presei acreditate în festival se considera că dramatismul puternic al acestei pelicule este în răstimpuri dominat de urmărirea prea insistentă a laturii etnografic-folclorice, dar că «Baltagul» revelează o lume de o mare vibrație tragică, o lume călăuzită în același timp de o lucidă rațiune”. □•În *Bibliorama* Al. R. semnează o scurtă prezentare a cărții *Jean Gabin* de Silvia Cîncă.

• [„Echinox”, nr. 9] T. Tihan scrie despre studiul lui V. Ardeleanu: *Proza poezilor*: „Pe de altă parte, studiul lui Virgil Ardeleanu, închinat prozei lui Eminescu a apărut în «Steaua», fiind anterior cărții lui Eugen Simion, care, de altfel, îl și amintește într-o bibliografie selectivă. [...] În virtutea unei impracticabile teorii a purității genurilor, mulți acceptă cu greu că un poet se poate realiza plinar, de nu cumva își descoperă vocația autentică, în domeniul prozei. În tot cazul, *prozatorul* este pus într-o relație antinomică cu *poetul*, schimbându-se, nejustificat, accentul valoric în favoarea ultimului. [...] Virgil Ardeleanu pornește în analiză fără nici un fel de complexe. Ba am spune că, mânat de un instinct polemic funciar, caută să-i pună în dificultate nu numai pe exegeții care l-au precedat. Și chiar și... opera. Rămâne uneori consternat de obtuzitatea pe care au dovedit-o în receptarea prozei lui Eminescu, de pildă, criticii notorii de talia lui Garabet Ibrăileanu sau E. Lovinescu.”. ■•Marian Papahagi prezintă volumul de poezii al Angelei Marinescu, *Sânge albastru*: „Puține poeme strânse la un loc alcătuiesc volumul de debut al Angelei Marinescu. O poezie carnală, care nu lasă cuvântului cugetat, găsit printr-o stare de chin continuu, libertatea descătușată care e cea a liniștilor care urmează marilor furtuni, ci-l simte în continuare dureros și grav. În această continuă frământare a materiei verbul se înnobilează, se autodescoveră. Poeta străbate în zbor invers un drum ce duce de la impuritate la puritate, pătrunsă de convingerea că cele două limite se ating în mod necesar. Metafora întregii sale poezii are acest suport paradoxal care e programatic prezent în fiecare poem.”. ■•Liviu Petrescu semnează articolul *Însemnări pentru o estetică a amintirii*: „Critica românească a arătat în general un interes destul de slab pentru un astfel de subiect; nu ne amintim pe loc decât de niște foarte sumare notații ale lui Mircea Mancaș, din cartea d-sale *Gânditori și aspecte*, tipărită în 1933, la Iași. [...] Tema amintirii nu a rămas străină nici gândirii lui Stendhal; autorul *Mănăstirii din Parma* privește însă problema dintr-o altă perspectivă, și anume în core-

lație cu cheștiunea identității umane. [...] Dar Marcel Proust lărgeste considerabil cadrul discuției, analizând tema amintirii și în raport cu alte probleme decât cea a identității, și anume în raport cu tema universalului.” ■•Ion Vartic analizează conceptele de *Adevăr și eroare în teatrul lui Camil Petrescu*: „Primatul adevărului transfigurează personalitatea camilpetresciană atât în planul existențial cât și în cel estetic. «Artă pentru artă» proclamă decis scriitorul și această lapidară expresie îi delimitează proteicul profil de dramaturg, romancier și eseist. [...] În romanul său, incertitudinea e centrată în personalitatea eroului, determinațiile conflictuale dintre adevăr și eroare planând abia perceptibil ca niște oglinzi lăuntrice. Orice amănunt, transformat în fenomen de conștiință, rotește o veritabilă constelație a ipotezelor. În ultima instanță, eroul realizează întotdeauna adevărul moral. Teatrul pune acest raport în mod tranșant, problematica fiind esențializată prin sentința unei inteligențe erotice: câtă cunoaștere atâta adevăr și deci atâta dramă. Această dihotomie, fecundă pentru creator, a primit apoi varii nuanțări în romanul lui Anton Holban, al Henriettei Yvonne Sthal (*Fratele meu omul*) sau în dramaturgia lui Radu Stanca și Ion Omescu (*Vlad Anonimul*). [...] Tentația absolutului vitalizează și conceptul dragostei la Camil Petrescu. Finalul *Jocului ieilor* are tristețea lucrurilor tălmăcite în fața femeii ce n-a intuit complicitatea superioară care e iubirea...”. ■•Olimpia Radu face referire la cursurile lui D. Popovici despre *Poezia lui Mihai Eminescu*: „Îmbinând exigențele criticii profesionale cu cele ale catedrei universitare, neuitatul pentru filologii clujeni, D. Popovici, a lăsat câteva cursuri, care, după expresia epocii «au reabilitat critica universitară». [...] În orice caz, *Poezia lui Mihai Eminescu* și *La litterature roumaine à l'époque des lumières* sunt lucrări cardinale pentru înțelegerea configurației criticii transilvane interbelice și imediat postbelice;”. ■•M.[arian] P.[apahagi] scrie despre cărțile lui Ion Biberi: *Oameni în ceață, Proces*: „Personajele sale vor fi deci toate «cazuri» limită studiate cu minuție de psiholog și analizate ca atare. Alexandru Padeș din *Proces* trăiește judecare presupusei sale crime în dublu plan, cel al realității sale imediate și cel psihologic. [...] Cât despre nuvele sunt un interesant document al transformărilor pe care proza dintre războaie le-a parcurs”. ■•Matei Sorin îl intervieuează pe Aurel Rău, iar înainte de redarea discuției Matei Sorin notează: „Foarte ocupat cu pregătirea numărului aniversar al «Stelei», (în această toamnă se împlinesc 20 de ani de la apariția primului număr al revistei) poetul Aurel Rău, redactorul șef al publicației a avut amabilitatea să ne răspundă la câteva întrebări”. Primul set de întrebări vizează revista *Steaua* și membrii care au publicat în paginile acesteia: „– Pentru că activitatea dvs. literară s-a desfășurat în cea mai mare parte în legătură cu revista *Steaua* v-aș ruga să ne vorbiți puțin despre profilul acestei apreciate publicații, despre obiectivele ei actuale și perspectivele ce i se deschid în viitor» – Întrebarea presupune desigur un răspuns foarte amplu, așa că am putea discuta mai mult despre *Steaua* și ceea ce este legat de apariția ei, de profilul și perspectivele ei. Noi, cei ce într-un fel sau altul am străbătut alături de ea cei douăzeci de ani despre care aminteți

am ajuns poate la unul din nu puținele momente de cumpănire care ți se ivesc în orice întreprindere. Nu suntem deci doar într-un punct aniversar, ci la ora sintezei a tot ceea ce am izbutit să facem în această perioadă. Se pune în valoare în acest moment latura de istorie literară a existenței revistei, latură care n-a constituit încă obiectul unei discuții mai adânci. Revista a trecut prin ani și s-a confruntat cu felurite tendințe, literare sau nu, ușor de depășit. Apăruse într-o epocă pe care mi-ar place s-o numesc astăzi a căutărilor – tendința ce predomina atunci era aceea de a găsi cu orice preț și a pune în evidență doar aspectul social al literaturii. Noi, adică cei care laolaltă am contribuit la apariția revistei am căutat să obținem cât mai mult în favoarea elementului estetic. În cei doi ani imediați celui de-al doilea război ne-am aflat împreună câțiva scriitori puși în fața problemei de a ne găsi un drum în literatură tineri însă cu o formație literară și culturală normală. Noi i-am iubit pe toți marii noștri poeți și scriitori dintre cele două războaie; poate nici o altă generație n-a ținut atât de mult la predecesorii ei ca noi. – *Fiindcă am ajuns aici, la precizarea lucrurilor în termeni de istorie literară, n-ați vrea să ne dați câteva nume?* – Trebuie să știți că «Steaua» apare ca revistă a unui grup literar format mai precis abia prin 1954. În 1949 apărea la Cluj «Almanahul literar» avându-l ca animator pe Miron Radu Paraschivescu. O vreme revista l-a avut ca redactor șef pe Geo Dumitrescu. Profilul revistei de azi s-a conturat în 1954, și în anii următori, redactor șef fiind A. E. Baconski, scriitor care a pus și mult elan și multă intransigență în definirea unui întreg program de notabile aspirații și idei literare. Între colaboratorii mai frecvenți, unii dintre ei redactori, pot aminti pe: Emil Isac, Ioanichie Olteanu, V. Felea, Aurel Gurghianu, Ion Horea, Ion Brad, Al. Andrițoiu, Cornel Regman, Mircea Zăciu – atunci prozator – D. Micu, Tiberiu Utan, George Munteanu, apoi Ion Vlad, Leon Baconski, Mircea Tomuș, Virgil Ardeleanu, Doina Sălăjan, Leonida Neamțu, și mulți alții. Unii dintre ei au plecat, migrând spre alte reviste sau destine, alții i-au rămas credincioși „Stelei” până azi. Eram însă animați de sincera dorință de a face literatură bună, și credeam cu toții în anumite lucruri, ceea ce ne unea și ne ajuta să înfruntăm împreună acele greutăți de care aminteam doar în treacăt. – *Voiam tocmai să vă întreb ceva în legătură cu asta. Critica noastră a vorbit o vreme despre un anume curent literar pe care revista clujeană ar fi urmărit să-l impună. S-au adus atunci și acuze, printre care cea a unui așa-zis evazionism, pentru ca mai târziu să se recunoască eroarea acestei calificări. Cum vedeți astăzi aceste probleme? Care ar fi șansele de particularizare a unei reviste în peisajul literar actual?* – Constituirea revistei a avut în ea un neîndoios aspect polemic. Noi, cei care voiam atunci să facem literatură adevărată ne-am împotrivit diverselor tendințe proletcultiste; proletcultism e însă aici un termen de ideologie. Ca aspect al limbajului el putea însemna voinicism, hătălmășism, ciobănim, vâjnoșism, sau cum vreți să-i spuneți. Ne repugnă acest fel de a scrie și am deschis așadar un atac larg. Noi încercam să vedem cu ochii noștri, să alegem pe potriva gustului nostru. Era deci într-un fel de polemică deschisă, și atunci e firesc că am fost acuzați de evazionism,

decadentism, formalism și așa mai departe. Am încercat să atragem spre «Steaua» pe toți scriitorii buni, printr-o susținută încurajare a talentelor tinere, a condeielor îndrăznețe și talentate din țară. – *Am să vă cer din nou câteva nume.* – Mulți dintre cei care scriu azi și și-au făcut un distinct nume literar au scris atunci la «Steaua». Știu eu: un Nichita Stănescu, un Petre Stoica, un Matei Călinescu. Noi n-am prea apreciat începuturile lui Nicolae Labiș drept care l-am cam «înțepat» la rubrica *Mențiuni și opinii*. Mai încolo am văzut însă în el poetul unei emancipări lingvistice chiar, stilistice, incontestabil – liricul adevărat din *Lupta cu inerția* și ca atare cine are curiozitatea și onestitatea necesară poate găsi în «Steaua» aprecieri elogioase la adresa lui. De prozatori buni am avut parte mai puțin. O mențiune deosebită pentru D. R. Popescu care a fost statornic publicat în «Steaua» pentru că ceea ce ne interesa în primul rând era să dăm cuvânt liber celor ce aveau cu adevărat ceva de spus în literatură. Vedeți că vă completez răspunsul la prima întrebare. Căci un obiectiv al revistei a fost sprijinirea tinerilor talentați. Pe un Ion Alexandru de exemplu, l-am văzut formându-se și a fost în anii liceului sub îndrumarea «Stelei». La fel o Doina Sălăjan sau un Miron Scorobete, care apoi au evoluat în alte contexte literare. Dar să revin așadar la acea catalogare – evazionism – termenul l-aș vedea polemic, îndreptat împotriva concepțiilor care vedeau în literatură o soră săracă a ziaristicii. – *Privind în urmă, găsiți că revista și-a respectat propriul crez?* – Eu cred că da. Cu atât mai mult cu cât, repet, principiile pentru care ea a militat au triumfat în cele din urmă. – *Și atunci șansele de particularizare a unei reviste, azi?* – Cred că e necesară înainte de toate o largă dezbateră în jurul conceptului de valoare, făcută în spirit critic și cu profunzime. E de fapt ceea ce încercăm să facem și noi, lună de lună, la „Steaua”. – *Vorbiți mereu de un grup literar. Credeți că există astăzi la noi așa ceva?* – Cred că există mai degrabă prietenii literare. Un grup e de fapt judecat *a posteriori*, după încheierea câte unei etape literare; atunci poți vorbi de apartenența unui scriitor sau altuia la o grupare sau direcție. – *Să revenim însă la poezie. Ea a stat întotdeauna în centrul revistei Dvs., atât în ce privește creația originală cât și traducerile din marii poeți ai lumii. Cineva sugera odată chiar crearea unei antologii «Steaua» din lirica universală. Având în vedere spiritul selectiv cu care se procedea la publicarea poeziilor în coloanele revistei suntem curioși să știm care sunt criteriile ce prezidează o astfel de selecție. Am putea trasa astfel și liniile unei definiții mai particulare a poeziei.* – Am publicat într-adevăr în revista noastră foarte multe din literatura universală, mai cu seamă poezie. Nu uitați că Boga și-a început colaborarea la noi prin publicarea de traduceri. Criteriile selecției? Nu puteau diferi de orientarea noastră generală spre ceea ce consideram literatură bună. Publicam așadar Trakl, Rilke, Hofmannsthal, Baudelaire, Rimbaud, Apollinaire, Blok, Pasternak, Maiakovski, Frost, Sandburg, Eliot, ș. a. În general poezii mai puțin clasicizate, poate din aceeași dorință de a trăi în modernitate. O vreme am ignorat poezia suprarealistă, de exemplu, fie pentru că în acea vreme nu puteai aduce vorba de ea, fie pentru că n-o găseam pe măsura intențiilor noastre imedia-

te – nu servea îndeajuns direcției pe care ne-o impusesem. Mai greu mi-ar fi să dau acum o definiție particulară a poeziei. Definițiilor le scapă întotdeauna... atâtea... voi spune însă ceea ce cred despre poezie... □• Un alt set de întrebări vizează creația artistică a poetului Aurel Rău și maniera în care acesta se raportează la propriul univers poetic. ■•Ioan Maxim Danciu prezintă cartea lui Roger Garaudy *Marxismul secolului 20*, apărută la Editura Politică 1969, București. „Fiind în fața acestei situații, cartea lui R. Garaudy conține valoare nu numai datorită faptului că realizează o sinteză asupra marxismului contemporan, ci și datorită afirmării unor noi potențe, noi surse creatoare ale marxismului ce încearcă să lărgască sfera teoretizării și aplicării lui în acest secol unde căutarea unei soluții posibile de realizare este atât de necesară. [...]Nu întâmplător în analiza ce o face în continuare, Garaudy se referă la trei domenii ale spiritualității umane: morală, religie și artă, în ideea directă de a evidenția caracterul problematic al activității omului în substraturile, în acest caz, intim subiective (fără a cădea totuși în subiectivism), de a pune în relief probleme fundamentale umane (libertate, alienare...) încadrate într-o teorie vie în discuție cu trecutul clasic al filosofiei (Fichte, Kant, Hegel) și în poziție activă față de curentele contemporane (în special cel existențialist)”. ■•I. C. Mircea publică ultima scrisoare adresată de Sextil Pușcariu lui Ion Breazu: „Dintr-o corespondență mai vastă, cuprinzând 14 scrisori adresate de Sextil Pușcariu lui Ion Breazu, între anii 1933-1947, publicăm acum, prin bunăvoința familiei profesorului Ion Breazu, ultima scrisoare. Această corespondență, păstrată cu pioasă grijă de regretatul Ion Breazu, confirmă încă o dată trainicele legături ce au existat între Sextil Pușcariu, director al Muzeului Limbii Române și elevul său, Ion Breazu, asistent și apoi șef de lucrări pe lângă această prestigioasă instituție științifică clujeană, unde ani de-a rândul a îndeplinit o sarcină de bibliotecar”.

• [„Familia”, nr. 10] Deși ar putea sugera, prin titlu, reconstituirea unei filozofii, *Moartea lui Socrate* de Nicolae Ioana, vine „dinspre filozofie” fără nici un balast conceptual, fără grija neavenită a versificării unui «sistem», ci cu ceva mult mai prețios din punctul de vedere al actului liric și anume o dispoziție de gravitate. Asta crede Gheorghe Grigurcu, autorul recenziei.

• [„Iașul literar”, nr. 10] Leonida Maniu scrie cronică literară a romanului *F* de D.R. Popescu într-o interpretare tendențioasă generală a literaturii ca emanație necesară a voinței P.C.R.: „Maturitatea și seriozitatea literaturii noastre contemporane poate fi probată mai ales prin faptul că cele mai reprezentative lucrări în proză din ultimii ani au abordat, la o înălțime ideologică și artistică și rar întâlnite, una din problemele-cheie ale societății noastre, evitată cu prudență sau soluționată insuficient, până nu de mult, și anume raportul între individ și istorie. În acest sens, potrivit unui nou mod de a considera relația amintită, se încheagă acum, prin destinul eroilor literari, într-o atmosferă de puternic realism, imaginea autentică și tulburătoare a unui trecut apropiat. Noul volum al lui D.R. Popescu exemplifică excelent asemenea constatări.”

Recenzentul îmbrățișează indiciile strecurate de romancier la sfârșitul volumului – pe care le respingea ca facile și insuficiente D. Micu în „România literară” (nr. 49/ 1969): „*F* este cartea căutării adevărului, a nevoii de certitudine atât în aceea ce privește ființa umană, cât și mediul social. Poate de aceea, din punct de vedere tematic, nu putem afirma că autorul insistă asupra unei singure dominante, ci așa cum ne sugerează în final, punând cincisprezece cuvinte care încep cu litera *f* (Fugă, Ființă, Frică, Fotbal, Femeie, Fericire, Fantezie, Foc, Fantastic, Foame, Formă, Ficțiune, Fum, Fenomen, Fatalitate...) acesta pune în discuție o multitudine de aspecte spre a lcontrapune ori a le întretăia, pentru a găsi o explicație rațională «iraționalului» ce se instaurează uneori suveran.”

■•Al. Călinescu se ocupă de proza lui Matei Călinescu, *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter* (E.P.L., 1969): „citind cartea lui Matei Călinescu, am avut senzația că mă găsesc în fața unei opere deosebite, a unei scrieri excepționale din toate punctele de vedere. Eseu? Roman? Biografie spirituală? Filosofie deghizată în narațiune? Întrebări fără răspuns, care tulbură plăcerea intactă și amenință să distrugă (fragmentându-l) farmecul *unic* al cărții”

■•O carte de versuri întâmpinată uneori cu entuziasm în presa anului 1969 este *Rugăciune către Efemera* de Florica Mitroi: „N-am mai citit în colecția *Luceafărul* de la apariția *Câmpiei Eterne* de George Alboiu, aproape niciun volum remarcabil până la *Rugăciunea pentru Efera* de Florica Mitroi, lucru făcut și de Zaharia Sângiorzan într-o notă de lectură. Florica Mitroi este o poetă matură și lirica ei trezește satisfacții, dar și nedumeriri: mici și, uneori, repetate eșecuri aplicabile prin exuberanța vârstei juvenile. Dar în totalitate, și aceasta o spunem deschis, cert e că Florica Mitroi este o poetă adevărată și valoarea creației slae nu este rodul meșteșugului sau al unei maniere împrumutate. Poezia că e autentică, există.”

● [„**Orizont**”, nr. 10] Sărbătorirea a 20 de ani de la apariția revistei: „Revista «Orizont» a apărut acum 20 de ani ca almanah al Filialei Timișoara a Uniunii Scriitorilor, proaspăt înființată, cu titlul «Scrisul bănățean»”, urmate de urările de viață lungă din partea condeierilor și academicienilor (Zaharia Stancu, Victor Eftimiu, Al. Dima, vienezul Max Demeter Peyfuss), miezul urărilor fiind „ca Timișoara să devină o nouă Viena”, iar „revista «Orizont» să-și păstreze și pe mai departe stilul specific” [sic!].

□•Liviu Rus teoretizează tulbure pe marginea unui subiect controversat *Despre personalitate și impersonalitate în poezia lirică*: „În felul acesta se ivește problema subiectivității și a obiectivității, a personalității și impersonalității în poezie, dar în același timp în orice fel de artă. [...] Din capul locului trebuie accentuat că nu expresia sentimentului ca atare constituie finalitatea poeziei lirice, fiindcă sentimentul însuși nu este o simplă trăire în gol, ci este reflexul a ceva. Rostul poeziei lirice este să sesizeze acel ceva, care la rândul său apoi provoacă anumite sentimente.”

□•Poeziile din acest număr aparțin lui Ștefan Aug. Doinaș, lui Ion Caraion, Ninei Cassian, Veronicăi Porumbacu, lui Ion Ne-goîtescu, Victor Felea, Al. Jebeleanu, Radu Cârnelci, Gheorghe Grigurcu, Dim.

Rachici și Nichita Stănescu. □•Nicolae Balotă ne îndreaptă atenția spre *Conștiința artistică la Gib Mihăescu* căruiua îi decortichează resorturile intime ale creației, baza fiind că „a fost, fără îndoială, unul dintre cei care au știut întotdeauna că au ceva de spus”. □•Traian Liviu Birăescu trece la critica sociologică a romanelor lui Marin Preda (*Sociologia adaptării în romanele lui Marin Preda*). □•Cornel Ungureanu se lasă atras de ideea actului poetic ca „iluminare” în *Discurs la malul ipoteticeii poezii*: „A da viață cuvintelor, a le da rost poetic: aceasta e șansa ieșirii în lume. Poetul se autocreează, și odată cu el, își definește rostul său poetic”. □•Proze de Mircea Șerbănescu, Ion Arieșanu, Laurențiu Cerneț. □•Își exprimă părerile argumentate despre critica literară: Victor Iancu în *Rolul și perspectivele criticii literare*, Voicu Bugariu în *Critica – o literatură a modelelor* (în realitate, o prezentare a lucrării lui Adrian Marino – *Introducere în critica literară*), Nicolae Țirioi în *Critica literară și rosturile ei*. □•Din literatura universală, suntem îmbiați cu versuri de Appollinaire, Supervielle, Louis Aragon (primii în traducerea lui Vasile Nicolescu și al treilea în traducerea lui Tașcu Gheorghiu), poezia unui laureat al Premiului Pulitzer din 1966, Richard Ebenhardt (în românește de Petru Sfetca). □•Șerban Foartă își alege din nou ca subiect al cronicii sale cel mai proaspăt volum de poezii al Nonei Cassian, *Ambitus*. □•Hotărât să pună accentele cuvenite, N. Ciobanu face în *Panorama critică a unui deceniu literar* prezentarea ultimei cărți (cu acest titlu) al lui Al. Piru. □•Un extrem de interesant articol despre *Etimologia și limba artistică* scrie Ștefan Munteanu, din care spicuim: ■•„[...] între vorbirea obișnuită – și cu atât mai mult între limba artistică – și straturile etimologice care se opun înțelesului actual al cuvântului există o incompatibilitate semantică, provocată de stabilirea raporturilor «in praesentia» în actul comunicării. [...] În trecut fie spus, același substantiv, *avis* îl găsim și în *aucupatio*, format din *avis* + *cupium* acesta din urmă provenind de la *capere*, «a lua, a prinde» (de unde fr. *occupation*, iar de aici rom. *ocupație*). *Aucupatio* înseamnă deci la origine „vânătoare de păsări”. Evident că ar fi un lucru prea temerar dacă cineva s-ar încumeta să reînvie sensul vechi, spunând că merge la „ocupare de prepelițe” ceea ce etimologic ar fi totuși foarte «corect»”. ■•La cronica dramatică, Nicolae Pârnu prezintă spectacolul ținut la teatrul Matei Millo din Timișoara cu piesa *Primăvară târzie* de Horia Lovinescu. □•Un indice alfabetic al *Colaboratorilor revistei Orizont (1949-1969)* apare la sfârșitul acestui număr.

• [„*Ramuri*”, nr. 10] Numărul marchează pe prima pagină legătura cu un centru universitar liber, democratic, și anume Universitatea din Ottawa, Mihnea Gheorghiu, autorul articolului *Litere...* primind de la un profesor canadian un studiu în trei volume, *A Complete and Systematic Concordance to the Works of Shakespeare*, apărut în 1968 în RFG. ■•*Texte filozofice traduse de Titu Maiorescu*, sunt prezentate de C. Floru și Al. Surdu. Cele două texte din opera lui Comte sunt despre *Legea evoluției intelectuale în trei stări și Erarchia științelor*. Ideea principală rezultată din comentariile celor doi cu privire la sistemul de gândire al

lui Maiorescu este aceea că psihologia individuală mai are mult timp de cercetat până devine o știință și că în învățământ, trecerea de la abstract la concret este inefficientă. De asemenea, este discutată atitudinea nuanțată a lui Maiorescu față de filosofia pozitivă. □ *Estetica lui Benedetto Croce (II)* este continuată de Mihail Pișcoci, care se oprește asupra raportului dintre cunoașterea intuitivă și cea conceptuală, care nu se opun și cărora le prezintă asemănările și deosebirile conform studiului lui Croce. □ *Poetica lui Hugo Friederich* este semnată de Sergiu Sălăgean și constituie o recenzie la traducerea în limba română din acel an a cărții *Structura liricii moderne*. Autorul recenziei explică dominantele liricii moderne și anume: transcendența goală, categoriile negative, metalimbajul și magia limbajului etc. □ *Critica ideilor literare: Poetica barocului*, de Adrian Marino, care pune poezia în relație cu pictura și cu vizualul, ca o categorie a barocului: „Criticii descoperă în poezia barocă «concretețea pictorică». Conexiunea și cooperarea artelor în baroc, anticipă în multe privințe conceptul universal al artei, progres considerabil. A defini poezia «pictură vorbitoare» (Faret) și pictura «poezie mută» (abatele Batteaux) înseamnă a le omologa, a le reduce la același principiu, în speță «imitația». Barocul în estetică este deci monist și integralist”, fiind cel care „laicizează emoția estetică.” ■ Mihai Ungheanu semnează *Patru debuturi în roman (Aurel Dragoș Munteanu, Mircea Cojocaru, Costin Buzdugan, Gh. Borneanu)*. □ Primul scriitor aflat în atenția criticului debutează cu romanul *Singuri*, roman pe care critica l-a comparat stereotipic cu *Străinul* lui Camus, „față de care, firește, e mult mai jos”. Așa cum sugerează și titlul, eroii acțiunii „sunt singuri, neimplicați într-o acțiune comună.” Romanul este structurat în patru părți, iar inovația observată de Mihai Ungheanu este „notarea gândurilor unui erou prin încurcarea cuvintelor”. □ Al doilea roman este cel al lui Mircea Cojocaru, *Minciuna*, care se remarcă prin tehnica absurdului, „practicată însă fără finețe, într-o narațiune bizară, trivială, stupidă, lugubră, uneori chiar vomitivă, fără umbră du umor”. □ Al treilea roman adus în discuție este un debut și aparține lui Costin Buzdugan, *Spune-mi povestea cu Iuliana*, despre care criticul afirmă că este „simpatică, alertă, deși nu profundă”. □ Ultimul roman al cronicii este *La Frumușica*, de Gh. Borneanu, un roman al „evocării mahalalei bucureștene Tîrchilești” din 1909. ■ Rubrica *modalități de critică și istorie literară* îi aparține lui Ov. Ghidirmic. Acesta scrie despre *Limitele biografiei* și pune problema dificultății istoricului literar „pentru reconstituirea unei perioade”, mai ales când este vorba de marii autori clasici. Ov. Ghidirmic vorbește despre reticența criticilor tineri față de marile opere clasice și apropierea lor cu „prea multă dezinvoltură” de scriitori considerați moderni. Este dat exemplul clasic al lui Ion Creangă, a cărui operă mai merită încă interpretări. ■ M. Beșteliu scrie despre D. Popovici, *Poezia lui Mihai Eminescu*, volum care îndeplinește nevoia de a evidenția „adevărurile generale privind opera” lui Mihai Eminescu, dar „adevăr general” în accepția unei „noi demonstrații pornite dintr-un punct de plecare crezut mai «științific»”. Limitele volumului sunt prezentarea unei versiuni a lui Eminescu bana-

lizat și un anume „exces de personalitate.” Totuși, M. Beșteliu apreciază utilitatea volumului, acesta fiind, la origine, la cursul despre poezia lui Eminescu, ținut de D. Popovici la Literalele clujene. □ G. Gheorghiu semnează o recenzie la Puia Florica Rebreanu, *Zile care au pleca*, o carte al cărei caracter utilitar e dat de faptul de a „comunica date noi istoricului literar”, chiar informații inedite despre viața tatălui ei, Liviu Rebreanu, despre geneza romanelor lui, dar și despre fratele acestuia, Emil Rebreanu. □ O rubrică dedicată personalităților literare îi aduce în prim-plan pe Liviu Rebreanu, Ilarie Chendi și C.A. Rosetti. ■ Jeana Morărescu este interesată de Victor Ion Popa, *Scrieri despre teatru*. □ George Firănescu consemnează legăturile dintre *I.L. Caragiale și Craiova*, iar Alexandru George scrie despre *Parvenitul Pașadia*. ■ *Orient și occident în lirica erotică medievală*, este semnat de Gabriela Maria Pinteș. □ Ion Schintee îl prezintă pe *Roland Barthes*. ■ La rubrica *Note, comentarii* sunt traduse câteva poeme ale poetului austriac Nikolaus Lenau.

● **[„Secolul 20”, nr. 10]** Un loc important îi revine în acest număr romanului *Petersburg* de Andrei Belîi, considerat de Vladimir Nabokov în top trei scrieri de gen din secolul al XX-lea, după *Ulise* de James Joyce și *Metamorfoza* lui Kafka, întrecând, pe unele porțiuni, *În căutarea timpului pierdut* de Marcel Proust. Traducerea cărții le aparține Tatiane Nicolescu și lui Marin Sorescu. E demn de notat că, din punct de vedere tematic și cronologic, C. Stere se apropie de această capodoperă prin ciclul intitulat *În preajma revoluției*. ■ Nuvela *Supranormativa* de Vasili Axionov este tradusă de Aneta Ilie și Ioanichie Olteanu.

● **[„Steaua”, nr. 10]** Apariția volumului *Scrieri critice și estetice*, E.P.L., 1969 – ediție îngrijită, cu note și comentarii de Z. Ornea și Gh. Stroia, care include o amplă selecție Mihail Dragomirescu – este un prilej pentru Ion Vlad să revină asupra unor aspecte legate de personalitatea criticului: „Procesul intentat lui Mihail Dragomirescu părea definitiv clasat. Numai obligații de istorie literară au readus în discuție, la intervale foarte mari, o activitate critică și teoretică atât de drastic calificată. S-au pronunțat opinii dintre cele mai categorice acceptate (uneori din amuzament) de foarte aproximativi și nesiguri cititori ai unor texte critice de principiu. [...] Dorim să încheiem cu o mențiune pentru autorii acestei ediții, Z. Ornea și Gh. Stroia. Selecția cu totul remarcabilă, ne permite să regăsim texte integrale, esențiale pentru concepția lui Mihail Dragomirescu, fapt important dublat de o exegeză ponderată și echilibrată la opera criticului și teoreticianului literar. După o mai veche reactualizare a discuției datorată lui D. Micu (*Doi critici: Nicolae Iorga și Mihail Dragomirescu*, în «Gazeta literară», nr. 10/ 7 martie 1963), aspectele documentare relevate de autorii prezentei ediții (*Dialog stelar: Mihail Dragomirescu – Titu Maiorescu*, în «Gazeta literară», XIII, 50/15 decembrie 1966) au readus în atenție personalitatea atât de controversată a fostului profesor de estetică al Universității din București. Paginile semnate de Vladimir Streinu în «Luceafărul»; *Un discipol maioreșcian* (nr. 25, 24 aprilie 1967); *O estetică românească* (nr. 8/24 februarie 1968) și excelentul text al lui Șerban Cio-

culescu (*M. Dragomirescu*, în «Gazeta literară», XV, 18/ 2 mai 1968) s-au realizat prin acest volum. El ne restituie o personalitate și un valoros precursor al științei literare moderne. Meritul se cuvine a fi încă odată sublimat”. □ Rubrica *Viața cărților* aduce în atenția cititorilor, prin contribuția lui Aurel Sasu, volumul apărut la Editura pentru literatură, 1969, *Drumuri și zile* de Veronica Porumbacu, „mai mult decât o simplă alăturare de timp și spațiu în conștiința scriitoarei, pregătită să accepte oricând o confruntare, temerară poate, cu dimensiunile spirituale, statornicite în timp, ale unor culturi și civilizații de secole. Cartea aceasta este, în primul rând, rezultatul și măsura unei ascuțite sensibilități, dincolo de care se pot întrezări problemele mari ale unui mod de a gândi și de a simți, cu totul original, este punctul de interferență al unor modalități artistice în funcție de care totul se organizează în jurul unui memento, vizând deopotrivă necesitatea redescoperirii personalității omului într-o zariște nouă de lumină, cât și actul suprem al apropierii, fie în sensul propriei noastre cunoașteri, fie în acela al unei necesare și bune conviețuirii. Fiindcă dacă «fiecare călătorie duce, până la urmă către tine însuși», la fel de adevărat este că aproape peste tot întâlnești semne ale unui efort comun, către înțelegere, o solidară voință de abolire a distanțelor geografice, sub paravanul cărora ni se ascunde încă neștiința”.

● [„**Tânărul leninist**”, nr. 10] Nicolae Tăutu își intitulează colaborarea: *Soldatul către patria sa*: „Îți mulțumesc azi, patrie, precum/ Un spic din lanuri brazdei mulțumește, [...] / Drapelul tău îl port la piept cu mine, / oțelul tău și holdele de pâini / Le voi veghea așa cum se cuvine. / De-o spune mâine vreun nepot al tău / Când va primi bogata moștenire: «Le-a apărut pe toate un flăcău / și le-a zidit tot el în nemurire!» / atâta doar, atât mi-ar fi de-ajuns / Răsplată pentru viața mea înțreagă: / să știu că strop din mine a pătruns / în viața ta, Republica mea dragă!”

● [„**Teatrul**”, nr. 10] Întreg număr al revistei este dedicat *Publicului*. □ Victor Eftimiu semnează *Omul din sală*: „Publicul românesc se entuziasmează rar. La el, serile festive sunt o excepție. Marea importanță pe care a luat-o sportul în viața spectacolului nostru acaparează toate atenția, toate elogiile și tot elanul tineretului. Sportul și muzica ușoară. Poftim de luptă cu impetuozitatea tinereții, bătrâne rege Lear, bătrâne Borkman, și tu, rege orb alungat din Theba!” □ Aurel Baranga scrie despre *Fuga de plictiseală*: „Mi se pare că ne aflăm în fața câtorva dorinți ale unui public condus de o logică elementară și de un bun simț ce nu poate fi contrazis. Totuși, poate că n-ar fi lipsit de interes ca revista «Teatrul» să organizeze abia de aici înainte o anchetă pe această temă: «ce vrea publicul»? cu o participare la discuție cât de largă, într-o confruntare de păreri cât de înverșunată”. □ Nina Cassian arată *Ce știe toată lumea*: „Dincolo de complexele modestiei sau ale orgoliului, este evident că propunerile estetice, pe care un artist (adevărat) le face contemporaneității, trebuie să depășească media ei de gândire și sensibilitate și să-i stimuleze perceperea în interpretarea realului, să-i activeze imaginația, să-i impulsioneze combustia afectivă, cu alte cuvinte, s-o împingă mai sus, cu o forță tutelară și generoasă, pe invizibila și inepuizabila scară a cunoașterii de sine.

Acest proces nu este acceptat fără împotrivire (conștientă sau inconștientă). Odată instalat (după alte seisme și adversități nu mai puțin dramatice) în anumite habitudini de mentalitate și de gust, publicul primește greu ideea unei noi perturbări, a unor noi mutații care, fără să le nege sau să le disloce pe cele precedente, îl silesc totuși la eforturi de adaptare pe care nu e întotdeauna dispus să le facă. Și dacă artistul modern de tip clasic (structura echilibrată, formă transparentă) este mai ușor recunoscut și tolerat, artistul care operează prin mijloace șoc (tipul Rimbaud, Eugen Ionescu, Antonioni, Bartok – clasici și ei într-o parte a lor, dar asta e altă discuție) provoacă perplexitate și refuz. Acțiunea lor de înnoire și înviorare părea multora o provocare, o jignire, o agresiune. Drept care, aceștia vor reacționa, mai mult sau mai puțin, violent.” □ Eugen Barbu semnează *Hidra cu 800 de capete*: „Ce este la urma urmelor hidra cu opt sute de capete, nevăzută decât prin ochiul cortinei ca o masă nedefinită? Suma unor gusturi. Se vine la teatru din snobism, se vine din plăcerea de a vedea și de a fi văzut, dar cel mai serios, se vine pentru a asculta, pentru a pricepe ceea ce glasul și gestul lui Hamlet a adăugat marelui text din carte.” □ Tudor Mușatescu semnează „9” și *vechi*, un grup de apocrife despre teatru și public □ Sidonia Drăgușeanu este prezentă cu *Însemnările apocrife ale unui dramaturg nejuțat* □ Aurel Dragoș Munteanu semnează *Arta plebiscitară?*: „Din punct de vedere estetic, publicul este un element constitutiv al operei, al obiectului estetic, cum i se spune cu un termen consacrat. Din punct de vedere social, amploarea publicului și forța efectului artistic, determinând consecințe în planul psihologiei colective și al sentimentelor politice, atitudinilor etice etc., măsoară întinderea universului uman al operei, capacitatea de a supune sub valoarea estetică întregul sistem de valori implicat în natura umană. Din uniunea celor două aspecte sugerate mai sus ia naștere în ultima instanță judecata de valoare”. □ Ion Omescu vine cu textul *Bucuria prezenței*: „Cinematograful, televizorul se concentrează pe pasagi scurte, pe secvențe, marginea lăsată erorii se reduce, momentul ratat se reia. Din toată puzderia de capete cu care era obișnuit, în fața interpretului n-au mai rămas decât aparatele care înaintază și se retrag. El știe că joacă pentru cineva, pentru foarte mulți, dar nu vede pe nimeni. Iar jocul interpretului e ca o scrisoare trimisă prin poștă. [...] De aceea, spun că ori de câte ori vom simți nevoia de a încerca – sub forma spectacolului – bucuria prezenței, ne vom întoarce la teatru. Și dacă nu, înseamnă că în lume, în cetate, va fi mai puțină dragoste”. □ Alecu Popovici propune *Manualul bunului spectator*, cu îndrumări: „La piesele de idei plasați-vă lângă ușă pentru a ajunge primul la garderobă. În teatru nu e valabilă axioma marinărească: «întâi femeile și copiii!»», așa că nu e cazul să aveți scrupule!” și „Sunt piese la al căror subtitlu e recomandabil să vă uitați înainte în program: dacă e vorba de o dramă sau de o comedie (unele teatre au pierdut, de altfel, acest un obicei)! Să nu cumva să râdeți la o dramă și invers...”. ■ Apare interviul *Ne vorbește Eugen Ionescu despre el însuși și piesa la care lucrează acum*, fără semnătura realizatorului: „Diferite împrejurări ale unei vizite pariziene de scurtă durată și cu un program foarte încărcat, au făcut ca sin-

gura noastră întrevedere cu Eugen Ionescu să țină numai vreo două ore și să ia caracterul unei conversații neorganizate. Dramaturgul însuși, care a fost bolnav și e, de curând, convalescent, se arată – pe fondul aceleiași calde prietenii și aceluiași viu interes pentru tot ceea ce e românesc – cam absent și cam laconic. Tot ceea ce s-a referit la teatru și dramaturgie, în cursul acestei conversații, s-a produs prin asociații întâmplătoare, și nimic, nici o idee, nici o informație nu a fost urmărită cu intenție tenace și în maniera metodică și disciplinată a unui interviu. Aceasta, pentru a explica dimensiunile acestor scurte relatări. Căci, altfel, poate spune Eugen Ionescu ceva care să nu poarte un carat de interes major și de o informație interesantă?” „ – *Am aflat despre înclinația din ce în ce mai accentuată pe care o ai pentru regie. Dramaturgul care își pune singur în scenă operele, reprezintă pentru noi un fenomen interesant, pe care îl considerăm apt de mari și fericite rezultate în teatrul de astăzi.* – „E o treabă într-adevăr foarte interesantă, care m-a captivat în raport nu numai cu opera de spectacol, ci cu însăși opera mea dramatică, cu valorile ei specifice. Îmi pare rău că nu m-am putut duce la Belgrad, unde teatrul din Zürich a prezentat Victimele datoriei în regia mea, de acum un an. Îmi pare rău și de faptul că spectacolul a ajuns să fie văzut acolo, după informațiile pe care le am, într-o stare de oarecare oboseală și destrămare și că va fi făcut, poate, o impresie, care nu e chiar cea meritată. – Cel mai important lucru rămâne, însă, opera de dramaturg. Ce ne aduci nou în această direcție? – *Scriu o piesă care ar fi trebuit, după angajamentele mele, să fie gata la 1 noiembrie. Dar boala mi-a pus, și i-a pus, bețe-n roate. Am scris totuși o bună jumătate și nădăjduiesc s-o termin curând.* – Cum se numește? Despre ce e vorba? – *Iată despre ce e vorba. Am pornit de la jurnalul lui Daniel de Foe, și anume de la paginile care descriu faimoasa ciură din Londra, din secolul al XVII-lea. Aceasta e sursa, sursa de fapte. Nu sunt primul care pornește de aci. A făcut-o înaintea mea Camus, a cărui Ciură a fost inspirată tot din paginile lui de Foe. Camus a utilizat însă numai punctul de pornire, el s-a inspirat de acolo, realizând cunoscuta lui funcțiune simbolică. Eu mă situez pe același punct de plecare, dar rămân acolo. Piesa mea va zugrăvi ciura din Londra, în toată precizia ei istorică. Mai mult, deocamdată, nu-ți pot spune, decât, poate, că până la final, toată lumea din piesa mea moare. ... Ah, mă întrebai de titlu. Noua mea piesă se va numi Epidemia și poate că cititorii români vor putea s-o citească printre cei dintâi...”*

□•Apare *Correspondență cu Gellu Naum*: „Dintre scriitorii cărora revista noastră le-a cerut să răspundă întrebărilor privitoare la opiniile lor față de activitatea teatrală a țării noastre, nu putea lipsi poetul Gellu Naum, care este și dramaturg; cititorii cunosc această latură a creației sale, și ne vor fi bănuir, că l-am uitat. Nu l-am uitat. Dar Gellu Naum este cetățean al comunei Comana, la treizeci de kilometri de Capitală, – ceea ce cititorii nu știu. Ceea ce, pe deasupra, ne obligă, pentru relațiile noastre cu Gellu Naum să recurgem la serviciile poștei, până când poetul își va instala un telefon. Iată de ce răspunsurile lui Gellu Naum apar cu o lună mai târziu decât cele ale confrăților săi.” Sunt puse 5 întrebări: „, Practicați

un teatru poetic-burlesc, oarecum inedit în contextul dramaturgiei noastre. Cum explicați timiditatea oamenilor de teatru în fața pieselor dumneavoastră? Ce fenomene sociale vizează latura satirică din *Insula* și *Ceasornicăria Taus*? Cum vedeți raportul dintre literatură și teatru? Dintre poezie și dramaturgie, raport în care sunteți direct implicat? Ce vi se pare esențial în teatrul din momentul '69? – Ce compartimente ale teatrului românesc trebuie dinamizate? Ce sectoare reprezintă frâne în calea unei dezvoltări firești?” Gellu Naum răspunde: „Chiar nu vă puteți explica «timiditatea oamenilor de teatru» (după cum vă exprimați) în fața pieselor mele, pe care le caracterizați drept «poetico-burlești» și «oarecum inedite în contextul dramaturgiei noastre»? Mărturisesc că mă uimește asta, tocmai din partea dumneavoastră care trăiți în mijlocul mecanismului dramaturgic. Eu aș putea vorbi doar despre «timiditatea» întâlnită, când am purces să-mi public piesele. Îi port și acum cicatricile. Îmi puneți apoi întrebarea despre «fenomenele sociale vizate de latura satirică a pieselor mele» *Insula* și *Ceasornicăria Taus*, până la urmă publicate, dar nejuocate. Sunt sigur că, oricare dintre specialiștii dumneavoastră vi le-ar putea arăta cu mai multă competență decât mine, sub aspectul lor fie negativ, fie pozitiv. Mie îmi lipsește capacitatea aceasta. Aveți apoi amabilitatea să-mi cereți părerea în ceea ce privește «raportul dintre literatură și teatru, dintre poezie și dramaturgie», raport în care mă vedeți «direct implicat». Lăsând specialiștilor grija fecundelor speculații teoretice, aș putea spune doar că, pentru mine, teatrul cere infinit mai puțină combustie interioară decât poezia. N-aș dori să intru în amănunte, dar vă rog să credeți că uneori, și numai atunci, când munca mă istovește și când medicul îmi interzice să-mi scriu poemele (vedeți, își au și medicii momentele lor de timiditate) scriu teatru. Este, dacă vreți, un mod strict personal de a-mi încetini efortul. Mi-ar părea rău dacă ați socoti răspunsul acesta în afara problemei. [...] Mă întrebați apoi «ce mi se pare esențial în teatrul din momentul '69». Eu, ca poet, am defectul de a nu izbuti niciodată să fragmentez esențialul. Iar perspectiva momentelor mi se pare că aparține altor zone ale activității umane, cărora nu le neg de loc importanța. Când ea contaminează însă arta, cred că nu-i spre folosul acesteia din urmă. Asta m-au învățat anii îndelungați de practicare a poeziei și constituie, oricum, un punct de vedere, pe care vă rog să-l consemnați ca atare. [...] În sfârșit, stimată redacție, îmi cereți părerea despre «compartimentele teatrului românesc care ar trebui dinamizate» și despre «sectoarele care reprezintă frâne în dezvoltarea firească». Compartimentele și sectoarele acestea își au și ele specialiștii respectivi, în a căror muncă, incompetent fiind, m-aș simți la fel de prost dacă m-aș amesteca pe cât mă simt când se amestecă ele în munca mea de scriitor”. □•Apar două știri: *O nouă piesă...*: „... anunță, sau mai bine zis, lasă să i se anunțe, Aurel Baranga. Se va numi *Simfonia patetică*, și va fi a douăzecea a bibliografiei sale și a lanțului de succese, care este, de aproape douăzeci și cinci de ani, cariera sa. Mai mult decât atât, Aurel Baranga nu vrea să spună nimic, cu privire la cea mai recentă operă a sa, stârnind astfel, prin tăcerea modestă, curiozitatea nenumăraților săi cititori și spectatori. Curiozi-

tate pe care, sperăm, o vom satisface noi, publicând *Simfonia patetică* într-un viitor apropiat.” □•... *Și un nou dramaturg*: „Prozator robust și plin de culoare, premiat de două ori de Uniunea Scriitorilor, – pentru volumul de nuvele *Cantonul părăsit* și pentru romanul *Îngerul a strigat* – Fănuș Neagu se bucură în rândul cititorilor de popularitate și prețuire, datorate nu numai volumelor amintite, ci și articolelor și eseurilor sale, apărute în presa literară, ca și bățăioaselor și spiritualelor sale cronici sportive. Fănuș Neagu, scriitor setos de experiență, atacă mereu noi domenii. După o incursiune în lumea cinematografului (vezi, filmele semnate împreună cu Nicolae Velea și Vintilă Ornar: *Vremea zăpezilor* și, respectiv, *Lumina de iulie*), iată-l că nu rezistă ispitei teatrului și scrie o piesă: *Echipa de zgomote*. El se alătură astfel celorlalți prozatori care s-au lăsat atrași de luminile rampei: Marin Preda, Eugen Barbu, Teodor Mazilu, Marin Sorescu, Radu Cosașu, Ion Băieșu și alții. Revista noastră speră să-i publice piesa de debut într-unul din caietele viitoare”. □•Apare *Premiul Nobel Beckett*, nesemnat: „Practic necunoscut publicului nostru, cu excepția contribuțiilor revistei «Secolul 20», Samuel Beckett este un chip singular prin consecvența cu care-și practică nobila asceză. Întreaga sa operă, fără nici o abatere sau digresiune amabilă, stă sub semnul câtorva mari semne de întrebare, prin care sunt vizate coordonatele existenței omului în lume, «legăturile» sale, esențialitatea sa. Ceea ce este ireductibil”. □•Cronica de carte *Mihnea Gheorghiu „Dionysos” sau Despre echilibrul necesar*. Pornind de la André Gide și premiza echilibrului și evitarea monotoniei, Eugen Luca, semnatarul cronicii, spune: „Gândurile acestea ne-au fost prilejuite de lectura ultimului volum al lui Mihnea Gheorghiu, alcătuit dintr-o suită de «eseuri lirice», volum în care problemele teatrului dețin – cum i indică și titlul – un loc oarecum privilegiat. Căci, dincolo de interesul pe care-l prezintă fiecare eseu în parte, după ce am închis cartea, am rămas convinși că frumoasa călătorie prilejuită de autor în atâtea arii spirituale, are tocmai menirea, esențială, de a contribui la realizarea unui astfel de echilibru față de goana recentă a multora după inedit, după extravagant și insolit, după experimentul care-și află în el însuși suprema rațiune”. Concluzia: „Un volum, numai aparent, compozit; construit, de fapt, pe o concepție directoare foarte clară; un volum care, și de astă dată, ne recomandă în Mihnea Gheorghiu un autor de întinse cunoștințe și cu un gust evoluat, stăpân pe dialectica ideilor și elegant în expresie, un eseist de ținută”.

• [„Tomis”, nr. 10] Analizând opera lui Ion Alexandru, Al. Protopopescu e de părere că „modul în care regenerează poezia lui Ion Alexandru de la o carte e de mult un semn de vitalitate, de care critica ia aminte întotdeauna cu respect dacă nu chiar cu oarecare patetism. Ceremonialul e dirijat cu cea mai mare seriozitate de însuși poetul care, sosit în poezie cu o agresivitate adolescentină, și-a economisit în așa fel farmecul și avuțiile artistice, încât, fie e vorba de un «jurnal de poet», de vreo tabletă-eseu, ori de un volum de versuri, în toate mai rămâne să strălucească ceva de această seducătoare adolescență”. Volumul de versuri *Vămile pustiei* este pentru recenzent „o carte de conjunctură a unui poet de certă înzes-

trare. O carte în care se simte bucuria întâlnirii unei sensibilități profunde cu marile simboluri, în care verbul aspru și mustos al poetului se lasă mângâiat de inefabile ecouri cărturărești, în fine, o carte în care lirismul dictatorial al celorlalte vârste și poeme se lasă cotropit de mit”. □ Demersul analitic semnat Marin Mincu începe cu fixarea coordonatelor în care se înscrie lirica lui Dan Laurențiu al cărui volum – *Călătorie de seară* – îl recenzează: „Ultima generație lirică s-a manifestat vehement mai ales prin propensiunea spre conturarea unor structuri unitare. Dintr-o dată, au apărut personalități incontestabile, care dacă n-au fost prizate ca atare, imediat, însemnează că critica nu era pregătită pentru acest oficiu. E curios cum un poet atât de profund ca Dan Laurențiu nu a fost comentat decât foarte evaziv, doar din obligația inventarierii. Chestiunea care se pune este una de dificultate, căci Dan Laurențiu se refuză unei abordări obișnuite. S-au încercat, precum se întâmplă mai totdeauna cu poezia ermetică, tot felul de chei spre a percuta nucleul ascuns al poeziei sale”. Analiza liricii poetului îl face pe recenzent să constate că „actul liric al lui Dan Laurențiu implică o doză de inițiere peste care nu se poate trece. [...] Dan Laurențiu e închis în conceptul său liric ca într-o dogmă”. □ Recenzând volumul *Ambitus* (București, 1969), semnat de Nina Cassian, Octavian Georgescu remarcă continuitatea ideatică din lirica poetei: „Asistam, într-o plachetă anterioară a poetei, la un lament pentru curgerea timpului, pentru sângele care înaintează spre ghețurile unui ultim golf, al izolării, al părăsirii, un lament dezbrăcat de false pudori, intens și lucid, în fond un dialog cumplit cu moartea și nepăsarea. Erau acolo o silă și o spaimă de frig, o căutare poate a unui drum de reîntoarcere, o condensare tăcută și dureroasă de neliniști și resemnări. Și, în acest peisaj, arborescența severelor intuiții ale poetei, articulațiile de o precizie geometrică fixau un același profil pe care poeta ni-l propune mereu în alte nuanțări”. Analiza recenzentului pornește de la două întrebări – „*Ambitus* e o nouă viziune a alunecării spre finit? Sau o nouă derulare de variațiuni pe aceeași temă?” – cărora încearcă să le ofere un răspuns bazându-și argumentația pe exemple preluate din ciclul *Lamento, Vraji și Polemici*”. □ Ion Buzași semnaleză apariția volumului *Amintiri* (E.P.L., 1969), semnat de Mihail Șerban, o carte de evocări „adesea învăluite în abur de legendă, rezultat al venerației față de scriitorii evocați”. În paginile cărții își găsesc loc „scriitorii de care a fost puternic legat sufletește: Eugen Lovinescu, Artur Gorovei, Ion Dragoslav ș.a.”. □ Eugen Lumezianu prezintă volumul *Foamea de spațiu* (E.P.L., 1969), semnat de Eugen Barbu cel care „nu-și astâmpără foamea și setea de spațiu doar călcând pe cărări străine și comentându-le; el încearcă mai ales să împlinească un mare spațiu interior cu orașele văzute, cu oceanele, cu muzeele, cu hotelurile, recompunând astfel un itinerar care, neglijând adesea succesiunea geografică, o preferă pe cea în timp”. Semnificația acestei călătorii este „evoluția autorului – totodată erou absolut al cărții – de la turistul începător, îmbujorat de emoții la tot pasul, până la globe-trotter-ul receptiv și sensibil, atent la hotarele, adesea greu de descifrat, care despart autenticul de caduc”. ■ În articolul *Noua literatură (I)*,

I. Negoïtescu semnaleză existența alături de „proza oniricilor (D. Țepeneag, Sânziana Pop, Iulian Neacșu, recentul Ion Titel sau Florin Gabrea) a „curioasei proze intelectualiste a lui Toma Pavel, Virgil Nemoianu, Matei Călinescu sau Mircea Ciobanu”. Considerând că despre curentul oniric „s-a vorbit mai mult”, scopul mărturisit al demersului său actual îl constituie analiza „«operelor intelectualiștilor»: *Fragmente despre cuvinte, Simptome, Viața și opiniile lui Zacharias Lichter, Epistole* – citate în ordinea publicării lor”. Analiza din acest număr al revistei vizează doar *Fragmente despre cuvinte*, o carte „admirabil scrisă (într-un stil elegant și insinuant, pasionat și distanțat totodată, simplu și acoperit), riguros concepută, ca divertisment superior, prin contradicții și asimetrii [...] deschide seria celorlalte care dovedesc maturitatea unei noi generații”. ■ În *Rebreanu și universul violenței*, Nicolae Balotă își începe demonstrația plecând de la un comentariu al lui Nicolae Iorga din *Istoria literaturii românești contemporane* în care cunoscutul istoric este vehement „împotriva scriitorului care, în *Ion*, ar fi căzut în păcatul bestialității”. Încercând să demonstreze valabilitatea cuvântului cheie din titlul articolului, semnatarul articolului notează: „Romanele lui Rebreanu vădesc o subiacentă obsesie a violenței. Firește, însăși lumea primitivă care constituie mediul predilect al imaginației sale este o lume a violenței. [...] Violența este, pentru acest scriitor, o constantă obligatorie, sau o cursă fatală în care cade omul. Ficțiunile sale sunt o ilustrare a unui mit al violenței. Eroii săi cunosc prea bine «greul pământului» și toate cercurile existențiale – îndeosebi cele ale erosului și posesiunii – stau sub semnul sângelui. [...] Atât *Ion* cât și *Răscoala* sunt drame ale condiției umane degradate, umilite, care se răzvrătește. De fapt e o răzvrătire a firii contra societății împilatoare, abuzive. Violența teribilă a patimii lui Ion, ori focul aprins de țăranii din Babaroaga au puterea elementelor dezlănțuite ale naturii, în fața cărora întocmirile temporale ale societății nu sunt decât înjghebări fragile”. În finalul analizei sale, Nicolae Balotă concluzionează: „*Ion* și *Răscoala* sunt construcții monumentale. Ele relevă virtutea constructorului perseverent, vigoarea zidarului îndărătnic care nu se lasă până nu aduce clădirea sub un acoperiș. [...] Rebreanu e un arhitect din stirpea acelor meșteri ardeleni care au zidit case-cetăți sumbre. [...] În dosul zidurilor, al porților închise se petrece drama violentă, sângeroasă a posesiunii”. ■ George Radu semnează articolul *Dramaturgia unui poet*, o analiză care încearcă să demonstreze că „în cadrul dramaturgiei noastre contemporane, [...] Marin Sorescu ocupă un loc aparte, determinat nu numai de problematica ei specială, dar și de stilul propriu, atât de original. Spirit sintetic, cu mare forță de generalizare, Marin Sorescu construiește o lume dramatică ce nu se constituie din fapte și situații date, ci din metafore cuprinzătoare, din simboluri a căror forță iradiază bogat și plenar semnificații dintre cele mai diverse. Deși deosebite prin tematică, cele trei piese publicate până în prezent comunică între ele tocmai prin această modalitate de tratare a generalului și a posibilităților lui de a iradia în particular”. Analizând cele trei piese – *Iona*, *Există nervi* și *Paraclisierul* – George Radu concluzionează: „Moderne, dar fără

ostentația șocantă atât de obișnuită la atât de mulți scriitori tineri, lucrările lui Marin Sorescu au soliditatea și strălucirea artistică a construcțiilor clasice pe care trecerea timpului nu le erodează. Fiind foarte moderne și în vecinătatea deloc periculoasă pentru Marin Sorescu, a teatrului absurdului, ele nu se revendică de la acesta. Foarte originală și foarte valoroasă, dramaturgia lui Marin Sorescu poate fi comparată cu cea a lui Eugen Ionescu sau Becket, dar nu și asemuită. Cu asemenea prezențe, dramaturgia românească contemporană poate să participe la confruntări dintre cele mai exigente”.

• **[„Viața militară”, nr. 10]** Număr dedicat zilei de 25 Octombrie. Transmite un gând pentru ostașii țării, printre alții acad. Zaharia Stancu: „Cu prilejul Zilei Armatei, trimit, în numele scriitorilor din RSR, și al meu personal, un cald salut plin de stimă și dragoste tuturor ostașilor care asigură hotarele țării, cuceririle revoluționare ale poporului nostru, construcția socialistă a patriei.” □ Publică versuri: Al. Andrițoiu (*Grănicer*), Nicolae Dumbrovă (*Veterani*), Ștefan Aug. Doinaș (*Floarea soarelui*), Ion Iuga (*Piatră de hotar*), Vitalie Cliuc (*Marșul*), Grigore Hagi (*Soldat*), Nichita Stănescu (*A fi recrut*: „A fi recrut, tremurare de iarbă/ de primăvară./ Prima virilă barbă/ iat-o doborâtă într-o oră.// În lada pătrată, de lemn de pădure,/ adunate portretele de familie/ îngălbenesc singure, singure/ cu miros de vanilie.// Dar el, tânărul bărbat dat la arme/ Punând pe umăr pușca/ deodată tresare și-ncepe să sfarme/ destinului cușca/ în care soarele leonin/ răsare și apune lin.”). □•Reportaje: Constantin Șola (*Oameni sub drapel*), Gh. Bejancu (*Cine sunteți, ostași ai celui mai tânăr contingent?*), David Reu (*Festivalul filmului militar de scurt metraj-Mangalia 1969*). □•Proză: Dragoș Vicol (*Armata*), Eugen Frunză (*Suprema dragoste*), Mircea Radina (*Muntele de-o vârstă cu țara*), Alexandru D. Lungu (*Baladă în alb*), Jean Gheliuc (*Privesc tricolorul*), alături de confesiuni: Nicolae Tăutu (*În Transilvania*), Victor Tulbure (*Părtaș la istorie*), Radu Theodoru (*Am fost și rămân soldat*), George Chirilă (*Prieten al meu*), Gheorghe Istrate (*Ritmuri disciplinate*). □• O pagină este consacrată unui fotoreportaj cu tema scriitorii în mijlocul militarilor. Instantaneele fotografice cu Mihai Beniuc, Eugen Frunză și Cezar Baltag sunt dublate de fragmente din mesaje sau texte dedicate armatei. Cezar Baltag: „Armata română vine de departe în istorie, cu sufletul încărcat de glorie și de virtuți. Reazim al acestor ținuturi, ea și-a făcut cu prisosință datoria, apărându-ne în decursul vremii, dreptul de a exista liberi și nesupuși. Armata populară este chemată să îmbogățească această zestre istorică. Ei, cântecul și lauda noastră” □•Aurel Martin continuă comentariul său *Glose despre eroic*.

• **[„Viața românească”, nr. 10]** ■•Marian Bucur expune *Retrospective în sociologia literară românească*: „Fenomenul literar românesc se cere deci a fi concretizat, dedus din corelațiile organice cu structurile exterioare. Ca și sociologii moderni, Al. Dima vorbea atunci de «fapte semnificative» ale ființei noastre care se pot plasa în universalitate. Însă aceste «fapte semnificative», firește nu se aleg pe moment... Conștiința unei literaturi se perpetuează prin

succesiunea ei istorică, prin dezvoltarea în timp a daturilor impuse de-a lungul procesului istoric. Sociologia literaturii a găsit, în acest fel, o punte de legătură între școala tradițională de cultură și cercetarea modernă stimulată de școala sociologică românească, – o sinteză estetică”. ■•Ion Bălu scrie despre *Un poet antifascist: Geo Dumitrescu*: „Împreună cu un grup de colegi de studenție, printre care Dinu Pillat, Al. Cernea-Rădulescu, Marin Sârbulescu, Tiberiu Tretinescu și alții, Geo Dumitrescu – după debutul în revista «Cadran» – a scos la începutul anului 1941 «bilunarul pentru literatură» Albatros, pus formal sub direcția lui Raul Teodorescu, asistent la catedra de estetică a profesorului M. Dragomirescu, [...] *Libertatea de a trage cu pușca*, volumul distins cu «Premiul Poeților tineri», surprinde și astăzi prin remarcabila ei valoare artistică. Apărut în 1946, la Editura Fundațiilor, volumul înglobează o selecție din poemele scrise și publicate în timpul războiului. Spiritul de frondă, tendința de a irita pe omul comun, exuberanța ireverențioasă se întâlnesc și aici”. ■•Ov. S. Crohmălniceanu prezintă cartea lui Matei Călinescu: *Viața și opiniile lui Zaharia Lichter*: „Matei Călinescu ne-a făcut cunoștiință cu viața și opera unui profet. Ce așteaptă acum de la noi? Să-i admirăm talentul scriitoricesc cu care a creat un asemenea personaj absolut ieșit din comun? Să prețuim viața intensă care arde în Zaharia Lichter, în ciuda faptului că ea ni se prezintă aproape vidă de evenimente?... Să gustăm pitorescul personajului, de vreme ce eroul lui Matei Călinescu nu este un profet pe care să-l fi recunoscut vreo religie și i s-a relevat până acum doar boemei bucureștene, circulând prin cârciumile ei vag sordide...”. ■•V. Krasnaseschi prezintă studiul lui Edgar Papu: *Evoluția formelor genului liric*: „În ultimă analiză, studiul lui E. Papu se refuză cu intransigență oricărei modalități de abordare structuralist-lingvistică sau stilistică a fenomenului liric. În afară de faptul că pentru începuturile îndelungate ale lirismului referințele extraartistice pot fi blocate din cauza lipsei de documente, se ridică și aici problema dacă dincolo de strofe sau versificație, limbajul însuși, morfologia și sintaxa nu sunt relevante pentru o viziune, pentru un artist, pentru o operă, chiar fără să determine conținutul acesteia. [...] Pentru a se ajunge acolo, structuralismul va mai avea multe probe de dat, înainte de a convinge și de a dezarma exigențele justificate ale lui Edgar Papu”. ■•Eugenia Tudor descrie romanul lui Horia Stancu: *Întoarcerea în deșert*: „Ceea ce părea în *Fanar* incidental – atitudinea ușor reflexivă a autorului cu privire la imobilitatea, la încremenirea naturii înconjurătoare, insensibilă în fața zbaterii omului ... constituie în noua carte a lui Horia Stancu, *Întoarcerea în deșert*, însuși substanța ei. Scriitorul ni se dezvăluie ca un filosof și s-ar părea că întâmplările și destinele oamenilor raportate la istorie sunt doar pretexte pe marginea cărora se exercită talentul său contemplativ, încercănat de oarecare melancolie. În acest sens, ne apare sfârșitul lui Alexandru cel Mare, ca o meditație amară, prilejuită de contemplarea și interpretarea unui destin puternic. Construită riguros, cartea este dintre cele mai dense, din câte a publicat până acum Horia Stancu”. ■•Ioana Crețulescu semnează apariția studiului critic al

lui Geo Șerban: *Exegeze*: „O lucrare de istorie literară este oricând binevenită, atunci când își propune să dea la iveală fapte pentru care nu s-a arătat încă sorocul dezvăluirii și înțelegerii. Literatura noastră mai are numeroase zone de oameni și idei puțin cunoscute. Dar chiar și acolo unde n-au lipsit studiile, analizele și comentariile, mai sunt uneori lucruri interesante de spus. Volumul lui Geo Șerban, *Exegeze*, o dovedește cu prisosință. Lucrarea e destinată reactualizării și conturării mai exacte, a unor aspecte din profilul moral și spiritual a șase din scriitorii noștri cei mai de seamă: Russo, Bălcescu, Odobescu, Arghezi, Vianu și Călinescu”. ■ În articolul *Radu Stanca și simetriile*, I. Negoitescu analizează structura teatrului stănescian: „În teatrul lui Radu Stanca, simetriile constituie una din componentele clasicismului său. Pe urmele celei mai vechi tradiții dramaturgice, el se arată preocupat de lupta omului cu destinul, de capacitatea umană de a se elibera de constrângerile puterilor obscure. Dar tocmai pentru că e un spirit clasic, autorul *Ostatecului* întrevede eliberarea chiar și acolo unde forțele obscure par să triumfe. Există în dramaturgia stanciană, un catharsis al personajelor”. ■ Vasile Florescu analizează conceptele de *Critică și anticritică*: „Din punct de vedere al validității conceptului, critica este și azi solid ancorată în extensia și comprehensiunea tradițională a noțiunii. Ușoarele zguduiri sunt, de fapt, rezultatul unor exagerări și al unei confuzii: exagerarea privind valabilitatea unor metode înfățișate pe rând drept unica *via et ratio inquirendi*, uitându-se că nu există metodă infailibilă, care să rezolve totul odată pentru totdeauna; confuzie privind esența actului critic ca act demonstrativ-constrângător, nu deliberativ-argumentativ, uitându-se, deci, că în domeniul valorilor judecata nu poate duce la verdicte inatacabile, ci la adeziune, rezultat al persuasiunii, nu al constrângerii pe baza evidenței și a invocării unor norme eterne și imuabile”. ■ Revista „Viața românească” realizează ancheta *Capodopera necunoscută*: „Din septembrie 1968 și până în septembrie 1969 au apărut la noi în țară peste 600 de cărți de literatură originală. Fatal, o parte dintre ele au fost recenzate superficial sau trecute cu vederea. Socotiți că printre aceste lucrări se află și unele de reală valoare? Dacă da, vă rugăm să le numiți”. Respondenții sunt: Alexandru Andrițoiu, Ștefan Bănuțescu, Demostene Botez, Constantin Chiriță, Radu Cosașu, Dan Cristea, Ovid Crohmălniceanu, Gabriel Dimisianu, Leonid Dimov, Mircea Iorgulescu, Dan Laurențiu, Ion Negoitescu, Mihail Petroveanu, Veronica Porumbacu, Nichita Stănescu, George Timcu, Gheorghe Tomozei, Laurențiu Ulici. □ Alexandru Andrițoiu: „George Călinescu, în biblia lui, a încheiat un capitol traducătorilor, văzând în traducere un act fundamental de cultură; îl cita pe G. Muranu, pe C. Balmuș și pe alții. Și în anii noștri există câteva personalități cu vastă cultură, secundată de un talent solid, care se consacră cu devotament și muncii de tălmăcire. Să pomenim de Alexandru Philippide, despre traducerile căruia nu s-a spus esențialul. Romulus Vulpescu și Aurel Covaci merg la operele fundamentale ale literaturii și nu-și pierd vremea cu cărți și cu autori minori. Socotesc *Gargantua*, iar la Covaci *Ierusalimul eliberat*, ca niște adevărate opere de cultură. Nu numai

că presa nu le-a acordat atenția cuvenită, dar și premiile literare le-au ocolit”.

□•Ștefan Bănuțescu: „Dacă există cărți de valoare omise sau nedreptățite? Orice carte bună este, până la un punct, nedreptățită. Așezată alături de cărți de interes conjunctural, care pier din atenție și sunt repede uitate, – o carte bună suferă, indirect, o mare nedreptate. Apoi, o carte de valoare străbate timpul, e redescoperită cu fiecare generație și numai în timp i se luminează sensurile... Nu s-au spus încă lucruri exacte despre un volum de nuvele ca *Întâlnirea din pământuri*, nici despre un roman ca *Moromeții*. Cât privește cărțile celor mai buni scriitori tineri, ele își așteaptă încă descoperitorii, pentru că nimic n-ar putea fi mai nedrept decât să adăugăm atâtor omisiuni și superficialități, neatenția față de lucrurile durabile”;

□•Demostene Botez: „600 de cărți literare reprezintă, actual, o bibliotecă întregă destul de bogată. Înseamnă, judecând lucid și conștiincios, lectura a două cărți pe zi. Cine este în stare să facă asta? Și mai ales, cine-o face? S-or fi citind și recenzând, cel mult 100 de cărți anual, adică una din șase. Problema este dacă acea una se alege. Pentru a alege, iar ar trebui citite și celelalte cinci, adică laolaltă iarăși 600 de cărți anual. Atunci? Acea una din șase, prin ce împrejurare se bucură de-o soartă care, în mod normal, ar trebui să fie a tuturor cărților? Ea este îndeobște a unui scriitor mai cunoscut – consacrat, cum se spune – deoarece cu acesta treaba e mai ușoară: el este etichetat, catalogat, ierarhizat. Cu cât e mai mare, treaba e mai ușoară și recenzarea aruncă o lumină favorabilă și asupra cronicarului respectiv, care înseamnă că are dialog spiritual cu scriitorii mari, și este deci și el foarte inteligent. De privilegiul recenziei se mai bucură apoi prietenii, prietenii prietenilor, sau, mai larg, cei din clan, după experiența, – nu știu de ce evanghelică, – după care, «o mână spală pe alta». Dar fără partea finală: «și amândouă obrazul». A fi sau a nu fi recenzat este, în cea mai mare parte, o chestiune de «relații», dacă nu chiar de servicii reciproce? În aceste condiții cine poate ști și răspunde cu mâna pe inimă la întrebarea de mai sus: dacă printre `urcările care nu au stat în atenția criticii se află și unele de reală valoare?”;

□•Constantin Chiriță: „Una dintre marile surprize pe care le-am trăit la «Festivalul de poezie Eminescu» care a avut loc la Ipotești, a fost ascultarea unei poezii de Ovidiu Genaru. Apoi am citit volumul *Nuduri*, care m-a încântat. Îl consider un poet de cea mai bună calitate. Cartea pentru copii *Catargul cu două corăbii* a Gabrielei Melinescu ridică brusc nivelul unor mari și pure sensibilități.”;

□ Radu Cosașu: „Există interese mici, mari și divergente. Există grupuri. Există discriminări literare pornite de la lupte de catedră, de la colile de autor... Există aranjamente. Privilegii, privilegiați. [...] Lucrurile sunt atât de clare, trucurile atât de precise, grupurile atât de necomunicabile... încât știm prea bine că niciodată Virgil Ardeleanu nu va admite valoarea lui Mazilu, Regman nu-l va recenza pe Paul Georgescu, iar Zaharia Sângeorzan nu se va uita la cărțile mele. Avem astfel avantajul să știm dinainte cum va fi primită fiecare carte. E O.K. Vom trăi în pace și onor... Ce se poate face?... 1.- Cărțile redactorilor-șefi și adjuncți, ale șefilor de rubrici și ale tuturor celor care țin în mână «pâinea și cuțitul», dar mai ales pâinea, să fie recenzate la

minimum 6 luni după apariție; în 6 luni, multe se pot întâmpla; 2.- Fiecare cronicar – printr-un asterisc – să indice la fiecare cronică în ce grad de rudenie, prietenie, înțelegere sau nu, se află cu cel discutat. Pentru ca totul să fie pe față! Va fi un început de democratizare... voi enumera printre tăcerile vinovate, printre operele care n-au avut parte de ceea ce merită: în poezie: Ion Caraion, întregul tip de poezie M. R. Paraschivescu – Geo Dumitrescu, *Toctai intram în arenă* al Mariei Banuș, ultimul volum al lui Gellu Naum; ultima perioadă Dimov; poeziile lui Virgil Mazilescu și Emil Brumaru; în proză: *Martorii* lui Mircea Ciobanu, *Darurile altora* de N. Țic, *Povestirile din provincie* de Virgil Duda, *Cercul* lui Sever, ultima nuvelă a lui Titus Popovici, și – fără îndoială, cea mai dureroasă dintre animozitățile criticii – *Coborând* al lui Paul Georgescu... în sfârșit schițele și nuvelele Alexandrei Târziu și ale lui Norman Manea; în teatru: Mazilu și iar Mazilu; ... în critică: *Dostoievski* al lui Ianoși, *Teatrul și interogația tragică* a lui Balvin”. □•Dan Cristea: „*Evoluția genului liric* de Edgar Papu, monografiile *Mihai Eminescu* de Ion Crețu și *Ion Creangă* de Savin Bratu, cartea lui Alexandru Duțu, *Coordonate ale literaturii românești în secolul al XVIII* au fost numai câteva apariții de acest fel... În sfârșit dintre romanele apărute, cu un interes mai mare trebuiau comentate *Coborând* de Paul Georgescu, *Iarna Fimbul* de Alice Botez și *Martorii* de Mircea Ciobanu”. □•Ov. S. Crohmălniceanu: „Despre cărțile nedreptățite am pomenit și în răspunsul dat în cadrul unei alte anchete. Mă mulțumesc să adaug aici un singur exemplu: romanul *Coborând* de Paul Georgescu”. □ Gabriel Dimisianu: „În legătură cu proza am mai scris și în altă împrejurare despre foarte promițătoarea resurrecție a realismului social în cadrele unei noi promoții de scriitori, încă neimpusă așa cum s-ar cuveni în atenția criticii. Îi amintesc din nou pe Virgil Duda, Ștefan Stoica, Mihai Giugariu, Norman Manea, Mircea Cojocaru, Alexandru Deal, Tudor Octavian, ș.a. nu este însă vorba de «neîndreptățiri» bineînțeles. Sunt scriitori încă la început de drum și sunt toate semnele că acțiunea lor literară nu va rămâne fără urme în proza noastră”. □ Leonid Dimov: „Cuvântul care mă ispitește să răspund, aflat la întrebarea pusă este fatal. Atenția criticii nu este o însușire cibernetică. Mai ales când una din metodele sale cele mai uzuale e tăcerea sub tăcere. Care tăcere sub tăcere are tot atâtea nuanțe cât și spectrul solar. De la tăcerea absolută, până la gălăgia cea mai insolită. Eu cred că această din urmă modalitate este cea mai cumplită. Zgomotul ucide gândurile, ideile, adevărul. [...] De aceea nu-i totul să fii în atenția criticii. Totul este ca respectiva atenție să nu fie împărțită. În acest sens, socot că Mircea Ivănescu și Sorin Mărculescu n-au stat în atenția criticii. În altă ordine de idei, cred că aceeași atenție a criticii n-a contribuit cu nimic la accelerarea apariției volumelelor de debut ale unor poeți de seamă prezenți prin reviste. Mă gândesc la Teodor Păcă și la Emil Brumaru”. □•Mircea Iorgulescu: „Numărul cărților apărute între septembrie 1968 și septembrie 1969 poate să pară impresionant dacă e raportat la existența câtorva critici. Numai că la noi există pe puțin 60 de critici, cronicari, recenzenti și alte categorii. Câți dintre aceștia au susținut sau au descurajat decis,

categoric, una, două sau mai multe cărți? Practicarea pe scară largă a ceea ce se cheamă «critica de complezență» a dus, pe de o parte, la o uniformizare a valorilor; «consensul» critic este mai degrabă un semn al lipsei de opinii. Pe de altă parte, critica s-a transformat într-o mașinărie pe care oricine o poate pune în mișcare; e destul să știe schema: cât să apeși pe parafrizarea conținutului; cât pe încadrarea în peisajul literar – desigur complex și diversificat; cât pe o mai neutră apreciere (dacă se poate scoate cu totul nu e rău); în sfârșit care este doza normală de rezerve. Și astfel comentariul este realizat. Iată de ce cred că lucrurile care au stat în atenția criticii sunt, paradoxal, cele despre care s-a scris cel mai mult... *Intrusul* lui Marin Preda, pe care îl socotesc nu romanul anului 1968, ci romanul acestui deceniu, reprezintă cazul cel mai evident în care s-a manifestat fără stînghereală *critica de serviciu*; apoi, excepționala culegere de nuvele a lui Constantin Țoiu – *Duminica mușilor*; tot aici aș adăuga *Animale bolnave* și *Îngerul a strigat*. Încă un paradox: cărțile care «au scăpat» – vorba vine! – atenției criticilor aparțin mai ales criticilor. Mă gândesc la Adrian Marino – *Introducere în critica literară...* N. Manolescu – *Metamorfozele poeziei*, George Ivașcu – *Istoria literaturii române...* Ar mai fi de adăugat culegerea de cronici a lui Al. Piru, intitulată *Panorama deceniului literar românesc 1940-1950*". □ Dan Laurențiu: „Din toate colțurile țării au venit, de-a lungul anilor, scriitori la București, dar spre deosebire de alții moldovenii trebuiau să plece cu regretul că lasă în urma lor o cetate sfântă... sperăm să se poată afirma acolo poeți de mare talent Ion Hurjui, Mihai Ursachi, Emil Brumaru etc., căci autorul rodului, Cezar Ivănescu (despre care au scris foarte elogios Manolescu, Doinaș, Micu și subsemnatul), s-a mutat și el în București cu «ultimul val»". □ Ion Negoïtescu: „Îmi permit să răspund la această întrebare modificându-i sensul sau mai bine zis completându-i-l. Căci dacă personal prețuiesc foarte mult poeți ca Mircea Ivănescu și Sorin Mărculescu, ori proza *Simptomelor* lui Virgil Nemoianu, socotind că ecoul lor în critica imediată e departe de a semnala valoarea deosebită a acestor scriitori, – mai gravă mi se pare lipsa de interes critic a măștrilor din generația veche, față de cea mai nouă literatură a noastră. [...] Dar mi se pare foarte regretabil că nu avem prilejul de a cunoaște în scris părerea unui Șerban Cioculescu sau Vladimir Streinu, a unui Perpessicius sau Al. Philippide despre atâția din valoroșii scriitori tineri, meniți să-și împlinească un destin înalt în istoria literaturii române”. □ Mihail Petroveanu: „Dacă nu au existat cărți ieșite din comun realmente martirizate de critică... adică fie total ignorate, fie violent disprețuite, în schimb sunt citabile cazuri de subevaluare ori, mai des poate, de înțelegere unilaterală sau convențională, amabil grăbită. Referindu-mă la poezie, asemenea volume ar fi *Arheologie blândă* de Petre Stoica și *Destine intermediare* de Florin Mugar. [...] O soartă asemănătoare a cunoscut și *Aproape de pământ* de Demostene Botez, un remarcabil volum de versuri. Tot o preconcepție, referitoare de astă dată la genul prozei lui Radu Coșasu a lăsat în penumbra comentariilor *Maimuțele personale*. [...] Trecând la domeniul criticii și istoriei literare... până și pentru nespecialiști, mi se pare evi-

dent că *Istoria literaturii române între cele două războaie mondiale* (vol. I – proză) al lui Ov. S. Crohmălniceanu – nu a stârnit ecourile cuvenite primei sinteze, într-un spirit marxist nedogmatic, plină de curse pentru orice tentativă de cuprindere și ierarhizare”. □ Veronica Porumbacu: „Există însă unii autori mai mult la modă decât moderni, despre care se scrie mai mult decât ar cere substanța opurilor, datorită și unei contaminări critice, în timp ce despre alții se scrie mai puțin decât merită, nu fiindcă n-ar fi moderni, ci fiindcă dintr-un motiv sau altul, nu sunt «la modă» ori nu fac, prin comportarea lor, vâlvă... Mă întreb de pildă, ce a făcut să nu se fi subliniat înnoirea de substanță a Mariei Banuș, «tocmai când ieșea din arenă», sau polivalența *Ambitus*-ului liric al Ninei Cassian?... Cum se face că atât de puține seismografe critice au tresărit la nuanțele psihologiei juvenile, remarcabile de la prima carte a lui Petre Goma, ale înțelesurile curajoase ale ultimului roman al lui Cosașu? Puține cărți, însă, au avut un destin atât de nemeritat ca romanul dens și complex al lui Al. Sever, *Cercul*.” □ Gheorghe Tomozei: „Cărți, fără ecou meritat? Numesc numai câteva: *Nuduri* de Ovidiu Genaru, *Iarba verde, acasă* de Radu Cârnci, *Călătoria de seară* de Dan Laurențiu, *Rod* de Cezar Ivănescu, *Cireșarii* de C. Chiriță (lucrare de un farmec unic în literatura noastră), *Poezii* de Vera Lungu... *Ambitus* de Nina Cassian..., *Întoarcerea în deșert* a acelui scriitor «special» care e doctorul Horia Stancu, *Necunoscutul ferestrelor* de Ion Caraion, de departe cel mai bun poet al generației sale. Închei cu *Dor* de Miha Dragomir, fiindcă mi se pare că se întâmplă cu cartea aceasta una dintre cele mai teribile injustiții ale literaturii române de totdeauna...”. □ Laurențiu Ulici: „Cât despre cărțile de «reală valoare» – cum ziceți – care ar fi trebuit să impună criticii o mai serioasă privire, (deși nu s-ar putea spune că vreo capodoperă a scăpat neluată în seamă), îmi permit să citez selectiv (!) dintr-un mai lung șir: *Solara noapte* de Radu Boureanu, *Schimbarea la față* de Miron Chiropol, *Moartea lui Socrate* de Nicolae Ioana, *Destinele intermediare* de Florin Mugur..., la poezie. Apoi: *Maimuțele personale* de Radu Cosașu, *Noaptea pe drumurile Italiei* de Darie Novăceanu..., *Păpușarul* de I. Deneș, *Coborând* de Paul Georgescu, *Martorii* de Mircea Ciobanu...”. ■ Ion Biberi se referă la personalitatea și activitatea culturală a lui Simone de Beauvoir: „Lectura ultimului volum al *Memoriilor* Simonei de Beauvoir, la doi ani interval, după primele două cărți ale ciclului, confirmă cititorului impresiile anterioare. Cartea revelează jocul, pentru psiholog pasionant, al articulațiilor dintre o zestre nativă și pulverulența faptelor sociale, al condițiilor climatelor din afară în care evoluează ființa”. ■ Al. Paleologu semnează textul aforistic *Opinii separate*, notând despre *Puterea prostiei*, *De la complicat la simplu*. ■ În textul *Cum se cosmicizează lirismul*, George Timcu ironizează articolul Alexandrei Indrieș, *Mijloace de cosmicizare a lirismului în poezia lui Anghel Dumbrăveanu*, apărut în revista „Orizont”, nr. 7: „Poetul a ajuns la asemenea «merite demne de laudă» nu oricum, ci pentru că a înțeles «să ucenicească la plâsmuirea melancolic-muzicalizată a iubirilor pentru marea cu valurile, pentru cerul cu astrele, pentru femeia cu tainele»... Ce să facă poetul

comentat? El va «cosmiciza» în continuare, cu «o rigoare destul de hotărâtă». Viitorul articol al Alexandrei Indrieș îl așteptăm – vorba domniei sale cu «apetiții liric-emoțive».

■ În cadrul rubricii intitulată *Cărți noi*, semnează cronici literare: Veronica Porumbacu, M. Iorgulescu, Ilie Constantin, Barbu Solacolu, Damian Necula, Demostene Botez.

□ Veronica Porumbacu prezintă volumul de versuri al lui Mihaela Dragomir: *Dor*: „Cu douăzeci de ani în urmă, călcând pentru prima oară pragul redacției «Viața românească», l-am întâlnit pe Mihaela Dragomir în secția de poezie... O perioadă în care generația tânără în anii aceia, abia cunoscută de muze, își declina liric numele în atâtea «cântece de inimă»... [...] Operația de selecție, titlul volumului, cuvântul înainte, datorate lui Aurel Martin, au nu numai semnificația unui gest pios, de prieten, ci și a unei rememorări judicioase deasupra căreia plutește, imponderabilă, scama de zare a cântecului».

□ M. Iorgulescu descrie lirica lui Ilie Constantin din cartea *Fiara*: „Nepăsătoare, așadar, de insolite experiențe, de cucerirea sportivă a unor mereu noi teritorii, poezia lui Ilie Constantin are un straniu aer inițiat, niciodată foarte evident, totdeauna străbătând-o ca un fluid subteran. Poetul este, lucru sigur, un spirit contemplativ, nelipsit de neliniște și dor, numai că acestea nu devin spaime sau obsesii terorizante, ci se convertesc în delicat cântec de iubire... Caracteristica este voluptatea stărilor de indecizie, de dulce confuzie, de indeterminare, de ștergere a limitelor. Zeitatea sub al cărei semn se află în întregime poezia lui Ilie Constantin este «marele Vag»».

□ Barbu Solacolu consemnează reeditarea *Portretelor lirice* ale lui Ion Pillat: „Reeditând *Portretele lirice* ale lui Ion Pillat, apărute în 1936 la Editura Cugetarea din București, Virgil Nemoianu le-a adăos în masivul și elegantul volum apărut recent, o serie de studii și de articole reproduse din diverse periodice ale anilor 1938-1944... Potrivit informației date în «nota» asupra ediției, Virgil Nemoianu a folosit contribuția substanțială la conceperea volumului a scriitorilor Dinu Pillat și Sorin Mărculescu».

□ Damian Necula prezintă volumul de *Poezii* al lui Dragoș Vrâncanu: „Poezia lui Dragoș Vrâncanu este, așa cum notam mai demult, delicată și subtilă, trădând un autor cu înclinații constante spre mitologic, de unde își ia mai întotdeauna termenii ornamentelor stilistice contemporane... Poezia cuprinsă în volumul *Poezii*, care adună volumele anterioare: *Cloșca cu Puii de aur* și *Columna*, plus *Cântecele casei de sub pădure*, prefigurează un astfel de autor».

□ Demostene Botez scrie despre lirica din *Aberații cromatice* a lui Ioanid Romanescu: „La el nu intervine rațiunea, ci un simț care poate fi rațiune distilată prin secole sau milenii, în generații întregi de structuri sensibile care n-au spus niciodată nimic din tot ce-au simțit...”.

NOIEMBRIE

1 noiembrie

• [„Scânțea”, nr. 8234] Mihnea Gheorghiu semnează *A Fi înseamnă A Fi înainte*: „Atunci când știința noastră vie și umană, materialismul dialectic, mar-

xism-leninismul, privește adevărul *ca un proces istoric de mișcare de la necunoaștere la cunoaștere*, când practica socială și toate evenimentele extraordinare la care participăm în descoperirea universului nostru ne oferă zilnic noi premise și reprezentări despre lumea exterioară și despre noi înșine, mereu îmbogățite, idealişti contemporani vin iarăși la asalt cu «adevărurile» lor despre inexistența lumii reale, altfel decât într-un complex de senzații particulare, și ne plictisesc cu teoriile lor obosite despre limbajul fără adresă. Omul politic, omul cultivat dintotdeauna și al veacului acestuia luptă eroic, în «cer și pre pământ», pentru a afla toate răspunsurile care-i mai lipsesc la întrebările sale existențiale. În 1604 și Hamlet a întrebat ceva fundamental. Și a răspuns Lenin foarte exact: *a fi însemnează a fi înainte!*” □•Mihai Ungheanu atacă o chestiune la ordinea zilei, în *Epigonism și „aer minor” în proză*: „Defectele produsului de serie sunt, dacă lășăm la o parte inițialele cusururi posibile ale modelului, corectitudinea care duce la uniformitate și platitudinea ca ultimă întrupare a corectitudinii. Scrierile de succes ușor pot deveni repede modele. A făcut vogă în proza românească antebelică și în cea de azi literatura poetică a periferiei, glorificarea nostalgică a unui teritoriu de libertăți pierdute. A lucrat la promovarea acestei literaturi nu numai fondul de omenie, real, al acestei lumi, dar și seducția pitorescului și a libertăților împinse până la libertinaj sau chiar concupiscentă. [...] Desigur, în sine, tema periferiei de altădată nu este repudiabilă, dar monotonia unui tratament vetust, absența unei viziuni noi, o poate pune într-o lumină defavorabilă. Este cu atât mai discutabilă o asemenea serie de cărți, cu cât volume de prestigiu datorate lui Marin Preda, Zaharia Stancu, Nicolae Breban, D. R. Popescu, Fănuș Neagu, ș.a. conferă o direcție artistică remarcabilă prozei actuale. Referirile la volume care în loc să tindă spre un asemenea orizont literar copiază mai mult sau mai puțin ingenios modele, nici măcar de prima mărime, sperăm că se vor dovedi utile editurilor și cititorilor.” Ungheanu oferă ca exemple *La Frumușica* de G. Borneanu, *Arde marea* de Jean Nedelcu, *Mireasa de tablă* de Nicolae Frânculescu, *Femei singure* de C. Bărbuceanu, *Frumoasele garnizoanei* de Eugen Teodoru. În concluzie: „Ce face ca aceste cărți, din care nu lipsesc uneori aptitudinile literare, să se așeze într-o poziție echivocă, când nu de-a dreptul în sfera platitudinii? În fiecare din temele în care se înscriu cărțile citate s-au scris cărți pe care cele de față nu le pot ajunge sau le repetă mai ales din ceea ce aveau acestea nerealizat; de aici, ușor detectabila atitudine epigonică, platitudinea multor pagini. Cărțile lapidar comentate nu sunt decât o parte din întinsa producție editorială. Rabatul editorial rămâne inexplicabil. A promova cu larghețe literatură de stiluri diferite nu înseamnă a publica – cu precădere uneori – cărți ilizibile, plictisitoare, vulgare. Altfel, prin cantitate, ele pot ocupa la un moment dat prim planul și pot deveni pentru un timp chiar cărți de prim plan”.

• [**„Cronica”, nr. 44**] Liviu Leonte recenzază romanul lui Virgil Duda: *Catedrala*: „Unul din meritele romanului stă în frecvențele motivări de psihologie socială aplicate lumii noastre... Scriitorul procedează fără patimă, cu umoare

egală, supus mereu obiectului. De aici, accentele de ironie și umor, stăpânite și ele, în consens cu mișcarea generală a cărții”.

● [„Flacăra”, nr. 45] În secțiunea *Memento*, rubrica de *Carte*, se anunță apariția volumului de *Scrieri* de Cicerone Theodorescu, la E.P.L., „o amplă culegere din creația lirică a autorului «Cleștarului»”. ■•Prezentare detaliată a ultimului număr, al șaselea, al revistei „Secolul 20”, dedicat aproape în întregime lui G. Călinescu. Acesta conține, printre altele, câteva „texte inedite”, publicate de Geo Șerban, „o seamă de «ipostaze călinesciene» semnate de Ștefan Aug. Doinaș, Nicolae Balotă, Cornelia Ștefănescu ș.a.”. □•Semnalare a punerii în scenă, la Teatrul din Baia Mare, a piesei *Răzvan și Vidra* de B.P. Hașdeu.

● [„Lucefărul”, nr. 44] Ilie Constantin anunță, într-un articol intitulat *Pământ de flori* apariția unui nou poet, Mircea Dinescu. El consideră că nenumăratele „aglomerări de texte în versuri ce năpădesc spațiile din reviste și cărți” au exact un rol pozitiv. „Acest clocot modest este o condiție a existenței și ecloziunii marilor talente. A nu răspunde, fie și critic, producției spontane de versuri, oricât de descurajante în planul imediat estetic, este o eroare: această magmă naivă ce întinde «brațe de valuri» spre reviste și edituri nu e altceva decât un rodnic și necesar pământ de flori. [...] Cu grijă și răbdare așteptăm ivirea din întinsele suprafețe ale «pământului de flori» a unor nume. Nu propunem la nesfârșit cititorilor niște *copii teribili*. Dornici să asigurăm revistelor o aleasă ținută literară, colaborări de prestigiu, ne pare mai firesc ca revistele să-i primească în pagini pe noii scriitori de valoare, stima față de ei manifestând-o prin tratamentul egal pe care li-l acordă”. □ Semnatarul articolului afirmă despre „elevul din Bărăgan”, Mircea Dinescu: „Talentul său are evidența unui urlet de leu. Am putea spune că apariția unui asemenea poet justifică prin ea însăși ezitățile și dibuirile a o mie de persoane din masa pământului de flori! Mircea Dinescu face parte din neamul fericit al celor născuți poeți și înfloriți prin instrucție. Tot ce atinge el, ca mitologicul Midas, devine poezie și aur. O noblețe a tonului, a intonării lirice, îl distinge imediat, scrisul lui nu e sofisticat ci are naturalețe, puritate. [...] Talentul, i-am spune grav, al lui Mircea Dinescu îți provoacă o stare de bucurie nemaipomenită, îndemnându-te să-ți pui din nou, cu emoție, vechi întrebări: de unde a apărut acest copil împodobit? în ce măsură este el conștient artistic de ceea ce scrie? ce va face mai târziu? Atât de categoric înzestrați, nu ne-au părut, dintre tinerii noștri poeți de azi, la debutul lor, decât Adrian Păunescu și Ion Alexandru. Inima îți întinerește de emoție când din versurile acestui elev te învăluie, ca o mare fericire, sunetul pur al talentului. Să nu ne temem de cuvinte, ne aflăm, în cazul lui Mircea Dinescu la începutul unui posibil mare destin literar, pe care îl salutăm fără ezitare”. ■•Alice Botez publică eseul intitulat *Metaforă și cunoaștere în opera autoarei*, despre Hortensia Papadat-Bengescu. Sunt consemnate punctele de vedere sub care autoarea a fost prezentată. Unul este extremist, unilateral, celălalt completează golurile din analiza creației și din prisma lui se derulează și comentariile eseistei. ■•Ilina Grigorovici prezintă romanul *Minciuna* de Mircea Cojocaru, autor al

unei „cărți care suscită obiecții”. Imaginația eroului vine din incapacitatea de a adera la realitate, „printr-o tulburare a normalei relații între gând și lume, prin lipsă de luciditate”. □ O altă carte la care se oprește Ilina Grigorovici, *Catedrala*, aparține lui Virgil Duda care creează un erou ce ilustrează „un dezacord între destinul individului și ceea ce în mod curent s-ar numi meritul lui, dezacord care nu-i provoacă autorului nici amărăciune, nici revoltă”.

• [„*Glasul Patriei*”, nr. 31] Nicolae Tăutu semnează poezia *Poetului sublocotenent Vasile Cârlova*: „*Profet ai fost al împlinirii noastre / Când oastea ta străluce în azur / Și steagul ei spre zările albastre / Întruchipează visul cel mai pur*”. □ În *Breviar cultural* citim textul *Toamna și poezia*: „Căderea frunzelor și apariția acestor cărți, parcă întipărește pe fețele oamenilor altă lumină. Sigur că sunt și oameni care nu au timp de poezie, dar văzuți cu ochii noștri din adânc, ei capătă o aureolă, pe care poezia și toamna o dau tuturor. [...] Editura pentru literatură, Editura Universală, Editura tineretului ca și Editura militară, nedezmințind, ca totdeauna, dragostea lor față de poezie, s-au grăbit să lege cântările poezilor de această stare sufletească la care timpul contribuie prin desfrunzirea pomilor, prin policromia colorilor care impresionează. În acest sens, sunt demne de remarcat multe din lucrările poezilor, ale căror versuri cântă pe strunele unor sentimente nobile.” □ Virgil Carianopol semnează prezentările volumelor apărute: „*Clamor* se cheamă volumul de poezii semnat de poetul Ion Potopin, un stihutor care și-a adunat cu multă atenție, numai o mică parte din truda sa, rămânând ca o altă să apară în ediția retrospectivă ce o pregătește pentru anul viitor. El este un poet care vehiculează versul clasic, plin de înțelepciune, fluiditate lirică și înțeles, cântându-și patria, bucuria pentru viață și împlinirile timpului nostru. □ Un alt poet este Mihai Gavril, în al cărui volum *Rădăcină și cer*, cititorul poate găsi, pe lângă abundență de imagini aceeași curgere lirică. □ Ion Larian Postolache este prezent cu o parte din tălmăcirile *Imnurilor Vedice*, tălmăcirii care sunt o contribuție substanțială atât la cunoașterea poeziei, cât și a fenomenului literar indian, consemnând în forma clasică valorile genului. Cuvântul înainte este semnat de Sergiu Al. George. □ Ludmila Ghițescu, cu volumul de poezii *Fântâni* (E.P.L.), reușește să comunice sentimente și să facă din zbuciumul său interior valoare artistică. □ Ion Tudor, cu cartea intitulată *Seara întâlnirilor*, este abia la debutul său. Merită să fie menționat pentru că poezia sa aduce o sinceritate nealambicată, mergând pe rumul frumosului și al înțelegerii sentimentelor majore. □ Victoria Ana Tăușan, poeta ce ne-a obișnuit cu claritatea, fluiditatea lirică și simplitatea care sunt condiții de artă, în noul său volum de poezii intitulat *Existențe*, ne poartă pe același tărâm al frumosului. □ Mihai Duțescu se prezintă cu volumul de poezii *Noaptea nunții*. Poetul e unul din acela care are de spus ceva și știe să spună. □ Ultimul volum de versuri de care ne ocupăm este și al poetului Eugen Frunză. El are în urmă o lungă activitate poetică, fiind până acum autor al mai multor volume. *Iarba de aur*, cartea pe care i-o prezintă Editura Militară în colecția *Columna*, vine să îmbogățească activitatea poetului. Cântând patria, el sur-

prinde momente diferite din trecutul ei plin de glorie. Sigur, mai sunt și alte volume de poezie apărute în acest anotimp al tuturor stărilor sufletești, dar asupra lor vom reveni cu ocazia altei prezentări”. ■•Nichifor Crainic scrie despre *Dobrogea străveche*: „Dobrogea strălucește cu obrazul Patriei mame. Statuia marelui poet latin, Ovidiu, cel mai adânc dintre cântăreții Romei antice, o patronează de la Constanța, împământenit aici prin suferință, amintindu-i de epoca romană, când a strălucit întâia oară în istorie”. ■•Ștefan Mengoni semnează textul *Cartea românească peste hotare*: „De mai mulți ani «Index Translationum» – instrument al U. N. E. S. C. O., situează țara noastră în rândurile națiunilor cu cei mai ridicați indici în domeniul traducerilor. Act de analiză, dar și de sinteză, traducerea înseamnă transportarea dintr-o limbă în alta a unui vast zăcământ artistic, redarea cu mijloace proprii de limbă și cultură a unui templu de artă, reconstituit cu migală și dragoste, sub alte ceruri. Dacă anual se traduc în românește aproape 1 000 de titluri de opere străine, același fenomen de transmutație a culturii se petrece cu valorile literaturii și științei noastre peste hotare. Cartea românească este prezentă pe toate meridianele contribuind din plin la satisfacerea interesului marelui public din străinătate pentru înțelegerea fenomenului românesc. [...] Printre mari creatori de valori literare, scriitorii români ocupă un loc de cinste. Din date obținute se poate alcătui o evidență cuprinzând preferințele cititorilor din străinătate cu privire la autori români. Aflăm, astfel, că, Eminescu este cerut în 19 țări, Creangă în 22, Caragiale și Sadoveanu, dețin primatul cu 34 țări, urmași de Zaharia Stancu cerut în 32 țări. De popularitatea peste hotare se bucură și poezia lui Arghezi, solicitată în 16 țări, ca și romanele lui Rebreanu, cerute în 27 țări. Noi ediții vor apărea în curând în Franța, Italia și Belgia, din opera lui Panait Istrati. Blaga, ajuns mai târziu în circuitul european al valorilor poeziei și filozofiei – admirabil tradus de Paul Miclău, a surprins critica de specialitate franceză. Noua generație, strălucind prin ineditul tematicilor și o mai mare libertate de expresie, prezentă în coloanele revistelor de literatură, întărește pe meridianele și paralele un dialog cu poezia tinerilor de pe tot globul”.

2 noiembrie

• [„Scânțea”, nr. 8235] Sub titlul *Rigorile monografiei* Sorin Movileanu face „însemnări pe marginea unei colecții de micromonografii”, detaliind aparițiile recente de acest fel: „De altfel, volumele apărute până acum – asupra celor publicate în ultimele luni ne vom opri succint în rândurile ce urmează – lasă să se întrevadă posibilitățile de care editorii pot dispune în împlinirea unui asemenea obiectiv, în cuprinderea celor mai reprezentativi scriitori ai literaturii noastre. □ Astfel, figura lui *Dimitrie Bolintineanu*, apreciată adeseori în mod contradictoriu în critica noastră, își află în D. Păcurariu un exeget preocupat să distingă reliefulle caracteristice din multitudinea aspectelor pe care o operă atât e întinsă și de inegală ca realizare artistică le prezintă, să-i sublinieze meritele ce îi asigură un loc bine precizat în mișcarea literară și de idei a epocii de la 1848. [...] □ O ima-

gine cât mai completă, reconsiderând judecățile parțiale ale unor comentatori anteriori, tinde să realizeze și Al. Săndulescu în studiul consacrat lui *Duiliu Zamfirescu*. Spre deosebire de ampla monografie – apărută aproape concomitent – în care Mihai Gafița își propune să interpreteze prin prisma datelor biografiei universul interior al scrierilor autorului *Vieții la țară*, lucrarea aceasta de mai restrânse dimensiuni – elaborată, așa cum precizează și autorul, pornind de la capitolul *Duiliu Zamfirescu* în volumul III, în pregătire, al tratatului de *Istoria literaturii române* – ne înfățișează un portret sintetic, desenat în liniile sale fundamentale. [...] □ Dacă Dimitrie Bolintineanu sau Duiliu Zamfirescu își desfășoară activitatea creatoare în perioade în care literatura română pare a-și pregăti momentele de înflorire ulterioară, *Ion Barbu* ilustrează din plin un asemenea moment de maximă concentrare a forțelor artistice în opere de importanță covârșitoare pentru dezvoltarea poeziei și prozei noastre. [...] Dinu Pillat încearcă și de această dată să clarifice în primul rând liniile principale ale biografiei poetului, ale procesului formării sale spirituale pe planuri atât de deosebite la prima vedere cum sunt cel al poeziei și al matematicii. [...] □ În fine, cel mai recent volum apărut în seria de micromonografii este dedicat de Virgiliu Ene lui *George Topîrceanu*. După ce în anii trecuți scrierile autorului *Baladelor vesele și triste* au constituit un obiect de studiu pentru cercetările mai ample aparținând lui Al. Săndulescu și Const. Ciopraga, de această dată viața și opera sa ne sunt prezentate succint, într-o sinteză realizată cu atenție și onestitate, ce încearcă să prezinte adevărata față a celui e a fost socotit nu o dată, în mod minimalizator, doar un autor umorist”. ■•D. Costin semnează cronica cinematografică pentru filmul *Baltagul*: „Caracterul fascinant al dramei, al eroilor săi, suflul de epopee care străbate paginile cărții se refuză analizei obișnuite; e vorba aici de geniul lui Sadoveanu, de intuițiile lui, de rara lui capacitate de a descifra, în destinul oamenilor și în prezența vie a naturii, bucuriile, durerile, chemările vieții, acele permanente spirituale care apropie *Baltagul* și *Miorița*”. ■• În rubrica *Adnotări* M. Costea scrie despre *Cărți refuzate comentariului* : „Revistele sunt, în principiu, mai mult decât simple colecționare de texte, adică nu simple almanahuri, săptămânale ori lunare, ci, așa cum ni le arată o tradiție publicistică, o oglindă a preocupărilor și frământărilor scriitorului care, tipărite alături de pagina de literatură, creeze acel climat favorabil creației. În receptivitatea sau nereceptivitatea revistelor față de anume probleme putem vedea nu numai sfera problematică, dar și nivelul ei. [...] O carte ca aceea a lui Adrian Fochi despre *Miorița* n-a suscitât aproape nici un ecou printre literați, deși prefața lui Pavel Apostol și analiza morfologică a lui Adrian Fochi, ca și creștomatiția finală de variante se impuneau prin ineditul argumentației. O restituire de alt gen fără ecoul firesc este și reeditarea, pentru prima dată într-o ediție științifică și modernă, după manuscrisul autorului, a celebrei *Cronici* a lui Gh. Șincai (de către Florea Fugariu și M. Neagoe) într-o serie de *Opere*, din care a apărut primul volum. La fel și volumul *Ideologia generației de la 1848 din Transilvania*. [...]. Apariția *Esteticii* lui Tudor Vianu, a *Logicii frumosului* de Liviu Rusu, a culegerii

de articole din G. Lukacs, a contribuțiilor lui I. Pascadi, *Ideal și valoare în artă*, reeditarea lui Mihail Dragomirescu sau apariția celor două volume din D. Popovici, ar fi putut genera o dezbatere menită să ducă la clarificări necesare în ceea ce privește gradul de științificare al criticii și al posibilității de certitudine în acest domeniu. După cum edițiile din Iorga puteau fi punctul de plenare al dezbaterii asupra valorificării operei acestui cărturar. Oglinzi ale mișcării spirituale scriitoricești, revistele nu pot fi decât receptare autentice”. □•Din *Invitație utilă la critica prozei* de V. Stancu reținem: „Parcurgând ultimele patru numere ale revistei «Luceafărul» se impune atenției o inițiativă bine venită. Pornind de la considerentul că în ultimul timp problemele prozei s-au aflat în mai mică măsură decât cele ale poeziei în centru preocupărilor criticii, redacția își propune – așa cum se arată în editorialul intitulat *Invitație la critica prozei* – să găzduiască în paginile revistei o discuție mai amplă asupra fenomenului prozei actuale. [...] Consemnând și apreciind inițiativa revistei «Luceafărul», ne exprimăm convingerea că dezbaterea inițiată își va putea dovedi pe deplin utilitatea, subliniind pregnant ideea afirmată în editorialul amintit, aceea că «responsabilitatea prozei, a artei în fața societății și a istoriei o obligă în primul rând să-și păstreze calitatea de artă autentică, să nu facă concesii artificialului și facilităților de ocazie, să nu-și compromită, adică, esența»”.

4 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 8237] Ion Madoșa semnează *Literatura nu se face cu acte de caritate editorială*: „Cărțile mediocre vor fi acoperite, fără îndoială, de liniștea severă a timpului, dar, până atunci, de ce să lăsăm fără răspuns indiferența cu care ne întâmpină în librării? Sunt multe? Sunt puține? – iată întrebări la care nu ne propunem să dăm răspunsuri pe baza unei anchete statistice (așa ceva nici n-ar fi posibil). Cert este că ne întâlnim adesea cu prezența lor materială, în drumul spre poezia și literatura adevărată. Ar trebui să aducem, mai întâi, o laudă lirismului de profunzime și diversitate care poezii din toate generațiile ni-l oferă, căci numai pe fondul acesta major, inspirația firavă sau lipsa de talent pur și simplu, insuficienta cultură poetică, stângăcia și platitudinea, sentimentalismul, retorica abstractă și filozofardă, mimetismele de tot felul sau, cu o formulă, *poezia poetică*, apar la suprafață ca untdelemnul pe apă. În condițiile în care Dan Laurențiu, Cezar Ivănescu sau Gheorghe Istrate debutează cu universuri lirice personale, când un George Alboiu vine cu viziunea *Câmpiei Eterne*, înseamnă că însăși intrarea în competiția pentru laurii consacrării nu se mai poate face oricum. Uneori, însă, adevărul acesta este uitat, și așa se face că din volumele apărute în ultima vreme la Editura pentru literatură putem alege o recoltă destul de bogată de mediocrități poetice și debuturi premature. Cine este *Mihai Munteanu*? – s-a întrebat o revistă literară. Poetul s-a lansat pe piață cu un volum cu tentă de modernitate, intitulat *Cerul cu aripi*. Autorul i-a citit cu atenție pe Rimbaud (amintit cu *Le bateau ivre*), pe Ion Barbu, pe Blaga – poeți care aduc în istoria universală sau națională a poe-

ziei o revoluționare profundă a modului de a gândi poetic și a mijloacelor de expresie. Dar ajunge numai atât? [...] Iar acolo unde se poate vorbi de oarecare originalitate, în sensul de sunet mai personal, notația este mai curând seacă, poeziile fiind simple crochiuri, schițe surprinzând impresii de suprafață, fugare. Un caz oarecum aparte îl constituie *Virgil Pârvu*, debutant și el cu *Buletin meteorologic*. El este, să zicem, esenian prin structură, dar atât de precare sunt căderile gândirii sale poetice, încât orice nuanțare devine inutilă. Alături de câteva poezii mai reușite întâlnim un univers poetic desuet, sinceritatea frustă și apoetică a versului avându-și explicații în faptul că autorul nu ține cu orice preț să scrie poezie, ci numai să se exprime. [...] Exigența sporită față de volumul de debut nu constituie decât o față necesară a lucrurilor. Căci pentru unii «debutanți», atât de evident, volumul cu care ne solicită atenția nu reprezintă altceva decât produsul unei «vârste poetice» individuale, după care este greu de presupus că va mai urma ceva. Și atunci ne întrebăm pe bună dreptate: editura face acte de caritate literară? Când citim asemenea versuri, în volumul *Naștere* aparținând lui Carmen Mihailescu, ar trebuie să ne transpunem cunoscutul dicton «Scrieți, băieți, numai scrieți!», și nu știu dacă, totuși, le-am găsi vreo justificare: [...] Intenția este vastă, hugoliană am zice, dar versificarea în gol și căutarea de rime sunt atât de evidente, încât numai o mentalitate anacronică le-ar putea accepta. Poezia este considerată – gravă eroare! – ca genul literar cel mai ușor abordabil. Aceasta și explică de ce aluviunile aduse la fundamentul ei sunt peste măsură de eterogene, iar circumscrierea inspirației la o temă sau alta devine de nepracticat. Când impulsul liric original este absent și platitudinile de tot felul rimate sau travestite în intenții străine artei, ne îndemnăm să le recunoaștem ca poezie, atunci critica literară trebuie să intre în alertă și să deconspire lipsa de talent. Ceea ce trebuie, de altfel, să facă și editurile cu mai multă fermitate și discernământ”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6367] Edgar Papu semnează articolul *Național și universal în literatură*, în care constată că „numai prin această indisolubilă armonie între național și universal, literatura noastră își va descoperi mereu noi accente majore, care se vor adăuga la cele ce i-au creat existența în universalitate.”

5 noiembrie

• [„**Scânteia**”, nr. 8238] Paul Erdős, maestru emerit al artei, semnează *Artistul – militant al contemporaneității socialiste*: „Congresul al X-lea al P. C. R. a constituit începutul unei etape noi în dezvoltarea societății noastre socialiste; documentele dezbătute la Congres reprezintă imaginea din viitor a patriei. Congresul constituie pentru artiștii plastici un bogat izvor de meditație, un îndemn la creația crescută din solul României socialiste – expresia vieții și a conștiinței noastre comuniste înaintate. Oricare artist este profund legat de meleagurile unde trăiește”. □•Petre Pintilie publică reportajul *Frumosul de Cisnădie*.

• [„**Viața studentescă**”, nr. 38] La rubrica *De la magistrul la discipol*, Șerban Cioculescu se află în dialog cu Ionuț Niculescu sub titlul *Aștept de la fiecare*

generație să dea oameni mai buni ca noi: „Sunt bucuros să stârnesc la auditorii mei *spiritul de controversă*, care este de fapt o dovadă a interesului pentru chestiunea ridicată. Prefer să fiu contrazis decât să înregistrez aprobări fără spirit de examinare, fără spirit critic. Eu unul am auzit cu prisosință de această licență în timpul studenției mele și n-aș putea în niciun moment s-o interzic studenților mei. Desigur, formarea unor spirite independente care judecă personal este un țel superior aceluia al obedienței și al spiritului gregar... Cristalizarea calităților intelectuale ale unui autentic student nu trebuie să fie condiționată de un «*patronaj*». *Să se dăruiască...* aceasta este calitatea fundamentală a profesorului, nu ca să ajungă magistru, dar ca *să ajungă la inima studenților săi...* Dar nu e mai puțin adevărat că simplul contact de la catedra cu un profesor vrednic de acest nume, *profesor prin vocație, nu prin profesiune*, este într-un fel determinant pentru adâncirea sensibilității și inteligenței unei elite studențești. (Socotesc *elita* acea categorie studențească înzestrată și cu chemare deosebită pentru cercetarea științifică, dar și pentru profesorat)... Iubesc tinerețea în abstract și tineretul în concret și aștept de la fiecare generație să dea oameni mai buni ca noi, care să ridice cultura țării noastre pe treptele cele mai înalte. *Urez fiecăruia dintre studenții mei să realizeze ceea ce eu însumi nu am putut realiza...*”. La întrebarea „*Cum ați formula profesiunea de credință care v-a călăuzit în viața spirituală*”, Cioculescu răspunde: „Nu-mi cereți să formulez intelectual ceea ce la mine e un act de viață. Am crezut însă și continui să cred în *forțele spirituale*, în *forța ideii* și în suportul acesteia, care nu poate fi decât *caracterul*.” □•Eugen Barbu îl portretizează pe *existențialul delirant* George Bacovia: „Prin ce va rămâne Bacovia mare în istoria literelor noastre? S-a spus că e un simbolist coborât din Rodenbach, Rimbaud, Verlaine și Jules Laforgue, practicând o deznădejde fără margini, un spleen metafizic. În lumea anglo-saxonă stările sale s-ar numi *blues* și pe versurile sale nemuritoare s-ar scrie serenade pentru saxofon... Existența, cum spune poetul, e ceva imposibil, un trai pe o scândură udă, îngustă, șubredă. În univers *sânge secular* (ce grandioasă împerechere de cuvinte!) și există prea multă ploaie și mai ales nervi, nervi ca o plasă electric terifiantă, totul e lugubru, mortuar, umed, satanic, o lume de aburi, respirând greoi, o mlaștină în care, zăcând, auzi ritmuri de marșuri funerare. Lumea bacoviană e provincială, aspațială, nelimitată, sfâșiată de furtuni și de o incertitudine sufletească ce nu poate fi vindecată. Totul este o vomitură a unei existențe fără scop... Totul răcnește de plictis și de lipsă de orizont... Totul e un delir halucinant, arbitrar și fără limite. Nimeni nu l-ar fi putut ilustra în vers mai bine pe Heronimus Bosch.”

6 noiembrie

• [„*România liberă*”, nr. 7806] În cadrul rubricii *Pe scurt despre cărți* sunt prezentate o serie de volume apărut recent, începând cu *Literatura română veche (1402 – 1647)*, a lui G. Mihăilă și Dan Zamfirescu, publicată la Ed. Tineretului, în colecția *Lyceum*. Semnatarul rubricii, C. Bărbulescu, propune, sub titlul *O an-*

tologie de literatură română veche, o sinteză a principalelor elemente de interes ale cărții, începând cu organizarea științifică – fiecare text de literatură română veche inclus în volum este însoțit de un studiu, de un glosar și de note, și continuând cu „interpretarea adecvată a gândirii și simțirii românești din secolele respective” care legitimează, mai ales pentru tânărul cititor aflat în formare, pe care cartea îl vizează în mod explicit, „conștiința unui destin istoric”. □•Titlul *Debut pozitiv* îi permite lui Titus Vîjeu, cel de-al doilea recenzent, să sintetizeze câteva elemente caracteristice romanului lui Marin Porumbescu, *Ucigașul de papagali*, respectiv „registrul complex al tematicii”, incluzând „ironia subtilă, dramatismul intens, descripția poetică, sugestia folclorică”. □•Constandina Breazu recenzează, la rândul ei, sub denumirea *Un roman istoric*, cartea Ioanei Petrescu, *Măgura vulpii*, a cărui acțiune este situată în anii de după instalarea lui Cuza ca domn al celor două Principate Române. Problematika romanului vizează „un ultim efort politic și diplomatic al forțelor înaintate” cu privire la secularizarea averilor mănăstirești. Romanul se distinge printr-un bun echilibru între „ficțiune și reconstituire”, între intriga politică și cea de dragoste pe care le construiește.

• [„Scânteia”, nr. 8239] Sorin Movileanu semnează cronică literară la *Criza de timp* de Pop Simion: „Dar dacă scrierile anterioare sintetizează roadele scrutării atente, febrile, a unui univers înconjurător, în romanul de curând apărut, *Criza de timp*, Pop Simion își valorifică în planul literar trăirile interioare dintr-o anume împrejurare a propriei sale existențe. Faptele realității imediate îi oferă, de bună seamă, punctul de pornire al narațiunii, dar pe baza lor romancierul ridică o construcție epică de sine stătătoare, personajul a cărui confesiune alcătuiește substanța cărții dobândind atributele unui erou de consistență și viabilitate artistică. [...] *Criza de timp* se impune atenției noastre ca o pledoarie închinată vieții, trăirii ei la cea mai înaltă tensiune, explicit formulată de altfel, de eroul povestitor atunci când își aseamănă destinul cu acela al unei flori de la tropice al cărei «apogeu vegetal, înflorirea, cuprinde în matricea sa chiar procesul de mortificare, un Răsărit – Apus formidabil sincronizat»”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6369] Apare studiul lui C. Stănescu despre *Sadovenanu*, în care se anunță editarea, la Editura pentru literatură, a trei volume sadoveniene, prilej de „resuscitare a interesului contemporan pentru acest venerabil clasic al literaturii române. [...] Creația sadoveniană este un inepuizabil *inventar* al rostirilor fundamentale – în cele mai diverse compoziții – al legilor morale în opoziție cu un număr limitat de fapte, de scheme *epice* cărora li se dovedește, astfel, inconsistența în conformitatea cu această teribilă armă de acțiune care este cuvântul. [...] Este suprema reparație morală al cărei ultim sens îl constituie *eposul* sadovenian.”

• [„Albina”, nr. 45] M. Beniuc publică poezia *Liber*: „Ține minte: / Lenin, comunismul nu-s cuvinte / Cu altele la fel – / Ele-s supremul țel, / Singurele rosturi sfinte, / Dacă vrei prin muncă / Fără de stăpâni ce dau poruncă / Să fii liber”. □•Ion Bănuță scrie despre Lenin în *Virtuțile Revoluției*: „Atunci când Lenin, ve-

nind din pretutindeni, și de la Razliv, din coliba de fân care i-a legănat geniul, atunci când tunurile de pe Aurora, au aruncat în văzduh pentru prima oară niște ghiulele umane, în omenire frumosul a devenit realitate. Lanțurile veacurilor au început să cadă rând pe rând. Sub steagurile lumii, popoare întregi străbătând Boulevardul Entuziasmului s-au regăsit adânc în umanitate, umanitate ce trebuie să domnească azi pe pământ și mâine în univers, acel univers pe care omul îl va cuceri”.

● [„România literară”, nr. 45] Editorialul *Lenin și Revoluția*, semnat „România literară”, e sortită să justifice baza doctrinară a conducerii de Partid și de Stat de la noi, unde, pe soclul rămas liber după contestarea lui Stalin, urcă Nicolae Ceaușescu, ale cărui măsuri par a se inspira direct din activitatea acestui apostol al comunismului: „Această politică – emanație a marxism-leninismului creator – este aplecată spre concret și specific, dând viață principialității conferite de înțelegerea legilor istoriei. Această politică reprezintă aplicarea justă și originală a marxism-leninismului la concretul nostru istoric, ca expresie firească a nevoilor și imperativelor reale, ale societății românești de azi. Ea este chezașia succeselor și izbânzilor noastre.” ■•Revista organizează o *Masă rotundă*, după modelul celor găzduite pe vremea «Gazetei literare», având de această dată tema *Critica literară și actualitatea*. Sunt tratate teme precum: cronica de carte, critica directoare, raportul literatură–social, etosul criticii, recuperarea integratoare a modernismului, autoritatea în critică. Au participat, din partea redacției, prozatorul Nicolae Breban, poetul Adrian Păunescu și criticul G. Dimisianu (toți trei fiind redactori-șef adjuncți). Au fost invitați: Nicolae Balotă, I.D. Bălan, Matei Călinescu, Șerban Cioculescu, Ov.S. Crohmălniceanu, I. Negoïtescu, Edgar Papu, Cornel Regman și Mihai Ungheanu. □•Nicolae Breban începe dialogul cu o propunere, în sensul revizuirii „proletcultismului, cu elemente și termeni care au dat de multe ori directive nefirești literaturii, dar care nu au nimic tabu în ele; să le reconsiderăm adică și din punct de vedere politic și din punct de vedere literar; de pildă să vedem ce înseamnă «angajat», ce înseamnă «tipic», dacă mai există tipicul sau nu, ce înseamnă «realism» – unele lucruri mai sunt încă aici neclare”. □•I. Negoïtescu răspunde cel dintâi, dar abătându-se de la tonul propus de Nicolae Breban, dorind să-i apere pe critici în genere ca buni organizatori redacționali: „Dar criticii nu au o pondere destul de mare în conducerea revistelor. De aceea nici nu există la noi o polemică vastă și profundă.” □•Nicolae Balotă se delimitează de părerea colegului din Cercul literar de la Sibiu, susținând că „Nu cred că lipsa spiritului polemic s-ar datora faptului, numai faptului, că nu criticii sunt cei care conduc revistele literare. Firesc ar fi să privim oarecum autocritic lucrurile: o anumită lipsă de curaj, a noastră, a tuturor se face uneori simțită. [...] Acum 2-3 ani am publicat în revista «Familia» un articol care a stârnit dispute despre o direcție nouă în critica literară. [...] Sunt de acord că pe toate țărâmurile acestea s-a produs o cotitură, a început o direcție nouă.” □•Edgar Papu replică printr-o obiecție la adresa predecesorului

său, așa încât dezbateră inițiată de Nicolae Breban se prăbușește ca un domino în care cel care știe să aștepte se așază deasupra grămezii prăbușite sub gâlceavă: „Cred că nu este momentul unei critici de directivă. Critica de directivă are loc în toate culturile când scriitorul nu are deplină conștiința artistică și umană. Însă în momentul unei certe maturități, pe care noi am câștigat-o acum, artistul, scriitorul, poetul este el însuși un critic al său și există cazuri în cultura evoluată europeană când tocmai criticii sunt ucenici ai scriitorilor.” □•Un șir de întrebări aparent descurajatoare, adresate de Șerban Cioculescu lui Edgar Papu („Credeți că conștiința artistică era mai mică în timpul lui Maiorescu? Un Creangă, un Eminescu, un Caragiale aveau mai puțină conștiință artistică decât scriitorii de azi?”), îi prilejuiesc celui de-al doilea să rostească o teorie curajoasă, dar în cea mai mare proporție corectă, potrivit căreia n-a fost nevoie de liberalizarea adusă de Congresul IX al P.C.R., pentru a valorifica moștenirea culturală, întrucât punctul de cotitură pentru „literatura matură” a constituit-o figura aurorală a lui Titu Maiorescu, completat de Ibrăileanu și de E. Lovinescu, socotit, la fel ca Ov.S. Crohmălniceanu în nr. 24/ 17 aprilie 1969 (*Semicentenarul „Sburătorului”*), „ultimul critic de direcție.” □•Închizându-se paranteza inițială, Nicolae Breban revine la unul dintre subiectele centrale, respectiv rolul criticului de întâmpinare în lămurirea cititorului cu nivel mediu de cultură (care „nu are vocație, nu are rutină, nu are experiență, dar așteaptă totuși de undeva să-i vină această direcționare”) asupra poeziei unui clasic al momentului, Nichita Stănescu, încă privit cu reticență în școală, sau cea a unui poet neoavangardist ca Virgil Mazilescu. □•I. Negoitescu încearcă să introducă o distincție între explicare și direcționare, dar N. Breban o refuză □•Șerban Cioculescu intervine în chestiunea popularității și a popularizării liricii, precizând că, la acea dată, „numai poeziile între ei se citește, sau dacă sunt citiți, sunt citiți foarte puțin”. Contraexemplele fericite beneficiază de o modalitate de interacționare cu publicul, pentru că, de pildă, Adrian Păunescu „are un temperament clocotitor și răscolește ceva în cititor, adică îi pune resortul simțirii în mișcare”, iar Marin Sorescu „pune în mișcare un resort al umorului intelectual”. Raționamentul are o un fundament. Contactul direct cu creatorul, prin lectură publică, prin dialog și, eventual, prin recitarea inspirată a unui actor devin elemente definitorii pentru câștigarea unor cititori fideli. □•Tot Cioculescu propune o variantă așa încât revistele să aducă o variantă *soft* a criticii de direcție: „Să se facă un act de încredere, să se dea unuia singur cronică literară, pentru că unde sunt 3–4–5 la aceeași rubrică, este un fel de întrecere între ei, care mai de care vrea să fie mai complicat să taie firul de păr în patru.” □•Adrian Păunescu aduce un contraargument la sugestia lui Șerban Cioculescu, vorbind despre Nicolae Manolescu, titularul cronicii de la „Contemporanul”, „care nu de puține ori, când exprimă o opinie netă, despre o carte considerată bună, este strașnic amendat...” □•Matei Călinescu pledează pentru raportarea verdictului critic la densitatea de cititori ai unui scriitor: „Nonvaloarea trebuie negată în momentul când ea se răspândește într-un anumit public, când

dare un anumit ecou care trebuie cenzurat. [...] Eu susțin că judecata negativă trebuie să aibă loc în momentul în care această negație se referă la un fenomen de impostură care are anumită proporție.” □•Șerban Cioculescu ironizează moda literară, importată fără discernământ din Occident, dar procedează fără tact, invocând directivele lui Nicolae Ceaușescu (vezi nr. 41/ 1969 al revistei): „Noi reușim foarte bine în *anti*, adică în toate imitațiile. Nu reușim să fim noi înșine. Există indicații pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu le-a dat și la ultima adunare a scriitorilor și acum de curând, cu ocazia aniversării ziarului «Scânteia»; există o datorie a scriitorului socialist să încerce să fie comunicabil, firește fără să abandoneze calitatea.” □•Ov.S. Crohmălniceanu amendează „timorarea de a vorbi de contradicțiile reale ale societății”, care „împiedică un realism autentic, acut, angajat, care și-ar propune să răscolească niște problematici ale ceasului de față.” □•M. Ungheanu atenționează asupra audienței scăzute de care se bucură unii critici, neagrați de unele reviste. Reproșul nu este nominal, dar se deduce, din completarea lui Ov.S. Crohmălniceanu, că aluzia este la cei vârstnici, trecuți în linia a doua atunci când vine vorba de publicarea cronicilor literare, fiindu-le preferată „critica de direcție făcută de scriitori”. Crohmălniceanu atenționează: „Trebuie de fapt să acționăm împotriva unei critici directe rău înțelese” □•Cornel Regman este mâhnit că, din punctul lui de vedere, dorința unui dialog este falsă, de vreme ce „de ani de zile apar în diferite publicații articole semnate de Vl. Streinu sau Ș. Cioculescu. Nu am găsit în aceste articole încercări de a comunica din experiența lor noilor generații, de a se adresa lor și de a citit ceea ce spune această nouă generație de critici. [...] Eu fac cronică a criticii în «Tomis». Este cel mai bun prilej pe care l-am oferit confrăților de a întinde o mână sau de a o refuza, spunându-și părerea. Dialogul nu s-a încheiat totuși.” □•Rezultă că, din pricina numărului prea generos de participanți, întâlnirea a luat o turnură ce a scăpat de sub controlul organizatorilor, în special a redactorului-șef Nicolae Breban, și că hazardul a făcut să se atingă punctele esențiale prin mijlocirea umorilor personale a 3-4 spirite arțăgoase. În rest, dezbateră este o ilustrativă colecție de monologuri ale surzilor. □•În acest sens se exprimă și George Munteanu, care invocă *Necesitatea dialogului* în nr. 49/ 1969 al publicației. Istoricul literar atenționează că dorința de tipărire a unui text tinde să se închidă asupra ei înseși, confundându-se cu solilocviul în văzul tuturor: „Cu asemenea monologuri remarcabile, concepute într-o varietate de moduri proprii, se îndeletnicesc nu numai criticii de prestigiu din toate generațiile, ca Șerban Cioculescu, Alexandru Piru, Adrian Marino, Eugen Simion (nu am pretenția enumerărilor exhaustive).” George Munteanu precizează că, din punctul său de vedere, a fost „o întâlnire, neputând zice confruntare”, dar a reprezentat „o bură din senin, într-un anotimp de mare arșiță”, care, prin câteva picături prevestesc „adevăratele ploii și fulgere.”

• [„Tribuna”, nr. 45] Marginalii la *Toamna muzicală clujeană*, articol semnat de Theodora Albescu – comentariu la festivalul de muzică cu același nume –

deschide numărul, alături de o altă prezentare, a lui Athanase Joja, despre colocviul internațional *Lumea de mâine*, din Perugia. □•Bazil Gruia continuă seria de articole *Blaga inedit. Omul, amintiri, documente* (IV). Este publicată o altă scrisoarea lui Blaga către Vichi, din 1930 – cel în care se naște fiica poetului, Ana Dorica Blaga – și o variantă a poeziei blagiene *Lucașăruț*, cu analiza oferită de B. Gruia. Acesta răspunde și unor obiecții făcute de Dorli Blaga asupra exactității unora dintre documentele publicate, într-un articol din „Contemporanul” □•Rubrica *Dialoguri* conține două articole: *Moduri poetice...* al lui Mircea Vaida ...și *Măști* de Ion Oarcăsu. Este discutat volumul de poezii *Vămile pustiei* de Ion Alexandru, din care reținem importanța pustiei în universul liric, dar și, în viziunea lui Vaida, „efortul spre viziune și mitologie” a lui Ion Alexandru. Ion Oarcăsu exemplifică prin câteva versuri ideea măștilor poetice, în speță argheziene, arborate de unii poeți. □•Volumul lui Nicolae Balotă, cu titlul *Euphorion*, este recenzat de Al. Căprariu la cronică literară. Apariția eseurilor din acest volum este considerată un „eveniment literar”, o „îmbinare armonioasă, echilibrată dintre vastul material informativ și solida sa formație filosofică”, o „carte de bază a eseisticii noastre actuale, strălucit revelatoare pentru spiritul ales și pătrunzător al autorului”. Recenzia este și o replică la aspectele (în mare parte nefavorabile) ale altei cronici la aceeași carte, scrisă de Ov. S. Crohmălniceanu. ■•Aurel Sasu semnează articolul *D. Popovici și „obiectivitatea” criticii* în rubrica *Opinii*. Articolul problematizează publicarea prematură a două cursuri ale profesorului clujean D. Popovici, *Poezia lui Mihai Eminescu și Romantismul românesc* în contextul întârzierii nejustificate a publicării *Operei lui Mihai Eminescu* de G. Călinescu. Sunt aduse argumente pentru validitatea cercetării întreprinse de D. Popovici în ciuda cronicilor nefavorabile, care îi reproșează profesorului clujean, printre altele, preocuparea prioritară în direcția istoriei „fenomenului Eminescu” și mai puțin în privința operei acestuia. ■•Un fragment din romanul *Recviem rustic* de Ion Lungu este redat la pagina dedicată literaturii. ■•Articolul *Obiectivele comparatismului românesc* este o amplă anchetă la care răspund profesori recunoscuți din importantele universități ale țării, aflați la a doua *Consfătuire națională de literatură comparată* din București, 16-18 octombrie 1969. Respondenții anchetei sunt: prof. dr. docent Al. Dima, directorul Institutului de *Istorie și Teorie Literară G. Călinescu*, al Academiei; prof. dr. docent I. Const. Chițimia; prof. Mihai Novicov (Universitatea din București); prof. dr. doc. Ion Ion Zamfirescu; prof. dr. doc. Liviu Rusu (Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj); prof. dr. doc. Victor Iancu (Universitatea din Timișoara). Liviu Rusu susține că nu există un raport între metodologia comparatistă și critica literară, dat fiind faptul că „comparatismul este disciplină prea universitară și acest universitarism nu o dată este luat în sens peiorativ de critica noastră”, în timp ce Mihai Novicov subliniază „tradiția încurajatoare”, menționându-i pe Titu Maiorescu, Dobrgeanu Gherea, George Călinescu, Vladimir Streinu și Șerban Cioculescu. ■•Augustin Buzura împărtășește impresii despre vizita la Oswiecim (I), fostul Auschwitz, în rubrica

Bloc-notes. ■•Din lirica sovietică aduce în atenția cititorilor poezii semnate de Anna Ahmatova, Silva Kaputikian, Ed. Mejelaitis și M. Abylkassimova.

7 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 8240] Numărul este dedicat aniversării Revoluției din Octombrie: „Poporul român urmărește cu profundă simpatie marile înfăptuiri ale oamenilor sovietici, se bucură din inimă de progresele lor în domeniul economiei, științei, tehnicii și culturii, al ridicării nivelului de trai, văzând în aceste realizări o contribuție din cele mai importante la întărirea sistemului mondial socialist, a forțelor progresului și păcii. Astăzi, la 52 de ani după Revoluția din Octombrie, socialismul constituie o impunătoare realitate pe harta politică a lumii. Ideile marxism-leninismului, vădindu-și vitalitatea și forța transformatoare, au triumfat în 14 țări din Europa, Asia și America Latină, cuprinzând o treime din populația globului și însumând un uriaș potențial material, politic și moral”. □•*Adunarea festivă consacrată celei de-a 52-a aniversări a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie* este relatată în detaliu: „Casa prieteniei româno-sovietice din București a găzduit, joi după-amiază, adunarea festivă organizată de Comitetul municipal București al P. C. R, Consiliul Central al Uniunii Generale a Sindicatelor, Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, Comitetul Central al Uniunii Tineretului Comunist și Consiliul General A. R. L. U. S. cu prilejul celei de-a 52-a aniversări a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. [...] La adunare au participat ambasadorii acreditați la București ai R. P. Albania, R. P. Bulgaria, R. S. Cehoslovace, R. P. Chineze, R. P. D. Coreene, R. D. Germane, R. S. F. Iugoslavia, R. P. Mongole, R. P. Polone și Guvernul Revoluționar Provizoriu al Republicii Vietnamului de Sud; însărcinații cu afaceri ad-interim ai Republicii Cuba, R. P. Ungare și R. D. Vietnam; membrii ambasadei U. R. S. S. și alți membri ai corpului diplomatic. Erau, de asemenea, prezenți membrii delegației Asociației de prietenie sovieto-române și ai delegației culturale sovietice, sosiți în țara noastră cu acest prilej”.

• [„Contemporanul”, nr. 45] În tableta *Catedrala albastră*, Geo Bogza amintește două cărți care îi trezesc sentimente pioase: „una se intitulează *Români în rezistența franceză* și e plină de nume și chipuri de oameni care, născuți pe aceste plaiuri, au luptat și mulți dintre ei au murit pe pământul Franței împotrivindu-se fascismului”. Cartea a fost realizată în cadrul Institutului de Studii Istorice și Social-Politice (Editura Politică, 1969), de un colectiv format din Gheorghe Vasilichi, Mihail Florescu și Victor Ionescu, toți trei fiind implicați în conflictele cu armata hitleristă de pe teritoriul Franței în al Doilea Război Mondial. □•Celălalt volum, intitulat *En la lucha* (Moscova, Editorial Progreso, 1968), este semnat de Dolores Ibárruri (1895–1989), cunoscută mai ales ca *La Pasionaria*, lider comunist în Războiul Civil din Spania (1936-1939) și secretar general al Partidului Comunist Spaniol (1942-1960). Motivul bucuriei este dedicația primită de poet pe un exemplar – „a Geo Bogza, como recuerdo de la España no sometida” – de la această „eroină tragică și imaculată a timpului

nostru”, pe care a cunoscut-o direct cât a fost reporter în conflictele militare dintre republicani și franchiști. ■•Despre niște *Prejudecăți „noi”* vorbește Ov.S. Crohmăniceanu, amintind că „un proces de intelectualizare a romanului are loc brusc la noi ca și aiurea; a te încăpățâna să nu-l recunoști e o pură nerozie”. Totuși, insistă criticul, există riscul unei mode pretențioase, neacoperite, atât printre prozatori, cât și printre cititori: „să nu uităm că oriunde lucrurile se complică rasar și snobii asemenea ciupercilor la umezeală. [...] Există o pseudoesențializare reflexivă de care trebuie să se ferească romanul nostru dacă vrea să o atingă pe cea reală.”

● [*„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 45*] D. Negreanu se află într-un scurt dialog cu *Vladimir Streinu, Directorul primei universități populare de literatură*: „M-a bucurat pe mine inițiativa Comitetului Municipal pentru Cultură și Artă și am aderat la ea cu plăcere... spontaneitatea adeziunii mele nu este conjuncturală, ea își are originea în ideile mele mai vechi privind răspândirea cât mai largă a interesului pentru literatură. Tocmai pentru că am socotit că literatura este o preocupare superioară, efortul acțiunilor mele a ținut la propagarea acestei activități pe o rază cât mai largă. Dacă au existat unii care să creadă că împărtășesc opinia după care literatura este rezervată unei anumite elite, s-au înșelat. Ei au confundat ideea că literatura este o activitate superioară cu aceea că ea ar fi rezervată unei categorii superioare. Adevărul este că viața literaturii este viața omului, de la cel mai cultivat, până la cel simplu. Iar o bună politică culturală constă în răspândirea interesului pentru cultură în straturi cât mai largi ale poporului...”.

8 noiembrie

● [*„Cronica”, nr. 45*] Referindu-se la relația *Maiorescu-Eminescu*, Nicolae Manolescu observă: „Și, cu aceasta, lucrurile esențiale sunt spuse de Maiorescu: seninătatea abstractă, vocația pentru absolut, fondul filosofic și cultural, limba, tehnica. Criticul se poate încumeta să prevadă influența lui Eminescu asupra poeziei viitoare...”. □•Const. Ciopraga meditează la *Al. Davila în posteritate*: „Patru decenii, câte s-au scurs de la moartea lui Al. Davila, au fost de-ajuns pentru verificarea unei opere. Autorul dramatic și omul de teatru se situează astăzi în galeria figurilor necontestate”. ■•Despre volumul de versuri al lui Ion Alexandru, *Vămile pustiei*, scrie Zaharia Sângeorzan: „E un șir de simboluri care ne introduc într-o realitate poetică imediată, ferită de falsele recreeri. Vama pe care o dă Ion Alexandru poeziei e sinceră, profundă, bogată, iar pustia, după ce ochii poetului o cercetează, primește viață, prinde a-și recunoaște o vegetație și un relief”. ■•Natalia Cantemir se referă la *Precursori ai romanului modern*: „Nu intră în intenția acestui articol discuția despre dreptul la experiment și despre valoarea sa literară actuală. Dacă însă recunoaștem azi că moștenirea diferitelor romane «experimentale» s-a prelungit în forme diferite... atunci și formula căreia Boris Pilniak a știut să-i ofere relief, trebuie receptată... în constelația romanului experimental european”.

• **[„Flacăra”, nr. 46]** În Pagina *Reportaj de șapte zile*, Iuliana Pop prezintă Festivalul Național de Teatru de la Brașov. □•Tot aici este publicată o amplă prezentare a *Zilelor culturii sovietice*, organizate atât în Capitală, cât și în provincie. □•G. Dimisianu recenzează volumul lui Charles Diehl, *Figuri bizantine*. □•În pagina *Șapte zile pe pământ*, este publicat articolul *Succese românești în R.D.G.*, o trecere în revistă ce include, printre altele, și aspecte din zona dramaturgiei. □•În rubrica *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu înserează tabletele „*Le Monde*” și *cerbii și Răscruce*. □•În pagina *Șapte zile pe pământ*, revista publică un articol al lui Ion Munteanu despre istoria Premiilor Nobel. □•La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, semnată de Traian Stoica, se semnalează apariția romanelor *Vulpea*, *Frigul* și *Roza* de Zaharia Stancu, reunite sunt titlul generic de *Vântul și ploaia*. „Tulburător amestec de document și ficțiune, greu de stabilit granița dintre cele două elemente, dată fiind puternica impresie de viață ce-o degajă.” □•Sunt trecute în revistă câteva povestiri din volumul *Povești din Țara Rutabaga* de Carl Sandburg, volum apărut la Ed. Tineretului în traducerea Ninei Stănculescu. □•Semnalarea prezenței în librării a volumului al IV-lea din *Oameni, ani, viață* de I. Ehrenburg. □•La rubrica *Cinema* se anunță intenția regizorului francez Fracis Leroi de a realiza un film dedicat lui A. Rimbaud. □•La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, se anunță împlinirea a „150 de ani de teatru în limba română în București”. □•Tot în zona schimburilor culturale, se atrage atenția asupra premiei de la Teatrul Național din Cluj, *Astă seară se joacă fără piesă* de L. Pirandello, pusă în scenă de Paolo Magelli și Leonardo Toccafondi.

• **[„Luceafărul”, nr. 45]** *Meditații la un prozator* de I. Negoitescu au în vedere câteva dintre producțiile artistice ale lui D. R. Popescu. Articolul începe abrupt: „Viorel eroul povestirii cu subiect din lumea fotbalului, *Începutul și sfârșitul lui Posmoc II*, se strecoară o clipă într-una din primele pagini ale romanului *F*. Împrejurarea ca D. R. Popescu își reamintește de el, acum, nu e chiar lipsită de semnificație; câteva pagini mai încolo, o frază: «Vroiam și le atrag atenția că nu putem obține numai victorii în fotbal și că fotbalul nu înseamnă victorie». Oricât de enorm ar părea, se ascunde în această banală observație pe marginea unui spectacol sportiv, o filozofie a istoriei ce stă la baza celui mai dostoievskian roman românesc; și încă dostoievskian pe linia *Demonilor*. Ceea ce îți impune mai întâi la D. R. Popescu, este simțul estetic foarte dezvoltat al scriitorului. Culegerea antologică de nuvele *Dor* mi se pare într-adevăr reprezentativă. Cele șase narațiuni nuvelistice, dintre care cinci mai întinse, echilibrate interior prin divizarea pe capitole, se țin bine fiecare în parte, ca fețe ale unei lumi epice diverse: lumea morală a satului (*Dor*), lumea războiului (*Moroiiul*), mediul mic-burghez (*Grădinile fericțiilor*), cercul în mediu rural, deci la nivelul bălciului, (*Căruța cu mere*), fotbalul (*Începutul și sfârșitul lui Posmoc II*), lumea moral-politică a satului Ploaia albă). Lui I. Negoitescu i se pare „regretabil” „că atât de importantul roman *F* se dezechilibrează estetic în ultima sa parte; această ultimă parte ar putea de fapt lipsi ca atare”. Sunt evidențiate, în ultima parte a articolului calități,

dar și scăpări din *Duios Anastasia trecea*, „o capodoperă a prozei epice românești”. [...] Oricât de măreață ar fi însă figura eroinei, ascunzând în plămada sa același fanatism moral ca și modelul, uimitoare mi se pare însă transpunerea psihologic realistă a lui Creon, în Costaiचे. Un Creon mai aproape, desigur, de cel al lui Gide decât de cel al lui Sofocle. Doar că Gide se păstrează în sublim, și deci se întoarce la «clasicismul» secolului al 18-lea, pe când în narațiunea realistă, concentrată ca o tragedie antică, a lui D. R. Popescu, ne aflăm mai aproape de tendințele de demistificare din literatura unui Sartre, a unui Brecht”.

9 noiembrie

• [„**România liberă**”, nr. 7809] Articolul intitulat *Manifestări cu prilejul centenarului morții lui Gheorghe Asachi*, datorat corespondentului „României libere” de la Iași, descrie evenimentele festive desfășurate la Arhivele statului – instituția înființată și condusă, vreme de 27 de ani, de sărbătorit. Este vorba despre o sesiune științifică de comunicări, despre o expoziție cuprinzând „opera sa plastică și literară în original”, poezii inedite, colecția revistei „Albina”, manuscrisul traducerii piesei *Mirtil și Chloe*”, de Florian. Tot în onoarea omului de cultură Asachi, Arhivele statului din Iași vor tipări un volum omagial, ilustrat cu fotografii și stampe.

• [„**Scântea**”, nr. 8242] Ziarul acordă un spațiu important fenomenului literar. □ În rubrica *Adnotări* apare *Omagiu unui umanist al veacului nostru* de I. Adam: „Având ca principal obiectiv popularizarea valorilor reprezentative ale literaturii universale contemporane, revista «Secolul 20» acordă, deopotrivă – în cadrul unei rubrici elocvent intitulată *Scriitori români în perspectiva universală* – atenție revelării aportului continuu al literaturii noastre la îmbogățirea acestui patrimoniu. În linia acestei statornice preocupări se înscrie și ultimul număr al revistei ce se deschide un semnificativ și reînnoit omagiu adus lui George Călinescu, prin publicarea unui florilegiu de texte inedite – simbolic reunite sub titlul *Fantasticul bibliotecii* – de mare interes pentru înțelegerea și definirea acestei personalități atât de covârșitor și de profund multilaterală, a concepțiilor și gândirii sale critice, a vocației sale de mare îndrumător de conștiințe. Este de asemenea publicată și traducerea (parțială) în limba franceză a excelentului studiu *Clasicism, romantism, baroc*. În afara comentariului pe marginea acestor texte, rețin atenția în mod deosebit articolele consacrate operei și personalității lui G. Călinescu, datorate lui Ștefan Aug. Doinaș și Nicolae Balotă ca și acelea ale lui Andrei Ionescu, Grigore Laza și Cornelia Ștefănescu.” □ *Pledoarie pentru prestigiul unor rubrici tradiționale*: „Nu sunt puțini scriitori de seamă ai literaturii noastre care, evocându-și debutul literar, amintesc de răspunsurile primite la rubricile de *poșta redacției* ale unor reviste sau cotidiene ale vremii. [...] Vom evoca doar perioada în care un poet de talentul și cultura lui Miron Radu Paraschivescu susținea *poșta redacției* în coloanele «Contemporanului», ori un Mihai Dragomir în revista «Luceafărul». Poeți înzestrați și cu harul rar al intuiției talentelor se aplecau cu generozitate asupra textelor, iar răspunsurile lor constituiau memora-

bile confesiuni de atelier scriitoricesc, utile «microprelegeri» de poetică. [...] De ce amintim toate acestea? Mai întâi, pentru că în coloanele revistei «Luceafărul» doi cunoscuți scriitori – prozatorul Fănuș Neagu și poetul Cezar Baltag – poartă o corespondență săptămânală cu cei ce adresează revistei creații proprii. Apoi, pentru că revista «România literară» publică o rubrică care de la apariție până acum ne-a reținut atenția prin profesionalitatea răspunsurilor. În același timp, nu putem să nu observăm că spațiul afectat în publicațiile de cultură rubricilor de *poșta redacției* – forme utile de îndrumare și încurajare a tinerilor talente, de povățuire cu tact a altora să nu persevereze pe un drum ce nu le este accesibil – este (cu excepția «României literare»), restrâns, că nu există rubrici permanente destinate debutanților.” □ *Cultura edițiilor*: „Citim în «Contemporanul», sub semnătura lui Geo Șerban, un articol util despre «cultura edițiilor». Apreciind folosul unor dezbateri pe această temă și punând în gardă asupra uniformității din «sectorul tipăriturilor destinate să aducă în actualitate întreg patrimoniul nostru literar» (între un Topîrceanu în Biblioteca pentru toți și același autor publicat în colecția Lyceum nu există, practic distincții, iar ambele ediții reiau la scară redusă culegerea mai amplă din *Scriitori români* – observă criticul, dând un exemplu dintre multe altele), Geo Șerban solicită, pe bună dreptate «un procent sporit de personalitate în alcătuirea edițiilor și în concepția de ansamblu a variatelor serii».” □ *Critică literară și actualitatea* de M. Costea: În numărul 45 al «României literare» sunt publicate (probabil numai o parte) opiniile exprimate la o masă rotundă cu tema *Critica literară și actualitatea*. Prezența criticilor Nicolae Balotă, I. D. Bălan, Matei Călinescu, Șerban Cioculescu, Ov. S. Crohmăniceanu. Ion Negoitescu, Edgar Papu, Cornel Regman, Mihai Ungheanu, precum și din partea redacției, a scriitorilor Nicolae Breban și Adrian Păunescu, a criticului Gabriel Dimisianu, constituia premisele unei discuții utile și diverse. Ceea ce s-a și întâmplat. Lectura celor trei pagini ale revistei care găzduiește dezbaterile lasă să se întrevadă că problemele puse în discuție – necesitatea criticii directe, imperativitatea discernământului în fața mării producții de proză și, mai ales, de poezie, activizarea responsabilă a criticii față de literatura curentă – au suscitât un viu interes. Opinii dintre cele mai diferite s-au întâlnit, la această masă rotundă fără a se cristaliza, din păcate, până la concluzii izvorâte din argumente metodic prezentate. În fața unor atât de diverse puncte de vedere, nu o dată divergente, generalizând uneori în mod exclusivist o situație sau alta, s-ar fi impus ca masa rotundă să cristalizeze concluzii clare, precise... Cu aceste rezerve, *masa rotundă* a «României literare» rămâne un folositor «diagnostic» al preocupărilor și opiniilor existente în lumea criticilor, inițiativa revistei merită a fi semnalată întrucât pare a anticipa viitoare dezbateri fructuoase ce trebuie să atragă întregul front al criticii noastre literare ca și cuvântul cititorului”.

11 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 8244] Nicolae Balotă semnează *Actualitatea eseului*: „Nu există un eseu, în adevăratul înțeles al cuvântului, în care să nu se ia o atitudine în

legătură cu vreuna din valorile care animă, care pasionează omul. Aceasta indică polivalența axiologică a genului, dovedind încă o dată intrarea preocupărilor eseistice asupra omului ca ființă valorizatoare. Eseistica e literatură de cunoaștere în sensul cel mai înalt al cuvântului. Eseistul descoperă relații noi între fapte, descrie și analizează fenomene diverse, stabilește adevăruri și propune, mai presus de orice, imagini noi ale universului uman. Dar nici caracterul literar, creator al eseului nu poate fi contestat. [...] Gen prin natura sa mobil, eseul pretinde o dialectică suplă a ideilor. În depistarea neadevărului, în critica raționamentelor false, a conținuturilor neautentice, a formelor neadecvate, filozofia marxistă oferă creației și construcției eseistice îndreptarul necesar. Formă activă de investigare a realității și a conștiinței, gen având bogate posibilități expresive, bucurându-se de o largă audiență, eseul constituie azi, în cultura noastră, o prezență ce nu poate fi neglijată. În condițiile noi ale literaturii și gândirii filozofice materialist-dialectice din țara noastră, eseul va cunoaște, fără îndoială, o înflorire pe linia bogatelor sale tradiții”.

12 noiembrie

• [„România liberă”, nr. 7812] Marin Mocanu publică articolul *O mare figură de cărturar umanist: Gheorghe Asachi*. Considerat „părintele istoriei, poeziei și literaturii din timpul său, întemeietorul presei, al artei dramatice și topografiei din Moldova”, Asachi studiază la Lemberg, Viena și Roma, între 1805 și 1812, matematica, pictura, arheologia, literatura clasică ș.a. Deosebit de activ pe plan cultural și educativ, Asachi înființează, în 1814, clasa de inginerie civilă din cadrul Academiei domnești din Iași, Școala de la Trei Ierarhi – cu ciclul elementar, normal și gimnazial, redactează și traduce din franceză cursuri de algebră, geometrie și trigonometrie. În ceea ce privește presa, înființează, în 1829, „Albina românească” – „gazetă politico-literară, „Foaia sătească a principatului Moldovei”, între 1839 și 1851, cu suplimente utile agriculturii, industriei și comerțului, sau „Icoana lumii” – revistă de popularizare a științei. De asemenea, înființează și organizează Arhivele statului din Iași. Comemorarea morții acestui cărturar este înscrisă în „calendarul marilor aniversări culturale al U.N.E.S.C.O.”.

■•*Cronica literară* propune, sub semnătura lui Traian Filip, cu denumirea *Un fals dicționar onomastic*, o analiză a cărții lui Mircea Horia Simionescu, *Ingeniosul bine temperat*. Considerată, de la bun început, operă deschisă, cartea ilustrează intenția autorului, care „vrea să reinventăm panorama mapamondului cu ajutorul propriilor noastre instrumente de cunoaștere”. Mimându-se „lumea și limbajul artei” și literaturii, „imaginea se dezvoltă cu prudență și se comprimă de la poem la aforism, de la portret la crochiu, de la foileton la fabulă, jurnal de bord” etc. Din unghi stilistic, autorul se dovedește a fi „un personaj muzical, care trece de la arpegii la melodii, care întârzie într-o orchestră simfonică pentru a-i face acordul”. Totodată, „ne propune o bibliografie imaginară și își îngăduie să facă falsuri citând autori inexistenți în sprijinul aserțiunilor sale”. Concluzia cărții

este aceea că „orice interpret [poate să] prepare neconținut capriciile sale, fie pentru a-și menține digitația, fie pentru a-și dovedi că perfecțiunea se învață neconținut și nu poate fi atinsă niciodată”.

• [„Scânteia”, nr. 8245] Ioan Adam publică textul *Un mare cărturar patriot, un remarcabil precursor al culturii noastre moderne*, comemorând 100 de ani de la moartea lui Gheorghe Asachi: „Cărturar de tip renescentist, cu o cultură enciclopedică și iluministă, dotat cu înclinații pentru multiple domenii artistice – inginer, profesor, diplomat, grafician, ziarist, pictor, tipograf, arhivist, dramaturg – Gh. Asachi s-a risipit cu dărnicie din dorința generoasă de a impulsiona dezvoltarea culturii autohtone. [...] Gheorghe Asachi rămâne un precursor demn de o dreaptă cinstire, un cărturar al cărui aport la edificiul culturii naționale va merita întotdeauna prețuirea și lauda sinceră a urmașilor”.

• [„Viața studentească”, nr. 39] M. N. Rusu, la rubrica *Expertize*, pune în discuție volumul *Cadavre în vid* de A. E. Baconsky: „În epistemologia poetului, figurația cadavrelor, cea zoologică ori istorică reprezintă niște măști (simbolice). Această teatralitate nu poate fi interpretată antologic, cum proceda săptămâna trecută un cronicar care confunda termenii... În cazul volumului de față e de văzut ce rol filosofic și liric îndeplinesc *cadavrele în vid*. După apusele poetului, anorganicul și nu organicul ar fi acela care ar da sentimentul existenței... Mai simplu: dilema *a fi sau a nu fi* se pune astfel: *a fi prin a nu fi*... Această reclusiune a poetului în moarte, în inexistență, pentru că tocmai prin ea să exiști liber, neconstrâns de nimic ce este viu, are pe lângă justificări morale (subiective) și unele ancestrale (mitologice)... Această inversare în spațiul istoric – Gloria și valoarea lui devenind lugubră piesă arheologică, iar preistoria, dimpotrivă, efigia purității și liberului arbitru – amintește de atitudinea metafizică a lui Tonegaru și Stelaru... Aș continua. Mă întreb însă dacă nu cumva deshumarea la care mă obligă titlul și tropii volumului nu ascunde o ironie la adresa actului critic, dacă nu cumva suntem locați serviciului de pompe funebre. Dar poetul, impunându-ne pe *morții* săi, poate pierde din vedere ceea ce este viu în momentul creației: fluxurile și refluxurile afective.” □ Eugen Barbu se referă la *Profesorul Tudor Vianu*: „Profesorul nu era un tip de *suspense*, nu căuta prăpăstii și culmi nietzscheene, spiritul său se zbătea într-o lumină egală. Vianu era un tip de amiază, nu unul crepuscular, mulțora le va fi părut mediocru, poate și era undeva mediocru din pricina neangajării, dar sub cupola universității eu preferam un doctor unui poet, dacă era vorba să mă instruiesc... era făcut să arate măduva din toate ideile și utilitatea unor astfel de indivizi este inestimabilă... Când ne-a părăsit, cu aceeași discreție cu care trăise, mi-am spus că din aerul nostru cultural, plin de atâtea furtuni adesea falsificate, o să lipsească stenicul, elementul de centru, cel ce separa materiile, detergentul. În atâtea baroc și clovnerie culturală, Vianu era un Catone liniștit, făcând ordine cu metodă și răbdare, punând lucrurile la locul fiecăruia, clasificând ca un botanist, după un studiu amănunțit, o natură rebelă, dispusă la mari inversări nedrepte. De asemenea spirite e nevoie în orice cultură și el ne lipsește mult...”

13 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 8246] Aurel Martin semnează cronică literară la *Necuvinte* de Nichita Stănescu: „Oricât de inegale ar fi (prin forța lucrurilor), poemul împlinit coabitând cu cel bruionar, volumele lui Nichita Stănescu adaugă, fiecare, noi dimensiuni liricii acestui dotat și fecund poet. Surprinzător, mereu, prin natura tematicii abordate, prin temeritatea investigației și prin metaforele sortite a-i plasticiza trăirile, este, de la *11 elegii* încoace, tot mai angajat în tentativa de a intui esențele și de a-și apropia înțelegerea primordialului, de a găsi reprezentarea pură și desăvârșită. Ceea ce însemnează și ancorarea într-un timp absolut, și întoarcerea spre origini, și cutreierarea unui spațiu fără hotare, și reducerea lui la suprafețe accesibile simțurilor, și transfigurarea fenomenului, și contemplarea ideilor, dar și convertirea acestora în realități palpabile. E vorba de o fascinantă dialectică a abstractului și a concretului, ținând o lărgire progresivă a orizonturilor de cunoaștere și o adâncire corespunzătoare a perspectivei, dar și de preocuparea de a problematiza condiția existențială a omului (ca individ și specie), într-un univers încărcat de taine multiple. Într-un atare context, atracția mitului și a mitologicului nu e lipsită de sens. Creând paraleliți, Nichita Stănescu (am arătat-o cu un alt prilej) apelează obsesiv la amândouă, exploatându-le semnificațiile și integrându-se și pe sine în lumile configurate. [...] Nu încapă nici o îndoială: comparat cu volumele anterioare, *Necuvintele* e cel mai inegal. Cronicarii i-au semnalat, de altfel, neîmplinirile. Nu le mai repet, intenția fiind aici mai degrabă de a explica placheta și atitudinea estetică a lui Nichita Stănescu, decât de a le decanta valoric. E locul să izolez, totuși, măcar un aspect, pentru că mi se pare simptomatic. Aflat în situația de a reprezenta realități insesizabile, poetul recurge uneori, prea comod, la conceptualizarea excesivă a expresiei. Cuvântul își pierde atunci încărcăturile afective, iar textul dă impresia unui joc noțional gratuit. Oricum, poeziile cuprinse în volum nu sunt peste tot la înălțimea celor două arte poetice conținute. Cu toate că intenția gnoseologică (așa cum am încercat să explic) de a aprofunda substanțele, de a cuceri noi teritorii de investigație lirică, e meritorie, iar în momentele-cheie, remarcabilă. În atari cazuri, poetul nu e înrobit conceptelor, ci preferă să confere emoției intelectuale sensibilitate vibrantă, iar ideilor corporalitate. [...] Categorie: *Necuvintele* numără în sumar și unicate. Sunt acele poeme în care Nichita Stănescu izbutește să rămână credincios unuia dintre idealurile artei”.

• [„Albina”, nr. 46] Pe prima pagină citim poezia *Suceava* de Vlaicu Bârna: „Pe bătrâna-ți vatră legendară / Visurile noastre-au înflorit / Și slăvim a țării primăvară / Și al vieții glorios Partid”. □•Ion Bănuță semnează *Tot pe drum, pe drum de fier*: „Noiembrie 1969. Glorioasa locomotivă din acel 1869, frumoasă încă, aproape cochetă, ca toate femeile, nici nu vrea să-și arate vârsta, chit că la hopuri, vorba vine, gâfâie, și o scoate în această sublimă încurcătură numai sora ei bună, săritoare la nevoie, pecete a timpului meu, Diesseloica”. □•Baruțu T. Arghezi semnează *Traverse peste timp*: „Acum 100 de ani, la 31 octombrie 1869, pornea din prima gară bucureșteană Filaret întâiul tren pe distanța București-

Giurgiu, 64 km, alcătuit dintr-o locomotivă și trei vagoane. După un secol, același tren a refăcut epocalul traseu, pornind în sunetele fanfarei care intona valsul *Valurile Dunării* al compozitorului român Ivanovici. Trimisul nostru special, care a călătorit pentru dumneavoastră cu acest tren, relatează:”. □•Radu Zamfir prezintă volumul *A sosit ora* de Radu Theodoru: „Ceea ce este regretabil în roman și îmi pare de îndreptat la prima ocazie sunt licențele de limbaj, excesul de vulgaritate al unor dialoguri precum și scăpările (relativ numeroase) în transcrierea unor locuțiuni străine, presărate generos în text”. □•Vladimir Pană comentează filmul *Baltagul*: „Nu dorim să elucidăm și nici măcar să dezbatem la aceste câteva rânduri problema mult discutată a cerințelor pe care trebuie să le îndeplinească transpunerea pe ecran a unei opere literare. Raportul literatură-film e mult mai complicat. Dar pentru a vorbi despre filmul *Baltagul* este, credem, necesară o precizie. Dacă ne interesează ecranizarea romanului lui Sadoveanu *Baltagul* sau dacă ne oprim asupra unui film *Baltagul* al regizorului Mircea Mureșan. Fiindcă dacă judecăm filmul prin prisma capodoperei sadoveniene nu vom găsi foarte multe lucruri bune de spus despre el”. □•Sub semnătura M. V. apare *Gh. Asachi 1788-1869*: „Fără a fi un mare poet sau un mare prozator, Asachi este păstrat de istoria literară în primul rând pentru poezia sa, iar cultura noastră îl așează pe treapta precursorilor, primindu-i cu recunoștință inițiativa și eforturile de dezvoltare a spiritualității românești, într-o epocă de început, care îi simțea atât de necesară prezența”. □•În *Amintiri despre Ion Minulescu* Traian Lalescu realizează un interviu cu Mioara Minulescu, *Tatăl meu și folclorul*: „Poetul evadărilor către mirajul depărtării, cântăreț al fantasticelor călătorii imagine pe toate meridianele, Ion Minulescu, reprezentant de frunte al simbolismului în țara noastră de la moartea căruia s-a împlinit anul acesta un sfert de veac – a avut mai mult decât se bănuia, un puternic contact de suflet cu pământul natal: coardele inimii – și ale lirei sale – au vibrat nu odată, dinaintea tulburătoarelor frumuseți ale artei populare, ale folclorului românesc. Ne-a confirmat-o, într-o discuție recentă, fiica autorului *Romanțelor pentru mai târziu*, pictorița Mioara Minulescu. – *Dar despre legăturile poetului cu folclorul oral ce ne puteți spune?* – În primul rând, ceea ce el însuși a mărturisit în cartea cu caracter memorialistic *Nu sunt ce par a fi* – titlu atât de potrivit adevăratei sale firi. Aici el povestește la un moment dat cum, copil fiind, se refugia uneori, serile, în pătuiagul încropit de ei în nucul bătrân din curtea părintească din Slatina, ca să poată asculta în voie, netulburat de nimeni, cântecele bărbaiților ce se întorceau de la lucru. Și care ziceau, printre altele: ... *Olteancă din Slatina, / Cu ochii ca strachina, / Olteancă din Drăgășani, / Cu sâniilor ca zece bani...* Acestea sunt, după propria sa afirmație, primele versuri pe care le-a învățat pe dinafară și pe care n-avea să le mai uite. Dragostea sa pentru lirica populară – ale cărei ritmuri pot fi întâlnite în unele poezii ale lui, ca *Romanța inimii*, *Primăvară rurală* (nelipsită din repertoriul său la șezători), *Rânduri pentru păsările călătoare* – a reușit să mi-o transmită și mie, fiica lui. Prima carte pe care mi-aduc aminte să mi-o fi pus în mână, după ce deslușisem tainele abeceda-

rului, a fost o culegere de balade populare. Universul copilăriei mi-a fost populat, prin strădaniile tatălui meu, de chipurile de legendă ale lui *Toma Alimoș*, *Gruia lui Novac*, *Pintea Viteazul*... Iar trecerea în lumea viselor mi se împlinea adesea în ritmul legănat al *Mioriței*, recitată de el”.

● [„**România literară**”, nr. 46] Editorialul *Revistele și cititorii lor* este o variantă ușor revizuită a celui din nr. 41/ 1969: „Grija conducătorilor noștri, a tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru ridicarea nivelului presei, trebuie înțeleasă în sensul unei prese comuniste, dinamice, atrângând masa cititorilor. «România literară» și-a propus încă acum mai bine de un an, când apărea primul său număr, o audiență publică largă, îmbrățișarea onestă a unor categorii diverse de probleme, crearea punților trainice care să unească scriitorul și cititorul. [...] Cu un singur fapt ne putem declara integral de acord; cu drumul nostru. Da, ținta e încă departe. Dar drumul merge spre ea. Suntem îndreptățiți azi ca – alături de toată presa română – să întoarcem gândurile noastre de recunoștință către toți cei care ne citesc, știind că locul literiei vii e în inima vie a acestui popor.” ■•Miron Radu Paraschivescu începe să publice, în paralel cu fragment tipărite în „Luceafărul”, părți din *Jurnalul unui cobai*, relatând de această dată o discuție petrecută după miezul nopții, din 11 noiembrie 1969, cu Marin Preda și cu Adrian Păunescu, în care cel din urmă îl rugase să colaboreze constant cu versuri. În schimb au venit aceste pagini, despre care M.R.P., în nr. 47/ 20 noiembrie 1969, susține că le-a trimis în virtutea unui joc literar: „Primind, deci, invitația prietenilor mei de la «România literară» de a furniza câte un manuscris pe săptămână din acest «jurnal», înțeleg să mă spun (după formula binecunoscută liber și nesilit de nimeni) regulii jocului: aceea de a accepta să tipăresc numai ce colectivul reacțional socotește vrednic de tipar.” □•Fragmente din jurnal vor fi publicate până la nr. 52/ 1969. Textele lui M.R.P. sunt vitriolante, cu umori nedisimulate. Amintim șicanele făcute lui Ilie Constantin și Nicolae Manolescu în nr. 37/ 1969. Dar, după cum se va observa, contrele se vor ascuți și mai tare, având ținte foști puternici ai zilei din timpul realismului socialist. ■•Al. Piru recenzează lucrarea lui Ion Pop, *Avangardismul poetic românesc* (E.P.L., 1969), semnalând faptul că autorul „găsește avangardismului românesc, în afară de meritul de a fi dat un semnal de alarmă în direcția purității poeziei, rostul de a fi făcut, prin excesele lui, mai clară necesitatea unei ordini, a unui «echilibru în dezechilibru». Lecția cea mai însemnată a avangardei ar fi eterna ei nemulțumire față de staționarism și osificare în arta poetică. Nu mai puțin demn de reținut e paradoxul poeziei avangardiste care face concurență existenței. [...] Analizele sunt, toate, foarte pertinente, stăruitoare mai ales în limpezirea sensului pieselor și tehnicii artistice, din păcate neantrenând totdeauna o judecată de valoare sau formulând una ezitantă, când nu discutabilă.”

● [„**Tribuna**”, nr. 46] Mircea Mihăilescu scrie un eseu despre *Frumusețea orașului*, despre specificul cultural și arhitectural al localităților urbane. □•Revista se deschide cu două poezii semnate de Vasile Grunea și Nicolae Pre-

lipceanu. □•Ion Lungu este preocupat de atitudinea mimetică în articolul *Mimocritica și debutanții*. Mimocritica este, după Ion Lungu, mimarea criticii literare, specifică unor critici români. Autorul trece în revistă specificul acesteia și face un scurt istoric al activității mai ales îndreptate împotriva debutanților, care ar merita „atitudini mai nuanțate și generoase”. În acest sens, activitatea „severă și autoritară” a lui Ov. S. Crohmălniceanu din „Luceafărul” este reprezentativă. □•Bazil Gruia oferă alte pagini din volumul în pregătire *Blaga inedit. Omul, amintiri, documente*. Este publicată o scrisoare a poetului către Vichi din 1930, de la Berna și o variantă a poeziei *Melancolie*, cu nelipsite comentarii ale lui B. Gruia despre perioada și specificul scriiturii. ■•O nouă farsă publicistică: *Liviu Rebreanu – poet* este titlul articolului scris de Aurel Sasu. Articolul atrage atenția asupra unei „nefericite surprize” oferite de revista craioveană „Ramuri”, contribuția lui Ion M. Negreanu, în care sunt enumerate poeziile publicate de Livia, nu Liviu Rebreanu, după cum consemnează A. Sasu. □•Cartea *Martiriul Sfântului Sebastian* de Eugen Barbu este prezentată de Mircea Vaida, care distinge „forță epică frustrată” specifică prozei transilvănene. Volumul cuprinde o selecție de povestiri vechi și noi, unele publicate abia după un deceniu. Vaida se oprește mai ales asupra povestirii *Pe ploaie*, dar zăbovește asupra leitmotivului urii în această „demonstrație de as al genului scurt”. Mircea Vaida recunoaște nota „inedită și modernă” adusă de nuvelistica lui Eugen Barbu – „o lecție de virtuozitate și talent, într-o vreme când mulți se refugiază în schemele unor experimente lucide, artificiale și neinspirate”. ■•Dan Plinaria este preocupat de *Cercetarea structurii lirice. Metodologie, rezultate*, oferind repere terminologice, dar și distincții între teoreticianul literar și criticul de profesie. Autorul aduce în discuție constructivismul ca metodă de creație și structuralismul, implicit, conceptul de structură în domeniul liricii, amintind în același context atributul organicității faptului poetic. O parte a articolului este construită pe considerațiile lui I. Biberi despre organicitatea poeziei și explicitarea acesteia ca fapt antropologic, „autorul urmărind, printr-un fel de structuralism tematic, liniile de forță ale genului liric”. D. Plinaria atrage atenția asupra specificității poeziei secolului XX și necesității unor așa-numite concepte negative, așa cum reliefează Hugo Friedrich în *Structura liricii moderne*. □•Articolul *Ambiția necuvintelor...* semnat de Adrian Isac discută critic volumul lui Nichita Stănescu, *Necuvintele*. În acest sens, versurile din *Pierderea ochiului* „sunt doar versurile programatice ale volumului, care nu oferă cheia înțelegerii lui, cum s-a crezut, ci doar arată intențiile autorului à propos de materialul poetic.” Criticii care s-au ocupat de volum până acum au omis adevăratul experiment poetic, adică *Necuvintele*, crede Adrian Isac. Criticul consideră acest experiment, ratat – „versuri livrești”. □•Rubrica *Profiluri* cuprinde articolul lui Nicolae Balotă, *Universul obsesiv în nuvelistica lui Gib Mihăescu*. Punctul de pornire al articolului este enunțat astfel: „Nuvelele lui Gib Mihăescu aparțin incontestabil unei categorii expresioniste. Dar această apartenență se vedește analizând mai de aproape unele motive obsesive.” Dintre obsesiile analizate de N. Balotă le amintim pe cea a corporalității (îngălbenirea frecventă din diverse motive), a moluște-

lor și meduzelor asociate cu anumite stări ale personajelor. „Astfel – continuă criticul – descompunerea fizică, degradarea sunt aspecte ale unei estetici a urâtului, în timp ce natura lui Mihăescu este proiecția angoaselor personajelor”.

14 noiembrie

• [„România liberă”, nr. 7814] *Cronica teatrală* propune, prin Călin Căliman, un comentariu cu privire la piesa lui Horia Lovinescu, *Al patrulea anotimp*. Cronicarul teatral vede, în personalitatea creatoare a dramaturgului, un „artist preocupat de metamorfoza omului într-o societate a unor transformări radicale, pe toate planurile”, care, prin piesa în discuție, „urmărește devenirea unor personaje pe parcursul unor împrejurări de viață” diferite. Deși piesei i se reproșează puținătatea substanței dramatice sau filosofice, se poate reține, ca o trăsătură pozitivă a textului, evidențierea „eșecului lamentabilelor tentative de nesinceră adaptare la noua ordine socială, de impostură, zadarnicele încercări de disimulare a unor caractere mângijite, sau pur și simplu slabe, sub aparențele unei integrări entuziaste în angrenajul vieții sociale”.

• [„Contemporanul”, nr. 46] În editorialul *Pasiune și profesie*, Dan Zamfirescu enumără câteva dintre calitățile bunului cetățean: „Competența, știința, talentul, unite cu pasiunea slujirii poporului tău și a umanității au dat întotdeauna armătura morală a unei societăți, au imprimat celor din jur o anumită ținută, au justificat, prin încăpățânarea cu care și-au urmat ținta înfrânt toate piedicile, credința noilor generații în superioritatea existenței și a satisfacțiilor izvorâte din conceperea vieții și a profesiei ca o continuă dăruire către un ideal nobil, la care aspiră întreaga colectivitate din care fac parte.” ■ George Macovescu relatează o întâmplare cu activiști de partid, care se abate de la linia triumfalistă a relatărilor cu iz ideologic. Autorul arată că, profitând de funcție, unii (activiști) declamă, în ședințe, puncte de vedere închistate, dogmatice, necunoscând realitatea de pe teren: „L-am întrebat atunci dacă nu are senzația – cel puțin senzația, dacă nu certitudinea – că își exploatează tovarășii de muncă, punându-i să lucreze pentru el, întârziind, lipsind de la lucru, prelungu-și inutil și fără noimă plecările în provincie, luând salariul întreg, fără rețineri”. ■ Nicolae Manolescu recenzează favorabil un roman uitat astăzi, *Minciuna* de Mircea Cojocaru (E.P.L., 1969): „Ceea ce mi se pare remarcabil în romanul cu care debutează Mircea Cojocaru este, întâi, că toto acest conținut moral este autentic. [...] Autorul are o vădită pricepere literare și cartea e construită riguros, cu puține lucruri inutile; dar pricepera nu este totul. În *Minciuna* calitatea principală a stilului ca și a viziunii epice, nu ține de o tehnică învățată; dimpotrivă, de un talent spontan și mereu capabil să-și inventeze formele de manifestare. Mircea Cojocaru este un prozator despre care vom mai auzi.”

15 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 8248] Textul *Cenaclul literar – un univers cu prea multe aproximații* este semnat de Emil Vasilescu și Marin Mincu: „Datele statistice

relevă, destul de relativ, existența a 184 cenacluri și cercuri care ființează în sistemul așezămintelor culturale ale Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă și al U.G. S. R. Există încă multe altele pe lângă asociațiile Uniunii Scriitorilor, în facultăți și școli, precum și în mediul rural. O cifră exactă e greu de stabilit, dar se poate spune că numărul lor a ajuns la valori apreciabile. Însă, chiar dacă am fi în posesia unor date statistice, certe, autenticitatea lor ar fi minimă, deoarece apar mereu altele, după cum unele se autodizolvă sau figurează doar cu numele în bilanțurile sezoniere ale forurilor de resort. [...] Cenaclul literar nu poate fi decât o grupare a oamenilor de vocație, chemați de aceeași pasiune, stăpâniți de necesitatea de a confrunta opera înainte de publicare, pentru a cunoaște opiniile competente, caracterizate prin probitate artistică și morală. Preocupările susținute de creație se cer a se manifesta cu regularitate în ședințele cenaclului, necesar a fi conduse de un scriitor, critic sau istoric literar competent, o adevărată *autoritate critică și morală*, personalitate cu largă informație, convingeri ideologice ferme, cu un orizont de gândire marxist-leninist, dotat cu sensibilitate estetică, dăruit acestei nobile activități obștești. [...] Problemele organizării și funcționării cenaclurilor și cercurilor literare deosebit de numeroase și actuale reclamă din partea forurilor competente – Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, Uniunea Scriitorilor, a celorlalte organisme, măsuri corespunzătoare, prompte pentru așezarea mișcării literare de amatori pe temelii trainice. Emiterea de către C. S. C. A., în colaborare cu Uniunea Scriitorilor, a unui regulament de funcționare, diferențiată pentru cenacluri și cercuri, consolidarea organizatorică pot face din ele rezervorul atât de necesar pentru continua îmbogățire a forțelor noastre literare”.

- [„Cronica”, nr. 46] Ion Achip redă *Documente inedite* din corespondența lui M. Sadoveanu. ■ Zaharia Sângeorzan se referă la volumul lui Mircea Radu Iacoban: *O mască în plus*: „Microromanul lui Mircea Radu Iacoban poate constitui și substanța unui text cinematografic care pe ecran ar deschide semnificații neobișnuite. Scriitorul e un analist căruia nu-i scapă nicio mască posibilă”.

- [„Flacăra”, nr. 47] În pagina *Reportaj de șapte zile*, I. Pop prezintă *Festivalul național al teatrelor dramatice la Cluj*. □ Iuliana Pop, în *Premieră de toamnă: Repertoriul*, realizează o amplă prezentare a repertoriilor teatrelor din Timișoara, Oradea, Craiova și Ploiești. □ Valeriu Cristea prezintă romanul lui Boris Pilnik, *Anul gol*. □ În rubrica *Șapte zile pe pământ*, N. Nicoară expune „*Sara pe deal*” în 8 versiuni, o prezentare a volumului alcătuit de Nelson Vainer și publicat la Rio de Janeiro. ■ *Memento, Carte*: prezentarea volumului *Ingeniosul bine temperat* de Mircea Horia Simionescu, „o carte care relevă multiplele fațete ale unui talent îndelung exersat și șlefuit”. □ Succintă expunere despre volumul *Criza de timp* de Pop Simion, publicat la E.P.L. ■ Se anunță apariția volumului *Opera deschisă* de Umberto Eco, la E.L.U., în traducerea și cu o notă introductivă de Cornel Mihai Ionescu. □ În secțiunea de *Teatru*, se prezintă piesa lui Horia Lovinescu, *Al patrulea anotimp*, „piesă care a făcut un rapid circuit al teatrelor din țară”. □ Recomandarea piesei lui D.R. Popescu, *Acești îngeri triști*, jucată la Tg. Mureș.

• [„Luceafărul”, nr. 46] *Povestirea și scrisul frumos* este articolul semnat de Al. Philippide în care sunt făcute o serie de remarci cu privire la „păcatele” scrisului contemporan: „Metoda notațiunilor reci și directe, care convine nuvelei, cu condiția ca subiectul să prezinte un element de surpriză sau de noutate, dăunează romanului atunci când este întrebuițată în chip absolut”. Totuși, „scriitorii care au simțul măsurii” și cu „talentul povestirii” pot „scăpa de asemenea neajunsuri. [...] Trăim astăzi într-o epocă în care scrisul frumos nu mai are prețul pe care îl avea altădată. Chiar cei mai puternici scriitori par să neglijeze tot mai mult scrisul migălos și lucrat, rotunjirea frazei, cadența perioadelor, construcția stilistică a operei literare. Gustul literar de astăzi înclină mai mult către evenimentul trăit, către romanul reportaj, către o interpretare a vieții, în care nu mai este loc pentru șlefuire și strălucire artistică, fraza este lăsată să țâșnească fără să mai fie lucrată și, odată așternută pe hârtie, prin însuși faptul existenței ei ia o valoare foarte deosebi definitivă, în ochii autorului. Nu mă împotrivesc, cel puțin în principiu, acestei tendințe. Cunosco toate excesele și toate deformațiile la care poate să dea loc o exagerată căutare a strălucirii stilistice. [...] Totuși ar fi păcat ca tradiția scrisului frumos să se uite. Este una dintre cele mai înalte tradiții literare. Pasiunea scriitorului pentru frumusețea frazei, dragostea față de cuvântul scris, munca pentru găsirea expresiei juste, căutarea termenului exact, grija de a păstra mereu cadența și echilibrul perioadelor, precum și adaptarea stilului la subiect cu toate schimbările de nuanțe de ton; acestea sunt adevărate îndeletniciri de scriitor, și nici un scriitor adevărat nu poate disprețui vraja lor subtilă fără să riște ca o dată cu ele, să-și disprețuiască însuși talentul. [...] Vorbesc aici de o minimală frumusețe a scrisului, atât cât trebuie pentru a conferi calitatea de literatură unei lucrări și de scriitor unui publicist. Scrisul frumos, chiar acest scris frumos minimal, nu se învață. El există în om ca o însușire naturală și aproape s-ar confunda cu talentul, dacă în talent n-ar intra și alt element, care este meșteșugul. A scrie frumos, adică a orându-i vorbele după un ritm propriu și a le da o cadență și o armonie personală este o calitate susceptibilă fără îndoială, de perfecționare și de cultivare continuă. Dar e o calitate pe care trebuie s-o ai de la început. Și cred că ea este aceea care deosebește pe adevăratul scriitor. [...] Tendința actuală din literatura de pretutindeni de-a scrie repede, cu ușurință, fără eforturi și reveniri, fără migală și cizelare, nu exclude scrisul frumos. Tendința aceasta ar putea chiar aduce o împropățare de forțe, cu condiția, bine înțeles să se păstreze măcar un minimum de tradiție a scrisului frumos, fără de care nu poate exista o literatură. Frumosul literar este astfel scoborât din estetismul esoteric și adus în mijlocul vieții. Și, într-adevăr, acest frumos pur și sacru, căruia i s-au devotat mulți scriitori de la începutul secolului nostru, devenise obiectul unui cult absurd. Scrisul frumos începuse să fie luat ca scop în sine. O tradiție, numită altădată a artei pentru artă, cu rădăcini în Gautier și în Flaubert, făcea din scrisul frumos o ocupație exclusivă a scriitorului. Pasiunea scrisului frumos a fost împinsă până la limitele ei extreme și idealul; frumosului literar a fost așezat în regiuni inaccesibile unde era amenințat

să moară, rozându-se pe sine însuși și înnăbușându-se în vidul izolării, departe de aerul respirabil și de vânturile înviorătoare ale vieții. Împotriva acestei tradiții o reacție era necesară. Ea a venit. Și iată de ce e probabil că ceea ce apare ca o repulsie față de scrisul frumos este câteodată numai o nevoie de dezintoxicare. Că această dezintoxicare este ea însăși prilej de excese este în firea însăși a fenomenului literar. [...] Unii scriitori, în grija lor de a scrie cât mai realist și cât mai aproape de viață, cred că vor izbuti și mai bine acest lucru dacă vor întrebuița un stil neglijent, plin de expresii parcă înadins alese ca să fie cât mai urâte. Acești scriitori arată chiar un dispreț față de preocupările stilistice. Sub pretext că descriu viața «așa cum este», scriitorii pot cădea foarte ușor în greșeală. Odată porniți pe calea aceasta, ei sunt ispitiți să confunde stilul realist cu stilul vulgar, să creadă deci că lipsa de artă este o calitate și că a scrie simplu și limpede înseamnă a scrie searbăd și fără culoare. De la stilul pretențios artistic, s-a ajuns la lipsa preocupării artistice. Mai mult chiar. Nu e rar când la unii prozatori află un ton de vorbărie grosolană, care supără chiar atunci când observația e justă, caracterele bine prinse, acțiunea bine condusă. Scriitorii aceștia își închipuie, cu o desăvârșită bună credință, că dacă zugrăvesc personaje vulgare, oameni primitivi, nu numai că trebuie (cum e și potrivit) să pună aceste personaje să vorbească cu expresiile și tonul lor firesc, ci trebuie ca și ei, autorii înșiși, când descriu, să împrumute expresiile și tonul personajelor. Este aici o foarte greșită atitudine. Autorul trebuie să-și păstreze față de personajele lui o distanță de la creator la creatură și nu trebuie să se confunde până într-atâta cu personajele lui încât să vorbească și el ca ele. Nu e nevoie, când descriu un mediu de oameni grosolani și vulgari, să vorbesc și eu ca ei. [...] Și aceasta pentru motivul foarte simplu că realism nu e totuna cu vulgaritatea și că poți foarte bine să vezi realist și să scrii frumos. Aș mai adăuga că aceste considerații despre frumusețea scrisului sunt aplicabile, cred eu, la artă în general, mai exact la acea artă care are drept scop producerea unui efect plăcut. Dar există oare o artă care să nu aibă acest scop? O parte din arta actuală se îndreaptă, se pare, către acest rezultat. Considerațiile asupra acestei situații constituie însă obiectul altor discuții, care nu-și au locul în expunerea de față”.

■•Apare nuvela *Fotografia colonelului* de Eugen Ionescu, în traducerea lui Dumitru Țepeneag. Publică poezii: Mircea Dinescu (*Pe cumpănă, Fugă în doi, Aproape neant, Noi nu știm cui ne vindem, Timp nevânat, Vânătoare inversă, Fugă prin labirint, Cât timp există vinul*), Ioana Bantaș, Cristina Tăcoi, George Aliman, Grigore Arbore, Florica Mitroi, Al. Raicu, Tudor Rădulescu, Vintilă Ornaru, Florin Huțanu, Ileana Miroiu, Ion Lazău, iar Octavian Stoica, povestirea *Cina cea de pe urmă*.

■•Irina Grigorovici se oprește la volumul de reportaje ale Profirei Sadoveanu, *Stele și luceferi*, care ilustrează „existența unui reporter cu o structură și o metodă puțin obișnuite”, prin faptul că „terorizată de ideea întrebărilor, pe care le amână, le evită sau le pronunță parcă legitimându-se, obține nu o dată răspunsuri deosebit de interesante”. Se bănuiește că la acest rezultat se ajunge pentru că reporterul dă dovadă de o „încordare timorată”, care-și are „originea

într-o venerație adesea paralizantă pentru personalitățile interogate”. Acest farmec, este posibil să-i fi câștigat simpatia artiștilor și-i „constrâneau să bucure o așteptare plină de neumbrite nădejdi”.

16 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 8249] Mircea Vaida semnează *Substanța vitală a poeziei se află în adâncul vieții poporului*: „Inspirându-se din realitatea nemijlocită a contemporaneității, poetul e implicat în dialectica vieții sociale. De aceea, poezia înțeasă doar ca monolog nu e cu puțință. Prima calitate a poetului e dialogul, iar destinul său e cuvântul. Acest cuvânt în poezie devine imagine, metaforă, entitate lirică. Când Marx ironiza comparația banilor cu sângele (vezi Marx, *Despre critica economiei politice*), el sublinia totodată unitatea indestructibilă dintre idei și limbă. Iată un raport teoretic care în lirică dobândește calități sensibile, declanșând complicate reacții în conștiința cititorului. Prin talent, prin puterea de selecție a esențelor pe care le transfigurează artistic în vers, poetul are menirea de a releva contemporanilor adevărurile lumii și ale timpului său. El nu poate fi un spectator contemplativ, ci este un participant activ în dinamica socială, în pulsul viu al evenimentelor. [...] Dialectica spațiului poetic românesc trăiește în epoca noastră nu numai un moment de perfectare a limbajului, ci și unul de revalorificare a permanențelor, implicit de o vizibilă accentuare a diversității. Iar această diversitate a liricii contemporane românești își are izvorul în însăși imaginea clocotitoare a vieții, în dialectica lumii socialiste în care trăim, în schimbările petrecute în conștiința omului, într-un cuvânt, în adevărul deopotrivă al vieții și al poeziei. Oamenii n-au încetat niciodată să se frământa, să-și pună întrebări, să fie încercați de dileme intime și, de asemenea, să dobândească triumfuri ale faptei, care își cer împlinire poetică. Calea spre atingerea acestui nobil deziderat o constituie – așa cum ne îndeamnă partidul – cercetarea în adâncul existenței poporului. Aici sunt depozitate permanențele și adevăratele temeuri ale diversității lirice, aici se află substanța vitală a poeziei, menită să răspundă exigențelor spirituale ale omului zilelor noastre”. ■ În rubrica *Adnotări* apare *Literatura în amfiteatrul universității populare* de C. Radu: „Peste câteva zile se va inaugura în Capitală o instituție culturală cu un profil inedit, prima de acest gen din țară: este vorba de Universitatea populară de literatură. Inițiativa, întâmpinată de la bun început cu interes – atât de criticii de specialitate, cât și de numeroși iubitori ai literaturii – dovedește că mult discutata noțiune de «cultură de masă», cultură pentru publicul cel mai larg, reprezintă un fenomen dinamic, cu multiple posibilități de afirmare în viața contemporană, în momentul în care, «evadând» în dosarele prăfuite ale formalismului, reușește să surprindă pulsul real al interesului public. Noua Universitate populară va funcționa sub conducerea profesorului Vladimir Streinu, în sediul Casei de cultură a sectorului 5 și va include cinci cursuri diferite, cinci posibile puncte de vedere asupra uneia și aceleiași teme: literatura. □ Criticul Aurel Martin va inaugura discuțiile în cadrul cursului *Profi-*

luri literare contemporane care, având un caracter bilunar, va consacra pe de o parte o suită de medalioane literare unor scriitori ca Blaga, Călinescu, Panait Istrati. Iar pe de altă parte, va oferi posibilitatea unor dialoguri literare cu autori contemporani. □ Un al doilea curs se intitulează *Studio literar*. În cadrul său, cursanții vor putea participa la o serie de întâlniri cu membrii familiilor unor mari scriitori (Profira Sadoveanu, Florica Rebreanu etc.) precum și la discuții cu unii dintre cei mai cunoscuți scriitori contemporani. □ *Dramaturgia secolului XX* este cel de-al treilea curs al Universității populare. De această dată, expunerile vor căuta să îmbrățișeze cele mai semnificative aspecte ale mișcării dramatice contemporane și vor fi ilustrate cu fragmente adecvate din repertoriul teatrelor bucureștene. □ Una dintre cele mai izbutite emisiuni ale televiziunii constituie punctul de plecare al cursului intitulat de organizatori *Mult e dulce și frumoasă*. Ca și pe micul ecran, și aici discuțiile vor fi conduse de conf. univ. Sorin Stati. □ În sfârșit, al cincilea curs: *Capodoperele literare ecranizate*, are cel mai puțin nevoie de prezentare. Aici analiza atentă, la obiect, a operei literare ca și a ecranizării este urmată de proiectarea unor filme ca: *Hamlet*, *Pygmalion*, *Mizerabilii*, *Pădurea spânzuraților*, *Doamna cu câțelul*, *Pe frontul de Vest nimic nou* etc. Conducătorul cursului: Ion Cantacuzino. Prima întâlnire pe care Universitatea populară de literatură o fixează membrilor săi este joi 20 noiembrie. Cu acest prilej, criticul Ov. S. Crohmălniceanu va prezenta medalionul *Tudor Arghezi*, urmat de un recital din creația poetului în interpretarea actorilor de la Teatrul Național «I.L. Caragiale». □ *Oaspeți de prestigiu în salonul literar al Televiziunii* de M. Costea: „O inițiativă cu toate șansele de a suscita interesul este *Salonul literar* al televiziunii. Se răspunde, în parte, prin aceasta, unor repetate și îndreptățite sugestii. Ultima dintre emisiuni *Viața – atelierul permanent al scriitorilor* impunea atât prin tema în dezbatere, anticipând «profesiuni de credință» și definiiri în raport cu una din condițiile esențiale ale artei cât și prin numele participanților. Interviu cu scriitorul Marin Preda, despre *Proză și ambiguitatea de idei*, în cadrul căruia s-au făcut pertinente disocieri și s-au discutat – cu preocupare pentru nuanțe – relația dintre literatură și ficțiune, dintre ambiguitate și pulverizarea, disoluția ideilor, a prilejuit cunoașterea unor opinii interesante ale acestui prozator care nu și-a îngăduit în activitatea sa literară gestul gratuităților și inconsecvenței artistice. După cum prezența pe micul ecran a scriitorului Zaharia Stancu – de această dată în ipostaza sa nemijlocit lirică – avea să consolideze sentimentul consecvenței cu sine pe care îl confirmă poetul prin modalitățile poeziei sale, prin universul metaforic în care natura împărtășește, ca un simbol etern. La întrebarea *Scriitorul are nevoie de documentare?*, s-au emis idei demne de atenție de către prozatorul Eugen Barbu, criticul Șerban Cioculescu și tânărul poet Nicolae Ioana. Considerațiile despre «experiența de viață și experiența literară», «spiritul polemic în literatură» (E. Barbu), despre «condițiile durabilității creației» și consecvențele nedorite ale «imperialismului îngust» (Ș. Cioculescu), pledoaria pentru «cultură solidă, multilaterală» (N. Ioana) au conturat câteva dintre răspunsurile posibile la temele discuției.

Emisiunea a fost completată, printre altele, cu versurile poetului Tiberiu Utan a cărui sensibilitate a fost transmisă, în parte, și imaginilor filmate, de convorbirea cu prozatorul Pop Simion prin care s-au definit câteva din sensurile conținute în titlul ultimei sale cărți, *Criza de timp*, cu participarea esteticianului Ion Pascadi. [...] O sugestie pentru «amfitrionii» salonului literar: ei (de ce nu *ele*, potrivit tradiției?) nu trebuie să uite nici o clipă că sunt gazde, că au datoria de a fi ospitalieri și discreți, de a-și forma un stil, de a stimula discuțiile și răspunsurile la întrebări nu apelând la tonul și concizia unor interviuri de rutină. Și, poate, că în folosul unității emisiunii ar mai trebui cumpănit asupra profilului ei, pentru că așa cum arată acum pare a fi mai mult o revistă literară vorbită decât ceea ce promite titlul”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6377] B. Inocențiu publică ancheta *Puncte de reper în receptarea operei literare*, la care participă Al. Dima („Generația tânără trăiește intens problemele esențiale ale existenței și judecă opera în funcție de interesul manifestat de aceasta pentru viață.”), Șt. Aug. Doinaș („Prin însuși faptul de a exista, literatura semnifică, destinul ei propriu este acela de a comunica...”) și Grigore Matei („Între datoriile școlii: orientarea în permanență a tânărului spre valorile certe”).

17 noiembrie

• [„**Scânteia**”, nr. 8250] Citim o scurtă notă, *Serile „Astrei”*, semnată de Valeria Coliban: „Cunoscute sub denumirea generică de *Serile «Astrei»*, manifestările culturale organizate de revista brașoveană «Astra» și-au câștigat simpatia și interesul oamenilor de cultură din orașul de la poalele Tâmppei. Această inițiativă a pornit de la ideea necesității unui dialog mai viu, al unui contact mai strâns între personalități de frunte ale vieții noastre artistice-culturale și publice, pe teme ale artei contemporane. Așa, de pildă au fost oaspeții «Astrei» maestrul Corneliu Baba și studenții clasei sale, organizându-se cu acest prilej sub auspiciile «Astrei» și cu sprijinul Teatrului dramatic din localitate o expoziție în holul teatrului. Într-o altă «Seară Astra» compozitorul Doru Popovici și-a prezentat câteva compoziții audiate apoi pe bandă de magnetofon. Altădată, poeta Nina Cassian a citit din versurile sale și a susținut un spiritual dialog cu publicul despre tendințele actuale în poezia românească. [...] La dezbaterile literar-artistice din cadrul *Serilor «Astrei»* au participat, din partea redacției, criticii Mihai Nadin și Voicu Bugariu. Cu excepția expoziției clasei Corneliu Baba, întâlnirile, expozițiile și audițiile au avut loc în cadrul redacției, stabilindu-se și pe această cale un contact mai strâns între revistă și cititorii săi”.

18 noiembrie

• [„**Scânteia**”, nr. 8251] Se anunță *Deschiderea lucrărilor sesiunii Marii Adunări Naționale*. □•Natalia Stancu semnează cronică dramatică pentru piesa *Acești îngeri triști* de Dumitru Radu Popescu, jucată la Teatrul de stat din Tg. Mureș – secția română: „*Acești îngeri triști*, este, după părerea noastră, cea mai

bună creație dramatică – dintre cele publicate până acum – a lui D. R. Popescu. Mai puțin pretențioasă decât cea a unor lucrări anterioare, problematica ei se relevă însă pe deplin organică scriitorului – componentă a unei viziuni personale încheiate, clare, larg cuprinzătoare asupra existenței noastre sociale. *Acești îngeri triști* este o lucidă dezbateră etică, strâns legată de curajoasa dezbateră socială în actualitate. O creație artistică străbătută de adevăr, un text de autenticitate și adâncime analitică a aspectelor pe care le abordează, a caracterelor și comportamentelor pe care le reflectă. [...] Desigur, judecată cu exigență în plan formal, piesa nu este fără cusur. Arhitectonica ei este relativ comună și întrucâtva artificială (flash-back-urile în memorie, intrarea și ieșirea inabil concepută a personajelor din scenă). Simbolurile sunt uneori prea explicite. Conversația se angajează greu între trei personaje”.

19 noiembrie

● [„Scânteia”, nr. 8252] În acest număr, printre alte legei, este publicată: *Legea privind organizarea și funcționarea Miliției*.

● [„Viața studentească”, nr. 40] Marian Popa dedică o amplă cronică romanului *Princepele*. „Fiind o sinteză, ea implică înainte de orice un coeficient de alegorie. Opera aceasta este ceea ce este, dar în același timp ea este ceea ce dorim să înțelegem noi înșine că este. Ea are etaje și subterane, este un obiect care include și iradiază în același timp, un transcendent și un transcendent. Princepele nu a existat niciodată, el este motivul pilon al unui basm, dar actele Princepelui s-au produs dintotdeauna. Fanariotismul poate fi situat în plan spațial sau temporal dar el este în aceeași măsură o predispoziție eternă, definitorie pentru un individ și o colectivitate, un mod existențial materializat într-o succesiune de variante concrete... Putem deci urmări textul ca ficțiune pură, ca *basm*, dar îl putem urmări și ca *sinteză*, în care caz decodarea evenimentelor cărții într-un sens anume este obligatorie... Ca operă de sinteză, *Princepele* sancționează adevărul potrivit căruia o sinteză ideală se bizuie pe o erudiție uriașă. Într-o vreme când scriitorii mai tineri și mai vârstnici, din suficiență sau din frivolitate, își refuză efortul acoperirii proprii opera cu aurul marcat al spiritului dintotdeauna, rezumându-se la o precară experiență personală sau simțindu-se eventual liniștiți în preajma unor neajurate motto-uri pescuite din autori moderni descoperiți din întâmplare cu trei zile în urmă, Eugen Barbu explorează sistematic și cu fanatism un imens rezervor documentar național și extranațional pentru a alege acele fapte și cuvinte necesare unei structuri bine precizate... o operă esențială nu se scrie numai cu talent, ci și cu cap, iar inteligența nu înseamnă numai manifestarea reflexelor necondiționate ale logicii elementare ci și truda tenace și sisifică trebuitoare descoperirii tuturor evenimentelor lumii ce trebuie apropiate, a disocierii identităților aparente, a mascării celor prea vizibile. Dar erudiția cărții, refuzând informația de uz comun, este atât de subtil rarismă și atât de perfect aglutinată în aceeași plasmă creativă cu elemental datorat ficțiunii, încât ea este dificil de redobândit. Devenită astfel irecuperabilă pentru o lectură neatentă, erudiția se convertește în esoterism, ter-

men de simetrie și rezonanță pentru evenimentul istoric închis într-un sistem secret de chei... Înainte de orice, *Princepele* este o meditație în jurul puterii centralizate într-un individ... (Dar) nu m-aș sfii să rostesc în legătură cu acest roman cuvântul *capodoperă*, dacă acesta ar mai spune ceva astăzi. Căci *Princepele* este mai mult decât o capodoperă: este una dintre cele mai rafinate cărți ale literaturii române din câte cunosc.” □ În serialul pornit în paginile revistei studenților, Eugen Barbu ajunge și la portretizarea criticului Pompiliu Constantinescu: „Într-o cultură în care reputațiile se făceau și se mai fac cu agresivitate și amenințări, cu zborșiri și violențe de cuvânt, cu trimiteri de scris de amenințare pentru că geniile noastre erau vindicative și învățaseră să se ardeieze preventiv, Pompiliu Constantinescu a practicat analiza depozitată, chirurgia exercitată cu un cuțit sterilizat până la sașițetate. «*Omul cu ochi de majolică*», cum îl descria Arghezi, practica un olimpianism sagace și nu voia să se angajeze în nicio tabără, pentru că reușitele cu hurta, în bandă, îi repugnau... vedea în critica literară o magistratură, cerând o pregătire severă... El rămâne pentru noi toți tipul criticului incoruptibil, absent de la bătaia oricărui vânt sau oportunități.”

20 noiembrie

• [„*Scânteia*”, nr. 8253] Apare *Interviu acordat de tovarășul Nicolae Ceaușescu secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat, tovarășului Gavro Altman, redactorul șef al revistei «Komunist», organ al Uniunii Comuniștilor din Iugoslavia.* ■ Emil Vasilescu semnează *Alexandru Vlăhuță – marcantă personalitate culturală a epocii sale*: „S-a împlinit o jumătate de veac de când a încetat din viață Alexandru Vlăhuță, unul din animatorii de seamă al culturii noastre, personalitate cu disponibilități multiple, participant decenii de-a rândul la dezbaterile principalelor probleme care au frământat literatura și arta românească către sfârșitul secolului trecut. [...] La 50 de ani de la moarte, imaginea lui Alexandru Vlăhuță rămâne vie, prezentă prin tot ce are mai durabil, în edificiul cultural ridicat cu atâta trudă de generații de gânditori și artiști”. □ Textul este urmat de o scurtă notă: „Cu prilejul aniversării celor cinci decenii de la moartea scriitorului, Comitetul județean pentru cultură și artă – Vrancea a organizat ieri, la Ateneul popular din Focșani, un simpozion *Alexandru Vlăhuță*. Manifestarea a fost urmată de un recital de poezie la care și-au dat concursul artiști din București și elevi ai liceelor din Focșani, precum și de o vizită la Casa memorială «Vlăhuță» de la Dragosloveni, unde poetul a locuit și a scris o mare parte din opera sa, în ultima parte a vieții. □ La liceul nr. 3 «Nicolae Bălcescu» din Târgoviște, oraș unde Vlăhuță a funcționat ca profesor, a avut loc, de asemenea, o adunare comemorativă”.

• [„*Albina*”, nr. 47] Ion Bănuță publică evocarea *Dincolo de mărtișor*: „O! În Mărtișor, doarme liniștit un neliniștit. Departe de toți, și de toți aproape, doarme un stăpân frumos, care umblând cu creionul pe hârtia multicoloră a cerului, călcând apăsat foarte pe pământ, unduind ca secara în vânt printre flori și orătănii, iubind toate cele omenești, rămânând mereu el însuși, de la *Duhovnicească* la

1907, de la *Testament* la poemul închinat lui Ion și Mariei, atunci când Puterea populară l-a decorat cu *Secera și ciocanul*". □•Ion Blăgăilă deapănă amintiri despre *Sadoveanu în Țara Moșilor*: „După ce a vorbit mulțimii în piața Hălmagiului, a doua zi, cei care-l însoțeam am urcat pe valea Băneștilor, apoi am trecut după două zile de pescuit pe cealaltă vale, a Băneștilor, urcând la Găina în ziua târgului. Era nespus de mulțumit de trofee de vânat ale păstrăvilor care se frigeau în fiecare zi pe jar, în plină natură, aer și apă cum numai în izvoarele din Munții Apuseni găsești. [...] După ce a vizitat împreună cu noi cele trei piscuri ale culmii muntelui Găina și după ce și-a luat rămas bun de la poporul adunat în număr mare, condus cu mare alai spre apusul muntelui, Sadoveanu a declarat că va veni din nou Țara Moșilor în anul următor, spre a întâlni această minunată lume și a revedea acest miraculos târg de fete – nedeie plină de sărbătoare, și că nu va pleca din Țara Moșilor până nu va vizita-o dintr-un colț în altul și nu va vedea toate monumentele ei naturale și istorice, aduse lui la cunoștință de moși. Amintirea lui Sadoveanu a rămas pentru noi, moșii, vie și plină de semnificație”. □•Camil Baltazar prezintă volumul *Rădăcină și cer* de Mihai Gavril: „Poet de idei și rapsod plin de o aleasă sensibilitate, Mihai Gavril toarnă în vers un fior de arzătoare poezie ce străbate, ca un acord vibrant și plin de violoncel tot acest volum. [...] Păcat că spațiul nu ne îngăduie să cităm atâtea versuri câte ne-au plăcut și încântat cu deosebire din poeme de-a dreptul antologice, care demonstrează, pe lângă talentul autorului, o concepție a sa limpede despre mesajul artistic pe care-l împărtășește cu un meșteșug demn de toată lauda”.

• [**„România literară”, nr. 47**] Valeriu Cristea publică articolul *Critica criticii și drama sterilității*, îndreptat împotriva activității lui Cornel Regman de la revista „Tomis” (rubrica intitulată *Cică niște cronicari*) unde, se pare că, uneori, strategia membrului Cercului literar de la Sibiu era discreditarea recenzițiilor: „Printr-un mecanism al compensației, descalificarea celui pus să dea un verdict asupra operei nu poate decât să bucure. Cu atât mai mult cu cât Cornel Regman are realmente un simț al carențelor, adulmecând repede și singur țara. În situația la care s-a ajuns, de controverse frivole în contestări reciproce, activitatea de la «Tomis» a lui Cornel Regman are o latură pozitivă: când aproape fiecare critic, oricât de tânăr, se închide într-un turn de infatuare, așteptând numai aplauze, e bine să existe un astfel de cenzor benevol, puricând textele, scrutându-le vigilent cu lupa. [...] Sunetul nou pe care Cornel Regman îl aduce în critică e un mormăit de nemulțumire. Salutar în anumite împrejurări, acest Moș Martin al criticii produce în altele destule confuzii. Penetrant uneori, Cornel Regman nu este întotdeauna obiectiv, căci ascunde pe autor în spatele defectelor sale reale adeseori. Cu defecte și calități, critica criticii nu este însă la Cornel Regman, cum s-ar putea crede, manifestarea unei superiorități, ci, dimpotrivă, consecința unei inferiorități, a unei infirmități. Constrâns de inaptitudini, autorul o practică pentru că e tot ce știe poate să facă. [...] Critic propriu-zis, în adevăratul sens al cuvântului, el însuși nu este. Pentru a putea fi, trei lucruri trebuie oricine să facă:

a) să descopere talente, să le sprijine, să le lanseze; b) să emită judecăți de valoare pe cât posibil exacte; c) să știe să analizeze un text literar. Pe cine a descoperit însă Cornel Regman? Ce nume noi a impus? Ce scriitor sau ce operă a lansat? [...] În ce privește capacitatea de orientare în sfera valorilor, intuiția, gustul, e destul e destul să amintim un articol publicat în «Gazeta literară» acum vreo cinci ani, în care autorul situa pe același plan cu *Moromeții* o operă nelipsită de calitate, dar aflată, cu toată circumferința ei uriașă, sub nivelul literaturii lui Marin Preda. Este vorba de *Cordovanii* lui Ion Lăncrăjan.” Cu Valeriu Cristea nu e de șagă, atunci când discreditează: „Scriind despre Eminescu – piatră de încercare a vocației critice – pana lui Cornel Regman scoate un sunet insuportabil, de cui tras pe sticlă”. ■•I. Negoitescu îi răspunde peste o săptămână lui Valeriu Cristea în nr. 48/ 27 noiembrie 1969 (*Un critic despre „critică”*) pentru că „alimentate la rândul lor de veniturile resentimentului, astfel de opinii pot da naștere la erori de apreciere”. Punctul central asupra căruia își concentrează atacul I. Negoitescu este pretenția lui Valeriu Cristea de formula principii general valabile: „O polemică este doar o polemică și ea are totdeauna un caracter foarte personal. Dar când un critic și-o întemeiază pe enunțul principiilor, cu pretenția deci de a rezolva pe cât cu puțință definitiv un caz sau o problemă, i se cere să se conformeze aceluși examen al probității profesionale. Nu poți judeca global o operă și un autor, prin două-trei exemple luate la întâmplare, chiar dacă în sine ar fi exacte.” ■•S. Damian semnează cronică literară, despre romanul lui Mircea Horia Simionescu, *Ingeniosul bine temperat. 1. Dicționar onomastic* (E.P.L.), un joc de-a (im)postura: „Pentru orice eventualitate, vizitatorii sunt preveniți. Atenție, piatra prețioasă se află în compania imitației. Acest amestec e premeditat, satisfacție perfidă a celui care oferă și piste bune și cele eronate ca să deruteze următorii.”

• [„Tribuna”, nr. 47] Continuă preocupările lui Ion Lungu din articolul *Mimocritica și subcritica*, pornind de la termenii ființare și de-ființare în contextul diverselor manifestări în domeniul criticii românești. ■•Al Căprariu problematizează în articolul *Memoria poetului* intervenția fiicei lui Lucian Blaga cu privire la publicarea în paginile revistei a unor manuscrise, scrisori sau amintiri despre acesta. În esență întrebarea lui Căprariu este cui aparține creația lui Blaga – moștenitoarei sau literaturii române și universale? Autorul enunță imperativul cunoașterii lui Lucian Blaga, dincolo de pretențiile de monopol emise de fiica acestuia, cu atât mai mult cu cât multe scrisori și amintiri aparțin unor fonduri păstrate prin grija altor persoane decât rudele lui Blaga. ■•Articolul *Două teorii ale cuvântului poetic* de Valentin Tașcu dezvoltă ideea bipolarității poeziei contemporane românești, exemplificând cu două volume de poezii ale lui Nichita Stănescu și Ion Alexandru. Fără a face o comparație între cele două volume diferite, autorul discută despre cei doi poeți ca reprezentativi pentru două extreme definitorii ale poeziei: „Am ales, pentru demonstrație, pe Ion Alexandru și Nichita Stănescu, dată fiind recunoscuta lor personalitate poetică, precum și datorită

aparitiei simultane a volumelor lor”. □•Simion Ștefan contribuie la rubrica *Lecturi* cu recenziile cărții lui Constantin Crișan și Victor Crăciun, *Literatura română în lume* – „un prim instrument de neîndoielnică utilitate”, însă „departe de exhaustivitate, urmărind cu fină atenție interesul stârnit de valorile literare românești peste hotare”. Autorilor le este reproșată lipsa lui Ion Vinea printre numele menționate în volum, dar și unele „considerații prea generale despre scriitori și opere care nu reușesc să se individualizeze îndeajuns.” O altă contribuție îi aparține lui Petru M. Haș, care oferă recenziile volumului de debut al lui Ilie Măduța, *Corabia autohtonă*, menționând influențele lui Radu Stanca și Ștefan Aug. Doinaș. Este subliniat romantismul german al poeziei debutantului, dar și meditația filosofică similară cu cea a lui Lucian Blaga. □•Sub titlul *Coșbuc inedit* sunt publicate versuri traduse de poetul ardelean din *Iliada* lui Homer. □•Rubrica *Dialoguri* aduce în prim plan volumul *Antologia literaturii române de avangardă* a lui Sașa Pană, în articolul lui Ion Oarcăsu *Dilema scriitorului avangardist* și în cel scris de Mircea Vaida și intitulat *Răzbunarea lui Anatole France*. Mircea Vaida subliniază nonconformismul ca trăsătură definitorie pentru mișcarea avangardistă, continuând o idee expusă de Ion Oarcăsu, însă reliefează și substratul clasic al multor scriitori români considerați avangardiști. Extrapolând, Vaida discută despre Anatole France ca punct de reper literar pentru avangarda occidentală și despre o așa-zisă răzbunare a acestuia. □•*Două ore cu André Frénaud* consemnează un dialog între acesta și Paul Teodorescu despre vizita lui Frénaud în România, impresiile acestuia referitoare la țară și scriitorii pe care i-a cunoscut. □•*Foyle's* de Sever Trifu prezintă uriașa librărie din Londra, istoria acesteia și modul de desfășurare al lansărilor de carte. Este menționată și expoziția de carte românească ce are loc anual, în 24 ianuarie, în Galeriile de Artă din Charing Cross Road.

• [„**Glasul Patriei**”, nr. 33] Paul Anghel semnează *Dimitrie Bolintineanu – 150 de ani de la naștere*: „Ce ne-a rămas de pe urma sa, pentru ce-l prăznuim?... Dacă n-ar fi fost decât viața de aprigă și frumoasă dăruire și încă ne-ar ajunge pentru a-l cinsti. Dar Bolintineanu, într-un alt fel decât Alecsandri, cu mai puțină strălucire, dar nu cu mai puțin aleasă vibrație, a reprezentat sufletul epocii, marile ei elanuri patriotice, desfășurate în unduiri bogate ca și faldurii stindardelor de zile mari. Poezia lui s-a confundat pentru câteva generații cu poezia patriotică, chiar când Eminescu a ridicat genul pe amănunțite culmi stelare, chiar când Coșbuc l-a transformat în glas feeric și tulburător de autentic al baladei, chiar când Goga a făcut ca același gen să pună în mișcare munții răzvrățiți și râurile lacrimilor. Peste aceste cuceriri ale lirismului național, poezia lui Dimitrie Bolintineanu, după inițiala lui Alecsandri, a rămas totuși brava literă secundă din alfabetul simțămintelor noastre patriotice, fiindcă stihurile acestui poet reprezintă și reprezenta un început sfânt de inițiere în taina patriei”. □•În textul *Un poet al marilor iubirii*, Radu Gyr scrie despre Traian Iancu: „Dăruindu-ne, recent, un volum de versuri, sugestiv intitulat *Dragostele mele*, Traian Iancu se dovedește

vrednic de succesul obținut în rândurile masive ale cititorilor: inspirație proaspătă, emoții calde, vers cristalin și vibrant”.

21 noiembrie

• [**„România liberă”, nr. 7821**] Ion Roman publică articolul dedicat împlinirii a 50 de ani de la moartea lui Alexandru Vlahuță. Apreciind, în spiritul ideologiei P.C.R., „orientarea pozitivă” a operei sale, susținută de interesul pentru „necesitatea observației sociale”, a „fenomenelor specifice din realitatea imediată”, precum și de „puritatea și limpezimea expresiei”, semnatarul articolului arată că „lumea evocată este a celor împovărați de durere, a țăranilor asupriți, a intelectualilor sensibili”, oprimați de o „societate obtuză și ostilă”. Epigon eminescian, „a încercat să zboare spre înălțimile *Luceafărului*”, iar ca om de cultură, ca „sfătuitor și îndrumător al literaturii”, activează la revistele „Viața românească” și „Semănătorul”, împreună cu Goga, Brătescu-Voinești, Ibrăileanu, Gala Galaction, Lucian Blaga, pe care „i-a încurajat și ajutat”.

• [**„Scânteia”, nr. 8254**] Constantin Stoiciu semnează *Umanismul – vocația superioară a literaturii noastre*: „Sunt frecvente discuțiile despre creația artistică, despre rostul ei fundamental de a jalona emoțional prezentul nostru socialist în care omul are create condițiile afirmării realei sale meniri: aceea de a fi om uman, de a-și recâștiga cu propriile puteri umanitatea ignorată sau împiedicată a se afirma în împrejurările vremurilor trecute. În genere, punctele de vedere în privința datoriei se incumbă creației artistice și literare nu pot fi decât convergente. [...] Vocația superioară a artei, a literaturii a fost dintotdeauna și va fi umanismul. Cu atât mai mult acum, scriitorul român este chemat să pledeze prin scrisul său – nu didacticist, nu ostentativ, ci profund, convingător, expresiv – pentru ideile umaniste ale epocii noastre, pentru marile idealuri socialiste, să cultive, prin formele specifice artei, sentimentul că fiecare om al acestei țări este dator față de prezentul și viitorul patriei să nu-și economisească eforturile, să se considere constructor al unei vaste opere pe care o înalță pentru sine și pentru viitorime. [...] Adevărul timpului nostru, timpul desăvârșirii și încrederii întregii țări în destinul său socialist, transfigurat în cuvânt, a înnobilat paginile multor cărți, le-a investit, în condiția unor talente autentice, cu dreptul la permanență. Această lume, realitățile țării noastre se cuvine să fie în continuare cunoscute în adâncime și trecute în paginile cărților noastre pe care le datorăm oamenilor acestui timp eroic”.

• [**„Contemporanul”, nr. 47**] *Nevoia de victorie* se numește editorialul semnat de Paul Anghel. Optimismul ideologic transpare în rândurile gazetarului. Paul Anghel precizează că „nevoia de victorie” este „o datorie, o demnitate, un bun, un sens de a trăi, o gură de aer” și că „în noul stadiu de dezvoltare” trebuie să înțelegem putem depăși „o sârmă ghimpată întinsă de la plus la minus infinit peste abis”. ■ Al. Philippide polemizează fără adresă, remarcând însă fenomenul evacuării imaginii și a muzicalității din literatură, în articolul *Poetica brânzei*: „Nu mai există expresii poetice decât în definițiile *manualelor de poetică* și de

retorică, pe care poeții de azi nu le citesc. Ar trebuie să le răsfoiască, nu ca să le urmeze, ci ca să afle ceea ce a fost altădată și, cunoscând trecutul, să judece mai bine ce se poate face astăzi. Concepția despre frumos nu este aceeași în toate timpurile. În poezie, expresia apare ca învechită, tema, oricât ar fi de adâncă și de trainică, spune foarte puțin”. În ultimă instanță, regăsim în articolul lui Al. Philippide, una dintre cele mai receptive conștiințe estetice, un îndemn la cultură literară, la asumarea solidă a tradiției, într-un cuvânt la lectură, la cunoașterea înaintașilor, pentru a nu cădea în ispita facilă a experimentului și a inovației lingvistice, doar de dragul originalității. ■•Pronunțându-se, în termeni ponderați, așa cum făcuse și în cazul *Necuvintelor* lui Nichita Stănescu (*Contemporanul*, nr. 40/ 3 octombrie 1969), Nicolae Manolescu se distanțează de volumul lui Ion Alexandru, *Vămile pustiei* (E.P.L., 1969), punctând faptul că întâlnim acolo „o prefacere atât de mare [...] încât o judecată cu desăvârșire limpede mi se pare deocamdată prematură”.

22 noiembrie

● [„Cronica”, nr. 47] Magda Ursache prezintă două volume de poezie. Primul aparține lui Ion Crânguleanu: *Sonete mute*: „Dacă în *Arlechin*, Ion Crânguleanu reușea să se detașeze de amănuntul biografic, mimându-l după scheme inventate, în celelalte exemple el îl transmite naturalistic fără vreo operație utilă de transfigurare. Din păcate, elementele stricte ale biografiei lirice apar în repetate rânduri căpătând alură melodramatică...”. □•Al doilea volum este scris de Stelian Cucu, *Versuri*: „De vreme ce-și căuta afinități lirice apelând la personalități diferite ca structură poetică, Goga și Bacovia, sau chiar Eminescu, se nasc semne de întrebare în legătură cu originalitatea versurilor lui Stelian Cucu”. ■•Zaharia Sângeorzan analizează studiul lui Liviu Petrescu, *Realitate și romanesc*: „Realismul romanesc e la urma urmei o chestiune de tipologie estetică, cu durată clasică. Cine nu creează sub impulsul realului, al experienței, cade în jurnalism și vorbărie goală. Romanul e sinteza unei experiențe morale și nicidecum reportaj, schiță sau dialog care nu-și găsește semnificația”. ■•Const. Ciopraga scrie despre *Un trubadur modern*, Cincinat Pavelescu: „Citat pentru replica spirituală, aplaudat la șezători și repetiții și recepții, Cincinat Pavelescu e prototipul poetului sociabil. Cu Anton Bacalbașa, de la *Moftul român*, cultivă o amiciție simpatică, făcând schimb de pălării și cravate”. ■•Despre cartea *Zeii obosiți* a lui Corneliu Ștefanache, scrie Liviu Leonte: „*Zeii obosiți* este o carte poetică, îndreptată spre întrebări capitale ale realității contemporane. Prin acest roman, Corneliu Ștefanache a făcut dovada unor indiscutabile calități, înscriindu-se ca o personalitate distinctă, neconfundabilă în contextul literaturii actuale”.

● [„Flacăra”, nr. 48] Lucian Raicu recenzează volumul Veronicăi Porumbacu, *Drumuri și zile*, apreciind faptul că „însemnările de călătorie ale Veronicăi Porumbacu acreditează și un personaj, peste tot același, mereu grăbit, curios să afle (uneori prea curios), hotărât să-și taie drum, cu oricâte insistențe, spre scopul nobil dinainte fixat”. □•În rubrica *Memento*, secțiunea *Carte* este semnalată

apariția romanului *Enigmatica Solveig* de Nicolae Tăutu, publicat la Ed. Tinerețului, colecția *Aventura*. □•Se notează, cu interes, publicarea *Spiralelor* lui Eugen Barbu în *Informația Bucureștilui*. □•În rubrica *Cinema*, apare o notă despre ecranizarea „faimoasei și fragilei scrieri” *Vă place Brahms?* de Françoise Sagan. □•Semnalarea ecranizării romanului lui Boleslaw Prus, *Păpușa*.

• [„**Lucefărul**”, nr. 47], În *Scrisul nostru timpul nostru*, Radu Tudoran formulează opinii despre proză, încercând să-și explice „înclinarea spre genul literar” practicat și precizând că nu va face altceva decât să exprime gânduri, „picurate” din care s-ar putea construi o teorie numai dacă ar fi necesară: „Când omul simte nevoia să transmită altora ceva din al său, își alege calea de exprimare cea mai acordată cu el însuși, în complexa lui alcătuire spirituală. De cele mai multe ori, poate totdeauna, se naște cu ea și o poartă în el supus chinurilor, până o găsește. [...] Îmi place mai mult muzica simfonică decât cea de cameră, dar totdeauna n-am nici o slăbiciune pentru fanfară; nu mi-e teamă deci că preferințele mele ar fi determinate de sunetul penetrant al unor instrumente autoritare. Determinantă este, în cazul de față, complexitatea genului. Am socotit totdeauna de altfel, că între roman și simfonie există înrudirea cea mai directă, ca să nu adaug cât sunt de asemănătoare prin construcție și prin puterea de demonstrație. [...] Romanul și simfonia unesc toate stările noastre; ele au un program care, chiar dacă nu duce până la ultimul gând al omului, acoperă, măcar prin intenție și apoi prin sugestie întreaga lui viață, cu toate aspirațiile. [...] Apoi: Fiecare epocă a generat un stil care adesea a vrut să le anuleze pe cele anterioare, după ce se născuse din ele. Este o ingraturitudine perpetuă și universală, din fericire benignă, fiindcă niciodată până astăzi n-a putut fi anulat ceea ce trebuia să rămână. Dar admit dreptul oricărei generații noi de a le contesta pe celelalte, cu condiția să țină seama că și ea va fi contestată. Și încă mai departe? Îmi revizuiesc o carte de acum două decenii; până deunăzi îmi plăcuse – azi mi se pare inacceptabilă. Am analizat-o demoralizat, și la fel am făcut cu mine, spre a vedea ce mai poate fi salvat din fiecare. În ceea ce privește cartea, nu-i resping fondul, nici ideile; sunt mult mai vechi decât mine – au secole sau milenii. Anacronic mi se pare chipul cum le propun oamenilor. [...] Ideea vecină: Există o literatură care și-a câștigat locul permanent în cultura omenirii și pe care n-o mai poate retușa nimeni. Nu va fi negată cât vor rezista tomurile, dar cred că după o vreme, după o eră, se va merge la ea doar ca la o mărturie, cum se face astăzi cu literatura. [...] S-a spus că oamenii acestei lumi nu mai au timp să citească. S-a încercat să li se dea rezumate, ceea ce era incorect și n-a fost nici de un folos statornic. Eroarea este că s-a pus lipsa de timp în locul lipsei de pasiune. Totdeauna omul va avea timp, oricât de mult timp, tot timpul lui pentru ceea ce îi place, îl exaltă și îl fascinează. E adevărat însă că în acest om s-au produs schimbări esențiale. Când se deplasează cu viteza sunetului, și în curând se va deplasa de trei ori mai repede, contemporanul debarcării pe lună nu mai are nevoie de expuneri, ci îi sunt de ajuns sintezele. Literatura pe care

o va accepta e aceea metaforică. Absurdul își va găsi justificarea, ca în matematici. El va putea să demonstreze adevăruri sufletești pe care nu le acoperă biata noastră logică. Pro domo: Nu-mi pot schimba profesiunea atât de târziu. Nu-mi pot alege alt gen decât pe «cel lung», practicat de când mă știu, din prima zi când m-am apucat de scris primul roman, douăzeci de ani înainte de a fi publicat un rând. Nu mă supun unui curent, ci accept timpul căruia aparțin. Ceea ce acum douăzeci și cinci de ani trebuia dovedit, astăzi este știut; tai și arunc. Ceea ce trebuia explicat, e loc comun; reduc. Multe cuvinte au devenit de prisos; din zece șterg cinci. Voi șterge poate opt, într-o zi – și niciodată n-am să le mai scriu. E o satisfacție proiectată în timpul viitor și un triumf asupra timpului trecut”. ■•Virgil Tănase publică proza *Însemnările celor ce merg în somn* și Vintilă Ivănceanu *Plasa de oțel milaneză*. ■•Lui N. Stănescu îi apar un grupaj de versuri din volumul *În dulcele stil clasic: Uneori, Râsul, Cântec de încurajare, Al meu suflet, Psyhée, Zvon, Plod, Spleen, De dragoste, A mea, Nedemn*. ■•Dan Laurențiu scrie o cronică la *Vântul și ploaia*, de Zaharia Stancu, formată din trei volume: *Vulpea, Frigul, Roza*, (E.P.Ș.,1969). Romanul are în centrul său „dezbateră pasionată a mutațiilor sociale și politice petrecute în conștiința oamenilor după 23 August, așa cum se reflectă ele în actele acestora în câteva zile dinaintea alegerilor din 1946”. Cartea se remarcă printr-un „aer de autenticitate aproape jurnalistică”, alteori printr-un lirism plin de forță”.

23 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 8256] În rubrica *Adnotări*, Emil Vasilescu face o sinteză pe subiectul *Literatura și problemele ei în paginile revistei „Lupta de clasă”*: „Problemele teoretice ale creației, atitudinea scriitorului în fața realităților sociale, raporturile dintre tradiție și inovație sau aspecte ale continuității artistice sunt dezbătute, din perspectiva gândirii dialectice, la un înalt nivel principial. Astfel, poetul Virgil Teodorescu în *Considerații asupra fenomenului literar românesc în ultimul sfert de veac* remarcă spiritul activ al literaturii: [...] Aurel Baranga discută în *Marginalii la un concept al actualității* evoluția istorică a sensului acestui concept, remarcând judicios că, în ciuda interpretărilor unilaterale, «actualitatea rămâne criteriul primordial și principalul domeniu de manifestare pleneră a spiritului realist în artă». Se remarcă de asemenea, amplul colocviu al revistei organizat cu ocazia împlinirii a 50 de ani de la apariția primului număr al revistei «Sburătorul». Cu acest prilej, Victor Eftimiu, Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Radu Boureanu, Cicerone Teodorescu, Ioana Postelnicu, Ury Benador, Sanda Movilă și Ștefan Roll au evocat momente din viața publicației și a cenaclului. Manifestând predilecție pentru probleme fundamentale ale evoluției literare, revista «Lupta de clasă» nu pierde din atenția sa nici aspectele curente ale peisajului literar. Dezbaterile pe probleme majore ale literaturii, articolele de critică literară publicate în revistă se disting prin atitudinea consecvent marxist-leninistă, prin spiritul constructiv, prin atitudinea militantă pentru o artă izvorâtă din realitățile

societății noastre, din aspirațiile și idealurile omului”. □ Apare ancheta *Când vor elimina editurile „absențele nemotivate” din librării?* de R. Constantinescu: „Un sondaj recent prin unele librării și biblioteci din țară a scos la iveală un fapt care merită să rămână în atenția editorilor: numeroase lucrări aparținând îndeosebi literaturii române clasice, opere care ocupă un loc de frunte în istoriile literaturii, intens solicitate de cititori, au devenit un fel de «rarități».” □ *Un răspuns sugestiv*, nesemnat: „Primim din partea acad. Al. Graur, directorul Editurii Academiei Republicii Socialiste România, un răspuns din care reproducem: «Am luat cunoștință cu satisfacție de conținutul articolului: *Cărți refuzate comentariului*, de M. Costea, apărut în ziarul dv. Ne exprimăm speranța că acest articol va stimula diferite publicații să acorde o mai mare atenție lucrărilor apărute în editura noastră. Spre regretul nostru apar foarte puține informații despre producția Editurii Academiei. Desigur, unele lucrări pot fi recenzate în primul rând de revistele științifice, cu adresabilitate mai restrânsă. Credem însă că lucrările de științe sociale, dar și din alte domenii care interesează un public larg, pot fi recenzate de orice organ de presă. Vom aștepta, de aceea, cu interes să citim mai multe păreri și informații despre lucrările Academiei».” □ *Psihocritică?* de Ioan Adam: „Nu mai trebuie, credem, dovedită responsabilitatea criticii față de evoluția literaturii, datorită ei față de autori. În cazul celor tineri, obligațiile sporesc, solicitându-se o intuiție critică lucidă, fără false ornamente grațioase și vorbe de prisos. Unor asemenea deziderate nu le răspunde din păcate articolul *Poeți și volume de versuri...* (semnat de criticul C. Crișan, care, surprinzător, ne obișnuiește cu observații nu o dată pertinente) articol publicat în numărul pe octombrie al revistei «Ate-neu» la rubrica *Cronica stilistică sau psihocritică*. [...] Cu o asemenea modalitate de comentare telegrafică a poeziei, cu afirmații contradictorii și prețiozității, ne este greu să credem că vor izbuti poeții citați să găsească liantul dintre vorbele criticului și poeziile discutate, un ajutor cu adevărat folositor pentru creația lor viitoare”.

25 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 8258] Ioan Adam scrie despre volumul *Noi contribuții documentare la biografia lui Mihai Eminescu* de Augustin Z. N. Pop: „Alcătuită dintr-o suită de momente biografice cheie, cartea prezintă istoricul familiei poetului, evocă Ipoteștii copilăriei lui Eminescu, tribulațiile acestuia în trupele actoricești ale lui Iorgu Caragiali și Pascaly, îi semnaleză prezența în asociații patriotice, dezvăluie noi amănunte ale procesului înscenat de cabala liberală. [...] Scris în stilul cunoscut al autorului, cu un lexic cu patină ușor arhaică, volumul lui Augustin Z. N. Pop se resimte pe alocuri, de pe urma aplicării rigide a principiilor critice pe temelia cărora a fost clădit. În pofida acestei observații, a comentariului uneori prea stufos al autorului, noile contribuții documentare la biografia lui Eminescu se încheagă într-o carte de o incontestabilă utilitate”.

26 noiembrie

• [„România liberă”, nr. 7826] *Cronica literară* conține un comentariu, realizat de Boris Buzilă, la romanul lui Eugen Barbu, *Principele*. Întrebându-se, retoric, *ce este acest roman?* – „o reconstituire istorică, monografia românească a unei domnii fanariote, o parabolă deghizată”, cronicarul literar reține „avertismentul” semnat de autorul însuși, ce precizează caracterul de sinteză al romanului său, care, pe de o parte, „condensează epoca revolută”, iar pe de alta, evidențiază „mecanismul prin care se exercită puterea opresoare, descifrând resorturile explicite sau oculte ale acesteia”. Remarcând, apoi, impactul modelului romanului mateian, și „seducția pe care a exercitat-o asupra-i strălucirea de putregai fosforescent a curții fanariote”, Boris Buzilă o ilustrează, în cazul lui Eugen Barbu, prin anticipări tematice ale *Princepelui* în alte scrieri, de exemplu, în romanul *Facerea lumii*. Personajele – Principele, „amestec de cărturar și despot descins din scoriile bizantinismului întârziat”, Messerul, „Ariosto al curții valahe” dar și „Iusufaki al Princepelui”, exemplifică „degenerescența puterii”, în vreme ce Ioan Valahul exemplifică o „figură de cronicar și dascăl, singurul care cutează să-l înfrunte pe despot”.

• [„Viața studentească”, nr. 41] Eugen Barbu se oprește în „serialul” său la *incisivul superior* Felix Aderca: „El a fost un excelent anchetator al generației sale, un gânditor subtil, o prezență plină de efervescență, un microb incitator al vieții noastre literare, așa cum sunt adevărații scriitori care nu umblă după elogii, ci știu că *a contesta* este semnul distinct al personalității. Probabil că domnul cel plin de ironii, mușcător și generos va fi avut destui adversari ce nu i-au iertat nici peste ani șarjele, dar pe un astfel de individ nu-l poți răni, nu-l poți înmormânta sub lepezile nedrepte ale tăcerii. Spunea și lucruri inconvenabile, avea oroare de șovinism, într-un cuvânt posedă o *gură spurcată*, cum se zice, dar îl prefer celor care cântă din tromboanele tuturor cuvintelor late, fals iubite, ale oratorilor de tarabă, gata să declare că iubesc totul, de la familie până la umanitatea întregă, dar își otrăvesc pisicile personale. Aderca era un incisiv superior, privind lumea de pe un bloc de gheață care-l ținea deasupra pertractărilor și a angajamentelor reciproce. Era un rector în litere, neatins de nicio maladie profesională. Opera sa era servită de un laborator științific, nu de încântări artificiale create cu droguri. Asemenea spirite lipsesc de mult din peisajul nostru literar și e păcat...”

27 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 8260] Petru Popescu semnează *Literatura autentică este permanent și fundamental socială*: „Putem, fără să exagerăm, afirma că în fond nu există text literar care să nu aibă, în compoziția lui cea mai intimă, mai personală, mai nerepetabilă, și o determinare socială. Mediul reverberează întotdeauna, pe căi oricât de indirecte, și de subtile, în autor și în operă. Însuși faptul că o carte se ivește, se ține minte, intră în conștiințe, capătă o tradiție de circulație e semn că ea redă viața comunității. În sfera artei autentice, nu există literatură nesocială.

[...] Participarea criticii literare în clipa de față la fenomen trebuie să se concretizeze, cred, într-o judecare mai proprie în ce privește noutatea, validitatea filozofică și morală din care pleacă expresia socială a atâtor cărți de interes și care, în cazul nostru trebuie să decurgă clar din filozofia marxist-leninistă. Un colocviul abstract despre necesitatea socialului nu și-ar putea atinge țelul. El trebuie dublat de referirile concrete la opere artistice, evidențiindu-se valoarea lor, forța lor de a surprinde spiritul unei epoci, al unui timp istoric, de a dăinui, în conștiința cititorului, șansa reală a literaturii de azi în fața istoriei de mâine. Dezbateră cu adevărat utilă trebuie să depășească ceea ce e de mult câștigat. Esențial e faptul că la problema înfățișării vieții ideilor, stării de spirit a comunității din care fac parte, (ca în toate problemele) sunt implicați toți creatorii. Critica este chemată să analizeze atent profunzimea acestei implicări, așa cum este ea reflectată în dimensiunile valorice ale operei literare. În acest fel, dezbaterile literare ar câștiga în eficiență, ar spori gradul de receptivitate al creatorilor însșiși față de sugestia critică și ar contribui efectiv la împlinirea mereu mai responsabilă a scriitorului față de propria conștiință, față de contemporanii săi, față de cultura noastră, față de idealul socialist al acestui popor”.

• [„**Albina**”, nr. 48] Marilena Vulpe prezintă volumul *Viața cea de toate zilele* de Ștefana Velisar Teodoreanu: „Apărut în colecția *Romane de ieri și de azi*, volumul Ștefanei Velisar Teodoreanu e mai puțin o carte a analizei și mai mult o carte a meditației. O literatură de analiză lasă rareori în urmă-i aburul acesta ușor de melancolie, adevărată și curată; farmecul nostalgic, care e propriu tuturor paginilor semnate de Ștefana Velisar, n-ar trăi sub bisturiul unei asemenea literaturi. [...] Mai importantă decât problema psihologică și socială este, ca artă literară, capacitatea scriitoarei de a sugera această transformare, care, sub pana ei, are freamătul unei grădini sterpe înviate într-o rodire”.

• [„**România literară**”, nr. 48] Adrian Păunescu semnează editorialul *Regăsirea generațiilor*, în care acceptă teoria că dictatura proletariatului nu a produs nicio ruptură în moștenirea culturală: „Abia acum realizez că hiatusul, de care s-a făcut atâta caz, nu există. Pentru că, chiar dacă în ani mai vechi, literatura nu a putut fi atât de înfloritoare ca azi, scriitorii vii ai acestei țări, conștiințele acestei epoci, n-au încetat să gândească și literatura lor de azi este o strălucită confirmare. Considerând trecutul, avem bineînțeles mai clare căile viitorului. Și dincolo de toate câte au fost și dincolo de toate câte vor fi, acest prezent literar românesc, hrănit în primul rând de scriitorii comuniști din România, vârstnici și tineri, este argumentul principal al existenței, nealterată de conjunctură și nesperiată de îndoială, a unui popor gânditor. Și, în același, a unui popor luptător.” ■ Într-o filă de *Jurnal* (datată 24 noiembrie 1969), M.R.P. admite că bărbăția urmează parametri ideologici: „Eu am început să mă consider om, adică bărbat și toată puterea cuvântului, nu de când am îmbrățișat prima sau poate a doua fată, ci de când mi s-a adus la cunoștință că fac parte din Uniunea Tineretului Comunist. Nu știu dacă e Hegel sau altul gânditorul care spunea că

din momentul când am căpătat conștiința stării noastre, acea stare a și fost depășită. Fapt e că atunci când mi s-a spus că fac parte din U.T.C., în proprii mei ochi, eu însumi încetasă mai fiu adolescent; mă simțeam matur și datornic celorlalți tineri.” ■ În cronica pe care o consacră lui Nichita Stănescu, la apariția volumului *Necuvintele* (Ed. Tineretului, 1969), G. Dimisianu îl consideră pe autor „cea mai ascultată, cea mai autoritară, voce inconfundabilă.” Mai mult, repetă un loc comun al criticii literare, legat de unicitatea structurii lui lirice: „Dacă pentru oricare dintre valoroșii săi colegi de generație, sau mai tineri, stabilirea filiațiilor nu este decât o problemă de cultură și de abilitate, de tors al firelor și de digitație, pentru Nichita Stănescu ea constituie o problemă foarte dificilă sau una care nu există. Care îi sunt precursorii? Niciunul dintre marii noștri poeți nu-l revendică. Despre lirica sa nu se poate spune într-adevăr că s-a născut din goluri.” ■ *Pescuitorul de perle*, jubilează când are câte un client mai răsărit: „Sub titlul *Italice*, poetul Ilie Constantin publică în «Luceafărul» (nr. 45 din 8 nov. crt., p. 5-6) unele note de călătorie prin patria lui Dante.” Fraza care stârnește sarcasmul din notița *Ardeji geografice!* e următoarea: „De sus de pe Zodiaco se vede Roma, nesfârșit luminată, cu poduri, reclame, Padul cu liniile de forță, incandescente ale marilor bulevarde.” Dascălul *in cognio* sugerează că povestitorul ar fi amestecat ghidurile turistice, pentru că a opta colină a Cetății Eterne, cea mai mică, se numește Ianic, iar Padului, în latina contemporană e cunoscut ca „Tibrul sau, cum îi spun azi italienii, Tevere”, deoarece râul Po (în dialectul piemontez), curge prin Torino.

● [„Tribuna”, nr. 48] Două pagini de revistă sunt dedicate semicentenarului Teatrului Național și Operei Române din Cluj ■ *Între critică și istorie literară*, al criticului ieșean Mihai Drăgan, discută concepte precum judecata critică, obiectivitatea interpretării critice, judecata estetică, propunând niște condiții pentru validitatea lucrărilor critice. ■ *Carnet*, rubrica în care semnează Ion Lungu, conține articolul *Parabolă și actualitate*, care, atrăgând atenția asupra necesității de a analiza opera complexă cu o exigență sporită, pune în discuție *Țiganiada* lui Ion Budai-Deleanu și diferența ilustrată în chip satiric dintre „veleitățile și virtuțile reale ale protagoniștilor”. ■ Ion Oarcăsu și Mircea Vaida contribuie la rubrica *Dialoguri*, continuând discuția din numărul anterior cu privire la avangardism. În *Ecuția viață-literatură*, Oarcăsu distinge între două tipuri de scriitori – cei conduși de stil și viziune personală și respectiv cei fideli mișcării, școlii din care fac parte, în timp ce Mircea Vaida comentează finalul unui manifest publicat de cei numiți de Lovinescu „poeții extremiști” în „Contimporanul” nr. 46/ 1924 în articolul *Să ne ucidem morții!?* Este expus excesul nihilist al avangardiștilor, fără a oferi literaturii opere de valoare literară însemnată. ■ Tot Mircea Vaida comentează volumul lui Ion Pop *Biata mea cuminenie*, la cronica literară, stăruiind asupra motivelor volumului – contururi, dimensiuni materiale. Versurile lui Ion Pop sunt, după Vaida, nepoetice, lipsite de filon poetic, cu „emoția artistică anihilată în favoarea unor imagini de multe ori sterile”. Concluzia cronicii este că volumul

pare o „mimare a unor experimente avangardiste interbelice prin nota simplistă a exprimării, cât și caracterul neinteligibil sau neinteresant al unor formulări ce nu izvorăsc din proprie experiență”. ■•Augustin Buzura semnează note de călătorie Oswiecim (IV) în rubrica *Bloc notes*. □•Alte note de călătorie sunt oferite de Ne-goia Irimie în articolul *Luminile Belgradului*.

- [„Cutezătorii”, nr. 48] Reținem un amplu portret *Voltaire* de Edgar Papu.

28 noiembrie

- [„Scânteia”, nr. 8261] Valeriu Râpeanu semnează cronică literară la *Vântul și ploaia* de Zaharia Stancu: „Că noua carte a lui Zaharia Stancu e sau nu roman după toate regulile genului, că faptele și personajele sunt unele reale și atestate istoric, iar altele nu, că în țesătura epică au intrat pagini de memorialistică propriu-zisă, toate acestea sunt elemente secundare în judecata noastră asupra acestei masive construcții. Esențială este, desigur, valoarea ei literară, modul în care un prozator ca Zaharia Stancu domină într-o carte de asemenea dimensiuni o epocă și izbutește să-i releve coordonatele sociale, psihologice și morale, să ne facă să o reținem o dată cu această desfășurare când lentă, când precipitată până la trepidăție. [...] Plusează în paginile noului său roman un sentiment al încrederii în virtuțile acestui popor, în permanenta afirmare a valorilor sale etice și spirituale, un freamăt de omenie ce conferă cărții perspectiva de care vorbeam. Iar celor ce suntem de atâția ani cititori pasionați și admiratori statornici ai operei lui Zaharia Stancu, *Vântul și ploaia* ne prilejuiește nu numai reîntâlnirea cu universul unuia dintre marii noștri prozatori, dar ne întărește convingerea că o dată cu această carte romanul românesc își lărgeste aia afirmării sale, dovedindu-și vitalitatea. Cu aceste sentimente încheiem lectura uneia dintre cărțile care își așteaptă urmarea și împlinirea firească, a uneia dintre cărțile care dacă ne-a prilejuit toate superioarele satisfacții de care vorbeam ne face să fim prin ele și datorită lor și mai nerăbdători să citim ceea ce acest meșter al prozei va crea în continuare, împlinind destinul său artistic atât de prodigios și complex, integrând deopotrivă fresca României contemporane pe care ne-o datorează deopotrivă talentul și experiența sa”.

- [„Contemporanul”, nr. 48] Într-un scurt dialog euristic pe tema deșertăciunii – recurentă în spațiul elenistic – Eugen Jebeleanu își închipuie ce ar fi uitat să le spună Alexandru cel Mare diadohilor pe patul de moarte, anume că nu propria persoană „era de neînlocuit”, ci „numai adevărul...”. □Transferarea în antichitatea greco-romană a conflictelor cotidianului comunist devine o strategie a multora dintre autorii români, care, dau pentru uzul cititorului cu nivel mediu, câteva pilde cu trimitere la istoria contemporană. ■•În condițiile în care se dorea a se impune o „metodă unică de creație”, Geo Bogza publică o tabletă fără titlu, de numai două fraze, însoțite de un desen, datat „15 noiembrie 1969”, al cărui înțeles va fi explicat de autor astfel: „Șirul de plopi de mai sus este menit să sugereze nu numai frumusețea acestei toamne, ci și simpatia mea față de tot ceea ce are o anume înălțime și verticalitate”. ■•Nicolae Manolescu publică o cronică

în manieră comprehensivă, fără a fi pe deplin receptivă la formulă, despre volumul 1, *Dicționar onomastic* (E.P.L., 1969), din proiectata trilogie *Ingeniosul bine temperat* de Mircea Horia Simionescu. Inventivitatea rămâne constanta cel mai bine suprinsă: „Este la mijloc un joc superior, o dovadă de ingeniozitate. [...] *Dicționarul onomastic* înfățișează, într-o formă originală, condiția însăși a literaturii. Un dicționar nu se citește, ci se consultă, ne sugerează autorul: el este un muzeu prin care, dacă treci o singură dată, riști să nu vezi mare lucru.”

29 noiembrie

● [„Cronica”, nr. 48] Gh. Ciobanu se referă la *Anton Pann și melosul românesc*: „Din cele ce s-au scris până acum privitor la activitatea sa, rezultă clar că unii îi atribuie calitatea de folcloristă, iar alții i-o neagă. Fără să intrăm în detalii, că Anton Pann este primul român care înțelege că între text și melodie este o legătură indiscutabilă, motiv pentru care le publică împreună”. ■ Despre volumul lui Mircea Filip, *Prințul nisipurilor*, scrie Magda Ursache: „Cartea de debut a lui Mircea Filip are virtuți poetice. Ea se compune din secvențe biografice separate între ele, pentru că autorul nu urmărește faptul anecdotic, ci anumite reprezentări care se nasc în imaginația omului aflat la vârsta adolescentină”. □ Virgil Cuțitaru recenzează volumul *Întoarcerea lui Făt – Frumos* a lui Silviu Rusu: „Nebulos și epic, direct și contorsionat, Silviu Rusu este poetul gestului larg, voit teatral și sentențios ermetic. Prezent parcă și fizic în aproape tot ce scrie, versurile sale alunecă dezinvolt din furtună în liniște, din duiosie în brutalitate, din cinism în naivitate romantică...”. ■ George Pruteanu scrie despre *Prometeul Urmuz*: „Urmuz a procedat, în lupta sa cu cuvântul, după metode homerice. A pătruns în literatură și a dislocat-o dinlăuntru. Proza lui Urmuz este calul troian intrat în cetatea literelor”. ■ În articolul *G. Topârceanu și arta scrisului*, Al. Săndulescu notează: „Proza lui G. Topârceanu, mai cu seamă, *Pirin-Planina* și *Minunile Sfântului Sisoie*, este opera unui bijutier, piesele fiind lucrate separat, șlefuite cu mîgală, montate și demontate în repetate rânduri, studiate, verificate cu legile comicului și ale stilului”. ■ Zaharia Sângeorzan semnalează apariția volumului *E. Lovinescu. Scrieri (I)*: „Studiul introductiv al lui Eugen Simion... este tot ce s-a scris la noi mai exact, mai profund, mai cu înțelegere despre E. Lovinescu. El constituie o sinteză originală asupra concepției critice lovinesciene, o introducere excepțională în opera autorului *Istoriei civilizației române moderne*”.

● [„Flacăra”, nr. 49] În *Reportaj de șapte zile*, Iuliana Pop publică o prezentare a Teatrului Național din Cluj la împlinirea vârstei de 50 de ani. □ G. Dimisi-anu prezintă volumul lui Pop Simion, *Criza de timp*, carte ce constituie „până la un punct transcrierea unor fișe de jurnal interior (declanșate de un fapt biografic) și absorbite până la urmă de aliajul unei compoziții imprecise ca factură, eseu dar și reportaj, evocare lirică dar și analiză lucidă, narațiune epic-obiectivă dar și evadare în arbitrariul visului și al reprezentărilor onirice”. □ Notă despre împlinirea a 50 de ani de existență a Teatrului Mare de Dramă din Leningrad, „unul dintre

cele mai prestigioase teatre din Uniunea Sovietică”. ■•La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se salută inițiativa Editurii Meridiane de a publica o selecție din cronicile și articolele de teatru ale lui Mihail Sebastian. Volumul, cu titlul *Întâlniri cu teatrul*, este însoțit de un studiu introductiv semnat de Cornelia Ștefănescu. □•Consemnare despre apariția volumului de versuri patriotice *Iarba de aur* de Eugen Frunză la Editura Militară. □•Notiță despre volumul de *Cercetări literare* de George Munteanu ce „se impune ca un critic ce urmărește strict obiectul, neispitit de divagații oricât ar fi ele de spectaculoase”. □•Semnalarea apariției romanului *Muntele vrăjtit* de Thomas Mann, în traducerea lui Petru Manoliu, cu o prefață de Ion Ianoși. □•La rubrica *Memento, Teatru*, se face o amplă trecere în revistă a finalei „marii întreceri a teatrului românesc”, Festivalul Național 1969. □•Notiță despre punerea în scenă, la Teatrul „Lucia Sturdza-Bulandra”, a piesei *Strigoii* de Ibsen.

● [**„Luceafărul”, nr. 48**] Constantin Chiriță pune pe firmament întrebarea: *Dar aceste cărți?*: „Știam de multă vreme, încă înainte de a scrie cărțile dedicate ei, că există o vârstă anumită (foarte ușor se poate delimita în ani; precocitatea și stagnarea sau arierarea reprezintă simple accidente) o vârstă pe care vreau s-o numesc albă, probabil cea mai frumoasă vârstă a omului, vârsta visului frumos, a intenției frumoase, a gândirii frumoase, vârsta elanului gratuit, vârsta în care orice gest, chiar simpla negație cu mâna a unei idei oarecare, capătă imediat, sau poate căpăta valoarea unui efort gigantic, de parcă fără gestul acela de negație n-ar fi putut exista nici Austerlitzul și nici n-ar putea exista cea de a treia cutezanță Apollo. E vârstă când dorința de a te dăruii frumuseții e atât de mare și de tiranică, încât orice clipire din ochi, devine un efort dureros al dăruirii, încât și visul cu zboruri surpate se transformă în argument fizic, asudat al dăruirii. Desigur, trebuie spartă o crustă anumită, sau mai bine zis trebuie depășită sincer și firesc o frontieră pentru a întâlni și pentru a simți adevărul acestei vârste. [...] Am recunoscut vârsta aceasta superbă în întâlnirile mele cu elevii, cu adolescenții, și parcă m-ar fi chemat acolo și m-ar fi ținut acolo, melodia cornului englezesc, acele note unice ale copilăriei, din simfonia a zecea a lui Șostakovici. Priveam chipurile din fața mea, pure, albe, în continuă uimire și am înțeles pentru a nu știu câta oară că nu am în fața mea niște tineri cititori, ci niște intenții de zbor care primesc, sau care pot primi tot ceea ce li se oferă. [...] Pentru acești cititori cartea e poate cel mai așteptat, cel mai căutat, cel mai ispititor, cel mai tulburător zvon. Noi, scriitorii, trebuie s-o transformăm și în cel mai necesar zvon. Deci trebuie să le oferim adolescenților foarte multe cărți și toate să fie frumoase. Toate. Aici nu poate exista nici un rabat. Nici antrenamente scriitoricești, nici încercări literare, nici nerozii cu pretenții. Ideal ar fi ca toate, cărțile adresate acestei vârste să fie frumoase și în esență și ca formulă literară. Cred că și există asemenea cărți în literatura noastră. Nu prea multe, dar există”. ■•Redacția salută prezența pe piața revistelor literare, începând cu nr. 11 (42), a revistei „Argeș”, într-o nouă condiție grafică și „cu un profil radical îmbunătățit. Numărul pe noiembrie se deschide cu un generos arti-

col de «drum bun» al primului secretar al Comitetului județean P.C.R. Gheorghe Năstase, în care se pune accentul pe calitatea ideologica și artistică a textelor literare”. Este apreciat pozitiv caracterul original al revistei ce constă în capacitatea redacției de a-și „prefigura încă de la primul număr un destin propriu, original. Redacția (pe care o amintim aici: Gheorghe Tomozei, T. Biolan, L. Cioată, Dan Cristea, V. Ghițescu, Marin Ioniță, Cezar Ivănescu, C. Marcu, Florin Mugar, I. Popovici, Dan Rotaru) a reușit să organizeze, sub auspiciile unui program neformulat încă în litera sa, dar previzibil în spirit, contribuțiile unor scriitori și critici de certă valoare, revista citindu-se cu atenție de la prima la ultima pagină, ceea ce nu e deloc puțin lucru. Dar revista „Argeș” este interesantă nu numai prin varietatea de preocupări, dar ea este și unitară prin calitatea mesajului său de veritabilă ținută intelectuală, astfel că întrunind toate gusturile (evident, pornind de la un nivel mediu) nu-l jignește pe al nimănu!”.

30 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 8263] Nicolae Dragoș realizează un interviu cu Alexandru Ivasiuc (*Literatura pe care o făurim? Creație dinamică, profund integrată societății noastre socialiste!*): „ – Cum apreciați peisajul și destinul literaturii românești contemporane. Legat de aceasta, ce loc acordați evenimentului contemporan, prezenței spiritului lui în creație? – Fără îndoială că în anii din urmă, datorită dezvoltării, consolidării societății noastre socialiste, asigurării unui climat mai bun pentru dezvoltarea creației, s-a înregistrat o serioasă reînviore a literaturii românești, care și-a configurat un drum nou. Ea nu repetă situația de dinainte de război. Adică, nu ne-am întors la aceeași dimensiune valorică. Cred că începem să ne apropiem mai mult decât până acum de universalitate. Avem o poezie de mare valoare. Există o înnoire a limbajului și problematicii ei, fiindcă există și o problematică a poeziei. Cred că Nichita Stănescu este un poet care se înscrie cu cinste în marea tradiție a poeziei noastre. Și el nu este singurul. O nouă serie de tipuri umane au apărut și în proză, mult mai amplă ca problematică. Ar fi o iluzie să credem că aceste realizări se datoresc în exclusivitate generației tinere. Zaharia Stancu, aproape la 70 de ani, a scris două cărți foarte bune, fiind într-o primăvară de creație. Marin Preda și-a diversificat problematica prin *Intrusul* și și-a lărgit-o prin *Moromeții* – vol. 2, unde probleme contemporane sunt reliefate cu mare acuitate. Pozatori de puternic talent ca Nicolae Breban sau Fănuș Neagu au publicat cărți a căror valoare a fost subliniată, cu deplin temei, de critică și cititori. Nu știe câte capodopere s-au produs în ultimii ani, dar nimeni nu știe și nici nu poate afirma lucrul acesta pentru că suntem prea contemporani cu ele. În prezent trăim însă o perioadă de emulație a valorilor. Probabil că marile capodopere vor apărea ca niște țâșniri de mare simplitate în care problemele de mare complexitate, fără să fie simplificate, vor fi aduse la esențial, la liniile esențiale. [...] – *Aș aminti, în finalul convorbirii noastre, ca un lucru foarte important, afirmația făcută într-un document fundamental pentru epocă – Raportul Congresului al X-lea al partidu-*

lui – potrivit căreia «literatura este un factor puternic de influențare a conștiinței umane». O asemenea apreciere implică în mod firesc solicitarea și, în egală măsură, datoria scriitorului de a asigura sensuri educative majore creației sale. – Cred că o carte e mare în măsura în care reușește să ridice pe cititor la generalitate, să creeze premisele orientării lui către acte de progres, la acțiune creatoare, la atitudini umane. Drumul către împlinirea acestui etern ideal scriitoricesc trebuie aflat în efortul susținut al creatorului de a înțelege realitățile noastre socialiste, superioritatea orânduirii în care trăim și ne desăvârșim operele, de a face o literatură angajată, pe deplin angajată, care să impună prin autenticitatea ei, prin forța ei de influențare a conștiințelor umane. Iar aceasta nu se va realiza prin apelul la instrumentele didacticismului simplificator, ci prin harul de a folosi și de a descoperi modalități artistice superioare. Numai un talent viguros, o conștiință artistică lucidă, responsabilă, născută din spiritul înaintat al epocii căreia îi aparține va putea să aspire la gloria de a se ști făuritor al unei mari literaturi. Firește oricâte eforturi s-ar face, nu toate cărțile ce vor apărea ne vor da satisfacții. Nici o cultură din lume n-a trăit exclusiv prin capodopere. De asemenea, să nu uităm că publicarea și confruntarea cu publicul înseamnă și o școală pentru artist, absolut necesară. Literatura este un fenomen organizat, fiecare scriitor are o evoluție. Deci, apariția unor lucrări diverse ca valoare nu mi se pare o investiție inutilă, fie și numai prin comparația pe care o prilejuiește. Trebuie, desigur, să cerem exigență. Această exigență nu poate să fie cuvântul dur, care să nu țină seama de sensibilitatea artistului, ci mai degrabă un punct de vedere mai răspicat. Ambiguitatea judecății de valoare nu înseamnă același lucru cu nuanțarea. Un articol de critică trebuie să fie tot atât de structurat ca și o carte și mai explicit decât ea. Am văzut cărți clare comentate atât de complicat încât adevărul se scursese printre rânduri. Și criticul și scriitorul trebuie să aibă curaj. Prin curaj înțeleg afirmarea unui punct de vedere răspicat, rigoarea interioară care nu este străină artei ci dimpotrivă. O societate dinamică ca a noastră nu-și poate permite luxul să nu aibă literatură care să cimenteze o unitate de valori. Arta poate să aibă o mare influență asupra societății. Arta este școala oamenilor maturi. Spre o asemenea artă ne îndeamnă, cu prețuire pentru nobila noastră misiune, partidul, spre arta pe care o merită și o cere societatea noastră”. □•La rubrica *Adnotări* revista „Argeș” are parte de o nouă prezentare favorabilă, după aceea din „Luceafărul”: „Între numerele pe noiembrie ale revistelor de cultură din provincie se remarcă – prin rubricile noi, prin sumarul bogat în semnături de prestigiu și idei interesante – acela al revistei «Argeș». [...] Numeroasele rubrici, distincte în coloanele publicației, mărturisesc preocuparea pentru a face cât mai limpezi intențiile revistei, pentru o disciplinarea structurii, a arhitecturii sale. Desigur, un număr are doar o semnificație restrânsă și istoria unei reviste de cultură a depins întotdeauna de fermitatea cu care ea și-a slujit ideile directoare, de măsură în care aceste idei s-au înscris în rândul celor capabile să contribuie la progresul culturii. Este marea datorie pe care și-a asumat-o, firește, și revista «Argeș». [...] De evidentă utilitate și ecou

sigur ni se pare a fi sugestiva rubrică *Labirint*, în cadrul căreia poetul Ion Caraion va convorbi lunar cu cei ce bat la porțile literaturii, ca și pagina de poezie *Un poet – o poezie* în care – selecționate cu discernământ – versurile vor putea oferi o imagine edificatoare a actualității noastre poetice. O inițiativă remarcabilă, anticipând de pe acum viitoarele reușite, este publicarea, în interiorul revistei, a *Bibliotecii – Argeș*, sub îngrijirea redactorului șef, poetul Gheorghe Tomozei. Primul număr al acestei originale biblioteci (pe care o vedem deschisă nu numai poeziei ci și prozei sau eseului) cuprinde aproape 500 de versuri semnate de Nichita Stănescu. Prin diversitatea articolelor sale, prin ținuta elevată a majorității textelor, prin rubricile ingenios gândite, ca și prin grafica îngrijită, revista de cultură «Argeș» își anunță, așadar, un nou moment în existența sa. Prezența în coloanele publicației a unor personalități ale culturii noastre, din cele mai diverse generații, va constitui – suntem încredințați – un stimulent puternic pentru descoperirea și valorificarea calităților spirituale ale intelectualității ale talentelor locale, un criteriu al exigenței menit să asigure nivelul pe care și-l datorează în permanență o revistă de cultură. Rubricile și anchetele, articolele acestui număr probează că se pot găsi modalități ingenioase pentru abordarea cu succes a problemelor sociale și culturale locale”. □ *Întârzieri în valorificarea unui tezaur spiritual* de Emil Vasilescu se referă la G.T. Kirileanu: „Pasionat cercetător al folclorului și literaturii românești, om cu o cultură întinsă, pusă cu generozitate în slujba propășirii noastre, prezența vie mai bine de o jumătate de veac în mișcarea culturală a țării, G. T. Kirileanu s-a dovedit a fi, mai presus de orice, un fidel prieten al cărții. Ceea ce se cunoaște mai puțin din intensa lui strădanie cărturească este tocmai acest aspect de colecționar al cărții rare, al edițiilor *princeps* sau edițiilor complete de mare valoare. Așa se face că la Piatra Neamț ființează de mulți ani, încă de pe vremea când trăia inițiatorul, biblioteca documentară G. T. Kirileanu, alcătuită în imensa ei majoritate din donațiile ilustrului cărturar. Cuprinzând peste 30 000 volume în limbile română și străine (greacă, franceză, germană), un număr impresionant de colecții de ziare și reviste, fondul G. T. Kirileanu se constituie ca un prețios tezaur documentar aflat în slujba publicului larg și a specialiștilor. [...] De câteva timp s-a pus la dispoziția Bibliotecii o clădire corespunzătoare, dar întârzie totuși nejustificat procurarea mobilierului, repararea instalațiilor interioare, ceea ce împieteează asupra trecerii propriu-zise a cărților și publicațiilor în noul local. Forurile culturale locale și județene ar trebui să acorde mai mare atenție urgentării acțiunii începute, târăgănarea și dezinteresul putând cauza reale pierderi acestui fond documentar atât de prețios.”

[NOIEMBRIE]

• [„**Amfiteatru**”, nr. 11] Întocmită pentru a veni în sprijinul cititorilor, secțiunea *Forumul cărților* prezintă, și în acest număr, o serie de volume ce se pot găsi în rafturile librăriilor. □ Cartea lui Gheorghe Pituț, *Ochiul neantului*, care „dezvăluie o lume de o claritate sufocantă condusă cu forță”. □ O altă carte de

poezii *În general, triumful pădurilor*, aparține lui Tudor Vasiliu, un posibil „nume în literatură”, bineînțeles (că de bineînțeles e vorba – ca să-i acordăm o parafrază de stil) nu cu ceea ce ne întâlnim în acest volum; ci cu ceea ce un astfel de volum presupune ca evoluție [...] întâi, o conștiință sigură de sine (poate cam infatuată); apoi mijloacele de a o face expresivă cu aceeași siguranță și, în al treilea și cel mai important rând, distribuția acestei expresii, sintaxa instinctivă a scrisului”, notează Marin Tarangul, în succinta sa prezentare. □ *Totdeauna marea* de Smaranda Jelescu este un volum de versuri în care se reflectă „vocația epistolară” specific feminină, consideră Iacob Crișan. „Cultura le datorează femeilor tocmai prin această vocație, indiferent de formele prin în care ea s-a înscris. E vorba de un instinct confesiv, care lipsește în general regiei egoiste cu care se mărturisește bărbatul”. □ Mai apar și creații în proză de Virgil Duda „fascinat de uzină”, „își găsește personajele, a căror formație intenționează să o descrie, în această catedrală modernă a tehnicii”, *Catedrala*. □ Mircea Filip, *Prințul nisipurilor*, volum de povestiri caracterizat prin „candoare, limpezime și chiar gingășie transpuse, după opinia Monicăi Duțescu, într-o proză poetică, optând pentru formula metaforei explicite”, distingându-se „printr-o autentică vibrație”. □ Alecu Ivan Ghilia care își dovedește calitățile narative în *Secol nervos*. □ Ascanio Damian, cu succinta monografie *Le Corbusier*. ■ Vladimir Streinu dezbată, în articolul *Punct de evoluție literară*, problematica spiritului critic: „Ca mai toate artele principale, literatura s-a problematizat în timp și câteodată chiar dintr-o dată și pe de-a-ntregul, în așa fel încât operele, care nu-și dădăresc conștiinței critice identitatea, au devenit foarte rare. Toate genurile literare și-au asumat același efort, care le dă aspectul comun de cerebralizare. Am văzut chiar în zilele noastre (vorbit în numele celor care au trăit în perioada dintre cele două războaie mondiale, cunoscând într-o măsură și stările dinainte de primul război), am văzut, zicem, cum operele literare începeau să se demită din calitatea lor proprie de creație. De atunci și până azi, jurnalul unei creații interesează epoca mai mult decât creația însăși, fie că este vorba de romancierii, care, după exemplul lui Gide, își redactează jurnalul de creator separat de roman, fie că e vorba de aceia, care, după exemplul lui Proust, își implică jurnalul romanului în roman. De altfel, Gide și Proust, după cum se știe, sunt de asemenea critici eminenti. [...] Dar nu numai în roman s-a putut constata îndrumarea genului către spiritul critic. Poezia însăși a devenit conștientă de întrebările proprii, formale sau conținutistice, luând înfățișarea unor eseuri lirice sau de lirism eseistico-speculativ. De la Mallarmé, dar îndeosebi de la Valéry și până la ultimii poeți de azi, care se preocupă în versuri mai mult de piedicile, pe care limbajul le ridică în fața libertății lor de a se exprima., poezia lirică și-a asumat o refrigerentă și de mai multe ori ceea ce am putea numi o febricitate rece. De la Pirandello și până la Samuel Beckett sau compatriotul nostru Eugene Ionesco, teatrul a urmat același drum, fiind azi, în aspectele lui cele mai controversate, un eseu scenic, când nu este eseu asupra teatrului însuși. Pe scurt, toate genurile literare au făcut o certă evoluție cerebrală. Aproape părăsindu-și cu

totul puterea de creație, ele i-au substituit un anume spirit critic, dacă nu dezbateri de-a dreptul teoretice. În mare măsură, scriitorii noi [...] pricep foarte bine să analizeze actul creației și mai puțin să creeze fără preocupări teoretice. Într-un fel nici critica literară n-a rămas neatinsă de îndrumarea generală a spiritului literar. Dar mai ales ea a dat loc constatării că, văzând locul lăsat liber de creatori, a ținut ea însăși să ocupe acest loc, propunându-se drept o nouă creație artistică; și astfel, în timp ce autorii, scriitorii propriu-ziși, au făcut mișcări repetate de părăsire a misiunii lor, criticii au ținut parcă să-i suplanteze. Critica literară, ni se spune astăzi din ce în ce mai insistent, ca să existe, nu are nevoie de o operă literară ca realitate obiectivă; că opera literară pentru critică este un fel de formă goală care așteaptă să fie umplută cu subiectivitatea criticilor. Această concepție, reprezentată astăzi mai ales de Roland Barthes, considerând opera o formă goală, naște ideea că artistul ar fi un fabricant de forme, care așteaptă să se umple de sensibilitatea cititorilor. [...] Pentru criticii români ideea proliferării infinite a unei opere în conștiința cititorilor, nu este foarte nouă. Doctrina estetică a lui Mihail Dragomirescu a formulat de mult concepția după care capodopera este o specie, o realitate generică și oarecum abstractă, față de multiplele specimene, pe care ea le poate naște în conștiința nenumăraților cititori. În același timp, între ipostaza de azi a criticii literare și concepția criticului român, mai putem recunoaște încă un paralelism. Atât structuraliștii contemporani cât și criticul «integralismului estetic» abstrag opera literară din placenta ei istorică, cu deosebiri notabile însă, venind toate în favoarea criticului român. Oricum ar fi, e de reținut că evoluția criticii concurează evoluția celorlalte genuri literare, eliberându-se, la rândul ei, de vechea suveranitate a operei studiate”. ■•Ana Blandiana atenționează în articolul *A deveni poet* asupra tendinței din ultimii ani de a se publica, neselectat, multă poezie, de a înregistra nenumărate debuturi: „Că românul se naște poet nu se mai poate nega, se poate discuta însă dacă românul știe să devină poet. De la a așterne pe hârtie primele versuri adolescente și până la a deveni poet se întinde un drum, de mulți nebănuit măcar, un drum care e prea puțin ispititor pentru a fi aglomerat de drumeți. Nu este numai calea nesfârșită a perfecțiunii artei ci, mai lungă și mai de nestrăbătut, calea nașterii unei conștiințe creatoare. De la fluentele versuri adolescente, de la obișnuita poezie bună chiar, și până la paginile chinute și înnegrite de ștersături ale rarelor conștiințe creatoare distanța se calculează în ani. Nu vreau să măresc cu unul numărul condeielor iritate de cantitatea enormă a recentelor debuturi. Discuția care se desfașoară pe această temă în ultima vreme va avea, desigur, soarta tuturor discuțiilor asemănătoare, conștiinci-oase în a nu vedea pădurea din cauza copacilor. Nu e vorba de a condamna pentru lipsă de exigență în selectarea numelor noi editurile, revistele, redactorii, ci de a încerca să aducem în discuție însăși dorința de publicare a autorilor. Iar în această exacerbată dorință, nu punctul de plecare mi se pare esențial, ci felul în care ea va continua. Dacă se poate ierta unui elev copilăria de a-și vrea numele tipărit pe o carte sau într-un jurnal, nu i se mai poate scuza unui matur, autor de mai multe

cărți, nebunia ambițioasă de a imprima în fiecare toamnă o nouă plachetă. Lipsa de frâu devine în felul acesta manufactură. Poeți ne nasc părinții și poate țara, poate pădurile, poate miturile, poeți ne nasc tradiția și istoria, dar conștiințe creatoare nu devenim decât grație nouă înșine, numai suferința îndurată de fiecare în parte, de fiecare pentru toți, ne poate face să devenim poeți. Devenim poeți nu din dorința de a scrie versuri, ci din dorința de a nu scrie versuri. Este un paradox pe care numai chinul creației îl poate înțelege. Legendarul îndemn al lui Eliade, asemenea atâtor mărețe îndemnuri, a fost înțeles greșit. Scrieți băieți, dar cultivați-vă spaima de literatură; scrieți băieți, dar bănuțiți-vă mereu cuvintele că nu sunt în stare să exprime ceea ce sufletul vostru vrea. [...] Atunci când fiecare cuvânt așternut de voi pe hârtie va fi pentru voi un chin, când veți simți că în dosul fiecărei litere se ascunde mai mult decât ochii voștri muți sunt în stare să spună, veți avea dreptul să plecați urechea matură la copilărescul îndemn ajuns, șoaptă numai, până la voi: Scrieți, băieți...” □ În acord cu cele precizate de Ana Blandiana, la rubrica *Orizonturi literare*, redacția publică articolul *Literatura pe care o scriem* pentru a-și declara opinia cu privire la rolul presei studentești în ansamblul publicațiilor naționale. „Prin forța împrejurărilor, o publicație studentească, mai ales atunci când este vorba de o publicație complexă, apare ca o publicație politică, angajată în numele unor anumite idei și al unor anumite idealuri – idealurile socialismului. În cuvântarea ținută la aniversarea ziarului «Scânteia», tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia și insista, pe bună dreptate, asupra adevărului că publicațiile ce apar astăzi la noi, indiferent de specificul lor, sunt datoare să slujească socialismul, sunt datoare să slujească politica Partidului Comunist Român. N-am vrea să intrăm prea mult în dezbateră aspectelor generale ale muncii revistelor studentești ce apar astăzi în cadrul diverselor institute de învățământ superior din țara noastră. Ne propunem să ne oprim numai la sferile artei și literaturii înserate aici. Necesitatea sincronizării influenței pe care literatura publicată în cadrul acestor organisme de presă o exercită cu nevoile reale ale societății, se impune de la sine. Convenind că, din moment ce există o revistă studentească, prin forța împrejurărilor ea exercită o anumită influență, noi nu putem uita nici celălalt aspect al aceleiași probleme. Ca să existe o publicație, a trebuit creată și a fost creată din anumite considerente sociale, politice, culturale etc. înseamnă că institutul în care apare a avut nevoie de un element în plus, prin care să-și articuleze diversele resorturi. Apare firească atunci tendința de a programa elementului respectiv efecte de un anumit fel. Dacă luăm, în sensul său lipsit de orice accepțiune schematică, noțiunea de propagandă, putem spune că orice revistă studentească îndeplinește o anumită funcție de propagandă socială, culturală și estetică în universitatea sau institutul unde apare. Decurge concluzia că literatura pe care o publicație o inserază nu poate fi străină de funcțiile generale ale acesteia. Așadar, munca de redacție implică firesc un anumit efort de selecție. Evident, atât domeniul literaturii cât și cel al artei sunt mult mai largi decât ceea ce are posibilitatea, în virtutea caracterului său specific, să publice o revistă studentească. După ce criteriile selec-

tăm în acest caz beletristica ce urmează s-o publicăm? Conferința pe țară a scriitorilor, ținută în luna noiembrie a anului trecut, a remarcat ca pozitiv faptul că, în ultimii ani, contribuția tineretului la afirmarea și dezvoltarea diverselor direcții ale literaturii noastre contemporane a fost substanțială. Revistele și editurile au reușit să lanseze și să impună numeroase nume noi. Au apărut o serie de volume scrise de autori aflați încă pe băncile universității. Au apărut multe alte volume scrise de autori de curând ieșiți de pe băncile facultăților sau de o vârstă cu cei de pe băncile facultăților. Dacă literatura noastră a câștigat un plus de umanitate, un plus de firesc și de degajare în menținerea dialogului cu cititorul, putem spune că la apariția acestui fenomen pozitiv, o importantă contribuție au adus-o și scriitorii tineri”.. □•Apare poezia *Chanson Dace*, din ciclul *Bourgerons d'Avril*, vol. I al *Operele postume* de Iulia Hasdeu (1889-1890), în traducerea lui Mihail Nemeș. □•„Amfiteatru” continuă publicarea unora dintre scrisorile aflate în arhiva Lucian Blaga.

• [„Argeș”, nr. 11] Nicolae Balotă semnează articolul *Reabilitarea sublimului* în care, pornind de la o serie de texte consacrate (Edmund Burke, Immanuel Kant, Rudolf Otto, Johannes Volkelt), amintește valoarea *numinoasă* și funcția *transcendentală* a sublimului. Totodată vorbește despre devalorizarea acestui concept începând cu poetica romantică: „Compromiterea Sublimului este unul din fenomenele cele mai semnificative ale poeziei moderne, de la Poe și Baudelaire la zilele noastre, adevărată poetică a antisublimului.” □•În *Școala melancoliei* Alexandru Paleologu discută pe marginea conceptelor de *nostalgie* și *melancolie* cu scopul de a explica diferențele lor semantice. Autorul definește nostalgia astfel: „E un elan al sufletului înapoi, un dor de întoarcere (gr. «nostos» – întoarce-re)”; pe când melancolia este descrisă prin cuvintele: „E un fel de amintire a prezentului, un dor de chiar clipa actuală, pe care o percepi ca și trecută fiindcă simți, fiindcă știi că piere irevocabil.” ■•Dana Dumitru recenzează romanele *Catedrala* și *Criza de timp*, aparținând autorilor Virgil Duda, Pop Simion, și volumul de poezii al Ludmillei Ghițescu, *Fântâni*. □•La *Cronica literară*, Dan Cristea scrie despre importanța studiilor lui D. Popovici, respectiv *Poezia lui Mihai Eminescu* și *Romantismul românesc*, care ajută la aprofundarea și înțelegere mai exactă a datelor consacrate în legătură cu aceste subiecte. ■•În *Marginalii la un vers eminescian* Constantin Noica își exprimă entuziasmul în fața *caietelor* lui Eminescu. Pornind de la un singur vers rătăcit prin manuscrise C. Noica imaginează o întregă rețea interpretativă prin care leagă gândirea poetului de marile întrebări ale filosofiei: „Ai putea tălmăci un întreg capitol din frământarea filozofică a omului modern, existențialismul prin prima jumătate a versului lui Eminescu – spaima împietrită, și depășirea existențialismului prin cealaltă jumătate – visul increment.” □•Articolul „*Cruzimea*” lui Creangă, semnat de Valeriu Cristea, atrage atenția asupra modului în care marele povestitor reușește să camufleze (cruzimea și violența) în spatele comicului. Referitor la episodul din *Soacra cu trei nurori*, Valeriu Cristea scrie că „după atâtea voioase lecturări ale textului de

abia acum ne dăm seama cu adevărat că marele povestitor ne relatează o crimă comisă cu premeditare și în care moartea survine prin tortură”. ■•Sorin Alexandrescu semnează articolul *Emanciparea realului* în care se oprește asupra momentului de distanțare a prozatorilor români de sub tutela realismului clasic și al ideii de reprezentare mimetică a realității: „Vârsta romanului (și prin extensie, a prozei) se exprimă prin interogația asupra structurii Realului, pe care, pentru prima oară în literatura română, o pune, răspicat, în procesul însuși de creație, dincolo de ideologia personală a scriitorului.” ■•Sunt publicate poemele *Pierderea cunoștinței prin cunoaștere, Fel de sfârșit, Creșterea apelor, Moartea păsărilor, Despre lupul singuratic* aparținând lui Nichita Stănescu. ■•Un fragment din lucrarea *Lenin și filozofia* de filozoful marxist Louis Althusser, apare în traducere. □•Gabriela Ioan traduce poemul *Mormântul tatălui meu* semnat de André Frénaud. ■•Adrian Păunescu oferă un răspuns întrebării lansate de redacție cu privire la evenimentele din vara anului 1969: „Ne va face cucerirea lunii mai fericiți?” ■•Ion Băieșu semnează *Cronica subiectivă*, în care își ia libertatea de a critica noile tendințe din sfera artei dramatice, incluzându-i atât pe scriitori și regizori, cât și pe actori: „O cronică teatrală subiectivă este terenul ideal pe care îmi voi putea face de cap, lăsând în urma mea dăre de ravagii, oameni pe drumuri și copii orfani, fluierături și huiduieli.” □•Mircea Iorgulescu scrie articolul *Unde e criticul care...* unde semnalează lipsa unor studii critice de sinteză asupra literaturii române contemporane, considerând că această perioadă este cea mai „necunoscută” și cea mai puțin abordată de numele prestigioase ale criticii românești: „Blocul amorf care e, acum, literatura contemporană, ascunde unul sau infinite superbe monumente. Trebuie doar dăltuit, de un critic având o viziune netremurată asupra operei sale.” ■•Nicolae Florescu publică un interviu acordat de Alexandru Dima, sub denumirea *Cu Alexandru Dima despre sine și despre comparatismul literar românesc*, în care, sub auspiciile modelului Vianu, comparatistul este invitat să prezinte etapele formării sale și direcțiile activității specifice. Debutul său este reprezentat de articolul intitulat *Localismul creator*, publicat în revista „Familia”, în 1935, apreciat, printre alții, de Mircea Eliade. Începând cu anul 1932 a creat, la Sibiu, gruparea Thesis, în cadrul căreia a aplicat și dezvoltat principiile „localismului creator”, împreună cu prozatorul Ionel Neamțu, italianistul Pimen Constantinescu, prozatorul Paul Constant și alții. Ca student, publică volumul *Aspecte și atitudini ideologice*, la editura Datina, iar în 1936, lucrarea *Zăcămintele folclorice în poezia noastră contemporană*, la editura Fundației pentru literatură și artă, aceasta din urmă citată de G. Călinescu, în *Istoria sa*. În 1939 publică studiul *Conceptul de artă populară*, iar în 1943, *Gândirea românească în estetică*, o încercare de sistematizare a esteticii, pe coordonate istorice. Devenit profesor la Facultatea de litere din Iași, după 1944, începe să se îndrepte spre teritoriul literaturii și al comparatisticii, publicând, în 1957, monografia *Alecu Russo, Studii de istorie a teoriei literare românești*, în 1962, *Conceptul de literatură universală și comparată*, în 1967, și *Principii de literatură comparată*, în 1969. Ca

membru al Comitetului internațional de istorie a literaturii europene, care activează sub egida Asociației internaționale de literatură comparată, Alexandru Di-ma participă la activități de cercetare care includ spațiul românesc de cultură, cu privire la folclorul sud-est european, de pildă. ■ Profesorul Emil Micu publică articolul *Anton Pann și Brașovul*, prezentând informațiile despre viața și activitatea scriitorului așa cum reies acestea din manuscrisul 3497, aflat la Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România –, însemnări pe o carte de cânturi, cu note de psaltichie”, scrise de George Ucenescu, învățăcel al lui Pann, în 1852, și din însemnările aceluiași Ucenescu de pe un *Octoih*, datele 1 septembrie 1891. Aflăm, astfel, despre corespondența lui Pann cu Ioan Popazu, important om de cultură brașovean, și cu membrii Consiliului laic din Scheii Brașovului, care se îngrijeau de școli și de biserici. Pentru ucenicia lui George Ucenescu, Pann, aflat la București, primește un salariu și trimite, regulat, la Brașov, rapoarte privind mersul învățaturii discipolului său. Anton Pann moare de tifos în 1854. ■ Dan Tărchilă continuă publicarea prozei *Ecto bar*.

● [„Ateneu”, nr. 11] Radu Cârnecki consemnează interviul cu profesorul Alexandru Balaci, directorul Bibliotecii române din Roma. Tematica dialogului vizează următoarea problematică: un scurt istoric al acestei biblioteci, care a fost contribuția Școlii române din Roma (instituția care a precedat actuala bibliotecă) la „cunoașterea culturii noastre în Italia și pe plan mondial”, proiectele viitoare menite a promova cultura română în străinătate și planuri editoriale de viitor. ■ În *Precaritatea mitofiliilor contemporane*, Marian Popa problematizează pe marginea mitului, pornind de la premisa că „orice construcție literară este întotdeauna calificativă și cu necesitate empirică [...] Pierdut în relativitatea modern, terorizat de imprevizibil, autorul de azi pare a se limita la două drumuri lesne de parcurs: mitul și haosul – o ordine, o realitate sistematizată și cunoscută prin manual și compendiu de tot felul, și dezordinea, acea realitate constituită dintr-o rețea inextricabilă de semne ce se oferă în primul rând experienței senzoriale. Atunci când nu se lasă pradă haosului, el, autorul fără voință, sfârșește prin a chema în ajutor mitul”. □ Ion Apetroaie semnează articolul *Camil Petrescu sau eroismul inteligenței II*, continuând astfel demersul început în numărul din octombrie al revistei: „Susținător devotat al actului de creație ca suprem act de conștiință, dramaturgul nu a făcut, din fericire, concesii mediocrității, grimasei ori tentației pecuniare. O ușoară cedare în fața acestor hibe ucigătoare de conștiințe l-ar fi pus pe scriitor în situația absurdă a unui Caragiale aplaudându-și moftangii”. □ Constantin Călin recenzează volumul *Țara lui Pi* (Ed. Tineretului, 1969), semnat de Ovidiu Genaru: „Recentul volum – o acoladă între *Un șir de zile* și *Nuduri*, dar și un semn al trecerii către un alt tip de lirism – consolidează [...] încrederea în talentul lui Ovidiu Genaru, poet format, norocos în inspirația sa – chiar dacă volumul de versuri acum apărut nu are echilibrul, armonia celui precedent și el nu reprezintă aparent decât o dezvoltare concentrică a tematicii familiar autorului”. □ Volumul lui Petre Stoica – *Melancolii inocente* (E.P.L., 1969) – este considerat

de către recenzentul Radu Cârneli drept „o carte profund originală, un amestec de dor și durere și renunțări și împliniri și spaime de-un timp cu război; e în această carte cu aer romantic o tulburătoare frumusețe a tot ce nu se mai întoarce, peste care poetul vine și psalmodiază grav și melancolic și duios și c-o lacrimă ascunsă despre viața sa, a târgului sau a lumii care, apunând, n-a murit de tot”. □ Constantin Crișan semnaleză, în *George Alboiu și mitologia cosmic-telurică*, apariția volumului *Cel pierdut* care „poate să joace un reghi perfect criticului de poezie neavizat, amator de subdiviziuni de suprafață. [...]George Alboiu ne invită la un festin de ortodoxie prozodică, folclorică în care toarnă...perfid afecte diverse, o întreagă semantică personală”. □ Florența Albu, prin volumul său *Himera nisipurilor*, este văzută ca „o prezență lirică de certă vocație. Poezia ei iese din câmpul așa-zisei lirici feminine înscriindu-se într-o arie mai largă a poeziei viguroase, bărbătești, din ultimii ani” □ Despre *Duminica pădurilor*, scrisă de Nicolae Dumbavă, Ion Roșu notează: „Cartea în discuție e o galerie de *icoane* din natură luate din lungul și din latul țării, în orice anotimp, descoperind un poet îndrăgostit de peisaj, îndeosebi de dumbrăvi și păduri a căror *duminică* o serbează cu volumul de față”. ■ *Cronica prozei* este semnată de Vlad Sorianu care semnaleză două apariții. □ Prima dintre ele este *Proză satirică*, volum semnat de Teodor Mazilu: „Foiletonist cu vocația satirei de vigoare analitică, dramaturg al unei tipologii posibile de caustică ridiculizare, Teodor Mazilu reconstituie în proze de aceeași virulență polemică destinul, nu arareori complex, al unor categorii umane condamnate la năruire spirituală”. □ Cel de-al doilea volum este romanul *Catedrala*, de Virgil Duda, un roman „scris cu o virtuozitate a limbii” și care conține „multe alte însușiri remarcabile. Merită stăruit atât asupra complexității rafinate a frazei, cât și asupra expresivității sale mature. Propozițiile se ramifică adesea tentacular, păstrând totuși un echilibru care le menține transparente; cât despre ritmica intimă a stilului, ea apare mereu altfel, după vibrația interioară a stărilor pe care se mulează”. □ În a treia carte a lui Al. Ivasiuc – *Cunoaștere de noapte* – Mircea Popa descoperă „un scriitor fixat definitiv asupra problematicii și domeniului său de investigație: surprinderea unor cazuri de conștiință, a unor dezbateri exclusiv spirituale”. □ Pentru Traian Filip, *Camera 210*, de Dragoș Vicol „nu este nici roman, nici poem. Ea este și una și alta”. □ Articolul Elenei Piru, *Iulia Hasdeu. Note și documente de istorie literară*, este prilejuit de împlinirea „în toamna aceasta a o sută de ani de la nașterea Iuliei Hasdeu, scriitoare a cărei moarte prematură a curmat o operă ce, postum, avea să dovedească fecunditatea și strălucirea unui talent incontestabil”.. ■ Pe ultima pagină, Vlad Sorianu asigură traducerea în limba română a unui amplu fragment din *Cuvintele și lucrurile* de Michel Foucault.

• [„Cinema”, nr. 11] Nina Cassian și Demostene Botez răspund la întrebările revistei despre filmul *Baltagul*. Întrebările sunt: „1. Care este, după părerea dv., justificarea acestei ecranizări ca act de cultură? 2. În ce măsură corespunde modalitatea artistică aleasă, naturii și semnificațiilor subiectului?” □ Demostene Botez

precizează în *Idealul: o sugestie de tragedie*: „1.... Asta înseamnă că cinematografia noastră este conștientă că o ecranizare a unei opere literare, ca și, în definitiv, orice ecranizare, trebuie să aibă o justificare și că deci, un film, trebuie să marcheze, fie o anumită idee, fie, cum este în speță, o operă literară de mare importanță. [...] E vorba deci de ecranizarea unei opere care cuprinde cel mai vechi aspect al civilizației poporului românesc, cu tot ce putea cuprinde această noțiune în acel timp. [...] 2. Esența subiectului din *Baltagul* cerea punerea în imagini cu rigurozitatea a textului, pentru a se pune în evidență stăruința hotărâtoare a Vitoriei Lipan de a-și duce la un sfârșit imperativul cunoștinței ei, formată prin rânduri multe de strămoși în formele sacrosancte ale ritualurilor. Aici, în această imposibilitate de a se abate de la text, de face digresiuni pe tema lui, de a evita anumite obstacole, mi se pare că stă greutatea realizării acestui film. El trebuie să redea măreția grandioasă a unui destin care nu este doar al unui om. [...] În general, cu excepția unor amănunte (viziunea cailor cu Lipan într-un torent de apă, oglindirea în fântână), care strică cu artificii autenticul și simplitatea care singure pot servi un asemenea film, ceea ce este negativ ține de dificultățile insurmontabile inerente ecranizării unei asemenea opere, și nu de regizor.” □•Nina Cassian, în *Idealul: o dramă în alb-negru*, răspunde: „1. Dacă se justifică ecranizarea *Baltagului*? Fără îndoială. Este una din acele cărți care, în afara excepționalei ei valori literare, poate tenta pe orice regizor, prin unitatea ei plină de tensiune, prin perfecta gradație, prin concizia și profunzimea caracterelor, prin poezia sumbră însoțită de seninătate mitică, prin iarna priveliștii și a morții care domină totul. [...] 2. [...] Cred că defecțiunea de bază a ecranizării *Baltagului* este ezitarea în stabilirea unei concepții. [...] Cu toate șovăielile și imperfecțiunile, *Baltagul* este un film lucrat cu un profesionalism mijlociu care nu-i va nemulțumi pe spectatori. Cunoscând însă și iubind această operă de excepție care este *Baltagul*, rămânem cu nostalgia unei transpuneri cinematografice de forță și valoare (*si possibile*) corespunzătoare”. □•Valerian Sava semnează cronică la același film, *Baltagul*: „Dincolo de gradul de reușită, în ansamblu, Mircea Mureșan este însă primul nostru cineast care, venind după tentativele scenaristice ale altora, probează concret pe peliculă valențele cinematografice ale capodoperei sadoveniene, infirmând – prin sugestii elocvente – scepticismul aprioric al cutărui cronicar grăbit care se îndoia de însăși oportunitatea tentativei de a transpune *Baltagul* pe ecran. Sentimentul pe care ni-l inspiră această primă versiune este, dimpotrivă, unul afirmativ. Fie și prin disocieri critice oricât de nete, pe care ce-i drept le puteam preveni în bună parte, printr-un plus de rigoare și mai puțină grabă, filmul a deschis o poartă care ședea demult închisă în fața cinematografiei românești, deși era în grădina noastră. Dincolo de ea, putem întrezări azi pașii următori”. □•Revenind la rubrica sa, *Cronica cine-ideilor*, Ov. S. Crohmălniceanu publică *Un exemplu de film mare*, discutând filmul *Procesul*: „Cu alte cuvinte, dintr-o operă rară mare nu-i exclus să iasă și un film mediocru. Exemple se pot da din belșug. *Procesul* în

schimb reușește să fie un film cu adevărat mare”. □•Valentin Silvestru, în rubrica *TV*, semnează textul *Interviul, în formele sale zdrențuite*, discutând problema interviurilor și oferind următorul model de urmat: „Când a deschis seria interviurilor sale în «România literară», tânărul poet și gazetar Adrian Păunescu și-a propus să descopere tonusul spiritual al personalității în lumea noastră de azi: întrebările, neașteptate, câteodată fără relație directă cu preocupările interlocutorului, îl ajută pe acesta să se dezvăluie plenar. Lipsa temei unice și prestabilite favorizează reconstituirea vie a biografiei spirituale. E un dialog mobil, împreună cu care înaintezi pe o suprafață vastă din teritoriul cercetat. Un mod de cunoaștere”. □•În *Bibliorama*, Ion Barna semnează *Trei cărți Baedeker*, prezentând volumele: *Animation in Cinema* de Rall Stephenson, ed. A. Zwemmer Limited London, A.S. Barnes & Co. New York, *The Musical Film* de Douglas McVay și *The Western, an Illustrated Guide* de Allen Eyles.

• [**„Familia”, nr. 11**] Gheorghe Grigurcu scrie despre *Avangardismul poetic românesc* de Ion Pop, considerat „un studiu laborios, tenace documentat precum și un exercițiu confesiv, a cărui eleganță stilistică abia temperează pe alocuri patosul”. [...] Haloul acestui fenomen destul de clar în nucleul său e vast, precum o dovedește între altele și recenta Antologie a lui Sașa Pană. Pe de altă parte nici corpul de principii, văzut din afară, nu mai transmite siguranța vizionară de care erau animați poeții-teoreticieni ai avangardei. Avangarda – ne arată pe bună dreptate Ion Pop – e o curioasă tentație a nerealizării, o mișcare creatoare care nu ajunge nicăieri. [...] Coborând de la ideea de poezie la studiul «copierii» ei în experiența poetică a avangardei autohtone, Ion Pop ne oferă o lucrare critică de structură platoniciană”. □•Scriind despre *Ion Pillat și poezia pură*, Nicolae Balotă nu-l consideră un „apologet” al acesteia, și nici „apărătorul unui pur formalism estetic”. [...] Poezia pură nu reprezintă o fugă de realitate ci o pătrundere în esența ei”.

• [**„Iașul literar”, nr. 11**] Numărul este consacrat genului dramatic, fiind publicate, pe trei sferturi din cuprins, două piese de teatru: Mircea Radu Iacoban, *Tangou la Nisa* (pp. 37-76) și Ștefan Oprea, *Fruitele zăpezii* (pp. 80-104). De asemenea, Aurel Baranga publică *Fals tratat de etică și estetică*.

• [**„Orizont”, nr. 11**] În acest număr, semnează versuri, între alții: Virgil Teodorescu, Ștefan Aug. Doinaș, Anghel Dumbrăveanu, Al. Jebeleanu, Coman Șova, Victor Frunză, Nicolae Ioana. ■•Damian Ureche continuă panorama *Tradiție și inovație în poezia tinerilor*. ■•La *Cronica literară*, Petru Sfetca scrie despre volumul retrospectiv *Necunoscutul ferestrelor*, de Ion Caraion, care „își menține un echilibru atât de personal în mijlocul manifestărilor prolixe și exterioare ale unei anumite poezii actuale”. □•Ion Maxim analizează primele trei volume de versuri ale lui Adrian Păunescu: „Pericolul manierismului, poetul a știut, cel puțin până acum, să-l evite [...]”. □•Într-un studiu amplu, *Liviu Rebreanu despre teatru*, Ion Neață cercetează cronicile dramatice ale prozatorului, găsind în acestea „o statornică, pasiune, har și deosebită pri-

cepere, dar și o cultură temeinică, acumulată cu migală”. □•Andrei A. Lillin publică partea întâi a micromonografiei Franz Liebhard (pseudonimul lui Robert Reiter), poet de limbă germană, născut la Timișoara. □•În grupajul *Cărți, reviste*, Constantin Cubleşan recenzează *Foamea de spațiu*, de Eugen Barbu, însemnări de călătorie în care autorul „este un observator ideal”, iar „lectorul, cucerit total”. □•Alte recenzii, consacrate câtorva volume de versuri: Victor Crăciun la *Dragostele mele*, de Traian Iancu, Nicolae Țirioi la *Incunabule*, de Emil Manu, Dan Nemesnic la *Îngerii lui Rafael*, de Marta Bărbulescu, George Drumur la *Poeme*, de Teodor Scarlat, Damian Ureche la *Corrida*, de Adrian Beldeanu. □•I.D. Suciuc discută despre *Explorări în istoria literaturii române*, de Alexandru Duțu. ■•Traduceri ale lui Petre Stoica din versurile Ywan Goll, Jiří Wolker și Juliane Windhager.

●[„**Presa noastră**”, nr. 11] La rubrica *Din trecutul organizațiilor de presă* Aurel Cosma publică studiul *De la o inițiativă a lui Camil Petrescu la sindicatul presei din Ardeal și Banat* : „Scriitorul Camil Petrescu a fost un om de inițiativă, un tânăr plin de însuflețire, un poet cu largi orizonturi de gândire și un ziarist combatant, care ne-a adus la Timișoara în primii ani după Unire nu numai talentul condeiului său, ci mai ales spiritul de înțelegere și de colaborare între toți slujitorii scrisului și ai presei, indiferent de naționalitate și de limbă. În anii 1919-1921 a trăit și a activat în Timișoara. De aici a pornit pe drumul literaturii care l-a înălțat la strălucirea pe care a lăsat-o în urma sa. El a publicat la Timișoara o revistă «Limba română» și un cotidian «Țara». În jurul său s-au grupat publiciștii și ziarisții locali și cei veniți din altă parte. Din primul moment s-a împrietenit cu noi și s-a adaptat sufletului bănățean. Ne întâlneam aproape zilnic la masa noastră de la cafenea, unde dezbăteam problemele ce frământau opinia publică de atunci și făceam planuri de a strânge rândurile tuturor care se dedicaseră scrisului. Camil Petrescu era o sursă fecundă de idei. Idealul său era promovarea culturii românești la granița de vest a noului stat unit. [...] Sindicalizarea pe ramuri profesionale a început pe vremea aceea să ia amploare. [...] Promotorul acestei acțiuni de înființare a unui sindicat de presă a fost Camil Petrescu”. [...]În articolul său despre *Sindicatul ziarisților din Banat, Ce este de așteptat de la o asociație a ziarisților de azi* (publicat în ziarul „Țara”, nr. 27 din 21 decembrie 1920), Camil Petrescu i-a definit pe ziarisți ca fiind „creatori necunoscuți de glorie politice, ei rămân de cele mai multe ori în umbră”.

● [„**Ramuri**”, nr. 11] Pe prima pagină sunt evidențiate articole de propagandă politică. ■•Sub titlul *Texte filozofice traduse de Titu Maiorescu*, C. Floru și Al. Surdu prezintă traducerea făcută de Titu Maiorescu asupra unor texte privind critica apriorismului, din care rezultă: [la John Stuart Mill] „caracterul judecăților sintetice ale geometriei de a fi strict universale și necesare nu reclamă o sinteză apriori prin intuiție înăscută, ci se poate explica prin deducere din experiență.” ■•Al. Piru alege să comenteze articolul lui Ștefan Staicu, *Ideea progresului economic în publicistica lui Mihai Eminescu*. Se constată că în planul ideologiei eco-

nomice, „Eminescu se situează net pe poziții progresiste, adică sensul concepției sale despre industrializare, protecționism, întărirea și dezvoltarea agriculturii, organizare și administrare, precum și independență economică, se circumscrie unei dezvoltări ascendente, burghezo-democratice a României din a doua jumătate a secolului trecut” (n.e. a secolului XIX). ■ Mihail Pișcoci revine cu un alt articol despre Croce, având ca suport același studiu, *Estetica: Problemele comunicării și reproducerii la Benedetto Croce*, unde soluția acestuia poate fi redată astfel: „judecata estetică se identifică cu reproducerea estetică; reproducerea estetică se identifică cu producerea imaginii, adică cu intuiția-expresie; gustul, ca activitate judicativă, este identic cu reproducerea; în concluzie, geniul și gustul coincid”.

■ La secțiunea *Critica ideilor literare*, Adrian Marino teoretizează un concept literar care și-a lărgit foarte mult sensul, și anume *Decadentismul*. Folosit prima oară de Verlaine, apoi de Mallarmé, decadentismul a fost apoi văzut de Paul Valéry ca o „injurie”. Deși are legătură cu estetismul, simbolismul și impresionismul, decadentismul trebuie delimitat de aceste concepte literare și estetice, iar în definirea lui trebuie avută în vedere și filozofia istoriei. Marino dă o definiție decadentismului, propunând, de asemenea, câteva accepții: „Definiția *estetică* a decadentismului derivă din totalitatea acestor note și se reduce, în esență, la părăsirea sau negarea principiilor și formulelor literare consacrate, tradiționale, considerate ca suprem ideal de perfecțiune, fiind o dovadă de anticlasicism și antitraditionalism.” ■ Al. Piru scrie despre *Evoluția poeziei* cu trimitere la Tudor George, Vintilă Ivănceanu, Leonid Dimov, Nichita Stănescu. □ Tudor George, aflat atunci la al cincilea volum de poezie publicat, ar merita mai multă atenție, deși este receptat „cu neîncredere” din cauza „boemei sale bahice.” Poemul simfonic publicat cu un an înainte, *Copacul descătușat*, e scris abundent, fiind dedicat «geniului uman», pentru că este de fapt și o variație a *Lucașfăruului* eminescian. Are versuri eminesciene, scrise «neepigonic»: „lupta între aspirațiile uranice și chemările telurice, dinamica transcendenței, soluționată prin găsirea unui punct de lumină spre care converg toate idealurile omenești.” □ Vintilă Ivănceanu publicase cu un an înainte un volum de *Versuri*, considerat antipoezie, „luând à rebours nu numai canoanele, ci însăși ideea de poezie. Asocierile arbitrare de cuvinte sau imagini, mimarea atitudinilor, ironia, parodia limbajului și a compoziției dunt, până la un punct, amuzante. Dar totul se reduce, până la urmă, la simple jonglerii” stilistice. □ Leonid Dimov, prin volumul din 1969, *Carte de vise*, transformă onirismul într-un „procedeu pur tehnic de expunere a unor imagini sau chiar întâmplări scoase din constrângerile realului și proiectate în zona fantasticului, a fabulosului gratuit.”, dar de o mare „prospețime vizuală”. Îi sunt apreciate „bogăția, dar și ciudățeniile lexicului”, de exemplu: „un cântăreț este *bradipodid*, niște obraze sunt *glabre*, de o paloare *levogiră* etc.” □ Nichita Stănescu ajunsese deja la 9 volume publicate până în 1969 și se bucura de un succes uriaș. În volumul din 1969, *Necuvintele*, cuvântul și necuvântul sunt teme centrale, „însă cum poezia își propune să cunoască generalul prin individual, toată

problema e de a găsi un alt instrument de comunicare sau evocare, capabil să exprima universalul concret.” Nichita nu încearcă să explice cuvintele, ci „să le redea funcția lor primordială, când nu numai numeau lucrurile, dar se și confundau cu ele.” Necuvântul, adică poezia, este, deci, pentru Nichita Stănescu, un înlocuitor al vorbirii. ■•*Recenzii*. □ Titus Bălașa scrie despre Mihail Dragomirescu, *Scrieri critice și estetice*, scrieri care fac parte dintr-un volum colectiv publicat după moartea lui Dragomirescu, editat de Z. Ornea. Titus Bălașa constată că autorul a fost „singurul propagator consecvent al principiului autonomiei esteticului”, cu toate „erorile de diagnostic” care i-au fost atribuite. Sunt discutate, în continuare, câteva idei și principii literare din perspectiva lui Mihail Dragomirescu: clasic, clasicism, precum și criteriile ale literaturii pe care acesta le enunțase. Îi observă și câteva slăbiciuni: actul critic nu era întotdeauna „raționalizat”, era mult prea riguros în demersul critic și nu evita „contradicții flagrante”. □ M. Beșteliu scrie despre Augustin Z.N. Pop, *Contribuții documentare (vechi și noi) la biografia lui M. Eminescu*. Autorul biografiei publicase primul volum al acestei serii în 1962, acum completând cu partea a doua, în care investighează metodic dintr-o perspectivă genetică toate amănuntele care servesc la o viitoare biografie cu caracter științific. Biografia este una „de teren”, adunând realități biografice din instituții în care a fost poetul. M. Beșteliu constată că informațiile despre familia lui Eminescu sunt mai solide decât informațiile despre copilăria și viața lui Eminescu sunt incerte fiindcă provin din relatările unor persoane care nu l-au cunoscut nemijlocit pe marele poet. □ George Firănescu consemnează legătura dintre B. P. Hasdeu și Craiova. Fiind B. P. Hasdeu deputat de Craiova, apoi lucrând și la Arhiva județeană, Hasdeu a scris despre *Originile Craiovei* făcând, de asemenea, cercetări arheologice legate de același subiect. □ Ov. Ghidirmic semnează *Exegeze eminesciene (I)*, consemnând demersurile exegetice întreprinse de D. Caracostea și D. Popovici, originari din județul Olt, ce au avut ca subiect opera lui Eminescu. Se face o comparație cu studiul lui Ion Negoitescu, *Poezia lui Eminescu*, din 1968, considerat a fi în continuare unul „dezorganizat”, după ce avusese parte de cronică destul de sceptică în revista „Ramuri”. □•Articolul *Traian Demetrescu (Dintr-o Istorie a literaturii române moderne)* de Vladimir Streinu ilustrează influențe macedonskiene în volumele *Senzitive* (1894) și *Aquarele* (1896). Deși moare de ftizie la numai 30 de ani, profilul de poet al lui Tradem este plasat între „un prim Macedonski din trecut și G. Bacovia din viitor.” ■•În „Procesul” *structuralismului*, Al. Hanță, cpmentează studiile lui Foucault (*Arheologia cunoașterii*, *Discurs* etc.) arătând că pentru Michel Foucault, structuralismul este un punct de pornire, „un instrument, printre altele, și niciodată un scop ultim, ridicat la înălțimea unei concepții.” □ Despre *Georges Poulet* scrie Ion Schintee. Îi sunt menționate cele mai importante studii teoretice și critice și este analizată metoda critică folosită de teoreticianul francez, și anume el pornește de la ideea că „opera literară, înainte de a fi legată de lucruri” este „o experiență interioară”. □•Dorin Teodorescu (*Ideea de imaginar la G. Călinescu*) pornește de

la studiul călinescian *Tehnica criticii și a istoriei literare*, în care este vorba „despre posibilitatea criticii de conținut [...] în care psihologia, patologia, sociologia sunt aproape acasă și pot concura la diferite sisteme de interpretare în limitele interesului literar”. Pentru Călinescu, imaginarul este important din punct de vedere ontologic: „acesta există în «subiectele predispuse la poezie», are «realitate în universalitatea sufletului uman»”. ■•Este reprodus *Un manuscris necunoscut de G. Asachi*, comentat de George Sorescu. ■•*O convorbire cu poeta Violeta Zamfirescu* este realizată de Matei Alexandrescu. Aceasta îi este recunoscătoare Uniunii Scriitorilor (la care aderase în 1955), deoarece „politica generală dusă de partid” a ajutat-o să se mobilizeze și să fie disciplinată în scris. ■•Scriind despre *Tematologia lui Gérard de Nerval*, Gabriela Maria Pinteă observă că acesta a fost un scriitor important și influent, ceea ce i-a determinat pe mulți critici și teoreticieni să fie preocupați mai ales de tematica operei sale. □ Profilul poetului grec *Ghiorgios Seferis* este conturat de Cornelia Cârstea, iar cel al lui *Ingeborg Bachmann*, de către George Duțu. ■•G. Gheorghiuță îl evocă pe André Gide la Centenarul nașterii. □• Ștefan Hasdeu, unul dintre urmașii celebrei familii, consemnează împlinirea a 81 de ani de la moartea Iuliei Hasdeu, prin câteva poezii în traducerea lui Ion Potopin (*În noapte, Rugăciune, Martie, Dezgust, Trecut e timpul*). ■•Mihai Atanasescu anunță acordarea Premiului Nobel pentru literatură lui Samuel Becket în 1969. □ Sunt reproduse câteva poezii de Luigi Fiorentino în traducerea lui Pimen Constantinescu.

• [„Steaua”, nr. 11] Revista se deschide cu articolul *Dezvoltarea și înflorirea națiunii socialiste* semnat de Ion Bojan. □•*Convergența criteriilor în cercetarea literaturii*, articolul semnat de Ion Vlad în revista clujeană e determinat de o serie de discuții privind interpretarea istoriei literare: „Editarea cursurilor prezentate la Universitatea din Cluj de către profesorul Dimitrie Popovici (*Poezia lui Eminescu și Literatura română modernă. Romantismul românesc*) ne îndeamnă la câteva observații de ordin mai general asupra cercetării literaturii văzută în relațiile ei multiple și în funcție de modificările – numeroase de altminteri – în regimul contemporan al „științei literaturii”. Rigorile metodei istorice devin la Dimitrie Popovici terenul unui examen plural, concertând soluțiile și practicile unor discipline și metode diferite, fiindcă autorul era pe deplin conștient de disponibilitățile reale (de loc exagerate) ale punctului de vedere istoric [...] Cele două cursuri ale profesorului Dimitrie Popovici (termenii prelegerii universitare nu pot fi ignorați, în ciuda limitării la care obligă) ne recomandă o personalitate și o ținută de mare valoare. În sfârșit, ne confirmă intelectualitatea unei cercetări românești la curent cu dimensiunile științei literare moderne. □•Mircea Tomuș publică o cronică literară la ediția de *Scrieri* în patru volume ale poetului Dan Botta: „Asemeni lui Ion Barbu, autorul *Eulaliilor* este sensibil la păcatul creației, definind puritatea absolută ca virtualitate, plângând drama existenței”. □•În cadrul rubricii *Viața cărților*, Eugeniu Speranția scrie despre volumul apărut la Editura științifică, *Vânătorul și natura* de Ionel Pop, care începe o serie de cărți inspirate vână-

toare meritând „pe deplin graba entuziastă cu care Șerban Cioculescu i-a închinat «breviarul» său apărut în «România liberă» (18 septembrie 1969)”.

● [„Tânărul leninist”, nr. 11] Cu o linie melodică realizată de Mauriciu Vescan, A. I. Zăinescu omagiază patria: *Frumoasă ești, țara mea de azi!*: „O, țară dragă, floare printre flori./ Pe-nalte creste zorii se aprind/ Și chipul tău îl văd strălucitor/ Nu vă opriți pân` la munți și brazi./ Suind etaje pân` la cer/ Vă-ntrece țara mea de azi”.

● [„Teatrul”, nr. 11] Numărul vine cu tema *Actorul*. □•Despre tematica numărului se pronunță: Mihnea Gheorghiu, Victor Eftimiu, Miron Radu Paraschivescu, D. I. Suchianu, Eugen Barbu, Paul Everac, Aurel Dragoș Munteanu, Alexandru Ivăsiuc. □•V. Mândra scrie despre „dramaturgul” *Gheorghe Asachi. 100 de ani de la moarte*: „A reprezenta azi o dramă asachiană ar însemna să-ți dedici eforturile unei pioase operațiuni de clarificare a genezelor geniului. Rezultatul pentru cercetarea istorico-literară ar fi de un mare interes, dincolo – firește – de iluziile resuscitării artistice. [...] Aspirația către universalitate a dramaturgiei naționale aschiene ne apare constantă și revelatoare. În același spirit se așază și proiectele nerealizate ale acestui constructor de cultură, iubind excesiv trecutul, pe care-l voia reconstituit într-o imposibilă reîntoarcere către surse. [...]Teatrul său, mai ales, rămâne însuflețit de idealul antic al unui umanism care nu suportă compromisurile xenofobe”. □•La patru decenii de la moartea autorului lui *Vlaicu Vodă*, Crin Teodorescu îi aduce omagiul *Paradoxala vocație a lui Alexandru Davila*: „Contemporanii erau dispuși să-l atribuie pe *Vlaicu* mai degrabă lui Hasdeu, ori lui Odobescu, sau oricui altcuiva, numai acestui *dandy*, nu. Așadar, primul paradox al vocației lui Davila era alimentat de contradicția dintre aparentele exterioare, uneori criarde, ale existenței lui – care nu o dată au scandalizat pe contemporani – și fondul grav, profund al preocupărilor sale reale.[...] Desigur, că și acest al doilea paradox – al pseudotraditionalistului modernist – nu a putut să nu stârneasă opoziții și scandalizări. Acestea erau întreținute și de temperamentul lui Davila, care se complăcea în poziția de «reformator al scenei», de «iconoclast care dedublează idolele perimate»”. □•Al. Paleologu semnează *Conformism și modă*: „La reuniunea internațională de teatru care a avut loc astă primăvară în Capitala noastră, un participant român a luat cuvântul pentru a semnala primejdia unui conformism al anticonformismului. Avea neîndoielnic dreptate: există un asemenea conformism, mai fetișist și mai exclusiv decât celălalt”. □•Apare următorul anunț: „În dorința de a contribui la neîncetata și multilaterală acțiune de încurajare a dramaturgiei originale și a artei spectacolului, redacția revistei noastre a hotărât să instituie Premiile Revistei «Teatrul». Aceste premii se vor decerna în a doua jumătatea a lunii decembrie a fiecărui an și vor încorona creația de literatură dramatică și de artă teatrală a anului respectiv. Se vor decerna patru premii: un premiu de dramaturgie, în valoare de 10.000 lei – pentru cea mai bună operă dramatică originală, reprezentată în premieră sau publicată în cursul anului; două premii de interpretare (feminină și masculină), în valoare de câte 10.000 lei fieca-

re; un premiu de regie sau scenografie în valoare de 10.000 lei. Juriul de decernare a premiilor pentru anul 1969 va fi compus din: Aurel Baranga, Radu Beligan, Matei Călinescu, Liviu Ciulei, Mihnea Gheorghiu, George Ivașcu, Margareta Bărbuță, Virgil Teodorescu – și va fi prezidat de redactorul-șef al revistei noastre, Radu Popescu”. □•Apare, sub semnătura lui Miron Radu Paraschivescu, textul *Hamlet al meu*, cu următoarea explicație: „Nu știu și, drept să spun, nici nu mă interesează din cale-afară s-o știu și s-o demonstrez, câtă vreme asta e convingerea mea absolută în materie de arte literare, că teatrul nu e decât o diviziune sau subdiviziune a liricii. Chiar când e vorba de comedie. Un autor de teatru care să fie-n același timp și de proză, mi se pare că s-a orientat greșit și că, dacă a ținut cu orice preț să-și valorifice orele pierdute și-ntr-alt gen decât acela al literaturii destinate scenei, trebuia s-o facă scriind versuri, sau măcar încercând să scrie versuri. Că istoria literară îmi confirmă sau nu o asemenea ipoteză, repet, mi-ar fi perfect indiferent câtă vreme ea e o convingere din cele mai intime și mai adânci înrădăcinate-n mine. [...] Și acuma, după ce am divagat atâta, să spun că textul ce urmează-n versuri face parte dintr-o recidivă a mea într-un domeniu pe care-l abandonam, după catastrofa cădere de-acum 23 de ani a primei mele încercări teatrale, catastrofa la care m-a ajutat generos Tudor Mușatescu, regizorul improvizat al piesei *Asta-i ciudat!*... prezentată, ca să-și frângă de-a binelea gâtul, chiar pe scena studioului Teatrului Național; ca și cum ai putea abandona poezia! Și încă poezia politică în care toți prietenii și tovarășii mei am crescut de la douăzeci de ani”. □•Florian Potra semnează *Recinematografizarea scenariului de film*: „La întrebarea: de ce media filmelor noastre se situează la o cotă scăzută, unul din răspunsurile posibile e și următorul: la elaborarea scenariilor s-a desfășurat o «muncă necinematografică». Mai precis, s-a instalat pentru multă vreme o mentalitate, un fel de a fi *literar*. De fapt, în procesul de facere a scenariului, cinematografia noastră nu cunoaște decât două faze: așa-numitul *scenariu literar și decupajul regizoral*. Marea majoritatea a cinematografiilor naționale nu cunoaște și nu recunoaște instanța scenariului *literar*, o respinge sau cel mult o incorporează uneia din etapele *cinematografice* de elaborare ale manuscrisului, să mi se ierte insistența, *cinematografic*, ce-și încheie itinerariul în decupajul tehnic încredințat regizorului. S-a întâmplat ca la nașterea cinematografiilor noastre socialiste, să fie prezentă, ca prima ursitoare, Literatura. Din punct de vedere istoric, poate că o asemenea prezență a fost necesară. Între timp, însă, copilul a crescut și începe să-și manifeste propria individualitate, propria vocație: a-l sili să se înscrie la «școala de literatură» ar fi o eroare de concepție și de perspectivă. Asta nu înseamnă, câtuși de puțin, refuzul unei colaborări cu literatura, dar numai pe picior de egalitate, în atmosfera necesarei comunicări între arte, între toate artele”. □•Gh. Lăzărescu semnează cronica de carte *Philippe Van Tieghem: Mari actori ai lumii*, volumul apărut în editura „Meridiane”, în traducerea Sandei Diaconescu.

- [„Tomis”, nr. 11] Al. Protopopescu semnează cronica literară la *Necuvintele* (1969), lui Nichita Stănescu, o carte considerate a fi „un act fățiș de participa-

re la ceea ce s-ar putea numi – cu termeni îndrăgiți de epocă – metamorfoza unei literaturi care, în gestul său de exigență, ajunge logic la manifestări artistice cu totul particulare. Fenomenul nu presupune nici tihnă, nici mediocritate și în ceea ce privește literele contemporane, chiar acel «malaise», amestec de neliniște și confuzie, ce constituia fascinația unui anumit experimentalism postbelic, trebuie acceptat în prudentă relație cu excesul de hermetism, de artificiu ori de iraționalism”. Cronicarul vorbește chiar de existența unui „impas inevitabil în procesul de înnoire a unei literaturi. [...] Opoziția naște firesc direcții opuse căci, cu cât voința de restaurare a unor norme literare clasice este mai vie și mai aprigă, cu atât măsurile pe care și le ia spiritul modern sunt mai extreme. Cum lupta se desfășoară pe tărâmul limbajului, e firesc ca negația supremă să înceapă de la cuvânt”. Aceasta ar fi explicația cronicarului pentru titlul volumului: „De aici orgoliul estetic al titlului lui Nichita Stănescu: Necuvintele, adevărat program al volumelor ce-au urmat celor *II Elegii. Ne-cuvântul* înseamnă în primul rând desfacerea pactului clasic dintre poet și limbaj, divorț început în cu totul alt moment al poeziei europene, saturate de retorică”. Intenția lui Al. Protopopescu este de a stabili „în ce măsură un atare demers poetic s-a născut din instinctele poetului și câtă rodnicie datorează el acelei conștiințe literare moderne care, în aspirațiile sale spre suveranitate și independență, nu pregetă să aplice propriei fantezii vădite rigori intelectuale și teoretice”. □•Cea de-a doua cronică, semnată de același Al. Protopopescu, analizează volumul lui Nicolae Motoc, *Ceasul umbrei*, „rezultatul poetic, unitar și cumpătat, al unei vârste cu mai multă chibzuință decât orgoliu, cu mai multă seriozitate decât pripă. [...] Fără intenții reformatoare, *Ceasul umbrei* afirmă un poet stăpân pe uneltele poeziei, cu mari dispozițiuni de plasticizare, gata să transforme lumea într-un «trop universal», sensibil și misterios”. Analizând volumul, cronicarul îl consideră a fi „unul dintre cele mai bune debuturi poetice ale anului”. □•V. Eugen semnaleză apariția volumului *Antologia literaturii române de avangardă* (E.P.L., 1969), semnată de Sașa Pană, o carte care „trebuie privită ca un catalizator într-o reacție căreia avem datoria să-i dăm amploarea cuvenită. Ea nu este și nici nu are pretenția că ar fi un lucru excepțional. Dimpotrivă, autorul recunoaște arbitrariul criteriilor de selecție și se dă pe mâna criticilor fără niciun gest de împotrivire, parcă dorind să-i incite”. □•I. Negoitescu scrie despre *O nouă literatură (II)*, continuându-și demersul început în numărul revistei din luna octombrie. De această dată, subiectul analizei îl constituie *Simptome* (1968), de Virgil Nemoianu, o carte în care „adevăratul și unicul erou al cărții este Virgil Nemoianu însuși, implicat într-o aventură spirituală atât de proprie, atât de originală încât nu poate fi desprinsă de inextricabilul modalității ei. [...] Rareori s-a scris în literatura română o alegorie mai plină, adică perfect înglobând corpul în ideea sa. Dar dacă alegoria a devenit astfel viziune încărcată de semnificații, raporturile dintre cruzime și poezie au rămas în schimb mai libere, acțiunea cruzimii asupra poeziei născând efecte estetice neașteptate. [...] *Simptomele* lui Virgil Nemoianu e pe cât de profundă, pe atât de îndrăzneță

(îndrăzneala fiind o formă strunită a violenței)”. □•Semnalând apariția volumului *Oameni în ceață. Proces* (E.P.L.,1969), Valentin Stavru e de părere că autorul lor, „omul de amplă cunoaștere, eseistul și publicistul Ion Biberi intră în câmpul prozei române nu numai ca autor al unor studii despre scriitori români și străini, dar și ca un exponent al unei direcții în arta narativă, deschisă la noi de Camil Petrescu și dezvoltată de Anton Holban, Mircea Eliade, Mihail Sebastian și alții. Întrebându-se dacă cele două lucrări „și-au păstrat viabilitatea până astăzi sau dacă nu sunt doar simple «documente» ale unei tendințe de înnoire a prozei narative românești”, recenzentul admite că „un răspuns categoric este dificil de dat. [...] Constituindu-se ca un monolog interior al eroului său, romanul *Proces* își păstrează în suficientă măsură forța de influențare asupra lectorului, formula lui ne apare și acum interesantă”. Cu obiectivitate, Valentin Stavru punctează și aspectele mai puțin reușite ale prozei lui Ion Biberi: „Din păcate, însă, tocmai spiritul scientist, tendința de a subordona literatura, ca forță specială de cunoaștere, datele deținute de știință, defavorizează, într-un anumit mod, proza lui Ion Biberi. Această tendință de anihilare a realului și particularului în favoarea abstracției și generalului, această confuzie deliberată între mijloacele artei și limbajului științei, în favoarea acestuia din urmă, duce la artificializarea literaturii practicate de Ion Biberi – și de aici, la impresia că autorul a vizat, în travaliul său, doar o experimentare de procedee tehnice”. ■•În *Cezar Petrescu – epistograf inedit*, Al. Oprea ne dezvăluie „o altă față a prodigiosului prozator. [...] un stoc de scrisori, consultat prin bunăvoința văduvei lui Panait Istrati (adresant fiind autorul *Chirei Chirilina*), ne-a interesat prin aceea că divulgă o față gravă, neliniștită, de o exigență neînchipuit de aspră, profund dușmănoasă facilității și spiritului meșteșugăresc în artă. [...] Aceste scrisori reprezintă doar un capitol al vieții lui Cezar Petrescu, înfățișează unul dintre chipurile sale, determinat de o perioadă precisă a biografiei ca și de persoana și habitudinile interlocutorului”. ■•Rubrica *Aniversări* este semnată de V. Baciuc care elogiază personalitatea lui *Dimitrie Bolintineanu*: „Fără a avea geniul lui Hasdeu, Bolintineanu se numără printre spiritele cu preocupări dintre cele mai vaste. Domeniul preferat rămâne totuși literatura, fiindcă aceasta a transformat datinile barbare, ea a luminat popoarele, a consiliat despoții pe calea adevărului și a dreptății, a creat caracterele”. Remarcând complexitatea preocupărilor științifice ale cunoscutului scriitor pașoptist, semnatul articolului notează: „Bolintineanu se va manifesta aproape în toate direcțiile literare. În poezia lirică pendulează între elegie și satiră. Cultivă în planul poeziei epice legenda istorică și poemul amplu, byronian. E unul dintre pionierii romanului românesc. Istoria literară reține, fără a pătrunde în conținutul lor, câteva încercări dramatice. Epopeea *Traianida* este singura noastră epopee finisată într-o epocă în care *Ţiganiada* nu văzuse lumina tiparului”. După o trecere în revistă a preocupărilor scriitorului pașoptist, în finalul articolului, V. Baciuc e de părere tocmai această „diferență de sensibilitate artistică și de epoci literare” face dificilă misiunea de a „formula o judecată globală și unitară”. ■•Se publică **poezie** semnată de Virgil Teodorescu,

Ion Sofia Manolescu, Ion Panait, Gheorghe Chivu, Petre Got, Petre M. Vlad, Nicolae Fătu, Vasile Botta; proză de Marin Porumbescu, Radu Tudoran și I. Lazu.

[„**Viața militară**”, nr. 11] Publică versuri cu subiect militar ori cu sentiment patriotic: Nicolae Dumbravă (*Lenin*), Eugen Frunză (*1917*), Nicolae Tăutu (*Oc-tombrie*), Nichita Stănescu (*N-au murit în zadar*), Traian Reu (*Artilerist*), Ion Lotreanu (*Locotententul*). □•Reportaje: A. Madu (*Sinteze*), Ion Căpeț (*Curaj și... poezie*), Mihai Negulescu (*În universul virtuților ostășești*), Nicolae Jianu (*Vitalitate economică*). □•Proză: Noe Smirnov (*Inimi tinere*), Adrian Mierlușcă (*Răspunde dacă m-auzi...*), L. Tarco (*Iarbă până la brâu*), Vasile Bârză (*La datorie*), alături de confesiuni semnate de Nicolae Mărgeanu (*Școală a conștiințelor*) și Traian Uba (...*Pe Mureș și pe Târnave*). ■ O cronică literară este consacrată, sub semnătura lui Aurel Martin, volumului versuri *Duminica pădurilor* de Nicolae Dumbravă. ■•Rubrica *Orizont* semnalează apariția în Editura enciclopedică, în curând, a unui *Mic dicționar enciclopedic* cuprinzând în 2000 de pagini 70.000 de articole, bogat ilustrate. □ Alte vești: din inițiativa poetului Mihail Steriade, cu ocazia comemorării a 80 de ani de la moarte, la Bruxelles a luat ființă *Asociația mondială a prietenilor lui Mihai Eminescu*; conform datelor publicate de «Revista bibliotecilor» producția editorială a României socialiste a pus la dispoziția cititorilor după 1944, 120.000 de titluri în 1.300.000.000 de exemplare. Astfel, „în 1969 se realizau 5 cărți de locuitor”. Între 1950-1968 în Editura militară au apărut 1.025 de titluri într-un tiraj de 8.990.695 de exemplare. ■•Două note de lector semnează Sorin Movileanu volumelor *Prea mic pentru un război atât de mare* a prozatorului D.R. Popescu, respectiv romanului *Frumoasele garnizoanei* de Eugen Teodoru. Despre proza lui D. R. Popescu cronicarul notează: „Inspirată dintr-o întâmplare reală -așa cum însuși autorul mărturisește – povestirea *Prea mic pentru un război atât de mare* ilustrează elocvent calitățile recunoscute ale scrisului lui D.R. Popescu – mai ales capacitatea de a conferi o valoare simbolică paginilor prozei sale – constituind totodată o pledoarie de o certă ținută artistică pentru ca «în viitor copiii să-și trăiască splendidă lor copilărie»”. ■•Revista publică un amplu interviu, consemnat de Ion Lotreanu, cu Nichita Stănescu, (*Am simțit nevoia să aduc un omagiu ostașilor patriei*) [...]: „– *Ce vârstă aveți, Nichita Stănescu?* – 36 de ani. [...] – *Ați pătruns greu în literatură?* – Da, am pătruns greu în literatură, și târziu. Am debutat la 24 de ani. N-am fost niciodată un precoce. – *Ați avut ceea ce se cheamă un maestru?* – N-am avut un maestru propriu-zis. Poezia m-a pasionat încă de foarte tânăr. Profesorului de limba română Constantin Râpeanu îi datoresc în mod direct bruma de prozodie pe care o știu. În clasa a patra de liceu (la liceul «Sfinții Petru și Pavel» din Ploiești domnia sa m-a obligat să învăț pe dinafară «Luceafărul» și «Odă în metru antic». Cred că a fost cea mai fericită idee pedagogică. La acea vârstă jună, n-aș fi avut cum să înțeleg poezia subtilă eminesciană. Știind pe deasupra, însă, câteva din capodoperele eminesciene, treptat-treptat, ele însele mi-au germinat conștiința estetică. Pe această cale îi mulțumesc domnului profesor. – *Ați făcut armata?* – Da. – *La ce*

armă? – La artilerie. Mărturisesc chiar că examenul de sublocotenent l-am luat cu nota maximă. La început, am avut o mare sfială, ba chiar dorința de a mă «în-vârti» într-un fel sau altul, de a mă «fofila», ca soldat neinstruit, în clipa în care însă am depus jurământul militar și am primit pentru prima oară în viața mea în îngrijire o pușcă, brusc am avut sentimentul că m-am maturizat, că am devenit bărbat. Nu este bărbat cel care nu face armata. Nu-ți poți apăra țara la nevoie dacă nu știi să ții în mână o armă. Experiența armatei este la fel de necesară ca și experiența primului sărut în adolescență. – *Cum v-ați apropiat de Editura Militară?* – Am simțit nevoia să aduc un omagiu ostașilor patriei. [...] – *Ce semnifică pentru dv. verbul «A fi», raportat la spațiu și timp? Dar litera «A»?* – Despre semnificația lui «A fi» scriu într-una, doar-doar voi izbuti să știu și să exprim câte ceva despre acest verb mirific. Cât despre litera «A», ea este însăși gura noastră. – *Care este înțelesul «necuvântului» în poezia dv.?* – Îmi e greu să exprim în câteva fraze ceea ce n-am izbutit să exprim într-o carte întregă. În mare, nu fac altceva decât să reiau o mai veche părere a mea, și nu numai a mea, că poezia nu rezidă din cuvinte, ci cuvintele sunt simple vehicule ce transportă tensiunea comunicării estetice. Dacă am putea face poezie din pietre sau dacă am putea transporta sentimentele pe spinările cailor, atunci probabil că mi-aș fi intitulat cartea «Ne-pietrele» sau «Ne-caii». [...] – *S-a discutat mult în presă – nu numai în cea literară despre accesibilitate – mai ales în legătură cu poezia. În afară de ceea ce ați spus cu diferite prilejuri, aveți ceva de adăugat?* – Da. Accesibilitatea, mai precis simplitatea, este un act de maturitate artistică. O simplitate precoce este un act de simplism. Accesibilitatea crește o dată cu adâncirea mesajului și tensiunii estetice comunicate. Lucrul acesta nu pică din cer. Începi să devii accesibil așa cum încep copiii să vorbească. Accesibilitatea e un fel superior de a vorbi. [...] – *Vă place muzica?* – Bineînțeles, mai ales cea preclasică. De asemeni, am pentru Măria sa «Coana Maria» cum îi zicea un poet Mariei Tănase, o profundă venerație. Măria Tănase, pentru muzica noastră a fost și compozitor și poet, și interpret. Cred că la vremea ei a fost cea mai bună din lume, în genul său. – *Vă place singurătatea?* – Nu m-am gândit niciodată la acest lucru. Armstrong și Aldrin, când erau pe lună ar fi putut, cred, să răspundă dacă le place singurătatea sau nu. – *Ce părere aveți despre poezia eroică de la noi și de pretutindeni?* – Am o părere complexă. Cred că cel mai bine a scris poezie eroică Homer. Și Shakespeare, de asemeni. Poezia eroică presupune un efort de expresie uriaș. – *Dacă ați fi sculptor, cum ați concepe un monument al ostașului român?* – Ca o piramidă imensă de arme din care iese o mână de granit ținând în palmă câteva fire de iarbă.[...] □ Un interviu, semnat de Jean Gheliuc, cu Henri Coandă rememorează anii de liceu militar și de școală militară ai savantului. □ O pagină este consacrată unui fotoreportaj cu tema scriitori în mijlocul militarilor. Instantaneele fotografice cu Aurel Mihale, Radu Boureanu, Nicolae Tăutu, Miha Dragomir, Nicolae Dumbravă și Grigore Hagi sunt dublate de fragmente din mesaje sau texte dedicate armatei. □•O notă *Salut colegial*, felicită redacția revistei «Pentru Patrie», revistă de educație cultu-

ral politică și militară a MAI, la împlinirea a douăzeci de ani de existență. □ Poșta redacției este semnată de Nicolae Mărgeanu care răspunde favorabil tinerilor Emil Sinescu, Ilie Manole

• [„**Viața românească**”, nr. 11] ■ Eugenia Tudor analizează conceptele de *Timp și loc în povestirile lui Sadoveanu*: „Dacă vorbim de romantism la Sadoveanu, în epoca începuturilor, nu înseamnă că facem o arbitrară și scolastică împărțire a unor etape în creația marelui prozator. Pentru că așa ceva nu se întâmplă la Sadoveanu. Opera lui nu prezintă epoci distincte, fiindcă Sadoveanu este dintre puținii scriitori care debutează matur, gata format, și stăpân pe mijloacele artistice. Evoluția care totuși există se observă în mutațiile unor accente, cum spuneam, pe această amplă și unitară partitură care este opera sadoveniană. În tinerețe accentele romantice sunt mai evidente, pe câtă vreme la maturitate Sadoveanu pune surdina romantismului, înclină evident spre cumpăna unui realism învăluit ușor de aburul înțelepciunii populare”. □ Cu titlul *I. M. Sadoveanu cel necunoscut*, Horia Oprescu redă fragmente din coreponența romancierului: „Și-astfel, teancul – necunoscut până azi – al epistolelor trimise, în anii lui tineri de Ion Marin Sadoveanu, ni-l reînvie așa cum a fost: setos de cultură, stilat, bun și candid... Cu el s-a stins o confraternitate spirituală, sudată prin afinități ce, doar parțial, au fost dăruite tiparului. Amintim câțiva din nobila falangă: Tudor Vianu, M. Ralea, Camil Petrescu, V. Voiculescu, Ticu Archip, Marietta Sadova, Ion Barbu, Demostene Botez... Fiecare avea multiple zone de contact cu Ion Marin Sadoveanu...”. ■ În cadrul rubricii comemorative *Actualitatea lui Anton Pann – la 115 ani de la moarte*, intervin cu note omagiale: Maria Banuș, Maria Luiza Cristescu, Dana Dumitriu, A. D. Munteanu, Al. I. Ștefănescu, Damian Necula, Florin Mugur. □ Maria Banuș: „Oricâte studii și monografiile aș citi despre Anton Pann, studii care tind să-l desprindă din aburii legendei, să-i precizeze și să-i nuanțeze trăsăturile, nimic nu izbutește să-i schimbe fizionomia și locul pe care-l ocupă în iconografia mea personală. Mă refer la acel maldăr dens de imagini situat la nivelul cel mai adânc al conștiinței, strat macerat îndelung, humus nutritiv din care viața noastră sufletească își trage sevele”. □ Maria Luiza Cristescu: *Pann sau pofta de vorbă*: „Anton Pann s-a gândit la publicul său pe care l-a format, l-a educat, l-a alintat cu istorioare de amor și căruia i-a făcut răvașe vesele de plăcintă. [...] Tumblele și glumele verbale, datul peste cap sau răsul de unul singur sunt însușirile acestui Pann miraculos, de-o inventivitate delirantă, dar ordonată, sau de o platitudine fără egal. Orice vorbăreț suferă de acest paradox ca de o boală. Și apoi radicalele, neologismele, cuvintele culese din toate limbile,... din toate mahalalele și cărțile distinses... Pann e adesea plin de farmec improvizând, dar e și ridicul versificând reguli pentru paza de focul ce tocmai îi arsese o parte din cărți; caraghioasă e morga lui de sfătuitor în ale justiției, medicinei, certurilor între babe, intrigilor între curtezane. Dar Pann e o figură care inspiră în orice ipostază a sa simpatie, adesea obligându-se la un sobru respect și la admirație. Pann are vocație de sfătuitor, suferă pentru relele ce se întâmplă și le comentează în silogis-

me; fiecare întâmplare îi trezește interesul și din ea trage interesul pentru târgoveții săi;...”; □ Dana Dumitriu: *Plânso-cuvântarea Meșterului Pann*: „Poet de tranziție, Pann ne-a lăsat o operă complicată. Parte din ea este neîndoios complicată. Parte din ea este neîndoios consistentă prin ea însăși, parte este valorificabilă prin pitoresc, ne cântă o perioadă a ambiguității noastre istorice, ne reamintește că moștenim o literatură cultă datorare folclorului oriental și occidental și că atunci, în timpul anevoiosului negoț de cărți al dascălului de psaltichie, toate se îmbulzeau spre alcătuirea unui trup tânăr și încă incert. Pann și-a amestecat versurile originale cu altele, aparținând poezilor vremii sau fondului oral al cântecelor profane – l-am numit pe Anton Pann”. □ Al. I. Ștefănescu: *Șopranul din Silven*: „Cel puțin șapte poeți și-au mărturisit în paginile «Lucefărului» din 27 septembrie 1969, evlavia față de un mare înaintaș: Anton Pann. Numele lor în ordine (alfabetică) sunt: Leonid Dimov, Tudor George, Miron Radu Paraschivescu, Adrian Păunescu, Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Romulus Vulpescu. Zic «cel puțin», pentru că revista reproduce și păreri ale unor mari scriitori: Tudor Arghezi, George Călinescu, Tudor Vianu. Și mai sunt și alții: Edgar Papu, Radu Tudoran. [...] Cât privește pe criticii și istoricii literari, aceștia le cunosc prea bine, iar în monografia citată a lui Ion Roman ele sunt dezbătute foarte pe larg. Am citit monografia lui Ion Roman, pe care o recomand tuturor celor ce sunt înamorați de arta lui Anton Pann, nu numai pentru a face un act de dreptate unui scriitor atât de modest pe cât este de meritos”. □ Aurel Dragoș Munteanu: *Pentru mai dreapta cinstire...*: „Dincolo de prilejul rememorativ, întrebarea este: ce înseamnă pentru noi Anton Pann?... Poetul e învăluit în lumina tulbure a începuturilor, se refuză apropiierilor brutale, ca orice adevărat obiect al gândului, ca orice realitate care – dă – de-gândit. Citit neglijent (cum, vai! S-a făcut de atâtea ori în critica noastră), el a putut fi considerat un colporteur hazos, mai puțin original, un fel de artist de mahala literară. O mai adâncă înțelegere a ceea ce suntem noi înșine, o dreaptă prețuire a trecutului nostru, toate acestea îl indică pe Anton Pann drept ceea ce este: prototipul scriitorului. Am înțeles deci gândul lui Blaga. Nu întâmplător autorul *Nebănuitelor trepte* îl alesese pe Anton Pann să întruchieze boala nobilă de care sunt bântuiți stihuitorii și celelalte feluri de artiști. Era îndreptățit în alegerea lui de întreaga existență a lui Anton Pann”. □ Damian Necula, *Omul care și-a trăi opera*: „Pann era un vicios al vorbei de duh; fie că o inventa, fie că o colporta, selecția era făcută cu același filtru genial și nerușinat, căci se vor fi auzit și atunci ca și azi mulțime de romane leșinate pentru orele de reverie ale refuzaților sentimentului. Poezia e și ea trăită ca o a doua aventură, cu inteligență și dezinvoltură, și e o dovadă, aceasta, a puterii de stăpân absolut, bărbat în sensul genuin al cuvântului, ducând cu el povara cuvintelor peste obstacolele vârstelor critice. Iar dintre noi tot Nichita Stănescu mi se pare a fi fost primul care a făcut sau a învățat face întorsătura de condei sinonimă ocheadei ce îndulcește gravitatea unei declarații de tragician”. □ Florin Mugur, *Destin intermediar*: „Cum o fi arătând mâna cu care scria Anton Pann? Inspirată, mișcându-se în aerul cuprins de-un

tremur sfânt, pe când dirija coruri de copii. Alunecând cu voluptate pe sticla paharului ridicat... Cuprinzând trupuri de femei frumoase, cu îndrăzneți și sfieli savante ale palmei iubește... O mână întârziind pe plumbul literelor tipografice, scriind versuri și devenind, pe alba hârtie, sprintenă și vorbăreată, căzând obosită, murind...". ■•Ov. S. Crohmălniceanu analizează romanul Sânzianei Pop, *Serenada la trompetă*: „Sânziana Pop debutează cu un incontestabil succes în roman; talentul ei nu intră în discuție. Cu ceva mai multă chibzuială și rezistență la demonul lirismului, cu o încercare superioară într-o existență de viață proprie, asumată fără concesii făcute modei literare, nu era departe să dea o carte strălucită. Și așa, șansele să o realizeze la o experiență viitoare sunt optime". ■•M. Nițescu se referă la studiul lui Ion Pillat dedicat poetului *Ion Barbu*: „Pentru prima dată dispunem, cu această micromonografie, de un îndreptar quasi-complet asupra poetului... Pornind de la date biografice, de la scrisori și diverse mărturii ale poetului sau ale celor ce l-au cunoscut, autorul ne introduce treptat în universul biografic și ideatic, relevă atitudinile și «felul de a fi» al poetului [...]. Prin acumulare de asocieri și disocieri, prin analiză la obiect, prin detalii de istorie și exegeză literară, Dinu Pillat ne-a dat o excelentă punere în temă, condiție și libertate a condiției estetice directe". ■•Ion Bălu pledează pentru *Sinteze asupra literaturii contemporane*: „Ceea ce dă notă particulară cărții lui Al. Piru rămâne afirmarea, neumbrită de niciun echivoc, a părerilor autorului despre scriitori, chiar dacă unele dintre ele pot părea injuste... Problema elaborării unei istorii literare a ultimelor decenii și jumătate rămâne deschisă. O istorie viabilă nu se poate întreprinde fără un studiu exhaustiv al epocii noastre: parcurgerea atentă a periodicelor, recitirea din perspectiva timpului a întregii literaturi... Nu se poate trece nici peste mărturiile celor care au trăit intens epoca; zguduitoare sunt mărturisirile lui Zaharia Stancu, Marin Preda, Nina Cassian, Fănuș Neagu, Ion Băieșu și alții, publicate recent de «România literară». O istorie literară clădită pe utilizarea adecvată a criteriului valoric, care să înregistreze și să explice dialectic aceste fenomene se lasă așteptată". ■•V. Florescu scrie despre *George Ivașcu și problematica literaturii vechi*: „Insistând asupra caracterului militant al literaturii noastre încă de la apariția ei, George Ivașcu surprinde o constantă dialectică, care pare valabilă pentru mai toate așa-zisele «petites littératures» cum sunt numite în occident... O altă constantă dialectică asupra căreia insistă Ivașcu este aceea a evoluției ei nu în izolare, ci în «cadru european»". ■•Redacția revistei „Viața românească” notează despre acordarea premiului Nobel pentru literatură, în anul 1969 lui Samuel Beckett. ■•Ioana Crețulescu scrie despre *Centenarul André Gide- construcția dublei realități*: „Toată creația lui Gide este o tentativă de a se autodescoperi, cu toate riscurile unui asemenea act. Gesturile care îl compun sunt eterogene, pentru că centrul investigărilor sale nu este unidimensional... De aceea trebuie căutată o a doua realitate a fiecărui fenomen, ca să i se poată, măcar parțial, epuiza plurivalența". ■•D. Păcurariu întocmește fișă literară la *Un poet clasic: Gh. Asachi*: „În mod firesc numele lui Gh. Asachi e asociat cu cel al lui

Gh. Lazăr, Heliade Rădulescu și George Barițiu, ca pionier al culturii românești în faza de început a dezvoltării sale moderne. Timp de mai bine de un sfert de veac, de pe la mijlocul deceniului al doilea al veacului trecut, până către 1840, Asachi a dominat cu o autoritate suverană, întreaga viață culturală a țării sale, ctitorind în toate direcțiile (învățământ, teatru, presă), stimulând, prin îndemn și prin propria-i creație, mișcarea literară și artistică”. ■•Gh. Cardaș publică texte inedite din corespondența lui A. Vlahuță cu scriitorii tineri: „Între 28 noiembrie 1893 și 28 ianuarie 1896 apare la București revista săptămânală ilustrată «Vieța» sub direcția lui A. Vlahuță și Alecu Ureche. De la 12 martie 1895, Ureche se retrage și rămâne la conducere numai A. Vlahuță. Aproape în fiecare număr revista are o rubrică intitulată «Corespondență» unde harnicul și neobositul A. Vlahuță răspunde scriitorilor, în majoritate debutanți, dând sfaturi, făcând corectări și amputări în vastul material trimis spre publicare”. ■•În nota *O precizare*, M. Nițescu răspunde ironiilor poetului Marin Sorescu: „Am citit în «România literară» nr. 36 replica pe care Marin Sorescu, folosind prilejul unui interviu, o dă la un articol al meu apărut în «Viața românească», nr. 7 din acest an. Se înțelege, nimeni nu se aștepta ca poetul să-l felicite pe autorul articolului care nu e un admirator al operei sale... Nu e surprinzător nici faptul că articolul meu e considerat de Sorescu o «simplă grimasă», cu atât mai mult cu cât poezia sa fusese apreciată ca o «grimasă amară și seacă»... Ciudată și întristătoare este însă insinuarea poetului: după credința sa, articolul ar fi fost «aranjat»... Articolul a fost scris pe baza însemnărilor făcute la apariția fiecărui volum al său de versuri. În linii mari, el a fost terminat la puțin timp după ultimul său volum, *Tinerețea lui Don Quijote*, adică acum mai bine de un an. Publicarea articolului meu alături de altul, dar pe deplin favorabil poetului, a fost explicat de redacție”. ■•Demostene Botez prezintă *Asociația mondială a amicilor lui Mihai Eminescu*: „Primim la redacție, de la Bruxelles, «Le journal roumain des poètes», prețios sol al poeziei românești în străinătate. [...] Iată însă că revista a ajuns la numărul 6, la care ne referim în special, și în loc să dea semne de oboseală, se împuțernicește cu o nouă inițiativă și înflorește sub un cer care este al lumii. Căci, de-acum, ea se declară organ al Institutului privat Mihai Eminescu, institut de limbă și literatură străină. Numărul acesta al revistei anunță deci înființarea unui Institut universal și a unei *Asociații mondiale a amicilor lui Mihai Eminescu*”. ■•Cu prilejul reeditării operei lui Panait Istrati, Nicanor & Co sancționează textul semnat de Aurelia Batali: *Ceva „în loc de prefață”*: „Ediția despre care vorbesc începe cu o lucrare «în loc de prefață» semnată de Aurelia Batali adică de un critic foarte în largul său în literatură... Ceea ce este «în loc» e foarte interesant, dar e altceva: ea prezintă pe însăși autoarea acestui surogat de prefață, multiplele ei lecturi și cunoștințe care, din cauza specificului operei lui Istrati, apar ca niște considerațiuni de fizică atomică... Și e păcat, fiindcă Aurelia Batali ar fi avut posibilitatea să facă o prezentare justă și substanțială a lui Panait Istrati, dacă s-ar fi dezbărat de utilajul «stereotip» și de unitățile de măsură convenționale, agravate de didacticism”.

■ În cadrul rubricii intitulată *Cărți noi*, semnează cronici literare: Constantin Parfene, Eugenia Tudor, D. Nicula, Veronica Porumbacu, Dan Radu Stănescu, D. Chirică. □ Constantin Parfene prezintă volumul de povestiri al lui Ioan Grigorescu: *Lupta cu somnul*: „Personajele lui Ioan Grigorescu se autocunosc și se definesc în lupta cu somnul, adesea la intersecția, greu de definit, dintre vis și realitate, acolo unde datele concretului obiectiv încep să ia proporții halucinante, iar visul, interferat cu realul, devine o imagine virtuală și răsturnată a acestuia. Somnul, cu vise și coșmaruri, răscolește zonele abisale ale conștiinței, aducând, în prim-plan, elemente structurale ignorate sau necunoscute”.; □ D. Necula se referă la romanul lui Mircea Constant: *Pragurile*: „Întinzându-se pe paginile a două volume el ne apare ca o amplă frescă a Olteniei pre-revoluționare și revoluționare. Și nu numai a Olteniei căci acțiunea, se desfășoară în Ardeal cât și în Muntenia ca și pe fronturile de est și vest în urmărirea eroului principal Haralambie Gronea”.; □ Veronica Porumbacu descrie volumul de poezii al Doinei Sălăjan: *Transfigurări*: „Cu Doina Sălăjan destinul a fost de două ori nedrept: o dată, când poeta și-a întrerupt promițătoarele *Confidențe*, a doua oară când, după o lungă tăcere și căutare de sine, s-a întors la uneltele ei, fără ca *Transfigurările* de față să fi fost răsfoite mai atent... *Transfigurări* e un titlu care vrea să sugereze decantarea amintirilor în spațiul tristeții, ori poate catharsisul unor suferințe, prin cuvânt, regăsirea comuniunii între suflete... E în acest volum o regăsire a marilor mituri sau în marile mituri prin care, la diferite vârste omul își descoperă sieși sensuri noi...”.; □ Dan Radu Stănescu notează despre cartea de povestiri al lui Marian Porumbescu: *Uciagașul de papagali*: „Parte din prozele publicate... sunt povestiri semifantastice în care abundă sentimentul nostalgic al unei pierderi ireparabile. Este vorba, cel mai adesea, de universul pierdut al copilăriei. [...] Autorul lasă uneori impresia că a pătruns superficial lucrurile descrise și se simte iremediabil tentat de ochiuri largi și termeni dilatați, care să plonjeze din sfera realului în zona fantasticului echivoc”.

DECEMBRIE

1 decembrie

● [„Glasul Patriei”, nr. 34] Nichifor Crainic semnează *Amintirea lui Alexandru Vlahuță*: „Pentru generația mea, Alexandru Vlahuță, care a scris *România pitorească*, e dascălul iubit, care ne-a învățat să prețuim frumusețea patriei noastre, e cel care a scris marele poem în proză despre pictorul Nicolae Grigorescu și ne-a învățat să-l admirăm ca pe-o avere națională într-o vreme când nu exista încă o critică de artă. El e scriitorul care s-a identificat cu suferințele, cu aspirațiile și cu izbânzile noastre până la moarte”. □ Gheorghe Bulgăr publică *Literatura română în lume*: „Sub acest titlu, doi tineri și înzestrați cercetători, Constantin Crișan și Victor Crăciun, publică un volum revelator pentru cunoașterea mai

exactă a ecourilor internaționale pe care cultura și mai ales literatura română le-a trezit pe diferite meridiane, din timpuri îndepărtate, aproape uitate, până în zilele noastre, când cartea românească este tot mai solicitată, pe măsura contactelor tot mai intense pe care le avem aproape cu toate țările lumii. [...] Din păcate capitolul ilustru al Școlii Ardelene, cu acei autori luminați și patrioți consecvenți, este extrem de redus în economia de ansamblu a lucrării. Conștiința națională pe care eu au adus-o la lumină și au apărat-o cu argumente solide, câmpul vast al preocupărilor și limba latină pe care au scris-o pentru a vorbi pe interesul lumii savante din timpul lor, au avut mari efecte pentru cunoașterea românilor, a culturii și a limbii lor pe aria europeană a științelor. De la ei au aflat iluminiștii occidentali adevărurile peremptorii despre continuitate și evoluție, despre originalitate și expansiune în tradițiile limbii și culturii românești. O ediție viitoare a cărții va trebui să le facă dreptate acestor autori erudiți și patrioți sinceri, mai ales că unele ediții noi pun bine în lumină valoarea adevărată a muncii și creației reprezentanților Școlii Ardelene”. □•Dumitru Tudor semnează textul *Ovidiu la Tomis*: „Elementele istorice cele mai importante din hexametria pontică al lui Ovidiu sunt însă știrile lăsate despre populațiile din Dobrogea, cu felul lor de trai, bine cunoscut de el, ca unul ce trăia «în media barbaria». Pe străzile tomitane și la țară, geții și sarmații gălcevitari, înarmați și gata de bătaie, purtau cuțitele la cingătoare ca prin ele să-și impună dreptatea. Sciții și tracii-besii reprezentau doar o minoritate față de sarmați și geto-daci, pe ale căror limbi, poetul le învățase”. □•Apare un scurt interviu *De vorbă cu prof. Leslie Jerome Newville* semnat de I. D. Troțușanu: „Ne-am adresat profesorului american Leslie Jerome Newville, licențiat în istoria și literatura engleză, cercetător la United States național Museum din Washington, aflat în prezent pentru o perioadă mai mare de timp în România, cu rugămintea de a ne împărtăși câteva impresii în legătură cu țara noastră și cu activitatea culturală a românilor din S. U. A. al căror prieten ne-a mărturisit a fi. [...] – *Din câte știm, România nu v-a fost străină nici chiar înainte de a o cunoaște.* – Într-adevăr. Citisem despre clasicii literaturii v., luasem cunoștință de arta unui artist uluitor ca Brâncuși, de personalitatea unor scriitori ca Mircea Eliade, de folclorul românesc, de unele lucrări științifice de valoare create în România, pe care, de altfel, le-am și tradus în limba engleză. În America am citit cu regularitate ziarele «Glasul Patriei», «Credința» și alte publicații din care am aflat multe lucruri interesante și utile despre România. Deci, pot spune că pasiunea mea pentru țara aceasta și oamenii ei este destul de veche”.

2 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 8265] Adrian Anghelescu semnează cronică literară pentru volumul *Martirul Sfântului Sebastian* de Eugen Barbu: „Volumul *Martirul Sfântului Sebastian* reunește o selecție de scrieri reprezentative pentru creația lui Eugen Barbu, vrednice de orice riguroasă antologie a nuvelei contemporane. [...] E dificil de definit într-o formulă universul de viață al povestirilor și nuvelor lui

Eugen Barbu, univers nu lipsit de amploare și densitate și, mai ales, de diversitate – în pofida unor judecăți pripit unilaterale care l-ar considera pe prozator mai în largul său numai atunci când sondează o lume cvasisuburbană dintr-un trecut mai mult sau mai puțin îndepărtat. [...] Deși lasă să se vadă un asiduu efort de elaborare și de construcție, în ceea ce au mai valoros, prozele lui Eugen Barbu seamănă cu acele tablouri asupra cărora penelul artistului nu mai zăbovește caligrafic cu migală fiecă frunză sau nervură a copacului ci se mișcă febril, în tușe repezi cu pastă suprapusă. Rezultatul nu e mai puțin fructuos”.

3 decembrie

• [„România liberă”, nr. 7833] Rubrica *Pe scurt despre cărți* propune comentarii ale lui Titus Vîjieu la volumul de proză al lui Octav Pancu – Iași, *Cartea cu ochi albaștri*, aflată la a doua ediție, și la volumul de versuri al lui Eugen Frunză, *Iarba de aur*. Primul volum descrie periferia bucureșteană care trece prin transformări sociale radicale, reflectate în „universul infantil”, copiii deținând, cu „exuberanța, cu tristețea lor, cu eterogenitatea preocupărilor lor și cu identitatea idealurilor”, centrul acțiunii din acest volum. ■•Versurile lui Eugen Frunză ambiționează să „transfigureze istoria națională” „trecând-o prin arcada metaforelor”, astfel încât Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul sau Bălcescu să devină modele de urmat.

• [„Viața studentească”, nr. 42] Marius Tupan și Dumitru Radu Popa pornesc un dialog cu Vladimir Streinu – la rubrica *De la magistrul la discipol: De când mă știu, mă cunosc și profesor și student (Convorbire despre poezie)*, despre inaugurarea la Facultatea de limbă și literatură a cursului de *Estetică a poeziei*, pe urmele lui G. Călinescu: „Cursul... de estetică a poeziei, vine să suplinească o necesitate firească. Acest curs e binevenit pentru că viața studentească este locul unde se găsesc cele mai multe izvoare ale poeziei. Studentul are acest privilegiu, de a se afla lângă poezie, prin capacitatea de a vibra, prin capacitatea de a se dăruia bucuriilor dezinteresate. Tinerețea trece și omul se îndepărtează de poezie înaintând în vârstă. Sunt puțini care rămân lângă poezie după ce îmbătrânesc... Fervoarea și pasiunea de-a cunoaște poezia e identică în toate perioadele. Nu avem o răceală față de poezie, ci o răceală a poeziei. În perioada modernă, precumpănind spiritul critic, lirismul s-a rarefiat. Cerebralizarea nu e condiția poeziei. S-a făcut observația că, în materie de frumos, o teorie generală este fără obiect. Nu există teoria poeziei, ci numai poezii. E mai util să ne interesăm de un poem decât de teoria poeziei. Așa vom face și la curs...” □ Redăm pasaje din dialog. „– *Dacă într-una din băncile amfiteatrului Odobescu s-ar afla studentul V. Streinu și ar asculta cursul profesorului V. Streinu, cum s-ar manifesta?* – Oricât de greu mi-e să mă imaginez studentul meu, spun că realitatea nu este alta. De când mă știu, mă cunosc și ca profesor și ca student. Am învățat și de la alții, dar și de la mine în cadrul limitelor, în cadrul capacităților mele de a mă entuziasma de poezie. Mi-am fost profesor în sensul că m-am îndemnat la entuziasm, în

ciuda descurajărilor. Ca student mi-am judecat aspru profesorii, prea aspru poate. Pe Mihail Dragomirescu l-am necăjit în timpul studenției. Cu timpul, am recunoscut pe conștiința mea urmele mâinilor lui, am certat pe tânărul care l-a necăjit. Nu știu dacă voi ajunge să cert pe studentul din mine care în același fel necăjește și pe profesorul din mine. Dar faptul este că acest profesor e foarte hărțuit de studentul său. – *Există o formulă poetică a epocii noastre ?* – Să nu facem din ideea de poetică o convenție. Epoca noastră adaugă conceptului de poezie noi elemente și ea este poetică în felul ei. Nu putem spune că suntem ca romanticii, simbolistii, expresioniștii etc. Suntem ca noi. Epoca nu și-a găsit formula. Numai viitorul creează formule epocilor trecute. Când vom încheia epoca, atunci vom vedea și o formulă. Suntem poetici într-o formulă negăsită încă. E inexactă afirmația că epoca de azi ar fi mai puțin poetică!” ■•Eugen Barbu îi face un insolit portret lui Ionel Teodoreanu: „Literatura lui, care a parcurs zone diverse, începând cu poemele și terminând cu memoriile, are în ea ceva volatil, frugal, scriitorul ar fi putut să fie Monthelant, dar a rămas Teodoreanu, pentru că cuvântul l-a controlat pe el, fantezia alergând mereu înaintea ideii. Recitat după atâția ani, tot ce era strălucitor, adolescent și iresponsabil a devenit încărcat, baroc, făcut, bombastic. Și e păcat, pentru că cel puțin în prima parte a *Medelenilor* se înfățișa cititorilor proaspăt și plin de fantezie... Grație prozei, tot ce părea o șampanie s-a dovedit a fi un fast repede risipit... Pentru artiștii facili producători de confetti și serpentine, lirice sau epice, exemplul acestui desăvârșit autor de slalom literar trebuie să rămână pilduitor. Nimic nu face mai rău decât infatuarea în literatură, nesocotirea cititorului și narcisismul. Un zbor apropiat, jocul futil, aservirea oarbă față de cuvintele fără greutate, iată marile păcate capitale ale unui om plin de talent, mințit de aplauze, de flori și de adorația fetelor de 16 ani, pentru care iresponsabilitatea împerecherilor cuvintelor are un farmec mai mare decât adevărul.” □•Vasile Constantinescu scrie eseul *Concepția activistă asupra culturii – premiză a evoluției gândirii lui Tudor Vianu spre umanismul socialist* scris de

4 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 8267] Se anunță că, la 3 decembrie a. c., la Moscova *Au început lucrările întâlnii conducătorilor de partid și de stat din R. P. Bulgaria, R. S. Cehoslovacă, R. D. Germană, R. P. Polonă, Republica Socialistă România, R. P. Ungară, U. R. S. S.* La consfătuire se discută, „într-o atmosferă tovarășească, de lucru, probleme internaționale de interes comun”. □•Mihai Beniuc semnează *Esența etică a artei poetice*: „În realitate, o poezie este în felului ei – pe lângă frumusețea ce o caracterizează ca operă artistică verbală, adresându-se indirect simțurilor și cugetului – o judecată morală, implicită sau explicită. Poetul aprobă sau condamnă. În felul său face dreptate, de pe scaunul înalt al omeniei. Iar noi suntem de acord cu el tocmai pentru că nu o face de pe o poziție meschin individualistă, ci de pe una ce-l depășește, pe care n-ai cum să n-o accepți. În toate marile creații vom desluși o înaltă moralitate, în care aprobarea sau dezaprobarea

sunt ca o justiție imanentă înscrisă în structura sufletească a umanității. Și evoluând cu ea pe drumul istoriei ca nucleul de foc din capul unei comete. Dar poezia amorală nu există? mă întreabă cineva. Și i-aș răspunde: Ba da, există și o astfel de poezie, dar de ea nu mă ocup în acest articol, care este menit să fie doar un preludiu pentru dimensiunea etică a poeziei, cu privire specială la morala comunistă. Căci la poezia noastră de astăzi există această dimensiune morală, această dimensiune a noii morale, socialistă, ridicându-se ca luceafărul de ziuă înaintea aurorii. Ea poate fi găsită la acei poeți care știu să facă să i se răsfrângă razele și de pe foile unui trandafir și din paharul de vin de pe masa cu pâine a muncitorului, și din ochiul iubitei sale, dar și din steagurile ce freamătă deasupra mulțimilor care știu sensul devenirii lor, care au crezul ferm că drumul viitorului este drumul comunismului”.

• [„**Albina**”, nr. 49] La împlinirea a trei sferturi de veac de continuă apariție, redacția publică editorialul *Zburând spre soare*: „Albina, această regină a câmpului smălțat în mii și mii de culori, frumoasă regină a trudei, colindând fără preget din floare în floare, adunând mierea cea dulce întru desfătarea omului, a urcat acum aproape trei sferturi de veac pe frontispiciul revistei noastre. De atunci «Albina» a zburat din casă în casă adunând mierea înțelepciunii poporului și luminându-l prin strălucite minți și condeie precum: George Coșbuc, Ion Slavici, Spiru Haret, Spiridon Popescu, A. D. Xenopol, Gr. Tocilescu, Titu Maiorescu, P. Dulfu, Ion Kalinderu, Tudor Arghezi, Mihail Sadoveanu și mulți alții. [...] Revista «Albina» are vechi prieteni cititori în cele patru zări ale țării. Revista «Albina» se adresează tineretului sătesc, tuturor intelectualilor și iubitorilor pe care îi invită să-i răsfoiască paginile și să-i trimită gândurile lor spre îmbogățirea slovei tipărite cu idei și fapte noi”. □•Marilena Vulpe prezintă volumul *Princepele* de Eugen Barbu: „Somptuoasă și copleșitoare artă a cuvântului desfășoară Eugen Barbu în aceste bizare pagini de farmec și de forță, ajungând, tocmai prin mare sugestie și culoare, la esențe de conținut, căci această carte are rotunjimea desăvârșită a capodoperei, în care nu știi unde se termină stilul și unde începe substanța. Coborâtor din [sic!] Matei Caragiale, dar mergând spre o culme proprie personalității sale, scriitorul dă astfel întreaga măsură a maturității lui artistice”.

• [„**România literară**”, nr. 49] Editorialul *Cărțile anului*, asumat redacțional, lanzează o temă: „Fără a avea intenția unei imediate și perfecte evaluări critice, fără a dori în mod expres o ierarhizare categorică, vrem ca prin discutarea cărților care s-au impus prin calități deosebite sau au stârnit opinii variate să insistăm totuși asupra valorilor, chiar dacă nu ne vom grăbi să le certificăm – zadarnică lucrare – un loc absolut în peisajul literar actual.” ■• Primul care intră în jocul apologiilor dezlipite de inconvenientele competitivității e D. Micu. *Un roman al genezelor* se numește referatul pe care îl consacră lui *F* de D.R. Popescu, prezentând conexiunea între populație și habitatul epic: „Unica funcție efectivă a *F*-ului așezat pe coperta romanului de care vorbim rămâne aceea de a preveni cititorul, asemenea unui semn de pe o poartă, că,

deschizând cartea, pătrunde într-o lume stranie, tulbure, întoarsă, răscolită, scoasă din propriile tipare. [...] Văzuți mai de aproape, oamenii lui Dumitru Radu Popescu apar ca inși cu psihologii labirintice. Reacțiile lor sunt ilogice și, în consecință, total imprevizibile.” □•Fără a-și reprima admirația pentru carte, criticul moderează judecata de valoare unilaterală, oferind și explicații: „Cu asemenea conținut, este oare *F*, cum s-a spus, un roman excepțional? Ar fi putut deveni! Prima piesă constitutivă e integral sublimă, celelalte, a doua mai cu seamă, conțin pagini excelente, demne de un mare scriitor. Dar și pagini, episoade, parazitare. Paranteze, gratuități, bizarerii, comentarii, excrecențe de toate felurile, ce amenință să obnubileze sensurile.” ■• În *Jurnal*, M.R.P. îi răspunde „unui tânăr confrate poet ieșean” – fără a-l numi – la o întrebarea din vremea „detestabilă” (așa cum o numește expeditorul epistolei) a „proletcultismului”. Ispitându-l pe destinatar cu tovarășia unor culturnici precum N. Moraru, I. Vitner și Traian Șelmaru, contestați pentru activitatea lor de cerberi ideologici, numindu-i „pseudocritici”, M.R.P. se eschivează, neformulând judecăți de valoare, ci mărturisește că „am fost prieten din tinerețe și, dincolo de toate deosebiri de păreri, literare sau altfel, continui să-i consider prieteni.” În schimb, îl taxează pentru convertirea de la ideologic la estetic pe Mihai Gafița – „acest fost dogmatic intransigent își schimbase dogma pe un liberalism înduioșător”. □•M.R.P. propune realizarea unei antologii „care să cuprindă monumentele, vârfurile, piscurile atinse în versificația și proza noastră de pe vremea așa-zisului proletcultism. Ar fi un document ce i-ar putea pune-n gardă pe tinerii și chiar mai vârstnicii scriitori, față de lunecările și excesele dogmatismului în artă. Ar fi o treabă utilă, fiindcă ea ne-ar învăța pe toți *cum nu trebuie să facem pe viitor*.” M.R.P. îl însărcinează cu această muncă de adunare a materialului pe Nicolae Manolescu: „Fiindcă N. Manolescu tot vrea să facă antologii de succes, găsesc că, decât să întocmească una atât de nefericită ca aceea-n care-i consemna pe Radu Gyr sau Horia Stamatu, ar face-o treabă mult mai salutară și mai salubră dacă și-ar propune o antologie a poeziei proletcultiste de după 1949”.

- [„*Tribuna*”, nr. 49] Numărul debutează cu articolul *Remember* despre viața și activitatea dr. Petru Groza, personalitate marcantă pe scena politică românească. ■•În rubrica *Dialoguri*, Ion Oarcăsu și Mircea Vaida supun atenției noua modă în domeniul poeziei, caracterizată de mimetism lexical, contaminare formală și moda încifrării în articolul *Măria – Sa moda...* Mircea Vaida conchide că mișcarea inițiată de Tristan Tzara trebuie privită ca „grupare, experiment și modă literar-artistică”, lipsită de valoare estetică, condamnând moda acelor ani ce poate fi rezumată la mimetism formal. ■•*Criza de timp*, romanul lui Pop Simion, este prezentat ca atare (drept roman) doar din perspectiva faptului că este „narațiune epică în proză, de mari proporții, care oglindește evenimente, episoade ale vieții unei societăți”. Constantin Cubleşan justifică aceasta prin specificitatea construcției, fixate „pe coordonatele unei relatări mozaicate de fapte și detalii dintr-o realitate percepută concret”. Criza de timp este considerată un hibrid lite-

rar, la limita eseului, reportajului și romanului. □•Altă cronică, a lui C. Cubleşan, ia în vizor romanul lui Eugen Teodoru *Frumoasele garnizoanei*, considerat exemplar prin „subiectul ieftin și tratarea facilă”. ■•Articolul *Tehnica discreditării* reia ideea unui articol de Ion Lungu din nr. 46 al „Tribunei” în care era criticat Ov. S. Crohmălniceanu pentru un articol din „Luceafărul”. Este discutată tehnica discreditării operei în baza animozității personale față de autor, practică, se pare, de Crohmălniceanu care a criticat apoi, drept răspuns, un fragment din romanul lui Ion Lungu, publicat în „România literară”. □•Textul *Animatori și reviste literare* cuprinde câteva aspecte punctuale, referitoare la începuturile mișcării literare din jurul Cenaclului lui Victor Papilian, Teodor Murășanu și Ion Chinezu. □•Maria Protase semnează articolul *În căutarea adevărului Asachi*, prezentând cele două maniere principale în care este portretizat Gheorghe Asachi – „devotat patriot și autentic om de cultură, multilateral înzestrat” și omul de o „spiritualitate austeră până la sec”, „dascăl osificat de didacticismul clasic, de o principialitate rigidă, uscată”. Autoarea încearcă să explice „mecanismul elementelor constitutive ale gândirii acestuia și anchilozarea lui”, focalizându-se asupra conceptualității, cu coordonatele setea de certitudini, de etern, de valoare definitivă, absolută. □•Câteva poezii ale lui Osip Mandelstam sunt traduse de Vasile Banu.

5 decembrie

● [**„Scânteia”, nr. 8268**] Dan Zamfirescu semnează *Din adâncul tradiției literare românești spre universalitate*: „Discuțiile tot mai vii care se portă în ultimii ani în jurul problemelor criticii lasă să se întrevadă permanența unor teme și, implicit, existența unor chestiuni nerezolvate. Se discută condiția criticii, a criticului în momentul actual, se formulează unele doleanțe de breaslă, se schițează chiar încercări de «autocritică a criticii». [...] Ceea ce se observă însă, uneori, în aceste discuții, este o anumită neglijare a perspectivei istorice, în închidere în orizontul imediat al actualității literare și, de aici, neputința de a evita impresia de măcinare în vid, de discuție nefinalizată, în care se afirmă tot felul de idei, lipsite de posibilitatea de a se aduna în jurul unui nucleu, de a acționa realmente în conformitate cu înseși principiile și doleanțele formulate. Fiindcă ceea ce lipsește unor critici de azi este – după opinia mea – acea comuniune intimă cu «înaintarea organică după legi proprii» a culturii române pe care o reprezintă, comuniune care dă, după afirmația lui G. Călinescu, pe autenticul critic, de autoritate și eficiență. Noi cerem criticilor să ne spună ce este, ce vrea și încotro se îndreaptă cultura română de azi, dar avem impresia că ei înșiși nu au aflat încă cele mai precise răspunsuri cu privire la toate aceste întrebări. [...] Cei care nu înțeleg imanența criticii directoare, pretextând că această formulă ar putea fi pândită de pericolul criticii administrative, criticii «monitor», nu aduc nici un folos literaturii, în ciuda bunelor lor intenții. «Critica directoare» este o tradiție fundamentală a culturii românești, de la «Dacia literară» și până la opera de uriaș ecou și salutară eficiență întreprinsă de G. Călinescu în coloanele «Contemporanului» la *Cronica op-*

timismului. [...] Nu vom fi nimic prin exploatarea pitorescului, a ineditului de peisaj, cu atât mai mult prin imitație. Un efort lucid și tenace de smulgere totală din imitație și obscuritate, din pustiu de idei și beția de cuvinte încifrate, efortul de a ne plasa pe orbita marilor probleme ale țării, de a duce în lume mesajul ei, este însăși condiția viitorului culturii românești. Critica trebuie să proclame, să tonifice, să sprijine acest efort, să fie ea însăși o parte din el. Altfel, va fi incriminată, alături de toate efemerele gloriei proclamate de ea, în procesul pe care urmașii ni-l vor face pentru că a ratat o mare ocazie de a cuceri culturii române acea autentică universalitate la care au aspirat, și pentru care ne-au pregătit drumul, generație de generație, cei dinaintea noastră”.

● [„Contemporanul”, nr. 49] Geo Bogza omagiază *Ardealul* în tableta cu același titlu, asociind figura lui N. Bălcescu, al cărui volum al patrulea din *Româniul sup Mihai-Voievod Viteazul* se deschidea cu „una din cele mai inspirate și vibrante descrieri” ale acelei provincii românești, pentru că „fiecare rând acea acelei pagini e încărcat de o gravă bucurie, de o dragoste o înțelegere pentru o altă realitate decât cea de dincoace de munți și n-ar fi putut scris decât de un bărbat ce a trăit cu fervoare simțămintele pe care le transmite.” Pledoaria pentru autenticitatea patriotismului este limpede: „Mulți munteni, iar eu mă număr printre ei, au iubit, în orele lor solemne, mai mult Ardealul decât provincia în care au copilărit, descoperind în ținutul de dincolo de munți vatra primordială a neamului nostru.” Geo Bogza face și o declarație patetică despre cel de-al Doilea Război Mondial, când, după Diktatul de la Viena (30 august 1940), o bucată din Transilvania a fost alipită la Ungaria. Din această cauză „m-am dus în Ardeal și mi-am lipit sufletul de Olt, într-una din cele mai grave opțiuni din câte am fost în stare în viața mea. Cartea pe care am scris-o în urma acestui gest se așază, ca sub un sigiliu, sub luminoasa pagină rămasă de la Bălcescu.” ■•Paul Anghel propune o scurtă meditație despre *Genii*, comentând, cu bună orientare asupra fenomenului, asupra unei situații definitorii pentru societatea care juca tot mai intens după reguli mediatiche: „producția de genii a devenit, în ultima vreme, un articol de larg consum popular. Am democratizat cultura geniului, îi obținem la scară, îl putem avea zilnic la domiciliu, chiar dacă nu dorim, fiindcă dă buzna.” Cultura de consum, care îi transformă pe scriitor și pe artist într-un personaj public, a făcut, după părerea lui Paul Anghel, ca misiunea lui de liant între sacru și profan să se diminueze până la nivelul microscopic: „Coeficientul taumaturgic fiind unanim respins, însușirile creatoare umane? Această însușire de excepție nu și-a aflat oare tocmai azi câmpul de expansiune extrem?”. ■•Nicolae Manolescu întâmpină pe calea regală volumul *Realitate și romanesc* (Ed. Tin., 1969) de Liviu Petrescu, afirmând că e vorba despre o „carte care reprezintă o revelație și consacră un critic.”

6 decembrie

● [„Cronica”, nr. 49] Const. Ciopraga subliniază *Obsesia barocului* la Al. T. Stamatiad: „Teatralismul și emfaza sunt la Al. T. Stamatiad (numele exact: Sta-

matiaide) particularității ce contravin discreției simboliste. Tentația spre fastuos, de nuanță macedonskiană, e compromisă prin exces, opulența devenind fastidioasă, prin urmare contraindicată estetic”. ■•Despre romanul lui Eugen Barbu, Zaharia Sângeorzan afirmă: „*Principele* este romanul unei experiențe istorice, un vast și captivant scenariu cinematografic, o operă excepțională, unde limba românească veche iese din tipare și dezlegată de baierele nefolosinței, capătă structuri noi, moderne... Eugen Barbu ne-a dat... o operă reprezentativă”.

● [„*Flacăra*”, nr. 50] Florentin Popescu publică o *Evocare: V. Voiculescu*, o descriere a festivităților de la Pârscov, Buzău dedicate poetului. □•Valeriu Cristea analizează volumul lui Ion Horea, *Calendar*. „Trecerea timpului, nostalgia tinereții, reîntoarcerea în locurile, acum pustii, ale vieții de altădată, dragostea și moartea sunt tocmai temele noului volum de versuri al lui Ion Horea”. □•În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu scrie tabletele *Cărțile!*, despre „ce-i leagă pe Sartre, Malraux și Mauriac” și *Cărțile?*, despre cererea acestora de grațiere adresată președintelui Boliviei, în favoarea scriitorului Regis Debray. □•În secțiunea *Memento*, rubrica de *Carte*, se anunță împlinirea vârstei de 60 de ani a poetului Ion Sofia Manolescu, precum și publicarea volumului de poezii *Până unde pot muri*. □•Prezentându-se conținutul a două volume de proză de Maria Arsene, *Pianoforte* și *În afară de luni*, se atrage atenția asupra necesității de a se stimula interesul criticilor literari cu privire la acest scriitor, „un gest reparator, dar și necesar”. □•Notiță despre conținutul volumului de versuri *Poemul în flăcări* de G. Georgescu, publicat la E.P.L. □•Succintă prezentare a numărului 7 al revistei „Secolul 20”, axat preponderent pe literatură străină.

● [„*Luceafărul*”, nr. 49] Într-un articol aparținând redacției se face o evaluare a calității actului literar în anul 1969. Remarcând absența articolelor cu un astfel de subiect, spre deosebire de ceea ce se petrecea în presa de specialitate cam în aceeași perioadă, se avansează întrebarea dacă motivul este legat de o scădere a titlurilor înregistrată de edituri, respectiv de o lipsă a calității volumelor, încât să nu se considere necesare „discuții de sinteză, întrebări asupra tabloului general al literaturii, asupra situației sau involuției ei în anumite zone, asupra direcțiilor, asupra punctelor ei sensibile de definire pentru anul în curs?” Totuși, solicitând unor critici o opinie în acest sens, aceștia au observat nu o reducere a numărului de cărți, ci mai degrabă o absență a unor „cărți de frunte”, astfel încât nu s-a putut oferi posibilitatea unei retrospective literare: „Acest gen de răspuns poate fi, desigur, infirmat, dar îl notăm aci pentru că nu e lipsit de interes. Să mai amintim că dând acest răspuns, cei întrebați ne-au atras atenția că în noiembrie anul trecut a avut loc Adunarea generală a scriitorilor, că în întâmpinarea acestui eveniment, ca și după trecerea lui, atenția a fost, normal, concentrată asupra unor probleme de sinteză, că acest eveniment important prin natura lui de breaslă, prin problemele pe care și le-a pus, invita la discuții de esență, care înglobau anul literar 1968 în discutarea largă a literaturii noastre din ultimele două decenii. Bineînțeles că evenimentul amintit a avut un serios punct de sprijin și în bogăția și complexitatea literaturii din '68, a diversității ei de sensuri artistice. S-a riscat chiar afirmația

«an literar de excepție», s-a emis ipoteza că ar fi un «an al romanului», s-au primit replici că mai degrabă ar fi vorba de un «an al plenitudinii poeziei». Rememorăm toate acestea, neuitând nici premiile literare, mai diverse ca oricând, discuțiile preliminare, adesea controversate, asupra cărților susceptibile de premiere. Dar anul literar 1969? Care să fie aspectele sale definitorii, care sunt cărțile ce pot fi numite semnificative pentru situația actuală a mersului literaturii, în ce ar consta scăderile anului literar '69? Dacă se considera că nu poate fi vorba de un an sărac în titluri și lucrul e adevărat, anul n-a fost sărac, dovadă tabloul cronicilor, recenziilor pe care ni-l pot oferi colecțiile din acest an ale revistelor, dacă extensia editoria de publicare a cărților nu a oferit aceeași bogăție de substanță, oare acest raport nu ar fi foarte interesant de discutat? Având în față tabloul bogat al cronicilor și recenziilor desfășurat în cursul anului ne apare de asemenea, utilă o discuție retrospectivă ce poate fi oneroasă în observații critice privind tendințele actuale caracteristice anului literar. Cărțile bune de poezie n-au lipsit, cum n-au lipsit nici cele de proză”. ■•*Ochiul neantului* de Gheorghe Pituț este, după Dan Laurențiu, care semnează cronică literară, o „carte cu un program restrictiv moral”, iar poetul „nu se dovedește de loc nici cavaler al apocalipsului, nici profet al nimicniciei, așa cum ar sugera titlul. [...] Expresionismul etic al lui Gh. Pituț, cu o remarcă pentru tehnica metaforei plasticizante, tinde spre o purificare a omului sofisticat de artificiile vieții moderne printr-o întoarcere spirituală către mediul său natural, printr-o supunere la legile firii. Aceste legi sunt figurate de vatra de lumină a străbunilor, de viața lor exemplară întru bine și adevăr”. ■•Emil Manu comentează câteva scrisori inedite, cu prilejul a 85 de ani de la nașterea lui V. Voiculescu.

7 decembrie

• [„Scântea”, nr. 8270] Nicolae Dragoș continuă cu seria de interviuri, de data aceasta cu Aurel Dragoș Munteanu (*Literatura și aspirația spre perfecțiune morală*): „– Aș începe, tovarășe Aurel Dragoș Munteanu, afirmând că prin operă și atitudinea față de evenimente, scriitorul se definește pe sine în raport cu lumea. Condiția scriitorului se schimbă în funcție de epoca în care trăiește, de ideile pe care le slujește. Care este, după opinia dv. condiția scriitorului azi? – Romanticii creaseră la începutul secolului trecut un tip de existență artistică abstrasă din lume, contemplând cu detașare evenimentele și oamenii. Ei au impus, astfel, în literatură tipul «geniului» care se reclamă de la alte realități decât cele imediate. Astăzi, artistul este solicitat de lumea înconjurătoare căreia i-a descoperit marile dimensiuni. În acest fel el reia o mare tradiție – aceea a scriitorului cetățean care a populat, de pildă, cetatea grecească sau a făcut podoaba «sutei a optsprezecea», marele secol al luminilor. De aceea scriitorul actual se exprimă în mod diversificat, în funcție de solicitările diferite ale lumii, asigurând coerența ipostazelor sale prin unitatea de structură a personalității. Aș mai remarca un fapt esențial: în zilele noastre, cum este și firesc, majoritatea autorilor își domină opera, personalitatea vie fiind uneori mai interesantă decât pagina tipărită, lăsându-ne numai să

bănuim toate virtuțile pe care le include. Abia târziu – după încheierea operei, de multe ori – putem face apel strict la mărturia literară. Sintetizând cele spuse mai sus, scriitorul actual este angajat cu toată ființa sa în mod multiplu, este implicat și dator ca artist, ca om, ca cetățean realităților țării sale, efortul de construcție socialistă, de înflorire multilaterală a patriei. [...] – *Dar se afirmă, câteodată, că împovărat, copleșit de lecturi, scriitorul tânăr riscă să nu-și mai afle originalitatea.* – În legătură cu aceasta îmi amintesc de cuvintele lui Charles Andler, despre un filozof modern care a început să-i studieze cu și mai multă asiduitate pe clasici în clipa când a simțit că izbucnește propria lui originalitate. Numai în compania marilor valori avem măsura tentativei noastre artistice, numai vecinătatea piscurilor poate să educe cum trebuie aspirația noastră spre înălțimi Amiel spunea în jurnalul lui că dorința ostentativă de a fi original nu este de bună calitate intelectuală. Nu vreau să fiu considerat un conservator, dar mai amintesc o opinie de autoritate, aceea a lui Călinescu, care spunea că marele scriitor, scriitorul clasic, urmărește genul refuzând particularul lipsit de semnificație. Să fim liniștiți, nu trebuie să căutăm cu orice preț originalitatea, ea se impune atunci când există în mod real. Un scriitor care are sub ochi o lume la care se referă prin fiecare rând al operei sale, dacă este posesorul unei mari vocații, va fi și în mod inutil continuitatea eforturilor spirituale. Precizând aceste lucruri cred totuși că efortul scriitorului este unul orientat către nou, că opera sa, în măsura în care este izbutită, este esențialmente novatoare. [...] – *De fapt, la Congresul al X-lea al partidului, cuvintele adresate creatorilor de artă aveau tocmai darul de a-i îndemna la făurirea unor opere destinate slujirii unei umanități autentice.* – Obligația elementară a scriitorului mi se pare aceea de a fi prezent în lume prin opera sa, prin scrisul său de zi cu zi, prin participarea la evenimente, într-un cuvânt, prin întreaga sa personalitate. Calitatea în care trăim este condiția noastră fundamentală, istoria actuală a țării noastre este propria noastră istorie. Nu putem să ieșim din propria noastră istorie, cum spunea Hegel, decât dacă am încerca să ieșim din propria noastră piele. Dezideratele formulate la Congresul al X-lea al partidului privind condițiile concrete ale activității noastre fac parte integrantă din programul vast de construcție a țării, program pe care – asemenea întregului popor – ne simțim datori și onorați să-l slujim cu toții ca scriitori și ca cetățeni, prin faptele și cărțile noastre. Crezând în om, în rosturile sale, este firesc să-l sprijinim în dorința sa de a fi mai uman, cum spunea Marx, întărind în el trăsăturile sale cele mai autentice. Literatura nu trebuie numai să-l exprime pe om, ci și să-l sprijine, să-l determine să aspire către perfecțiunea morală, Frumosul era pentru grecii antici o formă supremă a moralei. Cred că așa trebuie să fie și pentru omul de azi și de mâine, omul unei lumi noi, socialiste”.

9 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 8272] Sorin Movileanu scrie despre *Trilogia în alb*: „Paradoxal, genul cu cea mai largă audiență în rândul diverselor categorii de cititori, și îndeosebi al tineretului, aflat la vârsta când eroii temerari și întâmplările extra-

ordinare exercită asupra imaginației, o atracție irezistibilă (ne gândim, firește, la literatura de aventuri, cu diversele ei ramificații, de la romanul propriu-zis de aventuri, la cel polițist sau la cel de spionaj), se bucură în mult mai mică măsură decât ne-am aștepta de atenția criticii de specialitate. [...] Am ținut să subliniem această îndatorire insuficient onorată a criticii noastre literare, pentru că volumele cum sunt cele ce alcătuiesc *Trilogia în alb* semnată de Constantin Chiriță confirmă viabilitatea artistică a unei formule considerate adeseori minoră, dovedind că talentul și pasiunea se pot împlini, și în această direcție, în scrieri de o certă valoare. Ceea ce, de altfel, autorul a demonstrat elocvent și prin ciclul de romane dedicat *Cireșarilor*, cărți ai cărora eroi s-au impus ca o prezență vie în universul spiritual al copilăriei și al adolescenței, nu numai datorită caracterului captivant al «aventurilor» la care participă, ci și datorită trăsăturilor lor de caracter profilului lor de o deosebită frumusețe etică”.

10 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 8273] Apare *Hotărârea Consiliului de Miniștri privind acordarea de credite populației pentru locuințe proprietate personală de către Casa de Economii și Consemnațiuni și stabilirea nivelului dobânzilor la unele categorii de operațiuni de credite*. □•Demostene Botez semnează *Un cetățean ca oricare altul. Și totuși...: „Scriitorul nu este un specimen aparte, venit în societate prin sciziparitate, fără nici o legătură cu oamenii în mijlocul cărora trăiește și cu societatea din care face parte. Orice scriitor, oricât de abstract în operă, stă în întruparea lui de om concret. Ca toți cititorii acestor rânduri. S-a născut într-o familie, mai mare sau mai mică, ce face și ea parte din populația unui stat organizat, și care se compune din cetățeni ai aceluși stat. A învățat în școlile organizate pentru cetățeni, se bucură de organizarea statului, care este o sumă de cetățeni, se bucură de organizarea statului, care este o sumă de cetățeni, se bucură de mijloacele cetățenești de civilizație, de binefacerile tuturor instituțiilor organizate în stat. [...] A fi scriitor înseamnă a trăi intens, ca participant activ la viața societății, și a aduce la biroul de scris ecourile cele mai semnificative ale acestei vieți, în care sunt incluse în chip natural toate problemele cetățenești. Și nu numai să le aducă doar ca o constatare de proces verbal, ci ca probleme în care mintea și sensibilitatea de scriitor să intervină, să-și spună cuvântul. [...] Scriitorul ne-cetățean nu poate exista; el e o invenție a sterpelor speculații intelectuale ce socotesc că estetica, arta sunt în afară de viață, iar scriitorul un fel de cosmonaut tăind mereu în stare de imponderabilitate, atunci când, aici, ne atrage pe pământul încărcat de viață socială forța imensă a gravitației”.*

• [„Viața studentească”, nr. 43] O cronică de M. N. Rusu – *Permanența potetului vates*, despre Mihai Beniuc. □•Eugen Barbu îl urmărește pe *artificialul* Ion Minulescu: „Cred că numai Topârceanu a cunoscut un asemenea succes monstruos de public după al doilea război mondial, cum a obținut Minulescu. Tiraje de sute de mii de exemplare satisfac o cerere de lectură nesaturată încă... Topâr-

ceanu e plin de umor, *o întoarce bine*, cum se spune... La Minulescu ceea ce era deștept instinctual la Topârceanu a fost înlocuit cu neologismul și cu evocări exotice, cantabile. Versurile minulesciene satisfac nevoia de călătorii, ele țin loc de decor vetust, evocă amori parfumate, mătușile noastre l-au iubit până la leșin... Poezie pentru marinari, pentru femei rămase pe țărm, pentru feroviari... Recuzita poetului e simbolistă, fioroasă, stranie, plină de muzici. O să avem de luptat mult cu toții ca să convingem pe amicii lui Minulescu că o ureche modernă se deprinde din ce în ce mai greu cu aceasta *miere artificială*...”

• [„**Glasul Patriei**”, nr. 35] Romulus Dianu semnează *Anton Pann – 175 de ani de la naștere*: „După 1944, literatura românească s-a învațat cu studii substanțiale, critice și se constată că opera lui Anton Pann a rezistat avarilor timpului, întocmai ca opera Cronicarilor. El e un clasic, în cel mai pur înțeles al cuvântului. [...] Acest Esop modern, acest «Anacreon în păpuși» și «cu fes» atât de frumos detașat din epocă, devenind un portret istoric, instructiv, a fost studiat de Paul Cornea, bazat pe vaste cercetări ale lui M. Gaster, Teodorescu G. Dem., Perpessicius, Șerban Cioculescu, G. Călinescu, Cartojan, ș. a. și astfel, de abia în zilele noastre încetează de a mai fi «legendar». E un scriitor cu «stare civilă», un odor al bibliotecii, o mândrie a culturii noastre”. □•Nichifor Crainic publică reportajul *Dobrogea maritimă*.

11 decembrie

• [„**Scânteia**”, nr. 8274] Ziarul comemorează *175 de ani de la nașterea lui Anton Pann*; apar două texte: □ *Meșter Manole al cuvântului* de Al. Andrițoiu: „Opera lui Anton Pann reprezintă concepția sănătoasă a unui moralist; ea propagă cinstea și lucrarea. Anton Pann are încăpățânarea lui Barbu Lăutaru de-a rezista modei străine cu îndârjire și de-a păstra legea pământului până la moarte.” □ *Înruchipare a geniului popular* de Dumitru Micu: „Nici un scriitor din «epoca eroică» a literelor românești n-a inspirat, unor contemporani și urmașilor, atâta simpatie ca acel cântăreț de strană și dascăl de «musicie», alcătuitor de calendare și felurite broșuri «care în cărțile sale se citește Anton Pann». [...] Valoarea unor cărți ca *Povestea vorbii* și *O șezătoare la țară* depășește cu mult însemnătatea lor istorică. Și alte scrieri ale poetului, de la a cărui naștere s-au împlinit 175 de ani, sunt, desigur, demne de prețuire, dar acestea în primul rând, se numără la loc de frunte printre acele «frumoase cărți vechi» peste care generații după generații se apleacă mereu cu emoție”.

• [„**Albina**”, nr. 50] Eugen Luca discută despre volumul *Vântul și ploaia* cu Zaharia Stancu: „Din aceste episoade – aparent fără nici o legătură – scrise în cele mai diverse maniere, se împlinește o frescă socială de mari proporții, care explică necesitatea schimbărilor sociale la care asistăm, complexitatea luptei desfășurată de erou și de tovarășii săi, o frescă în care înverșunarea pamfletarului antifascist domină. Și care, pregătindu-ne să receptăm atmosfera poetică densă a epopeii, îi conferă o nouă dimensiune și atribuie cărții un caracter uimitor. Roman politic în

înțelesul cel mai propriu al cuvântului, trilogia *Vântul și ploaia* constituie un succes remarcabil al prozei românești”.

• **[„România literară”, nr. 50]** Editorialul *Momentul dramaturgiei naționale*, este un omagiu adus figurii militante a scriitorului, a dramaturgului în speță: „Literatura dramatică – la noi, ca și în alte locuri din lume – își asumă direct și tăios responsabilitățile civice ce-i revin și caută a-și îndeplini cu toată seriozitatea misiunea educativă ce-i este consubstanțială; iar prin aceasta, chiar dacă nu e, uneori, confortabilă, nu-și exercită cu mai puțină pătrundere funcția de modalere a conștiințelor în sens socialist.” ■ Într-o nouă pagină de *Jurnal* (5 decembrie 1969), M.R.P. îl pune la zid pe Mihai Beniuc, pentru un articol din „Scânteia” (4 decembrie 1969), întins pe trei coloane, intitulat *Esența etică a artei poetice*. Tiradele sunt nemiloase: „Naiv până la prostie, candid până la imbecilitate, resignat până la marginile disperării, încăpățânat ca un catâr, m-am angajat în lectura acestui, de altfel destul de păstos, vâscos, deslănat, neînchegat, răsucit, contorsionat, bâlbâit, dilatat și până la urmă sufocat produs tipograf, în care crezusem că fostul președinte (președinte, da!) al Uniunii Scriitorilor încearcă, hotărât și categoric – așa cum știe el când dă odată cu barda! – [aluzie la poezia *Drum în sus*, dim vol. *Cântece de pierzanie*, 1938; n. n.] să-și facă, în fine, cuvenia și multnecesara pentru el autocritică. Dar nici pomeneală de așa ceva. [...] Cu de la sine putere, micul tiran al Uniunii Scriitorilor instituisese un protocol privind nomenclatura personalităților literare în presă: era – ca într-un paradis! – vorbea de o trime: Eminescu – Arghezi – Beniuc! Azi pare de necrezut, dar așa este. [...] Dar nimic din ceea ce *era necesar* – și era timpul! – ca Mihai Beniuc să spună despre conduita lui morală ca poet și încă – nu-i așa? – ca poet comunist. [...] Și numai pentru niște oportuniști sau masochiști, Mihai Beniuc a putut constitui, pe vremea când ținea pâinea și cuțitul în mânuțele sale, obiect de studiu și critică literară” ■ Răspunsul redacției cu privire la vehemența lui M.R.P. este că „revista noastră își ține paginile deschise, fără discriminări, tuturor purtătorilor de condei” și că, în consecință „publică, în acest număr chiar, o poezie de Mihai Beniuc”: „Spune-mi și mie/ E dat să rămâie oare galaxie/ În locul șubredului trup/ Ce-mi sugrumă suspinele?! Ori coșnița unui stup/ Din care au plecat albinele?! Du-mă/ În slăvi ori în humă,/ Să fiu fumul ce urcă din jertfa lui Avel/ Ori pâcla târâșă din truda lui Cain./ Dar nu mă du pe drumul din Damasc/ Să mă faci din Saul, Pavel./ Chiar dac-ar fi de mii de ori să mă mai nasc,/ Amin” (*Roata*) □ În *Micromonografia unui „jurnal”*, juristul Radu Badiu se întrebă retoric dacă Mihai Beniuc (nr. 51/ 1969) este așa cum îl prezintă M.R.P. în nr. 50/ 1969: „A fost oare un dictator atât de urât de slujiorii condeului încât azi apare ca un act justițiar aruncare halebardei asupra poetului?” ■ M. Iorgulescu afirmă că „Neîndoios, *Diminețile bătrâne* anunță nașterea unui prozator; să reținem, pentru că se va mai vorbi despre el, numele autorului: Nicolae Damian”. ■ Ion Pop publică *O lectură a „Vănilor Pustiei”*, încercând să schimbe viziunea criticii asupra volumului semnat de Ion Alexandru (Ed. Tineretului, 1969):

„«Descărnare» versurilor, despre care s-a mai vorbit, răspunde unei necesități de sugestie a «schemei» existențiale, desfășurată, la rândul ei, într-un peisaj esențializat ascetic, orientat tensional spre un cer abstract: alcătuire de vaste platouri calcinate, înecate-n lumină sau copleșite de întunecime, străbătute de drumuri fără sfârșit, țărături noi – miraje de asupra unor posibile mări translucide. În absența «materiei», limbajul devine aluziv. Un număr de simboluri circulă de la un poem la altul, alcătuind un sistem permanent de referință, ce nu mai are nevoie întotdeauna de alte explicații metaforice: *Izvorul, Marea, Turnul, Focul, Fluturii negri, Corabia* etc. – și care dau acel aer ermetic unei poezii ce se vrea ancorată în în preajma misterului.”

● [„Tribuna”, nr. 50] Un lung eseu, *Socrate, erou al rațiunii*, este semnat de Athanase Joja. ■ Lascăr Sebastian scrie despre o prefață ratată, a lui Ov. S. Crohmălniceanu, la ciclul lui Proust, *În căutarea timpului pierdut*. Ediția, ni se spune, beneficiază de o primă prefață, a lui Tudor Vianu, care datează din 1945. Autorul textului menționează o mulțime de greșeli pe care Crohmălniceanu le-a comis în prefața lui – mai ales de transcriere, tot felul de inexactități – dar este evidentă în același timp o reglare de conturi cu o critică marxizantă: „Poate că o analiză a ideilor, a atitudinilor critice care mișună în prefața criticului ar fi fost lucru mai de seamă. Însă noi ce-am zis? Forma și conținutul alcătuiesc, după cum just stabilește critica marxistă, un tot unitar, nedivizibil. Faptul de-a arăta câtă valoare are modul de exprimare îl va face deci, pe cititor, să deducă de îndată valoarea fondului”. Evident, sintagma critică marxistă este aici tratată ironic, ca și cum critica literară și-a câștigat dreptul, între timp, de a scrie despre literatură cum vrea autorul ei, independent de ideologia oficială. ■ Într-un text ceva mai ambiguu, Adrian Isac pune o problemă importantă, pornind de la o dezbatere declanșată în numărul 45 al „României literare”: dialogul dintre creatorii și criticii de literatură, în context post-proletcultist. Dacă „atitudinea proletcultistă” este depășită, scrie Isac, „creația proletcultistă”, caz în care efectul acestei literaturi „nu trebuie măsurat exclusivă prin decantarea critică a valorilor estetice, ci și prin efectul social ce-l produce”. Abia astăzi, scrie autorul, rolul criticii e mult mai complex, pentru că, fiind liberă să abordeze textul literar conform unor multiple metode, responsabilitatea ei este mult mai greu de asumat. ■ O recenzie semnată de Ion Oarcășu, se ocupă de volumul de versuri al Miron Scorobete, *Ultima vânătoare de toamnă*, pe care criticul îl laudă : „e un drum fertil, deși plin de asperități, pe care s-a angajat o bună parte a liricii noastre actuale – partea care crede în cuvânt și în puterea de revelare simbolică a imaginii”. ■ Paginile de literatură inserează o proză de Grigore Beuran, poeme de V. Spiridonică și rubrica *abc* de Vasile Rebreanu, cu un nou episod, al patrulea, despre *Hanul Ancuței*. ■ Cronica literară, semnată de Mircea Vaida, comentează *Principele* lui Eugen Barbu: „Principele e o construcție barocă puternică, o alegorie, o satiră, pamflet și fabulă uimitoare plină de voluptățile substanței”. Vaida are ideea fertilă de a pune față-n față principele fanariot al lui Barbu cu cel renescentist al lui Macchiaveli, iar cro-

nica devine un eseu de literatură comparată. □•O rubrică interesantă, de confluență între muzică și literatură, are Iosif Sava. În acest număr muzicologul își intitulează textul *Bernard Shaw despre muzică și muzicieni*, pornind de la cartea cu același titlu, pe care editura Muzicală tocmai o publicase în traducere. □•Unic în peisajul presei culturale românești este eseuul lui Muzafer Xhaxhiu, *Evoluția literaturii albaneze*, tradus de Oct. Șireagu. Și tot la capitolul inedit consemnăm poemul lui Sadtlaqe, „poet eschimos din Groenlanda”.

12 decembrie

• [**„România liberă”, nr. 7842**] *Cronica literară* găzduiește comentariul lui Dragoș Vrânceanu la volumul de versuri al lui Ion Alexandru, *Vămile pustiei*, apărut la E. Tin., în 1969. Noutatea pe care o remarcă cronicarul literar constă, comparativ cu versurile din volumul anterior de versuri, *Infernul discutabil*, într-o „înseninare spirituală” și o „îndepărtare de negativism”. Din păcate, însă, „energia poetică a lui Ion Alexandru a găsit, pe o porțiune întinsă a versurilor din acest volum”, „locuri comune demonice – romantice” cu „simbologie de neurmărit”.

• [**„Scânteia”, nr. 8275**] Al. Dima semnează *Premise ale progresului unei științe*: „Ce concluzii s-ar putea desprinde dintr-o asemenea succintă trecere în revistă a preocupărilor de cercetare comparată a literaturilor? În primul rând, nu se poate contesta existența unei tradiții a comparatismului românesc, chiar dacă aceasta nu e prea bogată din punct de vedere cantitativ și dacă unele metode, elaborate în trecut, au fost evident depășite. În al doilea rând, e de observat – ca o altă trăsătură pozitivă – că mai toate tipurile de studii comparatiste sunt, în mod caracteristic, reprezentate: cele privind relațiile internaționale, cele referitoare la paralelisme și, în subsidiar și implicit, în unele din studiile mai relațiile internaționale, cele referitoare la paralelisme și, în subsidiar și implicit, în unele din studiile mai recente, se acordă diferențelor specifice ale literaturilor importanța cuvenită. În sfârșit, este evident că s-a produs nu numai o evoluție în câmpul metodelor, ci chiar și o revoluție, în sensul că ultimele studii de la noi nu mai pun accentul pe factorul emițător de influențe, ci dau considerația cuvenită condițiilor interne de receptare și valorificare creatoare a acestor influențe. [...] Se dovedește utilă organizarea, în continuare, a consfătuirilor de literatură comparată. Ele înlesnesc nu numai confruntările de idei, dar marchează cu limpezime succesivele etape ale cercetării, înregistrând realizările și deficiențele. Bineînțeles, e necesară o îmbunătățire continuă a organizării acestor consfătuiri, a conținutului și eficacității lor, precizându-se tematica lor și infiltrându-se asupra problemelor actuale, de o deosebită semnificație. Considerăm necesară continuarea seriei de volume pe care le publică Editura Academiei, volume în care se pot aduna cele mai bune comunicări și studii elaborate în ultimii ani. Desigur însă că cea mai mare atenție se cuvine a fi acordată problemelor de conținut, obligațiilor ce revin specialiștilor în profundarea domeniului pe care îl studiază. Ni se pare necesară, mai întâi, extinderea și adâncirea tuturor tipurilor de cercetări comparatiste privind deopotrivă

relațiile internaționale, ca și paralelismele și, totodată, studiile de caracterizare ale specificului național prin comparație. În cadrul întregii problematice, ar fi binevenită o revizuire a vechilor cercetări în lumina metodelor noi și a concepției noastre științifice. [...] Iată, așadar, unele dintre sarcinile ce, cred, ar reveni comparatismului român contemporan atât pentru a-și aduce contribuțiile lui proprii la dezvoltarea științei naționale, cât și pentru a se situa în permanență la nivelul comparatismului mondial. Ele sunt consonante cu tezele și dezbaterile ideologice ale Congresului al X-lea al partidului care prevăd dezvoltarea cercetării în domeniul istoriei naționale și sociologiei, literatura comparată încadrându-se – după cum se știe – în câmpul istoriei literare și utilizând, astăzi, tot mai mult metodele sociologiei, având menirea de a aduce noi contribuții la promovarea științei noastre literare, exprimând efortul creator al tuturor generațiilor de cercetători”.

• [„Contemporanul”, nr. 50] *Sensul patriotismului* se numește articolul de fond semnat de Dan Zamfirescu: „Construirea societății socialiste multilateral dezvoltate înseamnă o sumă de sarcini concrete, cu care este confruntat fiecare în locul lui de muncă. Patriot nu este cel care înaltă ditirambi, strămoșilor din Evul Mediu sau realităților sociale pe care însă le cunoaște, după cum nu-i cunoaște nici pe primii; nu este acela care căinează lipsurile și greșelile noastre, dar fără a se angaja personal cu nimic în îndreptarea lor. Patriot este cel ce privind realitățile în față știe să discearnă marile linii ale unei dezvoltări ascendente, îndreptățind credința în eficiența entuziasmului și muncii și cinstite, este cel care știe să-și onoreze locul și rolul său în lupta generală pentru înfăptuirea idealului societății din care face parte, sporind avuția materială.” ■ George Macovescu propune o discuție între un adult, în drum spre senectute, și un tânăr care încă aspiră să se implice în societate, evidențiind situația normală că *Valoarea* va triumfa: „Astăzi se impune din ce în ce mai mult valoarea, iar impostura are din ce în ce mai puțin loc de răspândire”. ■ Nicolae Manolescu recenzează trilogia *Vântul și ploaia* de Zaharia Stancu (vol. 1, *Vulpea*, vol. 2, *Frigul*, vol. 3, *Roza*; E.P.L., 1969): „De cu totul altă factură (literar vorbind) sunt retrospectivile. În cele mai multe, Zaharia Stancu este un excelent evocator al *mascaradei politice*, al *comediei politicianiste*. Una din modalitățile cele mai frecvente este caricatura. [...] Memorabile sunt atâtea scene: defilarea Frontului Național pe sub ferestrele Palatului, farsa duelului la care autorul este atras de un articol vehement, procesul de bigamie intentat lui Ion Antonescu cu câțiva ani înainte de a deveni dictator. Nimeni nu scapă de ochiul inchizitorial al pamfletarului: artiști sau oameni politici, personaje eminente sau obscure ale vieții sociale.”

13 decembrie

• [„România liberă”, nr. 7843] Sub semnătura lui Titus Vîjeu, în cadrul rubricii *Pe scurt despre cărți*, sunt prezentate o serie de cărți recent apărute. Cea dintâi îi aparține lui Haralambie Țugui – *Contrapunct în toamnă*, și este un volum de versuri situat „sub semnul imaginarului nostalgic” al lui Esenin, ilustrând o

disponibilitate sufletească de extracție adolescentină pe care autorul și-o păstrează nealterată”. Al doilea volum de versuri îi aparține Elenei C. Pangrati – *Miză pe lumină*, se revendică de la poezia Magdei Isanos, preluând „lirismul ingenuu al acesteia, cu o forță apropiată a sentimentelor” și cu o „similară tristețe a revenirii”. Al treilea volum, *Ritm nou*, semnat A. Ebion, reunește o selecție din poeziile publicate vreme de patru decenii – „cu implicații social – politice”. Este prezentată o lume „în permanentă devenire, al cărei motor este înfruntarea dialectică”, și care privește, simbolic, spre viitorul din care face parte o „Terra devenită centru cosmic, sursă de lumină pentru soare”.

● **[„Cronica”, nr. 50]** Constantin Coroiu recenzează jurnalul de călătorii al lui Eugen Barbu: „*Foamea de spațiu* înseamnă foamea de cunoaștere. Ipoteza în care ne apare Eugen Barbu în această carte de note de călătorie nu este aceea de contemplativ. În *Foamea de spațiu* Eugen Barbu este ceea ce am numi reporter-filosof”. ■•Al. Raicu publică *Documente inedite*, care aparțin lui Liviu Rebreanu. ■•Zaharia Sângeorzan notează despre *Patru poeți*. Primul este Grigore Arbore cu volumul *Cenușa* în care propune: „O reîntoarcere în timp ca faptă și existență petrecută încearcă să fie poezia lui Grigore Arbore, spirit cultivat, iubitor de vechimi și cultură clasică...”. □•Despre volumul Ioanei Bantaș, *Poarta spre vid*, autorul afirmă: „Confesiunile lirice ale Ioanei Bantaș ridică experiența erotică la semnificații morale. Pericolul unei excesive abstractizări este exclus”. □•În volumul Anei Mășlea, *Fructul apei*, apare: „Neliniștea, singurătatea, o teamă de cuvânt și de posibilitățile lui de comunicare în afara retoricii, un act și un constant sentiment al naturii ar fi câteva din obsesiile lirice ale Anei Mășlea”. □•Ultima carte prezentată este a Elenei Cătălina Prangati: *Miza pe lumină*: „Dificultățile unui limbaj mai apropiat de putința de a comunica sentimentul, meditația, barează la Elena Cătălina Prangati erupția totală a experienței. Poeta se caută, sondează înșelătoarea suprafață a cuvintelor și apoi, uneori, entuziasmată de resursele lor, și le însușește”. ■•Adrian Marino semnează articolul *Peisaj literar elvețian*: „Spiritul românesc descoperă, în această regiune centrală a Europei, anume afinități evidente. În plus, o serie de probleme proprii literaturii și vieții literare elvețiene interesează îndeaproape și pe omul de litere român”.

● **[„Flacăra”, nr. 51]** Lucian Raicu recenzează volumul lui Constant Tonegaru, *Steaua Venerii*. „Volumul de astăzi, îngrijit de Barbu Cioculescu, care semnează și edificatoare «scurtă deschidere asupra vieții și operei lui Constant Tonegaru» cuprinde, în afară de știutele «Plantații», o selecție întocmită pentru tipar de poetul însuși sub titlul «Steaua Venerii», precum și un număr de poezii găsite în manuscris”. □•La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se semnaleză volumul de debut *Cascadorii* de Mircea Popa, apărut la E.P.L. □•Notiță despre publicarea romanului *Alexis Zorba* de N. Kazantzakis, în traducerea lui Marcel Aderca. □•Semnalarea prezenței în librării a volumului *Pământ american* de Erskine Caldwell, traducerea ce „păstrează ritmul și suculența originalului” fiind semnată de Ioan Comșa. □•Se anunță începerea Festivalului Național de Teatru

1969, „manifestare de mare amploare închinată dramaturgiei originale românești”.

• [„Luceafărul”, nr. 50] Subiectul luat în discuție de Sânziana Pop este *Tim-pul debuturilor*, chestiune frecvent discutată și care, în opinia scriitoarei, nu ar trebuie să genereze tulburări de conștiință observatorilor fenomenului literar: „Numărul debuturilor consemnate săptămânal de presa literară este, evident, mult mai mare decât fragmentele de roman sau prozele de altă natură ale autorilor cunoscuți. Din acest punct de vedere, s-ar putea aprecia că revistele vădesc mult mai degrabă caracterul „ultimei literaturi” decât ar putea-o face librăria sau editura. Vreau să spun că ceea ce se publică în reviste trebuie sau ar trebui să reflecte starea literară a generațiilor noi, tendințele prozei. Dar ce reprezintă o tendință? Presupunând loială și acoperită profesional selecția redactorului de proză, putem oare considera cantitatea de scrieri poposite în redacții literare «tendință»? Se poate lua oare hotărât o atitudine *pro* sau *contra* față de un text pe care mult mai adesea descifrăm semnele căutării decât ale maturității literare. [...] În câteva împrejurări recente, la radio, la televiziune, în presă, am luat parte la discuții sau am citit articole al căror text suna alarmant de sensibilizat în legătură cu o așa-numită supraproducție privind debuturile literare, literatura începătorilor în general. Se vorbește tot mai adesea de «timpul debutului», de «debuturi premature». [...]Nu-mi închipui deloc că se poate cineva îngrijora sincer de faptul că în tot mai mare măsură tineretul se îndreaptă spre problemele artei și literaturii, spre problemele creației literare, încercând o pătrundere a lor reală și nu formală, chiar dacă nu întotdeauna încununată de succes. [...] Mi se pare mult mai important să observăm progresul, starea de entuziasm în care se consumă debutul literar decât să observăm totul ca pe o diluție amendabilă. [...] Critica literară este adesea aspru certată pentru felul în care consemnează debuturile. Mă întreb dacă un debut oferă suficient de multe garanții pentru a justifica mai mult decât o consemnare? Fiindcă cine își mai amintește de atât de multele debuturi ale atât de multor astăzi bine cunoscuți autori, debuturi comentate foarte ambițios la vremea aceea de către critică și astăzi aflate în totală desuetudine? Nu vreau să spun prin aceasta că scrierile tinerilor trebuiesc părăsite cu totul, nu, ci numai că judecățile de valoare nu pot și nu trebuie să sune categoric că atitudinea față de debutanți trebuie să fie mult mai adesea așteptătoare decât tranșantă, mult mai de îndrumare decât de interdicție, bogat nuanțată psihologic și plină de tact. Fiindcă acceptând realitatea debutului, acceptând faptul că prima proză și chiar prima carte de proză înseamnă mult mai adesea o stare de reprezentare intuitivă, o stare gemă în care direcțiile talentului și forța inteligenței artistice încă nu s-au desprins de sensibilitatea primară, nu s-au desfăcut încă de presimțirea realității, acceptând deci condiția debutului obligatoriu ca pe o stare de căutare, vom ști sigur că singura noastră atitudine cu putință este răbdarea, măsura și simțul perspectivei talentelor”.

■• *Ochiul neantului* de Gheorghe Pituț este, după Dan Laurențiu, care semnează cronică literară, o „carte cu un program restrictiv moral”, iar poetul „nu se dove-

dește de loc nici cavaler al apocalipsului, nici profet al nimicniciei, așa cum ar sugera titlul. [...] Expresionismul etic al lui Gh. Pituț, cu o remarcă pentru tehnica metaforei plasticizante, tinde spre o purificare a omului sofisticat de artificiile vieții moderne printr-o întoarcere spirituală către mediul său natural, printr-o supunere la legile firii. Aceste legi sunt figurate de vatra de lumină a străbunilor, de viața lor exemplară întru bine și adevăr”. ■•Emil Manu comentează câteva scriori inedite, cu prilejul a 85 de ani de la nașterea lui V. Voiculescu.

14 decembrie

● [„Scânteia”, nr. 8277] Pe prima pagină apare *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu rostită la încheierea lucrărilor ședinței plenare a C. C. al P. C. R.* □•Urmează *Comunicatul Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român*: „În zilele de 10-13 decembrie a. c. a avut loc plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român. [...] Plenara a hotărât, de asemenea, trecerea tovarășului Zaharia Stancu din rândul supleanților în rândul membrilor Comitetului Central”. □•Paul Diaconescu semnează eseul *Lumina tiparului*: „Destinul unui mesaj, destinul unei idei încep din momentul în care oamenii iau cunoștință de ele, din momentul în care văd «lumina tiparului». Așa s-a născut *Manifestul Communist*, și ideile lui au pornit în lume cucerind mii și milioane de conștiințe, transformând viața oamenilor pe o bună parte a Pământului; așa s-a născut *România subț Mihai Vodă Viteazul*, și gândurile lui Bălcescu au luminat și însuflețit generații de bărbații patrioți; așa s-a născut *Luceafărul*, și graiul eminescian a înnobilit spiritul și simțirea românească stârnind largi ecouri vină departe în lume; așa se naște, de aproape cinci decenii, cuvântul viu al partidului nostru, și zi după zi, an după an acest cuvânt a devenit voința și forța și crezul întregului popor, a devenit faptă și istorie a României socialiste”.

16 decembrie

● [„Scânteia”, nr. 8279] Matei Călinescu scrie despre „*Ingeniosul bine temperat*” (*Dicționar onomastic*) de Mircea Horia Simionescu: „Foarte singulară la prima vedere, dacă nu chiar derutantă prin formula ei, cartea lui Mircea Horia Simionescu nutrește în mai mică măsură decât s-ar putea crede ambiția exclusivă a *noutății*, cel puțin pe a acelei noutăți proclamate în spirit violent polemic; filonul umoristic pe care-l explorează e de mult cunoscut, nu numai în literatura universală, ci și în cea română, iar autorul nu trece sub tăcere numele unora dintre iluștrii săi predecesori. Ficțiunea onomastică (fie și numai pe latura ei comică) formează unul dintre capitolele cele mai bogate ale literaturii din ultimele câteva secole, de când începe marelui proces de evoluție și diversificare a prozei; invenția de *personaje* presupune invenția (nu mai puțin dificilă) de nume *potrivite* fiecăreia dintre aceste creaturi ale imaginației care, în unele cazuri, au putut părea mai reale decât oamenii în carne și oase din viața de toate zilele. Însemnătatea elementului onomastic o dovedește, între altele, faptul că el figurează adeseori (citez câteva exemple bine cunoscute) în însuși titlul unor opere fundamentale ale epicii

moderne: *Gargantua și Pantagruel*, *Don Quijote*, *Guiliver*, *Tristram Shandy*, *Ion*... [...] Fără a fi o operă programatic «nouă», *Dicționarul* onomastic este – prin însuși principiul lui generator – o carte de autentică originalitate, de aceea mi-aș îngădui să mărturisesc unele rezerve cu privire la modalitățile concrete de realizare a ideii ei. Mi se pare, astfel, că stilul folosit este uneori prea jurnalistic; mi se pare, de asemenea, că *Dicționarul* ar fi avut de câștigat prin eliminarea unor mici glume de un umor îndoielnic, a unor calambururi puțin inspirate, care contrazic spiritul general, substanța însăși a textului considerat în ansamblu. Reavizându-le cu rigoare critică pentru o eventuală viitoare ediție, atunci ideea care stă la baza *Dicționarului onomastic* se va impune mai direct, mai pregnant”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6403] Mihai Ungheanu publică un articol despre *Drepturile editoriale ale cercetării bibliografice*, pornind de la volumul Elenei Stan, *Poezia lui Eminescu în Transilvania*, „o bibliografie cronologică după toate canoanele speciei: număr de reviste, titluri de articole, rezumate, citate parțial sau [...] reproducere integrală.”

18 decembrie

• [„**Scânteia**”, nr. 8281] În acest număr citim despre *Reluarea lucrărilor în plenul Marii Adunări Naționale*.

• [„**Albina**”, nr. 51] □•Baruțu T. Arghezi semnează un text de angajare, *Atitudinea artistică*: „Una din concluziile importante ale celui de-al X-lea Congres se referă la dăruirea în și mai mare măsură a competenței pentru înflorirea și răspândirea culturii și artei. Cei mai competenți, evident, că sunt aceia a căror formație profesională este dublată de un mare bagaj de cunoștințe culturale, artistice, acumulat din anii pregătirii lor. Aceștia sunt în primul rând intelectualii: directorii căminelor culturale, cadrele didactice și toți ceilalți ale cărora preocupări se bazează pe o formație spirituală deosebită”. □•Sub semnătura B.[aruțu]T. A.[rghazi] apare *O carte pe un an întreg: Almanahul literar*: „Proză și versuri, povestiri și reportaje, convorbiri, opinii de artă și cultură, documente și informații, fotografii rare, pagini literare unice, plus o serie de reproduceri de artă, alcătuiesc cele peste 400 de pagini ale acestui volum de sinteze contemporane. De la Eminescu, Brâncuși, Arghezi ori Țuculescu, Goga sau Blaga, de la inedite pagini de arhivă la secvențe cu valoare documentară privind aspecte și momente necunoscute ale vieții și creației unor scriitori, cărturari, artiști sau gânditori români din țară sau din străinătate – Panait Istrati, Ilarie Voronca, Victor Brauner, G. Uscătescu, Eugen Ionescu – și până la viguroasele expresii ale scriitorilor, artiștilor, filozofilor sau oamenilor de știință de azi. «Almanahul literar» este o succintă enciclopedie de substanță spirituală dedicată anului 1970 și tuturor acelor care, răsfoindu-l, vor înțelege cât este de util să-l aibă în orice moment pe masa lor de lucru, în biblioteca personală”.

• [„**Cutezătorii**”, nr. 51] Se semnaleză la aceeași librărie „Mihail Sadoveanu” din București o nouă ediție a romanului *Cartea cu ochi albaștri* de Octav Pancu-Iași, alături de alte apariții: *Săgeata căpitanului Ion* de Alexandru Mitru,

Mesajul din Oceanul Aerian de Radu Nor și *Șoimii Moldovei* de Radu Theodoru. □•Al. Dima îl comemorează pe *Ion Creangă – după 80 de ani...*, adăugându-se grupajului articolul Domnicăi Filimon, *În lumea lui Harap Alb* și un microdocumentar *Creangă școlar, Creangă învățător*.

• [„**România literară**”, nr. 51] Editorialul *O chemare vibrantă*, asumat redacțional, sintetizează discuțiile din *Plenara C.C. al P.C.R.* din 10–13 decembrie 1969: „Într-un spirit de profundă responsabilitate, plenara a adoptat proiectul planului și bugetului de stat pe anul 1970, liniile directoare ale dezvoltării în ritm susținut a producției materiale, a științei, învățământului și culturii.” ■•Edgar Papu scrie, la *Cărțile anului*, despre eseu romanesc al lui Matei Călinescu, *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter* (E.P.L., 1969), remarcând faptul că „În tot ceea ce trăiește și gândește – modalități de altfel perfect contopite în el – protagonist izbucnește continuu cu un invincibil flux de viață, mereu neobosit. Creația de personaj se potențează aici până la creația de mit.” ■•S. Damian scrie cronică volumului de proză *Epistole* de Mircea Ciobanu (E.P.L., 1969), așezându-l într-un sistem de coerență internă a operei: „Spre această treaptă de asceză a lecturii, prin refuzul de a seduce și de a capta atenția, tinde și formula de narațiune eseistică, cu ramificații în literatura veacului pe care o cultivă Mircea Ciobanu. După *Martorii*, un roman elaborat, în care concretul era continuu trecut prin retorta speculației intelectuale. *Epistolele* duc mai departe un proces de despuiere și de austeritate. Cine intenționează să alcătuiască din ideile cuprinse în *Epistole* un fel de filozofie asupra existenței, recurge la un transfer de planuri. Nu ambiția de a construi silogisme, de a se încheaga într-un sistem cu seriile lui cauzale, animă acest tip de proză” ■•Liviu Petrescu analizează romanul *Cunoaștere de noapte* de Al. Ivăsiuc, punându-l în relație cu romane de Proust, Thomas Mann, Camus, Sartre și Malraux, făcând, la finalul articolului un bilanț al anului literar 1969: „*Cunoaștere de noapte* rămâne – pentru mine, cel puțin – una din cărțile fundamentale ale anului 1969, alături, desigur, de altele, nu mai puțin valoroase, cum ar fi romanul lui D.R. Popescu, volumul de versuri al lui Gh. Pituț sau volumele de critică ale lui Adrian Marino și Matei Călinescu (așteptate să apară zilele acestea, dar cunoscute nouă deja, prin câteva fragmente destul de întinse).” ■•Sub genericul *Ce e nou în literatura americană*, Petru Popescu face o necesară propedeutică, notând mentalități, practici sociale și perspective stilistice: „Conștiința americană e o conștiință a consumului (ideile de reușită, de eficiență, de succes sunt perfec înrudite cu ideea de consum) într-atât de puternică, încât ea a pătruns cu totul arta americană, oricât încearcă artiștii, în mod individual sau colectiv, să constate faptul. Opera de artă pare din necesități de consum, cel puțin la fel de frecvent pe cât e cerută de nevoia internă de expresia spirituală.” □•Scriitorul este, și peste ocean, un personaj public precum în statele europene, mai ales în cele socialiste, dar se vede nevoit să publice după variațiile de gust ale cititorilor: „Americanul, spirit burghez foarte de serie, dorește o artă comodă,

ușor de înțeles, ușor de apreciat. Publicul e prea mare pentru a putea fi dislocat din obiceiurile lui sau măcar educat: scriitorul trebuie să i se supună, împăcându-și conștiința cu condițiile pieței (scriitorul american se socotește, mai mult decât oricare altul pe lume, un profesionist, care fabrică și apoi vinde un produs).” □ Dar, completează Petru Popescu, surprinzând esența mediului literar nord-american, aplaudându-l chiar indiscret, romancierul „confectionează cu o tehnică literară remarcabilă, deseori cu personalitate, uneori cu originalitate și cu geniu”, căutând nu „stima” sau „estetismul”, ci „compromisul cel mai favorabil înfloririi talentului său și atragerii cititorilor, iar, odată ce-l găsește, trebuie să se specializeze sever în maniera de succes, devenind, adesea, sclavul propriului său gen.”

● [„Tribuna”, nr. 51] Numărul se deschide cu un articol de sociologie – *Problema migrației industriale* (Maria Demeter) și cu un grupaj dedicat picturii naiv Ion Niță Nicodin (semnături: Petru Comarnescu și Toma George Maiorescu) ■ Constantin Cubleşan și Simion Ștefan continuă discuția inițiată de Mircea Vaida despre *Principele* lui Eugen Barbu. Primul compune o recenzie corectă, cu concluzia: „prin ideile pe care le conține, beneficiind de o modernă construcție epică, de un elevat rafinament al recomunerii atmosferei arhaizante de epocă [...] romanul *Principele* de Eugen Barbu își găsește locul între cărțile de primă mărime al literaturii noastre din anii postbelici.” Simion Ștefan nu face, în *Inchizitorul de turtă dulce*, decât să arbitreze un meci polemic între G. Dimisianu și Eugen Barbu, ținându-i partea ultimului – „una dintre cele mai de seamă creații ale prozei românești în genere” – pentru a mai înfige un cuțit în inima deja sfărțecată a lui G. Dimisianu, autor al unei recenzii vindicative la *Principele*. □ Rubrica de dialoguri propune un discuție între Mircea Vaida și Ion Oarcășu despre *Abstract, abstracțiune, ermetism*. Primul dintre cei doi critici vorbește despre abstracțiune ca despre o operație estetică de decantare, de obiectivare, folosind multe citate din criticul marxist – la modă atunci – Roger Garaudy. În comparație cu acest proces, mai există unul, epigonic, pe care evident că Vaida îl condamnă. Ion Oarcășu răspunde în aceeași cheie: formele abstracte trimit la arta pură, la acel univers închis și autosuficient al artei. Tot pe Garaudy îl citează criticul nostru când vorbește despre un „realism abstract”, iar atunci când diferențiază ermetismul de obscuritate face apel la Tudor Vianu. Obscur e epigonul, ermetic e poetul adevărat. ■ Octavian Șchiau face portretul unui „mare filolog”: Nicolae Drăganu, stins din viață în 1939, autor al mai multor studii despre literatura română veche, de secole XVI și XVII. ■ Ștefan Papadima publică o proză (*Insula lui Robinson*), iar Dragoș Vicol un grupaj pe poeme în paginile de literatură. ■ Într-un lung articol, Iosif Pervain face o cronică de ediție la *Presa literară românească* (1789-1948), 2 vol., I. Hangiu-D. Micu. Ediția este criticată aspru atât din perspectiva corectitudinii datelor, cât și a metodei folosite pentru a moderniza limba veche. ■ Merită semnalată cronică lui Traian Liviu Brăescu la premiera *Regele moare* de Eugen Ionescu, de la Timișoara. ■ În ultima pagină,

Mircea Popa scrie despre *Cazul Gide* cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la nașterea marelui scriitor francez. Articolul merită parcurs, căci autorul vorbește despre receptarea operei gidiene la noi, mai ales după 1920, atunci când prozatorii români simțeau nevoia să depășească realismul obiectiv, ajuns la culme odată cu Liviu Rebreanu. ■•De asemenea, o selecție de poeme de Robert Frost este tradusă de George Demetru Pan.

19 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 8282] Apare interviul *Cartea românească într-o nouă condiție editorială* cu Ion Dodu Bălan, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, realizat de Nicolae Dragoș: „ – *Care vor fi editurile chemate să asigure, în viitor, aparițiile editoriale?* – Reorganizate prin divizarea și schimbarea obiectului de activitate, vor funcționa, în viitor, următoarele edituri: *Mihai Eminescu*, având ca obiectiv editarea literaturii actuale, a criticii și a dramaturgiei în limba română, a unor lucrări similare în limbile naționalităților conlocuitoare, precum și lucrări de valorificare a moștenirii literare în colecții de mare tiraj; *Albatros* – care va edita lucrări cu caracter literar, științific și educativ destinate adolescenților; *Ion Creangă* – care va edita lucrări originale și traduceri pentru preșcolari și școlari; *Minerva* – menită editării clasicii și a edițiilor definitive din operele autohtone contemporane; *Criterion* – destinată a publica lucrări scrise în limbile naționalităților conlocuitoare și traduceri din alte limbi, inclusiv din și în limba română. Vreau să menționez, cu deosebire, înființarea editurilor *Dacia*, la Cluj, și *Junimea* la Iași, edituri cu profil mai complex, care vor publica beletristică, știință, artă etc. (la Cluj și în limbile naționalităților conlocuitoare). În curând va lua, de asemenea, ființă o editură a Uniunii Scriitorilor, iar în cadrul editurii *Litera*, care va administra pe toate celelalte, se va organiza un sector prestator de servicii, prin intermediul căruia se vor putea edita, la solicitarea și pe cheltuiala autorilor, lucrări originale care nu prezintă interes pentru celelalte edituri, lucrări care nu contravin, desigur, legilor și intereselor societății noastre. *Editura enciclopedică* română va pregăti lucrări originale monumentale și de uz curent, cu caracter enciclopedic și de informare, va tipări traduceri cu același caracter și va furniza, pentru lucrări similare străine, materiale privind țara noastră. Își vor continua activitatea, substanțial îmbunătățită, editurile *Univers*, care va edita în limba română opere din beletristica universală, precum și eseuri și studii critice traduse sau originale, dedicate unor autori, opere sau direcții estetice din cultura mondială; *Meridiane*, specializată în publicarea de lucrări din domeniul artelor. Celelalte edituri: *Politică*, *Științifică*, *Ceres* (fosta editură agrosilvică), *Academiei*, *Tehnică* etc. își vor desfășura activitatea cunoscută, de asemenea, în condiții mult îmbunătățite. În același timp, ziarelor «Scânteia», «România liberă», «Scânteia tineretului», «Munca», «Elöre», «Neuer Weg» li se acordă dreptul de a edita lucrări beletristice și social-politice de actualitate. În acest proces vast, complex de editare a cărții, Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă îi revine rolul de mare răspundere de a coordona activitatea editorială, atât din punct de vedere tematic, cât

și al asigurării condițiilor tehnico materiale”. □ Ziarul publică în continuare *Lucrările sesiunii Marii Adunări Naționale*; Este redată intervenția lui Eugen Jebeleanu: „Aici, în aceste zile, ne-am putut da seama încă o dată de capacitatea partidului nostru de a alcătui un plan de stat și un buget realist, echilibrat, care ține seama, cu un simț critic ascuțit, atât de valențele infinite ale poporului nostru, cât și de unele nereușite. Am aflat cu satisfacție, printre altele, că țara noastră va produce în curând primele calculatoare electronice. Asta înseamnă că România socialistă ține pasul cu cele mai de seamă înfăptuiri ale științei mondiale. [...] Tovarășe și tovarăși deputați, Scriitorii, toți aceia care se ocupă de artă în general, nu sunt oameni de cifre și de socoteli. Ei sunt însă, alături de cei mai lucizi cetățeni ai acestei țări, oameni socotiți. Ei înțeleg că – pe linia competitivității și numai pe această linie – nu au făcut decât încă prea puțin din ceea ce poporul acesta merită. Suntem conștienți de tot ceea ce datorăm poporului nostru și partidului nostru. Căci nici o dată în acest parlament (și aș îndrăzni să spun, nici o dată în nici un parlament al lumii) nu au existat ca mandatar ai poporului, atâți scriitori și atâți oameni de știință și de artă ca în Marea Adunare Națională. Este și acesta un semn al timpurilor noastre noi, o expresie a încrederii și prețuirii pe care poporul nostru și partidul nostru le arată acelor care se revendică de la marele cronicar, cel care spunea: «Biruit-au gândul». De aceea eu salut înțelepciunea, chibzuința, înaltul spirit arhitectonic aflate la temelia proiectelor de plan și de buget care sunt propuse și pe care astăzi, nu doar în numele meu, le voi vota cu încredere”.

• [„**Contemporanul**”, nr. 51] *O schiță pentru un nou profil: Marin Preda* propune Petru Popescu. Articolul aduce față în față două modele diferite. Pe de o parte, stă scriitorul care adună simpatii publice din multe direcții, fiind, neoficial, un model de conduită. Pe de altă parte, se află prozatorul tânăr, care aspira la același statut. Portretul intelectual realizat lui Marin Preda favorizează invenția în locul memorialisticii: „Marin Preda nu trăiește din amintiri. Adesea, scriitorul român, chiar foarte tânăr și stabilit la București la o vârstă fragedă, continuă să-și hrănească versurile și proza cu «timpul pierdut» al copilăriei rustice, riscând să-și piardă puterea de convingere în fața unui public doritor, cum e firesc, de experiențe sociale. [...] Marin Preda nu e, de fapt, un scriitor agrar. El se mică în ambele arii, gândește în ambele arii. [...] Cu atât mai mult, asupra lui nu mai pot fi formulate rezervele curente care însoțesc literatura de inspirație rurală: specificism, realism îngust, adresă locală, demodare tematică ori mentală, inexportabilitate.” Elogierea lui Marin Preda se încheie cu observația că autorul „crează un prețios precedent și un rodnic exemplu. În opera lui, putem contempla ambiția cuprinderii întregii realități și a interpretării ei prin viziunea artistică unică.”

20 decembrie

• [„**Cronica**”, nr. 51] În textul *Poezia tinerilor*, Virgil Cuțitariu se referă la Ioanid Romanescu: „Credincios încă lumii amintirilor și copilăriei sale frustrate, poetul preia în *Presiunea luminii* (1968) câteva din motivele volumului său de

debut, *Singurătate în doi*, (1966) pe care le adâncește în culegerea din urmă, aureolându-le cu nota gravă a experienței și a cunoașterii”. ■•Zaharia Sângeorzan prezintă studiul lui G. I. Tohăneanu despre *Stilul artistic al lui Ion Creangă*: „Dar să limpezim apele: G. I. Tohăneanu analizează stilul artistic și arta lui Ion Creangă, adică specificul, unicul. Confuzia în care a căzut autorul este aceasta: el anulează sau mai bine spus neglijează, voit sau nevoit opera ca structură, ca sinteză”.

● **[„Flacăra”, nr. 51]** G. Dimisianu prezintă romanul lui Virgil Duda, *Catedrala*. □•Sanda Faur publică o amplă prezentare a *Festivalului Național de Teatru '69*. □•În rubrica *Șapte zile pe pământ*, Nicolae Nicoară prezintă *Lucrări românești în editurile braziliene*. Este vorba de romanul *Răscoala* de Liviu Rebreanu, în traducerea lui Nicolae Philipovici, *Povești populare din România* și volumul *Vacanțe în România* de Nelson Vainer. □•La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, sunt semnalate câteva noi volume de poezie intrate în librării ca, de exemplu, *Noblețe de stirpe* de Grigore Hagiu. □•Notă despre publicarea volumului de *Versuri* de Emily Dickinson, apărut în traducerea Veronicăi Porumbacu, cu o prefață de Dan Grigorescu. ■•Se consemnează publicarea, în nr. 49 al revistei „România literară”, o *Meditație despre Anton Holban* semnată de Petru Popescu, fiind reprodus și un amplu citat. □•Semnalarea piesei lui Iosif Naghiu, *Absența*, ce „confirmă talentul de autentic dramaturg” al acestui autor.

● **[„Lucefărul”, nr. 51]** Iliana Grigorovici analizează într-un stil căutat-empatic volumul lui Cezar Baltag, *Odihnă în țipăt*: „Existența este pentru Cezar Baltag un rug a cărui incandescență se perpetuează, pentru că arderea sunt carnea și simțurile și starea în lumină. La ieșirea din întuneric se aprind focurile, și odată cu ele lumina nu sporește ci se face vinovată de cenușă, zgură și umbră: [...] Nimicul este pentru Cezar Baltag un fel de matrice de spaimă și nădejde, care i se descoperă a fi inevitabila închisoare deci singurul refugiu. Nimicul este invocat cu un dor ce și-a pierdut răbdarea, care nu se mai poate răsfrânge asupra sa lămurindu-se, ci-și rostește încremenit ținta, cu o îndârjire aspră, obstinată, a cărei putere stă tocmai în lipsa elocvenței. [...] Există în volumul lui Cezar Baltag o anume consecvență ideatică (pe care, de altfel, și structurarea materialului poetic o face din primul moment de bănuț) și ea sugerează un mod aparte de a gândi unitatea, care majorează importanța discursului poetic. Pentru că *Odihnă în țipăt* conține o poezie de un tip special, în care lirismul însoțește secret demersul ideatic, mișcărilor sale fiind constrânse să respecte un fel de impasibilitate hieratică, obligatorie, de vreme ce este vorba despre o activitate de maximă gravitate, al cărei sens este comunicarea adevărurilor. [...] Cezar Baltag este fascinat de acel moment al gândirii în care logica se auto-suprimă, cu un fel de voluptate a încălcării pe rând a tuturor normelor ei. Compatibilitatea, apoi echivalența contrariilor generează un mecanism de construire a imaginii, prin care frumosul se abstractizează până la limita lipsei de identitate”. ■•„Lucefărul” anunță împlinirea a 20 de ani de la apariția revistei „Steaua” care a adus „o vie contribuție literaturii ac-

tuale, vieții literare, climatului de respect scriitoricesc, precum și cultivării valorilor clasice universale”. Totodată redacția felicită „pe vechii și pe actualii redactori ai publicației clujene”. ■•Emil Manu scrie despre *Camil Petrescu și „Dinamismul dialectic” al publicisticii*. Observând capacitatea de analist a romancierului așa cum se poate ea desprinde din volumul *Teze și antiteze*, în care nu sunt reproduse, din păcate „destule teze și destule antiteze complet ignorate”. ■•Rubrica *Breviar* anunță apariția, în colecția *Albatros*, a volumului *Poeme* de Florența Albu, autoare care „oscilează între un citadinism de conjunctură și un ruralism structural, totdeauna latent dar întreținut cu grijă prin amintire și evocare”.

● [„*Glasul Patriei*”, nr. 36] Doru Dragomir semnează *Amintirea lui Gheorghe Asachi la Viena*: „Vântul biciuia obrajii rumenindu-i. Deasupra Vienei norii de zăpadă stăteau gata să se prăbușească în oraș. Străzile străjuite de lumini multicolore rămaseră pustii. Doar pe Münglasse, sala festivă a Conservatorului de muzică și artă tresaltă sub impulsul slovei din Carpați. Erau adunați aici aproape 400 membri ai Coloniei române din Austria pentru a comemora la sfârșit de noiembrie, 100 de ani de la moartea marelui cărturar și om de știință, Gheorghe Asachi. De pe scenă se îndreptau spre luminile asistenței, amintiri de ieri, imagini de azi”. □•„Aurel Martin publică eseu *Peisaj literar actual*, în fapt o prezentare condensată a tuturor generațiilor active atunci din domeniile poeziei, romanului și criticii literare: „Ceea ce caracterizează cu deosebire literatura română a ultimilor ani, este diversificarea tematică și stilistică, fascinația ideii de esență și nevoia nedisimulată de a problematica. Tendința aproape generală a scriitorilor, inclusiv a celor aparținând naționalităților conlocuitoare, e de a investiga straturi sociale și sufletești mai puțin răscolite, de a răpi necunoscutului noi zone, de a dezbate condiția existențială a individului în raport cu timpul, cu istoria, cu sentimentul duratei și al efemerului, al misterelor cosmice și al universului familiar, cu idealurile, împlinirile sau deziluziile cotidiene. [...] De la Al Philippide, care, în *Mono-log în Babilon*, reia întrebări mai vechi și mai noi de factură faustică, până la tineri aflați la premiera lor editorială, ca Gh. Istrate sau Nora Iuga, solicitați de mit sau de metafora parabolică. Mihai Beniuc continuă dialogul cu sine, cu patria, cu viitorul, cu materia și cu visele, iar Szemler Ferenc, spirit solar, pe cel cu peisajul și cu trecutul. Eugen Jebeleanu cristalizează în *Elegie pentru floarea secerată*, sensurile complexe, inefabile, contradictorii ale vieții, morții și ideii de solitudine. Temperament nerudian, Meliusz Iozsef se desfășoară în poeme de adâncesc suflu umanist, Kiss Jenő se distinge prin tonul meditativ al operelor sale, iar Johannes Franz Buldhart, prin dimensiunea militantă, socială și patriotică a mesajului poetic. Alegând acum perspectiva neoclasică, Miron Radu Paraschivescu reflectează apolonic, în *Tristele*, pe marginea scurgerii vremii, iar Ștefan Augustin Doinaș, în *Ipostaze*, realizează o sinteză originală de atitudini goetheene și valeryene. Pe Radu Boureanu îl solicită stările inefabile, pe Cicerone Theodorescu universul sentimental, străjuit de imaginea lui Eros. Virgil Teodorescu rămâne, în schimb, în *Blănurile oceanelor*, fidel debuturilor sale suprarealiste, în

timp ce Ion Caraion, în *Necunoscutul ferestrelor*, se impune mai ales ca poet al viziunilor sumbre. Virgil Carianopol adaugă noi secvențe lirice cântecelor sale de câmpie și evocare a dârzeniei oltenesti (*Poezii*); Nicolae Tăutu în *Vox Maris* înalță innuri patriei și apărătorilor ei; Al. Andrițoiu, cultivând tonalități muzicale neoclasece, vibrează în fața peisajului policrom (*Versuri*); leit motivul inspirației lui Victor Tulbure este țara, văzută ca expresie a supremei frumuseți (*Vioara roșie*); Ion Horea e un poet al roadelor pământului și al simțului gospodăresc (*Calendar*); pe când Tiberiu Utan este al sentimentelor grațioase și diafane (*Steaua singurătății*). Generația mai nouă aduce, în acest spațiu diferențiat o anume inclinare spre cerebral și, la unii, o discutabilă încifrare a expresiei. Nichita Stănescu, în *Alfa, 11 elegii, Laus Ptolemai și Necuvintele*, coboară în mit spre a contempla existența și universul în întrupările lor ideale primordiale, trăind intens teribila senzație a limitei cunoașterii. O coborâre similară spre elementar și esențial întreprinde și Cezar Baltag în *Răsfânțeri, Monada și Odihnă în țipăt*. La Ion Alexandru, în *Vina și în Vămile pustiei*, efortul întoarcerii spre înțelegerea primordialului se izbesc de rezistența materiei informe și a cuvântului incapabil să mai traducă adevărurile ultime. Un război furtunos duce cu limbajul și Adrian Păunescu în *Fântâna somnambulă* și Ion Gheorghe în *Zoosophia și Cavalerul trac*, acestea din urmă deopotrivă temerare tentative de reevaluare, în spirit supra-realist, a marilor mituri naționale. Un joc similar, pe motive medievale, fantastice, utilizând procedee ale dicteului automat, schițează, cu risipă de fantezie verbală, Leonid Dimov, în *7 poeme și Cartea de vise*. Cei mai mulți apelează la mit și vor să-și creeze mitologii personale. Viziunea lui Marin Sorescu, în *Moartea ceasului*, e prin contrast, demitizată, apăsând (nu o dată cu umor) asupra aspectului grotesc, absurd al existenței, receptată dintr-o perspectivă simultan lucidă și sentimentală donquijotească și hamletiană”. □ „Căutarea unor formule adecvate temperamentului și foamea de esențial, cunosc și în proză, mai ales în roman, realizări estetice cu totul remarcabile. *Ce mult te-am iubit* de Zaharia Stancu e un răscolitor lamento, cu inflexiuni de bocet popular, pe tema morții, *Risipitorii* și *Intrusul* de Marin Preda aduc în discuție destinul intelectualului și raportul dintre individ și istorie. În *Principele*, Eugen Barbu desenează, în culori tari peisajul uman, sfâșiat de contradicții, al epocii fanariote. În *Alexandra și infernul*, Laurențiu Fulga întreprinde analiza trăirilor în absolut, la scara obsesiilor erotice devoratoare, întreținute de dramele mistuitoare ale războiului. Pentru Fănuș Neagu, în *Îngerul a strigat*, universul rural reprezintă un prilej de palpate a tragicului învăluit în pitoresc feluric și halucinant, pe când pentru Dumitru Radu Popescu, în *Vara oltenilor*, o realitate contradictorie, degajând situații epice elocvente pentru natura prefacerilor petrecute la țară în anii socialismului. Oprindu-se asupra unor mutații de ordin similar, Ion Lăncrănjan aduce, în *Eclipsa de soare*, o origine dramatică a istoriei. Sütő András sau Szabo Gyula, în prozele lor, inspirate tot de realități rurale, postbelice, cultivă situația umoristică. În vreme ce Teodor Mazilu dezvoltă în general o perspectivă satirică a condiției umane, ilustrate prin

expresiile ei tipologice negative. Operând și el cu material caracterologic, Nicolae Breban încearcă, în *Francisca*, *În Absența stăpânilor* și *Animale bolnave*, romanul experiențelor sufletești vitale, în spirit dostoevskian. Iar Al. Ivăsiuc, în *Vestibul*, *Interval* și *Cunoaștere de noapte*, ținând la rându-i, straturile afundate ale conștiinței, romanul-eseu. Și unii și alții, cultivă în fond, proza de viziune și de dezbateră etică și cetățenească, asociind coeficientul social și cel psihologic într-o relație dialectică menită a configura semnificații majore, esențiale, cu largă audiență”. □ „În condițiile unei culturi prin excelență angajate, libere să-și aleagă formele de expresie cele mai variate, critica și istoria literară română cunosc și ele fenomenul diversificării și al personalizării. În funcție de formația autorilor și de adeziunea lor la una sau alta din metodologiile specifice, mai vechi ori mai noi. Unii sunt, prin forța lucrurilor, mai tradiționali, alții mai permeabili la sugestiile de ultimă oră, structuraliste de pildă. Unii, ca Al. Dima, Liviu Rusu, Matei Călinescu, privesc fenomenele din unghiul literaturii comparate; alții, ca Adrian Marino sunt interesați mai ales de circulația ideilor; unii ca N. Tertulian sau N. Balotă, preferă eseul, cu implicații filosofice; alții, ca Ov. S. Crohmălniceanu, D. Micu, L. Raicu, Ion Negoitescu pe cel de ținută monografică; unii ca I. D. Bălan, Valeriu Râpeanu și Cornel Regman se supun obiectului; alții ca N. Manolescu îl recrează; unii ca Al. Piru sau George Ivașcu încearcă sinteze, urmărind etape ale istoriei literaturii române, alții, numeroși, se dedică în principal comentării fenomenului beletristic contemporan; unii, ca Vladimir Streinu, sunt atenți la expresie; alții, ca Șerban Cioculescu, la implicațiile filologice ale textului, unii sunt adepți ai limbajului scientist, alții ai metaforei critice. Și așa mai departe. Practic, pe platforma comună a umanismului socialist, cu nuanțele și vibrațiile personale firești, ei realizează un tablou dintre cele mai interesante. Tablou viu, multicolor, complementar celui configurat de poeți, prozatori și dramaturgi. Animați și unii și alții de ideea autodepășirii și a prezenței active în actualitate. Sub semnul străvechiului și nemuritorului dicton al lui Terențiu: *Homo sum. Nihil humani a me alieum puto*. Sunt om și nimic din ce e omenesc nu mi-e străin”. □ Radu Gyr publică poezia *Cetatea Sucevei*.

21 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 8284] Sunt sărbătoriți 150 de ani de teatru românesc. □ Pe prima pagină găsim *Mesajul adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist român, președintele Consiliului de Stat, slujitor teatrului din întreaga țară*: „Stimați tovarăși, Împlinirea unui veac și jumătate de la inaugurarea primului teatru în limba română în capitala țării noastre, îmi oferă prilejul de a adresa, în numele Comitetului Central al Partidului Comunist Român, al Consiliului de Stat și al meu personal, un călduros salut și sincere felicitări dramaturgilor, artiștilor și tuturor celor ce slujesc cu talent și dăruire arta scenică în București și în întreaga țară. [...] Generații de dramaturgi s-au străduit, alături de artiștii care au dat viață scenică operelor lor, să facă din teatrul nostru o

tribună de gânduri și sentimente înălțătoare. Condițiile cele mai propice pentru dezvoltarea unei arte teatrale de cea mai înaltă măiestrie, care să aparțină cu adevărat întregului popor, au fost create în țara noastră după eliberare de sub jugul fascist, în epoca edificării societății socialiste. Teatrele răspândite astăzi pe întreg teritoriul țării sunt angajate în vasta operă de construcție a culturii socialiste, de transformare a conștiințelor, de educare a cetățenilor în spiritul unor idei înaintate, al nobilei ideologii marxist-leniniste. În procesul amplu de făurire a noii societăți, artiștii teatrelor noastre, români, maghiari, germani și de alte naționalități, își aduc valoroasa contribuție, muncind neobosit pentru desăvârșirea măiestriei artistice, pentru îmbogățirea patrimoniului nostru cultural cu noi opere memorabile”.

□•Texte despre teatru semnează. N. Stancu, *Omagiu adus unui secol și jumătate de teatru românesc*, în cadrul căruia apare și telegrama adresată *Iubitului tovarăș Nicolae Ceaușescu*, și Radu Beligan, *Teatrul va trăi veșnic*. □•În rubrica *Adnotări* citim despre *Prezența poetului* de D. Nicolae: „L-am pierdut de mult pe Miha Dragomir. Într-o dimineață, acum cinci ani, ne-a intrat în casă vestea definitivei sale plecări. Și toți cei care l-am cunoscut pe poetul, pe omul de rară sensibilitate, născut pentru prietenie, am încercat sentimentul unei de neiertat nedreptăți. [...] Dar aceste rânduri se datoresc altui fapt încărcat de alte semnificații. Răsfoind numărul 10 al revistei «Viața Românească», am întâlnit, în corpul ei, între o proză și retrospectivă critică, un ciclu de poezii inedite sub semnătura poetului. Deși dispărut dintre noi de mai bine de cinci ani, pe Miha Dragomir l-am întâlnit totuși frecvent în coloanele presei literare”.

24 decembrie

• [„**Viața studentească**”, nr. 45] Eugen Barbu este intervievat la rubrica „Dialoguri necesare” (articol semnat *Universitas*). La întrebarea *Credeți că literatura noastră și-a onorat cu adevărat misia în fața cititorilor?/ cu referire la generațiile noi de scriitori* Barbu afirmă: „Fără să se supere colegii mei, cred că aproape toți scriitorii mai au încă multe de făcut în ceea ce privește rolul lor în societatea noastră. Eu nu văd în poeți și prozatori niște dascăli, niște pedagogi plicticoși, buni de trimis să lumineze satele ca în alte vremuri. Scriitorul zilelor noastre trebuie să fie înainte de toate o conștiință. Lumea mare a publicului trebuie să-l creadă și să-l urmeze, dar pentru asta se cere o viață exemplară. Operele ce ne sunt propuse de către mai bătrâni și mai tineri mi se par uneori prefăcute, nesincere, imitații sterile, fără valoare. Nu e vorba în fond decât să faci să se recunoască viața pe care o trăim cu toții. A scrie pentru o mână de esteți dubioși e puțin, nu înseamnă nimic. Nu sunt pentru populism în literatură, nu vreau să cobor gustul comun la cel al proaspeților alfabetizați, dar nu-mi place impostura, agramatismul decretat model dostoevskian! Se face prea multă teorie asupra complexității sufletului omului contemporan și realitatea e cu totul alta. Nu cred de asemenea nici în simplism, în literatura bunilor și răilor de tip proletcult. Drumul adevărat se află undeva pe la mijloc. Generațiile mai noi, mă refer la cele

scriitoricești, mi se par snoabe, cu excepții, bineînțeles. Cei mai mulți scriitori tineri tânjesc să fie socotiți europeni, uitând că pentru a fi european și universal înseamnă mai întâi a fi român.” ■•Mihai Dascăl scrie cronică literară la volumul lui Nichita Stănescu, *Necuvintele*: „În epocă poezia se supune unor dimensiuni, care sunt în mod obișnuit ale momentului literar respectiv. Orice tentativă de transcendere a lor și ilimitare apare de-a dreptul frondică. Să poarte această emblema poezia lui Nichita Stănescu? S-ar părea că da, atâta timp cât creatorul se adaugă acelei stirpe de poeți preocupați de a se inventa și ipostazia permanent. Totuși e greu de vorbit la Nichita Stănescu de ipostaze extrapolate. Poate mai curând de variante ale aceleiași ipostaze, toate cu ascendența perfectibilă și tinzând să o desăvârșească. Explicabilă atunci tentația poetului de a-și retrata temele și motivele lirice, fără a lăsa impresia de iterativ și stagnare (de pilda *Peana*, ce reia tema flexibilă *Elegiei oului*)... Omul e definit prin adăugarea mai multor variante de o materialitate excesivă.. Totuși metafizica lui Nichita Stănescu își refuză o obârșie spirituală, profundă. Eroticul apare sub aura aceleiași împreunări și submersiuni reciproce a eurilor... Tot de o aderență clasică ține și poza sa contemplativă. Poetul se dezvăluie deseori un temperament elegiac și reflexiv melancolizat de succedarea anotimpurilor, de trecerea vitalului în amorf... Curioasă această pogorâre telurică la un poet cu un simț cosmic atât de acut și cu un gust pentru abstract devorant... O doză de gratuitate e aproape permisă într-un ansamblu atât de încheiat și eteromorf, ea conturând deplinul poemelor de rezistență (ex: *Lupta lui Iacob cu îngerul*, *Lupta inimii cu sângele*, *Timp*).”

25 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 8288] Grigore Tănăsescu semnează *Prin ce merită un poet admirația publicului?*: „O pleiadă întreagă de tineri poeți, care analizează în ultimul deceniu Parnasul românesc și – de ce să n-o spunem – cel universal, aduc o mărturie elocventă că fabricatele «poetice», care mai răzbat uneori în reviste și în volumele de poezie, sunt accidente nedorite, exerciții facile. Prin echilibrul, rigoarea și profunzimea expresiei artistice, cei mai înzestrați dintre ei se situează pe filiera bogatei tradiții a poeziei noastre, pe care o continuă și dezvoltă, mereu receptivi la exemplul înaintașilor, dar cu privirile ațintite către viața contemporanilor și pulsul efervescent al cetății ale căror sensuri și vibrații se străduiesc să le decanteze în forme cât mai măiestrite. Ei mărturisesc că nu se poate omite nici o clipă că poezia – etimologic și estetic vorbind – înseamnă creație prin excelență, întruparea artistică a celor mai înaripate gânduri și sentimente omenești”.

• [„Albina”, nr. 52] Ion Bănuță semnează *Soarele României*: „E Anul Nou! Anul 1970! Timpul e frumos. Și înalt. Și plin de văzduh. Și plin de răspundere colosală. Clopoștii de argint ai viitorului sună aidoma sufletului nostru. Să ne construim o clipă de liniște absolută, o clipă de entuziasm irezistibil. [...] Să zămislim România Felix. Să răsfângem în sărutul nostru triumful deplin al omului. La mulți ani!”.

● [„România literară”, nr. 52] Radu Boureanu lucrează la igliță un mileu despre ecuația *Literatură-social*, susținând că deși „omul nu se poate sustrage rigorilor legilor sociale”, faptul „nu exclude ca scriitorul cetățean să fie o voce aparte, nu o unitate a unui cor canonic.” ■•Demostene Botez vorbește despre *Vrednicia țării*, reamintind ciclul socialist al României: „Nu e o întâmplare că acea zi, unică într-un an a Anului Nou, se învecinează, parcă simbolic, cu aceea a proclamării Republicii, care înseamnă și ea un sfârșit și un început”. ■•Miron Radu Paraschivescu publică un nou fragment de *Jurnal* (12 decembrie 1969), în care tratează pasiunea pentru sărbătorirea sfinților din calendarul creștin-ortodox. Într-un P.S., poetul taxează promptitudinea redacției (vezi nr. 50/1969), în privința ostilității arătate față de Mihai Beniuc: „Dar democrația și toleranța nu pot fi slujite consecvent fără o intransigență *dogmatică*, tocmai împotriva dogmatismului care le atacă. Căci într-o luptă fără arme egale, pierde numai cel concesiv.” ■•Lucian Raicu pune lucrurile la punct în privința receptării poeziei lui Cezar Baltag, având ca pretext cel mai recent volum al acestuia, *Odihna în țipăt* (E.P.L., 1969): „Într-un mod aparent paradoxal, pe măsură ce se abstractizează, devenind metalică și savantă, și uneori greu descifrabilă, ezoterică, poezia lui Cezar Baltag ni se adresează mai direct, solicitând fără ocol straturile adânci, informele și crude ale afectivității. În ultima carte, strigătul existențial se distinge mai dureros – apropiat ca un semnal alarmant.”

● [„Tribuna”, nr. 52] După un editorial semnat de Liviu Maior – 30 decembrie – prima pagină prezintă un text intitulat *Istorism și umanism*, semnat de N. V. Turcu, destul de anost, care pornește de la volumul lui Mikel Dufrenne, *Pour l'homme*, dar care cade în tentația generalizării. □•Continuă dialogul dintre Ion Oarcășu (*Cuvintele – invenții triste*) și Mircea Vaida (*De la „F” la „Melanholia” Principelui*). Este vorba mai degrabă de o încercare de trecere în revistă a anului poetic 1969, din partea primului: „dacă n-a impus decât puține volume ieșite din comun, anul 1969 a derutat poezia mimetică, inerția formei șablon, ambiguitatea extremă, „purismul” exagerat și o anumită gângăveală pe motive de circulație cotidiană”. Oarcășu pornește investigația de la un vers al lui Ion Caraion, (vezi titlul articolului), căruia tocmai îi apăruse o antologie. Vaida scrie despre proză: „Evidentă în proza românească din ultima vreme e continuarea filoanelor națiunii în sensul cel mai înalt al speciei”. Autorului i se par reprezentative romanul *F* al lui D.R. Popescu, dar mai ales *Principele* lui Barbu, care „nu e numai o carte a anului, ci o valoroasă operă a anilor”, un roman de pe acum clasic, pentru o putere de evocare și pentru o densitate ideatică cu nimic „mai prejos decât Pascal, Machiavelli, Sartre”, ca și pentru substanțierea „melanholiei”, o nouă formă a umanismului. □•Domițian Cășereanu scrie despre publicarea în volum a cursului pe care Dumitru Popovici la Cluj între 1947-1948, despre Eminescu. Este vorba despre o lucrare „nedefinitivată” care funcționează prin analogie și în care este urmărită dialectica dintre local și universal. Lucrarea lui Popovici este una com-

paratistă, în care Eminescu este integrat unui cronotop românesc, iar analogia funcționează mereu pentru a compara spațiul românesc cu cel occidental. ■•O notă anunță aniversarea a 20 de ani de la nașterea revistei „Steaua”. ■•În pagina de literatură, putem citi două proze de Vladimir Colin, un mic grupaj de poeme de Nicolae Prelipeanu. ■•Ultima pagină a numărului – și ultima a anului – este consacrată poeziei americane, printr-un eseu de Ion Vlad – *Coordonate poetice* – în care autorul pleacă de la cartea lui Serge Fauchreau, *Lecture de la poesie americaine*, apărută în 1968 la Minuit, pentru a coborî apoi la volumul lui Ion Pillat din 1936, *Lirica modernă americană*. Pornind de la această carte înapoi, înspre prezent (*beat generation*), Ion Vlad reușește un eseu excepțional, pentru anul în care este scris, despre poezia americană a secolului XX. Grupajul se încheie cu două poeme de Allen Ginsberg, în traducerea Sylviei Oran și a lui Petru M. Haș.

• [„Cutezători”, nr. 52] Ultimul nr. din an al revistei cuprinde articolul encomiastic *Cadran de țară* al redactorului-șef Mihai Negulescu, *România' 69* („reportaj” de Petre Ghelmez, despre realizările anului în construcțiile din țară și în Capitală), schițele *Cum a dispărut un roman* de Mircea Sântimbreanu și *Un elev dintr-a șaptea a vrut să intre în istoria omenirii și a intrat* de Nicuță Tănase.

26 decembrie

• [„România liberă”, nr. 7856] Andrei Strihan semnaleză, în *Cronica teatrală*, punerea în scenă, la Teatrul „Matei Millo” din Timișoara, a piesei lui Eugène Ionescu, *Regele moare*.

• [„Contemporanul”, nr. 52] Numărul este lipsit de orice festivism al epocii sau sărbătoresc autentic la cumpăna dintre ani. Crăciunul și Anul Nou sunt două momente tangențiale, așa cum sunt și urările „progresiste”. ■•Paul Anghel redactează primul lui editorial, *Chipul țării*, de când și-a fixat rubrica în „Contemporanul”, având tema proclamării republicii, în locul monarhiei, la 30 decembrie 1947. Textul poate fi pus sub semnul celebrei lozinci *tot înainte*: „în anul acela am avut sentimentul că ne despărțim de un întreg trecut, constatând că, la fiecare final de decembrie, suntem mai bogați, mai înzestrați, mai puternici, prin acest numitor comun de zestre și gândire care se numește țară.” ■•Nicolae Manolescu publică o *Retrospectivă Baconski*: „Tinerii poeți par a se fi îndepărtat de el. Poetul care începuse prin a fi socotit un modernist extravagant este privit, astăzi, cu o superioritate de neînțeles de către confracții mai tineri, care-l consideră întrucâtva desuet. Ciudată soartă! Căci în realitate, A.E. Baconsky rămâne unul din cei mai originali scriitori ai ultimelor decenii, egal cu sine, dacă nu, probabil, chiar de la primele încercări de prin 1950, în orice caz de la *Fluxul memoriei* încoace. Caduc, în opera lui, nu este decât ceea ce poetul însuși a scris cu gândul caducității; compromis, de altfel, inevitabil la un moment dat. Cărțile din urmă – *Fiul risipitor* și *Cadavre în vid* – sunt însă integral rezistente, din acest punct de vedere.”

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 52] Se decernează Premiile „Amfora” acordate de revistă pentru cele mai valoroase realizări ale stagiunii tea-

trale de proză 1968 – 1969: *Cea mai bună piesă românească* (ex aequo) Aurel Baranga – *Travesti*, la Teatrul Național și Marin Sorescu – *Iona*, la Teatrul Mic; piesa *Ucișă fără simbrie* la Teatrul Mic a mai luat premiul pentru regie – L. Giurchescu și rol principal – Radu Beligan.

27 decembrie

• [„**România liberă**”, nr. 7857] În rubrica *Recenzie*, Tia Șerbănescu prezintă romanul lui Constantin Chiriță, *Trilogie în alb*. Roman polițist ulterior *Cireșariilor*, această carte „încearcă să impună la noi tipul detectivului complet”, „sol al perspicacității polițienești românești într-un circuit internațional”. Protagonistul, Alexandru Tudor, reunește calități ale lui Sherlock Holmes, Poirot și Maigret, corespunzător ambiției romancierului de a „prezenta și analiza numai crime perfecte, insolubile la prima vedere”.

• [„**Cronica**”, nr. 52] I. D. Lăudat se referă la *Ion Creangă, institutorul*: „Descriindu-i activitatea didactică și subliniind succesul deosebit pe care l-au avut manualele sale, completăm personalitatea marelui humuleștan cu încă o coordonată cunoscută mai puțin de cei care îi iubesc opera literară”. ■• Liviu Leonte analizează volumul lui Haralambie Țugui: *Contrapunct în toamnă*: „Dând volumului titlul poeziei *Contrapunct în toamnă*, Haralambie Țugui l-a pus sub semnul opoziției active la ultragiile vremii”.

• [„**Luceafărul**”, nr. 52] Întrebându-se, retoric, *Carieră sau destin*, Ion Alexandru își începe scurtul eseu tot interogativ: „Ce este Poezia, Domnul meu? Ceva pe care grecul pus nu vroia s-o cunoască și pe care Poetul adevărat o folosește ca leac domolind sau atâțând rănilor singurătății al căror sâmbur năzuiește într-o altceva decât zbaterea asta plictisitoare cu aripi false și ochiade țepene de față bătrână! Puțin leșinat genuin, un guițat liric într-o atmosferă umbrită, cât mai neclar și mai rarit, puțină clar-obscură neștiință, puțin sfios nespus curat, o nostalgie cât mai fără nume și fără neamuri, ori țipăt puțin de disperare din cotul gâtului. O rimă ici colea, puțină formă și avânt. Da, mai ales, desprindere de humă, vis, oh, da, Poetul depărtat – Leșinături amarnice ce-mbolnăvesc pământul și încălzesc și bucură puțin. Puțină poezie-i de folos, puțină căldurică, puțină virilitate la care maica soacră Critica sughițe și vai, vestește că oul liric cald în cuibul sincer se pârguie. O, biata lume îmbătrânită în țâțâni de cenușă, biete estetisme decadente care otrăviți sutele de ani cu moliile cartoanelor voastre! Unde ești, Poete? Nu răspunde nimeni. Nu Poezie, – Adevăr ; Nu artă, ci *Freiheit*; Nu Poeți, ci Oameni. Persoane întregi cu trup și față curată și ochi neviciat. Nu ingenuitate, ci adâncime, nu gând neclar, ci foc întunecat, nu spaimă, ci seninătate, nu ură, ci iubire, nu tristețe, ci suferință, nu teatru, ci tragedie, nu carieră, ci destin. Până se vor ilumina acestea toate și se vor stabili și învrednici Poetul este nepoet”. ■• „Breviar” include două însemnări de lector. □ Cea dintâi are în vedere „debutul editorial al lui George Muntean realizat prin 12 studii „unele cu aspect de eseu, altele foarte «documentare», în sensul bun al noțiunii. Un studiu, sinteză asupra unor puncte

de vedere, fixează o perspectivă în problema sistematizării artelor. Tot despre arte și deci tot un articol de estetică este și cel despre G. Călinescu și artele, apărut și ca prefață la antologia *G. Călinescu – Scrieri despre artă* pe care G. Muntean a îngrijit-o”. □ În aceeași rubrică se discută, succint, și despre *Cortegiul* de Viorel Știrbu, cartea fiind „o povestire din categoria literaturii absurdului. În permanență asistăm la un dialog între realitate și aparență. [...] Viorel Știrbu are o vocație a grotescului cenzurat de spiritul său analitic

28 decembrie

● [„Scânteia”, nr. 8291] În rubrica *Adnotări*, Ioan Adam comentează critic prestația lui Radu Timofte din „Amfiteatru”. Articolul se intitulează, interrogativ, *Frenezii duminicale?*: „Majoritatea articolelor, a prozelor și poeziilor, semnate de nume repute în viața noastră literară, cum sunt: Vladimir Streinu, Adrian Păunescu, Ana Blandiana, se conformează principiilor editorialului. Surprinde însă faptul că «sporul de exigență și luciditate» ocolește reportajul imaginar *Duminica unui frenetic*, semnat de Radu Timofte. Digiția aceasta reportericească face o concurență neloială rubricii de umor, adesea remarcabilă, a «Amfiteatru-lui». [...] În final, plonjăm într-o adâncă filozofie: «Duminica nu este duminică, duminica-i a șaptea zi a săptămânii». Și când te gândești că atâți muritori nu știau asta! Tot în final, Radu Timofte ne asigură că suferă în continuare de «boala Totului». Poate ar fi mai bine dacă ar suferi de «boala Parțialului» dar surprins cu mai mult talent, mai ales când astfel de rânduri se doresc publicate într-o revistă al cărei cititori sunt familiarizați cu valorile literaturii.”

29 decembrie

● [„Scânteia”, nr. 8292] Prof. univ. dr. docent Constantin Ciopraga comemo-rează pe Ion Creangă sub titlul *O valoare monumentală a culturii române*: „Dacă prin marea ei noutate, poezia eminesciană a adus progresiv la formarea unui *current*, – la exodul lui Creangă în lumea umbrelor, povestitorul nu era pentru literatură un nume important. Nu avusese satisfacția să-și vadă operele reunite la un loc. Ele au apărut postum în două volume: *Povești* (1890) și *Amintiri din copilărie, Anecdote* (1892). Trecând prin viață cu o totală detașare față de ceea ce se putea numi glorie literară. Creangă, ironistul, ar fi întâmpinat poate cu neprefăcută uimire ideea că posteritatea îl va așeza printre clasici. Condensată în pagini relativ puține, opera lui, monumentală prin valoarea artei, demonstrează și spune mult. Nu există lectură mai plină de vitalitate”.

30 decembrie

[„Scânteia”, nr. 8293] pe prima pagină stă scris: *Întregul popor aniversează azi proclamarea republicii*. □ Eugen Barbu semnează *Am scris această epopee a construcției, noi, cei douăzeci de milioane, conduși de partid*: „Profesia de *constructor* pe care acești ani au conferit-o, generos, fiecăruia, indiferent dacă pe di-

ploma de absolvire a unei școli stă scris sudor, arhitect, petrolișt, inginer electro-nist sau agronom, ori dacă – prin truda talentului – și-a îndreptății consacrarea de scriitor, pictor, de artist. Vocația unui popor care și-a început legende ca Miorița și, mai ales, ca aceea a Meșterului Manole, primul zidar... [...] Vocația de constructor, vocația fundamentală a unui popor de 20 de milioane. Explicația ei? O schiță de răspuns am încercat să propun aici, Prezența acestei vocații n-are nici un secret. Ea s-a născut în lumina tare a zilei: cutezatele ei dimensiuni le-au modelat cu știință și dăruire oamenii. În toate astea, evident, nu-i nici un secret, absolut nici unul!”. □•Versuri semnează: Virgil Teodorescu (*Încununare*), Demostene Botez (*Ca un imens și veșnic răsărit...*), Mihai Negulescu (*Imn*), Valeriu Gorunescu (*Columna*), Aurel Butnaru (*Inima noastră*), Ion Crângulescu (*Bucuria unei raze*). □•Apare *Vatra aspirațiilor și împlinirilor noastre socialiste*, nesemnat: „Așa cum a reieșit cu claritate din lucrările recentei plenary a Comitetului Central, din cuvântarea rostită cu acest prilej de secretarul general al partidului, eforturile complexe, nu o dată dificile, pe care le comportă îndeplinirea mărețului program trasat de Congresul al IX-lea și trecerea la realizarea hotărârilor Congresului al X-lea, își au principala sursă de certitudine în mereu mai profunda responsabilitate socială a celor două milioane de comuniști, a milioanele de cetățeni ai patriei. [...] Edificiul socialismului pe care îl ridică poporul nostru cu patos revoluționar, cu nezdruccinată încredere în puterile sale, în partidul care-l călăuzește, își profilează contururile pe fundamentul de granit al faptelor sale de muncă. Iar străduința sa pentru înfrângerea obstacolelor, izbânzile sale vor adăuga noi arcade zidirii noastre comune, pe frontispiciul căreia mâinile unite ale milioanele de constructori scriu cu litere de faptă un nume-sinteză, un nume-metaforă, un nume-oglină: Republica Socialistă România!”.

31 decembrie

- [„România liberă”, nr. 7861] Ion Brad publică poezia *Ținutul sufletului*.
- Radu Cârneli publică poezia *Toast*.
- Horia Zilieru semnează poezia *Zăpezile iubirii peste țară*.
- Cu ocazia Anului Nou, semnează omagii partidului, în proză, Gabriela Melinescu, Petre Sălcudeanu, Mihnea Gheorghiu.

- [„Scânteia”, nr. 8294] În ultimul număr al anului citim *Tradiționale urări de Anul Nou adresate de pionieri și școlari conducătorilor de partid și de stat*: „Ieri dimineața, în fața sediului Comitetului Central al Partidului Comunist Român, un mare grup de pionieri și școlari bucureșteni a venit cu tradiționalul *Plugușor* pentru a ura conducătorilor partidului și statului sănătate și fericire cu prilejul Noului An”. □•Apare editorialul *Cu fruntea sus*: „Definit ca un moment istoric, nu de dragul vorbelor mari, ci datorită importanțelor dezbateri privind prezentul și viitorul țării, datorită unor hotărâri îndrăznețe, deschizătoare de orizonturi cutezătoare și însoțite la a căror împlinire ne simțim angajați, cel de-al X-lea Congres al P. C. R. a concentrat și absorbit atenția întregului popor, prilejuind o impresionantă manifestare de unitate în jurul partidului, de încredere în politica

sa marxist-leninistă. [...] Și, iată-ne, în pragul unui an nou, alături de cei dragi: 1970 ne așteaptă. Cu emoție, mai bătrâni cu un an, dar mai tineri ca simțire, mai încrezători, îi trecem pragul. Să ne-aducă sănătate, zile senine, putere de muncă și împliniri. 1970, o știm, va fi un an de muncă încordată, ultimul an al actualului cincinal. Vom ajunge la sfârșitul lui cu bine, cu fruntea sus! 1970 – bun venit!”.

□•Nicolae Dragoș semnează *1969 un viu și neconținut dialog de la partid – la popor, de la popor – la partid*, având ca motto un citat „din Raportul la cel de-al X-lea Congres al Partidului Comunist Român” de Nicolae Ceaușescu: „Partidul reprezintă nucleul în jurul căruia gravitează întreaga societate și de la care radiază energia și lumina ce pun în mișcare și asigură funcționarea întregului angrenaj al orânduirii socialiste. La rândul său, partidul se regenerează continuu sub impulsul puternicelor fascicole de energie și lumină ce se îndreaptă continuu spre el din rândul națiunii noastre socialiste”. □ Din text reținem: „Într-un asemenea timp cum este timpul istoriei contemporane a țării, cei ce se încumetă să scrie o cronică a evenimentelor nu poate, evident, să nu realizeze marea răspundere ce și-o asumă. Și marea onoare! Nu poate să nu se știe dator să surprindă spiritul înnoitor al vremii sale, căile multiple prin care poporul se afirmă, sub conducerea partidului, ca propriul său suveran. Evenimentele memorabile ale acestui an, luminate de Congresul al X-lea al partidului și de aniversarea eliberării patriei sunt o dovadă grăitoare. De aceea le-am consemnat la loc de frunte în aceasta, deși sumară semnificativă schiță de agendă politică a anului 1969, care a adăugat noi dimensiuni devenirii socialiste a patriei, care ne face să pășim cu încredere în anul 1970, ultimul an al cincinalului prin care vom adăuga noi realizări în opera de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, de înflorire a României socialiste”.

- **[„Scânteia tineretului”, nr. 6416]** Florența Albu publică grupajul de versuri patriotice *Memoria pământului românesc*.

- **[„Viața studentească”, nr. 46]** Cuprinde articolul omagial de final de an *Veriga de aur*, în care Nicolae Stoian ne reamintește câteva date care au marcat anul 1969 (campania alegerilor de deputați în forumul suprem al țării și în consiliile populare, declanșarea marii întreceri socialiste închinată Congresului al X-lea al Partidului și Jubileului Eliberării): „De pe ultimul prag al acestui an, veriga de aur în înlănțuirea istoriei noastre suitoare către comunism, putem privi așadar cu deplină încredere, dar și cu luciditate maximă, cu o neostoită sete de creație către orizonturile lui 1970, anul ultim al acestui cincinal și puntea ce duce către celălalt, configurat de Congresul al X-lea al Partidului. Lucrările recentei Plenare a CC al P.C.R., ca și ale sesiunii Marii Adunări Naționale, abordând sarcinile care ne așteaptă dintr-o perspectivă realistă și exigentă, ne-au adresat tuturor un apel de conștiință să ne sporim eforturile, oricare ne-ar fi locul de muncă, pentru a da noi temeinicii și certitudini aspirațiilor noastre către prosperitate și înalta civilizație.” □•Câteva gânduri „la vremea împlinirilor” semnează și Mihai Beniuc (*Să vă fie pardosită cu succese cărarea vieții*), Silviu Angelescu, Ion Cristoiu, dar și Miron Constantinescu, ministrul învățământului și Traian Ștefănescu, președintele Consiliului UASR.

• [„**Urzica**”, nr. 24] În acest ultim număr al anului, cităm din rubrica lui Tudor Mușatescu – *Fiecare cu părerea lui (Din răvașele unui an nou)*: „În fiecare an nou, te învechești cu altul; Anii care trec nu au vârstă. Au numai cei care îi înregistrează; Nu aduce anul ce aduce ceasul, mai ales când acesta e de aur și cu briliante pe capac; Revelion: planurile anilor trecuți în cei viitori; În ultimele 12 secunde ale anului vechi trăiesc 365 de zile; Anul Nou începe cu 12 bătași de inimă veche; Nimic nu e mai important pentru un bătrân decât un an nou în care crede”.

[DECEMBRIE]

• [„**Amfiteatru**”, nr. 11] Președintele Uniunii scriitorilor și Ion Frunzetti, vicepreședintele Uniunii artiștilor plastici fac o retrospectivă a anului 1969. Zaharia Stancu consideră că „anul literar 1969 a fost în general un an bun. Au apărut câteva romane interesante, au apărut numeroase cărți de versuri, critică și istorie literară și s-au scris, mai mult decât în alți ani, piese de actualitate și piese cu subiecte din istoria noastră, dintre care unele deosebit de valoroase. Trebuie, negreșit, reținut faptul că în actuala stagiune aproape că nu există teatru, în București sau în provincie, care să nu fi înscris în repertoriul său piese noi, românești. Sunt, cred, îndreptățit să adaug că în cursul anului 1969 revistele literare editate de Uniunea Scriitorilor, atât în București cât și în provincie, și-au sporit efortul și au descoperit și publicat noi poeți, noi prozatori, noi critici literari, noi și mult înzestrați autori dramatici. Sper că anul de începutul căruia ne apropiem să fie și mai bogat în realizări”. Entuziast comentează și Ion Frunzetti: „În afară de expoziția tradițională de la sfârșitul anului, organizată atât în București cât și în celelalte centre în care există filiale ale Uniunii Artiștilor Plastici, anul acesta s-a organizat, în august, în cinstea Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român, o mare expoziție de pictură și sculptură (la sala Dalles) și de sculptură și grafică (la muzeul de artă, al R.S. România), închinată temei mari a celei de a 25-a aniversări a Eliberării patriei noastre. Expoziții similare au avut loc în 16 filiale ale U.A.P. în țară. În afara de aceste expoziții pe plan intern, 1969 este primul an în care se obține un premiu mare în cadrul uneia din expozițiile bienale internaționale. Este vorba de Bienala Tineretului de la Paris, unde dintre reprezentanții noștri un grup de tineri a obținut un succes deosebit – unul dintre cele 18 premii egale cu care era dotată Bienala. Colectivul constituit din Ion Stendl, Theodora Moisescu-Stendl, Radu Stanca și Radu Dragomirescu, a prezentat opera pluridisciplinară «cele patru elemente» sugerate de miturile românești. Se pune problema intensificării prezenței noastre în străinătate. Avem acum expoziții în nenumărate țări – din Uniunea Sovietică, trecând prin toată Europa până în America Latină și Asia. În plus bilanțul participării țării noastre la aceste nenumărate expoziții atestă în afara premiilor și mențiunilor un mare succes de public și de critică”. □•Ion Vlad se referă, în articolul său, la alegerea criteriilor în cercetarea literară, după cum sunt enunțate în ultimul volum al lui Sorin Alexandrescu. „Studiul literaturii

a încetat să mai fie confundat cu un număr limitat de discipline și soluții practice conform unor direcții metodologice consacrate. Interferențele și proliferarea criteriilor indică un proces activ și o nouă atitudine în examenul creației literare. Concertarea principiilor, a criteriilor sau a metodelor vine dintr-o optică mult mai cuprinzătoare; literatura reclamă acum un studiu diversificat (în ordinea unei fi-rești specializări) dar și coroborarea instrumentelor de cercetare. În fond, pluralitatea referințelor și a unghiurilor ține de un proces *real* al evoluției literaturii, ale cărei categorii, structuri și manifestări s-au înmulțit devenind mult mai complexe. Studiul limitat și obligat unui sistem unilateral produce nu odată erori, în timp ce rectificările aparțin asocierii și convergenței de metode. Istorismul, bunăoară, izolat de examenul critic ori de generalizările teoriei literare, relevă vechi carențe sancționate de mult și respinse ca principiu. Implicând, metodologic, direcții specializate, studiul conexează soluțiile și le adecvează la condițiile interne ale operei literare. Unele accente dispuse nuanțat pe principiile istoriei literare sau, altădată, pe termenii sociologiei literare confirmă obiectivul cercetării și, deci, natura ei. Cum la un alt «timp» și aspect al activității critice, observațiile optează pentru analiza critică sau pentru comentariul fixat asupra categoriilor și relațiilor generale din operă. Variantele sunt în cele din urmă, semnele diferențierilor, ale distincțiilor semantice și, în consecință, ale stadiului atins de știința literaturii. E aici exprimată și aplecarea spre rigoarea științifică, spre aptitudinile unei analize complexe, având proporțiile unei veritabile interpretări. Întrucât faptul literar își afirmă, printre altele, dreptul la o interpretare cu șanse de înnoire (specifică unei noi lecturi), orice încercare de a adecva o metodă la pretențiile literaturii poate obține rezultate. Important este ca printr-o nouă alternativă să se producă, dacă nu descoperiri, cel puțin o mai sigură receptare a universului creat; restituit cititorului, universul edificat în actul creației să ne apară ca un proces integral, satisfăcând năzuința noastră de a controla opera ca totalitate. O lucrare, primită de la început în termeni favorabili, consacrată lumilor create de William Faulkner poartă semnătura lui Sorin Alexandrescu, cercetător cunoscut nouă ca un excelent comentator al direcțiilor de azi din teoria literaturii (*William Faulkner*, E.L.U., 1969). Autorul realizează o posibilă interpretare, una descinsă din metoda structurală, adoptată nu fără a postula o conduită critică echilibrată. Mai importantă ne pare alegerea făcută. Căci stabilindu-și criteriile, autorul monografiei propune, la noi o soluție pentru o analiză structurală, nu rigidă și arbitrară, ci dispusă la interferențe semnificative pentru acest moment al contribuțiilor teoretice sau critice. E și motivul pentru care am indicat acest text edificator, neintenționând să reamintim cadrul sau structura monografiei lui Sorin Alexandrescu. 1. E o interpretare «probabilă», cum ține să menționeze autorul; resorturile analizei fiind, evident, animate de calități funcționale (în plan estetic), în măsură să descopere altfel o operă și să o restituie în conformitate cu statutul unei lecturi noi. Vom recunoaște examenului structural deschiderea largă, permeabilitatea la intervenția unor criterii deosebite. Printre acestea, trimiterile la constantele studiului sociologic, la dis-

ponibilitățile diacroniei (implicând și observarea variabilității formelor), reprezintă simpli termeni ai pluralității acceptate. Cunoașterea își multiplică elementele și devine un act complex, solicitându-ne și angajându-ne ca efort și rigoare. Nu e vorba de un plan hipertrofiat al studiului formalizat, inacceptabil nu pentru că aplică un cod fără aderență la operă și la momentul ei, ci de o adecvare a metodei printr-o confruntare permanentă cu datele intrinseci ale operei și prin conjugarea soluțiilor cercetării provenind din surse foarte diferite. De fapt valoarea unei analize contemporane depinde de adoptarea unui punct de vedere net în problema relațiilor interne ale operei, unde aspectul semnificațiilor implică o conduită exactă în ordinea analizei semantice și a unei exegeze ce derivă din înțelegerea specificului comunicării. Stabilind etapele cercetării, «dominanta semantică» a operei poate numi dacă nu condiția supremă a investigației cel puțin un principiu viabil determinat de interpretarea exactă a realității consubstanțiale a operei văzută în unitatea categoriilor ei și a funcției comunicării. Sorin Alexandrescu pare să confirme în studiul său observația unei autorități în semantica structurală. [...] 2. Consecința logică este profesarea unei analize necopleșite de proporțiile operei, aspirând spre recompunerea ei ca sistem, spre refacerea a ceea ce numește criticul nostru «structura logică și poetică a textului». Lectura reface, rememorează opera cu datele ei artistice (compoziție, formulă narativă, rememorare, organizare și dispunere de planuri etc.); ea revendică un comentariu apropiat asupra viziunii temporale (un timp al memoriei), uimind în fond, unor exigențe interne proprii structurii românești. Actul lecturii și, deci, al analizei raliază aici un aspect de o indiscutabilă însemnătate pentru natura operei contemporane: o analiză funcțională care reface universul creat al operei și dispune de virtualitatea unei interpretări plurivoce. [...] Supusă unor continue interogări, opera se dezvăluie cu uimitoare semnificații; or, cercetarea pentru care opta Sorin Alexandrescu confirmă și verifică această calitate. 3. Etalonul pentru o atitudine critică dispusă să alinieze, metodologic vorbind, toți termenii principali (istoric, filologic și estetic) rămâne Tudor Vianu. Să nu uităm că tot el practică și o analiză dedusă, în parte, dintr-un structuralism organicist (vezi, constantele extrase pentru analizele întreprinse în *Arta prozatorilor români*). Aspirația e pentru o analiză integrală, ca domeniu îmbrățișat (opera ca totalitate); de aici deschiderea spre abordări complementare sau care execută secțiuni largi în operă. În plan sintagmatic, analiza recompune opera în legăturile ei (la Sorin Alexandrescu: evenimente, conflicte, relații între personaje etc.), în timp ce planul paradigmatic disociază, selecționând sisteme, în virtutea unui cod, prin alegerea unor date esențiale (tipologie, civilizații, comportamente, în ordinea lor generalizatoare, în aceeași monografie despre Faulkner). Dubla înfățișare a studiului (sincronie și diacronie, ultima fiind esențială pentru situarea și «renararea» operei) subliniază însemnătatea aspectului istoric-literar, nu conceput în sine, ci ca un mod de a examina sistemul general al creației (un ansamblu de legături, atitudini morale, evenimente, biografie, tipologie). Să adăugăm acum un alt factor de o valoare certificată în

studiul structural al creației. El rămâne exemplar și pentru că reafirmă un principiu metodologic contemporan: conjugarea unor criterii diverse. Ne referim la examenul sociologic, indispensabil pentru situarea sistemului de legături din operă și pentru a pronunța explicații în cazul unor categorii implicate în creație: scriitorul și colectivitatea, raporturile, traductibile în universul operei, între individ și colectivitate; modelul funcțional al unor structuri umane; codurile călăuzitoare în explicarea formației, viziunii și condiției scriitorului. Dialectica raporturilor umane, în împrejurări istorice și sociale determinate, se revelează într-o coerență cu adevărat edificatoare pentru înțelegerea comandamentelor ideologice și pentru explicarea surselor ideologice la care s-a format scriitorul. 4. Interesează în cele din urmă opera – sistem individual cu un statut propriu – în determinările ei multiple, externe și interne. Reperete se detașează cu acuratețe deoarece opțiunea în analiză pentru constante esențiale («invariante», în terminologia utilizată de Sorin Alexandrescu) tinde să regroupeze elocvent elementele corelate ale structurii operei. Aceste constante organizează sau ordonează conexând, propunând o imagine coerentă a motivelor fundamentale și a componentelor creației văzută în planurile ei, în congruența lor. Opera se reedifică în apropierea noastră, răspunzând astfel dorinței noastre de înțelegere integrală; se observă structurile interne aflate la începutul procesului de elaborare și în deplin acord cu viziunea generală a operei. Constantele de ordinul viziunii (ea însăși convertită în sens ordonator al creației), de ordin artistic (proprietățile discursului epic, liric sau dramatic, iar la Sorin Alexandrescu cele trei planuri: planul imediat al succesiunii epice cu dimensiunile imanente operei faulkneriene, cu alternanțele de planuri ale naratorului: planul real produs de ficțiune, în actual creat; planul referențial alcătuit prin confruntare, în istoria obiectivă, cu evenimentele epopeii) ne situează în proporțiile operei, în relațiile ei interne (sistem). De fapt, extragerea unor constante din structura operei (timp, intrigă, convergențe și raporturi umane etc.) are valoarea unor secțiuni în operă, efectul lor fiind, în primul rând, posibilitatea examinării lucide și atente, cu răspunsuri la întrebările noastre despre natura și situația unei creații. [...] Recomandările considerațiilor critice și teoretice din cartea lui Sorin Alexandrescu vin dintr-o acceptare condiționată a metodei și, în special, dintr-o examinare atentă și ponderată a soluțiilor structuralismului. Neacceptându-l integral, autorul realizează, nu declarativ, postulatele unei cercetări controlate și confruntate de datele teoriei literare științifice, în măsură să aleagă, printr-o opțiune lucidă și receptivă, criterii în deplin acord cu datele contemporane ale literaturii”. □ Sub titlul *Rămâne veșnic ceva de făcut*, Gheorghe Achiței întocmește un bilanț al anului 1969, opinând că acesta va rămâne „în amintirea noastră drept anul unor mari și semnificative evenimente: Congresul al X-lea al P.C.R., aniversarea unui pătrar de veac de la marele act al aceluși neuitat August. [...] Am putea spune că 1969 constituie, el însuși, un moment important din istoria contemporană a României. Patria s-a îmbogățit cu o vârstă nouă, inedită, menită a-i reliefa și mai limpede tinerețea, avântul, cutezanța. România Socialistă trăiește astăzi vârsta neasemuitelor împli-

niri. Un indicibil freamăt al construcției se simte pretutindeni la noi, de la dezbaterele desfășurate într-un spirit profund analitic în recenta Plenară a Comitetului Central al Partidului – examen atent, gospodăresc, al lansării economiei noastre spre 1976 și spre anii viitorului cincinal – până la efortul cotidian al fiecărui colectiv de muncă, în fiecare loc și în fiecare moment al pământului românesc. Viitorul României suntem noi. Viitorul nostru e România. Pentru România va rămâne veșnic ceva de făcut, ceva de împlinit, ceva de înfăptuit. Sumarul bilanț studentesc al anului 1969 se încheie, deci, cu o singura concluzie: Patria are nevoie de aportul nostru și noi trebuie să facem totul pentru nepieritoarea ei glorie”.

□ În articolul *Armurile medievale*, Ana Blandiana se preocupă, la sfârșit de an, de evoluția ființei și lupta ei cu timpul. „Pline de sine, rigide, eroice, dure, fioroase, grandilocvente, armurile medievale ar putea îmbrăca azi un copil de cel mult 12 ani. [...] Eroii vechilor bătălii erau pe lângă noi niște adolescenți. Să ne pară bine? Să ne pară rău? Armurile medievale dovedesc că trupul omenesc a crescut, că nu numai dinspre copilărie spre maturitate, dar și dinspre antichitate spre viitor, creștem. Iată o frumoasă parabolă pentru evoluția rasei umane, de care suntem, atât de adesea, sceptici. Din lupta cu timpul, trupul nostru, cel puțin, a avut de câștigat. De câte ori mă gândesc la timp, la timpul care atât de rar ne e prieten, la timpul de care ne temem, de care fugim și pe care-l dorim, îmi vin în minte armurile medievale. Mi s-a părut întotdeauna ciudată veselia cu care oamenii se pregătesc să întâmpine Anul nou. Am căutat întotdeauna să descopăr mobilurile acestei bucurii. Să fie mulțumirea c-au reușit să cucerească încă o diviziune de timp? Sau poate numai sentimentul că s-au eliberat de încă o parte a vieții lor? Să fie speranța că li se dăruiește încă un an? [...] Poate că e ceva din ancestrala bucurie a dacilor, fericiți că se apropie de moarte? Sau numai mândria că în lupta cu timpul, timpul a fost încă o dată înfrânt? Oricum, spiralele de hârtie colorată și ninsoarea de confetti de staniol mi-au dat întotdeauna senzația unei încordări rău ascunse, bănuiala unei bucurii nervoase, a unei exasperări temătoare. De fiecare dată, calmă dar fără tristețe, în mijlocul acestei dezlănțuirii de vesele spaime, aș vrea să ridic paharul și să spun: Nu suntem încă nemuritori și nici nu se știe dacă vom ajunge vreodată să fim, fiecare nou an ne apropie de moarte, ceea ce nu este, desigur, prea vesel, dar fiecare nou an ne face să creștem, fiecare nou an lasă tot mai mult în urmă strămtele armuri medievale, fiecare an nou face tot mai imposibilă îmbrăcarea lor. Am trăit, din acel ev de mijloc și până acum, nenumărate războaie și flageluri, nenumărate mari suferințe și mari răsturnări, dar totul nu a fost decât un mic preț, un preț pe care a meritat să-l plătim pentru această inexorabilă lege: legea care ne obligă să creștem și să lăsăm tot mai mici, în muzee, armurile medievale. La mulți ani! □ *Forumul cărților* anunță alte noi apariții editoriale precum: *Iarnă erotică* de Horia Zilieru, „o reușită” a anului 1969, după opinia lui Dan Mutașcu; *Fotografii mișcate*; *Trei acte cu vise* de Ilie Păunescu, „un dramaturg nou, interesant, cu certitudini revelatoare” (Emanoil Porojnicu), romanul *Nu-mi pasă* de Alexandra Târziu, surprinzător „printr-un fel de comedie

a cuvântului”, prin „fraze scurte, perfect echilibrate în planul sensurilor abstracte”, „cu o logică aparentă, formală”, ce „stârnesc râsul prin asocianismul (sic!) neașteptat, absurd, fixat în structuri verbale uzuale” (Monica Duțescu); *Țara lui Pi*, volum de versuri „mai compact și mai sus în lumea morală a esteticii ei”, decât volumul anterior al lui Ovidiu Genaru (Marin Tarangul); volumul de povestiri *Cascadorii* de Mircea Popa; *Frunze galbene pe acoperișul ud* de Leonida Teodorescu care „în contextul dramaturgiei noastre, [...] e o realizare certă, depășind cu mult nivelul unui volum de debut” (Emil Paraschivoiu) și *Sonete mute* de Ion Crânguleanu. □•Se pot citi, și în acest număr al publicației studentești, versuri de Marin Tarangul (*Blow-up nocturn, Toamnă simplă*), Nicolae Bădilescu (*Fugă*), Mircea Dinescu (*Pierdere în anotimp*: „E vara cărnii, mierea se deznoadă/ din porii tăi ca trestia-n soare/ blând ciugulind albastrul de zăpadă/ sau gura rotunjită pe ulcioare.// Cad meteori de gând peste tăcere/ lumească desfătare să îmi lase/ prin ochii tăi, când somnul iar mă cere/ copilăros în ierburile joase.// Prin rădăcini și nu pot să te caut/ căci înfloresc luminile sub talpă/ în anotimpul orb lăsând sub flaut/ liniștea liniștii – monedă calpă.”) și proza scurtă *Iubirile arse* de Ion Cristoiu.

• [„Argeș”, nr. 12] Dan Cristea recenzează ultimul volum de poeme al lui Nichita Stănescu, *Necuvintele*, despre care afirmă: „poetul procedează ca un pictor nonfigurativ, care, cu mică perfidie, își etalează din loc în loc rafinamentul deplin al mijloacelor, temelia consolidată de virtuți, de unde a zburat apoi înspre imaginarea unor construcții mai îndrăznețe, expurgate de obișnuit.” □•Sorin Alexandrescu semnează o cronică a romanului *Cunoașterea de noapte*, de Al. Ivasiuc, proză care „fixează universul problematic al unui scriitor deosebit de original în momentul literar actual, dialectician subtil al cunoașterii de sine.” Criticul identifică în acest roman „o dramă a cunoașterii reperabilă, în forme diferite, în mai toate romanele marcante din ultima vreme.” ■•Nicolae Balotă realizează o *Pledoarie pentru Sublim*: „Sublimul nu se supune regulilor, nu poate fi încins în convenții, după cum nu poate fi produs prin iscusințe stilistice. El este – o știați atât anticii, cât și modernii care nu s-au speriat de «clasicitatea» conceptului – înrudit cu «inspirația», cu «inefabilul», cu toate acele concepte estetice, pe care sub diverse denumiri, continuăm să le folosim.” ■•Reacția de adversitate pe care critica o are în fața amestecului genurilor literare, în special a transgresiunilor liricului și eseisticii în spațiul prozei, devine în articolul *Raiul pe pământ* ținta ironiei lui Dumitru Țepeneag. Autorul respinge temerile unor critici ca Ov. S. Crohmălniceanu legate de viitorul prozei românești prin încadrarea schimbărilor produse în literatura română a acelei perioade într-un context mai larg, european, amintind, printre altele, „cum un prozator genial ca Fr. Kafka a folosit fără sfială simbolul și alegoria.” □•Modul în care critica se raportează la proza românească a actualității este și subiectul articolului lui Mircea Iorgulescu, intitulat sugestiv *Mișcarea prozei și receptivitatea criticii*. Principalele reproșuri aduse criticilor literari de către Mircea Iorgulescu constau în faptul că aceștia „practică mai mult

o critică foiletionistă, ce contabilizează tehnici și procedee, în locul unor viziuni asupra operelor”, că „se trece în pas alergător peste înfățișarea sociologică a acestor lumi și peste determinările ei” și că „lipsește interpretările.” ■•C. Stănescu, în articolul *Cronicarul cronicarilor* pune în discuție contribuția adusă de Nicolae Iorga, acest „genial romancier al istoriei”, la istoriografia literară românească. Criticul apreciază că Iorga „a scris mari capitole din acest «roman», pe când G. Călinescu, urmându-l în surprinzător de multe privințe, a apucat să scrie «romanul» întreg al literaturii române.” □•*Cum lucra G. Călinescu* de Teodor Vârgolici este o scurtă incursiune în metodologia critică a autorului *Istoriei literaturii române de la origini până la prezent*. Accentul e pus pe „marea artă a lui G. Călinescu de a decupa citatele.” ■•În numărul de față sunt publicate și două poezii inedite ale lui Benjamin Fondane, alături de două traduceri din Baudelaire ale poetului de origine română, toate culese din caietele lăsate de acesta în țară. □•Al. Ivăsiuc publică povestirea *Episod*, Leonid Dimov poemul *Rondel*, iar Cezar Ivănescu poezia *Sfinții lucrători*. ■•Este prezent, în paginile revistei, și Emil Brumaru cu câteva note strânse sub titlul *Șezlong*, iar Radu Cosașu aduce, pe ultima pagină, *Ultimile știri uitate*.

• [„Astra”, nr. 12] Victor Eftimiu publică poezia *Suntem zgârciți cu gândul și cu banul...* ■•Ștefan Augustin Doinaș publică poezia *Narcis*. ■•Gherghinescu Vania semnează *Cronica literară* în care analizează volumele de versuri ale poezilor Traian Iancu – *Dragostele mele*, și Ion Trandafir – *Anotimp tăcând*. Apreciind situarea celui dintâi în afara tentației și a „flagelului experimentelor contorsionate”, cronicarul literar afirmă că poezia lui Traian Iancu „crește, sănătos, din rădăcinile pământului românesc și cântă, cu dragoste, omul și acest pământ”, tematica pentru care optează corespunzând pe deplin comandamentelor ideologice ale epocii – „bogățiile sufletului popular, eroisme de azi și de totdeauna”, „forța organizată a tuturor victoriilor contemporane”. □•Versurile lui Ion Trandafir reprezintă, în opinia cronicarului literar, un „exemplu strălucit de influențe roditoare” pe filieră argheziană și barbiană, deși realizările realmente notabile ale volumului sunt puține, și, după lectura acestuia, cititorul poate constata că „nu a reținut prea multe poeme”. ■•Articolul *Doi poeți: Horia Zilieru și George Alboiu*, semnat de Ion Vasilescu, identifică, mai întâi, elementele comune ale discursurilor lirice, respectiv „sondarea creatoare a mitului, a simbolisticii populare”. În volumul *Iarnă erotică*, Horia Zilieru confirmă așteptările create de volumele anterioare – *Fluieraș*, *Florile cornului tânăr*, *Orfeu îndrăgostit* și *Alcor* – în sensul că „și-a monocordat glasul, l-a obișnuit cu cantabilitatea expresă, rafinându-i tonurile” și „adâncindu-i timbrul”. Asimilând dragostea cu un „element profund al existenței”, Horia Zilieru asociază perspectiva filosofică a unui clasic ce a „preluat modelul echilibrului în viață, al consumării plene a existenței” cu „vigoarea metaforei erotice” preluate din „transfigurarea legendar – folclorică a iubirii”. Tocmai de aceea, conchide cronicarul literar, volumul propune o „dezbatere lirică despre un eros abstractizat, depersonalizat de pasiune, un eros lucid, dar

cu atât mai strălucitor și mai atractiv”. □•Volumul lui George Alboiu, intitulat *Cel pierdut*, asociază elemente preluate din folclor cu imaginea Bărăganului, o câmpie a „fetelor morgane și a elementelor fantasmagorice” și reflectă, astfel, setea de „orizonturi deschise” a omului de stepă, care „respiră prin toată ființa tărâmul de obârșie”. În acest cadru, eroul liric exprimă nevoia de a „prinde esențele” și de a le „remitiza”. Instrumente ale căutării lirice, bocetul și descântecul, de pildă, propun o „resimbolizare filosofică a conștiinței raportului dintre a fi și neființă”, cel dintâi, și „despărțirea de matcă” a „celui pierdut”. ■•Voicu Bugariu comentează, în articolul *Corneliu Ștefanache, Zeii oboșiți*, modul în care romanul se construiește, contradictoriu, din „tentația eseului și cea a romanului clasic, de tipologie”, și din lupta care se duce între „noțiuni și personaje”, cele din urmă opunând celor dintâi „imprevizibilul trăirilor autentice” și „evoluția lor sinuoasă”. Faptul că noțiunile – personaje atipice ale scriiturii – „vor să introducă în complexitatea lor viabilă [a personajelor] răceala fascinantă a sistemului ce poate fi elaborat logic” reprezintă, în opinia cronicarului literar, nu un element de modernitate a scriiturii, ci un deficit de construcție a romanului. ■•Grupajul lunar de versuri găzduit de revistă cuprinde texte semnate de Darie Magheru, Ștefan Stătescu, George Boitor, Florin Muscalu, Ion Marinescu, George Chirilă, Paul Sân-Petru, Dumitru Bălăeț, Ion Stanciu. ■•Grigore Smeu publică un fragment de proză intitulat *Drumurile regăsirii*. ■•Studiul *Urmuz și omul mecanomorf*, semnat de Nicolae Balotă, se construiește în jurul motivului omului – mașină, pe ale cărui caracteristici eseistul le extrage, mai întâi, din literatura la temă și din personajele cunoscute – Golem, Frankenstein, pentru a se concentra, apoi, pe identificarea și ilustrarea elementelor care compun versiunea urmuziană a omului mecanizat. Luând în discuție personajele din proza *Ismail și Turnavitu*, Balotă arată că cel de-al doilea, „pe deplin mecanomorf”, reprezintă, în grilă simbolică, „făptura umană total alienată, reificată, omul redus la condiția obiectului inert”. Hibridizării om – mașină i se adaugă „îmbrăcămintea burlescă a eroilor lui Urmuz”, văzută ca „adaos tehnic la o fiziologie insuficientă”, căci hainele se suprapun până la identificare cu corpul personajului. Mecanica gesturilor și a vorbirii completează, prin mecanismul repetiției, dus la ultimele sale limite, o imagine regresiv-simbolică a „mecanicului” care poate funcționa ca un instrument de intimidare, sprijinind „voința de putere”, așa cum se întâmplă în cazul lui Dragomir – personaj care își poate lungi gâtul pentru a speria clienții, convertind un mecanism, în fond, ludic, de tip *boîte a surprise*, în caricatură grotescă. „Cuplurile mecanomorfe” – Cotadi și Dragomir, *Algazy și Grummer* reprezintă „mecanisme suficient de delabrate” pentru a ilustra, la modul metonimic, „o lume în uzură înaintată”. Comentând argumentele aduse de Ion Pop, în *Avangardismul poetic românesc*, în favoarea relevanței parodice a scrierilor lui Urmuz, în raport cu „o orientare pre-suprarealistă din deceniul al doilea al secolului” XX, Balotă arată că există, în aceste proze, și un „substrat arhaic” al miturilor, corelat cu „o zonă mult mai nouă a tehnicului”, rezultând, astfel, versiunea urmuziană a „mitului mași-

nist” din care „s-ar putea extrage excelente exemple ale procesului de reificare a omului într-o societate burgheză”. Mai mult, analiza aplicată a lui Balotă arată cum „accesoriile tehnice” prezente în „anatomia personajelor”, „forma lor, mecanizarea însăși a programului lor de viață” exprimă, pentru cititorii experimentați, simbolic, „degradarea umanului în mecanic”. ■ Zaharia Sângeorzan publică articolul intitulat *Creangă în viziunea lui G. Călinescu*, în care discută, după un scurt istoric al receptării lui Creangă în scrierile lui Titu Maiorescu și Eugen Lovinescu, „spectacolul operei lui Creangă” în versiunea criticului menționat. Călinescu „descoperă, printr-o afinitate nemaîntâlnită la altcineva, secretul” operei lui Creangă, datele specifice, evidențiate în mod inedit prin viziunea de scenarist a criticului, „de comediograf care declanșează un imens și seducător spectacol”. În monografia din 1938, Călinescu face, din viața povestitorului, „obiect de tipologie morală și motiv de dizertație critică”, iar opera lui Creangă devine „un imens strat, inepuizabil ca structură, incitator de reflecții, spectacole”. Colaborând, în maniera sa proprie, cu istoricii literari care au identificat și pus în circulație informațiile privitoare la datele biografice ale scriitorului, Călinescu face ca „narațiunea biografică să fie trasă din documente” și să coboare „până la neliniștea unor goluri de arhivă care sunt umplute de imaginația criticului în așa fel încât sentimentul de autenticitate să nu-și piardă contururile odată precizate”. Apoi, criticul intră în profunzimea operei, „abrupt, căutând cu neliniște să definească, să clarifice”. O ultimă observație a cronicarului literar vizează gradul de apropiere dintre „limbajul critic și cel al operei”, rezultând un „raport aproape de egalitate care dă narațiunii critice existență proprie” și „un spor de naturalețe”.

● [„Ateneu”, nr. 12] Cu prilejul împlinirii a 80 de ani de la moartea lui Ion Creangă, semnează texte: George Bălăiță, V. Constantinescu, Traian Cantemir, Stelian Cucu. George Bălăiță scrie articolul *Parafrază*: „Creangă nu este creatorul unei lumi. El nu face și nu stăpânește o lume. Atotputernicia Demiurgului i-ar stârni, fără îndoială, zâmbete de neîncredere. [...] Materia din care Creangă își scoate proza conține elementele monumentalului, ale veșniciei: viața țărănească... Țăranul ar fi deci omul nemodificat în ciclul fără eroare al naturii”. □ V. Constantinescu se referă la *Creangă și la cei doi Perrault*: „Între Creangă și marii povestitori străini s-au stabilit adesea puncte de legătură. Numele mai frecvente citate erau: Charles Perrault, frații Grimm... Jean Boutiere (în *La vie et l'oeuvre de Ion Creangă*, Paris, 1930) a fost primul istoric literar care a asociat numele lui Ion Creangă de cel al lui Ch. Perrault”. □ Traian Cantemir notează despre: *Amintirile: pledoarie pentru o copilărie fericită*: „Deși această operă a lui Creangă a acumulat multitudine de interpretări revelatoare... structura ei nu exclude noi posibilități analitice. Privite din acest unghi de vedere, *Amintirile* nu se definesc numai ca un prilej de delectare intelectuală, adecvat pentru toate vârstele... ci includ și o caldă pledoarie pentru o copilărie fericită”. □ Stelian Cucu analizează *Amintiri din copilărie – esența și structura lirică*: „Acest punct de vedere nu încearcă să înlăture atri-

butele și calitățile epice și dramatice ale *Amintirilor din copilărie* atât de strălucit puse în lumină de cercetători, ci își propune, după cum s-a văzut, numai să le pună într-o anumită ierarhie și independență structurală și de finalitate artistică”. ■•Despre *Poezia modernă: Imposibilitatea demitizării* scrie Ion Pop: „Demitizarea, în înțelesul de renunțare la viziunea mitică nu poate însemna așadar decât începutul unei maladii incurabile a lirismului sau al superficializării lui. [...] Mitul ucis pe pagina scrisă se răzbună astfel din stratul secret al sensibilității noastre încă nealterate, dând semn că n-a murit totuși, că deasupra ruinelor mai pâlâie încă imaginea unui templu posibil”. ■•Laurențiu Ulici subliniază importanța lui *Nicolae Labiș* în lirica românească: „Pentru poezia română contemporană Labiș e un precursor. Precum Cârlova pentru începuturile vârstei moderne. Involuntar ingrată, posteritatea, prin excesul de îmbrățășare și adeziune ideologică la poezia sa, l-a simplificat și, mai trist, l-a mistificat”. ■•Vlad Sorianu semnează două cronici literare. Prima se referă la volumul de versuri al lui Radu Cârneli: *Centaur îndrăgostit* (E.T., 1969): „Intitulându-și volumul «bilanțului» de etapă artistică *Centaur îndrăgostit*, Radu Cârneli visează la o umanitate a însușirilor complementare”. □ Al doilea volum recenzat este al lui Nichita Stănescu: *Necuvintele* (E.T., 1969): „Lirica lui Nichita Stănescu nu este totuși o pledoarie pentru idei, deși nu pare nici demers al sentimentelor, ci reprezintă obsesia auto-exprimării totale, a comunicării dincolo de înțelesuri. [...] Nichita Stănescu se dezvăluie și în acest volum ca un romantic clasicizant, ca un emotiv... logicizant și ca un transparent cu spaima facilității”. ■•Radu Cârneli prezintă două volume de versuri. Primul aparține lui Mihai Negulescu: *Balans de zodii*: „Este ciudat cum o carte cu multe poezii bune și foarte bune ca *Balans de zodii* a trecut neatenționată destul de critica literară. Sau poate simplitatea și eleganța versului nu mai plac rafinaților noștri cronicari?! ”. □ Al doilea aparține lui Nicolae Motoc: *Ceasul umbrei*: „Debutul editorial al poetului Nicolae Motoc se dovedește sub semnul talentului și al unei anumite maturități artistice. Sentimentele din mai toate poemele din *Ceasul umbrei* sunt bine acoperite de metafore cu o strălucire rece...”. ■•G. Gheorghită analizează studiul lui Dinu Pillat despre *Ion Barbu*: „Micromonografia lui Dinu Pillat se remarcă, în primul rând, prin sobritatea și talentul cu care, în acel capitol *Viața și ideația literară*, se reface biografia poetului. Diferitele documente ... ca și anecdota de bună calitate sau tușa pitorească contribuie la creionarea excelentă a unui autentic portret al poetului”. ■•Despre volumul de versuri al lui Traian Iancu, *Dragostele mele*, scrie Simion Bărbulescu: „Traian Iancu vine cu o poezie robustă de clarități și certitudini, de bucurii și împliniri colective. Poetului îi sunt la îndemână izvoarele primordiale ale cântecului popular, întreg tezaurul de învățăminte și tradiții imemorabile”. ■•Gheorghe Neagu notează despre cartea: *Viori fără amurg* a lui Damian Ureche: „*Viori fără amurg*... oferă cititorului plăcuta surpriză de a găsi aici valențe inedite ale talentului acestui scriitor”.

• **[„Cinema”, nr. 12]** În *Cronica unui posibil cienast*, sub titlul *Filme pentru copii*, apar două poezii semnate de Marin Sorescu: *Sud-nord* și *Hoțul prins*. □•Radu Cosașu semnează, în rubrica *Actualitate*, prima parte a textului „*Coeur-Fiction*”: „Probabil că o altă judecată decât cea omenească ne va dezlega motivul misterios pentru care la fiecare sfârșit de an bipezii gânditori și sensibili se duc cu mintea la ce va fi peste 10 ani, peste o sută sau chiar o mie. Se zice – lejer – că asta-i un semn al optimismului neobosit, al poftii de viață, al unității suflețești, al aspirației la fericire și al altor minunate sentimente care, tocmai acum, la 31 decembrie al fiecărui an, ne năpădesc și explodează în jerbe fastuoase, ca o invazie de maci într-un lan de urzici”. □•Ov. S. Crohmălniceanu semnează *Filmul și critica orală*: „Încerc de multă vreme să fac la această rubrică o mică sociologie a cinematografului. Cu alte cuvinte mă străduiesc să discut ideile apărute în lumea lui mai ales sub o asemenea latură, adică traducând reacțiile unei anumite mase omenești, publicului spectator, față de a șaptea artă. Nu strică, la sfârșit de an, așa cum se obișnuiește, să aruncăm o privire îndărăt. Din toate observațiile pe care le-am făcut, se poate oare scoate un răspuns la o întrebare mai generală: cum se exercită practic critica publicului asupra producției cinematografice?”. □•În rubrica *Bibliorama*, T.C. prezintă cartea *Le Cinéma Italien d'Antonioni á Rosi* de Freddy Buache.

• **[„Echinox”, nr. 10]** Adrian Popescu semnează textul *Poemul trandafirului* despre care își exprimă opinia critică alături de exegeții Marian Papahagi și Petru Poantă, pornind de la ipoteza lansată de redacția revistei: „Ne amintim că în al său «Jurnal literar» G. Călinescu prefera să nu acorde credit tinerilor poeți decât în măsura în care aceștia făceau și proba unui simț critic. Ideea ne-a sugerat o confruntare analitică pe marginea aceleași poezii între autorul însuși și unul sau doi comentatori, analize independente care nu se cunosc decât în momentul apariției lor în revistă. Se spune, e drept, că odată terminată, poezia nu mai aparține autorului, însă acesta poate reface un drum deja parcurs, îl poate reparcurge cu spirit obiectiv, reconstituire puțin diferită de cea a criticului. Dorim un dialog între creația finită și intențiile ce vor fi rămase eventual pe parcurs (intenții care în alt context nu au drept de replică).” *Poemul trandafirului*, pe baza cărui este făcută analiza: „Scoica de trandafir dormind în rouă,/ Vântul a lovit-o cu un bob de nisip/ Și umedă o perlă așteaptă să se nască/ Bolnavă înăuntru./ Trandafirul aude, trandafirul aude,/ Genunchii degetelor mele s-au rugat/ Atât de mult, așa de sfânt aseară/ Lovind în discul său înflăcărat./ Măinile mele l-au trezit din somn/ Și-au venit să-mi deschidă/ Cel care locuiește înlăuntru/ Și peste miezul său ascuns e domn./ Trandafirul aude, trandafirul aude,/ Pavilionul său regesc/ Eu l-am întrezărit o clipă. Ce câini de vânătoare, lungi panașe/ Aproape seminte/ În curtea dinăuntru, lărmuiesc./ Trandafirul aude, trandafirul aude./ Pe trepte nefârșite am urcat/ Pe lespezi de petale, / De la cămările cu miere/ Înspre terasele cu vânt./ Până când m-am visat și eu/ Un bulb negru adus din miazăzi/ Înfașurat într-o tunică subțire/ De miresme străvezii/ Stins colorate./ Deasupra un pieptar de

zale/ Desfoliate noaptea dintr-o stea/ Numai din zvonuri foarte argintoase/ Prin care acul de albină nu trecea./ Uneori merg așa prin cetate/ Uneori trec așa prin apus/ Dar stau mai mult, cum e firesc/ La curțile sale ca smerit supus/ În timpul său dumnezeiesc./ Trandafirul aude, trandafirul aude./ O lege blândă mă îngăduie acolo”. □ Adrian Popescu afirmă: „Conceput ca laudă a trandafirului, poemul cântă simbolul unei lumi eliberate prin contemplație și devoțiune. Roza este intuită ca existență autonomă și privilegiată, un templu al armoniei, unde se pătrunde prin smerenie. Aglutinat cu scoica, trandafirul posedă în viziunea autorului o arhitectură deosebită, complicându-se interior și un miez sensibil și aprins de floare. Aici, trandafirul și scoică îngemănate dorm într-o pace nedesfăcută, echilibrul inconștient al nefăcutului. Dar scoica de trandafir va suferi un șoc, o prefacere, o violență cu un bob de nisip adus de o boare de vând umed și fecund. Urmarea va fi nașterea, a trandafirului, altfel, și a unei perle în adâncul său. Trandafirul aude de-acum, purifică durerea, o poate transforma. Suferința sa a devenit un prilej de a-și descoperi armonia lăuntrică. Cel care locuiește trandafirul este un principiu generos, însuflețit și înzestrat cu iubire, el va primi pe cine i se dăruiește cu ardoare. [...] Într-un fel se încearcă găsirea de corespondențe umane în morfologia florii. Cel pătruns acolo, în virtutea unei legi blânde nu va dori să părăsească niciodată această lume mirifică. Se închipuie și el un bulb negru, descoperindu-și, spre bucuria sa, o apartenență vegetală”; □ Marian Papahagi identifică în *Poemul trandafirului* o dimensiune baladescă, proiectată într-un tărâm mitic, ireal: „Mi-aș îngădui să cred că din motivele amintite *Poemul trandafirului* este întâi de toate baladesc. E însă străbătut de o mișcare diafană, concentrică: înlăuntru trandafirului perla – izvodită din nisip – semnificație a anorganicului închis în forme perfecte născut în trudă organică; poetul însuși, în încercarea nostalgică și sfântă de a ajunge la miezul ascuns al trandafirului, încercare pentru care la rândul lui poetul pătrunde înainte de toate într-o lume de vis în care se înveșmântă – gest ritualic – condiție de neînlăturat a cunoașterii, a inițierii. Evident concentrică, poezia ni se comunică astfel ca o succesiune de stări intrate una într-alta spre desăvârșirea gestului final făcut posibil de îngăduitoarea lege blândă.”; □ Petru Poantă asociază *Poemul trandafirului* cu: „...un imn al creației, un elogiu al acceptării, al sacrificiului, un drum posibil către poezie. Trandafirul devine spațiul de rezolvare al unei contradicții presupusă inițial ca posibilă. Mișcarea ascendentă, epică de fapt, urmărește modul acesta de rezolvare al contradicției, suprimarea unei dualități deschise în momentul nașterii. Un element străin se înserează ne-creatului. Sursa lui de existență este profanul. Această inserție a profanului, bobul de nisip, într-un spațiu al eternității pure deschide perspectiva unui tragism. Ea va aduce însă și conștiința creației. Din acest moment se produce o mutație. Conștientă de sine, nașterea va accepta această durere. Pentru a se releva, ea trebuie să se înstrăineze de odihna-i. De aici mișcarea va fi a poeziei. Actul poetic odată stârnit, relația se va stabili între el și poet. Poetul trebuie să procedeze la o opțiune, în fond un devotament, pentru a salva nașterea, poezia care a început prin

compromis. El se va sacrifica deci cântecului, va implora să fie acceptat, să participe la durere pentru a o suprima” . ■• Petru Poantă semnează două cronici. Prima dintre acestea vizează cartea lui Ion Alexandru: *Vămile pustiei*: „Cartea are ... o aparatură informațională foarte bine pusă la punct, susținute și de jurnalele autorului publicate în presă. Ion Alexandru stabilise de fapt prin toate acestea un anume climat cultural din care s-a născut cartea. În receptarea ei s-a întâmplat însă un lucru ciudat. Lumea a răsfoit pripită și mirată aceste împrejurimi și l-a acuzat, culmea, tot pe poet de plagiat. Aceștia erau străinii. Din urmă mai venea încă Blaga sprijinindu-l, dar totuși, gata să-l piardă. Un Arghezi scărmanat pe la câteva vămi – și acesta ar fi Ion Alexandru în noul său volum [...] De-ar fi să-i stabilim o descendență lui Ion Alexandru, ea trebuie căutată la presocratici. Materia devine sublimă prin fascinația energiei sale. [...] În plan poetic cunoașterea este «mistică», în măsura în care marea poezie procedea la fel. Procedul este al «însumării». Oricât ar părea de ciudat, în chip uimitor, Alexandru este aici mult mai aproape de Ion Barbu decât de Blaga.”; □•Cea de-a doua cronică vizează studiul monografic *Serghei Esenin*, realizat de Ștefan Bitan: „Ștefan Bitan intuiește aici un lucru fundamental, și anume primitivismul eseninian. Dar este vorba, bineînțeles, de un primitivism ce se revendică de la un spirit modern. El colaborează în chip fundamental cu spiritul de revoltă. Ideea aceasta ar fi trebuit poate să primească în economia cărții semnificația unui fel de nex, de unde, radiar, să pornească apoi toate celelalte reprezentări, o mai largă fundamentare teoretică”.

■•În articolul *Ion Marina, sau sensurile unui eroism*, Adrian Isac analizează romanul lui Al. Ivasiuc, *Cunoașterea de noapte*: „Deși viața lui Ion Marina nu era deloc departe de celebra enumerare camusiană, avea indubitabila consistență a unei *valori sociale* de care eroul era pe deplin conștient și care îi insufla, implicit, responsabilitate civilă, ferindu-l de «absurd». La el, dimpotrivă, absurdul se va naște când își va da seama că această ordine nu-i perfectă, ceea ce-i clatină siguranța absolută ce-o avusese în viață. [...] Și totuși procesul introspecției *incepuse deja!* [...] Or, *Cunoaștere de noapte* deși, incontestabil, nu e un roman slab, e în mare parte ratat. Cred că totul s-ar explica prin orgoliul posedării unui simț unic al frazei de-un excepțional efect, dar care duce, nu de puține ori, la un adevărat delir verbal, lipsit de orice temelie ideatică. E desigur un mod foarte franc de a vorbi, dar ce rost au suptefugiile critice, abil strecurate în fraze ample, când adevărul se poate rosti și mai clar? Și acesta e adevărul”.

■•În articolul intitulat *Ziua și noaptea poetului*, Ion Pop accentuează rolul creației lui Nicolae Labiș în cultura română: „Când ne amintim de Nicolae Labiș, este imposibil să nu-l numim în virtutea unui consens general, «poetul luptei cu inerția», într-atât a fost exemplar destinul său pentru noua generație poetică românească. Era o vreme când nu numai unul dintre reprezentanții ei se mândrea cu «capul de serie» Labiș, când i se închinau poeme – apoi urmașii săi întru tinerețe au început să-i descopere golurile de inspirație, facilitățile de expresie, iar unii dintre ei nici nu-l mai citesc, considerându-l de pe acum «depășit» – alții se tem să-i deschidă cartea, ca nu cumva

prima iubire să fie atinsă de îndoială” . ■•Dinu Flămând semnează rubrica: *Însemnările lui Lafcadio, Orga uitată*. ■•La secțiunea *Carte străină*, Marian Dumitru consemnează apariția a două istorii literare. Prima este redactată de Antonio José Saraiva: *História de la literatura portuguesa (Istoria literaturii portugheze: „Prezenta istorie a literaturii, pe care o avem în față este o foarte succintă sinteză asupra literaturii portugheze. Despărțită în 16 capitole ea reface pe scurt un drum ce începe la 1189 cu poezia lui Soares de Taveiró, sau, mai bine din epoca celor trei «cancioneiros», și până la simbolism. Ultimul capitol, un epilog, este dedicat literaturii de după 1890 luată în evidență, până la 1940, doar la vârfuri esențiale”*. □ Cea de-a doua istorie îi aparține lui José Osório de Oliveira: *Historia breve de la literatura brasileira (Scurtă istorie a literaturii braziliene): „Foarte redusă ca dimensiuni, cartea lui Osório de Oliveira răspunde aceleiași necesități de informare ca și cea, mai sus recenzată a lui Antonio Saraiva. Autorul preferă să-și construiască lucrarea dintr-o succesiune de eseuri, bine articulate între ele, în care se ocupă de cele două specii literare cultivate în Brazilia: poezia și romanul, periodizându-le, analizând succint opera unor reprezentanți ai lor și rezervând capitole separate doar figurilor mai importante (Gonçalves Dias, José de Alencar, Castro Alves, Machado de Assis)”*. ■• Ion Cristoiu notează despre: *Herbert Marcuse și conștiința înstrăinării*: „Pentru Marcuse arta rămâne Marele Refuz al realității, o sublimare a laturii negatoare pe care societatea a înlăturat-o din celelalte domenii. Nu este cazul să discutăm aici această definiție. Importanță pentru scopul lucrării noastre este ideea că suprimarea conștiinței înstrăinării a avut loc și în domeniul artistic. [...]Astfel semnalul de alarmă despre degradarea artei rămâne un semnal fals, iar din analiza făcută de Marcuse rămâne viabilă numai critica răspândirii în masă a unor lucrări străine de artă și care tocmai prin aceasta acceptă societatea stabilită”. ■•Petre Bunea realizează interviul *Câteva minute cu George Bălăiță*. „– *Stimate domnule Bălăiță, pentru că sunteți un scriitor tânăr, o să încep prin a întreba dacă găsiți că se poate vorbi despre scriitori tineri și scriitori vârstnici? – Sigur că există scriitori tineri și scriitori vârstnici! Cineva poate spune: un scriitor nu îmbătrânește niciodată. Este sau ipocrizie sau inaderență, dintr-un motiv sau altul la chestiune. Generațiile duc, în general, o viață normală, se nasc, cresc și mor. Nici un scriitor adevărat nu va face la bătrânețe, ce nu a făcut la tinerețe. Mă refer, bineînțeles, la profesie ca atare și la relațiile breslei. Cu timpul el poate să facă mult mai bine, ce a învățat la început să facă. Dar asta nu înseamnă altceva. Când un scriitor este mereu altul, trebuie să te îndoiești dacă el a fost vreodată în vreun fel. Știm ce înseamnă un bătrân cu corset. Dar un tânăr deghizat în patriarh? A fi credincios timpului, înseamnă a fi credincios ție însuși, iată un adevăr știut de toată lumea dar neluat de unii în seamă. Generații diferite de scriitori nu pot ajunge la un acord deplin, dar există un bun simț profesional care le ordonă toleranță în matca spirituală comună. – După părerea dvs. literatura are nevoie de grupuri, de școli? – Scriitorii au nevoie de grupuri. Literatura are nevoie de școli. Confuzie îndelungată între «grup» și «școală» se poate menține numai într-*

o cultură instabilă. Un grup de scriitori este aproape un trib. Veți găsi nenumărate grupuri de acest fel într-o literatură tânără și nici o școală. O școală nu se poate consolida decât pe solul unei culturi definitive. – *Considerați că există o reală inflație, indiferent poezie, proză, critică, acum în literatura română?* – Inflație? Nu este tema unei discuții care s-a purtat în presa noastră literară nu de mult? Nu mi-a plăcut de atunci acest termen important din economie. Acolo definește raportul între cantitatea de hârtie-monedă și acoperirea ei în aur. Prea multă hârtie-monedă, neacoperită, duce la scăderea puterii de cumpărare. În literatura lucrurile nu stau decât în aparență așa. Prea multe scrieri nu înseamnă numaidecât devalorizare. Toată lumea știe că una din perioadele de vârf ale literaturilor românești s-a consumat între ultimele două războaie. Atunci se scria enorm. A urmat o perioadă în care s-a scris iarăși mult, dar s-a ales puțin. Nu însă din cauza cantității de hârtie scrisă. Dv. subliniați acum. Acum trăim o reînviore a literelor. Numai un nepriceput sau un bulldog ar putea sări peste asta. Atunci la ce ne-ar folosi o discuție despre inflația poeziei, prozei, criticii? Un număr mare de scriitori nu este o grijă rea pentru națiune. Scriitorii mari se ivesc rar, într-un câmp întins de creație, urmare a unei selecții îndelungate, neiertătoare. Cei mai mulți și mijlocii nu sunt victime ale celor uriași. Împreună pot face, în împrejurii favorabile, școli, spun iarăși, și numai așa se poate scăpa de primejdia grupurilor izolate.” – *Există sau nu există pentru dv. ceea ce s-ar numi un gol în literatură care trebuie să susțină ceea ce se scrie astăzi?* – Nu ne lipsește curajul, dar timpul este, poate, prea scurt pentru a încerca o judecată lucidă, nici sentimentală, nici cinică, asupra perioadei de după război, până la sfârșitul deceniului al șaselea, să zicem. Unii nu recunosc nimic din ce s-a scris atunci. Alții spun că s-a mai scris câte ceva. Are vreo importanță un gol de zece ani în istoria unei literaturi, spun alții?! Scriitorii înșiși, cei care au trăit și au scris atunci, cred, fiecare astfel. Unii se justifică prin condițiile obiective, alții prin datorie, mulți tac. Dar, dacă noi polemizăm azi, cu lipsa de înțelegere a problemelor literaturii, de atunci, nu înseamnă oare că acea perioadă a existat, a fost vie și a ars, iar din cenușa ei am ieșit noi? Sunt oare patetic, naiv? Bine, dar noi de unde venim? De oriunde am veni, suntem trecuți pe acolo. Nu o să putem niciodată înțelege dramatismul aceluia timp fără a încerca să înțelegem drama scriitorilor adevărați de atunci. Nu impostorii, aceștia nu lipsesc nicicând, deși în anume perioade numărul lor crește; dar scriitorii adevărați care au scris sau numai au trăit atunci. – *După părerea dv. literatura română a intrat într-o perioadă de mare creație?* – Nu știu. Etapele unei perioade «de mare creație» devin vizibile după ce ea s-a consumat. Este nevoie de câteva cărți «mari» și de foarte multe cărți bune. Fiecare dintre noi crede că le scrie. Unii o recunosc public. Dar nu cred că se află printre noi, cel care să spună că le-au și scris! Sau, dacă se află, trăim cu ei în bună înțelegere. – *Aveți câteva cuvinte pentru romanul românesc contemporan?* – Romanul românesc contemporan este foarte ambițios, este plin de orgoliu. Îi lipsesc răbdarea și umilința. Când le va avea pe toate patru, vom putea, poate, să ne odihnim scriind din nou schițe! Cred

că în ultima vreme, se discuta prea mult despre roman și mai puțin despre literatură. Evident, nu este vorba de o confuzie, de data asta, ci doar de un moment al vieții noastre literare. El va trece. – *Care este după părerea dv. locul literaturii române în contextul european?* – Mă refer la secolul XX: Avem cărți și scriitori de valoare europeană. Literatura română pătrunde însă greu în Europa, cred, nu numai din cauza limbii de mică circulație. Literatura europeană, în general, este una problematică, excesiv intelectualizată, la care rafinamentul, cu rare excepții, (Camus, Kafka, Malraux), este, în primul rând de «tehnică». Tendința noastră spre calm și mitologie (Sadoveanu, Blaga) ne depărtează de Europa. Nici Brâncuși nu a fost un european, dar el a silit Europa să-l accepte și să-l urmeze. – *Știți am că ați luat premiul UTC pentru proză. Ce înseamnă un premiu?* – Sunt premii care consacră o carte și premii care consacră un autor. Sunt și premii care nu consacră un autor. Se pare că acestea din urmă sunt cele mai numeroase. Lumea e plină de premii și premianți dar asta, la urma urmei, nu e rău, fiindcă jocul întreține tonusul intelectual și pregătește evenimentele. Cărțile premiate de UTC în 1968 au fost supuse, în prealabil, judecății publice și unui juriu cunoscut de toată lumea. Se întâmpla, la noi, prima oară așa ceva. În sfârșit, s-a hotărât. Ce s-a întâmplat după asta? „Scânteia tineretului” a recenzat, cam în grabă, fiecare carte după ce susținuse, e adevărat, cu înțelegere și bunăvoință întreaga campanie pregătitoare. Presa literară însă a tăcut cu desăvârșire. Încât am ajuns să mă întreb: am meritat oare acest premiu?! Sigur că timpul nu-mi ajunge pentru a face din întrebarea asta glumeață o problemă, cum se spune. Dar premiile literare, dacă nu se fac mai multe, ar trebui măcar îndreptate ferm spre scopul propus.”

• [„Familia”, nr. 12] Ion Pop urmărește modul în care poezia românească a fost receptată în Marea Britanie încă dinainte de Unirea Principatelor, când se publica o antologie intitulată *Rouman Anthology*: „Antologia apărea într-o perioadă de intensă afirmare românească pe plan politic și cultural, rezultantă a unui interes crescând manifestat în Anglia față de viitorul Principatelor Dunărene. Încă în ianuarie 1850, cu prilejul vizitei sale la Londra, Nicolae Bălcescu a fost primit de Lord Palmerston, viitorul prim-ministru, pe atunci ministru de externe al Cabinetului Majestății Sale. Patru ani mai târziu, E. C. Grenville Murray vizitează țările din sud-estul Europei într-o misiune de informare oarecum oficială și publică, în 1855, însemnări din călătoria sa. O mare parte a acestora se referă la Țara Românească. Grenville Murray, care mai publicase și o colecție de doine – *Songs and Legends of Roumania*, privește ținuturile românești ca un tot cultural și pentru prima dată face cunoscute publicului englez producțiile poeziei noastre populare. Antologia lui Stanley este mult mai amplă. Publicată într-o ediție bibliofilă deosebit de îngrijită ea cuprinde două părți. Partea întâia este o colecție de balade și poezie cultă (Alecsandri, Alexandrescu, Bolintineanu, Boliac) în limba română, tipărită cu caractere latine după sistemul elaborat de Ion Ghica. Partea a doua prezintă în limba engleză câteva din cele mai reprezentative creații poetice românești, populare și culte, ale vremii (printre ele și balada *Miorița*). Strădaniile lui

Grenville Murray și ale lui Henry Stanley au constituit doar începutul unor relații culturale care mai târziu au cunoscut o dezvoltare continuă”. □•Alegerea profesorului Petre Vancea membru al Academiei Leopoldine este un bun prilej pentru Simion Ghinea să realizeze un interviu cu importantul om de știință. [...] Interviuul lui Simion Ghinea urmărește chestiuni privind temele abordate în studiul prezentat la adunarea anuală a Academiei desfășurată între 30 octombrie și 2 noiembrie 1969 intitulat *Conștiința teoretică a cercetătorului științific contemporan*. □ Petre Vancea se referă la profilul omului creator: „Eu accept descripția omului integral al lui Blaga, sub forma structurării conștiinței și inconștientului. Omul este, după el un «animal metaforizant» și rațional. Eu țin mai mult de omul rațional, disciplinei mele neimpunându-i-se probleme legate direct de rădăcina stilului. Pentru mine, lupta de adaptare a omului are un stil care ține de natura lui. În acest sens, mijloacele tehnice nu sunt simple instrumente necesare conservării biologice, ci fac parte din cultură, adică din stil. Împărtășesc punctul de vedere al lui Jodl, care cuprinde în conceptul culturii «ideile și puterea tehnică». În ceea ce privește actul creator al culturii și tezaurul valorilor culturale, filozoful german seamănă oarecum cu Lucian Blaga: «Cultura este o lume peste lume și totuși în-lăuntrul lumii, izvorând din această lume, putând fi raportată numai la ea, ca creație a omului». Omul leagă cu, sau fără voia lui termenii: creație, gratuitate, utilitate, certitudine, incertitudine, și sterilițate. El oscilează între setea de înnoire veșnică și setea de absolut. Omul, această ființă rațională, trăiește în natură și face parte integrantă din ea. În lupta lui de adaptare are două atitudini față de natură: resemnarea în starea de sclav și voința de a deveni stăpân. Ca «simplu observator al ei stă la pândă», iar ca «experimentator o întrebă și o constrânge să i se dezvăluie», cum spune Cuvier. Întrebările lui se cheamă ipoteze. Așadar, omul este un observator al naturii și un creator de ipoteze”.

• [„**Iașul literar**”, nr. 12] Maniu Leonida recenzează empatic romanul lui Corneliu Ștefanache, *Zei obosiți* (E.P.L., 1969), considerând că volumul „rămâne una din cele mai bune cărți despre contemporaneitate și una din cele mai elocvente mărturii ale scrisului ieșean că flacăra înaintașilor nu s-a stins.” ■•Mihai Ursachi scrie, din perspectiva unui poet, despre volumul *Laus Ptolemaei* de Nichita Stănescu, punând în ecuație rigoarea demonstrațiilor și imperativele utopice ale spiritului: „Ține însă de structura omului artistic să fie afectat *mai cu seamă*, în timp ce știința se adâncea în indispensabile minuții ori în realizarea unor sisteme de sineză, zguduită fiind de acele crize interioare care sunt tot atâtea rampe pentru salturi noi, un vânt de scepticism a început să bată în lumea sensibilității.” □•La final, revista publică un indice bibliografic – *Sumarul revistei „Iașul literar” pe anul 1969*.

• [„**Orizont**”, nr. 12] Publicația se deschide cu studiul *Fantasticul în rațiunile lui Caragiale*, de Ovidiu Bârlea, care observă că „din întreg tezaurul folcloric, Caragiale a fost atras îndeosebi de figura diavolului în ipostazele lui principale”. De asemenea, în unele scrieri, autorul lui *Kir Ianulea* „a tratat fan-

tasticul de sorginte populară și sub unghi satiric”. ■ În cadrul *Anchetei noastre*, se discută despre *O editură cu profil complex la Timișoara* (viitoarea Facla). ■ Versuri de George Drumur, Gh. Grigurcu, Damian Ureche, Horia Zilieru, Haralambie Țugui, Dim. Rachici, Gabriela Ioan, Dușan Petrovici, Valentin Tudor. ■ Constantin Rudneanu evidențiază ediția științifică, îngrijită de I.D. Suciuc, a *Scrierilor* lui Eftimiu Murgu. ■ Traduceri *Din literatura universală* de Virgil Carianopol (Iovan Ducici), Ion Negru (Richard Wilbur), Viorel Grecu (Collete Peugniez). ■ La *Cronica literară*, Alexandra Indrieș comentează volumul *Poezii*, de Ben. Corlaciuc, „o confruntare absolut necesară cu publicul a celui pe care, mai ales generațiile mai tinere, l-am cunoscut până acum doar ca prozator”. În cele aproape 380 de pagini, „poezii de valori foarte diferite”. □ C. Ungureanu se oprește la două romane: *Minciuna*, de Mircea Cojocaru, și *Catedrala*, de Virgiliu Duda. Primul oferă „un debut promițător”, dar „pe undeva lipsit de densitate”, căci visul, „în loc să illumineze realul (cum intenționează autorul)”, „îl devitalizează”. □ În al doilea titlu, criticul timișorean află „o galerie tipologică exemplară, și primul element care îl indică pe Virgiliu Duda ca posibil – în viitor – foarte valoros romancier este tocmai această calitate [...] de a defini personaje”. ■ Sub titlul *Reviste literare românești de la sfârșitul secolului al XIX-lea*, Teodor Vârgolici prezintă hebdomadarul „Vieța” (1893-1896), întemeiat de A. Vlahuță și A. Urechia, care „s-a bucurat de largă popularitate în rândurile începătorilor în ale literaturii” și „are meritul de a-l fi impus pe Șt. O. Iosif”. □ Nicolae Țirioi analizează *Particularități stilistice în scrierile lui Ion Popovici-Bănățeanu*. □ La *Cărți, reviste*, C.N. Mihalache remarcă, în micromonografia *Duiliu Zamfirescu*, de Al. Săndulescu, „capitolul despre corespondența” autorului *Vieții la țară*. □ Recenzii la volume de versuri: Radu Ciobanu la *Cenușa verde*, debutul lui Mircea Vaida; George Drumur la *Iarba stelelor*, de George Moroșanu; Adrian Munțiu la *Lacrimi pe spadă*, de Ion Rahoveanu; Haralambie Țugui la *Duminica pădurilor*, de Nicolae Dumbravă; Gh. Jurma la *Dor negru*, de Petru M. Haș; Dan Petrescu la *Noaptea Pandorei*, de Ion Hurjui.

● **[„Presa noastră”, nr. 12]** Victor Bârlădeanu publică eseu *Presa și integrarea în viața culturală*. Autorul comentează cartea de debut a colecției Sinteze sociologice a Editurii Științifice, *Eseu asupra culturii* de Dumitru Trancă, considerând că, „umanismul ca ax și forță catalitică a culturii reprezintă o constantă preocupare a autorului

● **[„Ramuri”, nr. 12]** Ultimul număr din 1969 aduce în prim-plan un articol despre istoria Olteniei (*Pentru o istorie a Olteniei*, de G. Ivănescu). ■ Titus Bălașa semnează articolul *Ideii despre literatură, artă și critică în scrierile lui Antonio Gramsci*. □ Mihail Pușcoci continuă seria dedicată lui Croce în articolul *Identitatea Lingvisticii cu Estetica la Benedetto Croce (I)*. □ Al. Piru scrie cronică literară la Zaharia Stancu, *Vântul și ploaia, I-III*. □ Despre cartea lui Liviu Petrescu, *Realitate și românesc* face o recenzie G. Gheorghiuță. □ George Gibes-

cu prezintă *Comentarii critice* de Simion Bărbulescu. □•Eugen Negrici este interesat de Al. Bojin, *Studii de stil și limbă literară*. ■•Sub același titlu, *Exegeze eminesciene (II)*, Ovidiu Ghidirmic continuă să prezinte studii, mărturii, documente în legătură cu subiectul. □•Cu titlul *Rigoare și fervoare la Ion Barbu* este prezent M. Tomescu. □ Legătura dintre *Delavrancea și Craiova* este prezentată de George Firănescu. □ Sunt publicate câteva scrisori inedite ale lui E. Lovinescu către Mihail Dragomirescu. □ Ion Trăistaru pune problema *Originii cronicarului Grigore Ureche*. □ M. Beșteliu scrie articolul *Un critic al epocii sale: Ilarie Chendi*. ■•La secțiunea *Confluente*, Adrian Marino își descrie *Vizita literară elvețiană*. În același cadru tematic interferent, Gabriela-Maria Pintează arată în ce constau dificultățile de transpoziție din lirica lui Baudelaire. Tot aici, D. Teodorescu se oprește la *Opera deschisă*, cartea lui Umberto Eco.

• [„Secolul 20”, nr. 11-12] Numărul este rezervat unui subiect din istoria avangardei – *Expresionismul*. Texte teoretice românești sunt selectate de la Lucian Blaga, Mihai Ralea, Tudor Vianu.

• [„Steaua”, nr. 12] Actualul număr conține o serie de texte inedite ale următorilor scriitori: Mihail Sadoveanu, Lucian Blaga, Adrian Maniu, Emil Isac, Ion Pillat, Ion Vinea, Tudor Arghezi, G. Bacovia, V. Voiculescu, G. Călinescu, Tudor Vianu, Ion Marin Sadoveanu. □•De asemenea, cititorii au la dispoziție, la rubrica de *Poezie și proză*, creații ale lui Zaharia Stancu, E. Speranția, Agatha Grigorescu-Bacovia, Miron Radu Paraschivescu, Maria Banuș, Mihai Beniuc, Radu Boureanu, Virgil Teodorescu, Veronica Porumbacu, Eugen Barbu, Victor Felea, Nichita Stănescu, Aurel Rău, Marin Sorescu, Teohar Mihadaș, Ion Horea, Aurel Gurghianu, Adrian Păunescu, Matei Călinescu, Leonida Neamțu, Tiberiu Utan, D.R. Popescu,, Vasile Rebreanu, Ion Pop, Anghel Dumbrăveanu ș.a. ■•Cu prilejul împlinirii a 20 de ani de existență, redactorul-șef Aurel Rău conturează *Drumul literar* străbătut de revista „Steaua”, născută din „premisele puse de un «Almanah literar» judicios întocmit și editat, azi amintire și oglinda a vremii, și și-a decantat mereu substanța, și-a intensificat treptat conturile, pentru ca începând din 1956, an de limpeziri și recolte, să primească elementele principale ale unui profil care i-a atras simpatii dar și dezaprobări și i-a impus un prestigiu bun, confirmat de atâtea ori. Un colectiv restrâns a asigurat apariția, în linii mari același, înconjurat de condeiele, visul și încrederea unui cerc definit de colaboratori, mereu mai larg, sentimentul de care am fost stăpâniți în permanența fiind cel al scriitorului în fața hârtiei – de satisfacție și frământare – pentru că «Steaua», vrându-se turnul de veghe și luptă al unui grup literar, a rămas totodată, în permanență, și parte integrantă a procesului de creație și devenire a întregii țări. Într-o publicație periodică și în jurul ei se ivesc și se formează scriitori, esești, istorici literari, oameni de știință inteligibili dincolo de sfera specialității lor, comentatori de artă, oratori, filozofi. Ea poate echivala, când își face aliat durată, o instituție, o Universitate, și poate constitui un ferment în viața unei întregi colectivități. [...] Se cuvine un cuvânt de omagiu, din partea scriitorilor care redactează «Steaua»

azi, scriitorilor care îi acordă încrederea și manuscrisul devenindu-i colaboratori, cum și celor care prin neliniștea gândului, prin angajare deplină, și-au interferat prin ani destinul cu cel al paginilor ei albe și negre, își revendică în memorie un loc distinct, atât de potrivit obsesiei de a se ști mereu printre tineri, Miron Radu Paraschivescu redescoperitorul și partizanul înfiorărilor moderne din poezia lui Emil Isac. [...] Întâi în preajma lui, și norocos opus ca structura printr-un mod mai degajat de a privi lucrurile, printr-o tinerețe și imaginație artistică inepuizabile, prin credința-i declarată în gestul dezinvolt și printr-o înclinare firească spre tot ce poate însemna inovație valabilă, necunoscut, aventura în sensul apollinairean, apoi urmându-i, după Geo Dumitrescu, la conducerea revistei care din acest moment (1954) se va numi «Steaua», își va afirma personalitatea de pasionat însuflețitor al unei adevărate mișcări literare, A. E. Baconsky. Un program literar și o direcție estetică emancipată se dezvoltă, într-un accentuat spirit polemic, penei redactorului șef din această perioadă revenindu-i mai ales greul luptei în aspirația nobilă de anexare a unor regiuni poetice neparcurse, în respingerea falselor produse, tributare unei gândiri dogmatice, și în aderarea fermă la valorile moderne reale ale scrisului românesc. Fiecare în felul său, cu talentul, gustul și capacitatea de opinie propriei, redactorii revistei din Cluj a Uniunii Scriitorilor s-au încadrat larg în această lucrare activă și publică, preocupați ca prin creațiile lor să ilustreze dezideratele teoretice și artistice exprimate sau, invers, prin fapte, prin beletristică și exersare critică, să determine concluzii și formulări teoretice noi. Efortul de a concepe și tipări o carte în fiecare lună [...] presupune incalculabil consum de energie, un tribut scump, plătit cu o parte substanțială din timpul necesar scrisului acasă, multă iluzie, și foarte deschise ferestre spre Ieri și spre Măine, spre seismele apropiatului și depărtatului – și din aceasta salahorie astrală se poate ieși adesea cu aripile arse. Revistă literară de tradiție e astfel un loc privilegiat unde se întâlnesc bătrânii și tinerii pentru a schimba idei și cuvinte, mesaje; cei morți și cei vii, pentru a confrunța amintiri și proiecte de alte lupte – ca în cetățile vechi; dar în cele din urmă, prin destinație, prin firea lucrurilor, un bun al obști, al lumii temute a cititorilor fără de care, zgomotoși sau tăcuți, munca de noapte a scriitorului și a zețarului rămâne, oricât de subțire, pură absurditate, pură zădărnicie”. ■ În final se reafirmă hotărârea de „a milita [...] în sensul dezideratelor pe care partidul comunistilor le pune în fața întregii noastre societăți și culturi”, asumându-și poziții critice și favorizând „puncte de vedere curajoase și realiste. [...] Odată cu sărbătoarea anuală din decembrie, a Republicii, aniversarea celor două decenii de existență a revistei «Steaua» devine și ea un omagiu adus drumului înnoitor pe care țara noastră îl parcurge sub înalte lumini”. ■ Aniversarea revistei este un prilej pentru ca personalități culturale să ureze cele convenite redacției. □ Perpessicius se referă cel dintâi la „ce a însemnat «Steaua» în ordinea periodicelor noastre și în perspectiva unui veac de publicistică românească, nimic nu ilustrează cu mai multă eficacitate decât confruntarea cu străbuna ei «Familia». În locul unui periodic de caracter familiar, ce nu nesocotea informația

diversă, dar punea greutatea pe originalitatea folclorică a compunerilor și în care preferința directorului mergea (și mă gândesc la varietatea «saloanelor») către educația și ridicarea cetitoarelor, avem un periodic lunar, de un aspect și de un conținut într-un tot modern, așa cum epoca le cere. Nimic mai armonios ca un sumar al revistei «Steaua». În paginile ei și-au dat întâlnire scriitori, poeți, prozatori și esești din toate generațiile, însă toți miruiți cu harul suprem al literelor. Mișcarea literară e în permanență dublată de o mișcare științifică și artistică, fără a mai vorbi de pururi interesantele «confluente», în care sunt înregistrate, cu precădere, curente și personalități ce s-au impus actualității. Ar fi de spus, poate, un cuvânt și despre tonul, mai mult decât amabil, în care se duc dezbaterele, polemice sau nu, despre amenitatea cu care se înscriu lipsurile eventualilor colaboratori. Personal, nu pot uita delicatețea cu care cronică revistei adnota câteva omisiuni, involuntare, ce făceam în articolul Baudelaire în românește, publicat pe vremuri în «Steaua». Douăzeci de ani în existența unui periodic lunar, apărând în provincie, impresionează și se cuvin oricând elogiați. Bilanțuri nu vor lipsi și ele vor fi cu toatele excedentare. Însă monografia critic-bibliografică pe care viitorul o rezervă revistei «Steaua» e cu mult mai vastă. Cu regretul că nu vom apuca o zi ca aceea, să zicem, a centenarului, fie-ne îngăduit să ne bucurăm, cel puțin, de aceea de astăzi”. □ Academicianul C. Daicoviciu mărturisește existența a trei motive pentru care dorește să-și exprime prețuirea față de revista clujeană: „Primele două sunt de ordin personal și le socotesc, prin urmare, cât se poate de îndreptățite de a fi pomenite mai întâi: mă număr, dintru început, printre cei mai stăruitori și credincioși cetitori și colaboratori ai ei. Pentru aceasta, îi exprim, în primul rând, întreaga mea recunoștință. Al treilea motiv e, însă, mai mult decât îndreptățit. El e de-a dreptul o obligație, pe cât de plăcută, pe atât de stringentă. Pentru înalta sa ținută de mereu proaspătă măiestrie în poezie și proză, pentru consecventa susținere a valorilor cultural-științifice, pentru armonioasa îmbinare în paginile ei a autenticului umanism tradițional cu idealurile fecunde ale creației artistice moderne și socialiste, revistei «Steaua» și conducerii ei de ieri și de azi i se cuvine: toată lauda și închinăciunea”. □ Al Dima apreciază evidențierea, în paginile revistei, a numeroase probleme privind „variate preocupări de actualitate totdeauna fructuoase, fără oportuniste și conformism opac, ci cu o deschidere largă pentru perspectivele noutății de calitate și propășirii literare”, prezența „studiilor de ținută academică dar fără rigiditatea cerebralității abstracte sau frivolitatea tendinței eseiste în sensul negativ al termenului. De aceea pene alese din întreaga țară ca de pildă, altădată G. Călinescu, și-au încredințat cu plăcere revistei clujene unele din cele mai temeinice pagini ale lor. Beletristica «Stelei» n-a înregistrat nici ea eșecurile rătăcirilor și capriciilor unei părți a poeziei noastre și, nici excesele analitice sau arealistice ale prozei. Privită în ansamblul ei, «Steaua» a continuat, prin urmare, tradiții, a o reflectat realități locale în sensul înalt al cuvântului și a ridicat, convingător pe platoul literaturii naționale realizări ce i-au impus numele și stilul. Țin să subliniez că în scurtele considerații de mai sus nu se exprimă de loc

obișnuitele atitudini ocazionale, ci convingerea cea mai adâncă și cea mai sinceră”. □ Maria Banuș transmite un *Mesaj de frumusețe și omenie*: „În aceste decenii de mari idei, degradate ici colo în entuziasme facile, fără acoperire; de înțețoșare a multor spirite de buna credință; «Steaua» ghidată de doi prestigioși intelectuali, poeți – A. E. Baconsky, mai întâi, și Aurel Rău, în anii din urma – susținuți de o mână de spirite alese din colectivul redacției, s-a impus în câmpul literelor române ca o tribună a frumosului și adevărului, prea puțin alterate de servituțile nemarilor. Nu o dată ea a trebuit să militeze contra curentului, s-o ia pe firul apei în sus, împotriva mloaselor ape ce curgeau ușor, impetuos, la vale. La vârsta când amintirile încep să se fixeze, să te obsedeze tiranic, re trăiesc scene care ar merita să fie evocate de memorialiști, triste, degradante – pentru unii – în care conducătorii «Stelei» erau nevoiți să manevreze oastea principiilor, cu virtuți de strateg, înfăptuind acte de obscur, neștiut eroism, pierdut în pâcla câmpului de luptă. Modeste prețioase victorii împotriva schematismului, simplismului, normativelor de gând și de simțire, zise și vulgar sociologism. Doresc nobilei reviste clujene să păstreze și să ducă mai departe alesul ei mesaj de frumusețe, omenie și echilibru, mesaj al spiritului românesc, în lumea zilelor noastre”. □ Salutând „cu însuflețire” cei 20 de ani împliniți, Vladimir Streinu mărturisește: „Interesul meu personal pentru revista «Steaua» stă în legătura cu activitatea colectivului ei de redacție, în frunte cu poetul și criticul Aurel Rău. Nu pot uita în această împrejurare că «Steaua» a fost una dintre primele reviste care au început să repună în circulație scriitori români, clasici ai secolului trecut și clasici ai perioadei dintre cele două războaie mondiale, creând astfel o justă renaștere a mai tuturor valorilor literare ale culturii române. Felicit pentru această atitudine, și curajoasă și critică, colectivul redacțional. Cât aș dori la patruzeci de ani ai revistei să pot spune din nou aceleași cuvinte de omagiu pentru steliștii Clujului”. □ Pe Eugen Barbu îl impresionează eforturile depuse de revista „Steaua” pentru „cauza literaturii românești”, ceea ce îl face să afirme că lunarul clujean „este cel mai bun din țară”. „Au existat desigur și voci care nu au fost de acord cu spiritul ei modern, cu acuratețea atitudinii sale în toate problemele ivite de-a lungul timpului, dar nimic nu a putut să clintească consecvența și stilul acestei reviste. Țin să salut din inimă pe redactorul ei șef și tot corpul redacțional pentru că ei, cu toții, pot fi dați de exemplu altora”. Adrian Păunescu salută „împrejurarea neobișnuită că – dincolo de excesele și erorile ei – această revistă a fost și este o revistă de caracter. Iar dacă am fi atenți la tradiție, am putea spune că «Steaua» este – de-a lungul existenței sale – singura noastră revistă tradițională. Adică singura revista care și-a fixat un ideal (nu imens!) și a făcut totul pentru a-l atinge. Acest ideal e astăzi realitatea literară, în toate articulațiile lui. Nu de puține ori «Steaua» m-a înjurat. Am deci privilegiul de a fi cât se poate de zgârcit cu laudele în ce o privește. Dar oricât de zgârcit aș fi, trebuie să declar că o revista de eleganță și de încăpățânarea grupării «Steaua» merită toată stima. Îi doresc, în plus, mai multă viață, mai mulți cititori și cât mai puține erori. Viața intelectuală a generației tinere de la Cluj este,

cred, garanția unei continuități în bine și temeiul abdicării de la cele rele. Pentru că noi nu salutăm revista oarecare «Steaua», nu contemplăm un destin publicistic imprevizibil, ci revista de caracter, structura «Steaua». ■ *Între tradiție și modernitate* de Mircea Tomuş este un studiu a cărui temă vizează conturarea raportului între două direcții opuse în viziune și principii artistice. „Felul în care s-au utilizat, la «Steaua», într-o luptă literară de răsunet, de acum mai bine de un deceniu, iar de atunci cu o consecvență mai mult neîntreruptă decât neșovăitoare, conceptele de tradiție și modernitate în raport cu accepția lor cea mai general răspândită astăzi ilustrează, printr-un exemplu foarte clar, dinamica acestor concepte, faptul că definiția lor implică în primul rând un raport dialectic și abia prin acesta se poate rosti cuvântul, luat de unii drept hotărâtor, al substanței semnificative propriu-zise. Dar nimic nu poate lămuri mai bine lucrurile decât o încercare de evocare a istoricului problemei, chiar dacă, din dorința de a evita împotmolirea în materia faptului concret, ne vom mulțumi cu o schițare, aparent de suprafață, a unor linii de forță. Să ne aducem deci aminte: în preajma primului Congres al Scriitorilor, când s-a declanșat acea poate uitată ofensivă a «Stelei», reduta care a fost atacată adăpostea, în întăririle unei concepții generalizate despre poezie, o formulă poetică încercând nu numai să reactualizeze dar, mai mult, să eternizeze, să absolutizeze o vârstă din evoluția poeziei românești fixată cam în epoca pașoptistă și căreia abia dacă lărgirea spațiului epic și meditativ îi dădea o oarecare impresie de actualitate. În rest, prin principiul reflectării, întins abuziv asupra domeniului poetic, prin geloasa conservare a unui întreg aparat metric caracteristic, prin predominanța discursivului, prin înăbușirea lirismului, însemnat cu semnul minus, echivalat cu o scădere, de către libera și mereu încurajata dezvoltare a epicului și a retoriceii, versul românesc rămânea prizonier unei vârste pe care o depășise demult. El era deci invitat și încurajat să concureze ori cel puțin să însoțească în paralel dezvoltarea romanului, ceea ce a dus la apariția unei specii de roman în versuri, întrucât principiul realismului, foarte îngust înțeles, confundat cu o formulă stilistică, acționa limitativ, închizând orice poartă în direcția eposului unde, eventual, s-ar fi putut găsi salvarea printr-o elevație transfiguratoare în spațiul epopeii. În lupta literară de atunci s-au rostit cuvintele tradiție și modernitate. Numai că, poate încă nu e prea târziu să precizăm, modernitatea acoperea o zonă a poeziei române care abia dacă în spațiul total al evoluției sale ar putea fi numită modernă; din punctele de susținere pe care și le fixase atunci strategia «Stelei» numai poezia lui Ion Vinea se bucurase și meritase calificativul de modern, lui Blaga îi fusese acordat în treacăt și într-un moment în care nu se limpezește încă direcția pe care poetul marilor porniri ancestrale se situa. Mai mult încă: Vinea era receptat la «Steaua», cu precădere în eforturile sale de a-și disciplina lirismul, subsumând notația unui sens muzical intern care era constructiv. Alături de acești doi poeți mai fuseseră pronunțate, ori erau presupuse, numele lui Bacovia, Voiculescu, Arghezi, Pillat, Adrian Maniu, Fundoianu. Nu din rațiuni strategice, nu pentru că ar fi fost deci inoperantă sau dăunătoare, ci în virtutea unui crez

literar pe care poeții mai sus amintiți îl delimitează, chiar dacă, în primul moment, nu-l explică, nici în toila acelei lupte, nici mai târziu, nu s-a făcut vreo trimiteră spre avangardismul românesc. Este drept, «Steaua», în schimb, n-a fost vreodată culpabilă de ieșiri categorice împotriva acelor copii teribili ai poeziei înregimentați sub steagul avangardismului; nu i-a blamat și nici nu le-a nesocotit coeficientul de intelectualitate care este implicat în poetica lor distrugătoare de mituri; din contră, i-a privit cu simpatie, le-a înțeles și gustat arta, i-a comentat cu simț profesional, cu stima cuvenită unor închinători ai poeziei care este mai presus de formule. Dar nici nu i-a luat, decât cu totul incidental, ca exemplu. Este aici mărturia felului în care s-a făcut ieșirea poeziei lui A. E. Baconsky din prima vârstă suprarealistă; nu lepădare, nu negare consistentă în termeni dar săracă în idei estetice, dar evoluție firească, rapidă și fructuoasă descoperire a izvoarelor unui lirism și nou și adânc uman și însemnat cu pecetea originalității. [...] Faptul că ofensiva unor principii poetice vii, încercarea de reaşezare a valorilor printr-o nouă accepție a specificului poetic se autointitula ofensivă a modernității împotriva tradiției are cel puțin două temeuri. Cel mai de suprafață poate fi de natură strict tactică, încercând să fructifice cât mai mult din avantajul pe care îl presupune rezonanța termenului de modernitate ca atare. Cel de al doilea ține, chiar dacă mai depărtat, de firea lucrurilor; față de poetica încriminată, cea de la «Steaua» era evident modernă, cu un avans de mai mulți pași în ritmul unei evoluții pe care nimeni n-o poate îngheța; ofensiva de atunci se încadrează în seria nesfârșită de înfruntări care au opus în artă vechiul și noul, iar, pentru definirea termenilor, această opoziție contează în primul rând și abia în al doilea principiile estetice, care sunt mai mult auxiliar strategic și pot fi luate de oriunde, adică și din fondul tradiției, cu condiția să aibă o adresă ofensivă. Meditând astăzi la cauzele care au putut opri fronda artistică de la «Steaua» în pragul pozițiilor avangardiste, la refuzul acestei grupări de a-și absolutiza revolta, ni se dezvăluie un raport foarte semnificativ: acțiunea s-a desfășurat în primul rând în numele Poeziei, iar abia în al doilea în cel al unei anumite formule poetice. Se cerea deci descătușată ideea de poezie de toate implicațiile și rătăcirile care o contraziceau. Ceea ce se nega era nonpoezia drapată în haina versului și înarmată cu etichete țipătoare. De aici, deschiderea foarte largă a unghiului de interes și receptare înspre poezia universală, de aici proclamarea grăitoare a unei ascendențe echilibrate, definite în primul rând prin factorul valoare și abia în al doilea prin factorul formulă, de aici raporturile de bună vecinătate cu avangardismul, utilizarea lui în măsura în care putea contribui la sprijinul cauzei comune”. □ Mircea Tomuș se întrebă în continuare: „Și totuși, formula poetică, o anumită formulă poetică, în ce măsură a fost implicată în evoluția interesului pentru poezie al «Stelei»? Lucrurile nu sunt ușor de clarificat dar, menținându-ne în limitele aceluiași exercițiu de trasare a unor vectori, credem că, după ce bătălia pentru Poezie a fost lansată, după ce i s-a proclamat cale liberă, chiar dacă a lipsit insistența în definirea precisă a specificului poetic, cea dintâi problemă care s-a pus a fost aceea a formulei poetice. Vrem să

spunem deci că «Steaua» și-a definit o formulă a ei proprie și a păcătuțit chiar, așa cum se întâmplă mai totdeauna, în ambiția de a echivala această formulă cu Poezia. Bacovia, Blaga, Arghezi, Voiculescu, Pillat, Adrian Maniu, Vinea, Fundoianu fixează prima etapă a unei ascendențe care, se poate observa, aspiră mai întâi de toate la un larg spațiu național, iar apoi la exemple de exprimare a unui fond liric în construcții încheiate și echilibrate, a căror împlinire arhitectonică să nu fie dictată de vreun plan discursiv ci de libera evoluție, muzicală, a lirismului nuanțat de meditație sau descripție. Cea de a doua etapă, mai îndepărtată, a acestei ascendențe urcă prin Goga, ocolindu-i evident pe Coșbuc și negând tot ce este coșbucianism în poezia lui Goga, până la izvorul pururi și primordial al poeziei române, Eminescu. Momentul Goga activează conștiința regională a poeziei de la «Steaua», ce părea la un moment dat cu totul dizolvată. Pe firul acestei descendențe în jos, Blaga, receptat încă o dată, ca transilvan de astă dată, fixează acestei conștiințe regionale ștacheta înaltă a valorii și în același timp predominarea lirismului. Prin aceasta, poezia de la «Steaua» indică o răspântie în evoluția versului de dincoace de munți, distanțându-se de linia preponderent epică urmată de poezii Cercului Literar de la Sibiu și modificându-și raportul cu un înaintaș pe care îl revendicase odată aproape cu exclusivitate: Beniuc. Față de cei dintâi, atitudinea este de înțelegere în numele comunei dăruiri Poeziei; spre cel de al doilea a mai rămas puntea comună a lirismului meditativ. Eroarea de a pune semn de egalitate între formulă și poezie i-a costat pe cei de la «Steaua» pierderea unui pas în cadența unanimă a evoluției versului românesc. Era poate și un sentiment de autosatisfacție, o savurare a calității de deschizător de drum cu atât mai mulțumitoare cu cât se desfășura în taină, trebuie s-o spunem, ignorare din partea unora intenționată, din partea altora nu. [...] □ Critica «Stelei» a venit cu un minut mai târziu în întâmpinarea noului fenomen poetic, iar confuzia valorilor, care mai stăruie și care convine multora, o face să se păstreze în oarecare rezervă. În acest context, ne putem întreba dacă situația este alarmantă. Ceea ce ne îndeamnă să răspundem negativ nu este un optimism superficial, de moment. Pericolul cel mai grav pentru poezii de la «Steaua», acela al închistării în propria formulă, este pe cale de a fi soluționat pe mai multe căi: în primul rând, prin aportul din afară al unor poeți care îi pot nuanța, fără să distoneze, concertul liric precum și prin promițătoarele contribuții ale tinerilor; în al doilea, prin propria capacitate de a se regenera, apoi, prin chiar instalarea în formulă, prin recondiționarea ei valorică, prin păstrarea unui nivel care nu amenință cu deprecierea; în fine, ultima cale este cea a interesului, permanent și tot mai sporit, pentru exemplul poetic autohton și universal. Dar, în acest fel se ajunge la o nouă situație: depășită formula, sau, în orice caz, înconjurată de noi perspective, se schimbă ponderea ei în cadrul interesului general al revistei pentru poezie. Căci, dacă astăzi se poate vorbi despre poezia de la «Steaua», aceasta nu se face atât prin trimitere la o anumită modalitate poetică, mai mult sau mai puțin înghețată, cât prin desemnarea unui interes, a unei atitudini și a unui gust pentru poezie în general. [...] Nici în plan teoretic nu există

prea mari motive de îngrijorare. Este foarte adevărat că felul în care s-a desfășurat cea dintâi ofensivă literară a «Stelei», în numele unei poetici care astăzi e înglobată tradiției sau, în cel mai bun caz, nu este anexată inovației, ar putea alimenta părerea că ne aflăm pe un sol eminentemente tradițional. Dar vom cădea oare, cu toții, încă o dată, în eroarea de a echivala tradiția cu non valoarea? Sau vom căuta cu aceeași nelimepezită privire teoretică în jurul nostru? Căci ce se întâmplă? Astăzi, pe lângă soluția, abuzivă, de a confunda valoarea cu inovația în absolut, domeniul acesteia din urmă este situat în exclusivitate în zonele experiențelor avangardiste, trecute și prezente. Este însă cazul să observăm că reactualizările avangardismului (înglobând aici experiențele suprarealiste în primul rând, dar și cele constructiviste, futuriste) dețin deja în ultimul moment al poeziei noastre o patină care nu mai este exclusiv a noului. Cuvântul de academizare a avangardismului a fost rostit, numai că viza cu precădere aspectul teoretic și istoric literar al problemei. Credem însă că academizarea avangardismului la noi privește și practica poetică cea mai actuală. Poate academizare e mult spus și în acest caz e preferabil să ne păstrăm în vecinătatea termenului de tradiție. Noile experimentări, de sorginte poetică avangardistă, au la noi câteva semne de învechire. Cel mai evident este masiva lor intrare în domeniile livrescului. S-a renunțat la principiul preponderenței calitative, copleșitoare chiar la un moment dat, al vieții față de livresc, al experienței trăite față de experiența intelectuală. Poezia suprarealistă a lui Leonid Dimov inundă tărâmurile prerenășterii franceze, ale preiluminismului românesc, ale patriarhalității noastre, care sunt, toate, fapte de cultură. Nichita Stănescu este ispitit de dulcele stil clasic, executând o ieșire, dintr-o formulă anterioară, pe aceleași cărări ale exercițiului intelectual. La fel, Ion Gheorghe, care-și asociază zonele cețoase, de limită dintre folclor și poezia cultă. Urmează, în mod necesar, posibilitatea unei revalorificări a resurselor de nouitate ale tendinței contrare. Jocul dialectic al termenilor de tradiție și inovație poate deschide perspectiva ca, în momentul în care inovația (ar fi prea mult s-o numim fosta inovație?) alunecă într-un con de umbră, învechindu-se, ceea ce s-a numit până acum tradiție (exceptând, bineînțeles, zona periferică a nonvalorilor care au fost incluse tradiției) să aibă șansa de a dezvălui resurse vitale neașteptate, sevă pentru revitalizarea Poeziei. Sunt, acestea, desigur, mai mult presupuneri, ipoteze pentru o dezvoltare de viitor pe care nu avem cum s-o pronosticăm prea îndeaproape, chiar dacă ne nutrim cu iluzia că îi presimțirii cărările”. ■•Apare articolul critic *Pâinea noastră* semnat de Tudor Arghezi în care scriitorul amendează tendințe burgheze. „Venind vorba într-o tabletă precedentă, de calitate, ea privea o minoritate, calea, valea, de scriitori, solidari între dânșii când nevoia nucleului cere ostracizarea unora din afară, «mâncându-se» totuși reciproc pentru întâietatea practică de care flămânez. De altfel, apetitul, canibalic se ivește și într-alte specialități de exprimare, fiecare înfometat socotindu-se, cu deosebire în multiplii lui Zero mai chemat să-și domine colegii și să-i împiedice din evoluția naturală. Se repetă, în mai meschin și mai fățarnic, lupta istorică ascunsă dintre prinții moște-

nitori la tronuri, în care otrava și stiletul în spate au jucat îndelungată vreme un rol suveran al aristocrațiilor suprapuse. Tendința nucleului, conștientă sau nu, e crearea unei burghezii literare, a unui conclav de cardinali și mandarini exclusiviști, cei mai slabi de înger și tineretul începător pierzându-și în descurajare echilibrul și legitimele oneste aspirații. Calitatea privea prin urmare arena în care cu pana la ureche, dacă nu și cu panaș la șapcă, jockeyii literari aleargă și stau călărind Pegasul, când în șea, când pe grumaz, când pe șale, unii din ei ieșind la curse călări și pe prăjină cu steag – vai de măruntaiele lor din partea locului, tocite. O altă eventuală tabletă ar fi propus întreprinderii de aparate de mare precizie, înființarea unui manometru pentru detectarea și a calității caracterului la candidați, mașină destul de complicată de vreme ce ar fi comportat o întreagă scară de nuanțe, de la javră incipientă până la canalie integrală. Numai singura paranoia poate să dea o gradație bogată. Probabil că aparatul putea să fie condus de o simplă baterie uscată 4,5 v. Modul de întrebuințare ar fi putut să fie aplicat încă din momentul când insul, cuprins de o fericită euforie de sine, începe să calce o statuie. Am văzut în ospiciul Bel-Aire în cantonul de Geneva un Goethe, un Dante, un Bonaparte și alte celebrități în pijama. Unul scurt de-o șchioapă repeta pentru orice vizitator o frază stereotipă: «Vezi, dumneata, și Napoleon a fost mic dar câte victorii nu a raportat». Detectorul ar putea să de cele din vreme până și simptomele prevenitoare neobservate, pentru stabilirea tratamentului adecuat, fie și veterinar, mai înainte de o finală internare, iar societatea ar avea de recuperat un element amenințat să dispară. Ar fi fost oportună și organizarea unui concurs cu temă dată publică, al tuturor scriitorilor, indiferent de vârstă și notorietate, pentru verificarea potențelor artistice reale, menținute sau degradate, foarte utilă și ea pentru slăbirea beției de sine. Dar iată că un alt concurs pentru calitate s-a inaugurat pentru brutari: bună idee! Cu toate că pâinea noastră, neagră și albă e așa de gustoasă, concursul o vrea delicioasă: efort pentru dublă excelență. Acum vreo 60 de ani – mă rog și pardon! se încinsese la Paris între Emil Gauthier, cronicar științific apreciat și Remy de Gourmont, incomparabilul comentator al revistei «Mercur de France», un scriitor despre care spusese fiziologia că reprezintă cel mai înalt nivel atins până atunci de Om. Cel dintâi apăra coca muncită cu malaxorul mecanic. Celălalt susținea că pâinea e mai gustoasă frământată cu brațele în sudoare. La sudoarea plugarului în arătură și a secerișului, se adăoga în bobul de grâu, prefăcut făină, sudoarea luptei cu aluatul, pâinea căpătând un gust pe care, afirma Gourmont, frământarea mecanică nu e în stare să o dea. Ar fi de crezut că sedus de poezia cuvintelor, filosoful o atribuia și chiflilor scoase din cuptor. Polemica s-a încheiat indecisă cu un articol de humor, *Le philosophe dans le pétrin* (Filozoful în copaie) al spiritualului Gauthier, și unul și altul de multă vreme nemaiputând nici să guste franzela. Parcă amândoi ar fi avut dreptate, dacă ne-am raporta la pâinea noastră cea de toate zilele, îmbelșugată, ieftină și variată. Fabricile își distribuie produsele învârtite cu mestecăul motorizat, iar gospodinele, de pildă, din provinciile ardelenne, scot din cuptoare pâinea cât roata, frământată cu

brațele în covată. Gospodarul și-o ridică la piept până sub bărbie, ca o vioară, o înjunghie și despică un colcovan. Dacă se întâmplă să-i cadă felia de pita de subt cuțit, el se apleacă până la pământ, o ia de jos cu sfială religioasă. Pâinea îi este sfântă și nu trebuie întinată. Și o sărută. Concursul muncitorilor brutari e o întrecere pentru calitate”.

• **[„Tânărul leninist”, nr. 12]** C[ristian] I[on] prezintă antologia *Din stejar, stejar răsare*, apărută la Ed. Militară, 1969: „După culegerea intitulată *Vârstele patriei*, tipărită în urmă cu câțva timp, Editura militară a editat un nou volum care selectează din nenumăratele pagini literare care s-au scris despre istoria patriei noastre pe acelea care se referă la momentele principale ale luptei pentru independență și suveranitate națională. [...] Trecutul frământat, luptele duse pentru apărarea ființei naționale străbat operele dramatice cele mai izbutite ale lui Hasdeu, Delavrancea, Davila, romanele lui Sadoveanu, Rebreanu și Cezar Petrescu, lirica lui Eminescu, Coșbuc, Camil Petrescu, Arghezi, monografiile istorice ale lui Bălcescu, Vasile Pârvan și Nicolae Iorga, ca și cele mai izbutite lucrări ale scriitorilor contemporani care s-au aplecat cu precădere asupra zbuciumatei perioade a anilor '44.[...] Bătălia de la Podul Înalt, de pildă. Este înfățișată prin pana unor scriitori extrem de diferiți, cum sunt Grigore Ureche, St. O. Iosif, Costache Negri, Nicolae Iorga, Mihail Sadoveanu și Radu Teodoru, oferind o imagine complexă, caleidoscopică a diferitelor interpretări fondate pe experiențe diverse”.

■•N.[icolae] V.[ințanu] semnaleză apariția studiului *Români în Rezistența franceză*, Editura politică, 1969: „Participarea comuniștilor români la lupta popoarelor pentru libertate și socialism, pentru victoria ideilor revoluționare are tradiții îndelungate. Recentul volum de amintiri ale luptătorilor români în *Rezistența franceză*, apărut la Editura Politică, prezintă cititorului faptele glorioase ale acestuia, eroismul și simțul lor politic în lupta pentru zdrobirea fascismului. Derularea amintirilor fiind făcută de reprezentanți de seamă ai luptei antifasciste, ca Gh. Vasilichi, Victor Ionescu, Radu Florescu, Alexandru Jar, Mihail Florescu, Gheorghe Gaston Marian și alții, care s-au remarcat în acele vremuri prin spirit de sacrificiu, dă lecturii ... atractivitate, autenticitate”.

• **[„Teatrul”, nr. 12]** Numărul se deschide cu editorialul *La mulți ani!*, desemnat: „Caietul de față al revistei noastre se deschide sărbătorește cu Mesajul adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu slujitorilor teatrului din întreaga țară, la împlinirea unui veac și jumătate de la inaugurarea primului teatru în limba română în capitala țării noastre. Înalta urare: «spor la muncă, noi și însemnate biruințe pe calea propășirii artei și culturii socialiste», cu care se încheie mesajul, stăruie, încărcată de o nestinsă emoție, în gândurile și deciziile de viitor ale fiecăruia dintre oamenii și creatorii teatrului nostru. [...] Inițiat sub imboldul acelorași înalte indicații, și călăuzit de ele, a fost și modestul act al «premiilor revistei Teatrul», prin care, printre altele, am socotit să putem cinsti, prețui și contribui la stimularea creațiilor noastre dramatice și scenice inspirate din problemele și închinare formării conștiinței omului constructor al patriei și culturii noastre socialiste. Se

vor, aceste premii, și un dar simbolic oferit marelui public, acestui public pe care-l știm cât de entuziast freamătă la marile și autenticele emoții și desfătări ale artei. Tot lui, în primul rând, îi consacram, de altfel, eforturile noastre de a da sens, culoare, lumină, căldură acestor pagini, pe care le dorim punți, de adâncă și netulburată comuniune de drum și doruri, între creatorul de artă și iubitorul de artă”.

□•Apare știrea *Premiile revistei „Teatrul” pe anul 1969*: „În ziua de 22 decembrie s-a întrunit juriul format din: Margareta Bărbuță, Radu Beligan, Matei Călinescu, Mihnea Gheorghiu, George Ivașcu, Virgil Teodorescu și Radu Popescu – președinte, și a decernat, prin vot secret, premiile revistei «Teatrul» pe anul 1969, următorilor: *Premiul de dramaturgie*: D. R. Popescu *Premiul pentru interpretare feminină*: Leopoldina Bălănuță, Silvia Ghelan *Premiul pentru interpretare masculină*: Emil Botta, George Constantin *Premiul de regie*: Radu Penciulescu, Crin Teodorescu”.

□•Apare și informația despre *Premiile Festivalului Național de Teatru 1969*.

□•Apare montajul *De anul nou*, cu urările semnate de Victor Eftimiu, George Calboreanu, Radu Beligan, Aurel Baranga, Tudor Mușătescu, Sică Alexandrescu, Virgil Ogășanu, Ilie Păunescu, Paul Everac, Ștefan Bănică, Ileana Iliescu, Sorana Coroamă, Virginica Romanovschi, Gina Patrichi, Silviu Stănculescu, Borbáth Otilia, Csergöffi Laszlo, Marina Krilovici.

□•Premiul pentru cel mai bun spectacol al Festivalului a luat *Coana Chirița* de Tudor Mușătescu, după Vasile Alecsandri, versiune scenică și regie de Horea Popescu.

□•Mircea Malița semnează *Teatrul în anul 2000*: „Proorociri sinistre se grăbesc să anunțe stingerea unuia sau altuia din genurile literare o dată cu intrarea într-o zonă de civilizație tehnică și de noi preferințe intelectuale, zonă simbolizată de anul 2000. S-a prezis sfârșitul poeziei și se emit îndoieli cu privire la soarta teatrului. Este suficient ca viitoarele decenii să deplaseze gusturile cu un interval echivalent aceluia care ne-a schimbat atracția pentru operă, și dramaturgia cade de pe pedestal. Sunt factori care ne fac însă să pledăm pentru teza opusă: *teatrul are toate șansele să rămână la loc de cinste în ansamblul expresiilor de cultură*”.

□•Apar două poezii, *Apollo 1* și *Apollo 2* de G. Ionescu-Gion.

□•Paul Anghel semnează *Istoric – anistoric – contemporan sau trei opoziții bizare*: „De ce istoric?... De ce nu contemporan?... De ce se exclud sau de ce sunt puși să se excludă cei doi termeni?... Chestiunea mi se pare o invenție de cronicari dramatici și n-aș stăruia asupra ei, dacă viciul de judecată din care decurge n-ar decurge el însuși din păcatul original al mesianismului nostru pașoptist, despre care am mai vorbit cândva. Ce-i imputăm, din fe-reastră zilei de azi, aceluia dulce secol romantic, care l-a invitat pe artist în cetate, drapat în eșarfa tricoloră, cu cocarda revoluționară în piept?... Ce-i imputăm, din același unghi contemporan, teatrului-afiș al anilor Revoluției, teatrului străzii și al uzinei, radicalismului estetic ce a impus genul *aghitka*?... Ne imputăm, în fond, o anume naivitate și imputăm contemporanilor acelor formule naivitatea. O naivitate estetică și politică. [...] Este acel teatru care nu răspunde la nici o întrebare, care nu-și propune să rezolve nici probleme istorice, nici probleme contemporane, care, fiind aderent la... nimic, boicotează aderentul, atât la istorie cât și la con-

temporaneitate, rezervându-și dreptul de a rămâne deasupra, într-o sublimă și inocentă postură anistorică. În această chestiune, Blaga n-are nici o vină.”

□ Apare ancheta *3 întrebări pentru 7 scriitori*. Întrebările: „Care este evenimentul literar-dramaturgic al anului 1969? Cum se încadrează literatura dramatică contemporană în circuitul editorial? Cum acționează asupra creației teatrale realitățile poeziei și prozei actuale?”. La anchetă răspund: □ Edgar Papu: „1. Faptul că literatura noastră dramatică originală a fost lăsată numai pe seama teatrelor a corespuns unei adevărate obstrucții a ei. Teatrul constituie un debușeu infinit mai restrâns decât editurile. El nu poate satisface volumul real al literaturii noastre dramatice. De aceea, editarea dramaturgiei noi românești este un act imperios necesar. Printr-însul se pot scoate la lumină adevărate comori, menite altfel să zacă în întuneric și să ne dea o imagine diminuată a potențialului literar din cadrul actualității noastre. 2. Piesele lui Băieșu, Marin Sorescu, Paul Everac, Omescu, actuala *Alizuna* a Tinei Ionescu, și încă alte câteva manifestări valoroase ale tinei generații ne dau numai o vagă idee de ceea ce se creează, ca literatură dramatică, la noi. Există atâtea piese încă nepublicate și nereprezentate care merită neapărat să vadă într-un fel lumina. Ne referim în special la Petru Manoliu, cu drama în versuri *Ovidiu*, și mai cu seamă *A fost nebună bătrâna?*, o adevărată revelație dramatică, îndrituită să figureze în repertoriul universal. Trebuie o acțiune susținută de cercetare a manuscriselor de teatru, aflate prin sertarele dramaturgilor necunoscuți. Se vor găsi adevărate surprize. 3. Genurile literare au conviețuit totdeauna într-o strânsă interdependență. Această interdependență apare astăzi mai accentuată decât oricând. Este suficient numai să amintim că Heinrich Mann a inițiat *nuvela dramatică*, Bertlor Brecht *teatrul epic*, iar Garcia Lorca, *teatrul liric*. În acest mediu de cvasicontopire a genurilor nu se mai poate vorbi de o dramaturgie românească separată de contextul întregului nostru ansamblu epic și liric.” □ Ovid S. Crohmălniceanu: „1. Piesa care cred că este evenimentul literaturii noastre dramatice este fără îndoială *Iona* de Marin Sorescu. 2. Sunt pentru editarea pieselor de teatru, ca și a lucrărilor teoretice despre teatru, cu singurele condiții: a) ca primele să fie cu adevărat opere literare și b) ca ultimele să stârneasă realmente interes prin originalitatea ideilor. 3. Apariția piesei *Iona* atestă tocmai o fericită simbioză între teatru și poezie.” □ D. R. Popescu: „1. Îmi pare bine că teatrul este încadrat în literatură. Este un drept al său, fiindcă, înainte de a fi spectacol, o piesă este totuși o lucrare literară. Păcatul este însă că nu s-a ținut seama de acest lucru, considerându-se, de către unii, că textul dramatic trebuie să aibă în primul rând virtuți scenice. S-au scris multe piese cu virtuți scenice și cu succes de public, dar care n-au spus nimic spectatorilor și nici specialiștilor, piese care nu rezistă dincolo de efemerul spectacolului, sunt moarte, au reprezentat un moment, o conjunctură. N-au avut nimic din ceea ce este permanența adevăratei literaturi. Pledez pentru un teatru care să fie în primul rând literatură, un teatru care, înainte de toate, să se poată citi și să reziste la această primă probă, cea de a doua fiind spectacolul. Dacă textul are și virtuți scenice, cu atât

mai bine. 2. Este îmbucurător că se editează volume, și acestea fiind un drept al teatrului, piesele scrise trebuie să se și tipărească. Așa cum au apărut zeci de volume, dar numai câteva sunt bune, nici editarea teatrului nu dă certificatul de capodoperă. Înainte apăreau volume de teatru semnate de autori, consacrați de scenă. Ar fi bine să fie și invers. Să se pornească de la debutant spre clasic. Poate așa autorul va avea mai mult de învățat de la critică.” □ Nichita Stănescu: „Doresc să pot citi tipărite cât mai multe piese de teatru, de autori originali ,pentru că numai așa îmi pot face o părere despre teatru ca literatură. Cu cât sunt mai mulți autori tipăriți, cu atât mai mult se creează șansa de a alege într-adevăr pe cei mai buni. Când n-ai între cine și cine să optezi în teatru, atunci optăm pentru poezie. Este poezia teatru? Nu. De ce? Pentru că ea nu se joacă.” □ Al. Ivăsiuc: „1. N-am urmărit cu atenție aparițiile de cărți de teatru. Însă un eveniment – așa cum ați formulat întrebarea – nu este o evaluare, ci un fapt social, înseamnă vâlvă, opinie publică, măcar cea specializată. N-am auzit de așa ceva, deci probabil n-a fost, pentru că nu mă țin departe de redacții. Acum câțiva ani, când «Luceafărul» a publicat *Iona* a lui Marin Sorescu, faptul era comentat de toți, existau apărători fanatici, alții aveau rezerve, nimeni nu era indiferent. Așa arată un eveniment. 2. Cred că s-ar putea face mai mult. Am dat exemplul cu *Iona*. Dacă piesa nu s-ar fi tipărit întâi, cred că nu s-ar fi jucat. Pe lângă alte motive, e suficient de menționat faptul că a tipărit o piesă cere mai puțin efort și cheltuială decât a o juca. Apoi, revista «Teatrul», de pildă, publică piese, unele foarte interesante. «România literară» a publicat piesa lui Paul Anghel, *Viteazul*. Critica le tratează ca pe niște fragmente sau schițe, ca și cum n-ar fi opere încheiate. O discuție a lor ar avea importanță în promovarea valorii. Rezervele pentru cine le are, trebuie aerate, expuse în public. Toți ar avea de câștigat: și autorii, și publicul, și chiar cei ce răspund de fenomenul teatral. Discuția liberă, de pe poziții ideologice limpezi, n-a stricat niciodată unui climat literar. 3. Bineînțeles că există, e un adevăr à la Palisse. În condițiile noastre concrete, de pildă, evoluția poeziei și a prozei pune în evidență carențele din teatru. Cultura e un peisaj cu reliefuri, un tot – cu secrete, fuziuni și interdependențe. În România, nu cred că teatrul poate scăpa influenței poeziei noastre majore, chestionărilor prozei – mișcării de idei. *Iona* e o naștere a poeziei lui Sorescu, dar oare dramaturgii nu sunt influențați de viziunile lui Nichita Stănescu, chiar când nu sunt poeți? Așa se formează un *stil*, într-un *spațiu* cultural. Literatura noastră merită această subtilă unitate.” □ Leonid Dimov: „1. Piesele lui Marin Sorescu continuă să fie evenimentul literaturii dramatice și în 1969. Dacă n-au devenit și un eveniment teatral, aceasta nu cred că e vina lor. 2. Se editează intens Shakespeare, Cehov și alți clasici (poate Ibsen e mai neglijat). Intensitatea editării clasicii n-ar trebui să împiedice editarea pieselor moderne, atât străine cât și românești. Altminteri, nici nu putem afla dacă tinerii noștri dramaturgi fac sau nu un teatru modern. Publicarea este primul pas către spectacol și poate frâna fenomenul de demodare a gustului publicului, atunci când acest fenomen are loc. 3. Deosebirea dintre proză, poezie și teatru privește exclusiv lun-

gimea de undă a acestor trei moduri de creație literară. Nu mă refer la cunoaștere, ci doar la creație. În literatură, cunoașterea este un domeniu accesibil numai *poeziei*, chiar dacă poezia se întâlnește într-o piesă, o nuvelă sau un catren. Sunt atât de convins de interdependența celor trei modalități literare, încât am scris o carte alcătuită din trei piese, trei proze și trei poeme. În ipoteza că în drumul ei spre tipar nu va întâlni inamici ai interdependenței genurilor, cred că această carte va însemna o pledoarie pentru reprezentarea unor spectacole mixte, care să destrame limitele ce despart poezia, teatrul și proza. Am reface astfel un vechi mister.” □ Gh. Tomozei: „1. Nu socotesc că anul acesta a avut un moment de excepție. 2. Salut în primul rând apariția Bibliotecii Teatrului Național, în care să se publice toate textele de calitate, ele putând fi cumpărate împreună cu biletul de intrare. Văd colecția în condiții grafice modeste, pentru a nu costa mult. Și apoi, editurile să se preocupe cu mai mare insistență de tipărirea teatrului contemporan. Noi avem tendința de a ne preocupa excesiv de realizarea unor ediții «monumentale». Ele sunt utile, dar târzii pentru fenomen. M-ar interesa apariția în volume a eseisticii de teatru. Sunt intrigat că nu a apărut cartea lui Jan Kott despre Shakespeare. Mai puțină literatură anecdotică biografică și mai multă literatură eseistică de înalt nivel. 3. Cred că teatrul, proza și poezia au funcții independente. O spun ca poet. Cred, cu «aristocrație», că lauda supremă adusă unei manifestări de artă este asemuirea cu poezia”. □•Miron Radu Paraschivescu înființează o rubrică nouă, *Civilizația ochiului* (originea titlului este explicată: „Titlul generic al acestei rubrici, pe care l-am folosit și cu ani în urmă într-o altă revistă, nu-mi aparține și tocmai de aceea vreau să-l explic. L-am auzit în timpul unor colocvii literare internaționale ținute în Iugoslavia acum patru ani, iar împerecherea fericită de cuvinte a fost rostită, dacă-mi amintesc bine, de scriitorul francez Claude Aveline. Nu știu dacă era o formulare dinainte pregătită sau face parte din acele «cuvinte dăruite» cum le spunea Valéry, ce i-au venit pe buze vorbitorului într-o clipă inspirată. Fapt e că Aveline susținea în acel colocviu că lumea modernă trăiește, prin cinematograf și televiziune, într-o epocă de civilizație a ochiului.”), iar primul text din această rubrică e „*Noul val*” în *cinematografia țărilor socialiste*. □•Matei Călinescu publică *Note despre comicul lui Samuel Beckett*: „Comicul beckettian este un *comic al golirii de sens*: felul cum a fost el receptat (fie și cu prețul ironiei necruțătoare din însăși opera acestui mare scriitor) dovedește nevoia noastră, poate tragică, de semnificație: oricum, nevoia noastră de tragic. Astfel încât, chiar preveniți fiind, vom continua să spunem textul beckettian unei lecturi tragice; descifrările parțiale, inspirate de metode și stiluri de gândire diferite, oricât ar fi ele de arbitrar în aparență, rămân niște mijloace – mai potrivite sau mai puțin potrivite țelul final – de a construi în interiorul ciudatului, dar foarte rigurosului *Circ* al lui Beckett structura tragicului – derizorie și totuși cât de tenace iluzie. Și așa, *neputința* de tragic se transformă chiar în tragic”. □•Apare *Suferința în doi* de Ion Băieșu. □•Apare *Socrate*, dramă de Dumitru Solomon. □•Apare poezia *Despărțire* de Vasile Nițulescu. □•În *Din sertarul unui fost cronicar scep-*

tic: Alec Popovici apar mici decupaaje din texte: *Cronicar bătrân*; „*Creatoare*”; *D-ale teatrului...* „*Istorie*”...; *Un Ionescu, doi Ionești*. □•Apare *Minime* de Nicolae Tăutu, aforisme despre textul dramatic.

• [„*Tomis*”, nr. 12] Al. Protopopescu semnează cronică literară la *Principele* (1969), de Eugen Barbu, o carte care „este, în clipa lui cea mai subtilă, lucrarea unui duh cantemiresc reînviat în ceea ce are istoria mai veșnic și mai adevărat și transpus cu «ieroglifa» și sensibilitatea timpului de-acum. [...] Nefiind nici un roman istoric, nici o parabolă în sens foarte strict, *Principele* decurge parcă în miresmele unei legende cu afurite vorbe și personaje, cu ceremonii galante și înfiorătoare în același timp, prin care ființa și materia ajung împreună la judecata supremă. În această ordine, convențiile romanului sunt pe cât de evidente pe atât de seducătoare, pe cât de multe, pe atât de necesare. Căci sub această aureolă legendară, sub pavăza unei limbi în stare să-l disculpe pe autor de orice intenție imediată, cu documente topite în poem și-n acuarelă, faptele și personajele se dezvoltă în uriașe simboluri trans-semnificative”. Analiza volumului îl face pe semnatarul cronicii să constate că „*Principele* e o carte singuratică care, născându-se din propria ei lege și ademenind prin frumusețe, există prin afurisenie...”. □•Florin Muscalu semnaleză apariția volumului *Steaua Venerei* (1969), de Constantin Tonegaru „un simbol al generației sale. Sunetele din D. Stelaru, Geo Dumitrescu sau Ben. Corlaci (Emil Botta am mai adăuga noi...) pe care încă din 1945 Cornel Regman i le identifică, pot constitui, într-un fel, argumente pentru cele spuse mai sus. Generația imediat postbelică își disputa supremația poeziei autentice între «grupul baladist» al «Revistei cercului literar» și «tinerii poeți bucureșteni» – avându-l în gesturi pe Tonegaru...”. Pentru recenzentul volumului, *Steaua Venerei* „reprezintă prin imaterialitatea simbolului un miraj de care poetul n-a vrut să se despartă”. □•Nicolae Balotă recenzează volumul *Pagini bizare* de Urmuz: „Una din primele surprize pe care ți le oferă lectura paginilor lui Urmuz este acea specie destul de riguroasă, de o aparență clasică, pe care și-a ales-o drept mod al exercițiilor sale literare, specie pe care putem să o numim a portretului-destin. [...] Urmuz nu prezintă cazuri întâmplătoare. El descrie caractere esențiale; narațiunile sale vizează permanente în destinul eroilor săi. El nu e nuvelistul care se oprește asupra unei întâmplări, a unui episod interesant din viața unui personaj, ci prezintă ceea ce face mereu acest personaj, ce este el. Astfel, nu numai trăsăturile caracterelor sale par perene, ci și actele lor. [...]Toate textele urmuziene sunt, deci, portrete în care se reține esențialul din «caracterul» unei ființe, esența aceasta perenă a sa constituind destinul ei”. Concluzionând, Nicolae Balotă observă că „aproape toți eroii lui Urmuz sfârșesc prin a cădea într-o corupție fără sfârșit, în acea situație a cadavrului viu. Tragedii? Nicidecum. Într-o lume lipsită de perspectivă etică, în care nu există nicio libertate [...], o lume în care nu sunt legi, [...] o lume a anarhiei totale, a vidului axiologic, nu este posibilă tragedia. [...]«Caracterele» umane pe care secole de-a rândul le-au cultivat moralisti și prozatori au devenit, în aceste portrete-destin urmuziene, farse ale carac-

terului uman”. ■•Despre Ion Gheorghe, autorul volumului *Cavalerul trac* (Ed. Tineretului, 1969), Marin Mincu consideră că este „singurul poet care nu ține în vreun fel de o generație sau alta. Originalitatea lirică structurală îl face de neînca-drat, dar îl lipsește (lucru rar) și de imitatori. [...] Ceea ce nu s-a observat până acum de către critică este apetitul pentru istorie al lui Ion Gheorghe. Fixat de la început într-o matrice de tip rural, [...] poetul ia în stăpânire prin *Căile pământu-lui*, spațiul rural și-l populează cu o aparență lirică nu îndestul de profundă. După un eseninism original prin care se întâmplă separarea subiectivă de cadrul rural, se trece la detașarea obiectiv-ontologică prin aventura lirică a *Noapților cu luna pe Oceanul Atlantic*”. Marin Mincu observă existența unei „metafore esențiale care să ne întoarcă din nou în copilăria magică a originilor. El nu face nicidecum mi-turi căci mitul nu depășește istoria ca realitate, ci divulgă istoria premergătoare mitului etnic de proveniență tragică. [...] *Cavalerul trac* va fi mai puțin un epos și mai mult un lirism inițiativ”. Remarcând măiestria lingvistică a autorului, Marin Mincu notează: „Ion Gheorghe știe să refacă naivitatea lingvistică a unei expresii arhaice, pierdute în copilăria limbii. Față de *Zoosofia*, *Cavalerul trac* dovedește purități de limbaj uimitoare. Ca expresie, Ion Gheorghe este cel mai inventiv poet din literatura actuală”. ■•I. Negoțescu semnează articolul *O nouă literatură* (II), continuându-și demersul început în numărul revistei din luna octombrie. De această dată, subiectul analizei îl constituie *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter* (1969), de Matei Călinescu: „În «portretul» inițial pe care îl face eroului său, Ma-tei Călinescu acordă lui Zacharias Lichter «o fizionomie de metafizician și de iluminat iudeo-german de la sfârșitul secolului al XVIII-lea». De fapt e vorba de o autocaracterizare a lui Lichter însuși, misterioasă și contradictorie”. Recenzent cărții notează: „Incomparabil prin consecvența neabătută și limpidă, prin ordona-rea ideatică cu care a creat acest personaj ludic-existențial (un hippy gigantic), unic în literatura noastră, dar meritând a fi descifrat pe un fir de tradiție ce poate coborî departe de spiritualitatea românească – și aparenta modernitate a ideății nu trebuie să împiedice viitorii cercetători de a-l urmări – textul lui Matei Căli-nescu substanțializează considerabil noua noastră literatură. Autorul *Vieții și opi-niilor lui Zacharias Lichter* a luat idei de mare circulație în problematica și hermeneutica vremii noastre spre a structura cu finețe și aplicație lucidă (într-adevăr venind din secolul luminilor), o posibilitate epică *sui generis*”. ■•Rubrica *Aniversări* cuprinde articolul *Un trubadur în strai de psalt: Anton Pann*, semnat de Vasile Baci: „Descins în istorie din legendă, Pann ni se înfățișează ca un Adonis tăiat în marmură de Tanagra. Duhul poetului a cărui memorie o cinstim plutește peste vâlul unei epoci plină de presimțiri revoluționare, dar și de serenade cu acompaniament de cobză și nai sub clar de lună care făceau deopotrivă lumina Bucureștilor de altă dată”. Semnatarul articolului creionează portretul „veselului cântăreț de strană, înzestrat cu o voce catifelată” care apare „în tovărășia unor dascăli recunoscuți și ei pentru arta interpretării cântecelor de lume, precum Pe-trache Nănescu, Barbu Paris Mumuleanu, Nicolae Alexandrescu, Marin Serges-

cu, la petreceri unde delectau un auditoriu numeros. [...]Cântăreț al cârciumilor dosite, unde fețele simandicoase beau vin vechi în odaia din fund cu perdele lăsa-te, Pann promovează cântecul de cramă într-o linie a tradiției vechi românești. [...] Fără a fi un cântăreț pasionat al iubirii, Pann revelă în dragoste un nobil do-meniu al împlinirii umane. Lirica de dragoste nu e conceptuală, ființa iubită, de-parte de a reprezenta o apariție serafică, are carnea mătăsoasă, invitând la beatitudinea unui paradis terestru”. Finalul articolului punctează valoarea activi-tății artistice a lui Anton Pann: „Prin inițiativa sa lăudabilă de recuperare a valori-lor muzicale ale trecutului se restituie muzicii naționale vechi melodii epurate de melisme orientale, de semnele unei spiritualități fanariote. El preface unele cân-tări «pe ifosul vechi românesc», apropiindu-le de sensibilitatea unui auditoriu format la școala cântecului popular. Ne închinăm cu pietate poetului prin a cărui străduință cărturărească neamul a putut cânta pe graiul și pe limba sa”.

■•Numărul din decembrie al revistei publică poezie, semnată de Virgil Teodo-rescu, Matei Călinescu, Victor Valeriu Martinescu, Valeriu Gorunescu, Agi Amet Gemal, Dan Mutașcu, Vasile Petre Fati, Ion Tutunea, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Leonid Dimov, A. E. Baconski, Nicolae Motoc, Virgil Mazilescu și An-drei Arhonte; proză de Eugen Lumezianu,

• [„**Viața militară**”, nr. 12] Publică versuri: Haralambie Țugui (*Odă în De-cembrie*), Dragoș Vicol (*Tricolor, Feciorii*), George Florin Cozma (*Schiță*”), Ni-colae Boghean (*Carnet de ostaș*), Ion Pietreanu (*Monologul microbistului*), Nicolae Tăutu (*Urare de Anul Nou*), Nicolae Dumbravă (*Colind*). □•Reportaje: Constantin Șola (*Geniștii, Primele stele*), Adrian Mierlușcă (*Treptele cercetării*), Ion Căpeț (*La frontiera dintre ani*). □• Proză: Nicolae Jianu (*Din scrisorile unui tânăr comandant*, III), Gheorghe Bejancu (*Niște povești care nu se mai sfârșeau*), Theodor Constantin (*Domnul Henry Balthazar*), alături de un interviu, consacrat de Nicolae Dumbravă, cu prozatorul Dragoș Vicol despre începuturile sale litera-re, dar și despre proiecte de viitor. □ O cronică literară este consacrată, sub sem-nătura lui Aurel Martin, romanului *Aproape de zei* de Radu Theodoru. □•Rubrica *Orizont* semnalează viitoarea apariție a volumului de nuvele polițiste și de spionaj *Crima de la 217* de Haralamb Zincă, în Editura militară. □•Două note de lector semnează Sorin Movileanu plachetei de versuri *Iarba de aur* a poetului Eugen Frunză, respectiv volumului de povestiri *Necunoscuții* de Ladmiss Andreescu. □ Emil Manu citește revistele liceelor și școlilor militare remarcând câteva nume: Ion Lilă, Lică Pavel, Constantin Cioceanu, Radu Boroianu.

• [„**Književni život**” / „**Viața literară**”, nr. 2] Editorialul *Године уснона* (*Anii ascensiunii*) este semnat de M. Jovanović: „Pe lista evenimentelor importante din anul acesta special– pe lângă Congresului al X-lea P.C.R. și aniversării elibe-rării patriei noastre de ocupația fascistă – cu siguranță e și 22 de ani de la declara-rea României republicii. Atunci, pe 30 decembrie 1947 practic a fost conturată intrarea ei în noua etapă a dezvoltării sociale – în etapa revoluției socialiste. [...] În procesul creării literaturii noi – ca o parte integrantă a noi culturi socialiste – o

atenție specială a fost dedicată tradițiilor avansate, cunoașterea moștenirilor contemporane progresive, și mai ales legătura ei fermă cu realitatea societății noastre socialiste, cerințele noului progres.”, iar Đoka Marjanović semnează poezia *Републико* (*Republică*). □•Apare interviul cu scriitorul Ion Arieșanu, *О правцима развитка савременог романа* (*Despre direcțiile dezvoltării romanului contemporan*), realizat de Živko Milin. Ion Arieșanu vorbește despre romanele apărute în ultimii ani de tinerii romancieri (Breban, Ivasiuc, Neagu), iar despre ultimul său roman spune: „Noul roman al meu este un fel de bildungs roman, crearea unei biografii, dezvoltarea și maturizarea unui destin. [...] Cu acest roman am vrut să dovedesc că în societatea noastră maturizarea și definirea personalității nu se petrec așa de ușor cum se adesea crede și că ele de fapt sunt rezultatul căutărilor lungi și dramatice. Neînfrânt, eroul meu este rănit și în același timp pregătit pentru luptă, pentru că crede în victoria finală a dreptății și a sentimentelor omenești.” □•Apare fragmentul din *Сусрети са Дучићем* (*Întâlnirile cu Ducici*) de Virgil Carianopol, tradus de Ć. □•În rubrica *Литерарна критика* (*Critica literară*) apare Andrei A. Lillin cu textul *Румунска поезија између два светска рата* (*Poezia română în perioada interbelică*), discutând creația literară din această perioadă, precum și evoluția ei și influențele literaturii universale. □•În rubrica *Литерарна хроника* (*Cronica literară*), Alexandra Indriș semnează *Успеси и вредност савременог румунског романа* (*Reușitele și valoarea romanului contemporan românesc*), un text în care discută romanele: *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu, *Fanar* de Horia Stancu și *Animale bolnave* de Nicolae Breban. □•În rubrica *Живот књига* (*Viața cărților*) apar: Nicolae Țirioiu semnează *Новалис на румунском* (*Novalis în română*), un text despre volumul *Poezii* de Novalis, traducerea și prefața de Petru Sfetca; Traian Liviu Birăescu semnează *Е. Барбу: Глад за простором* (*E. Barbu: Foamea de spațiu*), spunând că „Eugen Barbu [este] poetul care s-a rătăcit în proză”.

● **[„Viața românească”, nr. 12]** Vlaicu Bârna scrie despre *30 decembrie în relieful istoriei*: „În perspectiva celor douăzeci și doi de ani care se împlinesc de la proclamarea Republicii, evenimentul dobândește o semnificație sporită. De la această dată el ne apare integrat în relieful istoriei, operând organic o punte de trainică legătură între perioada eliberării... și deceniile următoare, în care patria noastră a cunoscut o înflorire fără precedent. Ziua în care țara a hotărât abolirea puterii suverane a coroanei și înlocuirea ei cu suveranitatea poporului însuși trebuie socotită, pe drept cuvânt, una din condițiile construcției socialiste din România. Ziua de 30 Decembrie poate fi raportată însă nu numai la evenimentele ale căror mărturii sunt consemnate în cronică ultimului pătrar de veac, ci și la sinoptica mișcării progresiste din țara noastră pe durata secolului care a precedat-o. [...] Biruința ideii generoase pe care o reprezintă această zi pune totodată în lumină figura înflăcăratului apostol al luptei pentru dreptatea socială și națională care a fost Nicolae Bălcescu”. ■•Cu ocazia împlinirii a 80 de ani de la moartea lui Ion Creangă, Const. Ciopraga, Savin Bratu, Mihai Zamfir se referă la opera

scriitorului moldovean. □•Const. Ciopraga notează despre *Fenomenul Creangă*: „Diferiți de taciturnii sadovenieni de la bălți și păduri, țăranii lui Creangă au replica promptă, impregnată de umor sau ironie. Locvacitatea nu se consumă în gol, de plăcerea taifasului, dovedindu-se, dimpotrivă, un exercițiu al inteligenței treze; chiar în basme, personajele lui Creangă dialoghează abundent, formulând raționamente, propunând aluziv lecții de conduită... Creangă e un moralist, dar un moralist jovial, gata să se autopersifleze... Privit sub latura paremiologică, de observator etic, Creangă e omul-proverb; sub cealaltă latură, de interpret al mitologiei populare, autorul de basme e, cum s-a spus un «Homer al nostru»... [...] Preocuparea de compoziție în amintiri e minimă, tehnica fragmentară fiind aici practică cu dezinvoltură... Iluzia stilului nescriptic e totală și totuși Creangă compune preocupat de ritm și echilibru”; □ Savin Bratu analizează două concepte: *Substanță și formă la Creangă*: „Un plan schematic nu e o analiză, ci un program pentru analiza ce abia urmează să se efectueze. Scopul nostru, e, în primul rând, să fi convins că nu e vorba, la Creangă, de o operă minoră menită să reflecte «frumos» lumea ce i-a preexistat și să dea expresie pregnantă unor basme știute de toți. Ci de un univers crengian unic și irepetabil, ca formă a conținutului solidară cu forma expresiei. Univers bineînțeles raportabil la lumea exterioară ca și limba populară, precum e orice semn... Dar univers raportabil la ceea ce nu e el tocmai pentru că el însuși există ca alcătuire originală, ca un «cosmoid» scris prin care se poate manifesta o substanță a lumii și a limbii umane”; □•Mihai Zamfir prezintă raportul dintre *Creangă și cultura*: „O reexaminare a modului în care privea Creangă cultura se impune cu necesitate, deoarece lectura operei scriitorului moldovean este încă ghidată pentru mulți ... de monumentală exegeză călinesciană. De mai bine de trei decenii, glosele călinesciene au o importanță, am zice, canonică și sunt prezente în conștiința majorității cititorilor cultivați, mai acut decât obiecțiile izolate, ridicate de un Vladimir Streinu încă de la apariția *Vieții lui Ion Creangă*”. ■•Ov. S. Crohmălniceanu notează despre romanul lui Pop Simion: *Criza de timp*: „Ceea ce ține să comunice lumii Pop Simion în ultimul său roman ar fi fost, sigur, răscolitor, dacă era realmente «strigat» din adâncul ființei. Nu încapă îndoială că avem de-a face cu o experiență-limită, trăită efectiv, că autorul a ieșit «marcat» din ea și confesiunea lui îi poartă numele. Dar între stările sufletești traumatizante și exaltante prin care naratorul a trecut și evocarea lor cu ajutorul cuvintelor se insinuează o «scriitură», adică o manieră «literară» de a spune lucrurilor, neautentică și, până la urmă, trădătoare. Astfel, zis, nu vocea omului de pe masa de operație, sbătându-se să-și mobilizeze în luptă cu moartea orice fărâma a instinctului vital, ci, adeseori, peste ea, acoperind-o, o alta impersonală, dată de rețetarul stilisticii”. ■•Constantin Parfene prezintă studiul Verei Călin: *Alegoria și esențele*: „Vera Călin realizează, în literatura noastră de specialitate, primul studiu amplu despre alegorie ca «element de viziune», ca modalitate de expresie autonomă, utilizând o vastă bibliografie a problemei, de la vechii autori de retorică (Cicero, Quintilian), până la cele mai noi cercetări

(Wellek și Warren, Jean Pépin, Angus Flechter... T. Vianu, G. Călinescu, Mircea Eliade...). Abia perceptibil uneori, direct și răspicat alteori, cercetătoarea își inserează însă întodeauna punctul de vedere”. ■•În articolul *Intenție și adecvare*, Adriana Iliescu face referire la poezia lui Ioanid Romanescu, Victoria Ana Tăușan, George Alboiu, Ioana Bantaș, Grigore Arbore: „Anul acesta Ioanid Romanescu a tipărit volumul *Aberații cromatice*, vădind un talent real atunci când se manifestă ca un sentimental teribilist, un fantezist ce se crede sfâșiat între mari contradicții... în realitate exprimând o neliniște convingătoare”. □•„Scriind poemele cu titlul *Existențe* Victoria Ana Tăușan este o moralistă. Să nu ne grăbim însă, termenul desemnează aici o realitate mai specială. N-ar fi vorba de nalaiza unor sentimente comune, generale decât într-un anumit sens, căci poate încerca să definească stări fulgurante, momente de grație ori doar clipe de uitare”. □•„Un univers de simboluri, dincolo de cel obișnuit, al elementelor terestre, s-ar părea că vrea să compună George Alboiu în volumul *Cel pierdut*. Întreprinderea sa este, în sine, cu totul poetică fiindcă, în ultimă instanță, orice poezie este o formă de limbaj ce ascunde un înțeles esențial. Caligrafiate cu majuscule... principalele simbouri ale lui George Alboiu sunt Câmpia Eternă, Muntele Singur, Marea Amețită. Poeziile sale par însă, nu o dată, basme, parabole ori alegorii”. □•„Ioana Bantaș se situează cu luciditate și sensibilitate, în tradiția liricii feminine românești, așa cum o cunoaștem din lirica Mariei Banuș ori a Magdei Isanoș. Cântă, cu limpezime și scurte scăpărări demonice, dragostea, senzualitatea și maternitatea. Un motiv important, în jurul căruia pivotează mișcarea lirică a multora din poeziile sale, ese acela al continuității genealogice”. □•„Suntem tentați să spunem că apariția volumului *Cenușă* al lui Grigore Arbore este surprinzătoare: un poet ce are curajul să se exprime pe sine fără să-și pulverizeze lirismul spre a-l face vizibil... Dacă încercăm să definim metoda poetului, va trebui, desigur, să-i dezamăgim pe cei ce au crezut că Cenușa ar fi volumul unui poet ce rimează ordonat și cuminte, conform prozodiei clasice... E o poezie țâșnită din rețineri, demoliri, echilibrări”. ■•În textul *Jocul umbrelor – prietenul meu Vinea*, Barbu Solacolu redă un fragment din *Jurnalul* lui Eugen Ionescu, unde dramaturgul vorbește despre Ion Vinea: „La începutul verii s-au împlinit cinci ani de la moartea lui Ion Vinea. Era născut la Giurgiu în 1895 – la 30 aprilie. [...] În *Journal en miettes* al lui Eugène Ionesco (titlu pe care înclin să-l traduc *Fărăme de jurnal*) se găsește o filă închinată lui Vinea. Apărută în 1967, la «Mercure de France», într-un substanțial și impresionant volum de reflecții, nu știu să fi fost vreodată citată, nici la data apariției și nici cu prilejul comemorării morții lui Vinea”. ■•În nota *Modestie*, Emil Manu susține originalitatea poeziei lui Vasile Zamfir: „S-a scris prea puțin despre poezia lui Vasile Zamfir, «depozitarul de vise» de la Editura pentru literatură, omul care distribuie poezilor cărțile lor imediat după apariție, cu miros proaspăt de tească... Vasile Zamfir a realizat până acum în cele două volume (*Sufletul copacilor*, 1965, și *Dimineață cu fluturi*, 1967) o poezie originală prin «bucolismul ei urbanizat», cum îl

caracteriza Victor Crăciun în prefața ultimei cărți”. ■•Leonid Dimov ține *Pledoarie pentru un nou poet, Emil Brumaru*: „„Întreaga omenire – spunea Gottfried Benn – se hrănește din câteva întâlniri cu sine, dar cine se întâlnește cu sine? Câțiva doar, și atunci sunt singuri.» Eu sunt înclinat să cred că Emil Brumaru este unul din aceștia câțiva. Pentru a vedea dacă solilocviile sale mai interesează și pe altcineva, el trebuie publicat, poezia sa trebuie adusă în fața instanței critice. Sunt convins, ca și nu prea grăbitul său redactor de carte, că ne vom afla atunci în fața unui nou poet, a unui poet nou, a unei poezii distincte, saturată de lucrurile unui smâlț de preț”. ■•Virginia Cartianu oferă detalii organizatorice despre al V-lea Congres Internațional al cercetărilor narațiunilor populare: „Dintre concluziile ce se pot trage din participarea la acest congres credem a nu greși afirmând că lucrările cercetătorilor români sunt la nivelul celor din străinătate. Participanții români au putut constata că metodele lor de investigație nu sunt întru nimic sub nivelul altor țări străine. Pe de altă parte, străinii interesați de cultura Europei au constatat, uneori cu oarecare surpriză, tezaurul folcloric din România, una din foarte puținele țări ale Europei industrializate care oferă încă un câmp bogat de investigație în zilele noastre”. ■•În cadrul rubricii intitulată *Cărți noi* semnează cronici literare: Dumitru Mitrana, Traian Stoica, Horia Oprescu, Virgil Gheorghiu, C. Crișan. □•Dumitru Mitrana prezintă volumul lui Teodor Mazilu: *Proză satirică*: „Actualitatea imediată a ultimelor două decenii își găsește în T. Mazilu reprezentantul cel mai susținut din falanga scriitorilor contemporani. Intenția autorului, aceea de a satiriza apucăturile unor oameni mult tributari trecutului, este salutară, deși sub raportul valorii artistice în sine, nu toate schițele sunt susținute de forța creației.”; □•Traian Stoica descrie trăsăturile liricii lui Dan Deșliu din *Drumul spre Dikson*: „Revenind la *Drumul spre Dikson*, vom observa că volumul surprinde prin capacitatea de interiorizare a poetului. Poemele cuprinse între copertile recente sale cărți sugerează sinuozitățile unei iubiri dramatic consumată. Tensiunea emoțională a poemelor vine din tentativele subiectului liric de a-și converti arderile lăuntrice într-o nostalgică resemnare.”; □•Horia Oprescu recenzează cartea lui Puia Florica Rebreanu: *Zilele care au plecat*: „Puia Vasilescu-Rebreanu, fiica lui Liviu Rebreanu, ne aduce o carte plină de documente. Dar unica sursă demnă de considerat – a documentelor – ni se relevă neștiute și prețioase detalii. Ele sunt indispensabile cercetătorilor și lectorilor de azi, ca și viitorimii. Cartea nu se înscrie în categoria, atât de la modă în occident, sau la noi – a vieților romanțate. Și e bine!... Dimpotrivă, cartea de care vorbim este învârstată de fapte adevărate, de episoade trăite.”; □•Virgil Gheorghiu scrie despre volumul de versuri al lui Ion Sofia Manolescu: *Până unde pot muri*: „Poezia lui Ion Sofia Manolescu e suprasaturată de imagism. Un imagism destul de îndrăzneț și foarte de ultimă oră. Alambicat și complex, poetul nu vrea să se confeseze și ocolește claritatea. Printr-o neologistică bine chibzuită, mărește versurilor tensiunea, ele căpătând o reverberație de mister. Procedeu de readucere obstinată a stihului te captează, dar și obosește interesul.”; □•C. Crișan analizează „prozele pitorești”

ale lui Ion Bujor din : „*Frumoasa cocoșată* e un volum de proze pitorești, în care ceea ce frapează întâi e lexicul. Fundalul epic este cel ardelenesc, propensiunea autorului mergând spre mimarea, uneori prea veristă a limbajului. Iată de ce la prima lectură poate stârni nedumeriri. Când pe o pagină de proză ne izbește de sus până jos un dialog întrerupt, compus din adverbe sau verbe eliptice și din colaje interjecționale, faptele pot uimi desigur”.

INDEX DE NUME

A

- Achiței, Gheorghe, 35, 65, 172, 223,
289, 374, 464, 631, 932
Acsinteanu, George, 317
Adam, Anavi, 370
Adam, I./Adam, Ioan, 699, 761, 835,
838, 859, 926
Adam, Sergiu, 141, 215, 380, 547,
711
Adamescu, Gh., 9
Aderca, Felix, 37, 61, 91, 197, 409,
860, 909
Adrian, Victor, 548
Ady, Endre, 46, 54, 77, 81, 363, 560
Agârbiceanu, Ion, 32, 121, 228, 236,
280, 291, 316, 439, 597, 691,
700
Albala, Radu, 443, 690
Alboiu, G./Alboiu, George, 41, 53,
87, 251, 289, 330, 418, 461,
464, 496, 589, 631, 745, 789,
800, 824, 875, 935, 966
Albu Gral, Grigore, 602
Albu, A. D., 503
Albu, Florența, 215, 392, 483, 660,
733, 875, 928
Aldea, Maria, 683
Aldrin, Buzz, 533, 540, 656, 887
Alecsandri, Vasile, 8, 47, 50, 55, 77,
106, 167, 181, 190, 194, 234,
243, 255, 318, 332, 333, 403,
427, 428, 511, 586, 690, 700,
701, 746, 854, 944, 957
Alexandrescu, Grigore, 70, 342, 520,
944
Alexandrescu, Matei, 147, 161, 265,
377, 642, 881
Alexandrescu, Mircea, 219, 765
Alexandrescu, Sabin, 633
Alexandrescu, Sică, 340, 957
Alexandrescu, Sorin, 243, 665, 929-
932
Alexandroaie, C., 521
Alexandru, Ion/ Ioan, 37, 41, 45, 48,
87, 99, 117, 178, 331, 348, 358,
382, 387, 388, 418, 474, 589,
615, 618, 630, 631, 635, 639,
645, 663, 693, 749, 750, 752,
798, 808, 820, 831, 833, 853,
856, 905, 907, 941
Alexandru, Radu, 319
Almaș, Dumitru, 10, 201, 409, 478,
528
Altman, Gavro, 851
Aman, Teodor, 9
Amerigo, Vespuccio, 437
Anania, Valeriu, 105
Andreescu, Ioana, 227, 236, 963
Andreiță, Ion, 781
Andriescu, Al., 14
Andrieș, Andi, 75, 174, 224, 334
Andrițoiu, Al./Andrițoiu, Alexandru,
28, 44, 49, 57, 74, 77, 108, 131,
145, 165, 201, 202, 223, 234,
238, 263, 292, 309, 317, 340,
433, 440, 442, 507, 523, 532,
534, 536, 538, 540, 568, 615,
632, 656, 661, 732, 784, 797,
811, 813, 904, 919
Angelescu, Mircea, 275, 613, 650

- Angelescu, Silviu, 928
- Anghel, Paul, 8, 57, 129, 149, 273, 282, 290, 322, 329, 331, 347, 361, 393, 409, 412, 444, 465, 483, 528, 535, 538, 566, 567, 575, 60, 653, 658, 660, 694, 700, 725, 726, 739, 740, 749, 751, 754, 757, 773, 854, 855, 899, 924, 957, 959
- Anghelescu, Adrian/ Anghelescu, A./ Anghelescu, Adr., 126, 173, 210, 256, 321, 329, 346, 432, 446, 497, 555, 662, 684, 893
- Anghelescu, Mircea, 58, 329, 684
- Antip, Felicia, 105, 500
- Anton, Costache, 10, 20, 336, 409, 483
- Antonescu, Petre, 21, 29, 58, 71, 363, 538, 617, 671, 686, 722, 908
- Antonioni, Michelangelo, 805, 939
- Antoniu, Costache, 427
- Apostol, Pavel, 46, 606, 676, 823
- Apreotesei, Cezar, 484
- Aramă, Horia, 10, 93, 337, 403, 656
- Arbore, Grigore, 490, 846, 909, 966
- Arcaș, Ion, 364
- Ardeleanu, Virgil, 81, 140, 151, 393, 396, 414, 499, 563, 586, 628, 639, 795, 797, 814
- Arghezi, Barutu T., 33, 68, 177, 427, 504, 762, 771, 839, 912
- Arghezi/ Arghezi, /T. /Arghezi, Tudor, 9, 20, 37, 60, 106, 108, 126, 140, 160, 167, 170, 176, 187, 188, 195, 212, 224, 229, 260, 270, 276, 278, 293, 311, 316, 351, 354, 363, 385, 393, 401, 408, 451, 464, 472, 481, 498, 512, 522, 525, 531, 544, 545, 557, 561, 563, 575, 615, 621, 634, 639, 642, 663, 689, 693, 721, 731, 732, 753, 783, 791, 813, 822, 848, 851, 889, 896, 905, 941, 947, 956
- Arieșanu, Ion, 77, 225, 329, 535, 560, 801, 964
- Armstrong /Armstrong, Neil, 517, 521, 523, 533, 540, 656, 685, 887
- Arvinte, Vasile, 333
- Asachi/Asachi, Gh./ Asachi, Gheorghe, 835, 837, 838, 840, 881, 882, 890, 898, 918
- Aveline, Claude, 960
- B**
- Baba, Corneliu, 849
- Babeș, Victor, 82, 172, 364, 831
- Baboi, Stelian, 333
- Baciu, Alexandru: 149, 161, 162, 330, 722.
- Baciu, Ștefan, 61, 62, 63
- Baciu, Vasile, 755, 885, 962
- Baconsky, A. E., 96, 98, 169, 177, 183, 256, 306, 395, 445, 484, 520, 615, 628, 639, 646, 722, 769, 784, 838, 924, 948
- Bacovia, G./Bacovia, George, 36, 38, 59, 88, 97, 108, 170, 223, 227, 311, 320, 323, 346, 361, 369, 407, 464, 525, 556, 618, 621, 634, 674, 771, 775, 791, 826, 856, 880, 947
- Badrus, Gheorghe, 503
- Baffi, Mariano, 408
- Bahner, Werner, 332, 507
- Balaci, Alexandru, 90, 111, 125, 130, 162, 226, 240, 341, 393, 491, 508, 561, 650, 874
- Balea, Ilie, 12, 316, 528
- Balogh, Edgár, 364
- Balotă, Bianca, 261, 453

- Balotă, N./Balotă, Nicolae, 43, 74,
131, 138, 145, 212, 270, 315,
339, 345, 348, 387, 421, 440,
452, 461, 462, 467, 473, 518,
520, 544, 554, 561, 578, 630,
634, 657, 661, 710, 731, 733,
748, 789, 801, 810, 820, 828,
831, 835, 836, 842, 872, 877,
920, 934, 936, 961
- Balș, Th., 9, 10, 657, 772
- Baltag, Cezar, 16, 28, 30, 41, 48, 54,
56, 95, 98, 100, 128, 130, 139,
141, 165, 203, 242, 256, 267,
309, 365, 367, 409, 415, 418,
433, 495, 513, 518, 589, 618,
627, 635, 639, 663, 747, 752,
811, 836, 917, 919, 923
- Baltazar, Camil, 20, 94, 95, 160,
417, 619, 694, 731, 852
- Banc, Florin, 10
- Banc, Iosif, 601
- Banu, George, 266, 428, 540, 566,
612, 617, 898
- Banuș, Maria, 45, 62, 77, 98, 167,
267, 381, 496, 499, 510, 615,
617, 815, 888, 947, 966
- Baranga, Aurel, 13, 18, 55, 84, 94,
98, 115, 122, 262, 307, 399,
458, 517, 545, 566, 575, 578,
587, 590, 598, 601, 612, 615,
651, 668, 686, 698, 700, 711,
723, 751, 766, 804, 858, 877,
883, 925, 957
- Barbu, E./ Barbu, Eugen, 15, 19, 55,
58, 75, 82, 85, 94, 97, 98, 104,
140, 142, 195, 196, 241, 242,
251, 263, 264, 276, 288, 338,
341, 409, 422, 424, 436, 444,
446, 447, 450, 456, 457, 461,
492, 516, 520, 522, 529, 535,
544, 576, 586, 587, 593, 601,
612, 615, 618, 639, 640, 661,
662, 675, 682, 692, 693, 700,
703, 708, 721, 725, 728, 744,
748, 750-752, 770, 780, 805,
808, 809, 826, 838, 842, 848,
850, 851, 857, 860, 878, 882,
893-896, 900, 903, 906, 909,
914, 919, 921, 923, 926, 947,
950, 961, 964
- Barbu, Ion, 15, 25, 27, 28, 37, 43,
62, 86, 87, 98, 100, 123, 126,
128, 134, 138, 167, 171, 175,
195, 212, 221, 234, 240, 247,
254, 283, 306, 307, 311, 312,
320, 325, 392, 393, 439, 479,
490, 498, 512, 522, 528, 539,
557, 558, 597, 604, 621, 622,
634, 689, 690, 721, 732, 753,
783, 788, 823, 824, 881, 888,
890, 938, 941, 947
- Barbu, Nicolae, 14, 35, 146, 174,
224, 334, 432, 493, 500, 718
- Bardem, Juan Antonio, 295, 768
- Bariț, G., 329, 661, 751
- Barna, Ion, 103, 219, 382, 493, 877
- Barral, Carlos, 347
- Bartok, Bella, 805
- Basarab, Mihai Neagu, 212, 632
- Basarab, Neagoe, 68, 73, 423
- Baudelaire, Charles, 125, 162, 166,
170, 191, 278, 305, 421, 442,
681, 749, 872, 935, 947, 949
- Bădescu, Dorina, 33, 184, 219, 506,
617, 789
- Băieșu, Ion, 30, 124, 125, 130, 166,
173, 242, 305, 308, 431, 499,
502, 651, 724, 808, 873, 890,
958
- Bălăiță, George, 71, 249, 589, 711,
745, 937, 942
- Bălaj, Teofil, 41, 161, 255, 488
- Bălan, George, 453

- Bălan, I. D./Bălan, Ion Dodu, 38, 598, 601, 608, 690, 691, 704, 828, 836, 915, 920
- Bălănuță, Leopoldina, 957
- Bălcescu, N./ Bălcescu, Nicolae, 5, 9, 15, 19, 47, 102, 175, 204, 206, 214, 243, 255, 268, 272, 276, 425, 431, 443, 446, 451, 453, 456, 462, 471, 478, 484, 487, 490, 491, 501, 507, 510, 536, 549, 558, 567, 570, 586, 587, 594, 597, 610, 618, 666, 667, 691, 720, 813, 851, 894, 899, 911, 944, 956, 964
- Băleanu, Andrei, 103, 321, 566, 664, 701, 728
- Bănică, Ștefan, 5, 21, 74, 957
- Bănulescu, Ștefan, 16, 130, 520, 539, 589, 610, 619, 629, 814
- Bănuță, Ion, 7, 42, 124, 131, 145, 195, 215, 286, 337, 351, 427, 437, 490, 514, 523, 528, 537, 592, 602, 615, 628, 641, 672, 739, 771, 781, 827, 839, 851, 922
- Băran, Vasile, 27, 634, 772
- Bărbuceanu, Constantin, 692, 819
- Bărbuță, Margareta, 654, 883, 957
- Bârna, Vlaicu, 20, 62, 92, 164, 240, 253, 265, 474, 521, 572, 657, 839, 964
- Bâta, I., 152
- Beckett, Samuel, 160, 231, 252, 476, 686, 711, 722, 774, 808, 869, 890, 960
- Beke, György, 348
- Beldeanu, Adrian, 141, 269, 672, 793, 878
- Beligan, Radu, 152, 197, 293, 330, 451, 723, 883, 921, 925, 957
- Belu, Pavel, 364
- Beniuc, M./Beniuc, Mihai, 28, 35, 62, 77, 81, 88, 90, 97, 110, 120, 124, 165, 167, 168, 171, 206, 264, 314, 319, 359, 382, 403, 426, 429, 448, 478, 500, 517, 520, 531, 570, 581, 587, 594, 597, 604, 615, 616, 618, 620, 626, 635, 656, 664, 752, 759, 780, 784, 811, 827, 895, 903, 905, 918, 923, 928, 947
- Berghianu, Maxim, 563, 601
- Bergman, Ingmar, 392, 467
- Berindei, Dan, 47, 451, 456, 488, 691
- Bettiza, Enzo, 347
- Beuran, Grigore, 364, 493, 906
- Beza, Marcu, 727
- Biberi, Ion, 30, 210, 264, 310, 353, 480, 547, 570, 796, 817, 842, 885
- Birăescu, Traian Liviu, 225, 302, 470, 801, 964
- Birlic, Gr. Vasiliu, 699
- Blaga, Lucian, 8, 20, 43, 58, 62, 67, 77, 83, 87, 101, 131, 158, 163, 167, 170, 184, 195, 209, 224, 227, 236, 240, 260, 267, 270, 282, 311, 323, 340, 342, 354, 378, 382, 390, 395, 418, 439, 464, 476, 479, 481, 501, 519, 520, 531, 539, 543, 545, 560, 562, 571, 589, 615, 616, 618, 621, 629, 632, 634, 639, 660, 662, 677, 682, 685, 689, 693, 713, 719, 730, 732, 763, 769, 770, 771, 772, 778, 782, 788, 791, 798, 822, 824, 831, 842, 848, 853, 855, 872, 889, 912, 941, 945, 947, 958
- Blăgăilă, Ion, 852
- Blajovici, Petre, 74, 601
- Blandiana, Ana, 48, 50, 65, 69, 74, 83, 88, 106, 130, 133, 140, 263, 271, 272, 281, 382, 431, 496,

- 534, 542, 589, 607, 615, 618,
631, 632, 663, 714, 725, 870,
926, 933
- Bodea, Cornelia, 446, 451, 480
- Bodnaraș, Emil, 601
- Boeșteanu, Aurel George, 39
- Bogza, Geo, 23, 62, 90, 102, 110,
122, 124, 125, 130, 132, 155,
160, 164, 185, 246, 293, 305,
322, 404, 441, 454, 496, 510,
517, 529, 572, 588, 606, 615,
617, 642, 674, 714, 721, 736,
762, 764, 832, 863, 899
- Bolintineanu, Dimitrie, 241, 243,
249, 255, 273, 300, 310, 329,
472, 506, 513, 521, 633, 666,
707, 729, 777, 822, 854, 885,
944
- Bon, Hans, 486
- Bondi, Dinu, 197, 726
- Borneanu, G(h)., 784, 802, 819
- Bossert, Werner, 69
- Bostan, Elisabeta, 511, 638
- Bote, Lidia, 16, 36, 127, 275
- Boteni, I., 9
- Botev, Hristo, 536
- Botez, Alice, 31, 78, 131, 210, 211,
300, 306, 324, 496, 499, 569,
572, 663, 815, 820
- Botez, Demostene, 28, 90, 92, 99,
130, 158, 162, 165, 181, 213,
223, 249, 316, 381, 407, 412,
438, 441, 499, 539, 575, 582,
617, 649, 670, 679, 749, 750,
768, 773, 813, 814, 816, 818,
875, 888, 891, 903, 923, 927
- Botez, Octav, 278
- Botta, Emil, 30, 59, 97, 109, 140,
171, 293, 325, 330, 471, 550,
674, 721, 736, 753, 881, 886,
957, 961
- Boureaanu, Radu, 17, 62, 90, 96, 98,
100, 110, 130, 171, 207, 223,
237, 250, 293, 377, 389, 448,
505, 509, 516, 519, 570, 724,
817, 858, 887, 918, 923, 947
- Brad, Ion, 42, 57, 76, 81, 132, 238,
275, 575, 599, 601, 608, 615,
632, 660, 781, 797, 927
- Brădățeanu, Virgil, 152, 769
- Bradbury, Ray, 191, 751
- Brancomir, N., 9
- Brâncuși, C./Brâncuși, Constantin,
87, 107, 282, 288, 337, 427,
530, 661, 696, 721, 729, 739,
772, 782, 893, 912, 944
- Brătescu-Voinești, I. Al., 318, 676,
855
- Brauer, Jerald C., 754
- Brauner, Victor, 307, 912
- Breazu, Marcel, 13, 187, 788, 799,
827
- Breban, N./Breban, Nicolae, 10, 13,
15, 16, 28, 34, 35, 47, 49, 52, 54,
56, 57, 66, 70, 71, 80, 81, 96, 98,
99, 124, 130, 131, 145, 151, 156,
158, 169, 172, 183, 184, 186,
191, 192, 194, 202, 218, 222,
238, 243, 294, 295, 302, 305,
343, 387, 391, 418, 444, 449,
456, 470, 474, 499, 503, 513,
520, 539, 548, 581, 584, 594,
596, 601, 619, 638, 658, 663,
668, 673, 733, 745, 772, 819,
828, 836, 866, 920, 964
- Brecht, B./Brecht, Bertlot, 81, 560,
686, 771, 835, 958
- Breciu, Dumitru, 487
- Breitz, Nikolaus, 738
- Brezeanu, Iancu/ Ion, 661, 729
- Brezeanu, V., 521
- Brumă, Aurel, 336, 359, 476
- Buache, Freddy, 939
- Bucuța, Emanoil, 9, 43, 184, 318
- Budai Deleanu, I., 755, 777, 862

Budurescu, N., 128, 330
 Bugariu, Voicu, 57, 70, 138, 213,
 293, 378, 462, 544, 555, 635,
 708, 790, 801, 849, 936
 Bughici, Simion
 Bujor, Mihai Gh., 41, 270, 608, 699,
 780, 968
 Bulcă, Ioana, 74
 Bulgăr, Gh., 108, 245, 255, 332, 507,
 664, 892
 Bulhardt, Franz Johans, 617, 754
 Bureriu, Lucian, 180, 302, 486, 641
 Bursan, Ana, 272
 Burtică, Cornel, 613
 Butnaru, Aurel, 617, 927
 Bușecan, Teofil, 12, 157, 463, 540
 Buzdugan, Costin, 692, 802
 Buzea, Constanța, 57, 147, 325, 342,
 496, 589, 618, 630, 631, 663,
 745, 758
 Buzura, Augustin, 21, 46, 102, 172,
 184, 267, 280, 316, 352, 385,
 440, 493, 528, 540, 586, 626,
 632, 831, 863
 Byron, George Gordon, 536, 684,
 777

C

Calmăcu, Mihail, 273
 Camproux, Charles, 108
 Camus, Albert, 405, 453, 469, 476,
 529, 551, 700, 717, 725, 802,
 806, 913, 944
 Căndea, Virgil, 206, 576, 611, 691,
 756
 Cantacuzino, Ion, 381, 848
 Cantacuzino, Șerban, 408
 Cantacuzino/Cantacuzino, Constan-
 tin, 9, 317
 Cantemir /Cantemir, Dimitrie, 8,
 129, 317, 385, 597, 684, 691,
 756

Cantemir, Traian, 293, 937
 Caracaș, Adrian, 381
 Caracostea, D., 9, 278, 730, 880
 Carafoli, Elie, 522
 Caragiale, I. L./ Caragiale, Ion Luca,
 10, 15, 60, 68, 91, 106, 115,
 138, 149, 152, 162, 173, 175,
 195, 200, 207, 211, 213, 217,
 228, 248, 252, 258, 307, 386,
 392, 397, 402, 404, 445, 493,
 512, 520, 528, 549, 575, 605,
 642, 661, 689, 729, 735, 763,
 767, 770, 803, 822, 829, 848,
 874, 896, 945
 Caragiale, Mateiu, 61, 91, 211, 386,
 392, 512, 528, 690, 735, 896
 Caragiali, Iorgu, 859
 Caragiu, Toma, 577
 Caraion /Caraion, Ion, 10, 89, 125,
 129, 139, 148, 159, 169, 174,
 239, 305, 350, 359, 367, 369,
 370, 373, 406, 414, 417, 544,
 560, 571, 589, 593, 625, 645,
 657, 681, 698, 734, 746, 761,
 772, 800, 815, 868, 877, 919,
 923
 Carianopol, Virgil/ C. Virgil, 8, 38,
 77, 95, 108, 286, 317, 451, 488,
 508, 672, 753, 821, 919, 946,
 964
 Cartoian/ Cartoian Nicolae, 73, 294,
 463, 904
 Cassian, Nina, 32, 43, 47, 57, 125,
 130, 164, 169, 263, 307, 379,
 444, 466, 496, 520, 533, 543,
 544, 615, 619, 711, 732, 751,
 800, 804, 809, 817, 849, 875,
 890
 Cazaban, Ion, 566
 Cazacu, B./ Cazacu Boris, 626
 Căliman, Călin, 85, 103, 147, 307,
 397, 475, 749, 843

- Călin, Constantin, 71, 72, 142, 217,
292, 379, 464, 564, 636, 711,
793, 874
- Călin, Liviu, 509
- Călin, Marin, 8, 24, 193
- Călin, Vera, 91, 195, 348, 720, 777,
965
- Călinescu, Al., 51, 52, 75, 76, 300,
301, 339, 555, 678, 765, 800
- Călinescu, G./ Călinescu, George, 7,
32, 37, 43, 48, 51, 60, 64, 85,
101, 102, 105, 112, 146, 152,
153, 159, 169, 171, 173, 175,
176, 179, 185, 186, 189, 195,
204, 220, 229, 246, 248, 254,
260, 276, 278, 282, 290, 320,
345, 351, 354, 378, 385, 401,
408-410, 416, 419, 428, 431,
434, 437-439, 441, 446, 449,
454, 465, 472, 473, 477, 479,
481, 500, 501, 504, 506, 509,
521, 543, 545, 554, 555, 561,
571, 618, 621, 632, 635, 636,
640, 661, 674, 681, 687, 689,
695, 702, 707, 718, 719, 725,
730, 747, 759, 761-764, 766,
769, 770, 776-779, 790, 813,
820, 831, 848, 873, 880, 881,
889, 894, 898, 902, 904, 926,
935, 937, 939, 947, 949, 966
- Călinescu, Matei, 20, 21, 30, 31, 35,
57, 95, 105, 106, 112, 117, 120,
123, 125, 130, 166, 174, 188,
214, 227, 233, 242, 260, 270,
283, 320, 324, 345, 348, 351,
365, 392, 418, 434, 435, 445,
455, 498-500, 501, 513, 519,
520, 526, 554, 555, 561, 626,
643, 646, 678, 695, 708, 718,
723, 746, 753, 778, 792, 798,
800, 810, 812, 828, 829, 836,
883, 911, 913, 920, 947, 957,
960, 962, 963
- Călugăru, Ion, 49, 792
- Căprariu, Al., 12, 89, 114, 266, 280,
344, 362, 429, 439, 506, 540,
664, 675, 686, 696, 773, 783,
831, 853
- Căprariu, M., 172
- Câmpeanu, Valentin, 78
- Cârlova, Vasile, 821, 938
- Cârnci, Radu, 50, 54, 71, 78, 86,
95, 138, 139, 141, 172, 215,
226, 255, 291, 309, 314, 347,
380, 389, 402, 465, 470, 478,
534, 545, 577, 637, 646, 711,
733, 775, 791, 800, 817, 874,
927, 938
- Cehov, A. P., 139, 159, 268, 386,
493, 629, 771, 795, 959
- Cembra-Polcovnicu, Ernest, 639
- Cerbu, M., 738
- Cernea-Rădulescu, Al., 772
- Cervantes, 125, 362, 363, 627, 679
- Cesereanu, Domițian, 32, 33, 50, 51,
101, 102, 116, 122, 131, 205,
217, 362, 363, 378, 430, 586,
604, 741, 923
- Chimet, Iordan, 20, 94, 761
- Chiriac, Ion, 56, 215, 333, 346, 432
- Chirilă, Dumitru, 403
- Chirilă, George, 214, 280, 281, 314,
380, 532, 581, 811, 936
- Chirilă, Gheorghe, 582
- Chiriță, Constantin, 10, 336, 813,
814, 817, 865, 903, 925
- Chirovici, George-Radu, 781
- Chitic, Paul Cornel, 22, 566, 664
- Chițimia, I. C., 195, 303, 439, 463,
676, 700, 777, 831
- Ciahno, Leonia, 767
- Cinca, Silvia, 592, 795
- Ciobanu, Gh., 864
- Ciobanu, M/ Ciobanu Mircea, 35,
49, 72, 78, 87, 95, 101, 131,

- 156, 172, 184, 196, 210, 300,
306, 324, 526, 560, 642, 765,
810, 815, 817, 913
- Ciobanu N./ Ciobanu Nicolae, 77,
148, 225, 226, 302, 391, 471,
546, 801
- Ciobanu, Radu, 471, 560, 946
- Ciobanu, Valeriu, 247, 303
- Cioculescu, Șerban, 11, 26, 30, 35,
43, 55, 57, 79, 90, 100, 109,
125, 130, 146, 169, 173, 175,
200, 205, 207, 243, 249, 252,
258, 293, 352, 354, 389, 392,
413, 428, 431, 438, 442, 492,
507, 520, 525, 537, 555, 562,
596, 612, 642, 690, 695, 697,
701, 707, 746, 778, 791, 804,
816, 825, 828, 831, 836, 848,
858, 882, 904, 909, 920
- Ciopraga Const./ Ciopraga, Constan-
tin, 14, 43, 50, 65, 174, 224,
247, 300, 319, 333, 339, 344,
366, 451, 519, 531, 609, 628,
639, 709, 756, 774, 792, 823,
833, 856, 899, 926, 964
- Cioran, Em.[il], 30, 780
- Cioran, Paul, 38
- Ciprian, G., 408, 769
- Ciulei /Ciulei, Liviu, 345, 399, 431,
883
- Cocea/ Cocea, N. D., 9, 79, 276,
535, 621, 707
- Coculescu, D., 9
- Codreanu, M./ Codreanu Mihai, 61,
62, 97, 224, 366
- Codreanu, Theodor, 278, 279, 323
- Cogoiu, Gina, 9
- Cojar, Ion, 7, 397
- Čokov, Vladimir, 483
- Coliban, Valeria, 69, 849
- Colin, Vladimir, 313, 337, 367, 629,
924
- Collins, 522, 534, 540, 656
- Colorian, Al., 127
- Columb, Cristofor, 121, 437, 663
- Coman, Al., 104
- Coman, Gh., 9
- Comarnescu, P./ Comarnescu, Petru,
9, 19, 46, 118, 204, 282, 406,
719, 770, 914
- Constantin, George, 266, 957
- Constantin, Ilie, 48, 88, 95, 142, 164,
177, 204, 319, 333, 418, 429,
471, 544, 562, 589, 615, 618,
628, 631, 635, 645, 663, 674,
695, 756, 818, 820, 841, 862
- Constantin, Theodor, 398, 963
- Constantinescu, Aurel, 86
- Constantinescu, Constanța, 531
- Constantinescu, Dan, 562
- Constantinescu, Ion, 710, 711
- Constantinescu, Lidia, 722
- Constantinescu, Mac, 9
- Constantinescu, Mihai, 461
- Constantinescu, Mircea, 251, 290,
345
- Constantinescu, Miron, 11, 657, 928
- Constantinescu, Ovidiu, 657
- Constantinescu, Pimen, 393, 873,
881
- Constantinescu, Pompiliu, 373, 417,
438, 531, 555, 592, 597, 685,
687, 750, 851
- Constantinescu, R. /Constantinescu,
Radu, 281, 493, 810, 859
- Constantinescu, Romulus, 544
- Constantinescu, V./ Constantinescu
Vasile, 693, 716, 895, 937
- Constantiniu, C. N., 13, 78
- Conte, Rosa Del, 408, 451
- Copetti, Manlio, 408
- Corbea, Dumitru, 62, 411, 500, 617
- Corbea, Ileana, 69, 213, 707
- Corbu, George, 377, 673

- Corcaci, Manole, 333
- Cornea, Paul, 190, 195, 310, 312, 329, 340, 531, 633, 690, 777, 904
- Coroamă, Sorana, 957
- Corlaci, Ben, 68, 105, 167, 291, 319, 320, 369, 373, 422, 589, 659, 660, 698, 720, 751, 765, 946, 961
- Corteanu, Andrei, 611
- Cosașu, Radu, 25, 36, 50, 103, 149, 175, 188, 231, 283, 295, 311, 330, 392, 433, 466, 510, 548, 566, 590, 638, 666, 701, 712, 794, 808, 813, 834, 900, 935, 939
- Costea, D., 174, 223, 224, 432, 756
- Coșbuc /Coșbuc, G./ Coșbuc, George, 17, 106, 121, 280, 318, 382, 403, 408, 578, 709, 729, 854, 896, 953, 956
- Cosma, Aurel, 148, 225, 302, 391, 560, 878
- Cosma, Mihail, 349, 373, 392, 721
- Cosma, Viorel, 273
- Coșovei, Traian, 86, 156, 269, 454, 535
- Costea, D./ Costea, Dimitrie, 174, 223, 224, 432, 756
- Costea, M., 823, 836, 848, 859
- Costin, C., 499
- Costin, D., 201, 823
- Costin, Laura, 638
- Costin, Miron, 89, 217, 218, 317, 331
- Costin, Sebastian, 166, 566, 567
- Costinescu, Florin, 360, 402, 477, 569
- Cotruș/ Cotruș Ovidiu, 43, 61, 109, 131, 145, 149, 382, 467, 719
- Crăciun, Victor, 427, 472, 615, 676, 854, 878, 892, 967
- Crăciun, Virgil, 345
- Crăciunescu, Romulus, 789
- Crăciunică, Ion, 693
- Crainic, Nichifor, 8, 60, 95, 109, 273, 317, 332, 423, 508, 671, 674, 769, 822, 892, 904
- Crânguleanu, Ion, 54, 83, 165, 532, 617, 631, 856, 934
- Crângulescu, Ion, 927
- Creangă/Creangă, I./ Creangă, Ion, 14, 38, 125, 173, 202, 248, 320, 339, 397, 408, 493, 512, 530, 531, 578, 605, 671, 700, 726, 777, 802, 815, 822, 829, 872, 913, 915, 917, 925, 926, 937, 964
- Cremene, Mioara, 125, 130, 305, 337, 496
- Crețu, Romeo, 38, 145, 158, 202, 269, 312, 351, 381, 391, 401, 410, 464, 505, 531, 666, 734, 815
- Cristea, Valeriu, 7, 10, 20, 31, 45, 101, 105, 124, 130, 146, 188, 247, 283, 304, 345, 420, 453, 474, 519, 529, 603, 628, 679, 746, 756, 775, 778, 781, 791, 844, 852, 853, 872
- Crișan, C./ Crișan, Constantin, 54, 110, 140, 280, 546, 735, 854, 859, 875, 967
- Crișan, Iacob, 869
- Crișan, Maxim, 230
- Crișan, Mihai, 153
- Crișan, Teodor, 140, 636
- Crohălniceanu, Ov. S., 20, 25, 30, 50, 57, 74, 81, 90, 99, 125, 130, 144, 147, 157, 169, 219, 238, 240, 277, 310, 339, 355, 381, 392, 404, 466, 490, 491, 527, 575, 611, 615, 638, 712, 732, 773, 794, 812, 828, 831, 833,

836, 842, 848, 876, 890, 898,
906, 920, 934, 939, 958, 965
Croitoru, Angela, 213, 290, 295,
313, 406, 520
Cronț, Gheorghe, 453
Cruceanu, Ion, 462
Cruceanu, Mihai, 674
Csergöffi, Laszlo, 957
Cumpăna, Gh., 246, 256, 322
Cuțescu-Stork, Cecilia, 768
Cuțitaru, Virgil, 76, 94, 864

D

D. Nicolae („Scântea” din 21 de-
cembrie), 921
Daicoviciu, C./ Daicoviciu, Constan-
tin, 12, 147, 193, 614, 685, 949
Dali, Salvador, 683
Damian, S., 10, 56, 77, 141, 148,
220, 225, 255, 282, 302, 402,
409, 438, 470, 478, 482, 522,
592, 641, 656, 700, 705, 719,
772, 818, 853, 869, 877, 888,
905, 913, 938, 946
Dan, George, 478, 569, 602
Dan, Pavel, 288
Dănălache, Florin, 601
Dante, Aligheri, 77, 427, 451, 627,
862, 955
Davidoglu, Mihai, 587
Davila/ Davila, Alexandru, 789, 833,
882, 956
Deleanu, Horia, 568, 755, 777, 862
Demetriade, Aristide, 9
Demetrius, Lucia, 90, 153, 496, 612
Demetru Pan, George, 62, 286, 915
Densușianu, Ovid/Densusianu, Ovi-
diu, 51, 127, 694
Deșliu./ Deșliu Dan, 32, 44, 381,
511, 587, 618, 756, 784, 967
Diaconescu, Ioana, 41, 165, 631
Diaconescu, Mihail, 68, 138, 213,
462, 544
Diaconescu, Paul, 911
Diaconescu, Sanda, 883
Diaconu, Aurelia, 156
Diaconu, Nicolae, 219, 297, 382,
383
Dianu, Romulus, 9, 778, 904
Dima, Al., 14, 38, 64, 97, 109, 195,
204, 212, 215, 224, 280, 292,
351, 366, 403, 439, 451, 452,
460, 462, 465, 508, 518, 561,
636, 676, 677, 696, 700, 710,
736, 776, 800, 811, 831, 849,
873, 907, 913, 920, 949
Dimisianu, Gabriel, 10, 15, 36, 115,
121, 125, 130, 146, 162, 199,
253, 267, 270, 314, 350, 356,
432, 500, 526, 531, 609, 666,
700, 765, 772, 813, 828, 834,
836, 862, 864, 914, 917
Dimitriu, Matei, 393
Dimiu, Mihai, 153, 728
Dimov, Leonid, 22, 35, 43, 86, 95,
117, 129, 133, 158, 265, 295,
302, 306, 319, 329, 331, 339,
349, 392, 400, 405, 418, 434,
486, 589, 605, 663, 681, 690,
709, 718, 813, 879, 889, 919,
935, 954, 959, 963, 967
Dinu, Bondi, 197, 726
Dinu, Gheorghe, 226
Dinu, Eleodor, 236, 732
Dinu, Valentina, 144
Disney, Walt, 466
Dobrescu, Ion, 755
Dobrescu, Miu, 601
Dobrogeanu-Gherea, C., 32, 51, 110,
225
Dohotaru, Adrian, 19, 786
Doinaș, Șt. Aug./ Doinaș, Ștefan
Aug./ Doinaș, Ștefan Augustin,
26, 29, 47, 69, 81, 82, 88, 95,
107, 124, 130, 133, 135, 139,

- 146, 154, 178, 206, 220, 227,
233, 238, 246, 254, 305, 309,
325, 362, 382, 393, 415, 417,
429, 439, 445, 450, 467, 473,
486, 516, 527, 555, 562, 589,
630, 636, 639, 644, 686, 718,
722, 752, 784, 800, 811, 816,
820, 835, 849, 854, 877, 918,
935
- Domokoş, Geza, 601
- Dorian, Dorel, 85, 373, 566
- Dort, Bernard, 144
- Dostoievski, F. M., 188, 238, 255,
302, 304, 372, 386, 405, 620,
629, 643, 681, 684, 717, 741,
815
- Drăgan, Daniel, 69
- Drăgan, Gheorghe, 49, 301
- Drăgan, Ion, 78
- Drăgan, Mihai, 50, 115, 145, 161,
301, 352, 356, 469, 709, 862
- Drăganu, Nicolae, 914
- Drăgănescu, Emil, 601
- Drăgănoiu, Ion, 319, 380, 544, 735
- Dragomir, Doru, 918
- Dragomir, Horomnea, 656
- Dragomir, Miha, 44, 276, 322, 355,
432, 531, 817, 818, 835, 887,
921
- Dragomirescu, Iuliu, 734
- Dragomirescu/ Dragomirescu, M
/Dragomirescu, Mihail, 9, 51,
117, 277, 481, 554, 675, 765,
803, 804, 812, 824, 870, 880,
895, 947
- Dragoş, Nicolae, 10, 41, 47, 57, 80,
90, 111, 149, 156, 159, 171,
177, 184, 194, 196, 202, 206,
225, 234, 257, 266, 268, 282,
309, 310, 324, 360, 390, 404,
435, 478, 494, 524, 555, 569,
584, 645, 656, 668, 682, 687,
721, 732, 749, 759, 765, 784,
802, 805, 811, 818, 866, 875,
882, 889, 901, 907, 914, 915,
928, 963
- Dragu, Petre, 80, 226
- Dragu, Vasile, 310
- Drăguşeanu, Sidonia, 805
- Drăguşin, Paul, 23
- Drăguţ, Vasile, 19
- Drouhet, Charles, 9
- Drumaru, Paul, 53, 83, 161, 220
- Drumeş, Mihail, 38
- Duca, Aurel, 601
- Duicu, Serafim, 327
- Dulfu, P., 896
- Duma, Dana, 636
- Duma, George, 128
- Dumas, Alexandre, 7
- Dumbravă, Anghel, 580
- Dumbravă, Lucian, 75, 333, 339,
468, 640
- Dumbravă, Nicolae, 90, 157, 234,
236, 309, 403, 478, 569, 811,
875, 886, 887, 946, 963
- Dumbrăveanu, A./ Dumbrăveanu,
Anghel, 77, 177, 193, 225, 261,
302, 306, 356, 370, 379, 391,
392, 417, 465, 470, 484, 560,
733, 817, 877, 947
- Dumitraşcu, Pompiliu, 626
- Dumitrescu, Geo, 10, 29, 30, 57,
100, 113, 125, 129, 130, 139,
159, 162, 166, 169, 255, 305,
315, 369, 373, 405, 417, 425,
442, 584, 589, 618, 639, 698,
718, 751, 772, 797, 812, 815,
948
- Dumitrescu, Lucian, 732
- Dumitrescu, Maria, 768
- Dumitrescu-Buşulenga, Zoe, 33, 81,
131, 178, 190, 335, 435, 510,
590, 591, 601, 630, 711

- Dumitriu, Dana, 35, 94, 338, 772, 888, 889
- Dumitriu, Matei, 393
- Dumitru, M. Ion, 53, 165, 209, 267, 360, 418, 534, 538, 601, 632, 693, 707, 771
- Dumitru, Radu, 616
- Dunajec, L., 485
- Dușescu, Mihai, 80, 149, 821
- Dușescu, Monica, 869, 934
- Dușu, Al./ Dușu Alexandru, 180, 197, 249, 515, 594, 684, 777, 815, 878
- Dușu, George, 881
- E**
- Eckhart, Thorri, 508
- Eder, K., 755
- Eftimiu, Victor, 27, 42, 44, 55, 57, 61, 79, 94, 97, 116, 152, 156, 237, 263, 358, 376, 389, 409, 436, 441, 481, 528, 533, 537, 585, 651, 656, 666, 698, 752, 800, 804, 858, 882, 935, 946, 957
- Elemér, Jancsó, 364
- Eliade, Mircea, 8, 9, 488, 489, 662, 753, 754, 780, 873, 885, 893, 966
- Eliade, Pompiliu, 9, 776
- Elvin, Boris, 197, 242, 252, 310, 398, 444, 451, 633
- Eminescu/Eminescu, M./ Eminescu, Mihai/ Eminescu, Mihail, 16, 20, 28, 31, 34, 36, 47, 49, 60, 68, 72, 91, 101, 106-108, 125, 131, 142, 144, 149, 150, 163, 173, 176, 181, 186, 187, 199, 202, 212, 227, 244, 248, 276, 280, 303, 306, 317, 336, 339, 347, 351, 360, 381, 388, 401, 407, 408, 410, 425, 427, 428, 431-433, 435-438, 441, 442, 444, 445, 450, 451, 461, 464, 468, 471, 477, 478, 480, 491, 500, 510, 512, 515, 520, 525, 529, 530, 531, 549, 575, 578, 586, 589, 594, 595, 597, 622, 626, 627, 633, 634, 650, 655, 661, 662, 679, 684, 689, 729, 736, 737, 746, 747, 763, 771, 777, 791, 795, 802, 814, 822, 829, 831, 833, 853, 854, 856, 859, 872, 878, 881, 886, 891, 905, 912, 915, 923, 953, 956
- Emurlă, Sabri, 491
- Ene, Virgiliu, 90, 562, 823
- Enescu, Radu, 74, 131, 222, 306, 313, 344, 364, 405, 467, 554, 689, 710, 718
- Enescu/Enescu, G./ Enescu, George, 107, 316, 427, 530, 661, 729
- Engels, Friederich, 246, 362, 369, 485, 496, 647, 692, 779
- Erdős, Paul, 825
- Esop, 904
- Esrig, David, 399
- Everac/Everac, Paul, 23, 84, 125, 130, 399, 433, 475, 497, 503, 545, 566, 612, 623, 651, 658, 723, 739, 882, 957
- Eyles, Allen, 877
- F**
- Farago, Elena, 97, 318, 531, 562
- Fărcășan, Sergiu, 397, 567
- Faur, Sanda, 7, 50, 94, 105, 566, 700, 746, 917
- Fazekas, Janos, 601
- Felea I./ Felea, Ion, 78, 226
- Felea, Victor, 57, 78, 81, 89, 169, 177, 226, 306, 313, 365, 416, 511, 531, 550, 563, 713, 722, 797, 800, 947

- Filimon/Filimon, N./ Filimon, Nicolae, 329, 662, 665, 685, 690, 702, 721, 735, 794, 913
- Filionescu, I., 9
- Filip, Traian, 23, 24, 247, 309, 406, 408, 535, 780, 837, 875
- Flavian, Al., 9
- Flămând, Dinu, 140, 219, 298, 336, 342, 382, 393, 942
- Florescu, Vasile, 118, 294, 303, 406, 463, 571, 708, 746, 790, 813, 832, 873, 890, 956
- Florian, Mircea, 31, 81, 632, 696, 835, 883
- Floru, I., 9, 227, 303, 393, 472, 801, 878
- Fochi, Adrian, 823
- Foe, Daniel de, 806
- Földes, Maria, 307, 747
- France, Anatole, 277, 416, 854, 955, 966
- Frânculescu, Nicolae, 400, 499, 819
- Frintelată, Nicolae Dan, 40, 242, 565, 693, 705
- Frunză, Eugen, 156, 206, 309, 404, 417, 448, 617, 618, 811, 821, 865, 877, 886, 894, 963
- Frunzetti, Ion, 19, 22, 103, 373, 929
- Fuchs, Simion, 327
- Fugariu, Florea, 823
- Fulga, L./Fulga, Laurențiu, 17, 90, 98, 130, 238, 364, 377, 447, 503, 560, 612, 919
- G**
- Gabin, Jean, 795
- Gabrea, Florin, 668, 699, 810
- Gâdea, Suzana, 193
- Gafița, Mihai, 613, 620, 676, 897
- Galaction/Galaction, Gala, 9, 36, 58, 351, 481, 597, 618, 621, 690, 693, 766, 775, 855
- Gălețeanu, Ion, 768
- Gană, George, 475, 500
- Gaster/Gaster, Moses, 689, 904
- Gavril, Mihai, 24, 775, 821, 852
- Genaru, Ovidiu, 71, 141, 215, 291, 309, 465, 503, 547, 569, 711, 793, 814, 874, 934
- Genoiu, George, 71, 309, 381, 547, 605, 711
- George, Sergiu Al., 821
- Georgescu, Paul, 37, 49, 71, 90, 91, 98, 103, 130, 133, 146, 156, 172, 181, 183, 228, 238, 243, 249, 306, 311, 449, 589, 658, 659, 663, 814, 815, 817
- Georgescu, Ștefan, 638
- Gere, Mihai, 601
- Geza, Vida, 306, 601
- Ghelan, Silvia, 957
- Ghelmegeanu, Mihail, 165
- Ghelmez, Petre, 10, 165, 247, 267, 290, 540, 660, 924
- Gheorghe, Ion, 16, 44, 57, 87, 88, 95, 99, 139, 178, 263, 325, 331, 348, 358, 390, 418, 461, 596, 601, 618, 665, 728, 752, 760, 761, 919, 954, 962
- Gheorghiu, Mihnea, 81, 393, 561, 562, 575, 597, 601, 606, 643, 666, 720, 752, 764, 771, 793, 801, 808, 818, 882, 823, 927, 957
- Gheorghiu, Tașcu, 19, 77, 131, 188, 227, 500, 562, 572, 801
- Gheorghiu, Teodor, 523
- Gheorghiu, Virgil, 61, 130, 171, 232, 239, 293, 306, 311, 751, 753, 967
- Gheran, Nicolae, 105, 174, 186, 352, 666
- Gherghinescu, Vania, 69
- Gheston, George, 739
- Ghica, Ion, 243, 331, 392, 511, 944

Ghidirmic Ov./ Ghidirmic Ovidiu, 80, 227, 303, 320, 393, 555, 561, 642, 721, 802, 880, 947
 Ghilia, Alecu Ivan, 417, 535, 618, 732, 762, 869
 Ghircoiașu, Romeo, 364
 Ghițescu, Ludmila, 821, 866, 872
 Ghițulescu, Mircea, 309, 336, 342, 382, 476
 Gide, André, 78, 252, 304, 326, 616, 629, 765, 808, 835, 869, 881, 890, 915
 Giurchescu/Giurchescu, Lucian, 103, 252, 399, 443, 925
 Giurescu, Constantin C., 576
 Giurgiuca, Emil, 47, 62, 119, 131, 162, 265, 382, 629, 752
 Gliga, Vasile, 508
 Goga/Goga, Octavian, 47, 63, 72, 116, 121, 143, 235, 316, 382, 479, 481, 597, 709, 729, 792, 854, 855, 856, 912, 953
 Gorki, Maxim, 616, 771
 Grama, N., 9
 Graur, Al., 626, 859
 Grecea, Ion, 90, 245, 258, 377, 569
 Gregorian, G., 63
 Grigorescu, Dan, 19, 119, 190, 530, 698, 745, 917
 Grigorescu, Ioan, 13, 103, 104, 209, 210, 218, 219, 322, 378, 448, 453, 465, 892
 Grigorescu, Nicolae, 67, 310, 892
 Grigoriu, Theodor, 17, 80
 Grinevici, I., 85, 309
 Gruia, C./Gruia, Călin, 13, 128, 244, 337, 439, 763, 772, 778, 831, 841, 842
 Guga, Romulus, 82, 327
 Gurghianu, Aurel, 81, 296, 364, 382, 540, 646, 733, 797, 947
 Gyr, Radu, 8, 38, 60, 109, 241, 347, 488, 674, 754, 854, 897, 920

H

Hagiu, Grigore, 10, 18, 37, 48, 90, 115, 129, 141, 145, 178, 283, 513, 519, 532, 617, 635, 720, 752, 774, 784, 811, 887, 917
 Hajdeu/Hasdeu/Hașdeu, 8, 50, 115, 176, 293, 402, 423, 512, 520, 569, 597, 610, 656, 734, 820, 872, 875, 880, 882, 885, 956
 Hajdu, Gyözö, 327
 Haret, Spiru, 9, 896
 Hatmanu, Dan, 14
 Hauser, Arnold, 131, 306, 502, 519
 Hălășan, Georgeta, 110
 Hăulică, Dan, 81, 131, 304
 Hârjeu, Gr., 9
 Hegel, Friedrich, 212, 304, 362, 381, 716, 744, 760, 799, 861, 902
 Helmer, Ivan, 231, 308
 Hemingway, Ernest, 112, 114, 243, 725
 Hera, Dana, 281
 Hitchcock, Alfred, 7, 188, 638
 Hladchi Bucovineanu, Petre, 398
 Hobana, Ion, 313, 467
 Hodgson, Marshal G. S., 754
 Hogaș, Calistrat, 123, 124, 521, 592
 Homer, 45, 362, 496, 627, 854, 887, 965
 Horea, Ion, 10, 13, 43, 88, 129, 140, 219, 322, 332, 482, 732, 772, 797, 900, 919, 947, 957
 Hugo, Victor, 7, 252, 270, 278, 444, 500, 746, 777, 802, 842
 Husar, Alexandru, 174, 224, 333
 Husti, Ion, 333
 Huszár, Sándor, 364

I

Iacoban, Mircea Radu, 14, 333, 609, 844, 877
 Iancu, Traian, 8, 58, 131, 145, 195, 265, 317, 339, 508, 594, 624,

- 641, 661, 720, 726, 739, 766,
777, 801, 831, 854, 878, 935,
938
- Ibrăileanu. G., 51, 93, 117, 148, 155,
158, 194, 207, 213, 260, 277,
283, 310, 312, 319, 381, 446,
519, 567, 597, 634, 666, 709,
734, 795, 829, 855
- Ibsen, Henrik, 308, 865, 959
- Ichim, Dumitru, 38, 497
- Ignea, Dumitru, 75, 174, 224, 333
- Ilić, Lazar, 484
- Iliescu, Adriana, 37, 127, 186, 313,
966
- Iliescu, Ileana, 957
- Iliescu, Ion, 601, 613, 686
- Indrieș, Alexandra, 78, 148, 303,
471, 560, 641, 720, 817, 946,
964
- Ioana, N./Ioana, Nicolae, 177, 242,
261, 269, 460, 461, 470, 560,
568, 577, 799, 817, 848, 877
- Ion, Dumitru M., 53, 165, 209, 249,
267, 360, 418, 534, 538, 601,
632, 693, 707, 771
- Ionașcu, Gh., 24
- Ionașcu-Dunăreanu, George, 24
- Ionescu, Andrei, 835
- Ionescu, Eftimie, 74
- Ionescu, Eugen (Ionesco), 30, 50, 67,
113, 153, 159, 160, 197, 198,
231, 242, 252, 259, 290, 293,
327, 386, 416, 444, 476, 544,
558, 605, 626, 633, 637, 741,
771, 783, 805, 806, 811, 846,
912, 914, 924, 966
- Ionescu, Gelu, 227, 353
- Ionescu, Irina, 147
- Ionescu, Pandeale, 9
- Ionescu, Radu, 313, 405
- Ionescu, Toma, 9
- Ionescu, Tina, 958
- Ionescu-Gion, Gh., 723, 747, 957
- Ioniță, Ion, 601, 866
- Iordachescu, Emil, 523
- Iordan, Iorgu, 20, 32, 90, 94, 146,
359, 471, 488, 641, 675, 700,
761
- Iordănescu, Doina, 53, 672
- Iordănescu, Mihai, 359, 495
- Iorga/Iorga, Nicolae, 20, 32, 51, 69,
73, 96, 107, 148, 176, 197, 217,
276, 277, 345, 347, 401, 423,
439, 441, 451, 481, 488, 573,
597, 670, 719, 733, 747, 748,
769, 789, 790, 803, 810, 824,
935, 956
- Iorgulescu, M./Iorgulescu, Mircea,
16, 80, 149, 227, 266, 303, 327,
393, 448, 463, 659, 735, 762,
813, 818, 873, 905, 934
- Iosif, Șt. O., 116, 121, 318, 540,
946, 956
- Iosif, Mira, 153, 497, 566
- Iosifescu, Silviu, 118, 190
- Irimescu, Ion, 15, 768
- Irimie, Negoită, 46, 165, 351, 499,
527, 582, 617, 632, 863
- Isac, Emil, 61, 97, 217, 546, 789,
797, 842, 906, 941, 947
- Istrate, Gh./Istrate, Gheorghe, 15, 53,
141, 156, 224, 247, 251, 289,
478, 532, 745, 752, 811, 824,
918
- Istrati, Ion, 75, 223, 224, 333, 530,
775
- Istrati, Panait, 58, 79, 92, 146, 184,
227, 245, 470, 597, 626, 693,
711, 729, 750, 754, 822, 885,
891, 912
- Iuga, Gabriel, 19, 109
- Iuga, Ion, 19, 109, 156, 165, 214,
269, 280, 309, 340, 379, 389,
478, 617, 668, 731, 811, 918

Iulian, Rodica, 267, 360
Ivănescu, Cezar, 124, 249, 331, 381,
433, 589, 745, 816, 817, 866,
935
Ivănescu, G., 946
Ivănceanu, Vintilă, 45, 46, 125, 126,
161, 162, 178, 183, 210, 211,
243, 255, 340, 379, 396, 404,
459, 460, 642, 553, 792, 858,
879
Ivănescu, Mircea, 20, 31, 57, 88, 95,
145, 155, 240, 304, 312, 418,
465, 473, 513, 520, 526, 678,
745, 816
Ivanovici, Dumitru, 240, 840
Ivașcu, George, 13, 59, 98, 109, 177,
206, 223, 226, 228, 268, 301,
331, 417, 431, 441, 496, 504,
506, 516, 520, 527, 529, 535,
573, 588, 596, 602, 617, 639,
654, 667, 688, 718, 742, 779,
790, 816, 883, 890, 920, 957
Ivasiuc/Ivasiuc, Al./Ivasiuc, Alexan-
dru, 11, 56, 112, 129, 172, 194,
196, 226, 247, 261, 267, 306,
343, 387, 413, 415, 436, 437,
438, 448, 449, 459, 471, 494,
499, 503, 510, 511, 513, 520,
524, 539, 559, 575, 578, 603,
619, 623, 625, 626, 629, 642,
658, 662, 663, 673, 684, 694,
721, 740, 750, 758, 866, 875,
882, 913, 920, 934, 941, 959,
964

J

Jalea, Ion, 577
Jebeleanu, Al., 77, 215, 223, 225,
247, 302, 470, 486, 800, 877
Jebeleanu, Eugen, 31, 44, 45, 47, 50,
62, 97, 98, 100, 110, 160, 164,
167, 171, 173, 226, 239, 293,

339, 342, 379, 486, 587, 601,
615, 168, 674, 698, 703, 749,
863, 918
Jianu, Nicolae, 90, 443, 503, 569,
720, 732, 886, 963
Jitianu, Paul, 165
Joja, Athanase, 9, 46, 90, 121, 132,
193, 255, 831, 906
Jovanović, M./Jovanović, Milan,
484, 963
Jurist, Eduard, 337

K

Kalinderu, Ion, 896
Kántor, Lajos, 364
Kayat, Guy, 548
Kemény, János, 327
Kessel, Joseph, 92, 754
Király, Carol, 601
Kiriác, N., 9
Kirileanu, G. T., 868
Kirișescu, Al., 153, 408, 651, 725
Kirișescu, Nicolae, 651
Kiss, Jenő, 364, 918
Kivu, Dinu, 103, 566, 589, 699
Klein, Radu, 67, 639
Kocziány, Ladislau, 327
Kogălniceanu/ Kogălniceanu, M.,
47, 50, 423, 610, 661, 667, 747
Kott, Jan, 960
Kóvacs, György, 502
Krilovici, Marina, 957

L

L. S. („Albina”, nr. 39)
La Bruyère, 152, 215
La Fontaine, 210
La Mettrie, 26
Labiș, Nicolae, 48, 58, 76, 83, 163,
175, 224, 281, 339, 464, 480,
513, 587, 610, 615, 618, 784,
798, 938, 941

- Lalescu, Traian, 840
 Lăncrănjan, Ion, 121, 157, 245, 261,
 267, 321, 326, 341, 373, 597,
 637, 919
 Larian, Sonia, 337, 432, 821
 Laszloffy Aladâr, 503
 Laszloffy, Csaba, 612
 Laurențiu, Dan, 53, 88, 133, 165,
 223, 227, 261, 269, 285, 314,
 358, 406, 498, 532, 544, 589,
 621, 622, 630, 681, 809, 813,
 816, 817, 824, 858, 901, 910
 Laurian, Ion, 20
 Laza, Grigore, 473, 835
 Lazăr, Gheorghe, 9, 891
 Lazăr, Mircea, 156
 Lazăr, Monica, 77
 Lăzărescu, Gh., 207, 505, 883
 Lecca, Aurel, 10, 409, 528
 Lelouch, Calude, 795
 Lemnaru, Nedic, 255, 273, 347, 442,
 487, 576, 596
 Lenau, Nikolaus, 691, 719, 738, 803
 Lenin/ Lenin, V. I./Lenin, Vladimir
 Ilici, 39, 144, 267, 273, 276,
 280, 298, 350, 368, 381, 412,
 436, 485, 496, 514, 662, 692,
 701, 779, 819, 827, 828, 873
 Leonte, Liviu, 174, 224, 330, 342,
 419, 531, 559, 909, 819, 856,
 905
 Lepădătescu, Mircea, 120
 Lesnea, George, 15, 61, 77, 224,
 678, 746, 761, 775
 Létay, Lajos, 364
 Liebhard, Franz, 125, 130, 445, 878
 Lillin, Andrei A., 77, 147, 225, 302,
 391, 470, 484, 641, 719, 878,
 964
 Littera, George, 219, 467
 Liu, Nicolae, 174, 186, 352, 666
 Livescu, Jean, 142, 425, 495, 605,
 738
 Loghin, George Dem., 153
 Lombard, Alf, 507, 763
 Long, Charles H., 754
 Lorca, Garcia, 561, 958
 Lörinczi, Laszló, 153
 Lovinescu, Horia, 14, 85, 230, 452,
 503, 530, 545, 566, 589, 593,
 612, 615, 689, 724, 739, 757,
 778, 801, 843, 844
 Lovinescu, Eugen, 31, 43, 51, 94,
 101, 117, 131, 144, 146, 159,
 176, 182, 199, 207-210, 225,
 277, 278, 283, 302, 306, 319,
 320, 323, 354, 355, 390-393,
 399, 401, 402, 419, 439, 446,
 449, 471, 477, 479, 483, 554,
 555, 561, 562, 578, 579, 597,
 625, 633-635, 658, 678, 687,
 707, 716, 762, 763, 781, 795,
 809, 829, 862, 864, 937, 947
 Luca, Eugen, 61, 104, 115, 217, 237,
 240, 437, 510, 530, 535, 602,
 618, 808, 904
 Luchian, Ștefan, 9
 Lucian, Ion, 230
 Lugoșeanu, Octav, 9
 Lumezianu, Eugen, 86, 142, 156,
 809, 963
 Lungu, Alexandru, D., 157, 429,
 656, 685, 719-721, 811
 Lungu, Ion, 12, 131, 245, 255, 267,
 364, 424, 439, 529, 540, 604,
 707, 831, 842, 853, 862, 898
 Lungu, Vera, 57, 220, 572, 817
 Lupu, Petre, 50, 69, 223, 293, 601,
 636
 Luscalov, Petre, 10, 77, 336

M

- M. V. („Albina”, nr. 6, nr. 12. Nr.
 36, nr. 46), 98, 192, 662, 840
 Macedonski/ Macedonski, Alexan-
 dru/ Macedonski, Al., 87, 127,

- 171, 173, 176, 182, 212, 227,
278, 305, 330, 392, 402, 408,
527, 535, 557, 586, 589, 594,
597, 721, 880
- Macovei, Antoaneta, 636, 719
- Macovei, Pompiliu, 287, 598, 607
- Macovei, S., 579
- Macovescu, George, 9, 34, 110, 125,
130, 206, 615, 843, 908
- Madoşa, Ion, 824
- Magellan, Ferdinand, 437
- Mahler, Fred, 230
- Maiakovski, Vladimir, 276, 662,
759, 784, 798
- Maior, Petru, 46, 58, 88, 225, 326,
347, 923
- Maiorescu/ Maiorescu, Titu, 23, 51,
117, 138, 146, 147, 176, 193,
217, 227, 248, 269, 283, 303,
316, 317, 352, 402, 408, 446,
455, 472, 520, 554, 578, 597,
624, 634, 748, 763, 764, 791,
801, 803, 829, 831, 833, 878,
896, 914, 937
- Majtenyi, Erik, 752
- Maliţa, Mircea, 74, 131, 145, 168,
191, 249, 251, 298, 353, 357,
488, 601, 613, 957
- Mallarmé, Stéphane, 138, 221, 227,
340, 869, 879
- Malraux, André, 295, 725, 900, 913,
944
- Mancaş, Mircea, 230, 567, 795
- Mândra, V.[icu], 83, 152, 203, 308,
360, 882
- Manea, Ion, 436
- Mănescu, Manea, 193, 601, 738
- Maniţiu, Ion, 12, 85, 566, 773
- Mann, Heinrich, 184, 280, 290, 492,
493, 637, 865, 913, 958
- Mănoiu, Alice, 768
- Manolescu, N./ Manolescu, Nicolae,
14, 23, 34, 38, 40, 52, 59, 76,
97, 100, 109, 123, 133, 167,
170, 173, 187, 195, 206, 207,
209, 216, 246, 247, 259, 282,
301, 306, 329, 342, 353, 365,
371, 390, 415, 417, 431, 452,
455, 474, 492, 496, 501, 517,
520, 525, 530, 533, 549, 573,
580, 589, 608, 619, 628, 659,
673, 678, 685, 697, 708, 744,
748, 751, 753, 774, 775, 784,
816, 829, 833, 841, 843, 856,
863, 886, 897, 899, 900, 908,
920, 924, 967
- Manoliu, Petru, 865, 958
- Maraloiu, Ovidiu, 437
- Marcea, Pompiliu, 39, 211, 273, 287,
460, 642
- Marian, Teodor, 523
- Marin, Gheorghe Gaston, 956
- Marina, Ion, 194, 227, 559, 639,
674, 941
- Marinescu, Angela, 579, 763, 774,
795
- Marinescu, Ion, 341, 444, 452, 936
- Marino, Adrian, 20, 22, 25, 30, 34,
36, 43, 50, 52, 76, 96, 101, 105,
115, 124, 125, 127, 130, 153,
162, 169, 173, 174, 188, 194,
199, 207, 215, 224, 227, 247,
258, 278, 283, 299, 300, 303,
305, 320, 324, 339, 344, 350,
354, 356, 366, 390, 392, 410,
419, 432, 443, 446, 453, 474,
482, 500, 505, 510, 519, 520,
526, 531, 552, 558, 561, 578,
589, 592, 609, 619, 628, 634,
642, 659, 666, 678, 689, 700,
720, 727, 746, 756, 775, 792,
801, 802, 816, 830, 879, 909,
913, 920, 947

- Marjanović, Đoka, 964
- Martin, Aurel, 12, 30, 41, 65, 78, 90, 157, 236, 246, 255, 276, 287, 310, 333, 409, 422, 432, 479, 503, 514, 531, 536, 545, 657, 671, 681, 686, 727, 732, 778, 811, 818, 839, 847, 852, 886, 918, 963
- Martin, Mircea, 66, 681, 778
- Marx, Karl, 75, 113, 159, 170, 246, 362, 368, 369, 412, 452, 485, 496, 551, 552, 559, 580, 604, 685, 692, 716, 717, 720, 744, 779, 847, 902
- Masters, Edgar Lee, 125, 174, 305, 407, 645
- Mateescu, Ion, 243
- Matei, Gavril, 140
- Matei, Gheorghe, 613
- Matei, Grigore, 849
- Matei Ion, 720
- Mtaei, Sorin, 796
- Matei, Pompiliu, 320, 487
- Maurer, Ion Gheorghe, 185, 193, 596, 601, 665, 738, 760, 768
- Mavrodin, Irina, 483, 529
- Maximilian, V., 9, 730, 754
- Maximovici, Alexei, 771
- Mazilescu, Virgil, 47, 57, 88, 95, 130, 140, 239, 255, 319, 589, 815, 829, 963
- Mazilu/ Mazilu, T./ Mazilu, Teodor, 7, 15, 25, 27, 36, 40, 85, 94, 95, 124, 162, 203, 250, 308, 330, 396, 397, 445, 511, 608, 658, 666, 690, 724, 775, 808, 814, 815, 875, 919, 967
- Mănuca, Dan, 505, 453, 291
- Mănuceanu/ Mănuceanu, Vasile, 10, 20, 337, 409
- McVay, Douglas, 877
- Mehedinți, Simion, 9
- Melinescu, Gabriela, 20, 35, 47, 53, 70, 100, 111, 130, 141, 189, 193, 247, 249, 292, 300, 306, 320, 392, 417, 496, 589, 594, 618, 631, 663, 745, 814, 927
- Meliusz, Iozsef, 124, 130, 305, 599, 752, 918
- Mengoni, Ștefan, 822
- Mickiewicz, Adam, 215, 536
- Miclău, Paul, 822
- Miclea, Ion, 42, 781
- Micu, D./Micu, Dumitru, 11, 30, 42, 119, 120, 124, 127, 129, 146, 171, 187, 266, 362, 382, 417, 418, 439, 469, 528, 531, 589, 659, 722, 746, 751, 781, 797, 800, 803, 816, 896, 904, 914, 920
- Micu, Ioan, 70, 71, 140, 295, 569
- Micu, Mircea, 80, 784
- Micu, S./Micu, Samuil, 755
- Mihadaș, T./Mihadaș, Teohar, 13, 205, 266, 297, 429, 498, 676, 678, 947
- Mihalaș, Marcel, 10, 772
- Mihăescu, Gib, 86, 160, 478, 521, 801, 842
- Mihăileanu, Ion, 13, 103, 267, 638
- Mihalache, Marin, 31, 768, 946
- Mihale, Aurel, 18, 336, 355, 409, 478, 529, 535, 606, 887
- Mihu, Iulian, 44, 219, 227, 276, 322, 355, 432, 531, 817, 818, 835, 887, 921
- Mihuțescu, Carmen, 825
- Milenović, Čedomir, 484
- Milicescu, Emilia, 535
- Milin, Živko, 486, 964
- Miller/ Miller, Arthur, 197, 402, 477, 493, 569
- Mincu, Marin, 35, 87, 93, 155, 161, 246, 256, 330, 401, 477, 561, 568, 730, 809, 843, 962

- Minovici, M., 9, 679
- Minulescu, Ion, 142, 167, 171, 184, 249, 286, 299, 349, 381, 392, 407, 408, 521, 527, 557, 562, 730, 840, 903, 904
- Minulescu, Mioara, 408, 840
- Mircea, Dumitru, 121, 171, 194, 280, 587, 616, 675, 741
- Mircea, Ion, 140, 219, 336, 342, 382, 383
- Mirjanović, Draga, 484
- Mirodan, Al./Mirodan, Alexandru, 15, 74, 83, 360, 399, 444, 546, 566, 612, 651, 658, 726, 771
- Mišković, Živa, 484
- Mitru, Al., 10, 337, 912
- Munteanu, George, 47, 49, 432, 480, 797, 830, 865
- Moca, Irene, 484
- Moghioroș, Alexandru, 739
- Mohor, Mircea, 638
- Moldovan, Livia, 639
- Moldovan, Vasile, 236, 732
- Moldovanu, Corneliu, 727
- Moltke/Moltke, Maximilian Leopold, 754
- Monorai, I., 755
- Morariu, Modest, 453
- Moraru, N./ Moraru Nicolae, 897, 78
- Moraru, Titus, 244, 352, 515, 605
- Motoc, Nicolae, 86, 156, 476, 672, 884, 938, 963
- Movilă, Sanda, 61, 293, 313, 389, 409, 858
- Movileanu, Sorin, 54, 123, 191, 261, 358, 452, 822, 827, 886, 902, 963
- Mugur, Florin, 47, 115, 123, 158, 202, 239, 242, 246, 268, 286, 312, 333, 379, 380, 393, 405, 424, 471, 482, 513, 571, 770, 816, 817, 866, 888, 889
- Munćan, Ivo, 484
- Munteanu, A. D./Munteanu, Aurel Dragoș, 10, 41, 47, 57, 80, 111, 159, 172, 177, 178, 184, 194, 196, 202, 206, 225, 309, 324, 404, 555, 745, 802, 805, 882, 888, 889, 901
- Munteanu, Aurel, 480
- Munteanu, George, 47, 49, 249, 432, 480, 731, 797, 830, 865
- Munteanu, Iv, 302
- Munteanu, Mihai, 824
- Munteanu, N. C., 567
- Munteanu, Romul, 195
- Munteanu, Ștefan, 801
- Mureșan, Alexandru, 363
- Mureșan, D., 233, 234
- Mureșan Marcel, 506
- Mureșan/ Mureșan Mircea, 207, 381, 531, 765, 795, 840, 876
- Murguleț, Nicolae, 573
- Mușatescu, Tudor, 27, 149, 263, 408, 651, 708, 805, 883, 929

N

- Nadin, Mihai, 69, 139, 378, 790, 849
- Naghiu, I./Naghiu, Iosif, 47, 84, 566, 605, 616, 651, 917
- Narti, Ana Maria, 74, 83, 497, 566
- Năstase, Gheorghe, 866
- Naum, Gellu, 31, 62, 83, 95, 130, 143, 167, 204, 310, 418, 567, 646, 736, 806, 815
- Neașu, Ilian, 36, 140, 164, 178, 214, 225, 226, 263, 370, 437, 465, 472, 547, 589, 745, 793, 810
- Neagoe, M., 823
- Neagu, Fănuș, 7, 11, 14, 16, 25, 28, 35, 47, 49, 50, 52, 68, 74, 75, 77, 81, 82, 96, 104, 114, 124, 130, 131, 142, 145-147, 156,

- 158, 183, 200, 218, 238, 249,
260, 305, 330, 384, 387, 418,
420, 456, 457, 470, 499, 503,
511, 515, 520, 530, 539, 589,
610, 619, 656, 663, 673, 679,
720, 721, 724, 745, 778, 808,
819, 836, 866, 890, 919, 964
- Neagu, Nicolae, 672
- Neamțu, Leonida, 81, 586, 604, 665,
797, 947
- Neamțu, Octavian, 81, 523, 586,
604, 665, 797, 873, 947
- Necula, Gheorghe, 482, 818, 888
- Nedelcu, Jean, 819
- Nedelcu, Șerban, 42, 168, 694
- Negoîtescu, Ion, 20, 26, 31, 43, 47,
57, 89, 93, 95, 106, 131, 144,
146, 158, 176, 239, 249, 278,
292, 306, 324, 370, 418, 467,
483, 504, 513, 520, 526, 554,
562, 568, 578, 655, 659, 753,
800, 810, 813, 828, 834, 836,
853, 880, 884, 920, 962
- Negreanu, Dumitru, 515, 567, 725,
751, 833, 842
- Negrîci, Eugen, 472, 562, 642, 947
- Negru, Radu, 198, 559, 713, 946
- Negulescu, Mihai, 10, 156, 206, 234,
353, 478, 498, 540, 656, 732,
886, 924, 927, 938
- Negulescu, P. P., 9
- Nemoianu, Virgil, 304, 407, 420,
526, 562, 642, 645, 722, 764,
810, 816, 818, 884
- Netea, Vasile, 487
- Neves, Roberto das, 671
- Newville, Leslie Jerone, 893
- Nicolaescu, Sergiu, 712
- Nicolaide, H., 85
- Nicolescu, Basarab, 191
- Nicolescu, Miron, 114, 494, 507,
573
- Nicolescu, Tatiana, 81, 244, 803
- Nicolescu, Tudor, 592
- Nicolescu, Vasile, 131, 247, 500,
752, 801, 803
- Niculescu-Mizil, Paul, 536, 601
- Nietzsche, Friederich, 9, 425
- Nievo, Stanis, 74
- Nilson, Elsa, 507
- Nistor, Chira, 82, 102, 184, 226,
493, 720
- Nițu, Valeriu, 327
- Nițulescu, Vasile, 174, 224, 960
- Nixon, Richard, 507, 576, 580, 581,
597
- Noica, C./ Noica, Constantin, 8, 113,
150, 244, 393, 439, 521, 696,
713, 746, 772, 789, 872
- Nottara, Constantin, 9, 97, 248, 268,
397, 452
- Novac, Constantin, 86, 400
- Novăceanu, Darie, 10, 147, 353,
392, 817
- Novalis, 22, 348, 647, 711, 964
- Novicov, Mihai, 183, 195, 223, 280,
333, 396, 515, 777, 831

O

- Oarcășu/Oarcăsu, Ion, 12, 21, 46, 88,
113, 122, 140, 266, 451, 493,
528, 539, 577, 617, 685, 751,
831, 854, 862, 897, 906, 914,
923
- Odobescu/Odobescu, Al., 9, 60, 70,
342, 408, 578, 624, 638, 813,
882, 894
- Ogășanu, Virgil, 21, 114, 144, 957
- Oișteanu, Valeriu, 113
- Olah, Tibor, 316, 327
- Olahus, Nicolae, 423
- Olamzu, N., 9
- Olteanu, Ioanichie, 129, 135, 168,
192, 286, 487, 562, 643, 797,
803

Olteanu, Lucia, 77
 Olteanu, Marcel, 657
 Omescu, Corneliu, 178, 240, 448
 Omescu, Ion, 247, 283, 309, 333,
 397, 567, 653, 658, 726, 796,
 805
 Oprea, Al. 68, 138, 213, 227, 340,
 462, 711, 885
 Oprea, Ștefan, 461, 566, 696, 885
 Oprescu, G./Oprescu, George, 343,
 606
 Oprescu, Horia, 10, 181, 407, 480,
 481, 676, 888. 967
 Oproiu, Ecaterina, 27, 73, 85, 103,
 144, 219, 227, 496, 545, 549,
 638, 726
 Ornaru, Vintilă, 808, 846
 Ornea, Z., 127, 202, 225, 245, 416,
 803, 880
 Oțetea, Andrei, 488, 507, 573
 Ovanez, Anca, 231
 Ovidiu, Publius Virgilius, 548, 668,
 731, 822, 893

P

Paler, Octavian, 78, 515, 763
 Pană, Aura, 391
 Pană, Gheorghe, 377, 601
 Pană, Sașa, 62, 182, 232, 307, 618,
 666, 700, 736, 753, 756, 772,
 778, 779, 792, 854, 877, 884
 Pană, Vladimir, 762, 840
 Panaitescu, Horia, 511
 Panaitescu – Perpessicius, D./ Per-
 pessicius, 10, 61, 62, 90, 101,
 159, 317, 320, 342, 427, 451,
 473, 520, 529, 554, 555, 675,
 687, 756, 816, 948
 Panaitescu, P. P., 661, 707
 Pancu-Iași, Octav, 10, 77, 256, 336,
 528, 540, 912

Pann, Anton, 89, 125, 511, 662, 689,
 700, 771, 864, 874, 888, 904,
 962
 Pantazi, Radu, 73, 319, 371, 443,
 661, 726
 Pantazi-Măgureanu, P., 726
 Pantelimon, N., 85, 206
 Papadat-Bengescu, Hortensia, 91,
 159, 240, 386, 481, 530, 539,
 618, 691, 714, 725, 820
 Papadima, Ovidiu, 72, 143, 265,
 280, 303, 349, 377, 439, 515,
 527, 636, 676, 700, 914
 Papu, Edgar, 30, 70, 116, 125, 129,
 157, 188, 207, 211, 258, 265,
 278, 303, 305, 321, 362, 363,
 378, 451, 480, 486, 520, 525,
 535, 580, 627, 710, 733, 812,
 825, 828, 836, 863, 889, 913,
 958
 Paraschivescu, C., 397
 Paraschivescu, I., 9
 Paraschivescu, Miron Radu, 62, 88,
 95, 100, 125, 130, 139, 140,
 160, 167, 182, 226, 313, 319,
 561, 562, 574, 603, 618, 628,
 674, 690, 695, 753, 797, 815,
 835, 841, 883, 889, 923, 947,
 948, 960
 Paraschivoiu, Emil, 336, 342, 476,
 934
 Pardău, Platon, 93, 392, 584
 Parhon, Constantin I., 594
 Parhon, Victor, 149, 227, 304
 Pas, Ion, 207, 343, 611
 Pascadi, Ion, 92, 208, 310, 404, 824,
 849
 Pascal, Armand, 188, 232, 492, 519,
 923
 Pascaly, Mihail, 859
 Pascu, Ștefan, 11, 46, 147, 171, 507,
 540

- Patilineț, Vasile, 601
- Patrichi, Gina, 21, 114, 957
- Pavel, Toma, 22, 102, 150, 207, 288, 302, 348, 364, 506, 526, 721, 775, 810, 823, 886, 905, 963
- Pavelescu, Cincinat, 9, 377, 472, 481, 686, 689, 856
- Păcurariu, Dumitru, 241, 273, 472, 513, 521, 633, 665, 706, 707, 729, 822, 890
- Pădureanu, Ion Bujor, 41, 699
- Păun, Paul, 634, 724
- Păunescu, Adrian, 10, 12, 15, 31, 40, 44, 45, 47, 57, 96, 99, 100, 110, 111, 124, 130, 139, 147, 155, 169, 178, 182, 192, 203, 204, 246, 263, 298, 299, 303, 305, 314, 320, 325, 337-339, 361, 391, 393, 405, 413, 418, 448, 450, 491, 492, 505, 520, 538, 559, 563, 579, 585, 589, 618, 619, 631, 635, 663, 691, 724, 732, 750, 772, 820, 828, 829, 836, 841, 861, 873, 877, 919, 926, 947, 950
- Păunescu, Ilie, 609, 651, 703, 724, 726, 728, 933, 957
- Pârcălab, Ion, 74
- Pârvan/ Pârvan, Vasile, 48, 676, 747, 760, 956
- Pârvu, Nicolae, 65, 85, 225, 470, 641, 801
- Pârvu, Virgil, 825
- Pâslaru, Margareta, 74
- Pele, Gheorghe, 508
- Pelen, Pierre, 508
- Pelin, Mihai, 16, 66, 80, 164, 225, 227, 286, 472, 503, 603, 631, 698, 745
- Pellea, Amz, 74, 144
- Peltz, I., 10
- Penciulescu/Penciulescu, Radu, 399, 957
- Perahim, Jules, 230
- Petöfi/Petöfi, Sándor, 348, 536, 749
- Petrescu, Camil, 15, 17, 19, 84, 85, 91, 146, 160, 175, 237, 240, 268, 272, 273, 277, 281, 282, 293, 303, 308-310, 312, 319, 326, 339, 363, 370, 376, 391, 398, 404, 408, 424, 425, 473, 476, 490, 501, 530, 539, 549, 550, 587, 609, 616, 621, 640, 651, 691, 695, 769, 770, 775, 793, 796, 874, 878, 885, 888, 918, 956
- Petrescu, Cezar, 157, 763, 885, 956
- Petrescu, Dumitru, 601
- Petrescu, Florin Mihai, 75, 118, 164, 169, 175, 177, 224, 306, 774
- Petrescu, Irina, 638
- Petroveanu, Mihail, 91, 130, 237, 301, 474, 482, 509, 570, 657, 668, 733, 813
- Petrovici, D./ Petrovici Dușan, 180, 641, 946
- Petrovici, Emil, 626
- Petruțiu, Dumitru Stan, 85
- Peyfuss, Max Demeter, 769, 800
- Philippide, Al./Philippide, Alexandru, 22, 33, 62, 81, 90, 94, 122, 164, 167, 170, 201, 227, 237, 283, 310, 319, 333, 378, 393, 408, 419, 421, 431, 443, 516, 530, 544, 545, 559, 618, 635, 639, 641, 736, 752, 791, 813, 845, 855, 918
- Piersic, Florin, 144
- Pillat, Dinu, 25, 37, 123, 126, 189, 283, 306, 307, 366, 441, 466, 472, 509, 520, 597, 628, 732, 736, 778, 812, 818, 823, 890, 938

- Pillat, Monica, 125, 130, 306, 496
 Pillat/ Pillat, Ion, 61, 62, 88, 170,
 171, 199, 420, 439, 509, 513,
 557, 621, 630, 636, 818, 877,
 890, 924, 947, 951, 953
 Pintilie, Lucian, 50, 399, 638
 Pintilie, Petre, 329, 825
 Piru, Al., 57, 65, 73, 121, 129, 159,
 170, 171, 174, 186, 243, 246,
 345, 348, 352-354, 405, 417,
 443, 463, 464, 472, 480, 500,
 561, 593, 611, 635, 642, 667,
 695, 720-722, 741, 762, 778,
 790-792, 794, 801, 816, 830,
 841, 878, 879, 890, 920, 946
 Piru, Elena, 329, 438, 531, 637, 794,
 875
 Pistiner, Ada, 639
 Pitiș, Gh., 9
 Pituț, Gheorghe, 10, 57, 87, 111,
 139, 141, 178, 331, 345, 391,
 402, 418, 534, 632, 750, 752,
 772, 868, 901, 910, 913
 Poantă, Petru, 220, 221, 296, 383,
 384, 548, 713, 939, 940, 941
 Poe, Edgar Allan, 117, 439, 749, 872
 Polanski, Roman, 467
 Pop, Augustin Z. N., 68, 461, 465,
 578, 661, 731, 777, 791, 859,
 880
 Pop, Coriolan, 738
 Pop, Dumitru, 364
 Pop, Ion, 26, 83, 140, 348, 354, 367,
 445, 500, 510, 550, 642, 714,
 715, 719, 736, 753, 775, 783,
 792, 841, 862, 877, 905, 936,
 938, 941, 944, 947
 Pop, Sânziana, 94, 111, 112, 164,
 194, 260, 261, 303, 393, 568,
 594, 601, 609, 745, 766, 810,
 890, 910
 Pop, Ștefan, 9
 Popa, Augustin, 473
 Popa, Dumitru, 601
 Popa, Dumitru Radu, 336, 707, 894
 Popa, George, 756
 Popa, Ioan, 605
 Popa, Marian, 40, 465, 708, 850, 874
 Popa, Mircea, 172, 280, 439, 515,
 528, 676, 875, 909, 915, 934
 Popa, N. I., 505
 Popa, Sorin, 758
 Popa, V. I./Popa, Victor Ion, 408,
 651, 689, 758, 803
 Popeea, Elena, 768
 Popescu, Al., 397
 Popescu, Al. T., 397, 566
 Popescu, Alexandru, 78, 321, 397
 Popescu, D. R./Popescu, Dumitru
 Radu, 81, 84, 85, 183, 202, 276,
 285, 290, 303, 310, 330, 342,
 358, 363, 364, 381, 384, 387,
 414, 440, 450, 490, 499, 503,
 506, 515, 527, 531, 539, 540,
 563, 570, 585, 589, 601, 604,
 612, 619, 626, 632, 653, 676,
 685, 713, 719, 793, 798, 799,
 819, 834, 835, 844, 849, 850,
 886, 896, 897, 913, 919, 923,
 947, 957, 958
 Popescu, Dumitru, 110, 115, 232,
 292, 600, 601, 738, 923
 Popescu, Gheorghe, 524
 Popescu, Horea, 957
 Popescu, Ioana, 497, 612
 Popescu, Magdalena, 147, 206, 294,
 772
 Popescu, Mircea, 19
 Popescu, Petru, 10, 49, 95, 96, 109,
 111, 123, 174, 240, 243, 324,
 343, 345, 358, 371, 418, 420,
 477, 502, 508, 520, 555, 571,
 572, 589, 592, 645, 665, 678,
 772, 779, 793, 860, 903, 914,
 916, 917

- Popescu, Radu, 50, 118, 130, 197,
489, 698, 723, 779, 883, 957
- Popescu, Spiridon, 9, 896
- Popescu, Ștefan, 37, 177, 273, 311,
577, 654, 657
- Popescu, Tudor, 398
- Popescu-Puțuri, Ion, 193, 273
- Popović, N., 484
- Popović, Nebojša, 483
- Popović, Živa, 484
- Popovici, Alecu, 270, 397, 411, 452,
511, 651, 653, 726, 805
- Popovici, Angela, 291
- Popovici, D./ Popovici, Dumitru/
Dimitrie, 395, 923
- Popovici, Doru, 849
- Popovici, I. 366
- Popovici, Ileana, 308, 497, , 566
- Popovici, Lăcrămioara, 65
- Popovici, Silvia, 144
- Popovici, Titus, 28, 74, 157, 409,
587, 599, 602, 611, 612, 615,
728, 815
- Porumbacu, Veronica, 31, 46, 161,
226, 282, 302, 313, 392, 496,
540, 543, 572, 593, 800, 804,
813, 818, 856, 892, 917, 947
- Postelnicu, Ioana, 389, 858
- Postolache, Florica, 86, 432
- Postolache, Ion Larian, 821
- Potopin, Ion, 349, 445, 821, 881
- Potra, Florian, 81, 883
- Preda, Marin, 11, 28, 32, 35, 49, 52,
75, 85, 91, 96, 130, 131, 156,
172, 182, 184, 260, 288, 291,
306, 378, 387, 394, 412, 418,
449, 469, 503, 508, 510, 519,
522, 539, 584, 615, 618, 640,
669, 724, 771, 788, 801, 808,
816, 819, 841, 848, 853, 866,
890, 916, 919
- Prelipceanu, Nicolae, 21, 206, 220,
267, 451, 515, 540, 616, 773,
842, 924
- Preutu, Mariana, 755
- Protopopescu, Al., 86, 153, 232, 308,
399, 476, 568, 654, 728, 808,
883, 884, 961
- Pruteanu, George, 319, 342, 864
- Puicea, Nicolae, 670
- R**
- Rachici, Dim., 302, 392, 801, 946
- Radu, C., 847
- Radu, I., 624
- Rahoveanu, Ion, 184, 267, 340, 572,
676, 946
- Raicu, Al., 142, 215, 376, 511, 846,
909
- Raicu, L./ Raicu, Lucian, 10, 12, 25,
76, 95, 120, 129, 146, 175, 183,
204, 207, 258, 330, 366, 444,
520, 578, 610, 620, 666, 679,
689, 772, 782, 856, 909, 920,
923
- Rajkov, Svetomir, 483
- Ralea, Mihai, 93, 128, 243, 278, 310,
312, 404, 446, 554, 571, 621,
632, 634, 636, 641, 888, 947
- Rațiu, Iuliu, 153, 337
- Ray, Amita, 191, 269, 751
- Rădulescu, Adrian, 86
- Rădulescu, Dorina, 724
- Rădulescu, Dumitru, 90
- Rădulescu, Eliade /Rădulescu, Ion
Eliade, 9, 385, 703, 737, 891
- Rădulescu, Ilie, 78
- Radulescu, Neagu, 8, 576
- Rădulescu, Gheorghe, 601, 738
- Rădulescu, Tudor, 846
- Răduleț, Remus, 287
- Rău, Aurel, 81, 150, 223, 228, 238,
393, 629, 789, 796, 799, 947,
950

- Răutu, Leonte, 601
- Râpeanu, Valeriu, 24, 39, 67, 114, 122, 144, 197, 226, 242, 252, 338, 478, 535, 559, 611, 624, 666, 727, 863, 886, 920
- Râureanu, Ovidiu, 100
- Rebreanu, Florica, 803, 848, 967
- Rebreanu, Liviu, 105, 146, 163, 173, 174, 186, 254, 288, 291, 352, 386, 401, 412, 418, 461, 462, 492, 493, 597, 629, 650, 662, 667, 675, 676, 686, 689, 691, 699, 705, 709, 727, 728, 732, 763, 766, 775, 777, 803, 810, 822, 842, 877, 909, 915, 956, 967
- Rebreanu, Vasile, 12, 33, 46, 50, 58, 85, 113, 187, 310, 363, 364, 502, 527, 540, 617, 741, 763, 781, 783, 906, 947
- Regman, C./Regman, Cornel, 43, 86, 131, 144, 250, 306, 348, 467, 525, 577, 797, 814, 828, 836, 852, 920, 961
- Reu, Traian, 90, 234, 403
- Riggeri, Ruggero, 408
- Rilke, Reiner Maria, 267, 302, 311, 388, 798
- Rimbaud, Arthur, 138, 139, 195, 451, 646, 798, 805, 824, 826, 834
- Robescu, Marius, 106, 632, 705
- Roll, Ștefan, 62, 116, 124, 188, 270, 307, 310, 389, 736, 858
- Roman, Ion, 855, 889
- Roman, Radu Anton, 707
- Romanescu, Ioanid, 61, 71, 141, 453, 546, 711, 818, 916, 966
- Romanovschi, Virginica, 957
- Roșca, D. D., 244, 266, 330, 363, 414, 415, 453, 472, 734
- Roșca-Adam, Eugenia, 46
- Roșianu, Mihail, 345
- Rosetti, Al., 7, 272, 440, 626, 632, 776
- Rosetti, C. A., 9, 531, 661, 803
- Roșu, Ion, 875
- Rousseau, Jean Jacques, 183, 747, 795
- Ruffini, Mario, 332
- Rus, Vasile, 800
- Rusan, Romulus, 19, 95, 105, 314, 367, 444, 535, 714, 715, 716
- Russo/Russo, Al./Russo, Alecu, 190, 192, 193, 204, 214, 230, 234, 243, 247, 255, 300, 310, 339, 495, 666, 667, 813, 873
- Russu-Șirianu, Vintilă, 661, 729
- Rusu, M.N., 19, 27, 43, 191, 201, 216, 242, 250, 251, 335, 344, 693, 748, 760, 838, 903
- Rusu, Augustin, 451
- Rusu, C., 46
- Rusu, I. I., 656
- Rusu, Ilie, 397
- Rusu, Silviu, 774, 794, 864
- Rusu, V., 275

S

- Sabin, Mihail, 71, 225, 309, 466, 633, 686, 711
- Sablić, Dušan, 483
- Sadoveanu, Ion Marin, 62, 175, 535, 596, 651, 888, 947
- Sadoveanu, M./Sadoveanu, Mihail, 20, 32, 34, 60, 79, 108, 144, 148, 209, 234-236, 249, 282, 295, 314, 323, 338, 339, 346, 445, 466, 478, 529, 530, 531, 597, 611, 618, 621, 635, 640, 650, 661, 681, 691, 729, 795, 822, 823, 840, 844, 852, 888, 896, 944, 947, 956
- Sadoveanu, Profira, 661, 846, 848

- Sanda, George, 7, 38, 50, 61, 74, 94,
105, 161, 293, 389, 409, 483,
566, 570, 700, 736, 858, 917
- Sandu, Radu, 636, 683
- Sartre, Jean Paul, 50, 80, 144, 247,
280, 283, 352, 476, 500, 551,
746, 835, 900, 913, 923
- Sauciuc, Georgeta, 333
- Sava Băleanu, Petre, 103, 728
- Sava, Iosif, 626, 907
- Sava, Mircea Ovidiu, 639
- Sava, Valerian, 144, 218, 219, 295,
381, 466, 467, 548, 712, 876
- Săceanu, Amza, 230
- Sălăjan, I., 705, 797, 892
- Săndulescu, Al., 43, 49, 143, 217,
293, 532, 592, 620, 721, 778,
823, 864, 946
- Săraru, Dinu, 643, 721, 728
- Săvulescu, Monica, 113, 497, 566
- Sângeorzan, Zaharia, 15, 25, 36, 50,
71, 94, 101, 105, 115, 124, 147,
161, 174, 188, 199, 207, 247,
250, 258, 269, 283, 319, 344,
356, 366, 417, 432, 443, 453,
482, 499, 555, 578, 592, 619,
628, 666, 678, 688, 700, 708,
746, 756, 765, 775, 789, 814,
833, 844, 856, 864, 900, 909,
917, 937
- Sântimbreanu/ Sântimbreanu, Mir-
cea, 10, 77, 336, 540, 924
- Sârbu, Eva, 144, 638
- Sârbu, Ion D./ Sârbu, I. D., 566, 658
- Sârbu, N./ Sîrbu, Nicolae, 219, 382
- Sârbulescu, Marin, 100, 812
- Schileru, Eugen, 768
- Schiro, Giuseppe, 408
- Scherg, Georg, 125, 130, 290, 305,
377, 378
- Sebastian, Mihail, 142, 166, 293,
353, 529, 566, 651, 751, 768,
842, 865, 885, 893, 906
- Selejan, Radu, 141, 346, 602, 641
- Sever, Alexandru, 311, 567, 651,
741, 751, 773, 783, 815, 854
- Sfetca, Petru, 33, 77, 348, 719, 801,
877, 964
- Shakespeare, William, 45, 101, 112,
125, 175, 308, 316, 362, 363,
386, 627, 629, 653, 679, 766,
771, 801, 887, 959
- Shaw, George Bernard, 149, 188,
451, 493, 727, 907
- Silvestru, Valentin, 40, 144, 250,
330, 398, 400, 772, 877
- Simion, Eugen, 30, 34, 40, 49, 57,
94, 96, 125, 130, 194, 199, 204,
277-279, 302, 315, 322-324,
350, 355, 391, 392, 417, 424,
449, 471, 472, 482, 504, 506,
515, 525, 539, 579, 589, 609,
619, 635, 659, 673, 678, 681,
707, 708, 721, 750, 762, 782,
795, 830, 864
- Simion, Pop, 10, 165, 198, 283, 330,
423, 456, 458, 529, 535, 605,
742, 827, 844, 849, 864, 972,
897, 965
- Simionescu, Cristofor, 15
- Simionescu, I., 236
- Simionescu, Mircea Horia, 837, 844,
853, 864, 911
- Simionescu, Paul, 684
- Simonescu, Dan, 224, 317, 408, 753
- Sin, Mihai, 327
- Skolimowski
- Slavici, Ion, 106, 150, 217, 222, 258,
280, 327, 349, 408, 549, 719,
729, 896
- Slătineanu, Eulampiu, 128
- Smântânescu, Dan, 427
- Socrate, 177, 242, 261, 269, 460,
461, 560, 568, 799, 817, 906,
960

- Sofocle, 237, 363, 548, 686, 720, 835
- Solomon, Dumitru, 84, 411, 646, 651, 728, 960
- Sorescu, Marin, 16, 28, 31, 47, 74, 84, 88, 95, 107, 109, 117, 125, 130, 143, 187, 188, 218, 255, 260, 263, 266, 270, 271, 295, 305, 317, 345, 359, 381, 391, 405, 418, 420, 421, 450, 466, 472, 491, 520, 545, 548, 566, 570, 589, 615, 618, 632, 635, 639, 653, 658, 663, 668, 681, 711, 724, 747, 752, 774, 778, 794, 803, 808, 810, 829, 881, 889, 919, 925, 939, 947, 958, 963
- Stan, Nicu, 74, 85, 280, 316, 466, 777, 912
- Stana, T. B., 754
- Stanca, Radu, 21, 58, 77, 82, 88, 121, 135, 202, 351, 382, 417, 467, 589, 605, 796, 813, 854, 929
- Stancu, Horia, 177, 355, 356, 812, 817, 964
- Stancu, N., 921
- Stancu, Natalia, 612, 849
- Stancu, V., 824
- Stancu, Zaharia, 15, 19, 23, 24, 28, 31, 33-35, 42, 59, 61, 64, 85, 90, 96, 99, 105, 110, 126, 128, 131, 140, 145, 156, 157, 163, 164, 171, 193, 202, 223, 266, 281, 300-302, 334, 346, 377, 380, 387, 391, 411, 428, 435, 469, 485, 500, 519, 529, 535, 556, 562, 573, 575, 580, 582, 585, 587, 590, 596, 601, 614, 615, 618, 623, 630, 635, 638, 640, 650, 669, 675, 679, 698, 700, 703, 708, 711, 712, 752, 800, 811, 819, 822, 834, 848, 858, 863, 866, 890, 904, 908, 911, 919, 929, 946, 947
- Stark, Al., 755
- Stănciulescu, Silviu, 957
- Stănescu, C., 11, 12, 19, 30, 108, 110, 149, 168, 182, 194, 202, 226, 265, 276, 322, 426, 448, 504, 577, 672, 749, 827, 935
- Stănescu, Constantin, 240
- Stănescu, Ion, 601
- Stănescu, Mihai, 8
- Stănescu, N./Stănescu, Nichita, 27, 40, 41, 44, 45, 47, 48, 57, 88, 95, 96, 98, 100, 112, 115, 116, 117, 127, 128, 134, 138, 157, 165, 177, 187, 203, 204, 233, 234, 241, 244, 254, 254, 263, 269, 271, 284, 292, 298, 325, 331, 335, 336, 361, 362, 405, 413, 418, 444, 445, 460, 479, 513, 520, 545, 566, 589, 610, 615, 618, 632, 639, 663, 672, 682, 687, 690, 691, 693, 703, 718, 720, 734, 744, 752, 758, 773, 798, 801, 811, 813, 829, 839, 842, 853, 856, 858, 862, 866, 873, 879, 880, 883, 884, 886, 889, 919, 922, 934, 938, 945, 947, 959, 963
- Stănoiu, Damian, 409
- Stelaru, Dimitrie, 32, 59, 87, 99, 126, 139, 159, 167, 239, 258, 369, 373, 417, 422, 499, 635, 668, 672, 698, 703, 720, 765, 838, 961
- Stephenson, Rall, 877
- Stere Chiriacu, Lola, 272, 313, 803
- Steriade, Mihail, 253, 330, 634, 886
- Stoian, Mihai, 19, 55, 97, 110, 120, 161, 206, 251, 289, 379, 522, 569, 928

Stoian, Niculae, 19, 97, 569, 928
Stoica, Chivu, 319, 606
Stoica, Georgeta, 524
Stoica, Gheorghe, 601
Stoica, Petre, 57, 81, 95, 150, 161,
302, 312, 348, 381, 391, 420,
544, 572, 646, 734, 798, 818,
874, 878
Stoica, Traian, 7, 93, 240, 270, 313,
483, 736, 834, 967
Stoiciu, C./Stoiciu, Constantin, 225,
242, 257, 286, 855
Storch, Franz, 153, 448
Streinu, Vladimir, 30, 43, 61, 117,
121, 123, 124, 129, 146, 166,
193, 254, 300, 306, 353, 389,
392, 408, 442, 525, 542, 554,
577, 578, 624, 642, 705, 803,
816, 830, 831, 833, 847, 858,
869, 880, 894, 920, 926, 950,
965
Strihan, Andrei, 240, 566, 924
Sturza, Ovidiu, 617, 736, 774
Sturzu, Corneliu, 15, 188, 199, 333,
380, 736
Suchianu/Suchianu, D. I., 90, 312,
467, 713, 882
Suciu, Gheorghe, 33, 49, 202, 303,
343, 499, 719, 770, 878, 946
Sütő, András 54, 327, 595, 601, 618,
919
Szabo, Gyla, 540, 618, 919
Szasz, Ianos, 725
Szeles, Ana, 17
Szelmer, Ferenc, 348
Szöcs, Káláman, 327

Ș

Șandru, Ion, 359
Șelmaru, Traian, 96, 170, 197, 308,
397, 897
Șerb, I., 275

Șerban, Andrei, 231, 266, 723
Șerban, Geo, 48, 270, 271, 342, 417,
441, 473, 690, 777, 813, 820,
836
Șerban, Mihai, 409
Șerbu, Ieronim, 725
Șincai, Gh., 754, 755, 823
Șoimaru, Tudor, 611
Șova, Coman, 65, 617, 877
Ștefanache, Corneliu, 15, 168, 169,
175, 177, 223, 306, 319, 333,
379, 619, 856, 936, 945
Ștefănescu, Al. I., 47, 50, 170, 210,
240, 888, 889
Ștefănescu, Cornelia, 293, 441, 820,
835
Ștefănescu, Mircea, 84, 90, 501, 611,
651, 701
Ștefănescu, Traian, 785, 928
Ștefănescu Delavrancea, Barbu, 9,
217, 236, 283, 402, 433, 477,
535, 569, 629, 642, 655, 947,
956
Știrbu, Constantin, 33, 131, 215,
381, 926
Șuluțiu, Octav, 353

T

T. C. („Cinema”; nr. 12), 939
Tacoï, Cristina, 53, 846
Tarangul, Marin, 147, 251, 288, 289,
371, 532, 541, 631, 869, 934
Tautu, Nicolae/ Tăutu, N./Tăutu,
Nicolae, 90, 157, 163, 214, 255,
258, 273, 309, 317, 332, 404,
423, 487, 520, 544, 569, 612,
617, 636, 656, 804, 811, 821,
857, 886, 887, 919, 961, 963
Tănase, Al., 202, 208
Tănase, Nicuță, 85, 454, 924
Tănase, Virgil, 858
Tănăsescu, Grigore, 186, 474, 922

- Tăușan, Victoria Ana, 663, 821, 966
 Teodoreanu, Al. O., 61, 170
 Teodoreanu, Ionel, 77, 148, 181,
 407, 409, 895
 Teodoreanu, Ștefana Velisar, 861
 Teodorescu, Cicerone, 858
 Teodorescu, Crin, 21, 114, 153, 723,
 882
 Teodorescu, G. Dem., 605, 689, 904
 Teodorescu, Leonida, 84, 612, 651,
 654, 726
 Teodorescu, Virgil, 47, 62, 86, 95,
 143, 237, 273, 282, 306, 329,
 365, 409, 418, 422, 443, 452,
 476, 491, 530, 537, 562, 574,
 589, 617, 627, 636, 640, 647-
 649, 724, 732, 736, 744, 858,
 877, 883, 885, 918, 927, 947,
 957
 Teodorescu-Braniște, Tudor, 148,
 206, 209, 226, 257, 611
 Teodoru, Eugen, 641, 819, 886, 898,
 956
 Tertulian, N., 130, 157, 208, 301,
 306, 311, 920
 Theodorescu, Barbu, 21, 107, 769
 Theodorescu, Cicerone, 62, 98, 100,
 110, 130, 171, 199, 276, 389,
 570, 687, 732, 765, 820
 Theodoru, Radu, 69, 377, 378, 379,
 478, 811, 840, 913, 963
 Timofte, Radu, 400, 926
 Titel, Sorin, 16, 77, 117, 177, 193,
 225, 306, 454, 484, 632, 745,
 810
 Tito, Josip Broz, 687, 691
 Titulescu/Titulescu, N./Titulescu,
 Nicolae, 472, 487, 661, 670
 Tocilescu, Gr., 896
 Toia, Nicoleta, 459
 Tolstoi, Lev, 103, 363, 386, 493,
 627, 766
 Tomozei, Gh./Tomozei, Gheorghe,
 16, 37, 43, 44, 131, 175, 188,
 213, 241, 263, 314, 322, 338,
 339, 358, 418, 582, 593, 605,
 618, 620, 813, 866, 868, 960
 Tomuș, Mircea, 81, 169, 177, 226,
 300, 306, 511, 561, 797, 817,
 881, 952
 Toneanu, C., 9
 Topârceanu, G./Topârceanu, George,
 97, 313, 823, 836
 Tornea, Florin, 566, 723
 Trestieni, Al. N., 78, 672
 Tricolici, Chiril, 398
 Trofin, Virgil, 601, 738
 Trost, D., 724
 Troțușanu, I. D., 893
 Tsourkas, Cleobul, 408
 Tudor, Dumitru, 671, 893
 Tudorache, Olga, 152
 Tudoran, Dorin, 69, 117, 188, 393,
 630, 690, 749, 857, 886, 889
 Tudor, Eugenia, 91, 158, 238, 313,
 404, 483, 735, 812, 888, 892
 Tulbure, Victor, 31, 44, 95, 120,
 241, 263, 266, 273, 310, 317,
 402, 518, 537, 576, 615, 618,
 620, 656, 664, 811, 919
- Ț**
- Țabic, Adriana, 288
 Țațomir, Nicolae, 15, 169, 174, 177,
 206, 223, 306, 334
 Țăranu, Sanda, 13, 74, 316
 Țepeneag, D., 87, 140, 147, 162,
 248, 302, 319, 371, 435, 745,
 810, 846, 934
 Țic, Nicolae, 162, 367, 463, 612,
 666, 815
 Țirioiu, Nicolae, 485
 Țoiu, Constantin, 10, 36, 37, 120,
 130, 209, 306, 331, 339, 667,
 702, 816

Țopescu, Cristian, 74
Țuculescu, 282, 912
Țugui, Haralambie, 35, 94, 282, 319,
333, 641, 678, 731, 908, 925,
946, 963

U

Uba, Traian, 90, 310, 732
Udrea, Cornel, 165, 219, 478, 540
Ungheanu, M./Ungheanu, Mihai, 16,
30, 50, 76, 111, 117, 123, 125,
131, 164, 187, 200, 209, 260,
269, 285, 303, 320, 330, 335,
345, 346, 358, 421, 526, 545,
624, 685, 744, 755, 802, 819,
828, 836, 912
Ungureanu. Cornel, 78, 225, 226,
302, 391, 471, 719, 801, 946
Ureche, Damian, 77, 78, 141, 148,
282, 302, 402, 470, 471, 478,
592, 641, 656, 705, 719, 877,
878, 938, 946
Ureche, Gr., 217, 317, 542, 947, 956
Urmuz (Demetru Dem. /
Demetrescu-Buzău), 85, 354,
472, 512, 736, 864, 936, 961
Ursache, Magda, 49, 104, 141, 187,
217, 247, 257, 282, 344, 510,
519, 531, 578, 746, 756, 774,
856, 864
Ury, Bendor, 389, 858
Uscătescu, G., 912
Utan, Tiberiu, 31, 88, 230, 615, 632,
678, 797, 849, 919, 947

V

Vaida, Mircea, 69, 101, 113, 195,
280, 316, 340, 351, 414, 439,
450, 492, 506, 528, 540, 579,
616, 626, 664, 676, 685, 696,
741, 751, 773, 783, 831, 842,
847, 854, 862, 897, 906, 914,
923, 946

Vâjeu, Titus, 348
Valéry, Paul, 267, 311, 340, 869,
879, 960
Valmarin, Luisa, 408
Van Tieghem, Philippe, 883
Vasilescu, Emil, 52, 74, 119, 179,
241, 272, 286, 360, 423, 498,
581, 699, 752, 757, 843, 851,
858, 868, 935, 967
Vasiliiu, Amilcar, 524
Vasiliiu, Mihai, 274
Vasiliiu, Tudor, 774, 869
(Văcărescu) Alecu, 701
(Văcărescu) Elena, 381
(Văcărescu) Ienăchiță, 89, 771
Văduva, Vasile, 276, 399, 400
Velea, Nicolae, 30, 169, 183, 330,
339, 456, 513, 589, 609, 619,
687, 766, 777, 808
Verdeț, Ilie, 601
Verne, Jules, 668, 795
Vesnić, Sl., 486
Vianu/Vianu, Tudor, 57, 62, 68, 101,
117, 175, 197, 208, 212, 225,
227, 278, 286, 303, 317, 320,
339, 353, 378, 406, 439, 446,
473, 543, 554, 621, 632, 636,
689, 716, 764, 794, 813, 823,
838, 873, 888, 895, 906, 914,
931, 947, 966
Vicol, Dragoș, 90, 156, 234, 266,
282, 310, 478, 524, 569, 656,
732, 811, 875, 914, 963
Vidu, Ion, 392
Vinea, Ion, 62, 197, 211, 247, 327,
521, 527, 586, 616, 621, 635,
643, 693, 736, 780, 854, 947,
966
Vintilă, Petru, 45, 90, 125, 161, 178,
183, 210, 243, 255, 282, 373,
379, 384, 396, 404, 459, 642,
657, 661, 663, 729, 792, 808,
846, 858, 879

Vișoianu, Ștefan, 165
Vitanidis/Vitanidis, Gheorghe, 218,
548, 638
Vîlcu, Vasile, 601
Vlad, Ion, 65, 306, 382, 395, 450,
492, 562, 563, 626, 676, 700,
722, 797, 803, 881, 924, 929
Vlăhuță, Alexandru, 34, 70, 236,
348, 851, 855, 891, 892, 946
Voiculescu, Vasile, 61, 128, 171,
207, 222, 228, 229, 418, 545,
586, 594, 615, 634, 639, 641,
765, 888, 900, 901, 911, 947
Voinea, Radu, 283, 508
Voitec, Ștefan, 185, 193, 601
Voitin, Al., 612, 726, 739
Voronca, Ilarie, 61, 171, 270, 307,
369, 642, 736, 912
Vrancea, Ileana, 273, 781, 851
Vrânceanu, Dragoș, 257, 390, 645,
721, 749, 818, 907
Vulpe, Marilena, 28, 265, 349, 412,
427, 490, 523, 774, 861, 896

W

Whitman/Whitman, Walt, 123, 383,
412, 771
Williams, Tennessee, 476, 707
Wondrak, Josef, 738

X

Xenopol, A. D., 592, 896

Z

Zaciu, Mircea, 85, 632, 797
Zamfir, Mihai, 633, 964, 965
Zamfir, Radu, 840
Zamfirescu, Dan, 48, 96, 107, 180,
197, 318, 328, 341, 423, 464,
495, 535, 619, 738, 826, 843,
898, 908
Zamfirescu, Duiliu, 143, 217, 592,
620, 721, 823, 946
Zamfirescu, G. M. / Zamfirescu,
George Mihail, 408, 651
Zamfirescu, Ion, 195, 316, 831
Zamfirescu, Violeta, 881
Zenopol, A. D., 9
Zilieru, Horia, 75, 94, 115, 164, 174,
199, 224, 286, 314, 352, 379,
392, 399, 409, 445, 463, 486,
534, 560, 582, 763, 774, 927,
933, 935, 946
Zincă, Haralamb, 90, 157, 310, 377,
398, 478, 569, 605, 657, 732,
811, 886, 963
Živković, Mirko, 484
Zotta, Al. Ovidiu, 10, 20, 77, 102,
337